

ศึกษาการอ่านจับใจความจากวรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line)
STUDY OF READING COMPREHENSION FROM LITERATURE
OF MATHAYOM 2 STUDENTS BY USING LEARNING
MANAGEMENT USING A STORY LING

¹ฐิติรดา เปรมปรี, ²ศุภลักษณ์ ปาเตีย และ ³สันสนีย์ ชุมศักดิ์

¹Thitirada Prempre, ²Suphalak Patia และ ³Sunsanee Chumsakda

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ประเทศไทย

Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand

¹rabbit49066@hotmail.com ²Suphalakpatia2002@gmail.com,

³Sunsaneechumsakda@gmail.com

Received : January 3, 2023; Revised : March 20, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน จับใจความจากวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1)แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความจากรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) จำนวน 3 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test (dependent Samples)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

² นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

³ นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ด้านการศึกษาการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความจากรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบหนทก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) พบว่าโดยภาพรวมผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.93$) 2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 10.31 และหลังเรียนเท่ากับ 18.69 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในเกณฑ์ร้อยละ 80

คำสำคัญ : การอ่านจับใจความ; การจัดการเรียนรู้; รูปแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the management of reading comprehension learning from literature; Ramayana Tonnarai Prabnontok using story line learning 2) To compare the pre-school and post-study reading comprehension achievement of Mathayom Suksa 2 students. The target group is 13 students in Secondary School Year 2 of Ban Khla Wittaya Community School. The tools used are: 1) Reading comprehension learning management plan from Ramayana Tonnarai Prabnontok using 3 story line learning management plans, 2) Pre-class achievement test 3) Post-study achievement test The results of the research concluded that 1) the study of reading comprehension learning management from Ramayana Tonnarai Prabnontok using story line learning management found that overall the assessment results of the story line learning management plan were most appropriate ($\bar{X}=4.93$) 2) In terms of learning achievement obtained from story-telling management (Story), it was found that the pre-study achievement was 10.31 and post-study was 18.69, indicating that post-study achievement was 80% higher than before

Keywords : Reading Comprehension; Learning Management; Story Line

บทนำ

การอ่านเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้การเรียนรู้และใช้วิธีอ่าน ที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่าน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่าน มีพื้นฐานในการอ่านที่ดีทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย ดังนั้นการที่นักเรียนจะเป็นผู้อ่านที่ดีจึงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมให้ อีกทั้งยังต้องผสมผสานกับความสนใจของผู้อ่านเพื่อเป็นแรงจูงใจที่

ช่วยให้นักเรียนได้อ่านอย่างสม่ำเสมอ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545: 2) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้และทักษะด้านการอ่านจับใจความ วิเคราะห์ความ และสรุปความได้อย่างถูกต้อง การอ่านจับใจความจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคนเพราะการอ่านจะทำให้ได้รับข่าวสารข้อมูล ความรู้ ซึ่งผู้รับสารจะได้ประโยชน์จากการอ่าน ถ้าสามารถอ่านและเข้าใจได้อย่างครบถ้วน

การอ่านจับใจความเป็นการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน เช่น เนื้อหา ความรู้ ข้อมูล ความคิดและทรรศนะของผู้เขียน ซึ่งผู้อ่านจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายในการอ่านได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความพร้อมในการอ่าน ความรู้พื้นฐาน ความสามารถของผู้อ่านเป็นต้น โดยปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านจับใจความคือ ประสิทธิภาพด้านการอ่าน ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านทำให้มีทักษะการอ่านสูง สามารถจับประเด็นและพัฒนาความคิดอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงผู้อ่านที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและเรื่องราวที่อ่าน ทำให้เข้าใจและสามารถจับใจความเรื่องที่อ่านได้เร็วขึ้น อีกทั้งผู้อ่านที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาด้านความหมายของคำ หลักภาษา ประโยคจะช่วยให้เรียบเรียงข้อมูลความคิดได้อย่างเป็นระบบ ถ้าผู้อ่านมีทักษะด้านประสิทธิภาพหรือการใช้ภาษาน้อยจะเป็นอุปสรรคในการอ่านจับใจความ เช่น อ่านช้า ตีความไม่ตรงประเด็น จับใจความไม่ได้ เป็นต้นสรุปได้ว่า การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจาก การอ่านทำให้รู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น การอ่านฉลากยา การอ่านข่าว ตลอดจนการนำไปใช้ประกอบอาชีพ

ทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตรงตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสอดคล้องกับสาระที่ 1 การอ่าน การอ่านเป็นกระบวนการสร้างความรู้ ความคิดเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน กระทรวงศึกษาธิการ (2551:51) กล่าวว่า ในด้านการอ่านนั้นได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนไว้ว่า เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่านแสดงความคิดเห็น และข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูล รู้จักอ่านแล้ววิเคราะห์อ่านได้ การอ่านจับใจความถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญสำหรับผู้เรียน ธนขพร มั่นเจ็ก (2554:15) กล่าวว่า การอ่านจับใจความสำคัญเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนและในชีวิตประจำวัน ถ้าผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญก็สามารถเข้าใจความหมายของเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านได้อย่างถูกต้อง การอ่านยังส่งเสริมความคิดความฉลาดรอบรู้ นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินด้วย

การอ่านวรรณคดีไม่ได้เป็นไปเพื่อความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นการฝึกให้เข้าใจเหตุผลต่างๆ ของพฤติกรรมมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น จึงเห็นได้ว่าวรรณคดีเป็นสิ่งที่ช่วยยกระดับจิตใจของผู้อ่านทำให้ผู้อ่านเข้าใจโลกและเข้าใจชีวิตมากขึ้น ประโยชน์ของการเรียนวรรณคดีหรือวรรณกรรมทำให้เราได้ศึกษาสิ่งต่าง

ๆ หลายแง่มุมจากสิ่งที่อ่าน ได้สัมผัสเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยโดยผ่านทางความรู้สึกและอารมณ์ของกวี สภาสังคม วัฒนธรรม การศึกษาลักษณะคำประพันธ์ที่กวีใช้ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้อ่านมีประสบการณ์มากขึ้น (พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิพงศ์ประพันธ์, 2518 : 99)

จากความสำคัญของวรรณคดีกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้วรรณคดีไทยอยู่ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ในสาระที่ 5 ได้ระบุมาตรฐานการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความสามารถเข้าใจ และแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยจึงเลือกวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก เนื่องจากเป็นวรรณคดีที่มีเนื้อเรื่องประกอบกับกลอนบทละคร มีความโดดเด่นทางด้านเนื้อหาที่ให้คุณค่าและให้ข้อคิดแก่ผู้เรียน อีกทั้งยังให้คุณค่าในด้านการใช้ถ้อยคำที่ไพเราะ ลึกซึ้ง มีการพรรณนาที่ทำให้ผู้เรียนเกิดจินตภาพตามไปกับเนื้อเรื่อง และเนื้อเรื่อง พฤติกรรมตัวละครยังสะท้อนให้เห็นถึงความจริงของสังคมที่มนุษย์ทุกคนล้วนมีความรัก โลภ โกรธ หลง แต่ทั้งนี้ผู้เรียนต้องไตร่ตรองให้ดีกว่านำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องครองธรรม

การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่นำเอาสาระการเรียนรู้หลายๆ สาระมาเชื่อมโยงกัน โดยจัดการเรียนรู้ภายในหัวข้อเรื่อง (Theme) เดียวกัน มีการผูกเรื่องเป็นตอนๆ (Episode) แต่ละตอนจะมีลำดับเหตุการณ์ (Sequence) หรือ “เส้นทางการเดินเรื่อง” (Topic line) และใช้คำถามหลัก (Key question) เป็นตัวนำไปสู่กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตามสภาพจริง ลงมือปฏิบัติจริง เน้นทักษะกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การตัดสินใจ กระบวนการกลุ่ม ตลอดจนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) จึงเป็นการบูรณาการเนื้อหาสาระพร้อมทักษะกระบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545 :198) ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) คือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้การดำเนินเรื่องราวที่รวมเข้ากับเนื้อหาและเชื่อมโยงเรียบเรียงลำดับเนื้อหาให้ติดต่อกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความจากวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา ตำบลบึงคล้า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 13 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการอ่านจับใจความจากรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนก โดยเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความจากรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนก โดยใช้รูปแบบเส้นเล่าเรื่อง (Story line) จำนวน 3 แผน

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเรื่อง การอ่านจับใจความจากรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่อง การอ่านจับใจความจากรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สูตร t-test Independent

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการอ่านจับใจความจากวรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านการศึกษาการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความจากวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนก โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 แผน โดยในแต่ละแผนใช้เวลาสอนแผนละ 2 คาบเรียน นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา จำนวน 13 คน แผนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้

พื้นฐานของวรรณคดี มีการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยแบ่งขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนกำหนดเส้นทางการเดินเรื่อง ขั้นตอนการใช้กิจกรรมโดยใช้คำถามตอบให้นักเรียนได้เกิดการคิดตาม ขั้นเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ขั้นเป็นการเรียนตามสภาพจริง ขั้นมีเหตุการณ์ และขั้นแต่ละเรื่องต้องมีฉากตัวละครวิธีการดำเนินชีวิตปัญหา แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องการอ่านจับใจความจากรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบนาทโดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้เรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนาท และได้ทดสอบความรู้โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเป็นแบบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านจับใจความ การคิด วิเคราะห์ สังเกตและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเน้นการจัดการเรียนการสอน โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 แผน มีผู้เชี่ยวชาญประเมินผลแบบ Rating Scale แบ่งรายการประเมินออกเป็น 10 ข้อ ดังตารางที่ 1 แสดงการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยแสดงการประเมินผลแผนการจัดการเรียนรู้

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	แปลผล
1.	การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้แนวการวัดและประเมินผลและภาระงาน/ชิ้นงาน	5.00	มากที่สุด
2.	จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมชัดเจน สามารถวัดได้	5.00	มากที่สุด
3.	สาระการเรียนรู้ครบถ้วน สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
4.	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม ครบถ้วนทุกขั้นตอนตามวิธีสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Stoty Line)	5.00	มากที่สุด
5.	กิจกรรมการเรียนรู้จัดเรียงลำดับแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Stoty Line) จากง่ายไปหายาก สอดคล้องกับเวลา	5.00	มากที่สุด
6.	อธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Stoty Line) อย่างละเอียดชัดเจน	4.66	มากที่สุด
7.	มีหลักฐาน อาทิ สื่อ ใบกิจกรรม ใบความรู้เครื่องมือวัดผลและประเมินผล ที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน	5.00	มากที่สุด
8.	สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้	5.00	มากที่สุด
9.	ระบุเครื่องมือสำหรับการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน	5.00	มากที่สุด
10.	การวัดและประเมินผลมีเครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้วัดได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดและจุดประสงค์	4.66	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.93	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.93$) ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดสอดคล้องกับพฤติกรรม การเรียนรู้แนวการวัดและประเมินผลและภาระงาน/ชิ้นงาน จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมชัดเจน สามารถวัดได้ สารการเรียนรู้ครบถ้วน สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสม ครบถ้วนทุกขั้นตอนตามวิธีสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Stoty line) กิจกรรมการเรียนรู้จัดเรียงลำดับแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Stoty line) จากง่ายไปหายาก สอดคล้องกับเวลา มีหลักฐานอาทิ สื่อ ใบกิจกรรม ใบความรู้เครื่องมือวัดผลและประเมินผล ที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ และระบุเครื่องมือสำหรับการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน ($\bar{X}=5.00$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Stoty line) อย่างละเอียดชัดเจน และการวัดและประเมินผลมีเครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้วัดได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและจุดประสงค์ ($\bar{X}=4.66$)

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนได้เท่ากับ 0.90 เพื่อใช้ทดสอบกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา จำนวน 13 คน ผลการหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นำไป (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนวัตกรรมการศึกษาศาสตร์นุสรณ์ จำนวน 11 คน พบว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากง่าย (p) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.60 ค่าอำนาจจำแนก (r) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.50 และค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.83 เมื่อนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 10.31 และหลังเรียนเท่ากับ 18.69 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในเกณฑ์ร้อยละ 80

ผู้วิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้ที่ดีผู้สอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเกต และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) มีส่วนช่วยพัฒนาให้นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์ เรื่องราวได้อย่างถูกต้อง และส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยศึกษาการอ่านจับใจความจากวรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการศึกษาการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความจากวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทกโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) ผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 แผน โดยในแต่ละแผนใช้เวลาสอนแผนละ 2 คาบเรียน เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา จำนวน 13 คน ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย มีการทดสอบความรู้โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านจับใจความ การคิดวิเคราะห์ สังเกตและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยเน้นการจัดการเรียนการสอน โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับอรรถพล อนันตวรสกุล, 2544 : 69-87) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline วิธีสตอรีไลน์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้การผูกเรื่องเพื่อนำไปสู่แนวคิดสำคัญโดยมีการลำดับขั้นตอนและเรื่องราวอย่างต่อเนื่องและมีคำถามหลักเป็นตัวเชื่อมโยงเรื่องราวแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน

ผู้วิจัยได้ประเมินผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ Rating Scale แบ่งรายการประเมินออกเป็น 10 ข้อ โดยภาพรวมพบว่ามีคะแนนเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) ซึ่งค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้แนวการวัดและประเมินผลและการงาน/ชิ้นงาน จุดประสงค์การเรียนรู้ระบุพฤติกรรมชัดเจน สามารถวัดได้ สารการเรียนรู้ครบถ้วน สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมครบถ้วนทุกขั้นตอนตามวิธีสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) กิจกรรมการเรียนรู้จัดเรียงลำดับแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) จากง่ายไปหายาก สอดคล้องกับเวลา มีหลักฐาน อาทิ สื่อ ใบกิจกรรม ใบความรู้เครื่องมือวัดผลและประเมินผล ที่ปรากฏในแผนการจัดการเรียนรู้ครบถ้วน สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ และระบุเครื่องมือสำหรับการวัดผลประเมินผลอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 5.00$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) อย่างละเอียดชัดเจน และการวัดและประเมินผลมีเครื่องมือและเกณฑ์ที่วัดได้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและจุดประสงค์ ($\bar{X} = 4.66$) สอดคล้องกับฐิติรดา เปรมปรี (2560, หน้า 69-78) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้นพบว่าการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องมีการจัดการเรียน

การสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่นำเสนอใจสามารถวัดผล ประเมินผลได้อย่างชัดเจน

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ หาค่าดัชนี ความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนได้เท่ากับ 0.90 เพื่อใช้ทดสอบกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา จำนวน 13 คน ผลการหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นำไป (try out) ที่ไม่ใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 11 คน พบว่ามีค่าความยากง่าย (p) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.60 ค่าอำนาจจำแนก (r) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.50 และค่าความเชื่อมั่น (r_{tt}) เฉลี่ยอยู่ที่ 0.83 เมื่อนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเท่ากับ 10.31 และหลังเรียนเท่ากับ 18.69 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในเกณฑ์ร้อยละ 80 สอดคล้องกับ พระมหาณัฐพงศ์ คำมี (2564 : 4-5) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความโดยใช้ นิทานธรรมบทเสริมด้วยเทคนิคการสอนแบบStoryline สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผล การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้นิทานธรรมบท เสริมด้วย เทคนิคการสอนแบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ย ในการอ่านจับใจความของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ สอดคล้องกับณัฐพล ปะละใจ (2564 :1) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบนนทกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนนทก ของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) มีส่วนช่วยพัฒนาให้นักเรียนสามารถลำดับ เหตุการณ์ เรื่องราวได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมกระบวนการคิดเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนา ด้านเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในการทำกิจกรรม ทำงานอย่างตั้งใจ มีความใฝ่รู้ มุ่งมั่นในการทำงาน และมีทักษะการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่องศึกษาการอ่านจับใจความจากวรรณคดีของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้เส้นเล่าเรื่อง (Story line) สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนให้น่าสนใจและส่งเสริมต่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ โดยรูปแบบการจัดกิจกรรม จะต้องเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีขั้นตอนการผูกเรื่องแต่ละตอนให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับ

เหตุการณ์หรือที่เรียกว่ากำหนดเส้นทางเดินเรื่อง ผู้สอนจะใช้คำถามหลักเป็นตัวนำสู่การให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีการบูรณาการระหว่างวิชา นับเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ได้มีโอกาสฝึกทักษะต่าง ๆ อย่างไม่มีการเบื่อหน่ายเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมายผู้เรียนจำได้ถาวร ซึ่งการเรียนแบบนี้ต้องเริ่มต้นด้วยการทบทวนความรู้เดิม และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนจะได้พัฒนาความคิดระดับสูง ได้ใช้ความคิดไตร่ตรอง ความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ สามารถคิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ. (2518). *ข้อคิดเกี่ยวกับภาษาและวรรณคดี*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา(จัดพิมพ์ถวายเนื่องในโอกาสพระชนมายุ 84 พรรษา).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ฐิติรดา เปรมปรี. (2560, มกราคม - มิถุนายน). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น*. วารสารวิชาการ มทร.สุพรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 2(1), 68-78
- ณัฐพล ปาละใจ. (2564). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ ตอนนารายณ์ปราบนาทกโดยใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วารสารการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนสังคม มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, 3(1), 27-40.
- ธนัชพร มั่นแจ็ก. (2557). *การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความจากนิทานคุณธรรมโดยใช้ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
- พระมหาณัฐพงศ์ คำมี (2564, พฤษภาคม). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความโดยใช้นิทานธรรมบทเสริมด้วยเทคนิคการสอนแบบStoryline สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2545). *หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2545). *21วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2544). *การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธี Storyline*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะ
การทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ENVIRONMENTAL
MANAGEMENT AND TEACHERS' TEAMWORK COMPETENCIES
UNDER THE UBON RATCHATHANI PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

¹กรศิริ มิ่งไชย, ²ธภัศธร มิ่งไชย และ ³จุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์

¹Kornsiri Mingchai, ²Thaphatthon Mingchai and ³Chulapunporn Thanaphaet

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, ประเทศไทย

Western University, Thailand

¹kornsiri0896246444@gmail.com

Received : January 13, 2023; Revised : March 20, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (2) ศึกษาระดับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของสมรรถนะการทำงานเป็นทีมมีค่าเท่ากับ 0.959 และค่าความเชื่อมั่นของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีค่า

¹ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

เท่ากับ 0.961 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน และด้านอาคารสถานที่ 2) ระดับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการให้ความร่วมมือการทำงาน ด้านการปรับตัวเข้ากับทีมงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ด้านการแสดงบทบาทผู้นำทีม และด้านการเสริมแรงเพื่อนร่วมงาน 3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.779

คำสำคัญ : การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน, สมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู, ประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were (1) To study the level of school environmental management under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization; (2) To study the level of teachers' teamwork competencies under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization; and (3) To study the relationship between school environmental management and teachers' teamwork competencies under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization. The samples consisted of 260 teachers who had worked in schools under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization in academic year 2023. The instruments used for data collection were five point-rating scale questionnaires. The questionnaires were distributed to five experts to check for content validity. The IOC (Index of Item - Objective Congruence) was valued due to the fact that it was at 0.60-1.00, the reliability of teamwork competencies was at 0.959 and the reliability of the environmental management in schools was at 0.961. The data analysis was done by percentage, mean and standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The research results were revealed as follows: 1) The level of school environmental management under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative

Organization was at high as a whole level. In terms of the individual aspects, the research was found to be at a high level in all aspects in descending order and by average as follows; instruction, social and cultural aspects, landscapes in the school buildings. 2) The level of teachers' teamwork competencies under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization as a whole was at a high level. In term of the individual aspects, the research found it to be at high level in all aspects, in descending order of the average as follows; team collaboration, adaption to the team, work participation, team-leading role and peer reinforcement. 3) There was a statistically significant positive relationship at a level of .01 between school environmental management and teachers' teamwork competencies under the Ubon Ratchathani Provincial Administrative Organization. The Pearson's correlation coefficient (r) = 0.779 showed that the two variables had a relationship at a high level.

Keywords: School Environmental Management, Teachers' Teamwork Competencies, Primary Education

บทนำ

จังหวัดอุบลราชธานีมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถปฏิบัติราชการเต็มศักยภาพจึงกำหนดสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของรัฐข้าราชการจังหวัดอุบลราชธานีขึ้นสำหรับสำนักการศึกษาซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของจังหวัดอุบลราชธานีดำเนินการจัดทำสมรรถนะครูอุบลราชธานีทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน สมรรถนะหลักที่สำคัญด้านหนึ่งของครูอุบลราชธานีคือ สมรรถนะการทำงานเป็นทีม โดยสมรรถนะการทำงานเป็นทีมเป็นสมรรถนะที่มีความสอดคล้องกับสมรรถนะหลักที่อุบลราชธานีกำหนด (สำนักการศึกษาอุบลราชธานี, 2564: 3) และกำหนดให้การพัฒนาครูเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจหลักในแผนปฏิบัติการจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี พ.ศ 2562 ของสำนักการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ในการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูโดยการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลต่อคุณลักษณะและค่านิยม 12 ประการของนักเรียนจังหวัดอุบลราชธานี (สำนักการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี, 2565: 7-8)

โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ภายใต้การบริหารของสำนักงานการศึกษา มีการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี, 2565: 7) ประกอบด้วย 16 โรงเรียน แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนครูทั้งสิ้น 785 คน ซึ่งมีจำนวนมาก และมีความแตกต่างทางด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเท่า

เทียมกัน โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาต่างระดับกัน เช่น ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มีการสร้างและพัฒนาทีมงานของบุคลากรแตกต่างกันตามไปด้วย จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่ามีจุดอ่อนอยู่ที่ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน และในโรงเรียนไม่มีการสร้างค่านิยมในการทำงานร่วมกันให้แก่บุคลากร (สำนักงานการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี, 2565: 10)

นอกจากนี้ยังพบปัญหาจากการทำงานร่วมกันของครูในโรงเรียนคือการทำงานในโรงเรียนเป็นลักษณะที่ต่างคนต่างทำขาดการยอมรับความสามารถ และบุคลากรมีทัศนคติไม่ดีต่อการทำงานเป็นทีม การทำงานในทีมที่จัดตั้งไว้มีสมาชิกเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่มีบทบาทในการทำงาน อีกส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกที่อยู่ในทีมแต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำงานของทีมนั้นๆ ความแตกต่างระหว่างบุคคลในทัศนคติและความรู้ความสามารถทำให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี, 2565: 23) จากปัญหาการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนดังกล่าวมาข้างต้นส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการพัฒนาโรงเรียนเนื่องจากการทำงานเป็นทีมของครูมีความสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากแนวความคิดสมรรถนะการทำงานเป็นทีม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ใน 5 ด้านคือ 1) การให้ความร่วมมือการทำงาน 2) การเสริมแรงเพื่อนร่วมงาน 3) การปรับตัวเข้ากับทีมงาน 4) การแสดงบทบาทผู้นำทีม และ 5) การมีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการพัฒนาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูให้มีประสิทธิภาพต่อไป

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดการศึกษาตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายอย่างชัดเจนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ ครูและบุคลากรให้มีคุณภาพในการจัดการศึกษา เพื่อให้ข้าราชการครูทุกท่านเป็นครูที่ดีมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู แต่จากผลการประเมินการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียนพบว่า โครงการการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนยังคงต้องได้รับการพัฒนา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1, 2565: 5) คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้ทำการศึกษาจากเอกสารงานวิจัย การสังเคราะห์และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แบ่งการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 4 ด้านคือ 1) ภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน 2) อาคารสถานที่ 3) การจัดการเรียนการสอน และ 4) สังคมและวัฒนธรรม

จากเหตุผลและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นคณะผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้ในการพัฒนาทางการทำงานเป็นทีมของครูให้มีสมรรถนะการทำงานเป็นทีมที่เหมาะสมและเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี
2. ศึกษาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 785 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie; & Morgan (1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 260 คน ผู้วิจัยใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 50 เปอร์เซ็นต์จากโรงเรียนทั้งหมด 16 โรงเรียน ได้จำนวนโรงเรียน 9 โรงเรียน จากนั้นนำไปสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ต่อจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ครูเป็นหน่วยการสุ่มด้วยวิธีการจับฉลากให้ได้จำนวนครบตามที่กำหนดไว้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสมรรถนะการทำงานเป็นทีม มี 5 ด้าน คือ 1) การให้ความร่วมมือในการทำงาน 2) การเสริมแรงเพื่อนร่วมงาน 3) การปรับตัวเข้ากับทีมงาน 4) การแสดงบทบาทผู้นำทีม และ 5) การมีส่วนร่วมในการทำงาน มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มี 4 ด้าน คือ 1) ภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน 2) อาคารสถานที่ 3) การจัดการเรียนการสอน และ 4) สังคมและวัฒนธรรม มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) Independent

ผลการวิจัย

1. ระดับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน และด้านอาคารสถานที่
2. ระดับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการให้ความร่วมมือการทำงาน ด้านการปรับตัวเข้ากับทีมงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงาน ด้านการแสดงบทบาทผู้นำทีม และด้านการเสริมแรงเพื่อนร่วมงาน
3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.779

อภิปรายผล

1. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบต่างๆภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ กำหนด ที่สำคัญช่วยให้พัฒนาสุขภาพจิต สุขภาพร่างกาย อารมณ์และสังคม นำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของทรรศนีย์ วราห์คำ (2564: 70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนหรือบริเวณสถานที่ต่างๆ ภายในรั้วโรงเรียนเพื่อปรับปรุงพื้นที่ให้เกิดความสะอาด ร่มรื่นสวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดอย่างเรียบง่ายเพื่อความสะดวกในการดูแลรักษา ออกแบบให้มีประโยชน์ใช้สอยไปกับการจัดการเรียนการสอนของครู จัดบรรยากาศที่สวยงามเน้นรูปแบบที่มีความปลอดภัย จัดให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาตกแต่งเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประเวศ ไชยวงศ์ (2561: 1)

1.2 ด้านอาคารสถานที่พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีกระบวนการจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่โดยการจัดห้องเรียนให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดสภาพภายในห้องเรียนให้มีแสงสว่างอากาศถ่ายเทได้ดี และปราศจากสิ่งรบกวน จัดโรงอาหารให้มีความสะอาดและถูกสุขลักษณะ จัดเจ้าหน้าที่ดูแลความสะอาดของโรงอาหาร ห้องน้ำ จัดให้มีห้องพักรู้อย่างเพียงพอกับจำนวนครู จัดให้มีห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและครู และจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายแก่บุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ราตรี ณะวงศ์ (2561: 16-17)

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอนโดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและกล้าตัดสินใจ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมตามความสนใจของนักเรียน การใช้สื่อเทคโนโลยีที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนได้สนใจในวิชาที่เรียน สนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาวิชาที่ตนเองเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติพร พินิจการ (2562: 19)

1.4 ด้านสังคมและวัฒนธรรมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวัฒนธรรมไทยจัดว่าเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย โรงเรียนจึงมีนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างชัดเจนโดยร่วมมือกับชุมชน กำหนดความเชื่อและค่านิยมที่ดีงามในสังคมให้กับครูและนักเรียนได้ปฏิบัติตาม มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างชุมชนและโรงเรียน การกระตุ้นครูให้มีจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและชุมชน การฟื้นฟูและสืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้นำชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สนธยา พลศรี (2565: 30)

2. สมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรม ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งของครูให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะหลักของครูที่สำคัญด้านหนึ่งคือสมรรถนะการทำงานเป็นทีม เพราะการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้ครูให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ เสริมแรงให้กำลังใจ สามารถปรับตัวให้เข้ากับบทบาทหน้าที่ในการทำงานเป็นอย่างดีและแสดงบทบาทผู้นำอย่างเหมาะสมกับเพื่อนร่วมงาน กระตุ้นให้สมาชิกเกิดความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะร่วมมือทำงานกับผู้อื่นให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อินทิรา อินทโชติ (2563: บทคัดย่อ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการให้ความร่วมมือการทำงาน พบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครูมีความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานและทีมงานด้วยความเต็มใจ เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีความมุ่งมั่นทำให้งานสำเร็จตามที่หน่วยงานวางเป้าหมายไว้ให้ความร่วมมือกับทีมงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิศกร แก้วเจริญ (2564:

2.2 ด้านการเสริมแรงเพื่อนร่วมงานพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ภูมิความสามารถในการกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานมีความกระตือรือร้นที่จะทำงาน เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงานได้ทำงานเพื่อความสำเร็จของตนเอง สร้างค่านิยมที่ดีให้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมงานให้ตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม สร้างขวัญและกำลังใจให้กับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมใจ วินิจกุล และคณะ (2561: 63)

2.3 ด้านการปรับตัวเข้ากับทีมงานพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภูมิความสามารถในการปรับตัวโดยใช้ความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงาน สร้างแรงจูงใจให้ทีมงานสามารถปฏิบัติงานจนประสบผลสำเร็จ การพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานอย่างมีระบบและแบบแผนชัดเจน มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักณา สรวิวัฒน์ (2565: 64)

2.4 ด้านการแสดงบทบาทผู้นำทีมพบว่าอยู่ในระดับมากที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภูมิความสามารถในการวางตัวเป็นสมาชิกในทีมหรือผู้นำทีมที่เหมาะสม เปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของทีมงานอย่างเต็มที่ จัดการความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในทีมงาน ให้ความสำคัญและรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในทีม มีความรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้นจากทีมงานร่วมกัน ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับยกย่อง น่าเชื่อถือ และศรัทธาจากทีมงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยงยุทธ เกษสาคร (2564: 40)

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากภูมิความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็นอภิปราย วางแผนและปฏิบัติงานตามแผน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาพร้อมกับทีมงานทำงานในทุกขั้นตอนตามแผนงานที่กำหนด และการให้ความร่วมมือในการผลักดันการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สงวน ช่างฉัตร (2562: 255)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครู อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.779 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศในการทำงานที่ดีจะสามารถส่งผลให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการสร้างความสัมพันธ์การทำงานเป็นทีมของบุคคลภายในองค์กรให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ โดยมีการสื่อสารที่ดี การรับรู้ถึงความแตกต่างในบทบาทและใช้ความแตกต่างให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ ประจิมพันธ์ (2561: 62)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) = 0.779 ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็น

แนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและเสริมสร้างสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของครูในองค์กรอื่นๆ ได้ด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพร พินิจการ. (2562). *ทักษะของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมคณะทันตแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรศนี วรหาคำ. (2564). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ ไชยวงศ์. (2561). *การจัดสวนประดับ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์.
- พิรกร แก้วขจร. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานหลังการควบรวมกิจการกับความร่วมมือในการทำงานของพนักงาน: กรณีศึกษาพนักงานของบริษัท เมืองไทยประกันภัย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2564). *ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์จีกราฟฟิค.
- ราตรี ละครวงศ์. (2561). *การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2565). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สงวน ช่างฉัตร. (2562). *พฤติกรรมองค์กร*. พิษณุโลก: ภาควิชาบริหารธุรกิจและสหกรณ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สนธยา พลศรี. (2565). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สมใจ วินิจกุล, สุวรรณา เจริญสุขวงศ์ และ ประทุมทิพย์ สุขราษฎร์. (2561, ธันวาคม). “ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษา ความสุขในการเรียนรู้ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์”. วารสารเกื้อการุณย์, 21, หน้า 12.
- สำนักงานการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. (2564). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*.
อุบลราชธานี: สำนักงานการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.
- _____. (2565). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. อุบลราชธานี: สำนักงานการศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.

- อินทิรา บริบูรณ์. (2563). *การจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเครือข่ายโรงเรียนนานาชาติเวลล์ส สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อภิชาติ ประจิมพันธุ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการทำงานของพนักงานบริษัท ไฮเวย์ จำกัด เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607–610.

สถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ช่วงปี พ.ศ. 2550-2565
RESEARCH STATUS IN TEACHING AND LEARNING THAI LITERATURE
DURING 2017-2022

¹รัตนภรณ์ ทับทิมจันทร์ และ ²กาญจนา วิชญาปกรณ์

¹Rattanaporn Tabtimchan and ²Kanchana Witchayapakorn

มหาวิทยาลัยนเรศวร, ประเทศไทย

Naresuan University, Thailand.

¹rattanapornta66@nu.ac.th

Received : January 14, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย และได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาจากวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ช่วงปี 2550-2565 ทั้งหมด 18 เรื่อง จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้งหมด 8 เรื่อง และมหาวิทยาลัยทักษิณ 10 เรื่อง ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัย ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดีไทย มาจากหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ พบว่า วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียน การสอนวรรณคดีไทย ส่วนใหญ่ กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ และ ทักษะ ของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา 3) การกำหนดขอบเขตประชากร พบว่า ขอบเขตประชากร ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 4) ขอบเขตด้านเนื้อหา พบว่า ผู้วิจัยกำหนด เนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรม มาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก และ 5) นวัตกรรมและแนวคิดทฤษฎี พบว่า 1. ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ รูปแบบการสอน สร้างนวัตกรรมใหม่ แล้วทดลองใช้ หรือใช้กระบวนการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² รองศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรการศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

(Research and Development) มักพบในงานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต 2. การนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้โดยการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แล้วทดลองใช้ 3. การนำรูปแบบการสอนที่มีผู้คิดค้นไว้แล้วมาทดลองใช้ และ 4. การสร้างชุดการสอนหรือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อการจัดการเรียนรู้แล้วทดลองใช้ มักพบในวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต

คำสำคัญ : สถานภาพงานวิจัย การเรียนการสอน วรรณคดีไทย

Abstract

This article intends to study the research status in teaching and learning Thai literature, and the scope of this research is from the thesis studying the teaching and learning of Thai literature in 2017-2022. A total of 18 subjects were found; 8 subjects from Srinakharinwirot University and 10 subjects from Thaksin University. The results of the study showed that the status of research in the field of teaching Thai literature had 5 issues: 1) The faculty. The faculty study on the teaching of Thai literature is derived from the Master of Education, Master of Arts course. 2) Objective setting. Dissertation and independent research in the field of teaching Thai literature largely set objectives to compare the achievements, abilities and skills of the sample population. 3) Identifying population and sample. This research found that the sample population boundaries were mostly middle school students 4) content scopes. Researchers determined literary and literary content based on Basic Education Core Curriculum. 5) innovation and theoretical concepts were found to be 1. Researchers use ideas and theories as a guide to design teaching styles, create new innovations, and then experiment or apply research and development processes that are often found in a Master's dissertation. 2. Applying theoretical concepts by creating a learning management plan and then experimenting with it. 3. Putting the invented teaching model to the test 4. Creating instructional sets or applying technology to create learning management materials and then experiment with them. This is often found in a Master's dissertation.

Keywords: Research status, Teaching and Learning, Thai Literature

บทนำ

วรรณคดีไทยนอกจากจะเป็นสื่อความบันเทิงรูปแบบหนึ่งของไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันแล้ว วรรณคดียังเป็นเครื่องบันทึกสภาพสังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่ดีของไทยไว้อีกด้วย ดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2539:41) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของวรรณคดีไว้ว่า “วรรณคดีเป็นกระจกสะท้อนลักษณะสังคมของตน และอาจจะเป็นเครื่องดำรงวัฒนธรรม” กล่าวคือ วรรณคดียังช่วยขัดเกลาจิตใจและยกระดับจิตใจของผู้อ่านให้สูงขึ้น ช่วยจรรโลงจิตใจ ทำให้มนุษย์เห็นตัวอย่างของความทุกข์ ความสุข และปัญหาชีวิตต่าง ๆ ทำให้ผู้อ่านมองชีวิตด้วยความเข้าใจมากขึ้น วรรณคดีมีความสำคัญและมีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเข้ามามีบทบาทในด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ เพื่อต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนได้รับแนวคิด ข้อคิดและคุณค่าที่ดีงาม ดังที่ นิจสุตา อภินันทาภรณ์ (2555: 4) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียน นอกจากจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและช่วยกันชำระเอกลักษณ์ไว้แล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของคนในยุคนั้นๆ ตลอดจน ข้อคิดหรือคำสอนที่ได้จากการอ่านวรรณคดีล้วนแต่เป็นภูมิปัญญาอันล้ำค่าที่ควักได้ฝากไว้ในกลวิธีการประพันธ์และเลือกสรรภาษาที่งดงาม โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานปี พุทธศักราช 2551 ได้บรรจุวรรณคดีไทยไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ว่า “เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง”(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการศึกษาในงานวิจัยช่วงปี พ.ศ.2550-2565 ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยมักพบปัญหาในชั้นเรียน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ปัญหาที่เกิดจากตัวผู้เรียน คือ ผู้เรียนไม่มีความรู้พื้นฐานทางภาษา ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย 2) ปัญหาที่เกิดจากผู้สอน คือ ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวรรณคดี ขาดการถ่ายทอดสู่ผู้เรียน เช่น วิธีการสอนไม่น่าสนใจ การจัดกิจกรรมไม่มีความหลากหลายหรือไม่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน และ 3) ปัญหาด้านสื่อที่ใช้ในการสอน คือ สื่อไม่เพียงพอ สื่อการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในความงดงามของภาษาไทยและถ้อยคำหรือรสของวรรณคดี ตลอดจนผู้เรียนไม่สามารถแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วรรณคดีและวรรณกรรม ไม่เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทยปัญหาจากสิ่งเหล่านี้อาจทำวรรณคดีไทยที่ถือว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าของแผ่นดินไทยค่อยๆ เลือนหายไปในที่สุด

ปัญหาดังกล่าวทำให้นักวิชาการและอาจารย์ผู้สอนมองเห็นถึงความสำคัญของปัญหา และได้ดำเนินการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน และงานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษา จากการศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทยระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ ในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2565 พบว่าผู้วิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนวรรณคดีไทยให้ดีขึ้น โดยในช่วงนี้เริ่มใช้

กระบวนการวิจัยในรูปแบบวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) มุ่งพัฒนา สร้างนวัตกรรม และใช้สื่อเทคโนโลยีในการวิจัยมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้เขียนสนใจศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทยระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยทักษิณ ในช่วงปี พ.ศ.2550 – 2565 เนื่องจากงานวิจัยในช่วงนี้มีการใช้แนวคิดทฤษฎีที่หลากหลาย และมีการพัฒนานวัตกรรมด้านสื่อเทคโนโลยีที่น่าสนใจ มีการสร้างโมเดลการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยที่เกิดจากการศึกษาสภาพปัญหาและนำมาสร้างเป็นนวัตกรรมเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือส่งเสริมการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมนั้น ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ หรือนำไปประยุกต์ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยของบทความนี้ได้สำรวจวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทยระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ ในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2565 พบว่า วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทยจะปรากฏในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต และศึกษามหาบัณฑิต ส่วนสาขาวิชาที่ศึกษาด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย พบว่า การเลือกทำวิทยานิพนธ์ด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทยจะเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาการมัธยมศึกษา สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ซึ่งสังกัดในคณะศึกษาศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ จากทั้ง 2 มหาวิทยาลัย ซึ่งบทความนี้ได้นำเสนอสถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย 5 ประเด็น

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสถานภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ช่วงปี พ.ศ.2550-2565 ซึ่งบทความนี้ได้นำเสนอสถานภาพงานวิจัยด้านการเรียน การสอนวรรณคดีไทย 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. มหาวิทยาลัย หลักสูตร และสาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

มหาวิทยาลัย หลักสูตรและสาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดีไทย มีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ชื่อหลักสูตรในแต่ละมหาวิทยาลัยและจำนวนผลงานวิทยานิพนธ์/การค้นคว้าอิสระ

ชื่อมหาวิทยาลัย	ชื่อหลักสูตร	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน	-	-
	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย	7	38.9%
	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา	1	5.6%
	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้		
มหาวิทยาลัยทักษิณ	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน	1	5.6%
	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย	7	38.9%
	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสาร	2	11.1%
	การศึกษา		
รวม		18	100

จากการสำรวจจำนวนวิทยานิพนธ์ของแต่ละมหาวิทยาลัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสอนวรรณคดีไทย ในช่วงปี พ.ศ.2550-2565 ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยทักษิณ มีวิทยานิพนธ์ทั้งหมดจำนวน 18 เรื่อง วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระที่ปรากฏในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 55.6 และที่ปรากฏในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 10 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 44.4 ดังตารางต่อไปนี้

2. การกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาของงานวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

การกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาของงานวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย จำนวน 18 เรื่อง มีรายละเอียดตามตารางดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การศึกษา	จำนวนวิทยานิพนธ์	คิดเป็นร้อยละ
1. เพื่อสร้าง/พัฒนา/รูปแบบ/กระบวนการเรียนรู้/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้	11	19%
2. เพื่อศึกษาผล/ประสิทธิผล	4	6.9%
3. เพื่อสร้าง/พัฒนา/หาประสิทธิภาพ/ตรวจสอบคุณภาพ/หาคุณภาพ/หาดัชนีประสิทธิผล	11	19%
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์/ความสามารถ/ทักษะ	24	41.4%
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจ/ประเมินความพึงพอใจ/ความคิดเห็น/เจตคติ	8	13.8%
รวม		100

หมายเหตุ จำนวนวิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง อาจตั้งวัตถุประสงค์ได้มากกว่า 1 วัตถุประสงค์ได้

วัตถุประสงค์การศึกษาของวิทยานิพนธ์ด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2565 ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่ จำนวน 11 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 61.1% ส่วนวัตถุประสงค์ที่พบน้อยที่สุด คือ

กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลและประสิทธิผล พบจำนวนทั้งหมด 4 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 6.9

จะเห็นได้ว่า การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ และทักษะของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นวัตถุประสงค์ที่วิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่กำหนดไว้ เนื่องจากต้องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ และทักษะ ทางการศึกษาของผู้เรียนให้ดีขึ้น ซึ่งสัมพันธ์กับการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ และมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบคุณภาพ หาคุณภาพ หาดัชนีประสิทธิผล จากกระบวนการดังกล่าวที่เน้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงทำให้ส่งผลต่อผู้เรียน และเมื่อผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ความสามารถและทักษะดีขึ้น กระบวนการต่าง ๆ มุ่งพัฒนาผู้เรียนจึงทำให้ผู้เรียน เกิดความพึงพอใจ และมีเจตคติที่ดีต่อเรื่องหรือสิ่งที่ผู้วิจัยนำไปทดลอง ซึ่งสัมพันธ์กับการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ประเมินความพึงพอใจ ความคิดเห็น และเจตคติของผู้เรียนที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่มักกำหนดเพื่อศึกษาควบคู่ไปกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ และทักษะ ดังตารางต่อไปนี้

3. การกำหนดขอบเขตประชากรที่ใช้ศึกษาจากวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

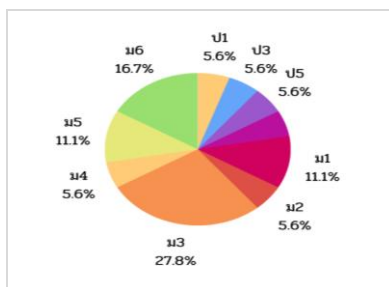
ในด้านขอบเขตประชากรที่ใช้ศึกษาจากวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในช่วงปี พ.ศ.2550-2565 ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุด โดยสูงสุด คือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 42.1 รองลงมาคือ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 31.6 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 15.8 ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 10.5 คิดเป็นร้อยละ 5 สาเหตุที่มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่ใช้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่สุดนั้น เนื่องมาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มีตัวชี้วัดเนื้อหาทางวรรณคดีที่มากขึ้น และกำหนดคุณภาพผู้เรียนที่เข้มข้นตามลำดับช่วงชั้น

จากคุณภาพผู้เรียนข้างต้นจะเห็นว่าระดับมัธยมศึกษานอกจากจะเข้าใจ สรุปข้อคิดที่ได้จากวรรณคดีแล้ว ผู้เรียนจะต้องเน้นคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ มากขึ้น ก็อาจทำให้ผู้สอนพบปัญหาการสอนในระดับชั้นมัธยมมากกว่าระดับประถม อุปสรรคสำคัญของการเรียนรู้วรรณคดีที่เกิดจากผู้อ่านหรือตัวนักเรียน ก็คือเรื่องภาษาทั้งที่เป็นศัพท์เฉพาะ ภาษาพื้นสมัย ภาษาถิ่นภาษาต่างประเทศ และภาษาวรรณคดี

4. ขอบเขตด้านเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

ขอบเขตด้านเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมไทยที่ใช้ในการเรียนการสอนวรรณคดีไทยจากวิทยานิพนธ์ และการค้นคว้าอิสระด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2565 ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า

ได้นำเนื้อหาจากวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในแบบเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเนื้อหาตามหลักสูตรโรงเรียนในกลุ่มสาระรายวิชาภาษาไทย มากำหนดใช้เป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ดังแผนภูมิแสดงรายละเอียดดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ความสัมพันธ์ของจำนวนงานวิจัยและขอบเขตเนื้อหาของแต่ละระดับชั้น

เนื้อหาวรรณคดีไทยตามแบบเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่นิยมใช้เป็นขอบเขตด้านเนื้อหามากที่สุด คือ เนื้อหาวรรณคดีไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีไทยทั้งหมด 11 เรื่อง รองลงมา คือ เนื้อหาวรรณคดีไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีไทยทั้งหมด 6 เรื่อง รองลงมา คือ เนื้อหาวรรณคดีไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีไทยทั้งหมด 3 เรื่อง และลำดับที่น้อยที่สุด คือ เนื้อหาวรรณคดีไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีไทยทั้งหมด 1 เรื่อง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีไทยทั้งหมด 1 เรื่อง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีไทยทั้งหมด 1 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใช้เนื้อหาจากวรรณคดีไทยทั้งหมด 1 เรื่อง เมื่อพิจารณาเนื้อหาวรรณคดีไทยที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระด้านการสอนวรรณคดีไทย ซึ่งนำมาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหานั้น สอดคล้องกับขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่างที่นิยมศึกษากับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาขอบเขตด้านเนื้อหาวรรณคดีไทยจากวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระในช่วงปี พ.ศ.2550-2565 ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ ทั้งหมด 18 เรื่อง พบว่า วรรณคดีไทย พบในงานวิจัยทั้งหมด 8 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 44.44 รองลงมา คือ วรรณคดีไทยที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดี พบในงานวิจัยทั้งหมด 5 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 27.77 และนิทานพบในงานวิจัยทั้งหมด 2 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 11.11 เนื้อหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์มัทรี ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีหนีนางผีเสื้อสมุทร ในระดับช่วงชั้นมัธยมศึกษาต้นและตอนปลาย ซึ่งเนื้อหาวรรณคดีไทยส่วนใหญ่เป็นวรรณคดีที่มาจากแบบเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และได้รับความนิยมในการนำมาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาอาจเป็นเพราะการกำหนดตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดคุณภาพผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับชั้น ซึ่งจะต้องสรุปเนื้อหาจากวรรณคดีได้ สามารถวิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทยและคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดี พร้อม

ทั้งสามารถสรุปความรู้ ข้อคิดที่ได้จากการเรียนวรรณคดี เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นตัวบทเนื้อหาวรรณคดีไทยส่วนใหญ่เป็นวรรณคดีที่มาจากแบบเรียนในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดของระดับชั้นได้

5. นวัตกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย

นวัตกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย จากวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2565 ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ จำนวน 18 เรื่อง มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 นวัตกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้

ชื่อนวัตกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้	จำนวนวิทยานิพนธ์ /ค้นคว้าอิสระ	ร้อยละ
รูปแบบการสอนแบบ 7E	1	4.17
รูปแบบการสอนแบบ 5E	1	4.17
รูปแบบการสอนแบบเดิม	1	4.17
การสอนโดยการใช้ผังมโนทัศน์	1	4.17
ชุดการเรียนวรรณคดีด้วยตนเอง เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกูหนิง	1	4.17
ชุดการเรียนวรรณคดีด้วยตนเอง เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี	1	4.17
แบบฝึกทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์	1	4.17
การใช้เพลงประกอบการสอน	1	4.17
วิธีการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนแบบร่วมมือแบบ CIRC	1	4.17
วิธีการสอนตามคู่มือครู	2	8.34
ชุดการสอนอ่านด้วยวิธีสตอรี่ไลน์	1	4.17
บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยเรียน (CAL)	1	4.17
การสอนแบบปกติ	2	8.34
การเรียนรู้ด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม	1	4.17
ชื่อนวัตกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่ใช้	จำนวนวิทยานิพนธ์/ค้นคว้าอิสระ	ร้อยละ
การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะ	1	4.17
ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์บทอ่าน	1	4.17
รูปแบบการสอนวรรณคดีโดยใช้กิจกรรมตามกระบวนการจัดตั้งปัญญาศึกษา	1	4.17
ชุดการสอนเพื่อใช้สอนศัพท์ภาษาไทย	1	4.17
บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	1	4.17
แนวคิดการสอนภาษาแบบองค์รวมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน	1	4.17
บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย	1	4.17
รูปแบบการสอนวรรณคดีโดยใช้การแสดงละครโนรา	1	4.17
รวม	24	100

หมายเหตุ วิทยานิพนธ์ 1 เรื่อง อาจใช้แนวคิดทฤษฎีมากกว่า 1

จากวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระทั้งหมด 18 เรื่อง ในช่วงปี พ.ศ. 2550-2565 ระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ในช่วงระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีอย่างต่อเนื่อง ทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การทดลองเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาทักษะสำคัญให้แก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตาม พร.บ.การศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตลอดจนได้ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์นวัตกรรม และนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศาสตร์การเรียนการสอนมาเป็นแนวทางในการออกแบบรูปแบบการสอน สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ให้ความเหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

1. การนำแนวคิดทฤษฎี มาเป็นแนวทางในการออกแบบรูปแบบการสอน สร้างนวัตกรรมใหม่ มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นของผู้วิจัยเอง มีลักษณะดังนี้

งานวิทยานิพนธ์ที่สร้างนวัตกรรมจากการพบปัญหาในการสอนวรรณคดีไทย ลักษณะดังกล่าวจะเป็นวิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิต ซึ่งเป็นโมเดลการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เช่น เรื่อง “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องประเพณีไทยในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน” ผู้วิจัย สุกัญญา อุดมโภชน วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2553 เป็นการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่มีการนำเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนแบ่งออกเป็น 8 หน่วย โดยกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น และวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาแบบฝึกทักษะการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์” ผู้วิจัย จริญญา จิตตพงศ์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2560 เป็นการนำสื่อการสอนที่จัดทำขึ้นเพื่อฝึกประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ศึกษา ทำความเข้าใจ ทบทวน และฝึกฝนจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาและฝึกฝนจนเกิดทักษะการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์ได้อย่างถูกต้อง และเกิดความชำนาญในเรื่องการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์ โดยผ่านแบบฝึกหัดในหลาย ๆ รูปแบบ ที่ผสมผสานกันเพื่อสร้างวิธีการสอนให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนวรรณคดีไทย จึงช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ และเป็นการเพิ่มทักษะทางการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

2. การนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ โดยการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ในลักษณะนี้ จะไม่พบรูปแบบหรือโมเดล แต่จะเป็นการนำทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการสอน มักพบในวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การสร้างชุดการสอนอ่านเนื้อเรื่องจากหนังสือเรียนวรรณคดีล้านนา ด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ผู้วิจัย รัตนา อักษร วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย เรียนรู้ ปีการศึกษา 2554 ได้นำรูปแบบวิธีการสอนควบคู่กับ

วิธีการสอนสตอรี่ไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และนำไปทดลองใช้ควบคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ และวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยเรียน (CAL) วิชาภาษาไทย เรื่องการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” ผู้วิจัย โสภิตา สังฆะโน วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย เรียนรู้ ปีการศึกษา 2553 ได้นำกระบวนการเรียนการสอนมาใช้ในการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการนำแนวคิดกระบวนการเรียนการสอนของกาเย่ และทฤษฎีการเรียนรู้แบบค้นพบของบรูเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการสอนรายบุคคล มาใช้ผสมผสานกันในกระบวนการเรียนการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยเรียน (CAL) โดยการสร้างบทเรียนวิชาภาษาไทยในเนื้อหา เรื่องการวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นต้น

3. การนำรูปแบบการสอนที่มีผู้คิดไว้มาทดลองใช้ เครื่องมือที่ใช้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ มักพบในระดับวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการใช้รูปแบบการสอน 7E” เพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัย วรางคณา ชังโต วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2559 และวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการสอนภาษาแบบองค์รวมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน” เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทย ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการสอนตามแนวคิดการสอนภาษาแบบองค์รวมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัย ยินดี รามทอง วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ปีการศึกษา 2550 เป็นต้น งานวิจัยลักษณะนี้ จะไม่มีการประยุกต์แต่เป็นการนำรูปแบบการสอนที่มีผู้คิดไว้มาทดลองใช้

4. การสร้างชุดการสอน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อการจัดการเรียนรู้ แล้วทดลองใช้มักพบในระดับวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เช่น วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาชุดการเรียนวรรณคดีด้วยตัวเอง เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกุหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา” ผู้วิจัย ฐิตาพร วิภววาณิชย์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ปีการศึกษา 2553 และวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย โดยกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC กับวิธีการสอนตามคู่มือครู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรุ่งเรืองอุปถัมภ์ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัย พระมหาจารุพงษ์ จิ่งประยูร วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2553 และวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาชุดการเรียนด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่องรายาวมหาวาสันดร ขาดกัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยา ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัย วิชุดา พรายยงค์ วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2550

การศึกษาศานาภาพงานวิจัยด้านการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2550–2565 จากวิทยานิพนธ์จำนวนทั้งหมด 18 เรื่อง จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวรรณคดีไทย มาจากหลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน หลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษา วิทยานิพนธ์ในแต่ละเรื่องได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาที่หลากหลาย ได้แก่ เพื่อสร้าง/พัฒนา/รูปแบบ/กระบวนการเรียนรู้/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อศึกษาผล/ประสิทธิผล/เพื่อสร้าง/พัฒนา/หาประสิทธิภาพ/ตรวจสอบคุณภาพ/หาคุณภาพ/หาดัชนีประสิทธิผล เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์/ความสามารถ/ทักษะ เพื่อศึกษาความพึงพอใจ/ประเมินความพึงพอใจ/ความคิดเห็น/เจตคติ ในด้านการกำหนดขอบเขตประชากรที่ใช้ศึกษาพบว่า เป็นกลุ่มตัวอย่างนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนขอบเขตด้านเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่ใช้ในการศึกษาเป็นเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมไทยในแบบเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และจากหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถาบันนั้น ๆ วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระทั้ง 18 เรื่อง ได้สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบของผู้วิจัยเอง มีการนำแนวคิดทฤษฎีมาประยุกต์ใช้โดยการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำมาทดลองใช้ นำรูปแบบการสอนที่มีผู้คิดไว้มาทดลองใช้ การสร้างชุดการสอน และมีการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างสื่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยให้มีความเหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

สถานภาพงานวิจัยด้านการสอนวรรณคดีไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2565 จากวิทยานิพนธ์จำนวนทั้งหมด 18 เรื่อง เป็นงานวิจัยที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน คือ วิจัยรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่มุ่งเน้นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนหรือชุดกิจกรรม เพื่อแก้ปัญหาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียน หากศึกษางานวิจัยช่วงก่อนปี พ.ศ. 2550 จะมีรูปแบบงานวิจัยที่หลากหลายทั้งงานวิจัยเชิงทดลอง วิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยและการพัฒนา นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 รูปแบบการวิจัยและการพัฒนาได้รับความนิยมมากขึ้น อาจจะเป็นเพราะความต้องการศึกษาที่จะศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีความลุ่มลึกและชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขอบเขตการศึกษาของงานวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. กรุงเทพฯ:คุรุสภาลาดพร้าว.
 จริยา จิตตพงศ์. (2560). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการวิเคราะห์คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์
 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- ฐิตาพร วิภาวณิชย์. (2553). การพัฒนาชุดการเรียนรู้วรรณคดีด้วยตัวเอง เรื่องอิเหนา ตอนศึกกะหมังกูหนิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิจสุตา อภินันท์ภรณ์. (2555). วรรณคดีไทย : ทำอย่างไรให้เกิดการเรียนรู้. วารสารวิชาการ, 15(2), หน้า 2-11.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ และหม่อมหลวง. (2539). แนวทางการศึกษาวิชาวรรณคดี. กรุงเทพฯ: บัณฑิตการพิมพ์.
- พระมหาจุฬารักษ์ จีระประยูร. (2553). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย โดย กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC กับวิธีการสอนตามคู่มือครู สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรุ่งเรืองอุบลมภ์ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยินดี งามทอง. (2550). ผลการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการสอนภาษาแบบองค์รวมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยและความพึงพอใจของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รัตนา อักษร. (2554). การสร้างชุดการสอนอ่านเนื้อเรื่องจากหนังสือเรียนวรรณคดีลำนํ้าด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรางคณา ชังโต. (2559). ผลของการใช้รูปแบบการสอน 7E ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย และความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชุดา พรายยงค์. (2550). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาวรรณคดีไทย เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดกกัณฑ์มัทรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีอยุธยาในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒน์วดี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกัญญา อุดมโกชน. (2553). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ประเพณีไทยในวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โสภิตา สังฆะโณ. (2553). การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยเรียน (CAL) วิชาภาษาไทย เรื่อง การวิเคราะห์วรรณคดี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
THE COMMUNICATION SKILL DEVELOPMENT OF STUDENTS
IN BACHELOR OF EDUCATION PROGRAM BY USING
ACTIVE LEARNING

¹ภูวดล จุลสุคนธ์

¹Phuwadon Chulasukhont

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ประเทศไทย

Thepsatri Rajabhat University, Thailand

¹phuwadon84@gmail.com

Received : January 14, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศาสตรบัณฑิต ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2/2565 จำนวน 53 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินทักษะการสื่อสาร และแบบประเมินความพึงพอใจ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยทักษะการสื่อสารของนักศึกษาที่ก่อนเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อใช้กระบวนการจัดการ

¹ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

เรียนรู้เชิงรุกแล้ว ทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลังเรียนเพิ่มขึ้น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ทักษะการสื่อสาร, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The purpose of this research was to 1) developed the communication skills of bachelor of education students by using active learning in the educational administration and educational quality assurance course, and 2) studied the student's satisfaction to active learning process in the educational administration and educational quality assurance course. The sample were 53 early childhood major students who enrolled in ED 1204208 educational administration and educational quality assurance course in the semester 2 of 2022 academic year. The research instruments consisted of 1) the scale of communication skills assessment form and 2) the questionnaire of satisfaction in the active learning process. Data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation. The research findings showed that 1) the communication skills of bachelor of education students by using active learning, before studying the overall was at the low level. However, after using the active learning process, the communication skills were increased, the overall was at the high level. 2) the student's satisfaction to active learning process was at the highest level.

Keywords : Communication Skill, Active Learning

บทนำ

การเรียนรู้เชิงรุก เป็นหนึ่งในกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวอาจรวมถึงกิจกรรมภาคปฏิบัติ การเขียนสรุปใจความสำคัญ และการอภิปราย การแก้ไขปัญหา การรวบรวมและการสังเคราะห์ข้อมูล การสร้างคำถาม และกิจกรรมสะท้อนความคิด และมีในรูปแบบอื่นๆ อีกมากมาย โดยแนวทางเหล่านี้ผู้สอนมุ่งหวังที่จะส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนผ่านการผลิต และการถ่ายทอดความรู้ ตรงข้ามกับการถ่ายทอดความรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนจดจำ (Boston University Center for Teaching & Learning, 2022) ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือที่วงการศึกษไทยคุ้นเคยกับคำว่า Active Learning นั้น เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ

และได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไปผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดของ Bonwell, C., & Eison, J. (1991) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) โดยผ่านการลงมือกระทำ โดยความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน (Mayer, R.E., 2007) จากแนวคิดที่กล่าวข้างต้นครูจึงจำเป็นต้องลดบทบาทในการสอนและการบรรยายลง แต่ควรไปเพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการคิดและทำกิจกรรมต่างๆ มากขึ้นอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านการพูด การเขียน และการอภิปรายกับเพื่อนๆ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้จากกิจกรรมที่หลากหลายดังกล่าว

โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกจะสามารถทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาองค์ความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ได้คงทนมากขึ้น และสามารถเก็บในระบบความจำระยะยาว (Long-term memory) ซึ่งการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างมีความหมายโดยเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้เรียน ส่งผลให้เกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี อันจะนำไปสู่การเกิดสมรรถนะที่สำคัญตามเป้าหมายของแต่ละวิชาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2553) จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัยจากนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 53 คน เกี่ยวกับความต้องการ การเรียนรู้ ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า นักศึกษาต้องการกระบวนการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม มีการร่วมกิจกรรมกลุ่ม และมีการสื่อสารระหว่างเพื่อนร่วมชั้น รวมถึงการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 77.36 ดังนั้นการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเข้ามาช่วยในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร รายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้รับจากภายในชั้นเรียนผ่านการลงมือกระทำผ่านกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อตอบสนองตามต้องการของผู้เรียนและเพื่อให้นักศึกษาเกิดองค์ความรู้จากรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ภาคเรียนที่ 2/2565 จำนวน 53 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบประเมินทักษะการสื่อสาร และ 2) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา โดยมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

3.1 แบบประเมินทักษะการสื่อสาร ประกอบไปด้วยแบบประเมินทักษะการสื่อสารของนักศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการฟัง 2) ด้านการพูด 3) ด้านการอ่าน และ 4) ด้านการเขียน รวมประเด็นการประเมินจำนวน 12 ข้อ โดยจะดำเนินการทั้งก่อนเรียน และหลังเรียน

3.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งหมด 10 ประเด็น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) Independent

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ก่อนเรียนภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 เมื่อได้มีการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว พบว่าทักษะการสื่อสารของนักศึกษา หลังเรียนเพิ่มขึ้น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 รายละเอียดดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินทักษะการสื่อสารของนักศึกษา ก่อนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	รายการ	ผลการประเมินก่อนเรียน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการฟัง				
1.	ความสามารถในการตอบคำถามที่ได้จากการฟัง	2.58	0.69	ปานกลาง
2.	การจับใจความสำคัญของเนื้อหา	1.91	0.57	น้อย
3.	การรู้ความหมายของคำศัพท์ทางการบริหารการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา	1.62	0.84	น้อย
4.	การปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว	1.87	0.66	น้อย
ด้านการพูด				
5.	การออกเสียงและการใช้ประโยคอย่างเหมาะสม	2.51	0.61	ปานกลาง
6.	การพูดอย่างคล่องแคล่วต่อเนื่องไม่ติดขัด ชัดเจน	1.87	0.65	น้อย
7.	การแสดงท่าทางและพูดด้วยน้ำเสียงเหมาะสมกับการบรรยาย	1.85	0.57	น้อย
ด้านการอ่าน				
8.	การตอบคำถามที่ได้จากการอ่าน	1.77	0.53	น้อย
9.	การจับใจความสำคัญของเนื้อหาในการอ่าน	1.79	0.67	น้อย
10.	อ่านคำศัพท์ใหม่ทางการบริหารหรือการประกันคุณภาพ และสามารถเดาความหมายคำศัพท์จากบริบทได้	1.68	0.68	น้อย
ด้านการเขียน				
11.	การเลือกใช้ภาษาเพื่อเขียนอธิบายตามประเด็นที่กำหนด	1.62	0.67	น้อย
12.	การใช้ประโยคที่ถูกต้องและใช้เครื่องหมายวรรคตอน	1.64	0.51	น้อย
รวมเฉลี่ย		1.89	0.63	น้อย

จากตาราง 1 ทักษะการสื่อสารของนักศึกษาก่อนเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=1.89$, S.D. = 0.63) เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อยพบว่าสามอันดับแรกได้แก่ ความสามารถในการตอบคำถามที่ได้จากการฟัง ($\bar{X}=2.58$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ การออกเสียงและการใช้ประโยคอย่างเหมาะสม ($\bar{X}=2.51$, S.D. = 0.61) และอันดับสามคือการจับใจความสำคัญของเนื้อหา ($\bar{X}=1.91$, S.D.= 0.57) ส่วนทักษะการสื่อสารที่น้อยที่สุดคือ การรู้ความหมายของคำศัพท์ทางการบริหารการศึกษา ($\bar{X}=1.62$, S.D. = 0.84) และการเลือกใช้ภาษาเพื่อเขียนอธิบายตามประเด็นที่กำหนด ($\bar{X}=1.62$, S.D. = 0.67)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะการสื่อสารของนักศึกษา หลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ข้อ	รายการ	ผลการประเมินหลังเรียน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการฟัง				
1.	ความสามารถในการตอบคำถามที่ได้จากการฟัง	4.47	0.69	มาก
2.	การจับใจความสำคัญของเนื้อหา	4.29	0.73	มาก
3.	การรู้ความหมายของคำศัพท์ทางการบริหารการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา	4.39	0.62	มาก
4.	การปฏิบัติตามคำสั่งได้ถูกต้องและคล่องแคล่ว	4.21	0.68	มาก
ด้านการพูด				
5.	การออกเสียงและการใช้ประโยคอย่างเหมาะสม	4.25	0.77	มาก
6.	การพูดอย่างคล่องแคล่วต่อเนื่องไม่ติดขัด ชัดเจน	4.41	0.65	มาก
7.	การแสดงท่าทางและพูดด้วยน้ำเสียงเหมาะสมกับการบรรยาย	4.14	0.73	มาก
ด้านการอ่าน				
8.	การตอบคำถามที่ได้จากการอ่าน	4.18	0.67	มาก
9.	การจับใจความสำคัญของเนื้อหาในการอ่าน	4.16	0.72	มาก
10.	อ่านคำศัพท์ใหม่ทางการบริหารหรือการประกันคุณภาพ และสามารถเดาความหมายคำศัพท์จากบริบทได้	4.12	0.68	มาก
ด้านการเขียน				
11.	การเลือกใช้ภาษาเพื่อเขียนอธิบายตามประเด็นที่กำหนด	4.14	0.75	มาก
12.	การใช้ประโยคที่ถูกต้องและใช้เครื่องหมายวรรคตอน	4.15	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย		4.24	0.73	มาก

จากตาราง 2 ทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลังเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=4.24$, S.D.= 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสามอันดับแรกคือ ความสามารถในการตอบคำถามที่ได้จากการฟัง ($\bar{X}=4.47$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ การพูดอย่างคล่องแคล่วต่อเนื่องไม่ติดขัด ชัดเจน ($\bar{X}=4.41$, S.D.= 0.65) และอันดับสามคือ การรู้ความหมายของคำศัพท์ทางการบริหาร การศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=4.39$, S.D. = 0.62) ส่วนทักษะการสื่อสารที่น้อยที่สุดคือ อ่านคำศัพท์ใหม่ทางการบริหารหรือการประกันคุณภาพและสามารถเดาความหมายคำศัพท์จากบริบทได้ ($\bar{X}=4.12$, S.D. = 0.68)

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รายวิชาการบริหาร การศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา

ข้อ	รายการ	ความพึงพอใจของนักศึกษา		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา	4.63	0.61	มากที่สุด
2.	เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม	4.67	0.58	มากที่สุด
3.	ใช้เทคนิคการสอนที่จูงใจให้นักศึกษาอยากเรียน	4.48	0.66	มาก
4.	ใช้วิธีการสอนอย่างหลากหลายที่ทำให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่เรียนได้	4.58	0.64	มากที่สุด
5.	แนะนำนักศึกษาเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	4.59	0.59	มากที่สุด
6.	จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้อภิปราย หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน	4.62	0.62	มากที่สุด
7.	จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ทำงานเป็นกลุ่ม	4.61	0.66	มากที่สุด
8.	ใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน	4.64	0.71	มากที่สุด
9.	วัดและประเมินผลการเรียนเป็นระยะด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.58	0.65	มากที่สุด
10.	ให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง	4.59	0.73	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย		4.60	0.64	มากที่สุด

จากตาราง 3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=4.60$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสามอันดับแรกคือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม ($\bar{X}=4.67$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ ใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.64$, S.D. = 0.71) และอันดับสามคือ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ($\bar{X}=4.63$, S.D. = 0.61) ส่วนความพึงพอใจที่น้อยที่สุดคือ ใช้เทคนิคการสอนที่จูงใจให้นักศึกษาอยากเรียน ($\bar{X}=4.48$, S.D. = 0.66)

อภิปรายผล

1. การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในรายวิชาการบริหารการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน มีการเริ่มกระบวนการจากกิจกรรมกระตุ้นการอ่าน โดยให้ผู้เรียนอ่านบทความแล้วแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนในชั้นเรียน รวมถึงการตอบคำถามในชั้นเรียนเพื่อตรวจสอบการจับใจความ และให้ผู้เรียนได้รับความรู้ผ่านการอ่าน มีการกระบวนการคิด ต่อด้วยกิจกรรมที่สองคือ การเสริมสร้างการฟัง โดยใช้การเรียนการสอนแบบระดมความคิดให้รับชม และรับฟังเกี่ยวกับคลิปวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา ทั้งจากที่ผู้สอนนำมาและจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งการคัดเลือกคลิปที่มานำเสนอต้องผ่านการรับชมและรับฟัง เพื่อคัดกรองก่อนนำมาเสนอ อีกทั้งยังมีการกระบวนการให้ผู้เรียนเตรียมคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำเสนอ ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการรับชมและฟังเพื่อจับใจความสำคัญ และทำความเข้าใจเนื้อหาที่

นำเสนอ ซึ่ง สอดคล้องกับกมลวรรณ สุภากุล (2565) ที่กล่าวว่าการระดมความคิดเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปรายและรับฟังความคิดของผู้อื่นเป็นการเรียนแบบเชิงรุกได้อีกวิธีการหนึ่ง กิจกรรมที่สามคือการเสริมพลังการพูด เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นในแนวทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย โดยกิจกรรมนี้เป็นการตั้งคำถามให้เกิดการคิดหลากหลายประเด็นไม่มีคำตอบที่ถูกต้องตายตัวแต่เป็นการหาเหตุผลมาสนับสนุนให้เกิดการอภิปรายร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิดนอกจากการใช้คำถามกระตุ้นแล้วนักศึกษาต้องนำเสนองานของตนเอง แล้วร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่กำหนดเพื่อให้นักศึกษาย้ายทอดความคิดของตนเองออกมาเป็นคำพูดที่ได้รับการเรียบเรียงอย่างเป็นประโยคและอาศัยทำทาง นำเสียงประกอบการนำเสนอ จากกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Boston University (2022) ที่ได้อธิบายถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า กระบวนการนี้จะช่วยให้นักเรียนสะท้อนความเข้าใจโดยกระตุ้นให้พวกเขาเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับแนวคิดใหม่ ซึ่งช่วยให้ผู้สอนสามารถวัดการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ซึ่งจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในทุกสาขาวิชา และแสดงให้เห็นว่านักเรียนในห้องเรียนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจะมีอัตราความล้มเหลวต่ำกว่า และมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สูงกว่านักเรียนในห้องเรียนที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Johnson and Johnson (1987) ที่กล่าวว่าการทำงานและการเรียนจะประสบผลสำเร็จบรรลุได้ตามเป้าหมายเมื่อมีกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกัน การทำงานเป็นกลุ่มกระบวนการเหล่านี้จะส่งเสริม สนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการระดมความคิด และนำมาสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก รายวิชาการบริหาร การศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าสามอันดับแรกคือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถาม ใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมซักถามในประเด็นที่สงสัย รวมถึงการแสดงความคิดเห็นทำให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่ได้เรียน และพยายามสรุปแนวความคิดที่เข้าใจตามด้วยการยืนยันสิ่งที่ตนเองคิดจากการซักถามผู้สอน สอดคล้องกับ Boston University (2022) ที่ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของนักเรียน ควรมีการเชิญชวนให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม สำหรับงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้สอนควรให้คำแนะนำที่ชัดเจนโดยสรุปว่านักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างไร นักเรียนจะมีส่วนร่วมกันในกิจกรรมอย่างไร กฎพื้นฐานหรือแนวทางสำหรับการทำงานเป็นกลุ่มมีอะไรบ้าง การตอบคำถามเหล่านี้อย่างชัดเจนจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจสิ่งที่คาดหวังจากการมีส่วนร่วมของพวกเขา และยังสอดคล้องกับ Handelsman et al., (2007) ที่ได้กล่าวว่า การกำหนดให้นักเรียนสะท้อนการเรียนรู้หรือมีส่วนร่วมในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ให้พวกเขาสรุปและขอให้แบ่งปันคำตอบเพื่อกระตุ้นการอภิปรายหรือรวบรวมคำตอบทั้งหมดเพื่อใช้เป็นข้อมูลในชั้นเรียนครั้งต่อไป โดยผู้สอนจะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการสรุปองค์ความรู้ โดยแนวทางนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนมีการสื่อสารและตรวจสอบการเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงผล

การศึกษาความพึงพอใจในการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับ วนัชร ชมชื่นใจ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้านในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ประกอบไปด้วย ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยจะเห็นได้ว่าการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจะทำให้บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือที่เราคุ้นเคยกับคำว่า Active learning มาใช้เป็นหลัก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายของผู้สอน และผู้เรียนมีหน้าที่แค่ฟัง จดจำ และนำไปใช้เท่านั้น จะสร้างความเบื่อหน่าย และลดความสนใจของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาลงไปอย่างชัดเจน โดยการเริ่มใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถเริ่มได้จากการวางข้อตกลงร่วมกันในเรื่องของรูปแบบการเรียน เน้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและมีบทบาทในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ ผ่านการทำงานแบบร่วมมือกัน รับผิดชอบต่อผลงานร่วมกัน ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้รวมถึงนำองค์ความรู้ที่ได้ในชั้นเรียนมาสรุปรวบยอดเพื่อเป็นการยืนยันแนวคิดและองค์ความรู้ร่วมกันกับผู้เรียนในชั้นตอนสุดท้าย ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้นอกจากจะส่งเสริมให้ทักษะการสื่อสารของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ สุภากุล. (2565). *การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เพื่อให้ผู้เรียนรู้จริง* เข้าถึงจาก <http://itec.taluam.com/files/docs-1491129466.pdf> เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2565
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. ข่าวสารวิชาการ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ประจำเดือนพฤศจิกายน 2553.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2557). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2547). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- วณัชร ชมชื่นใจ. (2565). *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 16(2). 102.
- Active Learning KM. (2560). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning* เข้าถึงจาก

<http://www.mct.rmutt.ac.th/km/?p=786> เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2560

Bonwell, C., & Eison, J. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1)*. Washington, DC: George Washington University.

Boston University, Center for Teaching & Learning. (2022). *Active Learning: Teaching Guide*. Retrieved on September 25, 2022 from <https://www.bu.edu/ctl/guides/active-learning/>

Handelsman, J., Miller, S., and Pfund, C. (2007). *Scientific teaching*. New York: W.H. Freeman.

Johnson, H., & Johnson, P. (1991). *Task knowledge structures: Psychological basis and integration into system design*. *Acta Psychologica*, 78, 3-26.

Mayer, R.E. (2007). *Should There Be a Three-Strikes Rule Against Pure Discovery Learning? The Case for Guided Methods of Instruction*. *American Psychologist*. Vol. 59 No. 1.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

THE EFFECTS OF OPEN APPROACH WITH BAR MODEL TECHNIQUE
ON MATHEMATICS LEARNING ACHIEVEMENT AND MATHEMATICAL
PROBLEM-SOLVING ABILITY OF 4 GRADE STUDENTS

¹อมเรศ ชัยแสง

¹Amarate Chaisang

โรงเรียนบ้านจันรรจ์

Banjumnan School

amarate5@hotmail.co.th

Received : January 14, 2023; **Revised :** March 23, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหา ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) สำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านจันรรจ์ จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 13 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผน การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบจำนวนนับที่มากกว่า 100,000 จำนวน 11 คาบ 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา

¹ครู, โรงเรียนบ้านจันรรจ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

คณิตศาสตร์ 3) แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดโดยใช้เทคนิคบาร์โมเดล สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการ แบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : วิธีการแบบเปิด, เทคนิคบาร์โมเดล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the mathematics learning achievement of fourth-grade elementary students before and after engaging in a learning management utilizing an open approach with the bar model technique; 2) evaluate the mathematical problem-solving ability of fourth-grade students following the implementation of the aforementioned learning management against a predetermined criterion of 70%; and 3) explore student satisfaction with mathematics learning facilitated through the open approach with the bar model technique. The research sample comprised 13 fourth-grade students enrolled in the first semester of the academic year 2566 at Banjumnan School, selected through purposive sampling. The research tools include: 1) lesson plans for mathematics utilizing the open approach with the bar model technique, specifically focusing on "addition and subtraction of numbers greater than 100,000" across 11 sessions; 2) mathematics learning achievement tests; 3) an evaluation of mathematical problem-solving abilities; and 4) a satisfaction survey for students regarding mathematics learning through open approach with bar model technique. Statistical analyses, including percentages, mean scores, standard deviations, and t-tests, were employed for data analysis. The research was founded that: 1) fourth-grade students demonstrated significantly higher mathematics learning performance after receiving learning management with the open approach and bar

model technique compared to before learning management at a statistically significant level of .01; 2) the mathematical problem-solving abilities of fourth-grade students after learning management with the open approach and bar model technique exceeded the 70% criterion significantly at a .01 level of significance; and 3) students' satisfaction with mathematics learning through the open approach with the bar model technique was observed to be at the highest level.

Keywords: Open Approach, Bar model technique, Mathematics learning achievement, Mathematics problem-solving ability

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2565: 28) มีนโยบายในการขับเคลื่อนนโยบายเร่งด่วนในด้านการพัฒนาสมรรถสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีทักษะการคิดและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ ในการแก้ปัญหาผู้เรียนที่ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การลงมือปฏิบัติ ไม่สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา อีกทั้งครูขาดความรู้ในการจัด การเรียนรู้เชิงรุก ยังใช้รูปแบบ วิธีการสอนแบบเดิม ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้และการขาดการดำเนินกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความหมาย ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถามอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562: 4)

แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในรายวิชาคณิตศาสตร์ช่วงชั้นที่ 2 จะเน้นไปที่การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะเฉพาะและสมรรถนะหลัก ผ่านข้อบ่งชี้เนื้อหาทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ นอกจากนี้ในช่วงชั้นนี้ยังเน้นการพัฒนาความรู้สึกเชิง

จำนวน การคิดและการเขียนแสดงแนวคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีโอกาสได้ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ แก้ปัญหา หรือตรวจคำตอบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565: 6) การเรียนรู้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำความเข้าใจกับปัญหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ จากการแก้ปัญหาที่หลากหลาย คำตอบที่ได้อาจไม่ใช่คำตอบเดียว เพราะวิธีการแบบเปิดเป็นการสอนที่ครูไม่ได้จำกัดวิธีการคิดของผู้เรียน แต่ครูจะทำความเข้าใจกับแนวคิดหรือเหตุผลในการได้มาของคำตอบ เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนต้องหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตัวผู้เรียนเอง ได้มีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงกระบวนการสร้างความรู้ที่อาศัยการมีส่วนร่วม และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง (นิลดา ชูพันธ์ และรักพร ดอกจันทร์, 2565: 44) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ตามแนวคิดของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2557: 193) ได้แก่ 1) ขั้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาปลายเปิด 2) ขั้นการเรียนรู้ด้วยตัวเองของนักเรียน 3) ขั้นการอภิปรายทั้งชั้นเรียน และ 4) ขั้นการสรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดของนักเรียน ซึ่งจุดเด่นของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ประการหนึ่งที่ใช้วิธีการแบบเปิด คือ สามารถดึงเอากระบวนการทางคณิตศาสตร์ออกมาจากตัวนักเรียนได้มาก และสามารถนำนักเรียนไปสู่การค้นพบสูตร กฎ และหลักการทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเอง อันเป็นการช่วยขยายความ “ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง” ของนักเรียนที่เป็นรูปธรรมที่สุด

นอกจากนี้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นสถานการณ์หรือคำถามที่มีเนื้อหาสาระกระบวนการ หรือความรู้ที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่สามารถหาคำตอบได้ทันที การหาคำตอบจะต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ทางคณิตศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ ประกอบกับความสามารถด้านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการตัดสินใจ การเรียนการสอนเกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหา เป็นการฝึกให้นักเรียนมีวิธีการที่ดี ในการแก้ปัญหา มากกว่าที่จะสอนให้นักเรียนรู้คำตอบของปัญหา โดยพยายามส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบรูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหามากมาย ด้วยตนเอง นั่นคือ เน้นทักษะกระบวนการคิดของนักเรียนนั่นเอง (คณิตฯ พานิช และปริยา บุญญสิริ, 2563: 3) กระบวนการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ มีวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วยหลายขั้นหลายตอน ซึ่งเทคนิควิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยมใช้แพร่หลายมาก คือ เทคนิควิธีสอนแก้โจทย์ปัญหาของโพลยา (Polya, 1985: 87) มาใช้ในการออกแบบใบกิจกรรมสำหรับเป็นแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหามี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำความเข้าใจปัญหาหรือวิเคราะห์ปัญหา 2) วางแผนแก้ปัญห 3) ดำเนินการแก้ปัญห 4) ตรวจสอบหรือมองย้อนกลับกระบวนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้เทคนิควาดรูปบาร์โมเดลเป็นยุทธวิธีในการทำโจทย์ปัญหาอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ข้อความจากโจทย์ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดและสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยรองทอง ไครรี (2554) ได้เสนอแนวทางในการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้บาร์โมเดลไว้ 2 รูปแบบ คือ 1) รูปบาร์โมเดลแบบแบ่งข้อมูลทั้งหมดออกเป็น ส่วน ๆ (Part - Whole Bar Model) ซึ่งเป็นการเขียนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณแต่ละส่วนกับปริมาณที่เป็นผลรวมของทุก ๆ ส่วนในโจทย์ปัญหา 2) รูปบาร์โมเดลแบบแสดงการเปรียบเทียบ (Comparison Bar Model) ซึ่งเป็นการวาดแท่งบาร์เพื่อเปรียบเทียบ

ปริมาณต่าง ๆ ในโจทย์ปัญหา เน้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณตั้งแต่ 2 ปริมาณขึ้นไป ทำให้บาร์โมเดลที่วาดจะมีตั้งแต่ 2 แท่ง ขึ้นไป วาดอยู่ในตำแหน่งแนวตั้งจากบนลงล่าง เพื่อให้□การเปรียบเทียบกันโดยชัดเจนยิ่งขึ้น

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) โรงเรียนบ้านจำนรรจ์ ปีการศึกษา 2565 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า รายวิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 21.67 ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ 6.39 และสาระที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอันดับที่ 1 คือ สาระจำนวนและพีชคณิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรฐานการเรียนรู้ ค 1.1 การเข้าใจความหลากหลายของการแสดงจำนวน ระบบจำนวน การดำเนินการของจำนวนผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ สมบัติของการดำเนินการและนำไปใช้ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศถึง 10.39 สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ สาระจำนวนและพีชคณิต มาตรฐานการเรียนรู้ ค 1.1 นี้มีปัญหามากที่สุด อาจเป็นเพราะนักเรียนยังขาด ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตัดสินใจแก้ปัญหา (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566)

จากเหตุผลดังที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วยวิธีการแบบเปิดโดยใช้เทคนิคบาร์โมเดลร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยจัดกิจกรรมในรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวกและการลบ เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์รวมถึง การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ในกลุ่มเครือข่ายภูกระเจา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านจันนารจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 13 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้อยู่ในรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบจำนวนนับที่มากกว่า 100,000 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านจันนารจที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล มีดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบจำนวนนับที่มากกว่า 100,000 โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล จำนวน 11 คาบ

3.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบจำนวนนับที่มากกว่า 100,000 ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ

3.3 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบจำนวนนับที่มากกว่า 100,000 เป็นแบบทดสอบอัตนัย 2 ข้อ ตามกรอบแนวคิดกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำผลการทดสอบจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบ นำผลการวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบจำนวนนับที่มากกว่า 100,000 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล โดยบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.00 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P (Sig)
ก่อนการจัดการเรียนรู้	13	4.54	1.45	11.89**	.00
หลังการจัดการเรียนรู้	13	8.00	1.08		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.62 หรือคิดเป็นร้อยละ 78.10 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลกับเกณฑ์

$\bar{X}$	ร้อยละ	S.D.	เกณฑ์ ร้อยละ 70	df	t	P (Sig)
15.62	78.10	2.06	14	12	2.82**	.01

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D.= 0.27) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.69, S.D.= 0.48) รองลงมา ได้แก่ ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.51) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}$ = 4.54, S.D.= 0.52) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.31, S.D.= 0.48) ดังแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.69	0.48	มากที่สุด
ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.46	0.52	มาก
ด้านสื่อการเรียนรู้	4.62	0.51	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.31	0.48	มาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.54	0.52	มากที่สุด
รวม	4.52	0.27	มากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการแบบเปิดโดยใช้เทคนิคบาร์โมเดล สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจาก การนำเทคนิคบาร์โมเดลมาใช้ในการแสดงแนวคิดทางคณิตศาสตร์เพื่ออธิบายวิธีการแก้โจทย์ปัญหาการบวกและการลบช่วยให้ นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับโจทย์ทางคณิตศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ลดความผิดพลาดในการดำเนินเขียนแสดงวิธีการแก้โจทย์ปัญหาการบวกและการลบได้ สอดคล้องกับสุวิมล ธรรมชาติพันธุ์ (2565: 105) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบาร์โมเดลที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นการสอนโดยในขั้นตอนที่นักเรียนทำความเข้าใจปัญหาได้ใช้เทคนิคบาร์โมเดล เป็นเครื่องมือที่ให้นักเรียนใช้ในการทำความเข้าใจโจทย์ปัญหา โดยการเปลี่ยนโจทย์ปัญหาที่อยู่ในรูปแบบข้อความเป็นรูปภาพที่มีความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนทำความเข้าใจโจทย์ปัญหาได้ดีขึ้น ทั้งนี้ยังทำให้นักเรียนวางแผนแก้ปัญหาได้ถูกต้อง และประสบความสำเร็จในการแก้โจทย์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของวรรณ นิภา สารสุวรรณ (2563: 15) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังจากนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลเมื่อเทียบกับเกณฑ์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบ

เปิดเป็นชั้นเรียนที่เน้นการแก้ปัญหาด้วยตนเองของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถคิดได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการออกแบบกิจกรรมทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ปัญหาปลายเปิดสร้างสถานการณ์ปัญหาที่รองรับแนวคิดของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับนิลดา ชูพันธ์ และรักพร ดอกจันทร์ (2565: 51-52) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดเป็นเทคนิคที่สามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พบกับปัญหาหรือสถานการณ์ เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทำความเข้าใจกับปัญหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ จากการแก้ปัญหาที่หลากหลาย การมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงกระบวนการสร้างความรู้ที่อาศัยการมีส่วนร่วมและสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬาลักษณ์ เชื้อเงิน (2562: 42) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการแบบเปิดร่วมกับการใช้คำถามของบาดแฮมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการแบบเปิดร่วมกับการใช้คำถามของบาดแฮมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลเป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงสถานการณ์ปัญหาในชีวิตจริงไปสู่โลกทางคณิตศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้นำเสนอความคิดของตนเอง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนี้นักเรียนสามารถจับต้องได้ โดยมีการออกแบบใบกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ สอดคล้องกับมัญชุพร กัลยาสน์, ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์ และณัฐชัย จันทขุม (2565: 34) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบเปิด ว่าวิธีการสอนแบบเปิดทำให้นักเรียนเกิดความสามารถคิดและมีความกระตือรือร้นในการคิดหาคำตอบอย่างหลากหลายวิธีและทำให้เพื่อนได้ช่วยเหลือกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนระดมความคิดในการแก้ปัญหาร่วมกันมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้นมีความมั่นใจและกล้าแสดงออก สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณนิภา สารสุวรรณ (2563: 14) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดร่วมกับเทคนิคบาร์โมเดลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้องค์ความรู้จากการศึกษาดังนี้ ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นการแสดงวิธีหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ความรู้และทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เพื่อบรรลุการหาคำตอบของปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดเป็นวิธีการสอนที่ให้นักเรียนได้เผชิญสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์แล้วใช้ประโยชน์จากพื้นฐานความรู้ของตนเองเพื่อแก้ปัญหา อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหา ทักษะและกระบวนการได้ เพราะการดำเนินกิจกรรมอยู่บนพื้นฐานความรู้และความสนใจของนักเรียนเอง จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรายวิชาคณิตศาสตร์ นอกจากนี้การนำเทคนิคบาร์โมเดลมาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องการแก้โจทย์ปัญหายังส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น เนื่องจากบาร์โมเดลเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้โจทย์ปัญหาที่นักเรียนจะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์ โดยเทคนิคนี้จะช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี และยังเป็นวิธีการแก้โจทย์ปัญหาที่ใช้อุปกรณ์อธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลในโจทย์ปัญหาที่เป็นนามธรรม โดยนำเสนอผ่านแบบจำลองที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เพื่อให้นักเรียนมองเห็นภาพและเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งที่โจทย์กำหนดให้ได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นวิธีที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาองค์ความรู้ในการแก้โจทย์ปัญหาลงสู่ชั้นสูงด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรทอง ไครี. (2554). แบบฝึกการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้บาร์โมเดล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ: เอ ทิม บิสซิเนส.
- คณิศร พานิชและปรียา บุญยสุริ. (2563). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่อง ร้อยละและอัตราส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 7(1), 1-14. สืบค้นจาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/2484.ru>
- จุฬาลักษณ์ เชื้อเงิน. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการแบบเปิด ร่วมกับการใช้คำถามของบาดแฮมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(1), 41-58.
- นิลดา ชูพันธ์ และรักพร ดอกจันทร์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิดที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ, 23(2), 40-56.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- มัญชุพร กัลยาสนธิ์, ธัญญลักษณ์ เขจรภักดิ์และณัฐชัย จันทชุม. “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบเปิด (Open Approach) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3,” *วิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*. 23, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2565): 19–36.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2557). กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน. ขอนแก่น : เพ็ญพรินตัง.
- วรรณนิภา สารสุวรรณ. (2563). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 7(2), 1-17. สืบค้นจาก <http://www.edujournal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewindex/2446.ru>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565*. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. [http://www.newonetestresult.niets.or.th/Announcement Web/Login.aspx](http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/Login.aspx)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2565). *นโยบายเร่งด่วน สพฐ. QUICKPOLICY 2565*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [https:// www.kruachieve.com/ข่าวการศึกษา/นโยบายเร่งด่วน-สพฐ/#Active-Learning](https://www.kruachieve.com/ข่าวการศึกษา/นโยบายเร่งด่วน-สพฐ/#Active-Learning)
- สุวิมล หารษาพันธุ์. (2565). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาการบวกและการลบจำนวนนับที่ผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 100,000 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคบาร์โมเดลและการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคของ สสวท*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Polya, G. (1985). *How to solve it*. 2nded. Princeton, New Jersey: University Press.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพ

ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์
ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
DEVELOPED A TRAINING CURRICULUM TO ENHANCE
CHARACTERISTICS OF HUMANIZE HEALTH CARE FOR NURSING
STUDENTS BASED ON TRANSFORMATIVE LEARNING APPROACH

¹สมฤทธิ ขวัญโพน, ²สุรกันต์ จังหาร และ ³สมาน เอกพิมพ์

¹Samrit Kwanphon, ²Surakan Jangharn and ³Samarn Ekkapim

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ประเทศไทย

Rajabhat Mahasarakham University, Thailand.

¹samritkhounp@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 20, 2023; **Accepted:** April 29, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยการวิจัยและพัฒนา 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ ระยะที่ 2 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 12 คน วิทยาลัยพยาบาลศรี

¹ นักศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 2) จิตบริการและ 3) การให้บริการบนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ มีโครงสร้างหลักสูตร 7 องค์ประกอบ คือ ที่มาและความสำคัญของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร แนวทางการฝึกอบรม สื่อ และแหล่งการเรียนรู้และการประเมินผล มีโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ คุณค่าความเป็นมนุษย์ สุขภาพและการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เรียนรู้ค้นหาคำตอบ สร้างประสบการณ์เรียนรู้ ในสถานการณ์จริง และบูรณาการสู่การปฏิบัติในอนาคต และใช้กระบวนการ POREC Model ในกิจกรรมการอบรม ผลการอบรมพบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล โดยรวมหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมและมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนการอบรมและหลังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 (ค่า $z = -2.936$) และมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ มีค่าเฉลี่ย โดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม; การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์; การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

Abstract

This research aims: 1. to study data and needs assessment to develop training curriculum to enhance characteristics of humanize health care for nursing students based on transformative learning approach, 2. to developed a training curriculum and 3. to study the effectiveness of the training curriculum. The research and development method were 3 phases: Phase 1: to study data and needs assessment to develop training curriculum ; Phase 2 : to develop a training curriculum to enhance characteristics of humanize health care of nursing students based on transformative learning approach. and Phase 3 : to study the effectiveness of training curriculum. The sample consisted of 12 nursing students of the second years at Srimahasarakham College were drawn to be the sample by using purposive sampling. Results as follows : The characteristics of humanize health care are composed of three components: 1. Respect for the value and dignity of humanity 2. Service mind and 3. Service based on professional knowledge. Training curriculum structure consists of seven components: Background and importance of course, principles of the courses, purpose of the course, content structure of course, training activity, media and learning resources and evaluation, In the course content structure, there are five learning module : Values of Humanization, Health and humanize health care, Inquiry learning to known, Building real-situational learning experiences and

integrating them into future practice. And using the POREC process in training activities. Resulting implementation of training curriculum were found that the average score of the characteristics of humanize health care in post-training is higher than the pre-trained combination and there was a significantly different between the pre-training and post-training means at 0.05 (value $z=2.936$) and the opinions about the using of the training curriculum were at a high level overall.

Keywords: Training curriculum; Humanize health care; Transformative learning

บทนำ

การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (Humanized Health Care) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อคุณภาพของการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ที่สะท้อนการกระทำของมนุษย์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การให้ความหมายความเป็นมนุษย์เป็นการรับรู้เชิงอัตวิสัย เช่น ความเป็นมนุษย์ คือ ลักษณะความมีเมตตา สุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตนและได้รับการขัดเกลานิยาสัยทางสังคม เพื่อความศิวิไลซ์ในการอยู่ร่วมกัน (Waldow & Borges, 2011) หรือความเป็นปัจเจก มีศักยภาพในการเรียนรู้ ตัดสินใจในการดำเนินชีวิต และมีประสบการณ์ มีลักษณะเป็นองค์รวมทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด และต้องการความเท่าเทียมและการยอมรับในบริบทของตน ต้องการอยู่ร่วมกัน เคารพกันและกัน เห็นอกเห็นใจและดูแล (Todres, Galvin & Holloway, 2009; Calegari, Massarollo & Santos, 2015) ส่วนในทางพุทธศาสนา เน้นในศักยภาพมนุษย์และมนุษย์จะสามารถเข้าถึงภาวะที่สมบูรณ์ของความเป็นมนุษย์ ซึ่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์คือการดำเนินชีวิตโดยปฏิบัติต่อชีวิตและสิ่งรอบตัวอย่างถูกต้อง ถ้าปฏิบัติได้ถูก ชีวิตจะปลอดโปร่งแต่ถ้าปฏิบัติไม่ถูก ก็เกิดความทุกข์ (Chuengsatiansup & Anuphongphan, 2019) จะเห็นได้ว่าความเป็นมนุษย์เป็นศักยภาพที่เกิดภายในตัวบุคคล เป็นความดีงามที่ถูกหล่อหลอมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างกันได้อย่างปกติสุข ดังนั้นการบริการสุขภาพที่ผู้ให้บริการมีความตระหนักและเข้าใจในความเป็นมนุษย์ของผู้รับบริการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทำให้เกิดคุณภาพของการบริการสุขภาพและควมมีคุณค่าของชีวิตมนุษย์ วิชาชีพพยาบาลตามความหมายการพยาบาลในพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 คือ เป็นการกระทำต่อมนุษย์เกี่ยวกับการดูแลและการช่วยเหลือ เมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาล (Thailand Nursing and Midwifery Council, 1997) ซึ่งเป็นการเน้นย้ำว่า การพยาบาลเป็นการกระทำต่อมนุษย์ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจรับรู้ความเป็นมนุษย์และมีการปฏิบัติด้วยความเป็นมนุษย์

จากการศึกษาความหมาย การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้-คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก (2562) เป็นการให้บริการที่เป็นมิตร มีความรักความ

เมตตา ใส่ใจในปัญหาและความทุกข์ของผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง ให้บริการตามปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการที่เป็นจริง โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการเป็นหลัก (Faculty of Nursing Praboromarajchanok Institute, 2019) หรือการให้บริการพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการ เน้นการสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวม ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Wangthong et al., 2014) หรือเป็นการแสดงความรักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจ และความเคารพต่อผู้รับบริการ และครอบครัว (Carli, et al., 2018)

แต่จากวิกฤตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสุขภาพ อย่างเช่น การเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มของปัญหาโรคเรื้อรังและการใช้งบประมาณในการให้บริการเพิ่มขึ้น ปัญหาสุขภาพของกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน เช่น การเกิดอุบัติเหตุ ปัญหาสุขภาพจิตและโรคซึมเศร้า พฤติกรรมสูบบุหรี่และดื่มสุรา ปัญหาการระบาดของโรคติดต่อ เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา โรคหัดใหญ่ เป็นต้น (Kaewasari et al, 2017) จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบบริการสุขภาพและคุณภาพบริการทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น จำนวนผู้รับบริการและปัญหาสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้น เพิ่มการดูแลโรคเรื้อรังและผู้สูงอายุ ภาระงานเพิ่มมากขึ้น รูปแบบการบริการเปลี่ยนเป็นการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ค่าใช้จ่ายในการให้บริการเพิ่มขึ้น ความต้องการอัตรากำลังเพิ่มขึ้น ซึ่งผลกระทบเหล่านี้มีผลให้พยาบาลทำงานมากขึ้นมีความอ่อนล้า ทั้งร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้คุณภาพงานลดลงหรือมีความเสี่ยงต่อข้อผิดพลาดได้ ในการพึ่งพาเทคโนโลยีและใช้เครื่องมือดูแลแทนพยาบาลมากขึ้นส่งผลต่อการขาดความใส่ใจหรือห่างเหินจากการดูแลแบบใกล้ชิดแบบมนุษย์กับมนุษย์และแบบองค์รวม ขาดการเชื่อมโยงความรู้สึก การรับรู้ ความเข้าใจ ความต้องการการสื่อสารที่เน้นเฉพาะบุคคล ปฏิเสธความเป็นปัจเจก ความต้องการที่แตกต่างของผู้ป่วยหรือญาติ (Beltrán Salazar, 2016; Kaewasari et al, 2017) จึงเป็นปัญหาหรือข้อขัดแย้งระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ เช่น ไม่พึงพอใจบริการ มีการร้องเรียนผ่านสื่อ ขาดความมั่นใจ รู้สึกไม่ปลอดภัย ขาดความร่วมมือ เครียด กังวล กลัวและในทางกลับกันผู้ให้บริการก็มีผลกระทบทางด้านจิตใจ เช่น เครียด ขาดความสุข เบื่อหน่ายในการทำงานร่วมกับความเหนื่อยล้าของร่างกาย กลายเป็นปัญหวนซ้ำ ดังนั้นการสร้างเสริมความมีคุณค่าและศรัทธาในวิชาชีพของผู้ปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพและมีความสุขจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพการบริการสุขภาพของวิชาชีพพยาบาลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องให้ความสำคัญที่ตัวพยาบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทเฉพาะในการให้บริการที่มีคุณลักษณะของการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ซึ่งต้องได้รับการบ่มเพาะตั้งแต่ต้นน้ำจึงเป็นเหตุผลสำคัญของสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตพยาบาล ต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ ซึ่งคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาบัณฑิตที่มีคุณภาพ จึงได้กำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตคณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก คือ “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” (Faculty of Nursing Praboromarajchanok Institute, 2019) เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาและเห็นความสำคัญของ

แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในหรือกรอบอ้างอิง(frame of reference) ของบุคคลที่มีผลต่อความคิด ความเชื่อ การตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆ แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การเปลี่ยนกรอบอ้างอิงเดิมที่ยังไม่ชัดเจน ไปสู่กรอบการอ้างอิงที่ใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น ลึกขึ้น สามารถแยกแยะความแตกต่างได้ สะท้อนและนำเสนอภาพความรู้ลึกซึ้ง คิดได้มากขึ้น รวมถึงการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้มากขึ้นและถูกต้องมากขึ้น (Mezirow, 2000 as cited in Mezirow, 2003) ซึ่งประกอบด้วยหัวใจหลักสำคัญ 3 ประการ ประการแรกคือ การมีประสบการณ์ ที่เป็นจุดเริ่มต้นหรือเป็นสาระของกระบวนการ ประการที่สองคือ การใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการตอบสนองในตัวบุคคลต่อความขัดแย้งของความรู้สึก ความเชื่อการกระทำของตนเอง ในบริบทนั้นรวมถึงการหาความสมบูรณ์ด้วย และประการที่สามคือ การมีวาทกรรมเชิงเหตุผลเป็นส่วนสำคัญอีกประการที่สนับสนุนให้เกิดทางเลือกและการใคร่ครวญที่มีหลักการเหตุผล และหลักฐาน (Mezirow, 2003) ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ โดยเป็นการเรียนรู้จากธรรมชาติภายนอกและธรรมชาติภายในหรือจิตใจเชื่อมต่อกันและนำมาพัฒนาธรรมชาติในตัว (จิต) (Puranan et al, 2016) เพราะการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ และมีวาทกรรมเชิงเหตุผล ทำให้เกิดการทบทวนตรวจสอบข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกและปรับกรอบอ้างอิงมุมมองของตนเอง ซึ่งนั่นคือการเรียนรู้ที่เกิดจากการชี้แนะและตัดสินใจด้วยตัวเอง จึงเกิดการยอมรับ ทำให้มีความยั่งยืนมากขึ้น และยังครอบคลุมแนวคิดองค์รวมและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากสถานการณ์ความจำเป็นของการให้บริการสุขภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงขึ้น เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้บรรลุคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ที่ต้องการและบรรลุความสำเร็จในการสร้างผู้ประกอบการวิชาชีพที่มีคุณลักษณะของการให้บริการสุขภาพที่ผู้รับบริการและองค์กรต้องการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพของระบบบริการสุขภาพ วิชาชีพและการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ในประเด็นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และแนวทางพัฒนา เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานการพัฒนาเครื่องมือในการศึกษาวิจัย และพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

1.2 ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น แนวทางการพัฒนาจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพ ผู้รับบริการ อาจารย์พยาบาล โดยการเลือกแบบเจาะจง และนักศึกษาพยาบาล จำนวน 370 คน จากตารางกำหนดขนาดตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan (1970) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับผู้ให้ข้อมูล กลุ่มพยาบาลวิชาชีพ ผู้รับบริการและอาจารย์พยาบาล มีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้านความตรงตามเนื้อหา (IOC) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.92, 0.83 และ 0.90 ตามลำดับและมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และใช้วิเคราะห์เนื้อหาโดยการจัดกลุ่มข้อมูล 2) แบบสอบถาม สำหรับนักศึกษาพยาบาล มีการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้านความตรงตามเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.73 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha) มีค่าเท่ากับ 0.83 และ 0.94 และการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจัดกลุ่มข้อมูล และข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI Modified

ระยะที่ 2 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยดำเนินการ ดังนี้

2.1 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำโครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงโดยใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler ด้วยหลักการเหตุผล 4 ข้อ (Tyler's rationale) (Tyler, 1949 as cited in Ornstein & Hunkins, 2018) และแนวคิดการฝึกอบรม แนวคิดการศึกษาเชิงผลลัพธ์ที่มีการบูรณาการกับแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ผู้เข้าอบรมต้องบรรลุ ขั้นที่ 2 กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 3 จัดระบบประสบการณ์การเรียนรู้ และขั้นที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยในขั้นที่ 2 และ 3 มีการจัดทำขอบเขตเนื้อหา

ประสบการณ์การเรียนรู้ และเวลา และรายละเอียดขององค์ประกอบหลักสูตรบนพื้นฐานแนวคิดการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

2.2 ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยใช้วิธีการ Connoisseurship มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้อง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหา (IOC) และ ค่าเฉลี่ย 2) และแบบประเมินคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยดำเนินการ ดังนี้

3.1 นำหลักสูตรฝึกอบรมฯ ไปดำเนินการฝึกอบรมในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 12 คน เลือกแบบเจาะจง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) หลักสูตรฝึกอบรมฯ 2) แบบประเมินคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล และ 3) แบบประเมินความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง และการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย และ Wilcoxon Sign Ranks test

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

จากศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพ ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง สรุปผลดังนี้

1. ผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมฯ สรุปได้ 3 ประเด็น คือ 1.1 ความหมายการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งสรุปภาพรวมของแต่ละกลุ่ม 1.2 ข้อมูลความต้องการจำเป็นในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล 1.3 แนวทางในการพัฒนา ดังนี้

1.1 ความหมายการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสรุปภาพรวมของแต่ละกลุ่มได้ ดังนี้ กลุ่มพยาบาลวิชาชีพ ให้ความหมายในลักษณะ การบริการแบบองค์รวม มองคนทั้งคน มีความเท่าเทียมกัน ดูแลเสมือนญาติ เป็นการดูแลที่ให้เกิดใจ เต็มใจให้บริการ และใช้

ความรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มผู้รับบริการให้ความหมายในลักษณะ เป็นการดูแลเอาใจใส่ เต็มใจ มีน้ำใจ ดูแลตลอดเวลา พูดจาดี ให้คำแนะนำ กลุ่มของอาจารย์พยาบาลให้ความหมายในลักษณะ การดูแลองค์รวมตอบสนองความต้องการ ยอมรับในความแตกต่าง เคารพและให้เกียรติ เต็มใจ ตั้งใจและใส่ใจในการดูแลช่วยเหลือ ดูแลเสมือนญาติ มีเมตตา และให้บริการกับทุกคนเหมือนกัน ใช้ความรู้เชิงวิชาชีพ และในกลุ่มของนักศึกษา พบว่ามีลักษณะของความหมาย 4 กลุ่มคือ กลุ่มที่ 1 ความเอาใจใส่ เต็มใจและจริงใจ กลุ่มที่ 2 มีความรักและเมตตา กลุ่มที่ 3 บริการองค์รวม และกลุ่มที่ 4 บริการดุจญาติมิตร จากข้อมูลดังกล่าวร่วมกับการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปความหมายเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ การแสดงพฤติกรรมการให้บริการที่เคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ให้บริการด้วยความเต็มใจ เห็นอกเห็นใจอย่างมีเมตตา และอยู่บนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพและมโนคติประกอบ 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 2) จิตบริการ และ 3) การให้บริการบนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ

1.2 ข้อมูลความต้องการจำเป็นในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล พบว่าจัดลำดับความสำคัญของความต้องการคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ดังนี้ 1) ด้านจิตบริการ (PNI =0.10) 2) ด้านการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (PNI =0.07) และ 3) ด้านการให้บริการบนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ (PNI =0.07)

1.3 สรุปแนวทางพัฒนา 4 แนวทางดังนี้ 1) มีการกำหนดในหลักสูตรทางการศึกษาพยาบาลให้มีคุณลักษณะที่เน้นการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจน 2) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในรูปแบบต่างๆ เช่นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงหรือจากปัญหา สถานการณ์จำลอง โครงการหรือกิจกรรมเสริม เป็นต้น 3) พัฒนสมรรถนะของอาจารย์พยาบาลในการจัดการเรียนรู้และเป็นแบบอย่างที่ดี 4) พัฒนาคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในพยาบาลวิชาชีพ เพื่อเกิดความต่อเนื่องและเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบของนักศึกษา

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ได้สรุป โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5) แนวทางการฝึกอบรม 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) การประเมินผล ในการออกแบบหลักสูตรตามแนวคิดหลักการของ Tyler ในหลักการที่ 1 คือการกำหนดจุดประสงค์ให้ผู้เข้าอบรมต้องบรรลุ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ คือ คุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในหลักการที่สองคือ สิ่งที่จะช่วยให้ผู้เข้าอบรมบรรลุจุดประสงค์ ในการวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดบริบทและเนื้อหาการเรียนรู้ให้สอดคล้องโดยคำนึงถึงขอบเขตของเนื้อหา กิจกรรมและเวลา โดยมีหน่วยเรียนรู้ 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1คุณค่าความเป็นมนุษย์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 สุขภาพและการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ค้นหาคำตอบ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สร้างประสบการณ์เรียนรู้ในสถานการณ์จริง หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 บูรณาการสู่การปฏิบัติในอนาคต และนำ

แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงมาเป็นแนวคิดหลัก และแนวคิดเรียนรู้เชิงประสบการณ์มาเป็นแนวคิดหลักในการจัดกิจกรรมอบรม 5 ขั้นตอน คือ POREC Model ได้แก่ รับรู้ใส่ใจ (Perception and attention) เปิดใจตระหนักรู้ (Opened mind and awareness) ตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ (Response to investigate) ปฏิบัติสร้างประสบการณ์ (Experimental and Experience) และสร้างแนวคิดรูปแบบใหม่ (Conceptualization) และ ในหลักการที่สาม คือการจัดระบบของประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึง ลำดับ ความต่อเนื่อง เชื่อมโยงจากแนวคิดสู่การนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริง และจัดทำแผนการอบรมตามลำดับหน่วยการเรียนรู้ กำหนดเวลาในการอบรม 50 ชั่วโมง และในหลักการสุดท้ายกำหนดการประเมินผลลัพธ์ของหลักสูตร และหลักสูตรมีผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรฯ เท่ากับ 0.96 แปลผลมีความสอดคล้อง และความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.50)

3. ศึกษาประสิทธิผลของการใช้หลักสูตรฝึกอบรมฯ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลโดยรวมหลังการอบรม ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.68) สูงกว่าก่อนการอบรม ($\bar{X}=3.53$ S.D.=0.72) (ดังตารางที่ 1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 (ค่า $z = -2.936$) ดังตารางที่ 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการอบรม (N = 12)

คุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ก่อนอบรม		การแปลผล	หลังอบรม		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1. จิตบริการ	3.61	0.75	มาก	4.33	0.68	มาก
2. การเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	3.64	0.64	มาก	4.30	0.70	มาก
3. การให้บริการบนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ	3.44	0.75	ปานกลาง	4.15	0.68	มาก
รวม	3.53	0.72	มาก	4.25	0.68	มาก

ตารางที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการอบรม (N = 12)

คุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	ก่อนอบรม		หลังอบรม		z test post-pre	p - value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
คุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	3.53	0.72	4.25	0.68	-2.936	.003

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.56)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความหมายการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นพฤติกรรมการให้บริการที่เคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ให้บริการด้วยความเต็มใจ ความเห็นอกเห็นใจอย่างมีเมตตา และอยู่บนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 2) จิตบริการ และ 3) การให้บริการบนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ

องค์ประกอบที่ 1 การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นธรรมชาติมนุษย์ ที่ต้องอยู่ร่วมกันและพึ่งพากัน การอยู่ร่วมกันและพึ่งพากันได้นั้นเราต้องมองเห็นคุณค่าของกันและกัน และยอมรับความแตกต่างของคนอื่นที่ต่างจากตัวเรา เห็นสิ่งที่เรามีให้เขาและเห็นสิ่งที่เขามีให้เรา เพื่อเติมเต็มในการสร้างศักยภาพหรือความเป็นตัวตนของเรา ในการดำเนินชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอร่วมกับคนอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ Cassiano et al. (2015) การดูแลด้วยความเป็นมนุษย์ คือการสร้างความสัมพันธ์ที่หล่อหลอมด้วยความเคารพ ความเห็นอกเห็นใจและความรัก และสอดคล้องกับองค์ประกอบค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์ในการบริการสุขภาพของ Rider et al. (2014) ที่ประกอบด้วย การเคารพบุคคล มีความยุติธรรม และการบริการเท่าเทียมที่ทุกคนต้องได้รับ และสอดคล้องกับ Coscrato and Vilella Bueno (2015) ที่สรุปความเป็นมนุษย์ คือ การให้เกียรติให้ความเคารพและพยายามทำให้ดีที่สุด คำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในการแสดงความเคารพผู้ป่วยนั้นทำให้เขารู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างมีเกียรติ และมีศักดิ์ศรีในตนเองภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่ใช่ของเขา ดังนั้นการต้อนรับ ยินดีให้ความช่วยเหลือ ยอมรับความเป็นส่วนตัว ความเป็นเอกสิทธิ์ ให้โอกาสเลือกและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คำนึงถึงความเชื่อและวัฒนธรรม จึงเป็นการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (Behruzi et al., 2014; Sosome et al., 2017 ; Dias, et al., 2015) จากผลการศึกษาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เป็นหัวใจสำคัญของการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ในการเปิดใจหรือเปิดพื้นที่ของความเข้าใจ พร้อมทั้งจะให้เกียรติ ให้ความเท่าเทียม

องค์ประกอบที่ 2 จิตบริการ เป็นคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมบริการ ที่เกิดจากความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ มีความเข้าใจในสิ่งที่จำเป็นต้องได้รับ โดยการแสดงความตั้งใจ ความใส่ใจในการดูแลเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ บนพื้นฐานของการเคารพ

คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ร่วมกับความเห็นอกเห็นใจ จะทำให้มีความยินดีที่จะให้การช่วยเหลือดูแลกันและกันได้มากขึ้น มีความรักเมตตาในเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงต่อกัน จนสามารถให้ความช่วยเหลือเมื่ออีกคนเป็นทุกข์ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาภรณ์ อุดมลักษณ์และคณะ (Udomluck et al., 2015) ที่สรุปความหมายจิตบริการ คือการแสดงความเอื้ออาทร เสียสละ มีน้ำใจ ให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแสดงการต้อนรับที่อบอุ่นและสุขสบาย และการเอาใจใส่เสมือนหนึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือคนที่คุณรัก แสดงการบริการที่ตั้งใจ สอดคล้องกับ Cassiano, et al. (2015) ที่ระบุถึงความเห็นอกเห็นใจและความรัก เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการดูแลด้วยความเป็นมนุษย์ ความเห็นอกเห็นใจเป็นความเข้าใจในเงื่อนไขของผู้อื่น เช่นเดียวกับที่ Giron and Berardinelli (2015) ที่พบว่า การรับรู้และความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ของพยาบาลห้องผ่าตัดจะมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความเห็นอกเห็นใจ ความผูกพัน ซึ่งความเห็นอกเห็นใจเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในกิจกรรมของพยาบาลที่สามารถเข้าถึงความต้องการของผู้รับบริการโดยที่เอาตัวเองไปแทนที่คนอื่นไม่ว่าจะด้วยความทรงจำทางอารมณ์หรือทางปัญญาเกี่ยวกับความต้องการนั้นร่วมกับการฟังอย่างระมัดระวังทำให้มีอิสระด้วยจิตสำนึกที่แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในวิชาชีพ ดังนั้นจิตบริการที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจในความทุกข์ของผู้อื่นเป็นสิ่งที่ติดตาม เป็นความเมตตาต่อผู้อื่น และเป็นคุณธรรมจริยธรรมของมนุษย์ที่มีในธรรมชาติมนุษย์แต่ต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีอยู่ในบุคคลถึงแม้บริบทจะเปลี่ยนไป

การให้บริการบนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ องค์ประกอบนี้มีความสำคัญในลักษณะที่จำเพาะของวิชาชีพ เพราะทำให้เห็นลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้ชัดเจนและมีคุณค่ามากขึ้น โดยการให้การพยาบาลเป็นกิจกรรมเชิงความรู้วิชาการและวิชาชีพ ใช้ทักษะปฏิบัติที่เชี่ยวชาญ แต่ถ้าในความเชี่ยวชาญของทักษะนั้นถ้าขาดพื้นฐานคุณธรรม จรรยาบรรณ และหลักการ ความปลอดภัยและมาตรฐานก็ไม่เกิดประโยชน์ ดังนั้นถ้ากระทำขาดองค์ประกอบที่ 1 และองค์ประกอบที่ 2 ก็จะเป็นดังเช่นการปฏิบัติแบบหุ่นยนต์ ที่เป็นไปตามขั้นตอน หรือคำสั่งโดยไม่มีความรู้สึกที่ส่งถึงผู้รับบริการด้วยความเห็นอกเห็นใจ มีความเมตตา อ่อนโยนรับรู้และเข้าใจความแตกต่างของผู้รับบริการ ซึ่งผู้รับบริการไม่ใช่วัตถุสิ่งของ ดังค่านิยมพื้นฐานของมนุษย์ของ Rider et al. (2014) ที่ประกอบด้วย ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์และมีจริยธรรม และมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศหรือการอุทิศตนในการบริการที่ดีที่สุดและรวมถึงการพัฒนาความเชี่ยวชาญ ความเป็นมืออาชีพ การสื่อสาร และ อังคณา วังทองและคณะ (Wangthong et al., 2013) พบว่าในการพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ต่างวัฒนธรรม ประกอบด้วยความสามารถที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจบริบทของผู้รับบริการ ความรับผิดชอบ มีสติรู้ชอบในการปฏิบัติของพยาบาลที่แสดงถึงความตั้งใจจริง และมุ่งมั่นที่จะให้การดูแลอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นจะเห็นว่าการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ ในเรื่องทัศนคติ ความทุ่มเท และกิจกรรมในอาชีพ ที่แสดงอย่างมืออาชีพ โดยสรุปองค์ประกอบการให้บริการบนพื้นฐานความรู้เชิงวิชาชีพ มีส่วนสำคัญเพราะเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ นั้นถ้ากระทำบนพื้นฐาน

ของการเคารพคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และจิตบริการแล้วจะทำให้คุณค่าของการบริการมีมากขึ้นทั้งในมิติความเป็นมนุษย์ มิติด้านคุณภาพบริการ

โดยสรุปการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เป็นมิติเกิดจากการรับรู้ในมุมมองของแต่ละบุคคล หรือในต่างบริบท คือ การรับรู้เชิงอัตนัย จึงเห็นเป็นความเหมือนและไม่เหมือนแต่ละมุมมอง และในข้อคิดเห็นของผู้วิจัย เห็นว่าถึงแม้จะมองได้หลายมุมก็ตามแต่ทุกมุมมองนั้นเป็นสิ่งที่งาม มีคุณประโยชน์และส่งผลต่อคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ และยังต้องให้ความสำคัญที่จะต้องมีการทำความเข้าใจในบริบทต่างๆให้ชัดเจนมากที่สุด เพื่อลดความต่าง และสามารถจัดกลุ่มหรือมาตรฐานได้ดีขึ้นสามารถนำไปใช้ในเชิงปฏิบัติได้ง่ายขึ้น เพื่อการบ่มเพาะ ฝึกฝนให้มีความฝังแน่นโดยเฉพาะผู้ประกอบการวิชาชีพการให้บริการสุขภาพ

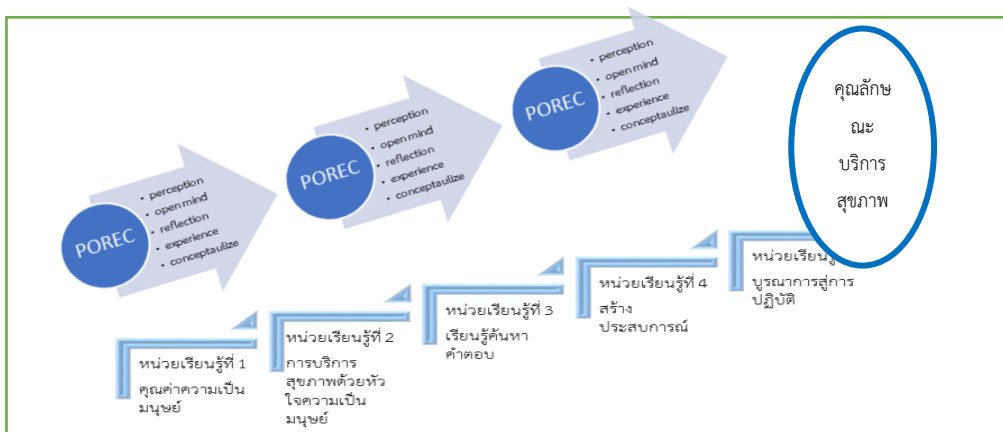
2. ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยใช้แนวคิดหลักการ 4 ข้อของ Tyler (Tyler, 1949 as cited in Ornstein & Hunkins, 2018) นั้น องค์ประกอบ จะเป็นเพียง 4 องค์ประกอบได้ แต่จากการศึกษาแนวคิดการฝึกอบรมและงานวิจัยพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นในขั้นตอนแต่ละขั้นตอนของ Tyler นั้นสามารถมีรายละเอียดขององค์ประกอบเพิ่มเติมเพื่อให้มีความชัดเจน และแสดงความเชื่อมโยงในการนำไปสู่การปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น ดังในหลักการที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตร Tyler ได้เน้นที่มาของจุดประสงค์ที่ต้องมีแหล่งข้อมูล เช่น สารระ สังคม องค์กรและผู้เรียน ซึ่งจะเห็นได้ในระยะที่ 1 ของการวิจัยครั้งนี้ (Ornstein & Hunkins, 2018, p 208; Wraga, 2017) จึงทำให้ต้ององค์ประกอบ ที่มาและความสำคัญของหลักสูตร หลักการของหลักสูตร ส่วนในหลักการที่ 2 และที่ 3 จากศึกษาและออกแบบหลักสูตร พบว่า มีประเด็นที่มีความสำคัญและควรที่จะทำให้มีความชัดเจนเพื่อเชื่อมโยงและเข้าใจการนำไปสู่การปฏิบัติ จึงเป็นองค์ประกอบ โครงสร้าง เนื้อหาของหลักสูตร แนวทางการฝึกอบรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งในโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร ได้ออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ ที่ 1 -5 ตามลำดับ และในแนวทางการจัดอบรมนั้นใช้กระบวนการ POREC Model ที่เน้นการนำหลักการสำคัญของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การมีประสบการณ์ การคิดใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ และการมีวาทกรรมเชิงเหตุผล (Mezirow, 1997, 2003) และหลักการที่ 4 เน้นการประเมินผลประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตร จากโครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถเชื่อมโยงแนวคิดและความเป็นเหตุและผลได้ จึงทำให้การตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 0.96 นำไปใช้ได้และความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (= 4.51, S.D.= 0.50)

3. ประเมินประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนำไปใช้ในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ที่ยังไม่มีประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการให้บริการ หลังการอบรมพบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์หลังการอบรมสูงกว่า

ค่าเฉลี่ยก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอธิบายได้ว่านักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากกิจกรรมของหลักสูตรพัฒนาตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของ POREC Model ที่เน้นการรับรู้ในข้อมูลหรือบริบทสถานการณ์เป็นประสบการณ์ทั้งที่เกิดกับตนเองและจากผู้อื่น เพื่อเป็นสื่อนำเข้าสู่กระบวนการ ให้รับรู้ และยอมรับการเปิดใจ เปิดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมเรียนรู้ร่วมกัน ในกระบวนการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ (Critical reflection) และพื้นที่ของวาทกรรมเชิงเหตุผล (Rational discourse) ที่มีการวิเคราะห์ ตรวจสอบและประเมิน เพื่อที่จะนำสิ่งที่ได้ไปตัดสินใจในกรอบอ้างอิงของตนเอง จากนั้นก็นำไปทดลองเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักการของแนวทางการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ที่เน้นการมีประสบการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องกับแนวคิดเดิม และการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ โดยประสบการณ์จะกระตุ้นให้เกิดการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณซ้ำๆ และในหลักการการมีวาทกรรมเชิงเหตุผล เป็นพื้นที่ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความแตกต่าง (Mezirow, 1997, 2003) จึงทำให้ผู้เข้าอบรมมีการปรับกรอบแนวคิดของตนเอง และในการวิเคราะห์เลือกแนวคิด ความเชื่อ แนวทาง จากการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณร่วมกับการได้ทดลองปฏิบัติและมีวงจรเรียนรู้ซ้ำ ทำให้สรุปกรอบอ้างอิงของตนเองได้ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของหลายคนที่ใช้แนวคิดนี้ เช่น Nerstrom (2014) พัฒนารูปแบบ เรียกว่า Nerstrom Transformative Learning Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ทำให้เกิดประสบการณ์ ขั้นที่ 2 ตั้งสมมติฐานที่ผ่านกรอบแนวคิดตนเอง ขั้นที่ 3 สร้างมุมมองที่ท้าทาย โดยการใคร่ครวญและขั้นที่ 4 มีประสบการณ์เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงคือการนำไปใช้และสร้างความรู้ใหม่ และ Tsimane and Downing (2020) ใช้กระบวนการ การขยายความตระหนัก โดยการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ แล้วจากนั้นก็สร้างความหมาย และบูรณาการแนวคิด และขั้นสุดท้ายคือพัฒนาการคิดขั้นสูงที่มีความเป็นอิสระทางความคิด มีความเชื่อมั่นและกำกับตัวเอง ซึ่งจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ในการมีส่วนร่วม ความสามารถในการจัดการการเรียนรู้ของตนเอง และเนื่องจากพื้นฐานของผู้เข้าอบรมเป็นนักศึกษาพยาบาลถึงแม้จะเป็นชั้นปีที่ 2 แต่จากการเรียนรู้และรับรู้ในอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่มีการเรียนรู้ในสถาบันอยู่แล้ว จึงเป็นปัจจัยเสริมให้ผู้เข้าอบรมมีความสนใจ ใส่ใจการเรียนรู้ครั้งนี้และเปิดใจได้ง่าย เพื่อจะนำไปสู่ประโยชน์ของการเรียนรู้ในรายวิชาภาคปฏิบัติที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับของ จิราพร วรวงศ์และคณะ (Worawong 2019) ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานร่วมในรูปแบบการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ใน 4 ขั้นตอน คือ มีประสบการณ์ การสะท้อนคิด (ใคร่ครวญ) ประยุกต์ใช้และสะท้อนคุณค่า ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิดและมุมมองต่อตนเอง ในเรื่องเกิดคุณค่าในตนเอง เข้าใจการให้บริการแก่ชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ จากการศึกษาเหล่านี้แสดงถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงได้และ หลักสูตรการฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลตามแนวทางการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้ได้ และเป็นการให้บริการเชิงสร้างสรรค์และมีผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์ต่องานและองค์กร

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดทางหลักสูตร การฝึกอบรมและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วย POREC และเนื้อหา 5 หน่วยการเรียนรู้ ดังรูปภาพที่ 1 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากตัวผู้เรียน ส่วนผู้สอนเป็นผู้ที่สร้างสิ่งสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ทั้งในส่วนบริบท เนื้อหาและกระบวนการ ดังนี้

รูปภาพที่ 1 หลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างคุณลักษณะการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ในนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

เอกสารอ้างอิง

- Behruzi,R.,Hattem,M.,Goulet,L.,& Fraser,W.D.(2014). Perception of humanization of birth in a highly specialized hospital: let's think differently. *Health Care for Women International*, 35(2), 127-148.
- Boon-Art, N. (2019). An Effect of Buddhist Psychology-Based Humanized Healthcare Program. *Journal of Graduate Studies Review*, 15(1), 115-127. (thai)
- Cassiano, A. D. N., Araújo, M. G. D., Holanda, C. S. M. D., & Costa, R. K. D. S. (2015). Perception of nurses on humanization in nursing care in immediate puerperium. *Revista de Pesquisa: Cuidado é Fundamental Online*, 7(1), 2051-2060.
- Calegari, R. D. C., Massarollo, M. C. K. B., & Santos, M. J. D. (2015). Humanization of health care in the perception of nurses and physicians of a private hospital. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*. 49, 42-47.
- Carli, B. S., Ubessi, L. D., Pettenon, M. K., Righi, L. B., da Rosa Jardim, V. M., &

- Stumm, E. M. F. (2018). The humanization theme in intensive care in health studies. *Revista de Pesquisa Cuidado é Fundamental Online*, 10(2), 326-333.
- Chuengsatiansup, K. & Anuphongphan, N. (2019). *Intellectual health : Spirituality, religion and humanity*. National Health Commission Office, Thailand. Retrived from <https://www.researchgate.net/publication/332289739>.(thai)
- Coscrato, G., & Villela Bueno, S. M. (2015). Spirituality and humanization according to nursing undergraduates: an action research. *Investigación y educación en enfermería*, 33(1), 73-82.
- Dias, KCCO, Loppes, MEL, Franca, ISX, Batista, PSS, Batista, JBV, & Sousa, FS. (2015). Strategies to humanize the care of hospitalized elderly: study with assistant nurses. *Journal of Research Fundamental Care online*, 7(1), 1832-1846.
- Faculty of Nursing Praboromarajchanok Institute. (2019). *Faculty of Nursing Strategic Plan Praboromrajchanok Institute, 2020 – 2024*. Retrived from https://bcnb.ac.th/bcnb/uploads/documents/wg2/20190820_165729_121_4050.pdf
- Giron, M., & Berardinelli, L. (2015). Knowledge in nursing about humanization in the reception of the user in the surgical center: integrative review. *Journal of Nursing UFPE on line*. 974-984.
- Kaewsasri, A., Nilliaum, R., & Heetaksorn, C. (2017). Changes in Thai Society and Culture and Trends of Nursing Profession. *Songklanagarind Journal of Nursing*, 37(3), 160-169.(thai)
- Mezirow, J. (1997). Transformative learning: Theory to practice. *New directions for adult and continuing Education*. (74), 5-12.
- _____. (2003). Transformative learning as discourse. *Journal of transformative Education*, 1(1), 58-63.
- Nerstrom, N. (2014). An Emerging Model for Transformative Learning. Adult Education Research Conference. Form <http://newprairiepress.org/aerc/2014/papers/55.24>. Ornstein, A.C. & Hunkins, F.C. (2018). *Curriculum : Foundations, Principles, and Issues*. (7th ed.). Malaysia: Pearson Education Limited
- Puranan, S., Sungtong, E., Kerdtip, T. & Vanitsupawong, P. (2016). Transformative Learning and Humanized Educare Development of Teachers in the 21st Century. *Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus*, 27(1), 13-26. (thai)
- Rider, E. A., Kurtz, S., Slade, D., Longmaid III, H. E., Ho, M. J., Pun, J. K. H., & Branch Jr,

- W. T. (2014). The International Charter for Human Values in Healthcare: an interprofessional global collaboration to enhance values and communication in healthcare. *Patient education and counseling*, 96(3), 273-280.
- Sosome, B., Wiwekwan, Y & Suwannaka, Y. (2017). The Humanized Health Care Model for Nursing Care Pregnancy Women: Knowledge from Nursing Students' Experiences. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(2), 245-258.(thai)
- Thailand Nursing and Midwifery Council. (1997). *Nursing and Midwifery Profession Act No.2*. Retrived from <https://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/11111.PDF> (thai)
- Todres, L., Galvin, K. T., & Holloway, I. (2009). The humanization of healthcare: A value framework for qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies on Health and well-being*. 4(2), 68-77.
- Tsimane, T. A., & Downing, C. (2020). A model to facilitate transformative learning in nursing education. *International Journal of Nursing Sciences*, 7(3), 269-276.
- Udomluck, S., Vongchaiya, P., Tachawisad, S. & Sutjasakulrat, S. (2015). Humanized Health Care Identity among Graduates of Boromarajonani College of Nursing, Phayao. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 15(3), 14-26. (thai)
- Waldow, V.R., Borges, RF. (2011). Caring and humanization: relationship and meaning. *Acta Paul Enferm*. 24(3), 414-418.
- Wangthong, A., Wangthong., A., watsen, T., & Suttarangsri, W. (2014). Clients' Perspectives on Humanized Nursing Care within a Multicultural Context: A Case Study of Nongjik District, Pattani Province. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 23(3), 35-44. (thai)
- Worawong, C., Manasatchakun, P., Khueansombat, T. (2019). Development of Community-Based Transformative Learning Model to Enhance Humanized Care Identity. *Journal of Health Science*, 28(Special), 53-64.
- Wraga, W. G. (2017). Understanding the Tyler rationale: Basic Principles of Curriculum and Instruction in historical context. *Espacio, Tiempo y Educación*, 4(2), 227-252.

การศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝาก
สลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเอเรชั่นวาย
STUDY GUIDELINES FOR THE PROBLEM BASE SOLVING OF
SELECTING SAVINGS LOTTERY DEPOSIT SERVICES. GOVERNMENT
HOUSING BANK CUSTOMER GROUP GENERATION Y

¹พัชรธร พงษ์พรหม และ ²กิตติพงษ์ สาครเสถียร

¹Pacharathorn Pongprom and ²Kittipong Sakornsathien

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ประเทศไทย

The University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

¹patcharathorn.p@ghb.co.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้า เจเนอเรชั่นวาย เป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด และแบบสัมภาษณ์ 20 คน ในการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ 35-38 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว และรายได้ 30,001 - 40,000 บาท ปัจจัยด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านบุคลากร มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเอเรชั่นวาย

¹นักศึกษา กลุ่มวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

²อาจารย์ ดร. กลุ่มวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

และแนวทางเลือกที่แนะนำ คือ แนวทางการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ไม่ต้องไปที่ตั้งของธนาคาร และยังสามารถสู้คู่แข่งได้

คำสำคัญ : การเลือกใช้บริการ, เงินฝากสลากออมทรัพย์, เจเนอเรชันวาย

Abstract

This study aimed to study guidelines for the problem base solving of selecting savings lottery deposit services. Government Housing Bank customer group Generation Y. The research mixed method to collect the data was questionnaire. The sample group is Generation Y collected from 400 respondents. and interviews with 20 people using a simple random sampling method. The result of the study has found that, the sample group was female, aged 35-38 years, single status. Bachelor's degree education. Occupation business owner/personal business and income 30,001 - 40,000 baht. factors place, price and people affecting the selection of savings lottery deposit services Government Housing Bank of Generation Y. And the recommended alternative approach place, fast, and accessible to all target groups without having to go to the bank and can also compete with competitors.

Keyword: Service marketing, loans, Generation Y

บทนำ

สภาวะเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนมีความต้องการในการออมเงิน และมองหาความคุ้มค่าของช่องทางในการออมเงินมากขึ้น และด้วยการลงทุนในตลาดทุนที่มีความเสี่ยงสูง ประชาชนไม่มั่นใจในการนำเงินไปลงทุน ส่งผลให้ประชาชนหันมาออมเงินกับธนาคารเพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีสภาวะทางการเงินที่จำกัด มีปัจจัยในการใช้เงินและพฤติกรรมในการออมเงินที่แตกต่างกันไป จึงคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการออมเงินและระยะเวลาที่ต้องออมเงิน (รุ่งกานต์ เรืองยศ, 2566)

การวางแผนการเงิน มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีบริการเงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ เงินฝากสะสมทรัพย์ และเงินฝากสลากออมทรัพย์ ธอส. เพื่อใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการปล่อยสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และดำเนินธุรกิจตามนโยบายของธนาคาร ในส่วนของเงินฝากสลากออมทรัพย์ ธอส. เป็นแนวคิดที่ทำให้เพื่อเตรียมความพร้อม และนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งควรเริ่มจากการปลูกฝังนิสัยการออมและการใช้เงินที่ดีมีวินัยตั้งแต่เด็ก ๆ เพราะเมื่อเข้าสู่วัยทำงานก็จะต้องรู้วิธีการวางแผนและจัดสรรเงินให้เพียงพอในการใช้จ่ายประจำวัน การใช้จ่ายในอนาคต รวมถึงการเก็บออมเพื่อการเกษียณอายุ ดังนั้น การวางแผนการเงินจึงเป็นแนวคิดที่จะทำให้ทุกท่านสามารถดำเนินในแต่ละช่วงชีวิตได้อย่างดี มีสุขภาพทางการเงินที่ดีและมั่นคง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2558)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ได้จัดตั้งเมื่อ วันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2496 ตามพระราชประสงค์ ของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ ตรา “พระราชบัญญัติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496” และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2496 ให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจ มีฐานะเป็น รัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงการคลัง เจตนารมณ์สำคัญในการจัดตั้ง “เพื่อช่วยเหลือทางการเงินให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยตามควรแก่สภาพ” ปี 2562 พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ฉบับที่ 4) ให้ธนาคารออกและขายสลากออมทรัพย์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ดำเนินธุรกิจตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร คือ ระดมเงินทุนจากแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนต่ำ คือเงินฝากประเภทต่างๆ และขยายสินเชื่อเพื่อให้เกิดกำไร (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2566)

สลากออมทรัพย์เป็นผลิตภัณฑ์ด้านเงินฝากประเภทหนึ่ง มีรูปแบบการฝากที่กำหนดระยะเวลาฝากและอัตราผลตอบแทนที่แน่นอน โดยผู้ฝากเงินจะได้รับดอกเบี้ยจากทางธนาคาร (เมื่อฝากตามเงื่อนไข) และสามารถลุ้นเงินรางวัลพิเศษจากหมายเลขบนสลาก ซึ่งสลากจะมีการกำหนดราคาต่อหน่วย ระยะเวลาการฝากและอัตราดอกเบี้ยแตกต่างกันตามเงื่อนไขของสลากแต่ละชุด ปัจจุบันมีธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และธนาคารออมสินที่ได้รับอนุญาตให้ระดมเงินฝากจากการจำหน่ายสลากออมทรัพย์ ซึ่งในปัจจุบันที่ยังเปิดจำหน่ายอยู่มีสลากออมทรัพย์ ชุดพิมานมาศ Plus Phase 2 และ สลากออมทรัพย์ ชุดเกล็ดดาว Plus 2 ซึ่งเป็นสลากที่ได้รับผลตอบแทน และโอกาสในการถูกรางวัลสูง เพื่อเป็นทางเลือกในการออมเงินให้กับลูกค้าในอีกรูปแบบ (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2566)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน ผู้บริโภคมีทางเลือกในการลงทุนที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งในรูปแบบสลากออมทรัพย์อาทิสลากออมสิน หรือในรูปแบบการลงทุนผ่านประกัน แบบออมทรัพย์ กองทุนรวม ตราสารหนี้และพันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น ธนาคารอาคารสงเคราะห์จึงควรทำความเข้าใจความต้องการพฤติกรรมรวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการลงทุนเพื่อนำมาพิจารณาประกอบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของธนาคาร และปรับกลยุทธ์การตลาด ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้าน ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกาย และด้าน กระบวนการที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกลงทุนกับธนาคารได้มากขึ้น (ญานิกา ศรีทอง, 2566) อีกทั้งเพื่อส่งมอบคุณภาพในการบริการของธนาคารให้กับลูกค้า ตลอดจนการให้คำแนะนำให้กับลูกค้า และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าสูงสุด และทำให้ลูกค้าเกิดการยอมรับและตัดสินใจลงทุนซื้อผลิตภัณฑ์เงินฝากสลากออมทรัพย์ของธนาคาร อีกทั้งการวางแผนทางการตลาด การวางกลยุทธ์ทางการตลาดก็สามารถนำเป็นแนวทางในการเพิ่มยอดเงินฝากสลากออมทรัพย์ได้อีกด้วย

อีกทั้งยอดเงินขายสลากออมทรัพย์ตามเป้าหมายที่ทำได้มีแนวโน้มที่ลดลง เราจะเห็นได้ว่าหลังจากสถานการณ์โควิด 19 เศรษฐกิจกำลังฟื้นฟู ประชาชนกลับมาเริ่มทำงาน จึงทำให้กลุ่มคนเหล่านี้กลับออมเงินด้วยการซื้อสลากออมทรัพย์เพิ่มขึ้น

กลุ่มคนเจนเนอเรชั่นวาย ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2543 หรือผู้มีอายุ 27-42 ปี คิดจากปี พ.ศ. 2566 คนกลุ่มนี้จะมีลักษณะที่โดดเด่นในด้านการใช้ชีวิต เพราะคนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายจะมีความคล่องตัวด้านเทคโนโลยี ชอบสังคม ในด้านการทำงานกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายจะมุ่งมั่นเพื่อให้ได้ตำแหน่งที่สูง แต่ก็แสวงหาความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ด้านการใช้จ่ายมักจะเป็พวกใช้เงินเก่ง แต่ฉลาดซื้อ ไม่ชอบใช้เงินสด ชอบความสะดวกรวดเร็ว และในด้านการบริหารการเงิน กลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมักจะชอบการลงทุนที่มีความเสี่ยงสูง จึงทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ไม่ชอบที่จะลงทุนกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับผลตอบแทนที่ต่ำ และใช้ระยะเวลาในการลงทุนนานกว่าจะได้ผลตอบแทน ถึงแม้จะมีความมั่นคงที่สูง อีกทั้งคนกลุ่มนี้ยังเพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยทำงานอย่างเต็มที่จึงยังไม่ต้องการออมเงินไว้ใช้ยามเกษียณ จึงส่งผลให้คนกลุ่มนี้เลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์เงินฝากสลากออมทรัพย์ต่ำ (ธนาคารกสิกรไทย, 2564)

ปัจจัยกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด 7P's เป็นเครื่องมือในการวางแผนการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะช่วยบ่งบอกรูปแบบของด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้าน ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกาย และด้านกระบวนการ ที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นวายตัดสินใจเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์หรือไม่ ผู้ใช้บริการมีการตอบสนองอย่างไรต่อการให้บริการที่กำลังจะเกิดขึ้น

และประเด็นกลยุทธ์ทางการตลาดนี้เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญของผู้ใช้บริการ เพื่อดึงดูดให้ลูกค้าสนใจในผลิตภัณฑ์เงินฝากสลากออมทรัพย์ของธนาคาร ธนาคารต้องทำกลยุทธ์ทางการตลาดให้กลุ่มลูกค้ากลุ่มนี้ได้ทราบถึงข้อดี ข้อด้อย ปัญหาและอุปสรรคของผลิตภัณฑ์เงินฝากสลากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อให้คนกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายสนใจที่จะมาออมเงินหรือลงทุนในผลิตภัณฑ์เงินฝากสลากออมทรัพย์ (ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์, 2561)

ดังนั้น เพื่อให้สามารถรู้ปัญหาดังกล่าวของปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชั่นวาย เนื่องจากยอดขายเงินรับฝากสลากออมทรัพย์ของกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีอยู่ต่ำกว่าเป้าที่กำหนด อีกทั้งเพื่อนำเสนอกลยุทธ์ในการเพิ่มยอดขายเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชั่นวาย เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงให้ลูกค้ากลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีความสนใจที่จะฝากเงินสลากออมทรัพย์ที่สูงขึ้น และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทุกช่วงวัยของอายุ อีกทั้งสามารถนำไปปรับปรุงออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า และสู้กับคู่แข่งได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชั่นวาย โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชั่นวาย
2. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การเพิ่มยอดขายเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชั่นวาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มลูกค้าเจนเนอเรชั่นวายที่เลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำนวน 400 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยกำหนดตามเขตภูมิภาค และ 2. ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ธนาคาร

อาคารสงเคราะห์ที่ทำหน้าที่ในส่วนการให้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ ผู้ที่เลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำนวน 20 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งที่จะทำการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ประกอบด้วย การรับรู้ความต้องการ การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็นแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เป็นมาตรวัดแบบนามบัญญัติแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบข้อเดียว

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นมาตรวัดแบบนามบัญญัติแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบข้อเดียว

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติ Independent T-Test ใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ One-way ANOVA และวิเคราะห์การ

สัมภาษณ์ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อหาวิธีการค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และใช้วิธีการประเมินทางเลือกแต่ละแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทางเลือกที่แนะนำ โดยใช้ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการแก้ปัญหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเงินออเรชั่นวัย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ 35-38 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว และรายได้ 30,001 - 40,000 บาท

2. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ ของกลุ่มลูกค้าเงินออเรชั่นวัย ส่วนใหญ่ซื้อเงินฝากสลากออมทรัพย์กับจากธนาคารอาคารสงเคราะห์ มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเงินฝากสลากออมทรัพย์เพื่อรับผลตอบแทนที่แน่นอน มีงบประมาณในการซื้อสลากออมทรัพย์เฉลี่ยต่อครั้ง 10,001 -50,000 บาท ความถี่ในการซื้อเงินฝากสลากออมทรัพย์เฉลี่ย 1 ปี มากกว่า 4 ครั้ง และมีระยะเวลาถือครองเงินฝากสลากออมทรัพย์จนครบกำหนด

3. ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเงินออเรชั่นวัย ปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเงินออเรชั่นวัยโดยรวม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.69	0.721	มาก
2. ด้านราคา	3.76	0.729	มาก
3. ด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย	3.70	0.726	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.80	0.699	มาก
5. ด้านบุคลากร	4.01	0.750	มาก
6. ด้านกระบวนการให้บริการ	4.10	0.747	มาก

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม	4.01	0.722	มาก
รวม	3.87	0.744	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชั่นวายโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.744) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.747) รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.750) ด้านลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.722) ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.699) ด้านราคา ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.729) ด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.726) และอันดับสุดท้าย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.721) ตามลำดับ

4. ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชั่นวาย ปรากฏตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชั่นวายโดยรวม

การเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชั่นวาย	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการรับรู้ความต้องการ	3.76	0.754	มาก
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	3.75	0.737	มาก
3. ด้านการประเมินผลทางเลือก	3.75	0.751	มาก
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	3.73	0.735	มาก
5. ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	3.71	0.753	มาก
รวม	3.74	0.745	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชั่นวายโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.745) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านการรับรู้ความต้องการ ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.754) รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลทางเลือก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.751) ด้าน

การค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.737) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.735) และอันดับสุดท้าย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.753) ตามลำดับ

5. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ปรากฏตามตารางที่ 3 และ 4 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ

การเลือกใช้บริการ	เพศ	จำนวน (n)	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
เงินฝากสลากออมทรัพย์ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของ กลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย	ชาย	119	3.62	0.449	-2.995	0.00*
	หญิง	281	3.79	0.512		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า แสดงผลการเปรียบเทียบการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.00)

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ปัจจัยส่วนบุคคล		Sum of Squares	df	Mean of Squares	F	Sig.
1. อายุ	ระหว่างกลุ่ม	4.211	3	1.404	5.840	0.00*
	ภายในกลุ่ม	95.191	396	.240		
	รวม	99.402	399			
2. สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	3.402	2	1.701	7.035	0.00*
	ภายในกลุ่ม	96.000	397	.242		
	รวม	99.402	399			

ปัจจัยส่วนบุคคล		Sum of Squares	df	Mean of Squares	F	Sig.
3. ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	1.967	2	.984	4.008	0.02*
	ภายในกลุ่ม	97.435	397	.245		
	รวม	99.402	399			
4. อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.606	3	.202	.810	0.49
	ภายในกลุ่ม	98.796	396	.249		
	รวม	99.402	399			
5. รายได้	ระหว่างกลุ่ม	4.724	3	1.575	6.587	0.00*
	ภายในกลุ่ม	94.677	396	.239		
	รวม	99.402	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย จำแนกตามปัจจัยอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเนื่อง พบว่า การเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย จำแนกตามปัจจัยอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.00, 0.00, 0.02, และ 0.00) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ที่แตกต่างกันมีการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย แตกต่างกัน และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ไม่แตกต่างกัน (Sig. = 0.49)

6. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านบุคลากร มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย

7. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการนำเสนอกลยุทธ์การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาซึ่งมี 3 แนวทางเลือก คือ แนวทางที่ 1: การเข้าสู่ยุคดิจิทัล เพื่อเป็นการ

ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร และนำเสนอข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อกระตุ้นการตัดสินใจ แนวทางที่ 2: พัฒนาการตลาดออนไลน์ แนวทางที่ 3: การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความสะดวกและรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการประเมินทางเลือกในแต่ละแนวทาง และจากการประเมินทางเลือกทั้ง 3 แนวทาง พบว่า แนวทางที่ 3 มีผลคะแนนออกมาสูงสุด เพราะ มีความเหมาะสมมากที่สุดในการแก้ไขปัญหา รองลงมาคือแนวทางที่ 2 และแนวทางที่ 1 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวายในการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย แตกต่างกัน พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ดอนพิกุล (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. จากการศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย พบว่า พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย ประกอบด้วย ปัจจุบันท่านซื้อเงินฝากสลากออมทรัพย์กับสถาบันการเงินที่ไหน วัตถุประสงค์ในการซื้อเงินฝากสลากออมทรัพย์ งบประมาณในการซื้อสลากออมทรัพย์เฉลี่ยต่อครั้ง ความถี่ในการซื้อเงินฝากสลากออมทรัพย์เฉลี่ยต่อ 1 ปี และ ระยะเวลาถือครองเงินฝากสลากออมทรัพย์ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย แตกต่างกัน พบว่า ความถี่ในการซื้อเงินฝากสลากออมทรัพย์เฉลี่ยต่อ 1 ปี และ ระยะเวลาถือครองเงินฝากสลากออมทรัพย์ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการเลือกใช้บริการ

เงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงาน แตกต่างกับงานวิจัยของ รุ่งกานต์ เรืองยศ (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพัทลุง พบว่า ผู้ใช้บริการตัดสินใจออมสลากออมทรัพย์มากที่สุด จำนวนหน่วยที่ออมอยู่ระหว่าง 0-2,500 หน่วย ช่องทางการฝากสลากออมทรัพย์ส่วนใหญ่ฝาก ณ ธนาคาร ธ.ก.ส. สนใจในรูปแบบสลากหน่วยละ 100 บาท มากที่สุด และส่วนใหญ่มีความต้องการให้ออกสลาก 2 ครั้ง ต่อเดือน

3. จากการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย พบว่า

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ณัฐ ยงวัฒนา (2562) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร ระดับมากแตกต่างกับงานของ รุ่งกานต์ เรืองยศ (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพัทลุง พบว่า ภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด แตกต่างกับ สุกัญญา ดอนพิกุล (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าทัศนคติของผู้บริโภคต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญมากที่สุด

การเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานธนพล คันธชาติศิริกุล (2562) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษที่ธนาคารออมสิน สาขาสาทรซิติ์ ทาวเวอร์ พบว่า การตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษที่ธนาคารออมสินสาขาสาทรซิติ์ ทาวเวอร์อยู่ในระดับมากส่วนใหญ่พิจารณาจากผลิตภัณฑ์และอัตราดอกเบี้ย วัตถุประสงค์หลักในการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษคือ เพื่อเป็นการออม โดยข้อมูลที่ได้รับส่วนใหญ่มาจากเจ้าหน้าที่ธนาคารออมสิน แตกต่างกับงานวิจัยของ รุ่งกานต์ เรืองยศ (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมทรัพย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพัทลุง พบว่า การตัดสินใจใช้บริการเงินฝากประเภทสลากออมทรัพย์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเอเรชั่นวาย พบว่า ปัจจัยด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา และด้านบุคลากร มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเอเรชั่นวาย สอดคล้องกับงานธนพล คันธชาติศิริกุล (2562) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษที่ธนาคารออมสินสาขาสาทรซีตี้ ทาวเวอร์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และส่วนประสมทางการตลาดทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษที่ธนาคารออมสินสาขาสาทรซีตี้ ทาวเวอร์ สอดคล้องกับ นิสารัตน์ ชัยนันทนคร (2562) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาแหลมฉบัง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านกระบวนการให้บริการ ทั้งนี้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อจูงใจให้ประชาชนหันมาใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของ ธ.ก.ส. มากขึ้น แตกต่างกับงานของ ฅณภัสนธรณ์ สิริกร ประพัฒน์ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษา แนวทางการเพิ่มยอดการรับฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาราศีไศล พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของกลุ่มที่เป็นลูกค้ามากที่สุด คือ ผลិតภัณฑ์ แตกต่างกับ ฅณฐ ยงวัฒนา (2562) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินใน กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านกระบวนการ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. จากการศึกษากลยุทธ์การเพิ่มยอดขายเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเอเรชั่นวาย พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเอเรชั่นวาย ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์เชิงรุกเพื่อกำหนดแนวทางเลือกในการแก้ไขไว้ 3 แนวทาง โดยที่ผู้วิจัยได้จัดทำการประเมินทางเลือกและได้แนวทางเลือกที่แนะนำ คือ แนวทางที่ 3 เนื่องจากแนวทางที่ 3 เป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มยอดขายเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจนเอเรชั่นวาย มากขึ้น โดยการที่ลูกค้าสามารถเข้าถึงช่องทางการจัดจำหน่ายได้อย่างสะดวก และรวดเร็วโดยไม่ต้องไปที่ตั้งของธนาคาร อีกทั้งสามารถสู้คู่แข่งได้ เพราะทำการจัดจำหน่ายนอกสถานที่ด้วยหาที่จัดจำหน่ายในแหล่งชุมชนหรือย่านธุรกิจ โดยธนาคารอาจมีการให้บริการเคลื่อนที่ หรือเปิดบูธในวันหยุดตาม

ชุมชนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางในการให้บริการได้อย่างทั่วถึงและส่งผลให้มีการตัดสินใจเลือกใช้บริการมากขึ้นซึ่งเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหา สำหรับแนวทางนี้มีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าแนวทางที่ 1 และ 2 และเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาที่ลูกค้าไม่สนใจการทำธุรกรรมเกี่ยวกับเงินฝากสลากออมทรัพย์ และเลือกรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่าย และการทำธุรกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจขึ้น อีกทั้งเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้น จึงคิดว่าแนวทางที่ 3 มีความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาในจุดนี้เป็นลำดับแรก ในส่วนของแนวทางอื่นก็สามารถนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นลำดับถัดไป แตกต่างกับงานของ ฌรัสสรณ์ สิริกรประพัฒน์ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษา แนวทางการเพิ่มยอดการรับฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาาศีไศล พบว่า สาเหตุที่ลูกค้าไม่ใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์คือ ผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักและการบริการล่าช้า แนวทางการแก้ปัญหา คือ การให้บริการธนาคารเคลื่อนที่เพิ่มช่องทางในการให้บริการอย่างทั่วถึง ปรับปรุงการให้บริการด้วยการเพิ่มช่องทางพิเศษสำหรับลูกค้าเงินฝากสลากออมทรัพย์หลังจากดำเนินงานตามโครงการแล้วคาดว่าจะการรับฝากสลากออมทรัพย์จะเพิ่มขึ้นสัดส่วนเงินให้สินเชื่อต่อเงินรับฝากอยู่ในอัตราที่เหมาะสมและกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ของกลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย อยู่ในระดับมาก และด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แต่ก็อยู่ในระดับมาก และมีประเด็นเรื่องรูปแบบและความสวยงามของสลากออมทรัพย์ อยู่ในระดับมากแต่ก็เป็นประเด็นที่น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะ กลุ่มลูกค้าเจเนอเรชันวาย เป็นกลุ่มคนที่เน้นด้านเทคโนโลยีดิจิทัล จึงไม่ได้สนใจในตัวรูปแบบและความสวยงามของใบสลากออมทรัพย์ แต่คนกลุ่มนี้กลับสนใจระบบเทคโนโลยี และการให้บริการที่รวดเร็วและไม่ต้องเดินทางไปสถานที่ตั้ง อีกทั้งเพื่อทำให้เกิดความสนใจในผลิตภัณฑ์การเพิ่มยอดขายเงินฝากสลากออมทรัพย์ของธนาคาร ธนาคารควรกระตุ้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านทางดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น พัฒนาตลาดออนไลน์ให้กับกลุ่มคนกลุ่มนี้ให้เข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้เพิ่มมากขึ้น และยิ่งไปกว่านั้น ยังพบว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายของธนาคาร คือ ต้องเข้าไปที่ตั้งของธนาคารและผ่านช่องทาง Mobile Application : GHB ALL GEN และ ธอส. ทุกสาขาทั่วประเทศ เท่านั้น เพื่อเป็นการเพิ่มยอดเงินฝาก ธนาคารควรเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้เพิ่มมากขึ้น เช่น ทำการจัดจำหน่ายนอกสถานที่ด้วยหาที่จัดจำหน่ายในแหล่งชุมชนหรือย่านธุรกิจ โดยธนาคารอาจมี

การให้บริการเคลื่อนที่ หรือเปิดบูธในวันหยุดตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางในการให้บริการได้อย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อลูกค้า สร้างการบอกต่อ และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อสลากออมทรัพย์

เอกสารอ้างอิง

- ญาณิกา ศรีทอง. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการออมในรูปแบบของสลากออมทรัพย์ ธอส. ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร. เข้าถึงได้จาก: <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993037.pdf>.
- ณภัสสรณ์ สิริกรประพัฒน์ และคณะ. (2564). แนวทางการเพิ่มยอดการรับฝากสลากออมทรัพย์ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาราศีไศล. การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ. ครั้งที่ 16 ปีการศึกษา 2564. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ณัฐ ยงวัฒนา. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อสลากดิจิทัลของธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม.
- ธนพล คันธชาติศิริกุล. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมสินพิเศษที่ธนาคารออมสิน สาขาสารชิตี ทาวเวอร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม.
- ธนาคารกสิกรไทย. (2566). เจาะลึกพฤติกรรมผู้บริโภค ปี 2022 พร้อมเปิดอินไซด์แต่ละ Generation ที่ธุรกิจต้องรู้และปรับตัวให้ทัน. เข้าถึงได้จาก: <https://www.kasikornbank.com/th>.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). ผลิตภัณฑ์ที่คล้ายเงินฝาก. เข้าถึงได้จาก: <https://www.bot.or.th/th/satang-story/rights-responsibility/savings-alike.html>.
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2556). ข้อมูลทั่วไปของธนาคารอาคารสงเคราะห์. เข้าถึงได้จาก: <https://www.ghbank.co.th>.
- นิสาร์ตน์ ชัยนันทน์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการเงินฝากสลากออมทรัพย์ของลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สาขาแหลมฉบัง. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 30, 3: 98-109
- พิตติยานัน แสงทอง. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสลากดิจิทัลของลูกค้า ธนาคารออมสินในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- รุ่งกานต์ เรืองยศ. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสลากออมทรัพย์ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดพัทลุง. เข้าถึงได้จาก: http://www.babstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2562-5-11_1599049070.pdf.
- ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการ ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุกัญญา ดอนพิกุล. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cochran W.G., 1953. *Sampling Techniques*. New York : Johe Wiley & Sons. Inc.

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรม
โครงการภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH SPEAKING SKILL BY USING
ENGLISH PROJECT WORK ACTIVITIES FOR GRADE 6 STUDENTS
AT WAT KLONGLANG SCHOOL IN NAKHON SAWAN PROVINCE

¹ธนาภัสร์ สนธิรักษ์, ²วันวิสาข์ พูลทอง, ³นิพัทธา สังข์ยก

⁴เวนูกา ตาลาน และ ⁵กันต์ภูษิต วิโรจะ

¹Thanaphat Sonthirak, ²Wanwisa Phulthong, ³Niphattha Sangyok

⁴Wenuka Talan and ⁵Kanphusit Viroja

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, ประเทศไทย

⁵บริษัท ดิกซ์ สปอร์ตติ้ง กู๊ดส์, ประเทศไทย

^{1,2,3,4}Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand.

⁵Dick's Sporting Goods Company, Thailand

¹thanaphat.so@nsru.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยการใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ และ (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน โรงเรียนวัดคลองกลาง

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

⁴อาจารย์, สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

⁵ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบคุณภาพและล่าม บริษัท ดิกซ์ สปอร์ตติ้ง กู๊ดส์

จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ (2) แบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ (3) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษแบบรูบริค และ (4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.55)

คำสำคัญ : ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ, โครงการภาษาอังกฤษ, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

The purposes of this research were: (1) to compare the English speaking skills of Grade 6 students before and after using English project work activities, and (2) to study the satisfaction of Grade 6 students using English project work activities. The sample used in this research were 40 students in Grade 6 at Wat Klongklang School in Nakhon Sawan Province in the first semester of 2023 using a specific random sampling. The research instruments in this research were: (1) the lesson plan, (2) the test English speaking skills (3) the rubric English speaking skills assessment and (4) the questionnaire of the satisfaction of Grade 6 students using English project work activities. The statistics used for data analysis were: mean, standard deviation, and content analysis. The research findings were as follows: 1) The students' English speaking skills after learning with English project work activities were higher than before learning with statistically significance at the .05 level. and 2) The level of satisfaction of Grade 6 students with English project work activities in overall was at the highest level. ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.55)

Keywords: English Speaking Skill, English Project Work, Grade 6 Students

บทนำ

ยุคปัจจุบันนี้เราจะปฏิเสธได้ยากว่าภาษาที่ใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารมากที่สุดของโลกภาษาหนึ่งคือ “ภาษาอังกฤษ” และซึ่งเป็นการทราบกันดีอยู่แล้วว่าในเดือนมกราคม 2559 ที่ผ่านมานั้นประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หรือ

AEC และด้วยตามทีกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 ได้กล่าวไว้ว่า “The working Language of ASEAN shall be English” “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียนคือภาษาอังกฤษ” ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาอังกฤษ ทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียนให้มีประสิทธิภาพและใช้ภาษาอังกฤษได้เท่าเทียมกับชาติอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนได้ (กาญจนา ไกลถิ่น, 2562) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมุ่งหวังให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรในด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยกำหนดให้คุณภาพนักเรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่คาดหวังไว้คือ นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำ คำชี้แจง อ่านข่าว โฆษณา นิทาน และบทร้อยกรองสั้น ๆ ถูกต้อง นอกจากนี้ในตัวชี้วัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ก็ยังได้กำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ในตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ อีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ทักษะการฟัง และการพูด เป็นทักษะที่สำคัญ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (Brown, 2001) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะการฟัง และ การพูด เป็น ทักษะแรกที่สำคัญในการสื่อสาร และช่วยในการพัฒนาทักษะอื่น ๆ อีก เช่น ทักษะการอ่าน และ ทักษะการเขียน (Ur, 1998) เห็นว่าทักษะการพูดมีความสำคัญที่สุดที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ทางภาษาของผู้พูดและยังเป็นทักษะที่ช่วยให้เรียนรู้ภาษาในทักษะอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น ดังนั้นสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการสื่อสารโดยเฉพาะทักษะการพูดเป็นปัญหาที่รุนแรงที่สุดสำหรับคนไทยสาเหตุที่ทำให้คะแนนต่ำเพราะ คนไทยยังอาย ไม่กล้าพูดและกังวลกับการใช้ภาษาอังกฤษที่อาจจะมีความผิดพลาด ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้ทดลองสื่อสารก่อน สอดคล้องกับ ผลงานวิจัยปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ได้แก่ นักศึกษามีความกังวลและความกลัวเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษมีปัญหาด้านคำศัพท์ ขาดการฝึกฝนกับอาจารย์และบุคคลอื่น ไม่ชอบเรียนรายวิชาที่เน้นทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และนักศึกษาต้องนึกเป็นภาษาไทยก่อนเสมอเมื่อต้องพูดภาษาอังกฤษ และนักศึกษากลุ่มหนึ่งมีวิธีการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่นำไปใช้มาก ได้แก่ การดูภาพยนตร์ การดูรายการโชว์ และการฟังเพลงภาษาอังกฤษ (ณัฐธนรี ฤทธิรัตน์, 2557)

จากการศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Learner - Centered Approach) พบว่า กระบวนการเรียนรู้จากการทำโครงการเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถส่งเสริมทักษะการพูดของผู้เรียน การสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการใช้ภาษาในทางปฏิบัติ ด้านการวางแผน ปฏิบัติงาน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ การสอนแบบโครงการมุ่งเน้นพัฒนาทักษะสัมพันธ์ Haines and Houston (2001) กล่าวว่า โครงการงานจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำภาษาและทักษะที่มีมาใช้ในการบริบทที่ค่อนข้างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของลัดดา ภูเกียรติ (2552) ที่ได้กล่าวว่า กิจกรรมโครงการเป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน โดยบูรณาการสาระ

ความรู้ต่าง ๆ ที่อยากรู้ให้อีกต่อกันหรือร่วมกันสร้างเสริมความคิดความเข้าใจ ความตระหนัก ทั้งด้านสาระและคุณค่าต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน โดยอาศัยทักษะทางปัญญาหลาย ๆ ด้าน และการคิดสร้างสรรค์อย่างมีวิจารณ์ญาณ นอกจากนี้ กระบวนการวัดผลของการเรียนรู้แบบโครงงานแตกต่างจากการวัดผลในรายวิชาอื่น ๆ นอกจากการวัดผลทางการเรียนและวัดความสามารถของผู้เรียนได้แล้ว โครงงานยังสามารถประเมินผลจากการปฏิบัติงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินความสามารถของตนเองจากแบบบันทึกการเรียนรู้ การทบทวนผลงานในแต่ละโครงงาน และการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อน ส่งผลให้ผู้เรียนได้ทราบถึงผลการทำงานของตนเอง ทั้งข้อดีและข้อควรปรับปรุงอันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น (กรมิวิชาการ, 2544 และ Carmona et al, 1991) และจากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า มีการใช้วิธีการสอนแบบโครงงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสนำไปพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของตนเอง การเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ ได้จัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง 2551 ในรายวิชาภาษาอังกฤษ 1 (อ11101) จำนวน 1 หน่วยกิต (40 ชั่วโมง) กำหนดให้ผู้เรียนจะต้องบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ระบุว่า ผู้เรียนจะสามารถสนทนาโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เรื่องใกล้ตัว ประสบการณ์ สถานการณ์ ข่าว เหตุการณ์ประเด็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมสื่อสารต่อเนื่อง แต่จากการรวบรวมข้อมูลและการสอบถามความต้องการจากประสบการณ์ของผู้เรียนต่อการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนยังไม่สามารถจัดได้ตรงกับความต้องการและความสนใจของนักเรียนมากนัก ทำให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ส่วนใหญ่ไม่ค่อยตื่นตัวและไม่สนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากนัก และผู้เรียนมีความสามารถในการพูดสื่อสาร สนทนาโต้ตอบอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ยังไม่กล้าแสดงออกหรือไม่สามารถพูดสนทนาภาษาอังกฤษโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และไม่มีความเป็นธรรมชาติในสถานการณ์ที่หลากหลาย

จากสภาพปัญหาที่พบดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ จึงเล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องมีการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีสื่อ รูปแบบการสอน และวิธีการที่เหมาะสม ตรงกับความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถพูดภาษาอังกฤษสื่อสารกับผู้อื่นได้ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการทำโครงงานของนักเรียน เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งปัจจุบันการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงงานส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของตนเองตามสถานการณ์จริงและตรงกับความต้องการของผู้เรียนเอง (อติกานต์ ทองมาก, 2552) ดังนั้นสื่อการสอนที่ทันสมัยและมีสถานการณ์คล้ายคลึงกับชีวิตจริงของผู้เรียน และวิธีการสอนที่สามารถกระตุ้นความสนใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้รูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรับรู้ แลกเปลี่ยนและใช้ภาษาอังกฤษเสมือนในชีวิตจริงได้ในห้องเรียนจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดภาษาอังกฤษนั้นจะส่งผลให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นด้วย และเกิดการเรียนรู้ทักษะที่มั่นคงถาวร จนสามารถ

พูดภาษาอังกฤษเพื่อการดำเนินชีวิตได้เช่นเดียวกับเจ้าของภาษาและมีคะแนนผลการทดสอบในระดับต่าง ๆ ดีขึ้นอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินชีวิตได้เช่นเดียวกับเจ้าของภาษาและมีความสนใจของตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำงานวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าการใช้โครงการภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้อย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 4 ชั่วโมง โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้ คือ 1) Weather and Clothes และ 2) Food

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4 ชนิด ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 4 ชั่วโมง และได้ดำเนินการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในการพิจารณาซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณาว่า

แผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยได้ค่า IOC มากกว่า .05 ขึ้นไป ซึ่งถือว่ามีความเหมาะสม นำไปใช้ได้

3.2 แบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เป็นวิธีการสอบพูดทางตรง แบบทดสอบเป็นคำถาม 1 คำถาม โดยให้นักเรียนเข้าทดสอบทีละคน แต่ละคนจะสุ่มเลือกรูปภาพมา 1 รูป จากรูปภาพทั้งหมด 20 รูป

3.3 แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษแบบรูบริค ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษที่เป็นแบบรูบริคมีการวัดผลจำนวน 4 ระดับ

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นมีจำนวน 15 ข้อ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า 0.5-1.00 ขึ้นไป นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่เป้าหมาย นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษไปปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายจริงต่อไป

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

4.1 จัดปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน จุดประสงค์ของการเรียน และวิธีการประเมินผล

4.2 สํารวจหัวข้อโครงการที่กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจมากที่สุดจาก 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) แฟชั่นเสื้อผ้า 2) บุคคลสำคัญ 3) อาหารและเครื่องดื่ม และ 4) การพยากรณ์อากาศ ได้หัวข้อการทำโครงการที่กลุ่มตัวอย่างสนใจมากที่สุด คือ อาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 70 รองลงมาคือ แฟชั่นเสื้อผ้า คิดเป็นร้อยละ 18 รองลงมา คือ บุคคลสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 9 และลำดับสุดท้ายคือ การพยากรณ์อากาศ คิดเป็นร้อยละ 3

4.3 ทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วเพื่อวัดระดับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง การให้คะแนนเป็นการให้คะแนนจากครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน สำหรับการประเมินเป็นการประเมินแบบแยกส่วน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการออกเสียง 2) ด้านคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 3) ด้านการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ 4) ด้านเนื้อหา และ 5) ด้านความเป็นธรรมชาติ

4.4 ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 2 แผน ได้แก่ 1) Weather and Clothes เน้นการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการถาม-ตอบ และการบรรยายในหัวข้อประเภทของสภาพอากาศ (Describing a weather) และการถาม-ตอบ และการบรรยายในหัวข้อ ประเภท รูปแบบ ลักษณะของเสื้อผ้าและเครื่องประดับต่าง ๆ (Asking for and describing clothes and accessories) จำนวน 2 คาบเรียน 2) Food เน้นการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการถาม-ตอบ และการบรรยายเกี่ยวกับอาหาร (Asking for and ordering food)

จำนวน 2 คาบเรียน ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ครูจะแนะนำให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างสังเกตการใช้ภาษาและเก็บรวบรวมความรู้ เพื่อนำมาใช้ในการทำโครงงานของตนเองต่อไป

4.5 หลังจากทีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเรียนรู้ผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แผนแล้ว ลำดับต่อไป นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษผ่านการทำโครงงานภาษาอังกฤษ เรื่อง Food & Drink โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะดำเนินการผ่านขั้นตอนการทำโครงงาน ดังนี้

4.5.1 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะทำโครงงานเป็นกลุ่ม โดยได้แบ่งกลุ่มมาแล้วตั้งแต่การเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โดยใช้วิธีการแบ่งกลุ่มด้วยการจัดกลุ่มตามความระดับความสามารถด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษ แบ่งเป็น เก่ง กลาง อ่อน

4.5.2 นักเรียนวางแผนการทำโครงงาน และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกห้องเรียนโดยใช้เนื้อหาสาระและความรู้ที่ได้รับจากการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้ทั้ง 2 แผน เป็นแนวทางในการทำโครงงาน เพื่อนำเสนอโครงงาน เรื่อง Food & Drink ต่อไป โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา

4.5.3 นักเรียนนำเสนอโครงงาน Food & Drink ซึ่งนักเรียนจะได้แสดงทักษะการพูดภาษาอังกฤษผ่านการนำเสนอโครงงานอาหารและเครื่องดื่มของแต่ละกลุ่ม

4.6 ทำการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงานภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษในหัวข้ออาหารและเครื่องดื่มเป็นวิธีการสอบพูดทางตรง แบบทดสอบเป็นคำถาม 1 คำถาม โดยให้นักเรียนเข้าทดสอบทีละคน แต่ละคนจะสุ่มเลือกรูปภาพมา 1 รูป จากรูปภาพทั้งหมด 20 รูป ซึ่งรูปภาพที่ใช้ในการทดสอบเป็นรูปภาพอาหารและเครื่องดื่มชนิดต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้าทดสอบพูดอธิบาย หรือบรรยายเกี่ยวกับรูปภาพที่ได้สุ่มเลือกดังกล่าว โดยกรรมการจะให้เวลาผู้เข้าสอบเตรียมตัว คนละ 1 นาที หลังจากทีสุ่มเลือกรูปภาพขึ้นมาและมีเวลาพูดคนละ 3 นาที

4.7 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยเป็นผู้อธิบายถึงวิธีการทำแบบประเมินและข้อความในแบบประเมินทุกข้อและให้นักเรียนทำไปพร้อม ๆ กัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้โครงงานภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบ t-test (t-test for Dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ

คะแนนผลสัมฤทธิ์	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	40	9.50	1.25	26.354	.000**
หลังเรียน	40	14.35	2.15		

** * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ พบว่า คะแนนการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 14.35 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 9.50 โดยภาพรวมคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.เนื้อหาน่าสนใจ	4.55	0.63	มากที่สุด
2.เนื้อหาทันสมัย	4.55	0.63	มากที่สุด
3.การจัดลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม	4.60	0.59	มากที่สุด
4.สื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้	4.65	0.55	มากที่สุด
5.สื่อมีความสวยงาม เข้าใจง่าย	4.63	0.57	มากที่สุด
6.สื่อมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อความเข้าใจ	4.55	0.63	มากที่สุด
7.ได้รับความรู้เกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่ม	4.60	0.59	มากที่สุด
8.ได้พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.63	0.57	มากที่สุด
9.ได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน	4.73	0.45	มากที่สุด
10.ได้พัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ	4.77	0.30	มากที่สุด
11.ครูมีความรอบรู้ในเนื้อหา	4.72	0.43	มากที่สุด
12.ครูมีการจัดการเรียนการสอนได้น่าสนใจ สนุกสนาน	4.67	0.50	มากที่สุด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
13.สภาพแวดล้อมในห้องเรียนโดยรวมแจ่มใส	4.60	0.59	มากที่สุด
14.จัดชั้นเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.56	0.60	มากที่สุด
15.ประสิทธิภาพของอุปกรณ์การเรียนการสอน	4.55	0.63	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.62	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ได้พัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.30) เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) และเนื้อหาที่น่าสนใจ เนื้อหาทันสมัย สื่อมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อความเข้าใจ และประสิทธิภาพของอุปกรณ์การเรียนการสอนความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ โรงเรียนวัดคลองกลาง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คะแนนการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 14.35 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 9.50 โดยภาพรวมคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการทำกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษจากการปฏิบัติจริงโดยกระบวนการทำโครงงาน แบ่งได้เป็น 3 ขั้น ซึ่งในแต่ละขั้นตอนดังนี้ 1)ขั้นการวางแผนโครงงาน ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อวางแผนในการทำโครงงานวิเคราะห์ขั้นตอนในการทำโครงงานมีโอกาสได้ฝึกใช้ภาษาก่อนที่จะนำไปใช้ในการทำโครงงานจริงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางการพูดภาษาอังกฤษ 2)ขั้นการดำเนินโครงงานผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยผู้เรียนได้ช่วยกันทำงานตามความรับผิดชอบของตน เช่น ค้นคว้าหาข้อมูล จัดการกับข้อมูลที่ได้ นำเอาข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการนำเสนอโครงงาน ตั้งคำถามเมื่อมีข้อสงสัยและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงจนถึงการนำเสนอโครงงาน และ 3)ขั้นการประเมินผลโครงงาน การทำกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อนต่างกลุ่ม โดยพิจารณาถึงข้อดีและข้อควรปรับปรุงของผลงานของตน รวมทั้งให้เหตุผลประกอบการประเมินที่ชัดเจนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของตนเองต่อไปซึ่งในแต่ละขั้นตอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะ

ทางการพูดภาษาอังกฤษและทำให้ผลคะแนนทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thomas (2000) ที่พบว่า การสอนแบบโครงงานช่วยเพิ่มทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน รวมทั้งความสามารถทางภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่นเดียวกับแนวคิดของ Haines (2002) ที่กล่าวว่าโครงงานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโลกแห่งความเป็นจริงเป็นการบังคับกลาย ๆ ให้ผู้เรียนต้องใช้และปรับสิ่งที่รู้มาใช้นั้นการมีส่วนร่วม การเข้ามามีบทบาทในการเลือกและตัดสินใจจะช่วยเพิ่มความสนใจและแรงจูงใจให้ผู้เรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ภาษาบูรณาการเข้าด้วยกันอีกครั้งสามารถเอื้ออำนวยให้เกิดบริบทที่เป็นธรรมชาติ และส่งเสริมผู้เรียนให้มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองมากพอที่จะใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงในโลกภายนอกต่อไปได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐา นาคน้อย (2550) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเพิ่มขึ้น เห็นได้ว่า วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงงานซึ่งมีการวางแผนการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนต่อเนื่องและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และมีโอกาสได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถด้านทักษะการพูดและการคิดของตนเองผ่านกระบวนการทำงานที่เป็นระบบสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียงจันทร์ ผุดผีก (2550) ที่พบว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้โครงงานแบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ได้เรียนตามความสนใจนอกจากนี้ครูผู้สอนมีโอกาสนำเทคนิคการจัดการเรียนการสอนมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับระดับและความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติมากกว่าการฟังบรรยาย พร้อมทั้งมีการนำเสนอตัวอย่างประกอบการสอนและยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของอลิษา จันทรเปล่ง (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้โครงงานภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยโครงงานภาษาอังกฤษมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ได้พัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีความพึงพอใจมากที่สุด เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ได้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และเนื้อหาที่น่าสนใจ เนื้อหาทันสมัย สื่อมีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อความเข้าใจ และประสิทธิภาพของอุปกรณ์การเรียนการสอนความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิษา จันทรเปล่ง (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลการใช้โครงงานภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อกิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Haines (2002) ที่กล่าวว่า โครงงานให้ความรู้ลึกซึ้งผ่อนคลายจากความซ้ำซากจำเจ ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจ รวมทั้งบรรยากาศในการเรียนดูไม่

เป็นทางการ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายจากวิธีการเรียนแบบปกติ และสอดคล้องกับแนวคิดของ จิราภรณ์ ศิริทวี (2542) ที่กล่าวว่า การสอนแบบโครงงานมีจุดประสงค์คือ ต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก สังเกต ตั้งคำถาม ตั้งสมมุติฐาน และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อตอบคำถามที่ตนอยากรู้ รู้จักสรุป และทำความเข้าใจกับสิ่งที่ค้นพบ ดังจะเห็นได้จากผลของรายการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงงาน ภาษาอังกฤษด้านเนื้อหา ในรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ (1) เนื้อหาน่าสนใจ ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือ ข้อ (2) เนื้อหาทันสมัย อยู่ในระดับมาก และ ข้อ (4) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ จริง อยู่ในระดับมาก และรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ (3) การจัดลำดับเนื้อหาไม่เหมาะสม อยู่ในระดับมากเช่นกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา คือ การจัดการเรียนการสอนการพูดภาษาอังกฤษที่โดยใช้ กิจกรรมโครงงานภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นการจัดการเรียนการเรียนรู้ที่การทำโครงงานจะช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริง ได้ทำงานร่วมกับผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันโดยมีความสำคัญอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้โครงงานยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ ฝึกความคล่องในการใช้ภาษา และเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ครูผู้สอนมีหน้าที่ให้คำสั่ง ที่ชัดเจน หากจำเป็นอาจใช้ภาษาไทย และต้องมีการตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจวิธีทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ โครงงานบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี และเดินตรวจและให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นขณะผู้เรียนทำงาน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนทำงานตามแผนที่วางไว้ และครูผู้สอนมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก คือ จัดอุปกรณ์หรือโต๊ะให้อยู่ในสภาพที่ต้องการ เช่น เป็นคู่ เป็นกลุ่มจัดอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การ รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551: สารการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กาญจนา ไกลถิ่น. (2562). *การพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและทักษะความร่วมมือของนักเรียนที่ เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย พะเยา, พะเยา.
- ชนิษฐา นาคน้อย. (2550). *การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยโครงงานที่มีต่อความสามารถในการใช้ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์กำแพงเพชร*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- จิราภรณ์ ศิริทวี. (2542). *โครงการทางเลือกใหม่ของการสร้างปัญญาชน*. วิชาการ. 2(8), 33-28.
- ณัฐนันท์ ฤทธิรัตน์. (2557). *ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษและปัญหาในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัย*. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- เพียงจันทร์ ผุดผือก. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมโครงการแบบบูรณาการสำหรับครูภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2552). *การสอนแบบโครงการและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน : งานที่ครูประถมทำได้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิگانต์ ทองมาก. (2552). *การใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนสวรรค์ จังหวัดตรัง*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- อลิษา จันทร์เปล่ง. (2562). *ผลการใช้โครงการภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- Brown, H. D. (2001). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy*. White Plains, New York: Longman.
- Carmona, M., C. de Magalhaes, and L. Hammond. (1991). *Public Space, The Management Dimension*. London: Routledge.
- Haines, C., and Houston, K. (2001). *Assessing student project work the teaching and learning of mathematics at university level* (pp. 431-442): Springer.
- Haines, S. (2002). *English Project*. Pearson publishing. Bangkok.
- Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. San Rafael, CA: Autodesk Foundation.
- Ur, P. (1998). *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

**การศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**

อุบลราชธานี เขต 3

A STUDY OF THE COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21ST CENTURY OF PRIMARY SCHOOLS UNDER UBONRATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹อักรินทร์ ทองหล้า, ²ภาณุพงศ์ บุญรัมย์ และ ³ชวนคิด มะเสนะ

¹Akkarin Thongla, ²Panupong Boonrom and ³Chuankid Masena

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹akarinaathongla@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าจำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์

¹ นักศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบดังนี้ 1) ด้านความรู้ ควรมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 โดยเรียนรู้และพัฒนาตนเองจากสื่อออนไลน์และครูที่มีความรู้และความชำนาญด้านเทคโนโลยีในโรงเรียน เพื่อนำมาใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ 2) ด้านทักษะ ควรมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเบื้องต้นที่ดีและคล่องแคล่วโดยเรียนรู้จากสื่อออนไลน์และครูที่มีความรู้ความถนัดด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นต้นแบบให้คณะครูและนักเรียนได้ฝึกสนทนาในชีวิตประจำวัน 3) ด้านแรงจูงใจ ควรมีการกล่าวคำชมเชยให้ขวัญกำลังใจ เมื่อครูทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดหรือในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ 4) ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล ควรเป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริตสามารถตรวจสอบได้ และปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสโดยยึดระเบียบข้อกฎหมายเพื่อเป็นที่เชื่อถือของครู บุคลากรและชุมชน

คำสำคัญ : สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were (1) To study the competencies of school administrators in the century 21 of elementary school under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area, Region 3. (2) To compare the competencies of school administrators in the century 21 of elementary school under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area, Region 3 is classified by positions, experiences of work and sizes of school. and (3) To study the guidelines for developing the competencies of school administrators in the century 21 of elementary school under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area, Region 3. Research results were as follows. 1. The level of competencies of school administrators in the century 21 of elementary school under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area, Region 3 by the overall were at a high level. 2. The comparison competencies' levels of school administrators in the Century 21st of elementary school Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 3 was found that variables from position, experience of work and the size of the school are different statistically significant at the .01 level. 3. The guidelines for developing competencies of school administrators in the Century 21st of elementary school Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 3 was found as follows: 1) Knowledge

should improve about technology in the 21st century by learning and developing themselves from online media or learning from teachers in schools who have knowledgeable and skills about technology to be used to work efficiently. 2) Skills should improve about good basic English communication skills and be fluent by learning from online media and teachers who are knowledgeable in English communication. To be a model for teachers and students to practice conversation in daily life. 3) Motives should always give compliments or morale when teachers work successfully according to the specified goals or on important days to be a good motivation to perform their duties. 4) Traits should be an honest, verifiable person and operate transparently by adhering to legal regulations to be trusted by teachers personnel and community.

Keyword: Competencies of school Administrators in the 21st Century

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร และพลเมืองโลกหลายด้านและมีแนวโน้มเกิดความรุนแรงมากขึ้น ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวโดยแสวงหาวิธีการบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งการพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ และพัฒนาภาคส่วนต่างๆ ให้ทันสมัย เพื่อให้สามารถฝ่าฟันวิกฤตที่เผชิญอยู่ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยการเตรียมความพร้อมของระบบและคน โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, ออนไลน์) บริบทหนึ่งที่จะต้องปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง คือการปรับเปลี่ยนทางการศึกษา โดยให้กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และ गुणแจแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา อยู่ที่ผู้นำสูงสุดในระดับปฏิบัติ คือผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีอำนาจในระดับรากฐานการศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นเมื่อต้องการพัฒนาการศึกษาให้ยั่งยืน และทันต่อเหตุการณ์โลกปัจจุบัน จึงต้องมีการพัฒนาโดยเน้นพัฒนาผู้บริหาร

จากสังคมยุคอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 และ 20 เปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยียุคดิจิทัล ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความรวดเร็วที่นักวิชาการเห็นตรงกันว่าเพิ่งจะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมี ความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อ

เตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อำดอนกลอย 2556: 1) บริบทหนึ่งที่จะต้องปรับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง คือการปรับเปลี่ยนทางการศึกษา โดยให้กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และกฎแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ผู้นำสูงสุดในระดับปฏิบัติ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีอำนาจในระดับรากฐานการศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูป การศึกษา ดังนั้นเมื่อต้องการพัฒนาการศึกษาให้ยั่งยืน และทันต่อเหตุการณ์โลกปัจจุบัน จึงต้องมีการพัฒนาโดยเน้นพัฒนาผู้บริหาร (นิสาชล นามสาย, ทองสุข วันแสน, ไพฑูรย์ มีกุล, สมหมาย สร้อยนาคพงษ์ 2563: 240-241) ผู้บริหารสถานศึกษาคือ ศูนย์กลางขององค์กรทั้งหมดในโรงเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ ความตื่นตัว ความมียุทธวิธี ประสพการณ์ ความคิด ความเป็นเลิศทางวิชาการ การอุทิศตัวเอง ความเสียสละ และความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นครูให้นำนโยบายการศึกษาออกปฏิบัติและดำเนินการ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ในลักษณะของชีวิตในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะหรือลักษณะเด่น เช่น มีความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ บุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล นิสัยใจคอ เจตคติ ความเป็นผู้นำความสามารถในการตัดสินใจ ความทะเยอทะยาน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการคิด ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการพูด เป็นต้น คุณลักษณะเป็นสิ่งที่ชี้วัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละคน (ชาญชัย อาจินสมาจาร 2560: 16) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่บริหารและจัดการสถานศึกษา ส่งผลให้องค์กรหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะไปส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรเกิดความพอใจ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย นโยบาย และมีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่วางไว้ (สุทธิเทพ ช่อปทุมศิริกุล 2559: 16) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทมากขึ้น จะต้องใช้ความสามารถ หรือสมรรถนะ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร คำว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถที่มีความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ และสามารถประยุกต์ใช้ความสามารถจนงานดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จ สมรรถนะถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผล และจากนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ได้กำหนดเป้าประสงค์เพื่อให้การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เป็นองค์กรธรรมาภิบาล ผู้เรียนระดับก่อนประถมศึกษา และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย มีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีสมรรถนะตรงตามสายงาน และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีสมรรถนะตรงตามสายงาน มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการทำงานร่วมกันในรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ เน้นการทำงานแบบบูรณาการโดยใช้เครือข่ายการมีส่วนร่วมและกระจายอำนาจความรับผิดชอบสู่สถานศึกษา หน่วยงานทุกระดับพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมี

ประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2565: 41-42) ซึ่งจากนโยบายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ทักษะ ซึ่งหมายถึงการมีสมรรถนะในการบริหาร ที่จะช่วยขับเคลื่อนให้นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงได้สนใจและทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เพื่อที่จะศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์จากการศึกษามาแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 รวมทั้งสิ้น 2,836 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 209 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,627 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2565: 7)

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ทั้งสิ้น 342 คน ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 26 คน และครูผู้สอน 316 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

(Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอู๋, 2559: 124)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านแรงจูงใจ 4) ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ดังนี้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้ (Knowledge) 2) ทักษะ (Skill) 3) แรงจูงใจ (Motives) 4) ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล (Traits) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ของ Likert (1976)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมรรถนะและแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3

3.2 แบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยใช้กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครูผู้สอน จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ใช้วิธีการ ดังต่อไปนี้ หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จำแนกตามรายชื่อในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 100) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบค่า (t-test) และการทดสอบค่า (F-test) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe'

4.3 การวิเคราะห์แนวทางการเพิ่มสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 วิเคราะห์โดยการตีความ จำแนก จัดหมวดหมู่ตามประเด็นและอภิปรายสรุป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละโดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	26	7.60
1.2 ครูผู้สอน	316	92.40
รวม	342	100.00
2. ประสบการณ์ในการทำงาน		
2.1 น้อยกว่า 10 ปี	136	39.77
2.2 ตั้งแต่ 10 – 20 ปี	119	34.80
2.3 มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	87	25.43
รวม	342	100.00

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
3. ขนาดสถานศึกษา		
3.1 ขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120คน)	109	31.87
3.2 ขนาดกลางขึ้นไป (นักเรียน 121 คนขึ้นไป)	233	68.13
รวม	342	100.00

จากตารางที่ 1. พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 342 คน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะมีจำนวนที่น้อยกว่า คือจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 และครูผู้สอนมีจำนวนที่มากกว่า คือจำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 92.40 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี คือ มากที่สุด มีจำนวน คือ 136 คน คิดเป็นร้อยละ 39.77 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 10 - 20 ปี มีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 และประสบการณ์ในการสอน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด มีจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 25.43 และเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา คือ สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไป สถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนน้อยกว่า คือ จำนวน 109 คิดเป็นร้อยละ 31.87 และสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไปมีจำนวนมากกว่า คือจำนวน 233 คิดเป็นร้อยละ 68.13

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่มีต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งรายข้อ รายด้านและโดยรวม แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่มีต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน

ข้อที่	สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3	$\bar{X}$	SD.	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านความรู้	3.72	.76	มาก
2	ด้านทักษะ	3.77	.72	มาก
3	ด้านแรงจูงใจ	3.79	.74	มาก
4	ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล	3.90	.70	มาก
	โดยรวม	3.89	.70	มาก

จากตารางที่ 2. พบว่าสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก ทุก

ด้าน ($\bar{X}=3.89$) โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล ($\bar{X}=3.90$) ด้านแรงจูงใจ ($\bar{X}=3.79$) ด้านทักษะ ($\bar{X}=3.77$) และด้านความรู้ ($\bar{X}=3.72$)

3. เปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

3.1 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) ด้านที่มีสมรรถนะมากที่สุดคือ ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) รองลงมา คือ ด้านความรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$) และด้านแรงจูงใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.95$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีสมรรถนะที่ต่ำสุดคือ ด้านทักษะอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.94$) เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ตั้งแต่ 10-20 ปี โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.94$) ด้านที่มีสมรรถนะมากที่สุดคือด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.95$) รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.82$) และด้านทักษะอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.81$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีสมรรถนะน้อยที่สุดคือ ด้านความรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$) และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$) ด้านที่มีสมรรถนะมากที่สุดคือ ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.59$) รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}=3.50$) และด้านทักษะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.45$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีสมรรถนะน้อยที่สุดคือ ด้านความรู้ที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.28$)

3.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของความคิดเห็น เกี่ยวกับสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.5 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่สมรรถนะด้านความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์ ตั้งแต่ 10 – 20 ปี มีความคิดเห็น

แตกต่างกัน ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 – 20 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3.6 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่สมรรถนะด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์ ตั้งแต่ 10 – 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 – 20 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3.7 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่สมรรถนะด้านแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์ ตั้งแต่ 10 – 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 – 20 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3.8 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่สมรรถนะด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์ ตั้งแต่ 10 – 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน และประสบการณ์ตั้งแต่ 10 – 20 ปี เปรียบเทียบกับประสบการณ์มากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3.9 สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวม พบว่า ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี กับประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการศึกษาสรรมณະผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. สรรมณະผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านแรงจูงใจ และลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล โดยรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสรรมณະผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การ ที่ผลการวิจัยอาจเป็นเช่นนั้นเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น ผู้บริหารยุคใหม่ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์สูง หรือเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ มี คุณสมบัติโดดเด่นเหมาะสมต่องานที่รับผิดชอบ นั่นคือ ผู้บริหารต้องมีสมรรถนะทางการบริหาร จึงสามารถ บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับภารกิจและนโยบายและอีกอย่างนโยบายการแต่งตั้งผู้บริหารในระดับกระทรวงศึกษาธิการและระดับเขตพื้นที่การศึกษา ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์สูง และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำให้สามารถบริหารงาน ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพร ราศรี (2564: 99) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มี คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Scott, 2005: ออนไลน์) ศึกษาสมรรถนะการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโดยทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 35 คนและครู 117 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเชื่อว่าสมรรถนะความเป็นผู้นำทุกด้านมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี แต่ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของการเป็นผู้นำ กลุ่มอาจารย์ใหญ่และกลุ่มครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

2. ผลการเปรียบเทียบสรรมณະผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสรรมณະผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการเรียนการสอน เทคนิคการสอน ประสบการณ์สอน เป็นพื้นฐานวางแผนออกแบบในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน ตลอดจนการกำหนดเครื่องมือวัดและ

ประเมินผล ทั้งหมดหลักๆ เป็นหน้าที่ของครูผู้สอน ส่วนผู้บริหารเองเป็นฝ่ายให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนสื่ออุปกรณ์การสอน การจัดสรรงบประมาณการส่งเสริมสนับสนุนให้ขวัญและกำลังใจต่อการปฏิบัติงานของครูเหล่านั้น จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีหน้าที่ต่างกัน ความรับผิดชอบต่างกัน และวิสัยทัศน์ในการทำงานก็ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Scott, 2005: ออนไลน์) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารโดยทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 35 คน และครู 117 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความเชื่อว่าสมรรถนะความเป็นผู้นำทุกด้านมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี แต่ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นของการเป็นผู้นำ กลุ่มอาจารย์ใหญ่และกลุ่มครูมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พชระ พลอยทับทิมและผศ.ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล, 2017: 574) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเข้าสู่ AEC ของผู้บริหาร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อสมรรถนะด้านการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 10 ปี จะมีค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่สูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 – 20 ปี และมากกว่า 20 ปีขึ้นไป เพราะว่าผู้บริหารที่อยู่ในช่วงนี้อยู่ในยุคของการเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพัชร หินแก้ว (2555 : 31) ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 28 Journal of Roi Kaensarn Academi Vol. 6 No. 4 April 2021 ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวัลย์ อ้ายปิ่น และรัตนา กาญจนพันธุ์ (2564: 17-18) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในเครือข่ายมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รายด้านแตกต่างกัน ด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์และด้านการพัฒนาตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารรุ่นใหม่จะมีสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 และการสื่อสารภาษาอังกฤษที่คล่องแคล่วมากกว่า เพราะการบรรจุตำแหน่ง

ผู้บริหารครั้งแรกจะอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก นั่นจึงเป็นเหตุผลที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กอาจจะมีสมรรถนะมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง กรุงชาติ (2561: 114) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิรุทธิ์ อมรแก้วและ สุทธิวรรณ ตันตริจนวงศ์ (2562: 441) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมและราย ด้านอยู่ในระดับมาก และ เปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนก ตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกับขนาดกลางและขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านความรู้ ควรมีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 เป็นฐานในการนำมาบริหารโรงเรียนเพื่อพัฒนาขับเคลื่อนโรงเรียนให้มีคุณภาพก้าวหน้าทันยุคสมัยและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ควรพัฒนาขับเคลื่อนบุคลากรและนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตามศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มศักยภาพในองค์กรให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน ควรเป็นผู้นำทางวิชาการ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน วิเคราะห์บริบทสถานศึกษาเพื่อจะหาจุดเด่น จุดด้อย จุดพัฒนาของสถานศึกษา เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการไม่หยุดใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ ให้กับครูและนักเรียน ควรมีความรู้การบริหารงานบุคคลจัดการคนให้เหมาะสมกับงาน เพื่อที่งานจะออกมามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรมีนวัตกรรมที่เป็น Best practice ในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นในรูปแบบเดียวกัน เพื่อที่เป็นเป้าหมายในการทำงานของบุคลากรในองค์กรไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิรุทธิ์ อมรแก้วและสุทธิวรรณ ตันตริจนวงศ์ (2562: 441) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นต้น และทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีห้องออนไลน์ ห้องสมุดดิจิทัล ให้ครู ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา สามารถใช้สื่อออนไลน์ในการ

ติดต่อสื่อสาร เกี่ยวกับงานของสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิชาชล นามสาย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองสุข วันแสน, รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ มีกุล, ดร.สมหมาย สร้อยนาคนงษ์ (2562: 244) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า ควรพัฒนาให้ผู้บริหารมีสมรรถนะในการใช้ เทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรมในการบริหารงานทุกด้าน โดยจัดปัจจัยสนับสนุน และเปิดโอกาสให้ได้ได้ อบรมพัฒนาด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย จะเห็นได้ว่าแนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางที่ดีสามารถที่จะปฏิบัติได้จริง

3.2 ด้านทักษะ ควรมีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษเบื้องต้นในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่จะใช้ สื่อสารกับคณะครูและนักเรียนหรือแม้กระทั่งสนทนากับชาวต่างชาติได้รู้เรื่อง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้กับครู และนักเรียนในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ควรมีทักษะในด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น ในห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำองค์กรก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์โลกปัจจุบัน ควรมี ทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเข้าถึงจิตใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ควรมีทักษะการวางแผนที่ดีภูมิในการบริหารและควรมีทักษะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เพื่อที่จะ ป้องกันการเกิดปัญหาในองค์กรให้น้อยที่สุด ควรมีทักษะความคุ้มค่าในการจัดการทรัพยากรในโรงเรียนให้ เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อจะประหยัดงบประมาณที่ไม่จำเป็นในองค์กร ควรมีทักษะการเป็นโค้ชชิ่งในการ เป็นพี่เลี้ยงครู ใช้แนวคิด แนวคำพูดที่ช่วยกระตุ้นให้ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อเป็นหลักในครูและ นักเรียนปรึกษาได้เสมอเมื่อเผชิญปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ทองจำรัส และสัจจวรรณ ทรรพ วสุ (2563: 175) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา พบว่า พัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร เข้ารับการอบรมพัฒนาหลักสูตรด้านการ สื่อสาร การสื่อสารให้ชัดเจน พูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ศึกษาหาข้อมูลในเรื่องที่จะพูด รู้จักวิธีในการ พูด เข้าใจในสิ่งที่พูด สื่อสารให้ตรงความหมายและวัตถุประสงค์ เพิ่มช่องทางในการสื่อสารทั้งที่เป็น ทางการและไม่ใช่ทางการ พัฒนาช่องทางการสื่อสารหลากหลายช่องทางโดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วย ในการสื่อสาร เพิ่มช่องทางในการสื่อสารให้สามารถสื่อสารได้หลายช่องทาง เพิ่มความสะดวกรวดเร็วใน การติดต่อประสานงาน เช่น Facebook, Line, Website เป็นต้น ควรพัฒนาทักษะการใช้ภาษาที่สามและ ควรใช้ภาษาที่สามในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

3.3 ด้านแรงจูงใจ ควรกล่าวคำชมเชยเสมอเมื่อครูทำงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดเพื่อ เป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ควรมีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมงานเวลาเดือดร้อน เพื่อแสดงถึง แสดงความห่วงใยในฐานะครอบครัวเดียวกัน ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี สร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้ น่าอยู่น่าเรียน เพื่อเป็นองค์กรแห่งความสุขของครูและนักเรียน ควรมีความมั่นใจในตัวเองที่จะพัฒนา องค์กร เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานร่วมกัน ควรมีการพัฒนาส่งเสริมศักยภาพภาพของ ครู เพื่อสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองเสมอไม่หยุดนิ่ง ควรเปิดโอกาสทุกคนได้แสดงศักยภาพและความคิด ของตัวเอง เพื่อที่ทุกคนจะรู้สึกว่ามีส่วนในการบริหารผลักดันองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ควรติดตาม ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและให้คำแนะนำ เพื่อเป็นกำลังใจในปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่

กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ทองจำรัส และสจิวรรณ ทรพพสุ (2563: 175) ได้ศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า การสร้างทีมที่แข็งแกร่งโดยการสร้างความตระหนักให้ทำงานเป็นทีม ความสามัคคีในหมู่คณะและเข้าใจ จุดมุ่งหมายขององค์กร เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ มอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถศักยภาพของแต่ละบุคคล ใส่ใจลูกน้อง สร้างความเป็นกันเองและเป็นเพื่อนร่วมงาน เน้นบริหารแบบประชาธิปไตย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีม พูดคุยอย่างเปิดใจ มีกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีม พัฒนาบุคลากรให้ทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ สร้างขวัญและกำลังใจ ยกย่องชมเชย และสร้างเครือข่าย และพัฒนาองค์กรวิชาชีพอยู่ตลอดเวลา

3.4 ด้านลักษณะนิสัยประจำตัวบุคคล ควรมีความซื่อสัตย์โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อเป็นที่ไว้วางใจให้กับคณะครูในการปฏิบัติงาน ควรมีความยุติธรรมให้กับบุคลากรทุกคน เพื่อที่จะจะบริหารจัดการความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งในองค์กร ควรมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อเป็นต้นแบบการสร้างนิสัยที่ดีและยั่งยืนให้กับคณะครูและนักเรียน ควรมีการวางตัวที่ดีและมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กรและคณะครู ควรพูดจาที่ไพเราะและเป็นเชิงบวก เพื่อเป็นการเสริมแรงทางบวกในการทำงานให้กับคณะครู สอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวภาสินี สวยงาม (2563: 11-12) ได้ศึกษาเรื่อง คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องอคติตามพุทธธรรม จะได้ บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีสติไม่เกิด อคติต่อผู้ร่วมงาน เพราะ อคติแปลว่าไม่ใช่ทางไป ไม่ควรไป ไม่ควรเดิน ในภาษาไทยหมายถึง ความลำเอียง ความไม่ยุติธรรม ความไม่เป็นธรรม ไม่มีอคติในการบริหารงาน ดังนั้น การวิเคราะห์หลักคุณธรรม และจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นความสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำสามารถครองตน ครองคน และครองงานใน การบริหารสถานศึกษาได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริตแล้ว การใช้งบประมาณจะทำได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยองค์กรจะได้ผลอย่างคุ้มค่ามากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กมลพัชร หินแก้ว. (2555), *สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- ชาญชัย อาจินสมาจาร.(2555), *การบริหารการศึกษาและทรัพยากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ, 2560: 16.*
- ทิพวัลย์ อ้ายปัน และรัตน กาญจนพันธ์. (2564), *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ในเครือข่ายมูลนิธิคริสตจักรเซเว่นธ์เดย์แอ๊ดเวนตีสแห่งประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

- นิศาชล นามสาย, ทองสุข วันแสน, ไพฑูรย์ มีกุล และสมหมาย สร้อยนาคพงษ์ (2562), “สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1,” การบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2562, ออนไลน์ (รับเมื่อ 20 กรกฎาคม 2562) แก้ไข 25 สิงหาคม 2562 ตอบรับ 27 สิงหาคม 2562): 240-241.
- บุญส่ง กรุงเทพฯ. (2561), *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- พชร พลอยทับทิมและผศ.ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล. (2017), “การศึกษาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเข้าสู่ AEC ของผู้บริหาร ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่จังหวัดเพชรบุรี,” วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 12 ,4 (2017): 574
- ภาสินี สวยงาม. (2564), *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*. (ออนไลน์) 2563 (อ้างเมื่อ 10 พฤษภาคม 2564) จาก: <http://ea.grad.ssru.ac.th>.
- สมหมาย อำดอนกลอย. (2563) “บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21,” วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม(วารสารออนไลน์). 2556; 1 (มกราคม-มิถุนายน 2556): 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, (2565), *นิติบุคคล. แผนปฏิบัติการ.ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. อุบลราชธานี: กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *แผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. ฉบับที่ 12. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรี,
- สิริพร ราสี. (2564), *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัยนครราชสีมา
- สุทธิเทพ ช่อปทุมศิริกุล. (2559), *สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพของครูสภาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุวิมล ทองจำรัส และ สจิวรรณ ทรรพสุ. (2563), “*ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2*,” วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. 10, 3 (กรกฎาคม-กันยายน2563): 175.
- อนิรุทธิ์ อมรแก้วและสุทธิวรรณ ตันติรจนวงศ์. (2562), *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัย
- สุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9 The 9 th STOU National Research Conference; 29 พฤศจิกายน 2562; ณ อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
- Scott, G. (2005), *Educator perceptions of principal technology leadership competencies*. Unpublished doctoral dissertation, University of Oklahoma.

แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

GUIDELINES FOR DEVELOPING DIGITAL SKILLS OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE JURISDICTION OF THE YASOTHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹ศาสตรา แสงชาติ และ ²ชัยยนต์ เพาพาน

¹Sastra Saengchat and ²Chaiyon Paophan

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ประเทศไทย

Roi Et Rajabhat University, Thailand.

¹sastar2012@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาโพนพิสัย จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของทักษะดิจิทัลทั้ง 5 ด้านได้แก่ 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านการสื่อสารดิจิทัล 3. ด้านความสามารถดิจิทัล 4. ด้านทักษะการเข้าใจ และ 5. ด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการสื่อสารดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านทักษะการเข้าใจ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจนถึงต่ำสุด ได้ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน 2) ด้าน

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ความสามารถดิจิทัล 3) ด้านการสื่อสารดิจิทัล 4) ทักษะการเข้าใจ 5) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ผลการประเมินพบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ความเป็นไปได้อาจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และ ความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ตามลำดับ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ทักษะดิจิทัล

Abstract

These objectives of this research were 1) to study the components and indicators of digital skills of school administrators 2) to study the current condition. Desired condition and the need for digital skills of school administrators under the and 3) to study guidelines for developing digital skills of school administrators under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1. The research results found that 1) The five components of digital skills are 1. digital vision, 2. digital communication, 3. digital competence, 4. understanding skills, and 5. policy, law, and standards. Overall, it is appropriate. and the possibility is at the highest level in every aspect 2) Current state of digital skills among school administrators Overall, it is at a high level in every aspect. The side with the highest average is the aspect of having a digital vision And the area with the lowest average is policy. Laws and standards As for the desired conditions of digital skills of school administrators Overall it is at a high level. The area with the highest average is digital communication. And the area with the lowest average was the area of understanding skills. As for the need for the development of digital skills among school administrators, Arranged in order from highest to lowest average as follows: 1) Policy, law and standards 2) Digital competence 3) Digital communication 4) Understanding skills 5) Having a digital vision 3) Guidelines for developing digital skills of school administrators under the Yasothon Primary Educational Service Area Office 1 are appropriate. possibility and usefulness It is at the highest level in all 3 aspects as follows: suitability has a mean of 4.63, feasibility has a mean of 4.62, and usefulness has a mean of 4.88, respectively, and there are guidelines for developing digital skills of school administrators

Keywords : Guidelines, digital skills

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้หลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตของคนอย่างแท้จริงและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการและกระบวนการทางสังคม รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างสิ้นเชิง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 69) และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบ ต่อระบบเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันมากมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 18) สำหรับประเทศไทย เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ยังใช้กับการเรียนรู้ทางไกล การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้ที่สนับสนุนศักยภาพรายบุคคล (Personalized learning) ซึ่งนับวันมีบทบาทมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร 2563 : 56) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องทำความเข้าใจระบบของสถานศึกษา การนำเทคโนโลยีมาสู่สถานศึกษา การบูรณาการเทคโนโลยีสู่ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะ และทักษะทางดิจิทัล รวมทั้งมีภาวะผู้นำที่แตกต่างไปเดิม สามารถรับมือกับผู้เรียนในยุคดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารมีความสำคัญ จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีทักษะเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศโดยการมีวิสัยทัศน์ในการใช้ข้อมูลจากเทคโนโลยีและสารสนเทศให้เกิดประโยชน์โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงาน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันให้ครู และผู้เรียนคิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (สงบ อินทรมณี, (2562: 356) ซึ่งทักษะดิจิทัลเป็นทักษะพื้นฐานที่จะเป็นตัวช่วยสำคัญในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในลักษณะ “ทำน้อยได้มาก” ช่วยสร้างคุณค่า (Value Co-creation) และความคุ้มค่าในการดำเนินงาน (Economy of Scale) อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือช่วยให้บุคลากร สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้รับโอกาสการทำงานที่ดีและเติบโตก้าวหน้าในอาชีพ (Learn and Growth) (สุภาพรพรณ อนุตรกุล, 2564 : 2) อย่างไรก็ตาม สภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 พบว่า ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ผ่านมสถานศึกษาไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้ตามปกติ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ผู้บริหารสถานศึกษามี

ทักษะดิจิทัลค่อนข้างน้อย และขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ และระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการด้านการศึกษา(ESI) ระบบฐานข้อมูลประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระบบเว็บเพื่อให้การปฏิบัติงานต่างๆ ยังขาดประสิทธิภาพในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1, 2565 : 5-16) จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับการพัฒนาในด้านทักษะดิจิทัลให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นางลักษณ์ สีนสืบผล (2542: 34-36) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การปฐมนิเทศ (Orientation) เป็นการพัฒนาผู้เข้าทำงานใหม่ การฝึกอบรม (Training) เป็นการอบรมที่ให้ลงมือปฏิบัติจริง และ การฝึกฝนตนเอง (Self-Training)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรกำกับดูแลด้านการส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด 185 โรงเรียน จำนวน 1,300 คน ซึ่งจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 185 คน

และครูผู้สอน 1,115 คน ปีการศึกษา 2565 (ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1, 2565 : 10-16)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 297 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปรียบเทียบกับตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 43) โดยมีขั้นตอน คือ 1) จำแนกกลุ่มประชากรออกตามขนาดโรงเรียน 2) เลือกตัวอย่างโดยกำหนดสัดส่วนที่เท่ากันจากประชากรทั้งหมดคือ 1,300 คน ขนาดตัวอย่างที่ต้องการ 297 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้สัดส่วนที่เท่ากัน (Stratified Random Sampling) ได้สัดส่วนจำนวนตัวอย่างต่อประชากรเท่ากับ 1 : 4.4 โดยใช้วิธีการคัดเลือกโรงเรียนในแต่ละขนาด และการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

2.1 ระยะที่ 1 แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเพื่อตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแนวความคิดของลิเคิร์ท (Likert's Scale)

2.2 ระยะที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามแนวความคิดของลิเคิร์ท (Likert's Scale)

2.3 ระยะที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 โดยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group interviews)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง PNImodified

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาขององค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า องค์ประกอบของทักษะดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2. ด้านการสื่อสารดิจิทัล 3. ด้านความสามารถดิจิทัล 4. ด้านทักษะการเข้าใจ และ 5. ด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน ตัวชี้วัดทักษะดิจิทัล 63 ข้อ โดยรวมมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.99$) และ ($\bar{X} = 4.87$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า 1. สภาพปัจจุบันของทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X} = 4.13$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน 2. สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.89$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านทักษะการเข้าใจ

การจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเลือกลำดับข้อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจนถึงต่ำสุด ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน (0.24) ลำดับที่ 2 ด้านความสามารถดิจิทัล (0.20) ลำดับที่ 3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล (0.17) ลำดับที่ 4 ทักษะการเข้าใจ (0.16) และลำดับที่ 5 การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (0.15)

3. แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ ความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ความเป็นไปได้อาจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ตามลำดับ และได้แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 1 ดังนี้

3.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีแนวทางดังนี้

- 1) จัดประชุมผู้บริหารร่วมกัน เพื่อกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ดิจิทัลร่วมกัน มีเป้าหมายไปในแนวทางเดียวกัน
- 2) สนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่าย ผู้บริหารเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิด และการสร้างเทคโนโลยี

3) จัดอบรม สัมมนา หรือพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของดิจิทัล และเผยแพร่วิสัยทัศน์ดิจิทัล

3.2 ด้านการสื่อสารดิจิทัล มีแนวทางดังนี้

1) ผู้บริหารเปิดรับฟังความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งภายในและนอก

2) ผู้บริหารมีการสื่อสารโดยใช้ภาษาที่เหมาะสม มีเหตุและผลในการแสดงความคิดเห็น มีเจตนาที่มุ่งไปสู่การพัฒนา

3) ผู้บริหารนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ทั้งภายในและภายนอก

3.3 ด้านความสามารถดิจิทัล มีแนวทางดังนี้

1). จัดให้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประเด็น ปัญหา และหาแนวทางในการการพัฒนาแผนบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยร่วมกันของผู้บริหาร ในรูปแบบ (PLC)

2) จัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตชุดข้อมูลสำหรับผู้บริหาร เพื่อให้สามารถนำมาให้บริการสาธารณะได้ ตาม ว.ปา

3) ผู้บริหารมีเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปสู่องค์กรดิจิทัล

3.4 ด้านทักษะการเข้าใจ มีแนวทางดังนี้

1) จัดโครงการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลสำหรับผู้บริหาร เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และประเมินตาม ว.ปา

2) หาแหล่งข้อมูลเพื่อพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ ความเข้าใจในทักษะดิจิทัล เพื่อเท่าทันบริบทของโลกดิจิทัล

3) มีการกำกับติดตาม โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการตรวจสอบ

3.5 ด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐาน มีแนวทางดังนี้

1) จัดประชุมเพื่อให้ผู้บริหารร่วมกันกำหนดนโยบาย มาตรฐานร่วมกัน เพื่อให้องค์กรมีเป้าหมายไปในแนวทางเดียวกัน

2) จัดการอบรม สัมมนา หรือพัฒนาศักยภาพ ของผู้บริหารเพื่อเพิ่มความรู้ในเรื่องกฎหมาย กรอบธรรมาภิบาลและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในดิจิทัล

3) สร้างโอกาสให้ผู้บริหารได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งจากภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อเห็นมุมมองและแนวทางของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานที่หลากหลาย

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการประเมินพบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน อาจเนื่องมาจาก การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะทางดิจิทัลเพื่อนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562 : 3) ได้กำหนดให้สถานศึกษานำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การนำเทคโนโลยี Big Data เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครูผู้สอน และข้อมูลสถานศึกษา และได้กำหนดทักษะดิจิทัลสำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครูและบุคลากรไว้ ดังนี้ 1) ด้านความสามารถดิจิทัล 2) ด้านความรู้ดิจิทัล 3) ด้านประสบการณ์ 4) ด้านคุณลักษณะ 5) ด้านสมรรถนะ 6) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และ 7) ด้านนโยบาย กฎหมายและมาตรฐานดิจิทัล สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2561 : 1 – 10) แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลที่จำเป็นของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนภาครัฐ เป็นรัฐบาลดิจิทัล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ความสามารถ 2) ความรู้ 3) ประสบการณ์ 4) คุณลักษณะ และ 5) มีวิสัยทัศน์

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบันทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และที่พึงประสงค์ การถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดิจิทัลลงสู่ผู้ปฏิบัติอย่างชัดเจน การเผยแพร่วิสัยทัศน์ผ่านดิจิทัล และนำวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันสร้างสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริศรี จินดามัย (2561) และ สุขญา โกมลวานิช (2560) พบว่า องค์ประกอบของการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย กำหนดนโยบายดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมีจรรยาบรรณ สอดคล้องกับ กนกอร สมปราชญ์ (2562) และ Elliott (2562) พบว่าการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 9) กล่าวว่า การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 4) การประเมินวิสัยทัศน์

2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีกระบวนการในการสื่อความหมายไปยังผู้รับสารโดยผ่านสื่อต่างๆ อย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความ

เข้าใจที่ถูกต้องและตรงกันต่อข่าวสาร และมีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียนด้านการสื่อสารดิจิทัล สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560 : 9) กล่าวว่า การใช้ดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์คือการสื่อสารดิจิทัลในการขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัลทั้งในทุกมิติ การบริหารการเปลี่ยนแปลงไปสู่องค์กรดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล การสื่อสารองค์กร การสร้างแนวร่วม การมีส่วนร่วมของบุคลากรในทุกระดับ และสอดคล้องกับ สิริศจี จินดามัย (2561) และ สุขญา โกลมวานิช (2560) พบว่าการสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ทักษะการสื่อสาร เช่น การฟัง รับการสื่อสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีทักษะการสื่อสารที่ดี 2) ทักษะคิดในการสื่อสาร เช่น การแสดงออกด้านอารมณ์ รูปแบบการสื่อสาร และ 3) ความชัดเจนในการสื่อสาร เช่น เป้าหมายที่ชัดเจน ข่าวสารต้องมีความชัดเจน

2.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามี 15 แนวทาง และผลการประเมินมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ดิจิทัลร่วมกัน มีเป้าหมายไปในแนวทางเดียวกันสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายผู้บริหาร เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิดและการสร้างเทคโนโลยี หรือพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารในการความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของดิจิทัล สอดคล้องกับ สุขญา โกลมวานิช และคณะ. (2563 : 103) ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัล การประชาสัมพันธ์ ด้วยสื่อดิจิทัล และการสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 3 ตัว คือ กำหนดนโยบาย ดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมีจรรยาบรรณ และ 3) การรู้ ดิจิทัล ประกอบด้วยตัวชี้วัด 5 ตัว คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การสร้าง บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การแบ่งปันข้อมูลผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างสื่อดิจิทัลมาบูรณาการการเรียน

2) ด้านความเป็นไปได้อาจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประเด็น ปัญหา และหาแนวทางในการการพัฒนาแผนบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยร่วมกันของผู้บริหาร ในรูปแบบ (PLC) เพื่อให้สามารถนำมาให้บริการสาธารณะได้ ตาม ว.ปา มีเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปสู่องค์กรดิจิทัล สอดคล้องกับ บงกช ทองเอี่ยม (2561 : 191-301) กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะการรู้ดิจิทัลของ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการใช้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านความเข้าใจ

สอดคล้องกับ มัลลย์ วงศ์ฤทัยวัฒนา (2562 : 92) ได้ทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาทสู่ความเป็นเลิศมีการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน 2) แนวทางบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ (1) การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล (2) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (3) การส่งเสริมสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (4) การนิเทศกำกับติดตามการใช้และดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอุปกรณ์ บุคลากรและการนำไปใช้

3) ด้านความมีประโยชน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดทุกด้าน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัลสำหรับผู้บริหาร เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และประเมินตาม ว.ปา หาแหล่งข้อมูลเพื่อพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ ความเข้าใจในทักษะดิจิทัลเพื่อเท่าทันบริบทของโลกดิจิทัล มีการกำกับติดตาม โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการตรวจสอบ และสร้างโอกาสให้ผู้บริหารได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งจากภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาเพื่อเห็นมุมมองและแนวทางของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานที่หลากหลาย สอดคล้องกับ สุขญา โกลมวานิช และคณะ. (2563 : 103). ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การสื่อสารดิจิทัล 2) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และ 3) การรู้ดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2562). *ภาวะผู้นำกับคุณภาพการศึกษา*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงลักษณ์ สีนสืบผล. (2542). *การพัฒนาบุคคลและการฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- นภาเดช บุญเชิดชู. (2552). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 26 กันยายน 2560). สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.)
- บงกช ทองเยี่ยม. (2561). *การพัฒนาตัวชี้วัดทักษะการรู้ดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยแบบไม่จำกัดรับ*. วารสารสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 4(1), หน้า 291-302.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา. (2562). แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. วารสารวิจัยและพัฒนาวิจัยและพัฒนาลอยลงกรรมในพระ
บรมราชูปถัมภ์. 14(1).
- สงบ อินทรมณี (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและ
เทคโนโลยีอีสเทิร์น ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2562
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2561). สาระสำคัญในการปรับปรุงพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการ
พลเรือน พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เขต 1. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565
และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปี พ.ศ.2565-2568 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เขต 1
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่
21. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พ.ศ.2562. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2562. จาก<https://www.obec.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พ.ศ.2562. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 18 มีนาคม 2562. จาก<https://www.obec.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). หลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. สำนัก
พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2563). คู่มือการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล. สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร ประจำปีงบประมาณ 2563
- สิริศจี จินดามัย (2561). แนวทางพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล ของข้าราชการและบุคลากรสำนักงาน ก.ค.ศ.
สถาบันพัฒนาคู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี : การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนใน
ศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(4): 216-224. (2561).
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุชนา โกมลวานิช และคณะ. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. คณะศิลปศาสตร์ (วิทยาเขตหนองคาย)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สุภาพรรณ อนุตรกุล. (2564). ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy)มหาวิทยาลัยแม่โจ้ [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2565. จาก <https://erp.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=1246>
- Bolam, R. (1994). *The Impact of Research on Policy and Practice in Continuing Professional Development*. *British Journal of In-service Education*, 20(1), 35- 46.
- Bream. (2016). *Effective Behavior in Organizations*. New York: Richard D. Irwin.
- Elliott. (2017). *Meeting family needs following severe head injury: A multidisciplinary approach*. *Journal of Neurosurgical Nursing*, 17(4), 111-113.
- Ellis, N. E. & Jooslin, A. W. (1990). *Share Government and Responsibility the Keys to Leadership, Commitment and Vision in School Reform*. New York: Department of Educational.

ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครู
วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา

THE ORGANIZATIONAL IMAGE AFFECTING THE COMMITMENT OF TEACHERS AT AYUTTHAYA TECHNOLOGICAL COMMERCIAL COLLEGE

¹เพชรพงษ์ ปานพันธ์ และ ²ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข

¹Pechpong Panpun and ²Prapawan Trakulkasemsuk

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, ประเทศไทย

Panyapiwat Management Institute, Thailand

¹Petpong.2012@Gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูที่มีต่อวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา 2) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา และ 3) เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีประชากร คือ ครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา จำนวน 83 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ตามการรับรู้ของครูในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ รองลงมาคือ ด้านบุคลากร และด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ตามลำดับ 2) ระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ตามความคิดเห็นของครูในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม รองลงมาคือ ด้านความต่อเนื่อง ด้านความรู้สึกร่วม ตามลำดับ และ 3) ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตัวแปรภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยี

¹ นักศึกษา, คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

พหุคูณการอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่า R^2 เท่ากับ .85 สามารถอธิบายภาพลักษณ์องค์กรที่มีต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพหุคูณการอยุธยา ได้ร้อยละ 85 โดยด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพหุคูณการอยุธยามากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .38 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .42 รองลงมาคือ ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .29 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .37 และด้านบุคลากร มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .19 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .22 ตามลำดับ

คำสำคัญ ภาพลักษณ์องค์กร, ความผูกพัน, อาชีวศึกษา

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study the perception level of organizational image of teachers at Ayutthaya Technological Commercial College, 2) to examine the level of organizational commitment among teachers at Ayutthaya Technological Commercial College, and 3) to analyze the organizational image affecting the commitment of teachers at Ayutthaya Technological Commercial College. Data were collected from a population of 83 teachers at Ayutthaya Technological Commercial College, using a questionnaire as a research tool. The statistical methods employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. The results of this research revealed that: 1) the perception level of organizational image among teachers at Ayutthaya Technological Commercial College is high. When considering each aspect, it was found that the aspects with the highest average were reputation and credibility, personnel, and identity, respectively. 2) The level of organizational commitment among teachers at Ayutthaya Technological Commercial College is also high. The aspect with the highest average was found to be social norm, followed by continuity and feelings. 3) Results of stepwise multiple regression analysis on organizational image variables and teachers' organizational commitment at Ayutthaya Technological Commercial College indicated a statistically significant level of 0.05 ($R^2 = .85$). This demonstrates that 85 percent of the organization's image contributes to the organizational commitment of Ayutthaya Technological Commercial College teachers, with reputation and reliability having the highest impact. It has a multiple regression coefficient of .38 ($B = .38$) and standardized scores of .42 ($\beta =$

.42). The identity aspect, with a multiple regression coefficient of .29 ($B = .29$) and standardized scores of .37 ($\beta = .37$), follows. Lastly, the personnel aspect shows a multiple regression coefficient of .19 ($B = .19$) and standardized scores of .22 ($\beta = .22$)

Keywords: Organizational Image, Commitment, Vocational education

บทนำ

บุคลากรเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่ามีความสำคัญที่สุดขององค์กร เป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจ มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานและนำทรัพยากรอื่นๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นการบริหารจัดการบุคลากร ก็ไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่แค่การสรรหาและการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กรเท่านั้น แต่สิ่งที่จะเกิดควบคู่กันไป คือ การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรภายในองค์กรเกิดความพึงพอใจ ความซื่อสัตย์ และความผูกพัน เพื่อให้บุคลากรยินดีให้ความร่วมมือและปฏิบัติงานให้กับองค์กรตลอดไป (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564) นอกจากนี้ความผูกพันยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพขององค์กร การที่บุคลากรในองค์กรจะเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานสูงหรือต่ำนั้น สิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพื่อต้องการโน้มน้าวจิตใจบุคลากรให้มีความตั้งใจ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานไม่ขาดงานหรือลางานบ่อยๆ ตลอดจนไม่ลาออกจากงาน จึงทำให้เห็นได้ว่าความผูกพันต่อองค์กรนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพและเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรมีการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น (นิชนันท์ ศิริกุลสถิตย์, 2562)

สถานศึกษาเป็นหน่วยผลิตทางสังคมหนึ่งซึ่งมีบทบาทหลักในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าหรือล้าหลังขึ้นอยู่กับศักยภาพของเยาวชน ดังนั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาโดยมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรแต่ละคนเป็นหลัก หากครูและบุคลากรทางการศึกษามีความผูกพันต่อสถานศึกษามาก ก็จะทุ่มเทความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพซึ่งจะช่วยให้เกิดผลดีต่อองค์การในระยะยาว สอดคล้องกับรุ่งโรจน์ อรรถานิธิ (2554) อธิบายว่า ครูที่มีความผูกพันต่อสถานศึกษามาก มักจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ทุ่มเทร่างกายแรงใจ เสียสละประโยชน์ส่วนตน มีความเชื่อมั่น ยอมรับในเป้าหมายร่วมกัน และต้องการเป็นสมาชิกของสถานศึกษาแห่งนั้นตลอดไปในทางกลับกัน ครูที่ไม่มีความผูกพันต่อสถานศึกษาก็มักแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความกระตือรือร้นหรือขอโอนย้ายไปอยู่ที่อื่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานภายในสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สถานศึกษาที่จำทำให้ครูมีความผูกพันอาจมาจากภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา

การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน รวมถึงเพื่อส่งเสริมการตลาด ซึ่งสื่อความหมายรวมถึงภาพลักษณ์ในทุกด้านที่ประกอบขึ้นจากส่วนต่าง ๆ ขององค์กรที่สามารถส่งผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวของภาวะทางการแข่งขันของวิทยาลัย (ปพน ภัทรรภาณูจน์, 2559) ดังนั้น ภาพลักษณ์ในทุกด้านที่ประกอบขึ้นจากส่วนต่าง ๆ ขององค์กร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อมกล่าวคือ หากสถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดีจะมีส่วนช่วยดึงดูดสร้างความสนใจและเพิ่มความต้องการเข้าศึกษาของนักเรียนหรือนักศึกษาใหม่ อีกทั้งอาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกพึงพอใจและเชื่อถือไว้วางใจต่อหลักสูตรและสถานศึกษาของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ขณะนั้น ซึ่งหากสามารถทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกพึงพอใจจนนำไปสู่การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของวิทยาลัย ด้วยวิธีการแนะนำหรือการบอกเล่าต่อจากความพึงพอใจส่วนตัวของตน ซึ่งความพึงพอใจดังกล่าวถือเป็นการรับรู้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจนอาจกลายเป็นความผูกพันและมีความเชื่อว่าวิทยาลัยที่ตนผูกพัน (ศรีสกุล งามบุญถม, สมจิตร ล้วนจำเริญ และประพันธ์ วงศ์บางโพ, 2562) แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์ คือสิ่งที่เกิดได้จากความรู้สึกหรือความประทับใจในภาพที่ปรากฏ แต่ในลักษณะของสถาบันจะมุ่งเน้นที่เกิดขึ้นในใจขององค์กรเพียงส่วนเดียว ภาพลักษณ์ประเภทนี้จะเป็นภาพที่สะท้อน ถึงการบริหาร และการดำเนินงานขององค์กรในแง่ระบบบริหารจัดการของผู้บริหาร ความมั่นคงก้าวหน้าของสถาบัน ความรู้ ความสามารถ ความมีจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนในด้านบุคลากรหมายถึง รวมถึงประสิทธิภาพในการทำงาน และมนุษยสัมพันธ์ของพนักงาน ความมีจริยธรรม เป็นต้น (ภัทรพล พรหมมัญ, 2562)

วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนวิทยการอยุธยา ให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลอย่างมากเนื่องจากเห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนให้เกิดการพัฒนา เจริญเติบโตและก้าวหน้าจึงมุ่งเน้นในเรื่องการบริหารและพัฒนาบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรครูให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพให้บรรลุตามเป้าหมายของวิทยาลัย การที่บุคลากรครูปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันต่อวิทยาลัย ทำให้เกิดความเต็มใจ เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันเป็นพฤติกรรมที่ดีและพึงประสงค์ ความผูกพันเป็นแนวคิดและแนวทางในการรักษาบุคลากรครูให้คงทำงานอยู่กับวิทยาลัยได้ยาวนาน และเป็นแนวทางในการเพิ่มแรงจูงใจให้ครูแสดงความรู้ ความสามารถ และทักษะ ในการที่จะสร้างสรรค์การจัดการเรียนการสอนให้พัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลมีผลกับความผูกพันต่อองค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนวิทยการอยุธยา ไม่ว่าจะเป็นด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นลักษณะที่สำคัญที่ช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึก ส่งผลให้เกิดการแสดงออกของครู (ปาลิตา นิธิศวรรตา, 2564)

ตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ถึง ปีการศึกษา 2566 พบว่า มีครูและบุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนวิทยการอยุธยา ลาออกไปประกอบอาชีพอื่น จำนวน 20 คน ซึ่งถือได้ว่าเป็นจำนวนที่มากพอสมควรเมื่อเทียบกับจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมด 83 คน โดยอัตราการลาออกคิดเป็นร้อยละ 24.09 นั้นหมายความว่า จำนวนบุคลากรที่ลาออกมีมากพอที่จะส่งผลกระทบในการดำเนินงานของวิทยาลัยจึงมีความจำเป็นที่ทางวิทยาลัยต้องหาแนวทางและวิธีที่จะรักษาบุคลากรเหล่านี้ไว้

ด้วยการสร้างให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กรให้ได้มากที่สุด เพื่อให้บุคลากรต้องการทำงานร่วมกับวิทยาลัยตลอดไปโดยไม่โยกย้ายไปทำงานที่วิทยาลัยอื่น (วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา, 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำเรื่องภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา เพื่อจะนำไปวางแผนพัฒนาปรับปรุง เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างครูและบุคลากร เพื่อให้ครูและบุคลากรมีความร่วมมือกันพัฒนาให้องค์กรประสบความสำเร็จ มีครูและบุคลากรที่สามารถทำงานให้ความรู้แก่เรียนเต็มประสิทธิภาพในองค์กรนั้นตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูที่มีต่อวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา
3. เพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา จำนวน 83 คน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา, 2566)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's scale) ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Index of Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่ามีข้อคำถามผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.5 – 1.00 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่ครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่ามีค่าเท่ากับ 0.984

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ผู้วิจัยได้ระดับภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการแปรผลระดับภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา สามารถแบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ผลโดยรวม และแยกออกเป็นรายด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือและด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน

ระดับภาพลักษณ์องค์กร	μ	σ	แปลผล
1. ด้านบุคลากร	4.20	.80	มาก
2. ด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ	4.20	.73	มาก
3. ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์	4.11	.85	มาก
รวม	4.17	.79	มาก

จากตาราง 1 พบว่าระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17$, $\sigma = .79$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ ($\mu = 4.20$, $\sigma = .73$) และที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านบุคลากร ($\mu = 4.20$, $\sigma = .80$)และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ($\mu = 4.11$, $\sigma = .85$)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา สามารถแบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ผลโดยรวม และแยกออกเป็นรายด้านประกอบด้วยด้านความรู้สึก ด้านความต่อเนื่องและด้านบรรทัดฐานทางสังคม ทั้ง 3 ด้าน ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน

ระดับความผูกพัน	μ	σ	แปลผล
1. ด้านความรู้สึก	4.16	.75	มาก
2. ด้านความต่อเนื่อง	4.22	.72	มาก
3. ด้านบรรทัดฐานทางสังคม	4.28	.79	มาก
รวม	3.16	.57	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่าระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.16$, $\sigma = .57$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม ($\mu = 4.28$, $\sigma = .79$) และที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านความต่อเนื่อง ($\mu = 4.22$, $\sigma = .72$)และที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้สึก ($\mu = 4.16$, $\sigma = .75$)

3. ผลการวิเคราะห์ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพนิชยการอยุธยาโดยภาพรวม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตัวแปรภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพนิชยการอยุธยา โดยภาพรวม

Variable	B	SE _b	β	T	Sig.	Zero order	Collinearity	Statistics
						Correlation	Tolerance	VIF
(Constant)	.55	.18		3.08	.03			
X ₂ : ชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ	.38	.06	.42	5.84	.01	.85	.36	2.74
X ₃ : เอกลักษณ์ อัตลักษณ์	.29	.05	.37	5.10	.01	.84	.36	2.76
X ₁ : บุคลากร	.19	.05	.22	3.69	.01	.75	.49	2.02
	R = .92		R ² = .85		Se _{est} = .26			

จากตาราง 3 พบว่าภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพนิชยการอยุธยา โดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีค่า R² เท่ากับ .85 สามารถอธิบายภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพนิชยการอยุธยา ได้ร้อยละ 85 โดยชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ (X₂) ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพนิชยการอยุธยา มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .38 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .42 ลำดับต่อมา คือ เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ (X₃) ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพนิชยการอยุธยา มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .29 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .37 และบุคลากร (X₁) ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพนิชยการอยุธยา มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .19 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .22 ตามลำดับ

ผลการทดสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุของตัวแปรต้น ซึ่งพิจารณาจากค่า Collinearity Statistics พบว่าค่า Tolerance เท่ากับ .36, .36 และ .49 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.1 และ ค่า VIF เท่ากับ 2.74, 2.76 และ 2.02 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 ทุกตัวแปร แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Hair et al, 2009) ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y = 2.74X_2 + 2.76X_3 + 2.02X_1$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z = .36Z_2 + .36Z_3 + .49Z_1$$

อภิปรายผล

1. ระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา จากผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ภาพลักษณ์องค์กรของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 1) ด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ รองลงมา คือ 2) ด้านบุคลากรและลำดับสุดท้าย คือ 3) ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์อยู่ในลำดับสุดท้าย ในด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คาดการณ์ได้ว่าครูรับรู้ว่าวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยาวิทยาลัยมีชื่อเสียงและเปิดการเรียนการสอนมานานหลายปี จนรู้จักอย่างกว้างขวางในสังคม ชุมชน ได้รับความเชื่อถือจากบุคคลภายนอก จากงานด้านวิชาการและการบริการชุมชน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและด้านการแข่งขันต่างๆ ของนักเรียนนักศึกษา มีความน่าเชื่อถือจากผู้ปกครอง วิทยาลัยมีสถาบันการศึกษาต่อทั้งภาครัฐและเอกชนหลายสถาบันทั้งภายในและภายนอกประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยวิศรุต เหล่ามาลา (2561) ความน่าเชื่อถือของโรงเรียนสามารถทำให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกรับรู้ถึงคุณภาพของโรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เป็นองค์กรที่มีความมั่นคงและมีบทบาทหน้าที่ในการบริการ และตอบสนองความต้องการของสังคม

ด้านบุคลากร คาดการณ์ได้ว่าครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ส่วนใหญ่มองว่าบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาวิทยาลัย ทำให้คนทั่วไปรู้จักและเลือกเรียนต่อวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา บุคลากรจึงต้องมีวิสัยทัศน์ มีความสามารถ ซื่อสัตย์ และมีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์รวมถึงบุคลิกภาพและการวางตัวที่ดี สามารถทำงานที่รับผิดชอบได้ด้วยความสามารถ รวมถึงสามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีหัวใจของการบริการและมีวิสัยทัศน์ในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความเจริญเติบโต สอดคล้องกับงานวิจัยนฤมล คาลา (2564) ภาพลักษณ์ถือว่ามีความสำคัญต่อองค์กรทุก ๆ องค์กร เพราะจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อื่นสามารถมองเห็นหรือนึกถึงความเป็นตัวตนของเราโดยที่ผู้อื่นอาจจะได้ยิน ได้สัมผัส และเกิดการสร้างความคิดว่าองค์กรของเรานั้นดีหรือไม่ดีมากนักเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ การให้บริการ และสามารถสร้างประโยชน์ต่อสาธารณะจนได้รับความเชื่อถือ การยอมรับและความเชื่อมั่นจากผู้รับบริการ

ในขณะที่ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์อยู่ในลำดับสุดท้ายโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อันอาจเนื่องมาจากความโดดเด่นของวิทยาลัยอย่างเห็นได้ชัดเด่นของวิทยาลัย ในด้านชื่อวิทยาลัย สัญลักษณ์วิทยาลัยสีประจำวิทยาลัย เครื่องแบบการแต่งกาย กิจกรรมพิธีการของวิทยาลัย รูปแบบการดำเนินการในด้านต่าง ๆ รวมถึง วิสัยทัศน์พันธกิจ หลักสูตรของวิทยาลัย และมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัย พิมชนก ไทยทองนุ่ม (2558) กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรหรือบุคคล เพื่อให้ประชาชนมีความประทับใจจึงเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควรและเมื่อภาพลักษณ์ที่ดีนั้นตราตรึงอยู่ในจิตใจของประชาชนแล้ว ผลที่ตามมาคือชื่อเสียง เกียรติคุณ ความนิยมชมชอบ ความเชื่อถือศรัทธาต่อองค์กรหรือบุคคลนั้น และประทับแน่นอยู่ในความทรงจำของประชาชนตราบนานเท่านานดังนั้นภาพลักษณ์จึงมีความสำคัญต่อโรงเรียนเช่นกันเพราะโรงเรียนเอกชนเป็นสถาบันที่บริการการศึกษาแก่สังคม จะได้รับความนิยมหรือได้รับการยอมรับก็ต้องดูถึงภาพ

โดยรวมของสถาบันดังกล่าว จำเป็นต้องรู้ว่า ภาพลักษณ์ของโรงเรียนเป็นอย่างไรและจะสามารถรักษาภาพลักษณ์ที่ตึ้นไวให้ยืนยาวต่อไป

2. ระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา จากผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านความบรรทัดฐานทางสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความต่อเนื่อง และด้านความรู้สึก ในด้านความบรรทัดฐานทางสังคมคาดการณ์ได้ว่าครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา ส่วนใหญ่มองว่าครูแสดงออกถึงความผูกพันต่อวิทยาลัย มีความยึดมั่นและผูกพันต่อองค์กร มีความทุ่มเทในการทำงาน โดยมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในองค์กรนี้ตลอดไป โดยทางวิทยาลัยสนับสนุน ให้กำลังใจ และได้ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากเพื่อนร่วมงานที่ดีและพร้อมเสมอที่จะทำทุกอย่างให้วิทยาลัยมีความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ ทางวิทยาลัยได้ช่วยเหลือด้านสวัสดิการอื่นๆ ของวิทยาลัย เช่น ทุนการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของวินยุทธ นุซง (2562) ได้กล่าวไว้ว่า ความผูกพันองค์กร หมายถึงความรู้สึกที่บุคคลรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เติ้มใจที่จะทำงานเพื่อองค์กรอย่างเต็มที่เต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร และผูกพันต่อองค์กร ไม่คิดจะละทิ้งไปจากองค์กร รวมถึงบรรทัดฐานทางสังคม ที่ได้กล่าวไว้ว่า พนักงานที่มีความผูกพันประเภทนี้เป็นความผูกพันที่เกิดขึ้นเพื่อตอบแทนสิ่งทีบุคคลได้รับจากองค์กรแสดงออกในรูปของความจงรักภักดีของบุคคลที่มีต่อองค์กรหรือตอบแทนองค์กร เช่น การได้รับทุนการศึกษา การมีเพื่อนร่วมงานที่ดี หรือได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงาน

รองลงมา คือ ด้านความต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยามีความเชื่อมั่นในความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของวิทยาลัย มีแนวโน้มที่จะทำงานในวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้วิทยาลัยประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายและเป็นการกระทำที่สม่ำเสมอ วิทยาลัยนี้มีความมั่นคงและมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานมากกว่าวิทยาลัยอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Steers (1977, อ้างถึงใน วีระนนท์ กิจศิริสิน, 2559) ที่ได้กล่าวไว้ว่าความผูกพันองค์กร คือ ความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานที่แสดงตนเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กร มีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกองค์กรคนอื่นๆ และเต็มใจที่จะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อปฏิบัติภารกิจขององค์กร ความรู้สึกนี้จะต่างจากความผูกพันองค์กร อันเนื่องมาจากการเป็นสมาชิกขององค์กรโดยปกติตรงนี้ พฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโสมย์สิริ มูลมอญทิพย์ (2556) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงานและปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์การทำงาน

ในขณะเดียวกัน ด้านความรู้สึก คือลำดับสุดท้ายของระดับความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการอยุธยา แต่ยังคงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะความรู้สึกของครูในวิทยาลัยมีความรู้สึกรัก เชื่อมั่นศรัทธาในเป้าหมายและผูกพันต่อวิทยาลัย มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัย มีความทุ่มเท แรงใจ แรงกาย การมีส่วนร่วมกับวิทยาลัย พร้อมที่จะทำงานอุทิศตนให้กับวิทยาลัย ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ไมเค็ลือบแคลงใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาณิชญา มานิสสรณ์ (2558)

กล่าวว่า ความรู้สึกภายในบุคคลจะมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กรและเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ยินดีที่จะเสียสละและทุ่มเทให้กับองค์กรอย่างเต็มความสามารถ

3. ภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุธยา

จากผลการวิเคราะห์พบว่าภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุธยาโดยภาพรวม มีทั้งสิ้น 3 ด้าน ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด 1) ด้านชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ รองลงมา 2) ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และด้านสุดท้ายคือ 3) ด้านบุคลากรตามลำดับ จึงอาจกล่าวได้ว่าชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือขององค์กร เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร เนื่องจากวิทยาลัยมีชื่อเสียงและเปิดการเรียนการสอนมานานหลายปี จนรู้จักอย่างกว้างขวางในสังคม ชุมชน ได้รับความเชื่อถือจากบุคคลภายนอก จากงานด้านวิชาการและการบริการชุมชน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และด้านการแข่งขันต่างๆ ของนักเรียนนักศึกษา มีความน่าเชื่อถือจากผู้ปกครอง วิทยาลัยมีสถาบันการศึกษาต่อทั้งภาครัฐและเอกชนหลายสถาบันทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความผูกพันของครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุธยาทำให้ครูมีความมั่นคง มีความรู้สึกในวิทยาลัย มีความรู้สึกรัก เชื่อมมั่นศรัทธาในเป้าหมายและผูกพันต่อวิทยาลัย สอดคล้องกับงานวิจัยธนวิทย์ ทับสวัสดิ์ (2562) กล่าวว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร มีความเชื่อมั่น ยอมรับเป้าหมาย และพร้อมสนับสนุนกิจการขององค์กร โดยแสดงออกด้วยการทุ่มเทพยายามทำงานให้แก่องค์กรอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ เพื่อประโยชน์ขององค์กร มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ปราบปรามที่จะอยู่ปฏิบัติงานให้แก่องค์กรต่อไปและมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้น

รองลงมา ด้านเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ซึ่งคาดการณ์ได้ว่า ครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุธยา มีความโดดเด่นของวิทยาลัยอย่างเห็นได้ชัดเจน ในด้านชื่อวิทยาลัย สัญลักษณ์วิทยาลัยสีประจำวิทยาลัย ด้านรูปแบบการแต่งกาย ด้านกิจกรรมพิธีการของวิทยาลัย ด้านรูปแบบการดำเนินการในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านวิสัยทัศน์พันธกิจ หลักสูตรของวิทยาลัย และมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจนทำให้ครูมีความตั้งใจที่เป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร โดยมีการยอมรับในค่านิยมและวัตถุประสงค์และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์กรสอดคล้องกับวิจัย ดิวิษา สังคะ (2559) การที่บุคคลในสถานศึกษารู้ถึงสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามพื้นฐานความคิด และประสบการณ์เดิม โดยสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาจะมีความเป็นเอกลักษณ์ หรือมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันไปและจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษารวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรมีความรัก ศรัทธา และมีความผูกพันต่อสถานศึกษา

ในขณะที่ ด้านบุคลากร ที่เป็นภาพลักษณ์องค์กรตัวสุดท้ายที่ส่งผลต่อความผูกพัน แสดงให้เห็นว่า ครูวิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุธยา มองว่าภาพลักษณ์ของบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพและการวางตัวที่ดี สามารถทำงานที่รับผิดชอบได้ด้วยความสามารถ เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีหัวใจของการบริการและได้รับการสนับสนุนด้านสวัสดิการและด้านต่างๆ ได้รับความร่วมมือการให้กำลังใจ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากเพื่อนร่วมงานที่ดีและพร้อมเสมอที่จะทำทุกอย่างให้วิทยาลัยมีความก้าวหน้าและมี

ความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัย ญฐพรรณ ชาญธัญกรรม (2560) กล่าวว่า การที่บุคลากรมีความรู้สึกดีๆ ให้กับองค์กร มีความภาคภูมิใจและมีความต้องการอยากเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร โดยมีความเต็มใจที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายมาอย่างเต็มที่เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

1. วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุทธยาควรให้ความสำคัญในการพัฒนาให้คุณครูเข้าใจในความโดดเด่นของวิทยาลัย ในด้านชื่อวิทยาลัย สัญลักษณ์วิทยาลัยสีประจำวิทยาลัย เครื่องแบบการแต่งกาย กิจกรรมพิธีการของวิทยาลัย รูปแบบการดำเนินการในด้านต่างๆ รวมถึง วิสัยทัศน์พันธกิจหลักสูตรของวิทยาลัย และมีการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจนและจัดการภาพลักษณ์ของวิทยาลัย ให้เกิดการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ดีของวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น
2. วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุทธยาควรมีการพัฒนาด้านบุคลากรเพื่อสร้างความรู้สึกของครูในวิทยาลัยมีความรู้สึกรัก และสนับสนุนครูให้เก่ง และมีความโดดเด่นเพื่อให้ครูเชื่อมั่นศรัทธาในเป้าหมายและผูกพันต่อวิทยาลัย มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของวิทยาลัย มีความทุ่มเทแรงใจ แรงกาย การมีส่วนร่วมกับวิทยาลัย พร้อมทั้งทำงานอุทิศตนให้กับวิทยาลัยให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564.
- รุ่งโรจน์ อรรถานันท์. (2554) *Employee Engagement การสร้างความผูกพันของพนักงานในองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- โสมย์สิริ มุลมอทิพย์. (2556) *ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอกำแพงแสน*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาณิชญา มานิสสรณ์. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน การรับรู้บรรยากาศองค์การกับความตั้งใจที่จะลาออกของพนักงานโดยมีความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรสื่อ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พิมชนก ไทยทองนุ่ม. (2558) *แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดนารายวาส*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีระนนท์ กิจศิริสิน. (2559) *ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ล็อกซเล่ย์ ไรส์เลส จำกัด (มหาชน)*. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ดิวิษา สังคะ. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 1-13*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปพน ภัคคาราญจน์. (2559). *ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีของนิสิตปริญญาตรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ญฐพรรณ ชาญธัญกรรม. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรกรมชลประทาน (สามเสน)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.

- ธนวิทย์ ทับสวัสดิ์. (2562). ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่ศูนย์สนับสนุนและบริการอุปกรณ์
ไปรษณีย์ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก.
- วิศรุต เหล่ามาลา. (2561). ภาพลักษณ์ของโรงเรียนกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
ตามการรับรู้ของผู้ปกครองนักเรียน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณิชานันท์ ศิริกุลสถิต (2562) ความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีสกุล งามบุญแกม, สมจิตร ถ้วนจำเริญ และประพันธ์ วงศ์บางโพ. (2562). อิทธิพลของคุณภาพ
ความสัมพันธ์ ภาพลักษณ์มหาวิทยาลัย และคุณภาพบริการที่มีผลต่อความภักดีของ
นักศึกษาบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารรามคำแหง, 2(2), 17-31.
- วินยuth นุชคง. (2562) ปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของ
ข้าราชการตำรวจ จังหวัดสิงห์บุรี. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภัทรพล, พรหมมัญ. (2562) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏธนบุรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ธนบุรี.
- ปาลิดา นิธิวรดา. (2564) ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความภักดีต่อองค์กรของครู
วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการอยุธยา. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.
- นฤมล คาธา. (2564) การวิเคราะห์องค์ประกอบภาพลักษณ์โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- Steers, (1977). ความหมายของความผูกพันต่อองค์กรว่า เป็นความรู้สึของผู้ปฏิบัติงานที่แสดง
ตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร.
- Steers, R. M. (1977). Antecedents and outcome of organizational commitment.
Administrative Science Quarterly, 22, 46-56

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสีน้ำต่อทักษะการคิด

เชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย

EFFECTS OF ORGANIZING CREATIVE ART ACTIVITIES, PLAYING WITH WATERCOLORS, ON THE LOGICAL THINKING SKILLS OF EARLYCHILDHOOD.

¹นัยนา พรหมดำ

¹naiyana promdam

วิทยาลัยนครราชสีมา, ประเทศไทย

Nakhon Ratchasima Collage, Thailand

naiyana@mnc.ac.th

Received : December 30, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสีน้ำ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนรวม 40 คน กลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสีน้ำ จำนวน 24 แผน ในระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน (จันทร์-พุธ-ศุกร์) วันละ 45 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสีน้ำ และแบบประเมินการวัดการคิดเชิงเหตุผล เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One-Group Pretest Posttest Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่า t-test for Dependent Samples ผลการวิจัย

¹อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

พบว่า หลังการได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสีน้ำของเด็กปฐมวัยมีทักษะการคิดเชิงเหตุผลสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสีน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสีน้ำ, ทักษะการคิดเชิงเหตุผล, เด็กปฐมวัย

Abstract

The aim of this research is to compare the logical thinking skills of early childhood children before and after receiving a creative art activity, playing with watercolors. The sample group used in this research were early childhood children. Male and female, aged 5–6 years, who are studying in Nakhon Ratchasima Kindergarten, Semester 2, academic year 2023. Mueang District, Ubon Phonjan Province. Under the jurisdiction of the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office, Area 1. Which was obtained by purposive selection of 1 classroom with a total of 40 students. The sample group received 24 plans for creative art activities, playing with watercolors, over a period of 8 weeks, 3 days a week (Monday, Wednesday, Friday), 45 minutes per day. The tool used in this study was a creative play art activity plan and an assessment model to measure logical thinking. It is an experimental research using a one-Group Pretest Posttest Design. Statistics used in data analysis use the t-test for Dependent Samples. The research results found that After receiving creative art activities, playing with watercolors for early childhood has logical thinking skills higher than before receiving creative art activities, playing with watercolors significantly. Static at the level .05

Keyword : creative art activities, playing with watercolors, logical thinking skills, early childhood

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา กำหนดให้มีการจัดการศึกษา โดยเน้นการฝึกให้คิด และพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียน จึงทำให้ครูและนักการศึกษา มุ่งพัฒนาการสอนคิดรูปแบบต่างๆ ที่คาดว่าจะสร้างประสิทธิภาพการคิดให้ผู้เรียนได้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2558) ซึ่งการคิดมีหลายรูปแบบและการคิดเชิงเหตุผลเป็นการคิดรูปแบบหนึ่งที่อาศัยหลักการหรือข้อเท็จจริงที่ถูกต้องมาสนับสนุน ทำให้การคิดมีโอกาสผิดพลาดน้อยและถือเป็นทักษะอย่างหนึ่งที่สามารถพัฒนาให้

สูงขึ้นได้ผู้ที่คิดมีเหตุผลสูงจะสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ (จำนง วิบูลย์ศรี. 2567) นอกจากนี้การคิดยังเป็นทักษะที่ส่งเสริมให้คนรู้จักการสังเกตอธิบายหรือแปลความหมายสิ่งต่างๆ ได้เด็กปฐมวัยมีกระบวนการคิดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่กล่าวคือ เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้จดจำสร้างความคิดรวบยอด และสื่อสารสิ่งที่ตนคิดแต่กระบวนการคิดของเด็กอาจไม่ซับซ้อนเท่ากับผู้ใหญ่และวิธีการคิดอาจแตกต่างจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เด็กได้รับ (นภเนตร ธรรมบวร. 2553) การส่งเสริมการคิดให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการคิดของคนเป็นสิ่งที่มาตั้งแต่เด็ก ซึ่งความสามารถการคิดจะเพิ่มพูนขึ้นตามอายุและพัฒนาการ เพียเจต์ (Piaget. 1950) กล่าวว่าความคิดเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กเล็กจะสังเกตได้ อายุ 18 เดือน เป็นความคิดที่เกิดขึ้นภายในเป็นความคิดที่ไม่ซับซ้อนมีผลทำให้เด็กกระทำตามจินตนาการที่ตนคิด เพราะสิ่งที่เด็กได้รับจากประสบการณ์และเรียนรู้ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต บลูม (Bloom. 1966) กล่าวว่า ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานของพัฒนาการทุกด้านและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคิดนั้นมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ฉะนั้นจึงควรปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้เด็กอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการคิดเชิงเหตุผล สามารถเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นวัยที่ต้องการสร้างรากฐานชีวิตที่มั่นคง และสมองพัฒนาอย่างรวดเร็วถ้าเด็กได้เรียนรู้วิธีการคิดแบบต่างๆ เด็กจะสามารถพัฒนาการคิดได้ในระดับหนึ่ง และเด็กจะสามารถก้าวในระดับขั้นต่อไปได้ เด็กควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาดตนเองได้ ควรจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของเด็ก จัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ฝึกฝนทักษะ กระบวนการการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ภายใต้บริบทของสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผลของเด็กนั้นครูควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้คิด ได้สังเกต ได้ทดลอง เพื่อแสวงหาความรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ใช้ความคิด และจินตนาการอย่างอิสระ ใช้กิจกรรมที่หลากหลายในการกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจ และเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทำซ้ำๆ โดยวิธีการที่แตกต่างและหลากหลายรูปแบบโดยวิธีการต่างๆ หลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้กระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ การใช้หลักการสืบค้น การใช้ทักษะกระบวนการจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กคิดอย่างมีระบบและมีเหตุผล เด็กจะสามารถใช้เหตุผลแก้ปัญหา และตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในอนาคต เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้การคิดเชิงเหตุผลจากกิจกรรมต่างๆ โดยอย่างยิ่ง กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้ ดังที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2560 : 256 – 657) ได้กล่าวถึงแนวทางในการส่งเสริมการคิด และการคิดเชิงเหตุผลว่ามีหลากหลายวิธี เช่น การฝึกการรับรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้คำถาม การสังเกต การเปรียบเทียบ และใช้ความคิด เป็นต้น หลักสำคัญในการจัดกิจกรรม

นั้นจะต้องคำนึงสื่อ และสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการ และความสนใจของเด็ก ซึ่งกิจกรรมอาจจัดในรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ

การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย มีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพของเด็กแต่ละคน ซึ่งกิจกรรมที่จัดควรคำนึงตัวเด็กเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นผู้เริ่มกิจกรรมควรเน้นให้มีสื่อของจริง เปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตสำรวจค้นคว้า และการทดลองด้วยตนเอง (กรมวิชาการ. 2560:23) ดังที่กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2558) กล่าวว่า ศิลปะช่วยให้เด็กเชื่อมผสมผสานความรู้วิทยาศาสตร์ สังคม คณิตศาสตร์ ศิลปะของเด็กมีความต่างจากศิลปะโดยทั่วไปตรงที่ศิลปะเด็กเป็นการแสดงออกตามความสนใจ การรับรู้ และความพร้อมของเด็กแต่ละคนโดยแสดงออกด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งและปรากฏเป็นผลงานทางศิลปะ เพราะศิลปะของเด็กเสมือนเป็นตัวแทนของความรู้สึกนึกคิดของเด็กโดยตรง (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2559:51) และสิริพรรณ ตันติรัตน์ ไพศาล (2545:9) อ้างอิงจากโลเวนฟีลด์ และบริเตน (Lowenfeld and Brittain. 1971:7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศิลปะสำหรับเด็ก คือสิ่งที่เด็กแสดงออกซึ่งความเจริญเติบโตทางความนึกคิด ความเข้าใจ และการแปลความหมายของสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อเขาเติบโตขึ้น วิธีการ และสิ่งที่เขาแสดงออกก็จะเปลี่ยนไป นอกจากนี้กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะยังสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี อีกทั้งช่วยให้กล้ามเนื้อและสายตาสัมพันธ์กัน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ และยังช่วยในการส่งเสริมทั้งความคิด การรู้จักทำงาน การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สื่อ และวัสดุก็มีความจำเป็นสำหรับเด็ก

การศึกษาไทยในปัจจุบันให้ความสนใจกับเรื่องการคิดเป็นอย่างมาก เพราะการคิดเป็นทักษะจำเป็นในการดำรงชีวิต ทำให้คนมีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าคนที่คิดไม่เป็น การคิดช่วยให้คนสามารถเข้าใจตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือ ความมองงามของการสร้างองค์ความรู้สามารถนำมาพัฒนาสิ่งใหม่ๆได้การพัฒนาให้คนคิดเป็น จึงมีความหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2562 – 2567) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาขีดความสามารถของตนได้เต็มศักยภาพ และมีความสมดุลทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์-จิตใจ และสังคมให้เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุและผลเชิงวิทยาศาสตร์มีความคิดรวบยอด รู้จักการเรียนรู้วิธีการและสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบและมีทักษะพื้นฐานของการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ รวมทั้งเป็นทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตเพราะการคิดช่วยให้คนมีประสิทธิภาพเป็นจุดเริ่มต้นให้คนเราแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม และสร้างสรรค์การจัดการศึกษาจึงควรพัฒนาการคิด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการกระทำการตัดสินใจ ตลอดจนการแก้ปัญหาและสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ เข้าด้วยกัน

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย โดยพัฒนารูปแบบกิจกรรมโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้เด็กคิดค้น รวบรวม ข้อมูลทดลอง ตอบคำถามและสรุปผลตามแนวทางวิทยาศาสตร์มาใช้กับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมอีกแบบหนึ่ง ฉะนั้นการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสันทนาการทำให้เกิดการเรียนรู้

ด้วยตนเองตลอดจนพัฒนาด้านสติปัญญา ในเรื่องของความคิด และความเข้าใจเหตุผลอย่างง่ายจากการใช้
สี่เป็นสื่อที่จะพัฒนาการคิดอย่างมีเหตุผลให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยได้ ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทาง
สำหรับครูผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ในการจัดพัฒนารูปแบบของ
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และความคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำก่อน และหลังการจัดกิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำต่อทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ซึ่ง
ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ใน
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 40 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี กำลังศึกษาอยู่ใน
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 1 ห้องเรียน
ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนรวม 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

2.1 แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ

2.2 แบบประเมินการวัดการคิดเชิงเหตุผล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ (T-test)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำต่อทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย สรุปผล ดังนี้

1. คะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมมาหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนปรากฏผลดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม

ระยะเวลาการจัดกิจกรรม	N	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนการจัดกิจกรรม	40	12.85	2.11
หลังการจัดกิจกรรม	40	15.77	2.60

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 12.83 และหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.77

2. เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม คณะผู้วิจัยได้นำคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติ การทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ดังปรากฏในตาราง 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนความแตกต่างของคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรม

ระยะการจัดกิจกรรม	N	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนการจัดกิจกรรม	40	12.85	2.11	2.92	1.26	14.44*	0.0000
หลังการจัดกิจกรรม	40	15.77	2.60				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำต่อทักษะการคิดเชิงเหตุผลหลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ ผลปรากฏว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทำการทดลองทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายได้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ ซึ่งทำให้เกิดทักษะพื้นฐานทางการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยคือ มีพัฒนาการคิดเชิงเหตุผลในด้านการสังเกต การจำแนก การเปรียบเทียบสิ่งต่างๆของสีและวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้เป็นเพราะการที่เด็กได้มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและทดลองในการแก้ปัญหาด้วยตนเองทำให้เด็กได้แสดงออกทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ และสติปัญญา สอดคล้องกับพัฒนาการด้านสติปัญญาเพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า เด็กในช่วงวัยอายุ 4-7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆได้ดีขึ้นรู้จักแยกประเภทและรู้จักชิ้นส่วนของวัตถุแก้ปัญหาโดยไม่ต้องวิเคราะห์อย่างละเอียดถี่ถ้วน การคิดหาเหตุผลนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้รับรู้ หรือสัมผัสจากภายนอก สอดคล้องกับกุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 36-37) ได้กล่าวว่า การสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางเป็นการสอนที่ครูวางแผนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Active Learning) ซึ่งกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ เด็กได้ทำทุกวันตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์ ของการทดลองส่งผลให้เด็กได้ฝึกทักษะต่างๆ เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนก การคิดเชิงเหตุผล การคิดสร้างสรรค์และจินตนาการจากประสบการณ์ที่เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำผ่านกิจกรรมศิลปะอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น การทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำเป็นกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำเป็นกิจกรรมที่ต้องวาดภาพ ระบายสี การพิมพ์ภาพ การพับสี การสลัดสี และการละเลงสีทุกวันเพียงแต่สีที่ใช้ในกิจกรรมศิลปะแต่ละวันจะไม่ซ้ำกัน และเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำและนำไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นเหตุและผล และสอดคล้องกับปรีชา บุญมาศ (2551 : 19) ที่ศึกษาการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 12.83 และหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การเล่นสื่อน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.77

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2560). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ*. กรุงเทพฯ.
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2558). *นวัตกรรมกิจกรรมการเรียนรู้ การพับกระดาษ เล่ม 1*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์.
- จำนง วิบูลย์ศรี. (2567). *อิทธิพลของภาษาต่อภาษาการคิดเชิงเหตุผลในเด็กไทย : การวิจัยเชิงทดลอง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. (2560). *เอกสารการสอนชุดวิชา การสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 8-15. พิมพ์ครั้งที่ 2*.
กรุงเทพฯ: สหมิตร.
- ปรีชา บุญมาศ. (2551). *ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผลสมลี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2559). *ประวัติศาสตร์ศิลป์และการออกแบบ*. กรุงเทพฯ : อีแอนด์ไอคิว.
สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. (2545). *ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์..
- Boom. (1966). *Taxonomy of Education Objectives*. New York : David Mckay.
- Lowenfeld, V. and Brittain, W. (1971). *Creative and mental growth*. New York : Macmillan
Pulbishing Company.
- Piaget,J. (1969). *The Original of intelligence in Children*. Trans, by Marget Cook. New York ;
International University Press.

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
STRATEGIC LEADERSHIP IN 21ST CENTURY OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER UBONRATCHATHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

¹วริศรา บัวแก้ว, ²ชูชีพ ประทุมเวียง และ ³นเรศ ขันธะรี

¹Warisara Buakaew, ²Chucheepratumwiang and ³Naret Khantaree

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹Warisara.bg64@ubru.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 พบว่า ด้านกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้การพัฒนาความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีการกำหนดทิศทางขององค์กรที่ชัดเจน ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานและสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน ด้านการคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวและความกล้าคิดนอกกรอบภายใต้กฎระเบียบได้ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร สามารถบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่าและด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ควรให้คุณธรรมจริยธรรมทั้งต่อตนเองที่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องใช้ความเมตตาและความเข้าใจ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research were to (1) to study the strategic leadership in 21st century of school administrators (2) to compare the strategic leadership in 21st century of school administrators classified by position, experience and size of the school and (3) to study the guidelines for the development of the strategic leadership in 21st century of school administrators. The findings indicated that: 1) The level of administrators' strategic leadership for the 21st century in school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 showed that totally at the total and each high level. 2) Teachers' and school administrators' opinions toward the strategic leadership in 21st century of school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 classified by position and size of the school were different statistically significant at the .01 level and Teachers' and school administrators' opinions toward the strategic leadership in 21st century of school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 classified by experience had on difference. 3) The guidelines for the development of the strategic leadership in 21st century of school administrators under Ubonratchathani primary educational service area office 5 have identified that in crucial to establishing organizational direction, ensuring a transparent organizational vision. Fostering an organizational culture involves leading by example, instilling a commitment to quality

work. On creative and revolutionary thinking, enabling adaptability and the courage to innovate within established frameworks. On managing organizational resources, administrators must adeptly oversee educational resources to engender value. And on moral and ethics, must uphold moral and ethical standards, serving as exemplary models for others. and promote a culture of kindness and understanding among practitioners

Keywords: Leadership, The strategic leadership in 21st century

บทนำ

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 มีความเจริญก้าวหน้าและมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางข้อมูลและวิทยาการต่างๆ การแข่งขันทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนาอย่างล้ำสมัย และทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างปฏิรูปตนเอง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมโลก เพื่อเป็นการตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อให้สังคมก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้สู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษา ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มีผลลัพธ์ในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และขับเคลื่อนการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี

ความรู้ ความสามารถ และมีทักษะที่เติมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ภาวะผู้นำ (leadership) เป็นคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้นำที่เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้อิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้ศิลปะในการโน้มน้าวใจให้ผู้ตามมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้วยความพอใจและเต็มความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพลักษณะของความเป็นผู้นำ ความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ เป็นต้น ซึ่งภาวะผู้นำเป็นการแสดงให้เห็นถึงการกระทำของผู้นำ (leader) มากกว่าเป็นลักษณะของบุคคล สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงแข่งขันที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถในการมีอิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อผู้อื่น มีความสามารถในการคาดการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่นและสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้องค์กรมีการพัฒนาทันต่อการเปลี่ยนแปลงประกอบไปด้วยงานด้านต่าง ๆ จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ช่วยให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นภาพรวมและขอบเขตได้กว้างขวางและชัดเจน ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการกำหนดและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบท รวมถึงการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของผู้ร่วมงานหรือผู้ตามให้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยเสริมความสำเร็จให้แก่องค์กร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในด้านการส่งเสริม สนับสนุนและบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยมีสถานศึกษาทั้งสิ้น 254 แห่ง มีการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องมาสู่การกำหนดวิสัยทัศน์คือ องค์กรคุณภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียน สู่วิถีชีวิตที่ยั่งยืนและกำหนดกลยุทธ์ 4 ข้อคือ 1) ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ 2) สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคน 3) ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 4) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565, 2566: 33) นอกจากนี้ผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสรุปภาพรวมทั้ง 3 มาตรฐานอยู่ในระดับดี แม้ข้อมูลในภาพรวมจะแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการบริหารจัดการและผลการดำเนินงานในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่อย่างไรก็ตามยังคงปรากฏจุดควรพัฒนาที่สถานศึกษาต้องยกระดับคุณภาพให้สอดคล้องกับบริบทและความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กร ไปในทิศทางที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ที่เอื้อต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 3,378 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 254 คน และครู จำนวน 3,124 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดของตัวอย่างจากการใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2556: 43) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 345 คน และใช้การเทียบตามสัดส่วนเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวอย่าง ประกอบด้วย แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน และครู จำนวน 319 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร 3) การคิดเชิงปฏิกิริยาตัวอย่างสร้างสรรค์ 4) การบริหารทรัพยากรในองค์กรและ 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของนักการศึกษาและได้สรุปขอบข่ายภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การสนับสนุนวัฒนธรรมขององค์กร 3) การคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์ 4) การบริหารทรัพยากรในองค์กรและ 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม ลักษณะเป็นแบบสอบถามประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 เป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended) ให้ผู้ตอบแสดงข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย () ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สูตร t-test และใช้การทดสอบ F-test

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.54 เป็นครู จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 92.46 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 32.75 เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 - 10 ปีขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 31.60 และเป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 35.65 และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน) จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 24.64 เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน) จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 49.27 และเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป) จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 26.09

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
			แปลผล
1. การกำหนดทิศทางขององค์กร	4.05	.38	มาก
2. การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร	4.14	.36	มาก
3. การคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์	4.12	.33	มาก
4. การบริหารทรัพยากรในองค์กร	4.09	.32	มาก
5. การมีคุณธรรมและจริยธรรม	4.53	.20	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.19	.20	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา คือ การ

ส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.14$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.05$)

3.เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 -ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.88$) รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.54$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.45$)

ครูมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.12$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.16$)

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

ประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือ การคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.16$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 3.99$)

ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 – 10 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.20$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.04$)

ประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย

สูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.23$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.04$)

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร และด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนในด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ดังนี้

ขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาคือ การคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.14$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 3.74$)

ขนาดของสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.52$) รองลงมาคือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.16$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์และการบริหารทรัพยากรในองค์กร ($\bar{X} = 4.00$)

ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{X} = 4.31$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ($\bar{X} = 4.28$)

3.5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ด้านการคิดเชิงปฏิกิริยาอย่างสร้างสรรค์ และด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.6 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กรพบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และ สถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3.7 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กรพบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3.8 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการคิดเชิงวิวัต้อย่างสร้างสรรค์พบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง ขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

3.9 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กรพบว่า ความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

4.1 ด้านกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการพัฒนาความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีการนำจุดแข็งจุดอ่อนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามากำหนดทิศทางขององค์กรที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยให้ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของความต้องการของสังคม และเชื่อมโยงนโยบายและความต้องการสู่การกำหนดแผนงานหรือโครงการต่อไป

4.2. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและความสุขในการทำงานของบุคลากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและจงใจให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน สร้างวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษา

4.3. ด้านการคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกๆ มีความกล้าที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รวมถึงจะต้องสามารถคิดนอกกรอบภายใต้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเท่าทัน มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและสร้างแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ ๆ รวมไปถึงการจัดการหาเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการแก้ปัญหา และส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

4.4. ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่า ทั้งในเรื่องของการบริหารงานบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมกับภาระงาน การบริหารงบประมาณโดยการจัดสรรและระดมทรัพยากรให้เพียงพอ มีความเป็นไปได้ และมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น การจัดหาระบบอินเทอร์เน็ต สื่อการเรียนรู้ หรือระบบสารสนเทศ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีหลักการและระบบเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด

4.5. ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรพึงตระหนักถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นมาตรฐานวิชาชีพอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นต่อตนเองที่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต่อผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องใช้เวลา ความเข้าใจ และเอื้ออาทร จนเป็นที่เคารพรักและเป็นที่ยศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชาให้สามารถจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู 5 ด้าน 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร 3) การคิดเชิงปฏิวัติอย่างสร้างสรรค์ 4) การบริหารทรัพยากรในองค์กร 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ทำให้ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ภายใต้การ

เปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้และภาวะผู้นำที่เข้มแข็งจะสามารถสร้างความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในการปฏิบัติงานสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับเกศรา สิทธิแก้ว (2558: 84) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมในการควบคุมองค์การให้สมดุล รองลงมาคือ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การ ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การ และด้านการคิดเชิงปฏิกิริยา ตามลำดับ สอดคล้องกับมูฟิต วาโอะ (2564: 61) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา และด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีลักษณะและมุมมองในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจ การควบคุม การจัดสรร และระดมทรัพยากรทางการศึกษา ตลอดจนการติดต่อประสานงานกับบุคคล ชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนครูนั้นก็มีภาระหน้าที่การสอนเป็นหลักจึงอาจมีความคิดแตกต่างกัน แต่ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูนั้นต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่ตั้งไว้สอดคล้องกับธีรศักดิ์ สารสมศรี (2563: 353) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน สอดคล้องกับอัจฉรา โพธิ์อิน (2558: 147) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงานพบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี

เขต 5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี ตั้งแต่ 5 – 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันการติดต่อสื่อสารหรือความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ทำให้การรับรู้ของแต่ละบุคคลเป็นไปได้อย่างเปิดกว้าง ไร้ขอบเขต หรือภายในองค์กรที่มีความใกล้ชิดกันทำให้สามารถถ่ายทอดกันได้โดยง่าย สอดคล้องกับนารินทร์ เดชชะอำน (2557: 94) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับมูฟิต วาโซะ (2564: 61) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับวรารักษ์ หนึ่งโชคชัย (2557: 82) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์การ และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำแนกตามประสบการณ์การสอน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานการวิจัย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ขึ้นไปมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขึ้นไปมองเห็นถึงศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความพร้อมด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา เกิดการกระจายอำนาจแบบมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถานศึกษา กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อตอบสนองนโยบายด้านการพัฒนาการศึกษาและกระแสนการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากร และการโยกย้ายตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาบ่อยครั้ง ทำให้มองเห็นถึงศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงบทบาทหรือพฤติกรรมการณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ลดน้อยลงสอดคล้องกับมูฟิต วาโซะ

(2564: 66) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับปนัดดา วรกานต์ทิวิธ (2555 : 28) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครู พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 สรุปได้ 5 แนวทางที่สำคัญ คือ 1) ด้านกำหนดทิศทางขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้การพัฒนาความสามารถในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีการนำจุดแข็งจุดอ่อนจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษามากำหนดทิศทางขององค์กรที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีบทบาทในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้การกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการของความต้องการของสังคม และเชื่อมโยงนโยบายและความต้องการสู่การกำหนดแผนงานหรือโครงการต่อไป 2) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและความสุขในการทำงาน ของบุคลากร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและจงใจให้เกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน สร้างวัฒนธรรมคุณภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษา 3) ด้านการคิดเชิงปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรควรเป็นบุคคลที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกๆ มีความกล้าที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา รวมถึงจะต้องสามารถคิดนอกกรอบภายใต้กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเท่าทัน มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมและสร้างแนวทางการแก้ปัญหาใหม่ ๆ รวมไปถึงการจัดหาเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการแก้ปัญหา และส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน 4) ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในองค์กรให้เกิดความคุ้มค่า ทั้งในเรื่องของการบริหารงานบุคคลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เหมาะสมกับภาระงาน การบริหารงบประมาณโดยการจัดสรรและระดมทรัพยากรให้เพียงพอ มีความเป็นไปได้ และมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ การบริหารวัสดุอุปกรณ์ที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่น การจัดหาระบบอินเทอร์เน็ต สื่อการเรียนรู้ หรือระบบสารสนเทศ และการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีหลักการและระบบเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนด และ 5) ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรพึงตระหนักถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็น

มาตรฐานวิชาชีพอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นต่อตนเองที่จะต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ต่อผู้ปฏิบัติงานที่จะต้องใช้ความเมตตา ความเข้าใจ และเอื้ออาทร จนเป็นที่เคารพรักและเป็นที่ยศรัทธาของผู้ได้บังคับบัญชาให้สามารถจัดการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป สอดคล้องกับมูฟิต วาโอะ (2564: 63) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในด้านความคิดความเข้าใจระดับสูง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการมีทักษะและไหวพริบในการคิดเชิงสร้างสรรค์โดยสามารถแก้ปัญหาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานได้ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ผู้บริหารควรมีการบริหารจัดการข้อมูลประยุกต์ใช้ข้อมูลข่าวสารความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาในการทำงาน รวมทั้งการนำนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์เกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมากำหนดกลยุทธ์ในการทำงาน ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ผู้บริหารควรเป็นนักวางแผนกลยุทธ์ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายและสามารถคาดการณ์แนวโน้มอนาคตและคิดเชิงรุกกำหนดทิศทางของโรงเรียนได้ ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติผู้บริหารควรใช้ความรู้ความสามารถในการวิจัยและนำผลงานการวิจัยมาแก้ปัญหาและพัฒนาผลผลิตทั้งทางปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งการบริหารที่ทันสมัย รู้เท่าทันนวัตกรรมและเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์,
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 24 ตุลาคม 2565). จาก:
http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0049.PDF
- เกศรา สิทธิแก้ว. (2558). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารที่ส่งผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,
- ธีรศักดิ์ สารสมศรี. (2563). “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.” การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5; 29 พฤษภาคม 2563; อุบลราชธานี,
- นารินทร์ เดชสะท้อน. “ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3,” วารสารวิชาการแพรวกาพสิษฐ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์. 1, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2557): 94.

- เนตร์พัฒนา ยาวีราษ. *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล กรุ๊ป, 2556.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุริยวิทยาสาส์น,
- มูฟิต วาโซะ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5. *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. (ออนไลน์) 2565 (อ้างเมื่อ 18 ตุลาคม 2565). จาก:
<http://new.ubon5.go.th/index.php?r=post%2Findex&id=76>
- Adair, J. *Effective Strategic Leadership*. London: Pan Macmillan, 2002.
- Cronbach, L. J. *Essential of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins, 1990.
- Dess, G. G. and Miller, A. *Strategic Management*. Singapore: McGraw Hil, 1993.
- DuBrin, A. J. *Leadership: Research findings, practice, and skills* (5th ed.). Boston: Houghton Mifflin Company, 2007.
- Hitt, M. R. and Hoskisson, R. E. *Management of strategy: Concepts and Cases*. China: Thomson South-Wettern, 2007.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and Psychological Measurement*. 30, 3: 607-610
- Likert, R. *The human organization: Is management and value*. New York: McGraw-Hill, 1967
- Nahavandi, M. and Malekzodeh, M. R. *Organizational Behavior: The Person Organization Fit*. Boston: Houghton Mitchell, 1999.
- Yukl, G. A. *Leadership in Organization*. 4th ed. Englewood Clift's: Prentice Hall, 1998.

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

A STUDY OF STATE AND APPROACHES IN DIGITAL HUMAN
RESOURCE ADMINISTRATION IN PRIMARY SCHOOLS
UNDER UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 4

¹อัฐิญา ภูธร, ²ปานพงศ์ บุญรมย์ และ³นเรศ ขันธะรี

¹Uattapinya Potron, ²Panupong Boonrom and ³PNaret Khantaree

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹uattapinya.pG64@ubru.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

อุบลราชธานี เขต 4 ในภาพรวมและรายด้านโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งและประสบการณ์ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักให้มีความสำคัญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช่วางแผนพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเพื่อให้ง่ายต่อการคาดการณ์และวางแผนอัตรากำลังในสถานศึกษา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ควรสร้างช่องทางในการติดต่อสื่อสารบนแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อให้การดำเนินงานด้านนี้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ด้านการพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักให้มีความสำคัญและส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ได้พัฒนาทักษะด้านดิจิทัล เน้นประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ใช้เทคโนโลยีลดขั้นตอนในการดำเนินเอกสาร ติดตามผลการปฏิบัติงาน สร้างวัฒนธรรมในการทำงานยืดหยุ่น สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมโอกาสและงบประมาณในการเข้าถึง ให้อำนาจในการตัดสินใจ และขับเคลื่อนงานสู่นวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการปฏิบัติตามกฎระเบียบและจริยธรรมทั้งอัตลักษณ์ตัวตนโลกความเป็นจริงและการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล , การบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the context of digital human resource administration; 2) to compare digital human resource administration, classified by operational level, school size, and working experiences; and 3) to explore approaches to administrating human resources digitally in schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 4. The results were as follows: 1) The digital human resource administration executed in Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 4 was rated as "often" in both overall and individual aspects. 2) In the comparison of overall administration by operational levels, together with working experiences, the rating was unnoticeably different. The comparison of administration in different school sizes significantly differed at 0.01 in both overall and each aspect. 3) A study examining digital era personnel management approaches within basic educational institutions,

conducted under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 4 Office, Workforce plan and School Administrator positioning underscores the importance of leveraging digital technology in planning the development of student data storage systems, facilitating streamlined predictions and staffing plans within educational institutions. To expedite recruitment and appointment processes communication channels should be established on online platforms. On digital era personnel development, Administrators are further tasked with emphasizing the importance of digital skills among teachers and personnel, advocating efficiency. For performance evaluation, technology is encouraged to streamline document processing steps and facilitate performance tracking. Cultivating flexible work culture attuned to changes. Encouraging opportunities and budgets granting decision-making power to propel work toward innovation and best practices. On Disciplinary measures, administrators must necessitate executive leadership committed to adhering to rules and ethical standards. In both real-world interactions and digital engagements.

Keyword: Personnel Management , Digital Human Resource Administration.

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคม อุตสาหกรรม การคลัง สาธารณสุข และการศึกษา Tondare (2014: 7) วิเคราะห์ว่าความก้าวหน้าในด้านโทรคมนาคมในแต่ละยุค ตั้งแต่ยุค 1G จนกระทั่งมาเป็นยุค 5G อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีจะต้องเตรียมการอย่างเร่งด่วนและพยายามเฝ้าติดตามใกล้ชิดขึ้น เมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าส่งผลโดยตรงต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คน การวางแผนในการประกอบอาชีพ การผลิตสินค้าและบริการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของผู้บริโภค สอดคล้องกับความเห็นของ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2563: 23) ที่กล่าวว่าปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล (Digital Economy) หรือ ยุคเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) ชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม ได้สัมผัสกับการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) และมีความคุ้นเคยกับการใช้ระบบสื่อสารข้อมูล คอมพิวเตอร์และระบบสารสนเทศ (IT) ต่างๆ โลกดิจิทัลจึงมีความสำคัญมากต่อมนุษย์ยุคนี้ เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์อย่างสิ้นเชิงโดยเฉพาะการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ทำให้เทคโนโลยีและมนุษย์ในสังคมปัจจุบันไม่สามารถแยกออกจากกันได้จึงเรียกว่า "มนุษย์ดิจิทัล"

ด้วยประการนี้พลเมืองไทยในปัจจุบันจึงต้องพัฒนาตนเองและเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม รวมไปถึงการสร้างสรรค์ประโยชน์จากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่าง

เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศที่ระบุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2565: 25) จำนวน 5 ประการ ดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่งเน้นการปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม มุ่งยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญ ผ่านการผลักดันส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ที่ตอบโจทย์พัฒนาการของสังคมยุคใหม่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ประการที่สาม มุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในเชิงรายได้ พื้นที่ ความมั่งคั่ง และการแข่งขันของภาคธุรกิจ ด้วยการสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสให้มีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ประการที่สี่ การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริการไปสู่ความยั่งยืน มุ่งลดการก่อมลพิษ ควบคู่ไปกับการผลักดันให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ และประการสุดท้ายการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ การเป็นสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภัยโรคระบาด และภัยคุกคามทางไซเบอร์ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารงานของภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีได้อย่างทันเวลามีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล

ในด้านการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจึงต้องมีวิสัยทัศน์ ปรับกระบวนการคิดการทำงาน พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และกระบวนการทำงานใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในงานด้านการบริหารการศึกษา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาในองค์กร เกิดระบบ วิธีการทำงานที่ทันสมัย ลดเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่จำเป็นเนื่องจากงานถูกแทนที่ด้วยระบบเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการบริหารงานในสถานศึกษา ต่อยอดเป็นการสร้างนวัตกรรมเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ (จิตติมา วรณศรี 2564: 69 อ้างถึง KOPNOPSKI 2017) ที่กล่าวว่าโครงสร้างการบริหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน การพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมองค์กร ซึ่งผู้บริหารควรออกแบบและจัดโครงสร้างการบริหารให้เหมาะสม โดยเสนอว่าโครงสร้างองค์กรแบบมีชีวิต ซึ่งเป็นโครงสร้างที่มีลักษณะแบบไม่เป็นทางการ จึงเหมาะสมกับองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมภายนอกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการกระจายอำนาจ มีการสื่อสารที่ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มงานที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมและความไม่เป็นทางการ มีทีมข้ามสายงาน มีความยืดหยุ่น คำนึงความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ส่งและรับข้อมูลสารสนเทศแบบสองทาง

การบริหารงานในสถานศึกษายุคดิจิทัลให้เกิดผลสำเร็จนั้น ต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมาย พันธกิจและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษานั้น ๆ นอกเหนือจากนี้งานบริหารบุคคลยังมีความหลากหลายในแง่ของความถนัดความสนใจ ลักษณะการทำงานของแต่ละบุคคล

สอดคล้องกับแนวคิดของ สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา (2564: 157) ที่ได้กล่าวว่า การเป็นผู้บริหาร การศึกษาที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามหลักการบริหาร 4M "คน" (Man) ความสามารถในการเข้าใจความแตกต่างของผู้ได้บังคับบัญชาและการกระตุ้น จูงใจ ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพเพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาที่วางไว้ สอดคล้องกับเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2559: 3) ที่ได้กล่าวถึง คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าแท้จริง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลควรมีคุณลักษณะและบทบาทในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้าน ICT ของสถานศึกษาให้ชัดเจนว่าต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง มีความรู้ในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ บุคลากรนักเรียนทุกคนสามารถใช้และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว สะดวกต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอ เป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ ICT อย่างแพร่หลายไม่จะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา ส่งเสริมการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถด้าน ICT อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และนอกจากนี้ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนสร้างแรงจูงใจครูอาจารย์บุคลากรทุกคนของสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้าน ICT และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน

จากความสำคัญของการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเสนอสภาพและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลโดยประยุกต์เอากระบวนการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในยุคดิจิทัลมาใช้ในการสนับสนุนการบริหารงาน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาต่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำนวน 1,131 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำนวน 287 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970 : 608) จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน ครูผู้สอนจำนวน 257 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน และครูผู้สอนจำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อสภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4

2.1. แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3. การพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล 4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน 5. วินัยและการรักษาวินัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด สอบถามแนวทางในการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 แบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 5 ด้าน คือ 1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3. การพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล 4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน 5. วินัยและการรักษาวินัย

3.2. แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางหรือวิธีการในการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 แบ่งประเด็นคำถามออกเป็น 5 ด้าน คือ 1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3. การพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล 4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน 5. วินัยและการรักษาวินัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.) โดยภาพรวมและรายข้อ แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำอธิบาย โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของ เบสท์ (John W. Best, 1997: 190) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สูตร t-test และใช้การทดสอบ F-test

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 แล้วนำมาสรุป วิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 287 คน จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 เป็นครู จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 89.50 เมื่อจำแนกขนาดของสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 40.40 เป็นสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไป จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 59.60 และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 - 10 ปีขึ้นไป จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 และเป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 32.80

2. สภาพในการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ดังปรากฏตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพในการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 จำแนกเป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน

การบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	3.76	.59	มาก
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	3.61	.86	มาก
3. การพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล	3.96	.76	มาก
4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.86	.62	มาก
5. วินัยและการรักษาวินัย	3.65	.62	มาก
เฉลี่ยรวม	3.77	.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพในการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}=3.96$) รองลงมาคือด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.86$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\bar{X}=3.61$)

3. การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการประเมินผลปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.66$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 3.43$)

3.2 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.02$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\bar{X} = 3.62$)

4. ผลการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีดังนี้

4.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ วางแผนพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ง่ายต่อการคาดการณ์และวางแผนอัตรากำลังในสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนกำหนดอัตรากำลังผู้บริหารและบุคลากรร่วมกัน สร้างเครื่องมือทางเทคโนโลยีเพื่อพิจารณาบุคลากรให้เหมาะสมกับตำแหน่งที่ต้องการ รวมทั้งจัดประชุมหัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน เพื่อพิจารณาจัดทำขอบข่ายของงานและชั่วโมงการสอนในระบบดิจิทัลเพื่อนำเสนอประกอบการพิจารณาวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ในด้านการวางแผนอัตรากำลังทางเขตพื้นที่การศึกษาได้มีการใช้ระบบ HRMS.OBEC ซึ่งเป็นระบบสารสนเทศในการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่พัฒนาการจัดเก็บข้อมูลครูอย่างเป็นระบบ มีการรายงานผลข้อมูลในรูปแบบแผนภาพ เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน สถานศึกษาสามารถนำข้อมูลออกมาใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างถูกต้องและแม่นยำ

4.2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสำรวจข้อมูลความต้องการวิชาเอกที่ขาดแคลนใน สถานศึกษา การลงประกาศในเว็บไซต์หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ เพื่อกระจายข่าวการประกาศรับสมัครเพื่อสรรหาและบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบของ Link หรือเอกสารรายละเอียดการรับสมัคร หลักเกณฑ์และคุณสมบัติต่างๆ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์ในกรณีที่คณะกรรมการสัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์อยู่ต่างสถานที่ เพื่อความรวดเร็วในการดำเนินการ เช่น โปรแกรม Zoom , Google Meet เป็นต้น การใช้เทคโนโลยีเพื่อรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการสรรหา ใช้รวบรวมคะแนนเพื่อทำการคำนวณและเรียงลำดับเพื่อพิจารณาบรรจุแต่งตั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีช่องทางในการ ติดต่อสื่อสาร รับ/ส่งหนังสือราชการผ่านระบบ AMSS เพื่อดำเนินงานในด้านการสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

4.3 ด้านการพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล ผู้บริหาร ครู และบุคลากรควรประยุกต์ใช้ระบบ Online Learning ที่ส่งเสริมให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความชอบและเวลาที่ตนสะดวก พร้อมทั้งจัดกิจกรรม Workshop หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการภายในสถานศึกษาหรือกลุ่มเครือข่ายเพื่อให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Professional Learning Community) พัฒนาตนเองทางด้านการจัดการเรียนรู้การพัฒนาสมรรถนะในด้านต่าง ๆ และส่งเสริมให้บุคลากรใช้เทคโนโลยี ให้มีความรู้ทักษะด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) และการสอนดิจิทัล (Digital Pedagogy) เพื่อประยุกต์ใช้ในการเก็บข้อมูล ผลงาน ร่องรอยการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อการปฏิบัติงานที่มี

ประสิทธิภาพ ช่วยต่อการประเมินผลในการปฏิบัติงาน และจัดทำแผนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู

4.4 ด้านการประเมินผลปฏิบัติงานส่งเสริมให้สถานศึกษา ครู บุคลากร ประเมินตนเองโดยจัดทำรายงานการประเมินตนเองลงในระบบ E-SAR เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้ระบบประเมินวิทยฐานะดิจิทัล (Digital Performance Appraisal: DPA) มาประยุกต์ใช้ในการส่ง จัดการ ประมวลผลข้อมูลและประเมินผลการปฏิบัติงานตามข้อตกลง เพื่อลดการใช้เอกสารโดยครอบคลุมการประเมินทุกส่วนสถานศึกษามีระบบการลงเวลาปฏิบัติราชการแบบออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการลงเวลาปฏิบัติหน้าที่ ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการพิจารณาผลการมาปฏิบัติราชการ เช่น การขาด ลา มาสาย ใช้ระบบการนิเทศออนไลน์การนิเทศการศึกษายุค 4.0 ช่วยในการนิเทศ ติดตาม ให้ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยสามารถใช้นวัตกรรมทางการศึกษามาเป็นตัวช่วยในกระบวนการเรียนการสอนให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 ด้านวินัยและการรักษาวินัย สถานศึกษาจัดทำคู่มือชี้แจงมาตรการและบทลงโทษต่อการกระทำ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับวินัยให้แก่บุคลากร เน้นการสื่อสารประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลที่ทั่วถึง ละเอียด ชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารใช้ทักษะการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์และนำ Soft Power ไปใช้ในการส่งเสริมการรักษาวินัยของครูและบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริม จัดกิจกรรม เช่น การชื่นชมยินดีกับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ในสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น เพจ Facebook การทำจดหมายข่าวหรือนำเสนอผ่านวิดีโอสถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีเชิงสร้างสรรค์ในการกำหนดมาตรการและบทลงโทษต่อการกระทำและประพฤติผิดวินัยของบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำในการปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบและจริยธรรม ทั้งอัตลักษณ์ตัวตนโลกความเป็นจริงและการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัล

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารบุคคลเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และคุณภาพของการจัดการศึกษาที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหารและครูจึงให้ความสำคัญและศึกษาทำความเข้าใจในกรอบงานการบริหารงานบุคคลและมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสนับสนุนงานบริหารงานบุคคลในทุกด้าน ประกอบกับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีจุดเน้น

และส่งเสริมให้โรงเรียนใช้ระบบ SMSS (School Management System) ระบบบริหารจัดการสถานศึกษาซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา สอดคล้องกับจารุวรรณ นรพรหม (2558: 23) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับ จิตติยา ปทุมราชภักดิ์ (2557: 21) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับถนอมวรรณ ช่างทอง (2562: 74-77) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล มีความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอย่างดี นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการบริหารงาน มีการวางแผน เตรียมพร้อมในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษา ครูมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีทัศนคติที่ดีต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษา และพร้อมเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลตลอดเวลา

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

2.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน นอกจากนี้งานด้านการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัลจะต้องอาศัยหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัด เขตพื้นที่การศึกษาที่มีขอบข่ายและแนวปฏิบัติที่ค่อนข้างชัดเจน ประกอบกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้ระบบสนับสนุนงานเดียวกัน จึงทำให้ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับปรีวัตร ปิงอุทา (2564: 92) ได้ศึกษาเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาและพนักงานครูเทศบาลที่มีตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานีในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับจิตติยา ปทุมราชภักดิ์ (2557: 21) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 พบว่าผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณา

รายด้านพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ด้านการพัฒนาบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อบ่งชี้หน้าที่ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความแตกต่างกัน ระดับความคาดหวังในการส่งเสริมและการพัฒนาบุคลากรแตกต่างกัน สรุปได้ว่าผู้บริหารมีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญ และยังมีความเห็นว่ายังสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้อยู่ในระดับมากขึ้นได้อีก เพื่อยกระดับสมรรถนะในการทำงานของครู แตกต่างจากมุมมองของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มองว่าการพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัลสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากแล้ว สอดคล้องกับ ฤกษ์ บัวดวง (2564: 240) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษายุคดิจิทัล ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจำแนกตามตำแหน่งในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีระดับความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษายุคดิจิทัลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ ปทุมพร กาญจนอรรถ (2561: 116) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ Rodrigucz (2017: 824-839) ที่พบว่าการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งแรกที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสถาบันทางการศึกษา และเป็นสิ่งที่จะยกระดับการพัฒนาบุคลากรภายในสถาบันการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาขนาดเล็กและผู้ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดเล็กขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน ข้อบ่งชี้หน้าที่ในการปฏิบัติงานมีความทับซ้อนกัน ครูและบุคลากร 1 คนต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมงานอบรม พัฒนาตนเองผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ขาดแคลนงบประมาณทำให้มีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นใด ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับในการปฏิบัติงานด้านการบริหารบุคลากรในยุคดิจิทัลในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน แตกต่างจากสถานศึกษาขนาดกลางขึ้นไปที่สามารถวางแผนอัตรากำลังได้อย่างมีระบบ เหมาะสม และมีข้อบ่งชี้งานที่ชัดเจน มีงบประมาณที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาบุคลากรได้อย่างหลากหลายมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ฤกษ์ บัวดวง (2564: 47) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษายุคดิจิทัล ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดที่ต่างกัน มีความคิดเห็น

เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษายุคดิจิทัล ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 สอดคล้องกับ โกสินทร์ พูลสวัสดิ์ (2564: 35) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 พบว่า ครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะยุคสมัยปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทกับทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงรวมถึงงานด้านการบริหารบุคคล มีการผลักดันให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการสนับสนุนงานตามขอบข่าย นำมาประยุกต์ใช้อำนวยความสะดวกในการให้บริการทางการศึกษา มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้นับสนับสนุนการปฏิบัติงานในสถานศึกษารวมไปถึงการพัฒนาครู ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันล้วนจะต้องได้ศึกษา ปรับตัว และเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานด้านบุคคล โดยมีโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับ จิตติยา ปทุมราษฎร์ (2557: 21) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความเห็นต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสุกัสนสร รัตนะโสภา (2564: 11) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเครือข่ายโรงเรียนที่ 43 สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายโรงเรียนที่ 43 สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผู้บริหารควรตระหนักให้的重要性和ส่งเสริมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ได้พัฒนานตนเองและพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน พัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูลเพื่อวางแผนอัตรากำลัง บุคลากร การอัตรและติดตามข่าวสารผลการปฏิบัติงาน ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย รวดเร็วและตลอดเวลา เพื่อลดขั้นตอนในการดำเนินเอกสารและอำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกัน และช่วยในการติดตามผลการปฏิบัติงาน

สร้างวัฒนธรรมในการทำงานยืดหยุ่นสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ส่งเสริมโอกาสและงบประมาณในการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างสะดวกสอดคล้องกับ ทินกร เผ่ากันทะ (2565: 42) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล พบว่า การบริหารเทคโนโลยีสำหรับสถานศึกษายุคดิจิทัลที่สำคัญคือการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนพร้อมทั้งให้ครูใช้เทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าและพัฒนาความรู้ของตนเองและของนักเรียนไปพร้อมกันรวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งมีแผนงานที่ชัดเจน มีการวางโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวข้องกับสถานที่ อุปกรณ์และการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ ควรใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อมาประยุกต์ใช้สนับสนุนงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บริหารบุคคลเชิงสร้างสรรค์ และเน้นการมีส่วนร่วมของคนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน มีส่วนร่วมในความสำเร็จ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน สร้างสัมพันธภาพความผูกพันที่ดีกับครูและบุคลากร เพื่อลดความขัดแย้งในการทำงาน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเป็นผู้ริเริ่ม เป็นผู้นำในการสร้างความมีส่วนร่วม มอบหมายงาน พร้อมทั้งยกระดับศักยภาพครูและบุคลากร ส่งเสริมความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ให้อำนาจในการตัดสินใจและขับเคลื่อนงานสู่นวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทั้งนี้เพื่อยกระดับการบริหารงานบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากข้อค้นพบของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารบุคคลยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

งานบริหารบุคคลเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของการจัดการศึกษาที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหารและครูจึงให้ความสำคัญและควรให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสนับสนุนงานบริหารงานบุคคลในทุกด้าน ทั้งในด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง, ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง, ด้านการพัฒนาบุคลากรในยุคดิจิทัล, ด้านการประเมินผลปฏิบัติงาน, ด้านวินัยและการรักษาวินัย ส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา และผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล มีความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอย่างดี มีการผลักดันให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการบริหารงาน เพราะยุคสมัยปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทกับทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงรวมไปถึงงานด้านการบริหารบุคคล มีการส่งเสริมให้อบรมครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้ได้พัฒนาตนเองและพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล การใช้เครื่องมือ

เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วต่อการสื่อสารและประสานงาน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา บัวดก. (2564). สภาพการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ยุคดิจิทัลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,
- โกสินทร์ พูลสวัสดิ์ . (2564). "สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1 – 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1," Journal of Roi Kaensarn Academi. 6,5 (พฤษภาคม 2564)
- จารุวรรณ นรพรหม. (2558). "การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1," วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. 9,1(ตุลาคม 2557 - มีนาคม 2558)
- จิตติมา วรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์, 2564.
- จิตติยา ปทุมราษฎร์. (2557). "สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5," วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพนธ์. 9,1(ม.ค. - มิ.ย. 2557)
- ถนอมวรรณ ช่างทอง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ในอำเภอท่าชนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
- ทินกร เผ่ากันทะ. (2565). "แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล," วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 4,2 (เมษายน-มิถุนายน 2565)
- ปทุมพร กาญจนอรรถ. (2561). แนวทางการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีวัตร ปิงอุทา. (2564). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลจังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,

- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.(2565). *แผนการบริหารความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา*. สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2563 – 2565.
- สำนักงานกฤษฎีกา. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 – 2570.
- สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2564). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564.
- สุภัทสร รัตนะโสภา.(2564). "ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายโรงเรียนที่ 43 สังกัดกรุงเทพมหานคร," *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6,2 (กุมภาพันธ์2564)
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). *การบริหารทักษะและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, 2559.
- Krejcie, R. V., and Morgan, D. W. "Determining Sample Size for Research Activities," *Educational and Psychological Measurement*. 30, 607 – 610, 1970.
- Rodriguez, C. A quantitative examination of the relationship of work experience to attitudes of business ethics in graduate students. *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*," *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*. 14,3(2017).
- Tondare, S. M., & et al. Evolutionary steps from 1G to 4. 5G. *International Journal of Advanced Research in Computer and Communication Engineering*. 3(4), 2014.

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบ
โอนผลการเรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
THE STATES OF AN ACADEMIC ADMINISTRATION IN
MEASUREMENT, EVALUATION AND LEARNING TRANSFER OF
SCHOOLS UNDER UBON RATCHATHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 5

¹ปาฏิหาริย์ สมตณ, ²ชูชีพ ประทุมเวียง และ ³นเรศ ขันธะรี

¹Patihan Somton, ²Chucheepratumwiang and ³Naret Khantaree

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹patihan.sg64@ubru.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้าน

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ จำนวน 254 คน กลุ่มเป้าหมายได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้น เป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t และการทดสอบ F ความแตกต่างทดสอบ รายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปได้ว่าจัดอบรมให้ความรู้กับนายทะเบียนโรงเรียน ครูผู้สอนทุกคนเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักฐาน จัดให้มีโปรแกรมที่ใช้ในการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษาและควรมี คณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการด้าน การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the state of academic administration conditions on measurement, evaluation, and transfer of academic results of educational institutions under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5 2) to compare the opinions of academic teachers in education institutions regarding the condition of academic administration of measurement, evaluation, and transfer of Academic results of educational institutions under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5, classified by position, work experience, and school size and 3) study the academic administration guidelines for measurement, evaluation, and transfer of academic results of educational institutions under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5. The sample were 254 academic administrators and academic teachers who were obtained from stratified random

sampling using the size of the school. The goal of this qualitative research was to interview four school administrators and academic teachers by purposive selection. The instrument used in this research was a questionnaire. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test: Pairwise test differences by Scheffe's method, and content analysis. The research findings were as follows: 1) The state of academic administration conditions on measurement, evaluation, and transfer of academic results of educational institutions under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5 at a high level in whole and in part. 2) The result of the comparison of the opinions of academic teachers in educational institutions regarding the condition of academic administration of measurement, evaluation, and transfer of academic results of educational institutions under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5, classified by position, work experience, and school size were different with the significance at .01. 3) Guidelines for academic administration regarding measurement, evaluation, and transfer of academic results of educational institutions under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office, Area 5, can be summarized as providing training to provide knowledge to school registrars. All teachers are concerned with documenting evidence. There should be a program used to issue evidence of graduation results and there should be a committee to check the accuracy of the documents.

Keywords: Academic administration in measurement, evaluation, and transfer of academic results.

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคข้อมูลข่าวสาร เพราะเชื่อว่าการศึกษาคือเป็นไปในทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544 : 3) ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่

การศึกษาและสถานศึกษา ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 ก : 32)

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และการปลูกจิตสำนึกให้รู้จักคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง และเมื่อปัจจุบัน โลกเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลให้เป็นสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น นั่นคือ การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันควรมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคน มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อม มีทักษะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเรียนเป็นผู้ที่คิดเป็น ตัดสินใจอย่างชาญฉลาด แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง รับผิดชอบต่อตนเอง หลากหลายของต่างชาติที่กำลังแพร่หลายเข้ามาในประเทศมาใช้ได้อย่างเหมาะสม และใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน รวมทั้ง นำทักษะการเรียนรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อพัฒนานักเรียนทุกคน อันเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครอง (อัครวิรินทร์ แก่นจันทร์ 2562 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งให้กระจายอำนาจการบริหารจัดการในสถานศึกษา ด้วยเจตนาที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการโดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 32)

การบริหารงานวิชาการเป็นที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการคือการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่งคือการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน (ภิญโญ สาร 2526 : 324) การบริหารกิจกรรมทุกชนิดเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุดหรือการบริหารที่ให้พลเมืองมีความรู้ มีคุณธรรม สามารถประกอบสัมมาชีพดำรงตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป (อุทัย ธรรมเตโช 2531 : 6) การบริหารวิชาการประกอบด้วยงานหลายอย่างสิ่งสำคัญของงานด้านวิชาการคือหลักสูตรเป็นตัวกำกับงานด้านวิชาการขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำในการนำไปใช้ในแต่ละสถานศึกษาจึงแตกต่างกันไป การจัดโปรแกรมการศึกษาขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่นบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งผู้เรียนด้วย (สงวน

สุทธิเลิศอรุณ 2533 : 133) ดังนั้นการบริหารงานด้านวิชาการเป็นงานที่ผู้บริหารต้องใช้ความพยายามและความสามารถอย่างมาก เพื่อน คณะผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนประสานงานการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ในกระบวนการบริหารให้การบริหารงานวิชาการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียน และการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะทำหน้าที่บริหารงานวิชาการได้อย่างสมบูรณ์จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการและเข้าใจขอบเขตของการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรและการสอน งานด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน การนิเทศการสอนและการพัฒนาบุคลากร รวมทั้งงานด้านการวัดผลและประเมินผล ปัญหาที่ประสบได้แก่ สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการตามหน้าที่ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้อย่างเต็มที่ ครูผู้สอน และผู้บริหารไม่ได้จัดการเรียนการสอนและให้การศึกษากับนักเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดตั้งสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการพิจารณาว่าผู้เรียนเกิดคุณภาพการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและมาตรฐานการเรียนรู้จะเห็นว่า การวัดและประเมินผลการเรียนนอกจากจะมีประโยชน์โดยตรงต่อผู้เรียนแล้ว ยังสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการสอนของครู และเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาด้วย ดังนั้นครูและสถานศึกษาต้องมีข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งจากการประเมินในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับอื่นที่สูงขึ้น (ทิวัตต์ มณีโชติ 2549 : 8)

สถานศึกษาในฐานะผู้ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานการวัดและประเมินผลการเรียนของผู้เรียนจึงถือเป็นตัวบ่งชี้ ถึงประสิทธิภาพตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนซึ่งดูได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยเฉพาะระดับพัฒนาการของผู้เรียนที่เริ่มพัฒนาไปตามความพร้อมในแต่ละวัยหรือพัฒนาการในระดับช่วงอายุต่างๆของผู้เรียนหากครูผู้สอนเก็บข้อมูลผลการเรียนของนักเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นอย่างยิ่งเพราะการวัดและประเมินผลตรงตามสภาพจริงของผู้เรียนแต่ละคนจะเกิดความหลากหลายในการประเมินผู้สอนทราบผลของความรู้ความสามารถและความถนัดของผู้เรียนในแต่ละคนได้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในแต่ละรายวิชาซึ่งสถานศึกษาต้อง ดำเนินการด้วยวิธีที่หลากหลายและเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดตามธรรมชาติวิชาวาระดับช่วงชั้นของผู้เรียนดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพอยู่ เสมอ สนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอนตลอดจนสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลนักเรียนอย่างหลากหลายซึ่งส่งผลให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนและยอมรับผลการประเมินตามสภาพจริงอันจะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาตนเองตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2545 : 17)

จากข้อความข้างต้น การพัฒนาบุคลากรเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลอื่น เนื่องมาจากความเจริญของวิทยาการต่างๆ ตลอดจนเทคนิคในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ที่มีความรู้ความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่อยู่เสมอ ไม่ว่าวิทยาการและหน้าที่ความรับผิดชอบจะได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียน ซึ่งส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการวัดและประเมินผลที่ถูกต้องจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่เป็นที่น่าพอใจตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาตรฐานและตัวชี้ วัดที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา การหาแนวทางพัฒนาบุคลากรด้านการวัดและประเมินผลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการวัดและประเมินผลด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้นรวมทั้งส่งผลต่อภาพรวมของสถานศึกษาด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนจนสามารถรองรับการประเมินของหน่วยงานภายนอกได้ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งผลจากการศึกษาวิจัยการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการใช้ตัดสินใจ ขยายผล สืบเสาะ สนับสนุน ปรับปรุง และ การพัฒนาบริหารจัดการ การวัดประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย เป็นข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 254 แห่ง ประกอบด้วย อำเภอเดชอุดม 94 แห่ง อำเภอบุณฑริก 50 แห่ง อำเภอนาจะหลวย 35 แห่ง อำเภอน้ำยืน 35 แห่ง อำเภอน้ำขุ่น 20 แห่ง อำเภอทุ่งศรีอุดม 20 แห่ง ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น จำนวน 508 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 254 คน ครูวิชาการ 254 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2565 :11-12)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดสถานศึกษาเป็นชั้น และการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ โดยการคำนวณขนาดของตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 40) ร้อยละ 50 จะได้ สถานศึกษาจำนวน 127 แห่ง โดยมี ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน ครูวิชาการ จำนวน 127 คน รวมทั้งสิ้น 254 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. การวัดผลและประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2. การวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3. การวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4. การวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน 5. การเทียบโอนผลการเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เอกะกุล (2551: 153-157) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองตามวิธีของ Likert โดยมีโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (ปลายเปิด) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1.การวัดผลและประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 2.การวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3.การวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4.การวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน 5.การเทียบโอนผลการเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F- test เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป ส่วนการวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สรุป วิเคราะห์นำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	127	50
1.2 ครูวิชาการ	127	50
รวม	254	100
2. ประสบการณ์การทำงาน		
2.1 น้อยกว่า 10 ปี	96	37.8
2.2 ตั้งแต่ 10 – 20 ปี	113	44.5
2.3 มากกว่า 20 ปี	45	17.7
รวม	254	100
3. ขนาดสถานศึกษา		
3.1 ขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน)	116	45.7
3.2 ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 201 – 300 คน)	104	40.9
3.3 ขนาดใหญ่ขึ้นไป (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)	34	13.4
รวม	254	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 127 คน คิดเป็น ร้อยละ 50 เป็นครูวิชาการ 127 คน คิดเป็นร้อยละ 50 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.8 เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.5 8 เป็นกลุ่มประสบการณ์การทำงานมากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.7 และเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน) จำนวน 116 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45.7 เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 201 – 300 คน) จำนวน 104 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 40.9 และเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป (นักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป) จำนวน 34 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13.4

2. สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลปรากฏดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม

การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
การวัดและประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.35	.36	มาก
การวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.24	.33	มาก
การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.29	.33	มาก
การวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน	4.30	.34	มาก
การเทียบโอนผลการเรียน	4.09	.37	มาก
รวม	4.26	.29	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการวัดและประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ($\bar{X} = 4.30$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.09$)

3. การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการทดสอบค่า t- test และการทดสอบค่า F – test จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แนวทางเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในแต่ละด้านโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ดังต่อไปนี้

4.1 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกทำให้ครูผู้สอนไม่ทราบรายละเอียดในการวัดและประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องให้ครูผู้สอนไม่ตรงวิชาเอกศึกษาระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาให้ชัดเจนและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ครูควรวัดประเมินผลผู้เรียนให้หลากหลายวิธี โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลผู้เรียนตามกลุ่มสาระและประเมินตามสภาพจริง

4.2 แนวทางการวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนสามารถเลือกกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ตัวเองสนใจ จะทำให้การวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ตามสภาพจริง ครูผู้สอนควรเน้นสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้หลากหลายในการวัดและประเมินตามสภาพจริง ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญการวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเทียบเท่ากับการวัดผลและประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในส่วนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น ครูควรมีการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามสภาพจริง ไม่ควรสร้างข้อมูลเป็นเท็จ และสามารถตรวจสอบได้

4.3 แนวทางการวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ มีการจัดอบรมครูในสถานศึกษา ในการสร้างเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีความเหมาะสมและครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนช่วยประชุมผู้ปกครองครูประจำชั้น เพื่อประสานขอความร่วมมือ ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมชั้น มีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเพื่อนร่วมชั้นด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีระยะเวลาในการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างชัดเจน

4.4 แนวทางการวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คือ จัดอบรมครูผู้สอนในการสร้างเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญการวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนเทียบเท่ากับการวัดประเมินผลด้านอื่น มีการกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน อย่างเหมาะสมตามลักษณะของผู้เรียนและตามบริบทของสถานศึกษาการวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนมีความสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครูชั้นประถมตอนต้น ฝึกอ่านเขียนให้ได้ 100 เปอร์เซ็น

4.4 แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่ละสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการการเทียบโอนผลการเรียนให้ชัดเจน กรณีนักเรียนย้ายมาเพื่อศึกษาต่อเนื่อง ศึกษาอีตแนวปฏิบัติอย่างชัดเจนตามระเบียบการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

มีการจัดอบรมคณะกรรมการการเทียบโอนผลการเรียนทุกปี เพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรายวิชาให้ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอสถานศึกษาควรมีการจัดทำแบบทดสอบการเทียบโอนผลการเรียน โดยสร้างเครื่องมือร่วมกันกับสถานศึกษาอื่น

การวัดผลและประเมินผลการเทียบโอนผลการเรียนในภาพรวม มีดังนี้ “การดำเนินงานของโรงเรียนต้องอาศัยความเข้าใจในขั้นตอนกระบวนการ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญ จะต้องติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลในภาพรวมเพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการที่จะส่งผลต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ที่สะท้อนจากผลการสอบ Pre o-net และ o-net กระบวนการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนต้องวางแผน เตรียมข้อมูล วิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามสภาพจริงที่เป็นปัญหา ตามกระบวนการ PDCA ทำให้เป็นระบบและทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมในสถานศึกษาในทุกๆด้าน” เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก งานวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน เป็นงานหลักงานหนึ่งที่สำคัญในกรอบงานวิชาการซึ่งสถานศึกษาสามารถจะนำไปตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนต้องมีการดำเนินการอยู่แล้วเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 3) พ.ศ. 2553 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 4 ในการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรม การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา จึงส่งผลให้การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับนิญา จอกแก้ว (2559 : 112-113) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมากและสอดคล้องกับรัชพงศ์ ประชารักษ์สกุล (2560 : 183) การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการการวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความ

เหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการการวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติในมากที่สุดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการ ประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เป็นการประเมินความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ทักษะการคิดที่กำหนดอยู่ในตัวชี้วัดในหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปผลการเรียนรู้ของ ผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ต่อไป การกิจของสถานศึกษาในการดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ตาม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับอุมพร ชินแสน (2559 :124) การศึกษาการพัฒนาแนวทางการ บริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สภาพที่พึงประสงค์การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติน้อยที่สุดในการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งการเทียบโอนผลการเรียนเป็นการนำผลการ เรียน ผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพ มาเทียบโอนเป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อเนื่องตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นิธยา จอกแก้ว (2559 : 112-113) สภาพการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบ โอนผลการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน การเทียบโอน ผลการเรียนน้อยสุด สอดคล้องกับ ธวัชพงศ์ ประชารักษ์สกุล (2560 : 184) ผลการศึกษางค์ประกอบ และตัวชี้วัดการบริหารจัดการการวัด ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 31 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมว่า มีความอยู่ ในระดับมาก การวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนน้อยสุด

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการต่อการศึกษาสภาพ การบริหารงานวิชาการด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ โดยรวม และรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นการเทียบโอนไม่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ รสสุคนธ์ อาจวิชัย (2559 :147-148) ผู้บริหารและครู ที่มี ตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหาร

และครู ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารและครู ที่ขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีความคิดเห็น โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับสวัสดีชัย ศรีพนมธนากร, อินวดี ดอนวิเศษ (2561 :174) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จำแนก ตามประสบการณ์สอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. แนวทางจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการกลุ่มตัวอย่าง มุ่งประเด็นไปที่ การจัดอบรมพัฒนาครูเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้โดยเน้นการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้ครูสามารถสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การวัดและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน และการเทียบโอนผลการเรียน และจัดอบรมให้ความรู้กับนายทะเบียนโรงเรียน ครูผู้สอนทุกคนเกี่ยวกับการจัดทำเอกสารหลักฐาน จัดให้มีโปรแกรมที่ใช้ในการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษาและควรมีคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร มีการพัฒนาเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลให้ได้มาตรฐานและทันสมัยอยู่เสมอ ส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถสร้างเครื่องมือที่วัดผู้เรียนได้หลากหลายวิธี และประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการบริหารงานด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนจะมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน รวมถึงเขตพื้นที่การศึกษาในการดูแลเอาใจใส่สถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา,
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา,
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 เพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2562.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ,
- เชิดเกียรติ แก้วพวง. (2563) *การพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

- ธวัชพงศ์ ประชาธิ์สกุล. (2560). *การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการการวัด ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- นิธยา จอกแก้ว. (2559). *สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,
- เพ็ญจิตร ใบปก. (2558). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด,
- เพ็ญศิริ โฉมกาย, สมศิริ สิงห์หลพและปริญญา ทองสอน. “การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ □านคุณลักษณะของบัณฑิตนักปฏิบัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก,” *Journal of Education Naresuan University*. 21,2 (เมษายน-มิถุนายน2562): 189-193. อาจิวชัย. (2560), *สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา*
- มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ราชนัน โนสปริง. (2563) *แนวทางการพัฒนาบุคลากรด้านการวัดและประเมินผลของกลุ่มโรงเรียนท่าไม้*
- วังควงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ราเมษ กลางกระโทก. (2561) *ปัญหาและแนวทางการบริหารงานวัดผลประเมินผลของโรงเรียน*
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- รุจิรา ศรีมาฤทธิ. (2560) *สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา*
- ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สวัสด์ชัย ศรีพนมธนากร, ธันวดี ดอนวิเศษ. (2561) “การศึกษาการดำเนินงานการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี.” *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 12,2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2561): 167-176.
- อัครวิรินทร์ แก่นจันทร์. (2562) *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัด*
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- อุมาพร ชินแสน. (2559) *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลประเมินผลและ*
- ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา*
- มหาสารคาม เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Alan, C.K. and Ping-Man, W. (2012). *Factors Affecting the Implementation of Curriculum* January 11, 2013. *Assessors and Technical Experts*. Australia : ILAC-G11.
- Ataç, B.A. (2012). *Foreign Language Teachers’ Attitude Toward Authentic Assessment* in *Language Teaching. The Journal of Language and Linguistic Studies*, 8(2), 7-19.

แนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี
ด้วยแผนผังการไหลของธนาคารอาคารสงเคราะห์
GUIDELINES FOR SOLVING DELAYS OF ADJUSTING ENTRIES OF
FLOW DIAGRAM OF GOVERNMENT HOUSING BANK

¹นิลัมพร บุญสร้าง และ ²ศุภสัณห์ ปรีดาวิภาต

¹Nilumporn Boonsang and ²Supasan Preedawiphat

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ประเทศไทย

The University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

¹nilumporn.b@ghb.co.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 25, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชีด้วยแผนผังการไหลของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยขั้วและกำลังใจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสายงานสาขาภูมิภาค 1 สายงานสาขาภูมิภาค 2 และสายงานสาขาภูมิภาค 3 ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ หลังจากนั้นนำหลักการ ECRS มาใช้ร่วมกับแผนผังการไหลของกระบวนการควบคุมบัญชีแยกประเภท มีขั้นตอนก่อนปรับปรุงกระบวนการทำงาน 13 ขั้นตอน หลังปรับปรุง 12 ขั้นตอน ลดลง 1 ขั้นตอน และระยะเวลาทำงานก่อนปรับปรุง 645 นาที หลังปรับปรุง 600 นาที ลดลง 45 นาที ดังนั้นควรนำหลักการ ECRS มาพัฒนาต่อในกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เกิดทักษะและความชำนาญในงาน และจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

คำสำคัญ : การปรับปรุงรายการบัญชี, แผนผังการไหล, หลักการ ECRS

¹นักศึกษา กลุ่มวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

²อาจารย์ ดร. กลุ่มวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

Abstract

The objectives of this study were to guidelines for solving delays of adjusting entries of flow diagram of Government Housing Bank. The results of the study found that Morale factors affecting the work efficiency of employees in region 1 Branch, Region 2 Branch, and Region 3 Branch of the Government Housing Bank. after that, Apply ECRS principles with a flow diagram of the ledger control process. There are steps before improving work processes 13 steps, after improving 12 steps, decreasing 1 step. And the working time before improvement was 645 minutes, after improvement 600 minutes, decreased by 45 minutes. Therefore, ECRS principles should be continuously developed and developed in other work processes. Including guidelines for developing personnel competencies to have skills and expertise in their work. and create public relations media to make work as efficient and effective as possible.

Keyword: Adjusting Entries, Flow Diagram, ECRS Principles

บทนำ

การบริหารงานในทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งมีความสำคัญมากต่อองค์กร เนื่องจากประสิทธิผลองค์กรเป็นผลสำเร็จที่เกิดจากประสิทธิผลของบุคลากรในองค์กรที่ปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ การทำงานให้บรรลุเป้าหมายในเชิงคุณภาพเชิงปริมาณหรือทำตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ซึ่งเป็นการทำให้ผลงานออกมาดี องค์กรที่บรรลุเป้าหมายมากหรือบรรลุวัตถุประสงค์มากถือได้ว่ามีประสิทธิผล ประสิทธิภาพจึงมุ่งเน้นการทำงานให้บรรลุเป้าหมายในคุณภาพและได้ปริมาณที่ต้องการนั้นคือผลสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร ซึ่งส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรในระยะยาว เพื่อให้การบริหารงานในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด (วันดี ห้วยจันทร์, 2566)

การปฏิบัติงานในแต่ละเดือนก่อนทำการปิดบัญชี ผู้ปฏิบัติงานบัญชีมีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุม กำกับ บัญชีแยกประเภทของรหัสบัญชีที่อยู่ในความรับผิดชอบของธนาคาร เมื่อพบรายการบัญชีผิดปกติ เช่น ข้อมูลคงเหลือผิดพลาด (Nature) รายการที่บันทึกเป็นรายการที่ไม่สัมพันธ์กัน บันทึกข้อมูลในระบบไม่สมบูรณ์ เป็นต้น จะดำเนินการติดต่อสื่อสาร ประสานงานทางโทรศัพท์ หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แจ้งให้สาขา ฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง ทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาข้อสรุปและแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งกำกับ ติดตามให้สาขา ฝ่ายงาน บันทึกปรับปรุงรายการบัญชีให้ถูกต้อง ทัน

ระยะเวลาตามกำหนด บางครั้งในการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจเกิดปัญหาในการสื่อสารทำความเข้าใจ ช่วงระยะเวลาในการติดต่อ การเตรียมข้อมูลในการปรับปรุงรายการ เป็นต้น ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2566)

ฝ่ายการบัญชี มีหน้าที่ความรับผิดชอบวางแผน ควบคุม กำกับ ดูแลงานบัญชีของธนาคาร โดยกำหนดนโยบายและการปฏิบัติด้านการบัญชีจัดทำและควบคุมบัญชีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน ทุน รายได้ และค่าใช้จ่าย รวมถึงดูแลเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายของธนาคาร ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาแก่ส่วนงานอื่น ๆ ของธนาคาร เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในด้านระบบบัญชี ซึ่งฝ่ายการบัญชี มีความรับผิดชอบอยู่หลายส่วนงาน ทั้งการจัดทำรายงานทางการเงินที่ต้องส่งให้กับหน่วยงานภายใน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงานและตัดสินใจควบคุมงาน รวมถึงฝ่ายการบัญชีกำหนดวิธีการแก้ไข และปรับปรุงระบบบัญชีให้มีความเหมาะสมทั้งในสำนักงานใหญ่ และสาขา เพื่อให้เป็นไปตามคู่มือปฏิบัติงาน กฎระเบียบ ประกาศ และมาตรฐานการบัญชี (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2566)

แผนภูมิกระบวนการเป็นเครื่องมือชิ้นสำคัญที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลได้อย่างละเอียด กระชับ ประกอบด้วย สัญลักษณ์ คำบรรยายและลายเส้น เพื่อบอกรายละเอียดของขั้นตอนกระบวนการผลิต เพื่อช่วยให้นักวิเคราะห์สามารถมองเห็นภาพของกระบวนการผลิตได้อย่างชัดเจนตั้งแต่ต้นจนจบ และนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งแผนภูมิที่นิยมใช้กัน ได้แก่ แผนภูมิกระบวนการทำงาน แผนภูมิกระบวนการไหล แผนภูมิการประกอบ แผนภูมิผลิตภัณฑ์พหุคูณ และแผนภูมิการเดินทาง (จันทร์ศิริ สิงห์เถื่อน, 2551)

อีกทั้งการทำงานของผู้ปฏิบัติงานจะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีขวัญและกำลังใจซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้การทำงานเกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพสูงสุด ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความตั้งใจ กระตือรือร้น และมีความเชื่อมั่นในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีวิธีการที่จะวัดหรือทำให้ทราบระดับขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน เพราะขวัญเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะบริหารงานในหน่วยงานและองค์การ ให้ประสบผลสำเร็จ และเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกระดับ ตลอดจนหัวหน้างานควรให้ความสนใจ และจะต้องพยายามสร้างขึ้นในหน่วยงาน เพราะนอกจากจะทำให้งานประสบผลสำเร็จแล้ว ยังจะทำให้งานมีประสิทธิภาพและองค์การมีความมั่นคงยิ่งขึ้นด้วย (บริสุทธิ์ อธิจิต, 2556)

ดังนั้น เพื่อให้สามารถรู้ถึงเหตุผลและปัจจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน สาเหตุของปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชีของธนาคารอาคารสงเคราะห์ และพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรให้ปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามที่องค์กรได้กำหนดไว้ อีกทั้งเพื่อให้ตอบสนองต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงานและบรรลุเป้าหมายขององค์กรเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชีด้วยแผนผังการไหลของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่ง Link แบบสอบถาม Google Form ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ คือ พนักงานสายงานสาขาภูมิภาค 1 สายงานสาขาภูมิภาค 2 และสายงานสาขาภูมิภาค 3 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ โดยมีจำนวน 1,436 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจากพนักงานของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ประกอบด้วย พนักงานสายงานสาขาภูมิภาค 1 จำนวน 105 คน พนักงานสายงานสาขาภูมิภาค 2 จำนวน 233 คน และพนักงานสายงานสาขาภูมิภาค 3 จำนวน 264 คน รวม 602 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกคำตอบได้เพียงข้อเดียว ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) โดยเลือกตอบตัวเลือกเพียงตัวเลือกเดียว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจ ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ดังนี้ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เงินเดือนหรือค่าตอบแทน ความสัมพันธ์อันดี และสภาพการทำงานและบรรยากาศในการทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่

(Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบสมมติฐาน ค่า One Way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชีด้วยแผนผังการไหลของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สามารถสรุปผลในภาพรวมได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ 36-45 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ตำแหน่งงานในปัจจุบันพนักงาน เกรด 4 – 8 ประสบการณ์ในการทำงาน 6 – 10 ปี และมีสถานภาพสมรส

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยขวัญและกำลังใจ ดังแสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยขวัญและกำลังใจ โดยรวม

ปัจจัยขวัญและกำลังใจ	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	4.53	0.53	มากที่สุด
2. ด้านการได้รับยอมรับนับถือ	4.37	0.62	มากที่สุด
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.23	0.66	มากที่สุด
4. ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน	4.24	0.66	มากที่สุด
5. ด้านความสัมพันธ์ที่ดี	4.41	0.59	มากที่สุด
6. ด้านสภาพการทำงานและบรรยากาศในการทำงาน	4.35	0.61	มากที่สุด
รวม	4.35	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยขวัญและกำลังใจในการทำงานของพนักงานสายงานสาขาภูมิภาค ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอันดับแรก คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน รองลงมา คือด้านความสัมพันธ์ที่ดี ด้านการได้รับยอมรับนับถือ ด้านสภาพการทำงานและบรรยากาศในการทำงาน ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน ดังแสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน โดยรวม

ประสิทธิภาพในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านคิดว่าการทำงานของท่านมีประสิทธิภาพ	4.48	0.59	มากที่สุด
2. ท่านคิดว่าการทำงานของท่านมีคุณภาพของงานที่เหมาะสม	4.46	0.60	มากที่สุด
3. ท่านคิดว่าการงานของท่านมีปริมาณงานเหมาะสมกับเป้าหมายของธนาคาร	4.39	0.64	มากที่สุด
4. ท่านคิดว่าการทำงานของท่านมีความรวดเร็ว	4.46	0.62	มากที่สุด
5. ท่านคิดว่าการทำงานของท่านใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า	4.50	0.60	มากที่สุด
รวม	4.46	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวม พบว่า อยู่ระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากเป็นอันดับแรก คือ ท่านคิดว่าการทำงานของท่านใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า รองลงมา คือ ท่านคิดว่าการทำงานของท่านมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ท่านคิดว่าการงานของท่านมีปริมาณงานเหมาะสมกับเป้าหมายของธนาคาร ตามลำดับ

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพในการทำงานจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานและสถานภาพ

การเปรียบเทียบความแตกต่างของประสิทธิภาพในการทำงานจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานและสถานภาพ พบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยของปัจจัยขวัญและกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสายงานสาขาภูมิภาค ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ปัจจัยขวัญและกำลังใจ	ประสิทธิภาพ			t-statistic	Sig
	(β)	(Std. Error)	(Beta)		
Constant	0.58	0.15		3.92	0.000*
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	0.37	0.05	0.33	8.00	0.000*
ด้านการได้รับยอมรับนับถือ	0.15	0.05	0.16	3.23	0.001*
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่	-0.02	0.04	-0.02	-0.46	0.645
ด้านเงินเดือนหรือค่าตอบแทน	0.05	0.04	0.06	1.41	0.158

ด้านความสัมพันธ์อันดี	0.20	0.05	0.20	3.84	0.000*
ด้านบรรยากาศในการทำงาน	0.12	0.05	0.12	2.55	0.011*
R = 0.746, R ² = 0.556, Adjust R ² = 0.552, Std. Error of the Estimate= 0.396					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์การถดถอยของปัจจัยขวัญและกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสายงานสาขาภูมิภาค ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านการได้รับยอมรับนับถือ ด้านความสัมพันธ์อันดี และด้านบรรยากาศในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานสายงานสาขาภูมิภาค ธนาคารอาคารสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ผลการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา แสดงดังภาพที่ 1-2

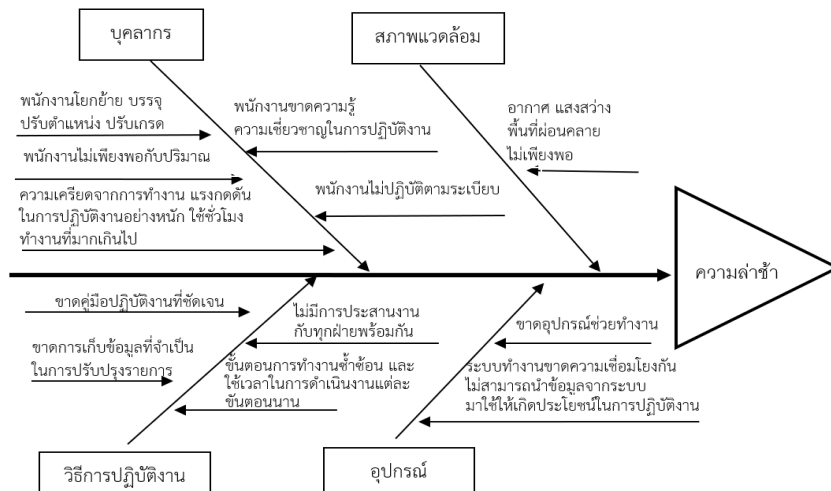
ภาพที่ 1 แผนผังการไหลกระบวนการควบคุมบัญชีแยกประเภทก่อนปรับปรุง

แผนผังการไหล								
☐ คน (Man type) ☐ วัสดุ (Material type) ☐ เครื่องจักร (Machine type) ☒ อื่นๆ (other)								
ชื่อกระบวนการ การควบคุมบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้				ไตรมาส 4/2566				
ฝ่าย ฝ่ายการบัญชี				จัดทำโดย นักบัญชี				
สถานะ ก่อนปรับปรุง				หมายเลขเอกสาร A1 หน้า 1/1				
ขั้นตอน	ชื่อกระบวนการ	เวลาเฉลี่ย (นาที)	สัญลักษณ์					หมายเหตุ
								
1	เรียกรายงานงบทดลองประจำวัน	15						
2	ตรวจสอบยอดคงเหลือและยอดเคลื่อนไหว	120						C
3	ตรวจสอบบัญชีที่มีความผิดปกติบัญชี	120						C
4	ประสานงานกับสาขาหรือฝ่ายงาน	30						
5	รับเอกสารแจ้งบันทึกปรับปรุงบัญชี	10						
6	ตรวจสอบความถูกต้องของคู่บัญชี	60						
7	บันทึกปรับปรุงบัญชีในระบบ	60						
8	ตรวจสอบความถูกต้องการบันทึกปรับปรุง	60						
9	พิมพ์ใบสำคัญบันทึกบัญชีทั่วไป	10						S
10	พิจารณาอนุมัติการปรับปรุงบัญชี	20						S
11	จัดเก็บเอกสารเข้าแฟ้มเอกสาร	10						
12	แจ้งสาขาหรือฝ่ายงานให้ทราบ	10						
13	จัดทำรายงานสรุปยอดคงเหลือ	120						
จำนวนกระบวนการ		645	5	3	0	4	1	

จากภาพที่ 1 กระบวนการปฏิบัติงานการควบคุมบัญชีแยกประเภท ผู้ศึกษานำข้อมูลกระบวนการทำงานควบคุมบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้ เขียนไว้ในรูปแบบแผนผังการไหล เป็นแผนภูมิที่ใช้บันทึกขั้นตอนการทำงานตามลำดับก่อนหลัง มีระยะเวลาเฉลี่ยก่อนปรับปรุงอยู่ที่ 645 นาที และจำนวนกิจกรรมก่อนปรับปรุง 13 กระบวนการ ประกอบไปด้วยกระบวนการปฏิบัติงานจำนวน 5 กระบวนการ กระบวนการเคลื่อนที่จำนวน

3 กระบวนการ กระบวนการตรวจสอบจำนวน 4 กระบวนการ และกระบวนการเก็บสินค้าจำนวน 1 กระบวนการ

ภาพที่ 2 ภาพกว้างปลาในการหาสาเหตุปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี

จากภาพที่ 2 สาเหตุของปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ คือ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการปฏิบัติงาน ด้านเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ และด้านสภาพแวดล้อม

7. ผลการวิเคราะห์การนำเทคนิค ECRS มาประยุกต์ปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานการควบคุมบัญชีแยกประเภท ตั้งแต่เริ่มต้นเรียกขานงานจบทดลองประจำวันจนถึงขั้นตอนการจัดทำรายงานสรุปยอดคงเหลือของแต่ละบัญชี ผลที่ได้รับหลังปรับปรุงกระบวนการทำงาน สามารถลดขั้นตอนการทำงานได้ 1 ขั้นตอน โดยนำขั้นตอนตรวจสอบยอดคงเหลือ และตรวจสอบบัญชีที่มีความผิดปกติ มารวมกัน จากเดิม 13 ขั้นตอน เป็น 12 ขั้นตอน สามารถลดระยะเวลาการทำงานได้ประมาณจำนวนเวลาเฉลี่ย 30 นาที รวมทั้งการปรับปรุงทำงานให้ง่ายขึ้น โดยนำเครื่องมือเข้ามาสนับสนุน สามารถลดระยะเวลาการทำงานได้ประมาณจำนวนเวลาเฉลี่ย 15 นาที ดังนั้นทำให้สามารถลดระยะเวลาทำงานจากมาตรฐานเดิมได้ประมาณเวลาเฉลี่ย 45 นาที จากระยะเวลาก่อนปรับปรุง 645 นาที เป็นระยะเวลาหลังปรับปรุง 600 นาที โดยแสดงผลการปรับปรุงด้วยหลักการ ECRC แสดงดังภาพที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบขั้นตอนก่อนและหลังปรับปรุง แสดงดังภาพที่ 4 และแผนผังการไหลกระบวนการควบคุมบัญชีแยกประเภทหลังปรับปรุง แสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 3 แสดงผลการปรับปรุงด้วยหลักการ ECRC

กระบวนการทำงาน	ขั้นตอนก่อนปรับปรุง	ECRS	ขั้นตอนหลังปรับปรุง
วิธีการปฏิบัติงาน	2. ตรวจสอบยอดคงเหลือและยอดเคลื่อนไหว 3. ตรวจสอบบัญชีที่มีความผิดปกติบัญชี	C การรวมกัน(Combine)	รวมขั้นตอนการทำงานให้เป็นเวลาเดียวกันได้ ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน
	9. พิมพ์ใบสำคัญบันทึกบัญชีทั่วไป 10. พิจารณานอมนิติการปรับปรุงบัญชี	S การทำให้ง่าย (Simplify)	ปรับปรุงขั้นตอนการทำงานให้ ง่ายขึ้น สะดวกขึ้น ประหยัดทรัพยากร โดยใช้เครื่องมือช่วยสนับสนุน ช่วยให้การ ทำงานรวดเร็วขึ้น

ภาพที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบขั้นตอนก่อนและหลังปรับปรุง

กระบวนการ	เวลาเฉลี่ย (นาที)	กระบวนการย่อย					รวมจำนวน กระบวนการย่อย
		ปฏิบัติงาน	เคลื่อนที่	รอคอย	ตรวจสอบ	เก็บข้อมูล	
ก่อนปรับปรุง	645	5	3	-	4	1	13
หลังปรับปรุง	600	5	3	-	3	1	12

ภาพที่ 5 แสดงแผนผังการไหลกระบวนการควบคุมบัญชีแยกประเภทหลังปรับปรุง

แผนผังการไหล								
☐ คน (Man type)	☐ วัสดุ (Material type)	☐ เครื่องจักร (Machine type)	☒ อื่นๆ (other)					
ชื่อกระบวนการ			การควบคุมบัญชีเกี่ยวกับลูกหนี้			ไตรมาส 4/2567		
ฝ่าย			ฝ่ายการบัญชี			จัดทำโดย นักบัญชี		
สถานะ			หลังปรับปรุง			หมายเลขเอกสาร B1 หน้า 1/1		
ขั้นตอน	ชื่อกระบวนการ	เวลาเฉลี่ย (นาที)	สัญลักษณ์					หมายเหตุ
								
1	เรียกรายงานงบทดลองประจำวัน	15						
2	ตรวจสอบยอดคงเหลือและความผิดปกติบัญชี	210						C
3	ประสานงานกับสาขาหรือฝ่ายงาน	30						
4	รับเอกสารแจ้งบันทึกปรับปรุงบัญชี	10						
5	ตรวจสอบความถูกต้องของคู่บัญชี	60						
6	บันทึกปรับปรุงบัญชีในระบบ	60						
7	ตรวจสอบความถูกต้องการบันทึกปรับปรุง	60						
8	พิมพ์ใบสำคัญบันทึกบัญชีทั่วไป	5						S
9	พิจารณาอนุมัติการปรับปรุงบัญชี	10						S
10	จัดเก็บเอกสารเข้าแฟ้มเอกสาร	10						
11	แจ้งสาขาหรือฝ่ายงานให้ทราบ	10						
12	จัดทำรายงานสรุปยอดคงเหลือ	120						
จำนวนกระบวนการ		600	5	3	0	3	1	

8. แนวทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหา ศึกษาทำการหาแนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยมีแนวทางเลือก 3 แนวทาง ประกอบไปด้วย แนวทางเลือกที่ 1 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรตามบทบาทหน้าที่ แนวทางเลือกที่ 2 แนวทางการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ แนวทางเลือกที่ 3 แนวทางการ

ปรับปรุงกระบวนการทำงาน และแนวทางเลือกที่ 4 แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านบัญชี เป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชีด้วยแผนผังการไหลของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า ปัจจัยข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และสถานภาพที่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการทำงานไม่แตกต่างกัน และปัจจัยขวัญและกำลังใจของพนักงานสายงานสาขาภูมิภาค 1 สายงานสาขาภูมิภาค 2 และสายงานสาขาภูมิภาค 3 ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน มี 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์อันดี ด้านการได้รับยอมรับนับถือ และด้านบรรยากาศในการทำงาน สอดคล้องกับภักจิรา วิถี (2559) ที่อธิบายถึงขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ข้าราชการทหาร สังกัดกองพันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29 อยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของชาคริสต์ เลิศเดชะจิรานนท์ (2565) พบว่าขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ ความสำเร็จในปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์อันดี และสภาพการทำงานและบรรยากาศในการทำงาน และสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าอิสระของสิขริน คุ่มพันธุ์แย้ม (2566) พบว่า ขวัญและกำลังใจในการทำงานและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของวิศวกรบริษัท ยูเทคโนโลยี จำกัด

2. สาเหตุของปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี พบว่า จากสาเหตุของปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี โดยใช้แผนภาพก้างปลา มีสาเหตุจากด้านบุคลากรจากจำนวนพนักงานไม่เพียงพอต่องานที่ได้รับ พนักงานขาดความรู้ในการปฏิบัติงาน และขาดการถ่ายทอดงาน ด้านวิธีการปฏิบัติงานจากการขาดคู่มือปฏิบัติงานที่ชัดเจน กระบวนการทำงานที่ซ้ำซ้อน และขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงาน ด้านเครื่องจักรหรืออุปกรณ์จากเครื่องมือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และระบบขาดความเชื่อมโยง ด้านสภาพแวดล้อมจากสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และจากหลักการ ECRS สามารถนำมาปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดยหาเครื่องมือช่วยลดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นออกไป รวมขั้นตอนการทำงานที่ใกล้เคียงกัน และปรับปรุงขั้นตอนการทำงานให้ง่ายขึ้น และจากการสัมภาษณ์พนักงานมีขวัญและกำลังใจในการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพในการทำงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพัฒนาสมรรถนะแต่ละคนตามบทบาทหน้าที่ เพิ่มทักษะความรู้ความเข้าใจในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3. แนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี พบว่า ผลการศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงกระบวนการด้วยแผนผังการไหล ร่วมกับหลักการ ECRS เข้ามาประยุกต์ใช้ในการหาแนวทางแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชี สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงานได้ 1 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนตรวจสอบยอดคงเหลือและตรวจสอบบัญชีที่มีความผิดปกติรวมกัน จากเดิม 13 ขั้นตอน เป็น 12 ขั้นตอน สามารถลดระยะเวลาการทำงานได้ประมาณจำนวนเวลาเฉลี่ย 30 นาที รวมทั้งการปรับปรุงงานให้ง่ายขึ้น โดยนำเครื่องมือเข้ามาสนับสนุน สามารถลดระยะเวลาการทำงานได้ประมาณจำนวนเวลาเฉลี่ย 15 นาที ดังนั้นทำให้สามารถลดระยะเวลาทำงานจากมาตรฐานเดิมได้ประมาณเวลาเฉลี่ย 45 นาที จากระยะเวลาก่อนปรับปรุง 645 นาที เป็นระยะเวลาล้างปรับปรุง 600 นาที สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชพันธ์ อินเี่ยมและคณะ (2566) พบว่าภายหลังปรับปรุงกระบวนการผลิต สามารถลดเวลาในกระบวนการขนย้ายขวดพลาสติก จากเวลา 3.75 นาที ลดลงเหลือ 3.21 นาที คิดเป็น 14.22 เปอร์เซ็นต์ และลดระยะทางการเคลื่อนที่จาก 38 เมตร ลดลงเหลือ 32.23 เมตร คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ 15.21 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้ยอดการผลิตเพิ่มจาก 39,202 ชิ้น ต่อเดือน เป็น 46,632 ชิ้นต่อเดือน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณดา แซ่เล่า และคณะ (2566) อธิบายว่าการปฏิบัติงานมีความล่าช้าและซ้ำซ้อน ส่งผลกระทบไปยังแผนกที่จะดำเนินขั้นตอนถัดไป จากปัญหาดังกล่าวได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาทฤษฎีผังงาน และแผนภูมิการไหลของการทำงาน แผนกตัวแทนดูแลพิธีการศุลกากรเข้า หลังจากนั้นได้นำแผนผังก้างปลาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหาแนวทางแก้ไขปัญหา และปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานด้วยหลักการ ECRS สามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานให้แผนกได้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาความล่าช้าในการปรับปรุงรายการบัญชีด้วยแผนผังการไหลของธนาคารอาคารสงเคราะห์ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามีดังนี้

1. ธนาคารควรทบทวนและปรับปรุงกระบวนการทำงานหรือหากมีการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญให้นำเสนอพิจารณาทันที เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการดำเนินงานในปัจจุบัน และมุ่งเน้นนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น
2. การปรับขนาดสาขาให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พิจารณาจัดประเภทสาขา การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดประเภทสาขา และอัตรากำลังสาขาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับงานและเป้าหมายของธนาคาร
3. ธนาคารควรให้ความสำคัญกับพนักงานอย่างทั่วถึง โดยการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานธนาคาร ส่งเสริมความก้าวหน้าของผู้มีศักยภาพสูงในธนาคาร เพื่อรับหน้าที่ในตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับความสามารถอย่างเป็นธรรม อบรมให้เกิดความชำนาญเฉพาะทางที่จำเป็นต่อการทำงาน ในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านธุรกิจ
4. ควรนำหลักการ ECRS มาศึกษาต่อในกระบวนการทำงานภายในธนาคาร เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงกระบวนการทำงาน ให้สามารถมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น รวมถึงการประเมินและติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดในช่วงแรกของการปรับเปลี่ยนขั้นตอนการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

จันทร์ศิริ สิงห์เลื่อน. 2551. *การวิเคราะห์กระบวนการ*. สืบค้น

จาก: http://pirun.ku.ac.th/~fengcsr/courses/2008_01/206341/ch8.pdf. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2566.

ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2566). *รายงานการพัฒนาความยั่งยืน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ประจำปี 2565*. สืบค้นจาก <https://www.ghbank.co.th>. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2566.

_____. (2566). *รายงานประจำปี 2565*. สืบค้นจาก <https://www.ghbank.co.th>. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2566.

บริสุทธิ์ อธิจิต. (2556). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจชั้น ประทวน จังหวัด นครสวรรค์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วันดี ห้วยจันทร์. (2566). *ขวัญและกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัด สำนักงานศาลยุติธรรม. วารสารโครงการทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และ บริหารธุรกิจ*. หน้า 1-13. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นจาก <http://www.mpa-mba.ru.ac.th/images/Project/bangkok017/6417952042.pdf>. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2566.

ชัชชนันท์ อินเยี่ยม และคณะ. (2566). *การปรับปรุงกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์ขวดพลาสติกเพื่อเพิ่ม ผลผลิต กรณีศึกษา บริษัท ขวดพลาสติก จำกัด. วารสารวิชาการเทพสตรี I-TECH*. 18 (1), 77 - 85.

ชาคริสต์ เลิศเดชะจิรานนท์. (2565). *การใช้อำนาจทางการบริหารที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภักจิรา วิถี. (2559). *ขวัญกำลังใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการทหาร สังกัดกอง พันทหารราบที่ 1 กรมทหารราบที่ 29*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

วรรณรดา แซ่เล่าและคณะ. (2566). *การลดความสูญเสียเปล่าขั้นตอนการขนถ่ายสินค้าออกจากคลังสินค้า ด้วยหลักการ ECRS กรณีศึกษา: แผนกตัวแทนดูแลพิธีการศุลกากรขาเข้า บริษัท เอปซี จำกัด. วารสารสถาบันวิจัยพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. 8(1), 160 – 170.

สินธิ์น คุ่มพันธุ์แย้ม. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของวิศวกร บริษัท ยูแทคไทย บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล*.

การพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย
DEVELOPMENT OF TRAFFIC SYSTEMS FOR SUSTAINABLE
REDUCTION OF ROAD ACCIDENTS IN KOH SAMI

¹พงศ์ศักดิ์ บุญมาศ, ²ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี, ³สมเกียรติ สายธนู และ ⁴อภิวัดน์ สมาริ

¹Pongsak Boonmas ²Thaweesak Putsukee, ³Somkiat Saithanoo
and ⁴Apiwat Samati

มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

Thaksin University, Thailand.

¹621998017@tsu.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อบูรณาการการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) เพื่อประเมินผลรูปแบบการพัฒนาจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบล จำนวน 387 คนและการประชุมระดมความคิดในกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการบริหารงานอำเภอเกาะสมุย จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย การเป็นอาสาสมัครจราจรซึ่งสามารถมีกิจกรรมหลากหลาย เช่น การจำกัดความเร็ว การตรวจการร่วมกับตำรวจเพื่อบังคับใช้

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

² อาจารย์ ดร.สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ

กฎหมาย โดยการทำงานร่วมกับตำรวจในการตรวจวัดความเร็ว ตรวจระดับแอลกอฮอล์ในลมหายใจ การใช้เครื่องบันทึกวิดีโอในรถสายตรวจ การมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ตกเป็นเหยื่อของอุบัติเหตุจราจรเริ่มจากการสร้างภาคีเครือข่ายด้วยการใช้สถิติข้อมูลผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรมาเป็นจุดเริ่มต้น เชื่อมด้วยข้อมูลที่เป็นสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ เช่น หมวก เมา หรือจุดเสี่ยง พื้นผิวถนนส่วนสำคัญประกอบด้วย คือ ความมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย การประสานงานที่ดี และติดตามด้วยข้อมูลอย่างต่อเนื่อง รูปแบบฯ นี้สามารถลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรลงได้ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับบริบทเป้าหมาย และศักยภาพของหน่วยงานในแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ : การพัฒนา, ระบบจราจร, ลดอุบัติเหตุ

Abstract

Research Development of Traffic Systems for Sustainable Reduction of Road Accidents in Koh Sami. The objectives are 1) to develop a traffic system model to reduce accidents sustainably in Koh Samui. Surat Thani Province 2) To integrate participation in driving the traffic system development model to reduce accidents sustainably in Koh Samui. Surat Thani Province 3) To evaluate the traffic system development model to reduce accidents sustainably in Koh Samui. Surat Thani Province The researcher conducted a qualitative and quantitative study. A sample group of 387 people living in the subdistrict area and a brainstorming meeting among a sample group of 20 people in the Koh Samui District Administrative Committee. The tools used were interviews and questionnaires created by the researcher. Data were collected in September. Analyzed using descriptive statistics. and analyze content data. The results of the research Development of Traffic Systems for Sustainable Reduction of Road Accidents in Koh Sami. Become a traffic volunteer, which can involve a variety of activities, such as setting speed limits. Joint inspections with the police to enforce the law By working with the police to measure speed. Check breath alcohol level. Using video recorders in patrol cars Participation in pushing policy Especially the group of victims of traffic accidents began by creating network partners using traffic accident death statistics as a starting point. Connected with information that causes accidents, such as helmets, drunk driving, or risky points. An important part of the road surface consists of the participation of network

partners. good coordination and continuously monitor with data. This model can reduce the death rate from traffic accidents. and can be applied to other areas This will depend on the context, goals, and potential of the agencies in each area.

Keywords: Development., Traffic System., Accident Reduction.

บทนำ

ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก จากรายงานขององค์การอนามัยโลก ด้านความปลอดภัยทางถนนใน 178 ประเทศ ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2552 ทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนประมาณ 1.3 ล้านคน และมีผู้บาดเจ็บหรือพิการประมาณ 20-50 ล้านคน ซึ่งตัวเลขดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสูญเสียที่คนทั้งโลกกำลังเผชิญและจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น หากยังไม่เร่งหาแนวทางป้องกัน ดังนั้นในการประชุมองค์การสหประชาชาติด้านความปลอดภัยทางถนน (UN Ministerial conference on road safety) ได้มีประกาศจะยกระดับความปลอดภัยทางถนนเป็นวาระสำคัญและมีเป้าหมายลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลงครึ่งหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2563 อุบัติเหตุทางถนนนับเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก จากการรายงานขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ปี 2018 พบว่า ปัจจุบันจำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนถนนทั่วโลกเพิ่มขึ้นจาก 1.25 ล้านคน เป็น 1.35 ล้านคนต่อปี ในช่วงเพียงสามปีที่ผ่านมา ซึ่งเท่ากับวันละ 3,700 คน มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้เสียชีวิตจากการชนบนถนนเป็นผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ รถจักรยานและคนเดินถนน (Vulnerable road users)

ด้วยพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2560 มาตรา 5 กำหนดให้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลและหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้ มีคำสั่ง ที่ 62/2561 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2561 แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้น เพื่อศึกษาวิเคราะห์และจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ให้สอดคล้องรองรับกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558-2564) นโยบาย

รัฐบาล นโยบายประเทศไทย 4.0 และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นจากข้าราชการตำรวจทุกหน่วยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสำนักงานตำรวจแห่งชาติครบถ้วนตามกระบวนการและขั้นตอนของการจัดทำยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ 2) การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกยุทธธรรมทางอาญา และการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม 3) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน และ 4) การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยกำหนดการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ แบ่งเป็น 4 ระยะ ๆ ละ 5 ปี เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายให้ ประชาชน สังคม และประเทศชาติ มีความมั่นคง ปลอดภัย และความสงบสุขอย่างยั่งยืน (ยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ตามที่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่ พ.ศ. 2561

จากการดำเนินงานป้องกันผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งเกาะสมุยมีพื้นที่กว้างประมาณ 21 กิโลเมตรและยาวประมาณ 25 กิโลเมตร มีถนนสายหลักรอบเกาะยาวประมาณ 50 กิโลเมตร และมีถนนสายรองเชื่อมโยงไปยังอำเภอต่างๆ เชื่อมโยงไปตามหมู่บ้าน รีสอร์ทและสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งเกาะสมุยเป็นเมืองท่องเที่ยว ทำให้มีผู้มาเยือนเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ธุรกิจให้เช่ารถจักรยานยนต์จึงมีมากซึ่งยังขาดประสิทธิภาพในเรื่องการให้บริการ และมาตรการการให้คำแนะนำเรื่องวินัยในการขับขี่ รวมทั้งมาตรการการป้องกันความปลอดภัยและแนะนำในการบังคับใช้กฎหมายกับนักท่องเที่ยว ซึ่งในเขตพื้นที่ตำบลบ่อผุด ตำบลอ่างทอง อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีสถิติการเกิดอุบัติเหตุตลอดทั้งปี สถิติตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 – กันยายน 2561 มีผู้บาดเจ็บ 3,412 ราย เสียชีวิต 52 ราย และ ตั้งแต่ตุลาคม 2561- เมษายน 2562 มีผู้บาดเจ็บ 1,858 ราย เสียชีวิต 21 ราย โดยจากการดำเนินงานได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันการบาดเจ็บทางท้องถนนในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย ตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและแรงสนับสนุนทางสังคมซึ่งจะนำไปใช้พัฒนาพฤติกรรมในการขับขี่ปลอดภัยเพื่อดำเนินงานขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอขวดอุบัติเหตุทางถนน ลดลงร้อยละ 50 ภายในปี 2565 สู่การดำเนินงานรูปแบบการลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนต่อไป จึงเป็นที่มาของการวิจัยการพัฒนาแบบจำลองเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. เพื่อบูรณาการการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ทำใบอนุญาตขับชีรรถจักรยานยนต์ และรถยนต์ ใน 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย ตำบลตลิ่งงาม ตำบลหน้าเมือง ตำบลมะเร็ด ตำบลบ่อผุด ตำบลแม่น้ำ อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 11,945 คน (ข้อมูล: สำนักงานขนส่งสุราษฎร์ธานี.2565) กลุ่มตัวอย่าง 387 คน ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาจากผู้ประกอบการเช่ารถ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มประชาชนทั่วไป และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ผู้ใช้รถใช้ถนน ในพื้นที่อำเภอกะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิดของการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ซึ่งเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ของสภาพการณ์แก้ปัญหาอุบัติเหตุ เป็นการกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ อย่างเป็นระบบแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ผู้วิจัยจึงได้แนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดเป็นกรอบวิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามรูปแบบการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) รูปแบบการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย

3.3 แบบประเมินประสิทธิภาพพระบวรจารเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย

3.4 แบบสอบถามความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาระบบบวรจารเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการทดสอบค่า t-test และการทดสอบค่า F- test เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เพศชาย จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 เพศหญิง จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 มีอายุ ไม่เกิน 20 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.06 อายุ 21 - 30 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.16 อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.83 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.73 มีอาชีพ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 42.64 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 33.85 ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.79 เกษตรกรรม จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.27 รับจ้างทั่วไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.46 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 181 คิดเป็นร้อยละ 46.77 มัธยมศึกษา จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 28.68 ประถมศึกษา จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.63 ปริญญาโท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.85 ปริญญาเอก จำนวน 8 คิดเป็นร้อยละ 2.07 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 87คน คิดเป็นร้อยละ 22.48 ระยะเวลาที่อาศัย 11 – 20 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 21.19 ระยะเวลาที่อาศัย 41 – 50 ปีจำนวน 76คน คิดเป็นร้อยละ 19.64 ระยะเวลาที่อาศัย 21 – 30 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.76 ระยะเวลาที่อาศัย 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.94 ระยะเวลาที่อาศัย 31 - 40 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.99 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์กิจกรรมองค์กรการเรียนรู้ เพื่อให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดการระบบลดอุบัติเหตุ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ (= 3.72, S.D. = 0.91) ปัจจัยด้านบุคคล ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 1.04) ด้านสื่อสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.00) และปัจจัยสภาพแวดล้อมอันตราย ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.02)

2.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.91) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาด้านเศรษฐกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก อาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนจากการใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.96) รองลงมาได้แก่ การเกิดอุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิต การบาดเจ็บและพิการของประชาชน ซึ่งมีแนวโน้มสูงต่อตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.87) ส่วนแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเข้าเป็นภาคีอนุญาตว่าด้วยการจราจรทางถนน ต้องมีแนวทางปฏิบัติตามหลักสากลปัจจุบัน การจราจรยังเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.94)

2.2 ปัจจัยด้านบุคคล โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$ S.D. = 1.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานหลักทุ่มเทในการให้ความรู้ เกี่ยวกับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน โรงเรียน หรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อนำความรู้การเกิดอุบัติเหตุทางถนนจนทำให้มีคนเจ็บ พิการ เสียชีวิตจากการไม่สวมหมวกไปถ่ายทอดบอกต่อทุกภาคส่วนให้เห็นความสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.93) รองลงมาได้แก่ จัดการฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์ การปลูกจิตสำนึกผ่านสถานประกอบการและของความร่วมมือสถานประกอบการทุกแห่งให้ปฏิบัติตามกฎจราจรและความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.97) โครงการการอบรม โดยให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกี่ยวกับองค์ประกอบของการขับขี่ ได้แก่ บุคคล ยานพาหนะ และสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกแห่งความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 1.24)

2.3 ปัจจัยสภาพแวดล้อมอันตราย โดยรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.02) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ดำเนินการตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของกลุ่มคน ชุมชน บุคคล องค์กร วัฒนธรรม และความเชื่อของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.98) รองลงมาได้แก่ การให้วางแผนแก้ไขปัญหา ที่สอดคล้องกับปัจจัยสาเหตุที่วิเคราะห์พบ โดยสอดคล้องวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ความเชื่อ และวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.95) ส่วนสภาพแวดล้อม ก่อนเดินทาง สิ่งที่รณรงค์ก็คือ การจดหมายเลขข้างรถ ทะเบียนรถ ตรวจสอบสภาพของล้อรถ การประกันภัย และอุปกรณ์ป้องกันภัยต่าง ๆ เช่น ค้อนทุบกระจก สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐาน ในการช่วยกันเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังภาคประชาชนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 1.23)

2.4 ด้านสื่อสารสนเทศ โดยรวมค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$ S.D. = 1.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การสร้างและจัดการความรู้และพัฒนาระบบสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.91) รองลงมาได้แก่ การจัดระบบสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ ทะเบียนผู้ปฏิบัติการ ยานพาหนะ และการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.99) ส่วนดำเนินการระบบด้านจราจร และขนส่งการนำเอาเทคโนโลยีทางด้านสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคม มาช่วยปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 1.10)

3. ผลการวิเคราะห์พัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย แบบเสริมพฤติกรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 1.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ร่วมพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 1.00) รองลงมา ได้แก่ ร่วมพลังสร้างเป้าหมาย ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.04) ร่วมรวมพลังปลูกจิตสำนึก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.04) ร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 1.00) ร่วมสร้างความตระหนัก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.02) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนา ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 1.06) ส่วนร่วมเผยแพร่สู่มวลชน ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.07)

3.1 ร่วมสร้างความตระหนัก โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ขับขี่ทราบ เข้าใจ เคารพ วินัยในการจราจร และปฏิบัติตามกฎจราจร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 1.08) รองลงมา ผู้ขับขี่ต้องตระหนักการมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ไม่ดื่มสุรา ไม่ทานยาที่มีฤทธิ์กดประสาท ในขณะที่ขับขี่ยานพาหนะ ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 1.01) ส่วนมีการสร้างความตระหนัก ผู้ขับขี่ชาวต่างชาติที่มีใบอนุญาตขับขี่สากล จึงจะได้รับอนุญาตให้ขับขี่ยานพาหนะในเกาะสมุย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.08)

3.2 ร่วมรวมพลังปลูกจิตสำนึก โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ยานพาหนะต้องมีส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ ตามที่กระทรวงคมนาคมกำหนด เช่น ระบบห้ามล้อ แตรสัญญาณไฟส่องสว่าง ไฟสัญญาณ ที่פקเท้า เป็นต้น อยู่ในสภาพสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.99) รองลงมา สถานประกอบการให้บริการรถเช่า ต้องไม่นำยานพาหนะมาบริการให้เช่ากับ ผู้ขับขี่ชาวต่างชาติที่ไม่มีใบอนุญาตขับขี่สากล ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 1.00) ส่วนมีการร่วมพลังสร้างเป้าหมายสถานประกอบการให้บริการรถเช่า ต้องนำรถเข้าตรวจสอบสภาพตามกำหนดระยะเวลา และมาตรฐานของกรมการขนส่งทางบก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 1.02)

3.3 ร่วมพลังสร้างเป้าหมาย โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา วิเคราะห์จุดเสี่ยงอันตราย เพื่อสร้างแผนที่จุดเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.88) รองลงมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมคุณภาพวัสดุก่อสร้างให้ถูกต้องตรงตามมาตรฐานงานก่อสร้างถนนของกรมทางหลวง ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 1.04) ส่วนพื้นที่ถนน ต้องกำหนดช่วงเวลาและบริเวณ ที่ผ่อนผันให้ขายสินค้าบนทางเท้าและบนผิวการจราจรมีการขยายเขตทางของถนนให้กว้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 1.19)

3.4 ร่วมพัฒนา โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร่วมพัฒนายานพาหนะที่นำ มาบริการให้เช่า ต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามตำแหน่งด้วยดาวเทียม (GPS Tracker) เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมขับขี่ ตำแหน่ง เส้นทางความเร็ว เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.92) รองลงมา มีข้อความทั้งภาษาไทย อังกฤษ บนป้ายเครื่องหมายจราจร เพื่อสื่อความให้เข้าใจตรงกัน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.98) ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนา ติดตั้งป้ายเครื่องหมายนำทางแสดงสภาพหรือลักษณะของถนน เพื่อเตือนหรือแนะนำทางจราจร ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.10)

3.5 ร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์ วงจรปิด (Closed Circuit Television) และ

กล้องจับความเร็ว (Speed Camera) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 1.01) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องแต่งตั้งกระบอกแจ้งจราจร บริเวณข้างทาง และจุดเสี่ยงอันตรายเพื่อเพิ่มระยะการมองเห็น ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.95) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างหรือไฟกระพริบเพิ่มเติม บริเวณจุดเสี่ยงอันตราย ทางแยกทางต่างระดับ ทางลาดชัน ทางโค้งรัศมีแคบ รวมทั้งเขตชุมชนที่มีการใช้ทางเวลากลางคืน ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 1.00)

3.6 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนา โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการจัดระเบียบการจราจรให้เหมาะสมกับสภาพถนนและการจราจร เช่น ยกเลิกการจอดแบบสลั่วนักวัน เป็น ห้ามจอดรถทุกชนิดตลอดแนว ในบางเส้นทางหรือบางเวลา ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 1.00) สร้างมาตรการทางสังคมของการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุม/ภาคีเครือข่าย/ข้อตกลงชุมชน เพื่อความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.95) มีการจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ระบบสารสนเทศด้านความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 1.04)

3.7 ร่วมเผยแพร่สู่มวลชน โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานประกอบการให้บริการรถเช่าร่วมเผยแพร่ ต้องแจกคู่มือการขับขี่ และจัดทำแผ่นพับหรือบอร์ดแสดงข้อมูลสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย ให้กับผู้ใช้บริการรถเช่า ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.95) เพิ่มการสื่อสารระบบสารสนเทศ บุคลากรตำรวจจราจร หรือ รับบุคคลเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานด้านความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.02) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎการจราจรที่ควรทราบ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น บาร์โค้ด 2 มิติ (QR Code) หรือ Video Clip ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.07)

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนากระบวนจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย 5 มิติ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 1.06) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้องค์ความรู้และประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.94) รองลงมาด้านการบังคับใช้กฎหมาย ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.89) ด้านการประเมินผลระบบสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.08) ด้านระบบการบริการ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.17) ด้านวิศวกรรมจราจร ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 1.16)

5. ผลการตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนากระบวนจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $\bar{X} = 4.65$, $\bar{X} = 4.74$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า มีค่าเฉลี่ยของความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์มากที่สุด คือ ด้านนักวิเคราะห์และวิจัย ($\bar{X} = 4.52$, $\bar{X} = 4.5$, $\bar{X} = 4.53$) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นว่ารูปแบบการพัฒนากระบวนจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย สามารถนำไปใช้ในลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนและทำให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างมาก

6. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ของตัวแปรทั้งหมดในภาพรวมเกือบทุกคู่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า

ความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.813 ถึง 0.940 ซึ่งความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของตัวแปรสังเกตได้แต่ละกลุ่มทุกคู่ มีค่าความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความสัมพันธ์สูงกว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกกลุ่มเล็กน้อย

7. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืน ในเกาะสมุย มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (A2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .233 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .055 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ปรับปรุง (R^2_{adj}) เท่ากับ .051 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE_{est}) เท่ากับ 9.382 การพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ด้านปัจจัยส่วนบุคคลสามารถพยากรณ์ตัวแปรปัจจัยการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ได้ร้อยละ 51.00 ซึ่งจากปัจจัยทั้งหมดพบว่า มีด้านปัจจัยส่วนบุคคล (A2) สามารถทำนายการดำเนินงานระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ได้ร้อยละ 55 ($R^2 = .055$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อปรับค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ที่มีค่าเท่ากับ 9.382 ($SE_{est} = 9.382$) พบว่า กิจกรรมองค์กรการเรียนรู้ ปัจจัยด้านบุคคล (A2) สามารถทำนายการดำเนินงานระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ได้ถึงร้อยละ 51 ($R^2_{adj} = .051$) ส่วนอีกร้อยละ 49.00 เกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่นที่ไม่มีนัยสำคัญในการพยากรณ์

8. จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน พบว่า การแก้ไขปัญหาการจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุ จำเป็นต้องมีการเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมาย การปรับปรุงวิศวกรรมจราจร สร้างแหล่งเรียนรู้ สร้างกระแส และความตระหนักพฤติกรรมของผู้ขับขี่ plugged สำนัก การป้องกันอุบัติเหตุจราจรแก่ชุมชน เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ขับขี่ ซึ่งในปัจจุบันแนวโน้มที่มีการพัฒนาด้านท่องเที่ยว ส่งผลให้ทั้งนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวภายในเกาะสมุย และผู้ประกอบการเช่ารถ ก็มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีปริมาณการใช้รถบนท้องถนนเพิ่มมากขึ้น และประเด็นสำคัญจากการใช้รถของนักท่องเที่ยวที่พบมากจากปัญหา คือ การที่นักท่องเที่ยวไม่คุ้นเคยกับถนนในพื้นที่เกาะสมุย ซึ่งก้าวต่อไปของการแก้ไขปัญหาในภาพรวม คือ การแก้ไขให้องค์ความรู้ตัวบุคคล คือ แก้ไขพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน ซึ่งหมายถึง การบังคับใช้กฎหมาย การสื่อสารเพื่อลดความเสี่ยง และการณรงค์ประชาสัมพันธ์ องค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน/ภาคีเครือข่ายฯ และการรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกในการเคารพกฎจราจร การใช้ถนนร่วมกัน” ซึ่งการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย ด้านการบังคับใช้กฎหมาย การตั้งด่านตรวจของตำรวจ (ร้อยละ 85.0) ด้านวิศวกรรมจราจร การขยายพื้นที่ถนน (ร้อยละ 80.0) สภาพแวดล้อมอันตราย การทำลูกระนาดบนถนนที่เป็นจุดเสี่ยง (ร้อยละ 79.0)

อภิปรายผล

วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกิจกรรมองค์กรการเรียนรู้ เพื่อให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการระบบลดอุบัติเหตุ ใน 4 ประเภท โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 1) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนจากการใช้รถใช้ถนนอย่างพลอดภัย การเกิดอุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียชีวิต การบาดเจ็บและพิการของประชาชน ซึ่งในส่วนแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายจราจรเข้าเป็นภาคีสัญญะว่าด้วยการจราจรทางถนน ต้องมีแนวทางปฏิบัติตามหลักสากล ปัจจุบัน การจราจรยังเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพแข่งขันทางเศรษฐกิจ เสริมสร้างการลงทุนและการจ้างงานในพื้นที่ จนเกิดเป็นเมืองที่เติบโตอย่างมั่นคง ยั่งยืน การใช้ชีวิต กระตุ้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์กระทรวงคมนาคม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ หน่วยงานหลักทุ่มเทในการให้ความรู้ เกี่ยวกับบุคคล กลุ่มคน ชุมชน โรงเรียนหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อนำความรู้จากการเกิดอุบัติเหตุทางถนน จนทำให้มีคนเจ็บ พิกัด เสียชีวิตจากการไม่สวมหมวก ไปถ่ายทอดบอกต่อทุกภาคส่วนให้เห็นความสำคัญ ในการป้องกัน มีจัดการฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์ การปลูกจิตสำนึกผ่านสถานประกอบการและของความร่วมมือสถานประกอบการทุกแห่งให้ปฏิบัติตามกฎจราจรและความปลอดภัย โครงการการอบรม โดยให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกี่ยวกับองค์ประกอบของการขับขี่ ได้แก่ บุคคล ยานพาหนะ และสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกแห่งความปลอดภัยของบุคคลและความบกพร่องผิดปกติของบุคคล 3) ปัจจัยสภาพแวดล้อม อันตราย ได้แก่ จากตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของกลุ่มคน ชุมชน บุคคล องค์กร วัฒนธรรม และความเชื่อของท้องถิ่น มีการให้วางแผนแก้ไขปัญหา ที่สอดคล้องกับปัจจัยสาเหตุที่วิเคราะห์พบ โดยสอดคล้องวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ความเชื่อ และวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ก่อนเดินทาง สิ่งที่รณรงค์ก็คือ การจดหมายเลขขั้วรถ ทะเบียนรถ ตรวจดูสภาพของล้อรถการประกันภัยและอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ เช่น ค้อนทุบกระจก สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะพื้นฐาน ในการช่วยกันเป็นเครือข่ายเฝ้าระวังภาคประชาชน 4) ด้านสื่อสารสนเทศ ได้แก่ การสร้างและจัดการความรู้และพัฒนาระบบสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด การจัดระบบสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการทะเบียนผู้ปฏิบัติการ ยานพาหนะ และการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานต่าง ๆ ในดำเนินการระบบด้านจราจร และขนส่งการนำเอาเทคโนโลยีทางด้านสารสนเทศและการสื่อสารโทรคมนาคม มาช่วยปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับวรรณกรรมทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยของศุภรัตน์ วรสุข (2551 : 61-63) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจราจรขับขี่รถจักรยานยนต์ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแสนสุข ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนมีพฤติกรรมการ

ป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่อยู่ในระดับดีที่สุด คือ เคยฝ่าฝืนสัญญาณไฟจราจร (ฝ่าไฟแดง) รองลงมาคือ เคยขับรถจักรยานยนต์ในบริเวณที่ห้ามจอด (ขาวแดง) ส่วนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุที่ต่ำที่สุด คือ ให้นั่งซ้อนท้ายสวมหมวกนิรภัย 2) ประชาชนส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการสวมหมวกนิรภัยป้องกันอุบัติเหตุจากการขับรถจักรยานยนต์ และผลงานวิจัยของกาญจนา เลิศวุฒิ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุจากรถถนนโดยการมีส่วนร่วมของพหุภาคีเครือข่าย จังหวัดลำพูน โดยวิเคราะห์ข้อมูลผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากรถ ลงพื้นที่สำรวจจุดเสี่ยง ประชุมหาแนวทางแก้ไขปัญหามอบหมายภารกิจการแก้ไขด้านวิศวกรรมจราจร ปรับปรุงถนน สิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายบริการแพทย์ฉุกเฉิน และติดตามและประเมินผล ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการเสียชีวิต 3 ฐาน ถูกต้อง ครบถ้วน ใช้ข้อมูลวิเคราะห์สาเหตุการเสียชีวิต สามารถนำไปใช้การวางแผนระบุมাত্রการการป้องกันอุบัติเหตุให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ การพัฒนารูปแบบโดยการมีส่วนร่วมทีมเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่การวางแผนลงมือปฏิบัติ ประเมินผลการสะท้อนข้อมูลกลับ และมีการถ่ายโอนศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ 1669 ไปไว้ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ผลลัพธ์ที่ได้ คือลดอัตราการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากรถลงร้อยละ 18.49 อัตราตายลดลงจาก 36.41 ต่อแสนประชากร เป็น 26.32 ต่อแสนประชากร ข้อเสนอแนะพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลการบาดเจ็บและเสียชีวิต แก้ไขจุดเสี่ยง และสิ่งแวดล้อม เพื่อการใช้ประโยชน์กำหนดแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหามอบหมายภารกิจการแก้ไขด้านวิศวกรรมจราจร ปรับปรุงถนน สิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายบริการแพทย์ฉุกเฉิน และติดตามและประเมินผล ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการเสียชีวิต 3 ฐาน ถูกต้อง ครบถ้วน ใช้ข้อมูลวิเคราะห์สาเหตุการเสียชีวิต สามารถนำไปใช้การวางแผนระบุมাত্রการการป้องกันอุบัติเหตุให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ การพัฒนารูปแบบโดยการมีส่วนร่วมทีมเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่การวางแผนลงมือปฏิบัติ ประเมินผลการสะท้อนข้อมูลกลับ และมีการถ่ายโอนศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ 1669 ไปไว้ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ผลลัพธ์ที่ได้ คือลดอัตราการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากรถลงร้อยละ 18.49 อัตราตายลดลงจาก 36.41 ต่อแสนประชากร เป็น 26.32 ต่อแสนประชากร ข้อเสนอแนะพัฒนาระบบการเก็บข้อมูลการบาดเจ็บและเสียชีวิต แก้ไขจุดเสี่ยง และสิ่งแวดล้อม เพื่อการใช้ประโยชน์กำหนดแนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหามอบหมายภารกิจการแก้ไขด้านวิศวกรรมจราจร ปรับปรุงถนน สิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายบริการแพทย์ฉุกเฉิน และติดตามและประเมินผล ใช้ระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลการเสียชีวิต 3 ฐาน ถูกต้อง ครบถ้วน ใช้ข้อมูลวิเคราะห์สาเหตุการเสียชีวิต สามารถนำไปใช้การวางแผนระบุมাত্রการการป้องกันอุบัติเหตุให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ การพัฒนารูปแบบโดยการมีส่วนร่วมทีมเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน ดำเนินกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่การวางแผนลงมือปฏิบัติ ประเมินผลการสะท้อนข้อมูลกลับ และมีการถ่ายโอนศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ 1669 ไปไว้ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

2. ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย แบบเสริมพฤติกรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1) ร่วมสร้างความตระหนัก ได้แก่ ผู้ขับขี่ทราบเข้าใจ เคารพ วินัยในการจราจร และปฏิบัติตามกฎจราจร ผู้ขับขี่ต้องตระหนักการมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว ไม่ดื่มสุรา ไม่ทานยาที่มีฤทธิ์กดประสาท ในขณะที่ขับขี่ยานพาหนะ การสร้างความตระหนัก ผู้ขับขี่ชาวต่างชาติที่มีใบอนุญาตขับขี่สากล จึงจะได้รับอนุญาตให้ขับขี่ยานพาหนะในเกาะสมุย 2) ร่วมรวมพลังปลูกจิตสำนึก ได้แก่ การตรวจสภาพยานพาหนะต้องมีส่วนควบคุมและเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถ ตามที่กระทรวงคมนาคมกำหนด เช่น ระบบห้ามล้อ แตรสัญญาณไฟส่องสว่าง ไฟสัญญาณ ที่พิกเก้า เป็นต้น อยู่ในสภาพสมบูรณ์ สถานประกอบการให้บริการรถเช่า ต้องไม่นำยานพาหนะมาบริการให้เข้ากับ ผู้ขับขี่ชาวต่างชาติที่ไม่มีใบอนุญาตขับขี่สากล มีการร่วมพลังสร้างเป้าหมายสถานประกอบการให้บริการรถเช่าต้องนำรถเข้าตรวจสภาพตามกำหนดระยะเวลา และมาตรฐานของกรมการขนส่งทางบก 3) ร่วมพลังสร้างเป้าหมาย ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา วิเคราะห์จุดเสี่ยงอันตราย เพื่อสร้างแผนที่จุดเสี่ยง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควบคุมคุณภาพวัสดุก่อสร้างให้ถูกต้องตรงตามมาตรฐานงานก่อสร้างถนนของกรมทางหลวง ส่วนพื้นที่ถนน ต้องกำหนดช่วงเวลาและบริเวณ ที่ผ่อนผันให้ขายสินค้าบนทางเท้าและบนผิวการจราจรมีการขยายเขตทางของถนนให้กว้างขึ้น 4) ร่วมพัฒนา ได้แก่ การร่วมพัฒนายานพาหนะที่นำมาบริการให้เช่า ต้องติดตั้งอุปกรณ์ติดตามตำแหน่งด้วยดาวเทียม (GPS Tracker) เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมการขับขี่ ตำแหน่ง เส้นทางความเร็ว เป็นต้น การร่วมพัฒนาให้มีความทั้งภาษาไทย อังกฤษ

บนป้ายเครื่องหมายจราจร เพื่อสื่อความเข้าใจตรงกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนาติดตั้งป้ายเครื่องหมายนำ ทางแสดงสภาพหรือลักษณะของถนน เพื่อเตือนหรือแนะนำทางจราจร 5) ร่วมเรียนรู้สู่การแก้ปัญหา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตั้งระบบกล้องโทรทัศน์ วงจรปิด (Closed Circuit Television) และกล้องจับความเร็ว (Speed Camera) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตั้งต้นไม้ กำจัดป้ายโฆษณา หรือติดตั้งกระจกโค้งจราจร บริเวณข้างทาง และจุดเสียงอันตรายเพื่อเพิ่มระยะการมองเห็น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องติดตั้งไฟฟ้าส่องสว่างหรือไฟกระพริบเพิ่มเติม บริเวณจุดเสียงอันตรายทางแยกทางต่างระดับ ทางลาดชัน ทางโค้งรัศมีแคบ รวมทั้งเขตชุมชนที่มีการใช้ทางเวลากลางคืน และการดำเนินการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนที่ใช้ MIS ที่มีผสมผสานข้อมูลจากหลายๆ แหล่งที่มีความสัมพันธ์กัน อย่างเช่น ข้อมูลพื้นฐานของรายงานอุบัติเหตุ หากสามารถนำไปใช้ร่วมกับข้อมูลเฉพาะเจาะจงอื่นๆ เพื่อใช้ในการป้องกันอุบัติเหตุ เช่น ข้อมูลด้านภูมิประเทศ ข้อมูลรถยนต์ ข้อมูลบุคคล จะทำให้เกิดประโยชน์มากขึ้น 6) ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่การพัฒนา ได้แก่ มีการจัดระเบียบการจราจรให้เหมาะสมกับสภาพถนนและการจราจร เช่น ยกเลิกการจอดแบบสลั่วนักขึ้น เป็น ห้ามจอดรถทุกชนิดตลอดแนว ในบางเส้นทางหรือบางเวลา สร้างมาตรการทางสังคมของการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุม/ภาคีเครือข่าย/ข้อตกลงชุมชน เพื่อความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย มีการจัดอบรมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ระบบสารสนเทศด้านความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย 7) ร่วมเผยแพร่สู่มวลชน ได้แก่ สถานประกอบการให้บริการรถเช่าร่วมเผยแพร่ ต้องแจกคู่มือการขับขี่ และจัดทำแผ่นพับหรือบอร์ดแสดงข้อมูลสถานการณ์ความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย ให้กับผู้ใช้บริการรถเช่า เพิ่มการสื่อสารระบบสารสนเทศ บุคลากรตำรวจ จราจร หรือ รับบุคคลเป็นอาสาสมัครช่วยเหลืองานด้านความปลอดภัยทางถนนในเกาะสมุย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กฎการจราจรที่ควรทราบ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น บาร์โค้ด 2 มิติ (QR Code) หรือ Video Clip ซึ่งการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เป็นพื้นฐานเพื่อให้คนส่วนใหญ่มีความเข้าใจ ยอมรับมาตรการด้านกฎหมายและวิศวกรรมจราจร การให้ความรู้ หรือการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางจะทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัว และสนับสนุนต่อการบังคับใช้กฎหมาย แต่การให้ความรู้ หรือการประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียวแม้จะเพิ่มความตระหนักได้จริงแต่ได้ผลน้อยมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Suriyawongpaisal P, et.al., 2002) ซึ่งการดำเนินงานได้มีการดำเนินการ เช่น การจัดนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น การถอดบทเรียนจากเหี่ยวมาแล้วขับ การเผยแพร่บทความผลกระทบต่อการก่อตัวและสังคมในสื่อท้องถิ่น เหล่านี้เป็นการสร้างกระแสและความตระหนักด้านป้องกันอุบัติเหตุจราจรให้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเห็นสภาพปัญหาและการสูญเสียของการเกิดอุบัติเหตุ หรือการดำเนินงานได้มีการสร้างความมีส่วนร่วมของชมรมผู้สื่อข่าวท้องถิ่นในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มาตรการการแก้ไขและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุผ่านสื่อต่าง ๆ หลายรูปแบบจะดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ต้องเน้นให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และสร้างจิตสำนึกให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นให้ร่วมมือกันโดยการป้องกันหรือการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจรที่มีประสิทธิภาพนั้น ได้แก่ การใช้หลักการของ

วิศวกรรมจราจรตั้งแต่การวางแผน การออกแบบทางเรขาคณิตและการจราจรบนท้องถนน ทางหลวง โครงข่ายถนน พื้นที่โดยรอบถนน และความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ปลอดภัย และสะดวกต่อการเดินทางของคนและสินค้า วิศวกรรมจราจรเพื่อความปลอดภัยบนถนน มี 2 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์จุดเสี่ยงบนถนนที่มีอยู่แล้ว 2) การป้องกันอุบัติเหตุด้วยการตรวจสอบประเมินถนนเปิดใหม่ทุกสาย การตรวจวิเคราะห์ประเมินถนนที่เปิดใช้แล้ว (European Transport Conference, Cambridge, 10 September 2002) รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้ถนน เพื่อปรับปรุง และลดการสูญเสียบนถนน โดยคำนึงถึงหลักต้นทุน-อรรถประโยชน์ (Croft P, n.d.) ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับวรรณกรรมทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ วิโรจน์ บุณตระกูล (2550) ซึ่งหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการลดอุบัติเหตุได้จากหลายวิธี ทั้งจากการสร้างถนนที่ปลอดภัยรวมทั้งสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ข้างทางเช่นการดูแลต้นไม้ การลดจุดอับสายตา การติดตั้งป้ายไฟสัญญาณต่าง ๆ การตีเส้นจราจร การกำหนดผังเมือง การให้ข้อมูลเพื่อระบุดูแลเสี่ยง การตรวจประเมินความปลอดภัยของถนน การร่วมสอบสวนอุบัติเหตุ การใช้ทรัพยากรของพื้นที่ในการลดอุบัติเหตุ การทำงานร่วมมือกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ การกำหนดเรื่องความปลอดภัยของชุมชนเป็นนโยบายร่วมกับประชาชน จะทำให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปได้ก้าวหน้า รวดเร็ว และส่งผลต่อสังคมในวงกว้างยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับกระทรวงมหาดไทย (2558) ที่ได้เสนอแผนบูรณาการป้องกันและลดอุบัติเหตุจราจรทางถนน โดยเน้นสร้างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนร่วมรณรงค์สร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยทางถนนสื่อสารผ่านช่องทางที่มีประสิทธิภาพอย่างเข้มข้น ให้ครอบคลุมทุกเป้าหมาย ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความตระหนักในการใช้รถใช้ถนน การให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงาน เข้ามามีบทบาทสำคัญในการรณรงค์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อให้เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสัมพันธ์ การดำเนินการผ่านสื่อทุกชนิดในพื้นที่ เพื่อเกิดความตระหนัก ปลุกจิตสำนึก ค่านิยม วัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนนและการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ร่วมกำหนดมาตรการรณรงค์รณรงค์รวมถึงบทลงโทษ เพื่อสร้างจิตสำนึก สร้างความตระหนัก ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของบุคลากรในองค์กรรวมทั้งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้มารับบริการได้รับทราบและปฏิบัติตามมาตรการรณรงค์อย่างเคร่งครัดและสอดคล้องกับศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน

3. การบูรณาการการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย ด้านการให้องค์ความรู้และประชาสัมพันธ์ ด้านการบังคับใช้กฎหมาย ด้านการประเมินผลระบบสารสนเทศ ด้านระบบการบริการ ด้านวิศวกรรมจราจร ซึ่งความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นว่ารูปแบบการพัฒนาจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย สามารถนำไปใช้ในการลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนและทำให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างมาก โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีส่วนร่วมกัน สร้างถนนที่มีความปลอดภัย เริ่มตั้งแต่การวางผังเมือง การตรวจสอบความปลอดภัยของถนน การแก้ไขจุดเสี่ยง จุดอันตราย

ทั้งนี้จะต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการจราจรเพื่อความสะดวกและความปลอดภัย ในการเดินทางไปมาโรงเรียนของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การปลูกฝังเด็กและเยาวชนในเรื่องความปลอดภัย และการพัฒนาระดับผู้ประกอบการรถโดยสารสาธารณะ โดยถ้ามีการมาขอต่อใบอนุญาตประกอบการ เราต้องดูว่า ผู้ประกอบการมีการบริหารจัดการภายในองค์กรอย่างไร หากมีการพัฒนาเรื่องคน รถ ให้ได้มาตรฐานความปลอดภัยก็จะมีการให้แต้ม แต่ถ้าแต้มไม่ถึงก็อาจจะไม่พิจารณาให้ใบอนุญาต เพราะการกระทำผิดหลายอย่างเกี่ยวข้องกับทั้งคนขับรถและผู้ประกอบการที่จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ส่งผลให้เกิดการความตื่นตัวของเครือข่ายในพื้นที่ในการช่วยติดตามข้อเท็จจริง ซึ่งความร่วมมือระหว่างตำรวจกับท้องถิ่นต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอย่างมาก โดยมีพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547, ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2551 รวมทั้งมีพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยการบูรณาการการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาระบบจราจรเพื่อลดอุบัติเหตุอย่างยั่งยืนในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปลูกจิตสำนึก สร้างความตระหนักรู้ด้านการขับขี่ปลอดภัยให้กับนักเรียน เพื่อเผยแพร่ความรู้ในเรื่องกฎหมาย พ.ร.บ.ต่าง ๆ ให้กับนักเรียน การป้องกันและลดอุบัติเหตุทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นการบูรณาการงานกิจกรรมด้านความปลอดภัยกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ปก.จังหวัด และโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้เกิดจิตสาธารณะ ในการทำงานบริการสังคม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการจราจรที่สำคัญ ได้แก่ คน ยานพาหนะ ทางและสภาพแวดล้อมทางถนน ซึ่งแต่ละปัจจัยก็มีองค์ประกอบเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยด้านคน จะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้บุคคลนั้นอาจเมาสุรา ความประมาท ด้านยานพาหนะอาจไม่สมบูรณ์ของยานพาหนะ และสภาพอากาศที่ไม่เอื้อต่อการขับขี่ จึงทำให้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ โดยเฉพาะผู้ขับขี่ และผู้ขับขี่ที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการจราจรทางถนน ซึ่งในการพัฒนาเพื่อป้องกันก่อให้เกิดการสูญเสีย และในการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้ง เป็นการสูญเสียอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียโดยตรงหรือทางอ้อม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เลิศวุฒิ (2561). *การพัฒนารูปแบบการป้องกันอุบัติเหตุจราจรทางถนนโดยการมีส่วนร่วมของพหุภาคีเครือข่าย จังหวัดลำพูน*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูน. วารสารสาธารณสุขลำพูน ปีที่ 14 ฉบับที่ 1.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2557). *การพัฒนาคนเพื่ออนาคตประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- ทีศนา แคมมณี (2554).*ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธเนศ ขำเกิด (2541). *คุณภาพการศึกษาต้องพัฒนาทั้งระบบ*. วารสารวิชาการ. 1(2), 19-21.
- พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก ราชกิจจานุเบกษา 22 พฤษภาคม 2562.
- มังกร สุขประเสริฐ. (2551). *การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ของอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุภรัตน์ วรสุข. (2551). *การศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจราจรจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแสนสุข*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรพรรณ ประจันตวนิชย์ (2550). *ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาของบุคลากรในมหาวิทยาลัย* *ธรรมศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *การประกันคุณภาพระดับอุดมศึกษาตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Ajzen, I. (2006). The theory of planned behavior. Retrieved.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Evans, D., & Norman, P. (1998). Understanding pedestrians's road crossing decisions:On application of the theory of planned behaviour. Health Education Research,13, 481-489.
- Haugen, N. (2005). The informal credit market: A study of default and informal lending in Nepal. (Graduate's Thesis). University of Bergen.
- UNCTAD. (2015). Investment Policy Framework for Sustainable Development. Geneva: United Nations Conference on Trade and Development.
- Wibulswasdi, C., Dharmapiya, P., and Pootrakool, K. (2016). Sufficiency Economy Philosophy and Development. (2nd ed.). Bangkok: Foundation of Virtuous Youth and the Thailand Sustainable Development Foundation.

การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา
และไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขตพื้นที่
บริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้วยนวัตกรรม
แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียง

DEVELOPING THE ABILITY TO READ ALOUD WORDS WITH PROPER
SPELLING AND NON-STANDARD SPELLING. OF PRIMARY SCHOOL
GRADE 1 STUDENTS, SCHOOLS IN ACADEMIC SERVICE AREAS,
FACULTY OF EDUCATION, LOEI RAJABHAT UNIVERSITY WITH AN
INNOVATIVE READING-ALOUD TRAINING APPLICATION

¹ปัจจุรี ศรีโชค, ²ศิริสุตา ธนาวานิชกุล และ ³สุธาสินี ธนัฐปิตินันท์

¹Patcharee Srichok, ¹Sirisuda Thanavanitchayakul and ¹Suthasinee Thanutpitinun

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย

Loei Rajabhat University, Thailand.

¹Yingo_jang@hotmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

¹ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ปีที่ 1 (3) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านระหว่างก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขตพื้นที่บริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย คือตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย ประกอบไปด้วย 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านก้างปลา และโรงเรียนบ้านหัวฝาย ที่คัดเลือกจากแบบทดสอบวัดการอ่านว่ามีปัญหาในด้านการออกเสียง ซึ่งได้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในการบริการวิชาการของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวนรวมทั้งสิ้น 27 คน ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) (1) แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้นวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง (2) แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้นวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง (3) แบบวัดทักษะการอ่านตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าประสิทธิภาพ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีประสิทธิผล สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ 1) ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มี คะแนนกระบวนการระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.78 ($E1 = 82.78$) คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.33 ($E2 = 83.33$) หรือ $E1/E2 = 82.78/83.33$ 2) ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.6266 แสดงว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 62.66 3) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.07 ($\bar{X} = 11.07$, $S.D. = 1.96$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.67 ($\bar{X} = 16.67$, $S.D. = 1.54$) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การอ่านออกเสียง, คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา, แอปพลิเคชัน

Abstract

The purposes of this research were: (1) To Comparison of communication English speaking skills Using STAD Technique Cooperative Learning with language Game and Traditional Teaching Style. (2) to study the satisfaction of Mathayomsuksa 3 students towards STAD Technique Cooperative Learning with language game. The sample used in this research were Mathayomsuksa 3 students, At Mattayom Watkhuanvisesmulanithi School. Thap Thiang Subdistrict, Mueang Trang District, Trang Province, in the second

semester of 2023, 2 classrooms by Cluster Random Sampling. The research instruments used were: (1) STAD cooperative learning plan combined with language games (2) normal learning management plan (3) English for communication skills test (4) Satisfaction questionnaire of Mathayomsuksa 3 students toward STAD Technique Cooperative Learning with language game. The statistics used for data analysis were: mean, standard deviation and t-test. The research findings were as follows: 1) communication English speaking skills by STAD Technique Cooperative Learning with language game. higher than normal learning management at statistical significance at 0.01 level 2) The level of satisfaction of Mathayomsuksa 3 students towards STAD Technique Cooperative Learning with language game. The overall score was at a high level. When considering each aspect, it was found that self-esteem and self-confidence were the 1st most satisfied and the teaching and learning activities were satisfied at a high level, respectively.

Keywords: communication English speaking skills, STAD Technique Cooperative, learning language Game

บทนำ

ในระยะเวลาที่ผ่านมา สังคมไทยได้เริ่มมีแนวคิดในเรื่องของการพัฒนาการศึกษาโดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ซึ่งแนวคิดนี้ได้ถูกบรรจุอยู่ในการจัดการศึกษาตามแนวหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในปี พุทธศักราช 2551 โดยการศึกษาในรูปแบบนี้จะเป็นการเน้นความสำคัญในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาการตามธรรมชาติ ในทำนองเดียวกัน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้นำเอาแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้โดยการมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะการฟัง 2) การพูด 3) การอ่าน และ 4) การเขียน ให้มีความถูกต้อง แม่นยำ คล่องแคล่ว ควบคู่ไปกับการฝึกกระบวนการคิด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ได้อย่างถูกต้องตามหลักของภาษา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีวิจรรณญาณและตระหนักถึงความสำคัญและความงามทางภาษาและวรรณกรรมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสนับสนุนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง (สายนธ์ ผาน้อย, 2553)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การมีทักษะทางด้านภาษาที่แข็งแรงจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาตัวเอง การเพิ่มพูนความรู้ การสื่อสารระหว่างบุคคล และทักษะการอยู่ร่วมในสังคม ซึ่งทักษะที่กล่าวมานั้นล้วนเป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่ในปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่ควรจะต้องมี รวมไปถึงเรื่องการใช้เทคโนโลยีด้วยเช่นกัน นักเรียนจึงต้องมีความรู้ในการอ่านเขียนที่สามารถนำไปใช้งานเพื่อเพิ่มทักษะที่ได้กล่าวได้ และการเพิ่มพูน

ความสามารถทางด้านภาษาก็เป็นความท้าทายของผู้สอนด้วยเช่นเดียวกันที่จะต้องสร้างความสุขในการเรียน และการทำงานเป็นทีมร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมของข้อมูลข่าวสาร (Information Society) ซึ่งอินเทอร์เน็ตเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเผยแพร่ข้อมูลต่างๆ ทำได้ง่ายและรวดเร็วขึ้นมาก มีข้อมูลมากมาย ทั้งข้อมูลวิชาการ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ดังนั้น ทักษะการอ่านจึงเป็นอีกหนึ่งทักษะที่สำคัญมาก เพื่อให้สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้อง และเข้าใจตรงกัน ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีเทคโนโลยีมาช่วยในการอ่าน หรือการติดต่อสื่อสาร แต่ก็ไม่สามารถแทนที่การอ่านได้อย่างสมบูรณ์แบบได้ (วรณิ โสมประยูร, 2537)

สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน นับจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้เกิดการเรียนออนไลน์ขึ้น ซึ่งการใช้แอปพลิเคชันทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านสมาร์ตโฟน หรือแท็บเล็ต การนำแท็บเล็ตมาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนในโรงเรียน นักเรียนจำเป็นต้องมีการศึกษาความรู้พื้นฐาน และการใช้งานแท็บเล็ตเบื้องต้น ซึ่งแท็บเล็ตมีโปรแกรมหรือที่เรียกว่า แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาจำนวนมากสามารถนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ สนองต่อความสามารถในการปรับตัวเข้ากับความต้องการทางการเรียนรู้ของรายบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลและมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ตามต้องการ สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ เกิดการแบ่งปันประสบการณ์ความรู้ซึ่งกันและกัน (พรทิพย์ วงศ์สินอุดม, 2558)

จากช่องทางการสื่อสารเรียนรู้ที่หลากหลายช่องทาง การสร้างแอปพลิเคชันเพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านภาษาไทยสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 จึงเป็นวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากแอปพลิเคชันสามารถให้การสนับสนุนและการสอนให้กับนักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้พัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สะดวกสบายและมีความสุขสนุกสนานสำหรับนักเรียนด้วย โดยในแอปพลิเคชันนี้สามารถใช้สื่อประสมต่าง ๆ เช่น ข้อความ เสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เพื่อสร้างบทเรียนที่น่าสนใจและตอบสนองความต้องการของนักเรียนในการอ่านภาษาไทย นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามขั้นตอนการนำเสนอของบทเรียนในแอปพลิเคชัน ซึ่งออกแบบมาให้เกิดการตอบสนองและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่างๆ (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2541) การพัฒนาแอปพลิเคชันดังกล่าวต้องมีการร่วมมือกันระหว่างคณะผู้สอน นักวิจัย นักพัฒนาซอฟต์แวร์ เพื่อให้ได้แอปพลิเคชันที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ควรมีการทดสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้แอปพลิเคชันมีประสิทธิภาพในการสอนและการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่างๆ ได้ทั่วโลกที่มีอยู่อย่างมากมายบนเครือข่าย คอมพิวเตอร์ (สันติ วิจิตรจณาลัญณ์, 2547) ตลอดจนสามารถขยายเวลาเรียนได้ทั้ง 24 ชั่วโมง โดยไม่จำกัดสถานที่เรียน และขอบเขตของเนื้อหา

สามารถขยายการเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา (ยีน ภู่วรรณ และสมชาย นำประเสริฐชัย, 2546) อีกทั้งการพัฒนาแอปพลิเคชันฝึกออกเสียงที่ใช้หลักการและภาษาศาสตร์นั้นจะมีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนที่มีคุณภาพในโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนอย่างเป็นระบบและทันสมัย (จรัลโล จรูญโรจน์, 2552) ด้วยภาษาศาสตร์เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอย่างเป็นระบบ การประยุกต์ใช้หลักการและศาสตร์ภาษาในแอปพลิเคชันจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักการและวิธีการอ่านที่ถูกต้อง และสามารถแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องทางการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาการอ่านออกเสียงจะได้รับการสนับสนุนและฝึกฝนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของตน นอกจากนี้ แอปพลิเคชันยังสามารถเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพในชุมชนและประเทศได้ เนื่องจากการออกเสียงที่ถูกต้องและชัดเจนจะเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในชุมชน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้เริ่มดำเนินการบริการวิชาการร่วมกับชุมชน ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 โดยการเข้าไปช่วยเหลือการฟื้นฟูหมู่บ้านจากภัยพิบัติน้ำท่วม ทั้งทางกายภาพ และสุขภาพของคนในชุมชน ซึ่งในปีต่อมา พ.ศ. 2562 ได้มีการต่อยอดพัฒนาอาชีพให้กับคนในชุมชนด้วยการนำผลิตผลทางการเกษตรในพื้นที่ตำบลชัยพฤกษ์ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ไว้ใช้ในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน สบู่ และเหลือนำไปจำหน่ายเป็นรายได้ ในปีพ.ศ. 2563 ได้มีการเข้าศึกษาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวของตำบลชัยพฤกษ์ และจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในการบริการวิชาการให้กับนักเรียนและชาวบ้านในพื้นที่ได้ใช้ประโยชน์ ในปีพ.ศ. 2564 คณะครุศาสตร์ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมตามความต้องการของท้องถิ่น เพื่อบริการวิชาการให้กับท้องถิ่นตำบลชัยพฤกษ์อย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการของชุมชน โดยเน้นที่ด้านการศึกษา จึงได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาการเขียนด้วยนวัตกรรม Interactive notebook ปีการศึกษา 2565 คณะครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์จึงได้ต่อยอดการพัฒนา Interactive notebook เพื่อพัฒนานวัตกรรมด้านการศึกษา ยกระดับคุณภาพครู และสร้างโรงเรียนต้นแบบโดยบูรณาการด้านการอ่านและการเขียน ซึ่งพื้นที่บริการโดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย ที่มีปัญหาการขาดแคลนครู จำนวนครูผู้สอนไม่ครบชั้นเรียน หรือไม่สอนในรายวิชาที่ไม่ตรงตามสาขาที่จบมา

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญที่จะพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาในเรื่องการออกเสียง ในโรงเรียนเขตพื้นที่บริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ได้แก่ ตำบลชัยพฤกษ์ จังหวัดเลย ด้วยนวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียง และผู้วิจัยมุ่งหวังว่าจะนำแอปพลิเคชันไปขยายผลโดยให้ผู้สนใจทั่วไป ครู ผู้ปกครอง ไปใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาการอ่านและช่วยให้นักเรียนเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพสำหรับชุมชนและประเทศในอนาคตของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านระหว่างก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขตพื้นที่บริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้วยนวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขตพื้นที่บริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย คือตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย ประกอบไปด้วย 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านก้างปลา และโรงเรียนบ้านหัวฝาย ที่คัดเลือกจากแบบทดสอบวัดการอ่านว่ามีปัญหาในด้านการออกเสียง ซึ่งได้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในการบริการวิชาการของคณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวนรวมทั้งสิ้น 27 คน ศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งปรากฏอยู่ในสาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน จากนั้นจะนำเนื้อหาดังกล่าวมาสร้างเป็นแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านออกเสียงกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ชนิด ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้นวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตรา จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้นวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา จำนวน 2 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง

3.3 แบบวัดทักษะการอ่านตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยหาค่า E_1/E_2 ตามเกณฑ์ 80/80

4.2 วิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

4.3 เปรียบเทียบผลความสามารถด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้สถิติ Paired Sample T-Test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนเขตพื้นที่บริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราสำหรับนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ตารางที่ 1 ผลวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

N (20)	ผลคะแนนสอบระหว่างเรียน				รวม	ผลสัมฤทธิ์ หลังเรียน
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4		
คะแนนเต็ม	10	10	10	10	40	20
เฉลี่ย	7.89	8.44	8.52	8.26	33.11	16.67
เฉลี่ยร้อยละ	78.89	84.44	85.19	82.59	82.78	83.33
E1/E2	82.78/83.33					

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า คะแนนกระบวนการระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.78 ($E_1 = 82.78$) คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.33 ($E_2 = 83.33$) หรือ $E_1/E_2 = 82.78/83.33$

2. ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวมก่อนเรียน	คะแนนรวมหลังเรียน	ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)	แปลผล
27	20	299	450	0.6266	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.6266 แสดงว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น 0.6266 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.66

3. ผลการเปรียบเทียบผลความสามารถด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ก่อนและหลังการเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำโดยใช้สถิติ Paired Sample T-Test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 การเปรียบเทียบผลความสามารถด้านการอ่านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	27	11.07	1.96	25.98*
หลังเรียน	27	16.67	1.54	

** $P < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.07 ($\bar{X} = 11.07$, S.D. = 1.96) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.67 ($\bar{X} = 16.67$, S.D. = 1.54) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนเขตพื้นที่บริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า คะแนนกระบวนการระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.78 ($E1 = 82.78$) คะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.33 ($E2 = 83.33$) หรือ $E1/E2 = 82.78/83.33$ ทั้งนี้เนื่องจากการสร้างแผนการจัดเรียนรู้ เรื่องการอ่านสะกดคำที่ตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน นำเอาประสบการณ์การจัดการเรียนการสอน และเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ร่วมกับใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกออกเสียงเพื่อแก้ไขปัญหาการอ่านที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการฝึกอ่านออกเสียง ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านคำที่สะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา ทำการออกแบบสตอรี่บอร์ดโดยการระดมความคิดระหว่างอาจารย์และนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย ออกแบบให้มีสีสันสดใส มีรูปภาพประกอบ เสียงประกอบในแอปพลิเคชันดึงดูดใจผู้เรียน อีกทั้งสะท้อนไปยังนักเรียนทันทีเมื่อยังออกเสียงไม่ถูกต้อง ส่งผลให้นักเรียนได้ทราบความบกพร่องของตนเองและพยายามแก้ไขข้อบกพร่องนั้น

นอกจากนี้ แอปพลิเคชันชุดฝึกออกเสียง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ยังได้รับการตรวจสอบและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง พอนำไปใช้กับนักเรียนแล้วทำให้เห็นความแปลกใหม่ มีความน่าสนใจ เนื่องจากนักเรียนยังไม่เคยได้เรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันมาก่อน อีกทั้งในแอปพลิเคชันยังมีเกมที่สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อีกด้วย สอดคล้องกับ Nova Masluha และคณะ (2021) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน Edmodo ในการเรียนรู้แบบผสมผสานของนักเรียนทักษะการอ่านข้อความบรรยาย พบว่า ผลลัพธ์ของกระบวนการสอนการเรียนรู้ในห้องเรียนจะประสบความสำเร็จได้หากนักเรียนในกลุ่มใหญ่สามารถทำการถ่ายทอดเรื่องราวข้อความบรรยายโดยใช้การเรียนรู้แบบผสมผสานในแอปพลิเคชัน Edmodo และยังสอดคล้องกับพัชรินทร์ ม. วังประเสริฐ และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันกิจกรรมการสอนตามรูปแบบ สุ จิ ปุ ลิ โมเดล เรื่อง การอ่านคำศัพท์ภาษาไทยพื้นฐาน พบว่า แอปพลิเคชันกิจกรรมการสอนตามรูปแบบ สุ จิ ปุ ลิ โมเดล เรื่อง การอ่านคำศัพท์ภาษาไทยพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $E1/E2$ เท่ากับ 82.40/81.33

2. ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.6266 แสดงว่านักเรียนมี

ความรู้ความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้น 0.6266 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.66 เนื่องจากนักเรียนสนใจในบทเรียน ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น โดยที่ถือว่าเนื้อหาในหน้าถัดไปของแอปพลิเคชันจะเป็นเรื่องใด มีการเตือนตัวใดที่จะออกมาบ้างและจดจ่อกับการฝึกออกเสียงโดยที่สามารถกดซ้ำไปมาได้ สอดคล้องกับ Chee และคณะ (2017) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันการเรียนรู้ผ่านมือถือในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนและทัศนคติหลังเรียน โดยในบทความนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาผลกระทบของแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนต่อทักษะการอ่านภาษาจีน และแสวงหาการรับรู้ของนักเรียนต่อการใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนเกี่ยวกับแรงจูงใจ ความสนใจ และความมั่นใจ ผลการศึกษาพบว่าคะแนนทดสอบสูงขึ้นหลังจากทำกิจกรรมและใช้แอปพลิเคชันติดต่อกันเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ อีกทั้งยังพบว่านักเรียนมีความคล่องตัวและต้องการเรียนรู้ทักษะการอ่านด้วยการใช้แอปพลิเคชันสมาร์ตโฟนในกระบวนการสอนและการเรียนรู้เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการดั้งเดิม นอกจากนี้ การรวมแอปพลิเคชันสมาร์ตโฟนยังสามารถส่งเสริมแรงจูงใจและความสนใจ สอดคล้องกับ Sharbini และคณะ (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านโดยใช้กลยุทธ์การอ่านคำผ่านสายตาผ่านการเรียนรู้ผ่านเกมบนมือถือแบบโต้ตอบสำหรับเด็กที่บกพร่องทางการอ่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันการเรียนรู้ผ่านเกมบนมือถือสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องในการอ่านเพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านการศึกษา ด้วยการใช้อุปกรณ์พกพา เด็กที่มีความบกพร่องจะสามารถเข้าถึงบทเรียนได้อย่างง่ายดายและฝึกฝนได้ทุกที่ที่ต้องการ การใช้งานองค์ประกอบมัลติมีเดียจะถูกรวมเข้ากับแอปพลิเคชันเพื่อทำให้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ดึงดูดสำหรับเด็กกลุ่มนี้มากขึ้น ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้การตอบรับในเชิงบวก พิสูจน์ให้เห็นว่าแอปพลิเคชันนี้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการอ่านและการสะกดคำในเด็กที่มีความบกพร่องในการอ่าน ทำให้มีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียงคำที่สะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา สำหรับนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่บริการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.07 ($\bar{X} = 11.07$, S.D. = 1.96) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.67 ($\bar{X} = 16.67$, S.D. = 1.54) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก ผู้วิจัยได้ทราบถึงปัญหาการอ่านของนักเรียนจากการทดสอบการอ่าน จากการเก็บข้อมูลเพื่อสำรวจการทำโครงการบริการวิชาการในพื้นที่เป้าหมาย และการสัมภาษณ์ครูที่เกี่ยวข้อง ก่อนออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เมื่อทราบถึงปัญหาหรือความรู้พื้นฐานของนักเรียนแล้ว ผู้วิจัยจึงคิดหาวิธีการพัฒนาทักษะการอ่านให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมีเครื่องมือเพื่อทำให้นักเรียนสนใจและเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียง พบว่าการที่ให้นักเรียนได้ทำในสิ่งที่ชื่นชอบจะทำได้ดี และไม่รู้สึกน่าเบื่อหน่าย

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าจากสถานการณ์ยุคที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 นักเรียนมีการเรียนออนไลน์ ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น ทำให้เป็น

ที่มาในการเลือกใช้แอปพลิเคชันในการใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและสามารถบันทึกเสียงลงไปในแอปพลิเคชันได้ ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับพิศพงษ์ นาคภู (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับแอปพลิเคชันสำหรับเรียนรู้ผ่านวีดิทัศน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ (Ed puzzle) พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง คำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับ ขนิษฐา ชังยืนยง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้บันไดทักษะ 4 ขั้นร่วมกับแอปพลิเคชัน โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้บันไดทักษะ 4 ขั้นร่วมกับแอปพลิเคชัน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านสะกดคำ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้บันไดทักษะ 4 ขั้นร่วมกับแอปพลิเคชัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สัมพันธ์กับอัญชิสา ธนศิริกุล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้แอปพลิเคชันการสอนอ่านสะกดคำภาษาไทยร่วมกับวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการอ่านสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาทางการอ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านสะกดคำเมื่อเรียนด้วยแอปพลิเคชันการสอนสะกดคำภาษาไทยร่วมกับวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงคำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตราของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยนวัตกรรมแอปพลิเคชันชุดฝึกการอ่านออกเสียง ควรศึกษาเพิ่มเติมในปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความคงทนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในบทเรียน การนำแอปพลิเคชันไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการหนุนเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่เริ่มฟัง อ่าน พูด ตลอดถึงขั้นตรวจผลงาน ใช้สื่อที่เป็นรูปธรรมมากกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรมและประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง ทำงานร่วมกับเพื่อนเป็นกลุ่มเพื่อให้นักเรียนเข้าใจการเรียนรู้แบบประสบการณ์ เนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถในการรับรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน เพราะการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนสูงขึ้น แต่ผู้สอนควรมีการกำกับติดตามเพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

- ชนินฐา ชิงยืนยง. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบไดคัท 4 ชั้นร่วมกับแอปพลิเคชัน, วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2(1), 73-81.
- จรัสวิไล จรุงโรจน์, ม.ล., 2552. ความสัมพันธ์ระหว่างความเคร่งครัดทางศาสนากับการตีความความหมายของคำว่า "โกหก" ในภาษาไทย: การวิเคราะห์เชิงอรรถศาสตร์ต้นแบบ. วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ 2: 1-20.
- ณอมพร เลหาจรัสแสง. (2541). คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ วงศ์สินอุดม. (2558). การพัฒนาแอปพลิเคชันบทเรียนบนคอมพิวเตอร์พกพา ร่วมกับการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดเพชรบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรินทร์ ม่วงประเสริฐ และ ทศพร แสงสว่าง. (2565). การพัฒนาแอปพลิเคชันกิจกรรมการสอนตามรูปแบบ สุ จิ ปุ ลิ โมเดล เรื่อง การอ่านคำศัพท์ภาษาไทยพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 19(1), 171 – 182.
- พิศพงษ์ นาคภู. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับแอปพลิเคชันสำหรับเรียนรู้ผ่านปริศนาแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Edpuzzle). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. เฮาส์ออฟเคอร์มิส
- ยีน ภู่วรรณ และสมชาย นำประเสริฐชัย. 2546. ไอซีทีเพื่อการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วรรณ โสมประยูร.(2537). การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สันติ วิจารณ์ลัญญ์ (2547). e-learning รูปแบบการเรียนรู้ยุคปัจจุบัน. วารสารศึกษาศาสตร์ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น). 27, 24-28.
- สายันท์ ผาน้อย. (2553). การสอนภาษาไทยให้อ่านออกเขียนได้โดยวิธีแจกลูกสะกดคำ. นนทบุรี: ซี. ซี. นอลลิจิ่งส์.
- อัญชิสา ธนศิริกุล. (2559). ผลของการใช้แอปพลิเคชันการสอนสะกดคำร่วมกับวิธีการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ที่มีต่อความสามารถในการอ่านสะกดคำภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีปัญหาการอ่าน. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Chee, Ken Nee; Yahaya, Noraffandy; Ibrahim, Nor Hasniza (2017). *Effectiveness of mobile learning application in improving reading skills in Chinese language and towards post-attitudes*. International Journal of Mobile Learning and Organisation, 11(3),210

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครู
สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ
THE UTILIZATION OF MODERN INFORMATION TECHNOLOGY
TO MANAGE THE CLASSROOMS OF TEACHERS IN THE
SISAKET PROVINCIAL OFFICE OF LEARNING ENCOURAGEMENT

¹จิรสุดา วชิรเมธิน และ ²ชวนคิด มะเสนะ

¹Jirasuda Vajiramedhin and ²Chuankid Masena

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹jirasuda.vG64@ubru.ac.th, ²chuankid.m@ubru.ac.th

Received : December 30, 2023; **Revised :** March 21, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ (2) เปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ (3) ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ตัวอย่างที่ศึกษา คือ ครูผู้สอนจำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (F-test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงาน

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามอายุ โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนพบดังนี้ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ครูควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละรายวิชาและใช้ระบบเอ็นไอเอฟ-แอลเอ็มเอส ในการบริหารจัดการโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่มาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูควรเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่มาช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรมีการบูรณาการวางแผนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ที่สร้างบรรยากาศในห้องเรียน และด้านการวัดและประเมินผล ครูควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ในการวัดและประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ : การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่, การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The objectives of this research were: (1) To study the use of modern information technology to manage the classrooms of teachers in The Sisaket Provincial Office of Learning Encouragement. (2) To compare the use of modern information technology to manage the classrooms of teachers, classified by age, level of education, and experience. (3) To study the approaches for using modern information technology to manage the classrooms of teachers. The example studied in this research is 140 teachers. The research tool used is a questionnaire with approximately 5 Likert-scale levels, with a reliability coefficient of .95. Additionally, structured interviews were conducted. The statistical techniques employed in the research include mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and content analysis. The results of the study were as follows: (1) The overall utilization of modern information technology to manage teachers' classrooms was at a high level. (2) A comparative analysis was conducted to examine the utilization of modern information technology for classroom management of teachers, classified by age, shows significant statistical differences at the .01 level. However, when classified by education level and work experience, there were no significant differences in opinions. (3) Here are some guidelines for utilizing modern information technology in classroom management: when it comes to the school

curriculum, teachers should thoroughly analyze the curriculum for each subject and employ the NFE-LMS system as a means of utilizing modern information technology to enhance and refine the curriculum in response to student needs. In terms of teaching media, educators should consciously opt for contemporary information technology resources to address student difficulties. For learning activities, teachers should develop an integrated lesson plan that aligns with the school curriculum and skillfully employ modern information technology to foster an engaging classroom environment. In terms of assessment and evaluation, teachers are encouraged to leverage modern information technology to enhance classroom management.

Keywords: utilization of modern information technology, classroom management

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทำให้องค์กรต่าง ๆ จะต้องเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานจากที่เคยปฏิบัติแบบเดิม ๆ เข้าสู่การนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานจึงกลายเป็นยุคแห่งสารสนเทศ (Information age) ที่มีการดำเนินงานอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น การปฏิบัติงานในองค์กรผู้บริหารจะต้องตัดสินใจอย่างรวดเร็วและถูกต้อง โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศช่วยในการตัดสินใจ ดังนั้นการได้เปรียบเสียเปรียบในองค์กรขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการข้อมูลขององค์กรที่จะต้องมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและถูกต้อง เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการศึกษา แต่ในปัจจุบันนี้ยังมีภาวะแห่งความเหลื่อมล้ำในความสามารถและโอกาสของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ทำให้วิถีชีวิตของคนเราเปลี่ยนไปในรูปแบบยุควิถีชีวิตใหม่หรือยุคปกติใหม่ (New Normal) นักเรียนไม่สามารถเดินทางมาเรียนในสถานศึกษาได้ก็ยิ่งเห็นได้ชัดถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาต้องมีการปรับตัว โดยนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เข้ามาช่วย พร้อมทั้งจัดการเรียนการสอนในหลากหลายรูปแบบผสมผสานทั้งการเรียนผ่านระบบออนไลน์และการจัดการเรียนในที่ตั้ง อีกทั้งมีการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนสามารถกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และประเมินได้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาได้จากทุกที่ทุกเวลา ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ (สกร.) ที่ผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน โดยตามปกติแล้วจะไม่สามารถเข้ามานั่งเรียนในห้องเรียนเหมือนการศึกษาในรูปแบบปกติ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่และมีส่วนช่วยอำนวยความสะดวก

ให้กับทั้งผู้เรียนและครูผู้สอน แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องมีทักษะความรู้ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเตรียมการสอน ระบบการจัดการเรียนการสอน (Learning Management System: LMS) การติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ (พระมหาจักรพล สิริธโร 2564: 346)

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ มีปัญหาทั้งในระดับของหลักสูตรและระดับของตัวผู้สอน ในระดับของหลักสูตร สิ่งที่เกิดขึ้นคือหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสมกับผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียน มีความแตกต่างจากผู้เรียนในโรงเรียนทั่วไป ฉะนั้นหลักสูตรที่เหมาะสมควรจะเป็นในลักษณะที่มีความยืดหยุ่น เน้นการเรียนรู้ผ่านภูมิปัญญาชุมชนและการฝึกปฏิบัติจริงเป็นหลัก แต่หลักสูตรในปัจจุบันกลับไม่ยืดหยุ่น มีการกำหนดให้เรียนในหลายรายวิชา ทำให้มีคนในชุมชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการศึกษา สกร.ต่ำได้ เนื่องจากไม่มีเวลามากพอที่จะไปเรียนได้ครบทุกวิชา เพราะต้องทำงานนอกจากนี้หลักสูตรยังถูกออกแบบมาไม่สอดคล้องกับความพร้อมของครูผู้สอน อันนำมาสู่ปัญหาในระดับครู สกร.ต่ำ คือ ครูแต่ละคนต้องรับผิดชอบสอนในหลายรายวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด อีกทั้งต้องสอนในหลายระดับชั้นทั้งประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้ครูหนึ่งคนมีขอบเขตงานที่ต้องรับผิดชอบจำนวนมาก ทั้งที่ในหลายครั้งครูนั้นไม่มีความชำนาญหรือไม่มีความรู้มากพอที่จะสอนวิชาเหล่านั้นทั้งหมด เนื่องจากมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับวิชาที่ตนต้องสอน อีกทั้งครูยังขาดความรู้ในการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผลที่ตามมาคือทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนขาดประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้เท่าที่ควร และมีคะแนนหรือผลการประเมินผลที่ออกมาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (วรรณวีร์ บุญคุ้ม 2562: ออนไลน์)

จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถตอบสนองเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษานอกระบบที่ต้องมีความยืดหยุ่นสามารถพัฒนาผู้เรียนนอกโรงเรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้จริง นอกจากนั้นปัญหาในเรื่องสื่อการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็น วัสดุ อุปกรณ์ ที่ขาดแคลน ขาดรุด เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษเพื่อให้ทราบถึงการใช้งานและปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ

2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 218 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 140 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากการเทียบตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2556: 40-41) เลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ 5 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะแบบเลือกตอบ (Check-List) และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) แสดงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอน ซึ่งกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นแต่ละข้อคำถามซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

2.2 แบบสอบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ตามความคิดเห็นอย่างอิสระ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านสื่อการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ

ละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t-test) การทดสอบเอฟ (f-test)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยมีดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 140 คน จำแนกตามอายุ พบว่า น้อยกว่า 35 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 30.70 อายุ ตั้งแต่ 35-45 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 อายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 จำแนกตามการศึกษา พบว่า การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 91.41 การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 ประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 63.60

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ โดยจำแนกเป็นรายด้าน

ข้อที่	การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูจำแนกเป็นรายด้าน	$\bar{X}$	S	แปลความหมาย
1	ด้านหลักสูตรสถานศึกษา	4.41	.38	มาก
2	ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.10	.52	มาก
3	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.23	.47	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.34	.36	มาก
	โดยรวม	4.26	.37	มาก

จากตารางที่ 1 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน

การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เมื่อจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ได้ผลดังนี้

1) การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามอายุโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน และ ด้านการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านหลักสูตรสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวม และรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3) การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านหลักสูตรสถานศึกษา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เป็นเพราะว่า นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน จากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ผ่านมาที่ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการพบปะกันระหว่างครูผู้สอนกับนักศึกษา ครูจึงมีการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงระบบบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่ทำเป็นมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกับวิจัยของ บุศรินทร์ เสาทอง (2560: 92-96) ได้ศึกษา สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รุ่งลดา ผินสุ (2557: 1044-1053) ได้ศึกษา สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2 พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษตามความคิดเห็นของความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ดังนี้

2.1 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญตามสถิติที่ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย คนมีอายุน้อยกว่า 35 ปี จะมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ในการจัดการเรียนการสอนมากกว่า คนอายุมากกว่า 45 ปี ขึ้นไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป ทักษะการใช้เทคโนโลยีลดลง เห็นความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีน้อยลง ซึ่งอาจจะเกิดจากปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างตามที่พนม คลีฉายา (2563: บทคัดย่อ) ได้นำเสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพหุพลังของผู้สูงอายุไทย โดยผู้สูงอายุมีอุปสรรคในการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ □ ปัญหาทางด้านสายตา การหลงลืม ภาษาอังกฤษ ความกังวลเรื่องความเสี่ยงและอันตรายจากการใช้งาน ซึ่งต่างจากครูที่อายุน้อยที่เกิดมาพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจึงได้มีโอกาสสัมผัสใช้งานเทคโนโลยีต่างๆ อยู่เสมอจึงมีความสามารถในการใช้ในระดับที่สูงกว่า และสอดคล้องกับ สมศักดิ์ คงเทศ (2553: 63) ที่ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูในสถานศึกษา ตำบลบางนายสี อำเภอเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา พบว่า ครูในสถานศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีผลกระทบต่อระดับความเห็นการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยครูที่มีอายุ 46 ปีขึ้นไปมีระดับ ความคิดเห็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูแตกต่างจากครูที่มีอายุ 31-35 ปีและ 41-45 ปี

2.2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมและแต่ละด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจาก นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ครูทุกคนจะต้องได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบกับสถานการณ์ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-2019) เข้ามาทำให้ครูทุกคนเห็นความจำเป็นและความสำคัญต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระชาติ ชุมพร (2550: 69) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับ ชัยณุกพงศ์ พรวนตันไทร (2556: 67) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัด

ศรีสะเกษ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากการทำงานในสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ครูทั้งหมดจะอยู่ในสังคมเดียวกัน มีการถ่ายทอดงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอยู่เสมอ ครูที่มีอายุน้อยได้รับประสบการณ์ที่ถูกถ่ายทอดจากครูที่มีอายุมากกว่าจึงทำให้ประสบการณ์ในการทำงานมีระดับที่ใกล้เคียงกัน โดยดูจากผลการวิจัยที่ทั้งสองกลุ่มมีค่าเฉลี่ยที่ต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสายสุดา ปันตระกูล (2557: 74) ที่ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน ระดับอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุระชาติ ชุมพร (2550: 72) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกันมีสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นใหม่และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้ผู้บริหารทุกคนต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ พร้อมกันจึงมีประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเท่ากัน

3. แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ

3.1 ด้านหลักสูตรสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดศรีสะเกษ ควรสนับสนุนให้ครูใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงระบบบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเข้าถึงข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่มาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม อีกทั้งสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ควรต้องส่งเสริมและกำกับติดตามให้ครูมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลหลักสูตรการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ โดยสุรพงษ์ แสงสีมูข (2564: 190) ได้ให้แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาว่า สถานศึกษาควรมีแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารตามขอบข่ายงาน ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง ส่วนวลัยรัตน์ โตวิกัย “บทบาทเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการศึกษา” (วารสารออนไลน์) 19 กุมภาพันธ์ 2009 (23 มิถุนายน 2012) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญของเทคโนโลยีต่อการพัฒนาการศึกษา มีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนรู้ ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายอย่าง เทคโนโลยีที่เข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษาสมัยใหม่ จำเป็นจะต้องอาศัยข้อมูลข่าวสาร เพื่อการวางแผนการดำเนินการ ติดตาม ประเมินผล

3.2 ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูควรมีการวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่มาช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาได้เหมาะสมตามสถานการณ์ และมีการวางแผนในการจัดหาวัสดุสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย นอกจากนี้ยังควรให้ความสำคัญกับการวางแผนการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้

เทคโนโลยีสารสนเทศ และการประเมินผลการใช้สื่อเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ในการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ วรรณิกา ลิ้มศิลา (2550: 6) ได้ให้แนวทางการใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเป็นการนำคอมพิวเตอร์ ไปใช้ในการบริหารห้องเรียน รวมถึงธุรการต่าง ๆ ภายในชั้นเรียนที่สนับสนุนการเรียนให้มีประสิทธิภาพ ส่วนปิยพร ถาวะราภรณ์ (2553: 34) ได้กล่าวถึงแนวทางการใช้ คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น การจัดเก็บสื่อการเรียนการสอน สื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย เอกสารประกอบการเรียนการสอน แบบฝึกหัดแบบทดสอบ หรือคลังข้อมูล ใบความรู้ ใบงาน ข้อมูลข่าวสารในรายวิชาต่าง ๆ

3.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลายสร้างบรรยากาศในห้องเรียนสอดคล้องกับวิชาที่สอน เช่น YouTube, PowerPoint, Live worksheets มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นกระบวนการคิดและทักษะกระบวนการ และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ติดตามผลรายบุคคลเพื่อการพัฒนาและการแก้ปัญหา อีกทั้งยังควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการวางแผนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ไปใช้และหาแนวทางเพิ่มความสามารถการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้น อาภรณ์ ใจเที่ยง (2553: 50) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน ดังนั้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรให้เทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลายและสอดคล้องกับรายวิชา เน้นให้เกิดกระบวนการคิดเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สุรศักดิ์ เวียนรอบ (2557: 210) ได้นำเสนอว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต้องพัฒนาห้องปฏิบัติการหรือห้องเรียนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ทันสมัยอยู่เสมอ

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล ครูและผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการประเมินและชื่นชมผลงานของผู้เรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหลายช่องทาง มีการอบรมพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ เสริมทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล และควรมีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่สนับสนุนการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังต้องให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ในการวัดและประเมินผลและนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่มากยิ่งขึ้น โดยจิราพร มีเทพ (2554: 34) ได้ให้แนวทางการใช้คอมพิวเตอร์ในด้านการวัดและประเมินผล สามารถใช้ในการรายงานข้อมูลนักเรียนบันทึกสถิติการมาของนักเรียน บันทึกข้อมูลนักเรียน วิเคราะห์ประเมินผลการเรียน

การสอน การจัดเก็บสถิติผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการจัดทำรายงานสรุปผลการเรียน ซึ่งเป็นการสนับสนุนการเรียนให้□มีประสิทธิภาพ ส่วนถาวร สุวรรณไตรย์ (2558: 4) ให้แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับการศึกษาในส่วนของกาจัดและประเมินผลการเรียนรูว่าสามารถกำหนดสิ่งที่จะประเมินหลังการเรียนรู้อยู่โดยคำนวณค่าของคะแนนผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

อายุมีผลต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่เพื่อจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มครูที่มีอายุมากขึ้นควรจะต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนำมาใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนและด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับน้อย ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา ลิ้มศิลา. (2550). *สภาพการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน อำเภอกะบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาละนอง*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี,
- จิราพร มีเทพ. (2554). *การศึกษาสภาพการใช้□คอมพิวเตอร์□ เพื่อการเรียนการสอนของครูผู้□สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์□ธานี เขต 2 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์□ธานี.*
- ชิษณุพงศ์ พรวนตันไทร. (2556). *สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ถาวร สุวรรณไตรย์. (2558). *การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบครบวงจร โรงเรียนบ้านเหล่าสร้างถ่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวง*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครพนม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- บุศรินทร์ เสาทอง. (2560). “*สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดบุรีรัมย์*,” การประชุมวิชาการแสดงผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 2; 20 มกราคม 2560; มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม. หน้า 1044-1053.
- ปิยพร ถาวรรารณ. (2553). *สภาพการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2553.

- พนม คลีณา. (2563). การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ และข้อเสนอเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลัมพลิงของผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2563
- พระมหาจักรพล สิริโร. (2564). “การศึกษาในยุคNEW NALMAL,” Journal Of Modern Learning Development. 6, 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2564): 346-356.
- รุ่งลดา ผินสุ. (2557). สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,
- วรรณวีร์ บุญคุ้ม. (2562). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของครู กศน. ตำบลในภูมิภาคตะวันตก เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน. (ออนไลน์) 2 พฤศจิกายน 2562. (อ้างเมื่อ 12 ตุลาคม 2565). จาก <https://researchcafe.org/non-formal-education/>
- วลัยรัตน์ ไตรวิกัย. (2552). บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการศึกษา. (ออนไลน์) 17 กุมภาพันธ์ 2552 (อ้างเมื่อ 10 ตุลาคม 2565) จาก <https://www.gotoknow.org/posts/242734>
- สมศักดิ์ คงเทศ. (2553). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ของครูในสถานศึกษา ตำบลบางนายสี อำเภอเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สายสุดา ปันตระกูล, กาญจนา เผือกคง และปริศนา มัชฌิมา. (2556). การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอนระดับอนุบาลในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2556.
- สุระชาติ ชุมพร. (2550). สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 9. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุรศักดิ์ เวียนรอบ. (2557). การศึกษาสมรรถนะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ แสงสมุข. (2564). “แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-ศิริราชวร” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2,”วารสารมหาจุฬานาครพรรศน์. 8, 11 (พฤศจิกายน 2564): 181-194
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, 2553.

ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ
SKILL OF INSTITUTION ADMINISTRATORS AFFECTING TO THE
EFFECTIVENESS OF ACADEMIC ADMINISTRATION INSTITUTIONS
UNDER THE VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION,
SISAKET PROVINCE

¹คณิศร บัวจันทร์, ²ประกาศิต อานูภาพแสนยากร และ ³สุรศักดิ์ ศรีกระจำง

¹Kanisron Buachan, ²Prakhasit Arnupharbsaenyakorn and ³Surasak Srikrajang

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ประเทศไทย

Sisaket Rajabhat University, Thailand.

¹zero_one25@hotmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ 4) เพื่อศึกษาทักษะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ระดับของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการวิเคราะห์

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 4) ผลการวิเคราะห์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ด้วยสมการพหุคูณเพื่อหาตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านเทคนิค เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.674 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.454

คำสำคัญ : ทักษะของผู้บริหาร, ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ, จังหวัดศรีสะเกษ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of skill institution administrators under The Vocational Education Commission, Sisaket Province. 2) to study the level of effectiveness of academic administration of institution administrators under The Vocational Education Commission, Sisaket Province. 3) to study the relationship between institution administrators of skills with the academic administration of institutions under The Vocational Education Commission, Sisaket Province. 4) to study skill of institution administrators affecting to the effectiveness of academic administration institutions under The Vocational Education Commission, Sisaket Province. The research findings were as follows: 1) The results of the analysis of the level of skill institution administrators under The Vocational Education Commission, Sisaket Province Overall, it was at the highest level. 2) The results of the analysis of the level of effectiveness of academic administration of institution administrators under The Vocational Education Commission, Sisaket Province Overall, it was at a high level. 3) The results of the analysis of the relationship between institution administrators of skills with the academic administration of institutions under The Vocational Education Commission, Sisaket Province with a high positive correlation There was a statistical significance at the 0.01 level. 4) The results of the analysis of skill of institution administrators affecting to the

effectiveness of academic administration institutions under The Vocational Education Commission, Sisaket Province. Using a forecasting equation to find the best predictive variables, it was found that school administrators' skills, including technical aspects, were factors affecting Effectiveness of academic administration of educational institutions under The Vocational Education Commission, Sisaket Province. The multiple correlation coefficient was 0.674 and the prediction coefficient was 0.454.

Keywords : the level of school administrator skills, the effectiveness of academic administration of school, Sisaket Province

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการปรับตัวให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไป และเชื่อได้ว่าการศึกษที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสม กับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศ จะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมได้ การศึกษามีความจำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในหลายประเทศได้ใช้การศึกษาเป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนา ประเทศไทยมีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อเป็นกรอบแนวทางเน้นเรื่องการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้พร้อมรองรับประเทศไทยยุค 4.0 โดยทบทวนการบริหารจัดการทรัพยากรที่อยู่ในระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ได้อย่างสูงสุด โดยจะมีความอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนสูงขึ้น มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และมีผลผลิตดีขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: ก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระจายอำนาจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความเข้มแข็ง สร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และสร้างความเชื่อมั่นให้ทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และการบริหารการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะในการทำงาน โดยการสื่อสารเป้าหมายให้องค์กรเข้าใจเป็นทักษะหนึ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ เพราะเป้าหมายที่กำหนดขึ้นนั้นอาจเป็นเรื่องยากขององค์กรหรือเป็นข้อกังวลขององค์กร ผู้บริหารต้องใช้เทคนิคและพลังในการสื่อสารให้ดีเพื่อให้องค์กรยอมรับในเป้าหมายและมองเห็นประโยชน์กับเป้าหมายที่กำลังจะไป โดยการจงใจให้

องค์กรรู้สึกว่าเป็นขององค์กรด้วยเช่นกันไม่ใช่เป็นของผู้บริหารเพียงคนเดียว ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความชำนาญและมีทักษะในการบริหารงาน ดังที่ Griffin (2013: 8-9) ได้สรุปว่าทักษะการบริหารที่สำคัญมี 7 ทักษะ คือ 1) ทักษะทางเทคนิค (Technical Skill) 2) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Skill) 3) ทักษะความคิดรวบยอด (Conceptual Skill) 4) ทักษะการวินิจฉัย (Diagnostic Skill) 5) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication Skill) ทักษะการตัดสินใจ (Decision-making Skill) และ 7) ทักษะการบริหารเวลา (Time Management Skill) (อัญชลี ณ นครพนม, 2564 : 1-2) ซึ่งในเรื่องทักษะของผู้บริหารที่นักวิชาการได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นล้วนเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการซึ่งงานวิชาการนั้นถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด ถือเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหาร คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทาง ปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งงานวิชาการของโรงเรียนนั้นประกอบด้วยงานหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการนำหลักสูตรไปใช้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552: 9)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ภายใต้การบริหารการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ ก็ได้มีการกำหนดนโยบายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ไว้ คือ การศึกษาสร้างคน อาชีวสร้างชาติ “เตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21” 1) เพิ่มผู้เรียนสายอาชีพ (สายอาชีวะ 50 : 50 สายสามัญ) 2) ศูนย์ความเป็นเลิศทางการอาชีวศึกษา (Excellent Center) 3) Re - Skills , Up -Skills ,New - Skills 4) ปฏิรูประบบบริหารและงานบุคคล 5) ขับเคลื่อนอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 โดยยึดสถานศึกษามีคุณภาพ ผู้เรียนเก่ง ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพครูบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพ และกระบวนการจัดการเรียนการสอนสถานการณ์จริงในสถานประกอบการชั้นนำ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2565) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 และ มุ่งสู่ Thailand 4.0 ดังนี้ นโยบายที่ 1 ด้านการจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ นโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ นโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา นโยบายที่ 5 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นโยบายที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2564)

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับทักษะการบริหารสถานศึกษามีไม่น้อยเพียงใด และต้องการทราบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาทักษะใดส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารและเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนงาน ตลอดจนพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้การบริหารงานบุคคล และงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ
4. เพื่อศึกษาทักษะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ทักษะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 38 คน และครู จำนวน 528 คน รวมทั้งสิ้น 566 คน โดยจำแนกตามสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 234 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1984: 56) ผู้วิจัยกำหนดให้ประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 38 คน และครู จำนวน 196 คน ได้มาด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยเครื่องมือแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert's Scale, อ้างถึงใน บุญชุม ศรีสะอาด 2554: 102-103)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคิร์ท (Likert's Scale, อ้างถึงใน บุญชุม ศรีสะอาด 2556: 101)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

ในการวิจัย เรื่องทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเทคนิค	4.59	0.28	มากที่สุด
2. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.49	0.45	มาก
3. ด้านความคิดรวบยอด	4.55	0.39	มากที่สุด
4. ด้านวิชาการ	4.58	0.46	มากที่สุด
5. ด้านความรู้ความคิด	4.61	0.61	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ทักษะด้านความรู้ความคิด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.61) ทักษะด้านเทคนิค ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.28) ทักษะด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.45)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัด ศรีสะเกษ

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านงานแผนกวิชา	4.57	0.38	มากที่สุด
2. ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน	4.70	0.35	มากที่สุด
3. ด้านงานวัดผลและประเมินผล	4.54	0.53	มากที่สุด
4. ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด	4.29	0.58	มาก
5. ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	4.51	0.53	มากที่สุด
6. ด้านงานสื่อการเรียนการสอน	4.36	0.60	มาก
เฉลี่ย	4.50	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.35) ด้านงานแผนกวิชา ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.38) ด้านงานวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.58)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_{total}
X_1	0.797** (0.000)	0.644** (0.000)	0.770** (0.000)	0.152* (0.020)	0.707** (0.000)	0.304** (0.000)	0.674** (0.000)
X_2	0.538** (0.000)	0.449** (0.000)	0.625** (0.000)	-0.164* (0.012)	0.524** (0.000)	-0.122 (0.062)	0.328** (0.000)
X_3	0.826** (0.000)	0.926** (0.000)	0.813** (0.000)	0.006 (0.928)	0.621** (0.000)	0.383** (0.000)	0.697** (0.000)
X_4	0.841** (0.000)	0.867** (0.000)	0.836** (0.000)	0.364** (0.000)	0.621** (0.000)	0.423** (0.000)	0.804** (0.000)
X_5	0.769** (0.000)	0.735** (0.000)	0.882** (0.000)	0.295** (0.000)	0.760** (0.000)	0.100 (0.126)	0.704** (0.000)
X_{total}	0.873** (0.000)	0.845** (0.000)	0.922** (0.000)	0.169** (0.010)	0.757** (0.000)	0.232** (0.000)	0.748** (0.000)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษา (X_{total}) กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (Y_{total}) ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง ($r_{xy} = 0.748$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษารายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับต่ำมากจนถึงระดับสูงมาก โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านงานวัดผลและประเมินผล (Y_3) ($r_{xy} = 0.922$) รองลงมา ด้านงานแผนกวิชา (Y_1) ($r_{xy} = 0.873$) ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน (Y_2) ($r_{xy} = 0.845$) ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Y_5) ($r_{xy} = 0.757$) ด้านงานสื่อการเรียนการสอน (Y_6) ($r_{xy} = 0.232$) และด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด (Y_4) ($r_{xy} = 0.169$)

4. ผลการวิเคราะห์ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำเข้าตัวแปรทั้งหมด

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.	β	t	P-value
ค่าคงที่ (constant)	0.358	0.185	-	1.935	0.054
1. ด้านเทคนิค (X_1)	0.779	0.068	0.638	11.510**	0.000
ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_2)	-0.280	0.045	-0.363	-6.182**	0.000
ด้านความคิดรวบยอด (X_3)	-0.117	0.072	-0.133	-1.624	0.106
ด้านวิชาการ (X_4)	0.459	0.076	0.607	6.049**	0.000
ด้านความรู้ความคิด (X_5)	0.057	0.042	0.101	1.352	0.178
R = 0.881 $R^2 = 0.777$ F = 158.871**					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ด้านเทคนิค (X_1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_2) ด้านความคิดรวบยอด (X_3) ด้านวิชาการ (X_4) และด้านความรู้ความคิด (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.779, -0.280, -0.117, 0.459 และ 0.057 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.638, -0.363, -0.133, 0.607 และ 0.101 ตามลำดับ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.881 และ ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.777 หมายถึง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 77.70 แสดงว่าด้านเทคนิค (X_1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_2) ด้านความคิดรวบยอด (X_3) ด้านวิชาการ (X_4) และด้านความรู้ความคิด (X_5) ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา (Y_{total}) (F = 158.871) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{y} = 0.358 + 0.779X_1 - 0.280X_2 - 0.117X_3 + 0.459X_4 + 0.057X_5$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$Z' = 0.638Z_1 - 0.363Z_2 - 0.133Z_3 + 0.607Z_4 + 0.101Z_5$$

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก 3 อันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ทักษะด้านความรู้ความคิด ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านวิชาการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์นั้น ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพงษ์ ปรีชานนท์กุล (2563 : 112-113) ได้ทำวิจัย เรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมพร พงษ์เพชร (2561: 98-101) ได้ทำวิจัย เรื่องทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรวัฒน์ ชัดมะโน (2563: 142) ได้ทำวิจัย เรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เช่นเดียวกัน

2. การศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจจะเนื่องด้วยงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานทางด้านวิชาการ งานวิชาการจึงเป็นงานสำคัญที่สุดในงานบริหารงานทุกๆ ด้านในสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อตัวนักเรียนโดยตรง ดังนั้นการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงหลักการทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา รวมถึงเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กรอย่างชัดเจนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร ละหารเพชร (2562: 102-106) ได้ทำวิจัย เรื่องประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการ

บริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพชญ ไตรรงค์ (2564: 213-215) ได้ทำวิจัย เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ อรุณี สุวรรณศรี (2565: 127-130) ได้ทำวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวลี ตรีประภากร (2564: 115-118) ได้ทำวิจัย เรื่องสมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัด ศรีสะเกษ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ โดยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษารายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อยู่ในระดับต่ำมากจนถึงระดับสูงมาก โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปน้อยได้ดังนี้คือ ด้านงานวัดผลและประเมินผล รองลงมา ด้านงานแผนกวิชา ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านงานสื่อการเรียนการสอน และด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวกในระดับสูง ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมควร ชุมชอบ (2560: 11-114) ได้ทำวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่าทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ด้านเทคนิค เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 45.40 อาจจะเนื่องด้วยทักษะด้านเทคนิคเป็นความสามารถและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางของผู้บริหารในการใช้เครื่องมือ และเทคนิควิธีในการปฏิบัติงาน และสามารถแนะนำหรือชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณี สุวรรณศรี (2565: 127-130) ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม (X_2) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_5) และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม (X_4) ร่วมกันพยากรณ์ ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ได้ร้อยละ 49.50 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวลี ตรีประภากร (2564: 115-118) ได้ทำวิจัย เรื่องสมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 66.00 ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แคทรียา บุตรศรีผา (2565: 180-185) ได้ทำวิจัย เรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านผู้บริหาร และด้านผู้ปกครองและชุมชน มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมได้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพยากรณ์ ร้อยละ 67.2

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัด ศรีสะเกษ ทำให้ทราบว่าสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุน การทำงานเป็นทีม มีการวางแผน กำหนดนโยบาย และทิศทางของสถานศึกษาที่ชัดเจน และยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการทำงานโดยมีความยืดหยุ่น มีอัธยาศัย และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดระบบงานวิทยบริการและห้องสมุดในการบริการให้ได้มาตรฐาน เช่น การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยใน

การบริหารจัดการ และหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ควรให้ความสนใจในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารด้านการใช้สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดความชำนาญ

เอกสารอ้างอิง

- แคทรียา บุตรศรีผา. (2565) ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐพงษ์ ปริชาชนนกุล. (2563). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธีรวัฒน์ ชัดมะโน. (2563). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: ตีรณสาร.
- ปัทมพร พงษ์เพชร. (2561). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทราเขต 2 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- พรวลี ศรีประภากร. (2564). สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560) ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี, ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- แพรวดา สอนองฝัน. (2557). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศรัญญา น้อยพิมาย. (2562). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศิวพร ละหารเพชร. (2562). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- สมควร ชุมชอบ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สรเพชญ ไตรรงค์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). *รายงานประจำปี 2563 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุรียา ทองยัง. (2558). *ทักษะของผู้บริหารโรงเรียนวัดตะล่อม สังกัดกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรุณี สุวรรณศรี. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- อัญชลี ณ นครพนม. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- Drake, T.L, and Roe, W.H. (1996). *The Principal Ship*. 3rd ed. New York : Macmilan.
- Griffin, Ricky W. (1984). *Management*. Botton: Houghton Mifflin.
- Griffin, R. W. (2013). *Management Principles and Practices*. Canada : Nelson Education.
- Robert L. Katz. (1995). "Skills of an Effective Administrators," *Harvard Business Review*. 33 (January – February 1995): 33-42.
- Sergiovanni, T.J. (1994). *Building community in schools*. San Francisco. CA Jossey Bass.
- Steers, R.M. (1977). "Antecedents and Outcomes of Organizational Commitment." *Administrative Science Quarterly*, 22, 46-56.

การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
A STUDY OF THE 21ST CENTURY CHARACTERISTIC COMPONENTS
OF TEACHERS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹จิตติยา คุณแก้ว, ²วาโร เพ็งสวัสดิ์ และ ³วันเพ็ญ นันทะศรี

¹Thitiya Khunkaew ²Waro Phengsawat and ³Wanpen Nantasri

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ประเทศไทย
Sakonnakhon Rajabhat University, Thailand.

¹Thitiya.kh65@snru.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ ร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด 2) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์สังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) ทักษะ

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การใช้เทคโนโลยี 3) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม และ 5) ทักษะการสื่อสาร และผลการประเมินความเหมาะสมทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : คุณลักษณะของครู, ศตวรรษที่ 21, บุคคลแห่งการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this research was to study the components of the characteristics of the 21st century teacher under Sakon Nakhon Primary Educational Service Office 3. Using document research method which was divided into 2 steps: 1) Studying relevant theories and ten related research paper which based on the ideas of academician and select components with frequencies of 7 or more which greater than or equal to 70 percent for all of the frequencies. 2) Approved the components of the administrative process to the characteristics of the 21st century teacher by 5 experts to consider the suitability for each of the component of the characteristics of the 21st century teacher. The research instruments that using is the data analysis and synthesis form and a 5-point Likert scale questionnaire. The data was analyzed by using frequency distribution, percentage, means, and standard deviation. The research results found that the characteristics of the 21st century teacher consist of 5 components: 1) Teaching skills, 2) Technology skills, 3) Learner person, 4) Moral ethics and professional ethics, and 5) Communication Skills. The results confirm that every element is appropriate at the highest level.

Keywords : The characteristics of teacher, the 21st century, Learner person

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่างๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนเองให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งครูคืออาชีพที่ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนและการ

จัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครูจึงเป็นกัลยาณมิตรที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ ให้ความรักความเอาใจใส่เปรียบเสมือนบิดาและมารดาคนที่สองของศิษย์ จนได้รับคำเปรียบเทียบกับว่าเป็น “พระคุณที่สาม” รองจากพระคุณของบิดาและมารดา ครูที่ดีย่อมอุทิศตนเพื่อให้ศิษย์มีอนาคตที่สดใส ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึกให้เป็นคนดี เป็นบุคคลที่ดีของสังคม ดังนั้นแล้ว ผู้ที่เป็นครูย่อมต้องสามารถนำความรู้ทั้งหมดทั้งหมดที่ตนมีมาถ่ายทอดให้ศิษย์ได้ ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้ที่มีทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นผู้นำทางวิญญาณ ซึ่งการเป็นครูนั้นไม่ใช่ว่าใครที่พอมีความรู้หรือทำทางน่าเชื่อถือก็จะมาเป็นครูได้ หากแต่ผู้ที่ประสงค์จะดำเนินอาชีพนี้ต้องฝึกฝนศึกษาจนเชี่ยวชาญ จนเป็นที่ยอมรับขององค์กรวิชาชีพ ทั้งนี้เพราะครูเป็นทั้งฐานะของบุคคลและวิชาชีพที่สังคมคาดหวังว่าจะต้องมียุติคุณ ความสำคัญ หน้าที่ ความรับผิดชอบ คุณลักษณะ บุคลิกภาพ ค่านิยม จรรยาบรรณ และคุณธรรม ที่เป็นแบบอย่างได้นั้นเองดังนั้นผู้ดำเนินอาชีพครูจึงต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และใฝ่พัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง

(พิชญานา ยินยาว, 2562)

เนื่องจากศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและวิทยาการต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ครูจึงต้องปรับความคิด เปลี่ยนแปลงวิธีการและประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามบริบทของห้องเรียน ครูต้องบรรลุศักยภาพแห่งตน (Self-actualization) ว่ามีความรู้ความสามารถ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ก่อนที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุศักยภาพของตนเองเช่นกัน เมื่อครูเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เท่าทันแล้วย่อมบ่มเพาะให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้จักนำวิธีการและทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ย่อมเกิดขึ้นอย่างเป็นพลวัต แต่เหนือสิ่งอื่นใดครูยุคใหม่ต้องเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง อย่างรู้เท่าทัน การทำความเข้าใจในศาสตร์การสอนหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 การประเมินการเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองสภาพจริง การเป็นผู้ใช้ และสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีร่วมสมัย สิ่งเหล่านี้เองจะกระตุ้นให้ครูยุคใหม่ไม่ปล่อยตัวเองไปตามกระแสเดิมหรือกระแสการเรียนรู้ที่ตกยุค (ประสาธต์ เนืองเฉลิม, 2563) เมื่อโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูง “ครู” ได้รับว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาตน และคนในชาติให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้อนาคตของชาติเป็นคนดีมีคุณภาพ ดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างมีความสุขในสังคมหลากหลายวัฒนธรรม ฉะนั้น คนจะเป็นครูต้องได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้มีคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 (สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต, อมรรัตน์ วัฒนธรร, เทียมจันทร์ พานิชย์ผินไชย, และปรกรณ์ ประจันบาน, 2558) ลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมากจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาองค์ประกอบของครูไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้เป็นครูคุณภาพและเป็นครูมืออาชีพมีคุณลักษณะที่เพียบพร้อมด้านความรู้ในวิทยาการ มีความสามารถและทักษะในด้านการ

เรียนการสอนที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ สัมกับเป็นบุคลากรในวิชาชีพชั้นสูงและส่งผลให้ครูมีศักยภาพที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีขีดความสามารถที่จะแข่งขันกับนานาชาติได้ (อนวัติ คุณแก้ว, 2563)

จากเหตุผลดังกล่าว คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้สอดคล้องกับคุณลักษณะของครูในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ครูต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยจำแนกการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) นางค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พิจารณาประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ คือ อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. แบบสังเคราะห์เอกสาร เป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 10 แหล่ง เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่

2.2 แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

[illegible]

ข้อ	องค์ประกอบคุณลักษณะ ของครูในศตวรรษที่ 21	นักวิชาการ									
		นิตยา พงษ์เลื้อ (2559)	ธัญพร พรหมการ (2560)	ชนันภรณ์ อารีกุล (2562)	ธมล เกียรติกุลทัต (2562)	อัมพร คิ่งเพียร (2562)	สัณญา จริเมธากาส (2563)	จิรพันธ์ บุญเพ็ง (2564)	คณัฐชนัน จันทร์ฟ้าเลื่อม (2566)	Jan (2017)	Em. Nun & Phann (2021)
	การเป็นนักประเมินที่ดี		✓		✓						
	ด้านการวัดและประเมินผล	✓				✓					
9	ด้านการพัฒนาหลักสูตร					✓					1 10
10	ด้านทักษะทางวัฒนธรรม										2 20
	ด้านสมรรถนะทางวัฒนธรรม		✓						✓		
	ด้านทักษะทางวัฒนธรรม		✓								
11	บุคลิกภาพดี	✓			✓	✓					3 30
12	ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี		✓					✓			2 20
13	การจัดบรรยากาศเพื่อการเรียน					✓					1 10
14	ด้านการให้บริการ					✓					1 10
15	ด้านมนุษยสัมพันธ์	✓									1 10

จากตาราง 1 พบว่าการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป มากำหนดเป็นองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม และ 5) ทักษะการสื่อสาร จากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านี้ มากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้ โดยการสังเคราะห์ สรุปความหมายขององค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับนิยามปฏิบัติการ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ในลำดับถัดไป ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ทักษะการจัดการเรียนรู้	การมีความชำนาญในการสอน มีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ	1. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนทั้งทางทฤษฎีการสอนและวิธีการสอน
		2. ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
	สอน ทั้งทางด้านทฤษฎีการสอนและวิธีการสอน มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีหรือมีการพัฒนาในการเรียนมากขึ้นโดยการใช้สื่อและนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและสามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ และมีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย	สำคัญ
		3. ครูมีการใช้สื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
		4. ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สามารถวิเคราะห์หลักสูตร และสามารถนำหลักสูตรมาออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม
		5. ครูมีความสามารถในการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการหรือเครื่องมือที่หลากหลาย
2. ทักษะการใช้เทคโนโลยี	ความสามารถในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอน การสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูล มีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์อย่างถูกวิธี การทำงานร่วมกันหรือการพัฒนาโรงเรียนให้มีความทันสมัย และมีจิตสำนึกที่ดีในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์อย่างถูกต้องและเหมาะสม	1. ครูมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร
		2. ครูสามารถนำเครื่องมือเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
		3. ครูมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล รวบรวมข้อมูล นำเสนอข้อมูล
		4. ครูมีทักษะการใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีอย่างถูกวิธี
		5. ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม
		6. ครูสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาโรงเรียนให้มีความทันสมัย
		7. ครูมีจิตสำนึกที่ดีในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์อย่างถูกต้องและเหมาะสม
3. การเป็นบุคคลแห่งการ	ครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความ	1. ครูมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานต่าง ๆ

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
เรียนรู้	กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ ใฝ่เรียนรู้อยู่เสมอ รักในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเลือกที่จะรับสาระข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ การดูรายการโทรทัศน์ที่มีสาระ การสืบค้นหาความรู้ผ่านแหล่งต่าง ๆ มีเจตคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้ มีประสบการณ์ในการเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละสถานการณ์ได้	2. ครูมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
		3. ครูมีความกระตือรือร้นและรักในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง
		4. ครูเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม
		5. ครูมีเจตคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้
		6. ครูสามารถนำประสบการณ์เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม
4. การมีคุณธรรมจริยธรรม	ความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา มีความละเอียดรอบคอบ พุดแต่คำที่ดี ทำแต่สิ่งที่ดี ปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม มีความเอาใจใส่ในการทำงาน โดยมุ่งหวังให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย มีความประพฤติต่อผู้เรียนด้วยความรักและความปรารถนาดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	1. ครูมีความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายวาจาและใจ
		2. ครูมีความละเอียดรอบคอบ ทำแต่สิ่งที่ดีที่เป็นประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม
		3. ครูมีความเอาใจใส่ในการทำงาน โดยมุ่งหวังให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย
		4. ครูปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความรักและความปรารถนาดีโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน
5. ทักษะการสื่อสาร	ความสามารถของครูที่สามารถรับส่งสาร สามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกหรือข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรถ่ายทอดความคิดของพวกได้อย่างชัดเจนและด้วยความเชื่อมั่นทั้งในรูปแบบที่เป็น การเขียน การพูด รวมถึงการเป็นผู้ฟังที่ดี สามารถสื่อสารและจูงใจผู้เรียนได้ รวมถึงมีความสามารถทางด้านภาษา สามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและ	1. ครูมีทักษะในการพูด สามารถพูดให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจในจุดหมายเดียวกัน
		2. ครูมีทักษะในการเขียนได้อย่างชัดเจน เลือกใช้ถ้อยคำได้อย่างเหมาะสม และอธิบายเป็นสายลักษณ์อักษรได้ตรงตามวัตถุประสงค์
		3. ครูมีทักษะในการฟัง จับประเด็นใจความได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและมีกลวิธีในการทำความเข้าใจในสิ่งที่ฟัง
		4. ครูมีความสามารถในการใช้ภาษาไทย

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้
	ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ	และภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย	ระดับความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ (n=5)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ทักษะการจัดการเรียนรู้	4.89	0.20	มากที่สุด
2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี	4.98	0.06	มากที่สุด
3) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.90	0.22	มากที่สุด
4) การมีคุณธรรม จริยธรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
5) ทักษะการสื่อสาร	4.80	0.45	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.91	0.19	มากที่สุด

จากตาราง 3 ผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า ภาพรวมความเหมาะสมของทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.19) ซึ่งเรียงลำดับความเหมาะสมตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการใช้เทคโนโลยี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98$, S.D. = 0.06) องค์ประกอบที่ 3 การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.22) องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.20) และองค์ประกอบที่ 5 ทักษะการสื่อสาร มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 3) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม และ 5) ทักษะการสื่อสาร ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารจำนวน 10 แหล่ง โดยทุกองค์ประกอบมีค่าความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และจากการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่าทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความวิชาการ บทความวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นในช่วงปี พ.ศ.2559-2566 ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีความทันสมัย ไม่ล้าหลัง ทำให้ได้ 5 องค์ประกอบของคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ ดังนี้ คณัฐชนัน จันทรฟ้าเลื่อม (2566) พบว่าองค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านทักษะการสื่อสาร องค์ประกอบด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และองค์ประกอบด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จิรนนท์ บุญเพ็ง (2564) พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณธรรม อนุวัติ คุณแก้ว (2563) องค์ประกอบคุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านด้านผู้นำทางวิชาการและการสอน องค์ประกอบด้านด้านด้านความรู้ความสามารถ องค์ประกอบด้านด้านด้านทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี องค์ประกอบด้านด้านด้านค่านิยมและเจตคติและองค์ประกอบด้านด้านด้านจรรยาบรรณ คุณธรรมและจริยธรรม และสอดคล้องกับการอภิปรายผลวิจัยของ ชื่นฤดี บุตะเขี้ยว (2560) ที่ว่าครูจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของอนาคตและเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนา ส่งเสริม ปลุกฝัง แนวความคิดความรู้ให้กับเยาวชน พลเมืองและสังคม โดยรวมครูจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่หลากหลายที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ต้องเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระที่สอนเป็นอย่างดี มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความสร้างสรรค์ในการออกแบบและการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน รู้เท่าทันเทคโนโลยีและสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม เป็นผู้เฝ้าหาความรู้และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- คณัฐชนัน จันทรฟ้าเลื่อม. (2566). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *Journal of Roi Kaensarn Acedemic*, 8(4), 8-16.
- จิรนนท์ บุญเพ็ง. (2564). แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. *บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2562). องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 15(2), 157-158.

- ชินฤดี บุตะเขียว .(2560). *กลยุทธ์การพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21*.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธมล เกลียวกลมทัต. (2562). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน
เอกชน จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(3), 568.
- ฉันทพร พรหมการ. (2560). *คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนที่มีนักเรียนข้ามวัฒนธรรม*
จังหวัดเชียงราย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นัฐยา พงษ์เสือ. (2559). *การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 สังกัด*
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2563). *ครูในศตวรรษที่ 21. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 35(1), 23.
- พิชญภา ยินยาว. (2562). *ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครปฐม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.*
2560-2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา รุจิเมธธาภาส. (2563). *คุณลักษณะของครูต้นแบบในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สู่*
การศึกษา 4.0. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สุพรทิพย์ ธนภัทรโชติวัต, อมรัตน์ วัฒนาร, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และปรณัฎฐ์ประจันบาน.
(2558). *การพัฒนาแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของครู*
ในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(1), 39.
- อนูวัติ คุณแก้ว .(2563). *การศึกษาคุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21. สักทอง: วารสาร*
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 26(4), 47-51.
- อัมพร คณิงเพียร. (2562). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21. วารสารวิจัย*
ราชภัฏเชียงใหม่, 20(2), 89-92.
- Em, S., Nun, N., & Phann, S. (2021). Qualities, personal characteristics, and
responsibilities of qualified teacher in the 21st century. *Cambodian journal*
of Educational Research (2021), 50-53.
- Hafsah Jan. (2017). Teacher of 21st Century: Characteristics and Development.
Research on Humanities and Social Sciences, 7(9), 53-54.

คติชนวิทยาในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดในจังหวัดอุบลราชธานี
FOLKLORE IN THE PAINTING WALL CHURCH OF TEMPLE IN UBON
RATCHATHANI PROVINCE

¹พระวชิรกิจโกศล, ²พระครูโกศลวิহারคุณ และ ³พระสมุห์กองสี ญาณธโร

¹Phra Wachirakichkosol, ²Phrakhru Kosolwiharakhun

and ³Phra Samuh Kongsu Yanatharo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹s.dhammakosa_@hotmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาคติความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี (2) เพื่อวิเคราะห์คติความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี และ (3) เพื่อส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อที่ได้จากการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์นั้น เป็นศิลปะ ความงาม ความดี งานจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ์ก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ ทำให้ใจเบิกบาน เอิบอ้าใจ จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคอีสาน โดยมีพื้นฐานมาจากความศรัทธาและคติความเชื่อในพระพุทธศาสนา แนวทางการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ ได้แก่ 1) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในตัว

¹ อาจารย์ ดร. รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี,

² อาจารย์ ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ อาจารย์, คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

โบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ต่างๆ 2) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรม สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากฝังเมืองในอดีต 3) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ 4) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในดนตรีท้องถิ่นหรือดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิม 5) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบหนังสือ 6) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบของภาษาและวรรณกรรม 7) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในงานประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และ 8) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

คำสำคัญ : คติชนวิทยา, จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์, พระพุทธศาสนา

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study beliefs and dissemination of Dhamma principles in the church murals of Thung Si Mueang Temple, Na Khwai Temple, and Thammala Temple, Ubon Ratchathani Province. (2) to analyze the beliefs and dissemination of Dhamma principles in the church murals of Thung Si Mueang Temple, Na Khwai Temple, and Thammala Temple, Ubon Ratchathani Province. and (3) to promote the value of disseminating Dhamma principles in the church murals of Thung Si Mueang Temple, Na Khwai Temple, and Thammala Temple, Ubon Ratchathani Province. This research is a qualitative field research. The research results found that Beliefs derived from the dissemination of Buddhist principles Through the church murals are art, beauty, and goodness. The murals on the walls of the cathedral create spiritual value. Makes the heart happy and content. Church murals are part of the local culture in the Northeast. It is based on faith and beliefs in Buddhism. Guidelines for promoting the value of disseminating Dhamma principles in the church murals of Thung Si Mueang Temple, Na Khwai Temple, and Thammala Temple include: 1) Promote the value of disseminating religious principles in archaeology and various museums. 2) Promote the value of spreading Dhamma principles in painting, architecture, and buildings. Including the remains of the city plan from the past. 3) Promote the value of spreading Dhamma principles in arts, handicrafts, sculpture, traditions and festivals. 4) Promote the value of spreading principles in local music or traditional folk music. 5) Promote the value of disseminating Dhamma principles in the form of short films. 6) Promote the value of

disseminating Dhamma principles in the form of language and literature. 7) Promote the value of disseminating Dhamma principles in traditional events, beliefs related to religion and 8) promote the value of spreading the principles of ancient cultures, folk culture or subculture.

Keywords: Folklore, Church murals, Buddhism

บทนำ

จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถเป็นพุทธศิลป์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ที่พุทธศาสนิกชนชาวอีสานได้สร้างสรรค์ขึ้นอย่างวิจิตรบรรจงตามรูปแบบของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น งานจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคอีสาน โดยมีพื้นฐานมาจากความศรัทธาและคติความเชื่อในพระพุทธศาสนา จึงเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ ประเพณี วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และนิสัยใจคอ ล้วนมีพื้นฐานมาจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์จึงมีความสำคัญต่อสังคมและเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับวัดในพุทธศาสนาในสังคมท้องถิ่นมาโดยตลอด เนื่องจากจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ประกอบด้วยคุณค่าทั้งที่เป็นด้านความสวยงามของรูปแบบและคุณค่าด้านเนื้อหาเรื่องราว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสื่อธรรมะที่สำคัญที่ใช้สอนคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้คนได้เป็นอย่างดี งานจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมมาเป็นเวลาช้านาน มีรูปแบบหรือลักษณะเฉพาะถิ่นแตกต่างกันไป จึงมีรูปแบบที่โดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์อีสานที่กระจายตัวอยู่ทั่วทั้งภาคอีสานส่วนใหญ่จะอยู่ในพระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ มณฑลพิธีประกอบของพุทธศิลป์ทั้งด้านพุทธศิลป์ และจิตรกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นพุทธศิลป์ที่งดงามในมิติของศิลปะและแฝงด้วยคติธรรมที่ตีงาม การเผยแพร่หลักธรรม ที่สื่อความหมายผ่านจิตรกรรมเหมาะแก่การนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาพฤติกรรมของคนในชุมชนและสังคม รวมทั้งถ่ายทอดและเผยแพร่แก่สาธารณชน เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็น 4.1 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง “ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ” ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม ในลักษณะที่เป็น ‘วิถี’ การดำเนินชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 139 ตอน 70 ก, 2562)

การศึกษาข้อมูลคติชน เป็นการศึกษาวัฒนธรรมที่มีการถ่ายทอดตาม แบบประเพณีปรัมปรา และประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ที่บรรพบุรุษมอบไว้ให้แก่ชนรุ่นหลังซึ่งประเพณีวัฒนธรรมที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนาที่แฝงอยู่ในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี และวัดธรรมละ ตำบลโพธิ์เมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี ลักษณะเนื้อหาในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ วัดทุ่งศรีเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการสื่อถึงพุทธประวัติในบางตอน และการ

เผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนาให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น บางตอนก็ไม่ชัดเจนว่าสื่อถึงพุทธประวัติหรือชาดก ที่บันทึกไว้ในคัมภีร์ตอนไหน อย่างไร ในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นประเพณีวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ และได้จารึกประเพณีวัฒนธรรมปรัมปรา ที่ตกทอดมาสู่คนรุ่นหลังในฐานะเป็นความเชื่อทางคติชนวิทยาอีกด้วย

จิตกรรมผาผนังโบสถ์ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี และวัดธรรมละ ตำบลโพนเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี เป็นพุทธศิลป์ที่ทรงคุณค่าของจังหวัดอุบลราชธานีและของประเทศไทยเลยทีเดียว เพราะเป็นพุทธศิลป์ของชาติที่กรมศิลปากรขึ้นทะเบียนเป็นสมบัติของชาติไว้แล้ว จึงเป็นสิ่งมีคุณค่าและช่วยส่งเสริมการเที่ยวเที่ยวเชิงพุทธของท้องถิ่น และช่วยส่งเสริมทำให้เศรษฐกิจของท้องถิ่นดีขึ้น ส่งผลทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นดีขึ้น ส่วนแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย มี 3 แนวคิดหลัก คือ ทฤษฎีคติชนวิทยา ประติมานวิทยา และแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและวัฒนธรรมเพื่อเป็นกรอบในการตอบคำถามการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตกรรมผาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตกรรมผาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตกรรมผาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตกรรมผาผนังโบสถ์ เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตกรรมผาผนังโบสถ์ เพื่อส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตกรรมผาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

คณะผู้วิจัยได้กำหนดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งออกเป็น 3 วัด ๆ ละ 4 กลุ่ม ได้แก่ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี และวัดธรรมละ ตำบลโพนเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี คือ 1) นักประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่น 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตกรรมผาผนังอุโบสถ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา 4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านคติชนวิทยา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ศึกษาหลักธรรมและประวัติพุทธศาสนาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 หนังสือเกี่ยวกับคติชนวิทยา ศึกษาคติความเชื่อจากจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ ที่บรรพบุรุษถ่ายทอดมาให้อนุชนเกี่ยวกับการเผยแผ่หลักธรรมและประวัติพระพุทธศาสนาของของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควายและวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 หนังสือเกี่ยวกับพุทธศิลป์และจิตรกรรมฝาผนัง ศึกษาคติความเชื่อจากจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถที่ผูกพันกับพุทธศาสนาของของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี

2.4 หนังสือ/ตำราเกี่ยวกับการสร้างคุณค่าจิตรกรรมฝาผนัง ศึกษาการส่งเสริมคุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถซึ่งเป็นของเก่าแก่ของบ้านเมืองที่ทรงคุณค่า และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำแนกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับคติชนวิทยาในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย วัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคติชนวิทยาในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย วัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี

3.2 แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสังเกตการณ์การส่งเสริมคติชนวิทยาในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย วัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานี
ในส่วน of เครื่องมือเสริมในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการถ่ายภาพประกอบการเก็บข้อมูลภาคสนาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลภาคสนามแล้วผู้วิจัยนำประเด็นที่พบจากการศึกษาข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์ และการบันทึกสังเกตมาวิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 การจัดทำข้อมูล ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลซ้ำเพื่อหาความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล หลังจากนั้นจึงจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามรายประเด็นที่กำหนดไว้

4.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการบันทึกสังเกต ตามหลักอุปนัยวิธี จำแนกประเด็นตามองค์ความรู้ที่ค้นพบ โดยมุ่งวิเคราะห์ให้ได้ชุดความรู้เกี่ยวกับคติชนวิทยาในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย วัดธรรมละ จังหวัดอุบลราชธานีในพื้นที่วิจัย คือ วัด 3 แห่ง ได้แก่ วัดทุ่งศรีเมือง วัดนา

ควาย ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี และวัดธรรมละ ตำบลโพนเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี และการพัฒนาวัดต้นแบบ 1 แห่ง คือ วัดธรรมละ ตำบลโพนเมือง อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี เป็นประเด็นหลักในการวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัย

ความเชื่อที่ได้จากการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์นั้น เป็นศิลปะ ความงาม ความดี งานจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถก่อให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ ทำให้ใจเบิกบาน เอิบอิ่มใจ จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคอีสาน โดยมีพื้นฐานมาจากความศรัทธาและคติความเชื่อในพระพุทธศาสนา คติความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ การวิเคราะห์ความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ คือ เป็นการใช้ศิลปะเพื่อรับใช้พระศาสนา เป็นคติความเชื่อ ความศรัทธา ในพระพุทธศาสนาว่า การวาดภาพพุทธประวัติของพระพุทธเจ้านั้น เป็นการเคารพบูชาอันยิ่งใหญ่ต่อพระพุทธศาสนา และเป็นการสืบทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนาสืบทอดแก่ชนรุ่นหลัง การวาดภาพพุทธประวัตินั้น เป็นการบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสมัยพุทธกาล ให้มหาชนได้รับทราบ ยังความเลื่อมใสให้แก่ตนเองและบุคคลอื่น มีคติความเชื่อว่ามีอานิสงส์มาก เช่น เป็นผู้มั่งมีใจเบิกบาน เป็นผู้มั่งมีผิวพรรณดีสวยงาม เป็นผู้บริวารมาก เป็นผู้ได้รับการยกย่องนับถือ เป็นผู้มั่งมีชื่อเสียง เมื่อละโลกนี้ไปแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

แนวทางการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ประชาชนในท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงเจตจำนงในการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมผ่านคติความเชื่อทางจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถของชุมชนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของทั้ง 3 วัดดังกล่าวมานั้น ต้องเผยแพร่ผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในตัวโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์ต่างๆ 2) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรม สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต 3) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ 4) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในดนตรีท้องถิ่นหรือดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิม 5) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบหนังสือ 6) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบของภาษาและวรรณกรรม 7) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในงานประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และ 8) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย

อภิปรายผล

1. คติความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ เป็นเรื่องความเชื่อที่ได้จากการเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ผ่านจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์นั้น เป็นศิลปะ ความงาม ความดี เป็นสิ่งเดียวกัน เพราะศิลปะและจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ คือความงาม เมื่อจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์มีหน้าที่รับใช้พระศาสนา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความดี จิตรกรรมจึงสื่อถึงปรัชญาของศาสนาผ่านความงาม ดังนั้น จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ ความงาม และศาสนา จึงใกล้ชิดกัน และมีความผูกพันซึ่งกันและกัน งานจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถก่อให้เกิดผลอันเป็นคุณค่าทางจิตใจ ก่อให้เกิดความเกษมเบิกบานใจ ก่อให้เกิดความอิ่มเอิบใจ ซึ่งล้วนเป็นความสุขสงบร่มเย็น จึงอาจกล่าวได้ว่า งานจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์เป็นเสมือนสะพานบุญ หรือเป็นสื่อที่น้อมนำพาความศรัทธาเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชนต่อพระพุทธศาสนา จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคอีสาน โดยมีพื้นฐานมาจากความศรัทธาและคติความเชื่อในพระพุทธศาสนา จึงเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ ประเพณี วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และนิสัยใจคอ ล้วนมีพื้นฐานมาจากหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์จึงมีความสำคัญต่อสังคมและเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับวัดในพระพุทธศาสนา ในสังคมชุมชนท้องถิ่นมาโดยตลอด สอดคล้องกับ บุรินทร์ เปล่งดีสกุล ได้ทำการวิจัยเรื่อง พัฒนาการของจิตรกรรมฝาผนังอีสานกรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด จากการศึกษาพบว่าพัฒนาการการเขียนจิตรกรรมฝาผนังในจังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด ที่สำรวจพบการเขียนจิตรกรรมฝาผนังตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2400 จนถึงปัจจุบัน มีจำนวน 22 วัด สามารถแบ่งการเขียนจิตรกรรมฝาผนังออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ๆ คือจิตรกรรมฝาผนังที่สร้างก่อนปี พ.ศ.2500 พบมากถึง 15 วัด และจิตรกรรมฝาผนังที่สร้างหลังปี พ.ศ.2500 พบเพียง 7 วัด ในด้านการจัดวางองค์ประกอบจิตรกรรมฝาผนังที่สร้างก่อนปี พ.ศ. 2500 ส่วนใหญ่มีการจัดวางองค์ประกอบอย่างไม่เคร่งครัดเพราะช่างเขียนจะถ่ายทอดผลงานออกมาอย่างเรียบง่ายตามความเข้าใจของตน โดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ตามหลักองค์ประกอบทางศิลปะผลงานจึงปรากฏอย่างอิสระ เป็นแบบพื้นบ้าน สีที่ใช้เป็นสีจากธรรมชาติ ในส่วนของจิตรกรรมฝาผนังที่สร้างหลังปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาพบว่าจิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่นิยมเขียนตามแบบภาพพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายโดยนาย สม พ่วงภักดี (ส.ธรรมภักดี) และตามแบบจิตรกรรมไทยแนวประเพณี การจัดวางองค์ประกอบนิยมเขียนเป็นภาพขนาดใหญ่ลงบนฝาผนัง มักเขียนภาพไว้ภายในกรอบภาพจบเป็นตอน ๆ ไป โดยส่วนใหญ่จะเขียนเรียงลำดับตามเรื่องราว ตามกรอบภาพที่กำหนดเอาไว้อย่างเป็นระเบียบ มีการเน้นจุดเด่นจุดรองของภาพแต่ละช่องเขียนโดยเขียนให้เต็มผนังทุกด้าน ส่วนกลุ่มช่างที่มีฝีมือทางการเขียนจิตรกรรมไทยแนวประเพณี ได้รับอิทธิพลการจัดวางองค์ประกอบจากจิตรกรรมฝาผนังจากภาคกลาง ที่มีการเน้นจุดเด่นของแต่ละเรื่องแต่ละตอน มีการเขียนติดต่อกันเป็นตอน ๆ สามารถดูจากซ้ายไปขวาหรือล่างและบนได้ทั่วทั้งภาพ สีในการเขียน คือสีอะครีลิคและสีน้ำพลาสติกเพราะมีความทนทานกว่า

ในด้านวรรณกรรมที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมที่เขียนก่อนปี พ.ศ. 2500 พบวรรณกรรม กลุ่มเรื่องราวทางศาสนา ได้แก่ พุทธประวัติ พระมาลัย ไตรภูมิ ทศชาติชาดก พระเวสสันดรชาดก อรรถกถาชาดก ปรีชาธรรม และกลุ่มวรรณกรรมท้องถิ่น ได้แก่ สีนไซ พระลักพระลาม ท้าวปาจิตต์นางอรพิมพ์ ในส่วนของจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนหลังปี พ.ศ. 2500 พบกลุ่มวรรณกรรมทางศาสนา ได้แก่ พุทธประวัติ พระมาลัย พระเวสสันดรชาดก ทศชาติชาดก และประวัติชุมชน ฮีตสิบสองไมพบวรรณกรรมท้องถิ่นด้านแนวคิดในการเขียนของช่าง สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มช่างเขียนแบบอีสานประเพณี กลุ่มช่างเขียนแบบอีสานไทยประเพณี และช่างเขียนแบบไทยประเพณีรัตนโกสินทร์ช่างที่เขียนในลักษณะอีสานประเพณี จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระด้านการแสดงออกที่เรียบง่าย ไม่เคร่งครัดแสดงออกทางความรู้ ความเข้าใจ ตามรสนิยมและทักษะของช่าง พบในจิตรกรรมฝาผนังก่อนปี พ.ศ. 2500 กลุ่มช่างเขียนแบบอีสานไทยประเพณี ซึ่งเป็นช่างชาวอีสานที่ได้รับอิทธิพลมาจากช่างหลวงและช่างภาคกลางหรือไปเรียนรู้ศิลปะจากภาคกลาง มีการเขียนผสมผสานเรื่องราวและรูปแบบระหว่างจิตรกรรมไทยกับรูปแบบความเป็นพื้นถิ่นอีสาน พบทั้งจิตรกรรมฝาผนังก่อนและหลังปี พ.ศ.2500 และช่างเขียนแบบไทยประเพณีรัตนโกสินทร์ เป็นช่างกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลมาจากช่างหลวงและช่างภาคกลาง ซึ่งมีทั้งช่างที่มีพื้นเพเป็นคนในพื้นที่อีสานที่ได้ไปศึกษาเรียนรู้ศิลปะจากภาคกลาง ช่างจากภาคเหนือ และช่างที่มาจากภาคกลางโดยตรง นิยมเขียนตามแบบภาพพิมพ์ ของ ส.ธรรมรักษ์ดี และเขียนตามแบบจิตรกรรมไทยแนวประเพณี พบในจิตรกรรมฝาผนังในยุคหลัง ปี พ.ศ. 2500

2. วิเคราะห์คติความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ การวิเคราะห์ความเชื่อการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถ คือ เป็นการใช้ศิลปะเพื่อรับใช้พระศาสนา เป็นคติความเชื่อ ความศรัทธา ในพระพุทธศาสนาว่า การวาดภาพพุทธประวัติของพระพุทธเจ้านั้น เป็นการเคารพบูชาอันยิ่งใหญ่ต่อพระพุทธศาสนา และเป็นการสืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาสืบต่อแก่ชนรุ่นหลัง การวาดภาพพุทธประวัตินั้น เป็นการบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในสมัยพุทธกาล ให้มหาชนได้รับทราบ ยังความเลื่อมใสให้แก่ตนเองและบุคคลอื่น มีคติความเชื่อว่า มีอานิสงส์มาก เช่น เป็นผู้มั่งคั่งใจเบิกบาน เป็นผู้มีผิวพรรณดีสวยงาม เป็นผู้บริวารมาก เป็นผู้ได้รับการยกย่องนับถือเป็นผู้มีชื่อเสียง เมื่อละโลกนี้ไปแล้วย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ สอดคล้องกับ ไกรสร ดิษะมาตย์ (2559 : 267) ที่ได้ทำการการศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมอีสานจาก เรื่อง ลำพูทศเสน พบว่า วรรณกรรมสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่ของสังคมอีสานใน ขณะนั้น ตลอดจนถึงวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ซึ่งเป็นมรดกสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน นอกจากนั้นยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อของคนอีสาน ซึ่งผสมผสานเข้ากับหลักคำสอนในทาง พระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ความเชื่อเรื่องไสย ศาสตร์เวทมนต์ความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณและสิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยมีหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็น หลักในการดำเนินชีวิต และเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ

3. แนวทางการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละ ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ประชาชนในท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงเจตจำนงในการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมผ่านคติความเชื่อทางจิตรกรรมฝาผนังอุโบสถของชุมชน

สู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้น แนวทางการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของทั้ง 3 วัดดังกล่าวมานั้น ต้องเผยแพร่ผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ 1) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในตัวโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างๆ 2) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรม สถาปัตยกรรม สิ่งปลูกสร้าง รวมถึงซากผังเมืองในอดีต 3) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ประเพณี และเทศกาลต่าง ๆ 4) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในดนตรีท้องถิ่นหรือดนตรีพื้นบ้านดั้งเดิม 5) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบหนังสือ 6) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในรูปแบบของภาษาและวรรณกรรม 7) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในงานประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และ 8) ส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในวัฒนธรรมเก่าแก่โบราณ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมย่อย สอดคล้องกับ สุภาพร รอดวรรณะ (2536) ที่ได้ทำการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่องลันทอง ด้านคุณค่าเชิงวรรณศิลป์ ลันทองเป็นวรรณกรรมที่มีองค์ประกอบ อันได้แก่ สารัตถะ เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร และฉากที่มีความประสมกลมกลืนกันอย่างเหมาะสม มีแนวคิดของเรื่อง คือความปรารถนาที่จะให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความรักความสามัคคี โครงเรื่องไม่สลับซับซ้อน เนื้อเรื่องดำเนินจากสภาวะที่สงบไปสู่สภาวะที่ตื่นเต้น และในตอนจบ เหตุการณ์จะคลี่คลายลงเข้าสู่สภาวะปกติ ภาษาที่ใช้ ไพเราะเรียบง่าย ประกอบด้วยโวหารที่มีความหมายลึกซึ้ง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจรสของวรรณกรรมได้เป็น อย่างดี ในด้านคุณค่าเชิงสังคม ลันทองเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพทางสังคมให้เห็นอย่างเด่นชัด สถาบันในครอบครัวในเรื่องนี้เป็นสถาบันครอบครัวแบบผสม พ่อบ้านมีสิทธิ์ขาดเพียงผู้เดียว สถาบัน การเมืองการปกครอง ได้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการปกครองที่พระมหากษัตริย์เป็นผู้อำนาจสิทธิ์ขาดแต่ เพียงผู้เดียว เรียกว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ นอกจากนี้ ยังสะท้อนภาพพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรม ต่างๆ อันประกอบด้วยธรรมเนียมการไหว้ครู ความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างการนับถือภูตผี ศาสนา พราหมณ์และพุทธศาสนา ค่านิยมการแบ่งชั้นชนวรรณะ ซึ่งกวีพยายามชี้ให้เห็นถึงผลเสีย คือความ แตกแยก ขาดความสามัคคี ระหว่างกลุ่มชนเดียวกัน และประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต อันได้แก่ การแต่งงาน การเผาศพ สงกรานต์ การสู้ขวัญ เป็นต้น คุณค่าประการสุดท้ายที่มีความสำคัญที่สุดของ วรรณกรรมเรื่องนี้คือ เป็นสิ่งที่กล่อมเกลาสังคมโดยแนะแนวทางการประพฤติ ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา อันจะนำมาซึ่งความสุข ความรัก ความสามัคคี และความเป็นปึกแผ่นให้แก่ สังคม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ได้แนวทางการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัฒนาคาย และวัดธรรมละในรูปแบบดิจิทัล ในรูปแบบหนังสือ รวมไปถึงในรูปแบบของการแสดงดนตรีพื้นบ้านของชาวอีสาน เยาวชนคนรุ่นใหม่ที่มีหัวใจสำนึกรักบ้านเกิดก็ต่างคนต่างคิดและต่างทำ เพื่อต้องการอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าของจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดในจังหวัดอุบลราชธานี ที่สำคัญคือส่งเสริมให้

คุณค่าดังกล่าวให้กลายเป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้เป็นแหล่งเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยอิงเรื่องราวคำสอนต่างๆ ในพระพุทธศาสนา ที่สำคัญที่สุดคือได้แนวทางการส่งเสริมคุณค่าการเผยแพร่หลักธรรมในจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดทุ่งศรีเมือง วัดนาควาย และวัดธรรมละได้ประยุกต์รูปแบบให้เข้ายุคดิจิทัล ที่เป็นยุคข้อมูลข่าวสาร โดยแนวทางส่งเสริมนี้ได้ถูกนำไปเผยแพร่สังคมออนไลน์ ทำให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าอย่างสะดวกสบาย ซึ่งเป็นการเผยแพร่ผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ได้ทั้งหลักการคำสอนจากพระพุทธศาสนา ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์เชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงพุทธ ได้บำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน ได้สร้างให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธเหล่านี้เป็นศูนย์กลางของการเผยแพร่คุณค่าทางหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น สังคม การเมือง เศรษฐกิจ คุณค่าต่ออารมณ์และจิตใจ

เอกสารอ้างอิง

ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 139 ตอน 70 ก, 2562.

สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ และคณะ. (2544). *จิตรกรรมฝาผนัง*. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยศิลปากร

บุรินทร์ เปล่งดีสกุล. (2564). *พัฒนาการของจิตรกรรมฝาผนังอีสานกรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น*

จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564.

ไกรษร ดีชะมาตย์. (2559). *การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมอีสานเรื่องลำพุดเสน*.“

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุภาพร รอดวรรณะ. (2546). *วรรณกรรมอีสานเรื่องลินทอง*.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พฤติกรรมและความต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี
BEHAVIORS AND REQUIREMENTS OF THE TOURISM INFORMATION
SYSTEM FOR TOURISTS VISITING UBON RATCHATHANI PROVINCE

¹จักริน วชิรเมธิน, ²นิรุธ สืบสิงห์ และ ³ฐิติ ราศีกุล

¹Chakarin Vajiramedhin, ²Anirut Suebsing and ³Thiti Raseekul

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ประเทศไทย
Ubon Ratchathani University, Thailand

¹chakarin.v@ubu.ac.th, ²anirut.s@ubu.ac.th, ³thiti.r@ubu.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศ ความต้องการระบบสารสนเทศ และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการระบบสารสนเทศของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจำนวน 400 ราย ตามหลักการเลือกตัวอย่างกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรและไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากร การวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการค้นหาและใช้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์บริการค้นหาข้อมูลและเครือข่ายสังคมออนไลน์ อุปกรณ์หลักคือสมาร์ทโฟน โดยการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เลือกสถานที่ท่องเที่ยว และการวางแผนการเดินทาง ด้านระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัย ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย มีช่องทางการติดต่อสื่อสารและให้การช่วยเหลือ มีการนำเสนอ

¹ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

³ อาจารย์ การจัดการธุรกิจ คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กิจกรรมเทศกาลในช่วงต่าง ๆ มีการแนะนำข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการ มีการแบ่งประเภทสถานที่ท่องเที่ยวบนแผนที่เพื่อความสะดวกในการใช้งาน ด้านเนื้อหาข้อมูลบนระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัย โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว การเดินทาง ที่พัก ความปลอดภัยและการขอความช่วยเหลือ และสถานบริการภาครัฐ

คำสำคัญ : พฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักท่องเที่ยว, ความต้องการสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว, ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

Abstract

The objective of this research is to examine the behavior of visitors in utilizing information systems, identify their information system requirements, and analyze the factors that influence these requirements among tourists visiting Ubon Ratchathani province. The research utilized a survey instrument to gather information from a randomly selected group of 400 individuals, adhering to established rules of sample selection for populations with unknown characteristics and proportions. The data was analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as regression analysis. The findings of the study indicate that tourists utilize information search websites and online social networks as platforms for seeking and accessing information. Smartphones have emerged as the prevailing device of choice among individuals. This information is utilized by tourists to make informed decisions on their travel, including the selection of a place and the formulation of their itinerary. Tourists have a desire for tourism information systems that exhibit excellence across multiple dimensions. This encompasses the provision of information through diverse devices and communication channels, as well as the availability of assistance. Additionally, tourists seek comprehensive presentations of festival activities throughout different time periods, along with recommendations for tourist attractions that align with their specific requirements. Tourists often express a need for the categorization of tourist sites on maps to enhance use. Tourists exhibit a substantial level of expectation for the various forms of content available on tourism information systems. The subsequent enumeration presents a hierarchy of significant content categories, arranged in a

descending order: tourist attraction information, tourist activities, transportation, accommodation, safety and aid, and government service facilities.

Keywords: Tourists' Information Usage Behavior, Tourism Information Requirements, Tourism Business Operators

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย อุบลราชธานีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น อีกทั้งอุบลราชธานีเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญที่เชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน แต่การท่องเที่ยวในจังหวัดกลุ่มอีสานใต้มีข้อจำกัดหลายประการเช่น แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีที่ตั้งกระจายทำให้เสียเวลาเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ข้อมูลการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้โดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อหายุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งถูกจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่พร้อมทั้งซอฟต์แวร์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้ ซึ่งมีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการท่องเที่ยว การให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลของเส้นทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว สถานที่พัก ร้านอาหารของฝากและของที่ระลึกถือว่าเป็นข้อมูลสำคัญที่นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ตั้งแต่การตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนการท่องเที่ยวและการใช้ข้อมูลประกอบการเดินทางในระหว่างการท่องเที่ยว (Wongmonta, 2021) จากการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอีสานใต้พบว่าส่วนมากเดินทางมาด้วยตนเอง นิยมใช้รถส่วนตัวในการเดินทางหรือหากเป็นชาวต่างชาติมักนิยมเช่ารถเพื่อเดินทางเอง (Mukherjee et al., 2022) ข้อมูลเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นที่ต้องใช้ประกอบการวางแผนเลือกสถานที่ท่องเที่ยวเนื่องจากสะดวก รวดเร็ว และจัดการความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ได้ เช่น อุบัติเหตุ การประกันภัย (บุษราภรณ์ กอบกิจพานิชผล และพลาร แก้วทิพย์, 2565)

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรและข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจและประทับใจการให้บริการ การจัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ช่วยเอื้อประโยชน์ให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพียงพอ ทันสมัย ตอบสนองได้รวดเร็วและถูกต้อง มีข้อมูลที่ตรงตามความต้องการส่งผลให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวได้มากขึ้น (Puspawati and Ristanto, 2018) หนึ่งในมูลเหตุและแรงจูงใจต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวคือปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลกระทบในเชิงบวกช่วยเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ (Adeola and Evans, 2019) จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้ระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยวพบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมใช้ แต่คุณภาพสื่อประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวในอีสานใต้ส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำและ

ไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลศูนย์บริการการท่องเที่ยว ภาพประกอบไม่ชัดเจน ไม่มีแผนที่บอกเส้นทางและระยะทาง ข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งควรจะสร้างสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีความน่าเชื่อถือให้กับนักท่องเที่ยว (เกศินี โพธิ์เพชร สุพิศ ฤทธิ์แก้ว และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2563)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการและชุมชนด้านการท่องเที่ยวในการพัฒนาระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีผ่านระบบออนไลน์ให้ตรงตามความต้องการและพฤติกรรมการใช้งานของนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด ซึ่งระบบสารสนเทศนี้จะเป็เครื่องมือช่วยเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินธุรกิจและเพิ่มช่องทางการแข่งขันให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความต้องการสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสำรวจพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยว และความต้องการใช้งานระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ครั้งนี้ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี โดยไม่ทราบจำนวนประชากรที่เดินทางมาท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จำนวน 400 ราย โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สูตรการคำนวณของคอคเครน (Cochran) ในกรณีที่ ไม่ทราบจำนวนประชากรและไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากรหรือ $p = 0.5$ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ 5% ($Z=1.96$) และสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ขนาดของประชากรที่ต้องการเท่ากับ 384 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานและความต้องการใช้งานระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ความถี่ในการเดินทางมาเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบการเดินทาง ระยะเวลาในการท่องเที่ยว รูปแบบการนำเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว เกณฑ์ในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว เกณฑ์ในการเลือกร้านอาหาร เกณฑ์ในการเลือกที่พัก

ส่วนที่ 2 การใช้งานและการแสวงหาข้อมูลการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย พฤติกรรมการค้นหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว อุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูล ความถี่ในการค้นหาข้อมูล ระยะเวลาในการค้นหา การใช้สมาร์ทโฟนเข้าถึงข้อมูลระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว การใช้ข้อมูลการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ความต้องการระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว สอบถามเกี่ยวกับความต้องการด้านระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวและด้านเนื้อหาของข้อมูลบนระบบสารสนเทศ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบ่งเป็น 5 ระดับ (Rating Scale)

การเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในงานเทศกาลแห่เทียนเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ในช่วงเดือนกรกฎาคม จำนวน 400 ราย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติเชิงบรรยายในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์และอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

จากผลการสำรวจข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีในงานเทศกาลแห่เทียนเข้าพรรษา จำนวน 400 ราย ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักท่องเที่ยวเป็นเพศชายจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 และเพศหญิงจำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 ด้านอายุของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีอายุ 15-25 ปี จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 อายุ 26-35 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 อายุ 36-45 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 อายุ 46-55 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 และอายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.25

นักท่องเที่ยวมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.25 ระดับปริญญาตรี 88 คน ร้อยละ 22.00 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75 ด้านอาชีพนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 นักธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 ข้าราชการ จำนวน 43 คน ร้อยละ 10.75 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 พนักงาน/ลูกจ้าง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 และอาชีพอื่น ๆ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ด้านรายได้ต่อเดือนของนักท่องเที่ยว พบว่า รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25 รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000

บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.25 รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 รายได้ต่อเดือน 40,001-50,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 และรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 50,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

ด้านความถี่ในการเดินทางมาเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักท่องเที่ยวมาครั้งแรก จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 ครั้งที่ 2 จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ครั้งที่ 3 จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 ครั้งที่ 4 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ครั้งที่ 5 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และมากกว่า 5 ครั้ง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25

ด้านพาหนะที่นักท่องเที่ยวใช้งานการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยรถส่วนตัวจำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 66.96 เดินทางด้วยรถโดยสารจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 19.69 เดินทางด้วยเครื่องบินจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 4.60 เดินทางด้วยรถไฟจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.38 และเดินทางด้วยรถนำเที่ยวจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.38 ตามลำดับ

ด้านการใช้เวลาในการท่องเที่ยวในแต่ละครั้งพบว่านักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาท่องเที่ยว 1 วัน จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 28.25 ใช้ระยะเวลาท่องเที่ยว 3 วันจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 ใช้ระยะเวลาท่องเที่ยว 2 วันจำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ใช้ระยะเวลาท่องเที่ยวมากกว่า 5 วันจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ใช้ระยะเวลาท่องเที่ยว 5 วันจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 และใช้ระยะเวลาท่องเที่ยว 4 วันจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 โดยรูปแบบในการท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยตนเองแบบอิสระจำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 และเดินทางโดยมีผู้นำเที่ยวจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวบ่อย ๆ พบว่านักท่องเที่ยวเลือกสถานที่ทางธรรมชาติจำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 36.65 สถานที่ทางวัฒนธรรมจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 22.35 สถานที่เชิงนันทนาการจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 18.65 สถานที่ทางประวัติศาสตร์จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 14.05 สถานที่ท่องเที่ยวชุมชนจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 7.28 และสถานที่ท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.02

นักท่องเที่ยวใช้เกณฑ์ความชอบส่วนตัวจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 38.60 ตามเทศกาลจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 18.85 ตามฤดูกาลจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 18.09 ความนิยมสถานที่ท่องเที่ยวจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 11.97 ระยะทางจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 11.97 และใช้เกณฑ์อื่น ๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 0.51 ตามลำดับ

การเลือกร้านอาหารพบว่านักท่องเที่ยวเลือกจากความชอบส่วนตัวจำนวน 287 คน คิดเป็นร้อยละ 38.22 ร้านที่เพื่อนแนะนำจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 17.98 เลือกจากความนิยมของร้านอาหารจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 17.04 เลือกจากระยะทางจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 13.05 เลือกจากราคาจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 12.52 และเลือกโดยใช้เกณฑ์อื่น ๆ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20

การเลือกที่พักพบว่า นักท่องเที่ยวเลือกจากประเภทของที่พักจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 35.70 เลือกจากระยะทางจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 เลือกจากที่พักที่เพื่อนแนะนำจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 15.46 เลือกจากราคาของที่พักจำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 เลือกจากความนิยมของที่พักจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 8.81 และใช้เกณฑ์อื่น ๆ ในการเลือกจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 2.32

2. พฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มักค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์บริการค้นหา จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 32.32 หาจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 18.27 หาข้อมูลจากการสอบถามจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 13.23 หาจากเว็บไซต์สถานที่ท่องเที่ยวโดยตรง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 10.89 หาจากเว็บบอร์ด/บล็อก จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 10.19 หาจากเว็บไซต์บริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยว จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 8.67 หาจากมีเดียแชร์ริง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 5.62 และหาจากช่องทางออนไลน์อื่น ๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.82 โดยอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวบนอินเทอร์เน็ต พบว่า ใช้สมาร์ทโฟนจำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 52.91 ใช้คอมพิวเตอร์พีซีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 ใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 14.81 และใช้แท็บเล็ตจำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 9.98

ความถี่ในการค้นหาข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตก่อนเดินทางท่องเที่ยวแต่ละครั้ง พบว่า หาข้อมูลมากกว่า 5 ครั้งจำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 หาข้อมูล 3 ครั้งจำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 หาข้อมูล 2 ครั้งจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.75 หาข้อมูล 1 ครั้งจำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 หาข้อมูล 4 ครั้งจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และหาข้อมูล 5 ครั้งจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.75 ตามลำดับ

ระยะเวลาที่ใช้ในการหาข้อมูลการท่องเที่ยวบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการหาข้อมูลประมาณ 2 ชั่วโมงจำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50 หาข้อมูลประมาณ 1 ชั่วโมงจำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 หาข้อมูลประมาณ 3 ชั่วโมงจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.25 หาข้อมูลมากกว่า 5 ชั่วโมงจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.50 หาข้อมูลประมาณ 4 ชั่วโมงจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และหาข้อมูลประมาณ 5 ชั่วโมงจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

นักท่องเที่ยวใช้สมาร์ทโฟนช่วยหาข้อมูลระหว่างการเดินทางจำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 87.25 และไม่มีกรหาข้อมูลระหว่างการเดินทางจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75

สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวจำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 34.03 ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวจำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 29.09 ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยว

จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 28.31 และใช้ข้อมูลเพื่ออ้างอิงระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 8.57

3. ความต้องการสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี 2 ด้านคือ ด้านระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว และด้านเนื้อหาข้อมูลบนระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว

ความต้องการด้านระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้ การเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลายในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) ข้อมูลช่องทางการติดต่อสื่อสารและให้การช่วยเหลือ ($\bar{X} = 4.04$) การนำเสนอกิจกรรมเทศกาลในช่วงต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.00) การแนะนำข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.95$) การแบ่งประเภทสถานที่บนแผนที่เพื่อความสะดวกในการใช้งาน ($\bar{X} = 3.89$) การนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่เพื่อน ๆ เคยไปมาแล้ว ($\bar{X} = 3.87$) การนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบแผนที่ ($\bar{X} = 3.86$) การนำเสนอเส้นทางการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวบนแผนที่ ($\bar{X} = 3.86$) การนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงกับตำแหน่งของผู้ใช้งาน ($\bar{X} = 3.82$) และการนำเสนอคะแนน Rating ที่นักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ เคยให้กับสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.77$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการด้านระบบงานของระบบสารสนเทศ

ด้านระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1.การนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบแผนที่	3.86	0.96	มาก
2.การนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงกับตำแหน่งของผู้ใช้งาน	3.82	0.87	มาก
3.การนำเสนอเส้นทางเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวบนแผนที่	3.86	0.92	มาก
4.การแบ่งประเภทสถานที่บนแผนที่เพื่อความสะดวกในการใช้งาน	3.89	0.90	มาก
5.การแนะนำข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่ตรงกับความต้องการ	3.95	0.90	มาก
6.การนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวที่เพื่อน ๆ เคยไปมาแล้ว	3.87	0.89	มาก
7.การนำเสนอคะแนน Rating ที่นักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ เคยให้กับสถานที่ท่องเที่ยว	3.77	0.91	มาก
8.การเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย	4.11	0.94	มาก
9.การนำเสนอกิจกรรม เทศกาลในช่วงต่าง ๆ	4.00	0.85	มาก
10.ข้อมูลช่องทางการติดต่อสื่อสารและให้การช่วยเหลือ	4.04	0.88	มาก
รวม	3.92	0.65	มาก

ส่วนความต้องการด้านเนื้อหาข้อมูลบนระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการในระดับมากในทุกปัจจัย ($\bar{X} = 3.97$) โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.04$) ข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.04$) ข้อมูลการเดินทาง

($\bar{X} = 4.00$) ข้อมูลของที่พักร ($\bar{X} = 3.99$) ข้อมูลความปลอดภัยและการขอความช่วยเหลือ ($\bar{X} = 3.96$) ข้อมูลสถานบริการภาครัฐ ($\bar{X} = 3.96$) ข้อมูลร้านอาหาร ($\bar{X} = 3.89$) และข้อมูลร้านขายสินค้าที่ระลึก สินค้าของฝาก ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว สำหรับการค้นหาและการใช้ข้อมูลในการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ค้นหาข้อมูลจากเว็บไซต์บริการค้นหา และจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยอุปกรณ์หลักในการเข้าถึงข้อมูลจะเป็นสมาร์ทโฟน สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ คงชนะและเรณูภา ขุนชำนาญ (2561) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาสวนสละอาทิพย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยส่วนใหญ่ค้นหาข้อมูลประมาณ 3-5 ครั้งก่อนตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาในการค้นหาข้อมูล 1-3 ชั่วโมง และมีการใช้สมาร์ทโฟน ช่วยหาข้อมูลในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูลการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวใช้ข้อมูลเพื่อวางแผนการเดินทางและเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวและเลือกสถานที่ท่องเที่ยว สอดคล้องกับพฤติกรรมการบริโภคและการตลาดของการท่องเที่ยวของ Assael (1984) และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล กาญจนวงศ์และรักจิตา ศิริ (2561) ที่ระบุว่าข้อมูลของการท่องเที่ยวสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ความต้องการสารสนเทศทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความต้องการด้านระบบงานที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าในยุคปัจจุบันนี้คนเราใช้อุปกรณ์ที่หลากหลายในการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์พีซี คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ซึ่งแต่ละอุปกรณ์นั้นมีขนาดและการแสดงผลที่แตกต่างกัน การออกแบบระบบให้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกทั้งในส่วนของการเชื่อมต่อ ความเร็วและการแสดงผลในทุกอุปกรณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ระบบจะต้องมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและมีข้อมูลที่หลากหลายมิติเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ส่วนความต้องการด้านเนื้อหาข้อมูลนั้น นักท่องเที่ยวมีความต้องการอยู่ในระดับมากในทุกปัจจัย อธิบายได้ว่านักท่องเที่ยวมีการใช้ข้อมูลที่หลากหลายทั้งข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลกิจกรรมท่องเที่ยว ข้อมูลการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายในและภายนอกของ Boto-Garcia (2020) ที่กล่าวว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางไปต้องมีสิ่งดึงดูดใจหลายอย่าง เช่น ที่พัก ร้านอาหาร สะพาน ถนน รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ข้อมูลความปลอดภัยและสถานบริการภาครัฐเพื่อประกอบการตัดสินใจและวางแผนการเดินทางได้ แหล่งท่องเที่ยวที่จึงควรจัดเตรียมข้อมูลเหล่านี้ไว้ให้ครบถ้วนและมีการปรับปรุงอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี โพธิ์เพชร, สุพิศ ฤทธิ์แก้ว และสมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. “พฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติในแหล่งท่องเที่ยวชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช”. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 37, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563): 110-136.
- บุษราภรณ์ กอบกิจพานิชผล และพลากร แก้วทิพย์. “การวิเคราะห์พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทางเพศในจังหวัดเชียงใหม่”. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 17, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565): 92-93.
- เบญจมาภรณ์ คงชนะ และเรณูกา ขุนชำนาญ. “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาสวนสละอติศย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 5, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 145-1665.
- ไพศาล กาญจนวงศ์ และรักธิดา ศิริ. “พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่”. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 13, 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 101-113.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. การวิเคราะห์และออกแบบระบบ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2566.
- Adeola, O., & Evans, O. “Digital tourism: Mobile phones, internet, and tourism in Africa”. Tourism Recreation Research. 44, 2 (2019): 190-202.
- Assael, H. Consumer behavior and marketing action (2nd ed.). Kent Pub. Co.: Boston, Mass, 1984.
- Boto-Garcia, D.. “Habit formation in tourism travelling”. Journal of Travel Research. 61, 1 (2020): 16-32.
- Mukherjee, R., Datta, D., Ganguly, G., Bandopadhyay, S., Chakraborty, C., Pal, B., & Chatterjee, D.. “Application of data visualization: Realization of car rental system”. In Emerging Technologies in Data Mining and Information Security: Proceedings of IEMIS 2022, 1 (2022): 41-46.
- Puspawati, D.P., & Ristanto, H.. “Strategi promosi digital untuk pengembangan pariwisata kota magelang”. Journal Jendela Inovasi Daerah. 1, 2 (2018):1-20.
- Wongmonta, S. “Post-COVID 19 tourism recovery and resilience: Thailand context”. International Journal of Multidisciplinary in Management and Tourism. 5, 2 (2021): 137-148.

การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา A STUDY OF COMPONENTS OF ADMINISTRATORS' COMPETENCY

¹พัชร จันได, ²วัลนิกา ฉลากบาง และ ³ทรัพย์หิรัญ จันทรักษ์

¹Padcharee Jandai, ²Wannika Chalakbang and ³Suphirun Jantarak

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ประเทศไทย
Sakonnakhon Rajabhat University, Thailand.

¹Phadcharose@gmail.com, ²wannika.chlk@gmail.com,

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสกลนคร โดยใช้กระบวนการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง และขั้นตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสังเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การทำงานเป็นทีม 4) ทักษะ และ 5) ความรู้ โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : สมรรถนะ, สมรรถนะผู้บริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษา

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Abstract

The objective of this research is to study the competency composition of school administrators under local administrative organizations in Sakon Nakhon province by using the documentary research process divided into 2 stages: Step 1: Study the theoretical concept documents and related research. and Step 2: Assess the appropriateness of the competency of school administrators by qualified personnel. The research instrument is a synthesis of documents and questionnaires of 5 levels of estimation scale. The results of the research showed that the competencies of school administrators consist of 4 components: 1) leadership, 2) achievement, 3) teamwork, 4) skill, and 5) knowledge.

Keywords: competency, competency of administrators, school administrators

บทนำ

ท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขในการปรับเปลี่ยน การแข่งขันเพื่อสร้างข้อได้เปรียบ และความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และความหลากหลาย ต่างก็ส่งผลกระทบต่อวงวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำนโยบายด้านการศึกษาไปปฏิบัติ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญตั้งแต่ระบบการสรรหาเพื่อให้ได้ผู้มีความรู้ ความสามารถ มีสมรรถนะ และมีประสบการณ์ที่เหมาะสมในการเข้าสู่ตำแหน่ง ให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการการศึกษา และขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 79 ระบุว่า “ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและมีหน้าที่พัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ” (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2547, หน้า 51)

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเป็นผู้มีสมรรถนะที่เหมาะสมในการประกอบวิชาชีพเพื่อที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้า สมรรถนะตามที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดได้แก่ สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีมและสมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและการจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการมีวิสัยทัศน์ ฉะนั้นสมรรถนะถือเป็นหัวใจของ

ระบบการบริหารงานบุคคลในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2549:49) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคของการเปลี่ยนแปลงนอกจากจะมีสมรรถนะตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดแล้วจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอ ตลอดจนมีกระบวนการบริหารจัดการและสมรรถนะทางการบริหารที่มุ่งพัฒนาทั้งระบบของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2549, หน้า, 51

ปัจจุบันสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเกิดปัญหา เห็นได้จากข่าวสารที่ปรากฏในสื่อ ระบบการศึกษาที่มีผู้บริหารไม่ปรับตัว และปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มความสามารถทำให้เสียเปรียบและเสียโอกาสในด้านต่าง ๆ คุณลักษณะและสมรรถนะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูและประสิทธิผลของโรงเรียนมากที่สุดทั้งในเชิงวิชาการและเชิงบริหารจัดการ จากแนวปฏิบัติที่ผ่านมาพบว่า หลักสูตรการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารไม่เป็นไปตามความคาดหวังหรือเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังไม่สามารถสร้างเสริมสมรรถนะให้ผู้บริหารมีขีดความสามารถตามมาตรฐานที่ควรเป็น เนื่องจากกิจกรรมการพัฒนาผู้บริหารที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานราชการจัดขึ้นส่วนมากให้น้ำหนักของการสังสรรค์เชิงสังคมมากกว่าการพัฒนาศักยภาพบุคคลให้มีขีดสมรรถนะในการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ (วิเชเทพ ฤชาฤทธิ์, 2564 :27) สมรรถนะของผู้บริหารจะทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551: 1-3) และผลสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาที่เกิดจากผู้บริหารที่มีขีดความสามารถและมีสมรรถนะสูงย่อมประเมินได้จากคุณภาพของครูและคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำทั้งทางด้านการบริหารและผู้ปกครองที่สร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจที่จะทำให้ครูเกิดพลังในการพัฒนาการเรียนการสอนพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีสติปัญญาสูงขึ้น นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร จำนวน 23 โรงเรียน มีผลการสอบ O-NET อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร, 2565 :17) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการขาดสมรรถนะในการบริหารงาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้บริหารในการพัฒนาสมรรถนะตนเอง ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองท้องถิ่นจังหวัดสกลนครที่จะส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย มีการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เลือกแบบเจาะจง โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1) อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านการศึกษามีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีตำแหน่งทางวิชาการระดับไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์จำนวน 1 คน

2) ผู้บริหารการศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน

3) ผู้บริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านการบริหารการศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การบริหาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

4) ครู มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโททางด้านการศึกษามีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป และมีประสบการณ์การสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน โดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหาร เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามทฤษฎีการวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert) ในองค์ประกอบ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การทำงานเป็นทีม 4) ทักษะ และ 5) ความรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย ตำแหน่ง วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและนักวิจัย โดยการแจกแจงความถี่ที่มีค่าเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด ได้องค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา (ค่าเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ภาวะผู้นำ	พฤติกรรมของผู้บริหารที่สามารถใช้อิทธิพล โน้มน้าว จูงใจ กระตุ้น หรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ทำให้กลุ่มหรือองค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มเห็นว่าอิทธิพลนั้นมาอย่างถูกต้องและมีความชอบธรรม	1. ผู้บริหารใช้อิทธิพลโน้มน้าว จูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารกระตุ้นการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.40	0.55	มาก
		3. ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	4.60	0.55	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารมีความสามารถหรือความตั้งใจในการเป็นผู้นำของกลุ่ม	5.00	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารใช้อิทธิพลการเป็นผู้นำอย่างถูกต้องและชอบธรรม	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	4.80	0.22	มากที่สุด
2. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	พฤติกรรมของผู้บริหารที่มุ่งเน้นความสำเร็จของโรงเรียนเป็นหลัก มีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบ มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานให้ดีหรือให้เกินมาตรฐานที่ตั้งไว้ มีความรับผิดชอบ เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีการตรวจวัดความสำเร็จ และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	1. ผู้บริหารมีวิธีการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ขององค์กรเป็นหลัก	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบ	4.60	0.55	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ดีหรือให้เกินมาตรฐานที่ตั้งไว้	4.80	0.45	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารสนับสนุนการอบรมพัฒนาครูผู้สอนเพื่อการสร้างนวัตกรรมทางการเรียนการสอน	4.80	0.45	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
		6. ผู้บริหารมีการตรวจวัดความสำเร็จและปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	4.87	0.24	มากที่สุด

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	พฤติกรรมบ่งชี้	ความเหมาะสม		
			$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
3.การทำงานเป็นทีม	พฤติกรรมของผู้บริหารในการทำงานร่วมกันกับผู้ร่วมงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมกันและกัน ช่วยเหลือสนับสนุน เสริมแรง ให้กำลังใจ ซึ่งกันและกัน มีความเข้าใจบทบาทภายในทีม แสดงบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม	1. ผู้บริหารมีการทำงานร่วมกันกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารมีการส่งเสริมช่วยเหลือสนับสนุน ผู้ใต้บังคับบัญชา	5.00	0.00	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารมีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา	5.00	0.00	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารมีความเข้าใจบทบาทภายในทีม	5.00	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
		รวม	5.00	0.22	มากที่สุด
4. ทักษะ	ความสามารถ ความถนัดของผู้บริหารในการทำงานได้อย่างง่ายดาย รวดเร็ว คล่องแคล่วว่องไวและมีประสิทธิภาพ เกิดจากการฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ	1. ผู้บริหารมีทักษะความสามารถในการทำงาน	4.80	0.45	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารมีความถนัดในงานที่รับผิดชอบ	4.60	0.55	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารปฏิบัติงานได้รวดเร็ว คล่องแคล่วว่องไว	4.80	0.45	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงานเป็นประจำ	5.00	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน	4.60	0.55	มากที่สุด
		รวม	4.76	0.40	มากที่สุด
5. ความรู้	สิ่งที่สั่งสมจากการเรียนรู้และการค้นคว้าผ่านกระบวนการคิด และการขัดเกลา เป็นความรู้เฉพาะในตัวบุคคลซึ่งมีการเชื่อมโยงกับความรู้ อื่นๆ และผสมผสานกับมวลประสบการณ์เดิมจนเกิดเป็นความเข้าใจที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือใช้ในการแก้ปัญหาได้	1. ผู้บริหารมีทักษะความสามารถในการทำงาน	4.80	0.45	มากที่สุด
		2. ผู้บริหารมีความถนัดในงานที่รับผิดชอบ	4.60	0.55	มากที่สุด
		3. ผู้บริหารปฏิบัติงานได้รวดเร็ว คล่องแคล่วว่องไว	4.80	0.45	มากที่สุด
		4. ผู้บริหารฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงานเป็นประจำ	5.00	0.00	มากที่สุด
		5. ผู้บริหารมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน	4.60	0.55	มากที่สุด
		รวม	4.84	0.29	มากที่สุด
รวมทั้ง 5 องค์ประกอบ			4.85	0.23	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ผลการประเมินองค์ประกอบหลักภาพรวม พบว่าทั้ง 5 องค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ภาวะผู้นำมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.22) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.24) การทำงานเป็นทีม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ทักษะ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.40) ความรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.29)

2. ผลการประเมินองค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 ภาวะผู้นำ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.22) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารใช้อิทธิพลโน้มน้าว จูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 2) ผู้บริหารกระตุ้นการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.55) 3) ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) และ 4) ผู้บริหารมีความสามารถหรือความตั้งใจในการเป็นผู้นำของกลุ่ม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 5.00) 5) ผู้บริหารใช้อิทธิพลการเป็นผู้นำอย่างถูกต้องและชอบธรรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 5.00)

2.2 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.24) ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารมีวิธีการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ขององค์กรเป็นหลัก มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 2) ผู้บริหารมีการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) 3) ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นหรือให้เกินมาตรฐานที่ตั้งไว้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) 4) ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) และ 5) ผู้บริหารเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 6) ผู้บริหารมีการตรวจวัดความสำเร็จ และปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00)

2.3 การทำงานเป็นทีม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 5.00) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารมีการทำงานร่วมกันกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 2) ผู้บริหารมีการส่งเสริม ช่วยเหลือ สนับสนุน ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 3) ผู้บริหารมีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) และ 4) ผู้บริหารมีความเข้าใจบทบาทภายในทีม มีความเหมาะสมในระดับ มาก

ที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 5) ผู้บริหารแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตามได้อย่างเหมาะสม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00)

2.4 ทักษะ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 4.40) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารมีทักษะความสามารถในการทำงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) 2) ผู้บริหารมีความถนัดในงานที่รับผิดชอบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) 3) ผู้บริหารปฏิบัติงานได้รวดเร็ว คล่องแคล่วว่องไว มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) 4) ผู้บริหารฝึกฝนทักษะในการปฏิบัติงานเป็นประจำ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) และ 5) ผู้บริหารมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55)

2.5 ความรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D.= 0.29) ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสั่งสมความรู้จากการเรียนรู้ การค้นคว้า ผ่านกระบวนการคิด และการขัดเกลา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) 2) ผู้บริหารมีความรู้เฉพาะด้าน มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) 3) ผู้บริหารมีการเชื่อมโยงความรู้อื่น ๆ จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) และ 4) ผู้บริหารมีการเรียนรู้จากมวลประสบการณ์เดิมจนเกิดเป็นความเข้าใจ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 5) ผู้บริหารสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน หรือใช้ในการแก้ปัญหาได้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00)

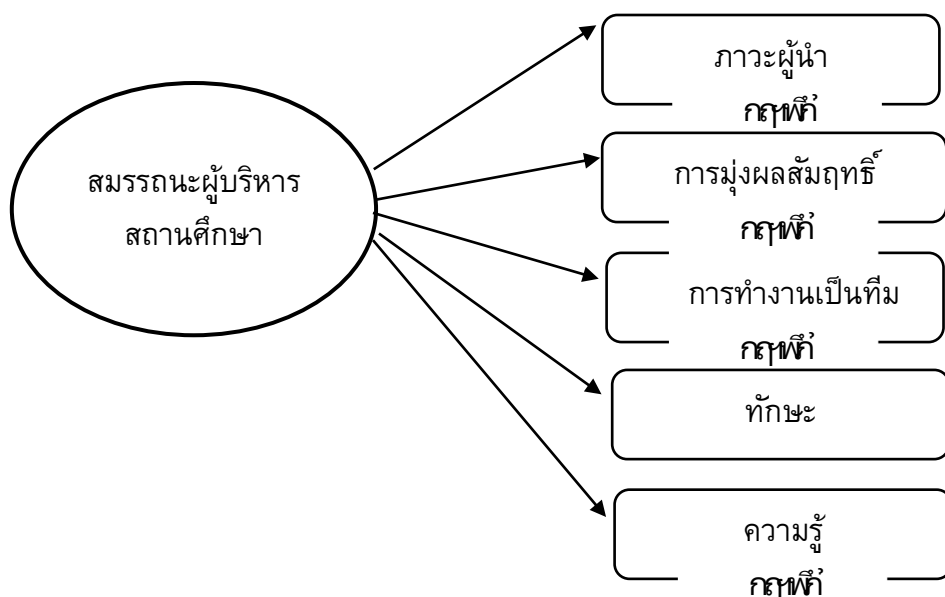
อภิปรายผล

จากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) การทำงานเป็นทีม 4) ทักษะ และ 5) ความรู้ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้มีความเหมาะสม อีกทั้งองค์ประกอบทั้ง 5 เป็นองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 40 ขึ้นไป ทั้งนี้เพราะสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานหรือกิจกรรม ต่าง ๆ ของสถานศึกษาประสบความสำเร็จทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ควบคุมหรือพัฒนาสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี แสดงว่าทั้ง 5 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาติ กิจยรรยง และอรรถวิทย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2557, บทคัดย่อ) เสนอวิธีการในการพัฒนาวิชาชีพซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารไว้ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) ให้การศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนานตนเอง (Self-development) มีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การใช้บทเรียนสำเร็จรูป การศึกษาทางไกล การจัดทำวารสารวิชาการในสาขาอาชีพ การศึกษาจากเอกสารคู่มือการทำงาน การศึกษาจากสื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ การศึกษาเพิ่มเติมในระยะสั้นและระยะยาว การส่งเอกสารให้สรุปรายงานและเสนอการมอบหมายให้วิจารณ์หนังสือ 2) ให้การฝึกอบรมและการพัฒนา (Training

and development) โดยมีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การจัดโครงการฝึกอบรมภายในองค์กร การส่งเข้าอบรม สถาบันภายนอก การวางแผนโครงการฝึกอบรมประจำปี การวางแผนการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรตาม ความจำเป็น การพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับแผนการและเทคโนโลยี การใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบ ผสมผสานและการพัฒนาบุคลากรสมัยใหม่ การใช้หลักสูตรอบรมในการประเมินผลงาน การเลื่อนขั้นและ การโยกย้าย การสร้างแรงจูงใจในการฝึกอบรมและพัฒนาด้วยกิจกรรม/เกมต่าง ๆ 3) การพัฒนาในงาน (In-service development) มีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การรักษาราชการแทน การทำหน้าที่เป็น คณะกรรมการ การให้ความร่วมมือ คณะกรรมการ การจัดตั้งกลุ่มร่วมกิจกรรม การให้คำปรึกษาหารือ การให้ออกไปสังเกตการณ์ และการมีเพื่อนร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ การเป็นตัวอย่างที่ดี การเสนอแนะให้ นำไปประยุกต์ใช้ การศึกษาดูงาน การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน การสอนงาน แนะนำ การฝึกอบรมในงาน และการมอบหมายงาน และกุลชลี จงเจริญ (2562: 48) สรุปวิธีการพัฒนาสมรรถนะเพื่อการบริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยทั่วไปจะมีอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาก่อนการทำงาน การแนะนำ ก่อนเริ่มการทำงาน และการฝึกอบรมระหว่างการทำงาน ซึ่งจะสามารถพัฒนาทักษะ ความรู้ ของผู้บริหาร ในการพัฒนาการปฏิบัติงานใหม่ๆ ขึ้นทั้งในส่วนของการพัฒนาในรูปแบบที่เป็นทางการจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งอาจเป็นการพัฒนาตนเองและการพัฒนาเครือข่ายทางวิชาการเพื่อ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนในการ วิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้ได้องค์ประกอบ สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเบื้องต้น สามารถอธิบายได้ดังภาพต่อไปนี้

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม*. ในเอกสารประกอบการสอนประมวล สารະชุดวิชา
นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. (2547). ราชกิจจานุเบกษา.
เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79 ก, หน้า 51.
- วิเทพ ฤชาฤทธิ์. (2564). *สมรรถนะผู้บริหารโรงเรียน“ล้ำสมัย ไม่ทันการเปลี่ยนแปลง ยุค 4.0”*. Siam
Edu News. เสนอกับบรรณาธิการ 11 กันยายน 2564 www.EDUNEWSSiam.com.
- สมชาติ กิจยรรยง และอรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2557). *เทคนิคการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างมี
ประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). *แนวทางการประกันคุณภาพในสถานศึกษาเพื่อพร้อม
รับการประเมินภายนอก*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2549). *พระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร. (2565). *คู่มือการนิเทศ ติดตาม วัดและ
ประเมินผล*. สกลนคร: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสำนักงานส่งเสริมการ
ปกครองท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร.

การศึกษาสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
A STUDY OF THE GROWTH MINDSET OF PERSONNEL IN SCHOOL
UNDER OF UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

¹วิภาวี ประสานสอน, ²ไพรวลัย โศตรระตะ และ ³ชวนคิด มะเสนะ

¹Wipawee Prasansorn, and ²Priwan Khotta and ³Chuankid Masena

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

Wipawee.tz@hotmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 (2) เปรียบเทียบสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการจำแนกตามวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนากรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 3.1 ด้านการสร้าง ความท้าทาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างประเด็นท้าทายเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเอง มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน และแนวทางในการปฏิบัติงานและกระตุ้นให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานได้ตามกรอบเวลาที่กำหนด 3.2 ด้านการเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้จากข้อผิดพลาดหรือความล้มเหลวด้วยการเปิดใจยอมรับ ปรับมุมมองว่าเป็นโอกาสอันดีในการพัฒนาตนเองและหาแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ไขปัญหา ควรมีการประชุมสร้างความเข้าใจและหาทางออกร่วมกัน 3.3 ด้านความมุ่งมั่นและความพยายาม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสร้างความตระหนักในวิชาชีพและบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนเอง 3.4 ด้านการรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติต่อคำวิจารณ์ในเชิงบวก เปิดใจยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำคำวิจารณ์มาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้ดีขึ้น ให้ครูได้ปฏิบัติงานเป็นกลุ่มเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ 3.5 ด้านการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดแรงจูงใจในการศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จตามบุคคลต้นแบบ

คำสำคัญ : กรอบความคิดเติบโต, การพัฒนากรอบความคิด

Abstract

The purposes of this research were to (1) to study the growth mindset of personnel in school under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1 (2) to compare the growth mindset of personnel in school under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1 classified by position, educational qualification and work experience (3) and to study guidelines for development of the growth of personnel in school under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1. Research results were as follows. 1. The growth mindset of personnel in school under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 1 in all 5 aspects, overall at a high level. 2. Comparison of the growth mindset of personnel in school under Ubon Ratchathani Primary Education Service Area Office 1, classified by overall position,

statistically significant difference at the level of .05. There is no difference between educational backgrounds and overall work experience. 3. Guidelines for developing the mindset of personnel growth in educational institutions under the Office of Ubon Ratchathani Primary Education Area District 1 in all 5 aspects are summarized as follows: 3.1 In terms of creating challenges, school administrators should create challenges to encourage personnel to develop themselves. Meetings are held to plan operations and guidelines for operations and encourage personnel to work within the specified time frame. 3.2 Learning from obstacles and failures School administrators should encourage staff to learn from mistakes or failures by being open and accepting. Adjusting the perspective that it is a good opportunity for self-development and finding new ways to solve problems. 3.3 Commitment and effort School administrators should be good role models in behaving as learning and continuously evolving. Raising professional awareness and roles for personnel to have a positive attitude towards their profession. 3.4 Receiving criticism and suggestions: Management should encourage personnel to have a positive attitude towards criticism. Be open to accepting others' opinions in order to improve your criticism. Teachers can work in groups to build good relationships and provide opportunities for staff to express their opinions constructively. 3.5 Learning from the success of others Executives should encourage personnel to learn from experienced, experts, and those who have achieved success in various fields so that school personnel are motivated to study, research, and take action to develop themselves to succeed according to the role model.

Keyword: Growth mindset, Mindset developing

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายด้านพร้อมกันอย่างฉับพลัน ทั้งด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการปกครอง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความก้าวหน้าอย่างมากจนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แม้ว่าเทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยหลักของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แต่หัวใจสำคัญที่จะสามารถกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้นั้นคือตัวบุคคล นั่นเพราะสิ่งแรกที่จะรับมือและดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลไม่ใช่สมรรถนะทาง

เทคโนโลยีแต่เป็นกรอบความคิดของบุคคล ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านความเชื่ออันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาของแต่ละบุคคลได้ (Dweck, 2015 อ้างถึงใน นิทัศน์ มาลาสี และคณะ 2565: 200)

กรอบความคิด (Mindset) เป็นกรอบความเชื่อหรือชุดความคิดที่ส่งผลให้มนุษย์แสดงออกในการตอบสนองต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งจะประกอบด้วยชุดความคิดหลายด้าน โดยชุดความคิดของแต่ละบุคคลมีพื้นฐานมาจากค่านิยม ความเชื่อ ความคาดหวัง ทัศนคติและประสบการณ์เดิมเฉพาะบุคคล เป็นกรอบความคิดที่ฝังแน่น แต่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ ซึ่งมีทฤษฎีกล่าวว่า ในบุคคลหนึ่ง ๆ จะมีกรอบความคิดที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 2 แบบ แบบที่ 1 คือ กรอบความคิดจำกัด (Fixed Mindset) เป็นความคิดที่ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ยึดติดกับสิ่งที่ตนเองเป็น แต่กรอบความคิดนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากได้รับการพัฒนา และแบบที่ 2 คือ กรอบความคิดเติบโต (Growth Mindset) เป็นความคิดที่เชื่อว่าบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยกรอบความคิดเติบโตมีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เนื่องจากสามารถเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้และนำไปสู่การมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่งผลให้ผู้ที่มีการเติบโตมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากกว่า และอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์กลุ่มที่เป็นผู้ที่มีการเติบโตจะสามารถรับมือและดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าผู้ที่มีการเติบโตแบบจำกัด (จรัมพร ไหล่ายอง และคณะ 2562: 13)

เป้าหมายของการปฏิบัติงานในทุกองค์กรไม่ว่าภาครัฐ เอกชน ตลอดจนการปฏิบัติงานในสถานศึกษาย่อมมุ่งผลให้เกิดความสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ทั้งสิ้น ซึ่งการจะดำเนินงานให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยความสำเร็จหลายประการ หนึ่งในนั้นก็คือการบริหารบุคลากรอันเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนงานในสถานศึกษา การบริหารบุคลากรให้เพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานนั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน เพราะการบริหารบุคลากรซึ่งเป็นทรัพยากรที่เปรียบเสมือนอาวุธอันทรงคุณค่าและทรงพลังที่สุด เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาได้เปรียบในด้านการแข่งขันและการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย และประการหนึ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาบุคลากรได้ก็คือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรจากการปรับวิธีคิดหรือกรอบความคิดใหม่เพื่อช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดมุมมองใหม่ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการกระทำของตนเองว่าจะส่งผลกระทบอย่างไรบ้างทั้งต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงต่อสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ (ทัศนีย์ ศิลปะนรเศรษฐ์ 2563: 2) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำสถานศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร จำเป็นต้องปฏิรูปตนเองและปรับตัวให้เข้ากับยุคของการมีความคิดเชิงสร้างสรรค์และการสร้างทัศนคติเชิงบวกทางด้านอารมณ์หรือความฉลาดทางอารมณ์ ต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุล (นิทัศน์ มาลาสี และคณะ 2565: 200) ตลอดจนการพัฒนาและส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ใน

สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะและความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ซึ่งมีสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ภายใต้สังกัดนี้จำนวนมาก เป็นพื้นที่ที่มีบุคลากรปฏิบัติงานในสถานศึกษาจำนวนมากและมีความหลากหลายทั้งทางด้านค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม อันเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรอบความคิดของบุคคลได้ ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนารอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 1,869 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 203 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,666 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1, 2565: 5)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำนวน 320 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครูผู้สอน จำนวน 285 คน โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 104)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยใช้กรอบเนื้อหาตามแนวคิดองค์ประกอบของ

กรอบความคิดเติบโต ที่ได้จำแนกออกเป็น 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การสร้างความท้าทาย 2. การเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว 3. ความมุ่งมั่นและความพยายาม 4. การรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ 5. การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ดังนี้

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check-list) โดยสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพกรอบความคิดเติบโต เป็นแบบกำหนดให้เลือกตอบ (Check-list) แบ่งตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1. การสร้างความท้าทาย 2. การเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว 3. ความมุ่งมั่นและความพยายาม 4. การรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ 5. การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

ตอนที่ 3 เป็นคำถามให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากรอบความคิดเติบโต เป็นแบบปลายเปิด

3.2 แบบสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางแนวทางการพัฒนากรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยใช้กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน และครูผู้สอน จำนวน 2 คน รวมจำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สูตร t-test Independent

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สรุปวิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าร้อยละโดยจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 320 คน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีจำนวนที่น้อยกว่า คือ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 10.94 และครูผู้สอนมีจำนวนที่มากกว่า คือจำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 89.06 เมื่อจำแนกตามวุฒิทางการศึกษา คือ ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนเท่ากัน ปริญญาตรี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี ตั้งแต่ 5 – 10 ปี และมากกว่า 10 ปี คือ ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี คือ มากที่สุด มีจำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 43.74 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 5 - 10 ปี มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 35.63 และประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี คือ น้อยที่สุด มีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 20.63

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ที่มีต่อสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมาย ความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ที่มีต่อสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา จำแนกเป็น รายด้านและรวมทุกด้าน

ข้อที่	สภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1	การสร้างความท้าทาย	4.40	.59	มาก
2	การเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว	4.41	.54	มาก
3	ความมุ่งมั่นและความพยายาม	4.50	.47	มาก
4	การรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ	4.29	.72	มาก
5	การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น	4.43	.59	มาก
โดยรวม		4.41	.53	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ที่มีต่อสภาพรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน (ค่า $\bar{X}$ = 4.41) โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมุ่งมั่นและความพยายาม (ค่า $\bar{X}$ = 4.50) ด้านการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น (ค่า $\bar{X}$ = 4.43) ด้านการเรียนรู้

จากอุปสรรคและความล้มเหลว (ค่า $\bar{X} = 4.41$) ด้านการสร้างความท้าทาย (ค่า $\bar{X} = 4.40$) และด้านการรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ (ค่า $\bar{X} = 4.29$) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

3.1 เปรียบเทียบสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้าน ด้านการเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการสร้างความท้าทาย ด้านการรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ และด้านการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความมุ่งมั่นและความพยายาม ไม่แตกต่างกัน

3.2 เปรียบเทียบสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามระดับวุฒิทางการศึกษา จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา โดยรวมและรายไม่แตกต่างกัน

3.3 เปรียบเทียบสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.40$) ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ความมุ่งมั่นและความพยายาม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.48$) รองลงมา คือ การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.43$) รองลงมา คือ การเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.40$) รองลงมา คือ การสร้างความท้าทาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.39$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.26$) เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน 5 - 10 ปี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.37$) ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ความมุ่งมั่นและความพยายาม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือ การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือ การสร้างความท้าทาย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.39$) รองลงมา คือ การเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.37$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.24$) เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.44$) ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ความมุ่งมั่นและความพยายาม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด (ค่า $\bar{X} = 4.55$) รองลงมา คือ การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.45$) รองลงมา คือ การเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.44$) รองลงมา คือ การสร้างความท้าทาย มี

การปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.40$) ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (ค่า $\bar{X} = 4.35$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความมุ่งมั่นและความพยายาม ด้านการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น ด้านการเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว ด้านการสร้างความท้าทาย และด้านการรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ซึ่งเหตุที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้า อีกทั้งนโยบายการปฏิบัติภาระงานและหน้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่งที่ ก.ค.ศ. กำหนดไว้ การจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA : Performance Agreement) ตลอดจนภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การพาคิด พาทำ เป็นผู้นำทางวิชาการ การกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเกิดผลงานเชิงประจักษ์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง สร้างความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้บุคลากรเกิดความร่วมมือร่วมใจกันทำปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม จึงส่งผลให้ค่าเฉลี่ยด้านความมุ่งมั่นและความพยายามมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน โคตรวิทย์ (2563: 86) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่เป็นจริงของกรอบความคิดแบบเติบโตของครูในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้เพราะสถานศึกษามีกลยุทธ์ชี้แนะและการจูงใจครูตามความแตกต่างระหว่างบุคคลให้มุ่งมั่นปฏิบัติงานตามพันธกิจเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา การนำทัศนคติ “สามารถทำได้” มาใช้ในการบริหารจัดการ การกระตุ้นครูให้แสดงความเชื่อมั่นในตนเองในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาการแสดงให้เห็นว่ามีความคาดหวังสูงต่อครูในฐานะครูมืออาชีพ การสื่อสารเกี่ยวกับสิ่งที่ครูจำเป็นต้องปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จด้วยความศรัทธาอย่างแรงกล้า การส่งเสริมให้ครูมองตนเองตามความเป็นจริงและพึงพอใจตนเองในการมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน และสอดคล้องกับทัศนีย์ ศิลปะนรเศรษฐ์ (2563: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของกรอบความคิดที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน ผลการวิจัยพบว่า พนักงานขององค์กรเป็นคนที่มีการกรอบความคิดแบบเติบโตและตายตัวเล็กน้อยมากที่สุดจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 71.62 โดยเมื่อนำไปพิจารณาร่วมกับผลประเมินการปฏิบัติงานประจำปีพบว่าพนักงานที่มีตำแหน่งนักวิชาการการศึกษาที่มีการกรอบความคิดเติบโตและตายตัวเล็กน้อยได้รับผลการประเมินในระดับดีเด่นมาก

ที่สุด ซึ่งพนักงานมีศักยภาพที่จะพัฒนากรอบความคิดให้เป็นพนักงานที่มีกรอบความคิดเติบโตได้โดยต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนทัศนคติพร้อมไปกับการฝึกความคิดให้เป็นคนที่มีกรอบความคิดเป็นแบบเติบโต

2. การเปรียบเทียบสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

2.1 บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่กำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาในภาพรวมตลอดปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ต้องพบเจอกับอุปสรรคและตั้งรับกับคำติชมทุกรูปแบบและทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลงานเชิงประจักษ์แก่สถานศึกษาอย่างรอบด้าน และเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความท้าทายในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้นำความท้าทายสู่สถานศึกษา เป็นผู้จุดประกาย และสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อจะส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดการลงมือปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ จากข้อสังเกตของผู้วิจัยพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยนนต์ เพาพาน (2559: 102) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและความสมดุล เพื่อให้บริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร และแนวคิดของ Esparza, Shumow, and Schmidt (2014: 83) ที่ศึกษาพบว่า บุคคลที่มีกรอบความคิดแตกต่างกัน จะมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันหลายประการ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ เป้าหมายในชีวิต พฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายหรือเมื่อเกิดปัญหาและปฏิกิริยาเมื่อพบกับความล้มเหลว ซึ่งความแตกต่างของการตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ นี้จะส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง อันจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งการเรียนรู้ การทำงาน รวมถึงการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป ส่วนรายด้านที่ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านความมุ่งมั่นและพยายาม ผู้วิจัยเห็นว่า บุคลากรในสถานศึกษาทุกตำแหน่งมีความมุ่งมั่นและความพยายาม มีความตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่และวิชาชีพของตน และเป็นผู้ที่แบกรับความหวังและความคาดหวังจากตัวผู้เรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนและสังคม สิ่งนี้จึงส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามภาระงานของตน เพื่อให้เกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์ และเพื่อให้ได้รับรางวัล ผลตอบแทน หรือผลการประเมินที่ดีจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับ อรพิน โคตรวิทย์ (2563 : 86) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพที่เป็นจริงของกรอบความคิดแบบเติบโตของครูด้านความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยเรียงลำดับความต้องการในการพัฒนารายด้าน 3 อันดับแรก ดังนี้ เรียงตามลำดับ 3 อันดับแรก ดังนี้ 1. ครูมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตาม

เป้าหมายของสถานศึกษา 2. ครูมีความมุ่งมั่นและพยายามที่จะศึกษาค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง และ 3. ครูทุ่มเทและเสียสละในการปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนครู ชุมชน อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถคล้องกับ ภัทรพร กังวานชัย ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง (2559: 27) กล่าวว่า ไม่ว่าบุคคลจะเป็นกลุ่มคนที่มีกรอบความคิดจำกัดหรือกรอบความคิดเติบโต หากได้ปฏิบัติในสิ่งที่รักหรือมีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านของตนเอง จะส่งผลต่อความพยายามได้ดีเช่นกัน 2.2 บุคลากรที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้สอดคล้องกับที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและสรุปความหมายของกรอบความคิดเติบโต ไว้ว่าเป็นความคิด ความเชื่อมั่นเฉพาะบุคคล ว่าตนเองมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของตนเองได้จากการตั้งเป้าหมาย การเรียนรู้ การฝึกฝน การสั่งสมประสบการณ์ และการมีความมุ่งมั่นพยายามเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งความคิดความเชื่อมั่นในตนเองที่ว่าสามารถพัฒนาด้านนั้นสามารถเกิดได้จากการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ที่ไม่ได้จำกัดเพียงในรั้วสถานศึกษา จากข้อสังเกตจึงอาจกล่าวได้ว่าวุฒิทางการศึกษาไม่สัมพันธ์กับการมีกรอบความคิดแบบเติบโต

2.3 บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพกรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรในสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่และกรอบภาระงานหลักที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ หากอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารไม่ว่าจะมีประสบการณ์ในการทำงานมากหรือน้อยก็ล้วนแต่ต้องมุ่งบริหารจัดการงานของสถานศึกษาทั้งสิ้น เช่นเดียวกับตำแหน่งครูผู้สอนที่มีบทบาทในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีของผู้เรียนที่ไม่ว่าจะเป็นครูผู้สอนที่เพิ่งเข้ารับการบรรจุเป็นข้าราชการหรือครูผู้สอนที่ย่างเข้าสู่วัยเกษียณ ซึ่งบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ตามมาตรฐานตำแหน่งที่ ก.ค.ศ. กำหนดไว้ ตลอดจนการจัดทำข้อตกลงในการพัฒนางาน (PA : Performance Agreement) และการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยข้อสังเกตนี้สอดคล้อง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กำหนดให้ ก.ค.ศ. จัดทำมาตรฐานตำแหน่ง มาตรฐานวิทยฐานะ และมาตรฐานตำแหน่งวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้เป็นบรรทัดฐานในทุกตำแหน่ง อาศัยตามความในมาตรา 19 (4) และมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ก.ค.ศ. จึงกำหนดมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใหม่ให้เหมาะสม เพื่อยกระดับคุณภาพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในอันที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ดีขึ้นตามประกาศ ก.ค.ศ. กำหนดวันที่ 2564 ไว้ดังนี้ 1. ประเภทผู้สอนในหน่วยงานการศึกษา สายงานการสอน ลักษณะงานโดยทั่วไปของสายงานการสอน มีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาตนเองและวิชาชีพ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย 2. ประเภทผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา สายงานบริหารสถานศึกษา

ลักษณะงานโดยทั่วไปของสายงานบริหารสถานศึกษา มีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ และความเป็นผู้นำทางวิชาการ บริหารจัดการสถานศึกษา บริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม บริหารชุมชนและเครือข่าย รวมทั้งพัฒนาตนเองและวิชาชีพ และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. แนวทางการพัฒนากรอบความคิดเติบโตของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน

3.1 การสร้างความท้าทาย มีแนวทาง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำในการกำหนดเป้าหมายของการปฏิบัติงาน การสร้างประเด็นท้าทายเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการพัฒนาตนเอง มีการจัดประชุมเพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน และแนวทางในการปฏิบัติงานและกระตุ้นให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานได้ตามกรอบเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับวัลลภา อาริรัตน์ (2563 อ้างถึงใน อรพิน โคตรวิทย์ 2563: 95) ที่เสนอแนะแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้มีความรอบคอบคิดเติบโต ดังนี้ 1. การกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรต้องสะท้อนความร่วมมือและการกำหนดกรอบความท้าทายร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนอย่างไตร่ตรอง มีการนำข้อมูลสารสนเทศนำมาใช้ในการนำเสนอสู่กระบวนการตัดสินใจ และการส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจของทีมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2. การสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานแบบสร้างสรรค์ ส่งเสริมวิธีการทำงานแบบมีส่วนร่วม เพราะการเรียนรู้และการทำงานเป็นสิ่งที่ควบคู่กันผู้บริหารเป็นผู้นำความท้าทายสู่สถานศึกษา จุดประกาย และสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา 3. ผู้บริหารต้องสร้างทัศนคติเชิงบวกและเสริมสร้างแนวคิดในการทำงานที่เสริมสร้างมิตรภาพที่ดีต่อกัน ไม่เครียดเกินไป และเน้นที่การพัฒนาตัวเองของครู และหากเกิดความผิดพลาดก็สร้างบรรยากาศทำงานให้สนุกสนานหรือให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

3.2 การเรียนรู้จากอุปสรรคและความล้มเหลว มีแนวทาง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรเปิดใจยอมรับ ปรับมุมมองว่าปัญหา อุปสรรค ข้อผิดพลาดหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้นเป็นโอกาสอันดีในการพัฒนาตนเองและศึกษาหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาต่อไป หากเป็นข้อผิดพลาดหรือเกิดปัญหาขึ้นระหว่างบุคคลควรมีการสื่อสาร การสะท้อนปัญหา การประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อสร้างความเข้าใจและเพื่อหาทางออกร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิทัศน์ มาสาลี และคณะ (2565: 199) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากรอบความคิดเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวว่า ผู้บริหารในยุคของการเปลี่ยนแปลงมีความจำเป็นต้องปรับความเชื่อหรือทัศนคติ การเรียนรู้เพื่อรับสิ่งใหม่ การเปิดใจยอมรับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการเปิดใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ โดยผลการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนากรอบความคิดเติบโตของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประกอบด้วยหลักสำคัญ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบ คือ 1. การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ 2. การพัฒนาเจตคติ และ 3. การพัฒนาทักษะสู่การปฏิบัติ สู่วิธีการปฏิบัติ ทั้ง 6 องค์ประกอบ 1. ความคิดที่มุ่งเน้นการรอบรู้ 2. การมุ่งเน้นเป้าหมาย 3. การยอมรับความสำเร็จ 4. การเปิดใจกว้างกับสถานการณ์เปลี่ยนแปลง 5. ความทะเยอทะยาน 6. ความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง

3.3 ความมุ่งมั่นและความพยายาม มีแนวทาง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสร้างความตระหนักในวิชาชีพและบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพของตนเอง ส่งเสริม สนับสนุนตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้บุคลากรมีกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังและความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนิตา รุ่งเรือง และเสรี ชัดแจ้ง (2559: 9) ได้ศึกษาเรื่อง กรอบความคิดเติบโต : แนวทางใหม่แห่งการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ กล่าวว่า กรอบความคิดเติบโตมีความสำคัญต่อบุคคลเป็นอย่างมาก แนวทางการพัฒนากรอบความคิดในปัจจุบันมีหลากหลายวิธีการที่มีประสิทธิภาพ วิธีการที่ใช้กัน อย่างแพร่หลายวิธีการหนึ่งคือ การให้ข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับการทำงานของสมอง การเรียนรู้สามารถเพิ่มศักยภาพของสมองได้การใช้ความพยายาม การฝึกฝน การเรียนรู้ การทำงานอย่างหนัก การให้กำลังใจ การชมเชยในความพยายามหรือการให้รางวัลในความพยายามมากกว่าการชมเชยในความสามารถจะมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนกรอบความคิดให้เป็นกรอบความคิดเติบโตได้เป็นอย่างดี การปลูกฝังให้บุคคลให้มีกรอบความคิดเติบโต โดยการให้คำชมเชยที่เหมาะสม และการให้ความรู้ว่าสมองสามารถพัฒนาได้ จึงถือเป็นแนวทางที่จะทำให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จได้

3.4 การรับคำวิจารณ์และข้อเสนอแนะ มีแนวทาง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากร ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรควรปรับทัศนคติต่อคำวิจารณ์ในเชิงบวก ควรเปิดใจยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นนำคำวิจารณ์มาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้ดีขึ้น ทำความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าแต่ละบุคคลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป สถานศึกษาควรจัดให้ครูได้ปฏิบัติงานหรือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี มีโอกาสให้บุคลากรได้สื่อสารและแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา ธนปิยะวนิชย์ (2562: 181) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตและการคาดการณ์ของตนเองที่ส่งผลให้เกิดขึ้นจริง เพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาสหกิจศึกษา พบว่า 1. การศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพื่อนำความคิดและทักษะใหม่มาใช้ในการพัฒนาความสามารถเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าของตนเอง 2. การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และวัฒนธรรมขององค์กร เปิดใจยอมรับความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาที่จำเป็น 3. การลงมือปฏิบัติงานจริงเพื่อพัฒนาศักยภาพ และทักษะในการปฏิบัติงาน 4. การส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในเชิงวิชาการ วิชาชีพ ด้านส่วนตัว และจิตวิทยา

3.5 การเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น มีแนวทาง คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้ที่ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดแรงจูงใจในการศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จตามบุคคลต้นแบบ โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การประชุม การสัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น ตลอดจนการแสดงความชื่นชมยินดีแก่ผู้ที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ สอดคล้องกับ เข้มเพชร ประดับศรี (2555: 79) ได้ศึกษาเรื่องกล่าวว่า การพัฒนาครูของ

ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า เพื่อให้ครูมีความรู้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมและปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. *ประวัติความเป็นมา*. (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 25 มีนาคม). จาก <http://www.ubn1.go.th/page/view?id=18>
- จรัมพร ไหล่ายอง และคณะ. “กรอบวิธีคิดในการทำงาน ความสุขและความทุ่มเทในการทำงานของบุคลากร ในภาคการศึกษาระดับอุดมศึกษา,” วารสารวิชาการ. 8, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562) : 11-25
- ชนิตา รุ่งเรือง และเสรี ชัดเข้ม. “กรอบความคิดเติบโต : แนวทางใหม่แห่งการพัฒนาศักยภาพมนุษย์,” วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา. 14, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559) : 1-13
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กทม.: ประสานการ พิมพ์, พวงชมพู โจนส์. “การสร้างกระบวนการทางความคิด (Mindset) สำหรับบุคลากรในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา,” วารสารธุรกิจปริทัศน์. 8,1 (2559) : 1-9.
- มลินทรา กวินโกลมโรจน์. (2557). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- มูทิตา อดทน. (2561). *ผลโปรแกรมการพัฒนารอบความคิดเติบโตในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา,
- ศูนย์วิจัยจิตวิทยาการศึกษา มูลนิธิยุวสถิรคุณ. *กรอบความคิดแบบเติบโต Growth Mindset รักเรียนรู้และชอบความท้าทาย*. (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 25 มีนาคม). <http://www.cepthailand.org/index.php?mo=59&id=1108752>
- อังคณา ธนปิยะวนิชย์. (2562). *แนวทางการพัฒนารอบความคิดแบบเติบโตและการคาดการณ์ของตนเองที่ส่งผลให้เกิดขึ้นจริงเพื่อส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาสหกิจศึกษา*. วิทยานิพนธ์การจัดการดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ป่าันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ
FACTORS INFLUENCING THE COMMUNITY'S POTENTIAL IN
ORGANIZING ECOTOURISM IN PHU SING RECREATIONAL FOREST
(HIN SAM WAN), BUENG KAN PROVINCE

¹พิทักษ์สิน ระวิชัย และ ²ธนวิทย์ บุตรอุดม

¹Pitaksin Rawicha and ²Thanawit Butrudom

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

¹Pitaksin90@gmail.com

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าันทนาการภูสิงห์(หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ 2) ระดับความคิดเห็นศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชน

¹ นักศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ในการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวม มีความสัมพันธ์ระดับสูง ทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวก และด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน มีความสัมพันธ์ปานกลางทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถพยากรณ์ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ภาพรวม ได้ร้อยละ 97.00 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านันทนาการภูสิงห์(หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ได้แก่ จัดประชุมการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่งเสริมรูปแบบการประชาสัมพันธ์โดยเน้นกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่น จัดอบรมทางด้านภาษาอังกฤษเพิ่มเติมไว้รองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ จัดประชุมเพื่อร่วมกันสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่เพิ่มเติมจากที่มีอยู่ สร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ : เครือข่ายชุมชน, การจัดการท่องเที่ยว, ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Abstract

This research has the objectives 1) to study the condition of the community network in organizing ecotourism in the Phu Sing Recreational Forest (Hin Sam Wan), Bueng Kan Province. 2) to study the factors influencing the potential of the community network in organizing ecotourism. Preserve the Phu Sing Recreational Forest (Hin Sam Wan), Bueng Kan Province and 3) to study guidelines for developing community networks in promoting conservation tourism management in the Phu Sing Recreational Forest (Hin Sam Wan), Bueng Kan Province. The results of the research found that 1) the condition of the community network in organizing tourism. There is a group of forestry volunteers from villages around the Phu Sing Recreational Forest (Hin Sam Wan), 5 people per village, with rotating shifts providing shuttle drivers. Tourists leave the parking area and go up to the tourist spot. They received a lump sum payment of 500 baht per vehicle per round. Youth guides were arranged to serve tourists. 2) Level of opinions on factors affecting the potential of community networks in organizing forest conservation tourism.

Phu Sing Recreation (Hin Sam Wan), Bueng Kan Province Overall, it is at the highest level. When considering each aspect, it was found that In the field of systematic and sustainable management of natural resources or the environment. It has the highest average, followed by participation and learning. 3) The level of opinions on the potential of community networks in organizing ecotourism in the Phu Sing Recreational Forest (Hin Sam Wan), Bueng Kan Province. Overall, it is at the highest level. When considering each aspect, it was found that Ability to support tourists It has the highest average, followed by safety and facilities. 4) Factors affecting the potential of community networks in organizing tourism as a whole. Have a high level of relationship Positive with the potential of community networks in organizing tourism with statistical significance at the 0.01 level. When considering each aspect, it was found that In the field of systematic and sustainable management of natural resources or the environment. Participation and learning Community tourism management There is a high level of positive relationship. and working networks between communities There is a moderate and positive relationship with the potential of community networks in organizing tourism. Statistically significant at the .01 level, respectively. Factors that influence the potential of community networks in organizing tourism in 4 areas are: working networks between communities; Community tourism management In the field of systematic and sustainable management of natural resources or the environment. and participation and learning Statistically significant which can predict the potential of community networks in organizing tourism as a whole at 97.00 percent. Guidelines for developing community networks to promote conservation tourism management in the Phu Sing Recreational Forest (Hin Sam Wan), Bueng Kan Province, include organizing joint learning meetings between community groups to exchange knowledge and problems that arise during management. Ecotourism Promote public relations formats with emphasis on youth and teenagers. Organize additional English language training to support foreign tourists who will travel in the area. Organize a meeting to jointly explore new tourist areas in addition to existing ones. Create a tourism management network between communities and government agencies.

Keywords: Community Network, Tourism Management, Ecotourism

บทนำ

แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวกนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่างๆ ในไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวมาเป็นการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มมากขึ้น (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือเป็นสาขาหนึ่งของการค้าบริการที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ และพัฒนาเศรษฐกิจนอกจากจะสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าและบริการรวมของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนา และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ทำให้เกิดการจ้างงาน และการกระจายรายได้ในภาคเศรษฐกิจ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลมีการส่งเสริม สนับสนุน และมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ จึงทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างมากมายทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งดูได้จากสถานการณ์ที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทยเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น ในปี 2558 มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น 15.93 ล้านคน อัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 12.63 และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2554 ก็พบว่านักท่องเที่ยวมีจำนวนทั้งสิ้นถึง 19.23 ล้านคน ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 20.67 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559 ได้มีการกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวให้เกิดการขยายตัวให้มีความหลากหลายในแต่ละพื้นที่ภายในประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้มีความพร้อมในด้านคุณภาพการท่องเที่ยว ความสามารถในการสร้างรายได้ และสามารถกระจายรายได้ลงไปสู่ชุมชนควบคู่กับการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นทั้งในภาครัฐ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564: ออนไลน์)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวธรรมชาติและเป็นแนวคิดที่นำกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาประสานเข้าด้วยกันซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเท่านั้นแต่ยังทำให้กิจกรรมทั้งสองเกื้อกูลซึ่งกันและกันอีกด้วยนอกจากนั้นแล้วการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น เมื่อประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะเป็นการช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพด้วยเหตุผลดังกล่าวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้หรืออาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการศึกษาเป็นหลักเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในการทำงานของสภาพแวดล้อมว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไรซึ่งเป็นฐานของวิถีชีวิตของมนุษย์ในแต่ละพื้นที่

ปัจจุบันมีหลายพื้นที่ที่ต้องการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งในการพัฒนานั้นเริ่มขึ้นจากความต้องการของชุมชนในการเข้าร่วมวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยค้นหาสิ่งที่มีความโดดเด่นหรือเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนจะต้องทำการบำรุงรักษาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และทำสิ่งที่ตนเองมีความถนัดและชำนาญ โดยไม่กระทบต่อธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่มีอยู่ ซึ่งแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามนโยบายของรัฐบาลควรมีการประเมินความสามารถของชุมชนตนเองเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของชุมชนในการบริหารจัดการทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เนื่องจากชุมชนมีบทบาทในการเป็นเจ้าของและบริหารจัดการดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงควรมีการจัดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ออกไปดูงานต่างชุมชน เพื่อให้แต่ละชุมชนได้เรียนรู้ถึงผลดีผลเสีย ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวในแต่ละชุมชน แล้วนำกลับมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ของตนเอง รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์ที่สุด (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ, 2562)

ภูสิงห์ เป็นส่วนหนึ่งของป่าสงวนแห่งชาติป่าดงดิบกะลา ป่าภูสิงห์ และป่าดงสีชมพู อยู่ในความดูแลของกรมป่าไม้ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ 6 จังหวัดอุดรธานี ครอบคลุมพื้นที่ไปถึงภูทอก พื้นที่ทั้งหมด 12,000 ไร่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือ หินสามวาฬ เป็นหน้าผาหินทรายขนาดใหญ่ยื่นออกไปเป็นจุดชมวิวที่มีความสวยงาม และสามารถชมทะเลหมอกยามเช้าในฤดูหนาวได้ นอกจากนี้ ยังเป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลาย ซึ่งปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวที่ภูสิงห์เป็นจำนวนมาก หินสามวาฬ ว่ากันว่ามียาวกว่า 75 ล้านปี ลักษณะเป็นก้อนหินขนาดมหึมาวางเรียงกัน 3 ก้อน มองไกลหรือมองจากภาพถ่ายทางอากาศ มีรูปร่างคล้ายปลาวาฬ พ่อ แม่ ลูก กำลังว่ายน้ำกันอย่างสนุกสนาน จึงเรียกกันว่า”หินสามวาฬ” กรมป่าไม้ได้กำหนดให้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดงดิบกะลา ป่าภูสิงห์ และป่าดงสีชมพู ในท้องที่ตำบลโคกก่อง ตำบลชัยพร อำเภอเมืองบึงกาฬ และตำบลนาสิงห์ ตำบลนาสะแบง อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ เป็น “ป่านันทนาการหินสามวาฬ” เปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าใช้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการควบคุม ดูแล รักษาหรือบำรุงป่าสงวนแห่งชาติ รวมถึงการให้บริการหรือให้ความสะดวกต่างๆ แก่ประชาชนในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งนี้ ภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ เป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่หลากหลาย กระจายอยู่ตามส่วนต่างๆ โดยรอบพื้นที่ ทรัพยากรบางแหล่งอาจได้รับการพัฒนามาบ้างแล้ว แต่ก็ยังมีการพัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพ ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม การตอบรับของคนในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น จากการสำรวจรูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบพื้นที่ภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ พบว่ายังมีปัญหาในเรื่องของความสะดวกสบายของสถานที่ การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร ประชาชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ รูปแบบเครือข่ายการทำงานยังไม่ชัดเจน จากสิ่งที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการ

ส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์(หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ เพื่อเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกของคนในชุมชนให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวของภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ และบริเวณโดยรอบ โดยมีเป้าหมาย คือ พัฒนาชุมชนโดยรอบภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ให้มีความสามารถในการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ สามารถสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนสามารถดึงดูดศักยภาพด้านต่างๆ เหล่านี้มาพัฒนาเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม และความต้องการพัฒนาของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์(หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) รายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มอาสาชุมชนในท้องถิ่นที่อยู่รอบข้างหินสามวาฬหน้าที่จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หินสามวาฬ จำนวน 50 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ และข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามหรือกรอบแนวคิดทฤษฎี (Content Validity Index: CVI) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่า $CVI \geq 0.80$ ซึ่งคะแนนแบบสอบถามทั้งฉบับ $CVI = 1.00$ และนำไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นกับชาวชุมชนอยู่รอบน้ำตกถ้ำพระ และวัดถ้ำนาผา ที่ไม่ใช่ประชากรในการศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha's coefficient- α) ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับได้ผลค่า $\alpha = 0.79$

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** คือ หัวหน้าป้านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ และตัวแทนกลุ่มอาสาชุมชนในท้องถิ่นที่อยู่รอบข้างหินสามวาฬหน้าที่จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หินสามวาฬรวมจำนวน 11 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป้านันทนาการภูสิงห์(หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการบันทึกข้อสรุตนเทศในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยใช้การถอดข้อความและจัดแบ่งข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 11 คน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป้านันทนาการภูสิงห์(หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป้านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป้านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ พบว่า สภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป้านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน) ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป้านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ พบว่า ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป้านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวตามลำดับ

1.3 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวม มีความสัมพันธ์ระดับสูง ทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวก และด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของสภาพของเครือข่ายชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ

สภาพของเครือข่ายชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว	ศักยภาพของเครือข่ายชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-Value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน	0.636**	<0.01	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	0.851**	<0.01	สูง
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	0.974**	<0.01	สูง
ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้	0.941**	<0.01	สูง
รวมเฉลี่ย	0.924**	<0.01	สูง

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้ง 4 ด้านพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้านมีอิทธิพลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.986 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งตัวแปรทั้งสี่ตัวสามารถพยากรณ์ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ภาพรวม ได้ร้อยละ 97.00 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.05089 ซึ่งสามารถสร้างเป็นสมการพยากรณ์ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ภาพรวม ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

Potential = 0.244 + 0.660 Systematic + 0.483 Participate + (-0.247) Management + 0.056 network

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_{\text{Potential}} = 0.641_{\text{Systematic}} + 0.601_{\text{Participate}} + (-0.321)_{\text{Management}} + 0.056_{\text{network}}$$

สามารถอธิบายความหมายสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ว่า ถ้าตัวแปรด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ ด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ภาพรวม เพิ่มขึ้น 0.660, 0.483, -0.247 และ 0.056 หน่วย ตามลำดับ โดยให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่

2. แนวทางการพัฒนาเครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์(หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ดังนี้

2.1 ด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน ป่านันทนาการหินสามวาฬต้องจัดประชุมการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทุกๆ 3 เดือน ควรมีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การให้บริการการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้บริการโดยชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ควรจัดการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงกับ ภาครัฐ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการบริษัทท่องเที่ยว สื่อมวลชน และนักท่องเที่ยว โดยภาครัฐมีหน้าที่ในการส่งเสริมรูปแบบการจัดการชุมชน ประสานงานในแต่ละนโยบายให้แก่คนในชุมชนได้รับรู้ และเชื่อมโยงหาช่องทางในการเพิ่มโอกาสให้กับชุมชน ให้ความรู้และแสวงหาองค์ความรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง ควรมีการขยายเครือข่ายอาสาป่าไม้ไปสู่ชุมชนอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ป่านันทนาการหินสามวาฬ ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุม 2 อำเภอ 4 ตำบล

2.2 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ภายใต้กฎ กติกา และระเบียบต่างๆ โดยผู้ให้บริการการท่องเที่ยวจะต้องเป็นคนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว จัดอบรมเกี่ยวกับการตลาดของกลุ่มชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้าน อีกทั้งส่งเสริมรูปแบบการประชาสัมพันธ์โดยเน้นกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นในท้องถิ่นที่มีความสนใจเข้าร่วมกับกลุ่มอาสาป่าไม้ รวมถึงการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้มีข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับป่านันทนาการหินสามวาฬเพื่อเป็นมัคคุเทศก์น้อยโดยจัดอบรมทางด้านภาษาอังกฤษเพิ่มเติมไว้รองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่านันทนาการหินสามวาฬ

2.3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ป่านันทนาการหินสามวาฬจัดประชุมเพื่อร่วมกันสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่เพิ่มเติมจากที่มีอยู่ และจัดระบบการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมให้แก่กลุ่มชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นประจำและต่อเนื่องเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนผู้ให้บริการ

ท่องเที่ยวต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และต้องช่วยกันรักษาทรัพยากร และร่วมกันพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว และการให้บริการ

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ปำนันทนาการหินสามวาฬส่งเสริมให้กลุ่มชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านเข้าร่วมวางแผน กำหนดโครงการต่างๆ เกี่ยวกับแผนการจัดการท่องเที่ยว ร่วมสร้างมาตรฐานเพื่อเป็นการจัดระเบียบในการท่องเที่ยวปำนันทนาการหินสามวาฬ พร้อมทั้งมีการจัดให้มีการประเมินผล การดำเนินงานระหว่างกลุ่มชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้าน ร่วมถึงส่งเสริมให้กลุ่มชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านนำเสนอแนวคิด และแนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ทุกๆ 3 เดือน มีการฝึกอบรมเครือข่ายชุมชนผู้ให้บริการในด้านต่างๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในบริบทการท่องเที่ยว และเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อยกระดับการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และศักยภาพของเครือข่ายชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปำนันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัด บึงกาฬ

ผลการวิเคราะห์สภาพเครือข่ายชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปำนันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มอาสาชุมชนมีการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชนทั้ง 10 หมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชนเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฏฐินี ทองดี และกนก บุญศักดิ์ (2560) ศึกษาการจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำโขง ชี มูล เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวประเทศไทย ลาวและเวียดนาม พบว่าชุมชนมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวที่สูงขึ้น และเกิดการพัฒนาเครือข่ายใน 2 มิติ คือ มิติกลไกเครือข่ายการจัดการตลาดที่เกิดเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีแผนการดำเนินงานของเครือข่าย และในมิติของการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาด มีการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการตลาดร่วมกันของเครือข่าย ทั้งนี้ยังสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะของเครือข่ายการตลาดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยกระบวนการวิจัยที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน คือ การจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนและผู้วิจัย การแชร์ข้อมูล การอบรมเพิ่มเติมโดยผู้รู้และมีประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการทำงานในลักษณะของเครือข่ายมาเป็นแนวทางในการพัฒนาที่สำคัญ

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของเครือข่ายชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ปำนันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มอาสาชุมชนได้จัดบริการรถรับส่งนักท่องเที่ยวจากจุดจอดรถไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ พร้อมทั้งมีการจัดบริการนำเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว โดยในชุมชนมีระบบรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน ไม่มีการขโมยหรือก่อเหตุ

อาชญากรรมในชุมชน อีกทั้งกลุ่มชนชนมีทักษะ มีความรู้ในเรื่องของการบริการด้านการช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวที่ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จันทร์จิรา สุขบรรจง (2559: 57) กล่าวว่า แนวคิดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีองค์ประกอบในส่วนของพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นแหล่งที่น่าสนใจที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวพร้อมใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน มีการประเมินศักยภาพความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวด้วย และการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนารูปแบบด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยวเพื่อสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ และต้องมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่านันทนาการภูสิงห์ (หินสามวาฬ) จังหวัดบึงกาฬ จากการการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวม มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความสัมพันธ์ระดับสูงทางบวก และด้านเครือข่ายการทำงานระหว่างชุมชน มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวกกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำเป็นต้องอาศัยทุกฝ่ายในกลุ่มชุมชนให้เข้ามาส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว มีการวางแผนร่วมกัน ทำให้กลุ่มชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการให้ความช่วยเหลือด้านการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ การจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มชุมชน พร้อมทั้งจัดประชุมเพื่อหารือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในระหว่างกลุ่มชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ ลักขมี พุ่มหว่า และคณะ (2561: 63-72) กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชน คือ การทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงอย่างมีขั้นตอนกระบวนการจากสิ่งที่มีอยู่เดิมโดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น อาศัยความสามารถหรือคุณสมบัติที่อยู่ภายในสิ่งต่างๆ สามารถทำให้พัฒนา หรือทำให้ปรากฏเป็นรูปธรรมในชุมชน โดยเป็นการกระทำจากหมู่คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่อาณาเขตบริเวณเดียวกันมีการใช้ทรัพยากรและมีผลประโยชน์ร่วมกันมีการนำเอาความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ภายในร่างกายออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีกระบวนการ โดยเริ่มจากการให้ความสำคัญการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้คนสัมพันธ์กับความรู้ ผ่านขั้นตอนกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยความรู้ให้คนสัมพันธ์กับทรัพยากร และมีกระบวนการพัฒนาต้นทุนของชุมชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากสิ่งที่ค้นพบจากงานวิจัยสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ได้นำเอาผลวิจัยนี้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาต่อไปนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมในการส่งเสริมจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต
3. ควรมีการประสานความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาให้ความรู้ประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการเตรียมพร้อมในการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ*

พ.ศ. 2560-2564. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พีดับบลิว ปรี้นติ้ง.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว*

เชิงเกษตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

จันทร์จิรา สุขบรรจง. (2559). *การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหอนานมดแดง อำเภอบำ*

พะยอม จังหวัดพัทลุง. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ณัฐินี ทองดีและกนก บุญศักดิ์. (2560). *การจัดการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของแหล่ง*

มรดกทางวัฒนธรรม ลุ่มน้ำโขง ซี มูล เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวประเทศไทย ลาว และเวียดนาม. วารสารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจบริการ, 9(2), 127-134.

ลักษมี ทุ่งหว้า และคณะ. (2561). *การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการที่มงาน : กรณีศึกษา*

กลุ่มแม่บ้านชุมชนเปรมฤทัย เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. วารสารเกษมบัณฑิต, 19(1), 65.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ. (2562). *ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก แหล่งท่องเที่ยวชุมชน. สืบค้นเมื่อ*

15 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://thaipublica.org/tag/>.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). *มาตรฐานการจัดการ*

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 2561. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566. จาก

https://catalog.dasta.or.th/dataset/33_04_65

การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการ
จัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ

DEVELOPMENT THE ABILITY TO READ ALOUD ENGLISH WORDS BY
USING TEAM ASSISTED INDIVIDUALIZATION (TAI) TEACHING AND
LEARNING MANAGEMENT OF PRATHOMSUKSA 3 STUDENTS,
ISLAMSAART FOUNDATION SCHOOL

¹สุไรยา แหะหมั่น และ ²อริสรา บุญรัตน์

¹Suraiya Laehman and ²Arisara Boonrat

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

Hatyai University, Thailand

¹suraiya.lae013@hu.ac.th

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI 3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของ

¹ นักศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI โดยทำการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One-group Pretest Posttest Design กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ $E1/E2 = 80/80$ มีประสิทธิภาพเฉลี่ยโดยรวม $E1/E2 = 82.45/81.8$ 2) คะแนนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก ทั้งในด้านเนื้อหา ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรม

คำสำคัญ : การพัฒนาความสามารถในการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, เทคนิค TAI

Abstract

The purposes of this research were: 1) to developing the ability to read aloud english words by Using TAI Teaching and Learning Management with TAI teaching according to the standard criteria 80/80 and 2) to develop of ability to read aloud english words of the students who learnt by using cooperative learning with TAI teaching and 3) to study the students' satisfaction toward the instruction by Using cooperative learning with TAI teaching. the samples of this research were 25 primary Islamic stage students, of Prathomsuksa 3 Students. The instruments of the research were 1) learning management plan 2) ability to read aloud english words assessment form 3) questionnaire on students' satisfaction. The results of this research were as follows; 1. learning management plan with TAI teaching and learning management by overall was at 82.45/84.4, which it was higher than and 2. ability to read aloud english words achievements of students by Using cooperative learning with TAI teaching after learning was higher read than before and 3. the students' satisfaction toward the instruction by Using Cooperative learning with TAI Teaching was at a high level

Keywords : The Development on The Reading Ability of English Vocabulary, Through Augmented Reality

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามกระบวนการเรียนรู้ และมีสมรรถนะหลัก 5 ประการ คือความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้อย่างถูกต้อง

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและมั่นใจ ดังนั้นนักเรียนจำเป็นต้องเรียนภาษาอังกฤษเพื่อให้เกิดทักษะทางภาษาโดยจะเน้นแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative approach) โดยมุ่งเน้นให้พัฒนาทักษะทั้ง 4 ด้านได้แก่ ทักษะ การฟัง (Listening) ทักษะการพูด (Speaking) ทักษะการอ่าน (Reading) และทักษะการเขียน (Writing) ให้อยู่ในระดับที่สามารถสื่อสารได้

องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามความมุ่งหวังของหลักสูตรและเป็นหัวใจของการเรียนรู้ภาษานั้นคือความสามารถในการอ่านเนื่องจากการอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) ดังนั้นทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญมากสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการอ่าน ในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะและความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน มีนิสัยรักการอ่าน สามารถนำความรู้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือสื่อการสอนที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและความสนใจในการมีส่วนร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและความคิดรวบยอดได้เร็วยิ่งขึ้น (กาญจนา อรุณสุขจุฑา, 2559 : 42) ซึ่งวิธีการสอนแบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เป็นวิธีการสอนหนึ่งที่สามารถนำมาเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถดึงดูดความน่าสนใจและสามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

จากการสังเกตการเรียนการสอนและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ จังหวัดพัทลุง ปัญหาที่พบคือเด็กอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาไม่ได้เด็กไม่รู้จักการอ่านออกเสียงของคำศัพท์แต่ละคำ เด็กไม่กล้าที่จะออกเสียงพยางค์ภาษาอังกฤษออกมามากๆ เนื่องจากพวกเขาขาดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษอย่างเห็นได้ชัดซึ่งจะส่งผลให้พวกเขาไม่ตั้งใจเรียนเล่นในขณะที่ครูสอนและที่สำคัญไม่สนใจฟังในขณะที่ครูกำลังอ่านออกเสียงให้ฟัง และอีกปัญหาที่เห็นได้ชัดของเด็กนักเรียนที่อ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ได้คือจากประสบการณ์สอนที่ผ่านมา รวมทั้งการสัมภาษณ์ครูสอนสามัญในรายวิชาอังกฤษ

พบว่าเด็กคิดว่าวิชาภาษาอังกฤษนั้นยาก ละเอียดอ่อนต้องฝึกอ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามหลักการ ทำให้พวกเขาไม่กล้าที่เปล่งออกเสียงต่างๆ ให้ครูผู้สอนฟัง อีกทั้งการนั่งฟังครูอ่านออกเสียงให้ฟังบน กระดานดำหรือในหนังสือในทุกวันๆ นั้น ทำให้พวกเขารู้สึกไม่สนุกเบื่อหน่ายกับวิธีการสอนแบบเดิมๆ ดังนั้นการประยุกต์ใช้วิธีการการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI จะสามารถช่วยพัฒนาหรือส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ใช้การจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 52 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม (Cluster random Sampling) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI นำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย และความเชื่อมั่น ของแบบประเมิน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สรุปผล ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่มีผลความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI	ค่าประสิทธิภาพ			การแปลผล
	E1	E2	E1/E2	
การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	82.45	84.4	82.45/84.4	มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI มีประสิทธิภาพรวมเท่ากับ 82.45/84.4 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI

ตารางที่ 2 แสดงผลแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังเรียน

ทักษะการอ่าน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนเรียน	25	30	24.36	9.06
หลังเรียน	25	30	64.84	7.36

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 64.84/24.36

3. แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ดังนี้

ลำดับ	ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	ด้านเนื้อหา			
1	เนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย	4.20	0.71	มากที่สุด
2	เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.16	0.85	มากที่สุด
3	เนื้อหามีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.08	0.76	มาก
	สรุปโดยรวมด้านเนื้อหา	4.27	0.57	มาก
	ด้านภาษา			
4	การจัดลำดับเนื้อหา ได้ถูกต้อง	4.04	0.84	มาก
5	ภาษาที่ใช้สื่อความหมายและเข้าใจง่าย	4.08	0.81	มากที่สุด
6	ภาษามีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.12	0.53	มากที่สุด
	สรุปโดยรวมด้านภาษา	4.17	0.47	มาก
	ด้านรูปแบบกิจกรรม			
7	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง (AR) ที่ออกแบบมีความน่าสนใจเข้าใจง่าย	4.16	0.80	มากที่สุด
8	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง (AR) มีความสนุกและตื่นเต้น	4.36	0.81	มากที่สุด
9	นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง (AR)	4.24	0.72	มากที่สุด
10	การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสื่อเสมือนจริง (AR) ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการอ่านที่ดีขึ้น	4.24	0.88	มากที่สุด
	สรุปโดยรวมด้านกิจกรรม	4.39	0.64	มากที่สุด
	สรุปโดยรวมทั้ง 3 ด้าน	4.53	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า แสดงว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบไปด้วย 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านรูปแบบกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดคือด้านด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.82) รองลงมา คือด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.78) และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านรูปแบบกิจกรรม ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.39) ซึ่งสรุปได้คือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพอใจมาก ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.26) สรุปได้ว่าค่าความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 ที่ระบุว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอิสลามศาสตร์มูลนิธิ มีความพึงพอใจในการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI อยู่ในระดับมากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเฉลี่ยโดยรวม $E1/E2 = 82.45/84.4$ ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 80/80

ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างเป็นระบบ และได้เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้และตรวจสอบความถูกต้องของจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านรูปแบบ ด้านการใช้ภาษาและด้านการประเมินผล จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เคยเรียนมาแล้ว มีค่าประสิทธิภาพเป็น 82.45/84.4 แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้การอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้ง 6 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ ศรีสะอาด (2557 : 62) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง การเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศชั้นประถมศึกษาปีที่6 โดยใช้การเรียนรู้รูปแบบ TAI โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อหาประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนโดยใช้การเรียนรู้รูปแบบ TAI (2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังของนักเรียน (3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ กลุ่มก่อนและหลังเรียนของนักเรียน (4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนโดยใช้การเรียนรู้รูปแบบ TAI ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนโดยใช้การเรียนรู้รูปแบบ TAI มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.96/80.89 2. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนโดยใช้การเรียนรู้รูปแบบ TAI และทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนร่วมกับการเรียนรู้รูปแบบ TAI มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนโดยใช้การเรียนรู้รูปแบบ TAI อยู่ในระดับมากจะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีทักษะการอ่านที่ดีขึ้นหลังจากได้ใช้การเรียนรู้รูปแบบ TAI ดังนั้นการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านออกเสียงคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจึงมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ดี

2. แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของนักเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างเป็นระบบขั้นตอน ทำให้ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนดีขึ้นเนื่องจากผู้สอนใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ที่มีประสิทธิภาพผลต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างเป็นระบบขั้นตอน ทำให้ความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษของผู้เรียนดีขึ้น สอดคล้องกับมอร์ริสและคณะ (Morris and others, 2000 :อ้างถึงใน อิมตินาล เลาะยะผา, 2556 : 39) กล่าวว่า การใช้ชุดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการอ่านที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาอีกทั้งเป็นที่เข้าใจกันว่าการใช้ชุดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการอ่านเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้สอนในการช่วยสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในชั้นเรียนเด็กเล็กได้ จากการศึกษาพบว่า การใช้ชุดกิจกรรมในการพัฒนาทักษะการอ่าน ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ทำให้ทักษะการอ่านของนักเรียนดีขึ้น และทำให้ครูผู้สอนได้ใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้

ว่าการใช้ชุดกิจกรรมในการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านได้ดีขึ้น จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ดีขึ้น ผู้เรียนสามารถทำคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI หลังเรียนมีความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ สูงกว่า ($\bar{X}=64.84$, S.D.= 7.36) ก่อนเรียน ($\bar{X}=24.36$, S.D.= 9.06)

3. ระดับความพึงพอใจของผู้เรียน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษ ของนักเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้เรียนพอใจกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เนื่องจากการจัดการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้ฝึกทักษะการอ่านอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนที่น่าสนใจ และมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกเมื่อพิจารณาประเด็นความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้ทำการจัดเรียงลำดับจากความพึงพอใจสูงสุดไปหาความพึงพอใจต่ำสุด พบว่าความพึงพอใจของผู้เรียนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI สรุปได้คือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุดคือด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.20$, S.D. = 0.84) รองลงมา คือด้านเนื้อหา ($\bar{X}=4.12$, S.D. = 0.78) และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านรูปแบบกิจกรรม ($\bar{X}=4.10$, S.D. = 0.39) ซึ่งสรุปได้คือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.= 0.26) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลินดา กอดซิกกิ, นิโคล กอดซิกกิ, แมรีโครเฟล และคณะ (Linda Godzicki, Nicole Godzicki, Mary Krofel and et al. 2013) ได้ศึกษาวิจัย การเพิ่มแรงจูงใจและข้อตกลงในนักเรียนระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาผ่านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมสร้างสรรค์พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกว่าการได้จัดกิจกรรม การเรียนที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของผู้เรียน นอกจากนี้ยังเห็นได้ชัดว่านักเรียนมีแนวโน้ม ที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชั้นเรียนเมื่อมีกิจกรรมสร้างสรรค์ เกม สนุกๆเข้ามาในการเรียนการสอน มาใช้เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังเรียน นักเรียนมีแรงจูงใจมากขึ้นและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในการเรียนรู้เมื่อมีการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์เข้ามาช่วยผลการประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้านการออกแบบและด้านเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.68$, S.D.= 0.62) จะเห็นได้ว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมในการเรียนการสอน เช่นเดียวกับ ความพึง

พอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค TAI ของผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กาญจนา อรุณสุขจุฑา. (2546). *การจัดกระบวนการเรียนการสอน อำเภอไชยปราการจังหวัดเชียงใหม่*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ทัศนีย์ ศรีสะอาด (2557) *การเปรียบเทียบผลการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการเรียนด้วยโปรแกรมบทเรียนร่วมกับการเรียนรูปแบบ STAD และการเรียนรูปแบบ TAI*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูเกษม ญาณประดับ (2556) *การศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่อง ชนิดของคำ โดยการเรียนรู้ แบบ TAI ในชั้นเรียนคณะชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ ด้วยรูปแบบ
การเรียนการสอนของเดวิส สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา

DEVELOPMENT OF FOOD PRESERVATION OPERATIONS SKILLS BY
USING PASTEURIZATION METHOD WITH DAVIES' TEACHING STYLE
FOR 1ST YEAR DIPLOMA STUDENTS, YALA VOCATIONAL COLLEGE

¹กฤษณพร ตูชะโส และ ²เก็ททาวา บุญปรากกร

¹Kritsanaporn Tuochasoe and ²Kettawa BoonPrakan

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

Hatyai University, Thailand

¹kritsanaporn.tuo071@hu.ac.th, ²kettawa@hu.ac.th

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสหลังเรียนสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวน 17 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

¹ นักศึกษา, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวีส์สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 2) แบบประเมินทักษะปฏิบัติ การถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวีส์ และ 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่แบบ One Samples-t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวีส์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวีส์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.13)

คำสำคัญ : ทักษะการปฏิบัติ, การพาสเจอร์ไรส์, รูปแบบการเรียนการสอนของเดวีส์

Abstract

The purposes of this research were to compare food preservation operations skills using the pasteurization method by Davie's Instructional Model for Psychomotor Domain, After studying with this method, students received 80% of the criteria for the first-year students of diploma, Study the satisfaction of first-year diploma students after studying with Davie's Instructional Model for Psychomotor Domain for the first-year students of diploma. Samples were the first-year students of diploma in the Food and Nutrition major. Yala Vocational College, 1 classroom with 17 people, which was obtained by cluster sampling, Using the classroom as the random unit. There are tools used in research including: 1. Lesson plan on food preservation using the method Pasteurization with Davie's Instructional Model for Psychomotor Domain for the first-year students of diploma. 2. Practical skills assessment form on food preservation using the method Pasteurization with Davie's Instructional Model for Psychomotor Domain for the first-year students of diploma, And 3. Measurement of student satisfaction with learning management on food preservation using the method Pasteurization, Which the researcher analyzed the data by finding percentage values, mean, standard deviation and test the t-value using One Samples-t-test. The finding of this research found that : 1. skill in food preservation using methods Pasteurization after studying with Davie's Instructional Model for Psychomotor Domain, above the 80% threshold, statistical

significance was at the .05 level. 2. Students' satisfaction with learning management on food preservation using the method Pasteurization with Davie's Instructional Model for Psychomotor Domain. The levels included in the highest level ($\bar{X}$ = 4.60, SD = 0.13)

Keywords: Operations Skills, Pasteurization Method, Davies' Teaching Style

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการในการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อสนองตอบความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ โดยในปี 2551 ได้สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับ การอาชีวศึกษา เพื่อสร้างความนิยมในการเรียนวิชาชีพให้กับสังคม มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มปริมาณผู้เรียน ใน ขณะเดียวกันได้ใช้กิจกรรมการบริการสังคมในโครงการและวาระพิเศษต่างๆเพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึง ศักยภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษา และเป็นการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนทั้งในด้านการฝึกงานวิชาชีพ และปลูกฝังสำนึกการบริการสังคม นอกจากนี้ได้เน้นเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วม รับผิดชอบและมีบทบาทในการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกันมากขึ้น ผลการดำเนินการดังกล่าวในปี 2551 ช่วยทำให้การอาชีวศึกษาเป็นที่รู้จักกับสังคมมากขึ้น และกลุ่มเป้าหมายต่างต้องการเข้าสู่ระบบอาชีวศึกษา ดังนั้นในปี 2552 นี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงต้องการที่จะพัฒนาด้านคุณภาพให้เพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับปริมาณผู้เรียน และขยายบทบาทการจัดการอาชีวศึกษาสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้มีความรู้แล้ว ผู้ที่ ต้องการพัฒนาศักยภาพ และผู้ที่กำลังหางานทำให้มากขึ้น และให้ความสำคัญกับการค้นหา พัฒนา เผยแพร่ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อสร้าง และพัฒนาอาชีพให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จึงได้กำหนด วิสัยทัศน์และพันธกิจของสำนักงานกรรมการการอาชีวศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ว่าจะผลิต และพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูง เพื่อการพัฒนาประเทศ

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 ประเภทวิชาคหกรรม สาขาวิชา อาหารและโภชนาการ มีจุดประสงค์สาขาวิชา เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะด้านภาษาและ การสื่อสาร ทักษะการคิดและการแก้ปัญหา และทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เพื่อให้มีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้หลักการบริหารและการจัดการ วิชาชีพ การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและหลักการของงานอาชีพที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ อาหารและโภชนาการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เพื่อให้มีความเข้าใจในหลักการและกระบวนการทำงานในกลุ่มงานพื้นฐานด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และเทคโนโลยีด้านอาหารและโภชนาการ ในการพัฒนาตนเองและ วิชาชีพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานวิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างสรรค์และนาเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางาน ด้านอาหารและโภชนาการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานอาหารและโภชนาการในสถานประกอบการและ ประกอบอาชีพอิสระรวมทั้งการใช้ความรู้และทักษะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้ และ

เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด (หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2563 (ปรับปรุง พ.ศ. 2565), 2565)

รายวิชาการถนอมอาหารเบื้องต้น มีจุดประสงค์รายวิชา เพื่อให้เข้าใจหลักการ วิธีการถนอมอาหาร สาเหตุการเสื่อมเสียของอาหาร วิธีป้องกัน การเตรียมวัตถุดิบ เลือกใช้เครื่องมืออุปกรณ์ในการถนอมอาหาร การบรรจุภัณฑ์ และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานถนอมอาหาร สามารถถนอมอาหารได้อย่างปลอดภัย การถนอมอาหารสามารถทำได้หลากหลายวิธี หนึ่งในนั้นคือวิธีการพาสเจอร์ไรส์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ การทำลายจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรคทุกชนิด และเอนไซม์ที่เป็นสาเหตุให้อาหารเสื่อมเสีย เป็นวิธีการถนอมอาหาร เพื่อยืดอายุการเก็บรักษาอาหาร ทำให้อาหารปลอดภัยต่อการบริโภค แต่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนพบว่า นักศึกษายังขาดความรู้และทักษะการพาสเจอร์ไรส์ ไม่สามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามกระบวนการ ทำให้กระบวนการพาสเจอร์ไรส์เกิดการปนเปื้อน ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการพาสเจอร์ไรส์ได้ ซึ่งส่งผลทำให้การประเมินทักษะการถนอมอาหารโดยการพาสเจอร์ไรส์ที่ผ่านมาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ โดยผู้เรียนให้ความเห็นว่าการพาสเจอร์ไรส์เป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยาก

การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instructional Model for Psychomotor Domain) (Davies, 1971, น. 50-56) เดวิส ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติไว้ว่า ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ดีและเร็วขึ้น มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะที่ประกอบด้วยทักษะย่อยจำนวนมาก เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติ แต่ละส่วนได้แล้ว จึงให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ และฝึกปฏิบัติหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งสามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติทักษะได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง การถนอมอาหารโดยวิธีการพาสเจอร์ไรส์ สำหรับนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาชะลียง เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติของนักศึกษาจนเกิดความชำนาญให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาชะลียง

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสหลังเรียนสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาชะลียง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา จำนวน 3 ห้องเรียน มีจำนวน 42 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา การถนอมอาหารเบื้องต้น ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวน 17 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาวิชา การถนอมอาหารเบื้องต้น เรื่อง การถนอมอาหารโดยใช้อุณหภูมิสูงด้วยวิธีการพาสเจอร์ไรส์ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 (ปรับปรุง พ.ศ. 2565) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา จำนวน 2 แผน แผนละ 5 ชั่วโมง รวมเวลา 10 ชั่วโมง

3.2 แบบประเมินทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส

3.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ทดสอบค่าที่ One Sample t-test

4.2 ความพึงพอใจที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชันปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา ดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 สำหรับนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชันปีที่ 1 พบว่าหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 26.12$, S.D. = 1.62) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ ด้วยการจัดการเรียน การสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80

การทดลอง	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 80	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
หลังเรียน	17	30	24	26.12	1.62	5.404	.000*

*p < .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส

จากการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการศึกษาความพึงพอใจของ พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.13) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยรวมนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.09) รองลงมา คือด้านการวัดและประเมินผล โดยรวม นักศึกษามีความพึงพอใจ อยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.08) ส่วนด้านบรรยากาศนักศึกษาพึงพอใจน้อยที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.17) ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถนอมอาหาร โดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1.ด้านกิจกรรมการจัดการเรียนรู้		4.68	0.09	มากที่สุด
1.1	ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการเรียน	4.65	0.49	มากที่สุด
1.2	นักศึกษาสามารถเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น	4.59	0.51	มากที่สุด
1.3	นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.82	0.39	มากที่สุด

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.4	การสาธิตทักษะหรือแบบอย่างในการปฏิบัติมีความชัดเจน	4.71	0.47	มากที่สุด
1.5	นักศึกษาสามารถเรียนรู้เทคนิควิธีการ	4.65	0.70	มากที่สุด
2. ด้านบรรยากาศ		4.54	0.17	มากที่สุด
2.1	ความสะดวกสบายของห้องเรียนปฏิบัติการมีเครื่องมือและอุปกรณ์เพียงพอ มีความคล่องแคล่วในการปฏิบัติที่กว้างเพียงพอ	4.41	0.71	มาก
2.2	ห้องเรียนปฏิบัติการมีความปลอดภัย สะอาดเรียบร้อย เหมาะกับการเรียน	4.43	0.70	มาก
2.3	บรรยากาศในการเรียนมีความสนุกสนานทุกคนได้มีส่วนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.62	มากที่สุด
2.4	ครูตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในการทำกิจกรรม	4.65	0.61	มากที่สุด
2.5	ครูให้ความสนใจแก่ศึกษาอย่างทั่วถึงขณะสอน	4.76	0.44	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผล		4.59	0.08	มากที่สุด
3.1	นักศึกษาทราบเกณฑ์ประเมินผลก่อนล่วงหน้า	4.65	0.49	มาก
3.2	ความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนนที่ครูชี้แจง	4.65	0.49	มากที่สุด
3.3	นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	4.47	0.72	มาก
3.4	ความพอใจต่อวิธีการวัดประเมินผล	4.53	0.72	มากที่สุด
3.5	ความพอใจต่อเกณฑ์การประเมินผล	4.65	0.61	มากที่สุด
รวมเฉลี่ยทุกรายการ		4.60	0.13	มากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา สามารถอภิปรายดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ ด้วยการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 26.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.62 ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยได้

ผ่านการตรวจสอบพิจารณาเพื่อหาความเหมาะสม และความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เครื่องมือมีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยมีระดับคุณภาพความเหมาะสม ของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนค่าความสอดคล้องของแบบประเมินทักษะปฏิบัติการณ์อาหารและแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส อยู่ระหว่าง 0.67-1 สามารถนำไปใช้ได้ การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบทักษะปฏิบัติของเดวิส นั้น ในขั้นตอนแรกจะเป็นขั้นตอนของการสาธิต หรือการกระทำ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงจากการสังเกต การเลือกอุปกรณ์ การฆ่าเชื้ออุปกรณ์และภาชนะที่สัมผัสอาหาร และกระบวนการพาสเจอร์ไรส์ ขั้นตอนที่ 2 คือขั้นตอนการสาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ซึ่งในขั้นตอนนี้ จะแบ่งกระบวนการพาสเจอร์ไรส์เป็นขั้นตอนย่อยๆ สาธิตกระบวนการในแต่ละส่วน ทำให้ผู้เรียนสังเกต และสามารถปฏิบัติตามไปทีละส่วนอย่างช้าๆ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อยโดยไม่มีการสาธิต แต่มีครูคอยให้คำแนะนำ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ ครูแนะนำและอธิบายเพิ่มเติม แนะนำเทคนิควิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติได้เร็วยิ่งขึ้น หรือจะทำให้ชิ้นงานมีคุณภาพมากขึ้น ขั้นตอนที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อยๆ แล้วกลายเป็นทักษะกระบวนการพาสเจอร์ไรส์อย่างสมบูรณ์ ซึ่งทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาฝึกทักษะปฏิบัติจัดการลงมือปฏิบัติจริง ตามขั้นตอนของเดวิส โดยขณะที่นักศึกษาได้ปฏิบัติครูผู้สอนจะคอยสังเกตการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาให้คำแนะนำ และสามารถชี้แนะ เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการปฏิบัติตามจนสามารถทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นค่อยเชื่อมโยง เป็นทักษะที่สมบูรณ์ในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนภรณ์ นนตะแสน, 2565) ศึกษาเรื่องพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส เพื่อส่งเสริมทักษะกระบวนการทำ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปญญูญา เมืองจันทิก และเหมมิญช์ ธนปัทมมิมณี, 2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นอกจากนี้นักศึกษายังได้ทราบเกณฑ์การประเมินทักษะปฏิบัติที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์รูปรีค ว่าผู้ประเมินต้องการวัดสิ่งใดบ้างซึ่งนักศึกษาแสดงพฤติกรรมเหล่านั้นออกมาให้ผู้ประเมินได้สังเกตและวัดได้

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการถนอมอาหารโดยใช้วิธีการพาสเจอร์ไรส์ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, $S.D. = 0.13$) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการพาสเจอร์ไรส์ทุกๆ ขั้นตอนด้วยตัวเองหลังจากสาธิต เริ่มตั้งแต่การฝึกทักษะที่ย่อย ๆ ก่อน ตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน ของรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (ทิตนา ขัมมณี, 2560, หน้า 247) ซึ่งทำให้นักศึกษามีความเข้าใจมากขึ้น ปฏิบัติแต่ละทักษะได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และในแต่ละครั้งที่ทำครูได้แจ้งผลการประเมินให้

นักศึกษาได้ทราบหลังเสร็จสิ้น ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น สอดคล้องกับ บุญรอด ขาดิยานนท์(2559, น.205-214) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ในรายวิชา การปลูกพืชผักสวนครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียน ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ในรายวิชาการปลูกพืชผักสวนครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ในด้านบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากครูคอยให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและสนใจนักศึกษาอย่างทั่วถึง บรรยากาศในห้องเรียนเป็นกันเอง ทำให้ลดความกดดันในการเรียนรู้ ในส่วนของด้านการวัดและประเมินผลนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีความชัดเจนของเกณฑ์การให้คะแนน ตามเกณฑ์รูบริค ซึ่งสามารถประเมินทักษะการปฏิบัติของนักศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ครอบคลุม โปร่งใส และสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาและข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติการถนอมอาหารโดยใช้วิธีพาสเจอร์ไรส์ ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา พบว่า คะแนนทักษะปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นควรมีการนำการจัดการเรียนรู้แบบด้วยรูปแบบการเรียนการสอนของเดวิส มาประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติ เป็นวิธีที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยครูทำหน้าที่เป็นเพียงชี้แนะหรือให้คำปรึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- ทิศนา ขัมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญรอด ขาดิยานนท์. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ในรายวิชา การปลูกพืชผักสวนครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University, 9(3), 205-214
- บุญญา เมืองจันทิกและเหมมิญช์ ธนปัทม์มณี .(2565) .การพัฒนาการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ ของเดวิส โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสาร

เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 5
(15), 7-22

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2563 (ปรับปรุง พ.ศ. 2565), ประเภทวิชา
คหกรรมสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ (2565)

Davies, I.K. (1971). The Management of Learning. London: McGraw-Hill.

เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6
ATTITUDES TOWARD SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE
OF PRATHOMSUKSA 4 – 6 STUDENTS

¹เนธิตา สมนึก และ ²เก็ดถาวา บุญปรากฏ
¹Nethita Somnuek and ²Kettawa Boonprakarn

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย
Hatyai University, Thailand.

¹2535nethita@gmail.com ²kettawa@hotmail.com

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนชุมชนบ้านยูโย จำนวน 140 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 103 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนแรกสุ่มจากระดับชั้นการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอย่างง่ายจากแต่ละระดับชั้น การศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดเจตคติ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรง (IOC) ได้ค่า .67 ค่าความเชื่อมั่น สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคได้ เท่ากับ .84 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีเจตคติสูงมาก ได้แก่ ด้านครูผู้สอน

¹นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47) รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหารายวิชา ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.52) ด้านสื่อการสอน ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.56) และ ด้านการวัดประเมินผล ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.45) อยู่ในระดับสูงตามลำดับ และ ผลการเปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำแนกตามตัวแปร พบว่า เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกันมีเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ : เจตคติ; เจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม; แบบวัดเจตคติ; ลักษณะส่วนบุคคล

Abstract

The purposes of this research were to; study the level of attitudes towards the subject of social studies, religion and culture of students in Prathomsuksa 4 - 6 and compare attitudes towards the subject of social studies, religion and culture, classified by gender, age, level of education. Using quantitative research methods The sample consisted of 140 students in Prathomsuksa 4 - 6 of Chumchanbanyuyo School. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's tables. The sample size was 103 people. The sample sampling was done in several steps. The first step is random sampling from each educational level. The second step is simple random sampling from each educational level. The instrument used in the research was an attitude measure. Statistics used in the research are percentage, mean, standard deviation, t-test, f-test, checked for precision (IOC), obtained a value of .67, confidence value. Cronbach's alpha coefficient formula is equal to .84. The research results found that. Attitudes towards the social studies, religion and culture subjects of students in Prathomsuksa 4 - 6 were overall at a high level ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.51). When considering each aspect, it was found that the areas with very high attitudes were: In terms of teachers ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47), followed by In terms of course content ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.52), teaching media ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.56) and evaluation and measurement ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.45), they were at a high level, respectively. And The results of comparing the attitudes towards the social studies, religion, and culture subjects of students in Prathomsuksa 4 - 6 classified by variables. It was found that gender, age, and different educational levels had different attitudes towards the social studies, religion, and culture subjects. They are statically insignificantly different at the .05 level.

Keywords : Attitude; Attitudes towards social studies, religion and culture subjects; Attitude test; Personal characteristics

บทนำ

การตระหนักถึงความสำคัญของสังคมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นอีกกลุ่มสาระที่ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560) ประกอบด้วยเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา การเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติและความภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น 10) โดยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 สาระ คือ สาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ และสาระประวัติศาสตร์และสาระภูมิศาสตร์ วิชาพรรณ พินลา (2560) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม สมดุลและยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญของรายวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจและทักษะการแก้ปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศ อันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป

เนื่องจากโรงเรียนชุมชนบ้านยูโยต้องการเพิ่มระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในปีที่ผ่านมาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ที่มาจากรายงานผลสัมฤทธิ์ระดับโรงเรียน (โครงการวัดผลและประเมินผลฝ่ายวิชาการของโรงเรียนชุมชนบ้านยูโย) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในปีการศึกษา 2565 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จะเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้รับประสบการณ์การสอนนักเรียนและจากการสอบถามครูผู้สอนท่านอื่น พบว่านักเรียนยังขาดความกระตือรือร้น ความตั้งใจ และขาดระเบียบวินัยในห้องเรียน โดยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในความรับผิดชอบทางด้านการทำงาน และอาจมีผลต่อคุณภาพ อย่างไรก็ตามองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างในการส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียน คือ เจตคติที่ดีต่อการเรียนที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะเจตคติเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด ในภายหลังเมื่อตนเองได้มีประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ แล้วก็เป็นคนในสังคมที่มีเจตคติที่ดีงามตามที่สังคมต้องการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนชุมชนบ้านยูโย

ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาหาวิธีแก้ปัญหาโดยการศึกษาเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้ทราบถึงเจตคติของนักเรียนที่มีต่อผู้สอน ต่อเนื้อหาสาระและลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อเจตคติ เพื่อนำไปเป็นแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน และสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคมให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนผู้วิจัยก็สามารถนำผลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนต่อไปในอนาคตให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนชุมชนบ้านยูโย จำนวน 140 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนชุมชนบ้านยูโย จำนวน 103 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 สุ่มตามระดับชั้นการศึกษา ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอย่างง่ายจากแต่ละระดับชั้นการศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหามุ่งศึกษา เรื่อง เจตคติที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 และเปรียบเทียบเจตคติซึ่งจำแนกตาม เพศ อายุ และระดับชั้นการศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบวัดเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนชุมชนบ้านยูโย จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้น

การศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่า IOC ค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค และใช้สูตร t-test Independent

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ภาพรวมและรายด้าน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหาวิชา	4.06	0.52	สูง
2. ด้านสื่อการสอน	3.93	0.56	สูง
3. ด้านครูผู้สอน	4.71	0.47	สูงมาก
4. ด้านการวัดประเมินผล	3.39	0.45	สูง
โดยรวม	4.02	0.51	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่า เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.51) และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับสูงมาก และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.45) อยู่ในระดับสูง

2. เปรียบเทียบเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา แสดงดังตาราง

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 จำแนกตามตัวแปร เพศ โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน

เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	เพศ		t	Sig.
	ชาย (25 คน)	หญิง (78 คน)		

	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านเนื้อหาวิชา	3.82	0.21	4.10	0.26	1.10	0.00
2. ด้านสื่อการสอน	3.67	0.22	4.14	1.15	0.56	0.04
3. ด้านครูผู้สอน	4.62	0.27	4.73	0.23	0.69	0.03
4. ด้านการวัดประเมินผล	3.49	0.22	3.37	0.20	1.13	0.02
รวม	3.90	0.38	4.08	0.41	0.96	0.02

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่าเพศที่แตกต่างกันมีเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านรายเนื้อหาวิชา ด้านสื่อการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษา ปีที่ 4 – 6 จำแนกตามตัวแปร อายุ จำแนกเป็นรายด้าน

เจตคติที่มีต่อรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	อายุ						F	Sig.
	9 - 10 ปี (42 คน)		11 - 12 ปี (48 คน)		13 ปีขึ้นไป (13 คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านเนื้อหาวิชา	4.07	0.47	4.04	0.50	3.86	0.65	1.49	0.22
2. ด้านสื่อการสอน	4.11	0.54	4.04	0.51	4.08	0.54	0.41	0.66
3. ด้านครูผู้สอน	4.00	0.56	4.05	0.53	4.08	0.44	1.62	0.20
4. ด้านการวัดประเมินผล	3.30	0.53	3.38	0.42	3.26	0.56	0.31	0.73
รวม	3.87	0.53	3.88	0.49	3.82	0.55	0.96	0.45

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อายุที่แตกต่างกันมีเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านรายเนื้อหาวิชา ด้านสื่อการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 4 เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน

เจตคติที่มีต่อรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ระดับชั้นการศึกษา						F	Sig.
	ประถมศึกษา ปีที่ 4 (42 คน)		ประถมศึกษา ปีที่ 5 (38 คน)		ประถมศึกษา ปีที่ 6 (23 คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1.ด้านเนื้อหาวิชา	4.08	0.43	4.08	0.46	4.06	0.49	2.09	0.12
2. ด้านสื่อการสอน	4.11	0.53	4.12	0.42	4.06	0.51	0.62	0.54
3. ด้านครูผู้สอน	4.04	0.52	4.11	0.46	4.05	0.45	3.03	0.05

4. ด้านการวัดประเมินผล	3.33	0.49	3.36	0.30	3.30	0.46	0.15	0.85
รวม	4.07	0.49	3.92	0.41	3.87	0.48	1.47	0.39

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกันมีเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกันมีเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านเนื้อหา รายวิชา ด้านสื่อการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านการวัดและการประเมินผลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง และในรายด้านภาพรวมอยู่ในระดับสูง และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านครูผู้สอน อยู่ในระดับสูงมาก และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับสูง ผลปรากฏเช่นนี้เนื่องจากนักเรียนมีความชอบในรายวิชาสังคมศึกษา ด้านครูผู้สอนได้นำเนื้อหาท้องถิ่นมาเชื่อมโยงกับเหตุการณ์จริง มีการปรับเนื้อหาให้ทันสมัยมีความสนุกสนานในการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมาศ ทองใส (2560) ทศนาวลัย ตันติเอกรัตน์ (2558,น.170) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนรายวิชาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ตรัง ภาพรวมพบว่านักศึกษามีเจตคติต่อการเรียนรายวิชาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้สึกในทางบวกต่อการเรียน ทั้งนี้อาจมาจากแรงปัจจัยภายนอกช่วยเสริม เนื่องมาจากผู้สอนได้เพิ่มกิจกรรมฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งในและนอกห้องเรียน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และมีการทบทวนเนื้อหาที่เรียนมาในแต่ละครั้งโดยเปิดโอกาสในการซักถาม ปัญหาแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญญลักษณ์ ตำนานจิตร (2552) ได้ศึกษาเจตคติของนักศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อรายวิชาทักษะการสื่อสารเพื่องานธุรกิจเทคโนโลยีนี้ พบว่า ระดับของเจตคติต่อรายวิชาทักษะการสื่อสารเพื่องานธุรกิจเทคโนโลยีส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี โดยพบว่านักศึกษามีเจตคติเกี่ยวกับความสามารถนาความรู้รายวิชานี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และชอบสื่อการสอนของรายวิชานี้ในระดับดีมาก รวมทั้ง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในวิธีการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอนและกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนมาก และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้จริง ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้อาจมาจาก เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ด้านการสอนครูมีตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรมรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีครูให้ไม่ให้ออกาสนักเรียนซักถามปัญหาในวิชาสังคม

ศึกษา ด้านเนื้อหา รายวิชา การเรียน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถนำไปปรับใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ และครูใช้วิธีการสอน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้สื่ออย่าง หลากหลาย ทำให้ผลการวิจัยอยู่ในระดับสูง

2. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติที่มีต่อรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำแนกตามตัวแปร เพศแตกต่างกัน มีเจตคติต่อรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ามาจาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ที่มีทั้งเพศชาย เพศหญิง อาจมีประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดการ เรียนการสอนของครูที่แตกต่างกัน จึงทำให้นักเรียนที่มีเพศแตกต่างกันมีเจตคติต่อรายวิชา สังคมศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุสา อุทัย (2555, น.141) เจตคติ ของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรม การสอนของครู โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่านักเรียนที่มี เพศแตกต่างกันมีเจตคติต่อพฤติกรรม การสอนของครูด้านการประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่นักเรียนชายมีเจตคติดีกว่านักเรียนหญิง ทั้งนี้ อาจ เป็นเพราะ เพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันทางอารมณ์ ความสนใจและความต้องการ จากการสังเกต พฤติกรรมของนักเรียนจากการเรียนการสอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ สมฤดี แยมขจร (2553, น.44) เจตคติต่อการอ่านหลังทดลองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Central Library Srinakharinwirot University 73 ปีที่ 2 จำแนกตามเพศ ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกัน แสดงว่านักเรียนที่เพศต่างกันมีเจตคติ หลังการทดลองไม่แตกต่างกัน นั่นคือเพศ ไม่ส่งผลต่อเจตคติต่อการอ่าน จากข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของ ผู้ทำแบบทดสอบคือนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 149 คน ซึ่งเป็นนักเรียนเพศชาย ร้อยละ 56.4 และนักเรียนเพศหญิง ร้อยละ 43.6 มีระดับผลการเรียนคะแนนเฉลี่ย 3.00 - 3.49 ร้อยละ 57.7 นักเรียนชายมีมุมหนังสือที่บ้าน ร้อยละ 95.24 นักเรียนหญิงมีมุมหนังสือที่บ้าน ร้อยละ 86.15 นักเรียนชายเคยอ่านหนังสือให้พ่อและแม่ฟัง ร้อย ละ 92.86 และนักเรียนหญิงเคยอ่านหนังสือให้พ่อและแม่ฟัง ร้อยละ 90.77 ค่าร้อยละของกิจกรรมต่างๆ ไกล่เคียงกัน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจากโรงเรียนสาธิต เป็น โรงเรียนแบบสหศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี นักเรียนไม่มีปัญหาด้านการอ่าน อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางบ้านส่วนใหญ่คล้ายกันและมีการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับงานวิจัย พระสุรัช สุระโย (หงษ์ตระกูล) (2555, น.142) เรื่อง ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อการ เรียนการสอนของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าที (t-test) โดยภาพรวมพบว่าไม่แตกต่าง กัน

3. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติที่มีต่อรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำแนกตามตัวแปร ที่มีอายุต่างกัน มีเจตคติต่อรายวิชา สังคมศึกษา

ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ไม่แตกต่างกันที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอาจเป็นเพราะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 มีประสบการณ์จากการเรียน และวุฒิภาวะและพัฒนาการของช่วงวัยไม่แตกต่างกันมาก ส่งผลให้เจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นววิช นวชีวินมัย สุประภา วิวัฒน์วงศ์ โยธิน ศรีโสภา จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2560:บทคัดย่อ) ในการศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่มีอายุแตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน มีเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการเปรียบเทียบระดับเจตคติที่มีต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำแนกตามตัวแปร ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ไม่แตกต่างกัน ผลเป็นเช่นนี้อาจมาจาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และได้รับประสบการณ์การเรียนการสอนแบบเดียวกันจึงมีเจตคติต่อรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษางานวิจัยของ จูติพงศ์ จันทย (2547) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบคุณภาพจากมาตรวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาจีนมีจำนวนข้อแตกต่างกันของนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) โรงเรียนมิตรพิทยา กรุงเทพมหานคร นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 - ป.6) ที่ทำแบบวัดเจตคติแตกต่างกันมีเจตคติต่อการเรียนภาษาจีนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเพราะว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์การเรียนการสอนเช่นเดียวกัน จึงทำให้มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเช่นเดียวกัน หรือมีเจตคติที่เหมือนกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับพระสุรชัย สุรชโย (หงษ์ตระกูล) (2555, น.142) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับชั้นเรียนและขนาดของโรงเรียนโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA) จำแนกตามระดับชั้นเรียนโดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผลไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านเทคนิคการสอนการสอนและด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551) หลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- กฤษณพร ประสิทธิ์วิเศษ. (2553). *ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อเรียนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทัศนาลัย ดันติเอกรัตน์. (2558). *การศึกษาเจตคติต่อการเรียนรายวิชาการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์ตรัง*. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 26 มิถุนายน 2558 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (หน้า 1162-1172) สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- นาวิช นวชีวินมัย, สุประภา วิวัฒน์วงศ์, โยธิน ศรีโสภา และจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2560, มกราคม - มิถุนายน). *การศึกษาเจตคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร 7 (1), 53 - 66*
- ปัทมาศ ทองใส. (2560). *การศึกษามลัทธิทางการเมือง การเรียน ความมีวินัย และเจตคติต่อการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ผ่านระบบจัดการเรียนรู้ บนเครือข่าย*
- บุญญลักษณ์ ดำนานจิต. (2552). *การศึกษากิจกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต: กรุงเทพฯ.
- พระสุรัชย์ สุรชโย (หงส์ตระกูล) (2554). *ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา
- วิภาพรรณ พินลา. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 30 (1), 13-34*
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ขานีประศาสน์. (2545). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ:พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สมฤดี แยมขจร (2553) *การเปรียบเทียบเจตคติต่อการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3 รูปแบบสารนิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.*
- อุสา อุทัย (2555) *เจตคติของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*

ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคในช่วงระบาดโรคโควิด-19
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง¹
ADVERSITY QUOTIENT DURING THE COVID-19 OF
UNDERGRADUATE STUDENTS IN PRIVATE UNIVERSITY

ปิยนันต์ คล้ายจันทร์

²Piyanun Klaichun

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, ประเทศไทย

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

¹piyanunkla@pim.ac.th

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งจำแนกตามลักษณะทางประชากร และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคกับการจัดการความเครียดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในเขตนนทบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 470 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าความถี่ และร้อยละ ใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักท์โมเมนต์ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาเป็นเพศหญิง สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มีอายุ 19 ปี ศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท และส่วนใหญ่มิถุมีลำเนาที่กรุงเทพและปริมณฑล กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคใน

¹ บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

² อาจารย์ ดร. คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

ภาพรวมในระดับมาก ผลวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า 1) นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกัน และ 2) มีความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคกับการจัดการความเครียด

คำสำคัญ : ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค, นักศึกษาระดับปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยเอกชน

Abstract

The research objectives were 1) to study and compare adversity quotient the COVID-19 of undergraduate students in Private University classified by demographics characteristics, and 2) to study relationship between adversity quotient and stress management of undergraduate students in Private University. The samples were undergraduate students in Private University in Nonthaburi aged 18 years and over, 470 respondents. Tool for data collection in the research is questionnaire. Statistic used in the research includes ratio of frequency and percentage, mean and standard deviation, assumption test by using F-test (One-way Analysis of Variance, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results of the research are concluded as follows: Most of respondents are female, study the Faculty of Business Administration, age 19 years, monthly income lower than 10,000 baht and most of them are domiciled in Bangkok and its vicinity. Most of the respondents had the opinion about adversity quotient in the overall in high level. In terms of hypothesis testing, it was found that 1) there was no significant of difference on demographics toward adversity quotient of undergraduate students in Private University, and 2) there was a significant relationship between adversity quotient and stress management at the level of 0.05 and the hypothesis was accepted.

Keywords: Adversity Quotient, Undergraduate Students, Private University

บทนำ

หากจะพิจารณาถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 ได้ระบุถึงการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายดังนี้ ข้อ 3.1 ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ข้อ 3.2 คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐาน

วิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ ข้อ 3.3 สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ข้อ 3.4 แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและ มาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ และข้อ 3.5 ระบบและกลไกการวัด การติดตาม และประเมินผลมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งหนึ่งในยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ตามที่กล่าวข้างต้น ก็เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ด้วยเช่นกัน

แต่กระนั้นจากที่ทราบโดยทั่วกันว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจากปัญหาโรคติดต่อซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่สร้างปรากฏการณ์ที่ส่งผลกระทบไปทุกภูมิภาคทั่วโลกนั้น โรคโควิด-19 ในแต่ละประเทศมีปัญหาทั้งทางสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคม เกิดขึ้นมามากมาย และหากจะพิจารณาในส่วนของภาคการศึกษานั้นก็ย่อมเกิดผลกระทบด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าในช่วงเกิดการระบาดใหม่ ๆ นั้น โรงเรียนและมหาวิทยาลัยจะเป็นสถานที่อันดับแรก ๆ ที่ถูกทางภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้มีการประกาศปิดก่อน ส่งผลให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา และครู อาจารย์ หลายพันล้านคนทั่วโลกต้องเกิดการปรับตัว มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ โดยใช้การเรียนการสอนออนไลน์ช่วยแก้ปัญหา ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่รองรับระบบการทำงานออนไลน์ มาเป็นตัวช่วยให้การเรียนการสอนยังดำเนินการต่อไปได้ (วินิจ ฝาเจริญ และคณะ, 2564)

จากการศึกษาของ Moawad (2020) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์โรคโควิด-19 เป็นเรื่องใหม่ ผู้เรียนต้องมีการปรับตัวจนอาจทำให้เกิดความเครียดได้ ความเครียดในการเรียนออนไลน์อาจมีมากหรือน้อยอาจเนื่องมาจากปัจจัยในด้านต่าง ๆ บุคคลเกิดความเครียด ร่างกายจะเกิดความไม่สมดุลของระบบฮอร์โมนที่ทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ทำให้ระบบการทำงานของร่างกายบกพร่อง อาจทำให้เกิดอาการตั้งแต่ปวดศีรษะ ปวดหลัง ปวดท้อง อ่อนเพลีย หรือเกิดโรคทางกายที่มีสาเหตุมาจากจิตใจ เช่น หน้านิ่วคิ้วขมวด ความดันโลหิตสูงขึ้น ผลกระทบต่อด้านจิตใจ ทำให้การรับรู้เสื่อมลง ความสามารถในการแก้ปัญหาลดลงไม่สนใจสิ่งรอบตัว ความคิดสับสน ความจำลดลง สมาธิลดลง ตัดสินไม่ได้ แสดงอารมณ์ไม่เหมาะสม โกรธ และหงุดหงิดง่าย กลัว นอนไม่หลับ สูญเสียความเชื่อมั่นในความสามารถที่จะจัดการกับชีวิตของตนเอง หากความเครียดนั้นเกิดจากการเรียนออนไลน์ย่อมส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยเช่นกัน (ชฎาภา ประเสริฐทรง, จรินทร์วรรณ แสงหิรัญรัตน และพรชญา กลัดแก้ว, 2564) นอกจากนี้จากการศึกษาของ Goodell, Wolf & Regers (1986) พบว่า ยังมีความเครียดที่เกิดจากปัจจัยกระตุ้นภายนอกด้วย เช่น ความกดดันจากการเรียนการสอนที่หนัก การถูกทดสอบที่บ่อย และความเครียดที่เกิดจากปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคล เป็นต้น และ Lazarus & Folkman (1984) ได้กล่าวว่า วิธีการจัดการกับความเครียดมี 2 ลักษณะ คือ แบบจัดการกับปัญหาที่เป็นสาเหตุของความเครียดและแบบจัดการกับอารมณ์ที่เกิดจากปัญหา บุคคลสามารถพบเจอกับปัญหา

อุปสรรคในชีวิตได้ตลอดเวลา ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Quotient หรือ AQ) อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลลดความตึงเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการจัดการกับปัญหาที่สาเหตุของความเครียดในบางสถานการณ์

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สืบเนื่องจากสถานการณ์โรคโควิด-19 ที่ยังไม่สิ้นสุดและอาจเกิดการระบาดรอบใหม่ได้อีก อันทำให้เกิดอุปสรรคต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยไม่น้อยและสร้างความกดดัน ความเครียดในการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถานการณ์นี้ เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้นำไปใช้ในส่วนหนึ่งของการป้องกันหรือลดความเครียดที่อาจเกิดขึ้นจากการเรียนออนไลน์และเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนสามารถฝ่าฟันอุปสรรคนี้ไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งจำแนกตามลักษณะทางประชากร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคกับการจัดการความเครียดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคในช่วงระบโรคโควิด-19 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในเขตธนบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 21,330 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งในเขตธนบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 21,330 คน คำนวณตามเกณฑ์การคำนวณของ Isaac and Michael (1995) และ Smith (1983) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 392 คน และเพื่อให้การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ลดจำนวนความผิดพลาดในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงเผื่อจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 20% ให้มีจำนวนตัวอย่างเป็น 470 คน เป็นอย่างต่ำ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ดังนี้

2.1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยถามเกี่ยวกับ เพศ คณะ/วิทยาลัยที่สังกัด อายุ ระดับชั้นปีการศึกษา รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา

2.2 คำถามเกี่ยวกับความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค เป็นแบบสอบถามแบบปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

2.3 คำถามเกี่ยวกับการจัดการความเครียด เป็นแบบสอบถามแบบปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ คณะที่สังกัด ระดับชั้นปีการศึกษา รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา ใช้สถิติหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค และการจัดการความเครียด ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD)

3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งจำแนกตามลักษณะทางประชากร ซึ่งจำแนกตาม เพศ อายุ คณะที่สังกัด ระดับชั้นปีการศึกษา รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน สามารถจำแนกดังนี้ กรณีเปรียบเทียบมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ คณะที่สังกัด ระดับชั้นปีการศึกษา รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One-way ANOVA (F-Test) และในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD

3.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคกับการจัดการความเครียด โดยการหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สันโปรดักท์โมเมนต์ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อดูลักษณะความสัมพันธ์ของ 2 ตัวแปร โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคในช่วงระบอบโรคโควิด-19ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.5 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 11.3 สังกัดคณะบริหารธุรกิจ ร้อยละ 37.4 อายุ 19 ปี ร้อยละ 42.1 ศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 80.6 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท และส่วนใหญ่ร้อยละ 31.7 มีภูมิลำเนาที่กรุงเทพฯและปริมณฑล

2. วิเคราะห์ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค ผลปรากฏดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค

ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค	ค่าเฉลี่ยเลข คณิต	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
1. เมื่อเผชิญปัญหาข้าพเจ้ารู้สึกสามารถจัดการให้ผ่านพ้นไปได้	3.89	.769	มาก
2. ข้าพเจ้าสามารถบอกสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคที่ข้าพเจ้ากำลังเผชิญอยู่ได้	3.92	.758	มาก
3. ข้าพเจ้าสามารถอธิบายถึงความรู้สึกของตนเองได้ เมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาและอุปสรรค	3.89	.794	มาก

ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค	ค่าเฉลี่ยเลขคณิต	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
4. เมื่ออยู่ในสภาวะที่กดดันข้าพเจ้าสามารถควบคุมจิตใจให้เป็นปกติได้ง่าย	3.67	.821	มาก
5. เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคที่ไม่คาดคิด ข้าพเจ้าสามารถควบคุมพฤติกรรมให้แสดงออกได้อย่างเหมาะสม	3.79	.777	มาก
6. ข้าพเจ้ารู้ตัวเสมอว่ากำลังทำอะไรอยู่	4.03	.771	มาก
7. ขณะเผชิญกับปัญหาอย่างกะทันหัน ข้าพเจ้ามักจะทำตัวไม่ถูก	3.53	1.070	มาก
8. บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าควรจะทำอย่างไรกับปัญหาที่แก้ไม่ตก	3.38	1.029	ปานกลาง
9. เมื่อมีคนตำหนิข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่โกรธ โดยรับฟังและนำมาสำรวจและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น	3.90	.774	มาก
10. หากมีคนแสดงอาการและกิริยาที่ไม่ดีกับข้าพเจ้า เช่น พูดจาดูถูกเหยียดหยาม ข้าพเจ้ามักจะให้อภัยเขาเสมอ	3.37	1.013	ปานกลาง
11. เมื่อข้าพเจ้าป่วย ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าจะหายและไม่เป็นอะไรมาก	3.89	.819	มาก
12. เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาข้าพเจ้ามักจะเก็บไว้ในใจคนเดียวไม่ให้ใครรู้	3.73	.935	มาก
13. เมื่อข้าพเจ้าได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ข้าพเจ้ามักจะไม่สามารถทำตัวให้สดชื่นได้	3.60	.967	มาก
14. ข้าพเจ้ามักจะทบทวนบทเรียนและความเข้าใจในวิชาที่ข้าพเจ้าไม่ถนัด ถึงแม้ว่าจะรู้สึกเพลียจากการเรียนในช่วงกลางวัน	3.38	.922	ปานกลาง
15. หากห้องเรียนอยู่ในชั้นที่สูงกว่าชั้นที่ 3 ขึ้นไป ข้าพเจ้าจะขอรอลิฟท์ถึงแม้ว่าจะรอนาน แทนการเดินขึ้นบันได	3.43	1.121	มาก
16. ข้าพเจ้าไม่เคยต่อรองหรือบ่นหากอาจารย์มอบหมายงานให้ทำมากเกินไป	3.43	.998	มาก
17. ข้าพเจ้าสามารถนั่งในรถโดยสารที่อยู่ท่ามกลางการจราจรที่ติดขัด	3.55	1.003	มาก
18. ข้าพเจ้าสามารถรับมือกับการเรียนออนไลน์ได้	3.99	.814	มาก
19. ข้าพเจ้าสามารถทุ่มเทในการทำงานที่ชอบโดยไม่รู้สึกละเลยเหนื่อย	3.89	.856	มาก
20. เมื่ออาจารย์เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขงานที่ทำส่ง ข้าพเจ้ามักจะเพิกเฉย	2.77	1.231	ปานกลาง
21. ข้าพเจ้ามักจะทำงานส่งอาจารย์ให้พอสั้น	2.99	1.098	ปานกลาง
22. ข้าพเจ้ากล้าที่จะยอมรับผิดในสิ่งที่ตัวเองได้กระทำผิดพลาดไป	4.10	.833	มาก
23. หากข้าพเจ้ากระทำสิ่งใดแล้วยังไม่ประสบความสำเร็จ ข้าพเจ้าจะพิจารณาตนเองก่อนเป็นอันดับแรก	4.03	.782	มาก
24. เมื่อข้าพเจ้าทำเพื่อนโกรธ ข้าพเจ้าพร้อมที่จะเข้าไปขอโทษทันที	4.06	.843	มาก
25. หากงานที่ทำกับเพื่อนในกลุ่มมีปัญหาข้าพเจ้ามักจะนิ่งเฉยและวางเฉย	2.94	1.197	ปานกลาง
ภาพรวม	3.65	.507	มาก

*เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 4.21 - 5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 3.41 - 4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 2.61 - 3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 1.81 - 2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนน 1.00 - 1.80 หมายถึง มีมีความคิดเห็นน้อยที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมในระดับมาก (3.65) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 19 ข้อ และระดับปานกลาง 9 ข้อ โดยมีความคิดเห็น 3 อันดับแรก คือ กล้าที่จะยอมรับผิดในสิ่งที่ตัวเองได้กระทำผิดพลาดไปในระดับมาก (4.10) รองลงมาคือ เมื่อทำเพื่อนโกรธ พร้อมที่จะเข้าไปขอโทษทันที ในระดับมาก (4.06) ถัด

มากคือ รู้ตัวเสมอว่ากำลังทำอะไรอยู่ และหากกระทำสิ่งใดแล้วยังไม่ประสบความสำเร็จ จะพิจารณาตนเองก่อนเป็นอันดับแรก ในระดับมาก (4.03) และข้อที่มีความคิดเห็นในอันดับที่น้อยที่สุดคือ เมื่ออาจารย์เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขงานที่ทำส่ง มักจะเพิกเฉย ในระดับปานกลาง (2.77) ตามลำดับ

3. วิเคราะห์การจัดการความเครียด ผลปรากฏดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการความเครียด

การจัดการความเครียด	ค่าเฉลี่ยเลข คณิต	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
1. ข้าพเจ้ามุ่งความสนใจไปในสิ่งที่จะต้องทำขั้นต่อไป	4.11	.737	มาก
2. ข้าพเจ้าพยายามวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น	4.08	.705	มาก
3. ข้าพเจ้าหันมาทำงานหรือกิจกรรมอย่างอื่นเพื่อไม่ต้องคิดถึงเรื่องที่อยู่ในใจ	3.96	.859	มาก
4. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเวลาจะทำให้สถานการณ์เปลี่ยน สิ่งเดียวที่ทำได้คือการรอ	3.85	.905	มาก
5. ข้าพเจ้าต่อรองหรือประนีประนอมเพื่อให้ได้สิ่งดีๆ จากสถานการณ์	3.93	.860	มาก
6. ข้าพเจ้าทำอะไรบางอย่างที่รู้ว่าไม่ได้ผล แต่อย่างน้อยก็ได้ทำอะไรบ้าง	3.81	.904	มาก
7. ข้าพเจ้าพยายามทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหานั้นเปลี่ยนใจ	3.73	.828	มาก
8. ข้าพเจ้าพูดคุยกับคนอื่นเพื่อที่จะได้รู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์นั้นเพิ่มขึ้น	3.98	.806	มาก
9. ข้าพเจ้าวิพากษ์วิจารณ์หรือสั่งสอนตนเอง	3.90	.871	มาก
10. ข้าพเจ้าพยายามที่จะไม่ปิดกั้นตนเอง แต่ก็ยังเปิดใจไว้บ้าง	3.90	.886	มาก
11. ข้าพเจ้าหวังว่าจะมีปาฏิหาริย์เกิดขึ้น	3.91	1.003	มาก
12. ข้าพเจ้าปล่อยให้มันเป็นไปตามชะตากรรมเพราะข้าพเจ้าอาจจะโชคร้ายเอง	3.66	1.151	มาก
13. ข้าพเจ้าดำเนินชีวิตไปเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น	3.46	1.124	มาก
14. ข้าพเจ้าได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเอง	3.97	.753	มาก
15. ข้าพเจ้าขอความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ	3.89	.871	มาก
16. ข้าพเจ้าได้วางแผนแก้ปัญหาและทำตามแผนนั้น	3.88	.818	มาก
17. ข้าพเจ้าไม่ยอมให้ปัญหามีผลต่อตัวข้าพเจ้า และข้าพเจ้าก็ไม่เก็บมาคิดมากจนเกินไป	3.74	1.038	มาก
18. ข้าพเจ้าหวังว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงเรื่องที่เกิดขึ้นหรือความรู้สึกที่มีได้	3.99	.832	มาก
19. ข้าพเจ้าพยายามมองสิ่งต่าง ๆ จากมุมมองของผู้อื่น	4.06	.770	มาก
20. ข้าพเจ้านึกถึงทางออกในการแก้ไขปัญหาไว้สองสามวิธีที่แตกต่างกัน	3.99	.804	มาก
ภาพรวม	3.89	.643	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความเครียดในภาพรวมในระดับมาก (3.89) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีความคิดเห็น 3 อันแรก

คือ มุ่งความสนใจไปในสิ่งที่จะต้องทำขั้นต่อไป ในระดับมาก (4.11) รองลงมาคือ พยายามวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ในระดับมาก (4.08) ถัดมาคือพยายามมองสิ่งต่าง ๆ จากมุมมองของผู้อื่น ในระดับมาก (4.06) และข้อที่มีความคิดเห็นในอันดับที่น้อยที่สุดคือ ดำเนินชีวิตไปเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น ในระดับมาก (3.46) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกัน

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคกับการจัดการความเครียด

ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ	
	ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคแตกต่างกัน		
เพศ	-	✓
คณะ/วิทยาลัยที่สังกัด	-	✓
อายุ	✓	-
ระดับชั้นปีการศึกษา	-	✓
รายได้ต่อเดือน	✓	-
ภูมิลำเนา	-	✓
ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับการจัดการความเครียด	✓	-

อภิปรายผล

1. ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากมากที่สุด โดยมีความคิดเห็น อาทิ ถ้าหากที่ยอมรับผิดในสิ่งที่ตัวเองได้กระทำผิดพลาดไป เมื่อทำเพื่อนโกรธพร้อมที่จะเข้าไปขอโทษทันที หรือรู้ตัวเสมอว่ากำลังทำอะไรอยู่ และหากกระทำความผิดแล้วยังไม่ประสบความสำเร็จ จะพิจารณาตนเองก่อนเป็นอันดับแรก เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มนักศึกษานั้นมีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค เป็นความอดทนพากเพียร พยายามต่อสู้กับปัญหา อุปสรรค และความยากลำบากในชีวิตโดยไม่ย่อท้อและล้มเลิกความพยายาม มีกำลังใจและมีความหวังเสมอ เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ศุภกานต์ น่วมจะปีะ, 2553, น.11) ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Stoltz (1997) ที่กล่าวไว้ว่า แนวคิดของความสามารถในการ

เผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค AQ มีความจำเป็นและสำคัญต่อบุคคลในยุคปัจจุบัน เพราะการศึกษาในเรื่องความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค AQ ยังสามารถนำมาพยากรณ์ได้ว่า บุคคลใดที่จะสามารถอดทนต่อความยากลำบาก อุปสรรค และสามารถที่จะฝ่าฟันหรือพ่ายแพ้ได้ บุคคลใดจะเป็นผู้ชนะหรือพ่ายแพ้ต่ออุปสรรค บุคคลใดสามารถทำงานได้มีศักยภาพที่เหนือกว่าที่คาดหวังได้ และบุคคลใดจะล้มเลิกความตั้งใจในการทำงาน และบุคคลใดมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคจนได้รับความสำเร็จ เป็นต้น

2. การจัดการความเครียด จากการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการความเครียดในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีความคิดเห็น อาทิ มุ่งความสนใจไปในสิ่งที่จะต้องทำขั้นต่อไป พยายามวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น พยายามมองสิ่งต่าง ๆ จากมุมมองของผู้อื่น หรือดำเนินชีวิตไปเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มนักศึกษานั้น มีวิธีเผชิญความเครียดหมายถึงการใช้ความพยายามทางความคิด (Cognitive) และพฤติกรรม (Behavior) ที่ทำให้บุคคลใช้เพื่อลดหรือแก้ไขความตึงเครียดหรือความกดดันทางจิตใจจากสิ่งที่เป็นสิ่งคุกคามและเป็นสิ่งที่กระทำเสมอเมื่อมีความเครียด (Carver, et al., 1989) ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Lazarus & Folkman (1984) ที่ได้กล่าวว่า บุคคลอาจมีการใช้กลวิธีจัดการความเครียดมากกว่าหนึ่งวิธีในเวลาเดียวกันเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ตึงเครียดเรื่องเดียวกันในเวลาหรือสภาพการณ์ที่แตกต่างกันก็อาจมีการใช้กลวิธีจัดการความเครียดแตกต่างกัน และนอกจากนี้การประเมินสถานการณ์ที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการจัดการความเครียดแตกต่างกัน นอกจากนี้การประเมินสถานการณ์ที่แตกต่างกันก็ส่งผลต่อการจัดการความเครียดแตกต่างกัน โดยสถานการณ์ใดที่ประเมินว่าตนเองไม่สามารถจัดการกับความตึงเครียดที่เกิดขึ้นได้ บุคคลจะเลือกที่จะจัดการกับอารมณ์มากขึ้น ส่วนบุคคลที่ประเมินว่าตนเองสามารถจัดการกับสถานการณ์ตึงเครียดที่เกิดขึ้นได้บุคคลจะหาข้อมูลเพิ่มเติมและเลือกที่จะจัดการกับปัญหามากขึ้น

3. นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีเพศ คณะ/วิทยาลัยที่สังกัด ระดับชั้นปีการศึกษา และภูมิลำเนาแตกต่างกันจะมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคไม่แตกต่างกัน ยกเว้นนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชนที่มี อายุ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันจะมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคแตกต่างกัน จะเห็นได้ว่า ในช่วงระบอบโรคโควิด-19 นักศึกษาในทุกเพศ ทุกคณะ ไม่ว่าปีการศึกษาไหน อาศัยอยู่ในภูมิลำเนาได้ก็ต่างก็ต้องรับมือกับปรากฏการณ์ของโรคระบาดนี้ ที่ในเวลานั้นถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ทุกคนต้องตั้งรับและปรับตัว เพียงแต่ถ้านักศึกษามีอายุที่มากกว่าและมีรายได้ของตนเองและครอบครัวสนับสนุนก็สามารทำให้เบาใจไปได้ในเรื่องของการใช้จ่ายในช่วงที่ประเทศอยู่ในสภาวะลือคดาวน์ หรือประกอบอาชีพกันไม่ได้ไปช่วงหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องไม่ทั้งหมดกับงานวิจัยของปิยะวัน วงษ์บุญหนัก และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาเภสัชศาสตร์กรณีศึกษา: คณะเภสัช

ศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคและศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและเกรดเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2561 จำนวน 220 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ $3.72 \pm .522$ พบว่า มิติด้านผลกระทบ (Reach) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ $4.09 \pm .683$ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และมีมิติด้านความอดทน (Endurance) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ $3.40 \pm .703$ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติ Independent Sample t-Test พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคไม่แตกต่างกัน (p-value 0.784) และจากทดสอบด้วย One-Way ANOVA พบว่า นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค ไม่แตกต่างกัน (p-value 0.560) ส่วนนักศึกษาที่มีระดับการศึกษาและเกรดเฉลี่ยสะสมที่ต่างกันมีความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value 0.019 และ 0.003 ตามลำดับ)

4. ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับการจัดการความเครียด ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคมีความสัมพันธ์กับการจัดการความเครียด จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของภานุวัฒน์ กลับศรีอ่อน (2552) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค การมองโลกในแง่ดี กับความเครียดในการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานขายประกันของบริษัท เอไอเอ จำกัด (ประเทศไทย) จำนวน 140 คน ใช้มาตรวัดการมองโลกในแง่ดี (Life Orientation Test-Revised; LOT-R) ตามแนวคิดของ Carver และ Scheier มาตรวัดความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค (Adversity Response Profile; ARP) ตามแนวคิดของ Stoltz และมาตรวัดความเครียดในการทำงานตามแนวคิดของ Parker และ DeCotiis พบว่า ความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรคและการมองโลกในแง่ดีมีสหสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในการทำงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chang (2008) ศึกษาเรื่อง การหาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญหน้ากับปัญหา ความเครียดในงาน การสนับสนุนทางสังคม และความพึงพอใจในงาน สรุปความสามารถในการเผชิญหน้ากับปัญหามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ความเครียดในงานกับความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ทางลบกัน ซึ่งเป็นการยืนยันสมมุติฐานงานวิจัย ความสามารถในการเผชิญหน้ากับปัญหาและความเครียดในงาน ซึ่งประกอบด้วยการทำงานแบบ overload (บ้างาน) และการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบทบาทของตัวกระตุ้นความเครียด เช่น ความขัดแย้ง ความกำกวม จะมีปฏิสัมพันธ์ทางลบกับความพึงพอใจในการทำงาน ความสามารถในการเผชิญหน้ากับปัญหาของบุคลากรที่แตกต่างจะเชื่อว่าจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญบางประการ และที่น่าสนใจคือ ความสามารถในการเผชิญหน้ากับปัญหาของ public service personnel จะต่ำกว่า non-public service personnel ในการศึกษาครั้งนี้ลงความเห็นว่าการพิจารณา implications เป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษา ซึ่งจะเป็นตัวอ้างอิง the academics and industries และการให้คำแนะนำในการศึกษาต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ชฎาภา ประเสริฐทรง, จรินวรรณ แสงหิรัญรัตนและพรชญา กลัดแก้ว. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการเรียนออนไลน์จากสถานการณ์โควิด-19ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา, 15(1), 14-28.
- ปิยะวัน วงษ์บุญหนัก และคณะ. (2564) การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของนักศึกษาเภสัชศาสตร์กรณีศึกษา: คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 14(28), 70-80.
- ปรีวันท์ ลำพูล. (2558). ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค ความเหนื่อยหน่ายในงาน และผลการปฏิบัติงานของพนักงานวิศวกร บริษัทอสังหาริมทรัพย์แห่งหนึ่ง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาณุวัฒน์ กลับศรีอ่อน. (2552). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการฝ่าฟันอุปสรรค การมองโลกในแง่ดี กับความเครียดในการทำงานของตัวแทนประกันชีวิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินิจ ผาเจริญ และคณะ. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19. วารสารปัญญาภิธาน, 6(1), 1-14.
- ศุภกานต์ น่วมจะโป๊ะ. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค การรับรู้การละเมิดสัญญาทางจิตวิทยาและความตั้งใจลาออกของพยาบาลวิชาชีพกลุ่มงานพยาบาลผู้ป่วยวิกฤต : กรณีศึกษาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธิดา พลขანი. (2555). การสร้างเสริมความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตนักศึกษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรีย์ กาญจนวงศ์และ จริญญา คมพัยค์. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องความเครียดสุขภาพและความเจ็บป่วย: แนวคิดและการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 สืบค้นจาก <http://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf>
- Caver, C.S., Scheier, F. M., & Weintraub, J. K. (1989). Assessing coping strategy: A theoretically based approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 267-283.
- Goodell, H., Wolf. S.R., Rogers, F.B. (1986). *Historical Perspectives*. In Cooper, C.L., Dewe, P.J. & O'Driscoll M.P., *Organizational Stress*. London : Sage.
- Isaac, S., & Michael, W. B. (1995). *Handbook in research and evaluation: A collection of principles, methods, and strategies useful in the planning, design, and*

evaluation of studies in education and the behavioral sciences (3rd ed.).

Washington, DC : American Psychological Association.

Lazarus. R.S. & Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal and Coping*. New York : Springer.

MoawadRA. (2020). learning during the COVID-19 pandemic and academic stress in university students. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(1), 100-7.

Stoltz, P.G. (1997). *Adversity Quotient: turning obstacles into opportunities*. New York : John Willey & Sons.

การวิเคราะห์และถอดบทเรียนกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรสมรรถนะ
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
THE STUDY AND ANALYZE CHALLENGING ISSUES AND GUIDELINES
FOR SETTING A FRAMEWORK FOR CREATING A COMPETENCY-
BASED CURRICULUM IN SANDBOX SISAKET

¹ปกรณชัย สุพัฒน์, ²ทิพวรรณ พานเข้ม, ³นิตยา แข่งขัน, ⁴ทิพย์สุดา กุมพันธ์,
⁵ณัฐกร โต๊ะสิงห์, ⁶โชติรส นพพลกรัง และ ⁷มนัญญา นาคสิงห์ทอง

¹Pakornchai Suphat, ²Thippawan Phankhem, ³Nittaya Khankhun,
⁴Thipsuda Kumphan, ⁵Natthakorn Toasingh ⁶Chotiros Nopphonkrang
and ⁷Mananya Nakasingthong²

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ประเทศไทย
Sisaket Rajabhat University, Thailand

¹Pakornchai.s@sskru.ac.th

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นท้าทายและแนวทางการวาง
กรอบการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อวางกรอบเชิง
ประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 3) เพื่อ
ถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁴ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁵ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁶ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

⁷ อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ การดำเนินการวิจัยเป็นโครงการวิจัยแบบ Quick Research ที่ดำเนินการศึกษาวิจัยเฉพาะจุด/ประเด็น/เรื่อง อย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้คำตอบที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงานขั้นต่อไป โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน และถอดบทเรียนกับโรงเรียนบ้านกระถอน อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัย พบว่า 1) สมรรถนะสำหรับอนาคตที่เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสะท้อนข้อท้าทายสำคัญแนวทางการวางกรอบการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน 11 ประเด็น 2) กระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้ประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ นำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลายหลังจากศึกษาขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 7 องค์ประกอบ 9 ส่วนขั้นตอน 3) บทเรียนแห่งการเรียนรู้โรงเรียนนำร่องต้นแบบ หลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนบ้านกระถอน อำเภอพยุห์ 5 กระบวนการ

คำสำคัญ: รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

Abstract

The purposes of the research are 1) to study and analyze challenging issues and guidelines for setting a framework for creating a competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket; 2) to lay out a framework for the issues of academic development in competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket; and 3) to extract the lessons of the pilot schools for academic development mechanisms on competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket. The research activation is Quick Research which operate specifically on points/issues/stories quickly to get the answer for further operation. The author applied qualitative analysis and quantitative analysis with 66 pilot schools in and competency-based curriculum while extracting the lessons from Ban Krathoon School Phayu District Sisaket Province. The results showed that: 1) Competencies for the future as a framework for creating curriculum reflects key challenges in the framework for creating competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket in 11 issues. 2) Issue-oriented framing process with 66 pilot schools of competency-based curriculum in SANDBOX Sisaket under issues in academic development of competency-based curriculum in

SANDBOX Sisaket leads to driving guidelines that are appropriate to the school contexts in the accorded area on various differences after studying the steps in preparing the curriculum for competency-based educational institutions with 7 elements and 9 steps. 3) Lessons learned from the pilot schools for the competency-based curriculum model in SANDBOX Sisaket of Ban Krathoon School Phayu District, there are 5 processes.

Keywords: Patterns of relationships causal structures, factors affecting success, Innovation Area Pilot School Sisaket Province

บทนำ

พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา Education Sandbox ความต้องการจำเป็นในการดำเนินการจากเครือข่ายภาคการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership) ร่วมกับคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการผลักดันให้เกิด พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่จัดให้มีการดำเนินงาน โครงการพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษา Education Sandbox ซึ่งเป็นหนึ่งในการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) เพื่อก่อให้เกิดวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้การดำเนินงานขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นโครงการในลักษณะการทดลองบนพื้นที่ระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดต้นแบบหรือตัวอย่างของการปฏิรูปการศึกษาในขอบเขตที่บริหารได้คล่องตัว เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 4 ข้อ ได้แก่

1. การคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานอื่น
2. เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของเด็กไทยทั่วประเทศ
3. การกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษานำร่อง ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จังหวัดศรีสะเกษได้รับเลือกเป็น 1 ใน 6 จังหวัด นำร่องขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยในปี พ.ศ. 2562 ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรทุกด้านในการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ภาคการศึกษาทั้งภาครัฐ-เอกชน อาทิเช่น มูลนิธิสยามกัมมาจล โดยดำเนินการร่วมกับภาคีในจังหวัดทุกภาคส่วนทั้งในส่วนงานพัฒนาและการดำเนินโดยมีต้นทุนการดำเนินการที่เป็นฐานต่อยอดในการวิจัย

กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างกลไกการขับเคลื่อนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมในการสร้างกลไกการขับเคลื่อน (ศุภลักษณ์ ทองจีน, 2560)

โดยสรุปการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษประเด็นหลักสำคัญที่สุด คือผลจากการขับเคลื่อนกลไกในการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา พบว่า การรับรู้โลกทัศน์ใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป และความเชื่อ (Mindset) ใหม่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบกับการจัดระบบการบริหารจัดการใหม่หรือจัดโครงสร้างการบริหารงานใหม่ ส่งผลให้เกิดแบบแผนการทำงานใหม่ ระบุปรับแบบแผนการทำงานใหม่ จัดการเรียนรู้และประเมินผลใหม่ ทำให้คุณภาพนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น ทั้งนี้เกิดจากผู้บริหารโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาผู้นำสูง การขับเคลื่อนระดับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ดำเนินการโดย คณะกรรมการ ขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ และอนุกรรมการขับเคลื่อนทั้ง 4 ฝ่าย คือ อนุกรรมการเสริมสร้างการเรียนรู้และมีส่วนร่วม อนุกรรมการ ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนา อนุกรรมการวิชาการ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งและพัฒนาการเรียนรู้และ อนุกรรมการวิจัย และพัฒนานวัตกรรม การดำเนินการของ คณะกรรมการขับเคลื่อน และอนุกรรมการ ฝ่ายต่างๆ ทุกฝ่ายดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ทำให้โครงการขับเคลื่อนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอนุกรรมการวิชาการ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งและพัฒนาการเรียนรู้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ มีภารกิจในการประสานให้เกิดคิดค้นพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและ การเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนและขยายผลนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ใน สถานศึกษาชั้น พื้นฐานอื่นในพื้นที่โดยมีการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อน (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงาน คณ ะ ก ร ร ม ก า ร ก าร ศึ ก ษ า ขั น พื้ น ฐา น ก ร ะ ท ร ว ง ศึ ก ษ า อธิ ก าร , 2 5 6 2) วิชาการจังหวัดศรีสะเกษ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมยังคงต้องการความร่วมมือจาก ผู้นำองค์กร สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาและมัธยมศึกษา ในการร่วมวางแผน ร่วมดำเนินกิจกรรม และใช้ประโยชน์จากการร่วม โครงการ เป้าหมายหลักคือการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาที่สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถพัฒนา ได้นั้น คณะอนุกรรมการด้านส่งเสริมการบริหารวิชาการใน คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้จำแนกไว้ 4 ประเภทดังนี้ ประเภทที่ 1 หลักสูตรแกน แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการปรับ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาเป็นหลักสูตรตามมาตรา 25 วรรค 1 ประเภทที่ 2 หลักสูตรที่สถานศึกษานำร่อง ต้องการปรับเพิ่มเติมจากหลักสูตรประเภทที่1 ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานและคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาเป็นหลักสูตรตามมาตรา 25 วรรค 2 ประเภทที่ 3 หลักสูตรอื่นๆที่สถานศึกษานำ ร่องประสงค์จะจัดการเรียนการสอนโดย คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีมติเห็นชอบ ให้สถานศึกษานำร่องสามารถประยุกต์ใช้ แนวคิดหลักการของหลักสูตรอิงสมรรถนะหรือหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับใหม่หรือใช้นวัตกรรม หรือแนวคิดไปทดลองใหม่ ๆ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของตัวเองได้รวมทั้งสถานศึกษานำร่องสามารถ ปรับการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลให้ สอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าวและ ประเภทที่ 4 หลักสูตรต่างประเทศที่สถานศึกษานำร่องประสงค์จะจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรต่างประเทศโดย

การเสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบจาก คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นหลักสูตร ตามมาตรา 25 วรรค 4 นำไปสู่โรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 66 โรงเรียน (สมพงษ์ จิตระดับ, 2563)

คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระดับจังหวัดศรีสะเกษมอบหมายให้อนุกรรมการวิชาการ เสริมสร้าง ความเข้มแข็งและพัฒนาการเรียนรู้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ หาแนวทางขับเคลื่อนที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษควรมีต้นทุนการดำเนินการอย่างไร ใช้แนวทางใดขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความแตกต่างที่หลากหลาย เป็นโจทย์ให้ทีมวิจัยดำเนินการขึ้นรูป โครงการประเมินและถอดบทเรียนกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษภายใต้องค์ความรู้ แนวคิด และหลักการในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะ การเรียน การสอนฐานสมรรถนะ การวัดและประเมินผลฐานสมรรถนะ ตลอดจนองค์ความรู้ แนวคิด หลักการ ที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ นอกจากนี้ต้องใช้แนวคิดและวิธีการที่หลากหลายในการพิจารณาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ อีกทั้งการทำงานดังกล่าวยังทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม หรือสถานศึกษาทั่วไปที่มีความสนใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ จึงได้มีวิจัยศึกษาในประเด็นดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอิงสมรรถนะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อวางกรอบเชิงประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา 66 โรงเรียนนำร่องโดยใช้หลักการพิจารณาจากตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งการคัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ได้โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ประชุมวางแผนการทำงานวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ที่มีวิจัยสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มีใช้บุคคล นั่นคือเป็นเอกสารต่างๆ เป็นข้อความที่มีผู้เขียนขึ้น รวมถึงสื่อในรูปแบบต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ วิดีทัศน์ ภาพวาด สมุดบันทึก ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ศึกษาเอกสารที่มุ่งค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันว่ามีสภาพความเป็นจริงอย่างไร ในรูปแบบศึกษาแบบสำรวจ หรือแบบหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือแบบพัฒนาก็ได้ แต่ผลการวิจัยที่ได้จะต้องสามารถตอบคำถามว่าสภาพการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร ภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกเอกสารที่วิจัยเชิงสำรวจ (Survey) หากพิจารณาวิธีการศึกษาข้อมูลที่น่าสนใจ เพื่อสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงหรือลักษณะทั่ว ๆ ไปของสิ่งที่วิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำข้อเสนอประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ รู้ภาพอนาคต การส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ กรอบหลักสูตรการจัดการศึกษา: Sisaket “ASTECS” โรงเรียนนำร่องขับเคลื่อนหลักสูตรฐานสมรรถนะ หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

ระยะที่ 2 วางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

จัดกระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลายผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิจัย

แนวทางและวิธีการการดำเนินงานในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การรวบรวมข้อมูล การทบทวนการศึกษาและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) โดยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 และการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การนำสู่การเรียนรู้โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ และกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรฐานสมรรถนะ

2. การเชื่อมโยงกรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวปฏิบัติชุมชนการจัดการเรียนรู้ภายใต้หลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน การวิเคราะห์และสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการดำเนินกิจกรรมกระบวนการได้มาซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบบันทึกรายการของการสัมภาษณ์ที่เชื่อมโยงกับดำเนินกิจกรรมเชิงระบบกระบวนการได้มาซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียนวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ ดำเนินการตามขั้นตอน แบบบันทึกรายการ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นเชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ กำหนดประเด็นและการกำหนดประเด็นที่จะสังเคราะห์ให้ชัดเจนว่าต้องการสังเคราะห์ เพื่อให้เกิดบูรณาภาพของสภาพการดำเนินการ ระบบและกลไกการขับเคลื่อนและแนวทางการสร้างเสริมสู่ประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดข้อสรุปที่ชัดเจนด้วยว่าจะสังเคราะห์ เพื่อนำผลการสังเคราะห์ที่ได้ไปดำเนินการ จัดเตรียมองค์ประกอบในกระบวนการนี้

ระยะที่ 3 ถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

จัดกระบวนการถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เพื่ออธิบายบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลาย การถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนาร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษใช้ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา 66 โรงเรียน นาร่องโดยใช้หลักการพิจารณาจากตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งการคัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ได้โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิจัย แนวทางและวิธีการดำเนินงานในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นท้าทายเชื่อมโยงการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ สมรรถนะสำหรับอนาคตที่เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสะท้อนข้อท้าทายสำคัญระดับพื้นที่ 11 ประเด็น ดังนี้

- ประเด็นในการระบุปัญหาการระบุความแตกต่างระหว่างสมรรถนะกับองค์ประกอบของสมรรถนะ เป็นที่ยอมรับว่าสมรรถนะประกอบสร้างความซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณค่า แต่ในความเป็นจริงสมรรถนะที่กำหนดผสมระหว่างการเป็นสมรรถนะและความเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะนั้น

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องภาษาร่วมและมโนทัศน์ที่ช่วยให้เข้าใจตรงกัน ความสามารถ (Capabilities) คุณค่า (Value) และทักษะ (Skills) ที่มีความหมายเหลื่อมซ้อนกันอยู่และใช้ในการอ้างอิงในการประกอบสร้างที่แตกต่างกัน

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดที่จะมีจุดเริ่มต้นทำงานร่วมกัน มีรายการอ้างอิงที่ใช้ในการดำเนินการที่แตกต่างกันและมีจำนวนมาก เช่น ทักษะในศตวรรษที่ 21 ความเป็นพลเมืองโลก แต่ละพื้นที่ต่างพิจารณาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงในการพัฒนาปฏิรูปหลักสูตรซึ่งต่างเลือกจากแรงขับที่ต่างกันไป ที่นำมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดสมรรถนะสำหรับอนาคต ที่เอื้อให้แต่ละพื้นที่ต่อการนำไปใช้ในการกำหนดกรอบหลักสูตรและปรับให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

- ประเด็นในการระบุความหลากหลายของกรอบของสมรรถนะที่มีความหลากหลาย ซึ่งอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กรอบหลักสูตรของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน

- ประเด็นในการระบุมาตรฐานและลำดับพัฒนาการที่ไม่ชัดเจน สมรรถนะอาจไม่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐานและระดับการพัฒนาที่จะเป็นแนวทางการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร และวางลำดับขั้นการพัฒนา ที่จะประโยชน์กับผู้นำไปปฏิบัติ

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดของข้อตกลงเกี่ยวกับโครงสร้างของ ในขณะที่ทั่วไปต่างเห็นพ้องกันว่ามีความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนผ่านไปใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ มุมมองเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรที่มี 2 ชั้น ระหว่างการยังคงเนื้อหาวิชา แบบเดิมและผสมผสานกับสมรรถนะ กับการมุมมองของการหลักสูตรที่มีการปรับรื้อไปใช้สมรรถนะเป็นแกนทั้งหมด ซึ่ง การเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้วิธีการที่มีสมรรถนะเป็นฐานจำเป็นต้องมีการสร้างความกระจำในวิธีการดำเนินการ

- ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องกลไกที่มั่นใจได้ว่าจะเกิดความยั่งยืน การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ การทำงานในลักษณะโครงการ ขาดกลไกที่พัฒนาต่อเนื่อง ทั้งที่เมื่อเริ่มต้นโครงการต่างต้องการที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลง การจะทำให้เกิดสมรรถนะแห่งอนาคตได้ ต้องอาศัยโครงสร้างและกลไกที่จะสร้าง ความยั่งยืน

- ประเด็นในการระบุขาดกลไกที่สำหรับการสร้างความเป็นเจ้าของ การดำเนินการในระดับพื้นที่และระดับที่สูงขึ้นในการพยายามที่พยายามดำเนินการ แต่ยังขาดการสนับสนุน
- ประเด็นในการระบุขาดระบบการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ต้องการการสนับสนุนการทำงานจากหน่วยงานที่หลากหลายขาดเอกภาพ อาจทำให้แนวทางการทำงานเกิดความขัดแย้งกัน ควร มีแนวทางกลางที่แต่ละพื้นที่นำไปปรับใช้ตามบริบทของตนเอง
- ประเด็นในการระบุความเป็นไปได้ การปรับใช้แนวทางการใช้สมรรถนะเป็นฐานในการเสริมสร้างระบบการศึกษาและระบบการเรียนรู้
- ประเด็นในการระบุการจัดการในระยะเวลาการเปลี่ยน ช่วงเปลี่ยน ผ่านจากการเน้น เนื้อหาวิชา) ไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ ต้องการการจัดการอย่างรอบคอบ แต่ละพื้นที่ที่ต้องการคำแนะนำ ในช่วงเปลี่ยนผ่านที่มีความซับซ้อน

2. การวางกรอบเชิงประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จัดกระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้ประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลายหลังจากศึกษาขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะในแต่ละส่วนแล้ว ในส่วนนี้จะ นำเสนอข้อมูลสรุปภาพรวมขององค์ประกอบ และตัวอย่างการกำหนดรายละเอียดแต่ละส่วนของหลักสูตรที่มีความ เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน 7 ด้านองค์ประกอบ

ด้านที่ 1 แนวคิด ข้อมูลพื้นฐาน และกระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ ข้อมูลในส่วน นี้จะแสดงให้เห็นถึงที่มาของหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านแนวคิด หลักการ เหตุผล ของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ฐานสมรรถนะ บริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น พื้นที่ จังหวัด นโยบายระดับชาติ และแนวโน้มการจัดการศึกษา ในระดับสากล รวมถึงกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่ง ข้อมูลในส่วนนี้จะป็นปัจจัยสำคัญในการนำมากำหนดแนวคิดหลักและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความ ต้องการจำเป็น บริบทในระดับต่าง ๆ และต้นทุนของสถานศึกษา

ด้านที่ 2 เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นส่วนของการกำหนดนโยบายของ สถานศึกษา เริ่มจากการทบทวนแนวคิดและข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจากข้อมูลด้านที่ 1 จากนั้นทบทวนปรัชญา ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และกำหนดแนวคิดหลัก (School Concept) ที่แสดง ถึงจุดเน้นของการจัดการศึกษาและเหมาะสมกับบริบท กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับปรัชญา แนวคิดหลัก และ สะท้อนภาพอนาคตของสถานศึกษาที่พึงประสงค์อย่างชัดเจน รวมถึงกำหนด พันธกิจ ที่เป็นแนวทางหรือวิธีการ ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้บรรลุ

วิสัยทัศน์ที่กำหนด ครอบคลุมทั้งด้านการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การระดมทรัพยากรและความร่วมมือ

ด้านที่ 3 แบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ เมื่อได้ข้อมูลในด้านที่ 1 และด้านที่ 2 แล้ว จะนำมาสู่การพัฒนาตัวหลักสูตรสถานศึกษาในด้านที่ 3 โดยนำข้อมูลจากด้านที่ 1 และด้านที่ 2 มาใช้เป็นฐานในการ กำหนดจุดหมายของหลักสูตร คุณลักษณะของผู้เรียน สมรรถนะหลัก สาระการเรียนรู้ผลลัพธ์การเรียนรู้ ให้ สอดคล้องกับจุดเน้นและวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา รวมทั้งตอบสนองต่อปัญหาความต้องการของผู้เรียน และชุมชน จากนั้นกำหนดการจัดรายสาระการเรียนรู้ โครงสร้างเวลาเรียน และนำมาสู่การจัดทำคำอธิบายรายสาระการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับจุดเน้นของสถานศึกษาและเน้นผลลัพธ์ คือสมรรถนะของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการ

ด้านที่ 4 แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เมื่อจัดทำแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐาน สมรรถนะในด้านที่ 3 แล้ว จะเชื่อมโยงมาสู่แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะในด้านที่ 4 ได้แก่ แนวทางการ จัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะและสมรรถนะ ตามจุดหมายของหลักสูตรและ จุดเน้นของสถานศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษานำมาใช้จะต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐาน สมรรถนะที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ อย่างเป็นองค์รวม ในการ ปฏิบัติงาน การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมกับบริบท และนำไปสู่การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะทั้งการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ที่ควบคู่ไปกับกระบวนการ เรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment)

ด้านที่ 5 แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ข้อมูลในส่วนนี้ จะเป็นการระบุวิธีการวัด และประเมินผลสมรรถนะของสถานศึกษา ที่ครอบคลุมการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการ ประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment) รวมทั้งกำหนดเครื่องมือการวัดและประเมินผลในระดับแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องกำหนดเกณฑ์การจบการศึกษา แต่ละระดับที่เปิดสอนและระบุวิธีการรายงานผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อส่งไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 6 แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ ข้อมูลในส่วนนี้ จะเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เพื่อหนุนเสริมการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้ให้เกิดผลกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การกำหนด วิธีการจัดชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การใช้สื่ออุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการ กำหนดแผนงานด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ด้านการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษา

ด้านที่ 7 หลักสูตรระดับชั้นเรียน ข้อมูลในส่วนนี้จะเริ่มจากโครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้และแผนการ จัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นระบบครบวงจร ประกอบด้วย วัตถุประสงค์/ผลลัพธ์การเรียนรู้ มโนทัศน์และสาระการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้และวิธีการวัดและประเมินผล ที่มี

ความสอดคล้องกัน ทั้งนี้ควรมีการกำหนด สถานการณ์ งาน และกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและแนวทางที่ สถานศึกษากำหนดตามเกณฑ์ด้านที่ 4 ซึ่งสามารถนำผู้เรียนไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. เพื่อถอดบทเรียนกลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ

กระบวนการถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เพื่ออธิบายบริบทโรงเรียนในพื้นที่บนความแตกต่างที่หลากหลาย การถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบของโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ภายใต้กลไกการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษใช้ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงด้วยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา 66 โรงเรียน นำร่องโดยใช้หลักการพิจารณาจากตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งการคัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย ได้โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอพยุห์ จังหวัดศรีสะเกษ 5 กระบวนการ

กระบวนการที่ 1 สร้างเป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

กระบวนการที่ 2 สร้างแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ

กระบวนการที่ 3 สร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

กระบวนการที่ 4 สร้างการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

กระบวนการที่ 5 สร้างการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ

อภิปรายผล

1. สมรรถนะสำหรับอนาคตที่เป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสะท้อนข้อท้าทายสำคัญแนวทางการวางกรอบการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 11 ประเด็น คือ ประเด็นในการระบุปัญหาการระบุความแตกต่างระหว่างสมรรถนะกับองค์ประกอบของสมรรถนะ ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องภาษาพร้อมและมนทัศน์ที่ช่วยให้เข้าใจตรงกันความสามารถ ประเด็นในการระบุข้อจำกัดที่จะมีจุดเริ่มต้นทำงานร่วมกัน มีรายการอ้างอิงที่ใช้ในการดำเนินการที่แตกต่างกันและมีจำนวนมาก ประเด็นในการระบุความหลากหลายของกรอบของสมรรถนะที่มีความหลากหลาย ประเด็นในการระบุมาตรฐานและลำดับพัฒนาการที่ไม่ชัดเจน ประเด็นในการระบุข้อจำกัดของข้อตกลงเกี่ยวกับโครงสร้างของ ในขณะที่ทั่วไปต่างเห็นพ้องกันว่ามีความจำเป็นที่ต้องมีการเปลี่ยนผ่านไปใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ประเด็นในการระบุข้อจำกัดเรื่องกลไกที่มั่นใจได้ว่าจะเกิดความยั่งยืน การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ประเด็นในการระบุขาดกลไกสำหรับการสร้างความเป็นเจ้าของ การ

ดำเนินการในระดับพื้นที่และระดับที่สูงขึ้นประเด็นในการระบุขาดระบบการให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ประเด็นในการระบุความเป็นไปได้ การปรับใช้แนวทางการใช้สมรรถนะเป็นฐานในการเสริมสร้างระบบ การศึกษาและระบบการเรียนรู้ ประเด็นในการระบุการจัดการในระยะเวลาการเปลี่ยน ช่วงเปลี่ยน ผ่าน จากการเน้นเนื้อหาวิชา) ไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562) สอดคล้องกับพระมหาอุดร อุตโตร (มากติ) (2565) หลักสูตรฐานสมรรถนะ มีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต โดยมีการ กำหนดสมรรถนะหลักที่เหมาะสมแต่ละช่วงชั้นให้ครูผู้สอนนำไปใช้เป็นหลักในการกำหนดจุดประสงค์และ สารการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล 2) เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับ พฤติกรรมการกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน มิใช่ที่การรู้หรือมีความรู้เพียงเท่านั้น แต่ผู้เรียนต้องสามารถ ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม และคุณลักษณะต่างๆ ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ต่างๆ ใน ชีวิตประจำวัน 3) เป็นหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) นำสู่จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ มิใช่หลักสูตร (เนื้อหา สาร) นำสู่ผลลัพธ์ (สมรรถนะ) 4) เป็นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตาม ความต้องการของผู้เรียน ครู และสังคม

2. กระบวนการวางกรอบเชิงประเด็นร่วมกับโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรมการ การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน ภายใต้ประเด็นการพัฒนาวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษนำไปสู่แนวทางการขับเคลื่อนที่เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนในพื้นที่ บนความแตกต่างที่หลากหลายหลังจากศึกษาขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ 7 องค์ประกอบ 9 ส่วนขั้นตอน(พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา (2562ข) ที่กล่าวว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นในสิ่งที่ผู้เรียนได้รับการ คาดหวังให้กระทำมากกว่ารวมความสนใจส่วนใหญ่ในสิ่งที่พวกเขาได้รับการคาดหวังให้รู้ในหลักการ หลักสูตรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและปรับเปลี่ยนตามความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ครู และ สังคม อันบอกเป็นนัยว่าผู้เรียนทั้งได้รับและประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติในการแก้ไข สถานการณ์ที่พวกเขาเผชิญในชีวิตประจำวัน ตามแนวโน้มกระแสโลกที่เน้นเรื่องสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 และการนิเทศ ติดตามการใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพ โดยใช้เทคนิควิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยม และการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้การสัมภาษณ์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) และสอดคล้องกับ กัมพล เจริญรักษ์(2565) พบว่าจุดเด่นของการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ คือ นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง เกิดความรู้ฝังแน่น คงทน บูรณาการการเรียนรู้และวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันได้ง่าย สามารถสร้างบทเรียนจากสิ่งที่ใกล้ตัว นักเรียน พัฒนาทักษะชีวิต นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และ สามารถใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะได้ตรงตามบริบทของชุมชน ส่วนจุดด้อย ของการใช้หลักสูตรฐาน สมรรถนะ คือ กระบวนการวัดผลและประเมินผลยังไม่ชัดเจน และกำหนดเกณฑ์สมรรถนะย่อยๆ ยังไม่ ชัดเจน ทำให้การวัดผลและประเมินผลสมรรถนะนักเรียนไม่เป็นรูปธรรม

3. บทเรียนแห่งการเรียนรู้โรงเรียนนำร่องต้นแบบ หลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ โรงเรียนบ้านกระถุน อำเภอพยุห์ 5 กระบวนการกระบวนการที่ 1 สร้าง เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา กระบวนการที่ 2 สร้างแบบแผนของหลักสูตรสถานศึกษาฐาน สมรรถนะ กระบวนการที่ 3 สร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ กระบวนการที่ 4 สร้างการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะกระบวนการที่ 5 สร้างการบริหารจัดการหลักสูตรฐานสมรรถนะ สอดคล้องจากรูรณ นาตัน (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการศึกษาพบว่า มีนวัตกรรมการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งหมด 53 นวัตกรรม และนวัตกรรมที่ถูก เลือกมากที่สุดคือ เรื่องการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผลงาน จากงานวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดนโยบาย และเป็นแนวทางในการพัฒนาและ ส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และสอดคล้องกับ จตุพร งามสงวน (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบ การพัฒนาองค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาขององค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษมี 9 องค์ประกอบ 1) การมองภาพอนาคต (Future vision) 2) การกำหนดกล ยุทธ์ปฏิบัติงาน (Strategy determine) 3) การจัดกระบวนการและทรัพยากร (Procedure design) 4) การสนับสนุน บุคลากรและทีมงาน (Team support) 5) การใส่ใจสวัสดิการนักเรียน (Student attend) 6) การดูแลผู้ รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder care) 7) การจัดการองค์ความรู้ (Knowledge polish) 8) การมุ่งสู่ความเป็นเลิศวิชาการ (Academic excellent) 9) การสืบสานผลลัพธ์ ความสำเร็จ (Resultant sustain)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ระบบจัดการเรียนรู้ เกิดกลไกการขับเคลื่อนวิชาการหลักสูตรฐานสมรรถนะกับการปฏิรูปการจัด การศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมศึกษาระดับจังหวัดที่เหมาะสมและใช้ได้จริงกับบริบทพื้นที่ ตอบสนองต่อ ความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง บนฐานความร่วมมือร่วมใจจาก ชุมชน หน่วยงาน องค์กร จากภาค ส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในหลากหลายเปิดมุมมองและสร้างแรงบันดาลใจที่ดีในการบริหารจัดการ พื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษอย่างมีประสิทธิภาพ ฐานทุนโรงเรียนนำร่องหลักสูตรฐานสมรรถนะพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ 66 โรงเรียน เกิดต้นแบบแนวทางกลไกการขับเคลื่อนสู่การ เปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมและใช้ได้จริงกับบริบทพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดศรีสะเกษโรงเรียนที่สนใจขับเคลื่อน หลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างเป็นระบบ และหน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่น พัฒนาความเข้มแข็งด้วยการ สร้างคนรวมทั้งพัฒนาเชิงระบบและกลไกการพัฒนาการศึกษา ที่ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องโดยประสานความ ร่วมมือกับทุกภาคส่วน เพื่อสนองต่อยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดได้ในทิศทาง และเป้าหมายเดียวกัน โดย ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาระบบการจัดการการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กัมพล เจริญรักษ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่
นวัตกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2.
วารสารครุทรรศน์ (Online) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 2(1), 15-28.
- จตุพร งามสงวน. (2560). รูปแบบการพัฒนาองค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จารุวรรณ นาดัน. (2556). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 56ก.
ลงวันที่ 30 เมษายน 2562.
- พระมหาอุดร อุตฺโตโร (มากติ) พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ (สุขโชโต สุขแจ่ม) พระครูสิริภุญญิตินันท์
(ฐิตสัคโค ดิขสวรงค์) พระครูใบฎีกาณพล เขมโก (ชูโตศรี). (2565). แนวทางการ
พัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะกับการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียน. วารสารครุศาสตร์
ปริทรรศน์, 9(1), 438–451
- ศุภลักษณ์ ทองจีน. (2560). เอกสารประกอบการสอนการออกแบบและการจัดการเรียนรู้.
อุดรธานี: ศูนย์การศึกษาบึงกาฬ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. จาก
<http://portal5.udru.ac.th/ebook/pdf/upload/1808s5V0LZ97E3n58y3i.pdf>
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2563). โครงการวิจัยการพัฒนาแบบ กลไกและแนวโน้มผลกระทบ
ของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดสตูล. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). (ร่าง) ยุทธศาสตร์
ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). <http://www.nesdb.go.th>.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
(2562). หลักสูตรพัฒนาศักยภาพศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนในการสร้างเครื่องมือประเมิน
สมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
http://www.reo9.obec.in.th/gis/eoffice/57000001tbl_datainformation/20190822161252onCCXj8..pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562ข). รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียน
ระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สกศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนารับรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมของ
กลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

NETWORK CREATION FOR COOPERATION IN SUSTAINABLE
DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE IN BUDDHIST ARTS
OF THE COUNTRIES IN MEKHONG RIVER BASIN

¹พระสฤทธิ์ สุมโน (บุญใหญ่), ²เอกชัย ศรีบุรินทร์ และ ³พระดบัสวิน ปภัสสโร (แสนสุริวงศ์)

¹Phra Sarit Sumano (Boonyai), ²Eakachai Sriburin
and ³Phra Dabatsawin Papatsaro (Saensuriwong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidalaya University, Thailand

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง“การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน”มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน 2) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง 3) เพื่อจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน ผลการศึกษา พบว่า1) เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน พบว่า เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงยังมีความร่วมมือกันน้อยและไม่เป็นทางการ ส่วนใหญ่จะเป็นวัดและคนในชุมชนนั้นๆเป็นผู้ประสานงานให้มีเครือข่าย โดยมีการจัดกิจกรรมของวัดและชุมชนให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง พบว่า นอกจากภาค

¹ อาจารย์ สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ อาจารย์ สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ประชาชนและคนในชุมชนมีส่วนร่วมแล้วในการเป็นเครือข่ายร่วมกัน ภาครัฐถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ตลอดจนนโยบายของภาครัฐแต่ละช่วงเวลา ที่มีส่วนในการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือได้ และได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ในการวางรากฐาน/การวางแผน ที่มาจากส่วนบนหรือผู้ที่มีอำนาจ จะมีบทบาทสำคัญที่จะผลักดันให้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงให้เป็นรูปธรรมและอย่างเป็นทางการ และสามารถพัฒนาให้มีเครือข่ายอย่างยั่งยืนได้ 3) จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจ (MOU) ในการเป็นเครือข่ายพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมกับวัดที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย คือ 1) วัดทุ่งศรีเมือง 2) วัดแจ้ง และ 3) วัดพุทธวนาราม (วัดกลางเมือง) เมืองจำปาศักดิ์ แขวงจำปาศักดิ์ สปป.ลาว ซึ่งถือว่าวัดเป็นศูนย์กลางทางด้านศิลปกรรมเป็นที่ศึกษาค้นคว้า มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมอย่างเป็นระบบ และสร้างความเชื่อมโยงของการเป็นแหล่งเรียนรู้พุทธศิลปกรรม และแหล่งจุดใจพุทธศิลป์ที่เป็นทัศนูปกรณ์ ในการเป็นสื่อสอนธรรมะได้อย่างยอดเยี่ยม พุทธศิลป์จึงมีคุณค่าต่อการสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ, การพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรม

Abstract

This research titled “Network Creation for Cooperation in Sustainable Development of Knowledge in Buddhist Arts of the Countries in Mekhong River Basin” included the following objectives: 1) to study the network creation for cooperation in sustainable development of knowledge in arts and related traditions of the countries in Mekhong River Basin; 2) to create the network for cooperation in developing knowledge in arts and related traditions of the countries in Mekhong River Basin; 3) to establish the cooperation center for sustainable development of knowledge in Buddhist arts model and related traditions of the countries in Mekhong River Basin. Results of this research were as follows: 1) Regarding the network of cooperation in sustainable development of knowledge in arts and related traditions of the countries in Mekhong River Basin, it was found that there were few and informal cooperation networks in developing knowledge in arts among the countries in Mekhong River Basin. Temples and the people in the communities were the main actors in coordinating for network creation. Activities were organized by the temples and communities for building cooperation in developing knowledge in Buddhist arts of the countries in Mekhong River Basin. 2) For the creation of

the network for cooperation in developing knowledge in arts and related traditions of the countries in Mekhong River Basin, it was found that in addition to the participation of the public sector and the people in the communities in being networks, government sector was considered an important factor in systematically driving the society. Furthermore, the government policy in a particular period was also the key for supporting the cooperation including international relations for the suitable practices. The foundation of planning from above of the authority was the key roles in driving the cooperation network creation in developing the knowledge in arts and related traditions of the countries in Mekhong River Basin that could further develop sustainable networks. 3) Regarding the establishment of the cooperation center for sustainable development of knowledge in Buddhist arts model and related traditions of the countries in Mekhong River Basin, there was a signing ceremony for memorandum of understanding with the targeted temples in the creation of the network for developing knowledge in Buddhist arts including: 1) Wat Thung Si Mueang; 2) Wat Chaeng; and 3) Wat Buddha Wanaram (Wat Klang Mueang), Champasak District, Champasak Province, Lao PDR. All these temples were considered as the centers of arts for studying. They were the crucial sectors in driving a systematic knowledge and development in arts. They were also the linkages of: learning sources in Buddhist arts; attractions of visual Buddhist arts; and exquisite media for Dhamma teaching. Buddhist arts were, thus, invaluable for the societies and the nations.

Keyword: Network creation, Cooperation in Sustainable Development

บทนำ

ในดินแดนที่เป็นประเทศไทยเริ่มสร้างอาณาจักรขึ้นมา มีการสร้างผลงานศิลปกรรมที่ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับศาสนา กิจกรรมด้านศิลปกรรมได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของพุทธศาสนา เช่น พระพุทธปฏิมากร สิ่งก่อสร้างศาสนสถานและจิตรกรรมฝาผนัง เหล่านี้เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความพากเพียรแก้ปัญหาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีรูปแบบเหมาะสมสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ สอดคล้องตามคติความเชื่อ การสร้างสรรค์สิ่งสวยงามตามความพึงพอใจ ซึ่งมีความหมายให้ดำรงอยู่ร่วมกับธรรมชาติแวดล้อมได้และเป็นสิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพความสามารถของชุมชนให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างเป็นปกติสุขและในปัจจุบันภาพเขียนบนฝาผนังที่ได้พัฒนามาอยู่บนผนังโบสถ์ วิหาร ที่เป็นพุทธสถาน ก็ยังคงเป็นเนื้อหาที่ช่างเขียนสื่อสารกับชุมชนโดยตรงอีกทางหนึ่งโดยแสดงเนื้อหาสาระ

เกี่ยวกับคตินิยมในพุทธศาสนาเพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดกับพุทธศาสนิกชนด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติ ปรีชาธรรม นิตานชาดก วรรณกรรมพื้นเมืองและประเพณีพื้นถิ่น ให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผูกมัดจิตใจผู้คนในชุมชนได้ยึดถือในการอยู่ร่วมกันเป็นกฎกติกาทางสังคมให้ผู้คนได้ประพฤติปฏิบัติผ่านช่องทางของภาพเล่าเรื่องของช่างเขียน เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนามาโดยตลอด โดยเฉพาะประเพณีและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในวัดและรอบๆวัด วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนทั้งที่คงอยู่หรือภาพบันทึกต่าง ๆ บนศาสนสถาน ด้วยฝีมือช่างพื้นบ้าน สามารถเป็นแรงบันดาลใจ และนำมาสร้างสรรค์งานจิตรกรรมไทยในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังแสดงความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่เฉพาะตนที่ยังคงลักษณะพื้นถิ่นของไทย

การพัฒนาเพื่อต่อยอดเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง รัฐบาลพยายามที่จะผลักดันให้เกิดขึ้นในประเทศไทย หากมองในระดับสากลพบว่าแนวคิดนี้ปรากฏเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2540 ในความหมายของ“เมืองเสมือนจริง”หรือ Virtual Cities ซึ่งเกิดขึ้นจากวิกฤติของเมืองในประเทศตะวันตก ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งความเหลื่อมล้ำของประชาชนภายในเมืองนั้นๆรวมถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ บริการโทรคมนาคม แนวคิดเรื่องเมืองเสมือนจริงจึงเป็นแนวคิดที่จะแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำดังกล่าว โดยอาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในขณะนั้น ได้แก่ ระบบการเชื่อมต่อแบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งการริเริ่ม โครงข่ายโทรคมนาคมท้องถิ่นทำให้สามารถพัฒนาชุมชนเสมือนจริงได้ เนื่องจากการพัฒนาองค์ความรู้และการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงโดยหลักการทั่วไปนั้น จะให้ความสำคัญกับเมืองทั้งในฐานะวัตถุที่ศึกษา (Unit of Analysis) เพื่อการสร้างองค์ความรู้ และในฐานะหน่วยหลักในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ด้วยเหตุนี้การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะรวมถึงกับคัดเลือกกระบวนเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับเมืองจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น โดยทางคณะวิจัยได้ให้ความสำคัญทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในภาพรวม เช่น แนวคิดพื้นฐานทางทฤษฎี, กระแสพลวัตการเปลี่ยนแปลง, ระบบเทคโนโลยีที่น่าสนใจ รวมไปถึงบริบทต่างๆด้าน Digital Landscape แล้ว คณะผู้วิจัย ยังให้ความสำคัญด้านการให้ความรู้ความเข้าใจบนพื้นฐานของเงื่อนไขและสภาพปัญหาเฉพาะในแต่ละพื้นที่ ด้วย เพราะแต่ละเมืองต่างก็เผชิญโจทย์ความท้าทายที่แตกต่างกัน และมีความสลับซับซ้อนของปัญหาที่ แตกต่างกันไป ความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านข้อมูลสารสนเทศและโครงสร้างพื้นฐาน ที่จะนำมาสู่การสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้และการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง สำหรับสร้างเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแบบการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงพุทธของพุทธศิลปกรรมของวัดและชุมชนในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขงของประเทศไทย

การส่งเสริมบทบาทชุมชนและองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนวัดวิถีพุทธเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่อยู่ภายใต้กรอบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวพื้นเมืองที่มีวัฒนธรรม

เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนวิถีพุทธจะอยู่ในรูปแบบที่ได้รับความรู้หรือประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมจากแหล่งท่องเที่ยวในขณะเดียวกันก็มีความเพลิดเพลินรวมอยู่ภายใต้กรอบของการมีจิตสำนึกในการรักษาแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นๆ ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ สามารถดึงดูดให้กลุ่มคนต่างถิ่น เดินทางมาเยือนเพื่อสัมผัสและชื่นชมกับสิ่งที่ไม่มีในท้องถิ่นของตน จะเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของคนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์และเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การท่องเที่ยวได้ใช้วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นทรัพยากรในการดำเนินกิจการ ในขณะเดียวกันชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงาน นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม กลุ่มชาติพันธุ์ใด ชาติพันธุ์หนึ่ง ที่ประกอบด้วยความรู้ความเชื่อ ศิลปะวัฒนธรรม กฎหมาย ประเพณี พิธีกรรม วิทยาการและทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดขึ้นทำขึ้นในสังคมนั้นๆ วัฒนธรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวเป็นวัฒนธรรมที่เป็นวัตถุหรือมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ ศาสนสถาน งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์และการละเล่นพื้นบ้าน เทศกาลงานประเพณี งานศิลปหัตถกรรมสินค้าท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่และอัตลักษณ์ของไทย

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่ของความร่วมมือของเครือข่ายต่างๆ ในการสร้างสรรค์องค์ความรู้และการพุทธศิลปกรรม ตลอดจนการส่งเสริมกระบวนการในการพัฒนาองค์ความรู้และการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรม โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้อง ของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน เพื่อสะท้อนสภาพทางสังคมบอกเล่าเหตุการณ์บางอย่างในช่วงเวลานั้นๆ เพื่อให้ทราบแนวทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน มาใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารสร้างความศรัทธาและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างจริยธรรม คุณธรรม อีกทั้งยังเป็น แรงบันดาลใจที่ส่งอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตที่มีความผูกพันกับพื้นถิ่นในการถ่ายทอดผลงานจิตรกรรมเพื่อสื่อสารกับสังคมในปัจจุบันและถ่ายทอดสู่อนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง
3. เพื่อจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ให้ข้อมูลได้ทำการคัดเลือกพื้นที่ละ 8 คน ประกอบไปด้วย 1) พระสงฆ์ 2) นักวิชาการ 3) ผู้นำชุมชน 4) มัคทายก และ 5) นักท่องเที่ยว รวมผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดตั้งศูนย์การพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน จึงได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน 2) ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง 3) ด้านการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปวัฒนธรรมต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของกลุ่มน้ำโขง

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3.1 การบันทึก การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้และการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง รวมทั้งองค์ประกอบของพุทธศิลปกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกภาพนิ่งและรูปภาพอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Inter View) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยกำหนดหัวข้อในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็นประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดตั้งศูนย์การพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ การปฏิบัติการกระบวนการเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามลักษณะข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

ผลการศึกษา

1. เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูล โดยพื้นที่ศึกษาใช้แบบเจาะจงเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดตั้งศูนย์การพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงที่มีการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมที่หลากหลายตามความเชื่อของกลุ่มชนนั้นๆ จากการลงพื้นที่ศึกษาและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 แห่ง คือ 1) วัดทุ่งศรีเมือง 2) วัดแจ้ง และ 3) วัดพุทธวนาราม (วัดกลางเมือง) เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก สปป.ลาว ดังนี้

1.1 เครือข่ายการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมวัดทุ่งศรีเมือง

วัดทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่เลขที่ 95 ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โดยมีเจ้าคุณริยวงศาจารย์ ญาณวิมลอุบลสังฆปาโมกข์ หรือพระอริยวงศ์ (ส่วย) หลัคำ เจ้าคณะเมืองอุบลราชธานีในเวลานั้น ขณะจำพรรษาอยู่ที่วัดมณีวนาราม (วัดป่าน้อย) เห็นว่าพื้นที่ชายป่าอยู่ฝั่งที่ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของวัดมณีวนาราม มีความเงียบสงบ จึงได้ริเริ่มที่จะสร้างวัดทุ่งศรีเมืองขึ้น

แรกเริ่มได้สร้างหอพระบาทเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปจำลองที่ได้จำลองแบบมาจากวัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กรุงเทพฯ โดยมีการขุดดินบริเวณด้านทิศเหนือและทิศตะวันตกมาถมปรับพื้นให้สูงขึ้น ปัจจุบันปรากฏหลักฐานการขุดดินดังกล่าวเพียงด้านทิศเหนือ ซึ่งเป็นสระน้ำหอไตรวัดทุ่ง เมื่อสร้างหอพระพุทธรูปเสร็จแล้ว ก็ได้สั่งให้ช่างสร้างหอไตรที่สระกลางน้ำ โดยมีจุดประสงค์ใช้เป็นที่เก็บรักษาพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาปรัชญาพื้นบ้าน รวมถึงตำราต่างๆที่ทางวัดมีอยู่เป็นจำนวนมาก

ภายในหอพระพุทธรูปของวัดทุ่งศรีเมือง วาดจิตรกรรมไว้บนฝาผนังทุกด้านไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ว่าใครเป็นช่างเขียน สันนิษฐานว่าเป็นช่างพื้นเมืองอุบลที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงที่กรุงเทพฯ เหนือสุดขอบผนังด้านบนวาดภาพเทพชุมนุมนั่งพนมมือหันหน้าเข้าหาพระประธาน ถัดลงมาเป็นลายหน้ากระดานประจายามรองรับเหล่าเทพชุมนุม จากนั้นจะเป็นอาณาบริเวณของงานจิตรกรรมไล่ลงไปตามจรดฐานหน้าต่าง และรองรับด้วยลายหน้ากระดานซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับกรอบภาพทั้งบนและล่างสุด

1) หอพระพุทธรูปหรืออุโบสถวัดทุ่งศรีเมือง เป็นพุทธศิลปกรรมที่สามารถสร้างเป็นเครือข่ายในการอนุรักษ์และความรู้ให้แก่ชุมชน ตั้งอยู่ที่ทิศใต้ของหอไตรกลางน้ำ โดยมีพระสงฆ์จากเวียงจันทน์ เป็นช่างในการดำเนินการก่อสร้าง มีลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นศิลปะผสมระหว่างพื้นบ้านอีสานกับศิลปะแบบไทยภาคกลาง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังทุกด้าน เป็นงานจิตรกรรมที่มีคุณค่ามากแห่งหนึ่งของเมืองอุบลราชธานี แต่ไม่มีผู้ใดทราบว่าใครเป็นช่างเขียนภาพ

เหล่านี้ แต่คาดว่าจะเป็นสกุลช่างพื้นเมืองอุบลที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดที่เป็นองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ในด้านพุทธศิลป์กรรมในแง่มุมต่างๆ

ภายในหอพระพุทธรูปของวัดทุ่งศรีเมือง วัดจิตรกรรมไว้บนฝาผนังทุกด้าน ไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ว่าใครเป็นช่างเขียน สันนิษฐานว่าเป็นช่างพื้นเมืองอุบลที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงที่กรุงเทพฯ เหนือสุดขอบผนังด้านบนวาดภาพเทพชุมนุมนั่งพนมมือหันหน้าเข้าหาพระประธาน ถัดลงมาเป็นลายหน้ากระดานประจายามรองรับเหล่าเทพชุมนุม จากนั้นจะเป็นอาณาบริเวณของงานจิตรกรรมไล่ลงไปจนจรดฐานหน้าต่าง และรองรับด้วยลายหน้ากระดานซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับกรอบภาพทั้งบนและล่างสุด

พระพุทธรูปประจำหอพระบาทวัดทุ่งศรีเมือง เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ประทับนั่งขัดสมาธิราบ มีขนาดหน้าตัก 89 เซนติเมตร หล่อด้วยเงินฮาง (เงินโบราณของอีสาน) องค์พระทรงจีวรห่มเฉียง มีสังฆาฏิแผ่นใหญ่มีเส้นของทั้งสองข้างพาดระหว่างกลางพระอุระปลายสังฆาฏิยาวจรดพระนาภี นิ้วพระหัตถ์ทั้งสี่ยาวเสมอกัน พระวรกายค่อข้างยาวพระพักต์ยาว พระขนงโก่ง พระสาสิกโก่ง พระโอษฐ์มน ปลายโค้งขึ้นทางด้านบนใบพระกรณยาวเกือบจรดพระอังสา เม็ดพระศกละเอียดเล็ก มีไรพระศก พระรัศมีทรงสูง รูปร่างคล้ายดอกบัวขาบตูม

รอยพระพุทธรูปจำลอง มีขนาดเส้นผ่า ศูนย์กลาง 65 เซนติเมตร ยาว 1.65 เมตร มีลักษณะการจัดสัญลักษณ์มงคลอยู่ในแผนผังของจักรวาลมิติ ตั้งแต่ลวดลายสัญลักษณ์มงคลมีได้จัดอยู่ในตารางยกเว้นในส่วนของมหาพรหมโลก 16 ชั้น ลายมงคลไม่ครบทั้ง 108 ประการ และปรากฏลวดลายที่ไม่ได้อยู่ในมงคล 108 อาทิเช่น นกหัสดีลิงค์ สุกกร ค้างคาว เป็นต้น และยังปรากฏลวดลายดอกกากละที่เอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นภาคอีสาน

2) หอพระไตรปิฎกวัดทุ่งศรีเมือง

หอไตรก่อสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ตั้งอยู่กลางสระน้ำ แผนผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทิศตะวันออก ด้านหน้ามีสะพานไม้ทอดสู่ฝั่ง ตัวอาคารเป็นเรือนไม้เครื่องสับ ขนาดสี่ห้อง กว้าง 8.20 เมตร ยาว 9.85 เมตร สูงจากระดับพื้นน้ำถึงยอดหลังคาประมาณ 10 เมตร แปลนรูป 4 เหลี่ยมจัตุรัส ตกแต่งด้วยฝาไม้ปะกน บานหน้าต่างและประตูเขียนลายรดน้ำรูปเทวดาหรือทวารบาล

โครงสร้างอาคารยึดต่อกันด้วยการเข้าเดือย ลักษณะเด่นของหอไตรหลังนี้ คือเป็นการผสมกันระหว่างศิลปะสามสกุลช่างอย่างลงตัว คือไทย พม่า และลาว ได้แก่ ช่อฟ้า ใบระกา ตามแบบศิลปะไทย ภาคกลาง หลังคาเป็นชั้นลด มีไชราปีก และไชราจั่ว ส่วนอิทธิพลศิลปกรรมพม่า ซึ่งส่งผ่านมาจากลาวล้านช้าง ปรากฏที่ชั้นหลังคาทรงจั่วซ้อนกัน ลักษณะการซ้อนชั้นหลังคาของหอไตรหรือการเพ็ชซ้อน เป็นเอกลักษณ์สร้างสรรค์ของงานช่างแบบล้านช้าง มีความคล้ายคลึงกันมากกับหอไตรของ วัดกลาง ที่เมืองสาละวัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อีกทั้งยังมีลวดลายที่คล้ายกันกับหอพระบาทอีกด้วย แต่เป็นที่น่าสนใจที่ถูกทำลายไปจากภัยสงคราม หลงเหลือเพียงภาพถ่ายไว้ศึกษาเปรียบเทียบเท่านั้น

ในส่วนของหน้าบันหอไตร แกะสลักลวดลายเป็นรูปพันธุ์ไม้ มีรูปปลิงและนกแทรกอยู่ทางด้านตะวันออก ระหว่างชั้นขวาของประตูทางเข้า สลักเป็นรูปเทพพนม คันทวยอื่นๆรอบอาคารสลักเป็นรูป

พญานาค บริเวณกรอบล่างของฝาปะก้นมีลวดลายสลักโดยรอบ เป็นรูปนักษัตร ซาดกเรื่องต่างๆ สัตว์ในป่าหินพานต์และปรีตนาธรรมพื้นบ้านอีสาน เช่น “หาบข้างชาแมว” เป็นต้น

ภายในหอไตรส่วนกลางเป็นห้องเก็บพระไตรปิฎก ยกฐานสูงขึ้นอีกชั้นหนึ่ง มีบันไดประตู่ขึ้นทางทิศตะวันออก ผนังห้องด้านนอกตกแต่งลวดลายไทยลงรักปิดทอง หอไตรนี้มีการบูรณะซ่อมแซมมาหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยพระครูวิโรจน์รัตโนบล (รอด นนฺโต) พ.ศ.2508 ได้ทำการบูรณะค้ำยันเสาหอไตรที่อยู่ในสภาพชำรุด และมีการเปลี่ยนหลังคาใหม่ จากเดิมเป็นหลังคากระเบื้องไม้เกล็ด เปลี่ยนมาเป็นสังกะสี หลังจากนั้น ในปี พ.ศ.2523-2524 สมัยพระราชรัตนโนบล (พิมพ์ นารโท) เป็นเจ้าอาวาส กรมศิลปากร ได้บูรณะซ่อมแซมใหม่ คือ เปลี่ยนหลังคาจากสังกะสีมาเป็นกระเบื้องแผ่นเรียบตัดเป็นรูปทรงกระเบื้องหางมน จัดทำซ่อฟ้า เครื่องลายทองหางหงส์ เสาตอนล่างจากพื้นลงไปในสระได้โบกซีเมนต์เสริมต้นเสา ในพ.ศ. 2517 ได้ทำการบูรณะซ่อมเปลี่ยนไม้โครงหลังคา โดยกรมศิลปากร ได้แบ่งเนื้องานออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) งานบูรณะเสริมความมั่นคงหอไตร 2) งานอนุรักษ์ลายฉลุปิดทอง และ 3) งานปรับปรุงภูมิทัศน์

1.2 เครือข่ายการสร้างสรรคพุทธศิลปกรรมลิมวัดแจ้ง

การสร้างสรรคพุทธศิลปกรรมลิมวัดแจ้ง ที่เป็นข้อมูลสามารถสร้างเป็นเครือข่ายในการอนุรักษ์ วัดแจ้งเป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 18 ไร่ 59 ตารางวา มีอาณาเขตทิศเหนือจดถนนสุริยารัตน์ ทิศตะวันตกจดซอยสรรพสิทธิ์ 2 ทิศใต้จดถนนสรรพสิทธิ์ และทิศตะวันออก จดถนนนครบาล เจ้าราชบุตร (หนูคำ บุตรโบล) หนึ่งในอาญาสี่ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีเป็นผู้สร้าง ราว พ.ศ.2418 หลังจากสร้างวัดทองนพคุณ โดยถวายที่ดินของท่าน เพื่ออุทิศแด่นางทอง ผู้เป็น มารดา พร้อมกับสร้างพระประธานไว้ในหอแจกและสร้างอุบมุงบรรจุอัฐิบรรพบุรุษ ที่มาของชื่อวัดแจ้ง มีการสันนิษฐาน 2 แนวคิด คือ แนวคิดแรกกล่าวว่ามาจากการแจ้งในบุญกุศลของเจ้าราชบุตร (หนูคำ) หลังการ สร้างวัดนี้ อุทิศให้มารดา “ด้วยเหตุที่สนองคุณมารดาแล้ว มีน้ำใจอันบริสุทธิ์ผ่องแผ้ว เมื่อสร้างวัดนี้เสร็จจึงให้นามว่า วัดแจ้ง” แนวคิดที่สอง กล่าวว่าที่ดินของเจ้าราชบุตร (หนูคำ) อยู่ทางทิศเหนือของเมืองอุบลราชธานี เดินจากคุ้มในเมือง (บริเวณตลาดใหญ่ วัดหลวง ในปัจจุบัน) ตอนเช้ามีดมาถึงที่ สว่างหรือแจ้งพอดี จึงตั้งชื่อว่า วัดแจ้ง ปัจจุบันมีพระอธิการวิรัชศักดิ์ อาภสฺสโร เป็นเจ้าอาวาสวัดแจ้ง

ลิมหรืออุโบสถเป็นลิมทรงท้องถื่นอีสานอิทธิพลศิลปรัตนโกสินทร์ ก่ออิฐถือปูน ผนังสีกัลยสีพื้นผ้าบุฐานเอวขัน หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ขนาด 4 ห้อง กว้าง 6 เมตร ยาว 15 เมตร สูง 10 เมตร เสาไม้ตั้งสอบเข้าเล็กน้อย หลังคาจั่วต่อหลังคาปีกนกด้านข้างทั้งสองข้าง ประดับซ่อฟ้าเป็น นาคปูนปั้น ใบระกาเป็นไม้แกะสลักและหางหงส์เป็นไม้แกะสลักรูปนาคมีปีก เดิมมุงด้วยแป้นเกล็ด ต่อมาเปลี่ยนเป็นกระเบื้องดินเผาไม่เคลือบ มีบันไดทางขึ้นที่กลางด้านหน้า ราวบันไดเป็นรูปพระเข้ขุน ปั้น มีประตู 1 ช่องตรงกับบันได มีหน้าต่างด้านข้างด้านละ 3 ช่อง โถงด้านหน้ามีเสากลม 4 ต้นรองรับ หน้าบันไม้แกะสลักประดับกระจกรูปพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณขนาบข้างด้วยสิงห์ แผงแรคอองใต้หน้า บัน แกะสลักประดับกระจกรูปดอกไม้วางกลมเรียงกัน 3 ดอก รวงผึ้งแกะสลักประดับกระจกรูปกบบัว สัญลักษณ์เมืองอุบลราชธานี 2 กอ หน้าอุตูปีกนกแกะสลักประดับกระจกลายพันธุ์พฤกษา คันทวยไม้

แกะสลักประดับกระจกรูปนาคมีปีกด้านละ 5 คันทวย มีพระพุทธรูปชินราชจำลองเป็นพระประธาน โดยญาติท่านเพ็งหรือญาครุเพ็ง ศิษย์ของพระมหาราช ครูท่านหอ วัดหลวง บุรณะมาแล้ว 6 ครั้งตั้งแต่ พ.ศ.2495-2561 กรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียน และกำหนดเป็นเขตที่ดินโบราณสถานวัดแจ้งในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2523 เนื้อที่ ประมาณ 1 ไร่ 1 งาน 49 ตารางวา สิมวัดแจ้งได้รับรางวัลอนุรักษ์ ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่นของ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2 เมื่อปี พ.ศ. 2530 กรมศิลปากรได้จัดสรรงบประมาณ (งบเงินเหลือจ่าย) พ.ศ. 2561 ให้แก่นัก ศิลปากรที่ 9 อุบลราชธานีดำเนินการบูรณะแล้วเสร็จในปี พ.ศ.2562 องค์ความรู้และการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมสิมวัดแจ้ง

1.3 เครือข่ายการสร้างสรรคพุทธศิลปกรรมวัดพุทธวนาราม (วัดเมืองกลาง)

การสร้างสรรคพุทธศิลปกรรมวัดพุทธวนาราม (วัดเมืองกลาง) ที่เป็นข้อมูลในการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์สร้างสรรคพุทธศิลปกรรมใน สปป.ลาว โดยมีข้อมูลพื้นฐาน คือ วัดเมืองกลาง หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดพุทธวนาราม (สร้างในศตวรรษ 19) ตรงกับ พ.ศ 2042 หรือ ค.ศ 1499 (มาถึงปัจจุบันปี 2566 เท่ากับว่าสร้างมาได้ 5245 ปี) เป็นวัดที่มีความรุ่งเรืองศรีวิไลมาตั้งแต่อดีต, เป็นวัดศูนย์กลางทางด้านพระพุทธศาสนา เป็นที่ศึกษาค้นคว้าร่ำเรียนของพระสงฆ์ สามเณร,อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเมืองจำปาสัก ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครองของลาวได้

นอกจากนั้นวัดพุทธวนาราม เป็นยังเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดในแขวงจำปาสัก ตั้งอยู่แคมแม่น้ำโขง บ้านเมืองกลาง เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก เป็นที่เก็บรักษาคัมภีร์ไบลาญ เป็นมรดกอันล้ำค่า ทางศิลปวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การบูรณะ และปกป้องรักษาไว้ ให้ลูกหลานได้เรียนรู้สืบไป

สิ่งที่เป็นศิลปกรรมที่น่าสนใจของวัดกลางเมือง คือ หอไตร ซึ่งเป็นที่เก็บคัมภีร์สำคัญในทางพระพุทธศาสนาและมีสิม (อุโบสถ) ที่เก่าแก่และมีหอแจก (โรงหอนั้น) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนี้

1) หอไตรปฏิมา รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะ ที่ได้รับอิทธิพลจากจีน และแบบอานานิคมฝรั่ง, ประสมกับสถาปัตยกรรมของลาว โดยช่างแกะสลักเวียตนาม.

2) หลังคาสามชั้น มีกานฝังแก้วสีอยู่ตามมุมต่างๆ และห้องน้อยห้องหนึ่งมีหน้าต่างเป็นกระจกลายอยู่ระหว่างกลางสันหลังคาด้านบน, คล้ายกับสถาปัตยกรรมแบบพม่า มีห้องที่มีหน้าต่าง เป็นกระจกลาย เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป

3) สิม (อุโบสถ) ถูกสร้างขึ้นตามแบบดั้งเดิม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสถาปัตยกรรมสยามและขอม (เป็นภาพก่อนที่จะมีการบูรณะ) ประตูทางขึ้น มีพระแม่ธรณีคู่ม้วนผม ถูกสร้างขึ้นตามแบบเวียตนาม

4) หอแจก (หอนั้น) หรือจะเรียกว่าเป็นศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่สำหรับฉันภัตตาหาร ซึ่งปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ หอแจกมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบเวียตนามผสมสยาม มีบันไดทางขึ้น 3 ทิศ ถูกสร้างขึ้นแบบศิลปะแบบเวียตนาม ประสมผสานสถาปัตยกรรมแบบอานานิคมฝรั่งและของลาว หลังคาสามชั้น มีกานฝังแก้วสีอยู่ตามมุมต่างๆ

5) กุฏิหลังแรกถูกสร้างขึ้นด้วยไม้เนื้อแข็ง,หลังที่สองถูกสร้างขึ้นตามแบบพื้นเมืองด้วยการใช้ผากะแต่ไม้ไผ่ โดยมีการใช้ดินประสมขี้วัวอัดหุ้ม เป็นกุฏิหลังคาแบบดั้งเดิม และองค์ประกอบทางด้าน

จากสถาปัตยกรรมแบบลาวผสมแบบทรงไทย ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นสิ่งที่หาได้ยากภายในพื้นที่, ที่ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

วัดเมืองกลาง ในสมัยก่อนเป็นวัดศูนย์กลางทางด้านพระพุทธศาสนาเป็นที่ศึกษาค้นคว้าเรียนของพระสงฆ์ สามเณร, อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเมืองจำปาสัก ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครองของลาวได้ มีการก่อสร้างซึ่งเป็นแบบประสมประสานระหว่าง รูปแบบตะวันตกกับเวียดนาม, ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะวัดตั้งเรียงไปตามแคมฝั่งแม่น้ำโขง และหันหน้าไปทางแม่น้ำโขง พุทธศิลป์เมื่อปรากฏด้วยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สวยงาม สงบ สันโดษตามหลัก พระพุทธศาสนาเพราะมีพุทธศิลป์ยังมีความสำคัญ คือ เป็นแหล่งจุดใจพุทธศิลป์เป็นทัศนูปกรณ์ ในการสอนธรรมะได้อย่างยอดเยี่ยม ฉะนั้นเมื่อศึกษาความหมายของพุทธศิลป์ให้ลึกซึ้งลงไป แล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องของธรรมะทั้งสิ้น สืบถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมจริยธรรม ผ่านงานพุทธศิลป์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยผ่านงานงานพุทธศิลป์ เช่นภาพที่เกี่ยวข้อง นรก สวรรค์เป็นผลทางจิตใจอย่างหนึ่ง

2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง

2.1 หลักการสำคัญของความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย การสร้าง“เครือข่าย”สามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตนลดความซ้ำซ้อนในการทำงานให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูโลกภายนอก เครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่างกัน

2.2 องค์ประกอบการเสริมสร้างเครือข่าย การเสริมสร้างเครือข่ายและองค์ประกอบของเครือข่ายมีหลายประเภท กรมพัฒนาชุมชนได้นำเสนอประเภทของเครือข่าย 3 เครือข่าย คือ ดังนี้ (1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ (area) (2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (issue) (3) เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่

3. การจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน มีการทำ MOU กับวัดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดตั้งศูนย์การพัฒนาศูนย์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

1) ทำ MOU กับวัดทุ่งศรีเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต ประธานบริหารหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี กับพระครูสังฆรักษ์จันดี สุจนโท ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดทุ่งศรีเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี และมีพระอาจารย์สุริยา ฐานุตตโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดศรีประดู่

อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมเป็นสักขีพยานในการเป็นเครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรม

2) ทำ MOU กับวัดแจ้ง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี โดยมี พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต ประธานบริหารหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี กับพระอธิการวิระศักดิ์ อาภสโร, เจ้าอาวาสวัดแจ้ง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี และมีพระครูถิรธรรมสิริ เจ้าคณะตำบลในเมืองเขต 3 อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ร่วมเป็นสักขีพยานในการเป็นเครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรม

3) ทำ MOU กับวัดพุทธวนาราม (วัดกลางเมือง) เมืองจำปาศักดิ์ แขวงจำปาศักดิ์ สปป.ลาว โดยมี พระครูวุฒิธรรมบัณฑิต ประธานบริหารหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี กับพระอาจารย์เวียงชัย ศรีบุญเรือง เจ้าอาวาสวัดพุทธวนาราม (วัดกลางเมือง) เมืองจำปาศักดิ์ แขวงจำปาศักดิ์ สปป.ลาว โดยมีพระอาจารย์สุวรรณ จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาศักดิ์ วัดหลวง บ้านหลักเมือง นครปากเซ สปป.ลาว ร่วมเป็นสักขีพยานในการเป็นเครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรม

ในการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปวัฒนธรรมต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของกลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปวัฒนธรรมต้นแบบและแนวทางการสืบสาน รักษาและต่อยอดให้เกิดความมั่นคง

อภิปรายผล

จากการศึกษา การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดตั้งศูนย์การพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน

1.1 เครือข่ายการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมภายในวัดทุ่งศรีเมือง

วัดทุ่งศรีเมือง ตั้งอยู่เลขที่ 95 ถนนหลวง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 โดยมีเจ้าคุณอริยวงศาจารย์ ญาณวิมลอุบลสังฆปาโมกข์ หรือพระอริยวงศ์ (สุ่ย) หลักล้า เจ้าคณะเมืองอุบลราชธานี ในเวลานั้น ขณะจำพรรษาอยู่ที่วัดมณีวนาราม (วัดบ้าน้อย) เห็นว่าพื้นที่ชายป่าอู่ฝั้ที่ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของวัดมณีวนาราม มีความเงียบสงบ จึงได้ริเริ่มที่จะสร้างวัดทุ่งศรีเมืองขึ้น ภายในวัดทุ่งศรีเมือง มีพุทธศิลปกรรมที่เป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณี

หอพระพุทธรูปหรืออุโบสถวัดทุ่งศรีเมือง เป็นพุทธศิลปกรรมที่สามารถสร้างเป็นเครือข่ายในการอนุรักษ์และความรู้ให้แก่ชุมชน ตั้งอยู่ทิศใต้ของหอไตรกลางน้ำ โดยมีพระสงฆ์จากเวียงจันทน์ เป็นช่าง

ในการดำเนินการก่อสร้าง มีลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นศิลปะผสมระหว่างพื้นบ้านอีสานกับศิลปะแบบไทยภาคกลาง เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหล่อปางสมาธิ ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังทุกด้าน เป็นงานจิตรกรรมที่มีคุณค่ามากแห่งหนึ่งของเมืองอุบลราชธานี แต่ไม่มีผู้ใดทราบว่าใครเป็นช่างเขียนภาพเหล่านี้ แต่คาดว่าจะ เป็นสกุลช่างพื้นเมืองอุบลที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงกรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดที่เป็นองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ในด้านพุทธศิลปกรรมในแง่มุมต่างๆ

ภายในหอพระพุทธรูปของวัดทุ่งศรีเมือง วัดจิตรกรรมไ้ว้นฝาผนังทุกด้าน ไม่มีหลักฐานบันทึกไว้ว่าใครเป็นช่างเขียน สันนิษฐานว่าเป็นช่างพื้นเมืองอุบลที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงที่ กรุงเทพฯ เหนือสุดขอบผนังด้านบนวาดภาพเทพชุมนุมนั่งพนมมือหันหน้าเข้าหาพระประธาน ถัดลงมา เป็นลายหน้ากระดานประจายามรองรับเหล่าเทพชุมนุม จากนั้นจะเป็นอาณาบริเวณของงานจิตรกรรมไล่ลงไปจนจรดฐานหน้าต่าง และรองรับด้วยลายหน้ากระดานซึ่งทำหน้าที่คล้ายกับกรอบภาพทั้งบนและล่างสุด ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาติ มณีโชติ ได้นำเสนอหนังสือเรื่อง “จิตรกรรมไทย” โดยกล่าวว่า จิตรกรรมฝาผนัง เป็นศิลปะประจำชาติอีกแบบที่สามารถใช้เป็นประจักษ์พยานแสดงอายุ กาลเวลาและวัฒนธรรมของชาติ ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการความเจริญของชาติไทยในยุคสมัยต่างๆ ที่ถูกบรรจุถ่ายทอดเป็นเรื่องราวในจิตรกรรมฝาผนังที่เต็มไปด้วยความประสานกลมกลืนได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดความยอดเยี่ยมในด้านสุนทรียรส

1.2 เครือข่ายการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมลุ่มน้ำโขง

การสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมลุ่มน้ำโขง ที่เป็นข้อมูลสามารถสร้างเป็นเครือข่ายในการอนุรักษ์ วัดแจ้งเป็นวัดราษฎร์ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีเนื้อที่ 18 ไร่ 59 ตารางวา มีอาณาเขตทิศเหนือ จดถนนสุริยาตร์ ทิศตะวันตกจดซอยสรรพสิทธิ์ 2 ทิศใต้จดถนนสรรพสิทธิ์ และทิศตะวันออก จดถนนนครบาล เจ้าราชบุตร (หนูคำ บุตรโบล) หนึ่งในอาญาสี่ผู้ปกครองเมืองอุบลราชธานีเป็นผู้สร้าง ราว พ.ศ.2418 หลังจากสร้างวัดทองนพคุณ โดยถวายที่ดินของท้าว เพื่ออุทิศแด่นางทอง ผู้เป็น มารดา พร้อมกับสร้างพระประธานไว้ในหอแจกและสร้างอุบมุงบรรจุอัฐิบรรพบุรุษ ที่มาของชื่อวัดแจ้ง มีการสันนิษฐาน 2 แนวคิด คือ แนวคิดแรกกล่าวมาจากการแจ้งในบุญกุศลของเจ้าราชบุตร (หนูคำ) หลังการ สร้างวัดนี้ อุทิศให้มารดา “ด้วยเหตุที่สนองคุณมารดาแล้ว มีน้ำใจอันบริสุทธิ์ผ่องแผ้ว เมื่อสร้างวัดนี้เสร็จจึงให้นามว่า วัดแจ้ง” แนวคิดที่สอง กล่าวว่าที่ดินของเจ้าราชบุตร (หนูคำ) อยู่ทางทิศเหนือของเมืองอุบลราชธานี เดินจากคุ้มในเมือง (บริเวณตลาดใหญ่ วัดหลวง ในปัจจุบัน) ตอนเช้ามีดมาถึงก็ สว่างหรือแจ้งพอดี จึงตั้งชื่อว่า วัดแจ้ง ปัจจุบันมีพระอธิการวิรัตน์ อาภสสุโร เป็นเจ้าอาวาสวัดแจ้ง ภายในวัดแจ้ง มีพุทธศิลปกรรมที่เป็นเครือข่ายเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณี คือ สิม

1.3 เครือข่ายการสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมวัดพุทธนาราม (วัดเมืองกลาง)

การสร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมวัดพุทธนาราม (วัดเมืองกลาง) ที่เป็นข้อมูลในการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์สร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมใน สปบ.ลาว โดยมีข้อมูลพื้นฐาน คือ วัดเมืองกลาง หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัดพุทธวันนาราม (สร้างในศตวรรษ 19) ตรงกับ พ.ศ 2042 หรือ ค.ศ 1499 (มาถึงปัจจุบันปี 2566 เท่ากับว่าสร้างมาได้ 5245 ปี) เป็นวัดที่มีความรุ่งเรืองศรีวิไลมาตั้งแต่อดีต , เป็นวัด

ศูนย์กลางทางด้านพระพุทธศาสนา เป็นที่ศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ของพระสงฆ์ สามเณร, อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งเมืองจำปาสัก ซึ่งเป็นศูนย์กลางของการปกครองของลาวได้ สอดคล้องกับภานุ สรวุสุวรรณ์ ได้ศึกษาเรื่องพุทธปรัชญาปรัชญาสากล :เล่าเรื่องพุทธปรัชญาผ่านผลงานศิลปะแบบ Conceptual art มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปะกรรมแบบ Conceptual Art เปรียบเทียบกับแนวคิดในทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้วิจัยมีความเชื่อว่าปรัชญาในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการอธิบายถึงเรื่องชีวิตและความตาย ซึ่งเป็นปรัชญาที่ลึกซึ้งและแสดงความเป็นจริงตามหลักของธรรมชาติซึ่งมนุษย์ทุกคนควรศึกษาและทำความเข้าใจ ประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสนใจคือปรัชญาในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับทัศนะเรื่องชีวิตและความตายนี้ ได้ปรากฏให้เห็นอยู่ในผลงานศิลปะกรรมร่วมสมัยตะวันตกหลายชิ้นผลงาน โดยเฉพาะศิลปะกรรมในแบบ Conceptual Art ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดในผลงานศิลปะกรรมในกลุ่มนี้โดยที่ได้ทำการคัดเลือกผลงานของศิลปะที่มีชื่อเสียงในระดับตำนานด้านศิลปะ Conceptual Art จำนวน 5 ผลงาน โดยนำผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับทัศนะเรื่องชีวิตและความตายในทางพระพุทธศาสนา ผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยพบว่า ศิลปะร่วมสมัยแบบตะวันตกถึงแม้จะมีรากฐานความคิดในทางวัตถุนิยมก็ตาม แต่ผลลัพธ์ที่ได้คือผลงานที่คัดเลือกมากกลับแสดงความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่อง ไตรลักษณ์ญาณ เป็นอย่างมาก นั่นคือชีวิตเป็นความไม่เที่ยงแท้ แปรปรวนไปตามกาลเวลา สุดท้ายชีวิตก็จะดำเนินไปสู่ความตาย และความตายเป็นเพียงการส่งผ่านชีวิตไปสู่ภพใหม่ ปรัชญาเช่นนี้เป็นความจริงอันประเสริฐที่ผู้วิจัยเชื่อว่า เป็นความจริงสากลและจะทำให้บุคคลที่เชื่อในหลักการนี้ไม่ตกอยู่ในความประมาท

นอกจากนั้นวัดพุทธวันนาราม เป็นยังเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดในแขวงจำปาสัก ตั้งอยู่แคมแม่น้ำโขง บ้านเมืองกลาง เมืองจำปาสัก แขวงจำปาสัก เป็นที่เก็บรักษาคัมภีร์ใบลาน เป็นมรดกอันล้ำค่า ทางศิลปวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การบูรณะ และปกป้องรักษาไว้ ให้ลูกหลานได้เรียนรู้สืบไป

สิ่งที่เป็นศิลปะกรรมที่น่าสนใจของวัดกลางเมือง คือ หอไตร ซึ่งเป็นที่เก็บคัมภีร์สำคัญในทางพระพุทธศาสนา และมีม (อุโบสถ) ที่เก่าแก่และมีหอแจก (โรงหอฉัน) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนี้

1) หอไตรปฏิมา รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะ ที่ได้รับอิทธิพลจากจีน และแบบอานานิคมฝรั่ง, ประสมกับสถาปัตยกรรมของลาว โดยช่างแกะสลักเวียตนาม.

2) หลังคาสามชั้น มีกานฝังแก้วสีอยู่ตามมุมต่างๆ และห้องน้อยห้องหนึ่งมีหน้าต่างเป็นกระจกลายอยู่ระหว่างกลางหลังคาด้านบน, คล้ายกับสถาปัตยกรรมแบบพม่า มีห้องที่มีหน้าต่าง เป็นกระจกลาย เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป

3) สิม (อุโบสถ) ถูกสร้างขึ้นตามแบบดั้งเดิม ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสถาปัตยกรรมสยามและขอม (เป็นภาพก่อนที่จะมีการบูรณะ) ประตูทางขึ้น มีพระแม่ธรณีคู่ม้วนผม ถูกสร้างขึ้นตามแบบเวียตนาม

4) หอแจก (หอฉัน) หรือจะเรียกว่าเป็นศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่สำหรับฉันภัตตาหาร ซึ่งปัจจุบันก็ยังใช้อยู่ หอแจกมีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบเวียตนามผสมสยาม มีบันไดทางขึ้น 3 ทิศ ถูกสร้างขึ้นแบบศิลปะแบบเวียตนาม ประสมผสานสถาปัตยกรรมแบบอานานิคมฝรั่งและของลาว หลังคาสามชั้น มีกานฝังแก้วสีอยู่ตามมุมต่างๆ

5) กฎีหลังแรกถูกสร้างขึ้นด้วยไม้เนื้อแข็ง,หลังที่สองถูกสร้างขึ้นตามแบบพื้นเมืองด้วยการใช้ผากะแต่ไม้ไผ่ โดยมีการใช้ดินประสมขี้วัวอัดหุ้ม เป็นกฎีหลังคาแบบดั้งเดิม และองค์ประกอบทางด้านจากสถาปัตยกรรมแบบลาวผสมแบบทรงไทย ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นสิ่งที่หาได้ยากในพื้นที่, ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปกรรมและด้านประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดตั้งศูนย์การพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน นอกจากภาคประชาชนและคนในชุมชนมีส่วนร่วมแล้วในการเป็นเครือข่ายร่วมกัน ภาครัฐถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบด้วยนโยบายของภาครัฐแต่ละช่วงเวลา แต่ด้วยระบบที่มีมาอย่างยาวนานนั้น ได้สร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการรวมศูนย์ที่ยากแก่การนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เพราะเป็นการวางรากฐาน/การวางแผนที่มาจากส่วนบนหรือผู้มีอำนาจ การสร้างอำนาจนิยมของภาครัฐดังกล่าว ได้กลายเป็นการสะสมปัญหาเชิงโครงสร้างให้เกิดขึ้นอีกต่อกระบวนการพัฒนาในสังคมไทยในช่วงที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาภาครัฐเองก็ได้มีการปรับตัว/ปฏิรูปกระบวนการทำงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีการรวมกลุ่ม เป็นเครือข่าย และ มีการปรึกษาหารือกันมากขึ้น โดยผ่านช่องทางด้านกฎหมายและกระบวนการทำงาน โดยกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาภาครัฐนั้น จะมีการดำเนินการในลักษณะของงานด้านการพัฒนาชุมชนที่ภาครัฐเป็นผู้ให้แนวคิด กระบวนการทำงานมากกว่ากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ของภาคประชาชน และการส่งเสริมความเป็นเครือข่ายของภาครัฐนั้น มักจะเป็นการจัดตั้งมากกว่าเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของภาคประชาชน สอดคล้องกับปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ ได้กล่าวว่า การพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใดๆที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงานหรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิม อาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายในใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือหรือถ้าจะออกแบบใหม่ก็ต้องใช้เวลาอย่างมาก จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางาน อย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

การสร้าง“เครือข่าย”สามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตนลดความซ้ำซ้อนในการทำงานให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก

3. การจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน มีการทำ MOU กับวัดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจัดตั้งศูนย์การพัฒนาศักยภาพด้านพุทธศิลปกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องของกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน การทำ MOU กับวัดทุ่งศรีเมือง วัดแจ้ง และวัดพุทธนาราม (วัดกลางเมือง) เมืองจำปาศักดิ์ แขวงจำปาศักดิ์ สปป.ลาว ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลปกรรม ถือว่าเป็นเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (issue network) หมายถึง เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม สามารถแบ่งได้อย่างมากมายตามประเด็นกิจกรรมและความสนใจที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน โดยไม่ ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย ในการจัดตั้งศูนย์ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและประเพณีที่เกี่ยวข้องพุทธศิลป์ของประเทศลุ่มน้ำโขงอย่างยั่งยืน มีเป้าหมายในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านพุทธศิลป์ต้นแบบและแนวทางการสืบสาน รักษาและต่อยอดให้เกิดความมั่นคง

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร (2539), *การดูแลรักษาศิลปโบราณวัตถุ*, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. (2559). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,

ภาณุ สรวจรสุวรรณ. (2562), *พุทธปรัชญาปรัชญาสากล :เล่าเรื่องพุทธปรัชญาผ่านผลงานศิลปะแบบ*

Conceptual art, รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยบูรพา

สมชาติ มณีโชติ, (2529). *จิตรกรรมไทย*, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,

สันติ เล็กสุขุม, (2556), *จิตรกรรมแบบประเพณีและแบบสากล*, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาราช,

<https://www.thansettakij.com/lifestyle/400427> สืบค้น 25 ตุลาคม 2465

Graham, S., & Aurigi, A. (1997). Virtual Cities, Social Polarization, and the Crisis in

Urban Public Space. *The Journal of Urban Technology*, 4, 19-52.

<http://dx.doi.org/>

พุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุ
ในจังหวัดอุบลราชธานี

BUDDHIST VISION OF A NEW WAY OF BUILDING LEADERSHIP IN
THE ELDERLY SOCIETY IN UBON RATCHATHANI PROVINCE

¹ศิวเดชน์ สมโคตร, ²ณิกไกร คตะวงศ์ และ ³ประกอบ คงยะมาศ

¹Siwadet Somkote, ²Napikrai Katawong and ³Prakob Kongyamast

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “พุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่ และ 3) เพื่อบูรณาการต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์วิถีใหม่ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) ภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี เกิดจากการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนโดยมีกิจกรรมต่างๆในชุมชนเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำในสังคมผู้สูง มีการตั้งองค์กรให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน คือ การตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้น โดยมีกิจกรรมร่วมกัน 2 ครั้งต่อเดือน มีการเลือกตั้งประธานชมรม รองประธาน เลขานุการ เจริญญิก และกรรมการ โดยมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร หน่วยงานราชการต่างๆมาร่วมกิจกรรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ และแลกเปลี่ยนการต่างๆร่วมกัน 2) การเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่ การสร้างต้นแบบผู้นำในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การเพิ่มศักยภาพบทบาทของผู้นำของชุมชน คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุให้เกิดความเข้มแข็ง โดยใช้หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เป็นเครื่องขัดเกลาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีคุณสมบัติตามประสงค์เป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับตนเอง โดยเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจและ ปัญญาตามหลักพุทธศาสนากล่าวภาวณาไว้ 2 ระดับ คือ สมถภาวณา การอบรมขัดเกลาจิตใจ ให้มีความสงบมี

¹ นักจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

² อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

สมาธิมั่นคง และวิปัสสนาภาวนา การอบรมขัดเกลาด้านปัญญา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง การฝึกอบรม, จึงสามารถกำหนดทิศทาง วิธีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง และมีเอกลักษณ์ของตนเอง ในขณะเดียวกันก็สามารถปรับตัวรับรู้เท่าทันกับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆภายนอกชุมชนที่เปลี่ยนไป กระบวนการในการเพิ่มศักยภาพ ประกอบด้วย 1) การให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมประชาสัมพันธ์และความเข้มแข็งของชุมชน 2) การดำรงรักษาแบบแผน ความคิด คุณค่าจิตสำนึกที่ดีงามของชุมชน 3) การเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายขององค์กร หน่วยงานภายนอก ซึ่งการพัฒนาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนหรือเป็นชุมชนต้นแบบได้

คำสำคัญ: พุทธทัศน์วิถีใหม่, การสร้างภาวะผู้นำ

Abstract

This research titled “Buddhist Vision of a New Way of Building Leadership in the Elderly Society in Ubon Ratchathani Province” included 3 objectives as follows: 1) to study the leadership in the elderly society in Ubon Ratchathani Province; 2) to enhance leadership model in the elderly society following the new way of Buddhist vision; and 3) to integrate the leadership model following the new way of Buddhist vision. Results of this research were as follows. 1) For the leadership in the elderly society in Ubon Ratchathani Province, it originated from gatherings of the elderly in communities through various activities leading to the process of building leadership among the elderly. Concrete organizations established were the elderly clubs implementing two activities a month. The club committee included the elected chairperson, vice-chair, secretary, treasurer, and committee members. Experts from government sector and other organizations were invited to participate, provide, and share knowledge and experience on healthcare of the elderly. 2) Regarding the enhancement of leadership model for the elderly following the new way of Buddhist vision, leadership model creation in caring the elderly, and potential increase of the roles of community leaders included strengthening promotion and support for the participation of the community in caring the elderly through Dhamma principles of the Buddhists including: being the source of socialization tool for self-learning; and equipping creative qualifications of self-value focusing on mental and intellectual development. According to the Buddhist principles, Bhavana (development) could be divided into 2 levels including: Samatha-bhavana or tranquility

development; and Vipassana-bhavana or insight training for developing intellectual in order to understand things as they are. The training, thus, defined their life direction towards self-sufficient living with one's own identity and adaptability of oneself in various changing circumstances from outside the community. The process of increasing potentials included: 1) strengthening the community organization through having networks for enhancing civil society and the strengths of the community; 2) preserving the pattern, thought and value of right consciousness of the community; 3) enhancing learning and sharing process through networking with external organizations to develop the strengths of the community as a model.

Keyword: Buddhist Vision of a new way, Building Leadership

บทนำ

สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว จากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ความเจริญก้าวหน้าส่งผลให้คนในสังคมมีเจตคติต่อผู้สูงอายุเปลี่ยนไป ผู้สูงอายุมีคุณค่าลดลง เพราะไม่ต้องพึ่งพาการถ่ายทอดความรู้ อาชีพ และประสบการณ์เหมือนในอดีต ผู้สูงอายุมีประโยชน์เพียงเป็นคนเฝ้าบ้าน ช่วยดูแลลูกหลาน การเคารพนับถือและการกตัญญูรู้คุณมีน้อยลง มโนทัศน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคมเปลี่ยนแปลง ยึดถือด้านวัตถุนิยม คือ เศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ วัตถุนิยมของคนโดยอาศัยความสามารถในการทำงานหาเงิน ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงถูกมองว่า ขาดคุณค่าขาดความสามารถ ทำให้ผู้สูงอายุแยกตัวเองออกจากสังคม กลายเป็นสมาชิกกลุ่มน้อย และอาจมีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปตามแบบอย่างของสมาชิกกลุ่มน้อย คือ มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ใจน้อย มีความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัย คิดถึงแต่ตนเอง มีความวิตกกังวลสูง โกรธง่าย การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจมีน้อยแตกต่างกันขึ้นกับสาเหตุการเกิด สิ่งแวดล้อม และภาวะวิกฤตที่แต่ละคนกำลังเผชิญอยู่ ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาความรู้สึกมีคุณค่ามีศักดิ์ศรีของตนเอง ปรัชญาในการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ความหวัง และความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในสังคม ในรายที่มีแรงกดดันมากๆ และไม่สามารถปรับตัวได้ บุคลิกภาพจะเสียมากขึ้น กลายเป็นภาระต่อสังคม ก่อให้เกิดปัญหาทางจิต อาจทำลายตัวเองและผู้อื่นได้ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วตั้งแต่ปี 2550 ที่มีจำนวนประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุในสังคมไทยมีสาเหตุหลักเนื่องมาจากการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์อย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุและส่งผลกระทบต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจตลอดจนการจัดสรร ทรัพยากรของประเทศในอนาคตวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายอันเป็นผลมาจากความเสื่อมและความสามารถในการทำหน้าที่ลดลง ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและดูแลรักษาผู้สูงอายุควรจะต้องมี

วิธีการและแนวทางในการพัฒนา เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพผู้สูงอายุสามารถที่จะดูแลตนเองได้หรืออาจจะมีกิจกรรมงานต่างๆ เพื่อสร้างคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุให้เกิดความรู้และเข้าใจถึงบทบาทและหน้าที่ตนเองกับการอยู่ร่วมกับสังคม

การยกระดับคุณภาพชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความพึงพอใจต่อการดำรงชีวิตตามสภาพความเป็นอยู่ ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ความมีศักดิ์ศรี การได้รับการยอมรับและการเห็นคุณค่าในตนเองให้สามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างมีศักยภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องให้ความสนใจในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งจำเป็นต่อชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ นำมาประยุกต์ใช้ปัจจัยดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งเกิดความตระหนักและต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อสร้างตนเองให้เกิดคุณค่า เกิดการร่วมตัวและมีแบบการพัฒนาในด้านต่างๆ

คุณลักษณะของผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาหากพิจารณาถึงสังคมของประเทศไทย พระพุทธศาสนาถือเป็นศาสนาหลักประจำชาติการนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ก็น่าจะเอื้อกับวัฒนธรรมไทยไม่มากนักน้อย การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ก็เพื่อการเป็นผู้นำที่ดี และคำสั่งสอนที่สำคัญๆของพระพุทธองค์ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้นำที่ดีหรือวิถีทาง ของการที่จะเป็นผู้นำที่ดีเพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติได้แก่ ทศพิธราชธรรม 10 ประการ, อริยฐานธรรม 4, พรหมวิหารธรรม 4, อคติ 4, คหิสุข 4,สังคหะวัตถุ 4, ชันติโสรัจจะ หิริโอตตปปะ, อิทธิบาท 4, เวสาร์ช ษรณะ 5,ยุติธรรม 5, อปริหานิยธรรม 7,นาถกรณธรรม10, กัลยาณมิตรธรรม 7 และบารมี 10 ประการ (ทศบารมี) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารและจัดการสมัยใหม่ได้ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารและจัดการสมัยใหม่ได้

หลักผู้นำจากพระพุทธศาสนาที่สำคัญและเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ คือหลักพรหมวิหาร 4 ประการ ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้บริหารจะต้องมีอยู่ประจำในจิตใจ เพื่อนำไปสู่การแสดงออกที่ดีและเหมาะสม สำหรับตัวผู้นำ ถ้าสามารถแสดงออกได้อย่างดีและเหมาะสมแล้ว ก็จะนำไปสู่ศรัทธาจากบุคคลต่างๆ ในองค์กร และทำให้สามารถนำพาทุกคนไปในทิศทางเดียวกันได้ พรหมวิหาร 4 นั้นประกอบด้วย เมตตา ความเป็นมิตรไมตรีต่อผู้อื่น มีน้ำใจ ปราปรณาดีต่อผู้อื่น กรุณา คือ ความต้องการช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน โดยเมื่อผู้อื่นมีทุกข์นั้นผู้นำจะต้องมีกรุณา ช่วยบำบัดทุกข์ให้ มุทิตา คือ เมื่อพนักงน เพื่อนร่วมงานมีความสุข ความสำเร็จมากขึ้น ผู้นำจะต้องพลอยยินดี ช่วยส่งเสริมสนับสนุน และสุดท้าย คือ อุเบกขา คือ การรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง หลักพรหมวิหารสี่นั้นเป็นสิ่งที่ผู้นำควรจะมีติดเป็นหลักธรรมในการบริหารงานเป็นประจำวันทั่วไป โดยเฉพาะกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ กับองค์กร โดยเมื่อบุคคลอื่นมีปัญหา มีทุกข์ เดือดร้อน ผู้นำก็ต้องมีความกรุณาที่จะแก้ไขปัญห ในขณะเดียวกัน เมื่อบุคคลอื่นประสบความสำเร็จ มีความสุขต้องมีมุทิตา ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน และยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ในช่วงสถานการณ์ปกตินี้ก็ต้องคอยดูแล เอาใจใส่ให้บุคคลต่างๆ ในองค์กรมีความสุขในการทำงาน และสุดท้ายในการบริหารงานทุกอย่างผู้นำจะต้องมีและสามารถรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง เข้าข้างใดข้างหนึ่ง

ซึ่งหลักของอุเบกขานั้นจะคุมเมตตา กรุณา มุทิตา ไว้อีกด้วย โดยการปฏิบัติหรือช่วยเหลือผู้อื่นนั้น ก็จะต้องมีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ปัจจุบันเรารับอิทธิพลในแนวคิดทางด้านการบริหารจากโลกตะวันตกมามากขึ้น ทำให้เรามักจะละเลยการนำหลักธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้กับการนำองค์กรของเรา แต่จริงๆ แล้ว การนำหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้กับการบริหารองค์กรนั้น น่าจะเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมากกว่าการนำหลักของตะวันตกมาใช้แต่เพียงอย่างเดียว การนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ก็น่าจะเอื้อกับวัฒนธรรมไทยไม่มากนักน้อย การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ก็เพื่อการเป็นผู้นำที่ดีและคำสั่งสอนที่สำคัญของพระพุทธองค์ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้นำที่ดีหรือวิถีทางของการที่จะเป็นผู้นำที่ดี

ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะจึงสนใจที่จะศึกษาพุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อจะการนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อการเป็นผู้นำที่ดี มีความสามารถชักนำคนทั้งหลายให้ประสานกันและนำพาไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งใจและยั่งยืนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่
3. เพื่อบูรณาการต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์วิถีใหม่ในจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การกำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย ชมรมผู้สูงอายุ หน่วยงาน อสม. หน่วยบริการผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้สูงอายุ ผู้นำและผู้ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการให้บริการผู้สูงอายุ อันประกอบไปด้วย 1) กลุ่มผู้นำชุมชนฯ ละ 5 จำนวน 10 คน 2) กลุ่ม อสม.ในชุมชน จำนวน 4 คน และ 3) กลุ่มชมรมผู้สูงอายุชุมชนฯ ละ 5 จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 24 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดอุบลราชธานี จึงได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุ ในจังหวัดอุบลราชธานี 2) ด้านเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่ และ 3) ด้านการบูรณาการต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์วิถีใหม่ในจังหวัดอุบลราชธานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง“พุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี” เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่

3.1 การบันทึก การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานีที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึก ภาพนิ่งและรูปภาพอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Inter View) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยกำหนดหัวข้อในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็นประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับพุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ การปฏิบัติการกระบวนการเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อ คือ 1) ด้านภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี 2) ด้านเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่ และ 3) ด้านการบูรณาการต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์วิถีใหม่ในจังหวัดอุบลราชธานี

ทั้งนี้ให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจาก การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูล โดยพื้นที่ศึกษาใช้แบบเจาะจง เกี่ยวกับพุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี ใน 3 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี 2) การเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่ และ 3) การบูรณาการต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์เป็นแนวปฏิบัติเพื่อความยั่งยืน ดังนี้

1. ภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี

บทบาทภาวะผู้นำที่มีส่วนในการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดอุบลราชธานี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ใน 2 ชุมชน คือ 1) ชุมชนวัดผาสุการาม ตำบลวารินชำราบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ชุมชนวัดศรีประดู่ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งทั้ง 2 ชุมชน มีการตั้งองค์กรให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน คือ มีการตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้น โดยมีกิจกรรมร่วมกัน 2 ครั้งต่อเดือน มีการเลือกตั้งประธานชมรม รองประธาน เลขานุการ เจริญญิกและกรรมการ โดยมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร หน่วยงานราชการ

ต่างๆมาร่วมกิจกรรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ และช่วยเหลือประสพการณ์ต่างๆร่วมกัน

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานีเกิดขึ้นเองโดยชุมชน ไม่มีการแต่งตั้งจากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานใดๆ แต่เกิดจากการชุมนุมที่มีการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุและคัดเลือกผู้นำกันเองโดยความสมัครใจในการร่วมกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง บทบาทภาวะผู้นำที่มีส่วนในการดูแลผู้สูงอายุ คือ จะต้องมีการบวนการการขัดเกลาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีคุณสมบัติตามประสงค์เป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับตนเองเป็นเบื้องต้นก่อน เช่น การพัฒนาหลักภาวะผู้นำในทางพระพุทธศาสนาการฝึกอบรม, การพัฒนา ได้แก่

1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2) สิลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเอื้อกุล แก่กัน

3) จิตตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็ง มั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส

เมื่อมีการพัฒนาตัวเองและก็จะสามารถพัฒนาความเป็นภาวะผู้นำที่จะสามารถมีส่วนในการดูแลผู้สูงอายุและสามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คือ

1) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

3) มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมมีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน คิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

5) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคน และหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

7) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่น ท้องถิ่นภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

9) เป็นชุมชนเรียนรู้ (Learning Organization) คือ เป็นชุมชนที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้บางด้านที่จำเป็น เช่น ด้านอาชีพ ด้านการเมือง การปกครอง ให้กับชุมชนอย่างครอบคลุมและลึก การเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การลงมือทำการร่วมมือทำเป็นกลุ่ม เป็นความรู้จริง ผลการเรียนรู้จะเป็นพลังปัญญาพัฒนาชุมชนของตนได้

10) เป็นชุมชนที่รู้จักการจัดการตนเอง (Common Management) คือ สามารถดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ได้ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การจัดการ (Organizing) คือ การเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผนข้อแรก เตรียมคน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เตรียมเงิน ฯลฯ ลงมือดำเนินการตามแผน (Implementing) คือ การเอาแผนเอาโครงการมาวางแผนแล้วปฏิบัติตามขั้นตอนจนกว่าจะเสร็จงาน และการประเมินผล (Evaluating) สิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่ไปกับการดำเนินงานตามแผน คือ การกำกับงาน (monitoring) เพื่อให้แน่ใจว่า งานเริ่มดำเนินการตามเป้าหมายหรือมีปัญหาอย่างไรบ้าง ควรแก้ไขอย่างไร และเมื่องานสำเร็จแล้วควรมีการประเมินผลงานอีกครั้ง

11) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) ซึ่งการมีจิตวิญญาณนี้ อาจแสดงได้หลายอย่าง เช่น การมีสมาชิกที่มีความผูกพันรักดีกับชุมชน รู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน มีผลประโยชน์ ในปัจจุบันหรือในอนาคตร่วมกันกับชุมชน หลายๆสิ่งนี้ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจ พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตหรือเสื่อมสลายตามสภาพสิ่งแวดล้อมและร่างกายได้

12) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คือ คนในชุมชนมีความสุข มีคุณธรรม มีคุณภาพ สันติภาพ เป็นผลของหลายสาเหตุ เช่น คนในชุมชนมีความสุข มีความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประองตอรู้รักสามัคคี รู้จักการจัดการชุมชน มีผู้นำ คือ มีพลังในการวางแผนเพื่อชุมชน

2. การเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่

การสร้างต้นแบบผู้นำในการดูแลผู้สูงอายุ การเพิ่มศักยภาพบทบาทของผู้นำของชุมชน คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุให้เกิดความเข้มแข็ง ที่สามารถกำหนดทิศทางคุณค่า วิธีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง และมีเอกลักษณ์ของตนเอง ในขณะเดียวกันก็สามารถปรับตัวรับรู้เท่าทันกับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆภายนอกชุมชนที่เปลี่ยนไป กระบวนการในการเพิ่มศักยภาพ ประกอบด้วย

1) การให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมประชาสังคมและความเข้มแข็งของชุมชน 2) การดำรงรักษาแบบแผน ความคิด คุณค่าจิตสำนึกที่ดั้งเดิมของชุมชน 3) การเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายขององค์กร หน่วยงานภายนอก ซึ่งการพัฒนาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนหรือการพัฒนาชุมชนแบบการจัดการ คือ (1) รู้จักตนเอง (2) มีวิสัยทัศน์ของหมู่บ้าน (3) มีนโยบายพัฒนาชุมชนแบบจัดการ (4) มีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และการฝึกอบรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมวัฒนธรรม (5) รักษาความสมดุลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (6) สร้างพันธมิตร เครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายการ

จัดการ (7) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและวิจัย (8) การคิดถึงการพัฒนาเชิงจัดการ ต้องมีโครงการ มีแผน ใช้ศักยภาพและความรู้ในชุมชนเชื่อมโยงกับที่อื่นๆ ต้องคิดถึงผลกำไรทางสังคม และมีวิธีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

อีกทั้ง การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งจะต้องพัฒนาทุกส่วน ทุกองค์ประกอบของสังคมให้เข้มแข็ง เพราะทุกสิ่งเป็นเหตุเป็นผลต่อกันตามหลัก อธิปไตย (Dependent origination) จะพัฒนาแบบแยกส่วนไม่ได้

2.1 องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนเข้มแข็ง คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนจะอาศัยอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้ทุนทางสังคมในการจัดการ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ เมื่อชุมชนมีปัญหาก็จะรวมกลุ่มเพื่อระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ร่วมกัน โดยในแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่างๆ เช่น มิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านวัฒนธรรม และมิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เท่ากัน หรืออาจจะพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิติเท่านั้น นอกจากนี้เงื่อนไขและกระบวนการนำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละมิติก็มีความแตกต่างกันไป จากการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ ได้พยายามให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง อันประกอบด้วย

- 1) มีบุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
- 2) มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก
- 3) มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักและเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่นรักชุมชน
- 4) มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ
- 5) มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- 6) มีการเรียนรู้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายเป็นแนวราบ และติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ
- 7) มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 8) มีการจัดการบริหารงานกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่ายที่ดี
- 9) มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

การขัดเกลาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีคุณสมบัติตามประสงค์เป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับตนเอง โดยเน้นการพัฒนาทางด้านจิตใจและ ปัญญา ตามหลักพุทธศาสนากล่าวกันว่าไว้ 2 ระดับ คือ สมถภาวนา การอบรมขัดเกลาจิตใจ ให้มีความสงบมีสมาธิมั่นคง และ วิปัสสนาภาวนา การอบรมขัดเกลาด้านปัญญา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง การฝึกอบรม, การพัฒนา ได้แก่

1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อ เกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2) สีสถาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูล แก่กัน

3) จิตตถาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็ง มั่นคง เจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตาขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิและสดชื่น เบิกบานเป็นสุขผ่องใส

4) ปัญญาถาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้ เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นแจ้งโลก และชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็น อิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และปลอดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ด้วย ปัญญา

2.2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนความเข้มแข็งของชุมชนจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับชุมชนนั้นมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งเพียงใด ทั้งนี้ องค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งนั้นจะต้องมีการเตรียมคนและชุมชนด้วยการเสริมสร้างให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นฐานรองรับการแก้ปัญหาและการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมกันทุกด้าน โดยมีหน่วยงานทั้งของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคีการพัฒนาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศผนึกกำลังดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเอง ด้วยการกระตุ้นและสร้างกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมรวมทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมให้ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ทั้งนี้มีกิจกรรมหลักๆที่ดำเนินการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สรุปได้ดังนี้

(1) การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ โดยพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกัน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการปรับวิถีคิดและวิธีการทำงานของบุคลากรภาครัฐ จาก การเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุนชุมชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง

(2) การส่งเสริมกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย กระบวนการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาสวัสดิการและสวัสดิภาพของชุมชนการฟื้นฟูอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ การค้นหาศักยภาพและการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การบูรณาการต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์เป็นแนวปฏิบัติเพื่อความยั่งยืน

การนำต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์เป็นแนวปฏิบัติเพื่อความยั่งยืนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะชมรมผู้สูงอายุชุมชนวัดผาสุการาม ตำบลวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี มีการบูรณาการต้นแบบผู้นำตามแนวพุทธทัศน์เป็นแนวปฏิบัติ เช่น มีการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกันเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมประชาสังคมและความเข้มแข็งของชุมชน การดำรงรักษาแบบแผน ความคิด คุณค่าจิตสำนึกที่ดำรงมาของ

ชุมชน ตลอดจนมีการเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายขององค์กร หน่วยงานภายนอก ซึ่งการพัฒนาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชนหรือการพัฒนาชุมชนแบบการจัดการ

การยกระดับคุณภาพชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความพึงพอใจต่อการดำรงชีวิตตามสภาพความเป็นอยู่ ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงความสามารถในการสร้างสรรค์ความมีศักดิ์ศรี การได้รับการยอมรับและการเห็นคุณค่าในตนเองให้สามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างมีศักยภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องให้ความสนใจในการศึกษาและเรียนรู้สิ่งที่จำเป็นต่อชีวิต เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ นำมาประยุกต์ใช้ ปัจจัยดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งเกิดความตระหนักและต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อสร้างตนเองให้เกิดคุณค่า เกิดการร่วมตัวและมีแบบการพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีหาวิธีการต่างๆ ให้ผู้สูงอายุมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี ปราศจากความเครียด เห็นคุณค่าในตนเอง และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้
- 2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สามารถรวมกลุ่มกับสังคมได้ มีความเป็นมิตรภาพกับสมาชิกในครอบครัว และญาติมิตร รู้จักการติดต่อ พบปะสังสรรค์ มีกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัว ญาติมิตร และคนรอบข้าง
- 3) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี หาแนวทางการฝึกอาชีพที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้ช่วยเหลือตนเองได้ สร้างความมั่นใจในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยให้กับผู้สูงอายุ รวมทั้งหามาตรการให้ผู้สูงอายุมีที่พักอาศัยที่เหมาะสม
- 4) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม หาวิธีการส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีส่วนร่วมในกลุ่มทางสังคมมีบทบาทในสังคมที่ตนอาศัยอยู่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรมของสังคมและได้รับการยอมรับจากทางสังคมและบุคคลทั่วไป
- 5) ด้านสภาพร่างกายที่ดี ให้การแนะนำผู้สูงอายุในการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ ให้รู้จักการดูแลเรื่องอาหารและโภชนาการ ตลอดจนการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพ
- 6) ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีอิสรภาพในการกำหนดทิศทางการดำเนินชีวิตมีศักยภาพที่จะทำกิจกรรมต่างๆ ที่ตนพอใจรวมทั้งมีความสามารถในการให้เหตุผลสนับสนุนด้วยคำพูดและแก้ต่างเพื่อตนเอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง“พุทธทัศน์วิถีใหม่ในการสร้างภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี” มีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี

บทบาทภาวะผู้นำที่มีส่วนในการดูแลผู้สูงอายุจังหวัดอุบลราชธานี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ใน 2 ชุมชน คือ 1)

ชุมชนวัดผาสุการาม ตำบลวารินชำราบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ชุมชนวัดศรีประคู้ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งทั้ง 2 ชุมชน มีการตั้งองค์กรให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน คือ มีการตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้น โดยมีกิจกรรมร่วมกัน 2 ครั้งต่อเดือน มีการเลือกตั้งประธานชมรม รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ โดยมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กร หน่วยงาน ราชการต่างๆมาร่วมกิจกรรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานีเกิดขึ้นเองโดยชุมชน ไม่มีการแต่งตั้งจากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานใดๆ แต่เกิดจากการชุมนุมที่มีการรวมกลุ่มกันของผู้สูงอายุ และคัดเลือกผู้นำกันเองโดยความสมัครใจในการร่วมกิจกรรมต่างๆ จึงทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ กล่าวว่า ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง (Civil society) มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ เป็นองค์การเรียนรู้ (learning organization) เป็นองค์การที่มีและใช้วิธีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (management) มีกลุ่มคนที่รักดีและอุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม (spirituality) เป็นองค์การที่เห็นคุณค่าของธรรมชาติ (nature awareness) และเป็นองค์การที่มีสันติภาพ (peaceful) ผู้คนในองค์การมีความสามัคคีและมีความสุข

นอกจากนั้น ในชุมชนก็จะเกิดกระบวนการการขัดเกลาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีคุณสมบัติตามประสงค์เป็นการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นกับตนเองเป็นเบื้องต้นก่อน เช่น การพัฒนาหลักภาวะผู้นำในทางพระพุทธศาสนาการฝึกอบรม, การพัฒนา ได้แก่

1) กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกายให้รู้จักติดต่อกัน เกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้ง 5 ด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

2) สิลภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูล แก่กัน

3) จิตตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็ง มั่นคง เจริญ งอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิและสดชื่น เบิกบาน เป็นสุข ผ่องใส

เมื่อมีการพัฒนาตัวเองและก็จะสามารถพัฒนาความเป็นภาวะผู้นำที่จะสามารถมีส่วนในการดูแลผู้สูงอายุและสามารถสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง คือ

1) สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญหา และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2) สมาชิกของชุมชนพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

3) มีกระบวนการของชุมชนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชนซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชน ในลักษณะเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมมีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

4) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

5) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

6) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกทุกคน และหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน

7) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

8) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชนอื่น ท้องถิ่นภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน

9) เป็นชุมชนเรียนรู้ (Learning Organization) คือ เป็นชุมชนที่ตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้บางด้านที่จำเป็น เช่น ด้านอาชีพ ด้านการเมือง การปกครอง ให้กับชุมชนอย่างครอบคลุมและลึก การเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ การลงมือทำการร่วมมือทำเป็นกลุ่ม เป็นความจริงจริง ผลการเรียนรู้จะเป็นพลังปัญญา พัฒนาชุมชนของตนได้

10) เป็นชุมชนที่รู้จักการจัดการตนเอง (Common Management) คือ สามารถดำเนินการในสิ่งเหล่านี้ได้ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การจัดการ (Organizing) คือ การเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผนข้อแรก เตรียมคน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ เตรียมเงิน ฯลฯ ลงมือดำเนินการตามแผน (Implementing) คือ การเอาแผนเอาโครงการมาวางแผนแล้วปฏิบัติตามขั้นตอนจนกว่าจะเสร็จงาน และการประเมินผล (Evaluating) สิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่ไปกับการดำเนินงานตามแผน คือ การกำกับงาน (monitoring) เพื่อให้แน่ใจว่า งานเริ่มดำเนินการตามเป้าหมายหรือมีปัญหาอย่างไรบ้าง ควรแก้ไขอย่างไร และเมื่องานสำเร็จแล้วควรมีการประเมินผลงานอีกครั้ง

11) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) ซึ่งการมีจิตวิญญาณนี้ อาจแสดงได้หลายอย่าง เช่น การมีสมาชิกที่มีความผูกพันภักดีกับชุมชน รู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน มีผลประโยชน์ ในปัจจุบันหรือในอนาคตร่วมกันกับชุมชน หลายๆสิ่งนี้ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจ พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตหรือเสื่อมสลายตามสภาพสิ่งแวดล้อมและร่างกายได้

12) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) คือ คนในชุมชนมีความสุข มีคุณธรรม มีคุณภาพ สันติภาพ เป็นผลของหลายสาเหตุ เช่น คนในชุมชนมีความสุข มีความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประสงค์รู้จักสามัคคี รู้จักการจัดการชุมชน มีผู้นำ คือ มีพลังในการวางแผนเพื่อชุมชน

ทั้งนี้กิจกรรมต่างๆที่ชมรมผู้สูงอายุได้ดำเนินการมา ก็เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้สูงอายุรู้จักการนำประมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ อุทุมพร วานิชคาม ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และเปรียบเทียบการเตรียมความพร้อม เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของ ประชาชนเขตสายไหม จำแนกตามเพศและอายุ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ รวบรวมข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม กับประชาชนเขตสายไหม จำนวน 391 คน และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิง อนุมาน พบว่า ประชาชนมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่อยู่อาศัย รองลงมา คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และ ด้านสุขภาพ ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีการเตรียม ความพร้อม เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ประชาชนที่มีอายุ แตกต่างกัน มีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่

เมื่อชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุให้เกิดความเข้มแข็งแล้ว ย่อมสามารถสร้างต้นแบบผู้นำ ในการดูแลผู้สูงอายุ การเพิ่มศักยภาพบทบาทของผู้นำของชุมชน คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วน ร่วมในการดูแลผู้สูงอายุให้เกิดความเข้มแข็ง ที่สามารถกำหนดทิศทาง คุณค่า วิธีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง และมีเอกลักษณ์ของตนเอง ในขณะเดียวกันก็สามารถปรับตัวรับรู้เท่าทันกับสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ ภายนอกชุมชนที่เปลี่ยนไป กระบวนการในการเพิ่มศักยภาพ ประกอบด้วย 1) การให้องค์กรชุมชนมีความ เข้มแข็ง มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมประชาสังคมและความเข้มแข็งของชุมชน 2) การดำรง รักษาแบบแผน ความคิด คุณค่าจิตสำนึกที่ดีงามของชุมชน 3) การเสริมสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ โดยเชื่อมโยงกับเครือข่ายขององค์กร หน่วยงานภายนอก ซึ่งการพัฒนาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน หรือการพัฒนาชุมชนแบบการจัดการ คือ (1) รู้จักตนเอง (2) มีวิสัยทัศน์ของหมู่บ้าน (3) มีนโยบายพัฒนา ชุมชนแบบจัดการ (4) มีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และการฝึกอบรม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคมวัฒนธรรม (5) รักษาความสมดุลของการเปลี่ยนแปลงทาง สังคม (6) สร้างพันธมิตร เครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายการจัดการ (7) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและ วิจัย (8) การคิดถึงการพัฒนาเชิงจัดการ ต้องมีโครงการ มีแผน ใช้ศักยภาพและความรู้ในชุมชนเชื่อมโยง กับที่อื่นๆต้องคิดถึงผลกำไรทางสังคม และมีวิธีการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

ทั้งนี้การเสริมสร้างต้นแบบภาวะผู้นำในสังคมผู้สูงอายุตามพุทธทัศน์วิถีใหม่ จำเป็นต้องมีการ กำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงผู้สูงอายุให้เกิดความสมดุล ซึ่ง สอดคล้องกับสุทธิพงศ์ บุญผดุง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (ระยะที่ 1) โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ (1) เพื่อศึกษาระดับ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และ (3) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้สูงอายุ กลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยในชุมชนสุเหร่าลาแขก จำนวน 83 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ วิจัยประกอบด้วย แบบวัดคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจำแนกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านสภาพร่างกายที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทาง

สังคม และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งมีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา และมีความเชื่อมั่นที่นำไปใช้ได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ในการบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นรายด้านโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูตามแนวคิดของโรงเรียนเป็นฐาน และแนวคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนเข้มแข็ง คือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของแต่ละชุมชนจะอาศัยอยู่บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้ทุนทางสังคมในการจัดการเพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ เมื่อชุมชนมีปัญหาก็จะรวมกลุ่มเพื่อระดมทรัพยากรในชุมชนมาใช้ร่วมกัน โดยในแต่ละชุมชนจะมีการพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่างๆ เช่น มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านวัฒนธรรม และมิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่เท่ากัน หรืออาจจะพัฒนาความเข้มแข็งได้เพียงบางมิติเท่านั้น นอกจากนี้เงื่อนไขและกระบวนการนำไปสู่ความเข้มแข็งในแต่ละมิติก็มีความแตกต่างกันไป จากการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคีการพัฒนาต่างๆ ได้พยายามให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง

ทั้งนี้ องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนเข้มแข็งที่สำคัญ คือ ภาครัฐต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุที่พึงมี ที่ภาครัฐสามารถดำเนินการได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ ช.ช ยินทร์ เพ็ชญาไพศิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาแนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย จากการศึกษาวิจัยพบว่า สิทธิผู้สูงอายุได้รับการรับรองปรากฏอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยบัญญัติไว้ชัดเจนในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นแนวทางให้รัฐต้องยึดถือและปฏิบัติตามแนวนโยบายขององค์การสหประชาชาติในแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศ ในการรับรองสิทธิของผู้สูงอายุ เริ่มปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อองค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ ปี ค.ศ.1999 เป็นปีผู้สูงอายุสากล และกำหนดสิทธิและแนวทางในการรับรองสิทธิผู้สูงอายุ โดยยึดหลักความเท่าเทียมกันแนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับสิทธิผู้สูงอายุในประเทศไทย อิงอยู่กับวัฒนธรรมและจารีตประเพณีเป็นสำคัญ และบัญญัติอยู่ในกฎหมายบางส่วน และเริ่มชัดเจนในแนวนโยบายของรัฐ รัฐธรรมนูญ ตลอดจนระเบียบและกฎเกณฑ์ต่างๆ แต่ยังไม่มีความหมายผู้สูงอายุซึ่งบัญญัติรับรองสิทธิโดยเฉพาะรูปแบบของกฎหมายผู้สูงอายุในนานาประเทศมีทั้งรูปแบบที่กำหนดรับรองสิทธิของผู้สูงอายุโดยเฉพาะและรูปแบบการออกกฎหมายประกันสังคมโดยมีส่วนที่ให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามรัฐต่างๆก็อาจมีกฎหมายเสริมในบางเรื่องที่ต้องการให้สิทธิแก่ผู้สูงอายุเป็นพิเศษหรือปรากฏอยู่ในกฎหมายส่วนอื่นๆ เช่นกฎหมายแรงงาน กฎหมายคนพิการ กฎหมายภาษีอากร เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบาย สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละรัฐรูปแบบและการจัดองค์กรในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทย รัฐควรเน้นถึงการแก้ไขปัญหาการจตุสร และ

การใช้งบประมาณให้เพียงพอ กำหนดนโยบายในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในทิศทางที่ชัดเจน ให้เกิดความหลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม ควรจัดแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพหรือยากไร้ และประเภทที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ โดยมีรูปแบบการจัดสวัสดิการที่แตกต่างกัน กำหนดนโยบายแห่งชาติ จัดตั้งองค์กรที่มีหน้าที่กำกับดูแลในระดับประเทศและท้องถิ่น ยกย่องความสำคัญของสภาผู้สูงอายุและชมรมผู้สูงอายุ สนับสนุนให้องค์กรเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุและกำหนดให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม รัฐควรบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน กำหนดสิทธิประโยชน์ที่จะให้แก่ผู้สูงอายุอย่างชัดเจน และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในด้านการตีความอันจะเป็นผลเสียต่อผู้สูงอายุได้โดยกำหนดสิทธิพื้นฐานของผู้สูงอายุในรูปของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ซึ่งควรมีการจัดตั้งองค์กรดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่นกำหนดสิทธิของผู้สูงอายุโดยทั่วไปที่พึงจะได้รับ และสิทธิของผู้สูงอายุที่มีลักษณะเฉพาะที่รัฐจัดให้เป็นพิเศษ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ,
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ วงศ์วิวัฒน์. (2551), *สังคมผู้สูงอายุ : เราจะเตรียมรับมืออย่างไร*, กรุงเทพฯ : จุลสารธนาคารกรุงเทพ.,
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ช.ชินทร์ เพ็ชฌุไพศิษฐ์. (2562). *แนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย*, รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- Caffrey , A.R. *Family caregiving to the elderly in Northeast Thailand : Changing patterns*. The degree of doctor of Philosophy in the department of Anthropology, 1990.
- <http://www.sirinun.com/lesson2/a7.php>

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ
WORK MOTIVATION AFFECTING THE PERFORMANCE EFFICIENCY
OF THE OFFICE OF NATIONAL FARMERS COUNCIL STAFF

¹รัชชิดา อ่าวลิกน้อย และ ²จรีพร ศรีทอง

¹Ranchida Aolueknnoi and ²Chareeporn Srithong

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand.

¹palmrun2539@gmail.com, ²Charee441177@gmail.com

Received : December 30, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ 2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ และส่วนภูมิภาค 77 จังหวัด จำนวน 260 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-Test สถิติ F-Test (One way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้

¹ นักศึกษา หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ต่อเดือน 15,001-25,000 บาท มีสถานภาพโสด มีระดับตำแหน่งอยู่ในระดับปฏิบัติการ/ชำนาญงาน มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับตำแหน่งระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน, สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

Abstract

The research on work motivation affecting performance efficiency of the staff at the Office of National Farmers Council aimed to 1) study the differences in personal factors affecting the work performance of the Office of National Farmers Council staff, and 2) investigate the work motivation that affects the performance efficiency of the Office of National Farmers Council staff. The sample for this research comprised 260 personnel from the Office of National Farmers Council and its regional branches across 77 provinces. Data was collected through questionnaires. Statistical methods used for data analysis included percentage, mean, Standard Deviation, t-Test, F-Test (One way ANOVA), and Multiple Regression Analysis. The research findings revealed that the majority of the staff who responded to the questionnaire were female, aged between 36-45 years, with a bachelor's degree. Their monthly income ranged from 15,001 to 25,000 THB, most were single, and their job positions were at the operational/expert level, having worked for over 10 years. Their overall work motivation was high, and their overall work performance efficiency was at the highest level. The hypothesis testing showed that personal factors such as gender, job position, and length of service, which varied, significantly impacted the work performance efficiency of the Office

of National Farmers Council staff at a statistical significance of 0.05 Work motivation factors, including relationships with colleagues and achievement in work, also significantly influenced the performance efficiency of the Office of National Farmers Council staff at a statistical significance of 0.05

Keywords: Work Motivation, Performance Efficiency, Office of National Farmers Council.

บทนำ

แรงจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเนื่องจากแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นได้ เพราะแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคลากรสามารถที่จะปฏิบัติงานภายใต้วัฒนธรรมองค์กรที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ถ้าได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่ดีและเหมาะสมก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจทำงานอยู่กับองค์กรต่อไป องค์กรจะได้รับประโยชน์จากบุคลากรในด้านคุณภาพของผลการปฏิบัติงานและสามารถพัฒนาองค์กรไปได้ดีอีกด้วย (วรรณ อารมณ์, 2557) ฉะนั้น การที่องค์กรใดจะบรรลุถึงเป้าหมายแห่งความสำเร็จได้นั้น จึงขึ้นอยู่กับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร แต่หากบุคลากรมี “แรงจูงใจ” ในการทำงานแล้ว ย่อมทำให้บุคลากรมีความตั้งใจ กระตือรือร้นในการทำงานเพิ่มมากขึ้น เพราะแรงจูงใจเป็นเหมือนแรงผลักดัน ที่ซ่อนอยู่ภายในจิตใจ ซึ่งจะช่วยขับเคลื่อนพลังในการทำงานให้รุกไปข้างหน้า มุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กร อาจกล่าวได้ว่าตัวชี้วัดความสำเร็จในระยะยาวขององค์กร ก็คือ ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กร (กมลพร กล้ายามมิตร, 2559) นอกจากนี้ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ยังเป็นผลมาจากการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรระบุไว้ ตามแนวคิดการทำงานในองค์กรยุคใหม่จะต้องกำหนดจุดสำเร็จของงาน โดยมีการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่คาดว่าจะทำให้สำเร็จ งานจะมีประสิทธิผลมากที่สุดหากดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้าให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ในทางตรงกันข้ามแม้ว่าจะสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เหมือนกันก็ตาม แต่ใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้ามากกว่า การดำเนินงานนั้นก็จะไม่ใช่งานที่มีประสิทธิผลสูงสุด (วิจิตรวิธ งามม่อม, 2559) ซึ่งประสิทธิผลในการดำเนินงานมักจะเกิดขึ้นเมื่อมีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ การตั้งเป้าหมายและการพัฒนาแผนการทำงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้มีบทบาทสำคัญในผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติมีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นนิติบุคคล ประกอบด้วยสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ (ส่วนกลาง) และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด 77 จังหวัด (ส่วนภูมิภาค) โดยเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการบริหารจัดการภาคการเกษตรของประเทศ เพื่อคุ้มครอง รักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร รวมถึงติดตามการใช้อำนาจรัฐในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อให้ภาคเกษตรกรรมโดยรวมอันเป็นเสาหลักของประเทศมีความยั่งยืน และเป็นกลางในการนำเสนอข้อเสนอ ความคิดเพื่อพัฒนา ปรับปรุงกิจกรรมทางเกษตรอย่างยั่งยืนในประเทศ รวมไปถึงเสริมสร้างความร่วมมือ บูรณาการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และในการดำเนินงานขององค์กรนั้น บุคลากรของสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนต่อการพัฒนาด้านการเกษตรที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และสภาพแวดล้อมทาง สังคม เศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น บุคลากรของสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีสมรรถนะที่ตอบสนองต่อบทบาท ภาระหน้าที่ของตนเอง ที่เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์และข้อมูล การกำหนดกลยุทธ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การบริหารทรัพยากร เป็นต้น และที่สำคัญต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง พร้อมรับและสร้างการเปลี่ยนแปลงกับองค์กรที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นกลไกพื้นฐานที่สำคัญต่อการผลักดันความสำเร็จขององค์กรให้ยั่งยืน และมีเสถียรภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจใน เรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ โดยต้องการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเพื่อนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนา กำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร ปรับเปลี่ยนทิศทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ บุคลากรของสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ และส่วนภูมิภาค 77 จังหวัด จำนวน 718 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการคำนวณ Taro Yamane (1973) ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 กำหนดระดับความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณเท่ากับ 257 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บตัวอย่างสำรองเพิ่ม 3 ตัวอย่าง ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จะใช้ขนาดตัวอย่าง 260 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถาม โดยจัดทำแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ (Google Form) ซึ่งชุดแบบสอบถามมีลักษณะทั้งแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended Question) และแบบปลายเปิด (Open Ended Question) ลักษณะคำถามจะเป็นคำตอบแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choice Question) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน สถานภาพ ตำแหน่งงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการวัดข้อมูลประเภทมาตรานามบัญญัติ (nominal scale) และเรียงลำดับ (ordinal scale)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็น Rating Scale ตามแบบมาตรวัดของ Likert Scale

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา ด้านค่าใช้จ่าย มีลักษณะเป็น Rating Scale ตามแบบมาตรวัดของ Likert Scale เช่นเดียวกันกับส่วนที่ 2

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ เป็นสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended Question) เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่

ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และเพื่อทราบทัศนคติในการปฏิบัติงานที่บุคลากรมีต่อองค์กร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติ t-Test สถิติ F-Test (One way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60 อายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.31 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.07 รายได้ต่อเดือน 15,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.31 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 50 ระดับตำแหน่งอยู่ในระดับปฏิบัติการ/ชำนาญงาน คิดเป็นร้อยละ 33.08 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.85

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.14$) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.06$) ด้านการได้รับการยอมรับ ($\bar{X} = 3.92$) ด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.70$) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 3.68$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 3.64$) ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 3.54$) ด้านนโยบายและการบริหารขององค์กร ($\bar{X} = 3.44$) และอันดับสุดท้ายด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($\bar{X} = 3.33$)

3. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ประดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเวลา ($\bar{X} = 4.37$) ด้านคุณภาพงาน ($\bar{X} = 4.33$) ด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 4.27$) และอันดับสุดท้าย ด้านปริมาณงาน ($\bar{X} = 4.24$)

4. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติแตกต่างกัน พบว่า เพศ ระดับตำแหน่ง ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติแตกต่างกัน

5. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ มี 2 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง“แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ” มีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ระดับตำแหน่ง และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีภาพรวมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถชัย ณ ภิบาล (2566) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่าลักษณะส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมแตกต่างกัน

2. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชณุ กิตติพงศ์วรการ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวม และสอดคล้องกับกรรณก พรประดิษฐ์ (2562) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถชัย ณ ภิบาล (2566) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน และด้านนโยบายและการบริหารงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร กัลยาณมิตร. (2559). แรงจูงใจ 2 ปัจจัย พลังสู่ความสำเร็จ [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์].
วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 6(3), 157.
- กรกนก พรประดิษฐ์. (2562). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสาย
ปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กรุงเทพมหานคร. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกรนกพร
- วรรณ อารณ. (2557). แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการรัฐ
สภาระดับปฏิบัติงาน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเกริก.
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2559). ทฤษฎีการมีส่วนร่วม. นักวิชาการและนักวิจัย สถาบัน TDRM.
- วิษณุ กิตติพงศ์วรการ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน of พนักงานรัฐวิสาหกิจ
แห่งหนึ่ง. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรถชัย ณ ภิบาล. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน
สำนักงานที่ดินจังหวัดสงขลา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่
อำเภอเมืองเลยจังหวัดเลย

INVESTIGATION OF PHYSICAL FITNESS AMONG OLDER ADULTH
MUEANG LOEI DISTRICT AREA, LOEI PROVINCE

¹จรัสศรี ศรีโสภา, ²วรศิษฐ์ ศรีบุรินทร์, ³อาทิตย์ ปัญญาคำ และ ⁴กวิน บุญประโคน

¹Jaratsri Sripoka, ²Worasisit Seaburin, ³Artith Panyakham
and ⁴Kawin Boonprakorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย

Loei Rajabhat University, Thailand.

¹jaratsri.sri@lru.ac.th

Received : December 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายและเพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายกับค่าเกณฑ์มาตรฐาน ในกลุ่มผู้สูงอายุเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่มีอายุตั้งแต่ 60-79 ปี จำนวน 405 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การทดสอบสมรรถภาพทางกาย ด้านสัดส่วนร่างกาย ด้านความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ ด้านความอ่อนตัว และสมรรถภาพด้านความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบสมรรถภาพทางกาย ด้านสัดส่วนร่างกาย ค่าดัชนี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มวลกายผู้สูงอายุชายมีเฉลี่ยเท่ากับ 27.58 กิโลกรัม/ตารางเมตร อยู่ในเกณฑ์อ้วนระดับ 1 ผู้สูงอายุหญิงมีเฉลี่ยเท่ากับ 24.77 กิโลกรัม/ตารางเมตร อยู่ในเกณฑ์น้ำหนักเกิน ผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านความอดทนของระบบหัวใจไหลเวียนเลือด อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ด้านความอดทนของกล้ามเนื้อ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และมีความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อส่วนล่าง อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ดังนั้นการสนับสนุนส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพโดยมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับออกกำลังกายอย่างถูกต้องสม่ำเสมอ จะทำให้ผู้สูงอายุมีสมรรถภาพทางกายที่ดีขึ้นได้

คำสำคัญ : สัดส่วนร่างกาย, ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ, ความอ่อนตัว, ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด

Abstract

This research was a survey study aimed to investigate the physical fitness and compare it with the standard criteria of elderly population living in Mueang District, Loei Province, Thailand. The sample group consisted of 405 elderly people aged 60-79 years old. The research instruments used were physical fitness tests assessing body composition, muscle strength and endurance, flexibility, and cardiovascular and circulatory endurance. Data were analyzed by using descriptive statistics, including percentages, means, and standard deviations. The results revealed that, in terms of body composition, elderly male had a mean BMI of 27.58 kg./m², classified as 1st level of obesity, while elderly female had a mean BMI of 24.77 kg./m², classified as overweight. Regarding cardiovascular and circulatory endurance, the elderly exhibited moderate levels. In terms of muscle strength, they demonstrated in low levels, while in muscle endurance, they showed moderate levels. Furthermore, their lower body flexibility was also in the moderate range. Therefore, promoting healthy behaviors through organized activities aimed at providing knowledge about proper and regular exercise can help improve the physical fitness of the elderly.

Keywords: Body composition, Muscle strength and endurance, Flexibility, Cardiovascular and circulatory endurance

บทนำ

ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการพัฒนาด้านการแพทย์ในปัจจุบันสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้มีแนวโน้มของจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ประชากรโลกกำลังมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 2020 โลกของเรามีประชากรรวมทั้งหมด 7,795 ล้านคน โดยมี “ผู้สูงอายุ” ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 1,050 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด ในประเทศไทยมีประชากรรวม 66.5 ล้านคน ประชากรสูงอายุของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวคือ เมื่อ 50 ปีก่อน ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนไม่ถึง 2 ล้านคน แต่ในปี พ.ศ. 2563 ผู้สูงอายุได้เพิ่มจำนวนเป็น 12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรรวมของประเทศกำลังเพิ่มด้วยอัตราที่ช้าลงอย่างมากจนเหลือเพียงร้อยละ 0.4 ต่อปีในปัจจุบัน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563) สังคมไทยกำลังเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุอย่างแท้จริงซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ความเข้าใจ และสร้างกลไกในการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกๆ ด้านจึงจำเป็นต้องเตรียมรับมือกับสถานการณ์ประชากรสูงวัยอย่างรวดเร็วนี้ เมื่อมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นย่อมหมายถึงภาระของรัฐ ชุมชน และครอบครัว ในการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพและการดูแลเกี่ยวกับการอยู่อาศัยที่เหมาะสม ที่จะต้องสูงขึ้นตามไปด้วย การส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เช่น การออกกำลังกาย การมีกิจกรรมทางสังคม แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาผู้สูงอายุโดยตรง แต่จะช่วยลดภาระในการดูแล และให้บริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุได้อย่างมาก ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเป็นกลุ่มประชากรที่ควรได้รับความสนใจในการดูแลสุขภาพในทุกด้านเพื่อลดอัตราเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ภาวะพึ่งพาผู้อื่น และการส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

สมรรถภาพทางกาย (physical fitness) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สามารถบอกได้ว่าผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตและการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่นโดยลดภาวะการพึ่งพาผู้อื่น กล่าวคือ สมรรถภาพทางกาย คือ สภาวะของร่างกายที่อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อที่จะช่วยให้บุคคลสามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดอัตราความเสี่ยง ของปัญหาทางสุขภาพที่เป็นสาเหตุมาจากขาดการออกกำลังกาย สร้างความสมบูรณ์และแข็งแรงของร่างกายในการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายได้อย่างหลากหลาย บุคคลที่มีสมรรถภาพทางกายดี ก็จะสามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องมีสมรรถภาพทางกายที่ดีซึ่งจะมีส่วนช่วยในการลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรคต่างๆ ได้ เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน โรคความดันโลหิตสูง โรคปวดหลัง ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการขาดการออกกำลังกาย (สุพิตร สมานิติ และคณะ, 2556) การที่ผู้สูงอายุ

จะสามารถรู้ถึงระดับของสมรรถภาพทางกายของตนเองจึงต้องมีการทดสอบสมรรถภาพทางกายอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การทดสอบสมรรถภาพทางกายก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่าสนใจที่นำมาช่วยในประเมินสมรรถภาพของร่างกายในขั้นพื้นฐาน เช่น การทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ทำให้เข้าใจภาวะความเสื่อมของกล้ามเนื้อ การทดสอบการทำงานของระบบหัวใจและหลอดเลือด ทำให้เข้าใจสภาวะการทำงานของหัวใจเมื่อผู้สูงอายุเข้าใจสภาวะความพร้อมของร่างกายแล้วก็สามารถที่จะให้คำแนะนำในการดูแลตนเองในผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง (นริสรา เปรมศรี และคณะ, 2556)

จากข้อมูลข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าความสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสภาวะร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ จึงได้ทำการศึกษาสมรรถภาพทางกายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุโดยใช้แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายในกลุ่มผู้สูงอายุ เขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจสมรรถภาพร่างกายของตนเอง ตลอดจนสามารถนำความรู้มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเลย กับเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุ อายุ 60 - 89 ปี โดย สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2556

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) กลุ่มประชากรคือผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 405 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple sampling) โดยเลือกผู้ที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี ที่มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง ผ่านการทำแบบประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกาย และยินดีร่วมมือลงนามในการทดสอบสมรรถภาพทางกาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบสมรรถภาพทางกาย ใช้แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายสำหรับผู้สูงอายุ อายุ 60-89 ปี (สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2556) โดยเรียงลำดับ ดังนี้ 1) ประเมินความพร้อมก่อนการออกกำลังกาย 2) วัดความดันโลหิต และชีพจรขณะพัก 3) ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เพื่อหาค่าดัชนีมวลกาย 4) ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนบน ด้วยเครื่องวัดแรงบีบมือ (Hand grip dynamometer) 5) ทดสอบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนล่าง ด้วยวิธีการ ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (30 Seconds Chair Stand) 6) ทดสอบความอ่อนตัว ด้วยวิธีการนั่งงอตัวไปข้างหน้า (Sit and reach) และ 7) ทดสอบความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด โดยการใช้การทดสอบยืนยกเข่าขึ้น-ลง 2 นาที (2 Minutes step test)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เข้าร่วมการทดสอบสมรรถภาพทางกาย จำนวนทั้งสิ้น 405 คน เป็น ผู้สูงอายุชาย 79 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 มีอายุเฉลี่ย 66.4 ± 3.05 ปี ผู้สูงอายุหญิง 326 คน คิดเป็นร้อยละ 81.7 มีอายุเฉลี่ย 65.3 ± 3.48 ปี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงความดันโลหิตและชีพจรขณะพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่ทดสอบสมรรถภาพทางกาย

ข้อมูลสัดส่วนร่างกาย	ชาย (79 คน)	หญิง (326 คน)
	$\bar{X} \pm S.D.$	$\bar{X} \pm S.D.$
1. ความดันโลหิตซิสโตลิก (มม.ปรอท)	140.4 ± 18.38	137.24 ± 15.83
2. ความดันโลหิตไดแอสโตลิก (มม.ปรอท)	73.79 ± 10.34	78.49 ± 10.47
3. ชีพจรขณะพัก (ครั้ง/นาที)	72.16 ± 10.7	79.93 ± 9.02

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวัดความดันโลหิตและชีพจรขณะพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่ทดสอบสมรรถภาพทางกาย พบว่า ผู้สูงอายุชาย มีค่าเฉลี่ยความดันโลหิตซิสโตลิก/ความดันโลหิตไดแอสโตลิก เท่ากับ 140.4/73.79 มิลลิเมตรปรอท มีค่าเฉลี่ยของชีพจรขณะพัก เท่ากับ 72.16

ครั้ง/นาที่ ผู้สูงอายุหญิงค่าเฉลี่ยความดันโลหิตซิสโตลิก/ความดันโลหิตไดแอสโตลิก เท่ากับ 137.24/78.49 มิลลิเมตรปรอท มีค่าเฉลี่ยของชีพจรขณะพัก เท่ากับ 79.93 ครั้ง/นาที่

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลสมรรถภาพทางกายด้านสัดส่วนร่างกายของผู้สูงอายุชายและผู้สูงอายุหญิง

ข้อมูลสัดส่วนร่างกาย	ชาย (79 คน)	หญิง (326 คน)
	$\bar{X} \pm S.D.$	$\bar{X} \pm S.D.$
1. น้ำหนัก (กิโลกรัม)	67.79±09.46	60.64±09.10
2. ส่วนสูง (เซนติเมตร)	164.37±04.33	154.31±06.86
3. ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัมต่อตารางเมตร)	27.58±01.78	24.77±02.29
4. รอบเอว (เซนติเมตร)	90.24±12.44	86.59±12.10
5. รอบสะโพก (เซนติเมตร)	96.69±10.44	98.07±12.48

จากตารางที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านสัดส่วนร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุชาย มีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักตัว เท่ากับ 67.79 กิโลกรัม ส่วนสูง เท่ากับ 164.37 เซนติเมตร ดัชนีมวลกาย เท่ากับ 27.58 กิโลกรัมต่อตารางเมตร รอบเอว เท่ากับ 90.24 เซนติเมตร รอบสะโพก เท่ากับ 96.69 เซนติเมตร ผู้สูงอายุหญิง มีค่าเฉลี่ยของน้ำหนักตัว เท่ากับ 60.64 กิโลกรัม ส่วนสูง เท่ากับ 154.31 เซนติเมตร ดัชนีมวลกาย เท่ากับ 24.77 กิโลกรัมต่อตารางเมตร รอบเอว เท่ากับ 86.59 เซนติเมตร รอบสะโพก เท่ากับ 98.07 เซนติเมตร

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด ของผู้สูงอายุชายและผู้สูงอายุหญิง

ข้อมูลสมรรถภาพทางกาย	ชาย (79 คน)	หญิง (326 คน)
	$\bar{X} \pm S.D.$	$\bar{X} \pm S.D.$
1. แรงบีบมือ (กิโลกรัม)	29.99±6.54	22.41±4.15
2. ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (ครั้ง)	22.84±5.33	20.54±4.46
3. นั่งอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)	2.15±06.96	4.63±04.06
4. ทดสอบยืนยกเข่าขึ้น-ลง 2 นาที (ครั้ง)	92.34±10.53	89.38±10.57

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุชาย มีค่าเฉลี่ยของการทดสอบแรงบีบมือ เท่ากับ 29.99 กิโลกรัม จำนวนครั้งของการทดสอบ ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที เท่ากับ 22.84 ครั้ง การทดสอบนั่งอตัวไปข้างหน้า เท่ากับ 2.15 เซนติเมตร ทดสอบยืนยกเข่าขึ้น-ลง 2 นาที เท่ากับ 92.34 ครั้ง ผู้สูงอายุหญิง มีค่าเฉลี่ยของการทดสอบแรงบีบมือ เท่ากับ 20.54 กิโลกรัม จำนวนครั้งของการ

ทดสอบ ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที เท่ากับ 22.84 ครั้ง การทดสอบความอ่อนตัว เท่ากับ 4.63 เซนติเมตร ทดสอบยืนยกเข้าขึ้น-ลง 2 นาที เท่ากับ 89.38 ครั้ง

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุชาย กับเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อมูลสมรรถภาพทางกาย	ชาย (79 คน)	แปลผลการทดสอบ
	$\bar{X} \pm S.D.$	
1. ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัมต่อตารางเมตร)	27.58 $\pm$ 0.1.78	อ้วนระดับ 1
2. แรงบีบมือ (กิโลกรัม)	29.99 $\pm$ 6.54	เกณฑ์ต่ำ
3. ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (ครั้ง)	22.84 $\pm$ 5.33	เกณฑ์ปานกลาง
4. นั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)	02.15 $\pm$ 06.96	เกณฑ์ปานกลาง
5. ทดสอบยืนยกเข้าขึ้น-ลง 2 นาที (ครั้ง)	92.34 $\pm$ 10.53	เกณฑ์ปานกลาง

จากตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุชาย พบว่า มีค่าเฉลี่ย ของแรงบีบมือ (ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ) อยู่ในเกณฑ์ต่ำ, ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (ความอดทนของกล้ามเนื้อ), นั่งงอตัวไปข้างหน้า (ความอ่อนตัว) และ ทดสอบยืนยกเข้าขึ้น-ลง 2 นาที (ความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด) อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุหญิงกับเกณฑ์มาตรฐาน

ข้อมูลสมรรถภาพทางกาย	หญิง (326 คน)	แปลผลการทดสอบ
	$\bar{X} \pm S.D.$	
1. ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัมต่อตารางเมตร)	24.77	น้ำหนักเกิน
2. แรงบีบมือ (กิโลกรัม)	22.41 $\pm$ 4.15	เกณฑ์ต่ำ
3. ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (ครั้ง)	20.54 $\pm$ 4.46	เกณฑ์ปานกลาง
4. นั่งงอตัวไปข้างหน้า (เซนติเมตร)	04.63 $\pm$ 04.06	เกณฑ์ปานกลาง
5. ทดสอบยืนยกเข้าขึ้น-ลง 2 นาที (ครั้ง)	89.38 $\pm$ 10.57	เกณฑ์ปานกลาง

จากตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุหญิง พบว่า มีค่าเฉลี่ย ของแรงบีบมือ (ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ) อยู่ในเกณฑ์ต่ำ, ยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที (ความอดทนของกล้ามเนื้อ), นั่งงอตัวไปข้างหน้า (ความอ่อนตัว) และ ทดสอบยืนยกเข้าขึ้น-ลง 2 นาที (ความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด) อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

อภิปรายผล

จากการศึกษาสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. สมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ด้านสัดส่วนร่างกาย พบว่า ผู้สูงอายุชายมีค่าดัชนีมวลกายเฉลี่ย เท่ากับ 27.58 กิโลกรัมต่อตารางเมตร อยู่ในเกณฑ์อ้วนระดับ 1 ผู้สูงอายุหญิงมีค่าดัชนีมวลกายเฉลี่ย เท่ากับ 24.77 กิโลกรัมต่อตารางเมตร อยู่ในเกณฑ์น้ำหนักเกิน ทั้งนี้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเกิดการเสื่อมของระบบต่างๆ ภายในร่างกายอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุอัตราการเสื่อมมีมากกว่าการเจริญ เช่น ความสูงลดลงส่ายตาเปลี่ยน ผิวหนังหย่น การเคลื่อนไหวช้าลง ทำให้ความสามารถและประสิทธิภาพการทำงานลดลง สมรรถภาพทางกายของร่างกายลดลง รวมทั้งระบบเผาผลาญของร่างกายก็ลดลง ด้วยเหตุนี้ทำให้ความต้องการพลังงานจากอาหารในแต่ละวันลดลง ในทางตรงกันข้ามผู้สูงอายุบางคนมีการรับประทานอาหารในจำนวนมากเกินกว่าที่ร่างกายควรจะได้รับ และยังขาดการออกกำลังกาย จึงทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นส่งผลต่อค่าดัชนีมวลกาย (นันทน์ภัส ธนฐากร และคณะ, 2562)

2. สมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อโดยการทดสอบแรงบีบมือ พบว่า ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงมีสมรรถภาพทางกายด้านความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สูงอายุมีความเสื่อมของร่างกาย มีภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อย (Sarcopenia) เป็นภาวะที่มีการสูญเสียมวลกล้ามเนื้อและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียมวลกล้ามเนื้อที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ผลกระทบของภาวะมวลกล้ามเนื้อน้อยเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงตามสรีรวิทยาในผู้สูงอายุและปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเจ็บป่วย ปัญหาภาวะโภชนาการ หรือเป็นผลจากพฤติกรรมการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดข้อจำกัดทางกายภาพนำไปสู่ภาวะเปราะบาง ส่งผลต่อความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันจำกัด เพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะหกล้ม ความสามารถในการทำงานลดลง เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหัวใจและหลอดเลือด คุณภาพชีวิตลดลง (สมจินต์ โฉมวิวัฒนะชัย และคณะ, 2559)

3. สมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ด้านความอดทนของกล้ามเนื้อ โดยการทำทดสอบยืน-นั่ง บนเก้าอี้ 30 วินาที พบว่า ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงมีสมรรถภาพทางกายด้านความอดทนของกล้ามเนื้อ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักออกกำลังกายด้วยความหนักในระดับปานกลาง เช่น การเดิน หรือการจ็อกกิ้ง เป็นประจำซึ่งส่งผลต่อความสามารถของกล้ามเนื้อที่จะรักษาระดับการใช้แรงปานกลางได้เป็นเวลานาน โดยเป็นการออกแรงที่ทำให้วัตถุเคลื่อนที่ติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ หรือหลายครั้งติดต่อกัน ความอดทนของกล้ามเนื้อสามารถเพิ่มได้มากขึ้นโดยการเพิ่มจำนวนครั้งในการปฏิบัติกิจกรรม (สุพิตร สมานิติ และคณะ, 2556)

4. สมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ด้านความอ่อนตัว โดยการทำทดสอบนั่งงอตัวไปข้างหน้า ของผู้สูงอายุชายและหญิง พบว่า อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งนี้ความอ่อนตัวหรือยืดหยุ่นเป็นความสามารถของข้อต่อต่างๆ ของร่างกายที่เคลื่อนไหวได้เต็มช่วงของการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นสมรรถภาพทางกายที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนาทางด้านความอ่อนตัวทำได้โดยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ เอ็นกล้ามเนื้อและเอ็นข้อต่อ จากการศึกษาของ ชิดชนก ศรีราช และชาญลักษณ์ เยี่ยมมิตร (2565) พบว่า ความอ่อนตัวส่งผลหรือมีความสำคัญกับคุณภาพชีวิตด้านร่างกายในระดับสูง เพราะว่าหากกล่าวถึงคุณภาพชีวิตด้านร่างกายย่อมเป็นผลมาจากความรู้สึกในการใช้ร่างกายดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การทำกิจวัตรประจำวันย่อมต้องอาศัยการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อและข้อต่อดังนั้น การมีสมรรถภาพทางกายด้านความอ่อนตัวที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการเคลื่อนไหวในผู้สูงอายุ

5. สมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ ด้านความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด โดยการทำทดสอบ ยืนยกเข่าขึ้น-ลง 2 นาที พบว่า ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงมีสมรรถภาพทางกายด้านอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเน้นการออกกำลังกายประเภทแอโรบิก หรือมีการทำกิจกรรมทางกาย ที่ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน คือการเคลื่อนไหวสัดส่วนของร่างกาย ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของการหดตัวของกล้ามเนื้อลาย และมีการใช้พลังงานเพิ่มมากขึ้นกว่าระยะพัก บ่งชี้ไปถึงประสิทธิภาพของหัวใจที่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันจึงส่งผลต่อการพัฒนาระบบหัวใจและหลอดเลือดในทางที่ดีขึ้น (จรัสศรี ศรีโกศา และคณะ, 2565)

เอกสารอ้างอิง

จรัสศรี ศรีโกศา และวรศิษฐ์ ศรีบุรินทร์. (2565). ผลของการออกกำลังกายด้วยไม้พลองและการยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่มีผลต่อสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลปากชม อำเภอปากชม จังหวัดเลย. ;วารสารคณะพลศึกษา ปีที่ 15 เล่มที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565.

ชิดชนก ศรีราช และชาญลักษณ์ เยี่ยมมิตร, 2565. การศึกษาความอ่อนตัว และคุณภาพชีวิตด้านร่างกายของผู้สูงอายุ จังหวัดจันทบุรี โดยใช้โปรแกรมการฝึกยืดเหยียดกล้ามเนื้อ. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร

นริศรา เปรมศรี. และคณะ (2559). การศึกษาสมรรถภาพทางกายและสุขภาพจิตในกลุ่มผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครพนม. วารสารมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ; ปีที่ 6 ฉบับที่ 3
กันยายน - ธันวาคม 2559

นันทน์ภัส ฐณากร. และคณะ. (2562). โรคอ้วนในผู้สูงอายุ: การประเมินและแนวทางป้องกัน.
วารสารวิชาการอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีที่ 13 ฉบับที่ 1
มกราคม – เมษายน 2562.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2563). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยประจำปี 2563.
กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. สำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ.

สมจินต์ โฉมวิณะชัย และสมฤดี เนียมหอม. (2559). การศึกษาสภาพปัญหาในการดูแลผู้สูงอายุ
ภาวะสมองเสื่อมในชุมชนจังหวัดนนทบุรี. สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุกรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข.

สุพิตร สมานิต และคณะ. (2556). แบบการทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย
สำหรับผู้สูงอายุ อายุ 60-89 ปี. กรุงเทพฯ: สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

Yamane, Taro. (1976). *Statistics: An introductory analysis (2nd ed.)*. New York:
Harper and Row

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการ
อ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATOR IN
PROMOTING OF READING HABIT IN SCHOOLS UNDER
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

¹กฤติยาณี คำทอง และ ²รุจิราพรณ คงช่วย

¹Krittiyane Dumthong and ²Rujirapun Kongchuay

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ประเทศไทย

Songkhla Rajabhat University, Thailand.

¹piwwy.babypunk@gmail.com

Received : December 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 2) เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา 3) ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขต

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 310 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชนครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา จำแนกตามเพศและประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษาทั้งในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีห้องสมุดมีบรรยากาศที่สวยงามเหมาะแก่การเรียนรู้

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

Abstract

The objectives of this independent study were: 1) Study the academic administration of school administrators in promoting of reading habit in schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3., 2) Compare the academic administration of school administrators in promoting of reading habit in schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, according to teacher's opinions. They were classified by gender, work experience, and size of school., and 3) Gather the recommendations regarding the academic administration of school administrators in promoting of reading habit in schools. The sample group used in this study consisted of 310 teachers in schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, academic year 2022. They were selected by stratified random sampling according to the size of school. The tool used in this study was the questionnaire with a reliability value of 0.92. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test analysis. The results were found that: 1) The academic administration of school administrators in promoting of reading habit in schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, in a whole aspect, was at a high level. 2) The results of comparing the academic

administration of school administrators in promoting of reading habit in schools under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3, which were classified by gender and work experience, were not different in both individual and a whole aspects. However, the results of opinions classified by size of school, in both individual and a whole aspects, were significant different at .01 level. 3) The recommendations regarding the academic administration of school administrators in promoting of reading habit in schools were: school administrators should support teachers to receive training, school administrators should take the lead in promoting reading habits, and school administrators should provide a library with a beautiful environment and suitable for learning.

Keywords: Academic Administration, School Administrator, Promoting of reading habit

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 โดยระบุไว้ในมาตรา 39 ว่า กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง ดังนั้นการบริหารและการจัดการศึกษาในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิดอันเป็นพื้นฐาน การศึกษาของทุกระดับการที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง ดังนั้นผู้บริหาร สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในฐานะ ผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาอย่างใกล้ชิดจะต้อง อาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน บริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2551: 9-37)

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญ ของการบริหารโรงเรียนตามที่พระราชบัญญัติและที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน และชุมชนในท้องถิ่น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล ในการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพ นักเรียน โรงเรียนและชุมชนในท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (ธัญดา ยงยศยิ่ง, 2560: 2) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างยิ่ง ส่วนงานด้านอื่น

ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ไม่เพียงสร้างผลกระทบในด้านสาธารณสุขและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อภาคการศึกษาอย่างรุนแรง เพราะเป็นระยะเวลากว่า 2 ปีแล้ว ที่นักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนตามปกติอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการเรียนทางไกลในรูปแบบต่างๆ เข้ามาช่วยทดแทนเพื่อประคับประคองให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินต่อไปได้ แต่ในความเป็นจริงประสิทธิภาพของการเรียนทางไกลยังไม่เทียบเท่ากับการเรียนในห้องเรียนตามปกติ และการเรียนทางไกลยังสามารถสร้างความเหลื่อมล้ำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ปัญหาการเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) และ 2) ปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษา ภาวะการเรียนรู้ถดถอย คือ การสูญเสียความรู้ที่ได้เล่าเรียนมา หรือสูญเสียทักษะต่างๆ จากที่ควรจะได้รับ การพัฒนาอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งภาวะการเรียนรู้ถดถอยนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในยามปกติเช่นเดียวกัน เช่น ตอนปิดเทอม หรือเมื่อหยุดเรียนเป็นเวลานาน เป็นต้น ผลการศึกษาของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในด้านวิชาการและความจำเพื่อการใช้งานลดลงเหลือเพียง 0.86% และ 2.2% จากการเรียนรู้ 100% เมื่อเทียบกับวันที่ไปโรงเรียนตามปกติ ตามลำดับ และประเทศสหรัฐอเมริกาทำการสำรวจความคล่องในการอ่านออกเสียงของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 โดยเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2019-2020 (ปีที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19) กับปีการศึกษา 2018-2019 (ปีก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19) พบว่า เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ในปีการศึกษาที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 มีความคล่องในการอ่านลดลงถึง 30% (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564: 24)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จึงได้ดำเนินการทบทวนภารกิจ อำนาจ หน้าที่ และจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) โดยพิจารณาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด แผนพัฒนาจังหวัด และศักยภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และจากผลการดำเนินการประเมินสภาพขององค์กรจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า ประเด็นการวิเคราะห์ที่ 2 ด้านผลผลิตและบริการมีจุดอ่อนด้าน คือ นักเรียนยังมีปัญหาการอ่านและการเขียนไม่เหมาะสมตามระดับชั้นเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญทักษะการอ่านออกเขียนได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน เป้าหมายผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พร้อมก้าวสู่สากล นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ได้มีการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมสถานศึกษา การ

ปฏิบัติงานของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการอ่านออกเขียนได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2563: 24) ซึ่งการกระทำที่แสดงออกถึงความสนใจในการอ่านและการชอบอ่านของแต่ละบุคคล การใช้เวลาวางในการอ่าน การอ่านที่ไม่ได้ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด ดังนั้นครู โรงเรียน ผู้ปกครอง ควรร่วมกันจัดสภาพเพื่อส่งเสริมการอ่าน รักการอ่าน โดยประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ส่งเสริมอย่างจริงจัง เด็ก ๆ ก็จะได้รับพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ มีนิสัยรักการอ่าน มีทักษะในการอ่าน อันจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (จุฑามาส เทวา, 2558: 23)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา และนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งหมด 1,539 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 310 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง คำนวณสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970: 28 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2556: 43) จากนั้น เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษาแล้วสุ่มครูในแต่ละสถานศึกษาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของ นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้ สังเคราะห์ตัวแปรการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการ ดังนี้ สุลีพร บรรลือเขตร์ (2554: 31), วาริน เขียวกลาง (2557), กัญญา โคตรวงศ์ (2557), พิสมัย ดวงพิมาย (2560) และ โชติมา วัฒนา (2564) ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน 3) ด้านสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของครูมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งเป็น แบบสอบถามที่เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นการสำรวจรายการ (Check List) โดยการหาค่าความถี่และร้อยละและนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการ อ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามแบบ ของลิเคิร์ท (Likert's Scale) และนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามเพศ ใช้สถิติ t - test ส่วนประสพการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษาใช้สถิติ One-way ANOVA (F - test) หากพบความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

4.4 ประมวลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ของผู้ตอบแบบสอบถามจากระบบออนไลน์ (Google Form) โดยจัดกลุ่มคำตอบเป็นประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ที่	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา	n = 310		ระดับ
		$\bar{X}$	SD	
1	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.05	0.59	มาก
2	ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	4.16	0.52	มาก
3	ด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้	4.04	0.48	มาก
รวม		4.08	0.53	มาก

จากตาราง 1 พบว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ($\bar{X}=4.16$, $SD=0.52$) ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}=4.05$, $SD=0.59$) และด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=4.04$, $SD=0.48$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ

ที่	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนในสถานศึกษา	ชาย		หญิง		t	Sig
		(n = 84)		(n = 226)			
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1.	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.12	0.59	4.03	0.59	1.20	0.23
2.	ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	4.05	0.47	4.04	0.52	0.02	0.97
3.	ด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและ แหล่งเรียนรู้	3.95	0.41	3.93	0.49	0.23	0.81
รวม		4.04	0.49	4.00	0.53	0.25	0.80

จากตาราง 2 พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน

ที่	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการ อ่านของนักเรียนในสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig
1	ด้านการพัฒนาบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	.25	2	.13	.35	.702
		ภายในกลุ่ม	109.37	307	.36		
		รวม	109.62	309			
2	ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	.89	2	.44	1.70	.184
		ภายในกลุ่ม	79.87	307	.26		
		รวม	80.75	309			
3	ด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	.47	2	.24	1.08	.343
		ภายในกลุ่ม	67.71	307	.22		
		รวม	68.19	309			
ภาพรวม		ระหว่างกลุ่ม	.37	2	.19	.91	.405
		ภายในกลุ่ม	62.96	307	.21		
		รวม	63.33	309			

จากตาราง 3 พบว่า ครูมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันและพิจารณารายด้านพบว่าครูที่ประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนก ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา

ที่	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig
1.	ด้านการพัฒนาบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	4.218	2	2.109	6.143**	.002
		ภายในกลุ่ม	105.405	307	.343		
		รวม	109.623	309			
2.	ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	ระหว่างกลุ่ม	3.134	2	1.567	6.199**	.002
		ภายในกลุ่ม	77.618	307	.253		
		รวม	80.753	309			
3.	ด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	2.431	2	1.216	5.676**	.004
		ภายในกลุ่ม	65.753	307	.214		
		รวม	68.185	309			
ภาพรวม		ระหว่างกลุ่ม	2.997	2	1.499	7.625**	.002
		ภายในกลุ่ม	60.336	307	.197		
		รวม	63.334	309			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ครูในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา

1. ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลงานด้านการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และส่งเสริมให้บุคลากรในการสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและให้สามารถนำไปปฏิบัติได้

2. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของผู้เรียนสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนให้เพียงพอ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่บูรณาการการอ่านในทุกรายวิชาและมีสื่อที่น่าสนใจ และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโครงการสมุดที่หลากหลาย โดยการกำกับดูแลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีห้องสมุดที่บรรยากาศที่สวยงาม เหมาะแก่การเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณจัดสรรงบประมาณในการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลตามข้อค้นพบดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.08$, $SD = .53$) ทั้งนี้สามารถจำแนกแต่ละด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการพัฒนาบุคลากร และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติจริง ทำให้ได้คิดเป็น ทำเป็น และรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และงานวิชาการเป็นหัวใจของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็น จุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภรณ์ ประชุมแดง (2563) ได้ศึกษาการความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี แพนประโคน (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การ

บริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 เกี่ยวกับการบริหารงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่าไม่ว่าจะเป็นครูผู้ชายหรือครูผู้หญิงต่างก็มีบทบาทเป็นผู้อยู่ได้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษาเหมือนกัน จึงทำให้มีการรับรู้เกี่ยวกับการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาและการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาริน เชิญกลาง (2559 :81) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี จำแนกตามตำแหน่ง เพศ สถานภาพการสมรส วุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่สังกัด และขนาดของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษาสถานภาพการสมรสและขนาดโรงเรียนให้ระดับการปฏิบัติส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้งในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เมื่อจำแนกตามเพศ และ ประสบการณ์การทำงานให้ระดับการปฏิบัติส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ว่าจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากหรือน้อยไม่แตกต่างกัน เพราะถือว่าครูทุกคนล้วนมีความรู้ ความถนัด รวมถึงวิธีการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้บริหารไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างของครู และให้เกียรติครูเสมอเหมือนกัน ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะรับรู้การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกันตินันท์ การพัตร (2563 :112) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียนสังกัด

สำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า สภาพการดำเนินงานตาม โครงการส่งเสริม นิยัรการอ่านของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพบว่าทั้งโดยรวมและราย ด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิยัรการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ครูที่อยู่ในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิยัรการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าครูในขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก กับครูในขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีต้นทุนในการ จัดการดำเนินงานต่อหัวที่สูงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ และได้รับงบประมาณน้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ส่งผลให้สถานศึกษาขนาดเล็กขาดทั้งอุปกรณ์ และเทคโนโลยี และอาจขาดแคลนครูที่มีความ เชี่ยวชาญเฉพาะในสาขาต่าง ๆ ในทางกลับกันสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีทั้งอุปกรณ์และทรัพยากรที่ หลากหลาย มีบุคลากรที่พร้อม งบประมาณที่เพียงพอ มีครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะในสาขาต่าง ๆ สอน และปฏิบัติงานได้ตรงสายงาน การดำเนินงานดังกล่าวจึงอาจจะมีผลทำให้ การส่งเสริมการอ่านของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สถานศึกษาที่มีขนาด ต่างกัน มีการส่งเสริมการอ่านที่แตกต่างกัน

5. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

5.1 ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรม อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลงานด้านการ ส่งเสริมนิยัรการอ่าน และส่งเสริมให้บุคลากรในการสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมนิยัรการอ่านและให้ สามารถนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย ดวงพิมาย (2560: 88) ได้ศึกษาการส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะ การวางแผนและออกแบบกิจกรรมส่งเสริมนิยัรการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพเห็นผลเป็นรูปธรรม โดย 1. จัดประชุมปฏิบัติการนำแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิยัรการอ่านสู่การปฏิบัติให้กับผู้บริหารและ ครูผู้รับผิดชอบเพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการอ่านและวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริม นิยัรการอ่าน 2.จัดอบรมครูบรรณรักษ์ เพื่อให้ความรู้ในด้านเทคนิคการจัดห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิตและการใช้ระบบห้องสมุด 3. จัดค่าย "ปลูกนิยัรการอ่านสำหรับครูสู่เด็ก" ให้กับครูในโรงเรียนใน โครงการส่งเสริมนิยัรการอ่าน และครูโรงเรียนในสังกัดที่สนใจ 4. จัดประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จการจัดให้มีการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่ ครู และบุคลากร

5.2 ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำและเห็นความสำคัญของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของผู้เรียนสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนให้เพียงพอ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่บูรณาการการอ่านในทุกรายวิชาและมีสื่อที่น่าสนใจ และส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในโครงการสมุดที่หลากหลาย โดยการกำกับดูแลการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับวาริน เชิญกลาง (2559: 81) กล่าวว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาด้านผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ เพราะผู้บริหารจะเป็นตัวจักรสำคัญที่คอยผลักดันแรงขับเคลื่อนนโยบายสู่บุคลากรทุกฝ่ายให้ปฏิบัติตามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารควรกระตุ้นส่งเสริม ให้ครูและบุคลากรกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านไว้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ติดตามผลสัมฤทธิ์ และด้านทรัพยากรแหล่งเงินทุนยังเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของโรงเรียน

5.3 ด้านการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีห้องสมุดที่มีบรรยากาศสวยงามเหมาะแก่การเรียนรู้ จัดสรรงบประมาณในการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมของห้องสมุดให้อื้อต่อการอ่านของนักเรียน สำหรับนักเรียนค้นคว้าครบทุกประเภทและให้มีการบูรณาการการอ่านกับการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับวาริน เชิญกลาง (2559: 86) กล่าวว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน 1) ด้านการเรียนการสอน 2) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 3) ด้านสภาพแวดล้อม 4) ด้านทรัพยากรและแหล่งเงินทุน และ 5) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรเอกชน ซึ่งด้านสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการศึกษาของนักเรียนหากว่ามีสภาพแวดล้อมที่ดีย่อมทำให้ผลการศึกษาของนักเรียนดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). *หากประเทศไทยไม่ได้หลุดจากระบบ*

การศึกษา GDP จะเพิ่มขึ้น 3%. จาก <https://www.eef.or.th/infographic-24->

กันตินันท์ การะพัตร. (2563). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมนิสัย*

รักการอ่านของโรงเรียน สังกัดสำนักการศึกษาเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จุฑามาส เทว. (2558). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรัก*

การอ่านของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- โชติมา วัฒนา. (2564). *การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในยุคดิจิทัล*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชญดา ยงยศยิ่ง, (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- พิสมัย ดวงพิมาย. (2560). *การส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มูนา จารง, (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่าย ตำบลวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วาริน เชิญกลาง. (2557). *การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สถิตย์ เทศราช. (2563). *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5 “การวิจัยเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Research to Make A CHANGE)”*. 29 พฤษภาคม 2563.
- สุสิทธิ์ บรรลือเชตร์. (2554). *การพัฒนาโรงเรียนสู่ โรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยกระบวนการ 5 ขั้น*. วารสารวิชาการ, 13 (2), 31
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. *การบริหารและการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *ผลการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี 2563*. นครศรีธรรมราช: ประยูรการพิมพ์.
- อัญชลี แพนประโคน. (2556). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อโนชา เกตุแก้ว. (2560). *การศึกษาความสามารถอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดมะพร้าวเตี้ยกรุงเทพมหานครจากการใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านแจกลูกสะกดคำ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพมหานคร.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ
เลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
MARKETING MIX FACTORS THAT CORRELATE WITH FARMERS'
DECISIONS ON HARVESTING DURIAN IN LANG SUAN DISTRICT,
CHUMPHON PROVINCE

¹กุสุมา แสงประทุม และ ²อัฉรวรรณ รัตนพันธ์

¹Kusuma Sangpratoom and ²Atcharawan Rattanaphan

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ประเทศไทย

Suratthani Rajabhat University, Thailand

¹Sangpratoom.330@gmail.com, ²atcharawan.ratt@gmail.com

Received : December 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร 2) ระดับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ เกษตรกรที่ปลูกทุเรียนในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพรจำนวน 389 คน การสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.80 โดยมีค่าความเชื่อมั่นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเท่ากับ 0.78 และการตัดสินใจเลือกสิ่งเท่ากับ 0.82 ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรสวนทุเรียนให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มี

¹ นักศึกษา สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) เกษตรกรสวนทุเรียนให้ความสำคัญกับระดับการตัดสินใจในการเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และ 3) ผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) กับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อสิ่งทุเรียน

Abstract

The objectives of this qualitative research were to study 1) the level of the marketing mix factors (7Ps) in farmers' decisions on selecting the wholesale buyer for their durians in Lang Suan, Chumphon, 2) the level of farmers' decision-making on selecting the wholesale buyer for their durians in Lang Suan, Chumphon, and 3) the correlation between the marketing mix factors and the farmers' decisions on selecting the wholesale buyer for their durians in Lang Suan, Chumphon. The samples consisted of 389 durian farmers in Lang Suan, Chumphon, selected with convenience sampling. The research instrument was a questionnaire of which the reliability value was 0.80. The reliability value of the marketing mix factors was 0.78 and that of decisions on selecting the durian wholesale buyer was 0.82. The statistics employed in this research were mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. It was found that 1) the durian farmers placed emphasis on the marketing mix factors (7Ps) which correlated with the decisions on selecting the wholesale buyer. The overall value was at the highest level ($\bar{X}=4.61$). When each factor was analyzed, all of them were at the highest level, 2) the durian farmers placed emphasis on the level of decision-making on selecting the wholesale buyer. The overall value was at the highest level ($\bar{X}=4.62$). When each factor was analyzed, all of them were at the highest level, and 3) for the Pearson correlation coefficient between the marketing mix factors (7Ps) and the farmers' decision on selecting the wholesale buyer in Lang Suan, Chumphon, it was found that the

marketing mix factors (7Ps) was positively correlated with the farmers' decisions on selecting the wholesale in Lang Suan, Chumphon at the significant level of .05.

Keywords: marketing mix, purchase decision, durian harvest.

บทนำ

ทุเรียนเป็นผลไม้เมืองร้อนที่ได้รับการยกย่องให้เป็นราชาแห่งไม้ผล (King of fruits) เนื่องจากมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เปลือกหนา หนามแหลม มีกลิ่นที่โดดเด่น และมีศักยภาพทางการตลาดเป็นที่นิยมบริโภคกันโดยทั่วไป ทั้งนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการส่งออกทุเรียนเป็นอันดับหนึ่งของโลก (กลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก, 2563) ในปี พ.ศ.2563 มีการส่งออกทุเรียนสดมูลค่า 13,246 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 41.10 ของมูลค่าการส่งออกผลไม้สดทั้งหมดโดยประเทศจีนเป็นตลาดนำเข้าทุเรียนสดจากประเทศไทยมากที่สุดมีมูลค่าถึง 12,050 ล้านบาท เนื่องจากมีประชากรจำนวนมากและคนจีนนิยมบริโภคทุเรียน ในขณะที่ส่งออกไปยังประเทศอินโดนีเซียเพียง 256 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.12 เมื่อเทียบกับประเทศจีน (กระทรวงพาณิชย์, 2563) เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียที่จำกัดการนำเข้าผักและผลไม้จากต่างประเทศเพื่อปกป้องเกษตรกรในประเทศ แต่การส่งออกทุเรียนไปยังประเทศเวียดนามและกัมพูชามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (นงนุช อังยุริกุล และวิวิธสาธิต สุชาติ, 2560 : 1) สำหรับประเทศคู่แข่งทุเรียนไทยนั้นมีน้อยมาก เช่น ประเทศมาเลเซีย ที่มีทุเรียนพันธุ์คูนยิต (Musang King Durian, Kunyit) ซึ่งต้องเก็บเมื่อผลสุกคานทำให้การส่งออกในลักษณะผลสดทำได้ยากและต้นทุนค่อนข้างสูง (พิรพร พร้อมเทพ, 2561 : 5) สำหรับทุเรียนของประเทศกัมพูชาและเวียดนามพบว่าคุณภาพยังเทียบกับทุเรียนไทยไม่ได้ แต่คาดว่าในอีก 5 ปีข้างหน้าทั้งสองประเทศนี้จะเป็คู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย (นงนุช อังยุริกุล และสายทิพย์ ไสรัตน์, 2561 : 3) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันรัฐบาลจีนได้อนุญาตให้นำเข้าทุเรียนสดจากประเทศไทยเพียงประเทศเดียว ส่วนทุเรียนจากประเทศมาเลเซียอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะผลิตภัณฑ์ทุเรียนเท่านั้น จึงเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะขยายตลาดทุเรียนในประเทศจีนได้อีกมาก และจากการศึกษาของจักรี เตจ๊ะวารี ปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์ กันต์สินี กันทะวงศ์วาร และวรินทร์ ชัยวิวัฒน์ (2561) พบว่าทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีศักยภาพเหนือคู่แข่งในตลาดประเทศจีน แต่ปัญหาการขยายตลาดในประเทศจีน คือ ปัญหาด้านมาตรฐานทุเรียนและผลผลิตทุเรียนส่วนใหญ่จะไปกระจุกตัวที่ตลาดผลไม้เจียงหนาน สำหรับตลาดส่งออกอื่นๆ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้

ผู้ประกอบการมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจไทยโดยเป็นผู้นำรายได้เข้าสู่ประเทศ และยังเป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคในห่วงโซ่อุปทานของทุเรียน ผู้ประกอบการซึ่งเป็นกลางน้ำจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการกระจายสินค้าทุเรียนจากเกษตรกรผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค มีการรวบรวมผลผลิตจากสวนเกษตรกรโดยตรงและรับซื้อที่โรงคัดบรรจุ (ล้ง) โดยให้ราคารับซื้อทุเรียนสูงกว่าพ่อค้าทั่วไป (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2562 : 2) และเป็นผู้คัดแยกคุณภาพของทุเรียนสำหรับใช้บริโภค

ภายในประเทศหรือการส่งออก ทั้งนี้ผลผลิตทุเรียนส่วนใหญ่ที่ส่งออกจะเป็นลักษณะฝากขายซึ่งผู้ประกอบการไม่สามารถกำหนดราคาขายที่ปลายทางได้โดยผู้ที่รับฝากขายเป็นผู้กำหนดราคาและแข่งขันกันขายให้สินค้าทุเรียนหมดไปโดยเร็วที่สุด เพราะมีผลตอบแทนจากค่านายหน้าซึ่งส่วนใหญ่ได้รับร้อยละ 3 หรือตามที่ตกลงกัน (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2562 : 28) การดำเนินกิจการของผู้ประกอบการในประเทศไทยส่วนใหญ่ตั้งโรงคัดบรรจุทุเรียนอยู่ในภาคใต้และภาคตะวันออกเป็นหลักเนื่องจากมีพื้นที่ปลูกมาก โดยให้ผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคมของทุกปี และปริมาณผลผลิตมากกว่าร้อยละ 50 จะออกสู่ตลาดในเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายนโดยพันธุ์ทุเรียนที่นิยมใช้เป็นพันธุ์การค้า ได้แก่พันธุ์หมอนทองชะนี ก้านยาว กระดุม และพวงมณี จะเห็นได้ว่า ทุเรียน เป็นสินค้าระดับโลกที่ตลาดในประเทศและต่างประเทศ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา ซึ่งประเทศไทยร่วมลงนามกรอบความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) กับประเทศจีน มูลค่าการค้าทุเรียนในการตลาดการค้าของไทยมีมูลค่าสูงกว่า 7,000 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559, ระบบออนไลน์) ทำให้ทุเรียนเป็นสินค้าระดับโลก หรือ High End ตลาดการค้าทุเรียนได้ขยายตัวเพิ่มขึ้น พ่อค้าชาวจีนส่วนใหญ่มีแนวทางในการสร้างผลกำไรจากการค้าทุเรียนเพิ่มขึ้นโดยการรวบรวมสินค้าภายในประเทศไทยเพื่อหวังสร้างผลกำไรจากการค้า หลังความร่วมมือระหว่างประเทศเริ่มมีพ่อค้าชาวจีนเข้ามาตั้งล้งรวบรวมทุเรียนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะบริเวณโดยรอบของอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร นอกจากล้งทุเรียนแล้วยังมีแผงทุเรียนขนาดเล็กสำหรับพ่อค้ารายย่อยอีกเป็นจำนวนมาก (วงธรรม สรณะ, 2561 : 13)

อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีสภาพพื้นดินและภูมิอากาศที่เหมาะสมในการปลูกทุเรียน เกษตรกรจึงนิยมปลูกทุเรียนเป็นอันดับสองรองจากการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมันและการทำประมง โดยจังหวัดชุมพร มีการเพาะปลูกทุเรียนมากเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองลงมาจากจังหวัดจันทบุรี โดยในปี 2564 จังหวัดชุมพรมีพื้นที่ปลูกทุเรียน 246,580 ไร่ คาดการณ์ว่าจะมีผลผลิตไม่ต่ำกว่า 346,541 ตัน จากพื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้ว 207,376 ไร่ เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 9.8 และคาดว่าผลผลิตจะออกสู่ตลาดมากที่สุดในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน จากภาวะเศรษฐกิจการเกษตรของไทยในช่วงไตรมาสที่ 1 ปี 2564 พบว่า มีการขยายตัว ร้อยละ 1.4 โดยในสาขาพืช มีการขยายตัวมากถึงร้อยละ 3.6 ซึ่งทุเรียนเป็นหนึ่งในพืชที่มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยเพิ่มมากถึงร้อยละ 20.17 เนื่องด้วยทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีความต้องการของตลาด ทั้งภายในและต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดในประเทศจีน และในอีก 5 ปี ข้างหน้า มีแนวโน้มที่ฮ่องกง เกาหลีใต้ และไต้หวันจะเพิ่มการนำเข้ามากขึ้น จึงมีผลทำให้ทุเรียนมีราคาสูง ซึ่งเป็นการจูงใจให้เกษตรกรปลูกทุเรียนเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานจังหวัดชุมพร, 2564, ระบบออนไลน์) ซึ่งจะเห็นได้ว่าจังหวัดชุมพร โดยเฉพาะอำเภอหลังสวนเป็นแหล่งปลูกทุเรียนที่มีผลผลิตเป็นลำดับต้นของภาคใต้และของประเทศ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ผลผลิตทั้งหมดอยู่ในรูปของทุเรียนแก่ โดยเกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่เรียกว่า ล้ง โดยจะมีจำนวนล้งที่รับซื้อทุเรียนของเกษตรกรได้มีการแข่งขันการรับซื้อ โดยมี การใช้กลยุทธ์ทางการตลาดมาบริหารจัดการเพื่อเป็นการดึงดูดลูกค้า จากสถานการณ์ด้านราคาทุเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีและอยู่ในระดับราคาที่เหมาะสมที่มีความพอใจ จึงส่งผลให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้น โดยปลูกแทนยางพาราและ

ผลไม้ชนิดอื่น ในปี พ.ศ. 2563 มีพื้นที่ปลูกทุเรียนรวมทั้งประเทศ 686,582 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.11 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2562 ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีสินค้าทุเรียนจำนวนมากทำให้จังหวัดชุมพรมีสถานที่รับซื้อหรือที่รวบรวมทุเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกันว่า 1) ล้งส่งออก มีนายทุนทั้งในและต่างประเทศ (ประเทศจีน) 2) แผง ส่วนใหญ่มีพ่อค้าชาวไทยเป็นเจ้าของแผงรวบรวม (รับซื้อ) ทุเรียนก่อนจะกระจายไปยังตลาดในประเทศ รวบรวมทุเรียนส่งให้กับล้งส่งออก โดยส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณโดยรอบของจังหวัดชุมพร ทั้งอำเภอหลังสวน อำเภอทุ่งตะโก เป็นต้น โดยมีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้รวบรวมทุเรียนจากสวนมาส่งขายให้กับพ่อค้าคนกลางรายใหญ่อีกทอดหนึ่ง

ปัจจุบันการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ราคาทุเรียน ความเคลื่อนไหวของตลาดโลกและความต้องการในภาพรวมสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการคมนาคมขนส่งที่สะดวกขึ้น ทำให้มีจำนวนพ่อค้าคนกลางหรือล้งที่รับซื้อทุเรียนเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าแม้ว่าราคาทุเรียนที่ผ่านมาจะอยู่ในเกณฑ์ดี แต่การกำหนดราคาเป็นไปตามความต้องการของตลาด ราคาที่เกษตรกรขายได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบวันต่อวันและล้งก็ยังเป็นผู้กำหนดราคาโดยใช้คุณภาพทุเรียนเป็นเกณฑ์กำหนด ซึ่งผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเกษตรกรสวนทุเรียนที่ต้องเลือกล้งในการขายทุเรียน มีความคิดเห็นว่าหากไม่มีการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกล้งในการตัดทุเรียนจะทำให้เกษตรกรบางรายที่ไม่ได้มีความรู้เกี่ยวกับการกำหนดราคาหรือปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านอื่นๆ จะไม่ได้ข้อมูลที่จะใช้เปรียบเทียบกับแต่ละล้งว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร จะทำให้เกษตรกรได้รับความคุ้มค่าเพิ่มมากขึ้นจากการตัดสินใจโดยใช้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ดังนั้นปัจจัยในการเลือกล้งทุเรียนของเกษตรกรจึงเป็นข้อมูลที่น่าสนใจ

ด้วยเหตุที่กล่าวข้างต้นจึงเป็นที่มาของการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกล้งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกล้งในการตัดทุเรียนของเกษตรกร เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกล้งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(7Ps) กับการตัดสินใจเลือกล้งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผลการศึกษาที่ได้เป็นข้อมูลนำไปสู่แนวทางในการตัดสินใจเลือกล้งที่จะขายทุเรียนอันจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เลือกล้งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกล้งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(7Ps) กับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

. ด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และขายทุเรียนผ่านล้ง จำนวน 13,179 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการ ดังนี้ สุสิทธิ์ บรรลือเขตร์ (2554: 31), วาริน เขียวกลาง (2557), กัญญา โคตรวงศ์ (2557), พิสมัย ดวงพิมาย (2560) และ โชติมา วัฒนา (2564) ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน 3) ด้านสร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ (Check-List) ส่วนที่ 2 ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ในการตัดสินใจเรียนของเกษตรกรในอำเภอ หลังสวน จังหวัดชุมพร ส่วนที่ 3 การตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่าIOC ค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค และใช้สูตร t-test Independent

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 249 คน รองลงมาได้แก่ เพศชาย จำนวน 151 คน มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 217 คน รองลงมาได้แก่ 41-50 ปี จำนวน 91 คน อายุ 21-30 ปี จำนวน 68 คน และมากกว่า 51 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน สถานภาพสมรส จำนวน 300 คน รองลงมาได้แก่ โสด จำนวน 54 คน หย่าร้าง/หม้าย จำนวน 27 คน และแยกกันอยู่ จำนวน 19 คน ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท จำนวน 232 คน รองลงมาได้แก่ 100,001-150,000 บาท จำนวน 122 คน มากกว่า 200,000 บาท จำนวน 33 คน และ 50,001-100,000 บาท จำนวน 13 คน และมีอาชีพ ทำสวนทุเรียน จำนวน 395 คน รองลงมาได้แก่ ค้าขาย จำนวน 4 คน และ อื่น ๆ จำนวน 1 คน

2. ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(7Ps)เลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของเกษตรกรสวนทุเรียนเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) เลือกสิ่งในการตัดทุเรียนโดยรวมและเป็นรายด้าน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรใน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.46	0.61	มากที่สุด
2. ด้านราคา	4.65	0.48	มากที่สุด
3. ด้านสถานที่และการขนส่ง	4.63	0.49	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.64	0.48	มากที่สุด
5. ด้านบุคคล	4.57	0.58	มากที่สุด
6. ด้านกายภาพ	4.67	0.47	มากที่สุด
7. ด้านกระบวนการ	4.68	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	4.61	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า เกษตรกรสวนทุเรียนให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เกษตรกรสวนทุเรียนให้ความสำคัญต่อยังปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดในการเลือกสิ่งตัดทุเรียน ทุกปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้าน กระบวนการ ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาได้แก่ ด้านกายภาพ ($\bar{X} = 4.67$) ด้านราคา ($\bar{X} = 4.65$) ด้านด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X} = 4.64$) ด้านสถานที่และขนส่ง ($\bar{X} = 4.63$) ด้านบุคคล ($\bar{X} = 4.57$) และด้าน ผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.46$)

3. ระดับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของเกษตรกรสวนทุเรียนเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียนโดยรวม

การตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดทุเรียน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. การรับรู้ถึงความต้องการ	4.52	0.60	มากที่สุด
2. การค้นหาข้อมูล	4.62	0.49	มากที่สุด
3. การประเมินผลทางเลือก	4.64	0.49	มากที่สุด

4. การตัดสินใจซื้อและความตั้งใจซื้อ	4.65	0.49	มากที่สุด
5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.68	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	4.62	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า เกษตรกรสวนทุเรียนให้ความสำคัญกับระดับการตัดสินใจในการเลือกสิ่งในการตัดสินใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{X} = 4.68$) รองลงมาได้แก่ การตัดสินใจซื้อและความตั้งใจซื้อ ($\bar{X} = 4.65$) การประเมินผลทางเลือก ($\bar{X} = 4.64$) การค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 4.62$) และการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X} = 4.52$)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด(7Ps) กับการตัดสินใจเลือกสิ่งของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) กับการตัดสินใจเลือกสิ่งของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential or inductive statistics) ในการนำเสนอข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (กัลยา วานิชบัญชา, 2560: 164)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)กับการตัดสินใจเลือกสิ่งของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับการตัดสินใจ		
	Pearson Correlation	ค่า Significant (2 Tailed)	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านผลิตภัณฑ์	0.385	0.000*	ระดับต่ำ
2. ด้านราคา	0.507	0.000*	ระดับปานกลาง
3. ด้านสถานที่และการขนส่ง	0.519	0.000*	ระดับปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	0.464	0.000*	ระดับปานกลาง
5. ด้านบุคคล	0.364	0.000*	ระดับต่ำ
6. ด้านกายภาพ	0.481	0.000*	ระดับปานกลาง
7. ด้านกระบวนการ	0.500	0.000*	ระดับปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) กับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจของเกษตรกรในอำเภอหลังสวนจังหวัดชุมพร พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสถานที่และการขนส่ง (0.519) ด้านราคา (0.507) ด้านกระบวนการ (0.500) ด้านกายภาพ (0.481) และด้านการส่งเสริมทางการตลาด (0.464) ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจเรียนในระดับต่ำมีจำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ (0.385) และปัจจัยด้านบุคคล (0.364) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจเรียนของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร สามารถสรุปประเด็นการอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) กับการตัดสินใจเลือกสิ่งของเกษตรกรในอำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในปานกลาง จำนวน 5 ด้าน โดยเรียงตามความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสถานที่และการขนส่งด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านกายภาพ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด และความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำจำนวน 2 ด้าน โดยเรียงตามความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านบุคคล ตามลำดับ

1. ด้านสถานที่และการขนส่ง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจเรียน เนื่องจากเกษตรกรตัดสินใจเลือกใช้บริการสิ่งๆ เรียน ต้องการให้สิ่งๆ เรียนรับผิดชอบค่าขนส่งจากสวนทุเรียนไปยังฝั่ง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกใช้บริการสิ่งๆ ที่มีระบบการขนส่งที่สะดวก ปลอดภัยและรวดเร็ว โดยสิ่งๆ เรียนอำนวยความสะดวกในการจัดรถขนส่งทุเรียนฟรีเมื่อมีการขายทุเรียนให้กับสิ่งๆ ดังกล่าว ในปริมาณมากทำให้เกษตรกรที่ปลูกทุเรียนได้ราคาซื้อทุเรียนที่แตกต่างจากเกษตรกรขนส่งด้วยตนเอง โดยสิ่งๆ เรียนมีบรรยากาศทางสิ่งแวดล้อมที่ดีในการบริการแก่เกษตรกร ซึ่งมีผลต่อใช้บริการของลูกค้าสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธนันท์ ศุภภาคิน (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการห้องอาหารบุฟเฟต์ บางกอก บาโคนี ชั้น 81 โรงแรมใบหยกสกาย ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านสถานที่และการขนส่ง ร้านอาหารบุฟเฟต์มีความสะดวกในการนัดหมายจองคิวผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ทางเพจร้าน และมีการสัญญาของรถสาธารณะให้บริการตลอดเวลา และยังสอดคล้องกับ หทัยทิพย์ แดงปทิว (2561: 2) กล่าวว่า ด้านสถานที่และการขนส่งจะส่งผลต่อการนำเสนอสินค้าให้กับผู้บริโภคสินค้า และสอดคล้องกับ ชิริรัตน์ ภูเบญญาพงศ์ (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับซื้อทุเรียนของผู้ประกอบการในตลาดกลางเพื่อการเกษตร จังหวัดยะลา พบว่า ผู้ประกอบการนิยมรับซื้อทุเรียนที่ปลูกในจังหวัดยะลา เพราะเป็นไปตามความต้องการของตลาด มีความปลอดภัย และมีคุณภาพ สามารถจัดการได้ง่าย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ นัสรี มะแน (2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดยะลา พบว่า ผู้บริโภคมองว่าคุณภาพของ

ทุเรียนขึ้นอยู่ลักษณะภายใน ทุเรียนที่มีลักษณะภายในดี มีคุณภาพ มีรสชาติหวาน สีเนื้อทุเรียนต้องน่ารับประทาน กลิ่นไม่แรงเกินไป เนื้อผลต้องไม่บางหรือหนาเกินไป และเนื้อผลสุกต้องไม่นิ่มและแข็งเกินไป รวมไปถึงขนาดของทุเรียนที่ไม่ใหญ่และเล็กเกินไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาชีตา หาญศึก (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ควรมีทุเรียนหลากหลายลักษณะให้ลูกค้าเลือกจะช่วยเพิ่มปริมาณการซื้อต่อครั้งและควรเลือกทุเรียนที่แก่ สุก และทรงผลมีจำนวนพูเต็มมาจำหน่ายเพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าเพิ่มจำนวน ผลในการซื้อแต่ละครั้ง

2. ด้านราคา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจซื้อทุเรียน พบว่า เกษตรกรตัดสินใจเลือกใช้บริการล้งทุเรียนที่ให้ราคาเป็นธรรม และยืดหยุ่น ในเรื่องของราคาที่สามารับซื้อและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของคุณภาพทุเรียน ซึ่งทำให้เกษตรกรสามารถต่อรองราคาได้ในขณะเดียวกันล้งทุเรียนจะต้องแจ้งรายละเอียดของราคาทุเรียนที่รับซื้อในแต่ละวันอย่างชัดเจน เนื่องจากราคาการรับซื้อจะเปลี่ยนแปลงตามคุณภาพของทุเรียน สอดคล้องกับงานวิจัย อธิรัตน์ ภูเบญญาพงศ์ (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับซื้อทุเรียนของผู้ประกอบการในตลาดกลางเพื่อการเกษตร จังหวัดยะลา พบว่า ปัจจัยด้านราคาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากของการทำธุรกิจ เนื่องจากราคาต้องเป็นราคาที่สามารแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นได้ มีความเหมาะสมกับคุณภาพของทุเรียน และสามารถซื้อขายทำกำไรจากตลาดปลายทางได้ ทำให้ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับราคาเพื่อความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งและสามารถทำกำไรได้มากขึ้น จึงให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านราคาเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนสรี มะแน (2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดยะลา พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านราคาต้องมีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับราคาของทุเรียนพันธุ์อื่น ๆ ป้ายบอกราคาต้องมีความชัดเจน มีความหลากหลายของราคาโดยสามารถต่อรองราคาได้ และต้องมีราคามาตรฐานเมื่อเทียบกับตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของภาชีตา หาญศึก (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษของผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านราคา ผู้จำหน่ายทุเรียนควรนำเสนอให้ลูกค้าเห็นว่าราคาที่ลูกค้าจ่ายเหมาะสมกับปริมาณและคุณภาพที่ได้รับ ถ้าผู้จำหน่ายต้องการตั้งราคาในระดับสูง (Premium Pricing) ควรมีการสร้างการรับรู้ของผู้บริโภค (Consumer Awareness) ในด้านความสะอาดและปลอดภัยของสินค้า

3. ด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจซื้อทุเรียน พบว่า เกษตรกรตัดสินใจเลือกใช้บริการล้งทุเรียนที่มีขั้นตอนในการรับซื้อทุเรียนไม่ยุ่งยากและไม่ซับซ้อน โดยมีกระบวนการในการรับซื้อที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และล้งจะต้องมีความน่าเชื่อถือทางการเงิน มีระบบการจ่ายเงินที่รวดเร็วและปลอดภัย เช่น การจ่ายเงินผ่านแอปพลิเคชันผ่านธนาคารต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับ Boom and Bitner (1981) และ Kotler (2003) กล่าวว่า กระบวนการให้บริการ คือ การให้บริการ ที่ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ลูกค้า โดยกระบวนการให้บริการมีความสำคัญในส่วนของการตลาดมากพนักงานต้องมีประสิทธิภาพ

เครื่องมือต้องทันสมัย มีศักยภาพภายในการให้บริการ ซึ่งจะต้องมีความเชื่อมโยงกันในแต่ละขั้นตอนหากบริการไม่ประทับใจลูกค้า ควรมีการปรับปรุงการให้บริการในทันทีอาจต้องออกเป็นนโยบายและแผนการปฏิบัติให้จริงจังทั้งยังต้องมีการสำรวจความคิดเห็นทั้งพนักงานและลูกค้าเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กวินตรา มาพันธ์ (2562) ศึกษาปัจจัยการรับรู้ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารการรับรู้ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดผ่านเฟซบุ๊ก พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ผู้บริโภครับรู้ความรวดเร็วในการให้บริการเป็นรายบุคคล การเก็บและจดจำรายละเอียดข้อมูลของลูกค้าได้เป็นอย่างดี และสร้างความประทับใจในรูปแบบต่างๆ และยังสอดคล้องกับ Kotler (2003 :171) ที่กล่าวว่า ผู้บริโภคมักตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ด้วยคุณภาพของสินค้าและบริการเสมอ โดยเลือกสินค้าหรือบริการต้องเลือกตามข้อมูลที่ได้รับและข้อจำกัดของสถานการณ์ ต่าง ๆ

4. ด้านกายภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจเลือกซื้อทุเรียน พบว่า เกษตรกรจะตัดสินใจเลือกซื้อทุเรียนที่มีป้ายแสดงรายละเอียดให้เห็นชัดเจน เช่น ป้ายกำหนดน้ำหนักการคัดขนาดทุเรียนตามเกรด A B และ C เป็นต้น มีตัวเลขบอกน้ำหนักทุเรียนที่โปร่งใสและเป็นธรรม ยิ่งไปกว่านั้นหลังทุเรียนจะต้องมีความสะอาด ปลอดภัย โดยจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรที่มาใช้บริการ เช่น น้ำดื่มสะอาด ห้องน้ำปลอดภัย เป็นต้น หลังทุเรียนจะต้องจัดสถานที่เป็นสัดส่วนให้กับเกษตรกรที่นำทุเรียนมาส่ง เพื่อทำให้เกิดความสะดวกในกระบวนการคัดแยกขนาดของทุเรียน เป็นการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับเกษตรกร ในสร้างคุณภาพโดยรวม ทั้งทางด้านกายภาพและรูปแบบการให้บริการไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การเจรจาสุภาพ อ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็ว หรือบริการอื่น ๆ ที่เกษตรกรควรจะได้รับ สอดคล้องกับธีรรัตน์ ภูเบญญาพงศ์ (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับซื้อทุเรียนของผู้ประกอบการในตลาดกลางเพื่อการเกษตร จังหวัดยะลา พบว่า ด้านกายภาพของร้านมีส่วนสำคัญในการตัดสินใจ โดยร้านต้องมีการแสดงภาพลักษณ์ที่มีความน่าเชื่อถือ และยังสอดคล้องกับดลนัสม์ โพธิ์ฉาย (2562) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภค ในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่าด้านกายภาพควรมีป้ายหรือสัญลักษณ์แสดงรายละเอียดของสินค้าแต่ละประเภทอย่างชัดเจนมีการตกแต่งสถานที่สวยงาม สะอาด มีจัดระบบรักษาความปลอดภัยอย่างเหมาะสม เช่น กล้องวงจรปิด พนักงานรักษาความปลอดภัย และมีพื้นที่จอดรถสำหรับลูกค้าอย่างเพียงพอ

5. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับการตัดสินใจเลือกสิ่งในการตัดสินใจเลือกซื้อทุเรียน พบว่า เกษตรกรตัดสินใจเลือกใช้บริการสิ่งที่มีการให้เครดิตล่วงหน้า เช่น การจ่ายค่าทุเรียนก่อนนำรถทุเรียนมาส่งที่ล้ง ตลอดจนให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการรับซื้อทุเรียนในเกรดต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรได้ประโยชน์สูงสุด บางครั้งอาจจะให้บริการปรับเพิ่มราคาหรือให้ราคาพิเศษ กรณีที่มีการซื้อ-ขายทุเรียนในปริมาณมาก ซึ่งการส่งเสริมทางการตลาดดังกล่าวเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวให้เกษตรกรตัดสินใจซื้อขายทุเรียนกับล้งดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญ์ภัส พุกษากิจ (2564) ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนผลสด

ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่พบว่า การส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีราคาสูง การส่งเสริมการตลาดจะสามารถช่วยกระตุ้นการซื้อทุเรียนได้มากขึ้น และสอดคล้อง กวินตรา มาพันธ์ (2562) ศึกษาปัจจัยการรับรู้ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารการรับรู้ส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดผ่านเฟซบุ๊ก พบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ โดยอาจจะมีการจัดทำ การส่งเสริมเรื่องของการลดราคา การแจก และการแถมเพื่อสร้างความสนใจให้กับผู้บริโภค เช่นเดียวกับ ชาพิชญณ์ ทับจันทร์ (2564 : 1) ที่กล่าวว่า การโฆษณาสม่ำเสมอ การใช้ความพยายามของพนักงานขาย การลด แลก แจก แถม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทั่วไปเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการซื้อ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวงศ์ ยอดแก้ว (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนโบราณของประเทศไทยกรณีศึกษาผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า กิจกรรมทางการตลาด เช่น หากมีการประกวดหรือการแข่งขันสายพันธุ์ทุเรียนโบราณ การจัดนิทรรศการแสดงทุเรียนพันธุ์โบราณเป็นต้น จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนโบราณกับผู้บริโภคที่เคยมีประสบการณ์ร่วม และพบว่าพฤติกรรมผู้บริโภคก็มีความชื่นชอบในรสชาติของแต่ละพันธุ์แตกต่างกัน ซึ่งการหาตลาดหรือกลุ่มลูกค้าเฉพาะของทุเรียนพันธุ์นั้น ๆ ถือว่าเป็นแนวทางที่เป็นไปได้ เนื่องจากปริมาณของผลผลิตทุเรียนโบราณที่มีไม่มากเท่าพันธุ์การค้า นับได้ว่าทุเรียนพันธุ์โบราณของประเทศไทยเป็นตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market)

6. ด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับการตัดสินใจเลือกในการตัดสินใจซื้อทุเรียน พบว่า เกษตรกรตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งทุเรียนที่มีสถานที่กว้างขวางและสะดวกในการเข้ารับบริการ นอกจากนี้ยังให้บริการรับซื้อทุเรียนหลากหลายสายพันธุ์ เช่น พันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี และพันธุ์ก้านยาว เพื่อดึงดูดความสนใจของเกษตรกรให้เกิดความพึงพอใจ สิ่งเหล่านี้การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรที่ต้องให้ความสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขอนันศรี มะแน (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดยะลา พบว่า คุณภาพ ขนาด และสายพันธุ์ของทุเรียนเป็นต้องการของตลาด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดลนัสม์ โพธิ์ฉาย (2562) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษาผู้บริโภคในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ผลิตภัณฑ์ต้องมีความสด สะอาด ถูกสุขอนามัย ปลอดภัย มีเครื่องหมายรับรองความปลอดภัย มีการระบุน้ำหนักที่ชัดเจน และมีการระบุแหล่งที่มาหรือสถานที่ผลิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงสถิตย์ เยาวนารถ (2565) ศึกษา กลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ โดยด้านผลิตภัณฑ์ ควรให้ทุเรียนหลากหลายลักษณะให้ลูกค้าเลือกเพื่อเพิ่มปริมาณการซื้อ และมีการรักษาคุณภาพของทุเรียน ด้านราคา แม้ว่าทุเรียนจะมีราคาสูง ผู้จำหน่ายต้องแสดงให้เห็นว่า ราคาที่จ่ายไปเหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ และต้องมีการรับประกันสินค้าด้วยและด้านการจัดจำหน่าย ควรมีการจำหน่ายหลากหลายช่องทางเพื่อเพิ่มยอดขาย

7. ด้านบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำกับการตัดสินใจเลือกในการตัดสินใจซื้อทุเรียน พบว่า เกษตรกรตัดสินใจเลือกสั่งทุเรียนที่พนักงานมีความสามารถการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทุเรียนเป็นอย่างดี ตลอดจนให้บริการเอาใจใส่ดูแลลูกค้าทั้งก่อนและหลังการขาย ซึ่ง

คุณลักษณะดังกล่าวของพนักงานในลังจะต้องได้รับการคัดเลือกและอบฟอกบรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และสร้างความแตกต่างเหนือคู่แข่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย (2562) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม กรณีศึกษา ผู้บริโภค ในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการ รองลงมาคือ พนักงานดูแลลูกค้าด้วยความเอาใจใส่ พนักงานสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว และพนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อ การให้บริการตามลำดับ

สอดคล้องกับ ภัฏญนภัส พุกขากิจ (2564) ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียน ผลสด ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ ทุเรียนผลสดผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการให้บริการส่วนบุคคล ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และด้านความไว้วางใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสนิ มะแน (2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดยะลา งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดยะลา ผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดยะลา โดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ปัจจัยส่วนการตลาดได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ในจังหวัดยะลา มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ ภูมิภาคนต์ ศิริบุญยประสิทธิ์ (2566) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมณฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ มีอิทธิพลในทิศทางบวก ส่วนด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีอิทธิพลทางลบ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน และสามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยได้ร้อยละ 68.8 โดยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ทั้ง 7 ตัว เป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภคและการสร้างกำไรทางธุรกิจและความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดบริการ นอกจากนี้กลยุทธ์การตลาดบริการทำให้เกิดความพอใจสูงสุดทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบริการเพื่อตอบสนองความต้องการด้านจิตใจเพื่อให้ลูกค้ามีความจงรักภักดีต่อองค์กร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพาณิชย์. (2563). ผู้ประกอบการที่มีความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการโลจิสติกส์. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2566, จากเว็บไซต์: <http://www.tradelogistics.go.th/ELMA/>
- กลุ่มพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก. (2563). *ทุเรียน ราชาช้างผลไม้ไทย ถูกใจคนต่างแดน*. กองนโยบาย การสร้าง ความเข้มแข็งทางการค้า สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2560). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.
- กวินตรา มาพันธ์ศรี. (2562). ปัจจัยการรับรู้ความน่าเชื่อถือของแหล่งสารการรับรู้ส่วนประสม การตลาดออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดผ่านเฟซบุ๊ก. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- จักรี เตจ๊ะวารีย์ ปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์ กันต์สินี กันทะวงศ์วาร และวรินธร ชัยวิวัฒน์. (2561). *การ วิเคราะห์ ความสามารถในการแข่งขันในตลาดผลไม้ไทย-จีน*. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาพิณมณต์ ทับจันทร์. (2564). การตัดสินใจซื้อสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดราบน้ำ ผ่าน Facebook ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ในการนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปี พ.ศ. 2564 วันที่ 1 เมษายน 2564. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภูมิกานต์ ศิริบุญยประสิทธิ์. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนสดจากประเทศไทยของผู้บริโภคชาวจีนในมณฑลยูนนาน เมืองหลวงคุนหมิง สาธารณรัฐประชาชนจีน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ดลนัสม์ โพธิ์ฉาย. (2562). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจบริโภคผลไม้พรีเมียม* กรณีศึกษาผู้บริโภคในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- ดวงสถิตย์ เยาวนารถ. (2564). *กลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ*. โครงการ วิทยานิพนธ์โท.ทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีรรัตน์ ภูเบญญาพงศ์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจรับซื้อทุเรียนของผู้ประกอบการในตลาด กลางเพื่อการเกษตร จังหวัดยะลา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขา มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์, 10 (1): 158-172.
- นงนุช อังยุริกุล และวริสสาห์ สุขาโต. (2560). *การค้าผลไม้ระหว่างไทยและอินโดนีเซียภายใต้กรอบ AEC*. วารสารประชาคมวิจัย, 19 (111): 7-12.
- นิพนธ์ พัวพงศกร. (2562). *เทคโนโลยีสมัยใหม่กับอนาคต “การเกษตร” ไทย*. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2566, <https://tdri.or.th/2019/09/frobes-commentaries-sep-2019/>.
- พัทธนันท์ ศุภภาคิน. (2562). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้

- บริการห้องอาหารบุฟเฟต์บางกอกบาโคนี้ ชั้น 81 โรงแรมไบหยกสกาย. วารสารรังสิต
บัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 5(2), 130-142.
- พีรพร พร้อมเทพ. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออก ไปยัง
ประเทศจีน. ขอนแก่น: ธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือศูนย์ปฏิบัติการข้าว
ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดศรีสะเกษ. การประชุมคณะกรรมการเพื่อจัดเตรียม
งานเทศกาลเงาะ-ทุเรียน และของดีศรีสะเกษ 57. 21 พฤษภาคม 2557. ศรีสะเกษ: ศูนย์
ปฏิบัติการข้าวส่งเสริมการเกษตร.
- นงนุช อังยุริกุล และสายทิพย์ โสรรัตน์. (2561). การสังเคราะห์ข้อมูลอุปทานลำไยและทุเรียนสู่นโยบาย
ส่งเสริมภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพมหานคร :คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
- นัสรี มะแน. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัด
ยะลา. ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณบำรุงการศึกษาประจำปี 2563 มหาวิทยาลัย
ราชภัฏยะลา.
- ภัญญัส พฤชากิจ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนผลสดผ่านช่องทางออนไลน์
ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารบริหารธุรกิจนิต้า, 29: 18-32.
- ภูวงศ์ ยอดแก้ว. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนโบราณของประเทศไทย. สารนิพนธ์
การจัดการมหาบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภาษิตา หาญศึก. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจซื้อทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษของ
ผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- วธรรม สรณะ. (2561). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยห่วงโซ่สินค้าของผลไม้ภาคตะวันออก: ศึกษา กรณี
ทุเรียน. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 7 (1), 82-92.
- สำนักงานจังหวัดชุมพร. (2564). ชุมพรตั้งจุดเฉพาะกิจสกัดทุเรียนอ่อน คาด 5 ปีบุกฮองกง-
เกาหลี. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2565 สามารถเข้าถึงได้ที่
<https://www.prachachat.net/local-economy/news-693263>
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). การศึกษาบทบาทของผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้ที่มีต่อ
ทุเรียนไทย. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2565 สามารถเข้าถึงได้ที่[https://www.oae.go.th/
view/1/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81/TH-TH](https://www.oae.go.th/view/1/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81/TH-TH)
- หทัยทิพย์ แดงปทิว. (2561). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่คนคิดและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการ
ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัย
กรุงเทพ.

- Boom and Bitner. (1981). *Marketing strategies and organization structures for service firms*", in Donnelly, J.H. and George, W.R (Eds), *Marketing of Services*, American Marketing Association, Chicago, IL, pp. 47 – 51.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. 11th Edition, Prentice-Hall, Upper Saddle River.

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม
ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
LEARNING MANAGEMENT BASED ON MURDOCH INTEGRATED
APPROACH (MIA) WITH MULTIMEDIA ON ENGLISH READING
COMPREHENSION OF GRADE 5 STUDENTS

¹วรฤทัย เพชรรัตน์ และ ²จุไรศิริ ชูรักษ์

¹Woratai Phetcharat and ²Juraisiri Choorak

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ประเทศไทย

Songkhla Rajabhat University, Thailand.

¹64g1912014@parichat.skru.ac.th

Received : December 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนวิเชียรชม จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 37 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่

¹ นักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ดอคพร้อมกับสื่อประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ดอคพร้อมกับสื่อประสม หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ดอค, สื่อประสมความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Abstract

The purposes of this research were: 1) to compare the students' English reading comprehension between before and after learning management based on Murdoch Integrated Approach with multimedia 2) to compare the students' English reading comprehension after learning management based on Murdoch Integrated Approach with multimedia with the criteria of 80%, and 3) to study the students' satisfaction on learning management based on Murdoch Integrated Approach with multimedia. The sample group comprised of 37 grade 5 students in second semester academic year 2023 at Wichainchom School, Songkhla District, Songkhla Province, by using cluster random sampling was employed. The research instruments consisted of 1) lesson plans 2) an English reading comprehension test, and 3) the student's satisfaction questionnaire. The satisfaction used in the data analyzed were mean ($\bar{X}$), standard deviation (SD), and t-test. The results of this research showed that: 1) the English reading comprehension of students after learning management based on Murdoch Integrated Approach with multimedia was higher than before learning management with statistically significant at the .01 level, 2) the English reading comprehension of students after learning management was higher than the criteria of 80% with statistically significant at the .05 level, and 3) the students' satisfaction on learning management was at a high level.

Keywords: learning management, Murdoch integrated approach, Multimedia, English reading comprehension, grade 5 students

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีความสำคัญอย่างมากต่อการใช้ชีวิตประจำวันของคนในยุคศตวรรษที่ 21 การเจริญเติบโตของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสบายรวมถึงการเข้าถึงข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษดังจะเห็นได้จากนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้ การสอนภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ให้เป็นไปในแนวทางที่เน้นให้ใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารหรือที่เรียกว่า Communicative Language Teaching (CLT) เพื่อเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้และก้าวทันโลก นอกจากนี้ยังได้มีการกำหนดให้มีการเรียนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ บุพื้นฐานเพื่อการต่อยอดการเรียนรู้ด้านภาษาในระดับที่สูงต่อไป

โรงเรียนวิเชียรชมเป็นโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 3 จนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเป็นฐานมีการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แต่จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2563 (O-NET) คะแนนการสอบวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวิเชียรชมพบว่าได้คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษด้านภาษาเพื่อการสื่อสารเมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัดเพียงร้อยละ 38.87 และคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเพียงร้อยละ 43.55 ซึ่งเป็นคะแนนที่ไม่ถึงร้อยละ 50 ถึงแม้จะมีนักเรียนที่ได้ 100 คะแนนเต็มวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 5 คน (โรงเรียนวิเชียรชม, 2563) แต่ค่าเฉลี่ยจากผู้สอบทั้งหมดโดยส่วนใหญ่ไม่ถึงเกณฑ์ จากการที่ตัวผู้วิจัยสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาพบว่านักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านภาษาอังกฤษคือเมื่อครูใช้คำถามไม่สามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้และไม่สามารถหาแบบฝึกหัดหรือทำกิจกรรมได้ถูกต้องตามสิ่งที่ครูผู้สอนมอบหมายให้ซึ่งผู้วิจัยได้พบปัญหาการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองหลังการอ่านผู้เรียนไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านบอกเล่าหรือสรุปเรื่องที่อ่านออกมาในความคิดของตนเองได้ ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเรื่องโครงสร้างหลักไวยากรณ์ (Grammar translation) และสอนตามหนังสือดังนั้นครูผู้สอนควรเพิ่มเทคนิคและวิธีการสอนรูปแบบใหม่ๆ มีกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการด้านการอ่านและการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ดอคเป็นแนวทางการสอนอ่าน ของเมอร์ดอค (Murdoch, 1986) ที่มีการผสมผสานบูรณาการ 4 ทักษะทางภาษาในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและความสนุกสนานจากการทำกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขึ้นถามคำถามนำก่อนการอ่าน (Priming Questions) 2) ขึ้นทำความเข้าใจคำศัพท์

(Understanding Vocabulary) 3) ชั้นอ่านเนื้อเรื่อง (Reading the text) 4) ชั้นทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเขต (Jigsaw Exercise and Paragraph Structure) 5) ชั้นทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง (Understanding the Text) 6) ชั้นถ่ายโอนข้อมูล (Transferring Information) 7) ชั้นประเมินผลและแก้ไข (Evaluation and Correction) โดยทุกชั้นของการสอนจะมีคำถามสอดแทรกอยู่ซึ่งแตกต่างจากการสอนอ่านทั่วไป การใช้คำถามทำให้นักเรียนได้ฝึกใช้ทักษะการคิดตั้งแต่การคิดระดับขั้นพื้นฐานจนถึงการคิดขั้นสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภิญญา ยีหมต่อะหลี่ (2556) เรื่องผลการใช้วิธีสอนแบบ MIA ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจทั้งในภาพรวมและแต่ละด้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนทั้งในภาพรวมและแต่ละด้านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีสอนแบบ MIA ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 อยู่ในระดับพอใจมาก

การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม (Multimedia) เป็นการใช้สื่อหลายอย่างรวมกัน ได้แก่ ตัวอักษร ข้อความ ภาพถ่าย ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหวแบบ วิดีทัศน์ ภาพแอนิเมชันและเสียงโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ในการนำเสนอควบคุมโปรแกรมมัลติมีเดียใช้ในลักษณะ “สื่อประสม” ที่ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับสื่อเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน การนำเสนอสนับสนุนการเรียนรู้และการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จัก ภาพเคลื่อนไหว กราฟิก และข้อความได้คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยตนเองผู้ออกแบบจะออกแบบปุ่มหรือข้อความ (สุพจน์ อิงอาจ, 2564) สื่อประสมถือว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีความเหมาะสมที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองการคิดการแก้ปัญหาการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและฝึกทักษะในการทำงานได้ดีสื่อประสมเป็นระบบการนำสื่อต่างๆ มาผสมผสานกันให้สอดคล้องกับเนื้อหา ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่มีต่อการเรียนการสอนสูงสุด (กิตานันท์ มลิทอง, 2550) สื่อประสมเป็นสื่อที่ช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์หรือโต้ตอบกับนักเรียนได้ทันทีสะดวกในการแก้ไขข้อผิดพลาดของการเรียนแต่ละครั้งและแต่ละปัญหาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2555)

จากความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์คอว์ร่วมกับ สื่อประสมที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่ากรานำสื่อประสม (Multimedia) มาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ก่อนจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถความถนัดและศักยภาพของตนเองโดยคำนึงถึงหลักการของความแตกต่างระหว่างบุคคลนอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนโดยการนำเสนอบทเรียนด้วยภาพ เสียง และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยการปฏิบัติกิจกรรมในบทเรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการอยากเรียนรู้ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสื่อประสม (Multimedia) เรื่องการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์คอว์ร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อ

ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมี 7 ขั้นตอน คือ 1) ขึ้นถ้ามคำถามนำก่อนการอ่านเนื้อเรื่องในแต่ละหน่วย 2) ขึ้นหาความหมายของคำศัพท์ที่สำคัญในแต่ละหน่วยร่วมกับสื่อประสม 3) ขึ้นอ่านเนื้อเรื่องร่วมกับสื่อประสม 4) ขึ้นทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเจทร่วมกับสื่อประสม 5) ขึ้นทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านร่วมกับสื่อประสม 6) ขึ้นถ่ายโอนข้อมูลและ 7) ขึ้นประเมินผลและแก้ไขร่วมกับสื่อประสม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมรวมไปถึงช่วยพัฒนาการคิดเป็นภาษาอังกฤษของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักในการใช้ภาษาอังกฤษตามธรรมชาติและนักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ๆ จากการอ่านภาษาอังกฤษซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับ สื่อประสม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมกับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีจำนวน 6 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 241 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/6 โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 1 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 37 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหารายวิชาภาษาอังกฤษตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 1 หน่วย คือ Country and Food

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ชนิด ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง Country and food จำนวน 4 แผน ใช้เวลา 8 ชั่วโมง

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก (Multiple Choice Test) ให้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละบท จำนวนทั้งหมด 33 ข้อ

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบด้วย รายการประเมินความพึงพอใจ 4 ด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและ ด้านการวัดและการประเมินผล แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้สูตร (t-test Independent)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ดังนี้

1. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ระหว่าง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ระหว่าง ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม

ความสามารถในการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ	คะแนน เต็ม	ก่อนการจัดการเรียนรู้		หลังการจัดการเรียนรู้		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD.	
1. ด้านการแปลความ	11	4.92	1.89	9.41	1.62	21.26**
2. ด้านการตีความ	11	4.92	1.44	9.35	1.51	11.26**
3. ด้านการขยายความ	11	2.81	1.70	8.92	1.64	14.70**
รวม	33	12.65	3.38	27.68	3.38	17.01**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลการวิเคราะห์คะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.38 และหลังการจัดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.38 เมื่อพิจารณาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเป็นรายด้าน ได้แก่ 1) ด้านการแปลความ 2) ด้านการตีความ และ 3) ด้านการขยายความ พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม หลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม หลังการจัดการเรียนรู้กับ เกณฑ์ร้อยละ 80 (n=37)

ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	คะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ 80%	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	t
1. ด้านการแปลความ	11	9.41	1.62	8.80	85.55	2.26*
2. ด้านการตีความ	11	9.35	1.51	8.80	85.00	2.21*
3. ด้านการขยายความ	11	8.92	1.64	8.80	81.09	0.44*
รวม	33	27.68	3.38	26.40	83.88	2.29*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการแปลความ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด 9.41 คิดเป็นร้อยละ 85.55 รองลงมาคือ ด้านการตีความมีคะแนนเฉลี่ย 9.35 คิดเป็นร้อยละ 85.00 และด้านการขยายความ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 8.92 คิดเป็นร้อยละ 81.09 ซึ่งทุกด้าน มีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีบูรณาการการสอนอ่าน ของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม ดังตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม (n=37)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านครูผู้สอน			
1. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.11	0.81	มาก
2. ครูมีความตั้งใจในการสอน	4.76	0.43	มากที่สุด
3. ครูสอนสนุกเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.11	0.88	มาก
4. ครูให้ความสนใจสอนทั่วถึงทุกคน	4.27	0.87	มาก
5. ครูให้นักเรียนทำงานร่วมกันทั้งกลุ่มและรายบุคคล	4.38	0.76	มาก
เฉลี่ย	4.32	0.80	มาก
ด้านเนื้อหา			
6. เนื้อหามีความน่าสนใจ	4.16	0.80	มาก
7. เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน	4.14	0.86	มาก
8. เนื้อหาสามารถเข้าใจง่าย	4.00	0.97	มาก
9. เนื้อหามีความมีการจัดลำดับขั้นอย่างเหมาะสม	4.41	0.80	มาก
เฉลี่ย	4.18	0.86	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน			
10. กิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.35	0.92	มาก
11. กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.46	0.84	มาก
12. กิจกรรมการเรียนการสอนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์	4.32	0.71	มาก
13. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน	4.35	0.82	มาก
14. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษดียิ่งขึ้น	4.11	0.91	มาก
15. กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาบทเรียนมากยิ่งขึ้น	3.95	0.88	มาก
เฉลี่ย	4.18	0.86	มาก
ด้านการวัดและการประเมินผล			
16. เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้	4.24	0.80	มาก
17. แบบทดสอบเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน	4.16	0.73	มาก
18. นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินล่วงหน้า	3.86	0.92	มาก
19. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้	4.32	0.82	มาก
20. วิธีการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้มีความหลากหลาย	4.22	0.79	มาก
เฉลี่ย	4.16	0.82	มาก
เฉลี่ยรวม	4.23	0.83	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.83

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.80 รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.86 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 และด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับการสอนอ่านภาษาอังกฤษแนวใหม่แนวใหม่สำหรับนักเรียนเรียนภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาที่สอง โดยยึดหลักทางภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) ซึ่งเป็นจิตวิทยาในการคิดและการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารขึ้น (Murdoch, 1986) ซึ่งการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษตามแนวการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด โดยที่ครูจะเริ่มตั้งประเด็นคำถาม เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ชวนให้นักเรียนได้เกิดความคิดแล้วให้มีการร่วมกันอภิปรายโดยนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาผสมผสานกับความรู้ใหม่เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดและแก้ปัญหา เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอยู่ในทุกขั้นตอน โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้คิดเป็นและการสอนที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มทำให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นฝึกการรับฟังความคิดเห็นฝึกการช่วยเหลือและฝึกการเข้าสังคมซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อยุคสมัยเริ่มด้วยวิธีการตั้งคำถามประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำมาให้นักเรียนอ่านซึ่งครูจะถามเพื่อให้นักเรียนใช้ความคิดหาคำตอบแล้วให้ร่วมกันอภิปรายโดยการนำประสบการณ์เดิมของตนมาผสมผสานกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับแล้วแก้ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ซึ่งเป็นการกระตุ้นนักเรียนให้คิดแก้ปัญหา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้มีการนำสื่อประสมมาเป็นสื่อในการเรียนการสอนซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม ด้วยคุณสมบัติและจุดเด่นของสื่อประสมที่สามารถเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนการสอนสามารถนำเสนอเนื้อหาได้ด้วยสื่อหลายประเภทจากจุดเด่น ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนเป็นสิ่งที่สามารถส่งเสริมได้จากการจัดการเรียนรู้โดย

ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้และสรุปคำตอบของตนเองจากเนื้อหา แบบฝึกหัด อีกทั้งนักเรียนยังสามารถแสดงองค์ความรู้ที่ได้ด้วยการทำแบบฝึกหัดและการตอบคำถามผู้วิจัยยังได้ใช้หลักการออกแบบสื่อประสมมาใช้ในการออกแบบและสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อให้นักเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสม สามารถศึกษาเนื้อหาความรู้ต่างๆ จากการลำดับเนื้อหาอย่างเป็นระบบการใช้ภาพประกอบสวยงามเพื่อการสื่อความหมายการจัดวางการใช้สีเส้นเพื่อดึงดูดความสนใจและเกิดความเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่ายส่งผลทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจทางการเรียนสูงขึ้นและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ร่วมกับสื่อประสมในการถ่ายทอดเรื่องราวและเนื้อหาโดยมีสื่อในการนำเสนอบทเรียน ทั้งสื่อที่แสดงข้อความ ภาพ และเสียง

เมื่อผู้วิจัยได้จัดการรู้โดยใช้วิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม ซึ่งสามารถช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การถามคำถามนำก่อนการอ่าน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนตั้งคำถามหรือข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้อภิปรายร่วมกันและเกิดจุดมุ่งหมายในการอ่าน ขั้นที่ 2 การทำความเข้าใจคำศัพท์ร่วมกับสื่อประสม เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้นักเรียนหาความหมายของคำศัพท์ในงานที่แจกให้โดยใช้สื่อประสมเป็นสื่อในการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การอ่านเนื้อเรื่องร่วมกับสื่อประสมเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนให้ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องซึ่งอยู่ในสื่อประสมประกอบไปด้วยคำถามต่างๆ ในเนื้อเรื่องโดยให้นักเรียนอ่านและหาคำตอบด้วยตนเอง ขั้นที่ 4 การทำแบบฝึกหัดต่อชิ้นส่วนประโยคและเรียงโครงสร้างอนุเฉทร่วมกับสื่อประสม เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแต่ละคนจะต้องต่อชิ้นส่วนประโยคที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่อ่านให้อยู่ในรูปของอนุเฉทที่ถูกต้องและให้ได้ใจความสมบูรณ์ต่อเนื่องกันโดยใช้สื่อประสมเป็นสื่อในการเรียนรู้ ขั้นที่ 5 การทำความเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านร่วมกับสื่อประสม เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อวัดความเข้าใจในการอ่านโดยการเขียนเติมข้อความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องให้มีความหมายโดยใช้สื่อประสมเป็นสื่อในการเรียนรู้ ขั้นที่ 6 การถ่ายโอนข้อมูล เป็นขั้นตอนที่นักเรียนถ่ายโอนข้อมูลจากบทอ่านให้อยู่ในรูปของตารางแผนภูมิ กราฟ แผนที่ หรือวิธีการอย่างอื่นตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง ขั้นที่ 7 การประเมินผลและแก้ไขร่วมกับสื่อประสมเป็นขั้นตอนที่ผู้สอนเฉลยและแก้ไขข้อบกพร่องจากการทำแบบฝึกหัดร่วมกับผู้เรียนโดยใช้สื่อประสม

จากผลการวิจัยและแนวคิดทฤษฎีข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้บูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสม สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้จริงซึ่งเป็นไปตามผลงานวิจัยต่างๆ ได้แก่ ธนพงศ์ ทิพย์ธานี (2564: 49-50) ได้ศึกษาค้นคว้าการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอ (MIA) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีและมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 89.79/87.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ตอ (MIA) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

สอดคล้องกับ พิมพ์พร บังวัด (2563: 91-92) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบสื่อประสมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบสื่อประสมเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.04/79.64 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 ผลการศึกษาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบสื่อประสมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.12 คิดเป็นร้อยละ 81.20 ผลการศึกษาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบสื่อประสมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.92 คิดเป็นร้อยละ 79.20

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยวิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.23 เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.32 รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยวิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยเฉพาะทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์จากคำถามที่แทรกอยู่ในกิจกรรมทุกขั้นตอน เป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม และเน้นการสร้างประสบการณ์ความรู้ด้วยตนเอง ฝึกการคิดและแก้ปัญหา ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก มีความสุขในการเรียนรู้ จึงทำให้ผลการเรียนรู้ทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้โดยวิธีบูรณาการการสอนอ่านของเมอร์ตอคร่วมกับสื่อประสมส่งผลต่อความคงทนในการเรียน ด้วยเหตุผลที่ว่ามีการนำสื่อประสมที่ผู้วิจัยนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นมาผสมผสานเทคโนโลยีถ่ายทอดเรื่องราวและเนื้อหาโดยมีสื่อในการนำเสนอบทเรียน ทั้งสื่อที่แสดงข้อความภาพ และเสียง ส่งผลให้นักเรียนมีความสุขและสนุกสนานในการเรียนรู้การอ่านเรื่องราว ผ่านสื่อประสม นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและเกิดทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งจากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคงทนในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตยา ผลเรือง (2562: 58-59) ได้ศึกษาค้นคว้าการใช้แนวคิดบูรณาการของเมอร์ตอคเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดบูรณาการของเมอร์ตอคเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กิตานันท์ มลิทอง. (2550). *เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวทางปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร แ ก น ก ล ำ ง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตร แห่งประเทศไทย.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2546). *การบริหารสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ธนพงศ์ ศิพย์ธานี. (2564). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการของเมอร์ดีอค (MIA) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิมพ์พร บังวัด. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารประกอบสื่อประสม เพื่อส่งเสริมความสามารถใน การฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตยา ผลเรือง. (2562). *การใช้แนวคิดบูรณาการของเมอร์ดีอคเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โรงเรียนวิเชียรชม. (2564). *หลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ*. สงขลา
- สุภิญญา ยีหมัดอะหลี. (2556). *ผลการใช้วิธีสอนแบบ MIA ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุพจน์ อิงอาจ. (2564). *การศึกษาอิสระ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Murdoch, G.S. (1986). *A More Integrated Approach to the Teaching of Reading*. English Teaching Forum.

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตำบลทุ่งหลวง

อำเภอพนาลัย จังหวัดหนองคาย

THE MODEL FOR IMPROVING THE ELDERLY QUALITY OF LIFE:

TUNGLUANG SUBDISTRICT, PHONPISAI DISTRICT,

NONGKHAI PROVINCE

¹อำนวยการ ราศรีใส

¹Amnuay Rasrisai

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง, ประเทศไทย

Tungluang Subdistrict Health Promoting Hospital, Thailand

¹amnuayrasrisai@gmail.com

Received : December 30, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และการพัฒนารูปแบบพัฒนาคุณภาพชีวิต ตำบลทุ่งหลวง อำเภอพนาลัย จังหวัดหนองคาย ใช้รูปแบบการวิจัย และพัฒนาในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ประชากรได้แก่ผู้สูงอายุ 744 คน กลุ่มตัวอย่าง 117 คน และกลุ่มทดลอง 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance: Repeated Measures MANOVA) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Significance .05) ผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ เพศชาย ร้อยละ 53.85 เพศหญิง ร้อยละ 46.15 ส่วนมากจะเป็นกลุ่มอายุ 60 – 74 ปี ร้อยละ 69.23, ($\bar{x} = 69.84$, S.D. = 8.53) ระดับความสามารถดูแลตนเองที่จำเป็นของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 2.62$, S.D. = 0.30) ระดับการรับรู้และเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.24$, S.D. =

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง อำเภอพนาลัย จังหวัดหนองคาย

0.41) ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับบริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.32) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.49$, S.D. = 0.31) ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ ความสามารถในการดูแลตนเอง (Beta = 0.559) และการบริการรักษาพยาบาล (Beta = 0.205) ตามลำดับ โดยตัวแปรทั้ง 2 สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 54.50 (P-value < .0001) และได้สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง 3 กลุ่มกิจกรรม 13 กิจกรรม ได้แก่ 1) การเพิ่มศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ จำนวน 9 กิจกรรม 2) การพัฒนาระบบบริการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุใน รพ.สต.ทุ่งหลวง จำนวน 1 กิจกรรม 3) การพัฒนาการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายกำหนดเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำนวน 3 กิจกรรม ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยของตัวแปรทั้ง 3 ตัว ระหว่างการวัดทั้ง 2 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace = 0.998, 0.002, 613.677, 613.677, P-value < 0.00) แสดงว่ารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สร้างขึ้นสามารถทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, คุณภาพชีวิต

Abstract

This research aimed to study the levels and factors affecting the elderly quality of life and developing a model for improving the elderly quality of life in Thung Luang Subdistrict, PhonPhisai District, Nong Khai Province. The research and development model used in quantitative and qualitative terms, divided into 3 phases. The population were elderly consisted of 744, a sample group of 117 elderly people, and an experimental group of 30 people. The Inferential Statistics used for Regression Analysis and Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance: Repeated Measures (MANOVA), setting the level of statistical significance at .05. Result: The elderly sample group was male 53.85 %, female 46.15 %, most were in the age group 60 - 74 years, 69.23 %, ($\bar{x} = 69.84$, S.D. = 8.53). The level of self-care requisites of the elderly was at a very good level ($\bar{x} = 2.62$, S.D. = 0.30), level of awareness and access to the legal rights of the elderly was at a moderate level ($\bar{x} = 2.24$, S.D. = 0.41), the opinions about the level of health services received by the elderly was very good level ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.32), the quality of life level for the elderly was moderate level ($\bar{x} = 2.49$, S.D. = 0.31), The Factors affecting the quality of life of the elderly include self-care requisites of the elderly (Beta = 0.559) and medical treatment service (Beta = 0.205), respectively, both

variables can together predict the quality of the elderly at 54.50 percent (P-value <.0001). The model for Improving the elderly quality of life in Thung Luang Subdistrict had 3 activity groups, 13 activities, 1) the increasing the potential for self-care requisites to improve the elderly quality of life, totaling 9 activities, 2) the developing the medical care service system for the elderly in Thung Luang Subdistrict Health Promoting Hospital, 1 activity. 3) the developing access to legal rights for the quality of life of the elderly, 3 activities. The results of the statistical analysis found that the mean vectors of the 3 variables between the 2 measurements were different with statistical significance .05 (Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace = 0.998, 0.002, 613.677, 613.677, P-value <0.00), indicating that the model for improving the elderly quality of life that was created can improve the elderly quality of life.

Keyword: Elderly, Quality of life

บทนำ

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยกรมผู้สูงอายุกระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ได้รวบรวมข้อมูลสถิติในปี พ.ศ.2560 พบว่ามีผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป 10,325,322 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 ของประชากรทั้งหมด จำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทยจะมีจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2563 และ 2573 คาดการณ์ว่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 17.5 และ 25.1 ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทำให้สถานการณ์เกี่ยวกับการจัดการด้านประชากร ด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านนโยบายแผ่นดินเปลี่ยนแปลงไป การก้าวเข้าสู่กระบวนการชราภาพของผู้สูงอายุ เป็นไปในทางเสื่อมถอยส่งผลต่อภาวะสุขภาพ ความเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ในทุกระบบ เช่น ระบบหัวใจและหลอดเลือด ระบบประสาทและสมอง ระบบหายใจ ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อและระบบต่อมไร้ท่อ เป็นต้น (วีรศักดิ์ เมืองไพศาล, 2556) จากการสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุไทยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวด้วยโรคเรื้อรังมากถึงร้อยละ 72-80 ของจำนวนประชากรผู้สูงอายุ (ประเสริฐ อัสสันตชัย, 2556) โดยโรคเรื้อรังที่พบในผู้สูงอายุ ได้แก่ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หัวใจ ไขมันในเลือดสูงและโรคทางระบบประสาท (ชุดิมา ทองวชิระ และคณะ, 2559)

การที่ประชากรไทยมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้น มิได้หมายความว่า ผู้สูงอายุจะมีสุขภาพดีขึ้น หากดูเหมือนว่า ช่วงชีวิตที่ยาวขึ้นจะเป็นช่วงชีวิตที่มีปัญหามากขึ้น เนื่องจากวัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นไปในทางเสื่อมสมรรถภาพตามอายุที่เพิ่มขึ้น การทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายลดลง สภาพจิตใจมีการเปลี่ยนแปลง โดยจะหงุดหงิดง่าย และมีความ

วิตกกังวลสูง การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างของครอบครัว การเกษียณอายุราชการ การเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพสมรส เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพ เกิดการเจ็บป่วยได้ง่าย และเมื่อเจ็บป่วยมักมีอาการรุนแรง และต้องใช้เวลาในการรักษาและฟื้นฟูสภาพ ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า มีผู้สูงอายุป่วยเป็นโรคเรื้อรัง เช่น โรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน ซึ่งถ้าไม่ได้รับการดูแลตนเองที่ถูกต้องผู้ป่วยกลุ่มนี้อาจเกิดภาวะแทรกซ้อนกลายเป็นผู้ป่วยติดเตียง ที่มีภาวะพึ่งพิงสูง และพบว่า ผู้สูงอายุ 1 ใน 5 คนไม่สามารถออกจากบ้านได้ด้วยตนเองเป็นการสะท้อนถึงการพึ่งพาทางสังคมได้เด่นชัด นอกจากนี้พบว่าสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็กลงเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันคนในครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้สูงอายุมีโอกาสที่จะถูกทอดทิ้งให้เฝ้าบ้าน ปัญหาสุขภาพในประชากรของผู้สูงอายุจะนำไปสู่ความจำเป็นของความต้องการผู้ดูแลและเป็นภาระต่อระบบบริการสุขภาพอย่างมากในอนาคต จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวอย่างมาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ จากสภาพปัญหาข้างต้นถ้าได้มีการเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาเหล่านี้เสียแต่ล่วงหน้าย่อมเป็นการเตรียมการที่จะช่วยให้รัฐไม่ต้องทุ่มงบประมาณจำนวนมากมหาศาลกับการฟื้นฟูดูแลรักษาผู้สูงอายุ คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้ ความพึงพอใจ และสถานะของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคม โดยสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเอง ภายใต้บริบทของวัฒนธรรม ค่านิยม มาตรฐานของสังคม และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเรื่องเร่งด่วนที่รัฐควรเร่งรีบในการดำเนินการหากไม่มีการดำเนินการใดๆเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทยก็จะมีแนวโน้มที่จะต้องเผชิญกับปัญหาผู้สูงอายุ องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้สร้างเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI) เป็นเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต ที่พัฒนามาจากกรอบแนวคิดของคำว่าคุณภาพชีวิต ซึ่งหมายถึงการประเมินค่าที่เป็น จิตนิสัย (Subjective) ซึ่งฝังแน่นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรมสังคมและสภาพแวดล้อม เพราะฉะนั้นนิยามของ Quality of Life: QOL จะเน้นไปที่การรับรู้ในเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้ตอบไม่ได้คาดหวังที่จะเป็นวิธีการที่จะวัดในรายละเอียดของอาการโรค หรือสภาพต่าง ๆ แต่ถือเป็นการประเมินผลของโรค และวิธีการรักษาที่มีต่อคุณภาพชีวิต จำนวนประชากรผู้สูงอายุจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าภายใน พ.ศ.2574 จะเป็นผู้สูงอายุระดับสุดยอด คือ มีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด สังคมผู้สูงอายุจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาคหลายประการ เช่น ประชากรวัยแรงงาน ลดลง การออมลดลง และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง สิ่งที่มาจากการเปลี่ยนแปลงนี้คือ อัตราส่วนพึ่งพิงในวัยสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เช่น ปัญหาทางด้าน สุขภาพ เศรษฐกิจ สภาพจิตใจ และอารมณ์ที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาในการปรับตัว (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2557)

จังหวัดนongคายเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป 93,866 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 สำหรับ อำเภอโพธิ์ชัยมีจำนวนผู้สูงอายุ 16,233 คน คิด

เป็นร้อยละ 16.54 สำหรับตำบลทุ่งหลวง มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุจำนวน 744 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20 (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง, 2566) จากสถิติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่สภาพเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันไม่สามารถที่จะรับรองภาระที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงนี้ได้ (สำนักพัฒนาสุขภาพกรมส่งเสริมสุขภาพ, 2556) (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2559) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นนโยบายหนึ่งที่สำคัญของรัฐบาล และเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2569) ตลอดจนพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ดังนั้นการให้ความสำคัญกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่จึงเป็นส่วนสำคัญ

สรุป จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยในบทบาทพยาบาลวิชาชีพ / Care Manager (CM) ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ จึงเห็นความสำคัญของปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย และสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ และนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ในผู้สูงอายุระดับชุมชนต่อไป อันนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อพัฒนารูปแบบพัฒนาคุณภาพชีวิต ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย
4. เพื่อทดลองและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้สูงอายุตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย 744 คน 2) ผู้รับผิดชอบงานด้านส่งเสริมสุขภาพ ในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง ตัวแทน อสม. และตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้จากการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างประมาณการ ค่าเฉลี่ยของประชากรในกรณีทราบกลุ่มตัวอย่างประชากร สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ ค่าเฉลี่ย กรณีทราบจำนวนประชากร 117 คน (Wayne W,D,1995)

- กลุ่มทดลองคือผู้สูงอายุในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน และที่มีความประสงค์เข้าร่วมการทดลอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 2 การดูแลตนเองที่จำเป็น (Self-care requisites)
- ส่วนที่ 3 การรับรู้และเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุ
- ส่วนที่ 4 การรับบริการด้านสุขภาพ
- ส่วนที่ 5 คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

2.2 แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

2.3 แบบทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

- ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis) เพื่ออธิบายอิทธิพลปัจจัยเชิงสาเหตุสมการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (Level of Significance .05)

- การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance : Repeated Measures MANOVA) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ผลการวิจัย

1. ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบล ทุ่งหลวง อำเภอ โพนพิสัย จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง ผู้สูงอายุ เพศชาย ร้อยละ 53.85 เพศหญิง ร้อยละ 46.15 ส่วนมากจะเป็นกลุ่มอายุ 60 – 74 ปี ร้อยละ 69.23, ($\bar{x}$ = 69.84, S.D. = 8.53) ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างมีระดับความสามารถการดูแลตนเองที่จำเป็น (Self-care requisites) ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 2.62, S.D. = 0.30) การรับรู้และเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุตามกฎหมายกำหนด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.24, S.D. = 0.41) การรับบริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ในภาพรวม อยู่ใน

ระดับดีมาก ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.32) ด้านคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แบ่งเป็นกลุ่มมีคุณภาพชีวิต กลุ่มระดับดีที่สุด จำนวน 62 คน ร้อยละ 52.99 กลุ่มระดับปานกลาง จำนวน 54 ร้อยละ 46.15 และกลุ่มคุณภาพชีวิตไม่ดี จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.85 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.49$, S.D. = 0.31) โดยเรียงตามลำดับดังนี้คือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ระดับดีที่สุด ($\bar{x} = 2.60$, S.D. = 0.37) ด้านสิ่งแวดล้อม ระดับดีที่สุด ($\bar{x} = 2.56$, S.D. = 0.39) ด้านร่างกาย ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.42$, S.D. = 0.40) และด้านจิตใจ ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.42$, S.D. = 0.34)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ ความสามารถในการดูแลตนเอง (Beta = 0.559) และการรักษาพยาบาล (Beta = 0.205) ตามลำดับ โดยตัวแปร (ปัจจัย) ทั้ง 2 สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 54.50 ($R^2 = 0.545$ P-value <.0001)

$$Y = 0.144 + 0.572 (\text{ความสามารถในการดูแลตนเอง}) + 0.181 (\text{การรักษาพยาบาล}) + .005 (\text{การรับรู้และเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุ}) - .025 (\text{การส่งเสริมสุขภาพ}) + 0.060 (\text{การป้องกันโรค}) + 0.105 (\text{การฟื้นฟูสภาพ})$$

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis)

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	.144	.215		.672	.530
ความสามารถในการดูแลตนเอง*	.572	.073	.559	7.872	.000**
การรับรู้และเข้าถึงสิทธิผู้สูงอายุ	.005	.055	.006	.085	.932
การส่งเสริมสุขภาพ	-.025	.069	-.029	-.359	.720
การป้องกันโรค	.060	.074	.074	.810	.420
การรักษาพยาบาล*	.181	.081	.205	2.238	.027*
การฟื้นฟูสภาพ	.105	.064	.154	1.652	.101
$R^2 = 0.545$, SEE = 0.216, F = 21.981, Sig of F = .000, P<.05*, P<.01***					

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย สรุปได้ร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 3 กลุ่มกิจกรรม 13 กิจกรรม ได้แก่ การเพิ่มศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง (9 กิจกรรม) การพัฒนาระบบบริการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุใน รพ.สต.ทุ่งหลวง (1 กิจกรรม) การพัฒนาการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายกำหนดเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง (3 กิจกรรม)

3. การทดลองและประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย กลุ่มทดลองที่ใช้ในการศึกษาวิจัยระยะที่ 3 คือ ผู้สูงอายุในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง ตำบลทุ่งหลวง จังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 การเพิ่มศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวงรพ.สต.ทุ่งหลวง ได้จัดทำโครงการอบรมเพิ่มศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน ระยะเวลา 3 วัน ระหว่างวันที่ 7, 14, 21 ธันวาคม 2566 โดยมีรายละเอียดหัวข้อการฝึกอบรมได้แก่ โภชนาการและอาหารสำหรับผู้สูงอายุ การขับถ่ายอุจจาระ/ปัสสาวะ การออกกำลังกาย การนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอในผู้สูงอายุ สุขภาพจิตดี ไม่เครียด ไม่หลง ไม่ลืม และการปฏิสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากอุบัติเหตุ/ภัยต่าง ๆ การดูแลสุขภาพการตรวจสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ หลักการในการรับประทานยาของผู้สูงอายุ และพลังผู้สูงอายุเพื่อชุมชน

3.2 การพัฒนาระบบบริการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุใน รพ.สต.ทุ่งหลวง พัฒนาระบบบริการรักษาพยาบาลในผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ดี มีคุณภาพและการพัฒนาระบบการส่งต่อการรักษาพยาบาลในผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ

3.3 การพัฒนาการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายกำหนดเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง

- 1) การสำมะโนประชากรผู้สูงอายุ และการตรวจสอบการได้รับเบี้ยยังชีพในผู้สูงอายุ
- 2) การได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในผู้สูงอายุที่มีความจำเป็น
- 3) การส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในผู้สูงอายุ

3.4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย

1) ประเมินในกลุ่มทดลอง ผู้สูงอายุในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง ตำบลทุ่งหลวง จังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน

2) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ตัวแปรตาม คือ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และตัวแปรอิสระในการวิจัยระยะที่ 1 ที่มีผลกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความสามารถดูแลตนเองที่จำเป็นของผู้สูงอายุ (Self-care requisites) การรับบริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุด้านการบริการรักษาพยาบาล

3.5 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปรตามแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures Multivariate Analysis of Variance: Repeated Measures MANOVA) ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่าเวกเตอร์ค่าเฉลี่ยของตัวแปรทั้ง 3 ตัว ระหว่างการวัดทั้ง 2 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace = 0.998, 0.002, 613.677, 613.677, P-value < 0.00 ตามลำดับ) แสดงว่าค่าเฉลี่ยของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ความสามารถดูแลตนเองที่จำเป็นของผู้สูงอายุ (Self-care requisites) และการ

รับบริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุด้านการบริการรักษาพยาบาล หลังการดำเนินการรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แตกต่างจากค่าเฉลี่ยโดยรวมก่อนการดำเนินการรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างมีระดับความสามารถดูแลตนเองที่จำเป็น (Self-care requisites) ของผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างส่วนมากจะอยู่ในระดับดี (สามารถดูแลตนเองได้เป็นอย่างดี) จำนวน 79 คน ร้อยละ 67.52 ระดับพอประมาณ (พอสามารถดูแลตนเองได้ และมีคนช่วยเหลือเป็นบางครั้ง) จำนวน 37 คน ร้อยละ 31.62 และระดับไม่ดี (ไม่สามารถดูแลตนเองได้เลย ต้องให้คนอื่นช่วยเหลือ) จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.85 ระดับความสามารถดูแลตนเองที่จำเป็นของผู้สูงอายุ (Self-care requisites) ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 2.62$, S.D. = 0.30) ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับการวิจัยของ นงนุช แยมวงษ์ (2557) โดยพบว่าคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูงกับระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ จะสอดคล้องกับการศึกษาของ พิสิษฐ์ พิริยาพรณ และคณะ (2557) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการดูแลผู้สูงอายุครบวงจร แบบบูรณาการ พบว่า ผลจากการใช้โปรแกรมการดูแลภาวะโภชนาการในผู้สูงอายุ และการให้ความรู้ควบคู่กับการออกกำลังกาย และการดูแลตัวเองในวัยผู้สูงอายุ โดยโปรแกรมดังกล่าว สนับสนุนให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายสม่ำเสมอ โดยการเดินวันละ 30 นาที สัปดาห์ ละ 5 วัน ทำติดต่อกัน 12 สัปดาห์ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความทนต่อการเดิน (Walk endurance capacity) ดีขึ้น และการเดินมากกว่า 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์กับการลดลงของอัตราการตาย และโรค หลอดเลือดหัวใจในผู้สูงอายุด้วย

การรับรู้และเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุตามกฎหมายกำหนด ระดับปานกลาง จำนวน 76 คน ร้อยละ 64.96 ระดับดีมาก จำนวน 38 ร้อยละ 32.48 และระดับไม่ดี จำนวน 3 คน ร้อยละ 2.56 ระดับการรับรู้และเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.24$, S.D. = 0.41) อภินันท์ สนน้อย และคณะ (2559) ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในครอบครัวและชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยด้านความพึงพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ และปัจจัยด้านการให้คุณค่าในตนเอง องค์ประกอบส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จัดสวัสดิการ กิจกรรมเพื่อสุขภาพ ดูแลความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ อบรมให้ความรู้ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก จัดบริการสาธารณะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

การรับบริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ส่วนมากจะมีความคิดเห็นในระดับดีที่สุด จำนวน 72 คน ร้อยละ 61.54 ในระดับปานกลาง จำนวน 45 คน ร้อยละ 38.46 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับบริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 2.61$, S.D. = 0.32) อภินันท์พร วงษ์รัตนะ

(2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำแนกตามคุณลักษณะด้านระดับการศึกษา และอาชีพ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสุขภาพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การจัดบริการด้านสุขภาพต้องเป็นไปอย่างครอบคลุม ทั้งถึงและมีคุณภาพ

ด้านคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กลุ่มระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย แบ่งเป็นกลุ่มมีคุณภาพชีวิต กลุ่มระดับดีที่สุด จำนวน 62 คน ร้อยละ 52.99 กลุ่มระดับปานกลาง จำนวน 54 ร้อยละ 46.15 และกลุ่มคุณภาพชีวิตไม่ดี จำนวน 1 คน ร้อยละ 0.85 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.49$, S.D. = 0.31) สอดคล้องกับการวิจัยของ สายโสม วิสุทธิยานนท์ และรัชนิกร โชติชัยสถิต, (2556) ที่พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาของ โกศล สอดส่อง (2561) ที่พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะแตกต่างจากการศึกษาของ เจษฎา นกน้อย (2560) ศึกษาาระดับคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน จังหวัดสงขลา โดยในภาพรวมพบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง และการศึกษาของ อภินันท์ สนน้อย และคณะ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อยู่ในระดับสูง

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ ความสามารถในการดูแลตนเอง (Beta = 0.559) และการรักษาพยาบาล (Beta = 0.205) ตามลำดับ โดยตัวแปร (ปัจจัย) ทั้ง 2 สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้สูงอายุ ได้ร้อยละ 54.50 ($R^2 = 0.545$ P-value < .0001) จะสอดคล้องกับการศึกษาของ อะเคือ กุลประสูติติก, (2557) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผลการศึกษาพบว่า การมองโลกในแง่ดีและการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ส่วนการเห็นคุณค่าในตนเองการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยส่งผ่านการมองโลกในแง่ดีตัวแปรทั้งหมดอธิบายความแปรปรวนของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 54 และสอดคล้องกับการศึกษาของ อภินันท์ สนน้อย และคณะ (2559) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมกับครอบครัวและชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยด้านความพึงพอใจในชีวิต ความเป็นอยู่ และปัจจัยด้านการให้คุณค่าในตนเอง ส่วนการศึกษาของ สายโสม วิสุทธิยานนท์ และรัชนิกร โชติชัยสถิต, (2556) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา และด้านรายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังพบว่าปัจจัยด้านอายุ ด้านสภาพการทำงาน และด้านสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ทางลบกับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับอภินิชา แสงศรีจันทร์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ปัจจัยเพศ การศึกษา และรายได้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและการศึกษาของของ เจษฎา นกน้อย (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน จังหวัดสงขลา พบว่า ลักษณะการครอบครองที่อยู่อาศัย การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ความสุขในการดำเนินชีวิต การเข้าร่วมกิจกรรมภายในชุมชน การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี สะดวก และปลอดภัยแก่การใช้ชีวิต อาชีพหลักก่อนอายุ 60 ปีและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสามารถอธิบายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 39.20

การทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย ได้ดำเนินการในกลุ่มทดลอง คือ ผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน มีรูปแบบคือ 1) การเพิ่มศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ ได้จัดทำโครงการอบรมเพิ่มศักยภาพการดูแลสุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ ระยะเวลา 3 วัน 2) การพัฒนาระบบบริการรักษาพยาบาลผู้สูงอายุใน รพ.สต.ทุ่งหลวง ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ดี มีคุณภาพและการพัฒนาระบบการส่งต่อการรักษาพยาบาลในผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ 3) การพัฒนาการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายกำหนดเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ตำบลทุ่งหลวง ได้แก่ การสำมะโนประชากรผู้สูงอายุ และการตรวจสอบการได้รับเบี้ยยังชีพในผู้สูงอายุ การได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในผู้สูงอายุที่มีความจำเป็น การส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้ในผู้สูงอายุ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิสิษฐ์ พิริยาพรรณ และคณะ (2557) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการ พบว่า ผลจากการใช้โปรแกรมการดูแลสุขภาพโภชนาการในผู้สูงอายุ และการให้ความรู้ควบคู่กับการออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพตัวเองในวัยผู้สูงอายุ โดยโปรแกรมดังกล่าว สนับสนุนให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายสม่ำเสมอ โดยการเดินวันละ 30 นาที สัปดาห์ ละ 5 วัน ทำติดต่อกัน 12 สัปดาห์ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความทนต่อการเดิน (Walk endurance capacity) ดีขึ้น และการเดินมากกว่า 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีความสัมพันธ์กับการลดลงของอัตราตาย และโรค หลอดเลือดหัวใจในผู้สูงอายุด้วย และการศึกษาของ อภินันท์ สนน้อย และคณะ (2559) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้สูงอายุ ควรพัฒนาตนเองช่วยเหลือตนเอง ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ครอบครัว ควรช่วยเหลือผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จัดสวัสดิการ กิจกรรมเพื่อสุขภาพ ดูแลความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ อบรมให้ความรู้ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก จัดบริการสาธารณะ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน และการศึกษาของ จุฑาลักษณ์ แสนโท (2559) ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลนาราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุมีความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ใน

ระดับมากที่สุด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านความมั่นคงในชีวิต และด้านสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านความมั่นคงในชีวิต และด้านสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญประการแรกคือผู้สูงอายุต้องสามารถดูแลตนเองที่จำเป็น (Self-care requisites) ให้ได้มากที่สุดเพื่อลดปัญหาการเป็นภาระพึ่งพิงในระดับครอบครัวและชุมชน อันดับต่อมาได้แก่ความสามารถในการเข้าถึงการรับบริการด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่ได้มาตรฐานเพราะผู้สูงอายุจะมีปัญหาสุขภาพที่ซับซ้อนตามความเสื่อมของวัย ในด้านการรับรู้และเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายของผู้สูงอายุในหลายประเด็นที่ผู้สูงอายุไม่ทราบและไม่สามารถเข้าถึงสิทธิดังกล่าวได้โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากจนหรือด้อยโอกาส ภาครัฐต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้าถึงสิทธิตามกฎหมายได้อย่างทั่วถึงและเป็นรูปธรรม เพราะผู้สูงอายุจะเป็นคนกลุ่มใหญ่ในสังคมในอนาคตอันใกล้ การวางระบบสวัสดิการทางสังคมที่ดีก็จะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์. (2554). *พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติพ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ.
- กฤษณ์ ขุนลึก. (2564). *ระบบสุขภาพท้องถิ่นและชุมชน*. มหาสารคาม: ตกศิลาการพิมพ์.
- เกษม ตันติผลาชีวะ และกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2538). *การรักษาสุขภาพในวัยผู้สูงอายุ*.
- จุฑาลักษณ์ แสนโท. (2559). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลนาคราชควาย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม*. วารสารรัชต์ภาคย์ ฉบับพิเศษครบรอบ 23 ปี , 333-247.
- ชุติมา ทองวชิระ, สุชาดา โทผล, เรณู ขวัญยืน และสมจิต นิพัทธัตถพงศ์. (2559). *รายงานการวิจัยเรื่องความชุก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสมองเสื่อมของผู้สูงอายุและการพัฒนาคู่มือการให้ความรู้ : กรณีศึกษาชุมชนเขตบางพลัด*. กรุงเทพฯ: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- นงนุช แยมวงษ์ (2557). *คุณภาพชีวิตและความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการในโรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพฯ*. Journal of Medicine and Health Sciences, Vol.21 (No.1), 37-44.

- ประเสริฐ อัสสันต์ชัย (บรรณาธิการ). (2556). *ปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยในผู้สูงอายุและการป้องกัน*. (พิมพ์ครั้งที่4). ศรีเอชน.กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยน.
- พิสิษฐ์ พิริยาพรรณ และคณะ (2557). *การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุครบวงจรแบบบูรณาการ* (ปีที่ 3). รายงานการวิจัย, คณะแพทยศาสตร์และคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2557). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2556*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2559). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2558*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง. (2566). *ข้อมูลด้านสุขภาพตำบลทุ่งหลวง ปี 2566*. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุ่งหลวง ตำบลทุ่งหลวงหลวง อำเภอโพธาราม จังหวัดหนองคาย.
- วีรศักดิ์ เมืองไพศาล. (2556). *การป้องกัน การประเมินและการดูแลผู้ป่วยสมองเสื่อม*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สถาบันเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ. (2558). *แนวทางการดูแลรักษากลุ่มอาการสูงอายุ (Geriatric syndrome)*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี: บริษัท อีส ออกัส จำกัด.
- สายโสม วิสุทธิยานนท์ และ รัชนิกร โชติชัยสถิต. (2556). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลลำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ*. การประชุมเสนอผลงานวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวัฒน์ มหัตนรินทร์. (2545). *เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI)*. โครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ ป. พ.ศ.2545. เชียงใหม่: โรงพยาบาลสวนปรุง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ข้อมูลปีพ.ศ. 2503-2543 คำนวณจากสำมะโนประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2503-2533 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลปี 2553-2573 การคาดประมาณประชากรของไทย 2543-2573 (ข้อสมมติภาวะเจริญ พันธุ์ปานกลาง)*. จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>

- สำเริง จันทรสวรรณ, และสุวรรณ บัวทวน. (2547). *ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์*. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น..
- อะเคื้อ กุลประสูติติก. (2557). *การวิเคราะห์เส้นทางปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขต บางเขน กรุงเทพมหานคร*. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, ปีที่ 8 (ฉบับที่ 2), 35-46
- อภินิทรพร วงษ์รัตน์.(2558). *คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- อนันท์ สนน้อย. (2559). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อรณิชา แสงศรีจันทร์. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำแวน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
- Orem D.E. (2001). *Nursing: concept of practices*. (6th ed.) St. Louis MO : Mosby.
- UNESCO. (1 9 8 0). *Evaluation the Quality of life in Belgium*. Social Indicators Research, 312.
- Wayne W., D. (1995). *Biostatistics: A foundation of analysis in the health sciences*. (6th ed.). John Wiley&Sons, Inc., 177-178.
- WHO. (2008). *Ageing and Life Course Family and Community Health*.
- WHO.(2015). *Ageing and health*. Retrieved 2016 Sep 12, from <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs404/en/>.
- WHO, & Lindmeier Christian. (2014). *“Ageing well” must be a global priority*. Retrieved 2016 Sep 12, from <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2014/lancet-ageing-series/en>

การประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นหลักสูตร งานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสา
ของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
ASSESSMENT OF SHORT-TERM VOCATIONAL COURSES STUCCO
CORNICE WORK, WALL BASE AND PILLAR CAPITALS
OF MAYO DISTRICT VOCATIONAL TRAINING
CENTER PATTANI TECHNICAL COLLEGE

¹อามีเนาะ สะอะ และ ²ประภาศ ปานเจียง

¹Ameenoh sa-a and ²Prapas Panjiang

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

Hatyai University, Thailand

¹ameenoh.saa041@hu.ac.th

Received : December 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อหาผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียน หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี 3) ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้นหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี ปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร กระบวนการ (Process) ของหลักสูตร โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น รวมทั้งหมดจำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเพื่อหาผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียน 2) แบบสอบถามความคิดเห็นความพึง

¹ นักศึกษาปริญญาโท, สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

พอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัย 1) ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี จากการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี จากการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี จากการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และ ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสัน ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตรด้านกระบวนการ (Process) ของหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร, งานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสา

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) To obtain results from evaluating the performance of learners in the short-term professional courses on wall and column molding construction at the Vocational Training Center in Ma Yo district, Pattani Technical College. 2) To assess the satisfaction of participants in the training program for short-term professional courses on wall and column molding construction at the Vocational Training Center in Ma Yo district, Pattani Technical College. 3.) To study guidelines for improving the short-term professional courses on wall and column molding construction at the Vocational Training Center in Ma Yo district, Pattani Technical College. The research focuses on input factors and the course process, involving stakeholders such as school administrators, teachers, and learners, with a total sample size of 36 individuals. The research tools include: 1) Questionnaire for assessing the outcomes of students' performance. 2) Questionnaire to gather opinions and satisfaction levels from participants in training sessions. 3) Survey to study approaches for curriculum improvement, focusing on input factors and process factors. Statistical analysis will involve the use of measures such as mean ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.) to analyze the data. Research Results: 1) The results obtained from the evaluation of the work of

learners in the short-term professional course on the construction of wall plaster and column heads at the Ma Yo Technical College training center in Pattani province. The overall assessment, based on the opinions of school administrators and teachers, is at the highest level. 2) The results of the satisfaction assessment of participants in the short-term professional course on the construction of wall plaster and column heads at the Ma Yo Technical College training center in Pattani province. The overall satisfaction, based on the feedback from the learners who have completed the short-term professional course, is at a high level. 3) The results of the evaluation of the guidelines for improving the short-term professional course curriculum on the construction of wall plaster and column heads at the Ma Yo Technical College training center in Pattani province. The assessment involves school administrators, teachers, and learners who have completed the short-term professional course. The overall assessment of the factors related to the course's input and process is at a high level.

Keywords: Curriculum evaluation, stucco cornice work on walls and pillar capitals

บทนำ

การประเมินหลักสูตรในระดับอาชีวศึกษานอกจากผู้ใช้หลักสูตรจะประเมิน เมื่อพิจารณาตรวจสอบระบบการบริหารหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร สิ่งที่จะชี้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่ สมฤทธิ์ผลที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ และสิ่งใดที่เป็นสาเหตุให้หลักสูตรไม่ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายเพราะการประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่างๆ ของสิ่งที่จะประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรนั้นเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2535) และการประเมินหลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน โดยประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ หรือไม่ (กาญจนา คุณารักษ์, 2540,) ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ แก้ไข ปรับปรุง หลักสูตรให้เหมาะสม (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2529,)

ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น งานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสา ของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี เพื่อตอบสนองความต้องการบริบทของประชาชนในพื้นที่อำเภอมายอ และตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ต้องการ ฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นในรายวิชางานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสา ด้วยภารกิจที่สำคัญของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่เน้นการผลิตนักเรียนและ

นักศึกษาในด้านการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพพระระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีรวมทั้งเพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพพระชั้น ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในพื้นที่ และเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน เยาวชนในพื้นที่ เพื่อเตรียมความพร้อมในการสู่ตลาดแรงงานในอนาคตและ ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระชั้น ซึ่งยังไม่ได้มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตร ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวทางการคิดในการประเมินหลักสูตร งานบัวปูนปั้นเชิงผนัง และหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อผลิตผู้เรียนที่เข้าร่วมการฝึกอบรมให้มีคุณภาพและเป็นการสำคัญในการพัฒนาอาชีพต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการประเมินหลักสูตร ในฐานะบุคลากรของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอและเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในงานหลักสูตร ของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ อำเภอมายอ จึงมีความสนใจที่จะทำการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระชั้น งานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี ที่ได้พัฒนาขึ้นตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา มอบหมายภารกิจให้ศูนย์พัฒนาการศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศพต.) เพื่อจัดทำคู่มือประกอบการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาชีพพระชั้นฐานสมรรถนะของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพประจำอำเภอ โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพพระชั้น เพื่อจะได้ทราบว่าหลักสูตรฉบับนี้เป็นอย่างไร เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่ผ่านการฝึกอบรมวิชาชีพพระชั้น ที่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและตรงตามความต้องการของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียน หลักสูตรวิชาชีพพระชั้นหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพพระชั้นงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี
3. ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพพระชั้นหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ประชากรประชากรเนื่องจากมีจำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสันงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี ซึ่งผู้วิจัยเลือกมาศึกษาทั้งหมดจำนวน 36 คน คือ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร 3 คน กลุ่มที่ 2 ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้เรียนจำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสา ของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ สถานภาพ หน่วยงาน ประสบการณ์ทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็น ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดการฝึกอบรม 5 ข้อ 2) ด้านการดำเนินการฝึกอบรม 8 ข้อและ3) ด้านการอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์กับประชากร ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง “การประเมินหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี” สรุปผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียน

ที่	รายการประเด็นการประเมิน	ผลการประเมิน (N=6)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ลักษณะผลงานของผู้เรียนที่ได้จากการฝึกอบรม	4.39	0.02	มาก
2	ลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่จบหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพ	4.72	0.33	มากที่สุด
ภาพรวม		4.61	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียนหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้น หลักสูตรงาน บัณฑิต ปั่นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ อำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่จบหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.33) รองลงมา คือ ลักษณะผลงานของผู้เรียนที่ได้จากการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.02)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นงาน บัณฑิต ปั่นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ อำเภอมายอ วิทยาลัย เทคนิคปัตตานี จากการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น

ที่	รายการประเด็นการประเมิน ความพึงพอใจของผู้เรียนที่สำเร็จ	ผลการประเมิน (N=30)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการจัดการฝึกอบรม	4.37	0.09	มาก
2	ด้านการดำเนินการฝึกอบรม	4.44	0.06	มาก
3	ด้านการอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม	4.39	0.06	มาก
ภาพรวม		4.41	0.09	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้นงาน บัณฑิต ปั่นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ อำเภอมายอ วิทยาลัย เทคนิคปัตตานี โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.06) รองลงมา คือ ด้านการอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.06) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.09)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการประเมินศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรงาน บัณฑิต ปั่นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ อำเภอมายอ วิทยาลัย เทคนิคปัตตานี ปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร กระบวนการ (Process) ของหลักสูตร จากการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถาน ครูผู้สอน และผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น แสดงในตารางที่ 3 และ ตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร ปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร

ที่	รายการประเด็นการประเมิน ด้านปัจจัยนำเข้า (Input: I)	ผลการประเมิน (N=36)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	คุณลักษณะของผู้บริหาร	4.55	0.05	มากที่สุด
2	คุณลักษณะของครูผู้สอน	4.49	0.12	มาก
3	คุณลักษณะของผู้เรียน	4.48	0.07	มาก
4	อาคารสถานที่	4.10	0.06	มาก
5	สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	4.20	0.13	มาก
6	สื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์ ในการเรียน	4.25	0.07	มาก
	ภาพรวม	4.35	0.12	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรงานบัวปุ่นปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี ปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ คุณลักษณะของผู้บริหาร ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.05) รองลงมา คือ คุณลักษณะของครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.12) คุณลักษณะของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.07) สื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.07) สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.13) และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ อาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.06)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการ (Process) ของหลักสูตร

ที่	รายการประเด็นการประเมินด้านกระบวนการ (Process)	ผลการประเมิน (N=36)		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	การบริหารหลักสูตร	4.41	0.08	มาก
2	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.35	0.12	มาก
3	กิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.47	0.17	มาก
4	การวัดและประเมินผล	4.43	0.23	มาก
	ภาพรวม	4.43	0.10	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรงานบัวปุ่นปั้นเชิงผนังและหัวเสา ของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี กระบวนการ (Process) ของหลักสูตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.10) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.17) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.23) การบริหารหลักสูตร ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.08) และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.12)

อภิปรายผล

ผลการประเมินหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นหลักสูตร งานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินผลงานของผู้เรียน หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี ประกอบด้วย ลักษณะผลงานของผู้เรียนที่ได้จากการฝึกอบรม และ ลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่จบหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะผลงานของผู้เรียนที่ได้จากการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้นหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ มีความรู้ ทักษะการออกแบบลวดลาย งานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาและนำไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดการอาชีวศึกษากลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและการพัฒนาการศึกษาพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระได้ ลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่จบหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน คิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ มีความสนใจ ตั้งใจ เรียนรู้ และ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ (กาญจนา คุณารักษ์,2543) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์โดยส่งเสริมให้บุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี ประกอบด้วย ด้านการจัดการฝึกอบรม ด้านการดำเนินการฝึกอบรม ด้านการอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการฝึกอบรม ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การลงทะเบียนการฝึกอบรมซึ่งมีความสอดคล้องกับระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการจัดการศึกษาและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พ.ศ.2558 หมวดที่ 2การเป็นนักศึกษา ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าศึกษาจะมีสภาพเป็นนักศึกษาเมื่อได้ลงทะเบียนเข้าเรียนในหลักสูตรต่างๆที่สถานศึกษากำหนด ด้านการดำเนินการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น คิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ได้ดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจัดการเรียนการสอนเป็น การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนนำเอาองค์ความรู้ ทักษะ และสมรรถนะทางวิชาชีพที่ได้จากทฤษฎีในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ผ่านการปฏิบัติ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการร่วมแก้ไขปัญหาระหว่างผู้เรียน ครูผู้สอน และชุมชนในพื้นที่ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นและสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ด้านการอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม ผลการวิจัย

พบว่า ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสัน คิดเห็นมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุดคือ โต๊ะที่นั่งในห้องฝึกอบรมเหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดการชั้นเรียนหรือการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเป็นการเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความสนใจในการเรียนตลอดจนช่วยสร้างความมีระเบียบวินัยให้กับผู้เรียน

3. ศึกษาแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพพระยะสันหลักสูตรงานบัวปูนปั้นเชิงผนังและหัวเสาของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพอำเภอมายอ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี

3.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ของหลักสูตร ประกอบด้วย คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของผู้เรียน อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสัน คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถเป็นที่ยอมรับ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ด้านการบริหาร มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานหลายๆ ด้าน มีความรู้ความสามารถในการแบ่งงานตามความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล การทำงานแต่ละงานขึ้นอยู่กับผู้บริหารแต่ละฝ่าย ค่อยให้คำปรึกษาแนะนำในการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพคุณลักษณะของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสัน คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ มีคุณสมบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เนื่องจากครูมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ มีวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่ปฏิบัติการสอน การแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานด้วยความรัก และศรัทธาในวิชาชีพครู ตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูต้องฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง คุณลักษณะของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสัน คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุดคือ มีคุณสมบัติด้านบุคลิกภาพที่ดี มีจิตใจร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง เนื่องจากผู้เรียนมีกิจกรรมต่างๆระหว่างเรียนทำให้สุขภาพทางด้านร่างกายจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง และที่สำคัญผู้เรียนสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน สนุกสนานสุขภาพจิตในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษาทำให้จิตใจปลอดโปร่งสามารถ ศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น อาคารสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสัน คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ความสะอาดของห้องฝึกอบรมและสถานที่ทั่วไป เนื่องจากอาคารสถานที่ห้องเรียนและสถานที่ทั่วไป มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดูแลความสะอาด ความปลอดภัย ระเบียบเรียบร้อย โดยมีการจัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ ซ่อมบำรุงรักษา ภายในห้องเรียน เพื่อพร้อมใช้งานอยู่เสมอ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพพระยะสันคิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด

ที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การจัดสภาพแวดล้อมได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัย เนื่องจากสถานศึกษามีการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ และปลูกฝังครูและผู้เรียนทุกคนในสถานศึกษาช่วยดูแลรักษาทรัพยากรร่วมกัน ทำให้สถานศึกษามีภูมิทัศน์ที่ดี ร่มรื่น สะอาด น่าอยู่ เหมาะสำหรับสถานที่ศึกษาเรียนรู้ และ มีความปลอดภัย

3.2. กระบวนการ (Process) ของหลักสูตร ประกอบด้วย การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษา วิชาชีพระยะสั้น คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุดคือแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชามีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายบูรณาการคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชา เนื่องจากครูผู้สอนมีแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาที่ครูผู้สอนสามารถทำให้เกิดความชัดเจนความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา คำอธิบายรายวิชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชา โดยใช้เทคนิคการสอนต่างๆ ที่มีความหลากหลาย พร้อมด้วยบูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากจัดการการเรียนรู้ ครูผู้สอนได้มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน โดยเน้นและส่งเสริมความสามารถของผู้เรียน รวมทั้งความสนใจของผู้เรียนในแต่ละคนหรือในแต่ละกลุ่ม ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมหรือแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมกัน กิจกรรมเสริมหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนสำเร็จการศึกษาวิชาชีพระยะสั้น คิดเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คุณารักษ์. (2543). *พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2540). *หลักสูตรและการพัฒนา*. นครปฐม : โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการสอน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุจิต เพียรชอบ. (2548). *E Learning การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิชชัย ชัยจิรฉายกุล. (2529). *การพัฒนาหลักสูตร จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- อัมร บัวศรี. (2542). *ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ธนรัช
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานด้านวิชาการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่ : แสงศิลป์.

แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF PERFORMANCE ACCORDING
TO BASIC EDUCATION STANDARDS ON ADMINISTRATIVE AND
MANAGEMENT PROCESSES OF PHICHIT PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 1

¹พิบูลย์ เชิงหล้า และ ²ขวัญชัย ข้วนนา

¹Phibul Chergrum and ²Kwanchai Khuana

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ประเทศไทย

Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand

¹Phabul.chergrum@gmail.com

Received : December 30, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหา 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงาน และ 3) เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 285 คน ได้มาโดยการเปิดตารางของเคร์จซี่และมอร์แกน และการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ ร้อยละ จัดอันดับ และการหาค่าความแปรปรวนทางเดียว

¹ นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พัฒนาคูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ปัญหาที่พบคือ ประเด็นจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษา พบว่าคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงไม่เพียงพอ 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงาน จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมมีความแตกต่างกัน ยกเว้น ประเด็นจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ 3) แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารควรศึกษาชุมชน ท้องถิ่นและจัดการศึกษาตามสภาพบริบทของสถานศึกษา ควรนำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้พัฒนาในปีต่อไป ควรสำรวจความถนัด ความสนใจและเชิงวิทยากรที่มีความรู้ในด้านนั้นๆ มาให้ความรู้กับผู้เรียน สร้างแรงจูงใจและตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่รับผิดชอบหรือมีความสนใจได้ศึกษาต่อหรือเข้าอบรมความรู้ด้านจิตวิทยา และควรจัดตั้งแผนกหรือฝ่ายในการเก็บข้อมูลสารสนเทศให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

คำสำคัญ : แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงาน, มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระบวนการบริหารและการจัดการ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the state of school administration and problems, 2) to compare the state of school administration and 3) to study guidelines develop for educational according to the basic educational standards in administrative and management process. The sample were 285 administrators and teachers which used Krejcie and Morgan tables and multi-stage sampling. The information provider were 17 experts in the state of school administration according to the basic educational standards in administrative and management. The instruments were questionnaires and interviews. The following statistics were analyzed by statistical package: mean, standard deviation, frequency distribution, percentage, rank and F-Test One Way ANOVA. Research findings were as follows: 1) The state of school administration and problems according to the basic educational standards, the assessment results at the high level were an information technology system to support educational administration and management and insufficient computers and peripheral equipment for teaching and learning. 2) Comparison results the state of school administration classified by work experience and size of school, overall there was differences. 3)

Guidelines for educational, the assessment results were the administrators should study the local community around the school and organize the study according to the community of the school. Use the Self-Assessment Report. To develop education in the next year. It should motivate and set operational goals. Personnel should be encouraged to continue to study or attend psychological training. Establish the department or division to keep the information and up to date whether in paper or files.

Keywords: Guidelines to School Development, Basic Education Standards, Administrative and Management Process

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 มาตรา 9 กำหนดให้จัดโครงสร้างระบบและกระบวนการจัดการศึกษาโดยยึดหลักการกระจายอำนาจและหลักการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและมีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล มาตรา 31 กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภท (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562, หน้า 49–50) ข้อที่ 3 กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561, หน้า 3-4)

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอก/ภายใน (SWOT) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 1 นั้นพบว่าจุดอ่อนและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาคือ ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่างๆของสถานศึกษาในสังกัด เช่น งบประมาณ บุคลากร และคุณภาพในการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่จึงได้กำหนดทิศทางการพัฒนาพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สนับสนุนให้สามารถจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน และสังคม เช่น หลักสูตรฐานสมรรถนะ หลักสูตรพัฒนาทักษะฐานดิจิทัล ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การ

ประกอบอาชีพ ตามแนวทางการพัฒนาของสำนักงานเขตพื้นที่ ให้สถานศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพมาตรฐานผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง สถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร สถานศึกษากำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1, 2566, หน้า 42)

ด้วยเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถนำ ผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการให้ดียิ่งขึ้น ตรงกับการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้ได้ มาตรฐานเพื่อสร้างความมั่นใจในการเข้ามารับบริการทางการศึกษา อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในการวางแผน แก้ไขปัญหาในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นอันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ และประสิทธิภาพในการพัฒนานักเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้าน กระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนก ตามประเภทของการดำเนินงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการ บริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการหาแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 โดยมี 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 1,071 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice) โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 ซึ่งเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบ (Multiple Response) ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแจกแจงความถี่ (f) และจัดลำดับ แล้วนำเสนอผลในรูปตาราง โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1

1. **ผู้ให้ข้อมูล** ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาขึ้นตามกรอบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และผลจาก

การศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยนำข้อมูลที่มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด และมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ หากข้อมูลด้านสภาพหรือปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับเดียวกันทั้งหมด ด้านสภาพจะพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่มีค่าน้อยที่สุด และด้านปัญหาจะพิจารณาจากค่าเฉลี่ยที่มีมากที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เพื่อรวบรวมเป็นแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถาน ศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ผลการวิจัย

จากการสรุปผลแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผู้วิจัยได้เสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

1.1 สภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพการปฏิบัติงานสูงที่สุด ได้แก่ ประเด็นพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

1.2 ปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ภาพรวมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาการปฏิบัติงานสูงที่สุด ได้แก่ ประเด็นจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษา

2. การเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมมีความแตกต่างกัน ยกเว้น ประเด็นจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษา

3. แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีแนวทางพัฒนาใน 6 ประเด็น ดังนี้

3.1 ประเด็นมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน มี 4 แนวทาง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความถี่ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาชุมชน ท้องถิ่น รอบๆสถานศึกษาและจัดการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาก่อนจัดทำหลักสูตร

3.2 ประเด็นมีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา มี 4 แนวทาง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความถี่ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารควรนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามาพัฒนาสถานศึกษาในปีต่อไป

3.3 ประเด็นดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย มี 4 แนวทาง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความถี่ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรควรสำรวจความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และเชิญวิทยากรที่มีความรู้ในด้านนั้นๆมาให้ความรู้กับผู้เรียน

3.4 ประเด็นพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ มี 4 แนวทาง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความถี่ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจและตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงาน เพราะการบรรลุเป้าหมายจะทำให้ผู้ที่รับผิดชอบมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามขึ้น

3.5 ประเด็นจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มี 4 แนวทาง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความถี่ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรที่รับผิดชอบหรือมีความสนใจ ได้เข้าศึกษาต่อ หรือเข้ารับการอบรมความรู้ด้านจิตวิทยา

3.6 ประเด็นจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ มี 4 แนวทาง ซึ่งแนวทางการปฏิบัติงานที่มีความถี่ลำดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารควรจัดตั้งแผนกหรือฝ่ายในการเก็บข้อมูลสารสนเทศให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ

การบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

1.1 สภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของสภาพการปฏิบัติงานสูงสุด ได้แก่ ประเด็นพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 และแนบท้ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ให้ใช้มาตรฐาน

การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ เอี่ยมมา (2564, หน้า 84) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการ ตามแนวทางการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจสถานศึกษาที่ชัดเจน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

1.2 ปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาพิจิตร เขต 1 ภาพรวม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาการปฏิบัติงานงานสูงที่สุด ได้แก่ ประเด็น จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษามี คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงสำหรับครูและบุคลากรไม่เพียงพอกับความต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขาดงบประมาณในการซ่อมบำรุง และสถานศึกษาต้องรออนุมัติงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้าง ซ่อมหรือซื้อคอมพิวเตอร์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิชัย หมั่นเขต กิจ (2561, หน้า 86) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) พบปัญหาในการบริหารจัดการคือเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ 2) ข้องจำกัดในเรื่อง ของงบประมาณ 3) บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความชำนาญ

2. การเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 การเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้าน กระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า มีความแตกต่างกัน ยกเว้นประเด็นจัดระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประสบการณ์การทำงานมีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิดา ประพุดธิธรรม (2563, หน้า 51) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าผลการวิจัยพบว่า บุคลากร สำนักงานอธิการบดีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-40 ปี มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไปและเป็นระดับปฏิบัติการ ผลการวิจัยด้านปัจจัยเชิงจิตพบว่าบุคลากรที่มีช่วงอายุและสถานะการ ดำรงตำแหน่งที่แตกต่างกันมีการตอบสนองต่อปัจจัยเชิงจิตเป็นอย่างมาก ให้ความสำคัญกับแรงจูงใจด้าน ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มีความต้องการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติงานทั้งจากเพื่อนร่วมงานและ ผู้บังคับบัญชา

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ประเด็นมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน ประเด็นมีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ประเด็นดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ประเด็นพัฒนาครูและบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มีความแตกต่างกัน ยกเว้น ประเด็นจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปนิดา ทองผาสุกา (2560, หน้า 69) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่า สถานศึกษาขนาดกลาง เมื่อพิจารณาในรายมาตรฐาน พบว่า ทุกมาตรฐานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง ยกเว้นมาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลและมาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพที่สถานศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง

3. แนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีแนวทางการพัฒนาใน 6 ประเด็น ดังนี้

3.1 ประเด็นมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน ได้ให้แนวทางไว้ว่า ผู้บริหารควรศึกษาชุมชน ท้องถิ่น รอบๆสถานศึกษาและจัดการศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาก่อนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ตรงกับความถนัดและความต้องการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัชพันธ์ วงศ์หลวง (2565, หน้า 70) ได้วิจัยเรื่องการบริหารและการจัดการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 ของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการการบริหารและการจัดการ

หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ด้านกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ระดับห้องเรียน และระดับบทเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ด้านผู้ที่เกี่ยวข้องได้การปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครู ได้คุณภาพพอใช้ บทบาทของผู้เรียน บทบาทของชุมชน บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา

3.2 ประเด็นมีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ได้ให้แนวทางไว้ว่า ผู้บริหารควรนำผลการประเมินระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปวิเคราะห์จุดที่ควรปรับปรุงพัฒนา เพื่อพัฒนาในปีถัดไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและบุคลากรบุคลากร ยังไม่เข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพ โดยมองว่าเป็นภาระงานเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากงานสอนและขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรัชญา มานะวงศ์ (2565) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร 1) มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี แต่ไม่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานที่แท้จริง ปัญหาในการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ครูบุคลากร ยังไม่เข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพแนวใหม่ มีเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโดยมองว่าเป็นภาระงานเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากงานสอนและขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในอย่างจริงจัง 2) นวัตกรรมและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ 3 ประกอบด้วยการทำงานเป็นทีมและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและการดำเนินงานโดยใช้ โครงการหลัก 2 โครงการและโครงการย่อย 37 โครงการ 163 กิจกรรม 3) ผลจากการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ดัชนีชี้วัด และเป้าหมายที่กำหนด 4) ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพภายในของครู บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านสามขามิตรภาพที่ 3 อยู่ในระดับมาก

3.3 ประเด็นดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้ให้แนวทางไว้ว่า ผู้บริหารและบุคลากรควรสำรวจความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และเชิญวิทยากรที่มีความรู้ในด้านนั้นๆ มาให้ความรู้กับผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมเสริมหลักสูตรอาจไม่กับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอวิศยา แสงทอง (2564, หน้า 81) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้การเลือกเนื้อหาสาระการจัดประสบการณ์เรียนรู้การจัดเนื้อหาสาระ การสำรวจความต้องการ การประเมินผลและวิธีการประเมิน ผล และการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) ประกอบด้วย 7

ด้าน 19 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการสำรวจความต้องการ มีสามแนวทาง คือ 1.1) สำรวจความต้องการของชุมชนและผู้เรียน 1.2) จัดประชุมคณะ กรรมการสถานศึกษา 1.3) จัดตั้งคณะทำงาน และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ 2) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์มีสองแนวทาง คือ 2.1) จัดอบรมครูเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ 2.2) ครูกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน 3) ด้านการเลือกเนื้อหาสาระ มีสี่แนวทาง คือ 3.1) จัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3.2) กำหนดโครงสร้างหลักสูตรให้เหมาะสม 3.3) ผู้บริหารสนับสนุนการทำหลักสูตรแบบบูรณาการ 3.4) ครูจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน 4) ด้านการจัดเนื้อหาสาระ มีสองแนวทาง คือ 4.1) จัดทำสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจผู้เรียน 4.2) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย 5) ด้านการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้มีสองแนวทาง คือ 5.1) ผู้บริหารจัดให้ครูได้เข้าสอนตรงตามสาขาวิชาของตนเอง 5.2) จัดอบรมเพื่อพัฒนาการสอนของครู 6) ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีสามแนวทาง คือ 6.1) จัดให้มีสื่อการเรียนรู้เพียงพอตามความต้องการ 6.2) ผู้บริหารสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนรู้ของครู 6.3) ครูสร้างและพัฒนาสื่อการสอนที่เหมาะสม 7) ด้านการประเมินผลและวิธีการประเมินผลมีสามแนวทาง คือ 7.1) จัดอบรมเกี่ยวกับวิธีการวัดและประเมินผล 7.2) จัดประชุมคณะครูและเน้นย้ำการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 7.3) จัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

3.4 ประเด็นพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ได้ให้แนวทางไว้ว่าผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจและตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติงาน การบรรลุเป้าหมายจะทำให้ผู้ที่รับผิดชอบมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาระงานอื่นนอกจากการสอนของครูและบุคลากรมีเยอะเกินไปจึงขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรลักษณ์ จันดี (2559, หน้า 64) ได้วิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 หลวงพ่อเงินอนุสรณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจของครูในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 หลวงพ่อเงินอนุสรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับตามคามเข้มข้นเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านผลประโยชน์ทางอุดมคติ ด้านความตั้งใจทางสังคม ด้านสภาพการอยู่ร่วมกัน ด้านโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างกว้างขวาง ด้านสิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพการทำงาน โดยปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับตรงความ สามารถของบุคคลและทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานแต่ละบุคคล ด้านสิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุด้านสิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับโอกาสของบุคคล ด้านสิ่งจูงใจด้านสภาพทางกายภาพที่พึงปรารถนา 2) แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 หลวงพ่อเงินอนุสรณ์ได้แก่ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความรัก ความสามัคคีให้โอกาสบุคลากรแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เสริมสร้างกำลังใจดูแลบุคลากรเหมือนคนในครอบครัว การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ผลักดันให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน กระตุ้นให้บุคลากรทุกคนตระหนักว่ามีความสำคัญในการมีส่วนร่วม แบ่งความรับผิดชอบภาระงานอย่างเท่าเทียมกัน ให้โอกาสบุคลากรก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพิ่ม

ความตั้งใจในการทำงานในตำแหน่งหน้าที่งานพิเศษและมอบอำนาจในการตัดสินใจให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่งานนั้น มีการทบทวนเป้าหมายในการบริหารและการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ

3.5 ประเด็นจิตสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ได้ให้แนวทางไว้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรที่รับผิดชอบหรือมีความสนใจ ได้เข้าศึกษาต่อหรือเข้ารับการอบรมความรู้ด้านจิตวิทยา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านจิตวิทยา และไม่สามารถให้คำปรึกษาปัญหาของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีญาณวงศ์ ปณิตเสวี และคณะ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องจิตวิทยาการศึกษา มีผลสรุปการวิจัยดังนี้จิตวิทยาการศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา การสร้างหลักสูตร โดยการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยวิธีทางจิตวิทยาการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพ เป็นประเด็นที่ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาต้องพึงตระหนัก เห็นเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะครูผู้สอน ในฐานะที่มีอาชีพครู จำเป็นจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยา เพื่อนำหลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยาไปประยุกต์ใช้เพื่อการวางแผนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางในด้านการเรียนการสอนสามารถปรับสภาพ การเรียน จัดการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีความสนใจในความถนัด เชวนปัญหาของเด็กและทำความเข้าใจบุคคลโดยการมองในภาพรวม (The Whole Person) คือการศึกษาคุณลักษณะต่างๆ ของบุคคลกับความมีเหตุผล และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนได้เข้าใจพฤติกรรมของผู้เรียน ตลอดจนช่วยแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ และส่งเสริมในเรื่องกระบวนการการเรียนรู้ จึงนับว่าจิตวิทยาการศึกษาสำคัญต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีการประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น สิ่งสำคัญคือ จิตวิทยาการศึกษา ช่วยทำให้เข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและทำให้ผู้บริหารในสถาบันการศึกษา ได้เข้าใจวิธีการใช้จิตวิทยากับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงวัยและระดับการศึกษาซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับผู้ทำหน้าที่เป็นครูและอาจารย์ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับด้วย

3.6 ประเด็นจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ได้ให้แนวทางไว้ว่า ผู้บริหารควรจัดตั้งแผนกหรือฝ่ายในการเก็บข้อมูลสารสนเทศให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษานั้นมีมาก บุคลากรคนใดคนหนึ่งอาจไม่เพียงพอต่อการรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยและมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2562, หน้า 61) ได้วิจัยเรื่องการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านการประมวลผลข้อมูล คือ การสรรหาบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศมาประมวลผลสารสนเทศ การกำหนดขอบข่ายของสารสนเทศที่ต้องการให้ชัดเจน การสร้างสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การทำข้อตกลงในการเชื่อมโยงสารสนเทศกับหน่วยงานอื่น มีการเตรียมการสร้างสารสนเทศที่ต้องใช้ร่วมกับ

หน่วยงานอื่น และการนำเครื่องมือ นวัตกรรมหรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมและทันสมัยเข้ามาช่วยในการประมวลผลสารสนเทศ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ 1) ได้ทราบข้อมูลสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ 2) ได้แนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และ 3) ได้ทราบแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการพัฒนาในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (2561). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 11, 3-4.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561) แนวท่ายประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐาน การศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์ การศึกษาพิเศษ. (135 ตอนพิเศษ 235 ง). ราชกิจจานุเบกษา, 4.
- ธีรวิธ เอี่ยมมา (2564). การศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามแนวทางการประเมินคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38, 84.
- นิตา ประพุดติธรรม. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงาน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน , มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน, 51.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ปณิศา ทองผาสุภา. (2560). การบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการ จัดการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี,
- ปรัชญา มานะวงศ์. (2564). การพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้าน สามขา มิตรภาพที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากดหาร. หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร, 335.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. ฉบับที่ 4 เล่ม 136 ตอนที่ 57, 49.

- พิทยพันธ์ พวงเดช และมัทนา วังถนอมศักดิ์. (2562). การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2) : กรกฎาคม - ธันวาคม, 1.
- รัชนนท์ วงศ์หลวง. (2563). การบริหารและการจัดการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการศึกษาไทย 4.0 ของโรงเรียนปิยะมหาราชาธิราช. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วรลักษณ์ จันดี. (2559). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย 2 หลวงพ่อเงินอนุสรณ์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีญาณวงศ์ ปณิตเสวี และคณะ. (2564). จิตวิทยาการศึกษา. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 4(2) : พฤษภาคม-สิงหาคม, 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. (2565). รายงานผลการปฏิบัติการงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 กระทรวงศึกษาธิการ, 42.
- สุทธิชัย หมั่นเขตกิจ. (2561). สภาพและปัญหาการบริหารจัดการห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1, 86.
- อวัศยา แสงทอง. (2564). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหาร
สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

A STUDY OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INNOVATIVE
LEADERSHIP AND EFFECTIVE SCHOOL ADMINISTRATIONS OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER UBON RATCHATHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

¹ราตรี แสันทวีสุข, ²ชูชีพ ประทุมเวียง และ ³ชวนคิด มะเสนะ

¹Ratree Saenthaweesuk, ²Chucheepr Pratumviang and ³Chuankid Masena

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹ratree.saenthaweesuk1990@gmail.com

Received : December 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 350 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie &

¹นักศึกษา, หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²รองศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .961

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประสิทธิภาพการบริหารงาน

Abstract

This study aimed to 1) to study relationship of innovative leadership of school administrators. 2) to study efficiency school administrations of school administrators. 3) to study of the relationship between the innovative leadership and effective school administrations of school administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5. The participants were 350 school administrators and teachers, they were chosen according to the Krejcie & Morgan table. The questionnaire of this research was a 5-level rating scale with the reliability 0.97. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research results were as follows: The innovative leadership of school administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5 was high. The efficiency school administrations of school administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5 was high. The study of the relationship between the innovative leadership and efficiency school administrations of school administrators under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 5,

there was a very high positive correlation coefficient ($r_{xy} = .961$) with statistical significance at the .01 level.

Keywords: innovative leadership, effective school administration

บทนำ

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมาเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องก้าวกระโดดและเป็นไปอย่างพลิกผัน (Disruptive change) รวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วของสภาพสังคม วัฒนธรรม และการแข่งขันทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกองค์กรทำให้เกิดสถานการณ์ ที่เรียกว่า VUCA WORLD ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เกิดจากการผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) (กุลชลี จงเจริญ, 2562: 98) ส่งผลให้องค์กรต้องปรับวิธีการทำงานและนำเทคโนโลยีมาขับเคลื่อนในกระบวนการดำเนินงานภายในองค์กร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เมื่อเกิดการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลายผู้คนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้นมีความคิดต่อยอดที่ทำหายจากการใช้เทคโนโลยีจนเกิดเป็นนวัตกรรมในที่สุดซึ่งนวัตกรรมนั้นเป็นสิ่งใหม่ที่เป็นผลิตภัณฑ์บริการหรือกระบวนการที่เกิดจากการใช้ความรู้ ประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2562: 100)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ให้เป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีเสถียรภาพในการบริหารจัดการและการปฏิรูประดับประเทศและระดับสถานศึกษาจึงมีการเสนอให้ออกพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยเชื่อมโยงกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในพุทธศักราช 2562 ได้มีพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเกิดขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศให้จังหวัดระยอง ศรีสะเกษ และสตูลเป็นพื้นที่นวัตกรรม การศึกษานำร่อง 3 พื้นที่และด้วยความพร้อมในการปฏิรูปการศึกษาของพื้นที่จากการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่าทั้ง 3 จังหวัดนี้มีกลไกขับเคลื่อนการศึกษาที่เข้มแข็งและมีหน่วยงานภายนอกเข้าไปร่วมพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนและการบริหาร รวมทั้งมีโอกาสนี้อาจประสบความสำเร็จอย่างยิ่งยวด นอกจากนี้ แนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่ประตูลความสำเร็จของทั้ง 3 จังหวัดจะสามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นได้เป็นอย่างดีเพราะสภาพสังคมและเศรษฐกิจของจังหวัดระยอง ศรีสะเกษและสตูลมีความแตกต่างเป็นอย่างมาก ซึ่งสะท้อนถึงความหลากหลายของประเทศไทยโดยรวม (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2561: 107)

ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญการเป็นผู้นำในยุคปัจจุบันนี้ ได้กล่าวว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีบทบาทในการจัดการและพฤติกรรมขององค์กรตลอดจนต้องมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นอย่างดีต้องรู้ถึงเทคนิคในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและ

สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำองค์กรให้ไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการส่งผลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์กับสถานศึกษาทำให้การศึกษาพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพอยู่บนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในการสร้างกระบวนการพัฒนาและสร้างแรงผลักดันอันสำคัญให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (เรืองยศ แวดล้อม, 2556: 104)

การบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องการดำเนินงานให้ในสถานศึกษาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียนมีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมตามภาระงานของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางในการจัดระบบใหม่ของการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 ที่ซึ่งได้ข้อกำหนดให้มีการแยกอำนาจการบริหารและการที่ตัดสินใจไปให้กับหน่วยงานในทุกระดับปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้แก่สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ได้มากที่สุด การบริหารในส่วนกลางจะทำหน้าที่เพียงแค่กำหนดนโยบาย การวางแผนการในการจัดสรรเงิน การกำหนดและประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ประการสำคัญได้แก่ 1) ฝ่ายงานวิชาการ 2) ฝ่ายงบประมาณและการเงิน 3) ฝ่ายบุคคล 4) ฝ่ายงานทั่วไป (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2542: 98)

ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 จึงได้มีนโยบาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ให้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สถานศึกษาและพื้นที่นวัตกรรมได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความคล่องตัวและเอื้อต่อการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพที่เหมาะสมกับบริบท และมีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 2564: 107)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนอยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 จึงมีความสนใจและต้องการศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของกับการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเพิ่มศักยภาพการศึกษาไทยในระดับสากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 254 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 254 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,468 คนรวมทั้งสิ้น 3,722 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 2564 : 12)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 350 คน ซึ่งแบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 47 คน และครูผู้สอน จำนวน 303 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (นครเสรีรักษ์ และภรณี ติราชภูริวิเศษ, 2555 : 52-53) ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2. ด้านการคิดสร้างสรรค์ 3.ด้านการทำงานเป็นทีม 4.ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม

ศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 39 ให้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.ด้านการบริหารงานวิชาการ 2. ด้านการบริหารงบประมาณ 3. ด้านการบริหารงานบุคคล 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยมีทั้งหมด 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามชุดที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถาน ศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 350 คน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีจำนวนที่น้อยกว่า คือ จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 13.43 และครูมีจำนวนที่มากกว่า คือจำนวน 303 คน คิดเป็นร้อยละ 86.57 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 5-10 ปี คือ มากที่สุด มีจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 46.58 รองลงมาคือ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 27.71 และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มากกว่า 10 ปี น้อยที่สุด มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71

2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต โดยภาพรวม

รายการ	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S	ระดับ
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.02	.47	มาก
2. ด้านการคิดสร้างสรรค์	4.05	.50	มาก
3. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.07	.49	มาก
4. ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม	4.12	.52	มาก
รวม	4.07	.44	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า จากภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) โดยเรียงจากมากไปหาน้อยได้แก่ ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ($\bar{X}=4.12$) รองลงมาคือด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.07$) ด้านการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}=4.05$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=4.02$) ตามลำดับ

2. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมทุกด้าน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับประสิทธิภาพ		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ	4.29	.47	มาก
2. ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณ	4.01	.45	มาก
3. ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล	4.11	.49	มาก
4. ประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไป	4.13	.50	มาก
รวม	4.07	.44	มาก

จากตารางที่ 2 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) และรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X}=4.29$) รองลงมาคือประสิทธิภาพของการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X}=4.13$) ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ($\bar{X}=4.11$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ ($\bar{X}=4.01$) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{total}
X_1	.664**	.721**	.592**	.580**	.865**
X_2	.721**	.698**	.627**	.645**	.904**
X_3	.733**	.680**	.640**	.650**	.900**
X_4	.763**	.722**	.748**	.561**	.911**
X_{total}	.885**	.872**	.830**	.834**	.961**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (X total) กับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา (Y total) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยมีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับสูงมาก ($r_{xy} = .961$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา (Y total) รายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ (Y1) ($r_{xy} = .885$) รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณ (Y2) ($r_{xy} = .872$) ด้านประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไป (Y4) ($r_{xy} = .834$) และด้านประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล (Y3) ($r_{xy} = .830$)

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม รองลงมาคือ ด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้บริหารสถานศึกษา มีการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น วางใจเป็นกลาง ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่น ส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นองค์การนวัตกรรมโดยมีการสร้างบรรยากาศภายในองค์กรให้เอื้อต่อการการทำงานเพื่อให้ครูผู้สอนมีการคิดสร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารเป็นผู้เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวียงวืวรรณ์ ทำทูล (2557: 124-136) วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์กรขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เมื่อนำมาเรียงลำดับพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการมีจริยธรรมและพึงตรวจสอบได้มีการปฏิบัติสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการทำงานเป็นแบบเป็นทีม และมีส่วนร่วม ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการมีความคิดที่สร้างสรรค์ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการมีจริยธรรม และตรวจสอบได้ และด้านการมีวิสัยทัศน์เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560: 113) วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิง

นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นในด้านการสร้างบรรยากาศส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานและการทำงานเป็นทีมและอันดับสุดท้าย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับวิจัยของ วัชรพงศ์ ทศนบรรจง (2563: 117-118) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ซึ่งพบว่าผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการมีวิสัยทัศน์อยู่ในลำดับสูง รองลงมาคือการสร้างบรรยากาศในการองค์กรการบริหารจัดการการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่าย และการสร้างองค์กรนวัตกรรมตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ สุวิมล ต้นสิงห์ (2564: 111-112) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 พบว่า □ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมและด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า โดยด้านที่ค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ประสิทธิภาพการบริหารงานทั่วไป ประสิทธิภาพการบริหาร งานบุคคล ด้านที่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณ การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จำเป็นจะต้องส่งเสริมงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและบริบทของสถานศึกษา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการร่วมมือกันวางแผนกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดบรรยากาศการสอน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนมีคุณภาพคุ้มค่า มีการพัฒนาคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริดา หลังจิ (2556: 108) วิจัยเรื่องประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู พบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานของ โดยภาพ รวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงสิทธิ์ พรหมมา (2565: 184) วิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิ ผลการบริหารงานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ โรงเรียนการบริหารงานวิชาการ โดยพัฒนาคุณภาพของการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถบริหารงานได้อย่างอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการบริหารงานงบประมาณ ใช้จ่าย

งบประมาณให้ เป็นไปตามที่โรงเรียนและกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ มีการบริหารงานบุคคล ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ และกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้ อีกทั้งมี การบริหารงานทั่วไป ตามนโยบาย ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของเศรษฐพงศ์ นันภิวัตน์ (2563: 76-81) วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตดอยสามหมื่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษารวมเฉลี่ยและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับสูงมากกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงที่สุด ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านบรรยากาศแห่งองค์กร นวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถาน ศึกษา รองลงมาคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการคิดสร้างสรรค์กับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการทำงานเป็นทีมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงกับการบริหารสถาน ศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาตามลำดับ การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านบรรยากาศแห่งองค์กร นวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้บุคลากรได้ผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด สร้างมิตรภาพไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีน้ำใจ ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนในการเรียนรู้เพื่อนำไปสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมเป็นของตนเอง จึงส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านบรรยากาศแห่งองค์กร นวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินกร คลังจินดาและวัลลภา อารีรัตน์ (2555: 144) วิจัยเรื่องบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธินดา จันทนกุล (2562: 84-85) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 พบว่า อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างแรงบันดาลใจและด้านการสร้างบรรยากาศองค์การ นวัตกรรม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงกับการมีความสามารถในการสอนและการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เนื่องจากการสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารจะเป็นส่วนสำคัญให้กับครูได้มีขวัญและกำลังใจไปสู่วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 สามารถนำมาเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้ทราบ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารและความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น วางใจเป็นกลาง ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ มีความมุ่งมั่น ส่งเสริมสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมโดยมีการสร้างบรรยากาศภายในองค์กรให้เอื้อต่อการดำเนินงานเพื่อให้ครูผู้สอนมีการคิดสร้างสรรค์ทำงานเป็นทีม เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารเป็นผู้เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมและพัฒนาองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ จำเป็นจะต้องส่งเสริมงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการและบริบทของสถานศึกษา โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการร่วมมือกันวางแผนกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดบรรยากาศการสอน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนมีคุณภาพคุ้มค่า มีการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมกับการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้บุคลากร ได้ผ่อนคลาย ไม่เคร่งเครียด สร้างมิตรภาพไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีน้ำใจ ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนในการเรียนรู้เพื่อนำไปสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมเป็นของตนเอง จึงส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2)

และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ : สยามสปอร์ต ซินดิเคท.

กุลชลี จงเจริญ. (2562). หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช,

จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี. บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2562). หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,
ดวงสิทธิ์ พรหมมา. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทินกร คลังจินดาและวัลลภา อารีรัตน์. (2555). *บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นคร เสรีรักษ์ และภรณ์ ศิริราษฎร์พิเศษ.(2555). *วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก*. กรุงเทพฯ.สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- ภันทิดา จันทนกุล. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช,
- เรืองยศ แวดล้อม. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา*. (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ 15 ธันวาคม 2565). จาก <http://lek56.edub9logs.org>.
- เวียงวิวรรณ ทำทูล. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะ สูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21*.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. *พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา*. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 15 ธันวาคม 2565) จาก <https://www.edusandbox.com>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2565* (ออนไลน์) 2565 (อ้างเมื่อ 5 ตุลาคม 2565). จาก<http://new.ubon5.go.th/index.php?r=post%2Fview&id>.
- สุริดา หลั่งจิ. (2556). *ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส*.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- สุวิมล ต้นสิงห์. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- เศรษฐพงศ์ นันทิวงศ์. (2563). *ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตคอยสามหมื่น* สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Krejcie & Morgan. Determining sample size for research activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement* (serial online). 30:3 (1970): 608-609.

องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
COMPONENTS OF MATHEMATICS TEACHER COMPETENCY OF
SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 3

บุษยากรณ์ บุญพูล,¹วาโร เพ็งสวัสด์ และ ²บุญมี ก่อบุญ

¹Butsayakorn Bunphoon, ²Waro Phengsawat and ³Boonmee Koboorn

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ประเทศไทย
Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.

¹bp14dearie@hotmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ โดยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ จำนวน 10 แหล่ง ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดย

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ครูคณิตศาสตร์,การจัดการเรียนรู้,สมรรถนะครูคณิตศาสตร์

Abstract

The main objective of this article was to study of Components of Mathematics Teachers Competency of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 3. The research process was divided into two steps: Step 1 10 studies of documents and related research about Competency of Mathematics Teachers.; Step 2 entailed the assessment of Components of Mathematics Teachers Competency by five experts associated. The research utilized a research synthesis form and a 5-point rating scale appropriateness assessment. Statistical tools such as frequency, percentage, mean, and standard deviation were employed for data analysis, and content synthesis was used to analyze the gathered data. The research results found that Digital skills of school administrators to expand educational opportunities consist of 5 components: 1) Learning Management, 2) Curriculum Implementation, And 3) Assessment for learning. The results confirm that every element is appropriate at the highest level. And when considering each aspect, every aspect is at the highest level.

Keywords: Mathematics Teacher, Learning Management, Competency of Mathematics teachers

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกและสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิชาคณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนความสำเร็จ เนื่องจากวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยให้มนุษย์มีความความคิดสร้างสรรค์คิดอย่างเป็นระบบ สามารถคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำทำให้วิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถี่ถ้วน และวางแผนในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้วิชาคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาศาสตร์อื่นๆ โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคณิตศาสตร์จึงเป็นรากฐานในการพัฒนาบุคลากรของชาติให้มีคุณภาพ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

สมรรถนะของครูเป็นตัวแปรสำคัญที่สามารถคาดการณ์คุณภาพของผู้เรียน และมีความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา โดยสำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสมรรถนะวิชาชีพครูที่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) เป็นสมรรถนะร่วมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องมี และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) เป็นสมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของแต่ละตำแหน่งตามสายงาน สมรรถนะของครูจึงเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการศึกษา และความสามารถของครูที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนด สมรรถนะครูจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการ ปฏิบัติงานวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการขององค์กรทางการศึกษา (วิทยุฒิ อินทวงศ์, 2560, ออนไลน์)

ครุคณิศาสตร์ในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รู้ทันข้อมูลข่าวสารและสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ครุคณิศาสตร์จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง อาทิ ความเชี่ยวชาญด้านความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค และความเชี่ยวชาญด้านไอซีที นอกจากนี้ครูต้องมีทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การวิเคราะห์ การสื่อสาร การร่วมมือ และการมีความคิดสร้างสรรค์ (ธิษณะ จงเจษฎ์ และพรหมมา วิทศไพบูลย์, 2564, หน้า 3)

จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครุคณิศาสตร์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาเครื่องมือหรือพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครุคณิศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครุคณิศาสตร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ได้ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครุคณิศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมรรถนะครุคณิศาสตร์จากแหล่งข้อมูล จำนวน 10 แหล่ง ตามแนวคิดและผลงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้ วิโรจน์ ธรรมจินดา (2556), สกาวรัตน์ จรุงนันทกาล (2556), ขวัญใจ ศรีทาพัทธ์ (2559), ลักษมี สายบุตร (2560), สุรี

รัตน์ อาริรักษ์สกุล ก้องโลก (2563), ธิษณะ จงเจษฎ์ และพรหมมา วิทศไพบุลย์ (2564), ปิยะณัฐ จารุเศรณี และสลิพร เชาวนชัย (2565), อรชร สิริธินอน (2565), Fitri Ayu Ningtiyas (2018), และ Elif Boran (2018) จากนั้นนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อให้ได้องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยการแจกแจงความถี่ โดยคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด และนำผลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบในขั้นตอนต่อไป

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารขององค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ ซึ่งมีวิธีการสร้างโดยการศึกษาวិธีการสร้างตารางแบบสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเขียนตารางแบบสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์

1.3 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 12 แหล่ง และได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเคราะห์เอกสารองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ โดยการแจกแจงความถี่จากแหล่งข้อมูลและสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด จากนั้นจึงนิยามปฏิบัติการและสังเคราะห์เพื่อหาตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ โดยเลือกแบบเจาะจง เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ครูคณิตศาสตร์ที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าชำนาญการพิเศษ และมีความรู้และประสบการณ์ในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Type)

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อนำไปส่งถึงผู้ทรงคุณวุฒิในการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ

2.4 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.4.1 การจัดกระทำข้อมูล โดยการนำแบบสอบถามความเหมาะสมขององค์ประกอบทั้ง 5 ฉบับมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ และนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์

2.4.2 วิเคราะห์ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556, หน้า 121)

โดยเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ คือ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1.1 ผลจากการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังแสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์

ที่	องค์ประกอบหลักสมรรถนะ ครูคณิตศาสตร์	นักวิชาการ										ความถี่	ร้อยละ	ตัวแปรที่ศึกษา
		ภิโรจน์ ธรรมจินดา (2556)	สการรัตน์ จรุงนันทกาล (2556)	ขวัญใจ ศรีทาพิภตร (2559)	ลักขมี สายบุตร (2560)	ศุริรัตน์ อารักษ์สกุล ก้องโลก (2563)	ดิษณะ จงเจริญ และพรพรมมา วิหคไพบุลย์ (2564)	ปิยะฉัตร จารุเศรณี และสสิราพร เขาน้อย (2565)	อรชร สิทธิสอน (2565)	Fitri Ayu Ningtyas (2018)	Elif Boran (2018)			
1	ด้านความรู้ในเนื้อหาคณิตศาสตร์	✓	✓						✓			3	30	
2	ด้านทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์	✓					✓	✓		✓		4	40	
3	ด้านการจัดการเรียนการสอน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		8	80	✓
4	ด้านวินัยคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ	✓	✓	✓								3	30	
5	ด้านการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย		✓		✓							2	20	
6	ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้			✓		✓		✓	✓	✓		5	50	✓
7	ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้			✓		✓	✓					3	30	
8	ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้			✓		✓		✓	✓		✓	5	50	✓
9	ด้านการพัฒนาผู้เรียน			✓							✓	2	20	

ร.น.	องค์ประกอบหลักสมรรถนะ ครุคณิศาสตร์	นักวิชาการ												ตัวแปรที่ศึกษา
		ศิริโรจน์ ธรรมจินดา (2556)	สการวรัตน์ จรุงนันทกาล (2556)	ขวัญใจ ศรีทาพัทธ์ (2559)	ลักขณ์ สายบุตร (2560)	สุรรัตน์ อารีรักษ์สกุล ก้องโลก (2563)	ธิษณะ จงเจษฎ์ และพรหมมา วิทโคไพบุลย์ (2564)	ปิยะณัฐ จารุเศรณี และสริพร เขาวนชัย (2565)	อรชร สิทธิสอน (2565)	Fitri Ayu Ningtiyas (2018)	Elif Boran (2018)	ความถี่	ร้อยละ	
10	ด้านการมีส่วนร่วม			✓					✓		✓	3	30	
11	ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล			✓	✓				✓	✓		4	40	
12	ด้านพัฒนาตนเอง			✓								1	10	
13	การพัฒนาวิชาชีพ										✓		10	
14	ด้านการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน							✓				1	10	
รวม		3	4	9	3	4	3	5	6	2	6	45	100	3

จากตารางที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะครุคณิศาสตร์ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป มากำหนดเป็นองค์ประกอบสมรรถนะครุคณิศาสตร์ พบว่ามี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านี้มากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและพฤติกรรมบ่งชี้ โดยการสังเคราะห์ และสรุปความหมายขององค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง ครอบคลุมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบก่อนประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ในลำดับถัดไป

1.2 การกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบสมรรถนะครุคณิศาสตร์ ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้สมรรถนะครุคณิศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ ตัวบ่งชี้สมรรถนะครุคณิศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
1) ด้านการจัดการเรียนรู้	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาทางคณิตศาสตร์ จิตวิทยา วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ประกอบการใช้สื่อและเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้	1. ครูจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. ครูมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาทางคณิตศาสตร์ และจิตวิทยา 3. ครูใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 4. ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดกระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 5. ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 6. ครูเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดกระบวนการทักษะทางคณิตศาสตร์ 7. ครูจัดการเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้
2) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	การสร้างและพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรคณิตศาสตร์ โดยอาศัยความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์วางแผนในการจัดมวลง ประสพการณ์ของผู้เรียน สู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักการสร้างและพัฒนาหลักสูตรคณิตศาสตร์ 2. ครูวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดมวลง ประสพการณ์ให้แก่ผู้เรียน 3. ครูมีความสามารถในการวางแผนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4. ครูจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
3) ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	การตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล เพื่อให้การวัดและประเมินผลของนักเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียน เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	1. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล 2. ครูมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 3. ครูมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 4. ครูใช้ผลการวัดและประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 5. ครูนำผลจากการวัดและประเมินผลมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย

2. การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ ผลการศึกษาความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดการเรียนรู้			
1.1 ครูจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 ครูมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาทางคณิตศาสตร์ และจิตวิทยา	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3 ครูใช้จิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์	4.40	0.55	มาก
1.4 ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายในการจัดกระบวนการเรียนรู้คณิตศาสตร์	4.40	0.55	มาก
1.5 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์	4.40	0.55	มาก

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.6 ครูเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดกระบวนการทักษะทางคณิตศาสตร์	4.80	0.45	มากที่สุด
1.7 ครูจัดการเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.63	0.44	มากที่สุด
2. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้			
2.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักการสร้างและพัฒนาหลักสูตรคณิตศาสตร์	4.80	0.45	มากที่สุด
2.2 ครูวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดมวลงประสการณให้แกผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
2.3 ครูมีความสามารถในการวางแผนในการจัดกระบวนการเรียนรู	4.80	0.45	มากที่สุด
2.4 ครูจัดกระบวนการเรียนรูเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	4.60	0.55	มากที่สุด
รวม	4.75	0.47	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู			
3.1 ครูมีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด
3.2 ครูมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	4.80	0.45	มากที่สุด
3.3 ครูมีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
3.4 ครูใช้ผลการวัดและประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรูให้มีประสิทธิภาพ	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 ครูนำผลจากการวัดและประเมินผลมาใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของการจัดการเรียนรูตามจุดมุ่งหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.84	0.29	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่าองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความเหมาะสมระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู รองลงมา ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการจัดการเรียนรูตามลำดับ

อภิปรายผล

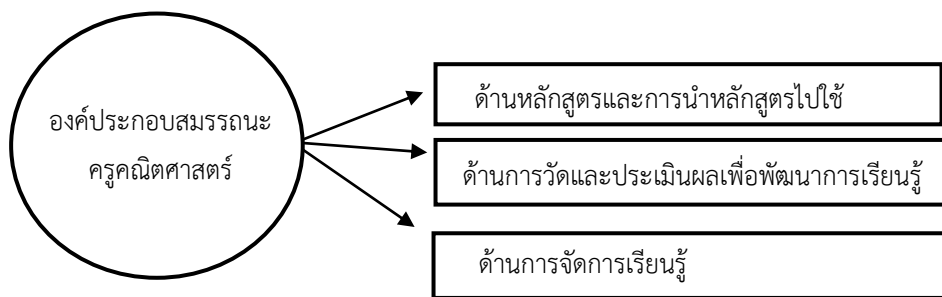
จากวัตถุประสงค์การวิจัยเรื่อง องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสารจำนวน 10 แหล่ง โดยทุกองค์ประกอบมีค่าความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไป และผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบพบว่าทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.51 ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความถี่ตั้งแต่วัดร้อยละ 50 ขึ้นไป โดยองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความวิชาการ บทความวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบเพื่อเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นในช่วงปี พ.ศ. 2556-2566 ทำให้ได้องค์ประกอบของสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ทั้ง 3 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ โดยองค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก การประเมินในชั้นเรียนถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเรื่องที่ตนเองสนใจศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งการประเมินในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างหลากหลาย ทั้งเพื่อใช้ในการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนระหว่างกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งผลการประเมินไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ตลอดจนพัฒนาและสนับสนุนให้ผู้เรียนให้เป็นผู้รู้คิดกำกับติดตามและประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง จิต ณรงค์ (2559) ส่วนองค์ประกอบที่มีความสำคัญรองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจาก หลักสูตร เป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดีต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอเพื่อให้มีเนื้อหาสาระทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเมือง ศิวะลักษณ์ มหาชัย (2565) และองค์ประกอบที่มีความสำคัญในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่มีส่วนในการผลักดันขีดความสามารถการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ภาณุมาศ หมอสินธ์ และคณะ (2564) ซึ่งผลวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ ขวัญใจ ศรีทาพัทธ์ (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะของครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยพบว่าสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ประกอบด้วย ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการกระบวนการ

เรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยทำให้ทราบองค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยมีขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงเนื้อหาของสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ เป็นเบื้องต้น จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง จากการศึกษาข้างต้นสามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบได้ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 องค์ประกอบสมรรถนะครูคณิตศาสตร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงสมรรถนะของครูคณิตศาสตร์ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 และสถานศึกษาในสังกัดสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนได้
2. ครูคณิตศาสตร์ควรนำผลการวิจัยไปศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะในแต่ละองค์ประกอบและนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญใจ ศรีทาพักตร์. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา. 10(2), 109-120.
- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์. การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน: ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 75-86.

- ธิชนะ จงเจษฎ์ และพรหมมา วิทคไพบูลย์. (2564). รูปแบบการจัดหลักสูตรครุศาสตร์
สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสมรรถนะที่ควรมีของครุคณิตศาสตร์. *วารสารวิจัยและ
นวัตกรรมทางการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 1(2), 1-13.
- พัชรมัย อินอ่อน และต้องลักษณะ บุญธรรม. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญของครูในสถานศึกษาโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราช
เจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปทุมธานี.
วารสาร ศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
สุวรรณภูมิ, 3(3), 300-314.
- ภัทรพร เกษสังข์ และนฤมล ศักดิ์ปกรณกานต์. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการ
จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารวิชาการ
หลักสูตรและการสอน*, 38(104), 25-38.
- ลักษมี สายบุตร. (2560). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์เพื่อพัฒนา
สมรรถนะครุคณิตศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
- วิโรจน์ ธรรมจินดา. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะครุคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น. *วารสารการวิจัยกาสละทองคำ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 9(2),
161-173
- ศิวัชลักษณ์ มหาชัยและเอกราช โขจิตพิมานเวช. (2565). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.
วารสารมณีเชษฐาราม. วัดจอมมณี, 5(2), 168-185.
- สกวรัตน์ จรุงนันทกาล. (2556). การพัฒนาชุดประเมินสมรรถนะครุคณิตศาสตร์ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุรรัตน์ อาริรักษ์สกุล ก้องโลก. (2563). การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู
คณิตศาสตร์โดยใช้การพัฒนา บทเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด
นนทบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 13(1),
175-190.
- อรชร สิทธิสอน. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูผู้สอนคณิตศาสตร์ในระดับ
ประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 9(9), 43-56.
- Elif Boran. (2018). THE EFFECT OF LESSON STUDY ON THE PERCEPTIONS OF
MATHEMATICS TEACHERS ABOUT SUBJECT AREA COMPETENCIES.
European Journal of Education Studies, 5(8), 371-394
- Fitri Ayu Ningtiyas. (2018). Mathematics Teachers' Pedagogical Competence:
How is the Attitude of the Mathematics Teachers in Teaching. *Advances in
Intelligent Systems Research (AISR)*, 227-230.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
THE CREATIVE LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN
SAMUT PRAKAN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹เมธาวี ช่วยสุรินทร์ และ ²รัตนา กาญจนพันธ์
¹Matarwe Chaysurin and ²Ratana Karnjanapun

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย
Ramkhamhaeng University, Thailand

¹6514470009@rumail.ru.ac.th, ²arjarnratana@gmail.com

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการโดย จำแนกตามวุฒิการศึกษา วิทยฐานะและประสบการณ์การทำงาน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างคือ ครู โรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 322 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1)

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาและวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) ครูที่มีประสบการณ์สอนในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

Abstract

The research studies the creative leadership of school administrators in Samut Prakan Secondary Educational Service Area, comparing creative leadership amongst school administrators in Samut Prakan Secondary Educational Service Area categorised by academic rank, educational qualification, and teaching experience. Teachers in Samut Prakan Secondary Educational Service Area were sampled to be 3 2 2 research samples. Research findings: 1) The teachers' perspectives on the creative leadership of school administrators in Samut Prakan Secondary Educational Service Area in both the overall outlook and each aspect are high. 2) There is no difference in teachers' vision of creative leadership of school administrators in Samut Prakan Secondary Educational Service Area among teachers with different academic ranks and educational qualifications. 3) Teachers with different teaching experiences have different opinions on the creative leadership of school administrators in the Samut Prakan Secondary Educational Service Area. The overall opinions differ, while vision, flexibility, and imagination are the aspects that have statistically significant differences at the 0.5 level.

Keywords: Creative leadership of school administrators in Samut Prakan Secondary Educational Service Area

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ ถือเป็นเหตุผลพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคต การศึกษาไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการปฏิรูปพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกิดจากสถานการณ์ความท้าทายต่างๆ ทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและมีการกำหนดทิศทาง การบริหารพัฒนาการศึกษาไทยการศึกษาไทยในพุทธศตวรรษที่ 20 ปี (2561-2580) เป็นเป้าหมายระยะยาวในการปรับปรุงพัฒนาประเทศ ซึ่งตรงกับแผนการศึกษาชาติเกี่ยวกับ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา คือ ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เพิ่มโอกาสการเรียนรู้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับวัย มีข้อมูลรายบุคคลเป็นปัจจุบันเพื่อติดตามประเมินและรายงานผล (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, หน้า 9)

ผู้นำจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในทุกระดับของสังคมเพราะผู้นำเป็นผู้ริเริ่มการกระทำการแสดงบทบาทที่สำคัญในการตัดสินใจขององค์กร (รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2556) การเป็นผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ต้องคำนึงถึงการเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ยังจะต้องให้ความสำคัญแก่การมีภาพลักษณ์ที่ดีและในปัจจุบันสิ่งที่องค์กรต่างๆ ต้องการ ผู้นำที่มีภาวะผู้นำ (leadership) คือการเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะดีทั้งภายนอกและภายใน การเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีนิสัยใจคอดี มีความประพฤติ พฤติกรรมและการปฏิบัติที่ดี แสดงความคิดเห็นเชิงบวก มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถเข้าใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้ เป็นนักคิดและนักวางแผนที่ดี และการตัดสินใจ ได้อย่างฉลาดมีความยุติธรรม มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการทำงานและเป็นผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้บริหารระดับสูงและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สังคมแห่งการเรียนรู้และกระแสการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการศึกษาภายใต้การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) มีการปฏิรูป 4 มิติ ได้แก่ มิติการปฏิรูปนักเรียนยุคใหม่ การปฏิรูปครูยุคใหม่ การปฏิรูปโรงเรียนหรือแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่และการปฏิรูปการบริหารจัดการยุคใหม่ ต้องอาศัยผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสำคัญ ซึ่งผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นผู้บริหารที่มีการแสดงพฤติกรรมที่ตอบสนองเชิงจินตนาการโดยการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สถานศึกษา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เป้าหมายหลักคือการเรียนรู้ของนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มีโอกาสรับความรู้ความสามารถอย่างสร้างสรรค์ ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการและสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อนำไปพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา วิชฐานะและประสบการณ์สอนของข้าราชการครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2566 ทั้งหมด 25 โรงเรียน จำนวน 2,690 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2566 จำนวน 322 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ (Cohen, Manion and Morrison, 2011) ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% และใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage Random Sampling) ได้แก่ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ขั้นที่ 1 การใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากร ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนในแต่ละขนาดจากโรงเรียนทั้งหมด โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และสุ่มห้องเรียนจากห้องเรียนทั้งหมดในแต่ละขนาดโรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยสุ่มโรงเรียนครั้งละ 1 โรงเรียนจนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบถ้วนตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มี 4 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ (Vision) ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility) ด้านจินตนาการ (Imagination) ด้านแรงจูงใจ (Motivation) จำนวน 40 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one way ANOVA) โดยรวมและรายด้าน เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วย วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's post hoc comparisons method) เพื่อนำไปอธิบายข้อมูลในรูปแบบตารางต่อไป

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านจินตนาการและด้านแรงจูงใจ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	การรับรู้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.17	0.60	มาก
2. ด้านความยืดหยุ่น	4.15	0.60	มาก
3. ด้านจินตนาการ	4.17	0.64	มาก
4. ด้านแรงจูงใจ	4.12	0.63	มาก
รวม	4.15	0.57	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) พิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.17$) และด้านจินตนาการ ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ ด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.15$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านแรงจูงใจ ($\bar{X} = 4.12$)

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา วิทยฐานะและประสบการณ์สอนของข้าราชการครู ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ สามารถกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ภายใต้ความยึดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวินัยในตนเองมีความรับผิดชอบสูงกว่าผู้อื่น ผู้บริหารมีความฉลาดทางสังคมมุ่งประสบความสำเร็จของกลุ่มมากกว่าความสำเร็จเฉพาะตัวบุคคล โดยผู้บริหารมีเหตุผลชัดเจนในการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรและปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรใช้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด กระตุ้นพฤติกรรมของบุคลากรให้มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำหรือมีพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกถึงการบริหารงานในสถานศึกษา จึงทำให้ข้าราชการครูมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุศรา ปุณริบูรณ์ (2563) ได้ทำการศึกษารื่ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณ์ จงเจริญ (2562) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น

พื้นฐานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ปักการะโณ (2560) ศึกษาเรื่องการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการศึกษาพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ด้านวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารต้องเรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงบวกต่อโลกและชีวิตเชื่อมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองรวมถึงผู้อื่นมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักใช้วิกฤตให้เกิดโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2555) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ภาวะผู้นำที่เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงบวกต่อโลกต่อชีวิต เชื่อมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักใช้วิกฤตให้เป็นโอกาส รวมทั้งเป็นผู้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ เป็นที่ยอมรับของสมาชิก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารินี ลีกุลจ้อย (2556) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ด้านวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความยืดหยุ่น พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ด้านความยืดหยุ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสามารถปรับภารกิจและความต้องการของทีมให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ที่มีความแตกต่าง ได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ สุวรรณจรรย์ (2549) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ยืดหยุ่นเป็นความสามารถปรับภารกิจและความต้องการของทีมงานให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างซึ่งมีลักษณะยืดหยุ่น ตลอดจนสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆที่เปลี่ยนแปลง เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการลดจำนวนแรงงาน ลักษณะความจำเป็นและการเปลี่ยนแปลง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เตือนใจ สุนกุล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านความยืดหยุ่น ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านจินตนาการ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ด้านจินตนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนต์เสน่ห์เด่นชัด มีสติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์ (2562) กล่าวว่า ความสามารถในการคิด ความเชื่อ ความศรัทธาและความคาดหวังเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดมโนภาพภายในจิตใจ

เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงกระบวนการสร้างมนทัศน์ที่เด่นชัดมีความสร้างสรรค์ มีสติปัญญาอย่างสร้างสรรค์ และยังสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ ศิริกมล อินทรสุข (2559) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มพัฒนาที่ 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มพัฒนาที่ 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ด้านการมีจินตนาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านแรงจูงใจ พบว่า ครูมีการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ด้านแรงจูงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีกระบวนการกระตุ้นบุคลากรให้มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จ มุ่งสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้นกับองค์การ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิลาวรรณ ธิพิศาล (2550) กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นกระบวนการของผู้บริหารที่ต้องกระตุ้นบุคลากรให้เกิดการกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยอาศัยปัจจัยความต้องการพื้นฐาน มุ่งสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเองและองค์การ และยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของอิตติขาม เจะหะ (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ด้านแรงจูงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยจำแนกตามวิทยฐานะวุฒิการศึกษา และประสบการณ์สอนของข้าราชการครู สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการของข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันโดยภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านจินตนาการ และด้านแรงจูงใจ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้อย่างผสมผสานด้านวิสัยทัศน์กับการใช้งานเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ขององค์กร และสามารถจัดสรรงานให้บุคลากร มุ่งทำงาน โดยใช้ความรู้ความสามารถ ได้อย่างเต็มศักยภาพ ตลอดจนผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรให้มีความคิดริเริ่ม และแสวงหาในสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนางานในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย กระตุ้นให้บุคลากรใช้ศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด จึงทำให้ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจตุรงค์ ชาลีชาติ (2565) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักให้กับครูในการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และพร้อมที่จะสร้างและรับสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้นเพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถจุดประกายจินตนาการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดาราวดี บรรจงช่วย (2560) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร จำแนกตามอายุวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยอิตีซาม เจ๊ะเห (2564) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 จำแนกตามตัวแปรวุฒิการศึกษาพบว่า ภาพรวมไม่แตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการของข้าราชการครู ที่มีตำแหน่ง/วิทยฐานะต่างกัน โดย ภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านจินตนาการ และด้านแรงจูงใจ ไม่ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและ เป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตลอดจนผู้บริหารมีความฉลาดทางสังคม มุ่งประสบ ความสำเร็จของกลุ่ม มากกว่าความสำเร็จเฉพาะตัวบุคคลและผู้บริหารสามารถสร้างความรู้สึกลบยาใจ ให้กับตนเองและบุคลากรในเวลาที่เกิดความไม่แน่นอนได้ รวมถึงผู้บริหารเสริมสร้างบรรยากาศที่ไม่ เคร่งเครียดจนเกินไป มองโลกในแง่ดี รู้จักการปล่อยวาง รู้จักการมอบโอกาส และรู้จักให้อภัย มีการ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรในความสำเร็จของการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น ให้ความสำคัญกับ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน จึงทำให้ข้าราชการครูที่มีตำแหน่ง/วิทย ฐานะต่างกัน มีการรับรู้ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพ็ญญา ศรีภูธร (2562, หน้า 12) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิง สร้างสรรค์ คือ ความสามารถของผู้บริหารที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่าง ยืดหยุ่นและปรับตัวแก้ไข้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถกำหนดภาพความสำเร็จในอนาคตได้ มี ความสามารถในการนำ การจูงใจ หรือกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ เน้นการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีมซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มะนาฟี อินนุญซี (2564) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ผลการ เปรียบเทียบจำแนกตามตำแหน่งพบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส จำแนกตามตำแหน่งภาพรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของละมุล รอดขวัญ (2565) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารตามทัศนคติของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 7 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนคติของครู ตามตัว แปรตำแหน่ง/วิทยฐานะต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่าด้านแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น และด้านจินตนาการ ผู้วิจัยจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheff's post hoc comparisons method) ต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นทำทุกวิถีทางเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆในองค์กรบรรลุผลสำเร็จ และผู้บริหารสร้างสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงานภายในสถานศึกษา มุ่งปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รวมทั้งผู้บริหาร มีเหตุผลชัดเจนในการมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรและปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และมีความรู้ มีความสามารถในการสื่อสารและโน้มน้าวจิตใจผู้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีการรับรู้ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน ด้านที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น และด้านจินตนาการ สอดคล้องกับแนวคิดของ ว่าที่ร้อยตรีจิตติภูมิ เทพคำ (2564) กล่าวว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออก ถึงการมองภาพในอนาคตสู่การเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร สามารถเห็นวิธปฏิบัติที่มีทิศทางและขอบเขตที่จะนำองค์กรสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญชา ควรรำพึง (2564) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารจำแนกตามประสบการณ์การทำงานพบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ธนพร นันทิวศ์ (2563) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงานพบว่า ภาพรวมแตกต่าง พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการเห็นว่า ผู้บริหารควรมีความตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของครู กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้แบบผสมผสานด้านวิสัยทัศน์กับเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาองค์กร ได้อย่างเต็มศักยภาพ ทั้งยังสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและบริหารจัดการเกี่ยวกับเป้าหมายของสถานศึกษา มีการสร้างขวัญและกำลังใจ รวมไปถึงให้ความสำคัญกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมและ

ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ทำทุกวิถีทางเพื่อดำเนินงานต่างๆอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จและส่งผลดีต่อบุคลากรและสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). *ภาวะผู้นำและการบริหารการเปลี่ยนแปลง. ในประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาทักษะและประสบการณ์วิชาชีพสำหรับผู้นำทางการศึกษา. หน่วยที่ 2. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- เกรียงศักดิ์ สุวรรณวัจน์. (2549). *รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มศึกษานิเทศก์ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาลำดับงานเขตพื้นที่การศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- จาตุรงค์ ชาลีชาติ. (2565). *การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.*
- จารินี สิกุลจ้อย. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.*
- จิตติภูมิ เทพคำ. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- ดาราวัต บรรจงช่วย. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดชุมพร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*
- เตือนใจ สุนกุล. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- บุศรา ปุณริบูรณ์. (2563). *องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- ประเวศ ะสี. (2555). *ภาวะผู้นำ:ความเป็นไปในสังคมไทยและวิธีการแก้ไข. กรุงเทพฯ : ธนวิชาการพิมพ์.*
- พิมพ์ธนพร นันทิวังค์. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา*
- เพ็ญญา ศรีภูธร. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.*

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2561). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์: กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัญญา ควรวราพิง. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่*. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 6(3), 17-32.
- มะนาพี อินนุชี. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีการวิจัยและแนวทางการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ละมุล รอดขวัญ. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกลุ่ม 7*. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2550). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรทัศนกิจ.
- ศิริกมล อินทรสุข. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มพัฒนาที่ 5 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ปทุมธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2552). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรศักดิ์ ปักการะโล. (2560). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์ (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- อิตติชาม เจะหะ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Cohen, L., Mansion, L., & Marrison, K. (2011). *Research methods in education*. (7th ed.). New York: Routledge.

การพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่
ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
THE DEVELOPMENTAL OF SKILLS OF THE MONKS IN COMMUNITIES
HEALTH SERVICES IN UBON RATCHATHANI PROVINCE

¹ทิพย์ภวิษณ์ ไสชาติ, ²พระศรีรัตนโอบ และ ³อุดมศรี ตันเลิศ

¹Thippavith Saichart ²Phra Srirattanobon and ³Udomsri Tonlert

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹s.dhammakosa_@hotmail.com

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี (2) เพื่อพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี และ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย (1) ทักษะการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อคนในชุมชน (2) ทักษะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ (3) ทักษะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลส่งเสริมสุขภาพ (4) ทักษะในการดูแลส่งเสริมสุขภาพโดยการให้ความรู้แก่บุคคลในครอบครัวและชุมชน แนวทางการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัด

¹อาจารย์ ดร. หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาเขตอุบลราชธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา วิทยาเขตอุบลราชธานี

³นักวิชาการอิสระทางพระพุทธศาสนา

อุบลราชธานี ประกอบด้วย (1) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพกาย ให้มีความมั่นคงด้านสุขภาพ มีกำลังกายที่แข็งแรง (2) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพจิต ด้วยการนำหลักจิตตภาวนาไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันจิตให้มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรมทั้งหลาย พัฒนาจิตให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (3) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพทางปัญญา ด้วยการนำหลักการปัญญาภาวนา ด้วยการนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันพระสงฆ์และชุมชน

คำสำคัญ : การพัฒนา, ทักษะพระสงฆ์, การให้บริการด้านสุขภาพ, ชุมชน

Abstract

The purposes of this research were: (1) to study the skills of monks in providing health services to communities in Ubon Ratchathani Province. (2) to develop the skills of monks in providing health services to communities in Ubon Ratchathani Province. and (3) to present guidelines for developing the skills of monks in providing health services to communities in Ubon Ratchathani Province. This research is a qualitative field research. The research results found that the skills of monks in providing health services to communities in Ubon Ratchathani Province include: (1) Skills in creating public policy for people in the community (2) Skills for creating an environment conducive to health (3) Community participation skills in health promotion care (4) Skills in caring for and promoting health by educating people in families and communities Guidelines for developing the skills of monks in providing health services to communities in Ubon Ratchathani Province include: (1) Develop physical health skills To have health stability Have strong physical strength (2) Develop mental health skills By bringing the principles of mental meditation into actual practice in daily life. to strengthen the mental immunity to be stable. Unaffected by worldly things Develop the mind to develop generosity. (3) Develop intellectual health skills by applying the principles of wisdom and meditation by using it as a principle in the daily life of monks and communities.

Keywords: Development, Monk Skills, Providing health services, Communities

บทนำ

จังหวัดอุบลราชธานีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 25 อำเภอ 219 ตำบล 2,469 หมู่บ้าน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงสุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและของประเทศไทย ทั้งยังเป็นตำบลที่ตั้งของเส้นเวลาหลักของประเทศ ที่เส้นแวง 105 องศาตะวันออก โดยเป็นจังหวัดแรกที่ได้เห็นดวงอาทิตย์ก่อนพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเมืองใหญ่ริมฝั่งแม่น้ำมูลที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมากว่า 200 ปี มีพื้นที่กว้างใหญ่ ภายหลังถูกแบ่งออกเป็นจังหวัดใหม่คือจังหวัดยโสธรในปี พ.ศ. 2515 และจังหวัดอำนาจเจริญในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งถ้ารวมพื้นที่อีกสองจังหวัดที่แยกออกไป จังหวัดอุบลราชธานีจะมีพื้นที่เป็นอันดับ 1 ของประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานีนับเป็นเมืองท่องเที่ยว เป็นเมืองแห่งการศึกษาและเมืองศิลปวัฒนธรรม ดังคำขวัญของจังหวัดที่ว่า “อุบลเมืองดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบหลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ผาแต้มก่อนประวัติศาสตร์ ฉลาดภูมิปัญญาท้องถิ่น ดินแดนอนุสาวรีย์คนดีศรีอุบล” โดยมี ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดอำนาจเจริญและประเทศลาว ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงจำปาศักดิ์ (ประเทศลาว) โดยพรมแดนบางช่วงใช้แม่น้ำโขงเป็นตัวกำหนด ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดพระวิหาร (ประเทศกัมพูชา) ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดยโสธร แนวพรมแดน ติดต่อกับประเทศลาวและกัมพูชา รวมความยาวประมาณ 428 กิโลเมตร ในขณะเดียวกันจังหวัดอุบลราชธานีมีวัดใหญ่ที่เป็นพระอารามหลวง อันเป็นศูนย์รวมจิตใจและศรัทธาของพุทธศาสนิกชนถึง 3 วัดได้แก่ วัดมหาวนาราม หรือเรียกเป็นภาษาท้องถิ่นว่า วัดป่าใหญ่ สังกัดมหานิกาย (พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ) ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี วัดสุปฏิหารามวรวิหาร สังกัดธรรมยุตินิกาย (พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร) ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี และวัดศรีอุบลรัตนาราม (พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ) ตั้งอยู่ตำบลในเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี เมื่อรวมกันแล้ววัดในจังหวัดอุบลราชธานีนั้นมีทั้งหมด 1811วัด สังกัดมหานิกาย 1691 วัดสังกัดธรรมยุตินิกาย 120 วัด (วัดในจังหวัดอุบลราชธานี, <https://th.wikipedia.org/wiki> [4 พฤษภาคม 2565])

จึงเป็นที่ทราบกันดีว่า จังหวัดอุบลราชธานีนั้นเป็นศูนย์รวมแห่งวัฒนธรรมทางด้านพระพุทธศาสนา โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำ เพราะในสังคมไทยถือว่าพระสงฆ์เป็นหนึ่งในพระไตรรัตน์ หรือแก้วสามประการ อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ อันเป็นที่เคารพสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ยิ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งแล้วการทำหน้าที่ของพระสงฆ์นั้นก็ถือว่า เป็นที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชน เป็นปากเป็นเสียงในการเผยแผ่พุทธธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ประชาชนมีสติปัญญา มีศรัทธาเลื่อมใสในพระรัตนตรัยอย่างมีเหตุผลไม่มกมาย ดังนั้นมูลเหตุที่มีการ

ก่อตั้งสถาบันพระสงฆ์ขึ้นมาก็เพื่อให้พระสงฆ์ได้เกื้อกูลกันและกัน และช่วยชี้ทางบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชนผู้ที่มาบวชในพุทธศาสนาในขั้นต้นนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสโดยแท้จริง มีความตั้งใจที่จะละทางโลก คือ เเคะสถานบ้านช่อง และสมบัติทั้งปวง ตัดความห่วงใยในบรรดาลสิ่งซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ที่บ้าน แต่ในขณะเดียวกันเมื่อบวชแล้วแม้จะมีความเป็นอยู่ที่ต่างออกไป ก็ไม่ใช่ว่าพระสงฆ์จะแยกตัวออกเด็ดขาดไปจากฆราวาส หรือประชาชน และเป็นอยู่โดยลำพัง เพราะเมื่อบรรพชิตอุปสมบทเป็นภิกษุสามเณรแล้ว ไม่สามารถจะทำธุรกิจประกอบอาชีพได้ เพราะขัดกับพุทธบัญญัติ จึงต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่เป็นเครื่องดำรงชีวิตด้านวัตถุจากประชาชน เพราะพระสงฆ์ยังต้องกินอยู่เพื่อบำรุงชีวิตและร่างกายให้ดำรงอยู่ อีกทั้งยังต้องการเครื่องนุ่งห่มเพื่อความ ร้อนเย็น รวมถึงยังต้องมีที่อยู่อาศัยกันแดดกันฝน และต้องการหยูกยา อันต้องใช้เพื่อป้องกัน เยียวยารักษาความเจ็บไข้ในร่างกาย สิ่งซึ่งจำ เป็นทั้ง 4 อย่างนี้ภิกษุจะเที่ยวหาโดยใช้ทุนทรัพย์ ซื้อหาหรือแลกเปลี่ยนเช่นสามัญชนไม่ได้ เพราะได้สละบรรดาทรัพย์สมบัติแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของผู้เป็นคฤหัสถ์ จะต้องจัดหาให้แก่พระภิกษุด้วยน้ำใจศรัทธา ด้วยสิ่งของที่คฤหัสถ์ มีอยู่แล้ว หรือซึ่งอาจจะจัดหาได้ด้วยกำลังทุนทรัพย์ (พุทธทาสภิกขุ, 2537: 29)

พระภิกษุ เป็นกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดในการดูแลสุขภาพของตนเอง พระภิกษุยังต้องนำพุทธวิธีต่างๆ ของพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร การอำนวยการ การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนา และแก้ปัญหาบ้าน วัด โรงเรียน เป็นผู้ให้ด้วยศิลปะ ในการให้การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การใช้หลักธรรม สังคัตถุ 4 เพื่อครองใจคน การประสานสามัคคีใน หมู่ชน เพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีกัน พระสงฆ์จะต้องสามารถครองตน ครองคน ครองงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่ทราบกันว่าพระพุทธศาสนา เปรียบเสมือนรากเหง้าของสังคมไทย และมีอิทธิพลต่อวิถีการดำรงชีวิต ค่านิยม รวมถึงความเชื่อของคนไทยต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติกิจกรรมด้านต่างๆ ทั้งพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ศูนย์การศึกษาท้องถิ่น ตลอดจนแหล่งสืบทอด และเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญ พระสงฆ์เป็นหนึ่งในพระไตรรัตน์ หรือแก้วสามประการ อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์มีบทบาทและมีความสำคัญในสังคมไทย โดยเป็นผู้เผยแผ่พระธรรมจรรโลงศาสนา (สุนันท์ แสงทรัพย์, 2554: 69)

แม้แต่เรื่องพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ (Health Promoting Behavior) ซึ่งเป็นจุดสุดท้าย และผล จากการปฏิบัติพฤติกรรมในแบบจำลองส่งเสริมสุขภาพ อย่างไรก็ตามพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นตัวบ่งชี้โดยตรงต่อผลลัพธ์ทางสุขภาพที่ประสบผลสำเร็จในผู้รับบริการ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพนั้น บางส่วนก็ได้บูรณาการเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวัน ผลที่ได้ก็คือ การปรับภาวะสุขภาพ การเพิ่มความสามารถในการทำหน้าที่ของร่างกาย และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกช่วงพัฒนาการ ของมนุษย์ (ธิดา ทิพย์ชัยศรี, 2541) การส่งเสริมสุขภาพ เป็นบทบาทที่สำคัญอีก

บทบาทหนึ่ง การส่งเสริมสุขภาพต้องการองค์ความรู้ ในการนำมาออกแบบกิจกรรม หรือวางแผน ให้บุคคล ได้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สู่การส่งเสริมสุขภาพตนเอง ทฤษฎีการส่งเสริมสุขภาพของ Pender (1996) เป็นทฤษฎีที่ได้รับการนำมาประยุกต์ใช้มาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับ การส่งเสริมการ ออกกำลังกาย และ การบริโภคเพื่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต (ฟาริดา อิบราฮิม, วารสารพยาบาล ทหารบก, 2557: 27)

ปัจจุบันประชากรโลกได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ โดยการเปลี่ยนแปลงของประชากร โลก เกิดจากอัตราการเกิดและการตาย ซึ่งส่งผลกระทบเช่นเดียวกันในทุกประเทศทั่วโลก ในทาง ตรงกันข้ามจำนวนพระสงฆ์ในประเทศไทยมีจำนวนลดน้อยลง การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ และคนใน สังคมไทยปัจจุบันเต็มไปด้วยค่านิยมทางด้านวัตถุประชาชนส่วนใหญ่จะต้องทำงานและประกอบ อาชีพเพราะหารายได้มาเลี้ยงชีพโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องบ้างก็ประกอบอาชีพที่สุจริต และก็ ประกอบอาชีพที่ไม่สุจริตทั้งนี้ก็เพราะสภาพทางสังคมได้บีบบังคับบ้างหรือเกิดจากกิเลสที่เกิดขึ้น ของแต่ละคนความต้องการที่จะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวจึงส่งผลให้ดำเนินชีวิตที่ผิดต่อหลัก ศีลธรรมจนก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพในสังคม เช่น การเจ็บป่วย เป็นโรคต่าง ๆ และการเป็นโรค ทางจิต เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าวิถีชีวิตของชาวพุทธเปลี่ยนไปจากในอดีตที่เคยยึดถือหลักธรรม ทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ประเทศไทยและประชาชนชาวอุบลราชธานี ภายใต้กระบวนการพัฒนามีแนวโน้มที่จะรับ วัฒนธรรม ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีของต่างประเทศเข้ามาพัฒนาประเทศและ จังหวัดอุบลราชธานีมากยิ่งขึ้นตามลำดับ จนอาจกล่าวได้ว่าสังคมไทยและชาวอุบลราชธานีใน ปัจจุบันถูกครอบงำด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทางความคิดและภูมิปัญญาตะวันตก จนตกเป็นทาสของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม วัตถุนิยมและบริโภคนิยม ตลอดจนกระแสความ ทันสมัยที่มาจากโลกตะวันตกและมีอิทธิพลครอบคลุมทั่วโลก คนไทยและชาวอุบลได้ถูกกระแส เหล่านี้ผลักดันให้ปรับเปลี่ยนความคิด ค่านิยม และความเชื่อเกี่ยวกับชีวิตจนก่อให้เกิดปัญหาทาง สังคม ปัญหาทางสุขภาพและ ปัญหาทางโรคจิต ตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การช่วยเหลือสังคม และชาวอุบลราชธานีด้านสุขภาพและการให้บริการด้านสุขภาพ พระสงฆ์จำเป็นต้องปรับบทบาท ให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในพื้นที่อย่างเร่งด่วน ซึ่งจำนวนของพระสงฆ์ในไทยและจังหวัด อุบลราชธานีจำนวนลดน้อยลงเรื่อย ๆ และจำนวนพระสงฆ์ที่ลดน้อยลง จะทำให้มีอุปสรรคในการ ช่วยเหลือชุมชนของชาวอุบลราชธานีอย่างไรบ้าง ชาวบ้านจะให้ความร่วมมืออย่างไร และจะ สามารถนำหลักธรรมอะไรบ้าง ที่จะเป็แนวทางในการเสริมสร้างด้านสุขภาพให้แก่ชุมชนชาวอุบล กลุ่มพระสงฆ์ในจังหวัดอุบลราชธานีเองจะมีระบบหรือทักษะและวิธีการสร้างเครือข่ายด้านสุขภาพ ใด ๆ อย่างไร จึงจะเข้มแข็งและยั่งยืนควบคู่ไปกับหน่วยงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของฝ่ายบ้านเมือง ให้

เดินไปในทิศทางเดียวกัน อันเป็นการบูรณาการเพื่อส่งเสริมด้านการให้บริการด้านสุขภาพของชุมชน ที่ตอบสนองเจตนารมณ์ของนโยบายรัฐบาลได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ ได้มีความ สำคัญในการพัฒนาสังคมด้านต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยปฏิบัติหน้าที่ตามพุทธบัญญัติ และจิตสำนึกที่ได้รับการอุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 จากฆราวาส ดังนั้น บทบาทพระสงฆ์จึงมิได้จำกัด อยู่เฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรม และการปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือประชาชน ทั้งด้านวัตถุและการแก้ปัญหาชีวิตอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน พระสงฆ์เพิ่มภาระ หน้าที่เพิ่มอีก คือ

1. ด้านพัฒนาศีลธรรม คือ การอบรม สั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมให้พอใจ ในการทำบุญสร้างกุศล และรู้จักปฏิบัติธรรม เพื่อความพ้นทุกข์ ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักที่สำคัญ ของพระสงฆ์ และจำเป็นต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง

2. ด้านพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิต พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนาและเป็นแบบอย่างของผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ พระสงฆ์จึงสามารถถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทำให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถ นำหลักธรรมมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตให้ ประสบความสุขความเจริญและเลือกประกอบ อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

3. ด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์ด้านจิตใจ เช่น การแสดงพระธรรม เทศนาให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้และเข้าใจ ปรากฏการณ์ต่างๆ ของชีวิต และไม่เดือดร้อนใจ มากนัก เมื่อเผชิญกับอุปสรรคของชีวิต นอกจากนี้ พระสงฆ์อาจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิต โดยใช้พุทธธรรมเป็นแนวทาง ในบางกรณีบทบาท การสงเคราะห์ประชาชนทางด้านวัตถุด้วย ได้แก่ การให้ที่พักอาศัยแก่นักเรียนต่างถิ่น และผู้มาปฏิบัติธรรมรักษาศีลในวัด และการให้ ประชาชนที่ยากจนได้เช่าที่ดินของวัดในราคาถูก เพื่อปลูกสร้างบ้านพักอาศัย เป็นต้น

4. ด้านการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์มีฐานะ เป็นผู้นำชุมชน ได้ให้วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคม เช่น เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กวัด เป็นบ้านพักฉุกเฉิน สำหรับผู้ขัดสนไร้ที่พึ่ง เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น (Sirikanchana SrikamJakra, 1993: 21-29)

ดังนั้น วัดในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีเป็นจำนวนมากนั้น จำเป็นต้องอาศัยศรัทธาจากพุทธศาสนิกชนในชุมชนให้การดูแลอุปถัมภ์ แต่ในขณะเดียวกันพระสงฆ์ภายในวัดเองก็ต้องมีการเรียนรู้ที่จะป้องกันโรคและปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับสุขภาพของตนเองให้เป็นแบบอย่างแก่พุทธศาสนิกชนในชุมชนได้ ซึ่งกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่พระสงฆ์จะต้องปรับตัวให้รู้เท่าทันก็คือจะต้องมีการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนของตนเอง หรือพัฒนาทักษะในเรื่องของสุขภาพอย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันโรคอันจะเกิดขึ้นตามมาจากการที่สภาพ

ร่างกายไม่แข็งแรงอันได้แก่ ภาวะแทรกซ้อนทางสุขภาพจากการที่มีน้ำหนักเกิน ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากภาวะโภชนาการ ซึ่งส่งผลต่อภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรค ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อต้องการทราบปัญหาการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพและจะได้นำแนวทางการพัฒนาทักษะนั้นมาให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและส่งเสริมสุขภาพของพระภิกษุและพุทธศาสนิกชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Field Qualitative Research) เป็นการศึกษาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยนี้ได้กำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังนี้

1.1 ผู้แทนวัดหรือพระคิลาณุปัฏฐากของวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 10 รูป

1.2 อสม. ประจำชุมชนวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 10 คน

13 ผู้แทนชุมชนในชุมชนวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานีและชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 5 คน

1.4 หัวหน้าส่วนงานด้านสาธารณสุขในชุมชนวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 5 คน

1.5 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐด้านการบริหารงานสาธารณสุขในเขตชุมชนวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 5 คน

1.6 พระสงฆ์การระดับเจ้าคณะชั้นปกครองในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 5 รูป

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับคิลานุปัฏฐาก

2.1 หนังสือเกี่ยวกับทักษะพระสงฆ์ด้านการให้บริการสุขภาพแก่ชุมชน

2.3 หนังสือเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะพระสงฆ์ด้านคิลานุปัฏฐาก

2.4 หนังสือ/ตำราเกี่ยวกับคิลานุปัฏฐาก และแนวทางการพัฒนาทักษะพระสงฆ์ด้านการให้บริการสุขภาพแก่ชุมชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำแนกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและชุมชน

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะทั่วไป เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนวัดที่อยู่ในเทศบาลนครอุบลราชธานี ชุมชน

วัดที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี และชุมชนวัดที่อยู่ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย

1. ทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย (1) ทักษะการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อพระสงฆ์ผู้สูงอายุให้ทุกคนในชุมชน ด้วยการกำหนดนโยบายไม่ให้มีการทอดทิ้งพระสงฆ์ผู้สูงอายุในชุมชน นโยบายหมู่บ้านปลอดอุบัติเหตุ นโยบายภายในวัดอบอุ่น (2) ทักษะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพพระสงฆ์ผู้สูงอายุ ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมที่ใกล้ชิดตัวพระสงฆ์ผู้สูงอายุได้แก่ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน ได้แก่ ให้ความเคารพกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อพระสงฆ์ผู้สูงอายุ มีประเพณีรดน้ำดำหัวในสงกรานต์ (3) ทักษะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดให้มีการรวมกลุ่มเพื่อมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ผู้สูงอายุ กิจกรรมทางด้านประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ มีการพึ่งพิงพึ่งพา (4) ทักษะในการดูแลส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่พระสงฆ์ผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัวและชุมชน (5) ทักษะการปรับเปลี่ยนบริการทางด้านสาธารณสุข โดยเน้นทางด้านสุขภาพในเชิงรุกมากขึ้น ได้แก่ มีการคัดกรองสุขภาพโดยการดูแลและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ โดยให้บริการในลักษณะองค์รวมให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน

2. การพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้ (1) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพกาย ให้มีความมั่นคง อดทน สุขภาพ มีกำลังกาย กำลังใจ (2) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพทางปัญญา ให้ภาวะของมนุษย์ที่มีความรู้ทั่ว ความรู้รอบตัว และความเข้าใจอย่างแยกแยะได้ในเหตุผลแห่งความดี ความชั่ว ความมีประโยชน์ และความมีโทษ (3) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพจิต ด้วยการนำไปสู่จิตอันดีงามและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยการร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาทักษะพระสงฆ์ด้านสุขภาพ 4 ด้าน ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนากาย (กายภาวนา) (2) แนวทางการพัฒนาศีล (ศีลภาวนา) (3) แนวทางการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) (4) แนวทางการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) ที่จะนำพระสงฆ์และชุมชนไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

อภิปรายผล

การทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย (1) ทักษะการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อพระสงฆ์ผู้สูงอายุให้ทุกคนในชุมชน ด้วยการกำหนดนโยบายไม่ให้มีการทอดทิ้งพระสงฆ์ผู้สูงอายุในชุมชน นโยบายหมู่บ้านปลอดอุบัติเหตุ นโยบายภายในวัดอบอุ่น (2) ทักษะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพพระสงฆ์ผู้สูงอายุ ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็น

รูปธรรมที่ใกล้ชิดตัวพระผู้สูงอายุได้แก่ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน ได้แก่ ให้ความเคารพตักขณกตเวทิต่อพระผู้สูงวัย มีประเพณีรดน้ำดำหัวใน สงกรานต์ (3) ทักษะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลส่งเสริมสุขภาพพระผู้สูงอายุ ได้แก่ การจัดให้มีการรวมกลุ่มเพื่อให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระผู้สูงอายุ กิจกรรมทางด้านประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ มีการพึ่งพิงพึ่งพา (4) ทักษะในการดูแลส่งเสริมสุขภาพพระผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ พระผู้สูงอายุ บุคคลในครอบครัวและชุมชน (5) ทักษะการปรับเปลี่ยนบริการทางด้านสาธารณสุข โดยเน้น ทางด้านสุขภาพในเชิงรุกมากขึ้น ได้แก่ มีการคัดกรองสุขภาพโดยการดูแล และให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ โดยให้บริการในลักษณะองค์รวมให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน สอดคล้องกับสมชาย สุรชาติร์ ได้ทำการศึกษา วิจัย เรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมการใช้สมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเองของชาวชนบท: ศึกษา เฉพาะกรณีจังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า พระสงฆ์สามารถแนะนำการใช้สมุนไพรแก่ ประชาชนได้เป็นอย่างดี เป็นผู้ชักนำในการปลูกสวนสมุนไพร และควรมีการเผยแพร่ความรู้ทางสาธารณสุข และการใช้สมุนไพรแก่พระสงฆ์ และเห็นควรใช้สถานที่ของวัดเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์ ยาหรือคลังสมุนไพร การผลิตบุคลากรทางแพทย์แผนโบราณ (สมชาย สุรชาติร์, 2560: 30)

การพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี มีดังนี้ (1) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพกาย ให้ความมั่นใจคน□านสุขภาพ มีกำลังใจ กำลังใจ (2) พัฒนา ทักษะด้านสุขภาพทางปัญญา ให้อาจารย์ของมนุษย์ที่มีความรู้ทั่ว ความรู้□เท□พัน และความเข□ใจ อย่างแยกแยะได้ในเหตุผลแห่งความดี ความชั่ว ความมีประโยชน์ และความมีโทษ (3) พัฒนาทักษะด้าน สุขภาพจิต ด้วยการนำไปสู่จิตอันดีงามและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โดยการร่วมมือกันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน และหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทุกภาคส□วน สอดคล้องกับ Sirikanachana Srikamjakra บทบาทพระสงฆ์ จึงมิได้จำกัด อยู่เฉพาะในเรื่องการสั่งสอนศาสนธรรมและการปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการช่วยเหลือ ประชาชน ทั้งด้านวัตถุและการแก้ปัญหาชีวิตอีกด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน พระสงฆ์เพิ่ม ภาระหน้าที่เพิ่มอีก คือ 1) ด้านพัฒนาศีลธรรม คือ การอบรม สั่งสอนประชาชนให้เป็นคนดีมีศีลธรรมให้ พอใจ ในการทำบุญสร้างกุศล และรู้จักปฏิบัติธรรม เพื่อความพ้นทุกข์ ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักที่สำคัญ ของ พระสงฆ์ และจำเป็นต้องดำเนินการอย่าง ต่อเนื่อง 2) ด้านพัฒนาการศึกษาและคุณภาพ ชีวิต พระสงฆ์ เป็นผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนาและเป็นแบบอย่างของผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ พระสงฆ์จึงสามารถ ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ในพระพุทธศาสนาแก่ประชาชนทำให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา สามารถ นำหลักธรรมมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตให้ ประสบความสุขความเจริญและ เลือกรประกอบ อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 3) ด้านสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์ด้าน จิตใจ เช่น การแสดงพระธรรม เทศนาให้ประชาชนทั่วไปได้เรียนรู้และเข้าใจ ปรากฏการณ์ต่างๆ ของชีวิต และไม่เดือดร้อนใจ มากนัก เมื่อเผชิญกับอุปสรรคของชีวิต นอกจากนี้ พระสงฆ์อาจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาชีวิต โดยใช้พุทธธรรมเป็นแนวทาง ในบางกรณีบทบาท การสงเคราะห์ประชาชนทางด้านวัตถุด้วย ได้แก่ การให้ที่พักอาศัยแก่ภิกษุเรียนต่างถิ่น และผู้มาปฏิบัติธรรมรักษาศีลในวัด และการให้ ประชาชนที่ ยากจนได้เช่าที่ดินของวัดในราคาถูก เพื่อปลูกสร้างบ้านพักอาศัย เป็นต้น 4) ด้านการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์มีฐานะ เป็นผู้นำชุมชน ได้ให้วัดเป็นศูนย์กลางบริการสังคม เช่น เป็นโรงเรียนสำหรับเด็กวัด เป็นบ้านพักฉุกเฉิน สำหรับผู้ขัดสนไร้ที่พึ่ง เป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น (Sirikanchana SrikamJakra: 2013: 21-29)

การฝึกสมาธิแบบอานาปานสติยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในด้านการดูแลสุขภาพอนามัยได้หลายประการ ดังนี้ 1) ช่วยให้การพักผ่อนได้ผลเต็มที่ คือการทำสมาธิเพียง 1 ชั่วโมง จะช่วยให้ได้รับการพักผ่อนได้ดีกว่าการนอนหลับนานถึง 5 ชั่วโมง 2) ช่วยให้การขับถ่ายความร้อนภายในร่างกาย ที่เกิดจากความร้อนของอากาศภายนอกและขับไล่ความร้อนภายในร่างกายที่เกิดจากพิษไข้ให้ลดลงได้ 3) ช่วยในการบรรเทาหรือประทุงการไหลเวียนของโลหิตที่เกิดจากบาดแผลต่างๆ ทั้งแผลฉกรรจ์และไม่ฉกรรจ์ ให้เลือดไหลออกช้าและออกน้อย โดยไม่ต้องใช้ส่วนอื่นมาประกอบ การรักษาศีลคือการละเว้นไม่ทำความชั่ว ด้วยการสมาทานจากการไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤตินอกใจในกาม ไม่พูดเท็จ และไม่ดื่มสุราเมรัย สำหรับผู้รักษาศีลถือว่าเป็นการรักษาสุขภาพเช่นทำให้ร่างกายแข็งแรง การไม่มีโรคภัยเบียดเบียน ซึ่งถือว่าเป็นภาพอันประเสริฐ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “อโรคยา ปรมา ลาภา การไม่มีโรคถือว่าเป็นลาภอันประเสริฐ” ดังนั้น การนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะพระสงฆ์ด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชนใน 4 ด้านด้วยกัน คือ (1) แนวทางการพัฒนากาย (กายภาวนา) (2) แนวทางการพัฒนาศีล (ศีลภาวนา) (3) แนวทางการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) (4) แนวทางการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) ที่จะนำพระสงฆ์และชุมชนไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับ เบญจมาศ เจริญสุข ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของประชาชนวัยกลางคน ในเขตเทศบาลเมืองสุพรรณบุรี” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การรับรู้ภาวะสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ต่อการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่ดี การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรม มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการบริโภคกล่าวคือกลุ่มตัวอย่าง ที่รับรู้ว่ามีอุปสรรคน้อย จะปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพที่ดีได้ (เบญจมาศ เจริญสุข: 2555: 100)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ (1) องค์ความรู้ด้านทักษะการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อพระสงฆ์ผู้สูงอายุให้ทุกคนในชุมชน ด้วยการกำหนดนโยบายไม่ให้มีการทอดทิ้งพระสงฆ์และผู้สูงอายุในชุมชน นโยบายหมู่บ้านปลอดอุบัติเหตุ นโยบายภายในวัดบ้านอบอุ่น (2) องค์ความรู้ด้านทักษะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพพระสงฆ์ผู้สูงอายุ ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมที่ใกล้ชิดตัวพระสงฆ์ผู้สูงอายุได้แก่ครอบครัว และสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมในชุมชน ได้แก่ ให้ความเคารพกตัญญูตต่อพระผู้สูงอายุ มีประเพณีรดน้ำคำหัวในสงกรานต์ (3) องค์ความรู้ด้านทักษะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์และผู้สูงอายุในชุมชน (4) องค์ความรู้ด้านทักษะในการดูแล

ส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์และผู้สูงอายุในชุมชน เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วก็คือ การมีองค์ความรู้ในการพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการด้านสุขภาพแก่ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย (1) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพกาย ให้มีความมั่นคงด้านสุขภาพ มีกำลังกายที่แข็งแรง (2) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพจิต ด้วยการนำหลักจิตตภาวนาไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันจิตให้มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรมทั้งหลาย พัฒนาจิตให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (3) พัฒนาทักษะด้านสุขภาพทางปัญญา ด้วยการนำหลักการปัญญาภาวนา ด้วยการนำมาใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันพระสงฆ์และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

วัดในจังหวัดอุบล. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki> [4 พฤษภาคม 2565]

พุทธทาสภิกขุ. *ธรรมนิว*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์กรีนปัญญาญาณ, 2547.

สุนันท์ แสงทรัพย์. *สุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุรุสภา, 2554.

ฟาริดา อิบราฮิม. “สัมพันธภาพเพื่อการบำบัด: การประยุกต์ใช้ในกระบวนการพยาบาล”, *วารสารพยาบาลทหารบก*, ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม), 2557: 27.

Sirikanchana SrikamJakra, *Buddhadhamma and Philosophy of Treatment by Occupational Therapy*, (Graduate School: Chiang Mai University), P. 1993: 21-29. and Surachatree, S., *The Buddhist Monk's Role in Promoting Herb for Self Help of Rural People: Case Study Ubon Ratchathani Province*, (Graduate School: Mahidol University), 1987.

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่มี
ต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

THE LEARNING MANAGEMENT BASED ON COOPERATIVE LEARNING
USING CIRC TECHNIQUE WITH SKILL EXERCISES TOWARDS
CREATIVE WRITING ABILITIES IN THAI LANGUAGE SUBJECT AREA
OF GRADE 5 STUDENTS

¹จิตยา จันทราทิพย์ และ ²มนตรี เด่นดวง

¹Titaya Chanthrathip and ²Montree Denduang

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ประเทศไทย

Songkhla Rajabhat University, Thailand.

¹64g1912006@parichat.skru.ac.th

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่ม
สาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซี
ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะกับเกณฑ์ร้อยละ 80 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ กลุ่ม
ตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านควนเนียง
อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบฝึกทักษะ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถ
เขียนเชิงสร้างสรรค์ และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าการทดสอบที ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์

¹ นักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี, แบบฝึกทักษะ, ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compare creative writing abilities in Thai language subject area of Grade 5 students after learning management based on cooperative learning using CIRC technique with skill exercises with the criteria of 80 percentage, 2) to study satisfaction of grade 5 students towards learning management based on cooperative learning using CIRC technique with skill exercises. The sample group were a class of 30 grade 5 students in the first semester of the 2023 academic year at School. Cluster random sampling was employed. The research instruments consisted of 1) lesson plans, 2) skill exercises, 3) a creative writing test, and 3) a satisfaction questionnaire. The statistics used in the data analysis were percentage, average, standard deviation, and t-test. The results of this research showed that 1) the creative writing abilities of Grade 5 students after learning management based on cooperative learning using CIRC technique with skill exercises was higher than the percentage of 80 with statistically significant level at .01, and 2) the satisfaction of grade 5 students creative writing abilities in Thai language subject area of Grade 5 students after learning management based on cooperative learning using CIRC technique with skill exercises was at a highest level.

Keywords: Cooperative learning, CIRC technique, skill exercise, creative writing ability, Grade 5 student

บทนำ

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้ เนื่องจากภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัยและสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1)

กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวไว้ว่า ภาษา เปรียบเสมือนหัวใจของการติดต่อสื่อสารระหว่างคน ทำให้เกิดความสะดวกและเกิดความเข้าใจตรงกัน เพราะฉะนั้นคนไทยควรตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจ ศึกษาหลักเกณฑ์ของภาษาและควรฝึกฝนให้เกิดการพัฒนาการทางภาษา ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อจะนำไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันและเสริมความเข้าใจอันดีก่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีต่อตนเอง ชุมชนและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 3) จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาและได้จัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ การแก้ปัญหา และให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ให้เกิดความเจริญงอกงามในการใช้ภาษาตามวัย โดยระบุคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารทั้งการอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 5)

ในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทย เป็นการเรียนรู้อย่างจริงจัง สื่อสารได้อย่างถูกต้องและเกิดผลดี โดยสามารถใช้ทักษะการฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ในบรรดาทักษะต่าง ๆ ทางภาษาไทย การเขียนถือเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญมากในการสื่อสาร เพราะ การเขียน เป็น หลักฐาน ที่ คงทน ถาวร ยิ่งกว่าทักษะอื่น ๆ ในการนำเสนอ ข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้ส่งสารสู่ผู้รับสาร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1) การเขียนเป็นการใช้ทักษะ ซึ่งต้องอาศัยการนำถ้อยคำ ความรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ นำมาเรียบเรียง แล้วลำดับเป็นความคิดให้ต่อเนื่องกัน จึงเป็นส่วนหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 8) กล่าวถึงข้อบกพร่องที่มักประสบในชั้นฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนไว้ในคู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย คิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ มีหลายประการ ได้แก่ เขียนตัวสะกดการันต์ผิด ใช้เครื่องหมายต่าง ๆ และเว้นวรรคผิด ทำให้ความหมายผิด ใช้คำบกพร่อง ใช้คำไม่ตรงตามหน้าที่ ใช้คำฟุ่มเฟือย ใช้คำที่เป็นภาษาพูดปนภาษาเขียน ใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย เขียนประโยคไม่สมบูรณ์ ใช้ประโยคไม่ถูกต้อง

ไม่ว่าจะเป็นเรื่องโครงสร้างหรือการวางส่วนขยายผิดที่ ทำให้เนื้อหาบกพร่อง หรือข้อมูลมีน้อย ไม่ทันสมัย จึงทำให้เนื้อหาที่เขียนไม่กว้างขวาง ไม่สามารถจัดระเบียบความคิดในการเขียน ขาดเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ สอดคล้องกับจูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ (2548: 181) กล่าวว่า ทักษะการเขียนนับเป็นทักษะที่เป็นทั้งศิลป์และศาสตร์ คือ การเขียนต้องใช้ภาษาที่งดงาม ประณีต สามารถสื่อได้ทั้งอารมณ์ ความรู้ ความคิด จึงต้องใช้ศิลปะในการเป็นศาสตร์ เพราะการเขียนทุกชนิดต้องประกอบด้วยความรู้ หลักการและวิธีการ ทักษะการเขียน เป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้ชำนาญ จึงจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตให้ได้มากที่สุด

การเขียน จึงถือเป็นทักษะที่สำคัญทางภาษาชนิดหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด จินตนาการ ประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอารมณ์และความรู้สึกกับข่าวสาร เป็นการสื่อสารหรือสื่อความหมายโดยมีตัวหนังสือตลอดจนเครื่องหมายต่างๆ เป็นสัญลักษณ์แทนถ้อยคำในภาษาพูด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตามความมุ่งหมายของผู้เขียน ซึ่งสอดคล้องกับกองเทพ เคลือบพณิชกุล (2551: 123) กล่าวว่า การเขียนเป็นทักษะที่ฝึกได้ยาก เนื่องจากทักษะการเขียนเป็นทักษะการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความเข้าใจของตนเองออกมาเป็นตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ ดังนั้น จำเป็นต้องอาศัยทักษะอื่น ๆ เป็นพื้นฐานประกอบการเขียน เป็นการแสดงออกในการติดต่อสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยภาษาตัวอักษรเป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการและความเข้าใจให้ผู้อื่นทราบ การเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญและซับซ้อนที่สุดในบรรดาทักษะทั้งสี่ จุดเริ่มต้นของการเขียนอยู่ที่ความคิดและความรู้เรื่องภาษาที่ดี ดังนั้นประสิทธิภาพของการเขียนจึงขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของความคิดและความสามารถในการเชิงภาษา เป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจึงจะทำให้ความสามารถทางการเขียนพัฒนาได้ ซึ่งการพัฒนาการเขียนนั้นถือเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่สุด เพราะการเขียนเป็นเรื่องของการสื่อสารที่มีหลายขั้นตอน เช่น การคัดลอกข้อความ การแสดงความคิดเห็น ความรู้ ข้อเท็จจริง ตลอดจนการจินตนาการ อันก่อให้เกิดการเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นศิลปะในการสื่อสารความคิดและความรู้สึกไปยังผู้อ่าน สอดคล้องกับขวัญชีวา ว่องนิตธรรม (2551: 9) ได้กล่าวว่า งานเขียนเป็นงานทางความคิด การเขียนเป็นกระบวนการแสวงหาเชิงสร้างสรรค์ โดยมีลักษณะผสมผสานระหว่างเนื้อหาและภาษา นั่นคือ เป็นการใช้ภาษาเพื่อค้นหาสิ่งที่นอกเหนือความรู้เดิมที่มีอยู่ การเขียนจึงเป็นเครื่องมือในการค้นหาความหมายจากประสบการณ์ของผู้เขียน เพื่อจะได้นำสิ่งเหล่านี้มาเสนอผู้อ่านอย่างสร้างสรรค์

จากความสำคัญของภาษาไทยและทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เมื่อศึกษาและพิจารณาแบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนบ้านควนเนียง ได้กำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด นักเรียนแต่ละระดับชั้นมีผลการเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ของสถานศึกษา ไว้ร้อยละ 80 มีความสามารถในการเขียน พบว่า อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ เห็นได้จากผลสรุปการประเมินตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนเนียง ประจำปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 พบว่า รายวิชาภาษาไทย สาระที่ 2 การเขียน ไม่ผ่านตามเกณฑ์ร้อยละ 80 และลดลงจากเดิม ตั้งแต่มาตรฐานและตัวชี้วัด ท 2.1 ป.5/2 ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 มีผลการ

ประเมินร้อยละ 70.98 และ 74.70 มาตรฐานและตัวชี้วัด ท 2.1 ป.5/6 ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 มีผลการประเมินร้อยละ 71.15 และร้อยละ 74.79 มาตรฐานและตัวชี้วัด ท 2.1 ป.5/8 ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2564 มีผลการประเมินร้อยละ 73.15 และร้อยละ 74.50 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัวชี้วัด โดยมีนักเรียนในกลุ่มเรียนในกลุ่มเล็กบางส่วนที่อยู่ในเกณฑ์ ควรปรับปรุง ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือนักเรียน และควรแก่การพัฒนาตามมาตรฐานการเรียนรู้ โดยช่วยเหลือให้นักเรียนทุกคนอยู่ในระดับเกณฑ์ที่ดีและมีความเท่าเทียมกันในระดับเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด (โรงเรียนบ้านควนเนียง, 2563-2564)

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนบ้านควนเนียง ตำบลรัตนภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา รลิตา พงษ์จัน (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 6 มิถุนายน 2566) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบของการเขียน ซึ่งนักเรียนจะคัดข้อความจากเรื่องอ่านมาตอบ เช่น คัดบางส่วนจากเรื่องมาต่อ ๆ กัน เพราะนักเรียนไม่เข้าใจว่าต้องทำอะไร อีกทั้งวิธีสอนที่น่าเบื่อ โดยการหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะการเขียนให้นักเรียน ซึ่งมีหลายวิธีที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยการนำนวัตกรรมที่เหมาะสมมาใช้กับนักเรียน

นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้นักเรียนบรรลุตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละที่กำหนดมีหลากหลายวิธี ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี (Cooperative Integrated Reading and Composition) หรือวิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ นับเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดทักษะในการเขียน ความรู้ ความเข้าใจในการทำงานโดยการให้นักเรียนทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อย ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือกันไม่ใช่วิธีการจัดนักเรียนเข้ากลุ่มกันแบบธรรมดา แต่เป็นการรวมกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจนและเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและการเขียนโดยเฉพาะที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้มีการยอมรับความแตกต่างทางความสามารถซึ่งกันและกัน การยอมรับความแตกต่างทางความสามารถของแต่ละคน โดยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วม และใช้ศักยภาพของแต่ละคนที่มีอยู่อย่างเต็มที่ ในขณะที่จัดการเรียนรู้จะมีการทำงานกลุ่ม ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคม ทักษะการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือกัน ช่วยให้พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนดีขึ้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซี ไอ อาร์ ซี ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ชี้นำเสนอ บทเรียนต่อทั้งชั้นเรียน ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและการเขียน ขั้นที่ 3 ขั้นวัดและประเมินผล (ทศนา แคมมณี, 2560: 265) โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ถือเป็นเทคนิคการสอนสำหรับการสอนอ่าน การเขียน และทักษะทางภาษา ใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษา เน้นวิธีการสอนที่นำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ร่วมกัน เรียนรู้แบบผสมผสาน โดยครูผู้สอนจะใช้นิทานหรือนิยายสำหรับสอนอ่าน ผู้เรียนจะถูกกำหนดให้ทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่างกัน ผู้เรียนทำงานภายในทีม เพื่อทำกิจกรรม ตั้งแต่การเรียนรู้คำศัพท์

ความหมาย การสะกดคำ ฝึกอ่านกับเพื่อน สรุปลย่อ และฝึกทักษะในการอ่านจับใจความ ฝึกเขียน และจัดทำเป็นหนังสือของทีมหรือของห้อง (Slavin, 1995: 7-8)

การจัดการเรียนการสอนที่ได้นำเอาแบบฝึกทักษะเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ในการเรียนการสอน การใช้แบบฝึกเป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ผู้ฝึกเปลี่ยนพฤติกรรมจนสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างแบบฝึกต้องคำนึงถึงหลักการสร้างจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546: 489) ได้อธิบายความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่าเป็นแบบตัวอย่างปัญหาหรือคำสั่งที่ตั้งขึ้น เพื่อให้นักเรียนฝึกตอบ เป็นเครื่องมือทางการเรียนขึ้นหนึ่งสำหรับนักเรียน โดยในแบบฝึกจะประกอบด้วยข้อคำถามหรือกิจกรรมและมีช่องว่างให้นักเรียนเขียนคำตอบหรือฝึกทำบทเรียนในชั้นเรียน สอดคล้องกับถวัลย์ มาศจรัสและคณะ (2550: 38) ได้อธิบายว่าแบบฝึกทักษะเป็นสื่อที่ใช้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลายและมีปริมาณเพียงพอที่สามารถตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับจันทร์เพ็ญ วิเศษสิงห์และมาเรียม นิลพันธุ์ (2559: 393) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพ 82.74/82.63 ผลการประเมินและปรับปรุงแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น พบว่า 1. นักเรียนมีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความสามารถทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จากหนังสือเล่มเล็ก อยู่ในระดับมากที่สุด 2. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยเห็นว่าหากนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น โดยการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับสมาชิกภายในกลุ่มของตนที่ละความสามารถ เก่ง ปานกลางและอ่อน พร้อมกับการทำแบบฝึกทักษะที่เป็นแบบฝึกทักษะลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากตามลำดับ อีกทั้งได้ฝึกฝนทุก ๆ วันภายในกลุ่ม นักเรียนทุกคนภายในกลุ่มได้ใช้การวางแผนร่วมกันก่อนลงมือเขียน ผ่านการการปรึกษา แสดงความคิดเห็น อีกทั้งยังได้ทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มที่ต้องช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนมีกระบวนการการเรียนรู้ นักเรียนได้ร่วมมือ ช่วยเหลือกันและกัน มีทักษะการเขียนที่ดีขึ้น มีความชำนาญ พัฒนาทักษะทางด้านการเขียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับคุณครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียนได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะกับเกณฑ์ร้อยละ 80

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านควนเนียง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา จำนวน 5 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 148 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านควนเนียง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4 ชนิด ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ จำนวน 9 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 9 ชั่วโมง

2.2 แบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 แบบฝึกทักษะ แบ่งออกเป็น 3 ชุดฝึก แต่ละชุดฝึก ประกอบด้วย 3 แบบฝึก รวม 9 แบบฝึก

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้แบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ จำนวน 20 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้สูตร t-test Independent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่มีต่อความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะกับเกณฑ์ร้อยละ 80

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ($n = 30$)

ความสามารถการเขียนเชิงสร้างสรรค์	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 80	$\bar{X}$	SD.	t
สาระสำคัญของเรื่อง	9	7.2	8.10	0.96	5.137**
การใช้ภาษา	9	7.2	7.97	1.03	4.064**
การเขียนสะกดคำ	9	7.2	7.40	1.33	0.824*
ความคิดสร้างสรรค์	9	7.2	8.40	0.81	8.078**
ความเป็นระเบียบ	9	7.2	7.50	0.97	1.687**
รวม	45	7.2	39.37	3.12	5.903**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรม เท่ากับ 39.37 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการเขียนสะกดคำ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ

2. ผลการความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.65 รองลงมา คือ ด้านคุณภาพของแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 และด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เนื้อหา มีความน่าสนใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.80 และเนื้อหาสามารถเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ 4.40 ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปรากฏผลดังนี้

1. ความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันมาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ ประมาณ 4 – 5 คน ประกอบด้วย นักเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาในแบบฝึกทักษะที่ครูผู้สอนจัดเตรียมไว้ มีกระบวนการเรียนรู้ที่พึ่งพากันและเกื้อกูลกัน มีการปรึกษาหารือและมีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทุกคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ สมาชิกในกลุ่มต้องใช้ทักษะในการทำงานกลุ่ม และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการทำงานหรือการเรียนรู้ร่วมกัน มีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายได้ และสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ทศนา แหมมณี, 2560: 98-99) โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ในขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแบ่งกลุ่มโดยความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน จากนั้นครูผู้สอนแนะนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ของการเขียนเชิงสร้างสรรค์ การคิดคะแนนกลุ่ม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน พร้อมกับแจ้งเกณฑ์การให้รางวัลและเตรียมสื่อการสอน ขั้นที่ 2 ขั้นสอน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนและครูร่วมกันทบทวนความรู้เดิม และซักถามทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน จากนั้นครูนำเสนอเนื้อหาใหม่ให้นักเรียน และร่วมกันอภิปราย สนทนาสรุปสาระสำคัญร่วมกัน ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมกลุ่มร่วมกับแบบฝึกทักษะ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนทำแบบฝึกทักษะภายในกลุ่มของตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ช่วยให้คำแนะนำ ขั้นที่ 4 ขั้นตรวจสอบผลงาน โดยตรวจสอบนักเรียนจากการได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคลในแบบฝึกทักษะ และการนำเสนอในบางกรณีนักเรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล เป็น

ขั้นตอนที่นักเรียนและครูร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเนื้อหาและตรวจสอบผลงาน จากนั้นให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน บันทึกคะแนนของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม เพื่อนำคะแนนมารวมและประเมินผลของกลุ่ม แจ้งผลการประเมินผลของกลุ่ม มอบรางวัลแก่กลุ่มที่ทำคะแนนได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักฐานงาน เลิศยะโส (2553: 100) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการเขียนความเรียงร้อยแก้วโดยใช้การสอนแบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการเขียนความเรียงร้อยแก้วที่เรียนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึก พบว่า คะแนนพัฒนาการของนักเรียนหลังการฝึกจากแบบฝึกการเขียน สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการของนักเรียนหลังการฝึกจากแบบฝึกการเขียนความเรียงร้อยแก้ว สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ความพึงพอใจของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ รวมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 เนื่องจากเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ เนื้อหาที่เรียนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เนื้อหาสามารถเข้าใจง่าย และเนื้อหามีการจัดลำดับชั้นอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ด้านคุณภาพของแบบฝึกทักษะ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 เนื่องจากเนื้อหาในแบบฝึกทักษะ มีคำชี้แจงก่อนใช้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย แบบฝึกทักษะมีการเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก มีการสื่อความหมายชัดเจนทั้งภาพและข้อความ มีภาพประกอบ สีสันสวยงาม น่าสนใจ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น และนักเรียนสามารถนำข้อมูลจากแบบฝึกทักษะมาทบทวนเมื่อไหร่ก็ได้ ด้านการวัดและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 เนื่องจากการวัดผลการเรียนการสอนมีการวัดตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดการเรียนการสอนทุกกระบวนการ ครูผู้สอนใช้รูปแบบหลากหลายในการวัดผลและประเมินผล นักเรียนมีโอกาสได้ทราบคะแนนจากการวัดผลประเมินผลทั้งกิจกรรมกลุ่มและเดี่ยว มีการตรวจให้คะแนนมีความยุติธรรม ถูกต้องและเป็นการวัดผลประเมินผลที่มีทั้งด้านความรู้ ความจำ ด้านทักษะกระบวนการทำงานร่วมกัน และด้านการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมกันแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการทำงาน ช่วยให้นักเรียนได้แบ่งเคล็ดเก๋ๆ อ่อน ปานกลาง และได้ช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ นักเรียนตื่นตัวที่ได้รับความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ผสมผสานระหว่างการทำงานเป็นกลุ่มที่นำมาอ่านเป็นเนื้อหานั้นน่าสนใจไม่ยากจนเกินไป มีภาพประกอบเหมาะสมกับวัยจึงมีแรงจูงใจให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านการเขียนที่สร้างสรรค์และนักเรียนสามารถทราบคะแนนความก้าวหน้าในการทำกิจกรรมของนักเรียนได้หลังทำกิจกรรม และสามารถวัดความเข้าใจในการเขียนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณ สังฆะจารย์ พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค CIRC เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิง

สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.47

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค ซี ไอ อาร์ ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม มีการพึ่งพาช่วยเหลือกันและมีการคละนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่าน เพื่อให้ได้ช่วยเหลือกัน มีการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น อีกทั้งเป็นการช่วยกระตุ้นโดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาในแบบฝึกทักษะที่ครูผู้สอนจัดเตรียมไว้ มีกระบวนการเรียนรู้ที่พึ่งพากันและเกื้อกูลกัน มีการปรึกษาหารือและมีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทุกคนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ สมาชิกในกลุ่มต้องใช้ทักษะในการทำงานกลุ่ม และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการทำงานหรือการเรียนรู้ร่วมกัน มีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานของกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายได้ และสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งมีแบบฝึกทักษะทั้งกลุ่ม และรายบุคคล เพื่อเข้ามาช่วยให้นักเรียนได้ฝึกเขียน ย้ำคิด ย้ำทำ ทำซ้ำ ๆ ฝึกเขียนแบบฝึกทักษะทั้งได้ในเรื่องของการสร้างสรรค์ การสะกดคำ และความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ซึ่งเหมาะกับนักเรียนและสามารถทบทวนได้ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: หลักสูตราลาดพร้าว.
- กองเทพ เคลือบพณิชกุล. (2551). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ขวัญชีวา ว่องนิตธรรม. (2551). *การใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการและเว็บล็อกเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเขียนของนักเรียนระดับก้าวหน้า*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- จันทร์เพ็ญ วิเศษสิงห์และมาเรียม นิลพันธุ์. (2559). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University* ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม) : 292-407.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิมสำราญ. (2548). *ภาษากับการสื่อสาร*. กรุงเทพมหานคร: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐกาญจน์ เลิศยะโส. (2553). *การพัฒนาทักษะการเขียนความเรียงร้อยแก้วโดยใช้การสอนแบบ*

ร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึกการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 .

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. (2550). แบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการจัดทำ
ผลงานวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ธาร
อักษร.

ทิตินา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.

โรงเรียนบ้านควนเนียง. (2565). หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านควนเนียง กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย. สงขลา

โรงเรียนบ้านควนเนียง. (2563). แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บันทึกผลการเรียนเป็น
รายวิชา ปีการศึกษา 2563 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนบ้านควนเนียง. สงขลา.

โรงเรียนบ้านควนเนียง. (2564). แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน บันทึกผลการเรียนเป็น
รายวิชา ปีการศึกษา 2564 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนบ้านควนเนียง. สงขลา.

แสนประเสริฐ ปานเนียม. (2552). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของ
นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่สอนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับวิธีสอนแบบ
ปกติ. มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม.

Slavin, R. E. (1987). *Cooperative integrated and composition*. Menlo Park CA:
Addison-Weasley.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
THE GUIDELINES TO DEVELOP THE IMPLEMENTATION OF STUDENT
CARE AND SUPPORT SYSTEM FOR SCHOOLS UNDER SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PATHUMTHANI

¹ศิริินญา นวลจริง, ²ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข และ ³ดวงทอง นุกุลกิจ

¹Sirinya Naunjing, ²Prapawan Trakulkasemsuk and ³Tuangthong Nukulki

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, ประเทศไทย

Panyapiwat Institute, Thailand.

¹Sirinya261202@gmail.com

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบ 2) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนต้นแบบได้ปฏิบัติตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน โดยในแต่ละกระบวนการมีจุดประสงค์ในการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและความเป็นผู้นำ คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและความเป็นผู้นำ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

³ อาจารย์ ดร.ดร. สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและความเป็นผู้นำ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่ามิดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดการในการดำเนินงาน 3) การบริหารจัดการการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ 4) การนิเทศติดตามและประเมินผล 5) การพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 6) การสร้างภาคีเครือข่ายและการสนับสนุนจากภายนอก และ 7) การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรเยี่ยมบ้านนักเรียนและจัดเก็บข้อมูลนักเรียนทุกด้านเป็นระยะๆ ให้เป็นปัจจุบัน ควรบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศโรงเรียนที่ครูและผู้บริหารสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา 2) การคัดกรองนักเรียน ควรมีเกณฑ์ในการคัดกรองตามบริบทโรงเรียน และมีการนำเทคโนโลยีในการวิเคราะห์จำแนกนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ครบทุกด้าน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ควรวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมตามความต้องการจำเป็นและกลุ่มเป้าหมายของนักเรียนให้รู้จักและเห็นคุณค่าของตัวเอง 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการอบรมครูทุกคนสามารถให้คำปรึกษานักเรียนได้ ควรใช้กิจกรรมลักษณะเชิงรุกและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน และ 5) การส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณรองรับการดำเนินการส่งต่อ ใช้เทคโนโลยีในการส่งต่อและติดตามนักเรียน และมีการบันทึกข้อตกลงในการส่งต่อนักเรียนกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนต้นแบบ, ความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

This research aims to: 1) Study the processes of the student care and support system operation in the prototype schools. 2) Investigate the success factors of the student care and support system operation in the prototype schools. 3) Propose development guidelines for the student care and support system operation in schools under the Secondary Educational Service Area Office in Pathum Thani. The research findings are as follows: 1) The operation process of the model school support system has been followed by the Office of the Basic Education Commission in 5 aspects: 1) knowing the students individually; Student screening, 3) student promotion and development, 4) problem solving and 5) student referral. 2) Factors affecting the success of student support system operations It was found to be as follows: 1) leadership of school administrators 2) use of technology to manage operations. 3) Systematic implementation management 4) Supervision, monitoring and evaluation 5) Continuous development of teachers and personnel 6) and

7) budget allocation for the operation of the student support system. 3) Guidelines for the development of the student support system of schools under the Pathum Thani Secondary Education Area Office in all 5 aspects. 1) Knowing students individually Should visit students' homes and keep all aspects of student information up to date Should record information in the school information system that teachers and administrators can access at all times. 2) Student screening There should be screening criteria according to the school context and technology should be used to analyze and classify students in each group, from normal, at-risk and problem groups in all aspects. 3) Promotion and development of students should analyze and define activities according to the needs and target groups of students to know and value themselves. 4) Prevention and problem solving: All teachers should be trained to be able to counsel students, should use activities of a proactive nature and collaborate with parents to solve students' problems, and 5) Student Referral Schools should allocate a budget to support referral operations. Use technology to transfer and track students, and systematically record student referral agreements with agencies outside the school.

Keywords: student support system, model school, success of student support system

บทนำ

การจัดการศึกษาทุกยุคทุกสมัยล้วนมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่มีเป้าหมายในการดูแลช่วยเหลือเด็กให้มีพัฒนาการตามวัยและเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและไม่ประสบปัญหาซึ่งระบุไว้ใน หมวด 2 มาตรา 22 ว่าการปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ และไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยผ่านการดำเนินการส่งเสริม การป้องกันช่วยเหลือ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาในทุกระดับ ที่ส่งผลกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ยังขาดประสบการณ์ในการเผชิญกับปัญหา

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในทุกๆ ด้าน ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ส่งผลกับเด็กและเยาวชนไทยเกิดความเครียดและตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงทางสุขภาพจิตเพิ่มจำนวนมากขึ้นในช่วงปี 2564-2565 ที่ผ่านมา จากข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตตนเองของกรมสุขภาพจิตในปี 2565 เด็กและเยาวชนร้อยละ 11.9 ที่เสี่ยงฆ่าตัวตาย และอีกร้อยละ 17.5 ที่กำลังเสี่ยงอยู่ในภาวะซึมเศร้า และที่สำคัญเด็กและเยาวชนที่เผชิญปัญหาจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงบริการดูแลรักษาได้ ปัญหาสุขภาพจิตเหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพกาย จิตใจ การเรียนรู้ของเขาในระยะยาวได้ (ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว, 2565) และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ย่อมส่งผลต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนและการพัฒนาเด็กนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจและมีคุณภาพ นั้นจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม ป้องกันและช่วยเหลือให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่โรงเรียนและนักเรียนเผชิญในปัจจุบัน นอกเหนือจากปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ก็มีปัญหาด้านอารมณ์หรือครอบครัว เช่น ผู้ปกครองทำงานไม่มีเวลาให้เด็ก หรือผู้ปกครองทะเลาะตบตีกันต่อหน้าเด็กทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่น หรือมีภาวะทางอารมณ์ที่ไม่เหมือนเด็กปกติ อีกทั้งผู้ปกครองบางคนไม่ได้เห็นความสำคัญของการศึกษาทำให้เด็กไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เด็กขาดเรียนบ่อยทำให้ประสิทธิภาพการศึกษาลดลง แม้ว่าเด็กจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี แน่แน่นอนว่าคุณภาพทางอารมณ์ของเด็กก็จะมีแนวโน้มที่จะแย่ลง และด้วยเหตุผลที่ยกตัวอย่างมานี้ส่งผลให้เด็กที่มีคุณภาพหลายคนหลุดจากโอกาสที่ได้รับการพัฒนาตัวเองด้วย (อุษา ชูชาติ และลัดดา อินทร์พิมพ์, 2558) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนจำเป็นที่ทุกโรงเรียนควรมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้เรียน เพื่อการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ตรงตามสภาพปัญหานักเรียนในปัจจุบัน หากไม่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนปัญหาดังกล่าวจะก่อให้เกิดความทุกข์ ความเครียด ซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและกายของทุกคนจนนำไปสู่สภาวะวิกฤติทางสังคมได้ (กองทุนเพื่อความเสมอภาค, 2564)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นถึงความสำคัญของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งได้กำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการและจุดเน้นเพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาจัดกิจกรรมดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีคุณค่าและความจำเป็นที่สถานศึกษา จะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีจะต้องมีการกำหนดการดำเนินงานที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน มีวิธีเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีการทำงานที่มีคุณภาพสามารถตรวจสอบได้ โดยมีการระบุบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานอย่างชัดเจนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (จิราพร สุทธิสาร, 2562) แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานตามกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา 5 ขั้นตอนตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหาในขั้นตอนของการปฏิบัติ อาทิเช่น 1) กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าครูมีภาระงานมากทำให้ไม่สามารถดำเนินการรู้จักนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ครูขาดการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบและการเก็บ

รวบรวมข้อมูลด้านความสามารถพิเศษ 2) กระบวนการคัดกรองนักเรียน พบปัญหาความน่าเชื่อถือของ ข้อมูลการวิเคราะห์นักเรียน วิธีการวิเคราะห์นักเรียนไม่หลากหลาย และการใช้ข้อมูลการคัดกรองนักเรียน ไม่มีประสิทธิภาพ 3) กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน พบปัญหาการจัดกิจกรรมที่ไม่หลากหลาย ครูขาดทักษะการให้คำปรึกษา และปัจจัยอื่น ๆ ภายนอกส่งผลต่อความสำเร็จในการแก้ปัญหาการเรียน 4) กระบวนการป้องกันและแก้ไข พบปัญหาสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนทำให้ไม่สามารถเชื่อใจและ เปิดใจร่วมกันแก้ปัญหา ครูวิทยุณีน้อยขาดประสบการณ์ และพบว่าโรงเรียนไม่มีกลวิธีที่หลากหลายในการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด และ 5) กระบวนการส่งต่อนักเรียน พบ ปัญหาครูขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการส่งต่อภายนอกอย่างเป็นระบบ (ลัดดาวัลย์ เพชร จันทร์, 2559)

ด้วยเหตุนี้จากความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และการมุ่งเน้นในการ ดูแลนักเรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึง ได้จัดโครงการยกระดับคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษาและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นต้นแบบการพัฒนาคุณภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดย มีการคัดเลือกโรงเรียนที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีการบริหารจัดการและดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่สัมฤทธิ์ผลต่อการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมทุกด้าน และได้กำหนดเกณฑ์รางวัล ระบบดูแลช่วยเหลือขึ้นเพื่อให้โรงเรียนได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และบริบทของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไป อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงสะท้อนให้ เห็นได้ว่าเป็นโรงเรียนที่ได้ขับเคลื่อนในเรื่องของการบริหารจัดการและการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีเห็นความสำคัญ ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและดำเนินนโยบายสู่โรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการ กำหนดนโยบายด้านการบริหารจัดการเพื่อพัฒนามาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและส่งเสริมให้ โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน การดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่ามีโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ระดับภูมิภาคในปีการศึกษา 2565 มีจำนวน 2 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ของโรงเรียนใน สังกัดทั้งหมด ที่สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกจาก การสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี และ โรงเรียนที่ปรางวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ฯ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอาจกล่าวได้ ว่าโรงเรียน ทั้ง 2 แห่ง เป็นโรงเรียนต้นแบบที่มีแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ เป็นระบบขั้นตอนที่ชัดเจน มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีเข้า มาจัดการในการดำเนินงานภายในโรงเรียนให้เป็นแนวทางเดียวกัน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถมี ส่วนร่วมในการดูแลนักเรียนจึงทำให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่ดี ในขณะเดียวกัน พบว่าโรงเรียนในเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกยังมีน้อย คิดเป็นร้อยละ 90.91 ของโรงเรียนในสังกัดทั้งหมดที่ยังมีผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุนี้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี อาจนำแนวทางของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาเป็นแนวปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานและเกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ดี ทำให้มีโอกาสดำเนินการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะถอดบทเรียนกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบ ทั้ง 2 โรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับภูมิภาค ประจำปี 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยศึกษาว่าโรงเรียนต้นแบบนั้นมีกระบวนการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไรให้มีคุณภาพและได้รับรางวัลระดับภูมิภาค และมีปัจจัยใดที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพื่อนำมาเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และนำข้อมูลที่ได้จากวิจัยมาเป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงานให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียนนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติไปสู่การพัฒนา วางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนต้นแบบในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. พื้นที่ในการวิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลัก

พื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบ ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี 2) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับภูมิภาค ตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2565 และ 3) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนระดับพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีต่อเนื่องเป็นเวลา 2 ปีขึ้นไป จากเกณฑ์พิจารณาทำให้ได้ โรงเรียนศึกษาวิจัย 2 แห่ง คือ โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี และโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ฯ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยกำหนดคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 28 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนต้นแบบ

2.2 แบบการสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา การจำแนกแยกแยะข้อมูล นำข้อมูลจากการวิเคราะห์และสรุปเป็นกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนต้นแบบ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 เพื่อพัฒนาเป็นแนวการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ผลการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียนต้นแบบได้ปฏิบัติตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน โดยในแต่ละกระบวนการมีจุดประสงค์ในการดำเนินงานที่เป็นระบบ และมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่ามีดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดการในการดำเนินงาน 3) การบริหารจัดการการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ 4) การนิเทศติดตามและประเมินผล 5) การพัฒนาครูและบุคลากร

อย่างต่อเนื่อง 6) การสร้างภาคีเครือข่ายและการสนับสนุนจากภายนอก และ 7) การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แนวทางการพัฒนาคือ โรงเรียนควรมีการบันทึกและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีความเป็นปัจจุบัน ควรใช้เครื่องมือทางแนะแนวและทางจิตวิทยาในการเก็บข้อมูล ควรเก็บข้อมูลนักเรียนแต่ละด้านซ้ำ ๆ เป็นระยะ และควรเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคนภายในภาคเรียนที่ 1

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน แนวทางการพัฒนาคือ โรงเรียนควรกำหนดแนวทางการคัดกรองนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ควรใช้เครื่องมือคัดกรองอย่างหลากหลาย และควรใช้ระบบเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อคัดกรองนักเรียนในการจำแนกจัดกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ครบทุกด้าน

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน แนวทางการพัฒนาคือ โรงเรียนควรวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ครูประจำชั้นต้องรับรู้สภาพปัญหาหรือศักยภาพของนักเรียนก่อนที่จะจัดกิจกรรมให้นักเรียน กิจกรรมนักเรียนควรเน้นการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจทำให้นักเรียนไม่กลับมาอยู่ในกลุ่มที่มีปัญหา

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน แนวทางการพัฒนาคือ ครูทุกคนควรได้รับการอบรมให้เข้าใจแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนควรประสานกับกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ควรจัดกิจกรรมเชิงรุกในการแก้ปัญหานักเรียนและจัดกิจกรรมประสานผู้ปกครองให้ร่วมกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหานักเรียน

3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน แนวทางการพัฒนาคือ โรงเรียนควรมีการประสานงานสร้างความร่วมมือและบันทึกข้อตกลงกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา ควรจัดสรรงบประมาณรองรับการดำเนินการจัดกิจกรรมในการส่งต่อ ควรใช้เทคโนโลยีในการบันทึกการส่งต่ออย่างเป็นระบบ และควรมีการติดตามผลการส่งต่อนักเรียนจนกว่านักเรียนจะกลับมาเป็นกลุ่มปกติ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องเก็บข้อมูลนักเรียนทุกด้านซ้ำ ๆ เป็นรายบุคคลให้ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน ควรมีการบันทึกข้อมูลนักเรียนในระบบเทคโนโลยีโดยครูและผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตรงกันและได้ตลอดเวลา โรงเรียนควรมีปฏิทินปฏิบัติงานและขั้นตอนที่ชัดเจนเป็นระบบ มีการจัดอบรมให้ครูเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครู

ประจำชั้นตระหนักในการเอาใจใส่ดูแลนักเรียนนักเรียนทุกคน โรงเรียนควรอำนวยความสะดวกให้แก่ครูที่ประจำชั้นในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน และครูที่ประจำชั้นควรเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนในเทอม 1 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของฤทธิ์ชัย ภู่อ่าง (2563) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนควรจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนในแต่ละส่วน เครื่องมือมีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ สามารถเก็บข้อมูลนักเรียนได้ครอบคลุมเป็นปัจจุบัน เรียกดูข้อมูลได้ ครูประจำชั้นมีความเป็นกันเองให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจในการให้ข้อมูลส่วนตัว มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ จัดทำฐานข้อมูลรายบุคคลให้ชัดเจน จัดอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานและมีการนิเทศกำกับ ติดตาม การดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนควรอำนวยความสะดวกให้แก่คณะครูในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนและที่ปรึกษาต้องได้พบผู้ปกครองเพื่อที่จะได้รู้ข้อมูลที่ต้องการและเห็นสภาพครอบครัวอย่างแท้จริง

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนควรจัดกลุ่มการคัดกรองนักเรียนโดยยึดหลักตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและปรับให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพื่อคัดกรอง จำแนกนักเรียนตามเกณฑ์ออกเป็นด้านต่าง ๆ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหามาได้ตรงสภาพปัญหา และครูประจำชั้นควรดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามสภาพจริงอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กำหนดไว้ว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ และสอดคล้องกับวิจัยของ กรองทิพย์ บัวผ่าย (2564) กล่าวไว้ว่า กำหนดเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพความจริง จัดกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา คัดกรองข้อมูลผ่านระบบชีคราวด์

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผลวิจัยพบว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรม ความสนใจและความถนัดของนักเรียน เพื่อสร้างเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเหมาะสม ควรมีการวางแผนและจัดกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมควรเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และการจัดกิจกรรมควรจัดให้กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมและต่อเนื่องทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของอาภากร แสงวงการ (2563) กล่าวไว้ว่า หลังจากการรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลแล้วมีการคัดกรองผู้เรียนแบ่งเป็นกลุ่มไว้วางใจ ห่วงใย และใกล้ชิด โรงเรียนควรมีการพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนทุกกลุ่มให้มีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น เพศศึกษา การรู้และเข้าใจภัยจากยาเสพติด การเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนกิจกรรมอื่นที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต มีความภาคภูมิใจในตนเอง และมีความสุข ลักษณะของกิจกรรมต้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน และเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห าคลวิจัยพบว่า โรงเรียนควรมีกิจกรรมการป้องกันและแก้ไข ปัญหาอย่างถูกต้องตามสภาพปัญหาของนักเรียน ครูทุกคนควรได้รับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างถูกต้อง เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น ควรประสานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และโรงเรียนควรจัดกิจกรรมประสาน ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับปรมาภรณ์ สนิธิ (2560) กล่าวไว้ว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห าคครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิดและหาวิธี ช่วยเหลือทั้งการป้องกัน และการแก้ปัญหโดยไม่ให้ปล่อยปละละเลยให้นักเรียนให้กลายเป็นปัญหาสังคม ซึ่ง ครูจำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน 3 ประการ คือ การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การจัดกิจกรรมเพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญห และการติดตามดูแลช่วยเหลือจากข้อมูลพื้นฐานการรู้จักนักเรียนรายบุคคล ข้อมูล การคัดกรอง ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้ผู้เรียนมีจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน าคลวิจัยพบว่า โรงเรียนควรมีดำเนินการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษาอย่างมีระบบ ควรมีการประสานงานสร้างความร่วมมือและบันทึกข้อตกลงในการส่ง ต่อนักเรียนภายนอกสถานศึกษา มีโครงการและงบประมาณในการดำเนินการส่งต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูที่ประจำชั้นบันทึกการดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอย่างมีขั้นตอน และชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของฤทธิ์ชัย ภู่อ่าง (2563) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก ฝ่ายควรประสานบันทึกข้อตกลงระหว่างโรงเรียนกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและ ภายนอกให้มีประสิทธิภาพ โดยการส่งต่อไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ตนเองมีปัญห และโรงเรียนจัดสรร งบประมาณรองรับการจัดกิจกรรมส่งต่อนักเรียนในรูปแบบของเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้ครู ประจำชั้นส่งต่อนักเรียนตามขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยที่ส่งต่อต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญจะสนับสนุนครูและบุคลากรให้ได้รับการ พัฒนาและทักษะในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยครูในการดำเนินงาน ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสามารถประสานสร้างภาคีเครือข่ายภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการ สนับสนุนการดำเนินงาน ผู้บริหารมีการทำงานร่วมกับครูให้กำลังใจ ใส่ใจ นิเทศติดตามและคอยช่วยเหลือ ครูในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของชฎารัตน์ พลเดช (2558) กล่าวไว้ ว่ ปัจจัยด้านผู้บริหารเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยความเป็นผู้นำของ ผู้บริหารที่สามารถวางแผนมีการจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการมอบหมาย งานให้ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน มีการดำเนินการตามกลยุทธ์หรือแผนการดำเนินงาน มีการนิเทศติดตาม ช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงาน มีการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนางานมีการสร้าง ขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ทักษะ จะทำให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่าง ต่อเนื่อง

2. การใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดการในการดำเนินงาน เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้การเชื่อมต่อข้อมูลภายในโรงเรียนให้เป็นแนวทางเดียวกัน ทำให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน สามารถมีส่วนร่วมในการดูแลติดตามนักเรียนโดยสามารถเรียกดูข้อมูลที่เป็นปัจจุบันได้ตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว และช่วยในการจัดวิเคราะห์จัดเก็บข้อมูลและคัดกรองนักเรียนที่ซับซ้อนในแต่ละด้านให้สะดวกและง่ายต่อการใช้อ้างอิงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร รัตนวงษ์ (2565) กล่าวว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 โรงเรียนต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมถึงนำไปใช้ในการเสริมสร้างทักษะชีวิต ทำให้ดูแลนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมายและให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญในขับเคลื่อนการทำงานให้ตามแบบแผนและเป้าหมายที่กำหนด โดยการมีโมเดลในการดำเนินงาน และให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีคำสั่งมอบหมายการปฏิบัติตามความเหมาะสม โดยกำหนดยกชั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีทีมนำ ทีมประสาน ทีมทำ ร่วมมือในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ทำให้การดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมีคุณภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา เย็นมนัส (2557) กล่าวว่า โรงเรียนที่มีการกำหนดทีมงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ เป็นคณะทีมนำ ทีมประสาน และทีมทำโดยกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ฝ่ายต่าง ๆ อย่างชัดเจน ทำให้งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้

4. การนิเทศติดตามและประเมินผล เป็นปัจจัยสำคัญในประเมินการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาในปีการศึกษาถัดไป โดยการนิเทศติดตามการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ในระดับชั้นและระดับโรงเรียน โดยแบ่งการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระดับชั้น เพื่อให้หัวหน้าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของแต่ละระดับชั้นดำเนินงานมีความทั่วถึง มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับอิทธิณิดดา สิงห์แก้ว (2562) กล่าวว่า ในการดำเนินงานตามองค์ประกอบ 5 ขั้นตอน ควรมีการจัดทีมนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และจัดประชุมเพื่อทบทวนรายงานผลการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามตัวชี้วัดความสำเร็จ แผนงานที่กำหนดไว้ และประชุมเพื่อรายงานความสำเร็จ ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคตามเกณฑ์ของโรงเรียน เพื่อให้คณะครูทบทวนงาน การปฏิบัติที่ผ่านมาภายใต้วงจร PDCA เพื่อสามารถนำผลการนิเทศ ติดตาม มาวางแผนการดำเนินงานให้สามารถดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพยิ่งขึ้นในปีการศึกษาต่อไป

5. การพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดให้มีการอบรม ศึกษางานเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลนักเรียน เพื่อให้ครูทุกคนสามารถเข้าใจกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำเครื่องมือการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความรู้ในการใช้ระบบเทคโนโลยี การให้คำปรึกษาเบื้องต้นได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์เทพ กันยะมี (2564) กล่าวว่า iva จากการศึกษาที่โรงเรียนส่งเสริม ประจำชั้น ครูแนะแนวหรือครูที่รับผิดชอบเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นประจำ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ที่มีรับผิดชอบมี ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมแนะแนว จิตวิทยา สามารถให้ คำปรึกษาเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

6. การสร้างภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน ป้องกันช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียน โดยการทำบันทึก ข้อตกลง (MOU) กับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาและชุมชนในการเข้ามามีส่วนช่วยเหลือนักเรียนและ บริหารการพัฒนา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินงานแบบพหุภาคีระหว่างโรงเรียนและ หน่วยงานภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม เพื่อเข้ามามีส่วนในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสนับสนุนการ ดำเนินงานให้มีความต่อเนื่องและมีคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศรา ชูช่วย (2565) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน โดยการมีส่วนร่วมของ บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผู้บริหารและครูทุกคน มีวิธีการและ เครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับวิจัยของ มยุรี สาริบัตร และอุทัย ภิรมย์รัตน์ (2560) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาปัจจัยความสำเร็จและการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน โรงเรียนควรจัดให้มีความร่วมมือจากผู้ปกครอง การ สนับสนุนจากหน่วยงาน การส่งต่อนักเรียนที่เป็นระบบ เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูก ทาง และรวดเร็วขึ้น

7. การจัดสรรงบประมาณการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผล ช่วยเหลือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะงบประมาณจะช่วยใน การสนับสนุนการเยี่ยมบ้านเก็บข้อมูลนักเรียน การมีโปรแกรมเทคโนโลยีการคัดกรองนักเรียนที่มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการและแก้ป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียน ทำให้กระบวนการส่งต่อนักเรียนมีระบบและรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร สุพลดี (2561) กล่าวว่า ปัจจัยด้าน งบประมาณ มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบายและระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการจัดซื้อเทคโนโลยีมาใช้ในเรื่องของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดในด้านทรัพยากรหรืองบประมาณของสถานศึกษามีจำนวนจำกัดจึง ต้องใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อความเป็นระบบ โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การถอดบทเรียนทำให้เห็นกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ต้นแบบที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีการนำระบบเทคโนโลยีเข้ามาขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และทำให้เห็นว่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จควรมีผู้บริหารที่มีความเป็น

ผู้นำในการกำหนดนโยบาย วางแผน ประสานงาน กำกับ ติดตาม พัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมในการดำเนินงาน รวมไปถึงแนวทางในการพัฒนาที่นำไปใช้ได้จริง เพื่อสามารถพัฒนาสถานศึกษาดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรองทิพย์ บัวผาย. (2562). แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). หากประเทศไทยไม่มีเด็กหลุดจากระบบการศึกษา GDP จะเพิ่มขึ้น 3%. <https://www.eef.or.th/infographic-24-06-21/> (เข้าถึงเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2566).
- จิตรภาพ สุทธิสาร. (2562). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชฎารัตน์ พลเดช. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 20. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงพร สุพลดี. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธิดินันดา สิงห์แก้ว. (2562). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้วงจร PDCA : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดป่าตึงห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปรมาภรณ์ สนธิ. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พงศ์เทพ กันยะมี. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก. 2546. (2546), 24 กันยายน. ราชกิจจานุเบกษา. หน้า 10.

- มยุรี สาริบุตร และ อุทัย ภิรมย์รัตน์. (2560). ปัจจัยความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 9(2), 283-303.
- ฤทธิชัย ภู่อำวงศ์. (2563). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์. (2559). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรรณภา เย็นมนัส. (2557). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศุภกร รัตนวงษ์. (2565). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ ส่งผลต่อ พฤติกรรมเลวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จันทบุรี ตราด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว. (2565). รายงานสถานการณ์เด็กและครอบครัว ประจำปี 2022. สืบค้นจาก <https://www.the101.world/7-trends-youth-by-kid-for-kids>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). ผลการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2565. คำสั่งที่ศธ 04230/3382.
- อริศรา ชูช่วย และคณะ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4, หน้า 1335 – 1336. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- อาภากร แสงการ. (2563). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุษา ชูชาติ และลัดดา อินทร์พิมพ์. (2558). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยพะเยา.

ผลของกิจกรรมโยคะ ต่อการทรงตัวและทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่
ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
THE EFFECT OF YOGA ON BALANCE AND GROSS MOTOR SKILL
IN CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITY

—❖❖❖—
¹ศรินยา วังปัญญา และ ²วนิดา ดรปัญญา
¹Sirinya Wingpanya and ²Wanida Donpunha

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ประเทศไทย
Khon Kaen University, Thailand.

¹sirinya.w@kkumail.com and ²wanidadon@kku.ac.th

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมโยคะต่อการทรงตัวและทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE663136 ผู้วิจัยได้ศึกษาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคู่มือการจัดกิจกรรมโยคะกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าเท่ากับ 0.92 และทำการศึกษาในเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 3-6 ปี จำนวน 3 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เด็กทั้ง 3 คนได้รับการฝึกโยคะเป็นเวลา 30 นาทีต่อวัน 4 วันต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ก่อนและหลังการทดลองเด็กได้รับการประเมินความสามารถในการทรงตัวด้วยการทดสอบ Star Excursion Balance Test (SBET) และประเมินความสามารถในการเดินด้วยการทดสอบ 10- Meter Walk Test (10MWT) ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองครบ 4 สัปดาห์ ความสามารถในการทรงตัวของเด็กสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง และเด็กสามารถเดินได้เร็วขึ้น โดยพบว่าผลการทดสอบ 10MWT เพิ่มขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จากการสังเกตพบว่าท่าโยคะที่เด็กสามารถทำได้เอง คือท่าผีเสื้อ ท่าสุนัขก้มตัว ท่าดาว และท่าศพ ส่วนท่าอื่น ๆ เด็กสามารถปฏิบัติได้

¹ นักศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชากายภาพบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ด้วยตัวเองโดยมีผู้วิจัยให้การกระตุ้นเป็นระยะ เนื่องจากเด็กนักเรียนมีช่วงความสนใจสั้น ผลการศึกษาค้นคว้านี้ชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมโยคะสามารถช่วยส่งเสริมการทรงตัว และช่วยพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ด้านการเดินในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และควรมีการศึกษาผลในระยะยาวต่อไป

คำสำคัญ: เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา, ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่, การทรงตัว, กิจกรรมโยคะ

Abstract

The purpose of this study is to study the effects of yoga activities on balance and gross motor skills in children with intellectual disabilities and approved by the Khon Kaen University Ethics Committee for Human Research at HE663136. The researcher studied and determined the index of the consistency of the yoga activity manual with the objectives (Index of Item – Objective Congruence: IOC) from 5 experts, which the value was 0.92. The study was conducted on 3 students with intellectual disabilities, aged 3-6 years old by purposive sampling. All three children received yoga practice for 30 minutes per day, 4 days per week, for 4 weeks. Before and after the experiment, children were assessed for their balance ability using the Star Excursion Balance Test (SBET) and walking ability was assessed with the 10- Meter Walk Test (10MWT) which is an indicator of gross motor skills. The results showed that after 4 weeks of the experiment, the children's balance ability increased compared to before the experiment. It was found that the test results of 10MWT increased statistically significant ($p < 0.05$) which means children can walk faster. From observation, it was found that there are yoga poses that children can do by themselves are butterfly, stoop dog, star and lie straight. Other poses, most of the students can practice by themselves with the researcher giving periodic stimulation. The results of this study indicate that yoga activities can help to promote balance and help to develop gross motor skills in walking of children with intellectual disabilities and the long-term effects should be studied further.

Keywords: Children with intellectual disabilities, Gross motor skills, Balance, Yoga activities

บทนำ

ประเทศไทยตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและโอกาสการพัฒนาสมรรถนะ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

2560 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคทางสังคม (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580) โดยคนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระ ในสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน ภายใต้ยุทธศาสตร์แห่งความเท่าเทียม (EQUAL) ได้แก่ 1) เสริมพลังคนพิการและองค์กรด้านคนพิการให้มีศักยภาพและความเข้มแข็ง (Empowerment) 2) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ จัดการเลือกปฏิบัติ เพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง (Quality Management) 3) เสริมสร้างความเข้าใจและเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการ (Understanding) 4) สร้างสภาพแวดล้อมและบริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) 5) ส่งเสริมการบูรณาการเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืน (Linkage) (แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560 - 2565)

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ พึ่งพาตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป การส่งเสริมพัฒนานคนพิการได้เต็มศักยภาพ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การค้นพบความพิการ การบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพ การให้การการศึกษา การพัฒนาทักษะสังคม และการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หรือแรกพบความพิการให้การศึกษอบรมให้รู้จักสิทธิ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ (วารุณี จิรัญเวทย์, 2555)

พัฒนาการด้านร่างกาย คือ ความสามารถของร่างกายในการทรงตัวในอิริยาบถต่างๆ และการเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ไป โดยการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ การใช้ตาและมือประสานกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะทำให้ได้นั้น เด็กจะต้องมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อที่แข็งแรง (จิตรา ดวงศรี, 2562) พัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ จะส่งผลกระทบต่อการเสียโอกาสที่จะมีพัฒนาการก้าวหน้าตามวัย ทำให้เป็นภาระต่อ ครอบครัวและสังคม (หนึ่งฤทัย, ปุญญพัฒน์ และสมเกียรติยศ (2561))

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน มีข้อจำกัดที่เป็นขีดจำกัดเฉพาะตามศักยภาพของแต่ละบุคคลเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ความสามารถทาง

สติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี (หทัยชนก ประพนธ์ชัย, 2562) และเด็กกลุ่มนี้มีพัฒนาการทางด้านร่างกายล่าช้าด้วย โดยทักษะที่มีความสำคัญมากที่จะมองข้ามไม่ได้เลยคือ ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เพราะมันคือความสามารถที่ต้องใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของร่างกาย ทักษะนี้เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันทั้งหมด หรือส่วนหนึ่งของร่างกาย เช่น การยืน การก้ม การเดิน การวิ่ง การกระโดด การนั่งตัวตรง และอื่น ๆ ซึ่งเด็กกลุ่มนี้ควรได้รับการช่วยเหลือระยะเริ่มแรก เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นตามศักยภาพ (เกศสุภา จิระการณ, 2021)

กิจกรรมโยคะ เป็นการออกกำลังกายการเคลื่อนไหวร่างกาย ยืดเหยียดกล้ามเนื้ออย่างช้าๆ แล้วนิ่งค้างไว้ ซึ่งเป็นการเพิ่มการเคลื่อนไหวร่างกายของข้อต่างๆ ให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งขณะฝึกโยคะผู้ฝึกจะเรียนรู้เกี่ยวกับการทรงตัว การกระจายน้ำหนักผ่านแขน ขา และกระดูกอย่างเหมาะสม การฝึกโยคะ นอกจากจะเป็นการฝึกเพื่อพัฒนาการทางด้านร่างกายแล้ว ยังช่วยในเรื่องฝึกจิตใจให้มีสมาธิอีกด้วย เนื่องจากการฝึกโยคะในแต่ละท่านั้นจะมีการกำหนดลมหายใจ เข้า-ออก ให้สอดคล้องกับท่านั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้ออกกำลังกายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมอีกด้วย (กิตติศักดิ์ เหลือสุข, 2559) ถ้าปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเหมาะสมกับเพศและวัยของแต่ละคนนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อร่างกาย เช่น การยืน การเดิน การวิ่ง การปีนป่าย เป็นต้น เนื่องจากการออกกำลังกายแบบโยคะ ช่วยการฝึกจิตใจไว้ในที่เดียวกัน ซึ่งเมื่อเราปฏิบัติหรือฝึกฝนแล้วจะได้รับผลดีทั้งร่างกายและจิตใจไปพร้อมๆ กัน (คู่มือการฝึกโยคะ, 2550)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาพัฒนาการทางด้านการทรงตัว และทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 3-6 ปี โดยการใช้กิจกรรมโยคะ ทั้งนี้เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการสอน และพัฒนาการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในกิจกรรมโยคะ เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อมัดใหญ่ การทรงตัวที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการทรงตัว และทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 3-6 ปี ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมโยคะ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบการวิจัย

กลุ่ม	Pretest	Treatment	Posttest
E	T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

E หมายถึง กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

T1 หมายถึง การทดสอบก่อนการทดลองหรือทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

X หมายถึง การทดลองการใช้กิจกรรมโยคะ ต่อการทรงตัวและทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

T2 หมายถึง การทดสอบหลังการทดลองหรือทดสอบหลังเรียน (Posttest)

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับพอฝึกได้ อายุ 3 – 6 ปี จำนวน 3 คนที่กำลังศึกษาใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มีเนื้อหาที่ศึกษา คือ การสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมโยคะ ต่อการทรงตัวและทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประเมินความสามารถในการทรงตัวด้วย Star Excursion Balance Test (SEBT) และ การประเมินทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่โดยใช้ 10-meter walk test (10MWT)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 คู่มือการจัดกิจกรรมโยคะ ประกอบด้วย ท่าประกอบการฝึก มีดังนี้

- 1) ท่าผีเสื้อ 2) ท่างู 3) ท่าไม้กระดาน 4) ท่าแมว 5) ท่าสุนัขก้ม 6) ท่ายืนก้มตัว
- 7) ท่าภูเขา 8) ท่ายืนแอ่นหลัง 9) ท่าดาว 10) ท่าต้นไม้ 11) ท่าหญ้า 12) ท่าศพ

4.2 แบบประเมินความสามารถด้านการทรงตัว ก่อน-หลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ Star Excursion Balance Test (SBET)

4.3 แบบประเมินทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ก่อน-หลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ 10-Meter Walk Test: 10MWT

4.4 แบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโยคะ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคู่มือการจัดกิจกรรมโยคะ โดยคำนวณจากสูตร (Index of Item – Objective Congruence หรือ IOC) ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 117)

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม

ΣR แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการทรงตัว ในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากแบบประเมินความสามารถด้านการทรงตัวโดยใช้ Star Excursion Balance Test (SEBT) โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต แล้วนำมาเขียนเป็นความเรียงในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

5.3 การเปรียบเทียบความสามารถในการเดินโดยการทดสอบ 10- Meter Walk Test (10MWT) ก่อน-หลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้สถิติ Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผล

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการทรงตัวรายบุคคล ก่อนและหลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ Excursion Balance Test เมื่อยืนทรงตัวด้วยขาข้างซ้าย (หน่วยในการวัดคือ เซนติเมตร)

ทิศทาง	นักเรียนคนที่ 1			นักเรียนคนที่ 2			นักเรียนคนที่ 3		
	Pre	Post	เปลี่ยนแปลง	Pre	Post	เปลี่ยนแปลง	Pre	Post	เปลี่ยนแปลง
A	27	40	13	23	33	10	24	31	7
AM	26	39	13	23	33	10	23	30	7
M	26	39	13	22	32	10	23	30	7
PM	25	38	13	22	30	12	22	29	7
P	25	39	14	22	30	12	22	30	8
PL	24	38	14	21	29	8	21	27	6
L	20	30	10	19	25	6	18	25	7

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการทรงตัวรายบุคคล ก่อนและหลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ Star Excursion Balance Test (SEBT) เมื่อยืนทรงตัวด้วยขาข้างซ้าย (หน่วยในการวัดคือ เซนติเมตร) พบว่าการทรงตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สูงขึ้น โดย

นักเรียนคนที่ 1 มีความเปลี่ยนแปลง 10-13 เซนติเมตร นักเรียนคนที่ 2 มีความเปลี่ยนแปลง 6-12 เซนติเมตร และนักเรียนคนที่ 3 มีความเปลี่ยนแปลง 6-8 เซนติเมตร นั้นหมายความว่าหลังจากการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ นักเรียนมีการทรงตัวที่ดีขึ้น

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการทรงตัวรายบุคคล ก่อนและหลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ Star Excursion Balance Test เมื่อยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา (หน่วยในการวัดคือ เซนติเมตร)

ทิศทาง	นักเรียนคนที่ 1			นักเรียนคนที่ 2			นักเรียนคนที่ 3		
	Pre	Post	เปลี่ยนแปลง	Pre	Post	เปลี่ยนแปลง	Pre	Post	เปลี่ยนแปลง
A	26	40	14	23	32	9	24	30	6
AM	26	39	13	24	33	9	23	30	7
M	25	38	13	22	32	10	22	29	7
PM	25	38	13	21	30	11	22	29	7
P	25	39	14	21	31	10	21	28	7
PL	24	38	14	21	29	8	20	27	7
L	19	29	10	19	24	5	17	24	7

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการทรงตัวรายบุคคล ก่อนและหลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ Star Excursion Balance Test (SEBT) เมื่อยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา (หน่วยในการวัดคือ เซนติเมตร) พบว่าการทรงตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สูงขึ้น โดยนักเรียนคนที่ 1 มีความเปลี่ยนแปลง 10-14 เซนติเมตร นักเรียนคนที่ 2 มีความเปลี่ยนแปลง 5-11 เซนติเมตร และนักเรียนคนที่ 3 มีความเปลี่ยนแปลง 6-7 เซนติเมตร นั้นหมายความว่าหลังจากการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ นักเรียนมีการทรงตัวที่ดีขึ้น

ตารางที่ 3 ผลเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ก่อนและหลังการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะโดยการทดสอบ 10 Meter Walk Test

ข้อมูลจากการทดสอบ	ผลการทดสอบ 10 Meter Walk Test (10MWT) (N=3)			P-value
	Pre-test (ก่อนการทดลอง) ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	Post-test (หลังการทดลอง) ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความแตกต่างระหว่างหลังและก่อนการทดลอง ค่าเฉลี่ย±ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	
ความเร็วในการเดิน (m/s)	0.60 ± 40.14	0.99 ± 0.31	1.88 ± 1.05	0.027*
เวลาในการทดสอบ (วินาที)	17.34 ± 4.03	10.82 ± 2.86	6.52 ± 2.86	0.028*

* $p < 0.05$ เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง Pre-test กับ Post-test โดยใช้สถิติ Wilcoxon Matched Pairs Signed - Ranks Test

จากตารางที่ 3 แสดงผลเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้วยกิจกรรมโยคะ ทดสอบการเดินโดยใช้การทดสอบ 10 Meter Walk Test (10MWT) พบว่าหลังการทดลองเด็กนักเรียนมีความเร็วในการเดินเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับผลข้อมูลที่พบว่าการฝึกกิจกรรมโยคะเด็กนักเรียนใช้เวลาในการทดสอบเฉลี่ยเท่ากับ 17.34 ± 4.03 วินาที หลังการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะพบว่านักเรียนใช้เวลาเฉลี่ยเท่ากับ 10.82 ± 2.86 วินาที ซึ่งใช้เวลาลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงส่งผลให้การคำนวณอัตราความเร็วในการเดินเพิ่มขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของกลุ่มตัวอย่างโดยประเมินจากแบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโยคะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยจำแนกเป็นรายบุคคล ดังนี้

นักเรียนคนที่ 1 เป็นเด็กที่มีพฤติกรรมเลียนแบบเสียงพูด ชอบพูดเลียนแบบเสียงทุกครั้ง และชอบเลียนแบบท่าทาง พฤติกรรมพ่อ แม่ ครู หรือบุคคลใกล้ชิด สนใจสิ่งเร้ารอบข้างขณะฝึก สามารถปฏิบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ โดยผู้วิจัยจะต้องทำเป็นแบบให้อยู่ข้างๆ ตัวนักเรียน เพราะถ้าทำต่อหน้านักเรียน หรือฝั่งตรงข้าม นักเรียนจะเกิดความสับสนและไม่ยอมปฏิบัติ ผลการฝึกพบว่า ในช่วงแรกนักเรียนสามารถปฏิบัติตามได้ แต่ยังเกิดการสับสน จะต้องคอยกระตุ้นทางวาจาทุกครั้ง และคอยจับ พยุง ในเกือบทุกท่าฝึก และเมื่อฝึกครบตามกำหนดปรากฏว่า นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยการดูจากตัวแบบพาทำและสามารถค้างท่าได้นานตามที่กำหนด แต่ยังมีบางท่าที่ยืนทรงตัวได้ไม่นานเมื่อเปรียบเทียบกับท่านอื่น ๆ เช่น ท่าต้นไม้ ที่ต้องยืนทรงตัวด้วยขาข้างเดียว

นักเรียนคนที่ 2 เป็นเด็กที่มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งตลอดเวลา ถ้าให้ค้างท่านาน ๆ ด้วยตัวเดียวนั้นจะไม่สามารถทำได้ เพราะจะอยู่ไม่นิ่งแล้วอยากลุกวิ่ง หรือสนใจสิ่งเร้ารอบข้างตลอดเวลา และขณะวิ่งจะหกล้มบ่อยครั้ง เนื่องจากมีการเดินที่ไม่ตรง เช่น ไปมาทุกครั้ง หลังจากได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะแล้วนั้น นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ แต่จะต้องคอยกระตุ้นเตือนในการค้างท่า โดยการกระตุ้นทางวาจา และจับ หรือแตะไหล่ของนักเรียนไว้ เพื่อเป็นสัญญาณบอกว่าย่างไม่หมดเวลาฝึกของท่านี้ และจะมีท่าที่จะต้องคอยกระตุ้นนักเรียนทุกครั้งอย่างใกล้ชิด คือ ท่ายืนก้มตัว เพราะนักเรียนอาจจะมึนงง เขา ไม่ตรง จะต้องคอยแตะ หรือจับช่วย ท่ายืนแอ่นหลัง เมื่อให้แอ่นไปด้านหลัง ผู้เรียนยังมีความกลัวที่จะล้ม ผู้วิจัยจะต้องคอยช่วยจับที่เอว ในบางครั้ง และท่าต้นไม้ ต้องจับที่เอวเบาๆ เพื่อคอยระวังไม่ให้นักเรียนล้ม และเกิดความสบายใจ

นักเรียนคนที่ 3 เป็นเด็กที่ร่าเริง ยิ้มแย้ม แต่ชอบเล่นคนเดียว จินตนาการเล่นของเล่น หรือตุ๊กตาอยู่คนเดียว และชอบวิ่งไปกลับหน้าห้อง ไปหลังห้องตลอด และมีการล้มที่บ่อยครั้ง เนื่องจากการเดินของนักเรียนที่เดินแบบเฉียงไปด้านข้าง ข้างใดข้างหนึ่งมากเกินไป หลังจากได้รับการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะแล้วนั้น นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ แต่จะต้องคอยกระตุ้นเตือนในการค้างท่า โดยการกระตุ้นทางวาจาและจับ หรือแตะไหล่ของนักเรียนไว้ เพื่อเป็นสัญญาณบอกว่าย่างไม่หมดเวลาฝึกของ

ทำนี้ และจะมีท่าที่จะต้องคอยกระตุ้นนักเรียนทุกครั้งอย่างใกล้ชิด เหมือนกับนักเรียนคนที่ 2 จำนวน 3 ท่า คือท่ายืนก้มตัว ท่ายืนแอ่นหลัง ท่าต้นไม้ และมีอีกหนึ่งท่าที่จะต้องคอยกระตุ้นนักเรียนทุกครั้งอย่างใกล้ชิด คือท่าไม้กระดาน ต้องกระตุ้นให้นักเรียนดันหน้าอก และเอวขึ้นลอยเหนือพื้น คอยจับที่เอวเบาๆ เพื่อให้ นักเรียนค้างท่าไว้ตามเวลาที่กำหนด

อภิปรายผล

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการทรงตัว และทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 3-6 ปี ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมโยคะ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นดังนี้ 1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการทรงตัว ก่อนและหลัง การฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ Star Excursion Balance Test (SEBT) เมื่อยืนทรงตัวด้วยขาข้างซ้าย (หน่วยในการวัดคือ เซนติเมตร) พบว่าการทรงตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สูงขึ้น โดยนักเรียนคนที่ 1 มีความเปลี่ยนแปลง 10-13 เซนติเมตร นักเรียนคนที่ 2 มีความเปลี่ยนแปลง 6-12 เซนติเมตร และนักเรียนคนที่ 3 มีความเปลี่ยนแปลง 6-8 เซนติเมตร นั้นหมายความว่าหลังจากการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ นักเรียนมีการทรงตัวที่ดีขึ้น และเมื่อยืนทรงตัวด้วยขาข้างขวา (หน่วยในการวัดคือ เซนติเมตร) พบว่าการทรงตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สูงขึ้น โดยนักเรียนคนที่ 1 มีความเปลี่ยนแปลง 10-14 เซนติเมตร นักเรียนคนที่ 2 มีความเปลี่ยนแปลง 5-11 เซนติเมตร และนักเรียนคนที่ 3 มีความเปลี่ยนแปลง 6-7 เซนติเมตร นั้นหมายความว่าหลังจากการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะ นักเรียนมีการทรงตัวที่ดีขึ้น 2) ผลเปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ด้วยกิจกรรมโยคะ โดยใช้ 10 Meter Walk Test (10MWT) พบว่าหลังการทดลองเด็กนักเรียนมีความเร็วในการเดินเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับผลข้อมูลที่พบว่าก่อนการฝึกกิจกรรมโยคะเด็กนักเรียนใช้เวลาในการทดสอบเฉลี่ยเท่ากับ 17.34 ± 4.03 วินาที หลังการฝึกด้วยกิจกรรมโยคะพบว่านักเรียนใช้เวลาเฉลี่ยเท่ากับ 10.82 ± 2.86 วินาที ซึ่งใช้เวลาลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) จึงส่งผลให้การคำนวณอัตราความเร็วในการเดินเพิ่มขึ้น

จากข้อมูลการเปรียบเทียบความสามารถในการทรงตัว และทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 3-6 ปี ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมโยคะ พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสามารถในการทรงตัว และมีทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชดา อัครภูมิ และคณะ (2565) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายด้วยโยคะ ต่อการทรงตัว ช่วงการเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนล่าง และประสิทธิภาพการทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ในเด็กสมองพิการ กิตติศักดิ์ เหลือสุข (2559) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมโยคะที่มีต่อความอ่อนตัว การทรงตัว และสมาธิของนักเรียน ปฐมพร ดอนไพโรธรรม (2550) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กกลุ่มอาการดาวน์ โดยใช้กิจกรรมโยคะ

2. เพื่อศึกษาความสามารถในการทรงตัว และทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 3-6 ปี วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการฝึกกิจกรรมโยคะขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยท่าอบอุ่นร่างกายก่อนฝึกโยคะ ท่าฝึกโยคะจำนวน 12 ท่า คือท่าผีเสื้อ ท่างู ท่าไม้กระดาน ท่าแมว ท่าสุนัขก้ม ท่ายืนก้มตัว ท่าภูเขา ท่ายืนแอ่นหลัง ท่าดาว ท่าต้นไม้ ท่าหญ้า ท่าศพ และท่าคลายความอบอุ่นหลังจากการฝึกกิจกรรมโยคะ หลังจากได้คู่มือการฝึกกิจกรรมโยคะแล้ว ผู้วิจัยได้นำต้นฉบับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 5 ท่าน ซึ่งพบว่า คู่มือการฝึกกิจกรรมโยคะ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.05-1.00 สำหรับเกณฑ์การพิจารณาจากผลคะแนนที่ได้จาก ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งผู้วิจัยหาค่าดัชนีความ สอดคล้อง (IOC) ของคู่มือการฝึกกิจกรรมโยคะ ดังนั้นจึงได้คู่มือการฝึกกิจกรรมโยคะ ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาความสามารถในการทรงตัว และทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 3-6 ปีได้ และผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาข้อมูลเชิงคุณภาพ ร่วมกับแบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโยคะ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ระหว่างการฝึกท่าโยคะในช่วงแรก นักเรียนบางคนยังไม่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง หรือสามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเองเป็นบางครั้ง และต้องคอยกระตุ้นทางวาจา และทางกายตลอดเวลา ช่วยจับ หรือพยุงนักเรียนระหว่างฝึก เพื่อให้นักเรียนได้รู้วิธีการปฏิบัติในแต่ละท่า เมื่อฝึกไปเรื่อยๆ พบว่า ท่าที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยดูตัวแบบพาทำด้านข้าง คือท่าผีเสื้อ ท่าสุนัขก้ม ท่าดาว และท่าศพ เนื่องจากเป็นท่าที่ง่าย ส่วนท่าอื่นๆ นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้วิจัยอาจจะต้องคอยกระตุ้นทางวาจา หรือแตะที่ไหล่นักเรียนเบาๆ เพื่อเป็นสัญญาณให้นักเรียนค้างท่านั้นๆ ไว้ เพราะนักเรียนมีช่วงความสนใจ และการจดจ่อที่สั้น จึงต้องคอยกระตุ้นเป็นบางครั้ง

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าระหว่างการฝึกกิจกรรมโยคะ นักเรียนมีพัฒนาการด้านการทรงตัว และทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ชั่งทอง (2562) ได้ศึกษาเรื่องผลของการฝึกโยคะ ที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา วิเคราะห์ข้อมูลจากการเขียนกราฟเส้นเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง หลังการฝึกโยคะ พรชลัด สุขแก้ว และศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2558) ได้ศึกษา ผลของการจัดกิจกรรมโยคะที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของเด็กวัยอนุบาลใน 4 ด้าน ได้แก่ ความว่องไว ความสมดุล ความสัมพันธ์ทางประสาทและกล้ามเนื้อ และการอ่อนตัว Micah Joseph (2018) ได้ทำการศึกษา ประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมโยคะ สำหรับนักเรียนพิการ Amelia J. Hunley (2020) ได้ทำการศึกษาผลของโยคะต่อการทรงตัวสำหรับเด็กระดับประถมศึกษาที่ได้รับกิจกรรมบำบัด เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการทรงตัว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). *คู่มือการฝึกโยคะ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กิตติศักดิ์ เหลือสุข. (2559). ผลของการจัดกิจกรรมโยคะที่มีต่อความอ่อนตัวการทรงตัวและสมาธิของนักเรียนออทิสติก. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกศสุภา จิระการณ, นักสุขภาพจิต. *ทำไมทักษะของกล้ามเนื้อใหญ่จึงสำคัญ*. [ออนไลน์] 2564 [อ้างเมื่อ 20 ตุลาคม 2565.] จาก <https://mali.me/eyfeed/why-gross-motor-skills-matter/>
- ชัชฎาพร พิทักษ์เสถียรกุล. (2558). *การฝึกความแข็งแรงรูปแบบ Functional Training สำหรับนักกีฬา*. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์วิวัฒนาพันธ์ดี แอนด์ แพ็คเก็ตจิ้ง
- ณิศา อัครภูมิ, จิรัชญา ใจชุ่ม, ระพีพร แซ่ตัน, อาทิตยา พูลเสียร, กรกฎ เห็นแสงวิไล และชนันท์วัลย์ วุฒินโกลน. (2565). *ศึกษาผลของการออกกำลังกายด้วยโยคะ ต่อการทรงตัวช่วงการเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนล่างและประสิทธิภาพของการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ในเด็กสมองพิการ (การศึกษานำร่อง)*. บุรพาเวชสาร. 9(1): 63-72
- หนึ่งฤทัย เกื้อเอียด, ปุณณพัฒน์ ไชยเมล์ และสมเกียรติยศ วรเดช. (2561). *สถานการณ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาการของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปี: การทบทวนวรรณกรรม*. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2561
- พรชลัด สุขแก้ว และศศิลักษณ์ ขยันกิจ. (2558). *ผลของการจัดกิจกรรมโยคะที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของเด็กวัยอนุบาล*. วารสารอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการศึกษา, 9(1), 783-791.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประสานมิตร
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556.
- วารุณี จิรัญเวทย์. *การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ*. [ออนไลน์] 2555. [อ้างเมื่อ 22 ตุลาคม 2565] จาก <https://www.gotoknow.org/posts/283077>
- สาวตรี วงษ์ชา และวรรณนิศา ธนคัมภีร์. (2560). *ผลการออกกำลังกายด้วยยางยืดและรำไม้พลองต่อความสามารถในการทรงตัวและการเดินของผู้สูงอายุเพศหญิงที่มีภาวะกระดูกสันหลังค่อม*. มหาวิทยาลัยศรีสคัย
- สุภาพร แก้วแสงเมือง และคณะ. (2557). *การใช้อุปกรณ์ช่วยเดินในผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชน*. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ. 32 (3): 86-92.
- สุวิมล ชั่งทอง. (2562). *ผลของการฝึกโยคะที่มีต่อสมรรถภาพทางกลไกของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- สุจิตรา ดวงศรี. (2562). *การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. [ออนไลน์]. [อ้างเมื่อ 12 ธันวาคม 2566] จาก http://group5919186.blogspot.com/p/blog-page_69.html?1
- สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา. (2550). *คู่มือการฝึกโยคะ*. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Allen Studnitzer, a. A. M. (2014) *Yoga: Therapy for Children on the Autism Spectrum*. Academic Academic Exchange Quarterly.
- Amelia J. Hunley. (2020). *The Effects of Yoga on Balance for Elementary School Aged Children Receiving Occupational Therapy*. Department of Occupational Science and Occupational Therapy. Eastern Kentucky University.
- Bastien et al., 2014. *Concurrent and Discriminant Validity of the Star Excursion Balance Test for Military Personnel With Lateral Ankle Sprain*. Journal of Sport Rehabilitation. Page Range: 44–55.
- Micah Joseph. (2018). *The Benefits of Participation in Yoga for Students with Disabilities*. A Synthesis Project. Department of Kinesiology, Sport Studies, and Physical Education. The College at Brockport State University of New York.
- Radhakrishna, S. (2013). *Application of Integrated Yoga Therapy to Increase Imitation Skills in Children with Autism Spectrum Disorder*. International Journal of Yoga.
- Krityakiarana W, Jongkamonwivat N. (2022). *Greater star excursion balance test performance in Thai Khon masked dancers versus nondancers*. J Dance Med Sci. 26(3): 146-54. doi: 10.12678/1089-313X.091522a

วิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และ
ความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม
คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนพุทธบารมี จังหวัดบุรีรัมย์

CLASSROOM ACTION RESEARCH TO STUDY LEARNING
ACHIEVEMENT, MOTIVATION AND HAPPINESS IN MATHEMATICS
LEARNING BY USING LEARNING ACTIVITIES MANAGEMENT THROUGH
MATHEMATICS GAMES ON RATIOS AND PERCENTAGES OF GRADE 7
STUDENTS AT PHUTTHABARAMI SCHOOL IN BURIRAM PROVINCE

¹สุธินี คำนันต์, ²สุรรัตน์ อารีรักษ์สกุล ก้องโลก และ ³วินิจ เทือกทอง

¹Sutinee Kamnan, ²Sureerut Areeraksakul Konglok and ³Vinit Thueakthong

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

Sukhothai Thammathirat Open University , Thailand.

¹kamnan2536@gmail.com

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ เรื่อง
อัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนพุทธบารมี จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

¹ นักศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประกอบด้วย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ พร้อมแบบทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) แบบบันทึกการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน 5) แบบประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 6) แบบประเมินความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ 7) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา ตีความหมายและลงข้อสรุป ผลการวิจัย พบว่า หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ 1) นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด เท่ากับ 4.88 มีความกระตือรือร้นและอยากเรียนให้ถึงคาบเรียนถัดไปโดยเร็ว 2) ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 นักเรียนสนุกสนานกับการเล่นเกม ยิ้มแย้ม และพูดถึงคำถามคณิตศาสตร์จากการเล่นเกม และ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนในทุกวงจรและหลังสิ้นสุดการปฏิบัติการมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 โดยในแต่ละวงจรมีคะแนนผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 70.27, 71.56 และ 74.38 ตามลำดับและภายหลังสิ้นสุดการปฏิบัติมีคะแนนผลสัมฤทธิ์เป็นร้อยละ 64.38 ซึ่งสูงกว่าคะแนนจากเนื้อหาคณิตศาสตร์อื่น ๆ ที่ได้เรียนโดยวิธีปกติก่อนหน้านี้

คำสำคัญ เกมคณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสุขในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the motivation for learning Mathematics of grade 7 students, 2) happiness in learning mathematics of grade 7 students and 3) mathematics learning achievement by using learning activities management through mathematics games on Ratios and Percentages of grade 7 students. The target group is 16 grade 7 students in the first semester of the academic year 2023 at Phutthabarami School in Buriram Province. The employed research instruments consisted of 1) learning management plans by using mathematics games on Ratios and Percentages along with subsequent assessment forms at the end of the Learning management plans 2) a record form for using learning activities plan 3) Teacher's Observational Behavior Form during Learning Activities 4) Student's Observational Behavior Form during Learning Activities 5) an assessment of motivation for achievement in mathematics 6) an assessment of happiness in learning mathematics and 7) a mathematics learning achievement test. The data were analyzed by using mean, standard deviation, content analysis, interpretation, and conclusion formulation. The results of the research after learning activities through mathematics games revealed that

1) the students have a high level of motivation for learning mathematics, with an average score of 4.88, indicating enthusiasm and a desire to quickly move on to the next class. 2) The happiness in learning mathematics among students is also at the highest level, with an average score of 4.97. Students enjoy playing games, smile, and discuss mathematical questions related to game playing and 3) the learning achievement in mathematics of students in every cycle and after completing the practical exercises has an average score higher than the 60% standard. In each cycle, the learning effectiveness scores increase continuously, reaching 70.27%, 71.56%, and 74.38%, respectively. After completing the exercises, the learning effectiveness score is 64.38%, which is higher than the scores from other mathematics content learned through conventional methods.

Keywords: Mathematics Games, Motivation, Happiness in Learning, Learning achievement, Secondary education.

บทนำ

ปัจจุบันการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธบารมีไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จะเห็นได้จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 3 ปีซ้อนหลังนักเรียนมีเกรดเฉลี่ยรวมในรายวิชาคณิตศาสตร์ เท่ากับ 2.89 , 2.96, 2.98 ตามลำดับ ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่ได้ทำ MOU ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์กับทางโรงเรียนไว้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะต้องได้เกรดเฉลี่ยรวมในรายวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับ 3.00 ขึ้นไป และจากการสอบถามครูประจำชั้นและครูผู้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาอื่นๆ พบว่า นักเรียนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมติดโทรศัพท์ ชอบเล่นเกมในโทรศัพท์ ชอบเสียงเพลง เข้าเรียนทุกคาบ แต่เวลาเข้าเรียนนักเรียนฟังครูสอนแต่ไม่สามารถตอบคำถามได้ และไม่ทำงานส่งตามเวลา ส่วนในห้องเรียนคณิตศาสตร์นั้น ในบางคาบครูไม่ได้บอกจุดประสงค์การเรียนรู้ในคาบสอนให้นักเรียนทราบก่อน หรือบางคาบครูไม่ได้ประเมินความรู้เดิมของนักเรียน ไม่มีการทบทวนเนื้อหาเดิม พอถึงคาบสอนครูจะเริ่มต้นด้วยขั้นสอนเลย ซึ่งการสอนจะเน้นการอธิบาย ยกตัวอย่างบนกระดานไม่ครอบคลุม ไม่ครบถ้วนตามเนื้อหา ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และขณะที่ครูสอนนักเรียนนั่งฟัง แต่ไม่มีสมาธิ ไม่ตอบคำถาม เพราะกลัวตอบผิด สิ้นหน้าเพื่อนำยี้ ไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ยิ่งเป็นเนื้อหาที่ยาก เช่น เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เข้าใจยาก มีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม ครั้งหนึ่งครูเคยสอนเรื่อง การทำวันกะทิ สอนโดยเน้นวิธีการอธิบายอย่างเดียว บอกนักเรียนว่า ส่วนของผสมของวันกะทิมีอะไร ใช้ปริมาณเท่าไร แล้วพบว่า นักเรียนรับทราบแค่ส่วนผสมและปริมาณในการทำวันกะทิเท่านั้น นักเรียนไม่สามารถทราบถึงวัสดุอุปกรณ์วิธีและขั้นตอนการทำวันกะทิ แต่หากครูนำวัสดุ อุปกรณ์ในการทำวันกะทิ เครื่องมือวัดส่วนผสม มาใช้ใน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พร้อมสาธิตขั้นตอนการทำหุ่นกะทิและนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้สัมผัส ได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง นักเรียนจะมีความสนใจ ตื่นเต้น และมีความท้าทายว่าหุ่นกะทิที่ลงมือทำนั้น มีส่วนประกอบอะไรบ้าง ใช้ปริมาณเท่าไร มีกระบวนการทำอย่างไร มีรูปร่างลักษณะอย่างไร และอร่อยมากน้อยเพียงใด นอกจากปัญหานักเรียนติดโทรศัพท์ ติดเกม ประกอบวิธีการสอนของครู คณิตศาสตร์ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร ครูเน้นอธิบายหรือยกตัวอย่างไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม จะทำให้นักเรียนเข้าใจได้ยาก เกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ครูยังไม่มีสื่อและนวัตกรรมการสอนที่น่าสนใจมาช่วยในการจัดการเรียนสอน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีแรงจูงใจในการเรียนคณิตศาสตร์อีกด้วย เนื่องจากสื่อและนวัตกรรมแต่ละชิ้นงาน ต้องใช้เวลาในการสร้างและใช้งบประมาณที่สูง ทำให้ครูไม่สามารถสร้างสื่อและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ จะเห็นได้ว่า การที่นักเรียนติดโทรศัพท์ ติดเกม ไม่สนใจในการเรียน ประกอบวิธีการสอนของครู การผลิตสื่อและนวัตกรรมที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนเหล่านี้ ส่งผลทำให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

จากหนังสือศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ของทิศนา ขัมมณี (2544 : 80) ได้กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้เกม คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยนักเรียนเป็นผู้เล่นเกมตามกติกา และนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของนักเรียนมาใช้ในการอภิปราย เพื่อสรุปการเรียนรู้ และยังกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของวิธีการสอนโดยใช้เกมว่า เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ อย่างสนุกสนาน ไม่เกิดความน่าเบื่อ และท้าทายความสามารถ โดยนักเรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมสูง นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาที่เชื่อว่า การที่นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ ต้องได้รับประสบการณ์ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่เด็กนักเรียน ในฐานะครูผู้สอนต้องเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน ผู้สอนจะต้องเข้าใจความสามารถ ความสนใจของนักเรียน เช่น จัดเนื้อหาการเรียนรู้ให้มีความง่าย เหมาะสมกับนักเรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้แสดงออก ได้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอิริยาบถ ซึ่งนักเรียนมักชอบการทำกิจกรรม ชอบการเล่นเกม ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีเกมการแข่งขัน เช่น เกมการตอบคำถามทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ เกมก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สามารถสอดแทรกเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้

จากการศึกษางานวิจัยหลายเรื่องได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลของการพัฒนาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม และความสุขที่เกิดขึ้นจากการเรียนด้วยเกมคณิตศาสตร์ พบว่า เกมสามารถช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น จากงานวิจัยของ ละมุล วันท่า (2555) ใช้เกมคณิตศาสตร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า มีพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบจำนวน 5 ครั้ง

สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร ศรีบุญเรือง (2554) และ ไพลิน ลือธินสาร (2553) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามลำดับ พบว่า เกมช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนงานวิจัยของหทัยรัตน์ เมฆจินดา (2562) ได้ใช้เกมคณิตศาสตร์ในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เจตคติของนักเรียนซึ่ง รวมถึงแรงจูงใจในการเรียน มีค่าเฉลี่ยของเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนอกจากนี้ วรวรรณ วัฒนวงศ์ (2555) ยังได้เปรียบเทียบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่จัดการเรียนเรียนรู้ด้วยเกม คณิตศาสตร์ มีความสุขมากกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกคณิตศาสตร์

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะ นำเกมคณิตศาสตร์มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ และความสุขในการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธบารมี โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในชั้นเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม คณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยรูปแบบวงจรปฏิบัติการตามแนวคิดของ Zuber-Skerritt แต่ละวงจร ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติตามแผน ขั้นการสังเกตผลและขั้นการสะท้อนผล เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และ ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธบารมี โดยใช้การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ทั้งหมด 6 แผน ปฏิบัติการใน 3 วงจร วงจรละ 2 แผน เก็บ รวบรวมข้อมูลในแต่ละวงจรปฏิบัติการ และนำข้อมูลมาสรุป ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่องใน วงจรปฏิบัติการต่อไป รวมทั้งวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ประเมินแรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และประเมินความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังปฏิบัติการเสร็จ สิ้นทุกวงจร มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธบารมี อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 เรื่อง อัตราส่วนและอัตราส่วนที่เท่ากัน วงจรปฏิบัติการที่ 2 เรื่อง อัตราส่วนของจำนวนหลายๆ จำนวนและสัดส่วน และวงจรปฏิบัติการที่ 3 เรื่อง ร้อยละ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง ทดลองปฏิบัติวงจรละ 2 แผน รวมใช้เวลา 12 ชั่วโมง ในแต่ละแผนประกอบด้วยแบบทดสอบย่อยท้ายแผน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน 3) แบบบันทึกการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) แบบประเมินแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ 5) แบบประเมินความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ 6) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ การวิเคราะห์เนื้อหา ตีความหมายและลงข้อสรุป โดยนำเสนอในรูปความเรียงในประเด็นพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ และความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย

1. นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.88

2. นักเรียนมีความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.97

3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกวงจรปฏิบัติการ มีคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบย่อยเท่ากับ 7.03 , 7.16 และ 7.94 ตามลำดับ จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.27 , 71.56 และ 79.38 ตามลำดับ จำนวนนักเรียนที่ผ่านร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวน 14 , 14 และ 15 ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 84.38 , 84.38 และ 90.63 ตามลำดับ และหลังเสร็จสิ้นการ

ปฏิบัติการ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เท่ากับ 12.88 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 64.38 มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ จะต้องมีย่านนักเรียนจำนวนร้อยละ 60 ขึ้นไป มีคะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสุขในการเรียนคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธธามิ จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมโดยเลือกเกมคณิตศาสตร์ที่หลากหลายไปใช้ในแต่ละชั้นการจัดกิจกรรม โดยชั้นนำเป็นเกมที่ประเมินความคิดรวบยอดก่อนเรียนแบบสั้น ใช้เวลาไม่มาก และสามารถทราบผลการเล่นทันที เพื่อประเมินความรู้เดิม และทบทวนความเข้าใจของนักเรียน ในชั้นสอนใช้เกมเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน เป็นเกมที่นักเรียนได้ลงมือคิดคำนวณ ใช้เวลาพอสมควร หากผลคะแนนไม่พอใจ นักเรียนสามารถเล่นเกมใหม่อีกครั้ง จะทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น และในชั้นสรุปและประเมินผล เป็นเกมที่ใช้เวลาพอสมควร ทำให้นักเรียนได้คิดคำนวณ สามารถทราบผลการเล่นทันที ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลคะแนน และร่วมกันสรุปความรู้อีกครั้ง นอกจากนี้ยังเป็นเกมที่เข้าใจง่าย มีความสนุกสนาน ทั้งแบบที่นักเรียนเคยและไม่เคยเล่นมาก่อน นักเรียนได้เล่นเอง ได้มีส่วนร่วม และท้าทายความคิดของนักเรียน ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละชั้นมีความตื่นเต้น กระตือรือร้น และเอาใจใส่ในการทำกิจกรรมคณิตศาสตร์เป็นอย่างมากในห้องเรียนคณิตศาสตร์ เห็นได้จาก นักเรียนนั่งรอหน้าห้องก่อนถึงคาบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และได้พูดคุยกันก่อนเข้าห้องเรียนว่า “วันนี้เธอได้เอาโทรศัพท์มามั้ย เพื่อนตอบว่า เรื่องโทรศัพท์ฉันไม่มีทางลืมแน่นอน ถ้าลืมก็อดเล่นเกมสิ” สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2544) กล่าวว่า การนำเกมที่น่าสนใจ ท้าทายความคิดนักเรียน จะทำให้นักเรียนมีความสนใจ อยากเล่นเกม และเอาใจใส่ในกิจกรรมมากขึ้นด้วย ซึ่งสังเกตได้อีกว่า นักเรียนจะตั้งใจฟัง ถ้าตอบคำถามครูมากขึ้น ไม่กลัวการตอบผิด ถ้าได้ตอบ เมื่อมีงานหรือการบ้านนักเรียนพยายามทำงานด้วยตนเอง หากไม่มั่นใจในคำตอบนักเรียนกล้าซักถามครูว่าตนเองทำถูกต้องหรือไม่ แต่ถ้าบางข้อทำไม่ได้เลย นักเรียนพยายามเข้าหาครูให้ครูอธิบายให้ฟัง จนสามารถทำงานได้สำเร็จ และแสดงความดีใจเมื่อรู้ว่าตนเองเข้าใจเนื้อหาที่เรียนแล้ว นักเรียนบางคนกล่าวว่า “ถ้าเข้าใจเนื้อหาแล้ว พอเล่นเกมก็ได้คะแนนมาก แต่ถ้าตอบมั่ว ไม่มีใครเลือกคำตอบได้ตรงทุกข้อแน่นอน” จะเห็นว่า กิจกรรมเกมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนมองเห็นเป้าหมายในการเรียนรู้ จนเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของ

หทัยรัตน์ เมฆจินดา (2562) ที่ใช้เกมคณิตศาสตร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ระบบจำนวนเต็ม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสุขในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการนำเกมมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ต่างจากวิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่เน้นการอธิบายอย่างเดียว อธิบายเสร็จให้ทำแบบฝึก ซึ่งนักเรียนบางคนยังไม่เข้าใจ ก็ปล่อยตนเองไม่เข้าใจจนไม่อยากเข้าเรียน เบื่อหน่ายการเรียน ไม่อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน และไม่มีความสุขในการเรียน หลังจากนำเกมมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บรรยากาศในห้องเรียนดีขึ้น นักเรียนมีสีหน้ายิ้มแย้ม ร่าเริง ตื่นเต้น สนุกสนาน ไม่เครียด ไม่เบื่อ ชอบและอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกม กล่าวซักถามเมื่อไม่เข้าใจ ดีใจเมื่อได้รับคำชื่นชมจากครูและเพื่อน เช่น “สุดยอด” ภูมิใจในตนเองเมื่อเห็นผลคะแนนของตนเองสูงซึ่งไม่เคยทำได้มาก่อน และอยากเข้าห้องเรียนเมื่อถึงคาบเรียนคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขว่า ครูต้องมีบทเรียนที่สนุก เพลิดเพลิน ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ในห้อง ความสนใจ ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นเป้าหมายการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนเห็นเป้าหมายและทำเป้าหมายให้สำเร็จ นักเรียนก็จะเห็นคุณค่าของการเรียนรู้มากขึ้น จะเห็นว่าการสอนที่เน้นอธิบายแล้วให้ทำแบบฝึก ทำให้นักเรียนน่าเบื่อ ไม่มีความสุขในการเรียน เกมก็เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เป็นอย่างมากอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของ วรพรรณ วัฒนวงศ์ (2555) ได้เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 กลุ่ม พบว่า กลุ่มที่จัดการเรียนเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ มีความสุขมากกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกคณิตศาสตร์

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกวงจร แต่ลดลงหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ เนื่องจากแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติการ เป็นแบบวัดในกระดาษซึ่งต่างจากแบบวัดในแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในรูปแบบเกมคณิตศาสตร์ แต่เมื่อเทียบกับผลสัมฤทธิ์ในเรื่องก่อนหน้า 2 เรื่อง ได้แก่ 1) ทศนิยมและเศษส่วน 2) สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติปรากฏว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละสูงกว่าทั้ง 2 เรื่อง นอกจากนี้ยังมีจำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ขึ้นไปมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกวงจร และหลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติการ ทั้งนี้เพราะมีการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นภายใต้ข้อเสนอแนะจากผลการสะท้อนในวงจรก่อนหน้า เช่น ควรใช้คำถามที่นักเรียนเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างจากง่ายไปยาก และยกตัวอย่างจากสิ่งใกล้ตัวนักเรียน จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ครูให้นักเรียนยกตัวอย่างสิ่งของสองสิ่ง พร้อมระบุจำนวน นักเรียนยกตัวอย่างว่า “นักเรียนชายมี 6 คน นักเรียนหญิงมี 10 คน” พอถึงขั้นสอนนิยามของอัตราส่วน ครูไม่นำตัวอย่างที่นักเรียนยกมาใช้ แต่กลับยกตัวอย่างใหม่แทน ทำให้นักเรียน

เกิดคำถามว่า ครูให้ยกตัวอย่างสิ่งของสองสิ่ง พร้อมระบุจำนวนทำไม จึงมีการปรับตัวอย่างให้สอดคล้องกับคำถามก่อนหน้า โดยครูตั้งคำถามว่า “นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงในห้องเรียน เป็นอย่างไร” ซึ่งคำถามนี้ทำให้นักเรียนบางคนไม่สามารถตอบให้เชื่อมโยงกับคำตอบที่ครูต้องการ จึงมีการปรับคำถามใหม่ว่า “จำนวนนักเรียนชายกับจำนวนนักเรียนหญิงในห้องเรียน สัมพันธ์กันอย่างไร” เป็นต้น ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น เป็นลำดับขั้นตอน อีกทั้งยังได้เรียนรู้จากประสบการณ์มากกว่านามธรรมอีกด้วย สอดคล้องกับหลักการสอนคณิตศาสตร์ของนักการศึกษาหลายท่าน เช่น ยูพิน พิพิธกุล (2545) และทองคุณ หงส์พันธุ์ (2542) ที่กล่าวว่า ควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เรียนรู้จากของจริงควบคู่กับสัญลักษณ์ เรียนจากเรื่องที่ง่ายไปหายาก เรียนจากสิ่งใกล้ตัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังปรับรูปแบบเกมให้มีความน่าสนใจจนทำให้ นักเรียนอยากเข้าเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ มุ่งมั่นตั้งใจทำกิจกรรม กล้าซักถามเมื่อไม่เข้าใจ ขอเล่นเกมใหม่เมื่อได้ผลคะแนนที่ยังไม่พอใจ และยังมีเป้าหมายในการเรียนมากขึ้นอีกด้วย เห็นได้จาก ภายหลังการเล่นเกมนักเรียนจะพูดกันถึงผลคะแนนและลำดับว่าแต่ละคนได้เท่าไร อยู่ลำดับที่เท่าไร มีบางคนพูดว่า “ขอเล่นใหม่ได้มั๊ยคะ” และ “รอบต่อไปฉันจองลำดับ 1 ใน 3” สอดคล้องกับคำกล่าวของ ทิศนา แคมมณี (2544) ที่กล่าวว่า เมื่อนักเรียนรู้จักวางแผนเป้าหมาย รู้จักการวางแผนเล่นเกมให้ได้ชัยชนะหรือได้คะแนนลำดับต้นๆ นักเรียนจะมีความมุ่งมั่นมากขึ้น จะตั้งใจฟังครูเวลาครูอธิบาย พยายามตอบคำถาม พยายามคิดแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ให้ได้คำตอบที่ถูกต้อง มีความสนใจและเอาใจใส่ในการเรียน ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ยังพบงานวิจัยของ ละมุล วันท่า (2555) นิภาพร ศรีบุญเรือง (2554) และไพลิน ลืออิสาร (2553) ที่ใช้เกมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

1. การใช้เกมในขั้นนำ เพื่อประเมินความรู้เดิม และทบทวนความเข้าใจของนักเรียน ควรเป็นเกมที่ประเมินความคิดรวบยอดก่อนเรียนแบบสั้น ไม่ใช้เวลามากเกินไป และสามารถทราบผลการเล่นทันที เช่น เกมทบทวนกระจาย
2. การใช้เกมในขั้นสอน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน ควรเป็นเกมที่นักเรียนได้ลงมือคิดคำนวณ ใช้เวลาพอสมควร หากผลคะแนนไม่พอใจนักเรียนสามารถเล่นเกมใหม่อีกครั้ง จะทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน และมีความสุขกับการเรียนมากขึ้น เช่น เกมยิงปืนยิงสนุก
3. การใช้เกมในขั้นสรุปและประเมินผล เพื่อประเมินความรู้ของนักเรียน ควรเป็นเกมที่ใช้เวลาพอสมควร ทำให้นักเรียนได้คิดคำนวณ สามารถทราบผลการเล่นทันที ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลคะแนน และร่วมกันสรุปความรู้อีกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี. (2544). กระบวนการคิด. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554-2559). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ทองคุณ หงส์พันธุ์. (2542). *เส้นทางการศึกษาไทยเพื่อการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- นิภาพร ศรีบุญเรือง. (2554). *ผลการใช้เกมคณิตศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ไพลิน ลืออิสาร. (2553). *ผลการใช้เกมคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกลบเศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2545). *การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : บทพิเคราะห์พิมพ์
- ละมุล วันท่า. (2555). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เกมประกอบการสอน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วรวรรณ วัฒนวงศ์. (2555). *การศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมคณิตศาสตร์และแบบฝึกคณิตศาสตร์ ที่มีต่อทักษะการคิดคำนวณเรื่องการบวกและความสุขที่เกิดขึ้นจากการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.
- หทัยรัตน์ เมฆจินดา. (2562). *ผลของการพัฒนาเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เรื่องระบบจำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวิสุทธิรังสี จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน
โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

DEVELOPING THE ABILITY TO PRONOUNCE CHINESE PHONETIC
CHARACTERS BY ORGANIZING DEMONSTRATION LEARNING
TOGETHER WITH MULTIMEDIA MEDIA
SETS OF GAUDE 1th STUDENTS

—❖❖❖❖—
¹ณิษฐา ปะมาระเต และ ²พรชัย ผาดไธสง

¹Thanittha Pamarate and ²Phornchai Phardthaisong

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ประเทศไทย

Roi Et Rajabhat University, Thailand.

¹Vuny5555@gmail.com

Received : January 26, 2024; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ร้อยละ 70/70 (2) เปรียบเทียบความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 (3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาภาษาจีน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

¹ นักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

โรงเรียนห้องแซงวิทยาคม ตำบลห้องแซง อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก (Lottery Sampling) จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บข้อมูลประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเสียงสัท อักษรจีน แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน และแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน One Sample t-test และ Paired Samples t-test ผลการวิจัย พบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี ประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67/81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ 2) นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม มีคะแนน ความสามารถในการเรียนรู้การอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่ กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง การจัดการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความสามารถในการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน, การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต, สื่อ ประสม

Abstract

The objectives of this study were to; (1) developing the ability to pronounce chinese phonetic characters by organizing demonstration learning together with multimedia sets of gaude 1 th students according to the 70/70 criterion; (2) compare the ability to pronounce chinese phonetic characters by organizing demonstration learning together with multimedia sets of students according to the 70 percent criterion. and (3) compare student achievement after learning by organizing demonstration learning together with multimedia sets according to the 70 percent criterion. The sample group includes of grade 1 th students chinese language in the 2nd semester of the 2023 academic year at Hong Saeng Witthayakhom School, Hong Saeng Subdistrict, Loeng Nok Tha District, Yasothon Province, Sisaket Secondary Educational Service Area Office, Yasothon, which was obtained by Simple Random Sampling by the Lottery Sampling

method. 20 students. Tools used to gather data include management plan that promotes the ability to pronounce chinese phonetic characters, The ability to pronounce chinese phonetic characters test, and academic achievement tests. The statistic used for data analysis were percentage, average, One Sample t-test และ Paired Samples t-test. The results showed as follows: 1) Organizing demonstration learning together with multimedia. of grade 1 th students had an efficiency of 82.67/81.25, which is higher than the set criteria of 70/70. 2) Grade 1 th students. who received organizing demonstration learning together with multimedia. there is a score for learning to pronounce chinese phonetic characters. after organizing the learning, it was higher than the specified criteria of 70 percent with statistical significance at the .05 level. 3) Grade 1 th students. who received organizing demonstration learning together with multimedia. there are academic achievement scores after learning management. higher than before studying with statistical significance at the .05 level.

Keywords : ability to pronounce Chinese phonetic characters, organizing Demonstration learning, multimedia

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันเนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพการสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับวัฒนธรรม ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 229) สังคมไทยภาษาจีนถือเป็นภาษาต่างประเทศที่สองที่มีผู้เลือกเรียนมากที่สุด ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา และเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนและประชาชนมีความสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการสื่อสาร การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่สองในประเทศไทยได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ที่ประกาศใช้หลักสูตร โรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและเอกชนจำนวนมากจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นวิชาเพิ่มเติม (MaSantisuk, R. 2018: 87)

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยจุดมุ่งหมายของการเรียนภาษาจีน คือ

พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสามารถสื่อสารภาษาจีนขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพตามสถานการณ์ต่างๆ ทั้งการฟัง - พูด - อ่าน - เขียน - และแสดงออก ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เมื่อเรียนรู้ด้วยระยะเวลาที่เพียงพอและครบถ้วนตามมาตรฐานในหลักสูตร ผู้เรียนจะมีความรู้ ความสามารถ รู้และเข้าใจ การออกเสียง รู้พยัญชนะและสระในรูปสัทอักษรพินอิน พร้อมเปรียบเทียบกับอักษรจีน สามารถประสม พยัญชนะกับสระได้ รู้และเข้าใจการออกเสียงต่อเนื่องและการเปลี่ยนเสียงการแยกแยะเสียง สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเสียง รู้ว่าภาษาจีนมีเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียง และเสียงเบา 1 เสียง สามารถใช้เป็น ฐานในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนในขั้นสูงขึ้นเป็นลำดับได้ จนสามารถออกเสียงได้อย่างคล่องแคล่วและ เป็นธรรมชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2556: 3-7)

สภาพการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยโดยทั่วไป พบว่า ยังใช้ระบบเก่า ซึ่งเน้นการท่องจำ อ่าน คัดเขียน โดยไม่เกิดแรงจูงใจในการที่จะนำไปใช้ในชีวิต ปัญหาหลักอยู่ที่เรื่องครูผู้สอน ขาดหลักสูตรและแบบเรียนรวมไปถึงการขาดการสนับสนุนจากรัฐสำหรับผู้เรียนชาวไทยนั้นจะพบว่ามีปัญหาในการออกเสียง ซึ่งจากผลการศึกษาสภาพปัญหาการออกเสียงสัทอักษรจีนของนักเรียนไทย มีข้อสรุปไว้ดังนี้ Dezhu Zhao (2563: 1-4) พบว่า การสะกดและอ่านออกเสียงพยัญชนะและสระในพินอินไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน เนื่องจากในพินอินนั้นมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระ หลายเสียงที่ไม่สามารถเทียบเสียงในภาษาไทยได้ จึงเป็นเรื่องยากมากที่ผู้เรียนจะออกเสียงได้ชัดเจนโดยเฉพาะเสียงพยัญชนะ เสียง j, q, x, zh, ch, sh, z, c, s นักเรียนที่เรียนภาษาจีนพื้นฐานต่างมีปัญหาการออกเสียงที่คล้ายคลึงกัน คือ ต่างมีปัญหาด้านการออกเสียง üe, üa n, ün และ er ตุลยอนุสรณ์ สุภาฯ และฉี เสวียหง (2560: 120-126) พบว่า ผู้เรียนทั้งสามระดับมีปัญหาการออกเสียงที่คล้ายคลึงกันโดยปัญหาการออกเสียงพยัญชนะภาษาจีนของผู้เรียนทั้งสามระดับได้แก่เสียง x, zh, ch, sh, r, z, c, s ซึ่งเสียงพยัญชนะ ch และ sh เป็นเสียงที่ผู้เรียนทั้งสามระดับต่างมีสถิติการออกเสียงผิดอยู่ในระดับสูงสุดของจำนวนพยัญชนะที่ผู้เรียนออกเสียงผิดทั้งหมด ด้านปัญหาการออกเสียงสระของผู้เรียนทั้งสามระดับ มีผลเช่นเดียวกับปัญหาของพยัญชนะ คือ ทุกระดับมีผลการผิดพลาดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเสียงสระที่ผู้เรียนออกเสียงผิด ได้แก่เสียง üe, üa n, ün และ er โดยเสียง üe, üa n และ er

จากรายงานการประเมินคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโรงเรียนห้องแซงวิทยาคม 3 ปีซ้อนหลัง ในปีการศึกษา 2563 – 2565 พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาภาษาจีน รหัสวิชา จ 20201 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง 汉语拼音 สัทอักษรจีน ด้านความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน มีคะแนนคิดเป็นร้อยละเฉลี่ยเท่ากับ 52.00, 50.44 และ 57.87 ตามลำดับ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 60.44, 59.31 และ 68.77 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ตามที่สถานศึกษากำหนด (สรุปรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565. 2565: 1) จากคะแนนความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาจีนในปัจจุบันครูผู้สอนเน้นการถ่ายทอดความรู้โดยการบรรยายมากเกินไป

จึงเป็นเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนไม่มีพื้นฐานเบื้องต้นในการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนไม่เป็นที่น่าสนใจ ครูจึงต้องหารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนรู้ ให้เกิดความสามารถสูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต วิธีการสอนโดยใช้การสาธิต เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดูแล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต (ทิศนา แคมมณี. 2550: 330) ภาคปฏิบัติ หรือการสอนสาธิตที่ดีที่ผู้สอนควรจะทำโดย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม อย่างเต็มที่ มีทัศนคติในทางบวกต่อการสอนสาธิต และกิจกรรมทางสติปัญญาที่ต้องการให้ผู้เรียนคิด ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักบูรณาการภาคปฏิบัติ ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกทักษะอย่างเพียงพอ ให้แบบอย่าง บทบาทที่ดีแก่ผู้เรียน การสร้างความสนใจและท้าทาย เป็นกันเอง ช่วยเหลือ และมีเวลาให้กับผู้เรียน (สุนทร โคตรบรรเทา. 2535: 15)

สื่อประสม เป็นการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์นำเสนอข้อความ ภาพประกอบ เสียง วิดีทัศน์ วีดิโอ การสาธิตการออกเสียง รวมเป็นสื่อการสอน หรือชุดฝึกทักษะชนิดหนึ่ง เพื่อให้กระตุ้นให้ผู้เรียนมี ปฏิสัมพันธ์ มาปรับให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ ลักษณะของสื่อประสมที่ดีต้องง่ายต่อการใช้งาน เนื่องจาก ส่วนใหญ่การนำมาผลิตมีเดียมาประยุกต์ใช้มักจะทำงานร่วมกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ถูกออกแบบมาเพื่อให้ ผู้ใช้สามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึก วัตถุที่ปรากฏอยู่บนจอภาพ นอกจากจะช่วยอำนวยความสะดวกในการ ทำงานแล้ว ผู้ใช้งานยังได้รับประโยชน์และเพลิดเพลินในการเรียนรู้อีกด้วย (มณฑนา ชินนาพันธ์. 2562: 5-11)

จากความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมและปัญหาการออกเสียงสัท อักษรจีน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาความสามารถอ่านออกเสียงภาษาจีน เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ ผู้เรียนสามารถรับรู้ เข้าใจ จากการเห็นกระบวนการวิธีการที่ผู้สอนแสดงออกมา จากการพูดบรรยาย อธิบาย พร้อมแสดงลักษณะ ท่าทาง ประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ได้โดยตรงจากการ สังเกต โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการที่ผู้สอนแสดง ตัวอย่าง การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ได้แก่ขั้นเตรียมการสอน ขั้นสาธิตร่วมกับสื่อประสม ขั้นสรุป และขั้นวัดประเมินผล (วรวัฒน์ พรหมเด่น. 2561: 11)

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถอ่าน ออกเสียงสัทอักษรจีน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม เพื่อส่งเสริมความสามารถ อ่านออกเสียงสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนห้องแซงวิทยาคม โดยเน้นให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการอ่านสามารถอ่านออกเสียงสัทอักษรจีนได้อย่างถูกต้องมี

ประสิทธิภาพและเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ภาษาจีนในระดับที่สูงขึ้นต่อไป รวมไปถึงยังเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้กับวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ร้อยละ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนห้วยซ่งวิทยาคม ตำบลห้วยซ่ง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ สุรินทร์ ที่เรียนรายวิชาภาษาจีน มัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่เรียนวิชาภาษาจีน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนห้วยซ่งวิทยาคม ตำบลห้วยซ่ง อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ สุรินทร์ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก (Lottery Sampling) จำนวน 20 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยใช้เป็นเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาภาษาจีน รหัสวิชา จ 20201 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง 汉语拼音 สัทอักษรจีน ตามหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนห้วยซ่งวิทยาคมภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้คือ 1) ประวัติความเป็นมาของสัทอักษรจีน 2) การออกเสียงพยัญชนะของสัทอักษรจีน 3) การออกเสียงสระประสมการออกเสียง 4) การผันเสียงวรรณยุกต์ประสมการออกเสียง 5) การสะกดคำประสมการออกเสียง 6) การประสมคำประสมการออกเสียง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ชนิด ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน โดยใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อสอบอัตนัย จำนวน 20 ข้อ

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ที่ เรื่อง 汉语拼音 สัทอักษรจีน ซึ่งเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สูตร t-test Dependent Samples

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 ปรากฏผล ตามตาราง 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 70/70

ประสิทธิภาพ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	20	240	198.40	17.43	82.67
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	20	1600	65.00	7.44	81.25
E_1/E_2 เท่ากับ 82.67/81.25					

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 82.67 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 81.25 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.67/81.25 สูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ปรากฏผลตามตาราง 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ร่วมกับสื่อประสมเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	df.	t	Sig.
ความสามารถ	20	1600	56	65.00	7.44	19	5.409*	0.00

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 70 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามตาราง 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปรากฏผล ตามตาราง 3

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df.	t	Sig.
ก่อนเรียน	20	20	5.90	2.83	19	31.214*	0.00
หลังเรียน	20	20	16.40	2.23	19		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 5.90 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 16.40 แสดงว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 82.67/81.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ และวิธีการที่เหมาะสมตามแนวคิดของของพรชัย ผาดีไธสง (2560: 296-297) ได้กำหนดขั้นตอนการทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นการศึกษาวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ ขั้นการจัดทำกำหนดการจัดประสบการณ์ ขั้นการเลือกรูปแบบการจัดทำ

แผนการจัดประสบการณ์ ขั้นการเขียนรายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์ ขั้นการประเมินแผนการจัดประสบการณ์ ขั้นการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา และได้กำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนหัวของแผนการจัดการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ (เนื้อหา) สารสำคัญ ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล การประเมินผล ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตรวจบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้กิจกรรมเสนอแนะ คะแนนที่ได้จากการวัดผลและภาคผนวก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หลักสูตรสถานศึกษา และได้ศึกษารูปแบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมอีกทั้งได้รับการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการตรวจและประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ความเหมาะสมของข้อความที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าเฉลี่ยและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งผู้เรียนได้รับโดยการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมทำให้มีการพัฒนาความสามารถการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีนสูงขึ้น อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมการออกเสียงเน้นให้ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ได้โดยตรงจากการสังเกต โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการที่ผู้สอนแสดงตัวอย่าง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดขึ้น ให้นักเรียนรับรู้บทบาทของตนเอง แนะนำสื่อการเรียนรู้ดำเนินการสาธิต และแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือสาธิตร่วมกับสื่อประสม นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์สามารถเข้าใจบทเรียนได้ดีโดยการรับรู้จากสื่อที่มีความทันสมัย องค์ความรู้ใหม่ หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ตรงกับผู้เรียนต้องการที่สุด มาปรับให้สอดคล้องกับการเรียนรู้การออกเสียงภาษาจีนให้ได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากขึ้นในระหว่างที่ทำกิจกรรม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง การวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของพิชิต พิมโคตร (2560: 68-71) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษรภาษาจีนกลาง (Hanyu Pinyin) ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชุด “Happy Chinese Pinyin” 《快乐学拼音》 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคภาษาอังกฤษ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย แผนกมัธยม จังหวัดเชียงใหม่ มีค่าประสิทธิภาพ $E1/E2 = 83.30/82.27$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ และการวิจัยของประไพ จันทะบัณฑิต (2557: 18-26) ที่พบว่า การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน มีประสิทธิภาพที่ $81.25/80.37$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ และ LI YAN (2560: 56-62) ที่พบว่า การพัฒนาบทเรียนการคูณมัลติมีเดีย เรื่อง การออกเสียงพินอิน วิชาภาษาจีนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา มีประสิทธิภาพของบทเรียนเป็น $87.63/87.08$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน $85/85$ ที่กำหนดไว้

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม มีคะแนนความสามารถในการเรียนรู้การอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา วรวัฒน์ พรหมเด่น (2561: 11) ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นสาธิตร่วมกับสื่อประสม ขั้นสรุป และขั้นวัดประเมินผล นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการฝึกคิดวางแผนแก้ปัญหา เชื่อมโยงเนื้อหาใหม่กับเนื้อหาเดิม ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจออกมาในรูปแบบของแผนผังแบบต่างๆ ให้สามารถเข้าใจเนื้อหา สาระ หรือข้อมูลต่างๆ ได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของทิตินา แชมมณี (2566: 330) ให้ความหมายไว้ว่า วิธีสอนโดยใช้การสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต การวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของDezhu Zhao (2563: 57-62) ที่พบว่า การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงพินอินโดยใช้วิธีการสอนแบบสาธิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการอ่านออกเสียงพินอินที่มี j q x zh ch sh z c s ประสมอยู่ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และการวิจัยของนันทิวน์ อินทาทกรวด, วรราชวัลย์ วงศ์กาแหง, สุภัตชา จำปา, พีรพัฒน์ พวงจิตร และเสาวภา อินทร์แก้ว (2562: 8-11) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแม่ตาวแพะ มีผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาจีนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.68 และ 26.03 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสม มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้แบบสาธิตร่วมกับสื่อประสมเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ตรงกับผู้เรียนต้องการที่สุด มาปรับให้สอดคล้องกับการเรียนรู้การออกเสียงภาษาจีนให้ได้ใกล้เคียงกับเจ้าของภาษามากขึ้นในระหว่างที่ทำการกิจกรรม โดยครูผู้สอนมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำ แก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิด กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ LI YAN (2560: 56-62) ได้ผลการศึกษา ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์การออกเสียงพินอินภาษาจีนหลังเรียนด้วยบทเรียนการ์ตูนมัลติมีเดีย เรื่อง การออกเสียงพินอิน วิชาภาษาจีน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของฉันทนา ชินนาพันธ์ (2562: 17-23) ที่พบว่า การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษร (พินอิน) โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคลองนามิตรภาพที่ 201

อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นักเรียนมีคะแนนก่อนเรียน เฉลี่ยร้อยละ 12.80 และคะแนนหลังเรียน เฉลี่ยร้อยละ 16.60 นักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษร (พินอิน) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์การออกเสียงพินอินภาษาจีนของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง การออกเสียงพินอิน ภาษาจีน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- _____. (2565). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ภาษาจีน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.
- จำว เตอะจุ. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านออกเสียงพินอินโดยใช้วิธีการสอน แบบสาธิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ตุยณุสรณ์ สุภาษา และฉี เสวียง. (2560). *การศึกษาปัญหาการออกเสียงภาษาจีนของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. วารสารบัณฑิตวิจัย, 8(1), 115-124.
- นันทิวัน อินหากรวด, วรรณวัลย์ วงศ์กาแหง, สุภัตชา จำปา, พีรพัฒน์ พวงจิตร และเสาวภา อินทร์แก้ว. (2562). *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนโดยใช้สื่อประสม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแม่ตาวแพะ*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ระดับชาติ ครั้งที่ 6. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาแพงเพชร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- ประไพโร จันทะบัณฑิต. (2557). *การศึกษาลักษณะการออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกทักษะการ ออกเสียงพินอิน*. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- พรชัย ผาตไธสง. (2560). *การพัฒนาหลักสูตร*. นครราชสีมา: โฟโต้บู๊ตคอปเน็ต.
- พิชิต พิมพ์โคตร. (2560). *การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษรภาษาจีนกลาง (Hanyu Pinyin) ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ชุด “Happy Chinese Pinyin” 《快乐学拼音》 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคภาษาอังกฤษ โรงเรียนนวมพอร์ตวิทยาลัย แผนก มัธยมจังหวัดเชียงใหม่*. สาขาวิชาการสอนภาษาจีน. สำนักวิชาจีนวิทยา มหาวิทยาลัยแม่

- ฟ้าหลวง. จังหวัดเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- มณฑนา ชินนาพันธ์. (2562). *การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษร(พินอิน) โดยใช้สื่อ
มัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. โรงเรียนบ้านคลองนามิตรภาพที่ 201
อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.*
- โรงเรียนทองแขงวิทยาคม. (2566ก). *หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนทองแขงวิทยาคม. ยโสธร:
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28.*
- โรงเรียนทองแขงวิทยาคม. (2566ข). *หลักสูตรสถานศึกษา ปี 2566 กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนทองแขงวิทยาคม. ยโสธร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 28.*
- โรงเรียนทองแขงวิทยาคม. (2565). *สรุปรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา
2565. ยโสธร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28.*
- วรวัฒน์ พรหมเด่น. (2561). *การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานโดยการสอน
แบบสาธิตการปฏิบัติการ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและการเปลี่ยนแปลงทาง
เคมี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์.
บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2535). *การศึกษาทักษะการปฏิบัติงานศิลปะและความใฝ่รู้ใฝ่เรียนของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏธนบุรี.*
- MaSantisuk, R. (2018). “Chinese Learning Management of Mayyjayomsuksa
Students Under The Secondary Educational Service Area Office Six”.
Academic Journal Institute of Physical Education 10(3):257-270. [ออนไลน์].
จาก [https://journalipe.com/wp-content/uploads/2018/08/18-0558257-
27020.pdf](https://journalipe.com/wp-content/uploads/2018/08/18-0558257-27020.pdf) วันที่สืบค้น 26/01/2023

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครู
สำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL TECHNOLOGY
COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHER'S
EFFECTIVENESS IN TEACHING AND LEARNING FOR STUDENTS
IN GENERATION ALPHA

¹นัยนา พละสร, ²สุดารัตน์ สารสว่าง และ ³พร้อมพิไล บัวสุวรรณ

¹Naiyana Plasarn, ²Sudarat Sarnswang and ³Promptilai Buasuwan

¹มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

¹Kasetsart University, Thailand

¹naiyana.pla@ku.th, ²fedusdrs@ku.ac.th, ³drpromptilai@gmail.com,

Received : January 26, 2024; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha 3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จากโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 11 โรงเรียน ที่ผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีผลการประเมินดีมากต่อเนื่อง 3 รอบ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.95 โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson's Correlation Coefficient) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ 1) ระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล; ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน; ผู้เรียนใน Generation Alpha

Abstract

The objectives of this research are: 1. To study the level of digital technology competency of educational institution administrators. 2. To study the level of teacher's effectiveness in organizing teaching and learning for learners in Generation Alpha. 3. To study the relationship between the digital technology competency of school administrators and teacher's effectiveness of teaching and learning for Generation Alpha learners. The sample group used in this research includes head teachers of 8 subject groups from 11 elementary schools under Bangkok metropolitan administration using a specific selection method, These schools have passed external evaluations from the Office of Educational Standards and Quality Assessment. (Public Organization) with a very good level results for 3 consecutive rounds. The tool used for collecting data is a 5-level rating scale questionnaire with an index congruency (IOC) consistency between 0.60 - 1.00. The reliability of the questionnaire is 0.95 statistic used are mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The research results can be summarized as follows: 1) Digital technology competency level of educational institution administrators is at a high level. 2) Teacher's overall level of effectiveness in organizing teaching and learning for learners in Generation Alpha is at a high level, and 3) The digital technology competency of school administrators and the effectiveness in organizing

teaching and learning for learners in Generation Alpha are positively related at a moderate level with statistically significant level .01.

Keywords : Competency in digital technology; Effectiveness in teaching and learning; Students in Generation Alpha

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเดินไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายด้าน องค์กรต่างๆ ต้องเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอ โดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษา ที่ต้องเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับเด็ก Generation Alpha (ธงชัย สมบูรณ์, 2560) รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุริยเดว ทรีปาตี ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า เด็ก Generation Alpha เกิดในปี พ.ศ. 2553 - ปัจจุบัน เป็นเด็กรุ่นใหม่ที่เกิดมาในยุคเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กเหล่านี้คุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงและกล้าที่จะลงมือลองผิดลองถูกเพื่อการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เด็ก Generation Alpha รุ่นแรก ในปัจจุบันจะอยู่ในช่วงอายุ 11-13 ปี และอีกไม่นานเด็กเหล่านี้จะกลายเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศชาติ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ในการสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ (ไกรยส ภัทราวาท, 2559)

การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล คือ การสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (Sheninger, 2014) การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้บริหารในองค์กรภาครัฐจะเป็นก้าวหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นการยกระดับศักยภาพบุคลากร เพิ่มขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ รวมทั้งการสร้างสรรค่นวัตกรรมการทำงานและการยกระดับงานให้เป็นงานที่มีคุณค่าสูงขึ้น (ชลธิกร นวลสมศรี, 2563) เนื่องจากสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ (พรภวิชัย อุ่นวิเศษ, 2564) ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีข้อจำกัดด้านอายุของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งบุคลากรที่มีอายุน้อยมีความชำนาญการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่าบุคลากรที่มีอายุมาก (วาสนา สีสลามเกื้อ, 2555) แต่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนก็ยังคงต้องทำความเข้าใจ พัฒนาตนเองให้พร้อมต่อเทคโนโลยีสารสนเทศในระบบดิจิทัลให้มากที่สุด สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษา และที่สำคัญคือการสนับสนุนเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง สามารถใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างสะดวกสบาย เพื่อตอบสนองต่อการศึกษาในอนาคต รวมไปถึงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญของประเทศ (ทินกร เผ่ากันทะ, 2022) พัฒนาครูผู้สอนให้สามารถนำสื่อ/เทคโนโลยีมาใช้ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ อยากเรียน ให้อิสระผู้เรียนในการศึกษาค้นคว้า ใช้กระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน (สุริยเดว ทรีปาตี, 2559) ไม่ที่จะเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Game Based Learning (GBL) ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าทั้งระดับความจำและความเข้าใจ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวางแผน การแก้ไขปัญหาในกิจกรรม และทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน (สกุล สุขศิริ, 2550) เนื่องจากการพัฒนาครุมีความสำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียนและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (Spirito, 2008)

จากความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha ของโรงเรียนภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในใจกลางเมืองหลวงของประเทศ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งมีผู้เรียน Generation Alpha ที่กำลังศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อนำข้อมูลผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระ 8 กลุ่มสาระ จากโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 11 โรงเรียน ที่ผ่านการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีผลการประเมินดีมากต่อเนื่อง 3 รอบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มา แปลความหมาย รายข้อ รายด้าน และความหมายในภาพรวม ส่วนสุดท้ายคือ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson's Correlation Coefficient) เปรียบเทียบการแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม

ที่	สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์	4.46	0.41	มาก
2	ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ	4.32	0.44	มาก
3	ด้านการประสานงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.42	0.42	มาก
4	ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.48	0.47	มาก
5	ด้านจริยธรรม กฎหมาย และความปลอดภัย	4.65	0.47	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.47	0.36	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.36)

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha โดยรวม

ที่	ประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครู สำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.43	0.37	มาก
2	ผู้เรียนมีทัศนคติทางบวก	4.38	0.46	มาก
3	ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	4.30	0.59	มาก
4	ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเอง	3.83	0.55	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.23	0.39	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.39)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha

สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา	ประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha				
	ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง	ผู้เรียนมีทัศนคติ ทางบวก	ผู้เรียนสามารถ ปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม	ผู้เรียนสามารถ แก้ปัญหาด้วย ตัวเอง	รวมเฉลี่ย
1. ด้านความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์	0.087*	0.336**	0.307**	0.207	0.307**
2. ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ	0.112*	0.287**	0.193*	0.214*	0.258*
3. ด้านการประสานงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	0.013*	0.132*	0.202*	0.163*	0.168**
4. ด้านการส่งเสริม สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	0.337**	0.434**	0.268*	0.240*	0.392**

สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา	ประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha				
	ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง	ผู้เรียนมีทัศนคติ ทางบวก	ผู้เรียนสามารถ ปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม สังคม	ผู้เรียนสามารถ แก้ปัญหาด้วย ตัวเอง	รวมเฉลี่ย
5. ด้านจริยธรรม กฎหมาย และความ ปลอดภัย	0.337**	0.489**	0.231*	0.236*	0.392**
รวมเฉลี่ย	0.221*	0.419**	0.295**	0.262*	0.378**

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.378$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมองได้สองประเด็น คือ ประเด็นแรก จากผลการวิจัยไม่ได้อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารรุ่นเก่าที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป มีทักษะพื้นฐานในด้านเทคโนโลยีน้อยกว่าผู้บริหารรุ่นใหม่ และด้วยอายุมาก ผู้บริหารบางคนจึงอาจไม่พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สอดคล้องกับผลการศึกษาของวาสนา สีลาเกื้อ (2555) เรื่อง “อายุของบุคลากรที่แตกต่างกัน มีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแตกต่างกัน” ส่วนใหญ่บุคลากรที่มีอายุน้อยมีความชำนาญการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่าบุคลากรที่มีอายุมาก ประเด็นที่สอง ผลการวิจัยอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรให้ก้าวทันต่อโลกยุคดิจิทัล ทันกับสถานการณ์ต่างๆ เนื่องจากโลกยุคนี้มีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อเตรียมพร้อมกับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต หากผู้บริหารยังยึดติดกับการบริหารแบบเดิม องค์กรก็จะล้าสมัย ทำงานช้าลง ผู้บริหารที่สามารถพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแล้ว สามารถนำมาปรับใช้ในการวางแผนการทำงาน การจัดเก็บข้อมูล สนับสนุนสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การประสาน เป็นต้น จะทำให้องค์กรมีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งผลให้การพัฒนาครูและผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับชูลีกร นวลสมศรี (2563: 203) ที่กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับบุคลากรองค์กรภาครัฐจะเป็นก้าวหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นการยกระดับศักยภาพบุคลากร เพิ่มขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ รวมทั้งการสร้างสรรค์นวัตกรรม

ทำงานและการยกระดับงานให้เป็นงานที่มีคุณค่าสูงขึ้น นอกจากนี้ สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจริยธรรม กฎหมาย และความปลอดภัย เนื่องจากสมรรถนะในด้านนี้มีกฎหมายรองรับ ที่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันที ดังนั้นด้านจริยธรรม กฎหมาย และความปลอดภัย จึงเป็นด้านที่ผู้บริหารทุกคนต้องเคร่งครัดในการปฏิบัติตาม

2. ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha

พบว่าประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้เรียนได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพจากครู ซึ่งสิ่งสำคัญที่ทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูต้องได้รับการส่งเสริมที่ดี ได้รับขวัญและกำลังใจที่ดีจากผู้บริหาร และครูต้องได้รับการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ หรือการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต จึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์จากการเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของผู้เรียนใน Generation Alpha ที่ชอบการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง สอดคล้องกับสุริยเดว ทรีปาตี ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก Generation นี้ไว้ว่า คุณครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ให้โจทย์ปัญหาแก่เด็กได้ลองคิด และแก้ไขจากมุมของตัวเด็กเอง ให้อิสระผู้เรียนในการศึกษาค้นคว้า ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง อาจเนื่องมาจากผู้เรียนใน Generation Alpha เติบโตมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความสามารถแก้ปัญหาอาจมาจากการฝึกฝนผ่านการเล่นเกม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของสื่อการเรียนรู้แบบ Game Based Learning ของ สกุล สุขศิริ (2550) พบว่า การใช้ Game Based Learning เป็นสื่อในการเรียนรู้นั้นสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าทั้งระดับความจำและความเข้าใจ และรูปแบบของ Game Based Learning สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการวางแผน การแก้ไขปัญหา ทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha

พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันและเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ แสดงว่า หากผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถที่จะใช้เทคโนโลยีในการประสานงาน การจัดระบบหรือฐานข้อมูลต่างๆ ในสถานศึกษา สนับสนุนเทคโนโลยีในการเรียนการสอน ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha ซึ่งหมายถึงผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทัศนคติทางบวกต่อการเรียน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและ

สามารถแก้ปัญหาด้วยตัวเองได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของพรภวิชัย อุ่นวิเศษ (2564) ที่พบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในเชิงบวก แต่เกิดขึ้นในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากปัจจัยด้านความพร้อมของเทคโนโลยี เช่น ไม่มี Smart TV ไม่มีคอมพิวเตอร์ ไม่สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง เป็นต้น และอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญคือ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญในการปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนมีอายุมากบางคนขาดแรงจูงใจในการฝึกฝนทักษะด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ ขาดจิตวิญญาณของความเป็นครู ย่อมส่งผลเสียต่อประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Spirito (2008, p. 3986-A) ที่พบว่า การพัฒนาบุคลากรของครูใหญ่มีความสำคัญต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียนและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนของครูสำหรับผู้เรียนใน Generation Alpha มีความสัมพันธ์กัน และเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทำให้เราทราบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสมรรถนะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารยุคใหม่ ที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรโดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ เช่น การสนับสนุนเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การสร้างสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวาง สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเองผ่านอินเทอร์เน็ต โดยมีครูเป็น facilitator อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และที่สำคัญคือ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดี นำชื่นชม สร้างแรงบันดาลใจให้ครูพร้อมที่จะพัฒนาตนเองในด้านเทคโนโลยี สามารถให้คำปรึกษา คำแนะนำตลอดจนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ในด้านเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอนเพื่อนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนและการทำงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น รัฐบาลและองค์กรทางการศึกษาควรจัดงบประมาณหรือสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์เทคโนโลยีให้ทุกโรงเรียนได้ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างทั่วถึง อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหา Learning Loss และปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไกรยส ภัทราวาท. (2559). รายงานการสัมมนาการศึกษาไทย 4.0. 14 ตุลาคม 2559.สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล
- ชูลีกร นวลสมศรี. (2563). สมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่พึงประสงค์สำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์กรภาครัฐในยุคประเทศไทย 4.0, 12(2), 194-206.
- ดาร์รัตน์ จันทร์กาย. (2559). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

- การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2558 - 2567). วิทยานิพนธ์ ค.ม. อุดรดิตถ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ทินกร เผ่ากันทะ. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. สมาคมพัฒนาวิชาชีพ การบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 4(2), 1.
- ทองทิพา วิริยะพันธุ์. (2550). ทักษะผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: G. P. CYBERPRINT.
- พรวิชัย อุ่นวิเศษ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธงชัย สมบูรณ์. (2560). โลกหลังยุคใหม่ อนาคตทางการศึกษาและปัญญาของชาติ. สืบค้นเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2566, จาก
: https://www.matichon.co.th/columnists/news_783896
- วาสนา สีลาแก้ว. (2555). อายุของบุคลากรที่แตกต่างกันมีระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. สงขลา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2559). ทำความเข้าใจเด็กยุค Generation Alpha ความท้าทายใหม่ในโลกการศึกษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2560, จาก
<https://www.codekids.co/parent/learn-generation-alpha/>
- สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2560). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561 –2580. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2566, จาก : <https://shorturl.asia/xE35g>
- Sheninger, E. (2014). *7 Pillars of Digital Leadership in Education*. Retrieved December 20, 2023, from
: <http://leadered.com/pillars-of-digital-leadership/>
- Spirito, Joseph Peter. (2008). *The Principal Instructional Leadership Behavior in Middle School in California and the Impact of Implementation on Academic Achievement*, dissertation Abstracts International, 51(12): 3986-A.

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดี
พิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำ
ความผิดที่เป็นคดีพิเศษ

LEGAL MEASURES FOR ESTABLISHING THE LAW ON SPECIAL CASE
INVESTIGATION IN CASES WHERE GOVERNMENT OFFICIALS WHO
ARE NOT PERSONS HOLDING POLITICAL POSITIONS COMMIT
CRIMES THAT ARE SPECIAL CASES

¹นพปฎล โพโสภา, ²สมาน ตั้งทองทวี และ ³โกเมศ ขวัญเมือง

¹Noppadon Posopa, ²Samarn Thangthongtavee and ³Gomes Kwanmuang

มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ประเทศไทย

Pathum Thani University, Thailand

¹gomol2555@gmail.com, ²totobangkoknoi@gmail.com

Received : December 23, 2023; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ โดยพิจารณาจาก 1) ปัญหาหน้าที่และอำนาจในการสืบสวนสอบสวน 2) ปัญหาความไม่ชัดเจนในการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวน 3) การใช้ดุลยพินิจของคณะกรรมการคดีพิเศษในการกำหนดเป็นคดีพิเศษ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารกฎหมาย ทั้งของต่างประเทศ

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

² อาจารย์ ดร. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

³ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

และของราชอาณาจักรไทย พบว่า 1) การสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ มีการรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วสรุปส่งสำนวนการสอบสวนไปยัง ปปช. ไม่มีอำนาจส่งสำนวนสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยตรง 2) ความไม่ชัดเจนของกรมสอบสวนคดีพิเศษและหน่วยงานอื่น ไม่ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีได้อย่างอิสระ 3) ดุลยพินิจของคณะกรรมการคดีพิเศษ ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าคดีใดควรจะเป็นคดีพิเศษ จึงเสนอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้ 1) มาตรา 23/1 “ความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) มีอำนาจสืบสวนคดี ในกรณีที่ยึดเห็นสมควรเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ (2) พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำเสนอคณะกรรมการคดีพิเศษก็ได้ 2) มาตรา 21 (2) ความผิดทางอาญาที่อยู่ในอำนาจสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (1) คดีอาญาที่มีความสลับซับซ้อน (2) คดีอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบ (3) คดีทางอาญาที่เป็นการกระทำความผิดข้ามชาติ หรือ (4) คดีทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลเป็นตัวการ

คำสำคัญ : การสืบสวนสอบสวน, คดีพิเศษ, เจ้าหน้าที่ของรัฐ

Abstract

The objective of this research is to study legal measures regarding the provision of laws regarding special investigations in cases where government officials who are not political persons commit crimes that are special cases. Considering 1) the problem of duties and powers of investigation, 2) the problem of ambiguity in the use of investigative powers, 3) the use of the discretion of the Special Cases Committee in designating a special case. This research is qualitative research. By studying concepts, theories and legal documents. Both foreign goods and the Kingdom of Thailand. It was found that 1) the investigation into the wrongdoing of political office holders Evidence has been gathered. Then, in conclusion, the investigation files are sent to the NACC. They do not have the authority to send the investigation files directly to the prosecutor. 2) Unclearness of the Department of Special Investigation and other agencies It does not specify that special case investigators have the authority to independently investigate cases. 3) The discretion of the Special Cases Committee. There are no definite criteria. This makes it unclear which cases should be special cases. Therefore, it is proposed to amend the following amendments: 1) Section 23/1 “Any criminal offense that is a special case under Section 21, paragraph one (1), has the power to investigate the case. In the case where the Director-General deems it appropriate to propose to the OCS to pass a

resolution to designate any criminal case as a special case (2), special case investigators may seek evidence to present to the Special Cases Committee. 2) Section 21 (2) Criminal cases that are under the investigation power of the Department of Special Investigation (1) Complex criminal cases (2) Criminal cases that have or may have a serious impact on the peace (3) Cases Criminal cases that are transnational offenses or (4) criminal cases in which influential people are the principals.

Keywords: Investigation, Special case, Government Official.

บทนำ

ปัจจุบันได้มีการกำหนดให้มิงานสอบสวนคดีพิเศษขึ้น โดยให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการก็เพื่อแก้ไขความบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทั่วไปเป็นหัวใจสำคัญของการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน แต่ปรากฏว่าระบบการสอบสวนในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขปัญหความบกพร่องของพยานหลักฐานในคดีบางประเภทได้ (สง่า ดวงอัมพร, ประดิษฐ์ กล้านรงค์, 2531) รวมทั้งระบบการสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บังคับมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 โดยยังมีได้มีการปรับปรุงแก้ไข ทั้งที่สังคมและปัญหาอาชญากรรมได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในแบบต่างๆ อีกมากมาย ทั้งนี้จะเป็นได้จากอาชญากรรมมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาประกอบอาชญากรรม บางครั้งอาชญากรรมมีการศึกษาสูงได้นำความรู้ความเชี่ยวชาญของตนไปใช้ในการกระทำความผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันก็ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญปกปิด ซ่อนเร้นทำลายพยานหลักฐานเพื่อให้หลุดพ้นจากการกระทำความผิด หากไม่มีการปรับปรุงระบบการสืบสวนสอบสวนให้ทันสมัยแล้ว เป็นการยากที่จะนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้

สำหรับเรื่องความรอบรู้คดีอาชญากรรมนั้น ต้องยอมรับความจริงว่า พนักงานสอบสวนฝ่ายเดียวไม่สามารถรอบรู้ได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับอาชญากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การค้นหาความจริงจึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญพิเศษเข้ามาทำการสืบสวนสอบสวน เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานให้ได้ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะโดยหลักแล้วการค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐาน ก็เพื่อมุ่งประสงค์ให้พยานหลักฐานของศาลในคดีอาญาว่าศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิด ถ้าพยานหลักฐานนั้นไม่มั่นคงชัดเจน (ณรงค์ ใจหาญ, 2555) ทั้งนี้ เนื่องจากต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ การพิพากษาคดีของศาลจึงต้องมีความแน่ใจ ซึ่งเป็นไปตามถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 277 หากไม่แน่ใจถือว่ามีความสงสัย ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย และพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป พยานหลักฐานที่สร้างความแน่ใจให้แก่ศาลได้แก่ ประจักษ์พยาน ผู้ซึ่งรู้เห็นเหตุการณ์สามารถยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหาได้ ถ้าคดีไม่มีประจักษ์พยาน และคดีนั้นมิแต่

พยานแวดล้อมศาลจะไม่พิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด จึงมีปัญหาในทางสอบสวนว่าคดีที่มีพยานแวดล้อม พนักงานสอบสวนจะแสวงหาพยานหลักฐานอย่างไร ศาลจึงรับฟังลงโทษจำเลยได้ เพราะจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานว่า ศาลจะพิพากษาลงโทษก็ต่อเมื่อพยานแวดล้อมนั้นใกล้ชิดกับเหตุการณ์จนแทบไม่มีความสงสัย และสามารถบ่งชี้ได้แน่นอนว่ามีการกระทำความผิดจริงเท่านั้น

เมื่อมีปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องจัดระบบการสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้พยานแวดล้อมมีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลรับฟัง ซึ่งกระแสสังคมปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะหาคำตอบเพื่อการสืบสวนสอบสวนกันหลายวิธีสำหรับคดีพิเศษ ซึ่งมีลักษณะดังนี้ 1) คดีที่มีอิทธิพลหรือคดีอาชญากรรมที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า 2) คดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเงินที่มีระบบบัญชีซับซ้อน หรือคดีเกี่ยวกับธนาคารและสถาบันการเงิน 3) คดีที่ใช้คอมพิวเตอร์ผ่านอินเทอร์เน็ตกระทำความผิด 4) คดีที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ เช่น คดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน การฉ้อโกงประชาชน การปั่นหุ้น การหลอกลวงภาษีอากร และการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

ถ้าวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาในการสืบสวนหาผู้กระทำความผิดในคดีอาญาโดยทั่วไปแล้วเห็นว่บบัญญัติในรัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวน โดยมีบัญญัติในเชิงคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของเหยื่อและผู้ถูกกล่าวหาไว้เพียงพอ แต่ปัญหาทางปฏิบัติและทางเทคนิคสำหรับคดีพิเศษข้างต้น ซึ่งล้วนเป็นคดียุ่งยากในการแสวงหาพยานหลักฐานไม่มีประจักษ์พยานเพราะผู้กระทำความผิดจะไม่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานโดยตรง หรือมิฉะนั้นก็สามารถทำลายพยานหลักฐานได้โดยง่าย ดังนั้น ผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนเพื่อค้นหาความจริงและเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ เพื่อ “จับได้ไล่ทัน” (ธนธิป นวรัตนวรกุล, 2552)

แต่ปัจจุบันระบบราชการยังมิได้ส่งเสริมความเป็นผู้เชี่ยวชาญได้อย่างแท้จริง เพราะอาจมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่ ขาดแรงจูงใจในแง่ค่าตอบแทนและหลักประกันความเป็นอิสระในการทำงาน ขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง ขาดอุปกรณ์เครื่องมือรวมทั้งการไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น นอกจากนี้ อาจเป็นการยากในทางปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนฝ่ายเดียวจะแสวงหาพยานหลักฐานมาให้ศาลเชื่อได้ในคดีที่มีลักษณะพิเศษดังกล่าว กรณีเช่นนี้จะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมทำการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ทางการแพทย์ ทางวิทยาศาสตร์และอื่นๆ โดยผู้เชี่ยวชาญต้องเข้าทำการสอบสวนตั้งแต่เมื่อคดีเกิดขึ้น การค้นหาร่องรอยการกระทำความผิดจึงจะมีประสิทธิภาพ

วิธีดังกล่าวมีความแตกต่างจากแนวทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในปัจจุบัน เพราะเมื่อพนักงานสอบสวนได้พยานหลักฐานมาแล้วก็จะส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำการพิสูจน์ บางครั้งพยานหลักฐานที่ได้มาไม่เกี่ยวข้องกับคดีที่เกิดขึ้น หรือในบางคดีเมื่อนำพยานเข้าสืบในชั้นศาล พยานหลักฐานมีพิรุณเกิดข้อสงสัย เป็นเหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้อง หรือบางกรณีพนักงานสอบสวนเข้าไปหาพยานหลักฐานในที่ที่เกิดเหตุอีกครั้งพยานหลักฐานเหล่านั้นก็อาจถูกทำลาย หรือสูญหายไปหมดแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มต้นคดี ส่วนการให้มีอัยการเป็นที่ปรึกษา

ก็เพราะเป็นผู้ที่เสนอพยานหลักฐานและมีประสบการณ์ในการดำเนินคดีในชั้นศาล ทำให้พนักงานสอบสวนรู้ว่าพยานแวดล้อมเหล่านั้นเพียงพอให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดได้หรือไม่

ดังนั้น จุดประสงค์ของการสอบสวนคดีพิเศษ จึงอยู่ที่การแสวงหาพยานหลักฐาน โดยเฉพาะในกรณีที่คดีนั้นไม่มีประจักษ์พยาน จากสถิติคดีที่ผ่านมา การสอบสวนในรูปแบบปัจจุบัน ไม่อาจล้วงลึกแสวงหาพยานหลักฐานให้เพียงพอได้ จึงทำให้คดีที่สำคัญๆ ที่มีอิทธิพลและอาชญากรรมที่สะท้อนขวัญประชาชน ต้องหลุดพ้นจากเงื้อมมือกฎหมายไปได้ ทั้งที่สังคมโดยทั่วไปรู้ว่าผู้กระทำความผิดจริง แต่หาพยานหลักฐานมาลงโทษไม่ได้ ถ้าหากใช้ระบบการสอบสวนรวมกันหลายฝ่ายอาจประสบความสำเร็จในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็ได้

ประการสำคัญ การสอบสวนโดยบุคคลหลายฝ่ายเป็นการสร้างให้ระบบการสอบสวนมีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานเพราะพนักงานสอบสวนและผู้เชี่ยวชาญต้องไปเป็นพยานเบิกความเกี่ยวกับการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง ทำให้พยานหลักฐานมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับพยานหลักฐานอื่นจนบอกได้ชัดว่าผู้กระทำความผิดจริง ดังนั้น การกำหนดให้การสอบสวนมีบุคคลหลายฝ่ายที่มีความเชี่ยวชาญต่างกันเข้ามาร่วมทำการสอบสวนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่แก้ไขข้อบกพร่องในการแสวงหาพยานหลักฐานในคดีที่มีความยุ่งยากให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (กรมสอบสวนคดีพิเศษ, 2557: ออนไลน์)

ดังนั้น เมื่อมีการบัญญัติพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ขึ้น เพื่อป้องกันปราบปราม สืบสวน สอบสวน การกระทำความผิดอาญา ตามที่กฎหมายบัญญัติโดยดำเนินการเกี่ยวกับคดีพิเศษที่มีลักษณะคดีเกี่ยวกับความผิดทางด้านภาษีอากร การเงิน การธนาคาร ทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ การค้าและสิ่งแวดลอม อาชญากรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ และความอาญาอื่นๆ ที่มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน ความมั่นคงระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ หรือที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

ในด้านความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมอาจมีการเลือกปฏิบัติที่จะกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ เช่น คดีที่ไม่ร้ายแรงไม่สลบซับซ้อน แต่ถ้าผู้เสียหายเป็นญาติของบุคคลสำคัญ คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) มีอำนาจลงมติให้เป็นคดีพิเศษ ก็จะใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษฯ ไม่ว่าจะเป็นการค้นโดยไม่หมาย หรือคำสั่งของศาล การตรวจค้นดักฟังข้อมูลจากสิ่งสื่อสารต่างๆ เป็นต้น แต่ถ้าเป็นคดีเกี่ยวกับบุคคลธรรมดา ต้องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนพิเศษ ทำให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกัน เป็นการแบ่งชนชั้นของประชาชนให้เกิดความแตกแยกเป็นปัญหาทางสังคมว่าคดีในลักษณะเดียวกัน แต่ได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 26 “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไป ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล

มิได้ “และมาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” ส่งผลถึงอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนในกรณีที่ดีใดเป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง แต่พนักงานสอบสวนได้มีการสอบสวนไปจนเสร็จส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ เพื่อสั่งฟ้องคดี กรณีดังกล่าวเป็นการสอบสวนโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเป็นคดีพิเศษแต่ไม่ได้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดี ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม

จากที่ได้กล่าวมาจึงพบปัญหาการบังคับใช้ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เกี่ยวกับ 1) ปัญหาหน้าที่และอำนาจในการสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดคดีพิเศษที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ เป็นผู้ร่วมกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือ ผู้สนับสนุน การสืบสวนสอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่สรุปสำนวนส่งเรื่องให้ ป.ช. เท่านั้น 2) ปัญหาความไม่ชัดเจนในการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษและหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนอื่นๆ 3) การใช้ดุลยพินิจของ กคพ.ในการกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษไม่มีหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจ ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าคดีใดควรจะเป็นคดีพิเศษและอยู่ในอำนาจสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงควรแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ให้มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาสภาพปัญหา เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ โดยพิจารณาจาก 1) ปัญหาหน้าที่และอำนาจในการสืบสวนสอบสวน 2) ปัญหาความไม่ชัดเจนในการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวน 3) ปัญหาการใช้ดุลยพินิจของ กคพ.ในการกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ
2. เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมือง
3. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ และของราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ
5. เพื่อเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อเป็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) แนวความคิดการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และการใช้ดุลพินิจของ กคพ. ในการกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ ความหมายของคดีพิเศษ อำนาจการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในกรณีที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วย หรือในกรณีที่ลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน กระทำความผิดในคดีพิเศษ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตาม พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษฯ คดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และอำนาจสืบสวนสอบสวนของตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อเป็นแนวทางการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาหาข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

จากการที่ได้ทำการศึกษาวิจัยมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ กรณีการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหาหน้าที่และอำนาจในการสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิดคดีพิเศษที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน การสืบสวนสอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่สรุปสำนวนส่งเรื่องให้ ป.ช. เท่านั้น ซึ่งผู้กระทำความผิดคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 มาตรา 21 มีบทบัญญัติว่า ผู้กระทำความผิดคดีพิเศษหากมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ถ้าหากมีการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หรือในกรณีที่ลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน หลังจากที่ได้มีการสืบสวนสอบสวนผู้ที่ได้กระทำความผิดไปแล้ว พบว่าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน แล้วสรุปส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. พนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่มีอำนาจส่งสำนวนสอบสวนไปยังพนักงานอัยการโดยตรง

2. ปัญหาความไม่ชัดเจนในการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษและหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนอื่น ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 23/1 ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าคดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีดังกล่าวได้ ในกรณีที่อธิบดีเห็นสมควรเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) อธิบดีจะสั่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้น เพื่อนำเสนอ กคพ. ก็ได้ ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีนั้นตามระเบียบที่ กคพ. กำหนด ซึ่งจะสังเกตว่า ถ้าหากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ถ้าหากว่ากรณีผู้กระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงทำให้พยานหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษกระทำการสืบสวนสอบสวนโดยไม่มีอำนาจ

3. การใช้ดุลยพินิจของ กคพ. ในการกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 (2) คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจาก (1) ตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ซึ่งการใช้ดุลยพินิจของ กคพ. อาจจะไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการใช้ดุลยพินิจ ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าคดีใดควรจะเป็นคดีพิเศษและอยู่ในอำนาจสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไม่มีหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจ ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าคดีใดควรจะเป็นคดีพิเศษและอยู่ในอำนาจสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเกิดความสับสนแก่ประชาชน ซึ่งเคยร้องทุกข์ไว้กับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า สำนวนดังกล่าวจะสามารถดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ หรือจะต้องดำเนินการสอบสวนใหม่ทั้งสำนวน หากสามารถดำเนินการต่อไปได้ จะต้องมีการโอนสำนวนกลับไปกลับมาระหว่างส่วนราชการ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐมิใช่เป็นบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ กรณีการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

จากการประกาศใช้บังคับ พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงได้มีการกำหนดให้มีงานสอบสวนคดีพิเศษขึ้น โดยให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการก็เพื่อแก้ไขความบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทั่วไปเป็นหัวใจสำคัญของการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน แต่ปรากฏว่าระบบการสอบสวนในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความบกพร่องของพยานหลักฐานในคดีบางประเภทได้ รวมทั้งระบบการสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บังคับมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2477 โดยยังมีได้มีการปรับปรุงแก้ไข ทั้งที่สังคมและปัญหาอาชญากรรมได้มีการ

เปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในแบบต่าง ๆ อีกมากมาย ทั้งนี้จะเห็นได้จากอาชญากรรมมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงประกอบอาชญากรรม บางครั้งอาชญากรมีการศึกษาสูงได้นำความรู้ความเชี่ยวชาญของตนไปใช้ในการกระทำความผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันก็ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญปกปิดซ่อนเร้นทำลายพยานหลักฐานเพื่อให้หลุดพ้นจากการกระทำความผิด หากไม่มีการปรับปรุงระบบการสืบสวนสอบสวนให้ทันสมัยแล้ว เป็นการยากที่จะนำเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ สำหรับเรื่องความรอบรู้คดีอาชญากรรมนั้น ต้องยอมรับความจริงว่า พนักงานสอบสวนฝ่ายเดียวไม่สามารถรอบรู้ได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับอาชญากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การค้นหาความจริงจึงต้องอาศัยผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญพิเศษมาทำการสืบสวนสอบสวน เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะโดยหลักแล้วการค้นหาและรวบรวมพยานหลักฐาน ก็เพื่อมุ่งประสงค์ให้พยานหลักฐานของศาลในคดีอาญาว่าศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิด ถ้าพยานหลักฐานนั้นไม่มั่นคงชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ การพิพากษาคดีของศาลจึงต้องมีความแน่ใจ ซึ่งเป็นไปตามถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 277 หากไม่แน่ใจถือว่ามีความสงสัย ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย และพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป พยานหลักฐานที่สร้างความแน่ใจให้แก่ศาลได้แก่ ประจักษ์พยาน ผู้ซึ่งรู้เห็นเหตุการณ์สามารถยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหาได้ ถ้าคดีไม่มีประจักษ์พยาน และคดีนั้นมีแต่พยานแวดล้อมศาลจะไม่พิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด จึงมีปัญหาในทางสอบสวนว่าคดีที่มีพยานแวดล้อม พนักงานสอบสวนจะแสวงหาพยานหลักฐานอย่างไร ศาลจึงรับฟังลงโทษจำเลยได้ เพราะจากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานว่า ศาลจะพิพากษาลงโทษก็ต่อเมื่อพยานแวดล้อมนั้นใกล้ชิดกับเหตุการณ์จนแทบไม่มีความสงสัยและสามารถบ่งชี้ได้แน่นอนว่ามีการกระทำความผิดจริงเท่านั้น

เมื่อมีปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องจัดระบบการสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้พยานแวดล้อมมีน้ำหนักเพียงพอให้ศาลรับฟัง ซึ่งกระแสสังคมปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะหาคำตอบเพื่อการสืบสวนสอบสวนกันหลายวิธีสำหรับคดีพิเศษ ซึ่งมีลักษณะดังนี้ 1) คดีความผิดทางอาญาที่มีความสลับซับซ้อน จำเป็นต้องมีการใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ 2) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ 3) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือ 4) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

ดังนั้น เมื่อมีการบัญญัติพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 ขึ้น เพื่อป้องกันปราบปรามสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยดำเนินการเกี่ยวกับคดีพิเศษที่มีลักษณะคดีเกี่ยวกับความผิดทางด้านภาษีอากร การเงิน การธนาคาร ทรัพย์สินทางปัญญาลิขสิทธิ์ การค้าและสิ่งแวดลอม อาชญากรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ และ

ความผิดทางอาญาอื่นๆ ที่มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ หรือที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม จากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาด้วยกันหลายประการดังนี้

(1) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งบัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี

ให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษมีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ เพียงเท่าที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย...” ในคดีที่เป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 แต่หากหลังจากที่ได้มีการสืบสวนสอบสวนผู้ที่ได้กระทำความผิดไปแล้ว พบว่ามีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วย หรือในกรณีที่ลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน กระทำความผิดในคดีพิเศษ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กรณีดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาทั้งในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย กล่าวคือในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ เกิดความสับสน ไม่ชัดเจนในอำนาจหน้าที่ของตน เนื่องจากเกรงว่าคดีดังกล่าวจะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพราะบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงไม่กล้าดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีดังกล่าวต่อไป ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปโดยล่าช้า ทำให้การดำเนินการสืบสวนสอบสวนในคดีดังกล่าวไม่ต่อเนื่อง ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีได้เท่าที่ควร การดำเนินคดีไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ส่งผลเสียหายต่อรูปคดี ส่วนในทางกฎหมาย ทำให้การสืบสวนสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปในส่วนที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นผู้ร่วมกระทำความผิดด้วย หรือในกรณีที่ลักษณะคดีมีความเกี่ยวเนื่องเป็นความผิดเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน กระทำความผิดในคดีพิเศษ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตนั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจกระทำได้ ส่งผลให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษไม่มีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง จึงสมควรมีการแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าว เพื่อให้

การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษเป็นไปอย่างได้ผลและมีประสิทธิภาพ ตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้น

จากกรณีดังกล่าวจึงเห็นว่าควรมีการ บัญญัติเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ให้มีมาตรา 23/1 ขึ้น โดยบัญญัติว่า “ กรณีที่ผู้กระทำความผิดในคดีพิเศษเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีไปได้จนการสอบสวนเสร็จสิ้น แล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป โดยไม่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ต้องแจ้งการดำเนินการดังกล่าวให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เว้นแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะได้มีมติเรียกการสอบสวนไปดำเนินการเสียเอง ก็ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่งสำนวนการสอบสวนไปภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับการแจ้ง กรณีเช่นนี้ให้ถือว่าสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนหรือไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยแล้วแต่กรณี”

(2) พยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาลได้ หากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ สืบสวนความผิดทางอาญาใดโดยไม่มีอำนาจ พยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวนข้อเท็จจริงดังกล่าวก็ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ กระทำไปโดยไม่มีอำนาจให้กระทำได้ ตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษฯ หากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษกระทำไปโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าว ก็ถือว่าเป็นการกระทำไปโดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่เป็นบทบังคับ ศาลไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาราชของศาล

(3) ปัญหาจากการใช้ดุลยพินิจของ กคพ. ในการกำหนดให้ความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษตาม พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่มีความชัดเจนและไม่มีความหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจ ทำให้เกิดความสับสนในเรื่องอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ อีกทั้ง ทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการไม่สามารถรู้ได้ว่ากรณีความผิดทางอาญาใดที่จะอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสังคมอาจมีการเลือกปฏิบัติโดยการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษ

จากกรณีดังกล่าว ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจของ กคพ. ในการกำหนดให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ โดยยึดหลักเจตนารมณ์ของการตราพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 และโดยยึดหลักลักษณะความผิดทางอาญา ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (ก) (ข) (ค) (ง) ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (1) คดีความผิดทางอาญาที่มีความสลับซับซ้อน จำเป็นต้องมีการใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ (2) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ (3) คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือ (4) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

ปัญหาที่เกิดจากการแทรกแซงทางการเมือง เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกระทรวงยุติธรรม การปฏิบัติหน้าที่ต้องกระทำตามนโยบายของกระทรวงยุติธรรมด้วย กรณีดังกล่าวส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- กรมสอบสวนคดีพิเศษ. (2557). รายงานการศึกษา เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กรณีการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับอัยการ. เรียกใช้เมื่อ 10 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.dsi.go.th/th/Detail>
- ณรงค์ ใจหาญ. 2555. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ธนธิป นวรัตนวรกุล. (2552). ผู้กระทำความผิด ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ.2542: กรณีศึกษากรมสอบสวนคดีพิเศษ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สง่า ดวงอัมพร และประดิษฐ์ กล้าณรงค์. (2531). การสืบสวนและสอบสวน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134/ตอนที่ 40 ก/หน้า 1 (6 เมษายน 2560)
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116/ตอนที่ 114 ก/หน้า 1 (17 พฤศจิกายน 2542)
- พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ. (2547). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 121/ตอนที่ 8 ก/หน้า 1
- กฎกระทรวง ว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ (ฉบับที่ 3). (2559). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 133/ตอนที่ 47 ก/หน้า 1
- กฎกระทรวง กำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ. (2566). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 140/ตอนที่ 3 ก/หน้า 16 (18 มกราคม 2566)

แนวทางการพัฒนาองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี
GUIDELINES OF INNOVATION ORGANIZATION OF SCHOOL
IN THE DIGITAL ERA UNDER THE NONTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹พรประทาน สายเนตร และ ²ศักดา สถาพรวงษา

¹Phonprathan Saynate and ²Sakda Sathapornwachana

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี), ประเทศไทย

Rajapruk University, Thailand

64109630011@rpu.ac.th

Received : December 23, 2023; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี 2) เปรียบเทียบองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาการองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 355 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา และผู้ให้ข้อมูลเพื่อการสัมภาษณ์จำนวน 9 คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหาร้อยละ .80-1.00 และความเที่ยงเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

ทดสอบค่าที (t-test independent) การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ด้านวิสัยทัศน์มุ่งเน้นนวัตกรรม ด้านบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างที่เหมาะสม ด้านศักยภาพของบุคลากร ด้านเครือข่ายองค์กรนวัตกรรม และ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติการ 2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี จำแนกเพศ ตำแหน่งงาน ขนาดสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนจำแนกอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางพัฒนาการองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า ด้านภาวะผู้นำมี 28 คุณลักษณะ ส่วนอีก 8 ด้าน มี 63 แนวทาง

คำสำคัญ: องค์การนวัตกรรม สถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the innovation organization of schools in the Digital Era under The Nonthaburi Primary Educational Service Area Office, 2) to compare the innovation organization of schools in the Digital Era under The Nonthaburi Primary Educational Service Area Office, classified by gender, age, educational level, work position, work experience, school size, and education area, and 3) to study guidelines of the innovation organization of schools in the Digital Era under The Nonthaburi Primary Educational Service Area Office. The sample consisted of 355 teachers through stratified random sampling by school size for questionnaires, 9 key informants for interviews. The research instrument was a questionnaire with content validity, IOC values between .80-1.00, and a reliability value of .98. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, LSD, and content analysis. The results of the research were as follows : 1) the innovation organization of schools in the Digital Era under The Nonthaburi Primary Educational Service Area Office was at a high level in overall, ranking from the highest to the lowest mean: Organizational Culture, Effective Information Systems, Vision focuses on Innovation, Atmosphere of Creativity, Leadership, Appropriate Structure, Personnel

Potential, Network of Innovative Organization, and Operational Evaluation, 2) the opinions of teachers on the innovation organization of schools in the Digital Era under The Nonthaburi Primary Educational Service Area Office, classified by gender, work position, school size, and education area were not different, while the differential educational level, and work experience were statistically significant at the level of .01, and the opinions of the differential age were statistically significant at the level of .05, and 3) guidelines of the innovation organization of schools in the Digital Era, it was found that the leadership aspect contained 28 traits, while the eight aspects left consisted of 63 guidelines.

Keywords: Innovation Organization School in the Digital Era

บทนำ

โลกปัจจุบันมีความเจริญทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดสู่ยุคดิจิทัล ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างรวดเร็วที่ไม่มีความแน่นอน เห็นได้ชัดเจน คือ ความก้าวหน้านวัตกรรมสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นหลากหลายพร้อมกับเข้ามาให้ศึกษาและเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดอิทธิพลในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลง สังคมเกิดการเรียนรู้้อย่างต่อเนื่องในทุกสถานที่ และตลอดเวลา ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ คนในองค์กรเกิดพัฒนาตนเอง เพื่อจะเพิ่มศักยภาพขององค์กร นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยในทุกองค์การเพื่อสร้างการแข่งขันขององค์กรกับองค์กรอื่น เพื่อการชนะคู่แข่ง ความอยู่รอด ความเจริญก้าวหน้ายั่งยืนขององค์กร ในสถานการณ์ของปัจจุบันโดยทุกองค์การให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ที่จะต่อยอดการสร้างนวัตกรรม แนวคิดเรื่องนวัตกรรมจึงถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่องค์กรนำมาใช้ ในการแข่งขัน เพื่อให้การดำเนินกิจการต่างๆ สามารถสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ หรือวิธีการใหม่ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างแรงจูงใจ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อความมั่นคงในการดำเนินกิจการ โลกยุคดิจิทัลเป็นยุคที่เครื่องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างกัน สามารถประมวลผลนำเสนอได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ในยุคดิจิทัลทุกคนมีเครื่องมือที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของยุคปัจจุบัน ดังที่ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) กล่าวว่า คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 ต้องดำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรมยึดค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้ 1) ผู้เรียนรู้เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวหน้าทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะ รักและประยุกต์ใช้ภูมิ

ปัญญาไทย มีทักษะชีวิต เพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพ บนพื้นฐานของความพอเพียงความมั่นคงในชีวิต และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม 3) พลเมืองที่เข้มแข็งเป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ บนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียมเสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน และการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และประชาคมโลกอย่างสันติโดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ที่เหมาะสมตามช่วงวัย ที่มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงและสะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564 : 17) การเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคตนั้นเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความท้าทายใหม่ ที่มีทั้งการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ ซึ่งทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันต้องเริ่มจากหน่วยการจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุด คือ สถานศึกษา โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ที่จะมีบทบาทสำคัญในการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์สำหรับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตดังที่การศึกษาวิจัยการออกแบบนโยบายการพลิกโฉมระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี (2564) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของไว้ว่า “องค์กรแห่งการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 อย่างสมดุลบนพื้นฐานความเป็นไทยสู่ความยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีจุดเน้น ดังนี้ 1) จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถและมีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 4) สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 5) พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะด้านภาษาและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 6) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) 7) พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับและจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนาสู่ Thailand 4.0

จากนโยบายระดับชาติ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี ล้วนให้ความสำคัญกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา เนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ทุกคนต้องพัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และการสร้างสรรค์นวัตกรรม

"องค์กรนวัตกรรม" จึงเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานศึกษา ด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ไปสู่เป้าหมายที่มีคุณภาพได้ การสร้างองค์กรนวัตกรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษายุคดิจิทัลเป็นอย่างมากเพื่อที่จะตอบสนองของการเปลี่ยนของโลกในยุคดิจิทัล การสร้างองค์การนวัตกรรมจะพัฒนาให้ห้องปฏิบัติการประสบความสำเร็จได้จึงต้องมีที่มาของนวัตกรรมในสถานศึกษาในด้านการบริหารงาน และด้านจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน เพื่อตอบสนองปัจจัยภายในขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพได้ผลลัพธ์แบบใหม่ในยุคดิจิทัล เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลส่งผลต่อปัจจัยภายนอกที่เข้ามาสู่ขององค์การในการปรับตัว สอดคล้องกับ Tidd and Bessant (2009) กล่าวว่า องค์กรนวัตกรรม คือองค์กรที่มีการบูรณาการองค์ประกอบต่างๆ ให้ทำงานร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำให้นวัตกรรมแผ่ซ่านทั่วทั้งองค์กร

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทภารกิจในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 2 และเขตตรวจราชการส่วนกลาง ประกอบด้วยจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรปราการและกรุงเทพมหานคร โดยได้ดำเนินการติดตามแผนงาน/โครงการที่สำคัญตามนโยบายรัฐบาล นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาชาติ และแผนปฏิบัติราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564 รวมทั้งผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ผู้วิจัยสรุปให้เห็นถึงสภาพความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามนโยบาย พร้อมทั้งปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ผู้นำขาดความรู้ เข้าใจและเชี่ยวชาญในการใช้งานแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้ DEEP (Digital Education Excellence Platform) ครูและบุคลากรไม่เพียงพอการจัดการเรียนการสอนไม่ได้ตรงตามสาขาวิชาเอกที่จบการศึกษาครูและบุคลากรบางส่วนยังขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี ผู้เรียนนักเรียนบางส่วนขาดโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยี สื่อ อุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ และคอมพิวเตอร์เป็นรุ่นเก่าไม่รองรับระบบเทคโนโลยีในปัจจุบัน ระบบอินเทอร์เน็ตไม่ค่อยเสถียรเท่าที่ควรและไม่ครอบคลุมทั่วถึงสถานศึกษา สอดคล้องกับ ตามกรอบแนวความคิดของงานวิจัยเรื่ององค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใน 9 องค์ประกอบ คือ ภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์มุ่งเน้นนวัตกรรม ศักยภาพของบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์ ระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ โครงสร้างที่เหมาะสม เครือข่ายองค์กรนวัตกรรมประเมินผลการปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการองค์การนวัตกรรมการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 และ เขต 2
จำนวนทั้งหมด 2,585 คน

กลุ่มตัวอย่างการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ครู สังกัด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรีทั้ง 2 เขต จำนวน 335 คน โดยการเปิดตารางขนาดการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดโรงเรียนและ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการเทียบ บัญญัติไตรยางค์

2) วิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จาก 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มละ 3 คน ประกอบด้วย กลุ่มอาจารย์ผู้สอนบริหารการศึกษามีความเชี่ยวชาญในเรื่ององค์รวตกรรม กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่ได้กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ องค์การนวัตกรรมของสถานศึกษายุคดิจิทัลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert อ้างถึงในลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562)

2.2 แบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนางานองค์กรนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

3.2 ข้อมูลองค์การนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยกับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการองค์การนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบองค์การนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเมื่อพบว่ามีความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD

3.5 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาองค์การนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน จาก 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. องค์การนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี (ตามตารางที่ 1)

ลำดับ	องค์การนวัตกรรมการศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	ด้านภาวะผู้นำ	4.47	.54	มาก	5
2	ด้านวิสัยทัศน์มุ่งเน้นนวัตกรรม	4.49	.50	มาก	3
3	ด้านศักยภาพของบุคลากร	4.37	.57	มาก	7
4	ด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.54	.47	มากที่สุด	1
5	ด้านบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์	4.47	.51	มาก	4
6	ด้านระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ	4.50	.50	มากที่สุด	2
7	ด้านโครงสร้างที่เหมาะสม	4.40	.56	มาก	6
8	ด้านเครือข่ายองค์กรนวัตกรรม	4.38	.59	มาก	8
9	ด้านการประเมินผลการปฏิบัติการ	4.33	.64	มาก	9
	เฉลี่ยรวม	4.44	.49	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์การนวัตกรรมการศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$ และ S.D. = .49)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์กร รองลงมา คือ ด้านระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ด้านวิสัยทัศน์มุ่งเน้นนวัตกรรม ด้านบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์ ด้านภาวะผู้นำด้านโครงสร้างที่เหมาะสม ด้านเครือข่ายองค์กรนวัตกรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการประเมินผลการปฏิบัติการ

2. ผลการเปรียบเทียบองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา (ตามตารางที่ 2)

องค์กรนวัตกรรม	สถานภาพส่วนบุคคล						
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	ตำแหน่งงาน	ประสบการณ์ทำงาน	ขนาดของสถานศึกษา	เขตพื้นที่
ด้านภาวะผู้นำ	.01**	.01**	.01**	.50	.04*	.92	.29
ด้านวิสัยทัศน์มุ่งเน้นนวัตกรรม	.06	.01**	.00**	.45	.00**	.70	.02*
ด้านศักยภาพของบุคลากร	.17	.01**	.74	.04*	.92	.93	.33
ด้านวัฒนธรรมองค์กร	.04*	.13	.00**	.79	.00**	.72	.38
ด้านบรรยากาศแห่งการสร้างสรรค์	.47	.03*	.00**	.63	.02*	.82	.66
ด้านระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ	.32	.32	.00**	.37	.00**	.29	.01**
ด้านโครงสร้างที่เหมาะสม	.68	.01**	.02*	.22	.10	.91	.57
ด้านเครือข่ายองค์กรนวัตกรรม	.64	.01**	.05*	.47	.11	.78	.43
ด้านการประเมินผลการปฏิบัติการ	.78	.02*	.01**	.90	.01**	.87	.19
ภาพรวม	.99	.02*	.00**	.80	.01**	.93	.18

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 องค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนทบุรี จำแนกเพศ ตำแหน่งงาน ขนาดสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนจำแนกอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนทบุรี ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่า แนวทางการพัฒนาองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นนทบุรี ทั้ง 9 ด้าน พบว่า ด้านภาวะผู้นำมี 28 คุณลักษณะ ส่วนอีก 8 ด้าน มี 63 แนวทาง

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยที่พบว่า องค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะ โดยมีจุดเน้น พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีสมรรถนะด้านภาษาและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) จากแนวทางดังกล่าวทำให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดและการบริหารการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิด Tidd and Bessant (2009) กล่าวว่า องค์การนวัตกรรมคือ องค์การที่มีการบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมที่ทำให้นวัตกรรมแผ่ซ่านทั่วทั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานชนก ดั่งอุดม (2562) วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า สภาพการเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามความคิดเห็น ในภาพรวมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผลการวิจัยการเปรียบเทียบองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในบริบทของ การทำงานด้านดำเนินงานของครูเพศหญิง และครูเพศชายซึ่งมีปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นเหมือนกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ปานชนก ดั่งอุดม (2562) การศึกษาสภาพการเป็นองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 พบว่า แตกต่างกัน

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบ จำแนกตามอายุ พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ เพราะ อายุของครู ส่งผล ต่อความเป็นองค์การนวัตกรรม อาจจะ เป็นเพราะว่าครูที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้และพัฒนา ทักษะ ความรู้ความสามารถ เพื่อการสร้างสรรค์ นวัตกรรมองค์การแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของพรธิดา เมฆวฑฒ (2559) เรื่องความเป็นองค์การ แห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า แตกต่างกัน

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การ นวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดย ภาพรวมแตกต่างกัน เป็นเช่นนี้เพราะ อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาที่สูงกว่าจะได้รับการเพิ่มเติมองค์ ความรู้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน วิธีการเรียนรู้และการเข้าถึงองค์ความรู้ที่หลากหลายผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่

ทันสมัยจึงส่งผลต่อความเชื่อ ทศนคติหรือมุมมองในเรื่องต่างๆปรับเปลี่ยนไปจึงทำให้มีความคิดว่าสถานศึกษาถึงเวลาต้องปรับตัวเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมเพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงซึ่งความรู้ได้อย่างหลากหลายและรวดเร็ว ซึ่งทำให้มุมมองในการมีความคิดต่อประเด็นต่างๆต่างกันไป สอดคล้องกับงานวิจัยของปานชนก ดวงอุดม (2562). การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบ จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้เพราะ ครูที่มีตำแหน่งงานหรือวิทยฐานะที่แตกต่างกัน เช่น วิทยฐานะชำนาญการ กับวิทยฐานะตั้งแต่ชำนาญการพิเศษขึ้นไป หรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ อาจมีความคิด มุมมองวิธีการทำงานต่อประเด็นต่างๆ และได้รับประสบการณ์เหมือนกัน หรืออาจมาจากแต่ละตำแหน่งมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานไว้ไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจน หรืออาจมาจากแต่ละตำแหน่งมีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ แตกต่างกันไปจึงทำให้มีมุมมองต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย พรธิดา เมฆพัต (2559) วิจัยเรื่อง ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามตำแหน่งงานของโรงเรียน โดยรวมและ ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ระยะเวลาในการทำงานหรือประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละบุคคลมากน้อยแตกต่างกัน นำไปสู่การมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ หรือสมรรถนะ ในการทำงานที่แตกต่างกัน ย่อมมีแนวความคิด มุมมองต่อแต่ละสิ่งที่ศึกษาและสนใจแตกต่างกัน ความสามารถในการปรับตัวต่อเทคโนโลยี บริบท สภาพแวดล้อมที่มากระทบแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานชนก ดวงอุดม (2562) การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่าง เป็นเช่นนี้เพราะ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามีโรงเรียนมีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน แต่มีความพร้อมจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาที่เหมือนกันก็จะมีความพร้อมด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านต่างๆไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวน ภารังกุล (2556) เรื่อง การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า และรายด้านทุกด้านขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยการเปรียบเทียบ จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เป็นเช่นนี้เพราะ เขตพื้นที่การศึกษามีบริบทการบริหารจัดการด้านนวัตกรรมที่ไม่แตกต่างกัน ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาระบบ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร การนิเทศติดตามตรวจสอบ ประเมินผลลัพธ์ด้านผู้เรียน และประเมินโครงการและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ได้อย่างสะดวก รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชวน ภารังกุล (2556) วิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครู โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาองค์การนวัตกรรมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มี 9 ด้าน 91 แนวทาง และข้อเสนอแนะ มี 6 ข้อ สอดคล้องกับแนวคิด สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันโดยผู้นำการนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงเจตนาารมณ์และการดำเนินการปรับจุดเน้นขององค์กรนั้น องค์กรจะต้อง มีวิสัยทัศน์ มีความชัดเจนและแสดงถึงการอุทิศตนให้แก่องค์กร ในการที่จะปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร การอุทิศตนของผู้บริหารระดับสูงให้กับองค์กรเป็น พื้นฐานในการสร้างความสำเร็จในการสร้างนวัตกรรม เป็นความท้าทายของผู้บริหารที่จะสามารถ แปลงแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ยอมรับกับความเสี่ยงในนวัตกรรมหรือความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด Tidd and Bessant (2009) กล่าวว่า บุคคลที่มีความสามารถอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ เป็นผู้มีความกระตือรือร้นมีพลังที่จะช่วยให้องค์กรประสบผลสำเร็จ บุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างนวัตกรรมที่มีชื่อเสียง มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี มีแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ และข้อผูกพัน เป็นผู้มีอำนาจ มีอิทธิพล เครือข่าย มีความสามารถตามศักยภาพที่มีอยู่ และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนในองค์กร จะทำให้เกิดความก้าวหน้าทางนวัตกรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์การนวัตกรรมเป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานศึกษาด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ไปสู่เป้าหมายที่มีคุณภาพได้ การสร้างองค์การนวัตกรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษายุคดิจิทัลเป็นอย่างมากเพื่อที่จะตอบสนองของการเปลี่ยนของโลกในยุคดิจิทัล การสร้างองค์การนวัตกรรมจะพัฒนาให้องค์กรประสบความสำเร็จได้จึงต้องมีที่มาของนวัตกรรมในสถานศึกษาในด้านการบริหารงาน และด้านจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน เพื่อตอบสนองปัจจัยภายในขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพได้ผลลัพธ์แบบใหม่ในยุคดิจิทัล เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลส่งผลต่อปัจจัยภายนอกที่เข้ามาสู่ขององค์กรในการปรับตัว ดังนั้น สถานศึกษาควรขับเคลื่อนในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้น ผู้บริหาร

สถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมองค์การนวัตกรรให้เข้มแข็ง และส่งเสริมในสถานศึกษาให้ครูและบุคลากร นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีโอกาสสร้างองค์ความรู้ใหม่ของตนเองและขององค์การ ส่งเสริมให้เป็นบุคคลที่ใฝ่เรียนใฝ่รู้ สร้างนวัตกรรมแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิดความก้าวหน้าในการทำใหสถานศึกษาเป็นองค์กรนวัตกรร

เอกสารอ้างอิง

- ชวน ภาวังกุล. (2556). *การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ปานชนก ดวงอุดม. (2562). *การศึกษาสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*
- พรธิดา เมฆวัตต์. (2559). *ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 และ 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2564-2565). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.*
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2549). *การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้บริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : งานส่งเสริมภาพลักษณ์องค์การ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.*
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *รายงานผลการตรวจราชการและติดตามประเมินผล การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กลุ่มตรวจราชการและติดตามประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการภาค 2*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: สกศ.*
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *ข้อเสนอระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตในปี 2040. กรุงเทพมหานคร: สกศ.*
- Tidd, Joe, John Bessant and Keith Pavitt. (2005). *Managing Innovation Integrating Technological, Market and Organization Change.* John Wiley.

แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี
GUIDELINES OF CREATIVE LEADERSHIP CHARACTERISTICS
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NONTHABURI

¹เอกสิทธิ์ อัมมัตย์เอก และ ²ศักดา สถาพรวงษา

¹Ekkasith Ammart-Ek and ²Sakda Sathapornwachana

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี), ประเทศไทย

Rajapruek University, Thailand

¹64109630018@rpu.ac.th

Received : December 23, 2023; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี กลุ่มตัวอย่างวิจัยเชิงปริมาณ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี จำนวน 327 คน โดยการเปิดตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างการวิจัยของ เครซี่ซีและมอร์แกน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น และการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วน ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการตรวจสอบสามเส้า ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้คุณวุฒิ 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือ มี 2 ฉบับ คือแบบสอบถามที่มีค่าความตรงอยู่ระหว่าง .80 -1.00 ค่าความเที่ยงเท่ากับ .94 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี)

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี)

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการมีจินตนาการ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านความไว้วางใจ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงานพบว่า ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มี 24 แนวทาง และข้อเสนอแนะ 4 ข้อ

คำสำคัญ: แนวทาง คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

Abstract

The objectives of this research were to 1) Study the creative leadership characteristics of educational institution administrators. 2) Compare the creative leadership characteristics of educational institution administrators, classified by gender, age, educational level, job position, work experience and the size of the educational institution, 3) Study guidelines for promoting creative leadership characteristics of educational institution administrators under the jurisdiction of the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office. The samples consisted of the 327 teachers which was determined by using Kreicic and Morgan's sample size table and the sample was randomly selected using stratified random sampling and proportional allocation and 9 people providing information for interviews The research tools were interviews and questionnaires with content validity of .80 -1.00 and reliability of .94. Analyze for percentage, mean and standard deviation. Independent t-test and one-way analysis of variance (One-way ANOVA) and LSD pairwise difference test and content analysis. The results of the research were as follows: 1) creative leadership characteristics of educational institution administrators Under the jurisdiction of the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office, the overall is at a high level. When considering each aspect they can be sorted by average as follows: flexibility, ability to solve problems,

imagination teamwork, aspects of having vision and aspects of trust, respectively 2) Results of comparing approaches to promoting creative leadership characteristics among school administrators under the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office, it was found that teachers with gender, age, and educational level and the size of educational institutions have different opinions. As for teachers with positions and different work experiences have different opinions that are statistically significant at the .01 level and 3) Guidelines for promoting creative leadership characteristics of school administrators under the jurisdiction of the Nonthaburi Secondary Educational Service Area Office, administrators must pay attention to their work. There is the development of one's own potential by planning the future to be an organization that can keep up with changes. Know how to take advantage of technology or innovation to be consistent with changes in the 21st century and develop the quality of education to create quality personnel for the nation in the future.

Keywords: Guideline Creative Leadership Characteristics, Educational Service Area Office Nonthaburi

บทนำ

ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการดำเนินงานของกลุ่มคน หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ เนื่องจากภาวะผู้นำมีความเกี่ยวข้อง และส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงาน ร่วมกันของบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารของทุกหน่วยงานจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของตนเอง ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ด้านทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ ดังที่กล่าวข้างต้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและในภาวะเช่นนี้ สมรรถนะของผู้นำที่เรียกว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้รอดพ้น และได้รับชัยชนะเหนือสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนอย่างรุนแรงดังกล่าวดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อความคาดหวัง ความต้องการของบุคคล และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสม (Seyfarth, 1999) สอดคล้องกับ Robinson (2007) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่สามารถปรับเปลี่ยนให้ องค์กรมีคุณภาพบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าในสถานศึกษาหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งแสดงบทบาทการใช้ ภาวะผู้นำในลักษณะต่าง ๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงไม่ได้จำเพาะเจาะจง แต่ผู้บริหารสถานศึกษา เท่านั้น แต่หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคคลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางให้คนเหล่านั้นไปพัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์ ทฤษฎีภาวะผู้นำ แบบสร้างสรรค์นี้มีมุมมองว่า ครู คือ ผู้นำโดยมีครูใหญ่ คือ ผู้นำ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ไม่เพียงแต่

ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษาอีกด้วย

จากการสำรวจ และวิเคราะห์ปัญหาของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจัดการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดภาวะผู้นำในด้านการมีจินตนาการ ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านความไว้วางใจ ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา และด้านการทำงานเป็นทีม ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาเป็นผู้นำยุคใหม่ในสถานศึกษาให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีวุฒิภาวะในการเป็นผู้นำสูง กล้าตัดสินใจ และมุ่งผลสำเร็จ สามารถกระตุ้นครูและบุคลากรทำงานร่วมกันอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีเป้าหมายคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้นของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ขณะเดียวกันก็ต้องทำให้ทุกคนเกิดความพอใจในการทำงานด้วยกระบวนการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น, 2564)

จากปัญหาและแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้อื่น กล้าคิด กล้าตัดสินใจ โดยหาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กรโดยยึดหลักความยืดหยุ่น ความไว้วางใจ ความสามารถในการปรับตัว และเน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบคูณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคูณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 18 แห่ง รวมทั้งสิ้น 2,029 คน

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี รวมทั้งสิ้น 327 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซ์และมอร์แกน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของสถานศึกษา และการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วน และกลุ่มเป้าหมายการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จาก 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย กลุ่มอาจารย์ผู้สอนบริหารการศึกษา กลุ่มนักวิชาการทางการศึกษา และกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติที่ได้กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับ คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list) ได้แก่ สถานภาพของครู ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562)

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สพม.นนทบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

3.2 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย กับ ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรีจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษาและวิทยฐานะ โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบเป็นอิสระต่อกัน

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรีจำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเมื่อพบว่ามีความแปรปรวนระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

3.5 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน จาก 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น (ตามตารางที่ 1)

ด้าน	คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สวม.นทบุรี	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	อันดับ
1	ด้านการมีจินตนาการ	3.76	.66	มาก	3
2	ด้านการมีความยืดหยุ่น	3.85	.60	มาก	1
3	ด้านการมีวิสัยทัศน์	3.73	.70	มาก	5
4	ด้านความไว้วางใจ	3.70	.75	มาก	6
5	ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	3.78	.67	มาก	2
6	ด้านการทำงานเป็นทีม	3.75	.68	มาก	4
	ภาพรวม	3.75	.64	มาก	

จากตารางที่ 1 คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการมีความยืดหยุ่น รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการมีจินตนาการ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านความไว้วางใจ ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น

คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	สถานภาพส่วนบุคคล (n =370)					
	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	ตำแหน่ง	ประสบการณ์ทำงาน	ขนาดของสถานศึกษา
ด้านการมีจินตนาการ	.73	.91	.15	3.14**	6.36**	.49
ด้านการมีความยืดหยุ่น	.81	.56	1.06	2.23*	4.12*	.52
ด้านการมีวิสัยทัศน์	.14	.85	.87	2.88**	5.26**	.10
ด้านความไว้วางใจ	.38	1.19	.88	3.58**	7.35**	.17
ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	.29	.71	.40	3.09**	4.54**	.09
ด้านการทำงานเป็นทีม	.37	.87	1.18	3.15**	4.56**	.00
ภาพรวม	.04	.91	.60	3.28**	6.36**	.08

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น โดยแสดงเป็นรายองค์ประกอบของนวัตกรรมของสถานศึกษา มี 6 ด้าน 24 แนวทางและข้อเสนอแนะ 4 ข้อ

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งเป็นเช่นนี้เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นมีความสามารถในการปรับ มีการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่แตกต่างไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่ปฏิบัติกันมา มีความอิสระในการคิดและการกระทำ สามารถรับฟังความคิดเห็นแตกต่างได้เพื่อให้เกิดวิธีการหรือการดำเนินงานรูปแบบใหม่จนบรรลุเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของแดนเนอร์ (Danner, 2008) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น และมีความไว้วางใจ ในวิธีการและกระบวนการในภาพรวม นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการทำงานร่วมกันสนับสนุนให้เกิดความสร้างสรรค์จากบุคคลหนึ่งไปบุคคลหนึ่ง สอดคล้องกับดูบริน (Dubrin, 2010) กล่าวไว้ว่า ผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงเช่น รองรับกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้นำจะต้องมีความสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ และความยืดหยุ่น (Flexibility) ก็เป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และได้กำหนดตัวบ่งชี้ของความยืดหยุ่น คือ 1) ความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ และ 2) การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาภรณ์ นิลพันธ์ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เตือนใจ สุนกุล (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พชร อินทาบ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมุล รอดขวัญ จิราพร ศรีอินทร์ อุษา งามมีศรี และมังกรแก้ว ดรุณศิลป์ (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับดี

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1

2.1 การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนเพศชายและเพศหญิงมีมุมมองต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุดเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมทย์ พูลเพิ่ม (2560) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของละมุล รอดขวัญ จิราพร ศรีอินทร์ อุษา งามมีศรี และมังกรแก้ว ดรุณศิลป์ (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมไม่ต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำแนกตามอายุ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนทุกกลุ่มอายุมีมุมมองต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุดเท่าเทียมกัน อายุของครูผู้สอนจึงไม่มีผลต่อความคิดเห็นต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร เนื่องจากอายุที่แตกต่างกันไม่ได้เกี่ยวข้องกับการได้อยู่ใกล้ชิดหรือปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของรอยีเยห์ ลาเต๊ะ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี จำแนกตามอายุต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนทุกระดับการศึกษามีมุมมองต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 อยู่ในระดับมากที่สุดเท่าเทียมกัน เนื่องจากระดับการศึกษาที่ครูผู้สอนมีแตกต่างกัน ไม่ได้

เกี่ยวข้องกับมุมมองต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากระดับการศึกษา เป็นสิ่งที่ติดตัวของครูผู้สอนมาก่อน ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น มุมมองที่มีต่อผู้บริหารศึกษาจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของครูผู้สอน สอดคล้องกับการวิจัยของละมุล รอดขวัญ จิราพร ศรีอินทร์ อุษา งามมีศรี และมังกรแก้ว ดรุณศิลป์ (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกันมีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมไม่ต่างกัน

2.4 การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า ครูที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนที่มีตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการลงมาได้จะมีความเคารพ และเชื่อถือในตัวผู้บริหารมากกว่าครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษเป็นต้นไป ซึ่งปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลานาน ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ และผ่านการปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารมาอย่างหลากหลาย จึงมีข้อเปรียบเทียบในรูปแบบการบริหารของ ผู้บริหารที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิชญา ดาเนิล และคณะ (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะศิลปศึกษาและห้องเรียนเครือข่ายสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารและผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้มี เหตุผลสอดคล้องกับตำแหน่งของครูผู้สอน กล่าวคือ การที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมาเป็นระยะเวลานาน จะมี มุมมองต่อตัวผู้บริหารที่แตกต่างกัน โดยยังมีประสบการณ์ในการทำงานมาก จะมีมุมมองต่อผู้บริหารที่ในเชิง บวกน้อยกว่าครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นระยะเวลานาน เนื่องจากการที่อยู่ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา หรืออยู่กับองค์กรนั้น ๆ เป็นระยะเวลานาน จะทำให้มีความใกล้ชิด และสัมผัสกับผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้ง มี ความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กรได้ลึกซึ้งกว่า ครูผู้สอนที่เพิ่งเข้ามาปฏิบัติงาน ที่อาจมีมุมมองที่เป็นบวกต่อตัว ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะได้สัมผัสในตัวผู้บริหารสถานศึกษาน้อยกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของธนาภรณ์ นิลพันธ์ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ใน การทำงานโดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน

2.6 การเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นบุรีรัมย์ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่ แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนทุกขนาดโรงเรียนไม่ว่าจะขนาดเล็ก ขนาดกลาง

หรือขนาดใหญ่ก็มีมุมมองต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรืออยู่ในระดับมากที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารงานและภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องส่วนบุคคลของตัวผู้บริหาร จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าสถานศึกษานั้นจะมีขนาดใด ดังนั้น การที่ครูผู้สอนมีมุมมองต่อตัวผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความแตกต่างกันตามตัวบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ได้สัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องว่าสถานศึกษานั้นจะมีขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของรอซียะห์ ลาเต๊ะ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีที่พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

3. ผลการวิจัย แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือ มี 6 ด้าน 24 แนวทาง และข้อเสนอแนะ มี 4 ข้อ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดแอช และเพอร์ซอลล์ (Ash and Persall, 2007) กล่าวว่า การจินตนาการ หมายถึง การมีมุมมองเป็นจินตภาพที่มองไปข้างหน้า หรือมองไปในอนาคต อาจจะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ หรือกระบวนการทำงานที่เป็นรูปแบบใหม่ ช่วยให้ผู้บริหารได้มีแนวทางในการบริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และฟูกเซีย แมนซ์ และเมอร์ดอร์ค (Puccio, Mance and Murdock, 2011) ที่กล่าวไว้ว่า จินตนาการประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ คือ 1) ความคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) 2) ความคิดใหม่ ๆ (New Thoughts) และ 3) แนวทางใหม่ (New Approaches) ที่เหมาะสมตามสถานการณ์ และดูบริบท (Dubrin, 2010) ได้กล่าวว่าผู้นำต้องมีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงเช่น รองรับกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้นำจะต้องมีความสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ และความยืดหยุ่น (Flexibility) ก็เป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้นำที่มีประสิทธิภาพ และได้กำหนดตัวบ่งชี้ของความยืดหยุ่น คือ 1) ความสามารถในการปรับตัวกับสถานการณ์ต่าง ๆ และ 2) การเปิดกว้างรับความคิดใหม่ ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของนอร์ทเฮาส์ (Northouse, 2012) ได้ให้ความหมายของวิสัยทัศน์ไว้ว่า หมายถึง การมองภาพในอนาคต ซึ่งเป็นภาพที่เป็นไปได้ วิสัยทัศน์จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย ที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้ 1) ภาพในอนาคต (Picture) ที่ดีกว่าปัจจุบัน และดีกว่าที่เป็นอยู่ 2) การเปลี่ยนแปลง (Change) เป็นการกระทำบางสิ่งด้วยแนวทางใหม่ ๆ 3) ค่านิยม(Value) การนำไปสู่ค่านิยมที่เป็นบวกขององค์กร 4) เป้าหมาย (Map) การกำหนดเป้าหมายทั้งระยะสั้นและระยะยาวที่ชัดเจน และ 5) ความท้าทาย (Challenge) เป็นการท้าทายต่อปัญหาและสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวข้ามและดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ ศิริรัตน์ (2560) กล่าวว่า ผู้บริหารองค์กรทุกคน ซึ่งมีบทบาทในการผลักดันและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ สิ่งแรกที่ผู้บริหารต้องทำ คือ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานยอมรับ มั่นใจและเชื่อถือในตัวผู้บริหาร รู้สึกไว้วางใจผู้บริหาร ยินดีที่จะให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และกระทำการหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้นำ และลูแมน (Luhman, 1979) เสนอแนวคิดความไว้วางใจเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางถึงรูปแบบความไว้วางใจ คือ ความไว้วางใจระหว่างบุคคล เป็นความ

ไว้วางใจในผู้บังคับบัญชาและความไว้วางใจในระบบ (System Trust) เป็นความไว้วางใจในองค์การโดยภาพรวม ทฤษฎีของเขามองว่าความไว้วางใจเป็นตัวแทนของระดับความมั่นใจของบุคคลหนึ่งที่มีต่อผู้อื่นในการกระทำที่เป็นธรรม มีจริยธรรมและสามารถพยากรณ์ได้ ผลงานของ Luhman ให้ความสำคัญกับความไว้วางใจในองค์การเป็นระบบขององค์การที่แสดงถึงการยอมรับคุณค่าและเป้าหมายองค์การ รวมถึงความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะอยู่ร่วมกับองค์การ Luhman จำแนกความไว้วางใจของบุคคลออกจากความไว้วางใจในองค์การ แม้ว่าเขาเสนอว่า ความไว้วางใจก่อเกิดภายในกรอบของการปฏิสัมพันธ์ที่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลและระบบสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของจอห์นสัน และมอร์โรว์ (Johnson & Morrow, 1981: 138) ให้ความหมายของการแก้ปัญหาไว้ว่า การแก้ปัญหาเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่าขึ้นไป เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความรู้สึก และแลกเปลี่ยนข้อมูลในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อให้ได้รับทักษะ ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย เทพแสง (2554) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมนับว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญของภาวะผู้นำทางการศึกษา ผู้นำจะต้องเสริมสร้างการมีวิสัยทัศน์ คือ การมองอนาคตมองการณ์ไกลและแปลงวิสัยทัศน์เป็นกลยุทธ์นำไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงผนึกกำลังร่วมกันของทีมงาน เน้นในเรื่องของผนึกกำลังร่วมสร้างทีมงานให้แข็งแกร่งได้อย่างไร ผู้นำ คือ การเป็นผู้นำของทีมงานจะต้องผลักดันงานไปสู่ความสำเร็จอีกทั้งยังกำกับดูแลทำหน้าที่ในส่วนนี้ เปรียบเสมือน Conductor วงของดนตรี ผู้ทำหน้าที่ในการสร้างแรงดลใจ แรงปรารถนา และแรงจูงใจให้คนอยากทำงานเพราะ นั้น ถ้าผู้นำหมดกำลังใจลูกน้องจะหมดกำลังใจไปด้วย แต่ถ้ามีผู้นำสร้างบรรยากาศกระตุ้นใจให้คนอยากทำงานถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่สามารถปรับเปลี่ยนในองค์กรมีคุณภาพบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าในสถานศึกษาหนึ่งอาจมีผู้นำได้หลายคน ซึ่งแสดงบทบาทการใช้ภาวะผู้นำในลักษณะต่างๆ มากมาย บทบาทภาวะผู้นำจึงมิได้จำเพาะเจาะจง แต่ผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ครู อาจารย์ และบุคคลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางให้คนเหล่านั้นไปพัฒนาตนเองเข้าสู่การเป็นภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- จิตรัตน์ โพธิ์นอก. (2561). องค์ความรู้ ภาษา วัฒนธรรม โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา. เติมนิวส์. วันพฤหัสบดีที่ 23 สิงหาคม 2563 หน้า 23.
- เตือนใจ สุนกุล. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธนาภรณ์ นิลพันธ์นันท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ

บุรีรัมย์.

พัชรี อินทาปัจ. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ชัยภูมิ.

ละมุล รอดขวัญ จิราพร ศรีอินทร์ อุษา งามมีศรี และมังกรแก้ว ดรุณศิลป์. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7*. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565: 151-162.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

สมชาย เทพแสง. (2554). *ผู้นำยุคใหม่หัวใจของการปฏิรูป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:เกรทเอดูเคชั่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัว. (2564). *แผนการดำเนินงานปี 2564*.

หนองบัว: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัว.

Ash, R. C. and Persall, J. M. (2007). The Principal as Chief Learning Officer: Developing Teacher Leaders. *NASSP Bulletin*, 84, 15 - 22.

Danner, S. E. (2008). *Creative Leadership in Art Education: Perspectives of an Art Educator*. Doctor's Thesis, Ohio : Art Education (Fine Arts), Ohio

Dubrin, A. J. (2006). *Leadership : 2nd Asia-Pacific Edition*. Boston : Houghton Mufflin.Johnson & Morrow. (1981).

Luhman, N. (1979). *Trust and Power. Two Works by Niklas Luhman*. New York : John Wiley & Sons.

Northouse, P. G. (2012). *Introduction to Leadership : Concepts and Practice*. Los Angeles : Sage.Puccio, Mance and Murdock. (2011).

Robinson, R. B. Jr. (2007). *Strategic Management : Formulation, Implementation, and Control*. Boston : McGraw Hill International Edition.

Seyfarth, J. T. (1999). *The principal : New leadership for new challenger*. New Jersey: Prentice-Hall.

การศึกษาความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ
Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

A STUDY OF THE OPINION TOWARDS TEACHING TECHNIQUES AND
TEACHING STYLES ACTIVE LEARNING IN THE 21ST CENTURY
FACULTY OF EDUCATION PROFESSOR UTTARADIT
RAJABHAT UNIVERSITY

—❖❖❖—
¹เชาวฤทธิ์ จันจัน, ²สุพิน ใจแก้ว, ³วรารณา สุติน,
⁴อรุชา พึงอินทร์ และ ⁵ดุษฎี อูปการ,

¹Chaowarit Chancheen, ²Supin Jaikaew, ³Warangkha Sutin,
⁴Arucha Pung-in and ⁵Dusadee Ooppakarn

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ประเทศไทย
Uttaradit Rajabhat University, Thailand

¹chaowarit.cha@live.ur.ac.th, ²supinb2517@gmail.com,
³warang_sutin@hotmail.com, ⁴arucha@ur.ac.th and ⁵dusadee@ur.ac.th

Received : February 15, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

¹ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

² อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

³ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

⁴ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

⁵ อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ประชากรคือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์จำนวน 70 คน กลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 50 คน ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า 1) อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์มีความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เทคนิคการสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การสะท้อนการเรียนรู้ รองลงมาคือ การใช้เกม การใช้การอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือ และแผนผังความคิด 2) อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์มีความคิดเห็นในการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ที่อาจารย์ใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน รองลงมาคือ การสอนแบบสะสมเต็ม การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน การสอนที่เน้นกระบวนการคิด และการสอนแบบบันได 5 ขั้น

คำสำคัญ: เทคนิคการสอน, รูปแบบการสอน, Active Learning, ยุคศตวรรษที่ 21

Abstract

The purpose of this research was to find the opinion towards the use of teaching techniques and teaching styles of active learning in the 21st century. The populations were 70 lecturers from Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. The sample was 50 lecturers from Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University by the purposive sampling. The research instrument was questionnaire. The data were analyzed using qualitative analysis by content analysis and analyze quantitative data using mean, and standard deviation. The qualitative data were analyzed using content analysis and the quantitative data was analyzed using mean, and standard deviation. The results revealed that; 1. The lecturers' opinion towards the use of teaching techniques of active learning in the in 21st century was at a high level when considered in particular aspects, it was found that teaching techniques used most by those lecturers at a high level were 1) reflection 2) game 3) group discussion 4) cooperative learning, and 5) mind mapping. 2. The lecturers' opinion towards the use of teaching styles of active learning in the 21st century was at the highest level when considered in particular aspects, it was found that teaching styles used most by those lecturers at the highest level were 1) brain-based

learning 2) stem education 3) flipped classroom 4) thinking based learning, and 5) 5 steps.

Keyword: teaching techniques, teaching styles, active learning, the in the 21st century.

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคสังคมศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบทั้งทางด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ การจัดการศึกษาและเทคโนโลยีในทุกประเทศ โดยเฉพาะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสารได้ส่งผลทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วเป็นโลกแห่งไร้พรมแดน (สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) จากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ครูหรือผู้สอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษามีความจำเป็นจะต้องพัฒนาสมรรถนะของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน เริ่มจากการปรับเปลี่ยนเทคนิคการสอนและวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น โดยผู้สอนในสถานศึกษาทุกระดับควรเริ่มต้นปรับเปลี่ยนตนเองจากผู้สอนผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ชี้แนะคอยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความรู้ด้วยตนเองได้ จนเกิดเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมายแบบ Active Learning (วิจารณ์ พานิช , 2555 ; สิริพร ปาณาวงษ์, 2567) จากความสำคัญของการที่ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ในการสอนดังที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาความคิดเห็นการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความตระหนักให้แก่อาจารย์ในคณะได้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพและศักยภาพที่สูงในหลายๆ ด้าน โดยสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์จำนวน 70 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 50 คน ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ สรุปผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การให้ตัวเลือก	4.32	0.54	มาก
2. เทคนิคเพื่อนคู่คิด	4.31	0.49	มาก
3. การใช้การอภิปรายกลุ่ม	4.53	0.59	มากที่สุด
4. การเรียนรู้แบบร่วมมือ	4.52	0.59	มากที่สุด
5. การใช้เกม	4.55	0.51	มากที่สุด
6. การใช้กรณีศึกษา	4.36	0.57	มาก
7. การเขียนบันทึก	4.35	0.56	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
8. แผนผังความคิด	4.51	0.69	มากที่สุด
9. การสาธิต	4.43	0.54	มาก
10. การสะท้อนการเรียนรู้	4.57	0.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.01	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์มีความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เทคนิคการสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การสะท้อนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.53) รองลงมาคือ การใช้เกม ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.51) การใช้การอภิปรายกลุ่ม ($\bar{X} = 4.53$, S.D.= 0.59) การเรียนรู้แบบร่วมมือ ($\bar{X} = 4.52$, S.D.= 0.59) และแผนผังความคิด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.69) ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นในการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นในการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	4.44	0.51	มาก
2. การสอนแบบโครงงาน	4.32	0.52	มาก
3. การสอนแบบโดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน	4.48	0.56	มาก
4. การสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน	4.71	0.64	มากที่สุด
5. การสอนแบบสะเต็ม	4.68	0.47	มากที่สุด
6. การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด	4.53	0.66	มากที่สุด
7. การสอนแบบบันได 5 ขั้น	4.51	0.62	มากที่สุด
8. การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น	4.41	0.60	มาก
9. การผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	4.43	0.54	มาก
10. การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน	4.55	0.59	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.50	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์มีความคิดเห็นในการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ที่อาจารย์ใช้มากที่สุดมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.64) รองลงมาคือ การสอนแบบสะเต็ม ($\bar{X} = 4.68$, S.D.= 0.47) การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ($\bar{X} = 4.55$,

S.D.= 0.59) การสอนที่เน้นกระบวนการคิด ($\bar{X}$ = 4.53, S.D.= 0.66) และการสอนแบบบันได 5 ขั้น ($\bar{X}$ = 4.51, S.D.= 0.62) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความคิดเห็นในการใช้เทคนิคการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าเทคนิคการสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การสะท้อนการเรียนรู้ รองลงมาคือ การใช้เกมการใช้การอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือ และแผนผังความคิด เนื่องจากมีความคิดเห็นว่เทคนิคการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวเป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือฝึกปฏิบัติประสบการณ์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receiver) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) ด้วยตนเองมากขึ้น รวมทั้งผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้หรือลงมือฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยได้มีโอกาสฝึกทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเทคนิคการสอนแบบ Active Learning ดังกล่าวสามารถนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลิสรา จิตระขุณานิช (2566 :74) และ เฟลเดอร์ และเบรนท์ (Felder and Brent, 1996) ได้สรุปไว้ว่า การใช้เทคนิคการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 จะเป็นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติประสบการณ์ต่างๆ ผ่านกิจกรรมด้วยตนเองซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receiver) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) ด้วยตนเองโดยจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีคุณภาพ รวมทั้งยังสอดคล้องกับสภาพ พุทธิภูมิ (2558) ได้สรุปไว้ว่าการใช้เทคนิคการสอนแบบ Active Learning จะช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้น หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์เทพ พลแสง (2566) ได้สรุปไว้ว่าประสิทธิภาพของการใช้เทคนิคการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะส่งผลให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นได้ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

2. ความคิดเห็นในการใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า รูปแบบการสอนแบบ Active Learning ที่อาจารย์ใช้มากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ การสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน รองลงมาคือ การสอนแบบสะสมเต็ม การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน การสอนที่เน้นกระบวนการคิด การสอนแบบบันได 5 ขั้น ตามลำดับ เนื่องจากรูปแบบการสอนดังกล่าวเป็นรูปแบบการสอนซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองและได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างเต็มตามศักยภาพของสมอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบดังกล่าวผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทั้งเป็นงานรายบุคคลและงานกลุ่ม ซึ่งสามารถส่งผลให้ผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่เรียนดีขึ้นสอดคล้องกับความคิดเห็นของไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553) รวมทั้งงานวิจัยของวิภา ชัยสวัสดิ์และทิพวรรณ วรณภักดี ภูมิพันธ์ (2565) ได้สรุปไว้ว่ารูปแบบการสอนแบบ Active Learning เช่น การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น โดยผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมต่างๆ พัฒนาผู้เรียนได้ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ อัมพานนท์ (2561) ได้สรุปไว้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียนมากขึ้น และผู้เรียนเกิดความคิดที่ละเอียดรอบคอบ รู้จักวางแผนการปฏิบัติงาน สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตนเองได้ตามธรรมชาติอย่างเต็มตามศักยภาพของสมอง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การที่ครูหรือผู้สอนได้นำเทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนอย่างหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receiver) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-creators) ด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้แบบนำตนเองมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนจะมีโอกาสมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือลงมือฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ มากขึ้นรวมทั้งได้ฝึกทักษะกระบวนการคิดขั้นสูงหลายอย่างด้วยกัน ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่วนผู้สอนจะมีบทบาทหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้แนะคอยให้คำแนะนำ สนับสนุนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สำหรับเทคนิคการสอนและรูปแบบการสอนแบบ Active Learning ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้สอนสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มีหลากหลายวิธีด้วยกันได้แก่ การสะท้อนการเรียนรู้ การใช้เกม การใช้การอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้แผนผังความคิด การสอนโดยใช้สมองเป็นฐาน การสอนแบบสะสมเต็ม การสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน การสอนที่เน้นกระบวนการคิด และการสอนแบบบันได 5 ขั้น

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ อัมพานนท์. (2561). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกแบบวิเคราะห์วิดีโอ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์. วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (3) 5 มกราคม-มิถุนายน 2561,1.
- กุลิสรา จิตรชนวนิช. (2566). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองและทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สื่อแบบผสมผสานบนฐานวิถีชีวิตใหม่ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (23) 1 มกราคม - มิถุนายน 2566,74.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2553). *Active Learning*. คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พงศ์เทพ พลแสง. (2566). การศึกษาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีนักศึกษาลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 สาขาวิชาสัตวศาสตร์. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (20) 1 มกราคม - เมษายน 2566.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิภา ชัยสวัสดิ์ และทิพวรรณ วรรณภักดี ภูมิพันธ์. (2565). การพัฒนานวัตกรรมและสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานบูรณาการกับแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชน จังหวัดร้อยเอ็ด. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556). *การกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้. สาระแก้ว : คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สิริพร ปาณวงษ์. (2567). เทคนิคการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. https://apr.nsu.ac.th/act_learn/myfile/ (สืบค้นวันที่ 2 มกราคม 2567).
- Felder, R. and Brent, R. (1996). “Navigating the Bumpy Road to Student-Centered Instruction,” *Journal of College Teaching*. Vol. 44. McKinney, K.

พัฒนาการในการเรียนรู้กลุ่มคำกริยาที่ทำทนาย (กลุ่มคำกริยา UNACCUSATIVE)
ในภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาของนักศึกษาในหลักสูตรภาษาอังกฤษ
และการสื่อสารของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
L2 ACQUISITION OF A CHALLENGING CLASS OF VERBS
(UNACCUSATIVE VERBS): A CASE STUDY OF UBU ENGLISH
FOR COMMUNICATION STUDENTS

¹สิทธิชัย เทพสุระ

¹Sitthichai Thepsura

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ประเทศไทย
Ubon Ratchathani University, Thailand

Sitthichai_t@ubu.ac.th

Received : February 16, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาพัฒนาการการเรียนรู้กลุ่มคำกริยาที่ทำทนาย ที่รู้จักกันในนามของ unaccusative verbs ของนักศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษและการสื่อสารชั้นปีที่ 1-6 จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน ซึ่งได้เข้ารับการทดสอบวัดความรู้ในการใช้คำกริยา unaccusative ในภาษาอังกฤษ โดยให้ตัดสินความถูกต้องของไวยากรณ์และผันกริยาให้ถูกต้องเหมาะสมตามบริบทที่กำหนด ผลปรากฏว่านักศึกษาชั้นปีต้นๆ สามารถตัดสินและใช้คำกริยา unaccusative ได้ดีกว่ากลุ่มของนักศึกษาชั้นปีปลายๆจากการวิเคราะห์โดยใช้ทฤษฎี “กัณฑ์ในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” หรือ Unaccusative Trap และทฤษฎี “พัฒนาการรูปตัวยู” หรือ U-shaped Development พบว่าผลการทำแบบทดสอบดังกล่าวสนับสนุนสมมติฐานของทฤษฎีและบ่งชี้ถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ไม่ใช่ความล้มเหลว แต่ผลการทดสอบก็ยังไม่สามารถชี้ชัดความถูกต้องของทฤษฎี Learnability หรือ ทฤษฎี Fundamental Difference Hypothesis

¹อาจารย์, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

คำสำคัญ: การเรียนรู้ภาษาที่สอง คำกริยา unaccusative ทฤษฎีพัฒนาการรูปตัวยู ทฤษฎีกับดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative

Abstract

In investigating the language learning development of students in the English and Communication Program of Ubon Ratchathani University who have learned a challenging class of verbs called “unaccusative”, 4 groups (20 in each group) of students ranging from the freshmen to the seniors were asked to take the grammaticality judgment and written production tests. The results showed that students of beginning years performed better than those of graduating years. Supported by those results, Unaccusative Trap and U-shaped Development theories explained that the declining ability of students indicated progress rather than failure in learning. The results were, however, not sufficient to support or reject the hypotheses raised by Learnability and Fundamental Difference Hypothesis theories.

Keyword: Second Language Acquisition, unaccusative verbs, U-shaped Development & Unaccusative Trap theories

บทนำ

ในบรรดากลุ่มคำกริยาที่นับเป็นความท้าทายสำหรับนักเรียนนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษก็คือ กลุ่มคำกริยาที่เรียกว่า unaccusative หรือ unaccusative verbs (ที่มักจะมีความหมายไปในเชิงของการกลายจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่ง) เช่นคำว่า happened และ melted ในสองประโยคต่อไปนี้

The accident happened around noon.

The ice melted in the sun.

นักทฤษฎีไวยากรณ์ (เช่น Perlmutter และ Levin & Rappaport) ได้แยกอกรวมกริยา (intransitive verb) หรือคำกริยาที่ไม่ต้องการกรรมในภาษาอังกฤษออกเป็น สองจำพวกหลักๆ คือ กริยาจำพวก unergative เช่นคำว่า laughed และ cried ในประโยคด้านล่างนี้

The child laughed at the clown.

The woman cried when her husband died.

และกริยาจำพวก unaccusative (บางตำราเรียกว่า ergative) เช่น happened และ melted ที่ได้ยกตัวอย่างไปแล้วข้างต้น โดยนักทฤษฎีไวยากรณ์เหล่านี้ได้ตั้งสมมติฐานและพิสูจน์ให้เห็นว่า แม้คำกริยาทั้งสองจำพวกนี้ จะเป็นอกรวมกริยา (ไม่ต้องการกรรม) เหมือนๆกัน แต่หากวิเคราะห์ดูความหมาย

ในเชิงลึกแล้ว จะเห็นความแตกต่างกันอย่างชัดเจน สรุปลงโดยสังเขปก็คือ คำกริยา unergative (เช่น laughed และ cried) มักจะเป็นการกระทำที่จงใจกระทำ และผู้กระทำเป็นผู้ควบคุมเหตุการณ์ ในขณะที่ คำกริยา unaccusative หรือ ergative มักจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือเหนือการควบคุม นักทฤษฎีไวยากรณ์จึงสรุปว่า กริยาสองประเภทนี้มีโครงสร้างเชิงลึก (deep structure) ที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่อาจจะทราบได้หากดูที่โครงสร้างผิว (surface structure) เพราะทั้งกริยา unaccusative และ unergative ต่างก็ดูเป็นกริยา (intransitive verb) เหมือนกัน

ความแตกต่างอันลึกซึ้งและละเอียดอ่อนของคำกริยา 2 ประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำกริยา unaccusative นี้เอง ที่ทำให้การเรียนรู้กลุ่มคำกริยา unaccusative กลายเป็นความท้าทายสำหรับผู้เรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนภาษาในวัยผู้ใหญ่ซึ่งมักจะแสดงความสับสนในการใช้คำกริยาที่ออกมาให้เห็น ดังที่ปรากฏในรายงานวิจัยหลายต่อหลายครั้งเกี่ยวกับการเรียนรู้กลุ่มคำกริยา unaccusative ในภาษาอังกฤษ (Balcom, 1997; Hirakawa, 1999; Hwang, 1997; Oshita, 2001; Yip, 1994; White, 2003) ข้อผิดพลาดที่มักจะปรากฏให้เห็นบ่อยๆก็เช่นการแทรก verb-to-be ไว้กับ unaccusative verb (เช่น suffered, happened, melted ที่ผิดอย่างเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

*The man was suffered from cancer for two years.

*Accidents were happened many times on this road.

*The snowman will be melted when the sun comes out.

นักวิจัยทางการเรียนรู้ภาษาที่สองหลายคนได้ทำการศึกษาปรากฏการณ์อันเป็นที่น่าหนักใจสำหรับผู้สอนภาษาอังกฤษดังที่ได้นำเสนอไปแล้วข้างต้น และได้ตั้งสมมติฐานเพื่อหาคำอธิบาย โดยมีมุมมองที่ต่างกันออกไป ณ ปัจจุบันคำอธิบายที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ก็คือคำอธิบายที่มาจากสมมติฐานที่บอกว่า ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเหล่านี้ มองไม่เห็นความแตกต่างที่ลึกซึ้งระหว่าง unergative (เช่น laugh, cry) และ unaccusative (เช่น suffer, happen, melt) จึงเหมารวมอย่างไม่รู้ตัวว่ากริยาทั้งสองจำพวกนี้มีโครงสร้างเชิงลึกที่เหมือนกัน จึงใช้กลไกทางไวยากรณ์ปริวรรค (Transformational Grammar's move alpha) ผิดๆ (เช่น การใส่ verb-to-be ที่ไม่เหมาะสมดังที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้น) ยังมีรายงานวิจัยว่า ข้อผิดพลาดที่เกิดกับ กริยา unaccusative ของผู้เรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในวัยผู้ใหญ่ มักจะขาดพัฒนาการ (fossilization) และยุติลงที่การใช้คำกริยาประเภทนี้อย่างไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมตลอดไป

ปรากฏการณ์อันเป็นปัญหาและมีความท้าทายสำหรับผู้เรียนภาษาที่สอง เช่น การเรียนรู้กริยา unaccusative นี้ เป็นหนึ่งในหลายๆปรากฏการณ์ซึ่งกลายเป็นหัวข้อให้นักวิจัยการเรียนรู้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition) ได้นำไปตั้งคำถามว่าเป็นไปได้หรือไม่ ที่ผู้เรียนภาษาที่สอง (เช่น คนไทยเรียนภาษาอังกฤษ) จะสามารถเรียนไวยากรณ์ที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนของภาษานั้นๆ ได้อย่างสมบูรณ์ได้เองโดยธรรมชาติ หรือไม่ต้องมีใครสอนสั่ง เช่นเดียวกับการเรียนภาษาแม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้เรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศจะมีความสามารถในการเรียนไวยากรณ์ในภาษานั้นๆ ได้โดย

ธรรมชาติอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกันกับการเรียนรู้ภาษาแม่หรือไม่ ในการตอบคำถามดังกล่าว นักวิจัยการเรียนรู้ภาษาที่สอง (Second Language Acquisition) มักจะอ้างอิงถึงทฤษฎีว่าด้วย “ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ตามธรรมชาติ” (Learnability Theory: Pinker, 1989) และทฤษฎีไวยากรณ์สากล (Universal Grammar: Chomsky, 1981) เพราะความสามารถในการเข้าถึงไวยากรณ์สากล (Universal Grammar Accessibility) หรือกลไกการเรียนรู้ไวยากรณ์โดยธรรมชาติของมนุษย์ในวัยเด็กได้รับการพิสูจน์และยืนยันแล้วว่าถูกต้องมีหลักฐานสนับสนุน แต่การที่ทฤษฎีดังกล่าวจะใช้ได้หรือไม่สำหรับผู้เรียนภาษาที่สองในวัยผู้ใหญ่ นั้นยังคงเป็นเรื่องที่นักวิจัยและนักทฤษฎีด้านการเรียนรู้ภาษาที่สองยังคงโต้เถียงและหาหลักฐานมาหักล้างกันจนถึงทุกวันนี้

ความไม่น่าจะเป็นไปได้ที่การเรียนรู้ภาษาที่สองในวัยผู้ใหญ่จะสมบูรณ์เหมือนกับการเรียนภาษาที่หนึ่งในวัยเด็ก จึงเกิดทฤษฎีตรงกันข้ามที่เรียกกันว่า Fundamental Difference Hypothesis (Blevins, 1996) ซึ่งเชื่อว่ากลไกการเรียนรู้ของผู้เรียนภาษาวัยผู้ใหญ่จะแตกต่างจากเด็กและทำให้ผลลัพธ์ในการเรียนรู้แตกต่างกันไปด้วย

หนึ่งในความพยายามที่จะตอบคำถามสำคัญที่ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันข้างต้น คืองานของกลุ่มนักวิจัยการเรียนรู้ภาษาที่สองซึ่งทำการศึกษาคำกริยา unaccusative ในภาษาอังกฤษ ที่ศึกษาพัฒนาการในเรียนรู้กลุ่มคำกริยาเหล่านี้ของผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองอย่างลึกซึ้ง และได้นำเสนอทฤษฎีที่ดูจะสามารถอธิบายพัฒนาการของผู้เรียนได้ ยกตัวอย่างเช่น Oshita (1997) ที่ได้นำเสนอทฤษฎี “ก้นดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” หรือ Unaccusative Trap ที่อธิบายถึงความเป็นมาเป็นไปของปรากฏการณ์ต่างๆ นานาที่ชวนฉงน เกี่ยวกับการเรียนรู้คำกริยา unaccusative เริ่มตั้งแต่การใช้คำกริยาประเภทนี้อย่างถูกต้องในระยะแรก และค่อยๆ ใช้คำกริยาเหล่านี้อย่างผิดๆ ในระดับที่สูงขึ้นไปแม้ในระดับบัณฑิตศึกษาก็ตาม โดย Oshita ได้มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ภาษาที่เรียกว่า “พัฒนาการรูปตัวยู” หรือ U-shaped Development (Kellerman, 1985) ที่พบว่าการเรียนรู้ไวยากรณ์ของภาษาบางเรื่องนั้น ผู้เรียนมีพัฒนาการในลักษณะที่ดีใกล้เคียงเจ้าของภาษาในระยะเริ่มต้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็ดูเหมือนจะใช้ภาษาแย่ลง และทรงตัวอยู่สักระยะ แล้วค่อยๆ มีพัฒนาการที่ดีขึ้นเรื่อยๆ จนสามารถใช้ภาษาได้ดีเหมือนหรือใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา เนื่องจากทฤษฎีทั้งสองมีรายละเอียดที่ชัดเจนและมีความสมเหตุสมผล จึงควรที่จะนำมาพิสูจน์ด้วยการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตรวจสอบและศึกษาพัฒนาการของนักศึกษาเอกภาษาอังกฤษและการสื่อสาร ว่าด้วยเรื่องของการเรียนรู้คำกริยา unaccusative ตั้งแต่ชั้นปีที่หนึ่งจนถึงปีที่สี่หรือชั้นปีที่สูงสุดในหลักสูตร
2. เพื่อทดสอบความถูกต้องของทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สอง อันได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ (Learnability Theory) ทฤษฎีพัฒนาการรูปตัวยู (U-shaped Development) และ

ทฤษฎี “กับดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” หรือ Unaccusative Trap ในบริบทของหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษและการสื่อสารของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาพัฒนาการในการเรียนรู้กลุ่มคำกริยาที่ทำนาย (กลุ่มคำกริยา unaccusative) ในภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาของนักศึกษาในหลักสูตรภาษาอังกฤษและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ พลวิทย์หรือผู้เข้ารับการทดสอบ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 20 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 20 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 (ปนกับนักศึกษาชั้นปีที่ 5 และ 6) จำนวน 20 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มพลวิทย์พิเศษคือ กลุ่มเจ้าของภาษาที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง จำนวน 2 คนในการทำแบบทดสอบ Grammaticality Judgment Test หรือแบบให้อ่านประโยคและตัดสินความถูกต้องไวยากรณ์ของประโยคนั้นๆ และเจ้าของภาษาจำนวน 3 คนในการทำแบบทดสอบ Written Production Test หรือ แบบให้เขียนตอบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบมาตรฐานอันเดียวกับการใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้คำกริยา unaccusative ของ Yip (1994) :139) แต่เนื่องจากแบบทดสอบเดิมมีเพียงรูปแบบเดียว นั่นคือแบบ Grammaticality Judgment Test หรือแบบให้อ่านประโยคและตัดสินความถูกต้องไวยากรณ์ของประโยคนั้นๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่สามารถยืนยันในความสามารถของผู้เข้าทดสอบได้อย่างเต็มที่ จึงได้ดัดแปลงเพิ่มเติมรูปแบบที่สอง คือ Written Production Test หรือ แบบให้เขียนตอบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการชี้ชัดความรู้ในเรื่องของคำกริยา unaccusative มากยิ่งขึ้น ดังนี้

2.1 แบบทดสอบ Grammaticality Judgment Test หรือแบบให้อ่านประโยคและตัดสินความถูกต้องไวยากรณ์ของประโยคนั้นๆ อยู่ในรูปของบทสนทนาสมมุติระหว่าง A และ B โดยบทสนทนาจะมีเนื้อหาที่มีความต่อเนื่อง และสร้างบริบทบังคับ (Obligatory Context) ที่บังคับให้มีการใช้คำกริยาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น และมีการใส่ตัวเลขกำกับแต่ละประโยคของบทสนทนา มีประโยคในบทสนทนาทั้งสิ้นจำนวน 30 ข้อ ในจำนวน 30 ข้อ

2.2 แบบทดสอบ Written Production Test หรือ แบบให้เขียนตอบ ก็คือแบบทดสอบเดียวกันกับแบบทดสอบในข้อ 1 แต่ต่างกันตรงที่มีการตัดส่วนที่เป็นคำกริยาของแต่ละประโยคออกและนำคำกริยาที่ตัดออกมาใส่ไว้ในวงเล็บ เพื่อให้ผู้ทำแบบทดสอบนำคำกริยานั้นไปผันให้อยู่ในรูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบท

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และมีการเปรียบเทียบผลการทดสอบของนักศึกษาระหว่างกลุ่ม โดยเปรียบเทียบทีละคู่โดยใช้ t-Test เพื่อหาระดับนัยสำคัญ โดยกำหนดค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญไว้ที่ $p < .01$

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง พัฒนาการในการเรียนรู้กลุ่มคำกริยาที่ทำหาย (กลุ่มคำกริยา unaccusative) ในภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาของนักศึกษาในหลักสูตรภาษาอังกฤษและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สรุปผล ดังนี้

ตารางที่ 1: ค่าคะแนนเฉลี่ยในการตัดสินความถูกต้องในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษาชั้นปีต่างๆ จากการทำแบบทดสอบ Grammaticality Judgment Test หรือแบบให้อ่านประโยคและตัดสินความถูกต้องไวยากรณ์ของประโยคนั้นๆ

คำกริยา	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4	เจ้าของภาษา
	N = 20	N = 20	N = 20	N = 20	N = 2
happen	0.4	0.95	1.4	0.8	-2
shatter	0.8	0.65	0.2	0.65	2
break	1.3	0.8	0.9	0.7	2
go	0.85	-0.55	-0.45	-0.15	2
cook	-0.1	0.45	-0.05	0.4	1.5
fall	0.05	0.45	-0.7	1.05	-2

เมื่อพิจารณาผลจากตารางที่ 1 โดยยึดค่าคะแนนเฉลี่ยจากกลุ่มเจ้าของภาษาเป็นมาตรฐาน โดยคะแนน 2 หมายความว่าเจ้าของภาษาเห็นอย่างเป็นเอกฉันท์ว่าการใช้คำกริยาในประโยคนั้นๆ ถูกไวยากรณ์อย่างแน่นอน คะแนน -2 หมายความว่าเจ้าของภาษาเห็นอย่างเป็นเอกฉันท์ว่าการใช้คำกริยาในประโยคนั้นๆ ผิดไวยากรณ์อย่างแน่นอน

ตารางที่ 2: เปอร์เซ็นต์ความผิดพลาดในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษาชั้นปีต่างๆ จากการทำแบบทดสอบ Grammaticality Judgment Test หรือแบบให้อ่านประโยคและตัดสินความถูกต้องไวยากรณ์ของประโยคนั้นๆ

คำกริยา unaccusative	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4-6	เจ้าของภาษา
happen	60%	73.75%	85%	70%	0%
shatter	30%	33.75%	45%	33.75%	0%

break	17.5%	30%	27.5%	32.5%	0%
go	28.75%	63.75%	61.25%	53.75%	0%
cook	40%	26.25%	38.75%	27.5%	0%
fall	51.25%	61.25%	32.5%	76.25%	0%
เฉลี่ย	37.91667%	48.125%	48.33333%	48.95833%	0%

ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบ Grammaticality Judgment Test หรือแบบให้อ่านประโยคและตัดสินความถูกต้องไวยากรณ์ของประโยคนั้นๆ แสดงให้เห็นว่าเปอร์เซ็นต์ของความผิดพลาดในการใช้คำกริยา unaccusative เพิ่มขึ้นเมื่อนักศึกษาเลื่อนขึ้นไปเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป แทนที่จะลดน้อยลงตามลำดับ เห็นได้จากค่าเปอร์เซ็นต์ความผิดพลาดโดยเฉลี่ยที่อยู่ในระดับ 37.9% ของชั้นปีหนึ่ง 48.1% ของชั้นปีสอง 48.3% ของชั้นปีสาม และ 48.9% ของชั้นปีสี่ถึงหก

ตารางที่ 3: ผลวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี โดยใช้ t-Test (ใช้ผลจากการทำแบบทดสอบ Grammaticality Judgment Test หรือแบบให้อ่านประโยคและตัดสินความถูกต้องไวยากรณ์ของประโยคนั้นๆ)

หมายเหตุ: ค่า p ที่น้อยกว่า 0.01 บ่งชี้ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4-6
ปี 1		P = 0.35474 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.3597 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.32452 ไม่มีนัยสำคัญ
ปี 2	P = 0.35474 ไม่มีนัยสำคัญ		P = 0.98659 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.94563 ไม่มีนัยสำคัญ
ปี 3	P = 0.3597 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.98659 ไม่มีนัยสำคัญ		P = 0.96018 ไม่มีนัยสำคัญ
ปี 4-6	P = 0.32452 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.94563 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.96018 ไม่มีนัยสำคัญ	
เจ้าของภาษา	P = 0.00015 *มีนัยสำคัญ	P = 0.00018 *มีนัยสำคัญ	P = 0.00025 *มีนัยสำคัญ	P = 0.00018 *มีนัยสำคัญ

เมื่อนำคะแนนของนักศึกษาแต่ละชั้นปีมาทำการเปรียบเทียบกันเป็นคู่ ดังที่เห็นในตารางที่ 1.3 ผลปรากฏว่าไม่มีนักศึกษาชั้นปีใดเลยที่มีคะแนนต่างจากนักศึกษาชั้นปีอื่นอย่างมีนัยสำคัญ นั่นหมายความว่าความสามารถในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษาแต่ละชั้นปีนั้นมีความใกล้เคียงกัน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าไม่มีพัฒนาการอย่างชัดเจนระหว่างนักศึกษาแต่ละชั้นปี

ตารางที่ 4: ค่าคะแนนเฉลี่ยในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษาชั้นปีต่างๆ จากการทำแบบทดสอบ Written Production Test หรือ แบบให้เขียนตอบ

คำกริยา	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4	เจ้าของภาษา
	N =20	N =20	N =20	N =20	N = 3
happen	0.7	-0.1	0.4	0.3	2
shatter	0.25	0.1	0.15	0.1	1
break	1.15	1	0	0.75	2
go	0.9	0	0.6	0.2	2
cook	-0.4	0.15	-0.1	-0.1	2
fall	0.65	0.15	0.25	0.35	2
ค่าเฉลี่ย	0.541667	0.216667	0.216667	0.266667	1.833333

ผู้วิจัยยึดรูปแบบการใช้คำกริยา unaccusative ที่เจ้าของภาษาส่วนใหญ่ (อย่างน้อย 2 ใน 3) เห็นว่าควรจะเป็น ให้เป็นรูปแบบมาตรฐานหรือรูปแบบที่ถูกต้อง จากคะแนนเฉลี่ยในช่องของเจ้าของภาษาที่ปรากฏในตารางที่ 2.1. จะเห็นได้ว่าเจ้าของภาษาเห็นพ้องต้องกันในเรื่องรูปแบบของคำกริยา unaccusative ที่ใช้ในบริบทที่กำหนดดังต่อไปนี้

ข้อที่ 10 เจ้าของภาษาเห็นตรงกันว่า ประโยคที่ถูกต้องควรจะเป็น “What happened here?”

ข้อที่ 13 สองในสามเห็นว่า ประโยคที่ถูกต้องควรจะเป็น “The mirror shattered during the last earthquake”

ข้อที่ 15 เจ้าของภาษาเห็นตรงกันว่า ประโยคที่ถูกต้องควรจะเป็น “The car has broken down”

ข้อที่ 16 เจ้าของภาษาเห็นตรงกันว่า ประโยคที่ถูกต้องควรจะเป็น “I don’t know what went wrong”

ข้อที่ 24 เจ้าของภาษาเห็นตรงกันว่า ประโยคที่ถูกต้องควรจะเป็น “What cooks most quickly?”

ข้อที่ 29 เจ้าของภาษาเห็นตรงกันว่า ประโยคที่ถูกต้องควรจะเป็น “...,they fall down everywhere”

เพราะฉะนั้นในการให้คะแนนในส่วนของการทำแบบทดสอบ Written Production Test หรือ แบบให้เขียนตอบจะใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

- นักศึกษาที่ใช้คำกริยา unaccusative เหมือนกับเจ้าของภาษาทุกอย่าง ทั้งในเรื่องโครงสร้างและ tense ก็จะได้คะแนน 2 เต็ม

- นักศึกษาที่ใช้คำกริยา unaccusative ไม่เหมือนกับเจ้าของภาษาทุกอย่าง โดยอาจจะแตกต่างกันในเรื่องของการใช้ tense แต่ใช้คำกริยา unaccusative ในโครงสร้างที่เหมาะสม (NP-V) ก็จะได้คะแนน 1 คะแนน
- นักศึกษาที่ใช้คำกริยา unaccusative ไม่เหมือนกับเจ้าของภาษาโดยแตกต่างกันในการใช้คำกริยา unaccusative ในโครงสร้างที่ผิดคือ (NP-be-V_{ed}) ก็จะได้คะแนน -1 คะแนน ถ้ามีการใช้ verb-to-be ที่เหมาะสม หรือหลักฐานอื่นที่แสดงว่านักศึกษามีความรู้ไวยากรณ์พอสมควร
- นักศึกษาที่ใช้คำกริยา unaccusative ไม่เหมือนกับเจ้าของภาษาโดยแตกต่างกันในการใช้คำกริยา unaccusative ในโครงสร้างที่ผิดคือ (NP-be-V_{ed}) ก็จะได้คะแนน -2 คะแนน ถ้ามีการใช้ verb-to-be ที่ไม่เหมาะสม หรือถ้ามีหลักฐานอื่นๆที่บ่งชี้ว่านักศึกษานั้นมีปัญหาด้านไวยากรณ์อย่างชัดเจน

เมื่อได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน และนำคะแนนที่ได้ของนักศึกษาแต่ละชั้นปีมาเฉลี่ย ผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มยังอยู่ในระดับที่ยังไม่ผ่าน หรือต่ำกว่า “1” และคะแนนเฉลี่ยก็มีแนวโน้มที่ต่ำลงเมื่อเทียบกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1

ตารางที่ 5: เปอร์เซนต์ความผิดพลาดในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษาระดับชั้นปีต่างๆ จากการทำแบบทดสอบ Written Production Test หรือ แบบให้เขียนตอบ

หมายเหตุ: ตัวเลขในตารางมีหน่วยเป็น เปอร์เซนต์ (%)

คำกริยา unaccusative	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4-6	เจ้าของภาษา
happen	32.5%	52.5%	40%	42.5%	0%
shatter	18.75%	22.5%	21.25%	22.5%	0%
break	21.25%	25%	50%	31.25%	0%
go	27.5%	50%	35%	45%	0%
cook	60%	46.25%	52.5%	52.5%	0%
fall	33.75%	46.25%	43.75%	41.25%	0%
เฉลี่ย	32.29167%	40.41667%	40.41667%	39.16667%	0%

เมื่อนำคะแนนที่ได้มาคำนวณเพื่อหาเปอร์เซนต์ความผิดพลาดดังที่ปรากฏผลในตารางที่ 5 ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความผิดพลาดที่ในการทำแบบทดสอบที่ 2 ก่อนข้างใกล้เคียงกับผลจากแบบทดสอบที่ 1 นั่นคือ เปอร์เซนต์ความผิดพลาดในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษามีลักษณะที่เพิ่มมากขึ้น ตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป ซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากการเปรียบเทียบเปอร์เซนต์ความผิดพลาดโดยเฉลี่ย ชั้นปีที่หนึ่งอยู่ที่ 32.29% ชั้นปีที่สองอยู่ที่ 40.42% ชั้นปีที่สามอยู่ที่ 40.42% และชั้นปีที่สี่อยู่ที่ 39.17% เห็นได้อย่างชัดเจนว่าชั้นปีที่ทุกฝ่ายคาดหวังว่าน่าจะมีความผิดพลาดน้อยที่สุดคือ

ชั้นปีที่สี่ถึงหกกลับมีความผิดพลาดในระดับที่สูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งซึ่งกลายเป็นชั้นปีที่มีความผิดพลาดน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับชั้นปีอื่นๆ

ตารางที่ 6: ผลวิเคราะห์ความแตกต่างในการใช้คำกริยา unaccusative ของนักศึกษาแต่ละชั้นปี โดยใช้ t-Test (ใช้ผลจากการทำแบบทดสอบ Written Production Test หรือ แบบให้เขียนตอบ) **หมายเหตุ:** ค่า p ที่น้อยกว่า 0.01 บ่งชี้ว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

	ปี 1	ปี 2	ปี 3	ปี 4-6
ปี 1		P = 0.34 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.31 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.38 ไม่มีนัยสำคัญ
ปี 2	P = 0.34 ไม่มีนัยสำคัญ		P = 0.9 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.86 ไม่มีนัยสำคัญ
ปี 3	P = 0.31 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.9 ไม่มีนัยสำคัญ		P = 0.85 ไม่มีนัยสำคัญ
ปี 4-6	P = 0.38 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.86 ไม่มีนัยสำคัญ	P = 0.85 ไม่มีนัยสำคัญ	

ผลจากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าเมื่อนำคะแนนของนักศึกษาแต่ละชั้นปีมาเปรียบเทียบกับกันเป็นคู่ๆ โดยใช้ t-Test ก็ไม่พบความแตกต่างระหว่างคู่ใดๆ ในระดับที่มีนัยสำคัญ หรืออาจจะพูดได้ว่าคะแนนของนักศึกษาในแต่ละชั้นปีมีความใกล้เคียงกัน

อภิปรายผล

1. พัฒนาการของนักศึกษาเอกภาษาอังกฤษและการสื่อสาร ว่าด้วยเรื่องของการเรียนรู้คำกริยา unaccusative ตั้งแต่ชั้นปีที่หนึ่งจนถึงปีที่สี่หรือชั้นปีที่สูงสุดในหลักสูตร และ 2.) ทดสอบความถูกต้องของทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สอง อันได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ (Learnability Theory) ทฤษฎีพัฒนาการรูปตัวยู (U-shaped Development) และทฤษฎี “กั๊กดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” หรือ Unaccusative Trap

ประเด็นแรกในด้านพัฒนาการของนักศึกษาเอกภาษาอังกฤษและการสื่อสาร ในภาพรวมพบว่า นักศึกษาชั้นปีต้นๆสามารถใช้คำกริยา unaccusative ได้อย่างถูกต้องมากกว่ากลุ่มอื่น แต่กลับมีแนวโน้มที่จะใช้กริยาในกลุ่มนี้ (unaccusative verbs) ผิดพลาดมากขึ้นในระดับที่สูงขึ้นไป ผู้สอนภาษาอังกฤษโดยทั่วไปอาจจะมองว่าผู้เรียนขาดพัฒนาการหรือไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ แต่หากมองในเชิงลึกโดยอาศัยทฤษฎี “กั๊กดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” และทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต หรือ Transformational Grammar (Chomsky, 1981) ในการช่วยให้มองเห็นภาพภายใน จะเห็นว่าสิ่งที่เรา มองเห็นว่าเป็นการเรียนรู้คำกริยา unaccusative และใช้ภาษาอย่างถูกต้องของนักศึกษาปีต้นๆนั้น เป็นความเข้าใจที่ผิดหรืออาจจะกล่าวได้ว่าไวยากรณ์ของนักศึกษาระดับต้นๆนั้นแม้จะมองดูถูกต้องแต่ก็ยังมี ความบกพร่องอยู่ในระดับความเข้าใจเชิงลึก ซึ่งตามทฤษฎี “กั๊กดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” นั้น

ถือว่า เป็นการเรียนรู้ระยะที่ 1 เท่านั้นซึ่งเป็นช่วงที่ผู้เรียนค่อนข้างใช้ภาษาในลักษณะเลียนแบบสิ่งที่ได้ยิน ได้อ่านอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งดูเหมือนใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องแต่จริงๆ แล้วอาจจะยังไม่เข้าใจเนื้อหาของ ภาษาหรือไวยากรณ์นั้นๆ อย่างละเอียดและลึกซึ้ง แต่เมื่อเวลาผ่านไปเมื่อนักศึกษาได้รับข้อมูลทางภาษา (linguistic input & intake) จากการศึกษาเรียนรู้มากขึ้น โครงสร้างภายในของไวยากรณ์หรือความเข้าใจ ในเชิงลึก ดูเหมือนจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ในกรณีของการเรียนรู้คำกริยา unaccusative นักศึกษาใน ขั้นปีที่สูงขึ้นก็จะเริ่มเข้าใจว่า คำกริยา unaccusative และ unergative ซึ่งดูผิวเผินเหมือนจะเป็นคำกริยา กลุ่มเดียวกัน แท้จริงแล้วมีโครงสร้างที่แตกต่างกันในเชิงลึก นั่นคือนักศึกษาน่าจะเริ่มเข้าใจแล้วว่า ตัว ประกอบ (argument) ของคำกริยา unaccusative และของคำกริยา unergative นั้นเป็นตัวประกอบคน ละประเภทกัน กล่าวคือ คำกริยา unaccusative มีตัวประกอบภายใน (internal argument) ในขณะที่ คำกริยา unergative มีตัวประกอบภายนอก (external argument) ซึ่งทำให้นักศึกษาในระดับที่สูงขึ้นมี ความรู้สึกว่าตัวประกอบของคำกริยา unaccusative นั้นไม่ควรจะอยู่ในตำแหน่งประธาน (subject) หรือ วางไว้หน้าคำกริยา แต่ควรจะอยู่ในตำแหน่งกรรม (object) หรือวางไว้หลังคำกริยา จึงทำให้นักศึกษาใน ระดับที่สูงขึ้นรู้สึกถึงสิ่งที่จะใช้คำกริยา unaccusative ในโครงสร้าง NP-V ผลจากความเข้าใจที่กล่าวมานี้ ยังทำให้นักศึกษาในระดับนี้รู้สึกว่า หากจะต้องนำ NP ไปวางไว้หน้า V ก็ควรมีการใส่ passive morphology หรือ be-V_{ed} ด้วยเพราะเข้าใจว่าการย้ายกรรม (object) มาวางไว้หน้ากริยานั้น ต้องเป็นไป ตามหลัก passive voice ในไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ พฤติกรรมการใช้ภาษาเช่นนี้อาจจะต้องเหมาะสม ในบางบริบท เช่น บริบทที่บ่งชี้ว่ามีการถูกกระทำ แต่ในบางบริบทที่ไม่ต้องการ passive morphology การใช้คำกริยา unaccusative ในลักษณะเช่นนี้ก็ถือว่าไม่เหมาะสมหรืออาจจะผิดไวยากรณ์ไปเลย ยกตัวอย่างเช่นการใช้ break ในบริบทที่บ่งชี้ว่ารถยนต์เกิดเสียโดยไม่มีใครทำให้เกิดขึ้น ในประโยค “The car has been broken down” และการใช้ happen ในประโยค “What was happened here?” พฤติกรรมการใช้คำกริยา unaccusative ที่ผิดพลาดเช่นนี้ตามทฤษฎี “กัปดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” ถือว่าผู้เรียนอยู่ในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นระยะก่อนที่จะนำไปสู่ระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะสุดท้ายที่ ผู้เรียนจะมีความสามารถใกล้เคียงเจ้าของภาษา

อีกหนึ่งประเด็นสำคัญสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ก็คือความถูกต้องหรือความสามารถในการ พยากรณ์ของทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สอง อันได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการรูปตัวยู (U-shaped Development) ของ Kellerman (1985) และทฤษฎีกัปดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative หรือ Unaccusative Trap ของ Oshita (2001) โดยทฤษฎีพัฒนาการรูปตัวยูของ Kellerman พยากรณ์ว่าผล การเรียนรู้ภาษาในบางหัวข้อที่มีความซับซ้อน เส้นกราฟของพัฒนาการมักจะไม่ได้เป็นแบบขึ้นบันไดหรือ พุ่งสูงขึ้นไปเรื่อยๆ แต่กลับมีความคล้ายคลึงกับการเขียนตัวอักษรยู (U) ที่แรกเริ่มผู้เรียนอยู่ในจุดที่สามารถ ใช้ภาษาในไวยากรณ์เรื่องนั้นได้ดีจนเทียบได้กับเจ้าของภาษา แต่ในระยะต่อมากลับมีการใช้ภาษาที่ ผิดเพี้ยนไปจากมาตรฐานมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงระยะของการทรงตัว หรืออยู่ในจุดที่เป็นฐานของตัวอักษรยู (U) สักระยะหนึ่ง แล้วจึงมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างรวดเร็วจนเทียบเท่าเจ้าของภาษา และ Oshita ได้นำ

ทฤษฎีนี้มาปรับใช้กับการเรียนรู้กลุ่มคำกริยา unaccusative ของผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ โดยอ้างว่าพัฒนาการของผู้เรียนเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นเส้นกราฟรูปตัวยู เช่นเดียวกัน แต่มีแนวโน้มที่พัฒนาการของผู้เรียนจะหยุดอยู่ที่ฐานของตัวยู (U) อันเป็นที่มาของคำว่า “Trap” หรือ “กับดัก” ในชื่อของทฤษฎี ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ยืนยันว่าพัฒนาการของผู้เรียนซึ่งเป็นนักศึกษาเอกภาษาอังกฤษและการสื่อสารเป็นไปตามทฤษฎีดังกล่าว นั่นคือมีแนวโน้มในการใช้กริยา unaccusative ที่ดีและถูกต้องในช่วงปีแรกๆ แต่กลับมีการใช้กริยากริยากริยาอื่นอย่างผิดๆ ในชั้นปีที่สูงขึ้น และหากดูพฤติกรรมการใช้คำกริยา unaccusative ในระดับสูงสุดของหลักสูตรนั่นคือชั้นปีที่ 4 (หรือ 5, 6 ในกรณีของนักศึกษาที่เรียนจบซ้ำ) จะเห็นว่าพัฒนาการยังอยู่ในระยะที่ 2 ตามทฤษฎี “กับดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” (Unaccusative Trap) ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งก้าวใหญ่ไปข้างหน้าของพัฒนาการทางภาษา ถึงแม้ว่าพฤติกรรมการใช้ภาษาของนักศึกษาในหลักสูตรภาษาและการสื่อสารของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ไม่ได้บ่งชี้ว่านักศึกษามีพัฒนาการที่ถดถอยลง แต่สิ่งที่ยังไม่สามารถตอบได้ในขณะนี้ก็คือคำถามที่ว่านักศึกษาจะสามารถพัฒนาดตนเองหลังจากจบการศึกษาจากหลักสูตรดังกล่าวไปแล้ว ให้เข้าสู่ระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะที่การเรียนรู้คำกริยา unaccusative สมบูรณ์แบบและเหมือนเจ้าของภาษาได้หรือไม่ หากทำได้ต้องใช้เวลานานสักเท่าใด และต้องมีวิธีการเรียนรู้อย่างไรบ้างเพื่อความสำเร็จดังกล่าว

หากมีการศึกษาวิจัยผู้เรียนกลุ่มนี้ในระยะยาวอย่างต่อเนื่องไปอีก และพบว่าในที่สุดแล้วนักศึกษาสามารถเรียนรู้คำกริยา unaccusative ได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์เหมือนเจ้าของภาษาถึงแม้ว่าจะไม่ได้เข้าเรียนในหลักสูตรหรือในห้องเรียนอีกต่อไปแล้ว ก็จะเป็นการยืนยันความถูกต้องสมมติฐานของทฤษฎี Learnability (Pinker, 1989) ที่บอกว่ามนุษย์มีกลไกที่จะเรียนรู้ภาษาได้เองโดยธรรมชาติหากมีข้อมูลทางภาษา (linguistic input) อย่างเพียงพอ แต่ถ้าพบว่า ถึงเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดแต่นักศึกษาเหล่านี้ยังคงไม่มีพัฒนาการเพิ่มเติม แต่ยังหยุดชะงักอยู่ในระยะที่ 2 ตามทฤษฎี กับดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative” (Unaccusative Trap) ของ Oshita ก็จะเป็นการยืนยันความถูกต้องของทฤษฎี Fundamental Difference Hypothesis (Bley-vroman, 1996) ที่พยากรณ์ว่าการเรียนรู้ภาษาในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่จะมีผลลัพธ์ที่ไม่เหมือนกัน นั่นคือผู้ที่เริ่มเรียนภาษาตั้งแต่เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้อย่างสมบูรณ์ แต่ผู้ที่เริ่มเรียนภาษาในวัยผู้ใหญ่เช่นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะไม่สามารถเรียนรู้ภาษาได้ในระดับที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ถึงแม้ว่านักศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษและการสื่อสารจะมีพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษก่อนที่จะเข้ามาเรียนในหลักสูตรระดับมหาวิทยาลัยอย่างน้อย 6 ปี และหลายคนได้เรียนภาษาอังกฤษมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ซึ่งนับเป็นเวลาที่ค่อนข้างยาวนาน แต่ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ชัดว่าถ้าดูจากภาพรวมหรือค่าเฉลี่ยของคะแนนในการทำแบบทดสอบแล้วดูเหมือนว่านักศึกษาในหลักสูตร

ยังไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้กลุ่มคำกริยา unaccusative ซึ่งผลที่ปรากฏออกมานี้อาจจะทำให้อาจารย์ผู้สอนรู้สึกไม่สบายใจหรือสับสนกับผลการสอนในช่วงระยะเวลาอย่างน้อยสี่ปี ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากอาจารย์ผู้สอนหรือบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้โดยผ่าน ทฤษฎีพัฒนาการรูปตัวยู หรือ U-shaped Development และ ทฤษฎี กับดักในการเรียนรู้คำกริยา unaccusative (Unaccusative Trap) ก็จะเข้าใจว่าความเป็นจริงแล้วนักศึกษาในหลักสูตรกำลังมีความก้าวหน้าในการเรียน แต่ถึงแม้ว่าจะเป็นความก้าวหน้า นักศึกษาเหล่านี้ก็ยังถือว่าก้าวหน้าไม่ถึงจุดที่สมบูรณ์ (ยังอยู่ในระยะที่ 2) และยังต้องพยายามพัฒนาไปสู่ระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะที่มีความรู้ใกล้เคียงเจ้าของภาษา คำถามที่เกิดขึ้นก็คือ เมื่อนักศึกษาเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาไปถึงระยะที่ 3 ภายในช่วงเวลาที่เขาเรียนรู้ในหลักสูตร 4-6 ปีได้ เขาจะยังมีโอกาสเรียนและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับคำกริยา unaccusative ไปถึงระยะที่ 3 ได้หรือไม่

จากผลการวิจัยที่ผ่านมาของผู้วิจัยเอง (Thepsura, 1998, 2005) พบว่านักศึกษาไทยหลายคนสามารถเรียนรู้กฎไวยากรณ์ที่ซับซ้อนและลึกซึ้งได้สำเร็จ แต่เป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับบัณฑิตศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษอยู่ในประเทศของเจ้าของภาษาเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทำให้พวกเขามีโอกาสเข้าถึงข้อมูลทางภาษาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งอาจจะต่างกับนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่มีโอกาสสัมผัสกับภาษาอังกฤษอย่างไม่ต่อเนื่องและไม่สม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้มีพัฒนาการทางภาษาและไวยากรณ์ที่ช้ากว่า งานวิจัยที่ผ่านมา (Thepsura, 1998, 2005) พบว่า แม้กระทั่งกลุ่มผู้เรียนภาษาอังกฤษที่กำลังเรียนในระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยก็ยังมีพัฒนาการในการเรียนหลักไวยากรณ์หรือการใช้ภาษาในบางหัวข้อที่ไม่สมบูรณ์ ต่างจากกลุ่มบัณฑิตไทยที่เรียนอยู่ในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง งานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นบ่งชี้ว่า การรับข้อมูลทางภาษา มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ภาษา เพราะฉะนั้นวิธีการสอนใดๆ ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถรับข้อมูลทางภาษา (linguistic input & intake) ได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจะเป็นวิธีการสอนภาษาที่ดีที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- Balcom, P. (1997). Why is this happened? Passive morphology and unaccusativity. *Second Language Research*, 13, 1-9.
- Bley-vroman, R. (1996). Patterns, constructions, and second language acquisition theory. *Paper presented at the University of Hawaii*, January 31, 1996.
- Chomsky, N. (1981). *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris.
- Cook, V. (2001). *Second Language Learning and Language Teaching*. London: Hodder Arnold.

- Han, Z.-H. (1998). *Fossilization: A investigation into advanced L2 learning of a typologically distant language*. Unpublished doctoral dissertation, Birkbeck College, University of London.
- Hirakawa, M. (1999). L2 acquisition of Japanese unaccusative verbs by speakers of English and Chinese. In K. Kanno (Ed.), *The acquisition of Japanese as a second language* (pp. 89-113). Amsterdam: Benjamins.
- Hwang, J.-B. (1997). *Implicit and explicit instruction for the L2 acquisition of English unaccusative verbs*. Unpublished manuscript, University of Oregon at Eugene.
- Kellerman, E. (1985). If at first you do succeed... In S. M. Gass & C. G. Maddens (Eds.), *Input in second language acquisition* (pp. 345-353). Rowley, MA: Newbury House.
- Levin, Beth; Malka Rappaport-Hovav (1994). *Unaccusativity: At the Syntax-Semantics Interface*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Oshita, H. (2001). The Unaccusative Trap in Second Language Acquisition. *Studies in Second Language Acquisition*, 23, 279-304.
- Perlmutter, David M. (1978). "Impersonal passives and the Unaccusative Hypothesis". *Proceedings of the 4th Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*: 157-189, UC Berkeley.
- Pinker, S. (1989). *Learnability and cognition: The acquisition of argument structure*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Thepsura, S. (1998). *The Acquisition of Lexical Causatives by Thai EFL Learners*. Unpublished master's research paper, Georgetown University, Washington D.C.
- Thepsura, S. (2005). Learnability and The Acquisition of English Lexical Causatives. *Journal of Liberal Arts: Ubon Ratchathani University*, 2-1, 181-208.
- White, L. (2003). *Second Language Acquisition and Universal Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yip, V. (1994). Grammatical consciousness-raising and learnability In T. Odlin (Ed.), *Perspectives on pedagogical grammar* (pp. 123-139). Cambridge: Cambridge University Press.

ปัญหาการตีความหมายการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในคดีค้ามนุษย์
ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
PROBLEMS IN INTERPRETING ILLEGAL SEXUAL EXPLOITATION IN
HUMAN TRAFFICKING CASES ACCORDING TO THE PREVENTION
AND SUPPRESSION OF HUMAN TRAFFICKING ACT 2008

¹สุรัชย์ พ่วงชูศักดิ์, ²วาทีน หนูเกื้อ และ ³จเร พันธุ์เปรื่อง

¹Surachai Phuangchoosakdi, ²Watin Nookua and ³Charae Panpruang

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย

Bangkokthonburi University

¹Attorneyssp@yahoo.com

Received: December 3, 2023; **Revised :** March 2, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องปัญหาการตีความหมายการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในคดีค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.2551 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาทางแก้ไขประเด็นปัญหาการกำหนดนิยามการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการตีความหมายการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทยซึ่งน่าจะยังไม่เพียงพอ ผลการศึกษา 1) พบว่า การใช้มาตรการกฎหมายนิยามความผิดทางฐานค้ามนุษย์ทางเพศของประเทศไทยนั้นเน้นหลักการตามตัวบทกฎหมายที่จะต้องมียอดประกอบความผิดอาญาที่เกิดขึ้นโดยเจตนาของผู้กระทำความผิดในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบโดยตรงเสียก่อน จึงจะถือว่าเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ทางเพศ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 777/2556 ของประเทศไทยที่เคยตัดสินมาแล้ว 2) พบว่า มีแนวทางความแตกต่างของการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการตีความหมายการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดย

¹ อาจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

มิชอบในต่างประเทศ ในส่วนของตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ทางเพศของต่างประเทศซึ่งไม่ว่าจะเป็นประเทศที่มีแนวคิดแบบคอมมอนลอว์หรือแบบซีวิลลอว์ก็ตามล้วนแล้วแต่มีทิศทางเดียวกัน โดยส่วนใหญ่จะกำหนดตัวบทกฎหมายให้สอดคล้องกันกับแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ข้อ 3 (a) (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime Article 3-Use of terms For the purposes of this Protocol) โดยเฉพาะในส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบที่ว่า การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น 3) พบว่า ถ้าหากว่าประเทศไทยมีการนำแนวคิดนี้มาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมใช้ในตัวบทกฎหมายตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยแล้ว ก็น่าจะทำให้ให้นัยความหมายการค้ามนุษย์โดยเฉพาะการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบเพียงพอและมีความสอดคล้องเหมาะสม

คำสำคัญ: แนวทางการตีความ, การค้าประเวณี, การค้ามนุษย์ทางเพศ, เหลือค้ามนุษย์ทางเพศ

Abstract

The Research article on the problem of interpreting illegal sexual exploitation in human trafficking cases. According to the Prevention and Suppression of Human Trafficking Act of 2008, the objective is to study and find a solution to the problem of defining human trafficking regarding the interpretation of illegal sexual exploitation in the Thai legal system, which is likely still lacking. The results of the study 1) found that the use of legal measures to define the offense of sex trafficking in Thailand emphasizes the principle of the law that there must be a criminal element that occurs with the intention of the perpetrator to seek direct illegal sexual benefits first Therefore it will be considered a sex trafficking offense. According to the Supreme Court Judgment No. 777/2013 of Thailand that has been decided in the past, 2) it was found that there are different approaches to the use of human trafficking legal measures regarding the interpretation of illegal sexual exploitation in foreign countries. As for the laws regarding sex trafficking in foreign countries, whether they are countries with a common law concept or a civil law concept, they all have the same direction. The majority of cases will harmonize the provisions of the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000, Article 3(a) (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking

in Persons Especially). Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime Article 3-Use of terms For the purposes of this Protocol), especially in relation to the issue of sexual exploitation that: Exploiting at least includes the act of illegally exploiting the prostitution of another person. 3) It was found that if Thailand were to bring this concept to amend and add to the law according to Section 6 and Section 7 of the Prevention and Suppression of Human Trafficking Act 2008 of Thailand. It should make the definition of human trafficking, especially illegal sexual exploitation, adequate and consistent.

Keywords: Interpretation Guidelines, Prostitution, Sex Trafficking, Sex Trafficking Victims

บทนำ

ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นปัญหาสำคัญของนานาชาติและรวมถึงประเทศไทยด้วย เมื่อปี พ.ศ. 2561 จากสถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทยนั้นถูกพิจารณาและจัดอยู่ในกลุ่ม-tier 2 เป็นบัญชีรายชื่อประเทศที่ต้องจับตามอง (Tier 2 Watch List) จากรายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2561 ของสถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย โดยในรายงานระบุว่าประเทศไทยเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศปลายทาง และรวมถึงประเทศทางผ่านสำหรับการค้าประเวณี ไม่ว่าจะเป็นค้าผู้ชาย ค้าผู้หญิง และเด็ก รวมทั้งการบังคับใช้แรงงาน โดยเฉพาะปัญหาการค้ามนุษย์ทางเพศ ซึ่งพบปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากแนวทางการใช้มาตรการกฎหมายการค้ามนุษย์ทางเพศของประเทศไทยนั้นยังคงไม่สอดคล้องกับของต่างประเทศที่ใช้กัน ตามที่ได้เคยปรากฏตามแนวดัตสันของศาลประเทศตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 777/2556 ที่มีมุมมองการตัดสินคดีและให้เหตุผลเกี่ยวกับการกระทำผิดว่า ทางคดีปรากฏข้อเท็จจริงแต่เพียงว่า ผู้กระทำผิดไม่มีส่วนร่วมรู้เห็น ร่วมวางแผนหรือเกี่ยวข้องกับการที่เหยื่อซึ่งเป็นผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ในการชักชวนหรือใช้อุบายหลอกลวงเพื่อค้าประเวณี ซึ่งข้อเท็จจริงในคดีปรากฏแต่เพียงว่าผู้กระทำผิดเพียงแต่รับตัวขึ้นรถยนต์กระบะของผู้กระทำผิดและพาเข้าโรงแรมสองพี่น้องริมธาร โดยมีเพียงเจตนาเพื่อจะได้ร่วมประเวณีเท่านั้น จึงไม่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นของความหมายของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 จึงไม่เป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบไม่เป็นการกระทำผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่ กรณีน่าจะยังมีประเด็นปัญหาอยู่ ได้แก่ 1) การกำหนดนิยามความหมายที่ยังคงเป็นปัญหาในการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทย 2) แนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในระบบกฎหมายไทยกับต่างประเทศยังคงไม่สอดคล้องตรงกัน 3) ควรใช้แนวทางใดในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์

เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในระบบกฎหมายไทยดังกล่าวให้เพื่อสอดคล้องเหมาะสม ฉะนั้น จึงควรศึกษาหาแนวทางใหม่เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขใช้บังคับให้สอดคล้องเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการตีความการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในระบบกฎหมายไทย
4. เพื่อนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในระบบกฎหมายไทยเพื่อให้สอดคล้องกับต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวทางในการตีความหมายการค้ำมนุษย์ทางเพศโดยเฉพาะ โดยศึกษาวิจัยจากแหล่งข้อมูลจากการรวมข้อมูลทางสถิติของเว็บไซต์ของสหประชาชาติ(UN) คำพิพากษาศาลฎีกาจากกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกาของประเทศไทย บทความ หนังสือ ตำรา วารสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์ในส่วนของแนวคิดที่ทำการออกกฎหมายกับแนวทางคำตัดสินของศาลในคดีค้ำมนุษย์ของต่างประเทศ ซึ่งปรากฏแหล่งข้อมูลบนเว็บไซต์ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ต่างๆ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ สรุปผล และนำเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทยนั้น (สุพิศ ปรานี ตกพลกรัง, 2559, น. 8-24) พบว่า การกำหนดนิยามการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทยนั้นมีมุมมองว่า ความผิดฐานฐานค้ำมนุษย์ทางเพศของประเทศไทยนั้น จะต้องมียุติประกอบความผิดที่เกิดขึ้นโดยเจตนาในการกระทำความผิดแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศประกอบด้วยจึงจะผิดฐานค้ำมนุษย์ทางเพศ ซึ่งความผิดผิดแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศนั้นเป็นความผิดอันได้แก่ ความผิดทางอาญาเกี่ยวกับทางเพศทั้งหมด ได้แก่ ฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 วรรคหนึ่ง วรรคสอง มาตรา 277 วรรคหนึ่งถึงวรรคสี่ กระทำอนาจาร ตามประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 278 มาตรา 279 มาตรา 281 เป็นรื้อจัดการเพื่อการรื้อจัดการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 282 มาตรา 283 มาตรา 283 ทวิ มาตรา 284 มาตรา 285 มาตรา 285/1 การแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยการค้าประเวณี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 286 มาตรา 287 มาตรา 287/1 มาตรา 287/2 การแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยรูปแบบอื่น (กฎหมายดิจิทัล) ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 มาตรา 3 มาตรา 11 มาตรา 14 มาตรา 15 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. 2562 มาตรา 42 (2) (8) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 19 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 (2) มาตรา 5 มาตรา 6 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 5 มาตรา 6 มาตรา 14 มาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 25 ดังกล่าว เพราะว่า ความผิดดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นความผิดที่มีความเกี่ยวพันกันและเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบการค้ามนุษย์ทางเพศที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 4 ประกอบมาตรา 6 ว่าเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของความผิดการค้ามนุษย์ทางเพศของประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการตีความการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทย เพราะว่า หากเป็นกรณีข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถนำสืบพยานให้ปรากฏได้ว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดอาญาดังกล่าวได้จริง ทั้งที่ผู้กระทำความผิดน่าจะควรรู้หรือตระหนักรู้ได้อยู่แล้วว่าเหยื่อผู้เสียหายน่าจะถูกละเมิดจากการค้ามนุษย์ทางเพศ ก็ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีความผิดฐานค้ามนุษย์

วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในระบบกฎหมายไทยและต่างประเทศนั้น พบว่า แนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในต่างประเทศในส่วนของตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ทางเพศของต่างประเทศส่วนใหญ่นั้น (วรรณวิภา เมืองถั่ว, 2563, น. 13-1-13-60) จะเน้นให้นิยามความหมายในตัวบทกฎหมายในแนวทางว่า การแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของการค้ามนุษย์ทางเพศ เป็นการกระทำของบุคคลที่กระทำการรับสมัครการขนส่งการถ่ายโอนหรือการเก็บหรือรับบุคคลที่มีหรือไม่มีความยินยอมหรือความรู้ของเหยื่อเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์หรือการค้าประเวณีของผู้อื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่นๆโดยเอาเปรียบผู้อื่นโดยเฉพาะเหยื่อค้ามนุษย์ และในส่วนของมุมมองของการตัดสินของศาลต่างประเทศ (9th Cir. 2013) ก็จะมีมุมมองเหมือนกันกับตัวบทกฎหมายว่า ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องรู้แต่ควรตระหนักว่าควรจะได้รู้ได้อยู่แล้วว่า การกระทำที่ขนส่งเหยื่อให้บุคคลอื่นนั้นน่าจะมีการเอาเปรียบเหยื่อจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศอยู่แล้ว (United States v. Jones, 2013) (United Nations Office on Drugs and Crime, 2013) อันครบองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์แล้ว (The U.S. Government Printing Office, n.d., p. 1463) ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับแนวคิดของอนุสัญญา

สหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในประเด็นส่วนเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบ ยึดหลักแนวคิดว่าการแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นด้วย ซึ่งตามแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 นี้ถือสหประชาชาติให้ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้เกี่ยวกับการบังคับใช้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ ซึ่งมีความแตกต่างจากประเทศไทย เพราะประเทศไทยได้กำหนดนิยามการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ โดยมีมุมมองว่า ความผิดฐานฐานค้ามนุษย์ทางเพศของประเทศไทยนั้น จะต้องมียุติประกอบความผิดที่เกิดขึ้นโดยเจตนาในการกระทำความผิดแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศประกอบด้วยจึงจะผิดฐานค้ามนุษย์ทางเพศ ซึ่งไม่ได้รวมของการกระทำความผิดของบุคคลอื่นร่วมอยู่ด้วย ฉะนั้นเมื่อผู้กระทำความผิดไม่มีเจตนาร่วมกันกับผู้กระทำค้ามนุษย์คนอื่นก็มีผลทำให้ไม่ครบองค์ประกอบความผิดเพราะขาดเจตนากระทำความผิด จึงไม่ต้องรับผิดฐานค้ามนุษย์ทางเพศ เพราะว่า ไม่ถือว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบตามกฎหมายประเทศไทย

วัตถุประสงค์ที่ 3 จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในระบบกฎหมายไทยนั้น พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในระบบกฎหมายไทยนั้น จากการวิเคราะห์ความแตกต่างในตัวบทกฎหมายดังกล่าวแล้วในตัวบทกฎหมายตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยนั้นน่าจะยังขาดตัวบทถ้อยคำจากแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในส่วนที่ว่า “การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น” ดังกล่าวนี ซึ่งในตัวบทต่างประเทศล้วนมีตัวบทแนวนี้อยู่ประกอบด้วย เพราะว่า การที่มีคำจำกัดความให้รวมถึงการกระทำความผิดการค้าประเวณีของบุคคลอื่นรวมอยู่ด้วย ก็ย่อมทำให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบซึ่งสามารถครอบคลุมถึงผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นได้ เพราะ มีการส่งต่อเหยื่อซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกันในการกระทำความผิดการค้ามนุษย์

วัตถุประสงค์ที่ 4 จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อนำเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในระบบกฎหมายไทยเพื่อให้สอดคล้องกับต่างประเทศนั้น พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในระบบกฎหมายไทยเพื่อให้สอดคล้องกับต่างประเทศนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า จะต้องนำแนวทางจากการวิเคราะห์ความแตกต่างในตัวบทกฎหมายดังกล่าวแล้วที่ไม่มีในตัวบทกฎหมายตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย โดยนำแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในส่วนที่ว่า “การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น ” ดังกล่าวนี มาปรับใช้

เพิ่มเติมตัวบทกฎหมายตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับต่างประเทศซึ่งล้วนมีตัวบทแนวคิดนี้ประกอบอยู่ด้วย โดยเฉพาะการที่น่าจะต้องมีคำจำกัดความระบุให้รวมถึงการกระทำความผิดการค้าประเวณีของบุคคลอื่นรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบให้สามารถครอบคลุมถึงผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นได้และมีผลทำให้ศาลประเทศไทยจะสามารถตัดสินได้ครอบคลุมถึงในความผิดฐานค้ามนุษย์ได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ต้องคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดดั้งเดิมอีก เพราะตัวบทกฎหมายตีความหมายครอบคลุมแล้ว

จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การกำหนดนิยามการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศของระบบกฎหมายประเทศไทยนั้นมิมีมุมมองว่า ความผิดทางฐานค้ามนุษย์ทางเพศโดยมิชอบของประเทศไทยนั้น จะต้องมียุติปัจจัยประกอบความผิดอาญาดังกล่าวที่เกิดขึ้นโดยเจตนาในการกระทำความผิดแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบประกอบด้วยจึงจะเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ทางเพศ ซึ่งถือได้ว่า เป็นปัญหาสำคัญในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการตีความการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทย เพราะว่า หากเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถนำสืบพยานให้ปรากฏได้ว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดอาญาดังกล่าวได้จริง ทั้งที่ผู้กระทำความผิดน่าจะควรรู้หรือตระหนักรู้ได้อยู่แล้วว่า เหยื่อผู้เสียหายน่าจะถูกละเมิดจากการค้ามนุษย์ทางเพศ ก็มีผลทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีความผิดฐานค้ามนุษย์ ฉะนั้น แนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในต่างประเทศในส่วนของตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ทางเพศของต่างประเทศส่วนใหญ่นั้นมิมีมุมมองเหมือนกันกับตัวบทกฎหมายว่า ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องรู้แต่ควรตระหนักรู้ได้อยู่แล้วว่า การกระทำที่ขนส่งเหยื่อให้บุคคลอื่นนั้นน่าจะมีการเอาเปรียบเหยื่อจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศอยู่แล้ว อันครบองค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์แล้ว ซึ่งสอดคล้องกันกับแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในประเด็นส่วนเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบ ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหการใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการตีความหมายการค้าแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบ เห็นว่า จะต้องนำแนวทางจากการวิเคราะห์ความแตกต่างในตัวบทกฎหมายดังกล่าวแล้วที่ไม่มีในตัวบทกฎหมายไทย(เฉลิมชัย กีกเกียรติกุล, 2556, น.1) โดยนำแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในส่วนที่ว่า “การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น” ดังกล่าวนี้นี้ มาปรับใช้เพิ่มเติมตีความ (Business Analysis of Law, 2019, p. 1) ในตัวบทกฎหมายตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับต่างประเทศซึ่งล้วนมีตัวบทแนวคิดนี้ประกอบอยู่ด้วย

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากปัญหาการใช้มาตรการทางกฎหมายการคุ้มครองเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทยนั้นเกิดจากการกำหนดนิยามการตีความการคุ้มครองเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบของระบบกฎหมายประเทศไทยนั้นมีมุมมองว่า ความผิดทางฐานคุ้มครองทางเพศโดยมิชอบของประเทศไทยนั้น จะต้องมียุติประกอบความผิดที่เกิดขึ้นโดยเจตนาในการกระทำผิดอาญาในแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบที่ผู้กระทำผิดต้องรู้เสียก่อนประกอบด้วย จึงจะมีความผิดฐานคุ้มครองทางเพศ เพราะว่า ความผิดดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นความผิดที่มีความเกี่ยวพันกันและเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบการคุ้มครองทางเพศที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 4 ประกอบ มาตรา 6 ซึ่งหากเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถนำสืบพยานให้ปรากฏได้ว่าผู้กระทำผิดได้กระทำความผิดอาญาดังกล่าวโดยรู้ข้อเท็จจริงว่ามีการกระทำความผิดคุ้มครองทางเพศได้จริง ทั้งที่ผู้กระทำผิดน่าจะควรรู้หรือตระหนักรู้ได้อยู่แล้วว่าเหยื่อผู้เสียหายน่าจะถูกล่อลวงหรือเอารัดเอาเปรียบจากการคุ้มครองทางเพศ ก็จะมีผลทำให้ผู้กระทำผิดไม่มีความผิดฐานคุ้มครองทางเพศ

วัตถุประสงค์ที่ 2 จากแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายการคุ้มครองเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบในต่างประเทศในส่วนของตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทางเพศของต่างประเทศส่วนใหญ่ในสอดคล้องกันกับแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในประเด็นส่วนเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ ยึดหลักแนวคิดว่าการแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น ซึ่งสหประชาชาติให้ถือเป็นมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับใช้เกี่ยวกับการบังคับใช้กระทำความผิดฐานการคุ้มครองทางเพศ อันยังมีความแตกต่างจากประเทศไทย เพราะประเทศไทยได้กำหนดนิยามการคุ้มครองเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศที่แตกต่าง โดยมีมุมมองว่า ความผิดทางฐานคุ้มครองทางเพศของประเทศไทยนั้น จะต้องมียุติประกอบความผิดอาญาที่เกิดขึ้นโดยเจตนาในการกระทำผิดแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบประกอบด้วยเสียก่อนจึงจะผิดฐานคุ้มครองทางเพศ ซึ่งไม่ได้รวมของการกระทำความผิดของบุคคลอื่นร่วมอยู่ด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 3 จากผลความแตกต่างในตัวบทกฎหมาย ในตัวบทกฎหมายตามมาตรา 6 และมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยนั้นน่าจะยังขาดตัวบทจากแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่สร้างขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2563, น. 1) ในส่วนที่ว่า “การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น” ดังกล่าวนี้นั้นในตัวบทต่างประเทศที่ได้ศึกษามาแล้วล้วนมีตัวบทกฎหมายแนวนี้นี้อยู่ด้วย เพราะว่า การที่มีคำจำกัดความให้รวมถึงการกระทำความผิดการค้าประเวณีของบุคคลอื่นรวมอยู่ด้วย ซึ่งการมีคำนี้ก็จะยอมทำให้การ

บังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบสามารถครอบคลุมถึงผู้ร่วมกระทำผิดคนอื่นได้

วัตถุประสงค์ที่ 4 จากการนำแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในส่วนที่ว่า “การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น” ดังกล่าวนี้นำมาใช้แก้ไขเพิ่มเติมในต้วบทกฎหมายตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยนั้น น่าจะทำให้สอดคล้องกับต่างประเทศ (จรัญ โฆษณานันท์, 2558, น. 73-95) ซึ่งล้วนมีต้วบทแนวคิดนี้ประกอบอยู่ด้วย โดยเฉพาะการที่น่าจะต้องมีคำจำกัดความระบุให้รวมถึงการกระทำผิดการค้าประเวณีของบุคคลอื่นรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ ก็จะเกิดประโยชน์ (จรัญ โฆษณานันท์, 2558, น. 154-161) ในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศที่สามารถครอบคลุมถึงผู้ร่วมกระทำผิดคนอื่นได้ทั่วไป (Owlcation, 2023, p. 2) โดยเปิดมุมมองการตัดสินคดีให้กับศาลประเทศไทยที่สามารถตัดสินได้ตามนิยามกฎหมายอันสามารถครอบคลุมถึงในความผิดฐานค้ามนุษย์ทางเพศได้อย่างเหมาะสมโดยที่ไม่ต้องคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำ ความผิดในฐานความผิดตามต้วบทกฎหมายดั้งเดิมอีก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะวิธีการใหม่

ประเทศไทยสามารถนำวิธีการใหม่ที่จะได้การนำแนวคิดของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในส่วนที่ว่า “การแสวงหาประโยชน์อย่างน้อยที่สุดนั้นก็ให้รวมไปถึงการกระทำการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น” ดังกล่าวนี้นำมาใช้แก้ไขเพิ่มเติมในต้วบทกฎหมายตามมาตรา 6 และ มาตรา 7 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ของประเทศไทยนั้น โดยเฉพาะ การที่น่าจะต้องมีคำจำกัดความระบุให้รวมถึงการกระทำผิดการค้าประเวณีของบุคคลอื่นรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายการค้ำมนุษย์เกี่ยวกับการตีความหมายการแสวงหาประโยชน์ทางเพศโดยมิชอบที่สามารถครอบคลุมถึงผู้ร่วมกระทำผิดคนอื่นได้โดยเปิดมุมมองการตัดสินคดีให้กับศาลประเทศไทยที่สามารถตัดสินได้มากขึ้นตามต้วบทกฎหมายที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่

2. ข้อดี ประโยชน์ และข้อเสียของการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ข้อดีและประโยชน์ ทำให้มีการตีความนิยามความหมายการค้ำมนุษย์ทางเพศได้อย่างเพียงพอสอดคล้องเหมาะสมกับเจตนารมณ์ของแนวคิดกฎหมายสากลตามแนวคิดดั้งเดิมของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และยังเกิดประโยชน์ในการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ทางเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่า สามารถใช้นิยามความหมายนี้ลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นต้นทางในการกระทำผิด

โดยเฉพาะการลักลอบส่งเหยื่อให้ไปค้าประเวณีได้อย่างครอบคลุมภายใต้เจตนาที่ผู้กระทำผิดน่าจะควรต้องรู้อยู่แล้วว่ามีการกระทำผิดทำให้เหยื่อถูกเอาเปรียบจากการค้าประเวณี ซึ่งทำให้ศาลใช้ดุลพินิจในการตัดสินคดีได้กว้างขึ้นในกรอบนิยามความหมายการค้ามนุษย์ทางเพศ

ข้อเสียของการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เกิดค่าใช้จ่ายในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวนี้ และอาจจะต้องมีหน่วยงานที่ช่วยเหลือในการวิเคราะห์สอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศว่า เป็นการกระทำโดยชอบหรือมิชอบเพิ่มเติมอีกต่างหาก

เอกสารอ้างอิง

- จรัญ โฆษณานันท์. (2558). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เฉลิมชัย กีกเกียรติกุล. (2556). *สำนักกฎหมายบ้านเมือง หรือปฏิธานนิยม (Positive Law)*. สืบค้นจาก <http://chalermchai-nbtc.blogspot.com/2013/06/blog-post.html>
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2563). *ข้อพิจารณาเกี่ยวกับหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย*. https://www.isranews.org/isranews-article/44590_peace_44590.html
- วรรณวิภา เมืองถั่ว. (2563). อาชญากรรมทางธุรกิจกับองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ. ใน *อาชญากรรมทางธุรกิจ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพิศ ปราณีตภพลกรัง. (2559). *กฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- Business Analysis of Law. (2019). *ทฤษฎีกฎหมายบริสุทธิ์ของ Hans Kelsen*. สืบค้นจาก <https://businessanalysisoflaw.com/2019/08/09/philosophy-law-hans-kelsen-pure-theory/>
- Owlcation. (2023). *Key concepts of the philosophy of Aristotle*. Retrieved from <https://owlcation.com/humanities/Key-Concepts-of-the-Philosophy-of-Aristotle>
- The U.S. Government Printing Office. (n.d.). *Victims of trafficking and violence protection act of 2000*. Retrieved from <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-106publ386/html/PLAW-106publ386.htm>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2013). *United States v. Jones, 532 fed. appx. 769 (9th cir. 2013)*. Retrieved from https://sherloc.unodc.org/cld/case-law-doc/criminalgroupcrimetype/usa/2013/united_states_v._jones_532_fed._appx._769_9th_cir._2013.html?lng=en&tmpl=htms

การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
A STUDY OF THE COMPONENTS OF TEACHER LEADERSHIP IN
SCHOOLS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

¹ตติยา โภคาพานิช, ²วัลนิกา ฉลากบาง และ ³พรเทพ เสถียรนพแก้ว

¹Tatiya Pokapanit, ²Wannika Chalakbang and ³Phontap Sathanenappagwaw

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ประเทศไทย

Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.

¹Tatiya.poka@gmail.com, ²Wannika.chlk@gmail.com, ³Noomsakhon@gmail.com

Received : February 16, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร และประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ ตามกรอบที่ได้สังเคราะห์จากเอกสารโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสารและแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดแบบมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำครู มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1.) การพัฒนาการเรียนการสอน 2.) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3.) การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู และ 4.) การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D.= 0.24)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำครู, สมรรถนะการจัดการเรียนรู้

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Abstract

The purpose of this study was to find out the components of teacher leadership in schools under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1 by using document research and confirmed the components according to the framework synthesized from the documents by 5 experts. The research tools were document synthesis form and a set of rating scale questionnaire. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation. The results showed that teacher leadership consisted of 4 components: 1. teaching and learning development 2. transformational leadership. 3. suitable personality for being a teacher, and 4. teaching and skills Moreover, experts confirmed that every component was appropriated at the highest level ($\bar{X}$ = 4.95, S.D.= 0.24)

Keywords: Teacher Leadership, Instructional Competency

บทนำ

สถานศึกษาในปัจจุบัน มีปัญหาด้านคุณภาพผู้เรียน สาเหตุประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าว คือ การขาดภาวะผู้นำครูทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ปัจจุบัน การทำหน้า ที่เป็น เพียง ครูผู้สอน ตาม ตำรา อาจ ไม่ เพียง พอ อีก ต่อ ไป ครูจะต้องปรับตัว เรียนรู้การเป็น ‘ผู้นำ’ และมี ‘ภาวะผู้นำ’ ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นเพื่อให้ นักเรียนได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ภาวะผู้นำครูจะส่งผลดีต่อโรงเรียนและผู้เรียนเป็นอย่างมากเพราะเป็นการเปิด โอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ฝ่ายบริหารไม่สามารถบริหารจัดการ การศึกษาได้โดยลำพัง ต้องได้รับความร่วมมือและร่วมรับผิดชอบในการกิจต่างๆ จากทุกฝ่ายครูที่มี ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดทีมผู้สอนที่มีความผูกพันและเต็มใจในการปฏิบัติการสอนแบบมี อารมณ์และเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือและส่งเสริมครูคนอื่น ภาวะผู้นำครูเป็นปัจจัยสำคัญต่อการ นำวิสัยทัศน์และนโยบายของโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติ การเพิ่มศักยภาพเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ การพัฒนาภาวะผู้นำครูที่เน้นให้ครูซึ่งเชี่ยวชาญด้านการสอนให้คำชี้แนะและให้คำปรึกษาครู คนอื่นๆ ตลอดจนร่วมคิดร่วมปฏิบัติการกิจแบบกัลยาณมิตรระหว่างครูที่มีภาวะผู้นำครูและเพื่อนครู ช่วย สลายบรรยากาศและวิธีการทำงานแบบต่างคนต่างอยู่ของครูและช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการ ทำงานร่วมกัน เพื่อไปสู่ความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศด้านการสอน การประกาศเกียรติคุณ การสร้าง โอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพและรางวัล ครูที่มีภาวะผู้นำครูเป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายเพื่อ พัฒนาความเชี่ยวชาญทางการสอนให้ครูคนอื่น จึงทำให้มีความรู้และประสบการณ์ลึกซึ้งและ นำไปปฏิบัติได้จริงจนเป็นที่ประจักษ์ จึงเป็นไปได้ที่ครูที่มีภาวะผู้นำจะมีโอกาสได้รับการยกย่อง และ

เชิดชูเกียรติ และเป็นสิ่งกระตุ้นให้ครูคนอื่นเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาภาวะผู้นำครูของตนทำให้วงการวิชาชีพครูมีครูที่มีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนเพิ่มขึ้น ครูเหล่านี้นี้จะเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาวิชาชีพครูต่อไป การเป็นตัวแบบให้แก่นักเรียน ณ โรงเรียนไขภาวะผู้นำครูเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการการศึกษา ย่อมทำให้ผู้เรียนได้เห็นตัวแบบที่ดี

ปัญหาการจัดการเรียนรู้เกิดของครูส่วนใหญ่ มีสาเหตุเนื่องจากครู ไม่มีภาวะผู้นำ อีกทั้งความร่วมมือในการใช้หลักสูตร โดยครูส่วนหนึ่งไม่เข้าใจวิธีการสอน ไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางได้ ครูยังมีเจตคติต่อสื่อว่าทำให้ยุ่งยากจึงไม่ใช้สื่อ การสอน รวมถึงครูไม่มีความรู้และทักษะในการออกแบบและวางแผนเตรียมการสอน นอกจากนี้ครูยังไม่มียังมีความรู้ที่เพียงพอในการให้ความรู้ ความเข้าใจ ครูยังไม่มีทักษะและเจตคติด้านการจัดการเรียนรู้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อครู ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนจึงขาดประสิทธิภาพ (วิชา พรหมโชติ, 2564, หน้า 321) จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้เล็งเห็นปัญหาในการจัดการเรียนรู้และความสำคัญของภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสมรรถนะประจำสายงานที่คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้บุคลากรทางการศึกษาต้องปฏิบัติ หากบุคลากรทางการศึกษามีภาวะผู้นำและนำมาใช้ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเป้าหมายและทิศทางที่องค์กรได้กำหนดไว้ย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครู โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยศึกษาจากเอกสาร 12 แหล่ง ดังนี้ รัชฎาพร พิมพิชัย (2556), ศิริพร กุลสานต์ (2557), ไชยยศ วันอุทา (2559), ฤทธิศักดิ์ สุวรรณไตรย์ (2559), รัตติยา พร้อมสัน (2559), รัตนา กันทาตง (2559), วีระพงศ์ ตะโกนอก (2561), ณัฐพล ปินทอง (2562), โพทอง พงสคราม (2562), ศิรินันท์ ทองป่อง (2564), Burger & Hallinger (2007) อ้างถึงใน ผกามาต บัวพงษ์, 2564, Michael N. Cosenza (2015)

1.2 การสังเคราะห์ภาวะผู้นำครู โดยการนำข้อมูลที่ได้มาจัดใหม่ให้เป็นระเบียบเพื่อให้ทราบว่าคุณสมบัติแต่ละค่าเกิดขึ้นซ้ำๆ กันกี่ครั้ง

โดยการสร้างตารางแจกแจงความถี่ขึ้น และคัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไปซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ในขั้นตอนนี้จะนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบ ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ที่มีประสบการณ์สอนทางการบริหารการศึกษามากกว่า 5 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 1 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการบริหาร ไม่น้อยกว่า 5 ปี วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการบริหารการศึกษาจำนวน 2 คน
3. ครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร

แบบสังเคราะห์เอกสารซึ่งเป็นตารางสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการและนักวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำนวน 12 แหล่ง เพื่อใช้ในการแจกแจงความถี่และร้อยละ

2. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบของ Likert's Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสังเคราะห์เอกสาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. แบบสอบถาม ใช้เพื่อประเมินองค์ประกอบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครู ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการและนักวิจัย โดยการแจกแจงความถี่ที่มีค่าเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 50 ของความถี่ทั้งหมด ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำครู 4 องค์ประกอบ จากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านั้นมากำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ และพฤติกรรมบ่งชี้โดยการสังเคราะห์สรุปความหมายขององค์ประกอบจากการศึกษาเอกสารและตำรา โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับนิยามปฏิบัติการ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน จากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม สามารถสรุปได้ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำครู (ค่าเฉลี่ยจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน)

องค์ประกอบ	ระดับความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1)การพัฒนาการเรียนการสอน			
1.1 ครูมีความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
1.2 ครูมีการจัดสื่อการเรียนการสอนและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
1.3 ครูมีการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้	5.00	0.00	มากที่สุด
1.4 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์	5.00	0.00	มากที่สุด
1.5 ครูมีการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดเนื้อหาวิชาและลักษณะของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมรายด้าน	5.00	0.00	มากที่สุด
2)การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง			
2.1 ครูมีความสามารถใช้วิธีการต่างๆที่หลากหลายในการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้อื่น	4.96	0.20	มากที่สุด
2.2 ครูสร้างแรงบันดาลใจ เห็นคุณค่าและเกิดแรงจูงใจในการทำงานของเพื่อนครู	5.00	0.00	มากที่สุด
2.3 ครูมีอิทธิพลในการทำให้เพื่อนครูเห็นคุณค่าในการทำงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.4 ครูมีความสามารถในการทำให้เพื่อนครูเกิดแรงจูงใจที่ดีในการทำงาน	5.00	0.00	มากที่สุด
2.5 ครูมีความสามารถส่งเสริม กระตุ้นการใช้ปัญญา ในการพัฒนาศักยภาพขององค์กร	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมรายด้าน	4.99	0.09	มากที่สุด
3) การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน			
3.1 ครูมีความสามารถจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
3.2 ครูมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ	4.96	0.20	มากที่สุด
3.3 ครูมีความสามารถในการใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายเพื่อมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน	4.96	0.20	มากที่สุด
3.4 ครูมีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
3.5 ครูมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมรายด้าน	4.98	0.12	มากที่สุด

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
4)การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู			
4.1 ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในทางการประพฤติตน	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 ครูประพฤติตนเป็นที่น่ายกย่อง ทั้งคุณธรรมและจรรยาบรรณ	5.00	0.00	มากที่สุด
4.3 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสอนรูปแบบต่างๆ	4.92	0.20	มากที่สุด
4.4 ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน	4.96	0.20	มากที่สุด
4.5 ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวมรายด้าน	4.97	0.19	มากที่สุด

จากตาราง 1 ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำครู โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า

1. ความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำครูโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) การพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 5.00$) 2) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.99$) 3) การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.98$) 4) การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู ($\bar{X} = 4.97$)

2. ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรายด้าน พบว่า

2.1 การพัฒนาการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ครูมีความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน 2) ครูมีการจัดสื่อการเรียนการสอนและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 3) ครูมีการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 4) ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับจุดประสงค์ 5) ครูมีการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดเนื้อหาวิชาและลักษณะของผู้เรียน ทุกพฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D.= 0.00)

2.2 การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ครูมีความสามารถใช้วิธีการต่างๆ ที่หลากหลายในการเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้อื่น 2) ครูสร้างแรงบันดาลใจ เห็นคุณค่าและเกิดแรงจูงใจในการทำงานของเพื่อนครู 3) ครูมีอิทธิพลในการทำให้เพื่อนครูเห็นคุณค่าในการทำงาน 4) ครูมีความสามารถในการทำให้เพื่อนครูเกิดแรงจูงใจที่ดีในการทำงาน 5) ครูมีความสามารถส่งเสริม กระตุ้นการใช้ปัญญา ในการพัฒนาศักยภาพขององค์กร ทุกพฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.99$, S.D.= 0.09)

2.3 การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่ 1) ครูมีความสามารถจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ครูมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

เป็นระบบ 3) ครูมีความสามารถในการใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลายเพื่อมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน 4) ครูมีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน 5) ครูมีการวัดและประเมินผลผู้เรียนอย่าง ต่อเนื่องและเป็นระบบ ทุกพฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98, S.D. = 0.12$)

2.4 การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู ประกอบด้วย 5 พฤติกรรมบ่งชี้ ได้แก่

1) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนในทางการประพฤติตน 2) ครูประพฤติตนเป็นที่น่ายกย่อง ทั้ง คุณธรรม และจรรยาบรรณ 3) ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการสอน รูปแบบต่างๆ 4) ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน 5) ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอทุก พฤติกรรมบ่งชี้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97, S.D. = 0.19$)

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเรื่อง การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครู พบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การพัฒนาการเรียนการสอน 2) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอน 4) การมีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นครู ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ เอกสารและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้มีความเหมาะสม อีกทั้งองค์ประกอบทั้ง 4 เป็นองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ทั้งนี้เพราะหากครูมีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนการสอน เพิ่มขึ้นจะทำให้นักเรียนได้รับสิ่งที่ดีที่สุด ภาวะผู้นำครูจะส่งผลดีต่อโรงเรียนและผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานภายในโรงเรียน นอกจากนี้ทั้ง 4 องค์ประกอบยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของครู ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ญัฐพล ปินทอง (2562 : 80 - 82) ได้ศึกษาเรื่อง การสังเคราะห์องค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในยุคการศึกษา 4.0 พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในยุคการศึกษา 4.0 มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. คุณลักษณะผู้นำครู 2. การทำงานเป็นทีมและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านศาสตร์ การสอนแนวใหม่ 4. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างนวัตกรรม 5. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ และ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ โพทอง พงสงคราม (2562:127) ได้ศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำครูในวิทยาลัยครูแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าภาวะผู้นำ ของครูในวิทยาลัยครูแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มี 5 องค์ประกอบดังนี้ 1. ด้านคุณสมบัติ และจรรยาบรรณ 2. ด้านความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน 3. ด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านการสอน 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน 5. ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 6. ด้านการ พัฒนาตนเองและเพื่อนครู และสอดคล้องกับศิรินันท์ ทองป่อง (2564 หน้า, 158) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู

ผู้รับผิดชอบงานวิชาการ มี 3 ด้านดังนี้ 1. ด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน 2. ด้านความเป็นผู้ใหญ่มากที่เหมาะสมกับความเป็นครู และ 3. ด้านการสนทนาของครูอย่างสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ปินทอง. (2562). การสังเคราะห์องค์ประกอบและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในยุคการศึกษา 4.0. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัชฎาพร พิมพิชัย.(2556). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศิริพร กุลสานต์. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไชยยศ วันอุทา. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฤทธิศักดิ์ สุวรรณไตรย์. (2559). ปัจจัยภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ผกามาศ บัวพงษ์ . (2564) . ภาวะผู้นำของครูและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของครูในระดับมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โพทอง พงสงคราม. (2562). สภาพปัญหาปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำครูในวิทยาลัย ครูแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตติยา พร้อมเส้น. (2559). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนา กันตาดง. (2559). กระบวนการเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำครู โรงเรียนแม่เมาะ วิทยา จังหวัดลำปาง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วีระพงศ์ ตะโกนอก. (2561). ปัจจัยภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิรินันท์ ทองป่อง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชา พรหมโชติ (2564). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2
GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF PERSONNEL
MANAGEMENT IN SMALL SCHOOLS UNDER PATHUMTHANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹พัชรียา มัทธนัง และ ²ชัชชญา พิระธรณิศร์

¹Patchareeya Mattanung and ²Chatchaya Perathoranich

มหาวิทยาลัยรังสิต, ประเทศไทย

Rangsit University, Thailand.

¹patchareeya.auey@gmail.com

Received : February 14, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นและเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงบรรยาย (Descriptive Research) กลุ่มประชากร คือ ครู จำนวน 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก ในภาพรวมพบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมาก และความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าดัชนี (PNI modified =

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

0.032) 2) แนวทางการพัฒนา การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 คือ การวิเคราะห์ความต้องการและการกำหนดคุณสมบัติของตำแหน่งบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่มีกระบวนการอย่างเป็นระบบ มีความยุติธรรม โปร่งใสและตรวจสอบได้

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคล, ความต้องการจำเป็น, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this study were to study the current condition, desirable condition and needs and to propose the guidelines for the development of personnel management in small schools under the Office of Pathum Thani Primary Educational Service Area 2. This study is descriptive research in which the population includes 134 teachers. The research instrument used for the data collection is a questionnaire with 5-point rating scale. The statistics used for the data analysis are frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, semi-structured interview and Modified Priority Need Index (PNI modified). The results revealed that 1) in reference to the overall current condition and desirable condition of personnel administration in small schools, the aspect of personnel development was at a high level, whereas the highest need was the recruitment and appointment with an index (PNI modified) of 0.032. 2) In terms of the guidelines for the development of personnel management in small schools under the Office of Pathum Thani Primary Educational Service Area 2, it was proposed that there should be an analysis of needs and determination of qualifications for personnel positions with knowledge, abilities, and skills appropriate to the context of institutions, and a systematic procedure of recruitment and appointment with fairness, transparency and auditability.

Keywords: Guidelines for Development of Personnel Management, Needs, Small Schools

บทนำ

ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี การศึกษา การเมืองการปกครอง และด้านคุณธรรมจริยธรรม นับเป็นจังหวะและเวลาที่ท้าทายที่ประเทศไทยต้องปรับตัวให้เข้ากับการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่ใกล้ชิดเป็น

โรคไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศอย่างชัดเจน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) การบริหารงานบุคคลเป็นภารกิจหลักที่สำคัญในการตอบสนองการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาจึงมีนโยบายให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความสามารถความรู้มีความมั่นคง สร้างขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีก้าวหน้าในวิชาชีพ และความมั่นคง มุ่งมั่นพัฒนาด้านการบริหารงานบุคคลเพื่อให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎระเบียบ เป็นไปตามกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา ผู้อำนวยการของโรงเรียนจะต้องบริหารจัดการในด้านการบริหารงานบุคคลเป็นภารกิจหลัก คือ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การวางแผนอัตรากำลังและ การออกจากราชการ เสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานราชการ กำหนดตำแหน่ง และการรักษาวินัย แต่งงานด้านการบริหารงานบุคคลเป็นงานที่มีความสลับซับซ้อน เป็นบุคคลที่มีความสามารถ ความรู้ รวมไปถึงความสามารถในการรับผิดชอบที่แตกต่างและที่สำคัญคนนั้นล้วนมีความรู้สึก นึกคิด อารมณ์ ในแต่ละองค์กรต้องพบเจอเกี่ยวกับปัญหาในด้านต่างๆ ซึ่งปัญหาที่พบมากได้แก่ การสรรหา การบรรจุแต่งตั้งบุคลากร ปัญหาด้านการวางแผนการบริหารบุคลากร ปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร ปัญหาด้านการมอบหมายภาระงาน ปัญหาด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และปัญหาด้านการควบคุมกำกับ ติดตาม และการนิเทศบุคลากร ในขณะที่การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า ผลการดำเนินงานยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ โรงเรียนขนาดเล็กยังคงใช้งบประมาณและทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทดสอบระดับชาติ ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ประกอบกับโรงเรียนขนาดเล็ก มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและจากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) มีข้อจำกัดหลายประการ จะเห็นได้จาก ครูไม่ครบชั้นการสรรหาและการแต่งตั้งบุคลากร สถานศึกษามีความต้องการกำลังคนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการโยกย้ายบุคลากรอยู่เสมอ การสรรหาและการแต่งตั้งบุคลากรที่ล่าช้า ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2, 2563)

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวข้างต้น การบริหารงานบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ การจัดการศึกษาตลอดจนการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นความสำคัญของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 เป็นการเร่งการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เรื่อง การพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือครูในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 13 โรงเรียน ปีการศึกษา 2564 รวม 134 คน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างเนื่องจาก มีจำนวนประชากรมีจำนวนจำกัด ดังนั้นจึงใช้ครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2564 ครูจำนวน 134 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง โดยมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1)ผู้บริหารระดับนโยบาย 1 คน 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 2 คน 3) ครู 2 คน และ 4) หัวหน้างานบริหารงานบุคคล 1 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีจากนักวิชาการ และสังเคราะห์กระบวนการบริหารงานบุคคล ตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546); Dessler (1994); Beach (1980); วิภาดา สารมัย (2562); ยศพล พิษณุเดชาวงศ์ (2561); Castetter & Young (2000) ; Armstrong (1995); Cascio (1992); Story (1991); Flippo (1984); และสุภาภรณ์ หาญณรงค์ชัยกิจ(2561) โดยใช้การสังเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้าน

การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 2) ด้านการดำรงรักษาบุคคล 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร 4) ด้านการประเมินการปฏิบัติงาน 5) ด้านการพ้นจากงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ Rating & Scale 5 ระดับของ Likert's Scale และเกณฑ์การแปลความหมายหาค่าเฉลี่ยของเบสท์ (Best, 1981) 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะโดยใช้คำถามปลายเปิด สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งการหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยใช้เกณฑ์ การพิจารณาแล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

สำหรับการหาคุณภาพข้อมูลเชิงคุณภาพของการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) นั้น ผู้วิจัยกำหนดประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษาเอกสารมาจัดทำร่างแบบสัมภาษณ์ และรายการข้อคำถามแต่ละประเด็นที่ศึกษาของแบบสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมในข้อคำถาม จากนั้นแก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์หาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายของเบสท์ (Best, 1981, p. 195) และการหาดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) โดยใช้สูตร ในการคำนวณ PNI (นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพจริงในปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ดังนี้

1.1 ภาพรวมสภาพปัจจุบันของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.08$ $\sigma = 0.95$) รองลงมาคือ ด้านการดำรงรักษาบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08$ $\sigma = 0.93$) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่

ในระดับมาก ($\mu = 3.97$ $\sigma = 1.04$) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.91$ $\sigma = 0.96$) และน้อยที่สุดคือ ด้านการพ้นจากงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$ $\sigma = 0.99$) ตามลำดับ

1.2 ภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.18$ $\sigma = 0.86$) รองลงมาคือ ด้านการอำนวยการรักษาบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16$ $\sigma = 0.87$) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08$ $\sigma = 0.92$) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$ $\sigma = 0.88$) และน้อยที่สุดคือ ด้านการพ้นจากงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.00$ $\sigma = 0.98$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ภาพรวมความต้องการจำเป็นการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีค่าดัชนี (PNI modified = 0.032) รองลงมาคือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าดัชนี (PNI modified = 0.027) และต่ำที่สุด คือ ด้านการอำนวยการรักษาบุคคล มีค่าดัชนี (PNI modified = 0.019) ตามลำดับดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ภาพรวม สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2

ตัวแปร	สภาพปัจจุบัน(D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI Modified (I-D)/D	ลำดับความต้องการจำเป็น
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล		
1. ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	3.91	0.96	มาก	4.04	0.88	มาก	0.032	1
2. ด้านการอำนวยการรักษาบุคคล	4.08	0.93	มาก	4.16	0.87	มาก	0.019	5
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.08	0.95	มาก	4.18	0.86	มาก	0.024	4
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.97	1.04	มาก	4.08	0.92	มาก	0.027	2
5. ด้านการพ้นจากงาน	3.90	1.06	มาก	4.00	0.98	มาก	0.025	3
รวม	3.99	0.99	มาก	4.09	0.90	มาก	0.025	-

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม และข้อค้นพบจากข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยจัดลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ 1) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีแนวทางการพัฒนา คือ ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการและกำหนดคุณสมบัติของ

ตำแหน่งให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่มีความโปร่งใส มีความยุติธรรม ตรวจสอบได้ รวมถึงการขอสนับสนุนงบประมาณในการจ้างบุคลากรปฏิบัติหน้าที่การสอนจากหน่วยงานภายนอก และมีการบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการให้มีความเหมาะสม มีคุณสมบัติตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด อย่างเคร่งครัด 2) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรจัดทำบันทึกข้อตกลงในการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพตามกรอบเวลาที่ชัดเจน จัดตั้งคณะกรรมการประเมินและมีการพิจารณาอย่างเป็นธรรม มีการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เป็นธรรมและโปร่งใสรวมถึงการกำหนดปฏิทิน การประเมินให้ชัดเจน ปรับเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร มีการชี้แจงความเข้าใจแนวทางการดำเนินการประเมินตามข้อตกลง และการให้คำปรึกษา แนะนำผู้รับการประเมินการบันทึกผลการประเมินเพื่อปรับปรุง พัฒนา เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน 3) ด้านการพ้นจากงาน มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควร สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยการจัดอบรมให้ความรู้ให้กับบุคลากรที่จะเข้ามาปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีการดำเนินการทางวินัยอย่างเป็นระบบ โปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีช่องทางการยื่นอุทธรณ์ ร้องทุกข์ในกรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในการปฏิบัติงานรวมถึงการมีกระบวนการดำเนินการทางวินัยอย่างเป็นระบบ โปร่งใสและตรวจสอบได้ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรศึกษาต่อเพื่อการยกระดับความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานตำแหน่ง การแนะแนวทางการเข้าสู่ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ รวมถึงการเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น และการจัดเก็บข้อมูลการลาออก การเกษียณอายุราชการ การพ้นจากตำแหน่งอย่างเป็นระบบ 5) ด้านการดำรงรักษาบุคคล มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษาควรสร้างขวัญกำลังใจ การยกย่อง ชมเชย มอบรางวัลประกาศนียบัตร เกียรติบัตรให้แก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่น จัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศสถานศึกษาให้สวยงามปลอดภัย อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากร และมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างหน่วยงานกับผู้ปฏิบัติงาน และระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมของการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพ

ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานบุคคลเป็นไปตามหลักสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานปฏิบัติตนซึ่งเป็นพื้นฐานของการบริหารงานบุคคล การบริหารบุคคลที่ดี ยุติธรรม จะส่งผลให้บุคลากรนั้นมีความสุขปลอดภัยพร้อมจะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังสอดคล้องกับ วิภาดา สารมัย (2562) ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีการจัดการด้านการบริหารงานบุคคลตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดกรอบโครงสร้างการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจในสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารที่มีความสำคัญของกระบวนการบริหารหรือวิธีการบริหารองค์กรโดยทั่วไป เพราะความสำเร็จของงานนั้นขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ ที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อสถานศึกษา

2. ความต้องการจำเป็นการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ทั้ง 5 ด้าน ด้วยการหาดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Need Index : PNI) จากภาพรวมที่พบว่า ความต้องการจำเป็นที่มีค่าดัชนีสูงสุด คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะเห็นว่า การเสนอความต้องการอัตรากำลังของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีค่าดัชนีสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาการขาดแคลนอัตรากำลังหลักเกณฑ์การคำนวณ อัตรากำลังและหลักเกณฑ์การจัดสรรอัตรากำลังในสถานศึกษา ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ทำให้นักเรียนไม่ได้รับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาที่จะได้รับการศึกษาอย่างครบถ้วน และส่งผลกระทบทางอ้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาอย่างมาก ได้แก่ ขวัญกำลังใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่ขาดแคลนครูที่ต้องปฏิบัติงาน รองรับนโยบายจากหน่วยงานบังคับบัญชาด้วยศักยภาพที่เต็มไปด้วยข้อจำกัดนำไปสู่ความขัดแย้งในการบริหารงานบุคคลในทุกด้าน สอดคล้องกับ ชัชพล วุฒิวิญญานันต์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีทรัพยากรอย่างจำกัดให้มีศักยภาพ เท้าเทียมกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการการใช้บุคลากรอย่างเป็นระบบว่าจะใช้กำลังคนประเภทใด จำนวนเท่าใด และจะใช้เมื่อใด พร้อมกับการสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเอง ส่งเสริม ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างยุติธรรม และสร้างขวัญและกำลังใจตามโอกาสอันสมควร เพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ในหน่วยงาน และยังสอดคล้องกับ ชญานิศ์ เปลี่ยนดี และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งยังมีความไม่เหมาะสมกับ โรงเรียนขนาดเล็ก เพราะเกิดจากระเบียบข้อบังคับที่กำหนดอัตรา

เด็กต่อจำนวนครูที่ต้องสอดคล้องกัน จึงทำให้ครูผู้สอนมีจำนวนน้อยกว่ารายวิชาที่ต้องรับผิดชอบ และครูบางท่านต้องรับผิดชอบในรายวิชาที่ไม่ตรงกับความรู้ ความชำนาญ

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 ได้จากความต้องการจำเป็นที่สูงสุดการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2 คือ ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีแนวทางพัฒนา คือ สถานศึกษาควรวิเคราะห์ความต้องการและกำหนดคุณสมบัติของตำแหน่งให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งที่มีความโปร่งใส มีความยุติธรรม ตรวจสอบได้ รวมถึงการขอสนับสนุนงบประมาณในการจ้างบุคลากรปฏิบัติหน้าที่การสอนจากหน่วยงานภายนอก และมีการบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการให้มีความเหมาะสม มีคุณสมบัติตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด อย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับ วิภาดา สารมัย (2562) ที่กล่าวว่า มีการเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งไว้ว่า ผู้บริหารควรมีการจัดทำกรอบอัตรากำลังครูตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. และขอรับการบรรจุแต่งตั้งจากหน่วยงานต้นสังกัด ติดต่อประสานกับหน่วยงานอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการจ้างบุคลากรปฏิบัติหน้าที่การสอน เพื่อรองรับกับปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ จาก การโอนย้ายเกษียณอายุราชการ หรือการลาออกจากราชการ สอดคล้องกับ ศศิวิมล คนเสี้ยม (2563) มีการเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งไว้ว่า แนวทางการกำหนดมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการ ปฏิบัติงาน และมาตรฐานปฏิบัติตน ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น เริ่มจากการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ดำเนินการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ปฐมนิเทศให้ความรู้ในการ ปฏิบัติตน จัดให้มีการประชุมผู้เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และกระบวนการ กำหนด วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานความรู้ ประสบการณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานของ ก.ค.ศ. ปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา และ พระราชบัญญัติระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงคุณธรรม หลักธรรมที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำเป็นต้องรับรู้และนำไปปฏิบัติตน และปฏิบัติงาน มีคำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน กำกับติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบบทบาทภาระงานขององค์กร มีการ ใช้แผนปฏิบัติงานควบคู่กับการทำงาน กำหนดภาระงานของสถานศึกษาและมาตรฐานการปฏิบัติงาน ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น พร้อมให้ความช่วยเหลือบุคลากรที่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน มีการวางแผนเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ สนับสนุนบุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง ร่วมกับหน่วยงานอื่น และยกย่องชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชญาณรงค์ เปลีเย็นดีและกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, (2564) “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1,” วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564): 86.
- ซัชพล วุฒิวิชญานันต์, (2560) “การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1,” วารสาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง, นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: อรรถนิเวศ.
- วิภาดา สารมัย. (2562). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ศศิวิมล คนเสี้ยม (2563). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560-2564* .
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563*. สำนักฯ กลุ่มนโยบายและแผน, เอกสารลำดับที่ 3/2563
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. New jersey: Prentice-Hall
- Cronbach, L. J. (1984). *Essential of psychology testing*. New York: Harper.
- Hord, S. M. (2010). *Guiding professional learning communities: Inspiration, challenge, surprise, and meaning*. Thousand Oaks, Canada: Crow in Press.
- Kaufman, R. (1987). A Needs assessment. *Training and Development Journal*. In AmericanAmerican Society for Training and Development: ASTD. Virginia: ASTD, 1992: 37-41.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

NEEDS ASSESSMENT OF DIGITAL LEADERSHIP DEVELOPMENT OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SAKON NAKHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹ธัญลักษณ์ ลิทธิสาร, ²อภิสิทธิ์ สมศรีสุข และ ³บุญมี ก่อบุญ

¹Thanyalak Sitthisan, ²Apisit Somsrisuk and ³Boonmee Korboon

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ประเทศไทย

¹Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

¹thanyalak8009@gmail.com

Received : February 14, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 327 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 92 คน และครู จำนวน 235 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ตาราง Krejcie and Morgan การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ 2) แบบสอบถามแนวทาง

¹นักศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

คำสำคัญ : ความต้องการจำเป็น; ภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to; 1) study the actual conditions and the expected conditions of digital leadership of educational institution administrators 2) assess the needs for developing digital leadership among school administrators and 3) study guidelines for developing the digital leadership of educational institution administrators. The sample group used in this research Consisting of administrators and teachers in schools under the Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office, Area 3, academic year 2023, totaling 327 people. Categorized into 92 educational institution administrators and 235 teachers. Sample size was determined using Krejcie and Morgan tables. The sample used multi-stage random samplin. The research tools consisted of 1) a 5-level rating scale type test. and 2) the questionnaire on guidelines for developing the condition Leader of educational institution administrators. Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation and an index of the importance of essential needs.

Keywords : Needs; Digital leadership; School administrators

บทนำ

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การจัดการศึกษาในรูปแบบที่ผ่านมามีจะไม่เหมาะสมกับการสร้างพลเมืองในยุคดิจิทัล ความท้าทายที่ควรตระหนักก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และจะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงควรเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ แล้วต่อยอดองค์ความรู้ด้วยความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบการบริหาร และการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาของตนซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น การปฏิรูปการศึกษาในอนาคตจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ฐานข้อมูล สื่อ แพลตฟอร์มขนาดใหญ่แสวงหาความรู้เพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆ เป็นนวัตกรรมที่นำมาสู่การพัฒนาประเทศ ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาวะ

ผู้นำดิจิทัลจะต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่าน(Transform) ทางเทคโนโลยี ซึ่งผู้นำดิจิทัลนั้น ไม่เพียงแต่จะมีสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ในการนำองค์กรเท่านั้น แต่จะต้องมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการพัฒนาทางดิจิทัล โดยขับเคลื่อนองค์กรทั้งระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 15)

การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถที่จะเลือกใช้กับการบริหาร สถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม คุ่มค่าและเพียงพอต่อการใช้งานและมีภาวะผู้นำแบบดิจิทัล เป็น กระบวนการหรือความสามารถ หรือพฤติกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้อิทธิพล และอำนาจที่มีกระตุ้นให้ บุคลากรในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจ โดยที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถในการนำกระบวนการทางดิจิทัลมาใช้อย่างเหมาะสมและนำทางพฤติกรรมของบุคคลไปสู่ การบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งจะผลักดันและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาและการทำงาน ภายในโรงเรียนได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบท (กนกอร สมปราชญ์, 2562 :181)

จากความเป็นมาแล้วความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้บริหาร สถานศึกษามีทักษะดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาโดยปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยรู้เท่าทันเทคโนโลยี จะ ส่งผลทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาสะดวกมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารสถานศึกษาได้มีศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงของ สังคมในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน และครู จำนวน 235 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) รวมจำนวน 327 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.2 แบบสอบถามแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็น เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	องค์ประกอบ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	วิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.23	0.88	มาก	4.70	0.52	มากที่สุด
2	การรู้ดิจิทัล	4.37	0.77	มาก	4.70	0.51	มากที่สุด
3	การสื่อสารดิจิทัล	4.48	0.75	มาก	4.73	0.45	มากที่สุด
4	ความร่วมมือ	4.40	0.77	มาก	4.76	0.45	มากที่สุด
5	วัฒนธรรมดิจิทัล	4.36	0.77	มาก	4.73	0.48	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.37	0.79	มาก	4.72	0.48	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่าสภาพที่เป็นจริงของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ การสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.75) ความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.77) และการรู้ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับ

จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกได้แก่ ความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.45) การสื่อสารดิจิทัล ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) และวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

องค์ประกอบ	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI _{modified}	ลำดับ	ด้านที่นำไปพัฒนา
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ			
1. วิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.23	0.88	มาก	4.70	0.52	มากที่สุด	0.111	1	✓
2. การรู้ดิจิทัล	4.37	0.77	มาก	4.70	0.51	มากที่สุด	0.076	4	
3. การสื่อสารดิจิทัล	4.48	0.75	มาก	4.73	0.45	มากที่สุด	0.056	5	
4. ความร่วมมือ	4.40	0.77	มาก	4.76	0.45	มากที่สุด	0.082	3	✓
5. วัฒนธรรมดิจิทัล	4.36	0.77	มาก	4.73	0.48	มากที่สุด	0.082	2	✓
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	4.37	0.79	มาก	4.72	0.48	มากที่สุด	0.081		

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า โดยรวมของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีค่าเท่ากับ 0.081 หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล เป็นลำดับแรก (PNI_{modified} = 0.111) รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (PNI_{modified} = 0.082) และด้านความร่วมมือ (PNI_{modified} = 0.082)

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	วิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.76	0.49	มากที่สุด	4.46	0.65	มาก
2	วัฒนธรรมดิจิทัล	4.87	0.30	มากที่สุด	4.43	0.59	มาก
3	ความร่วมมือ	4.97	0.06	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.87	0.28	มากที่สุด	4.50	0.60	มาก

จากตาราง 3 พบว่าความเหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุก

องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.06) วัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.30) และวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ และความเป็นไปได้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ วิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65) และวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.59) อยู่ในระดับมากตามลำดับ พบว่าด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีแนวทางที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 14 แนวทาง ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล มีแนวทางที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 12 แนวทาง ด้านความร่วมมือ มีแนวทางที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จำนวน 15 แนวทาง และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1 แนวทางที่สำคัญ คือ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีจำนวนทั้งสิ้น 3 องค์ประกอบ 42 แนวทาง

อภิปรายผล

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยสามารถที่จะอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยรวมพบว่า สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.45) ส่วนสภาพที่เป็นจริง พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.77) ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานในทุกด้านและพบเจอในชีวิตประจำวันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ทักษะดิจิทัลเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องศึกษาพัฒนาทักษะอยู่ตลอดเวลาเพื่อจะได้มีทักษะความรู้ความสามารถในการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการสื่อสารการประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้เป็นสารสนเทศที่ทันสมัยปรับเปลี่ยนรูปแบบที่เป็นดิจิทัลมากขึ้นด้วยสอดคล้องกับ กัญญารัตน์ สุขแสน (2563, หน้า 54) ได้กล่าวว่า ผู้นำในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเข้าใจทิศทางการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่เกิดในยุคดิจิทัล โดยสามารถปรับองค์การได้อย่างรวดเร็วและพร้อมที่จะเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ โดยสรุป การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลได้แก่ ทิศทางในยุคดิจิทัลผู้นำต้องสามารถเข้าถึง เข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถพิจารณาทิศทางได้อย่างมีประสิทธิภาพและ

ต้องพัฒนาตนเองและองค์การอย่างต่อเนื่องในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้วยตัวเอง และสนับสนุนพนักงานในองค์การให้สามารถขับเคลื่อนไปในยุคดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ประภาวิชญ์ เจียรสุคนธ์ และคณะ (2565, หน้า 93) กล่าวว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นส่วนช่วยในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มี ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล เป็นลำดับแรก (PNI_{modified} = 0.111) รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (PNI_{modified} = 0.082) และด้านความร่วมมือ (PNI_{modified} = 0.082) ด้านการรู้ดิจิทัล (PNI_{modified} = 0.076) และด้านการสื่อสารดิจิทัล (PNI_{modified} = 0.056) ตามลำดับ เพราะฉะนั้นด้านที่ต้องนำไปหาแนวทางการพัฒนา 3 ลำดับแรกคือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านความร่วมมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตชาต กุดนอก (2565, หน้า 183) ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการมีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์เทคโนโลยีดิจิทัล และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านการบริหารงาน ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ จากผลการวิจัยพบว่า มีภาวะผู้นำดิจิทัล 3 ด้าน ที่ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในด้านการบริหารงาน ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลและด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ควรพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล 3 ด้านดังกล่าวให้มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น

3. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล มี 14 แนวทาง ด้านวัฒนธรรมดิจิทัล มี 12 แนวทาง ด้านความร่วมมือ มี 15 แนวทาง และผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1 แนวทางที่สำคัญ สอดคล้องกับ จันทนา แสนสุข (2559, หน้า 163-165) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำ กล่าวว่า ผู้บริหารในยุคดิจิทัลจะต้องมีพฤติกรรมและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารเพื่อแสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำของตนเอง สามารถใช้สื่อดิจิทัลในการส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ การจัดการเรียนรู้การสอน และสามารถนำมาบริหารงานภายในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ

สถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำดิจิทัลสูง ก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Elliott (2017, p.7) ซึ่งจากการเปลี่ยนของเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลกระทบในภาพรวมขององค์การดังนี้ ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์การ เข้าใจขีดความสามารถของคนในองค์การ จัดการและสร้างสมดุลของทักษะความสามารถของคนในองค์การให้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถจัดการกับปัญหาในการทำงานที่มีผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง รองลงมาคือ การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ สุขแสน (2563), รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย :วิทยาลัยครูสุราษฎร์.
- กันตชาติ กุดนอก (2565), ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จินทนา แสนสุข. (2559). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ : บริษัท ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ประภาวิชญ์ เจียรสุคนธ์ และคณะ (2565), สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(48), 90-104.
- รุจากรณณ์ ลักษณะดี. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปี 2565. https://sakonnakhon3.go.th/new/?p=14586#dearflip-df_15294/1/.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกรภาพ□ค.
- Elliott T. (2017). *Digital Leadership: A Six-Step Framework For Transformation*. Retrieved from <https://1th.me/ZQPLH>. June 5th 2023.

ความพึงพอใจในงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุข
ในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง
ในกรุงเทพมหานคร
JOB SATISFACTION AND WORK ENVIRONMENT AFFECTING
WORK HAPPINESS OF CIVIL SERVANTS IN A GOVERNMENT
ORGANIZATION IN BANGKOK

¹ธิดา ฉัตรมาศ และ ²ทองฟู ศิริวงศ์

¹Tida Chatmas and ²Tongfu Siriwongse

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

6414105002@rumail.ru.ac.th

Received : January 16, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจในงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร 4) ศึกษาความสุขในการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร 5) ศึกษาความพึงพอใจในงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 233 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

¹ นักศึกษา, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย t-Test, f-test, One-Way ANOVA และความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ แตกต่างกัน ความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความพึงพอใจในงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อนร่วมงาน ลักษณะงาน ผู้บังคับบัญชา โอกาสก้าวหน้า ค่าตอบแทน ตามลำดับ 3) สภาพแวดล้อมในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณลักษณะทางสังคมของงาน สภาพการทำงาน คุณลักษณะเฉพาะของงาน ความมั่นคงปลอดภัย การติดต่อสื่อสาร การนิเทศงาน สวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้รับ องค์กร และการจัดการ โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ค่าจ้าง ตามลำดับ 4) ความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นที่ยอมรับ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน การติดต่อสัมพันธ์ ตามลำดับ 5) ความพึงพอใจในงาน ได้แก่ ลักษณะงาน โอกาสก้าวหน้า ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ได้แก่ คุณลักษณะทางสังคมของงาน การติดต่อสื่อสาร เป็นตัวแปรที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครร้อยละ 73.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจในงาน, สภาพแวดล้อมในการทำงาน, ความสุขในการทำงาน

Aabstract

This research aims to 1) to study job satisfaction of civil servants in a government organization in Bangkok 2) to study the working environment of civil servants in a government organization in Bangkok 3) to study the happiness at work of civil servants in a government organization in Bangkok 4) to study happiness at work classified by personal factors of civil servants in a government organization in Bangkok 5) to study job satisfaction and work environment affecting the happiness at work of civil servants in a government organization in Bangkok. The samples used in the research were 233 civil servants in a government organization in Bangkok. The tool used in the research were questionnaires, used to analyze data were descriptive statistics used including frequency, percentage, mean and standard deviation and inferential statistics used including t-test, f-test, One-Way ANOVA and Multiple Regression. The results found that 1) Personal factors

such as gender, age, status, education, length of employment, and income vary. Overall, the happiness in working of civil servants in a government organization in Bangkok is not different at the statistical significant level of 0.05 2) Overall job satisfaction of civil servants in a government organization in Bangkok is at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was co-workers, job description, supervisors, advancement opportunities, compensation accordingly. 3) Overall working environment of civil servants in a government organization in Bangkok is at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspects with the highest average values were social characteristics of work, working conditions, specific characteristics of work, security, communication, job supervision, welfare or other benefits received, organization and management, opportunities for career advancement, wages respectively. 4) Overall the happiness at work of civil servants in a government organization in Bangkok is at a highest level. When considering each aspect, it was found that the aspects with the highest averages were recognition, love of the work, work achievement, connections in order. 5) Job satisfaction includes job description, advancement opportunities, supervisors, co-workers and the work environment including the social characteristics of work and communication. It is a variable that affects the happiness at work of civil servants in a government organization in Bangkok is 73.20 percent with the statistical significant level of 0.05.

Keywords: Job Satisfaction, Work environment, Happiness at work

บทนำ

ในสภาวะปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอนที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของผู้คน สังคมและวัฒนธรรมในที่ทำงาน ช่วงอายุและวัยที่แตกต่างกัน การใช้เทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในยุคปัจจุบัน สภาพแวดล้อมจากการโรคระบาดที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนโดยตรงและส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้คนเกิดความเครียดสะสมและส่งผลถึงการทำงานที่ทำให้ได้ประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร โดยความสุขจากการทำงานของแต่ละบุคคลก็มาจากการตอบสนองภายในจิตใจของแต่ละคนแตกต่างกันไปตามความพึงพอใจของลักษณะงานหรือตามสภาพแวดล้อมรวมไปถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน

ความสุข หมายถึง สภาวะของความสุขที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกสะดักสบายเป็นความรู้สึกที่ไม่ต้องมีความยุ่งยากหรือต้องใช้ความอดทน มีความรู้สึกพึงพอใจ มีความทุกข์น้อยลงรู้สึกสงบและไม่เหนื่อย สุขในการทำงาน หมายถึง เป็นอารมณ์ทางบวกที่เกิดจากพฤติกรรมที่มีความสุขจากการทำงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจ มีความผูกพัน และมีความรู้สึกที่ดีงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเป็นผลจากการกระทำที่มีความสุขและแสดงออกมาโดยการยิ้ม หัวเราะ หรือมีความพึงพอใจ

องค์ประกอบในการทำงานให้มีความสุขและเกิดคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านจิตใจ 3. ด้านปัญญา ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ของเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับคนในองค์กร ผลประโยชน์และค่าตอบแทน ทำให้เกิดภาวะสมดุลของชีวิตที่มีความสุข โดยองค์ประกอบดังกล่าวผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข และมีขวัญกำลังใจทำให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2018). การที่องค์กรสร้างสุขภาวะที่ดี หรือเป็นองค์กรแห่งความสุขนั้น ไม่เพียงแต่สร้างความพึงพอใจในการทำงาน ลดอัตราการขาดงานและลาออกจากงาน แต่ยังเป็นกลยุทธ์ขององค์กรเพื่อช่วงชิงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถโดดเด่นให้มาร่วมงาน ด้วยเหตุนี้เองหลายองค์กรจึงให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีบุคลากรเป็นอย่างดี

สิ่งที่องค์กรควรให้ความสำคัญ คือ ความสุขในการทำงานและคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานของบุคลากร เนื่องจากบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรที่สำคัญ ในสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีก็จะเอื้อประโยชน์และส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน โดยองค์ประกอบที่สำคัญต่อการมีความสุขในการทำงานของบุคลากรคือ ค่าตอบแทนที่เหมาะสม การเลื่อนตำแหน่ง สิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องสุขลักษณะ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การร่วมมือกัน การประสานงานของบุคคลภายใน สวัสดิการขององค์กรร่วม ถึงสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดีของแต่ละคน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบจะส่งผลต่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดผลดีทั้งต่อตัวบุคลากรและองค์กรและเกิดเป็นงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ซึ่งหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครได้รับผลกระทบจากการที่บุคลากรในหน่วยงานมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและสังคมปัจจุบัน ทำให้เกิดการขอย้าย ขอลา หรือการลาออกจากงานที่ปฏิบัติ ซึ่งแต่ละบุคคลก็มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยความพึงพอใจในงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่ละปัจจัยจะส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรแตกต่างกันตามความพึงพอใจของแต่ละบุคคล การตอบสนองภายในจิตใจของบุคลากร ซึ่งได้รับผลกระทบมาในแต่ละประสบการณ์การทำงานของแต่ละคน โดยปัจจัยหลักมาจากสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สวัสดิการและค่าตอบแทนที่ดี ความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลสำคัญต่อองค์กรในด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลและประสิทธิภาพของการทำงานของบุคลากร จึงเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อนำไปพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 500 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยทำการสุ่มตัวอย่างใช้หลักการคำนวณของ Taro Yamane (1973) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 222 ตัวอย่าง เก็บตัวอย่างสำรองเพิ่มร้อยละ 5 ประมาณ 11 ตัวอย่างเพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาด ดังนั้นจึงมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้รวมทั้งสิ้น 233 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบความสะดวก (Convenience Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability) และทำการแจกแบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ผ่านแบบคำถามออนไลน์ทาง Google Form

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวคิดเพื่อสร้างแบบสอบถาม โดยชุดแบบสอบถามมีลักษณะทั้งแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended question) และ แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) โดยลักษณะของคำถามปลายปิด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ

(Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ t-Test , One-Way ANOVA และความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 233 คน ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลโดยจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ โดยแสดงค่าความถี่ และร้อยละ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 70.39 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 มีอายุอยู่ระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 35.19 ต่อมาคืออายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 31.76 จากนั้นเป็นกลุ่มที่อายุสูงกว่า 50 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 21.46 และลำดับสุดท้ายคือกลุ่มที่มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 11.59 มีสถานภาพโสด จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 68.67 ต่อมาคือมีสถานภาพสมรส จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 29.61 และลำดับสุดท้ายคือมีสถานภาพหม้ายหรือหย่าร้าง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.72 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 74.68 ต่อมาคือระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 23.18 และลำดับสุดท้ายคือมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15 มีอายุงานต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 46.35 ต่อมาคืออายุงานมากกว่า 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 24.89 ต่อมาคืออายุงาน 6 - 10 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 17.60 และลำดับสุดท้ายคือมีอายุงาน 11 - 15 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 11.16 มีรายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 50.21 ต่อมาคือมีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 47.64 และลำดับสุดท้ายคือมีรายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.15

2. ปัจจัยด้านความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้านมวบรวม ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ความพึงพอใจในงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ลักษณะงาน	4.26	0.57	มากที่สุด
ค่าตอบแทน	3.96	0.83	มาก
โอกาสก้าวหน้า	4.11	0.61	มาก
ผู้บังคับบัญชา	4.19	0.57	มาก
เพื่อนร่วมงาน	4.38	0.49	มากที่สุด
รวม	4.18	0.50	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นความพึงพอใจในงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.50) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อนร่วมงาน โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.49) ต่อมา คือ ลักษณะงาน โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.57) ต่อมา คือ ผู้บังคับบัญชา โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.57) ต่อมา คือ โอกาสก้าวหน้า โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.61) และสุดท้าย คือ ค่าตอบแทน โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.83) ตามลำดับ

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้านมวบรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

สภาพแวดล้อมในการทำงาน		S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความมั่นคงปลอดภัย	4.21	0.53	มากที่สุด
โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน	4.14	0.62	มาก
องค์การและการจัดการ	4.14	0.66	มาก
ค่าจ้าง	3.98	0.81	มาก
คุณลักษณะเฉพาะของงาน	4.21	0.62	มากที่สุด
การนิเทศงาน	4.18	0.58	มาก
คุณลักษณะทางสังคมของงาน	4.32	0.46	มากที่สุด
การติดต่อสื่อสาร	4.20	0.58	มาก
สภาพการทำงาน	4.21	0.65	มากที่สุด
สวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้รับ	4.17	0.57	มาก
รวม	4.18	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสภาพแวดล้อมในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.51) โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คุณลักษณะทางสังคมของงาน โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.46) ต่อมา คือ สภาพการทำงาน โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.65) ต่อมา คือ คุณลักษณะเฉพาะของงาน โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.62) ต่อมา คือ ความมั่นคงปลอดภัย โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.53) ต่อมา คือ การติดต่อสื่อสาร โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.58) ต่อมา คือ การนิเทศงาน โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.58) ต่อมา คือ สวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ได้รับ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.57) ต่อมา คือ องค์การและการจัดการ โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.66) ต่อมา คือ โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.62) และสุดท้าย คือ ค่าจ้าง โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

4. ปัจจัยด้านความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร
รายด้านมวลรวม ดังตาราง 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงาน
ภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร รายด้านมวลรวม

ความสุขในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การติดต่อสัมพันธ์	4.25	0.48	มากที่สุด
ความรักในงาน	4.30	0.51	มากที่สุด
ความสำเร็จในงาน	4.30	0.49	มากที่สุด
การเป็นที่ยอมรับ	4.31	0.50	มากที่สุด
รวม	4.29	0.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่ามีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงาน
ภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.42) โดยพิจารณา
เป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเป็นที่ยอมรับ โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. =
0.46) ต่อมา คือ ความรักในงาน โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.51) ต่อมา คือ
ความสำเร็จในงาน โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.49) และสุดท้าย คือ การติดต่อสัมพันธ์
โดยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

สมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้) แตกต่างกัน
ความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ดังนี้

H_0 : ข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีความสุขในการทำงานแตกต่างกัน

H_1 : ข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร มีความสุขในการทำงานไม่
แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเกี่ยวกับ
ความสุขในการทำงานโดยรวม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ความสุขในการทำงาน		ผลการทดสอบสมมติฐาน
	สถิติ	P-value	
เพศ	T=1.155	.249	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0
อายุ	.635	.593	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0
สถานภาพ	F=.481	.619	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0
ระดับการศึกษา	F=.824	.440	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0
อายุงาน	F=1.490	.218	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0

รายได้	F=.776	.461	ปฏิเสธสมมติฐาน H_0

* P-value < 0.05

จากตารางที่ 4 เมื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน รายได้ ที่แตกต่างกันมีความสุขในการทำงานไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐาน H_0

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณของความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. error	Beta			Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	.701	.151		4.656	.000		
ลักษณะงาน (X_1)	.150	.038	.207	3.974	.000	.427	2.344
โอกาสก้าวหน้า (X_2)	.080	.036	.118	2.208	.028	.401	2.493
ผู้บังคับบัญชา (X_3)	.099	.039	.137	2.550	.011	.401	2.492
เพื่อนร่วมงาน (X_4)	.157	.039	.185	3.984	.000	.535	1.868
คุณลักษณะทางสังคมของงาน (X_5)	.221	.047	.244	4.693	.000	.428	2.337
การติดต่อสื่อสาร (X_6)	.135	.037	.187	3.670	.000	.446	2.243
R = 0.860 R ² = 0.739			Adjusted R Square = 0.732				
Std. Error of the Estimate = 0.21505			Durbin-Watson = 1.974				

* P-value < 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจในงานและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าค่า R^2 adjust = 0.732 แสดงว่า ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะงาน โอกาสก้าวหน้า คุณลักษณะทางสังคมของงาน ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน การติดต่อสื่อสาร สามารถอธิบายความผันแปรของความสุขในการทำงาน ได้ร้อยละ 73.20 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ที่เหลืออีกร้อยละ 26.80 เป็นของปัจจัยอื่น โดยจากการวิเคราะห์สมการถดถอยสามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ ดังนี้

1. สมการทำนายในรูปแบบของคะแนนดิบ คือ $Y = 0.701 + 0.150 (X_1) + 0.080 (X_2) + 0.099 (X_3) + 0.157 (X_4) + 0.221 (X_5) + 0.135 (X_6)$

2. สมการทำนายในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = 0.207 (X_1) + 0.118 (X_2) + 0.137 (X_3) + 0.185 (X_4) + 0.244 (X_5) + 0.187 (X_6)$

โดย แทนค่า	X_1	คือ	ลักษณะงาน
	X_2	คือ	โอกาสก้าวหน้า
	X_3	คือ	ผู้บังคับบัญชา
	X_4	คือ	เพื่อนร่วมงาน
	X_5	คือ	คุณลักษณะทางสังคมของงาน
	X_6	คือ	การติดต่อสื่อสาร

สามารถเขียนตัวแบบ (Model) ที่ได้จากผลการวิจัยพร้อมสัมประสิทธิ์ถดถอยพยากรณ์ในรูป
คะแนนมาตรฐาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อายุงาน และรายได้ แตกต่าง
กัน ความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมไม่
แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยขจร สุวรรณะ และสุรวี ศุนาลัย
(2566) เรื่อง พฤติกรรมและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานหลังสถานการณ์โค
วิด-19 ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอบ้านโพธิ์จังหวัดฉะเชิงเทรา ศึกษาเปรียบเทียบ
ความสุขในการทำงาน โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ผลกระทบของพฤติกรรมการทำงาน ผลกระทบของ
สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีต่อความสุขในการทำงาน หลังสถานการณ์โควิด-19 ผลการศึกษาพบว่า
ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และอายุงาน) ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสุขใน
การทำงานไม่แตกต่างกัน

2. ความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่ง
หนึ่งในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีผลมากที่สุดคือ ลักษณะงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา
โอกาสก้าวหน้า ตามลำดับ ทั้งนี้ องค์กรจึงควรมีนโยบายที่สอดคล้องกับความพึงพอใจในงานของบุคลากรใน
องค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหมายถึงการที่บุคลากรในองค์กรพึงพอใจในการ
ทำงานด้านลักษณะงาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา โอกาสก้าวหน้ามาก ก็จะส่งผลต่อความสุขในการ
ทำงานมาก สอดคล้องกับงานวิจัยขวัญตา มูลเจริญ ตระกูล จิตวัฒนากร และวิโรจน์ หมั่นเทพ (2563)
เรื่อง การศึกษาความพึงพอใจและความสุขในการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษา บริษัท พี ที อี อินเตอร์
กรุ๊ป จำกัด โดยผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
โดยมีด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความก้าวหน้า ด้านลักษณะงาน ด้านโอกาสที่จะได้รับ
ความก้าวหน้า และความคิดเห็นเกี่ยวกับความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก และกมลรัตน์ แนวบรรทัด
และทิมมพร พันลึกเดช (2564) เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงาน

สรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 26 ผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านความสำเร็จในงานมีระดับมากที่สุด และปัจจัยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากร โดยด้านสัมพันธภาพในการปฏิบัติงานมีระดับมากที่สุด

3. สภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีผลมากที่สุดคือ คุณลักษณะทางสังคมของงาน และการติดต่อสื่อสาร ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงการที่บุคลากรมีความพึงพอใจสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านคุณลักษณะทางสังคมของงานและการติดต่อสื่อสารมาก ก็จะส่งผลต่อความสุขในการทำงานมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตารีย์ และคณะ (2560) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัยและสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ผลการศึกษาพบว่าพยาบาลวิชาชีพที่อยู่ในกลุ่มวัยเจนเอเรชั่นวายมีความสุขในการทำงานสูง และสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจสามารถทำให้การทำงานของพยาบาลวิชาชีพมีความสุขได้ และมนชนก ชูพรรคเจริญ (2562) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานเอกชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่าด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ความสุขในการทำงานของบุคลากรในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนงานบริหารทรัพยากรบุคคลของหน่วยงาน เนื่องจากบุคลากรเป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรที่สำคัญ ซึ่งเกิดจากความพึงพอใจในการทำงาน คือ ความรู้สึกที่บุคลากรมีต่องานที่ทำ ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีในการทำงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดีก็จะเอื้อประโยชน์และส่งผลดีต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลให้เกิดความสุขในงาน และทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี เมื่อหน่วยงานมีหลักการและนโยบายในการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ดี สามารถนำไปพัฒนาหรือปรับปรุงแผนการบริหารทรัพยากรบุคคล ส่งผลให้องค์กรมีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ แนวบรรทัด และชัชมพร พันลึกเดช. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 26. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2, 3 - 13.
- กชกร สุวรรณ และสุวี ศุนาลัย. (2566). พฤติกรรมและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานหลังสถานการณ์โควิด-19 ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในเขตอำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา.วารสารสุทธิปริทัศน์, ปีที่ 37 ฉบับที่ 2, 57-69.

- ขวัญตา มุลเจริญ ตระกูล จิตวัฒนากกร และวิโรจน์ หมั่นเทพ. (2563). *การศึกษาความพึงพอใจและความสุขในการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษา บริษัท พี ที อี อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด*. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, ปีที่ 9 ฉบับที่ 3, 171 – 172.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2560). *คุณภาพชีวิตกับความสุขในการทำงาน*. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. (ศึกษาศาสตร์), ปีที่ 15 ฉบับที่ 2, 6-14.
- ฐิตารีย์ และคณะ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัยและสภาพแวดล้อมที่ดึงดูดใจในการทำงานกับความสุขในการทำงานตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ*. วารสารพยาบาลทหารบก. ปีที่ 17 ฉบับที่ 1, 148 -149.
- มนชนก ชูพรรคเจริญ. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของพนักงานเอกชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ*. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น.

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอบางใหญ่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2
ACADEMIC ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN BANG YAI DISTRICT UNDER NONTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL L SERVICE AREA OFFICE 2

¹ภัทรธิดา ไชยเดช และ ²ชลภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์

¹Pattaratida Chaidech and ²Chalabhorn Suwansumrit

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี), ประเทศไทย

Rajapruk University, Thailand

¹Pattaratidachaidech@gmail.com

Received : January 16, 2023; **Revised :** March 23, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอบางใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำนวน 183 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอบางใหญ่ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ ด้านการพัฒนาระบบประกัน

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี)

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี)

คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหาร งานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2

Aabstract

The objectives of this research were to 1) study level of the academic administration in Bang Yai District and 2) compare the opinions of the academic administration in Bang Yai District of school administrators classified by personal status. Subjects used in the research consisted of 183 teachers. The research instrument was a questionnaire with a validity of IOC between 0.67 – 1.00 and a reliability value of 0.87. The data were statistically analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation. The results of the research were as follows: 1) The level of the academic administration in Bang Yai District as a whole and in each aspect at a highest level, it was shown from high to low average: research for educational quality development in schools, measurement evaluate and course transfer system, educational supervision, learning development, internal quality assurance, learning development, school curriculum development and educational technology development.

Keywords: Administration, Academic Administration, School Administrators, Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ทิศทางการพัฒนาบนรากฐานของสังคมไทยคือ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาลการบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเอง และแข่งขันได้ในเวทีโลกสามารถอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจหลักสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญ และดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้นจะต้องมีการวางแผน การจัดกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาส่งผลให้มีการพัฒนาการเรียนการ

สอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557) กล่าวถึงความสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาระบบบริหารต่าง ๆ ของการศึกษาและวิชาการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในอนาคต ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำกระบวนการบริหารที่ทันสมัย ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนภารกิจและขอขยายการดำเนินงานวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลทางวิชาการในโรงเรียน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ได้ดำเนินการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษา โดยการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม ดูแลภารกิจหลักของโรงเรียน 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการยกระดับให้มีมาตรฐานโดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการทดสอบ O-NET ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานการบริหารเป็นสำคัญในการขับเคลื่อน นำพาสถานศึกษาไปสู่ความมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2, 2563)

จากแนวคิดที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นว่า ความสำเร็จของหน่วยงาน หรือผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญยิ่ง ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการนำมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2 ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 348 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 183 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงในลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อความครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยสร้างข้อความภายใต้กรอบแนวคิด และครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งข้อความออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุงานราชการ และขนาดโรงเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์และคณะ, 2562)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ใน 7 ด้าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และตอบสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูล คือ ครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 183 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 183 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน คือ

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของครูผู้สอนของโรงเรียนในกลุ่มอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 183 คน แยกพิจารณาตาม เพศ อายุงานราชการ และขนาดของโรงเรียน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 107 คนคิดเป็นร้อยละ 58.47 เพศหญิง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 41.53 เป็นผู้ที่มีอายุงานราชการ 5-9 ปี มากที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 40.98 รองลงมาคือ อายุงานราชการ 10-14 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 อายุงานราชการ 1-4 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 18.03 และอายุงานราชการ 15 ปีขึ้นไป น้อยที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 7.65 เป็นสถานศึกษา

ขนาดใหญ่ จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 48.63 รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 45.36 และสถานศึกษาขนาดเล็ก น้อยที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.01

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ในการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอ บางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากกลุ่มตัวอย่าง 183 คน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปล ความหมายค่าเฉลี่ยสำหรับมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์และคณะ, 2562) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยภาพรวม

ด้าน ที่	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ค่าระดับ	ลำดับ
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.54	0.38	มากที่สุด	5
2	ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.52	0.41	มากที่สุด	4
3	ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.57	0.37	มากที่สุด	2
4	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.59	0.40	มากที่สุด	1
5	ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.50	0.45	มากที่สุด	7
6	ด้านการนิเทศ	4.55	0.39	มากที่สุด	3
7	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.54	0.39	มากที่สุด	6
รวม		4.54	0.34	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54$, S.D. =0.34) และเมื่อแยกพิจารณาในรายด้าน พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอ บางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D. =0.40) รองลงมาคือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X}=4.57$, S.D. =0.37) ด้านการนิเทศ ($\bar{X}=4.55$, S.D. =0.39) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}=4.54$, S.D. =0.39) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.52$, S.D. =0.41) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.54$, S.D. =0.38) และด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.50$, S.D. =0.45)

=0.38) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ =4.54, S.D. =0.39) และ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ =4.50, S.D. =0.45) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะต้องพิจารณาถึงความต้องการของนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้การศึกษาสามารถตอบสนองต่อความต้องการของยุคสมัยได้อย่างเหมาะสม หลักสูตรที่ดีควรรวมถึงความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์, การสื่อสาร, และการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้ หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นเพื่อปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557) กล่าวถึง ความสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาระบบบริหารต่างๆ ของการศึกษาและวิชาการควบคู่ไปกับการจัดการเรียนรู้ที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะในอนาคต ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำกระบวนการบริหารที่ทันสมัย ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ พร้อมทั้งจะขับเคลื่อนภารกิจและขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลทางวิชาการในโรงเรียน

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพไม่ได้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงวิธีการที่ใช้ในการสอนด้วย การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบกลุ่ม, การใช้เกม, หรือการเรียนรู้ผ่านโปรเจกต์, สามารถช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและสนใจในการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่อิงตามปัญหาจริงและการใช้ชีวิตจริงสามารถเพิ่มประสิทธิผลของการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มุนาจารง (2560, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 จำแนกเพศ การศึกษาและอายุงานราชการ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 คือ ผู้บริหารควรมีการ

วางแผนงานด้านวิชาการควรพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่นและควรมีการนิเทศการศึกษาเป็นระยะๆ

3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้ทั้งผู้สอนและนักเรียนเข้าใจถึงความคืบหน้าและพื้นที่ที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม การประเมินผลควรครอบคลุมทั้งการประเมินรูปแบบของครุรวมและการประเมินแบบรายบุคคล เพื่อให้ได้ภาพรวมของการเรียนรู้และสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเทียบโอนผลการเรียนเป็นส่วนสำคัญในการรับรองคุณภาพการศึกษาและช่วยให้นักเรียนสามารถเคลื่อนย้ายระหว่างระบบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาคร มหาหิงค์ และเกรียงไกร ชูระพันธ์ (2563, 175) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล แนวทางการบริหารงานวิชาการ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะทำงานบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการนิเทศภายใน ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดหน้าที่ ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน ควรกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่จำเป็นเพื่อประเมินและปรับปรุงวิธีการสอนและกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยสามารถช่วยให้ผู้สอนได้รับความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับวิธีที่นักเรียนเรียนรู้และสิ่งที่สามารถทำได้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการเรียนรู้ นอกจากนี้ การวิจัยยังช่วยให้สถานศึกษาสามารถติดตามแนวโน้มล่าสุดและปรับใช้นวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุพา พรหมแย้ม (2562, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการบริหารสถานศึกษาใน อำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

5. การพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในยุคดิจิทัลปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนไม่เพียงแต่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรการเรียนรู้ที่หลากหลายได้ง่ายขึ้น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์, แอปพลิเคชันการศึกษา, และเครื่องมืออื่นๆ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้แบบเข้มข้นและสนับสนุนการเรียนรู้แบบอัตโนมัติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สาคร มหาหิงค์ และเกรียงไกร ธุระพันธ์ (2563, 175) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา 1) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวัดและประเมินผล แนวทางการบริหารงานวิชาการ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรส่งเสริม จัดหาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการนิเทศภายใน ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนิเทศ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดหน้าที่ ในกระบวนการนิเทศอย่างชัดเจน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการวัดและประเมินผลให้ชัดเจน ควรกำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา

6. ด้านการนิเทศเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถประเมินและพัฒนาการสอน และการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน การนิเทศที่มีประสิทธิภาพควรรวมถึงการให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ และการสนับสนุนเพื่อการปรับปรุงทักษะการสอน นอกจากนี้ การนิเทศยังช่วยให้ครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากกันและกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ พินทุสมิต (2560, บทคัดย่อ) ทำการ ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก มีกระบวนการการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี และมีการส่งเสริมการสอนซ่อมเสริมผู้เรียนเพื่อพัฒนาการที่ดีขึ้นอยู่ในระดับมาก 1) ด้านการนิเทศการศึกษา จากการศึกษการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินการ นิเทศของครูผู้สอนอย่างชัดเจน ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกันดำเนินการนิเทศโดยผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นกัลยาณมิตรและมีความยุติธรรม ผู้นิเทศเป็นผู้ให้ความเห็นหรือคำแนะนำตาม

หลักการนิเทศ เปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปรึกษา การใช้ระบบพี่เลี้ยง มีการจัดระบบการนิเทศภายในกับสถานศึกษาอื่นหรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา สรุปผลการนิเทศ ใช้ผลการนิเทศมาปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นิเทศการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย แลกเปลี่ยนรู้ระบบการนิเทศร่วมกัน มีการประเมินความสำเร็จของการจัดระบบรูปแบบการนิเทศ แล้วนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

7. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สถานศึกษาสามารถรับรองว่าการศึกษานำเสนอมีคุณภาพและตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ระบบประกันคุณภาพช่วยให้สถานศึกษามีกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนการสอน การจัดการความรู้ และการบริหารจัดการโดยรวม เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การมีมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจนยังช่วยให้ผู้เรียนและผู้สนใจภายนอกสามารถเข้าใจและเชื่อมั่นในคุณภาพของการศึกษาที่สถานศึกษานำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของหทัย ศิริพิน (2558, 75) ทำการศึกษาแนวทาง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นครราษฎร์ประสิทธิ์) พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา ส่วนงานด้านอื่น ๆ เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สถาบันดำเนินไปด้วยความราบรื่นเท่านั้น ผู้บริหารการศึกษาทุกคนควรจะได้รับผิดชอบเป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่ง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครูให้คำแนะนำครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการสอน งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อม ก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

เอกสารอ้างอิง

- พรหมมน พินทุสมิต. (2560). การปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (ระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มูนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทศนะครูผู้สอนในศูนย์
เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทองสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2562). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้
เกิดความรับผิดชอบ. รายงานที่ตีอาร์ไอ (ฉบับที่ 103).
- สาคร มหาหงษ์ และเกรียงไกร จุระพันธ์. (2563). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. Journal of Modern Learning
Development, 5(6): 250-269.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2. (2563). การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การ
ขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขต. นนทบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2.
- หทัย ศิริพิน. (2558). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม (นคร ราษฎร์
ประสิทธิ์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กำแพงเพชร เขต 1

PROJECT EVALUATION OF THE SCHOOL'S SUFFICIENCY ECONOMY
PROGRAM EXPANDING OPPORTUNITIES IN THE SAI NGAM DISTRICT
UNDER KAMPHAENG PHET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

¹ประสิทธิ์ พรไธสง และ ²ภูมิพัฒน์ รักพรมงค

¹Prasit Pronthaisong and ²Poompipat Rukponmongkol

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ประเทศไทย

Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand

¹prasit05042522@gmail.com

Received : January 16, 2023; **Revised :** March 23, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอ ไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต และ 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนจำนวน 629 คน โดยใช้สูตรของเคร์จีซีและมอร์แกน และการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่

¹ นักศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ ร้อยละ จัดอันดับ และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสมทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก คือ ด้านปัจจัยนำเข้า รองลงมาได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านผลผลิตของโครงการ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรมีการ SWOT ให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำมาหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ควรสร้างเครือข่ายและเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were 1) to evaluate the Sufficiency Economy Project of schools to expand educational opportunities in the Sai Ngam District, under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1, including the environment. Input factors Process side and production and 2) to find ways to develop the Sufficiency Economy Project of schools to expand educational opportunities in Sai Ngam District. Under the jurisdiction of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1. The sample group consisted of 629 school administrators, teachers, parents, and students using Krejcie and Morgan's formula. and stratified sampling, and organized a focus group of 9 people. The tools used include questionnaires and interviews. Data were analyzed using statistical packages to find mean and standard deviation. Frequency distribution, percentage, ranking and content analysis. The results of the research found that 1) the results of the evaluation of the Sufficiency Economy Project of schools to expand educational opportunities in the Sai Ngam District group Under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office, Area 1, the overall level is at a high level. When considering each aspect, it was found that all 4 aspects were appropriate, which had a high average level, namely the input factors. Followed by: Process side Environmental aspect and the output side of the project, respectively 2) guidelines for

developing the Sufficiency Economy Project of schools to expand educational opportunities in Sai Ngam District. Under the Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office, Area 1, it was found that educational institutions should conduct a SWOT to know strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles in order to find guidelines for educational institution development. You should create networks and provide opportunities for communities, local agencies, or organizations. Local people take part in development. And students should be encouraged to participate in activities seriously and continuously.

Keywords: Project evaluation, Sufficiency economy

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะ ให้นักเรียนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง มีความรู้ ความเข้าใจ รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีจิตสำนึกอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ของความเป็นไทยและสามารถประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันได้ โดยกำหนดเป็นนโยบายให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่นำคุณธรรมที่ค้ำจุนเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอน ตามกลุ่มสาระและสัปดาห์วัฒนธรรมองค์กร รวมทั้งให้ความสำคัญแก่การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง ให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสามารถนำไปใช้ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น (นิภาพร สุธรรมวงศ์, 2564)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 5 โรงเรียน ได้ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยจัดทำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สามมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีทักษะการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง พบปัญหาในการดำเนินงาน ได้แก่ โครงการขาดการประเมินผลผลิตของโครงการอย่างเป็นระบบ มีแต่ □ การสรุปโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพียงอย่างเดียว (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สาม. 2564)

จากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ซึ่งยังไม่มีรูปแบบการประเมินโครงการอย่างเป็นระบบมาก่อน ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินงานตามโครงการต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อให้ทราบข้อดีและข้อเสีย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปป (CIPP Model) ของสตีฟเฟิลบีม (รัตนะ บัวสนธ์, 2556, หน้า 17-22) ใช้ในการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ใน 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งสารสนเทศที่ได้มาจะสามารถบ่งชี้ประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 - 1.1 เพื่อประเมินสภาพแวดล้อมของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 - 1.2 เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 - 1.3 เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 - 1.4 เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยมี 2 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 1,882 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice) โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองและนักเรียน ด้านผลผลิตของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple Choice) โดยสอบถามเกี่ยวกับ เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และอายุ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของด้านผลผลิตของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) (บุญชม ศรีสะอาด (2560: 87-88) ส่วนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ วิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ สรุป วิเคราะห์แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

จากการสรุปผลแนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยได้เสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

1.1 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านสภาพแวดล้อม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักการและเหตุผล มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักการวัตถุประสงค์ และเป้าหมายโครงการเหมาะสมและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ด้านวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ วัตถุประสงค์โครงการสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและชุมชน และด้านเป้าหมายของโครงการ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป้าหมายโครงการสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

1.2 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ปัจจัยนำเข้า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรดำเนินงาน มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูและบุคลากรที่ดำเนินงานตามโครงการเหมาะสม เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน ด้านงบประมาณ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการเหมาะสมและเพียงพอ ด้านการจัดการ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการเหมาะสมชัดเจน ด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมในโครงการ และด้านสถานที่ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานที่ สถานประกอบการ แหล่งอาชีพ สำหรับดำเนินงานตามโครงการอย่างเหมาะสม

1.3 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการจัดกิจกรรม มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีแผนการดำเนินงานโครงการที่ชัดเจน ด้านการดำเนินกิจกรรม มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการในแต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน ด้านการนิเทศติดตามผล มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศติดตามผลการดำเนินงานโครงการเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และด้านการประเมินผล มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม

1.4 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านผลผลิต ตามความ

คิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนประหยัด รู้จักใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่าและด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนดำเนินชีวิตประจำวันตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เรียกว่า พออยู่ พอกิน

2. แนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีแนวทางการพัฒนาใน 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 ประเด็นด้านสภาพแวดล้อม มี 6 แนวทาง ซึ่งแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสำคัญได้แก่ สถานศึกษาควรมีการ SWOT ให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อนำมาหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา

2.2 ประเด็นด้านปัจจัยนำเข้า มี 6 แนวทาง ซึ่งแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสำคัญได้แก่ สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายและเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

2.3 ประเด็นด้านกระบวนการ มี 6 แนวทาง ซึ่งแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น เพื่อนำมาต่อยอดในการพัฒนาสถานศึกษา

2.4 ประเด็นด้านผลผลิต มี 6 แนวทาง ซึ่งแนวทางพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสำคัญได้แก่ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

1.1 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพร่สาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายโครงการเหมาะสมและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับบริบทโรงเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ลิ้มเจริญ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย) ใน

ภาพรวมพบว่า นักเรียน ผู้ปกครองและครู มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านบริบท และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านผลผลิต

1.2 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และระยะเวลาในการดำเนินงานตามโครงการเหมาะสมชัดเจน ครูและบุคลากรที่ดำเนินงาน งบประมาณในการดำเนินงาน สถานที่ สถานประกอบการ แหล่งอาชีพ ตามโครงการเหมาะสม เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ กุมน้อยและคณะ. (2566). ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านบริบท ด้านผลลัพธ์ และด้านกระบวนการ

1.3 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านกระบวนการของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลายครบทุกกิจกรรม สถานศึกษามีแผนการดำเนินงานโครงการที่ชัดเจนและวางแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมคำนึงถึงสอดคล้องกับโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรชกร ขวดี (2565) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินผลด้านกระบวนการของโครงการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาโครงการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า 2.1) ด้านบริบท ควรกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องและชัดเจนมีสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม 2.2) ด้านปัจจัยนำเข้า ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ตรงตามความต้องการของครู และนักเรียน 2.3) ด้านกระบวนการ ครูและวิทยากร ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน โดยใช้เทคนิค สื่อและวิธีการสอนช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง และ 2.4) ด้านผลผลิตโรงเรียน ควรมุ่งเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้าน

การศึกษาที่นักเรียนได้นำไปปฏิบัติและขยายผลในชุมชนรวมไปถึงการเป็นโรงเรียนต้นแบบในโครงการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพรทาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนอยู่ในหลักธรรมในการดำเนินชีวิต นักเรียนประหยัด รู้จักใช้สิ่งของส่วนตนและส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และเป็นผู้คิดวิเคราะห์ หาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร สุธรรมวงศ์ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านลาดหญ้าคาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า การประเมินโครงการการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนตามแนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา ของโรงเรียนบ้านลาดหญ้าคา จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านยังพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านบริบทมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านปัจจัย และด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อามร โสภานุสนธิ์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนคลองลานวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ผลการประเมินโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับ คือ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัยเบื้องต้น และด้านกระบวนการดำเนินงาน

2. แนวทางการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไพรทาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีแนวทางการพัฒนาใน 4 ประเด็น ดังนี้

2.1 ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือสถานศึกษาควรมีการ SWOT ให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อนำมาหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษายังไม่มีการทำการวิเคราะห์ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) หรือที่เรียกว่า การวิเคราะห์ SWOT ในการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ จรัญ คิธขันธ์ (2564) ได้เสนอว่า การวิเคราะห์ SWOT (หรือ SWOT Matrix) เป็นเทคนิคการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ที่บุคคลหรือองค์กรใช้ในการระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามในแนวคิดหรือโครงการก่อนดำเนินการ อย่างไรก็ตาม มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ประเภทนี้ ดังนั้นก่อนที่จะใช้ SWOT เพื่อตัดสินใจแนวคิดหรือข้อเสนอแนะ ควรพิจารณาสิ่งที่จะส่งผลกระทบตามมาในอนาคต

2.2 ประเด็นด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือ สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายและเปิดโอกาสให้ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษายังไม่มีการสร้างเครือข่ายและความมือจากชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวัฒน์ เทียมศรีรัชนิกร (2565) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านบริบท ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม สอดคล้องอยู่ในระดับมาก และในภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติได้ วิธีการดำเนินการและระยะเวลาดำเนินการมีความเหมาะสมและปฏิบัติจริงได้ และเป้าหมายของโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และด้านปัจจัยนำเข้า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม สอดคล้องอยู่ในระดับมาก และในภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ พื้นที่และอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมเหมาะสมเพียงพอกับการจัดกิจกรรมต่างๆ บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือปฏิบัติงานในการดำเนินโครงการเป็นอย่างดี และโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชน ในการดำเนินโครงการ ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสม สอดคล้องอยู่ในระดับมาก และในภาพรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมโครงการเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษา โรงเรียนเผยแพร่ความรู้จากการจัดกิจกรรมและขยายผลการปฏิบัติกิจกรรมสู่ชุมชน และมีการนิเทศกำกับติดตาม ประเมินผล และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง

2.3 ประเด็นด้านกระบวนการของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมศึกษาดูงานเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น เพื่อนำมาต่อยอดในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการส่งเสริมให้ครูทุกระดับของโรงเรียนได้ไปศึกษาดูงานตามความเหมาะสม และภาระงานที่รับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชื่น สุกุลปิน และบุญช่วย ศิริเกษ (2561) ได้กล่าวว่า การศึกษาดูงานเป็นวิธีการเสริมสร้าง เพิ่มพูน ความรู้ทักษะและประสบการณ์ โดยการเดินทางไปดูการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะที่มีเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับงานของตนเอง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะช่วยให้ครูสามารถทำงานได้ดีขึ้น สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางสร้างสรรค์และนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้และอาจก่อให้เกิดการปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในที่สุด

2.4 ประเด็นด้านผลผลิตของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของโครงการ เพื่อพัฒนาให้

สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระยุทธ ละเอียดและคณะ. (2565) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านควนตัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. บริบทของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านควนตังมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยนำเข้าของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านควนตัง มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. กระบวนการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านควนตัง มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4. ผลผลิตของโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านควนตัง 4.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านควนตัง เปรียบเทียบกับเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2563 ที่ตั้งไว้ ซึ่งกำหนดค่าเป้าหมายคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 74.57 ผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.3 ความพึงพอใจของครู นักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ 1) ได้ทราบข้อมูลการประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 2) ได้แนวทางในการพัฒนาโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 3) ได้ทราบแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการพัฒนาในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรชกร ขวดี. (2565). การประเมินโครงการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลันธุ์ เขต 3. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 7(1).
- กิตติศักดิ์ กุมนน้อย และคณะ. (2566). การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. วารสาร

- พุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม
โศกราช. 8(2) : เมษายน-มิถุนายน. 32-50.
- จรัญ คิธชัยน. (2564). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มเครือข่าย
โรงเรียน กุด ป่าร้อน คลองสระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี
เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ขึ้น สกุลปัน และบุญช่วย ศิริเกษ. (2561). ความต้องการพัฒนาตนเองของครูผู้สอนของโรงเรียน
เอกชนในเครือมูลนิธิไทยโย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.
Journal of Education, Mahasarakham University. 12(1) : 84-95.
- นิภาพร สุธรรมวงศ์. (2564). การประเมินโครงการการเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงของ
นักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านลาดหญ้าคา. วารสารสมาคม
พัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. 3(2) : เมษายน-มิถุนายน. 1-9.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
- รัตน์ บัสนธ์ . (2556). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและ
ถูกต้องในการใช้ CIPP and CIPPIEST Evalvation Models: Mistaken and Precise
Concepts of Applications. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5 (2) : กรกฎาคม –
ธันวาคม. 7-24.
- โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน
โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มอำเภอไทรงาม.
กำแพงเพชร : สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.
- วิระยุทธ ละเอียดและคณะ. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านควนตัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง
เขต 2. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ศรีธรรมโศกราช. 7(4) : ตุลาคม - ธันวาคม. 130-143.
- ศุภวัฒน์ เทียมศรีชื่นกร. (2565). การประเมินโครงการส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ จังหวัดชลบุรี. วารสารนวัตกรรมการสังคม
และเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน. 5(1) : มกราคม – มิถุนายน. 2-10.
- สุกัญญา ลิ้มเจริญ. (2563). การประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดบ้านอ้อย). วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร.
วิทยาเขตอีสาน. 1(3) : กันยายน – ธันวาคม. 1-10.
- อามร โสภานุสนธิ์. (2563). การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนคลองลานวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏกำแพงเพชร.

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณ บูรณาการร่วมกับ
วิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

AN INTEGRATED LEARNING ACTIVITY PACKAGE BASED ON
COMPUTATIONAL CONCEPTS INTEGRATED WITH
MATHEMATICS, SCIENCE AND TECHNOLOGY
FOR SMALL PRIMARY SCHOOLS

¹สิรินาท จงกลกลาง, ²อดิสร เนาวนนท์, ³สมเกียรติ ทานอก และ⁴จรีลักษณ์ รัตนพันธ์
¹Sirinat Jongkonklang, ²Adisorn Naowanon, ³Somkiat Thanok
and ⁴Jareeluk Ratanaphan

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ประเทศไทย
Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand.

¹sirinat.j@nrru.ac.th, ²Adisorn_99@yahoo.com, ³skiattanok@gmail.com,
⁴Jareeluk@gmail.com

Received : December 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการร่วมกับวิชา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และ (2) ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการร่วมกับวิชา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา จำนวน 163 คน ที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากครูที่สมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณ บูรณาการร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ (2) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ (1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเป็นชุดกิจกรรมแบบคละชั้น และคละวิชา ประกอบด้วย 2 ชุดกิจกรรม คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 แต่ละชุดประกอบด้วย คู่มือครู หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ วิดีทัศน์คู่มือครู และแผนการจัดการเรียนรู้ (2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมเห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ ปรากฏว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระโดยครูมีความเห็นว่าเป็นความเหมาะสมในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, บูรณาการ, แนวคิดเชิงคำนวณ, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to (1) create a learning activity package based on computational concepts integrated with Mathematics, Science and Technology for small primary schools and (2) study teachers' opinions on a learning activity package based on computational concepts integrated with Mathematics, Science and Technology for small primary schools. The participants were 163 teachers: Mathematics teachers, Science and Technology teachers in small primary schools. It was obtained through a purposive selection of teachers who voluntarily participated in the research project. The research instruments consisted of (1) learning activity package based on computational concepts integrated with Mathematics, Science and Technology and (2) a questionnaire of teachers' opinions on learning activity package. Data were analyzed using content analysis, frequencies, percentages, means, and standard deviations. The research findings were as follows: (1) The learning activity package created for mixed grades and mixed subjects, was divided into 2 learning activity packages: an activity package for students in

grades 1-3 and an activity package for students in grades 4-6, each package includes a teacher's manual, learning units, and lesson plans, the video file of teacher's manual and lesson plan file (2). Teachers' opinions on the overall learning activity package were appropriate at a high level. When considering each component, the highest average was the content component, followed by the teaching and learning activity component, and teaching media. The least average is measurement and evaluation components: appropriate at a high level.

Keywords: Learning activities package, Computational concepts, Integration, Primary school

บทนำ

จากข้อมูลผลการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยในช่วงปี 2552 – 2560 ด้านประสิทธิภาพของการจัด การเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้ปัจจัยงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก เพื่อเพิ่มคุณภาพและลดภาระงบประมาณ รัฐบาลจึงกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 เป้าหมายด้านผู้เรียนระบุว่ามุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: จ-ช) การพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ 3Rs ครูผู้สอนจะต้องเน้นการอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น ส่วน 8Cs เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21(3Rs 8Cs) มีความเกี่ยวข้องกับหลายวิชาได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

จากการศึกษาข้อมูลจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน พบว่ามีจำนวนมากถึง 15,158 โรงเรียน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2562) และยังพบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็กที่แสดงไว้ในรายงานที่ตีอาไรโอ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2558 :5) ระบุว่าโรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนครูที่ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน ได้รับงบประมาณน้อย ขาดแคลนอุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่า ช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (สระรียา สะและหมัด.2555:75-77) สายชล สิมสิน (2556:175-177) สุวนิตย์ ดอกบัว (2558: 138-143) จูติลักษณ์ วัฒนศิริ(2559: 97-100) วันวิสา ประภาศรี (2561: 60-75) ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู ช่วยลดภาระของครูผู้สอน (บุญเกื้อ ควรหาเวช 2545: 110-111) ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และเทคโนโลยีในบทเรียนคณิตศาสตร์ ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (Estapa, A. and Nadolny, L.,2015,pp.40-48) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังที่ได้นำเสนอมาแล้วในข้างต้น ทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการร่วมกับวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่เป็นโรงเรียนที่ครูไม่ครบชั้น ครูคนเดียวสอนทุกวิชาหรือสอนหลายวิชา และหลายชั้นเรียน ดังนั้น ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการแบบคณะชั้นร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก จึงเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพบริบท และการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการแบบคณะชั้น ร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการแบบคณะชั้นร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวคิดเชิงคำนวณ บูรณาการร่วมกับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นการวิจัยทดลอง (Experimental Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวน 492 คน ที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2563

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา จำนวน 163 คน ที่สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2563 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงจากครูที่สมัครใจเข้าร่วมในโครงการวิจัย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการดำเนินการเป็นการดำเนินการตามแนวคิดเชิงคำนวณ ที่บูรณาการรายวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแนวคิดเชิงคำนวณร่วมกับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการและศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสื่อวีดิทัศน์ ประกอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ แต่ละขั้นตอนมีการดำเนินการตามลำดับ

3.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของชุดกิจกรรม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด กำหนดประเด็นคำถาม 10 ประเด็น ประกอบด้วย ชื่อชุดกิจกรรม จุดประสงค์การเรียนรู้ คำชี้แจงสำหรับครูและแนวปฏิบัติกิจกรรม คำชี้แจงสำหรับนักเรียนและแนวปฏิบัติกิจกรรมในชุดกิจกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และคลิปประกอบการสอน หาคุณภาพโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อประเมินคุณภาพเพื่อหาความตรงของเนื้อหา ได้ค่า IOC เท่ากับ 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นชุดกิจกรรมบูรณาการแบบคละชั้นและคละวิชา แบ่งเป็น 2 ชุดกิจกรรม คือ ชุดบูรณาการคละระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และชุดบูรณาการคละระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 แต่ละชุดประกอบด้วย 1) คู่มือครู 2) หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ไฟล์วีดิทัศน์คู่มือครูไฟล์แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการฯ และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ประกอบด้วย

1.1.1 คู่มือครู ประกอบด้วย ความเป็นมาของโครงการ แนวทางการใช้คู่มือ

1.1.2 หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ 10 เรื่อง/แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 พอครัวตัวน้อย 18 ชั่วโมง (เมนูอาหารคาว เมนูอาหารหวาน เมนูเครื่องดื่ม) หน่วยที่ 2 เทศกาลहरษา 24 ชั่วโมง (ลอยกระทงมหัศจรรย์ สุขสันต์วันกีฬา)

กิจกรรมใดๆในวันเด็ก) หน่วยที่ 3 เฮฮากับสิ่งประดิษฐ์ 30 ชั่วโมง (ฮัลโหล โทรศัพท์ รถแข่งพลังแม่เหล็ก ผ่ากันเปื้อนจากวัสดุเหลือใช้ สวนสนุกในฝัน)

1.1.3 ไฟล์วีดิทัศน์ คู่มือครู 1 ไฟล์ แผนการจัดการเรียนรู้ 10 ไฟล์ รวม 11 ไฟล์

1.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการฯแต่ละระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประกอบด้วย

1.2.1 คู่มือครู ประกอบด้วย ความเป็นมาของโครงการ แนวทางการใช้คู่มือ

1.2.2 หน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ 10 เรื่อง/แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 เจ้าส่วนน้อยร้อยล้าน 24 ชั่วโมง (ร้านอาหารต้านโควิด ธุรกิจเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ ธุรกิจอุปกรณ์ทางการแพทย์) หน่วยที่ 2 แบกกล่องท่องป่า 21 ชั่วโมง (ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ทุกสิ่งสรรพล้วนพันเกี่ยว เรียนรู้หินในถิ่นเรา) หน่วยที่ 3 ผจญภัยยามสนธยา 30 ชั่วโมง (ส่องสว่างนำทางไป เคลื่อนย้ายต้นไม้ล้ม แหวนหน้าชมฟ้าหาดวงดารา สร้างท้องฟ้าจำลองอย่างง่ายด้วยตัวเอง)

1.2.3 ไฟล์วีดิทัศน์ คู่มือครู 1 ไฟล์แผนการจัดการเรียนรู้ 10 ไฟล์ รวม 11 ไฟล์

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดเชิงคำนวณ รายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ปรากฏดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ

รายการ		SD.	ระดับ
1. ชื่อชุดกิจกรรมน่าสนใจ สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหา	4.41	0.63	มาก
2. จุดประสงค์ การเรียนรู้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	4.44	0.60	มาก
3. คำชี้แจงสำหรับครูและแนวปฏิบัติในชุดกิจกรรม (ระบุแนวปฏิบัติให้ครู กระตุ้นนักเรียนให้อยากเรียนรู้ ระบุหน้าที่ของครูผู้สอนได้ละเอียด ครบถ้วนเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมและบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ระบุสิ่งที่ครูผู้สอนต้องเตรียมในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ละเอียด ครบถ้วน	4.42	0.65	มาก
4. คำชี้แจงในชุดกิจกรรม (คำแนะนำในการปฏิบัติชัดเจน ระบุกิจกรรมที่ นักเรียนปฏิบัติได้ชัดเจน และสอดคล้องกับจุดประสงค์)	4.46	0.58	มาก
5. แผนการจัดการ เรียนรู้ (มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สารการเรียนรู้ ตรงตามหลักสูตร จุดประสงค์ กิจกรรมสอดคล้องกับตัวชี้วัด เนื้อหา เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กิจกรรมหลากหลายครอบคลุมสาระการเรียนรู้ระยะเวลาเหมาะสม)	4.48	0.58	มาก
6. เนื้อหาสาระ (ความสอดคล้องเหมาะสมกับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด)	4.52	0.52	มากที่สุด

7. สื่อการเรียนการสอน (คำแนะนำชัดเจน เข้าใจง่าย สอดคล้องกับจุดประสงค์ กิจกรรมและวัยของผู้เรียน ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดรวดเร็ว สรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนรู้วิธีการใช้สื่อและแหล่งข้อมูลเพื่อค้นคว้าเพิ่มเติม)	4.49	0.55	มาก
8. กิจกรรมการเรียนการสอน (สอดคล้องเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ วิธีการสอนและ เวลาที่กำหนด)	4.49	0.55	มาก
9. การวัดและประเมินผล (เครื่องมือ และเกณฑ์ที่ใช้วัดและประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ เน้นการประเมิน ตามสภาพจริง)	4.39	0.55	มาก
10. คลิปประกอบการสอน (ความเหมาะสมของภาพขนาดอักษร สี สันเสียง ขั้นตอนการจัดการเรียน เนื้อหา คลิปการสอนช่วยครูในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของหน่วยการเรียนรู้)	4.41	0.54	มาก
เฉลี่ยรวม	4.45	0.57	มาก

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมเห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบปรากฏว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.52) รองลงมาคือค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.55) สององค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และองค์ประกอบด้านสื่อการเรียนการสอน ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.55)

อภิปรายผล

การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการด้านแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการ ร่วมกับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นชุดกิจกรรมบูรณาการแบบคละชั้นและคละวิชา สำหรับใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กที่ควบรวมแล้ว ซึ่งคณะผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น 2 ชุดกิจกรรม คือ ชุดบูรณาการบูรณาการรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และชุดบูรณาการบูรณาการรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางสติปัญญา ความสามารถในการรับรู้ และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้นซึ่งมีแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับลำดับขั้นการพัฒนาทางสติปัญญาของมนุษย์ตามทฤษฎีของเพียเจท์ ที่นำเสนอว่าในช่วงอายุประมาณ 4-7 ปี เด็กยังไม่สามารถใช้เหตุผลที่แท้จริงได้การตัดสินใจขึ้นกับการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ช่วงอายุประมาณ 7-11 ปี เด็กเริ่มสามารถคิดย้อนกลับและเข้าใจเหตุผล มี

ความสามารถในการเปรียบเทียบ และสามารถคิดอย่างวิทยาศาสตร์ตั้งสมมติฐานและพิจารณาสิ่งที่เป็นนามธรรมได้เมื่ออายุประมาณ 11 ปีขึ้นไป (วิชัย ดิสสระ 2535)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวคิดเชิงคำนวณบูรณาการร่วมกับรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แบ่งเป็น 2 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วย คู่มือครู หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือชุดการสอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 113 –114) (ทิศนา แคมมณี, 2543, น. 10-12) บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543 : 95-97) สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2543 : 2-3) ระพินทร์ โพธิ์ศรี (2545 : 98) เอกสารแต่ละอย่าง คณะผู้วิจัยดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถจากหลากหลายสาขาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การสอน การวัดประเมินผลการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา อีกทั้งมีขั้นตอนกระบวนการในการสร้างที่ชัดเจน มีการตรวจสอบทบทวน ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ชุดกิจกรรมที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการนำไปใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นและควรรวม

1.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการแนวคิดเชิงคำนวณ รายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โดยภาพรวมเห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากกระบวนการในการสร้างชุดกิจกรรมฯ ใช้คณะกรรมการยกร่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นคณาจารย์ และครูที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านหลักสูตร การสอน และนักเทคโนโลยีทางการศึกษา ร่วมในการสร้าง ผลดี นำไปทดลองใช้ และปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบปรากฏว่าองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ รองลงมาคือค่าเฉลี่ยเท่ากันสององค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และองค์ประกอบด้านสื่อการเรียนการสอน เนื่องจากกระบวนการสร้างชุดกิจกรรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชุดกิจกรรมของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 หน้า 119-120) ที่เสนอแนวคิดในการพัฒนาไว้พอสรุปได้ว่าการพัฒนาชุดกิจกรรมที่อยู่บนฐานความคิดเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพยายามที่จะจัดการเรียนรู้โดยให้ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เน้นการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้โดยนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้คือให้เรียนรู้ไปทีละขั้นตอน และมีการชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ และการพิจารณาตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้า ส่วนความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล อาจเนื่องมาจากในชุดกิจกรรมมีการเน้นให้ใช้การประเมินตามสภาพจริงซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กแต่ละโรงเรียนมีบริบทที่แตกต่างกัน บางโรงเรียนอยู่ในเมือง บางโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนต่างกัน ประกอบกับเป็นประเมินที่ต้องดำเนินการเป็นระยะตามช่วงเวลาที่เหมาะสม และหลากหลายวิธีการ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ ประเมินกิจกรรมหรือผลงาน และการสอบซึ่งทำได้ทั้งข้อเขียนและปากเปล่า เพื่อให้เป็นไปตามสภาพจริงของผู้เรียนมากที่สุด (กมลวรรณ ดงชนกานนท์. 2565)

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ตั้งณกันนธ์. (2565) การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง: แนวทางที่สอดคล้องกับรูปแบบการสอนในยุคชีวิตวิถีใหม่. สืบค้นจาก https://registraku.ac.th/wp-content/uploads/2022/06/กมลวรรณ_ประเมินตามสภาพจริง64.pdf
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2532) ชุดการสอนระดับประถมศึกษา ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิตติลักษณ์ วัฒนศิริ. (2559). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้ตามแนว STEM ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทศนา แคมมณี. (2543). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิชัย ดิสสระ (2535) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- วันวิสา ประภาศรี. (2561) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้การสอนแบบเปิด ร่วมกับการใช้ปัญหาเป็นฐาน และ STEM Education ที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ความสุขในการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ปีที่3 ฉบับที่6 กรกฎาคม – ธันวาคม 2561. หน้า 60-75
- บุญเกื้อ ควรหาเวช.(2543) นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ SR printing.
- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2545) การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้. อุดรดิตถ์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2558). รายงานที่ตีอาร์ไอ “แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก”. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2015/07/TDRI-Report-march-web-preview.pdf>
- สระรียา สะและหมัด. (2555). ผลการใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5E เรื่องเศษส่วน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สายชล สิมสิน.(2556) การพัฒนาชุดกิจกรรมเกมคณิตศาสตร์ โดยใช้วิธีการสอนแบบแก้ปัญหา ร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการ ที่มีต่อความสุขในการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 . บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุนันต์ ดอกบัว. (2558) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยการประยุกต์กรอบแนวคิดของฟรายวิลลิก เรื่องระบบจำนวนจริง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุนีย์ เหมประสิทธิ์. (2543). ชุดกิจกรรมแบบ 4 กับการพัฒนาศักยภาพนักเรียน. กรุงเทพฯ:
วิชาการศึกษาศาสตร์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพฯ:
บริษัทพรักหวานกราฟฟิค จำกัด

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562) ข้อมูลทางการศึกษาประจำปี 2562 ตาราง
แสดงจำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2562. สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.สืบค้นจาก
http://www.bopp.go.th/?page_id=3544

Estapa, A., & Nadolny, L. (2015). The Effect of an Augmented Reality Enhanced
Mathematics Lesson on Student Achievement and Motivation. Journal of STEM
Education: Innovations and Research, 16, 40-48.

การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็น
เฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐาน

THE DEVELOPMENT OF PARENTAL ENGAGEMENT IN PRACTICING
SPECIAL NEED SKILLS PROGRAM USING HOME BASED
FOR CHIDREN WITH AUTISM

¹นิตยา เมืองแก้ว และ ²สมพร หวานเสร็จ

¹Nittaya Maungkaew and ²Somporn Warnset

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ประเทศไทย

Khon Kaen University, Thailand.

¹nitaof@gmail.com, ²sompwa@kku.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน กลุ่มเป้าหมาย เลือกแบบเจาะจง คือ เด็กที่มีภาวะออทิซึมและผู้ปกครองที่รับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2) โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐาน 3) แบบประเมินทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา การวิจัยนี้ได้ผ่านการ

¹ นักศึกษา สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE 663106 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้ปกครองที่เป็นผู้มาเด็กมารับบริการมีอายุมาก พ่อ แม่ แยกทางกัน ทำให้เด็กขาดผู้ดูแลหลัก ผู้ปกครองมีภาระงานอื่นทำให้ไม่สามารถพาเด็กมารับบริการได้อย่างต่อเนื่อง ขาดงบประมาณในการพาเด็กไปรับบริการเสริมจากแหล่งอื่นๆ และมีสื่อการสอนน้อย 2) โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินความสามารถของเด็กเพื่อศึกษาปัญหารายบุคคล 2) ประชุมบุคลากรผู้ปกครองเพื่อระบุปัญหาและสังเคราะห์รายละเอียดของปัญหา 3) ออกแบบกิจกรรม จัดทำแนวทางการใช้โปรแกรมและนำแนวทางไปปฏิบัติ โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) ประเมิน สรุปและติดตามผล 5) ปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมและระบบสนับสนุน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสนับสนุนการเรียนรู้และบทบาทผู้เกี่ยวข้อง 3. ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $S.D. = 0.46$)

คำสำคัญ : ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม, โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง, บ้านเป็นฐาน

Abstract

The objectives of this study are: 1) to study the problem of participation of parents in developing specific skills for children with autism 2) To develop a program to involve parents in developing specific skills for children with autism using home as a base. 3) To study parents' satisfaction with the parental participation program. Target group specifically selected were 16 children with autism and their parents receiving services at the Special Education Center region 9.. Tools used in the research included: 1) group discussion recording form 2) parent participation program for developing specific skills for children with autism 3) specific skills assessment for children with autism. 4) questionnaire on parents' satisfaction with the parental participation program. Data were analyzed using basic statistics. and content analysis This research has been approved by the Human Research Ethics Committee of Khon Kaen University, number HE 663106. The research results found that 1. Problems with parental participation are as follows: the parents who come to receive services are old, the parents are separated, causing the child to lack a primary caretaker, parents have other workloads, making them unable to care and bring children to receive services continuously, lack of budget to take children to receive additional services from other sources and there are few teaching material. 2. The program for parental participation in developing necessary skills specifically for children with autism using the home based has 5 steps: 1) assess the child's ability to study individual problems. 2) meeting personnel and parents to identify problems and synthesize details of the problems. 3) Design activities,

create guidelines for using the program and implement the guidelines by involving parents 4) evaluate, summarize results, and follow up. 5) improve and develop the program and support system ncluding creating an environment that is conducive to learning,supporting learning media and roles of involved parties. 3. Parents were at highest level of satisfaction with the participation program($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46)

Keywords: Practicing special need skills for chidren with autism, Parental engagement, home based

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้ดำเนินการโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ส่วนที่ 8 มาตรา 49 กล่าวว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) หมวด 2 มาตรา 10 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสกว่า รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ โดยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และ ในหมวด 4 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (ฉบับที่ 2 พ.ศ.2556) มาตรา 5 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา มีสิทธิเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคล และได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพ การศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551)

นโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่กำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และจุดเน้นในการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กเรียนมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการขยายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับบริการทางการศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลายอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามค่านิยมหลักของคนไทย ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือแบบสหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และให้ สังคม ชุมชน และผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขยายความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือทางการศึกษา และการแลกเปลี่ยนทางการศึกษากับประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อสนองนโยบายดังกล่าว การพัฒนาการจัดการศึกษา จึงควรให้ความสำคัญของการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

เด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยส่วนใหญ่จะมีช่วงความสนใจสั้นไวต่อสิ่งเร้าภายนอก เด็กจึงไม่สามารถตั้งใจจดจ่อต่อการทำกิจกรรมได้ ด้านทักษะทางภาษาและการสื่อความหมายเด็กไม่สามารถใช้ภาษาเหมาะสมตามวัย มีลักษณะพฤติกรรม กิจกรรมและความสนใจ เป็นแบบแผนซ้ำๆ ไม่ยืดหยุ่น ความสามารถในการควบคุมตัวเองต่ำ โดยปัญหาดังกล่าวเป็นตั้งแต่เล็ก แสดงให้เห็นก่อนอายุ 3 ขวบ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองผิดปกติไปและความผิดปกตินี้ ส่งผลให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้เหมาะสมตามวัย มีความยากลำบากในการเริ่มต้นการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความบกพร่องทางภาษาและการสื่อสาร ทั้งที่ใช้และไม่ใช้ภาษาพูด เด็กที่มีภาวะเด็กที่มีภาวะออทิซึมจะมีการแตกต่างกันหลากหลายรูปแบบ แต่ก็มีลักษณะร่วมคล้ายกัน ที่เรียกว่า ออทิสติก คือเด็กอยู่ในโลกของตัวเองมาก สนใจสิ่งแวดลอมน้อย เรียกไม่หัน ไม่สบตา ไม่สนใจใคร โต้ตอบไม่เป็น เล่นไม่เหมาะสม จินตนาการไม่เป็น ไม่พูดหรือพูดไม่รู้เรื่อง พูดเป็นภาษาต่างดาว ทำอะไรซ้ำๆ เป็นแบบแผน ไม่ยืดหยุ่น สนใจบางอย่างแบบหมกมุ่น ในรายที่อยู่ในโลกของตัวเองมาก จะกระตุ้นตัวเองเป็นระยะ เช่น หมุนตัว โยกตัว เขย่งเท้า สะบัดมือ เล่นมือ เล่นเสียง เป็นต้น (นิตยากร ชนเก้าน้อย, 2564) นอกจากนี้เด็กที่มีภาวะออทิซึมเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติของระบบประสาทและกระบวนการส่งต่อของสัญญาณ ประสาทสมอง และความบกพร่องด้านการเข้าใจภาษาและการใช้ภาษา ทักษะสังคมและพฤติกรรมซ้ำๆ ที่มีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล และมีอัตราการเกิดภาวะ เด็กที่มีภาวะออทิซึม 1 ใน 59 คน ของเด็กในสหรัฐอเมริกาและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งความผิดปกติดังกล่าวยังส่งผลต่อ ปัญหาพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมร่วมด้วย (Center of Disease Control and Prevent : U.S. Department of Health & Human Services, 2018)

ทักษะจำเป็นเฉพาะความพิการหรือทักษะจำเป็นอื่นๆ เป็นความต้องการ จำเป็นเฉพาะบุคคลตามประเภทและความบกพร่อง โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะเฉพาะตนในการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมความสามารถ ลดอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ จำแนกเป็นทักษะสำหรับแต่ละกลุ่มโดยทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมจะมุ่งเน้นการพัฒนาพัฒนาความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ทางสังคม การสื่อสาร และพฤติกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน

ความสนใจ การตอบสนองต่อสิ่งเร้า การเข้าใจภาษา การแสดงออกทางภาษา อารมณ์ ความรู้สึก การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การปฏิบัติ ตามกติกาของสังคม การเลียนแบบ การหลีกเลี่ยงจากอันตราย ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของภาวะความบกพร่องผู้เรียน อาจได้รับการพัฒนาทักษะใดทักษะหนึ่ง หรือทั้ง 3 ทักษะ (ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9, 2563)

การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กพิการ ผู้ปกครองจึงต้องมีความเข้าใจและยอมรับในข้อจำกัดในตัวเด็กและมีความรู้สึกที่ต่อเด็กจะทำให้การฝึก นั้น ได้ผลดี ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ได้เอื้อให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา การร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นรูปแบบการช่วยเหลือเด็กพิการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้เชี่ยวชาญ กับผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ อย่างเต็มศักยภาพ (ผามรา แก้วมา, 2553) เพราะโดยพื้นฐานแล้วผู้ปกครองมีบทบาทโดยตรงในการช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะออทิซึม การช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะออทิซึมที่ดีที่สุด คือ การร่วมมือกันของสมาชิกในครอบครัว เพื่อที่จะสามารถช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็กแต่ละคน ครอบครัวมีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการ รวมถึงการปรับพฤติกรรม ความพร้อมของแต่ละครอบครัวมีกิจกรรมและเทคนิคในการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว การเรียนรู้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นแนวทางใหม่ๆ ให้ครู พ่อแม่ ชุมชน มีอิสระในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา จัดหลักสูตร และการบริหารจัดการให้เกิดการเรียนรู้ที่กลมกลืนกับท้องถิ่น การลดทอน กรอบ กฎ ระเบียบ คำสั่งของส่วนกลาง เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ในการให้ผู้ปกครอง จะมีส่วนในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เปิดโอกาสกว้างขวางให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมและมีอิทธิพลต่อชีวิตที่โรงเรียนของบุตรหลาน ผู้ปกครองส่วนมากจะเข้าร่วมการประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมรณรงค์ และกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียน ซึ่งเป็นวิธีที่ดี ที่จะได้รับรู้เกี่ยวกับบทเรียนและชีวิตประจำวันที่โรงเรียน รวมถึงความคืบหน้าในการเรียนของบุตรหลาน และในเวลาเดียวกันยังได้พบปะกับผู้ปกครองคนอื่นๆ ด้วยความสัมพันธ์ของครูและผู้ปกครองเด็กมีผลต่อความสำเร็จในการช่วยเหลือเด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีความรับผิดชอบและสามารถปรับกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมาะสมและสามารถช่วยเหลือสนับสนุนได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมศักยภาพของพ่อแม่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการฝึกทักษะการเรียนรู้ของเด็กตลอดจนการส่งเสริมการศึกษา และผู้ปกครองเด็กที่มีภาวะออทิซึม ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และความสามารถ รวมถึงเทคนิควิธีการในการช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะออทิซึม (อริสรา ทองเหม, 2560)

การจัดการศึกษาโดยใช้บ้านเป็นฐาน (Home-Based Learning) การที่ผู้ปกครองจะได้เข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก โดยที่ผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ผ่านการเรียนออนไลน์ด้วยตัวเองจากที่บ้าน เนื่องจากในสภาวะโรคระบาดในปัจจุบันทำให้เด็กๆ ไม่สามารถกลับไปเรียนในโรงเรียนได้อย่างปลอดภัยจึงเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองยุคใหม่ที่จะต้องทำหน้าที่พ่อแม่ และคุณครูไปพร้อมๆ กัน ซึ่งผู้ปกครองสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็กที่บ้านได้อย่างง่ายและสนุก รวมทั้งยังได้ฝึกทักษะชีวิต ทักษะด้าน

เทคโนโลยี และได้เสริมสร้างประสบการณ์ผ่านการได้ลงมือทำด้วยตนเองด้วย อีกประการหนึ่ง ภาวะการระบาดของ Covid-19 ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ เป็นความยากลำบากและอันตรายที่มาคุกคามสุขภาพ วิถีชีวิต ชุมชนและการเรียนรู้ของเด็ก แต่ในอีกด้านหนึ่งก็สามารถนำสถานการณ์นี้มาเป็นแบบฝึกเพื่อสร้างความพร้อมให้กับชุมชนของเด็ก ในการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่ได้วางไว้ และก้าวเข้าสู่โลกในสถานการณ์ใหม่ อย่างราบรื่นหรือมีอุปสรรคให้น้อยที่สุด เหตุเพราะสถานการณ์ การระบาดและการเว้นระยะห่างทางสังคมนี้เอง ให้โอกาสการจัดการศึกษาจากกรอบบังคับของหลักสูตรแห่งชาติ การใช้บ้านเป็นฐานของผู้เกี่ยวข้องทุกคน เป็นฐานของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ในสถานการณ์ที่ทุกฝ่ายต้องอยู่ที่บ้านสามารถทำได้โดยการถักทอ การสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์แบบออนไลน์ ประกอบกับการขนส่งสิ่งของแบบต่างๆ ที่มีความปลอดภัยจาก

ก ๑ ร
ติดเชื่อให้เชื่อมโยงเป็นชุมชนที่เรียนรู้ไปด้วยกัน ซึ่งบ้านของผู้เกี่ยวข้องในที่นี้หมายถึงทั้งบ้านของเด็กและผู้ปกครองตลอดจนบ้านของครู และฝ่ายสนับสนุนโดยครูและฝ่ายสนับสนุนจะช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม ติดตาม ช่วยเหลือเด็กและผู้ปกครอง ให้สามารถก่อการเรียนรู้ขึ้นที่บ้านได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันก็ถักทอการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นให้ก่อเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (โรงเรียนเพลินพัฒนา, 2563)

โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจัดเป็นกระบวนการกลุ่มสนับสนุนซึ่งกันและกัน (mutual support group process) เป็นกระบวนการที่ได้รับการพัฒนาโดยศูนย์สุขภาพจิตในโรงเรียนของมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เมืองลอสแอนเจลิส แผนกจิตวิทยา โดย Jane Simoni เป็นแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยและไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูลูกและมีส่วนร่วมในการพัฒนาลูกในด้านต่างๆ กระบวนการกลุ่มสนับสนุนซึ่งกันและกัน ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มที่ร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูล สถานการณ์ หรือประสบการณ์ โดยสมาชิกในกลุ่มจะมีการดูแลซึ่งกันและกัน มีการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลของสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการเผชิญปัญหา และมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสมาชิกยังได้มีการแลกเปลี่ยนคำแนะนำในการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้สมาชิกบรรเทาความกังวลเกี่ยวกับปัญหา สามารถข้ามผ่านและแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ไปด้วยดี นอกจากนี้กระบวนการกลุ่มสนับสนุนซึ่งกันและกันยังทำให้เกิดการพัฒนาตนเองของสมาชิก และมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมพัฒนาการของลูกเป็นอย่างดี (Center for Mental Health in Schools at UCLA, 2013)

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในฝึกทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐานขึ้น เพื่อใช้เป็นโปรแกรมให้ผู้ปกครองนำไปฝึกที่บ้าน ตลอดจนได้โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการฝึกทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมที่มีประสิทธิผลและใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัยหรือใกล้เคียงเด็กทั่วไปมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐาน ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กที่มีภาวะออทิซึมที่มารับบริการ ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ประเภท ไป-กลับ ในปีการศึกษา 2565

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กที่มีภาวะออทิซึมและผู้ปกครองที่รับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 ครอบครัว เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์การคัดเลือกและการคัดออกโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกและเกณฑ์ในการคัดออก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน

2.2 โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐาน

2.3 แบบประเมินทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

3.2 วิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรม โดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ

3.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐาน สรุปผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน พบว่า จากประเด็นข้อซักถามทั้ง 3 ข้อคำถามสามารถชี้แจงผลการศึกษาปัญหาได้ ดังนี้

ด้านบริบทของครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีอายุมาก พ่อ แม่ แยกทางกันทำให้เด็กขาดผู้ดูแลหลัก ผู้ปกครองมีภาระงานอื่นทำให้ไม่สามารถพาเด็กมารับบริการได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสม ด้านความช่วยเหลือที่ต้องการ ผู้ปกครองมีต้องการสื่อการสอนที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก และความต้องการแนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็กต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ด้านความเอาใจใส่ในการให้ความช่วยเหลือของครอบครัว ผู้ปกครองพยายามพาเด็กมารับบริการที่ศูนย์ฯ ให้มากที่สุด และการนำกิจกรรมที่ครูฝึกมาต่อยอดการฝึกที่บ้านเพื่อต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของเอกอนงค์ ศรีสำออง (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มี อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ครอบครัวต่อ เดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้ความรู้ผู้ปกครองในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่นักเรียนที่บ้าน ในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่นักเรียนที่โรงเรียนไม่แตกต่างกัน แต่การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน โรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน พบว่า

กรณีศึกษาที่ 1 - 8 มีสภาพปัญหาจำแนกตามประเด็น ดังนี้ ด้านการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัส คือ 1) ผู้เรียนชอบมองสิ่งของหมุนๆ หรือสิ่งของที่เคลื่อนไหวเร็วๆ ด้านความ เข้าใจภาษา และแสดงออกทางภาษา คือ 1) ผู้เรียนสามารถเลียนแบบการออกเสียงคำพยางค์เดียวได้ ด้านการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามสถานการณ์ คือ 1) ผู้เรียนมีการแสดงพฤติกรรมได้ตรงตามสถานการณ์ ด้านความสามารถใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยในการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ การใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยในการเรียนรู้

แผนการพัฒนาตามโปรแกรม คือ ด้านการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัส คือ 1) เน้นการพาผู้เรียนมารับบริการที่ศูนย์อย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองฝึกกิจกรรมทำกิจกรรมที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีแสงสว่าง หรือแสงสีแตกต่างกัน ด้านความเข้าใจภาษาและแสดงออกทางภาษา 1) เน้นการพาผู้เรียนมารับบริการที่ศูนย์อย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองฝึกกิจกรรมปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ ด้านการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามสถานการณ์ คือ 1) เน้นการพาผู้เรียนมารับบริการที่ศูนย์อย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองฝึกกิจกรรมการฟังนิทานและเคลื่อนไหวตามเสียงเพลง เสียงดนตรี ด้านความสามารถใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยในการเรียนรู้ คือ การจัดสภาพแวดล้อมแบบมีโครงสร้าง โดยใช้ภาพประกอบการจัดสภาพแวดล้อม การใช้ตารางเวลากิจกรรม การใช้ภาพแสดงข้อตกลง ตารางแสดงขั้นตอนการทำงาน

ผลการพัฒนาหลังใช้โปรแกรม ด้านการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัส คือ 1) ผู้เรียนสามารถจดจำกับกิจกรรมต้องหน้าได้มากขึ้น มีการหันเหความสนใจน้อยลง ด้านความเข้าใจภาษาและแสดงออกทางภาษา 1) ผู้เรียนสามารถออกเสียงคำ 1 พยางค์ได้เอง คือคำว่า แม่ มา ไป เอา ขอ ไม่ ด้านการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามสถานการณ์ คือ 1) ผู้เรียนมีการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ด้านความสามารถใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยในการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนสามารถทำงานได้สำเร็จและยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากกิจกรรมหนึ่งไปกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของดวงสมร นครราช (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลการใช้โปรแกรมสำหรับผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ผลการวิจัยพบว่า 1) โปรแกรมสำหรับผู้ปกครองมีผลต่อความสามารถของผู้ปกครองในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม และมีความสามารถในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ในระดับดีมาก ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อโปรแกรมสำหรับผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม ในระดับดีมาก 2) เด็กที่มีภาวะ ออทิสซึมสเปกตรัมมีความสามารถทางสังคมทั้งด้านการรับรู้และแสดงออกทางอารมณ์ ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการปฏิบัติตนในสังคม และด้านการเล่นในระดับ ดีมาก หลังการใช้โปรแกรมสำหรับผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม และสอดคล้องกับรุ่งรัตน์ ศรีอำนวย (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อนำไปใช้เป็นโปรแกรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยใช้บ้านเป็นฐานสำหรับเด็กเล็กที่มีภาวะออทิซึม เป็นการศึกษาเพื่อเป็นหลักฐานว่ากรอบการฝึกอบรมผู้ปกครองที่แนะนำนี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าอบรมและสามารถให้การสนับสนุนทางข้อมูลและทักษะที่ผู้ปกครองต้องการหลังจากขั้นตอนการวินิจฉัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้อาจทำให้ผู้ให้บริการมีความไวในการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมผู้ปกครอง เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองสามารถรับมือกับลูกที่มีภาวะออทิซึมในสิ่งจำเป็นในแต่ละวัน โดยที่ผู้ปกครองมีความเครียดในชีวิตน้อยที่สุด

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐานพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีภาวะออทิซึม โดยใช้บ้านเป็นฐาน มีค่าคะแนนตามรายการประเมิน ดังนี้ 1) องค์ประกอบของโปรแกรมฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 2) ขั้นตอนตามองค์ประกอบของโปรแกรมฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 3) ระบบสนับสนุนตามองค์ประกอบของโปรแกรมฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.5 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 4) รูปแบบกิจกรรมตามโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.75 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 5) การเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 6) การเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 7) การเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 8) การมีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสม 9) ผลการพัฒนาก่อเกิดขึ้นกับเด็ก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.88 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด 10) การสะท้อนความรู้สึกประสบการณ์และสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 สามารถแปลผลได้ว่า มีความเหมาะสมมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน มีอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน พบว่า ด้านบริบทของครอบครัว ส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีอายุมาก พ่อ แม่ แยกทางกันทำให้เด็กขาดผู้ดูแลหลัก ผู้ปกครองมีภาระงานอื่นทำให้ไม่สามารถพาเด็กมารับบริการได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสม ด้านความช่วยเหลือที่ต้องการ ผู้ปกครองมีต้องการสื่อการสอนที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก และความต้องการแนวทางการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็กต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ด้านความเอาใจใส่ในการให้ความช่วยเหลือของครอบครัว ผู้ปกครองพยายามพาเด็กมารับบริการที่ศูนย์ให้มากที่สุด และการนำกิจกรรมที่ครูฝึกมาต่อยอดการฝึกที่บ้านเพื่อต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน พบว่า โปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ประเมินความสามารถของเด็กเพื่อศึกษาปัญหารายบุคคล 2) ประชุมบุคลากรผู้ปกครองเพื่อระบุปัญหาและสังเคราะห์รายละเอียดของปัญหา 3) ออกแบบกิจกรรม จัดทำแนวทางการใช้โปรแกรมและนำแนวทางไปปฏิบัติโดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม 4) ประเมินสรุปและติดตามผล 5) ปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมและระบบสนับสนุน ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสนับสนุนสื่อการเรียนรู้และบทบาทผู้เกี่ยวข้อง ผลการพัฒนาหลังใช้โปรแกรม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัส ด้านความเข้าใจภาษาและแสดงออกทางภาษา ด้านการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามสถานการณ์และด้านความสามารถใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยในการเรียนรู้ เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทุกด้าน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาทักษะจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน พบว่าความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการพัฒนาทักษะจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีภาวะออทิซึมโดยใช้บ้านเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D.= 0.46)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: สยามสปอร์ต ชินดิเคท.
- _____. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551. กรุงเทพฯ:คุรุสภา.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ดวงสมร นครราช. (2560). ผลการใช้โปรแกรมสำหรับผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่มีภาวะออทิซึมสเปกตรัม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉามรา แก้วมา. (2553). พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม แก่เด็กออทิสติกในพื้นที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิตยากร ชนแก่น้อย. (2564). การเปรียบเทียบทักษะการเคลื่อนไหวระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กทั่วไป. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย, 29(3), 229-38.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก.
- รุ่งรัตน์ ศรีอานวย. (2560). การพัฒนาชุดฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อนำไปใช้เป็นโปรแกรมการให้ บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มโดยใช้บ้านเป็นฐานสำหรับเด็กเล็กที่มีภาวะออทิซึม. นครราชสีมา: สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- โรงเรียนเพลินพัฒนา. (2564). *โครงการชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ใช้บ้านเป็นฐาน (Home-Based Learning Community – HBLC)*. ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565, จาก https://www.plearnpattana.ac.th/m465/index.php?option=com_content&task=view&id=4409&Itemid=36
- สิริทรัพย์ สีหะวงษ์. (2557). *ผลของโปรแกรมการดูแลครอบครัวที่มีบุตรเป็นออทิสติกต่อการเผชิญปัญหาของครอบครัว*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9. (2563). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตั้งแต่แรกเกิด – 6 ปี*.
- อริสรา ทองเหม. (2560). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กออทิสติกที่สถาบันจิตเวชเด็กและวัยรุ่นราชชนครินทร์*. วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ, 6(2), 1-10.
- เอกอนงค์ ศรีสำอาง. (2558). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Center for Mental Health in Schools. (2013). *International students: Addressing barriers to successful transition*. Retrieved January 20, 2022, from <http://www.smhp.psych.Ucla.edu/pdfdocs/internat.pdf>

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
DEVELOPING GUIDELINES OF THE CHINESE INSTRUCTION FOR
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 19

จิตรานูช วรดี และ รัชชัย จิตรนันท์
¹Jittranut Woradee and ²Thatchai Cittranun

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ประเทศไทย
¹Mahasarakham University, Thailand

¹Jittranut7689@hotmail.com, ²thatchai.c@msu.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 และพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวนรวม 154 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนต้นแบบ รวม 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยภาพรวมมีค่าเท่ากับ 0.185 เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงเป็น

¹นิสิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ลำดับที่ 1 คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน ลำดับที่ 2 ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ลำดับที่ 3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรภาษาจีน และลำดับที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีน ตามลำดับ 2) ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 33 แนวทาง โดยมีผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : แนวทาง; การจัดการเรียนการสอน; ภาษาจีน

Abstract

The objectives of this research was to study the current state, desirable state, and the priority needs index (PNI modified) of Chinese language instructional of schools under the secondary educational service area office 19, and develop the Chinese language instruction guidelines. The research's population consisted of administrators and teachers totaling 154 persons and key informants consisted of administrators and teachers of model schools, totaling 3 persons and 5 experts. Research instruments were questionnaires, an interview form, and guidelines suitability and possibility assessment forms. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the priority needs index (PNI modified). The research results was found; 1) The current state and desirable state of Chinese language instruction in schools under the secondary educational service area office 19 both overall were at high levels, The priority needs index was 0.185, when considering each component, it was found that the first priority needs index was the instructional media and learning resources of the Chinese language component, the second was teachers and creating a collaborative network component, the third was the Chinese language curriculum administration component, and the fourth was the Chinese language instruction component, respectively. 2) The Chinese language instruction guidelines of schools under the secondary educational service area office 19 consisted of 4 components 33 guidelines with the guidelines suitability assessed overall was at the highest level, and guidelines possibility assessed overall was at a high level.

Keywords : Guidelines; Instructional Management; Chinese Language

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนามาโดยตลอดทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยีการและเทคโนโลยีมากมายหลายแขนง ความเป็นหนึ่งเดียวของโลกหรือโลกาภิวัตน์ทำให้คนในภูมิภาคต่าง ๆ จำเป็นต้องสามารถติดต่อสื่อสารได้ ภาษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิต ภาษาจีนนับว่า เป็นภาษาหนึ่งที่คุณจำนวนมากใช้ในการติดต่อสื่อสารและนับวันยิ่งทวีความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาจีน จึงได้กำหนดวิชาภาษาจีนไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษา ต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลกและสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์

สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนยังขาดประสิทธิภาพ ดังผลการวิจัยของ ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนยังอยู่ในระดับต่ำ ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีสอนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ครูขาดเทคนิคการสอน เน้นการท่องจำ อ่าน คัด เขียน ไม่มีการกระตุ้นหรือสร้างบรรยากาศให้สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้ตั้งใจเรียนภาษาจีน สำหรับปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 นั้น โรงเรียนจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาจีนทั้งวิชาบังคับ และวิชาเพิ่มเติม โดยมีการจัดเวลาเรียนภาษาจีน 1-2 คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งถือว่าน้อยเกินไปสำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศ หลักสูตรแกนกลางที่นำมาใช้ยังไม่สมบูรณ์และชัดเจนพอ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้เรียนและขาดความต่อเนื่องกัน สาระการเรียนรู้มีมากและยากเกินไป การวัดระดับความรู้ภาษาจีน ไม่ได้ใช้เกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนบางแห่งมีสื่อการสอนไม่เพียงพอ และสื่อการสอนไม่เหมาะสมกับผู้เรียน และพบปัญหาด้านครูผู้สอน คือ คุณภาพของครูชาวจีนมีการเปลี่ยนครูชาวจีนบ่อยครั้ง ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง ครูไม่สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ นักเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาจีน และยังขาดความร่วมมือกับหน่วยงานในระดับอุดมศึกษา หรือหน่วยงานด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่มีศักยภาพ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถใช้เป็นต้นแบบ สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลได้อย่างกว้างขวางต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำนวน 154 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูโรงเรียนต้นแบบ รวม 3 คน ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติที่ดีด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน และผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ทำหน้าที่ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางที่พัฒนาขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง PNI modified (Modified Priority Needs Index)

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุป และสังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2 องค์ประกอบ และระดับปานกลาง 2 องค์ประกอบ โดยด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ทุกองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านการบริหารจัดการหลักสูตรภาษาจีน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

1.3 ความต้องการจำเป็น โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นหรือ PNI modified = 0.185 เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน ลำดับที่ 2 ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ลำดับที่ 3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรภาษาจีน และลำดับที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีน ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 33 แนวทาง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ภาษาจีน 7 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 11 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรภาษาจีน 7 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีน 8 แนวทาง

2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล

ภาษาจีน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

1.1 สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีนบางแห่งเปิดสอนหลักสูตรภาษาอังกฤษ-จีน บางแห่งเปิดสอนเป็นวิชาเลือก การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมามีการวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนตามนโยบายของสถานศึกษาครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูชาวไทย เนื่องจากการสอนภาษาจีนมีการดำเนินการมาแล้วอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ผลการวิจัยจึงแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีนมีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ จารุก รจรถล (2558) ได้ทำการศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน ผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนยังขาดแคลนด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ซึ่งพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้แบบเรียนสัมผัสภาษาจีน แต่ยังขาดสื่อการเรียนการสอนเสริม มีหนังสือเสริมความรู้ในห้องสมุดน้อยมากและจากการสำรวจปัญหาด้านสื่อการสอน พบว่าขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและหลากหลาย โรงเรียนบางแห่งสื่อการสอนไม่เพียงพอ และสื่อการสอนไม่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งผลการศึกษาี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ จินตนา ภูธนาบุญ (2552) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนสอนภาษาจีน สังกัดสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ว่า กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำคู่มือครู ควรใช้สื่อการเรียนรู้ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจให้กับนักเรียนและต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนการสอนให้น่าเบื่อ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการหลักสูตรภาษาจีน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับบริบทของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาจีนเป็นหลักเน้นเรื่องสื่อสารภาษาจีนเป็นวิชาเสริม จัดวิชาภาษาจีนเป็นวิชาบังคับ แต่ก็มีส่วนแห่งจัดเป็นวิชาเพิ่มเติม มีการจัดเวลาเรียนภาษาจีน 1-2 คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งเวลาเรียนภาษาจีนถือว่าน้อยเกินไปสำหรับผู้เรียนภาษาต่างประเทศซึ่งต้องพัฒนาทั้งทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน นอกจากนี้ ในส่วนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้นำมาตรฐานตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาจีนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาใช้อ้างอิงในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรที่แต่ละโรงเรียนจัดทำขึ้นนั้น มีความหลากหลาย และมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางไม่สมบูรณ์และชัดเจนพอ เนื้อหาไม่สอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้เรียนและไม่มีความต่อเนื่องกัน สาระการเรียนรู้มีมากและยากเกินไป เวลาเรียนไม่เพียงพอโดยอิงหลักสูตรแกนกลางฯ ด้วยสภาพบริบทด้านหลักสูตรภาษาจีนนี้ จึงทำให้มีสภาพที่พึงประสงค์ที่ควรได้รับการพัฒนาในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยในระดับประถมศึกษา โดยได้นำเสนอเกี่ยวกับด้านหลักสูตรโรงเรียนไว้ว่า โรงเรียนในสังกัด สพฐ. และโรงเรียนเอกชนมีการจัดเวลาเรียนภาษาจีน 1-2 คาบต่อสัปดาห์ ซึ่งจัดได้น้อยเกินไปสำหรับการพัฒนาทั้งทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน

1.3 ความต้องการจำเป็น โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นหรือ PNI modified = 0.185 เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน ลำดับที่ 2 ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ลำดับที่ 3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรภาษาจีน และลำดับที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีน ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีความต้องการจำเป็นด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีน เป็นลำดับแรกเนื่องจากในปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอนภาษาจีน สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้เอกสารตำราเรียนที่คล้ายคลึงกัน คือ สัมผัสภาษาจีน แต่ยังขาดสื่อเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ทั้งหนังสือเพิ่มเติม สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ทั้งสื่อทั่วไปและสื่อที่ใช้เทคโนโลยี จึงทำให้มีความต้องการจำเป็นด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ภาษาจีนเป็นลำดับที่ 1 สอดคล้องกับการศึกษาของ ชานซาน เปา (2555) ได้ทำการวิจัยการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของครูอาสาสมัครจีนจากสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮั่นป๋น) ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน คือ ไม่มีความพร้อมทางด้านสื่อ ตำรา และแบบฝึกหัด ตำราในการเรียนการสอนภาษาจีนไม่เพียงพอ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 33 แนวทาง ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ภาษาจีน 7 แนวทาง องค์ประกอบที่ 2 ด้านครูผู้สอนและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 11 แนวทาง องค์ประกอบที่ 3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรภาษาจีน 7 แนวทาง และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลภาษาจีน 8 แนวทาง สอดคล้องกับการศึกษาของ จารุกร จรตล (2558) ได้ทำการศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร ควรบูรณาการหลักสูตร ภาษาจีนให้สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน และท้องถิ่น 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความแตกต่างของผู้เรียน 3) ด้านสื่อการสอน ควรส่งเสริมให้ใช้สื่อการสอนที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และ 4) ด้านครูผู้สอน ควรให้ครูมีการศึกษาและวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จารุกร จรตล. (2558). *สภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาจีนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จินตนา ภู่อานุสรณ์. (2552). *ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนสอนภาษาจีน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*.
- ชานชาน เปา. (2555). *การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของครูอาสาสมัครจีนจากสำนักงานส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนนานาชาติแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฮั่นป๋น)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศุภยจีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
CULTURAL DIVERSITY MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATOR
UNDER PATHUMTHANI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

¹ลักขณา ลือชัย และ ²ศีกฤทธิ์ ศีลาลัย

¹Laksana Luechai and ²Khukrit Silalaiy

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

¹spritezelo@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 322 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .867 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

¹ นักศึกษา, สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

และการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's multiple comparison method) ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ระดับมาก 1 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การฝึกอบรมทางวัฒนธรรม ด้านการจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย ด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดระบบพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษา อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และพบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Abstract

The purposes of this research were 1) to study Cultural Diversity Management of School Administrator Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1, and 2) to compare the Cultural Diversity Management of School Administrator Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 as classified by educational background, age, work experience and job position. A survey research methodology was utilized, and the study sample consisted of teachers who worked in schools Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 number of 322 people. The samples were categorized using Cohen's random samples, which were selected through simple random sampling, and comparative proportions. The instrument used was a questionnaire that queried teachers for their opinions concerning the Cultural Diversity Management of School Administrator Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1. The questionnaire was found to be couched at a reliability level of .867. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and Scheffe's comparison method. The findings were as follows: 1) The results of Cultural Diversity Management of School Administrator Under Pathumthani Primary Educational Service

Area Office 1 were at a high level, considering each aspect, it was found that 3 aspects were at the highest level, 1 aspect was at a high level. Sort the side with the highest average, Cross Cultural Training , Diversity Management and Intercultural Communication. The aspect with the lowest average was the Mentoring in organization. 2) Comparative results of Cultural Diversity Management of School Administrator Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 it was found that teachers of educational background, age and work experience have an attitude towards of Cultural Diversity Management of School Administrator Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 overall and each aspect is not different. and it was found that teachers with different job position have an attitude towards Cultural Diversity Management of School Administrator Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 1 overall and each aspect were different at a significance level of .05.

Keywords : Cultural diversity, School administrators, Pathumthani primary educational service area office 1

บทนำ

ในปัจจุบันสถานศึกษามีการเปิดกว้างในการสรรหากำลังคนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างกันทั้งพื้นฐานความเชื่อจากการปลูกฝังของครอบครัว พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ ทักษะคติ เชื้อชาติและองค์ประกอบอื่น ซึ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมเหล่านี้จะอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยที่ติดมากับบุคคล เช่น เชื้อชาติ เพศและอายุ ทำให้สถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งองค์การทางการศึกษาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่มีบุคลากรทั้งในฐานะผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่มีที่มาแตกต่างกันทางวัฒนธรรมอย่างมากมาย ที่สามารถสะท้อนความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ผู้วิจัยได้บรรจุเป็นข้าราชการครูนั้นมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สืบเนื่องจากเป็นโรงเรียนในชุมชนอิสลาม และยังมีหลากหลายในเรื่องของภาษา ภูมิสำเนาที่มีความคิด ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานร่วมกันทั้งในเรื่องความคิด พฤติกรรมส่วนตัวของแต่ละบุคคล การไม่ให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานให้รุ่นน้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานและการปรับตัวให้เข้ากับสถานศึกษาที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และที่สำคัญเกิดปัญหาที่ครูบางรายจำต้องลาออกจากข้าราชการเนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานศึกษาแห่งนี้ได้

การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการสำคัญที่สามารถดึงศักยภาพของบุคลากรที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่ง Cox & Blake (1991) ได้เสนอเกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำที่ให้คุณค่าในความ

หลากหลายทางวัฒนธรรม สร้างแรงกระตุ้นบุคลากร ถ่ายทอดเป้าหมายและความสำคัญของวิสัยทัศน์และการปฏิบัติเป็นตัวอย่างที่ดี 2) องค์การต้องมีข้อมูลของบุคลากรในองค์การ โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งมาจากการสนทนาสื่อสารระหว่างกัน เพื่อลดผลกระทบของความหลากหลายที่อาจเกิดขึ้นได้ 3) การฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นการเพิ่มความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากรเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) กรวางระบบการจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความสมดุลของตัวแทนที่มาจากทุกวัฒนธรรมในทุกระดับและทุกตำแหน่ง 5) การกระตุ้นและติดตามผลผ่านพี่เลี้ยงที่ให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อสร้างกลไกในการประเมินประสิทธิภาพให้บรรลุเป้าหมายและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ Edewor & Aluko (2007) ระบุถึงองค์ประกอบการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนี้ 1) การมีภาวะผู้นำ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการกับปัญหาต่างๆ 2) การสื่อสาร โดยเฉพาะที่เป็นลายลักษณ์อักษร นโยบายขององค์การที่ชัดเจนและลดพฤติกรรมเลือกปฏิบัติ 3) การฝึกอบรมที่ออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับลักษณะและประโยชน์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) การตระหนักถึงกลุ่มชนกลุ่มน้อยอยู่เสมอ โดยการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของกลุ่มชนกลุ่มน้อยในการปฏิบัติงาน 5) การพัฒนาการปฏิบัติงาน ตรวจสอบและติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านระบบพี่เลี้ยงเพื่อให้คำปรึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้บุคลากรทุกคนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ส่วนการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียนนั้น โดย วสันต์ อัครวิริยะกุล (2555) เสนอแนะให้พิจารณาครอบคลุมขอบข่ายงานทั้ง 4 ฝ่าย แต่ประเด็นของการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะมุ่งเน้นไปที่ตัวบุคลากร คือหน้าที่ของฝ่ายบุคคลที่มีการใช้หลักความเสมอภาค ทั้งในการทำงานร่วมกันและการเปิดกว้างให้ดำรงตำแหน่งในฝ่ายบริหารของโรงเรียน มีการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรครูให้เป็นครูที่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม และขวัญสุดา วงษ์แหยม (2560) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดการของสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนพหุวัฒนธรรม ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักต่ออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม 2) รักษาแบบแผนวัฒนธรรมทางวัฒนธรรม 3) เป็นองค์การการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) มีบรรยากาศความเป็นพหุวัฒนธรรม 5) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวัฒนธรรม 6) ครูมีคุณลักษณะที่เหมาะสมในสังคมพหุวัฒนธรรม 7) มีแหล่งเรียนรู้ ทางพหุวัฒนธรรม 8) มุ่งเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 9) มีการจัดกระบวนการเรียนรู้พหุวัฒนธรรม ส่วนครรชิต พิมใจ และ ดาวรุวรรณ ถวิลการ (2562) ได้สรุปองค์ประกอบของการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ 1) การฝึกอบรมทางวัฒนธรรม 2) การจัดระบบพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา 3) ภาวะผู้นำเชิงวัฒนธรรม 4) การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม 5) การจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย

จากความสำคัญและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ยังไม่มีการศึกษาในประเด็นนี้มาก่อน โดยกรอบแนวคิดประกอบด้วย

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานทางการศึกษานำไปวิจัยต่อยอดหรือการพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,039 คน จากโรงเรียนในสังกัดจำนวน 102 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Checklist) ซึ่งถามเกี่ยวกับ วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นแบบประเมินค่า (Rating scale) ประกอบด้วยความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ด้านการฝึกอบรมทางวัฒนธรรม ด้านการจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย ด้านการจัดระบบพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยการทำบันทึกข้อความเป็นหนังสือราชการ และแจกแบบสอบถามโดยแจกผ่านคิวอาร์โค้ด เพื่อเก็บข้อมูลจาก Google Form และแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ผลการวิจัย

การบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังนี้ **ตารางที่ 1** แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา	ความคิดเห็นของครู (n = 322)		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	4.52	.431	มากที่สุด
การฝึกอบรมทางวัฒนธรรม	4.69	.409	มากที่สุด
การจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย	4.57	.374	มากที่สุด
การจัดระบบพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา	3.85	.694	มาก
รวม	4.41	.297	มาก

จากตาราง 1 แสดงว่าครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ระดับมาก 1 ด้าน เรียงลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการฝึกอบรมทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.69$) ด้านการจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.57$) และด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.52$)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	p
	ปริญญาตรี (n = 193)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 129)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	4.46	.460	4.61	.369	-3.136*	.000
2. การฝึกอบรมทางวัฒนธรรม	4.69	.394	4.68	.432	.005	.084
3. การจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย	4.52	.388	4.64	.341	-2.869*	.017
4. การจัดระบบพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา	3.86	.713	3.85	.666	.107	.336
รวม	4.38	.306	4.44	.279	-1.891	.078

* $p < .05$

จากตาราง 2 แสดงว่าครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และด้านการจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามอายุ

การบริหารจัดการความ หลากหลายทางวัฒนธรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	อายุ						F	p
	น้อยกว่า 30 ปี (n = 151)		30 – 45 ปี (n = 112)		46 ปีขึ้นไป (n = 59)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD.		
1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	4.55	.399	4.48	.458	4.52	.457	.744	.476
2. การฝึกอบรมทางวัฒนธรรม	4.65	.428	4.72	.401	4.69	.373	.962	.383
3. การจัดวางบุคลากรที่หลากหลาย	4.58	.357	4.54	.393	4.57	.384	.371	.690
4. การจัดระบบพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษา	3.83	.696	3.88	.688	3.85	.710	.167	.846
รวม	4.40	.290	4.41	.306	4.41	.303	.006	.994

จากตาราง 3 แสดงว่าครูที่มีช่วงอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารจัดการความ หลากหลายทางวัฒนธรรมของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์การทำงาน						F	p
	น้อยกว่า 5 ปี (n = 101)		5 – 10 ปี (n = 128)		11 ปีขึ้นไป (n = 93)			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD.		
1. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	4.59	.412	4.49	.409	4.49	.474	2.029	.133
2. การฝึกอบรมทางวัฒนธรรม	4.69	.405	4.67	.411	4.70	.414	.137	.872
3. การจัดวางบุคลากรที่ หลากหลาย	4.62	.367	4.54	.346	4.54	.413	1.758	.174
4. การจัดระบบที่เลี้ยงและให้ คำปรึกษา	3.86	.705	3.81	.657	3.91	.732	.612	.543
รวม	4.44	.313	4.38	.271	4.41	.312	1.311	.271

จากตาราง 4 แสดงว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีการสร้างความเข้าใจต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียน เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ถ่ายทอดวัฒนธรรมของตนเองในโรงเรียน มีการสร้างความเข้าใจต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมในโรงเรียน สร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคลากรในโรงเรียน ให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับความหลากหลายของเพื่อนร่วมงาน ฝึกอบรมหรือพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องและเท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามความสนใจและตามความจำเป็น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความผูกพันระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมหลักจริยธรรมแก่บุคลากรในโรงเรียน ประเมินศักยภาพ

ความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนอย่างโปร่งใสและยุติธรรม เปิดโอกาสในการเข้ารับตำแหน่งงานจากความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียน ประยุกต์ใช้ความสามารถที่โดดเด่นของบุคลากรในการปฏิบัติงานในโรงเรียน ให้ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานสูงเป็นที่ปรึกษาหรือพี่เลี้ยงแก่บุคลากรในโรงเรียน ให้มีการถ่ายทอดประสบการณ์การปฏิบัติงานจากครูรุ่นพี่สู่ครูรุ่นน้องในโรงเรียน และส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานระหว่างบุคลากรในโรงเรียนสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นนกร มังคละศิริ ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (นนกร มังคละศิริ, 2560) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ต่อเหระห์ ดอละ. (2565) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมกับการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธกานต์ ทรงบุญรอด. (2565) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่พิเศษ จังหวัดตาก ผลการศึกษา พบว่า ผลการศึกษาภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่พิเศษ จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งที่ต่างกัน สามารถสรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ นนกร มังคละศิริ (2460) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระดับประถมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครทั้งห้าด้านไม่แตกต่างกัน กล่าวได้ว่า วุฒิการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ด้านอายุ พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ต่อเหระห์ ดอละ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระดับประถมศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมกับการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาจังหวัดยะลา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน กล่าวได้ว่า อายุไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ต่อเหระห์ ดอละ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า ครูระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมกับการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดยะลา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน กล่าวได้ว่า ประสบการณ์การทำงานไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ด้านตำแหน่งพบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และด้านการจัดวางบุคลากรที่หลากหลายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ วิรุณัฐ สุนทรพรเลิศ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในภาพรวม มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการที่ทำงานในบริษัทข้ามชาติในย่านสุขุมวิท (Sig.-0.000 , =-0.60 7) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนสงกรานต์ ตะโคตม (2563) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง หน่วยงานต้นสังกัดโดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 กล่าวได้ว่า ตำแหน่งมีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งทางด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และด้านการจัดวางบุคลากรที่หลากหลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

- เบญจมาศ ขาศึกคดียุทธ. (2560). รูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
- ปิยวรรณ แสงทอง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงพหุวัฒนธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

พัฒนกร ปานชูสูตร. (2563). *การจัดการความหลากหลายของบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา*.

[วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยศิลปากร

พันธกานต์ ทรงบุญรอด. (2565). *ภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรมของผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่พิเศษจังหวัดตาก*.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร]

แวสือมาน หามะ. (2565). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่*

การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

วันชาติลา เบ็ญลาเตะ. (2562). *การพัฒนารูปแบบการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานภายใต้บริบทสาม*

จังหวัดชายแดนภาคใต้. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิรัตน์ สุทธิพรเลิศ. (2559). *การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการทำงานเป็นทีมวัฒนธรรมในองค์กรต่อการ*

ปฏิบัติงานที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการที่ทำงานในบริษัท

ข้ามชาติในย่านสุขุมวิท. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

วสันต์ อัครวิริยะกุล. (2555). *แนวคิด รูปแบบและวิธีการบริหารจัดการสถานศึกษาภายใต้บริบทความ*

หลากหลายทางวัฒนธรรม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]

ศิรินันต์ เพชรแอน. (2557). *การจัดการความรู้ในโรงเรียนวัดสามง่าม (คงทองอนุสรณ์)*. บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยศิลปากร

สิวรรณ ไชยกุล. (2562). *การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่*

การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

สงกรานต์ ตะโคตม. (2563). *ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วน*

ท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อภิขยา บุญเจริญ. (2556). *อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้*. บัณฑิต

วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ansari, K. H., & Jackson, J. (1995). *Managing cultural diversity at work*. Kogan Page.

Cox, T. H., & Blake, S. (1991). *Managing cultural diversity: Implications for Organizational competitiveness*. The Academy of Management Executive, 5(3), 45-56.

Ireland, F. (2005). *Cultural diversity strategy and implementation*

plan.https://failteireland.ie/failteireland/media/websitestructure/documents/4_corporate_documents/strategy_operations_plans/cultural-diversity-strategy-and-implementation-plan.pdf?ext=.pdf

Nataatmadja, I., & Dyson, L. E. (2005). *Managing the modern workforce : Cultural diversity and its implications*. Idea Group Publishing.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ : กรณีศึกษากลุ่ม
หลักทรัพย์การท่องเที่ยวและสันทนาการ

FACTORS AFFECTING THE STOCK RETURN : IN CASE OF STUDY
TRAVEL AND LEISURE SECTOR

¹ปัทมา โกเมนทร์จรัส และ ²อนุพงศ์ อวิรุทธา

¹Pattama Komenjumrus and ²Anupong Avirutha

มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย

Sripatum University, Thailand.

¹pattama.ko@spu.ac.th, ²anupong.av@spu.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐานและอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ ตามความแตกต่างสถานการณ์ตลาด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในอุตสาหกรรมบริการหมวดท่องเที่ยวและสันทนาการในสถานการณ์ของตลาดขาขึ้นและตลาดขาลง ช่วงเวลา มกราคม 2561 ถึง ธันวาคม 2565 โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงพหุคูณในการทดสอบ ผลการศึกษา พบว่าปัจจัยอัตราผลตอบแทนของตลาดจะส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในและสภาวะตลาดขาขึ้นและตลาดขาลง

คำสำคัญ : ผลตอบแทน, หลักทรัพย์, ท่องเที่ยวและสันทนาการ

¹ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการบริการ วิทยาลัยการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Abstract

This research studies the relations of fundamental factors and returns of the securities in case of study travel and leisure sector respect to differences in market circumstances. The daily data were collected during January 2018 to December 2022. Multiple regression models were utilized to investigate the aforementioned relationship. The research findings was all securities affected by market returns both uptrend market and downtrend market.

Keywords: returns, security, travel and leisure

บทนำ

อุตสาหกรรมบริการหมวดท่องเที่ยวและสันทนาการเป็นอุตสาหกรรมที่เคยสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย โดยในช่วงก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 สามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยสูงถึง 3 ล้านล้านบาท ซึ่งเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 2 ใน 3 และนักท่องเที่ยวไทย 1 ใน 3 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) ต่อมาในช่วงที่เกิดสถานการณ์โควิด-19 พบว่า รายได้ในปี 2563 และ ปี 2564 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2 ปี รวมกันประมาณ 800,000 ล้านบาท หลังจากนั้นในปี 2565 สถานการณ์โควิด-19 เบาลงลงไป รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศไทยกลับฟื้นตัวขึ้นมาเพิ่มขึ้นจากปี 2564 ถึง 450% (สถาบันนวัตกรรมและธุรกรรมดิจิทัล ข้อมูล, 2566) นอกจากนี้ ในช่วงเดือนมกราคม ถึง 23 กรกฎาคม 2566 กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ประเมินเบื้องต้น พบว่า ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวสะสม 1.045 ล้านล้านบาท โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ 613,030 ล้านบาท และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 432,194 ล้านบาท จากสถานการณ์ดังกล่าว การท่องเที่ยวมีแนวโน้มฟื้นตัวขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นหมวดธุรกิจที่สำคัญที่สามารถทำรายได้ให้กับประเทศได้ค่อนข้างมาก ฉะนั้น การศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ จึงเป็นสิ่งที่สมควรทำการศึกษา โดยปัจจัยพื้นฐานที่ทำการศึกษา ประกอบไปด้วย อัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ราคาน้ำมันดิบที่มีการขายล่วงหน้า อัตราเงินเฟ้อ อัตราแลกเปลี่ยน อัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ข้ามคืน ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่า ปัจจัยใดบ้างที่จะส่งผลต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในอุตสาหกรรมบริการหมวดท่องเที่ยวและสันทนาการในสถานการณ์ของตลาดขาขึ้นและตลาดขาลง ช่วงเวลา มกราคม 2561 ถึง ธันวาคม 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ของหลักทรัพย์ที่มีการดำเนินงานอยู่ระหว่างวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2561 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2565 โดยในส่วนของผลตอบแทนจะทำการรวบรวมจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยแบบรายวัน ในส่วนของข้อมูลปัจจัยพื้นฐานและผลตอบแทนหลักทรัพย์ จะทำการเก็บข้อมูลเป็นรายวัน 1213 วัน ทั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์เป็นภาวะตลาดขาขึ้นและตลาดขาลง ซึ่งมี 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เป็นช่วงขาลง จะเป็นช่วงวันที่ 4 มกราคม 2561 จนถึงวันที่ 23 มีนาคม 2563 เป็นเวลา 545 วัน

ช่วงที่ 2 เป็นช่วงขาขึ้น จะเป็นช่วงวันที่ 24 มีนาคม 2563 จนถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2565 เป็นเวลา 668 วัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบจำลองสมการถอยเชิงซ้อนข้างต้นซึ่งสามารถอธิบายตัวแปรตามแบบจำลองได้ดังนี้

$$R_{it} = \beta_1 R\_SET_t + \beta_2 Exch_t + \beta_3 Infla_t + \beta_4 Oil_t + \beta_5 Int_t + \beta_6 BSi_t + E$$

เมื่อ R_SET_t คือ อัตราผลตอบแทนของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (รายวัน)

R_Exch_t คือ อัตราแลกเปลี่ยน (บาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกา) (รายวัน)

$Infla_t$ คือ อัตราเงินเฟ้อ (รายเดือน)

Oil_t คือ ราคาน้ำมันดิบที่มีการซื้อขายล่วงหน้า (รายวัน)

Int_t คือ อัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ข้ามคืน (รายวัน)

BSI_t คือ ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (รายเดือน)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สูตร t-test Independent

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการในภาวะตลาดขาลงและขาขึ้นในช่วงปี 2561-2565 สามารถแสดงผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการในภาวะตลาดขาลง แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาในภาวะตลาดขาลง

การส่งผลกระทบ	ภาวะตลาดขาลง					
	R_SET	Oil_t	$Exch_t$	$Infla_t$	Int_t	Bsi_t
ทางบวก	0	0	0	0	1	0
ทางลบ	0	0	2	1	1	0
หลักทรัพย์ที่ส่งผลทั้งหมด	6	0	2	1	2	0
หลักทรัพย์ที่ทดสอบทั้งหมด	6	6	6	6	6	6
ร้อยละที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ	100	0	33.33	16.67	33.33	0.00
สัมประสิทธิ์เชิงบวกสูงสุด	1.2530 ERW*	-	-	-	0.0686 DUSIT*	-
สัมประสิทธิ์เชิงบวกต่ำสุด	0.5733 GRAND*	-	-	-	0.0686 DUSIT*	-
สัมประสิทธิ์เชิงลบสูงสุด	-	-	-0.0202 MINT*	-0.0198 CENTEL*	-0.0804 MINT*	-
สัมประสิทธิ์เชิงลบต่ำสุด	-	-	-0.0210 ERW*	-0.0198 CENTEL*	-0.0804 MINT*	-
หลักทรัพย์ที่ส่งผลทั้งหมด	BEYOND, CENTEL, DUSIT, ERW, GRAND, MINT		MINT ERW	CENTEL	DUSIT MINT	

หมายเหตุ: 1) * หมายถึง ระดับนัยสำคัญ น้อยกว่า 0.05

2) ตัวเอนทึบ หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์เชิงลบ

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านต่างๆ ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการ ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการดังนี้

ปัจจัยด้านอัตราผลตอบแทนของตลาด (R_{SET}) พบว่า ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการร้อยละ 100 ในทางบวกทั้งหมด ได้แก่ หลักทรัพย์ BEYOND CENTEL DUSIT ERW GRAND และ MINT โดยหลักทรัพย์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงบวกสูงที่สุดคือ ERW หลักทรัพย์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงบวกต่ำที่สุดคือ GRAND นั่นคือ ทั้งนี้ เมื่อปัจจัยด้านอัตราผลตอบแทนของตลาดเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ผลตอบแทนทั้งหมดของหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น

ปัจจัยด้านราคาน้ำมันดิบที่มีการซื้อขายล่วงหน้า (Oil_t) พบว่า ปัจจัยดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการ

ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยน ($Exch_t$) พบว่า ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ หลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการร้อยละ 33.33 ในทางลบ ทั้งนี้ หลักทรัพย์มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงลบมากที่สุดคือ MINT หลักทรัพย์มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงลบต่ำที่สุดคือ ERW โดยเมื่อปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในทางลบ จะแสดงถึงเมื่อเงินบาทอ่อนค่าจะส่งผลให้ผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มดังกล่าวลดลง

ปัจจัยด้านอัตราเงินเฟ้อ ($Infla_t$) พบว่า ปัจจัยดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการร้อยละ 16.67 ในทางลบ โดยส่งผลกระทบต่อหลักทรัพย์ CENTEL เพียงหลักทรัพย์เดียวนั่นคือ ถ้าหากอัตราเงินเฟ้อสูงจะส่งผลให้อำนาจซื้อลดลง ซึ่งจะส่งผลให้ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ CENTEL ลดลง

ปัจจัยด้านอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ข้ามคืน (Int_t) พบว่า ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการร้อยละ 33.33 ในทางบวกและทางลบ โดยส่งผลกระทบต่อหลักทรัพย์ DUSIT ทางบวก นั่นคือนักลงทุนนิยมลงทุนในหลักทรัพย์ในตลาดทุนควบคู่กับการลงทุนในอัตราดอกเบี้ยเพื่อป้องกันความเสี่ยง ในทางตรงข้าม ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ MINT ในทางลบ นั่นคือ ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ข้ามคืนสูงขึ้น นักลงทุนจะถือหลักทรัพย์น้อยลงส่งผลให้ผลตอบแทนลดลง

ปัจจัยด้านดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (Bsi_t) ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการ

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการในภาวะตลาดขาขึ้น แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาในภาวะตลาดขาขึ้น

การส่งผลกระทบ	ภาวะตลาดขาขึ้น					
	R_SET	Oil_t	$Exch_t$	$Infla_t$	Int_t	Bsi_t
ทางบวก	0	0	0	0	0	0
ทางลบ	0	0	0	0	0	0
หลักทรัพย์ที่ส่งผลทั้งหมด	6	0	0	0	0	0
หลักทรัพย์ที่ทดสอบทั้งหมด	6	6	6	6	6	6
ร้อยละที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ	6	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
สัมประสิทธิ์เชิงบวกสูงสุด	1.7320 (ERW)*	-	-	-	-	-
สัมประสิทธิ์เชิงบวกต่ำสุด	0.4190 (DUSIT)*	-	-	-	-	-
สัมประสิทธิ์เชิงลบสูงสุด	-	-	-	-	-	-
สัมประสิทธิ์เชิงลบต่ำสุด	-	-	-	-	-	-
หลักทรัพย์ที่ส่งผลทั้งหมด	BEYOND, CENTEL, DUSIT, ERW, GRAND, MINT	-	-	-	-	-

หมายเหตุ: 1) * หมายถึง ระดับนัยสำคัญ น้อยกว่า 0.05

2) ตัวเอนทึบ หมายถึง ปัจจัยพื้นฐานส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์เชิงลบ

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านอัตราผลตอบแทนของตลาด (R_SET) พบว่า ปัจจัยดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการร้อยละ 100 ในทางบวกทั้งหมด ได้แก่หลักทรัพย์ BEYOND CENTEL DUSIT ERW GRAND และ MINT โดย

หลักทรัพย์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงบวกสูงที่สุดคือ ERW หลักทรัพย์ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เชิงบวกต่ำที่สุดคือ GRAND นั่นคือ ทั้งนี้ เมื่อปัจจัยด้านอัตราผลตอบแทนของตลาดเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ผลตอบแทนทั้งหมดของหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

ในการศึกษาในงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดท่องเที่ยวและสันทนาการ โดยได้ทำการวิเคราะห์ในภาวะตลาดขาขึ้นและตลาดขาลง โดยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานแต่ละปัจจัยส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของตลาดขาขึ้นและตลาดขาลง ซึ่งแนวทางการอภิปรายผลเป็นดังนี้

1. ในด้านของอัตราผลตอบแทนของตลาด พบว่าผลงานวิจัยข้างต้นนั้น อัตราผลตอบแทนของตลาดมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในทางบวก ทั้งนี้ ผลดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิภูมิ เดชะศาสด์ (2559) ซึ่งมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันคือ ดัชนีตลาดหุ้นส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญในทางบวก

2. ปัจจัยด้านราคาน้ำมันดิบที่มีการซื้อขายล่วงหน้า พบว่า ผลงานวิจัยข้างต้นนั้น ราคาน้ำมันดิบที่มีการซื้อขายล่วงหน้า ไม่มีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์กลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ดวงรัตน์ พิพิธพัฒนาปราปต์. (2553) ซึ่งทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคกับผลตอบแทนกลุ่มพลังงานของกลุ่มประเทศโลกเกิดใหม่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา โกเมนทร์จรัส (2562) ซึ่งทำการศึกษปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในแต่ละหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มหลักทรัพย์ SET 100 ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าถ้าหากพิจารณาเฉพาะกลุ่มท่องเที่ยวและสันทนาการแล้วปัจจัยด้านราคาน้ำมันดิบที่มีการซื้อขายล่วงหน้าจะไม่ส่งผลกับหลักทรัพย์ดังกล่าว

3. อัตราแลกเปลี่ยน พบว่า ผลงานวิจัยข้างต้นนั้น อัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนหลักทรัพย์ในทางลบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา โกเมนทร์จรัส (2562) ซึ่งทำการศึกษปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในแต่ละหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มหลักทรัพย์ SET 100

4. อัตราเงินเฟ้อ พบว่า ผลงานวิจัยข้างต้นนั้น อัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์กับหลักทรัพย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา โกเมนทร์จรัส (2562) ซึ่งทำการศึกษปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในแต่ละหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มหลักทรัพย์ SET 100 และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกกาญจน์ ทวีอภิรติเจริญ

(2541) ซึ่งทำการ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออิทธิพลต่อราคาหุ้นหมวดอสังหาริมทรัพย์ นั่นคือ อัตราเงิน เพื่อมีความสอดคล้องกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์

5. อัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ข้ามคืน พบว่า ผลงานวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา โกเมนทร์จรัส (2562) ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ ผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในแต่ละหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษา กลุ่มหลักทรัพย์ SET 100 และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกกาญจน์ ทวีอภิทธิเจริญ (2541) ซึ่งทำการ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออิทธิพลต่อราคาหุ้นหมวดอสังหาริมทรัพย์ นั่นคือ อัตรา ดอกเบี้ยการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ข้ามคืนมีความสอดคล้องกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์

6. ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ พบว่า ผลงานวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมา โกเมนทร์จรัส (2562) ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในแต่ละ หลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มหลักทรัพย์ SET 100 นั่นคือ ดัชนี ความเชื่อมั่นทางธุรกิจมีความสอดคล้องกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวด ท่องเที่ยวและสันทนาการ ทำให้ทราบถึงปัจจัยพื้นฐาน อาทิ อัตราผลตอบแทนของตลาด ราคา น้ำมันดิบที่มีการซื้อขายล่วงหน้า อัตราแลกเปลี่ยน อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมระหว่าง ธนาคารพาณิชย์ข้ามคืน ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ ที่ส่งผลต่อผลตอบแทนหลักทรัพย์หมวด ท่องเที่ยวและสันทนาการ ในสถานการณ์ของตลาดขาขึ้นและตลาดขาลง ซึ่งนักลงทุนสามารถ นำไปใช้เป็นแนวทางในการลงทุนหลักทรัพย์ในหมวดธุรกิจดังกล่าวได้

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ ทวีอภิทธิเจริญ. (2541) ปัจจัยที่มีผลต่ออิทธิพลต่อราคาหุ้นหมวดอสังหาริมทรัพย์.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

จิรัตน์ สังข์แก้ว. (2544). การลงทุน. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดวงรัตน์ พิพิธพัฒนาปรাপต์. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจมหภาคกับ ผลตอบแทนกลุ่มพลังงานของกลุ่มประเทศโลกเกิดใหม่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- นิธิภูมิ เดชะศาวัต. (2559). ปัจจัยเศรษฐกิจที่มีผลต่อดัชนีกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ในประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ปัทมา โกเมนทร์จรัส. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในแต่ละหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษากลุ่มหลักทรัพย์ SET 100. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, กรุงเทพมหานคร.
- สถาบันนวัตกรรมและธรรมาภิบาลข้อมูล. (2566). เปิดสถิติสถานการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย. สืบค้นข้อมูลเมื่อ 20 ธันวาคม 2566. จาก <https://digi.data.go.th/showcase/thailand-tourism-statistics/>
- ไทยโพสต์. (2566). รายได้ท่องเที่ยวปี 66 ครึ่งปีแรกทะลุ 1 ล้านล้าน. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2566. จาก <https://www.thaipost.net/economy-news/419767/>

นวัตกรรมการจัดการธุรกิจเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันในยุค
เศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก
ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

BUSINESS MANAGEMENT INNOVATIONS FOR COMPETITIVE
ADVANTAGES IN THE DIGITAL ECONOMY ERA OF SMALL
AND MEDIUM SIZED HOTEL OPERATORS IN
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

¹มุกติยา สุขาทิพย์ และ ²เยี่ยมดาว ณรงค์ชวณะ

¹Mooktiya Sukathip and ²Yeamdao Narangajavana

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ประเทศไทย

Walailak University, Thailand.

¹Mooktiya.ra@mail.wu.ac.th, ²nyeamdao@wu.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการที่ส่งผลกระทบต่อสร้าง
ความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก
ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อศึกษารูปแบบนวัตกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสร้างรายได้เปรียบ
ทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่
จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของผู้ประกอบการ ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก
(ค่าเฉลี่ย 4.00) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเชิงรุก (ค่าเฉลี่ย 4.02)
รองลงมาได้แก่ การกล้าเผชิญความเสี่ยง ความเชื่อมั่นในตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.00) ความต้องการที่จะประสบ
ความสำเร็จ แรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.99) และความสามารถทางนวัตกรรม (ค่าเฉลี่ย
3.97) ตามลำดับ 2) รูปแบบนวัตกรรมการจัดการธุรกิจเพื่อสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันในยุค

¹ นักศึกษา หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโปรเซฟ สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

เศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ นวัตกรรมบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.01) รองลงมาได้แก่ นวัตกรรมการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ตามลำดับ 3) ความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงแรมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.04) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) (ค่าเฉลี่ย = 4.07) รองลงมาได้แก่ ความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction) การมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus) (ค่าเฉลี่ย = 4.03) ตามลำดับ 4) ปัจจัยศักยภาพของผู้ประกอบการทั้ง 6 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายการสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวม ได้ร้อยละ 8.20 ($R^2 = 0.082$) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ($B = 0.125$, Sig. = 0.009) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5) รูปแบบนวัตกรรมทั้ง 2 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายการสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวม ได้ร้อยละ 1.50 ($R^2 = 0.015$) โดยไม่มีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ นวัตกรรมจัดการธุรกิจ ความได้เปรียบทางการแข่งขัน โรงแรม

Abstract

The objectives of this study are: 1) To study the characteristics of entrepreneurs that affect the creation of competitive advantage in the digital economy era for small and medium sized hotel operators in the area of Nakhon Si Thammarat Province. 2) To study innovation patterns that affect the creation of competitive advantage in the digital economy era for small and medium sized hotel operators in the area of Nakhon Si Thammarat Province. The results of the research found that 1) Overall characteristics of entrepreneurs were found to be at a high level (average 4.00) when considering each aspect from highest to lowest average, including proactive work (average 4.02), followed by daring to face risks self-confidence (average 4.00), desire to succeed entrepreneurial inspiration (mean 3.99) and innovation ability (mean 3.97), respectively. 2) Business management innovation model to create competitive advantage in the digital economy era for Small and medium sized hotel operators. Overall, it was found to be at a high level (average = 4.00) when considering each aspect from highest to lowest average,

including: Service innovation (mean = 4.01), followed by Marketing innovation (mean = 3.99) respectively. 3) The competitive advantage of the hotel business in the digital economy era for Small and medium sized hotel operators as a whole was found to be at a high level (average = 4.04) when considering each aspect from highest to lowest average, namely creating difference (mean = 4.07), followed by Cost advantage and focus on Market Focus (average = 4.04), respectively. 4) These 6 entrepreneurial characteristic factors can together explain the creation of competitive advantage in the digital economy era for medium and small sized hotel operators in the Nakhon Si Thammarat province area, the overall score was 8.20 percent ($R^2 = 0.082$), with factors that had a statistically significant effect as follows: The desire to succeed ($B = 0.125$, Sig. = 0.009) resulted in Statistically significant at the .01 level, while other factors had a non-statistically significant effect. 5) Both factors of the innovation model can together explain the creation of competitive advantage in the digital economy era for small and medium sized hotel operators in the Nakhon Si Thammarat province area, the overall rate was 1.50 percent ($R^2 = 0.015$) with no factors that had a statistically significant effect.

Keywords : Business management innovation, Competitive, Advantage Hotel

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้เกิดการกระบวนกรหล่อหลอมพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น ส่งผลให้เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทต่อวิถีการดำรงชีวิตมากขึ้น สามารถพิจารณาได้จาก การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และ กระบวนการทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการรูปแบบของกระบวนการสื่อสารทางสังคมที่ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม จากสถานการณ์และบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศไทยต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาและผลักดันเพื่อให้ประเทศมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งรัฐบาลได้มีการส่งเสริมกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจที่อยู่ในรูปแบบของเศรษฐกิจดิจิทัล พร้อมกับวางรากฐานระบบเศรษฐกิจให้เป็นไปในรูปแบบของดิจิทัล ทั้งนี้เพื่อให้เริ่มขับเคลื่อนเศรษฐกิจในทุกภาคส่วน และสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ภายใต้อาณัติของแผนโลกสมัยใหม่ได้ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) เมื่อเปรียบเทียบขีดความสามารถด้านดิจิทัลในระดับโลกพบว่า ประเทศไทยอยู่ในระดับกลาง อยู่ในอันดับที่ 41 จาก 63 ประเทศ โดยในภาพรวมจุดแข็งคือ การมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือที่สูง มีตลาดการ

ส่งออกสินค้าดิจิทัลที่แข็งแกร่ง และมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการเงินที่แข็งแกร่ง จุดที่ดีแต่ยังต้องพัฒนาต่อ คือ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในภาคธุรกิจ และการปรับปรุงกฎหมาย/กฎระเบียบด้านดิจิทัล (IMD WORLD DIGITAL COMPETITIVENESS RANKING, 2017)

แม้ว่าภาคธุรกิจมีความสามารถในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงต้องมีการเร่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการ และรูปแบบธุรกิจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ในอุตสาหกรรมโรงแรมนวัตกรรมบริการถือเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการสร้างจุดเด่น เอกลักษณ์ด้านการให้บริการที่มีความแตกต่าง โดยนวัตกรรมโรงแรมเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องทำการคิดค้น สร้าง พัฒนา ปรับปรุงรูปแบบและกระบวนการให้บริการใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างจากโรงแรมอื่น รวมทั้งนวัตกรรมนั้นต้องสามารถตอบสนองพฤติกรรมของผู้บริโภคภายใต้สถานการณ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานความต้องการด้านการรับบริการที่มีคุณภาพและสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค ผู้ประกอบการที่มุ่งเน้นการพัฒนาและนำนวัตกรรมบริการมาปรับใช้จะสามารถปรับตัวภายใต้สภาวะการแข่งขันที่ค่อนข้างสูงของอุตสาหกรรมโรงแรม จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า นวัตกรรมบริการเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศใช้สำหรับการบริหารจัดการทั้งในส่วนของการบริหารส่วนหน้าโรงแรม และบริการส่วนหลัง นวัตกรรมเป็นแนวคิดที่ตอบสนองแผนงานเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยเน้นกระบวนการส่งมอบบริการให้ถึงมือลูกค้าอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมอบความสะดวกสบายของกลุ่มธุรกิจโรงแรม (ชาดา สมานี, 2562)

ธุรกิจโรงแรมมีความเชื่อมโยงและเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในการกิจกรรมของภาคการท่องเที่ยวโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) หมวดที่พักแรม (Accommodation) ช่วงปี 2560-2562 คิดเป็นสัดส่วน 2.5% ของ GDP รวมทั้งประเทศ ก่อนที่จะลดลงเหลือสัดส่วน 1.0% ในปี 2563 และ 0.6% ในปี 2564 เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 ทำให้ GDP หมวดที่พักแรมหดตัวอย่างรุนแรง (วิจัยกรุงศรี, 2565) ซึ่งภาคการท่องเที่ยวในประเทศไทยก็มีการหยุดชะงัก ในปี 2563 โดยมีสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของประเทศด้านท่องเที่ยวหดตัวลดลงจากปี 2560 ถึงร้อยละ -63.92 ดังนั้น ในการบรรลุเป้าหมายสัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศด้านการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยในช่วงปี 2561 – 2565 คิดเป็นร้อยละ 22 ทำให้ประเทศไทยต้องมีสัดส่วน GDP ด้านการท่องเที่ยวอย่างน้อยอยู่ที่สัดส่วนร้อยละ 22.92 ต่อ GDP รวมของประเทศ จึงจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นับเป็นประเด็นท้าทายอย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องรับมือจากความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินมาตรการผ่อนคลายเป็นมาตรการส่งเสริม เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และการรองรับการแพร่ระบาดของโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอุบัติใหม่ (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

ทั้งนี้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจและจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ไว้ได้แก่ (1) การส่งเสริมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวคนไทยและต่างชาติถึงและตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย บนแนวคิดนักท่องเที่ยวมั่นใจว่าจะ

มีความสุขเมื่อได้มาและกลับไปอย่างปลอดภัย (2) การสร้างความเชื่อมั่นความปลอดภัยด้านสาธารณสุขและอนามัยให้เพิ่มมากขึ้นตามโครงการมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA) (3) การเพิ่มสมรรถนะของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีความยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ในการปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งในภาวะวิกฤติและภาวะปกติ (4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำตลาดการท่องเที่ยวเชิงรุกและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจและชุมชนและ (5) การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยปรับสมดุลใหม่เพื่อความยั่งยืนเพื่อรักษาธรรมชาติที่ฟื้นตัวดีขึ้นจากช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 มุ่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการรักษาสสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565)

ปัจจุบันภาคการท่องเที่ยวของไทยเริ่มเห็นสัญญาณของการกลับมาฟื้นตัวอีกครั้งจากการที่รัฐบาลได้มีการผ่อนคลายมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในส่วนของนักท่องเที่ยวต่างชาติ รัฐบาลก็ได้มีการผ่อนคลายมาตรการการเดินทางระหว่างประเทศ โดยเปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศผ่านการลงทะเบียน Thailand Pass ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 เป็นต้นมา (กาญจนา จันทรชิต และคณะ, 2565) ธุรกิจโรงแรมมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งด้านจำนวนโรงแรมและจำนวนห้องพักตามการเติบโตของภาคท่องเที่ยว ทั้งนี้ในอดีตนักท่องเที่ยวต่างชาติมักกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและการเดินทางของประเทศ ในระยะหลังรัฐบาลผลักดันแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ มากขึ้น อาทิ การท่องเที่ยวเมืองรอง ประกอบกับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและสนามบินในภูมิภาคหลายพื้นที่ เหนี่ยวนำให้เกิดการลงทุนขยายธุรกิจโรงแรมเพิ่มขึ้นตามมา ในจังหวัดศูนย์กลางภูมิภาคและเมืองท่องเที่ยวต่างๆ (วิจัยกรุงศรี, 2564) ซึ่งจังหวัดนครศรีธรรมราชถือเป็นหนึ่งในจังหวัดศูนย์กลางภูมิภาค มีพื้นที่กว้างขวางไม่น้อยกว่า 9,942.502 ตารางกิโลเมตร มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 16 ของประเทศและเป็นอันดับที่ 2 ของภาคใต้ อีกทั้งมีศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายเห็นได้จากรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหรือที่เรียกว่า รางวัลกีนี (Tourism Awards) มากถึง 19 รางวัล (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2560)

อย่างไรก็ตาม ธุรกิจโรงแรมที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันจะสามารถเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างยั่งยืน เนื่องจากการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ถือเป็นกลยุทธ์ที่มีส่วนช่วยในการผลักดันให้ธุรกิจโรงแรมสามารถเติบโตและแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในอดีตการทำธุรกิจโรงแรมจะให้ความสำคัญกับขนาดห้องพักและจำนวนห้องพักเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันพบว่า ธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กก็สามารถเข้ามาแข่งขันกับธุรกิจโรงแรมขนาดใหญ่ได้ โดยการสร้างความได้เปรียบทางด้านความหลากหลาย และกระบวนการให้บริการที่เน้นเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ทันสมัย ทำให้ธุรกิจโรงแรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีแนวโน้มในการแข่งขันที่สูงขึ้น ดังนั้น เพื่อให้สามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมโรงแรมได้ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานและการให้บริการที่แปลกใหม่และทันสมัย เพื่อสร้างความแตกต่างของธุรกิจ (กรุงเทพธุรกิจ, 2560) จากข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา

เรื่อง การศึกษานวัตกรรมจัดการธุรกิจเพื่อสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อทราบถึงศักยภาพของผู้ประกอบการและรูปแบบนวัตกรรมจัดการธุรกิจเพื่อสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลสำหรับผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และผู้ที่มีความสนใจในการประกอบธุรกิจโรงแรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อการสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษารูปแบบนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างรายได้เปรียบเทียบการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 366 ราย กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน เจริญภา จันทรา, 2562) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 188 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น (Stratified Random Sampling) จะแบ่งประชากรออกเป็นช่วงชั้นตามขนาดของโรงแรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิด (Close Ended Questions)

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 3 รูปแบบของนวัตกรรมในธุรกิจโรงแรม ประกอบไปด้วย นวัตกรรมบริการ และ นวัตกรรมการตลาด

ส่วนที่ 4 ความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA)

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 54.26 ส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 44.27 ส่วนใหญ่จบสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 51.56 มีระยะเวลาในการดำเนินการ 5-10 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 46.35 ส่วนใหญ่มีที่ตั้งกิจการในอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 35.11

2. ศักยภาพของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ศักยภาพของผู้ประกอบการ ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.00) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเชิงรุก (ค่าเฉลี่ย 4.02) รองลงมาได้แก่ การกล้าเผชิญความเสี่ยง ความเชื่อมั่นในตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.00) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ แรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.99) และความสามารถทางนวัตกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ

3. รูปแบบนวัตกรรมการจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช รูปแบบนวัตกรรมการจัดการธุรกิจเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ นวัตกรรมบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.01) รองลงมาได้แก่ นวัตกรรมการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ตามลำดับ

4. การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงแรมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.04) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) (ค่าเฉลี่ย = 4.07) รองลงมาได้แก่ ความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction) การมุ่งตลาดเฉพาะเฉพาะส่วน (Market Focus) (ค่าเฉลี่ย = 4.03) ตามลำดับ

5. ศักยภาพของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “ศักยภาพของผู้ประกอบการ” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation)” (R^2)

เท่ากับ 0.069 ดังนั้น ศักยภาพของผู้ประกอบการส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ได้ร้อยละ 6.90 โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ($B = .190$, $\text{Sig.} = .000$) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “ศักยภาพของผู้ประกอบการ” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction)” (R^2) เท่ากับ 0.073 ดังนั้น ศักยภาพของผู้ประกอบการส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction) ได้ร้อยละ 7.30 โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ แรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจ ($B = 0.169$, $\text{Sig.} = 0.037$) ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “ศักยภาพของผู้ประกอบการ” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus)” (R^2) เท่ากับ 0.020 ดังนั้น ศักยภาพของผู้ประกอบการส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus) ร้อยละ 2.00 โดยไม่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “ศักยภาพของผู้ประกอบการ” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งเท่ากับ (R^2) เท่ากับ 0.082 ดังนั้น ศักยภาพของผู้ประกอบการส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 8.20 โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและ

ขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ($B = 0.125$, $Sig. = 0.009$) ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. รูปแบบนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “รูปแบบนวัตกรรม” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation)” (R^2) เท่ากับ 0.000064 ดังนั้น รูปแบบนวัตกรรมส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ได้ร้อยละ 0.0064 โดยไม่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “รูปแบบนวัตกรรม” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction)” (R^2) เท่ากับ 0.074 ดังนั้น รูปแบบนวัตกรรมส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 7.40 โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ นวัตกรรมบริการ ($B = 0.256$, $Sig. = 0.000$) ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “รูปแบบนวัตกรรม” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus)” (R^2) เท่ากับ 0.003 ดังนั้น รูปแบบนวัตกรรมส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus) มีความสัมพันธ์กัน ได้ร้อยละ 0.3 โดยไม่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ R ระหว่างตัวแปรอิสระ “รูปแบบนวัตกรรม” และตัวแปรตาม “การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาด

เล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช” (R^2) เท่ากับ 0.015 ดังนั้น รูปแบบนวัตกรรมส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวม มีความสัมพันธ์กัน ได้ร้อยละ 1.50 โดยไม่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. ศักยภาพของผู้ประกอบการ ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.98) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเชิงรุก (ค่าเฉลี่ย 4.00) รองลงมาได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.99) การกล้าเผชิญความเสี่ยง ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ แรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.98) และความสามารถทางนวัตกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.97) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา สุภาภรณ์ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ความสามารถและความสำเร็จในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสามารถอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้านคือ ด้านความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และด้านความเป็นตัวของตัวเอง

2. รูปแบบนวัตกรรมการจัดการธุรกิจเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ นวัตกรรมบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.02) รองลงมาได้แก่ นวัตกรรมการตลาด (ค่าเฉลี่ย = 3.98) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรลดา พันธุ์พาสกุล และวรลักษณ์ ลลิตศิริวัฒน์ (2562) ทำการศึกษการสร้างความสามารถในการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย ผลจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมในการดำเนินธุรกิจสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันที่เหนือกว่าคู่แข่งได้ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยจึงควรหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับปรุงเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมที่ทันสมัยในการนำมาประยุกต์ใช้กับการบริการและการทำการตลาดดิจิทัล เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการยุคใหม่ที่ต้องการความสะดวกและรวดเร็วและช่วยให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพในการบริการ ลดต้นทุนการดำเนินงาน และสร้างความแตกต่างของธุรกิจ ส่งผลให้มีรายได้และผลกำไรเพิ่มขึ้นและสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันสำหรับธุรกิจได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของดาวศุภร์ บุญญะสานต์ และชงศ์สุดา โตท่าโรง (2563) ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมบริการกับการสร้างคุณค่าในธุรกิจโรงแรม โดยประยุกต์ใช้แนวคิด “นวัตกรรมบริการ” ในการสร้างความแตกต่าง เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผ่านการสร้างนวัตกรรมที่มีคุณค่าแก่ลูกค้าและคุณค่าเชิงเศรษฐกิจสำหรับ

ผู้ประกอบการ จากการศึกษาพบว่า การสร้างนวัตกรรมบริการให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยการออกแบบนวัตกรรมที่เน้น 1) การสร้างความสมดุลระหว่างการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ไม่ใช่เทคโนโลยี หรือ High-tech กับ High-touch โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคงไว้ซึ่งหัวใจของการบริการ ทั้งนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้นวัตกรรมบริการนั้น อาจไม่สามารถตอบโจทย์ได้ทั้งหมด เนื่องจากงานบริการมีลักษณะเฉพาะที่ต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ของคนเป็นแกนสำคัญ 2) คุณค่าที่มอบให้ลูกค้าที่มาจากความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญรวมถึงการคำนึงคุณค่าที่ได้รับเชิงเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ 3) ระดับของการสร้างนวัตกรรมขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถขององค์กร และ 4) กลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

3. ปัจจัยศักยภาพของผู้ประกอบการทั้ง 6 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายการสร้างความสำเร็จได้เปรียบเทียบการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ได้ร้อยละ 6.90 ($R^2 = 0.069$) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ($B = 0.190$, Sig. = 0.016) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction) ได้ร้อยละ 7.30 ($R^2 = 0.073$) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ แรงบันดาลใจในการประกอบธุรกิจ ($B = 0.169$, Sig. = 0.037) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus) ได้ร้อยละ 2.00 ($R^2 = 0.020$) ในส่วนของภาพรวม ได้ร้อยละ 8.20 ($R^2 = 0.082$) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ($B = 0.125$, Sig. = 0.009) โดยศักยภาพของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องมียหลายประการ ซึ่งหากมีคุณลักษณะเพียงบางข้อก็สามารถประสบความสำเร็จได้ ผนวกกับการแข่งขันภายในตลาดที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การวางแผนกลยุทธ์เพื่อใช้สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันก็ถือว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจเช่นกัน (สุวิทย์ อินเขียน, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธร อักษรไพโรจน์ (2560) กลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาในโรงแรมและรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ตเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยขีดความสามารถธุรกิจอยู่ในระดับปานกลาง อิทธิพลทำนายสูงสุดจากด้านผลิตภัณฑ์ เครื่องมือและอุปกรณ์ ($R^2 = 0.82$) ค่าการเปลี่ยนแปลงสูงสุดจากแรงผลักดันของคู่แข่งรายใหม่ ($b=0.19$) และกลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การมุ่งเน้นเฉพาะส่วน (Focus) ในกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับกลางที่มาพักผ่อนและดูแลสุขภาพ (Leisure and Wellness Tourist) ใช้จ่ายต่อชั่วโมงระหว่าง 1,200-3,000 บาท และกลยุทธ์และสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ด้านบริการ ภาพลักษณ์ผู้ให้บริการ ผลิตภัณฑ์และช่องทางบริการ เช่นเดียวกับงานวิจัยของอัจฉรา เมฆสุวรรณ (2560) ทำการศึกษา ความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้ประกอบการ และวัฒนธรรมองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเครือข่ายธุรกิจ และความได้เปรียบในการแข่งขัน อยู่ใน

ระดับมาก การวิเคราะห์สมการโครงสร้างพบว่า ภาวะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อวัฒนธรรมองค์การ มากที่สุด รองลงมาคือภาวะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อเครือข่ายธุรกิจ วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขันภาวะผู้ประกอบการมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขันและเครือข่ายธุรกิจมีอิทธิพลทางตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา สุภาภรณ์ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ความสามารถและความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ของความสามารถของผู้ประกอบการกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง จากความสัมพันธ์พบว่าความสามารถทางการแข่งขันสำหรับการเป็นผู้ประกอบการต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ที่ผู้บริหารต้องหาวิธีในการบริหารจัดการความรู้ให้เกิดมูลค่าต่อไป

2 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายการสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขันในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลของผู้ประกอบการโรงแรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ได้ร้อยละ 0.0064 ($R^2 = 0.000064$) ด้านความได้เปรียบทางด้านต้นทุน (Cost Reduction) ได้ร้อยละ 7.40 ($R^2 = 0.074$) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ นวัตกรรมบริการ ($B = 0.256$, Sig. = 0.000) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านการมุ่งตลาดเจาะจงเฉพาะส่วน (Market Focus) ได้ร้อยละ 0.30 ($R^2 = 0.003$) ภาพรวม ได้ร้อยละ 1.50 ($R^2 = 0.015$) ทั้งนี้นวัตกรรมเป็นทรัพยากรเชิงกลยุทธ์และเชิงสมรรถภาพขององค์กร ที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพความสามารถในการแข่งขันขององค์กร โดยองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงจะสร้างและใช้ทรัพยากรสารสนเทศได้ดีกว่าองค์กรที่มีประสิทธิภาพต่ำกว่าและยังเสริมแรงกับความสามารถในการปรับตัวอีกด้วย การสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจโรงแรม ถือเป็นกลยุทธ์ที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญธุรกิจในปัจจุบันจากเดิมที่โรงแรมจะต้องมีขนาดใหญ่โตกว้างขวาง มีความหลากหลายและเน้นการให้บริการด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ส่งผลให้การแข่งขันของธุรกิจโรงแรมยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการโรงแรมจึงจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการดำเนินงานและการให้บริการของโรงแรมในรูปแบบที่แปลกใหม่ผ่านนวัตกรรม เพื่อสร้างความแตกต่างของธุรกิจ อันจะนำไปสู่การสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ คุณอุดม (2562) ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษากลยุทธ์การสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้รับเหมาติดตั้งกระจกอลูมิเนียมในโครงการอาคารชุดพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่าผู้รับเหมาติดตั้งกระจกอลูมิเนียมเน้นการสร้างควมได้เปรียบทางการแข่งขันโดยมุ่งเน้นการสร้างควมแตกต่างประกอบด้วย (1) การสร้างควมแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ และ (2) การสร้างควมแตกต่างด้านบริการ ดังนั้น ผู้รับเหมาติดตั้งกระจกอลูมิเนียมจึงสร้างตำแหน่งผลิตภัณฑ์และบริการที่ได้มาตรฐาน คุณภาพดีและราคาต่ำกว่าคู่แข่ง นอกจากนี้ยังเน้นกลยุทธ์การเป็นผู้นำทางด้านต้นทุน (Overall Cost Leadership) โดยการปรับปรุงกระบวนการผลิตและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมถึงการรักษาบุคลากรที่มีประสบการณ์และผ่านการฝึกอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริทิพย์ กุลจิตรตรี และสุภัทรศักดิ์ คำ

สามารถ (2563) ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสังคมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ผู้ประกอบการใหม่และธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่พบว่า ในปัจจุบันความสามารถเชิงนวัตกรรมเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างความสำเร็จด้านการลงทุนใหม่ๆ เป็นเครื่องมือทางการแข่งขันที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของธุรกิจ มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการจึงควรให้ความสำคัญกับนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานทางธุรกิจ เพื่อสร้างโอกาสให้ธุรกิจประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น รวมทั้งมีโอกาสด้านการตลาดที่เพิ่มสูงขึ้น ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ชีวิตของเราง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา จันทระจิต และคณะ. (2565). การท่องเที่ยวไทยฟื้นตัวแล้วหรือยัง?. วารสารการเงินการคลัง. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2566. จาก <http://www.fpojjournal.com/thai-tourism-situation/>.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2560). เจาะลึกพฤติกรรม 'ผู้บริโภคยุค4.0'. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/760750>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). แผนแม่บทฯ ประเด็น (05) การท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2566. จาก http://nscr.nesdc.go.th/wpcontent/uploads/2022/03/11_NS-05_070365.pdf
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). เอกสารรายงานการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2558. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- จิตรลดา พันธุ์พัฒนาสกุล และวรลักษณ์ ลลิตศิริมิล. (2562). การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย : การทบทวนวรรณกรรม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- เจษฎา จันทรา. (2562). คุณลักษณะสำคัญของผู้ประกอบการธุรกิจหอพักเอกชนในเขตตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2565. จาก http://www.graduate.cmru.ac.th/core/km_file/473.pdf
- ณัฐภูมิ คุณอุดม. (2562). การศึกษากลยุทธ์การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้รับเหมาติดตั้งกระจกอลูมิเนียมในโครงการอาคารชุดพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดาวศุภร์ บุญยะสานต์ และชงศ์สุตา โตท่าโรง. (2563). นวัตกรรมบริการกับการสร้างคุณค่าใน ธุรกิจโรงแรม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ, 8(1).

- ทศพร บุญวัชรภักย์. (2559). *ความคิดสร้างสรรค์ขององค์กรและนวัตกรรมบริการของโรงแรมบูติก ไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธาดา สมานี. (2562). *นวัตกรรมบริการของอุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทย*. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. 103-110.
- นิตยา สุภรณ์. (2564). *ความสามารถและความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดนนทบุรี*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พุทธพร อักษรไพโรจน์. (2560). *ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการสปาในโรงแรมและรีสอร์ทในพื้นที่จังหวัดท่องเที่ยวอันดามัน*. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2559, “มุมมองวิชาการกับการค้นหาความเป็นไทยในอุตสาหกรรมบริการ” คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิจัยกรุงศรี. (2565). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564-2566: ธุรกิจโรงแรม*. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2566. จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/services/hotels/io/io-hotel-21>
- วิลาวัลย์ อ่อนวงษ์เปรม. (2561). *กลยุทธ์การปรับตัวด้านการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าอาหารไทยดั้งเดิมของประเทศไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม.
- ศิริทิพย์ กุลจิตรตรี และสุภัทรรค์ดี คำสามารถ. (2563). *นวัตกรรมการจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อสังคมในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2560-2564*. นครศรีธรรมราช : สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). *โครงการพัฒนาและจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยว*.
- สุวิทย์ อินเทียน. (2559). *กลยุทธ์ความสัมพันธ์กับความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจผลิตชิ้นส่วนเครื่องจักรในจังหวัด สมุทรปราการ*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- อัจฉรา เมฆสุวรรณ. (2560). *ความได้เปรียบในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประเภทอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 12 (ฉบับพิเศษ): 13-26.

ปัญหาทางกฎหมายในการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน
LEGAL PROBLEMS IN RE-OFFENDING DRUG CASES
BY CHILDREN AND YOUTH

¹วัชรินทร์ เหริญญหล่อ

¹Watcharin Rianlor

มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ประเทศไทย

Pathumthani University, Thailand

rianlor_rin@hotmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่งพิจารณาจาก (1) การมีส่วนร่วมของพนักงานฝ่ายปกครองในพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ (2) การกำหนดวัน เวลา ในการรายงานตัวผู้ถูกคุมประพฤติ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารทางกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า (1) พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 132 วรรคหนึ่ง ศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติโดยให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติระหว่างผู้กระทำความผิดกับพนักงานคุมประพฤติเท่านั้น (2) ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2560 ให้พนักงานคุมประพฤติ กำหนดวัน เวลา ในการรายงานตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งส่วนมากใช้วิธีการตรวจปัสสาวะเดือนละหนึ่งครั้งทำให้ผู้ถูกคุมประพฤติมีเวลาที่จะกระทำความผิดซ้ำ จึงเสนอแก้ไข (1) พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 132/1 “ในระหว่างคุมประพฤติตามมาตรา 132 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานฝ่ายปกครองในพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ร่วมดำเนินการคุมประพฤติด้วย โดยการสืบเสาะรายงานไปยังพนักงานคุมประพฤติ” (2) แก้ไขระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และ

เงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ.2560 ข้อ 7/1 “ในคดีความผิดฐานเป็นผู้เสพยาเสพติดให้พนักงานคุมประพฤติ กำหนดวัน เวลา ในการรายงานตัวของผู้ถูกคุมประพฤติ ขั้นต่ำ สัปดาห์ละสองครั้ง”

คำสำคัญ : เด็กและเยาวชน ,กระทำความผิดซ้ำ, คดียาเสพติด

Abstract

The purpose of this research article is to study legal problems in recidivism in drug cases among children and youth. This is determined by (1) the participation of administrative staff in the areas where children and youth live (2) the determination of days and times for reporting probationers. This research is qualitative research. Study legal documents. The results of the research found that (1) Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Court Procedure Act 2010, Section 132, paragraph one, the court ordered probation by requiring the defendant to report to the probation officer in stages. When the practice is between the offender and the probation officer only (2) Regulations of the Probation Department regarding criteria, methods, and conditions regarding probation plans and rehabilitation plans, B.E. 2017, allow probation officers to set days and times for Self-report of probationer Most use a urine test once a month, giving probationers time to reoffend. Therefore it is proposed to amend (1) the Juvenile and Family Court and Juvenile and Family Court Procedure Act 2010 Section 132/1 “During probation according to Section 132 paragraph one administrative officials in the area where children and youth reside Also participating in the probation process By investigating and reporting to the probation officer” (2) Amending the Probation Department regulations on criteria methods and conditions regarding probation plans and rehabilitation plans B.E. 2017 Section 7/1 “In the case of an offense If you are a drug user the probation officer will set a date and time for reporting the probationer Minimum twice a week.”

Keywords: children and youth, Repeat offenses, drug cases.

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศให้ความสนใจป้องกันมิให้แพร่กระจายมากขึ้น เนื่องจากปัญหาเสพติด เป็นปัญหาสังคมที่มีแนวโน้มจะมีความรุนแรงและกระจายตัวทั่วประเทศ ดังนั้น ในปัจจุบันนานาประเทศทั่วโลก ทั้งประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้ว จะต้องเผชิญกับปัญหา ยาเสพติดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งนอกจากต้องเผชิญกับปัญหาเสพติดโดยตรง แล้วยังต้องประสบปัญหา อื่นๆ ที่ตามมาอีกด้วยเช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาทาง สังคมวิทยาที่เป็นผลสืบเนื่องจากยาเสพติด ปัญหาเสพติดดังกล่าวมีผลกระทบต่อสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และต่อประเทศไทย ซึ่งมีผลไปถึงความมั่นคงของประเทศ อันเป็นอุปสรรคสำคัญในการ พัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อดำเนินการควบคุมปราบปราม ตลอดจนการป้องกันและบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ประเทศไทยจึงได้มีการผนึกกำลัง และระดม ทรัพยากรต่างๆ เข้าแก้ไข ตลอดจนจัดเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (อรอนงค์ ววงค์, 2549)

ยาเสพติดเป็นบ่อเกิดของปัญหาที่เรื้อรังมานาน ลักษณะและความรุนแรงของปัญหา ก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งต่างก็เอื้อให้ปัญหาเสพติดทวีความรุนแรง โดยเฉพาะ ปัญหาในกลุ่มผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นเด็กและเยาวชนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน และตนเอง เช่น การสูญเสียโอกาสในการศึกษา สุขภาพร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม การ สูญเสียอิสรภาพเนื่องจากกระทำความผิด ความสัมพันธ์ในครอบครัวถูกทำลาย ความรู้สึกไม่ปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน หรือผลกระทบในระดับประเทศคือ การสูญเสียด้านงบประมาณในการปราบปราม จับกุมคุมขัง รวมทั้งการบำบัดฟื้นฟู เพื่อช่วยให้ประชากรที่สำคัญของชาติ มีคุณภาพและมีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งนำมาสู่การสูญเสียที่สำคัญคือ การสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่าอันเป็นกำลัง สำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต (กิ่งกาญจน์ จงสุขไกล, 2555) ปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ มักพบในฐานผู้เสพและบางรายจากผู้เสพลายไปเป็นผู้ขายหรือขนส่งยาเสพติดของผู้ค้าใน พื้นที่เพื่อนำไปให้ผู้ขายรายย่อยหรือฐานของผู้ค้าอีกด้วย ผู้ค้าซึ่งเป็นผู้ใหญ่จึงเห็นช่องทางการใช้เด็กและ เยาวชนเป็นเครื่องมือในการขนส่งยาเสพติด (นเรนท ร์ ตุนทกิจ, 2558)

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนถือเป็นปัญหาสำคัญเนื่องจาก ในช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่มีความอ่อนไหว เปราะบาง ไม่รู้เท่าทันการณ มีความสามารถในการป้องกันตนเองจากภัยต่างๆ ได้น้อย จึง อาจตกเป็นเครื่องมือของบุคคลอื่นๆ ในการถูกล่อลวงให้กระทำความผิด หรือ ได้รับความกดดัน ความเกลียดชัง ความกลัว หรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จากปัจจัยทางสังคมภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น สภาพการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองสังคมและการศึกษา อันก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว สังคมและระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาครอบครัวแตกแยก ความยากจน ยาเสพติด อาชญากรรม การค้ามนุษย์ และอื่นๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของ สังคม สวัสดิภาพและทรัพย์สินของคนในสังคม และในปัจจุบันพบว่าเด็กและเยาวชนจำนวนมากเป็น

ผู้กระทำความผิดเสียเอง ทั้งกรณีที่ได้เด็กและเยาวชนเลือกกระทำความผิดเอง หรือแม้กระทั่งการกระทำ ความผิดที่เกิดจากการบังคับขู่เข็ญ ชักจูงหลอกลวงให้กระทำจากบุคคลอื่น อีกทั้งการกระทำความผิดของ เด็กและเยาวชนมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น ทวีความรุนแรงมากขึ้นและพบในลักษณะที่มีความหลากหลายมาก ขึ้น รวมทั้งมีการกระทำความผิดซ้ำในหลายๆครั้ง โดยในปี 2564 สถิติจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดจำนวน 132,675 คน เป็นผู้ต้องหาที่มีการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดมากกว่า 1 ครั้ง จำนวน 6,034 คน (สำนักปราบปรามยาเสพติดสำนักงาน ป.ป.ส., 2564) ซึ่งจะสังเกตว่า ปริมาณการกระทำความผิดซ้ำของ เด็กและเยาวชนในคดียาเสพติดที่สูงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน อย่างรุนแรง

ในส่วนของการดำเนินคดีเมื่อเด็กและเยาวชนถูกจับดำเนินคดีก็จะได้รับการคุมประพฤติซึ่งเป็นการลงโทษที่เบากว่าเมื่อเทียบกับกรณีที่เป็นผู้ใหญ่กระทำความผิด เนื่องจากศาลมีดุลพินิจเปลี่ยนโทษ จำคุกเป็นการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น ส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรมใน สถานທີ່กำหนด หรือการคุมความประพฤติ เป็นต้น ซึ่งขั้นตอนในการคุมประพฤตินั้นอาจทำให้เด็กและ เยาวชนกระทำความผิดซ้ำขึ้นมาอีก อันจะทำให้เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ถึงวิธีเอาตัวรอดโดยอาศัย ความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเด็กและเยาวชนจะเริ่มรู้จักการเปรียบเทียบลักษณะการ กระทำความผิดครั้งแรกกับลักษณะการกระทำความผิดซ้ำครั้งที่สอง จนกระทั่งกลับมากระทำความผิดซ้ำ หลายๆครั้งและอาจกลายเป็นผู้ก่อคดีอุกฉกรรจ์ต่างๆ เกิดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติและปัญหาความมั่นคง ในชาติ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ซึ่ง พิจารณาจาก (1) การมีส่วนร่วมของพนักงานฝ่ายปกครองในพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ (2) การ กำหนดวัน เวลา ในการรายงานตัวผู้ถูกคุมประพฤติ
2. เพื่อศึกษา มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการกระทำความผิดซ้ำคดียา เสพติดของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการกระทำ ความผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเชิงคุณภาพ โดยค้นคว้าจากตำรา บทความ วารสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ แนวคำ พินิจฉัยของศาลฎีกา กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของ การวิจัย เพื่อหาข้อสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายใน การกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ให้มีผลบังคับใช้ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายในการกระทำความผิดคดีอาญาของเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. กรณีศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติเด็กและเยาวชนกระทำความผิดคดีอาญาเสพติด ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 ฉบับที่ 3 พ.ศ.2558 ฉบับที่ 4 และฉบับที่ 5 พ.ศ.2559) มาตรา 132 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือกหรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

จากบทบัญญัติดังกล่าวหมายถึงศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติเด็กและเยาวชนกระทำความผิดคดีอาญาเสพติด โดยมอบหมายให้จำเลยไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ จึงเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติระหว่างเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดกับพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวควรจะต้องตั้งพนักงานฝ่ายปกครองในพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ร่วมดำเนินการคุมประพฤติด้วย เนื่องจากเป็นผู้ใกล้ชิดจะได้ทำการสอดส่องพฤติกรรมระหว่างคุมประพฤติ

2. แผนการคุมความประพฤติ ตามระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ.2560 ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแผนการคุมความประพฤติให้เป็นไปตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดไว้ (ข้อ 6) ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดรายละเอียดของแผนในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามคำสั่งของศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ดังนี้ (1) กำหนดวัน เวลาและสถานที่ในการรายงานตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ (2) กำหนดวัน เวลา สถานที่และประเภทงาน ในการทำงาน บริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ (3) กำหนดรายละเอียดตามเงื่อนไขให้กระทำการหรือห้ามกระทำการ (4) กำหนดรายละเอียดตามเงื่อนไขอื่นๆ ในกรณีผลการประเมินตามแบบจำแนกมีความเสี่ยง ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดระดับการควบคุมดูแลให้สอดคล้องกับผลการประเมิน เช่น รูปแบบการรับรายงานตัว ความถี่ในการออกสอดส่อง การตรวจปัสสาวะ (ข้อ 7)

จากระเบียบดังกล่าวหมายถึง ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดรายละเอียดของแผนในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามคำสั่งของศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ โดยการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ในการรายงานตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ ซึ่งจากข้อเท็จจริงกรณีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดคดีอาญาเสพติด เจ้าพนักงานคุมประพฤติจะต้องกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ในการรายงานตัว

เพื่อตรวจสอบสารเสพติด ซึ่งส่วนมากใช้วิธีการตรวจปัสสาวะเดือนละหนึ่งครั้งเป็นเวลาหกเดือนติดต่อกัน ซึ่งจากข้อเท็จจริงแล้วหลังจากเด็กและเยาวชนไปรายงานตัวตรวจปัสสาวะเสร็จสิ้นก็จะเริ่มกลับไปเสพยาเสพติดกันอีก จะกระทั่งก่อนจะครบกำหนด วัน เวลารายงานตัวครั้งต่อไปก็จะหยุดเสพเป็นเวลาประมาณสองถึงสามวันก่อนรายงานตัว ทำให้มีการกระทำความผิดซ้ำหลายๆครั้งขึ้นได้ จึงควรมีการกำหนดวันเวลาในการรายงานตัวคดียาเสพติดให้กระชับขึ้น

อภิปรายผล

จากการที่ได้สรุปผลการวิจัยปัญหาทางกฎหมายในการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผล เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ทันสมัยยิ่งขึ้นต่อไปดังนี้

1. สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

1.1 สาเหตุตามทฤษฎีทางอาชญาวิทยา สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามทฤษฎีทางอาชญาวิทยา ได้แก่ 1) ทฤษฎีการเลียนแบบ ผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าจะเลียนแบบผู้ที่มีฐานะสูงกว่า อาชญากรรมหลายชนิดที่เกิดขึ้นในหมู่ชนชั้นสูงและแพร่หลายไปในหมู่ชนชั้นต่ำโดยการเลียนแบบ (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2557) ทฤษฎีคบหาสมาคมที่แตกต่าง พฤติกรรมของอาชญากรรมสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นๆ ได้พฤติกรรมของอาชญากรรมมิใช่เป็นการถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ แต่เกิดจากการเรียนและฝึกอบรม ด้วยเหตุนี้บุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมให้ประกอบอาชญากรรมจะไม่ได้รับการถ่ายทอดพฤติกรรมของอาชญากร 3) ทฤษฎีความต้องการ คนเราทุกคนจะมีพฤติกรรม การกระทำเป็นไปตามความต้องการของแต่ละคน เราต้องการสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมเพื่อให้ได้ในสิ่งที่เราต้องการโดยลำดับความต้องการของมนุษย์ เริ่มจากความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง 4) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ Id, Ego และ Super Ego กล่าวคือ Id เป็นโครงสร้างทางจิตใจขั้นพื้นฐาน มีลักษณะสัญชาตญาณที่ฝังลึกเป็นบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มาจากแรงผลักดันทางชีววิทยา Ego เป็นองค์ประกอบที่ได้รับการพัฒนาจาก Id ถ้ามนุษย์พบกับสิ่งมากระตุ้นให้เกิดความต้องการ จิตใจจะเกิดความขัดแย้งสองอย่างคือ การกระทำที่ถูกและการกระทำในสิ่งที่ผิด ถ้าบุคคลใดมีภาวะจิตใจก่อนไปในทางที่ Super Ego สูงกว่า Id และ Ego บุคคลนั้นก็จะเลือก ไม่กระทำความผิด 5) ทฤษฎีพัฒนาการ พัฒนาการในช่วงอายุของเด็กและเยาวชนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งถ้ามีเหตุการณ์หรือสิ่งเร้าที่ไม่ดีเกิดขึ้นก็ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กหรือเยาวชนในช่วงวัยนั้น และพัฒนามาเป็นบุคลิกที่ขัดแย้งต่อสังคมได้ (วรรณวิมล ไกรวงศ์, 2556)

1.2 สาเหตุในทางวิชาอาชญาวิทยาและพันธุวิทยา เด็กหมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา 73 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี บริบูรณ์ และเยาวชน หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบห้าปี บริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปี บริบูรณ์ (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2559 มาตรา 4) ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกินสิบสองปี กระทำการอัน

กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยนั้น (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73) จากมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน นั้นถือว่าการกระทำเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ แต่ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมาย ซึ่งตามกฎหมายเป็น ขั้นตอนของการคุมประพฤติ ดังนั้น การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจึงเป็นการขัดแย้งหรือ ต่อต้านสังคม (อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร, 2555) ในส่วนสาเหตุการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อาจ เนื่องมาจากความบกพร่อง ทางร่างกาย หรือจิตใจประกอบด้วยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่ยั่วยู่ให้เด็กหรือ เยาวชนถูการกระทำผิด ตลอดจนสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพ อนามัย ปัญหาด้านการเรียนรู้ ปัญหาด้านอารมณ์ และพฤติกรรมหรือปัญหาอื่นแยกออกได้ ดังนี้ (ประเทือง ธนียผล, 2555)

2. การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนกระทำความผิด

การจับกุมการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เริ่มจาก (1) การตรวจสอบอายุเด็กหรือเยาวชน เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นว่าผู้ถูกจับกุมเป็นเด็กหรือเยาวชนหรือไม่ (2) แจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยัง ผู้อำนวยการสถานพินิจ โดยมีชักช้า (3) แจ้งการจับกุมหรือควบคุมไปยังบิดามารดา หรือผู้ปกครองหรือ บุคคลที่เด็กนั้น อาศัยอยู่ด้วยโดยมิชักช้า หลังจากพนักงานสอบสวนรับมอบเด็กหรือเยาวชนจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้จับกุมหรือควบคุม พนักงานสอบสวนต้องสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนให้แล้วเสร็จ ภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนเมื่อพนักงาน สอบสวนสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จแล้ว ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปสถานพินิจ พนักงานสอบสวน ต้องดำเนินการตามที่ขั้นตอนและวิธีการ พิเศษที่มีบุคคลจากสหวิชาชีพเข้าร่วมด้วยสำหรับเด็กที่อายุไม่ เกินสิบแปดปี ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 134 ตรี บุคคลบรรลุนิติภาวะโดย การสมรสต้องใช้วิธีการสอบปากคำพิเศษนี้ด้วย (ทนงศักดิ์ ดุลยาญจน์ และพรรณพิไล พาหุสัจจะลักษณ์, 2547)

พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการในการถามปากคำผู้ต้องหาเด็กที่มีอายุไม่ เกินสิบแปดปี (1) ต้องมีการแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาแล้ว (2) ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหานั้น ผู้ต้องหาที่มี อายุไม่เกินสิบแปด ปี ซึ่งไม่จำกัดว่าคดีมีอัตราโทษเท่าใด (3) ก่อนเริ่มถามคำให้การผู้ต้องหา พนักงาน สอบสวนต้องสอบถามผู้ต้องหาก่อนว่ามี หนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีพนักงานสอบสวนต้องจัดหา หนายความให้แก่ผู้ต้องหา การสอบปากคำผู้ ถูกกล่าวหาเด็ก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา มาตรา 134 ตรี มีส่วนสำคัญ 3 ประการ คือ บุคคลที่เข้าร่วมการถามปากคำการ กำหนดสถานที่ สอบปากคำเด็กและการบันทึกภาพและเสียง การถามปากคำ บุคคลที่เข้าร่วมการถามปากคำประกอบด้วย พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ สาเหตุที่มีนักจิตวิทยาหรือนัก สังคมสงเคราะห์อยู่ด้วย เนื่องจากต้องมีผู้ที่เข้าใจและสามารถเลือกใช้คำถามและรับฟังคำตอบของเด็กได้

ดีกว่าพนักงานสอบสวนเพราะบุคคลดังกล่าวมีความรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก และบุคคลที่เด็กร้องขอให้อยู่ด้วยในการถามปากคำ เหตุผลที่ให้มีบุคคลที่เด็กร้องขอให้อยู่ด้วย เพื่อให้เด็กมีความอุ่นใจและมีความผ่อนคลายมากขึ้น แม้ว่าจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ แต่ยังมีใช้บุคคลที่เด็กมีความเชื่อใจ และคุ้นเคย บุคคลในข้อนี้เด็กต้องร้องขอเอง หากไม่ร้องขอถือว่าเด็กสละสิทธิ์นี้ และบุคคลที่ กฎหมายกำหนดการสอบปากคำเด็กได้แก่ ทนายความ (ณรงค์ ใจหาญ, 2543) หลังจากพนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนเสร็จสิ้นจะส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมายังสถานพินิจ

3. การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด

การกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดียาเสพติด เด็กและเยาวชนที่มีบุคลิกภาพก้าวร้าวติดอยู่กับการกระทำความผิด ทำให้ไม่สามารถกล่อมเกลารื้อหรือขัดเกลาร่างกายได้ อีกทั้งหากเป็นคนก้าวร้าวก็จะก้าวร้าวอย่างรุนแรง ซึ่งการขัดเกลาร่างกายหรือการแก้ไขต้องใช้เวลา (กาญจนา คุณารักษ์, 2555) แต่ในปัจจุบันเมื่อเด็กและเยาวชนเหล่านี้เข้าไปอยู่ในสถานฝึกอบรมก็จะเข้าไปเพียงระยะสั้นๆ ทำให้มีเวลาที่จะขัดเกลาร่างกาย หรือแก้ไขบุคลิกภาพไม่เพียงพอ ดังนั้น เมื่อกลับออกไปสู่ครอบครัวและสังคมก็จะกระทำความผิดซ้ำอีก (เดชา ศิริเจริญ, 2555) การคบหาสมาคมที่แตกต่างจากกลุ่มเพื่อนมีการสังสรรค์กัน เป็นการติดต่อสองฝ่าย องค์ประกอบของเพื่อนจึงมีความสำคัญ คนจะกระทำความผิดเพราะคบเพื่อน เอาอย่างเพื่อน เลียนแบบเพื่อน แล้วจึงนำทัศนคติ ค่านิยม กลวิธี เทคนิคที่โน้มน้าวให้กระทำความผิดต่างๆ มาให้ปฏิบัติภายหลัง (นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, 2548) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม พฤติกรรมของคนอื่นที่แสดงความก้าวร้าว เด็กและเยาวชนก็จะมี การเรียนรู้และเลียนแบบความรุนแรงจากสิ่งเหล่านี้เมื่อเติบโตขึ้นได้เห็นรูปแบบของความรุนแรงซึ่งปฏิบัติต่อเนื่องในการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (สุดสงวน สุธีสร, 2546) สาเหตุมาจากการติตราของสังคม การปฏิบัติการตราบาปแก่ผู้กระทำความผิด หรือผู้ที่เคยกระทำความผิดไม่เป็นผลดี มีแต่จะเกิดผลร้ายคือเสมือนเป็นการผลักผู้กระทำความผิดให้ลงเหว ทำให้เขายิ่งถลาล้มไป ในทางตรงกันข้ามยิ่งขึ้น แม้จะกลับตัวเป็นคนดีแล้วสังคมก็ไม่ยอมรับ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ (เสริม ปุณณะทิตานนท์, 2523) การไม่ได้รับการอบรมสั่งสอน การขัดเกลาร่างกายทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมและจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กและเยาวชนที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความเป็นคนโดยแท้จริง สามารถอยู่ร่วมกันได้และมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่นกระบวนการขัดเกลาร่างกายทางสังคมจะเริ่มต้นตั้งแต่บุคคลถือกำเนิดมาในโลก ตัวแทนสำคัญที่ทำหน้าที่ในเรื่องนี้ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศาสนา ตลอดจนสื่อมวลชนต่างๆ (อภิวุฒิ นวาระ, 2560)

4. การคุมประพฤติเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษ อย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้อง

คดี หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีโดยไม่ต้องฟ้องให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครองบุคคล หรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้ การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย (มาตรา 86 วรรคหนึ่ง)

การพิพากษาคดีอาญา ในกรณีที่ได้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงตามมาตรา 36 (1) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจตามมาตรา 82 (2) หรือมาตรา 116 หรือมาตรา 117 แล้ว และถ้าผู้อำนวยการสถานพินิจขอแถลงเพิ่มเติมด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ศาลรับไว้ประกอบการพิจารณาด้วย (มาตรา 131) ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้วศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์การด้านเด็ก เข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูรับคำปรึกษา แนะนำเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีการตามวรรคหนึ่ง ศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ดูแลชั่วคราวหรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งดังกล่าว ตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหาการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวจำเลยให้บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (มาตรา 132)

พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานคุมประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นและโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) การสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ (2) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือนหรือดำเนินการใดๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (3) ให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้ (4) กำหนด

รายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกับผู้ถูกคุมความประพฤติเพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติ (5) ส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 41 ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือส่งตัวไปบำบัดรักษาการติดยาเสพติด ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร (6) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างปัสสาวะ เส้นผม หรือขน เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์บุคคลและเป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งสั่งหรือจัดให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้การตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (7) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการใช้อุปกรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (8) เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 41 เข้ารับการอบรมความรู้และทักษะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยอาจเชิญบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมด้วยก็ได้ (9) จัดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ (10) ในกรณีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ ตามมาตรา 41 เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย (11) มอบหมายและกำกับดูแลให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด (12) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติการณ์ของผู้ถูกคุมความประพฤติ (13) รายงานให้ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกตามกฎหมายว่าด้วยราชทัณฑ์หรือกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหารซึ่งมีคำสั่งทราบ เมื่อนักโทษเด็ดขาดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขเพื่อให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวดำเนินการต่อไป (14) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่รัฐมนตรีหรืออธิบดีมอบหมาย หรือตามคำสั่งศาล (มาตรา 14)

ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2560 กำหนดแผนการคุมความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำแผนการคุมความประพฤติให้เป็นไปตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจกำหนดไว้ และสอดคล้องกับผลที่ได้จากการประเมินในแบบจำแนก ทั้งระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำความผิดซ้ำ ในกรณีที่ผู้ถูกคุมความประพฤติเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เด็ก หรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย บุคคลหรือองค์กรที่รับดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนร้องขอเข้าร่วมรับทราบการจัดทำแผนการคุมความประพฤติ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงแผน และเงื่อนไขที่กำหนดโดยศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวด้วย (ข้อ 6) ในการดำเนินการ

ตามข้อ 6 ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดรายละเอียดของแผนในการปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติตามคำสั่งของศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ดังนี้ (1) กำหนดวัน เวลา และสถานที่ ในการรายงานตัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ (2) กำหนดวัน เวลา สถานที่ และประเภทงาน ในการทำงาน บริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ (3) กำหนดรายละเอียดตามเงื่อนไขให้กระทำการหรือห้ามกระทำการ (4) กำหนดรายละเอียดตามเงื่อนไขอื่น ๆ ในกรณีผลการประเมินตามแบบจำแนกมีความเสี่ยง ให้พนักงานคุมประพฤติกำหนดระดับการควบคุมดูแลให้สอดคล้องกับผลการประเมิน เช่น รูปแบบการรับรายงานตัว ความถี่ในการออกสวดส่อง การตรวจปัสสาวะ (ข้อ 7)

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งกาญจน์ จงสุขไกล. (2555). *สถานการณ์ปัญหายาเสพติดการแพร่ระบาดและผลกระทบในกลุ่ม เด็กและเยาวชนในพื้นที่ท่องเที่ยว*. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2555). *การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. (ออนไลน์ 16 เมษายน 2566). *ความเป็นมาการคุมประพฤติ*.
ข้อมูลจาก <https://www.probation.go.th>
- ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *การถามปาดคำเด็กในคดีอาญา : หลักกฎหมายและทางปฏิบัติ*. วารสาร นิติศาสตร์, 3 (30) : 350-359.
- เดชา ศิริเจริญ. (2555). *เด็กกับอิทธิพลของครอบครัว*. วารสารนิติศาสตร์ 3.
- ทงศักดิ์ ดุลยกาญจน์ และพรรณพิไล พาหุสัจจะลักษณ์.(2547). *คดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (แพ่ง-อาญา)*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- นวลจันทร์ ทศนะชัยกุล. (2548). *อาชญากรรม (การป้องกัน: การควบคุม)*. กรุงเทพฯ:คณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 119.
- นเรนทร์ ตุนทกิจ.(2558). *การป้องกันยาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนอกสถานศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วารสารวิจัยสังคม ปีที่ 38 ฉบับที่ 2 (ก.ค.-ธ.ค. 2558) - 113-146.
- ประเทือง ธนิยผล. (2544). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553
พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับแผนการคุมความประพฤติและแผนการแก้ไขฟื้นฟู พ.ศ. 2560
- วรรณวิมล ไกรวัช. (2556). *การตรวจสอบการจับกุมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย สุโขทัย ธรรมาธิราช.

สำนักปราบปรามยาเสพติดสำนักงาน ป.ป.ส.(2564). ผลการปราบปรามยาเสพติดทั่วประเทศ ปี 2564

เสริม ปุณณะทิตานนท์. (2523). การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาและพฤติกรรมเบี่ยงเบน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุดสงวน สุธีสร, 2546 : 55). อาชญาวิทยาและงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรอนงค์ วุวงศ์. (2549). ศึกษาสถานการณ์และมาตรการการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดแพร่. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อภิรุณี นวาระ.(2560). มาตรการลงโทษทางอาญา: ศึกษากรณีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำ ในความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติด. นิตยสารมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อัจริยา ชูตินันท์. (2557). อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

แนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด
โดยชุมชนระดับท้องถิ่น
GUIDELINES FOR PREVENTING AND SUPPRESSING CHILDREN AND
YOUTH FROM DRUG USE BY THE LOCAL COMMUNITY

¹ศิวัช นุกุลกิจ, ²พินัย วิถีสวัสดิ์ และ ³จิรวรรณ เทวาเวศม์ธารัง
¹Siwat Nukulki, ²Pinai Vitheesawat and ³Jirawan Devawesthamrong

มหาวิทยาลัยชินวัตร, ประเทศไทย
Shinawatra University, Thailand.

¹sn.laws2@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด โดยชุมชนระดับท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ แนวทางในการ ป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษากฎหมายที่เป็น แนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น และ 3) เพื่อ วิเคราะห์ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยา เสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจาก 1) สาเหตุเบื้องต้นที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด และ 2) แนวทางในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิจัยจาก เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด ได้แก่ สิ่งแวดล้อมตัวเด็กและเยาวชน ได้แก่ (1) สถาบันครอบครัว การที่คนในครอบครัวมีการใช้ยา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

² พอ.(พิเศษ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

³ อาจารย์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

เสพติด อาจทำให้เด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติด เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ แอบลองใช้ยาเสพติด หรือ สมาชิกในครอบครัวห่างเหินไม่มีความอบอุ่น ส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงสูงที่เด็กและเยาวชนจะหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อลดช่องว่างทางจิตใจ (2) ชุมชนที่เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ เสพและค้ายาเสพติด ทำให้ยาเสพติดซื้อขายง่าย และ 2) แนวทางในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จะมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด “ป.ป.ส.” มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยร่วมมือกับฝ่ายปกครองและตำรวจ ซึ่งล้วนแต่เป็นข้าราชการส่วนกลาง จึงอาจไม่เข้าใจแนวทางในการป้องกันเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด จึงเสนอแก้ไข ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 4/1 “แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับท้องถิ่น จากประชาชนในท้องถิ่น มีหน้าที่กำกับดูแลเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น หากมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้รายงานเจ้าพนักงานดำเนินคดีอย่างเร่งด่วน”

คำสำคัญ : ป้องกัน, เด็กและเยาวชน, เสพยาเสพติด

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) To explore the historical context, conceptual framework, and theories pertaining to the prevention and control of substance abuse among children and adolescents within local communities, 2) To scrutinize the legal framework that directs the prevention and control of substance abuse among children and adolescents at the local community level, and 3) To Analyze, propose, and recommend additional legal measures to serve as guidelines for preventing and controlling substance abuse among children and adolescents within local communities. The results of the research found that 1) reasons why children and youth take drugs Including the environment of children and youth, including (1) the family institution The fact that someone in the family uses drugs It may cause children and youth to start using drugs. Imitative behavior occurs Secretly trying to use drugs or distant family member who doesn't feel warm As a result there is a high risk that children and youth will turn to drugs to bridge the mental gap (2) The community where children and youth live Take and trade drugs Makes drugs easy to buy and sell 2) Guidelines for preventing and suppressing drugs There will be a Narcotics Prevention and Suppression Board whose duty is to prevent and suppress narcotics in cooperation with the government and police All of whom are central government officials Therefore they may not understand the guidelines for preventing children and youth from using drugs.

Therefore it is proposed to amend the Narcotics Code B.E. 2021 Section 4/1 “Appoint a local drug prevention and suppression committee from local people It is responsible for supervising local children and youth If there is drug-related behavior report it to the authorities and take immediate action.”

Keywords : prevention, children and youth, drug use.

บทนำ

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันถือว่ากำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของยาเสพติด วิธีการซื้อขายยาเสพติด และขยายการแพร่ระบาดไปสู่กลุ่มผู้เสพที่มีอายุน้อยลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตสำคัญของชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมที่เริ่มตั้งแต่ปัญหาครอบครัวแตกแยก ก่อเหตุชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ลักทรัพย์ ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม และยกระดับไปสู่การเป็นปัญหาอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป รวมถึงยังส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินส่วนรวมของประเทศ อันส่งผลกระทบด้านลบไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจึงจำเป็นต้องหาหนทางทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องให้ความสนใจ ร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (กองวิจัยสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, 2561)

การแพร่ระบาดของยาเสพติดจำนวนมากในทุกพื้นที่ของประเทศไทยและชุมชนเป็นภัยร้ายแรงในสังคมไทยมายาวนานโดยมีรูปแบบการแพร่กระจายที่หลากหลายมากขึ้นซึ่งปรากฏว่าในกลุ่มเยาวชนที่มีโอกาสติดยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากความอยากรู้อยากลองรวมทั้งประชาชนทั่วไปในกลุ่มผู้ว่างงาน อีกทั้งมีปัจจัยจากสภาพแวดล้อม สังคม หรือค่านิยมต่าง ๆ ที่เป็นแรงผลักดันประกอบกับสถานการณ์มูลค่ายาเสพติดที่ลดลง ส่งผลให้หาซื้อยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ได้ง่าย และก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาสุขภาพจิตของผู้เสพ รวมถึงผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศโดยรวม ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2563 - 2565 ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปีให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้กลไกการกระจายอำนาจของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) โดยมีนโยบายการทำงานที่ชัดเจน ทั้งด้าน ความร่วมมือระหว่างประเทศเชิงรุก ด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการบำบัดรักษา ยาเสพติด ด้านการป้องกันยาเสพติด และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนของสังคม (ซูไมยะห์ ลาเต๊ะ และคณะ, ออนไลน์ 21 พฤศจิกายน 2566) ส่งผลให้จำนวนหมู่บ้านและชุมชนที่ไม่มีปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านอยากรู้ อยากลอง มีความอยากรู้ อยากลองยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากยาเสพติดหาได้ง่าย รู้แหล่งช่องทางในการซื้อ อีกประเด็นคือ เพื่อนมีส่วนสำคัญ อยากทำตามเพื่อน เห็นเพื่อนทำแล้วเป็นที่ยอมรับในกลุ่มก็เกิดแรงบันดาลใจว่าตนเอง ต้องเป็นที่ยอมรับด้วย จึงลองทำตามเพื่อน เริ่มสูบบุหรี่ต่อมาก็กินเหล้า รวมกลุ่มกับเพื่อนยิ่งเพื่อนเยอะยิ่ง สนุกบวกกับมีแรงกระตุ้นให้ความกล้าเพิ่มมากขึ้น 2) ปัจจัยด้านการคบเพื่อน การคบเพื่อนวัยรุ่นต้องการมี เพื่อนเยอะ เพื่อนจะชวนมั่วสุม ชักจูง ให้ทดลองการเสพยาเพื่ออยากให้เป็นที่ยอมรับเข้ากลุ่ม ซึ่งเพื่อนมี อิทธิพลอย่างมาก 3) ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้เห็นเพื่อนทำก็อยากทำตาม เห็นแล้วใจสั่น ทำให้ควบคุมอาการอยากยาไม่ได้เลย แม้กระทั่งการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และ 4) ปัจจัยด้านสื่อและโซเชียลมีเดีย ปัจจุบันพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ มีอิทธิต่อวัยรุ่นอย่างมากในการเสพยา หรือติดยา เช่น วิธีการเสพยาแบบใหม่ๆ การผสมยา ท่วงท่าในการเสพยาหรือการลอกเลียนแบบจาก ภาพยนตร์ ซึ่งหาได้ง่ายมากตามสื่อต่าง ๆ (สารนิ เปรมปรีดี, 2555) สาเหตุเบื้องต้นของการติดสารเสพติด เริ่มจากสิ่งใกล้ตัวผู้เสพเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว ครอบครัวห่างเหินไม่มีความอบอุ่น จึงส่งผล ให้มีโอกาสเสี่ยงสูงที่เกิดการเลียนแบบหรือหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อลดช่องว่างในจิตใจ จึงเกิดความเครียด ส่งผลให้หันไปพึ่งพายาเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงหนีจากปัญหาเหล่านั้นเป็นการชั่วคราว หรือต้องการบางสิ่งมายึดเหนี่ยวจิตใจให้อ่อนไหวไปกับการใช้ยา หรือการที่คนในครอบครัวมีการใช้ยาเสพติดทำให้เกิด พฤติกรรมเลียนแบบ แอบลองใช้ หรือมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีการใช้ยาเสพติด และ 2) สิ่งแวดล้อม ชุมชนสถานที่ที่อยู่อาศัย ที่เป็นแหล่งค้า และเสพยาเสพติด ทำให้ยาเสพติดถูกซื้อขายง่ายขึ้นหรือมีกลุ่มผู้ใช้ ยาเสพติดมากขึ้นในชุมชน ก็นำไปสู่การลอกเลียนแบบและการชักชวนได้ หรือในสถานศึกษานักศึกษาที่มี พฤติกรรมเสพยาเสพติด มีการชักชวนให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

ผลกระทบจากการเสพยาเสพติด (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ ผู้เสพยาเสพติดจะขาดความ อดกลั้น การควบคุมอารมณ์ มีความอดทนน้อย ระวัง และหาความสุขจากชีวิตธรรมดาที่ไม่ใช้ยาเสพติด ไม่ได้ หากผู้นั้นถูกจับและติดคุกหลายๆ ครั้ง จะไม่สามารถใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้ กลับเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตนเอง (2) ผลกระทบต่อครอบครัว ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความ เดือดร้อนจากผู้ติดยาเสพติดในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการ แก้ปัญหา การติดยาเสพติดทำให้คนในครอบครัวได้รับความลำบากทั้งด้านจิตใจและฐานะการเงิน มีผลให้ เกิดความแตกแยกในครอบครัวได้ ดังจะเห็นได้ว่าผู้ติดยามีอัตราการหย่าร้างสูง (3) ผลกระทบทางด้าน เศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติดย่อมต้องใช้จ่ายเงินในการซื้อยามาใช้ ยิ่งติดมากขึ้น ยิ่งจำเป็นต้องใช้ปริมาณยา มาก เพราะเกิดการต้านยาได้ ดังนั้น หากมีฐานะไม่ค่อยดีนัก ก็จำเป็นต้องขายทรัพย์สินสมบัติต่างๆ เพื่อ ใช้ในการซื้อยาเสพติด จึงทำให้มีฐานะยากจนลง ส่วนผู้ที่ยากจนอยู่แล้วและต้องรับจ้างหาเงิน ยังมีความ ลำบากในการยังชีพและเลี้ยงดูครอบครัว มีการขาดงาน ผู้ติดยาส่วนใหญ่เมื่อติดจนมึนแล้วจะไม่สามารถ ทำงานได้ เพราะจะมีผลต่อร่างกายและจิตใจที่ขัดกับการทำงาน และ (4) ผลกระทบทางสังคม ทำให้เสีย ชื่อเสียงและฐานะทางสังคมของผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม ผู้ติดยาเสพติด มักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การ

ประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่าง ๆ สำหรับผู้ค้าและหรือผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, ออนไลน์ 17 พฤศจิกายน 2566)

จากการที่เด็กและเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทั้งผู้เสพและผู้ค้า อาจเริ่มจากสถาบันครอบครัวที่มีการเสพยาเสพติด หรือครอบครัวที่แตกแยกขาดความใกล้ชิด ขาดความอบอุ่น หรือ ชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่นั้นเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย จึงทำให้เกิดการขยายวงกว้างออกไปเป็นกลุ่มผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติดได้ ดังนั้น ชุมชนระดับท้องถิ่นถึงแม้จะมีหน่วยงานของรัฐควรจะร่วมมือกันหามาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เสพยาเสพติด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ แนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น
3. เพื่อวิเคราะห์ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศกระทรวง ตลอดจนบทความทางวิชาการ ตำรากฎหมายจากนักวิชาการ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด ได้แก่ 1) การอยากรู้อยากลอง มีความอยากรู้อยากลองยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากยาเสพติดหาได้ง่าย รู้แหล่งช่องทางในการซื้อ อีกประเด็นคือ เพื่อนมีส่วนสำคัญ อยากทำตามเพื่อน เห็นเพื่อนทำแล้วเป็นที่ยอมรับในกลุ่มก็เกิดแรงบันดาลใจว่าตนเองต้องเป็นที่ยอมรับด้วย จึงลองทำตามเพื่อน เริ่มสูบบุหรี่ต่อมาก็กินเหล้า รวมกลุ่มกับเพื่อน ยิ่ง

เพื่อนเยอะยิ่งสนุกบวกกับมีแรงกระตุ้นให้ความกล้าเพิ่มมากขึ้น 2) การคบเพื่อน การคบเพื่อนวัยรุ่นต้องการมีเพื่อนเยอะการคบเพื่อน เพื่อนจะชวนมั่วสุม ชักจูง ให้ทดลองการเสพยา ซึ่งเพื่อนมีอิทธิพลมากอยากให้เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม 3) การควบคุมตนเอง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เห็นเพื่อนทำก็อยากทำตาม เห็นแล้วใจสั่น ทำให้ควบคุมอาการอยากยาไม่ได้เลยแม้กระทั่งการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และ 4) สื่อและโซเชียลมีเดีย ปัจจุบันพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ มีอิทธิต่อวัยรุ่นอย่างมากในการเสพยาหรือติดยา เช่น วิธีการเสพยาแบบใหม่ ๆ การผสมยา ท่วงท่าในการเสพยา หรือการลอกเลียนแบบจากภาพยนตร์ ซึ่งหาได้ง่ายมากตามสื่อต่างๆ (สาธนิ เปรมปรีดิ์, 2555) สาเหตุเบื้องต้นของการติดสารเสพติดเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวผู้เสพเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว ครอบครัวห่างเหินไม่มีความอบอุ่น จึงส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงสูงที่เกิดการเลียนแบบหรือหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อลดช่องว่างในจิตใจ จึงเกิดความเครียด ส่งผลให้หันไปพึ่งพาสารเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านั้นเป็นการชั่วคราว หรือต้องการบางสิ่งมายึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้อ่อนไหวไปกับการใช้ยา หรือการที่คนในครอบครัวมีการใช้ยาเสพติดทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ แอบลองใช้ หรือมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีการใช้ยาเสพติด และ 2) สิ่งแวดล้อม ชุมชนสถานที่อยู่อาศัย ที่เป็นแหล่งค้าและเสพยาเสพติด ทำให้ยาเสพติดถูกซื้อขายง่ายขึ้นหรือมีกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดมากขึ้นในชุมชน ก็นำไปสู่การลอกเลียนแบบและการชักชวนได้ หรือในสถานศึกษานักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด มีการชักชวนให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

2. ผลเสียจากการเสพยาเสพติด 1) แก่ผู้เสพเอง ผู้เสพยาเสพติดจะขาดความอดกลั้น การควบคุมอารมณ์ มีความอดทนน้อย ระวัง และหาความสุขจากชีวิตธรรมดาที่ไม่ใช้ยาเสพติดไม่ได้ หากผู้นั้นถูกจับและติดคุกหลายๆ ครั้ง จะไม่สามารถใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้ กลับเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตนเอง 2) ต่อครอบครัว ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา การติดยาเสพติดทำให้คนในครอบครัวได้รับความลำบากทั้งด้านจิตใจและฐานะการเงิน มีผลให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวได้ดังจะเห็นได้ว่าผู้ติดยามีอัตราการหย่าร้างสูง 3) ทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพยาติดย่อมต้องใช้จ่ายเงินในการซื้อขายยาใช้เมื่อยิ่งติดเพิ่มมากขึ้น ยิ่งจำเป็นต้องใช้ปริมาณยามากเพราะเกิดการดื้อยาได้ ดังนั้นหากมีฐานะไม่ค่อยดีนัก ก็จำเป็นต้องขายทรัพย์สินสมบัติต่างๆ เพื่อใช้ในการซื้อขายเสพยาติด จึงทำให้มีฐานะยากจนลง ผู้ที่ยากจนอยู่แล้วและต้องรับจ้างหาเงิน ยิ่งมีความลำบากในการยังชีพ และเลี้ยงดูครอบครัว มีการขาดงาน ผู้ติดยาส่วนใหญ่เมื่อติดจนแฉะแล้วจะไม่สามารถทำงานได้ เพราะจะมีผลต่อร่างกายและจิตใจที่ขัดกับการทำงาน และ 4) ทางสังคม ทำให้เสียชื่อเสียง และฐานะทางสังคมของผู้ติดยา ผู้ติดยาย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม ผู้ติดยามักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งขายยา การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่างๆ สำหรับผู้ค้าและหรือผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมายจะส่งผลกระทบให้สมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, ออนไลน์ 17 พฤศจิกายน 2566)

3. การป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชนตามแนวทางทั่วไป 1) การป้องกันตนเอง เริ่มจากการมีระเบียบวินัยในตนเอง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เลือกคบเพื่อนที่ดี ไม่มั่วสุมสิ่งเสพติด 2) การป้องกันครอบครัว เริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว แบ่งเบาภาระหน้าที่แก่กันและกันภายในบ้าน มีความรักใคร่กลมเกลียวและมีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือ ซ้ำกันและกันเมื่อมีปัญหา ช่วยสอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัวอย่าให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 3) การป้องกันชุมชน ช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด เพื่อมิให้เพื่อนบ้านที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ต้องถูกหลอกลวง และหากพบว่าเพื่อนบ้านติดยาเสพติดต้องช่วยแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลภายในชุมชน 4) การป้องกันสังคม โดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ เมื่อทราบว่าสถานที่ใดเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดให้แจ้งเบาะแสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกแห่งทั่วท้องที่ทราบ 5) มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ 6) กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมาย ระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และ 7) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน (สำนักงาน ป.ป.ส., 2566)

4. การป้องกันปัญหาเสพติดตามกฎหมาย

4.1 ประเภทของยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) หรือฝิ่นยา (Medicinal Opium) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติด ประกาศกำหนด ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติก แอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) และ ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น พืชฝิ่น (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 29)

4.2 ความผิดเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดและการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ห้ามผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 เว้นแต่การเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 เพื่อการรักษาโรคตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศกำหนดตามมาตรา 58 เพื่อการรักษาโรคตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือเสพเพื่อการศึกษาวิจัย (มาตรา 104) ห้ามผู้ใดเสพสารระเหย (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 105) ห้ามผู้ใดจงใจ ชักนำยุยง ส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังบังคับ ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขู่ใจด้วย

ประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 ประเภท 2 วัตถุออกฤทธิ์ หรือสารระเหย ผู้ประกอบวิชาชีพดังต่อไปนี้ อาจจงใจหรือชักนำให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์เพื่อการรักษาพยาบาลได้ และผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม สำหรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือประเภท 3 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดตามมาตรา 58 ห้ามผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 เพื่อเสพ การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 ในปริมาณเล็กน้อยซึ่งไม่เกินปริมาณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 107)

4.3 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 - 2570) ประกอบด้วย 1) นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติดเสริมสร้างทัศนคติและสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อป้องกันการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกช่วงวัยและทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา และสื่อสังคมออนไลน์โดยสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคีรัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานท้องถิ่น ครอบครัว และชุมชน ในการเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด 2) นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด บูรณาการฐานข่าวและเชื่อมโยงฐานข้อมูลยาเสพติดระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตั้งแต่พื้นที่ชายแดน ไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ 3) นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด ใช้มาตรการทางทรัพย์สินเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินในคดียาเสพติดโดยไม่ผูกกับคดีอาญาตามที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนด 4) นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด บริหารจัดการผู้เสพตามกรอบแนวคิดของประมวลกฎหมายยาเสพติด มองผู้เสพเป็นปัญหาในมิติ ด้านสุขภาพ สาธารณสุข เกี่ยวพันกับเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าเพียงปัญหาในเชิงอาชญากรรม 5) นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ พัฒนาระบบทบทวนประเทศไทยเพื่อเป็นแกนกลางในการประสานงานด้านยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียนเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ในกรอบความร่วมมือพหุภาคีป้องกันการค้าระหว่างประเทศ และ 6) นโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ บริหารจัดการการดำเนินงานป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส., ออนไลน์ 17 พฤศจิกายน 2566)

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือ การที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระทำภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ (พรชัย รัตมีแพทย์, 2541) การเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ การประเมินโครงการ จนเสร็จสิ้นโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่จะกระทำร่วมกัน ซึ่งหากบรรลุวัตถุประสงค์ให้ประชาชนได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่กระทำ

ร่วมกัน ซึ่งหากบรรลุวัตถุประสงค์แล้วจะทำให้เกิดการพัฒนาคนได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543) หรือการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุค แต่ละสมัย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา (ทำนอง ภูเกิตพิมพ์, 2551) การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและการดำเนินการวางแผนแก้ไขปัญหา ซึ่งแต่เดิมไม่เคยมีสิทธิ์มีเสียงในการพัฒนาแต่อย่างใด บัดนี้มีผู้เห็นความสำคัญและปรารถนาจะให้เขาเหล่านั้น เข้ามามีสิทธิ์เสียงในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง สามารถจัดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเอง (ศุภกิจ เอี้ยวตระกูล, 2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการปฏิบัติการหรือดำเนินการ จนกระทั่งขั้นตอนการติดตามและประเมินผล (วิศรุต ศุภวรรณ, 2557)

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการพัฒนาชุมชนหลายประการ ได้แก่ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับปรัชญาแนวความคิดและหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล กลุ่มและองค์กรในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกันทำให้การพัฒนามีความชอบธรรม ทำให้เกิดความรักหวงแหนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาของคนในชุมชนโดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายทั้งด้านตัวบุคคลสังคม ชุมชน และหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ โดยเป็นไปตามวิถีการมีส่วนร่วมแต่ละประเด็น ซึ่งในภาพรวมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลในการพัฒนาศักยภาพสังคม ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเองเกิดความรักหวงแหน รับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างฉันทามติ ลดกระแสการต่อต้านหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ลดค่าใช้จ่ายและสูญเสียเวลา มีการรวมพลังเกิดความสามารถค้ำค้ำเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการปล่อยถ่ายกระจายอำนาจสู่ประชาชนท้องถิ่น (สถาบันพระปกเกล้า, 2545)

เอกสารอ้างอิง

จินตวิทย์ เกษมสุข. (2554). เอกสารประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมวดวิชาการชุมชนและมวลชน

- สัมพันธ์. สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ทำนอง ภูเกิตพิมพ์. (2551). แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน.
หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564,
เล่มที่ 138 ตอนที่ 73 ก, หน้า 1-80, 8 พฤศจิกายน 2564.
- วิศรุต ศุภวรรณ. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานป้องกันยาเสพติดของงานตำรวจ
ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เขตพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต (อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม) : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศุภกิจ เอี้ยวตระกูล. (2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลในเขตอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา : การ
กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด. กองวิจัยสำนักงานยุติธรรมตำรวจ.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผน
ระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2566. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2566. ข้อมูลจาก <http://www.oic.go.th> > Ginfo >
moreinfo.
- ซูไมยะห์ ลาเต๊ะ และคณะ. (2566). กรณีศึกษาการจัดการปัญหายาเสพติดในชุมชน. กรณีศึกษา :
ชุมชนบาราเฮาะ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2566. ข้อมูลจาก
<http://www2.huso.tsu.ac.th> > csd > csdful_pdf
- สาธนี เปรมปรีดี. (2555). สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาที่อยู่ใน
ในความดูแลของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2555. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประชุมวิชาการ มหาสารคามวิจัย
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2566). ผลเสียของการติดยาเสพติด. เรียกใช้เมื่อ 17
พฤศจิกายน 2566 จาก <https://saranukromthai.or.th> > sub > book > book”
- พรชัย รัชมิแพทย์. (2541). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาพิจารณาพิพากษาคดี. กรุงเทพฯ :
กระทรวงยุติธรรม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). ทฤษฎีสังคมวิทยา : การสร้าง การประเมินค่า และการใช้ประโยชน์.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

GUIDELINES FOR DEVELOPING STRATEGIC LEADERSHIP IN THE 21ST
CENTURY OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE KHONKAEN
PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 5

¹นครินทร์ มังคละ, ²อำนาจ ชนะวงศ์ และ ³วันทนา อมตารียกุล

¹Nakarin Mungkala, ²Amnaj Chanawong and ³Wantana Amatariyakul

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

College of Asian Scholars, Thailand

¹mannakarin.m@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 127 คน ครูจำนวน 327 คน รวม 454 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้วิจัยได้แก่แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และแบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการ

¹ นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

จำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2. สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล 3. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผลตามลำดับ 4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีทั้งหมด 6 แนวทางหลักประกอบด้วย 18 แนวทางย่อย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) เป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$) และการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$)

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21, แนวทางการพัฒนา

Abstract

The purposes of this research were to 1) Study the current conditions, preferred conditions and the needs of Strategic Leadership in the 21st Century of School Administrators under the Khonkaen Primary Education Service Area Office 5. 2) Study the Guidelines for Developing Strategic Leadership in the 21st Century of School Administrators under the Khonkaen Primary Education Service Area Office 5 of 127 education leaders plus 327 teachers for the total of 454 participants. Derived from proportional stratified random sampling, by using the size of the school as a random class. Research tools employed included questionnaires and semi-structured interviews. Data analysis included content analysis of interviews; and statistics of questionnaires

(percentage of mean, standard deviation, and the required index). The results of the research found that 1. The current Conditions of Strategic Leadership in the 21st Century of School Administrators under the Khonkaen Primary Education Service Area Office 5, overall and each aspect The average is at a high level, When considering each aspect Arranged from highest to lowest: 1) Having morality and ethics and being reasonable 2) Organizational personnel development 3) Having a shared vision 4) Creative initiative 5) Management of resources within the organization 6) Setting strategic direction 2. Preferred conditions of Strategic Leadership in the 21st Century of School Administrators under the Khonkaen Primary Education Service Area Office 5 has the highest average level. When considering each aspect Arranged from highest to lowest: 1) Management of resources within the organization 2) Having a shared vision 3) Setting strategic direction 4) Creative initiative 5) Organizational personnel development 6) Having morality and ethics and being reasonable 3. The needs are, in order: of 1) Management of resources within the organization 2) Setting strategic direction 3) Organizational personnel development 4) Creative initiative 5) Having a shared vision 6) Having morality and ethics and being reasonable 4. Guidelines for Developing Strategic Leadership in the 21st Century of School Administrators under the Khonkaen Primary Education Service Area Office 5 requires a total of 6 themes, 18 sub-themes that are appropriate. It is at the highest level ($\bar{X} = 4.90$), it is possible, it is at the highest level ($\bar{X} = 4.95$), and it is useful. is at the highest level ($\bar{X} = 4.92$)

Keywords : Strategic Leadership in the 21st Century, Development guidelines

บทนำ

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่มุ่งเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในการออกไปดำรงชีวิตในโลกได้อย่างมีความสุข ทักษะที่สำคัญคือทักษะชีวิตและการทำงาน มีความรู้ที่จำเป็นในการใช้ชีวิต มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้กับภาวะเศรษฐกิจในสังคมโลกปัจจุบัน (วิจารณ์ พานิช, 2556) ภาคการศึกษาจึงจำเป็นต้องตื่นตัวและเตรียมพร้อมจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เพื่อสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข (สุพัตรา รังคะวงษ์, 2565) การเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการบริหารงานองค์กรจากแบบเดิมๆ ไปสู่การบริหารยุคใหม่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 มีการใช้นวัตกรรมและ

เทคโนโลยีสมัยใหม่ต้องอยู่ภายใต้การบริหารโดยผู้บริหารมืออาชีพ (Professional Manager) ผู้นำระดับสูงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการคิดและการบริหารแบบใหม่ที่สุดคล้อยทันต่อการเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการบริหารงานองค์การจากรูปแบบเดิมๆ ไปสู่การบริหารยุคใหม่ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 มีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ต้องอยู่ภายใต้การบริหารโดยผู้บริหารมืออาชีพ (Professional Manager) ผู้นำระดับสูงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการคิดและการบริหารแบบใหม่ที่สุดคล้อยทันต่อการเปลี่ยนแปลงทำให้มีการนำเอาเรื่องของกระบวนการบริหารงานโดยเฉพาะการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เช่น การบริหารทรัพยากรมาบูรณาการร่วมกันเป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) (กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน และคณะ, 2557) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นกลไกและ ตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาและมีอิทธิพลสูงสุดต่อการกำหนดทิศทางและคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่นเหมาะสมกับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย อีกทั้งต้องมีความรู้เชิงทฤษฎี มีทักษะในการทำงาน เข้าใจบทบาทหน้าที่ มีคุณธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และมีประสบการณ์การบริหารการศึกษา ยืดหยุ่นทันต่อการเปลี่ยนแปลงและนำการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จและทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (ชัยยงค์ เพาพาน, 2559)

ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องมีรูปแบบของความเป็นผู้นำที่เปลี่ยนแปลงไปและผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบของผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2556) โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดทิศทางการสร้างทางเลือกและนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้นำตามทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นจะต้องเป็นผลจากการที่คอยติดตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร การคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์กรในระยะยาวและการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ ดังนั้น ผู้นำในองค์กรควรที่จะมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ซึ่งจะประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติและการควบคุมหรือการประเมิน สถานศึกษามีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง(ชัยเสกสรรค์ พรหมศรี, 2557)ผู้บริหารที่มีความเหมาะสมทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะในการคิดและแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งผู้บริหารนั้นมีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาในการพัฒนาขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ควรบริหารงานโดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม การบริหารงานเชิงกลยุทธ์มีแบบแผนที่ชัดเจน มีการบูรณาการในการทำงานที่รวดเร็วต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบเพื่อนำไปสู่การจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ทำให้มีคุณภาพในการบริหารงานและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น รูปแบบการบริหารงานทำให้เกิดประสิทธิผลที่ดี นำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงสมควรต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษาผ่านทางวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกของโรงเรียน พิจารณถึงความอยู่รอดของโรงเรียนต่อไปในอนาคตท่ามกลางกระแสของการเปลี่ยนแปลงเพื่อบริหารและพัฒนาโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน และคณะ, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ มีโรงเรียนในสังกัด 257 โรงเรียน 17 ศูนย์เครือข่าย มีผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด 176 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 17 คน และครู 2,111 คน ซึ่งผลจากการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้น ของหน่วยงานต้นสังกัดสู่การปฏิบัติ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ 1) ในการจัดทำแผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 บุคลากรขาดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเขียนความเชื่อมโยงเป้าหมาย ตัวชี้วัดของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 สู่เป้าหมายและผลลัพธ์ของโครงการ 2) ในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยนวัตกรรมสื่อดิจิทัลพบว่าขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสร้างและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 3) ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านออกเสียง ปีการศึกษา 2564 (67.55) มีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากปีการศึกษา 2563 (76.71) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จึงเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และมีแนวคิดในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคตและพัฒนาสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 193 คน และครูจำนวน 2,111 คน รวมประชากรทั้งหมด 2,304 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morjan, 1970) และการสุ่ม

แบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นของการสุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 127 คน และครูจำนวน 327 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 454 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของการมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Duel-response format) ชนิด 5 ระดับ, แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และแบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช , 2550)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ภาพรวมและทุกด้าน

คุณลักษณะภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	PNI modified	ลำดับที่
1. ด้านการบริหารทรัพยากร	4.14	0.83	มาก	4.79	0.79	มาก	0.1570	1

คุณลักษณะภาวะผู้นำ เชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	PNI modified	ลำดับที่
ภายในองค์กร						ที่สุด		
2. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.24	0.78	มาก	4.67	0.74	มากที่สุด	0.1014	5
3. ด้านการกำหนดทิศทาง เชิงกลยุทธ์	4.13	0.82	มาก	4.68	0.71	มากที่สุด	0.1332	2
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร ขององค์กร	4.29	0.80	มาก	4.74	0.67	มากที่สุด	0.1049	3
5. ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์	4.23	0.73	มาก	4.67	0.68	มากที่สุด	0.1040	4
6. ด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม มีเหตุผล	4.32	0.77	มาก	4.74	0.65	มากที่สุด	0.0972	6
รวม	4.22	0.79	มาก	4.72	0.71	มากที่สุด	0.1163	

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.79) สภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.71) และการประเมินความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI Modified = 0.1163 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด (PNI Modified = 0.1570) รองลงมาคือด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified = 0.1332) ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified = 0.1049) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified = 0.1040) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified = 0.1014) และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified = 0.0972) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีทั้งหมด 6 แนวทางหลักประกอบด้วย 18

แนวทางย่อย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.24) ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.17) และการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.15) โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร มี 3 แนวทาง ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ต่างๆให้เพียงพอต่อการทำงานและทันต่อความต้องการของบุคลากร
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียม เห็นความสำคัญของบุคลากรในทุกตำแหน่งหน้าที่ จัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม
3. ผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยจากอาคารสถานที่ต่างๆในโรงเรียนว่ามีความเหมาะสม คุ่มค่า มีความปลอดภัย และเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

ด้านที่ 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม มี 3 แนวทาง ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการมองถึงอนาคตขององค์กร กำหนดจุดมุ่งหมายและขอบข่ายในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้นและความคิดเชิงบวก มีการเรียนรู้ พัฒนาตนเอง และมีความพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองได้ตลอดเวลา
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และมีแนวทางในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

ด้านที่ 3 ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มี 3 แนวทาง ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และรูปแบบการดำเนินงานในภาวะปัจจุบัน สามารถในการถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการคาดการณ์ผลจากการดำเนินงานตามกลยุทธ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่น มีความสามารถในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินของสถานศึกษา เพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและสิ่งแวดล้อม

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร มี 3 แนวทาง ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ มีกระบวนการผลักดันให้บุคลากรในโรงเรียนที่มีความสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและมาตรฐานมากขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม มีการนำผลงานหรือผลการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ นำไปใช้เป็นแนวทางของโรงเรียน

ด้านที่ 5 ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ มี 3 แนวทาง ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวคิดในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ผ่านทางเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทันสมัย มีทักษะในการสังเคราะห์ วิเคราะห์ ควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาที่มีเหตุผล รับฟังความคิดเห็นหรือแนวคิดใหม่ๆ จากผู้อื่น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานมีการตัดสินใจและทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองซึ่งจะนำไปสู่การสร้างโอกาสในการเปลี่ยนแปลง
3. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะในการแก้ไขปัญหา มีจินตนาการ ไม่ยึดติดอยู่กับรูปแบบเดิม มีความพร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ด้านที่ 6 ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล มี 3 แนวทาง ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นต้นแบบที่ดีด้านศีลธรรม ควรใช้อำนาจหน้าที่ของตนอย่างมีจริยธรรม สุจริต รอบคอบในการปฏิบัติงาน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องยึดมั่น และมุ่งเน้นแนวปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม ด้วยการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ มีความกระตือรือร้น มุ่งมั่น และพากเพียร
3. ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ขจัดความขัดแย้งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้หมดไป พยายามสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 ส่วนรายด้านพบว่า ระดับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร และด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องยึดมั่น และมุ่งเน้นแนวปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม ด้วยการแสดงออกถึงความซื่อสัตย์เชื่อถือคุณธรรม ยึดมั่นในหลักการของตนทั้งสามในการดูแลให้บุคลากรปฏิบัติงานบนหลักของความมีจริยธรรม นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องเรียนรู้และเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อค่านิยมและวัฒนธรรมอย่างหลากหลาย อันจะส่งผลต่อโอกาสที่จะประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับ ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2559) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารมืออาชีพ คือ การมีจรรยาบรรณและจริยธรรม (Ethics) โดยผู้บริหารมืออาชีพควรมีความรับผิดชอบในวิชาชีพ มีจริยธรรมและคุณธรรมสำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในทางปฏิบัติ ผู้บริหารควรประพฤติและปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมเพื่อสร้างศรัทธาโดยยึดมั่นตามหลักคำสอนทางศาสนา หลีกเลี่ยงการใช้

อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ สอดคล้องกับ เครือวัลย์ ไชยสินธุ์ (2559) ที่กล่าวว่าผู้บริหารที่ดีต้องปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีที่มีความซื่อสัตย์เป็นที่น่าไว้วางใจ เน้นกระบวนการตัดสินใจตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติตามหลักจริยธรรม สร้างมาตรฐานการปฏิบัติตนมีระบบการให้รางวัลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติได้ตามมาตรฐานสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานปฏิบัติต่อบุคลากรอย่างให้เกียรติและเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับ เกศรา สิทธิแก้ว (2558) กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีการบริหารงานบนหลักของคุณธรรมจริยธรรม สร้างประสิทธิภาพและคามมีดุลยภาพภายในองค์กรให้ประสบความสำเร็จรวมทั้งเข้าใจถึงกลยุทธ์ต่างๆ สามารถทำงานร่วมกันด้วยความสามารถสูงสุด และสอดคล้องกับ คมกฤษ พรหมฉิน (2560) ที่ได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าข้อบ่งชี้ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมุ่งเน้นแนวปฏิบัติอย่างมีจริยธรรม มีการกำหนดกฎระเบียบข้อตกลงในการบริหารงานโดยมีจริยธรรม สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลง จนเป็นที่ยอมรับนับถือ มีการแสดงออกอย่างมีคุณธรรม มีการวางตัวในการบริหารงานในองค์กรที่ดี มีคุณธรรมประจำใจ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นกลางให้ความเท่าเทียมกับบุคลากรทุกคน และจะต้องยึดมั่นในหลักการปฏิบัติที่ดี มีความโปร่งใสและเป็นธรรม มีการให้รางวัลเพื่อสร้างความรู้สึที่ดีต่อการบริหารและกระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

2. สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.72 ส่วนรายด้านพบว่า ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพรอบด้าน ทั้งด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งต่างๆเหล่านี้จะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับ วันวิภา ทำประโยชน์ (2565) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนด้านการใช้จ่ายงบประมาณ วางแผนอัตราค่าจ้าง สรรหา และบรรจุแต่งตั้งภายในตามขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มอบหมายภาระงานตามความสามารถและศักยภาพของบุคลากร ส่งเสริมพัฒนาความสามารถและศักยภาพของบุคลากร มีการบริหารจัดการงบประมาณด้วยความโปร่งใส บริหารจัดการด้านการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีให้เพียงพอ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรและตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีการตรวจสอบการบริหารทรัพยากรจากภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงาน ตลอดจนมีบทบาทในการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ สอดคล้องกับ เกศรา สิทธิแก้ว (2558) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรภายในองค์กร เป็นสิ่งสำคัญของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร โดยจะเป็นการการนำกลยุทธ์ขององค์กรไปใช้ในการบริหารงานทั้งด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายในองค์กรและสร้างวัฒนธรรม ค่านิยมที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับบริบท สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ปลุกฝังจิตสำนึก วัฒนธรรม ค่านิยมให้มี

อิทธิพลต่อการดำเนินงานภายในองค์กร สอดคล้องกับ เครือวัลย์ ไชยสินธุ์ (2559) ได้สรุปว่า หนึ่งในองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร ซึ่งเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่สำคัญ ได้แก่ ทรัพยากรเงินทุน ทรัพยากรมนุษย์ขีดความสามารถหลักขององค์กรและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรในเชิงบูรณาการ เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และจัดบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งงาน ที่เหมาะสมกับความสามารถ นอกจากนี้สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีทั้งภายในและภายนอกมาเสริมสร้างความแข็งแกร่งขององค์กรได้ สอดคล้องกับธีระพงศ์ ภาภูมิ (2560) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การกำหนดกรอบทิศทางขององค์กร โดยการวางกรอบยุทธศาสตร์และแสวงหาแนวทางปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อทางสังคม มีกระบวนการคิดในระดับสูงสามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมควบคุมองค์การให้สมดุล ผนวกไว้ซึ่งวัฒนธรรมองค์กร มีการควบคุมและประเมินบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรอันจะนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร

3. ความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงตามลำดับตามคำดัชนีความต้องการจำเป็นได้ดังต่อไปนี้ ด้านการบริหารทรัพยากรภายในองค์กร มีคำดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุดรองลงมาคือ ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผลตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการทรัพยากรภายในองค์กรเป็นการบริหารที่ต้องครอบคลุมหลายด้าน เช่น ด้านงบประมาณ ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านอาคารสถานที่ ในขณะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีสถานศึกษาในการดูแลจำนวนมาก จึงต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างสมดุลจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับนวนจันทร์ จันทนพ (2559) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรด้วยกระบวนการของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งทรัพยากรด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และทรัพยากรมนุษย์ ผู้นำจะต้องมีทัศนะและปฏิบัติต่อบุคลากรของตนอย่างมีคุณค่า สอดคล้องกับ Hitt, Ireland, and Hoskisson (2007) ที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติของความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพไว้ว่า เป็นการบริหารทรัพยากรในองค์กรหรือเป็นมีความสามารถของผู้บริหารในการใช้กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรในองค์กร ทั้งด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้นเกิดประโยชน์สูงสุด มีความคุ้มค่า คุ่มทุนเพื่อเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผู้รับบริการได้รับบริการที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับเกศรา สิทธิแก้ว (2558) กล่าวถึงการบริหารทรัพยากรภายในองค์กรว่า เป็นการที่ผู้บริหารใช้วิธีการที่หลากหลายในการบริหารงานด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และทรัพยากรภายในสถานศึกษา เช่น วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ วางแผนและสนับสนุนการใช้งบประมาณที่เหมาะสมกับโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ดำเนินงานและใช้วัสดุอุปกรณ์ภายในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการ

ดำเนินงาน มีการส่งเสริมให้สถานศึกษามีกิจกรรมที่สามารถปลูกจิตสำนึก เน้นให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำงานให้เกิดผลทั้งภายในและภายนอกอย่างสูงสุด

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีทั้งหมด 6 แนวทางหลักประกอบด้วย 18 แนวทางย่อย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$) ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$) และการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานทั้งด้านการบริหารสถานศึกษา เช่น อดีตผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 ประกอบกับการนำเสนอบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 5 สอดคล้องกับแนวคิดของ เกศรา สิทธิแก้ว (2558) ได้สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารไว้ว่าประกอบด้วย 1) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) การคิดเชิงปฏิกิริยา 3) การบริหารทรัพยากรภายในองค์กร 4) การปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมในการควบคุมองค์การให้สมดุล สอดคล้องกับ วรวัชร เทียมสุวรรณ และคณะ (2562) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 โดยจำแนกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการนำตัวเอง คือ ผู้นำเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จต้องเรียนรู้ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง 2) ด้านการนำทีม คือการเสริมสร้างและผลักดันให้บุคลากรภายในองค์กรรู้จักวิธีการทำงานร่วมกันเป็นทีม และค้นหาเทคนิคเพื่อการพัฒนา และปรับปรุงทีมงานให้มีศักยภาพที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ 3) ด้านการนำองค์กรคือ ความรู้ความสามารถและทักษะในการบริหารจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์กรให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สอดคล้องกับคมกฤษ พรหมฉิน (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) การสร้างสมรรถนะหลัก 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 4) การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร 5) การมีคุณธรรมจริยธรรม 6) การริเริ่มสร้างสรรค์

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีทั้งหมด แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) การบริหารทรัพยากรภายในองค์กร 3) การริเริ่มสร้างสรรค์ 4) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 5) การมีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล และ 6) การพัฒนาบุคลากรขององค์กร และมีแนวทางย่อยทั้งหมด 18 แนวทาง นอกจากนี้ได้พบว่า ผู้นำในองค์กรควรที่จะมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ซึ่งจะประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติและการควบคุมหรือการประเมิน สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การบริหารจัดการที่ดี ความสามารถในการจัดการองค์การ การใช้ทรัพยากรที่คุ้มค่าได้อย่างคุ้มค่า รวมทั้งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ในอนาคตและสานฝันให้เป็นจริงเพื่อมุ่งสู่ประสิทธิภาพขององค์การ โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นรูปแบบภาวะผู้นำรูปแบบหนึ่งที่น่าความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์การ โดยเริ่มจากการเป็นผู้นำวิสัยทัศน์กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จโดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมขององค์กร และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง หากมีการพัฒนาอย่างตรงประเด็นตามความต้องการจำเป็นก็จะส่งผลให้องค์กรได้รับการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กล้าศักดิ์ จิตต์สงวน, ปิยพงษ์ สุเมตติกุล และไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย อีสเทิร์นเอเซีย, 4(1) : 201 - 211.
- เกศรา สิทธิแก้ว. (2558). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กัระพงศ์ ฝาภูมิ. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบโลกาภิวัตน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11 (1): 19-28.
- เครือวัลย์ ไชยสินธุ์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับสมรรถนะของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

- คมกฤษ พรหมฉิน. (2560). *การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา* บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *ผู้บริหารสถานศึกษายุคศตวรรษที่ 21. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ* ครุศาสตร์ ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน : ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21 (น. 301-313).
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). *ภาวะผู้นำร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- ทองทิพภา วิริยะพันธ์. (2559). *การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2556). *ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ จันทนพ. (2559). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรีระยะยงและตราด*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายโรงพิมพ์บริษัทธาดาพับลิเคชั่น
- วันวิภา ทำประโยชน์. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- วรวรรษ เทียมสุวรรณ และคณะ. *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย* สานดุสิต 15, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562): 219-231.
- สุภัตรา รังคะวงษ์. (2565). *ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สืบค้นจาก <http://web.kkn5.go.th>
- Hitt, Hoskisson, & Ireland, 2007. *Management of Strategy: Concepts and Cases*. Ohio: Thomsom South-Western, p.108

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
GUIDELINES FOR DEVELOPING TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF KHONKAEN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

¹ภักชญญา นีระพันธ์, ²สายัณห์ ผาน้อย และ ³จิราพร วิชนะโกชน

¹Phakchanya Neeraphan, ²Sayan Phanoi and ³Jiraporn Wicharapote

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย
College Of Asian Scholars, Thailand

¹Psukchayya@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ดังนี้ 1. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกของบุคลากร มีความเชื่อมั่นในตัวบุคลากร สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ รวมทั้งมีกระบวนการสร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นใจในการทำงานมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างเต็มที่ ผู้บริหารแนะนำวิธีการทำงานใหม่ๆ ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาขึ้น 2. การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้บริหารควรมีการแสดงความชื่นชมในความสามารถและผลงานของบุคลากร มีการรับฟัง

¹ นักศึกษา, สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ อาจารย์ ดร., สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยาการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ความคิดเห็นของบุคลากร จะส่งผลให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทুমเท ทั้งร่างกายแรงใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้คำแนะนำและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3. ด้านการกระตุ้นทาง ปัญญา ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรวิเคราะห์งาน สังเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ การทำงานอย่างเป็นระบบจะส่งผลให้ทราบปัญหาที่แท้จริงขององค์กร และวางแผนแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ได้อย่างตรงจุด 4. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารควรมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรเพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย มีความเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้บุคลากรมีความศรัทธาในตัวผู้บริหาร 5. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมผู้นำจะกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ เกิดความคาดหวังกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เกิดความปรารถนาที่จะก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ร่วมกัน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the current condition Desired condition and the need for transformational leadership of educational institution administrators Under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 5 2) To study guidelines for developing transformational leadership among school administrators. Under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 5, Guidelines for developing transformational leadership of educational institution administrators Under the jurisdiction of the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office, Area 5 as follows: 1. Inspirational aspect Management should promote activities that emphasize personnel expression. Have confidence in personnel Able to successfully complete assigned tasks Including the process of creating motivation. It creates confidence in work and encourages co-workers to work to their fullest. Executives introduce new ways of working. Make educational institutions develop 2. Taking into account differences between individuals Management should express their appreciation for the abilities and contributions of their personnel. The opinions of personnel are listened to. It will result in personnel working to their fullest potential, dedicating both physical and mental strength to their work. Including giving advice and giving opportunities for personnel to participate in work. To jointly develop the educational institution to achieve the set goals. 3. In terms of intellectual stimulation,

executives should encourage personnel to be creative in their work. Encourage personnel to develop themselves into learning individuals. Including encouraging personnel to analyze their work Synthesize work systematically Working systematically will result in us knowing the real problems of the organization. and plan to solve those problems precisely. 4. Ideological influence Executives should be committed and dedicated to working with personnel to achieve goals. There is sacrifice. and sees the common good including behaving as an example Make personnel have faith in the management. 5. Shared vision Leaders set the vision for change. and inspire people to Come take part in creating the vision. Expectations arise regarding the organization's vision. There was a desire to move towards a shared vision.

Keywords : Guidelines for Developing Transformational Leadership

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลัก ในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในปัจจุบันองค์กรทุกประเภททั้งภาครัฐและเอกชน ต่างต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อม อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และเป็นที่ยืนยันว่าภายใน องค์กรต้องมีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน เป็นการปรับโครงสร้างองค์กร การลดขั้นตอนการทำงาน การปรับลดพนักงาน การปรับบทบาท หน้าที่ของบุคคลในองค์กร ตลอดจนการเปลี่ยนแปลง บทบาท หน้าที่ขององค์กร แต่ละองค์กรอาจมีกระแสการตื่นตัวต่อการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมการจัดการ ในองค์กรที่หลากหลายขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลในทุกระดับอย่าง หลีกเลียงไม่พ้น ทั้งในด้านทักษะการทำงาน ผลกระทบที่มีต่อเจตคติต่องาน เช่น ความรู้สึก ความมั่นคงในงาน จนบางครั้งเกิดความเครียด มีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผล เสียหายต่อองค์กรโดยตรง ผู้นำในจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่จำเป็นในการนำองค์กรไปสู่ ความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีผู้นำที่มีศักยภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับองค์กรทุกประเภท ผู้นำเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่า ต้องเป็นผู้ที่มี ความรู้ ความสามารถและทักษะที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ ดังนั้นผู้นำจึงต้องหาทางพัฒนาตนเอง อยู่เสมอ (สมุทร ชำนาญ, 2556)

ประสิทธิผลของโรงเรียนขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน แต่ในปัจจุบันพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเป็นผู้นำจนทำให้เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการ การศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพ เห็นได้ชัดจากนักเรียนยังอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ขาดทักษะในการคิด วิเคราะห์สังเคราะห์ แก้ปัญหาด้วยตัวเองไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษา โดยรวมทั้งประเทศ ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดและต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพราะเป็นภาวะที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องแสดงบทบาทของตนให้ชัดเจน เช่น เป็นผู้มีความรู้ มีวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุคลากร มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน มีวิสัยทัศน์ในการบริหารพัฒนา บุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และปกครองอย่างเสมอภาคและเห็นคุณค่า (สุขุม จุสนิธ, 2560) นอกจากนี้ยังพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน คือ เมื่อประสบปัญหา ผู้บริหารเกิดความลำเอียงในการแก้ไขปัญหา ผู้บริหารขาดความเป็นกันเอง ครูไม่สามารถเข้าไปปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เท่าที่ควร เพราะมีความเกรงกลัว และรับรู้ความต้องการ ของครูเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการทำงาน ส่วนข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหาร ควรสร้างมาตรฐานด้านความซื่อสัตย์ในการทำงานให้กับครู เพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อ คุณลักษณะส่วนบุคคล และยังมีผลต่อเนื่องไปยังโรงเรียนในภาพรวม นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียน ควรเป็นผู้นำให้การเป็นต้นแบบที่ดีงามทางด้านศีลธรรมแก่ครู และด้านการให้รางวัลตามสถานการณ์ ปัญหา คือ เมื่อมีครูสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ผู้บริหารมักจะกล่าวชมเชยเฉพาะบุคคลที่เป็นพรรคพวก ของตน และละเลยที่จะให้รางวัลหรือคำชมเชยกับครูคนอื่น และครูขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพราะสิ่งที่ผู้บริหารจะมอบให้เมื่องานสำเร็จ ไม่ใช่สิ่งที่ครูต้องการ ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหาร ควรให้คำยกย่องชมเชยและให้คุณค่ากับผลงานความสำเร็จของครู โดยเสริมพลังอำนาจแก่ครูอย่าง สม่าเสมอ (ล้านนา มาปลูก, 2562) จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญ ซึ่งวิมลพรรณ ช่างคิด (2560) กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งผู้บริหาร จะมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับองค์กรสอดคล้องกับสถานการณ์ได้อย่างมีเหตุผล สามารถจูงใจให้บุคลากรทำงานด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม เพื่อการเปลี่ยนแปลง ขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ ในทำนองเดียวกัน เกศสุตา วรรณสินธ์ (2562) กล่าวถึง ภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ถือเป็นคุณสมบัติของผู้นำที่มุ่งเปลี่ยนแปลงองค์กรให้ดีขึ้น ด้วยการพัฒนา ศักยภาพขีดความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตาม รวมถึงเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงาน ในตระหนักในภารกิจและวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายที่สูงกว่าปกติขณะที่ จิระเดช สวัสดิภักดี (2562) กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะช่วยกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีชีวิตชีวา โดยการสร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ทำให้ผู้ตามสัมผัสกับภาพที่งดงามของอนาคต และจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตน เพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร ตลอดจนช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว อีกทั้ง อังกูร เถาว์วัลย์ (2562) กล่าวถึง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ โรงเรียน เป็นสิ่งที่แสดงถึงคุณภาพของโรงเรียนที่ดำเนินการ โดยผ่าน

เครือข่ายบุคคลและบทบาท หน้าที่ขององค์กรภาวะผู้นำ เป็นความสามารถในการริเริ่มโครงสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่และภาวะผู้นำ เป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับผู้อื่น เพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับส่วนรวม มีการร่วมคิดและร่วมรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่พยายามใช้เหตุผลเพื่อให้ผู้ตามยินยอม ทำตามผลการปฏิบัติงานขององค์กร เป็นผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น นอกจากนี้ อรุมา ศรีประทุมวงศ์ (2563) กล่าวถึงภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อความคิด สร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่ผู้ตาม ทำให้ทุกคน ยอมรับ ยอมทำตาม พุ่มเทก้าลังกายกำลังใจ มองเห็นและผูกพันต่อวิสัยทัศน์ของผู้นำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง สามารถมองการณ์ไกลและสามารถรับรู้การเปลี่ยนแปลง ที่จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมได้เร็ว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เพื่อสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เป็นอย่างไรและศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ทราบข้อมูลพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของตนเอง สามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาตนเองให้เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่เหมาะสม และมีศักยภาพในการบริหารงานมากยิ่งขึ้น อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนเพื่อจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาที่ดี ยิ่งขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารให้ดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 2,287 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 176 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,111 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวนทั้งสิ้น 325 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 85 คน และครูผู้สอน จำนวน 240 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยต้องประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกระตุ้นทางปัญญา 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็นเอกบุคค 5) การสร้างวิสัยทัศน์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาพัฒนาเป็นข้อคำถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

1. ความเป็นจริง ความคาดหวัง และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ภาวะผู้นำตามความเป็นจริงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.324$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาระดับภาวะผู้นำตามความเป็นจริงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีภาวะผู้นำตามความเป็นจริงลำดับแรก รองลงมืคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการการมีวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตามลำดับภาวะผู้นำตามความคาดหวังของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีภาวะผู้นำตามความความคาดหวังเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และด้านการการมีวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม (PNI modified = 0.0068)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้ดังนี้

2.1 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกของบุคลากร มีความเชื่อมั่นในตัวบุคลากร สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ รวมทั้งมีกระบวนการสร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นใจในการทำงานมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างเต็มที่ ผู้บริหารแนะนำวิธีการทำงานใหม่ๆ ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาขึ้น

2.2 การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้บริหารควรมีการแสดงความคิดเห็นชื่นชมในความสามารถและผลงานของบุคลากร มีการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร จะส่งผลให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทুমเท ทั้งร่างกายแรงใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้คำแนะนำและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรวิเคราะห์งาน สังเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ การทำงานอย่างเป็นระบบจะส่งผลให้เราทราบปัญหาที่แท้จริงขององค์กร และวางแผนแก้ปัญหาที่ตรงจุด

2.4 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารควรมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรเพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย มีความเสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทำให้บุคลากรมีความศรัทธาในตัวผู้บริหาร

2.5 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ผู้นำจะกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ เกิดความคาดหวังกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เกิดความปรารถนาที่จะก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ร่วมกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 5 ด้าน ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารควรมีการแสดงความคิดเห็นชื่นชมในความสามารถและผลงานของบุคลากร มีการรับฟังความคิดเห็นของบุคลากร จะส่งผลให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทুমเท ทั้งร่างกายแรงใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้คำแนะนำและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประหยัด สัสดี (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นจริงและตามความคาดหวังของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นจริงตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่คาดหวัง ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Gittens (2009) ได้ ศึกษาเรื่องความเข้าใจในการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหัวหน้าภาควิชาด้านวิชาการในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐเวอร์จิเนีย โดยมุ่งเน้นการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในเรื่องวิสัยทัศน์อิทธิพลการปรับตัว การกระตุ้นการปรับตัว การปรับตัวของมนุษย์ และคุณค่าในการปรับตัว จากหัวหน้าภาควิชาและสมาชิก ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าและสมาชิกมีความเข้าใจในการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความเข้าใจของสมาชิกกับความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าภาควิชาในด้านวิชาการ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของปัทมสุคนธ์ สุริยวงศ์ (2557) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ภาวะผู้นำการที่ผู้บริหารมีมากที่สุด คือด้านการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ รองลงมาคือด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคลและด้านกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งเป็นด้านที่ผู้บริหารควรมีการพัฒนามากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกของบุคลากร มีความเชื่อมั่นในตัวบุคลากรสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ รวมทั้งมีกระบวนการสร้างแรงจูงใจ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการทำงานมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานอย่างเต็มที่ ผู้บริหารแนะนำวิธีการทำงานใหม่ๆ ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาขึ้นโดยสภาพปัจจุบันนั้นผู้บริหารได้มีประสิทธิภาพมากอยู่แล้วทำให้การวิจัยครั้งนี้อยู่ในระดับที่มากซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยีน ชาธรรมมา (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายกุฎโท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จำนวน 161 คน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นทางสติปัญญา และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thomas G.Henkel (2012) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการผูกพันในงานของพนักงานเสริมในมหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความผูกพันในงานของพนักงานเสริมและรูปแบบการรับรู้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อผู้บริหารทางวิชาการของมหาวิทยาลัย โดยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็น

พนักงานสอนเสริมนอกเวลาในมหาวิทยาลัยกว่า 30 แห่งในทางตะวันออกของสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5 ปัจจัยของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางต่อความผูกพันในงานของพนักงานสอนเสริม ได้แก่ 1) คุณสมบัติต้นแบบของผู้บริหาร 2) พฤติกรรมต้นแบบของผู้บริหาร 3) การสร้างแรงจูงใจ 4) การกระตุ้นทางปัญญา 5) การพิจารณาการทำงานเป็นรายบุคคล

3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งกระตุ้นให้บุคลากรวิเคราะห์งาน สังเคราะห์งานอย่างเป็นระบบ การทำงานอย่างเป็นระบบจะส่งผลให้เราทราบปัญหาที่แท้จริงขององค์กร และวางแผนแก้ปัญหาเหล่านั้น ได้อย่างตรงจุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ณิ ชันขวา (2552) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอหนองเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ผู้นำจะกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ เกิดความคาดหวังกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เกิดความปรารถนาที่จะก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศกร เพียรชนะ (2566) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุควิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านการตัดสินใจและมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ลำดับที่ 2 คือ ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ลำดับที่ 3 คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ลำดับที่ 4 คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ลำดับที่ 5 คือ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ลำดับที่ 6 คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ในส่วนด้านที่อยู่ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมแล้วผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับมากใกล้เคียงกับสภาพพึงประสงค์และด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากคือด้านการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการกระตุ้นทางปัญญาดังนั้นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรให้ความสำคัญคำนึงถึงบุคคลและกิจกรรมที่มุ่งสร้างและกระตุ้นทางปัญญา

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. (2545). *แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)*. กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์การศาสนา,

- กสณฑ์ วณิชชานนท์. (2529). “ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ”.บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา ประกอบกิจ. ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร : ศึกษากรณีฝ่ายพัฒนา ชุมชน สำนักงาน เขต กรุงเทพมหานคร, [ออนไลน์]. www.tiac.or.th, 2537.
- เข้าถึงได้จาก : http://thesis.tiac.or.th/result_2t_with_Ab.asp. [20 ธันวาคม 2544].
- นิพนธ์ กีนาวงศ์. (2543). *หลักบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร,
- บรรจง พงษ์ศาสตร์. (2538). *ทิศทางการจัดมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา,
- บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์. (2542). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เจริญดีการพิมพ์.
- ประมวล อินทรศรี. (2537). *การศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 9*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ประยุทธ์ ชูสอน. (2548). *พฤติกรรมภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภิญโญ สาธร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ยุทธศักดิ์ ฮมแสน. (2535). *หลักสูตรและการจัดการมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน,
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น,
- Hoy, Wayne K. and Cecil Miskel. Educational Administration: Theory, Research, and Practice. 6th ed. Singapore : McGraw-Hill Book Co-Singapore for Manufacture and Export, 2001. Leithwood, Kenneth., Doris Jantzi and Rosanne Steinbach. Changing Leadership for Changing Times. Philadelphia : Open University Press, 1999.
- Lunenburg, Fred C. and Allan C. Ornstein. Educational Administration : Concepts and Practice. 3rd ed. Australia : Wadsworth, 2000.
- Razik, Taher A. and Austin D. Swanson. Fundamental Concepts of Educational Leadership. 2nd ed. New Jersey : Merrill Prentice Hall International, 2001.
- Sergiovanni, Thomas J. The Principal ship : A Reflective Practice Perspective. 4th ed. Boston : Allyn and Bacon, 2001.
- Yukl, Gary A. Leadership in Organizations. 4th ed. New Jersey: Prentice. Hall, 1998.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
THE GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF ETHICAL LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF
KHONKHAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

✦ ❦ ❦ ❦ ✦
¹สมฤทัย วงศ์สุข, ²อำนาจ ชนะวงศ์ และ ³จิราพร วิชระโภชน

¹Somrutai Wongsuk, ²Amnaj ChanaWongse and ³Jiraporn Wicharapote

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย
College Of Asian Scholars, Thailand

¹Somrutaipalasu6@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน รวม 302 คน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยทำการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น $PNI\_modified = 0.1300$ เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความ

¹ นักศึกษา, สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ อาจารย์ ดร.สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิสุทธและวิทยาการการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

รับผิดชอบ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านซื่อสัตย์และด้านความไว้วางใจตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 15 แนวทาง ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ 3 แนวทาง 2) ความซื่อสัตย์ 3 แนวทาง 3) ความไว้วางใจ 3 แนวทาง 4) ความยุติธรรม 3 แนวทาง 5) ด้านความเคารพ 3 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; แนวทางการพัฒนา; ผู้บริหารสถานศึกษา, ประถมศึกษา

Abstract

This research Its purpose was to 1) Study the current condition desired conditions and essential needs of ethical leadership of educational institution administrators. 2) Study the guidelines for the development of creative leadership of the school administrators. It was a mixed methods research, divided into 2 phases. Phase 1 : Study the current condition Desirable conditions and essential needs. The sample group included educational institution administrators and teachers, a total of 302 people. Phase 2 Study The guidelines for the development of ethical leadership of school administrators. Seven experts were interviewed by purposive selection. The research results found that 1. Current condition of ethical leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at a moderate level. Desired conditions of ethical leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at the high level and essential needs have an index of $PNI_{modified} = 0.1300$ When considering each aspect in order of needs and necessities from greatest to least, they are responsibility it has the highest need index value. Second in justice. Respectability. Honesty and Trust. 2. The guidelines for the development of ethical leadership of school administrators. There are 15 approaches in total : Responsibility have 3 approaches. Honesty have 3 approaches. Trust have 3 approaches. Justice have 3 approaches and Respectability have 3 approaches. Evaluation results the guidelines for the development of ethical leadership. It was appropriate at the high level. The possibility is at the highest level.

Keywords: Ethical Leadership; Development Guidelines; School Administrators, Primary Educational

บทนำ

การพัฒนาประเทศนั้น สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการศึกษา ซึ่งหลักของการพัฒนาการศึกษาประการหนึ่ง คือ คนทุกช่วงวัยมีความรักสถาบันหลักของชาติและยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และทุกคนทุกช่วงวัยมีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อเป็นการสนองต่อนโยบาย การพัฒนาคนของรัฐบาลดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับหลักสูตร และ กระบวนการเรียนรู้ โดยให้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดค่านิยมที่พึงประสงค์ สร้างอุดมการณ์รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีคุณธรรม จริยธรรม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปฏิเสธสิ่งเสพติด และการทุจริตคอร์รัปชัน ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมกับกลุ่มผู้เรียน และมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศจากนโยบายที่พัฒนามาจากหลักสูตรการเรียนการสอนให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้ใช้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา การศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีความเหมาะสม และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศ เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพที่ไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ คุณภาพชีวิตคนไทยยังต่ำแรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูง ประชาชนขาดซึ่งคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดหลักสำคัญและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศเอาไว้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักสำคัญที่ว่า “ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 21 การต่อต้านทุจริตและการประพฤติมิชอบ (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งมีเป้าหมายหลัก เพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการหล่อหลอม ปลูกฝังพฤติกรรมคนทุกกลุ่ม ในสังคมให้มีพฤติกรรมและจิตสำนึกที่ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริต ในหน่วยงานภาครัฐ ที่เหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหา รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการและกลไกการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต การดำเนินงานของกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ทั้งในขั้นตอนตรวจสอบเบื้องต้นการสืบสวน การดำเนินการทางคดี การยึด/

อายุัตถ์พัยสินของผู้กระทำความผิด การตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด ทั้งทางวินัยและอาญา ให้มีความรวดเร็ว เป็นธรรม โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายของรัฐบาลมาใช้ในการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน เป็นผู้ที่ตัดสินใจในเรื่องสำคัญในการบริหารงานของหน่วยงานและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำทางจริยธรรมที่จะนำองค์กรไปสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการหรือด้านคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 ที่มุ่งเน้นและส่งเสริมให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อคุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนและคุณภาพของสถานศึกษาและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 (2566) ได้กำหนดพันธกิจคือ มีการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และสร้างความปลอดภัยทุกรูปแบบ สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม โดยมีเป้าประสงค์ คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีสมรรถนะที่เหมาะสม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามช่วงวัย รวมถึงได้รับการส่งเสริมความเป็นเลิศเต็มตามศักยภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครูสถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการสร้างค่านิยมที่ดี ให้ตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ซึ่งบุคคลสำคัญในการประสานงานระหว่างหน่วยงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปยังสถานศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาและทางสำนักงานเขตพื้นที่การจัดกิจกรรมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและสร้างค่านิยมที่ดีให้กับบุคลากรส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นการปลูกฝังและพัฒนา ด้านคุณธรรม จริยธรรม สร้างนิสัยให้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตมีวินัย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์วางแผนนโยบาย แผนงานบุคลากรโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 1,424 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 158 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,266 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวนทั้งสิ้น 302 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครูผู้สอน จำนวน 268 คน แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) ความรับผิดชอบ 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความไว้วางใจ 4) ความยุติธรรม และ 5) ด้านความเคารพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) , แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) และแบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI_modified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมและทุกด้าน

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	PNI modified	ลำดับ
ด้านความรับผิดชอบ	3.00	0.85	ปานกลาง	3.50	0.45	มาก	0.1667	1
ด้านความซื่อสัตย์	2.84	0.56	ปานกลาง	3.19	0.33	ปานกลาง	0.1232	4
ด้านความไว้วางใจ	3.21	0.59	ปานกลาง	3.56	0.37	มาก	0.1090	5
ด้านความยุติธรรม	4.14	1.01	มาก	4.70	0.56	มากที่สุด	0.1353	2
ด้านความเคารพ	4.14	1.01	มาก	4.70	0.56	มากที่สุด	0.1353	2
โดยรวม	3.47	0.80	ปานกลาง	3.93	0.45	มาก	0.1300	-

จากตารางที่ 1 ผลการแสดงผลค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 3.47$, $S.D = 0.80$) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 3.93$, $S.D = 0.45$) และการประเมินความต้องการจำเป็น (PNI modified) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น PNI modified = 0.1300 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านความรับผิดชอบมีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI modified = 0.1667) รองลงมาคือด้านความยุติธรรม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1353) ด้านความเคารพ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1353) ด้านความซื่อสัตย์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1232) ด้านความไว้วางใจ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1090) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 15 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านความรับผิดชอบ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ ให้เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารแสดงออกถึงความตั้งใจในการปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคของโรงเรียน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบได้ หากเป็นข้อมูลที่ควรเปิดเผย

2.2 ด้านความซื่อสัตย์ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงานที่นึกถึงประโยชน์ของประเทศชาติ เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องไม่เปิดโอกาสให้ตนเองได้กระทำผิด มีการทำงานแบบตรงไปตรงมา เปิดเผยได้ ไม่คดโกง ไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง 3) ผู้บริหารสถานศึกษา มีการทำงานที่โปร่งใส ที่สามารถตรวจสอบ และเชื่อถือได้

2.3 ด้านความไว้วางใจ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถด้านการตัดสินใจของผู้นำ และเชื่อว่าผู้นำคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและบุคลากร 2) ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างความเชื่อถือในความโปร่งใสและความเปิดเผยของการสื่อสารขององค์กร ในค่านิยมขององค์กรรักษาความลับของทางราชการ 3) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

2.4 ด้านความยุติธรรม มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่โอนเอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้ความสำคัญกับทุกคนเท่าเทียมกัน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นที่พึ่งให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทั้งทางกายและทางใจ รักษาน้ำใจบุคลากรในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเสมอภาคกับทุกคนในองค์กร ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่เห็นแก่พวกพ้อง แต่ควรตัดสินคนจากผลงานและความถูกต้อง มีเหตุผลในการตัดสินใจ เช่น การเลื่อนขั้น

2.5 ด้านความเคารพ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเคารพตัวเอง และให้เกียรติและให้ความสำคัญในเรื่องความอาวุโสกับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และไม่กลัวกับปัญหาอุปสรรคใดๆ มีความมั่นใจในตัวเอง และแสดงความเป็นผู้นำ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องบริหารเวลาให้เป็นสร้างความน่าเชื่อถือให้กับบุคลากรในระหว่างทำงาน

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ สอดคล้องกับแนวคิด ภาณุวัฒน์ บุญธัญญกิจ (2564) ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของผู้บริหารและครูจำแนกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานตามตำแหน่งงานปัจจุบัน ระดับการศึกษา และการได้รับรางวัลด้านคุณธรรมจริยธรรม และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครูผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของผู้บริหารและครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงที่สุดและรองลงมา ได้แก่ด้านความเป็นพลเมืองดี ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ ตามลำดับส่วนด้านความยุติธรรมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ด้านความยุติธรรมและด้านความเคารพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก ราชสง (2565) ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 3 ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากระทรวงศึกษาธิการได้มีกระบวนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนก่อนที่จะเข้าไปรับตำแหน่งและปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในทุกๆด้าน รวมไปถึงการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานที่ดีตามมาตรฐานตำแหน่งงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทางราชการ โดยการจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แนวทางในการบริหารงานในสถานศึกษาและมีการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัดจึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในระดับสูง

3. ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ด้านที่มีค่าความจำเป็นสูงสุดในการพัฒนา คือ ด้านความรับผิดชอบมี ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านความซื่อสัตย์ ด้าน

ความไว้วางใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความสามารถในการวางแผนการทำงานให้รอบคอบ ปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคด้วย ข้อมูลที่ควรเปิดเผยได้แล้วก็เปิด โอกาสให้มีการตรวจสอบได้ แสดงถึงความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างทีมงาน รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ทีมงานในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิด National Centre for Ethics in Health Care (2005) ได้กล่าวว่า บทบาท ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ว่าเป็นความสำคัญที่จะปฏิบัติโดยทันทีด้วยการยกระดับคุณภาพทาง จริยธรรมบนสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมขององค์กร ผู้นำจะต้องแสดงบทบาทในการสร้างสรรค์ ดำรงไว้และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรด้วยวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง การทำกิจกรรมการ สนับสนุนและการชมเชยในสิ่งที่ดี ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเชิงจริยธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเชิงจริยธรรม และผลงานจริยธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายในองค์กร โดยบทบาทของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้อง คำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ 1. ความไว้วางใจ 2. มีความเคารพให้สิทธิผู้อื่น 3. การมีความเอื้ออาทรกัน 4. ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำ 5. ความยุติธรรม 6. ความร่วมมือ หอสมุดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (Central Library 31:7) มีความเป็นพลเมืองดี

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านความรับผิดชอบต่อ มี 3 แนวทาง 2) ด้านความซื่อสัตย์ มี 3 แนวทาง 3) ด้านความไว้วางใจ มี 3 แนวทาง 4) ด้านความยุติธรรม มี 3 แนวทาง 5) ด้านความเคารพ มี 3 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย คำพร กองเตย (2560) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง พฤติกรรม หรือการแสดงออกด้วยความประพฤติ การกระทำและการสื่อสารที่ดีงาม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เกิดการยอมรับและศรัทธาโดยคำนึงถึงผลสำเร็จ ในการบรรลุเป้าหมายขององค์กรนำวิธีใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลอง และได้รับการพัฒนามาเป็นลำดับแล้ว เริ่มจากคิดค้น พัฒนามีการทดลองปฏิบัติก่อน และถ้าจะนำไปปฏิบัติจริงมีความแตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิม ที่เคยปฏิบัติมา ประกอบด้วย 1) การแสดงออกถึงความไว้วางใจ 2) การแสดงออกถึง 21 ความยุติธรรม 3) การแสดงออกถึงความเคารพ 4) การแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ 5) การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อ ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีทั้งหมด 5 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านความรับผิดชอบต่อ มี 3 แนวทาง 2) ด้านความซื่อสัตย์ มี 3 แนวทาง 3) ด้านความไว้วางใจ มี 3 แนวทาง 4) ด้านความยุติธรรม มี 3 แนวทาง 5) ด้านความเคารพ มี 3 แนวทาง

สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการด้านข้อดีอย่างมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านความซื่อสัตย์อย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ราชสง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- คำพร กองเตย (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ภาณุวัฒน์ บุญธัญญกิจ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2566 จาก <https://kkn2.go.th/web/>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2565). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 จาก <https://www.moe.go.th/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 จาก <http://www.nesdc.go.th/>.
- National Centre for Ethics in Health Care. (2005). *Ethical Leadership Toolkit a Manual for the Ethical Leadership Coordinator*. Retrived 2023, September 28, from:<http://www.ethics.va.gov/integratedethics/ELC.asp>.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
THE GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF TRANSFORMATIONAL
LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF
CHAIYAPHUMPRIMA EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹วรพักตร์ ศิริรุ่งเรืองวิชัย, ²อำนาจ ชนะวงศ์ และ ³จิราพร วิชระโกชน

¹Woraphak sirirungrueangwit, ²Amnaj ChanaWongse and ³Jiraporn Wicharapote

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

College Of Asian Scholars, Thailand

¹Somrutaipalasu6@gmail.com X

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.16$) สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.84$) และ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_modified = 0.2500 เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับความต้องการจำเป็น

¹ นิสิต หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² อาจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ อาจารย์ ดร.สาขาวิชาการพัฒนาลัทธิและวิทยาการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ตามลำดับ 2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 5 ด้าน 15 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3แนวทาง 2)ด้านการกระตุ้นทางปัญญา 3 แนวทาง 3)ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 3 แนวทาง 4)ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3 แนวทาง 5)ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม 3 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; แนวทางการพัฒนา; ผู้บริหารสถานศึกษา, ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the current condition Desired conditions and necessary needs for transformational leadership of educational institution administrators. Under the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office, Area 2 and 2) to study guidelines for developing transformational leadership among school. The research results found that 1. Current condition of transformational leadership of educational institution administrators Overall it is at a high level ($\bar{X} = 3.89$) and when considering each aspect, it was found that Every aspect is at a high level. The side with the highest average is In terms of having a shared vision ($\bar{X} = 4.16$), the desired condition of transformational leadership of school administrators. Overall, it is at the highest level. And when considering each aspect, it was found that every aspect was at the highest level ($\bar{X} = 4.82$). The aspect with the highest average was the aspect of considering individuality. ($\bar{X} = 4.84$) and the necessary needs for developing the transformational leadership of educational institution administrators. There is a need index value PNI_modified = 0.2500 when considering each aspect. Arrange the needs from most to least: inspirational. Intellectual stimulation In terms of having influence with ideology Consideration of individuality and having a shared vision, respectively 2. Guidelines for developing transformational leadership of school administrators. There are a total of 5 areas, 15 approaches, including 1) 3 approaches to inspiration, 2) 3 approaches to intellectual stimulation, 3) 3 approaches to having influence with ideology. 3 approaches 4) Consideration of individuality 3 approaches 5) In terms of having a shared vision in 3

ways, the results of evaluating the guidelines for developing transformational leadership of school administrators. It is appropriate at the highest level. has an average of 4.97 and the possibility is at the highest level has an average of 4.83

Keywords: transformational leadership; development guidelines; Educational institution administrators, primary education

บทนำ

การปฏิวัติเทคโนโลยีทำให้โลกเข้าสู่ยุคไร้พรมแดน โลกแคบลงไม่มีขีดจำกัดในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้นประชาชนทั่วไปใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อรองรับกับภารกิจประจำวันหน่วยธุรกิจจับทำร้านค้าในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อจำหน่ายสินค้าต่อลูกค้าหน่วยราชการประชาสัมพันธ์แสดงข้อมูลการให้บริการแก่ประชาชนบุคลากรใช้อีเมลติดต่อในหน่วยงานได้ทุกคนทุกเวลาและโต้ตอบในกระดานสนทนาสิ่งเหล่านี้ทำให้การทำงานในองค์กรก้าวสู่ยุคดิจิทัลมีการนำคำว่าอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กันมากขึ้น หลายองค์กรเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยใช้โอกาสและความได้เปรียบเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่เต็มประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลที่ดีที่สุดเพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดในสภาวะแวดล้อมที่ต้องแข่งขันกันอย่างรุนแรงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ยังคงมีอัตราเร่งเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลตลอดเวลา อย่างไรก็ตามในการเปลี่ยนแปลงองค์กรดังกล่าวโอกาสและความได้เปรียบแค่เพียงอย่างเดียวไม่น่าเพียงพอ ผู้นำองค์กรจะต้องปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้นำใช้ภาวะผู้นำอย่างเต็มศักยภาพในการขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามบริบทขององค์กรและสภาวะภายนอก

ผลกระทบของเทคโนโลยีต่อผู้นำทำให้ผู้นำต้องปรับเปลี่ยนบทบาทภาวะผู้นำในองค์กรอีกครั้งยังเป็นความท้าทายอีกประการหนึ่งที่ผู้นำจะต้องบูรณาการการนำเทคโนโลยีเข้ากับบทบาทหน้าที่ของผู้นำอย่างเหมาะสมภายใต้วัฒนธรรมและบริบทขององค์กรซึ่งได้แก่วิสัยทัศน์เป้าหมายในระยะสั้นๆและระยะยาวระดับต่างๆ การรักษาเสถียรภาพการบริหารจัดการภายในองค์กรการสร้างความร่วมมือภายในองค์กรจากผู้ที่มีส่วนได้เสียการขับเคลื่อนกระบวนการภายในจากผลกระทบภายในและภายนอกการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายขององค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์การสื่อสารภายในองค์กร ต้องมีประสิทธิภาพและไปถึงเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้

ภาวะผู้นำเป็นศิลปะที่จำเป็นและสำคัญยิ่งต่อนักบริหารที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำเป็นผู้กำหนดปัญหา ตัดสินใจ วางแผนและรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาองค์กร หรือภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้อำนาจและจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Organizational goals) การบริหารองค์กรเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดและบรรลุตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้นั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นตัวแปรเชิงสาเหตุ ทั้งที่ส่งผล

โดยตรงและโดยอ้อมในกลุ่มตัวแปรเหล่านั้น มีตัวแปรที่เป็นความสามารถ ในการนำของผู้เข้าร่วมอยู่ด้วย ซึ่งเรียกว่า ภาวะผู้นำ (พิมพอร์ สดเอี่ยม. 2552) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีพฤติกรรมบริหารอย่างเหมาะสมต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการที่มีทั้งการปรับเปลี่ยน และการพัฒนาองค์การควบคู่กันไป ในทำนองเดียวกัน (Bass.1999 อ้างถึงใน อภิวรรณ แก้วเล็ก. 2549) กล่าวว่า ผู้บริหารยุคใหม่ควรจะต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำที่สำคัญ 2 แบบ คือผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Burn (1998 อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2549)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีหน้าที่หลักในด้านการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนจำนวนมากและเป็นองค์กรขนาดใหญ่ จึงต้องเน้นการบริหารงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลในองค์กรทุกฝ่าย เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นและต้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากและเป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดการทำงานที่เห็นผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เท่าที่ควร ทั้งนี้จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในส่วนของผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีผลคะแนนภาพรวมเฉลี่ย 7 ตัวชี้วัด ระดับดีมาก แต่ในกลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ ตัวชี้วัดที่ 1 ร้อยละของสถานศึกษาหรือนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนในการสร้างภูมิคุ้มกัน พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามแบบใหม่ทุกรูปแบบ ได้ผลการประเมินในระดับปรับปรุง อาจเกิดจากการที่ผู้บริหารมีแนวทางการบริหารงานที่ยังไม่ตระหนักในบทบาทการบริหารงานตามภาระการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้โรงเรียนบางแห่งยังไม่พัฒนาถึงเป้าหมายตามเป้าที่ตั้งไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. 2566) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชัยภูมิ เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมา ผู้วิจัยสนใจทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งสามารถพัฒนาให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางการเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ และสามารถเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

2. เพื่อพัฒนาแนวภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 201 คน และครู 1,700 คน รวมจำนวน 1,901 คน จากโรงเรียน จำนวน 262 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 323 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครู จำนวน 299 คน โดยวิธีการเทียบตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้จำนวนสถานศึกษาในอำเภอเป็นหน่วยในการสุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีวิถีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 6 คน ได้แก่ ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองแต้ราษฎร์สามัคคีวิทยา จำนวน 1 คน 2) ครูหัวหน้าบริหารงานบุคคลโรงเรียนบ้านหนองแต้ราษฎร์สามัคคีวิทยา จำนวน 1 คน 3) ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองบัว จำนวน 1 คน 4) ครูหัวหน้าบริหารงานบุคคลโรงเรียนหนองบัว จำนวน 1 คน 5) ผู้อำนวยการโรงเรียนเตี้อตอนกลาง(ประชาสงเคราะห์) จำนวน 1 คน และ 6) ครูหัวหน้าบริหารงานบุคคลโรงเรียนเตี้อตอนกลาง(ประชาสงเคราะห์) จำนวน 1 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1)การสร้างแรงบันดาลใจ 2)การกระตุ้นทางปัญญา 3)การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4)การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5)การมีวิสัยทัศน์ร่วม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบแบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ (Dual – Response Format) , แบบสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) และแบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI_modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมและทุกด้าน

องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	PNI modified	ลำดับ
1. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	3.75	0.37	มาก	4.81	0.26	มากที่สุด	0.29	2
2. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.76	0.26	มาก	4.80	0.24	มากที่สุด	0.28	3
3. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.63	0.26	มาก	4.82	0.21	มากที่สุด	0.33	1
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก บุคคล	4.14	0.36	มาก	4.84	0.16	มากที่สุด	0.18	4
5. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.16	0.41	มาก	4.83	0.28	มากที่สุด	0.17	5
รวม	3.89	0.20	มาก	4.82	0.14	มากที่สุด	0.25	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.16$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.14$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 3.76$) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 3.75$) และด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X} = 4.84$) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{X} = 4.83$) ด้าน

การสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.82$) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X} = 4.81$) และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X} = 4.80$)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาคำดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และการมีวิสัยทัศน์ร่วม จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้ง 5 ด้านไปสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์โดยเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นตามลำดับ เพื่อใช้พัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยผู้ให้สัมภาษณ์เป็นบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและมีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 3 คน
2. ครูหัวหน้างานบริหารงานบุคคล	จำนวน 3 คน

ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปแนวทางภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้ 5 ด้าน 15 แนวทาง ดังนี้

2.1.ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผลจากการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ได้ข้อเสนอแนะแนวทางดังนี้

1) สร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และต่อผู้ร่วมงาน ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญและเสมอภาค และเท่าเทียม สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคลากร ให้ความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม ไม่อคติลำเอียง โดยคำนึงถึงเป้าหมาย และความสำเร็จของงานร่วมกัน มีความเชื่อมั่นในทีม ทำให้บุคลากรเกิดการคิดเชิงบวกในการทำงาน และมีการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามารถ/ความสามัคคี

2) สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน โดยการให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ทำในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและระยะเวลาในการดำเนินการทำงานให้ประสบความสำเร็จรวมทั้งมีการสะท้อนผลและนำไปปรับปรุงพัฒนางาน สร้างแรงจูงใจโดย ให้รางวัล หรือคำชื่นชมยินดี เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจตามความเหมาะสม ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมร่วมกันขององค์กรเพื่อไปสู่มาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น

3) สร้างความมั่นใจ ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นคุณค่าของงานและภาคภูมิใจในผลงาน เพื่อให้เกิดความพยายามในการทำงานมากขึ้น โดยให้กำลังใจยกย่อง ชมเชย เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา มีการแสดงความคิดเห็นหรือแนวคิดใหม่ ๆ มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ให้ทำงานที่ตรงกับความสามารถและความถนัดของบุคลากร และให้การสนับสนุนและคำแนะนำเสมอ

2.2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผลจากการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ได้ข้อเสนอแนะว่า

1) กระตุ้นให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลโดยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และพัฒนาเสริมสร้างประเด็นนี้ด้วยวิธีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในองค์กร ยึดหลักความเสมอภาค ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง

2) ส่งเสริมให้บุคลากรการมองปัญหาด้วยวิถีทางแบบใหม่ ๆ คิดแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยการฝึกให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและคิดอย่างเป็นระบบ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กรเพื่อให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ

3) กระตุ้น จูงใจและสนับสนุนให้บุคลากรคิดริเริ่มแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีการใหม่ ๆ โดยการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน ยกย่องชมเชยและมอบรางวัล ตามโอกาส รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สนับสนุนความคิดที่ดี

2.3 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

ผลจากการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ได้ข้อเสนอแนะว่า

1) มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูงประพฤติตน เช่น มีหลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 มีสติ และมีหิริโอตตปเป คือ ละอายและเกรงกลัวต่อบาป เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนมีความโปร่งใส ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

2) มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับแก่บุคลากร โดยมีการควบคุมอารมณ์ตนเองใช้หลักเหตุผลอยู่เหนืออารมณ์ นิ่งเป็น เป็นผู้ฟังมากขึ้น เป็นนักแก้ปัญหาปฏิบัติหน้าที่การบริหารงานโดย การคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีขั้นตอนและแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ

3) ต้องมีความตั้งใจ เชื่อมั่นในตนเอง แน่วแน่ในอุดมการณ์สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานของตนเองและกำหนดแบบอย่างการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของตนเอง

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลผลจากการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ได้ข้อเสนอแนะว่า

1) มีการดูแล สนับสนุน ช่วยเหลือ บุคลากรในการทำงานที่รับผิดชอบโดยบุคลากรไม่รู้สึกรำคาญว่ากำลังถูกตรวจสอบ มีความใส่ใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติ เมื่อผู้บังคับบัญชามีปัญหาที่จะดูแลช่วยแก้ไข ใส่ใจให้คำปรึกษา

2) มีการปฏิบัติตนในฐานะที่ปรึกษา หรือโค้ชกับผู้ใต้บังคับบัญชา รับฟัง และรับรู้ทุกปัญหาของบุคลากร และร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน

3) มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความรู้ ความสามารถของตนในการทำงานอย่างเต็มที่ โดยส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างเต็มที่ มอบหมายงานให้ตรงตามความถนัด และความสามารถ นิเทศกำกับติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง ชื่นชมให้กำลังใจในการทำงาน เปิดโอกาส ให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็น อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมสนับสนุน การทำงานอย่างต่อเนื่อง แสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางในการพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์

2.5 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ผลจากการสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม ได้ข้อเสนอแนะว่า

1) ปฏิบัติตนให้ถูกตามกฎระเบียบ และความถูกต้องของข้าราชการพร้อมที่จะ ร่วมรับผิดชอบความเสี่ยงร่วมกับผู้ร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาดในงานที่ทำ

2) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตระหนักรู้ และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดย มองข้อดีข้อเสียของการเปลี่ยนแปลง และยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางปฏิบัติภายในองค์กร มีการวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ด้วยสร้างทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อการจัดระบบขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

3) สร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากร ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม กำหนดเป้าหมายของความสำเร็จ และร่วมกันวางแผนดำเนินงานสู่ความสำเร็จร่วมกัน สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันที่ดีในองค์กร หลอมรวมเป็นวิสัยทัศน์เดียวกัน ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีทั้งหมด 15 แนวทาง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยนำม่อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

1.1. สภาพปัจจุบัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วม

ทั้งนี้เป็นเพราะเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านการเปลี่ยนแปลงจึงยังจัดการบริหารในด้านนี้ได้ไม่เต็มที่มากนัก ประกอบกับทุกคนเล็งเห็นบทบาทและความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อระบบการศึกษาจึงมีความคาดหวังให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริรักษ์ นักดนตรี (2560) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยนภดล ไชยสุระ (2562) ได้ศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรและธรรมาภิบาลต่อประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยปิยวัฒน์ บุตรน้ำเพชร (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของสุนิสา เมฆวิสัย (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยลินพร จินตเวชศาสตร์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของบริณดา วโรภาสรุ่งเรือง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของปณญพร ชาญธนวัฒน์กุล (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการ กระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล สอดคล้องกับการศึกษาของปยุตญาพร ชาญธนวัฒน์กุล (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ และสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์และด้านการ กระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ

1.3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 0.25 เรียงลำดับ ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญาผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีการแสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงบันดาลใจ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย หรือสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานทำให้บุคลากรเกิดการคิดเชิงบวกในการทำงาน สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่มาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น และสนใจและสนับสนุนให้บุคลากรคิดริเริ่มแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีการใหม่ ๆ Korejan and Shahbazi (2016) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำขององค์กรมีความสำคัญมากขึ้นและถือเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญในเรื่องนี้ ไม่เพียงแต่ผู้จัดการระดับสูงเท่านั้นที่ต้องแสดงความสามารถของตน แต่ผู้จัดการทุกคนในทุกระดับขององค์กรยังรู้สึก ว่าจำเป็นต้องร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ โดยไม่คำนึงถึงงานของพวกเขา พวกเขาควรรู้วิธีที่จะชักจูงผู้อื่น กระตุ้นให้พวกเขาทำงานและพวกเขาต้องรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ด้วย

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีจำนวน 15 แนวทาง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ อาจารย์มหาวิทยาลัยและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาบุคลากร และเมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น พบว่าผู้วิจัยมีการนำเอาข้อมูลจากระยะที่ 1 ผสมกับข้อเสนอแนะมาเป็นข้อมูล ในการสร้างแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ทำให้สามารถตัดสินใจในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2.1 การสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้บริหารต้องมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน และต่อผู้ร่วมงาน ให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญ และเท่าเทียม สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบุคลากร ให้ความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม ไม่อคติลำเอียง โดยคำนึงถึงเป้าหมาย และความสำเร็จของงานร่วมกัน มีความเชื่อมั่นในทีม ทำให้บุคลากรเกิดการคิดเชิงบวกในการทำงาน และมีการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามารถ ความสามัคคี มีการสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน โดยการให้ผู้ที่บังคับบัญชา ทำในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและระยะเวลาในการดำเนินการทำงานให้ประสบความสำเร็จรวมทั้งมีการสะท้อนผลและนำไปปรับปรุงพัฒนางาน สร้างแรงจูงใจโดย ให้รางวัล หรือคำชื่นชมยินดี เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจตามความเหมาะสม ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมร่วมกันขององค์กรเพื่อไปสู่มาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น และมีการสร้างความมั่นใจ ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นคุณค่าของงานและภาคภูมิใจในผลงานเพื่อให้เกิดความพยายามในการทำงานมากขึ้น โดยให้กำลังใจยกย่องชมเชย เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงาน หรือผู้ที่บังคับบัญชา มีการแสดงความคิดเห็นหรือแนวคิดใหม่ ๆ มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ให้ทำงานที่ตรงกับความสามารถและความถนัดของบุคลากร และให้การสนับสนุนและคำแนะนำเสมอ สอดคล้องกับ จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการจูงใจให้ผู้ตามเกิดแรงบันดาลใจ ให้ความหมายและท้าทายต่องานที่กำลังรับผิดชอบอยู่ มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามมองข้ามผลประโยชน์ของตนเพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจขององค์กร ผู้นำจะช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว ผู้นำจะสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ตามผ่านความเป็นปัจเจกบุคคล และการกระตุ้นทางปัญญา เพื่อให้ผู้ตามสามารถผ่านพ้นกับอุปสรรคของตนเอง สอดคล้องกับ Bass and Avolio (1990) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นพฤติกรรมของผู้นำที่เกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อดึงดูดใจผู้วิสัยทัศน์โดยใช้สัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดการใช้ความพยายามสูงขึ้นของผู้ตาม และการที่ผู้นำแสดงแบบอย่างของพฤติกรรมแก่ผู้ตาม และสอดคล้องกับ Cohen (1990) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการตั้งใจเพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ตามนั้นผู้นำจะกระทำโดย 1) สร้างความมั่นใจให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของงานที่ทำและเชื่อว่าจะสามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ

2) สร้างความเชื่อความเข้าใจให้ผู้ตามว่าที่กระทำนั้นมีคุณค่า 3) สร้างความคาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้ตามว่าจะสามารถทำงานได้สำเร็จ

2.2. การกระตุ้นทางปัญญา พบว่า ผู้บริหารต้องมีการกระตุ้นให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลโดยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและพัฒนาเสริมสร้างประเด็นนี้ด้วยวิธีการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในองค์กร ยึดหลักความเสมอภาค ให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมให้บุคลากรการมองปัญหาด้วยวิถีทางแบบใหม่ ๆ คิดแก้ปัญหาต่างๆ โดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยการฝึกให้มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและคิดอย่างเป็นระบบ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กรเพื่อให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และมีการกระตุ้นจิตใจและสนับสนุนให้บุคลากรคิดริเริ่มแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีการใหม่ๆ โดยการกระจายอำนาจในการปฏิบัติงาน ยกย่องชมเชยและมอบรางวัล ตามโอกาส รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สนับสนุนความคิดที่ดี สอดคล้องกับ บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2540) ได้ให้ความเห็นว่า เป็นวิธีการที่ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครุคิดสิ่งใหม่ ยั่วให้แก้ปัญหาวัยวิธีการอย่างใหม่ กระตุ้นการสร้างระบบความคิดเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้รู้จักวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและมียุทธศาสตร์ในการคิด ตลอดจนส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็น โดยมีเหตุผลสนับสนุน สอดคล้องกับ บัณฑิต สายไสว พรหมหลวง (2558) ได้ให้ความเห็นว่า เป็นการระดมความคิดในการพัฒนาวิชาชีพและร่วมกันกำหนดวิธีการพัฒนาวิชาชีพที่หลากหลาย กระตุ้นให้แสวงหาแนวทางปฏิบัติและวิธีการแปลกใหม่มาใช้ในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพของงาน และสอดคล้องกับจุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) ได้ให้ความเห็นว่า เป็นการที่ผู้นำกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานทำให้ผู้ตามเกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน ผู้นำจะสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ตามว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีการแก้ไข กระตุ้นให้ผู้ตามรู้สึกลัวว่าปัญหา ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ทำลายความสามารถ ผู้นำจะพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ จากความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทุกคนผู้ตามจะได้รับการกระตุ้นให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของตนเอง ความเชื่อและประเพณีการกระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนที่สำคัญของการพัฒนาความสามารถของผู้ตามในการที่จะตระหนักเข้าใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

2.3. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ผู้บริหารต้องมีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ประพฤติตน เช่น มีหลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 มีสติ และมีหิริโอตตปละ คือ ละอายและเกรงกลัวต่อบาป เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนมีความโปร่งใส ไม่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยอมรับแก่บุคลากร โดยมีการควบคุมอารมณ์ตนเองใช้หลักเหตุผลอยู่เหนืออารมณ์ นิ่งเป็น เป็นผู้ฟังมากขึ้น เป็นนักแก้ปัญหาปฏิบัติหน้าที่การบริหารงานโดย การคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีขั้นตอนและแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณ์ญาณ และต้องมีความตั้งใจ เชื่อมั่นในตนเอง แน่วแน่ในอุดมการณ์สร้างมาตรฐาน การปฏิบัติงานของตนเองและ

กำหนดแบบอย่างการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของตนเอง สอดคล้องกับ จุฑาทิพย์ สุจริตกุล (2562) ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำประพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดี น่ายกย่อง เคารพนับถือและทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อร่วมงานกัน คุณลักษณะผู้นำ คือ มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม ไม่เอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์วิกฤตได้ ผู้นำเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผู้นำจะเป็นผู้ที่ศีลธรรมและมีจริยธรรมสูงประพฤติกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม มีความเฉลียวฉลาด มีความตั้งใจเชื่อมั่นในตนเอง มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ สอดคล้องกับ Bass (1985) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการที่ผู้นำประพฤติกรรมเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลสำหรับผู้ตาม ผู้นำจะเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจและทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน ผู้ตามจะพยายามประพฤติกรรมเหมือนกับผู้นำและต้องการเลียนแบบผู้นำของเขา สิ่งที่คุณลักษณะผู้นำต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณลักษณะนี้คือ ผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม ผู้นำจะมีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤต ผู้นำเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ว่าจะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผู้นำจะเป็นผู้ที่ศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง ผู้นำจะหลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน แต่จะประพฤติกรรมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม ผู้นำจะแสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความมีสมรรถภาพ ความตั้งใจ การเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยมของเขา ผู้นำจะเสริมความภาคภูมิใจ ความจงรักภักดี และความมั่นใจของผู้ตาม และทำให้ผู้ตามมีความเป็นพวกเดียวกับผู้นำ โดยอาศัยวิสัยทัศน์ และการมีจุดประสงค์ร่วมกัน ผู้นำแสดงความมั่นใจ ช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ผู้ตามจะเลียนแบบผู้นำและพฤติกรรมของผู้นำ จากการสร้างความมั่นใจในตนเอง ประสิทธิภาพและความเคารพในตนเอง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ขององค์กร และสอดคล้องกับ Marriner (1993) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ในกระบวนการทางสังคม บุคคลจะสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น และจะเกิดความคิดว่าจะแสดงพฤติกรรมใหม่อย่างไร และความคิดนั้นจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติในเวลาต่อมาเช่นเดียวกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมภายในองค์กร ผู้ได้บังคับบัญชาจะสังเกตพฤติกรรมของผู้นำและมีแนวโน้มจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้นำ เนื่องจากตำแหน่ง อิทธิพล และประสบการณ์ต่างๆ ที่สูงกว่า และหากผู้ได้บังคับบัญชารับรู้ว่าผู้นำมีความสามารถและประสบความสำเร็จ ผู้ได้บังคับบัญชาก็มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบผู้นำมากขึ้น

2.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้บริหารต้องมีการดูแล สนับสนุน ช่วยเหลือบุคลากรในการทำงานที่รับผิดชอบโดยบุคลากร ไม่รู้สึกตัวว่ากำลังถูกตรวจสอบ มีความใส่ใจ ผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน โดยปราศจากอคติ เมื่อผู้บังคับบัญชามีปัญหาที่จะดูแลช่วยเหลือ ใส่ใจ ให้คำปรึกษา ต้องมีการปฏิบัติตนในฐานะที่ปรึกษา หรือโค้ชกับผู้ได้บังคับบัญชา รับฟัง และรับรู้ทุกปัญหาของบุคลากร และร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน และต้องมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความรู้ความสามารถของตนในการทำงานอย่างเต็มที่ โดยส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างเต็มที่ มอบหมายงานให้ตรงตามความถนัด และความสามารถ นิเทศกำกับติดตามการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ชื่นชมให้กำลังใจในการทำงาน เปิดโอกาส ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็น อย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมสนับสนุน การทำงานอย่างต่อเนื่อง แสดงความคิดเห็น เสนอแนวทางในการพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ บุหงา วิริยะ (2558) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเข้าใจและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานแตกต่างกัน ตามศักยภาพ และความสามารถยอมรับนับถือในเอกลักษณ์ผู้ร่วมงานเป็นรายบุคคล สามารถวิเคราะห์ประเมินศักยภาพผู้ร่วมงาน มีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง ทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกมีคุณค่าและความสำคัญเป็นพี่เลี้ยง เป็นโค้ชและที่ปรึกษา สนใจและเอาใจใส่ในความต้องการของผู้ร่วมงาน กระจายอำนาจโดยการมอบหมายงานเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ร่วมงาน สอดคล้องกับ ชีวิน อ่อนละอ (2553) ได้ให้ความเห็นว่าผู้นำต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตาม รู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช และเป็นพี่ที่ปรึกษาของผู้ตามแต่ละคน เพื่อการพัฒนาผู้ตามผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคลเพื่อความสัมพันธ์ที่ผลและเติบโตของแต่ละคน ผู้นำจะพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น นอกจากนี้ ผู้นำจะมีการปฏิบัติต่อผู้ตาม โดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ การประพฤติของผู้นำแสดงให้เห็นว่าเข้าใจและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น บางคนได้รับกำลังใจมากกว่า บางคนได้รับอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่า บางคนมีมาตรฐานที่เคร่งครัดกว่า บางคนมีโครงสร้างงานที่มากกว่า ผู้นำมีการส่งเสริมการสื่อสารสองทางและมีการจัดการด้วยการเดินรอบ ๆ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นส่วนตัว

2.5 การมีวิสัยทัศน์ร่วม พบว่า ผู้บริหารต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ และความถูกต้องของข้าราชการพร้อมที่จะ ร่วมรับผิดชอบความเสี่ยงร่วมกับผู้ร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาหรือข้อผิดพลาดในงานที่ทำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตระหนักรู้ และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดย มองข้อดีข้อเสียของการเปลี่ยนแปลง และยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ให้ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางปฏิบัติภายในองค์กร มีการวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ด้วยสร้างทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อการจัดระบบขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร เปิดโอกาสให้บุคลากร ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม กำหนดเป้าหมายของความสำเร็จ และร่วมกันวางแผนดำเนินงานสู่ความสำเร็จร่วมกัน สร้างบรรยากาศในการทำงานร่วมกันที่ดีในองค์กร หลอมรวมเป็นวิสัยทัศน์เดียวกัน ในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ มุนาดียา วาบา (2560) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการที่ผู้บริหารประชุมครูเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาอุปสรรค และ โอกาสในการพัฒนาหน่วยงาน โดยให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้บริหารที่ชัดเจน มองเห็นภาพและเป็นไปได้ดำเนินการให้ครูร่วมกันกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารดำเนินการให้ครูได้สอนงาน ฝึกงานและแนะนำงานให้แก่กันและกันมีระบบและกลไกที่สนับสนุนส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามกฎระเบียบการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมาย สอดคล้องกับ ภาวิต์ มิสสัย (2562) ได้ให้

ความเห็นว่าเป็นการมีวิสัยทัศน์ร่วม หมายถึง การสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง โดยมีการปรับโครงสร้างการบริหารขององค์กร สร้างวิสัยทัศน์และกำหนดเป้าหมายขององค์กรให้ชัดเจน เพื่อให้มีผลการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีการนำแนวคิดเชิงระบบไปใช้ในการพัฒนาองค์กรและสอดคล้องกับ ปิยะ ดาบชัย (2563) ได้ให้ความเห็นว่าผู้นำจะต้องมีวิสัยทัศน์เป็นของตนเอง ประเมินสังคมถูกต้องตามเป็นจริง สามารถคาดคะเนทิศทางของสังคมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวพร้อมกับวางแผนเพื่อแก้ปัญหาและผลักดันให้สังคมดำเนินไปสู่อนาคตที่สดใสดังที่เขาคาดหมายได้

เอกสารอ้างอิง

- ธนวิชญ์ เอื้อจำนง. (2558). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนพพระวาลย์รวมไทย อำเภอพพระสังกตสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร.
- นลินพร จินตเวทศาสตร์. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาน่าน เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- บุหงา วิริยะ. (2558). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- อาชีวะ ยีหะมะ. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน
ศูนย์เครือข่ายธารามัตราสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.
สืบค้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2566 จาก <https://cpm2.go.th/web/>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2565). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ของ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566
จาก <https://www.moe.go.th/>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

THE DEVELOPMENT OF ACTIVE LEARNING ON FRACTION TO
ENCOURAGE MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY FOR
PRATHOM SUKSA THREE STUDENTS

¹ปรารค์ทิพย์ พงศ์พนาพิพัฒน์ ²วีระศักดิ์ แก่นอ้วน และ ³ปริญา ปริพุฒ

¹Prangtip Phongpanapiput, ²Weerasuk Kanauan and ³Pariya Pariput

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹prangtip.mg62@ubru.ac.th

Received : February 24, 2024; **Revised :** March 2, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ระหว่างเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว สังกัดสำนักงานเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 38 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน 2) แบบวัด

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน เป็นใบกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน เรื่อง เศษส่วน มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และ 4) แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า 1) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลคือระดับเหมาะสมมากที่สุด 2) การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ระหว่างเรียน เรื่อง เศษส่วน ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 206.39 คิดเป็นร้อยละ 86.00 มีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้น 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$)

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์, เศษส่วน

Abstract

The purposes of this study were to: 1) develop learning activity using active learning on fractions to encourage mathematical problem-solving abilities of Prathom Suksa 3 students. 2) compare the ability to solve mathematics problems on fractions during learning using active learning activities of Prathom Suksa 3 students. 3) compare learning achievement on fractions before development and after development using active learning activities of grade 3 students. and 4) study the satisfaction of Prathom Suksa 3 students with learning activity using active learning on fractions to encourage mathematical problem-solving abilities. The sample group used in the research was 38 students, Prathom Suksa 3 students in the 1st semester of academic year 2023 at Thetsaban 2 Nong Bua School, under the Department of Education, Ubon Ratchathani Municipality, 1 classroom. The research instruments for data collection were: 1 active learning plan on fractions, experiment with 10 learning plans, totaling 10 hours. 2) The math problem solving ability test on fractions is an activity sheet during class in each

learning plan. 3) The pre-study and post-study academic achievement test of students on fractions, it has a multiple-choice format with 4 choice, 20 items in total and 4) questionnaire to measure satisfaction of Prathom Suksa 3 students with learning activity using active learning on fractions, totaling 10 questions. Statistics used in data analysis included Percentage, Mean, Standard Deviation. and T-test statistics (t-test) The results were as follows: 1) The development learning activity using active learning on fractions to encourage mathematical problem-solving abilities of Prathom Suksa 3 students, the results were the most appropriate level. 2) The development of the ability to solve mathematics problems on fractions during learning using active learning activities to encourage mathematical problem-solving abilities of Prathom Suksa 3 students, overall had an average of 206.39, accounting for 86.00 percent, with a tendency to increase. 3) Learning achievement on fractions before class and after class using learning activity using active learning on fractions to encourage mathematical problem-solving abilities of Prathom Suksa 3 students, it was found that scores after studying were higher than before studying at a statistical significance at the .05 level. And 4) Satisfaction of Prathom Suksa 3 students with learning activity using active learning on fractions to encourage mathematical problem-solving abilities. It was found that students were at the most satisfied level ($\bar{X} = 4.66$).

Keywords: Active learning, Mathematical Problem Solving Ability, Fraction

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกไร้พรมแดนที่มนุษย์สามารถสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้พร้อมกันทั่วโลก การศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างและพัฒนาคนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้นการเตรียมคนให้มีความพร้อมในด้านการศึกษาเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันในระดับโลกได้ จะต้องมีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ 3Rs+8Cs โดย 3Rs ได้แก่ การอ่านออก การเขียนได้ และการคิดเลขเป็น และ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะ

อาชีพและทักษะการเรียนรู้ และควมมีเมตตา กรุณา มิวนัย คุณธรรม จริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จะเกิดขึ้นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี มีจุดหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วน ตามความคาดหวังของหลักสูตร เพื่อการยกระดับคุณภาพ การเรียนรู้ในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับการเรียนในศตวรรษที่ 21 ครูต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นโค้ชด้วย เนื่องจากปัจจุบันความรู้นั้นมีมาก ครูจะจัดการอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทั้งหมด ผลวิจัยแนะนำว่าให้สอนเฉพาะที่สำคัญ ๆ ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่ไปบูรณาการและต่อยอดเองได้ ส่วนความรู้ที่ไม่ได้สอน ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้เอง ดังนั้น สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 คือ เปลี่ยนวิธีการของการศึกษาจากให้ความรู้ไปสู่การให้ทักษะ เปลี่ยนจากการให้ครูเป็นหลัก เป็นนักเรียนเป็นหลัก (วิจารณ์พานิช, 2556)

การจัดการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) รูปแบบของการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่ง Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต หลักการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้อย่างเหมาะสมและกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร, 2565) Active Learning จึงถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สูง ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง แต่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ตั้งคำถามและอภิปรายร่วมกัน ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

การจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์เป็นรายวิชาหนึ่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา และวิกฤตของชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียนนั้น มีเป้าหมายที่สำคัญอยู่สองประการ คือ ให้นักเรียนรู้จักวิธี

คิด และให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันได้ เครื่องมือหรือวิธีการที่จะเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามเป้าหมายนั้น คือ การฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา แต่ผลการสำรวจสาเหตุที่เด็กไทยอ่อนคณิตศาสตร์พบว่าเด็กไทยขาดทักษะการใช้ความคิดรวบยอดและทักษะการแก้ปัญหา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551)

สภาพปัจจุบันการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ จากรายงานผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในด้านคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว ปีการศึกษา 2562 ปีการศึกษา 2563 และปีการศึกษา 2565 พบว่ายังมีระดับคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทบทวนความรู้ให้นักเรียนก่อนการทดสอบ และผู้วิจัยพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ยังไม่หลากหลาย การถามและตอบระหว่างครูกับนักเรียนเกิดขึ้นเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่งเท่านั้น ทำให้ผู้เรียนที่เรียนอ่อนขาดความสนใจและใส่ใจในการเรียน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังทำการศึกษาข้อสอบการทดสอบความสามารถพื้นฐานผู้เรียนระดับชาติ (National Test : NT) ของสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติและนำมาสอบถามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ทำข้อสอบพบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่ที่นักเรียนทำไม่ได้ คือเรื่องโจทย์ปัญหา และเรื่องเศษส่วน ซึ่งจากโครงสร้างเนื้อหาเรื่องเศษส่วน เป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะทำความเข้าใจยากกว่าเรื่องอื่น ๆ นอกจากมีการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันแล้วยังเป็นความรู้เบื้องต้นที่จะต้องนำไปต่อยอดสู่องค์ความรู้ใหม่ ๆ หากผู้เรียนยังมีจุดบกพร่องจะส่งผลให้การเรียนรู้ไม่เกิดผลที่ดีต่อนักเรียน ดังที่ มอส และเคส (Moss & Case 1999 อ้างถึงใน ลักษณะ ต้นจันทน์, นฤมล ช่างศรี และเกียรติ แสงอรุณ, 2560) ที่กล่าวว่า ปัญหาในการเรียนรู้เศษส่วนของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากวิธีการสอนในปัจจุบัน คือ การสอนที่เน้นและให้ความสำคัญกับขั้นตอนการดำเนินการมากกว่าผลการเรียนรู้ และครูไม่ใช้แนวคิดของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนหมดกำลังใจในการเรียนรู้ ดังนั้นเพื่อเป็นการเรียนรู้เรื่องเศษส่วนที่ถูกต้อง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ดังที่ ผกาทิพย์ รันสูงเนิน (2555) กล่าวว่าพฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ดังนั้น สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) จึงได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไว้หลายประการ เช่น ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เริ่มต้นแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนับสนุนให้นักเรียนใช้วิธีแก้ปัญหามากกว่าหนึ่งวิธี ฝึกให้นักเรียนสร้างปัญหาใหม่เอง เปิดอภิปรายร่วมกับนักเรียน และกระบวนการแก้ปัญหาที่เหมาะสม รวมถึงเปิดโอกาสให้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาวทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การทำวิจัยครั้งนี้หวังว่าจะเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น อันจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ระหว่างเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้ากึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Design) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 ห้องเรียน รวม 150 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเทศบาล 2 หนองบัว สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 38 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก และใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื้อหาเรื่อง เศษส่วน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้เวลา 10 ชั่วโมง ประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ดังนี้ เศษส่วนที่ตัวเศษน้อยกว่าหรือเท่ากับตัวส่วน การเปรียบเทียบและเรียงลำดับเศษส่วน โจทย์ปัญหาการบวกและการลบเศษส่วนที่มีตัวส่วนเท่ากัน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4 ชนิด ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน จำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมใช้เวลาในการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 10 ชั่วโมง

3.2 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน เป็นใบกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน เรื่อง เศษส่วน มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.4 แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน จำนวน 10 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สูตร t-test Independent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลของการแสดงแทนในลำดับกิจกรรมการสอนในแต่ละแผนตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน			ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติ			ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายหรือนำเสนอความรู้			ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป		
	R	S	M	R	S	M	R	S	M	R	S	M
1	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓
2	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓
3	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓
4	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓
5	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓
6	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓
7	✓	✓	-	-	✓	✓	-	✓	✓	-	-	✓
8	✓	-	-	-	✓	✓	-	-	✓	-	-	✓
9	✓	-	-	-	✓	✓	-	-	✓	-	-	✓
10	✓	-	-	-	✓	✓	-	-	✓	-	-	✓

* เมื่อ R = Representation of real world (การแสดงแทนโลกจริง), S=Semi concrete (สื่อกึ่งรูปธรรม) และ M = Representation of mathematical world (การแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์)

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลของการแสดงแทนโลกจริง การใช้สื่อกึ่งรูปธรรม และการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 10 แผน โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน พบการแสดงแทนโลกจริง การใช้สื่อกึ่งรูปธรรม และการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน พบการแสดงแทนโลกจริงทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และพบการแสดงแทนโดยใช้สื่อกึ่งรูปธรรมจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 7

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติ พบการแสดงแทนโดยใช้สื่อกึ่งรูปธรรม และการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายหรือนำเสนอความรู้ พบการแสดงแทนโดยใช้สื่อกึ่งรูปธรรมจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 7 และพบการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป พบการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ระหว่างเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 2 ผลของค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4 ด้าน ระหว่างเรียนเรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา				รวม (912)
	ด้านการทำความเข้าใจปัญหา (228)	ด้านการวางแผนแก้ปัญหา (228)	ด้านการดำเนินการแก้ปัญหา (228)	ด้านการตรวจสอบคำตอบ (228)	
1	176	174	177	149	676
2	184	182	190	156	712
3	192	184	198	165	739
4	204	188	197	173	762
5	209	192	200	185	786
6	211	194	206	193	804
7	214	201	208	195	818
8	216	208	213	199	836
9	224	209	215	202	850
10	225	211	216	208	860
รวม	2055	1943	2020	1825	7843
$\bar{X}$	205.50	194.30	202.00	182.50	784.30
ร้อยละ	90.13	85.22	88.60	80.04	86.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน คิดเป็นร้อยละ 86.00 ซึ่งพิจารณารายด้าน นักเรียนมีความสามารถด้านการทำความเข้าใจปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.13 รองลงมาคือด้านการดำเนินการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 88.60 ด้านการวางแผนแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 85.22 และด้านการตรวจสอบคำตอบ คิดเป็นร้อยละ 80.04 ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 3 ผลของการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน (20)	8.45	2.78	19.30	.000*
หลังเรียน (20)	16.00	2.04		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.78 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.04 ซึ่งเมื่อทดสอบทางสถิติพบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ตารางที่ 4 ผลของความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. เนื้อหาเป็นเรื่องที่นักเรียนชอบ	4.68	0.47	พึงพอใจมากที่สุด
2. ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้มีความเข้าใจง่าย	4.47	0.76	พึงพอใจมาก
3. การนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.47	0.65	พึงพอใจมาก
4. ใบกิจกรรมมีความน่าสนใจ	4.74	0.50	พึงพอใจมากที่สุด
5. นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.76	0.54	พึงพอใจมากที่สุด
6. สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น	4.47	0.51	พึงพอใจมาก
7. นักเรียนได้แสดงแนวคิดของตนเอง	4.71	0.61	พึงพอใจมากที่สุด
8. นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น	4.84	0.37	พึงพอใจมากที่สุด
9. นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น	4.97	0.16	พึงพอใจมากที่สุด
10. นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	4.42	0.50	พึงพอใจมาก
รวมเฉลี่ย	4.66	0.55	พึงพอใจมากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = .55) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ เนื้อหาเป็นเรื่องที่นักเรียนชอบ ใบกิจกรรมมีความน่าสนใจ นักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนได้แสดงแนวคิดของตนเอง นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68, 4.74, 4.76, 4.71, 4.84 และ 4.97 ตามลำดับและนักเรียนมีความพึงพอใจมาก คือ ภาษาที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้มีความเข้าใจง่าย การนำเสนอเนื้อหาเข้าใจง่าย สื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหายิ่งขึ้น นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47, 4.47, 4.47 และ 4.42 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลคือระดับเหมาะสมมากที่สุด และวิเคราะห์ผลของการแสดงแทนโลกจริง การใช้สื่อกึ่งรูปธรรม และการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ในแต่ละแผนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน ในแต่ละขั้นตอนการสอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน พบการแสดงแทนโลกจริงทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และพบการแสดงแทนโดยใช้สื่อกึ่งรูปธรรมจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 7 ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติ พบการแสดงแทนโดยใช้สื่อกึ่งรูปธรรม และการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นอภิปรายหรือนำเสนอความรู้ พบการแสดงแทนโดยใช้สื่อกึ่งรูปธรรมจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 – 7 และพบการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ และขั้นที่ 4 ขั้นสรุป พบการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ทุกแผนการจัดการเรียนรู้ การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ มีการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่ฝึกความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่คาดหวังของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ การทดลองใช้ แล้วนำมาปรับปรุงให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง และผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง คู่มือครู เนื้อหา ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่

ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านการคิดและการกระทำของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีแรงจูงใจในการเรียน สามารถแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ และกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกยังสามารถรักษาสผล การเรียนรู้ให้อยู่คงทน เนื่องจากการเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง อีกทั้งผู้วิจัยได้ ศึกษาและนำแนวคิดของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2561) ในเรื่องของการเชื่อมโยงโลกจริงและโลก คณิตศาสตร์ของนักเรียนว่ามืองค์ประกอบ 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) การแสดงแทนโลกจริง 2) สื่อกึ่ง รูปธรรม 3) การแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ สามส่วนนี้จะเป็นการเรียงลำดับการสอนทำให้เข้าถึงแนวคิด ของนักเรียน เรียกว่า ลำดับกิจกรรมการสอน เป็นเครื่องมือพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน การที่จะทำให้ให้นักเรียนแสดงแนวคิดของตนเองออกมา ซึ่งแนวความคิดของแต่ละบุคคลนั้นเกิดขึ้นภายใน ไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรง เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดนั้นสามารถสังเกตได้จากการตอบสนอง ภายนอกที่เกิดขึ้น เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะมีการแสดงแทนความคิดทางคณิตศาสตร์ซึ่ง เป็นแนวคิดที่อยู่ภายในออกมาสู่ภายนอก (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ 2559) เป็นไปตามที่วิมาศ ชัยพุกขพล (2560) ได้ศึกษาการแสดงแทนในลำดับกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบ เปิด โดยผลการวิจัยพบว่าในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการสอนทั้ง 4 ชั้นของวิธีการแบบเปิด พบการแสดงแทนใน ลำดับกิจกรรมการสอนทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ การแสดงแทนโลกจริง สื่อกึ่งรูปธรรม และการแสดงแทน โลกคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับมนสิชา โพธิ์เสนา และสัมพันธ์ ถิ่นเวียงทอง (2560) ได้ศึกษาการสำรวจ การแสดงแทนของนักเรียนในลำดับกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียนโดยการวิเคราะห์แนวคิดของนักเรียนผ่านการ แสดงแทน ได้คาดคะเนแนวคิดนักเรียนเป็นการแสดงแทนโลกจริง สื่อกึ่งรูปธรรม และโลกคณิตศาสตร์ 2) การสังเกตการสอนร่วมกัน ชั้น 1 พบว่า นักเรียนได้ทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาและใช้ประสบการณ์ จจริงทำความเข้าใจในสถานการณ์ปัญหา ชั้นที่ 2 นักเรียนได้ลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการแสดงโลกจริง เปรียบเทียบ สถานการณ์ปัญหากับประสบการณ์การของตนเองจากนั้นลงมือแก้ปัญหา มีการใช้สื่อกึ่งรูปธรรม ก่อนที่จะนำไปสู่โลกคณิตศาสตร์ที่อยู่ในรูปแบบการเขียนสมการ ชั้นที่ 3 เกิดการอภิปรายแนวคิดร่วมกันมี การใช้สื่อกึ่งรูปธรรมแสดงแนวคิดที่มีความเป็นนามธรรมทางคณิตศาสตร์ให้อยู่ในรูปแบบการแสดงแทน โลกคณิตศาสตร์ และชั้นที่ 4 เกิดการเชื่อมโยงแนวคิดเป็นการแสดงแทนโลกคณิตศาสตร์ในทุกแผนการ จัดการเรียนรู้ 3) การสะท้อนบทเรียนหลังการสอนร่วมกับทีมการศึกษาชั้นเรียนมีการสะท้อนผลใน ประเด็นการแสดงแทนของนักเรียนและนำมาพิจารณาปรับปรุงการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีแนวคิดการ แก้ปัญหาที่หลากหลาย ซึ่งเป็นไปตามที่นภาพร สว่างอารมณ์ (2563) ได้ศึกษาผลการพัฒนา ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก โดยแบ่งขั้นตอนการสอนเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ชั้นที่ 1 ขั้นเตรียมความพร้อมและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ เป็นขั้นที่ครูสร้างแรงจูงใจในการเรียน นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น กระตุ้นให้นักเรียนดึง ประสบการณ์เดิมของตนเองออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้น เพื่อให้ทราบถึงประสบการณ์และ ความรู้เดิมของนักเรียน ชั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติงานกลุ่มหรือชั้นสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เป็นขั้นที่ครูเปิดโอกาส

ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมกลุ่ม ชั้นที่ 3 ชื่นนำเสนอความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนได้ทำแบบฝึกหัด หรือรวบรวมความรู้ได้จากวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย หลังจากการอภิปรายสะท้อนแนวคิด และชั้นที่ 4 ชั้นประยุกต์ใช้ คือขั้นที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างอิสระ หรือนำความคิดรวบยอดไปประยุกต์ใช้จริง ผลการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น

2. ผลการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างเรียน มีค่าเฉลี่ยคะแนนรวมของทั้ง 10 แผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 206.39 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 86.00 ซึ่งพิจารณารายด้านพบว่านักเรียนมีความสามารถด้านการทำความเข้าใจปัญหามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.13 รองลงมาคือด้านการดำเนินการแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 88.60 ด้านการวางแผนแก้ปัญหา คิดเป็นร้อยละ 85.22 และด้านการตรวจสอบคำตอบ คิดเป็นร้อยละ 80.04 ตามลำดับ จากคะแนนแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน จัดลำดับขั้นตอนได้ชัดเจน ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยสร้างเอกสารใบความรู้ และแบบทดสอบให้นักเรียนนั้นฝึกการเรียนรู้ และฝึกคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งการที่นักเรียนทำกิจกรรมในแต่ละครั้งจะเกิดการคิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาเพื่อหาคำตอบจากการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือกันในกระบวนการกลุ่ม ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยามาใช้ โดยผู้วิจัยได้พัฒนาเกณฑ์การวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ขึ้น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความเข้าใจปัญหา ด้านการวางแผนการแก้ปัญหา ด้านการดำเนินการแก้ปัญหา และด้านการตรวจสอบคำตอบ โดยอ้างอิงตามแนวคิดของโพลยา (Polya, 1957) ซึ่งการใช้วิธีการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาจะช่วยให้มองเห็นภาพรวมในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น (Polya, 1957) ดังที่อัมพร ม้าคนอง (2553) กล่าวว่าไว้ว่าการจัดเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เน้นให้ผู้เรียนได้หาวิธีและกระบวนการคิด เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และนำความรู้ไปพัฒนาและแก้ไขปัญหามในชีวิตจริง ส่งผลให้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเห็นคุณค่าในวิชาคณิตศาสตร์ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดแก้ปัญหา นอกจากจะช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้น ยังช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ เป็นไปตามที่ธนภุต อธิยาจิรกุล (2564) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาควัตถุรวาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ

พร สว่างอารมณ์ (2563) ทำการศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการแก้ โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับดีขึ้นไป และสอดคล้องกับสุธาวิณี วงศ์เครา (2563) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้ปัญหาและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ทั้ง 4 ด้านในระดับดีมากและระดับดี คือ การทำ ความเข้าใจปัญหาหรือวิเคราะห์ การวางแผนแก้ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหาและหาคำตอบ และการ ตรวจสอบคำตอบ ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิง รุก เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียน เรื่อง เศษส่วน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมได้ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ ค้นหาคำตอบ และตรวจสอบข้อเท็จ ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองได้ ดังที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2555) ได้เสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไว้ คือ ครู ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนับสนุนให้นักเรียนใช้วิธีแก้ปัญหา มากกว่าหนึ่งวิธี ฝึกให้นักเรียนสร้างปัญหาใหม่เอง เปิดอภิปรายร่วมกับนักเรียนเกี่ยวกับวิธี และ กระบวนการแก้ปัญหาที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิง รุกเป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กำแพงเพชร, 2565) เป็นไปตามที่พรนรินทร์ โสภภาพ (2564) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร้อยละ ที่ เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับอดิศักดิ์ สุดแสนหา (2563) ได้ ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามกระบวนการทาง คณิตศาสตร์ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับภุชญา การถัก (2566) ได้ศึกษาผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนาม ดีกรีสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง เศษส่วน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น และนักเรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีอิสระทางความคิดเพื่อหาวิธีหรือแนวทางแก้ปัญหา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน กระตือรือร้นในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) เพื่อช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ สร้างความรู้ให้เกิดขึ้นด้วยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านสื่อ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถคิดวิเคราะห์ สามารถสังเคราะห์ และสามารถประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ จนทำให้สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ครูผู้สอนมีหน้าที่เป็นโค้ชคอยให้คำแนะนำหรือคำปรึกษา (สภาพร พุทธิภูมิ, 2558) เป็นไปตามที่วันขพร ชมชื่นใจ (2565) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง อัตราส่วน สัดส่วน และร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมค่าคะแนนเฉลี่ยมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ด้านที่มีความพึงพอใจมาก คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิลาสินี จันทรวดี (2566) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิด อคิตะ โมเดล ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก โดยเฉพาะในด้านการแสดงแนวคิดด้วยตนเอง และสอดคล้องกับอดิศักดิ์ สุดแสนหา (2563) ได้ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามกระบวนการทางคณิตศาสตร์ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง และมีการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อยให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนมีการอภิปรายความรู้ที่ได้รับ โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาอื่น ๆ ได้ เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กฤษฎา การถัก. *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง การแยกตัวประกอบของพหุนาม ดีกรีสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก*. การวิจัยประยุกต์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 1. 2(มกราคม – มิถุนายน 2566): 1-10.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ชลิตดา ศิริธรรม กระณีการ□ ทองรักษา□ และ ประจวบ ขวัญมัน. *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้□ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้□ ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์□ ปัญหาเศษส่วน ตามแนวคิดแก้□ ปัญหาของโพลยาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6, วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*. 8, 2 (กุมภาพันธ์ 2565): 61-71.
- เชิดศักดิ์ รักดีโรจน์. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- ธนกฤต อธิยาจิรกุล. (2564). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ภาคตัดกรวย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนแบบปกติ*. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. 5. 9(พฤษภาคม 2564): 161-173.
- ธเกียรติกมล ทองงอก. *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เชิงรุกร่วมกับการวินิจฉัยจุดบกพร่องในการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 1. 27(มกราคม - มิถุนายน 2564): 116-134.
- นภาพร สว่างอารมณ์. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2552). *การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): นวัตกรรมเพื่อพัฒนาครูและนักเรียน*. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
- พรนรินทร์ โสภภาพ. *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 กรกฎาคม 2564; มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2564. หน้า 481-488.

- พลศรี ทองวิเศษ. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง อสมการ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม. 2. 18(พฤษภาคม-สิงหาคม 2562): 197-204..
- มนสิชา โพธิ์เสนา. การสำรวจการแสดงแทนของนักเรียนในลำดับกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่ใช้วิธีการแบบเปิด, วารสารวิจัยวิชาการ. 6, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2566): 63-77.
- ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. (2546). การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนโดยเน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์,
- _____. (2547). การสอนโดยใช้วิธีการแบบเปิดในชั้นเรียนญี่ปุ่น. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,
- _____. (2557). กระบวนการแก้ปัญหาในคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียน. ขอนแก่น : เพ็ญพรินตัง.
- รัฐภูมิ เครือวัง. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอุปนัยร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 2. 16(พฤษภาคม – สิงหาคม 2565): 62-72.
- ลักขณา ต้นจันทน์, นฤมล ช่างศรี และเกียรติ แสงอรุณ. ความเข้าใจเรื่องเศษส่วนของนักเรียนในชั้นเรียนคณิตศาสตร์ที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด. The 22nd Annual Meeting in Mathematics (AMM 2017). (2560): 1-17.
- วชิมาศ ชัยพุกขทล. การแสดงแทนในลำดับกิจกรรมการสอนในชั้นเรียนที่ใช้การศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ใน: การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ 9 มีนาคม 2561; มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2560. หน้า 1060-1069.
- วันขพร ชมชื่นใจ. ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เรื่อง อัตราส่วน ลัดส่วน และร้อยละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 2. 16(พฤษภาคม - สิงหาคม 2565): 102-108.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์,
- วิลาสินี จันทร่วติ. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวคิด อคติะ โมเดล.วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี. 2. 12(กรกฎาคม – ธันวาคม 2566): 60-72.
- สิริพร ทิพย์คง. (2545). หลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว.) จำกัด,
- สุลัดดา ลอยฟ้า และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. การพัฒนาวิชาชีพครูแนวใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์. KJU Journal of Mathematics Education. 1, 2547: 18 – 28.

คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการ
ซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์หลังการเปลี่ยน
สัมปทานผู้ให้บริการ
SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IMPACTING THE
REPRAT USAGE OF THE AIRPORT RAIL LINK SERVICE PROVIDER
AFTER SERVICE PROVIDER TRANSITION

¹เมธา นาคทับที และ ²สมพล ทุงหว่า

¹Metha Narktabtee and ²Sompon Thungwha

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

6414105053@rumail.ru.ac.th

Received : February 24, 2024; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ 2) ศึกษาคุณภาพการบริการของบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ 3) ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการของบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ 4) ศึกษาการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ 5) เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ 6) ศึกษาคุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพการบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเป็นรูปธรรมการบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่

¹ นิสิต, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้ให้บริการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการใส่ใจผู้ให้บริการ ตามลำดับ 2) ความพึงพอใจในการใช้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการให้บริการอย่างทันสมัย ตามลำดับ 3) การใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ท่านมีความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการอีกเมื่อมีโอกาสมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ท่านจะยังคงกลับมาใช้บริการถึงแม้ว่าท่านจะมีรถยนต์ส่วนตัว และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือท่านมีประสบการณ์ที่ดีจากการใช้บริการ และจะกลับมาใช้บริการอีกแน่นอน ตามลำดับ ส่วนด้าน ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศที่แตกต่างกัน มีการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ไม่แตกต่างกัน กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า 0.05 ยกเว้น อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน มีการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.05

คำสำคัญ : คุณภาพของการบริการ, ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ, การใช้บริการซ้ำ

Aabstract

The objectives of this research Study the service usage behavior of individuals towards the Airport Rail Link service provided by Rail link, following the change of service provider. 2) To examine the service quality of Rail link after the change of service provider. 3) To investigate the satisfaction levels of individuals in using the services provided by Rail link after the change of service provider. 4) To explore the repeat service usage patterns of Rail link' service users after the change of service provider. 5) To compare the service quality of Rail link after the change of service provider based on personal factors of the service users. 6) To study the impact of service quality and satisfaction on repeat service usage of Rail link's service users after the change of service provider. The research will focus on a sample group consisting of users of the Airport Rail Link service within the Bangkok Metropolitan Area. The research results found 1) Overall service quality is at a high level. When examining specific aspects, the highest average score is in the fairness of service provision, followed by trustworthiness in service delivery, responsiveness to service users, and the aspect with the lowest average score is attentiveness to service users, in that order. 2) Overall satisfaction with the service is at a high level. When considering specific aspects, the highest average score is in consistent

service provision, followed by timely service delivery, sufficient service provision, continuous service delivery, and the aspect with the lowest average score is modern service provision, in that order. 3) Repeat service usage is at a high level. When examining specific aspects, the highest average score is in the intention to return for service when the opportunity arises, followed by the likelihood of returning for service even if the individuals have private cars. The aspect with the lowest average score is the individuals having a positive experience from using the service and definitely returning for service. As for personal factors, including gender, monthly income, education level, and occupation, there is no significant statistical difference in repeat service usage among service users of the Airport Rail Link after the change of service provider, except for age. There is a significant statistical difference in repeat service usage based on age, with individuals having different age groups showing varying levels of repeat service usage, where the p-value is less than 0.05.

Keywords: Personal factors, Quality of service, Customer satisfaction, Repeated use of service

บทนำ

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองใหญ่และเอกนครของประเทศไทย โดยมีขนาดรวมทั้งหมด อยู่ที่ 1,568,750 ตารางกิโลเมตร และมีจำนวนประชากรทะเบียนบ้านประมาณ 5,527,994 คน โดยความหนาแน่นของประชากรอยู่ที่ระดับเฉลี่ยประมาณ 3,524 คนต่อตารางกิโลเมตร จำนวนบ้านทั้งหมดในกรุงเทพมหานครมีจำนวนถึง 3,147,231 หลัง โดยเขตที่มีจำนวนประชากรมากกว่า 2 แสนคนในกรุงเทพคือเขตสายไหม (206,831 คน) และ เขตคลองสามวา (206,437 คน) ในขณะที่เขตที่มีประชากรน้อยที่สุดคือเขตสัมพันธวงศ์ ที่มีเพียง 20,777 คน (ข้อมูลประกาศเมื่อ 31 ธันวาคม 2564) กรุงเทพมหานครมีความสำคัญในฐานะเป็น "อภิมหานคร (megacity)" ซึ่งหมายถึงมีประชากรมากกว่า 10 ล้านคน และเป็น "เอกนคร (primate city)" ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีอัตราการเพิ่มเติมอยู่ที่ราว 1% และเริ่มลดลงในปี 2559 เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ประชากรต้องย้ายกลับสู่ตำแหน่งที่อยู่เดิมเนื่องจากมาตรการปิดเมือง ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจต้องหยุดหรือปิดกิจการ แม้กรุงเทพมหานครจะมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากกว่าจังหวัดอื่น แต่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิตสูงกว่าเฉลี่ยทั่วประเทศ โดยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนที่จำเป็นต้องใช้ในครัวเรือนอยู่ที่ 31,142 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยทั่วประเทศที่ 21,329 บาทต่อเดือน สำหรับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตของครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร มีการแบ่งเป็นหมวดหมู่ที่แตกต่างกัน โดยอาหารและเครื่องดื่มมีส่วนร้อยละประมาณ

35.6% ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ส่วนค่าใช้จ่ายในที่อยู่อาศัยและเครื่องใช้ภายในบ้านประมาณ 20.6% และค่าใช้จ่ายในการเดินทางและยานพาหนะประมาณ 17.2% และส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายในหมวดอื่น ข้อมูลเกี่ยวกับสัดส่วนเพศในกรุงเทพมหานคร แสดงว่ามีสัดส่วนผู้หญิงเป็นคนมากกว่าผู้ชาย โดยอัตราส่วนเพศชายต่อหญิงเฉลี่ยเท่ากับ ชาย 88.3 คน ต่อหญิง 100 คน โดยเขตที่มีอัตราส่วนเพศสูงที่สุดคือ เขตดุสิต (ชาย 116.4 คนต่อหญิง 100 คน) รองลงมาคือ เขตดอนเมือง (ชาย 99.2 คนต่อหญิง 100 คน) และเขตที่มีอัตราส่วนเพศต่ำที่สุด 3 อันดับคือ เขตห้วยขวาง เขตพระโขนง เขตลาดพร้าว (ชาย 80.9, 81.8, 83.1 คนต่อหญิง 100 คน ตามลำดับ) (จงจิตต์ ฤทธิรงค์ : The Prachakorn ส.ค., 2565) รายงานการวิจัยในเดือนพฤศจิกายน 2565 พบว่ามีการเดินทางเข้าประเทศไทยเพื่อท่องเที่ยวภายในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญนักท่องเที่ยวต่างชาติมากมาย โดยการรายงานมาจากนายศักดิ์สยาม ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เปิดเผยว่าในช่วงวันที่ 1-30 พฤศจิกายน 2565 มีจำนวนรวมผู้โดยสารทั้งเข้าและออกประเทศทั้งหมด 3,636,210 คน โตขึ้นจากค่าเฉลี่ยของเดือนมกราคมถึงตุลาคม 2565 ถึง 151.35% โดยมีผู้โดยสารขาเข้าจำนวน 1,895,096 คน เพิ่มขึ้นถึง 159.94% การเดินทางในเดือนพฤศจิกายนแบ่งเป็นรูปแบบต่าง ๆ โดยการเดินทางทางอากาศมีสัดส่วนการเดินทางสูงสุดคิดเป็น 96.84% และตามมาด้วยการเดินทางทางน้ำ 1.93% ทางถนน 0.81% และทางราง 0.42% รายงานยังเสนอข้อมูลปริมาณการเดินทางของผู้โดยสารในระบบขนส่งสาธารณะในเดือนพฤศจิกายน 2565 โดยมีผู้โดยสารทางถนน 42,683 คน การเดินทางทางราง 16,091 คน และการเดินทางทางน้ำ 71,118 คน โดยมีเพิ่มขึ้นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของเดือนมกราคมถึงตุลาคม 2565 โดยการเดินทางทางถนนเพิ่มขึ้นถึง 504.69% และการเดินทางทางน้ำเพิ่มขึ้น 159.94% โดยมีผู้โดยสารทางถนนเฉลี่ยเดือนละ 11,761 คน และทางน้ำเฉลี่ยเดือนละ 1,409,088 คน นอกจากนี้ รายงานยังเน้นที่การเดินทางทางอากาศซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมากถึง 148.84% เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนก่อนหน้า โดยมีผู้โดยสารขาเข้ามากมายถึง 1,835,280 คน และสามารถแบ่งแยกสนามบินที่ใช้ในการเดินทาง เช่นสนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินดอนเมือง และสนามบินภูมิภาค โดยมีสัดส่วนการเดินทางผ่านสนามบินสุวรรณภูมิ 72% สนามบินดอนเมือง 13% และสนามบินภูมิภาค 15% สรุปได้ว่า การวิจัยนี้เน้นการเดินทางขาเข้าประเทศในเดือนพฤศจิกายน แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของผู้โดยสารที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยการเดินทางทางอากาศมีสัดส่วนสูงสุด และการเดินทางทางน้ำเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญนักท่องเที่ยวต่างชาติมากมาย เรื่องนี้สื่อถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยวและการพัฒนาระบบการเดินทางในประเทศไทย (กองบรรณาธิการไทยรัฐออนไลน์ ธ.ค.2565) ปัญหาการรถติดที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ในอันดับที่ 32 ของโลกและอันดับที่ 2 ในทวีปเอเชีย โดยกล่าวถึงผลกระทบที่มีต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ต้องเผชิญกับการติดขัดในเมือง รายงานว่าผู้คนใช้เวลาเกือบ 67 ชั่วโมงหรือประมาณ 2.79 วันต่อปีเพื่อรอคอยในการเดินทางในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นถึงความคับแคบและความลำบากในการเดินทางที่ทำให้คุณภาพชีวิตตกลงมาเป็นเรื่องปกติ และต้องจัดการกับปัญหาการรถติดเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ความสำคัญของการจัดการปัญหาการรถติดในกรุงเทพมหานคร โดยการกล่าวถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการจราจรและการรถติดที่ทำให้คนใช้เวลา

มากมายในการเดินทาง ทำให้คุณภาพชีวิตลดลง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องรับมือกับปัญหานี้ร่วมกับปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นในเมืองเพื่อรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาการรุดติที่ เป็นปัญหาร้ายแรงที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร และระบุดึงความคับแคบและความลำบากในการเดินทาง โดยการวางผังเมืองที่ไม่เหมาะสม ขนาดพื้นที่ถนนหรือการจราจรที่ไม่เพียงพอ เป็นปัจจัยที่ทำให้ปัญหาการรุดติยังคงรุนแรง และเรียกให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครรับมือกับปัญหานี้ร่วมกับปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นในเมืองเพื่อรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานครอย่างเต็มที่ (INRIX 2022 Global Traffic, 2023)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคนอกจากให้ความสำคัญเรื่องความเร็วในการเดินทางแล้วยังให้ความสนใจเรื่องความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และคุณภาพของบริการอีกด้วย ดังนั้น การเลือกใช้รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ ในการเดินทาง จึงเป็นระบบขนส่งมวลชนที่ช่วยอำนวยความสะดวกและเป็นที่ยอมรับให้กับผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความเร็วในการเดินทาง อีกทั้งยังให้ความสนใจทั้งด้านความปลอดภัย คุณภาพของการบริการ รวมถึงความสะดวกสบายในการเดินทางอีกด้วย ดังนั้น ในการศึกษาวิจัย ปัจจัยส่วนบุคคล คุณภาพของการให้บริการที่ส่งผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจในการใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลของการศึกษานี้จะได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐานการให้บริการ และปรับปรุงพัฒนาคุณภาพในการให้บริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการ รวมถึงประยุกต์ใช้ข้อมูลเหล่านี้เพื่อกำหนดนโยบาย และวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด ของบริษัท เอเชียเอราวิ้น ผู้รับสัมปทาน รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ และผู้ให้บริการขนส่งมวลชนแบบรางรายอื่นในประเทศไทยได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาคุณภาพการบริการของบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ
2. ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการของบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ
3. ศึกษาการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ
4. เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ
5. ศึกษาคุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ที่ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงค์ในกรุงเทพมหานคร สถิติผู้โดยสารรถไฟฟ้าในเมือง ประจำเดือนตุลาคม 2565 - กันยายน 2566 จำนวนทั้งสิ้น 21,729,992 คน (สถิติผู้โดยสารรถไฟฟ้าในเมือง กระทรวงคมนาคม, 2566)

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ที่ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงค์ในกรุงเทพมหานคร จำนวนรวมทั้งสิ้น 420 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรและกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 กำหนดระดับความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 โดยใช้หลักการคำนวณ Taro Yamane โดยทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบเจาะจง และแจกแบบสอบถาม Google form

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมีลักษณะทั้งแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended question) และ แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) โดยลักษณะของคำถามปลายปิดแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended Question) และมีลักษณะคำถามแบบใช้สเกลการให้คะแนน (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการให้บริการ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended Question) และมีลักษณะคำถามแบบใช้สเกลการให้คะแนน (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้บริการซ้ำ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended Question) และมีลักษณะคำถามแบบใช้สเกลการให้คะแนน (Rating Scale)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended Question)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ t-Test , One-Way ANOVA และความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรลลิงค์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ จำนวนทั้งหมด 420 คน เพศ หญิง จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 และรองลงมาเป็นเพศ ชาย จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ

45.2 มีอายุ 26 - 33 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมา มีอายุ 18- 25 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 และน้อยที่สุดมีอายุ มากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ย 18,000 - 21,000 บาท จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ย 15,000 - 18,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 21,000 บาทขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมา มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และน้อยที่สุดมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 ตามลำดับ มีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 รองลงมา มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และน้อยที่สุดมีอาชีพ อื่นๆ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการของรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ รายด้านมวลรวม ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับคุณภาพการบริการของรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ

ระดับคุณภาพการบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1) ด้านความเป็นรูปธรรมการบริการ	3.77	0.825	มาก
2) ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ	3.73	0.851	มาก
3) ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ	3.75	0.885	มาก
4) ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการ	3.75	0.873	มาก
5) ด้านการใส่ใจผู้ใช้บริการ	3.76	0.851	มาก
รวม	3.76	0.792	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านคุณภาพการให้บริการของรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.792 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านความเป็นรูปธรรมการบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.825 ลำดับที่ 2 ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.851 ลำดับที่ 3 ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.885 ลำดับที่ 4 ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.873 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการใส่ใจผู้ใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.851 ตามลำดับ

3. ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการใช้บริการของรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ รายด้านมวลรวม ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการใช้บริการของรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ

ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	3.84	0.920	มาก
2) ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา	3.81	0.894	มาก
3) ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	3.75	0.905	มาก
4) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.80	0.905	มาก
5) ด้านการให้บริการอย่างทันสมัย	3.75	0.867	มาก
รวม	3.79	0.847	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านความพึงพอใจในการใช้บริการของรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.847 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.920 ลำดับที่ 2 ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.894 ลำดับที่ 3 ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.905 ลำดับที่ 4 ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.905 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการให้บริการอย่างทันสมัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.867

4. ปัจจัยด้านการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ รายด้านมวลรวม ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจในการใช้บริการของรถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ

ระดับการให้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการอีกเมื่อมีโอกาส	3.73	1.00	มาก
2. ท่านจะยังคงกลับมาใช้บริการถึงแม้ว่าท่านจะมีรถยนต์ส่วนตัว	3.70	1.06	มาก
3. ท่านจะยังคงกลับมาใช้บริการถึงแม้ว่าท่านจะมีระบบขนส่งสาธารณะอื่นเป็นทางเลือก	3.64	1.07	มาก
4. ท่านมีประสบการณ์ที่ดีจากการใช้บริการและจะกลับมาใช้บริการอีกแน่นอน	3.77	1.02	มาก
รวม	3.71	0.95	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงค์ หลังเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ท่านมีความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการอีกเมื่อมีโอกาส มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.00 ลำดับที่ 2 ท่านจะยังคงกลับมาใช้บริการถึงแม้ว่าท่านจะมีรถยนต์ส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 ลำดับที่ 3 ท่านจะยังคงกลับมาใช้บริการถึงแม้ว่าท่านจะมีระบบขนส่งสาธารณะอื่นเป็นทางเลือก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 และลำดับสุดท้ายคือ ท่านมีประสบการณ์ที่ดีจากการใช้บริการ และจะกลับมาใช้บริการอีกแน่นอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.77 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.02

5. คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการบริการ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงค์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ

คุณภาพการบริการ ซึ่งได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านความเป็นรูปธรรมการด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้ให้บริการและด้านการใส่ใจผู้ให้บริการ และความพึงพอใจในการบริการ ซึ่งได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างทันสมัย ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงค์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ผู้วิจัยนำเสนอค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาศึกษา เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ค่าของคะแนนมาตรฐาน (Beta) และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในการพยากรณ์คะแนนดิบ (B) ในสมการพหุคูณถดถอย ใช้ในการพยากรณ์การจัดการองค์การและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงาน ธนาครพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพฯ

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการให้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงค์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ

คุณภาพการให้บริการ และความพึงพอใจในการบริการ	การให้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงค์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ						
	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
Constant	.118	.139	-	0.851	.395	-	-
ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา	.287	.077	.269	3.752	.000*	.167	5.994
ด้านการให้บริการอย่างทันสมัย	.256	.079	.232	3.218	.001*	.165	6.075
ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ	.236	.067	.219	3.511	.000*	.220	4.553
ด้านความเป็นรูปธรรมการบริการ	.172	.052	.148	3.310	.001*	.427	2.342

R = .803 R Square = .645 Adjusted R Square = .641 F = 188.172 Sig. = 0.000

*มีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์คุณภาพการบริการ ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมการบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ การตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ การให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการ การใส่ใจผู้ใช้บริการ และ ความพึงพอใจในการให้บริการ ได้แก่ การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง การให้บริการอย่างทันสมัย ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ได้ร้อยละ 64.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ($\beta = .269$) มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ รองลงมาคือ การให้บริการอย่างทันสมัย ($\beta = .232$) ความเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ($\beta = .219$) และความเป็นรูปธรรมการบริการ ($\beta = .148$) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 35.5 เป็นการส่งผลจากปัจจัยอื่น ที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา

เขียนสมการทำนายในรูปของคะแนนดิบได้ ดังต่อไปนี้

$$\hat{y} = .118 + .287 (X7) + .256 (X10) + .236 (X3) + .172 (X1)$$

สมการทำงานในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน

$$Z\hat{y} = .269 (X7) + .232 (X10) + .219 (X3) + .148 (X1)$$

โดยสามารถนำผลของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในการพยากรณ์มาเขียนเป็น Model ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษา เรื่องคุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการใช้บริการ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ อภิปรายผลดังนี้

1. ผู้ใช้บริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการที่มีเพศแตกต่างกัน ส่งผลต่อคุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการบริการ ของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย สุขุม อันทอง, วัลลภา พัฒนา และพิเชษฐ์ พรหมใหม่ (2565) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำสถานีรถไฟชุมทางหาดใหญ่

1.2 ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการที่มีอายุ รายได้ การศึกษา และ อาชีพ แตกต่างกัน คุณภาพการบริการและความพึงพอใจในการบริการ ของ ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยได้กำหนดไว้ โดยผลการศึกษาที่พบ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศิริญา เมืองโคตร, สันยุธาธรณ์ สวัสดิ์โฮง และจิตติ กิตติเลิศไพศาล (2565) ซึ่งทำการศึกษารื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ส่งผล ต่อ ความเชื่อถือไว้วางใจสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดี จังหวัดมุกดาหาร

2. คุณภาพการบริการ ซึ่งประกอบไปด้วย ความเป็นรูปธรรมการบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจ ในการบริการ การตอบสนองต่อผู้ให้บริการ การให้ความมั่นใจแก่ผู้ให้บริการ การใส่ใจผู้ให้บริการ และ ความพึงพอใจในการบริการ ได้แก่ การให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างทันเวลา การให้บริการ อย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง การให้บริการอย่างทันสมัย ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของ ผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ

ความเป็นรูปธรรมการบริการ ความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ การตอบสนองต่อผู้ให้บริการ การให้ความมั่นใจแก่ผู้ให้บริการ การใส่ใจผู้ให้บริการ และ ความพึงพอใจในการให้บริการ ได้แก่ การ ให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่าง ต่อเนื่อง การให้บริการอย่างทันสมัย ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการบริษัท รถไฟฟ้าแอร์พอร์ต เรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ ได้ร้อยละ 64.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่ด้าน การให้บริการอย่างทันเวลา ($\beta = .269$) มีผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ หลังการเปลี่ยนสัมปทานผู้ให้บริการ รองลงมาคือการให้บริการอย่างทันสมัย ($\beta = .232$) ความ เชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ($\beta = .219$) และความเป็นธรรมการบริการ ($\beta = .148$) ส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 35.5 เป็นการส่งผลจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการ ศึกษาวิจัยได้กำหนดไว้ โดยผลการศึกษาที่พบสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่งโรจน์ สงสระบุญ (2563) ซึ่งทำการศึกษารื่อง คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนใต้ดิน จากสถานีท่าพระถึงสถานีวัดมังกร ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ด้านความเป็น รูปธรรมในการให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการ และด้านการให้ความ มั่นใจแก่ผู้บริการแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษา ชลธิ์ อยู่สวัสดิ์ (2564) ซึ่งทำการศึกษารื่อง คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร เรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค การให้บริการอย่างทันเวลา การให้บริการอย่าง พอเพียงและการให้บริการอย่างก้าวหน้าแตกต่างกัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

คุณภาพการบริการ เป็นการให้บริการที่มีคุณภาพสูงและสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม คุณภาพการบริการที่ดีนี้สามารถช่วยสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตเรล ลิงก์ และเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสำเร็จในธุรกิจหรือองค์กรใดๆ โดยคุณภาพการบริการนั้นเกิดจากการประเมินของลูกค้าต่อประสบการณ์การรับบริการที่พวกเขาได้รับจากองค์กร คุณภาพนี้ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์หรือผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่มีความสำคัญในเรื่องการจัดการและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าตลอดทั้งระยะเวลาที่ให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงคมนาคม. (2566). สถิติผู้โดยสารรถไฟฟ้าในเมือง. [https://www.drt.go.th/news- Photo](https://www.drt.go.th/news-Photo).
- กองบรรณาธิการไทยรัฐออนไลน์. (2565). <https://mgronline.com/business/detail/9650000114870>
- จงจิตต์ ฤทธิรงค์ : ThePrachakorn ส.ค. (2565). <https://www.theprachakorn.com/newsDetail.php?id=661>
- ชลธิ์ อยู่สวัสดิ์. (2564). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารเรือด่วนเจ้าพระยา ในกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- รุ่งโรจน์ สงสระบุญ (2563). คุณภาพการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร รถไฟฟ้าขนส่งมวลชนใต้ดิน จากสถานีท่าพระถึงสถานีวัดมังกรในกรุงเทพมหานคร. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม) : หน้า 135-146
- ศิริญา เมืองโคตร, สันญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง, จิตติ กิตติเลิศไพศาล. (2565). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ส่งผลต่อความเชื่อถือว่าจ้างงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดมุกดาหาร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุขุม อันทอง, วัลลภา พัฒนา, พิเชษฐ์ พรหมใหม่ (2565). คุณภาพการบริการและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีอิทธิพลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำสถานีรถไฟฟ้าชุมทางหาดใหญ่. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม) : 25-46
- INRIX 2022 Global Traffic. (2023). <https://inrix.com/scorecard/>

การจัดการองค์การและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ
ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจ

กรุงเทพมหานคร 8

ORGANIZATIONAL MANAGEMENT AND ORGANIZATIONAL
CULTURE THAT AFFECT EMPLOYEE COMMITMENT TO THE
ORGANIZATION COMMERCIAL BANK, BANGKOK BUSINESS
NETWORK DIVISION NO. 8

¹คันสนีย์ บัวจันทร์ และ ²สมพล พุ่งหว่า

¹Sansanee Buachan and ²Sompon Thungwha

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

6414105016@rumail.ru.ac.th

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการองค์การของ ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 2) ศึกษาวัฒนธรรมองค์การของ ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 3) ศึกษาความผูกพันต่อองค์การของ พนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจ กรุงเทพฯ 8 4) เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์การของ พนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจ กรุงเทพฯ 8 ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล 5) ศึกษาการจัดการองค์การและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของ พนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงาน

¹ นิสิต, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 จำนวน 173 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ t-Test , One-Way ANOVA และความถดถอยเชิงพหุคูณผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การควบคุม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวางแผน การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดองค์การ ตามลำดับ 2) วัฒนธรรมองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งผลสำเร็จ วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ คือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัฒนธรรมองค์การแบบเครือญาติ ตามลำดับ 3) ความผูกพันต่อองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรทัดฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านจิตใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคงอยู่ ตามลำดับ ส่วนด้าน ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์การ ของพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจ กรุงเทพฯ 8 ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การจัดการองค์การ วัฒนธรรมองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ

Abstract

The objectives of this research are to 1) Study the organizational management the organization commercial Bank Bangkok Business Network Division No. 8 2) Study the organizational culture the organization commercial Bank Bangkok Business Network Division No. 8 3) Study the organizational commitment of empolyees the organization commercial Bank Bangkok Business Network Division No. 8 4) Compare the organizational commitment of empolyees the organization commercial Bank Bangkok Business Network Division No. 8, based on personal factor variables 5) Study of organizational management and organizational culture that affects organizational commitment of employees the organization commercial Bank Bangkok Business Network Division No. 8 The Sample group used in the research was empolyees the organization commercial Bank Bangkok Business Network Division No. 8, 173 cases, statistics used in data analysis Descriptive statistics were used including frequency, percentage, mean, and standard deviation, and use inferential statistics, namely t-Test, One-Way ANOVA and Multiple regression. The research results found that 1) organizational management Overall, it is at the highest Level. When considering each aspect, it was found that Control had the highest average, followed by Planning. Command, coordination, and the aspect with the lowest average is

organization, respectively. 2) Organizational culture. Overall, it is at the highest level. When considering each aspect, it was found that adaptive organizational culture has the highest average, followed by results-oriented organizational culture. Bureaucratic organizational culture is the aspect with the lowest average. Namely, kinship-based organizational culture, respectively 3) Commitment to the organization. Overall, it is at the highest level. When considering each aspect, it was found that the norm aspect. The aspect with the highest average was followed by the mental aspect, and the aspect with the least average was the aspect of persistence, respectively. As for personal factors, they include gender, age, marital status, and educational level. Job positions and average monthly income are different. There is a commitment to the organization among employees of the organization commercial Bank Bangkok Business Network Division No. 8, is no different.

Keywords: Organization management Organizational culture Commitment to the organizational

บทนำ

ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งประกอบกิจการธนาคาร ทั้งธุรกิจด้านหลักทรัพย์และการเงินการธนาคารเป็นธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ของไทยที่ดำเนินธุรกิจตามครรลองของการ ขึ้นชื่อเป็นธนาคารแห่งความยั่งยืนภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่ดีการบริหารความเสี่ยงมีบทบาทสำคัญในการให้บริการทางการเงินในประเทศผ่านวัฏจักรเศรษฐกิจมากมายซึ่งเป็นธนาคารชั้นนำที่ให้บริการทางการเงินแบบครบวงจรของประเทศโดยมีบริการตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายนอกเหนือจากบริการรับฝากเงินและธุรกรรมที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อการบริการด้านการเงินในหลากหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้าแนวโน้มนวัตกรรมเทคโนโลยีในภาคธนาคารจะเห็นได้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทและสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งความเป็นอยู่ของผู้คนและการดำเนินธุรกิจในทุกภาคส่วนอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ผู้คนมีชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีสะดวกสบายมากขึ้นสร้างโอกาสให้ภาคธุรกิจเติบโตช่วยให้ประหยัดต้นทุนและสร้างการเปลี่ยนแปลง (Transform) ขนาดใหญ่แต่ในทางกลับกันหากไม่สามารถปรับตัวกับการ เปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นก็อาจส่งผลในการที่จะสูญเสียโอกาสไม่เว้นแม้แต่ธนาคารเองก็อาจจะได้รับผลกระทบเช่นกัน (วิจัยกรุงศรี, 2566) ดังนั้นธุรกิจธนาคารซึ่งเป็นธุรกิจที่มีการแข่งขันทางการตลาดการ บริการทางการเงินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital Disruption มีทั้งข้อดีและข้อเสียข้อเสียที่เราได้ยินกันบ่อยก็คือการเลิกจ้างแรงงานเพราะมีการแทนที่ด้วยเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ ดิจิทัลทำให้ นายจ้างลดค่าใช้จ่าย และยังได้ผล

ผลิตเท่าเดิมหรือมากกว่า แต่มองในแง่บวกก็จะเห็นว่าการพัฒนาของเทคโนโลยีคือการที่ทำให้ธุรกิจมีการพัฒนาตัวอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการดำเนินงานหากธนาคารไม่ทำอะไรเลยก็จะตกอยู่ในที่นั่งลำบาก จะมีแต่นโยบายเลิกจ้างพนักงานเพราะพนักงานมีทักษะไม่เพียงพอต่อการแข่งขันก็จะต้องพยายามหาพนักงานที่ได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเมื่อเทคโนโลยีกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องวิ่งตามให้ทันความล้ำหน้าทางเทคโนโลยีได้กลายเป็นจุดตัดสำคัญในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินของลูกค้าเป็นธนาคารในยุคดิจิทัลซึ่งจะต้องมีการปรับตัวอย่างมากกลยุทธ์ที่จะดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดและสามารถแข่งขันได้ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์พนักงานจะต้องมีทั้งทักษะด้านเทคนิค (Hard Skill) และทักษะเชิงสังคมและการทำงาน (Soft Skill) ทักษะด้านเทคนิคทั้งนี้เพื่อจะได้ก้าวผ่านการทำงานในยุคดิจิทัลเกิดประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเข้ามาในอนาคตได้อย่างยั่งยืนสำหรับในปีี้ แม้จะมีแนวโน้มฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่องแต่ยังถือว่าเป็นการฟื้นตัวที่ไม่ทั่วถึงทำให้ภาพของธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในปีี้ยังอยู่ในภาพการฟื้นตัวที่ระมัดระวังโดยมีประเด็นหลักที่ต้องจับตาซึ่งกระทบต่อการทำธุรกิจและการแข่งขันของธนาคารดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องหาแนวทางการบริหารจัดการองค์การตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การจัดการองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับกลยุทธ์ และกลไกในการดำเนินธุรกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานดังนั้น การวางแผนการจัดการองค์การ จึงถือได้ว่าเป็น องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการดำเนินธุรกิจ รวมไปถึงถึงรูปแบบของวัฒนธรรมองค์การในแต่ละแบบที่ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและส่งเสริมให้บุคลากรขององค์การมีความผูกพันต่อองค์การเป็นไปในทิศทางที่ดี ย่อมส่งผลดีให้กับองค์การเช่นกัน วัฒนธรรมองค์การจึงถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการดำเนินงานองค์การ ทุกองค์การต้องมีวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อย ๆ อีกหลายวัฒนธรรม วัฒนธรรมเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรใน องค์การ และมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความสามารถในการปฏิบัติงาน มีความรู้สึกของบุคลากรให้เกิดความผูกพันและเสียสละให้กับองค์การวัฒนธรรมองค์การที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานจะทำให้พนักงานรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของ องค์การพร้อมที่จะทุ่มเทกำลังกายกำลังใจให้กับองค์การอย่างเต็มที่นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพและความสำเร็จขององค์การ ความผูกพันของคนที่มีความผูกพันถือว่าเป็นตัวชี้วัดที่ดีที่สุดของการมีประสิทธิผลขององค์การอย่างแท้จริง สามารถเห็น ได้อย่างชัดเจนจากผลการปฏิบัติงาน การเข้า-ออกงาน ซึ่งหากคนในองค์การมีความผูกพันที่ดีต่อองค์การแล้วก็จะมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่จะทุ่มเททำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้้องค์การประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย ซึ่งความผูกพันต่อ องค์การจะมีความเกี่ยวข้องกับบรรยากาศขององค์การและความพึงพอใจในงาน หากบุคลากรขาดความผูกพันต่อ องค์การ ซึ่งบุคลากรก็เป็นผู้มีคุณค่าสำหรับองค์การพร้อมที่จะทุ่มเทความรู้ความสามารถ เพื่อให้้องค์การนำไปสู่ความสำเร็จหรือ เป้าหมายและปฏิบัติงานในองค์การ ที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์การต่อไป ในรูปแบบต่าง ๆ ในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปและจะทำให้แบบแผนในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันไปด้วยดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อองค์การเป็นปัจจัยสำคัญในการ

พัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพขององค์กรและการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพได้ (นันทนา มาศภากร, ھرรษา คล่ายจันทรพงษ์, วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย, 2561).

จากภาวะการณ่แข่งขันทางธุรกิจประเภทเดียวกันสูง ผลกระทบจากโควิด 19 รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร การนำเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่เข้ามาใช้ ปัญหาการลาออกของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งซึ่งมีสถิติการลาออกคิดเป็นร้อยละ 8.45 ของจำนวนพนักงานทั้งหมด จากข้อมูลทีกล่าวนมาข้างต้นจะพบว่า การจัดการองค์กรและวัฒนธรรมองค์กรจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่จะให้ธุรกิจสามารถขับเคลื่อนสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการและคู่แข่ง ได้อย่างทันสถานการณ์ ดังนั้น ในการศึกษาการจัดการองค์กรและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งสาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 ในครั้งนี้ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลของการศึกษาจะนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอแนะให้ผู้บริหารในการกำหนดทิศทางนโยบายเพื่อปรับปรุงการวางแผนการจัดการองค์กรรวมถึงวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ สามารถแข่งขันกับธุรกิจประเภทเดียวกัน ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการจัดการองค์กรของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8
2. ศึกษาวัฒนธรรมองค์กรของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8
3. ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพฯ 8
4. เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 ตามตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคล
5. ศึกษาการจัดการองค์กรและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 จำนวนรวมทั้งสิ้น 280 คน

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ พนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สาขานครีอขายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 จำนวนรวมทั้งสิ้น 173 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรและกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 กำหนดระดับความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ

ละ 5 โดยใช้หลักการคำนวณ Taro Yamane โดยทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบเจาะจง และแจกแบบสอบถาม Google form

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมีลักษณะทั้งแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended question) และ แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) โดยลักษณะของคำถามปลายปิดแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน (เฉพาะที่ทำอยู่ในปัจจุบัน) รายได้ต่อเดือน ระดับตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended Question) และมีลักษณะคำถามแบบใช้สเกลการให้คะแนน (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended Question) และมีลักษณะคำถามแบบใช้สเกลการให้คะแนน (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันองค์กร เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended Question) และมีลักษณะคำถามแบบใช้สเกลการให้คะแนน (Rating Scale)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended Question)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ t-Test , One-Way ANOVA และความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ พนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 จำนวนทั้งหมด 173 คน เพศ หญิง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 และรองลงมาเป็นเพศ ชาย จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 มีอายุ 25 - 35 ปี จำนวน 98คน คิดเป็นร้อยละ 56.6รองลงมามีอายุ 36- 45 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 และน้อยที่สุดมีอายุ มากกว่า 46 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ มีสถานภาพ สมรส โสด จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 54.9 รองลงมา สมรส จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 42.2 และ น้อยที่สุด หย่าร้าง/หม้าย/แยกกันอยู่ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมา มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 37คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และน้อยที่สุดมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 ตามลำดับ พนักงานส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งระดับปฏิบัติการ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 รองลงมาระดับหัวหน้าแผนก จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 รองลงมาระดับผู้จัดการ จำนวน 14

คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 และน้อยที่สุดระดับสูงกว่าผู้จัดการขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001- 30,000 บาท จำนวน 64คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 21.4 และน้อยที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,001 บาทขึ้นไป จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 19.1

2. ปัจจัยด้านการจัดการองค์การ ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจ กรุงเทพมหานคร รายด้านมวลรวม ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านการจัดการองค์การ ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร8 รายด้านมวลรวม

ระดับการจัดการองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1) ด้านการวางแผน	4.39	0.721	มากที่สุด
2) ด้านการจัดองค์การ	4.22	0.859	มากที่สุด
3) ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ	4.26	0.832	มากที่สุด
4) ด้านการประสานงาน	4.25	0.867	มากที่สุด
5) ด้านการควบคุม	4.44	0.718	มากที่สุด
รวม	4.31	0.754	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านการจัดการองค์การของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.754 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการควบคุม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.718 ลำดับที่ 2 ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.721 ลำดับที่ 3 ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.832 ลำดับที่ 4 ด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.867 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการจัดองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.859 ตามลำดับ

3. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจ กรุงเทพมหานคร รายด้านมวลรวม ดังตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร

ระดับวัฒนธรรมองค์การ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. วัฒนธรรมองค์การแบบเครือญาติ	4.26	0.823	มากที่สุด
2. วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ	4.27	0.852	มากที่สุด
3. วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว	4.35	0.746	มากที่สุด
4. วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งผลสำเร็จ	4.30	0.830	มากที่สุด

รวม	4.29	0.771	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านวัฒนธรรมองค์กร ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.771 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.746 ลำดับที่ 2 วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.830 ลำดับที่ 3 วัฒนธรรมองค์กรแบบราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.852 และลำดับสุดท้ายคือ วัฒนธรรมองค์กรแบบเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.823

4. ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร รายด้านมวบรวม ดังตาราง 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร

ระดับความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านจิตใจ	4.28	0.855	มากที่สุด
2. ด้านการคงอยู่	4.24	0.839	มากที่สุด
3. ด้านบรรทัดฐาน	4.33	0.780	มากที่สุด
รวม	4.29	0.789	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.789 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านบรรทัดฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.780 ลำดับที่ 2 ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.855 และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการคงอยู่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.839

อภิปรายผล

ผลการศึกษา เรื่อง การจัดการองค์กรและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พนักงานที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุงาน ของพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งสายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรต่างกันพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งสาย

งานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง สายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยได้กำหนดไว้

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย กุลนัตดา สายสอน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการจัดการที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพขององค์กรสำหรับธุรกิจก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากสมมติฐานที่ 2 การจัดการองค์การ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน การควบคุม และวัฒนธรรมองค์การ ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรมองค์การแบบเครือญาติ วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ วัฒนธรรมองค์การแบบปรับตัว วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งผลสำเร็จ ของพนักงาน ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งสายงานเครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

2. การจัดการองค์การและวัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ ด้านการประสานงานวัฒนธรรมองค์การแบบเครือญาติ วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งผลสำเร็จ และวัฒนธรรมองค์การแบบราชการส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 ได้ร้อยละ 85.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่ด้านการประสานงาน ($=0.270$) ของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8 มากที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมองค์การแบบเครือญาติ ($=0.256$) วัฒนธรรมองค์การแบบมุ่งผลสำเร็จ ($=0.228$) และ วัฒนธรรมองค์การแบบราชการ ($=0.226$) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14.5 เป็นการส่งผลจากปัจจัยอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่นำมาศึกษา โดยสามารถเขียนสมการทำนายการจัดการองค์การและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง เครือข่ายธุรกิจกรุงเทพมหานคร 8

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย กุลนัตดา สายสอน (2561) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการจัดการที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพขององค์กรสำหรับธุรกิจก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย ในเขตกรุงเทพมหานคร และ งานวิจัยของ ปราภวนา ผกาแก้ว (2561) ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้วัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน กลุ่มเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์ และกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในกลุ่มบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

วัฒนธรรมองค์การเปรียบเสมือนเป็นข้อตกลงที่บุคลากรในองค์การยึดถือปฏิบัติตามเหมือนกับว่าเป็นระเบียบข้อบังคับที่บุคลากรในองค์การตกลงร่วมกันเพื่อให้องค์การสามารถดำรงอยู่ได้ มีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์การ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานของแต่ละองค์การ เป็นคุณค่าร่วมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อความสำเร็จขององค์การและมักถูกนำไปใช้เพื่อการจัดการองค์การ ซึ่งเป็นกระบวนการของความพยายามแก้ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคในระยะยาวเพื่อปรับเปลี่ยนองค์การให้สามารถเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากแนวคิดความผูกพันต่อองค์การนั้นต่างก็มีความสำคัญอย่างมากต่อองค์การ เพราะการที่พนักงานในองค์การได้รับทราบและยอมรับวัฒนธรรมองค์การ ส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อองค์การ ในขณะเดียวกัน เมื่อพนักงานมีความผูกพันต่อองค์การและจงรักภักดีกับองค์การ ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จขององค์การ

เอกสารอ้างอิง

- กุลนัดดา สายสอน. (2560). *กระบวนการจัดการที่มีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพขององค์การ สำหรับธุรกิจก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนคร.
- นันทนา มาศภากร,หรรษา คล้ายจันทร์พงษ์,วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย. (2561). *ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์การของพนักงานอุตสาหกรรมเซรามิกส์ จังหวัดราชบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ปรารธนา ผกาแก้ว. (2561). *การรับรู้วัฒนธรรมองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของพนักงานกลุ่มเจนเนอเรชันเอ็กซ์ และกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ในกลุ่มบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*.บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจัยกรุงศรี. (2566). *แนวโน้มเทคโนโลยีในภาคธนาคาร ปี2023*.<https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/tech-trend-2023>

บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
LEADERSHIP ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1

¹ศิวนัฐ เรืองศิลป์ประเสริฐ และ ²ศักดา สถาพรวงษา

¹Siwanat Ruangsinprasert and ²Sakda Sathapornwachana

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี), ประเทศไทย

Rajapruk University, Thailand

64109630015@o365.rpu.ac.th

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างวิจัย คือ ครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 357 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือ คือ แบบสอบถามมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาารายข้อเท่ากับ .80-1.00 และความเที่ยงเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ (นนทบุรี)

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ศักยภาพในการเป็นผู้สอนงาน รองลงมา คือ บริหารกลยุทธ์ด้าน สร้างวิสัยทัศน์ และ ด้านสร้างความน่าไว้วางใจ 2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง งาน และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง ส่วนจำแนกตามขนาดของ สถานศึกษา พบว่า ภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: บทบาทภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, and 2) to compare the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, classified by gender, age, educational level, work position, work experience, and school size. The sample consisted of 357 teachers under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 through stratified random sampling by school size for questionnaires. The research instrument was a questionnaire with content validity, IOC values between .80-1.00, and a reliability value of .98. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and LSD. The results of the research were as follows: 1) the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1 was at the highest level in overall, and particular aspects, ranking from the highest to the lowest mean: Coach Potential, Execute Strategy, Create Vision, and Inspire Trust, and 2) the opinions of teachers on the leadership role of school administrators under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, classified by gender, age, educational level, work position and work experience were not different in overall, and particular aspects, while the differential school size were statistically significant at the level of .01.

Keywords: Leadership Role, School Administrators, under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1

บทนำ

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษา มีหน้าที่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ งานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้นอยู่กับการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทของผู้นำทางการศึกษาทั้งในด้านการเรียนการสอน ความรอบรู้ทันเหตุการณ์เกี่ยวกับแนวคิดใหม่และนวัตกรรมทางการศึกษาและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่มีอำนาจเบ็ดเสร็จ มีความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ มีการตัดสินใจการแก้ปัญหาได้ดี เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความอดสาเห วิริยะ อดทน มีความเสียสละ และเป็นที่ยอมรับจากบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน ดังนั้นการบริหารงานใด ๆ ที่จะเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ภาวะผู้นำกระจาย ความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยต้องสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรจะสามารถในการบริหารงาน โดยให้บุคลากรร่วมมือปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถที่จะสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรปฏิบัติงานจนเกิดความรักความศรัทธาในหน่วยงาน เกิดความรู้สึกเสียสละเพื่องานทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด สติปัญญา หาทางปรับปรุงให้งานนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังแนวคิดของ Manz and Sims (1989 : 16) ได้กล่าวว่า บุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้นำ คือบุคคลที่ก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Griffin (1999 : 514) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่มีความสามารถในการใช้อิทธิพลในการชักชวนโน้มน้าวให้ผู้อื่นแสดงพฤติกรรมตามต้องการและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นให้เป็นผู้นำ และสอดคล้องกับวิมล จันทรแก้ว (2555) กล่าวว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอำนาจมีอิทธิพลทางความคิดและพฤติกรรมทางการทำงานต่อกลุ่มและเป็นที่ยอมรับจากบุคคลจากกลุ่มและมีความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมายแต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ ก็คือ กระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งสร้างขึ้น เพื่อใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นในการให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้บุคคลสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบไปด้วยหลายองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำ เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์กร รวมถึงการสื่อความความหมายที่มีประสิทธิผล โดยภาวะผู้นำที่มีประโยชน์ในขอบข่ายที่สำคัญสามขอบข่ายนั้น คือ ภาวะผู้นำในการเอาชนะความไว้วางใจ และความเชื่อมั่นของคนในองค์กร การเป็นผู้นำสามารถสร้างขึ้นได้จากการที่ผู้นั้นใช้ความพยายามและการทำงานหนัก (leaders are

not born, leaders are made and they are made by effort and hard work) ดังนั้นการเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่เรียนรู้ได้

ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด หากได้ใช้หลักการบริหารที่เน้นการเป็นผู้นำอย่างเหมาะสม ย่อมจะส่งผลดีต่อการดำเนินการจัดการศึกษา ทำให้ผู้ร่วมงานในสถานศึกษามีขวัญกำลังใจที่ดี พึงพอใจในการทำงานอย่างเต็มเปี่ยม พร้อมใจให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นไปด้วยดี และเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

จะเห็นได้ว่าการบริหารสถานศึกษานั้นผู้บริหารมีความจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำแบบมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ ทั้ง 2 แบบ สร้างความสมดุลระหว่างภารกิจของโรงเรียนกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ทำอย่างจริงจัง ใฝ่งานที่มีประสิทธิภาพและครูที่มีความสุขในการทำงาน กล่าวคือได้ทั้งงานและทั้งน้ำใจจากผู้ร่วมงาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำที่ดี มีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหาร และภาวะผู้นำที่เหมาะสม ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษาและส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อนำสารสนเทศไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของ Heck (1991) ที่ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและประสิทธิภาพของสถานศึกษานี้ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ผลลัพธ์ทางวิชาการของสถานศึกษา

การศึกษายกย่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยผ่านมุมมองของครูเพื่อให้ได้ความจริงอันเป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการวางแผนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองให้รู้จักบทบาทภาวะผู้นำให้เท่าทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 5,000 คน จาก 67 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 357 คน รวมทั้งหมด 67 โรงเรียน โดยการเปิดตารางการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ 2562) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) การวิเคราะห์ค่าแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD

ผลการวิจัย

1. บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งมีผลดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวม

ด้านที่	บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	อันดับ
1.	ด้านสร้างความน่าไว้วางใจ	4.52	.73	มากที่สุด	4
2.	ด้านสร้างวิสัยทัศน์	4.52	.68	มากที่สุด	3
3.	ด้านกลยุทธ์การบริหาร	4.53	.65	มากที่สุด	2
4.	ด้านศักยภาพในการเป็นผู้สอนงาน	4.54	.66	มากที่สุด	1
ภาพรวม		4.53	.65	มากที่สุด	

2. การเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ดังนี้

2.1 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย

2.2 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามอายุ พบว่า

1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อายุ 31 ปีขึ้นไป – 40 ปี รองลงมา คือ ช่วงอายุ 41 ปี ขึ้นไป – 60 ปี และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่วงอายุไม่เกิน 30 ปี ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว จำแนกตามอายุ พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.5 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า

1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตั้งแต่อายุ 11 ปี ขึ้นไป – 20 ปี อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป และประสบการณ์การทำงานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อายุไม่เกิน 10 ปี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.6 บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า

1) บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ขนาดของโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนขนาดกลาง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ และโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนเล็ก อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 4 ด้าน จึงนำไปทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ LSD

3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสร้างความน่าไว้วางใจ ด้านสร้างวิสัยทัศน์ ด้านกลยุทธ์การบริหาร และด้านศักยภาพในการเป็นผู้สอนงาน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่การบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่ได้วางไว้ และต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับนโยบายหรือวิสัยทัศน์ พันธกิจของหน่วยงานต้นสังกัดของตน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งต่อสถานศึกษาที่จะต้องใช้ ความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำที่ตนเองมีอยู่ให้มีส่วนร่วมเกิดการทำงานอย่างร่วมมือกัน และจำเป็นต้องแสดงภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ นั้น ให้ตรงและเหมาะสมกับบทบาทที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่ เพราะเป็นบุคคลที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่คาดหวังไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubrin (2006: 2) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ และสอดคล้องกับ Yukl (2006 : 2) กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ เป็นพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และสอดคล้องกับ นอร์ทเฮาส์ (Northouse : 2009) กล่าวว่าไว้ว่า ภาวะผู้นำว่าหมายถึงคุณลักษณะความสามารถทักษะพฤติกรรมของตัวผู้นำ และความสัมพันธ์ ระหว่างตัวผู้นำเองกับบุคคลอื่น และสอดคล้องกับ รุ่งรัตน์ สุนทรประยูร (2560) การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่เหลือ คือ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันไปเป็นเช่นนี้เพราะ

2.1 บทบาทภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่ฝึกอบรมให้เกิดขึ้นได้และขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูงต้องสามารถแสดงพฤติกรรมในการนำและความมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์ เพศจึงไม่ใช่ตัวปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารภายในสถานศึกษาเกิดการบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ อย่างแตกต่างกันอย่างชัดเจน

2.2 องค์ประกอบสำคัญของบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านอายุเพียงอย่างเดียว แต่การที่จะบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนต่างมุ่งบริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการ หรือรูปแบบการบริหารที่ตนออกแบบไว้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทุกคนต่างมุ่งหวังให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาถึงแม้ว่าการศึกษาแตกต่างกัน แต่ทุกคนมีวิธีการพัฒนาตนเองและพัฒนาสถานศึกษาด้วยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองผ่านสื่อ สื่อประสมที่หลากหลายวิธี รวมทั้งสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองผ่านรูปแบบออนไลน์ ผ่าน web learning ต่าง ๆ

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกัน อาจจะมีวิธีการบริหาร หรือรูปแบบการบริหาร ดังเช่นวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้ผู้ร่วมงานเข้ามาเป็นคณะทำงาน ตลอดจนปัจจัยสนับสนุนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จไม่แตกต่างกัน อาจใช้วิธีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ร่วมงาน เสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองของผู้ร่วมงานให้แสดงศักยภาพภายในที่แท้จริงแสดงออกมาให้เห็น เป็นต้น

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ หรือถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีคุณค่าจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ และหลอมรวมกับประสบการณ์เดิมของตนเองนำไปสู่การค้นพบวิธีการ หรือนวัตกรรม หรือแนวทางการบริหารงานใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาที่ตนดำรงตำแหน่งอยู่

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวิธาภิเศก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวิธาภิเศก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาและต่ำสุด ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสร้างเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ อยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปรับปรุงผลลัพธ์ของนักเรียนทุกคน อยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู ที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวิธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน พบว่าครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวิธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ส่วนบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนี้เพราะความแตกต่างในเรื่องขนาดของโรงเรียนส่งผลกระทบต่อการบรรลุผลสำเร็จของสถานศึกษานั้น ปัจจัยที่เข้ามามีส่วนสำคัญ คือ จำนวนของบุคลากรหรือผู้ร่วมงานภายในสถานศึกษา เนื่องจากในโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนบุคลากรในการทำงานที่น้อยกว่าโรงเรียนในขนาดที่ต่างกัน ในขณะที่ปริมาณงาน และความคาดหวังในคุณภาพและผลผลิตที่เกิดขึ้นต่อการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนสังคมและชุมชนมีคาดหวังไม่แตกต่างจากโรงเรียนที่ขนาดใหญ่กว่า รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนด้านงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรที่น้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า ก็เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของสถานศึกษาได้เช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทรัพยากรทางการบริหาร เป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาที่ แต่ละสถานศึกษาจะต้องทำการระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการบริหารจัดการมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรศักดิ์ ปีกกระโถ (2560) การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

บทบาทภาวะผู้นำเป็นการแสดงออกโดยอิสระที่มีผลดีต่อผู้อื่นหรือสังคม เช่น การตัดสินใจ การจูงใจให้คนทำงาน การแสดงออกทางความคิด การพูด พฤติกรรมทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมเพื่อให้ผู้อื่นได้รับจากความสำเร็จในอนาคต ผู้บริหาร หรือผู้นำ คือ ผู้กำหนดทิศทาง เป้าหมาย ความสำเร็จขององค์กร ผู้นำจึงเป็นที่มีความสำคัญในการวางแผน กำหนดนโยบาย จัดองค์การ อำนาจการ ประสานงานและรักษาวินัยของกลุ่ม ใช้อิทธิพลจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้รับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมทั้งการแสดงตัวอย่างที่ดีในการทำงาน ด้วยการเสียสละกำลังกาย จิตใจ และทุ่มเทสติปัญญาความคิดทั้งหมดให้แก่องค์กร มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะต้องกล้าตัดสินใจเด็ดขาดในบางครั้ง เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (ออนไลน์). <https://moe360.blog/2023/12/07/pisa-2022/>

รุ่งรัตน์ สุนทรประยูร. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- วิมล จันทรแก้ว. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา.
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียน
 ทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย :
 มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2565). แผนการดำเนินงาน
 ปี 2565. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
 เขต 1.
- สุรศักดิ์ ปักกระโถ. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏรำไพพรรณี.
- Dubrin J. Andrew. (2006). *Leadership: Research Finding, Practice and Skills*, Boston:
 Houghton.
- Griffin, R. W. (1999). *Management (6th ed.)* Boston: Houghton Mifflin Company.
- Heck, R. H., Marcoulides, G.A., & Lang, P. (1991). *Principal instructional leadership
 and school achievement: The application of discrimination techniques*.
 School Effectiveness & School Improvement.
- Manz & Sims. (1989). *Super leadership: Leading others to lead themselves*
 Englewood Cliffs. NJ: Prentice-Hall.
- Northouse, P. (2009). *Introduction to leadership: Concepts and practice*. Thousand
 Oaks: Sage.
- Yukl, G. A. (2006). *Leadership in organizations (6th ed.)*. NJ: Pearson Prentice-Hall.

การพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปาง
โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
THE DEVELOPMENT OF LAMPANG LOCAL HISTORY CURRICULUM
BY USING HISTORICAL METHOD TO ENHANCE CRITICAL THINKING
FOR GRADE 5 STUDENTS

¹ชญาณิชฐ์ กาวิน และ ²ปริญญาภาส สีทอง¹Chayanit Kawin and ²Parinyapast Seethong

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

Lampang Rajabhat University, Thailand.

¹chayanit.kawin@gmail.com

Received : December 3, 2023; **Revised :** March 2, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตตอารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผนการทดลองเบื้องต้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตร

¹ นักศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของ หลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) เนื้อหาของหลักสูตร 5) การจัดการ เรียนการสอน 6) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและประเมินผล ในภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ ในระดับมาก และคู่มือการใช้หลักสูตรในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) นักเรียนที่เข้าร่วมใช้ หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมี วิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร, วิธีการทางประวัติศาสตร์, การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The purposes of this research were: 1) Create and find the quality of development of Lamphang local history curriculum by using Historical method to enhance Critical thinking for grade 5 students, 2) Study impacts of the development of Lamphang local history curriculum by using Historical method to enhance Critical thinking for grade 5 students. The design is the one-group Pretest-Posttest design. The target groups in this research were 23 students who were studying in the second semester, Academic Year 2023 at Chitaree Welfare School under the patronage of Her Royal Highness Princess Srinagarindra, the Princess Mother. Tools used for this research were 1. Curriculum 2. Curriculum Manual 3. The critical thinking test. The data was analyzed by average , standard deviation and t-test dependent. The research findings were as follows: .1) The development of Lamphang local history curriculum by using Historical method to enhance Critical thinking for grade 5 students consisted of 7 elements; 1) Problem statement 2) Principle of curriculum 3) Aims of curriculum, 4) Content structures 5) Activity 6) Materials Resources and 7) Learning sources, Measurement and evaluation. The average of the curriculum appropriateness was at high level and the overall of the curriculum instructions was at high level appropriated 2) The result of using the curriculum development of Lamphang local history using Historical method to enhance Critical thinking for grade 5 students was found the posttest score was higher than the pretest at the significant level of .05

Keywords: Curriculum development, Historical method , Critical thinking

บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่องราวและพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีต ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาและยุคสมัยต่าง ๆ กัน ประวัติศาสตร์มีแนวคิดที่ว่าในแต่ละช่วงเวลาสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากช่วงเวลาก่อนหน้า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งย่อมมีความแตกต่างกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอีกช่วงเวลาหนึ่ง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนย่อมเป็นเหตุ และจะมีผลต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลัง คุณค่าที่สำคัญของประวัติศาสตร์ คือ การสร้างความตระหนักว่าอดีตเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับปัจจุบันและอนาคต ประวัติศาสตร์ช่วยให้มองเห็นกระบวนการพัฒนาการของชีวิตมนุษย์และสังคมโดยต่อเนื่องกัน และช่วยให้กำหนดบทบาทและพฤติกรรมในปัจจุบันได้ถูกต้องเหมาะสม โดยเชื่อว่าอดีตเป็นบทเรียนเพราะความรู้ในประวัติศาสตร์เป็นการวางแนวสังคมให้สูงขึ้น ยิ่งศึกษามากและละเอียดยิ่งขึ้นยิ่งช่วยให้ผู้ศึกษามีความคิดลึกซึ้ง กว้างไกล มีเหตุผล ไม่ประมาท หันเหตุการณ์และหันคน (दन्य षायोथा, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 6 กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายและจุดเน้น ในด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมืองและศีลธรรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และการเสริมสร้างวิถีชีวิตของความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566) จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน และการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน (รายงานผลการบันทึกกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตตอารีฯ ครั้งที่ 2 ปีการศึกษา 2566) พบว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตตอารีฯ ยังไม่มีหลักสูตรประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น และครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถตอบคำถามและให้เหตุผล หรืออธิบายข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สาเหตุอาจมาจากนักเรียนมีการค้นคว้าหาข้อมูลในแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมารวมกัน โดยไม่ได้พิจารณาความถูกต้องของข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทำให้นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามหรืออธิบายข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากงานวิจัยของยุวดี ชมชื่น (2561) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยประยุกต์วิธีการทางประวัติศาสตร์ และการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปว่า ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่นที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาใช้ในการเรียนประวัติศาสตร์เพราะเป็นตัวแปรหรือ

ความสามารถที่สนับสนุนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและมีแนวคิดที่จะพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่อไป

หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการการศึกษาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นในระดับประเทศ ระดับสถานศึกษา หรือระดับห้องเรียน เนื่องจากหลักสูตรเป็นเอกสารสำคัญที่เป็นแผนแม่บทหรือยุทธศาสตร์หลักในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรด้านการศึกษา ตลอดจนเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่นักเรียน รวมทั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการบ่งชี้ถึงทิศทางการพัฒนาและความเจริญเติบโตของประเทศในอนาคต (กิตติคุณรุ่งเรือง, 2560) จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และวิธีการสอนที่สามารถพัฒนาหลักสูตรให้เกิดประสิทธิภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจากสภาพปัญหาและความจำเป็นของนักเรียน 2) การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลังจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาแล้ว 3) การเลือกเนื้อหาสาระจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้ 4) การจัดรวบรวมเนื้อหาสาระซึ่งจะต้องนำมาจัดตามความยากง่าย วุฒิภาวะ และความสามารถของนักเรียน 5) การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและจุดมุ่งที่กำหนดไว้ข้างต้น 6) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่องกัน และ 7) การกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผลโดยกำหนดเครื่องมือและเกณฑ์การประเมินเพื่อให้ทราบว่าการบรรลุจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด สอดคล้องกับนอกจากนี้ผลการวิจัยเกี่ยวกับขบวนการ พงษ์ปรีชาและปริญญา ภาษ สีทอง (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีองค์ประกอบคล้ายกัน ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล

ในการพัฒนาหลักสูตรองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีหลากหลายวิธีซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา คือวิธีการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการศึกษาเรื่องราวสำคัญๆ ที่เชื่อว่าจะเกิดขึ้นจริง หรือวิธีการที่ใช้สืบค้นเรื่องราวสำคัญของสังคมมนุษย์ในอดีต (สุนทร ชุตีธรรานนท์, 2557) ได้กล่าวว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นทักษะกระบวนการในการเรียนประวัติศาสตร์ ที่มุ่งสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองโดยให้ผู้เรียนได้ออกนอกห้องเรียนไปสู่โลกในความเป็นจริงด้วยการสืบค้นเรื่องราวที่ตนอยากรู้ อยากเห็น และในโลกยุคข้อมูลข่าวสารนี้ วิธีการทางประวัติศาสตร์จะฝึกฝนให้ผู้เรียนตรวจสอบ กลั่นกรองข้อมูลให้ได้ข้อเท็จจริง และคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผลก่อนที่จะคิดวินิจฉัยว่าสิ่งใดจริงน่าเชื่อถือ อันเป็นการรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารอย่างแท้จริงในการสอนประวัติศาสตร์นั้นจึงใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียน สอดคล้องกับปริยา บุตรไธสงค์ (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ผลการใช้รูปแบบการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์เรื่องพัฒนาการกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิด

วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองกิ้งพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองกิ้งพิทยาคมที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เรื่องพัฒนาการกรุงรัตนโกสินทร์สูงกว่าก่อน และทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์เรื่องพัฒนาการกรุงรัตนโกสินทร์สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีการทางประวัติศาสตร์ยังต้องอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นความสามารถในการคิดที่อาศัยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลในการสร้างความคิดรวบยอดอย่างมีเหตุผล เพื่อใช้ในการตัดสินใจเชื่อหรือเลือกปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยการประมวลความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สั่งสมมา การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญกับผู้เรียนในทุกระดับถือเป็นกรอบการคิดที่สำคัญและยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการที่จะช่วยให้เราปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อน ซึ่งถือว่าการคิดเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาที่แท้จริง (บรรจง อมรชีวิน, 2556) การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคสมัยปัจจุบันที่มีความหลากหลายทางด้านข้อมูลข่าวสาร บุคคลจึงต้องรู้จักวิธีการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ การจัดลำดับข้อมูล รวบรวม และประมวลผลสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างเป็นระบบให้เกิดความความชัดเจน แจ่มแจ้ง ถูกต้อง สมเหตุสมผล ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากปัญหาความสำคัญและแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) แบบแผนที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 61 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี สังกัดบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้จำนวน 3 หน่วย ดังนี้ หน่วยการเรียนรู้ที่ก่อร่างสร้างลำปาง (จำนวน 3 แผน 9 ชั่วโมง) หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ลำปาง มีดีเมืองนี้ห้ามพลาด (จำนวน 5 แผน 5 ชั่วโมง) หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 อิมเอมวิถึคนละคอน (จำนวน 4 แผน 4 ชั่วโมง)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

3.1 หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฯ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.11)

3.2 คู่มือการใช้หลักสูตรที่ผ่านการพัฒนาตามขั้นตอนที่ผ่านขั้นตอนการเลือกเนื้อหา จัดองค์ประกอบของเนื้อหา และเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฯ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.16)

3.3 แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีลักษณะเป็นแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน โดยผลการประเมินความสอดคล้องโดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ ค่าความยากง่ายของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.50-0.80 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.33 - 0.67 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับอยู่ที่ 0.91

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของปรกรณ์ประจัญบาน (2552) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สูตร t-test Independent

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตรที่สร้างขึ้น คือ หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร 5) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรในภาพรวม ปรากฏผลดังตารางที่ 1 และ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	4.30	0.45	มาก
2. หลักการของหลักสูตร	4.50	0.35	มากที่สุด
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.45	0.11	มาก
4. เนื้อหาของหลักสูตร	4.40	0.22	มาก
5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.40	0.14	มาก
6. สื่อ/ แหล่งเรียนรู้	4.36	0.22	มาก
7. การวัดและประเมินผล	4.53	0.18	มากที่สุด
ผลรวมการประเมินหลักสูตร	4.42	0.11	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเห็นว่าองค์ประกอบของหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.11)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	4.25	0.18	มาก
2. คำแนะนำการใช้หลักสูตร	4.30	0.27	มาก

3. กำหนดการสอนของหลักสูตร	4.40	0.22	มาก
4. บทบาทของครูผู้สอน	4.20	0.27	มาก
5. วิธีการวัดและประเมินผล	4.30	0.45	มาก
6. แผนการจัดการเรียนรู้	4.36	0.23	มาก
ผลรวมการประเมิน	4.33	0.16	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเห็นว่าคู่มือการใช้หลักสูตร ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.16)

ตารางที่ 3 ผลการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนเรียน	23	30	235	10.22	2.00	374	6176	37.64*
หลังเรียน	23	30	845	26.48	1.12			

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยหลักสูตรฯ มีค่าเฉลี่ยการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณก่อนเรียนและหลังเรียน เท่ากับ 10.22 และ 26.48 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการ เรียนตามหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิด อย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทาง ประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประเด็นใน การอภิปราย ดังนี้

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้ วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

1.1 หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความ เป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) เนื้อหาของ หลักสูตร 5) การจัดการเรียนการสอน 6) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้เป็นผลมาจาก

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบจากนักการศึกษาหลายท่าน สอดคล้องกับชฎารัตน์ พงษ์ปรีชา และปริญญญา สีสทอง (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้โครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีองค์ประกอบคล้ายกัน ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร 5) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 6) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล และสอดคล้องกับกนกวรรณ อุ๋นใจและคณะ (2559) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทยด้านความรับผิดชอบ พบว่า มีองค์ประกอบคล้ายกัน ได้แก่ 1) ความเป็นมาและหลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) รูปแบบกิจกรรมและระยะเวลา 5) เนื้อหาสาระ 6) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล โดยผู้วิจัยได้เลือกกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของทาบ (Taba, 1962) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวินิจฉัยความต้องการ ขั้นที่ 2 กำหนดวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 3 การเลือกเนื้อหา ขั้นที่ 4 การจัดองค์ประกอบของเนื้อหา ขั้นที่ 5 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 6 การจัดองค์ประกอบการเรียนรู้ ขั้นที่ 7 การวินิจฉัยสิ่งที่ประเมิน การเลือกวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน ทั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรขั้นที่ 1 คือการวินิจฉัยความต้องการ โดยได้ศึกษาบริบทต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สภาพการจัดการเรียนการสอน สำนวนความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเพื่อนำประเด็นต่างๆ มาจัดเรียงลำดับความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน จากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่นักเรียนต้องการเรียน พบว่า นักเรียนขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการสอบถามความต้องการนักเรียนพบว่านักเรียนต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์จังหวัดลำปาง และต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคใหม่ ๆ ที่จะทำให้นักเรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ เมื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า ภาพรวมคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.11) คู่มือการใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า คู่มือการใช้หลักสูตรในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.16) ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร โดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนมีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ซึ่งสอดคล้องกับศศิธร บุญภูมิวิวัฒน์และอมรรัตน์ วัฒนาธร (2560) ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาเกาหลีเบื้องต้นสำหรับแรงงานไทย พบว่าภาพรวมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) ที่กล่าวว่าการประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ และเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ดีขึ้น

2. ผลการใช้หลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรได้วิเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ โดยได้ทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้นักเรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกขั้นตอนเพื่อให้นักเรียนใช้เวลาและฝึกใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จึงให้นักเรียนได้ลงมือค้นคว้า และปฏิบัติจริง รวมทั้งการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรในแต่ละขั้นตอนเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมจากง่ายไปยาก มีเนื้อหาที่แตกต่างกัน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย และการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ยังส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการที่นักเรียนได้ค้นคว้าข้อมูลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบ ขั้นตอนที่สำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ คือขั้นตอนที่ 2 คือ ขั้นแสวงหาความรู้โดยการรวมหลักฐาน เป็นขั้นที่ให้นักเรียนรวบรวมและคัดเลือกหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาและคัดแยกหลักฐานว่าหลักฐานใดเป็นหลักฐานขั้นต้น ขั้นรอง เพื่อลำดับความสำคัญของหลักฐาน จากที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร พบว่า ช่วงแรกของการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร นักเรียนหาข้อมูลได้ค่อนข้างเยอะแต่เป็นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา เมื่อนักเรียนได้ฝึกการค้นคว้าข้อมูลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ส่งผลให้นักเรียนได้คิดอย่างมีวิจารณญาณ ในช่วงที่ 5 นักเรียนสามารถหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างถูกต้อง และสามารถลำดับความสำคัญของหลักฐานได้ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นประเมินคุณค่าของหลักฐาน เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้วิเคราะห์และตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะศึกษา จากที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ครูต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการวิเคราะห์และการประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐานในช่วงแรกของการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร เมื่อนักเรียนได้ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบทำให้ระยะเวลาให้การจัดกิจกรรมเป็นไปตามที่กำหนดตามหลักสูตร และขั้นตอนที่ 4 ขั้นตีความและ

สังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน เป็นขั้นที่นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยนักเรียนต้องทำการสังเคราะห์ข้อมูล เรียบเรียงความคิดของตนเองจากข้อมูลที่ผ่านมาการวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการเรียบเรียงเนื้อหาใหม่ในลักษณะของการอธิบายโดยมีความคิดเห็นของนักเรียนประกอบ และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงและแนวคิดเข้าด้วยกัน จากที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ในช่วงแรกครูได้ฝึกให้ผู้เรียนตีความหลักฐานหรือข้อมูลที่ตนเองค้นคว้าและนำมาเรียบเรียงเป็นข้อมูลใหม่ในแบบของตนเอง เป็นการฝึกให้นักเรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับ สุเนตร ชุตินทรานนท์ (2557) ได้กล่าวถึง วิธีการทางประวัติศาสตร์ ช่วยทำให้มนุษย์เกิดความตระหนักในการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงอดีตและปัจจุบัน เพื่อกระตุ้นให้มีความรู้สึกในชาติหรือเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ยังมีความสำคัญในการเรียนรู้อดีตเพื่อเป็นบทเรียนในการพัฒนาปัจจุบัน ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาประวัติศาสตร์จะให้นักเรียนเข้าใจถึงปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ที่กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์มีประโยชน์และมีความสำคัญต่อนักเรียน เพราะเป็นทักษะกระบวนการที่มุ่งสร้างสรรค์การเรียนรู้ด้วยตนเองให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน โดยสืบค้นเรื่องที่ตนเองมีความอยากรู้ อยากเห็น วิธีการทางประวัติศาสตร์จะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการตรวจสอบข้อเท็จจริง คิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล ก่อนที่จะตัดสินใจสิ่งใดน่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความเท่าทันข้อมูลข่าวสารในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับจิราพร ยมนา (2554) ที่ได้ศึกษาผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ตสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต ของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การนำหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาการคิดขั้นสูงด้านอื่นๆ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา ควรมีการนำปราชญ์ชุมชนหรือผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้ตามหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปาง เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้องให้กับนักเรียน และควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาหลักสูตรประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองลำปางโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผ่านการจัดการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น MOOC Web-based learning เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาในยุค Thailand 4.0

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กนกวรรณ อุ่นใจและคณะ. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความเป็นพลเมือง สำหรับเยาวชนไทย ด้านความรับผิดชอบ*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กิตติคุณ รุ่งเรือง. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ไทยในหลักสูตรนานาชาติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราพร ยมนา. (2554). *ผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองถลาง จังหวัดภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี.
- ชวรัตน์ พงษ์ปรีชา และปริญญาภา สีสทอง. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมทักษะชีวิตโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : วีพริ้นท์ (1991).
- ณรงค์ พ่วงพิศและคณะ. (2559). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ไทย ม.4-6*. กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.
- ดนัย ไชยโยธา. (2550). *ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). *การคิดอย่างมีวิจารณญาณ : หลักการพัฒนาการคิดอย่างมีตรรกะ เหตุผล และดุลยพินิจ*. กรุงเทพฯ: สถาบันการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.
- ปรียา บุตรโธสงศ์. (2558). *ผลการใช้รูปแบบการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์เรื่องพัฒนาการกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองกิ้งหยอก จ.บุรีรัมย์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : นนทบุรี.
- ยุวดี ชมชื่น. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยประยุกต์วิธีการทางประวัติศาสตร์ และการเรียนรู้แบบผสมผสาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาดุษฎีบัณฑิต, ระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ศศิธร บุญอุฒวิวัฒน์ และอมรรัตน์ วัฒนธรร.(2560). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาษาเกาหลีเบื้องต้นสำหรับแรงงานไทย*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สุนทร ชูดิธรานนท์ และคณะ. (2557). *ชาตินิยมในแบบเรียนไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and world.

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
THE ADAPTIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹ปฏิญา รักษาแก้ว และ ²ศีกฤทธิ์ ศิลาลาย

¹Patiya Raksakaew and ²Khukrit Silalai

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

¹Patiya.red56@gmail.com

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความเป็นภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน วิชยฐานะ และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 322 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น 0.854 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดย

¹ นักศึกษา, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการพัฒนาทักษะเชิงดิจิทัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 3) ครูที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำแบบปรับตัว , ผู้บริหารสถานศึกษา ,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Aabstract

This Article aimed to study (1) to study the Adaptive Leadership of School Administrators Under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 and (2) to the Adaptive Leadership of School Administrators Under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 as classified by educational background, work experience, position and school size. The sample group used in this research included 322 people Under Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1. The instrument used to collect data was a 5-level rating scale with an IOC of 1.00 and reliability was 0.854. Statistics used in data analysis include frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. T-test One-way analysis of variance and pairwise comparative analysis is using Scheffe's method. The research results were found as follows; 1) The Adaptive Leadership of School Administrators Under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 were at a high level, and each dimension of the opinions was also at a high level. 2) Teachers with different educational background have an attitude towards Adaptive Leadership of School Administrators Under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 overall and each aspect, except for Digital Skills Development were different at a significance level of .05. 3) Teachers who worked in different school sizes have an attitude towards Adaptive Leadership of School Administrators Under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1 overall and each aspect were different at a significance level of .05.

Keywords: Adaptive Leadership, School Administrators, Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าสังคมโลกมีวิวัฒนาการมาโดยตลอดทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มนุษย์ต้องมีการปรับตัวให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ โดยเฉพาะในสังคมที่อยู่รวมกันเป็นองค์กรที่มีการรวมตัวกันของกลุ่มคนเพื่อทำกิจกรรมให้สามารถไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ และการที่จะเป็นเช่นนั้นได้จะต้องมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ปัจจัยด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ เมื่อพิจารณาแล้วย่อมพบว่าบุคลากรมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนและใช้งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนถึงการบริหารจัดการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และเมื่อบุคลากรมีมากกว่า 2 คน ขึ้นไป ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ในองค์การ เพื่อเป็นบุคคลที่จะนำพาบุคลากรที่มีขององค์การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามพันธกิจหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงกล่าวได้ว่า ผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายโดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การประเมิน และการปรับปรุงแก้ไขงานต่างๆ ขององค์กร (วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ, 2560)

ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกในการนำพาองค์กรให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่มุ่งไปสู่การพัฒนาตามที่คาดหวังไว้ ภาวะผู้นำเป็นลักษณะเชิงบวกที่ประกอบไปด้วยความมีวิสัยทัศน์ ความกล้าหาญ ความห่วงใย และการแสวงหาความร่วมมือสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ร่วมงาน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมาย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิรูปการทำงาน (Kowalski, 2010) ภาวะผู้นำจึงเป็นเสมือนพลังหลักของผู้บริหารที่สามารถสร้างอำนาจชักนำผู้ปฏิบัติงานให้ร่วมมือได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพการณ์ปัจจุบันซึ่งเป็นโลกแห่งความผันผวน (Disruptive World) จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ด้านภาวะผู้นำ จากภาวะผู้นำตามแนวคิดเดิมที่เคยมีประสิทธิภาพในอดีตที่ผ่านมาสู่แนวคิดภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน (Adaptive leadership) ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่มีการพัฒนามาจากภาวะผู้นำตามสถานการณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำที่สลับซับซ้อน (Nastanski, 2002) ภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนจะมีการจัดการบริหารองค์กรของตนให้อยู่รอด สามารถสร้างกลยุทธ์เพื่อให้ทีมงานมองเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นว่าสามารถเป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา (Heifetz, 2009) และเป็นความสามารถของผู้นำที่ผสมผสานการบริหารงาน มีการตัดสินใจสั่งการที่มีประสิทธิภาพและแสดงศักยภาพในการปรับเปลี่ยน (Yukl & Lepsinger, 2004) ซึ่งได้นำมาขยายผลในเชิงทฤษฎีโดยการนำแนวทางภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนมาปฏิบัติในองค์กรและสังคม

นอกจากนี้ความเป็นผู้นำแบบปรับตัวจะเน้นกระบวนการ รูปแบบนี้จะใช้ความรู้ของทุกคนที่มีผลประโยชน์ในการย้ายองค์กรไปยังระดับที่สูงขึ้นและจัดให้มีกรอบสำหรับการบรรลุพันธะสัญญาของพนักงานต่อการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการแสวงหาและดำเนินการแก้ไขปัญหาคความท้าทาย โดยการมีส่วนร่วมของคนที่จะเป็นผู้มีส่วนร่วมที่กระตือรือร้นในกระบวนการเปลี่ยนแปลง ความเป็นผู้นำแบบปรับตัวเสนอให้เส้นทางรอบข้อจำกัดทางประวัติศาสตร์ที่เสริมสร้างความเปลี่ยนแปลงตามประเพณีแนะนำ

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นผู้ค้นคว้าอิสระซึ่งปฏิบัติงานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยคาดว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสู่การเป็นผู้นำที่มี คุณภาพได้ รวมถึงสะท้อนในการบริหารสถานศึกษาและบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหาร สถานศึกษาสามารถนำไปพิจารณาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริหารให้การบริหารสถานศึกษามี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน วิชย ฐานะ และขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 322 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ t-Test , One-Way ANOVA และความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เรียงตามลำดับดังนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก รองลงมาด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาทักษะเชิงดิจิทัล

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษา	ความคิดเห็นของครู (n = 322)		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. การสร้างแรงบันดาลใจ	4.17	.683	มาก
2. การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล	4.44	.459	มาก
3. การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก	4.52	.431	มาก
4. การพัฒนาทักษะเชิงดิจิทัล	4.15	.673	มาก
รวม	4.32	.422	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($=4.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เรียงตามลำดับดังนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก ($=4.52$) รองลงมาด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ($=4.44$) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($=4.17$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาทักษะเชิงดิจิทัล ($=4.15$)

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน วิทยฐานะ และขนาดสถานศึกษา

2.1 ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2.2 ครูที่ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการพัฒนาทักษะเชิงดิจิทัลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูที่ปฏิบัติงานในขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ความเป็นภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังนี้

1.1 การสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า การให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้ร่วมงาน และสร้างแรงบันดาลใจให้ลูกน้องด้วยการยกย่อง ชมเชยอย่างไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน จึงจำเป็นให้ผู้บริหารหาวิธีการสร้างแรงบันดาลใจที่มีความชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ (Maslow, 1970 อ้างถึงใน อทิตยา เสนะวงศ์, 2555 : 13 หากผู้บริหารสร้างพลังใจในองค์กรทำให้เกิดกำลังใจ ทุกคนในองค์กรมีแรงใจและอยากมีส่วนร่วมในการผลักดันองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารเป็นผู้ที่ส่งเสริมน้ำใจแห่งการทำงานเป็นทีม พยายามจูงใจผู้ตามให้ทำงานบรรลุเกินเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการสร้างจิตสำนึกของผู้ตามให้เห็นความสำคัญว่าเป้าหมายและผลงานนั้นสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผลการวิจัยของ ชมนันท์สร์ ปิยะภัทรวิรัตน์ (2565) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูหรือผู้นำสามารถสนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อเสริมสร้างและดำรงสัมพันธ์อาพาของสมาชิกตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานการปรับตัวเข้ากับบุคคลหรือแสดงบทบาทผู้นำผู้ตามได้อย่างเหมาะสมตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผลการวิจัยของ ชมนันท์สร์ ปิยะภัทรวิรัตน์ (2565) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับการศึกษาของกรรณิการ์ มะโนมัน (2564 : 7) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการคำนึงถึงการเป็นปัจเจกบุคคลโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก

2.3 ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมองค์กร ลักษณะสร้างสรรค์ในเชิงบวก มีการใช้กลยุทธ์ในการบริหารงาน มีการกำหนดเป้าหมายการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการเป็นผู้นำ ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษากระตือรือร้นในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีส่วนส่งเสริมและปรับเปลี่ยน

วัฒนธรรมองค์การในสถานศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณิชภา พรหมไชยา (2562) ศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตบางกะปิ ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตบางกะปิ ตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนิวรรณ จันทร์ เทพ (2022) ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การ ลักษณะสร้างสรรค์ตามความคิดเห็นของครูกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบรมราชชนนีพันปี หลวง ผลการศึกษา พบว่า วัฒนธรรมองค์การเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมและรายมิติอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการพัฒนาทักษะเชิงดิจิทัลอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบ ทำให้การจัดการโรงเรียนมีความจำเป็นต้องนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากโรงเรียนใน ศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ทั้งในด้านลักษณะของความรู้ บทบาทของผู้เรียน และบทบาท ของครูผู้สอน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถในการเข้าใจบริบทที่เปลี่ยนแปลงนี้ อย่างลึกซึ้ง และบูรณาการเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนและโรงเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัย ชล นที พัวสี (2563) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกลุ่มสห วิทยาเขตศรีนครินทร์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิง ดิจิทัลตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตศรีนครินทร์ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยภาพรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ในด้านการนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 โดย ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิฤทธิ์กลิ่นเดช (2560) ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสอดคล้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในด้านการสื่อสาร การรู้จักใช้เทคโนโลยี และการมีวิสัยทัศน์ที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน วิทย ฐานะและขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหาร สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาทักษะเชิง ดิจิทัลแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมที่ให้ออกาสบุคคลได้รับการศึกษาอย่างดี แม้ในบุคคลจะมีเขาวนปัญญา ใกล้เคียงกัน หากมีโอกาสดได้รับการศึกษาแตกต่างกันก็ย่อมทำให้ความสามารถแตกต่างกันได้ โอกาสการ ทำงานก็แตกต่างกันไปการศึกษามีส่วนช่วยให้คนมีความคิด มีเหตุผล มีความสามารถสูงขึ้น และมีทักษะ

การรับรู้ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร รวมถึงความรู้ และประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้านแตกต่างกัน (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2549: 58) และสอดคล้องกับงานวิจัยของปานิสราตรัสศรี (2559) พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ ภูริส ภูมิประเทศ (2566) ได้กล่าวไว้ว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่า ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภัทร พึ่งพงษ์ (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 2 กรุงเทพมหานคร ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิกา บุญช่วย (2561) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดตราดจันทบุรีและระยองผลการเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ครูที่มีวิทยฐานะ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการมอบหมายหน้าที่และภาระงานอย่างเหมาะสมทั้งในตำแหน่งครูผู้ช่วย, ครูคศ.1, ครูคศ.2 และมากกว่าคศ.2 ขึ้นไป ในแต่ละระดับนั้นถูกจำกัดไปด้วยประสบการณ์ทำงาน ผู้บริหารจะคอยดูแลเอาใจใส่และคอยช่วยเหลือในการทำงาน สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและเป็นต้นแบบอย่างที่ดีทั้งในเวลาและนอกเวลาทำงาน ทำให้ครูและบุคลากรเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวของผู้บริหาร นอกจากนั้น ครูคศ.1 ขึ้นไป ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในการทำงานของบุคลากรโดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบหน้าที่ที่สูงขึ้นและการตัดสินใจที่สำคัญ จึงส่งผลให้ครูรับรู้ได้ถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในทิศทางที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัสกร โหมเพ็ง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 42 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 42 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งวิทยฐานะต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรรณิกา บุญช่วย, 2561 : 57) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น

พื้นฐานในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง ผลการเปรียบเทียบจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ กล่าวได้ว่า วิทยฐานะ ไม่มีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษากลางและขนาดเล็ก อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็ก มีบุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในโรงเรียนมีจำนวนน้อยทำให้ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องมีเทคนิคหรือภาวะผู้นำในการบริหารมากนักจึงทำให้ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารต่ำกว่าและแตกต่างจากข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ดังนั้น การนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จแต่ละแห่งใช้ปัจจัยหลายอย่างที่แตกต่างกัน กระบวนการบริหารจัดการซึ่งได้รับการจัดสรรไม่เท่ากัน โรงเรียนขนาดใหญ่ได้รับจัดสรรมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดกลางได้ รับจัดสรรมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของโรงเรียนผลการวิจัยสอดคล้องกับ ชณันภัทร์ ปิยะภทวิรัตน์ (2565) ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา ได้กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา จำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษาพบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ส่วนอนุภาติ วัฒนะนุกูล (2560) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ได้กล่าวไว้ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีทัศนะต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวได้ว่า ขนาดสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทั้งด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล และด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา บุญช่วย. (2563). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดตราด จันทบุรีและระยอง. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กัญจน์รัตน์ สีนธรัตน์.(2559).การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ และคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในประเทศไทยภายใต้สถานการณ์วิถีปกติใหม่และวิถีถัดไป. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชมงคล.
- พัสกร โหมเพ็ง และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 42 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภูริส ภูมิประเทศ. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ในศตวรรษที่ 21. วารสารมนุษยและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 7 (1), 124-125.
- วีระพงศ์ เกียรติไพรยศ. (2560). ภาวะผู้นำกับการบริหารองค์การในยุคนิวนอร์มัล. บทความวิชาการ. วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณิชาภา พรหมไชยา .(2562). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตบางกะปิ. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม , 18 (2), 157-163. <https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/JIE/article/view/175528/164509>
- ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษามืออาชีพภายใต้สถานการณ์วิถีปกติใหม่และวิถีถัดไปในภาคตะวันออกของประเทศไทย. วารสารพุทธมคัศ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษาสำหรับนักเรียนวัดอาวุธวิสิฐาราม,
- ณัฐพร สายศร, วรณวิศา สีนุสรณ์ คล้ายจำแลง, สุดารัตน์ สารสว่าง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 7 (2), 215-217.

แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครู
ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
WORK MOTIVATION THAT AFFECTS TEACHERS' COMMITMENT
IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE TRANG KRABI

¹ปณมนัส ทองด้วง, ²ธัญธิดา รัตนพันธ์ และ ³สุภาพ เต็มรัตน์

Punmanas Thongduang Thanatcha Rattanaphant Supap Temrat

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand.

¹Punmanas@ap.ac.th

Received : December 3, 2023; **Revised :** March 2, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ความผูกพันต่อโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียน แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียน และแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการทำงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง ($r=0.780$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) แรงจูงใจในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน สภาพแวดล้อมใน

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ อาจารย์ ดร. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี

การทำงานความรับผิดชอบ และการได้รับการยกย่องนับถือ ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ได้ร้อยละ 66 ($R^2 = .66$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 5) แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ได้แก่ สนับสนุนให้บุคลากรสร้างสมดุลชีวิตและการทำงาน มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม มอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ จัดกิจกรรมที่กระชับความสัมพันธ์ กำหนดนโยบายการบริหารตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จ่ายค่าตอบแทนและสนับสนุนการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการทำงาน, ความผูกพันต่อโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were to 1) Teacher's motivation 2) Teachers' commitment to school 3) The relationship between teachers' work motivation and school commitment, 4) Work Motivation that Affects Teachers' Commitment , and 5) Guidelines for creating work motivation that affects teachers' commitment to school in educational institutions, Trang Secondary Educational Service Area Office, Krabi. The sample of 341 teachers of schools. Data were collected by a questionnaire and were analyzed by percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The results of the research were as follows: 1) The overall teacher's motivation were at a high level, 2) The overall teachers' commitment to school were at a highest level, 3) The overall motivation to work with teachers' commitment in Schools there is a high positive relationship ($r=0.780$) with statistical significance at the .01 level. 4) Teacher's motivation Stability in work, Working Environment, Responsibility, and Being Respected affecting the teachers' commitment in Schools was able to forecast teachers' commitment at 66 percent, Statistically significant at the .05 level. And 5) Guidelines for creating work motivation that affect teachers' commitment to school : Guidelines for creating work motivation : Support personnel to create a work-life balance, Fair performance evaluation system, Assign work that is consistent with knowledge and abilities, Organize activities that strengthen relationships , Establish administrative policies in accordance with relevant laws. Pay remuneration and support appropriate welfare arrangements, Improve the environment and provide an appropriate teaching and learning atmosphere.

Keywords: Motivation to work, Commitment to school

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยโรงเรียนมีเป้าหมายหลักคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา (วันวิสา ยุระชัย, 2562 : 2) บุคคลที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ครูซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษาและอบรมนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณสมบัติที่ดีเพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ทั้งยังมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำพาผู้เรียนไปสู่จุดหมายและเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ (อัญชลี สนพลาย และภควรรณ ลุนสำโรง, 2564 : 243) ครูผู้สอน จึงต้องมีขวัญกำลังใจที่ดีและได้รับการตอบสนองด้านต่างๆ อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน มีความคิดริเริ่มในกิจกรรมต่างๆ มีความเชื่อมั่นในองค์กรของตนเอง ทำให้องค์กรมีความแข็งแกร่งและสามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ ครูจึงจำเป็นต้องมีการดูแลเอาใจใส่ สร้างขวัญ กำลังใจ แรงจูงใจในการทำงานพร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างดีและมีคุณภาพ (นุรมา แวดือเร๊ะ และเรชา ชูสุวรรณ, 2561 : 173)

แรงจูงใจในการทำงานมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการปฏิบัติงานในองค์กร เป็นปัจจัยที่จะเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรทำงานด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความสนใจ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลให้ครูเกิดความทุ่มเทความสามารถในการทำงานให้กับองค์กรอย่างเต็มที่ ซึ่งจะมีผลทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด (มฤดี ปรีเส และคณะ, 2565 : 271) การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องเรียนรู้ทั้งหลักการและเทคนิคเพื่อที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานแสดงพฤติกรรมตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพโดยผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้ครูทำงานให้องค์กรอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งรักษาทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้ทำงานอยู่ในองค์กรให้นานที่สุด (รุ่งทิwa วิบูลย์พันธ์และตรัยภูมิินทร์ ตรีศรีศวร, 2562 :1201) ดังนั้น องค์กรควรทำให้บุคลากรในองค์กรมีแรงจูงใจทั้งด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ลักษณะงาน รายได้สวัสดิการ ความก้าวหน้าในการทำงาน ความยอมรับนับถือในองค์กรและความมั่นคงในการทำงานให้บุคลากรในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ตลอดจนให้ความจงรักภักดีทำงานอยู่ในองค์กรได้เป็นเวลานาน (อัญชลี สนพลาย และภควรรณ ลุนสำโรง, 2564 : 244)

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นความรู้สึกของกลุ่มสมาชิกที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในองค์กร มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร เสียสละมุ่งมั่น ร่วมมือกันที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้องค์กรไปถึงเป้าหมาย (ชนิษฐคมน์ แพทย์รัตนกุล, 2560 : 16) ความผูกพันต่อองค์กรก่อให้เกิดประโยชน์หลายทาง เกิดผลของการปฏิบัติงานดีขึ้น อัตราการเข้าออกจากงานลดน้อยลง รวมถึงพฤติกรรมอื่นๆที่ส่งเสริมการทำงาน บุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรมากเท่าใดก็จะทำให้บุคลากรที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไปมีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าความพึงพอใจในงานที่ทำ (ณิชนันท์ ศรีกุลสถิต, 2562 : 3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีความมุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยการกำหนดกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มี

คุณภาพและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีแนวทางการพัฒนาโดยการส่งเสริมพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีการพัฒนาตนเองตามวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล รวมทั้งมีจรรยาบรรณและจิตวิญญาณของความเป็นครู ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) และเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (Co-creation) ให้กับนักเรียน ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ควบคู่กับการให้ความรู้ ด้านวางแผน และการสร้างวินัยด้านการเงิน และการออม เพื่อแก้ปัญหาหนี้สินครู รวมทั้ง เสริมสร้างขวัญกำลังใจในความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่, 2566 : 39-40)

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ แรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์กรของครูเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารคุณภาพของโรงเรียน ดังนั้น การศึกษาถึงแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ เพื่อที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของครู และความผูกพันต่อโรงเรียนของครู และนำข้อมูลมากำหนด กลยุทธ์และแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกของครูทำให้มีความพึงพอใจในการทำงานและปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่
4. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่
5. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 44 โรงเรียน มีครูผู้สอน จำนวนทั้งหมด 2,898 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 341 คน คัดเลือกจากประชากรโดยใช้เทคนิคกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเคร์จีซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608) คำนวณสัดส่วนจากกลุ่มตัวอย่าง และเลือกตัวแทนของแต่ละชั้น

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแรงจูงใจในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ โดยแรงจูงใจในการทำงานของครู ประกอบด้วย 1) ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ 1.1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 1.2) ด้านความรับผิดชอบ 1.3) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 1.4) ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ และ 1.5) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 2) ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ 2.1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร 2.2) ด้านนโยบายและการบริหาร 2.3) ด้านความมั่นคงในการทำงาน 2.4) ด้านเงินเดือนหรือรายได้ และ 2.5) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ประกอบด้วย 1) ความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์กร 2) ความทุ่มเททำงานเพื่อองค์กร และ 3) การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ 1) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 4) ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ 5) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร 2) ด้านนโยบายและการบริหาร 3) ด้านความมั่นคงในการทำงาน 4) ด้านเงินเดือนหรือรายได้ 5)

ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ประกอบด้วย 1) ความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์กร 2) ความทุ่มเททำงานเพื่อองค์กร 3) การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ซึ่งข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ โดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียน และความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ สถิติที่ใช้คือ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

4.4 วิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. ระดับแรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ โดยรวม

แรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ

1. ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.41	0.43	มาก
2. ด้านความรับผิดชอบ	4.40	0.46	มาก
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.35	0.53	มาก
4. ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ	4.29	0.53	มาก
5. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.35	0.54	มาก
แรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6. ด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน	4.32	0.50	มาก
7. ด้านนโยบายและการบริหาร	4.40	0.42	มาก
8. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	4.34	0.41	มาก
9. ด้านเงินเดือนหรือรายได้	4.13	0.76	มาก
10. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.32	0.54	มาก
รวม	4.28	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D.= 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.41$, S.D.= 0.43) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านนโยบายและการบริหาร ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.42) และด้านเงินเดือนหรือรายได้ ($\bar{X} = 4.13$, S.D.= 0.76) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ โดยรวม

ความผูกพันต่อโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์กร	4.29	0.53	มาก
2. ความทุ่มเททำงานเพื่อองค์กร	4.39	0.52	มาก
3. การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร	4.34	0.52	มาก
รวม	4.34	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความทุ่มเททำงานเพื่อองค์กร ($\bar{X} = 4.39$, S.D.= 0.52) การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ($\bar{X} = 4.34$, S.D.= 0.22) และความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์กร ($\bar{X} = 4.29$, S.D.= 0.53)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ตรัง กระบี่ ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ตรัง กระบี่

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_{tot}
X_1	0.498**	0.517**	0.238**	0.515**
X_2	0.549**	0.607**	0.324**	0.608**
X_3	0.599**	0.492**	0.310**	0.577**
X_4	0.627**	0.495**	0.419**	0.634**
X_5	0.616**	0.510**	0.347**	0.607**
X_6	0.628**	0.470**	0.391**	0.361**
X_7	0.478**	0.075	0.428**	0.405**
X_8	0.657**	0.399**	0.523**	0.650**
X_9	0.604**	0.208**	0.423**	0.510**
X_{10}	0.763**	0.440**	0.450**	0.681**
X_{tot}	0.816**	0.559**	0.520**	0.780**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ. ≤ 0.01

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ตรัง กระบี่ พบว่า โดยรวมแรงจูงใจในการทำงาน (X_{tot}) กับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู (Y_{tot}) ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ตรัง กระบี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง ($r=0.780$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ตรัง กระบี่ ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักความสำคัญของการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ตรัง กระบี่

ตัวแปรทำนาย	Unstandardized Coefficient		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std.Error	Beta		
ค่าคงที่	0.497	0.200		2.479	.014*
ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (X_1)	0.053	0.045	0.054	1.178	.240
ความรับผิดชอบ (X_2)	0.124	0.049	0.136	2.541	.012*
ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน (X_3)	0.016	0.041	0.019	0.380	.704
การได้รับการยกย่องนับถือ (X_4)	0.117	0.041	0.146	2.817	.005*
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (X_5)	0.050	0.039	0.063	1.283	.200

ความสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน (X_6)	0.068	0.042	0.080	1.626	.105
นโยบายและการบริหาร (X_7)	-0.042	0.044	-0.042	-9.55	.340
ความมั่นคงในการทำงาน(X_8)	0.260	0.049	0.253	5.269	.000*
เงินเดือนหรือรายได้(X_9)	-0.014	0.026	-0.025	-.522	.602
สภาพแวดล้อมในการทำงาน(X_{10})	0.254	0.038	0.327	6.714	.000*
R=0.812, $R^2 = .660$, Adjusted $R^2 = .649$, S.E.est = .250, F-ratio = 63.205					

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $< .05$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางุ กระบี่ จากการหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ตัวแปรแรงจูงใจในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน(X_8) สภาพแวดล้อมในการทำงาน(X_{10}) ความรับผิดชอบ (X_2) และการได้รับการยกย่องนับถือ (X_4) ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางุ กระบี่ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางุ กระบี่ ได้ร้อยละ 66 ($R^2 = .66$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสามารถนำมาสร้างสมการทำนายได้ดังนี้

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.497 + 0.260(X_8) + 0.254(X_{10}) + 0.124(X_2) + 0.117(X_4)$$

และสามารถเขียนสมการคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

$$\hat{Z} = 0.253(X_8) + 0.327(X_{10}) + 0.136(X_2) + 0.146(X_4)$$

5. แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรางุ กระบี่ ได้แก่ 5.1) การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นคุณค่าในตัวเอง และสนับสนุนการสร้างสมดุลชีวิตและการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา 5.2) เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยการร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน 5.3) การสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีระบบและหลักเกณฑ์การพิจารณาการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม 5.4) ให้การยอมรับความสามารถ ยกย่องและชมเชย เมื่อบุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด 5.5) การมอบหมายงานที่เหมาะสม เป็นธรรม ชัดเจน และสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา โดยมีกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบการปฏิบัติงานอยู่เสมอเพื่อให้สามารถช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันหากมีปัญหาในการปฏิบัติงาน 5.6) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระชับความสัมพันธ์ ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา 5.7) มีการกำหนดนโยบายและการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน และมีการติดตามผลการ

ปฏิบัติงานของบุคลากรตามนโยบายและการบริหารเพื่อปรับปรุงและแก้ไขนโยบายและการบริหารให้มีทิศทางที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 5.8) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสเติบโตจากตำแหน่งหน้าที่ 5.9) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสวัสดิการต่างๆ ของบุคลากรที่เหมาะสม 5.10) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา และจัดบรรยากาศการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แรงจูงใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีการกำหนดแผนการพัฒนาศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนนโยบายและแผนสำคัญอื่นๆ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีมาตรฐานการจัดการศึกษาเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสัมมา รรณิธย์ (2556 : 133) กล่าวว่า แรงจูงใจ เป็นความปรารถนาที่จะกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่มีคุณค่าด้วยความเต็มใจจากตัวบุคคลเอง ในการที่จะอุทิศร่างกายแรงใจในการทำหน้าที่หรือปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยได้รับรางวัลเป็นผลตอบแทนจากการกระทำเหล่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจเป็นสิ่งเร้าที่จะมากระตุ้นหากบุคคลมีเจตคติที่ดีต่องานและเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี สนพลาย และภควรรณ ลุนสำโรง (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน

2. ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีทิศทางการดำเนินงานภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจึงต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีอุดมการณ์ทางการศึกษามองเห็นการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะพัฒนาคนให้ประเทศชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฏฐพันธ์ เจริญนันทน์ (2556 : 105-107) กล่าวว่า ความผูกพันขององค์กร คือ ทัศนคติของบุคลากรภายใน

องค์กรที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์กรแสดงออกในรูปแบบของบุคลากรโดยการยินดีที่จะมีส่วนร่วมและอยากเป็นสมาชิกขององค์กร และไม่ยอมออกจากองค์กร อยากอยู่กับองค์กรตลอด เปรียบเสมือนองค์กรเป็นบ้านหลังที่สอง สอดคล้องกับงานวิจัยของลูกน้ำ เจนหัตพล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า ความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความศรัทธาเลื่อมใส ด้านความตั้งใจที่จะเป็นสมาชิกที่ดี และด้านความเต็มใจในการปฏิบัติงาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่า โดยรวมแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง ($r=0.780$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจาก แรงจูงใจในการทำงานของครูจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในแนวทางที่สนองต่อความต้องการ รวมทั้งเป็นแรงกระตุ้นที่จะทำให้ครูรักษาพฤติกรรมนั้นไว้ แต่ละบุคคลจะเลือกแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป ครูที่มีแรงจูงใจในการทำงานในระดับสูงจะมีความผูกพันต่อโรงเรียนในระดับสูงเช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพันธ์ เขจรนนท์ (2556 : 107 - 108) กล่าวว่า ความผูกพันกับองค์กรส่งเสริมให้พนักงานมีความผูกพันกับองค์กร มีความสำคัญกับการดำเนินงานขององค์กรเนื่องจากพนักงานที่ผูกพันและทุ่มเทให้กับองค์กรจะช่วยให้องค์กรดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดต้นทุนขององค์กร ความผูกพันกับองค์กรมีความสัมพันธ์กับอัตราการขาดงาน ผลผลิตภาพ และคุณภาพของผลงาน ความผูกพันกับองค์กรเกี่ยวข้องกับความสามารถในการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของมฤดี บุรีเส และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันองค์กรของครูโรงเรียนเอกชน มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .802

4. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่า ตัวแปรแรงจูงใจในการทำงานด้านความมั่นคงในการทำงาน(X_8) สภาพแวดล้อมในการทำงาน(X_{10}) ความรับผิดชอบ (X_2) และการได้รับการยกย่องนับถือ (X_4) ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ได้ร้อยละ 66 ($R^2 = .66$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนั้นอาจเนื่องมาจากแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของงาน ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาต้ง ระเบียบ ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติตามแนวทางที่ส่วนราชการกำหนดเพื่อธำรงรักษาสมาชิกขององค์กร นำองค์กรไปสู่เป้าหมายด้วยความผูกพันต่อองค์กรและต่องานที่รับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดของสมุทร ชำนาญ (2556 : 265) กล่าวว่า การจงใจเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นกับบุคคลในการใช้ความพยายามเป็นพลังผลักดันให้เกิดผลการกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทาง ที่แน่นอน เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีรดา ไชยบรรดิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า แรงจูงใจในการทำงาน จำนวน 4 ด้าน ร่วมกันทำนายความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนร้อยละ 88.70 เรียงจากมากไปน้อยคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการได้รับการยกย่องนับถือ ด้านเงินเดือนหรือรายได้ และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

5. แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต้ง ระเบียบ ได้แก่ สนับสนุนให้บุคลากรสร้างสมดุลชีวิตและการทำงาน มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม มอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ จัดกิจกรรมที่กระชับความสัมพันธ์ กำหนดนโยบายการบริหารตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จ่ายค่าตอบแทนและสนับสนุนการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของจอมพงศ์ มงคลวนิช (2556 : 217) กล่าวว่า แรงจูงใจจะส่งเสริมให้ทำงานได้สำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมที่ต้องการ และแรงจูงใจกำหนดแนวทางของพฤติกรรมว่าควรเป็นไปในรูปแบบใดให้ตรงตามทิศทางเพื่อที่จะให้บรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของจอมพงศ์ มงคลวนิช (2556 : 217) กล่าวว่า แรงจูงใจจะส่งเสริมให้ทำงานได้สำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรมที่ต้องการ และแรงจูงใจกำหนดแนวทางของพฤติกรรมว่าควรเป็นไปในรูปแบบใดให้ตรงตามทิศทางเพื่อที่จะให้บรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

แรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จของงาน โดยในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต้ง ระเบียบ ดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติตามแนวทางที่ส่วนราชการกำหนดเพื่อธำรงรักษาสมาชิกขององค์กร นำองค์กรไปสู่เป้าหมายด้วยความผูกพันต่อองค์กรและต่องานที่รับผิดชอบ ซึ่งแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต้ง ระเบียบ ได้แก่ การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรสร้างสมดุลชีวิตและการทำงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ สนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีระบบและหลักเกณฑ์การพิจารณาการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติและความลำเอียง การมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้

ความสามารถของบุคลากร ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระชับความสัมพันธ์ ระหว่างบุคลากร กำหนดนโยบายและการบริหารที่ชัดเจน ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสเติบโตจากตำแหน่งหน้าที่ มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ที่เหมาะสม ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และจัดบรรยากาศชั้นเรียนเพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พรินท์.
- ชนิษฐคมน์ แพทย์รัตนกุล. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันองค์การของครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเทพศิรินทร์ร่มเกล้า*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2556). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ณิชานันท์ ศิริกุลสถิต. (2562). *ความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรดา ไชยบรรดิษฐ์. (2562). *แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11*. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นุรมา แวดือเระ และเรชา ชูสุวรรณ. (2561). *แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อโรงเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2*.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 31 (1), 171-180.
- มฤดี บุรีเส และคณะ. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรสงคราม*. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 8(1), 270-285.
- รุ่งทิวา วิบูลย์พันธ์และตรัยภูมิษฐ์ ตริตร์ศิริ. (2562). *ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2*. ใน การประชุมหาตใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 10 วันที่ 12-13 กรกฎาคม 2562. สงขลา : วิทยาลัยหาดใหญ่.
- ลูกน้ำ เจนหัดพล. (2564). *ความผูกพันของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- วันวิสา ยะชัย. (2562). *ความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนชลประทานวิทยาจังหวัดนนทบุรี*.บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- สมุทร ชำนาญ. (2556). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎีและปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระยอง : พี.เอส.การพิมพ์
- สัมนา รณิธย์. (2556). *หลัก ทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2566-2570) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่*. ตรัง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่.
- อัญชลี สนพลาย และภควรรณ ลุนสำโรง. (2564). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8 ประจำปี พ.ศ.2564 “สู่วิถีใหม่ ด้วยงานวิจัยทางสุขภาพและการบริการ”* 27 มีนาคม 2564. นครราชสีมา : วิทยาลัยนครราชสีมา.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Education and Psychological Measurement*, 30 (3) : 607 – 610.

การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1

THE INTERNAL SUPERVISION IN SCHOOLS OF ADMINISTRATORS
THAT AFFECTING ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF TEACHER'S
IN SCHOOL UNDER THE NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

¹ณัฐดนัย โกมลา, ²รัฐพร กลิ่นมาลี และ ³วีระยุทธ ชาทะกาญจน์
¹Naddanai Gomala, ²Rattaporn Klinmalee and ³Werayut Chatakan

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand.

¹nueng.naddanai@gmail.com

Received : February 24, 2024; **Revised :** March 21, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารของสถานศึกษา ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา ศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 รวมทั้งสิ้น 307 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยเชิง

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = .773^{**}$) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณโดยรวมมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .599 คิดเป็นร้อยละ 59.90 4) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ และความสำคัญในการนิเทศภายใน จัดให้มีการประชุมครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผนและตั้งเป้าหมายในการดำเนินงาน ด้านการสร้างเครื่องมือ และออกแบบวิธีการนิเทศ ควรส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างเครื่องมือการนิเทศทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ ด้านการดำเนินการนิเทศ ควรดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศ และใช้เครื่องมือการนิเทศที่ได้สร้างขึ้นร่วมกัน นิเทศตรงตามเวลา และดำเนินการนิเทศตามแนวกัลยาณมิตร ด้านการติดตาม และประเมินผลการนิเทศ ควรนำผลการนิเทศมาดำเนินการโดยใช้กระบวนการ PLC ประเมินผลการนิเทศตามสภาพความเป็นจริงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย และด้านการรายงานผล และเผยแพร่ผลการนิเทศ ควรนำผลการนิเทศที่พัฒนาไปสู่วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ และนำไปเผยแพร่ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ มีการกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานอย่างเป็นระบบทันทีหลังดำเนินการนิเทศเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

คำสำคัญ : การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร, การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

Abstract

The objectives of this research were to Study The Internal Supervision in Schools of administrators, to Study the Active Learning Management of Teacher's in School, to Study The Internal Supervision in Schools of administrators that Affecting Active Learning Management of Teacher's in School, and to study the developmental approaches for The Internal Supervision in Schools of administrators that Affecting Active Learning Management of Teacher's in School Under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 1. The sample group was a total of 307 administrators and teachers under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 2 selected by stratified random sampling technique. Data were analyzed by using statistics, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression. The research findings were as follow: 1) The Internal Supervision in Schools of administrators, is overall at a high level. When considering individual aspects, it is found to be high in all dimensions. 2) Active learning management

for teachers in educational institutions Overall it is at a high level. When considering each aspect separately, it was found to be at a high level in every aspect. 3) The Internal Supervision in Schools of administrators that Affecting Active Learning Management of Teacher's in School. The analysis of Pearson correlation coefficients reveals a statistically significant relationship at the .01 level, with a high correlation ($r = .773^{**}$). The overall multiple regression analysis, with an efficiency in prediction (R^2) equal to .599, accounts for 59.90%. 4) Development guidelines for The Internal Supervision in Schools of administrators that Affecting Active Learning Management of Teacher's in School Under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 1, indicate the following: Planning for administration should promote awareness, understanding, and importance of internal administration. Meetings with teachers and relevant staff should be conducted to plan and set goals collaboratively. Creating tools and designing administration methods should encourage and support the development of teachers and relevant staff in creating administration tools both online and offline. Implementing administration should follow the administration calendar and utilize jointly created administration tools. Administration should be carried out on schedule and in line with the Gandhian principles. Monitoring and evaluating administration should be conducted using the PLC process, evaluating administration results based on actual conditions, objectives, and goals. and Reporting and disseminating administration results should disseminate developed administration results to educators and educational personnel within and outside the educational institutions using various methods. Report formats should be systematically established immediately after completing the administration process.

Keywords : The Internal Supervision in Schools of administrators, Affecting Active Learning Management of Teacher's

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ประเทศไทยได้มองเห็นความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาสถิติของประเทศไทย โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา และการพัฒนาความสามารถของคนไทยให้เกิดทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายในและภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ และสถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และมีระบบการวัด และประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ยึดหยุ่นตอบสนองต่อความถนัดและความสนใจของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579, 1)

การจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษา จุดมุ่งหมายคือสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน กระบวนการทำงานร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาต้องมีการนิเทศการศึกษา (Educational Supervision) เข้ามาเกี่ยวข้อง รูปแบบการนิเทศศึกษามีหลายวิธี เช่น การนิเทศทางตรง การนิเทศทางอ้อม การนิเทศทางไกล การนิเทศภายในสถานศึกษา ความเหมาะสมในการใช้การนิเทศด้วยรูปแบบวิธีการใดขึ้นอยู่กับบริบทของสังคมและสถานศึกษา ในสภาพสังคมปัจจุบันรูปแบบการนิเทศที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับครูมากที่สุดคือ การนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษาในการพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือครูในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จทั้งด้านงานสอน และงานอื่นๆ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ที่เปรียบเสมือนหัวใจของการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหรือองค์การหนึ่งที่มีคณะบุคคลทำงานเป็นกลุ่ม โดยมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพนักเรียน ในการทำงานใดๆ ย่อมมีปัญหาหน่านักการการช่วยเหลือแนะนำครูในสิ่งที่ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรมองข้าม การศึกษาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบที่จะนำไปสู่การวางแผนงาน/โครงการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สถานศึกษาควรดำเนินการ ทั้งนี้เมื่อรู้ปัญหาและสาเหตุของปัญหาแล้วย่อมจะแก้ไขได้ตรงจุด กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงเป็นขั้นตอนที่สถานศึกษาควรนำมาปรับใช้ได้ตามศักยภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่จะส่งผลให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุไรรัตน์ สุตรัง, 2559, 1-43) ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในไว้ ไม่ว่าจะเป็น Harris (1985), Allan & Loomis (1989), Gulick & Lyndall (1937), สัจจ อุทรานนท์ (2530), จุไรรัตน์ สุตรัง (2551), พันธุ์เพ็ญ โพธิ์ใบ (2560) เมื่อนำกระบวนการนิเทศของแต่ละท่านมาวิเคราะห์แล้วจะได้กระบวนการนิเทศ ออกเป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การสร้างเครื่องมือ และออกแบบวิธีการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติการกิจในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ให้ครูได้มีพฤติกรรมเป็นครูมืออาชีพ และเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ด้วยเทคนิคและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ที่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู ให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในขั้นตอนต่างๆ ของการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรม ได้ตามเป้าหมายการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการนิเทศ

ภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
3. เพื่อศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1,184 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 307 คน โดยแยกเป็น ผู้บริหาร 27 คน และครูผู้สอน 280 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, 608) เทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการสำรวจ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการในการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อบทบาทในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ชนิด ดังนี้

3.1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

3.2 แบบสัมภาษณ์ เรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบปกติ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 307 คน ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.14) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.25$, S.D.= 0.16) รองลงมา ได้แก่ ด้านการรายงานผล และเผยแพร่ผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.21) ด้านการดำเนินการนิเทศ ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.17) ด้านการติดตาม และประเมินผล ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.19) และด้านการสร้างเครื่องมือ และออกแบบวิธีการนิเทศ ($\bar{X} = 4.19$, S.D.= 0.15)

2. ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.18) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการร่วมมือ ($\bar{X} = 4.28$, S.D.= 0.24) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.24$, S.D.= 0.26) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้เกิดความท้าทาย ($\bar{X} = 4.22$, S.D.= 0.24) ด้านการวางแผนในเรื่องของเวลาการสอนให้

เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.21$, S.D.= 0.24) และด้านการยอมรับ และชื่นชมความสามารถในการแสดงออกของแต่ละบุคคล ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.23)

3. ผลการวิเคราะห์การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = .773^{**}$)

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

ด้านการวางแผนการนิเทศ สร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจ และความสำคัญในการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาต่อผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา จัดให้มีการประชุมครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนร่วมกับครูผู้สอนเพื่อเตรียมความพร้อมในการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยสร้างความความเข้าใจและตั้งเป้าหมายร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ของครู

ด้านการสร้างเครื่องมือ และออกแบบวิธีการนิเทศ ประชุมชี้แจงครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในสถานศึกษาถึงถึงวิธีการนิเทศและการสร้างและใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับวิธีการนิเทศ ส่งเสริมการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยมีเครื่องมือการนิเทศและออกแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มุ่งเน้นให้ครูได้ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน และมีการนิเทศแบบร่วมพัฒนาเพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนและสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการ PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้บริหารให้ร่วมกันสร้างสื่อ และเครื่องมือการนิเทศทั้งในรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์

ด้านการดำเนินการนิเทศ ดำเนินการนิเทศโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูและบุคลากรทางการศึกษาของแต่ละคน ใช้กระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนาเพื่อให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้มีการสะท้อนและแลกเปลี่ยนผลการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศและใช้เครื่องมือการนิเทศที่ได้สร้างขึ้นร่วมกัน นิเทศตรงตามเวลา ดำเนินการนิเทศตามแนวกัลยาณมิตร

ด้านการติดตาม และประเมินผลการนิเทศ นำผลการนิเทศมาดำเนินการโดยใช้กระบวนการ PLC มาจัดการความรู้ (KM) พัฒนาไปสู่วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษา (Best Practice) ประเมินผลการนิเทศตามสภาพความเป็นจริงตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย มีการนำผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้ของครูมีวิเคราะห์ สังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน และประเมินผลการนิเทศการจัดการ

เรียนรู้ของครู เพื่อแนวทางในการร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูและหาแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูและมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพอย่างรอบด้าน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูดำเนินการประเมินผลการนิเทศภายในด้วยวิธีที่หลากหลาย เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง

ด้านการรายงานผล และเผยแพร่ผลการนิเทศ นำผลการนิเทศที่พัฒนาไปสู่วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศนำไปเผยแพร่ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาทราบด้วยวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางระบบ Online หรือระบบ Offline เผยแพร่ผ่านรูปแบบ Open Class มีการกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงาน อย่างเป็นระบบ ทันทีหลังดำเนินการนิเทศเป็นที่เรียบร้อย มีการอัปโหลดรายงานในรูปแบบไฟล์ในระบบออนไลน์ สนับสนุนให้มีการรายงานผลการประเมินผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ตามบริบทสภาพความเป็นจริง

อภิปรายผล

การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการรายงานผล และเผยแพร่ผลการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการติดตาม และประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการสร้างเครื่องมือ และออกแบบวิธีการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร และครูผู้สอนมีการกำหนดโครงการนิเทศภายในไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา และกำหนดบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือในการติดตามการนิเทศภายใน รวมถึงมีการประเมินผลการใช้สื่อและเครื่องมือเพื่อหาทางปรับปรุงพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และการทำงานของผู้รับการนิเทศ กำหนดวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดของการนิเทศภายในสถานศึกษา มีบรรยากาศที่เป็นกันเองระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ หลังจากดำเนินการนิเทศเสร็จสิ้นแล้ว จะมีการสรุปผลการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบทุกครั้งเพื่อใช้ในการปรับปรุงต่อไป รวมถึงส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา อีกทั้งผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องในระดับเขตพื้นที่ให้ความสำคัญ และตระหนักในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา และนำวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพของผู้รับการนิเทศไปเผยแพร่ภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพันธ์เพ็ญ โพธิ์ใบ (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการศึกษา พบว่า สภาพการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและความต้องการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพรนภา วัฒนอย (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศ และด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดสภาพการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการร่วมมือ รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดความท้าทาย ด้านการวางแผนในเรื่องของเวลาการสอนให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการยอมรับ และชื่นชมความสามารถในการแสดงออกของแต่ละบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูสอน และเพื่อนในชั้นเรียน โดยผู้เรียนมีการเจรจาโต้ตอบระหว่างครูผู้สอน และผู้เรียน ส่งเสริมการมีเป้าหมายร่วมกัน และรับฟังความคิดเห็นของกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดการร่วมมือจากการทำงานกลุ่ม ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ ทันสมัย มีการกำหนดระยะเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน มีการใช้เวลาการจัดกิจกรรมมากกว่าการบรรยาย อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงออกผ่านการทำกิจกรรม การคิด และพูดแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตจรดา พระสุราช และจารุวรรณ เขียวน้ำชุม (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตตรา มูลอินทร์ และปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ยุกติชาติ. (2564). การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแก ประชาชนูทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรินทร์ อุตสาหะ. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏราโพธิ์.

- จิริยา แดงอ่อน. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- จิตรลดา พระสุราช และจารุวรรณ เขียวน้ำชุม. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2*. วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1. 6 (1), 32 – 44.
- จิรภา อรรถพร. (2556). *การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุไรรัตน์ สูดรุ่ง. (2559). *การนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- เชิดศักดิ์ ภักดีวิโรจน์. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐา พุทธอรุณ. (2565). *กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุศรินทร์ ปิริยะ. (2565). *การนิเทศภายในกับการจัดการเรียนรู้หลักสูตรสังคมพหุวัฒนธรรมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปิยะนุช ศรีนุวัตร. (2565). *กระบวนการนิเทศของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอในเขตภาคกลาง*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรนภา วัฒนอย. (2565). *กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. Journal of Roi Kaensarn Academi, 7 (4), 45-59.
- พฤษ คงเทศ และอนุชา กอนพวง. (2562). *รูปแบบการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21 (2), 198–211.

ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน
ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี
FOOD SECURITY AND HOUSEHOLD MANAGEMENT CAPACITY
FOR COMMUNITY AND ORGANIZATION
IN UBONRATCHATHANI PROVINCE

¹พูลศักดิ์ หอมสมบัติ, ²บรรยวสัถ์ ฝางคำ, ³สุพิมล ศรศักดิ์ และ ⁴พระใบฎีกาสุพจน์ เกษนกร

¹Poolsak Homsombat, ²Banyawat Fangkham, ³Supimon Sornsakda

and ⁴Phrabaidika Suphot Ketnakorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹sak_mcu@hotmail.com

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อนำเสนอแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี ใช้รูปแบบงานวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 398 คน และการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานีมีความมั่นคงเนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งมี

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

การขยายตัว 2) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระดับปานกลาง 3) แนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี โดยการส่งเสริมให้เข้าถึงอาหาร เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอาหาร สร้างเสริมให้มีอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพ โดยการจัดการดินและน้ำเพื่อการผลิตอาหาร วิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การควบคุมป้องกันโรคพืช สัตว์ และประมง ตลอดจนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในการผลิตอาหารชนิดต่างๆ รวมทั้งให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากอาหารบริโภคอาหารเพื่อโภชนาการและสุขภาพ

คำสำคัญ: ความมั่นคงด้านอาหาร, ความสามารถในการจัดการครัวเรือน, ชุมชน, องค์กร,จังหวัดอุบลราชธานี

Aabstract

This research entitled on food security and household management capacity for communities and organizations in Ubonratchathani province aims to 1) analyze food security and household management capacity for communities and organizations in Ubonratchathani province 2) examine the impacts of CPTPP participation affecting food security in Ubonratchathani province and 3) propose the guidelines for reinforcing food security in Ubonratchathani province. The study used mixed-methods as the research design. The questionnaires are administrated to 398 samples and 10 persons as key informants are interviewed. It was revealed that 1) Food security and household management capacity for communities and organizations in Ubonratchathani province are secured; it directly relates to the growing agricultural economy. 2) The local have knowledge about CPTPP participation which affects food security in Ubonratchathani province in the moderate level. 3) The guidelines for reinforcing food security in Ubonratchathani province are to promote the food access, to increase efficiency for food production, to enhance the sufficient quantities of food and food quality; managing soil, and water for food production, to conduct the studies of plant varieties and animal breeding amendment, to conduct the prevention and control for plant diseases, animal diseases and fisheries, good agricultural practices (GAP), the varieties of food production including educate on the utilization of food consumption for nutrition and health.

Keywords: Food security, Household management, Capacity, Communities, Ubonratchathani province

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับผลกระทบจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบไปถึงวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการสาธารณสุข ด้านการคมนาคมและอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดวิกฤตทางสังคมขนาดหนักไปทั่วทั้งโลก จากรายงานของ McKinsey & Company (March 26, 2020) จะส่งผลให้โลกมีผลผลิต (Productivity) ลดลงถึง 30% นั้นหมายถึง โลกจะขาดอาหารและเศรษฐกิจจะมีการเติบโต อีกทั้งวิกฤตด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งเรื่องภัยแล้งและน้ำท่วมที่คาดว่าจะมีความรุนแรงขึ้นทั้งในเชิงความผันผวน ความถี่ และขอบเขตที่กว้างมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นทำให้เศรษฐกิจฐานราก (Local economy) ของประเทศเกิดความเสียหาย เพิ่มปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดจนระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีความสัมพันธ์เนื่องกับความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ ขณะที่ระบบนิเวศต่างๆ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง และมีแนวโน้มที่จะสูญเสียความสามารถในการรองรับความต้องการมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อาหารถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับมนุษย์ในการดำรงชีวิตให้อยู่ได้เนื่องจากอาหารเป็นแหล่งพลังงานให้มนุษย์ใช้ประกอบกิจกรรมเพื่อดำเนินชีวิตประจำวันต่าง ๆ และ อาหารยังมีส่วนที่ช่วยสร้างการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์เพื่อสนองความเจริญก้าวหน้าทางด้านอื่น ๆ อีก ปัจจุบันความมั่นคงด้านอาหารเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจทั้งในระดับประชาคมโลก ระดับประเทศ และระดับครัวเรือน เนื่องจากอาหารเป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต ของมนุษย์และความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศกำลังเผชิญ และสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศและประชากรโลก จะเห็นได้ว่าอาหารเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ จึงเกิดคำว่า “ความมั่นคงทางอาหาร” (food security) ขึ้น และได้กลายเป็นปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ และสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทายดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศ และประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่ปัญหานี้กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลจากสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เกิดวิกฤติด้านพลังงาน สภาพแวดล้อม และความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง ทำให้ราคาพืชอาหารสูงขึ้น จนทำให้ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ ซึ่งแนวคิดอธิปไตยทางอาหารนั้นมีจุดเริ่มต้นของแนวคิดความมั่นคงทางอาหารสามารถย้อนหลังกลับไปได้ตั้งแต่ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2513-2522 ซึ่งขณะนั้นทั่วโลกกำลังประสบปัญหาการขาดแคลนธัญพืช ส่งผลให้เกิดวิกฤตด้านราคาอาหาร พร้อมๆ กับภาวะวิกฤตราคาน้ำมัน การใช้คำนี้อย่างเป็นทางการครั้งแรกเกิดขึ้นในการประชุมอาหารโลกปี พ.ศ. 2517 โดยที่ประชุมมองความมั่นคงทางอาหารว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความ “ไม่พอเพียงทางด้านอุปทาน” ของประเทศหรือภูมิภาคหนึ่งๆ อย่างไรก็ตาม แนวคิดความมั่นคงทางอาหารไม่ได้หยุดนิ่งอยู่เพียงแค่นั้น แต่ถูกพัฒนาให้มีมิติที่ ซับซ้อนขึ้นตามพลวัตความเข้าใจของผู้คนในเรื่องบทบาทอาหาร พัฒนาการที่สำคัญได้แก่ การนำเสนอแนวคิด “การทรงสิทธิ์ด้านอาหาร” (Food

entitlement) ของนักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล อมาตยา เซน ซึ่งเสนอว่า ประเทศที่มีประชากรขาดแคลนอาหารจำนวนมากล้วนเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารทั้งนั้น ดังนั้น การขาดแคลนอาหาร ไม่ได้เกิดจากอาหารไม่เพียงพอหรือขาดหลักประกันทางกฎหมายเท่านั้น แต่เกิดจากการเข้าถึงสิทธิ ด้านอาหารในทางการเมือง ข้อเสนอของเซนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการขยายแนวคิดความมั่นคงทางอาหารไม่ให้ผูกติดอยู่กับความพอเพียงของอุปทานอาหารในระดับมหภาคเท่านั้นอีกต่อไป แต่ต้องพิจารณาถึงมิติ “การเข้าถึง” และ “เสถียรภาพ” ในระดับบุคคลและครัวเรือนด้วย จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว การมีปริมาณอาหารสำหรับบริโภคภายในครัวเรือน ชุมชน และประเทศ อย่างเพียงพอและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง รวมถึงระบบการจัดการผลิตที่สามารถสร้างความยั่งยืนให้แก่ทรัพยากร และมีการกระจายผลผลิตที่เป็นธรรมต่อทุกระดับ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565.) เชื่อมโยงการดำเนินงานทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับอาหารจากภาคการเกษตร การแปรรูป การบริการสู่โภชนาการสุขภาพของผู้บริโภคตลอดจนถึงวัฒนธรรมการท่องเที่ยวและการค้า ซึ่งประเทศไทยได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดพื้นฐาน หวังให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางด้านอาหารและโภชนาการเป็นแหล่งอาหารที่มีคุณภาพสูงปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการ กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทยที่จัดทำขึ้น มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ด้านอาหารในปัจจุบัน และได้้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักคิดพื้นฐาน และมีการนำความรู้และปัญญามาสู่การปฏิบัติที่มีคุณธรรมและจริยธรรม พร้อมทั้งคำนึงถึงการปฏิรูปและพัฒนาด้านต่างๆ โดยให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และนโยบายการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ซึ่งกรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารฉบับดังกล่าว มุ่งสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคงด้านอาหารและโภชนาการ เป็นแหล่งอาหารที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการเพื่อชาวไทยและชาวโลกอย่างยั่งยืน” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 4 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคงอาหาร ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านอาหารศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการ กรอบยุทธศาสตร์ฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับหน่วยงานต่างๆ นำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการปฏิบัติงานด้านอาหารในส่วนที่รับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่และให้มีความสำคัญกับการบูรณาการการดำเนินงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับประเทศ มุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน”

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการปลูกข้าว และมีโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืนในพื้นที่นี้ โครงการอาหารปลอดภัยด้วยเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน (BRIA) เป็นต้น รวมถึงการเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์อาหารที่หลากหลาย โดยเฉพาะอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์ อาทิ หมูยอ กุนเชียง ไส้กรอก แหนมซี่โครง เค็มบักนัด ปลาสาม รวมถึงน้ำพริกสชาติต่างๆ ซึ่งเป็นของฝากที่สร้างชื่อเสียงของจังหวัดและมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดและประเทศ แต่อย่างไรก็ดีก็ยังจำเป็นต้องมีการส่งเสริมความมั่นคงทางด้านอาหาร เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศไทย ซึ่งมีผลผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่หลากหลาย รองรับจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นของประเทศ ย่อมต้องการอาหารเพิ่มขึ้นทั้ง

ปริมาณ และคุณภาพ ขณะเดียวกันความต้องการในด้านปริมาณและคุณภาพอาหารของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และด้วยประเทศไทยส่งออกอาหารรายใหญ่ของโลก แต่ปริมาณอาหารที่มีอยู่ในประเทศไทยหลายประเภทกลับลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกขายผลผลิตได้ในราคาที่เพิ่มขึ้นไม่มาก เงินส่วนใหญ่ไปตกอยู่ในมือพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรหมดกำลังใจในการเพาะปลูก จึงมีการลดพื้นที่เพาะปลูกหรือจนล้มเลิกไป ตลอดจนคนไทยรุ่นใหม่ มีความเสี่ยงจากการบริโภคมากขึ้น เนื่องจากมีการพึ่งพาตนเองทางด้านอาหารลดลง ทำให้มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารที่สูงขึ้น จากสถิติ พบว่าครัวเรือนคนรุ่นใหม่มีค่าใช้จ่ายด้านอาหารสูงถึง 1 ใน 4 ของรายได้ทั้งหมด แล้วยังมีแนวโน้มการบริโภคอาหารที่มีความเสี่ยงทำลายสุขภาพสูง ได้แก่ อาหารที่มีไขมันสูง ขนมหวานเล่นหรือกรุบกรอบ น้ำอัดลม รวมทั้งอาหารสำเร็จรูปและฟาสต์ฟู้ด และประชากรกลุ่มดังกล่าวยังมีแนวโน้ม ในการบริโภคผักและผลไม้ต่ำอีกด้วย รวมไปถึงคนจนแบกภาระค่าใช้จ่ายอาหารสูง แต่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะคนจนที่ไม่สามารถผลิตอาหารได้เองการพัฒนาเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการส่งเสริมการผลิตอาหารปลอดภัยและเชื่อมโยงกับตลาดอาหารปลอดภัย โดยมีการเข้าร่วมของหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน จึงเป็นเป็นการตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพึ่งพาตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารของชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นการวิจัยเรื่อง "ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี" จึงเป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้เกิดขึ้นกับครัวเรือน ชุมชน องค์กร จังหวัด ให้ตระหนักถึงความมั่นคงทางอาหารและช่วยกันหาแนวทางเพื่อให้ชุมชนเกิดความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงทางอาหารของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อนำเสนอแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี จำนวน 84,595 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเมืองอุบลราชธานี จำนวน 398 คน

กลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ 1) ครัวเรือนการจัดการความมั่นคงด้านอาหาร จำนวน 4 ครัวเรือน 2) ชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์การเกษตร

และแปรรูปอาหารภาคเอกชน ประกอบด้วย ผู้ประกอบการด้านอาหาร จำนวน 4 ชุมชน 3) องค์กรของรัฐหรือเอกชนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการความมั่นคงด้านอาหารจำนวน 2 องค์กร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้ มีผลการศึกษาที่สรุปได้ ดังนี้

1. ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานีมีความมั่นคงเนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งมีการขยายตัว
2. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในระดับปานกลาง
3. แนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี โดยการส่งเสริมให้เข้าถึงอาหาร เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอาหาร สร้างเสริมให้มีอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพ โดยการจัดการดินและน้ำเพื่อการผลิตอาหาร วิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การควบคุมป้องกันโรคพืช สัตว์ และประมง ตลอดจนการปฏิบัติตามการเกษตรที่ดีในการผลิตอาหารชนิดต่างๆ รวมทั้งให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากการบริโภคอาหารเพื่อโภชนาการและสุขภาพ

อภิปรายผล

1. วิเคราะห์ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี

1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.32 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.98 มีสถานภาพสมรส จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.29 นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 366 คน คิดเป็นร้อยละ 91.96 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 1-3 คน จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.46 มีจำนวนแรงงานในครอบครัว 1-2 คน จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.58 ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 75.63 อาชีพหลักเกษตรกร จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 72.36 ไม่มีอาชีพเสริม จำนวน 255 คิดเป็นร้อยละ 64.07

รายได้เฉลี่ยรวมของครอบครัวต่อเดือน 3,001 บาท ถึง 5,000 บาท จำนวน 277 คิดเป็นร้อยละ 69.60
รายจ่ายเฉลี่ยรวมของครัวต่อเดือน น้อยกว่า 3,000 บาท จำนวน 223 คิดเป็นร้อยละ 57.79

1.2 การมีอยู่ของอาหารและการเข้าไปใช้ประโยชน์

จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้อาหารจากแหล่งธรรมชาติ ป่าชุมชน แหล่งอาหารผลิตเอง พื้นที่รอบบ้าน แหล่งอาหารซื้อขาย ตลาดในชุมชน แต่ละวันครอบครัวมีสมาชิกรับประทานอาหาร จำนวน 1-3 คน จำนวนอาหารที่รับประทาน 3 มื้อ/วัน ค่าอาหารต่อวัน จำนวน 51-100 บาท โดยมีปริมาณอาหารและชนิดอาหารที่ทานนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาหารในแต่ละวันเพียงพอกับความต้องการในการบริโภค ถ้าไม่เพียงพอมีวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการหาจากแหล่งป่าชุมชน การไม่มีเงินซื้อในการเข้าถึงแหล่งอาหารธรรมชาติเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถรับประทานอาหารได้อย่างเพียงพอตามความต้องการ ชุมชนมีแหล่งอาหารเพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน และปริมาณแหล่งอาหารในอดีตที่ผ่านมาเก็บในปัจจุบันเก็บได้เท่าเดิม

1.3 การเข้าถึงแหล่งอาหารและการจัดการแหล่งอาหาร

จากการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสิทธิในการทำกินภายในชุมชน มีสิทธิในการทำกินภายในชุมชนจาก 1) แหล่งไร่-นา จำนวน 1-3 ไร่ 2) แหล่งน้ำ เป็นห้วย/แม่น้ำ หากไม่มีสิทธิในการทำกินภายในชุมชนต้องหาอาชีพเสริมนอกชุมชน ระยะทางจากบ้านท่านถึงแหล่งอาหารแต่ละแหล่ง 1) แหล่งธรรมชาติ ป่าชุมชน ระยะทาง 1-3 กิโลเมตร 2) ผลิตเอง รอบ ๆ บ้าน 3) ซื้อขายตลาดภายในชุมชน สามารถเข้าถึงแหล่งอาหารได้ทุกฤดูกาล ครอบครัวมีรายได้เพียงพอที่จะซื้ออาหารมาบริโภคตามความต้องการ ไม่ถูกกีดกันหรือมีการใช้แหล่งอาหารอย่างไม่ทัดเทียมกันของชุมชนหรือไม่อย่างไร และมีการดูแลรักษาแหล่งอาหารในชุมชนโดยร่วมกันสร้างกฎ กติกาในการใช้แหล่งอาหารร่วมกัน

ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชน และองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานีมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจการเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566 ซึ่งมีการขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 1.1 โดยสาขาพืชขยายตัวร้อยละ 1.1 สาขาประมงขยายตัวร้อยละ 1.3 สาขาบริการทางการเกษตรขยายตัวร้อยละ 1.5 และสาขาป่าไม้ขยายตัวร้อยละ 1.2 ส่วนสาขาปศุสัตว์หดตัวร้อยละ 1.9 โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร ได้แก่ ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และราคาปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้น เช่น ความผันผวนของราคาน้ำมัน ราคาปุ๋ยเคมี ยา ซึ่งมีผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตร ส่งผลให้ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรในปี 2566 เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.5 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ส่วนดัชนีราคาสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.9 และดัชนีรายได้ภาคเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.5 โดยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อาทิ การพัฒนาเกษตรกรสู่ Smart Farmer และ Young Smart Farmer เพื่อพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเกษตรกรมีอาชีพที่มีศักยภาพทั้งด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด โดยใช้หลักการตลาดนำการผลิตควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม มาตรการเยียวยาและฟื้นฟูเกษตรกรจากผลกระทบของสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการตัดสินใจ

การส่งเสริมการบริหารการผลิตที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยเครื่องชี้ทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร ไตรมาส 1 ปี 2566 ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตรอยู่ที่ระดับ 163.1 เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.1 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา เนื่องจากปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำสาธารณะเพียงพอ จึงส่งผลให้ผลผลิตสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าวเจ้านาปรัง ข้าวเหนียนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา อ้อยโรงงาน สุกกร กระบือ ไก่เนื้อ ไช้ไก่ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและจับสัตว์น้ำจืดธรรมชาติ สินค้าเกษตร สาขาพืชที่ลดลง ได้แก่ มันสำปะหลังและโคเนื้อ ขณะที่ดัชนีราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ที่ระดับ 81.2 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8 เนื่องจากราคารับซื้อผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ดี และปริมาณผลผลิตสินค้าเกษตรออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดัชนีรายได้เกษตรกรอยู่ที่ระดับ 132.4 เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.3 จะเห็นได้ว่าภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ไตรมาส 1 ปี 2566 ขยายตัวร้อยละ 5.0 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา โดยสาขาพืชมีสัดส่วนมากที่สุด คือร้อยละ 73.8 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตร จึงขยายตัวร้อยละ 5.0 จากการเพิ่มขึ้นของผลผลิตข้าวเจ้านาปรัง ข้าวเหนียนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา และอ้อยโรงงาน ซึ่งเป็นสินค้าเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ส่วนสาขาสัตว์ สาขาบริการทางการเกษตร สาขาประมง และสาขาป่าไม้ มีสัดส่วนร้อยละ 15.4 9.2 1.6 และ 0.1 ตามลำดับ แนวโน้มเศรษฐกิจการเกษตรปี 2567 คาดว่าจะมีการขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.2 – 1.2 โดยสาขาพืชขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.5 – 1.5 สาขาสัตว์ขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.8 – 1.8 สาขาประมงขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.6 – 1.6 สาขาสัตว์ขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.8 – 1.8 สาขาบริการทางการเกษตรขยายตัว อยู่ในช่วงร้อยละ 0.9 – 1.9 และสาขาป่าไม้ขยายตัวอยู่ในช่วงร้อยละ 0.3 – 1.3 โดยมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่องของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ อาทิ ส่งเสริมการรวมกลุ่มทำการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรยกระดับสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน เป็นสินค้าเกษตร และบริการมูลค่าสูง เป็นที่ยอมรับของตลาด และตอบโจทย์ผู้บริโภคโดยใช้หลักการตลาดนำการผลิตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมถึง พัฒนาระบบโลจิสติกส์สินค้าเกษตร บริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบเพื่อรองรับสถานการณ์ ภัยแล้งและน้ำท่วม สนับสนุนการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการวางแผน ฝ่าละออง ระงับ เตือนภัย ตลอดจนระบบประกันภัยและการรองรับความเสี่ยงต่าง ๆ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ 11, 2566)

จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจการเกษตรมีความสัมพันธ์กับสถานะความมั่นคงทางอาหารในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีโครงสร้างและความปฏิสัมพันธ์ในการสร้างเสริมความมั่นคงทางอาหาร

- 1) มีอาหารพอเพียง มีอาหารพอเพียงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม
- 2) เข้าถึงอาหาร คนทุกคนเข้าถึงอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการได้เพียงพอ
- 3) การใช้ประโยชน์ จะเน้นการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพดีปลอดภัยไม่มีสารพิษ
- 4) มีเสถียรภาพทางอาหารและมีความมั่นคง ยั่งยืนของอาหารและมีคุณภาพของผลผลิตที่ได้รับมาตรฐานที่มีคุณภาพสูง

2. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง โดย เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้เกษตรกรต้องเสียเงินค่าพันธุ์พืชให้กับบริษัทข้ามชาติที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์พันธุ์พืชนั้น ๆ การเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของ พรบ.คุ้มครองพันธุ์พืช และการเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้นักลงทุนต่างชาติจะเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเข้าร่วม CPTPP ส่งผลให้ค่า GDP ของประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะประชาชนจังหวัดอุบลราชธานียังให้ความสนใจในประเด็นการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารน้อย เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว จึงควรให้ความรู้ความเข้าใจที่สำคัญในประเด็นผลกระทบด้านการเกษตรและพันธุ์พืชหากประเทศไทยเป็นสมาชิกความตกลง CPTPP ทั้งจากการเปิดตลาดเสรีสินค้าเกษตรและจากการรอนสิทธิในการใช้พืชพันธุ์การค้าหลังจากการเข้าเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญา UPOV เกษตรกรรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านการเกษตรของไทยจะได้รับผลกระทบอย่างมาก และกว้างขวาง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่พร้อมจะเข้าเจรจาความตกลง CPTPP จนกว่าจะทำความเข้าใจให้เกษตรกรยอมรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา UPOV การเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรซึ่งยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลกโดยการสนับสนุนเชิงนโยบาย และเพิ่มงบประมาณวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชและขยายพันธุ์พืช เพื่อเผยแพร่แก่เกษตรกรและเพื่อใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้กำหนดว่าจะมีการจัดสรรงบประมาณและอัตรากำลังบุคลากร เพื่อการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชและการขยายพันธุ์พืชเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบบเกษตรกรรมไทย ดังนั้น การที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมความตกลง CPTPP หรือความตกลงเปิดเขตการค้าเสรีมาตรฐานสูงอื่นใด จึงควรพิจารณาความพร้อมที่จะเป็นประเทศผู้ขายพันธุ์พืชให้แก่ประเทศภาคีสมาชิก และการได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วม CPTPP

โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรที่ปลูกพืชทุกกลุ่ม และผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความตกลง CPTPP และข้อบทของอนุสัญญา UPOV ให้ชัดเจนและรับทราบผลได้ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้น ที่สำคัญคือนโยบายและแผนงานในการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช โดยให้กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการปรับปรุงพันธุ์พืช ซึ่งผู้วิจัยและพัฒนาพันธุ์ต้องผลิตเมล็ดพันธุ์ ขยายในจำนวนที่พอเพียงต่อความต้องการของกรมการข้าว กรมส่งเสริมการเกษตร และศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ พืชชุมชนในการนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่าย เผยแพร่แก่เกษตรกร เพื่อให้เกิดความสมดุลกับพันธุ์ลูกผสมของภาคธุรกิจเอกชนตามหลักของความได้สัดส่วนที่ต้องให้การคุ้มครองสิทธินักปรับปรุงพันธุ์พืชกระทบสิทธิของเกษตรกรในระดับพอประมาณ โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรให้เพียงพอและต่อเนื่อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสนับสนุนงบประมาณ และอัตราบุคลากรด้านการปรับปรุงพันธุ์และด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์แก่กรมการข้าว เพื่อสามารถนำเชื้อพันธุกรรมข้าวที่เก็บรวบรวมไว้มาใช้ประโยชน์ ได้ตามศักยภาพของพันธุ์ และเพื่อให้กรมการข้าวสามารถกำกับดูแลการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายของข้าว เพิ่มจากประมาณร้อยละ 30 ของเมล็ดพันธุ์จำหน่ายที่ชาวนาต้องซื้อมาใช้ เป็นประมาณร้อยละ 50 เพื่อสร้างดุลยภาพด้านความมั่นคงทางเมล็ดพันธุ์ข้าวของประเทศไทย

รัฐต้องเร่งรัดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และอนุบัญญัติ เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้กฎหมาย พร้อมกับให้ความรู้เพื่อเตรียมการให้กลุ่มเกษตรกรมีการปรับตัวและสร้างความเข้มแข็งด้านการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาพันธุ์พืช เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการเกษตรแบบยั่งยืนและขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางเมล็ดพันธุ์พืชเขตร้อนขึ้น โดยการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช ให้มีผลใกล้เคียงกับหลักการของอนุสัญญา UPOV รวมทั้งอนุสัญญาอื่นที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก และให้ เหมาะสมกับบริบทของวิถีชีวิตและสังคมเกษตรกรรมไทย อีกทั้งยังต้องเร่งรัดการออกกฎหมายให้สอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการนี้

3. แนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี

การเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรตั้งแต่ในระดับพื้นฐาน โดยการส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ทำให้มีความกินดีอยู่ดี โดยเริ่มต้นตั้งแต่การผลิตอาหารที่ดีมีคุณภาพ มีคุณค่าทางโภชนาการ ปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของสมาชิกในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ไม่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความไม่มั่นคงทางด้านอาหารอย่างกะทันหันขึ้น พร้อมทั้งมีการอนุรักษ์ พัฒนาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยการผลิตอย่างฉลาด เพื่อพัฒนาฐานรากความมั่นคง ด้านอาหารของเกษตรกร ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ไปจนถึงระดับประเทศ การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสนับสนุนให้ครัวเรือนเกษตรกร ลดการพึ่งพาจากปัจจัยภายนอก โดยการสนับสนุนผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรที่เป็น ชาวไร่ ชาวนา ผู้เลี้ยงปศุสัตว์และประมง ยุวเกษตรกร และแม่บ้านเกษตรกร ที่ทำการผลิตโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั้งในชุมชน ท้องถิ่นชนบท ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สนับสนุนและช่วยเหลือในการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อช่วยวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการสำรองอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร ไว้ในยามฉุกเฉิน เมื่อเกิดภัยพิบัติธรรมชาติหรือเมื่อเกิดเหตุไม่คาดคิดขึ้น รวมไปถึง การส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร เป็นการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีในครัวเรือน ชุมชน และองค์กร โดยเริ่มตั้งแต่การมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ โดยที่อาหารนั้นต้องมีความปลอดภัย มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารได้อย่างเสมอภาค สามารถใช้ประโยชน์จากอาหารได้อย่างคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด รวมไปถึงสามารถเข้าถึงอาหารอย่างพอเพียง สม่าเสมอ ไม่มีความเสี่ยงเมื่อเกิดการขาดแคลนอาหารอย่างกะทันหันเมื่อเกิดวิกฤตต่างๆ เช่น วิกฤตเศรษฐกิจ หรือการเกิดภัยธรรมชาติ ดังที่มีการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนในจังหวัดอุบลราชธานีให้มีการผลิตอาหารจากการรวมกลุ่มเกษตรกร ส่งเสริมการเกษตร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรมีทั้งรูปแบบการผลิต และการ

แปรรูปผลผลิต เช่น ทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก มีการแปรรูปข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสาร กลุ่มแปรรูปจากเนื้อสัตว์ กลุ่มแปรรูปปลาแห้ง เป็นต้น โดยมีแนวทางเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารของจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตอาหาร โดยการจัดการดินและน้ำเพื่อการผลิตอาหาร วิจัยปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การควบคุมป้องกันโรคพืช สัตว์ และประมง ตลอดจนการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในการผลิตอาหารชนิดต่าง ๆ รวมทั้งการบริโภคอาหารเพื่อโภชนาการและสุขภาพ

2) สร้างเสริมให้มีอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพ

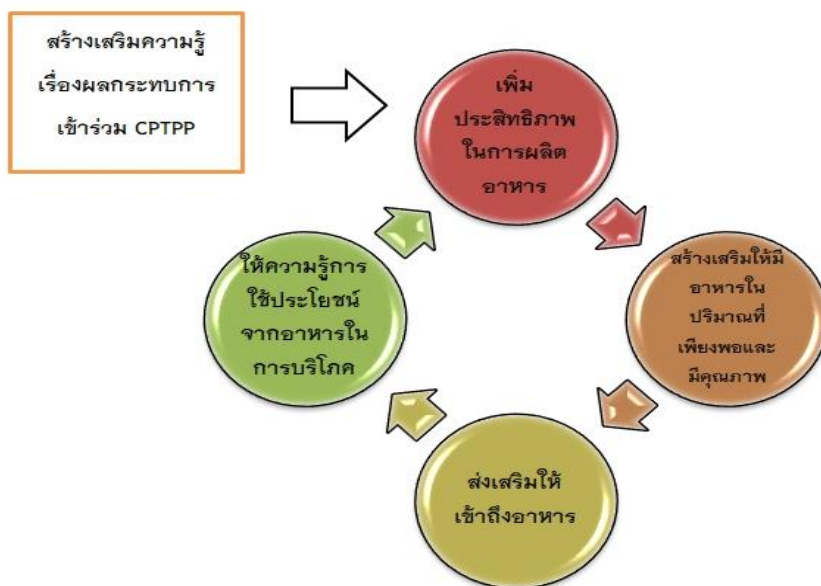
3) ส่งเสริมให้เข้าถึงอาหาร โดยการเข้าถึงทรัพยากรที่เหมาะสมรวมถึงสิทธิเพื่อการหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม

4) ให้ความรู้การใช้ประโยชน์จากอาหารในการบริโภค โดยมีน้ำสะอาดในการบริโภค -อุปโภค มีสุขอนามัยและการดูแลสุขภาพที่ดี

ซึ่งสอดคล้องกับพระปณิธาน ฐานธมโม พระมหาวิระศักดิ์ อภินนโท และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ (2565) ที่ทำการวิจัย รูปแบบเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดล: รูปแบบชุมชนสันติสุขของบ้านถ้ำโกบ ตำบลหน้าเขา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในการทำเกษตรกรรม มีการบริหารจัดการชุมชนด้วยการพึ่งพาตนเอง ลดการใช้สารเคมี การทำธนาคารน้ำ ธนาคารข้าว โดยการหันมาทำเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำโรงสีชุมชน ร้านค้าชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง โดยการเสริมสร้างชุมชนสันติสุขของชุมชนบ้านถ้ำโกบ เกิดขึ้นจากการกลับมาพึ่งพาตัวเองของคนในชุมชน การตระหนักถึงปัญหาของชีวิตและแก้ไขปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 มีการเรียนรู้และพัฒนาชีวิตตามหลักภูวนา 4 คือ ผักผ่อน ร่างกายให้พร้อมในการทำงาน มีความประพฤติที่เหมาะสม มีจิตใจเข้มแข็งเบิกบาน และมีปัญญาเข้าใจปัญหาชีวิต ใช้หลักอิทธิบาท 4 ทำงานด้วยความรักในงานที่ทำ ขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่และรู้จักพินิจพิเคราะห์ปัญหาที่ต้องเผชิญ คนในชุมชนบ้านถ้ำโกบจึงมีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ เกื้อกูลและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ความมั่นคงด้านอาหารและความสามารถในการจัดการครัวเรือน ชุมชนและองค์กรในจังหวัดอุบลราชธานี โดยการสร้างเสริมความรู้เรื่องผลกระทบการเข้าร่วม CPTPP ที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหาร โดยสร้างความเข้าใจด้านความมั่นคงทางอาหารอย่างรอบด้าน ส่งเสริมความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือน และชุมชนมีความสำคัญต่อการลดความเสี่ยงในการขาดอาหารในอนาคตได้ โดยเริ่มจากสร้างความตระหนักถึงสถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหารให้กับคนในครอบครัว ชุมชน และองค์กร โดยเน้นการมีอาหารเพียงพอ การเข้าถึงอาหาร การใช้ประโยชน์จากอาหารและเสถียรภาพด้านอาหาร โดยมีองค์ความรู้ที่สำคัญดังภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). <https://www.m-society.go.th/>
- เกศสุตา สิทธิสันติกุล ขนิษฐา เสถียรพิระกุล และบุญจรัตน์ โจลานันท์. (2561). แนวทางพัฒนาความมั่นคงทางอาหารในชุมชนเกษตรอินทรีย์ ตำบลลงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร, 35(3), 65-66.
- พระปลัดสำราญ ฐานธมโม พระมหาวิระศักดิ์ อภินันโท และพระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ. (2565). รูปแบบเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดล: รูปแบบชุมชนสันติสุขของบ้านถ้ำโกบ ตำบลหน้าเขา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกระบี่. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 10(1), 365-377.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 11. (2566). ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรของปี 2566 และแนวโน้มปี 2567 จังหวัดอุบลราชธานี, <https://www.opsmoac.go.th/ubonratchathani-dwl-files-461891791986>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=14762&filename=index

ความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร
ในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม
JOB SATISFACTION AFFECTING ORGANIZATIONAL COMMITMENT
PERSONNEL AT A PUBLIC UNIVERSITY IN MAHASARAKHAM

¹สุจิตรา อุ้นพรม และ ²ทองฟู ศิริวงศ์

¹Sujittra Unprom and ²Thongfu Siri Wong

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

¹6414105056@rumail.ru.ac.th

Received : January 16, 2023; **Revised :** March 23, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม ประชากรและ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 165 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการทดสอบแบบที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอายุงานที่แตกต่างกันส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมไม่แตกต่างกัน และยังพบอีกว่า ปัจจัยความพึงพอใจในงาน ได้แก่ สภาพการทำงาน ($\beta = 0.539$) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\beta = 0.154$) ค่าจ้าง ($\beta = 0.140$) การได้รับการยอมรับนับถือ ($\beta = -0.146$) และความสำเร็จของงาน ($\beta = 0.144$) ส่งผลความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 61.90

คำสำคัญ: ความพึงพอใจในงาน, ความผูกพัน

¹ นักศึกษา, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Aabstract

This research aims to study personal Job satisfaction affecting organizational commitment personnel at a public university in Mahasarakham. The population and sample groups were 165 sample were drawn from population of of personnel in the personnel at a public university in Mahasarakham. The instrument used for data collection was a questionnaire. Analyze data by frequency percentage, mean, and standard deviation. And hypothesis testing by t-test, One-Way ANOVA, and Multiple Regression Analysis. The results found that employees with different gender, age, level of received monthly income and duration of work had no difference in overall productivity. And found that Job satisfaction includes working conditions ($\beta = 0.539$), interpersonal relations superior subordinate and peers ($\beta = 0.154$), salary ($\beta = 0.140$), recognition ($\beta = -0.146$) and achievement had Organizational commitment personnel ($\beta = 0.144$) affecting organizational commitment personnel at a public university in Mahasarakham. Statistically significant at the .05 level with predictive power 61.90%

Keywords: Job satisfaction / Organization commitment

บทนำ

ในภาวะปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวประเทศไทยอาจต้องเตรียมความพร้อมเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่องานภายในประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและเตรียมทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้พร้อมเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น การพัฒนาที่มุ่งเน้นไปในด้านคุณภาพของคนโดยเฉพาะการให้การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาคนให้มีความสามารถ ในการนี้ สถาบันอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ผลิตกำลังคน ระดับอุดมศึกษาที่มีภารกิจหลักในการผลิตและพัฒนากำลังคน การบริการวิชาการแก่สังคม การวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนางานองค์ความรู้ จึงถือได้ว่ามหาวิทยาลัยเป็นตัวนำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) หรือเป็นองค์กรขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ดังนั้น บุคลากรในมหาวิทยาลัยถือเป็นปัจจัยที่จะสนับสนุนและช่วยส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณภาพของคน เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการทุกอย่างให้เกิดขึ้น

จากบันทึกการประชุมคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 24 ครั้งที่ 41 วันพุธที่ 12 กันยายน 2555 ได้กล่าวถึงแนวคิดการแปรเปลี่ยนสภาพการบริหารสถาบันอุดมศึกษาที่อยู่ภายใต้การบริหารงานในระบบราชการเป็นอยู่นอกระบบราชการหรือที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มาตั้งแต่

พ.ศ. 2507 ซึ่งตามหลักการของการออกนอกระบบจะเป็นไปเพื่อการแข่งขันในลักษณะของมหาวิทยาลัยเอกชน หรือองค์กรเอกชน ที่จะมีการแข่งขันในเชิงอุปสงค์ อุปทาน ซึ่งเมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบแล้ว สถาบันอุดมศึกษาไม่มีการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจะใช้การบรรจุและแต่งตั้งพนักงานมหาวิทยาลัยเพื่อทดแทนอัตรากำลังของข้าราชการเดิม ดังนั้นบุคลากรในมหาวิทยาลัยอาจจะไม่ได้รับการคุ้มครองจากหน่วยงานราชการและสวัสดิการอาจหายไปบางส่วน (รัฐสภา, ออนไลน์) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจะมีตัวแปรที่สำคัญที่สามารถส่งผลกระทบต่อองค์กร ซึ่งก็คือ ความผูกพัน หากองค์กรใดที่มีความขัดแย้งกันในองค์กรส่งผลให้ความผูกพันของคนในองค์กรลดลง ผู้บริหารจึงต้องใส่ใจให้ความสำคัญในเรื่องความผูกพันของบุคลากรในองค์กรมากยิ่งขึ้น โดยอาจจะมีการสำรวจระดับความผูกพันและค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่าความผูกพันนั้นไม่สามารถสร้างขึ้นได้ด้วยระยะเวลาอันสั้น แต่หากผู้บริหารสามารถทำให้พนักงานในองค์กรเกิดความผูกพันกัน จึงสามารถก่อเกิดความรักใคร่สามัคคี ผลที่ได้รับจะส่งผลให้องค์กรสามารถทำตามเป้าหมายได้สูงสุด ซึ่งการสร้างควมผูกพันมีตัวแปรที่สำคัญในการสร้างซึ่งก็คือ ปัจจัยจิตใจและปัจจัยคำจูน การที่สามารถสร้างแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันให้เกิดความผูกพันนั้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดการคงอยู่อย่างมั่นคงในองค์กร ซึ่งทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันและแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอุทิศตนทุ่มเทร่างกายและแรงใจ มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ในทางตรงกันข้ามหากบุคลากรเกิดความรู้สึกอึดอัด ไม่พอใจในงานหรือในบุคคล จะไม่มีความผูกพันเกิดขึ้นส่งผลกระทบทางลบแก่องค์กรเป็นอย่างมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและไม่พึงพอใจของบุคลากร ทั้งนี้ สาเหตุของความไม่พึงพอใจเหล่านั้น ผู้เกี่ยวข้องจะได้นำไปพิจารณาเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อันจะส่งผลให้การทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัย มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในงานด้านปัจจัยจิตใจและปัจจัยคำจูนของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในงานด้านปัจจัยจิตใจและปัจจัยคำจูนส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 258 คน

2. กลุ่มตัวอย่างการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ บุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม จำนวนรวมทั้งสิ้น 165 คน โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากรและกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 กำหนดระดับความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 โดยใช้หลักการคำนวณ Taro Yamane โดยทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบเจาะจง และแจกแบบสอบถาม Google form

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะทั้งแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended question) และ แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) โดยลักษณะของคำถามปลายปิด และปลายเปิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ t-Test , One-Way ANOVA และความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ บุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 165 คน เพศ หญิง จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 83.0 และรองลงมาเป็นเพศ ชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 มีอายุ 26-35 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมามีอายุ 36- 45 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 รองลงมา ต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 25 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และน้อยที่สุดมีอายุ 46-55ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 69.1 รองลงมา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.2 และน้อยที่สุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.7 ตามลำดับ บุคลากรส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 61.2 รองลงมา มีรายได้ 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.8 รองลงมา ไม่เกินหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 รองลงมา 25,001-30,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 และน้อยที่สุดมีรายได้ 30,001-35,000 บาท และมากกว่า 35,001 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.8 บุคลากรส่วนใหญ่มีอายุงาน 6-10 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมามีอายุงาน น้อยกว่าหรือเทียบเท่า 5 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1

รองลงมาคืออายุงาน 11-15 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7 รองลงมาอายุงาน 16-20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.7 และน้อยที่สุดอายุงาน 21 ปี ขึ้นไปจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านความพึงพอใจในงาน ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม รายด้านมวลรวม ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม

ระดับการความพึงพอใจในงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1) ความสำเร็จของงาน	4.23	0.52	มากที่สุด
2) การได้รับการยอมรับนับถือ	4.23	0.53	มากที่สุด
3) ความรับผิดชอบ	4.25	0.53	มากที่สุด
4) ลักษณะงาน	4.17	0.60	มาก
5) โอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.23	0.55	มากที่สุด
6) การพัฒนาตนเอง	4.23	0.62	มากที่สุด
7) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.27	0.56	มากที่สุด
8) การบังคับบัญชา	4.17	0.55	มาก
9) นโยบายบริษัท	4.23	0.52	มากที่สุด
10) ความมั่นคงในงาน	4.29	0.61	มากที่สุด
11) ค่าจ้าง	4.18	0.57	มาก
12) สภาพการทำงาน	4.23	0.56	มากที่สุด
รวม	4.23	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความพึงพอใจในงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ความมั่นคงในงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ลำดับที่ 2 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ลำดับที่ 3 ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.832 ลำดับที่ 4 ด้านการประสานงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ลำดับที่ 5 การพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ลำดับที่ 6 สภาพการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 ลำดับที่ 7 โอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ลำดับที่ 8 การได้รับการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ลำดับที่ 9 ความสำเร็จของงาน และนโยบายบริษัท มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ลำดับที่ 10 ค่าจ้าง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ลำดับที่ 11 ลักษณะงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.17

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 และลำดับสุดท้าย คือ การบังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55

3. ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม รายด้านมวลรวม ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 : ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม

ระดับความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1) ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร	4.20	0.64	มาก
2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร	4.26	0.59	มากที่สุด
3) ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร	4.30	0.60	มากที่สุด
รวม	4.25	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยด้านความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมพบว่ามีความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์กร 4.30 รองมาคือ ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ตามลำดับ

สรุปสมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอายุงาน) แตกต่างกัน ความผูกพันในองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

สมมติฐานปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ความผูกพันในองค์กรแตกต่างกัน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
	เป็นไปตามสมมติฐาน (แตกต่างกัน)	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน (ไม่แตกต่างกัน)
เพศ	-	t=0.760 Sig=0.174
อายุ	-	F=0.276 Sig=0.842
ระดับการศึกษา	-	F=1.752 Sig=0.177
รายได้ต่อเดือน	-	F=0.942 Sig=0.456
อายุงาน	-	F=0.094 Sig=0.984

ความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม

มหาสารคาม พบว่า ความสำเร็จของงาน (S1) การได้รับการยอมรับนับถือความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (S7) ค่าจ้าง (S11) และสภาพการทำงาน (S12) มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผู้วิจัยนำเสนอค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาศึกษา เพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ค่าของคะแนนมาตรฐาน (Beta) และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในการพยากรณ์คะแนนดิบ (B) ในสมการพหุคูณถดถอย ใช้ในการพยากรณ์การจัดการองค์การและวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม

ความพึงพอใจในงาน	ความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม						
		Std. Error		t	Sig.	Tolerance	VIF
Constant	.221	.283	-	0.781	.436	-	-
สภาพการทำงาน	.539	.068	.554	7.935	.000*	.477	2.095
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	.154	.062	.158	2.499	.014*	.584	1.712
ค่าจ้าง	.140	.061	.143	2.276	.024*	.566	1.767
การได้รับการยอมรับนับถือ	-.146	.072	-.143	-2.012	.046*	.461	2.171
ความสำเร็จของงาน	.144	.073	.138	1.960	.052*	.471	2.122
R = .804 R Square = .647 Adjusted R Square = .619 F = 23.166 Sig. = 0.000							

*มีนัยสำคัญในทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางพบว่าผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจในงานปัจจัยเชิงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ตามตารางที่ 26 พบว่า ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ค่าจ้าง และสภาพการทำงาน มีผลทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ได้ร้อยละ 61.90 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยที่สภาพการทำงาน มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาคีรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม มากที่สุด รองลงมาคือความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ค่าจ้าง การได้รับการยอมรับนับถือ และความสำเร็จของงานตามลำดับ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38.10 เป็นการส่งผลจากปัจจัยอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา

เขียนสมการทำนายในรูปของคะแนนดิบได้ ดังต่อไปนี้

$$\hat{y} = .221 + .539(S12) + .154(S7) + .140(S11) - .146 (S2) + .144(S1)$$

สมการทำงานในรูปแบบของคะแนนมาตรฐาน

$$Z\hat{y} = .554 (ZS12) + .158 (ZS7) + .143 (ZS11) - .143 (ZS2) + .138 (ZS1)$$

โดยสามารถนำผลของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในการพยากรณ์มาเขียนเป็น Model ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคามอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า บุคลากร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอายุงานต่างกัน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรต่างกันของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีปัจจัยส่วนมีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอายุงานแตกต่างกัน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ของของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยได้กำหนดไว้

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวิจัยที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย นกัสนร พรหมเขียว (2565, น.65) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของข้าราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ หน่วยงาน และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน แตกต่างกันมีระดับความผูกพันองค์กรแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับอายุนั้นพบว่าอายุไม่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ไม่ได้ทำให้ความผูกพันในองค์กรของบุคลากรได้รับผลกระทบ โดยมีอายุต่างกันไม่สามารถบอกได้ว่าระดับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรที่ต่างกัน

2. ความพึงพอใจในงานซึ่งประกอบด้วย ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ ลักษณะงาน โอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การพัฒนาตนเอง ของพนักงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การบังคับบัญชา นโยบายบริษัท ความมั่นคงในงาน ค่าจ้าง และสภาพการทำงาน บุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

จากการศึกษาพบว่าความพึงพอใจในงาน ได้แก่ สภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ค่าจ้าง การได้รับการยอมรับนับถือและความสำเร็จของงาน ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคามและ สามารถอธิบายความแปรปรวนของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ได้ร้อยละ 61.90 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่สภาพการทำงาน ($\beta = 0.539$) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\beta = 0.154$) ค่าจ้าง ($\beta = 0.140$) การได้รับการยอมรับนับถือ ($\beta = -0.146$) และความสำเร็จของงาน ($\beta = 0.144$) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38.10 เป็นการส่งผลจากปัจจัยอื่นๆ ที่ผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา โดยสามารถเขียนสมการ

ทำนุบำรุงความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการศึกษาวินิจฉัยกำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัย พัชรหทัย จารุทวีผลกุล , ธัญวณณ วัทโล และวิลาลิณี สุดประเสริฐ (2563, น.35) ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด งานวิจัยของ นวพร วิโรจน์ศิริศักดิ์ (2563 น. 11) ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร งานวิจัยของณัฐพร วุฒิโกวิท (2565 น.11) ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเถิน จังหวัดลำปาง และงานวิจัยของรินณี วงศ์ยะรา และ ณกมล จันทรสม (2564, น.1218) ทำการศึกษา ความพึงพอใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานธนาคารทหารไทย สำนักงานใหญ่

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การวิจัยเรื่องความพึงพอใจในงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดมหาสารคาม ได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากผลการวิจัยนี้พบว่า บุคลากรในมหาวิทยาลัยภาครัฐแห่งหนึ่งที่มีความแตกต่างกันในความพึงพอใจในงาน ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนสภาพการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ค่าจ้าง การได้รับการยอมรับนับถือ และความสำเร็จของงาน สามารถนำไปสร้างความผูกพันต่อองค์กรเพื่อให้บุคลากรบุคลากรเข้าใจและรู้สึกถึงความผูกพันในองค์กรและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพร วุฒิโกวิท (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรโรงพยาบาลเถิน จังหวัดลำปาง. รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. สาระสังเขปค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin92/6214154681.pdf>

นภัสสร พรหมเขียว (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของข้าราชการส่วนภูมิภาคสังกัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดกระบี่. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นวพร วิโรจน์ศิริศักดิ์ (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในองค์กรของพนักงานมหาวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง. สาระสังเขปค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin10/6314154121.pdf>

พัชรหทัย จารุทวีผลกุล , ธัญวณณ วัทโล และวิลาลิณี สุดประเสริฐ (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน บริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ เครือข่ายวิจัยประชาชื่น, 2(3) ,27-39

รัฐสภา. สาระสังเขปค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2566. *บันทึกการประชุมคณะกรรมการธิการ*. จาก
<https://www.parliament.go.th>

รินลณี วงศ์ยะรา และณกมล จันทร์สม (2564). *ความพึงพอใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของ
พนักงานธนาคารทหารไทย สำนักงานใหญ่*. รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยรังสิต. สาระสังเขปค้นเมื่อ
วันที่ 10 พฤศจิกายน 2566 จาก
<https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/rgrc/article/download/2369/1991/>

รูปแบบการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาล

ตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

BUDDHIST PARTICIPATORY COMMUNITY DEVELOPMENT MODEL

OF PA KHO SUBDISTRICT MUNICIPALITY MUEANG

NONG KHAI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

¹อริย์ธัช เลิศรวมโชค, ²ภณทิลา น้อยเจริญ, ³ทองคำ ดวงชั้นเพชร

⁴พระมหาเกริกเกียรติ นิรุตติเมธี, และ ⁵พระมหาจันงค์ ผมไผ่

¹Arithat Loesruamchok, ²Phunthila Noicharoen, ³Thongkam Daungkhunpet

⁴Phramaha Koekkiad Niruttimatee and ⁵Phramaha Jumnong Pompai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹arithat.loes@mcu.ac.th

Received : January 16, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย.

²อาจารย์, ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย.

³อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย.

⁴อาจารย์, ดร., สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย.

⁵ อาจารย์, ดร., สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย.

เมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัญหาด้านสังคม ทีมผู้บริหาร มีการนำหลักศีลภาวนาไปพัฒนาสังคมด้วยการฝึกอบรมศีล ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมมีการนำหลักทรี คือ ความละเอียดใจที่จะไม่ทำความชั่ว และนำหลักโอตตปัปะ คือความรู้สึกรังเกียจกลัวต่อการทำชั่วทั้งปวง, ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ คือการมองเห็นประโยชน์สุขสามัญ ด้านวัฒนธรรมมีการนำหลักกตัญญูกตเวทิตา ด้านการปกครองมีการนำหลักทศพิธราชธรรม มีความเอื้อเฟื้อแบ่งปัน มีความประพฤติดีงาม เป็นผู้เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขส่วนรวม

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนาชุมชน, การมีส่วนร่วมเชิงพุทธ

Abstract

The objectives of this research are: 1. To study Buddhist participation in community development of Pakho Subdistrict Municipality. Mueang Nong Khai District Nong Khai Province 2. To study the pattern of Buddhist principles. in the participatory community development of Pa Kho Subdistrict Municipality Mueang Nong Khai District Nong Khai Province It is qualitative research. The results of the research found that the principles of Buddhism were in the participatory community development of Pa Kho Subdistrict Municipality Mueang Nong Khai District Nong Khai Province found that social problems, the management team has applied the principles of precepts and prayers to develop society through precept training. Set in discipline Don't harass Environmental problems involve the use of the principle of morality, which is the shame of not doing evil. and apply the principles of Ottappa It is the feeling of fear of all evil deeds, economic problems. The principles of tittthadhammikattha are applied. is to see the benefits of ordinary happiness In terms of culture, the principle of filial piety is introduced. In terms of governance, the tenets of Dassabhidharat Dhamma have been applied. Be generous in sharing Have good behavior He is a person who sacrifices his own happiness for the happiness of the whole.

Keywords: format, community development, Buddhist participation,

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนสร้างความเชื่อมโยงโดยตรงใหม่ ระหว่างสาธารณชนและผู้มีอำนาจตัดสินใจในทางราชการในระดับพื้นฐานที่สุด การมีส่วนร่วมของสาธารณชนเป็นวิธีการของการสร้างความมั่นใจว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตของประชาชน มีการเสวนากับสาธารณชนกลุ่มนั้น ก่อนการตัดสินใจจากมุมมองของสาธารณชน (ประพันธ์ นีกะโทก, 2557: 61) การมีส่วนร่วมของประชาชน เพิ่มการมีอิทธิพลของพวกเขาต่อการตัดสินใจที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขา จากมุมมองของข้าราชการ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่ปัญหาโต้เถียงกัน ได้รับการแก้ไข การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิธีการของการสร้างช่องทางที่ทำให้เรื่องที่แตกต่างกันนี้ สู่การสานเสวนาที่แท้จริง ระหว่างประชาชนที่มีมุมมองต่างๆ กันไป (พระสมัย สุทธิโก (แถมบุญ), 2556: 23) การมีส่วนร่วมจะเป็นวิธีการที่สร้างความมั่นใจว่า มีปฏิสัมพันธ์ที่แท้จริง เกิดขึ้นและสร้างความมั่นใจต่อสาธารณชนว่ามุมมองต่างๆ ของประชาชนจะได้รับการนำมาสู่การ พิจารณาด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนจะให้ข้อมูลแก่ผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับความสำคัญที่ สัมพันธ์กับสาธารณชนในมุมมองทางเลือกที่มีคุณค่าที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจนั้นๆ (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, 2551:20)

เทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะของความเป็นชุมชนเมือง ให้ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบที่เรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย และใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด เท่าที่ปรากฏในเขตเทศบาลนั้นจะเป็นลักษณะผสมผสานกันของความเป็นเมืองและชนบทรวมกัน ประชาชนจึงรวมอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นอาชีพ ฐานะ หรือรายได้ ชุมชนในเขตเทศบาลเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่ผ่านมาก็มีการพัฒนาชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปตามความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ประชาชนหลายส่วนก็ได้นำหลักธรรมทางศาสนาไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการบริหารพัฒนางานในด้านต่างๆ ซึ่งมีการดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมาการบริหารงานพัฒนาชุมชนของเทศบาล ตลอดถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนประสบผลสำเร็จไปบางส่วนหนึ่ง และยังไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีเท่าที่ควร (งานวิเคราะห์นโยบายและแผน กองวิชาการและแผนงาน, 2564)

จากประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงพุทธในการพัฒนาชุมชนของ

เทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย และเพื่อศึกษารูปแบบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยเห็นว่าหลักธรรมที่กล่าวมา ข้างต้นนั้น จะสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของ เทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ได้เป็นอย่างดี และจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสมัคร สานสามัคคี ความเอื้ออาทร ความมีเหตุมีผลในการทำงานร่วมกัน ความสอดคล้องและครอบคลุม กับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนในชุมชน รู้ถึงคุณค่าของหลักธรรมในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อประชาชนของ เทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงพุทธในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษารูปแบบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มผู้นำชุมชนในเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการวิจัย โดยได้กำหนดคุณลักษณะของ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากผู้นำชุมชนใน เทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย และกลุ่มพระสงฆ์ ภายใน เทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัด

หนองคาย และกลุ่มประชาชนภายในเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 6 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกจากผู้บริหารเทศบาลเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 คน ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ปลัดเทศบาลเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย รองปลัดเทศบาลเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล

2.2 เอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ แนวคิดและแนวทฤษฎีที่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งตำรา เอกสารวิชาการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรูปแบบการพัฒนาชุมชน แบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาลตำบลปะโค อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

3. เครื่องมือในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสรุปผลการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค จังหวัดหนองคาย สภาพปัญหาในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัญหาของมนุษย์จะสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ คือ "ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา" เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ คือ ความต้องการทางด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค "ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต" คือ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน ความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม "ความต้องการทางด้านสังคม" คือ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม, "ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง" คือ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น

"ความต้องการความสำเร็จแห่งตน" เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง

ปัญหาทางด้านการพัฒนา คือ การขาดความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางด้านต่าง ๆ ไม่ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย จนเกิดความเดือนร้อนในสังคม การไม่รู้จักรากการตั้งอยู่ในระเบียบวินัย เช่น การประกอบอาชีพที่ทุจริต มีสภาพจิตใจไม่เข้มแข็ง การมีทัศนคติที่ผิด ปัญหาดังกล่าววิเคราะห์ได้ดังนี้ 1) ปัญหาทางด้านการพัฒนากาย 2) ปัญหาทางด้านการพัฒนาศีล 3) ปัญหาทางด้านการพัฒนาจิต 4) ปัญหาทางด้านการพัฒนาปัญญา

2. สภาพปัญหาในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเทศบาลตำบลปะโคโดยวิเคราะห์จากการเก็บข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก

2.1 สภาพปัญหาในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยวิจัยจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 25 คน/รูป และมีข้อมูลการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโคว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรบ้าง เกิดจากสาเหตุอะไร ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมมีรากฐานมาจากคนชุมชนที่เป็นปัญหาสำคัญ หลายประการ เช่น ปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของท่านในปัจจุบัน ปัญหาการบุกรุกและทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การเลี้ยงปลากะชังและด้านอื่น ๆ ปัญหาด้านการจัดการทรัพยากร และโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางการเกษตร ปัญหาความยากจน ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาความเสื่อมถอยในด้านวัฒนธรรม หรือแบบวิถีพุทธ การบริโภคนิยม ปัญหาองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่รับผิดชอบด้านการปกครอง อำนาจความสะดวก และตอบสนองความต้องการของชุมชน จิตสำนึกให้เคารพกฎระเบียบ กติกาสังคมและวินัย

2.2 สภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นในเทศบาลตำบลปะโค จากสภาพปัญหาในการดำเนินการด้านสภาพและปัญหาการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค จังหวัดหนองคายซึ่งมีอยู่ 5 ประการ เช่น สภาพปัญหาในด้านสังคม สภาพปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาในด้านเศรษฐกิจ สภาพปัญหาในการปกครอง และสภาพปัญหาในด้านวัฒนธรรม สภาพปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น มีดังนี้

1) ปัญหาด้านสังคม สภาพปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาความยากจน ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่นั้นจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปัญหาดังกล่าวอาจมีหลายประการ เช่น ปัญหาแหล่งน้ำในการผลิตปัญหาด้านการปลูกพืชไม่เหมาะสมกับที่ดินปัญหาด้านทุนดำเนินงานในการผลิตของเกษตรกรหรือ ปัญหาหนี้สินและการขาดแคลนทุนดำเนินการปัญหาการเก็บรักษาผลผลิต

และปัญหาด้านสังคมในชุมชนอีกประการหนึ่งคือ ปัญหาด้านยาเสพติด เช่น อยากรู้อยากเห็น อยากสัมผัส ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยคิดว่าไม่ติดแต่เมื่อลองเสพเข้าไปแล้วมักจะติดถูกเพื่อนชักชวน ส่วนใหญ่พบในกลุ่มเยาวชน ทำตามเพื่อน เพราะต้องการ การยอมรับจากเพื่อนฝูง หรือใช้แล้วทำให้ขยันจึงเหมาะแก่การเรียน หรืออันเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บจนเกิดการติดยา เพราะใช้เป็นประจำเกิดจากขาดสติยั้งคิด ภาวะสิ่งแวดล้อมรอบตัว เอื้ออำนวยที่จะส่งเสริม และผลักดันให้หันเข้าหายาเสพติด เช่น ครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจกัน ภาวะเศรษฐกิจบีบบังคับให้ทำเพื่อความอยู่รอด อยากรวยเร็ว หรือพักอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพยาและค้ายาเสพติด

2) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหามีผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเทศบาลตำบลปะโค นั้น ล้วนเกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรต้องเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง คือ ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงนอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการแย่งชิงเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่เหลืออยู่ สร้างปัญหาความขัดแย้งขึ้นในสังคม ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ หากทุกคนในชุมชนร่วมกันเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหของท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทั้งที่ลงมือกระทำด้วยตนเอง และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็จะสามารถฟื้นฟูบูรณะให้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในท้องถิ่นกลับคืนสู่สภาพมาอย่างเดิมได้

3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในเทศบาลตำบลปะโคมีหลายประการ เช่น การผลิตสินค้าและการบริการอย่างมาก ก่อให้เกิดการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น เพราะมีค่านิยมที่ผิดๆ พ่อแม่ต้องรับผิดชอบทั้งที่มีรายได้ไม่มาก ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิต ปัจจัยที่จำเป็น และเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการผลิต ได้แก่ ที่ดิน เงินทุน เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ และปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ราคาการเกษตรตกต่ำเหล่านี้เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขให้ถูกวิธีการต่อไป

4) ปัญหาด้านการปกครอง ปัญหาและสาเหตุในการปกครองชุมชนเทศบาลตำบลปะโคไม่ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง มีการเจริญเติบโตอย่างไม่สม่ำเสมอภาคการเกษตรมีความอ่อนแอ และมีความเสียเปรียบต่อกลุ่มนายทุน หรือแม้แต่การบังคับใช้กฎหมายก็ไม่เท่าเทียมกัน เช่น ทำลายริมแม่น้ำโขงการสร้างสิ่งปลูกสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตเลี้ยงปลากระชัง ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้หน่วยงานของรัฐไม่ค่อยเอาใจใส่ในปัญหาดังกล่าว กล่าวได้ว่าเหมือนกับว่า ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันปัญหาทั้งหลายควรได้รับการดูแลอย่างเอาใจจริงเอาใจ เพราะถ้าปล่อยให้ปัญหาเกิดขึ้นบ่อยๆ อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อชุมชน และยังเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นสมบัติของชาติ และของชุมชนนั่นเอง

5) ปัญหาด้านวัฒนธรรม ปัญหาเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรม ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับเยาวชน ซึ่งปัญหาดังกล่าวมาจากค่านิยม ความเชื่อ ในปัจจุบันภาวะแวดล้อมต่าง ๆ จากการไหลบ่าของ วัฒนธรรมตะวันตก ทำให้แนวความคิด ความรู้สึก วิธีการดำเนินชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไป ความเจริญทางเทคโนโลยีที่เข้ามา เช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์ คนรุ่นใหม่ หรือเยาวชนจึงไม่ได้ศึกษา เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยอย่างเพียงพอเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในเทศบาลตำบลปะโค ซึ่งต้องหา ทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

2.3 สภาพปัญหาจากการวิเคราะห์ข้อมูล ชุมชนเทศบาลตำบลปะโค จังหวัด หนองคาย ถือได้ว่าเป็นสังคมที่รวมกันเป็นชุมชน และอาศัยอยู่ร่วมกันหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มคนวัย ทำงาน กลุ่มคนสูงวัย และกลุ่มเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติ ก็ได้รับผลกระทบที่เป็นผลต่อ เนื่องมาจากปัญหาดังกล่าวกล่าวคือ ไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างเพียงพอ โดยชุมชน เทศบาลตำบลปะโค และหน่วยงานของรัฐในบางส่วน ยังขาดการพัฒนาที่ถูกต้อง เพราะเหตุนี้ การประพฤติกการปฏิบัติ จึงเป็นการกระทำที่แสดงออกในลักษณะที่ไม่ดีงามและไม่ถูกต้องเหมาะสม ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม ขาดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ขาด ความรับผิดชอบ ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดความมีเหตุมีผล ขาดความกตัญญูกตเวที การรักษา ระเบียบวินัยมีน้อย การช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันขาดความสามัคคีในหมู่คณะ ไม่เคารพสิทธิของ บุคคลอื่น ขาดการประหยัด ไม่มีความมัยยัสต์ ขาดความยุติธรรม ความอดสาหะขยันหมั่นเพียรมี น้อย คอยเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ทศนคติ ความเชื่อและมีพฤติกรรมในการปฏิบัติที่เอนเอียงไปใน สิ่งที่ไม่ถูกต้อง มีความรู้สึกนึกคิดแปรปรวน มีความก้าวร้าวจนเกิดความรุนแรง การดำรง ชีวิตประจำวันเป็นแบบบริโภคนิยม หรือเน้นความเป็นวัตถุนิยมมากเกินไปหรือตกอยู่ในอบายมุข ต่าง ๆ ค่านิยม และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชาติจึงถูกกลืนเลือนอย่างน่าเสียดาย ขาดการ ยึดถือประโยชน์ส่วนร่วม แต่มุ่งเน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่

2. รูปแบบการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค จังหวัดหนองคาย

ผู้วิจัยดำเนินการด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นที่ 3 จากการสัมภาษณ์ และการสนทนา กลุ่มเฉพาะ และได้ดำเนินการด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นที่ 4 โดยนำผลการศึกษาในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 2 ขั้นที่ 3 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และนำเสนอผลจากการ ศึกษาวิจัยจากเหตุผลดังกล่าว อธิบายเป็นประเด็นที่สำคัญได้ ดังต่อไปนี้

2.1 สังเคราะห์สภาพปัญหาในการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม สภาพและปัญหาการ พัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลตำบลปะโค จังหวัดหนองคายจากการศึกษาสภาพปัญหา ทั่วไป โดยจากการวิจัยเอกสารและการเก็บข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สภาพปัญหาที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยตามประเด็นที่ค้นพบได้ ดังนี้

1) ปัญหาด้านสังคม เพราะขาดการพัฒนาศีล ปัญหาที่เกิดจากการขาดการพัฒนาศีล คือขาดการระวังทางกายและวาจา กล่าวคือ ศีลจะควบคุมได้ 2 อย่างดังกล่าว ปัญหาที่เกิดจากการกระทำทางกายเป็นปัญหาที่เกิดจากการประพฤติ การปฏิบัติ โดยแสดงออกด้วยการกระทำต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐและคนในชุมชน โดยจะเป็นการตั้งใจปฏิบัติ หรือไม่ตั้งใจปฏิบัติก็ตาม

2) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เพราะขาดการพัฒนาจิต เมื่อได้พัฒนาจิตแล้วก็ไม่ทำชั่ว เพราะนึกถึงชาติ คือ การเกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดก็ตาม ย่อมเป็นผลของกุศลกรรม และรู้ได้ว่าบุญกิริยาวัตถุ หรือการทำความดีประการต่างๆ เป็นมนุษยธรรม เพราะฉะนั้น ขณะใดที่มีการระลึกถึงชาติ คือ การเกิดเป็นมนุษย์ ในขณะนั้นก็เป็นเหตุที่จะให้ละการกระทำทุจริต เพราะเห็นว่าการกระทำทุจริต เป็นการกระทำที่ต่ำทราม ไม่ใช่เป็นธรรมของมนุษย์ เมื่อระลึกได้อย่างนี้ก็จะไม่ทำทุจริต

3) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เพราะขาดการพัฒนากาย ปัญหาทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะเกิดความเจริญหรือความทันสมัยในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุ เป็นเครื่องช่วยทำให้วิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์สะดวกขึ้น แต่ในความเจริญเหล่านั้นก็มีความเสื่อมโทรมตามมา ดังนั้นเทศบาลตำบลปะโคเมื่อเห็นปัญหาดังกล่าวแล้ว ต้องหาวิธีการเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวให้ลงตัว เพื่อพัฒนาชุมชนให้อยู่ในกรอบ ปัญหาในชุมชนเมืองวังสะพุง ยังมีความประมาทในการใช้จ่าย โดยไม่รู้จักการวางแผนชีวิตให้ถูกต้อง จึงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในครอบครัวและชุมชน

4) ปัญหาด้านวัฒนธรรม เพราะขาดการพัฒนาปัญญา วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมของคน จะเป็นเช่นไรก็ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของกลุ่มสังคม นั้น ๆ เช่นวัฒนธรรมในการพบปะทักทายของไทยใช้ในการสวัสดีของชาวตะวันตกทั่วไปใช้ในการสัมผัสมือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคม สร้างความเป็นระเบียบ เรียบร้อย ให้แก่สังคม ปัญหาในชุมชนเทศบาลตำบลปะโค ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอ หรือไม่ได้พัฒนาทางด้านจิตใจ ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวัตถุ ความเชื่อ ค่านิยม จึงทำให้ประเพณีที่ดีงามบางอย่างจึงสูญหายไป

5) ปัญหาด้านการปกครอง เพราะขาดการพัฒนาศีล ปัญหาด้านการปกครอง กล่าวได้ว่ายังขาดศีลธรรมที่ดีงาม นักปกครองถ้าขาดศีลธรรมก็อาจนอนได้เลยว่า ไม่อยู่ในกฎกติกา ไม่รับผิดชอบต่อหน่วยงานที่ตนเองรับผิดชอบ ต่อมาก็เกิดการคอร์รัปชัน ผลตามมาก็คือ ชุมชนในท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง มีการเจริญเติบโตอย่างไม่สม่ำเสมอ และมีช่องว่างของสังคมสูงนักเลือกตั้งทุ้มปัจจัยและผูกขาดทางด้านเศรษฐกิจหรือแม้แต่รัฐเกิดความขัดแย้งกับประชาชน

2.2 สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและหลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาลตำบลปะโค จากการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการ

พัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธ ในบทที่ 2 พบว่า การพัฒนาชุมชนเป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางด้านการคิด และ พฤติกรรมของชุมชน กล่าวคือ เพื่อให้มนุษย์มีความเจริญขึ้นทั้งในเรื่องของความรู้ ด้านทักษะและ ความสามารถ ดังนั้นกระบวนการพัฒนาต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน

การที่มนุษย์จะคิดจะทำสิ่งอื่นได้ต่อเมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนอง ความ ต้องการนั้นองค์กรใดที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอจะเกิด ปัญหาตามมา จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์งานวิจัยในครั้งนี้ เห็นได้ว่าปัญหา และอุปสรรคใน การดำเนินการด้านการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลปะโค เกิดจากภายในตัวบุคคลเป็นสำคัญ โดยเกิดจากสภาพแวดล้อมรอบตัวของชุมชน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติของคนในชุมชน กระบวนการในการมีส่วนร่วม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในชุมชน เพื่อให้มีความเจริญขึ้นทั้งใน เรื่องของความรู้ทักษะความสามารถโดยผ่าน 2 ขั้นตอน คือการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของ คนในชุมชนเทศบาลตำบลปะโคและการส่งเสริมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบ ร่วมกัน หรือกิจกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วม ปัญหาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เทศบาลตำบลปะโค

2.3 หลักธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการสำหรับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม เชิงพุทธของเทศบาลตำบลปะโค จังหวัดหนองคาย จากการศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของเทศบาลตำบลปะโค ซึ่งอยู่ในบทที่ 2 พบว่าการนำแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์นั้น หลักการใหญ่ คือ เพื่อเป็นแนวทาง และการนำไปปฏิบัติเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมแต่ก็ยังไม่เพียงพอและไม่สามารถรองรับกับสิ่งที่ เปลี่ยนแปลงในชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้

ดังนั้น การนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหรือหลักพุทธธรรม นำมาบูรณา การปรับประยุกต์เพิ่มเติมจากการนำแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือ การพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขด้านการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธ เพื่อให้ เห็นเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นไปการนำหลักธรรมจึงต้องมีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาชุมชนเทศบาล ตำบลปะโคเพื่อนำหลักธรรมมาปรับประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ และมีความชัดเจน เพื่อจะได้นำไป ปฏิบัติเพื่อให้ได้เป็นรูปธรรมผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์เชิง ลึก เพื่อค้นหารูปวิธีที่จะทำให้ชุมชนเทศบาลตำบลปะโคมีพัฒนาอย่างถูกต้องโดยประเด็นในการ สัมภาษณ์"การพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธโดยการฝึกอบรมและจัดกิจกรรม ควรเป็น อย่างไร"

อภิปรายผล

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธ พบว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นมักจะเห็นประโยชน์ตน มากกว่าประโยชน์ส่วนรวม หรือมีความลำเอียงเข้าข้างตัวเอง คิดว่าตัวเองถูกต้องเสมอเหตุนี้ ความต้องการในด้านต่างๆจึงเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณดังนั้น การใช้ทฤษฎีในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ พัฒนากาย พัฒนาศีล พัฒนาจิตและพัฒนาปัญญา จึงเป็นหลักการประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกในลักษณะที่ต้งาม ถูกต้องตามหลักศีลธรรมควรจะนำไปปฏิบัติต่อดนและอื่น ต่อสังคมส่วนรวม เพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งจะบ่งบอกถึงการมีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเหตุมีผล กตัญญูตเวที รู้จักการรักษาระเบียบวินัย มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความสามัคคีในหมู่คณะ รู้จักประหยัดอดออมมีความยุติธรรม มีความเพียรมีเมตริจิต มีความเมตตาและกรุณาต่อสรรพสิ่งทั้งหลาย สอดรับงานวิจัยของ **วิชาญา เมธีวรวัตร (2559)** ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือตอนล่าง 2” ผลการวิจัยพบว่า ด้านศีล ได้ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การทำงานอย่างเต็มที่ที่มีการจัดอบรมถือศีล และปฏิบัติธรรมประจำปี การฝึกอบรมชั้นศีล คือ ฝึกกาย วาจา ชั้นสมาธิ คือ ฝึกจิตใจ ชั้นปัญญา คือฝึกองค์ความรู้ในการพัฒนา ด้านสมาธิมีการส่งเสริมให้บุคลากรทำสมาธิให้จิตใจมีความสงบก่อนปฏิบัติงานอยู่เสมอ ด้านปัญญา สนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงาน โดยใช้หลักความเห็นชอบ และคิดชอบในการทำงาน

ดังนั้นความต้องการของชุมชนเทศบาลตำบลปะโค จึงเป็นลักษณะในเชิงพฤติกรรม หรือในระบบการตัดสินใจในกระทำทั้งในสิ่งที่ดีและไม่ดี ซึ่งเป็นผลจากหลายด้าน เช่น จากสื่อ จากการโฆษณา จากอินเทอร์เน็ต ฯลฯ จึงเกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ เหตุเนื่องจากชุมชนเทศบาลตำบลปะโค มีพื้นฐานในฐานะสังคมที่แตกต่างกัน เช่น ด้านการงานอาชีพ ด้านความรู้ ด้านครอบครัว เป็นต้นเหล่านี้ จึงส่งผลในเชิงความคิด จึงเกิดปัญหาตามมาในหลายๆด้าน ตั้งแต่ปัญหาภายในระดับครอบครัว จนถึงระดับชาติ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐต้องให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และควรพิจารณาถึงปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ชุมชนส่วนท้องถิ่น แม้จะเป็นองค์กรที่ไม่สำคัญในระดับชาติ หรือเป็นปัญหาที่มีขอบเขตที่เล็ก แต่ควรพิจารณาว่าชุมชนส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีอีกมากมายที่มีปัญหาในลักษณะนี้ ดังนั้น การแก้ไขปัญหาโดยใช้รูปแบบในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน จึงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักพัฒนาตนในสิ่งที่ต้งาม และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคน พัฒนาดนและพัฒนาางาน เพื่อการพัฒนาประเทศชาติต่อไปนั่นเอง

2. หลักธรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธ ผลการสังเคราะห์หลักธรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธจากการวิจัย พบว่า การนำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนและความต้องการในการพัฒนาของชุมชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางหรือนำไปพัฒนา เพื่อปรับปรุง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอันเกิดจากความต้องการของชุมชน คือ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การปกครองและวัฒนธรรม สอดรับงานวิจัยของ เสมอ อัครมนต์ (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักอภิปธานิธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

นนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สามารถนำหลักการบริหารนิยธรรมไปบูรณาการเข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ความสามัคคีเป็นทีม และสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับบริหารงานทั้งในด้านการบริหารจัดการบุคลากร การประสานงาน และการจัดองค์กร โดยการร่วมแรงร่วมใจเป็นคณะแต่ละฝ่าย เป็นการผนึกกำลัง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และพบว่า อภิธานนิยธรรม เป็นหลักป้องกันความเสี่ยง เป็นไปเพื่อความเจริญสามารถนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

หลักธรรมทางพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ได้เป็นอย่างดี และมีความเป็นรูปธรรมในผลของการปฏิบัติ เพราะหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงามและยอมความความสุขมาให้ในชุมชน สังคม องค์กร แก่ตนเองและบุคคลอื่น หลักธรรมที่ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขนั้น และสามารถนำมาแก้ไขปัญหต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยการปฏิบัติตามหลักธรรมอย่างถูกต้องถูกวิธี ตามความต้องการของชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลตำบลปะโค. (2564). *งานวิเคราะห์นโยบายและแผน กองวิชาการและแผนงานแผนพัฒนาสามปี. (เอกสารอัดสำเนา: ปี 2564-2566)*, หนองคาย: เทศบาลตำบลปะโค.
- ประพันธ์ นีกระโทก. (2557). "ทุนทางสังคมกับการจัดการความรู้สู่องค์กรชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง". บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมัย สุทธิโก (แถมบุญ). (2556). "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ". บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (2551). *การมีส่วนร่วมของ ประชาชน*. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ออฟเซต.
- วิษณุภา เมธีวรวัตร. (2559). "รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธของมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง 2". บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสมอ อัครมณฑา. (2557). "รูปแบบการบริหารจัดการตามหลักการบริหารนิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี". *ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหาร
สถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชชวิภา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP SOFT SKILLS OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND TEACHER'S HAPPINESS AT WORK
IN RATCHAVIPHA CONSORTIUM SCHOOL UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

¹รัชดาพร บุญคง, ²สุดารัตน์ สารสว่าง และ ³มีชัย ออสุวรรณ

¹Ratchadaporn Boonkong, ²Sudarat Sarnswang, and ³Meechai Orsuwan

¹มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

¹Kasetsart University, Thailand

¹Ratchadaporn.boon@ku.th, ²fedusdrs@ku.ac.th, ³meechai.o@ku.th,

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 2) เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานของครูใน สหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .972 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.487, p < .01$)

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์; ภาวะผู้นำ; Soft Skills; ความสุขในการทำงาน

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of leadership soft skills of school administrators in Ratchavipha consortium school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. 2) the level of teacher's happiness at work in Ratchavipha consortium school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. 3) the relationship between leadership soft skills of school administrators and teacher's happiness at work in Ratchavipha consortium school under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. This research was categorized as a quantitative study. The sample used in this study including 285 school teachers. This tool was a 5 rating scales questionnaire constructed by the researcher with .972 reliability. The statistical used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and Pearson' Product Moment Correlation Coefficient. The results were found that 1) the leadership soft skills of school administrators in overall and each aspect were at a high level. 2) the teacher's happiness at work in overall and each aspect were at a high level. And 3) The relationship between the leadership soft skills of school administrators and teacher's happiness at work correlated positively at the relatively moderate level of .01 of statistical significance. ($r=.487, p < .01$)

Keywords: Relationship; Leadership; Soft Skills; Teacher's happiness at work

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษา ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ทุกภาคส่วนนำไปสู่การแข่งขันทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้หลายประเทศต้องปฏิรูปการศึกษา เพราะคุณภาพของการจัดการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้และเป็นตัวชี้วัดศักยภาพที่สำคัญในการแข่งขัน ดังนั้นประเทศที่จะอยู่รอดได้หรือคงความได้เปรียบก็คือประเทศที่มีอำนาจทางความรู้และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565, น.1) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มีเป้าหมายการพัฒนา ในหมวดหมายที่ 12 ประเทศไทยกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 – 2570) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน “วิธีอนาคต วิธีคุณภาพ” อย่างต่อเนื่อง และต่อยอดการศึกษาสร้างสรรค์เป็น “ซอฟต์แวร์” ดังนั้นการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน โดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และตลาดแรงงานโลก ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะในการบริหารจัดการองค์กร อนุรักษ์ วรรณศิลป์ และ ภาวดีดา ธาราศรีสุทธิ (2564) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความพร้อมในด้านทักษะที่โดดเด่น คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2555) ที่กล่าวถึงทักษะในการบริหารงานในปัจจุบันว่า ผู้บริหารต้องมีทักษะในการบริหารคนและงาน ซึ่งการบริหารคนที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านมนุษย์ ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นั่นคือ ทักษะด้าน Soft Skills โดยทักษะ Soft Skills เป็นทักษะด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการสื่อสารที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เกิดการสร้างนวัตกรรม ซึ่ง Soft Skills จะช่วยส่งเสริมการพัฒนา Hard Skills หรือทักษะเฉพาะอย่างต่อเนื่อง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะด้าน Soft Skills ต้องมีทักษะดังต่อไปนี้ ได้แก่ ทักษะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ ความเชี่ยวชาญเฉพาะตน การวางแผนการจัดการองค์กร และการนำเสนอ เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทั้ง Hard Skills และ Soft Skills ควบคู่กันไป เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้ทุกระดับ (Tang, 2012)

ปัจจุบันกระแสการสร้างความสุขในการทำงานในประเทศไทยได้เริ่มแพร่หลายมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้แก่บุคลากรรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน รู้สึกถึงความมั่นคงในงาน การเจริญเติบโตก้าวหน้า มีความกระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย สนุกกับงาน มี

ความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน และมีสภาพแวดล้อมที่ดีที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสุขในการทำงาน ลดความเครียดและความขัดแย้งภายในองค์กร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้องค์กรเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (ภัทรดนัย ฉลองบุญ, 2562) สถานศึกษาในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลที่มีความโปร่งใส กำหนดให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สอดคล้องกับการขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงานและทิศทางการปฏิรูปประเทศ ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของบุคลากร เพื่อทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งยังมีบทบาทในการสร้างทีมงาน สร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในองค์กร หากผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เกิดความสุขในการทำงานของครูได้ จะช่วยให้ครูทำงานได้อย่างราบรื่น บรรยากาศในการทำงานเต็มไปด้วยความสุข ความสามัคคี มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ร่วมกันพัฒนา และขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขต ศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศในการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาและมีความสุขในการทำงานของครู ที่ส่งผลในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษาและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ เป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของพลเมืองโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตศรีวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งหมด 1,107 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ด้วยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง 285 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร (Proportional Allocation) โดยการเทียบบัญชีรายชื่อและเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) ทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ 3) การทำงานเป็นทีม 4) การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา 5) การจัดการเวลา ตามกรอบแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2563) และความสุขในการทำงานของครู แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การติดต่อสัมพันธ์ 2) ความรักในงาน 3) ความสำเร็จในงาน 4) การเป็นที่ยอมรับ ตามแนวคิดของ Manion (2003)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน และวิทยฐานะ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชมังคลาภิเษก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยนำมาแจกแจงหาค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r)

ผลการวิจัย

1. ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต รัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ที่	ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.00	.65	มาก
2	ด้านทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ	3.99	.68	มาก
3	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.08	.76	มาก
4	ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา	3.96	.74	มาก
5	ด้านการจัดการเวลา	3.91	.70	มาก
	ภาพรวม	3.99	.62	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = .62) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .76) รองลงมา คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเวลา ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = .70)

2. ความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ที่	ความสุขในการทำงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	ด้านการติดต่อสัมพันธ์	4.29	.62	มาก
2	ด้านความรักในงาน	4.30	.65	มาก
3	ด้านความสำเร็จในงาน	4.32	.54	มาก
4	ด้านการเป็นที่ยอมรับ	4.16	.71	มาก
	ภาพรวม	4.28	.56	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระดับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .56) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสุขในการทำงานของครูอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงาน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .54) รองลงมาคือ ด้านความรักในงาน ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .65) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเป็นที่ยอมรับ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .71)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product correlation coefficient) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครู ในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม

ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา	ความสุขในการทำงานของครู				
	การติดต่อสัมพันธ์	ความรักในงาน	ความสำเร็จในงาน	การเป็นที่ยอมรับ	Y_{tot}
ด้านความคิดสร้างสรรค์	.447**	.363**	.320**	.434**	.440**
ด้านทักษะการพูดและการโน้มน้าวใจ	.388**	.302**	.294**	.350**	.375**
ด้านการทำงานเป็นทีม	.536**	.427**	.388**	.516**	.525**
ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม	.443**	.344**	.324**	.403**	.426**
ตลอดเวลา					
ด้านการจัดการเวลา	.444**	.374**	.371**	.397**	.445**
X_{tot}	.497**	.399**	.373**	.465**	.487**

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา(X_{tot}) กับความสุขในการทำงานของครู(Y_{tot}) ในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.487$, $p < .01$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต รัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีมนี้อาจเป็นเพราะ ในสหวิทยาเขตรัชชวิภาส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีครูบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนจำนวนมาก หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสร้างและบริหารทีมได้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ผลิตผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา มีการกล่าวชื่นชม เมื่อครูช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ มีการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานร่วมกันของบุคลากร เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการคิด แก้ไขปัญหา ปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน และจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร สอดคล้องกับพระครูปริยัติโสภณกิจ (2565) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างทีมงานบุคลากรที่มีลักษณะการทำงานโดยให้สมาชิกในองค์กรเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัด มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารประสานงานกันด้วยสัมพันธภาพที่ดี มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการทำงาน ตลอดจนมีความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันรวมทั้งการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ

ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความคิดสร้างสรรค์ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ซึ่งสะท้อนถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิดที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม และสถานการณ์ปัจจุบัน มีนโยบายและวิสัยทัศน์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และชุมชนอย่างสร้างสรรค์ มีการคิด ริเริ่มนำแนวทางและเทคนิคใหม่ ๆ มาพัฒนาหรือปรับปรุงยุคกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูพัฒนาความคิด และมุมมองใหม่ ๆ ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ คำภูเงิน (2561) กล่าวว่า การมีความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความสามารถในการคิดหลายทิศทางที่นำไปสู่กระบวนการคิดในสิ่งที่แปลกใหม่ อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม องค์กรหรือสังคม เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยอาศัยการบูรณาการเชื่อมโยงจากความรู้และประสบการณ์เดิม

ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดการเวลา เป็นทักษะที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนด ควบคุมกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ที่ต้องทำให้ประสบผลสำเร็จตามเวลา และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีการวางแผน ลำดับความสำคัญ การควบคุมเวลา เพื่อให้เกิดประโยชน์

มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่าที่สุด แต่จากผลการวิจัยพบว่า ด้านดังกล่าวเป็นด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขอบข่าย และภาระงานของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่อนข้างมาก ครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานทั้งหมดของสถานศึกษา การทำความเข้าใจกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว อาจทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการเวลาให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายด้านระยะเวลาในการดำเนินงานอย่างชัดเจน วางแผนจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการติดตาม ตรวจสอบ นิเทศ และควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเวลาที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี (2561) กล่าวว่า ทักษะด้านการบริหารเวลา เป็นความสามารถของผู้บริหารในการลำดับความสำคัญของงานและมอบหมายงานได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากผู้บริหารมีภารกิจที่หลากหลายในแต่ละวัน ซึ่งถ้าผู้บริหารไม่สามารถจัดการเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพอาจทำให้ผู้บริหารเกิดความเครียดและไม่สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างที่ต้องการได้

2. ความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้ครูรับรู้ถึงความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย ใส่ใจในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีอิสระในการตัดสินใจต่อการทำงานตามหน้าที่ตนเอง พร้อมพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้งานที่ทำมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การทำงานของครูมีการกำหนดระยะเวลาในการส่งงานอย่างชัดเจนจึงทำให้ครูมีการวางแผนลำดับความสำคัญในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายและระยะเวลาที่กำหนดไว้ จนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในงานที่ได้รับมอบหมายนั้นด้วย สอดคล้องกับ Gattiker and Larwood (1986) กล่าวว่า ความสำเร็จในการทำงาน (Job Success) เป็นการรับรู้จากการรวบรวมพฤติกรรมที่ปฏิบัติงานสำเร็จหรือบรรลุวัตถุประสงค์ในการทำงาน ซึ่งมาจากแนวคิดการรับรู้ในอาชีพของตนเอง (Occupational Self-concept) โดยพบว่ามีการรับรู้ความสำเร็จในอาชีพจากบทบาทการทำงานของตนเอง เช่น รับรู้ถึงความสำคัญของงาน มีความชำนาญในงาน ได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารระดับสูง ได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน มีอำนาจในการตัดสินใจในงานที่ทำ มีความสามารถในการบริหารงาน ทำงานด้วยใจรักและรับผิดชอบในหน้าที่

ความสุขในการทำงานของครู ด้านความรักในงาน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ซึ่งสะท้อนถึงการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งเป็นวิชาชีพที่บุคคลในสังคมให้ความเคารพนับถือ มีเกียรติและศักดิ์ศรี ดังนั้นผู้ที่จะมาประกอบวิชาชีพครูต้องมีความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพ มีความเมตตากรุณาให้กับศิษย์สามารถเผชิญกับแรงกดดันจากสังคม หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บังคับบัญชา เพื่อนครู ผู้ปกครอง และนักเรียน นอกจากนี้ครูยังมีการงานที่ต้องมีความรับผิดชอบสูง ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน รวมไปถึงการทำงานเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนั้นผู้ที่เป็นครูได้ต้องมีจิตวิญญาณในความเป็นครู รู้ถึงคุณค่าของงานที่ทำอย่างแท้จริง มีความภูมิใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ Manion (2003) กล่าวว่า ความรักในงาน (Love of the Work) หมายถึง การรับรู้ถึงความรู้สึกรักและผูกพันอย่างแน่นเหนียวกับงาน รับรู้ว่าตนมีพันธกิจในการทำงานให้สำเร็จ มีความยินดีในสิ่งที่เป็นองค์ประกอบของงาน กระตือรือร้น ตื่นเต้น ดีใจ เพลิดเพลินในการที่จะปฏิบัติงานและปรารถนาที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ รู้สึกเป็นสุขเมื่อได้ทำงาน มีความภูมิใจที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบในงาน เกิดความรู้สึกลงในทางบวกที่ได้ทำงาน สนุกสนาน รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำงาน

ความสุขในการทำงานของครู ด้านการเป็นที่ยอมรับ ที่แสดงให้เห็นถึงการได้รับการยอมรับ ความเชื่อใจจากผู้บริหารสถานศึกษาหรือเพื่อนร่วมงานในความสามารถของบุคคลนั้น รวมถึงการให้กำลังใจ ยกย่อง ชมเชย แสดงความยินดี หรือการแสดงออกอื่น ๆ เมื่อประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งการเป็นที่ยอมรับเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความสุขในการทำงานของบุคลากรในองค์กร ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น แต่จากผลการวิจัยพบว่า ด้านดังกล่าวเป็นด้านที่อยู่ในระดับมากแต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5 – 10 ปี ทำให้ยังไม่มีโอกาสได้แสดงความสามารถในการทำงานได้อย่างเต็มที่ และอาจจะยังไม่ได้ได้รับความเชื่อใจให้รับผิดชอบโครงการหรืองานอื่น ๆ ที่สำคัญในโรงเรียน รวมถึงยังขาดความน่าเชื่อถือของข้อคิดเห็นหรือการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ จึงไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร สอดคล้องกับสุพจน์ วิถีธรรมการณกุล (2559) กล่าวว่า การยอมรับนับถือ หมายถึง การที่ครูได้รับการไว้วางใจความเชื่อถ้อยยอมรับในความรู้ความสามารถ และการให้กำลังใจโดยการยกย่องชมเชยจากผู้อื่นเมื่อทำงานประสบความสำเร็จ ซึ่งการยอมรับนับถือขึ้นอยู่กับความสำเร็จของงานที่ทำด้วย ครูในสถานศึกษาหากได้รับการไว้วางใจ ยอมรับในความรู้ความสามารถ และการให้กำลังใจจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานแล้วย่อมเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนส่งผลในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ดียิ่งขึ้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครูในสหวิทยาเขตรัชชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำองค์กร และเป็นผู้กำหนดนโยบาย แนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ในการส่งเสริม สนับสนุน และเอื้อให้ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการทำงาน โดยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถโน้มน้าวให้บุคลากรทุกคนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในทีม พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และร่วมกันพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลให้ครูเกิดความผาสุกในการทำงาน รู้สึกรักและ

ผูกพันกับงานที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้นในการทำงาน พร้อมพัฒนาและขับเคลื่อนองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภารัตน์ โพธิ์สัตย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารสถานศึกษากับความสุขของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills อยู่ในระดับมาก และครูในสหวิทยาเขตรัชวิภา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก ในขณะที่เดียวกันทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางกับความสุขในการทำงานของครู ดังนั้นหากผู้บริหารสถานศึกษา มีการสร้างหรือพัฒนาทักษะภาวะผู้นำด้าน Soft Skills โดยมีแนวคิด นำแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาหรือปรับปรุงประยุกต์ในการบริหารสถานศึกษา มีการติดต่อ ประสานงาน และสื่อสารกันในองค์กรอย่างชัดเจน เปิดโอกาสในครูมีส่วนร่วมในกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ มีการวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ เตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จะทำให้ครูทำงานได้อย่างราบรื่น มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความสุขในการทำงาน สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: ไอเดีย แอนด์ พรินติ้ง.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- ณัฐกร วรณวัฒน์ และ กาวิดา ธาราศรีสุทธิ. (2564). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน เครือข่ายที่ 71 กรุงเทพมหานคร. Journal of Roi Kaensam Academi. 6(2), 126-138.*
- นภารัตน์ โพธิ์สัตย์. (2563). *การบริหารสถานศึกษากับความสุขของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.*
- พระครูปริยัติโสภณกิจ. (2565). *การปฏิสัมพันธ์เพื่อพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 5(2), 115-133.*

- ภัทรดนัย ฉลองบุญ. (2562). *ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ*. วารสารวสันตศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(ฉบับพิเศษ), 590-599.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ:มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. (2562). *Soft Skills to Master*. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริวรรณ คำภูเงิน. (2561). *การศึกษากวาระผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่าย การศึกษาตำบลเวียง สันทรายงาม อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กันยายน, 2566, จาก <https://www.obec.go.th/archives/813787>
- สุพจน์ ฐิตวรการณกุล. (2559). *คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ ครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Gattiker, U. E., & Larwood, L. (1986). Subjective Career Success: A Study of Managers and Support Personnel. *Journal of Business and Psychology*. 1(2), 78-94.
- Manion, J. (2003). Joy at work, creation a positive workplace. *Journal of Nursing Administration*. 33(12), 652-659.
- Tang, K.N. (2012). *Paper for seminar on Soft Skills Development for Higher Education Institute*. Khon Kaen: Faculty of Education, Khon Kaen University

การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4¹
ACADEMIC AFFAIRS MANAGEMENT TOWARDS EXCELLENCE OF
INCLUSIVE SCHOOLS UNDER UDON THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

²พลวัฒน์ จันทะแสง, ³สุนิสา วงศ์อารีย์ และ ⁴พนายุทธ เชยบาล

¹Phonlawat Janthasaeng, ²Sunisa Wongarree and ³Panayuth Choeybal

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย
Udonthani Rajabhat University, Thailand

¹65120605130@udru.ac.th, ²oilsunisa2524@gmail.com, ³choeybal@gmail.com

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารวิชาการ 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการ และ 3) หาวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 47 ตัวชี้วัด 2) การการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 อยู่ในระดับมาก 3) วิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ได้รับการยืนยันว่าใช้ได้ทุกด้านทุกวิธีปฏิบัติ และได้รับการประเมิน

¹ ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² นักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

วิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง
ครอบคลุม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ; ความเป็นเลิศ; โรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the components and indicators of academic administration, 2) study the operations of academic affairs management, and 3) find the ways for achieving excellence in academic affairs management of inclusive schools under Udon Thani Primary Educational Service Area Office, Area 4 The results of the research showed that: 1) The components and indicators of academic affairs management of inclusive schools under Udon Thani Primary Educational Service Area Office, consisted of 7 elements, 47 indicators. 2) The operation of the academic affairs management of the inclusive school under Udon Thani Primary Educational Service Area Office, 4 was at a high level. 3) The ways for achieving excellence in academic affairs management of inclusive schools under Udon Thani Primary Educational Service Area Office, 4 consisted of 7 elements, 51 practices, which have confirmed to be applicable in every aspect and every practice.

Keywords : Academic Administration; Excellence; Inclusive School Under Udon Thani
Primary Educational Service Area Office 4

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันในประเทศไทยมีโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็ก และมีจำนวนนักเรียนลดลง เนื่องจากประชากรไทยลดลงอย่าง
ต่อเนื่อง ตามสถิติจำนวนประชากรของประชากร (สมคิด หอมเนตร, 2565) และพบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก
ดังกล่าว ประสบปัญหาสำคัญหลักๆ ที่ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่า
กับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ได้ ทั้งการจัดสรรงบประมาณที่มีจำนวนนักเรียนน้อย ปัญหาการ
ขาดแคลนครูแต่ละสาระการเรียนรู้ และไม่มีแรงสนับสนุนระดับทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัด
การศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมา
กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการแก้ไขเพื่อให้มีคุณภาพ โดยเชื่อว่า "โรงเรียนเป็นองค์กร" หน่วยงานที่

ทำงานร่วมกันมีเป้าหมายเดียวกันอย่างมีแบบแผน ระเบียบกฎเกณฑ์ มีการจัดการอย่างเป็นระบบ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2555)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่มีการควบรวมสถานศึกษาที่มีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ต่ำลง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, 2559) เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความเป็นไปได้ ในการสร้างโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (อมรา จันทะไทย, 2560) การบริหารจัดการโรงเรียนหลักที่มีโรงเรียนเครือข่ายสามารถนำนักเรียนมาเรียนรวมทั้งหมด เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และทำการควบรวมสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลดีแก่ผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) การบริหารงานวิชาการจึงมีความสำคัญต่อโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากใช้เป็นเกณฑ์ในการยุบ รวม เลิก สถานศึกษา มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย หากผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการมีขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน สามารถนำปรัชญาของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติตามโครงการต่าง ๆ ได้อย่างดียิ่ง (จันทราณี สงวนนาม, 2554) ในบริบททางการศึกษาดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการดำเนินการบริหารงานวิชาการ

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวถึง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน หน่วยงานการศึกษาที่จะนำสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียน และเป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ตลอดจนการบริหารสถานศึกษานำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
2. เพื่อศึกษาการดำเนินการ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
3. เพื่อหาวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จาก 11 โรงเรียน จำนวน 145 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาที่ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 105 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การสังเคราะห์องค์ประกอบ และตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ตามทฤษฎีของ นักวิชาการ นักวิจัย จำนวน 9 แหล่งข้อมูล คือ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) (อัญชลี โพธิ์ทอง และ สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2552) (คัมภีร์ สุดแท้ และคณะ, 2553) (ดิเรก วรรณเสียร, 2553) (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553) (กมล ภูประเสริฐ, 2555) (อุทัย บุญประเสริฐ, 2557) และ (แฟเบอร์ เชียร์รอน (Faber & Shearron, อ้างถึงในสุนนา ระบอบ 2542) นำผลการสังเคราะห์ องค์ประกอบและตัวชี้วัด ปรึกษาความเหมาะสมของข้อมูลแก่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบยืนยันวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบ และตัวชี้วัด การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ และตัวชี้วัด การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษาตามแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ และเลือกใช้องค์ประกอบที่มีความถี่ ตั้งแต่ 5 ขึ้นไปมาใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ประกอบของการบริหารวิชาการ โดยมีองค์ประกอบทั้งหมด 7 องค์ประกอบ และ 43 ตัวชี้วัด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มี 6 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ มี 9 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบ

ด้านการบริหารสื่อการจัดการเรียนรู้ มี 6 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ มี 5 ตัวชี้วัด 5) องค์ประกอบด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 6 ตัวชี้วัด 6) องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด และ 7) องค์ประกอบด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ มี 4 ตัวชี้วัด

1.2 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 มีข้อค้นพบคือ มี 7 องค์ประกอบ ได้ตัวชี้วัดเพิ่มเติม 4 ตัวชี้วัด รวมทั้งสิ้น 47 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้ตัวชี้วัดเพิ่ม 2 ตัวชี้วัด รวม 8 ตัวชี้วัด 2) ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ไม่มีตัวชี้วัดที่ได้เพิ่มเติม 3) ด้านการบริหารสื่อการจัดการเรียนรู้ ไม่มีตัวชี้วัดที่ได้เพิ่มเติม 4) ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ไม่มีตัวชี้วัดที่ได้เพิ่มเติม 5) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้ตัวชี้วัดเพิ่ม 1 ตัวชี้วัด รวม 7 ตัวชี้วัด 6) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ไม่มีตัวชี้วัดที่ได้เพิ่มเติม และ 7) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ได้ตัวชี้วัดเพิ่ม 1 ตัวชี้วัด รวม 5 ตัวชี้วัด และได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และแปลผลขององค์ประกอบงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

องค์ประกอบงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา	ผลการยืนยัน
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ใช้ได้ร้อยละ 100.00 ยกเว้นตัวชี้วัดที่ 1, 2 และ 5 ได้รับการยืนยันใช้ได้ร้อยละ 80.00
2. ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้	ใช้ได้ร้อยละ 100.00 ยกเว้นตัวชี้วัดที่ 2, 4, 5 และ 7 ได้รับการยืนยันใช้ได้ร้อยละ 80.00
3. ด้านการบริหารสื่อการจัดการเรียนรู้	ใช้ได้ร้อยละ 100.00 ยกเว้นตัวชี้วัดที่ 1 ได้รับการยืนยันใช้ได้ร้อยละ 80.00
4. ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้	ได้รับการยืนยันใช้ได้ ร้อยละ 100.00 ทุกตัวชี้วัด
5. ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ได้รับการยืนยันใช้ได้ ร้อยละ 100.00 ทุกตัวชี้วัด
6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	ได้รับการยืนยันใช้ได้ ร้อยละ 100.00 ทุกตัวชี้วัด
7. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	ได้รับการยืนยันใช้ได้ ร้อยละ 100.00 ทุกตัวชี้วัด

จากตารางที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 จากผู้เชี่ยวชาญ 12 คน ยืนยันใช้ได้ทุกองค์ประกอบทุกตัวชี้วัด

2. ผลการศึกษากาการบริหารวิชาการของโรงเรียนรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 7 ด้าน 47 ข้อคำถาม แล้ววิเคราะห์จาก

ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.52	0.65	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้	4.44	0.68	มาก
3. ด้านการบริหารสื่อการจัดการเรียนรู้	4.32	0.70	มาก
4. ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้	4.49	0.64	มาก
5. ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.50	0.63	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.49	0.61	มาก
7. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้	4.38	0.59	มาก
โดยรวม	4.45	0.64	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและระดับมาก 6 ด้าน

3. หาวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4 จากการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 12 คน มีข้อค้นพบดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ค้นพบวิธีปฏิบัติเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 1 วิธีปฏิบัติ คือ จัดอบรมครูให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จาก 8 วิธีปฏิบัติ เป็น 9 วิธีปฏิบัติ

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการการเรียนรู้ ค้นพบวิธีปฏิบัติเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 1 วิธีปฏิบัติ คือ มอบภาระงานการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับครูผู้สอน และสร้างโอกาสทางการศึกษา และเอื้อระบบการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด จาก 9 วิธีปฏิบัติ เป็น 11 วิธีปฏิบัติ

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การบริหารสื่อการจัดการเรียนรู้ ค้นพบวิธีปฏิบัติเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 1 วิธีปฏิบัติ คือ สร้างเครือข่ายสถานศึกษาหลัก กับสถานศึกษาควบรวมแลกเปลี่ยนสื่อกันและกัน หรือนำมาใช้ร่วมกัน 6 วิธีปฏิบัติ เป็น 7 วิธีปฏิบัติ

1.4 องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศการจัดการเรียนรู้ ไม่พบวิธีปฏิบัติเพิ่มเติม

1.5 องค์ประกอบที่ 5 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไม่พบวิธีปฏิบัติเพิ่มเติม

1.6 องค์ประกอบที่ 6 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ไม่พบวิธีปฏิบัติเพิ่มเติม

1.7 องค์ประกอบที่ 7 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ไม่พบวิธีปฏิบัติเพิ่มเติม

จากการสัมภาษณ์พบวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบ 7 องค์ประกอบ 51 วิธีปฏิบัติ ร่วมกับวงจรคุณภาพเดมิง (PDCA) มีการลำดับตามการดำเนินงานสภาพจริง ดังนี้

1. ขั้นการวางแผนการบริหารงานวิชาการ (Plan) พบการปฏิบัติงานมีการใช้กระบวนการ SWOT เพื่อบริหารจัดการงานร่วมกันวางแผนพัฒนาโครงการ การนิเทศติดตาม และการประเมินผล มีการศึกษาวิเคราะห์นโยบาย การศึกษาของชาติ เขตพื้นที่ หรือบริบทของโรงเรียน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ ประเมินผลการใช้แผนการพัฒนา กำหนด วิสัยทัศน์ สู่การปฏิบัติ

2. ขั้นการจัดการบริหารงานวิชาการ (Do) พบการปฏิบัติงานมีการจัดหาผู้มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพรับผิดชอบบุคลากรมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานวิชาการ จัดองค์กรตามโครงสร้างการบริหารงานที่ทำงานตามบริบทของสถานศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วม เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จัดระบบบริหารจัดการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และมีการจัดระบบการนิเทศกำกับติดตาม

3. ขั้นการร่วมตรวจสอบการบริหารงานวิชาการ (Check) พบการปฏิบัติงานมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด ผลสำเร็จทั้งในระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษา มีการนิเทศติดตามการประเมินผลภายใต้ความร่วมมือของทุกฝ่าย และมีการรายงานผลการปฏิบัติงานนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ขั้นการรายงานผลและการนำผลการบริหารงานวิชาการสู่การพัฒนา (Action) พบการปฏิบัติงานมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน ได้รับการยืนยันข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 12 คน เห็นด้วยร้อยละ 100 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การยืนยันวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควบรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

การบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนควบรวม สถานศึกษา ร่วมกับ วงจร คุณภาพเดมิง (PDCA)	วิธีการปฏิบัติที่สู่ความเป็นเลิศใน การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนควบรวมสถานศึกษา 51 วิธีปฏิบัติ	การยืนยัน		แปลผล
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	
1. ขั้นการวางแผน การบริหารงานวิชาการ (Plan)	9 วิธีปฏิบัติ	(12) 100.00	-	ใช้ได้
2. ขั้นการจัดการบริหารงาน วิชาการ (Do)	26 วิธีปฏิบัติ	(12) 100.00	-	ใช้ได้
3. ขั้นการร่วมตรวจสอบ การบริหารงานวิชาการ (Check)	7 วิธีปฏิบัติ	(12) 100.00	-	ใช้ได้
4. ขั้นการรายงานผลและ การนำผลการบริหารงานวิชาการสู่การ พัฒนา (Action)	9 วิธีปฏิบัติ	(12) 100.00	-	ใช้ได้

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบริหารการจัดการเรียนรู้ 3) การบริหารสื่อการจัดการเรียนรู้ 4) การนิเทศการจัดการเรียนรู้ 5) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และ 7) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ รวม 47 ตัวชี้วัด ซึ่งได้รับการยืนยันว่าใช้ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ทุกองค์ประกอบทุกตัวชี้วัด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้เป็นเกณฑ์ในการยุบ รวม เลิก สถานศึกษา ที่จะนำไปสู่การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ที่ได้รับอิทธิพลจากวิทยาการที่หลากหลายในการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับทีเออร์เชย์ แบลนชาร์ด และจอห์นสัน (Hersey, Blanchard, & Johnson, 2007) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่ปฏิบัติกับบุคคลในสถานศึกษา โดยอาศัยบุคคลเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหน่วยงาน ผลการวิจัยที่พบ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อร่าม วัฒนะ (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่ามี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) คุณภาพครู 3) การวางแผนกลยุทธ์ 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) คุณภาพนักเรียน 6) การบริหารจัดการ และ 7) การพัฒนาบุคลากร ที่ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และผลการศึกษาของ คณน สิริโชคเจริญ (2565) ที่พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม พบองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ ทั้ง 7 องค์ประกอบ คือ การบริหารหลักสูตร การบริหารการจัดการเรียนรู้ ทรัพยากรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การนิเทศการจัดการเรียนรู้และการทำงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การวัดและประเมินผล การเรียนรู้และการพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ที่ได้รับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมาก

2. ผลการศึกษการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่าการดำเนินการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ทั้ง 11 โรงเรียน มีการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบมีขั้นตอนที่ชัดเจน ดำเนินการตามคู่มือ การดำเนินงานวิชาการ และข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง 105 คน ทำให้ทราบว่า การควรวรรวมสถานศึกษาเข้ามาเรียนในสถานศึกษาหลักเป็นการจุดเปลี่ยนด้าน การบริหารงานวิชาการอย่างมีส่วนร่วม โดยการจัดทำหลักสูตรให้รองรับต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น มีความยืดหยุ่นในการวัดและประเมินผล เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพตามผลสัมฤทธิ์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ อมรดา พุทธินันท์ (2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นการดำเนินกิจกรรมทุกประเภทในสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพให้ผู้เรียนบรรลุ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง กับทีกอร์ดอน (Gordon, 1983: 158-164 อ้างถึงใน พระบุญลัธ สุวรรณเดช, 2560: 8) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินการในกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ งานด้านหลักสูตรการจัดแผนการเรียน การจัด การเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผล รวมถึง การนิเทศการสอน และ สอดคล้องกับผลการศึกษา ศิริณา เมรัตน์ (2561) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการ จำแนกตาม ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการหาวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรณสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่ามีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ 51 วิธีปฏิบัติการ ได้รับการยืนยันว่าใช้ได้ทุกด้านทุกวิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ มีการบริหารงานร่วมกับวงจรคุณภาพของเดมิ่ง (PDCA) โดยมีการลำดับการดำเนินงานตามสภาพจริง ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดภารกิจของโรงเรียน จัดการด้านการเรียนการสอนโดยการส่งเสริมสนับสนุนการสอนของครู ส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยใช้บริบทของท้องถิ่นมาเป็นสื่อทางการเรียนรู้สนับสนุนการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กที่เข้ามาควรวรรณและสถานศึกษาหลักต้องให้ความร่วมมือกันทั้งการขนส่งนักเรียนเข้ามาเรียนการบริหารจัดการให้ดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับที่ อัดัมส์ (Adams, 2008) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติที่ดีที่สุดในการดำเนินงานวิชาการ ได้แก่ การกระจายอำนาจให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม นโยบายการศึกษาต้องชัดเจน มีการทดสอบระดับชาติ ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน การพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุน บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสเปนเลอร์ (Spengler, 2008) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กในรัฐฟลอริดาผลการวิจัย พบว่า เป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชุมชนโดยมีส่วนร่วมอย่างมากในการส่งเสริมครอบครัวและ ลดระยะเวลาในการเดินทางมาเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนเล็กๆ ขณะเดียวกันโรงเรียนขนาดเล็กอาจเผชิญกับข้อจำกัดในด้านการขาดโอกาสในการเข้าถึงสังคม กลุ่มเพื่อน และข้อจำกัดในด้านความเชี่ยวชาญที่หลากหลายของครูผู้สอน รวมทั้งโอกาสในการที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนด้วย การบริหารจัดการและควมมีภาวะผู้นำในหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ให้ความสนใจในระบบงานขาดแหล่งที่ปรึกษาให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงาน การนำเสนอแนวทางที่ไม่ชัดเจน เกิดช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริงโดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก และมีระบบการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวและสอดคล้องกับผลการศึกษาของณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์พบว่า สำคัญในการบริหาร

สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศโดยเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษานั้นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งวัดได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดนั้นผู้บริหารคือกลไกที่สำคัญการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการสถานศึกษา และในการบวนการบริหารนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบ ด้านอื่น เช่น PDCA ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการนำมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดเป้าหมาย ในการจัดการศึกษาด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษา ครูและบุคลากรที่ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานกิจกรรมโครงการต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และในกระบวนการทำงานต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา พบ 7 องค์ประกอบ 47 ตัวชี้วัด ซึ่งได้รับการยืนยันว่าใช้ได้ทุกองค์ประกอบทุกตัวชี้วัด สามารถนำข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงพัฒนาเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ

การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นผลจากการวิจัยที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ให้ดียิ่งขึ้น

วิธีปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 51 ตัวชี้วัด ดังนั้นผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรนำวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาโรงเรียนควรวรรวมสถานศึกษา เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภู่อะเสริฐ. (2555). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์ พับลิเคชั่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *นโยบายและจุดเน้น ของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- คณน สิริโชคเจริญ. (2565). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการโดยใช้วงจรคุณภาพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ตำบลในจังหวัดมหาสารคาม*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

- คัมภีร์ สุตตะ และคณะ. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 4(2) : 127-136.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพรัตน์ สงวนนาม. (2545). วิทยุแนะแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- ณัฐมนต์ ชาญเชิงคำ. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน ขยายโอกาสสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 13(1), 81-96.
- ดิเรก วรรณเศียร. (2553). การจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากล. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 7(1), 217-220.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม.
- พระบุญลัทธิ สุวรรณเดช. (2560). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- สุนา ระบอบ. (2542). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมสาธิต สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). การพัฒนาการนิเทศเพื่อการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยทักษิณ: สงขลา.
- ศิริินภา เมรัตน์. (2561). ควบคุมขนาดเล็กการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดนตรีชุมพร เขต 1 การพัฒนาแนวปฏิบัติการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดนตรีชุมพร 1. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 11(1), 1-13
- สมคิด หอมเนตร. (24 พฤษภาคม 2565). ชง"ตรีนุช" แนวทางแก้ปัญหา 1.5 หมื่น รร.ขนาดเล็ก สพฐ. รอวันถูกยุบ. สำนักข่าวการศึกษาออนไลน์ EdunewsSiam.com, หน้า 1.
- สมชาย วรภิเษมสกุล. (2565). ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ และสังคมศาสตร์. อุดรธานี: อักษรศิลป์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). การพัฒนาศักยภาพครูในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในโรงเรียนและชุมชน. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2559). การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2561). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อมรา จันทะไทย. (2560). *การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กโดยการจัดการเรียนรวมตามกระบวนการคุณภาพ PDCA*. อุตรธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 4.
- อมลรดา พุทธินันท์. (2561). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2552). *สมรรถนะในการปฏิบัติงานของสายผู้บริหาร*. วารสารวิทยาสาร, 12, 46.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). *หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: เอสดีเพรส.
- Paul Adams. (2008). Considering best practice: The social construction of teacher-activity and pupil-learning as performance. *Cambridge Journal of Education*, 38(3). 15-22
- P., Blanchard, K. H., & Johnson, D. E. Hersey. (2007). *Management of organizational behavior* (Vol. 9). NJ.: Prentice hall Upper Saddle River.
- J.J. Spengler. (2008). Guidelines for the financial management of schools. *Dissertation*. *Dissertation Abstracts International*, 60(12), 9-12.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ด้วยการจัดการ
เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ACHIEVEMENT IN
COMPUTATIONAL SCIENCE SUBJECT THROUGH 5E
INSTRUCTIONAL MODEL AND MULTIMEDIAS FOR
PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

¹เจนจิรา หนูขาว และ ²เก็ตตาวา บุญปรากร
¹Janejira Nukhaow and ²Kettawa Boonprakarn

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย
Hatyai University, Thailand.

¹jenjang36@gmail.com ²kettawa@hotmail.com

Received : December 3, 2023; **Revised :** March 2, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียในรายวิชาวิทยาการคำนวณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 27 คน โรงเรียนอนุบาลกิตติเวศม์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่ม

¹นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลป
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

อย่างง่ายโดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาการคำนวณแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียในรายวิชาวิทยาการคำนวณโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, $SD=0.69$)

คำสำคัญ : วิทยาการคำนวณ, การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare academic achievement in the subject of computational science using the 5E inquiry learning method combined with multimedia between before and after class 2) study satisfaction with the learning arrangement knowledge based inquiry 5E combined with multimedia in the subject of computational science. The sample group used in the research consisted of 27 Prathomsuksa 5 students at Anubarnkittiwet School, Semester 2, academic year 2023, using a simple random sampling method using the school as the random unit. The research tools were 1) a learning plan for the 5E inquiry-based computational science course with multimedia, 2) an achievement test, and 3) a student satisfaction questionnaire. The results of the research found that 1) academic achievement in the subject of computational science with 5E inquiry learning combined with multimedia after class was significantly higher than before class at the .05 level and 2) satisfaction. The overall level of students' response to 5E inquiry-based learning combined with multimedia in the computational science course is at a high level ($\bar{X}=4.41$, $SD=0.69$).

Keywords : Computational science, 5E inquiry-based learning, academic achievement, satisfaction

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสอนให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ ซึ่งเมื่อศึกษาข้อมูลในเรื่องดังกล่าวจะพบว่าการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 สามารถตอบสนองการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามกระแสสังคมโลกและศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2562) ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของประเทศไทยในปัจจุบันมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การที่จะจัดการเรียนรู้โดยวิธีใดนั้นจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ที่นักการศึกษาจะต้องตั้งไว้เป็นประเด็นที่ชัดเจน (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2559) สำหรับการจัดการเรียนรู้ของประเทศไทยในปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (ณพัฐอร บัวฉุน และคณะ, 2559) ผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา อันจะเห็นได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ที่ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงเนื้อหาให้มีความทันสมัยมากขึ้น ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ คำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ตลอดจนสามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและศตวรรษที่ 21 ผ่านการลงมือปฏิบัติสืบเสาะหาความรู้ เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ฝึกฝนทักษะกระบวนการต่าง ๆ สามารถเชื่อมโยงและนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561)

ในปัจจุบันรายวิชาวิทยาการคำนวณ (Computing science) เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนให้เด็กสามารถคิดเชิงคำนวณ (Computational thinking) มีความพื้นฐานความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology) และมีพื้นฐานการรู้เท่าทันสื่อและข่าวสาร (Media and information literacy) การเรียนวิชาวิทยาการคำนวณ จะไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การคิดให้เหมือนคอมพิวเตอร์เท่านั้น และไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการคิดในศาสตร์ของนักวิทยาการคอมพิวเตอร์ แต่จะเป็นกระบวนการความคิดเชิงวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาของมนุษย์ โดยเป็นการสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานและช่วยแก้ไขปัญหามาที่เราต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการแก้ปัญหาแบบเป็นลำดับและใช้เหตุผลอย่างมีตรรกะซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหาที่เป็นระบบ และต่อยอดกระบวนการคิดเชิงคำนวณสู่การ Coding แบ่งปัญหาหรือสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้ง่ายต่อการแก้ปัญหา นั้นๆ และสามารถมองและระบุปัญหาหลัก หรือสิ่งที่จำเป็นได้ออกแบบลำดับขั้นตอนของการ

แก้ปัญหาหารายวิชาวิทยาการคำนวณจึงมีบทบาทมากขึ้นสำหรับการดำเนินชีวิตด้วยสอนให้คิดเป็นใช้เป็นและรู้เท่าทันเทคโนโลยี ซึ่งแบ่งออกเป็นด้านการคิดเชิงคำนวณคอมพิวเตอร์ Computational thinking เป็นวิธีคิดและแก้ปัญหาเชิงวิเคราะห์สามารถใช้จินตนาการมองปัญหาด้วยความคิดเชิงนามธรรมจึงทำให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีลำดับวิธีคิดโดยวิธีคิดแบบวิทยาการคำนวณนี้ไม่ใช่เพียงแค่การเขียนโปรแกรมเพราะภาษาโปรแกรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาแต่จุดประสงค์ที่สำคัญกว่าคือการสอนให้คิดและเชื่อมโยงปัญหาต่างๆเป็นจนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การพัฒนารูปแบบการสอนปัจจุบันจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นการปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับการเรียนในยุคปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนสอน (อับดุลเลาะห์ อุมาร์ 2561) กล่าวว่าการสอนแบบสืบเสาะความรู้แบบ 5E จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสะท้อนความเข้าใจและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดโดยผ่านการตอบคำถาม และมุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองและนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยคอยสนับสนุน ชี้แนะ ช่วยเหลือตลอดจนแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้อง ขั้นตอน สานทวิสุข ชาญชัย สุกใส และประสาร ไชยณรงค์ ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ลงมือปฏิบัติจริง และมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และสามารถนำมาความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5E มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่วนผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำช่วยเหลือเสริมสร้างพลังในการเรียน ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนให้เต็มขีดความสามารถอย่างที่สุดโดยประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นบรรยากาศในการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด ทุกคนมีโอกาสใช้ความคิดอย่างเต็มศักยภาพ และได้พัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้นในการจัดการเรียนรู้

สื่อมัลติมีเดียเพื่อการจัดการเรียนการสอน นำเสนอข้อมูลเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้หลากหลายที่นำเทคโนโลยีที่ทำให้คอมพิวเตอร์สามารถแสดงข้อความเสียงและภาพ ซึ่งอาจจะเป็นภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวได้พร้อมๆ กัน กับข้อความภาพที่เห็นและเสียงได้ยิน ทำให้มีการนำสื่อมัลติมีเดียมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน เพราะสามารถดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาได้ดี การนำสื่อมัลติมีเดียเข้ามาอยู่ในบทเรียนจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจส่งต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (นลินพร แก้วศศิวิมล 2552)

จากสภาพปัญหาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสมิหลา สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา โดยพบปัญหาของผู้เรียนจากการวัดผลสัมฤทธิ์พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ

มีผลการเรียนคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากสาเหตุสำคัญ ประการแรกเป็นเพราะความแตกต่างระหว่างบุคคล อันเนื่องมาจากสาเหตุสติปัญญา ความรู้พื้นฐาน และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนที่มีความแตกต่างของผู้เรียนเหล่านี้นี้ย่อมทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้เท่ากัน ประการต่อมาการขาดปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนสื่อการสอน ผู้เรียนจึงไม่เข้าใจเนื้อหาในเวลาสอน และผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนอีกด้วย

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญถึงการพัฒนาการเรียนการสอนในปัจจุบัน รวมทั้งข้อมูลที่กำลังมาข้างหน้า ทำให้ ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาดูการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E เพื่อแก้ไขปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษา พัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนผ่านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียรายวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเครือข่ายสมิหลา จำนวน 10 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนอนุบาลกิตติเวศม์ นักเรียนจำนวน 27 คน จำนวน 1 ห้อง ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ใช้เวลา 8 ชั่วโมง มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ นำแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินความเหมาะสม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.5 ถือว่าผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด 2553)

2.2 สื่อมัลติมีเดีย เรื่อง การออกแบบอัลกอริทึม โดยการออกแบบและสร้างสื่อมัลติมีเดียและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินความเหมาะสม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.5 ถือว่าผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด 2553)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การออกแบบอัลกอริทึม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ เสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินค่า IOC ได้เท่ากับ .67 ขึ้นไป แล้วนำไป try out กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 31 คน โรงเรียนเจริญศึกษาวัฒนา เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ได้ข้อสอบที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-1.00 ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสันได้เท่ากับ 0.8 พบว่าแบบทดสอบ เหลือจำนวนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากับ 20 ข้อ (บุญชม ศรีสะอาด 2553)

2.4 แบบวัดความพึงพอใจ เป็นแบบ Rating Scale ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้สืบเสาะแบบ 5E ร่วมกับการใช้สื่อมัลติมีเดีย จำนวน 12 ข้อ เสร็จแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินค่า IOC ได้เท่ากับ .67 ขึ้นไปซึ่งผ่านเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) แล้วนำไป try out กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 31 คน โรงเรียนเจริญรัตนศึกษาวัฒนา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ได้เท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของปรกรณ์ประจัญบาน (2552) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที่ t-test dependent

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การจัดการเรียนรู้แบบ5Eร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย	n	$\bar{X}$	SD.	t	P
ก่อนเรียน	27	7.74	1.933	-21.14	.005
หลังเรียน	27	15.04	1.765		

*ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยนำเสนอตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา	4.38	0.67	มาก
1. เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.30	0.61	มาก
2. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระเหมาะสม	4.70	0.54	มากที่สุด
3. เนื้อหาสาระสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.37	0.69	มาก
4. เนื้อหาสาระไม่ซับซ้อน ยุ่งยาก เข้าใจง่าย	4.15	0.86	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.54	0.71	มากที่สุด
5. การจัดการเรียนรู้ใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.44	0.93	มาก
6. การจัดการเรียนรู้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้	4.78	0.42	มากที่สุด
7. การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.52	0.75	มากที่สุด

การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อ มัลติมีเดีย	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
8. การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สรุปความรู้	4.41	0.74	มาก
ด้านสื่อมัลติมีเดีย	4.32	0.71	มาก
9.ความชัดเจนของภาพ เสียง วีดิโอ ขนาดตัวอักษร	4.37	0.74	มาก
10.สื่อมัลติมีเดียมีภาพประกอบที่น่าสนใจ	4.37	0.74	มาก
11.สื่อมัลติมีเดียสามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวกต่อการเรียนรู้	4.22	0.69	มาก
12.สื่อมัลติมีเดียช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ยิ่งขึ้น	4.33	0.68	มาก
ภาพรวม	4.41	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียรายวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41, SD=0.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจสูงที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.54, SD=0.71$) รองลงมาได้แก่ ด้านเนื้อหา ($\bar{x}=4.38, SD=0.67$) และด้านสื่อมัลติมีเดีย ($\bar{X}=4.32, SD=0.71$)

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดียเป็นจัดการเรียนการสอนให้มีความสนใจมากยิ่งขึ้นเพราะสื่อมัลติมีเดีย ประกอบด้วยภาพ เสียงและภาพเคลื่อนไหว จึงสามารถช่วยให้ดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งยังทำให้เนื้อหาน่าสนใจ กระชับและเข้าใจง่าย และมีการใช้รูปแบบตัวอักษรให้นักเรียนเห็นชัดเจน จึงทำให้นักเรียนสนุกสนานและเพลิดเพลินกับการดูสื่อมัลติมีเดีย และส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธราพงษ์ กรรขำและทรงภพ ขุนมธุรส (2563) ได้มีการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์บทอาขยานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สื่อมัลติมีเดียร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการคิดวิเคราะห์บทอาขยาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยสื่อมัลติมีเดียร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่

ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริธัญญ์ เกียรติโสภณรักษา(2556) ผลการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียร่วมกับการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนละแมวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย รายวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยนำสื่อมัลติมีเดียมาให้กับผู้เรียนยุคใหม่ โดยนำสื่อมาใช้ที่ทันสมัย เข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาแต่ละเรื่องที่เรียนได้มากยิ่งขึ้น ประกอบกับสื่อมัลติมีเดียมีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจมีภาพเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับเนื้อหา และตัวหนังสือที่มีความเหมาะสม ทำให้นักเรียนมีความสนใจและมีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริธัญญ์ เกียรติโสภณรักษา (2556) ผลการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียร่วมกับการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนละแมวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียร่วมกับการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรเมศวร์ สิริสุรภักดี, ธารศวร์ เตชะไตรภพ และบริบูรณ์ ชอบทำดี (2561) ได้พัฒนาสื่อมัลติมีเดียคอมพิวเตอร์ เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดพุทธไธสวรารย์ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อสื่อมัลติมีเดียคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน* พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขันตี แสนทวีสุข ขาญชัย สุกใส และประสาร ไชยณรงค์. (2561). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์เรื่อง การบวก การลบ การคูณ ทศนิยมโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 15(2), 184-194.*

- ณพัฐอร บัวฉุน นฤมล ยุตาคม และพจนารถ สุวรรณรุจิ. (2559). สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์; เพื่อคุณภาพชีวิต หมวดวิทยาศาสตร์ทั่วไป. วารสารวิจัยและพัฒนา โดยกองกรณในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(2), 97-109.
- ธราพงษ์ กรรขำ และทรงภพ ขุนมธูรส (2563,กรกฎาคม-ธันวาคม) การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์บทอาขยานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 โดยใช้สื่อมัลติมีเดียร่วมกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้, วารสารครุศาสตร์, 7(2), 208-219.
- นลินพร แก้วศิริมิล. (2552). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่อง การใช้กาวยซีเมนต์ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสาขาโยธา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553) การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6) กรุงเทพฯ :สุวีริยาสาส์น.
- ศิริธัญ เกียรติโสภณรักษา. (2556,พฤษภาคม – สิงหาคม). ผลการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียร่วมกับการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนละแมวิทยา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 6 (2), 626-641.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2548). คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม วิทยาศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาลาดพร้าว
- อับดุลเลาะ อุมาร์ (2561). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง สมดุลเคมี ที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี. 30(1), 181-194

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจาก
กองทุนยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558
LEGAL PROBLEMS REGARDING CITIZENS' RIGHTS TO REQUEST
ASSISTANCE FROM THE JUSTICE FUNDS. UNDER
TO THE JUSTICE FUND ACT B.E. 2558

¹นาวิน จูบิดา และ ²สังเวียน เทพผา

¹Nawin Chubida and ²Sungwain Thappa

มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ประเทศไทย

Pathum Thani University, Thailand

¹nawinchu15@gmail.com, ²kornm9999999@gmail.com

Received : February 24, 2024; **Revised :** March 21, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมของต่างประเทศและประเทศไทย รวมไปถึงวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ผลการศึกษา พบว่า กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมของประเทศไทยปัจจุบันยังเกิดปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ และแหล่งที่มาของเงินในกองทุนยุติธรรมที่ไม่สามารถหารายได้ด้วยตนเองได้ ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือในระดับจังหวัด ซึ่งผู้วิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยให้มีการกำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมสามารถจัดระดมทุนเพื่อหางบประมาณในการใช้จ่ายของกองทุนยุติธรรมได้

¹ นักศึกษา, หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

เอง และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีให้ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม รวมไปถึงอำนาจการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือในระดับจังหวัดของคณะอนุกรรมการกองทุนยุติธรรมให้มีอำนาจเต็มที่ โดยที่ไม่จำกัดขอบเขตของอำนาจไว้เฉพาะกรณีคดีใดคดีหนึ่งเท่านั้น เพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนของกองทุนยุติธรรมมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และทัดเทียมกับนานาประเทศ

คำสำคัญ : กองทุนยุติธรรม ; สิทธิของประชาชน ; การขอรับความช่วยเหลือ

Abstract

This article aims to study concepts, theories, and legal measures regarding citizens' rights to request assistance from foreign and Thai justice funds. Including analyzing legal problems related to people's rights to request assistance from the Justice Fund. as well as recommending appropriate solutions to solve legal problems related to people's rights to request assistance from the Justice Fund. The results of the study found that the current laws regarding people's rights to request assistance from the Justice Fund in Thailand There are still many problems with enforcement, such as legal problems regarding the budget. and the source of money in the justice fund that cannot be raised on its own. Legal problems regarding consideration of requests for assistance from the Justice Fund Committee and legal problems regarding consideration of assistance requests at the provincial level. The researcher agrees that there should be an amendment to the law. By specifying that the Justice Fund Committee can organize fundraising to find a budget for the Justice Fund's expenses. and establish criteria, methods, and conditions for assisting citizens in legal proceedings to cover all groups of citizens. Including the power to consider requests for assistance at the provincial level of the Justice Fund sub-committee to have full authority. without limiting the scope of power to any one case only. To ensure that the assistance to the people of the Justice Fund is effective according to the intent of the law. and comparable to other countries

Keywords : Justice Fund ; People's Rights ; Requesting help

บทนำ

ในอดีตกระทรวงยุติธรรมจึงได้มีการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้น โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมและได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณครั้งแรกตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.2549 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสนับสนุนเงินหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านกฎหมาย การฟ้องร้อง การดำเนินคดี หรือการบังคับคดี การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงผู้ที่กระทำการใดๆ เพื่อปกป้องคุ้มครอง หรือรักษาทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม (กรมบังคับคดี, 2557 : 30) ในระยะแรกนั้น ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2549 กำหนดให้กองทุนยุติธรรมให้ความช่วยเหลือได้เพียง 4 กรณี (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2556 : 30) คือ (1) การวางเงินประกันการปล่อยตัวชั่วคราว (2) การจ้างทนายความว่าความในคดีอาญา คดีแพ่ง คดีปกครอง หรือการบังคับคดี (3) การชำระค่าธรรมเนียมขึ้นศาลและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ในคดีแพ่ง และคดีปกครอง (4) การตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ต่อมาเมื่อมีการออกระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2553 ขึ้น ข้อจำกัดของระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2553 มีหลายประการ เช่น การไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลที่จะทำนิติกรรมสัญญาที่สมบูรณ์ รายได้มาจากงบประมาณของรัฐเพียงอย่างเดียว วัตถุประสงค์ค่อนข้างจำกัด ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล จึงได้พัฒนาระดับระเบียบกระทรวงยุติธรรม เป็น พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2558 และมีผลบังคับใช้วันที่ 24 เมษายน 2559 (ประวัติ กองทุนยุติธรรม : ออนไลน์)

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 พบว่า กฎหมายกำหนดให้มีคณะกรรมการ กองทุนยุติธรรม ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับใช้จ่ายเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การดูแลละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน (มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558) และให้กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน (มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558) ดังต่อไปนี้

(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับโอนมาตามมาตรา 40 กล่าวคือ ให้โอนบรรดาเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับกองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2553 ไปเป็นของกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัตินี้

(2) เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(3) เงินที่ได้รับตามมาตรา 8 กล่าวคือ ให้กองทุนมีรายได้จากเงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญา ทั้งนี้ ในอัตราไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนเงินเฉพาะส่วนที่นำส่งคลังโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(4) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุน

- (5) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
- (6) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนได้รับไม่ว่ากรณีใด

ในส่วนเงินของกองทุนยุติธรรมให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ (มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558) ดังต่อไปนี้

- (1) การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี
- (2) การขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย
- (3) การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน
- (4) การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน
- (5) การดำเนินงานกองทุนหรือการบริหารกองทุน และกิจการอื่นที่เกี่ยวกับหรือเกี่ยวเนื่องกับการจัดกิจการของกองทุน

นอกจากนี้ กองทุนยุติธรรมก็ได้ออกระเบียบที่ออกโดยคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมเพื่อประกอบการบริหารจัดการกองทุนยุติธรรมอันประกอบไปด้วย (1) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2559 (2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559 และ (3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม รวมถึงระเบียบที่ออกโดยคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมอยู่หลายประการ เช่น ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ และแหล่งที่มาของเงินในกองทุนยุติธรรม ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม และปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือในระดับจังหวัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมของต่างประเทศ และประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสมกับประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ด้วยการค้นคว้ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขอลดค่าธรรมเนียมผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2559 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2559 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 รวมไปถึงข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ บทความในวารสาร ตำราต่างๆ ทั้งของต่างประเทศ และของประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้บังคับอยู่หลายประการ ซึ่งผู้วิจัยจะขอล่าวรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ และแหล่งที่มาของเงินในกองทุนยุติธรรม สำหรับงบประมาณ และแหล่งที่มาของเงินในกองทุนยุติธรรมนั้น พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ.2558 ได้กำหนดที่มาของงบประมาณกองทุนยุติธรรมมาจาก (1) เงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สิน ที่เกี่ยวเนื่องกับกองทุนยุติธรรมในสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงยุติธรรม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2553 (2) เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลหรือเงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี (3) รายได้จากเงินที่ศาลสั่งบังคับกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค่าธรรมเนียมศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และค่าปรับตามคำพิพากษาในคดีอาญา (4) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้แก่กองทุน (5) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน (6) เงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่กองทุนได้รับไม่ว่ากรณีใด

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า งบประมาณ และแหล่งที่มาของเงินในกองทุนยุติธรรมได้รับการจัดสรรจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหากพิจารณาสถานะของกองทุนยุติธรรมแล้วพบว่า กองทุนมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย สามารถเข้าทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ตลอดจนสามารถเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เสียหายมาฟ้องไล่เบี้ยเรียกค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดได้ เมื่อกองทุนยุติธรรมได้ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายไปแล้ว ทำให้กองทุนยุติธรรมจะได้รับเงินกลับคืนมา เพื่อใช้ในการในการให้ความ

ช่วยเหลือประชาชนรายอื่นต่อไป ในทางกลับกันหากกองทุนยุติธรรมสามารถหารายได้เองนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด จะทำให้กองทุนยุติธรรมมีงบประมาณในการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือประชาชนได้มากขึ้น และตรงตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนยุติธรรม โดยที่ไม่ต้องรอเงินหรือหลักประกันจากคดีก่อนหน้าเพื่อนำมาช่วยเหลือในคดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีการขอความช่วยเหลือ

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ. 2559 กำหนดให้การพิจารณาพฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ (ข้อ 11 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี พ.ศ.2559) ดังต่อไปนี้

(1) เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หรือมีกฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิ และต้องมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมาย หรือจะต้องใช้สิทธิทางศาล

(2) เป็นการปกป้องรักษาประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน

(3) เป็นการกระทำละเมิดที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม

(4) เป็นเรื่องที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือความมั่นคงของประเทศหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(5) พฤติกรรมข้อเท็จจริงและเงื่อนไขอื่น ๆ ตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น เช่น การช่วยเหลือให้พ้นจากการกระทำของผู้มีอิทธิพลหรือการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีนั้น คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมได้ออกระเบียบในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีโดยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่างๆ เอาไว้ ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่า ประชาชนผู้ที่มาขอรับความช่วยเหลือทางคดีจากกองทุนยุติธรรมส่วนมากแล้วจะเป็นประชาชนที่เป็นผู้ยากไร้ เดือดร้อน และไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีในลักษณะนี้ ทำให้หลายคดีที่ประชาชนมาขอรับความช่วยเหลือถูกปฏิเสธความช่วยเหลือ เช่น คดีสิ่งแวดล้อม คดีบุกรุกป่าสงวน คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับรัฐ ผู้ขอรับบริการจะถูกตัดสินว่ากระทำการที่เข้าเงื่อนไขที่ไม่สมควรจะได้รับการช่วยเหลือ จึงเป็นการตัดสินผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือก่อนการพิจารณาพิพากษาของศาล ดังนั้น ทำให้ประชาชนไม่ได้รับการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีจากกองทุนยุติธรรม นั่นเอง

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือในระดับจังหวัดสำหรับประชาชนสามารถขอรับบริการโดยยื่นคำขอรับความช่วยเหลือติดต่อขอรับบริการด้วยตัวเอง หรือทางไปรษณีย์ ณ สำนักงานกองทุนยุติธรรม หรือ สำนักงานยุติธรรมจังหวัด 76 จังหวัด 5 สาขา และยื่นคำขอออนไลน์ผ่านเว็บไซต์กองทุนยุติธรรม ซึ่งการตรวจสอบสถานะคำขอกระบวนการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมมีระยะเวลาไม่เกิน 21 วัน ตั้งแต่วันที่รับคำขอ จนถึงวันที่แจ้งผลการพิจารณา ประชาชนสามารถตรวจสอบสถานะของคำขอรับความช่วยเหลือได้ทางเว็บไซต์ เพื่อตรวจสอบสถานการณ์

ดำเนินงานพิจารณาคำขอ ซึ่งอำนาจในการพิจารณาเป็นของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดขึ้นทุกจังหวัดนอกจากกรุงเทพมหานคร เพื่อมีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอจากกองทุนเฉพาะกรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่พิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอจากกองทุนเฉพาะกรณีการให้ค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย หากเป็นเรื่องที่เกินอำนาจของคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดจะต้องส่งเรื่องไปยังส่วนกลางเพื่อพิจารณา ซึ่งส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการช่วยเหลือผู้ยื่นคำขอรับความช่วยเหลือ อีกทั้งระยะเวลาการตรวจสอบสถานะคำขอกระบวนการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมมีระยะเวลาไม่เกิน 21 วันนั้น เป็นการกำหนดระยะเวลาที่เนิ่นนานเกินไปในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ซึ่งเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมต้องสอดคล้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องรวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนประชาชนทุกคนต้องมีสิทธิที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรม ผู้วิจัยจะขออภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ และแหล่งที่มาของเงินในกองทุนยุติธรรม เมื่อพิจารณางบประมาณกองทุนยุติธรรมที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐเพียงอย่างเดียว โดยที่ไม่สามารถหารายได้เองนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนด อีกทั้งคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมไม่สามารถดำเนินการจัดหารายได้หรืองบประมาณจากแหล่งเงินทุนต่างๆ ส่งผลทำให้การช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีไม่เป็นไปตามตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนยุติธรรม เนื่องจากเมื่องบประมาณมีจำนวนจำกัด ส่งผลทำให้ประชาชนที่มาขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่มาในตอนหลังก็ต้องรอเงินหรืองบประมาณของกองทุนที่ได้อนุมัติช่วยเหลือประชาชนในลำดับแรกๆ ก่อน ตนจึงจะได้สิทธิในการที่จะได้รับความช่วยเหลือ แต่หากกองทุนยุติธรรมมีงบประมาณและแหล่งที่มาของเงินในกองทุนยุติธรรมมากเพียงพอต่อการช่วยเหลือประชาชนแล้ว ก็จะทำให้ประชาชนไม่ต้องรอกงบประมาณหรือเงินที่ได้ช่วยเหลือในคดีก่อนๆ กลับมาก่อนตนจึงจะได้รับความช่วยเหลือ อีกทั้งยังสามารถทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในการดำเนินงานของกองทุน ทั้งยังลดค่ากล่าวที่ว่า “คุณมีไว้ซึ่งคนจน” ที่มีมาอย่างยาวนานให้ประชาชนได้รับความเท่าเทียมในกระบวนการยุติธรรม

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม เมื่อพิจารณาระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีที่กำหนดให้การพิจารณาพฤติกรรมและข้อเท็จจริงของผู้ที่จะได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ เช่น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การปกป้องรักษาประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน การกระทำละเมิดที่กระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม เรื่องที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และพฤติกรรมข้อเท็จจริงและเงื่อนไขอื่น ๆ ตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่ได้กำหนดนั้น ยังไม่ครอบคลุมความต้องการที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของประชาชนส่วนใหญ่ที่มีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือจากคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม กล่าวคือ ประชาชนที่เป็นผู้ยากไร้ เดือดร้อน และไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคมมีทุกรูปแบบ หลากหลายคดีที่ต้องประสบพบเจอในชีวิตประจำวัน การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเอาไว้ ถือเป็นการตีกรอบรูปแบบคดีที่ประชาชนที่เป็นผู้ยากไร้ และได้รับความเดือดร้อนในการขอความช่วยเหลือ เพราะข้อพิพาทที่นอกเหนือหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมกำหนดก็จะไม่ได้รับความช่วยเหลือ นั่นเอง

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำขอรับความช่วยเหลือในระดับจังหวัด เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดพบว่า อำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมในส่วนของการพิจารณาขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น คำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมต้องอยู่ภายในวงเงินไม่เกิน 500,000 บาท ต่อราย หากดำเนินการแล้วยังไม่ทันกาล และหากไม่ให้ความช่วยเหลือแล้วจะส่งผลกระทบต่อความช่วยเหลือประชาชนที่ยื่นคำขอ คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดอาจมอบหมายให้อนุกรรมการคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรม ภายในวงเงินไม่เกิน 500,000 บาท ต่อราย เฉพาะกรณีการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ได้เสร็จแล้วจึงรายงานผลการพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติหรือยุติคำขอรับความช่วยเหลือเงินกองทุนยุติธรรมต่อคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดให้ทราบโดยเร็ว ซึ่งก็ถือว่า การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดที่มีจำกัด ส่งผลทำให้มีอำนาจพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติหรือยุติคำขอรับความช่วยเหลือได้ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ดังนั้น หากคณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติคำขอรับความช่วยเหลือเงินจากกองทุนยุติธรรมที่มีขอบเขตหรือจำนวนเงินที่จำกัดในส่วนของการพิจารณาขอรับความช่วยเหลือในการดำเนินคดีและการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย และมีอำนาจหน้าที่เฉพาะการขอลปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น ทำให้คณะอนุกรรมการให้ความช่วยเหลือประจำจังหวัดไม่มีอำนาจอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติคำขอได้อย่างไม่เต็มที่ ส่งผลต่อประชาชนที่เป็นผู้ยากไร้ เดือดร้อนและประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในสังคม ในการขอรับความช่วยเหลือเงินจากกองทุนยุติธรรมไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ส่งผลต่อสิทธิของการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ของประชาชนที่ล่าช้า เนื่องจากต้องรอการพิจารณาอนุมัติ ไม่อนุมัติ หรือยุติคำขอรับความช่วยเหลือจาก คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมซึ่งเกิดความล่าช้าต่อการช่วยเหลือประชาชนในแต่ละราย ไม่สอดคล้องกับ เจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนยุติธรรมต้องสอดคล้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ต้องรวดเร็วและเป็นธรรม ตลอดจนประชาชน ทุกคนต้องมีสิทธิที่จะเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

เอกสารอ้างอิง

กรมบังคับคดี. (2557). คู่มือปฏิบัติราชการกรมบังคับคดี, กรุงเทพฯ: บริษัท กรุงสยาม

ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2556). รายงานวิจัยข้อเสนอแนะทางนโยบาย เรื่อง กองทุนยุติธรรม : ข้อมูล และบทวิเคราะห์ ผลการทำงาน และประสิทธิภาพในการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายอัน เนื่องมาจากสถานการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ .กรุงเทพฯ: บริษัท นิโอดิจิตอล จำกัด.

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขอลปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลย พ.ศ. 2559

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิด สิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนพ.ศ. 2559

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการช่วยเหลือประชาชนใน การดำเนินคดี พ.ศ. 2559

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยการรับเงิน การจ่ายเงินและการเก็บรักษาเงิน ของกองทุน ยุติธรรม พ.ศ. 2559

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับความช่วยเหลือ และการให้การสนับสนุนการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน พ.ศ. 2559

สำนักงานกองทุนยุติธรรมประวัติ กองทุนยุติธรรม (ออนไลน์ 10-06-2566) ข้อมูลจาก <https://jfo.moj.go.th/page/about.php>

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก

GUIDELINES FOR DEVELOPING EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION IN THE DIGITAL ERA SCHOOLS UNDER BANGKOK EASTERN BANGKOK GROUP

¹อดิเทพ แสนพันธุ์, ²สายัณห์ ผาน้อย และ ³จิราพร วิชนะโภชน์

¹Adithep Sanpundorn, ²Sayan Phanoi and ³Jiraporn Wicharapote

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

College Of Asian Scholars, Thailand

¹Adithep.san@gmail.com

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า 1) โดยภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก 2) ภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก 3) ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพ

¹ นักศึกษา, สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² อาจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและวิทยาการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ตะวันออก คือ ลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม (PNI modified = 0.261) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้เรียนในยุคดิจิทัล มีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก รองลงมาคือด้านครูผู้สอนในยุคดิจิทัล ด้านผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และด้านการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรมในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา, สถานศึกษาในยุคดิจิทัล, การพัฒนาสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the current condition Desired condition and the essential needs of educational institution administration in the digital age Schools under Bangkok Eastern Bangkok Group 2) to study guidelines for developing educational institution administration in the digital era. Schools under Bangkok Eastern Bangkok Group. The research results found that. 1) Overall, the current condition is at a high level. of educational institution administration in the digital age Schools under Bangkok Eastern Bangkok Group. 2) Overall, the desired condition is at the highest level. of educational institution administration in the digital age Schools under Bangkok Eastern Bangkok Group 3) Order of essential needs in developing educational institution administration in the digital era Schools under Bangkok Eastern Bangkok Group is the sequence of needs and necessities for managing educational institutions in the digital age. Schools under Bangkok Eastern Bangkok Group There is an overall need index value. (PNI modified = 0.261) When considering each aspect, it was found that Learners in the digital age There is the first order of necessity. Followed by teachers in the digital age. Educational institution administrators in the digital age and management of technology and innovation in the digital age.

Keywords : School Administration, Schools in Digital Age, School Development

บทนำ

ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลกอันเนื่องจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการ

กำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ในอนาคตอันใกล้การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทักษะคิดความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศไทย อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570 เป็นจุดที่เชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา เช่น การเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัยเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นสภาพที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการปรับตัวของประเทศไทยในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นสังคมแห่งยุคดิจิทัล (Digital Era) ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้มีความสะดวกรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไม่ว่าจะเป็นข้อความ ภาพ เสียง หรือวิดีโอ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็วทุกที่และตลอดเวลา ทั้งสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลปริมาณมหาศาลผ่านโลกออนไลน์มากขึ้นโลกที่อินเทอร์เน็ตเป็นทุกสรรพสิ่ง (Internet of Things) อันเนื่องมาจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่สามารถเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ ผู้เรียน การเรียนรู้ ครู และเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2558) โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก มีการวางแผนนโยบายพัฒนาและมาตรฐานการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ติดตามการจัดการศึกษา ตามสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564-2569) ที่มี

เป้าหมายการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมในอนาคตและสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Disruptive change) ที่อาจส่งผลกระทบต่ออุปสรรคและปัญหาในการจัดการเรียนการสอน อาทิ การแข่งขันในบริบทของโลก ความเป็นพลเมืองของโลก (Global citizen) และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital literacy) รวมทั้งการพัฒนากระบวนการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่ใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลในการขับเคลื่อน (ICT & Digital base) การพัฒนา กระบวนการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษา และตัวผู้เรียนให้เกิดความพร้อมในการใช้งานของระบบเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบรรทัดฐานใหม่ของสังคม (New normal) และการให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องและความจริงจังในการพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ และทักษะความเป็นพลเมืองของโลก ความเป็นยุคดิจิทัลนี้จึงเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างมากโดยสภาพดังกล่าวนำไปสู่โอกาสอย่างมหาศาล แต่ในทางตรงกันข้ามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้อีกมากมายด้วย ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้เรียน การเรียนรู้ ครู และเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรอบรู้เข้าใจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อที่จะสามารถเลือกใช้งานได้อย่างเหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษา ให้เกิดความคุ้มค่า และเพียงพอต่อการใช้งาน นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหาร และการจัดการสภาพแวดล้อมต่างๆ ของสถานศึกษาให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งส่งผลให้สถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ดี ชุมชนยังให้ความไว้วางใจสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าสภาพการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ รวมถึงทางด้านการศึกษาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและปรับเป็นสถานศึกษาในยุคดิจิทัลภายใต้องค์ประกอบสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 4 ด้าน คือ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ด้านครูผู้สอนในยุคดิจิทัล 3) ด้านผู้เรียนในยุคดิจิทัล 4) ด้านการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรมในยุคดิจิทัล พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข และวางแผนการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 4,659 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 303 คน และครูผู้สอน จำนวน 4,356 คน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวนทั้งสิ้น 355 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 155 คน และครูผู้สอน จำนวน 200 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยต้องครอบคลุมการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ด้านครูผู้สอนในยุคดิจิทัล 3) ด้านผู้เรียนในยุคดิจิทัล 4) ด้านการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรมในยุคดิจิทัล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) สภาวะปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาพัฒนาเป็นข้อคำถามเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

1. สภาวะปัจจุบันการบริหารงานสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68, S.D.=0.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรมในยุคดิจิทัล ($\bar{X}=4.02$) ด้านผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ($\bar{X}=3.69$) และด้านครูผู้สอนในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 3.57$) สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านครูผู้สอนในยุคดิจิทัล ($\bar{X}=4.68$) ด้านผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.67$) และด้านผู้เรียนในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.62$) และด้านการบริหารเทคโนโลยีและนวัตกรรมในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.59$) ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวม ($PNI \text{ modified} = 0.261$) สรุปแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาใน

ยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ดังนี้

2.1 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลของสถานศึกษา 3) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 4) ด้านการนิเทศการเรียน การสอนและการปฏิบัติงานของครู ให้มีทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ด้านการทบทวนการ ออกแบบสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2.2 ด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะและความสามารถของครูผู้สอนในการเรียนรู้ เข้าใจ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้าน เทคโนโลยีดิจิทัล 2) ด้านการปฏิบัติตาม นโยบาย วิสัยทัศน์ ของสถานศึกษา 3) ด้านการร่วมสร้างวัฒนธรรมองค์กร การทำงานและบรรยากาศของสถานศึกษา 4) ด้านการทบทวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ใน ห้องเรียน และ 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.3 ด้านผู้เรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะผู้เรียน ยุคดิจิทัล 2) ด้านความสามารถในการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการรู้ได้อย่างทันทีทันใด 3) ด้าน ความสามารถในการกำหนดรูปแบบการอ่านจากสื่อออนไลน์ 4) ด้านการพัฒนาตนเอง ให้เป็น ผู้เรียนดิจิทัล ที่มีสมรรถนะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ด้านการตอบสนองต่อความชื่นชอบ ในการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานและเพลิดเพลิน

2.4 ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ระบบ เก็บข้อมูลและประมวลผลระบบสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Cloud Computing) 2) อุปกรณ์ช่วยติดต่อสื่อสาร (Mobility Devices) 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) และ 4) อุปกรณ์เชื่อมต่อผ่านอินเทอร์เน็ตทุกสิ่ง (Internet of Things) 5) งบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ด้านการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลของสถานศึกษา 3) ด้านการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 4) ด้านการนิเทศการเรียน การสอนและการปฏิบัติงานของครู ให้มีทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ด้านการทบทวนการ ออกแบบสถานศึกษาให้เป็น

สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปาณัสม์ ชุมภู ยาละ (2564) ที่พบผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ควรมีลักษณะเชื่อมโยงกับการนำเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ทั้งในการจัดการเรียนรู้ของครู และการจัดการในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาคือปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผล ต่อความสำเร็จของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับผู้เรียนซึ่งการเป็นผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบสำคัญตามที่กล่าวมา

2. ด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะและความสามารถของครูผู้สอนในการเรียนรู้ เข้าใจ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้าน เทคโนโลยีดิจิทัล 2) ด้านการปฏิบัติตาม นโยบาย วิสัยทัศน์ ของสถานศึกษา 3) ด้านการร่วมสร้างวัฒนธรรมองค์กร การทำงานและบรรยากาศของสถานศึกษา 4) ด้านการทบทวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้ใน ห้องเรียน และ 5) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ วิจารย์ พานิช (2557) ได้กล่าวถึงบทบาทใหม่ของครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นครูใน ยุคดิจิทัลว่า ครูก็ต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติ ครูทำหน้าที่เป็นครูฝึก (facilitator) หรือ “คุณอำนวย” ของการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูก็ต้องทำงานเป็นทีมการทำงานและการเรียนรู้กันเป็นทีมของครู เรียกว่า Professional Learning Community (PLC) คือหลักการสำคัญสำหรับชีวิตครูสมัยใหม่ ต้องทำงานเป็นทีมและเรียนรู้เป็นทีม โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ครูต้องปรึกษาหารือกันตั้งแต่ เริ่มต้นวางแผน

3. ด้านผู้เรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะผู้เรียน ยุคดิจิทัล 2) ด้านความสามารถในการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการรู้ได้อย่างทันทีทันใด 3) ด้าน ความสามารถในการกำหนดรูปแบบการอ่านจากสื่อออนไลน์ 4) ด้านการพัฒนาตนเอง ให้เป็น ผู้เรียนดิจิทัล ที่มีสมรรถนะ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ด้านการตอบสนองต่อความชื่นชอบ ในการเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานและเพลิดเพลิน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำหรับผู้เรียนในยุคดิจิทัลหรือเด็กยุคดิจิทัลนั้น นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2558) ได้นิยามความหมายของเด็กยุคดิจิทัล (digital generation) ว่าหมายถึง เด็กที่เกิดในช่วงปลายศตวรรษที่20 เป็นต้นมา (ตั้งแต่ ค.ศ. 1995) โดยเฉพาะเด็กที่เกิดตั้งแต่ ค.ศ. 2000 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นช่วงที่มีการพัฒนา ของสื่อดิจิทัลอย่างรวดเร็ว จึงเรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า ขนพื้นเมืองชาวดิจิทัล (digital natives) เป็นเด็กที่เติบโตและคุ้นเคยกับเทคโนโลยียุคดิจิทัลตั้งแต่เกิดโดย Jukes (2008) นักการศึกษาชาวแคนาดา ได้อธิบายลักษณะของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่เป็นผลจากวิธีการเรียนรู้จากสื่อเทคโนโลยี และอุปกรณ์ ดิจิทัลตั้งแต่วัยเด็กได้ว่า ผู้เรียนจะให้ความสนใจกับภาพ (visual memory) และการประมวลผล ข้อมูลจากภาพได้ดีกว่าข้อความตัวหนังสือ สามารถแยกแยะข้อมูลภาพและเสียงได้ดีกว่าคนยุคก่อน ชอบมองภาพที่มีสีสันสดใสที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจมากกว่าสีมืด ๆ ทีม ๆ โดยลักษณะการกวาดสายตาของผู้เรียนในยุคนี้ เมื่อหาข้อมูลบนหน้าจอคอมพิวเตอร์จะแตกต่างไปจากลักษณะการกวาดสายตาในการอ่านหนังสือ ดังนั้นผู้เรียนในยุคดิจิทัล จึงต้องมียุทธศาสตร์สำคัญตามที่กล่าวมา

4. ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ระบบ เก็บข้อมูล และประมวลผลระบบสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Cloud Computing) 2) อุปกรณ์ช่วยติดต่อสื่อสาร (Mobility Devices) 3) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) และ 4) อุปกรณ์เชื่อมต่อผ่านอินเทอร์เน็ตทุกสิ่ง (Internet of Things) 5) งบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดั่งที่ พระวัตร จันทกุล (2559) กล่าวถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารว่ามี ความสำคัญต่อการศึกษาและการจัดการเรียนรู้อย่างยิ่ง โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นโลกดิจิทัลนั้น มุ่งเน้นทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะด้านการใช้ชีวิต (life skills) ทักษะด้านการ เรียนรู้ Z ส่งไปให้พี (Learning Skills) และทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Skills) เพื่อให้สามารถสนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้ อันจะเป็นการช่วยให้ ครูผู้สอนสามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ได้โดยง่าย ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและในแง่ของการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น ปัญหาผู้เรียน ปัญหาด้านเนื้อหา ปัญหาด้านเวลา ปัญหาเรื่องระยะทาง และปัญหาผู้สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- นางลักษณ์ ใจฉลาด และคณะ. (2558). *การศึกษาศาภาพและความต้องการพัฒนาสมรรถนะการบริหาร การจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. วารสารครุพิบูล, 2(1)
- นัทธีรัตน์ พิระพันธุ์, อธิธิพันธุ์ สุวทันพรกุล และแจ่มจันทร์ ศรีอรุณรัมย์ (2561). *การกำหนดกรอบสมรรถนะและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครูในศตวรรษที่ 21*. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(2)
- พระราชวุฒ ปรณัฐศิริ. (2561). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามหลักสัปปริสธรรม 7*
โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ พธ.ม.
พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). *ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี : การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียนในศตวรรษที่ 21*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17(4)

แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
THE ENHANCING MOTIVATION GUIDELINES FOR TEACHER
PERFORMANCE UNDER CHAIYAPHUM EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

¹สมร แสนพันดร และ ²อำนาจ ชนะวงศ์

¹Samorn Sanpundorn and ²Amnaj Chanawongse

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

College of Asian Scholars, Thailand.

¹s.sanpundorn@gmail.com

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษา สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 325 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาเสริมสร้างแรงจูงใจในการ

¹ นักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามความ ต้องการจำเป็นซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. การเสริมสร้างแรงจูงใจด้านความสัมพันธ์ในองค์กร ได้แก่ สถานศึกษาควรมีการสร้าง ความสัมพันธ์ในการร่วมงาน ครูทุกคนต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและแก้ไข ปัญหาต่างๆ 2. การสร้างเสริมแรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินประสิทธิภาพหรือสมรรถนะของครูก่อนมอบหมายงานให้ปฏิบัติ มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอยู่เป็นระยะ 3. การสร้างเสริมแรงจูงใจด้านด้านเงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล ได้แก่ การพิจารณาการเลื่อนขั้นเงินเดือนมีการประเมินผลตามเกณฑ์การประเมินที่เป็นคะแนนวิทยาศาสตร์ 4. การเสริมสร้างแรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน ได้แก่ สถานศึกษาควรเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงกับงาน 5. การเสริมสร้างแรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ได้แก่ ผู้บริหารควรให้โอกาสครูที่มีความสามารถ ความตั้งใจและทุ่มเทในการทำงาน ได้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการทำงาน , การพัฒนาเสริมสร้างแรงจูงใจ

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the current condition Desired condition and the need for transformational leadership of educational institution administrators Under chaiyaphum educational service area office 2 2) To study guidelines for developing transformational leadership among school administrators. Under chaiyaphum educational service area office2, data collection is divided into 2 phases.1) is quantitative data from a total sample of 325 people, The confidence value was equal to 0.995 2) Guidelines for developing transformational leadership of educational institution administrators Under chaiyaphum educational service area office2 .1. Inspirational aspect Management should promote activities that emphasize personnel expression. Have confidence in personnel Able to successfully complete assigned tasks Including the process of creating motivation. 2.Taking into account differences between individuals Management should express their appreciation for the abilities and contributions of their personnel. 3. In terms of intellectual stimulation, executives should encourage personnel to be creative in their work.4. Ideological influence Executives should be committed and

dedicated to working with personnel to achieve goals. 5. Shared vision Leaders set the vision for change.

Keywords: Work motivation, motivation development

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานองค์กร โดยเป็นผู้ประสานความต้องการของบุคลากร ความต้องการของงาน และความต้องการขององค์กร ในการบริหารองค์กรถ้าหากขาดผู้นำย่อมทำให้องค์กรดำเนินกิจกรรมต่างๆด้วยความยากลำบาก เกิดความวุ่นวายสับสน ขาดการประสานงานในการดำเนินงาน และเกิดความขัดแย้งภายในองค์กร ส่งผลให้การบรรลุเป้าหมายขององค์กรล่าช้าหรือไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการบริหารงาน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เกิดความศรัทธาในหน่วยงาน เกิดความเสียสละเพื่อการปฏิบัติงาน

เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดนโยบายมุ่งเน้นคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนและคุณภาพของ นักเรียน และตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545 ได้ กำหนดแนวทางการปฏิรูปไว้หลายด้าน ทั้งด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน การปฏิรูป หลักสูตร ครูต้องปรับทัศนคติ ปรับวิธีคิด ปรับวิธีสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Center) จากเดิมที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) ครูต้องทำวิจัยในชั้นเรียนและต้องมีคุณสมบัติ ตามที่คุรุสภากำหนด เช่น มีใบประกอบ วิชาชีพ ซึ่งต้องมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ต้องเข้ารับการ ฝึกอบรมพัฒนาทุกปี ต้องผ่านการประเมินตามเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด และการเกษียณอายุ ราชการ การย้ายของครู ตามประกาศ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศายุมิ เขต 2 เรื่อง ประกาศผลการพิจารณาย้ายครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครูการย้ายกรณีปกติประจำปี พ.ศ 2566 ครั้งที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศายุมิเขต 2 ตามมติ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศายุมิเขต 2 ในคราวประชุมครั้งที่ 13/2566 เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2566 มีมติเห็นชอบและอนุมัติให้ย้ายและรับย้ายครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครูกรณี ปกติประจำปี พ.ศ.2566 ครั้งที่ 2 มาดำรงตำแหน่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศายุมิเขต 2 รอบยื่นคำร้องขอย้ายระหว่างวันที่ 5 ถึง 25 กรกฎาคม 2566 ตามคำ

ร้องขอจำนวน 93 ราย ประกาศ วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ 2566 จึงส่งผลให้ครูเกิดปัญหาหลายอย่างตามมา

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารจัดการคนจำนวนมาก ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องในความสามารถของคนหากบุคลากรได้รับการกระตุ้นสนับสนุนในทางที่เหมาะสมจะส่งผลเกิดความสำเร็จในการทำงานสูงและมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุจุดประสงค์หลักในการบริหาร คือ ทำให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพ คุณภาพงานขององค์กรในที่สุด ซึ่งผู้ที่ใช้กระบวนการสร้างแรงจูงใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำหน้าที่สร้างแรงจูงใจให้ครู เพื่อให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเกิดการร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงาน และเพื่อนำผลการวิจัยที่เป็นข้อมูลสารสนเทศในการสร้างเสริมแรงจูงใจไปประกอบใช้ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล เพื่อลดความขัดแย้งของบุคลากรก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานความก้าวหน้าและความสุขของบุคลากรในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นทางการพัฒนาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และเพื่อศึกษาแนว

ทางการพัฒนาพัฒนาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 2,044 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 325 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มอย่างโดยเทียบประชากรกับตารางเครชีและมอร์แกน Krejcie and Morgan และใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่มตามขนาดของสถานศึกษา ดังนี้ โรงเรียนในสังกัด จำแนกตามจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน จำนวน 173 โรงเรียน นักเรียน 121-200 คน จำนวน 54 โรงเรียน นักเรียน 201-300 คน จำนวน 22 โรงเรียน นักเรียน 301-500 คน จำนวน 10 โรงเรียน นักเรียน 501-1,500 คน จำนวน 3 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยสังเคราะห์กรอบแนวคิดจาก ทฤษฎี ความต้องการของ Maslow (1970) ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzburg (1959) ทฤษฎีบริหารองค์กร อย่างเป็นทางการของบาร์นาร์ด Barnard (1972) ทฤษฎีแรงจูงใจไฟฟ์สมุทธิของ McClelland (1961) ทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (1970) ทฤษฎี ERG ของ Alderfer และ ทฤษฎีตั้งเป้าหมายของ Locke ชูชัย สมิทธิไกร (2554) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1. ความสำเร็จในการทำงาน 2. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 3. ความสัมพันธ์ในองค์กร 4. เงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล 5. ความก้าวหน้าในงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4 ชนิด ดังนี้

3.1แบบสอบถาม (Questionnaire) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3.2.ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน การนำเสนอสถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน ผู้วิจัยได้นำเสนอด้วยความถี่และ ร้อยละ ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบประเมิน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนผู้ตอบแบบประเมิน

สถานภาพของผู้ตอบแบบประเมิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โรงเรียนขนาดเล็ก	122	37.42
โรงเรียนขนาดกลาง	132	40.80
โรงเรียนขนาดใหญ่	71	21.78
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	-	-
รวม	325	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์แรงจูงใจการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ในภาพรวม

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNImo dified	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ความสำเร็จในการทำงาน	2.62	0.47	ปานกลาง	4.59	0.49	มากที่สุด	0.73	4
2. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	2.56	0.50	ปานกลาง	4.50	0.45	มากที่สุด	0.75	2
3. ความก้าวหน้าในหน้าที่	2.83	0.52	ปานกลาง	4.37	0.55	มากที่สุด	0.71	5
4. ความสัมพันธ์ในองค์กร	2.59	0.50	ปานกลาง	4.54	0.52	มากที่สุด	0.77	1
5. เงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล	2.50	0.53	ปานกลาง	4.39	0.52	มากที่สุด	0.74	3
รวม	2.62	0.50	ปานกลาง	4.48	0.52	มากที่สุด		

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันแรงจูงใจในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความก้าวหน้าในหน้าที่ ($\bar{X} = 2.83$) ความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 2.62$) ความสัมพันธ์ในองค์กร ($\bar{X} = 2.59$) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 2.56$) และเงินเดือนสวัสดิการและการให้รางวัล ($\bar{X} = 2.50$) สภาพที่พึงประสงค์แรงจูงใจในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุดทั้ง 5 ข้อเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 4.59$) ความสัมพันธ์ในองค์กร ($\bar{X} = 4.54$) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.50$) เงินเดือนสวัสดิการและการให้รางวัล ($\bar{X} = 4.39$) และความก้าวหน้าในหน้าที่ ($\bar{X} = 4.37$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า ต้องการสร้างเสริมแรงจูงใจในการการปฏิบัติงานของครูเรียงตามลำดับขององค์ประกอบดังต่อไปนี้ ด้านความสัมพันธ์ในองค์กร ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านเงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงส่งผลต่อความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งจากงานวิจัยของ ธนพรธอนุเวช (2564) ที่ได้ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด มีความคิดเห็นต่อความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจด้านความสัมพันธ์ในองค์กรและด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านเงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความก้าวหน้าในหน้าที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นริศ สังเสนา (2558) ที่ได้ศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 มีความคิดเห็นต่อความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจใน

การ ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านการจัดสวัสดิการและการให้รางวัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และงานวิจัยของ บุญชนะ โพธิ์ละเตา (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำหรับวิทยาลัย สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของ การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำหรับวิทยาลัยสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 มีความคิดเห็นต่อความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นพบว่า ต้องการสร้างเสริมแรงจูงใจเรียงตามลำดับขององค์ประกอบดังต่อไปนี้ ด้านเกียรติยศ ด้าน ความก้าวหน้าในหน้าที่ ด้านความมั่นคงของงาน ด้านเงินเดือน สวัสดิการ ด้านความสำเร็จของงาน ด้านการบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน ร่วมงานและองค์กร ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลของการวิจัยในส่วนของสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทของ สถานศึกษา ความต้องการส่วนบุคคล หรือการเปลี่ยนแปลงของช่วงเวลาและสถานการณ์ต่างๆ แต่ มนุษย์ก็ยังมีความต้องการพื้นฐานที่สอดคล้องกับทฤษฎีของ Maslow (1970)ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีการ เรียงลำดับความต้องการจากพื้นฐานไปยังระดับสูงสุด คือจากความต้องการด้านร่างกาย ด้านความ ต้องการความมั่นคงปลอดภัย ด้านความต้องการความผูกพันหรือยอมรับ ความต้องการการยกย่อง และสุดท้ายความต้องการสำเร็จในชีวิต

2. แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 และ 4.79 ตามลำดับ ทั้งนี้ แนวคิดหลักการเกี่ยวกับการเสริมสร้างแรงจูงใจ ผู้วิจัยสรุปได้ว่าแนวทาง คือ กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของครู ที่มีการวางแผนที่เป็นขั้นตอนโดยมีแนวทางปฏิบัติเพื่อตอบสนองความต้องการ ความปรารถนาที่เป็นแรงผลักดันภายในของครู โดยการศึกษาการเสริมสร้างแรงจูงใจจากสภาพปัจจุบัน สภาพอันพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภายในบริบทของพื้นที่ ซึ่งแนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบ ไปด้วย 5 องค์ประกอบโดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1.) ด้านความสัมพันธ์ในองค์กร 2.) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 3.) ด้านเงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล 4.) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 5.) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นริศ สังเสนา (2558) ได้ให้ความหมายของการสร้างเสริม

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง การ จัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้น ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของครู เกิดการตื่นตัว มีแรงขับหรือมีพลัง มีทิศทาง อย่างมุ่งมั่นไม่ลดละและเพียรพยายามมุ่งสู่เป้าหมายใน การปฏิบัติงานเมื่อได้รับการเสริมสร้างแรงจูงใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดจนบรรลุ วัตถุประสงค์

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถ นำไปวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของครู เพื่อปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมในการ ปฏิบัติงานของครู ซึ่งจะส่งผลให้ครูปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและมีความสุขจนบรรลุตาม เป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดและยังเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนสภาพในการทำงาน ทั้งด้าน ความสัมพันธ์ในองค์กร ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านเงินเดือนสวัสดิการและการให้รางวัล ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
จันทราณี สงวนนาม. (2545). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค
พอยท์.
จิราพร แยมบาล. (2560). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู ในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
ธัญพร สุวรรณคาม. (2559). *ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อ
ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง*. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
ประสาธ อิศรปรีดา. (2547). *สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขอนแก่น: คลังนานา
วิทยา.
ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2551). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
พชรวิทย์ จันทศิริศิริ. (2562). *สมรรถนะและการจัดการเชิงกลยุทธ์*. มหาสารคาม: ตักสิลาการ
พิมพ์.

- พนิดา จริสธิตถาวร. (2550). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประภัสสรวินทยา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.
- พลอยปภัส พระพล. (2556). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนศรีราชา 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศิริวรรณ อินทสโร. (2560). แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, สงขลา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Herzburg, F., Banard Mausner and B.B Syndermen,. (1959). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley and Son.
- John R. Belanger. (2016). Learning in the Laboratory: How Group Assignments Affect Motivation and Performance. *Journal of Education and Learning*.
- Lunenburg, F. C. a. A. E. O. (2000). *Education Administration : Concepts And Practice*. CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- Martin Formanek. (2019). Relationship between learners' motivation and course engagement in an astronomy massive open online course *Department of Teaching Learning and Sociocultural studies College of EducationUniversity of Arizona*. .
- Maslow, H. A. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Haper and Row.
- McClelland, D. C. (1961). *The Achieving Society*. New York: Van Nostrand.
- McClelland, D. C. (1962). *Business Drive and National Achievement*. New York: Haward Business Review.
- McClelland, D. C. (1975). *Theory of Needs*. New York: Haper and Row.
- Michell, T. R. a. J. R. L. (1987). *People in Organization*. Singapore: McGraw – Hill inc.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

THE GUIDELINES FOR DEVELOPING LEADERSHIP IN THE DIGITAL ERA
FOR SCHOOL ADMINISTRATORS SCHOOL EXPANDS EDUCATIONAL
OPPORTUNITIES UNDER THE OFFICE OF CHAIYAPHUM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

¹มนต์ฐญา ภาบอง, ²สายัณห์ ผาน้อย และ ³อำนาจ ชนวงค์

¹Montaya Phaobang, ²Sayan Phanoi and ³Amnaj ChanaWongse

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, ประเทศไทย

College Of Asian Scholars, Thailand

¹pomtakraw@gmail.com

Received : February 24, 2024; Revised : March 21, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ
จำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และ2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุค
ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ
เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.69) สภาพที่พึงประสงค์

¹ นิสิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

² อาจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

ของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.43$, S.D.= 0.72) ความต้องการจำเป็นมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น PNI_modified = 0.142 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ด้านการสื่อสารและเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีทั้งหมด 18 แนวทาง ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 3 แนวทาง 2) การสื่อสารและเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ 3 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 3 แนวทาง 4) การบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล 3 แนวทาง 5) การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล 3 แนวทาง 6) การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล 3 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล; แนวทางการพัฒนา; ผู้บริหารสถานศึกษา, ขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This research The objectives are to 1) study the current condition Desired conditions and needs and necessities of the present situation Desired conditions and essential needs of contemporary leadership Digital of educational institution administrators School expands educational opportunities Under the jurisdiction of the area office Chaiyaphum Primary Education Area 2 and 2) to study guidelines for developing leadership in the digital age Educational institution administrators School expands educational opportunities Under the jurisdiction of the Educational Service Area Office Chaiyaphum Primary Education Area 2 The research results found that 1. Current state of leadership in the digital age of educational institution administrators School expands opportunities Education under the jurisdiction of the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office, Area 2, overall and each aspect The average is at a high level ($\bar{X}=3.88$, S.D. = 0.69). Desired conditions of leadership in the digital age. of educational institution administrators School expands educational opportunities Overall and each aspect is average. It is at the very highest level ($\bar{X}=4.43$, S.D. = 0.72). Necessary needs have a need index value. Necessary PNI modified = 0.142 when considering each aspect in order of necessity from greatest to greatest. Less common is citizenship in the

digital age. It has the highest needs index, followed by having a vision Creating a culture and learning atmosphere in the digital age Communication and network for learning Administration and management of digital learning and development towards Professionalism in order 2. Guidelines for developing the digital age of educational institution administrators School expands opportunities Education has a total of 18 approaches, including 1) having 3 visions, 2) communication and networks. For learning 3 approaches 3) Development towards professionalism 3 approaches 4) Management and 3 approaches to digital learning management 5) Creating a culture and learning atmosphere in the digital age 3 approaches 6) 3 approaches to digital citizenship. The results are guidelines for leadership development. The digital age is appropriate at the highest level. The possibility is at the highest level. W the school administrators. It was a mixed methods research, divided into 2 phases. Phase 1 : Study the current condition Desirable conditions and essential needs. The sample group included educational institution administrators and teachers, a total of 302 people. Phase 2 Study The guidelines for the development of ethical leadership of school administrators. Seven experts were interviewed by purposive selection. The research results found that. 1. Current condition of ethical leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at a moderate level. Desired conditions of ethical leadership of educational institution administrators overall and each aspect the average was at the high level and essential needs have an index of $PNI_{modified} = 0.142$ When considering each aspect in order of needs and necessities from greatest to least, they are responsibility it has the highest need index value. Second in justice. Respectability. Honesty and Trust. 2. The guidelines for the development of ethical leadership of school administrators. There are 15 approaches in total : Responsibility have 3 approaches. Honesty have 3 approaches. Trust have 3 approaches. Justice have 3 approaches and Respectability have 3 approaches. Evaluation results the guidelines for the development of ethical leadership. It was appropriate at the high level. The possibility is at the highest level.

Keywords: Ethical Leadership; Development Guidelines; School Administrators, Primary Educational

บทนำ

ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลความสำเร็จในผลงานมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานนั้นมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำ บริหารงานให้บุคลากรที่มีอยู่ ช่วยกันทำงานและรู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เกิดประสิทธิผลและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สุวรรณ เทพประสิทธิ์, 2555 : 98)

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาโดยการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมจะประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดีในระดับปฏิบัติการหรือในระดับสถานศึกษานั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญของภาวะผู้นำ หรือผู้บริหารสถานศึกษาด้วย โดยเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำมาปรับใช้ในสถานศึกษา ควรเป็นสิ่งที่ทันสมัยและสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย เป็นการประหยัดทรัพยากรโดยการใช้ทรัพยากรในการจัดการศึกษาน้อย แต่คุ้มค่าและสร้างความน่าสนใจให้แก่บุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างมาก ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นการเปลี่ยนรูปแบบและกระบวนการทำงาน โดยเฉพาะกับผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นจะต้องรู้จักทักษะดิจิทัล ถือเป็นเครื่องมือและวิธีการสำคัญในการทำงานในยุคดิจิทัล โดยนัยหนึ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับครูผู้สอนและผู้เรียนในยุคดิจิทัลกระตุ้นความต้องการเรียนรู้ และการสร้างนวัตกรรมดิจิทัล ตลอดจนเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ นวัตกรรมดิจิทัลเป็นเพียงเครื่องมืออีกทั้งยังเป็นสิ่งที่พัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นการนำเอามาใช้งานจึงควรเริ่มจากการตั้งเป้าหมายสำหรับการจัดการศึกษาในอนาคตให้ชัดเจนก่อน จากนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์และนำเอาเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ที่เหมาะสมมาปรับใช้ตามวิสัยทัศน์ขององค์กรนั้นๆ (ทินกร บัวชู, 2563 : 285-294)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่าที่แท้จริง (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2559) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาโดยใช้ แนวทางการบริหารตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) การ จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง 2) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากร ทางการศึกษา 4) การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และลดความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษา และ 5) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยนโยบายด้านที่ 3 นั้นมี ตัวชี้วัดในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะด้าน Digital Literacy, Digital Pedagogy และ ทักษะสื่อสาร ทั้งยังส่งเสริมการใช้ Digital Technology มาใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากร ทางการศึกษา เพื่อให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพมี ศักยภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัด จำนวน 45 โรงเรียน ก็ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีดิจิทัลด้วยเช่นกัน ซึ่งได้กำหนดนโยบายพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการจัดการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้อย่างชัดเจน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเหลือนในแทบทุกภาระงาน ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาเอง หรือจะนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทางด้านสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และยังมีการจัดอบรมมอบความรู้ให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในสถานศึกษาสำหรับงานต่าง ๆ แต่ก็ยังพบปัญหาอยู่สำหรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพหรือกล่าวง่าย ๆ ว่ายังไม่สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มที่จากประโยชน์ของเทคโนโลยี

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจ และต้องการหาแนวทางในการส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อย่างจริงจัง ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลจากภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ การบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ ยุคดิจิทัลและการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลในการพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยมุ่งหวังให้การศึกษามีการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน รวมไปถึงเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลดิจิทัล ภายใต้องค์ประกอบภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข และวางแผนในการเสริมสร้างให้ผู้บริหารภาวะผู้นำด้านดิจิทัลในยุคดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์วางแผนนโยบาย แผนงานบุคลากรโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ รวมทั้งสิ้น 279 คน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำหายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 45 คน และครูผู้สอน จำนวน 234 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2566

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ปีการศึกษา 2566 ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวนทั้งสิ้น 118 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 45 คน และครูผู้สอน จำนวน 73 คน แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล 4) การบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล 5) การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล 6) การเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลแล้วจัดค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น โดยใช้วิธี Priority Needs Index (PNI_modified) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยรวมและทุกด้าน

องค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D	แปลความ	$\bar{X}$	S.D	แปลความ	PNImo dified	ลำดับ
ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	3.58	0.66	ปานกลาง	4.36	0.71	มาก	0.2179	2
ด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้	3.86	0.62	ปานกลาง	4.62	0.65	มากที่สุด	0.1232	4
ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล	3.69	0.69	ปานกลาง	4.36	0.82	มาก	0.1090	6
ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล	3.85	0.61	มาก	4.55	0.56	มากที่สุด	0.1353	5
ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	3.75	0.58	มาก	4.52	0.52	มากที่สุด	0.1353	3
ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล	3.58	0.62	มาก	4.47	0.69	มาก	0.2486	1
โดยรวม	3.47	0.80	ปานกลาง	3.93	0.45	มาก	0.1300	-

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 และการจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 3.88$, S.D = 0.69) สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ($\bar{X} = 4.43$, S.D = 0.64) และการประเมินความต้องการ

จำเป็น (PNI modified) ในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 โดยรวม มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น PNI modified = 0.1412 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล มีค่าลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก (PNI modified = 0.2486) รองลงมาคือด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.2179) ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.2053) ด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1969) ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1818) และด้านพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified = 0.1816) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 ไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 18 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดบทบาทและทิศทางขององค์กรได้อย่างชัดเจน 2) ผู้บริหารโรงเรียนสื่อสารภารกิจหลักขององค์กรที่มาจากแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ ระบบค่านิยม 3) ผู้บริหารแสดงออกถึงการสร้างวิสัยทัศน์

2.2 ด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก และสร้างบรรยากาศให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในหน่วยงาน 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีการสื่อสารที่เป็นการแสดงความคิดเห็นจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง ผู้สื่อสารจะต้องมีความรู้จริงและมีเหตุและผลในการแสดงความคิดเห็น 3) ผู้บริหารโรงเรียนสื่อสารกันด้วยความเคารพซึ่งกันและกันให้เกียรติต่อบุคคลที่ทำการสื่อสาร

2.3 ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลมี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงานในโรงเรียนใช้ดิจิทัลเพื่อการวางแผน บริหารจัดการ 2) ผู้บริหารโรงเรียนใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลและกฎหมาย 3) ผู้บริหารโรงเรียนบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

2.4 ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียนสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เกิดวัฒนธรรมมุ่งเน้นในการแสวงหาความรู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ 2) ผู้บริหารโรงเรียนมีการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3) บุคลากรในองค์กรมีการแสดงออกร่วมกันทำให้เกิดองค์กรที่มีการตื่นตัว

2.5 ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความรู้จินตนาการมีกระบวนการคิดจากหลาย ๆ วิธี 2) ผู้บริหาร

โรงเรียนมีการคิดริเริ่มเพื่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใหม่ขึ้น 3) ผู้บริหารโรงเรียนมีวิธีความคิดทั้งเป็นความคิดความรู้จากเดิมและความคิดก้าวใหม่ๆ

2.6 ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล มี 3 แนวทางได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เป็นหัวหน้างาน มีส่วนในการตรวจสอบ ประเมินผลติดตามและต้องกำหนดบทบาทในการทำงานให้เหมาะสม 2) ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครูเพื่อดึงเอาศักยภาพของผู้อำนวยการมาร่วมในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารโรงเรียนรับฟังความคิดเห็น ไม่ละเลย การแสดงออกทางความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อแสดงออกให้เห็นถึงความเอาใจใส่ในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ ด้านการบริการและการจัดการการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ด้านการเป็นพลเมืองดี และด้านการมีวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับแนวคิดของออระญา ปะภาวะเต (2564) เรื่องแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล

สภาพที่พึงประสงค์ของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านพบว่า ด้านความยุติธรรมและด้านความเคารพมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความไว้วางใจ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ของณัฏฐาธิญา พรพทุมชัยกิจ (2564) เรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน และสามารถปฏิบัติได้จริง ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาระดับมืออาชีพ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยี และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี

คำดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ด้านที่มีค่าความจำเป็นสูงสุดในการพัฒนา คือ ด้านความรับผิดชอบมี ด้านความยุติธรรม ด้านความเคารพ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความสามารถในการวางแผนการทำงานให้รอบคอบ ปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคด้วย ข้อมูลที่ควรเปิดเผยได้แล้วก็เปิด โอกาสให้มีการตรวจสอบได้ แสดงถึงความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างทีมงาน รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ทีมงานในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิด National Centre for Ethics in Health Care (2005) ได้กล่าวว่า บทบาท ของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นความสำคัญที่จะปฏิบัติโดยทันทีด้วยการยกระดับคุณภาพทางจริยธรรมบนสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมขององค์กร ผู้นำจะต้องแสดงบทบาทในการสร้างสรรค์ ดำรงไว้และเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรด้วยวิธีการเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง การทำกิจกรรมการ สนับสนุนและการชมเชยในสิ่งที่ดี ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเชิงจริยธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติเชิงจริยธรรม และผลงานจริยธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายในองค์กร โดยบทบาทของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้อง คำนึงถึงหลักการต่อไปนี้ 1. ความไว้วางใจ 2. มีความเคารพให้สิทธิผู้อื่น 3. การมีความเอื้ออาทรกัน 4. ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำ 5. ความยุติธรรม 6. ความร่วมมือ หอสมุดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (Central Library 31:7) มีความเป็นพลเมืองดี

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีทั้งหมด 6 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 3 แนวทาง 2) ด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้มี 3 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล มี 3 แนวทาง 4) ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล มี 3 แนวทาง 5) ด้านการสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มี 3 แนวทาง 6) ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล มี 3 แนวทาง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย ออระญา ปะภาวะเต (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 พบว่า การพัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 มีผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีแนวทางการพัฒนาตามองค์ประกอบ

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 5 องค์ประกอบ 29 แนวทาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ด้านความยุติธรรม ด้านความ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความไว้วางใจ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้แนวทางการพัฒนาภาวะยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีทั้งหมด 6 แนวทางหลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 3 แนวทาง 2) ด้านการสื่อสารและสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มี 3 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ มี 3 แนวทาง 4) ด้านการบริหารและการจัดการเรียนรู้ด้วยดิจิทัล มี 3 แนวทาง 5) ด้านการสร้างบรรยากาศ มี 3 แนวทาง 6) ด้านการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- คณินันต์ กิจวิธิ. (2560). การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทองดี เมืองเจริญ. (2549). การปฏิบัติตามหลักธรรม 10 ประการ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลิขัณบุรี. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี/ลพบุรี.
- ทิพวรรณ ล้วนปลื้มสกุล. (2562). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของนโยบายไทยแลนด์ 20 ปี. บัณฑิตวิทยาลัย : ,มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรารัตน์ ติชู. (2557). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ธีระ รุณเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหาร การศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แอล.ที.เพรส.

- นนท์ภัก สุขโข. (2560). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตาม
ความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นพพงษ์ บุญจิตราดล. (2549) หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์
- บุษบา คำนนท์. (2559). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในทัศนะของครูโรงเรียนสุร
ศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปทุมรัตน์ สีรูป. (2560). การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ของโรงเรียน ขยาย
โอกาส สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พนมไพ ไชยบุตร. (2557). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. สืบค้นจาก
<https://www.trueplookpanya.com/knowledge/content/52232/-edu-t2s1-t2-t2s3-Gorton>
- ภัทราวดี มากมี. (2559). การออกแบบการวิจัยสำหรับการวิจัยแบบผสมวิธี (Research
Design for Mixed Method Research). วารสารสมาคมนักวิจัย, 21(2) (พฤษภาคม –
สิงหาคม).

การพัฒนาความสามารถอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอน
อ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิค
การตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION
ABILITY USING THE DR-TA (DIRECTED READING-THINKING
ACTIVITY) INSTRUCTION WITH THE 5W1H QUESTIONING
TECHNIQUE FOR GRADE 6 STUDENTS

¹บุรินทร์ ไชยงาม และ ²กัญญาวดี แสงงาม

¹Buran Chaingam and ²Kanyawadee Sangngam

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ประเทศไทย

Roi Et Rajabhat University, Thailand.

¹Kamonlertb@gmail.com

Received : January 16, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อส่งเสริมความสามารถอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านผำโนนสว่าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 10 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

¹ครู คศ.1, โรงเรียนบ้านผำโนนสว่าง ตำบลโนนสว่าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

²อาจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ประกอบ ด้วย แผน การ จัด การ เรียน รู้ การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และ The Wilcoxon Signed-Ranks Test (Nonparametric Tests) ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.50/80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ 75/75 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H มีความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ, การจัดการเรียนรู้แบบ DR-TA, เทคนิค 5W1H

Abstract

The purposes of this research were to; 1) the development of activity of using the DR-TA instruction with the 5W1H questioning technique to promote the English reading comprehension ability of Grade 6 students with the criteria efficiency of 75/75; 2) compare the English reading comprehension ability of grade sixth students before and after learning using the DR-TA instruction with the 5W1H questioning technique and 3) the students' satisfaction with using the DR-TA instruction with the 5W1H questioning technique. The sample group used in this research were 10 students of Ban phumnonsawang School, obtained by Cluster Random Sampling at school as a random system. The research instruments were : lesson plan for reading comprehension in English using the DR-TA using the DR-TA instruction with the 5W1H questioning technique ; English reading ability test and the satisfaction questionnaire. The statistics used in the research were Mean, Standard Deviation, Percentage and The Wilcoxon Signed-Ranks Test (Nonparametric Tests) The results showed that; 1) The result of English reading comprehension ability using the DR-TA instruction with the 5W1H questioning technique of the sixth grade students obtained the efficiency of 82.50/80 which is higher than the specified efficiency criteria of 75/75; 2) The compared result of English reading

comprehension ability using the DR-TA instruction with the 5W1H questioning technique shows that Post-test scores are significantly higher than Pre-test scores at .05 level and 3) The overall satisfaction of learning through using the DR-TA instruction with the 5W1H questioning technique was at a high level.

Keywords : English reading for comprehension, DR-TA Learning Management, 5W1H Technique

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพมีความรู้และทักษะด้าน ภาษา ครูซึ่งเป็นผู้สอนนั้นต้องเป็นผู้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เลือกจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัด ได้ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552: 3) การอ่านที่เป็นพื้นฐานและเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาความรู้ คือ การอ่านจับใจความ เนื่องจากการอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานของการอ่านระดับสูง เช่น อ่านตีความ อ่านวิเคราะห์ความ การอ่านจับใจความจึงเป็นหัวใจของการอ่านทุกรูปแบบ เพราะผู้ที่จับใจความเรื่องที่อ่านได้มากมีโอกาสรับรู้เรื่องราวได้ดีกว่าผู้ที่ไม่สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านได้และหากไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ก็ย่อมจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ดังนั้น การอ่านมีความสำคัญต่อทุกคน ทุกเพศ และทุกวัย ในการใช้เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการแสวงหาความรู้และความผ่อนคลายได้อย่างไม่มีขีดจำกัด นอกจากนี้การอ่านยังช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้อ่านให้ เป็นคนมีความรอบรู้เฉลียวฉลาด ทนต่อเหตุการณ์บ้านเมือง และเป็นคนที่มีความคิดเหตุผลช่วยเพิ่มความ มั่นใจในการแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ได้อ่านจนเกิดทักษะการติดต่อสื่อสารด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น การ พูด การสื่อสารในระบบอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อมีความมั่นใจในการสื่อสาร จะส่งผลให้แสดงออกถึงบุคลิกภาพ ที่ดี มีความน่าเชื่อถือ ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและการประกอบอาชีพ (พัชรินทร์ บุตร สันเทียะ. 2562: 20) เพราะการอ่าน คือ กระบวนการรับรู้ และเข้าใจความหมายของ ตัวอักษรและ สัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดเป็นความหมายที่ผู้อ่านสามารถนำไปเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ (สุชนันท์ สิงหรา ณ อยุธยา. 2560: 12)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารเป็นสาระการ เรียนรู้ที่ 1 โดยที่คุณภาพผู้เรียนที่จบการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องเกิดทักษะ 4 ทักษะคือ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. 2552: 224) ใน

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษต้องอาศัยทักษะที่สำคัญได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน และหนึ่งประเด็นที่สำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษนั้นต้องมีความเข้าใจภาษาที่ถ่ายทอดไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการสื่อสารในข้อความต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องของทักษะการอ่าน ถือเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษมากกว่าทักษะอื่น ๆ เนื่องจากผู้เรียนสามารถนำเอาทักษะการอ่านไปใช้ในการรับส่งสารและข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนภาษาอังกฤษ ทักษะการอ่านถือเป็นทักษะที่สำคัญเป็นพื้นฐานสำหรับทักษะอื่นๆ ต่อไป (นงเยาว์ ทองกำเนิด. 2558) ซึ่งความคิดดังกล่าวได้สอดคล้องกับแนวความคิดของ Allen and Valette (1979: 249) ที่กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนาบุคคล ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ อีกทั้งเป็นทักษะที่ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้มากและอยู่กับผู้เรียนได้นาน แม้ว่ายุคนี้เทคโนโลยีสารสนเทศจะก้าวหน้าเพียงใดก็ตาม ทักษะการอ่านก็ยังเป็นทักษะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ดังนั้น การอ่านที่เป็นพื้นฐานและเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาความรู้ คือ การอ่านจับใจความเนื่องจากการอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานของการอ่านระดับสูง เช่น อ่านตีความ อ่านวิเคราะห์ความ การอ่านจับใจความจึงเป็นหัวใจของการอ่านทุกรูปแบบ เพราะผู้ที่จับใจความเรื่องที่อ่านได้มากมีโอกาสรับรู้เรื่องราวได้ดีกว่าผู้ที่ไม่สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ และหากไม่เข้าใจเรื่องที่ย่อมาจับใจความสำคัญของเรื่องไม่ได้ ดังนั้นถ้าหากต้องการประโยชน์จากเรื่องที่อ่านนั้นก็ต้องกลับมาอ่านใหม่ ทำให้เสียเวลา จากความสำคัญของการอ่านจับใจความผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและประโยชน์ของการอ่านจับใจความที่มีต่อการเรียนการสอน การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในการถ่ายทอดสิ่งที่อ่านให้ผู้อื่นได้รับรู้ได้ตรงประเด็น ดังแนวความคิดของ สายใจ ทองเนียม (2560: 100) ให้ความเห็นว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญ ผู้เรียนต้องรู้จักการอ่านคำ คือ อ่านออก รู้ความหมายของกลุ่มคำ สำนวน วลี และประโยค จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ เพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านได้ อาจจะส่งผลต่อการอ่านเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ซึ่งยากกว่า

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) เป็นแนวคิดที่พัฒนาโดย สตาฟเฟอร์ (Russell G. Stauffer. 1969) เป็นวิธีการสอนที่มุ่งฝึกการคาดเดาคำตอบหรือเนื้อเรื่องจากภาพหรือชื่อเรื่องควบคู่กับการฝึกกระบวนการคิด โดย Stauffer และต่อมาเทอร์นีย์ รีดเดนซ์ และดิชเชอร์ (Teirney , Readence and Disher. 1995) ได้ปรับปรุงขึ้นใหม่เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น โดยมุ่งฝึกกระบวนการคิดตรวจสอบ การคาดเดาเรื่องที่อ่านโดยมีการเชื่อมโยงความรู้เดิมและกลั่นกรองข้อมูลที่ได้จากการอ่านเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ช่วงหลัก คือ ช่วงที่ 1 กระบวนการอ่านและคิดเริ่มจากนักเรียนอ่านชื่อเรื่องหรือดูภาพแล้วคาดเดาเนื้อหา อ่านในใจ ตรวจสอบความเข้าใจ เริ่มต้นการคาดเดาเนื้อหาในส่วนต่อไป และสรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ช่วงที่ 2 การฝึกทักษะที่จำเป็น และผู้วิจัยได้เลือกการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การคาดเดา (Predicting) ขั้นที่ 2 การอ่าน (Reading) ขั้นที่ 3 การตรวจสอบการคาดเดา (Check predicting) ขั้นที่ 4 การตรวจสอบความเข้าใจ (Proving) และขั้นที่ 5 การฝึกทักษะที่จำเป็น (Fundamental skill training) ซึ่งสอดคล้องกับ

ทฤษฎีทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema) สตาฟเฟอร์ (Russell G. Stauffer. 1969) กล่าวว่า โครงสร้างความรู้ (Schema) เป็นการบรรยายเกี่ยวกับกลุ่มของความรู้ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างความรู้ที่ผู้อ่านมีอยู่เดิมแล้ว โครงสร้างความรู้ (Schemata) หรือ Frameworks หรือ Knowledge Structures ที่เรียงรายกันอยู่อย่างเป็นลำดับขั้น จัดอยู่ในกลุ่ม ตามคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกัน และมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน และโครงสร้างความรู้เหล่านี้เปรียบเหมือนพิมพ์เขียว แผนงานหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งมีโครงสร้างความรู้ทำหน้าที่ผนึกข้อความที่ผู้อ่านรับเข้าไปไว้รวมกัน กลุ่มโครงสร้างความรู้เป็นสิ่งที่นำเรื่องให้กับผู้อ่านและจัดโครงสร้างเรื่องไว้สำหรับเรื่องใหม่ในขณะที่ผู้อ่านระลึกเรื่อง และเรื่องเหล่านี้จะถูกนำไปบรรจุไว้ในโครงร่างหรือโครงสร้าง ซึ่งอยู่ภายใต้โครงสร้างที่จัดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกลักษณ์ เทพวิจิตร (2560: 17-28) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading - Thinking Activity) พบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA อยู่ในระดับ เห็นด้วยมาก

จากปัญหาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ พื้นฐานของนักเรียนสูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H เพื่อส่งเสริมความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านผาโนนสว่าง อำเภอกะทู้ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 21 โรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 10 (เหนือเมืองเกษ) อ.กะทู้ร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 256 คน จำนวน 21

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านผาโนนสว่าง อ.กะทู้ร้อยเอ็ด จ.ร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 10 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการวิจัยโดยเลือกจากหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง Me and My family รายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน รหัสวิชา อ16101 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สารที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐานที่ ต.1.1 ป.6/2 ,ต.1.1 ป.6/3 และ ต 1.1 ป.6/4 สารที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก มาตรฐานที่ ต 4.1 ป.6/1 โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 12 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ชนิด ประกอบด้วย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง มีเนื้อหาครอบคลุมหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 Me and My family

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ ใช้ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre-test) และหลังการจัดการเรียนรู้ (Post-test) แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของปรกรณ์ประจัญบาน (2552) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และและใช้สถิติทดสอบวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed Ranks Test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H

กระบวนการ/ผลลัพธ์	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	10	504	415.8	18.18	82.50
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)	10	30	24.0	2.21	80
ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.50/80					

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) ค่าเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมเดี่ยว กลุ่ม การทำใบงานต่าง ๆ และพฤติกรรมในระหว่างการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนทั้งหมดเท่ากับ 415.8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.50 และ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังจัดกิจกรรมครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ (E_2) ค่าเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษหลังเรียนเท่ากับ 24.0 คิดเป็นร้อยละ 80 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.50/80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H โดยใช้สถิติทดสอบที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตของ The Wilcoxon Signed-Ranks Test

การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ที่สุด ด้านที่มีความพึงพอใจเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.12 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีความพึงพอใจเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ด้านที่มีความพึงพอใจเป็นลำดับที่ 4 คือ ด้านสื่อการสอน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก และด้านที่มีความพึงพอใจเป็นลำดับที่ 5 คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยมีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.50/80 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอน และวิธีการการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ผ่านกระบวนการในการจัดทำอย่างมีระบบ มีการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านผาโนนสว่าง ได้ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม วิเคราะห์หลักสูตรศึกษาคู่่มือการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อให้เห็นถึงบทบาทครู บทบาทผู้เรียน และเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในสถานศึกษา ศึกษาคู่ประกอบใน

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วจึงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่นำมาประยุกต์กับเทคนิคการสอนที่เลือก นอกจากนี้ สิ่งที่ทำให้ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เพราะมีขั้นตอนแบบแผนชัดเจน ซึ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการคิดของผู้เรียนและสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ เมื่อนำมาบูรณาการร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Who (ใคร) Why (ทำไม) และ How (อย่างไร) ในชั้นต่าง ๆ จะช่วยจัดเนื้อหาที่ต้องการรู้ให้เป็นระเบียบและสามารถจับใจความเรื่องที่อ่านให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยนำหลักการอ่านนี้เป็นพื้นฐานในการสอนการอ่านจับใจความ ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ซึ่งมีขั้นตอนการสอนหลักแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การคาดเดา (Predicting) ขั้นที่ 2 การอ่าน (Reading) ขั้นที่ 3 การตรวจสอบการคาดเดา (Check predicting) ขั้นที่ 4 การตรวจสอบความเข้าใจ (Proving) และขั้นที่ 5 การฝึกทักษะที่จำเป็น (Fundamental skill training) สอดคล้องกับแนวคิดของ Tierney, R. J. & Readence, J. (2005: 20-28) ได้เสนอขั้นตอนการสอนอ่านด้วยเทคนิค DR – TA ไว้ดังนี้ 1. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพ (Predictions) แล้วบอกว่าภาพนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร โดยใช้คำถามกระตุ้นคิด 2. ครูแนะนำกระบวนการ DR-TA ให้นักเรียนเข้าใจ จากนั้นให้หาคำศัพท์ในเรื่องที่อ่าน (Reading) ที่นักเรียนไม่รู้จำ โดยให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้ a. Read to the end of the sentence b. Use picture clues, if available c. Sound out the word และ d. Ask the teacher for help ก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากครู ให้นักเรียนควรพยายามคิดหาความหมายคำศัพท์ด้วยตนเองก่อน 3. ครูแนะนำให้นักเรียนอ่านเรื่องที่กำหนดในใจเพื่อตรวจสอบการคาดเดา (Check the predictions) ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้หาความหมายจากเรื่องที่อ่าน ครูสังเกตการอ่านของนักเรียน และช่วยเหลือนักเรียนเมื่อขอความช่วยเหลือด้านคำศัพท์ หรือครูอาจให้นักเรียนเสนอแนะคำที่อาจเป็นการอธิบายว่า นักเรียนต้องคิดหาความหมายคำศัพท์นั้นอย่างไร และถ้ายังไม่ทราบคำศัพท์นั้น ครูก็จะทำให้นักเรียนทราบอย่างไร โดยที่ครูไม่แนะนำคำศัพท์ก่อนอ่านเรื่อง 4. หลังจากให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องไปแล้ว ครูจะตรวจสอบความเข้าใจ (Check comprehension) โดยให้ตอบคำถาม และให้นักเรียนปิดเนื้อเรื่องที่อ่าน เพื่อประเมินสิ่งคาดเดาไว้ก่อนหน้านี้ ถูกต้องหรือไม่ ด้วยคำถามกระตุ้นคิด "Were you correct?" หรือ "What do you think now?" นักเรียนตรวจสอบการทำนาย โดยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในห้อง หรือสมาชิกในกลุ่ม "What do you think now?" หรือ "What do you think will happen?" ครูคอยให้กำลังใจนักเรียนและช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการ 5. นักเรียนอ่านข้อความอีกครั้ง และดำเนินการตามวงจรการทำนาย-การอ่าน-การพิสูจน์ (Predicting-reading-proving cycle) ต่อด้วยเนื้อหาการอ่านใหม่แต่ละส่วน เมื่อนักเรียนดำเนินการวงจรเพื่อคาดเดาเนื้อเรื่อง นักเรียนพบข้อมูลมากขึ้นเรื่อย ๆ การคาดเดาที่แตกต่างกันเป็นข้อมูล ให้นักเรียนได้คำตอบจากภาพ จากแนวคิดนี้ผู้วิจัยนำมาส่งเสริมการอ่านเพื่อหาความสำคัญของเนื้อเรื่องความสามารถในการวิเคราะห์ประเมินเนื้อเรื่องที่อ่าน ทำให้นักเรียนสามารถอ่านจับใจความได้ ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิมรณญา สุธรรม ไผ่สิริ บริบูรณ์ และวิจิตร วังคือนลิษฐ์ (2559: 91) ได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ตามกลวิธีชี้้นำการอ่าน และการคิด (Directed Reading - Thinking Activities) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ตามกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 และศึกษาเจตคติที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้การ อ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจตามกลวิธีชี้้นำการอ่านและการคิดมีประสิทธิภาพ 79.05/78.74 สูงกว่า เกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 2) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน หลังเรียน สูงกว่าก่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) เจตคติของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ พิมชนก หอมพล และอภิราตี จันทร์แสง (2564: 82) การพัฒนาการ อ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิค 5W1H สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดย การจัดการ เรียนรู้แบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิค 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ และ นักเรียนมีคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 23.37 ($X = 23.37$, $S.D. = 0.70$) คิดเป็นร้อยละ 77.91 และ 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิค 5W1H มีความสามารถในการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อ ความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการ ตั้งคำถาม 5W1H พบว่า มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถการอ่านจับใจความ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 13.4 และหลังได้รับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H มีคะแนนเฉลี่ย 24.0 จาก คะแนนเต็ม 30 คะแนน ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีการเลือกเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เป็นเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน เชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมาของผู้เรียน และมีโอกาส นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิม (Schema Theory) โดย สตาฟ เฟอร์ (Russell G. Stauffer. 1969) ได้กล่าวว่า โครงสร้างความรู้ (Schema) เป็นการบรรยายเกี่ยวกับ กลุ่มของความรู้ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างความรู้ที่ผู้อ่านมีอยู่เดิมแล้ว โครงสร้างความรู้ (Schemata) หรือ Frameworks หรือ Knowledge Structures ที่เรียงรายกันอยู่อย่างเป็นลำดับขั้น จัดอยู่ในกลุ่ม ตาม คุณสมบัติที่คล้ายคลึงกัน และมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน และโครงสร้างความรู้เหล่านี้เปรียบเหมือน พิมพ์เขียว แผนงานหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งมีโครงสร้างความรู้ทำหน้าที่พินิจข้อความที่ผู้อ่านรับเข้า ไปไว้รวมกัน กลุ่มโครงสร้างความรู้เป็นสิ่งชี้แนะเรื่องให้กับผู้อ่านและจัดโครงสร้างเรื่องไว้สำหรับเรื่องใหม่ใน

ขณะที่ผู้อ่านระลึกเรื่อง และเรื่องเหล่านี้จะถูกนำไปบรรจุไว้ในโครงร่างหรือโครงสร้าง ซึ่งอยู่ภายใต้โครงสร้างที่จัดไว้ สอดคล้องกับ Tierney, R. J. & Readence, J. (2005: 20-28) ได้เสนอขั้นตอนการสอนอ่านด้วยเทคนิค DR – TA ไว้ดังนี้ 1. ครูให้นักเรียนดูรูปภาพ (Predictions) แล้วบอกว่าภาพนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร โดยใช้คำถามกระตุ้นคิด 2. ครูแนะนำกระบวนการ DR-TA ให้นักเรียนเข้าใจ จากนั้นให้หาคำศัพท์ในเรื่องที่อ่าน (Reading) ที่นักเรียนไม่รู้จัก โดยให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอน 3. ครูแนะนำให้ นักเรียนอ่านเรื่องที่กำหนดในใจเพื่อตรวจสอบการคาดเดา (Check the predictions) ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนได้หาความหมายจากเรื่องที่อ่าน 4. หลังจากให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องไปแล้ว ครูจะตรวจสอบความเข้าใจ (Check comprehension) โดยให้ตอบคำถาม และให้นักเรียนปิดเนื้อเรื่องที่อ่าน เพื่อประเมินสิ่งคาดเดาไว้ก่อนหน้านี้ ถูกต้องหรือไม่ ด้วยคำถามกระตุ้นคิด และ 5. นักเรียนอ่านข้อความอีกครั้ง และดำเนินการตามวงจรการทำนาย-การอ่าน-การพิสูจน์ (Predicting-reading-proving cycle) ต่อด้วยเนื้อหาก่อนหน้าใหม่แต่ละส่วน เมื่อนักเรียนดำเนินการตรวจสอบเพื่อคาดเดาเนื้อเรื่อง นักเรียนพบข้อมูลมากขึ้นเรื่อย ๆ การคาดเดาที่แตกต่างกันเป็นข้อมูลให้นักเรียนได้คำตอบจากภาพ

การอ่านเพื่อทำความเข้าใจสาระในเรื่อง ที่อ่าน จับสาระและความคิดสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ โดยแยกแยะประเด็นสำคัญว่าอะไรเป็นประเด็นหลัก อะไรเป็นประเด็นสำคัญรองลงมาได้ และนำข้อความมาสรุปใจความสำคัญเรียงร้อยต่อกันโดยใช้ภาษาตนเอง เพื่อให้ทราบว่า เป็นเรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม และมีใจความรองหรือเรียกว่าใจความขยาย ซึ่งเป็นรายละเอียดที่มีหน้าที่สนับสนุนใจความหลักให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องศัพท์ เข้าใจความหมาย นำไปใช้ได้ และฝึกการคิดวิเคราะห์ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการอ่านจับใจความ ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัชฎา ครองยศ (2562) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ (E1/ E2) เท่ากับ 76.11 / 77.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/ 75 2. ผลสัมฤทธิ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.42 คิดเป็นร้อยละ 77.10 4. ดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีค่าเท่ากับ

0.6286 คิดเป็นร้อยละ 62.86 5. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลจากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งนี้ อาจอาจเนื่องมาจาก การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H นั้น สามารถส่งเสริมการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ โดยมีครูผู้สอนคอยกระตุ้นและส่งเสริมกระบวนการคิดผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้นักเรียนมีความสนใจและเกิดความเข้าใจในเนื้อหา และสามารถเรียนรู้ตามขั้นตอนได้ง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1959: 113) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ซึ่งสนับสนุนและขยายแนวความคิดของลำดับความต้องการของมนุษย์ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ 1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงานซึ่งเป็นผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงานการได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานความรับผิดชอบความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน 2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและมีหน้าที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคตสถานะทางอาชีพ สถานะในการทำงาน เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow (1970: 66-70) ที่กล่าวว่า มนุษย์จะมีความต้องการตลอดเวลา ไม่มีที่สิ้นสุดตราบใดที่ยังมีชีวิตอยู่และความต้องการของมนุษย์จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับ โดยมนุษย์จะเกิดความต้องการในระดับต้นก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์จะเกิดความต้องการในระดับที่สูงขึ้นมา ซึ่งความต้องการของ มนุษย์จะเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์ทำสิ่งต่าง ๆ ลงไปเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย มูลทาทอง (2558) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธี DR-TA เสริมด้วยวิธี Story Impressions และการใช้คำถาม 5W1H ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาเจตคติต่อการสอน โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้องเรียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านเวียงคุก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และแบบวัดเจตคติต่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธี DR-TA เสริมด้วยวิธี Story Impression และการใช้คำถาม 5W1H มีคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 75 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ 2) นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนในระดับค่อนข้างดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหา

เอกลักษณ์ เทพวิจิตร (2558: 57-60) งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) ซึ่งมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวนนักเรียน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก จึงทำให้ทราบว่า วิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading-Thinking Activity) สามารถนำมาใช้สอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ขวัญฤทัย มูลทาทอง. (2558). *ผลการสอนด้วยวิธี DR-TA เสริมด้วยวิธี Story Impression และการใช้คำถาม 5w1h ต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- จารุวรรณ คำบุญเรือง. (2555). *การพัฒนาแผนการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการสอนอ่านแบบ DR-TA*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นงเยาว์ ทองกำเนิด. (2558). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พัชรินทร์ บุตรสันเทียะ. (2562). *การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิด Task Based Learning ร่วมกับคำถามของบลูม.ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน* บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิมชนก หอมพล.(2565). *การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิค5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- ภิรมย์ญา สุธรรม ไพลีฐ บริบูรณ์ และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์.(2559). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้*

- เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจตามกลวิธีชั้นนำการอ่านและการคิดขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารวิชาการหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8(22), 91-100.
- โรงเรียนบ้านผำโนนสว่าง. (2565). แบบบันทึกรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (ปพ.5) ปีการศึกษา 2565.โรงเรียนบ้านผำโนนสว่าง.
- (2565). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ปีการศึกษา 2565.โรงเรียนบ้านผำโนนสว่าง.
- วรัชฎา ครองยุต. (2562).การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.วารสาร เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา,คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายใจ ทองเนียม. (2560). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สุชานันท์ สิงหระ ณ อยุธยา. (2560).การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความและทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยการสอนแบบ Reciprocal Teaching ของนักเรียนระดับชั้น Middle School.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอกลักษณ์ เทพวิจิตร. (2560).การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6ด้วยวิธีการสอนอ่านแบบ DR-TA (Directed Reading -Thinking Activity).มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะศึกษาศาสตร์.
- Allen, Edward David and Rebecca M. Valette. (1979).*Classroom Techniques : Fotign Languge and English as a Second Language*. New York :Harcourt Brace Jovanovich Inc.,
- Herzberg, F., Mausner B. and Snyderman B. (1959). *The Motivation to Work*.2"d New York : John Wiley and Sons.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Brother.
- Stauffer, R. G. (1969). *Directing reading maturity as a cognition process*. New York: Harper & Row.
- Tierney, R. J. & Readence, J.(2005). *Reading strategies and practices: A compendium. (6th Edition)*, Boston: Allyn & Bacon, *Directed Reading-Thinking Activity : 20-28. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data*. Printed in the United States of America.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ
4 MAT ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
DEVELOPMENT OF ENGLISH LEARNING ACHIEVEMENT THROUGH 4
MAT LEARNING MODEL WITH EXERCISES
FOR PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS

¹พิชามณูย์ ศรีสวัสดิ์, ²เก็ดถาวา บุญปรากฏ และ ³ชุตินา ทศโร

¹Pichamon Srisawad, ²Kettawa Boonprakarn and ³Chutima Thutsaro

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

Hatyai University, Thailand.

¹pichamon.ern@gmail.com, ²kettawa@hotmail.com, ³chutima_t@hu.ac.th

Received : December 3, 2023; **Revised :** March 2, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ห้อง ป. 6/1 และ ป. 6/3 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย แบบจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึก แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และแบบทดสอบวัดผล

¹นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

³อาจารย์ ดร. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

สัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกหัดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ; แบบฝึก

Abstract

The objectives of this research were to compare students' English Learning Achievement through 4 MAT Learning Model with Exercises before and after the learning and to compare students' English Learning Achievement with and without using 4 MAT Learning Model with Exercises. The sample was Prathomsuksa 6 students, 6/1 and 6/3, of Samarnkoonvitayatan School in the second semester of academic year 2023. They were selected by Simple Random Sampling technique. The instruments used for collecting data consisted of 4 MAT Learning Model with Exercises for Prathomsuksa 6 students lesson plans, regular lesson plans and an English Learning Achievement test. The results of this study were the students' English Learning Achievement through 4 MAT Learning Model with Exercises, after learning was significantly higher at .05 level than before learning and the students' English Learning Achievement through 4 MAT Learning Model with Exercises was significantly higher at .05 level than the one without 4 MAT Learning Model with Exercises.

Keywords: 4 MAT Learning Model; English Learning Achievement; Exercises

บทนำ

ในปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่จำเป็นและมีผู้นิยมใช้ทั่วโลก ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งความร่วมมือกับ

ประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของ ภาษาและวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าใจองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่าย และกว้างขึ้น และมี วิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การเรียนภาษาอังกฤษเพื่อที่จะให้ได้ผลการ เรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดกับผู้เรียนนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ด้านคำศัพท์และไวยากรณ์เป็นพื้นฐานสำคัญ เพราะ การมีความรู้ด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ความสามารถที่จะพัฒนาทักษะ อื่นๆ ของภาษาอังกฤษ นั่นคือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ หากผู้เรียนไม่ทราบคำศัพท์หรือไวยากรณ์ ก็จะทำให้ไม่สามารถเรียบเรียงประโยค ซึ่งจะ ส่งผลต่อการพูดและเขียนสื่อสารได้ ดังนั้นในการเรียนภาษาอังกฤษ คำศัพท์และไวยากรณ์จึงเป็นปัจจัย สำคัญอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่เน้นเรื่องเวลาที่กำหนดให้ระบุเวลาอย่างชัดเจนใน ประโยค การเน้นเวลานี้จะแสดงให้เห็นในการใช้รูปของกาล (Tense) กริยาแสดงเวลาหรือกลุ่มของกริยาที่ ผันไปในรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องระบุว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น ได้เกิดขึ้น หรือจะเกิดขึ้นอย่างไรก็ ตาม ทำให้ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจเรื่องกาล เพื่อที่จะเลือกใช้ให้ตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์, 2564)

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ พบว่าผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสมานคุณวิทยาทานค่อนข้างต่ำ จากรายงานผลการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ค่า คะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษระดับโรงเรียนปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.31 คะแนน ซึ่งต่ำ กว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศคือ 37.62 คะแนน ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษระดับ โรงเรียนเท่ากับ 29.49 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศคือ 39.22 คะแนน และปี การศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษระดับโรงเรียนคือ 37.27 คะแนน ซึ่งยังคงต่ำกว่าค่าคะแนน เฉลี่ยระดับประเทศคือ 43.55 คะแนน ดังนั้น จากผลรายงานผลการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานในวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน มีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนโดยภาพรวมไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (สำนัก ทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) เนื่องจากหลายสาเหตุ ซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากการที่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถจำคำศัพท์ โครงสร้าง ไวยากรณ์ และมีปัญหาการเลือกใช้กาลให้ถูกเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งเมื่อนักเรียนขาดความรู้เรื่องดังกล่าว จึงเป็นเรื่องยากที่นักเรียนจะเรียนในเรื่องต่างๆ ที่ซับซ้อนต่อไปได้ รวมถึงการอ่านเรื่องจับใจความ

ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดการ เรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการกระบวนกรเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงผู้เรียนที่ต่างกันของ รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน 4 แบบ กับการพัฒนาสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวาอย่างสมดุล เพื่อให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามรูปแบบและความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสมและสามารถพัฒนาตนเองได้เต็ม

ตามศักยภาพ สอดคล้องกับ McCarthy (1997) ซึ่งเป็นผู้พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ขึ้นมา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมดุลมีลำดับ 8 ขั้น ขั้นที่ 1 (พัฒนาสมองซีกขวา) ขั้นสร้างประสบการณ์ ขั้นที่ 2 (พัฒนาสมองซีกซ้าย) ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นที่ 3 (พัฒนาสมองซีกขวา) ขั้นปรับปรุงประสบการณ์ เป็นขั้นตอน ขั้นที่ 4 (พัฒนาสมองซีกซ้าย) ขั้นพัฒนาการคิดด้วยข้อมูล ขั้นที่ 5 (พัฒนาสมองซีกซ้าย) ขั้นทำตามแนวคิดที่กำหนด ขั้นที่ 6 (พัฒนาสมองซีกขวา) ขั้นสร้างชิ้นงานตามความถนัดและสนใจ ขั้นที่ 7 (พัฒนาสมองซีกซ้าย) ขั้นวิเคราะห์ผลและประยุกต์ใช้ และขั้นที่ 8 (พัฒนาสมองซีกขวา) ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกับผู้อื่น

การใช้แบบฝึกเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมจนสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ถวัลย์ มาก จรัส (2546) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) เป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน 2) นักเรียนมีสื่อสำหรับฝึกทักษะด้านการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียน 3) เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับการแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ของนักเรียน และ 4) พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ด้านต่างๆ ของนักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเห็นความสำคัญของการวิจัยเพื่อการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึก ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษทั้งคำศัพท์และไวยากรณ์ ซึ่ง สามารถประยุกต์ใช้กับทักษะทั้ง 4 ด้าน รวมถึงใช้ต่อยอดให้กับการเรียนภาษาอังกฤษในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชา ภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชา ภาษาอังกฤษระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสมานคุณวิทยาทาน ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 159 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสมานคุณ วิทยาทาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random

Sampling) แบบจับฉลากใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม 2 ห้องเรียน ได้ห้อง ป. 6/1 จำนวน 41 คน (กลุ่มทดลอง) และ ป. 6/3 จำนวน 40 คน (กลุ่มควบคุม)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง What happened to you? ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึก จำนวน 6 แผน มีจำนวน 12 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง What happened to you? ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบปกติจำนวน 6 แผน มีจำนวน 12 ชั่วโมง

2.2 แบบฝึกหน่วยการเรียนรู้เรื่อง What happened to you? สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้เรื่อง What happened to you? แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที่ t-test independent

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	40	5.95	2.85	-9.58
หลังเรียน	40	11.55	3.58	

*ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีการจัดการเรียนรู้	n	$\bar{X}$	S.D.	t	P
การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึก	40	11.55	3.58	2.05	.044
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	39	10.03	2.99		

*ระดับนัยสำคัญที่ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึก เป็นจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงสามารถช่วยให้ดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ รวมถึงแบบฝึกที่ใช้ยังเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของกมลรัตน์ พิมพ์ทอง (2565) และนุริมาน สือรี (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึก ทำให้นักเรียนนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิริยา สร้อยแก้ว (2560) และนุรมา อาลี (2559) ที่จัดการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวิชาภาษาอังกฤษด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ร่วมกับแบบฝึกสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ผลเป็นเช่นนี้เพราะการสอนแบบ 4 MAT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแบบเรียนของผู้เรียน ทั้ง 4 แบบ โดยผู้เรียนแต่ละคนจะมีความถนัดในแบบการเรียนแตกต่างกันไป ทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพมณี มีทอง (2562) นอกจากนี้ การสอนแบบ 4 MAT เป็นการสอนแบบมีลำดับขั้นตอนตามวัฏจักรของการเรียนรู้ โดยที่นักเรียนต้องใช้สมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวาสลับกันไป แบ่งออกเป็น 4 ส่วน 8 ขั้น ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายเฉพาะตน มีการไตร่ตรองประสบการณ์เพื่อจะนำไปสู่ความคิดรวบยอด ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ มีการสร้างและวิเคราะห์ผลงานการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไป ประยุกต์ใช้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในจัดทำแบบฝึกเป็นเนื้อหาที่พบเจอบ่อยและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน เป็นการวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของนฤกร แจ่มอรุณ (2565); ปรียา ถาวีวร (2564); ศรีนยา แจ่มแจ่ม (2563); นงนารถ ร่มเย็น (2561) และรัตตินันท์ กลัดล้อม (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายเฉพาะตน อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนนั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ พิมทอง. (2565, มีนาคม). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเซตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4ระหว่างการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะกับการสอนแบบปกติ. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 231-238
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ณัฐภรณ์ หลาวทอง (2559). การสร้างเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวัลย์ มากจรัส (2546). ปทานุกรมปฏิรูป การศึกษา กรุงเทพฯ : ธารอักษร
- นฤกร แจ่มอรุณ. (2565, สิงหาคม). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 9(2), 221-230.
- นงนารถ ร่มเย็น (2561, กันยายน). ผลสัมฤทธิ์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. วารสารวิชาการ มจร.บุรีรัมย์, 10 (1), 82-95.
- นพมณี มีทอง. (2562). ผลการใช้วิธีการสอนแบบ 4MAT เพื่อพัฒนาการอ่านคิดวิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- นุรมา อาลี. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- นุริมาน สือรี (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเลขยกกำลัง โดยใช้แบบฝึกทักษะสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- บัณฑิต ฉัตรวิโรจน์. (2564, ตุลาคม). การพัฒนาการเรียนรู้ 12 Tenses โดยการสร้างความคิดรวบยอดสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 5(10), 68-80.

- ปรียา ถาวีวร. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- พล เหลืองรังษี. (2564). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ (1992).
- พริยา สร้อยแก้ว.(2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- รัตตินันท์ กลัดล้อม. (2559, เมษายน). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่อง *Past Tense* สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพรตพิทยพยัต. วารสารครุศาสตร์ อุดสาหกรรมปีที่ 15, 15(1), 1-7.
- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2552). วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรินยา แจ่มแจ้ง. (2563, พฤศจิกายน). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ 4 MAT เรื่องพื้นฐานทางเรขาคณิต ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 3 (สระกระเทียม). วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ปีที่ 9, 9(1), 4-12.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). รายงานการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564. ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ.ฟ้าเมืองไทย).
- McCarthy, B. (1997). *A Tale of Four Learners : 4MAT's Learning Styles*. EducationLeadership, 54(6), P. 46-51.

ศักยภาพสื่อสารทางตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทาง
วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
THE MARKETING COMMUNICATION POTENTIAL OF ENTREPRENEURS
FOR ETHNICAL AND CUTURAL PRODUCTS IN MAE HONG SON

¹สุพจน์ คำมะนิด, ²รภัสสรณ์ คงธนजारอนันต์, ³ภาวิณี อารีศรีสม,

⁴กอบลาภ อารีศรีสม และ ⁵วีณา นิลวงศ์

¹Supot Kammanid, ²Raphassorn Kongtanajaruanun, ³Pawinee Areesrisom ,

⁴Koblap Areesrisom and ⁵Veena Nilwong

มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ประเทศไทย

Maejo University, Thailand.

¹phassy77@gmail.com

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพสื่อสารทางตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน การศึกษาครั้งนี้กลุ่มประชากร คือ ผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวม 14 กลุ่ม แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่แน่นอนจึงเก็บ

¹ นักศึกษา สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

² รองศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁴ อาจารย์ ดร.สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการจัดการและพัฒนาทรัพยากร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มละ 2 ราย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 28 คน ด้วยวิธีเฉพาะเจาะจง เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์ศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการศึกษาระดับการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วย การโฆษณา การส่งเสริมการขาย การขายโดยพนักงาน การส่งเสริมการขาย และการโฆษณา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการในการสื่อสารทางการตลาดพบว่า ผู้ประกอบการมีการเน้นที่ปัจจัยการขายโดยพนักงานเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แต่การสื่อสารด้วยการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ยังไม่เหมาะสมเนื่องจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงหรือเข้าถึงแต่ใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งยังกระทบต่อการทำการตลาดทางตรงที่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีมารองรับ

คำสำคัญ : ศักยภาพการสื่อสารการตลาด, กลุ่มผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม, กลุ่มชาติพันธุ์

Abstract

This study aims to analyze the marketing communication potential of entrepreneurs in cultural products and cultural goods of ethnic groups in Mae Hong Son province. The study focused on the population group of entrepreneurs involved in cultural products and cultural goods within ethnic groups in Mae Hong Son province, totaling 14 groups. Due to the unknown exact population size of ethnic groups, data were collected from a sample of 2 entrepreneurs from each cultural group, resulting in a total sample size of 28 individuals. The analysis involved an in-depth interview process to assess the internal and external environmental factors, including strengths, weaknesses, opportunities, and challenges of entrepreneurs in cultural products and cultural goods within ethnic groups. The analysis aimed to understand the marketing communication potential of entrepreneurs in cultural products and cultural goods of ethnic groups in Mae Hong Son province. It specifically examined the levels of marketing

communication, including advertising, sales promotion, sales by employees, sales promotion, and advertising. The research findings revealed that the environmental factors influencing entrepreneurs' marketing communication emphasized sales-related factors, as their products were regionally unique. However, advertising and public relations were deemed less suitable due to technological limitations that hindered effective utilization. Additionally, these limitations affected direct marketing efforts, which are currently supported by technologies not fully accessible or efficiently utilized by the majority of entrepreneurs.

Keywords: Marketing communication capabilities, Cultural product entrepreneurs, Ethnic groups

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เป็นแผนพัฒนาฉบับแรก ที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้บังคับกรอบเพื่อกำหนด แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยการ กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฯ ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น หลักนำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ไปสู่การบรรลุเป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม ในช่วงเวลาที่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยอยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งการดำเนินชีวิตของผู้คนเปลี่ยนเป็นวิถีชีวิตใหม่ ทำให้พฤติกรรมการซื้อขายสินค้าและใช้ บริการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป โดยใช้ระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์แทนการออกไปซื้อสินค้านอกบ้าน จาก ข้อมูลตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่าในปี 2563 – 2564 มีอัตราการเจริญเติบโตของมูลค่าตลาดพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.11 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์, 2565 : ออนไลน์) นอกจากนี้ข้อจำกัดของโครงสร้างภายในประเทศที่ยังคงรอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะต่อไป จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ตลอดจนผลจากการเปลี่ยนแปลง ของปัจจัยที่จะมีอิทธิพลต่อโครงสร้างและองค์ประกอบของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลประกอบ การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปใน

อนาคต บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้อง กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้น ในการที่จะนำพาประเทศไทย ไปสู่การเป็นประเทศที่เศรษฐกิจมีความเจริญเติบโตท่ามกลางสังคมที่สมานฉันท์ ทนสมัย ก้าวหน้า ควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์อย่างสมดุลในระยะยาว เพื่อให้ ประเทศไทยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง ท่ามกลาง ความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้านจากภายนอก และสามารถบรรลุเป้าหมายระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ โดยเน้นหลักการพัฒนาประเทศ โดย ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืนและยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำ และขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการ เพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรม สำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ ของแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้วิสัยทัศน์ว่า “พลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้าง มูลค่าง่ายั่งยืน” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ของแผนพัฒนาฯ ได้ยึด เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่องค์การระหว่างประเทศกำหนดขึ้น เป้าหมายการ พัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดขึ้น รวมถึงประเด็นการปฏิรูป ประเทศ 37 วาระและไทยแลนด์ 4.0 การจัดทำแผนในการขับเคลื่อน และการติดตามประเมินผล เน้นกระบวนการ มี ส่วนร่วมทั้งจากภาครัฐ เอกชน ประชาชน หน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐและภาคการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศ และเป็นกลไกของประชารัฐที่ รวมพลังให้สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้ง แผนงานโครงการ สำคัญที่ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับภูมิ สังคม และเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังในอีก 5 ปีจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนได้ ต้องเน้นที่ การพัฒนาคน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยขับเคลื่อนการเจริญเติบโตด้วย การประยุกต์ใช้ทรัพยากรใน ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมที่เหมาะสม (สำนักงานสภา พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การพัฒนาอาชีพและรายได้ เป้าประสงค์ที่ 2 ยกระดับการผลิตสินค้าการเกษตรและสินค้านอกภาค การเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าสู่มาตรฐานตลาดนำการผลิต นอกจากนี้ยังสอดคล้องตามแผนพัฒนา จังหวัดแม่ฮ่องสอน 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด คือ “แม่ฮ่องสอนเมือง แห่งความสุข ยกระดับคุณภาพชีวิต ด้วยเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด แม่ฮ่องสอน ประเด็นการพัฒนาที่ 4 การพัฒนาอาชีพและรายได้ เป้าประสงค์ที่ 5 ส่งเสริมการค้า

การลงทุน การค้าขายแดน และพัฒนาสินค้าบริการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีแนวทางการพัฒนา: ด้านที่ 1 พัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP และหมู่บ้าน OTOP นวัตกรรมผู้ประกอบการ และ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Product of Thailand : C-POT) ซึ่งจากการที่นักวิจัยได้ลงพื้นที่ที่สามารถวิเคราะห์ กลุ่มผู้ประกอบการของจังหวัดแม่ฮ่องสอน สามารถแบ่งระดับความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด ดังนี้ 1) กลุ่มที่สามารถทำการตลาดได้เอง ไม่พึ่งพาภาครัฐ 2) กลุ่มที่สามารถทำการตลาดได้เอง แต่ต้องพึ่งพาภาครัฐ 3) กลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ต้องพึ่งพาภาครัฐ 4) กลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ไม่สามารถเข้าถึงระบบภาครัฐ ทั้งนี้ กลุ่มผู้ประกอบการจังหวัดแม่ฮ่องสอนทั้งภาคผลิตสินค้า และบริการ ได้ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านแรงงาน ด้านวัตถุดิบ ด้านการบริหารจัดการ ตลอดจนด้านการตลาด ซึ่งส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันจากเข้าสู่การแข่งขันของธุรกิจ และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ยังอยู่ในกลุ่มที่สามารถทำการตลาดได้เอง แต่ต้องพึ่งพาภาครัฐ กลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ต้องพึ่งพาภาครัฐ และกลุ่มที่ไม่สามารถทำการตลาดได้ ไม่สามารถเข้าถึงระบบภาครัฐ การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการนำกลยุทธ์ที่ได้จากผลของการวิจัยไปใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มผู้ประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันต่อไป ซึ่งผลการสำรวจข้อมูลพบว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีจุดแข็งที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลที่มีประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์ทรงคุณค่าและเสน่ห์ ที่โดดเด่น เอื้อต่อการพัฒนาและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่ได้

บทความเรื่อง ศักยภาพสื่อสารทางตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพจนานุกรมเรื่องการศึกษาเรื่องการพัฒนา ศักยภาพสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เมืองชายแดน จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพสื่อสารทางตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาครั้งนี้กลุ่มประชากร คือผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอเมือง อำเภอขุนยวม อำเภอมะนัง อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวม 14 กลุ่ม แต่เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ที่แน่นอนจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มละ 2 ราย รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 28 คน โดยเป็นบุคคลที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ และมีส่วนได้เสียในการขับเคลื่อนผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และคำนึงถึงการมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้ในตอนที่ออกแบบการวิจัย ต้องเป็นผู้มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ตลอดจนมีความสนใจที่จะสนทนากับผู้วิจัย และควรเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ที่ถูกเลือกแบบเจาะจง เพราะจะทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้และได้รับข้อมูลตรงตามความเป็นจริงได้มากกว่าคนอื่น (Patton, 1990)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ศักยภาพสื่อสารทางตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ศักยภาพสื่อสารทางตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ใช้ Descriptive Statistic and Inferential Statistic ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

การสังเคราะห์ศักยภาพสื่อสารทางตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ โดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อรวบรวมข้อมูลทุกมิติแล้วนำมาวิเคราะห์ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งจะแยกการพิจารณาเป็นรายด้านตามหลักในการสื่อสารทางการตลาด (Marketing Communication)

ผลการวิจัย

สภาพแวดล้อมในการบริหารจัดการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์
ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ SWOT การบริหารจัดการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่ม
ชาติพันธุ์ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
ด้านการโฆษณา 1) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์มีข้อมูลที่ใช้ในการสื่อสารมีความชัดเจน สามารถสื่อถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบได้ มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้งาน 2) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์มีกลยุทธ์ด้านราคาและของแถม รวมถึงสื่อสารประโยชน์และความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ได้เป็นอย่างดี โดยข้อมูลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละกลุ่ม	ด้านการโฆษณา 1) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ยังมิรูปแบบการใช้สื่อในการโฆษณาที่ไม่หลากหลาย 2) กลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึง ทำให้ยอดขายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมยังอยู่ในระดับต่ำ 3) กลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์มีระดับความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยียังไม่มากพอจึงไม่สามารถใช้สื่อที่มีอยู่ในปัจจุบันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
ด้านส่งเสริมการขาย 1) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ มีการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการขายผ่านตัวกลาง 2 กลุ่ม คือ ส่งเสริมการขายผ่านผู้ประกอบการที่พักแรมในท้องถิ่นและผู้นำนักท่องเที่ยว 2) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ มีการส่งเสริมการขายผ่านพ่อค้าคนกลางที่นำสินค้ามาจำหน่ายในพื้นที่ชุมชนเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้จำหน่ายสินค้าได้เพิ่มขึ้น 3) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ทำการผลิตของที่ระลึกแถมให้ผู้บริโภคเมื่อซื้อสินค้า ทำให้เกิดความประทับใจ และเกิดความสนใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น	ด้านส่งเสริมการขาย 1) เนื่องจากผู้ประกอบการยังขาดความรู้ในเรื่องการทำการตลาด 2) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ มีการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายยังไม่เหมาะสมและไม่ดึงดูดใจกลุ่มผู้บริโภค 3) ด้วยสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมหลายชนิดที่ใช้วัตถุดิบอันต้องผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอน ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงส่งผลทำให้การส่งเสริมการขายไม่มีประสิทธิภาพที่ดีพอ 4) ผู้ประกอบการกลุ่มผู้บริโภคบางรายยังขาดความเข้าใจในเรื่องการส่งเสริมการขาย ทำให้ขาดโอกาสการเข้าถึงผู้บริโภค
ด้านการขายโดยพนักงาน 1) พนักงานขายมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดีทำให้การแนะนำสินค้าและผลิตภัณฑ์มีความสนใจ 2) พนักงานขายมีการโน้มน้าวให้ผู้ซื้อเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อย่างใดดี 3) พนักงานขายมีกิจกรรมร่ายทศสุภาพต่อผู้ซื้อทำให้ผู้ซื้อยินดีที่จะเลือกซื้อสินค้าภายในร้านหรือแหล่งชุมชนนั้น	ด้านการขายโดยพนักงาน 1) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถฝึกอบรมพนักงานขายรายใหม่ได้ให้เกิดทักษะในการขาย 2) พนักงานขายบางรายขาดทักษะในการสื่อสารภาษาไทยกับผู้บริโภค 3) พนักงานขายขาดทักษะการขายอย่างมืออาชีพ

ด้านการประชาสัมพันธ์ 1) ผู้ประกอบการมีการแสดงป้ายราคาที่ชัดเจน มีการบอกชื่อสินค้าไว้อย่างเหมาะสม ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อได้อย่างสะดวก 2) ผู้ประกอบการ มีการใช้รูปภาพประกอบภายในร้านเพื่อให้ผู้ซื้อเห็นถึงกระบวนการผลิตเพื่อเล่าเรื่องราวให้สินค้าและผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ด้านการขายโดยตรง 1) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์บางรายที่มีการศึกษาในระดับที่สูงมีการใช้สื่อออนไลน์ในการเพิ่มช่องทางการขายสินค้า 2) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์บางราย มีการสร้าง Facebook Fanpage ในการจำหน่ายสินค้า มีการซื้อแพคเกจในการซื้อโฆษณาที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้	ด้านการประชาสัมพันธ์ 1) ผู้ประกอบกลุ่มชาติพันธุ์หลายรายยังมีข้อจำกัดในการออกแบบป้ายประชาสัมพันธ์ให้น่าสนใจ 2) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ยังเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้อย่างไม่ทั่วถึง ทำให้การประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์อยู่ในวงที่จำกัด 3) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้าถึงสื่อออนไลน์แต่ยังใช้งานสื่อได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ทำให้ขาดประโยชน์ต่อโอกาสในการจำหน่ายสินค้า ด้านการขายโดยตรง 1) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่สามารถทำการตลาดทางตรงกับผู้ซื้อได้ เนื่องจากไม่มีความชำนาญของระบบเทคโนโลยี 2) การทำตลาดทางตรงมีค่าใช้จ่ายที่สูง ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ไม่มีเงินทุนเพียงพอ 3) พนักงานขายขาดทักษะการสื่อสารกับลูกค้าอย่างมืออาชีพ
โอกาส (Opportunities) ด้านการโฆษณา 1) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในรูปแบบและวิธีการโฆษณา เช่น การใช้สื่อออนไลน์ (Facebook, Line, Instagram, website, platform e-commerce) เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม 2) ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์มีความพร้อมที่จะการเรียนรู้ในการผลิตสื่อที่น่าสนใจสำหรับใช้โฆษณาดึงดูดผู้บริโภค 3) สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นมีการส่งเสริมทักษะการใช้ระบบออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ด้านส่งเสริมการขาย 1) เนื่องจากสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ทำให้ยังมีกลุ่มตลาดที่ต้องการ จำนวนมาก 2) ภาครัฐมีการส่งเสริมการแต่งการด้วยชุดชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง	อุปสรรค (Threats) ด้านการโฆษณา 1) พื้นที่ของผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้การใช้เทคโนโลยีมีความยากลำบาก ทั้งสัญญาณมือถือและสัญญาณอินเทอร์เน็ต 2) ทำให้การโฆษณาสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ไม่สามารถกระจายไปยังชุมชนออนไลน์ได้อย่างทั่วถึง 3) ผู้ประกอบการเลือกการทำโฆษณา ไม่ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ด้านส่งเสริมการขาย 1) การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของภาครัฐไม่ต่อเนื่อง 2) การจัดทำโครงการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของภาครัฐ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ

3) ภาครัฐมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมการขายให้กับกลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ 4) องค์การบริหารจังหวัด มีการสร้างอาคารจัดจำหน่ายสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมจำนวน 3 สาขาในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้ผู้ประกอบการมีช่องทางการขายการจำหน่ายอย่างกว้างขวาง ด้านการขายโดยพนักงาน 1) ภาครัฐและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น มีการจัดอบรมทักษะการขาย และการอบรบจิตบริการให้กับกลุ่มผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง 2) ภาครัฐจัดตลาดนัดชุมชนเป็นประจำทุกเดือนให้กับผู้ประกอบการกลุ่มชาติพันธุ์ในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้พนักงานขายได้เจอลูกค้าโดยตรง ด้านการประชาสัมพันธ์ 1) ปัจจุบันมีแพลตฟอร์มออนไลน์มากมายที่ช่วยเอื้ออำนวยความสะดวกการประชาสัมพันธ์สินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ให้คนทั่วไปได้เข้าถึงและเลือกซื้อ เช่น Facebook, Line, Instagram, TikTok, Shopee, Lazada และแพลตฟอร์มอื่นๆ 2) ภาครัฐมีการจัดบูธประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมในสถานที่ราชการอย่างต่อเนื่อง ด้านการขายโดยตรง 1) เนื่องจากพนักงานขายมักจะสาธิตผลิตภัณฑ์และบริการแก่ลูกค้าด้วยตนเอง ซึ่งช่วยให้ลูกค้าเข้าใจผลิตภัณฑ์และคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ได้ดียิ่งขึ้น 2) พนักงานขายสามารถให้คำแนะนำตามความต้องการเฉพาะของลูกค้าได้ 3) ผู้ประกอบการลดต้นทุนในการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเนื่องจากผู้บริโภคเดินทางมาซื้อสินค้าและผลิตภัณฑ์เองที่สถานประกอบการ 4) สามารถนำไปสู่ความภักดีของลูกค้า เนื่องจากพนักงานขายมักจะสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับลูกค้า ลูกค้ามีแนวโน้มที่จะซื้อจากคนที่พวกเขาไว้วางใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีด้วย ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการซื้อซ้ำและการอ้างอิง	3) การแข่งขันตลาดของผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดอื่นค่อนข้างสูง ในด้านราคาที่ยาต่ำกว่า ด้านการขายโดยพนักงาน 1) ในท้องถิ่นขาดแรงงานในการทำงานด้านการขาย 2) กลุ่มผู้บริโภคให้ความสนใจการซื้อสินค้าทางออนไลน์มากกว่าการเข้ามาซื้อกับพนักงานขาย 3) ไม่มีระบบการติดตามลูกค้า ทำให้ขาดโอกาสในการเสนอขายสินค้าทางออนไลน์ได้ ด้านการประชาสัมพันธ์ 1) กลุ่มผู้บริโภคไม่เข้าใจในการใช้สรรพประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอย่างดีพอ 2) ไม่สามารถตอบข้อซักถามลูกค้าทางออนไลน์ ให้ทันกับความต้องการของลูกค้าได้เนื่องระบบการสื่อสารออนไลน์ที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ด้านการขายโดยตรง 1) ความต้องการของลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดการคาดเดาได้ยาก 2) ลูกค้าไม่ยอมเปิดโอกาสให้พบเจอในการนำเสนอสินค้า 3) ลูกค้าไม่ยอมเปิดใจในการทดลองใช้สินค้า

อภิปรายผล

ในการศึกษาสภาพแวดล้อมการสื่อสารทางการตลาดสินค้าทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วยปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การโฆษณา 2) การส่งเสริมการขาย 3) การขายโดยพนักงาน 4) การประชาสัมพันธ์ และ 5) การตลาดทางตรง พบว่า

1. ด้านการโฆษณา ผู้ประกอบการมีการสื่อสารด้วยข้อมูลที่ชัดเจนถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบ กระบวนการผลิต รวมถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ แต่การโฆษณายังไม่หลากหลายและยังไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรงทันที เพราะความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้ประกอบการที่ยังไม่เต็มประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามด้วยสื่อออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญทำให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการโฆษณา ซึ่งสอดคล้องกับและสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อนันตพร พุทธิสสะ (2563 : 12-21) ศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความต้องการพัฒนาความรู้ เทคนิคการถ่ายภาพที่ทำให้สินค้ามีความน่าสนใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมมเดีย มุดอ (2564 : 17-1) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ประกอบการโอท็อปในพื้นที่ประาบาง กรณีสืบศึกษาจังหวัดปัตตานี พบว่า จุดอ่อนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คือ การผลิตเนื้อหา (Content) ที่มักใช้รูปแบบซ้ำ รูปแบบเดิมๆ ไม่น่าสนใจ ดังนั้น ควรมีการสนับสนุนความรู้ การตลาดแบบเนื้อหา ให้กับวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ นำความรู้ไปพัฒนาการผลิตเนื้อหา (Content) ของกลุ่ม ให้มีความน่าสนใจและประสบความสำเร็จในการทำตลาดออนไลน์ได้

2. ด้านการส่งเสริมการขาย ผู้ประกอบการมีการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการขายโดยให้ผลตอบแทนแก่กลุ่มผู้นำนักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการที่พักแรมผู้ให้การแนะนำร้านจำหน่ายและพ่อค้าคนกลางที่นำสินค้ามาจำหน่ายในพื้นที่ชุมชน แต่ผู้ประกอบการยังขาดทักษะในการกำหนดกลยุทธ์ทางด้านราคาทำให้กลุ่มพ่อค้าคนกลางอาจเปลี่ยนแหล่งรับซื้อผลิตภัณฑ์ แต่อย่างไรก็ดี ด้วยสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้ยังเป็นที่ต้องการของตลาด

3. ด้านการขายโดยพนักงาน พนักงานขายมีความรู้ในการแนะนำผลิตภัณฑ์เพื่อโน้มน้าวใจผู้ซื้อ แต่การเปลี่ยนแปลงพนักงานใหม่จะเกิดข้อจำกัดในการต่อรองกลยุทธ์ด้านการตลาดกับผู้ซื้อ แต่ถ้าหากผู้ประกอบการมีการถ่ายทอดกลยุทธ์ในการต่อรองราคากับผู้ซื้อเพื่อให้ตนได้ประโยชน์ จะช่วยให้สามารถเพิ่มยอดขายสินค้าทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ได้ ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรภรณ์ เมธิการย์ (2561 : 1) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่าย เครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊ก พบว่า ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่

ซื้อสินค้าผ่านช่องทาง ออนไลน์ 5 อันดับ คือ เพื่อน รีวิวจากลูกค้า พนักงานขาย ครอบครัว และคนรัก ตามลำดับ

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ ณ จุดจำหน่ายผู้ประกอบการมีการแสดงป้ายซื้อสินค้าและราคาไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งใช้รูปภาพสื่อถึงกระบวนการผลิตและเล่าเรื่องราวของผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ประกอบการยังไม่สามารถทำให้รูปแบบสื่อในการประชาสัมพันธ์มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ดี การมีแพลตฟอร์มที่ช่วยในการสร้างร้านค้าออนไลน์ทำให้ผู้ประกอบการสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น การประชาสัมพันธ์จะสามารถถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรพีพล สังคะสุข (2560 : 38-49) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนใช้ภาพถ่าย สินค้าในการสื่อสารไปยังลูกค้า และภาพถ่ายสินค้ามีผลกระทบต่อนความต้องการซื้อสินค้าและความสนใจมากขึ้น โดยภาพถ่ายจะต้องชัดเจน สวยงาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ ชำนาญพล (2562 : 130-138.) ศึกษาเรื่องการพัฒนาารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ พบว่าผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ คือ เฟซบุ๊ก และไลน์ ช่วยในการประชาสัมพันธ์

5. ด้านการตลาดทางตรง ผู้ประกอบการบางรายมีการเพิ่มช่องทางการขายสินค้าด้วยการลงขายใน Facebook ขณะที่ผู้ประกอบการบางรายยังไม่สามารถทำการตลาดทางตรงได้ แต่แพลตฟอร์มออนไลน์จะช่วยให้การตลาดทางตรงเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเร็วขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการศึกษาและการอภิปรายผลทั้งหมด การวิเคราะห์ศักยภาพสื่อสารการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน การเข้าใจระดับการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วย การโฆษณา การส่งเสริมการขาย การขายโดยพนักงาน การส่งเสริมการขาย และการโฆษณาพบว่า

จากการวิเคราะห์ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ปัจจัยสภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการในการสื่อสารทางการตลาด พบว่า ผู้ประกอบการมีการเน้นที่ปัจจัยการขายโดยพนักงานเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แต่การสื่อสารด้วยการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ยังไม่เหมาะสมเนื่องจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังเข้าไม่ถึงหรือเข้าถึงแต่ใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ อีกทั้งยังกระทบต่อการทำการตลาดทางตรงที่ปัจจุบันมีเทคโนโลยีมารองรับ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพการสื่อสารทางการตลาดของผู้ประกอบการสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คือการอาศัยแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีความสะดวก ได้แก่ Facebook, Line, Instagram, TikTok, Shopee, Lazada และแพลตฟอร์มอื่นๆ โดยมีภาครัฐเป็นผู้เข้าให้การสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารทั้งในแง่ของสัญญาณอินเทอร์เน็ตและสัญญาณมือถือ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงแหล่งสินค้าได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เพราะหากผู้ประกอบการเพียงรอให้ผู้บริโภคเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้วซื้อผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติกลับไปอาจเกิดขึ้นได้ยาก การใช้สื่อกลางที่ไม่มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายน้อยจะช่วยให้ผู้บริโภครับรู้และเข้าถึงสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้อย่างรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

- โกสินทร์ ชำนาญพล. (2562). การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้ประกอบการ. วารสารราชพฤกษ์, 17(2), 130-138.
- พัชรภรณ์ เมธีการย์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของธุรกิจการจำหน่ายเครื่องสำอางผ่านเฟซบุ๊ก. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- รัฐพล สังคะสุข. (2560). การพัฒนาช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผ่านระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 12 (1), 38-49
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). ประตูลู่ทางรอดธุรกิจไทยยุคใหม่. ออนไลน์. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-Reveals-theValue-of-e-Commerce-in-2021.aspx>(25 กันยายน 2565).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2565. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=index> (25 กันยายน 2565).
- อนันตพร พุทธิสสะ. (2563). การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดดิจิทัล เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ. 1 (2), 12-21
- อัมเตีย มุดอ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการสื่อสารการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ ผู้ประกอบการโอท็อปในพื้นที่เปราะบาง กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี. 15 (2), 17-1
- Patton, M. Q. 1990. Qualitativ Evaluation and Research Methods. 2nd ed. Newbury Park, CA: Sage.

การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริม
ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM
MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL)
THE DEVELOPMENT OF ENGLISH LANGUAGE TEACHING MODEL
ACCORDING TO THE THEORY OF MULTIPLE INTELLIGENCES TO
IMPROVE ENGLISH READING COMPREHENSION SKILL ABOUT
KOSUM MEEDEE FOR GRADE 10 STUDENTS (AUSRA MODEL)

¹อัจฉราวรรณ ภิบาล

¹Atcharawan Phiban

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม, ประเทศไทย

Provincial Administrative Organization of Mahasarakham, Thailand

Atcharawanp2519@gmail.com

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาและ 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 29 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการ

¹ครู, ข้าราชการพิเศษ โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

วิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการ 2) รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ และ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที่ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการสอน 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน โดยรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4. ผลการประเมินรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ, ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, พหุปัญญา

Abstract

The purpose of this research was to 1) investigate the problems and needs of English learning management according to multiple intelligences theory, 2) develop the English learning model according to multiple intelligences theory, 3) test the said model, and 4) evaluate and adapt the model. The sample of this research was 29 students of 10th grade, class No. 3, 1st semester of academic year 2023 from NONGLEKSUKSA School. The samples were selected using the group sampling method. Tools used in the research were 1) a questionnaire 2) an English teaching model 3) a learning management plan 4) a learning achievement test and 5) a satisfactory questionnaire. Statis used for analyzing were mean, standard deviation, and T-Test statistics. The results indicated as follows: 1. In overall, the problems and needs for English learning management are at the highest level. 2. From the development of the English teaching model, there were six components included basic concepts and theories, objectives, teaching procedures, social system, responsive principles, and supportive system. The developed model effectively conformed to the set criteria. 3. The test results of the English teaching model according to the theory of multiple intelligences was that the learning achievement of students on English reading comprehension after implementing the developed learning

model compared to before implementing the said model had a statistic significant difference at .05 and 4. The students' satisfaction, according to the questionnaire, was at a high level.

Keywords: the development of english language teaching model, english reading comprehension skills, the theory of multiple intelligences

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันเนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารการศึกษาการแสวงหาความรู้การประกอบอาชีพการสร้างความสำเร็จเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลกและตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลกนำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้นเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีการคิดสังคมเศรษฐกิจการเมืองการปกครองมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศและใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้นและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยความสำคัญของภาษาอังกฤษจึงถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยระดับประถมศึกษาให้นักเรียนเริ่มเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ 1 ส่วนระดับมัธยมศึกษาให้เลือกเรียนเพิ่มเติมได้ 1 ภาษาและเลือกเรียนได้อย่างเสรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อการศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทักษะทั้ง 4 ล้วนแต่มีความสำคัญเท่ากัน ดังนั้น ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงถูกกำหนดให้เป็นองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์ โดยนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดเป็นสาระมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษในทุกช่วงชั้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เกิดทักษะหรือกระบวนการทั้ง 4 ทักษะ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2551 : 1 - 2)

ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษซึ่งผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนให้มีความสามารถในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเองตลอดเวลา (ขจรชัย พิมพ์สิงห์. 2552 : 2) สอดคล้องกับ รัตนา วุฒิสาร (2556 : 25) กล่าวว่า การอ่านภาษาอังกฤษมีความสำคัญอย่างมากสำหรับสังคมไทยในยุคปัจจุบันเนื่องจากหน่วยงานราชการรัฐวิสาหกิจบริษัทห้างร้านต่างๆ รวมทั้งนักเรียนนิสิตนักศึกษาจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการ

ติดต่อสื่อสารศึกษาหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคที่โลกไร้พรมแดนและกรรมกาณานันท์ (2551 : 3) กล่าวว่า การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเป็นการอ่านที่ต้องฝึกให้เกิดกับผู้เรียนให้มากที่สุดความเข้าใจในการอ่านเป็นจุดหมายหลักของการอ่านทั้งปวงการอ่านโดยจับใจความอะไรไม่ได้ไม่ควรนับว่าเป็นการอ่านเพราะว่าการอ่านในลักษณะดังกล่าวไม่เกิดประโยชน์อันใดแก่ผู้อ่านดังนั้นการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจึงเป็นการอ่านที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญเพราะจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการอ่านคือมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเป็นสำคัญถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจสิ่งที่ตนอ่านก็นับว่าการอ่านนั้นไม่มีประสิทธิภาพการอ่านจึงต้องเน้นความเข้าใจเป็นพื้นฐานที่สำคัญการอ่านอย่างเข้าใจจะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักคิดสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล รพีพรรณ กิตา (2543 : 37-38) กล่าวว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจคือความสามารถในการเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ตรงตามที่คุณเขียนต้องการและสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ตลอดจนประเมินความคิดที่ได้จากการอ่านซึ่งเป็นกระบวนการทางความคิดที่จำเป็นต่ออาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอโดยผู้สอนต้องแสวงหาแนวทางที่ดีในการฝึกฝนให้กับนักเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะในการอ่านให้ดียิ่งขึ้น

จากสภาพที่เป็นจริงในการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษแม้ว่าหลักสูตรจะให้ความสำคัญกับทักษะการอ่านภาษาอังกฤษแต่ที่ผ่านมามีการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควรเพราะนักเรียนยังขาดความสามารถในการอ่านการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษยังเป็นแบบดั้งเดิมดังที่ Wall (2005) ให้ความเห็นว่านักเรียนไทยมีพื้นฐานการเรียนแบบท่องจำผู้เรียนเป็นผู้รับมากกว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนซึ่งขัดต่อแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้นักเรียนไทยมีความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง สมุทรเซ็นเขาวนิช (2549 : 15) กล่าวว่า วัฏปัญหาที่พบในการอ่านภาษาอังกฤษคืออ่านแล้วไม่เข้าใจทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ที่มีอยู่ในข้อความที่กำลังอ่านจึงทำให้เข้าใจว่าการอ่านเป็นเรื่องยากและลำบากน่าเบื่อหน่ายและยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้เกิดความหวั่นไหวไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ฉะนั้นในการอ่านเพื่อความเข้าใจการรู้คำศัพท์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นแม้ว่าจะสามารถใช้ทักษะหรือเทคนิคอื่นเพื่อการอ่านได้ดีเพียงใดก็ตามแต่หากไม่ทราบความหมายของคำในข้อความที่กำลังอ่านก็ยังไม่เข้าใจสิ่งที่อ่านนั้นได้ตลอดหรือถูกต้องจากงานวิจัยของกฤษฎดา ดีพิจารย์ (2551) พบว่าการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยมุ่งเน้นการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจโดยเนื้อหาที่ครูนำมาสอนค่อนข้างจะเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียนซึ่งผู้เรียนไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้รวมทั้งเรื่องที่อ่านมักเป็นบทความทางวิชาการซึ่งเป็นภาษาเขียนที่มีโครงสร้างซับซ้อนอีกทั้งยังมีคำศัพท์หรือเนื้อหาที่ผู้เรียนไม่ค่อยพบในชีวิตประจำวันด้วยในการเรียนภาษาต่างประเทศการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาที่นักเรียนคุ้นเคยจะทำให้นักเรียนทำความเข้าใจในเนื้อหาได้ดีกว่าเนื้อหาที่ไม่คุ้นเคย Jamornmarn & Ruangtakul (1995) มีความเห็นว่า ผู้เรียนที่มีปัญหาด้านทักษะการอ่านอาจเกิดมาจากหลายปัจจัยเช่นครูใช้เทคนิคในการเรียนการสอนไม่เหมาะสมการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนผู้เรียนขาดแรงบันดาลใจบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือใช้เทคนิควิธีการเรียนการสอนแบบเดิมเช่นเน้นครูเป็นศูนย์กลางซึ่งส่งผลกระทบต่อ

การเรียนรู้ของผู้เรียนผู้สอนควรมีความรู้ในด้านวิธีการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเลือกบทเรียนที่เหมาะสมองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความกระตือรือร้นในการเรียน Stauffer (1975 : 4)

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามในปัจจุบันยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากการวิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 ร้อยละของนักเรียนที่ได้เกรดในรายวิชาภาษาอังกฤษระดับ 3 ขึ้นไป คือ 50.64 (โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา. 2566 : 8) และจากทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 พบว่า ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาอังกฤษ คือ 26.74 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ย คือ 24.78 (โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา. 2566 : 9) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำ เมื่อพิจารณาแยกตามสาระ มาตรฐาน และตัวชี้วัดพบว่า นักเรียนมีคะแนนการทดสอบในระดับต่ำ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ฟังไม่รู้เรื่อง และพูดไม่ได้จากการสอนสภาพปัจจุบันพบว่า ครูดำเนินการสอนโดยใช้วิธีบรรยาย ครูเป็นศูนย์กลาง คือครูเป็นผู้มีความรู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้เกิดกับผู้เรียนผู้เรียนเป็นผู้รับฝ่ายเดียว โดยให้ทำใบงาน และมอบหมายงานให้ทำ ซึ่งส่วนมากจะเน้นทฤษฎี เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและเนื้อหา ขาดสื่อการสอน ที่ทันสมัยที่นักเรียนสามารถฝึกฝนทักษะได้ด้วย และผู้เรียนส่วนมากเกิดการเรียนรู้ในระดับความรู้ความจำเท่านั้นแสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้ของครูไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้รวมทั้งขาดรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษเนื่องจากกิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญามีกิจกรรมหลากหลายตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งเสริมความสามารถแต่ละด้านซึ่งเกี่ยวกับสติปัญญา ความสามารถความเก่งของมนุษย์ตามทฤษฎีพหุปัญญาเชื่อว่าคนทุกคนมีปัญหาทั้ง 8 ด้านเพียงแต่ว่าจะมากน้อยด้านใดซึ่งสามารถพัฒนาปัญญาแต่ละด้านให้สูงขึ้นถึงระดับที่ใช้การได้ถ้ามีการฝึกอบรมและได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองรวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมซึ่งทฤษฎีพหุปัญญาโดย Howard Gardner (1983) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันเชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถหรือความฉลาดที่หลากหลายจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองไปเต็มความสามารถความฉลาดของบุคคล 8 ประการดังนี้ 1) ความสามารถด้านภาษา (Linguistic Intelligence) 2) ความสามารถด้านตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ (Logical Mathematics Intelligence) 3) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Intelligence) 4) ความสามารถด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว (Body Kinesthetic Intelligence) 5) ความสามารถด้านดนตรี (Musical Intelligence) 6) ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Intelligence) 7) ความสามารถ

การเข้าใจตนเอง (Interpersonal Intelligence) 8) ความสามารถในการด้านความเข้าใจในสภาพธรรมชาติ (Naturalist Intelligence) (อารี สันทรวี. 2543 : 2)

การประยุกต์วิธีสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาเข้ากับการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ได้วิเคราะห์ กิจกรรมการเรียนรู้ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และได้้นำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่ง ตรงตามหลักการของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเหมาะที่จะใช้ในการสอนภาษาอังกฤษมี 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการสอน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) ขั้นบันทึกความสนใจ (Anecdotal Records : A) 3.2) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Undertake : U) 3.3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Student Exercise : S) 3.4) ขั้นสะท้อนข้อมูลกลับ (Reflection : R) 3.5) ขั้นประเมินผล (Assessment : A) 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุนเรียกว่า AUSRA Model โดยมีขั้นตอนในการ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 3.1) ขั้นบันทึกความสนใจ (Anecdotal Records : A) เป็น ขั้นที่ครูอธิบายและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนรับแบบฝึกทักษะ ทดสอบก่อนเรียนและรับทราบ คณะกรรมการการเรียนรู้ครูทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เป็นการสร้างความสนใจและ กระตุ้นผู้เรียนให้อยากเรียนรู้ มุ่งพัฒนาความสามารถพหุปัญญา 1) ด้านภาษา 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 3) ด้านการเข้าใจตนเองและเข้าใจชีวิต 3.2) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Undertake : U) เป็นขั้นที่ครูดำเนิน กิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองครูผู้สอนยกตัวอย่างประโยคให้ผู้เรียน สร้างแนวความคิดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือหลักการอ่านเพื่อความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ นักเรียนร่วมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น มุ่งพัฒนาความสามารถพหุปัญญา 1) ด้านภาษา 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 3) ด้านการ เข้าใจตนเองและเข้าใจชีวิต 4) ด้านการเข้าใจธรรมชาติ 3.3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Student Exercise : S) เป็น ขั้นที่ผู้เรียนได้ลงมือทำแบบฝึกทักษะ ได้ใช้ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ ฝึกฝนการอ่านเพื่อความเข้าใจตามกฎเกณฑ์หรือหลักการอ่านมุ่งพัฒนาความสามารถพหุปัญญา 1) ด้าน ภาษา 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ด้านการเข้าใจตนเองและเข้าใจชีวิต 4) ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว และ 5) ด้านการเข้าใจธรรมชาติ 3.4) ขั้นสะท้อนข้อมูลกลับ (Reflection : R) เป็นขั้นที่ครูผู้สอนทบทวน บทเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความแม่นยำในบทเรียนนั้นมากยิ่งขึ้นพร้อมจะนำไปใช้ผู้เรียนได้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้และสรุปความรู้ให้เป็นองค์ความรู้ใหม่มุ่งพัฒนาความสามารถพหุปัญญา 1) ด้านภาษา 2) ด้านตรรกะคณิตศาสตร์ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านการเข้าใจตนเองและเข้าใจชีวิต และ 5) ด้าน ร่างกายและการเคลื่อนไหว 3.5) ขั้นประเมินผล (Assessment : A) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ประเมินผลการ เรียนรู้ของตนเองโดยการตรวจแบบฝึกทักษะ ใบกิจกรรม และทำแบบทดสอบท้ายแบบฝึกทักษะเมื่อเรียน จบในเนื้อหาแต่ละเรื่อง มุ่งพัฒนาความสามารถพหุปัญญา 1) ด้านภาษา 2) ด้านตรรกะคณิตศาสตร์ 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านการเข้าใจตนเองและเข้าใจชีวิต และ 5) ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว

กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อ ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางการอ่าน ภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มสูงขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยปิยาภรณ์ นาสาทร (2557 : 103-104) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

จากความสำคัญของปัญหาและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอน ภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ เข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA Model) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ เรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ผ่าน กระบวนการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ อภิปราย สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีวิจารณญาณคิดไตร่ตรองมี ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีทักษะในการทำงานสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้ซึ่งเป็นแนวทางส่งเสริมพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษให้เพิ่มขึ้น ผู้เรียน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป และเป็นแนวทางให้ครู นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อ ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถ ด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA Model) ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริม ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA Model)
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อ ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 4 (AUSRA Model)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อ ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA Model) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 87 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 29 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 3 ห้องเรียน และนักเรียนมีผลการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จากรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA Model) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน จำนวน 8 เรื่องในหน่วยการเรียนรู้เรื่อง KOSUM MEEDEE เรื่องละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ไม่รวมทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

2) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

3) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

4) แบบประเมินความพึงพอใจ

5) แบบประเมินคุณภาพของรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA Model)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t-test แบบ dependent samples

ผลการวิจัย

จากการสรุปผลการพัฒนาแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) ผู้วิจัยได้เสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1.1 การศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.54)

1.2 การศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D.= 0.47)

1.3 การศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49)

1.4 การศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D.= 0.53)

2. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการสอน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) ขั้นบันทึกความสนใจ (Anecdotal Records : A) 3.2) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Undertake : U) 3.3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Student Exercise : S) 3.4) ขั้นสะท้อนข้อมูลกลับ (Reflection : R) 3.5) ขั้นประเมินผล (Assessment : A) 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน รูปแบบ

การสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.75/77.59 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 มีความพึงพอใจในการเรียนด้วยรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.48)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษค่อนข้างจะเป็นเรื่องไกลตัวผู้เรียนจึงไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การใช้เทคนิค วิธีการสอนและการใช้สื่อการสอนที่มีเนื้อหาที่นักเรียนไม่คุ้นเคยและในส่วนของความต้องการนั้น ผู้เรียนและผู้สอนได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาต่างประเทศซึ่งมีความสำคัญจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน สอดคล้องกับ รัตนา วุฒิสาร (2556 : 25) กล่าวว่า การอ่านภาษาอังกฤษมีความสำคัญอย่างมากสำหรับสังคมไทยในยุคปัจจุบันเพราะเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารศึกษาหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคที่โลกไร้พรมแดนและสอดคล้องกับ กรรณิกา คมนันท์ (2551 : 3) กล่าวว่า การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเป็นการอ่านที่สำคัญที่สุดในการเรียนการสอน เพราะจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการอ่านคือมุ่งให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเป็นสำคัญถ้าผู้อ่านไม่เข้าใจสิ่งที่ตนอ่านก็นับว่าการอ่าน

นั้นไม่มีประสิทธิภาพการอ่านจึงต้องเน้นความเข้าใจเป็นพื้นฐานที่สำคัญการอ่านอย่างเข้าใจจะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักคิดสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 (AUSRA MODEL) มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการสอน 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง และ 6) ระบบสนับสนุน รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมตามแนวทฤษฎีพหุปัญญาทำให้นักเรียนที่ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจดีขึ้น และเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย ที่มีความสนุกสนาน แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวอำเภอโกสุมพิสัย ที่นักเรียนคุ้นเคย ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย และสามารถตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ได้กล่าวว่า ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multigences) เป็นทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับสติปัญญาและการทำงานของสมองมนุษย์ คนเรามีปัญญาอย่างน้อย 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภาษา 2) ด้านตรรกะ/คณิตศาสตร์ 3) ด้านดนตรี 4) ด้านมิติสัมพันธ์ 5) ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว 6) ด้านความเข้าใจตนเอง 7) ด้านความเข้าใจผู้อื่น และ 8) ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมาภรณ์นาสาทร (2557 : 103-104) พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา มีองค์ประกอบคือ 1) แนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการสอน 4) ระบบสังคม 5) หลักการตอบสนอง 6) ระบบสนับสนุน และผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการสอนที่มีกิจกรรมตามหลักการ 5 ขั้น (AUSRA MODEL) ได้แก่ 1) ขั้นบันทึกความสนใจ (Anecdotal Records : A) 2) ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Undertake : U) 3) ขั้นฝึกปฏิบัติ (Student Exercise : S) 4) ขั้นสะท้อนข้อมูลกลับ (Reflection : R) 5) ขั้นประเมินผล (Assessment : A) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจดีขึ้น ส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์รายวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้น

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการออกแบบ วางแผน การจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอน และมีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายจึงส่งผลต่อการพัฒนานักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาภรณ์ ชัยจันทร์ดี (2557 : 77) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษตามทฤษฎีพหุปัญญาของนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาอังกฤษตามทฤษฎีพหุปัญญาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ปิยมาภรณ์นาสาทร (2557 : 103-104) ซึ่งจากการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

4. ผลการประเมินรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพุทฺธิปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 มีความพึงพอใจในการเรียนด้วยรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพุทฺธิปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการสอนมีการออกแบบ วางแผน พัฒนาการจัดกิจกรรมเป็นขั้นตอน ผ่านผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพ ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรม บริหารจัดการชั้นเรียนเป็นตามแผนที่วางไว้ และมีสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายจึงส่งผลให้สามารถพัฒนาผู้เรียนในด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้ดีขึ้นนักเรียนจึงมีความพึงพอใจในกิจกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิศริย์ มณีวิโรจน์ (2561 : 62-63) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมเกมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักเรียนมีความชื่นชอบและสนุกสนานในการเล่นเกมที่ความร่วมมือกับครูในการทำกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพุทฺธิปัญญาเป็นอย่างดี

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพุทฺธิปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เรื่อง KOSUM MEEDEE ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (AUSRA MODEL) องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ 1) ได้รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทฤษฎีพุทฺธิปัญญา เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่มีประสิทธิภาพ 2) ได้กิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น 3) ได้แนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีพุทฺธิปัญญา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจในเนื้อหาอื่นๆ และใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ และ 4) ได้แนวทางในการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา คณานันท์. (2551). การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจต่อการเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กฤษดา ตีพิจารณ์. (2551). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้เอกสารจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทิวไผ่งาม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ขจรชัย พิมพ์สิงห์. (2552). ความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีบุญเรืองวิทยาคารโดยใช้กลวิธี Skimming และ Scanning. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตินา แคมมณี. (2550). รูปแบบการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ปิยมาภรณ์ นาสาทร และคณะ. (2557). การพัฒนารูปแบบการสอนด้านการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแนวทฤษฎีพุทธรูปปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. เข้าถึงได้จาก <https://edu.msu.ac.th/ncer/fullpaper/paper/N25.pdf>
- รพีพรรณ กิตา. (2543). ผลการใช้เทคนิคการสอนโดยการสร้างผังโยงความสัมพันธ์ ความหมายรูปแบบมุงกับการเสริมแรง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัชฎาภรณ์ ชัยจันทร์ดี. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษตามทฤษฎีพุทธรูปปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- รัตนา วุฒิสาร. (2556). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ3R ประกอบนิทานพื้นบ้านอีสาน. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โรงเรียนหนองเหล็กศึกษา. (2566). รายงานการประเมินตนเอง. สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมุทร เชื้อชวนิช. (2549). เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

อารี สันหลวี. (2543). *การสอนอ่านเขียนด้วยนิทานภาพร่วมกันสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ.

อิศริย์ มณีวิโรจน์. (2561). *การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้เกมตามทฤษฎีปัญหา*. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Arends, R. I. (1997). *Classroom Instruction and Management*. New York : McGraw
Hill.

Gardner, H. (1983). *Frame of Mind : The Theory Multiple Intelligence*. New York :
Basic Books.

Jamornmarn, U. and Ruangtakul, A. (1995). *A comparison of reading charecteristics,
reading comprehension and reading speed between Thai and English
language reading materials*. Bangkok : Chulalongkorn University Press.

Joyce, B., and Weil (2000). *Models of Teaching*. 6th ed. Massachusetts : Allyn&
Bacon.

Stauffer, R.G. (1975). *Direction reading maturity as a cognitive process*. New York :
Harper and Row.

Wall, U. (2005). *The preferred learning style and strategies of adults Thai EFL
students in a Bangkok business setting*. Retrieved November 11, 2011 from
<http://www.besig.org/link.htm>

แนวทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย GUIDELINES FOR CREATING INTELLECTUAL HEALTH OF THE ELDERLY IN CHIANG RAI PROVINCE

✦ ❦ ❦ ❦ ❦ ✦
¹ชาญชัย ฤทธิร่วม และ ²โกมินทร์ วังอ่อน

¹Chanchai Rittiruam and ²Gomin Wang-on

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ประเทศไทย

¹Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

¹Chanchai.rit@crru.ac.th, ²gomin5816@gmail.com

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสร้างสุขภาวะทางปัญญาของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย และเสนอแนวทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาสำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนวัดจำนวน 11 ชุมชนวัดในจังหวัดเชียงราย รวมจำนวน 22 คน และการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ผู้แทนองค์กรศาสนา และองค์กรพุทธ จำนวน 10 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1. การสร้างสุขภาวะทางปัญญาของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย มีกระบวนการเริ่มต้นด้วยปัญญา 3 ประการ ได้แก่ 1) การพิจารณาความสุข ความทุกข์ในชีวิตที่ผ่านมา แล้วปล่อยวางงานชีวิต 2) การแสวงหาธรรมะ และพยายามสร้างงานใหม่ที่เหมาะสมแก่ชีวิตและวัย และ 3) การปฏิบัติชีวิตให้มีความสุขที่เกิดแก่กายและจิตใจ 2. แนวทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาสำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข คือ 1) การรู้จักชีวิตและโลก 2) การรู้จักธรรมะ และมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และ 3) การปฏิบัติที่ถูกต้องตามธรรม และธรรมชาติของโลก ดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความรู้ การตื่นและความเบิกบานในการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขด้วยปัญญา

คำสำคัญ : สุขภาวะทางปัญญา; ผู้สูงอายุ

¹ อาจารย์, ดร., สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² อาจารย์, ดร., สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Abstract

This research aims to analyze the creation of intellectual happiness for the elderly in Chiang Rai Province and propose guidelines for creating intellectual health for the elderly to live happily. This study is qualitative research using structured interviews with 22 representatives of elderly people in 11 temple communities in Chiang Rai province and small group discussions with 10 representatives from religious experts, cultural scholars, and representatives of religious organizations, and Buddhist organizations. Content analysis was used to analyze the data. The results reveal that; 1. Creating intellectual happiness for the elderly in Chiang Rai Province has a process starting with 3 aspects: 1) Considering happiness and suffering in past lives, then letting go of life's work. 2) Seeking Dhamma and trying to create a new job that is appropriate for one's life and age. 3) Practicing life in order to bring happiness to the body and mind. 2. Guidelines for creating intellectual health for the elderly to live happily are 1) Understanding life and the world. 2) Knowing the Dhamma and having a correct understanding. 3) Correct practice according to Dhamma and the nature of the world. As mentioned above, therefore, creates knowledge, awakening, and joy in living happily with wisdom.

Keywords : Intellectual Health; Elderly

บทนำ

การดำเนินชีวิตของคนเรานั้น ในความหมายหนึ่งคือ การบริโภค การเสพ หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ การที่เราจะเป็นอยู่อย่างดีนั้นจะต้องดำเนินชีวิตเป็น คือ รู้จักการดำเนินชีวิต เป็นชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่พัฒนา เจริญก้าวหน้า ประสบประโยชน์สุข แต่หากดำเนินชีวิตไม่เป็นก็จะประสบกับความทุกข์และความเสื่อม ในความเป็นจริงของโลกชีวิต คือการดิ้นรนในขณะที่ต้องประสบปัญหา สิ่งบีบคั้นต่าง ๆ คนใดที่แก้ปัญหาเก่ง แก้ปัญหาเป็น คนนั้นก็จะดำเนินชีวิตได้ดี ก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในชีวิต (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2564) ปรัชญาในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีความสุข 3 ด้านที่ทำงานไปด้วยกัน ประสานกันไป และเป็นเหตุปัจจัยแก่กันซึ่งจะเป็นชีวิตที่เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายของธรรมชาติ คือ 1) การสื่อสารกับโลก สัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออกต่อหรือกับเพื่อนมนุษย์และสิ่งแวดล้อม นั่นคือ ศิล 2) ด้านจิตใจ การมีเจตนาหรือเจตจำนง ความตั้งใจ ตั้งมั่น มีแรงจูงใจอย่างหนึ่ง ชักนำชักพา อันเกิดจากจิต ซึ่งเป็นแดนของ สมถิ และ 3) ด้านปัญญา ความรู้ความเข้าใจ ที่ได้สดับรับรู้ จนถึงการพัฒนาในจิตวิสัยและญาณวิสัยที่เป็นแนวคิด ทิณฐิ ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม มุมมอง

ในการพิจารณา ด้านนี้เรียกว่า ปัญญา (พระครูปริยัติธำรงคุณ, ภิกษุณิรตน ธัมมเมธา และปิยนุช ศรีสรานุกรม, 2565) อันเป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา ที่สอนให้คนเรารู้จักความจริงของธรรมชาติและชีวิตให้รู้จักตนเองพิจารณาแก้ไขปัญหาของตนด้วยหลักเหตุผล หลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เรียกว่า พุทธธรรมเป็นการแนะนำต้นแบบ ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักช่วยตนเองยอมรับศักยภาพของมนุษย์ในการแก้ไข ปัญหา ตลอดจนให้รู้จักในเงื่อนไข เหตุปัจจัยและวิธีการแก้ไข ผู้ที่ปฏิบัติชอบตามแนวทางพุทธธรรมจะเกิด ภาวะความประพาสหรือการดำเนินชีวิต ที่เรียกว่า มีศีล ประกอบแต่กุศลกรรม คือ ไม่มีความโลภ โกรธ หลง ปราศจากอวิชชา ตัณหาและอุปาทานมาครอบงำ และเป็นการกระทำด้วยใจที่เป็นอิสระผลที่ตามมา คือทำให้ผู้ปฏิบัติมีสุขภาพกายและจิตดี เป็นภาวะที่สมบูรณ์ในตัวเอง ข้อสรุปที่สำคัญคือ การแก้ปัญหาวินัย ด้วยหลักธรรมะง่าย ๆ คือการรักษาศีล การเจริญสมาธิและการทำให้เกิดปัญญา (พระครูสิทธิพุทธศาสตร์ (ขนต์โสภณ), 2566) อีกทั้งหลักภavana 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักธรรมที่พัฒนาด้านให้มี ความเจริญทั้งร่างกายและจิตใจ 4 ด้าน คือกายภาวนา สีสภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่ง เสริมสร้างทัศนคติและคุณธรรมให้กับจิตใจ เข้าใจชีวิต มีกระบวนการคิดและพิจารณาตามความเป็นจริง (พระธวัชชัย ถิรวชิโร (ใจตรง) และคณะ, 2566)

ทั้งนี้สุขภาวะทางปัญญาในทางพุทธศาสนานั้น คือการที่บุคคลมีความรู้มีความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต สามารถที่จะวางจิต วางใจตนได้อย่างถูกต้อง มีความคิดดี คิดเป็นและเห็นตรง ที่จะช่วยให้ดำเนินชีวิต เป็นไปได้อย่างเป็นปกติสุข ทั้งทางกายและใจ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ และยังช่วยให้จิตเป็นอิสระท่ามกลางความผันผวนปรวนแปรต่าง ๆ โดยปัญญานั้นเป็นเสมือนพื้นฐานของความสุขทั้ง ทางกาย สังคม และจิต ส่วนสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ กล่าวถึง “มิติสุขภาพทางปัญญา” ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนและต้องทำความเข้าใจที่ลึกซึ้ง โดยมีหลักการสำคัญว่า เป็นฐานรากของ สุขภาพองค์รวม การปฏิบัติเพื่อสุขภาพทางปัญญานำไปสู่ภาวะของมนุษย์ที่มีความรู้ ทั้งความรู้เท่าทันและความเข้าใจที่แยกแยะได้ในเหตุผลแห่งความดีและความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษ ซึ่งนำไปสู่ การมีจิตใจที่ดีงามและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งสุขภาพทางปัญญาสัมพันธ์กับสุขภาพทางกาย ทางจิต และทาง สังคม มีทั้งมิติแนวดิ่ง คือ การเชื่อมโยงมนุษย์กับศรัทธาความเชื่อ อุดมคติ หรือคุณค่าสูงสุดที่ตนยึดถือ และมิติแนวราบ คือการเชื่อมโยงมนุษย์กับสรรพสิ่งรอบตัว ดังนั้น การบรรลุซึ่งสุขภาพทางปัญญา จำเป็นต้องมีความสมดุลกันทั้งในมิติแนวดิ่งและแนวราบ อนึ่งสุขภาพทางปัญญา เป็นสิ่งที่อยู่ในวิถี ชีวิตประจำวันของเราทุกคน เป็นการค้นหาพลังชีวิตของแต่ละคนให้เจอ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญเพราะพลังชีวิต นี้จะช่วยให้คน ๆ นั้น สามารถก้าวพ้นอุปสรรค สามารถดูแลบริหารจัดการงานที่ทำและชีวิตส่วนตัวให้ได้ดี โดยมีความเข้าใจ รู้เท่าทัน เห็นคุณค่าและความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและ สิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยเป้าหมายสำคัญคือ สามารถเรียนรู้ความเป็นจริงและใช้ชีวิตอยู่กับสิ่งที่ประสบใน ชีวิตไม่ว่าจะทุกข์หรือสุขได้ ซึ่งการมีสุขภาพทางปัญญานั้น จะช่วยให้เราและคนรอบข้างอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข (กลุ่มงานสื่อสารสังคม สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2567) และสุข ภาวะเชิงพุทธจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากเป็นหลักแห่งความจริง

ของธรรมชาติ โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบในร่างกาย คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตปัญญา ทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญาไม่สามารถแยกออกจากกันได้และความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องอยู่ในภาวะสมดุลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาวะที่ดี (สมาน ศิริเจริญสุข, 2565) ดังกล่าวในข้างต้นภาพกว้างของสังคมมนุษย์จึงเป็นปัญหาสำคัญในการวางตัวต่อโลก เช่นเดียวกับผู้สูงอายุซึ่งเป็นวัยแห่งการแสวงหาทางเดินของชีวิตที่เหมาะสมในบั้นปลาย การค้นหาแนวทางปฏิบัติชีวิตที่ดี ปรัชญาชีวิตที่เหมาะสม การวิจัยนี้จึงต้องค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างความสุขทางปัญญาที่จะสามารถทำให้ผู้สูงอายุได้มีแนวทางปฏิบัติดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จึงเลือกสรรผู้ให้ข้อมูลกลุ่มหนึ่งในจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขสมวัย และได้ผ่านพ้นการเป็นผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์มาแล้ว เขาเหล่านั้นจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ดี และมีแนวทางปฏิบัติชีวิตหลายประการที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขแล้วในการดำเนินชีวิตด้วยหลักสุขภาวะทางปัญญา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การสร้างสุขทางปัญญาของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเสนอแนวทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาสำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้อย่างมี

ความสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) ตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนวัด จำนวน 11 ชุมชนวัดในจังหวัดเชียงราย รวมจำนวน 22 คน คัดเลือกโดยการพิจารณาจากพระสงฆ์ ผู้นำ และประชาชนในแต่ละชุมชนวัด มีเงื่อนไขอายุระหว่าง 70-79 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านพ้นการเป็นผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์มาแล้ว และ 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ผู้แทนองค์กรศาสนา และองค์กรพุทธ จำนวน 10 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาและวิเคราะห์แนวปฏิบัติชีวิตที่ดีบนหลักปัญญาภวานาที่สามารถนำไปสู่การสร้างความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย และวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาสำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์มูลเชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เพื่อเป็นการบอกเล่าเรื่องราว ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ดีในเชิงบวกที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามหลักปัญญาภวานา

3.2 การสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสังเคราะห์หลักธรรมและแนวปฏิบัติชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุตามหลักปัญญาภวานา และทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาสำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล และหาความสัมพันธ์ในโครงสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา ตรวจสอบความเชื่อถือของข้อมูล ความครบถ้วนแบบสามเส้า ทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกต การถามหลาย ๆ ตัวอย่างหลาย ๆ ครั้งจนได้ข้อยุติ การบันทึกข้อมูล จัดทำดัชนีและวิเคราะห์หาความเชื่อมโยง ดีความ และสร้างบทสรุปชั่วคราวและการลดทอนข้อมูล การสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุปโดยมุ่งตอบ วัตถุประสงค์การวิจัยให้สมเหตุสมผล

ผลการวิจัย

1. การสร้างความสุขทางปัญญาของผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย จากการสังเคราะห์โดยธรรมชาติ แนวปฏิบัติชีวิตที่ดีที่สามารถนำไปสู่การสร้างความสุขแก่ผู้สูงอายุได้ด้วยกระบวนการเริ่มต้นด้วยปัญญา จำนวน 3 ประการ ดังนี้

1.1 การปลดระวางงานเพื่อเลี้ยงชีพในช่วงชีวิตที่ผ่านมาทำให้ข้าราชการสาธารณสุขท่านหนึ่งได้ใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุราชการอย่างมีความสุขสมวัย จากการได้พิจารณาถึงความเหนื่อยยาก ความลำบากในการทำงานที่ผ่านมาตลอดช่วงชีวิตมากกว่า 40 ปี โดยเฉพาะในช่วงของการระบาดหนักของโรคไข้มาลาเรียและไข้จับสั่น ซึ่งทำให้ต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถเข้าถึงพื้นที่ที่ผู้ป่วย ผู้ประสบภัยพำนักอยู่ ทั้งเป็นถิ่นทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ แต่ด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความรับผิดชอบในชีวิตมนุษย์ในฐานะบุคลากรทางการแพทย์ ผู้มีความรู้ ความชำนาญ และเครื่องมือเวชภัณฑ์สำหรับการรักษา การป้องกันโรคที่เกิดขึ้น จึงเป็นเสมือนงานชีวิต ซึ่งเป็นภาระหน้าที่สำคัญที่จะต้องทำ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนสำเร็จ เมื่อย้อนคิดพิจารณาแล้วการทำงานเช่นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อตนเอง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจอยู่บ่อยครั้ง ทั้งความเหนื่อยล้า ความลำบาก ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน และการสละเวลาของครอบครัว แต่ถึงอย่างไรกิจกรรมอาชีพในหน้าที่นั้นก็ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี และช่วงชีวิตของงานนั้นยังให้ประสบการณ์ชีวิตดี ๆ และความภาคภูมิใจต่อการที่ได้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้สามารถต่อสู้และพ้นจากโรคร้ายจำนวนมาก เมื่อช่วงชีวิตมาถึง ณ จุดนี้ จึงเข้าใจในชีวิตได้ว่า “เครื่องผูกพันชีวิตได้เบาบางลงมากแล้ว” จึงสามารถที่จะเข้าสู่รูปแบบชีวิตใหม่นั้นคือ “การปลดระวางงานชีวิต” เพื่อสร้างวิถีชีวิตใหม่ที่เหมาะสมแก่วัย ด้วยการสร้างความสุขตามกิจกรรมของศาสนาโดยมีวัดเป็นจุดศูนย์กลาง เมื่อมีกิจกรรมการงานที่วัด กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจะเข้าร่วมและสนับสนุนมิได้ขาด เพราะรู้สึกถึงเป้าหมายของชีวิตที่จะต้องแสวงหาและยึดจับในหลักธรรม คุณธรรม สิ่งที่ดีงามสำหรับชีวิต อันเป็นเครื่องกำกับชีวิตที่ดีในบั้นปลาย การเข้าร่วมและเป็นสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุที่วัดจัดขึ้นทุก ๆ เดือน ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การรับความรู้จากวิทยากรสำหรับการเสริมสร้างชีวิตที่ดีสำหรับคนวัยสูงอายุ การแบ่งช่วงเวลาสำหรับการบำรุงร่างกาย การเดิน การบริหารร่างกายที่เหมาะสมแก่วัย และสิ่งสุดท้ายที่ได้ในชีวิตคือการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกสาว ผู้ประสบความสำเร็จแล้วในชีวิต ครอบครัวและการประกอบอาชีพ

อนึ่ง เฉากเช่นเดียวกันกับเกษตรกรผู้สูงอายุหลายท่าน ซึ่งพยายามใช้ชีวิตให้มีคุณค่าและทำให้มีความสุขขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เดิมแก่ตนเองและครอบครัว โดยการวางแผนชีวิตให้เบาบางลง ด้วยการทำเกษตรกรรม (ทำนา) เพียงเพื่อความอยู่รอด ให้มีข้าวสำหรับบริโภคที่เพียงพอตลอดปีและขายบ้าง อีกประการหนึ่งคือการมอบงานส่งต่อธุรกิจครัวเรือน (การรับซื้อขายของเก่า) ให้แก่ลูก เพราะเห็นได้ว่าเขาเหล่านั้นเป็นผู้ยังต้องดิ้นรนเลี้ยงชีพต่อไป ในขณะที่ตนเองนั้น กลับได้ปฏิบัติชีวิตตนด้วยการแสวงหาความสุขให้แก่ตนเองตามเวลาและโอกาส ด้วยการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ไหว้พระสวดมนต์ภาวนา ปฏิบัติธรรม การทำกิจกรรมตามเทศกาล เป็นต้น โดยให้คิดว่า “การได้ทำแล้วมีความสุข ซึ่งความสุขของชีวิตจะเกิดขึ้นเมื่อคิดได้ และปฏิบัติได้”

1.2 ความเข้าใจในชีวิต ธรรมชาติ และธรรมอันประเสริฐของชีวิต ยังคงต้องอาศัย พื้นฐานของความเชื่อด้วยหลักเหตุผลของโลกและชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา การคิดเห็นที่ดี การรู้จักคิดไตร่ตรอง มองอย่างถูกต้องขึ้นจริยธรรม เห็นชอบตามธรรมนองคลองธรรม อันเป็นสัมมาทิฏฐิระดับโลกีย์ที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้ ทั้งด้วย ปรัโธโสฆะ และโยนิโสมนสิการ ซึ่งผู้สูงอายุหลายท่านได้ให้ข้อคิดและแนวปฏิบัติเพื่อชีวิตด้วยธรรมอันเป็นปัญญาเบื้องต้นสำหรับการสร้างความสุขของชีวิต ดังนี้

1) การดำรงชีวิตด้วยการมีศีล คือ การรักษาศีล 5 และหรืออุโบสถศีล ทั้งที่ปฏิบัติได้ที่บ้าน และที่วัดสถานธรรม เป็นการปฏิบัติชีวิตโดยใช้ปัญญา ด้วยความเข้าใจว่าหลักแห่งศีลดังกล่าวเป็นหลักพื้นฐานของการใช้ชีวิต และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข แม้การปฏิบัติตนอาจพลั้งเผลอผิดพลาดไป ก็ยังสามารถกลับมาตั้งใจทำให้ดีขึ้นได้อีกครั้ง โดยการสมาทานศีลภาวนา ซึ่งทำให้เกิดความสุขใจและกาย คลายความกังวลในชีวิตได้ระดับหนึ่ง อันป็นุชนพึงปฏิบัติและปฏิบัติได้

2) การซึมซับเรื่องศาสนาและหลักสัจธรรมความจริงของชีวิต คือการตระหนักถึงหลักความจริงที่ว่า คนเราทุกคนต้องมีการเจ็บป่วย มีโรคภัย มีการแก่เฒ่าชรา มีความเสื่อมของร่างกาย และความตายที่สั่วโลกทุกชนิดต้องเผชิญเป็นเรื่องปกติธรรมดา เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเพื่อสร้างความเข้าใจต่อสังขาร ด้วยมรณานุสติ เป็นต้น อนึ่งยังคงต้องคิดคำนึงถึง เรื่องของการมีกรรมดีและกรรมชั่วเป็นแดนเกิด และให้ผลติดตามตัวเรา เรามีกรรมเป็นที่พึงอาศัย บุคคลทำกรรมอันใดไว้พึงจะต้องได้รับผลแห่งกรรมนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความเข้าใจในหลักดังกล่าวจะทำให้เรารู้สึกปลดปล่อยในชีวิตได้ระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นความสุขที่ได้เข้าใจและรู้สึกเชื่อมั่นในธรรมเพิ่มมากขึ้น แม้โดยสภาพจริงนั้นชีวิตยังเจืออยู่ด้วยกาม ตัณหา ทิฏฐิ อวิชชาอยู่มากก็ตาม

3) การอยู่กับปัจจุบัน คือการทำจิตใจให้ว่างนั้นหากบุคคลทำได้ถือว่าประเสริฐดียิ่ง แต่ในทางปฏิบัติหากยังอยู่ในแวดล้อมสังคมเดิม ๆ คือการครองเรือนนั้น ค่อนข้างจะยากกว่าผู้ที่สละเรือนแล้ว แต่อย่างไรก็ตามพระท่านสอนยังทำให้ผู้สูงอายุหลายท่านสามารถนำไปใช้ปฏิบัติตนให้ได้ดี ดังเช่น 1) การทำสิ่งต่าง ๆ ในปัจจุบันให้ดีที่สุด อย่าไปกังวลถึงสิ่งที่ผ่านไปหรือที่ยังมาไม่ถึง 2) การภาวนาเพื่อให้เกิดสติและสมาธิ ซึ่งจะทำให้เราสามารถตั้งอยู่ในปัจจุบันได้มากที่สุด 3) การยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สังคม ผู้คนรอบข้าง และ 4) การอ่านหนังสือธรรมะ การไหว้พระ การสวดมนต์ เมื่อมีโอกาสได้ทำแล้วจิต

จะสละ ละ วาง ว่างจากความโลภ ความโกรธ ทูเลาเบาบางลง ซึ่งทำให้ความเป็นปัจจุบันของชีวิตอยู่ในโลกของความจริงและความถูกต้องมากขึ้น

1.3 ผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งเข้าถึงซึ่งความสุขที่ตนปรารถนาได้ด้วยตัวเอง ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้การสดับรับฟังธรรมะ ทั้งด้วยการอ่านหนังสือธรรมะมากมาย การฟังธรรมะตามกาลที่มีพระสงฆ์เป็นผู้บรรยายอธิบายแก่ผู้ใดในธรรม การกระทำนี้เหล่าท่านทั้งหลายนั้นได้กระทำกันอย่างเนื่องนิตย์ด้วยจิตอันเป็นกุศล การสั่งสมความรู้ ความเข้าใจในธรรมเบื้องต้นนี้นำไปสู่การตระหนักรู้ การพิจารณาไตร่ตรองธรรมตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นจริง ก่อให้เกิดความลึกซึ้งและซึ่งในสัจจะธรรมความจริงของชีวิตอยู่หลายประการ แม้จะยังไม่ตระหนักมันในธรรมอย่างพระผู้ซึ่งตัดกิเลสได้แล้วก็ตาม ย่อมมีความมิดบอดบังในการดำเนินชีวิตและความกระจำง้างในชีวิที่ผ่านมา สุดท้ายยังหยัดยืนในสพระธรรมที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตได้ในบัดนี้ปลาย ซึ่งเป็นวิธีการบริหารจัดการตนเองให้มีความสุข โดยใช้สติเป็นเครื่องกำกับการกระทำและการพิจารณาด้วยปัญญาก่อนทำ ให้สามารถอยู่ในอารมณ์แห่งธรรมได้อยู่เนื่อง ๆ จากการพิจารณาเหล่าธรรมนั้นได้เพียงเกิดความตระหนักได้ นำไปสู่การปฏิบัติตนเพื่อเป็นแสงสว่างนำทางในการดำเนินชีวิตต่อไปด้วยประการ ดังนี้

1) ความสุขความสงบจะเกิดขึ้นได้ ย่อมขึ้นอยู่กับการทำจิตให้เป็นกุศล ใฝ่ดี คือ การคิดพิจารณาถึงความผิดถูกชั่วดีที่เกิดขึ้นในการกระทำของตนเองและการกระทำของบุคคลอื่น พยายามหาเหตุ หาผล ยืนยันความเป็นจริงที่เกิดขึ้นนั้น ๆ ทำความเข้าใจให้ถูกเพื่อที่จะได้ไม่พลั้งเพลอหลงผิด คิดผิด และทำผิดไป เช่นนี้มีผลต่อจิตใจและการกระทำของตนเอง

2) การเชื่อโดยหลักและแนวปฏิบัติในคำสอนของพระพุทธเจ้า ทำความเข้าใจให้ได้ว่าเป็นธรรมะที่สอดคล้องกับธรรมชาติการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และเชื่อให้ได้ว่าหากปฏิบัติตามนั้นแล้วจะช่วยให้มีความสุขให้แก่ตนเองได้

3) การบำเพ็ญกุศลกิริยา การไหว้พระสวดมนต์ การแผ่เมตตา เป็นกิจกรรมที่พึงกระทำในชีวิตเพื่อให้ตนเองสามารถเกาะเกี่ยวไว้กับพระพุทธศาสนา ถึงแม้เป็นเพียงเปลือกหรือกระพี้ก็ตาม

4) การทำจิตใจให้สงบมากที่สุด คือ ไม่ฟุ้งซ่าน เมื่ออารมณ์ที่ไม่พึงปรารถนาเข้ามากระทบจะสามารถพิจารณาให้เป็นธรรมะได้ตลอดเวลา ส่วนอารมณ์ที่พึงประสงค์ยออดปรารถนาที่เข้ามากระทบ ก็ควรพิจารณาเช่นกัน แม้อาจมีความยากนัก เพราะส่วนใหญ่มักไหลไปตามอารมณ์นั้น ๆ จึงไม่ค่อยได้พิจารณา

5) ความทุกข์มีอยู่ยั้งควรให้พิจารณา ไม่ว่าความทุกข์เรื่องงาน เรื่องเงิน การทำธุรกิจค้าขาย และสุขภาพความเจ็บป่วยเหล่านั้น ให้พิจารณาว่าเป็นเรื่องปกติ เป็นธรรมดาของโลก แล้วค่อยหาวิธีการจัดการความทุกข์นั้นให้คลายลง ทำได้เช่นนี้จะทำให้มีความสุขมากขึ้น

6) การรู้จักหลีกเลี่ยง หรือปรับความเข้าใจให้จบความในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชีวิต ให้ใช้จิตตั้งมั่นเป็นประธาน มีสติระลึกรับรู้แล้วค่อยหาวิธีแก้ไข และป้องกันปัญหานั้น ๆ ไม่ให้เกิดขึ้นอีกหรือลดปริมาณความรุนแรงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นลง

2. แนวทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาสำหรับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปแนวทางสำคัญได้ 3 แนวทาง ดังนี้

2.1 ศิลปะการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในอีกวิถีการหนึ่ง คือ การรู้จักปล่อยวาง โดยการ พิจารณาชีวิต ทั้งด้วยความยินดีและไม่ยินดีในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยสติปัญญา ด้วยเข้าใจได้ว่าเราอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยปัญหาและความทุกข์ บุคคลเมื่อได้รู้จักชีวิตแล้ว ก็ควรรู้จักการปล่อยวาง การวางงาน ชีวิตให้เบาลง การวางใจเป็นกลาง การปล่อยวางเสียบ้าง การไม่ต้องไปยุ่งทุกเรื่อง การไม่ไปแทรกแซงทุก เรื่องจะเป็นสิ่งที่ดี เพราะทุกอย่างเป็นเรื่องของกรรม ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เป็นธรรมะสำหรับชีวิตที่จะทำ ให้บุคคลได้พบความสุขอันเกิดจากการละวางสิ่งนั้น ที่แสดงออกได้ด้วยความสุขทางกาย ทางวาจา และใจ ที่เบิกบาน เพราะเมื่อจิตของคนอยู่ในระดับที่สูงหรือสว่างพอกจากการปล่อยวาง บุคคลนั้นย่อมมองเห็นความจริง ในขณะที่มองเห็นบุคคลอื่นที่ยังมัวเมาอยู่ในที่มีอยู่

2.2 การเรียนรู้ธรรมะ ธรรมชาติของธรรมะในชีวิตเพื่อให้เกิดความกระจ่างเข้าใจในการใช้ ชีวิตที่มีความสุข การจะเป็นผู้สูงอายุที่มีความสุขนั้น ต้องฝึกฝนจิตใจตามธรรม และธรรมชาติที่เกิดขึ้น พยายามทำความเข้าใจ ระลึกถึงธรรม เพราะสิ่งเหล่านั้น คือ ธรรมะอันเป็นเครื่องพิจารณาให้เกิดปัญญา ซึ่ง บุคคลสามารถนำมาเป็นอารมณ์ในการพิจารณาเพื่อสร้างความกระจ่าง เห็นชัดขึ้นในการดำเนินชีวิตได้ หากเป็นเช่นนั้นจะเกิดซึ่งความสุขเสมอด้วยการปฏิบัติธรรมด้วยปัญญา

2.3 การปฏิบัติตนที่ดีที่ถูกต้องตามหลักทำนองคลองธรรมในชีวิต อย่างสม่ำเสมอ ย่อมก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองและผู้อื่น โดยการยึดหลักไตรสิกขา การให้ทาน การรักษาศีล การภาวนา และ การเจริญปัญญาที่ทำแล้วสบายใจ ให้พลังระงับซึ่งความโลภ ความโกรธ ความหลงให้เบาบางลงได้ สติและ ปัญญาจะเป็นเครื่องขับให้เกิดการรับรู้อารมณ์ การพิจารณา (ธรรมะ) แยกแยะความดีชั่วสู่การปฏิบัติตน เพื่อให้เข้าถึงซึ่งแสงสว่างแห่งธรรม และความสุขของชีวิต

อภิปรายผล

ผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบสำคัญเพื่อการอภิปรายผล ดังนี้ 1) การที่บุคคลสามารถทำความเข้าใจ ในชีวิต ธรรมชาติ และธรรมะอันประเสริฐได้แล้วนั้น ย่อมเป็นการสร้างปัญญาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ชีวิต นำไปสู่การสร้างสุขภาวะที่มีคุณประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตและการมีจิตใจที่ติงาม สอดคล้องกับ การศึกษาของ สุพร สูดงาม (2566) เรื่องการพัฒนาสุขภาวะทางปัญญาด้วยหลักพุทธธรรมที่เกิดจากการ สร้างองค์ความรู้ด้วยการฟังธรรม การถือศีล การอบรม นำไปสู่การปฏิบัติโดยการกำหนดรู้ความทุกข์ การ ละเหตุแห่งทุกข์นั้น คือ การทำให้แจ้งด้วยการปฏิบัติที่มีมรรค 8 ทั้งนี้ต้องมีสติ การคลายความยึดมั่น การ ล้างความชอบชัง การเชื่อเรื่องวิบากรรม ซึ่งผลที่ได้จากการปฏิบัตินำไปสู่จิตใจสบายและร่างกายแข็งแรง มี

เวลาและสัมพันธภาพกับผู้อื่นดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องเช่นกันกับการศึกษาของ วัชรารัตน์ สุนทรนาเวศ (2566) เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธธรรมเชิงประสบการณ์สำหรับพัฒนาสุขภาวะทางปัญญา ด้วยการนำหลักธรรมมาปฏิบัติ การสำรวจจิตใจตนเอง ความเข้าใจ การยอมรับ เพื่อนำไปสู่การปล่อยวาง เป็นเหตุให้เกิดการเปิดใจที่จะรับฟังและทำความเข้าใจในวิถีการปฏิบัติ ซึ่งการเรียนรู้ก่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาวะทางปัญญา ได้แก่ การเกิดพลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหาที่สอดคล้องกับข้อสรุปในงานศึกษาของ สมาน ศิริเจริญสุข (2565) เรื่องสุขภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ที่ว่ามนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติประยุกต์ใช้หลักธรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดูแล ป้องกันและเยียวยาชีวิต โดยเฉพาะทางด้านจิตใจอันเป็นสุขภาวะเชิงพุทธหนึ่งทางเลือกในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ 2) การปล่อยวาง การวางงานชีวิตให้เบาลง ความพยายามทำความเข้าใจตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นให้ถูกต้อง ให้กระจ่าง เป็นสัมมาทิฐิ ด้วยการเพ่ง คิด พิจารณาไตร่ตรอง คือแนวทางการสร้างสุขภาวะทางปัญญาในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสุขภาวะแนวพุทธของผู้สูงอายุ งานศึกษาของ สมศรี รุ่งแสงทอง (2565) ที่นำเอาหลักภavana 4 คือ กายภavana สีลภavana จิตตภavana และปัญญาภavana มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสุขภาวะ 4 ด้าน คือ ด้านกาย สังคม อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา เป็นวิธีพัฒนาสุขภาวะแนวพุทธ โดยเฉพาะด้านปัญญาภavanaที่ควรพัฒนาด้วยการเรียนรู้ การขบคิดวิเคราะห์จนสามารถเชื่อมโยงได้ และลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลจริง ตามความเป็นจริง สอดคล้องกับภavanaธรรมหรือภavana 4 งานศึกษาของ นัฐพล บุญสอน (2565) ซึ่งเป็นหลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานหรือภารกิจได้อย่างเต็มที่ ส่งผลต่อความสำเร็จและคุณภาพตามเป้าหมาย และเช่นกันกับการศึกษาของ วินัส ธรรมสารวัตร (2566) ซึ่งได้นำหลักภavana 4 มาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบองค์รวมในยุคชีวิตวิถีใหม่ เพื่อการพัฒนาทางด้านความรู้ ปัญญา ทำให้เกิดการศึกษาเพื่อเข้าใจชีวิตแล้วนำมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ดังเช่นงานของ ประมวลศักดิ์ ติมีและพระมหาบุญรอด อมรทัตโต (2565) ที่ศึกษาการระงับความโกรธของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย คือการดับความโกรธ ความพยายามไม่ให้โกรธเกิดขึ้น การปฏิบัติได้เช่นนี้จิตผู้นั้นย่อมผ่องใสและมีสมาธิตั้งมั่นได้อย่างรวดเร็วจนทำให้เกิดปัญญา โดยมีสติสัมปชัญญะควบคุมอยู่เสมอเพื่อรู้เท่าทัน และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น และผลการศึกษาของ อิทธิศักดิ์ เลอยศพรชัย (2566) พบว่า สุขภาวะทางปัญญาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลางเป็นความสุขที่เกิดจากวิจารณญาณ คือการสร้างสรรค์ การปรับตัว ความร่วมมือ และการแสวงหา เพื่อให้เกิดเป็นความสุขจากการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การสงเคราะห์เกื้อกูลตนเองและผู้อื่นโดยธรรมและสุดท้ายเป็นความสุขที่เกิดจากการแก้ปัญหาได้และเป็นไปตามผลการศึกษาของ มนตรี หลินภู และคณะ (2565) ที่ยืนยันองค์ประกอบสุขภาวะทางปัญญาตามหลักพุทธธรรมนั้น คือ ความรู้ การตื่นและความเบิกบาน สามารถสร้างสุขภาวะทางปัญญาในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- นัฐพล บุญสอน. (2565). *ภาวนาธรรม: หลักธรรมสำหรับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน*. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารศร. 5(1). 220-221.
- ประมวลศักดิ์ ดีมี และพระมหาบุญรอด อมรพัฑฒ. (2565). การระงับความโกรธของพุทธศาสนิกชนในสังคมไทย. *วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*. 9(1). 180-196.
- พร สุดงาม. (2566). *การพัฒนาสุขภาวะทางปัญญาด้วยหลักพุทธธรรม: กรณีศึกษาชุมชนภูผาฟ้า น้ำบ้านแม่เลา ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน), สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พระครูปริยัติธำรงคุณ, ภิกษุณีรตน ฉัมเมธา และปิยนุช ศรีสรานุกรม. (2565). ชีวิตตามทรงสนะของพุทธปรัชญา. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*. 28(2). 29-45.
- พระครูสิริพุทธศาสตร์ (ชนดิโสภโณ). (2566). การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมสมัย. *วารสารศรีสุวรรณภูมิปริทรรศน์*. 1(2). 34-44.
- มนตรี หลินภู, นฤมล พระใหญ่, อัจฉรา ประเสริฐสิน และประทีป จินนี. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบสุขภาวะทางปัญญาตามหลักพุทธธรรมของผู้ต้องขังคดีอาเสพติด. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. 22(4). 15-27.
- วัชรารักษ์ สุนทรวนาเวศ. (2566). การศึกษาเชิงวิเคราะห์พุทธธรรมเชิงประสบการณ์สำหรับพัฒนาสุขภาวะทางปัญญา. *วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. 4(2). 35-41.
- วินัส ธรรมสาโรรัชต์. (2566). การพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบองค์รวมตามหลักภาวนา 4 ของผู้สูงอายุในยุคชีวิตวิถีใหม่. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารศร*. 6(3). 77-89.
- สมศรี รุ่งแสงทอง. (2565). แนวทางการพัฒนาสุขภาวะแนวพุทธของผู้สูงอายุ ในหมู่บ้านชนะสิน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*. 18(2). 1-12.
- สมาน ศิริเจริญสุข. (2565). สุขภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 5(5). 331-341.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), กลุ่มงานสื่อสารสังคม. (2567). *ชวนคิด ชวนคุย สุขภาพทางปัญญา*. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2567. จาก <https://www.nationalhealth.or.th/th/node/2430>
- อิทธิศักดิ์ เลอยศพรชัย. (2566). การศึกษาเชิงวิเคราะห์สุขภาวะทางปัญญาตามหลักปรัชญาหลังนวยกสายกลาง. *วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. 4(2). 12-19.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก
เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE LEARNING MANAGEMENT BY USING PROBLEM-BASED
LEARNING WITH GRAPHIC ORGANIZERS TO DEVELOP ANALYTICAL
THINKING ABILITY AND LEARNING ACHIEVEMENT IN SOCIAL
STUDIES OF PRIMARY 6 STUDENTS

¹นุรีมัน เจ๊ะเย๊ะ, ²นพเก้า ณ พัทลุง และ ³กิตติธัช คงชะวัน

¹Nureeman Jehyeh, ²Noppakao Naphatthalung and ³Kittithaj Khongchawan

¹มหาวิทยาลัยทักษิณ, ประเทศไทย

¹Thaksin University, Thailand

¹nureemanjy@gmail.com, ²nnoppakao@tsu.ac.th, ³kkittithaj@tsu.ac.th

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการ

¹ นิสิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ อาจารย์ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 29 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน; ผังกราฟิก; การคิดวิเคราะห์

Abstract

This research study aimed to: 1) compare analytical thinking ability of Primary 6 students before and after learning management using problem-based learning with graphic organizers, 2) compare learning achievement of Primary 6 students in Social Studies, Religion, and Culture course before and after learning management using problem-based learning with graphic organizers, and 3) investigate satisfaction of Primary 6 students on learning management using problem-based learning using problem-based learning with graphic organizers. Research samples were 29 students from Class Primary 6/1 at Songkhla Rajabhat University Demonstration School, in semester 2, who were selected by cluster random sampling. Research instruments were: 1) problem-based learning with graphic organizer lesson plans, 2) an analytical ability test, 3) an achievement test of Social Sciences, Religion, and Culture course, and 4) questionnaire on satisfaction of Primary 6 students towards learning management using problem-based learning with graphic organizers. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and t-test. The research findings revealed that: 1) the post-analytical thinking ability of Primary 6 students after learning through problem-based learning management

with a graphic organizer was higher than pre-analytical thinking ability at the significance level of .01, 2) learning achievement in the Social Sciences, Religion, and Culture course of Primary 6 students after learning through problem-based learning management with graphic organizer was higher than before at the significance level of .01, 3) the satisfaction of Primary 6 students towards learning management using problem-based learning with graphic organizers was at the highest level.

Keywords : Learning management using problem-based learning; Graphic organizers; Analytical thinking

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง 2560 ได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุและผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

จากที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระภูมิศาสตร์ให้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ และสับสนกับเนื้อหา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องดังกล่าวของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสะท้อนมาจากผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2555) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Attained) การพัฒนาทักษะในการเรียนซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้ คะแนนที่ได้จากงานที่ผู้สอนมอบให้หรือทั้งสองอย่าง เมื่อผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำกว่าอาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงความรู้เรื่องนั้น ๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาหา

เทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ ที่จะสามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้ด้วยตัวเอง อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาและจัดความเปื้อนหน้าที่เกิดจากความไม่เข้าใจและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ ถือเป็นการฝึกฝนกระบวนการคิดอย่างรอบด้านด้วยการแก้ปัญหา เกิดเป็นองค์ความรู้ที่คงทนต่อตัวผู้เรียน จึงเป็นทางเลือกที่ท้าทายให้ผู้สอนนำมาใช้เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง เน้นการกำหนดสิ่งที่เรียนรู้และกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ เพื่ออธิบายปัญหาที่พบ โดยการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่เพื่อตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการแก้ปัญหานั้นๆ (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2558)

นอกจากการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานที่จะช่วยพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังมีเทคนิคที่น่าสนใจจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น คือเทคนิค การใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizer Instructional Model) เป็นเทคนิคที่สรุปความคิดรวบยอด จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ โดยสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นการบูรณาการเนื้อหาหลาย ๆ เรื่องเข้าไว้ในกิจกรรมเดียวกัน เพื่อให้เข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน ในการจัด การเรียนการสอนโดยใช้เครื่องมือผังกราฟิกมีฐานคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออซูเบล (Ausubel) ที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้จะมีความหมาย เมื่อสิ่งที่เรียนรู้สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของผู้เรียนและสร้างความหมายความเข้าใจในเนื้อหาสาระหรือข้อมูลที่เรียนรู้จนสามารถจัดระเบียบข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยผังกราฟิก ซึ่งทำให้ง่ายต่อความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้นเร็วขึ้นและจดจำได้นาน ดังนั้นผังกราฟิก หรือแผนโครงสร้างความรู้ หรือกรอบมโนทัศน์จึงจัดเป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมการคิดได้ดี

ด้วยเหตุนี้เอง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาข้อมูลและจัดทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถทักษะคิดวิเคราะห์และเกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 58 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 29 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก จำนวน 9 แผน

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก จำนวน 20 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัย

1.การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก

ลำดับที่	ความสามารถในการคิดวิเคราะห์	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t-test
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	การวิเคราะห์ความสำคัญ	10	4.59	1.72	7.24	1.46	8.54**
2	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์	10	4.86	2.03	7.38	1.52	9.32**
3	การวิเคราะห์เชิงหลักการ	10	4.69	1.54	7.48	1.24	10.56**
ภาพรวม		30	14.14	3.87	22.10	3.13	20.14**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 14.14 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 22.10 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.87 หลังเรียนเท่ากับ 3.13 ดังจะเห็นได้ว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ลำดับที่	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t-test
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ความรู้ความจำ	3	1.41	0.50	2.62	0.49	15.77**
2	ความเข้าใจ	11	4.31	1.75	7.34	1.54	9.17**
3	การนำความรู้ไปใช้	5	2.45	1.06	4.00	0.80	10.10**
4	การวิเคราะห์	11	4.52	2.31	7.10	1.84	6.93**
ภาพรวม		30	12.69	3.69	21.07	3.08	19.71**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ก่อนเรียนเท่ากับ 12.69 คะแนน และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) หลังเรียนเท่ากับ 21.07 คะแนน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 3.69 หลังเรียนเท่ากับ 3.08 ดังจะเห็นได้ว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านสาระการเรียนรู้		4.64	0.58	มากที่สุด
1	นักเรียนชอบหน่วยการเรียนรู้ เรื่องภูมิศาสตร์น้ำรู้ เพราะเนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.72	0.53	มากที่สุด
2	นักเรียนชอบหน่วยการเรียนรู้ เรื่องภูมิศาสตร์น้ำรู้ เพราะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ	4.69	0.66	มากที่สุด
3	นักเรียนชอบหน่วยการเรียนรู้ เรื่องภูมิศาสตร์น้ำรู้ เพราะเนื้อหาที่เรียนไม่ยากเกินไป	4.55	0.63	มากที่สุด
4	นักเรียนชอบหน่วยการเรียนรู้ เรื่องภูมิศาสตร์น้ำรู้ เพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้	4.59	0.63	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.70	0.54	มากที่สุด
5	นักเรียนชอบที่มีการกำหนดปัญหา เพราะทำให้นักเรียนมองเห็นปัญหาได้อย่างชัดเจน	4.66	0.55	มากที่สุด
6	นักเรียนชอบที่มีการทำความเข้าใจปัญหา เพราะทำให้นักเรียนสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้	4.69	0.47	มากที่สุด
7	นักเรียนชอบการจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและสังเคราะห์ความรู้ เพราะนักเรียนสามารถค้นหาข้อมูลได้ด้วยตนเองและนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.76	0.51	มากที่สุด
8	นักเรียนชอบการจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้สรุปความรู้ด้วยเทคนิคผังกราฟิก เพราะนักเรียนสามารถตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการคิดวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น	4.59	0.68	มากที่สุด
9	นักเรียนชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้นำเสนอผลงาน เพราะนักเรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้มา และร่วมกันประเมินผลงาน	4.76	0.44	มากที่สุด
10	นักเรียนชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน และนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	4.72	0.59	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้		4.80	0.43	มากที่สุด

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
11	นักเรียนชอบสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์ เพราะเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.79	0.49	มากที่สุด
12	นักเรียนชอบสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและทันสมัย	4.83	0.38	มากที่สุด
13	นักเรียนชอบสื่อการเรียนรู้ เพราะมีความน่าสนใจ	4.86	0.35	มากที่สุด
14	นักเรียนชอบใบงาน เพราะสอดคล้องกับขั้นตอนการเรียนรู้และเข้าใจง่าย	4.69	0.54	มากที่สุด
15	นักเรียนชอบสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์ เพราะมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของห้องเรียน	4.83	0.38	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล		4.68	0.58	มากที่สุด
16	นักเรียนชอบการวัดและประเมินผลที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้	4.66	0.61	มากที่สุด
17	นักเรียนชอบการวัดและประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัด การตอบคำถาม ใบงาน และแบบทดสอบ	4.59	0.68	มากที่สุด
18	นักเรียนชอบที่ครูประเมินผลงานนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.72	0.59	มากที่สุด
19	นักเรียนชอบการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ	4.62	0.49	มากที่สุด
20	นักเรียนชอบการวัดและประเมินผลที่นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์	4.72	0.53	มากที่สุด
ภาพรวมทั้งหมด		4.70	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก ซึ่งภาพรวม ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.36) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจัดลำดับเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ลำดับที่ 1 คือด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.43) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือด้านสาระ การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.58) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจัดลำดับเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจในลำดับที่ 1 คือข้อที่ 13 นักเรียนชอบสื่อการเรียนรู้ เพราะมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.35) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นลำดับสุดท้าย คือข้อที่ 3 นักเรียนชอบหน่วยการเรียนรู้ เรื่องภูมิศาสตร์น่ารู้ เพราะเนื้อหาที่เรียนไม่ยากเกินไป ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.63) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าในกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในชั้นเรียนของผู้วิจัย นอกจากจะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์แล้ว ยังมีส่วนช่วยในการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ในชั่วโมงนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะหาคำตอบจากปัญหาที่กำหนดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการหาคำตอบที่ตรงประเด็นกับสิ่งที่ผู้เรียนใคร่รู้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานในการเปรียบเทียบ อธิบายลักษณะการจัดการวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ จากส่วนย่อยสู่ส่วนใหญ่ และเชื่อมความสัมพันธ์ของประเด็นต่างๆ เข้าด้วยกัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการความรู้ในเนื้อหาวิชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วงเดือน วงษ์พันธ์ (2551) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการเรียนรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก และความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย นอกจากนี้ เมื่อผู้เรียนสามารถสรุปองค์ความรู้ได้อย่างถูกต้องแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้ผังกราฟิกมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนสามารถจัดระเบียบข้อมูลที่เรียนรู้ด้วยผังกราฟิก ซึ่งทำให้ง่ายต่อความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้นเร็วขึ้นและจดจำได้นาน ซึ่งทุกขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้ล้วนส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 สอดคล้องกับที่ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (2554: 90) กล่าวถึงการใช้แผนผังกราฟิกไว้ว่าผังกราฟิกเป็นภาพที่เป็นรูปธรรมซึ่งแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการคิดในสมองของผู้เรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญทำให้ผู้เรียนได้แสดงการคิด คนเราเกิดความคิดโดยนำข้อมูลที่เป็นข้อมูลดิบมาทำให้เกิดความหมาย และเราสามารถกำกับความคิดของเราได้โดยนำมาแก้ไขปัญหาหรือใช้งานได้ แผนผังกราฟิกแสดงรูปแบบของการคิดที่มีเนื้อหาหรือข้อมูลออกมาเป็นภาพต่าง ๆ ดังนั้นแผนผังกราฟิกจึงเป็นเครื่องมือที่จะเป็นบันไดสู่การเรียนรู้ บนพื้นฐานที่เน้นเนื้อหาสาระ ทั้งนี้ผู้เรียนได้เห็นข้อเท็จจริง สามารถสรุปเป็นมโนทัศน์ และสามารถเชื่อมโยงมโนทัศน์ต่างๆ ให้เกิดเป็นหลักหรือกฎ (Generalization or Principles) ทั้งหมดของการสร้างความรู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือการใช้ประโยชน์ได้ในอนาคตหรือนำไปสู่การขยายความคิดสร้างสรรค์ใหม่ได้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ปฏิบัติจริงของผู้เรียน และนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพิมล สุขขาว (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ร่วมกับผังกราฟิก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ช่วยพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นสอดคล้องกับ สุวรรณ วาชัยเชียร (2553) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานกับ วิธีการจัดการเรียนรู้แบบหวนความคิดหวนใจ ผลการศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของนักเรียนที่ เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบหวนความคิดหวนใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่าการใช้เทคนิคที่ผังกราฟิกซึ่งเป็น เทคนิคที่ใช้ในการสรุปความคิดรวบยอด จากการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน ซึ่งในการจัดกระทำข้อมูล ต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนแต่ละคนจึงเป็นเทคนิคที่ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านทักษะการคิด หลักเหตุผล และการเชื่อมโยงข้อมูลของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนเรียน อนึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจใน เนื้อหาวิชาแล้ว ก็สามารถนำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบและส่งผลต่อการ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้เครื่องมือผังกราฟิกใน การจัดการเรียนรู้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในเนื้อหา รายวิชานั้น

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ ผังกราฟิกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.70 และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 0.36 ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับ เทคนิคการใช้ผังกราฟิก มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดสิ่งที่อยากเรียนรู้ ทุกคนในชั้นเรียนมีส่วนร่วม ในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดปัญหา และค้นหาคำตอบด้วยตนเองโดยใช้วิธีการที่ หลากหลาย และสามารถเลือกใช้ผังกราฟิกเพื่อนำเสนอข้อมูลได้อย่างเหมาะสมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นที่น่า สังเกตว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และแก้ปัญหาอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากข้อปัญหานั้นเป็นสิ่งที่ ผู้เรียนสนใจใคร่รู้อย่างแท้จริง ผู้เรียนจึงมีความมุ่งมั่นที่จะหาคำตอบในสิ่งที่ตนสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมี ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้ผังกราฟิกอยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ กัลยา ทองอ้วน (2552: 34) กล่าวว่า iva ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติที่ดีของบุ

คลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นพอกกล่าวสรุปได้ว่าความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนเป็นความรู้สึกพอใจชอบในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาความพึงพอใจเป็นรายด้านพบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ลำดับที่ 1 คือด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.43) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเพราะว่าการใช้สื่อที่หลากหลายในกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถใช้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องภูมิศาสตร์น่ารู้ การใช้สื่อที่เป็นรูปภาพหรือใช้วิธีการจำลองสถานการณ์สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจใคร่รู้ รู้สึกตื่นเต้นอยากที่จะเรียนและเกิดเจตคติที่ดีในการเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยเมื่อพิจารณาความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นรายข้อพบว่าข้อที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจในลำดับที่ 1 คือข้อที่ 13 นักเรียนชอบสื่อการเรียนรู้ เพราะมีความน่าสนใจ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.35) มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับที่ สมบูรณ์พรรณนาภ (2550) กล่าวว่า การที่บุคคลจะเรียนรู้หรือมีการพัฒนาและความเจริญงอกงามนั้นบุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะพึงพอใจสุขใจเป็นเบื้องต้น นั่นคือ บุคคลจะต้องได้รับการจูงใจทั้งในลักษณะนามธรรมและรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ทองอ้วน. (2552). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จรงค์ เทศนา. (2548). การพัฒนาทักษะการคิดในการทำโครงงานโดยใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizers) สาระเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุทัยวิทยาคม. อุทัยธานี : โรงเรียนอุทัยวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.
- จักรกฤษณ์ ต่อพันธ์. (2561). กระบวนการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ (Geo Literacy) กับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2566, จาก <http://thaiciviceducation.org/en/category/article/>
- ณรรฐวรรณ หนูเผือก. (2552). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคผังกราฟิกกับไม่ใช้เทคนิคผังกราฟิก. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ถิ่นถา ปิยะบุตร, ชรินทร์ มั่งคั่ง, และเชษฐภูมิ วรรณไพศาล. (2560). การจัดการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์โดยใช้วิธีการแบบเปิด เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตบ้านเขวัน. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/104539>

- ทิตินา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิมล สุขขาว. (2560). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับผังกราฟิก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องภูมิศาสตร์ทวีปยุโรป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2558). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning)*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2566, จาก <http://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>
- วงเดือน วงษ์พันธ์. (2551). *ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2554). *การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ประมวลชุดสาระชุดวิชาการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้สังคมศึกษา หน่วยที่ 1-5*. นนทบุรี. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมบูรณ์ พรธนาภพ. (2550). *หลักการเบื้องต้นของการบริหารโรงเรียน*. บรรณาภิจ.
- ส่องหล้า ตันจินดาประทีป. (2554). *การใช้ผังกราฟิกประกอบการเรียนการสอน เรื่องสารสนเทศและเรื่องการจัดหมวดหมู่หนังสือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนสุนทรวิจิตรวิทยา. นครราชสีมา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ปีการศึกษา 2554*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิทธิ์ สายหล้า. (2543). *ศาสตร์และศิลป์การเป็นครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศูนย์นิเทศ.
- สุพัตรา ล้วนแสง. (2558). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบ ATLAS ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ
- สุวรรณา วงษ์เขียว. (2553). *ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน กับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบหมวดความคิดทกใบ*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาสาตรมหาบัณฑิต การสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Education Objective Handbook 1 : Cognitive Domain*. New York : David Mackay Company.

การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัล
ในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
TEACHERS NEEDS ASSESSMENT FOR DEVELOPING DIGITAL
CULTURE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS PIYAMIT SCHOOL
GROUP UNDER THE PATHUMTHANI SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE.

¹อัจฉราพรรณ อิมประเสริฐ, ²สุดารัตน์ สารสว่าง และ ³มีชัย ออสุวรรณ

¹Autcharapan Imprasert, ²Sudarat Sarnswang and ³Meechai Orsuwan

¹มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ประเทศไทย

¹Kasetsart University, Thailand

¹autcharapan.i@ku.th, ²fedusdrs@ku.ac.th, ³fedumho@ku.ac.th,

Received : December 3, 2023; Revised : March 2, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูกลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 214 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) พบว่าข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง .67 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.948 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณหาดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ

¹ นิสิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จำเป็น ซึ่งมีจำนวน 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การทำงานแบบร่วมมือ 2) การพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล 3) กรอบความคิดดิจิทัล 4) การขับเคลื่อนด้วยข้อมูล 5) การมุ่งเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันทุกด้าน และความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือด้าน การเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ รองลงมาคือ การทำงานแบบร่วมมือ การพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล กรอบความคิดดิจิทัล และการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ตามลำดับ

คำสำคัญ : วัฒนธรรมดิจิทัล ความต้องการจำเป็น

Abstract

This research aimed to examine the needs of teachers for developing a digital culture in schools of the Piyamit Consortium, under the Office of the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office, classified by educational qualifications, work experience and technology usage experience. The sample consisted of 214 teachers from the Piyamit Consortium under the Office of the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office. The instrument used to collect data was a 5-level rating scale with 25 items. Content validity was validated with Index of consistency (IOC) ranged between .67 - 1.00 and a reliability value of 0.948. Statistics used in the analysis included mean, standard deviation, and the calculation of Priority Need Index. All five elements of needs for developing a digital culture in schools consisted of 1) collaborative work, 2) readiness for digital risks, 3) digital mindset, 4) data-driven approaches, and 5) focusing on service recipients. The results indicated that , in all aspects, the mean level of the desired condition surpassed that of the current condition. The overall need for developing a digital culture in schools was high. When individual aspects were considered, the highest Priority Need Index was for focusing on service recipients, followed by collaborative work, readiness for digital risks, digital mindset, and data-driven approaches, respectively.

Keywords : Digital Culture, Needs

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในปัจจุบันก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมีผลกระทบทั้งในด้านเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชาชนทั่วโลก ประเทศไทยต้องเตรียมพร้อมกับยุคเศรษฐกิจโมเลกุล (Molecular Economy) ในอนาคต โดยการบริหารจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ (ผ่องอำไพ ศรีบรรณสาร, 2560 ; รุ่งอรุณ รังสียะวงค์, 2560) และการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม การเข้าถึงเทคโนโลยีที่เท่าเทียมกันเป็นคำท้าทายที่ต้องแก้ไขเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม (กรณิศ รัตนมหัทธนะ, 2561) รัฐบาลไทยกำลังให้ความสำคัญในการพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและการใช้ดิจิทัลในการพัฒนา โดยเฉพาะในการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวบ้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน กระทรวงศึกษาธิการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลด้วยนโยบายประจำปี 2567 โดยเน้นการพัฒนากระบวนกรบริหารการด้วยนวัตกรรม นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน พัฒนาศักยภาพคนสู่ด้านดิจิทัล และความพร้อมในการเป็นรัฐบาลดิจิทัล นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ของบุคลากร และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 การบริหารการศึกษาดิจิทัลมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านวัฒนธรรมและยุทธศาสตร์ด้านดิจิทัล เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในองค์กรศึกษา ผู้นำทางด้านดิจิทัลต้องมียุทธศาสตร์ชัดเจนและเป็นผู้นำที่พร้อมสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และยอมรับความสำคัญของการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลในบุคลากร ส่งผลให้มีความพร้อมสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับ Thailand 4.0 (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560)

ในยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล การปรับเปลี่ยนองค์การทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการของยุคสมัยและเพิ่มความสามารถในการทำงานที่รวดเร็ว การปรับเปลี่ยนต้องเน้นที่การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การให้เหมาะสมกับการก้าวสู่การยุคดิจิทัล ไม่เพียงแต่ลงทุนในเทคโนโลยี แต่ต้องมีการปรับเปลี่ยนลึกไปถึงแก่นและหัวใจของการดำเนินงาน การพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษาสามารถเสนอแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาและส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียน การปรับเปลี่ยนองค์การทางการศึกษาในยุคดิจิทัลเน้นการปรับตัวตามเทคโนโลยีและเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานเพื่อความรวดเร็ว จำเป็นต้องพัฒนาวัฒนธรรมองค์การให้สอดคล้อง โดยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลของโรงเรียน นำไปสู่การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ พัฒนาคอร์ปะกอบทางวัฒนธรรมดิจิทัล และนำไปใช้ในการวางแผนการบริหารและจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนองค์การทางการศึกษาตามยุคดิจิทัล เน้นการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงดำเนินงาน เพื่อความรวดเร็วต้องพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัล จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียน นำไปสู่นโยบายและวัตถุประสงค์ พัฒนาคอร์ปะกอบทางวัฒนธรรมดิจิทัล และการบริหารและจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี (ปณณิษฐา มาเชศ, 2565)

โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตปทุมธานี เป็นองค์การทางการศึกษาที่มีการดำเนินงานเพื่่อมุ่งหวังให้นักเรียนทุกคนก้าวข้ามมาตรฐานและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามศักยภาพของแต่ละชั้นเรียนให้เป็นชั้นเรียนที่มีคุณภาพ ครูทุกคนมีจิตวิญญาณของครูผู้บริหารทุกคนมีคุณสมบัติการจัดการอย่างเป็นระบบและความเป็นผู้นำทางวิชาการ แต่สภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันพบว่าวัฒนธรรมองค์การยังไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลเท่าที่ควร จากรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี (2565) พบปัญหาในการปรับตัวต่อการเรียนการสอนทางดิจิทัลที่เกิดจากสถานการณ์ COVID-19 และขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ยังพบว่าวัฒนธรรมองค์การยังไม่พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล แนวคิดการวิเคราะห์หอนาคตถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์แนวโน้มและความไม่แน่นอนในการศึกษา จึงต้องพัฒนาทักษะและรูปแบบการทำงานที่ปรับเปลี่ยนตามเทคโนโลยี เพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

จากแนวคิดและความสำคัญของปัญหาข้างต้น การปรับเปลี่ยนองค์การทางด้านการศึกษาในยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล รูปแบบองค์การต้องมีการปรับตัวให้ทันตามเทคโนโลยี ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลของ โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตปทุมธานี โดยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของวัฒนธรรมดิจิทัลในโรงเรียน เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพด้านวัฒนธรรมดิจิทัล พัฒนางค์ประกอบทางวัฒนธรรมดิจิทัล นำแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลไปใช้ในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ สามารถนำไปสู่การวางแผนการบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างตรงประเด็น และนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับยุคเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้มีความพร้อมที่จะสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางในการนำองค์ประกอบไปใช้ และวางแผนการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการโรงเรียนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตปียมิตร ประกอบด้วย 5 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนสายปัญญารังสิต 2) โรงเรียนธัญบุรี 3) โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี 4) โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร และ 5) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2566 ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 483 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตปียมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 214 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบจากตารางเครจซ์และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ด้านการทำงานแบบร่วมมือ 2) ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล 3) ด้านรอบความคิดดิจิทัล 4) ด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล และ 5) ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ (นิรุฒ เต็นปักซี่, 2565)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) มีข้อความจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพจริงที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมถึงการคำนวณหาดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Need Index: PNI) โดยใช้สูตรคำนวณด้วยเทคนิค Modified Priority Need Index (PNI modified) ของศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย และศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550) $PNI_{Modified} = (I-D) / D$

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตรสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพที่สภาพปัจจุบันของวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ด้านกรอบความคิดดิจิทัล ด้านการทำงานแบบร่วมมือ ด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล และ ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล ตามลำดับและผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ด้านการทำงานแบบร่วมมือ ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล ด้านกรอบความคิดดิจิทัลและ ด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ด้านการทำงานแบบร่วมมือ ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล ด้านกรอบความคิดดิจิทัลและด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ตามลำดับ

3. จากผลการวิจัยได้แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เป็นรายด้าน คือ 1) ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ผู้บริหารมีนโยบายในการมุ่งเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ ให้บริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล จัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายในการรับฟังความเห็น ชักถามข้อสงสัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ 2) ด้านการทำงานแบบร่วมมือ สถานศึกษาจัดให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จัดให้มีฝ่ายงานที่ให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือ และสนับสนุนการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากร 3) ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล ผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านกรอบความคิดดิจิทัล ผู้บริหารสร้างทัศนคติที่ดีและสร้างการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน กำหนดเป็นกลยุทธ์และนโยบายของสถานศึกษา และ 5) ด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล สถานศึกษาจัดระบบการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน ข้อมูลการปฏิบัติงานต่างๆ ลงในฐานข้อมูลดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI _{Modified}	อันดับ
		$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการทำงานแบบร่วมมือ	3.49	0.45	ปานกลาง	4.64	0.43	มากที่สุด	3.64	2
2	ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล	3.45	0.43	ปานกลาง	4.61	0.46	มากที่สุด	3.61	3
3	ด้านกรอบความคิดดิจิทัล	3.74	0.51	มาก	4.60	0.45	มากที่สุด	3.60	4
4	ด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล	3.48	0.42	ปานกลาง	4.59	0.45	มากที่สุด	3.59	5
5	ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ	3.81	0.45	มาก	4.66	0.43	มากที่สุด	3.66	1

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวมเท่ากับ 3.61 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 3.66$) รองลงมาคือ ด้านการทำงานแบบร่วมมือ ($PNI_{Modified} = 3.64$) ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล ($PNI_{Modified} = 3.61$) ด้านกรอบความคิดดิจิทัล ($PNI_{Modified} = 3.60$) และด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ($PNI_{Modified} = 3.59$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา สหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของวัฒนธรรมดิจิทัล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นสถานศึกษามัธยมศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรการบริหาร อันได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ยังพบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานบริหารจัดการด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยจัดการข้อมูลสารสนเทศในโรงเรียน สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (2550) ที่สนับสนุนให้มีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการอย่างกว้างขวาง โดยให้ครูผู้เรียน ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และประชาชน ได้ใช้ประโยชน์และเข้าถึงบริการได้จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตามความเหมาะสม

ผลการประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด สรุปได้ว่า สถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ยังคงต้องการพัฒนาด้านการแสดงออกถึงการทำให้ผู้รับบริการใน สถานศึกษามีความพึงพอใจ มีกระบวนการแก้ไขข้อร้องเรียนที่รวดเร็วและสร้างสรรค์โดยปฏิบัติงานบน พื้นฐานของข้อมูลความต้องการของผู้รับบริการ เนื่องจากพบว่าประเด็นสถานศึกษามีการนำข้อมูลสะท้อน กลับด้านให้การบริการมาปรับปรุงหรือพัฒนาการให้บริการอยู่ในระดับน้อยที่สุดในด้าน จึงควรมีการ พัฒนาระบบการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการนำผลสะท้อนกลับมา ปรับปรุงพัฒนาแก้ไข โดยสถานศึกษาสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์และปรับปรุงการให้บริการได้ ซึ่ง สอดคล้องกับกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2560) ที่กล่าวว่า ลักษณะของ องค์การที่เป็นเลิศด้านการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการจะต้องมีช่องทางการติดต่อที่สะดวกหลากหลาย และเข้าถึงง่าย มีการติดตาม และแก้ไขกับทุกข้อร้องเรียนอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Nwankpa and Roumani (2016) ที่กล่าวว่า องค์การที่มีความเข้าใจความคิดความต้องการของ ผู้รับบริการจะช่วยให้ทราบแนวทางในการสร้างความประทับใจ สร้างประสบการณ์ที่ดีตั้งแต่การได้รับ สื่อ รวมถึงความสนใจตลอดจนการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในองค์การอีกด้วย

จากผลการวิจัย ทำให้ได้แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลในสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปทุมมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้าง การเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ เพื่อให้สามารถยกระดับดิจิทัล ในสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการทำงานที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน และจากผลการวิจัย สามารถนำแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัล ไปปรับใช้กับทุกบริบทในสถานศึกษา เป็นแนวทางในการ บริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของประเทศชาติสืบไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยตัวแปรทั้ง 5 ด้าน และข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบ ประเมิน และสามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัล ได้ดังนี้

ด้านการเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญ สถานศึกษาควรให้บริการแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รับฟังความ คิดเห็นผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ปรับปรุงการให้บริการอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนคือผู้บริหารมี นโยบายในการมุ่งเน้นผู้รับบริการเป็นสำคัญโดยการให้บริการผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล สถานศึกษาจัดให้มี ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ในการรับฟังความเห็น ซักถามข้อสงสัยเพื่อตอบสนองความต้องการของ ผู้รับบริการ

ด้านการทำงานแบบร่วมมือ บุคลากรทุกคนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการด้าน เทคโนโลยีดิจิทัล มีการแบ่งปันข้อมูลทรัพยากร ช่วยเหลือให้คำปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน

สถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนคือสถานศึกษาจัดให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารจัดให้มีฝ่ายงานที่ให้คำแนะนำ ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรในสถานศึกษา

ด้านการพร้อมรับความเสี่ยงดิจิทัล บุคลากรทุกคนมีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ติดตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล การขับเคลื่อนคือผู้บริหารสนับสนุนให้บุคลากรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล และสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลในสถานศึกษา เช่น การสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยี เครือข่ายไร้สายที่ให้ความรวดเร็วในการทำงาน มีเสถียรภาพที่ดี

ด้านกรอบความคิดดิจิทัล บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาควรมีความพร้อมและเกิดการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน การขับเคลื่อนคือผู้บริหารสร้างทัศนคติที่ดีและสร้างการยอมรับเทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน มีกลยุทธ์และนโยบายของสถานศึกษาด้านดิจิทัล ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีอิสระในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลตามความถนัดและความสนใจ

ด้านการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล สถานศึกษาควรมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน ข้อมูลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ในระบบฐานข้อมูลดิจิทัล โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร การขับเคลื่อนคือสถานศึกษาจัดระบบการจัดเก็บข้อมูลนักเรียน ข้อมูลการปฏิบัติงาน ลงในฐานข้อมูลดิจิทัลอย่างเป็นระบบ เช่น การใช้โปรแกรมการบริหารจัดการข้อมูลนักเรียน โปรแกรมบันทึกผลการเรียน ระบบรับส่งเอกสารงานธุรการ ระบบการจัดเก็บเอกสารต่าง ๆ และกำหนดเป้าหมายการสร้างนวัตกรรมในแผนปฏิบัติงานประจำปี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ (2550). นโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กรณีศ รัตนามัทธนะ. (2561).เทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนในยุค
สมัยปัจจุบันและในอนาคต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิรุฒ เต็มปักซี่ (2565). รูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ปณณิฐา มาเชค (2565). การบริหารองค์การทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผ่องอำไพ ศรีบรรณสาร และ รุ่งอรุณ รังสียะวงศ์. (2560). อิทธิพลของนวัตกรรมดิจิทัลต่อ
การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ (2561). การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่
Thailand 4.0 (บทความพิเศษ) วารสารวิชาการ กสทช.ประจำปี 2561.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา สพม.ปทุมธานี.

(ออนไลน์) 2561 (อ้างอิงเมื่อ 14 ธันวาคม 2566)จาก <http://ssps4.go.th/>

สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง (2560). *การพัฒนาระบบบริหาร*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities”. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607 – 610

Nwankpa, J. K., Roumani, Y., Brandyberry, A., Guffrida, A., Hu, M., & Shanker, M. (2013). Understanding the link between initial ERP system and ERP-enabled adoption. *Information Resources Management Journal*, 26(4), 18-39.

การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล
STRATEGIC INNOVATION MANAGEMENT FOR ORGANIZATIONAL
DEVELOPMENT IN THE DIGITAL ERA

¹เกวลิน สามเจริญ และ ²สุภาวดี ฮะมะณี

¹Kewalin Samcharoen and ²Supawadee Hamanee

มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย

Sripatum University, Thailand

¹kewalin.sa@spu.ac.th, ²supawadee.ha@spu.ac.th

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรในยุคดิจิทัลตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และนำองค์ความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์กระบวนการ การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ และการสังเคราะห์การพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล ซึ่งการพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัลนี้สามารถตอบโจทย์นโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นหลักการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศในแผน 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) นำไปสู่กรอบการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งกระบวนการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานในระยะยาวขององค์กรมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และ 4) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ โดยการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์นี้ส่งผลให้เกิดการบริหาร

¹ อาจารย์ สาขาวิชาการบริหารและการจัดการสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

จัดการองค์กรอย่างมีระบบ และสามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติใช้ได้จริง จนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและนำความสำเร็จมาสู่องค์กรในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์, การพัฒนาองค์กร, องค์กรยุคดิจิทัล

Abstract

This academic article aims to study knowledge related to organizations in the digital age, in accordance with national policies and plans for digital development in the economic and social sectors. It seeks to analyze the strategic innovation management processes and the synthesis of organizational development in the digital era. The development of organizations in the digital era can address the national policies and plans for digital development that serve as the main blueprint for a country's economic and digital social development over a 20-year period (B.E. 2561 - 2580). This leads to setting the direction for advancing the country's development through the use of digital technology. The strategic innovation management process, which is crucial for decision-making and long-term management within an organization, consists of four stages: 1) strategic analysis, 2) strategy formulation, 3) strategy implementation, and 4) strategy evaluation and control. Implementing this strategic innovation management process results in well-structured and practical organizational management that ultimately helps the organization achieve its objectives and ensures sustainable success in the digital era.

Keywords: Strategic Innovation Management, Organizational Development, Organizations in Digital Era

บทนำ

นโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสำคัญในแผนแม่บทหลักระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ตามยุทธศาสตร์ชาติที่ผลักดันให้เกิด “ดิจิทัลไทยแลนด์” (Digital Thailand) ที่สามารถสร้างสรรค์ และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ

ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล ทุนมนุษย์ และทรัพยากรอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในสนับสนุนนวัตกรรมการผลิตและบริการ 2) การส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ที่มีมาตรฐานผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม 3) การเตรียมความพร้อมในด้านความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล 4) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสนับสนุนการดำเนินงาน จนนำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์จากการประมวลผลข้อมูลในการดำเนินงานในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

องค์กรในยุคดิจิทัลมีความจำเป็นในการปรับตัวสู่การบริหารจัดการองค์กรที่มีการเชื่อมโยงมุมมองของลูกค้า มุมมองขององค์กร และมุมมองของเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ซึ่ง สามารถแบ่งได้ 2 มุมมอง ได้แก่ 1) องค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Innovation) และ 2) องค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงาน (Digital Transformation) โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถเป็นเครื่องมือสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการดำเนินงานเชิงนโยบาย การวางแผนและการตัดสินใจของผู้บริหาร องค์กรประกอบกับการพัฒนาการดำเนินงานเชิงกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการที่สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง (ทศพร มะหะหมัด และ มนัส สุทธิการ, 2563) ซึ่งการนำปัญญาประดิษฐ์มาเป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์จะสามารถกำหนดแผนการปฏิบัติงานในระยะยาวขององค์กรผ่านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กร จนนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ การประเมินผล และการควบคุม ส่งผลให้เกิดการบริหารองค์กรในยุคดิจิทัลอย่างมีระบบ จนมีความพร้อมในการแข่งขันทางธุรกิจในระดับชาติและพัฒนาไปสู่ระดับนานาชาติผ่านการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2560)

จากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรในยุคดิจิทัล และการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการดำเนินงานขององค์กร จึงนำมาสู่การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับองค์กรในยุคดิจิทัลตามนโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 2) เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล

3) เพื่อส่งเสริมการพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมและการผลักดันให้องค์กรในประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรในยุคดิจิทัลที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้และปรับตัวในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ จนสามารถพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัลได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.2560 ได้กำหนดว่า “เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นส่วนรวมให้คณะรัฐมนตรีจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” นโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นกรอบหลักการพัฒนาประเทศในระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ และมีกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การปฏิรูปการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้เทคโนโลยีเป็นหลัก ทำให้เกิด “ดิจิทัลไทยแลนด์” (Digital Thailand) ที่มีแนวทางในการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีในเชิงเครื่องมือที่สามารถสร้างสรรค์และสนับสนุนองค์กรได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นำไปสู่การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

โดยมีเป้าหมาย 4 ประการ (สำนักงานงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2560) ได้แก่ 1) การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือหลักในสนับสนุนนวัตกรรมการผลิตและบริการ 2) การส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมทางสังคมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ที่มีมาตรฐานผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม 3) การเตรียมความพร้อมในด้านความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล 4) การปฏิรูปการทำงานและการให้บริการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานจนเกิดประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งส่งผลกระทบในเชิงบวกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรในยุคดิจิทัล

การพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Organizational Transformation) เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมด้วยกลยุทธ์ระยะยาวที่เน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าใหม่ให้เกิดขึ้นแก่องค์กร ลูกค้า ผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการดำเนินงาน และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรให้สูงขึ้น (เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์, 2566) องค์กรในยุคดิจิทัลเป็นองค์กรที่สร้างประสบการณ์ใหม่ที่มีการเชื่อมโยงมุมมองของลูกค้า มุมมองขององค์กร และมุมมองของเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าด้วยกัน

เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 มุมมอง ได้แก่ 1) องค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Innovation) และ 2) องค์กรที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับเปลี่ยน (Digital Transformation) (Vaz, 2021) โดยประเทศไทยได้แบ่งองค์กรดิจิทัลออกเป็น 3 ระยะ ตามนโยบายและแผนระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2562) ดังนี้

1. องค์กรที่มีพัฒนาการด้านดิจิทัลระยะเริ่มแรก (Early Stage) ถือเป็น “ผู้สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล” โดยการทบทวนนโยบายและยุทธศาสตร์ขององค์กร รวมถึงการสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานและแนวทางการให้บริการ การปรับปรุงเทคโนโลยีและเตรียมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร เพื่อนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการองค์กรในยุคดิจิทัลให้เกิดขึ้นจริง

2. องค์กรที่มีพัฒนาการด้านดิจิทัลระยะกำลังพัฒนา (Developing Level) ถือเป็น “ผู้นำด้านดิจิทัล” ที่สามารถกำหนดนโยบายและทิศทางขององค์กร รวมถึงการผลักดันให้บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานหรือการให้บริการขององค์กรให้มีความทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กร

3. องค์กรที่มีพัฒนาการด้านดิจิทัลระยะพัฒนาแล้ว (Mature Level) ถือเป็น “ผู้สร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านดิจิทัล” ที่สามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์และการสร้างสรรค์ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนางานให้มีมูลค่าสูงขึ้น (High Value Jobs) พัฒนางานและการบริการภาครัฐที่สร้างคุณค่าร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และระหว่างภาคประชาชน โดยการเชื่อมโยงและบูรณาการด้วยเทคโนโลยี

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการดำเนินงานขององค์กร

การปฏิบัติงานตามแผนการบริหารจัดการขององค์กรที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่สามารถสนับสนุนการรวบรวมข้อมูล การวางแผน การสั่งการ และการประเมินติดตามแผนการดำเนินงานผ่านระบบที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดของ เจริญศักดิ์ แซ่จิ่ง (2562) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัญญาประดิษฐ์ในยุคดิจิทัลที่สามารถเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ด้วยการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการดำเนินงานขององค์กร จึงสามารถจำแนกได้ 2 ด้าน ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์จากข้อมูล เป็นการวางแผนเพื่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความเหมาะสมถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของผู้บริหารในองค์กรยุคดิจิทัล

ซึ่งปัญญาประดิษฐ์ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยค้นหา รวบรวม ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลที่มีจำนวนมากศาลได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และพร้อมใช้งาน ส่งผลให้องค์กรสามารถลดปัญหาข้อผิดพลาดจากธรรมชาติความเป็นมนุษย์ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานและการตัดสินใจในการบริหารจัดการองค์กรของผู้บริหารในองค์กรยุคดิจิทัล (เจริญศักดิ์ แซ่จิ่ง, 2562)

2. ด้านการพัฒนางานเชิงกระบวนการ การดำเนินงานขององค์กรในยุคดิจิทัลสามารถนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานด้วยการแก้ไขปัญหาหรือข้อจำกัดของมนุษย์ เช่น ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาการพัฒนาทักษะการทำงาน ปัญหาด้านสุขภาพ และข้อจำกัดของมาตรฐานในการทำงาน โดยปัจจุบันการนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในเชิงพัฒนากระบวนการ เช่น การใช้หุ่นยนต์เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการผ่าตัดของ تیم ศัลยแพทย์ในโรงพยาบาล การใช้หุ่นยนต์ต้อนรับเพื่อลดต้นทุนในระยะยาว และการใช้ปัญญาประดิษฐ์สื่อสารแทนมนุษย์ในการให้บริการด้านข้อมูลจากฐานข้อมูลขององค์กรในการตอบกลับลูกค้าโดยอัตโนมัติ (ทศพร มะหะหมัด และมนัส สุทธิการ, 2563)

ปัญญาประดิษฐ์มีความสำคัญในเชิงเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยให้องค์กรในยุคดิจิทัลสามารถพัฒนาการดำเนินงานด้านนโยบายและการดำเนินงานด้านกระบวนการ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาและปรับเปลี่ยนบริบทการดำเนินงานของแต่ละองค์กรอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการลดปัญหาหรือข้อจำกัดในการดำเนินงานขององค์กรในยุคดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์

การให้ความสำคัญกับรูปแบบนวัตกรรมขององค์กร 3 ประเภท (Johne, 1999) ได้แก่ 1) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ (Product and Service innovation) การปรับปรุงคุณภาพให้คงที่ หรือปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กรสำหรับการเติบโตขององค์กรในระยะยาว 2) นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation) กระบวนการทางธุรกิจที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต ส่งผลให้คุณภาพเพิ่มขึ้นแต่ราคาคงเดิม 3) นวัตกรรมการตลาด (Market innovation) เป็นรูปแบบของนวัตกรรมเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงส่วนประสมทางการตลาดในกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการในกลุ่มตลาดที่เหมาะสมที่สุด

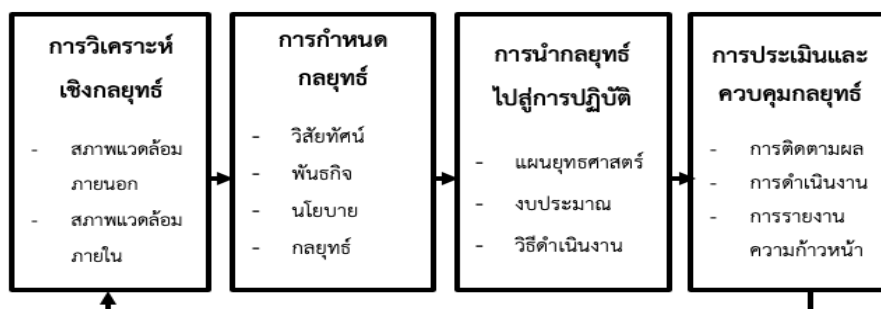
การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์(Strategic Management) เป็นการตัดสินใจในการบริหารและดำเนินการเพื่อกำหนดผลการปฏิบัติงานในระยะยาวของธุรกิจ โดยเน้นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของธุรกิจ การกำหนดกลยุทธ์ การปฏิบัติตามกลยุทธ์

การประเมินผลและการควบคุม (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2560) ส่งผลให้เกิดการบริหารองค์กรอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำและการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับองค์กรและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร หรือสามารถนำความสำเร็จมาสู่องค์กรได้

การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานด้วยกระบวนการวางแผนกลยุทธ์และการบริหารจัดการกลยุทธ์ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติและดำเนินงานขององค์กรที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งองค์กรสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่มีความสำคัญในเชิงเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรในยุคดิจิทัลสามารถพัฒนาการดำเนินงานด้านนโยบายและการดำเนินงานด้านกระบวนการ ส่งผลให้ผู้บริหารในองค์กรสามารถวิเคราะห์และประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรด้วยดำเนินงานตามแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเปลี่ยนแปลงองค์กรในยุคดิจิทัล โดยกระบวนการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการบริหารและดำเนินการปฏิบัติงานในระยะยาวขององค์กร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การ 2) การกำหนดกลยุทธ์ 3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และ 4) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2560) ส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรอย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและนำความสำเร็จมาสู่องค์กรในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล

การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์เป็นศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรจึงมีความจำเป็นต้องประยุกต์ใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบในการบริหารจัดการองค์กรด้วยการนำปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในเชิงเครื่องมือที่สนับสนุนให้องค์กรในยุคดิจิทัลสามารถพัฒนาการดำเนินงานด้านนโยบายและการดำเนินงานด้านกระบวนการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมโดยรวมในยุคดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรสามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยมีกระบวนการอยู่ 4 ขั้นตอน (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2560) ดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์

1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis) เป็นกระบวนการเริ่มแรกที่สำคัญของการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อการพัฒนากลยุทธ์ให้เหมาะสมกับการดำเนินงานขององค์กร โดยการวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสถานะต่าง ๆ รวมถึงสถานการณ์องค์กร ดังนั้นการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์จะช่วยให้องค์กรทราบถึงทรัพยากร (Resources) และความสามารถ (Capabilities) ที่มีความสัมพันธ์กับองค์กรว่าเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค หรือโอกาส ผ่านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ส่งผลให้องค์กรสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรในยุคดิจิทัลและสามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติใช้ได้จริง

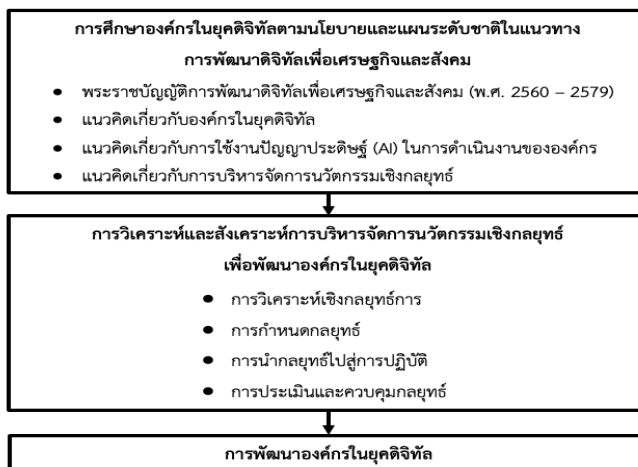
2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation) เป็นกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กร โดยกระบวนการกำหนดกลยุทธ์นี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากการกำหนดกลยุทธ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินงานระยะยาวขององค์กรผ่านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และนโยบาย จะส่งผลให้ผู้บริหารขององค์กรสามารถกำหนดทิศทางขององค์กรในยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจนด้วยการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์มา

เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดกลยุทธ์จากบริบทสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์กรสู่กลยุทธ์ในระดับองค์กรที่แตกต่างกัน รวมทั้งการประเมินและระบุกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมกับองค์กร

3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic Implementation) เป็นกระบวนการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง โดยเป็นการถ่ายทอดกลยุทธ์ในระดับองค์กร (Corporate Strategy) ที่อยู่ในแผนกลยุทธ์ไปสู่กลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ โดยการจัดทำเป็นโครงการ แผนปฏิบัติการ และควบคุมการบริหารจัดการงบประมาณ ดังนั้นในกระบวนการนี้ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำในการจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรในยุคดิจิทัล ซึ่งความร่วมมือและวัฒนธรรมองค์กรมีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้กระบวนการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติประสบความสำเร็จและนำไปสู่การประเมินผลของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติใช้จริง

4) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ (Strategic Evaluation and Control) เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อองค์กรในยุคดิจิทัลเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการประเมินผลของการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติใช้จริงสามารถบ่งบอกถึงความสำเร็จขององค์กร ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรจึงควรให้ความสำคัญในการประเมินผลการปฏิบัติงานจากกลยุทธ์ด้วยการติดตามผลลัพธ์ของกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ โดยยุคดิจิทัลผู้บริหารองค์กรสามารถประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อประเมินผลของกลยุทธ์นั้นว่าได้รับการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่

การสังเคราะห์การพัฒนางค์กรในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 2 การพัฒนางค์กรในยุคดิจิทัลโดยการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์

การพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัลโดยการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ โดยในยุคดิจิทัลองค์กรมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่มีความสำคัญในเชิงเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรสามารถพัฒนาการดำเนินงานด้านนโยบายและการดำเนินงานด้านกระบวนการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรในระยะยาว

ดังนั้นการพัฒนาองค์กรในยุคดิจิทัลด้วยกระบวนการจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์ควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สามารถทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์กรในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในสถานการณ์ปัจจุบันของ โชติวโรจน์ ชัชชัยากิตติ (2564) ที่กล่าวว่า การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ทำให้คอมพิวเตอร์สามารถเรียนรู้และทำงานที่มีความฉลาดเหมือนมนุษย์ได้ หรือมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีกว่ามนุษย์จะสามารถปฏิบัติงานได้ โดยเฉพาะการบริหารจัดการกับข้อมูลต่างๆ อย่างมหาศาล เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์สามารถจดจำใบหน้าของผู้ใช้งาน และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานจากข้อมูลที่ถูกเก็บไว้และนำมาประมวลผล โดยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ กลายเป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่ร่วมและทำงานกับมนุษย์ในยุคดิจิทัล ส่งผลให้องค์กรสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น เร็วขึ้น สะดวกขึ้น นำไปสู่การตอบสนองการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และยังสามารถสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารองค์กรสื่อหนังสือพิมพ์เพื่อความอยู่รอดในยุคดิจิทัลของ กนกรัตน์ ศศิโรจน์ (2565) ที่พบว่า กลยุทธ์การปรับตัวองค์กรสื่อหนังสือพิมพ์ในระดับนโยบายมีความจำเป็นต้องลงทุนนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารจัดการข่าว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรวบรวมวิเคราะห์ ประมวลผล และแสดงผลของข่าวในการแข่งขันระหว่างองค์กรสื่อ โดยในการบริหารจัดการระดับธุรกิจได้ใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุกเพื่อการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรเพิ่มมากขึ้น และในระดับปฏิบัติการมีความจำเป็นในการปรับตัวโดยการสร้างความพร้อมของบุคลากร เพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัว อยู่รอด และประสบความสำเร็จในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

บทสรุป

การบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารองค์การอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับองค์การและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในเชิงเครื่องมือสนับสนุนองค์การให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติในแนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จนทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์กรในยุคดิจิทัล โดยสามารถปฏิบัติตามกระบวนการบริหารจัดการนวัตกรรม 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในขององค์กร 2) การกำหนดกลยุทธ์เป็นขั้นตอนที่ช่วยผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมายขององค์การได้ ตลอดจนสามารถรู้ถึงทิศทางขององค์การในอนาคต 3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติเป็นการถ่ายทอดกลยุทธ์ไปสู่กลยุทธ์ในระดับธุรกิจและกลยุทธ์ระดับปฏิบัติ และ 4) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารได้ติดตามกิจกรรมและผู้ปฏิบัติงานขององค์การอย่างสม่ำเสมอเพื่อประเมินว่ากิจกรรมนั้นๆ ได้รับการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ ศศิโรจน์ (2565). *แนวทางการบริหารองค์กรสื่อหนังสือพิมพ์เพื่อความอยู่รอดในยุคดิจิทัล*.

Journal of Business Administration and Languages (JBAL), 10(2), 46-63.

เจริญศักดิ์ แซ่จิ่ง. (2562). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางธุรกิจในยุคของปัญญาประดิษฐ์*. วารสารธุรกิจปริทัศน์. 11(2), 157-177.

โชติวริทธิ์ ชัชชัยยากิตติ. (2564). *การบริหารจัดการภาครัฐสมัยใหม่ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในสถานการณ์ปัจจุบัน*. มจร. เลย์ ปริทัศน์, 2(3), 175-189.

ทศพร มะหะหมัด และ มนัส สุทธิการ. (2563). *ปัญญาประดิษฐ์การจัดการทรัพยากรบุคคลสมัยใหม่ในองค์กร*. วารสาร RMUTT Global Business and Economics Review. 5(1), 75-89.

เทพศักดิ์ บุญรัตน์. (2566). *การวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรดิจิทัลกับความท้าทายขององค์กรในยุคดิจิทัล*. วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 12(1), 84-104.

วิรัช สงวนวงศ์วาน. (2560). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: ท็อป จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2562). *ทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐเพื่อการปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. สืบค้น 11 ตุลาคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/xE35g>.

Johne, A. (1999). *Successful market innovation*. Innovations management, 163-170.

Vaz, N. (2021). *Digital Business Transformation: How Established Companies Sustain Competitive Advantage From Now to Next*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons: Wiley.

บทบาทของอิทธิบาท 4 กับการบูรณาการเพื่อสร้างผลสัมฤทธิ์ของการ เรียนการสอนออนไลน์

ROLES OF IDDHIPADHADHA 4 AND INTEGRATION FOR ACHIEVEMENT OF E-LEARNING

¹พระอุดมวรญาณ, ²ณัฐธนาถ ศรีเลิศ และ ³ทิพย์ภวิษณ์ ไสชาติ

¹Phraudomworayan, ²Nattanart Srilert and ³Thippavit Saichart

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹s.dhammakosa_@hotmail.com

Received: January 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

ปัจจุบันการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนผ่านโปรแกรม google classroom และ โปรแกรม Zoom ทำให้การเรียนการสอนมีความสะดวกสบายและมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการเรียนการสอนในยุค New Normal หลังจากที่เกิดการแพร่ระบาดของไวรัส COVID19 นับว่าเป็นผลดีอย่างยิ่งต่อการทางการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่ทราบกันดีว่า ความสะดวกสบายใช้ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีไปทุกอย่าง เพราะธรรมชาติของมนุษย์ทั่วไป ความสะดวกสบายอาจจะทำให้เกิดความ “เกียจคร้าน” หรือความ “เบื่อหน่าย” ขึ้นได้ ซึ่งก็ย่อมเป็นที่คาดการณ์ได้ว่า บุคคลที่มีความขยันหมั่นเพียรในการใช้สื่อออนไลน์นี้ในการเรียนของตน ก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จได้โดยง่าย แต่

¹อาจารย์ ดร., หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ราชบุรี

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา วิทยาเขตอุบลราชธานี

ถ้าเกิดความเครียดมากขึ้นมาก็อาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดหรืออาจจะไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนก็ได้ ดังนั้นการที่จะมั่นใจได้ว่า ผู้เรียนจำเป็นต้องนำหลักอิทธิบาทบาท 4 คือ ฉันทะ ความพอใจในการเรียนออนไลน์ วิริยะ มีความพากเพียรไม่ย่อหย่อนในการเข้าใช้โปรแกรมนี้อย่างสม่ำเสมอ จิตตะ การเอาใจใส่ติดตามผลการเรียนตลอดเวลา และ วิมังสา การพิจารณาอย่างรอบคอบในวิธีการเรียนของตน

คำสำคัญ การเรียนการสอนออนไลน์, อิทธิบาท, การบูรณาการ, ผลสัมฤทธิ์

Abstract

In the present time, the activities of online learning and teaching by the internet or website is very popular especially the online learning and teaching with program “Google Classroom” and “Zoom”. This aspect of learning encourages the convenience and the speed for the learners in accordance with widespread of COVID19 in the age of ‘New Normal’. It is, however, recognized well that for the nature of all human, the convenience maybe urges ‘laziness’ or ‘boring’ to the learners. Then, it can be assumed that diligence for the learners is the easy way for their achievement. But if the learners get laziness in their learning, they maybe miss from the achievement. So, for making sure for their achievement, the learners have to apply Buddhist Principle of 4 Iddhipadas which are Chanda Viriya Citta and Vimamsa in their online learning.

Keywords, E-Learning, Iddhipadha, Integration, Achievement

บทนำ

การพัฒนาระบบการบริหารการเรียนการสอนออนไลน์ ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มาพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ถือเป็นสิ่งที่ช่วยอำนวยความสะดวกสบายทางการศึกษาที่เปลี่ยนรูปแบบของความวิริยะอุตสาหะทางการเรียนการสอน เพราะรูปของการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องเตรียมการสอน การเดินทางไปยังสถานศึกษา การพูดจาอธิบายเนื้อหา รายวิชาให้แก่ผู้เรียนหรือนักเรียน นับได้ว่ามีองค์ประกอบของความเพียรพยายามในการเรียนการ

สอนประการหนึ่ง แต่เมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอันเป็นการพัฒนาในทุกๆ อย่างของโลก ทำให้ความเป็นอยู่ในปัจจุบันของผู้คนมีความสะดวกรวดเร็วไปทุกๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ยวดยานพาหนะ อวกาศยาน ระบบการสื่อสารในเรื่องของการให้ข่าวสารทางสื่อโทรทัศน์ การผลิตอาหาร หรือแม้แต่การพัฒนาด้านอาวุธสงคราม ฯลฯ ต่างก็ต้องอาศัยบทบาทของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้อย่างที่เราคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีในปัจจุบัน

กล่าวกันว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นำมาซึ่ง “ความสะดวกสบาย” ในชีวิต ซึ่งก็แน่นอนว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ทำให้เกิดความสะดวกสบายทางการศึกษาซึ่งหมายถึงความสะดวกสบายทางการเรียนการสอน ซึ่งก็หมายความว่า ทั้งผู้เรียนและผู้สอนเกิดความสะดวกสบายในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจในเชิงเปรียบเทียบระหว่างการสำฤทธิ์ผลของการศึกษา ของบุคคลจากการที่ต้องขยันอ่านหนังสือ ขยันท่องตำรา ขยันเข้าห้องสมุด เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลสำหรับการ การเตรียมตัวเรียนการเตรียมตัวสอบของนักเรียน มีความขยันหมั่นเพียรเป็นตัวชีวิตทางความสำเร็จทางการศึกษา เรียกได้ว่าถ้าไม่ขยันหมั่นเพียรก็จะสอบไม่ผ่าน หรือสอบผ่านแต่ไม่ได้คะแนนที่ดี ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของการศึกษาออนไลน์ ถ้าผู้เรียนและผู้สอนไปติดอยู่กับความสะดวกสบายอันเนื่องมาจาก “ความช่วยให้สะดวกสบาย” ของเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เรียกกันว่า “การศึกษาออนไลน์” นั้นอาจจะก่อให้เกิดความบกพร่องบางอย่างที่นำไปสู่ความไม่ประสพผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพราะฉะนั้นบทความนี้จึงเป็นการนำเสนอการบูรณาการการเรียนการสอนออนไลน์ดังกล่าวนี้ด้วยหลักกฏข้อที่ 4 คือความมีฉันทะ คือความพอใจในการที่จะใช้ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ วิริยะ คือมีความพากเพียรที่จะใช้ระบบการเรียนการสอนนี้ จิตตะ การเอาใจใส่ในทุกๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนออนไลน์ และวิมังสา ความพิจารณาไตร่ตรองในทุกขั้นตอนของการเรียนการสอนออนไลน์ นี้ จะช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในเชิงประจักษ์ได้ดังต่อไปนี้

ความเป็นมาและความหมายของการเรียนการสอนออนไลน์

เป็นที่ทราบกันดีว่า ปัจจุบันได้มีความพยายามในการที่จะจัดการเรียนการสอนในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือการเรียนการสอน “ออนไลน์” ซึ่งการเรียนการสอนในลักษณะนี้เรียกกันว่า “อีเลิร์นนิง” (e-learning) (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2551) ซึ่งเป็น Technical Term หรือศัพท์เทคนิคทางการศึกษาอันเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี ซึ่งการเรียนในลักษณะนี้เป็นการเรียนที่มีเนื้อหา หรือสารสนเทศสำหรับการสอนหรือการอบรมซึ่งใช้มาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ด้วยสิ่งที่ทราบกันดีว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาจากด้วยระบบ “อิเล็กทรอนิกส์” ทั้งหมดทั้งสิ้นทั้งนี้ ซึ่งทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของตัวอักษรหรือตัวหนังสือ ภาพเคลื่อนไหวหรือภาพนิ่ง หรือ

ภาพถ่าย หรือคำศัพท์ในหน้าเว็บไซต์ต่าง ๆ จะขึ้นเป็นภาษาอังกฤษว่า Image นั่นเอง ซึ่งทั้งหมดนั้นถูกนำมาผสมผสานให้เข้ากันกับการใช้ภาพสื่อที่เป็นเคลื่อนไหว อันเป็นที่รู้จักในการเรียกขานสิ่งนี้ว่า “วีดิทัศน์” ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพและเสียง ในการถ่ายทอดการจัดการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สิ่งเหล่านี้เรียกว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลักสำคัญโดยส่วนมาก โดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจ หรือขึ้นอยู่กับศักยภาพของตนเอง โดยเนื้อหาของบทเรียน ที่นำเสนอในการเรียนการสอนทางออนไลน์นี้ ประกอบด้วยสื่อที่เป็นข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ ต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งมีการนำเสนอแบบสื่อประสม ที่เรียกกันว่า “Multimedia” (Duanglethai,2553) จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบต่าง ๆ เช่น ซีดีรอม (CD –ROM) โพรทัสน์ หรือ “เว็บเบราว์เซอร์” (Web Browser) โดยผู้เรียนและผู้สอน โดยที่เพื่อนร่วมชั้นเรียนทุก ๆ คน สามารถติดต่อปรึกษา หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย สำหรับทุกคนที่สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ อย่างที่มีเนื้อความในภาษาอังกฤษว่า “Learn for all ;3A: Anyone , Anywhere and Anytime” ซึ่งแปลได้ง่าย ๆ ว่าหมายถึง การเรียนสำหรับทุกคนด้วย 3 A ซึ่ง A ที่หนึ่ง หมายถึง “ทุก ๆ คน”, A ที่สอง หมายถึง “ทุก ๆ ที่” และ A ที่สาม หมายถึง “ทุกๆเวลา” โดยประการนี้ถือได้ว่า การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) นั้นเป็นการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกวัน ทุกสถานที่งานกลายเป็นการเรียน การเรียนกลายเป็นงาน และไม่มีใครเลยที่เคยเรียนจบ ความสามารถในการปฏิบัติงาน คือ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ก็คือ เพื่อให้มีความสามารถในการในเวลาทีน้อยที่สุด ด้วยการอบรมน้อยครั้งที่สุดไม่ใช่มากที่สุด

สำหรับความหมายของคำว่า การเรียนการสอนออนไลน์ มีดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า อีเลิร์นนิ่ง (e – Learning) คือการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรืออีเลิร์นนิ่ง หมายความว่า การเรียนรู้บนฐานเทคโนโลยี (Technology based learning) ซึ่งครอบคลุมวิธีการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ อาทิ การเรียนรู้คอมพิวเตอร์ (computer-based learning) ห้องเรียนเสมือนจริง (virtual classrooms) และความร่วมมือดิจิทัล (digital collaboration) เป็นต้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทุกประเภท อาทิ อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กซ์ทราเน็ต การถ่ายทอด ผ่านดาวเทียม (satellite broadcast) แถบบันทึกเสียงและวีดิทัศน์ (audio/video tape) โทรทัศน์ที่สามารถโต้ตอบกันได้ (interactive TV) และซีดีรอม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2544)

สุรสิทธิ์ วรรณไกร ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ไว้ว่า การเรียนการสอนผ่าน E-Learning หมายถึง “การเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือ e-learning คือ การศึกษา เรียนรู้

ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ตเป็นการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผู้เรียนจะได้เรียนตามความสามารถและความสนใจของตน โดยเนื้อหาของบทเรียนซึ่งประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอและมัลติมีเดียอื่นๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน web Brower โดยผู้เรียน ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคน สามารถติดต่อ ปรีกษา แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ระหว่างกันได้ เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยอาศัยเครื่องมือการติดต่อ สื่อสารที่ทันสมัย (e-mail, web-board, chat) จึงเป็นการเรียนสำหรับทุกคนเรียนได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Learn for all: anyone, anywhere and anytime)” (สรุสิทธิ์ วรรณไกรโรจน์, 2547)

กล่าวโดยสรุปโดยย่อและโดยง่ายได้ว่า การเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึงกระบวนการของการเรียนการสอนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตนั่นเอง

บทบาทเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารการศึกษา

กล่าวได้ว่า วิทยาการก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารนั้น ถือเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะผลักดันให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนพลเมืองของโลกอย่าง “ไร้พรมแดน” ซึ่งคำพูดที่พิสดารจะมีอยู่ 2 คำคือคำว่า “บียอน ฟรอนเทียร์” (Beyond Frontier) กับคำว่า “โกลบอลไลเซชัน” (Globalization) ซึ่งหมายความว่ามนุษยชาติทั่วโลกสามารถติดต่อกับสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการนำผู้คนในสังคมโลกให้เข้าสู่การผสมผสานสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความคิด ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างมนุษยชาติทั้งหมดทั้งมวล ที่เรียกว่า “กระแสโลกาภิวัตน์” นั่นเอง ทำให้ทุกคนต้องปรับตัวให้สอดคล้องต้องตามไปกับ “กระแส” ดังกล่าวนี้นี้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าเทคโนโลยีต่าง ๆ นั้น ได้ถูกนำมาใช้หรือนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เป็นเครื่องมือเครื่องมือต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งก็ได้ก่อให้เกิดการแข่งขันในด้านการให้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ด้วยการนำเอาความรู้ต่างที่ทันสมัยของระบบเทคโนโลยีทั้งหลาย มาใช้ในการแข่งขัน ดังกล่าวนี้นี้ และถือได้ว่า สิ่งเหล่านี้จัดเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไปในเวลาเดียวกัน โดยมีเป้าหมายให้เศรษฐกิจและสังคม ของเรา กลายเป็น “เศรษฐกิจและสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้” หรือ Knowledge-based Economy/Society โดยที่ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศหนึ่งที่เป็นสมาชิกของโลก ซึ่งก็ต้องได้รับผลกระทบจากกระแสของโลกาภิวัตน์ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารประเทศหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนี้ จึงได้กำหนดแผนแม่ ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสำคัญ ๆ ไว้ 5 กลุ่ม ได้แก่ 1.) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านภาครัฐ (e-Government) 2.) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านพาณิชย์(e-Commerce) 3.)เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการ

พัฒนาด้านอุตสาหกรรม (e-Industry) 4.) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาทางการศึกษา (e-Education) และ 5.) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านสังคม (e-Society) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2560)

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า การศึกษาเป็นกลไกพื้นฐานในการพัฒนาคนหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังไว้ว่า สิ่งนี้จะเป็นเครื่องมือในการเตรียม “คน” และ “สังคม” ให้พร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงชีวิตและความเป็นอยู่เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่การจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์นั้น ถือว่าเป็นการเตรียมกำลังคนที่มีศักยภาพ หรือมีความความฉลาดเพียงพอที่จะเป็นบุคลากรผู้มีความสามารถ เป็นนักคิดผู้มีความสามารถที่จะเลือกข่าวสารข้อมูลมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษานี้ จึงต้องเน้นหนักไปที่การวางแผนในเชิงรุก ด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มต่าง ๆ ใน “นวิธิ” หรือ “New Normal” ของกระแสโลกที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในทางสังคม และยังได้วิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศไทยโดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อม เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อหาทิศทางในการพัฒนา “คุณภาพของคนไทย” อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้รู้ทันโลก โดยที่คนทุกคนมีความสุข รวมทั้งครอบครัวและชุมชนต่าง ๆ ก็อยู่กันอย่างมีสันติสุข (ธาดา รัชกิจ, 2560)

การจัดการศึกษาในปัจจุบันของไทย ที่ได้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นไปเพื่อพัฒนาผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์ให้มีความรู้ความสามารถ หรือมีศักยภาพในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ รวมไปถึงรูปแบบเนื้อหาและวิธีการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น กระบวนการเรียนการสอนเปลี่ยนบทบาทของครูจากการเป็นผู้ให้ ผู้ถ่ายทอด มาเป็นผู้ออกแบบการศึกษา เพื่อพัฒนาคนที่มีความแตกต่างกัน วิธีการเรียนรู้เริ่มเข้าสู่ยุคแห่งการใช้ “เทคโนโลยีเข้มข้น” (ชาญยุทธ โกลิยะวงศ์ และคณะ, 2560) ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งไทยเริ่มมีการนำนวัตกรรมทางการเรียนการสอนเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เรียกกันว่า “ระบบอินเทอร์เน็ต” ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพัฒนาประเทศได้มีการเห็นความสำคัญในการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และได้เริ่มวางโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ทางสื่อสาร และได้กำหนดเป้าหมายเอาไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันอุดมศึกษา ให้ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ที่มีข้อมูลต่อเชื่อมอยู่ทั่วทุกมุมโลก ซึ่งอินเทอร์เน็ตที่เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งประกอบด้วยเครือข่ายย่อยอื่น ๆ อีก เป็นจำนวนมาก ที่กระจุกกระจายอยู่ในทั่วทุกมุมโลก ทำให้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็น

เครือข่ายสื่อสารที่มีขนาดใหญ่ที่สามารถตอบสนองความต้องการในการค้นคว้าข้อมูลได้เป็นอย่างดี (วิทยา เรื่องพรพิสุทธ์, 2538) ทำให้มีความต้องการในการที่จะใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน เป็นต้นว่า การจัดระบบห้องสมุด การบริหารงานของฝ่ายธุรการ การค้นคว้าข้อมูล หรือการเรียนการสอนทางไกลโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรข้อมูลข้อสนเทศต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการดำเนินการในลักษณะเช่นนี้เป็นการลดความซ้ำซ้อนต่าง ๆ ในกระบวนการของการเรียนการสอน และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพต่าง ๆ ในการค้นหาและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เป็นระบบระเบียบและมีมาตรฐาน ในการเรียนการสอน ตลอดจนการเพิ่มศักยภาพของการให้บริการข้อมูลที่มีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงต่อตามความต้องการของผู้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตนี้ และยังเป็นการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาระบบฐานข้อมูล รวมไปถึงระบบสารสนเทศต่างๆ ซึ่งจะเป็นฐานสำคัญสำหรับการวิจัยและพัฒนาการศึกษา (Computer Time. 2538)

มุมมองทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาของระบบเทคโนโลยีทางการสื่อสาร

เนื่องจากการที่จะจำแนกแจกแจงซึ่งรายละเอียดต่างๆ ของระบบเทคโนโลยีที่เป็นเรื่องของศาสตร์อีกแขนงหนึ่ง ซึ่งดูแล้วมีความห่างไกลไปจากความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในสายทางพระพุทธศาสนาหรือ บุคคลในสาขาอื่นที่ไม่ใช่สายอิเล็กทรอนิกส์ คงต้องใช้เวลาเป็นอย่างมากในการที่จะอธิบายให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งได้ ดังนั้น ในที่นี้จึงจะกล่าวแต่เพียงโดยย่อว่า ถ้าหากจัดยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีการเป็นเป็นยุค หรือ G หรือ Generation ต่าง ๆ ออกเป็น 5 ยุค หรือ 5 G ได้ดังนี้

ยุค 1G หรือ ยุคอนาล็อก หรือยุคที่ใช้การสื่อสารในระบบ ยุคนั้นเป็นยุคที่สามารถพูดคุยกันผ่านเสียงผ่านมือถือหรือเครื่องสื่อสารในระบบอนาล็อก

ยุค 2G เป็นยุคที่สามารถส่งข้อความทาง MMS หากันได้

ยุค 3G เป็นยุคที่เป็นการเชื่อมต่อการใช้งานในระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อส่งข้อมูลผ่านมือถือได้ด้วยความเร็วระหว่าง 20kbps- 42.2Mbps

ยุค 4G เป็นยุคที่สามารถดูภาพเสียง หรือหนังออนไลน์ได้ที่ความเร็วเพิ่มขึ้นเป็น 100 Mbps(4G LTE), 150 Mbps (4G LTE Cat.4) และ 1,000 Mbps (4G LTE Advanced)

ยุค 5G เป็นการสื่อสารที่อนาคตจะไม่ใช้แค่โทรศัพท์มือถือแล้ว แต่จะรวมถึงอุปกรณ์ทุกชนิดที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ (Internet of Things หรือ IoT หรือ “ไอ โอ ที” นั่นเอง) ซึ่งในยุค 5G นี้จะดาวน์โหลดวิดีโอ ภาพยนตร์ หรือแอปพลิเคชัน ได้เร็วถึง 10,000 Mbps ถ้าใช้ 4G ดูวิดีโอ

ออนไลน์ (ขนาด 8K) หรือดาวนโหลดภาพยนตร์ที่ต้องรอ 6 นาที แต่ถ้ามี 5G ใช้เวลาแค่ 6 วินาที (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม, 2560)

ในลักษณะของพัฒนาการทางเทคโนโลยีนี้จะเห็นว่า “ความสะดวกสบาย” ที่มากับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าวนี้ หมายถึง “ระยะเวลา” ของการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ นั้น สั้นลง ๆ หรือย่อลงไปตามลำดับ จากการที่ต้องใช้เวลาพอสมควรในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องใช้เวลานาน ถูกทำให้เสร็จได้ในเวลาที่สั้นลงสั้นที่สุด

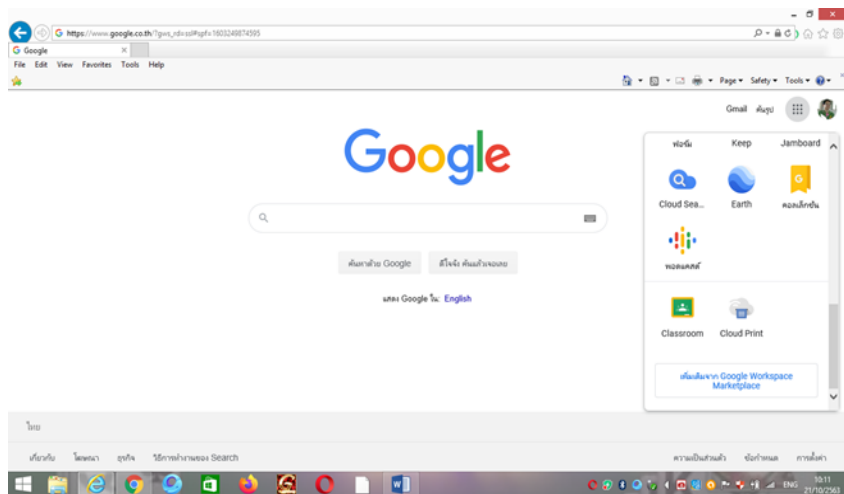
สำหรับทักษะต่าง ๆ ที่มีต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านอิเล็กทรอนิกส์หรือเทคโนโลยีทางการสื่อสารนี้ ในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้มีความคิดหรือทัศนคติใด ๆ นอกจากการ “นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางที่เป็นคุณ” นั่นเอง

ในข้อนี้จะขอยกตัวอย่าง ในกรณีที่ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) ได้แสดงทัศนะโดยสรุปว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้นำมาใช้ในทางที่เป็นคุณนั้น มีในหนังสือ “ขอบฟ้าแห่งความรู้” ไว้โดยยกตัวอย่าง กรณีของ “เป่ย์” หนุ่มชาวจีนที่จนปัญญาในการที่จะรักษาแฟนสาวที่ป่วยเป็นเจ้าหญิงนิทรา โดยการส่ง “สาส์น” ไปทางอินเทอร์เน็ต เมื่อเรื่องราวกระจายไปตามเว็บไซต์ต่าง ๆ ทำให้ “ผู้รู้” ทางการแพทย์สามารถส่งข้อมูลเกี่ยวกับการผ่าตัดรักษาให้หญิงสาวคนดังกล่าวโดยการ “ผ่าตัดทางอินเทอร์เน็ต” ทำให้หญิงสาวคนนั้นหายเป็นปกติ และการผ่าตัดครั้งนี้เป็นการผ่าตัดทางไกลครั้งแรกของโลก (พระพรหมบัณฑิต, 2540) กล่าวโดยสรุปคือการนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาใช้ในทางที่เป็นคุณ เป็นมุมมองทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อระบบเทคโนโลยีทางการสื่อสาร

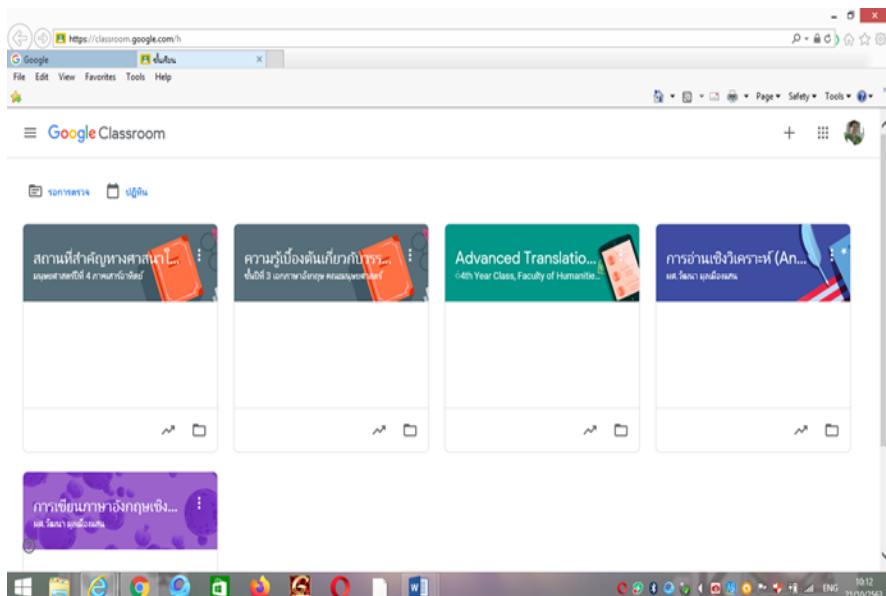
ความสะดวกสบายในการเรียนผ่านโปรแกรม google classroom และ Zoom

Google Classroom เป็น Application ที่เปิดให้บริการสำหรับทุกคน แอปพลิเคชัน หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังกล่าวนี้ ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้อาจารย์สร้างและเก็บงานโดยไม่ต้องใช้กระดาษ และยังสามารถช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอนให้น้อยลง เช่น ความสามารถในการทำสำเนาของ Google ให้กับนักศึกษาแต่ละคนที่มีอยู่ใน แอปพลิเคชันดังกล่าวนี้ นอกจากนี้ Google classroom ยังสร้างโฟลเดอร์สำหรับแต่ละคนเพื่อความเป็นระเบียบของข้อมูล ที่นักศึกษาสามารถติดตามงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์หรือครูผู้สอนว่ามีอะไรครบกำหนดบ้าง อาจารย์หรือผู้สอน สามารถติดตามการทำงานของนักศึกษาได้ว่าใครยังไม่เสร็จ และยังสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานและให้คะแนนกับงานที่นักศึกษาส่งมาได้อย่างรวดเร็ว โดยที่วิธีการเข้าไปห้องเรียน หรือ classroom ในแอปพลิเคชันนี้ ในแต่ละครั้งก็ไม่ยุ่งยาก อาจารย์

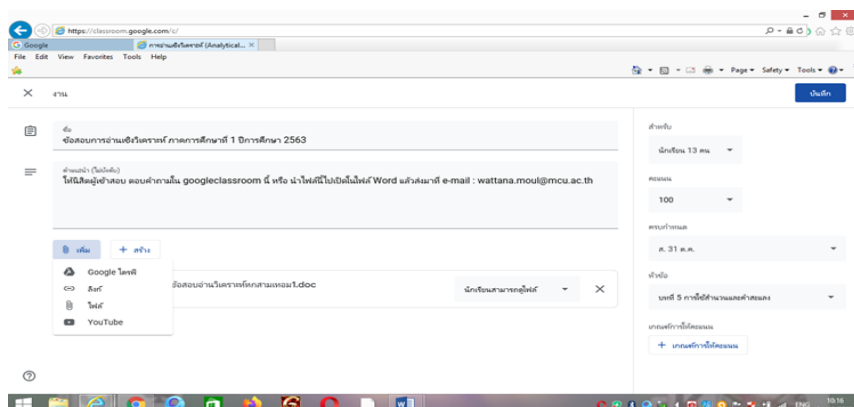
สามารถเพิ่มนักศึกษาได้โดยตรง หรือแชร์รหัสเพื่อให้นักศึกษาเข้าห้องเรียนได้ ซึ่งการตั้งค่ารหัสใช้เวลาเพียงแค่ครู่เดียว และประโยชน์ของการใช้งาน Google Classroom จะช่วยให้ประหยัดเวลานอกจากนี้การตรวจงานก็สามารถทำได้ง่ายมากขึ้น อีกทั้งยังมีความเป็นระบบและระเบียบที่ปลอดภัยเพราะ Classroom จะไม่นำเนื้อหาหรือข้อมูลของนักศึกษาไปโฆษณาหรือนำออกไปเผยแพร่สู่ผู้อื่น ๆ หรือช่องทางอื่นๆ ได้

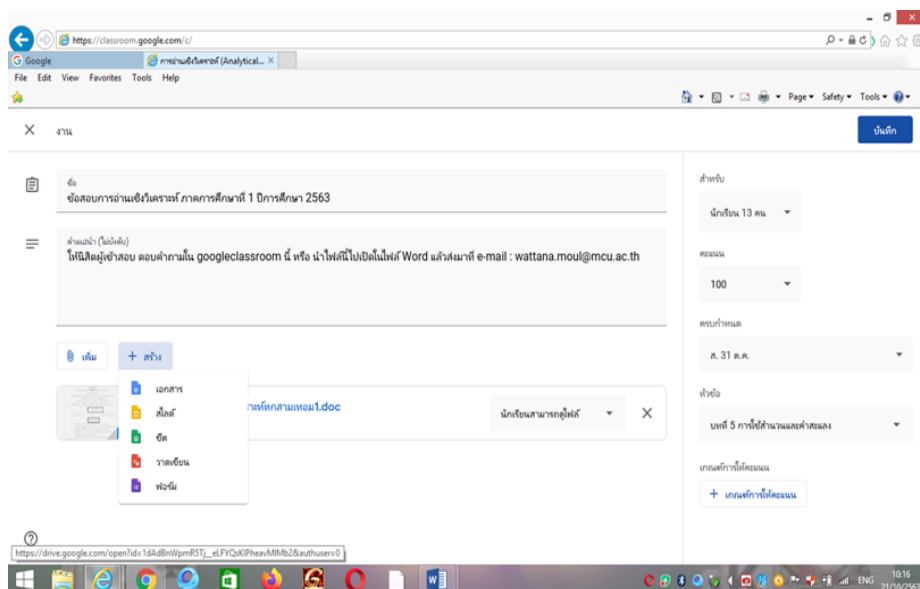
รูปที่ 1 : เมื่อเข้าไปในเว็บไซต์ของ google.co.th

รูปที่ 2 : เมื่อคลิกเข้าไปใน classroom

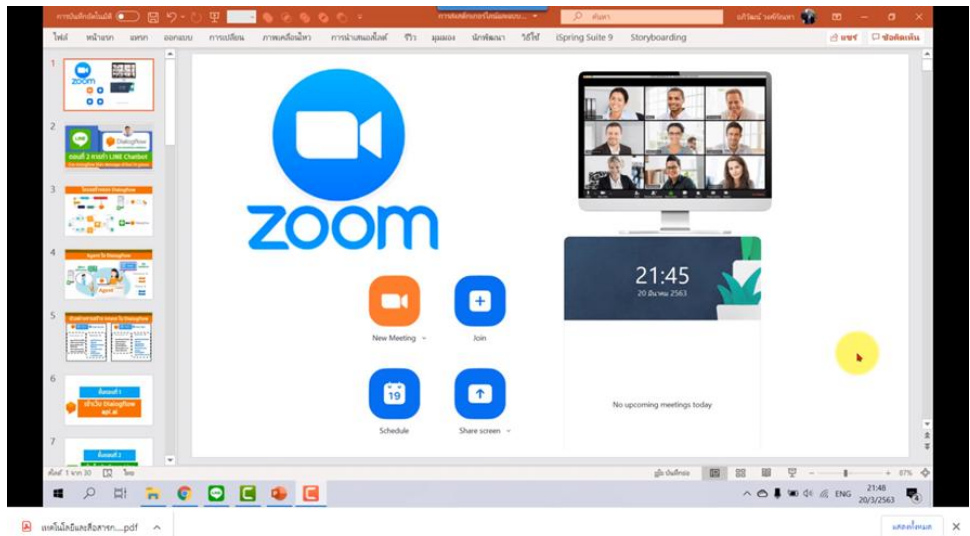
รูปที่ 3 : ฟังก์ชันต่าง ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำเนื้อหาที่จะสอนให้ผู้เรียนเข้าเรียนได้

รูปที่ 4 : ฟังก์ชันต่าง ๆ ที่ใช้ในการสั่งงานในการสอนออนไลน์

นอกจาก แอปพลิเคชัน google classroom แล้ว แอปพลิเคชัน Zoom ก็สามารถนำมาใช้ในการสอนออนไลน์ได้ แต่มีรูปแบบที่แตกต่างกันซึ่ง Zoom คือ Application ที่พัฒนามาเพื่อให้สามารถจัดประชุม สัมมนา ได้ทางออนไลน์โดยใช้คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน หรือแท็บเล็ตสามารถใช้ประชุมได้ทั้งแบบมีภาพและวิดีโอ (Video Conference) หรือประชุมผ่านโทรศัพท์ที่มีแต่เสียงเท่านั้น (Conference call) ซึ่งแอปพลิเคชัน Zoom ถือเป็นผู้ให้บริการคลาวด์ด้าน Video Conference ที่มีผู้ใช้งานทั่วโลก ในเดือนมีนาคม 2020 ที่มีการระบาดของไวรัส COVID-19 Zoom ประกาศให้โรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นสามารถใช้แพลตฟอร์มในการสอนได้ฟรี โดยปกติแล้ว Zoom จะสามารถใช้งานได้ทั้งแบบฟรีและแบบเสียค่าบริการ ถ้าเป็นแพลนฟรีจะสามารถสามารถ

สร้าง Group Meeting ที่มีผู้เข้าร่วมได้ตั้งแต่ 3 คน แต่ไม่เกิน 100 คน ภายในระยะเวลา 40 นาที แต่ครั้งนี้ Zoom ให้ทางโรงเรียนสามารถใช้ได้แบบไม่จำกัดจำนวนคน และไม่จำกัดระยะเวลาด้วย (หนูย์ พงษ์สุข, 2563)

รูปที่ 5: รูปแบบของโปรแกรม Zoom

อิทธิบาท 4 ถ้าไม่มีการเรียนออนไลน์นี้ก็จะไม่สัมฤทธิ์ผล

อิทธิบาท หรือ อิทธิบาท 4 เป็นศัพท์ในพระพุทธศาสนา หมายถึง ฐานหรือหนทางสู่ความสำเร็จ หรือ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องสำเร็จสมประสงค์ ทางแห่งความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย (ที.ปา. 11/231/233)

สำหรับคำอธิบายอื่นๆ เกี่ยวกับอิทธิบาท 4 นี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้อธิบายไว้ในหนังสือ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมไว้ดังนี้

อิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์, 2540) เป็นสิ่งที่ถือว่าเป็น “คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ” หรือ “คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย” ได้แก่.-

1. **ฉันทะ** หมายถึง ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ในทางการเรียนออนไลน์หมายถึงความพอใจในกระบวนการทั้งหมดของการเรียนออนไลน์ เป็นความ “รัก” “ชอบ” “เต็มใจ” กับรูปแบบและเนื้อหาของการเรียนออนไลน์ทั้งหมด

2. **วิริยะ** หมายถึง ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ซึ่งในทางการเรียนออนไลน์ จะมุ่งไปที่ความเพียรพยายาม ความมุ่งมั่นในการลงมือทำทุกอย่างในทุกกิจกรรมของการเรียนการสอนด้วยความตั้งใจจริง

3. **จิตตะ** หมายถึง ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝนไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป เป็นความใส่ใจ หรือความเอาใจใส่ในการเรียนออนไลน์ของตน

4. **วิมังสา** หมายถึง ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น ซึ่งใช้ได้กับการพิจารณาการเรียนออนไลน์ของตนในทุกขั้นตอน (พระพรหมคุณาภรณ์,2540)

นิรณ 5 ตัวปัญหาต่อทุกความสำเร็จของผู้เรียนออนไลน์

นิรณ 5 เป็นหลักธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึง สิ่งทั้ง 5 ที่กักกันจิตไม่ให้ก้าวหน้าในคุณธรรม, ธรรมที่กักกันจิตไม่ให้บรรลุคุณความดี, อกุศลธรรมที่ทำให้จิตให้เศร้าหมองและทำปัญญาให้อ่อนกำลัง (พระพรหมคุณาภรณ์,2540) มี 5 อย่างดังนี้

1. **กามฉันทะ** หมายถึง ความพอใจในกาม, ความต้องการกามคุณ ในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาออนไลน์ ความพอใจในกาม ซึ่งกินความกว้างครอบคลุมไปถึงความต้องการทุกอย่างในทางที่ไม่เป็นคุณต่อการเรียนการสอนออนไลน์ กล่าวคือ ความรู้สึกที่เป็นความต้องการ หรือ “อยากได้” “อยากมี” “อยากทำ” “อยากกิน” และ/หรือความ “อยาก” ทุกอย่างที่จะตั้งใจให้ออกห่างไปจากการเรียนการสอนออนไลน์ของตน

2. **พยาบาท** หมายถึง ความคิดร้าย, ความขัดเคืองแค้นใจ ในการเรียนออนไลน์ จะหมายถึงความรู้สึกที่ต่อต้านต่อการที่จะเรียนให้ได้เกรดสูง ๆ เรียกได้ว่า หากมีความคิดเคียดแค้นโกรธเคือง “ใคร” หรือ “อะไร” ขึ้นมา จะทำให้ความตั้งใจที่จะเรียนออนไลน์ซึ่งหมายถึงการทำกิจกรรมในแบบเรียนให้ครบสมบูรณ์ได้

3. **ถีนมิทธะ** หมายถึง ความหดหู่และเซื่องซึม ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ มีตัวอย่างในความเบื่อหน่ายที่มีผลต่อการเรียนของเด็กที่เรียนการเป่าขลุ่ยหรือการเล่นดนตรีต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ความเบื่อหน่ายซึ่งจัดอยู่ในนิรณที่เป็น “ถีนมิทธะ” หรือความหดหู่เซื่องซึมนั่นเอง (มนู โห้ไทย,2543) ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่ผู้เรียนย่อมจะเกิด นิรณ ต่าง ๆ ในการเรียนออนไลน์ได้ ประเด็นจึงเป็นตัวอย่างสำหรับผู้เรียนออนไลน์โดยทั่วไปว่า จะใช้ข้อพิพาท 4 กำจัดนิรณข้อนี้ได้อย่างไร

4. **อุทัจจกุกุจจะ** หมายถึง ความฟุ้งซ่านและร้อนใจ, ความกระวนกระวายกลุ่มกังวล ซึ่งสามารถทำลายความตั้งใจในการเรียนออนไลน์นี้ได้เช่นกัน

5. **วิจิกิจฉา** หมายถึง ความลังเลสงสัย เกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ จะหมายถึง ความสงสัยในทุกๆ อย่างในกิจกรรมนี้ ไม่ว่าจะเป็นความสงสัยว่า ดีหรือไม่ ถูกต้องหรือเปล่า จะได้ผลดีหรือเปล่านั้น จะทำให้การเรียนออนไลน์เกิดผลเสียหายได้

การบูรณาการด้วยหลักอิทธิบาท 4 เพื่อความสำเร็จในการศึกษาออนไลน์

กล่าวกันว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน และมีลักษณะทางจิตสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ดังนั้นลักษณะทางจิตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการปฏิบัติงานด้วย (เกรียงศักดิ์ ราชโคตร, 2020)

เกี่ยวกับการใช้ความเพียรพยายามในการก้าวไปสู่ความสำเร็จนั้น ทางตะวันตกมีคำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ความเพียรพยายามเป็นสภาพที่เป็นอยู่อย่างดีของบุคคลสามารถทำให้แสดงศักยภาพด้านต่าง ๆ ออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Maslow A.H., 1954) แต่ก็เป็นธรรมดาว่า ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีอุปสรรค และอุปสรรคของอิทธิบาท ก็คือ นิเวศทั้ง 5 และเมื่อผู้เรียนสามารถกำจัดนิเวศ 5 อันเป็นอุปสรรคปัญหาหรือศัตรูตัวฉกาจต่อความสำเร็จของตนแล้ว การบำเพ็ญเพียรหรือการสร้าง “ความเพียร” สำหรับผู้เรียนโดยการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 การเรียนออนไลน์จึงหมายถึงการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการกำจัดนิเวศที่จะเกิดขึ้นกับกระบวนการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม วิธีการสร้างความเพียรเพื่อการกำจัดนิเวศ (อง.ทสก.อ. 3/48/350) ที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของผู้เรียนดังนี้

นิเวศ	คู่ปรับ	วิธีการ
กามฉันทะ	อสุภกรรมฐาน	ใช้อิทธิบาท 4 ในการเจริญอสุภกรรมฐาน
พยาบาท	การเจริญเมตตา	ใช้อิทธิบาท 4 ในการเจริญเมตตาเจโตวิมุตติ
ถิ่นมิตะ	การปรารภความเพียร	ใช้อิทธิบาท 4 ในการปรารภความเพียร
อุทัจจกุกุจจะ	ความสงบจิตใจ	ใช้อิทธิบาท 4 ในการสร้างความสงบให้เกิดขึ้นในจิตใจ
วิจิกิจฉา	โยสีสมนสิการ	ใช้อิทธิบาท 4 ในการพิจารณาตามหลักของ โยนิโสมนสิการ หรือการกระทำไว้ในใจโดยอุบายอันแนบคาย

อันที่จริงแล้ว หากจะพิจารณาถึงประเด็นหลักของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความเกียจคร้าน และผู้เรียนออนไลน์เมื่อเกิดความเกียจคร้าน ย่อมจะทำให้เกิดความท้อถอยไม่ยอมเรียนหรือไม่อยาก “ทำต่อ” ในกิจกรรมทุกอย่างที่มีการบรรจุไว้ในการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งก็คือ google classroom ที่ได้ดำเนินการไว้แล้วอย่างสมบูรณ์นั้นได้ เพราะเป็นสิ่งที่เข้าใจได้โดยง่ายว่า บุคคลที่กำลังตั้งใจเรียน หรือตั้งใจ หรือเอาจิตใจ หรือกำหนดจิตกำหนดใจให้มันคงในการศึกษาหาข้อมูล กระจกศึกษาค้นคว้าเนื้อหา หรือการทำแบบฝึกหัดต่าง ๆ ใน google classroom นั้นได้

ดังนั้น นิเวศ 5 ที่เด่นชัดที่สุดที่จะเป็นอุปสรรคไม่ให้เข้าถึงผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนนี้ได้ก็คือ ถิ่นมิถุระ ซึ่งเกิดจากองค์ประกอบของการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมไปถึง ความชำนาญในการใช้ฟังก์ชันต่าง ๆ ใน google classroom นี้

บทสรุป

ความสับสนวุ่นวายที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ในการเรียนการสอน อาจจะทำให้ชีวิตในยุค New Normal อาจจะเป็นความจริงที่ว่า ความเจริญทางเทคโนโลยีนี้ ที่ได้นำมาสร้างเป็นระบบการสื่อสารทางการศึกษาด้วยระบบเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทันสมัย แต่เมื่อมุ่งไปที่ผลลัพธ์ หรือการที่จะให้ผู้เรียนบรรลุถึงซึ่งผลสำเร็จในการเรียนของตน ซึ่งไม่ได้หมายถึงความสำเร็จในการได้เกรด “ดี” ในการวัดผลประเมินผลในใบระเบียนการศึกษาของนิสิตผู้เรียนเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึง ความการนำความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการบรรลุความสำเร็จตามผลการเรียนมาใช้ในการประกอบอาชีพหรือใช้การทำหน้าที่การทำงานของตนหลังจากจบการศึกษานั้น หากผู้เรียนมีความเกียจคร้านอันเกิดมาจากนิเวศทั้ง 5 คือ ความมั่งง่ายต่าง ๆ อันหมายถึง ความฉันทะ, ความหงุดหงิดคิดร้ายขุนเคืองในใจ อันหมายถึง พยาบาท, ความหดหู่ซึ่งซึม ง่วงหงาวหาวนอน อันหมายถึง ถิ่นมิถุระ ความฟุ้งซ่านรำคาญในจิตในใจต่าง ๆ อันหมายถึง อุทกที่จะกุกกู่จะ และ ความลึกลับสงสัยในเรื่องต่าง ๆ อันหมายถึง วิจิกิจฉา นั้น สามารถนำอิทธิบาท 4 อันได้แก่ ฉันทะ ความพอใจในการเรียนออนไลน์, วิริยะ ความเพียรพยายามในการเรียนออนไลน์, จิตตะ ความเอาใจใส่ในการเรียนออนไลน์ และวิมังสา ความพินิจพิจารณาไตร่ตรองในการเรียนออนไลน์ของตน นอกจากจะกำจัดนิเวศคือตัวขวางทางแห่งความสำเร็จแล้ว ยังสามารถได้รับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและประสบผลสำเร็จในหน้าที่การทำงานของตนได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ ราชโคตร. (2545). อธิปไตย 4 และลักษณะทางจิตที่มีผลต่อพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของนักศึกษาในโรงเรียนเอกชนประเภทช่างอุตสาหกรรมตั้งอยู่ใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, ศาสตราจารย์ ดร.. (2560). สามัญทัศน์เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาญยุทธ์ โกลิตะวงศ์ และคณะ. (2561). ความต้องการแรงงานในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 28 (3) ฉบับเดือน กรกฎาคม – กันยายน
- ธาดา รัชกิจ. (2560). การศึกษา (Education) สำคัญอย่างไรกับการพัฒนามนุษย์. เรียกใช้เมื่อ 28 ตุลาคม 2563 จาก <https://th.hnote.asia/orgdevelopment/190625-education-for-hrd/>
- ณอมพร เลหาจรัสแสง. (2551). ความหมายของ e-Learning. เรียกใช้เมื่อ 18 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.kroobannok.com/1586>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 40). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมบัณฑิต(ประยูร ธมฺมจิตโต). (2540). ขอบฟ้าแห่งความรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมคิด โคธธา. (2547) การใช้อธิปไตย 4 ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- มนู โทไทย. (2543) อิทธิพลของอธิปไตย 4 ที่มีต่อทักษะการเล่นกลยุทธ์คอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี). วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิทยา เรืองพรพิสุทธ์. (2538). คู่มือการเข้าสู่อินเทอร์เน็ตสำหรับผู้เริ่มต้น. กรุงเทพมหานคร : ยูเอ็ดยูเคชั่น.
- สถิต รัชปต์ย์. (2548). การประยุกต์หลักอธิปไตย 4 ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน ของนักศึกษา คฤหัสถ์. การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และ
นวัตกรรมการ. (2560). *5 G คืออะไร*. เรียกใช้เมื่อ 28 ตุลาคม 2563 จาก
<https://www.ops.go.th/main/index.php/>
- สุรสิทธิ์ วรณโกโรจน์.(2547). *ความหมายของคำว่า e-Learning*. เรียกใช้เมื่อ 18 ตุลาคม 2563
จาก <http://www.thai2learn.com/>
- หนุ่ยพงษ์สุข (2563). *รู้จัก Zoom บริการประชุมออนไลน์ยอดนิยมยุค Work from Home*.
เรียกใช้เมื่อ 28 ตุลาคม 2563 จาก
<https://www.youtube.com/watch?v=TBmfHp5DdKs>
- Computer Time. (2538). *Make it with Creative Cloud*. เรียกใช้เมื่อ 28 ตุลาคม 2563 จาก
<https://encyclopedia2.thefreedictionary.com/Computer+Time>
- DUANGLETHAI. (2553). *มัลติมีเดีย (Multimedia) คืออะไร*. เรียกใช้เมื่อ 18 ตุลาคม 2563 จาก
<http://duanglethai2532.blogspot.com/>
- Maslow, A.H. *Motivation and Personality*. New York : Harper and Brothers, 1954.

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองตามหลักกิจวัตร 10 ประการ
ในพระพุทธศาสนา
DEVELOPMENTN ONE'S OWN QUALITY OF LIFE ACCORDING TO THE
10 OF ROUTINE IN BUDDHISM

¹ชะวรลัทธิ ชินธรรมมิตร, ²ณัฐธนาถ ศรีเลิศ, ³พระครูธรรมธรไพบูลย์ ญาณวิบุโล
และ ⁴ทิพย์ภวิษณ์ ไสชาติ

¹Chavornlat Chinthammit, ²Nattanart Srilert,

³Phrakhruthammathorn Phaibun Yanawipulo and ⁴Thippavit Saichart

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajvidalaya University, Thailand

¹S.dhammakosa_@hotmail.com

Received: January 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

กิจวัตร 10 ประการ เป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ด้วยการนำมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี ได้แก่ 1) บิณฑบาตเลี้ยงชีพ เป็นการให้ความสำคัญกับผู้มีน้ำใจ ด้วยการเสียสละวัตถุเพื่อเกื้อกูลแก่ตนเองให้ดำรงตนอยู่ได้ 2) กวาดอาวาสวิหารลานเจดีย์ เป็นการช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะอันเป็นภูมิประเทศที่สัปปายะ 3) ปลงอาบัติ เป็นเรื่องของจิตใจที่ยอมรับการตักเตือนแนะนำและรู้จักปวารณาตนเพื่อให้ผู้อื่นแนะนำได้ 4) ทำวัตรสวดมนต์ เป็นการพัฒนาตนเองอีกวิธีหนึ่งด้วยการส่ายคายสอนของพระพุทธเจ้า ถือว่าเป็นการขัดเกลาจิตใจไปด้วยโดยอัตโนมัติ

¹⁻³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาสงฆ์ราชบุรี

⁴อาจารย์ ดร. สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

5) เป็นผู้รู้จักในการพิจารณาสิ่งต่างๆ ในขณะที่ใช้สอย อุปโภค บริโภค รู้จักประมาณ และ บริโภคด้วยสติ 6) มีความเอื้ออาทรต่อครูอาจารย์ ด้วยการดูแลอุปฐาก มีจิตเมตตากรุณา 7) รู้จักดูแลสุขภาพภายนอก คือร่างกายของตนเอง ไม่ให้เป็นรังเกียจของหมู่คณะ 8) มีจิต ขวนขวายในการศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าและพร้อมที่จะนำมาปฏิบัติ เพื่อให้ เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง 9) มีจิตอาสาเอาใจใส่ในการดูแลของสงฆ์และเอื้อเฟื้อต่อกิจของสงฆ์ ทุกประเภท 10) เป็นผู้ที่มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส มีศีลคอยกำกับควบคุมการประพฤติของตนเอง ทางกายและวาจา

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต, กิจวัตร 10 ประการ, พระพุทธศาสนา

Abstract

The 10 routines are basic practices for improving one's quality of life. By using it as a tool for living your life well, including: 1) Alms for a living It is about giving importance to those who are kind. By sacrificing material things to support oneself in order to survive. 2) Sweep the monastery, vihara, and chedi area. It is about helping each other take care of the environment to be hygienic, which is the landscape where Sappaya can be enjoyed. 3) Penance is a matter of the mind accepting admonition and advice and knowing one's devotion so that others can advise. 4) Do prayers. It is another way to develop yourself by reciting the Buddha's teachings. It is considered to automatically purify the mind. 5) Become a person who knows how to consider various things while using, consuming, knowing how to moderate and consume with mindfulness. 6) Have generosity towards teachers. By taking care of the layperson Have a kind heart 7) Know how to take care of your external health. is one's own body Not to be offensive to the group 8) Have a diligent mind to study the Buddha's teachings and be ready to put them into practice. to produce a certain result 9) Have a volunteer spirit, take care of the Sangha and be generous to all types of Sangha activities. 10) He has honorable conduct. There is precepts to control one's conduct through body and speech.

Keyword: Quality of life development, 10 routines, Buddhism

บทนำ

คุณภาพชีวิต คือ ลักษณะของชีวิตที่มีคุณภาพ หรือคุณสมบัติของชีวิตที่ดี หรือสิ่ง ที่ทำให้ชีวิตมีคุณภาพ หมายถึง องค์ประกอบและ ลักษณะต่างๆ ที่แสดงถึงสภาพของชีวิตที่

ดำรงอยู่ด้วยดี เป็นส่วนร่วมที่เกื้อกูลซึ่งกัน และกันสังคมและ ธรรมชาติมีความพร้อม และสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้เจริญงอกงามสู่ความสันติ สุขและอิสรภาพ สมบูรณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) : 2547 : 1)

ความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางการศึกษา อนามัย เศรษฐกิจ ตามลักษณะสิ่งแวดล้อมทางชีว กายภาพ เชื้อชาติ วัฒนธรรมและวิธีการเลี้ยงดู ตามความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์แล้วคุณภาพชีวิตนั้น ขึ้นอยู่กับความพอใจของคนๆ นั้น ซึ่งความเป็นจริงอาจมีข้อแตกต่างกันไประหว่างคนหนึ่งกับอีกคน หนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปรียบเทียบระหว่างคนสองคน เพราะมีลักษณะสิ่งแวดล้อมทางชีว กายภาพที่ ต่างกัน เชื้อชาติต่างกัน วัฒนธรรมต่างกัน และวิธีการเลี้ยงดูต่างกันคุณภาพชีวิตมีความ เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมอย่าง ถ้าสิ่งแวดล้อมดีก็มีส่วนส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีได้ด้วย เพราะสิ่งแวดล้อมเป็น ปัจจัยสำคัญ ในการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นปัจจัย 4 ซึ่งมนุษย์ทุกๆ คนมีความต้องการ เป็นขั้นพื้นฐาน (เกษม จันทรแก้ว : 2544 : 3)

จากที่ได้กล่าวแล้วนั้น จะเห็นว่าคุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตที่ดี มีความสุข มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพกายและสุขภาพจิต ด้านสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ รายได้ เป็นต้น รวมทั้งเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญมากที่สุดของ บุคคลสามารถดำรงตนเองให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม เป็นคนที่รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกัน และกันและไม่ทำตนให้เป็นภาระที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม โดยคุณภาพชีวิตตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อ หรือแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตของคนซึ่งจะต้องประกอบด้วย กาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับกัจจัตรา 10 ประการ

ในสมัยพุทธกาล ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ “อภิสมา จาริกสิกขา” อันหมายถึง พระบัญญัติที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติแก่สาวกทั้งหลายเกี่ยวกับเรื่อง มรรยาทที่พึงกระทำ ถ้าไม่ทำต้องอาบัติทุกกฎ เช่น การปฏิบัติตามข้อวัตรต่างๆ ที่พระพุทธองค์ได้ทรงวางระเบียบข้อกัจจัตราไว้ กล่าวคือ 1) อุปัชฌายวัตร 2) อาจริยวัตร 3) อาวาสกวัตร 4) อาคันตุกวัตร 5) คมิกวัตร และวัตรในการบิณฑบาต เป็นต้น พระสงฆ์ไทยผู้เอาใจใส่ประเพณีวัตรต่างๆ เหล่านี้ให้บริบูรณ์ ได้ชื่อว่า “อาจารย์สัมปณโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยมารยาท หรือ “วัตรสัมปณ

โน” ผู้ถึงพร้อมด้วยวัตร ซึ่งเป็นคู่กับคุณบพว่า “ศีลสัมปันโน” ผู้ถึงพร้อมด้วยศีล สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มคือ 1) กิจวัตร ว่าด้วยกิจอันควรทำตามหลักการของวัตรนั้น ๆ 2) จริยวัตร ว่าด้วยมารยาทอันควรประพฤติ เช่น การนั่งอาสนะ การฉัน การเปิดปิดประตู การเทอจุจระ ปัสสาวะ การพุดจา เป็นต้น 3) วิธวัตร ว่าด้วยแบบอย่าง เช่น วิธีการครองผ้าของภิกษุ วิถีพับจีวร วิธีเช็ดรองเท้า วิธีพัดให้พระเถระ วิธีเปิดปิดประตูหน้าต่างตามฤดูกาล วิธีเดิน เป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) :2552 : 29) และในปัจจุบันนี้ มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณรตลอดทั้งอุบาสกอุบาสิกาได้ฝึกปฏิบัติ จึงมีหลักการในการบำเพ็ญเพียรอยู่มากมาย และมีการปฏิบัติตามหลักธุดงค์วัตร (พระสุทนต์ กตสาโร (ประทุมแก้ว) : 2557) : 80)

คำว่า กิจวัตร มาจากคำว่า “กิจและวัตร” คำว่า กิจ หมายถึงกิจสำคัญหรือจำเป็นที่ต้องทำ ส่วนคำว่า วัตร หมายถึงข้อปฏิบัติที่รองๆ ลงมาที่ควรทำ กิจ หมายถึง ต้องทำ วัตร หมายถึงควรทำ ส่วนที่เป็นกิจ ถ้าไม่ทำจะเสียหายถึงกับสูญเสียความเป็นภิกษุ สามเณรส่วนวัตร ถ้าไม่ทำจะทำให้เป็นภิกษุ สามเณรที่ทรมาน หลักกิจวัตร 10 นั้น ในหัวข้อเรื่องหนึ่งๆย่อมเป็นทั้งกิจและวัตรพร้อมกันทั้ง 2 อย่างทุกๆ ข้อ ซึ่งพอจำกัดความได้ว่า ส่วนใดที่ต้องทำอย่างเด็ดขาดส่วนนั้นเป็นกิจ ส่วนใดที่เป็นแต่ควรทำเพื่อให้ดีให้งามยิ่งๆ ขึ้นไป ส่วนนั้นเป็นวัตร กิจวัตร มิใช่เป็นสิ่งที่บัญญัติหรือสร้างขึ้นใหม่ล้วน ๆ ที่แท้ก็คือ ระเบียบวินัยต่างๆ ที่มีอยู่ในพระธรรมวินัยหรือในพระไตรปิฎกท่านเลือกสรรเอามาทั้งจากพระวินัยและจากพระธรรมมาจัดหมวดหมู่เสียใหม่ ให้สะดวกแก่การศึกษาของผู้บวชใหม่ โดยเฉพาะในสมัยโบราณ ซึ่งการศึกษายังไม่เจริญ ย่อมเป็นการยากที่พระภิกษุสามเณรทั่วไปจะศึกษาเอาได้เองจากคัมภีร์ต่างๆ อันยุ่งยากเหล่านั้น เพราะปรากฏว่า ภิกษุสามเณรที่ไม่รู้หนังสือก็ยังมี

ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของพระเถระผู้เป็นพระอุปัชฌาย์อาจารย์ผู้ทรงวิทยาคณ จะต้องช่วยประมวลกิจวัตรต่างๆ มาตั้งขึ้นไว้ เป็นหมวดหมู่ครบถ้วน ทั้งทางธรรมและทางวินัย เพื่อประโยชน์แก่ผู้บวชใหม่เหล่านั้นสำหรับจำนวนแห่งกิจวัตรนั้น มิใช่เป็นของตายตัว อาจจะบัญญัติหรือแต่งตั้งขึ้นเป็นกัณฑ์หมวดก็ประเภทก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสมหรือความเห็นชอบของผู้ที่เป็นอาจารย์แห่งหมู่คณะนั้น โดยมากจะมี 10 ประการ นอกจากนี้ยังมีลักลั่นกัน ไม่เหมือนกันไปทุกหมู่ทุกคณะ ในที่นี้ผู้วิจัยจะได้นำกิจวัตร 10 ประการ ตามแนวคิดของพุทธทาสภิกขุมาเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งท่านได้ยึดกิจวัตร 10 ประการที่ได้ความนิยมนั้นมา

ปรับปรุงลำดับหรือหลักเกณฑ์บางประการให้เหมาะสมกิจวัตร 10 ประการนั้นมีดังนี้ (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 39-42)

1. **บิณฑบาตเลี้ยงชีพ** ไม่ได้หมายความว่าเที่ยวบิณฑบาตมาฉัน หรือต้องฉันบิณฑบาต หรือแม้ที่สุดแต่จะเข้าใจว่าการบิณฑบาต ต้องทำในฐานะที่เป็นนิสัยอย่างหนึ่งนั้นนับว่ายังไม่เพียงพอ

การบิณฑบาตฉันนี้เป็นธรรมเนียมเป็นประเพณีของผู้บวชบ้าง เป็นการกระทำให้ผู้อื่นได้โปรดสัตว์ คือทำให้ผู้อื่นได้บุญบ้าง เป็นการออกกำลังกายในเวลาเช้า เพื่อสุขภาพอนามัยของภิกษุฉันบ้าง เป็นต้นสรุปความว่า กิจวัตร ข้อนี้ เป็นกิจวัตรข้อต้นอย่างเหมาะสมสำหรับบรรพชิตในการที่จะต้องรู้ไว้ว่า การฉันบิณฑบาตของชาวเมืองนั้น มีความสำคัญ ชนิดที่จะต้องรับผิดชอบ จะต้องจัด ต้องทำให้การฉันอาหารเป็นไปในลักษณะที่จะไม่เกิดอันตรายแก่ตัวเองหรือแก่เกียรติยศแห่งความเป็นบรรพชิตโดยแท้

2. **กวาดอาวาสวิหารลานเจดีย์** การกวาดวัดเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีมาแต่โบราณกาลที่ภิกษุกลับมาจากบิณฑบาตแล้ว ก็จับไม้กวาดกวาดบริเวณวัด หรือบริเวณโบสถ์ วิหาร ลานพระเจดีย์ และลานต้นโพธิ์ เป็นต้น จนทำให้รู้สึกว่าการกวาดวัดนี้เป็นของเนื่องกัน

การกวาดวัด จะทำให้มีวิญญาณแห่งความเป็นผู้รักความสะอาด เรียบร้อย และการช่วยรักษาสมบัติของศาสนาให้อยู่ในสภาพอันเป็นที่เจริญตาเจริญใจนำมาซึ่งความเลื่อมใส ดึงคนเข้ามาสู่ศาสนาได้เป็นส่วนสำคัญ ส่วนผลพิเศษอย่างอื่นเช่น การกวาดเพื่อออกกำลังกายเพื่อประโยชน์แก่สุขภาพ หรือไม่ให้เป็นที่อาศัยแห่งสัตว์ที่เป็นอันตรายเป็นต้นถ้าพิจารณาอีกทางหนึ่ง ดูคล้ายๆกับว่าท่านมุ่งหมายจะใช้ความนิยมในการกวาดวัดนี้ให้เป็นเครื่องสะกิดใจแก่ภิกษุสามเณรนั้นๆในอันที่จะกวาดให้เข้าถึงในภายในใจ กล่าวคือการชำระใจของตนให้สะอาดเหมือนลานวัดภายนอกที่สะอาดแล้ว เป็นต้น ผู้ที่มีใจเป็นธรรมเป็นวินัย ถึงกับกวาดวัดได้โดยไม่เกียจคร้านหรือเบื่อหน่ายนั้น ย่อมแสดงอยู่ในตัวแล้วว่า ตนได้ชนะกิเลสบางประการมาแล้วตามส่วน ส่วนผู้ที่มีใจขุ่นมัวเศร้าหมองอยู่ด้วยอารมณ์ร้ายอย่างใดอย่างหนึ่ง จนไม่อาจจะจัดปัดเป่าได้ง่ายๆ ถ้าลงไปที่ลานวัด จับไม้กวาดกวาดวัดเสียเป็นการใหญ่แล้ว การกวาดนั้นแทนที่จะกวาดแต่วัด ก็จะกวาดเข้าไปถึงภายในแห่งจิตใจของผู้นั้นให้ปราศจากอารมณ์ร้าย มีความแจ่มใสเป็นผาสุกได้ตามส่วนในทันทีทันใด เพราะฉะนั้นจึงควรรับเอาคตินิยมคือ การกวาด ทั้งข้างนอก ทั้งข้างในเป็นเครื่องสะกิดใจ ให้เป็นผู้นิยมในความบริสุทธิ์

สะอาดทั้งภายนอกและภายในไว้เป็นหลักอันสำคัญ นี่นับว่าเป็นกิจวัตรประการที่ 2 ของภิกษุสามเณร (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 56-59)

3. ปลงอาบัติ

จะเห็นได้ว่า การปลงอาบัติทุกชนิดมีลักษณะการสำคัญอยู่ที่การเปิดเผยความผิดหรือความเลวของตนให้ปรากฏออกมาแล้วทำการชำระให้หมดไปสิ้นไป คำว่าปลงอาบัตินอกจากมีความหมายในทางวินัยแล้ว ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงทางธรรมด้วย คือเป็นการสำนึกถึงความผิดแล้วกลับใจเพื่อทำให้ถูกต้องไป ด้วยความระมัดระวังตั้งหน้าตั้งตาทำเป็นอย่างยิ่งตามหลักธรรมปฏิบัติทั่วไปซึ่งมีอยู่ว่า “ละสิ่งที่ควรละเจริญสิ่งที่ควรเจริญ จนเกิดปัญญาหรือญาณทำลายกิเลสให้หมดไปจาก สันดาน” ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในการละสิ่งที่ควรละแล้วเจริญ สิ่งที่ควรเจริญนั้น ย่อมจำจะต้องมีการสำนึกถึงความผิด หรือการที่ตนปล่อยให้ตนถูกกิเลสครอบงำอยู่เป็นปกติ แล้วตั้งใจที่จะไม่ปล่อยให้เป็นอย่างนั้น หรือไม่ทำเช่นนั้น แต่จะทำการป้องกันรักษาจิตของตนให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป ถือว่าเป็นการปลงอาบัติตามทางธรรม หากจะกล่าวให้ยิ่งขึ้นไปการที่พระโยคาวจรผู้ใดผู้หนึ่งพิจารณาเห็นโทษแห่งวิภูฏสงสารว่าประกอบอยู่โดยโทษเห็นปานนั้นๆ แล้วตนก็ได้เวียนว่ายมาในวิภูฏสงสารรับทุกข์ทรมานนับด้วยชาติเป็นอันมากแล้วเกิดสำนึกตัวว่า ตนมีความโง่เขลา มีความเหลวไหลไม่ทำจริง แล้วตั้งหน้าตั้งตาบำเพ็ญภาวนาเพื่อพ้นจากวิภูฏสงสารให้สมกัน กล่าวได้ว่าการสำนึกบาปหรือการสำนึกตัวอันนั้นของพระโยคาวจรมันก็เป็นการปลงอาบัติตามทางธรรมขั้นสูงสุด คือทำให้บรรลุนิพพานได้

สรุปความว่า การปลงอาบัตินั้น ย่อมมีความมุ่งหมายอยู่ที่การสำนึกถึงความผิด ความชั่วหรือทุกข์โทษที่ตนได้เคยทำหรือเคยรับมาแต่กาลก่อน แล้วกลับใจ หรือกลับตัวเสียใหม่ในอันที่จะไม่ทำ หรือปล่อยให้เป็นอย่างนั้นอีกต่อไปโดยไม่ต้องมีการจำกัดว่า เป็นบาปหรือความชั่วชนิดไหน ชื่อว่าบาปหรือความชั่วแล้วเป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง หรือเว้นขาดโดยสิ้นเชิงทุกชนิด

4. ทำวัตรพระและสวดมนต์

ในกิจวัตรข้อนี้ สามารถแยกออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

ก. ทำวัตรพระ หมายถึง การกล่าวสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัยโดยใจความก็คือการเจริญพุทธานุสสติ อัมมานุสสติ สังฆานุสสติเมื่อผู้ทำวัตรได้ทำจิตของตนให้เฝ้าอาบอยู่

ด้วยอนุสติอันถูกต้องและสูงสุดเช่นนี้แล้ว ย่อมกล่าวได้ว่า เขาได้รับความสำเร็จในการเข้าถึงหรือเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นการพิเศษประจำวันทีเดียว ข้อนี้เป็นสิ่งที่น่าเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่ง นำปติปราโมทย์มาให้แก่บุคคลนั้นเพิ่มขึ้นๆ จนมีความเชื่อไม่หวั่นไหวไม่อ่อนแอจนคลอนแคลนในพระพุทธ พระธรรมพระสงฆ์

ข. การสวดมนต์ มีความหมายมุ่งหมายเพื่อจะเป็นการสาธยายให้เกิดความแม่นยำในตัวของพระธรรม สืบต่อๆ กันไป ในฐานะเป็นการสืบทอดพระปริยัติธรรมคำสอนเอาไว้ทั้งนี้เพราะว่าในสมัยโบราณ โดยเฉพาะสมัยพุทธกาลหรือใกล้ๆ กันนั้น ไม่มีการจารึกขีตเขียนพระพุทธรวณะทั้งหมดต้องท่องจำกันไว้ด้วยปากท่านจึงมีระเบียบการสาธยายข้อความจำพระพุทธรวณะเอาไว้ ซึ่งเราเรียกว่า “การสวดมนต์” ในลักษณะนี้ ย่อมเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องสวดมนต์ ครั้นมาถึงสมัยนี้มีการจารึกขีตเขียน การสวดมนต์ได้เปลี่ยนมาสวดมนต์ที่เป็นการอวยพรแก่ผู้ฟัง หรือเป็นบทที่ถือกันว่าจะจะเป็นเครื่องคุ้มกันผู้ฟัง ในฐานะเป็นปริตต์ หรือเครื่องราง การสวดมนต์ที่แท้จริงของพุทธบริษัทนั้น อยู่เพื่อการสาธยายเพื่อสืบทอดพระปริยัติธรรมหรือเป็นการแสดงธรรมเป็นหมู่ดังกล่าวแล้วข้างต้น

5. ขวนขวายปัจจเวกษณ์และภาวนา

กิจวัตรข้อนี้แยกได้เป็น 2 ส่วน คือ การปัจจเวกษณ์พิจารณาวัตถุปัจจัย หรือธรรมะข้อใดข้อหนึ่ง ซึ่งรวมเรียกว่า “ปัจจเวกษณ์” และอีกส่วนหนึ่งเป็นการเจริญภาวนา หมายถึงการเจริญกัมมัฏฐาน ทั้งที่เป็นกัมมัฏฐานประธาน คือกัมมัฏฐานที่ตนจำเป็นต้องทำเพื่อกำจัดกิเลสที่กำลังเบียดเบียนจิตใจตนอยู่โดยตรงตามจริตของตนๆ ก็ตาม

ก. การปัจจเวกษณ์ คำว่า ปจฺจเวกฺขน โดยตัวพยัญชนะ คือ ปฏิ+อิกฺข สำเร็จรูปเป็น ปจฺจเวกฺขน ซึ่งแปลว่า การเห็นหรือการเพ่งอย่างเฉพาะเจาะจง ได้แก่ การพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบหรือแยกคายการพิจารณาที่ภิกษุสามเณรกระทำกันอยู่โดยทั่วไปในกรณีนี้คือ การพิจารณาวัตถุปัจจัยทั้ง 4 กล่าวคือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานเภสัช อันภิกษุสามเณรจักต้องบริโภคใช้สอยเป็นประจำการปัจจเวกษณ์เป็นสิ่งจำเป็น เป็นชีวิตวิญญาณของผู้บวช เพราะถ้าผู้บวชแล้วไม่มีการพิจารณาดังกล่าว ตนก็จะประสบความยุ่งยากในภายในใจ อันเกิดมาจากการเป็นอยู่อย่างแบบบรรพชิตแท้ และตนก็จะประสบการรบกวนของกิเลส หรือการรบกวนของความอยากนั้นอยากนี้ที่ตนเคยชินมาแต่กาลก่อนจนถึงกับทนอยู่ในเพศบรรพชิตไม่ได้ ต้องสึกออกไปอันนับว่าเป็นอันตรายอันใหญ่หลวงของภิกษุสามเณร ผู้บวชใหม่คำว่า ปจฺจเวกฺขน นี้ยังกินความกว้างออกไปถึงการพิจารณาบทธรรมบทใดบทหนึ่ง

อยู่เสมอๆ เพื่อให้เกิดความพอใจที่ยิ่งขึ้นไปในธรรมข้อนั้น การพิจารณาธรรมชนิดนี้ยังจัดเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ซึ่งเรียกว่า สัมโพชฌงค์ ด้วยองค์หนึ่ง เรียกว่า ธรรมวิจย หรือ ฌมมวิจย

ข. ภาวนา คำว่า ภาวนา โดยพยัญชนะแปลว่า การทำให้เจริญ แต่ตามความหมายนั้น หมายถึง การเจริญกัมมฐานโดยเฉพาะ กล่าวคือ การพิจารณาสิ่งทั้งปวงให้เกิดความรู้ความเห็นตามที่เป็นจริงในสิ่งนั้นๆ จนจิตใจปล่อยวาง ความยึดถือในสิ่งทั้งปวงนั่นเองสรุปความแห่งกัจจวัตรข้อที่ 5 นี้ ก็คือการจัดการทำให้เวลาส่วนมาก หรือส่วนสำคัญของเรารู้บวชแล้วลงไปด้วยการปัจเจกชนและการเจริญกัมมฐานอยู่เป็นประจำ เพราะว่าสิ่งนี้แลเป็นตัวพรหมจรรย์แท้ ซึ่งสามารถทำผู้นั้นให้ประสบผลที่มุ่งหวังของการออกจากเรือน บวชเป็นนักบวชผู้ไม่ครองเรือน อันเรียกว่า สามัญญผลหรือผลอันจะพึงได้จากความเป็นสมณะได้โดยครบถ้วนแท้จริง (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 76-78)

6. อุปัฏฐากอุปัชฌาย์และภาวนา

การอุปฐากอุปัชฌาย์อาจารย์นั้น สำหรับผู้บวชใหม่ที่ยังต้องถือนิสัยกล่าวได้ว่าเป็น "กิจ" คือมีความผูกพันให้ต้องทำเกี่ยวกับระเบียบของการถือนิสัย แต่สำหรับผู้พ้นนิสัยแล้วกล่าวได้ว่าเป็น วัตร คือ ทำตามที่มีฉันทะในการที่จะทำไม่เป็นการบังคับการอุปฐากท่านมุ่งหมายผลพิเศษคือ การทำให้หมดการถือตัวถือตน เพราะวินัยที่เกี่ยวกับการถือนิสัย ไม่ยอมยกเว้นให้แก่สัทธิวิหาริก หรืออันเตวาสิกชั้นไหน ฉะนั้นกุลบุตรผู้มาบวชจากกำเนิดหรือสกุลสูง เช่น มาจากรวรรณะกษัตริย์เป็นต้น ก็ยังต้องทำการอุปฐากอุปัชฌาย์ ซึ่งมีกำเนิดเป็นคนสามัญตามวินัยที่เกี่ยวกับการถือนิสัย ถ้าหากว่าสัทธิวิหาริกหรืออันเตวาสิกยังมีความกระด้างด้วยมานะถึงกับอุปฐากอุปัชฌาย์ไม่ได้แล้ว ย่อมยากที่จะรับการสั่งสอนอบรมโดยแท้จริงได้ (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 76-78)

7. บริหารสิ่งของและร่างกาย

คำว่า บริหาร นั้น ควรจะกินความไปถึงการประหยัด การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นต้นด้วย ส่วนคำว่า การบริหารร่างกาย นั้นมิใช่บริหารเพื่อให้เกิดความสวยงาม จับตา จับใจคนที่ได้เห็นหรือบริหารเพื่อให้เกิดความรู้สึกลึกที่สนุกสนาน เอรีดอรรถทางเนื้อหนังอย่างใดอย่างหนึ่งก็หาไม่ได้ แต่จะบริหารกายเพื่อให้เป็นเครื่องรองรับอันเหมาะสมแก่จิตใจที่กำลังจะก้าวหน้าไปตามทางธรรม ซึ่งมีความหลุดพ้นจากอำนาจของกิเลสทั้งปวงเป็นที่มุ่งหมายถ้าผู้ใดมีความฉลาดในการบริหารย่อมหมายความว่า ผู้นั้นมีปัญญา ขึ้นชื่อว่าปัญญาแล้ว ย่อมนำไปใช้ได้ในทุกสถาน จึงควรใช้การบริหารวัตถุ

สิ่งของและร่างกาย ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับการบริหารเป็นประจำวันนั้นเป็นบทเรียนสำหรับฝึกปัญญาเป็นประจำวันไปในตัวซึ่งนับว่าเป็นกุศลออย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามท่านย่อมถือว่า การบริหารสิ่งของและบริหารร่างกายซึ่งย่อมเนื่องกันอยู่กับจิตใจอย่างที่จะแยกกันไม่ได้นี้ ที่แท้ก็คือการปฏิบัติธรรมวินัยอย่างหนึ่งนั่นเอง (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 78-82)

8. ขวนขวายเรียนธรรมวินัย

คำว่า การศึกษาธรรมวินัย หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนให้รู้ทั้งที่เป็นความรู้อย่างปริยัติ คือจำได้หรือเข้าใจ และทั้งที่เป็นความรู้อย่างปฏิบัติ คือได้ประสบเหตุการณ์อันนั้นเข้าด้วยตนจริงๆ รู้ว่ามีความยากง่ายเพียงไร ต้องอดกลั้นอดทน หรือต้องเสียสละ เป็นต้นเพียงไร ด้วย ตลอดถึงความรู้ซึ่งเป็นความรู้สึกในภายในใจในผลของการปฏิบัติว่านำมาซึ่งความสะอาด สว่าง สงบอย่างไรและเพียงใดด้วยความแตกต่างระหว่างความหมายของธรรมและความหมายของวินัยคือ ธรรมเป็นสิ่งที่ไม่บังคับ และมีธรรมชาติเป็นผู้วางกฎ วินัยเป็นสิ่งที่บังคับ และมนุษย์เป็นผู้วางกฎ ทั้ง 2 อย่างนี้มีความสัมพันธ์กัน คือ วินัยที่บัญญัติขึ้นนั้นก็อนุโลมเพื่อให้ได้ผลตามทางธรรมเป็นขั้นสูงสุดนั่นเอง โดยส่วนใหญ่วินัยก็คือระเบียบที่วางไว้สำหรับให้บุคคลหรือหมู่คณะนั้นๆ เป็นอยู่กันอย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อปฏิบัติธรรมจนกว่าจะบรรลุถึงผลสุดท้ายของธรรมกล่าวคือนิพพานนั่นเอง (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 82-90)

9. เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์

คำว่า กิจสงฆ์ มีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทหนึ่งเป็นสังฆกรรมที่ต้องทำตามวินัย เช่น การทำอุโบสถ ปวารณาและอื่นๆ อีกมากตลอดถึงการจัดการซึ่งกันและกัน ยังกันและกันให้ออกจากอาบัติได้ นับว่าเป็นสังฆกรรมที่บังคับตามวินัย ส่วนกิจสงฆ์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นกิจที่เกิดขึ้นหรือที่อยู่ในวัดวาอารามทั่ว ๆ ไป ตามกาลเทศะไม่เกี่ยวกับวินัยบังคับ แต่ก็เป็ กิจของหมู่คณะที่ต้องช่วยกันทำ นี้เรียกว่า กิจสงฆ์ รวมกิจสงฆ์ทั้ง 2 ประเภท เข้าด้วยกันเรียกว่า กิจสงฆ์ในที่นี้เป็นกิจที่จะต้องเอาใจใส่ เพราะวินัยบังคับไว้บ้าง เพราะเห็นแก่ความผาสุก ร่าเริงของหมู่คณะบ้าง ต้องเอาใจใส่ให้เป็นที่ไปด้วยดีเพื่อรักษาวินัยไว้เป็นอย่างดี และเพื่อ ความสามัคคีพร้อมเพรียงกันตามความมุ่งหมายของธรรมวินัย (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 91-93)

10. ดำรงตนให้น้ำเคราพกราบไหว้

สำหรับขั้นที่เป็นการควบคุมกิเลสนั้น ก็ได้แก่ระเบียบปฏิบัติในชั้นศีลซึ่งควบคุมกิเลสหยาบที่ทะลุออกมาภายนอกและชั้นสมาธิ ซึ่งเป็นการควบคุมกิเลสที่ก่อกมลุ่มอยู่ในจิต ส่วนการทำลายกิเลสให้สูญสิ้นไปนั้นเป็นระเบียบปฏิบัติในชั้นปัญญา ซึ่งเป็นการชำระชะล้างกิเลสอันละเอียดที่เรียกว่าอนุสัย อันนอนจมนิ่งอยู่ในสันดาน แนวปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นเรียกว่า ไตรสิกขา นอกจากนี้ยังต้องมีธรรมะประเภทที่เป็นเครื่องมือให้ปฏิบัติได้สำเร็จ เช่น สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เป็นต้น เป็นเครื่องมือดำเนินการ และในที่สุดก็มีธรรมะประเภทสนับสนุนหรือเป็นที่ตั้งอาศัย เช่น หิริโอตตปยะ เป็นต้น รองรับไว้เสมอไป การดำรงตนให้น้ำไหว้หรือการทำตนให้ประกอบอยู่ด้วยความเป็นสมณะ จึงจักตั้งต้นดำเนินไปได้ด้วยดี และดำเนินไปได้จนถึงขั้นสูงสุดจริง ๆ ลักษณะที่น้ำไหว้ของบุคคลผู้นั้นยอมเป็นการเผยแพร่ลัทธิหรือศาสนาของผู้นั้นไปในตัว ตัวอย่างได้แก่พระอัสสชิ สามารถทำให้อุบติสสปริพาชก ซึ่งต่อมาเป็นพระมหาเถระชั้นสูงสุดในพุทธศาสนาเกิดความเลื่อมใส นำตัวเข้ามาสู่พุทธศาสนาได้ก็เพราะความมีลักษณะน้ำไหว้อย่างเดียวเท่านั้น (พุทธทาสภิกขุ : 2544 : 93-99)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองด้านกาย

กัจจัตถ 10 ประการนั้น สามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านกายได้เป็นอย่างดี เพราะเนื่องจากเหตุผลที่ว่า เป้าหมายของพระพุทธศาสนาก็เพื่อให้ทุกคนรู้จักตนเองเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคมและชุมชน เมื่อทุกคนเข้าใจและเห็นความสำคัญที่แท้จริงในชีวิตในกายแล้ว จิตใจก็จะคลายจากความยึดมั่นถือมั่น การเกื้อกูลเผื่อแผ่แก่เพื่อนมนุษย์และมีชีวิตก็จะมีมากขึ้น ทำให้สังคมอยู่อย่างไม่เบียดเบียนใคร เห็นประโยชน์ตนน้อย เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น ดังปรากฏในจัมมสูตรว่า

“สัตว์ทั้งหลายคบค้าสมาคมกันโดยธาตุอย่างเดียวกัน คือสัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยเลว คบค้าสมาคมกับสัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยเลว สัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยงาม คบค้าสมาคมกับสัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยงาม แม้ในอดีต สัตว์ทั้งหลายก็ได้คบค้าสมาคมกันโดยธาตุ อย่างเดียวกัน คือสัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยเลว ได้คบค้าสมาคมกับสัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยเลว สัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยงาม ได้คบค้าสมาคมกับสัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยงาม แม้ในอนาคต สัตว์ทั้งหลาย ก็จักคบค้าสมาคมกันโดยธาตุ อย่างเดียวกัน คือสัตว์ทั้งหลายผู้มีอัยยาคัยเลว จักคบค้าสมาคมกับสัตว์ทั้งหลายผู้มี

อริยาคัยเลวสัตว์ทั้งหลายผู้มีอริยาคัยงาม จักคบค้าสมาคมกับสัตว์ทั้งหลายผู้มีอริยาคัยงาม ภิกษุทั้งหลาย แม้ในปัจจุบันนี้ สัตว์ทั้งหลายคบค้าสมาคมกันโดยธาตุ” (ม.อ. (ไทย) ๑๔/๔๑/๖๔๔)

กิจวัตร 10 ประการ ถือว่าเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน งานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต งานทำให้ชีวิตอยู่รอดและมีคุณค่า ถ้าปราศจากงานเราจะมีปัญหาทั้งกายและใจ แต่คนไม่น้อยที่ไม่ชอบงานและไม่รู้จักทำงานอย่างถูกต้อง คอยหลบเลี่ยงงานหรือทำด้วยความเบื่อหน่าย จึงไม่ได้รับความสุขที่แท้จริงในชีวิต เพราะความสุขแท้มีแต่ในงาน และการทำงานก็เป็นการปฏิบัติธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งควรสนใจทำให้ถูกต้อง การทำงานคือการปฏิบัติธรรม การทำงานที่เป็นการปฏิบัติธรรมนั้น ต้องเป็นงานที่เป็นสัมมาชีพ คือเป็นงานประเภทที่ไม่เดือดร้อนแก่ใคร ไม่เป็นปัญหา ไม่สร้างความทุกข์ให้เกิดขึ้นในสังคม ไม่ทำลายสังคมให้พินาศด้วยการด้อยงานที่เราทำขึ้นมา อย่างนั้น เรียกว่าเป็นงานชอบผู้ที่ทำงานชอบอย่างนั้นก็เรียกว่าเป็นผู้ปฏิบัติธรรม ผู้ปฏิบัติธรรมนั้น ต้องทำงานอันเป็นหน้าที่ ที่ถูกต้อง คือ ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม ไม่เป็นเหตุทำให้เกิดความยุ่งยากขึ้นในสังคมนั้นๆ จึงเชื่อว่าการนั้นเป็นงานที่ถูกต้อง

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองด้านจิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตนี้ การที่ผู้ปฏิบัติตามกิจวัตร ๑๐ ประการนั้น ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าจิตนั้นสำคัญที่สุด เพราะกุศลและอกุศลที่เกิดก็เกิดขึ้นจากจิตใจนั่นเอง ซึ่งจะเป็นการสื่อและแสดงออกมาทางกาย ทางวาจา ให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น ความโกรธเกลียด รักชัง เป็นต้น ก็จะแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน ดังนั้นการมีสติระลึกรู้ไม่ว่าแบบใดก็ตาม มีจุดประสงค์อยู่เพียงเป็นเครื่องรู้เพื่อการดำรงคงชีวิตตลอดจนเครื่องระลึกรู้เครื่องเตือนสติ เพื่อให้เกิดสติและปัญญา เพื่อยังให้เกิดนิพพิทา เพื่อการปล่อยวาง กล่าวคือเพื่อการไม่ไปยึดมั่นถือมั่น หรืออุเบกขานั้นเอง ตลอดจนเป็นเครื่องอยู่ของจิตอันตั้งงามยิ่งจนเป็นมหาสติ จิตย่อมไม่ส่งออกนอกไปปรุงแต่งหรือไม่พึงชานออกไปภายนอกกาย เวทนา จิต ธรรมให้เกิดการผัสสะ จนเกิดเวทนา ตัณหา อุปาทาน จนเป็นทุกข์อุปาทานขึ้น (อโณทัย อาตมา : 2540 : 131)

กล่าวคือ กิจวัตร 10 ประการนั้น เป็นวิธีของการทำหน้าที่ในชีวิตประจำวันตามปกติแล้วหมั่นมีสติระลึกรู้ในธรรมทั้ง 4 กล่าวคือเมื่อเกิดการกระทบผัสสะกับอารมณ์ใดๆ แล้วมีสติ

ระลึกรู้เท่าทันในธรรมใดก็ตามที่ ที่บังเกิดขึ้นแก่ตน อาการดังตัวอย่างต่อไปนี้ เป็นอาการของการปฏิบัติธรรมและสติปัฏฐาน 4 ในชีวิตประจำวันที่ดีงามยิ่ง เป็นไปเพื่อมหาสติเห็นคนแก่เดินผ่านกระทบตา สติก็อาจจะระลึกรู้เท่าทันธรรม คือ สติระลึกรู้ถึงความไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา แล้วอุเบกขา นี่ก็คือการปฏิบัติที่ดีงามยิ่งชนิดมี สติระลึกรู้ในธรรมหรือเท่าทันธรรม หรือสติอยู่ในธรรมนั่นเอง (ธรรมานุปัสสนา) เห็นของสวยงามกระทบตา ก็อาจจะระลึกรู้เท่าทันธรรมว่า คือ ความไม่เที่ยง เป็นทุกข์เพราะทนอยู่ไม่ได้ แล้วอุเบกขา นี่ก็คือการปฏิบัติที่ดีงามยิ่งชนิดมี สติระลึกรู้ในธรรม หรือสติอยู่ในธรรมเช่นกัน (ธรรมานุปัสสนา) เห็นเพศตรงข้ามสวยงามกระทบตา ก็อาจจะระลึกรู้เท่าทันกายว่า สักแต่ธาตุ 4 หรือล้วนปฏิภน หรือล้วนเน่าเปื่อยเป็นอสุกเหมือนกันล้วนสิ้น นี่ก็คือการปฏิบัติที่ดีงามยิ่งในชีวิตประจำวันชนิดมี สติระลึกรู้ในกาย หรือมีสติอยู่ในกาย นั่นเอง (กายานุปัสสนา) ตากระทบรูปเช่นคนที่เกลียดชัง ก็อาจจะระลึกรู้เท่าทันทุกขเวทนามีอามิสที่เกิดขึ้น คือ ความไม่สบายใจ ไม่ชอบใจ แล้วอุเบกขา นี่ก็คือการปฏิบัติที่ดีงามยิ่งในชีวิตประจำวันชนิดมี สติระลึกรู้ในเวทนา หรือมีสติอยู่ในเวทนานั่นเอง (เวทนานุปัสสนา) (พุทธทาสภิกขุ : 2545 : 53-54)

จากการพัฒนาชีวิตของตนเอง โดยนำหลักกัจจวัตร 10 ประการนั้นมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ก็จะทำให้เห็นว่าเมื่อใดที่เราปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวจนสามารถนำมาพัฒนาชีวิตด้านจิตใจของตนเองได้แล้ว เมื่อนั้นย่อมได้ประโยชน์หลายอย่าง โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เลย ได้แก่ ประการแรกคือการที่มีใจเป็นสุข คนส่วนใหญ่มักแสวงหาวัตถุภายนอก เพราะคิดว่าจะนำความสุขมาให้ ซึ่งอาจเป็นแค่ความสุขชั่วคราว หลังจากนั้นก็ต้องแสวงหาสิ่งใหม่วนเวียนเช่นนี้ไม่รู้จบ แต่การทำสมาธิทำให้เราเข้าถึงความสุขแท้จริงอันเป็นนิรันดร์ ช่วยให้เราใช้ชีวิตสอดคล้องกับตัวตนภายในได้กับทุกสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ประการที่สองคือการเป็นผู้รักษาสมดุลง่าย-ใจ มิงานวิจยทางวิทยาศาสตร์ชี้ให้เห็นมาแล้วว่า การทำสมาธิเป็นวิธีที่ง่ายและปลอดภัยในการรักษาสมดุลด้านจิตใจ อารมณ์และร่างกายอย่างได้ผล ทำให้เราถูกกระทบจากปัจจัยภายนอกน้อยลง การทำสมาธิแบบกำหนดลมหายใจหรือที่เรียกว่าอานาปานสติ จะทำให้ร่างกายอยู่ในภาวะผ่อนคลายอย่างลึกซึ้ง เมื่อปฏิบัติเป็นประจำจะทำให้สุขภาพกายแข็งแรง และประการสุดท้ายก็คือมีใจสงบเป็นคนมีเหตุผล การทำสมาธิช่วยให้ใจสงบและมีเหตุผลมากขึ้น ปกติความคิดของเรามักวนเวียนอยู่กับเรื่องในอดีตและอนาคต ซึ่งขัดขวางไม่ให้เรามีความสุขอยู่กับปัจจุบันได้อย่างเต็มที่ ขณะทำสมาธิจิตจะโฟกัสเรื่องปัจจุบันขณะไม่วอกแวก จึงส่งผลให้เกิดความคิดอ่านอย่างมีเหตุผลต่อชีวิตของตนเองเป็นสำคัญ

บทสรุป

กิจวัตร 10 จริยาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาตนวิถีพุทธ เป็นกิจวัตร 10 ประการสำหรับภิกษุ แต่เราสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนได้เป็นอย่างดีให้เหมาะสมกับความเป็นพุทธศาสนิกชน โดยมีหลักการ 10 ประการดังนี้ 1) การเลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยอาหารที่ได้มาโดยการประกอบสัมมาชีพ 2) การอุปนิสัยแห่งความสะอาดหมดจดทั้งภายนอกภายใน 3) การเปิดเผยความผิดความชั่วของตนให้หมดความเป็นผู้มีความผิดความชั่วติดตัว และสำรวมระวังใจ 4) การทำตนให้สม่ำเสมอในการทำงานโดยเฉพาะในการมีคุณพระรัตนตรัยเป็นเครื่องระลึกประจำใจอยู่ตลอดเวลา 5) การหมั่นพินิจพิจารณาด้วยสติสัมปชัญญะและปัญญาในธรรมที่จะเป็นเครื่องคุ้มครองตนให้พ้นจากภัยของกิเลส 6) การเอาใจใส่ต่อบิณฑาโรคอุปัทวเหตุอาจารย์อันเป็นกำเนิดหรือทางมาแห่งความรู้ ในฐานะที่ท่านเหล่านั้นเป็นกัลยาณมิตร 7) การเอาใจใส่ดูแลอุปกรณ์แก่การเป็นอยู่ตลอดจนถึงการปรับปรุงร่างกาย 8) การพยายามศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ 9) การเอาใจใส่สิ่งของเป็นสิ่งที่ต้องร่วมใช้ร่วมทำร่วมรับผิดชอบร่วมกันกล่าวคือ ความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ และ 10) การควบคุมกายและใจให้อดทนต่อกิเลสเครื่องเฝ้าระวังจิตใจให้เป็นผู้ที่ให้เกิดความเลื่อมใสแก่ผู้พบเห็น

การพัฒนาชีวิตของตนเอง โดยนำหลักกิจวัตร 10 ประการนั้นมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ก็จะทำให้เมื่อใดที่เราปฏิบัติตามหลักธรรมดังกล่าวจนสามารถนำมาพัฒนาชีวิตด้านจิตใจของตนเองได้แล้ว เมื่อนั้นย่อมได้ประโยชน์หลายอย่าง โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เลย ได้แก่ ประการแรกคือการที่มีใจเป็นสุขคนส่วนใหญ่มักแสวงหาวัตถุภายนอก เพราะคิดว่ามันจะนำความสุขมาให้ ซึ่งอาจเป็นแค่ความสุขชั่วคราว หลังจากนั้นก็ต้องแสวงหาสิ่งใหม่ วนเวียนเช่นนี้ไม่รู้จบแต่การทำสมาธิทำให้เราเข้าถึงความสุขแท้จริงอันเป็นนิรันดร์ ช่วยให้เราใช้ชีวิตสอดคล้องกับตัวตนภายใน ในทุกสภาพแวดล้อมได้อย่างมีความสุข ประการที่สองคือการเป็นผู้รักษาสมดุกลกายและใจ

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เกษม จันทรแก้ว.(2544). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เทวินทร์ ศิริปัญญา.(2547). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของทหารกองประจำการกองบัญชาการช่วยรบ ที่ 1 ค่ายพนัสบดีศรีอุทัย กิ่งอำเภอกะฉัง จังหวัดชลบุรี”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปกรณ ปรียากร.(2538). *ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.

พุทธทาส ภิกขุ.(2545). *วิธีฝึกสมาธิวิปัสสนา ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สุนทรสาส์น, 2545.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *สยามสามไตรศูณวาทที่สดใสดำเนินการศึกษาไทย วิถีพุทธ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). *บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน: พุทธศาสนา กับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.

พุทธทาสภิกขุ. (2544). *คำสอนผู้บวชพรชาเดียว*. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

พระสุทัศน์ กตสาร (ประทุมแก้ว). (2557). “ศึกษารูปแบบการปฏิบัติธรรมในสังคมไทย”.

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

วิจิตร อาวะกุล. (2550). *การฝึกอบรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย,

สมคิด บางโม.(2551). *เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิทย์พัฒน์,

อโณทัย อาตมา.(2545). *รู้นิพพานประสาชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ,

อุทัย สติมัน.(2555). “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้สำหรับสำนักปฏิบัติธรรมในประเทศไทย”บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

ผู้จัดการรายสัปดาห์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.manager.co.th/mgrWeekly/](http://www.manager.co.th/mgrWeekly/ViewNews.aspx?NewsID=949000001)

ViewNews.aspx?NewsID=949000001 2006] [27 กันยายน 2566].

ตำนานพระพุทธรูปในจังหวัดเลยกับการสื่อความหมายความอุดมสมบูรณ์
LEGEND OF THE BUDDHA STATUES IN LOEI PROVINCE WITH THE
MEANING OF ABUNDANCE

¹พยุ่งพร ศรีจันทวงศ์

¹Payungpon Srichanthawong

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประเทศไทย

Loei Rajabhat University, Thailand

Phayung16@gmail.com

Received: January 26, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอตำนานพระพุทธรูปในจังหวัดเลยกับ บทบาทในการสื่อความหมายเรื่องความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งผู้เขียนวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและข้อมูล ภาควิชาการโดยการสัมภาษณ์ผู้รู้ ปราชญ์ท้องถิ่น วิเคราะห์และตีความโดยใช้แนวคิดเรื่องตำนาน และการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ผ่านตำนานพระพุทธรูปในจังหวัดเลย 5 องค์ ได้แก่ พระ เจ้าองค์แสน พระแย้ม พระเสี๋ย พระเจ้าเชียงยืน (พระเสี๋ย) และหลวงปู่าคมจุลินทร์ ผล การศึกษาพบว่า ตำนานพระพุทธรูปทั้งห้าองค์ คือ พระเจ้าองค์แสน หรือพระเจ้าฝนแสนห่า วัดโพธิ์ ชัย บ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พระแย้ม พระเสี๋ย วัดจอมมณีบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียง คาน จังหวัดเลย พระเจ้าเชียงยืน (พระเสี๋ย) และหลวงปู่าคมจุลินทร์ บ้านอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพของชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดเลย มีความเชื่อ พิธีกรรม ที่สื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ผ่านสัญลักษณ์ คือ 1) มิติการสื่อความหมายผ่านชื่อของ พระพุทธรูป คือพระเจ้าฝนแสนห่า 2) มิติการสื่อความหมายผ่านปางของพระพุทธรูป คือหลวงปู่ าคมจุลินทร์ และ 3) มิติการสื่อความหมายผ่านประเพณีและพิธีกรรม คือ ประเพณีสงกรานต์พระเจ้า

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เขียงยืนและพระเจ้าเสียงทหาย การสื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ดังกล่าวนี้ สะท้อนให้เห็นว่าชาวจังหวัดเลยมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สอดคล้องกับพระพุทธศาสนาและดำรงชีพในด้านการเกษตร ดังนั้นจึงมีความเชื่อและพิธีกรรมที่สัมพันธ์กับการดำรงชีพที่มาตั้งแต่อดีตจวบจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ : ตำนานพระพุทธรูป; การสื่อความหมาย; ความอุดมสมบูรณ์

Abstract

The purpose of this article is to present the legends of Buddha statues in Loei Province and their role in conveying the meaning of abundance. The author analyzes documentary and field data by interviewing local experts and scholars. The author analyzes and interprets the data using the concepts of legend and cultural communication. Through the legends of five Buddha statues in Loei Province, namely Phra Chao Ong Saen, Phra Yam, Phra Siang, Phra Chao Chiang Yeun (Phra Siang), and Luang Pu Naga Mujalin. The study found that the legends of the five Buddha statues, namely Phra Chao Ong Saen or Phra Chao Fon San Haa (Lord of the Hundred Thousand Rains) at Wat Phochai, Ban Na Pueng, Na Haeo District, Loei Province, Phra Yam, Phra Siang at Wat Chom Manee, Ban Tha Dee Mi, Chiang Khan District, Loei Province, Phra Chao Chiang Yeun (Phra Siang), and Luang Pu Naga Mujalin at Ban Ahee, Tha Li District, Loei Province, are sacred Buddha statues that are revered by the local community in Loei Province. There are beliefs and rituals that convey the meaning of abundance through the following symbols: 1) the dimension of meaning through the name of the Buddha statue of Phra Chao Fon San Haa, 2) the dimension of meaning through the gesture of the Buddha statue of Luang Pu Naga Mujalin, and 3) the dimension of meaning through tradition and rituals of the bathing of Phra Chao Chiang Yeun and Phra Chao Siang Thai. The communication of abundance reflects that the people of Loei Province have a traditional culture that is in line with Buddhism and live on agriculture. Therefore, they have beliefs and rituals that are related to their livelihood from the past to the present.

Keywords : Legend of Buddha Statues; Conveying Meaning; Abundance

บทนำ

ตำนานเป็นเรื่องเล่าที่แตกต่างจากข้อมูลคติชนประเภทบอกเล่า (verbal folklore) หรือมุขปาฐะอื่น นั่นคือมีลักษณะความเป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ (The sacred narrative) เป็นเรื่องเล่าเหนือธรรมชาติ มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อ และศาสนาของกลุ่มชนอย่างใกล้ชิด เพราะเป็นถ้อยคำศักดิ์สิทธิ์เป็นการแสดงออกถึงความศักดิ์สิทธิ์ และการศึกษาตำนานจะสามารถชักนำไปสู่การศึกษาความหมายหรือนัยที่ซ่อนเร้นอยู่ในเรื่องเล่าไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ของตำนานหรือพิธีกรรม ตำนานจึงถือเป็นระบบการสื่อสารแบบหนึ่งที่สามารถทำให้เราเข้าใจหรือมองเห็นมิติวัฒนธรรมของมนุษย์ในแต่ละกลุ่มชนและสังคมได้ (ปฐม หงษ์สุวรรณ, 2550 : 3) ตำนานแบ่งออกได้หลากหลายประเภท เช่น ตำนานวีรบุรุษ ตำนานสถานที่ ตำนานบุคคล ตำนานพระพุทธรูป เป็นต้น

ตำนานพระพุทธรูป หมายถึงเรื่องเล่าทั้งที่เป็นข้อมูลลายลักษณ์ (literary source) และข้อมูลมุขปาฐะ (oral source) จากการบอกเล่าของคนในท้องถิ่นที่เชื่อว่าเป็นเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์อันเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับความเป็นมาของพระพุทธรูปสำคัญ มักเป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติของพระพุทธรูปสำคัญที่ปรากฏในชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประวัติความเป็นมา การสร้าง ผู้สร้าง พระพุทธรูปลักษณะ และอิริยาบถ รวมทั้งอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่าง ๆ (จันทน์ภา ดวงวิไล, 2556 : 13) ซึ่งชุมชนชายแดนในจังหวัดเลย ซึ่งประกอบด้วย อำเภอนาแห้ว อำเภอด่านซ้าย อำเภอเชียงคาน อำเภอท่าลี่ มักจะมีพิธีกรรม และเรื่องเล่าความศักดิ์สิทธิ์ อิทธิปาฏิหาริย์ อำนาจแห่งความอุดมสมบูรณ์เกี่ยวกับพระพุทธรูปสำคัญ อาทิ เช่น พระเจ้าองค์แสน หรือ พระเจ้าฝนแสนห่า วัดโพธิ์ชัย บ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว พระเจ้าเชียงยืน และหลวงปู่าค มุจลินทร์ วัดสิริมงคล บ้านอาฮี พระเสีง พระแยม วัดจอมมณี บ้านท่าดีหมี่ จังหวัดเลย เรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวจังหวัดเลยที่มีอาชีพการเกษตร อาศัยน้ำจากธรรมชาติ ดึงข้อมูลเบื้องต้นของชาวจังหวัดเลยที่ว่า ผู้คนที่มาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่จังหวัดเลย แลพบอำเภอเชียงคาน อำเภอท่าลี่ อำเภอด่านซ้าย และอำเภอแห้ว นั้นเชื่อว่าเป็นกลุ่มชน หรือ บรรพบุรุษของตนอพยพมาจากฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ดังที่เดิม วิพากษ์พนกิจ (2542 : 270) ได้กล่าวไว้ว่า รกรากเมืองเลยเดิมคงสืบเชื้อสายมาจากชาวหลวงพระบาง เพราะลัทธิประเพณีตลอดจนสำเนียงภาษาเหมือนกับชาวหลวงพระบางทุกอย่าง

ด้วยสภาพภูมิประเทศที่ประกอบไปด้วยภูเขาสูง ที่ราบเชิงเขา สลับกับที่ราบลุ่ม ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนประกอบอาชีพการเกษตรซึ่งต้องอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ การดำรงชีพที่ต้องอาศัยผืนป่าเป็นแหล่งอาหาร เช่น เห็ด ผักป่า สัตว์ป่า เป็นต้น ตลอดทั้งความเชื่อดั้งเดิมของกลุ่มชนซึ่งมีบรรพบุรุษเป็นลาวล้านช้าง หลวงพระบาง จึงมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่กายภาพที่อยู่

อาศัย ตลอดจนมีทัศนคติต่อสิ่งเหนือธรรมชาติที่เป็นแม่น้ำ ภูเขา ศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นที่สถิตของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้คอยปกป้องผืนป่าซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญของชุมชน ก่อเกิดสำนึกร่วมของการอยู่ร่วมกันของผู้คนผ่านสัญลักษณ์ ตำนาน พิธีกรรมและเรื่องเล่าภายในพื้นที่วัฒนธรรมเดียวกัน โดยเฉพาะเรื่องเล่าที่ผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมกับความเชื่อทางพุทธศาสนา ดังคำกล่าวที่ว่า “ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยมีสัญลักษณ์เป็นศูนย์กลางของจักรวาลของผู้คนในท้องถิ่นจะเชื่อมโยงและเกาะเกี่ยวให้คนในท้องถิ่นต่างชุมชน และต่างเผ่าพันธุ์อยู่ร่วมกันในบ้านเมืองเดียวกันอย่างราบรื่น นอกจากระบบสัญลักษณ์ที่เป็นจักรวาลของท้องถิ่นแล้ว ยังแฝงไว้ด้วยการมีอำนาจเหนือผู้คน ที่ดิน ที่น้ำ สภาพแวดล้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ของท้องถิ่น ด้วยอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ทำให้เกิดจารีตประเพณี พิธีกรรมและรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้คนร่วมท้องถิ่นเดียวกันต้องเชื่อต้องฟังต้องปฏิบัติ” (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2555) ดังนั้นจึงพบว่าเรื่องเล่าหรือตำนานที่เกี่ยวกับพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเลยจะผสมผสานทั้งความเชื่อดั้งเดิมและความเชื่อทางพุทธศาสนา

ด้วยความสัมพันธ์ของตำนานพระพุทธรูป กับพิธีกรรมความเชื่อและวิถีวัฒนธรรม การดำรงชีพ โดยเฉพาะการสื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะศึกษามิติการสื่อความหมายโดยผ่านตำนานและพิธีกรรมการสรงน้ำพระพุทธรูป เพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้คนในชุมชนชายแดนจังหวัดเลยนอกจากจะมีความเชื่อ ประเพณีเรื่องผีที่สอดคล้องกับความอุดมสมบูรณ์อย่างผีตาโชน อำเภอด่านซ้าย และผีขนน้ำอำเภอยางคายนแล้ว ผู้คนในชุมชนชายแดนยังมีความเชื่อพิธีกรรม ตำนานที่เชื่อมโยงกับความอุดมสมบูรณ์ผ่านตำนานพระพุทธรูปด้วยเช่นกัน

ตำนานพระพุทธรูปกับการสื่อความหมายมิติความอุดมสมบูรณ์

การสื่อความหมายในมิติความอุดมสมบูรณ์หมายถึง การสื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำ หรือฟ้าฝนที่ตกต้องตามฤดูกาล อันส่งผลให้ข้าวกล้าหรือพืชที่ปลูกไว้ในไร่นามีความอุดมสมบูรณ์ งดงาม ได้ผลผลิต นำมาซึ่งสุข ความเจริญของปัจเจกและชุมชน

จากการเก็บข้อมูลพบว่าพระพุทธรูปในจังหวัดเลย มีเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาสื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ จำนวนหลายเรื่อง สามารถแบ่งแยกมิติหรือรูปแบบการสื่อความหมายดังนี้

1. มิติการสื่อความหมายผ่านชื่อของพุทธรูป

ตำนานพระพุทธรูปบางตำนานมีชื่อที่มีความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ เช่น พระเจ้าองค์แสน เป็นพระพุทธรูปสำคัญของชุมชนวัดโพธิ์ชัย บ้านนาพึง บ้านนาพึง อ.นาแห้ว จ.เลย ตาม

ตำนานเล่าว่า พระเจ้าองค์แสนเป็นเรืองเล่าของไทเลยชาวนาแห้ว เล่าว่า พระเจ้าองค์แสนหรือพระเจ้าฝนแสนห่า เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์ เดิมประทับอยู่ที่เมืองหงสาวดีประเทศพม่า ต่อมาได้ย้ายมาประดิษฐานที่เมืองลำพูน จากนั้นได้ย้ายไปประดิษฐานที่เมืองหลวงพระบางและที่สุดได้เสด็จมาอยู่ที่บ้านนาพึง เป็นที่สุดท้าย ที่พระองค์นี้ได้มีชื่อนี้เป็นเพราะเหตุว่า เมื่อพระองค์นี้เสด็จไปที่แห่งใด จะมีฝนตกต้องตาม ฤดูกาล ทำให้น้ำท่าอุดมสมบูรณ์ หากองค์เสด็จมาทางอากาศจะนำห้อยห้อยคอก ปีนห้อยคอก พร้อมกับ พระเจ้าแก้ว พระพุทธรูปองค์เล็ก 2 องค์มาด้วย นับว่าพระเจ้าองค์แสนเป็นพระพุทธรูป คู่บ้านคู่เมืองของชาวนาแห้ว (บุญทัน สิงห์ถ้ำ, 2563 : สัมภาษณ์) พระเจ้าองค์แสน (พระพุทธรูปฝนแสนห่า) วัดโพธิ์ชัยบ้านนาพึง บ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยศิลปะล้านช้าง มีขนาดหน้าตักกว้าง 13 นิ้ว สูง 24 นิ้ว

ส่วนตำนานพระเสี่ยงทาย และพระแยม บ้านท่าดีหมี ก็เป็นพระพุทธรูปสำคัญที่ ชุมชนได้อัญเชิญมารับการสงฆ์ในวันสงกรานต์ใช้เสี่ยงทายฟ้าฝนว่าในปีนั้นฝนตกดีหรือไม่ โดยดูโอษฐ์ของพระแยม ถ้าโอษฐ์แยมยิ้มขึ้นหมายถึงในปีนั้นฟ้าฝนตกมาก มีความอุดมสมบูรณ์ ตำนานพระเสี่ยงสรูปได้ว่า พ่อปากเหืองหรือเจ้าพ่อองค์หลวงเป็นเจ้ามหาชีวิตอยู่หลวงพระบาง มีพ่อแม่อยู่ถ้ำตึง ต่อมาเกิดศึกฮ่อจึงพาครอบครัวลูกเมียขึ้นนางอุบแก้ว ลูก 4 คนชื่อเอี้ยยพรมจาริ อ้ายก่อง อ้ายภูดาว ท้าวหล้า หนีมาโดยทำแปลงน้ำโขงมาเรื่อย ๆ พร้อมกับพระเสี่ยงและพระเวินทองมา พอเรือล่องมาถึงปากเหืองฝัวเมียเกิดทะเลาะกัน (เจ้าองค์หลวงกับนางอุบแก้ว) แพจึงแตก พระเวินทองตกลงน้ำตรงปากเหือง ฝัวเมียจึงแยกทางกัน เจ้าองค์หลวงพร้อมลูก และพระเสี่ยงขึ้นบกที่เมืองปากเหือง (บ.ท่าดีหมี) โดยได้หาบพระเสี่ยงกับลูกชื่อท้าวก่อง หนักมากจนไม้คานก่อง (โก่ง) และได้ตั้งชื่อลูกว่าท้าวก่อง (เอื้อ หอมแพง, 2563, สัมภาษณ์) ในชุมชนบ้านท่าดีหมี ก่อนข้างจะให้ความศักดิ์สิทธิ์กับพระเสี่ยงมากกว่า เพราะเชื่อว่าเป็นลูกของเจ้าพ่อปากน้ำเหืองวิญญาณศักดิ์สิทธิ์แห่งปากน้ำเหืองที่ชุมชนให้ความนับถือ

จากชื่อพระเจ้าฝนแสนห่า คำว่า “แสน” เป็นการเปรียบเทียบปริมาณน้ำฝนว่าในปีนั้นว่าตกมากกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบครั้ง ถือเป็นปริมาณฝนที่ตกหนักมาก ซึ่งคำว่าแสนเป็นการข้งตวงข้าวเปลือกแบบโบราณ โดยเปรียบเทียบว่าหนึ่งแสนคือจำนวนเท่ากับหนึ่งร้อยยี่สิบกิโลกรัม และชุมชนบ้านนาพึงก็มีความเชื่อว่า หากพระเจ้าองค์แสน ประดิษฐานอยู่ที่ใดก็ตามก็จะทำให้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล มีความอุดมสมบูรณ์ เช่นเดียวกับความเชื่อเรื่องพระบาง เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว ซึ่งจันทน์ภา ดวงวิไล (2556 : 177) กล่าวไว้ว่าพระบางเป็นพระพุทธรูปในอริยบถยืน พระหัตถ์ทั้งสองข้างยกขึ้นเสมอพระอุระทั้งฝ่าพระหัตถ์ยื่นออกไปข้างหน้าเป็นกริยาห้าม พระบางมีบทบาทหน้าที่ส่งสารทางพระพุทธศาสนา โนม่น้าวให้ประชาชนคนลาวมีความเลื่อมใสศรัทธาโดยมีนัยยะต่อการดำรงวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนมาตั้งแต่อดีตกาล ความหมายของพุทธอิริยาบถของพระบางสื่อ

ได้ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนได้ ความศักดิ์สิทธิ์ของพระบางมักแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์มีบทบาทหน้าที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวความอุดมสมบูรณ์ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

ส่วนตำนานพระเสี่ยงทาย และพระแย้มนัยน์ ชื่อพระเสี่ยง นั้นหมายถึงเสี่ยงทายน้ำฝนน้ำฝน โดยในอดีตชาวบ้านท่านดีหมีจะอธิษฐานแล้วยกขึ้นเสี่ยงทายว่าปีนั้นฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลหรือไม่ และพระแย้ม หมายถึงการแย้มโอษฐ์ขององค์พระ นั้นหมายความว่าหากปีใดที่ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล หน้าตาของพระแย้มจะแย้มยิ้มอยู่เสมอ ความเชื่อนี้สอดคล้องกับความเชื่อที่ว่าหากโอษฐ์ของหลวงปู่คามจุลินทร์ วัดสิริมงคล บ้านอาฮี แยมสรवल นั้นหมายความว่าปีนั้นน้ำท่าอุดมสมบูรณ์

การสื่อความหมายความอุดมสมบูรณ์ของชื่อพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ “พระเจ้าองค์แสน หรือพระเจ้าฝนแสนห่า” วัดโพธิ์ชัย หรือ พระเสี่ยง พระแย้มนัยน์ ถือเป็นการสื่อความหมายความอุดมสมบูรณ์ผ่านภาษา และภาษาเป็นระบบสัญลักษณ์ที่กลุ่มคนเป็นผู้กำหนดความหมาย ดังข้อความที่ว่า สัญญะเป็นผลิตผลความคิดของมนุษย์ เกิดมาจากการประกอบสร้าง (Construct) ของมนุษย์ ดังนั้นการที่จะทำความเข้าใจสัญญะจึงจำเป็นต้องเข้าใจตัวมนุษย์ ผู้สร้างสัญญะนั้นด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2553 : 13) ในทำนองเดียวกัน ชื่อพระเจ้าองค์แสนหรือ พระเจ้าฝนแสนห่า ของชุมชนบ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พระเสี่ยง และพระแย้ม ของชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย โดยพื้นฐานทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ส่วนใหญ่จะดำรงชีพด้วยวิถีเกษตรแบบดั้งเดิมคือ การพึ่งพาทรัพยากรน้ำจากธรรมชาติทำไร่ ทำนา ปลุกข้าวเหนียวสืบทอดมาจากรบรรพบุรุษ ดังนั้นจึงมีวิถีวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงพุทธศาสนา เชื่อมโยงประเพณีพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์กับวิถีการเกษตร สื่อความหมายถึงความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์เพื่อการดำเนินชีวิตและวิถีชุมชนต่อไป

ภาพประกอบที่ 1 พระเจ้าองค์แสน วัดโพธิ์ชัย อ.นาแห้ว และพระเสี่ยง พระแย้ม บ้านท่าดีหมี

ถ่ายภาพโดย : พงษ์พร ศรีจันทวงศ์ , พฤษภาคม 2563

มิติการสื่อความหมายผ่านปางของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์

นอกจากการสื่อความหมายความอุดมสมบูรณ์ผ่านชื่อของพระพุทธรูปแล้ว การสื่อความหมายผ่านปางหรืออิริยาบถ ของพระพุทธรูปก็มีความชัดเจนถึงความอุดมสมบูรณ์อีกมิติหนึ่ง เนื่องจากคติของการสร้างพระพุทธรูปนั้นมีความสัมพันธ์กับระบบคิดและวิถีวัฒนธรรมของคนในสังคมเชื่อมโยงกับปางหรืออิริยาบถของพระพุทธรูป ในทำนองเดียวกันสังคมหรือวัฒนธรรมที่ดำรงชีพด้วยวิถีเกษตรก็มักจะสร้างพระพุทธรูปที่มีนัยยะของการบันดาลฟ้าฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล ดังที่รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง (2553 : 59) ได้กล่าวไว้ว่า คติการสร้างพระพุทธรูปได้คลี่คลายเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละกาลสมัยตามแต่ละพื้นที่ จนในที่สุดมีแนวความคิดในการสร้างและสักการบูชาพระพุทธรูปเพื่อกิจพิธีหรือความเชื่อเฉพาะตัว ตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือ พระพุทธรูปที่ใช้ในพิธีเกี่ยวข้องกับการขอฟ้าขอฝนเนื่องจากเกษตรกรรมเป็นฐานสำคัญของบ้านเมือง เมื่อฝนตกต้องตามฤดูกาลอย่างบริบูรณ์ก็จะนำความอุดมสมบูรณ์มาให้

พระปางหรือพระอิริยาบถที่เกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์ที่พบในคือ หลวงปู่าคมุจลินทร์ ซึ่งหลวงปู่าคมุจลินทร์ เป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก ศิลปะเขมร อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 เป็นพระพุทธรูปที่สำคัญของชุมชนอาฮี บ้านอาฮี อำเภอลำทะลุ จังหวัดเลย ประดิษฐานอยู่ที่วัดสิริมงคล (พยุหพร ศรีจันทวงศ์ และคณะ และธีรวัฒน์ แสนคำ, 2561 : 24)

เรื่องเล่าของชุมชนอาฮี ได้อธิบายความเป็นมาของหลวงปู่าคมุจลินทร์ว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีความแปลกพิสดารเหนือธรรมชาติ และก่อให้เกิดศรัทธาที่สำคัญในน้ำเหือง เช่น วังกะทัน วังกะสา เรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ เรื่องราวการเสด็จเยี่ยมพระบางเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเชื่อว่าการเกิดจากหินก้อนเดียวกัน ดังตัวอย่างตำนานหลวงปู่าคมุจลินทร์ที่กล่าวว่า

มีประวัติอยู่ว่ามีหินก้อนหนึ่งลอยทวนน้ำขึ้นมาจากแม่น้ำโขง ลอยทวนน้ำขึ้นมาทางน้ำเหือง ชาวบ้านเห็นก็เลยมาปรึกษากันว่าจะตามไปดูก้อนหินก้อนนี้คือลอยทวนน้ำขึ้นมาหรือเปล่า สถานที่ที่คนเฒ่าคนแก่ท่านปรึกษากันก็คือที่ริมแม่น้ำนั้น พวกท่านเรียกกันว่าวังสาและสุดท้ายก็ตกลงกันว่าจะตามไปดูก้อนหินดังกล่าว และในที่สุดก็ตามไปทัน แต่ที่หินก็ยังไม่หยุดลอยทวนน้ำ ชาวบ้านก็เลยเอาก้อนหินไปก้อนไม่ให้ก้อนหินก้อนนั้นได้ไหลทวนไปตามน้ำ แล้วก็ช่วยกันเอาก้อนหินก้อนนั้นขึ้นมาจากน้ำ จึงปรึกษากันว่าจะเอามาสร้างพระพุทธรูป เห็นว่าหินก้อนนี้มีรูปร่างแปลกพวกท่านจึงเอาขวานมาผ่า ถ้าจะทำเป็นพระนาคองค์เดียวก็จะองค์ใหญ่เกินไป กลัวจะเอาไปไม่ไหว ก็เลยผ่าทำพระนาคสององค์ แต่องค์หนึ่งเกิดเลี้ยว (เล็ก) ข้างนั้นก็เลยบางไป (สร้างได้องค์เล็ก) พวกท่านก็เลยทำพระนาคปรกองค์หนึ่ง พระบางองค์หนึ่ง พระนาคก็เลยอยู่วัดสิริมงคล สถานที่ที่พวกท่านใช้สร้างพระพุทธรูปก็เรียกนาสร้างพระ พระนาคก็เลยอยู่นี้แต่พระบางไม่ได้อยู่ พระบางไปอยู่เมืองหลวงพระบาง ก็เลยเรียกกันว่าพระนาคเป็นพี่ชายพระบาง บ้านอาฮีก็ถือว่าใน

ขณะนี้หลวงปู่ภาคก็ยังมี วัดจึงมีความเจริญรุ่งเรือง สมัยโบราณนั้น พอช้างเข้าบ้าน เมื่อจะผ่านวัดก็ต้องเอาผ้าคลุมหน้าช้าง ไม่เช่นนั้นช้างจะตกใจ เพราะว่ามัน “หุ่” หรือ แสงจ้าแสบตา จากวัดสมเงิน เพี้ยนมาเป็น “วัดสบเงิน” มาจากการประสบพบเจอ แต่คนโบราณถือว่าสบ/ศพ เป็นศพคนตาย ชื่อไม่เป็นมงคล จึงเปลี่ยนเป็น “วัดสิริมงคล” และได้ชื่อ “วัดสิริมงคล” มาจนถึงทุกวันนี้

นอกจากนั้นยังมีเรื่องเล่าว่า ชาวบ้านตั้งชื่อให้ว่าหลวงปู่ภาค (น่าจะมามีที่มาจากปรานาคปรก) มีประเพณีแห่หลวงปู่ภาครอบหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านสงวนน้ำขอพรพระ ในวันที่ 14 เมษายน เชื่อว่าหลวงปู่ภาคมีความศักดิ์สิทธิ์บันดาลฟ้าฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล ทุกครั้งที่มีการพิธีกรรมเกี่ยวกับหลวงปู่ภาคจะมีฝนตกเสมอ (สัญญา สิริธิ, สัมภาษณ์, 4 เมษายน 2561)

แต่ในปัจจุบันนี้ได้สร้างมณฑปเพื่อประดิษฐานพระนาครปรก จึงไม่สะดวกที่จะอัญเชิญแห่รอบหมู่บ้านในวันสงกรานต์ จึงเหลือเพียงแห่พระเจ้าเชียงยืน และพระพุทธรูปองค์อื่น ๆ ในวัดแทน

ความเชื่อที่ว่าพระนาครปรกบันดาลฟ้าฝนให้ตกต้องตามฤดูกาลนั้น สืบจากคติความเชื่อในเรื่องปางและอริยาบทของพระพุทธรูปปางนาครปรก ซึ่งความเชื่อเรื่องพระพุทธรูปปางนาครปรกนั้นสื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ เชื่อมโยงกับฟ้าฝนและการเกษตร ดังที่ รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง (2553 : 49) ได้กล่าวถึงมูลเหตุการสร้างพระพุทธรูปปางนาครปรกว่ามีเหตุเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในพุทธประวัติ ขณะที่พระพุทธรูปองค์สวยวิมุตติสุขอยู่ใต้ต้นจิก พายุฝนนอกฤดูกาลตั้งเค้าจะตกหนัก พญานาคมุจลินทร์ซึ่งอาศัยอยู่ในสระน้ำ เกรงว่าพระพุทธรูปองค์จะได้รับการรบกวนจากพายุฝนจึงขดกายล้อมรอบเพื่อป้องกันพระองค์ ความเชื่อเรื่องพระนาครปรกกับความอุดมสมบูรณ์จึงปรากฏในสังคมเกษตรเรื่อยมา

ภาพประกอบที่ 2 ภาพหลวงปู่ภาคมุจลินทร์ และพิธีแห่พระพุทธรูปวัดสิริมงคล
วันสงกรานต์ บ้านอาฮี อ.ท่าลี่

ถ่ายภาพโดย : พยุพพร ศรีจันทวงศ์ (พฤศจิกายน 2563)

มิติการสื่อความหมายผ่านพิธีกรรมสงฆ์น้ำพระพุทธรูป

ชุมชนชายแดนในแถบ อำเภอนาแก้ว อำเภอคำชะอี อำเภอเชียงคาน และอำเภอปากชม มีประเพณี และพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ที่สื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์จำนวนมาก เช่น พิธีเลี้ยงผีภูเขา พิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ พิธีสงฆ์น้ำพระศักดิ์สิทธิ์ในวันสงกรานต์ ประเพณีบุญบังไฟ หรือแม้แต่พิธีกรรมเลี้ยงปี หรือเลี้ยงหอเจ้าบ้าน ของแต่ละชุมชนซึ่งล้วนสื่อความหมายของความอุดมสมบูรณ์ทั้งสิ้น นอกจากนั้นมิติความอุดมสมบูรณ์ยังสื่อความหมายผ่านพิธีกรรมสงฆ์น้ำพระพุทธรูปในวันสงกรานต์ เมื่อถึงวันสงกรานต์ ทุกวัดในชุมชนจังหวัดเลยจะอัญเชิญพระพุทธรูปมาประดิษฐานในสถานที่อันเหมาะสมเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้นำน้ำอบน้ำหอมมาสรงน้ำเพื่อความเป็นสิริมงคล อายุ มั่นขวัญยืน สำหรับชุมชนที่มีความเชื่อในพระศักดิ์สิทธิ์ก็จะมีพิธีกรรมแห่พระ และสงฆ์น้ำ ยังมีตำนานพระเจ้าเชียงยืน วัดสิริมงคล บ้านอาฮี พระพุทธรูปสำคัญของชุมชนที่ใช้ประกอบพิธีกรรมเสี่ยงทายฟ้าฝน ชุมชนเชื่อว่าพระเจ้าเชียงยืนสามารถบันดาลฝนฟ้าให้ได้ ถ้าใครอยากนมัสการพระเจ้าเชียงยืนให้มาร่วมพิธีสงฆ์น้ำในวัน 14 เมษายน ถ้าได้กราบพระเจ้าเชียงยืนก็จะมีอายุยืน จะอยู่สุขสบาย เจ้าพ่อเชียงยืนจะเป็นพระที่เสี่ยงทายได้ อธิษฐานแล้วยกเสี่ยงทาย หลังจากงานบุญสงกรานต์ก็จะมีพิธีสู่ขวัญพระเจ้าเชียงยืนเพื่อความเป็นสิริมงคล ส่วนชุมชนบ้านนาพิง อำเภอนาแก้ว เชื่อว่าชุมชนบ้านนาพิง จะอัญเชิญพระเจ้าองค์แสน พร้อมกับพระพุทธรูปองค์อื่นๆในวัดโพธิ์ชัย แห่ลงมาประดิษฐานยังบริเวณพิธีแล้วมีพิธีกรรมสงฆ์น้ำ และชุมชนบ้านท่าดีหมี อำเภอเชียงคาน จะอัญเชิญพระเสีงและพระแยมมาประดิษฐานบริเวณปะรำพิธีแล้วมีพิธีกรรมสงฆ์น้ำพร้อมกับสงฆ์น้ำพระสงฆ์

คติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมการสงฆ์น้ำพระพุทธรูปนี้ ชุมชนเชื่อว่าจะทำให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล นำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ดังที่ปฐม หงษ์สุวรรณ (2554 : 383) กล่าวไว้ว่า เป็นพิธีกรรมที่บ่งบอกให้เห็นวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับเรื่องการขอความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นวิถีคิดในสังคมเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังเป็นการชำระล้างสิ่งไม่เป็นมงคลที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อีกทางหนึ่ง

ภาพประกอบที่ 3 พิธีสงฆ์น้ำพระเจ้าองค์แสน อ.นาแก้ว

ถ่ายภาพโดย : พยุงพร ศรีจันทวงศ์ (เมษายน 2563)

ตำนานของพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดเลยทั้ง 5 องค์ดังกล่าว มีเนื้อหาและพิธีกรรม เชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องความอุดมสมบูรณ์ การได้บูชาและสร้งน้ำพระพุทธรูปก่อเกิดความเป็นสิริมงคลในแง่ปัจเจกและชุมชน ตำนานและพิธีกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธรูปซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาที่ได้สื่อความหมายให้เห็นว่าพื้นที่แห่งพุทธศาสนานั้นเป็นพื้นที่แห่งความสุขและความอุดมสมบูรณ์ ชุมชนเชื่อว่าอำนาจของพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์สามารถดลบันดาลให้เกิดความสุข ความสมบูรณ์ของฟ้าฝน นำไปสู่ความสมบูรณ์ของข้าวปลาอาหารด้วยและสุดท้ายข้าวปลาอาหารนั้นชาวพุทธจะได้ถวายแด่พระสงฆ์บำรุงพุทธศาสนาสืบไปตามแบบสังคัมพุทธ ดังข้อความที่ว่า เรื่องราวความศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธรูปในความเชื่อของผู้คนที่นับถือพุทธศาสนาซึ่งมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับการเกษตรกรรมการทำนา ปลูกข้าวเป็นหลัก มักจะมีความเชื่อเรื่องอำนาจพิเศษของพระพุทธรูปว่าเป็นผู้นำพาความอุดมสมบูรณ์ นำพาน้ำฟ้าสายฝนมาสู่ชุมชน ด้วยการบันดาลฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล พระพุทธรูปสำคัญที่ประดิษฐานอยู่ในชุมชนจึงถูกตั้งชื่อหรือเรียกให้สัมพันธ์กับน้ำฝนและความอุดมสมบูรณ์หรือความเจริญรุ่งเรือง พลังอำนาจและอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของพระพุทธรูปดังกล่าว ปรากฏในตำนานพระพุทธรูปซึ่งแพร่กระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณชุมชนชายแดนไทย-ลาว (จันทน์ภา ดวงวิไล, 2556 : 163)

บทสรุป

พระพุทธรูปทั้งห้าองค์ คือ พระเจ้าองค์แสน หรือพระเจ้าฝนแสนห่า วัดโพธิ์ชัย บ้านนาพึง อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พระแยม พระเสียง วัดจอมมณีบ้านท่าดีหมี อำเภอยางตลาด จังหวัดเลย พระเจ้าเชียงยืน (พระเสียง) และหลวงปู่ นาคมุจลินทร์ บ้านอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ดังกล่าวนั้น ชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดเลยเชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเชื่อมโยง และสื่อความหมายมิติความอุดมสมบูรณ์ 3 แบบคือ 1) การสื่อความหมายผ่านชื่อของพระพุทธรูป ได้แก่ พระเจ้าองค์แสน หรือ พระเจ้าฝนแสนห่า ชุมชนเชื่อว่าพระเจ้าองค์แสนนั้นเมื่อนำไปสถิตอยู่ที่ใด จะทำให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล 2) การสื่อความหมายผ่านปางของพระพุทธรูป เชื่อว่าหลวงปู่ นาคมุจลินทร์ เป็นพระพุทธรูปปางนาคปรกนั้นนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ และ 3) การสื่อความหมายผ่านพิธีกรรมสร้งน้ำในวันสงกรานต์นั้นจะเกิดความเป็นสิริมงคลต่อตนเองและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2553). *แนวพินิจใหม่ในลือสารศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- จันทน์ภา ดวงวิไล. (2556). *ตำนานพระพุทธรูปในชุมชนชายแดนไทย-ลาว : การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมและบทบาทการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาสารคาม
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2550). *กาลครั้งหนึ่ง : ว่าด้วยตำนานกับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2554). *คติชนกับชนชาติไทย*. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง. (2553). *พระพุทธรูปภูมิมาสยาม*. กรุงเทพฯ : มิวเซียมเพรส.
- พยุภร ศรีจันทวงษ์ และคณะ และธีรวัฒน์ แสนคำ. (2561). *ประวัติศาสตร์ตำนานและประเพณีแห่ต้นดอกไม้ บ้านอาฮี ตำบลอาฮี อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย*. เลย : รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2555). *การศึกษาสังคมไทยผ่านภูมิวัฒนธรรม*. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2555 : <http://lek-prapai.org>.

บทบาทของสื่อมวลชนทางการเมือง THE ROLE OF THE POLITICAL MASS MEDIA

¹ว่าที่ร้อยตรี รัชสิทธิ์ ภัทรสิริชัยสิน และ ²พลตำรวจโท สันฐาน ชยนนท์

¹Acting Sub. Lieutenant Raphatsitt Phattharasirichaisin

²Police Lieutenant General Sunthan Chayanon

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ประเทศไทย
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

¹Raphatsit19@gmail.com

Received: January 26, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนทางการเมือง สื่อมวลชนจะต้องมีบทบาทและหน้าที่หลักในการทำงานของสื่อโดยตรงกับความเป็นจริง สื่อมวลชนที่ดีต้องนำเสนอข่าว เสนอความคิดเห็น ให้ความบันเทิง และให้การศึกษา รวมถึงเป็นการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา และทำการรายงานเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ โดยเริ่มจากการแสวงหาเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เชื่อว่าประชาชนจะให้ความสนใจ หรือเรียกว่า การหาข่าว แล้วนำมารวบรวม คัดเลือก และนำออกเผยแพร่สู่ประชาชน

คำสำคัญ: บทบาท, สื่อมวลชน, การเมือง

¹นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Abstract

This article aimed to the role of the political mass media. The media must play a role. And the main function of the media is direct interaction with reality. Good mass media must present news. Give your opinion entertain and provide education Including public relations and advertising. and report incidents The facts that happened published for the general public to know Starting with searching for events Facts that the public is believed to be interested in, or what is called finding news, then collecting, selecting, and disseminating to the public.

Keywords: Role, mass media, politics

บทนำ

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (2566) ได้อธิบายว่า อิทธิพลของสื่อความเด่นชัดใน “อดีต” จนเป็นรูปธรรมใน “ปัจจุบัน” โดยมี สุขุม เฉลยทรัพย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมส่วนใหญ่ต่างมีความเชื่อในอิทธิพลอันไม่จำกัดของสื่อมวลชนต่อการครอบงำ โน้มนำความคิด ปลุกฝังค่านิยม และพฤติกรรมต่างๆ ของสาธารณชน โดยมีหลักฐานเชิงวิชาการไม่ว่าจะเป็นงานวิจัย รวมทั้งทฤษฎีสื่อสารมวลชนที่ “กูรู” (Guru)ทั้งหลายได้ตั้งสมมุติฐานและพิสูจน์ตามหลักการของระเบียบวิธีวิจัยจนทำให้ได้ทฤษฎีที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในสังคม เป็นเครื่องการันตีความเชื่อดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม อิทธิพลอันไม่จำกัดของสื่อมวลชนมักมีปรากฏให้เห็นในเหตุการณ์สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์โลกอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งรัฐบาลเผด็จการเยอรมนีภายใต้การนำของ ออดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ได้ยึดครองสื่อมวลชนไว้เป็นกระบอกเสียงของรัฐ เพื่อ “โฆษณาชวนเชื่อ” (Propaganda) ชักจูงให้ชาวเยอรมันเกิดความเชื่อ ศรัทธา และคล้อยตามแนวคิด “ลัทธินาซี” (Nazism) ทำให้เกิดความเป็นชาตินิยมที่คิดว่าเชื้อชาติของตนเหนือกว่าเชื้อชาติอื่น ๆ ความรู้สึกเห็นด้วย และให้ความร่วมมือในการทำสงครามในที่สุด ผลจากการโฆษณาชวนเชื่อในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นกำเนิดของ “ทฤษฎีเข็มฉีดยา” (Hypodermic needle Theory) ที่เชื่อว่าองค์กรหรือผู้ส่งข่าวสารเป็นผู้มีอำนาจและบทบาทสำคัญที่สุด กล่าวคือ สามารถกำหนดข่าวสารและส่งข่าวสารไปยังผู้รับ โดยคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นได้ คล้ายกับหมอฉีดยาให้คนป่วย ข่าวสารที่ส่งไปก่อให้เกิดผลกระทบต่อนักผู้รับได้โดยตรง กว้างขวาง และทันที ส่วนฝ่ายผู้รับ

ข่าวสารเป็นคนจำนวนมาก ที่ต่างคนต่างอยู่ เฉื่อยชาและมีปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามที่ผู้ส่งข่าวสารต้องการ ไม่มีบทบาทหรืออำนาจควบคุมผู้ส่งข่าวสารได้ทฤษฎีนี้ถือว่า ผู้มีอำนาจและเข้าใจสถานการณ์สามารถใช้สื่อมวลชนทำให้เกิดผลตามที่ตนเองต้องการได้ อย่างไรก็ตามทฤษฎีเข้มฉิทยาคล้ายจะมีอิทธิพลในสังคมของประเทศเผด็จการที่เกือบจะสูญพันธุ์ไปหมดแล้วจากโลกยุคปัจจุบันเท่านั้น ความเปลี่ยนแปลงแบบรอบตัวของโลกจากการเมืองแบบเสรีประชาธิปไตย เศรษฐกิจที่ก้าวเข้าสู่ระบบทุนนิยมแบบเบ็ดเสร็จ กอปรด้วยสื่อมวลชนมีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้เนื้อหาข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความแตกต่างกันไป ประชาชนสามารถเปรียบเทียบ ตรวจสอบเนื้อหาข่าวสารที่ได้รับ ส่งผลให้อิทธิพลของสื่อตามทฤษฎีเข้มฉิทยาคลายมณฑลขาลังลง

ในประเทศไทย ความสนใจทางการเมืองของประชาชนมีแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นหรือลดลงซึ่งขึ้นอยู่กับระบบสื่อมวลชนและการควบคุมระบบสื่อมวลชนตามระบบการผูกขาดโดยรัฐหรือระบบอุปถัมภ์ ผวนกกับกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถทำหน้าที่เป็น”ประตูข่าวสาร” ได้อย่างสมบูรณ์ เห็นได้อย่างชัดเจนจากกรณีในช่วงปี พ.ศ. 2500-2516 ซึ่งเป็นช่วงที่รัฐบาลดำเนินนโยบายต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์และให้ความสำคัญกับประเทศสหรัฐอเมริกา มีการส่งกองกำลังเข้าไปทำสงครามในลาวและเวียดนามอย่างลับๆ และหนังสือพิมพ์ถูกปราบปรามอย่างรุนแรง หนังสือพิมพ์บางฉบับเสี่ยงไปทำข่าวอาชญากรรมและใช้วิธีการเขียนคอลัมน์ซุบซิบวิพากษ์วิจารณ์การทางอ้อม และในส่วนของรายการโทรทัศน์ ส่วนใหญ่หลีกเลี่ยงการนำเสนอสาระเกี่ยวข้องการเมืองโดยเน้นเป็นรายการบันเทิง เช่น ภาพยนตร์ชุดภาพยนตร์เรื่องยาวจากต่างประเทศ ละคร และรายการโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาล เป็นต้น

ปรากฏการณ์สื่อสารมวลชนทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว จึงขาดพลังในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเกือบสิ้นเชิง ปัญหาเรื่องการปิดกั้นข่าวสารหรือสิทธิการรับรู้ข่าวสารและการแสดงออกของประชาชนเป็นเรื่องที่อภิปรายกันในวงแคบ

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือที่เรียกว่า วันมหาวิปโยค มีผลกระทบต่อนักคิดและความสนใจทางการเมืองของคนไทย เป็นเหตุการณ์ของพลังมวลชนลุกขึ้นมาต่อต้านระบบการปกครองแบบเผด็จการทหาร ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น เพราะโครงสร้างทางการเมืองและการรวมกลุ่มทางการเมืองที่เคยเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในระบบทหารและเผด็จการ ทำให้เกิดการเรียกร้องในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กลายเป็นยุคของการเมืองที่มีเสรีภาพในการแสดงออกและกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น เช่น การตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ การเผยแพร่ประชาธิปไตย และการอภิปรายประเด็นทางการเมือง เป็นต้น นับว่าเป็นบรรยากาศ ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้มีการยึดอำนาจการเมืองโดยพลเรือสัจด์ ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ 2517 รวมทั้ง การยุบเลิกรัฐสภาและการยกเลิกพรรคการเมือง และมีการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีพลเรือนขึ้นมาบริหารประเทศ คือ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งถือว่าเป็นการสิ้นสุดของระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบ และเป็นการสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญที่ได้มาด้วยการต่อสู้ของประชาชนที่รวมตัวกัน ล้มระบบเผด็จการทหาร กลายเป็นรัฐบาลภายใต้ความคุ้มกันของทหาร จึงทำให้คนไทยได้เรียนรู้ว่าการใช้ลัทธิชาตินิยมในการบริหารประเทศ ถ้าทำเกินกว่าเหตุย่อมนำไปสู่ผลเสีย ความบริสุทธิ์ใจ และความเป็นมือสะอาดเป็นคุณสมบัติที่น่าสรรเสริญแต่ไม่เพียงพอที่จะคุ้มประเทศได้ จำเป็นต้องสามารถมองโลกในแง่ของผลประโยชน์และผลปฏิบัติเชิงรูปธรรม รวมทั้งมีความชาญฉลาดในแง่กลยุทธ์ด้วย ในปัจจุบันระบบประชาธิปไตยของประเทศไทยมีลักษณะเป็นแบบไทย ๆ กล่าวคือมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีบางคนไม่จำเป็นต้องมาจากการเลือกตั้งก็ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการผสมผสานระหว่างรูปแบบของตะวันตกและมรดก วัฒนธรรมการเมืองไทย (ลิขิต ธีรเวคิน, 2539)

ความตื่นตัวในเรื่องข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการรับรู้และการแสดงออกของประชาชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อสนองนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ต้องการข้อมูลที่แม่นยำและรวดเร็วเพื่อการตัดสินใจ รวมทั้งการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสารได้ทำให้ภาพลักษณ์ของสังคมข่าวสารเป็นเรื่องจำเป็นของชีวิต เศรษฐกิจและการเมือง การปฏิรูปรายการข่าวทางสื่อมวลชน ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระแสความตื่นตัวในด้านข้อมูลข่าวสาร และสื่อมวลชนได้กลายเป็นเวทีในการต่อสู้ทางความคิดเกี่ยวกับความไม่ชอบธรรมของการยึดอำนาจและการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญในโอกาสต่อมา

ในปี พ.ศ.2535 ภายหลังจากวิกฤติการณ์พฤษภาทมิฬเสียงเรียกร้องเรื่องสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนก็ขยายตัวขึ้น รวมทั้งในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ หลักประกันในสิทธิการรับรู้ข่าวสารข้อมูลของสื่อมวลชนและประชาชน การปฏิรูประบบสื่อมวลชนของรัฐ (วิทยุและโทรทัศน์) และการให้เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในสื่อวิทยุและโทรทัศน์ (กรุงเทพธุรกิจ, 2566)

อิทธิพลของสื่อมวลชน

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2566) ได้กล่าวว่า มุมมองสองปราชญ์: สื่อมวลชนกับการสร้างสรรค์สังคม อิทธิพลของสื่อมวลชน นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยทั่วไปยังมีอิทธิพลที่สำคัญขยายออกไปจากการทำหน้าที่พื้นฐานนั้นอีก ซึ่งทำให้สื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น เพราะในการให้ข่าวและให้ความคิดเห็นนั้น หนังสือพิมพ์และ

สื่อมวลชนทั่วไปสามารถสร้างจุดสนใจขึ้นมาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เรียกได้ว่าทำให้เรื่องบางเรื่องดังขึ้น ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอยากจะให้คนสนใจเรื่องใด ก็ไปจับเรื่องนั้น ทั้ง ๆ ที่เรื่องนั้นก็อาจจะไม่มีคนสนใจมากเท่าไร แต่สื่อมวลชนทำให้คนสนใจเรื่องนั้นขึ้นมา จนกระทั่งว่าสื่อมวลชนพูดอะไร คนในสังคมก็พูดเรื่องนั้น เดียวนี้จะเห็นว่าเป็นอย่างนั้น ยิ่งกว่านั้นบางทีหนังสือพิมพ์พูดอะไรเป็นข่าวออกมาอย่างไร เดียวประชาชนก็พูดอย่างนั้นด้วย อันนี้สำคัญ หมายความว่า มันไม่ใช่แค่อะไร แต่มันเป็นอย่างไรด้วย อันนี้เป็นอิทธิพลที่สำคัญของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนทั้งหลาย ซึ่งทำให้ต้องเกิดความรับผิดชอบเป็นอย่างมาก

เพียงแค่ว่าหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอย่างไรอย่างหนึ่งยกอะไรขึ้นมาพูด ประชาชนก็สนใจพูดเรื่องนั้น นี่ก็สำคัญมากอยู่แล้ว แต่นี่สื่อมวลชนพูดอย่างไร ประชาชนก็พลอยพูดอย่างนั้นไปด้วย อิทธิพลนี้กว้างขวางจนกระทั่งกลายเป็นว่า ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลทางการศึกษามากกว่าครูอาจารย์ เวลาพูดเรื่องอะไร แม้แต่นิสิตนักศึกษาบางทีไม่ได้อ้างครูอาจารย์ แต่อ้างว่าหนังสือพิมพ์พูดอย่างนั้นๆ แทนที่จะพูดว่าครูอาจารย์พูดอย่างนั้น นี่คืออิทธิพลของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนที่แผ่ขยายเข้าไปในวงการการศึกษา เป็นสถาบันที่มีอิทธิพลในการศึกษามาก เมื่อมีอิทธิพลอย่างนี้ ความรับผิดชอบก็ตามมาด้วย

อิทธิพลด้านนี้คลุมไปถึงแม้แต่เรื่องการใช้ภาษา สื่อมวลชนใช้ภาษาอะไรแบบไหนอย่างไร ไม่ช้าคนในสังคมก็ใช้ตาม เด็กเล็กก็ใช้ภาษาที่สื่อมวลชนใช้ นอกจากนี้ ทางด้านค่านิยมในสังคม สื่อมวลชนก็สามารถชักจูงบันดาลได้เป็นอย่างมาก อิทธิพลของสื่อมวลชนในวงการศึกษาขยายไปถึงการศึกษามวลชน การศึกษานอกระบบ การศึกษาที่ไม่เป็นทางการ จึงนับว่ากว้างขวางทั่วทั้งสังคม สื่อมวลชนก็เลยมีอิทธิพลในสังคมเป็นอันมาก โดยเฉพาะอิทธิพลในการสร้างค่านิยม สร้างทัศนคติประชาคมดีและกระแสความคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการบันดาลความเป็นไปของสังคม ทำให้สื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างมากเป็นพิเศษ ก็เลยต้องพูดต่อไปว่า หน้าที่พร้อมทั้งความรับผิดชอบของสื่อมวลชนควรจะขยายไปตามอิทธิพลของตนด้วย พร้อมกันนั้นสื่อมวลชนก็น่าจะใช้อิทธิพลที่ตนมีอยู่นั้นให้เป็นประโยชน์แก่สังคม คือ ยกเรื่องที่เป็นสาระเป็นประโยชน์แก่สังคมขึ้นมาให้คนสังเกต หรือให้คนสนใจ เรียกว่าสร้างจุดสนใจในเรื่องที่มีสาระเป็นประโยชน์ ที่จะสร้างสรรค์สังคม ไม่ใช่จะเอาแต่เรื่องตื่นเต้น เรื่องอะไรจะเป็นประโยชน์แก่สังคมตอนนั้น ก็ยกเรื่องนั้นขึ้นมาให้คนได้ตื่นตัวสนใจ แล้วก็ถกเถียงพิจารณากัน เริ่มตั้งแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรืออันตรายของสังคม อันนี้เป็นจุดเน้นข้อแรกทีเดียว อะไรที่เป็นปัญหาแก่สังคม จะทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สังคม อะไรเป็นกระแสร้ายที่เป็นไปอยู่ในสังคมนี้ ซึ่งเราจะต้องช่วยกันแก้ไข สื่อมวลชนน่าจะถือเป็นหน้าที่ที่จะยกขึ้นมาพูดจาย้ำเน้นให้ประชาชนเกิดความสนใจ แล้วช่วยกันเอาใจใส่คิด

แก้ปัญหา พอสื่อมวลชนยกเรื่องขึ้นมาแล้ว ประชาชนก็จะได้มาร่วมเวทีแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาด้วย อันนี้แหละจะเป็นการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่แท้จริง

เพราะฉะนั้น เราจะไม่เอาเฉพาะเรื่องที่ประชาชนสนใจ แต่เอาเรื่องที่ประชาชนน่าจะสนใจ หรือควรจะสนใจด้วย ต้องเอาทั้งสองอย่าง คือเรื่องที่ประชาชนสนใจอย่างหนึ่ง และเรื่องที่ประชาชนควรจะสนใจอีกอย่างหนึ่ง และสิ่งใดเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนก็ต้องพยายามสนับสนุนสิ่งนั้น โดยเฉพาะเวลานี้ สิ่งที่เป็นแบบอย่างที่ดีนี้เป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องพิจารณากันให้มาก เพราะมีคนพูดไม่น้อยว่าหนังสือพิมพ์ไม่ค่อยจะทำหน้าที่นี้ อะไรเป็นสิ่งที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีควรจะยกขึ้นมาพูดมาสนับสนุน เราไม่ค่อยพูดถึง

อีกอย่างหนึ่ง คือการทำหน้าที่นำคนไปในทางที่ถูกต้อง ในเมื่อสื่อมวลชนมีอิทธิพลมากในการสร้างทัศนคติ ค่านิยม ประชามติ และกระแสดวงความคิดของประชาชน ก็เท่ากับว่าเป็นผู้นำในสังคม บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการเป็นผู้นำสังคมนี้เป็นที่ยอมรับอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในเมื่อเป็นผู้นำ ก็ต้องเป็นผู้นำที่ดี คือ นำคนนำประชาชนไปในทางที่ถูกต้อง ให้เป็นไปในทางที่เป็นการสร้างสรรค์

หน้าที่ของผู้นำอย่างหนึ่งที่สื่อมวลชนทำได้มาก ก็คือ การช่วยพัฒนาประชาชน หรือช่วยพัฒนาคุณภาพประชาชน โดยเฉพาะปัจจุบันนี้เราอยู่ในสังคมประชาธิปไตย และอยู่ในยุคข่าวสารข้อมูล หัวใจของการพัฒนาประชาชนก็คือ การพัฒนาปัญญา ทำอย่างไรจะให้ประชาชนเป็นคนที่มีรู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ รู้จักวิจารณ์อย่างมีเหตุผลมีความรับผิดชอบ เรื่องนี้หนังสือพิมพ์ทำเป็นตัวอย่างได้ ถ้าหนังสือพิมพ์ทำได้ดี ก็ทำให้เกิดแนวโน้มของสังคมในทางที่ดีด้วย เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ที่ทำหน้าที่ดี ๆ จะเป็นประโยชน์แก่สังคมมาก เพราะเป็นตัวอย่างที่มีอิทธิพลมาก เป็นผู้นำที่สร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมมาก เรียกว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพของประชาชนในสังคม เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย อันนี้อาตมาว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญของสื่อมวลชนในยุคปัจจุบันนี้

รวมความง่าย ๆ ว่าหน้าที่และบทบาทสำคัญของสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้ คือ

1. ทำหน้าที่พื้นฐานในฐานะเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้อง ที่ว่ามาแทนที่ข่าวลือ
2. เป็นยามระวังภัยให้แก่สังคม มีอะไรที่จะเป็นปัญหาที่จะทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สังคม สื่อมวลชนจะต้องยกเรื่องนั้นขึ้นพิจารณา มาช่วยบอกกล่าว มาช่วยบอกให้รู้ เป็นการเตือนภัยเพื่อสังคมจะได้พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านั้น

3. เป็นผู้ชี้ขุมทรัพย์บอกแหล่งโชคลาภแก่สังคม ข้อนี้เป็นด้านบวกซึ่งก็สำคัญเหมือนกัน มีความหมายรวมถึงการให้ความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ๆ สิ่งที่เป็นความริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดี สื่อมวลชนก็เอามาบอกกล่าวคนในสังคมนี้ ใครมีความคิดริเริ่ม มีการค้นพบ หรือได้ความรู้อะไร มี

ความคิดใหม่ ๆ ทำอะไร ๆ ที่เป็นการสร้างสรรค์ สื่อมวลชนก็เอามาสนับสนุน เอามาช่วยเผยแพร่ให้ อันนี้จะเป็นประโยชน์มาก

4. ข้อสุดท้ายคือ เป็นผู้นำในทางสร้างสรรค์ที่จะพาสังคมไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นเรื่องของการนำในทางความคิด ที่บอกว่าเป็นผู้สร้างทัศนคติ ค่านิยม มติมหาชน และกระแสนความคิดที่ถูกต้อง

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

แนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน จะเป็นแนวคิดที่สำคัญมากในการวิจัย เนื่องจากวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือเพื่อศึกษา อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีผลต่อความนิยมต่อพรรคการเมือง การเมือง การศึกษา พรรคเพื่อไทย มีลักษณะอย่างไร เป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้น แนวคิดนี้จะเปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคาตอบตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ความหมาย

แนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนของ Danis Mcquail (Mcquail Danis, 1987) ที่ได้ให้หลักการบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ 5 ข้อ ในหนังสือ “Theory of Media and Theory of Society” ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) เป็นการทำหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารแก่สังคมอย่างต่อเนื่อง ตรงไปตรงมา เป็นกลางไม่เป็นสื่อในความควบคุมของฝ่ายใด ปราศจากอคติของสื่อมวลชน เห็นได้จากการรายงานสถานการณ์ข่าวต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม ตั้งแต่ระดับเมือง ระดับประเทศ ไปจนถึงระดับโลก

1.2 ชี้แจงและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจต่างๆ หมายถึงมีการอธิบายทั้งในแบบภาพรวมและแบบเจาะลึก เพื่อให้ประชาชนเข้าใจข่าวสารนั้นได้อย่างชัดเจนรอบด้าน เข้าใจที่มาที่ไปของเหตุการณ์ที่รายงานอยู่นั้น

1.3 ส่งเสริมความคิด และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าในสังคมได้อย่างสะดวก

2. การทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ (Correlation) เป็นการทำหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ให้กับสถาบัน หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ในสังคม รวมไปถึงการทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ให้กับกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความสามัคคีเป็นปึกแผ่น ดังนี้

2.1 อธิบาย ตีความ และวิพากษ์วิจารณ์ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์ที่น่าเสนอ

2.2 ให้การสนับสนุนผู้ที่อยู่ในอำนาจที่ถูกต้องและบรรทัดฐานอันเป็นที่ยอมรับของสังคม

2.3 ทำให้เกิดการเผยแพร่ความคิดให้แพร่หลายในสังคม

2.4 ประสานเชื่อมโยงกิจกรรมของกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม

2.5 สร้างความสอดคล้องและก่อให้เกิดฉันทามติในสังคม

2.6 จัดลำดับความสำคัญของสถานภาพในสังคม

3. การทำหน้าที่ในการสืบสานวัฒนธรรม (Continuity) เป็นการทำหน้าที่สืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น ดังนี้

3.1 การแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมกระแสหลักและวัฒนธรรมย่อยของสังคม รวมไปถึงการพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ๆ

3.2 การเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานและดำรงรักษาไว้ซึ่งค่านิยมโดยส่วนรวมของสังคมหรือสาธารณะ

4. การทำหน้าที่ให้ความบันเทิง (Entertainment) ดังนี้

4.1 การทำหน้าที่ในการให้ความขบขัน ความบันเทิงเพลิดเพลินใจแก่ผู้รับสาร รวมไปถึงแสดงให้เห็นวิธีการพักผ่อนหย่อนใจด้วย

4.2 การลดความตึงเครียดของสังคม โดยการลดความเครียดของผู้รับสารจากการทำงาน หรือความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

5. การระดมสรรพกำลัง (Mobilization) เป็นการทำหน้าที่ระดมกำลังของผู้รับสารที่กระทำโดยสื่อมวลชน ทั้งการรณรงค์สังคมด้านการเมือง สงคราม เศรษฐกิจ การทำงานและศาสนา ซึ่งเป็นการรณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหวในสังคม หรือเมื่อสังคมเกิดภาวะวิกฤตและต้องการความร่วมมือร่วมใจกัน ก็จะเห็นบทบาทหน้าที่ประการนี้ของสื่อมวลชนอย่างชัดเจน

นอกจากนั้น Harold D. Lasswell ซึ่งเป็นนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้เช่นเดียวกัน (โอเคเนชั่น, 2566)ว่าในยุคแรกๆ โดยในปี ค.ศ.1948 Lasswell ได้อธิบายแบบจำลองทางการสื่อสารไว้ว่า กระบวนการติดต่อสื่อสารประกอบไปด้วย ผู้ส่ง (Who) พูดอะไร (Says what) โดยใช้ช่องทางไหน (In which channel) ไปถึงใคร (To whom) และเกิดผลอะไรบ้าง? (With what affect) และกล่าวถึง หน้าที่ของสื่อมวลชนในหนังสือ “The Structure and Function Communication” ว่ามีอยู่ 3 ประการ

1. หน้าที่ในการสังเกตการณ์และรายงานสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the Environment)

2. หน้าที่ในประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ (Correlation of the Different parts of Society in Responding to Environment)

3. หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of Social Heritage from one Generation to the next) ปัจจุบันชีวิตของคนย่อมเกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนจนเป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชน ซึ่งถูกกำหนดและชักจูงให้เกิดความรู้สึกหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไป ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว สื่อมวลชนเองก็ต้องตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องกระทำและมองดูบทบาทของตนที่จะมีส่วนในการจรรโลงสังคมให้ดีขึ้น ปรับบทบาทให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสะท้อนภาพปัญหาและทางแก้ไขปัญหาให้สังคมด้วย

Lasswell, H. D. (1948) นักรัฐศาสตร์ซึ่งบุกเบิกทางการวิจัยด้านการสื่อสารมวลชน ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญ 3 ประการของสื่อมวลชนคือ

1. สอดส่องระวังเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Surveillance the environment) หมายถึง การเสาะแสวงหาข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเกิดขึ้นภายใน หรือภายนอกสังคม และนำเอาข่าวสารนั้นไปแจ้งและรายงานให้ประชาชนทราบ เพื่อจะได้รู้ว่ามีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นในรอบตัว และประชาชนควรจะวินิจฉัยเหตุการณ์นั้น ๆ ได้จากการรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน

2. ประสานส่วนต่าง ๆ ในสังคม เพื่อแสดงปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งแวดล้อม (Correlation of the components of society) หมายถึง สื่อมวลชนได้มีการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและ ได้เสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น

3. ถ่ายทอดมรดกทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหลัง ๆ (Transmission of the social heritage from one generation to the next) หมายความว่า สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่กระจายความรู้ เผยแพร่ค่านิยม ปทัสถาน วัฒนธรรมของสังคม จากคนรุ่นปัจจุบันไปสู่คนรุ่นต่อไป เพื่อไม่ให้ความรู้ ค่านิยม ปทัสถานและวัฒนธรรมของสังคมสูญหายไป

Charles R. Wright (1960) ได้เพิ่มเติมหน้าที่ประการที่ 4 ของสื่อมวลชนคือ ความบันเทิง การสอดส่องระวังระไวสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเสาะแสวงหา และเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายใน และภายนอกสังคมหนึ่ง ๆ หน้าที่ด้านนี้ก็คือ การให้ข่าวสารการประสานส่วนต่าง ๆ ในสังคม หมายถึง การที่สื่อมวลชนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดเป็นข่าว เป็นการวิเคราะห์ และเสนอแนะว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งนั้น ๆ หน้าที่นี้เรียกว่าหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น หรือหน้าที่ในการชักจูงใจ

การถ่ายทอดมรดกทางสังคม หมายความว่า การเผยแพร่ความรู้ ค่านิยม และบรรทัดฐานของสังคม แก่สมาชิกรุ่นใหม่ของสังคม เพื่อให้วิถีทางการและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ คงอยู่ต่อไป นี่คือน้ำที่ด้าน การให้การศึกษาการให้ความบันเทิง หมายความว่า การเผยแพร่การแสดงดนตรี และศิลปะเพื่อสร้างความจริงใจแก่ประชาชน เป็นหน้าที่ในด้าน การให้ความบันเทิงของสื่อมวลชน การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ส่งผลดีต่อสังคม มีดังนี้

1. หน้าที่ในการให้ข่าวสาร เป็นการเตือนให้ประชาชนได้ทราบถึงภัยและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ และเมื่อข่าวสารนั้นเผยแพร่เพื่อมวลชน การเตือนผ่านสื่อมวลชน จึงเป็นการสนับสนุนความรู้สึกเรื่องความเสมอภาคในสังคม ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย

2. หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น หรือการชักจูงใจ หน้าที่หลักของการแสดงความคิดเห็น ก็เพื่อจะแนะนำให้ป้องกัน และแก้ไขผลอันไม่พึงปรารถนาของเหตุการณ์ต่าง ๆ สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นต่าง ๆ ในสังคม ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม พร้อมทั้งเสนอแนะเพื่อให้เกิดการกระทำต่อประเด็นเหล่านั้นขององค์กรต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ และเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

3. หน้าที่ในการให้การศึกษา สื่อมวลชนทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียน โดยการให้ความรู้ทางอ้อมแก่ประชาชน ผ่านข่าวสารและบทความหรือรายการ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ประชาชนทั้งที่อยู่ในโรงเรียน และที่อยู่นอกโรงเรียน ความรู้ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ศิลปะ การประกอบอาชีพ เป็นความรู้ที่ประชาชนได้รับส่วนหนึ่งจากสื่อมวลชน ในแง่ของการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม และการเผยแพร่ค่านิยมในสังคม (socialization) เพื่อดำรงรักษาเอกลักษณ์ของชาติ สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่ในการทำให้วัฒนธรรม และค่านิยมที่ยอมรับในสังคมแพร่หลาย ทำให้วัฒนธรรมของชุมชนได้รับการรับรู้ และเข้าใจจากคนในชุมชนอื่น ๆ สร้างความรู้สึกของความเป็นชาติเดียวกัน และความรู้สึกในเรื่องชาตินิยม (nationalism) ทำให้เกิดความสมัครสมาน สามัคคีและความเป็นปึกแผ่นของคนในชาติ

4. หน้าที่ในการให้ความบันเทิง

1) สื่อมวลชนได้เพิ่มจำนวนคนดูกีฬาอย่างมหาศาล เมื่อการแข่งขันกีฬาถูกนำเสนอผ่านวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ และนิตยสาร

2) ให้นักกีฬามีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งในด้านค่าตัวและรายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากการเล่นกีฬา

3) ทำให้มีการขยายพื้นที่ (geographical expansion) ในการดูการแข่งขันไปทั่วประเทศและทั่วโลก ทำให้การกีฬาพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว

4) ทำให้คนดูได้ประโยชน์ในด้านรายละเอียด และแง่มุมของการแข่งขันกว้างขวางขึ้น จากการรีเพลย์ (replay) และมุกกล้อง ตลอดจนการรู้กติกา จากการบรรยายหรือการวิจารณ์ของผู้บรรยายและผู้วิจารณ์การแข่งขัน

บทบาทของสื่อมวลชนทางการเมือง

ในทางการเมือง สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการพัฒนาการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน โดยสื่อมวลชนทำให้เกิดความสนใจ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ทำให้เกิดทัศนคติ และทำให้เกิดการปฏิบัติทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็น การเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรค การมีส่วนร่วมต่างๆ และการลงประชามตินอกจากสื่อมวลชนจะช่วยพัฒนาประชาชนทางด้านการเมืองการปกครองแล้ว สื่อมวลชนยังมีบทบาทในการพัฒนาสถาบันทางการเมืองและการปกครองของประเทศด้วย เพราะสื่อมวลชนนับเป็นกระบอกสะท้อนผลงานและพฤติกรรมขององค์กรทางการเมืองนั่นเอง ดังนั้นสื่อมวลชนจึงมี บทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างระบบสังคมการเมือง (Socio-Political Systems) ให้มีความเข้มแข็งและมั่นคง โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (วีระพล วงษ์ประเสริฐ, 2540: 7-10)

1. หน้าที่ในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร (Information) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน โดยไม่เสนอข่าวที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อกระบวนการทางการเมือง เช่น ข่าวลือ ความเสื่อมศรัทธาในตัวนักการเมือง ความแตกแยก ความขัดแย้ง การสร้างสมณานามเชิงลบ การสนับสนุนสถานภาพผิดคน เป็นต้น

2. หน้าที่ในการจัดวาระข่าวสาร (Agenda setting) กล่าวคือ การจัดลำดับ เลือกประเด็น หัวข้อ หรือปัญหามานำเสนอต่อประชาชน ทำให้สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของประชาชนด้วยว่าเรื่องใดเป็นเรื่องที่ควรรับรู้ เรื่องใดเป็นเรื่องสำคัญ

3. การเผยแพร่ปลูกฝังความเชื่อทางการเมือง (Propagation and Cultivation of Political Beliefs) การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองต้องอาศัยการสื่อสารที่เข้มข้นเพื่อสร้างเงื่อนไขไม่ให้ผู้รับสารหลงเหลือหรือละเลย เช่น การสื่อสารในโครงการรณรงค์ (Campaign) เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผลของการรณรงค์หรือการสื่อสาร ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกสืบทอดชอบต่อบ้านเมืองมากขึ้น

4. การพัฒนาทางการเมือง การพัฒนาประเทศนั้นจะมีเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพียงด้านเดียวไม่ได้ แต่ต้องมีการพัฒนาทางการเมืองด้วยจึงจะสมบูรณ์แบบ โดยเฉพาะประเทศที่ตั้งเป้าหมายการพัฒนาประเทศภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อย่างประเทศไทยยังต้องพัฒนาการเมืองอย่างจริงจัง นั่นคือต้องให้ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชน รวมถึงสร้างและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน

ดังนั้นหากผู้ส่งสารได้นำสื่อมวลชนมาใช้ในปริมาณที่เหมาะสมและมีวิธีการนำเสนอที่สามารถโน้มน้าวใจผู้รับสาร โดยประชาชนผู้รับสารมีโอกาสเปิดรับสื่อในปริมาณที่เหมาะสม เป้าหมายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งต้องการประชาชนที่มีข่าวสารทางการเมืองที่มากพอต่อการตัดสินใจและทัศนคติที่ศรัทธาประชาธิปไตย สื่อมวลชนก็จะสามารถช่วยให้สังคมบรรลุเป้าหมายการพัฒนาทางการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2562: 206)

ประชาชนกับบทบาททางการเมือง

บทบาทของสื่อมวลชน สื่อมวลชนมีบทบาทหรือมีอิทธิพลทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สำหรับบทบาทของสื่อมวลชนในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นมีดังนี้

1. บทบาทในด้านการเมือง

สื่อมวลชนทุกแขนงสามารถเสนอแนวความคิด ถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองได้อย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนจะเป็นสื่อการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน เพื่อที่จะให้รู้ว่ขณะนี้รัฐบาลกำลังทำอะไร ดำเนินการอย่างไรในกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และรัฐบาลจะทราบความทุกข์ร้อน ความต้องการของประชาชนจากสื่อมวลชน นอกจากนั้นสื่อมวลชนยังเป็นเครื่องมือในทางการเมืองโดยตรง เช่น คราวที่ทำการปฏิวัติหรือทำรัฐประหารจะเห็นว่าสื่อมวลชนมีความสำคัญ ถ้าฝ่ายก่อการสามารถยึดสื่อมวลชนทุกประเภทได้ความสำเร็จก็อยู่แค่เอื้อม หรือคราวที่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรสื่อมวลชนจะมีบทบาทมาก ตัวอย่างการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2531 พรรคการเมืองต่าง ๆ ได้มีโอกาสแถลงนโยบายทำความเข้าใจกับประชาชนทางโทรทัศน์ ทุกพรรคที่ส่งสมาชิกพรรคลงรับสมัครเลือกตั้ง ในด้านหนังสือพิมพ์รายวันก็ได้เสนอชื่อผู้สมัครทุกพรรค ประกอบทั้งประมวลเหตุการณ์ คະแนนนิยมของแต่ละคนแต่ละพรรคการเมืองมิได้ขาดแต่ละวัน ทำให้ประชาชนได้ศึกษาความเคลื่อนไหวสถานการณ์ทางการเมืองโดยตลอดจากสื่อมวลชนนั้น

สมพงศ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ (2562) ได้ประมวลบทบาทของสื่อมวลชนในทางการเมืองไว้ดังนี้

1. สามารถรายงานและสอดแทรกความคิดเห็นในเชิงวิจารณ์การเมืองให้ประชาชนให้ทราบ
2. สามารถถ่ายทอดความคิดเห็นทั้งในด้านการสนับสนุนและคัดค้านการกระทำของรัฐบาล กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ได้
3. สามารถรายงานความเคลื่อนไหวทางการเมืองให้ประชาชนได้ทราบอย่างรวดเร็ว
4. เป็นปากเป็นเสียงแทนปวงชน ในลักษณะที่ทำให้เกิดความคิดเห็นของประชาชนเป็นพลังที่เป็นปึกแผ่นได้

5. สามารถถ่ายทอดความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศให้รัฐบาลได้ทราบและสนองความต้องการนั้นได้อย่างถูกต้อง

6. กลุ่มมวลชน สามารถแสดงออกได้ในลักษณะที่เป็นกลุ่ม เช่น ความเห็นของสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งสามารถทำให้เกิดน้ำหนักและมีอิทธิพลที่รัฐบาลต้องยอมรับและปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมได้

7. สื่อมวลชน สามารถรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนที่กระจัดกระจายกันอยู่ในลักษณะของความเห็นในอาณาบริเวณที่โดดเดี่ยวเข้ามาเป็นความคิดเห็นที่สามารถเข้าถึงได้อันเป็นผลให้ประชาชนจำนวนมากได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

จากบทบาทและอิทธิพลของสื่อมวลชนหลายประการดังที่กล่าวมานั้น จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนจะทำหน้าที่เป็นตัวกลาง สื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาลหรือระหว่างประชาชนกับรัฐนั่นเอง ประการสำคัญที่สื่อมวลชนเป็นปัจจัยผลักดันที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาททางการเมืองการปกครอง

2. บทบาทในด้านเศรษฐกิจ

ข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจของประเทศจะถูกถ่ายทอดไปสู่ประชาชนได้โดยผ่านสื่อมวลชนมากที่สุด การกำหนดราคาสินค้าแต่ละวัน ราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอย่างไร ประชาชนทราบได้โดยผ่านทางวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แม้กระทั่งโทรพิมพ์ โทรทัศน์ โดยเฉพาะสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจะเสนอข่าวความเคลื่อนไหวราคาสินค้าต่อประชาชนทุกวัน

3. บทบาทในด้านสังคม

การเคลื่อนไหวของประชาชนสังคมหนึ่งอาจถ่ายทอดสู่อีกสังคมหนึ่ง จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากมาย ส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของสื่อมวลชน เช่น การแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชินีนาถ ในวันที่ 5 ธันวาคมและวันที่ 12 สิงหาคมของทุก ๆ ปี จะมีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์สู่ประชาชนชาวไทยทั่วทั้งประเทศ วิทยุทุกสถานี จะเสนอข่าวในวันนี้ จะทำให้คนทั้งชาติได้รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านอย่างหาผู้ใดเสมอเหมือนมิได้ อันเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงในชาติได้อย่างดีเยี่ยมอีกด้วย หรือการเสนอข่าวสารทางศิลปวัฒนธรรม สื่อมวลชนก็ได้ช่วยมากมาย เช่น งานประเพณีบุญบั้งไฟที่จังหวัดยโสธร งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษาที่จังหวัดอุบลราชธานี งานประเพณีแสดงของช้างที่จังหวัดสุรินทร์ งานประเพณีรดน้ำดำหัวที่จังหวัดภาคเหนือ งานประเพณีชักพระที่จังหวัดภาคใต้ และแม้ข่าวเกี่ยวกับทับหลังนารายณ์บรรทมสินธุ์ที่จังหวัดบุรีรัมย์ที่ประเทศไทยได้คืนมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2532 เป็นต้น สื่อมวลชนก็ได้เสนอข่าวเป็นอย่างดี (บ้านจอมยุทธ, 2566)

กระบวนการทำงานของสื่อ

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2566) ได้ให้ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับสื่อ ไว้ดังนี้

1. สื่อ (media) คือ ช่องทางข่าวสาร (channel)
2. การสื่อสารหรือการติดต่อสื่อสาร (communication) คือกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของผู้ส่งข่าวสาร ข่าวสาร สื่อหรือช่องทางการส่งข่าวสาร และผู้รับข่าวสาร
3. สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อที่กำหนดลักษณะเฉพาะของผู้รับสารที่เป็นมวลชนหรือประชาชนจำนวนมาก ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์
4. การสื่อสารมวลชน (Mass Communication) เป็นการสื่อสารซึ่งผู้สื่อสารได้ส่งสารไปให้กลุ่มบุคคลจำนวนมาก โดยมีสื่อมวลชนเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนจำนวนมากทุกเพศ ทุกวัยภายในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

องค์ประกอบของการสื่อสาร

ขั้นตอนในการติดต่อสื่อสาร มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร (Sender) เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารต้องมีทักษะในการสื่อสาร
2. ข่าวสาร (Message) เป็นสิ่งที่ผู้ส่งข่าวสารส่งไปให้ผู้รับข่าวสารในรูปของข้อมูลซึ่งมีลักษณะเป็นคำพูด ตัวอักษร รูปภาพ ลักษณะท่าทาง หรือภาษาเขียน
3. สื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel) คือเครื่องมือ (สื่อ) ที่นำข่าวสารจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร
4. ผู้รับข่าวสาร (Receiver) เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้ฟัง อ่าน ดู โดยสามารถเข้าใจข่าวสารที่ถูกส่งมาให้

ดังนั้นจะพบว่า กระบวนการทำงานของสื่อ ต้องมีองค์ประกอบการสื่อสารทั้ง 4 องค์ประกอบเป็นอย่างน้อย พร้อมทั้งได้เน้นเฉพาะการทำงานของผู้ส่งข่าวสารเป็นพิเศษ ดังนี้

- การทำงานมีความโปร่งใส ชัดเจน เปิดเผย ตรวจสอบได้
- ข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอมีความถูกต้อง
- มีจรรยาบรรณวิชาชีพ
- มีความรับผิดชอบในการเสนอข้อมูลข่าวสาร
- เคารพสิทธิในการรับรู้ของผู้รับข่าวสารหรือผู้บริโภคข่าวสาร
- การเสนอข้อมูลข่าวสารต้องคำนึงถึงความสุขของชุมชนและสังคม

บทสรุป

บทบาทของสื่อมวลชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยนั้น เมื่อความสำคัญมาตกอยู่กับผู้ที่ทำหน้าที่สื่อ ดังนั้น สื่อมวลชนเองจึงสมควรที่จะต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งสำหรับการรับภาระหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่ดังกล่าวนี้ สื่อมวลชนจึงจะต้องยึดมั่นจรรยาบรรณของตนเอง ในการเสนอข่าวสารและเผยแพร่ความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นข่าวสารทางด้านการเมืองซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ต่อการบริหารประเทศการนำเสนอข่าวสารจะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาไม่มีอคติ แอบแฝงและต้องมีการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์หรือวิจารณ์อย่างตรงไปตรงมาด้วยเช่นกัน

สื่อมวลชนจะต้องมีบทบาท และหน้าที่หลักในการทำงานของสื่อโดยตรงกับความเป็นจริง สื่อมวลชนที่ดีต้องนำเสนอข่าว เสนอความคิดเห็น ให้ความบันเทิง และให้การศึกษา รวมถึงเป็นการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา และทำการรายงานเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ โดยเริ่มจากการแสวงหาเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เชื่อว่าประชาชนจะให้ความสนใจ หรือเรียกว่า การหาข่าว แล้วนำมารวบรวม คัดเลือก และนำออกเผยแพร่สู่ประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2566). การปฏิรูประบบสื่อมวลชนของรัฐ. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 12, 2566, จาก <http://www.bangkokbiznews.com/news/detail/77261037560>.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2562). การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัท เอดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด.
- บ้านจอมยุทธ. (2566). การเคลื่อนไหวของประชาชนสังคม. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 12, 2566, จาก <https://www.baanjomayut.com/>.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2539). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีระพล วงษ์ประเสริฐ. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารทางการเมือง จากสื่อ มวลชนกับบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของข้าราชการกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2566). มุมมองสองปราชญ์: สื่อมวลชนกับการสร้างสรรค์สังคม. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 12, 2566, จาก <https://www.watnyanaves.net/en/book-reading/347/4>.
- สมพงษ์ เกษมสิน และจรรุณ สุภาพ. (2562). การเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช.

สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. (2566). อิทธิพลของสื่อ ความเด่นชัดใน “อดีต” จนเป็น
รูปธรรมใน “ปัจจุบัน”. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 12, 2566,
จาก <https://www.thaibja.org/>.

อำนาจ พันละอง. (2566). กระบวนการทำงานของสื่อ. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 12, 2566,
จาก <https://khawoat12345.wordpress.com/>.

โอเคเนชั่น. (2566). แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน. สืบค้นเมื่อ
มิถุนายน 12, 2566, จาก <https://www.oknation.net/blog/>.

Charles R. Wright (1960). *Functional Analysis and Mass Communication*:

Entnommen Aus: The Public Opinion Quarterly, Vol. XXIV. Princeton
University, Princeton N.J., Mit Genehmigung Des Herausgebers.

Lasswell, H. D. (1948). *The structure and function of communication in society*. In L.
Bryson (Ed.), The communication of ideas (pp. 37-51). New York: Harper
and Row.

Mcquail, Denis. (1987). *Theory of Media and Theory of Society*. London: Sage
Publication.

คุณลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย
LEADERSHIP CHARACTERISTICS IN EARLY CHILDHOOD
EDUCATION

¹จตุรินทร์ โตอัน และ ²อุบล ผลจันทร์

¹Jutinan To-on and and ²Ubon Phonjan.

วิทยาลัยนครราชสีมา, ประเทศไทย
Nakhon Ratchasima Collage, Thailand

¹aei78901@gmail.com, ²Ubon@nmce.ac.th

Received: January 26, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อคุณภาพของผลลัพธ์ในการศึกษาระดับปฐมวัย ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมของประเทศ ประสิทธิภาพของการเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย เป็นสิ่งที่บ่งบอกตรงกันว่าเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษา ขึ้นอยู่กับผู้นำทางการศึกษาเป็นผู้กำหนด เมื่อมีการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย สิ่งที่ต้องตามมาผู้รับผิดชอบดูแลการดำเนินงานบริหารจัดการสถานศึกษาแต่ละแห่งที่ให้บริการในการดูแลและให้การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย การดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายของการศึกษาปฐมวัยหรือไม่ ควรได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้ยอมรับจากผู้ปกครอง ที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย ซึ่งบทความฉบับนี้ได้เขียนขึ้นเพื่อให้เกิดความตระหนักร่วมกันว่า คุณสมบัตีเบื้องต้นของผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย ควรมีอะไรบ้าง บทความทาง

¹อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยนครราชสีมา

² อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยนครราชสีมา

วิชาการฉบับนี้น่าจะเป็นประโยชน์ ทางวิชาการและการบริหารงานทางการศึกษาปฐมวัยได้พอสมควร

คำสำคัญ : คุณลักษณะ, การเป็นผู้นำ, การศึกษาปฐมวัย

Abstract

Leadership in early childhood education It can be considered an important part and influences the overall quality of education in the country. Effectiveness of leadership in early childhood education It is a consistent indicator of academic success or failure. Depends on the designated leader When early childhood education is organized What must follow: Who is responsible for overseeing the management of each educational institution that provides care and education for early childhood children? Will the operation be efficient and effective according to the goals of early childhood education? Should receive cooperation and acceptance from parents. that affects development and leadership in early childhood education This article was written to create mutual awareness that What are the basic qualifications of being a leader in early childhood education? This academic article It should be of considerable academic and administrative benefit in early childhood education.

Keyword : characteristics, leadership, earlychildhood education

บทนำ

การศึกษาปฐมวัย (early childhood education) เป็นการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (early childhood) วัยตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 8 ปีซึ่งเป็นเกณฑ์ที่กำหนดโดยสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาของเด็ก ปฐมวัย (The National Association for the Education of Young Children: NAEYC) ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย จะมีโปรแกรมทางการศึกษาปฐมวัย (early childhood programs) ที่จะ จัดบริการให้แก่เด็กวัยดังกล่าวข้างต้น อาจจะเป็นการ

จัดบริการเป็นบางเวลา (part time) หรือเต็มเวลา (full time) ตามการกำหนดเวลาของแต่ละสถานศึกษา การให้บริการแก่เด็กปฐมวัย อาจจะออกมาในรูปแบบ สถานรับเลี้ยงเด็ก / ศูนย์ดูแลเด็ก / ศูนย์พัฒนาเด็ก (centers) เป็นการเลี้ยงดูเด็กในบ้าน (homes) หรือเป็น สถานศึกษาปฐมวัยในรูปแบบของโรงเรียน (Morrison, 2000) เมื่อมีการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย สิ่งที่ต้องตามมา คือ ผู้รับผิดชอบดูแลการดำเนินงานบริหารจัดการสถานที่แต่ละแห่งที่ให้บริการในการดูแลและให้ การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย ซึ่งการดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายของการศึกษา ปฐมวัยหรือไม่ ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและสังคมเพียงใด บุคคลที่มารับผิดชอบนั้นต้องมีคุณสมบัติ ของการเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย

ผู้นำ (Leader) เป็นบุคคลที่สามารถชักจูงผู้ตามให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆของแต่ละคน แต่ละกลุ่มได้ สำเร็จตามเป้าหมายของแต่ละคนหรือของกลุ่ม ดังนั้น คุณสมบัติสำคัญของผู้นำที่รวบรวมได้จากข้อเขียนต่างๆ คือ (1) ต้องกล้าในการจะเสี่ยงทำสิ่งที่คิดว่าทำแล้วจะเกิดผลดีต่อคุณภาพของเด็ก ของการศึกษาในส่วนที่ รับผิดชอบ (2) เลือกทำในสิ่งที่จำเป็น (3) มีวิสัยทัศน์หุดากว้างไกลเท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ (4) ระมัดระวังเรื่อง เวลาที่มีอยู่และใช้เวลาอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดต่องาน (5) รู้ว่าเมื่อไหร่ควรจะปรับพัฒนางาน และมาก น้อยแค่ไหน (6) ใช้แรงจูงใจในการส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน (7) เป็นคนเปิดเผย พร้อมรับฟัง และ ปรับพัฒนา (8) มีวินัยในตนเอง (9) มองเห็นปัญหาและอุปสรรค แสวงหาแนวทางแก้ไข (10) วางแผนระยะ ยาวและระยะสั้นในการทำงาน (11) รู้จักประเมินตนเองแล้วปรับพัฒนา (12) ศึกษาจุดแข็ง / จุดเด่น ของ ตนเองและเพื่อนร่วมงาน แล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

นอกจากนี้ผู้นำยังมีหลากหลายรูปแบบ เช่น ผู้นำประเภทเผด็จการ (autocratic) ผู้นำแบบประชาธิปไตย (democratic) และผู้นำแบบดูแลงานให้ผ่านไปได้เป็นวันๆ ไม่มีการกำหนดทิศทางของงาน ให้อิสระแก่ผู้ร่วมงานดูแลตนเอง แก้ปัญหาเอง โดยไม่มีการคิดงานใหม่ หรือพัฒนางาน (Laissez - faire) แต่ละรูปแบบอาจจะเหมาะกับแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้นำที่ดีก็ควรต้องมีแนวคิดในการที่จะปฏิบัติตนตามรูปแบบใดสำหรับการเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย ที่ทำงานกับเด็กปฐมวัยในแต่ละสถานที่ ผู้นำในแต่ละแห่งคงต้องพิจารณาลักษณะของงานและพัฒนาตนเองให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จะทำงานได้เหมาะสมกับบริบทซึ่งการบริหารงาน (administration) และการจัดการ (management) นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญ Click (2000)ได้นำเสนอข้อมูลงานที่ผู้นำทางการศึกษาปฐมวัยต้องทำ ไว้ดังนี้ (1) งานที่จะต้องรับผิดชอบทั่วไป (2) งานดูแลการคัดเลือกเด็กเข้าเรียน (3) งานดูแลหลักสูตร จัดทำ นำไปใช้ประเมินและพัฒนา (4) งานทางด้านอาคารสถานที่ สภาพกายภาพภายในและภายนอกอาคารและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทำกิจกรรมของสถานศึกษา การดูแลสถานที่และอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดีตรวจสอบ

ความสะอาด ความปลอดภัยในสิ่งแวดล้อม (5) งานด้านการเงิน ตั้งงบประมาณ ควบคุมการใช้จ่าย ค่าธรรมเนียมทางการศึกษาหรือค่าเล่าเรียน บัญชีรับ-จ่ายเงิน เงินเดือนบุคลากร และอุปกรณ์ดูแลเงินสดสำหรับการใช้จ่ายในแต่ละวัน (6) งานด้านบุคลากร การรับสมัคร คัดเลือก ปฐมนิเทศ การนิเทศการทำงานกับเด็กให้เป็นไปตามเป้าหมายจัดการอบรมประจำการโดยปรึกษาหารือกันกับผู้ร่วมงาน จัดทำบันทึกเกี่ยวกับบุคลากร กระตุ้นให้คณะทำงานเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน (7) งานด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองทราบเป้าหมายของสถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้ผู้ปกครอง พูดคุยกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความก้าวหน้าของพัฒนาการเด็ก กระตุ้นให้ผู้ปกครองเข้าร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษา เก็บบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครอง (8) งานด้านสุขภาพและความปลอดภัย ต้องวางแผนโปรแกรมสุขภาพและสุขอนามัยของสถานศึกษา การบันทึกสุขภาพของเด็กที่เข้าเรียน บุคลากรทราบสุขภาพของเด็ก มีการพูดคุยกับผู้ปกครองกรณี que เด็กมีปัญหาทางสุขภาพและโภชนาการ วางแผนการให้ความรู้ด้านความปลอดภัยแก่บุคลากรและเด็ก (9) งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนทุกคนที่มาเยี่ยมสถานศึกษาได้ทราบเป้าหมายของสถานศึกษา รักษาระดับของการประชาสัมพันธ์และกระบวนการโฆษณาให้เกิดประสิทธิผล เป็นตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ติดต่อกับหน่วยงานต่างๆในชุมชน ผู้นำและผู้ร่วมงานเข้าไปร่วมในกิจกรรมทางวิชาชีพ

การดำเนินงานของสถานศึกษา

ในการดำเนินงานของสถานศึกษา ทักษะจำเป็นสำหรับผู้นำในการดำเนินงาน บริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยได้ทั้งผลผลิตตามต้องการและได้ใจของผู้ร่วมงานที่จะทำงานเพื่อหน่วยงาน สรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leadership) ผู้นำวิชาการ คือ ผู้ที่คิดริเริ่ม นำทางให้เกิดแนวคิดใหม่ เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางด้านวิชาการ ผู้นำในส่วนนี้คนคาดหวังว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่างๆ หรือครูที่มีความสามารถดีเด่น หรือเชี่ยวชาญพิเศษทางวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

Gorton (1983) ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญของผู้นำวิชาการไว้ 6 ประการ

1) **วิสัยทัศน์ทางการศึกษา** (educational vision) ผู้นำทางวิชาการต้องรู้ว่า มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น รับฟังความต้องการ มองหาแนวทางจากหลากหลายแหล่งเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษาที่รับผิดชอบให้เท่าทันเหตุการณ์

2) **ความเชี่ยวชาญ** (expertise) ผู้นำทางวิชาการ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับต่างๆที่รับผิดชอบ เข้าใจการจัดโปรแกรมการศึกษา หลักสูตร และมี

ทักษะในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมต่างๆ มีความรู้และทักษะที่จะเข้าไปช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมาย

3) **ความตั้งใจแน่วแน่** (strong commitment) ผู้นำวิชาการ ต้องมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะปรับปรุงงานวิชาการ เอาชนะอุปสรรคต่างๆ อดทนทำให้ได้และทำให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4) **การมีพลังพร้อมที่จะทำงาน** (high energy) บทบาทของผู้นำวิชาการ จะพบว่าเป็นงานหนักและใช้เวลามาก ในการนำพาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จทางวิชาการ จึงจำเป็นต้องมีพลังมากพอที่จะทุ่มเทแรงกายแรงใจ ในการทำงานด้วยความกระตือรือร้น

5) **กล้าเสี่ยง** (willingness to take risk) ผู้นำทางวิชาการจะเป็นผู้นำในการเสนอแนวคิด หรือ เสนอการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิม ย่อมจะมีผู้ที่ได้รับผลกระทบและต่อต้าน ดังนั้นผู้นำจะต้องกล้าเสี่ยงในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงอย่างมีขั้นตอน และพร้อมที่รับผิดชอบต่อผลที่จะตามมา

6) **มนุษย์สัมพันธ์** (work well with people) ผู้นำทางวิชาการต้องสามารถทำงานได้กับทุกคน เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่น ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่ปิดกั้นตนเอง รู้จักดึงคนเข้าร่วมทำงาน ร่วมตัดสินใจ ยอมรับผิดเมื่อทำผิดและยอมรับการเปลี่ยนแปลง ชื่อสัตย์และยุติธรรมในการเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รู้จักเลือกสรรคนเข้ามาร่วมเป็นทีมงาน การเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นทักษะที่จำเป็นและต้องพัฒนาสำหรับผู้บริหารทุกคน เพื่อจะได้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา ทำให้งานทุกอย่างทางวิชาการสำเร็จไปได้ด้วยประสิทธิภาพ และประสิทธิผลโดยอาศัยความร่วมมือกันทุกฝ่ายและทุกภาคส่วน ส่งผลทำให้ผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย สามารถบริหารสถานศึกษาหรืองานโดยภาพรวมออกมาดีและสมบูรณ์ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้

2. **การติดต่อสื่อสาร** (Communication) Lewise (1975, อ้างถึงใน Hoy and Miskel 1982: 292) ได้ให้คำจำกัดความของการติดต่อสื่อสารไว้ว่า

“การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความคิดหรือทัศนคติทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้ส่งสาร (sender) และผู้รับสาร (receiver) ในการดำเนินการประจำวัน การสื่อสารรวมไปถึงความพยายามที่จะแลกเปลี่ยนความหมายโดยการส่งต่อข่าวสารระหว่างบุคคล” ผู้นำทางวิชาการ ต้องมีทักษะในการสื่อสารได้หลากหลายรูปแบบ และเท่าทันกับเปลี่ยนแปลงของสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เลือกช่องทางในการสื่อสารให้สอดคล้องกับบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานศึกษา และความเป็นไปได้ในเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารด้วยช่องทางที่เลือกแล้ว การ

ติดต่อสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงาน ช่วยให้เกิดการประสานงานที่ดีและทำให้การทำงานดำเนินไปโดยประสานสอดคล้องกัน

Gorton (1981) ได้นำเสนอองค์ประกอบพื้นฐานของการติดต่อสื่อสารไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1) จุดหมายของข่าวสาร (the purpose to be achieved by the message) เป็นงานแรกที่ต้องคำนึงถึง คือ การส่งข่าวสารไปเพื่ออะไร ต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

2) ผู้รับข่าวสาร (the person (s) to whom the message is directed) ข้อมูลข่าวสารที่จะส่งไป ต้องคำนึงถึง พื้นฐานและคุณลักษณะของผู้รับข่าวสาร จะได้ใช้ภาษาและช่องทางสื่อสารได้เหมาะสมกับผู้รับข่าวสาร

3) ผู้ส่งข่าวสาร (the sender of the message) ผู้ส่งข่าวสารต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับด้วยตำแหน่งงาน และการยอมรับในฐานะผู้เชี่ยวชาญข่าวสารจึงจะได้รับความสนใจและตอบสนอง

4) สารของข่าวสาร (the content of the message) สิ่งที่จะสื่อสารออกไปควรมีการกำหนดกรอบ จัดกลุ่มสาระ คัดเลือกข้อมูล จึงส่งสารออกไปโดยภาษาที่ใช้ในการส่งข่าวสารต้องให้สอดคล้องกับพื้นฐานของผู้รับข่าวสารจะเข้าใจได้

5) ช่องทางในการส่งข่าว (communication channels) การส่งข่าวสารต้องคำนึงถึงช่องทางในการส่งข่าวที่มีอยู่และเลือกใช้ให้ตรงตามความเร่งด่วนและการดึงดูดความสนใจ อาจจะใช้การเขียน การพูด การใช้สื่อที่หลากหลายตามยุคตามสมัย

6) ข้อมูลย้อนหลัง (the need for feedback) การสื่อสารหลายเรื่อง ต้องการข้อมูลย้อนกลับจากผู้ส่งสาร จึงต้องหาวิธีการให้ได้ข้อมูลย้อนกลับมาก็ได้ทราบว่าสิ่งที่ส่งไป ผู้รับสารเข้าใจถูกต้องหรือเปล่า และได้ผลตามต้องการหรือไม่

การติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆรอบตัว ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันที่จะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เป็นการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกให้เกิดความเข้าใจต่อกัน ผ่านวิธีการสื่อสารรูปแบบต่างๆที่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย การสื่อสารที่ดีจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้อง

3. การตัดสินใจ (Decision Making) การตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่ได้รับอิทธิพลจากข้อมูลข่าวสารและค่านิยม โดยปัญหาที่รับเข้ามาจะมีการกำหนดออกมาให้ชัดเจน มีแนวทางการแก้ปัญหาให้เลือกและพิจารณาเลือกวิธีการแก้ปัญหา นำไปใช้และประเมินผล (Limpham and Fruth, 1976 อ้างถึงใน Gorton, 1981: 229) รูปแบบการตัดสินใจ (type of decision) มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1) การตัดสินใจเพื่อตอบสนองคำร้องขอหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาระดับที่สูงขึ้นไป (intermediary decision) เป็นการตัดสินใจที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปในองค์กร หรือในสายการบังคับบัญชา ให้ตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นการตัดสินใจตามคำสั่งจากเบื้องบน

2) การตัดสินใจจากข้อร้องเรียน (appellate decision) เป็นการตัดสินใจเนื่องจากมีเรื่องเสนอขึ้นมาเพื่อพิจารณาหรือแก้ไขปัญหา อาจจะมาจากคนเดียวหรือหลายคนก็ได้เป็นรูปแบบการตัดสินใจที่เป็นกิจวัตรประจำวันที่ผู้บริหารจะต้องพบและแก้ไขหรือตัดสินใจทุกวัน

3) การตัดสินใจเพื่อแนวใหม่หรือการปฏิบัติใหม่ (creative decision) เป็นการตัดสินใจในเชิงสร้างสรรค์เพื่อหน่วยงาน ทำให้เกิดความคล่องตัว ความสะดวกในการทำงาน การตัดสินใจในรูปแบบที่ 3 นี้จำเป็นมากสำหรับผู้บริหาร ถ้าเป็นผู้นำในการคิดอะไรใหม่ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การทำงานอยู่เสมอ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ร่วมงาน มีความกระตือรือร้น อยากคิด อยากทำอยากพัฒนา เพื่อให้เกิดโครงการใหม่ๆ ในหน่วยงาน

ขั้นตอนในการตัดสินใจ

Gorton (1981) ได้กำหนดขั้นตอนที่สำคัญของการตัดสินใจไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดลักษณะของสถานการณ์ซึ่งต้องการการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ (define the situation)

ขั้นที่ 2 กำหนดทางเลือกที่จะทำให้บรรลุตามต้องการ (identify the alternatives)

ขั้นที่ 3 ประเมินข้อดีข้อเสียของทางเลือกเหล่านั้น (assess the alternatives)

ขั้นที่ 4 เลือกทางเลือกที่ดีที่สุด (select the best possible alternatives)

ขั้นที่ 5 ดำเนินการเพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกเป็นที่ยอมรับ (secure acceptance of the decision)

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติการตามการตัดสินใจ (implement the decision)

ขั้นที่ 7 การประเมินผลการตัดสินใจ (evaluate the decision)

การตัดสินใจ เป็นความรับผิดชอบที่สำคัญในชีวิตประจำวันของทุกคน ผู้บริหารหรือบุคคลอื่นๆ ต้องเข้าใจขั้นตอน/กระบวนการในการตัดสินใจ และพัฒนาตนเองให้มีทักษะในการตัดสินใจ เพื่อจะได้ใช้ทักษะนี้ไปใช้ในการตัดสินใจดำเนินงาน หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

หลักการของการบริหารเวลา

1. กำหนดเป้าหมาย

การกำหนดเป้าหมายของชีวิตและกำหนดเป้าหมายของการทำงานเป็นเรื่องสำคัญ จะต้องรู้ความต้องการว่าชีวิตนี้ต้องการอะไร กำหนดกิจกรรมขั้นตอน และเวลาเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น ทุกคนต้องมีเป้าหมายของการทำงาน เพื่อจะได้รู้แต่ละปีแต่ละเดือน แต่ละสัปดาห์แต่ละวัน ทำงานไปเพื่ออะไร การกำหนดเป้าหมายจะทำให้เดินไปถูกทิศทาง และใช้เวลาเดินทางสั้นกว่าการเดินทางไปอย่างไร้จุดหมาย

2. การวางแผนงานการวางแผนงานควรปฏิบัติดังนี้

2.1 วางแผนงานที่จะทำทุกวัน เขียนรายการสิ่งที่จะต้องทำทุกวัน ทุกเย็นก่อนกลับบ้าน แล้วทบทวนทุกเช้า เพื่อจะได้ทราบว่าตลอดวันในแต่ละวันจะทำอะไรบ้าง

2.2 วางแผนแล้วกำหนดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของงาน

2.3 วางแผนการจัดตารางเวลาที่เป็นจริง ด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ให้งานอยู่ในกรอบของเวลาที่มีอยู่จริง จัดตารางเวลาให้ยืดหยุ่นเพื่อรับกรณีฉุกเฉินด้วย

2.4 ระหว่างการทำงาน สำรองว่าทำงานได้ครบถ้วนและตามลำดับหรือไม่

3. การจัดลำดับความสำคัญของงาน

ข้อเขียนของนักบริหารเวลาหลายท่าน ได้แสดงความคิดเห็นเอาไว้ว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน เป็นผู้ที่มีความสามารถในการวางแผนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการมอบหมายงานให้คนในหน่วยงานอย่างเฉลียวฉลาดและข้อสำคัญรู้จักการจัดลำดับความสำคัญของงานที่จะต้องทำในการจัดลำดับความสำคัญของงาน สิ่งที่สำคัญกว่าจะต้องมาก่อน และควรทำก่อน จัดลำดับของงานให้มีความสมดุลกันทั้งทางด้านความสำคัญของงานและความเร่งด่วนของงาน ความสำคัญของงาน คือ งานที่มีผลต่อความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหน่วยงานมากที่สุดถือว่าสำคัญที่สุด ความเร่งด่วนของงาน คือ กำหนดการทำงานเสร็จ

4. การจัดสรรเวลา

จัดสรรเวลาให้เหมาะสม โดยคิดว่างานที่ทำทั้งหมดจะเฉลี่ยอย่างไรให้ทั่วถึงทั้งงานเอกสารประจำวันงานดูแลและให้คำปรึกษา งานมอบหมายพิเศษ และงานวางแผนและคิดสร้างสรรค์

5. กำหนดเวลาทำงาน

การกำหนดเส้นตายให้แก่งานแต่ละชิ้นที่ทำ จะช่วยควบคุมให้ทำงานโดยมุ่งไปที่งาน และพยายามทำงานให้สำเร็จตามกำหนด

6. กระจายงาน แบ่งงานให้บุคคลอื่นช่วยทำบ้าง ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องมีความสามารถอยู่ในระดับที่ช่วยได้หรือฝึกได้จะช่วยประหยัดเวลาและทำให้บุคคลอื่นได้มีโอกาสฝึกการทำงาน สำหรับงานที่มอบให้ทำจุดมุ่งหมายต้องชัดเจน สื่อให้เข้าใจตรงกัน โครงการใหญ่ต้องแบ่งสัดส่วนให้ชัดเจน กำหนดเวลาที่จะต้องเสร็จแต่ละช่วงและทั้งหมดติดตามผลงาน กำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ทำ เมื่อมอบหมายงานให้ทำแล้วอย่าด่วนวิพากษ์วิจารณ์ให้เสียกำลังใจ แต่ในระยะเริ่มแรก ถ้าทำดีรีบชมเชยให้กำลังใจ แล้วช่วยคนที่รับงานไปทำให้ตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

7. การตัดสินใจ งานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบ ทุกคนจะสามารถตัดสินใจได้เอง ถึงร้อยละ 80 งานที่ทำเป็นประจำ งานที่ไม่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ควรตัดสินใจไปได้ทันทีว่าจะทำอย่างไร การตัดสินใจได้ไวก็จะช่วยประหยัดเวลาได้มาก เมื่อหยิบเอกสารใดขึ้นมา หยิบเพียงครั้งเดียวแล้วตัดสินใจทันทีว่าจะทำอย่างไรกับเอกสารนั้น โยนทิ้ง เก็บเข้าแฟ้ม ตอบหรือกรอกหรือเขียนบันทึกลงไปในที่ควรรับทำ อย่าหยิบขึ้นมาอ่านแล้ววางเพราะเมื่อวางไปแล้ว กองเอกสารจะโตขึ้นทุกวัน และจะต้องเสียเวลามาอ่านข้อความซ้ำอีกครั้งเมื่อจะต้องทำ

8. การติดต่อสื่อสาร การติดต่อสื่อสาร ไม่ว่าจะด้วยการพูด การเขียน หรือใช้สื่อ ต้องให้แน่นอนชัดเจน เข้าใจตรงกันทั้งผู้ส่งข่าวและผู้รับข่าว เพื่องานจะได้ออกมาถูกต้อง ไม่ต้องมาเสียเวลาทำงานใหม่ เพราะเข้าใจอะไรไม่ตรงกัน

9. การประชุม การประชุมจำเป็นสำหรับทุกหน่วยงาน แต่ก่อนประชุมควรพิจารณาหาเหตุผลในการประชุมเสียก่อนเพราะถ้าใช้วิธีอื่นแทนได้ก็ไม่ควรประชุม ต้องเริ่มและเลิกประชุมให้ตรงเวลา เรื่องพิจารณาและต้องการการอภิปราย ควรมีวาระการประชุมแจ้งไปล่วงหน้าให้มีเวลาเพียงพอที่จะคิดมาก่อน จะได้ไม่ต้องมาเสียเวลาคิดในที่ประชุม สื่อต่างๆ ที่จะต้องใช้ในการประชุม ควรจะเตรียมไว้ให้พร้อมเพื่อความรวดเร็วในการประชุม

10. การนัดหมาย การนัดหมายต้องทำล่วงหน้า เมื่อใกล้เวลานัดหมายควรจะได้ตรวจสอบก่อนว่าแน่นอนหรือไม่ เมื่อมีการเลิกนัดต้องเตรียมทางเลือกอื่นไว้ว่าจะทำอะไรต่อ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลา

11. ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง เมื่อวางจุดมุ่งหมายในการทำงานไว้แล้ว ต้องสร้างแรงจูงใจให้กับตัวเองให้รู้สึกว่าการจะทำ มีความตื่นเต้นที่จะทำในสิ่งที่จะต้องทำ คิดถึงความสุขความสำเร็จ และประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำงานสำเร็จ ผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการทำงานไม่เสร็จ ภูมิใจไม่ให้หลีกเลี่ยงไปจากงาน ขจัดความกลัว จะได้ไม่เลื่อนเวลาทำงานออกไปให้เสียเวลา

12. ใช้เวลาพักให้มีคุณค่า ช่วงเวลาพักในที่ทำงานช่วยคลายเครียดได้ การเดิน การเปลี่ยนอิริยาบถ ท่าที่นั่งหลับตาสูดลมหายใจเข้าลึกๆ สงบๆ คุยกับเพื่อนร่วมงาน อ่านหนังสือพิมพ์ หรืออะไรก็ตามที่พอใจ เพื่อจะได้มีแรงทำงานต่อไปให้จบวันเมื่อกลับบ้าน เวลานอนควรพักผ่อนให้พอและหลับให้มีคุณภาพ

13. จัดที่ทำงาน จัดโต๊ะ อุปกรณ์และสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบและมีระบบ เพื่อที่จะให้ง่ายและไวต่อการหยิบจับหาของ โต๊ะที่จัดให้มีเฉพาะงานที่จะทำในขณะนั้นวางอยู่ จะช่วยควบคุมสมาธิได้อย่างดี จัดสิ่งที่ดึงดูดความสนใจไปจากงานให้พ้นไปจากโต๊ะ และมีอุปกรณ์ที่ต้องใช้ทุกชิ้นวางอยู่แทน เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาลุกไปหาในขณะลงมือทำงาน

14. เรียนรู้ที่จะพูดว่า “ไม่” ควรรู้จักปฏิเสธบ้าง ถ้ามีเวลาไม่พอที่จะต้องเข้าไปทำงานอะไรได้หลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน การพูดออกไปว่า “ไม่” เพื่อประหยัดเวลาไม่น่าจะเสียหายนะไร ดีกว่าฝืนใจรับอาสา แล้วมานั่งเสียใจทีหลังกับเวลาที่มียค่า ซึ่งสูญเสียไปโดยเรียกกลับมาไม่ได้

15. มีเทคนิคในการอ่าน เรียนรู้เทคนิคการอ่านให้เร็ว ฝึกการกวาดสายจา ลดการอ่านออกเสียงในใจ เลือกอ่านสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงาน กำหนดจุดมุ่งหมายของสิ่งที่จะอ่าน แลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้อ่านไปแล้วกับคนอื่น อ่านให้เป็นนิสัยที่จะรักการอ่าน อ่านสิ่งที่เกิดประโยชน์อ่านแล้วสรุปและจับใจความสำคัญให้ได้

16. รู้คุณค่าของเวลาในระหว่างการรอและเดินทาง หากกิจกรรมที่จะทำในระหว่างการรอและเดินทาง ไม่ว่าจะรอในขณะรถติด นั่งไปในรถส่วนตัว รถเมล์รถไฟฟ้า เครื่องบิน เข้าคิวรอการนัดหมายต่างๆ อาจจะอ่านหนังสือ ทำงานที่ไม่ต้องใช้ความคิดมาก เขียนจดหมาย คิดถึงงานที่จะต้องทำและแก้ปัญหา ฯลฯ

17. จัดทำแบบฟอร์ม พิจารณางานที่ทำว่ามีอะไรบ้างที่ต้องทำซ้ำๆ อยู่เสมอ ถ้าจัดทำออกมาเป็นแบบฟอร์มได้ก็ควรจะทำออกมา เพื่อจะได้ช่วยประหยัดเวลา ไม่ต้องทำงานซ้ำๆ เช่น จดหมาย การเขียนโครงการ รายงานสัญญา งบประมาณ ตารางต่างๆ เมื่อถึงเวลาจะใช้สามารถกรอกข้อความไปได้เลย

18. มีความยืดหยุ่นในการทำงาน ใช้เทคนิคหลายๆ รูปแบบในการทำงาน ไม่ติดยึดกับรูปแบบเดียว ถ้าทำด้วยวิธีนี้ไม่ได้ก็เปลี่ยนวิธีการดีกว่ามีทริคจะทำแล้วทำไม่สำเร็จ ทำให้เสียเวลาไปในช่วงที่พยายามจะทำ และช่วงที่ต้องมาเริ่มทำใหม่

19. หาสิ่งที่ตื่นเต้นทำ คิดวางแผนที่จะมีกิจกรรมอะไรบางอย่างที่ตื่นเต้นทำในแต่ละสัปดาห์ เพื่อจะได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น มีแรงทำงาน และอยากทำงานเพื่อไปพบกับกิจกรรมนั้น

20. **ทำงานแต่เช้า** ทำงานที่ยากเสียแต่เช้า ถ้าช่วงเวลาที่ทำงานได้ดีเยี่ยมอยู่ตอนเช้า เพื่อที่จะได้เกิดความรู้สึกที่ดีตลอดวัน เพราะได้ทำงานที่ยากสำเร็จลุล่วงไปแล้วแต่เช้า

21. **เลิกนิสัยที่ไม่ดี** สำรวจนิสัยที่ไม่ดีที่ทำให้เสียเวลา แล้วเขียนผลเสียที่จะได้รับจากการที่มีนิสัยที่ไม่ดีเหล่านี้แล้วพิจารณาว่าจะแก้นิสัยให้ดีขึ้นได้อย่างไร เขียนผลดีที่จะเกิดขึ้นถ้าแก้ไขได้ผลดีมีมากก็หาทางขจัดนิสัยที่ไม่ดีทิ้งไปเสีย

22. **ไม่พยายามทำงานให้สมบูรณ์แบบไปเสียทุกเรื่อง** การทำงานย่อมมีผิดพลาดบ้างเป็นธรรมดา ความพิถีพิถันระมัดระวัง และรอบคอบในการทำงานเป็นสิ่งที่ดีแต่ถ้ามากเกินไปจนขนาดที่จะต้องทำงานให้สมบูรณ์ทุกครั้งก็คงมีปัญหา บางครั้งความผิดพลาดก็ช่วยสอนอะไรให้ได้ลองดูซิว่าทำงานได้ดี 100% ทุกครั้งได้จริงหรือเปล่า และลองคำนวณเวลาในการทำงานทั้งหมดตีค่าออกมาเป็นเงินดูว่าคุ้มหรือไม่ บางอย่างไม่ถึง 100% ก็ใช้ได้แล้ว เดินสายกลางน่าจะดีกว่า การบริหารเวลา มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการทำงาน ผู้ทำงานทุกคนควรจะได้ศึกษาหลักการของการบริหารเวลานำแนวคิดมาใช้ในการจัดเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อการทำงานและต่อตนเอง เวลาเป็นสิ่งที่มีความหมาย เมื่อผ่านไปแล้วยากกลับมาไม่ได้ผู้ทำงานทุกคนจึงต้องคิดว่าจะทำอย่างไร จึงจะใช้เวลาแต่ละนาทีให้คุ้มค่าที่สุดเพื่อจะได้ทำทุกอย่างได้สำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

เวลาแห่งคุณค่า

ทรัพย์เสียไปแล้ว อาจหาได้ใหม่ด้วยความเพียร

ความรู้ที่เสื่อมไปแล้ว อาจบำรุงไว้อีกด้วยการเล่าเรียน

ความสำเร็จอันตรธานไปแล้ว อาจทำให้เกิดได้อีกด้วยรู้ประมาณในการบริโภคและกินยา

ส่วนเวลาที่เสียไปแล้ว ล่วงไปเลยเรียกเอาคืนมาไม่ได้

คนไม่นำพาทักษะ มักพอใจพุดแก้ตัวว่าไม่มีเวลาจะทำ

อันที่จริงเขาอยากจะทำอยู่เปล่าเท่านั้น

คนผู้ประพฤติเพื่อประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน

ย่อมเป็นคนขยันไม่หยุดหย่อนตลอดปี

คนเช่นนี้ถึงมีภาระธุระ ก็ยังสามารถหาช่องทำได้อีก

คนผู้ทำมาก ยังสามารถทำได้มากขึ้นไปอีก และจะทำได้ดีที่สุด

คุณลักษณะการเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย มีลักษณะเฉพาะตัวที่มีอยู่ในผู้นำ ซึ่งคุณลักษณะเฉพาะประจำตัวที่มีมาตั้งแต่กำเนิด ถูกสร้างหรือพัฒนาขึ้นมาภายใต้การเรียนรู้และความรับผิดชอบในหน้าที่ประจำที่เป็นงานหลักเพื่อช่วยให้ผู้นำปฏิบัติงานได้สำเร็จบรรลุ

วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย ต้องเป็นคนที่มีความคล่องตัวในภายนอกแสดงออกค่อนข้างชัดเจนและถูกต้องในด้านที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย สามารถแนะนำบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย และบุคคลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรการกุศลต่างๆ ให้พัฒนาไปในทิศทางเดียวกันแล้วเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการศึกษาระดับปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- Click, P. 2000. Administration of schools for young children, 5th edition,
New York : Delmar.
- Gorton, R. A. 1983. School administration and supervision
Iowa : Wm. C. Brown Company Publishers.
- Gorton, R. A. 1981. School administration and supervision : Important
issues, concepts and case studies. Iowa : Wm. C. Brown Company
Publishers.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G., 1982. Educational administration, 2nd edition,
New York : Random House Inc.
- Grass, 1979. Cited in Gorton, 1981. The elementary school principalship,
New York : CBS College Publishers.
- Morrison, G. S. 2000. Fundamentals of early childhood education, 2nd edition,
New Jersey : Prentice Hall, Inc.

เส้นทางการศึกษาไทยก้าวไกลสู่ Soft Power
THAI EDUCATION PATH MOVES FORWARD
TOWARDS SOFT POWER

¹สิรินาถ จงกลกลาง, ²นาตยา ปิณฑนานนท์, ³ศลิษา ณรงค์เลิศฤทธิ์
และ ⁴อัจฉรานารี ทรัพย์ปทุมสิน

¹Sirinat Jongkonklang, ²Nataya Pilanthananond, ³Salisa Naronglerdrit
and ⁴Adcharanaree Sabpathumsin

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ประเทศไทย
Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand

³Adcharanaree.sab@gmail.com

Received: January 26, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

Soft Power คือ การเชื่อมสัมพันธ์และการชี้นำที่ไม่ต้องใช้กำลังอำนาจที่รุนแรง ช่วยลดต้นทุน ลดความรุนแรงในการโน้มน้าวใจของคนที่เราต้องการมีอำนาจเหนือหรือปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจโดยไม่มีเงื่อนไข ด้วยการพัฒนาให้ศิลปวัฒนธรรมหรือสิ่งที่ดึงดูดน่าเป็นแบบอย่างแล้วเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รับรู้ เกิดความประทับใจ แล้วยอมรับและคล้อยตามทำตามด้วยความเต็มใจในการเผยแพร่สู่สาธารณะชนส่วนใหญ่มีอาศัยคนดังหรือคนที่มีชื่อเสียงจะช่วยกระจายได้อย่างรวดเร็วในวงกว้าง จึงเป็นไปได้ที่ Soft Power จะเกิดจากคนธรรมดาทั่วไปได้เช่นกันในขณะที่ใคร ๆ ก็อยากจะเป็นผู้นำความคิดจึงต้องการให้ผู้รับคล้อยตามและยอมรับ ดังนั้นการจะเลือกกับ

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

²รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

³อาจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁴ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Soft Power ของต่างชาติก็ต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ เนื่องจากอาจเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของชาติ หลายประเทศจึงใช้การศึกษาเป็นแนวทางในการเผยแพร่ แม้จะไม่รวดเร็ว แต่ให้ความคงทนของ Soft Power ที่จะทำให้นวนคติของคนเปลี่ยนไป ตามที่ต้องการโน้มน้าว เพื่อประโยชน์ที่ตามมา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและความมั่นคงของประเทศ

คำสำคัญ : Soft Power

Abstract

Soft Power is a connection and guidance that does not require violent force. It reduces costs and the intensity of persuasion of people. We would like to dominate or provide without conditions. By developing arts and culture or things that are good to work as role models then discriminate them to the general public. Impressed and accept then follow along attention. When disseminating to the public, most of this rely on celebrities or famous people to spread quickly and widely. Therefore, it is possible for soft power from ordinary people as well. While majority of people want to be an ideal leader, they want recipients to follow and accept it. Therefore, choosing to receive foreign soft power must be carefully considered. Because of related national security. Many countries use education as a guideline for dissemination. Even though it's not fast. But it provides the durability of Soft Power to make people's ideas change as they want to for the benefits that follow in terms of economy, society, culture and national security.

Keyword : Soft Power

บทนำ

Soft Power เป็นวลีที่หลายคนนิยมชมชอบและกล่าวถึงอยู่เสมอในแทบทุกวงการในประเทศไทยเราก็มี Soft Power ที่เป็นที่รู้จัก ได้แก่ อาหารไทยที่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย เช่น ส้มตำ ต้มยำกุ้ง ฯลฯ ศิลปะการต่อสู้ที่มีเอกลักษณ์ มวยไทย การแต่งกายด้วยชุดผ้าไทยที่มีเอกลักษณ์สวยงาม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันนานาประเทศมีความพยายามในการนำเอาจุดเด่นของประเทศมาพัฒนาให้เป็น Soft Power เพื่อเหตุผลในการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ และความเป็นผู้นำทาง

ความคิด การเป็นที่ยอมรับ เป็นที่สนใจจากประเทศอื่นและแทรกซึมศิลปวัฒนธรรมให้เกิดการยอมรับแบบไม่มีเงื่อนไขด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องใช้กำลัง จึงนับว่าการสร้าง Soft Power เป็นสิ่งที่น่าสนใจ และส่งเสริมให้เกิดขึ้นในประเทศ แต่หลายคนก็ยังสงสัยว่า Soft Power คืออะไร จะสร้างได้อย่างไร

ทำความรู้จักกับคำว่า Soft Power

Soft Power เป็นคำศัพท์ที่มาจากภาษาอังกฤษ ในทางการทูตจะให้ความ หมายถึงความสามารถ ในการเอาชนะคู่ต่อสู้ได้โดยไม่ต้องใช้กำลังหรือความรุนแรงทางทหาร (Hard Power) แต่จะการใช้การแทรกแซงทางความคิด จิตใจให้คล้อยตาม เชื่อตาม เกิดความศรัทธา แล้วเปลี่ยนพฤติกรรมตามอิทธิพลของความเชื่อนั้น ซึ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปตามนั้นจะคงทนเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับของความเชื่อ ความศรัทธา Soft Power เป็นทฤษฎีที่เกิดจากการสอนในสาขา รัฐศาสตร์ นำเสนอโดยศาสตราจารย์ Joseph S. Nye, Jr. แห่ง Harvard University ในปี 2012 Joseph Nye อธิบายว่า soft power ในช่วงยุคข้อมูลข่าวสาร "ความน่าเชื่อถือเป็นทรัพยากรที่หายากที่สุด"

ในประเทศไทยมีการสนับสนุน ส่งเสริมวัฒนธรรม 5 F ที่เป็น Soft Power ของไทยให้กลายเป็นสินค้าทางส่งออกทางวัฒนธรรมสำคัญของไทย ได้แก่

1. อาหาร (Food)
2. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ (Film)
3. การออกแบบแฟชั่นไทย (Fashion)
4. ศิลปะการป้องกันตัวแบบไทย (Fighting)
5. เทศกาลประเพณีไทย (Festival)

Soft Power สามารถช่วยสร้างความน่าสนใจ ความเป็นเอกลักษณ์ และการยอมรับที่จะสามารถเกิดขึ้นได้รวดเร็วและกว้างขวางอย่างหลากหลาย เช่น การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การศึกษา การสื่อสาร การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการสร้างความเข้มแข็งในด้านเทคโนโลยี โดยผ่านสื่อที่เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง น่าเชื่อถือ ก็จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความน่าเชื่อถือได้รวดเร็วยิ่งขึ้น การใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็ง สร้างความสำเร็จและความสำคัญในระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างเข้มข้นในปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย

ข้อดีของ Soft Power

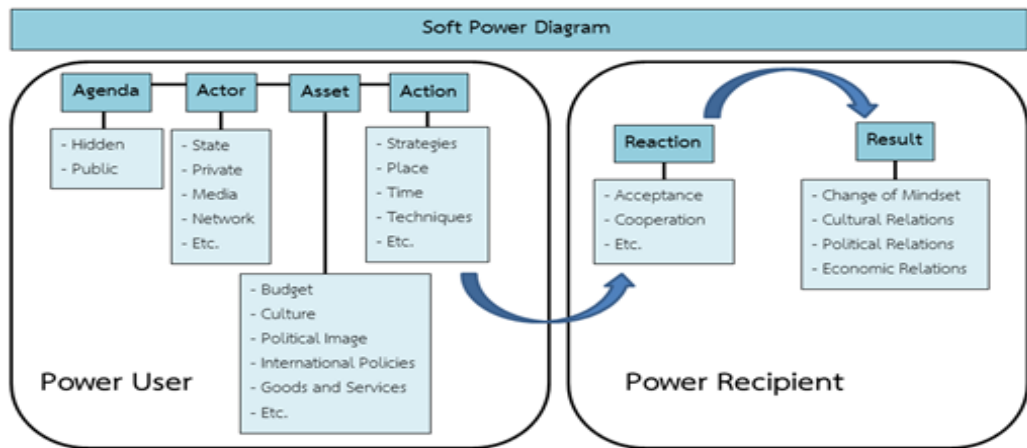
Soft Power เปรียบเสมือนพลังอำนาจแฝงที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้เร็วขึ้น ด้วยการสร้างความน่าสนใจให้ติดตาม ตีตึงใจ ด้วยการแสดงหรือปฏิบัติตนที่มีความโดดเด่นจากเอกลักษณ์ที่ดีของประเทศให้สามารถเป็นที่ยอมรับจากสังคมนานาชาติ มีผู้ยอมรับ และคล้อยตามทำตาม เป็นวงกว้าง Soft Power สามารถช่วยสร้างความเข้มแข็งในระดับระหว่างประเทศได้ ซึ่งการใช้พลังอำนาจ หรือ Soft Power ต้องอาศัยความเป็นผู้นำ ด้วยการโน้มน้าวใจ สื่อสารความคิดที่ต้องการ สามารถเปลี่ยนความเชื่อให้คล้อยตาม ด้วยการขับเคลื่อนด้วยข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ประกอบด้วยลักษณะสามประการคือ ผู้คน จุดมุ่งหมาย และความคงอยู่ จะสามารถเปลี่ยนทุกคนให้เชื่อตามหลักฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพและโน้มน้าวใจให้ทำตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ เช่น นักวิเคราะห์นโยบาย นักการเมือง นักข่าว ครู และผู้นำทางธุรกิจ เพราะข้อมูลไม่สามารถพูดได้ด้วยตัวเองแต่สามารถเปลี่ยนได้ด้วยวิธีสื่อสารความคิด

นับว่า Soft Power มีอิทธิพลในการสื่อสารความเป็นตัวตนของคนในชาติในด้านดี มีชื่อเสียง จะช่วยสร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือกับประเทศอื่น ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้รุ่งเรืองและเป็นแหล่งดึงดูดประเทศอื่นๆ ให้มาทำธุรกิจหรือลงทุนในประเทศ ทำให้เกิดผลกระทบบวกต่อความเข้มแข็งและความสำเร็จของประเทศได้

แนวทางการสร้าง Soft Power

ในการสร้าง Soft Power เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลา ความพยายาม การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์กับผู้คน ความสามารถในการสร้าง Soft Power นั้นจะช่วยสร้างความสำเร็จและมีอิทธิพลในระยะยาว ดังนั้นในหลายประเทศจึงใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือทางการทูตในการสื่อสารภาพลักษณ์ของประเทศของตนไปสู่ประชาชนของชาติอื่นเพื่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชนกับประชาชน เช่น สาธารณรัฐเกาหลีหรือเกาหลีใต้ ที่ปรับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศจากเน้นการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม มาเป็นการส่งเสริมสินค้าวัฒนธรรมสมัยนิยมเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น สื่อบันเทิง ละคร เพลง K-Pop ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ชื่นชอบทั่วโลกส่งผลให้สินค้าเกาหลีก็เป็นที่ชื่นชอบตามไปด้วยเพิ่มมูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศ

ทิศทางในการเลือกที่จะสร้าง Soft Power ของแต่ละประเทศ สามารถอธิบายได้จากผังมโนทัศน์ “4A 2R”

ภาพที่ 1 ผังมโนทัศน์ soft power แบบ 4A 2R

ที่ ม ๑ Thanayod Lopattananont. (2021). The Role of the Confucius Institutes in Contemporary Thai Society.

จากสูตรความเข้าใจแบบ 4A 2R การสร้าง soft power เกิดจากนโยบายหรือวาระหลักของประเทศเป็นเครื่องมือผลักดันในการขยายเครือข่ายของประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้นั้นควรประกอบด้วย

- 1) การจงใจ
- 2) ความร่วมมือจากทุกฝ่าย
- 3) ทรัพยากรบุคคลที่มีอำนาจหรือพลังในการโน้มน้าวและเข้าถึงใจกลุ่มเป้าหมาย
- 4) การจัดการที่จะทำให้ Soft Power ได้รับการยอมรับเชื่อถือในประเทศ

กลุ่มเป้าหมาย การสร้าง Soft Power สามารถทำได้หลากหลายวิธี ดังจะขอยกตัวอย่าง ดังต่อไปนี้
แนวทางหลักๆในการสร้าง soft power ตามที่ Joseph Nye (อ้างถึงใน กันตลักษณ์. (2555) กล่าวไว้คือ

- 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ : Nye ได้เน้นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่สร้างความเข้าใจและสนับสนุนกันระหว่างประเทศ การเชื่อมโยงกับองค์กรนานาชาติ สมาคมอาเซียน หรือเครือข่ายวิชาการ เป็นต้น ที่ช่วยสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนและพัฒนา
- 2) การใช้การศึกษาและวัฒนธรรม : การสนับสนุนการศึกษาและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้าง soft power โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนและนักศึกษาต่างชาติ การสร้าง

สถานที่ทางวัฒนธรรม เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยนและการเรียนรู้

3) การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี : การสร้าง Soft Power ยังสามารถผ่านการนำเอา นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ประโยชน์ เช่น ใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อการสื่อสารและสร้างความเข้าใจ

4) การสร้างรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อถือได้ : Nye เน้นถึงความสำคัญของการสร้างการปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อถือได้กับประเทศอื่น ๆ ให้เห็นถึงความไว้วางใจและการปฏิบัติตามคำสัญญา

5) การเสนอตัวเป็นต้นแบบที่ดี : ผู้นำและบุคคลที่มีอิทธิพลสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีในการสร้าง soft power โดยการสื่อสารและพฤติกรรมที่ถูกต้องตามค่านิยมและความเป็นที่รู้จัก

สุรัตน์ โพธิปราชสาท และสุขพิชัย คณะช่าง (2565 <https://shorturl.asia/7ZlkR>) กล่าวถึงกระบวนการ 5 เทคนิคการใช้ Influence (Soft Power) ในองค์กร หรือในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย

- 1) น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า Credit ที่ติดกับใครบางคน
- 2) สร้างตนเองให้เป็น Expert
- 3) การช่วยให้อีกฝ่ายเห็นประโยชน์ในมุมมองที่เขาเองคิดไม่ถึง
- 4) สร้างเครือข่ายการสนับสนุน
- 5) ทักษะการสื่อสารเพื่อโน้มน้าว

นอกจากนั้น วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (2565)

<https://www.brandbuffet.in.th/2022/09/cmmu-research-soft-power-marketing/>) ก็ได้กล่าวไว้เช่นกัน ถึง กระบวนการ 4 กลยุทธ์ ในการสร้าง Soft Power เพื่อให้แบรนด์นำไปปรับใช้ในแคมเปญต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่

1) Absorb แแบรนด์จะต้องแทรกซึมเข้าไปอยู่ใกล้ตัวผู้บริโภคแบบเนียน ๆ ให้เชื่อมโยงกับไลฟ์สไตล์และความชื่นชอบของผู้บริโภค เพื่อให้เกิดความรู้สึกยึดโยงกับแบรนด์

2) Extraordinary ทำความธรรมดาให้พิเศษ แแบรนด์สร้างจุดขายของตนเองได้จากสิ่งที่เรียบง่าย

3) Fast การตลาดของแบรนด์จะต้องทันกระแสและสถานการณ์

4) Consistency การสื่อสารของแบรนด์ต้องทำอย่างต่อเนื่อง

จากกระบวนการขั้นตอนในการสร้าง Soft Power ที่กล่าวมานี้ มีหลายองค์ประกอบที่ทำให้ประเทศหรือองค์กรสามารถมีอิทธิพลและความน่าสนใจในระดับนานาชาติได้ โดยไม่ต้องใช้กำลังทหารหรือการกดขี่ แต่ใช้หลักการดึงดูดความสนใจและความชื่นชอบ โดยใช้กระบวนการสื่อสาร

เป็นสื่อกลางของความเชื่อศรัทธาทางวัฒนธรรม การเมือง การเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่จะสามารถทำให้ประเทศนั้นเป็นที่นับถือและได้รับการยอมรับในระดับสากล เริ่มด้วยการสร้างความประทับใจและเป็นพันธมิตรที่ดี การให้ความช่วยเหลือพร้อมกับการแทรกซึมแบรนด์หรือความเป็นตัวตนที่โน้มน้าวให้เชื่อและศรัทธาแบบไม่รู้ตัว เมื่อนานไปก็จะเป็นความเคยชินและยอมรับในที่สุด ดังนั้นต้องยอมรับว่า การใช้ทักษะการสื่อสารเพื่อชักนำความคิด ความเชื่อและนำไปสู่การลงมือปฏิบัติ จึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการเกิด Soft Power ได้เป็นอย่างดี

ในการสร้าง Soft Power หรือสร้างอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การนำเสนอความหลากหลายทางวัฒนธรรม จำพวก ภาพยนตร์ ดนตรี งานศิลปะ งานประจำชาติ ในรูปของการสนับสนุนกิจกรรมสังคม การทำกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม การแบ่งปันความรู้ การเผยแพร่ข้อมูลที่มีคุณค่า และการสื่อสารอย่างมีเหตุผล การพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถแก้ไขปัญหาสังคม เป็นต้น การกระทำดังกล่าวจะช่วยสร้างความประทับใจ น่าเชื่อถือ สร้างความเข้าใจ เป็นการสร้างอิทธิพลในสังคมซึ่งจะสามารถเสริม Soft Power ได้ ดังเช่น จะเห็นได้จาก ตัวอย่าง Soft Power ผ่านบทภาพยนตร์ เยอรมัน Good Bye, Lenin ที่ ชิชฌุนพงศ์ ตังวสุขและปรีลักษณ์ กลิ่นช้าง (2555) กล่าวถึง ลักษณะการใช้ Soft Power ในสังคมเพื่อการสื่อสารกับสังคมและใช้เป็นกลไกการชักจูงเชิญชวนสร้างทัศนคติสร้างค่านิยมควบคุมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและออกนโยบายต่อประชาชนและสังคมผ่านกลวิธีหลากหลาย มีความเกี่ยวข้องกับทางการเมืองวัฒนธรรมเศรษฐกิจ สารสนเทศและการสื่อสาร แฟชั่น ศิลปะ สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และภาษา ด้วยการดำเนินกิจกรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนผู้คนและสังคมให้เป็นไปตามเป้าหมาย หรือกรณีตัวอย่างของ ศลิษฐ์ แพร่วิวัฒนะ สุข ทิพรรัตน์ บุบผะศิริ จักรี ไชยพินิจและเกรียงชัย ปิงประวัติ (2565) กล่าวถึง ความดึงดูดใจของไทยต่อการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น ในช่วงปี พ.ศ.2556-2562 ว่า Soft Power ของไทยทั้ง 3 ด้าน คือ วัฒนธรรม การเมืองภายในประเทศ และนโยบายต่างประเทศ มีผลดีต่อการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่นและแนวทางการส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ การลดขั้นตอนหรือการช่วยอำนวยความสะดวกเรื่อง Visa แรงงาน หรือ กรณีตัวอย่างของ ประกายกาวิล ศรีจินดา (2566) กล่าวถึง ละครโทรทัศน์ไทยกับการขับเคลื่อน Soft Power ผ่านวัฒนธรรมมวลชน ชี้ถึงความสำเร็จของนโยบายสังคม เศรษฐกิจ ที่สะท้อนความสามารถและศักยภาพอันได้เปรียบของประเทศไทยในการลงทุนวัฒนธรรมสู่ทุนเศรษฐกิจผ่านละครโทรทัศน์ไทย

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่าการสร้าง Soft Power สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบตามสถานการณ์และช่วงเวลา ที่ Soft Power นั้นกำลังมีอิทธิพลต่อความเชื่อของประชากรในประเทศกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการสร้างความนิยมและสร้างผลกระทบทางบวกต่อความเข้มแข็งของภาพลักษณ์ของประเทศโดยใช้ทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ นำเสนอในรูปแบบแตกต่างกันไป

เช่น ภาพยนตร์ บทละครโทรทัศน์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม การสร้างอิทธิพลดังกล่าวไม่จำเป็น ต้องอาศัยคนดังหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงเท่านั้นก็สามารถสร้าง Soft Power ได้ แต่การเผยแพร่ผ่านสื่อนิยมใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง จะช่วยลดระยะเวลา และเพิ่มความน่าเชื่อถือ เสริมสร้างอิทธิพลทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สินค้าและการท่องเที่ยวท้องถิ่น รวมถึงการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ เกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นและการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้อง สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาพลักษณ์ของประเทศ นี่คือนโยบายการสร้าง Soft Power

เลือกรับ Soft Power ของต่างชาติอย่างรู้เท่าทัน

การเลือกรับ "Soft Power" ของต่างชาติอย่างรู้เท่าทันเป็นกระบวนการที่สามารถทำได้ ด้วยการศึกษารับรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การติดตามข่าวและสื่อสังคม เกี่ยวกับ Soft Power ที่สนใจ เช่น งานศิลปะ การแสดงสินค้า การท่องเที่ยว การศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น นักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน นักการเมือง เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญและผลของ Soft Power ที่ต้องการนำเสนอ ส่วนใหญ่จะพบเห็นในรูปของการใช้สื่อต่างๆ ในการนำเสนอ โดยเฉพาะสื่อดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อหรือสร้างภูมิรู้ดิจิทัลให้กับเยาวชนในชาติเพื่อให้สามารถเลือกรับ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์มากที่สุด ดังเช่น พรราชา สิริ กุหลาบ (2563) กล่าวว่า บริบททางการเมือง สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และภูมิทัศน์ สื่อ มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงาน และบทบาทของภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล หรือ MIDL (Media Information and Digital Literacy) สำหรับเด็กและเยาวชน ความเข้าใจและความอ่อนไหวต่อบริบททางสังคมโดยเฉพาะเกี่ยวกับเด็กและสื่อออนไลน์ เป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาและพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ Digi Cybersafe (2015) ใช้กระบวนการคัดกรองเนื้อหาสื่อ แนวคิดและวิธีการที่สร้างภูมิรู้ดิจิทัล ที่ต้องได้รับการฝึกและพัฒนาให้เท่าทันกับอันตรายหรือเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนสื่อที่สามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว และรญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์ (2561) กล่าวว่า โลกยุคปัจจุบัน ประชาชนมีทางเลือกในการบริโภคข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ดังนั้นประเทศไทยควรกำหนดนโยบายและกลุ่มเป้าหมายสำหรับการใช้ทรัพยากร Soft Power แต่ละประเภทให้ชัดเจน รวมถึงเลือกวิธีการและช่องทางที่จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นช่องทางกระแสหลักที่มีอยู่เดิม หรือช่องทางการประชาสัมพันธ์ดิจิทัลและช่องทางสมัยใหม่อื่นๆ เพื่อให้ทรัพยากร Soft Power ของไทยมีอิทธิพลและทรงพลังไม่แพ้ชาติใดในโลก นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2565) ได้ส่งเสริม “พลังของคน

รุ่นใหม่” ให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีบทบาทในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ควบคู่กับการอนุรักษ์และพัฒนา โดยให้พื้นที่และโอกาสแก่คนรุ่นใหม่ทดลองทำและถอดองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เพื่อให้ได้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป เนื่องจากในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนงานด้านศิลปะดิจิทัลหรือดิจิทัลคอนเทนต์เป็นหลักในลักษณะเบ็ดเสร็จ เช่น KOCCA ในเกาหลีใต้หรือ MDEC ของมาเลเซีย และมีนโยบายยกระดับระบบบริหารจัดการความรู้ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานความรู้ทางศิลปกรรมของไทย ด้วยการสร้างพลังศรัทธาจากต้นทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายและสวยงาม ให้มีการต่อยอดที่ยั่งยืนและมีคุณภาพประโยชน์ต่อวงการอื่น ๆ เช่น การท่องเที่ยวอาหาร สินค้าและบริการ ที่ยอมรับจากผู้คนทั้งโลกปัจจุบันและโลกเสมือน ด้วยสื่อสารวัฒนธรรมที่ไม่ล้าสมัย ตลอดจนช่วยเอื้ออำนวยให้เกิดนิเวศของงานด้านศิลปวัฒนธรรมหลากหลายรูปแบบ สร้างสรรค์ Soft Power ให้กับประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน

การพิจารณาเลือกรับ Soft Power เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนอาจต้องใช้เวลาและพิจารณาด้วยความรอบคอบ การมีภูมิรู้เท่าทันกลยุทธ์ของ Soft Power ต่างชาติส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ดังนั้นในการเลือกรับ Soft Power จึงต้องเป็นไปอย่างรู้เท่าทันไม่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อองค์กรและประเทศชาติ

ทำการศึกษาไทยให้เป็น Soft Power

การทำให้การศึกษาไทยเป็น Soft Power นั้นเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและความร่วมมือจากหลายด้าน วิธีที่สามารถทำเพื่อส่งเสริมให้การศึกษาไทยเป็น Soft Power ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมการศึกษาไทย การสร้างความรู้และวิชาการ การพัฒนาโครงการและความเป็นเลิศทางการศึกษา การสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การสร้างเครื่องหมายการศึกษาไทย และการเข้าร่วมองค์กรนานาชาติทางการศึกษา และบวร เทศารินทร์ (2022) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ คือ การเตรียมผู้เรียนไปสู่สังคมในอนาคต (ความเป็นพลเมืองโลก) ซึ่งผู้เรียนต้องการได้รับการพัฒนารอบด้าน อย่างน้อยทั้ง 2 ด้านขาดไม่ได้ คือ การพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี และการพัฒนามิติต่างด้านจิตใจ เพราะพลัง Soft power ที่เกิดกับครูและนักเรียน จะช่วยเสริมสร้างพลังการเรียนรู้ ผู้สอนรักผู้เรียน ผู้เรียนรักผู้สอน สื่อสารแบบใจต่อใจ จากใจผู้สอน สู่ใจผู้เรียน เกิดเป็นความเข้าใจเชิงลึกและความไว้วางใจ (Trust) นั่นคือการพัฒนามิติต่างด้านจิตใจ ครูพัฒนาตนเองให้เกิดพลังนี้จะสร้างเสน่ห์ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการแสดงออกด้วยภาษากายหรือคำพูดและการสื่อสารถึงความรู้สึภายในของครู ซึ่งผู้เรียนสามารถสื่อ

สัมผัสรับรู้ได้ เกิดความเชื่อมั่นถึงความอ่อนโยน ความรัก ความเมตตาแบบไม่มีเงื่อนไขที่ครูโอบอุ้ม ประคับประคอง ให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้คือการใช้ Soft Power ให้เกิดกับการศึกษา

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2563) กล่าวว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สะท้อนบรรยากาศ All for Education ในบริบท Soft Power ทางด้านวัฒนธรรม ค่านิยม บทบาทการสร้างประชาธิปไตยและการเคารพสิทธิศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ใน New Normal ซึ่งเรียบง่ายไม่ซับซ้อนอยู่บนพื้นฐานความพอเพียง พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มีความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม โดย Nye (2005) ได้วิพากษ์ว่า วัฒนธรรมและการศึกษาเป็น Soft Power ในการเร่งพัฒนาขีดความสามารถให้ทรัพยากรมนุษย์ตอบสนองต่อความต้องการของประชาคมโลก ผ่านมาตรฐานของเศรษฐกิจและนวัตกรรมที่มีการแข่งขันอย่างสูงในรัฐสมัยใหม่ ซึ่งพุดพิงศ์ เพ็งศิริ (2557) ที่ได้พัฒนาเกมหมากรุกไทยที่เป็นวัฒนธรรมของชาติมาเป็นเกมคอมพิวเตอร์ โดยทดลองกับนักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา จำนวน 400 คน พบว่า สามารถช่วยฝึกความอดทน ฝึกการใช้สติปัญญาตามลำดับขั้นเมื่อต้องเผชิญต่อปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ แสดงถึงการพัฒนาวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถในการเผชิญความเสี่ยงอย่างเหมาะสมด้วย เป็นการออกแบบการเรียนรู้ตามสภาพจริงและมีอิสระ โดยมีคุณครู คุณพ่อ คุณแม่ และหน่วยงานที่รับผิดชอบ มาช่วยหนุนเสริมและกระตุ้นให้เด็ก ๆ ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ อิงอร เนตรทรานนท์ (2020) ได้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับ Soft Power ด้านการศึกษาที่มีอิทธิพลทางความคิดว่า สถาบันการศึกษาชั้นนำในสหรัฐอเมริกาได้ปลูกฝังให้นักศึกษาผูกติดอยู่กับวัฒนธรรมตะวันตกอย่างแนบเนียน หรือเป็นแบบ Westernization จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรม Anna Wojciuk, Maciej Michael, Marta Stormowska (2015) กล่าวว่า แนวคิดด้านการศึกษา จากสาธารณรัฐประชาชนจีนและฟินแลนด์เป็นตัวอย่างของการศึกษาที่เป็นสากล วิเคราะห์ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือโดยตรงระหว่างการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และนโยบายต่างประเทศ นอกจากนี้ Tin Yau Joe Lo & Suyan Pan (2020) กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการของจีนได้ประกาศนโยบายที่จะใช้ประโยชน์จากความรักชาติของนักเรียนที่ไปศึกษาในต่างประเทศ เป็นสื่อกลางและแบ่งปันความคิดส่วนตัว ชวนเชื่อ โดยทำหน้าที่เป็นประชาชน - หูตประชาชน ซึ่งทุกอย่างที่แสดงออกมาจะเข้าถึงจิตใจและความคิดของชาวต่างชาติได้อย่างง่ายดาย

จากที่กล่าวมาพบว่ามีการใช้การศึกษาเป็นสื่อกลางในการแทรกแซงทางความคิด และวัฒนธรรมหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการส่งผ่านวัฒนธรรมผ่านนักศึกษาที่ทำหน้าที่เป็นทูตสาธารณะที่จะโน้มน้าวใจ และเปลี่ยนพฤติกรรมผู้คนได้ ดังนั้น การส่งเสริมการศึกษาไทยให้เป็น

Soft Power โดยนำสิ่งดีงามทางวัฒนธรรมของไทย มาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการศึกษา เน้นการจัดการเรียนรู้ที่แสดงถึงความอ่อนโยนของครูที่เป็นเสมือนการสื่อสารจากใจของครูสู่ใจของศิษย์ โดยเคารพสิทธิส่วนบุคคล เคารพศักดิ์ศรีของผู้เรียน แสดงออกด้วยภาษากายหรือคำพูดและการสื่อสารถึงความรู้สึกภายในของครู ซึ่งผู้เรียนสามารถสัมผัสรับรู้ได้ เกิดความเชื่อมั่นถึงความอ่อนโยน ความรัก ความเมตตาแบบไม่มีเงื่อนไขที่ครูโอบอุ้มประคับประคอง ให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพของตนเองในการเรียนรู้ ด้วยการนำเอาเอกลักษณ์ความเป็นไทยแทรกไปในการจัดการศึกษา การศึกษาไทยก็จะเป็น Soft Power ที่เป็นที่รู้จักทั่วโลกได้เช่นกัน ดังที่ มล.ปิ่น มาลากุลกล่าวว่า “ถ้าครูสอนศิษย์ด้วยจิตที่เมตตา บรรยากาศการเรียนรู้จะเหมือนแสงจันทร์” เช่นนี้ก็น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การศึกษาไทยเป็น Soft Power ได้ นอกเหนือการจัดการศึกษา ให้มีคุณภาพ ตอบสนองคนเรียน

บทสรุป

ในการขับเคลื่อนประเทศ Soft Power คือแนวทางหนึ่งในการเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศจะส่งผลต่อเนื่องเป็นห่วงโซ่ ในการพัฒนาในทุกด้านตามมาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความมั่นคง คุณภาพชีวิตของประชากร ด้วยการส่งเสริมเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่โดดเด่นของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการเผยแพร่สู่เวทีโลกด้วยวิธีการต่าง ๆ สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น สร้างความตื่นรู้ให้คนในชุมชน สร้างความแข็งแกร่งในจิตใจในการเลือกรับ Soft Power จากชนชาติอื่น โดยการส่งเสริมการพัฒนา Soft Power ของไทย ด้วยการใช้การศึกษาเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางวัฒนธรรมของสังคม นำวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่มีเอกลักษณ์ตามแนวความเป็นไทยด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน อีกทั้งยังจะเป็นการรักษาต่อยอดสืบต่อด้านภูมิปัญญา ผสมผสานเข้ากับการจัดการศึกษาให้เป็น Soft Power ในการเร่งพัฒนาขีดความสามารถให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาคมโลก ผ่านมาตรฐานของเศรษฐกิจและนวัตกรรมที่มีการแข่งขันอย่างสูงในรัฐสมัยใหม่

เอกสารอ้างอิง

กันตลักษณ์. (2555). *Soft Power ตามแนวคิดของ Joseph Nye*. นาวิกานุกิจปริทัศน์สาร, (84), 32-47.

- คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม(สกว.). (2565) ขับเคลื่อน Soft Power สู่การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน.บ.พิมพ์ดี จำกัด.กรุงเทพมหานคร.
- วิชญ์พงศ์ ตัวสุขและปรีลักษณ์ กลิ่นช้าง. (2555). *อำนาจละมุน (Soft Power) ที่สะท้อนในภาพยนตร์เยอรมัน Good Bye, Lenin!: การใช้มุมมองทางรัฐศาสตร์วิเคราะห์ภาษาและสัญลักษณ์ในภาพยนตร์*.วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง,ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม-ธันวาคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง., หน้า 53-75.
- บวร เทศารินทร์, (2565) *soft Power พลังแห่งความอ่อนโยนกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา*. เผยแพร่เมื่อ 9 พฤษภาคม 2565. [onlineจาก] <https://shorturl.asia/yGHOK> สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2566.
- ประกายกาวิล ศรีจินดา. (2566). *ละครโทรทัศน์ไทยกับการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ผ่านวัฒนธรรมมวลชน*. วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน. มทร.พระนคร.
- พรรษาสิริ กุหลาบ. (2563). *การส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัลสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาจากเกาหลีใต้ สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร*. วารสารศาสตร์,13(2) 130-165.
- พณิพงษ์ เฟื่องศิริ. (2014). *การพัฒนากระบวนการความคิดกลุ่มเยาวชนผ่านนวัตกรรมการศึกษาด้วยเกมคอมพิวเตอร์มากรุกไทย*. วารสารร่มพญักษ์, 32(2), 125-150.
- รญาภรณ์ สุคนธ์ทรัพย์. (2561). *การบริหารจัดการทรัพยากรSoft Power ของไทย Invigorating Thailand's Soft Power Resources*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. วารสารรัฐาภิรักษ์ 48 วารสารราย 4 เดือน ปีที่ 60 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2561.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563) *Soft Power All Education : การสร้างสรรค์นวัตกรรม*. กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (2565) *รู้จัก Soft Power ‘อำนาจละมุน’ ที่ทำให้คนคลั่งไคล้ กับ 4 กลยุทธ์มัดใจ จนคนหลงรัก แล้วควักตังค์จ่าย*. [onlineจาก] <https://www.brandbuffet.in.th/2022/09/cmmu-research-soft-power-marketing/> สืบค้นเมื่อ 3 สิงหาคม 2566
- สุรัตน์ โพธิปราสาท และสุพิชัย คณะช่าง .(2565) *5 เทคนิคปรับใช้ Soft Powerในองค์กร*. [onlineจาก] <https://shorturl.asia/7ZlkR> สืบค้นเมื่อ 19 สิงหาคม 2566

ศลิษฐ์ แพร่วฒนะสุข ทิพรรัตน์ บุบผะศิริ จักรี ไชยพินิจและเกรียงชัย ปิงประวัตติ .(2565).

ความดึงดูดใจของไทยต่อการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น ในช่วงปี พ.ศ.2556-2562. วารสาร
รัฐศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อิงอร เนตรานนท์. (มกราคม-เมษายน 2563). *พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์ของไทย
ในศตวรรษที่ 21*. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 11(1), 33-47.

ทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “อำนาจ” อย่างมีกลยุทธ์. [onlineจาก]

<http://bit.ly/35dEJLO> สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2566.

Anna Wojciuk, Maciej Michael, Marta Stormowska (2015) Education as a
source and tool of soft power in international relations. European
Political Science, Online April 2015, form
[https://www.researchgate.net/publication/281511687_Education_as_a_](https://www.researchgate.net/publication/281511687_Education_as_a_Digi_Cybersafe)
Digi Cybersafe. (2015). *Growing digital resilience among Malaysian school
children on staying safe online*. Retrieved July 19, 2020, from
[https://digi.cybersafe.my/files/article/CyberSAFE_Survey_Report_2](https://digi.cybersafe.my/files/article/CyberSAFE_Survey_Report_2015_en.pdf)
015_en.pdf.

Nye, J. (2005). *Soft power and higher education*. In Forum for the future of
higher education (pp. 11-14). Harvard University.

Joseph S. Nye.(2012). *The Future of Power*, [Jan-2012] ,Paperback
[onlineจาก] [https://www.amazon.com/Future-Power-Joseph-Nye-Jan-](https://www.amazon.com/Future-Power-Joseph-Nye-Jan-2012/dp/B00FBARCM1)
[2012/dp/B00FBARCM1](https://www.amazon.com/Future-Power-Joseph-Nye-Jan-2012/dp/B00FBARCM1) สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2566.

Thanayod Lopattananont. (2021). The Role of the Confucius Institutes in
Contemporary Thai Society. In The Tenth Chinese-Thai Strategic
Research Seminar Proceedings (pp. 266-279). Xiamen: Huaqio
University, China Society for Southeast Asian Studies, National
Research Council of Thailand, and Thai-Chinese Culture and Economy
Association.

Tin Yau Joe Lo & Suyan Pan. (2020). *The internationalisation of China's
higher education: soft power with 'Chinese characteristics'*. หน้า 227-246 |
Published online: 02 Sep 2020.

<https://doi.org/10.1080/03050068.2020.1812235>

จิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาตนของนิสิตระดับอุดมศึกษา
LEARNING PSYCHOLOGY AND SELF DEVELOPMENT
OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

¹พระปลัดภักตร์วัฒน์ สิลเตโซ (โพนสิงห์)

¹PhraPalad Pakrawat Silatejo (Phonsing)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹cheerzaa22@gmail.com

Received: January 20, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้กับการพัฒนาตนของนิสิตระดับอุดมศึกษาแบ่งออกได้เป็น 5 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน 2) มุ่งจัดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เรียน 3) การวิเคราะห์ประสบการณ์ 4) ผู้เรียนต้องการเป็นผู้นำตนเอง และ 5) ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยบูรณาการกับอัตลักษณ์ในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามนวลักษณ์ 9 ประการที่สำคัญ ได้แก่ 1) มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส 2) รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม 3) มีศรัทธา อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา 4) มีความสามารถในการแก้ปัญหา 5) มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด 6) มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม 7) มีโลกทัศน์กว้างไกล 8) มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา และ 9) ความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: จิตวิทยาการเรียนรู้, การพัฒนาตน, นิสิตระดับอุดมศึกษา

Abstract

The objective of this article is to present the concept and approach of learning psychology and self development of higher education students, divided into 5 important elements: 1) Focus on the interests and needs of the learners, 2) life situation, 3) analysis of experience, 4) self directing and 5) individual difference and integrating with The learning management identity of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, graduates will have desirable characteristics according to 9 characteristics : 1) M – Morality, 2) A – Awareness, 3) H – Helpfulness, 4) A – Ability, 5) C – Curiosity, 6) H – Hospitality, 7) U – Universality, 8) L – Leadership, and 9) A – Aspiration.

Keywords : Learning psychology, Self development, Higher education students

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาศักยภาพคนไทยให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 กล่าวคือการผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและมีความเป็นเลิศเฉพาะด้าน การมีทักษะชีวิตและการทำงาน การมีทักษะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้นวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ เน้นให้ผู้เรียนมีความฉลาดรอบรู้ มีปัญญา รู้เท่าทันโลก และสามารถสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเองได้ ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสอน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมได้ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และการจัดการศึกษาเพื่อทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การส่งมอบผลผลิตสู่หน่วยผู้ใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ.2562 ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่ยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคมหลักเสรีภาพทางวิชาการ หลักความเป็นอิสระ หลักความเสมอภาค และหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สถาบันอุดมศึกษา จึงต้องมีหน้าที่ที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) จัดการศึกษาที่คำนึงถึงเหตุผล ความคุ้มค่า และความจำเป็นของประเทศ รวมทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ จัดให้มีหลักสูตรการศึกษาหรือการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อรองรับการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกเวลางาน เพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะการทำงานของบุคคลในทุกช่วงวัย เน้นการสร้างเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อ

ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ 2) การกิจด้านการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมและเพื่อความเจริญงอกงามทางวิชาการ 3) การกิจการบริการวิชาการแก่สังคมสถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่ในการให้บริการทางวิชาการ ให้คำปรึกษาทางวิชาการ และถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน การวิจัยและการสร้างนวัตกรรมแก่ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสังคม เพื่อนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) การกิจด้านการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยการอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบสาน และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและของชาติ บูรณาการการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนและกิจกรรมของผู้เรียน (สันติ งามเสริฐ, 2563:5)

การจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจพื้นฐานด้านการพัฒนาการของผู้เรียน และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยที่สอนเป็นอย่างดี พัฒนาการของผู้เรียนและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยต่างกันจะมีความแตกต่างกัน บทความนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอการพัฒนาการของผู้เรียนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ ดังนั้น จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงแตกต่างจากพัฒนาการของผู้เรียนในวัยอื่นซึ่งจะได้นำเสนอเป็นลำดับต่อไป

จิตวิทยาการเรียนรู้

จิตวิทยา ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Psychology มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก 2 คำ คือ แปลว่า วิญญาน กับ Logos แปลว่า การศึกษา ตามรูปศัพท์ จิตวิทยาจึงแปลว่า วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับ วิญญาน แต่ในปัจจุบันนี้ จิตวิทยาได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป ความหมายของจิตวิทยาได้มีการ พัฒนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นั่นคือ จิตวิทยาเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์

การเรียนรู้ (Lrarning) ตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ บุคคลอย่างค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์ พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงที่ไม่จัดว่าเกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ พฤติกรรมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราว และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เนื่องมาจากภาวะ (เทวิน ศรีตาโคตร, ออนไลน์) ดังนี้

1. จากความหมายดังกล่าว พฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะสำคัญพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเป็นการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการ เปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ เช่น นักศึกษาพยายามเรียนรู้การออกเสียงภาษาต่างประเทศ บางคำ หากนักศึกษาออกเสียงได้ถูกต้องเพียงครั้งหนึ่ง แต่ไม่สามารถออก

เสียงซ้ำให้ถูกต้องได้อีก ก็ไม่นับว่านักศึกษาเกิดการเรียนรู้การออกเสียงภาษาต่างประเทศ ดังนั้นจะถือว่านักศึกษาเกิดการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อออกเสียงคำดังกล่าวได้ถูกต้องหลายครั้ง ซึ่งก็คือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรนั่นเอง

2. พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจะต้องเกิดจากการฝึกฝน หรือเคยมีประสบการณ์นั้น นั้น ๆ มาก่อน เช่น ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ ต้องได้รับการฝึกฝน และถ้าสามารถใช้เป็นแสดงว่า เกิดการเรียนรู้ หรือความสามารถในการขับรถ ซึ่งไม่มีใครขับรถเป็นมาแต่กำเนิดต้องได้รับการฝึกฝน หรือมีประสบการณ์ จึงจะขับรถเป็น ในประเด็นนี้มีพฤติกรรมบางอย่างที่เกิดขึ้นโดยที่เราไม่ต้องฝึกฝนหรือมีประสบการณ์ ได้แก่ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเจริญเติบโต หรือการมีวุฒิภาวะ และพฤติกรรมที่เกิดจากแนวโน้มการตอบสนองของเผ่าพันธุ์ ขอยกตัวอย่างแต่ละด้าน ดังนี้ ในด้านกระบวนการเจริญเติบโต หรือการมีวุฒิภาวะ ธรรมชาติของการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน คือ

1. ความต้องการของผู้เรียน (Want) คือ ผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการ อยากรู้ อยากเห็นในสิ่งใดก็ตาม จะเป็นสิ่งที่ยั่วให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2. สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (Stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้ จะต้องมียั่วเร้าที่น่าสนใจ และนำเสนอสัมผัส สำหรับมนุษย์ ทำให้มนุษย์ตื่นนอนขวย และใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่น่าสนใจนั้น ๆ

3. การตอบสนอง (Response) เมื่อมีสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและนำเสนอสัมผัส มนุษย์จะทำการสัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตา หู ลิ้น จมูก ลิ้น และสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้า เป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการเปรียบเทียบ และคิดอย่างมีเหตุผล

4. การได้รับรางวัล (Reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่ง จะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การได้เรียนรู้ ในวิชาชีพชั้นสูง จนสามารถออกไปประกอบอาชีพชั้นสูง (Professional) ได้ นอกจากจะได้รับรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจทางสังคมได้ประการหนึ่งด้วย

ในกระบวนการเรียนรู้ของคนเรานั้น จะประกอบด้วยลำดับขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ (1) ประสบการณ์ (2) ความเข้าใจ และ (3) ความนึกคิด

1. ประสบการณ์ (experiences) ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสาทรับรู้อยู่ด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใหญ่ที่เป็นที่เข้าใจก็คือ ประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประสาทรับรู้ เหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ถ้าไม่มีประสาท รับรู้เหล่านี้แล้ว บุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมีประสบการณ์ใด ๆ เลย ซึ่งก็เท่ากับเขา ไม่สามารถ เรียนรู้สิ่งใด ๆ ได้ด้วย ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็

เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็นประสบการณ์แทน บางชนิดเป็นประสบการณ์รูปธรรม และบางชนิดเป็น ประสบการณ์นามธรรม หรือเป็นสัญลักษณ์

2. ความเข้าใจ (understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือตีความหมายหรือสร้างมโนคติ (concept) ในประสบการณ์นั้น กระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิต ของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (percept) และมีความทรงจำ (retain) ขึ้น ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า "ความเข้าใจ" ในการเรียนรู้ นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัด ระเบียบ (organize) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (Synthesis) ประสบการณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งหา ความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

3. ความนึกคิด (thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นในสมอง ความนึกคิดที่มีประสิทธิภาพนั้น ต้องเป็นความนึกคิดที่ สามารถจัด ระเบียบ (organize) ประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับให้เข้ากันได้ สามารถที่จะค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งเป็นหัวข้อซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดบูรณาการการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดทางด้านจิตวิทยาจิตวิทยาและทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาตามหลักจิตวิทยาของอเลสซี และทรอลลลิป (Alessi and Trollip, 1991) มีดังนี้

1. ความสนใจและการรับรู้อย่างถูกต้อง (Attention and Percertion) การเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดจากการที่มนุษย์ให้ความสนใจกับสิ่งเร้า (Stimuli) และ รับรู้ (Percertion) สิ่งเร้าต่าง ๆ นั้น อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องออกแบบบทเรียน โดยคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น รายละเอียดและความเหมือน จริยของบทเรียน การใช้สื่อประสม และการใช้เทคนิคพิเศษทางภาพ (Visual effects) เข้ามาเสริม บทเรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเสียง ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แล ปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการรับรู้ ได้แก่ คุณลักษณะต่างๆ ของผู้เรียน ความสนใจ ความรู้พื้นฐาน ความ ยากง่ายของบทเรียน ความคุ้นเคยกับคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การรับรู้และการให้ความสนใจ ของและผู้เรียนมีความสำคัญมาก จะเป็นสิ่งที่ขึ้น ที่ขึ้นำการออกแบบหน้าจอรูปแบบ การปฏิสัมพันธ์และการสร้างแรงจูงใจต่างๆ

2. การจดจำ (memory) สิ่งที่มีมนุษย์รับรู้จะเก็บเอาไว้ และเรียกกลับมาใช้ภายหลัง มนุษย์จะสามารถจดจำเรื่องต่างๆ ได้มาก ต้องมีเทคนิคการเรียนที่จะช่วยในการจัดเก็บหรือจดจำสิ่งต่างๆ นั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ที่ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่จะช่วยในการจำได้ดี 2 ประการ คือ หลักในการจัด ระเบียบและโครงสร้างเนื้อหา (Organnization) และหลักในการทำซ้ำ (Repetition) การจัดโครงสร้างเนื้อหาให้เป็นระเบียบแสดงให้ผู้เรียนดู เป็นสิ่งที่ง่ายและมีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการ

ให้ผู้เรียนทำซ้ำๆ เพราะการจัดโครงสร้างเนื้อหาให้เป็นระเบียบจะช่วยให้การดึงข้อมูลนั้นกลับมาใช้ภายหลัง หรือที่เรียกว่าระลึกได้ การจัดระบบเนื้อหาจึงแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะเชิงเส้นตรง ลักษณะสาขา และลักษณะสื่อหลายมิติ

3. ความเข้าใจ (Comprehension) การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่เหมาะสมผู้ออกแบบสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยให้ประเมินความรู้ก่อนการใช้บทเรียน และได้มีวัตถุประสงค์ของการเรียนเป็นตัวกำหนด และกิจกรรมต่างๆ ในบทเรียน

4. ความกระตือรือร้นในการเรียน (Active Learning) ผู้ออกแบบสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน ออกแบบให้ผู้มีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนอย่างสม่ำเสมอ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

5. แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจที่เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนประเภทการจำลองและเกม เป็นบทเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงในการสร้างแรงจูงใจ 5.1 ทฤษฎีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก เลปเปอร์ (Lepper) เชื่อว่า แรงจูงใจที่ใช้ในบทเรียนเป็นแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอกเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ ผู้ออกแบบสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ออกแบบใช้เทคนิคเกม มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น 4 ประการ

5.2 ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจของมาโลน (Malone) ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ มี

- ความท้าทาย (Challenge) มีกิจกรรมที่ท้าทายที่ต้องมีเป้าหมายชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียน

- จินตนาการ (Fantasy) การที่ผู้เรียนเกิดจินตนาการต่างๆ ในขณะที่ทำศึกษาอยู่ได้

- ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เกิดความอยากรู้อยากเห็นทางความรู้สึกรูถูกกระตุ้นจากสื่อ (การได้ยิน) และทัศน์ (การเห็น) มีสิ่งเร้าที่แปลกใหม่ และความอยากรู้อยากเห็นทางทางปัญญา ที่เกิดในลักษณะของความต้องการที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่

- ความรู้สึกที่ได้ควบคุม (Control) มีการออกแบบที่สามารถเห็นผลลัพธ์ที่แตกต่างกันจากการเรียน

5.3 ทฤษฎีแบบจำลองของอาร์ค (Arcs Model) การเร้าความสนใจ ความรู้สึก เกี่ยวกันกับเนื้อหา ความมั่นใจ และความคิดเห็นของผู้เรียน

- การเร้าความสนใจ (Arouse) การเร้าความสนใจไม่จำกัดเฉพาะในช่วงเวลาของ บทเรียน มีการออกแบบที่เร้าความสนใจตลอดบทเรียน

- ความรู้สึกเกี่ยวข้องกับเนื้อหา (Relevant) ทำให้ผู้เรียนรู้ว่าสิ่งที่เรียนมีความหมาย ต่อตนเองและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

- ความมั่นใจ (Confidence) มีความคาดหวัง และโอกาสที่ทำให้เกิดความสำเร็จ พร้อมคำแนะนำที่เป็นประโยชน์

6. การควบคุมบทเรียน (Learner Control) มีการให้โปรแกรมเป็นผู้ควบคุม และให้ผู้เรียน ควบคุม ผสมผสานระหว่างโปรแกรมกับผู้เรียน

7. การถ่ายโอนความรู้ (Transfer of Learning) เป็นการเรียนรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้จริง

8. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) มีการออกแบบที่ยืดหยุ่นสนองตอบความต้องการความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการประเมินผลก่อนเรียน มีคำแนะนำในการเรียน

เป้าหมายหลักและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

1. เป้าหมายของอุดมศึกษา

การจัดการด้านอุดมศึกษาของไทย ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2459 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการฝึกอบรมผู้สำเร็จการศึกษาให้มาทำงานกับหน่วยงานของรัฐ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการสาขาวิชาต่างๆในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ส่วนการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะในสาขาวิชาการเฉพาะทาง ให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น มุ่งสร้างสรรค์ความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยี (คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา, 2542) ซึ่งในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาต่างๆก็ยังมีลักษณะเป็นสถาบันระดับสูงที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิต การให้ความรู้ที่ต่อเนื่อง การวิจัย การให้บริการวิชาการในรูปแบบต่างๆ หรือการชี้นำด้วยวิชาการ ตรงตามที่สังคมต้องใช้ ตรงกับปัญหาของสังคม และตรงตามความจำเป็นของสังคม โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ที่มุ่งจัดการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ เปิดสอนทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก โดยมีพันธกิจผลิตบัณฑิต วิจัย และพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนา และบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้จัดการศึกษาตามแนวพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 องค์พระผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยที่มีพระราชประสงค์ให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ โดยการศึกษาหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เข้าใจและเข้าถึงพร้อมทั้งนำศาสตร์สมัยใหม่มายืนยันรับรองความเป็นมณีนีรตนะแห่งพุทธธรรม แล้วเผยแผ่ต่อสังคมใน

รูปแบบการจัดการความรู้สู่สาธารณะ จากเหตุผลความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยทางพระพุทธศาสนาจึงต้องปรับกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมโลก โดยเน้นการบูรณาการพระพุทธศาสนากับวิทยาการ หรือศาสตร์สมัยใหม่ภายใต้ปรัชญาคือ การจัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม (พระมหาหรรษา นิธิบุญยกร, 2557)

2. ลักษณะสำคัญของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ลักษณะทั่วไปของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักจะอยู่ในวัยกำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ในระดับปริญญาตรี ส่วนในระดับบัณฑิตศึกษามักจะเป็นผู้ใหญ่โดยแท้จริง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีอุดมการณ์สูง สนใจในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการการยอมรับของเพื่อน อาจารย์ และสังคม ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self directed learning) มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี (เทวิน ศรีตาโคตร, ออนไลน์)

จุดมุ่งหมายในการเข้ามหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาของผู้เรียนนั้น แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสังคม และลักษณะของสถาบัน ในสังคมที่การศึกษาระดับอุดมศึกษามีหลายระดับและมีความจำเพาะอย่างในสหรัฐอเมริกา นั้น จุดมุ่งหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของผู้เรียนเพื่อเป็นการหาความรู้ทั่วไป แต่ถ้าเป็นระดับบัณฑิตศึกษาก็จะเป็นการหาความรู้เฉพาะเจาะจงในอาชีพ หรือความชำนาญเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น และถ้าเป็นระดับปริญญาเอกโดยเฉพาะ ก็จะเน้นด้านการวิจัยเป็นสำคัญ สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มักเน้นที่ความรู้ และด้านวิชาชีพมากกว่าสิ่งอื่นๆ นอกจากนั้นอาจมีจุดมุ่งหมายซ่อนเร้นอยู่บ้าง เช่น ความนิยมในปริญญา ความยกย่องในสังคม โอกาสในการทำงาน ความต้องการของครอบครัว เป็นต้น Gillespie and allport (อ้างถึงใน เทวิน ศรีตาโคตร, ออนไลน์) สรุปว่า นักศึกษาในประเทศอุตสาหกรรมมักคำนึงถึงความสุขสบายความเหมาะสมทางครอบครัว ความสมบูรณ์ทางวัตถุมากขึ้นขณะที่นักศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา มักอยากทำอะไรให้แก่ประเทศชาติและมาตุภูมิ เช่น การแก้ปัญหาความยากจน หรือการยกมาตรฐานของชีวิตของประชาชนในสังคม เป็นต้น เนื่องจากชีวิตและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เป็นชีวิตที่มีบุคลิกภาพต่างๆ ได้รับการพิจารณาทดสอบ ทำหาคัดเลือก และยึดไว้เป็นลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน โดยทั่วไปเมื่อนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัยใหม่ๆ บุคลิกภาพยังไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อจบการศึกษาแล้วจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองค่อนข้างแน่นอนจากการสอบถามนักศึกษา ส่วนใหญ่นอกจากเวลาเรียนแล้ว นักศึกษามักสนใจกิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าชมรมบำเพ็ญประโยชน์ ดนตรี และกีฬา หากช่วงปิดเทอมก็มักออกค่ายอาสา เพื่อพัฒนา

ชนบท มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกัน มากกว่าอยู่กับตามลำพัง ด้วยเหตุนี้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในห้องเรียน หรือกิจกรรมนอกห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย หรือนอกมหาวิทยาลัย จึงมีคุณค่าต่อนักศึกษาอย่างมาก และไม่ว่าด้านใดก็ตาม บุคลิกภาพที่สำคัญของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอีกประการหนึ่งก็คือ นักศึกษาจะสนใจทุกสิ่งทุกอย่างรอบๆตนเองไปหมด ในทุกๆ ด้าน อยากรู้ อยากเห็นไปหมด ความกระหายใคร่อยากเรียนรู้ จึงเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่อาจารย์ หรือผู้สอนสามารถใช้ประโยชน์ด้านการจัดการเรียนการสอน Hochbaum Jerry (อ้างถึงใน เทวิน ศรีตาโคตร, ออนไลน์) ได้สรุปลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เด่นของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ คือ ในชั้นปีที่หนึ่ง นักศึกษาจะรู้สึกตื่นเต้นสนใจต่อสิ่งต่างๆรอบด้าน อยากเรียนอยากรู้ และยอมหรือพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมในทุกๆด้าน พอขึ้นปีที่สอง ความตื่นเต้นกระตือรือร้นจะค่อยๆ ลดลง มีแนวโน้มจะเป็นปฏิปักษ์กับมหาวิทยาลัย ไม่ค่อยพูดจากับครูอาจารย์ ปีที่สาม ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ค่อยสนใจต่อสังคมมหาวิทยาลัยเท่าที่ควร พอขึ้นปีที่สี่ ผู้เรียนจะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมากนัก ส่วนใหญ่จะสนใจเกี่ยวกับงานวิชาชีพที่ตนเองศึกษาและความก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับของประเทศไทย นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกและพฤติกรรมค่อนข้างมากในชีวิตมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายในการศึกษาชัดเจนขึ้น โดยก่อนเข้าศึกษานักศึกษาคิดว่าควรที่จะเข้ามหาวิทยาลัยเพื่อประกอบอาชีพและเรียนต่อ แต่พอจะจบการศึกษานักศึกษาเห็นว่าควร จะหาความรู้ หาประสบการณ์ แล้วเอาไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม มีการเปลี่ยนแปลงความคิด และทัศนคติที่กว้างขึ้น แต่ในทรรศนะของคนทั่วไปแล้วยังมองว่า นักศึกษานั้นเมื่อเข้าเรียนใหม่ๆ เป็นผู้ที่มีความคิดสูง แต่พอเรียนสูงขึ้น มักจะถูกมองว่าเห็นแก่ตัวมากขึ้น นึกถึงตัวเองมากขึ้น เป็นต้น การใช้เวลาของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษามีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆของผู้เรียน โดยเฉพาะหากการใช้เวลานั้นเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์โดยตรงกับเรื่องที่จะเรียนก็จะช่วยให้การเรียนมีผลดีขึ้น พบว่าผู้เรียนมักใช้เวลาในห้องเรียนร่วมกับกลุ่มเพื่อน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของสังคม กิจกรรม ความสนใจทั่วไปมากกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ นักศึกษามักไม่ค่อยมี โอกาสพูดคุยซักถามอาจารย์หรือผู้สอน เรื่องการเรียน หรือปัญหาด้านการเรียนนอกเวลาเรียน อาจเนื่องจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีเวลา เพราะส่วนใหญ่มักมีงานวิจัย งานบริการวิชาการ งานบริหาร และงานพิเศษอื่นๆอีกมาก

3.จิตวิทยาและการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษา

ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ อายุประมาณ 18-22 ปี ดังนั้น จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงแตกต่างจากเด็กพอสมควรได้ดังต่อไปนี้ 1) ต้องการด้านการยอมรับ ซึ่งหากผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับใน

สถานการณ์ต่างๆแล้วจะเกิดความเครียด และอาจต่อต้าน สิ่งที่สำคัญคือต้องพยายามทำให้ผู้เรียนนั้นเกิด self directing ในการเรียนการสอนให้มากที่สุดด้วย 2) ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและมีประสบการณ์อย่างหลากหลายซึ่งประสบการณ์ต่างๆเหล่านั้นจะเป็นแหล่งข้อมูลและเป็นประสบการณ์เดิมที่มีคุณค่าสูงยิ่งสำหรับการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ๆต่อไป 3) มีความพร้อมในการเรียนรู้และมีวุฒิภาวะที่พร้อมจะเรียนรู้ในด้านวิชาการต่างๆ ดังนั้นการสอนให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเรียนรู้จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่อยากจะเรียนรู้ ซึ่งต่างจากเด็กมักจะยึดถือว่าเด็กต้องเรียนในสิ่งนั้นสิ่งนี้เพราะคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์กับเด็กในอนาคต 4) จัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม กล่าวคือการสอนเด็กมักจะจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนรู้แบบวิชาเป็นศูนย์กลาง (subject centered) ในขณะที่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาควรจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นศูนย์กลาง (problem centered) นอกจากนั้นการเรียนในมหาวิทยาลัยมักเรียนรู้เพื่อไปประกอบอาชีพ เป็นพื้นฐานสำหรับการทำงาน และผู้เรียนที่เข้ามาเรียนก็มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน

ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ มีความคิดของตนเอง มีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงมีแบบการเรียนรู้ (learning styles) แตกต่างกันไป ซึ่งแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดของ Grasha & Reichman (1975) สามารถจำแนกได้เป็น 6 ประเภท คือ 1) แบบอิสระ (independent) คือผู้เรียนที่ชอบคิดด้วยตนเองทำงานตามความคิดของตนเอง 2) แบบหลีกเลี่ยง (avoidance) คือผู้เรียนที่ไม่สนใจเรียนเนื้อหาวิชาในชั้นเรียนตามแบบแผน ไม่สนใจสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน 3) แบบร่วมมือ (collaborative) คือ ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) แบบพึ่งพา (dependent) ผู้เรียนจะมีลักษณะอยากรู้อยากเห็นทางวิชาการน้อยมาก จะเรียนรู้เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้ผู้เรียนเท่านั้น มองว่าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเป็นแหล่งความรู้และแหล่งสนับสนุนวิชาการ 5) แบบแข่งขัน (competitive) ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการพยายามกระทำการสิ่งต่างๆให้ดีกว่าผู้อื่นในชั้นเรียน มีความคิดที่ต้องแข่งขันกับผู้อื่นเพื่อรางวัลในชั้นเรียน 6) แบบมีส่วนร่วม (participant) คือผู้เรียนที่มีลักษณะของการมีส่วนร่วมกับผู้อื่น มีความรู้สึกว่าจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในทุกๆด้าน

พัฒนาการของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจพื้นฐานด้านการพัฒนาการของผู้เรียน และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยที่สอนเป็นอย่างดี พัฒนาการของผู้เรียนและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียนในวัยต่างกันจะมีความแตกต่างกัน Havighurst นักจิตวิทยาได้แบ่งพัฒนาการของผู้เรียนไว้เป็น 6 ช่วงอายุได้แก่ 1) วัยทารกและวัยเด็กเล็ก อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึงประมาณ 6 ปี 2) วัย

เด็กตอนกลางอายุประมาณ 6-12 ปี 3) วัยรุ่นอายุประมาณ 12-18 ปี 4) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น อายุประมาณ 18-30 ปี 5) วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง อายุประมาณ 30-60 ปี 6) วัยผู้ใหญ่ตอนปลาย อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป การพัฒนาการของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดการศึกษามักเป็นวัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นวัยกำลังศึกษา

พัฒนาการของผู้เรียนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ อายุประมาณ 18-22 ปี ดังนั้น จิตวิทยาด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจึงแตกต่างจากเด็กดังต่อไปนี้ 1) ต้องการด้านการยอมรับ ซึ่งหากผู้เรียนเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการยอมรับในสถานการณ์ต่างๆแล้วจะเกิดความเครียด และอาจต่อต้าน สิ่งที่สำคัญคือต้องพยายามทำให้ผู้เรียนนั้นเกิด self directing ในการเรียนการสอนให้มากที่สุดด้วย 2) ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะและมีประสบการณ์อย่างหลากหลาย ซึ่งประสบการณ์ต่างๆเหล่านั้นจะเป็นแหล่งข้อมูลและเป็นประสบการณ์เดิมที่มีคุณค่าสูงยังสำหรับการเรียนรู้ต่อสิ่งใหม่ๆต่อไป 3) มีความพร้อมในการเรียนรู้และมีวุฒิภาวะที่พร้อมจะเรียนรู้ในด้านวิชาการต่างๆ ดังนั้นการสอนให้ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเรียนรู้จึงมักจะทำให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่อยากจะเรียนรู้ ซึ่งต่างจากเด็กมักยึดถือว่าเด็กต้องเรียนในสิ่งนั้นสิ่งนี้เพราะคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์กับเด็กในอนาคต 4)จัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม กล่าวคือการสอนเด็กมักจัดการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนแบบวิชาเป็นศูนย์กลาง (subjectcentered) ในขณะที่ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาควรจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นศูนย์กลาง (problem centered) นอกจากนั้นการเรียนในมหาวิทยาลัยมักเรียนรู้เพื่อไปประกอบอาชีพ เป็นพื้นฐานสำหรับการทำงาน และผู้เรียนที่เข้ามาเรียนก็มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน (Knowles, 1978 อ้างถึงใน สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2538) ดังนั้นจิตวิทยาการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เน้นความสนใจและความต้องการของผู้เรียน (Focus on the interests and needs of the learners) ซึ่งผู้เรียนจะสนใจและเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากสิ่งที่เรียนนั้นตรงกับความต้องการหรือความสนใจของตนเองและมีประสบการณ์เดิมของเรื่องนั้นๆ ก็มักจะเกิดความพึงพอใจและจะสนใจเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในผู้ใหญ่ควรคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียนด้วย

2. มุ่งจัดสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้เรียน (life situation) การเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาจะได้ผลดี หากพยายามจัดการเรียนการสอนโดยยึดเอาสภาพชีวิตและสังคมของตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน (life centered) ซึ่งการจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสม ควรยึดสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ ไม่ควรมุ่งสอนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเพียงอย่างเดียว

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (analysis of experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งข้อมูลที่คุณค่าต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษามาก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

4. ผู้เรียนต้องการเป็นผู้นำตนเอง (self directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาคือ การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ ดังนั้นบทบาทของอาจารย์ควรมีลักษณะผู้ร่วมเรียน ร่วมค้นหา มากกว่าจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการส่งผ่าน หรือเป็นสื่อในการนำความรู้ไปยังผู้เรียน

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นเรื่องปกติสำหรับผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความเป็นตัวเอองสูง และจะมากขึ้นเรื่อยตามอายุ การสอนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงต้องจัดเตรียมในด้านเนื้อหาอย่างดีพอ เพื่อให้เหมาะสมความสามารถของแต่ละบุคคล

ลักษณะทั่วไปของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามักจะอยู่ในวัยกำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือวัยผู้ใหญ่ในระดับปริญญาตรี ส่วนในระดับบัณฑิตศึกษามักจะเป็นผู้ใหญ่โดยแท้จริง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นและมีอุดมการณ์สูง สนใจในสิ่งที่อยากรู้ ต้องการการยอมรับของเพื่อน อาจารย์ และสังคม ต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self directed learning) มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและให้สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

จุดมุ่งหมายในการเข้ามหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาของผู้เรียนนั้น แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสังคม และลักษณะของสถาบัน ในสังคมที่การศึกษาระดับอุดมศึกษามีหลายระดับและมีความจำเพาะอย่างในสหรัฐอเมริกา นั้น จุดมุ่งหมายในการเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของผู้เรียนเพื่อเป็นการหาความรู้ทั่วไป แต่ถ้าเป็นระดับบัณฑิตศึกษาก็จะเป็นการหาความรู้เฉพาะเจาะจงในอาชีพ หรือความชำนาญเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น และถ้าเป็นระดับปริญญาเอกโดยเฉพาะ ก็จะเน้นด้านการวิจัยเป็นสำคัญ สำหรับในประเทศไทยนั้น ผู้เรียนส่วนใหญ่มักเน้นที่ความรู้ และด้านวิชาชีพมากกว่าสิ่งอื่นๆ นอกจากนั้นอาจมีจุดมุ่งหมายซ่อนเร้นอยู่บ้าง เช่น ความนิยมในปริญญา ความยกย่องในสังคม โอกาสในการทำงาน ความต้องการของครอบครัว เป็นต้น Gillespie and allport (1995) สรุปว่า นักศึกษาในประเทศอุตสาหกรรมมักคำนึงถึงความสุขสบายความเหมาะสมทางครอบครัว ความสมบูรณ์ทางวัตถุมาก ขณะที่นักศึกษาในประเทศที่กำลังพัฒนา มักอยากทำอะไรให้แก่ประเทศชาติและมาตุภูมิ เช่น การแก้ปัญหาความยากจน หรือการยกมาตรฐานของชีวิตของประชาชนในสังคม เป็นต้น เนื่องจากชีวิตและสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

เป็นชีวิตที่มีบุคลิกภาพต่างๆ ได้รับการพิจารณาทดสอบ ทำหาย คัดเลือก และยึดไว้เป็นลักษณะของ
ผู้เรียนแต่ละคน โดยทั่วไปเมื่อนักศึกษาเข้ามหาวิทยาลัยใหม่ๆ บุคลิกภาพยังไม่ชัดเจนนัก แต่เมื่อ
จบการศึกษาแล้วจะมีลักษณะเฉพาะของตนเองค่อนข้างแน่นอน จากการสอบถามนักศึกษา ส่วน
ใหญ่นอกจากเวลาเรียนแล้ว นักศึกษามักสนใจกิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าชมรมบำเพ็ญประโยชน์
ดนตรี และกีฬา หากช่วงปิดเทอมก็มักออกค่ายอาสา เพื่อพัฒนาชนบท มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ทำ
กิจกรรมร่วมกัน มากกว่าอยู่กันตามลำพัง ด้วยเหตุนี้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษา ไม่ว่าจะเป็น
การเรียนการสอนในห้องเรียน หรือกิจกรรมนอกห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมภายใน
มหาวิทยาลัย หรือนอกมหาวิทยาลัย จึงมีคุณค่าต่อนักศึกษาอย่างมาก และไม่ว่าด้านใดก็ตาม
ดังนั้นบุคลิกภาพที่สำคัญของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยอีกประการหนึ่งก็คือ นักศึกษาจะสนใจทุกสิ่ง
ทุกอย่างรอบๆตนเองไปหมด ในทุกๆ ด้าน อยากรู้ อยากเห็นไปหมด ความกระหายใคร่อยากเรียนรู้
จึงเป็นลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่อาจารย์ หรือผู้สอนสามารถใช้ประโยชน์ด้านการจัดการ
เรียนการสอน Hochbaum Jerry (อ้างถึงใน เทวิน ศรีดาโคตร, ออนไลน์) ได้สรุปลักษณะการ
เปลี่ยนแปลงที่เด่นของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาไว้ คือ ในชั้นปีที่หนึ่งนักศึกษาจะรู้สึกตื่นเต้น
สนใจต่อสิ่งต่างๆ รอบด้าน อยากเรียนอยากรู้ และยอมหรือพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมในทุกๆ
ด้าน พอขึ้นปีที่สอง ความตื่นเต้นกระตือรือร้นจะค่อยๆ ลดลง มีแนวโน้มจะเป็นปฏิกิริยากับ
มหาวิทยาลัย ไม่ค่อยพูดจากับครูอาจารย์ ปีที่สาม ชอบอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ค่อยสนใจต่อสังคม
มหาวิทยาลัยเท่าที่ควร พอขึ้นปีที่สี่ ผู้เรียนจะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยมากนัก ส่วนใหญ่จะ
สนใจเกี่ยวกับงานวิชาชีพที่ตนเองศึกษาและความก้าวหน้าในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับของประเทศไทย
 นักศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบุคลิกและพฤติกรรมค่อนข้างมากในชีวิตมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มี
การเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายในการศึกษาชัดเจนขึ้น โดยก่อนเข้าศึกษานักศึกษาคิดว่า ควรจะเข้า
มหาวิทยาลัยเพื่อประกอบอาชีพและเรียนต่อ แต่พอจะจบการศึกษานักศึกษาเห็นว่าควรหา
ความรู้ หาประสบการณ์ แล้วเอาไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม มีการเปลี่ยนแปลงความคิดและ
ทัศนคติที่กว้างขึ้น แต่ในทรรศนะของคนทั่วไปแล้วก็ยังมองว่า นักศึกษานั้นเมื่อเข้าเรียนใหม่ๆ
เป็นผู้ที่มีอุดมคติสูง แต่พอเรียนสูงขึ้น มักจะถูกมองว่าเห็นแก่ตัวมากขึ้น นึกถึงตัวเองมากขึ้นเป็นต้น
การใช้เวลาของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษา มีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ และพัฒนาการด้านต่างๆ
ของผู้เรียน โดยเฉพาะหากการใช้เวลานั้นเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์โดยตรงกับเรื่องที่จะเรียนก็จะช่วย
ให้การเรียนมีผลดีขึ้น พบว่าผู้เรียนมักใช้เวลาในห้องเรียนร่วมกับกลุ่มเพื่อน ส่วนใหญ่เป็นเรื่อง
ของสังคม กิจกรรม ความสนใจทั่วไปมากกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ นักศึกษามักไม่ค่อยมีโอกาส
พูดคุยซักถามอาจารย์หรือผู้สอน เรื่องการเรียน หรือปัญหาด้านการเรียนนอกเวลาเรียน อาจ

เนื่องจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยไม่ค่อยมีเวลา เพราะส่วนใหญ่มีงานวิจัย งานบริการวิชาการ งานบริหาร และงานพิเศษอื่นๆอีกมาก

ด้วยอัตลักษณ์ในการจัดการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่สำคัญของโลก ที่รวมการศึกษาภาคปกติ (ทางโลก) และการศึกษาทางพระพุทธศาสนา (ทางธรรม) เข้าด้วยกัน ประกอบกับการจัดการศึกษาที่เน้นคุณสมบัติอันพึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิสำหรับนิสิตเป็นพัฒนาการไปอีกขั้นหนึ่งของการประกันคุณภาพที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการเรียนการสอน

ดังนั้นการพัฒนาคุณลักษณะนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามกรอบคุณลักษณะที่มุ่งเน้นความถึงพร้อมด้วยกาย วาจาและจิตใจสู่การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตจึงมีแนวทางตามคุณลักษณะ 9 ประการ (กองกิจการนิสิต, ออนไลน์) ดังนี้

MAHACHULA

M – Morality	มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส
A – Awareness	รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
H – Helpfulness	มีศรัทธา อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา
A – Ability	มีความสามารถในการแก้ปัญหา
C – Curiosity	มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด
H - Hospitality	มีน้ำใจเสียสละเพื่อส่วนรวม
U – Universality	มีโลกทัศน์กว้างไกล
L – Leadership	มีความเป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา
A – Aspiration	มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนให้เทียบพร้อมกับคุณธรรมจริยธรรม

บทสรุป

จิตวิทยาการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ เพราะพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ความสามารถที่จะเรียนรู้จึงเป็นคุณสมบัติที่มีคุณค่าที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในอดีตและอนาคตตลอดจนการเรียนรู้ช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสภาพแวดล้อมได้ โดยเฉพาะผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาที่ถือว่าเป็นวัยเริ่มต้นสู่การเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมย่อมเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตามความต้องการ สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่กำลังก้าว

เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งการตระหนักรู้อัตลักษณ์ จะช่วยให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้รับรู้จุดแข็งของตน ปฏิบัติตนในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ พร้อมทั้งจะนำวิชาความรู้ที่ได้ไปพัฒนาและ สร้างสรรค์สังคมให้มีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กองกิจการนิสิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. https://stud.mcu.ac.th/?page_id=1215

คณะกรรมการจัดทำแนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา. (2542). *แนวทางปฏิรูปการศึกษา ระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เทวิน ศรีดาโคตร. *จิตวิทยาการเรียนรู้ที่ใช้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน*. <https://indd.rmutsv.ac.th>

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตินุญยานกร). (2557). *พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สันติ งามเสริญ. (2563). การบริหารการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมีมืออาชีพในศตวรรษที่ 21. *วารสารสหศาสตร์*, ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) : 2-13.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 –2579*. พิมพ์ครั้งที่ 1: פרק הוואנאראפיק.

Alessi, Stephen M.; & Stanley, R. Trollip. (1991). *Computer-Based Instruction : Methods and Development*. 2 nd ed. New Jersey: Prentice-Hall Inc. Grasha, A., and Reichman, S. (1975). *Student learning styles university of Cincinnati: questionnaire*. Faculty Resource Center.

Gillespie, J. M. & Allport, G. W. (1955). *Youth's outlook on the future*. Garden City, NY: Doubleday & Company

การส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์
ตามแนวทางอิทธิบาท 4

TO INCREASE THE EFFICIENCY OF WORKING ACCORDING TO 4
FOUNDATIONS FOR ACCOMPLISHMENT

¹ศุภลัณ หาญทวิวงศา และ ²ตวงเพชร สมศรี

¹Supasan Hantaveewongsa and ²Toungpetch Somsri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Supasan_ha@gmail.com

Received : January 30, 2023; **Revised :** March 25, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์การทำงานของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ตามแนวทางอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพึงพอใจในการทำงานโดยนำหลักการของฉันทะมาประยุกต์ใช้ 2) ด้านความพากเพียร มุ่งมั่น ตั้งใจ ในการดำเนินงานใช้ วิริยะมาประยุกต์ใช้ 3) จิตตะ เป็นเรื่องของความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และ 4) เรื่อง วิมังสาเป็นเรื่องของผู้ประกอบการการพิจารณา วิเคราะห์ ไตร่ตรองโดยใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเพื่อให้งานของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี การประยุกต์หลักธรรมของพระพุทธศาสนาตามแนวทางอิทธิบาท4มาใช้ในการประกอบธุรกิจเป็นเรื่องที่น่าสนใจให้ชัดเจนและลงมือปฏิบัติดำเนินการอย่างรอบคอบ ซึ่ง

¹ นิสิต, หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้เขียนมั่นใจได้ว่าจะสามารถทำให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จในสภาวะปัจจุบันและสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรหรือผู้ประกอบการในโลกของอนาคต

คำสำคัญ : การส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน, การทำงานให้สำเร็จ

Abstract

Promoting the work efficiency of furniture operators' work Furniture entrepreneurs following the Itthipatha 4 guidelines Which consists of 4 aspects: 1. Satisfaction aspect Satisfied with working by applying the principles of Chanta 2. Viriya it's terms of diligence, determination and determination in carrying out the work. 3. Chitta is a matter of responsibility in assigned duties and 4. Vimangsa is a matter that practitioners consider, analyze, and ponder using. Intelligence in solving problems, using one's knowledge and abilities to complete the work of furniture operators. It was successfully completed. Applying the principles of Buddhism according to the Four Itthipatha guidelines to business operations is something to study clearly and practice carefully. which the author is confident that it will be able to make that organization successful in the current environment and create sustainability for Organizations or entrepreneurs in the world of the future

Keywords : To Increase the Efficiency of Working, Accomplishment

บทนำ

ในปัจจุบันผู้ประกอบการทุกธุรกิจล้วนมีคู่แข่งกัน โดยเฉพาะผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ก็เช่นกัน มีผู้ประกอบการรายใหญ่ในตลาด เช่น บริษัท Index Living Mall ซึ่งเป็นทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า และมีห้าง Index Living Mall เป็นตัวแทนจำหน่าย นอกจากนั้นยังมีร้านค้าที่เป็น Dealer ซึ่งเป็นตัวแทนการขาย ได้แก่ ร้านค้าประเภทซื้อมาขายไปเป็นผู้จำหน่ายสินค้าให้เฉพาะตัวผู้ประกอบการเองที่เป็นรายเล็กต้องมีความพร้อมในเรื่องการแข่งขัน และการปรับตัวทางการตลาดเพื่อให้ธุรกิจอยู่รอดทั้งในปัจจุบัน และต่อไปในอนาคต

หลักธรรมอิทธิบาท 4 ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการส่งเสริมการทำงานของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ ได้แก่ 1. ฉันทะ คือ ความพึงพอใจในงานที่ทำ ความรักและความพอใจของงานในแต่ละขั้นตอน การพัฒนาแม่แบบของการตลาด 4 P ได้แก่ สินค้า ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย การส่งเสริมการขายเพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในตัวสินค้า ในราคาที่กำหนดขึ้นมา ช่องทางการจัดจำหน่าย และโปรโมชั่นของผู้ประกอบการ 2. วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียรกับงานที่ทำอยู่ของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ ต้องอาศัยความขยันหมั่นเพียรเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการสร้าง Teamwork ที่ดีจะนำไปสู่เป้าหมายแผนงานที่ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ตั้งไว้ 3. จิตตะ คือ การเอาใจใส่ในเนื้องานที่ดำเนินการ ผู้ประกอบการต้องมีความกระตือรือร้นและทำงานด้วยความชื่นชอบและมีชีวิตชีวา การมีใจที่จดจ่อกับที่ทำอยู่การบริการการขาย ซึ่งมีทั้งบริการก่อนและหลังขาย เป็นเทคนิคที่สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และทุกครั้งที่ลูกค้าต้องการสินค้าเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์ จะคิดถึงเราเป็นลำดับแรก ส่วนเรื่องที่ 4. วิมังสา คือ เป็นเรื่องการใช้ปัญญาในการพิจารณาวิเคราะห์ตรวจสอบหาเหตุผล มีการวางแผนงาน ซึ่งได้แก่ กลยุทธ์ทางการได้เปรียบคู่แข่งขัน ซึ่งมีหัวข้อหลักๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ในทุกระดับของผู้ประกอบการ

ซึ่งการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ จะทำให้ผู้ประกอบการมีความพร้อมในเรื่องของตัวสินค้า ราคาขาย ช่องทางการจัดจำหน่าย รวมไปถึงสื่อโฆษณาที่เข้าถึงลูกค้า เรื่อง Teamwork และการบริหารการทำงาน ตลอดจนกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจให้มีผลกำไรเกิดความมั่นคงของธุรกิจในปัจจุบันและในอนาคต

ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ คือ ผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับเฟอร์นิเจอร์ของบ้านที่อยู่อาศัยและ office สำนักงานสามารถแบ่งเป็นนิยามได้ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ ที่เป็นผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเอง รวมถึงการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทน (Dealer) เป็นตัวแทนขายของบริษัทตัวเองโดยเป็นบริษัทใหญ่ๆ เช่น บริษัทมหาชน ILM (Index Living Mall) บริษัท SB เฟอร์นิเจอร์ ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ทำการค้าได้ครบวงจร โดยดำเนินการตั้งแต่เป็นผู้ผลิตหรือนำเข้าเองและเป็นผู้จัดจำหน่ายเอง โดยมีสาขาของตัวเอง เช่น สาขา Index Living Mall ทั้งในกรุงเทพและในทั่วประเทศ และยังมีการจัดจำหน่ายผ่านตัวแทน (Dealer) ที่มีอยู่ทั่วประเทศ ในรูปแบบร้านค้าเฟอร์นิเจอร์ทั่วไป เช่น ร้านค้าที่เป็นตัวแทนขาย แบรนด် Winner และ Index ส่วนบริษัท SB มีห้างร้านที่เป็นผู้จัดจำหน่ายเอง รวมถึงมีการร่วมมือกันกับห้างค้าปลีกใหญ่ เช่น Homepro และมีร้านค้าเฟอร์นิเจอร์ทั่วประเทศที่วางขายสินค้าเฟอร์นิเจอร์

สินค้าที่จัดจำหน่าย ได้แก่ ชุดห้องนอน ที่นอน โซฟา ชุดครัว ชุดโต๊ะอาหาร รวมไปถึงเฟอร์นิเจอร์สำนักงาน โต๊ะทำงาน เก้าอี้สำนักงาน ตู้บานเปิด ตู้บานเลื่อน ตู้เซฟ เป็นต้น

2. ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่ายที่เป็นโรงงานและส่งสินค้าขายให้กับตัวแทน (Dealer) ขายทั่วประเทศ รวมถึงมีช่องทางการจำหน่ายเอง เช่น การขายใน Platform เช่น Shopee และ Lazada รวมถึงบางโรงงานทำเป็นหน้าร้านขายสินค้าเฟอร์นิเจอร์เองด้วย สินค้าที่ผลิตและขายอาจเป็นกลุ่มสินค้า เช่น โรงงานผลิตที่นอน ผลิตชุดห้องนอน โซฟา โต๊ะ และเก้าอี้สำนักงาน

3. ร้านค้าปลีกทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ผลิตสินค้าเอง แต่เป็นร้านในลักษณะธุรกิจที่ซื้อมาขายไป มีอยู่ทั้งในกรุงเทพฯ ปริมาณและทั่วประเทศ บางร้านมีการนำสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ และขายที่หน้าร้านหรือขายผ่าน Platform ของ Shopee หรือ Lazada ซึ่งสินค้าที่ขายส่วนใหญ่ค่อนข้างครอบคลุมกลุ่มเฟอร์นิเจอร์ เช่น ชุดห้องนอน ที่นอน โซฟา ชุดครัว ชุดโต๊ะอาหาร หรือเฟอร์นิเจอร์สำนักงาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้สำนักงาน ตู้บานเลื่อน ผนักันห้อง (Partition) ทั้งนี้ สินค้าที่ขายส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับร้านค้านั้นขายเฟอร์นิเจอร์ประเภทไหน

ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ทั้ง 3 แบบ สามารถแบ่งเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่อยู่ในตลาดหุ้นสามารถผลิตสินค้าเฟอร์นิเจอร์เองได้และมีห้างของตนเองหรือตัวแทนจำหน่าย ผู้ประกอบการขนาดกลางคือผู้ประกอบการที่มีโรงงานผลิตสินค้าเฉพาะกลุ่ม เช่น ผลิต ชุดห้องนอน หรือโซฟา โดยขายผ่านตัวแทนจำหน่ายและผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์รายเล็กที่ไม่ได้เป็นผู้ผลิตเป็นเพียงผู้ซื้อมาและขายไป ซึ่ง ณ ปัจจุบันต้องปรับตัวค่อนข้างมากเพราะต้องหาผู้ผลิตที่มีสินค้าคุณภาพดีราคาต่ำที่สามารถแข่งขันกับร้านค้าในตลาดได้ต่อไป

ความสำคัญของอิทธิบาท 4

พระธรรมปิฎก สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต),(2530) การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานวารสารข้าราชการ ได้กล่าวถึงความหมายของหลักอิทธิบาท 4 คือ ทางแห่งความสำเร็จ จุดเริ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าเราพัฒนาถูกต้องอย่างที่ว่ามนุษย์ไม่แปลกแยกจากความเป็นจริงของธรรมชาติตั้งแต่ขั้นพื้นฐานทุกอย่างก็สอดคล้องไปกันได้หมด ไม่มีอะไรเสียหาย เมื่อเราวางฐานได้ดีถูกต้อง แล้วเราเอาธรรมะอะไรมาใช้ตอนนี้ก็เดินหน้าไปได้ด้วยดี เช่น เอาหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้แทบทุกท่านรู้จักอิทธิบาท 4 คือ หลักแห่งความสำเร็จ ดังนี้

1. ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ได้แก่ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พุดง่าย ๆ ว่ารักงานและรักจุดหมายของงาน กล่าวให้ลึกลงไปทางธรรมว่าความรักความใฝ่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงาม

เต็ม เปี่ยมสมบูรณ์ซึ่งเป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำหรือซึ่งจะเข้าถึงได้ด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งนั้นๆ เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่งดงามที่ประณีต ที่สมบูรณ์ที่สุดของมันหรืออยากให้ภาวะดีงามเต็ม เปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้น อยากทำให้สำเร็จผล ตามจุดหมายที่ตั้งงานนั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้น หรืองานนั้นกำลังเดินทางไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำการบรรลุจุดหมายก็ได้รับโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต ถ้าสามารถปลูกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่า ความดีงามความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น เมื่อรักแท้ ก็มอบใจให้อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะนำแล้ว ก็ต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด ให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่หวั่นพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย จิตใจก็มุ่งมั่นแน่วแน่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบสม่ำเสมอ ฉันทสมาธิจึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้และพร้อมนั้นปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย

2. วิริยะ แปลว่า ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัว ต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขา แล้ว แม้ได้เห็นว่าจุดหมายนั้นจะบรรลุถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านั้นปีเท่านี้เดือน เขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตามจิตใจจะแน่วแน่นคงพุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิ ก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่า เป็นวิริยสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน.

3. จิตตะ แปลว่า ความคิดจดจ่อหรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้า พูดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันทีบางทีจัดทำเรื่องหรืองานนั้นอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่เอา ใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีก็ไม่รู้ทำงานลืมวัน ลืมคืน ลืมกิน ลืมนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ย่อมทำให้สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่น แนบสนิทในกิจที่ทำมีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่า เป็นจิตตสมาธิพร้อมนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือ ความเพียร สร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

4. วิมังสา แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้น ในกิจที่ทำ รู้จัก ทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขและปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิซึ่งจะเห็นได้ไม่

ยาก คนมีวิมัสสาเป็นพวกชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไรก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบ เหล่านี้เท่านี้ ถ้าองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทนจะเกิดผลอย่างนี้ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้วไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมายเป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่วแล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าเป็นวิมัสสามาธิ ซึ่งก็จะมีประธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่นๆ

จะเห็นได้ว่า ความสำเร็จทุกอย่างในเบื้องต้นจะต้องมีความพึงพอใจในงานที่ได้รับมอบหมายให้การดำเนินการเพื่อให้งานนั้นดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ วิริยะคือความเพียรพยายามหรือการตั้งจิตมั่นเพื่อเดินไปสู่จุดหมาย จิตตะคือการที่จิตใจไปจดจ่อหรือผูกพันกับงานที่ลงมือทำเมื่อประกอบกับความเพียรก็จะเป็นสิ่งที่สนับสนุนกันในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ สำหรับวิมัสสาคือการใช้ปัญญาในพิจารณาแก้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เมื่อประกอบกันกับ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ จะทำให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดีหรือบางครั้งอาจเกินเป้าหมายหรือความคาดหวัง

ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์และวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4

ปัญหาที่สำคัญของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ต้องประสบอยู่ในปัจจุบันมีหลายประการแต่สามารถนำมาประมวลได้ที่สามารถนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา คือ หลักอิทธิบาท 4 มาแก้ไขปัญหาได้ ดังนี้

1. การตลาดและยอดขายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ส่วนใหญ่จะมีการตั้งเป้าหมายยอดขาย ไม่ว่าจะเป็นรายเดือนหรือรายปี แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาสาเหตุของการเกิดปัญหาและแก้ไข อันดับแรก ต้องดูว่าการที่ยอดขายไม่เป็นไปตามเป้าหมายนั้น เกิดจากปัญหาของระบบตลาด หรือปัญหาจากผู้ประกอบการ ถ้าปัญหานั้นเกิดจากกลไกตลาด

วิธีการแก้ไขปัญหา โดยการนำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการแก้ปัญหาดังนี้ คือ

1.1 ฉันทะ (ความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ อาจจะสร้างแรงบันดาลใจให้กับพนักงาน ให้เกิดความรู้สึก รักและปรารถนาดีกับบริษัทให้เหมือนกับบุคคลในครอบครัว อาจจะทำได้โดยการจัดการอบรมความรู้ในเนื้อในรายละเอียดและมีของขวัญมอบให้สำหรับพนักงานดีเด่น ที่ได้โดยการจัดการอบรมความรู้ในเนื้อในรายละเอียดและมีของขวัญมอบให้สำหรับพนักงานดีเด่น ที่

มีความกระตือรือร้นที่จะทำให้บริษัทมียอดขายตามเป้าหมายพร้อมให้พนักงานดีเด่นแนะนำแนวทางที่ทำให้ประสบความสำเร็จ

1.2 วิริยะ (ขยันหมั่นเพียร) คือ ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน ทำธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ว่าในทุกๆ เดือนหรือทุกไตรมาส ของผลประกอบการของธุรกิจ จะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหาร หรือเจ้าของกิจการ มีหน้าที่เป็นหลักในการพยายามแสดงให้พนักงานทุกๆ คนเห็นว่า ไม่ว่าจะเกิดปัญหาใด ๆ ยอดขายไม่ได้ตามเป้าหมาย พวกเราก็จะยังตั้งใจผลิตเฟอร์นิเจอร์ให้ได้คุณภาพมาตรฐาน สามารถนำไปใช้งานได้อย่างคุ้มค่า ในบางช่วงผู้ประกอบการเจ้าของกิจการอาจจะจัดทำ work shop ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์การตลาด การกระตุ้นยอดขาย โดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านการตลาดโดยตรงมาให้ความรู้ และจัดกิจกรรม work shop ขึ้น

1.3 จิตตะ (ความคิด) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝน ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป ตั้งใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ลองย้อนกลับไปวิเคราะห์หาสาเหตุ ยอดขายถึงไม่ได้ตามเป้า หรืออาจจะมียุทธศาสตร์ที่สอนให้พนักงานได้มีวิธีคิดและปฏิบัติเป็นมีบททดสอบก่อนเริ่มงานจริงเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะทำงานและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นสำหรับเนื้องานจริง

1.4 วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง) คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล และตรวจสอบข้อสงสัยย้อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการเฟอร์นิเจอร์ อาจจะเรียกประชุมหัวหน้าฝ่ายการขาย และฝ่ายการตลาด เพื่อมาพูดคุยถึงปัญหา และช่วยกันวิเคราะห์หาสาเหตุ ยอดขายถึงไม่ได้ตามเป้า คิดพิจารณาอย่างมีสติ รอบคอบและถี่ถ้วน สิ่งสำคัญหลักๆ คือ ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการเฟอร์นิเจอร์จะไม่ใช้อารมณ์ในการตัดสินใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นและให้เวลาและตรวจสอบการแก้ไขเพื่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และสอนพนักงานพร้อมรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเงิน

เนื่องจากผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ ต้องมีการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักร ค่าจ้างแรงงาน ค่ารถขนส่ง ค่าภาษี ค่าใช้จ่ายอื่นๆ และผู้ประกอบการบางคนกู้เงินหรือใช้เงินจากธนาคารมาลงทุน ดังนั้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มมากขึ้น แต่กำลังขายหรือยอดขายอาจจะลดลงซึ่งไม่ส่งผลดีกับผู้ประกอบการ เนื่องด้วยยอดขายที่ได้รับมาจำเป็นจะต้องนำมาใช้เงินกู้หรือเงินลงทุนที่ไปกู้ยืมมา ดังนั้น เราสามารถนำหลักธรรมอริยบท 4 ในข้อนี้ คือ

วิธีการแก้ไขปัญหา โดยการนำหลักธรรมอริยบท 4 มาใช้ในการแก้ปัญหาดังนี้ คือ

2.1 ฉันทะ ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจฝึกฝนในจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ทำ และอยากทำสิ่งๆ นั้นให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นบรรลุถึงเป้าหมาย ซึ่งผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ สามารถพัฒนาและหารูปแบบเพื่อผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ของตนเอง โดยการเพิ่มคุณค่าของผลิตภัณฑ์ อาจจะทำให้มีการใช้งานที่หลากหลายมากขึ้นในผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ยกตัวอย่าง เช่น ตู้วางหิ้งพระ อาจจะจัดทำให้มีลิ้นชักที่เพิ่มออกมาเพื่อที่จะสามารถใส่ของบูชาได้มากขึ้น เมื่อไม่ได้ใช้งานแล้ว ก็สามารถเก็บเข้าไปให้เรียบร้อยโดยที่ไม่กินพื้นที่ที่จัดวางก็ได้ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้เป็นผลทางอ้อมกับเรื่องการเงินของผู้ประกอบการ

2.2 วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความอาจหาญ บากบั่น ก้าวไปใจสู้ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ขวนขวายหาวิธีการแก้ปัญหาไม่ว่าจะเป็นการบริหารการเงิน การลงทุน การรับภาระค่าใช้จ่าย ทั้งค่าแรง ค่าทำงานล่วงเวลา ค่าวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน ค่าวัตถุดิบต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตสินค้าและสามารถยอมรับถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ ในกิจการที่เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจจะต้องไม่ย่อท้อต่อภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ เหล่านี้และแก้ปัญหาย่างสุขุมและรอบคอบ

2.3 จิตตะ ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจใส่ฝึกฝน ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ในความคิดเรื่องนั้น เรื่องของการแก้ปัญหาทางด้านการเงินไม่ว่าจะเป็นค่าแรงที่อาจจะต้องเพิ่มขึ้นตามสถานการณ์ปัจจุบัน ค่าล่วงเวลา ค่าใช้จ่ายภาระค่าน้ำค่าไฟ ที่เกิดขึ้น และไม่คงที่ รวมถึงต้นทุนการผลิตที่อาจจะเพิ่มขึ้นอีกด้วย จะต้องมีความฝึกฝนจดจ่อที่จะแก้ปัญหานี้ ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการ อาจจะแก้ปัญหาด้วยการสร้าง my map ต้นตอของปัญหาและกระจายแตกวิธีการแก้ปัญหาออกมาเป็นข้อๆ โดยกำหนดระยะเวลาการแก้ไขให้ชัดเจน ถ้ายังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อีกต้องนำมาเป็นหัวข้อการแก้ไขในระดับผู้ประกอบการต่อไป

2.4 วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือความเอาใจใส่ฝึกฝน จดจ่อ ฝึาคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงาน ไม่ปล่อยไม่ห่างไปจากปัญหาที่เกิดขึ้น มีความคิดทบทวนว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากสิ่งใด มองภาพปัญหาทั้งด้านของผู้ประกอบการ ด้านผู้ซื้อ ด้านยอดขาย ด้านพนักงานของบริษัทเอง ล้วนแต่ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทั้งอ้อมกับเรื่องการเงินทั้งสิ้นจากนั้นทำการวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบคอบ และแก้ไขปัญหานั้นๆ อย่างมีสติ ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการเฟอร์นิเจอร์ อาจจะทำการอบรมทางด้านบัญชี โดยให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องบัญชีและต้นทุน อบรมในด้านการจัดซื้อจัดจ้าง อาจเพิ่มช่องทางการติดต่อกับผู้ประกอบการให้หลากหลาย เพื่อเช็คต้นทุนการผลิตว่าที่ใดให้ต้นทุนในการซื้อที่ต่ำกว่า หรือสามารถสร้างเครดิตได้โดยไม่ต้องชำระคืนด้วยดอกเบี้ยราคาแพง

3. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารคน

เนื่องจากผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ ต้องบริหารคนให้ตรงกับความต้องการของงาน เช่น ผู้ประกอบสินค้า พนักงานขาย พนักงานบัญชี พนักงานรับสินค้า ซึ่งพนักงานและเจ้าหน้าที่ในแต่ละส่วนงาน ต้องมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่ดำเนินการ การนำหลักธรรมอริยาบท 4 มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการ ปฏิบัติงานของบุคลากร ในองค์กร บุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญในองค์กร ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร การนำหลักธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ก็เป็นสิ่งที่สำคัญอีกทางหนึ่ง ดังนั้นการบูรณาการโดยใช้หลักธรรมอริยาบท 4 ไปสู่ความสำเร็จ นำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร คำกล่าวที่ว่า “อตตาหิ อตตโน นาโถ” ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนนั้น ในที่นี้จะกล่าวว่า นอกจากเราจะใช้ทฤษฎีแนวคิดทางตะวันตกมาเป็นแนวพัฒนาดนของเราแล้ว การที่เราใช้สติปัญญา และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน สามารถทำให้เราประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง ดังนั้นหลักธรรม อริยาบท 4 จึงเป็นหลักธรรมนำมาปฏิบัติได้ด้วยตนเองอย่างง่าย เพียงแต่จะต้องเข้าใจในหลักสำคัญทั้ง 4 หัวข้ออย่างถ่องแท้ การกล่าวถึงหลักธรรมอริยาบท 4 เส้นทางสู่ความสำเร็จในวารสารศุทธสาครธรรม ได้ให้ความหมายของอริยาบท 4 ดังนี้ “อิทธิ” แปลว่า ความสำเร็จ ส่วนคำว่า “บาท” แปลว่า ทางหรือสิ่งที่ช่วยนำทาง เมื่อรวมกันจึงหมายถึง ทางแห่งความสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

วิธีการแก้ไขปัญหา โดยการนำหลัก อริยาบท 4 มาใช้ในการแก้ปัญหาดังนี้ คือ

3.1. ฉันทะ (Chanda will; zeal; aspiration) คือความพอใจ ซึ่งในการทำงานหรือทำภารกิจใด ๆ ก็ตาม เราต้องมีความพอใจหรือมีความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักในสิ่งที่เราทำและปรารถนาที่จะทำให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป ซึ่งเป็นข้อแรกที่จะทำให้งานหรือภารกิจนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้โดยง่าย แนวทางคือการเสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้กับพนักงานทุกฝ่ายว่างานทุกตำแหน่งทุกหน้าที่ล้วนมีความสำคัญเพียงแต่ว่าผลงานในทุกส่วนงานจะผลักดันให้เกิดความสำเร็จขององค์กรได้เป็นอย่างดี

3.2. วิริยะ (Viriya: energy; effort; exertion; perseverance) ความเพียร ในการทำงาน หรือภารกิจใดๆ ผู้กระทำจะต้องขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้งในการทำงานหรือกิจการต่าง ๆ นั้นต้องประสบปัญหาหรืออุปสรรคบ้างไม่มากก็น้อย การที่เราจะฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้นไปได้จำเป็นต้องอย่างยั้งที่เรจะต้องมีความขยันหมั่นเพียร มีความอดทนเป็นที่ตั้งผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ควรมีการส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานเป็นทีมเพื่อให้เกิดการทำอย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะของการทำงานเป็นทีมที่ดี

คือ การร่วมกันทำงานของสมาชิกที่มากกว่า 1 คน โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกันจะทำอะไรแล้วทุกคนต้องยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในทุกองค์กร การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานการทำงานเป็นทีม

3.3.จิตตะ (Citta: thoughtfulness; active thought; dedication) ความเอาใจใส่ ความมุ่งมั่นเป็นการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่กระทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาใจใส่ไม่ปล่อยให้จิตใจฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย อุทิศตัวให้แก่สิ่งที่ทำ ดังนั้นในการทำภารกิจต่าง ๆ เราต้องเอาใจใส่ ตั้งใจแน่วแน่ในสิ่งที่ทำหรือตั้งใจทำอะไรจะทำให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายในเวลาอันรวดเร็ว การส่งเสริมประสิทธิภาพของผู้ประกอบการเพอร์ฟิโอมให้มีความหมายในเรื่องการตั้งใจ ความเอาใจใส่ในการทำงาน ซึ่งให้น้ำหนักไปเรื่องการบริการ

3.4. วิมังสา (Vimangsa: investigation; examination; reasoning; testing) คือ ความไตร่ตรอง ไคร่ครวญ ทดลองเป็นการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบเหตุผลและตรวจสอบ ข้อที่ยกย่องในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ ค้นหาวิธีการปรับปรุง ตรวจสอบสิ่งที่ทำให้ ละเอียดถี่ถ้วนเพื่อให้ได้งานนี้ออกมาดีที่สุด การใช้ปัญญาไตร่ตรองด้วยเหตุผลในการทำงาน รวมถึงการที่จะดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดหมาย ตามแนวทางผู้ประกอบการเพอร์ฟิโอม ควรส่งเสริมกลยุทธ์การสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขัน การพัฒนากลยุทธ์เพื่อสร้างรายได้เปรียบคู่แข่งในอุตสาหกรรม จึงได้กำหนดเป็นกลยุทธ์การแข่งขัน ออกเป็น 3 วิธี คือ

1) ความเป็นผู้นำด้านต้นทุนต่ำ (Low-Cost Leadership Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่นำมาใช้ได้โดยอาศัยความสามารถของบริษัท ซึ่งจะต้องทำให้ผลิตภัณฑ์และบริการมีต้นทุนต่ำกว่าของคู่แข่ง กลยุทธ์นี้ยึดถือฐานคติสำคัญ คือ การได้เปรียบทางด้านต้นทุนเหนือคู่แข่งมาก ทำให้ราคาต่อหน่วยลดลง ทำให้ขายได้ปริมาณมากขึ้นและยังขยายส่วนครองตลาดเพิ่มขึ้น

2) การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างให้สินค้า มีลักษณะเด่น เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากคู่แข่งในสายตาของลูกค้า โดยมีจุดหมายเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้ได้รับความพอใจและยินดีที่จ่ายเงินซื้อในราคาพิเศษ (Premium Price) ซึ่งแพงกว่าราคาเฉลี่ยทั่วไป บริษัทต้องทราบว่ามีลักษณะเด่นพิเศษที่ลูกค้าต้องการคืออะไร และใช้สิ่งนั้นเป็นตัวหลักในการสร้างความแตกต่าง

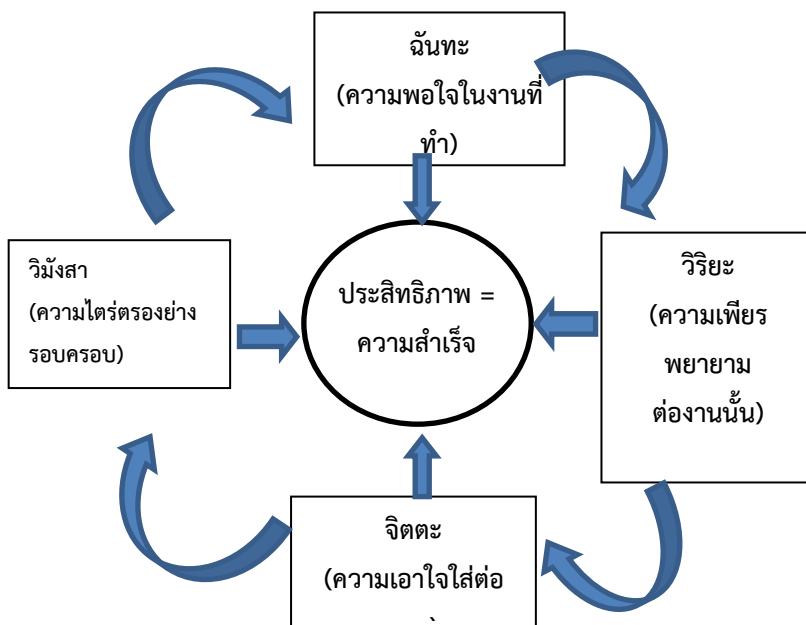
3) การมุ่งหมายตลาดเป้าหมายโดยเฉพาะ (Focus Strategy) กลยุทธ์การมุ่งเน้นตลาดเป้าหมายขนาดเล็กโดยเฉพาะ (Specific niche) ซึ่งหมายถึงตลาดที่มีรสนิยมและความชอบเป็นพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง แนวคิดพื้นฐานของการใช้กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นตลาดเป้าหมายโดยเฉพาะ หรือการจำกัดของเขตตัวสินค้า

ประเด็นการแก้ปัญหาทั้ง 3 ข้อของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์ในเรื่องยอดขาย เรื่องการเงินลงทุน และปัญหาเรื่องคนทำงาน มีการใช้แนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เรื่อง ฉันทะ จิตตะ วิริยะ และ วิมังสา มาแก้ปัญหาให้กับผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์เพื่อดำเนินการให้สามารถอยู่ได้ในปัจจุบันและในอนาคต

ประโยชน์ของหลักอิทธิบาท 4 ที่นำมาประยุกต์ใช้สำหรับผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์

ในการศึกษา“แนวทางการบริหารองค์การด้วยหลักธรรม”ตอนหนึ่งกล่าวว่า อิทธิบาท 4 คือ“พลัง”ของผู้นำที่ใช้ขับเคลื่อนให้การดำเนินการต่างๆ ไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ได้ ผู้บริหารที่นำหลักธรรมนี้ไปประยุกต์ใช้ เปรียบเช่นผู้มีพลังแห่งความสำเร็จ สร้างความเข้าใจ เชื่อถือ เชื่อมือ และเชื่อมั่นให้แก่บุคคลในองค์กรนั้นได้แนวทางการบริหารองค์การด้วยหลักธรรมอิทธิบาท 4 (ธีรพงษ์ บุญรักษา และนวพันธ์, 2559)

จากศึกษาพบว่า หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งในการ ปฏิบัติงานที่เป็นในทางสร้างสรรค์เชิงบวก ปฏิบัติงานตามหลักการและหลักธรรม ส่งผลให้งาน นั้นๆสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของบุคลากรและสำเร็จตามเป้าหมายองค์กรที่ได้ตั้งไว้ ผู้เขียนจึงขอสรุปแนวทางการใช้อิทธิบาท 4 ออกเป็น 2 แนวทางเพื่อนำเสนอได้แก่ แนวทางประยุกต์ใช้สำหรับผู้ปฏิบัติงาน และแนวทางประยุกต์ใช้สำหรับผู้บริหาร โดยสรุปความสอดคล้องหลักธรรมอิทธิบาท 4 กับความสำเร็จ ได้ดังรูปภาพ

แผนภาพที่ 1 : แสดงถึงการประยุกต์อิทธิบาท 4 เพื่อความสำเร็จของผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์

1) ฉันทะ คือ ความพอใจในการทำงาน การรักในงานที่ทำ ซึ่งผู้ประกอบการ เจ้าของธุรกิจเฟอร์นิเจอร์จะสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานขององค์กรมีความรักในบริษัท รักในงานที่ทำ มีความต้องการที่อยากจะเห็นบริษัทก้าวหน้า มียอดขายทะลุเป้าในแต่ละเดือน เพราะถ้าบริษัทอยู่รอด พนักงานก็อยู่รอดด้วยเช่นกัน การนำหลักข้อนี้มาใช้ในการสร้างแรงกระตุ้น แรงบันดาลใจ ซึ่งพนักงานเองก็จะตั้งใจทำงานเสมือนเป็นบริษัทของตนเอง ถ้าพนักงานมีความรักในงานที่ทำ ย่อมจะมีความกระตือรือร้นที่อยากจะเห็นบริษัทมียอดขายที่ดี

2) วิริยะ การหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคทางด้านยอดขาย เพื่อนพนักงาน หรือแม้กระทั่งพฤติกรรมของพนักงานในบริษัท ถ้านำหลักธรรมข้อนี้มาประยุกต์ใช้ หมั่นอบรม จัดงานเลี้ยงกระชับมิตรหรือจัดงานเลี้ยงขอบคุณพนักงานที่ประพฤติปฏิบัติด้วยใจให้กับทางบริษัทเสมอมา หรือเนื่องในวันโอกาสพิเศษ วันเกิดพนักงาน ก็มีการจัดเลี้ยง มอบเค้กหรือของขวัญเล็กๆ น้อยๆ ให้เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้พนักงานเกิดความเพียรพยายามไม่ย่อท้อ และพร้อมที่จะแก้ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อบริษัทได้ เอาใจใส่กับบริษัทอย่างจริงจัง

3) จิตตะ ในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของกิจการเฟอร์นิเจอร์เองหรือแม้กระทั่งพนักงานก็ตาม จะต้องมีความตั้งใจในการทำงาน การนำหลักธรรมข้อนี้มาประยุกต์ใช้ จะช่วยให้มีความคิดริเริ่มที่จะผลิตสินค้าใหม่ๆ ที่เป็นที่ต้องการของลูกค้า รูปแบบใหม่ที่มีประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น มีสติปัญญาคิดแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบ ทบทวนว่าสิ่งใดเป็นต้นเหตุของปัญหา และใช้สติในการแก้ปัญหา ในหลักธรรมข้อนี้สามารถใช้ได้ทั้งกับเจ้าของกิจการเฟอร์นิเจอร์ และพนักงานอีกด้วย อีกทั้งพนักงานยังต้องมีความเอาใจใส่ลูกค้า หมั่นสอบถาม หรือที่เรียกว่าบริการหลังขายว่าสินค้าที่ซื้อไป เฟอร์นิเจอร์ชิ้นใดมีปัญหาหรือไม่เป็นการสร้างความประทับใจหลังขายให้กับลูกค้าได้อีกด้วย

4. วิมังสา ผลที่เกิดขึ้นในการใช้ปัญญาในการทำงาน มีจิตใจมุ่งมั่นแน่วแน่ที่จะกระทำในสิ่งนั้นสุดยอดของวิธีทำงานให้สำเร็จอยู่ในอิทธิบาทข้อสุดท้ายนี้ วิมังสา แปลว่า การพิจารณา พิเคราะห์ หมายความว่า ทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด ไม่ใช่สักแต่ว่าทำ คนเราแม้จะรักงานแค่ไหน บากบั่นเพียงใด หรือเอาใจจดจ่ออยู่ตลอดเวลา แต่ถ้าขาดการใช้ปัญญาพิจารณางานด้วยแล้ว ผลที่สุดงานก็ คั่งค้างและผิดพลาดได้ ซึ่งหลักธรรมข้อนี้ ผู้ประกอบการเฟอร์นิเจอร์จะสามารถใช้พิจารณา พนักงานได้อีกด้วยว่ามีคุณสมบัติ และบริษัทสมควรที่จะมอบผลประโยชน์ตอบแทน นอกเหนือจากเงินเดือนได้อีกหรือไม่

บทสรุป

การนำหลักธรรมทางศาสนาพุทธ หลักอริยปาท 4 มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีทางตะวันตก จึงเป็นเรื่องที่ไม่ล้าสมัยหรือขัดแย้งกัน ยังคงความสอดคล้องและกลมกลืนกันได้อย่างลงตัว ผู้ที่นำหลักธรรมมาใช้ยังส่งผลต่อตนเอง ในทางเชิงสร้างสรรค์ในด้านสภาวะจิตที่ดีขึ้นในทางบวก สามารถกำหนดและสร้างความสำเร็จได้ด้วยตัวเอง มีการเรียนรู้เพิ่มทักษะ พัฒนาศักยภาพตนเอง สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความสุขที่เหมาะสมในสภาพและปัจเจกส่วนบุคคลได้ นอกจากนี้ หลักธรรมอริยปาท 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถท่องจำได้ง่าย เข้าใจและเรียนรู้ง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อน หากทุกภาคส่วน ทุกองค์กรหรือแม้แต่สถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นมา นำหลักธรรมนี้ไปปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน ได้เรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็ก เชื่อว่าเมื่อเขาเติบโต ขึ้นมาสู่วัยทำงานหรือก้าวไปสู่สังคมที่ใหญ่ขึ้น คนเหล่านี้ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้ไม่ยาก จนเมื่อถึงช่วงเป็นผู้บริหารองค์กร ก็จะมีพลังแห่งความสำเร็จ มีภาวะผู้นำที่ดี มีจิตใจที่ดี มีความสามารถ มีศักยภาพที่จะบริหารงานและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ได้ การใช้หลักธรรมอริยปาท 4 มาประยุกต์กับการทำงาน หรือใช้สำหรับการส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานนั้นย่อมมีข้อดีหลากหลายเพราะหลักธรรมอริยปาท 4 อันประกอบไปด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ล้วนเป็นการสร้างกระบวนการความคิด การทำงาน อย่างมีหลักธรรมตามความเป็นจริงของวิถีชีวิต การสร้าง และการเกิดปัญหาเป็นหลักสัจธรรมของชีวิต ถ้าเราใช้หลักธรรมอริยปาท 4 ในการแก้ไข้ปัญหา หรือนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตปัจจุบันได้ จะทำให้เราสามารถใช้ชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จได้อย่างในที่สุด รวมไปถึงการทำงานด้วยเช่นกัน การทำงานที่ใช้หลักธรรมอริยปาท 4 เข้ามาประยุกต์จะสามารถทำให้แก้ไข้ปัญหา มองวิเคราะห์ได้อย่างรอบคอบแก้ไข้ปัญหาได้อย่างแม่นยำ และถูกต้อง ทำให้องค์กรของผู้ประกอบการเฟอรรินเจอร์สามารถปรับตัวให้ประสบความสำเร็จทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ธีรพงษ์ บุญรักษา และนพพันธ์, “แนวทางการบริหารองค์การด้วยหลักธรรม”, วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, ปีที่ 11 (พิเศษ), ปี 2559 : หน้า 4-20.
- ปิ่นมณี ขวัญเมือง, “หลักอริยปาท 4 : เส้นทางสู่ความสำเร็จ”, วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน - ธันวาคม, ปี 2557 : หน้า 1-7.
- ไมเคิล อีพอดเตอร์, “การวางแผนเชิงกลยุทธ์”, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ เอ็กสเปอร์เน็ท, ปี 2555 :

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), “การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน”, วารสาร
ข้าราชการ, ปีที่ 28 ฉบับที่ 1-2 มกราคมและกุมภาพันธ์ , ปี 2526 : หน้า 13.

ความสำเร็จในการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน OPERATIONAL SUCCESS OF THE STUDENT SUPPORT SYSTEM

¹ภูษนิศา คารวพงศ์, ²วิภาภรณ์ ภูวัฒนกุล, ³อัจฉรา วัฒนานรงค์ และ ⁴สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี

¹Phusanisa Karawapong, ²Vipaporn Poovatanakul, ³Atchara Wattananarong,
and ⁴Somsak Aeamkongsee

มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

University of Phayao, Thailand

lak_psycho@hotmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เสนอความสำเร็จในการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการกิจหลักของสถานศึกษา 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และ เป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สู่งานเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมนักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง” เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย

¹ นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

³ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง ในสถานการณ์ปัจจุบันสังคมเราต้องการนักบริหารที่มีความรู้ ความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอย่างมาก ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตสำนึกมุ่งมั่นในการเสริมสร้างคุณงามความดี มีความรับผิดชอบ ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเจตนารมณ์ วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นๆ อีกทั้งรวมไปถึงทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในองค์กร ในสภาพที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหาร องค์กรต่าง ๆ จะต้องตามการเปลี่ยนแปลงให้ทัน มิเช่นนั้นจะถูกทิ้งให้ล้าหลัง และจะประสบความ ล้มเหลวในการบริหารองค์กรนั้น ๆ เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรย่อมขึ้นอยู่กับ ศักยภาพของผู้บริหาร องค์กรทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ หรือเอกชนต่างต้องการ ที่จะให้องค์การของตนมีนักบริหารมืออาชีพมาบริหารในส่วนของการบริหารจัดการศึกษา ก็เช่นเดียวกัน ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการ จัดการศึกษา ปัจจัยภายนอกด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ปัจจัยภายในด้านบรรยากาศการ ทำงาน/วัฒนธรรมในองค์กร จะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมากที่สุด

คำสำคัญ : ความสำเร็จ ; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Aabstract

This academic article presents the operational success of the student support system. Which is the main mission of educational institutions with 5 points: 1) knowing students individually, 2) screening students, 3) promoting students, 4) preventing and solving problems, and 5) referring students. It focuses on developing and upgrading people in every dimension and at every age to be good, talented, and quality human resources ready to drive the development of the country forward to its fullest potential. "Thai people in the future Must be physically, mentally, and intellectually prepared, have good all-round development and good health at every age, have a public mind, be responsible to society and others, be frugal, liberal, disciplined, maintain morality, and be a good citizen of the nation. Have the correct principles. Have the necessary skills in the 21st century to become a Thai person. highly skilled Be an innovator and thinker Entrepreneurs, modern farmers and others, with livelihoods according to their own aptitudes" in order to develop students to be quality individuals in terms of body, mind, intelligence, ability, morality, ethics, and a happy lifestyle as society aspires. In the

current situation, our society needs knowledgeable administrators. Honesty and honesty are very important. Perform duties with conscience and determination to enhance goodness. responsible that will lead the organization to success according to its intentions Objectives of that organization It also includes causing love. unity in the organization In a situation where society is changing rapidly. Management of various organizations must keep up with changes. Otherwise, you will be left behind. And there will be failure in managing that organization because the success or failure of the organization depends on the potential of the administrators. Every organization Whether it is a government organization Or the private sector wants their organization to have professional administrators to manage the education management part as well. Executives are considered to be the ones who play a very important role in success. or failure of educational provision External factors in putting policy into practice Internal factors in the working atmosphere/culture of the organization It will have the greatest impact on the success of the operation of the student care and support system.

Keywords: Success ; Student Support System

บทนำ

พระบรมราชาโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ในวันอังคารที่ 28 พฤศจิกายน 2515 ความว่า “...เยาวชนทุกคนมิได้ต้องการทำตัวให้ตกต่ำหรือให้เป็นปัญหาแก่สังคมประการใดแท้จริงต้องการเป็นคนดีมีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้แนะนำควบคุมให้ดำเนินไปโดยถูกต้อง ในฐานะหน้าที่ที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุด เพราะมีส่วนควบคุมดูแลใกล้ชิดอยู่ทุก ๆ ด้านรองลงมาจากบิดามารดา...” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 4) จากพระบรมราชาโชวาทข้างต้น การศึกษานับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความเจริญงอกงามก้าวหน้าทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม วัฒนธรรม และสติปัญญา โรงเรียนหรือสถานศึกษาจึงมีส่วนร่วมในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลช่วยเหลืออบรมสั่งสอน ฝึกฝนจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้เจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์แบบสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

อย่างใกล้ชิด จึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552)

แต่อย่างไรก็ตาม สภาพปัจจุบันของนักเรียนการจัดการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นช่วงต้น เนื่องจากเป็นวัยที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนสูงวุฒิภาวะ ทางอารมณ์ไม่สมบูรณ์มีความสับสนในการวางบทบาทของตนเองในสังคมขาดทักษะและประสบการณ์ ในการเผชิญกับปัญหาเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและเกิดความสับสน ในการปฏิบัติตนต่อเพื่อนจึงมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม เป็นต้นว่าแต่งกายผิด ระเบียบกระด้างกระเดื่องไม่มีสัมมาคารวะ เหม่อลอยเก็บตัวเชื่องซึมพูดจาก้าวร้าวไม่สุภาพโต้เถียง เสียงดังเอะอะ(กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2552) ซึ่งสอดคล้องกับ การประมวลรายงาน ผลการดำเนินงานสุขภาวะทางใจของนักเรียนโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครในปี 2561 สำนักงาน เขตประเวศ (ฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตประเวศ, 2561) พบว่า ผลการดำเนินงานระบบ ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนตามโครงการสุขภาวะทางใจของนักเรียนในด้านการประเมินผล 4 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านพฤติกรรมอารมณ์ 2) ด้านความประพฤติ 3) พฤติกรรม ไม่อยู่นิ่งสมาธิสั้น และ 4) การสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน จากผลการประเมินสุขภาวะทางใจ ของนักเรียน พบว่าอยู่ใน เกณฑ์ที่มีความเสี่ยงและมีปัญหาในหลายด้านๆ มีนักเรียนจำนวนมาก ที่ได้รับผลกระทบโดย ทางตรงและทางอ้อม จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและการเยี่ยมบ้าน นักเรียน ยังพบว่ามีข้อมูลปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาครอบครัว บิดามารดาหย่าร้าง แยกกัน อยู่ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ บิดามารดาอยู่ต่างจังหวัด นักเรียนต้องอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องหรืออยู่กัน ตามลำพัง สภาพปัญหาดังกล่าว อาจส่งผลให้นักเรียนเหล่านี้ถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีได้ พฤติกรรม อาจคล้อยตามได้ง่าย จากข้อมูลสภาพปัญหาของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ส่งผลกระทบต่องาน บริหารระบบดูแลช่วยเหลือของโรงเรียน

ความสำเร็จในการดำเนินงาน

สมใจ ลักษณะ (2552, หน้า 251 - 252) ได้ให้ความหมายของความสำเร็จในการ ปฏิบัติงานหมายถึง การวินิจฉัย การรับรู้และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคคลว่ามีการ ปฏิบัติงานที่ถูกต้องและบรรลุในผลที่คาดหวังขององค์กรมีความคาดหวังในความสำเร็จ 4 ด้านเป็น สำคัญ ได้แก่ 1) การบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (Goal Accomplishment) หมายถึง การ พิจารณาผลผลิตของการทำงานว่าตรงเป้าหมายที่ต้องการเพียงใด 2) การจัดหาและการใช้ ทรัพยากร (Procurement and Resource Using) หมายถึง การพิจารณาว่าจะมีผลผลิตได้ตาม

เป้าหมายความสำเร็จนั้นจะต้องจัดหาทรัพยากรอย่างไรเป็นการพิจารณาประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใดและไม่เกิดการสูญเปล่าในการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงาน 3) กระบวนการปฏิบัติงาน (Operation Process) หมายถึง การพิจารณาว่าจะต้องปฏิบัติงานภายในองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท วิชาชีพ การมีประสิทธิภาพของการทำงานที่ได้งานครบถ้วนใช้เวลาน้อย มีการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในการช่วยปฏิบัติงาน และ 4) ความพอใจของทุกฝ่าย (Participant Satisfaction) หมายถึง เป็นการพิจารณาว่าผลงานมีความสำเร็จด้านต่าง ๆ ในกระบวนการทำงานของตนเองที่ใช้ต้องนำมาซึ่งความพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามไปด้วย

ปัจจัยที่ไปสู่ผลการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ (ชยาภรณ์ ศฤงคารทวีกุล, 2557, : 223-224) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ยุทธศาสตร์ คือ แม่บท ในการบริหารทำให้การดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและให้บรรลุเป้าหมาย องค์ประกอบที่ 2 โครงสร้างการบริหารและบทบาทหน้าที่ คือ การกำหนดงานเป้าหมาย กำหนดงบประมาณ และกำหนดผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินงานอย่างชัดเจนองค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน คือ การปฏิบัติงานร่วมกันของครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างมีขั้นตอน วิธีการ ทำงานเป็นทีม และมีการบันทึกในด้านการตรวจสอบแก้ไข องค์ประกอบที่ 4 การกำกับติดตามผลการดำเนินงาน คือ การตรวจสอบการดำเนินงานด้วยการนิเทศ กำกับ ติดตาม เสนอผลให้ผู้บริหารทราบเป็นระยะ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการพัฒนา องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล คือ การกำหนดระยะเวลาของการประเมินการประชุมวางแผน เพื่อพัฒนาการดำเนินงาน และมีการรายงานผลการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (นิตยา คະเนนิล, 2559) มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่

1. การขับเคลื่อนนโยบาย
2. การดำเนินงานของบุคลากรหลัก
3. การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (พรพรรณภัทร ตาลป่า, 2560) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลไว้ 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านครู 3) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (มยุรี สาริบุตร, 2560) มีปัจจัย ดังนี้ 1) ด้านความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน 2) ด้านการสนับสนุนจาก

หน่วยงาน 3) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) ด้านความเพียงพอ ของทรัพยากร 5) ด้านการคัดกรองนักเรียน และ 6) ด้านการส่งต่อนักเรียน

ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา (นฤมล กอบแก้ว, 2561) จากการสังเคราะห์ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีจำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำฝ่ายบริหารของผู้บริหาร 2) ความพร้อมของบุคลากร 3) การทำงานเป็นทีม 4) ระบบข้อมูลสารสนเทศ 5) นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา (ขวัญชนก เอียดด้วง, 2563) กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จไว้ว่า มีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านครูประจำชั้น 3) ปัจจัยด้านครูแนะแนว

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สุภัทสร สุริยะ, 2562) มี 5 ปัจจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนต่างตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ครู ทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน มีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด

4. ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนใน โรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

5. การอบรมให้ความรู้และทักษะรวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน เป็นเป้าหมายหลักของการบริหารงาน เพื่อให้ผู้บริหารได้กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย กลยุทธ์และเป้าหมายในการปฏิบัติงานแล้ว สิ่งสำคัญคืออย่างไรจึงจะสามารถนำนโยบายและกลยุทธ์ต่าง ๆ มาประยุกต์สู่การปฏิบัติ เพื่อผู้ปฏิบัติงานจะสามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ตามเป้าหมายดังกล่าว และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ครูที่ปรึกษาทุกฝ่ายต้องร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ผู้ปกครอง คณะกรรมการ

หรือคณะทำงานทุกคณะ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเพื่อความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง ไว้ 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 1) บทบาทของผู้บริหาร 2) สมรรถนะครู และ 3) บรรยากาศในการทำงาน/ วัฒนธรรมองค์กรปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 2) การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และ 3) การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน

จากบทความดังกล่าวทั้งหมด หากผู้บริหาร ผู้นำองค์กร หน่วยงานต่างๆ นำแนวทางการบริหารงานมาประยุกต์ใช้ เชื่อได้ว่าผู้บริหารคนๆ นั้น จะเป็นที่รักใคร่ของคนในองค์กร และสามารถนำพาองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางตามเจตนารมณ์ตามวัตถุประสงค์ เกิดความรักใคร่สามัคคีในองค์กรได้อย่างแน่นอน โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยปัจจัยภายในซึ่งมีสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถดูแลควบคุมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ในงานวิจัยนี้ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 1) บทบาทของผู้บริหาร 2) สมรรถนะของครู และ 3) บรรยากาศในการทำงาน/ วัฒนธรรมองค์กร 1) ปัจจัยด้านผู้บริหาร เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่าเป็นปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พฤติกรรมหรือการกระทำที่ผู้บริหารได้แสดงออกมาให้เห็นในสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นเงื่อนไขให้ต้องแสดงบทบาทของผู้บริหารในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี 3 ประการ คือ 1) บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก. 2) บทบาทของผู้ให้คำปรึกษา และ 3) บทบาทของผู้ส่งเสริมสนับสนุน โดยการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้นต้องอาศัยการใช้วงจรคุณภาพ PDCA เพื่อที่จะสามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง “วัฏจักรเดมมิง” (Deming Cycle) หรือวงจรคุณภาพ หรือวัฏจักรแห่งการบริหารคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan-P) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D) ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check-C) และขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง (Act-A) 2) ปัจจัยด้านสมรรถนะของครู เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ว่าเป็นปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาโดยรวม ดังนั้นความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ การดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่น โดยอาศัยความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และ คุณลักษณะ (Attributes) ของครูที่นำไปใช้ ในการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดพัฒนาการของนักเรียน ในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมและร่างกาย และ 3) ปัจจัยด้านบรรยากาศในการทำงาน/ วัฒนธรรมองค์กร การเป็นองค์กรที่อบอุ่นด้วย

บรรยากาศการทำงานที่มีสุข เป็นสิ่งที่ผู้บริหารผู้นำหรือหัวหน้างานไม่ควรมองข้าม แต่ยิ่งควรใส่ใจและหยิบยื่นโอกาสที่ดี ในการสร้างสรรค์ความต้องการเหล่านั้นให้เป็นจริงด้วย เพื่อให้คนทำงานเกิดพลังมีแรงจูงใจในการทำงาน และสามารถทุ่มเทแรงกายแรงใจทำงานให้กับองค์กรอย่างเต็มที่ต่อไป บทบาทสำคัญและต้องเป็นผู้ขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น คือ ผู้บริหาร ผู้นำ หรือหัวหน้างาน โดยต้องมุ่งเน้น ที่การสร้างบรรยากาศที่ดีภายในองค์กรครอบคลุม 3 ด้านต่อไปนี้ คือ ด้านกายภาพ ด้านจิตวิทยา และด้านสังคม ความสุขความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ทำงานด้านการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือ สิ่งต่างๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวก ให้การดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปได้อย่างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรมและที่เป็นนามธรรม

2. ปัจจัยภายนอก เป็นสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถดูแลและควบคุมให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ในงานวิจัยนี้ ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 2) การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และ 3) การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน การเข้าร่วม ของผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับฟัง ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ในการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดนโยบายการดำเนินงานระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนและเสนอแนะ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ปัจจัยด้านการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ คือ การขับเคลื่อนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างเป็นขั้นตอนและมีระบบ มีการวางแผนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ดีทำให้ประสบความสำเร็จการใช้เวลา ทรัพยากรและความสามารถของบุคคลผู้เข้าไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ติดตามตรวจสอบและประเมินผลทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และ 3) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนโรงเรียนเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการรับนักเรียนที่ทางโรงเรียนส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียน และมีการสนับสนุนอุปกรณ์สื่อต่าง ๆ ที่ใช้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น นอกจากการดำเนินการด้านการส่งเสริมสนับสนุน

นักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการสื่อสาร สภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพจิต สุขภาพกาย ของนักเรียน ดังนั้นระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียนให้มีความสมบูรณ์ด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม มีทักษะในการดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้ ความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการทำงานเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ ของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองหรือชุมชน อาจจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือ ที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือ ที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและแก้ปัญหา 4) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และ 5) การส่งต่อ

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2559, หน้า 13 - 21) ได้อธิบายกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องมียุทธศาสตร์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิต ที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการ

ส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน หรือเกิดได้น้อยที่สุด

2. การคัดกรองนักเรียน การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหามาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาตามแต่กรณี

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ หรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือสังคมคาดหวังต่อไป

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้นจำเป็นต้องอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

5. การส่งต่อการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียนนั้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว หากปล่อยให้ปัญหานักเรียนเป็นบัพทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งการส่งต่อ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ การส่งต่อภายใน และการส่งต่อภายนอก ซึ่งสอดคล้องสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กำหนดกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ ซึ่งสอดคล้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสุขภาพจิตแสดงกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการที่ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นจะต้องรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและมีข้อมูลที่แท้จริงของนักเรียนทุกด้าน เช่น ด้านการเรียน ด้าน

ความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว เป็นต้น โดยข้อมูลดังกล่าวอาจได้มาจากวิธีการและเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ ระเบียบวิธีแบบประเมิณพฤติกรรมเด็ก การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อที่จะนำข้อมูลของนักเรียนนั้นมาเป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มให้ตรงกับปัญหาและเป็นการร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างครูและ ผู้ที่เกี่ยวข้อง หลังจากที่ได้ข้อมูลนักเรียนแล้วต้องนำข้อมูลทั้งหมดเหล่านั้นมาบูรณาการ เพื่อการรู้จักและเข้าใจนักเรียนแต่ละบุคคลอย่างละเอียดรอบด้าน รวมทั้งเพื่อการจัดกลุ่มและคัดกรองนักเรียน อันจะนำไปสู่การวางแผนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป

บทสรุป

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดผลสำเร็จนั้น ต้องเริ่มจากบุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ และวางระบบการทำงานให้เป็นแนวทางเดียวกัน สร้างบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วมและมีรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการร่วมกันแก้ปัญหาให้กับนักเรียน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ซึ่งจะได้มีข้อมูลมากำหนดเป็นสารสนเทศของสถานศึกษาเพื่อที่จะได้นำไปใช้ต่อไปจากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีมากมายหลากหลายแบบ ตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล ดังนั้นการพัฒนานักเรียนจึงเป็นสิ่งที่เราทุกคนต้องเร่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อที่จะได้ช่วยกันป้องกันปัญหาได้รวดเร็ว จะได้ผลมากกว่า การที่รอให้เกิดปัญหาแล้วจึงมาแก้ไข เพราะบางครั้งอาจจะสายเกินไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 – 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 -6)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : ยูเนิสอิมเมจกรุ๊ป.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : ยูเนิสอิมเมจกรุ๊ป.
- ขวัญชนก เอียดดวง. (2563). *ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 14(2).

- ชยาภรณ์ ศฤงคารทวีกุล. (2557). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ Veridian E – Journal, 7(3), 214-227.
- นฤมล กอบแก้ว. (2561). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 38(5).
- นิตยา คะเนนิล และวาโร เพ็งสวัสดิ์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ. วารสารศิลปากร ศึกษาสาสตร์วิจัย. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2. หน้า 348-360.
- พรรณณภัทร ตาลป่า. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ในอำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 11(1).
- สมใจ ลักษณะ. (2552). การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพมหานคร :คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ปีงบประมาณ 2558. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ : โรง พิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชน และเข้าใจ หลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- หน่วยศึกษานิเทศก์. สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร . (2559). คู่มือแนวทางการสร้างระบบดูแลสุ ขภาวะทางใจของนักเรียนและครู. กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ.

การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาและบริหารจัดการอีเว้นท์ USING DIGITAL MEDIA FOR EVENT DEVELOPMENT AND MANAGEMENT

¹ณัชชา ปาพรม และ ²กนกกรส ทิมา
¹Natcha Paprom and ²Kanokrod Tima

มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย
Sripatum University, Thailand

¹Natcha.pa@spu.ac.th, ²Kanokrod.ti@spu.ac.th

Received : January 28, 2023; **Revised :** March 23, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันการใช้สื่อดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ถือเป็นการขับเคลื่อนตามแนวทางนโยบายของภาครัฐที่มุ่งเน้นใช้กลไกทางการสื่อสารออนไลน์เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการจัดการรูปแบบทางสังคมในทุกระดับ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาและบริหารจัดการอีเว้นท์ โดยเป็นพื้นที่ในการส่งเสริมภาพลักษณ์สินค้าผลิตภัณฑ์ องค์กร และมุ่งกระตุ้นและสร้างยอดขาย อันถือเป็นเครื่องมือทางการสื่อสารทางการตลาดที่จำเป็นต่อการยอดในการสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อการสร้างการรับรู้ของผู้รับสาร อีกทั้งด้วยความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการสื่อสารก่อให้เกิดแนวทางของการกำหนดช่องทางการสื่อสารดิจิทัลในแบบใหม่ ซึ่งการใช้สื่อดิจิทัลก็จะเป็นสิ่งที่สนับสนุนและส่งเสริมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมพิเศษกับสาธารณชนที่มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์ต่อการพัฒนาการจัดการงานอีเว้นท์ในอนาคต

คำสำคัญ : สื่อดิจิทัล, อีเว้นท์, สื่อสารการตลาด

¹ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Aabstract

Nowadays, the use of digital media is very important for the development of the economic and industrial systems. It is considered a drive in line with government policy guidelines that focus on using online communication mechanisms as an important tool for managing social patterns at all levels. This affects the development and management of events. It is a space to promote the image of products, products, and organizations and aims to stimulate and create sales. It is considered a marketing communication tool that is necessary for creating content to create awareness among the audience. Moreover, with changes in technology and communication innovations, there is a new way of defining digital communication channels. The use of digital media will be what supports and promotes effective interaction between special events and the public and responds to the development of event management in the future.

Keywords: Digital Media, Events, Marketing Communications.

บทนำ

ความก้าวหน้าของนวัตกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีส่งผลให้การขับเคลื่อนด้านอุตสาหกรรมด้านต่างๆ มีความเปลี่ยนแปลงไป จะเห็นจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) มีความเจริญเติบโต เนื่องจากสามารถตอบสนองได้ตลอดเวลา โดยหัวใจสำคัญ คือการสื่อสารที่สามารถโต้ตอบได้ทั้งสองฝ่าย ซึ่งบุคคลใช้การสื่อสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ รูปภาพหรือวิดีโอ เพื่อแบ่งปันให้ผู้อื่นรับรู้ได้ถึงการทำของตัวเอง ผู้ใช้งานสามารถสร้างเนื้อหาเพื่อชักจูงให้ผู้ที่อยู่ในโลกออนไลน์ได้เข้าถึงกลายเป็นสถานที่พบปะผู้คนโดยจะสร้างประวัติของตนเองและสร้างเครือข่ายของบุคคลเพื่อ ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เช่น Facebook Line Instagram Twitter Google+ YouTube เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ทั่วโลกมีจำนวนมากขึ้น (วคิน อยู่เติกเค่ง, 2558) ซึ่งได้สะท้อนภาพให้ทราบถึงความสำคัญต่อสังคม ในแง่หนึ่งแล้ว พัฒนาการของสื่อดิจิทัลดังกล่าวนี้ได้ส่งผลโดยตรงต่อวงการอุตสาหกรรมอีเว้นท์ หรือการจัดกิจกรรมทางการตลาด ซึ่งเป็นการสื่อสารการตลาดผ่านกิจกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมายและสร้างยอดขายให้กับสินค้าและบริการ นอกจากการเป็นประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการยังเป็นการกระตุ้นยอดขายและสามารถใช้ในการสร้างกระแส การพูดถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้น

ทำให้สินค้าเป็นที่รู้จัก (ทชวรรณ โอภาสจรเดช,2559) โดยรูปแบบการสื่อสารที่ทันสมัยก่อให้เกิดการวางแผนทางแบบใหม่ที่มีการใช้สื่อดิจิทัลที่ตรงต่อเป้าหมายมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้รับสารที่มีแนวโน้มจะเข้าถึงช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ (Online) มากกว่าการสื่อสารมวลชนในแบบดั้งเดิม

ในแง่นี้การจัดงานอีเวนต์จึงต้องมีศักยภาพที่จะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสินค้าประเภทใดก็ตาม โดยจุดมุ่งหมายเพื่อการทำให้ลูกค้าในฐานะผู้บริโภคนั้นมีประสบการณ์และมีความสัมพันธ์กับสินค้าด้วยความผูกพัน ตลอดจนการสื่อสารภาพลักษณ์ขององค์กรจะถูกถ่ายทอดผ่านรูปแบบของการจัดงาน การตกแต่งของสถานที่ รวมไปถึงบรรยากาศของงานที่จัดขึ้นมา การจัดกิจกรรมเป็นจัดขึ้นได้รับความสนใจทั้งกลุ่มเป้าหมาย สื่อมวลชน และสาธารณชน ถือเป็นส่วนหนึ่งในการแนะนำสินค้า ซึ่งความสำเร็จของการสร้างประสบการณ์ด้านการตลาดมักเกิดจากการโต้ตอบ ระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ นั้นหมายถึง การส่งข้อความที่เราต้องการ ส่งไปถึงกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงที่เราต้องการติดต่อในเวลาที่ถูกต้อง ซึ่งการทำ Brand Experience สามารถสร้างความผูกพัน (Engagement) กลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งข้อดีของการทำ Brand Experience เราสามารถวัดผลได้อย่างชัดเจนและยังสามารถติดตามและวัดผลได้อย่างทันที (Real Time) (Manouian,2018) ตลอดจนการบอกต่อและต่อย้ำให้กับกลุ่มเป้าหมายเกิดความตระหนักรู้ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการสร้างการสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์จึงเป็นส่วนผลักดันให้เกิดการขยายฐานกลุ่มเป้าหมายให้มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้กิจกรรมอีเวนต์ (Event) จึงถือเป็นกิจกรรมพิเศษ (Special Event) ซึ่งมุ่งเน้นในการส่งเสริมการตลาด ซึ่งต้องอาศัยการวางแผน (Planning) และการประสานงาน(Coordination) อย่างรอบด้านครบในทุกขั้นตอน โดยต้องมีการเตรียมการก่อนล่วงหน้า เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด ซึ่งสามารถ เกิดขึ้นได้อยู่เสมอในการสร้างสรรค์กิจกรรมพิเศษ นอกจากนี้ยังต้องการให้กิจกรรมสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ โดยรูปแบบของการจัดงานมีความแตกต่างกันไปสามารถทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่ความสามารถ และลักษณะของแต่ละกิจกรรม นโยบาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนงบประมาณที่หน่วยงานจะให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมพิเศษ (สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ, 2561)

ด้วยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวการใช้สื่อดิจิทัลจึงได้มีความเชื่อมโยงกับแนวทางการบริหารจัดการอีเวนต์ในแบบที่ตอบโจทย์ต่อความท้าทายในการเข้าถึง เข้าใจผู้บริโภค เพราะพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสังคมออนไลน์ในฐานะเครื่องมือที่ได้รับความสนใจและนิยมมากขึ้นผู้บริโภค ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย (ปัญญวิทย์

อภิทรัพย์ธนากุล,2565) อีกทั้งยังต้องแสวงหาการพัฒนาเพื่อการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

สื่อดิจิทัลกับการพัฒนาจัดการอีเว้นท์เพื่อสื่อสารการตลาด

การใช้สื่อดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและระบบอุตสาหกรรมในทุกด้าน ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ อีกทั้งแนวทางการรับสารของคนในสังคมมีความเข้าถึงสังคมออนไลน์มากขึ้น ก่อให้เกิดการปรับตัวของทั้งกิจการในฐานะผู้ส่งสาร และผู้รับสารอย่างน่าสนใจ เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยทำให้สังคมออนไลน์ได้รับความสนใจ และนิยมมากขึ้นเพราะผู้บริโภคได้รับข้อมูลที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน เช่น ข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ซึ่งสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมและส่งต่อข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว แต่สำหรับการ สื่อสารโดยวิธีดั้งเดิมยังคงมีความสำคัญด้วยกันในหลายบริบท นักสื่อสารจึงจำเป็นต้องประยุกต์ใช้ทั้งสื่อรูป แบบเดิมและสังคมออนไลน์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารอย่างสูงสุด (อุไรพร ชลสิริรุ่งสกุล, 2554) ในแง่นี้แล้วการใช้เครื่องมือการสื่อสารอย่าง “อีเว้นท์” ก็มีพัฒนาในมิติของการจัดการในการสร้างพื้นที่ทางการตลาดที่ตอบโจทย์ต่อการใช้สื่อดิจิทัลอีกด้วย

จะพบว่ากิจกรรมในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลย่อมสัมพันธ์กับการสื่อสารการตลาด ซึ่งส่งผลให้ การสื่อสารในปัจจุบันมีการวางกลยุทธ์และพัฒนาการวางแผนให้สอดคล้องกับรูปแบบของการบริโภค โดยปัจจัยในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการจัดการอีเว้นท์เพื่อการสื่อสารการตลาดผ่านช่องทางสื่อดิจิทัลได้อย่างเป็นที่ยอมรับและสร้างความตระหนักรู้ อาจต้องมุ่งเน้นพิจารณาในประเด็นการสร้างคุณค่าของแบรนด์ ซึ่งเกี่ยวกับหลักคิดด้านส่วนผสมการสื่อสารการตลาด (Marketing Communication Mix) (Kotler and Keller,2009) อันมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ กิจกรรมพิเศษและการสร้างประสบการณ์ (Events and Experiences) การจัดกิจกรรมพิเศษนั้นเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสื่อสารแบรนด์แบบบูรณาการซึ่งกิจกรรมพิเศษและการสื่อสารการตลาดผ่านกิจกรรมนี้เป็นการสร้างโอกาสให้องค์กรได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภครวมทั้งยังช่วยสนับสนุนกิจกรรมการตลาดอื่น ๆ โดยการต่อยอดการรับรู้แบรนด์ (Giannini Jr.,2010) นอกจากนี้การจัดกิจกรรมพิเศษยังสร้างการมีส่วนร่วมและประสบการณ์ให้กับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บริโภคได้เป็นอย่างดีซึ่งประสบการณ์นี้สามารถสร้างปรับเปลี่ยนและต่อยอดภาพลักษณ์ของแบรนด์ได้รวมทั้งจะทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความผูกพัน การยอมรับในแบรนด์และนำไปสู่ความจงรักภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) (Dahlen, et al., 2010: 418; Wood, 2009: 253; เกรียงไกร กาญจนะโกคิน, 2555: 52-55) ซึ่งหากออกแบบให้ตรงโจทย์ต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ก็จะช่วยสร้างคุณค่าของแบรนด์ ซึ่งจะส่งผลยอดขายได้ด้วย ตลอดจนสร้างการรับรู้แบรนด์ และที่สำคัญจะเป็นการสร้างภาพความทรงจำของผู้บริโภคและจะต่อยอดสู่กระตุ้นการตอบสนองกิจกรรมต่างๆในทางบวก และอาจสร้างสัมพันธ์ภาพที่แข็งแกร่งระหว่างผู้บริโภคกับองค์กรได้

โดยการมุ่งการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพตามทัศนะของ Att Digifast (2558 อ้างถึงใน นิวัฒน์ ขาตะวิทยากุล, 2559) กล่าวว่า “เครื่องมือ” และ “ช่องทางการสื่อสารดิจิทัล” เป็นกลยุทธ์ที่แบรนด์จะเลือกใช้ใช้ในธุรกิจ ซึ่งช่องทางดิจิทัลสามารถสร้างโอกาสให้กับธุรกิจได้อย่างมาก หลักสำคัญอยู่ที่การเลือกใช้ที่เหมาะสมกับธุรกิจ โดยองค์กรหรือแบรนด์สามารถแบ่งกลุ่ม เครื่องมือตามช่องทางของการสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน ซึ่งหากประยุกต์ใช้ร่วมกับการออกแบบการจัดการอีเว้นท์ให้เหมาะสมก็จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการได้ดีมากยิ่งขึ้น โดยสามารถแบ่งประเด็นในการพิจารณาดังนี้

1. Website เครื่องมือเบื้องต้นสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการทำ Digital Marketing และเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูลกิจกรรมอีเว้นท์ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยเว็บไซต์เปรียบเหมือนหน้าร้านค้าที่จะแนะนำข้อมูล

2. กลุ่ม Search และ Optimization เครื่องมือการทำโฆษณาผ่านสื่อดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และช่วยให้การสืบค้นข้อมูลหรือเนื้อหาให้ตรงกับที่แบรนด์ต้องการบน Search Engine โดยให้การสืบค้นเข้ามาอยู่ในอันดับแรกๆ อยู่เหนือคู่แข่งในตลาดปัจจุบันเครื่องมือในกลุ่มนี้ ซึ่งในส่วนของสถานประกอบการอาจใช้ในการสร้างกลยุทธ์ในการสร้างพื้นที่การสื่อสารทางการตลาดได้

3. Email Marketing เครื่องมือทำการตลาดผ่านอีเมล หรือการตลาดทางตรง (Direct Mail) มีลักษณะการใช้ต้นทุนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่น โดยจุดประสงค์ของการทำการตลาดผ่านอีเมล (Email Marketing) เพื่อส่งข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์กิจกรรมอีเว้นท์ หรือการโฆษณาสินค้าหรือบริการไปยังกลุ่มเป้าหมาย

4. Content Marketing เนื้อหาของคลิปปิดิโอ รูปภาพ บทความที่ถูกสื่อสารออกไปถึงผู้รับในทุกๆ ช่องทาง ซึ่งเนื้อหาที่ดีจะต้องมีความน่าสนใจ ก่อให้ความรู้และเกิดการส่งต่อข้อมูลให้ผู้รับสารอยากรับข้อมูล ซึ่งเป็นการกระจายเนื้อหาและบทความที่แฝงการโฆษณาสร้างการรับรู้ให้ผู้รับสารที่ตรงกลุ่มที่สุด โดยกิจกรรมอีเว้นท์ในยุคสื่อใหม่ต้องพิจารณาการใช้เนื้อหาให้เหมาะสมตามช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก อีกทั้งยังเป็นการเผยแพร่สู่ผู้รับสารเป็นวงกว้างอีกด้วย (Nicha Kuadkaew, 2557)

5. Remarketing Tool หรือ Retargeting เครื่องมือที่ใช้ทำการตลาดสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่มีการรับรู้สินค้าและบริการ โดยมีวัตถุประสงค์ในการติดตามกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย

ใช้ในการแนะนำสินค้าหรือบริการอย่างต่อเนื่อง โดยช่วยกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายมีโอกาสในการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการของแบรนด์มากขึ้น ซึ่งจะมีการสรุปประเด็นของข้อมูลเพื่อนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมต่อกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อดิจิทัล

อีกทั้งหากมีการสร้างพื้นที่ออนไลน์โดยมีช่องทางในการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลในลักษณะของการพูดคุยแบบโต้ตอบ (Interactive) ถือเป็นกลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะในปัจจุบันนี้บนช่องทาง Social Media จะต้องมีการโต้ตอบกัน (interactive) ระหว่างสถานประกอบการกับผู้รับสาร ทั้งในรูปแบบเนื้อหา (Content) ต่างๆ ที่เผยแพร่บนช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการจัดกิจกรรมการอีเว้นท์ผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยใช้เครื่องมือการไลฟ์ (Live) สดในช่องทางแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook, IG เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้การพูดคุยโต้ตอบกันอย่างมีประสิทธิภาพผ่านสื่อออนไลน์ ยิ่งสร้างความรู้สึกลึกซึ้งและผูกพันกันมากยิ่งขึ้น ทั้งระหว่างผู้ส่งสารกิจกรรมอีเว้นท์กับผู้รับสารในพื้นที่สาธารณะ ส่งผลทำให้ผู้ที่รับสารกลายมาเป็น ผู้ติดตามข้อมูลข่าวสารได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำความคิดเห็นจากการมีปฏิสัมพันธ์มาพัฒนาปรับปรุง แก้ไขตลอดจนสามารถใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างกลยุทธ์การดำเนินงานทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการจัดกิจกรรมต่อไปได้อีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ วศิน อู่เต็กเค่ง (2558) ปัจจุบันเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) สามารถตอบสนองได้ตลอดเวลา โดยหัวใจสำคัญ คือการสื่อสารที่สามารถโต้ตอบได้ทั้งสองฝ่าย ซึ่งบุคคลใช้การสื่อสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอ เพื่อแบ่งปันให้ผู้อื่นรับรู้ได้ถึงผลกระทบของตัวเอง ผู้ใช้งานสามารถสร้างเนื้อหาเพื่อชักจูงให้ผู้ที่อยู่ในโลกออนไลน์ได้เข้าถึง กลายเป็นสถานที่พบปะผู้คนโดยจะสร้างประวัติของตนเองและสร้างเครือข่ายของบุคคลเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทั้งนี้การจัดอีเว้นท์ผ่านสื่อดิจิทัลจึงใช้เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ในทุกๆ เนื้อหาที่สื่อสารออกไป ทั้งนี้เพื่อเพิ่มโอกาสในการพูดคุยตอบโต้ระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อดิจิทัลกับการบริหารจัดการอีเว้นท์

การเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการใช้สื่อดิจิทัล เพื่อนำมาบูรณาการปรับใช้ในกิจกรรมเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการอีเว้นท์ เนื่องด้วยปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยีนั้นมีมากมาย เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้นักกิจกรรมอีเว้นท์จึงต้องตามให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพื่อศักยภาพในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ โดยการออกแบบการบริหารจัดการต้องอาศัยต้องนำเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นมาปรับเข้ากับการออกแบบอีเว้นท์ เพื่อนำมาเป็นลูกเล่นหรือจุดขายใหม่เพื่อสร้างความแตกต่าง (จิตรารักษ์ จรัสรัมย์, 2561)

โดยแนวทางของการวางแผนและการปฏิบัติตามแผน (Planning and Executing) เพื่อออกแบบการบริหารอีเว้นท์ที่มีประสิทธิภาพ โดยได้นำเสนอการจัดกิจกรรมพิเศษให้ประสบความสำเร็จไว้ดังนี้ (เกรียงไกร กาญจนะโกคิน, 2555) นักบริหารกิจกรรมพิเศษ ได้แบ่งการสร้างสรรคกิจกรรมพิเศษเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมพิเศษที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายที่สุด เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางการทำงานว่าอีเว้นท์จัดขึ้นเพื่อต้องการอะไร ต้องการเพิ่มยอดขายกี่เปอร์เซ็นต์ อยากได้สายสัมพันธ์กับลูกค้าที่ดี หรือต้องการประสบการณ์ของแบรนด์ (Brand Experience) โดยวัตถุประสงค์ขึ้นอยู่กับอีเว้นท์แต่ละรูปแบบ ทั้งนี้ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดการจัดกิจกรรมพิเศษจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเพื่อเป็นตัวชี้วัด (KPI) ในการวัดผลต่อไป ในการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นต้องระบุ (วรารณ ฉัตรชาติ, 2556)

1. ช่วงเวลาในการจัดงาน โดยพิจารณาจากแผนการสื่อสารการตลาดและวิถีชีวิต (Lifestyle) ของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการบริหารอีเว้นท์แนวใหม่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ทำหน้าศึกษาเรียนรู้พฤติกรรมของผู้รับสารได้ว่ามีลักษณะการบริโภคข้อมูลข่าวสารในทิศทางอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การประเมินการใช้สื่อดิจิทัลที่ตอบโจทย์

2. จำนวนผู้เข้าร่วมงาน เพื่อเป็นเป้าหมายในการทำงาน โดยอาจมีการใช้กลยุทธ์ผ่านสื่อดิจิทัลในแพลตฟอร์มต่างๆ ในการกระตุ้นกลุ่มเป้าหมายให้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้จากการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมอีเว้นท์ของสินค้าและบริการเป็นต้น

3. งบประมาณ ถือเป็นปัจจัยการขับเคลื่อนที่สำคัญในการต่อสู้แข่งขันในด้านอีเว้นท์ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านโลกออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่างๆ ผ่านการออกแบบโปสเตอร์ การวางกราฟิก หรือแม้แต่การยิงแอดเพื่อเพิ่มยอดผู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

4. สิ่งที่ต้องการจะสื่อสารในงานกิจกรรมพิเศษ จะพบว่าการใช้เครื่องมือการสื่อสารดิจิทัลจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลกิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น หรือแม้แต่การดำเนินการจัดกิจกรรมสนทนากา เช่น การเล่นเกมชิงรางวัลผ่านการใช้สื่อดิจิทัล

5. การรายงานข่าวในสื่อมวลชน (Media Coverage) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านสื่อดิจิทัลที่มีหลากหลายช่องทางในการกำหนดประเด็นเชิงกลยุทธ์และการประชาสัมพันธ์ออนไลน์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกิจกรรมพิเศษให้เกิดขึ้นจริง การสร้างกิจกรรมพิเศษให้เกิดขึ้นจริงหมายถึงขั้นตอนของการคิดสร้างสรรค์งานภายใต้กรอบของกลยุทธ์การสื่อสาร (เกรียงไกร กาญจนะโกคิน, 2555) ขั้นตอนนี้เป็นการ ผสมผสานจินตนาการเข้ากับศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการสื่อสาร การตลาด ความรู้ด้านการออกแบบ ศิลปะการแสดง ดนตรี เป็นต้น โดยต้องออกแบบ

กิจกรรมพิเศษที่จะสื่อสารในรูปแบบใด จึงจะเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งหากพิจารณาตามแนวทางของการพัฒนาอีเว้นท์ จะพบว่าการออกแบบภายใต้รูปแบบของสื่อดิจิทัลที่มีความรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายจะตอบโจทย์ต่อการสร้างสรรค์แผนกลยุทธ์ในเชิงรุกต่อกลุ่มเป้าหมายที่วางเอาไว้ตลอดจนอาจสร้างกระแสการทางการตลาดเพื่อผลประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 3 คือ การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ เป็นการควบคุมและดูแลการผลิตทั้งหมด ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางเอาไว้อย่างละเอียด เป็นขั้นตอนการทำให้กิจกรรมพิเศษเกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะอีเว้นท์ที่มีผู้ร่วมงานเป็นจำนวนมาก สถานที่การบริหารจัดการงานอีเว้นท์จะมีความยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น เพราะมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารมากขึ้น อาทิ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ส่วนดูแลเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนการตกแต่งสถานที่หรือส่วนงานบนเวที ไม่ว่าจะเป็นพิธีกร นักแสดง งานฮาร์ดแวร์ต่างๆ ของการแสดงการบริหารงานสามารถมองเห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นจริง ในการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษนั้น โดยอาจใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารเข้าช่วยบริหารและประสานงานอย่างครอบคลุม ทั้งนี้จะเป็นการลดช่องว่างของปัญหาจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจระหว่างกันได้มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 คือ การประเมินผล เป็นการประเมินในทุกขั้นตอน เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลในการวัดผลสำเร็จของกิจกรรมและเพื่อนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมพิเศษครั้งต่อไป และยังวัดว่าสิ่งที่ทำมาตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใดและทำให้ได้เรียนรู้ถึงสิ่งที่ทำว่ามีผลต่อผู้ร่วมงานมากน้อยเพียงใด ทำให้รู้ว่าการออกแบบอีเว้นท์นั้นชอบอะไร ไม่ชอบอะไร รู้ว่าการสื่อสารกับผู้ร่วมงานเป็นไปได้อย่างไรบ้างน้อยเพียงใด โดยจะนำผลจากการประเมินผลนี้ไปพัฒนารูปแบบอีเว้นท์ทั้งใน รูปแบบที่เคยทำแล้วหรือพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์อีเว้นท์ในงานต่างๆต่อไป

จะพบว่าการพัฒนาแนวทางบริหารจัดการงานอีเว้นท์ที่ตอบวัตถุประสงค์การรับสารของผู้บริโภคในฐานะกลุ่มเป้าหมายในยุคปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญต่อเครื่องมือทางการสื่อสารแบบใหม่ที่เข้าถึงพฤติกรรมของผู้รับสาร ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมอีเว้นท์ที่สามารถขยายผลทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การใช้สื่อดิจิทัลด้วยความเข้าใจจะช่วยส่งเสริมกลยุทธ์ทางการสื่อสารในกิจกรรมอีเว้นท์ได้อย่างมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่าการใช้สื่อดิจิทัลมีส่วนส่งเสริมกับการจัดการงานอีเว้นท์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและมุ่งรักษากฎของกฎเกณฑ์กลุ่มเป้าหมายให้มีความเชื่อถือในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการตลาดเพื่อสร้างผลลัพธ์ของผู้ประกอบการได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ตลอดจนการสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ช่วยเชื่อมต่อความใกล้ชิดระหว่างกันก็ถือเป็นแนวทางที่พัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจในแนวโน้มที่ดีมากขึ้น ทั้งนี้ด้วยพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อาจมีความจำเป็นที่การกำหนดกลยุทธ์ทางกิจกรรมพิเศษต้องปรับรูปแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคมอยู่อย่างสม่ำเสมอก็จะช่วยให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการผ่านการใช้สื่อดิจิทัลที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร กาญจนะโกคิน.(2555). *Event Marketing*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- จิตรารณณ์ จรัสรัมย์.(2561).ขั้นตอนการจัดงานอีเวนท์ กรณีศึกษา งาน ICONSIAM Grand Opening จัดโดย บริษัท อินเด็คซ์ ครีเอทีฟ วิลเลจ จำกัด (มหาชน). บัณฑิตวิทยาลัย:.มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพฯ
- พัชวรรณ โอภาสจรเดช.(2559). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานธุรกิจอีเวนท์ ขนาดกลางและขนาดเล็ก. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพฯ.
- นิวัฒน์ ขาตะวิทยากุล. (2559). แนะนำวิธีเลือกใช้ Social Media ให้เหมาะกับกลยุทธ์การตลาด พ.ศ. นี้.สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2567 , <http://www.digithun.com/social-mediastrategy/>
- บุญยวัชณ์ อภิทรัพย์ธนากุล. (2565).กลยุทธ์การสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อการพลิกฟื้นและการปรับตัวของวงหมอลำคณะสาวน้อยเพชรบ้านแพน. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.กรุงเทพฯ.
- วรารณณ์ ฉัตรชาติขต. (2556). กิจกรรมพิเศษเพื่อการสื่อสารแบรนด์ขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วศิน อยู่เต็กเค่ง. (2558).การศึกษากลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดออนไลน์ของธุรกิจภาพยนตร์ออนไลน์ รูปแบบสตรีมมิงในประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ. (2561). *EVENT 101 วิชาการจัดอีเวนต์*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567, จากhttps://issuu.com/tomsettanan/docs/124880_aw_event_
- อุไรพร ชลสิริรุ่งสกุล. (2554). *ไอเดียลด์ปฏิวัติการตลาด = Digital marketing*. กรุงเทพฯธุรกิจ.
- Giannini Jr., G. T. 2010. *Marketing Public Relations: A Marketer's Approach to Public*

Relations and Social Media. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall

Kotler, P., & Keller, K. L. (2009). *Marketing Management (13th ed.)*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Manoukian, J. (2018). *The future of experiential marketing: What successful organizations do*. Retrieved from <https://www.limelightplatform.com/blog/future-experiential-marketing-mature-organization>.

Nicha Kuadkaew. (2014). อำนาจบนโลก Social สิ่งสำคัญที่นักการตลาด Social Media ไม่ควรมองข้าม. www.marketingbyte.com

Kotler, P., & Keller, K. L. (2009). *Marketing Management (13th ed.)*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

หลักการครองเรือนของธัญชัยเศรษฐีที่มีต่อบุตรีในพระพุทธศาสนา
THE PRINCIPLES OF HOUSEHOLD-LIFE OF MILLIONAIRE DHANAJAYA
TAUGHT TO HIS DAUGHTER IN BUDDHISM

¹พระเสกสรณ์ ฐานยุตโต และ ²ทวีศักดิ์ ทองทิพย์

¹Phra Seksan Thanayutto and ²Thaweesak Thongthip

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹seksansriton@gmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาหลักการครองเรือนของธัญชัยเศรษฐีที่มีต่อบุตรีในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาพบว่า หลักโอวาท 10 ประการ ของธัญชัยเศรษฐีเป็นปริศนาธรรมที่ท่านธัญชัยเศรษฐีได้กล่าวสอนแก่นางวิสาขผู้เป็นธิดาของตน ก่อนที่นางวิสาขจะแยกครองเรือนไปสู่ตระกูลของสามี และอบรมสั่งสอนมารยาทที่ดีของสตรี เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการครองเรือนโดยให้โอวาท 10 ประการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติอันเป็นหน้าที่สำหรับสตรีผู้ไปสู่ตระกูลของสามี จำต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขและความมั่นคงในการครองเรือน โดยมีข้อปฏิบัติที่กล่าวสอนไว้ดังนี้ 1) ไฟในอย่านำออก 2) ไฟนอกอย่านำเข้า 3) ควรให้แก่คนที่ให้เท่านั้น 4) ไม่ควรให้แก่คนที่ไม่ให้ 5) ควรให้ทั้งแก่คนที่ให้และคนที่ไม่ให้ 6) พึงนั่งให้เป็นสุข 7) พึงนอนให้เป็นสุข 8) พึงบริโภคให้เป็นสุข 9) พึงบูชาไฟ และ 10) พึงอบน้อมเทวดาภายใน หลักโอวาท 10 ประการ ถือเป็นประเด็น

¹ นิสิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตสุรินทร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตสุรินทร์

สำคัญที่ส่งเสริมความมั่นคงในการครองเรือน เป็นแนวทางสำหรับนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การครองเรือนหรือสถาบันครอบครัวปราศจากความขัดแย้ง เสริมสร้างความรัก ความสามัคคี มุ่งให้ทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่และสถานภาพของแต่ละคน แล้วดำเนินชีวิตไปตามหน้าที่ดังกล่าวอย่างถูกต้องเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ในตระกูล คือ พ่อ แม่ ทั้งฝ่ายสามี และภรรยา รวมถึงคู่ชีวิตในการครองเรือนอันเป็นหัวใจสำคัญ คือ คู่สามีภรรยา ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และความมั่นคงภายในครอบครัวอย่างแท้จริงส่งผลดีต่อสังคมโดยรวม

คำสำคัญ: หลักการครองเรือน; ธัญชัยเศรษฐี; บุตรี; พระพุทธรศาสนา

Abstract

This article aimed at the study on the principles of household-life living of Millionaire Dhanajaya taught to his daughter in Buddhism. It was found that 10 kinds of the teaching principles given by Millionaire Dhanajaya were the Dhamma puzzles, which he had taught to his daughter, Visakha before she married her husband and then left to live with the family of her husband. And she was also instructed about good etiquettes of a lady as the ways in practice of 10 kinds of the teaching principles for living her household life as a good wife. Therefore; it was necessary for her to conduct and conform to these principles for the peace and stability in her household-life living. The practices were taught as follows: 1) You should not take out the internal fire. 2) You should not take in the external fire. 3) You should give to only someone who gives. 4) You should not give to someone who does not give. 5) You should give to both who gives and who doesnot give, 6) You should sit with happiness, 7) You should sleep with happiness, 8) You should consume with happiness, 9) You should worship the fire, and 10) You should venerate specific deity. 10 kinds of the teaching principles are regarded as the main points in supporting the stability of household-life living and the ways in such practices so that the household-life living or the family institution may be without conflicts. But they can strengthen love and harmony to encourage everyone to acknowledge the roles, duties and status of each of them. Then they can live their lives according to their duties as mentioned properly, no matter who they are: the adults of family, both parents of the spouses including life partners living their household life

together, who are regarded as the heart: the spouse actually can build love, harmony and stability inside their family to impact the society entirely.

Keywords: Principles of household-life living; Millionaire Dhanajaya; Daughter; Buddhism

บทนำ

ในการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนา มาปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องมีการบูรณาการจริยธรรม คุณธรรม มาใช้ในชีวิตจริงหรือเอามาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตและดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยดี ถ้าไม่นำหลักธรรมมาใช้ก็อาจทำให้การดำเนินชีวิตผิดพลาด เสื่อมเสีย และมีความทุกข์ร้อน แทนที่จะเป็นทางแห่งความสุข ความเจริญ เนื่องจากหลักธรรมกับชีวิตมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นความดี ความจริง ความถูกต้องที่ให้พลังในการดำเนินชีวิต ตลอดทั้งการรู้จักรักษาศีล เนื่องจาก ศีล คือ ความประพฤติดีทางกาย วาจา และอาชีพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551 : 188) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนว่า ชีวิตผู้ครองเรือนประกอบด้วยศรัทธา มีธรรม 4 ประการนี้ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ (ส.ส. (ไทย) 15/246/354) คู่สมรสจะต้องยึดหลักการของสัจจะไว้เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ตัวสัจจะนั้นจะเป็นเครื่องหนุนเหนี่ยวไม่ให้คู่สมรสทำตนให้ออกนอกแนวทาง ในสังคมปัจจุบันมักจะประสบกับปัญหาเรื่องความซื่อสัตย์จริงใจต่อกัน เช่น การไม่ใส่ใจกับคำพูดที่ตนพูด หรือขาดความรับผิดชอบต่อกัน เอาใจใส่คอยตรวจสอบอยู่ตลอดเวลาว่ามีอะไรที่บกพร่องไปหรือไม่ตั้งใจที่จะทำให้ชีวิตครอบครัวประสบสุข (พุทธทางภิกขุ, 2551 : 188) การปฏิบัติตนที่ขาดไม่ได้เลย คือ การฝึกฝนตนให้เป็นคนดีพร้อมด้วยกุศลจิต คือ กาย วาจา และจิตใจ สถาบันครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์เมื่อเทียบกับสถาบันอื่นในทางสังคม และมีลักษณะความเป็นสากลมากที่สุด มีความสัมพันธ์และการสืบสายโลหิต ทุกสังคมจะมีสถาบันครอบครัว แต่อาจแตกต่างกันไปในรูปแบบและบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของคนในครอบครัว การมีครอบครัวเป็นเหตุให้มีการครองเรือน ซึ่งเป็นสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุด และเป็นหน่วยหลักของสังคมที่มีความสัมพันธ์ความร่วมมืออย่างใกล้ชิด เป็นสถาบันที่มีความคงทนถาวรที่สุด มนุษย์ทุกคนจะต้องอยู่ในสถาบันนี้ สถาบันการครองเรือนจะให้ตำแหน่งชื่อและสกุลซึ่งเป็นเครื่องบอกบทบาทและสถานภาพ ตลอดจนกำหนดสิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกันและต่อสังคม

ในปัจจุบันนี้สภาพของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็นทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และจริยธรรม เป็นต้น (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2541 : 135)

ลักษณะของการครองเรือน จากกระแสโลกาภิวัตน์รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ส่งผลกระทบต่อครอบครัวไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทำให้ต้องเผชิญกับสภาวะการณ์ความเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีปัจจัยทั้งภายในครอบครัวเองและปัจจัยแวดล้อมภายนอกในชุมชน สังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของครอบครัวในสังคมไทย ทำให้ลักษณะของครอบครัวในปัจจุบัน มีลักษณะที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีการดำเนินชีวิตที่ต้องเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้เกิดเป็นปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในสังคม เช่นนั้น หลักโอวาท 10 ประการ ของธรรมาจริยธรรมจึงเป็นปณิธานธรรมที่ท่านธรรมาจริยธรรมได้กล่าวสอนแก่นางวิสาขาผู้เป็นธิดาของตน ก่อนที่นางวิสาขาจะแยกครองเรือนไปสู่ตระกูลของสามี และอบรมสั่งสอนมารยาทที่ดีของสตรี เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับการครองเรือนโดยได้ให้โอวาท 10 ประการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติอันเป็นภาระหรือหน้าที่สำหรับสตรีผู้ไปสู่ตระกูลของสามี จำต้องประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขและความมั่นคงในการครองเรือน ในฐานะที่สามีและภรรยาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเสมอกันดั่งเป็นกองหนุนในทุก ๆ เรื่อง ทั้งด้านกำลังใจ ความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ศักดิ์ศรี คุณค่าในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมครอบครัว เป็นพลังผลักดันให้เดินต่อไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามีและภรรยาที่ดี คือ พ่อแม่ในอนาคตที่ดีที่ต้องมีบทบาทในการสั่งสอนแนะนำลูก ๆ ให้เป็นคนดี สามีภรรยาที่ดีต้องไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไข้ปัญหา ควรเป็นผู้มีเหตุผล เข้าใจปัญหา รับสภาพความจริง หาวิธีแก้ไข้ปัญหาร่วมกัน ความขัดแย้งต่าง ๆ ในครอบครัวก็หายไป เพราะอาศัยความร่วมมือทั้งสองฝ่าย คือ สามีและภรรยา (สุนทรี แสนคำดี, 2544 : 50) โดยมีข้อปฏิบัติที่กล่าวสอนไว้ดังนี้ 1) ไฟในอย่านำออก 2) ไฟนอกอย่านำเข้า 3) ควรให้แก่คนที่ให้เท่านั้น 4) ไม่ควรให้แก่คนที่ไม่ให้ 5) ควรให้ทั้งแก่คนที่ให้และคนที่ไม่ให้ 6) ฟังนึ่งให้เป็นสุข 7) ฟังนอนให้เป็นสุข 8) ฟังบริโภคให้เป็นสุข 9) ฟังบูชาไฟ และ 10) ฟังนอบน้อมเทวดาภายใน (พ.ธ.อ. (บาลี) 1/2/89) ดังนั้น จึงทำให้ผู้เขียนสนใจศึกษาเรื่องหลักการครองเรือนของธรรมาจริยธรรมที่มีต่อบุตรในพระพุทธศาสนา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

บทบาทของผู้ครองเรือนในพระพุทธศาสนา

หลักโอวาท 10 ประการที่กล่าวมา ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งเสริมความมั่นคงในการครองเรือน เป็นแนวทางสำหรับนำไปปฏิบัติเพื่อให้การครองเรือน หรือสถาบันครอบครัว ปราศจากความขัดแย้ง เสริมสร้างความรัก (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2547 : 97-98) ความสามัคคี มุ่งให้ทุกคนรู้จักบทบาทหน้าที่และสถานภาพของตน แล้วดำเนินชีวิตไปตามหน้าที่ดังกล่าวอย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนมีรูปแบบความรักที่ทำให้เกิดกับครอบครัว ศฤงคารหรือธรรมาวาส คือ ผู้มีเรือน การอยู่ในเรือน การเป็นอยู่แบบชาวบ้าน (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9, ราชบัณฑิต), 2548 : 140) ศฤงคารที่เป็นเอตทัคคะมีบทบาทไม่เฉพาะด้านเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทในการทำหน้าที่ในการช่วยให้พระพุทธศาสนามั่นคง คือ

1. บทบาทในการอุปถัมภ์พระสงฆ์

บทบาทในการอุปถัมภ์พระสงฆ์ หมายถึง การถวายการอุปถัมภ์บำรุงในด้านปัจจัย 4 คือ จีวร บิณฑบาต ที่พักอาศัย และยาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนี้

- บทบาทในการถวายภัตตาหาร บทบาทในการถวายภัตตาหารถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีพ พระสงฆ์ดำรงชีพอยู่ได้ก็เพราะได้อาหารจากผู้มีจิตศรัทธาสมดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “สัตว์ทั้งปวงมีชีวิตอยู่ได้ด้วยอาหาร” (ที.ปา. (ไทย) 1/303/191) เป็นการบ่งบอกถึงการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไปถึงกาลภายหน้า ศฤงคารที่มีบทบาทเด่นทางด้านนี้ ได้แก่ นางวิสาขามหาอุบาสิกา ซึ่งนิมนต์พระสงฆ์ 500 รูป มารับบิณฑบาตที่บ้านเป็นประจำทุกวัน ซึ่งบางครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จมาเป็นประธานและในตอนเย็นนางได้นำน้ำปานะ 8 อย่าง ไปถวายพระสงฆ์ (อง.เอกก. (ไทย) 1/207/221)

- บทบาทในการถวายเครื่องนุ่งห่ม เช่น นางวิสาขามหาอุบาสิกา ให้สาวใช้ไปนิมนต์พระสงฆ์ที่เขตวันมหาวิหาร เมื่อสาวใช้ไปถึงวัดได้เห็นพระสงฆ์เปลือยกายสรงน้ำฝน สาวใช้เข้าใจผิด กลับไปบอกนางวิสาขาว่าที่วัดไม่มีพระสงฆ์มีแต่พวกอาชีวก (นักบวชชี่เปลือย) กำลังอาบน้ำฝน นางวิสาขามีความคิดที่จะถวายผ้าอาบน้ำฝน เพื่อให้เอาไว้อาบอาบน้ำ นางจึงได้ไปกราบทูลขอพร 8 ประการ ขอถวายผ้าอาบน้ำฝน (ผ้าวัสสิกสาฎก) นางให้เหตุผลในการถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระสงฆ์ว่า การที่ภิกษุเปลือยกายอาบน้ำเป็นสิ่งที่ไม่งาม น่าเกลียด น่าชัง นางจึงขอถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่พระสงฆ์ตลอดชีวิต พระพุทธองค์ทรง

อนุญาตและทรงอนุญาตพร 8 ประการ แก่ภิกษุ ต่อมากลายเป็นประเพณีของพุทธศาสนิกชน ที่จะต้องถวายผ้าอาบน้ำฝนก่อนเข้าพรรษา (ขุ.อ. (ไทย) 2/184/55-56)

- บทบาทหน้าที่ในการถวายเครื่องอุปโภคและยารักษาโรค เช่น นางวิสขามหาอุบาสิกา นางได้ถวายผ้าราคา 1,000 กหาปณะ แก่พระอาณนที่ไว้ปลาดที่บันไดในวิหารวัดบุพพาราม และเมื่อสร้างวิหารเสร็จนางได้ถวายทานแก่สงฆ์มีพระพุทธเจ้าทรงเป็นประธานอยู่ภายในวิหารตลอด 4 เดือน และในวันสุดท้ายของการถวายทาน นางได้ถวายผ้าสำหรับทำจีวร และได้ถวายยารักษาโรคแก่พระสงฆ์ทุกรูป (ขุ.อ. (ไทย) 3/462/165-134)

2. บทบาทในการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา

บทบาทในด้านนี้ จะช่วยส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงยิ่งขึ้น กล่าวคือ บทบาทในการสร้างเสนาสนะและถาวรวัตถุ เสนาสนะ หมายถึง ที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ ได้แก่ วัด ถาวรวัตถุ ก็คือ สิ่งก่อสร้างทางวัตถุอันเป็นสัญลักษณ์ของพระศาสนา เช่น วิหาร โบสถ์ ที่มีอยู่ภายในวัด สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อพระสงฆ์ เป็นหนึ่งในปัจจัย 4 ที่จะช่วยให้พระสงฆ์ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติธรรม และทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คฤหัสถ์หรืออุบาสิกามีบทบาทในด้านนี้ ได้แก่ นางวิสขามหาอุบาสิกานางมีจิตศรัทธาได้ขายเครื่องประดับ ช้อมหาลดาปสาสน์ ราคา 27 โกฏิ เพื่อซื้อที่ดิน สร้างวัดบุพพารามในเมืองสาวัตถี 9 โกฏิ สร้างวิหาร 9 โกฏิ และฉลองวิหารอีก 9 โกฏิ

3. บทบาทในการชำระอธิกรณ์และป้องกันภัย

อธิกรณ์ หมายถึง คดีหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในศาสนาเป็นหน้าที่ของสงฆ์จะต้องชำระและแก้ไขเพื่อที่จะไม่ให้เกิดความเสียหายแก่พระพุทธศาสนา คฤหัสถ์หรืออุบาสิกามีบทบาทในการชำระอธิกรณ์ ได้แก่ นางวิสขามหาอุบาสิกา นางวิสขามหาอุบาสิกาได้ช่วยวินิจฉัยและตัดสินอธิกรณ์ที่เกิดขึ้นแก่ภิกษุณีสาว ซึ่งตั้งครุฑขณะที่นางบวชเป็นภิกษุณี นางวิสขามหาอุบาสิกาได้วินิจฉัยจากการตรวจครุฑและสอบถาม ได้คำนวณเวลาตั้งครุฑกับเวลาที่นางบวชจึงทราบว่าภิกษุณีสาวตั้งครุฑก่อนบวชเนื่องจากนางมีศรัทธาในพระศาสนาต้องการจะบวช แต่เวลานั้น นางไม่ทราบว่าตนตั้งครุฑ เมื่อบวชแล้วปรากฏว่า นางมีครุฑจึงทำให้เกิดเรื่องราวดังกล่าว นางวิสขามหาอุบาสิกาได้ช่วยชำระอธิกรณ์และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ประกาศความบริสุทธิ์ของภิกษุณีสาวรูปนี้ในท่ามกลางสงฆ์ทั้งสองฝ่าย ช่วยทำให้ศาสนาบริสุทธิ์ ปราศจากความเสื่อมเสีย (วิ.มหา. (ไทย) 1/443-444/473-475)

4. บทบาทในการแสดงธรรมและเผยแผ่คำสอน

การแสดงธรรม ถือว่าเป็นวิธีเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธองค์ บทบาทในด้านนี้เท่าที่ได้อธิบายธรรมขยายเนื้อความธรรมที่เข้าใจยากให้ผู้อื่นเข้าใจ ทั้งยังส่งผลให้ผู้ฟังธรรมได้รับปัญญาและเข้าถึงธรรมได้ ศฤงคารหรืออุบาสิกาผู้มีบทบาทด้านนี้ ได้แก่ นางวิสาขามหาอุบาสิกานั่งใกล้พระรัตนตรัย เป็นผู้มีความเข้าใจที่รัตนคุณมีเสื่อมคลาย สามารถนำหลักธรรมพระพุทธศาสนา มาสอนเผยแผ่ให้ญาติโยมได้รับประโยชน์ จากสิ่งนี้ เมื่อประชาชนได้ฟังธรรมจากพระภิกษุสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทำให้เกิดสังคมที่มีความคิดเห็นที่ถูกต้องดีงามเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น เมื่อนางให้ทานหรือสงเคราะห์ให้ผู้ใดด้วยสิ่งของวัตถุจะใคร่ควรพิจารณาถึงการอันสมควร และคำนึงถึงประโยชน์เป็นสำคัญ อาณิสย์ของการให้ทานของนางได้ส่งผลและมีอิทธิพลต่อ สังคมชาวพุทธจนถึงปัจจุบัน

5. บทบาทในด้านช่วยเหลือสังคม

การช่วยเหลือสังคมหรือสงคมสงเคราะห์ถือว่า เป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญของ มนุษย์ที่ต้องแสดงออกมาในรูปของการกระทำ เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลอนุเคราะห์เพื่อน มนุษย์ด้วยกัน ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ไม่ว่าในด้านวัตถุสิ่งของ เช่น มีอาหาร มีที่พักอาศัย มีเสื้อผ้า และการช่วยแนะนำสั่งสอนให้เขาเกิดความรู้หรือเกิดปัญญาเพื่อให้สามารถดำรงชีวิต ได้ถูกต้อง ดังนั้น การช่วยเหลือสังคมจึงเป็นการช่วยเหลือผู้ที่มีความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนกันกับเราให้ได้รับความสุข ความสะดวกสบายขึ้น บทบาทด้านนี้เป็นบทบาทที่แสดง ออกมาในด้านความมีคุณธรรมอย่างแท้จริง มุ่งหวังช่วยเหลือผู้ยากไร้และช่วยรับภาระสังคม ทำให้สังคมที่เราอยู่ร่วมกันเกิดความสงบสุข อุบาสิกาผู้ที่ระบุน่าได้มีส่วนช่วยเหลือสังคม (อง.เอกก. (บาลี) 1/261/378) คือ นางวิสาขามหาอุบาสิกา ได้สละทรัพย์เพื่อได้ช่วยเหลือ เกื้อกูล อนุเคราะห์ประชาชนด้วยวัตถุสิ่งของ นางเข้าวัดฟังธรรมถวายปัจจัย 4 แก่ภิกษุอยู่ เสมอ เมื่อเสร็จจากการฟังธรรม ก็เดินตรวจดูแลความเป็นอยู่ของภิกษุจัดหาวัตถุที่เหมาะสม แก่สมณะ ประชาชนเมืองสาเกตและเมืองสาวตถิมีความรักใคร่ยกย่อง เคารพนับถือนาง เหมือนญาติ เวลาทำบุญก็เชิญนางไปเป็นแขกพิเศษอยู่เป็นประจำ

จะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้ครองเรือนของนางวิสาขาก็อ้างมาข้างต้น สามารถสรุปออกเป็น 2 ด้านด้วยกัน กล่าวคือ

1. ด้านทางสังคม นางวิสาขามีความผูกพันและเกี่ยวข้องกับบุคคลระดับต่าง ๆ มากมาย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ฐานะ คือ

ก. ฐานะทางครอบครัว นางวิสาขาเกิดในตระกูลเศรษฐี เป็นคนที่เพียบพร้อมทุกอย่างทั้งในด้านโภชนาการและสติปัญญา เฉลียวฉลาดตั้งแต่เยาว์วัย และยังเป็นที่ยกใคร่ของปู่ ย่า พ่อ แม่ ตลอดจนข้าทาสบริวาร เพราะชีวิตของนางแวดล้อมไปด้วยบุคคลผู้เป็นบัณฑิต จึงเป็นเหตุให้นางได้เรียนรู้คุณธรรมของความเป็นบัณฑิต นอกจากนั้นยังได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าจนสำเร็จเป็นพระโสดาบันตั้งแต่เยาว์วัย

ข. ฐานะทางสังคม นางวิสาขาไม่ว่าจะไปในสถานที่แห่งใดประชาชนก็ให้การต้อนรับเสมอ เพราะนางเป็นคนดี มีความประพฤติชอบทั้งกาย วาจา และใจ รู้จักการวางตนให้เหมาะสมในการเข้าสมาคมนั้น ๆ อีกประการหนึ่ง นางได้ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้นว่า ก่อนที่จะแนะนำให้ผู้อื่นบริจาคตาน ตนเองก็บริจาคตานเป็นตัวอย่าง หรือใครต้องการให้นางช่วยเหลืออะไรก็ช่วยเหลืออย่างเต็มความสามารถ

2. ด้านเป็นพุทธศาสนิกชน นางวิสาขาเป็นอุบาสิกาคณหนึ่งที่ได้ใส่ใจในการอุปถัมภ์บำรุง พระพุทธศาสนาตั้งแต่เยาว์วัย และยังเป็นผู้ริเริ่มถวายสิ่งอุปโภคบริโภคที่ควรแก่สมณะ เช่น ถวายข้าวยาคุ ยารักษาโรค ผ้าอาบน้ำฝน เป็นต้น จึงเป็นบ่อเกิดประเพณีการทำบุญที่ชาวพุทธทุกท่านได้ถือปฏิบัติสืบต่อกันมา แม้นางจะได้ทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนาแล้ว ยังไม่เพิกเฉยต่อความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของภิกษุบางรูป เช่น กรณีพระอุทายี นางก็จะเข้าไปบอกกล่าวด้วยความเมตตาจิต เพื่อให้ท่านเหล่านั้นประพฤติให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของท่านเองและความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ยิ่งกว่านั้นในฐานะที่นางเป็นพุทธศาสนิกชนคนหนึ่งที่ยึดอยู่ในท่ามกลางบุคคลผู้นับถือลัทธิอื่น นอกจากจะมีศรัทธามั่นคงต่อพระรัตนตรัยแล้ว ยังได้ชักชวนให้บุคคลเหล่านั้นให้หันมานับถือพระพุทธศาสนา เช่น มิคเรเศรษฐี ทั้งนี้เพราะความดีที่นางได้ประพฤติปฏิบัติอย่างเสมอต้นเสมอปลาย จึงทำให้เป็นที่ศรัทธาและยอมรับของบุคคลเหล่านั้น และที่สำคัญนางวิสาขาเองได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนที่บิดามอบให้เรียกว่า โอวาท 10 ประการ ที่จะนำไปปฏิบัติต่อครอบครัวของสามี

หลักการครองเรือนตามหลักโอวาท 10 ประการ

ด้วยเหตุที่นางวิสาขาไม่ได้ให้ความเคารพพวกชีเปลือย มีคารเสรษฐี พ่อสามีจึงหาเรื่อง และกล่าวโทษเกี่ยวกับโอวาท 10 ข้อ ที่บิดาของวิสาขาได้กล่าวสอนเธอในคืนหนึ่งก่อนส่งตัวมายังสกุลของสามี เศรษฐีมีคาร กล่าวว่ การให้โอวาทแก่บุตรเช่นนั้นไม่ควร เช่นข้อที่หนึ่งว่า "ไฟในอย่านำออก" ก็เมื่อไฟที่บ้านของคนอื่นดับ เขามาขอไฟเราจะใจแคบอย่างไร ถึงกับไม่ยอมให้ไฟภายในเรือนของเราออกไปภายนอก "ส่วนภายนอกอย่านำเข้า" ก็เหมือนกับเมื่อไฟภายในเรือนของเราดับ เราก็ต้องขอไฟจากภายนอก โอวาทของธัญชัยบิดาของวิสาขาเป็นโอวาทที่ปิดบังซ่อนเร้น เราไม่สามารถเข้าใจความหมายได้ นี่เป็นความผิดของวิสาขาเหมือนกัน กฎมพิขอให้วิสาขาทธิบายความหมายของโอวาททั้ง 10 ข้อ นั้น วิสาขาทธิบายตามลำดับดังนี้ (จุ.ธ.อ. (บาลี) 1/2/89)

ข้อว่า "ไฟในอย่านำออก" นั้นหมายความว่า เมื่อเห็นโทษของพ่อผัว แม่ผัว หรือสามีแล้ว อย่านำโทษนั้นไปกล่าวให้คนภายนอกรู้

ข้อว่า "ไฟนอกอย่านำเข้า" นั้นหมายความว่า เมื่อคนบ้านใกล้เรือนเคียงพูดถึงความไม่ดีของพ่อผัว แม่ผัวหรือของสามีก็จงอย่านำคำเหล่านั้นมาพูดให้ท่านฟังอีก

ข้อว่า "เจ้าจงให้แก่คนที่ควรให้" นั้นหมายความว่า ใครมายืมเงิน หรือของใช้ไปแล้ว นำมาส่งคืนในเวลาอันควรก็จงให้แก่บุคคลเหล่านั้น

ข้อว่า "จงอย่าให้แก่คนที่ไม่ให้" นั้นหมายความว่า ใครมายืมเงินทองของใช้แล้วไม่ส่งคืน จงอย่าให้แก่บุคคลเช่นนั้นอีก

ข้อว่า "จงให้แก่บุคคลทั้งที่ให้และไม่ให้" นั้นหมายความว่า เมื่อญาติหรือมิตรยากจนมาพึ่งอาศัย หรือยืมเงินทองของใช้ จงให้แก่คนเหล่านั้น เขาจะใช้คืนหรือไม่ใช้คืนก็ตาม

ข้อว่า "พินั่งให้เป็นสุข" นั้นหมายความว่า ควรนั่งในที่อันเหมาะสมแก่ตน เช่นไม่นั่งขวางประตู เมื่อสามีหรือพ่อผัวแม่ผัวนั่งอยู่ที่ต่ำ ตนเองไม่ควรนั่งในที่สูง เป็นต้น

ข้อว่า "พึงบริโภคให้เป็นสุข" นั้นหมายความว่า ไม่ควรบริโภคก่อนพ่อผัว แม่ผัว หรือสามี พึงดูแลปรนนิบัติท่านให้บริโภคให้เป็นสุขก่อน แล้วตนจึงจะบริโภคในภายหลัง

ข้อว่า "พินอนให้เป็นสุข" นั้นหมายความว่า ไม่พินอนก่อนสามี พ่อผัวหรือแม่ผัว พึงปฏิบัติท่านเหล่านั้นให้นอนให้เป็นสุขก่อนแล้ว ตนจึงนอนในภายหลัง

ชื่อว่า "พึงบำเรอไฟ" นั้นอธิบายว่า พ่อผัวแม่ผัวและสามีเป็นประหนึ่งกองไฟ เพราะสามารถให้ทั้งคุณและโทษ ให้คุณแก่ผู้ปฏิบัติชอบ ให้โทษแก่ผู้ปฏิบัติไม่ชอบ เพราะฉะนั้นพึงปฏิบัติบำเรอท่านเหล่านั้นโดยชอบ

ชื่อว่า "พึงนอบน้อมเทวดาภายใน" นั้นอธิบายว่า พ่อผัวแม่ผัวและสามีอันภรรยา หรือสะใภ้พึงเห็นเป็นเช่นเทวดา พึงปฏิบัติท่านเหล่านั้นโดยเคารพ พึงเคารพอ่อนน้อมต่อท่านเหล่านั้น

เศรษฐีมิคาร พึงคำอธิบายโอวาททั้ง 10 ข้อแล้ว ไม่อาจโต้เถียงอะไรได้ นั่งก้มหน้านิ่งอยู่

ภกฺษุมพินถามว่า "ท่านเศรษฐียังมองเห็นโทษอะไร ๆ แห่งธิดาของเราอยู่อีกหรือไม่?"

"ไม่มีแล้ว" เศรษฐีตอบค่อนข้างอายเล็กน้อย

"เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่านจะขับไล่ธิดาของเราด้วยเหตุไร ท่านทำไปโดยไม่มีเหตุผลเลย"

เมื่อเศรษฐียังนิ่งอยู่ วิสาขาก็กล่าวว่า

เมื่อบิดาแห่งสามีขับไล่ให้ออกจากบ้าน ฉันยังไม่ออก ก็เพราะยังไม่ทราบว่าคุณมีความผิดถูกประการใด แต่บัดนี้ฉันได้รู้แน่นอนแล้วว่า ฉันไม่มีความผิด ฉันพร้อมที่จะกลับบ้านอย่างผู้บริสุทธิ์ ขอให้ท่านทั้งหลายช่วยจัดยานพาหนะไว้ให้พร้อม"

เศรษฐีเห็นเหตุการณ์เป็นดังนั้น จึงยึดลูกสะใภ้ไว้ ขอโทษนางที่กล่าวไปโดยไม่รู้ วิสาขบอกว่ายกโทษให้บิดาได้ทุกอย่าง แต่เนื่องจากนางเจริญเติบโตมาในตระกูลอันเลื่อมใสพระพุทธศาสนาอย่างไม่คลอนแคลน มาอยู่ที่นี่ไม่ได้ปฏิบัติบำรุงพระสงฆ์เลย จึงไม่ปรารถนาจะอยู่ หากบิดาอยากให้อยู่ต่อไปก็ขอให้อนุญาตให้บำรุงเลี้ยงพระสงฆ์ได้

วิสาขาดีใจเหลือเกิน เมื่อเศรษฐีพ่อผัวบอกอนุญาตให้ทำบุญให้ทานได้ตามปรารถนา ในวันรุ่งขึ้นนางจึงทูลนิมนต์พระศาสดาและภิกษุเข้ารับภัตตาหารที่เรือนของตน

พวกสมณะเปลือย รู้ว่าพระพุทธเจ้าจะเสด็จเรือนของมิคาร ก็พากันมานั่งล้อมเรือนไว้ วิสาขากวายน้ำแด่พระศาสดาแล้วส่งคนไปตามพ่อผัวว่าขอให้มาอังคาส (เลี้ยงดู) พระทศพลด้วยเถิด แต่พวกชีเปลือยคอยห้ามเศรษฐีไว้ว่าไม่ควรเข้าใกล้พระสมณโคดม เศรษฐีจึงให้คนไปบอกวิสาขาวางเลี้ยงพระพุทธเจ้าเองเถิด ท่านไปไม่ได้

เมื่อพระศาสดาเสวยเสร็จแล้ว วิสาขาส่งข่าวไปอีกว่า ขอให้บิดามาฟังอนุโมทนา เศรษฐีคิดว่า เมื่อลูกสะใภ้ส่งคนมาตามถึง 2 ครั้งแล้ว การไม่ไปนั้นไม่สมควร ประกอบกับตนอยากฟังธรรมอยู่ด้วย แต่พวกชีเปลือยพยายามทักทวนไว้ เมื่อรู้แน่ๆว่าไม่สามารถห้ามเศรษฐี

ได้ จึงบอกว่าไปฟังก็ได้ แต่ควรจะฟังนอกมาน พวกซีเปลือยพากันล่องหน้าไปก่อนไปกันมานไว้ให้เศรษฐีฟังธรรมนอกมาน เศรษฐีก็ทำอย่างนั้น

พระศาสดานั้น ทรงมีบุญญาธิการมาก ทรงมีพระบารมีเต็มเปี่ยม แม้บุคคลอยู่คนละฟากภูเขา ฟากแม่น้ำ หากมีประสงค์จะให้ได้ยินพระธรรมเทศนา บุคคลนั้นย่อมได้ยิน ไม่ต้องพูดถึงนั่งเพียงนอกมาน ดังนั้น เมื่อเศรษฐีนั่งเรียบร้อยแล้ว พระศาสดาจึงเริ่มอนุพุทธานุสสติและธรรมปริยายอื่น ๆ อีก

ท่านว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลายอุปมาดังดวงจันทร์ คือ คนทั้งหลายมองเห็นดวงจันทร์อยู่เหนือศีรษะของตน อยู่ตรงบ้านของตนไม่ว่าเขาจะยืนอยู่ที่ใด หรือบ้านของเขาจะอยู่แห่งใด พระพุทธเจ้าตรัสพระธรรมเทศนาอยู่ คนฟังเข้าใจว่าตรัสอยู่กับตน ท่านว่าเป็นผลแห่งทานที่พระพุทธเจ้าทรงทำมาดี ทรงบริจาคสิ่งที่บริจาคได้ยาก เช่น บุตร ภรรยาอันเป็นที่รัก เลือดเนื้อ และชีวิต เป็นต้น

พระศาสดาทรงแสดงธรรมโดยอเนกปริยายมุ่งเอามิคารเศรษฐีเป็นสำคัญ เศรษฐีส่งกระแสจิตไปตามพระธรรมเทศนาได้บรรลุโสดาปัตติผล มีศรัทธาไม่หวั่นไหว (อจลสัทธา) หมดความสงสัยในคุณพระรัตนตรัย ยกขาม่านขึ้นจุ่มพิตถันหญิงสะไ้ แล้วยกให้เป็นมารดาของตนในฐานะได้ชักชวนให้มองเห็นแสงสว่างทางชีวิต คนทั้งหลายจึงเรียกวิสาขว่า "มิคารมารดา" วิสาขาทูลอาราธนาพระศาสดาและนิมนต์ภิกษุสงฆ์เพื่อเสวยและฉันอาหารที่เรือนของตนในวันรุ่งขึ้นอีก ตั้งแต่นั้นมา เรือนของมิคารและวิสขามีประตูอันเปิดแล้วเพื่อพระพุทธานุสสติ

จะเห็นได้ว่า หลักโอวาท 10 ประการของธรรมาจริยเศรษฐีสังคมไทยได้รับอิทธิพลคำสอนจากพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งคำสอนในเรื่องของการครองเรือน จนมีคำพูดของคนโบราณติดอยู่ในสังคมไทย คือ “ไฟใน” และ “ไฟนอก” ซึ่งเกี่ยวข้องกับการครองเรือนโดยตรง เป็นการนำหลักโอวาท 10 ประการ คือ "ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า" มาใช้เพื่อให้การครองเรือนและการครองรักของคนในสังคมเป็นไปโดยเสริมสร้างความสุขในครอบครัว หลักโอวาท 10 ประการ ของธรรมาจริยเศรษฐีที่ได้อบรมสั่งสอนมารยาทให้แก่นางวิสขามหาอุบาสิกา ผู้เป็นธิดาของตนก่อนนางจะแยกออกไปอยู่ครองเรือนในตระกูลของสามี ประกอบด้วย 1) ไฟในอย่านำออก 2) ไฟนอกอย่านำเข้า 3) ควรให้แก่คนที่ให้ 4) ไม่ควรให้แก่คนที่ไม่ให้ 5) ควรให้ทั้งแก่คนที่ให้และคนที่ไม่ให้ 6) ฟังนั่งให้เป็นสุข 7) ฟังนอนให้เป็นสุข 8) ฟังบริโภคให้เป็นสุข 9) ฟังบูชาไฟ 10) ฟังอบน้อมเทวดา

ภายใน การครองเรือนในสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับสถาบันครอบครัว เพื่อการดำรงอยู่ในสภาวะการณ์ของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน รวมทั้งสามีและภรรยาต้องมีการดำเนินชีวิตอย่างมีศีลธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ภายในครอบครัว

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า การครองเรือน (ฆราวาสธรรม) เป็นธรรมสำหรับผู้อยู่ครองเรือนให้มีความสุขความเจริญในครอบครัว ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเอาไว้ว่า การครองเรือน มี 4 ประการ คือ (1) สัจจะ ให้มีความซื่อสัตย์ต่อกัน (2) ทมะ ให้มีธรรมะอยู่ในหัวใจในการครองรักครองเรือน ปฏิบัติให้ถูกต้องถูกธรรมแห่งสัมมาทิฐิ หรือมีปัญหาธรรมและปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตครอบครัวดำเนินทางที่ดี (3) ขันติ พากเพียรอดทนต่อสิ่งไม่ดีทั้งหลายเข้ามาในชีวิต ทั้งการงาน การเงิน และความรัก อดทนต่ออารมณ์ที่ไม่ประสงค์ให้เกิดขึ้นในชีวิตครอบครัว และ (4) จาคะ สละเวลาความสุขตนมาเป็นความสุขครอบครัว ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหลักของการครองเรือนในพระพุทธศาสนาจะมีความสอดคล้องกับหลักคำสอนของธรรมาสังหะ 10 ประการ นั่นก็คือ หลักโอวาท 10 ประการ ที่มีต่อบุตรนั้น ถือเป็นการร่วมสร้างและพัฒนาแบบการครองเรือนที่พลิกผันหรือเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันในสังคมปัจจุบัน หลักโอวาท 10 เป็นหลักการครองเรือนที่น่าพึงปรารถนา เพราะบางครั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไม่ว่าจะเป็นปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาการเลิยงดู ปัญหาการทอดทิ้งบิดามารดา และปัญหายาเสพติด เป็นต้น เมื่อมองให้ลึกถึงสาเหตุของปัญหาแล้วมักพบว่ามาจากสถาบันครอบครัวเป็นหลัก แต่หากว่าการครองเรือนที่มีความสมบูรณ์เข้มแข็งแล้ว เป็นการครองเรือนที่ทุกคนทำหน้าที่ของตนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การครองเรือนที่บิดามารดารู้จักอบรมบุตรให้เป็นคนมีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของสังคม และอยู่บนความสมดุลกับสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และการที่สังคมจะมีความสุขร่มเย็นก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกที่ดีอันเป็นผลมาจากการครองเรือนที่ดีนั่นเอง เมื่อสังคมไทยมีการครองเรือนที่สมบูรณ์ ทุกคนรู้จักและทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องครบถ้วนก็จะส่งผลโดยรวม คือ ความเป็นปึกแผ่นของสังคมอย่างเด่นชัด แต่หากการครองเรือนนั้นขาดการพัฒนาหรือพัฒนาไปในทางที่ผิดไปจากหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นในสังคม เพื่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการครองเรือนมีทางออกและเป็นการดำเนินไปตามวิถีของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และเท่าทันต่อความ

เปลี่ยนแปลงในสภาพการณ์ปัจจุบัน ต้องอาศัยหลักธรรมในการครองเรือน เช่น หลักโอวาท 10 ของธรรมาจารย์ที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีค้ำจุน โดยมีความเข้าใจที่ถูกต้อง และปฏิบัติโดยเหมาะสมจึงจะแก้ปัญหาในแต่ละระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2541). *การครองเรือน : ณ รอยต่อแห่งศตวรรษในไทย*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศิลป์พิมพ์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9, ราชบัณฑิต). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษา พุทธศาสตร์ ชุดคำวัด*. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2547). *รักนั้นดีแน่ แต่รักแท้ดีกว่า*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
- พุทธทางภิกขุ. (2536). *ผู้ครองเรือน*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สุนทรี แสนคำดี. (2544). *ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาตามหลักสังคัลลสูตร*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสาม จังหวัดชายแดนใต้

LEGAL MEASURES TO PREVENT AND SUPPRESS TERRORISM IN THE THREE SOUTHERNBORDER PROVINCES.

¹มิตี สังข์มุสิกานนท์ และ ²ณรงค์ ใจหาญ

¹Miti Sungmusiganon and ²Narong Jaiyai

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทย

Thammasat University, Thailand

¹mitisang11@gmail.com, ²narongyai@hotmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสถานการณ์มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ (2) ศึกษาถึงกระบวนการ ปัญหา และอุปสรรค มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อมาตรการป้องกันทางกฎหมายของต่างประเทศและ (3) เสนอแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่ากฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีความจำเป็นและกฎหมายพิเศษแต่ละฉบับใช้กับกรณีหรือสถานการณ์พิเศษที่แตกต่างกันเพื่อการรักษาความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศ (2) กระบวนการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้และ (3) นโยบายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคง กฎหมายความมั่นคงต้องมีมาตรฐานกฎหมาย

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² ศาสตราจารย์ สาขาวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บางอย่างกำกับและประเมินผลกฎหมายความมั่นคงและการเผยแพร่²) แนวทางการปรับปรุงระบบกฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเสนอให้บัญญัติตามหลักนิติธรรม และสิทธิมนุษยชนและพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และ³) แนวทางการสร้างกลไกตรวจสอบถ่วงดุลเชิงกระบวนการอย่างเป็นระบบ ให้องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจตัดสินของฝ่ายบริหารและให้ศาลมีอำนาจควบคุม ตรวจสอบเจ้าหน้าที่รัฐทั้งทางอาญาและทางแพ่ง

คำสำคัญ : มาตรการทางกฎหมาย, การป้องกันและปราบปรามการก่อการร้าย, สามจังหวัดชายแดนใต้

Abstract

This research is to (1) the situation of the trial in prevention and consideration of investigation in the three southern border provinces (2) study the multifunctionality and research Preventative and multifunctional investigation measures in the three southern border provinces by comparative analysis of foreign preventive measures and (3) recommend measures for prevention and observation of investigations in the three southern border provinces. Search for special laws that exist in the three southern border provinces. Necessities and special laws, each case, case or special situation for maintaining safe survival (2) research on prevention and survey investigation in the three southern border provinces and (3) related operations The legal implementation of the law must have certain legal standards and evaluate the laws and statements. 2) Special legal system volumes at the three provincial conference centers under the proposed support based on core principles. The rule of law and consideration of organizations in the three southern border countries and 3) control of criticism, critical analytical balance checks of legislative organizations, balance check control systems, executive discretion, court orders, control Officials cut government officials both criminally and civilly.

Keyword: Legal measures, Prevention and suppression of terrorism, Three southern border provinces.

บทนำ

ในช่วงตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบันมีกลุ่มคนในรัฐต่างๆทั่วโลกที่ปรารถนาจะจัดการกับชีวิตของตนเองในรัฐอิสระที่แยกตัวออกจากสถานะที่เป็นอยู่หลายกลุ่ม บางครั้งกลุ่มเหล่านี้จะถูกเรียกว่าขบวนการแบ่งแยกดินแดน บางครั้งเรียกว่าขบวนการเอกราช แท้จริงแล้วสองชื่อนี้ไม่ได้มีความหมายต่างกันด้วยนัยยะสำคัญ ถ้าพื้นที่ที่จะประกาศเป็นอิสระเป็นผืนเดียวกับรัฐเดิมที่เป็นส่วนหนึ่งอยู่ การแยกตัวออกก็ตรงกับคความหมายของ “การแบ่งแยกดินแดน” แต่ถ้าอยู่ห่างไกลอีกซีกโลกการจะเป็นรัฐอิสระจะเรียกว่าเป็นการแบ่งแยกดินแดนก็ไม่ถูกในเชิงภูมิศาสตร์

ซึ่งจากการศึกษาสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ลดลงอย่างเป็นระบบนับตั้งแต่ปี 2556 อันเป็นปีที่เริ่มมีการพูดคุยสันติภาพและสถิติเหตุการณ์ร้ายปมีสภาพที่ความถี่ของการใช้ความรุนแรงลดลงอย่างต่อเนื่องมาถึงปี 2563 ในการนี้จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บโดยทั่วไปก็ลดลงเช่นกัน แต่เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่าเหตุการณ์ในปี 2564 กลับสูงขึ้นมากกว่าปี 2563 จาก 335 เหตุการณ์มาเป็น 481 เหตุการณ์ ปีที่แล้วจึงมีเหตุการณ์สูงขึ้นถึงร้อยละ 44 ซึ่งถือได้ว่าเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่ปี 2556 ที่เหตุการณ์ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งปีสูงขึ้นมากกว่าปีที่ผ่านมา (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch). 2566)

การแพร่ระบาดของโควิด 19 ในประเทศไทย ก่อให้เกิด เหตุการณ์แทรกซ้อนที่สำคัญคือ ในปี 2563 เริ่มการแพร่ระบาดของโควิด 19 ทั่วประเทศและในพื้นที่จนทำให้มีมาตรการล็อกดาวน์ในพื้นที่โดยรัฐ ประกอบกับอีกปัจจัยหนึ่งคือขบวนการ BRN ได้ประกาศยุติความรุนแรงฝ่ายเดียวดังที่มีรายงานข่าวว่า ขบวนการแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติ หรือ ปีอาร์เอ็น (Barisan Revolusi Nasional - BRN) ออกแถลงการณ์หยุดกิจกรรมความเคลื่อนไหวทั้งหมดของกลุ่มลงชั่วคราว เพื่อเปิดทางให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เข้าถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และให้หน่วยงานด้านสาธารณสุขได้ปฏิบัติงานในช่วงที่เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่กำลังแพร่ระบาด การที่เกิดสภาพดังกล่าวทำให้เหตุการณ์ความไม่สงบในปี 2563 ลดลงมากแต่การปฏิบัติการ “บังคับใช้กฎหมาย” ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐก็ยังคงดำเนินต่อไปเหมือนเดิม ซึ่งมีผลทำให้เกิดการปิดล้อมตรวจค้นและปฏิบัติการทางยุทธวิธีหลายจุด มีการวิสามัญฆาตกรรมหลายกรณีเกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว จากนั้นปฏิบัติการความรุนแรงทั้งสองฝ่ายเริ่มสูงขึ้นนับตั้งแต่ต้นปี 2564 ระดับความรุนแรงในแต่ละเดือนจึงสูงขึ้นทุกเดือนในปี 2564 จำนวนเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3 จังหวัดและ 4 อำเภอของสงขลา) ในรอบปี 2564 พบว่ามีการเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้านั้น สวนกระแสแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องในรอบ 8 ปี นับตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา (ในปีดังกล่าวคือจุดเริ่มต้นของการพูดคุยสันติภาพที่รับรู้กันในวงกว้าง) กล่าวได้ว่าจำนวนเหตุการณ์ในปี 2564 เพิ่มขึ้นถึง 44% โดยภาพรวมแล้วมีจำนวนเหตุการณ์ 21,328 ครั้ง ในเหตุการณ์ดังกล่าวมีผู้เสียชีวิตทั้งหมด

7,314 ราย บาดเจ็บจำนวน 13,584 ราย รวมผู้บาดเจ็บล้มตาย 0,898 ราย นับว่าเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบสูงที่สุดในประเทศไทย ในรอบ 18 ปีที่ผ่านมา (ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch). 2566)

ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจก็คือจำนวนเหตุการณ์ที่ไม่ชัดเจนหรือในที่นี้คือไม่สามารถระบุสาเหตุได้ในเวลาที่เก็บข้อมูลนั้นมีสัดส่วนที่สูงขึ้น ดังจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อย้อนกลับไปเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา ปี 2563 - 2564 ในแง่หนึ่งก็บ่งชี้ปัญหาในการจัดการกับความเป็นจริงเกี่ยวกับสาเหตุ ขณะที่ในอีกด้านก็สะท้อนความสลับซับซ้อนของสถานการณ์ในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งการก่อความไม่สงบที่สร้างความหวาดกลัวให้กับบุคคลในพื้นที่มากที่สุด คือ การทำลายในวงกว้าง ซึ่งก็คือการวางระเบิดที่มักจะเกิดในเขตชุมชน สถานที่ราชการหรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีอัตราการเกิดโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกันทุก ๆ ปี ทำให้บุคคลในพื้นที่ไม่รู้สึกถึงการลดลงของปัญหาความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสถานการณ์มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ (2) ศึกษาถึงกระบวนการ ปัญหา และอุปสรรค มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบต่อมาตรการป้องกันทางกฎหมายของต่างประเทศ และ(3) เสนอแนวทางมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้โดยมีสมมุติฐานการวิจัย คือ การศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ มีสมมุติฐานที่ว่า นับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลากว่า 19 ปีที่สามจังหวัดชายแดนอยู่ในสถานการณ์การก่อความไม่สงบและการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ ทำให้เกิดคำถามว่ากฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ ยังถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญและความจำเป็นหรือไม่ ต่อการรับมือต่อปัญหาอาชญากรรมและความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เพียงเพราะข้ออ้างถึงความอยู่รอดปลอดภัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ การใช้กฎหมายพิเศษ อันมีลักษณะเป็น “กฎแห่งการยกเว้น” ต้องใช้เท่าที่จำเป็น ในระยะเวลาอันสั้น และต้องยึดมาตรฐานขั้นต่ำที่นานาประเทศยึดถือปฏิบัติ นั่นคือ หลักการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ สิทธิมนุษยชน คัดค้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน และ หลักการพื้นฐานแห่งประชาธิปไตย

กฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนใต้

สำหรับกฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนใต้พบว่ามีอยู่หลายฉบับด้วยกันซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้ (สราวุธ ทับทอง, 2557)

1. พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457

เงื่อนไขในการประกาศบังคับใช้ เหตุฉุกเฉินในการประกาศกฎอัยการศึกนั้น ตามความใน มาตรา 2 ประกอบกับ

มาตรา 2 “เมื่อเวลาเกิดเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย ซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้ว จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึกทุกมาตราหรือแต่บางมาตรา หรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขแห่งการใช้บทบัญญัติฉบับบังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั่วราชอาณาจักร และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใดๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกที่ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ใช้บังคับนั้นแทน”

มาตรา 4 พบว่ามีเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก เมื่อรัฐเล็งเห็นถึงความจำเป็นบางประการเพื่อรักษาไว้ซึ่งความเรียบร้อยจากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งที่มาจากภายนอกและ/หรือภายในราชอาณาจักร ประการต่อมา คือ เมื่อมีสถานการณ์สงครามหรือการจลาจล สำหรับผู้ที่มีอำนาจในการประกาศกฎอัยการศึกได้กำหนดมอบอำนาจในการใช้ดุลยพินิจแก่เจ้าหน้าที่นายทหาร คือผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งซึ่งมีกำลังพลอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่น

สำหรับการประกาศกฎอัยการศึกนั้น ได้กำหนดให้สามารถประกาศบังคับใช้ทุกมาตราหรือเพียงบางมาตรา หรือเพียงข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา และหากมีบรรดาข้อความในระดับพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น ๆ ที่ขัดแย้งกับกฎอัยการศึก ให้ระงับบรรดากฎหมายเหล่านั้นไว้เป็นการชั่วคราว โดยกำหนดให้สามารถประกาศครอบคลุมทั่วราชอาณาจักรหรือพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเห็นสมควรตามความจำเป็นของสถานการณ์ ทั้งนี้ เมื่อมีการประกาศบังคับใช้ ณ ท้องที่ใด ๆ แล้วจะต้องรายงานให้รัฐบาลทราบโดยเร็ว อย่างไรก็ตาม สำหรับการประกาศบังคับใช้และการประกาศยกเลิกจะต้องมีกระแสพระบรมราชโองการเท่านั้น สำหรับกรอบ

2. พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548

เงื่อนไขในการประกาศบังคับใช้สำหรับประเด็นแรกที่มีความสำคัญและแตกต่างจากกฎอัยการศึกของพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 คือ การให้คานียาม

ของ เหตุผลของการตราพระราชกำหนดฯ ในหมายเหตุแนบท้ายพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548.

“สถานการณ์ฉุกเฉิน” กล่าวคือ มาตรา 413 ได้บัญญัติถึงองค์ประกอบที่นำไปสู่ ความหมายของสถานการณ์ฉุกเฉินซึ่งได้กำหนดให้ “สถานการณ์อันกระทบ” หรือ “สถานการณ์อัน อาจกระทบ” ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจาก 6 ประการ ดังนี้

ประการแรก ความสงบสุขเรียบร้อยของประชาชน

ประการที่สอง เป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ

ประการที่สาม สถานการณ์อื่นใดที่ทำให้ประเทศหรือส่วนหนึ่งส่วนใดตกอยู่ในภาวะคับ
ขัน

ประการที่สี่ การกระทำผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

ประการที่ห้า การรบหรือการสงคราม

ประการสุดท้าย การป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาความเสียหายจากภัยพิบัติ
สาธารณะ

เมื่อมีการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ของรัฐแล้วพบว่าเข้าองค์ประกอบใดองค์ประกอบ หนึ่งนายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีสามารถประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่ว ราชอาณาจักรหรือพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งตามความจำเป็นแห่งสถานการณ์ ทั้งนี้ หากนายกรัฐมนตรีไม่ สามารถขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้อาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปพลางก่อนแล้วให้ ดำเนินการขอความเห็นชอบภายใน 3 วัน สำหรับช่วงเวลาในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น กำหนดให้ประกาศฯ คราวละไม่เกิน 3 เดือน หากมีความจำเป็นต้องขยายระยะเวลาให้นายกรัฐมนตรีโดย ความเห็นชอบคณะรัฐมนตรีสามารถขยายเวลาไปได้เป็นคราว ๆ คราวละไม่เกิน 3 เดือนอย่างไรก็ดี การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 ระดับตามความจำเป็นของ สถานการณ์ คือ (1) สถานการณ์ฉุกเฉินธรรมดา และ (2) สถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง

3. พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551

เงื่อนไขในการประกาศบังคับใช้ สำหรับภารกิจของการรักษาความมั่นคงภายใน ราชอาณาจักรนั้น ตามมาตรา 3ของพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดนิยามของ “การรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักร” ไว้ว่า “การดำเนินการเพื่อป้องกัน ควบคุม แก้ไข และฟื้นฟูสถานการณ์ใดที่ เป็นภัยหรืออาจเป็นภัยอันเกิดจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่สงบสุข ทำลาย หรือ ทำความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ให้กลับสู่ภาวะปกติ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ” ทั้งนี้ ประกอบกับมาตรา 15 กำหนดให้ “ในกรณีที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรแต่ยังไม่มี

ความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไปเป็นเวลานานทั้งอยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยคณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันปราบปราม ระงับยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนั้นภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดได้ ทั้งนี้ ให้ประกาศให้ทราบโดยทั่วไป”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากทั้ง 2 มาตราประกอบกัน พบว่า การนิยามความหมายของ “ความมั่นคง” ตามพระราชบัญญัติฯ นี้ คือ เหตุการณ์ใด ๆ ที่เป็นภัยหรือ “อาจ” เป็นภัยอันกระทบต่อความมั่นคงภายใน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะดำรงอยู่อย่างยาวนานในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แต่สถานการณ์ยังไม่มีผลจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 คณะรัฐมนตรีจะมีมติมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรเป็นผู้รับผิดชอบภารกิจ ในพื้นที่นั้น ๆ ตามกรอบระยะเวลาที่ได้ประกาศไว้

การบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ(ก่อการร้าย)

1. การเปรียบเทียบการใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินของต่างประเทศ

การใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสมีระบบใกล้เคียงกับระบบกฎหมายของประเทศไทย เป็นระบบกฎหมายแบบ Civil Law และระบบกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระบบกฎหมายแบบ Common Law โดยสถานการณ์ความมั่นคงของแต่ละประเทศมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงสถานการณ์ความมั่นคงได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ใช่เป็นเพียงการทำสงคราม แต่สถานการณ์ในลักษณะที่มีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนอันเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐ (national security) ที่หลายประเทศต้องประสบเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์การก่อการร้าย (terrorism) รวมทั้งสถานการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ด้วยเหตุนี้ ในต่างประเทศจึงต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงเพื่อให้อำนาจเพิ่มเติมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงที่สำคัญของแต่ละประเทศมีลักษณะที่แตกต่างกัน อาทิ การตราเป็นรัฐบัญญัติหรือการตราโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ได้จัดทำตารางและสรุปสาระสำคัญของการ

เปรียบเทียบการใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินของต่างประเทศ ดังตารางที่ 1 (วสันต์ ชมพูศรี. 2559)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ฉุกเฉินของต่างประเทศ

สาระสำคัญ	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศอังกฤษ	ประเทศสหรัฐอเมริกา
1. หลักเกณฑ์ และ เงื่อนไข	- เป็นภัยอันตรายอย่างใกล้ชิดซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศรวมถึงการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่สำคัญได้แก่ 1) ความจำเป็น 2) ความมีประสิทธิภาพ 3) ความได้สัดส่วนกันกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น	- เป็นสถานการณ์ที่มีลักษณะเป็นภัยคุกคามและก่อให้เกิดความเสียหายต่อ 1) สวัสดิภาพของมนุษย์ 2) สิ่งแวดล้อม 3) ความมั่นคงของประเทศโดยสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นภัยคุกคามที่มีความร้ายแรงอย่างยิ่งซึ่งอาจรวมถึงการเกิดสงครามและการก่อการร้ายด้วย	- เป็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยรวมถึงการจารกรรมหรือการก่อการร้ายมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่สำคัญได้แก่ 1) การล่วงล้ำหรือยึดครองดินแดนหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของดินแดน 2) การประกาศสงครามโดยรัฐสภา 3) การก่อกบฏหรือการจลาจลเพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายตรงข้าม
2. การใช้ อำนาจตามกฎหมาย	โดยแบ่งระดับสถานการณ์ฉุกเฉินไว้ 2 ระดับได้แก่ 1) ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแบบธรรมดาโดยได้เพิ่มอำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนได้แก่การห้ามสัญจรการห้ามเข้าไปในเขตหวงห้ามการห้ามออกจากบ้านหรือการสั่งห้ามชุมนุม 2) ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแบบร้ายแรงเพิ่มอำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนมากกว่าประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแบบธรรมดา 2 เรื่อง (1) อำนาจตรวจค้นในเคหสถานทั้งเวลากลางวันและกลางคืน (2) อำนาจในการตรวจสอบหนังสือพิมพ์รายการวิทยุโทรศัพท์และสื่อสิ่งพิมพ์ทุกชนิด	โดยแบ่งระดับออกเป็น 2 ระดับได้แก่ 1) ระดับท้องถื่นให้เป็นอำนาจองค์กรระดับท้องถื่นโดยมีแผนหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานกำหนดกฎเกณฑ์และความรับผิดชอบของท้องถื่นการเตรียมรับมือและจัดการกับสถานการณ์ฉุกเฉิน 2) ระดับแคว้นให้รัฐมนตรีหรือบุคคลอื่นดำเนินการได้แก่ (1) ปฏิบัติการด้วยความรอบคอบ (2) มีอำนาจที่จะบังคับบัญชาสั่งการใดๆ (3) ให้มีการเคลื่อนย้ายเข้าหรือออกจากสถานที่ที่กำหนดหรือต้องขออนุญาต	โดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐที่สำคัญ 2 ประการดังนี้ 1) การใช้อำนาจในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารทั้งในการดักฟังโทรศัพท์การสนทนาและการสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายรวมถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2) การใช้อำนาจในการตรวจค้นได้กรณีพิพว่ามีกระทำได้อันเกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายโดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาลก่อนนอกจากนั้นยังได้ให้อำนาจอื่นใดที่เพิ่มขึ้นมากกว่าที่กฎหมายทั่วไปกำหนดเพื่อเข้าจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ(การร้าย)

ห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา 15 ปี ที่ได้มีการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลายฝ่ายทั้งนักวิชาการ นักสิทธิมนุษยชน รวมถึงประชาชนในพื้นที่ตั้งข้อสังเกตว่ากฎหมายในสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว มีลักษณะให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐมากกว่ากฎหมายปกติในการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อแก้ไขสถานการณ์ความรุนแรงให้ยุติลงโดยเร็ว ซึ่งในบางกรณีหรือบางเหตุการณ์เจ้าหน้าที่รัฐถูกกล่าวหาว่ากระทำการอันมีลักษณะรุนแรงเกินความจำเป็น ไม่สมควรแก่เหตุ เป็นการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชน และส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนนอกจากนี้ ยังมีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 อาทิ วสันต์ ชมพสุรี (2559) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “การบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน” พบว่า 1) กระบวนการก่อนการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน แม้ว่ากฎหมายกำหนดให้มีกลไกที่ช่วยในการตรวจสอบ และกลั่นกรองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยคณะกรรมการบริหารสถานการณ์ฉุกเฉิน แต่การใช้ดุลพินิจและใช้อำนาจในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นของฝ่ายบริหารเพียงผู้เดียว โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งอาจใช้ดุลพินิจในการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงของสถานการณ์ รวมถึงประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์จากหน่วยงานด้านความมั่นคงไม่มากพอ ตลอดจนยังขาดการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามมาตรา 4 อย่างรอบคอบเท่าที่ควร 2) การขยายระยะเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เมื่อมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว หากมีความจำเป็นต้องบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวต่อไป ในการขยายระยะเวลาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของฝ่ายบริหารแต่เพียง ผู้เดียว โดยปิดกั้นการใช้อำนาจขององค์กรอื่นของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายนิติบัญญัติ จึงทำให้ขาดหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยสิ้นเชิง 3) การยกเว้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐตามกฎหมาย โดยเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งได้ใช้อำนาจตามกฎหมายกระทำตามที่ หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่สุจริต ไม่เลือกปฏิบัติและไม่เกินสมควรแก่เหตุหรือไม่เกินกว่าความจำเป็น ย่อมไม่มีความผิดทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย จึงเป็นการจำกัดกระบวนการในการตรวจสอบความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในสถานการณ์ฉุกเฉิน 4) การจำกัดองค์กรในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ข้อกำหนด ประกาศ คำสั่ง หรือการกระทำใดของพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่ถูกฟ้องร้องต่อศาลปกครอง จึงเป็นการจำกัดองค์กรในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจำกัดการควบคุม ตรวจสอบการใช้อำนาจโดยฝ่ายตุลาการ และ 5) การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ

ของประชาชนหลายประการตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ซึ่งฝ่ายบริหารสามารถออกข้อกำหนดตามมาตรา 9 กรณีสถานการณ์ฉุกเฉิน และมาตรา 11 กรณีสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาข้อเท็จจริงของการบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมายังขาดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน สะท้อนให้เห็นถึงการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกินสมควรแก่เหตุหรือเกินความจำเป็น จนนำไปสู่การกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และ ธาณัท มิ่งทองคำ (2557) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548” พบว่า พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เป็นการให้อำนาจฝ่ายบริหารอย่างเต็มที่ เป็นการให้อำนาจนายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จนบางครั้งการดำเนินการต่าง ๆ ตามกระบวนการยุติธรรมอาจไปกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ เช่น การควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ในอำนาจรัฐและเป็นการให้อำนาจรัฐบาลไว้อย่างกว้างๆ ไม่ลงรายละเอียดอย่างชัดเจน รวมทั้งไม่ได้ระบุถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องสงสัยไว้อย่างชัดเจน ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อีกทั้งตามพระราชกำหนดฯ ฉบับนี้ บทบัญญัติในเรื่องการจับกุมและการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยบังคับให้เป็นไป ตามพระราชกำหนดฯ ฉบับนี้ โดยเฉพาะยกเว้นเข้ากรณีตามบทบัญญัติมาตรา 12 ในเรื่องการควบคุมตัวที่หากเกินระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกำหนดฯ ฉบับนี้ มีข้อยกเว้นให้บังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่นนี้จะถือเป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่ และขาดการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการออกหมายจับ อันเป็นมาตรการบังคับที่กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพประชาชน

บทสรุป

สถานการณ์มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้ สถานการณ์มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้กฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ทั้งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 ที่ใช้ในพื้นที่ยี่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่ยังมีความจำเป็น อาจกล่าวได้ว่ามาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายแห่งกฎหมายพิเศษแต่ละฉบับนั้นมุ่งใช้กับกรณีหรือสถานการณ์พิเศษที่มีความร้ายแรงในแต่ละระดับแตกต่างกันออกไป ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายพิเศษแต่ละฉบับต้องอยู่ภายใต้หลักความจำเป็น คือใช้เท่าที่จำเป็นในการรักษาความอยู่รอดปลอดภัยของประเทศ อันมีนัยถึงการใช้ในระยะเวลา

อันจำกัด แต่กรณีของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กลับอยู่ภายใต้กฎหมายพิเศษทั้ง 2 ฉบับ ซ้อนทับกัน และมีการคงกฎอัยการศึกในพื้นที่เรื่อยมาเช่นเดียวกับการขยายระยะเวลาสถานการณ์ฉุกเฉินออกไปกว่า 60 ครั้ง จนทำให้สถานการณ์พิเศษมีสภาพเป็นสถานการณ์ปกติของพื้นที่ไป

1. กระบวนการ ปัญหา และอุปสรรค มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปราม การก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการป้องกันทางกฎหมายของ ต่างประเทศ

- กระบวนการ ปัญหา และอุปสรรค มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปราม การก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้พบว่า กระบวนการทางกฎหมายในการป้องกันและ ปราบปรามการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนใต้มีการใช้อำนาจพิเศษที่ได้จากกฎหมายพิเศษ อาจจะไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและเกณฑ์มาตรฐานหรือสิทธิมนุษยชนในกรณีการจับและการ ควบคุมตัวบุคคลผู้ต้องสงสัยทั้งโดยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 และพระ ราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และพระราชบัญญัติการรักษา ความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการเมืองของเจ้าหน้าที่ เป็น สำคัญ แทนที่จะมี และใช้หลักฐานจากการข่าวที่มีอยู่แล้วในการเป็นฐานในการจับกุม ส่งผลให้เกิด การจับและควบคุมตัวบุคคลผู้ต้องสงสัยเพื่อหาข่าวและขยายผลต่อไป หรือเพื่อให้ฝ่ายรัฐมีเวลา มากและต่อเนื่องเพียงพอที่จะปรับเปลี่ยน ความคิด และทัศนคติของบุคคลที่ถูกควบคุมตัวได้ ประกอบกับสถานที่ที่ถูกควบคุมตัว ไม่ใช่สถานที่ตำรวจหรือ เรือนจำตามปกติ แต่เป็นสถานที่ที่ กำหนดซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่ายทหาร ทำให้ช่วงเวลาที่ถูกควบคุมตัว เป็นช่วงเวลาที่ สุ่มเสี่ยงต่อการถูก ละเมิดสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิในชีวิต ร่างกาย สิทธิที่จะไม่ถูกกระทำ อัน เป็นการทรมาน ทั้ง ๆ ที่ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้ บุคคลผู้ต้องสงสัยที่ถูกจับและถูกควบคุมตัว ไม่ได้มี ฐานะเป็นผู้ต้องหาหรือ จำเลยด้วยซ้ำ กลับถูกกลั่นแกล้ง หรือระงับสิทธิ เสรีภาพพื้นฐาน เสียยิ่งกว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเสียอีก ในทางตรงกันข้าม การมีสถานะผู้ต้องหาหรือจำเลยเสียอีกที่จะทำให้บุคคล นั้นกลับได้สิทธิ เสรีภาพพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมกลับคืนมาและจากที่กล่าวมานี้ส่งผลให้เกิด ความรู้สึกแบ่งเขาแบ่งเราของประชาชนในพื้นที่ ไม่ไว้วางใจส่วนกลาง ไม่ไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ สะท้อนให้เห็นถึงการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกินสมควรแก่เหตุหรือเกินความจำเป็น จนนำไปสู่ การกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

- วิเคราะห์เปรียบเทียบกับมาตรการป้องกันทางกฎหมายของต่างประเทศพบว่า จาก กรณีศึกษาการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคงกรณีอาเจห์ ประเทศอินโดนีเซีย กฎหมายให้ ประธานาธิบดีมีอำนาจ พิเศษในลักษณะที่สามารถระงับสิทธิ เสรีภาพพื้นฐานตามปกติของประชาชน เพื่อรักษาความอยู่รอดปลอดภัยของ รัฐ แต่รัฐธรรมนูญอินโดนีเซีย ก็ได้วางหลักล้อมกรอบการใช้

อำนาจพิเศษนั้น โดยบัญญัติถึงกลไกตรวจสอบการใช้ อำนาจ และที่สำคัญคือ รับรองสิทธิมนุษยชน ที่รัฐไม่อาจยกเลิกเพิกถอนได้ไม่ว่าในกรณีใด ๆ สำหรับกรณีฟิลิปปินส์ นอกจากในรัฐธรรมนูญ จะรับรองข้อกำหนดตามมาตรฐานของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนแล้ว จุดเด่นอีก ประการหนึ่งของกรณีฟิลิปปินส์คือ ในรัฐธรรมนูญกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจติดตาม อนุมัติ หรือไม่อนุมัติการประกาศอัยการศึกของประธานาธิบดี อนุมัติหรือไม่อนุมัติการขยายระยะเวลาการ ประกาศ สถานการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้การใช้อำนาจพิเศษของเจ้าหน้าที่รัฐอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ ทางกฎหมาย โดยมีศาล เป็นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาและกรณีกฎหมายความมั่นคงซึ่งมีความ แตกต่างจากพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2457 ของประเทศไทยที่บังคับใช้อยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดและ 4 อำเภอของสงขลาว่ามีผู้มีอำนาจประกาศ คือผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ท้องใดท้องหนึ่ง ซึ่งมีกำลังพลอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือ ที่มั่นและไม่มีกำหนดระยะเวลาหากมีการประเมินถึงความจำเป็นที่ต้องประกาศกฏอัยการศึกและ จากกรณีศึกษาการบังคับใช้จากกรณีอาเจห์และมินดาเนาต่อประเทศไทยที่สำคัญคือ (1) การวาง หลักนิติธรรมกำกับระบบกฎหมายความมั่นคงไว้ในรัฐธรรมนูญ (2) การกำหนดกลไก ควบคุมเชิง กระบวนการไว้ล้อมกรอบการบังคับใช้กฏอัยการศึกไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิด การใช้อำนาจในทางที่ผิด (3) การกำหนดเงื่อนไขการประกาศใช้กฏอัยการศึกและการนิยาม สถานการณ์ฉุกเฉินไว้ใน รัฐธรรมนูญ (4) มีกลไกภายนอกฝ่ายบริหารตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้อำนาจใน สถานการณ์ฉุกเฉิน และ (5) การมีบทบัญญัติที่ระบุถึงชุดของสิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่ไม่อาจถูกยกเลิก เพิกถอน หรือระงับลงได้ แม้ในสถานการณ์ วิกฤตฉุกเฉินอันเป็นภัยร้ายแรงกระทบต่อความอยู่รอด ของรัฐซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานระหว่างประเทศโดย กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

3. แนวทางมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายในสาม จังหวัดชายแดนใต้ พบว่า

1) นโยบายเกี่ยวกับการการบังคับใช้กฎหมายความมั่นคง คือ (1) กฎหมายความมั่นคง ต้องมีมาตรฐานกฎหมายบางอย่างกำกับและประเมินผลกฎหมายความมั่นคงด้วยและต้องทำการ รายงานให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและ(2) ปรับทัศนคติของ เจ้าหน้าที่รัฐให้สอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนและหลักนิติธรรม ทำให้ประชาชนในพื้นที่ไว้วางใจในการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

2) แนวทางการปรับปรุงระบบกฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เสนอให้บัญญัติตามหลักนิติธรรมและสิทธิมนุษยชนไว้ในรัฐธรรมนูญ และการแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

3) แนวทางการสร้างกลไกตรวจสอบถ่วงดุลเชิงกระบวนการอย่างเป็นระบบ คือ (1) ให้องค์กรนิติบัญญัติมีอำนาจ ตรวจสอบ ถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจตัดสินสถานการณ์ฉุกเฉินของฝ่ายบริหาร (2) ระหว่างที่มีการใช้อำนาจพิเศษกฎหมายพิเศษที่บังคับใช้ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ให้ศาลมีอำนาจควบคุม ตรวจสอบและ (3) ให้เจ้าหน้าที่รัฐต้องรับผิดชอบต่อความรับผิดชอบทางอาญา และทางแพ่ง

เอกสารอ้างอิง

- ธานัท มิ่งทองคำ. (2557). การจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยตามพระราชกำหนดการบริหารราชการ ในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วสันต์ ชมพูนศรี. (2559). การบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินพ.ศ. 2548 กับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch). (2566). ชายแดนใต้/ปาตานี 2547-2564: ก้าวเข้าปีที่สิบเก้า สันติภาพจะเดินหน้าไปถึงไหนในปี 2565? สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2566. จาก, <https://deepsouthwatch.org/th/node/12816>.
- ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (Deep South Watch). (2566). จำนวนเหตุการณ์ไฟใต้ 2564 กระดกสูงขึ้น 44%. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2566, <https://cscd.psu.ac.th/th/node/355>.
- สรารัฐ ทับทอง. (2557). รัฐไทยกับการใช้อำนาจในสถานการณ์ฉุกเฉิน: ศึกษากรณีการประกาศใช้พระราช กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ในช่วง พ.ศ. 2552 – 2553. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศาสตร์การบริหารศาสนสมบัติกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย
THE SCIENCE OF RELIGIOUS TREASURE MANAGEMENT
FOR THAI SANGHA ADMINISTRATION

¹สมโภชน์ ตราชู
¹Sompoch Trachoo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Sompoch0388@gmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการคุ้มครองดูแลรักษาศาสนสมบัติของวัดในพุทธศาสนาโดยศาสตร์การบริหารศาสนสมบัติกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทย โดยการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามมาตราที่ 40 หมวดที่ 6 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 จำแนกศาสนสมบัติออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ 1) ศาสนสมบัติกลาง 2) ศาสนสมบัติของวัด 3) จำแนกเป็น 5 ประเภท คือ เจตียสถาน พุทธสถาน สังฆสถาน บริวารสถาน และอนุสรณ์สถาน เพื่อการบริหาร จัดการ ศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นประโยชน์ในการคุ้มครองดูแลศาสนสมบัติวัดในพุทธศาสนา ส่วนผลลัพธ์ที่ได้จากการสร้างวัดและการจัดการศาสนสมบัติของวัด คือ มีวัดที่เป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรม มีศาสนสถานที่เกิดประโยชน์และน่าสนใจ มีสถานที่ปฏิบัติธรรมบำเพ็ญกุศลทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและชุมชน รวมทั้งเป็นที่อยู่ของพระภิกษุสามเณรก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม สังคมทำให้เกิดการพัฒนาจิตใจที่ยั่งยืนต่อไปได้

คำสำคัญ: ศาสตร์การบริหารศาสนสมบัติ,การบริหารกิจการคณะสงฆ์, คณะสงฆ์ไทย

¹อาจารย์ ดร., ศูนย์การศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Abstract

The objective of this article is to present the protection and maintenance of religious treasures of Buddhist temples. The science of religious treasure management for Thai Sangha administration as for the management of religious properties or treasures of the monasteries, according to Section 40, Chapter 6 of the Sangha Act, B.E. 2505, the religious properties are classified into 2 types. namely 1) Central Religious Properties 2) Religious Properties of the monastery 3) Classified into 5 types, namely Jetiya places, (Pagoda) Buddha's places, Sangha places, religious places, and memorials. The manage religious properties to be in order according to the Buddhist monastic disciplines for the benefit of the protection and care of religious treasures in Buddhist temples. As for the results of the construction of monastery and the management of monastery properties, there are temples that are places for Dhamma practice. There are useful and interesting places of worship. There is a place to practice Dhamma, make merit, do activities related to Buddhism and the community as well as being a place for monks and novices to benefit the public Society can lead to sustainable development of the mind.

Keywords : The science of religious treasure management, Sangha administration, Thai sangha

บทนำ

ศาสนาพุทธเกิดขึ้นในชมพูทวีปซึ่งในปัจจุบันเป็นดินแดนของประเทศอินเดีย เนปาล อัฟกานิสถาน ปากีสถาน และบังคลาเทศ แต่หลักฐานทางโบราณคดีส่วนใหญ่อยู่ที่ประเทศอินเดีย เช่น สันตเวนิยสถาน และพุทธสถานต่าง ๆ โดยคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาระบุว่า เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 3 ประมาณ พ.ศ. 235 หลังจากสังคายนา พระธรรมวินัยครั้งที่ 3 พระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนายังดินแดนต่าง ๆ รวม 9 สายด้วยกัน ในส่วนของประเทศไทยเชื่อกันว่ามีคณะของสมณทูตซึ่งมีพระโสณเถระและพระอุตตรเถระเป็นหัวหน้าคณะเข้า

มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นครั้งแรกและอาจมีคณะสมณทูตชุดอื่น ๆ เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกาลต่อ ๆ มา ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดีทั้งที่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุว่า พระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในดินแดนสุวรรณภูมิ ตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่ 8-9 และประดิษฐานอย่างมั่นคงเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 11 ทั้งฝ่ายเถรวาทและฝ่ายมหายาน ซึ่งดินแดนสุวรรณภูมิเชื่อกันว่าเป็นดินแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บริเวณประเทศไทยและประเทศพม่าในปัจจุบัน จึงทำให้คนไทยโดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ไทยยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพระพุทธศาสนา มีหลักศาสนธรรมที่สามารถน้อมนำไปปฏิบัติ มีศาสนสถานไว้สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และมีศาสนบุคคลคือพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเผยแผ่พุทธธรรม ในสังคมไทยให้ความสำคัญกับพระสงฆ์เนื่องจากเห็นว่าเป็นบุคคลที่มีฐานพิเศษทางสังคมได้รับการยอมรับนับถือ สังคมไทยให้ความสำคัญเพื่อและแสดงความเคารพนอบน้อมต่อพระสงฆ์เมื่อได้พบเห็น ยิ่งพระสงฆ์ที่มีกิจวัตรปฏิบัติเคร่งครัดตามพระธรรมด้วยแล้ว มักจะได้รับการยอมรับนับถือจากพุทธศาสนิกชนเป็นอย่างมาก เมื่อพระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดีของพุทธศาสนิกชนยิ่งทำให้ศาสนาเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป หากพระสงฆ์ประพฤติปฏิบัติชอบคุณานุประโยชน์ก็จะเกิดแก่สังคมสงฆ์นั้น การที่พระสงฆ์ประพฤติต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับประชาชนมากขึ้นก็ยิ่งควรต้องตระหนักในสมณภาวะและภาระหน้าที่ ต้องเกื้อกูลต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง โดยมีการศึกษาปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างถูกต้อง ไม่สร้างความเสื่อมทรามหรือสิ่งที่ไม่ดีงามแก่พระพุทธศาสนา ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบปกครอง ที่มีประสิทธิภาพศาสนาก็มีความเจริญมั่นคง การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้น จะต้องมียุทธวิธีและวิธีการจัดการหรือมีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานกันทำมอบอำนาจกระจายงาน ให้ผู้อยู่ฝ่ายระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์จึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญหลักในงานบริหารจัดการกิจการของคณะสงฆ์ คือด้านการปกครอง การศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎระเบียบ มหาเถรสมาคม ข้อบังคับ มติ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชหรือคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน การระงับอธิกรณ์ การวินิจฉัย การลงนิคหกรรม การวินิจฉัยข้ออุทธรณ์ต่างๆ ตลอดจนการ แต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะพระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537)

พระสังฆาธิการ และสถาบันคณะสงฆ์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ตระหนักถึงความสำคัญในระบบการปกครองคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ วิทยาการด้านการ

บริหารและการปกครองคณะสงฆ์ กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารแบบราชการของฝ่ายบ้านเมือง กิจการคณะสงฆ์บางอย่างอาจอาศัยการบริหารที่คล่องตัวแบบภาคเอกชน และกิจการบางอย่างต้องบริหารตามหลักพระธรรมวินัย การบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจ เผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสังฆาธิการจะต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการปกครองและบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบต่อไป ก็ด้วยจะต้องอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชน โดยเฉพาะพระสังฆาธิการทุกระดับเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของประชาชน และมีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้วย (กรมการศาสนา, 2540)

บทความนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยโดยศาสตร์การบริหารศาสนสมบัติ อันได้แก่ สังฆาริมทรัพย์ และ อสังฆาริมทรัพย์ ทุกชนิด รวมทั้งสิ่งมีค่า ทั้งหมดทั้งสิ้นที่มีค่าที่กฎหมายกำหนดคุ้มครอง ซึ่งผู้ที่เป็นเจ้าของคือพุทธศาสนิกชนทุกคนทั้งหมด ทั้งสิ้นและทุกคนมีหน้าที่ดูแลสอดส่อง ปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม ให้เป็นสาธารณสมบัติสืบต่อไป

แนวคิดการบริหารกิจการคณะสงฆ์

การบริหารกิจการคณะสงฆ์เป็นการปกครองบังคับบัญชากำกับดูแลดำเนินกิจกรรมโครงการของวัด ด้วยการใช้ศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การประเมินผลงาน การงบประมาณ เพื่อให้ได้ผลเต็มที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และการใช้ศิลป์ซึ่งประกอบด้วย ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ อันจะทำให้การดำเนินงานของวัดบรรลุวัตถุประสงค์ ให้สำเร็จไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสุด (พระครูวิบูลสรกิจ, 2565) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2549) ได้ระบุถึงภารกิจที่สำคัญของการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ในแต่ละด้าน ดังนี้ 1. ด้านศาสนศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาปริยัติธรรมและการศึกษาอื่นๆ อันควรแก่สมณะ ซึ่งได้แก่การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือการศึกษาธรรมบาลี ซึ่งปัจจุบันได้จำแนกเนสองส่วน คือการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลีและการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ 2. ด้านศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่ประชาชนทั่วไปปัจจุบันมีการดำเนินการดังนี้ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวัน

อาทิ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โรงเรียนราษฎร์สงเคราะห์ที่วัดสนับทึน 3. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม เป็นการเผยแผ่ศาสนาธรรม ดำเนินการใน 2 ลักษณะคือเป็นโครงการปฏิบัติสืบเนื่อง และเป็นโครงการเฉพาะกิจปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล 4. ด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและ พระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลนวัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและ ประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การออมทรัพย์ให้สถานที่ที่เป็นแหล่งประปา หมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่นักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ ฯลฯ 5. ด้านสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาวัด ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของวัดในด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแลบำรุงรักษา สาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม กุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกันมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับขนาดเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ ทั้งนี้ทางวัดจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมการศาสนาเป็นบางส่วนเรียกว่า เงินอุดหนุนบูรณะวัด 6. ด้านการปกครอง งานปกครองของสงฆ์ อาศัยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ไว้ดังนี้ มาตรา 20 คณะสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การปกครองของมหาเถรสมาคม การจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม และกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 15 พ.ศ. 2535 ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์หมวด 2 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ส่วนกลาง และหมวด 3 ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค

วัด

วัด คือ สถานที่ทางพระพุทธศาสนา คำว่า “วัด” มีความหมายที่หลากหลาย แต่ทั่วไปมักมี พระอุโบสถ พระวิหาร และพระเจดีย์เป็นส่วนหนึ่งของวัด

ตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จำแนกวัดเป็น 2 อย่าง (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, 2566) คือ

1. สำนักสงฆ์ คือ วัดที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศตั้งวัด รวมถึงได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างขึ้น แต่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา จึงใช้เป็นที่อยู่พระสงฆ์ได้ แต่ในทางพระวินัยยังไม่สามารถสังฆกรรมได้

2. วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เป็นวัดที่เลื่อนฐานะจากสำนักสงฆ์ โดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว พร้อมใช้ทำสังฆกรรมตามพระวินัย ได้ทุกประการ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา แบ่งออกเป็น พระอารามหลวงและวัดราษฎร์

2.1 วัดราษฎร์ คือวัดที่ได้รับพระราชทานที่วิสุงคามสีมา แต่มิได้เข้าบัญชีเป็นพระอารามหลวง

2.2 พระอารามหลวง หรือ วัดหลวง คือวัดที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสร้าง หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าจำนวนในบัญชีเป็นพระอารามหลวง โดยพระอารามหลวงมี 3 ชั้นได้แก่

ชั้นเอก มี 3 ชนิด ได้แก่ ราชวรมหาวิหาร ราชวรวิหาร และวรมหาวิหาร

ชั้นโท มี 4 ชนิด ได้แก่ ราชวรมหาวิหาร ราชวรวิหาร วรมหาวิหาร และวรวิหาร

ชั้นตรี มี 3 ชนิด ได้แก่ ราชวรวิหาร วรวิหาร และสามัญ (ไม่มีสร้อยต่อท้าย)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554) ได้อธิบายว่า สถาบันวัดถือได้ว่าเป็น หนึ่งที่จะต้องมีการพัฒนาให้ควบคู่ไปกับสังคมแบบค่อยเป็นค่อยไป และพึ่งพาอาศัยกัน และการพัฒนาทั้งหมดทั้งมวลนี้จะต้องมีเกณฑ์และมาตรฐานในกรอบ และอยู่ในหลักการเดียวกัน ถึงจะมีการพัฒนาไปในทางเดียวกัน และสมเหตุสมผลอย่างมีทิศทางร่วมกัน การสร้างวัดมีมาแต่ โบราณกาล เมื่อประชาชนมีจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ ณ ที่ใด ก็มักจะ สร้างวัดขึ้น แล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปพำนัก เพื่อบำเพ็ญบุญกุศลประกอบศาสนกิจ ตามประเพณีที่สืบต่อกันมา ในอดีตวัดเป็นสถานที่ที่พุทธศาสนิกชนทั่วไปได้ใช้เป็นสถานศึกษาอบรม ให้มีความรู้ใน ด้านวิชาชีพ ตำราแพทย์แผนไทย และศิลปกรรมแขนงต่างๆ เป็นสถานที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล เป็นศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของประชาชน ดังนั้น วัดจึงเป็นสถานที่ที่สำคัญยิ่งในการสืบทอดพระพุทธศาสนาตลอดมา จึงถือได้ว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนไทยทั้งอดีตและปัจจุบัน ปัจจุบันการสร้างวัดตั้งวัดจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามขั้นตอนของทางราชการ เมื่อการสร้างวัดได้เสร็จสิ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้อง และ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ขึ้นทะเบียนไว้ในทะเบียนวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว จึงถือว่าวัดนั้นเป็นวัดโดยสมบูรณ์ โดยเจ้าอาวาสมีหน้าที่ทำนุบำรุงรักษาวัดจัดกิจการ และศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี ในการนี้ต้องดูแลบริหารกิจการภายในวัดอย่างต่อเนื่อง ทั้ง ด้านการปกครอง การศึกษา การปฏิบัติ และอื่นๆ ให้มีความก้าวหน้าถูกต้องเป็นระเบียบเพื่อให้วัด เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมต่างๆ ของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ซึ่งหมายถึง การพัฒนากิจการ พระพุทธศาสนาหรือการพัฒนาวัดนั่นเองตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้มีข้อบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ความเป็นวัด ดังนี้

มาตรา 31 วัดมีสองอย่าง

ชนิดของวัดในพระพุทธศาสนาที่มีข้อบัญญัติถูกต้องตามหลักนิติกรรม และเหมาะสมตามหลักพุทธบัญญัติ นั้น มี 2 ชนิด ประกอบด้วย วัดที่ได้แยกส่วนที่ตั้งออกจากกระแวกบ้านคนละส่วน หรือที่เรียกว่าวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ส่วนสำนักสงฆ์ หมายถึง พื้น นิติบุคคล แต่ยังไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะยังไม่ได้รับรับพระราชทานตราตั้ง แต่ใช้เป็นปฏิบัติ ธรรมได้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

1. วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หมายถึง วัดที่ถูกให้ขึ้นทะเบียนเป็นวัดถูกต้องตามกฎหมายโดยพระราชทานพระราชทานตราตั้งวัด หรือ ที่เรียกว่า เขตสงฆ์ที่แยกออกจากเขตบ้านคนละส่วน

2. สำนักสงฆ์ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล หมายถึง ที่พำนักของสงฆ์ที่ยังไม่จัดเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ยังไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวัดโดยสมบูรณ์ แต่ยังเป็นสถานที่ใช้ในการปฏิบัติธรรมของชาวพุทธได้ไม่ขัดต่อกฎหมายแต่อย่างใด

สรุปคือ วัดมี 2 ชนิด คือ วัดที่เป็นวัดจริงๆ และวัดที่พร้อมจะเป็นวัดจริงๆ แต่ยังไม่ได้รับพระราชทานตราตั้งให้ยกตนขึ้นสู่การเป็นวัดโดยสมบูรณ์ เพราะยังขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม เช่น การก่อตั้งยังมีอายุน้อย หรือ อาจยังเป็นที่ๆ ยังมีกรณีพิพาททางกฎหมาย หรืออาจเป็นที่ๆ ไม่พร้อมในเรื่องอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย

มาตรา 33 ที่ตั้งวัดและที่ตั้งขึ้นต่อวัด

ที่ดินของวัดนั้นมี 3 ชนิด ประกอบด้วย ที่ดินที่เป็นที่ตั้งวัดในขณะนั้น ที่ดินธรณีสงฆ์ ที่กัลปนา ซึ่งชนิดแรกจะต้องได้รับพระราชทานเป็นวิสุงคามสีมาเสียก่อน และต้องถูกต้องตามหลักนิติกรรม ส่วนที่ดิน 2 อย่างหลังเป็นที่ดินที่ทางวัดได้รับบริจาคจากพุทธศาสนิกชนที่ศรัทธาแล้วนำไปใช้สอยให้เกิดผลประโยชน์กับวัด เช่น ทำเป็นกิจการห้องเช่า หรือให้เช่า เป็นต้น (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

1. ที่วัด คือที่ตั้งวัดตลอดจนเขตของวัดนั้น

2. ที่ธรณีสงฆ์ คือ ที่ซึ่งเป็นสมบัติของวัด ซึ่งอาจไม่ใช่ที่อยู่ของพระสงฆ์ แต่เป็นสมบัติที่ผู้มีจิตศรัทธาถวายมาให้เป็นสมบัติของวัดนั้นๆ ด้วยมีความเคารพศรัทธาต่อเจ้าอาวาส หรือพระในวัดนั้นๆ เช่น วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร ซึ่งตัววัดตั้ง ซึ่งตัววัดตั้งอยู่ในจังหวัดนครปฐม อาจมีที่ธรณี สงฆ์อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ 1 แปลง จำนวน 8 ไร่ ถวายโดยผู้มีจิตศรัทธา เพื่อนำไปใช้ในกิจการ พระพุทธศาสนา เป็นต้น

3. ที่กัลปนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา เช่น ที่ซึ่งอยู่ในที่ย่านเศรษฐกิจ วัดอาจจัดให้ผู้ประกอบการเช่าทำกิจการแล้วเก็บค่าเช่าจากที่ผืนนั้น

สรุปได้ว่า ที่ดินของวัดมี 3 ชนิด คือ ที่ตั้งวัด ที่ๆ เป็นสมบัติของวัด และที่ๆ ผู้มีจิต ศรัทธา ถวายมาในย่านที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจเพื่อให้วัดทำผลประโยชน์เข้าวัด ตามหลักกฎหมายแล้ว ที่วัด ห้ามซื้อขาย หากมีการฟ้องร้องเอาที่วัด กฎหมายมักคุ้มครองที่วัดก่อนเสมอ

มาตรา 37 เจ้าอาวาส

เจ้าอาวาสถือได้ว่าเป็นพระสงฆ์หรือพระผู้ที่มีหน้าที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายหรือเทียบเท่ากับข้าราชการทั่วไป ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ภายในอำนาจหน้าที่โดยทางมหาเถรสมาคม ได้ให้อำนาจหน้าที่โดยการกำหนด เป็นผู้ที่มีอำนาจดูแลกิจการพระพุทธศาสนาทั้งหมดทั้งสิ้นภายในวัดโดยหน้าที่ ซึ่งประกอบด้วย (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

1. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
2. ปกครอง ดูแล และสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม
3. เป็นธุระในการศึกษาอบรม และสั่งสอนพระภิกษุ และสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิต และคฤหัสถ์
4. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล กล่าวได้ว่า เจ้าอาวาสมีหน้าที่ตามหลักนิติธรรม ในการดูแลสอดส่องศาสนสมบัติของวัด การดูแลปกครองเหล่าพระภิกษุภายในวัดให้สงบเรียบร้อย เผยแผ่ธรรมะ สนับสนุนการพัฒนาทุกรูปแบบ เอื้อเฟื่องงานกิจการพระศาสนาว่าด้วย ประเพณีของชาวพุทธที่หลากหลาย

ตัวขับเคลื่อนในการพัฒนาวัด จะต้องมียุทธศาสตร์แบบแผนที่แน่นอนชัดเจน ซึ่งจะต้องมีกลไกที่จะต้องประกอบไปด้วย การปกครอง การสนับสนุนการเสริมสร้างศาสนสมบัติให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ มั่นคง และมีประโยชน์ การเผยแพร่คำสอน การศาสนาสาธารณะ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างบุคลากรทางศาสนา การสงเคราะห์สาธารณะภัยต่อสังคม เพื่อการกำกับให้มีการพัฒนาและควบคุมมาตรฐานร่วมกัน และให้เป็นไปแนวเดียวกัน จึงมีการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไว้ดังนี้ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

มาตรา 15 ตี มหาเถรสมาคม

มหาเถรสมาคม หมายถึง พระมหาเถระผู้ใหญ่ในประเทศไทย ประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราช เป็นประธานซึ่งมีหน้าที่บริหารปกครองคณะสงฆ์ทั้งประเทศให้เป็นไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย แบ่งตามเขตปกครอง ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล ตามลำดับ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยดีงาม
2. ปกครองและกำหนดการบรรพชาสามเณร

3. ควบคุมและส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์

4. รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา

5. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นๆ

สรุปได้ว่า มหาเถรสมาคม คือคณะพระเถระผู้ใหญ่ที่มีอำนาจทางนิติธรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายในการดูแลบริหารการปกครองคณะสงฆ์ทั่วประเทศตามลำดับชั้น และเขตปกครองของตน มีหน้าที่ซึ่งเขาคือ การปกครอง การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ รักษาหลักพระธรรมวินัยอันดีงามของพระพุทธศาสนา ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่กฎหมายอื่นๆ บัญญัติ

มาตรา 40 ศาสนสมบัติ

สมบัติของศาสนา หมายถึง สंहारิมทรัพย์ และ อสังหาริมทรัพย์ ทุกชนิด รวมทั้งสิ่งมีค่าทั้งหมดทั้งสิ้นที่มีค่าที่กฎหมายกำหนดคุ้มครอง ซึ่งผู้ที่เป็นเจ้าของคือพุทธศาสนิกชนทุกคนทั้งหมดทั้งสิ้น และทุกคนมีหน้าที่ดูแลสอดส่อง ปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม ให้เป็นสาธารณสมบัติสืบต่อไป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2554)

1. ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง

2. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่งดังนั้น วัดที่สมบูรณ์จึงประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ สภาพความเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ที่ดินซึ่งเป็นที่ตั้งวัด ศาสนสมบัติของวัด โดยมีเจ้าอาวาสปกครองดูแลบริหารจัดการวัดให้เป็นไปด้วยดี ตามพระธรรมกฎหมายมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามภารกิจของคณะสงฆ์ให้สมบูรณ์ ได้แก่ การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554) อธิบายว่า การปรับปรุงสภาพวัดและการดำเนินกิจกรรมของวัดจนกระทั่งมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน และเป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาวัด ดังนี้

1. พัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นว่าวัดเป็นของตน มีความรู้สึกมีส่วนร่วม ห่วงเหินและช่วยกันดูแลรักษา

2. สร้างสภาพวัดให้มีความหมาย 5 ประการ คือ

2.1 เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร

2.2 เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม

2.3 เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน

2.4 เป็นที่ที่ชาวบ้านได้เข้ามาหาความสงบทางกายทางใจ

2.5 เป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดต้องสะอาด ร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย และหลักพระพุทธศาสนา

4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น ในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรให้วัดเป็นศูนย์กลาง

5. ให้เกิดการยอมรับตลอดไปว่าวัดกับชุมชนนั้นๆ เป็นหน่วยงานเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า ศาสนสมบัติเป็นส่วนรวมของชาวพุทธทั้งหมด เป็นสมบัติสาธารณะ แต่ผู้ที่ใกล้ชิดในชุมชนที่วัดนั้นๆ ตั้งอยู่จะมีหน้าที่โดยอัตโนมัติในการที่จะต้องรับผิดชอบ ดูแล ปรับปรุง ส่งเสริม ให้ศาสนสมบัติยังคงอยู่ ทั้งทรงคุณค่าทั้งทางกายและทางใจของชาวพุทธสืบไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (National Office of Buddhism, 2003) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารวัดสมัยใหม่ ดังนี้

1. การสร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิดทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วย และผู้ที่อยู่ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย เพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบแบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัดจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

2. จัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสม เป็นไปตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้โครงสร้าง

จึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่ง ในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัด

3. จัดระบบงาน ได้แก่ การบริหารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัดให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นระเบียบ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ

4. จัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับการบริหารงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

5. บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้อยู่

อาศัยในวัดนั้น ๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ เป็นสิ่งที่ควรตระหนักอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานของท่านจะสำเร็จหรือไม่ ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นจึงควรเลือกใช้บุคคลอย่างเหมาะสม

6. เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

7. กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบควรต้องเหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว

แนวคิดการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด

กฤติน จันทรสนธิมา (2561) กล่าวว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการจัดการศาสนสมบัติวัด 5 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านการบริการศาสนสมบัติวัด 2. ปัจจัยด้านการควบคุมศาสนสมบัติของวัด 3. ปัจจัยด้านการแต่งตั้งบุคลากรที่ดูแลรักษาและดำเนินการ 4. ปัจจัยด้านการทำบัญชีรักษาศาสนสมบัติวัดและเงินผลประโยชน์ของวัด 5. ปัจจัยด้านการจัดทำบัญชีให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมมีความจำเป็นต่อการจัดการศาสนสมบัติวัดเจ้าอาวาสต้องมีศิลปะให้เกิดการจัดการศาสนสมบัติวัดให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นร่วมดำเนินการจัดการศาสนสมบัติวัดในการวางแผนจัดการความสัมพันธ์บุคคลในองค์กร อำนาจการและควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ ให้ดำเนินงานจัดการศาสนสมบัติวัดไปในทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์พ.ศ. 2505 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) การบริหารจัดการที่ดินวัด (การให้เช่าที่ดิน)

การจัดประโยชน์หารายได้จากศาสนสมบัติของวัดโดยการนำที่ธรณีสงฆ์ ที่วัดกันที่ไว้จัดประโยชน์ หรือที่กัลปนาออกให้เช่านั้น กฎกระทรวงฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการอย่างกว้างไว้ในข้อ 3 และข้อ 4 โดยมีสาระดังนี้การให้เช่าที่ดินของวัดไม่ว่าจะเป็นที่ธรณีสงฆ์หรือที่กัลปนาหรือที่ดินที่วัดกันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ต้องทำเป็นสัญญาเช่า โดยแบ่งเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีทำสัญญาเช่ามีกำหนดระยะเวลาเช่าไม่เกิน 3 ปี เรียกว่า “สัญญาธรรมดา” การทำสัญญาเช่าธรรมดาวัดสามารถจัดการเองได้ โดยให้ผู้รู้ทางกฎหมายเป็นผู้ตรวจร่างสัญญาเพื่อความถูกต้อง สัญญาเช่าธรรมดานี้ต้องมีได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

2. กรณีทำสัญญาเช่ามีกำหนดระยะเวลาเช่าเกิน 3 ปี เรียกว่า “สัญญานานปี” สัญญานานปี วัดจะต้องร่างสัญญานั้นไปให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการบัญชีการเงินของวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 วัดในพระพุทธศาสนาเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้น กิจการและสินทรัพย์ของนิติบุคคลซึ่งผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองดูแลก็คือเจ้าอาวาส จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 และกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ข้อ 6 “ให้เจ้าอาวาสจัดให้ไวยารจักรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำบัญชีจ่ายเงินของวัดและเมื่อสิ้นปีปฏิทิน ให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและถูกต้อง” และข้อ 8 “ให้สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดแบบทะเบียนบัญชี แบบสัญญาแบบพิมพ์อื่น ๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษา และการจัดการศาสนสมบัติของวัด ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนี้” ในกฎกระทรวงข้อนี้ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดแบบพิมพ์ต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้วัดนำไปใช้ ได้แก่ทะเบียนทรัพย์สินของวัด ทะเบียนทรัพย์สินจัดประโยชน์ ทะเบียน ผู้เช่าหรือผู้อาศัย แบบสัญญาต่าง ๆ บัญชีรับจ่ายเงิน บัญชีงบปีใบเสร็จรับเงินกระดาชเขียนแผนผังวัด

ดังนั้น ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 8 ยังขาดบัญชีที่จำเป็นต้องใช้ คือ สมุดเงินสด และบัญชีแยกประเภท เพราะกฎกระทรวงฉบับที่ 2 ข้อ 5 การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกิน 3,000 บาทขึ้นไป ให้เก็บรักษาโดยฝากสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือฝากธนาคาร ทั้งนี้ ให้ฝากในนามของวัด ต่อมาสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้กำหนดแบบบัญชีขึ้นอีก 2 เล่ม คือ สมุดเงินสด กับบัญชีแยกประเภท ดังนั้น แบบบัญชีที่วัดจำเป็นต้องมี คือ สมุดเงินสด บัญชีแยกประเภท บัญชีรับจ่ายของวัด และงบปีแสดงรายการรับจ่ายและเงินคงเหลือสำหรับปี ส่วนทะเบียนที่วัดจำเป็นต้องมี คือ ทะเบียนทรัพย์สินของวัด ทะเบียนทรัพย์สินจัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยการจัดทำบัญชีวัดนั้น จะต้องแยกเงินออกเป็น 2 ประเภท คือ

เงินผลประโยชน์ ได้แก่ เงินที่ได้มาจากการจัดผลประโยชน์ของวัด เช่น เงินค่าเช่าค่าผาติกรรม ดอกเบี้ย ส่วนลด เงินค่าบำรุง เงินค่าขายของ เงินค่าชดเชย เงินค่าปรับ และ เงินใด ๆ ที่เป็นส่วนที่งอกเงยขึ้นจากศาสนสมบัติของวัด

เงินการกุศล ได้แก่ เงินที่มีผู้บริจาคเจาะจงการกุศลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บริจาคเป็นค่าภัตตาหาร ค่าน้ำค่าไฟ ค่าก่อสร้างถาวรของเจ้าภาพ เงินบำรุงพระอาพาธ และเงินอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันนี้ ส่วนเงินงบอื่น ๆ ที่มีผู้บริจาคให้แก่วัดเพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากวัด จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ต้องนับว่าเป็นเงินผลประโยชน์ของวัดทั้งสิ้น และผู้ใดจะอ้างเอาจำนวนเงินที่ตนบริจาคทำบุญกับวัดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนหรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแลกเปลี่ยนเพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์จากวัดหาได้ไม่ เช่น การขอลดค่าเช่าค่าบำรุงจากการเช่าที่วัด เพราะอ้างว่าผู้ผู้นั้นเคยทำบุญกับวัดมาเป็นการรับเงินผลประโยชน์และเงิน

การกุศลวัดจะต้องออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้ง ทุกรายการเมื่อออกใบเสร็จรับเงินแล้ว วัดจะออกใบอนุโมทนาอีกต่างหากหรือไม่ก็แล้วแต่จะเห็นสมควร ใบเสร็จรับเงินให้ใช้ตามสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติเงินผลประโยชน์ของวัดให้วัดเก็บได้ไม่เกิน 3,000 บาท ส่วนที่เหลือให้ฝากธนาคาร ในการเปิดบัญชีเงินฝาก หรือทำใบส่งฝากแต่ละคราวให้ระบุชื่อบัญชีว่า “เงินฝากของวัด...” ห้ามฝากในนามบุคคล หรือระบุชื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกรณีไว้กับธนาคารให้ระบุชื่อผู้มีอำนาจถอนอย่างน้อย 3 คน คือ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ที่เจ้าอาวาสแต่งตั้ง และผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นสมควรในการส่งจ่าย ใหลงนามในเช็คส่งจ่ายพร้อมกัน โดยมีเจ้าอาวาสลงนามด้วยทุกครั้งจึงจะถอนได้

บทสรุป

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนาเป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้ได้บังคับบัญชาให้อยู่ในความเรียบร้อยดีงาม ซึ่งวัดเป็นหน่วยงานปกครองและเป็นหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์และกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุดและเป็นฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาเป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์หลักเกณฑ์และวิธีการต่างๆเกี่ยวกับวัดทรงตราเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสิ้นเช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุดวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลหรือเป็นบุคคลตามกฎหมายตามความในมาตรา 31 วรรคสองและมาตรา 19 แห่งราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 วัดจึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดาเว้นแต่สิทธิและหน้าที่ในการต่างๆเองมิได้จำเป็นต้องมีผู้แทนเพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนาดังเช่นบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตรา 31 วรรคสามว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” ดังนั้นเจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัดตามมาตรา 36 และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสามทั้งเป็นฐานะเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาดังความแห่งมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาเพราะเหตุนี้ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญยิ่งในการบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัด

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยการคณะสงฆ์และการศาสนา*.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กฤติน จันทน์สนธิมา. (2561). *การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศาสนสมบัติโดยแนวทาง*

พระราชรัฐ :กรณีศึกษาของวัดจันเสนและวัดตากฟ้า. วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน,

1(1), (มกราคม-มิถุนายน) : 143-180.

พระครูวิบูลสรกิจ. (2565). *การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในยุควิถีชีวิตใหม่*. วารสารพุทธอาเซียน

ศึกษา Buddhist ASEAN Studies Journal (BASJ), 7(1), (มกราคม-มิถุนายน) : 75-91.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2537). *เมืองไทยจะวิฤตถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต*.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). *คู่มือวิชาการโครงการอนุรักษ์วัด*.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). *การพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน*. สำนักงาน

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม. (2566). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไข*

เพิ่มเติม. <https://ssc.onab.go.th>

National Office of Buddhism. (2003). *Wat phatthana 46. [The Development of temple 46] (pp.46-48)*. Bangkok : National Office of Buddhism Printing.

พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
และเทคโนโลยีดิจิทัลหลังวิกฤติ COVID-19

LEARNERS' BEHAVIOR IN LEARNING ENGLISH THROUGH
INFORMATION TECHNOLOGY SYSTEMS AND DIGITAL
TECHNOLOGY AFTER THE COVID-19 CRISIS

¹กรรณศาสตร์ แก้วแสนทิพย์, ²ปาริชาติ แสงระชะดู, ³เอื้องไพร วัลลภาชัย, ⁴ณัฐกร หิรัญโท,
⁵อมรศรี ชัยอาคม, ⁶ชัยศนันท์ สมปัญญาธิวงศ์ และ ⁷เอกชัย ศรีบุรินทร์

¹Kanasatra Kaewsanthip ²Parichart Sangrachud, ³Auangprai Wanlapachai

⁴Nathakorn Hiranto ⁵Amonsri Chaiarkom ⁶Chaisanan Samapanyathiwong
and ⁷Eakachai Sriburin,

^{1,2,3,4,5,6} มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประเทศไทย

⁷ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

^{1,2,3,4,5,6}Loei Rajabhat University

⁷Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹jadet1976@gmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอ พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วยระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลหลังวิกฤติ COVID-19 มุ่งเน้นนำเสนอการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน เนื่องจากภาษาอังกฤษนั้นเป็นทักษะที่มีความสำคัญที่ผู้เรียนต้องเรียนเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้และการทำงาน เพราะปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลสำหรับติดต่อสื่อสาร เป็นทักษะสำคัญสำหรับการทำงาน การเรียนรู้ภาษาอังกฤษหลังยุค

วิกฤติCOVID-19 ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นเนื่องจากในระหว่างวิกฤติCOVID-19 มีการใช้อินเทอร์เน็ต ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลจนทำให้คุ้นชินกับการเรียนออนไลน์ การใช้สื่อออนไลน์ เพื่อฝึกฝนทักษะภาษาและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้แอปพลิเคชันเรียนภาษา การใช้เว็บไซต์ฝึกฝนทักษะภาษา การเรียนจากช่อง Youtube โซเชียลมีเดีย การเรียนด้วย Google Classroom และอื่นๆ เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษทั้งก่อน ระหว่างและหลังยุควิกฤติCOVID-19 ผู้เรียนมีพฤติกรรมใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เพราะระบบเทคโนโลยีนี้นำมาเริ่มต้นในการใช้งาน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ทางออนไลน์ ได้อย่างหลากหลาย ได้รับข้อมูลใหม่อยู่เสมอ และส่งผลดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเรียน ภาษาอังกฤษ ระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัล โควิด-19

Abstract

This This article presents the English learning behavior of learners using information systems and digital technology after the COVID-19 crisis. It focuses on analyzing the use of information technology and digital technology by learners in English learning. English is a critical skill that learners must acquire for knowledge seeking and employment. Currently, English is the universal language for communication and a crucial skill for work. After the COVID-19 crisis, learners have increasingly used information technology and digital technology to learn English. During the COVID-19 crisis, the widespread use of the internet, information technology systems, and digital technology has familiarized learners with online learning and the use of online media to practice language skills and develop technology skills. Examples include using language learning applications, websites for practicing language skills, learning from YouTube channels, social media, Google Classroom, and others. Technology plays a significant role in English learning before, during, and after the COVID-19 crisis. Learners increasingly use information technology and digital technology to develop their English language skills.

Technology systems are exciting to use and help learners access various online data and learning resources. They receive new information regularly, which positively impacts English learning.

Keywords: Behavior, Learning English, Information Technology, Digital Technology COVID-19

บทนำ

ภาษาอังกฤษในปัจจุบันถือว่าเป็นภาษาสากลที่นิยมใช้สื่อสารกันอย่างแพร่หลายทั้งในวงการธุรกิจและการศึกษา ภาษาอังกฤษส่งผลต่อระดับความสามารถในการหางานทำของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา เนื่องจากตลาดแรงงาน บริษัท ห้างร้าน องค์กร ธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม ต่างก็ให้ความสำคัญกับผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญในหลายๆ ด้าน ดังเช่น การติดต่อสื่อสาร ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารทั่วโลก ผู้คนจากทุกประเทศใช้ภาษาอังกฤษในการพูด ฟัง อ่าน เขียน เพื่อติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรียนรู้ และทำความเข้าใจกัน สำหรับด้านการศึกษา ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการศึกษาต่อต่างประเทศ มหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วโลกใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน การวิจัย และการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ ความสำคัญของภาษาอังกฤษต่อด้านอาชีพ ในปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับการทำงานในหลายๆ อาชีพ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศ ธุรกิจระหว่างประเทศ การท่องเที่ยว การบริการและเทคโนโลยี ด้านการเข้าถึงข้อมูล ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักที่ใช้บนอินเทอร์เน็ต ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และสื่อต่างๆ บนโลกออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ การรู้ภาษาอังกฤษช่วยให้เข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ง่าย ด้านวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในวัฒนธรรมสมัยนิยม ภาพยนตร์ เพลง รายการโทรทัศน์ และสื่อต่างๆ บนโลกออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ การรู้ภาษาอังกฤษช่วยให้เข้าใจวัฒนธรรมสมัยนิยม และเรียนรู้วัฒนธรรมอื่นๆ ด้านการพัฒนาตนเอง การเรียนภาษาอังกฤษช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การจำ และการสื่อสาร ช่วยให้มีความรู้ทักษะการคิดที่เป็นระบบ ระเบียบ และภาษาอังกฤษยังมีความสำคัญด้านโอกาสในชีวิต เพราะการรู้ภาษาอังกฤษช่วยเปิดโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น เพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อ ทำงาน หาเงิน และสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนจากทั่วโลก

ในการเรียนภาษาอังกฤษให้ประสบความสำเร็จนั้นผู้เรียนต้องมีพฤติกรรมที่ช่วยสร้างเสริมให้ตนเองได้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนที่มีพฤติกรรมการเรียนที่ดีส่งผลผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้านต่างๆ อาทิเช่น มีผลการเรียนดีขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาบทเรียน มีทักษะการคิดวิเคราะห์ มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบ รู้จักวางแผนและจัดการเวลา มีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง พฤติกรรมการเรียนถือเป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียน ทั้งยังส่งผลต่อเนื่องไปถึงอนาคตของผู้เรียน เนื่องจากพฤติกรรมการเรียนที่ดีจะส่งผลต่อความรู้และลักษณะที่อันพึงประสงค์ของผู้เรียนหรือของบัณฑิตที่จะไปเป็นแรงงานของชาติ ก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมการเรียนรู้โดยทั่วไปแล้วมักจะเกี่ยวข้องกับทักษะการเรียน เทคนิคการเรียน ยุทธวิธีในการเรียน และนิสัยในการเรียน เนื่องจากพฤติกรรมการเรียนโดยภาพรวมต้องเกี่ยวข้องกับบริบทรอบด้านที่เป็นสาเหตุการทำให้ผู้เรียนล้มเหลวหรือประสบความสำเร็จในการเรียน ประการแรกคือทักษะการเรียน (Study Skills) ซึ่งหมายถึง ความสามารถต่างๆ ที่พัฒนาได้เพื่อเสริมศักยภาพในการเรียนของผู้เรียนในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยมีกระบวนการขั้นตอน ซึ่งการเรียนรู้นั้น Devine (1987) ระบุว่า มีขั้นตอนโดยเริ่มจาก การรวบรวมข้อมูลและความคิดใหม่ ต่อจากนั้นทำการบันทึกข้อมูลเหล่านั้น ตามมาด้วยการจัดระบบข้อมูลและความคิดที่ได้บันทึกไว้ แล้วทำความเข้าใจโดยคำนึงถึงเหตุผล ทำการจดจำ และขั้นตอนสุดท้ายสามารถนำไปใช้ได้ ประการที่สองที่พฤติกรรมการเรียนมีความเกี่ยวข้องคือ เทคนิคการเรียน (Study Techniques) เทคนิคการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพคือกฎเกณฑ์สำคัญสู่ความสำเร็จ ช่วยประหยัดเวลา ส่งเสริมการเรียนรู้ และลดความเครียด เทคนิคการเรียนรู้คือทักษะต่างๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความสามารถของผู้เรียนในการเรียน รวบรวม และจำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาใช้ได้เวลาที่ต้องการ เทคนิคเหล่านี้สามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้กับเกือบทุกสาขาวิชา เทคนิคการเรียนนั้นอาจรวมถึง การบริหารเวลา การตั้งเป้าหมาย เทคนิคการอ่าน การจำให้แม่นยำ เทคนิคการสรุปคำศัพท์ ตลอดจนการมีทัศนคติเชิงบวก ผู้เรียนควรใช้วิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และลองใช้วิธีการใหม่ๆ ที่อาจช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ประการที่สามยุทธวิธีในการเรียน (Study Strategies) หรือ (Learning Strategies) หมายถึง กระบวนการในการเรียนซึ่งผู้เรียนตั้งใจเลือกใช้ได้เองเพื่อให้การเรียนรู้ของตนเองนั้นง่ายขึ้นหรือประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ (ทวีศักดิ์ ชันยศ, 2550:7)

ในช่วงที่ผ่านมาเกิดวิกฤติผลกระทบของ COVID-19 ต่อการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนการสอน ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นได้แก่ 1) การปิดโรงเรียนเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนในห้องเรียนตามปกติ 2) การเรียน

ออนไลน์ โดยโรงเรียนหันมาใช้ในการเรียนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Zoom, Google Meet, Moodle และ Microsoft Teams เป็นต้น 3) ปัญหาการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากนักเรียนบางกลุ่มไม่มีอุปกรณ์หรืออินเทอร์เน็ตที่จำเป็นสำหรับการเรียนออนไลน์ 4) ปัญหาความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากนักเรียนจากครอบครัวที่ยากจน หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลด้อยโอกาสในการเรียนออนไลน์ 5) ผลกระทบต่อสุขภาพจิต เช่น นักเรียนอาจรู้สึกเครียด กังวล เหงา และซึมเศร้าจากการเรียนออนไลน์และการกักตัว 6) ปัญหาการวัดผลและประเมินผล เนื่องจากทั้งครูและนักเรียนเป็นกังวลว่าการวัดผลและประเมินผลแบบออนไลน์นั้นมีข้อจำกัดและอาจไม่สะท้อนผลการเรียนรู้ที่แท้จริง 7) บทบาทของครูมีภาระหน้าที่ต้องปรับตัวและเรียนรู้วิธีการสอนออนไลน์ 8) มีแนวโน้มอนาคตของการศึกษาว่าการเรียนออนไลน์จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในอนาคต ซึ่งแน่นอนว่าผลกระทบเหล่านี้ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนอันได้แก่การเลือกใช้ทักษะการเรียนรู้ เทคนิคการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ

กล่าวได้ว่าทักษะการเรียนรู้ เทคนิคการเรียนรู้ ยุทธวิธีในการเรียน และนิสัยในการเรียน นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนให้ประสบความสำเร็จในทุกๆ แขนงวิชา และโดยเฉพาะในการเรียนภาษาอังกฤษให้ประสบความสำเร็จจนได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการนั้นก็ ต้องอาศัยสิ่งที่กล่าวนั้นก็คือ พฤติกรรมการเรียน ซึ่งในบทความนี้จะขอกล่าวถึงพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษด้วยระบบสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลหลังวิกฤติ COVID-19 ว่ามีแนวโน้มหรือการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

ความเป็นมาของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงถึงพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษ

เมื่อกล่าวถึงการเรียนภาษาอังกฤษย่อมเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าจำเป็นต้องเรียนจากครูผู้สอน สื่อการสอน ข้อมูลต่างๆ ตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ที่ผู้เรียนต้องเลือกมาใช้เพื่อให้ตนเองบรรลุเป้าหมายในการเรียนภาษาอังกฤษ นั่นก็คือเมื่อเรียนจากสิ่งต่างๆ ที่กล่าวนั้นแล้วผู้เรียนจะต้องสามารถสื่อสารได้ด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทศวรรษที่ผ่านมา เทคโนโลยีต่างๆ ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนเช่นการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อเปิดใช้งานโปรแกรมช่วยสอนภาษาอังกฤษ การใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงฐานข้อมูลหรือจัดเก็บฐานข้อมูลที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นชุดข้อมูลที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษสามารถเข้าถึงได้โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ตอันเป็นระบบสื่อสารที่ไร้พรมแดนสามารถเข้าถึงได้ทุกที่ที่มีสัญญาณสื่อสารและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ฐานข้อมูลที่เก็บเนื้อหาอย่างเป็นระบบและเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลานี้คือ ระบบสารสนเทศ (Information System) ระบบสารสนเทศ โดยทั่วไป

เป็นคำที่ใช้อธิบายถึงระบบเครือข่าย ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ต่างๆ ที่ผู้คนและธุรกิจ รวมถึงวงการการศึกษา นำไปใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและนำไปใช้งาน โดยระบบสารสนเทศจะทำหน้าที่รวบรวมประมวลผล วิเคราะห์ และแจกจ่ายข้อมูล นับตั้งแต่มีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอนพฤติกรรมของผู้เรียนก็มีการปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีระบบสารสนเทศมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับตรงกับการเลือกใช้กลวิธี กระบวนการ และเครื่องมือ หรือสื่อต่างของผู้เรียน เมื่อมีระบบสารสนเทศที่ทันสมัย ทำให้มีข้อมูลที่ใหม่อยู่ตลอดเวลาเพิ่มเข้าไปในระบบ พฤติกรรมหรือนิสัยในการบริโภคข้อมูลของผู้เรียนจึงมีการเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามสมัยนิยมและสิ่งกระตุ้นที่นำเสนอผ่านทางระบบสารสนเทศ

การเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ถูกปรับเปลี่ยนโดยเปลี่ยนแปลงไปจากทศวรรษที่แล้วอย่างมาก ผู้เรียนภาษาอังกฤษในสมัยก่อนเรียนจากหนังสือ ตำรา และครูผู้สอนในชั้นเรียนเป็นผู้ให้คำแนะนำ ต่อมาได้มีการนำเอาภาพยนตร์ภาษาอังกฤษมาเป็นสื่อในการสอน มีการนำเอาวิดีโอการสอนภาษาอังกฤษมาเป็นสื่อการสอนในชั้นเรียน วิดีโอคือการสร้างภาพและเสียงให้เกิดขึ้นพร้อมกันโดยใช้กล้อง แลบบันทึก เครื่องฉายและจอฉาย วิดีโอสามารถทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพเคลื่อนไหวและได้ยินเสียงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนจะเห็นสภาพความเป็นจริงของการใช้ภาษาและวัฒนธรรมในสถานการณ์ต่างๆผ่านสีหน้าท่าทางและการแสดงออก สามารถเพื่อใช้เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้ (McInnes, 1980) และในช่วงทศวรรษที่1990 มีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเรียนภาษาซึ่งการเข้าถึงยังอยู่ในวงจำกัด และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในช่วงนั้นคือ อีเมลล์ และเว็บบอร์ด ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนภาษา โดยผู้เรียนจะทำการตอบโต้กับครูผู้สอนหรือเพื่อนชาวต่างชาติผ่านทางอีเมลล์โดยใช้ภาษาต่างประเทศที่ตนเองกำลังทำการศึกษากลายเป็นสื่อกลาง และมีการใช้เว็บบอร์ดแสดงความคิดเห็นหรือฝึกฝนการเรียนด้วยการแสดงความคิดเห็นหรือตั้งกระทู้ต่างๆเกี่ยวกับข้อสงสัยทางภาษาให้ผู้ที่มีความรู้มาตอบ แม้ว่าการใช้อีเมลล์และเว็บบอร์ดไม่ทำให้คนในยุคปัจจุบันตื่นเต้น แต่ในสมัยก่อนอีเมลล์กับเว็บบอร์ดถือว่าเป็นเทคโนโลยีที่ใหม่ในยุค1990ที่น่าตื่นเต้น ต่อมาเมื่ออินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีด้านสารสนเทศมีการพัฒนาขึ้นอย่างมาก มีพัฒนาการของเว็บไซต์โดยมีชื่อเรียกแต่ละช่วงของวิวัฒนาการ คือ ยุค WEB 1.0, WEB 2.0 และ WEB 3.0

เริ่มจาก WEB 1.0 “เป็นคำที่ใช้อธิบาย อินเทอร์เน็ตรูปแบบแรก (ระหว่างช่วงปี 1990 - 2005) ซึ่งเป็นเว็บในยุคเริ่มต้น เป็นการสื่อสารแบบทางเดียว (One Way Communication) คือการที่ผู้ให้บริการนำเสนอ เผยแพร่ข้อมูลแก่คนทั่วไป โดยผู้ใช้ส่วนใหญ่ที่เป็นผู้บริโภคเนื้อหา” (Metaevent: 14 กรกฎาคม, 2565) ต่อมาเป็นยุค WEB 2.0 เมื่ออินเทอร์เน็ตมีการใช้งานแบบเน้นการสื่อสารโต้ตอบซึ่งเริ่มระหว่างช่วงปี 2006 – ปัจจุบัน การใช้งานเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต เป็นการ

สื่อสารแบบ 2 ทาง (Two-Way Communication) มีลักษณะเป็นสังคมออนไลน์แบบมีส่วนร่วม (Interactive) โดยอาศัยช่องทางดังกล่าวในการแบ่งปัน รูปภาพ สื่อต่าง ๆ ผู้ใช้งานมีส่วนร่วมในการสร้างและนำเสนอคอนเทนต์ โดยไม่ใช่จำกัดอยู่แค่ผู้เป็น Content Provider หรือ เป็นผู้นำเสนอเนื้อหาข้อมูลเพียงคนเดียวเท่านั้นที่สามารถนำเสนอเนื้อหาบน WEB 2.0 Platform ในยุคของ WEB 2.0 ผู้ใช้งานทั่วไปสามารถโพสต์รูปภาพ วิดีโอ สร้างบล็อก เปิดนำเสนอพอดแคสต์ และแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (Comment) ได้บน Facebook, Youtube, Twitter, Instagram และอื่น (Metaevent: 14 กรกฎาคม, 2565) และเมื่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตกับระบบสารสนเทศพัฒนาจนถึงยุค WEB 3.0 ซึ่งเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ตยุคใหม่นี้เรียกได้ว่าเป็น Semantic Web เป็นการจัดการข้อมูลในลักษณะของการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ว่า ข้อมูลนั้นมีความสัมพันธ์กับข้อมูลอื่นในระดับต่าง ๆ อย่างไร เรียกว่า Metadata หรือ การที่ระบบทำการวิเคราะห์จำแนกหรือจัดแบ่งข้อมูลได้อย่างมีลำดับจากข้อมูลจำนวนมาก ข้อมูลต่าง ๆ จะเชื่อมต่อถึงกันในลักษณะการกระจายอำนาจ หรือ ไม่มีตัวกลาง (Decentralized) ซึ่งมีความแตกต่างกับ WEB 2.0 ที่จะเก็บข้อมูลส่วนใหญ่ไว้กับส่วนกลาง (Centralized) ทำให้ข้อมูลอินเทอร์เน็ต WEB 3.0 มีเสถียรภาพและความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการใช้เทคโนโลยี AI (Artificial Intelligence) เป็นเครื่องมือคาดการณ์พฤติกรรม และ วิเคราะห์ความต้องการของมนุษย์อีกด้วย ซึ่งรูปแบบของ WEB 3.0 คือการใช้ Application ต่างๆบนคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต และเครื่องมือสื่อสารต่างๆสมาร์ทโฟน สมาร์ททีวี และมีเทคโนโลยีบล็อกเชน Blockchain, NFT, และระบบของ Cryptocurrency เป็นต้น (Metaevent: 14 กรกฎาคม, 2565)

เทคโนโลยีต่างๆที่กล่าวมาส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้คนในสมัยปัจจุบันมีการเสพติดอินเทอร์เน็ต พิมพา ชีวาประกอบกิจ (2558:191) ได้เขียนในบทความวิชาการว่า อินเทอร์เน็ตได้กลายเป็นแหล่งของการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลกที่เป็นประโยชน์ด้านการศึกษาหาความรู้ การทำธุรกิจ การแสวงหาความสนุกเพลิดเพลิน และเป็นแหล่งพบปะกันทางออนไลน์ (Social Network) ผ่าน Platform ในรูปแบบต่างๆเช่น Facebook, Twitter, Line, Instagram และอื่นๆ โดยที่ Platform ต่างๆเหล่านั้นให้ออกาสผู้ใช้ได้แสดงตัวตนในหลายๆด้าน เช่นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตนเอง เช่น ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ อีเมลล์ และยังสามารถนำเสนอข้อมูลในระดับที่ให้รายละเอียดมากขึ้นได้แก่ บันทึกกิจวัตรประจำวัน บันทึกการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว รายละเอียดของบุคคลที่คบหา และรายละเอียดความสัมพันธ์ ซึ่งการใช้งานอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดพฤติกรรมเสพติดสื่ออินเทอร์เน็ต เกิดอาการมีความอยากใช้งานอินเทอร์เน็ตมากขึ้นเรื่อย ๆ และนานขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเข้าถึงอินเทอร์เน็ตไม่ได้หรือยามที่ไม่ได้ใช้งานก็ทำให้รู้สึกหงุดหงิดอารมณ์เสีย อินเทอร์เน็ตถือเป็นดาบสองคมช่วยเอื้อประโยชน์

แก่ผู้ที่รู้จักนำเอาความสะดวกของระบบสารสนเทศมาใช้ให้เกิดผลดี แต่ในทางกลับกันก็ส่งผลเสียสำหรับผู้ที่ใช้เทคโนโลยีในหลายๆด้าน ไพร์ตัน ฐาปนาเดโชพล (2555:599) ระบุว่า ภาวะเสพติดอินเทอร์เน็ตถือเป็นความผิดปกติ โดยมีลักษณะของการใช้ที่มากเกินไปจนเกินจำเป็น หมกมุ่นไม่สามารถคุมตนเอง เกิดความรู้สึกหรือพฤติกรรมกระตุ้นเร้าเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตตลอดจนเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเช่น ออนไลน์เกมส์ อีเมลล์ และเว็บไซต์ จนถึงขั้นที่ก่อให้เกิดความเครียดหรือความเสียหาย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ตนั้นส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆทั้งในแง่บวกและในแง่ลบ อย่างไรก็ตามสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษหากรู้จักการใช้สื่อออนไลน์อย่างชาญฉลาดมาพัฒนาความสามารถทางทักษะภาษาอังกฤษของตนโดยการนำเอาสื่อออนไลน์มาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมในยุคปัจจุบัน ระบบสารสนเทศออนไลน์ถือว่าเป็นเครื่องมือที่ดีในการสื่อสาร แสวงหาความรู้ และการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ การมีความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาอังกฤษไปด้วยกันจะส่งผลให้ผู้เรียนสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ในช่วงวิกฤติการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา2019 (COVID-19) มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและแอปพลิเคชันในรูปแบบต่างเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสCOVID-19 พฤติกรรมในการใช้ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนจึงเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งผู้เรียนยังมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีการสตรีมมิ่งภาพยนตร์และภาพยนตร์ชุดเพื่อเป็นการเรียนภาษาด้านการฟังพูด ผ่านระบบสตรีมมิ่งที่นิยมในประเทศไทยได้แก่ Netflix, Disney+ hotstar, Amazon Prime Video, Viu, และ HBO GO เป็นต้น

บริบทพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนภาษาอังกฤษในช่วงวิกฤติ COVID-19

ไวรัส Covid-19 ได้แพร่ระบาดไปทั่วโลก โดยเริ่มแพร่ระบาดตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 และรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากนั้นมีการหยุดชะงักของธุรกิจหลายด้านทั้งการโรงแรมและการท่องเที่ยวต่างปิดตัวลง ส่วนในวงการศึกษา Covid-19 ครูและนักเรียนต้องปรับตัวเข้ากับสภาพการเรียนการสอนที่ไม่คุ้นเคย ผู้สอนต้องใช้เวลามากขึ้นในการเตรียมการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเองจากงานที่ได้รับผ่านทางช่องทางออนไลน์ เสาวรัฐ รัตนคำฟู (2563:ออนไลน์ 15 เมษายน 2563) กล่าวว่า

“ในสถานการณ์ที่โควิด-19 แพร่ระบาด รัฐบาลหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ใช้มาตรการ “กึ่งปิดเมือง” (semi-lockdown) และมาตรการรักษาระยะห่าง (social distancing)

เพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการปิดสถานที่สาธารณะ รวมทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อหลีกเลี่ยงการรวมตัวกันของกลุ่มคนจำนวนมาก มหาวิทยาลัยต่างหันมาใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนได้แม้ต้องอยู่บ้าน”

จากข้อความดังกล่าวทำให้เห็นถึงทิศทางของพฤติกรรมการเรียนการสอนว่าจะเป็นไปในรูปแบบของการใช้อินเทอร์เน็ต ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้นเพื่อเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษา ในขณะเดียวกันก็เป็นการยับยั้งการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ผนวกกับในยุคที่อินเทอร์เน็ตมีความทันสมัย แม้ว่าจะมีการระบาดของไวรัสโควิด-19 ก็ไม่อาจหยุดยั้งสารสนเทศที่อยู่บนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลกได้ ในการเรียนภาษาอังกฤษนั้น มีสื่อออนไลน์มากมายที่นำมาใช้เป็นทางเลือกในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ทำให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทางออนไลน์ ผ่านเครือข่ายทางสังคม (Social Networks) เพื่อที่จะสื่อสาร เรียนรู้ และเข้าใจต่างชาติดังวัฒนธรรม (พิพัฒน์ อัมพพร, ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์ และ ดิเรก อธิระภูธร, 2560) และในขณะเดียวกันก็เป็นการเรียนรู้ภาษาอังกฤษไปด้วยอย่างกลมกลืน ภัทรารวรรณ กวาวสาม และ พระมหาสุริยา แซ่ย่าง (2566:442) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย พบว่าแอปพลิเคชันสื่อออนไลน์ที่นิสิตใช้ส่วนมาก คือ Facebook และ YouTube โดยใช้นานกว่า 7 ครั้งต่อวัน นิสิตส่วนใหญ่จะใช้โทรศัพท์กับโน้ตบุ๊กเป็นเครื่องมือเข้าถึงสื่อออนไลน์ ประเภทของสื่อออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อนิสิตคือ สื่อบันเทิง สื่อข่าวสาร และสื่อเพื่อการติดต่อสื่อสาร จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้สื่อออนไลน์สามารถช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนิสิต เนื่องจากการใช้งานสื่อออนไลน์นั้นเป็นตัวช่วยเสริมสร้างและพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

บริบทการเรียนการสอนช่วงวิกฤติ COVID-19

บริบทการเรียนการสอนในช่วงไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนแทบจะในทุกระดับชั้นของวงการศึกษา ต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบออนไลน์ โดยมีรูปแบบของเว็บไซต์ เครือข่าย และแอปพลิเคชันเพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ส่งผลให้พฤติกรรมของผู้เรียนและผู้สอนใช้งานโปรแกรมออนไลน์ต่างๆเพิ่มมากขึ้น เช่น การใช้รูปแบบห้องเรียนออนไลน์ Google Classroom การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศถ่ายทอดสดแบบมีส่วนร่วมเช่น โปรแกรมวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ Google Meet, และ Zoom วิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ การสื่อสารกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนผ่านช่องทางสนทนา Messenger และไลน์ ตลอดช่วงระยะเวลากว่า 3 ปีที่ผู้เรียนภาษาอังกฤษและผู้เรียนในทุกสาขาวิชา มีพฤติกรรมที่คุ้นชิน

กับการใช้ระบบการสื่อสารและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนใช้งานได้อย่างคล่องแคล่วและมีความถนัดมากขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันและเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนการสอน ครูอาจารย์ผู้สอนที่ก่อนหน้านี้ช่วงไวรัสโควิด-19 ไม่คุ้นเคยกับโปรแกรมออนไลน์ต่างๆและไม่มีความมั่นใจ หลังจากเมื่อใช้งานเป็นระยะเวลาที่นานจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน จึงทำให้กลายเป็นพฤติกรรมที่คุ้นชินในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้โปรแกรมชั้นเรียนออนไลน์ และการนำเสนอบทเรียนผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษ พฤติกรรมดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่ส่งผลดีเพราะเป็นการแก้ปัญหาด้านการเรียนให้ผ่านไปได้ด้วยดีไม่มีการหยุดชะงัก

บริบทพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนภาษาอังกฤษหลังวิกฤติ COVID-19

เมื่อสถานการณ์การระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ลดความรุนแรงลง หลังจากประชาชนทั่วโลกได้รับวัคซีนป้องกัน ความรุนแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตนั้นก็ลดน้อยลง ทำให้หน่วยงานต่างๆยกเลิกข้อบังคับต่างๆที่ใช้ในช่วงการระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ทุกภาคส่วนเริ่มกลับมาดำเนินกิจการและในวงการศึกษาก็ในช่วงการระบาดของไวรัสนั้น มีการเรียนการสอนกันแบบออนไลน์และการประชุมกันแบบออนไลน์ เมื่อสถานการณ์คลี่คลายจึงให้มีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาแบบในชั้นเรียนตามปกติ ในประเทศไทยนั้น เมื่อวันที่ 17 มิ.ย. 2565 นพ.ทวีศิลป์ วิชาญโยธิน โฆษกศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) แถลงสรุปผลการประชุม ศบค.ชุดใหญ่มีมติให้ผ่อนคลายมาตรการป้องกันควบคุมโรคโควิด-19 ในประเทศให้เป็นสีเขียวสามารถมีกิจการ กิจกรรมผ่อนคลายได้เต็มที่ (Work point Today. 17 มิ.ย. 2565)

เมื่อมีการปรับเปลี่ยนจากชั้นเรียนแบบออนไลน์ การติดต่อสื่อสาร การรับข่าวสารและศึกษาเรียนรู้ผ่านระบบสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลให้กลับมาเป็นการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน ผู้เรียนยังมีความคุ้นกับการใช้คอมพิวเตอร์เครือข่าย โทรศัพท์มือถือ และแท็บเล็ต และมีพฤติกรรมคุ้นชินกับการใช้สื่อออนไลน์ การใช้ระบบสารสนเทศในการเรียนผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมติดการใช้งานโทรศัพท์มือถือและยังอยากเรียนในระบบออนไลน์ไม่ยอมเดินทางมาเรียนในชั้นเรียนที่สถานศึกษา และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของผู้เรียนที่ได้เรียนจากครูในระบบออนไลน์ในช่วงไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นช่วงที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพราะสถานการณ์โควิด-19 หลังจากนั้นก็กลับมาเรียนแบบในชั้นเรียน พบว่าพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนนั้น ชอบให้ผู้สอนนำเอา

เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเหมือนกับช่วงการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในยุควิกฤติโควิด-19

พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอนมากขึ้น จากพฤติกรรมของผู้เรียนที่ชอบใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีดังกล่าวจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนประจำวัน ทั้งนี้เทคโนโลยีที่นิยมใช้มักจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมกับการสอนแบบในชั้นเรียนเดิม เช่นการใช้ ระบบการจัดการการเรียนรู้ (Learning Management Systems) กระดานข่าวดิจิทัล แบบฝึกหัดและข้อสอบแบบโต้ตอบแบบดิจิทัลรีลไทม์ที่ทราบผลทันทีหลังทำการส่งคำตอบ และซอฟต์แวร์การนำเสนอแบบ Interactive ในช่วงโควิด-19 ครูผู้สอนมีการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายมาช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน (Can et al. 2021; Cheung 2021) ผู้เรียนจึงมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการเรียนจากระบบสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่าสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือผู้เรียนหันมาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น โดยพฤติกรรมนี้ติดตัวผู้เรียนสืบเนื่องมาจนถึงยุคหลังวิกฤตการณ์โควิด-19 ผู้เรียนก็ยังมีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้รูปแบบของพฤติกรรมการใช้งานนั้นสามารถแบ่งประเภทออกได้ดังนี้คือ 1) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนออนไลน์ เช่นผู้เรียนภาษาอังกฤษมักชอบการใช้ Zoom, Google Meet, Moodle, และ Coursera 2) การใช้แอปพลิเคชันการเรียนภาษาเช่นผู้เรียนใช้งานโปรแกรม English Discoveries, Duolingo, Memrise, Hello English, และ Beelinguapp 3) การเรียนด้วยการใช้สื่อการสอนแบบดิจิทัล เช่น วิดีโอ YouTube, พอดแคสต์, อีบุ๊ก และเว็บไซต์ และ 4) ผู้เรียนใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram, Twitter, และ TikTok มากขึ้น ทั้งนี้มีผลการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของโซเชียลมีเดียต่อการเรียนภาษาอังกฤษในช่วงการระบาดของ COVID-19 ผลการศึกษาพบว่า การเรียนภาษาอังกฤษแบบออนไลน์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ผลลัพธ์ที่ได้ ยืนยัน ว่า การใช้โซเชียลมีเดีย ส่งผลดี ต่อการเรียนภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญ ในแง่ของ รูปแบบการเขียนทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง และความหลากหลายของคำศัพท์ ทักษะการสื่อสาร และการใช้ไวยากรณ์ จึงสรุปได้ว่า การใช้โซเชียลมีเดียช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้จริงในหลายๆ ด้าน (Muftah, M. 2022)

สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษนั้น พฤติกรรมการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลที่มากส่งผลทั้งในด้านบวกและในด้านลบ สำหรับปัจจัยที่ส่งผลกระทบในด้านบวกนั้นได้แก่ 1) ความสะดวก: ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศได้ง่าย 2) ความหลากหลาย:

เทคโนโลยีสารสนเทศมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) การมีส่วนร่วม: เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และ 4) ประสิทธิภาพ: เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงอย่างไรก็ตามในทางตรงกันข้ามนั้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศก็สามารถส่งผลในด้านลบได้เช่นเดียวกัน ซึ่งข้อเสียที่มีนั้นได้แก่ 1) ด้านทักษะการพูด: ผู้เรียนภาษาอังกฤษอาจไม่มีโอกาสฝึกฝนทักษะการพูด 2) ด้านแรงจูงใจ: ผู้เรียนภาษาอังกฤษอาจขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพราะผู้เรียนบางคนต้องได้รับการกระตุ้นให้เรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวไม่ใช่เพียงแค่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการป้อนความรู้ 3) ด้านทักษะการอ่านเขียน: ผู้เรียนอาจจะละเลยการฝึกฝนทักษะการอ่านเขียนเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและและ เทคโนโลยีดิจิทัลนั้นสะดวกสบายเพียงแค่ปลายนิ้วสัมผัสหรือออกคำสั่งด้วยเสียงสั่งให้โปรแกรมต่างๆทำงานให้ ผู้เรียนบางคนจึงจะละเลยที่จะคิดและฝึกเขียนด้วยตนเอง 4)ด้านความเหลื่อมล้ำ: ผู้เรียนที่ไม่มีอุปกรณ์ เครื่องมือทางเทคโนโลยี หรือไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ อาจเสียเปรียบในการเรียนรู้ (Altun, Mustafa & Khurshid, Hassan 2021)

จากข้อมูลทั้งหมดข้างต้นพอจะสรุปให้เห็นได้ว่า แนวโน้มพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนภาษาอังกฤษหลังยุคโควิด-19 มีแนวโน้มเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนี้ ประเด็นแรกคือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้แบบผสมผสานกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเดิม อย่างเช่นในรายวิชาการแปล ผู้เรียนอาจเรียนเนื้อหาที่ครูสอนและใช้ Google Translate เนื่องจาก Google Translate นั้นและครู อาจารย์ ผู้สอนภาษา สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อารีย์ ลำมะยศ, กรรณศาสตร์ แก้วแสนทิพย์ และเอกชัย ศรีบุรินทร์, 2565:382) หรือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สองคือใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligent) เช่น Google Gemini ในการช่วยแปลคำศัพท์หรือช่วยวิเคราะห์โครงสร้างประโยค และเทียบเคียงความเป็นไปได้ของการแปลเนื้อหา ตลอดจนใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาช่วยเป็นคูสนทนาฝึกหัดโต้ตอบการแชตสนทนาทางภาษาอังกฤษ หรืออื่นๆเป็นต้นประเด็นที่สาม คือ ความเป็นส่วนตัว แนวโน้มในอนาคตผู้เรียนจะมีพฤติกรรมให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวมากยิ่งขึ้นเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในหลายกรณีก่อให้เกิดพฤติกรรมการใช้งานบริการต่างๆในระบบออนไลน์มากขึ้นทำให้ขาดการติดต่อสื่อสารหรือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชีวิตจริง จึงมีแนวโน้มว่าผู้เรียนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้นจะมีโลกส่วนตัวที่มากขึ้นและชอบอยู่คนเดียวกับโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์จึงทำให้เกิดพฤติกรรมให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวของตนเองมากขึ้น

บทสรุป

พฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถสรุปได้ว่า COVID-19 ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนอย่างมาก โรงเรียนต้องหาวิธีการใหม่ๆ ในการสอนนักเรียน การเรียนออนไลน์มีข้อดีและข้อเสีย แต่การศึกษาในยุคหลัง COVID-19 จะต้องผสมผสานการเรียนออนไลน์และการเรียนในห้องเรียนเข้าด้วยกัน จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ชอบใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น เนื่องจากได้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในหลายด้าน เช่น ด้านความสะดวก โดยที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ด้านการเข้าถึง ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสารสนเทศและเนื้อหาการเรียนรู้ได้หลากหลาย ด้านแรงจูงใจ เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนเนื่องจากสามารถเห็นทั้งภาพและเสียงและเห็นข้อมูลที่หลากหลายค้นหาได้ง่ายทำให้มีความรู้สึกตื่นเต้นในการเรียนผ่านเทคโนโลยีในระบบออนไลน์ ด้านการประเมินผล สำหรับการประเมินผลนั้นผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้จากผลงานที่ทำหรือข้อสอบที่สอบในระบบออนไลน์เช่นการสอบผ่าน Google Form การสอบผ่านระบบการสอบอัตโนมัติที่ทราบคำตอบได้ทันที ทั้งนี้หากเป็นแบบฝึกหัดผู้เรียนจะสามารถเข้าทำได้ซ้ำ เพื่อพัฒนาการผลการเรียนรู้ของตนเองว่าถูกต้องหรือยังหรือได้คะแนนเพิ่มขึ้นมากหรือน้อย การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนภาษาอังกฤษนั้นทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ซึ่งถือได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้านการเรียนภาษาอังกฤษด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลหลังวิกฤติ COVID-19 เป็นไปในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ ชันยศ. (2550). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- พิพัฒน์ อัมพฤษ,พิพรรัตน์ สิทธิวงศ์ และดิเรก ธีระภูธร. (2560). ผลการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกวิชาการออกแบบและผลิตสื่อกราฟิกคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษา ระดับชั้นปริญญาตรี. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,19(2), 145-154.
- พิมพา ชีวประภาพร. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ต. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, ปีที่ 21 (2), 190-201
- ไพรัตน์ ฐานาเดโชพล. (2555). โรคความผิดปกติของการเสพติดอินเทอร์เน็ต. ธรรมศาสตร์เวชสาร, ปีที่ 12(3), 599-608

- ภัทรารวรรณ กวาวสาม และ พระมหาสุริยา แห่อย่าง. (2566). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนิสิตวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, ปีที่5(2), 439-444
- อารีย์ ลำมะยศ, กรรณศาสตร์ แก้วแสนทิพย์ และเอกชัย ศรีบุรินทร์. (2565). จุดเด่นและจุดด้อยของ Google Translate และความเป็นไปได้ในการปรับใช้กับบริบทการแปลและการเรียนการสอน. วารสารพุทธศาสตร์มจร อุบลราชธานี, ปีที่ 4 (2), 369-384
- Altun, Mustafa & Khurshid, Hassan. (2021). The Use of Technology in English Language Teaching: A Literature Review. *International Journal of Social Sciences and Educational Studies*. 8, 226-232.
- Can, I., and L. Silman-Karanfil. 2021. 'Insights into Emergency Remote Teaching in EFL. *ELT Journal*, 76(1), 34–43. <https://doi.org/10.1093/elt/ccab073>.
- Cheung, A. 2021. 'Synchronous Online Teaching, a Blessing or a Curse? Insights from EFL Primary Students' Interaction During Online English Lessons.' *System* 100:102566. <https://doi.org/10.1016/j.system.2021.102566>.
- Devine, T.G. (1987) Teaching Study Skills. Newton, MA: Allyn and Bacon.
- McInnes, James. (1980). *Video in Educating and Training*. London: Focal Press Ltd.
- Metaevent. (2565). ทำความเข้าใจ WEB 1.0, 2.0, 3.0 วิวัฒนาการของอินเทอร์เน็ตยุคใหม่. เผยแพร่เมื่อ 14 กรกฎาคม 2565. เข้าถึงได้จาก <https://www.metaevent02.com/webevolution>
- Muftah, M. (2022). Impact of social media on learning English language during the COVID-19 pandemic. *PSU Research Review*. <https://doi.org/10.1108/prr-10-2021-0060>
- Workpoint TODAY. (2565) ศบค. มีมติปลดล็อกมาตรการคุมโควิด-19 ทั่วประเทศ. เผยแพร่เมื่อ 17 มิถุนายน 2565 เข้าถึงได้จาก <https://workpointtoday.com/covid19-545/>

จิตตปัญญาศึกษากับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21
CONTEMPLATIVE EDUCATION AND PHYSICAL EDUCATION
LEARNING MANAGEMENT IN THE 21ST CENTURY

¹กวิน บุญประโคน, ²มนัสวี บุรานศรี, ³จตุรงค์ สว่างวงศ์,
⁴พลากร มะโนรัตน์ และ ⁵จรัสศรี ศรีโกศา

¹Kawin Boonprakorn, ²Manatsawee Buransri, ³Jaturong Sawangwong

⁴Palakorn Manorat and ⁵Jaratsri Sripoka

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย

Loei Rajabhat University, Thailand

¹kawin.boo@lru.ac.th

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

จิตตปัญญาศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ โดยเน้นกระบวนการศึกษาที่มุ่งความสำคัญไปที่คนและกระบวนการเรียนรู้ของคน การพัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ ภายในตนเอง อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยปราศจากอคติ เกิดความรักความเมตตา อ่อนน้อม ต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและมีคุณค่า การจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้องคำนึงถึงการนำเอาความรู้วิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาที่สัมพันธ์กัน นำมาผสมผสานให้เข้ากัน สอดคล้อง กลมกลืนแล้วนำมาจัดการเรียนรู้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

⁴ อาจารย์ ดร. สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ภายใต้หัวข้อเดียวกัน โดยเน้นองค์รวมของเนื้อหาที่เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ สร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้ผู้เรียนเรียนรู้จากเนื้อหาโดยครูเป็นผู้กำหนด รูปแบบ ในการจัดการเรียนรู้และสามารถนำเอาประสบการณ์จากภาคปฏิบัติมาใช้เป็นหลักในการศึกษาของภาคทฤษฎี เพื่อให้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรองรับซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่มีความรู้รอบตัว เป็นแนวทางช่วยให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้คิดวิธีการและนำเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อพัฒนามนุษย์ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ นี้ จัดเป็นการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยการผสมผสานเชื่อมโยงจิตตปัญญาศึกษาและพลศึกษาสู่การพัฒนาคนยุคใหม่ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : จิตตปัญญาศึกษา, การจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

Contemplative education is learning with the mind and thinking. Emphasis is placed on education that focuses on people and learning on the development of the mind and spirit. Leading within oneself to research, know oneself, know the value of various things without prejudice, which creates a humble vision towards nature, love for one's part, including examining different facts in acting in such a way. Balanced and valuable in learning physical education research 21 Teachers must consider the use of subject knowledge related to the teaching of physical education. Blend them together to make them compatible, harmonious, and then organize them for learning under the same topic. By emphasizing the overall content of learning in both theory and practice, creating a body of knowledge for students rather than having students learn from content. The teacher determines the format for organizing learning and can bring experiences from practice to use. It is the main study of theory So that the theoretical and practical parts support each other. Helps learners seek knowledge with knowledge around them. It is a guideline to help students work together happily. Promote and support students to think of new methods and techniques for human development. This various processes are classified as education for the 21st century, which is an era of rapid

change by combining mental education and physical education for development. a more complete human being.

Keyword : Contemplative Education, Physical Education Learning Management In The 21st Century

บทนำ

กระแสวิวัฒนาการของการศึกษาทั่วโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้าใจใหม่เพราะคนจำนวนหนึ่งตระหนักแล้วว่าการศึกษาที่เน้นแต่เรื่องนอกตัวหรือเรื่องทางกายภาพ โดยขาดความเข้าใจในเรื่องจิตใจและจิตวิญญาณไม่สามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้ทุกวันนี้คนยังเรียน ยิ่งก้าวร้าวมากขึ้น มีอัตตามากขึ้น ยึดติดในทฤษฎีเน้นการเปรียบเทียบ ดังนั้นการจัดการศึกษาไม่ควรเน้นเฉพาะความรู้ทางวิชาการแต่ควรเป็นการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จึงหมายถึงการที่มนุษย์ที่รู้จักใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้นและควรจะไปให้ถึงการเรียนรู้ 3 ระดับ คือ (1) การเรียนรู้ที่รู้จริง (2) เกิดปัญหาที่เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ และ(3) เกิดจิตสำนึกเพราะความเข้าใจตัวเองที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งหลาย (ประเวศ วะสี, 2547) ดังนั้นการจัดการศึกษานอกจากจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักสูตรแล้ว ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งของการจัดการศึกษาคือการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คุณธรรมในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข อีกทั้งสามารถดำรงตนได้ในศตวรรษที่ 21

จิตตปัญญาศึกษาถือได้ว่าเป็นกระบวนการศึกษาที่ทำให้ผู้สอนและนักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นฐานใน 3 ประการดังนี้ 1) การเรียนรู้ที่รู้จริง 2) เกิดปัญหาที่สามารถเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) เกิดจิตสำนึกใหม่ที่เกิดจากการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งต่างๆ (ประเวศ วะสี, 2550) จิตตปัญญาศึกษาเป็นทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความตระหนักรู้ การเรียนรู้และการเท่าทันมิติหรือโลกภายใน ได้แก่ อารมณ์ ความรู้สึก ความคิดและความเชื่อ มุมมองต่อชีวิตในโลกและสรรพสิ่ง จิตตปัญญา ศึกษายังให้คุณค่าในเรื่องการเรียนรู้ด้วยใจอย่างไคร่ครวญ ซึ่งหมายถึงการสังเกตอย่างมีสติต่อการเปลี่ยนแปลงภายในของตนเองที่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งเรียกว่า “กระบวนการการเรียนรู้ด้วยใจอย่างไคร่ครวญ” อยู่บนฐานของ

การเป็นกัลยาณมิตรของครูและผู้ร่วมการเรียนรู้ เป้าหมายสำคัญคือการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานอย่างลึกซึ้งทางความคิด ความเชื่อและจิตสำนึกใหม่เกี่ยวกับตนเอง ในโลกและสรรพสิ่ง ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ อย่างมีปัญญา มีความรักความเมตตาต่อตนเองและสิ่งต่างๆ ทั้งในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งและเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติทำให้มีการแสดงพฤติกรรมแบบ “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2555) เป็นผู้ที่มีความรักความหวังดีต่อนักเรียนอย่างแท้จริงซึ่งจะปรากฏแก่นักเรียนผ่านทางสีหน้า แววตา วาจา ท่าทางของครูและเข้าไปช่วยเป็นพลังที่เข้มแข็งในการกำกับพฤติกรรมของนักเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2560) อันจะทำให้การจัดการชั้นเรียนมีประสิทธิภาพในที่สุด

วิชาพลศึกษาเป็นการศึกษาแขนงหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา เช่น การออกกำลังกาย กีฬา และกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2561: 85-86) ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 คือการนำเอาความรู้วิชาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในส่วนของแขนงวิชาพลศึกษาที่สัมพันธ์กัน นำมาผสมผสานให้เข้ากัน สอดคล้องกลมกลืนแล้วนำมาจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเดียวกันโดยเน้นองค์รวมของเนื้อหาที่เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้ผู้เรียนเรียนรู้จากเนื้อหา โดยครูเป็นผู้กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ และสามารถนำเอาประสบการณ์จากภาคปฏิบัติมาใช้เป็นหลักในการศึกษาของภาคทฤษฎีเพื่อให้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรองรับซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่มีความรู้รอบตัวเป็นแนวทางช่วยให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้คิดวิธีการและนำเทคนิคใหม่ๆ ผ่านการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ และมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทางพลศึกษา (พงษ์เอก สุขใส, 2561: 16) กระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาที่ดีในศตวรรษที่ 21 ต้องจัดเป็นกระบวนการที่หลากหลาย ต่อเนื่องเหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ครบทุกองค์ประกอบ มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา โดยการให้ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เข้าใจธรรมชาติและชีวิต รู้จักและเข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ด้วยเหตุที่ปัจจุบันนี้ การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาที่มุ่งเน้นเพียงการลงมือปฏิบัติมุ่งเน้นการเรียนการสอนเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนของนักเรียนเป็นหลักจนอาจจะทำให้ละเลยถึงความสำคัญในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพราะการจัดการเรียนรู้พลศึกษา สามารถพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา

จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) มีรากฐานจากแนวคิดเรื่องไตรยางค์แห่งการเรียนรู้ (ประเวศ วะสี, 2554) ได้แก่

1. การเรียนรู้ในฐานวัฒนธรรมเพื่อการทำเป็น คือเอาวิถีชีวิตร่วมกันเป็นตัวตั้ง ไม่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง
2. การเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อ การคิดเป็น คือใช้เหตุผลวิเคราะห์สังเคราะห์ให้สิ่งที่รับรู้กลายเป็น ความรู้ที่คมชัดลึกยิ่งขึ้น
3. การเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา เพื่อความรู้แจ้ง คือการศึกษาจากการดูจิตของตนเองแล้วเกิดปัญญา โดยมี เป้าหมายหลักให้ผู้เรียนตื่นรู้ เกิดจิตสำนึกใหม่ เกิดการ เปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง (Individual transformation) เปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับเพื่อนมนุษย์ และ ธรรมชาติ เพื่อเป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานใน องค์กร (Organization transformation) ทำให้คนในองค์กร และชุมชน เคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของกันและกันอย่างลึกซึ้ง จนเชื่อมประสานเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางสังคม (Social transformation) เพื่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติอย่าง แท้จริง

จุดมุ่งหมายของกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญา

1. การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจในตนเอง ผู้อื่น และสรรพสิ่งอย่าง ลึกซึ้ง และสอดคล้องกับความเป็นจริง เกิดความรัก ความเมตตา ความอ่อนน้อม ถ่อมตน
2. การเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม ตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของการเข้าถึงความจริงสูงสุด คือ ความจริง ความดี ความงาม และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมและโลก ปรัชญาพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา
3. ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ (humanistic value) คือ เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมี ศักยภาพในการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีความจริง ความดี และความงาม ในตนเอง การจัดกระบวนการเรียนรู้ จึงไม่ใช่การ “สอน” แต่ เป็นการสร้างเงื่อนไขให้ศักยภาพภายใน ที่มีอยู่แล้วสามารถ พัฒนาขึ้น เพื่อให้เกิดการเติบโตจากภายใน
4. กระบวนทัศน์องค์รวม (holistic paradigm) คือ ทัศนะที่มองเห็นว่าธรรมชาติ สรรพสิ่ง คือ การเชื่อมโยงเป็นหนึ่ง เดียวกัน ทำให้การปฏิบัติต่อสรรพสิ่งไม่แยกส่วนจากชีวิต ด้วย ทัศนะที่

มองเห็นว่า มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสรรพสิ่ง และสรรพสิ่ง เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ ไม่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางสรรพสิ่ง เน้นความเป็นหนึ่งเดียวระหว่างการเปลี่ยนแปลงตนเองและ การเปลี่ยนแปลงโลก (ประเวศ วะสี, 2554)

หลักการพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวจิตปัญญาศึกษา

1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) คือการเข้าสู่ภาวะจิตใจที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ แล้วสามารถนำจิตใจดังกล่าวไปใช้ใคร่ครวญในด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านระหว่างบุคคล (Interpersonal) และด้าน ภายในบุคคล (Intrapersonal)

2. ความรัก ความเมตตา (Compassion) คือ การสร้างบรรยากาศของความรัก ความเมตตา ความไว้วางใจ การเข้าใจ และการยอมรับ รวมทั้งการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน บนฐานของความมั่นใจในศักยภาพของความเป็นมนุษย์

3. การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness) คือ การบูรณาการการเรียนรู้ในแง่มุมต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็น องค์กรวม เชื่อมโยงกับชีวิตและสรรพสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติอย่าง แท้จริง

4. การเผชิญความจริง (Confrontating reality) คือการเปิดโอกาสและสร้างเงื่อนไขให้ผู้เข้าร่วมกระบวนการได้ เผชิญความจริง 2 ด้านคือ ความเป็นจริงในตนเอง และการเผชิญ กับสภาพความเป็นจริงที่แตกต่างไปจากกรอบความเคยชินเดิม ของตน กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในแง่มุมใหม่

5. ความต่อเนื่อง (Continuity) ความต่อเนื่องของ กระบวนการ เป็นสิ่งสำคัญของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เพราะการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานมักเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ สะสมที่จะช่วยสร้างเงื่อนไขภายในให้พร้อมที่จะเกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้น

6. ความมุ่งมั่น (Commitment) ความมุ่งมั่นที่จะ เปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการนำสิ่ง ที่ได้รับมาสู่ใจของผู้ร่วมกระบวนการและนำเอากระบวนการไป ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน ภายในตนเองอย่างต่อเนื่อง การสร้างแรงบันดาลใจ ปลูกฝังให้ เกิดพลังความมุ่งมั่น ความรัก ความเมตตา

7. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) สิ่งสำคัญ ของกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา คือความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่ค่อย ๆ ก่อตัวจากกระบวนการอบรม และคลี่คลายมาเป็น องค์กรประกอบหลักของการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกลุ่ม ความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการ เรียนรู้แนวจิตตปัญญาศึกษา โดยมีเหตุผลในแง่มุมต่าง ๆ 4 ประการ คือ 1. เป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งบนพื้นฐานของการยอมรับซึ่งกันและกัน 2. เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่

หลากหลาย เกิดมุมมอง ความรู้สึก และแง่มุมความเป็นจริงที่ แตกต่างกันไป 3. ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกกลุ่ม และ 4. ความรู้สึกเป็นชุมชนที่มีเป้าหมาย ความสนใจและ อุดมการณ์ร่วมกัน

"จิตตปัญญา" มีหลายแง่มุมและมีการใช้งานในบริบทต่าง ๆ อย่างหลากหลาย แต่สรุปแนวคิดหลักๆ ของจิตตปัญญาได้ดังนี้ 1.การเรียนรู้และความฉลาด จิตตปัญญาเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้และประมวลผลข้อมูลในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาและตัดสินใจให้ดีที่สุด โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ 2. ความสามารถในการค้นหาและตัดสินใจให้ดีที่สุด โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ 3. ความสามารถในการเห็นสัมพันธ์ของความรู้ต่าง ๆ 4. การปรับตัว จิตตปัญญาไม่ได้มองเห็นเพียงแค่ความรู้และความสามารถทางปัญญาเท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับการปรับตัวและการพัฒนาตนเองตลอดเวลา 5. ความเห็นสัมพันธ์ จิตตปัญญามีความสามารถในการเห็นสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ และความรู้ทางประสาทวิทยา เช่น การเรียนรู้ การปฏิบัติและการจำข้อมูล 6. การเรียนรู้จากประสบการณ์ จิตตปัญญาเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองและผู้อื่น และการประยุกต์ความรู้ที่ได้รับในสถานการณ์ต่าง ๆ (โครงการเอกสารวิชาการ การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. 2552)

สรุปแนวคิดหลักของจิตตปัญญาคือความสามารถในการคิด แก้ปัญหา และปรับตัวเพื่อเรียนรู้และประมวลผลข้อมูลที่มีประโยชน์ในชีวิตประจำวันและการแก้ไขสถานการณ์ที่ซับซ้อนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนรู้แบบจิตตปัญญา

จากที่มา ความหมาย แนวคิดพื้นฐาน และเป้าหมาย จิตตปัญญาศึกษาเป็นการเรียนรู้ที่เน้นเจริญสติและฝึกฝนจิตใจให้มีการฟังอย่างลึกซึ้งและเกิดปัญญารู้อคิดพิจารณาใคร่ครวญซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใคร่ครวญอย่างรอบด้านร่วมกับผู้อื่นมุ่งสู่วิธีคิดและวิถีปฏิบัติที่ดีและใช้การได้เหมาะสมมากขึ้น ดังที่ Hodes (2014) กล่าวว่าวิธีการสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบจิตตปัญญาต้องใช้ในการสังเกตอย่างใกล้ชิด ลึกซึ้งและรอบด้านในปรากฏการณ์ชีวิตของตนและสิ่งที่เกี่ยวข้อง เช่น ต่อกระบวนการธรรมชาติของชีวิต

กระบวนการทางวัฒนธรรมของสังคมภาวะต่างๆ ทางจิตใจ เป็นต้น ทั้งที่เป็นกุศลและอกุศลทั้งที่ชอบและไม่ชอบ เป็นสติ สมาธิ ปัญญา ความเข้าใจ นอกจากนี้ยังต้องอาศัยการสื่อสารทั้งการฟังและการพูดที่ข้ามพ้นความต่างสนับสนุนช่วยเหลือการแก้ปัญหาและการไตร่ตรองถึงผลกระทบต่องานต่างๆ จากการกระทำของเรา

การจัดการเรียนรู้พลศึกษา

การจัดการเรียนรู้พลศึกษาเป็นศาสตร์ที่ส่งเสริมและพัฒนากายทั้ง 5 ด้าน เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญาใช้กระบวนการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่คัดสรรแล้วเป็นอย่างดีเป็นสื่อในการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมหรือปฏิบัติโดยตรงด้วยตนเองเพื่อเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ในการพัฒนาบุคคลนำไปสู่ความพร้อมในทุก ๆ ด้านจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาได้ 6 ประการ คือ

1. เพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตและพัฒนากายทางด้านร่างกายที่สำคัญ เช่น ความแข็งแรง ความอดทน ความอดกลั้น ความมีจรรยาและความมีน้ำใจนักกีฬา
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางด้านสังคมในด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น เช่น ความร่วมมือ การแข่งขัน ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันเป็นฐานคุณค่าของแต่ละคน
3. เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาด้านอารมณ์ เช่น ความมั่นคง การผ่อนคลายความพอใจที่ได้แสดงออกด้วยตนเอง ความเชื่อมั่น ความสมดุลและอิสรภาพ
4. เพื่อปรุงแต่งสุขภาพ การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้ชีวิตสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
5. เพื่อปรับปรุงสุขภาพในการดำเนินชีวิต เช่น สุขนิสัย แนวคิดในการกำจัดสิ่งไม่มีประโยชน์ การรักษาการเจ็บป่วย การป้องกันไม่ให้อาการเสื่อมโทรม
6. เพื่อให้สามารถจัดการชีวิตของตนเองได้เหมาะสมในเรื่อง การงาน การเล่น การออกกำลังกาย การพักผ่อนและการผ่อนคลายกับกิจกรรมนันทนาการได้ประจำวัน

ขอบข่ายของกิจกรรมพลศึกษา

กิจกรรมพลศึกษาต้องเป็นกิจกรรมที่เคลื่อนไหวเพื่อพัฒนาระบบอวัยวะของเด็กที่มีมาตั้งแต่เกิด เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด ขว้างปา เป็นต้น ให้มีการเจริญพัฒนาการอย่างถูกต้องสมส่วน ด้วยเหตุนี้กิจกรรมพลศึกษาจึงประกอบด้วยกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. เกม (Game) เป็นกิจกรรมการเล่นอย่างง่าย ๆ ไม่มีกฎกติกามากนักมีจุดมุ่งหมายเพื่อคลายความเครียดและช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกายได้ตามสมควร

2. กีฬากีฬา (Sport) เป็นกิจกรรมใหญ่ที่นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลาย กีฬากีฬาแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ได้ 2 ประเภท ได้แก่

2.1 กีฬาในร่ม (Indoor Sport) ได้แก่ ประเภทกีฬาที่ไม่เน้นการเคลื่อนไหวทางด้านของร่างกายอย่างหนักแต่จะเน้นเรื่องความสนุกสนานและมักจะนิยมเล่นภายในอาคารหรือโรงยิม เช่น เทเบิลเทนนิสและยิมนาสติก เป็นต้น

2.2 กีฬากลางแจ้ง (Outdoor Sport) ได้แก่ ประเภทกีฬาที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายที่หนักและมักจะเล่นภายนอกอาคารเช่น ฟุตบอล ซี่ม้า พายเรือและวิ่ง เป็นต้น

3. กิจกรรมเข้าจังหวะ (Rhythmic Activity) ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้เสียงเพลงหรือดนตรีเป็นส่วนประกอบ

4. กิจกรรมทดสอบสมรรถภาพทางกาย (Body Conditioning) เป็นกิจกรรมที่กระทำเพื่อรักษาหรือเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง เช่น การดิ่งข้อ ดันพื้นและลูก-นั่ง เป็นต้น

5. กิจกรรมนอกเมือง (Outdoor Activity) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวร่างกายโดยไปกระทำตามภูมิประเทศที่น่าสนใจ เช่น การปีนเขา ทัศนจารและค่ายพักแรม

6. กิจกรรมแก้ไขความพิการ (Adaptive Activity) เป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีจุดประสงค์เพื่อรักษาความพิการทางร่างกาย

การสอนพลศึกษาเป็นเพียงหนึ่งในไม่กี่วิชาที่ส่งเสริมการแสดงออกทางการเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติเป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศเนื่องจากการพัฒนาประเทศต้องอาศัยมนุษย์เป็นทรัพยากรหลักในการขับเคลื่อนประเทศเพราะฉะนั้นหากบุคลากรในประเทศมีความรู้แต่ขาดซึ่งสุขภาพและร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง จิตใจที่เข้มแข็ง อารมณ์ที่แจ่มใส จะส่งผลต่อความพร้อมสำหรับการผลักดันนโยบายของประเทศต่อไป

การจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21

การสอนพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้ วิธีการสอน เป็นความท้าทายของครูเป็นอย่างมากกว่าจะออกแบบกิจกรรมอย่างไรให้ตรงกับสิ่งที่นักเรียนอยากเรียนรู้ ความรู้ชุดเดิมที่เราเรียนมา รูปแบบการสอนที่เคยใช้แล้วได้ผล วันนี้อาจใช้ไม่ได้เหมือนดังก่อน โลกของการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ครูต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนใหม่ อาจเป็นเพราะยุคนี้เป็นยุคของ

เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว หลายสิ่งถูกเปลี่ยนแปลงไปเพราะเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการดำเนินชีวิตในแทบทุกเรื่องในชีวิต การเรียนการสอนก็เช่นกัน หากครูยังสอนเหมือนศตวรรษที่เรียนมาหากครูยังคงใช้รูปแบบการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมที่ใช้ในศตวรรษที่ 18- 20 เรียนการสอนอาจไม่เข้าถึงหัวใจผู้เรียนอย่างแท้จริงการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก 3R และ 7C เพราะเป็นสาระการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมและพัฒนาการทั้ง 5 ด้าน เช่น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา แม้พลศึกษาจะเป็นเพียงวิชาหนึ่งในหลักสูตร แต่มีสาระและหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมการพัฒนาผู้เรียนที่สนองตอบจุดหมายของหลักสูตร หากกระบวนการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษามีประสิทธิภาพก็จะแก้ปัญหการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพต่ำของประเทศได้ และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าเพื่อพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 4.0 ภายใน 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) อย่างแน่นอน เนื้อหาของบทความประกอบด้วยความจำเป็นและคุณค่าของวิชาพลศึกษา ปัญหาของการจัดการศึกษาพลศึกษากับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูพลศึกษา เจเนอเรชัน ซี (generation C) กับการสอนผู้เรียน เจเนอเรชัน แซด (generation Z) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรัชญาการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (constructivism) การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (active learning) และรูปแบบการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21

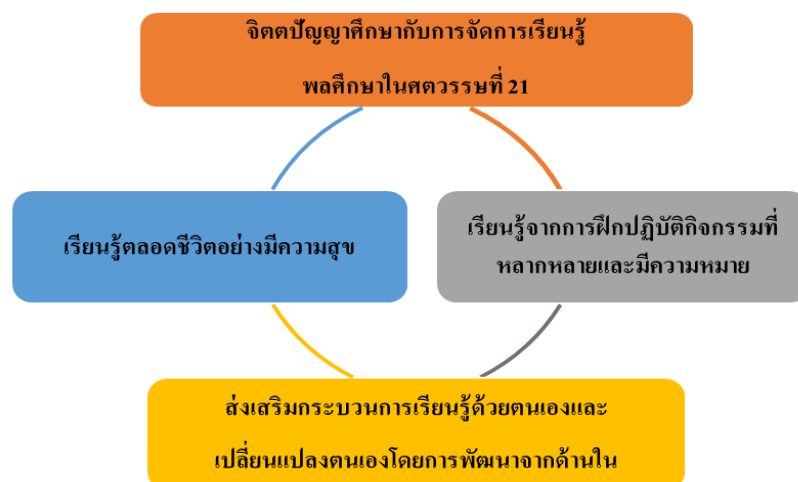
ลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เห็นได้ชัดคือต้องการความมีอิสระทางความคิด ต้องการสิ่งที่ตนเองพอใจ คือครูจะสอนในลักษณะเดิมไม่ได้ต้องตรงตามความต้องการของผู้เรียนด้วย สิ่งที่ต้องเข้าใจคือนักเรียนต้องการมีความสุขจากการเรียนต้องการเรียนด้วยความสนุกสนานเรียนปนเล่น โจทย์สำคัญที่เป็นความท้าทายของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนควรตระหนักคือการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปห้องเรียนมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดความรู้มีการเปลี่ยนแปลงไป การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติที่นำเสนอประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 วิธี คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) 2) การจัดการเรียนรู้แบบการใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) 3) การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based learning) 4) การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM education) และ 5) การศึกษาบทเรียนและวิธีการแบบเปิด (Lesson study & open approach) ผู้เขียนหวังว่าแนวคิดในบทความนี้จะประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นซึ่งครูและผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองและร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมจิตตปัญญาศึกษากับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนจิตตปัญญาศึกษากับการศึกษาทางการพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 การสอนในวิชาพลศึกษาต้องมีความสมดุลระหว่างศาสตร์ทางวิชาชีพกับชีวิตและจิตใจ รวมทั้งให้ความรู้ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยประยุกต์เอา ปรัชญาพื้นฐานเรื่อง “ความเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์” และ “กระบวนทัศน์แบบองค์รวม” มาใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ 1) ใช้การเข้าถึงความจริง ความงาม ความดี ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์เองเป็นแกน 2) เป็นการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมเพื่อพัฒนามนุษย์อย่างสมดุลทั้งกายใจ และความคิดเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงจากภายนอกสู่ภายในและจากภายในสู่ภายนอก สำหรับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามในการจัดการเรียนจิตตปัญญาศึกษากับการศึกษาทางการพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เป็นการมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากภายในตนเองและเกิดสำนึกเพื่อส่วนรวมโดยใช้หลักการพื้นฐานตามที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนจิตตปัญญาศึกษากับการศึกษาทางการพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ศึกษาจึงต้องเริ่มด้วยการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมและความสมดุลจากภายในจิตใจให้มีความรู้สึกนึกคิดที่ละเอียดอ่อน อ่อนโยนทั้งต่อตัวเองผู้อื่นและธรรมชาติต่อยอดเป็นกระบวนการคิดและทักษะทางปัญญาที่เห็นความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกอย่างลึกซึ้งมีพลังอำนาจในทางสร้างสรรค์แบ่งปันความรักความเมตตาต่อบุคคลที่กำลังประสบกับความทุกข์ทั้ง กาย ใจและจิตวิญญาณ (โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่ การเปลี่ยนแปลง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล, 2552) แนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียน การสอนนั้นการเรียนรู้อ่านผ่านกิจกรรมตามแนวคิดการจัดการเรียนจิตตปัญญาศึกษากับการศึกษาทางการพลศึกษาในศตวรรษที่ 21 ก็มีความจำเป็นในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ดังนั้นการสอดแทรกกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอนจะนำไปสู่การบูรณาการอย่างสมบูรณ์จิตตปัญญาศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความเป็นมนุษย์ด้วยการปลูกฝังความตระหนักรู้ภายในตนความเมตตาและจิตสำนึกต่อส่วนรวมเน้นการนำปรัชญาและศาสนธรรมมาพัฒนาจิตฝึกปฏิบัติจนมีสติและเกิดปัญญาเพียงพอที่จะสามารถเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองผู้อื่นและสังคมได้จากการศึกษาของ ปราณี อ่อนศรี และคณะ (2556) ใช้หลักในการจัดกิจกรรมพิจารณาตามหลักจิตตปัญญามาแล้วนำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งกิจกรรมหลักที่นิยมใช้พัฒนาทางจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ กิจกรรมสุนทรียศิลป์ กิจกรรมโยคะ กิจกรรมสุนทรียสนทนา กิจกรรมผ่อนคลายตระหนักรู้ และกิจกรรมการสะท้อนคิด (โคทม อารียา, ปาริชาติ สุวรรณบุบผา, และ แสงแข ชมภูมิ่ง. 2550, ปาริชาติ สุวรรณบุบผา. 2548, วิศิษฐ์ วังวิญญู. 2548, Bohm, David. 1996, Burns, Sarah &

Bulman, Chris. 2000, จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร, 2550) ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษามาใช้ทางการศึกษาแพทย์และพลศึกษา มีการศึกษาวิจัยมากขึ้นตามที่ วณาพร วัฒนกุล และ ศิรินาถ ตงศิริ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสอนวิชาเวชศาสตร์ครอบครัวแก่นิสิตคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาพบว่า นิสิตเข้าใจเนื้อหา วิธีการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมได้อย่างลึกซึ้ง มีความเข้าใจพื้นที่ ด้านในของตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเข้าใจผู้อื่นทำให้กระบวนการรักษาเป็นไปด้วยไม่ตรีจิตเอื้ออาทร มีความเมตตากรุณาต่อกันและจากการศึกษาของ ศิริรัตน์ จำปีเรือง (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักศึกษาพลศึกษาโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา พบว่า การนำสุนทรียสนทนามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของมนุษย์บนพื้นฐานของความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อกันเคารพในความเท่าเทียมและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งเหมาะกับวิชาชีพพลศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

บทสรุป

ภาพประกอบที่ 1 สรุปหลักการและวิธีการจิตตปัญญาศึกษากับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากภาพประกอบที่ 1 สรุปได้ว่าจิตตปัญญาศึกษากับการจัดการเรียนรู้พลศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองโดยการพัฒนาจากด้านใน ได้แก่ จิตและการคิด ด้วยการ เรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ

กิจกรรมที่หลากหลาย เป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (Transformational Learning) เป็นการบูรณาการศึกษาร่วมกับประสบการณ์ของบุคคล ช่วยยกระดับ คุณค่าความดีงาม เสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีความสุข และทำให้เกิดความฉลาดในด้านต่าง ๆ ดังนั้น พลศึกษาควรพัฒนาด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีความหมาย ส่งเสริมความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอน เป็นคนที่มีความคิดลึกซึ้ง ลงมือฝึกปฏิบัติการสอนด้วยความมั่นใจและใช้ความสามารถที่ลุ่มลึกในการปฏิบัติงานจริงตลอดทั้งยังต้องได้รับการพัฒนาหรือสร้างเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะส่วนบุคคลบางประการที่สำคัญเกี่ยวข้องกับการจัดการชั้นเรียนส่งเสริมทั้งวิชาการและวิชาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเป็นผู้ที่ไวต่อสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา สามารถยอมรับการตัดสินใจที่จะไว้วางใจได้ว่าควรหรือไม่ควรทำอะไรได้แบบฉับพลันรวดเร็ว เพื่อรักษาประโยชน์ของทุกคนที่อยู่ในชั้นเรียนนั้นได้อย่างเต็มที่ มีกลยุทธ์การสอนให้เหมาะกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 สามารถบูรณาการการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์สุขต่อมวลมนุษยชาติในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โครงการเอกสารวิชาการการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
(2552). จิตตปัญญาศึกษา คืออะไร. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โคทม อารียา, ปาริชาติ สุวรรณบุบผา, และ แสงแข ชมภูมิ่ง. (2550). สานเสวนา : การฟังและการสื่อสารด้วยเมตตาเพื่อปัญญาและสันติสุข. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2550). การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (พัฒนศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2555, 23 มิถุนายน). จิตวิวัฒน์ : การตกผลึกและการระเบิด ประสบการณ์ทางจิตตปัญญาทัศน์และจิตตปัญญาปฏิบัติ. มติชน, น. 6.
- ประเวศ วะสี. (2547). การเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในในประเวศ วะสี (บรรณาธิการ) ธรรมชาติของสรรพสิ่งการเข้าถึงความจริงทั้งหมด. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสำนึก รักบ้านเกิด.

- ประเวศ วะสี. (2550). *ระบบการเรียนรู้ใหม่ไปให้พ้นวิกฤตแห่งยุคสมัย*. กรุงเทพฯ: สวนเงินมี มา.
- _____. (2550). *วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 : ศูนย์ หนึ่ง แก้ว*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ก ร ง เ ท พ ฯ : โครงการหนังสือวิชาการจิตตปัญญา.
- ประเวศ วะสี. (2554). *ระบบการศึกษาที่แก้ความทุกข์ยากของคนทั้งแผ่นดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- ปราณี อ่อนศรี และคณะ. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา*. รวมบทความประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา ครั้งที่ 5 :ภาวะผู้นำ จิตวิญญาณ และการพัฒนามนุษย์.
- ปาริชาติ สุวรรณบุบผา. (2548). *सानเสวนาเป็นสันติวิธีได้หรือไม่ใน สันติวิธีจากมุมมองศาสนา*. วาริญา ภาณุตานนท์ ณ มหาสารคาม, (บรรณาธิการ). นครปฐม: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พงษ์เอก สุขใส. (2561). *ครูพลในศตวรรษที่ 21*.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น,12,8-21.
- วนาพร วัฒนกุล และ ศิรินาถ ตงศิริ (2556). *การสอนวิชาเวชศาสตร์ครอบครัวแก่นิสิตคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามด้วยกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา*. รวมบทความประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา ครั้งที่ 5 : ภาวะผู้นำ จิตวิญญาณ และการพัฒนามนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิจารณ์ พานิช. (2560). “*เส้นทางสู่คุณภาพการศึกษายุคประเทศไทย ๔.๐*”. การประชุมเชิงวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 4 มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ศูนย์ประชุมสตาร์เวิลด์จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
- วรศักดิ์ เพียรชอบ (2561). *ปรัชญา หลักการ วิธสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางการศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพฯ ฯ.
- ศิริรัตน์ จำปีเรือง (2556). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักศึกษาพยาบาลโดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา*. รวมบทความประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา ครั้งที่ 5 :ภาวะผู้นำ จิตวิญญาณ และการพัฒนามนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Bohm, David. (1996). *On Dialogue*. London: Routledge.
- Burns, Sarah & Bulman, Chris. (2000). *Reflective practice in nursing: The Growth of the Professional Practitioner*. United Kingdom: Blackwell Science.
- Hodes, Carly (2014). “*Contemplative practices boost creativity in problem-solving*”. Cornell Chronicle. July 11, 2014.

ตัวแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
THE CIRCULAR ECONOMY MODEL FOR HUMAN RESOURCES
DEVELOPMENT

¹อติพร เกิดเรือง และ ²ชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล

¹Atiporn Gerduang and ²Chaipat Phanwattanasakul

¹มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด, ประเทศไทย

²กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ

¹Stamford International University, Thailand

²Department of Learning Encouragement, Ministry of Education

¹dr.atiporn@gmail.com, ²p_chaipat@hotmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษา หลักการหลักของเศรษฐกิจหมุนเวียน อันนำไปสู่การลดการใช้ทรัพยากรและการทำให้วัสดุหรือสิ่งมีชีวิตที่ใช้สร้างสิ่งของสามารถรวมกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตอีกครั้ง โดยมุ่งที่จะสร้างความเข้าใจต่อคนในสังคมต่อการใช้วัตถุดิบ ลดการเกิดมลพิษและของเสีย และป้องกันมิให้เกิดการสูญเสียวัตถุดิบ จัดเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการออกแบบให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้น้อยที่สุดและให้เกิดมีประสิทธิภาพมากที่สุด รักษาและสร้างคุณค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบและมีกลไกหรือกระบวนการการผลิตที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 1) รีไซเคิลและการนำไปใช้ใหม่ 2) ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ยั่งยืน 3) การแบ่งปันและบริการ 4) การลดการใช้ทรัพยากร 5) การจัดการขยะ และ 6) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยประโยชน์ที่เกิดขึ้นของเศรษฐกิจหมุนเวียน จะนำไปสู่การสร้างงานและทักษะ การ

¹ รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

² อาจารย์ ดร. รองอธิบดี กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ

ป้องกันภัยและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในตลาด การลดการใช้สารพิษและการปกป้องสิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ การลดการใช้พลังงาน และการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม รูปแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) พัฒนาทักษะและการศึกษา 2) ส่งเสริมสุขภาพและพลังงาน 3) จัดการทรัพยากรมนุษย์ในรูปแบบหมุนเวียน 4) สนับสนุนการทำงานที่ยืดหยุ่น และ 5) การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทั้งนี้ แนวทางในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนควรเริ่มจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งระดับภาครัฐ และเอกชน รวมถึงภาคประชาชน เพื่อให้ระบบทำงานทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ช่วยสร้างโอกาสใหม่ในการพัฒนาทักษะและอาชีพ และสร้างธุรกิจที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ลดการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นและสร้างสรรค์ทรัพยากรที่ยั่งยืนได้

คำสำคัญ: เศรษฐกิจหมุนเวียน, ทรัพยากรมนุษย์

Abstract

This article aimed to study the principle of the circular economy in order to reduce the use of resources and return used materials or living things to the production process. The purposes include the creation of understanding by people in society to minimize the use of raw materials, reduce waste and pollution, and prevent the waste of raw materials. This economic system is designed to use minimal amounts of limited natural resources with full effectiveness to maintain and establish the value of the existing resources in the system with an effective and sustainable mechanism or process. The system consists of 1) recycle and reuse, 2) sustainable product design, 3) sharing and service, 4) resource use reduction, 5) waste management, and 6) human resources development. The consequent benefits of the circular economy can lead to the creation of work and skills, prevention of threats and adaptation to changes, and adaptation to market changes, as well as a decrease in the use of toxic substances and prevention of environmental harm, effective waste management, decrease in energy use, and creation of economic sustainability. In addition, the circular economy model in human resources development should implement considerations in 5 aspects: 1) Development of skills and education, 2) promotion of health and energy, 3) management of human resources

in a circulating form, 4) support of flexible work, and 5) development of technology and innovation. The approach to the development of the circular economy system should begin with human resources development at the government sector, private sector, and public sector levels to enable the operational economy system to be effective and sustainable, as well as help create new opportunities for skill and occupational development, create business with economic and environmental values in the long term, reduce the use of necessary resources, and create sustainable resources.

Keywords: circular economy, Human Resources Development

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความยั่งยืน เพื่อให้เราและคนรุ่นต่อไปสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพได้ สิ่งสำคัญนั้นนอกเหนือจากการพัฒนาทักษะและการศึกษาแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการที่เรานำทรัพยากรในโลกมาใช้อย่างรู้คุณค่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มาช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากมีผลกระทบต่อทั้งสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของมนุษย์เอง ตัวอย่างเช่นการลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น หากเราสามารถนำวงจรเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ในการผลิต และการใช้ชีวิตประจำวัน เราจะสามารถลดปริมาณขยะและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น ในมุมมองของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการหลักของเศรษฐกิจหมุนเวียนคือการลดการใช้ทรัพยากรทั้งหมด และการทำให้วัสดุหรือสิ่งมีชีวิตที่ใช้สร้างสิ่งของสามารถรวมกลับเข้าสู่กระบวนการผลิตอีกครั้ง แนวคิดด้านเศรษฐกิจดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ประการสำคัญคือลดการใช้วัตถุดิบ ลดการเกิดมลพิษและของเสีย และป้องกันมิให้เกิดการสูญเสียวัตถุดิบ (Fraser et al., 2003) ซึ่งเป็นแนวคิดด้านเศรษฐกิจที่แตกต่างไปจากแนวคิดเศรษฐกิจแบบเส้นตรง (Linear Economy) คือการนำทรัพยากรมาผลิตสินค้า และเมื่อเลิกใช้แล้วจะถูกทิ้ง ไม่มีการนำกลับมาใช้อีก หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการออกแบบให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้น้อยที่สุด เราจะใช้ทรัพยากรให้เกิดมีประสิทธิภาพมากที่สุด รักษาและสร้างคุณค่าจากทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบให้ได้มากที่สุด โดยผ่านการหมุนเวียนเป็นวงจรต่อเนื่องในระบบปิดโดยที่ไม่มีการส่งของเสียในรูปแบบต่างๆ ออกนอกระบบ

(Reorganizing the Law on Closed Cycle Management and Waste, 2012) ในที่สุด การนำ Circular Economy มาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่เพียงทำให้เรามีสิ่งของที่ยั่งยืน แต่ยังทำให้มนุษย์มีโอกาสในการพัฒนาทักษะและการศึกษาที่จะทำให้สามารถเข้าถึงโอกาสในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวคิดทางสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน และได้รับการพัฒนามาเนื่องจากความต้องการที่เข้มงวดขึ้นในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและความไม่ยั่งยืนของระบบการผลิตและบริโภคในสังคมโลกทั้งหลาย แนวคิด Circular Economy ได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นที่นิยมและได้รับการนำไปใช้ในหลายตลาดและองค์กรทั่วโลก เนื่องจากสามารถช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพิ่มความสมดุลในระบบการผลิตและบริโภค และสร้างโอกาสทางธุรกิจ ในปัจจุบันแนวคิด Circular Economy ได้ขยายขอบเขตไปยังทุกด้านของธุรกิจและสังคม มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อติดตามและบริหารจัดการวงจรการผลิตและการบริโภค การพัฒนาวัสดุและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น และการส่งเสริมการใช้บริการและการแบ่งปัน การเปลี่ยนแปลงในการมองโลกทางธุรกิจ หลายองค์กรและธุรกิจเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางธุรกิจเพื่อให้เข้ากับความยั่งยืนและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในช่วงต้นทศวรรษที่ 21 Circular Economy เริ่มเปลี่ยนเป็นแนวคิดที่มีนัยสำคัญมากขึ้น โดยได้รับความสนใจจากองค์กรทางธุรกิจ รัฐบาล และองค์กรที่ใหญ่ทั่วโลก หลายประเทศได้รับแนวคิดนี้เป็นรูปแบบของนโยบายและแนวทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทฤษฎี Circular Economy จึงเกิดขึ้นเนื่องจากการตอบสนองต่อเหล่าปัญหาดังกล่าว และกลายเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมในการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานของธุรกิจ และการทำงานในสังคมทั่วไป

ความหมายของ circular economy

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับความยั่งยืนและการให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรแบบยั่งยืน หลักการหลักของ Circular Economy คือการสร้างวงจรการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการลดการใช้ทรัพยากร การรีไซเคิลวัสดุ และการลดปริมาณขยะคำว่า "Circular" หมายถึงการมีวงจรหรือรอบเวียน ซึ่งในที่นี้หมายถึงการนำทรัพยากรและวัสดุกลับมาในวงจรการผลิตหลังจากการใช้งาน โดยไม่ต้องทิ้งทรัพยากรหรือวัสดุทิ้งไปในที่ขยะ หลักการนี้มุ่งเน้นการลดการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ ลดปริมาณขยะ และสร้างกระบวนการการผลิตที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ความหมายของ Circular Economy สามารถสรุปได้ด้วยหลักการหลักต่อไปนี้

1. รีไซเคิลและการนำไปใช้ใหม่ การสนับสนุนการรีไซเคิลและการนำวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ไปอยู่มาใหม่ในวงจรการผลิต

2. ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ ลดการใช้ทรัพยากร และมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน
3. การแบ่งปันและบริการ การสนับสนุนโมเดลการให้บริการและการแบ่งปัน เพื่อลดการเป็นเจ้าของทรัพยากรและผลิตภัณฑ์
4. การลดการใช้ทรัพยากร การพยายามลดการใช้ทรัพยากรทั้งในขั้นตอนการผลิตและในการใช้งานผลิตภัณฑ์.
5. การจัดการขยะ การออกแบบกระบวนการทำลายขยะที่มีประสิทธิภาพ การลดปริมาณขยะ และการสนับสนุนการรีไซเคิล
6. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้และทักษะที่เหมาะสมกับระบบการผลิตแบบ Circular Economy

โดยสรุป ความหมายในภาพรวมของ Circular Economy จึงมุ่งเน้นการสร้างระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดการทิ้งขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ความสำคัญของ circular economy ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

วงจรเศรษฐกิจหมุนเวียนหรือ Circular Economy เป็นแนวคิดที่สำคัญในการจัดการทรัพยากรและการผลิตในทุกๆ สายอุตสาหกรรม แนวคิดนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากมีผลต่อด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การลดการใช้ทรัพยากร การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ ช่วยลดปริมาณขยะ หรือแม้แต่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยการลดการใช้วัสดุในการผลิตและการให้การรับรู้ถึงวิธีการในการทำให้วัสดุมีประสิทธิภาพสูง จะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ นอกจากนี้ยังมีส่วนในการสร้างโอกาสทางธุรกิจ Circular Economy สามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ โดยการพัฒนาทางเลือกในการดำเนินงานที่ช่วยให้การใช้ทรัพยากรและวัสดุมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงในตลาดได้ ทำให้ธุรกิจมีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี สร้างสังคมที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ในทางเศรษฐกิจแล้วการทำธุรกิจในรูปแบบ Circular Economy ช่วยตอบสนองต่อความต้องการและความชอบของลูกค้าที่มีมุมมองที่ยั่งยืนกลายเป็นผู้บริโภคที่มีการตระหนักสูงขึ้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ ความสำคัญของ Circular Economy ไม่เพียงแค่ว่าจะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม, แต่ยังเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในระยะยาว

Circular Economy มีความสำคัญมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หลายด้านซึ่งสามารถยกตัวอย่างได้ดังนี้:

1. การพัฒนาทักษะและอาชีพ Circular Economy สามารถสร้างโอกาสใหม่ในการพัฒนาทักษะและอาชีพสำหรับมนุษย์ โดยการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการรีไซเคิลและการบริหารจัดการทรัพยากรในลักษณะที่ยั่งยืนนี้สามารถช่วยลดอัตราการว่างงานและส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. การลดผลกระทบต่อสุขภาพ การลดการใช้สารพิษและวัสดุที่เสี่ยงต่อสุขภาพมนุษย์ และการสนับสนุนการใช้วัสดุที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมช่วยลดการเสี่ยงต่อสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการบริโภค

แนวคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน

แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy: CE) เกิดขึ้นมาจากความท้าทาย 3 ประการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity loss) และปัญหาขยะและมลพิษ (Waste and pollution) ด้วยสถานการณ์และความท้าทายดังกล่าว เศรษฐกิจหมุนเวียนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาโลกร้อนซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ปัญหาการใช้ทรัพยากรไม่คุ้มค่า ทำอย่างไรจึงจะช่วยลดการใช้วัตถุดิบซึ่งส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกนำมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจึงทางเลือกหนึ่งในการนำผลิตภัณฑ์มาหมุนเวียนใช้ถือว่าเป็นการยืดอายุให้วัสดุในผลิตภัณฑ์มีวงจรชีวิตที่นานขึ้น เป็นการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainability of consumption) และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร (Improve resource efficiency) โดยมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ 3 ประการที่เรียกว่า Three base principles of CE model คือ การขจัดขยะและมลพิษ (Eliminating waste and pollution) การหมุนเวียนผลิตภัณฑ์และวัสดุกลับมาใช้ใหม่ (Circulating products and materials) และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (Regeneration of Nature) แนวคิดเรื่องการนำวัสดุต่างๆ และพลังงานมาหมุนเวียน กลับมาใช้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ในปี 1966 นักเขียนชื่อ Kenneth E. Boulding ได้พยายามอธิบายเรื่องระบบการผลิตที่หมุนเวียนได้ (A cyclical system of production) ส่วนคำว่า “Circular economy” ปรากฏขึ้นครั้งแรกในปี 1988 ในหนังสือ “The Economics of Natural Resources” และต่อมาถูกขยายความโดย Pearce and Turner ซึ่งอธิบายว่า CE เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการนำขยะที่ถูกคัดแยกแล้วกลับเข้าเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ได้อีกหลายๆ ครั้ง (กฤษฎา เสกตระกูล, 2566)

สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชากรโลกและนับวันสถานการณ์ต่างๆยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้เองสหภาพยุโรป (EU) จึงได้ประกาศใช้ “2018 Circular Economy Action Package” ซึ่งครอบคลุมเป้าหมาย และนโยบายในการลดขยะพลาสติก การลดการฝังกลบขยะ (Landfill) และเพิ่มปริมาณการรีไซเคิล บทบาทของภาคธุรกิจในการสนับสนุนการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน ถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายด้านความยั่งยืนที่สำคัญของโลกในความพยายามผลักดันให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบวงรอบหรือระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (Circular Economy) ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการเลือกใช้วัสดุการออกแบบผลิตภัณฑ์ การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีในกระบวนการที่เกี่ยวข้องตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ เพื่อทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จนนำมาสู่การปราศจากของเสียและมลพิษ ตลอดทั้งกระบวนการของสินค้าและบริการ (พัทธ์ธีรา วงศราวิทย์. 2561)

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy หรือ CE) คือ แนวคิดหนึ่งในการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการจัดการของเสียจากการผลิตและบริโภค ด้วยการนำวัสดุที่ผ่านการผลิตและบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่หรือนำมาใช้ซ้ำและการรักษาสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (Zhu, Geng & Lai. 2010) เศรษฐกิจหมุนเวียนอยู่บนหลักการพื้นฐานของหลักการ 3R คือ ลดการใช้ นำกลับมาใช้ใหม่ ยืดอายุการใช้งาน และการนำมาใช้เพื่อเป็นวัสดุเพื่อผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ (Reduce, Reuse, Recycle) เป็นเทคนิคในการช่วยลดของเสียจากการผลิต (Wu et al. 2014) แนวคิด 3R เป็นพื้นฐานของแนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ประกอบไปด้วย Reduce คือ การลดของการสร้างของเสีย Reuse ยืดอายุการใช้งานจนกว่าทรัพยากรนั้นจะไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีก โดยการใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้ง และ Recycle เป็นการนำทรัพยากรที่ผ่านการใช้แล้วไปผ่านกระบวนการผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ (Yoshida. 2007)

ระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน (Circular Economy) มุ่งให้ความสำคัญกับการเลือกใช้วัสดุการออกแบบผลิตภัณฑ์ การใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีในกระบวนการที่เกี่ยวข้องตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ เพื่อทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จนนำมาสู่การปราศจากของเสีย และมลพิษ ตลอดทั้งกระบวนการของสินค้าและบริการ ดังนี้ (พัทธ์ธีรา วงศราวิทย์. 2561)

1) Circular Design มุ่งเน้นการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรือส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานยาวนานมากขึ้น ออกแบบให้เอื้อต่อการนำผลิตภัณฑ์ไปรีไซเคิลได้ง่าย หลังจากที่ไม่สามารถใช้งานได้แล้ว

2) Circular Supplies การนำวัสดุจากการรีไซเคิล วัสดุชีวภาพ (Biobased Materials) และวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ทั้งหมดมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเพื่อลดการใช้ทรัพยากรในการผลิตและลดการเกิดของเสีย ตลอดจนการใช้พลังงานหมุนเวียนในกระบวนการผลิต

3) Product as a Service มุ่งเน้นการนำผลิตภัณฑ์ หรือสินค้ามาให้บริการในรูปแบบการเช่าหรือการจ่ายเมื่อใช้งาน (pay-for-use) แทนการซื้อขาด ซึ่งเป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย

4) Sharing Platform มุ่งเน้นการใช้ และแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน เพื่อใช้ผลิตภัณฑ์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยธุรกิจที่นำ sharing platform ไปใช้ เช่น บริการแบ่งปันพื้นที่ หรือสถานที่ทำงานร่วมกัน (Co-working Spaces) การเช่าพื้นที่ระยะสั้น การเช่าเครื่องมือหรืออุปกรณ์ เป็นต้น

5) Resource Recovery การออกแบบให้มีระบบนำกลับ (Take-Back System) ในกระบวนการเพื่อนำวัตถุดิบเหลือใช้ ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ถูกกำจัด ซึ่งยังสามารถใช้งานได้กลับเข้าสู่กระบวนการใหม่ เพื่อลดการเหลือทิ้งให้มากที่สุด

โดยสรุป แนวเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ หลักการจัดการของเสียโดยการนำวัตถุดิบที่ผ่านการผลิตและบริโภคแล้วเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ และเปลี่ยนวิธีการผลิตจากขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบเส้นตรงคือ ผลิต ใช้ ทิ้ง ขายได้กำไร มาสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน คือ การนำทรัพยากรที่ใช้แล้วมาเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตสินค้าใช้ใหม่อีกครั้งบนพื้นฐานหลักการ 3R คือ ลดการใช้ นำกลับมาใช้ใหม่ ยืดอายุการใช้งาน และการนำมาใช้เพื่อเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ (Reduce, Reuse, Recycle)

วงจรเศรษฐกิจหมุนเวียนมุมมองในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

วงจรเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) มีความสำคัญมากในมุมมองทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะต่างๆ โดยมีพลวัตสำคัญดังนี้

1) การสร้างงานและทักษะ Circular Economy สามารถสร้างงานที่สร้างมูลค่าและให้โอกาสทำงานใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยลดอัตราการว่างงานและสนับสนุนการพัฒนาทักษะในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการรีไซเคิลและการบริหารจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน

2) การป้องกันภัยและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การพยายามทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากขึ้นช่วยป้องกันการขาดแคลนของทรัพยากรที่สำคัญ และสนับสนุนการปรับตัวของมนุษย์ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือสภาพแวดล้อม

3) การปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในตลาด Circular Economy ช่วยให้ธุรกิจมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในตลาดได้ดีขึ้น ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ๆ ที่มีพื้นฐานในการรีไซเคิล

4) การลดการใช้สารพิษและการปกป้องสิ่งแวดล้อม Circular Economy ช่วยลดการใช้สารพิษที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมให้วัสดุถูกรีไซเคิลและนำกลับมาใช้ใหม่

5) การบริหารจัดการขยะ Circular Economy ช่วยลดปริมาณขยะที่ส่งออกไปที่บ่อน้ำหรือถังขยะทั่วไป ลดการปล่อยไปยังสภาพแวดล้อมและทำให้ระบบการจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6) การลดการใช้พลังงาน การลดการใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตและการลดการใช้พลังงานในกระบวนการขนส่งสินค้าช่วยลดการใช้พลังงานทั่วไปของสังคม

การสร้างที่ยั่งยืนทางเศรษฐกิจ Circular Economy ช่วยสร้างระบบทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและมีความสามารถที่จะดำเนินไปได้ในระยะยาว โดยไม่เสี่ยงต่อความยั่งยืนของทรัพยากร การนำ Circular Economy เข้ามาในมุมมองทรัพยากรมนุษย์ไม่เพียงทำให้การใช้ทรัพยากรมีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยสร้างโอกาสใหม่ในการพัฒนาทักษะและอาชีพ ลดผลกระทบต่อสุขภาพ และสร้างธุรกิจที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

Circular Economy เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างไร

การนำแนวคิดของ Circular Economy มาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นสามารถมีผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อพัฒนาทักษะและการทำงานของบุคลากร และองค์กร ได้ดังนี้

1) การพัฒนาทักษะทางธุรกิจและอุตสาหกรรม การสนับสนุนและการพัฒนาทักษะทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ Circular Economy สามารถช่วยให้บุคลากรมีความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) การส่งเสริมความคิดนวัตกรรม แนวคิดของ Circular Economy ส่งเสริมการคิดนวัตกรรมในการพัฒนาวิธีการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด หรือการพัฒนากระบวนการทำลายทรัพยากรที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3) การสนับสนุนการศึกษาและการอบรม การให้การศึกษาและการอบรมในเรื่องของ Circular Economy ช่วยเพิ่มความรู้และความเข้าใจของบุคลากรในท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวคิดที่ยั่งยืนนี้

4) การส่งเสริมการทำงานร่วมกัน Circular Economy ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างแผนกและทีมงานที่ต่างกันภายในองค์กร เพื่อพัฒนานวัตกรรมและกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

5) การสร้างความรับผิดชอบ แนวคิดของ Circular Economy ช่วยสร้างความรับผิดชอบทั้งในระดับบุคลากรและองค์กรต่อการใช้ทรัพยากรและการผลิต ทำให้มีการมีส่วนร่วมมากขึ้นในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

6) การสร้างพลังใจ (Motivation) การตั้งเป้าหมายและการพัฒนาผลกระทบที่เชื่อมโยงกับแนวคิด Circular Economy สามารถเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคลากรรู้สึกมีส่วนร่วมในการสร้างความยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การนำแนวคิด Circular Economy มาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่เพียงแต่ให้องค์กรมีการจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน แต่ยังส่งผลให้บุคลากรมีโอกาที่จะพัฒนาทักษะและความคิดนวัตกรรมในทางที่สอดคล้องกับแนวคิดที่กำลังเป็นที่นิยมนี้

องค์ความรู้ของ circular economy ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ทฤษฎี Circular Economy เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการให้ค่าเพิ่มในวงจรการผลิตและการบริโภคที่มีรูปแบบที่ยั่งยืน โดยทฤษฎีนี้พยายามลดการใช้ทรัพยากรทั้งในขั้นตอนการผลิตและในการใช้งานผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนการนำวัสดุหรือสินค้าที่ใช้ไปใช้ใหม่หรือรีไซเคิล

ทฤษฎี Circular Economy มีหลักการและข้อสมมติฐานหลักต่อไปนี้

1. วงจรแทนการเสื่อมสลาย (Cycles over Disposal) ทฤษฎีนี้สนับสนุนการสร้างวงจรการใช้ทรัพยากรที่ยั่งยืนแทนที่จะทิ้งของหลายๆ อย่างลงบนดิน มีการให้ความสำคัญกับการนำวัสดุและผลิตภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่หรือรีไซเคิลในวงจรการผลิต

2. ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ยั่งยืน (Sustainable Product Design) การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร การรีไซเคิล และการทำลายทรัพยากร การนำเอาหลักการออกแบบที่มีอยู่ในระดับวัสดุ โครงสร้าง และสิ่งประดิษฐ์

3. การแบ่งปันและบริการ (Sharing and Service Models) การสนับสนุนโมเดลการให้บริการและการแบ่งปันทรัพยากรแทนที่จะเป็นเจ้าของ ซึ่งช่วยลดการใช้ทรัพยากรในด้านต่างๆ เช่น การแบ่งปันยานพาหนะ การให้บริการการบำรุงรักษา หรือการแบ่งปันพื้นที่ทำงาน

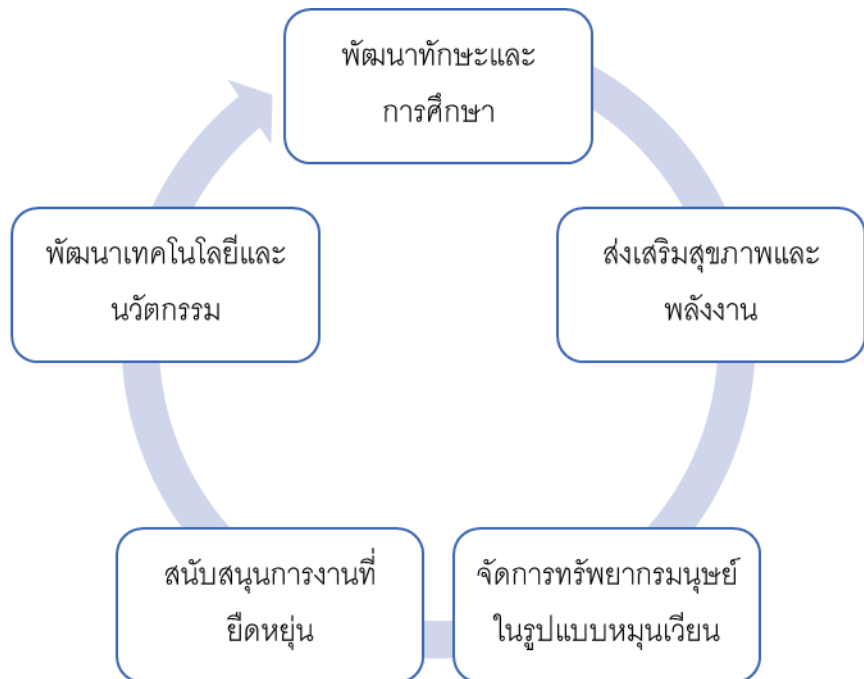
4. การลดการใช้ทรัพยากร (Resource Decoupling) การพยายามลดความขึ้นต่อทรัพยากร โดยการยึดโอกาสในการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและการผลิต

5. การจัดการขยะ (Waste Management) การออกแบบกระบวนการทำลายขยะที่มีประสิทธิภาพ การลดปริมาณขยะและการสนับสนุนการรีไซเคิล

6. วงจรการศึกษาและปฏิบัติ (Learning and Adaptation) ทฤษฎีนี้กำลังขับเคลื่อนการวิจัยและการพัฒนาที่ต่อเนื่องเพื่อการเรียนรู้และปรับตัวต่อเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

7. การนำทฤษฎี Circular Economy มาใช้จะทำให้องค์กรมีการจัดการทรัพยากรและกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสร้างความยั่งยืนทางธุรกิจที่เข้มแข็งและสามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้

ตัวแบบ Circular Economy ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ภาพประกอบ 1 ตัวแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

หากเราต้องการให้กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นไปในทางที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็ควรมีการนำเอาหลักการและวิธีการจากตัวแบบ circular economy (เศรษฐกิจหมุนเวียน) มาปรับใช้ในทางที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ ซึ่ง circular economy นี้เน้นที่การลดการใช้ทรัพยากร การทำให้วัสดุและสินค้ามีอายุการใช้งานยาวนาน การทำ recycling (การรีไซเคิล) และการทำ reuse (การใช้ซ้ำ) เพื่อลดการสร้างขยะและการใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าใหม่ นอกจากนี้ยังมีการเน้นที่การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่นในการใช้งาน

นิยามหลักของ circular economy คือการดำเนินการในรูปแบบวงจรปิด (Close Loop) ซึ่งหมายถึงการให้วัสดุและสินค้ามีช่วงชีวิตยาวนานและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การนำเอาหลักการนี้มาใช้ในทรัพยากรมนุษย์สามารถเรียกว่า "Human Resources Circular Economy" หรือ "Circular Human Capital Management" ซึ่งมุ่งเน้นที่การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะที่ไม่เสียหายและมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะและการศึกษา (Skill Development and Education) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนการศึกษาที่ตรงไปตรงมาสอดคล้องกับความต้องการของสถานที่ทำงาน

2. การส่งเสริมสุขภาพและพลังงาน (Health and Well-being) สนับสนุนโครงการสุขภาพและสวัสดิการที่ส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โปรแกรมสุขภาพพนักงาน เป็นต้น

3. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในรูปแบบหมุนเวียน (Circular Human Resource Management) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ การแบ่งปันทรัพยากร สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เพิ่มความยืดหยุ่นเป็นระบบเปิดมากขึ้นเปิดรับความรู้จากที่ปรึกษาภายนอกองค์กร เปิดกว้างรับผู้บริหารมืออาชีพจากภายนอก รวมถึงการมีคณะกรรมการบริหาร เพื่อให้เกิดตัดสินใจที่พิจารณาร่วมกันเพื่อการตัดสินใจมีความหลากหลายและรอบด้าน

4. การสนับสนุนการทำงานที่ยืดหยุ่น (Flexible Work Arrangements) การสนับสนุนการทำงานแบบระยะไกล หรือรูปแบบการทำงานที่ยืดหยุ่นเพื่อสร้างความสมดุลในชีวิต

5. การพัฒนาและส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้าสู่องค์กร (Technology and Innovation Adoption) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรมนุษย์

โดยสรุป การนำเอาหลักการ circular economy ไปใช้ในทรัพยากรมนุษย์จะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อให้มีคุณค่าสูงสุดทั้งต่อบุคลากรและองค์กรในระยะยาว

แนวทางการประยุกต์ใช้ตัวแบบ circular economy ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การประยุกต์ใช้หลักการของ circular economy เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถนำมาใช้ได้หลากหลายด้าน สามารถยกระดับการประยุกต์ใช้ทรัพยากรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ ดังต่อไปนี้

1. การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ

ในส่วนของการออกแบบแบบผลิตภัณฑ์และบริการ ด้วยวิธีการการใช้วัสดุรีไซเคิลได้ ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบผลิตภัณฑ์ การเลือกที่ใช้วัสดุที่สามารถรีไซเคิลและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ จะทำให้มีส่วนในการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ลง นอกจากนี้การออกแบบให้สามารถซ่อมแซมได้ ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบให้มีอายุการใช้ที่ยาวนานและสามารถซ่อมแซมได้จะช่วยลดปริมาณขยะที่สร้างขึ้น

2. การจัดการของเสีย

ระบบรีไซเคิล สร้างระบบที่สามารถรวมตัวกันเพื่อรีไซเคิลวัสดุและของเสียในระหว่างกระบวนการผลิตการคัดแยกขยะ พัฒนาระบบคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถรีไซเคิลขยะได้ง่ายขึ้น ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกในการรู้คุณค่าของทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3. การสนับสนุนศักยภาพแรงงาน

การฝึกอบรม สนับสนุนโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ circular economy ในที่ทำงานการสร้างงานที่ยั่งยืน ส่งเสริมการสร้างงานที่เกี่ยวข้องกับด้าน circular economy เพื่อสร้างรายได้และช่องทางในการทำงาน

4. การใช้เทคโนโลยี

เทคโนโลยีดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อติดตามและจัดการทรัพยากรมนุษย์ในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตและบริการ การใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร

5. การกระตุ้นนวัตกรรม

การสนับสนุนศูนย์นวัตกรรม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับ circular economy เพื่อสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

6. การสร้างสังคมที่มีส่วนร่วม

การให้สิทธิและการชุมชนท้องถิ่น สร้างระบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ที่เสริมสร้างการรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากร

โดยสรุปการประยุกต์ใช้ circular economy ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องการความร่วมมือทั้งระดับภาครัฐและเอกชน ทำให้ระบบทำงานทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ช่วยสร้างโอกาสใหม่ในการพัฒนาทักษะและอาชีพ และสร้างธุรกิจที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ลดการใช้ทรัพยากรที่จำเป็นและสร้างสรรค์ทรัพยากรที่ยั่งยืนได้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา เสกตระกูล.(2566). CIRCULAR ECONOMY ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2566, <https://www.setsustainability.com/libraries/1163/item/circular-economy-2>
- พัทธ์ธีรา วงศราวิทย์. (2561). เศรษฐกิจหมุนเวียน. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก <https://www.prachachat.net/columns/news-169313>
- อดิพร เกิดเรือง. (2561). หลักการประเมินผลนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Zhu, Q.; Geng, Y.; & Lai, K. H. (2010). Circular Economy Practices among Chinese Manufacturers Varying in Environmental-Oriented Supply Chain Cooperation and the Performance Implications. *Journal of Environmental Management*,91(6): 1324-1331.
- Wu, Hua-qing.; Shi, Y.; Xia, Q.; & Zhu, Wei-dong. (2014). Effectiveness of the Policy of Circular Economy in China: A DEA-Based Analysis for the Period of 11th Five-Year-Plan. *Resources, Conservation and Recycling*, 83: 163-175.
- Yoshida, H. (2007). 3R Strategies for the Establishment of an International Sound Material-Cycle Society. *Journal of Material Cycles and Waste Management*,9(2): 101–111.
- Accenture, ‘Circular Advantage: Innovative Business Models and Technologies to Create Value in a World without Limits to Growth’ (Accenture, 2014) accessed 6 April 2023, 20.
- Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 23.
- Act Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (2012), Section 3.
- Brother, ‘Acquisition of Environmental Certifications’ (Brother, 2023) accessed 23 June 2023
- DER GRÜNE PNKT, “Our New Label Recyclable” (DER GRÜNE PNKT, 2023) accessed 23 June 2023.
- European Commission, ‘EU Green Public Procurement criteria for Furniture’ (Commission Staff Working Document) SWD (2017) 283 final/s.

European Parliament resolution of 19 May 2015 on green growth opportunities for SMEs (2014/2209(INI)), Financing of green initiatives para 15.

European Parliament, ‘Impact of a tax shift from labour to natural resource use’ (EU, June 2015) accessed 6 April 2023.

Matthew Fraser, Laxmi Haigh, and Alvaro Conde Soria, ‘The Circularity Gap Report 2023’ (CGRI, January 2023) accessed 06 April 2023, 23.

Reorganising the Law on Closed Cycle Management and Waste (Gesetz zur Neuordnung des Kreislaufwirtschafts- und Abfallrechts) of 24 February 2012, Section 1(1).

The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Section 19.

The Basic Act for Establishing a Sound Material-Cycle Society (Act No.110 of 2000), Article 2(2).

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535, มาตรา 8 วรรคหนึ่ง (5).

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535, มาตรา 18 วรรคหนึ่ง.

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารกับการสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล
BUDDHIST COMMUNICATION INNOVATION AND COMMUNICATING
BUDDHIST PRINCIPLES IN THE DIGITAL AGE

¹ภณสุทธิ สุทธิประการ และ ²วัฒนพันธุ์ ครุฑะเสน

¹Panasuddhhi Suddhiprakarn and ²Watanapun Krutasaen

มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศไทย

Silpakorn University, Thailand

¹suddhiss@gmail.co

Received : March 12, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุมาจากความเจริญทางเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ หรือสังคมออนไลน์ ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ทำให้การเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปด้วยทั้งรูปแบบและวิธีการ ตลอดจนการประยุกต์เนื้อหาสาระให้เข้ากับเหตุการณ์ ปัจจุบันพระสงฆ์ไทยทำหน้าที่การเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อประโยชน์แก่สังคมในยุคปัจจุบันมีรูปแบบ และวิธีการและพฤติกรรมการนำเสนอที่แตกต่างกัน โดยพุทธนวัตกรรมเป็นแนวคิดและการปฏิบัติแนวทางใหม่เป็นนวัตกรรมและการเรียนรู้ผ่านการนำพระธรรมมาเพื่อพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืน การนำพุทธนวัตกรรมการสื่อสารมาใช้ในการสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัลถือเป็นแนวทางปฏิบัติในวิถีชีวิตของมนุษย์ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์เข้าถึงสัจจะแห่งชีวิตและสันติสุข รวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ลดความขัดแย้งขจัดความเห็นแก่ตัว มีขันติธรรมทนต่อกันได้ รู้จักการให้อภัย สร้างคนในสังคมให้สามัคคีมีเมตตา หลักธรรมดังกล่าวจะเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันขับเคลื่อนให้เกิดสังคมสันติสุขได้ เป็นการผลักดันและขับเคลื่อนพุทธศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึง

¹ นักศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตัวบุคคลและสังคมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อให้พระพุทธศาสนายาวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย

คำสำคัญ: พุทธนวัตกรรม, การสื่อสาร, หลักพุทธธรรม, ยุคดิจิทัล

Abstract

Today's society is changing rapidly. The sad cause comes from the advancement of modern communication technology, or online society, which has come to play a huge role. This has caused the propagation of Dharma by Thai monks in the present era to change in both form and method. Throughout the application of the content to current events. Currently, Thai monks carry out their duties in propagating Buddhism for the benefit of modern society and different presentation methods and behaviors. Buddhist innovation is a new concept and practice of innovation and learning through the application of the Dharma for sustainable life development. Using Buddhist communication innovations to communicate Buddhist principles in the digital age It is considered a practice guideline in human life that the Buddha taught in order for humans to reach the truth of life and peace, including living together peacefully, reducing conflict, eliminating selfishness, having tolerance, and being able to tolerate each other. Know how to forgive and create people in society who are united and kind. Such principles will be an important force that drives the creation of a peaceful society. It is a proactive push and drive for Buddhism to reach individuals and society through online social networks so that it can spread widely.

Key Word: Buddhist innovation, communication, Buddhist principles, digital age

บทนำ

พระพุทธศาสนาในสังคมไทยถูกลดบทบาทจนหมดสิ้นหรือไม่ หากพิจารณาถึงสถานการณ์และบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน พระพุทธศาสนากลับยังคงมีบทบาทไม่น้อยไปกว่าสถาบันอื่น ๆ ในสังคมไทย (กาญจนา แก้วเทพ, 2556) เห็นได้ชัดจากพื้นที่ของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ที่

ยังคงปรากฏชัดเจนในสถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น สถาบันสื่อ อาทิ การปรากฏตัวของพระสงฆ์ในสื่อมวลชนชนิดต่างๆ ทั้งรายการโทรทัศน์ วิทยุ การนำเสนอธรรมะผ่านหนังสือ ซึ่งมีพื้นที่เฉพาะในร้านหนังสือ หรือมียอดขายในระดับหนังสือขายดีอยู่บ่อยครั้ง ไปจนถึงการเผยแพร่ธรรมะในโลกออนไลน์ ฯลฯ ทำให้เห็นว่า ในยุคที่อิทธิพลของสถาบันศาสนาถูกท้าทาย “พระพุทธศาสนา” กลับมีกลวิธีในการสร้างบทบาทเพื่อให้สถาบันยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคมไทยและการที่พระพุทธศาสนาเข้าไปมีบทบาทช่วยเหลือสถาบันทางโลก เช่น ปัญหาปากท้องของประชาชน การอบรมบ่มเพาะเยาวชน การสนับสนุนการศึกษา ฯลฯ ล้วนแล้วแต่มีส่วนสนับสนุนให้พระพุทธศาสนายังคงมีบทบาท และดำรงความสำคัญอยู่ได้ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ประกอบไปด้วยปัญหาต่างๆ ความเจริญทางเทคโนโลยี การสื่อสารสมัยใหม่ คือ สังคมออนไลน์ เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ทำให้การเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ไทยในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปด้วยทั้งรูปแบบและวิธีการ ตลอดทั้งการประยุกต์เนื้อหาสาระ ให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันพระสงฆ์ไทยทำหน้าที่การเผยแพร่พุทธธรรมเพื่อประโยชน์แก่สังคม ในยุคปัจจุบันมีรูปแบบ และวิธีการและพฤติกรรมการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่น การโพสต์รูปภาพ การอัปโหลดวิดีโอ การแชร์ และการแสดงความคิดเห็นพระนักเผยแผ่ธรรมะรูปหนึ่ง มีรูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันไปเพราะได้แสดงบทบาทในฐานะนักสื่อสารมวลชน มีการบูรณาการเนื้อหาสาระให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันและใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สังคมออนไลน์ก็ไม่ได้ต่างกับสังคมทั่วไป ปรากฏกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น ในเฟซบุ๊ก จะพบในรูปแบบสื่อทัศน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ บทความและภาพนิ่ง รูปแบบสื่อโสต (พระธรรมกิตติวงศ์, 2558) ได้แก่ สื่อที่มีแต่เสียงนำเสนอ เช่น ไฟล์เสียง audio mp3 wave รูปแบบสื่อโสตทัศน ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิดีโอ วิดีโอดีสก์ ทั้งฟังและมองเห็น ตลอดจนถึงหลักพุทธธรรมของคนที่สนใจและต้องการศึกษา สารธรรมแบบกระชับรัด รวดเร็วทันใจ ต้องเข้าไปศึกษาในเฟซบุ๊ก ถ้าต้องการสารธรรมแบบยาววิชาการ เนื้อหาครบถ้วน มีแหล่งที่มีมาอ้างอิง ต้องเข้าไปศึกษาในเว็บไซต์ ถ้าต้องการดูคลิปวิดีโอทั้งภาพและเสียงต้องเข้าไปศึกษาในยูทูบ (พระจักรพงษ์ วิสุทธีโล, 2558, หน้า 4)

หลักการเกี่ยวกับการเกิดทฤษฎีเพื่อการสื่อสารหลักการหนึ่งเชื่อกันว่า ทฤษฎีเพื่อการสื่อสารเริ่มต้นจากปรัชญาพุทธปรัชญากรีก ที่ว่าด้วยการคิดและการพูด และรวมถึงวิธีหลักการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ทำให้เกิดการผสมผสานของการสื่อสารให้เข้ากับสภาพของสังคมที่แตกต่างด้วยวัฒนธรรมและภาษา แต่สามารถเข้าใจในหลักการทางศาสนาหรือ “สาร” ได้นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งในปัจจุบัน สามารถเรียกสิ่งนี้ว่า “นวัตกรรมการใช้สื่อ” นวัตกรรมการสื่อสารประกอบด้วย นวัตกรรมสื่อ และนวัตกรรมสาร โดยนวัตกรรมสื่อได้แก่ สื่อดั้งเดิม สื่อสมัยใหม่และสื่ออื่น ๆ ส่วนนวัตกรรมสารได้แก่ การเล่าเรื่อง การผสมผสานเรื่องทางโลก

และทางธรรม การอ้างอิงข้อมูลทางวิชาการ อารมณ์ขัน การดึงอารมณ์การรื้อถอนความหมาย ความใกล้ชิด ภาษาที่สะท้อนความถ่อมตัว และการใช้สารภาษาอังกฤษ (วศิน ประดิษฐ์ศิลป์, 2556) จะเห็นได้ว่า นวัตกรรมสื่อทำให้เกิดส่วนของนวัตกรรมการใช้สารต่อมาด้วยเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำสารไปสู่ผู้รับสารทั้งที่เป็นบุคคลทั่วไป สาธารณะ หรือกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า “การสื่อสาร” มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพระพุทธศาสนา อาทิ การขยายช่องทางการสื่อสาร ทำให้พระพุทธศาสนาสามารถเข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้อย่างทั่วถึง สถาบันสื่อให้พื้นที่การสื่อสารกับสถาบันศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนายังคงปรากฏในสังคมไทย ในฐานะที่สถาบันสื่อกำหนดวาระให้พระพุทธศาสนายังคงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เป็นต้น ความเกื้อกูลสนับสนุนกันระหว่างสถาบันศาสนาและการสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจึงต้องเป็นหลักธรรมที่สามารถอธิบายได้ให้เข้ากับศตวรรษที่ 21 ที่เครือข่ายสังคมออนไลน์มีอิทธิพลอย่างมาก ซึ่งผู้ใช้สื่อมีพลังอำนาจและมีความกระตือรือร้น (Empower as Active) ในการใช้สื่อเพื่อแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เรื่องราวต่างๆระหว่างกันผ่านการโพสต์รูป ข้อความ แสดงความคิดเห็น โดยมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า พระสงฆ์รุ่นใหม่จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ส่งสารที่มีอิทธิพลอย่างมากในการนำพุทธศาสนิกชนเข้าหาธรรม โดยการทำหน้าที่ผลักดันและขับเคลื่อนพุทธศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึงตัวบุคคลและสังคมให้มากขึ้น โดยใช้นวัตกรรมทางการสื่อสาร เช่น Website, Blogs, Facebook, Instagram, Twitter, Line, YouTube และ Applications ต่างๆ เป็นช่องทางในการเผยแพร่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและกิจกรรมต่างๆ ทางพุทธศาสนาเพื่อนำพุทธศาสนิกชนเข้าหาธรรม (สุภารักษ์ จุตระกุล, 2560) ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจในการเขียนบทความเรื่อง พุทธนวัตกรรมการสื่อสารกับการสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล โดยเนื้อหาที่ได้เขียนจะมีส่วนช่วยในการผลักดันและขับเคลื่อนพุทธศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึงตัวบุคคลและสังคมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปประพฤติ ปฏิบัติ

พุทธนวัตกรรมกับการสื่อสาร

คำว่า “นวัตกรรม” เป็นคำที่ค่อนข้างจะใหม่ในวงการการศึกษาของไทย คำนี้ เป็นศัพท์บัญญัติของคณะกรรมการพิจารณาศัพท์วิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาจากภาษาอังกฤษว่า Innovation มาจาก คำกริยาว่า innovate แปลว่า ทำใหม่ เปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ ใน

ภาษาไทยเดิมใช้คำว่า “นวัตกรรม” ต่อมาพบว่า คำนี้มีความหมายคลาดเคลื่อน จึงเปลี่ยนมาใช้คำว่า นวัตกรรม หมายถึง การนำสิ่งใหม่ ๆ เขามาเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมจากวิธีการที่ทำอยู่เดิม เพื่อให้ใช้ ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้น ไม่ว่าองค์กรหรือกิจการใด ๆ ก็ตาม เมื่อมีการนำเอาความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมก็เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรมขององค์กรนั้น ๆ เช่น ใน องค์กรศึกษานำเอามาใช้ก็เรียกว่า “นวัตกรรมการศึกษา” (Educational Innovation) สำหรับผู้ ที่กระทำ หรือนำความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ มาใช้นี้ เรียกว่าเป็น “นวัตกรรม” (Innovator)

องค์ประกอบที่สำคัญของนวัตกรรมนั้น เราสามารถแบ่งออกเป็นความสำคัญในด้านต่าง ๆ ทั้งหมด 4 ประการ ดังต่อไปนี้คือ (มานิตย์ อรรถชชาติ, 2563)

1. ความใหม่ คือ สิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อนหรือเคยทำมาแล้วในอดีต แต่นำมารื้อฟื้น ใหม่ หรือ เป็นสิ่งใหม่ที่มีการพัฒนามาจากของเก่าที่มีอยู่เดิม
2. ใช้ความรู้หรือความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนา นวัตกรรมต้องเกิดจากการใช้ความรู้ และความคิด สร้างสรรค์ในการสร้างและพัฒนา ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบหรือการซ้ำ
3. มีประโยชน์สามารถนำไปพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการดำเนินงานได้ ถ้าในทางธุรกิจต้อง มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ การสร้างมูลค่าเพิ่ม
4. นวัตกรรมมีโอกาสในการพัฒนาต่อได้ สำหรับ พุทธนวัตกรรม เป็นแนวคิดและการ ปฏิบัติแนวทางใหม่ เป็นนวัตกรรมและการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการนำพระธรรมมา เพื่อพัฒนาชีวิตอย่างยั่งยืนโดยสัมพันธ์กับการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนรู้คำสอนที่เป็นหลักพุทธ ธรรมจึงเป็นนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการศึกษาที่ทำให้คนรู้จักคิด ตาม หลักโยนิโสมนสิการ มีการหาเหตุ หาปัจจัย ย้อนไปถึงต้นเหตุของปัญหานั้นได้ มีการคิดแยกแยะ เป็นต้น (พระเทพวัชรบัณฑิต (สมจินต์ สมมาปญโญ), 2564)

พุทธนวัตกรรมในการเรียนการสอนที่สำคัญตามแบบพุทธวิธีของพระพุทธเจ้าเป็นการสอน ที่สามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของสังคมไทยได้เป็น อย่างดี เพราะประเทศไทยเป็นเมืองพุทธมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในทุกมิติ อย่างลึกซึ้ง พุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของวิถีไทยมากกว่า 2,000 ปี พระธรรมคาสอนของ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงมีอิทธิพลต่อหลักคิด การประพฤติปฏิบัติตน วัฒนธรรม และ ประเพณีต่างๆ สืบเนื่องยาวนานบนผืนแผ่นดินไทย

พุทธศาสนามีหลักการสอนที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สำคัญ เป็นหลักการที่เป็นจริง สามารถ พิสูจน์ได้เหมือนกับหลักการทางวิทยาศาสตร์ อันได้แก่ 1) พุทธศาสนาสอนอย่างมีเหตุผล 2) พุทธศาสนาสอนให้ศึกษาจากของจริงที่มีอยู่จริง และ 3) พุทธศาสนาสอนให้เชื่อจากสิ่งที่เกิดขึ้น จริง โดยหลักการที่สำคัญดังกล่าวนี้สามารถนำไปต่อยอดและประยุกต์ใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา

อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า หรือพุทธวิธีการสอนมี 5 แบบ ดังนี้ 1) วิธีเอ็กสัลลักษณะ คือ ทรงแสดงยืนยันไปข้างเดียว เช่น ความดีมีผลเป็นสุข ความชั่วมีผลเป็นทุกข์ หรือกุศลเป็นสิ่งควรบำเพ็ญ อุกุศลเป็นสิ่งควรละ 2) วิธีวิวัชลักษณะ คือ ทรงแยกประเด็นให้ชัดเจน เช่น มีผู้ถามว่า ผู้หญิงกับผู้ชายใครดีกว่ากันอย่างไร จะตอบยืนยันไปข้างเดียวแบบเอ็กสัลไม่ได้ ควรต้องตอบแยกว่า เป็นหญิงบางคนดีกว่าชายบางคน ชายบางคนดีกว่าหญิงบางคน ดังนี้ เป็นต้น เป็นคำตอบหรือคำสอนที่มีเงื่อนไข 3) วิธีปฏิบัติญาณลักษณะ คือ ทรงถามย้อนเสียก่อนแล้วจึงตรัสสอน เช่นที่ทรงสนทนากับสัจจนิครนถ์ เรื่องอัตตา และอนัตตา สัจจนิครนถ์ยืนยันว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นตัวตน เป็นของตน เพราะมีตัวตน คนทั้งหลายจึงได้มีบุญมีบาป เปรียบเหมือนพืชพันธุ์ธัญญาหารอาศัยแผ่นดินจึงงอกงามไพบูลย์ ไม่มีแผ่นดินเสียแล้ว พืชพันธุ์ต่างๆ ก็ไม่มีที่อาศัยเจริญเติบโตได้ 4) วิธีอุปนลักษณะ คือ พักปัญหาไว้ไม่ทรงพยากรณ์ คือ ไม่ทรงตอบเรื่องนั้น เพราะทรงเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ หรือยังไม่ถึงเวลาที่จะรู้ ตัวอย่างเรื่องพระมาลุงกยะ มาทูลถามเรื่อง โลกเที่ยงหรือไม่เที่ยง ชีพกับสรีระเป็นอันเดียวกันหรือคนละอย่าง เป็นต้น 5) วิธีอุปมาลักษณะ คือ ทรงสอนแบบเปรียบเทียบ เช่น ทรงเปรียบเทียบภิกษุด้วยผ้าเปลือกไม้และผ้ากาสี ทรงเปรียบเทียบลัทธิของมักขลิโคศาว่าเหมือนผ้าที่ทำด้วยผมคน เป็นต้น

พระพุทธเจ้ามีวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้รู้แจ้งเห็นจริงโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ หลากหลาย ให้เหมาะกับจริตนิสัยของแต่ละคน พระองค์สามารถยกเอาธรรมชาติใกล้ตัวมาเป็นสื่อในการสอน สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อได้ทอดพระเนตรเห็นวัสดุสิ่งของ บุคคลหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้าบางอย่างที่จะเป็นประโยชน์ในการสอน พระพุทธองค์จะทรงหยิบยกเอาขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการสอนพระธรรมทันที แสดงว่าพระองค์ทรงเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียกว่า "โสตทัศนูปกรณ์ (Audio visual aids)" และแสดงให้เห็นว่าการสอนของพระองค์เป็นงานประจักษ์ที่ไม่เลือกเวลาและสถานที่ จะต้องสอดทุกโอกาสที่พอจะสอนได้ (บรรยวสธ ฝางคำ, 2563 : 2-5)

หลักพุทธธรรม

พุทธธรรมเป็นแนวทางปฏิบัติในวิถีชีวิตของมนุษย์ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์เข้าถึงสัจจะแห่งชีวิตและสันติสุข รวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ลดความขัดแย้งขัดความเห็นแก่ตัว มีขันติธรรมทนต่อกันได้ รู้จักการให้อภัย สร้างคนในสังคมให้สามัคคีมีเมตตา หลักธรรมดังกล่าวจะเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันขับเคลื่อนให้เกิดสังคมสันติสุขได้ สามารถสร้างภาวะที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน ป้องกันไม่ให้เหตุการณ์ความรุนแรงจากความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองเกิดขึ้นซ้ำอีก นำพามนุษย์ในสังคมให้มีความปรองดองไม่แตกแยก มีความปรารถนาดีต่อกัน เข้าอกเข้าใจกัน ทำ

ให้สังคมเกิดความเป็นปึกแผ่นลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สร้างสังคมให้มีเสถียรภาพ ถักทอให้คนในสังคมมีสำนึกร่วม ยอมรับและปฏิบัติตามบรรทัดฐานที่กำหนดโดยสังคม หลักพุทธธรรมจึงเป็นพลังอันสำคัญที่ขับเคลื่อนผลักดันหรือเสริมสร้างสังคมให้ไปสู่เส้นทางแห่งสังคมสันติสุขได้อย่างแท้จริง โดยหลักพุทธธรรมประกอบด้วย (พระมหาปริดา ขนติโสภโณ, 2559)

1. หลักเมตตาธรรม ธรรมภาชิที่ว่า โลโกปตณฺณิกา เมตฺตา แปลว่า เมตตาเป็นเครื่องค้ำจุนโลก (กรมการศาสนา, 2597) เมื่อพิจารณาธรรมภาชินี้ จะพบว่า เมตตา มีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคมโลกมาก เพราะทำให้โลกมนุษย์เรายู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งบุคคลควรปลูกเมตตาให้เกิดขึ้นในจิตใจ การจะปลูกเมตตาให้เกิดขึ้นในใจของคนนั้น ต้องเกิดจากการฝึกฝนอบรมจิตใจอยู่เสมอ ด้วยการหมั่นพิจารณาความจริงของชีวิตว่าเราเกิดมาก็ต้องตายไม่เร็วหรือช้าก็ต้องตายด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อเรามีความโกรธขึ้นมาเราต้องมีสติที่จะระงับความโกรธนั้นไม่ให้แสดงออก และพิจารณาความโกรธลงไปให้ลึกซึ้งว่า ทุกชีวิตต่างก็รักตนเองไม่ปรารถนาที่จะได้รับความเจ็บปวดหรือการชิงชัง เมตตา เป็นคุณธรรมที่ทำให้คนในโลกเกื้อกูลกันเกิดความรักความปรารถนาดีต่อกัน (พระมหาบุญเรือน ปวงกโร (พิลาพันธ์), 2542) ถ้าในโลกนี้มีแต่คนมีเมตตาและเป็นผู้เสียสละ ปัญหาต่าง ๆ ย่อมไม่เกิดขึ้น ฉะนั้น ในการขับเคลื่อนให้สังคมเกิดสันติสุข จะต้องยึดหลักเมตตาธรรม ที่เป็นเมตตาที่ไม่จำกัด เมตตาได้ทุกเมื่อ กับคนทุกคน มีเมตตาเสมอต้นเสมอปลาย

2. หลักอภัยทาน หมายถึง การอดโทษ หรือการยกโทษให้แก่กัน ไม่ถือโทษโกรธพยาบาท อาฆาตจองเวรต่อกันอีกต่อไป การให้ในลักษณะนี้เป็นการสร้างบรรยากาศของสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น โดยการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้แสดงให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นไม่มีความเกรงกลัว ขลาดกลัว หรือหวาดระแวงต่อการคิด พูด และการกระทำของเรา อันเป็นการเปิดพื้นที่ให้จิตของเราได้มีโอกาสให้อภัยในสิ่งที่คนอื่นทำไม่ดีกับเรา หรือขออภัยต่อบุคคลอื่น ในสิ่งที่เราได้ล่วงละเมิดในวิถีทางที่ไม่เหมาะสมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งนำไปสู่การไม่จองเวร หรือพยาบาทซึ่งกันและกัน หลักพุทธธรรมได้ชี้ให้เห็นจุดเด่นของการให้อย่างน้อยสองประการ กล่าวคือ ผู้ให้อย่อมผูกไมตรีไว้ได้ และผู้ให้อย่อมเป็นที่รัก คนหม่อมมากย่อมคบเขา หลักการเช่นนี้เป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้ให้ ซึ่งได้รับการยอมรับจากผู้รับ หรือบุคคลทั่วไปที่แสดงความชื่นชมต่อการให้ แม้จะไม่ได้เป็นผู้รับโดยตรงก็ตาม

3. หลักขันติธรรม หมายถึง ความอดทนที่เกิดขึ้นจากการที่เราถูกกระทำโดยฝ่ายตรงข้าม ไม่ว่าจะเป็น “โจทก์” หรือ “คู่กรณี” ของเราก็ดำเนิน ซึ่งคำว่า “ถูกกระทำ” นั้น อาจเป็นการถูกกระทำทั้งทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ เช่น การด่า การทำร้าย การกล่าวเสียดสี การหมิ่นประมาท เป็นต้น แต่เราเองก็มีได้ด่าตอบ หรือทำร้ายตอบต่อคู่กรณีของเรา พระพุทธเจ้าและพระสาวกหลายรูปได้ชื่อว่า “เป็นนักขันติบุคคล” ดังจะเห็นได้จากกรณีที่น่ามาคันทียาได้จ้างทาสและกรรมกรไป

คำพระพุทธเจ้าว่า “เปรต อสุรกายและสัตว์เดรัจฉาน” เป็นต้น แต่สิ่งที่พระพุทธเจ้าแสดงออกมา คือ “ความอดทน” ขณะที่พระอานนท์พยายามที่จะนิมนต์ให้พระองค์เสด็จไปที่อื่นเพื่อหลีกเลี่ยง สถานการณ์ดังกล่าว พระองค์ได้ชี้ให้เห็นว่า “การหนี” ไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง แท้ที่จริงแล้ว การหนีดังกล่าวไม่ได้มีเป้าประสงค์เพื่อที่จะหนี “คนอื่น” แต่เรากำลังหนี “ตัวเอง” ที่ไม่สามารถ “อดทน” ต่อคำตำหนิตัวด้วยเหตุดังนี้ พระพุทธองค์จึงเปรียบพระองค์เองเหมือนกับช้างว่า เมื่อก้าวสู่ สงครามแล้วก็ต้องพร้อมน้อมรับลูกศร หรืออาวุธต่างๆ ที่จะเข้ามากระทบ

4. หลักอนัตตา หมายถึง การลดทอน รื้อถอน ทำลาย และสลายการยึดมั่นถือมั่นในความเป็นอัตลักษณ์ความเป็นอัตลักษณ์อาจจะมีจุดแข็งในแง่ของความเป็น “เอกภาพ” ของชุมชน หรือสามารถดำรงคงไว้ซึ่ง “ชาติพันธุ์” แต่จุดด้อยที่สำคัญก็คือการแสดงออกในลักษณะดังกล่าวอาจจะทำให้เกิดการยึดมั่นในความเป็น “ชาตินิยม” หรือ ชาติพันธุ์ของตัวเองจนเป็นที่มาของการ “ดูถูก” “ดูหมิ่น” “เหยียดหยาม” และ “เกลียดชัง” คนอื่น กลุ่มอื่น ชาติพันธุ์อื่นๆ ในแง่ของ “วรรณะ” “ความรู้” “ภาษา” เป็นต้น หลักฐานเชิงประจักษ์ในกรณีนี้ก็คือ “เจ้าศากยะ” นอกจากจะต้อง “เดือดร้อน” จากการทำ “สงคราม” นั้นแล้วยังต้อง “สูญเสียเผ่าพันธุ์ศากยะ” จากการทำสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธุ์กับพระเจ้าวิฑูทกะด้วย อีกประการหนึ่งของ “ความเป็นอัตลักษณ์” ก็คือ การไม่ยอมเปิด “โลกทัศน์ความคิด” ของตัวเองเพียงเพื่อยอมรับฟังความคิดเห็น หรือการแสดงออกของบุคคลอื่น ๆ ในสังคม หรือบางครั้งอาจจะ “ฟังแต่ไม่ได้ยิน” สิ่งที่บุคคลอื่น ๆ นำเสนอ การไม่เปิดรับดังกล่าวกลายเป็นที่มาของการ “สูญเสีย” แนวร่วม หรือองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่า “อนัตตา” ดังที่พระพุทธเจ้าทรงย้ำในประเด็นนี้กับเจ้าศากยะทั้งหลายว่า “เราได้เห็นหมู่สัตว์กำลังดิ้นรนอยู่ด้วยทิฏฐิ (เพราะทิฏฐิ)”

5. หลักการวธรรม หมายถึง ความเคารพผู้ใหญ่ หรือบุรุษอาวุโสผู้ทรงธรรมซึ่งทำหน้าที่ในการชี้ “ชุมทรัพย์” ให้แก่เรา ความเคารพในองค์ความรู้ที่เราได้รับการชี้แนะจากบุคคลอื่น และความเคารพที่ประชุม หรือมติที่ประชุม การแสดงความเคารพ ยกย่อง ให้เกียรติ หรือให้ความสำคัญแก่ “บุคคล” “ข้อมูลหรือองค์ความรู้ธรรม” และ “ประชาคม” โดยลำดับ การแสดงออกซึ่งความเคารพ ให้เกียรติ หรือยกย่อง “องค์ประกอบที่สำคัญ” ดังกล่าวจัดได้ว่า เป็นหัวใจที่สำคัญอีกประการหนึ่งของนักสันติวิธี เพราะรัฐบุรุษอาวุโส นั้น ได้ชื่อว่า “อาวุโสโดยธรรม” ไม่ได้หมายถึงอาวุโสด้วยอายุ

6. หลักสามัคคีธรรม หมายถึง ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ดังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงชี้ให้เห็นถึงความสำคัญว่า “ธรรมอย่างหนึ่งเมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่คนหมู่มากเพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เกิดขึ้นเพื่อความสุขแก่เทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย” ธรรมอย่างหนึ่ง ดังกล่าวก็คือ “ความสามัคคี” จะเห็นว่าเมื่อใดก็ตามที่

พระสงฆ์เกิดความพร้อมเพรียงกัน ชื่นชมไม่วิวาทกัน เป็นเหมือนน้ำกลมกลืนกับน้ำนมมอดูกันและกันด้วยสายตาที่รักกันอยู่ การบาดหมางกันการข่มขู่กัน การขับไล่กัน ย่อมไม่เกิดขึ้น อีกทั้งทำให้ประชาชนที่ยังไม่เลื่อมใสย่อมเลื่อมใส ส่วนผู้ที่เลื่อมใสแล้วก็จะเลื่อมใสกันมากยิ่งขึ้น “หลักการสามัคคี”

7. หลักพรหมวิหารธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่ ประกอบไปด้วย “เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา” ชุดของแนวคิดนี้ประกอบไปด้วย “แนวคิดเชิงรับ” ได้แก่ “เมตตาและอุเบกขา” และ “แนวคิดเชิงรุก” ได้แก่ “กรุณา และมุทิตา” โดยมี “ปัญญา” เป็น “ทุนซื้อ” หรือ “เสนาธิการ” คอยบัญชาการอยู่เบื้องหลังแนวคิดดังกล่าว หลักการเหล่านี้ พระพุทธเจ้ามักจะใช้ควบคู่กันอยู่เสมอ จะเห็นว่าเมื่อพระองค์ใช้หลัก “เมตตาธรรม” ต่อเพื่อนมนุษย์ พระองค์ก็มักจะใช้หลัก “กรุณา” ควบคู่กันไปด้วยตัวอย่างที่ชัดเจนคือ “พระคุณทั้งสาม” ของพระองค์ ได้แก่ “พระบริสุทธิคุณ พระกรุณาคุณ และพระปัญญาคุณ” หลักพรหมวิหารธรรมนี้ จึงเป็นพลังขับเคลื่อนก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมได้

8. หลักสารณียธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเหตุ หรือเป็นที่ตั้งแห่งการระลึกถึงกัน ซึ่งประกอบไปด้วยกลยุทธ์ที่สำคัญ 6 ประเด็น กล่าวคือ 1) ตั้งเมตตากายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) ตั้งเมตตาวาจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้า และลับหลัง 3) ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง 4) แบ่งปันลาภที่ตนได้มาแล้วโดยชอบธรรม ให้แก่เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ไม่หวงเอาไว้บริโภคผู้เดียว 5) รักษาศีลของตัวเองให้บริสุทธิ์เหมือนกับเพื่อนพรหมจรรย์อื่น ๆ และไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือตำหนิจากผู้อื่นในแง่ของศีลาจารวัตร 6) เมื่อเกิดปัญหาได้บทสรุปไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อนพรหมจรรย์ไม่วิวาทกับใคร

9. สังคหัตถุธรรมนั้นมีเป้าหมายเพื่อป้องกันความขัดแย้ง ของหมู่ชนในสังคมและเสริมสร้างสันติสุขในสังคม “สังคหัตถุธรรม” หมายถึง “คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้” หรือ “หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกัน ยึดเหนี่ยวใจกันไว้ หลักการชุดนี้ประกอบไปด้วยพื้นฐานแนวคิดเชิงพุทธสันติวิธี 4 ประการ กล่าวคือ 1) การให้ (ทาน) การให้ 2) วาจาเป็นที่รัก (เปยยวัชชะ หรือปิยวาจา) 3) การประพฤติประโยชน์ (อรรถจริยา) และ 4) การวางตนสม่ำเสมอ (สมานัตตา)

การสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล

การเผยแผ่ธรรมในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการเผยแผ่โดยอาศัย สภาพสิ่งแวดล้อมบุคคล และวัตถุสิ่งของ รวมถึงหมู่คณะ จาริตประเพณี สามัญสำนึกอุปนิสัย และระดับ

ภูมิปัญญาของผู้ฟังว่าอยู่ระดับไหนควรฟังธรรมเบาหรือหนัก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าพระพุทธองค์ ทรงใช้วิธีการเผยแผ่อย่างสุขุมคัมภีรภาพอธิบายให้คนฟังได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชักจูงให้คนฟังได้สนใจอยากฟังมีจิตใจคล้อยตามรสแห่งพระธรรมเทศนามากยิ่งขึ้น การเจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้ถึง 50 ล้านคนทั่วโลก รวมทั้งพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาด้วย ทั้งในด้านที่เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า การทำวิจัย การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการสื่อสารสนทนาสั่งสอนธรรมะกับบุคคลต่าง ๆ เนื่องจากมีความสะดวกสบายและเป็นประหยัดรวดเร็ว จากกาขยายตัวอย่างรวดเร็วของเครือข่ายสังคมทำให้ผู้คนทั่วโลกที่ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะหรือกลุ่มใดรวมถึงกลุ่มพระสงฆ์ต่างก็ต้องปรับตัวเพื่อเตรียมรับมือผลกระทบ จากอิทธิพลของเครือข่ายสังคมที่อาจจะมั่งทั้งในด้านสว่างและด้านมืดตามมาพร้อมๆ กัน (เจษณี สุขจิรัตติกาล, 2560)

เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดความเจริญทางเทคโนโลยี มีการสื่อสารสมัยใหม่คือ สังคมออนไลน์ ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากทำให้การเผยแผ่ธรรมะของพระสงฆ์ไทยเปลี่ยนแปลงไปทั้งรูปแบบและวิธีการ ตลอดจนการประยุกต์ เนื้อหาสาระให้เข้ากับเหตุการณ์ในยุคปัจจุบัน พระสงฆ์ไทยที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พุทธธรรมเพื่อประโยชน์แก่สังคม มีรูปแบบ วิธีการ และพฤติกรรมการนำเสนอที่แตกต่างกัน เช่น การโพสต์รูปภาพ การอัปโหลดวิดีโอ การแบ่งปัน และการแสดงความคิดเห็น เป็นต้น พระนักเผยแผ่ธรรมะแต่ละรูป มีรูปแบบและวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันไป เพราะได้แสดงบทบาทในฐานะนักสื่อสารมวลชน มีการบูรณาการเนื้อหาสาระให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบันและใช้สื่อออนไลน์ ให้เกิดประโยชน์ในสังคมออนไลน์ซึ่งไม่ต่างกับสังคมทั่วไป (พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ, 2549) ปรากฏกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น ในเฟซบุ๊กจะพบในรูปแบบสื่อทัศน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ บทความ และภาพนิ่ง รูปแบบสื่อโสต ได้แก่ สื่อที่มีการนำเสนอ แต่เสียงเช่น ไฟล์เสียง audio mp3 wave เป็นต้น รูปแบบสื่อโสตทัศน ได้แก่ วิดีโอ โทรศัพท์ ภาพยนตร์ วิดีโอ ดิสก์ ทั้งฟังและมองเห็น ตลอดจนถึงหลักพุทธธรรมของคนที่สนใจ และต้องการศึกษาสารธรรมแบบกะทัดรัด รวดเร็วทันใจ ต้องเข้าไปศึกษาในเฟซบุ๊ก ถ้าต้องการศึกษาสารธรรมที่เป็นวิชาการ เนื้อหาครบถ้วน มีแหล่งที่มาอ้างอิง ต้องเข้าไปศึกษาในเว็บไซต์ ถ้าต้องการดูคลิปวิดีโอ ทั้งภาพและเสียงต้องเข้าไปศึกษาในยูทูบ

โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตเข้าถึงคนได้เป็นจำนวนมากและในวงกว้าง แต่ประชาชนบางคนยังมองพระสงฆ์ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่นำเสนออาจจะไม่ใช้ในการจัดทำเนื้อหาทางศาสนาอย่างเดียว พระสงฆ์บางกลุ่มหากไม่มีกฎระเบียบในการใช้อินเทอร์เน็ต อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่าย ชาวพุทธต้องปรับตัวในแง่ของการรู้เท่าทันสื่อ รู้จักนำเครื่องมือและเทคโนโลยีมาใช้ในงานเผยแผ่ศึกษาธรรม เช่น โปรแกรมไลฟ์ก็ใช้ในการ

บรรยายธรรมหรือสอนสมาธิภาวนาพร้อมกันทั่วโลก คนไม่ต้องมาวัด แต่ดูยูทูบของพระอาจารย์ต่าง ๆ แม้จะเป็นประโยชน์มาก แต่ก็มีโทษมาก ต้องรำลึกอยู่เสมอว่า เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือ อย่าให้เป็นนายเหนือเรา รู้เท่าทันทั้งด้านบวกและด้านลบอย่ามัวหมกมุ่นกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี คุณและโทษต้องบริหารจัดการภายใต้กรอบประโยชน์สูงสุด เป็นต้น

ความสัมพันธ์พุทธนวัตกรรมการสื่อสารกับการสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือ สนับสนุนการทำงานดังที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตอย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมหรือรูปแบบกิจกรรม รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไปอย่างสิ้นเชิง (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) เห็นได้จากความแพร่หลายของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารข้อมูลที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลายและเพิ่มมากขึ้น (แสงเดือน ผ่องพุ่ม, 2556) ในปัจจุบันมีความพยายามที่จะอธิบายถึงการใช้ดิจิทัลในสังคมปัจจุบันในรูปแบบต่างๆ เช่น เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality : AR) (ธัญธัช วิภาติภูมิประเทศ, 2562) จะเห็นว่า สังคมในยุคนี้เรียกได้ว่า เป็นสังคมที่ก้าวข้ามมาอยู่ในยุคของดิจิทัล สังคมดิจิทัลที่ว่านี้ นั่นคือ สังคมที่เกิดขึ้นบนโลกออนไลน์ สามารถเชื่อมต่อกันได้และโลกออฟไลน์ ใช้โดยปราศจากการเชื่อมต่อ ที่เชื่อมโยงกันอย่างลงตัว ผู้คนสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของตนเองได้ ทั้งในรูปแบบบุคคลและแบบเครือข่าย เมื่อไหร่ก็ได้และที่ไหนก็ได้ ชี้ให้เห็นถึงวิวัฒนาการที่ทุกองค์ประกอบในสังคมถูกเพาะบ่มมาจนมีความพร้อม และก้าวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัลด้วยตนเองอย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจหรือโดยธรรมชาติก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนสังคมดิจิทัล ได้แก่ อุปกรณ์ดิจิทัลพกพา ผู้บริโภคสามารถเข้าสู่โลกออนไลน์ได้ทุกที่ทุกเวลา และเริ่มต้นทุกอย่างได้ด้วยตนเอง กิจกรรมดิจิทัลจากการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สู่กิจกรรมที่เชื่อมโยงผู้บริโภคเข้าไว้ด้วยกัน โดยมีเป้าหมายที่ไม่ใช่การเชื่อมโยง หากแต่เป็นการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ และผู้บริโภคสัญชาติดิจิทัลพฤติกรรมมีลักษณะเฉพาะร่วมกันและสอดคล้องกันทั่วโลก ดำเนินชีวิตในสังคมดิจิทัลและเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนสังคมดิจิทัลซึ่งได้เปลี่ยนวิถีชีวิตที่มีต่อตนเองไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งพฤติกรรมในสังคมดังกล่าวจัดเป็นสังคมยุคดิจิทัล

ในส่วนของ คำว่า “พุทธนวัตกรรม” อาจจะสามารถตีความได้ 2 รูปแบบความหมายที่หนึ่ง “พุทธนวัตกรรม” หมายถึง นำเอาพระพุทธศาสนาไปสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นตามที่เรา

ดิงาม แต่ตัวพระพุทธรูปศาสนาก็ยังคงเป็นพระพุทธรูปที่บริสุทธิ์บริบูรณ์อยู่เหมือนเดิม ความหมายที่สอง “พุทธนวัตกรรม” หมายถึงเอาพระพุทธรูปมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีรูปแบบใหม่ ๆ มีคำสอนใหม่ ๆ ตามที่เห็นว่าจะทันสมัยขึ้น เพื่อให้เข้ากับโลกยุคใหม่ เพื่อให้อยู่กับสังคมสมัยใหม่ได้ แบบนี้คือทำให้สิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้นมา แต่ตัวพระพุทธรูปศาสนาก็ยังคงเหมือนเดิม โดยการนำพุทธนวัตกรรมการสื่อสารมาใช้ในการสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัลนั้น ถือได้ว่ามีส่วนช่วยในการผลักดันและขับเคลื่อนพุทธศาสนาเชิงรุกให้เข้าถึงตัวบุคคลและสังคมผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อให้พระพุทธรูปศาสนายาวงกว้างออกไปให้แพร่หลาย ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธรูปศาสนาไปประพฤติ ปฏิบัติ โดยจากการที่ผู้เขียนได้รับถึงพุทธธรรมในหัวข้อข้างต้นว่าเป็นแนวทางปฏิบัติในวิถีชีวิตของมนุษย์ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์เข้าถึงสัจจะแห่งชีวิตและสันติสุข รวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ลดความขัดแย้งขจัดความเห็นแก่ตัว มีขันติธรรมทนต่อกันได้ รู้จักการให้อภัย สร้างคนในสังคมให้สามัคคีมีเมตตา หลักธรรมดังกล่าวจะเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันขับเคลื่อนให้เกิดสังคมสันติสุขได้ ประกอบด้วย 1) หลักเมตตาธรรม 2) หลักอภัยทาน 3) หลักขันติธรรม 4) หลักอนัตตา 5) หลักการวชิระ 6) หลักสามัคคีธรรม 7) หลักพรหมวิหารธรรม 8) หลักสาราณียธรรม 9) สังคหวัตถุธรรม โดยในส่วนของกระบวนการสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล คือ การใช้เทคโนโลยีกับการเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนา พบว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้เครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนา เพราะหากจะใช้วิธีการเผยแผ่พระพุทธรูปศาสนาแบบเดิมอาจเข้าไม่ถึงสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ก็เป็นได้ เพราะสังคมสมัยปัจจุบัน ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรม การเผยแผ่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ผู้ใช้อยู่ที่ไหนเวลาสามารถที่จะเข้าไปศึกษาพระธรรมคำสอนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นที่ทำงาน ที่บ้าน หรืออยู่ในต่างประเทศก็ตาม นอกจากนั้น สื่ออินเทอร์เน็ตยังสามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ ภาพ เสียง วิดีโอ และสามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้ชมได้ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยในยุคปัจจุบันเปลี่ยนไปอยู่ภายใต้สังคมเทคโนโลยีอย่างสมบูรณ์ ทำให้การดำเนินวิถีชีวิต แบบสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมวิถีชีวิตที่เคยมุ่งเน้นเรื่องการพึ่งพาช่วยเหลือเอื้อเฟื้อกัน รวมไปถึงการประพฤติ ปฏิบัติที่ดิงามทางพุทธธรรม คุณธรรม ไปสู่สังคมแห่งเทคโนโลยีแห่งเครื่องจักรที่มีผู้ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร เป็นผู้คิด ผลิตขึ้นมาเพื่อป้อนให้แก่สังคมในปัจจุบัน ผูกขาดความรับผิดชอบไว้จึงเป็นเหตุให้คิดได้ว่าผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสร้างงาน ดังนั้น การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารกับการสื่อสารหลักพุทธธรรมในยุคดิจิทัล เพื่อนำประโยชน์แห่งธรรมที่เข้าถึงชีวิตที่มีคุณภาพ ประกอบ

ด้วยสาระธรรมอันให้เกิดประโยชน์ต่อตนได้แล้ว ก็จะเป็น ไปเพื่อประโยชน์แห่งสังคม (ผู้อื่น) ซึ่งการทำให้สังคมมุ่งสู่ทิศทางอันมีจุดหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2556). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- กรมการศาสนา. (2537). *พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- เจษฎ์ สุขจิตต์ติกาล. (2560). *มารยาทและจริยธรรมในเครือข่ายสังคมออนไลน์*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว.
- ธัญธัช วิกิตภูมิประเทศ. (2562). “สังคมวิทยาดิจิทัล : แนวคิดและการนำไปใช้”, *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6 (1) : 65-81.
- บรรยวีสต์ ฝางคำ. (2563). *พุทธวิธีการสอน*. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- พระจักรพงษ์ วิสุทฺธิสโร. (2558). *การใช้เทคโนโลยีกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.
- พระธรรมกิตติวงศ์. (2558). *คำวัด 2*. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.
- พระมหาบุญเรือน ปวงกโร (พิลาพันธ์). (2542). *การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องเมตตาในพุทธปรัชญาเถรวาท*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาปริดา ขนฺติโสภโณ. (2559). *พุทธธรรม: พลังขับเคลื่อนสู่สังคมสันติสุข*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต ประจำปี 2559, 71-78.
- พระมหาสมชาย ฐานวุฑโฒ. (2549). *ลมหายใจเข้าออกของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: บริษัท พีวี ซีพีพลายส์ จำกัด.
- มานิตย์ อรรคชาติ. (2563). พระพุทธศาสนากับนวัตกรรม. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 2(2): 59-68.
- วศิน ประดิษฐ์ศิลป์. (2556). *นวัตกรรมวิธีคิดเพื่อการสื่อสารศาสนาของพระไพศาล วิสาโล*. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

- สุภารักษ์ จูตระกูล. (2560). *ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล* (Digital Literacy) ของดิจิทัลเนทีฟ (Digital Natives). วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. 11(1). 99-118.
- สมจินต์ สมมาปญโญ. (2564). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ สถานีโทรทัศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แสงเดือน ผ่องพฒ. (2556). *สื่อสังคมออนไลน์ : แนวทางการนำมาประยุกต์ใช้*. [online], แหล่งที่มา : http://digitalasia.co.th/wpcontent/uploads/2016/12/6685991_0004.pdf. [15 กรกฎาคม 2565]

แนวทางการจัดกิจกรรมพิเศษให้ประสบความสำเร็จ GUIDELINES FOR ORGANIZING SUCCESSFUL SPECIAL EVENT

¹ชุมพล มียิ่ง และ ²ศรัณย์รัชต์ เผือกพิพัฒน์

¹Chumpon Meeying and ²Sarunrat Puagpipat

มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย

Sripatham University, Thailand

¹Chumpon.me@spu.ac.th, ²Sarunrat.pu@spu.ac.th

Received : March 8, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

แนวทางการจัดกิจกรรมพิเศษให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดวัตถุประสงค์ การสร้างกิจกรรมพิเศษให้เกิดขึ้นจริง และการประเมินผล 2) หลักการในการดำเนินการจัดกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ ต้องสร้างความบันเทิงให้กับกลุ่มเป้าหมาย ทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนุกสนานตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม และกิจกรรมต้องน่าตื่นเต้น เร้าใจ 3) องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมพิเศษ ประกอบด้วย แนวคิดหลัก การจัดงบประมาณ การเลือกสถานที่และการจัดการ การวางแผนและการกำหนดวาระการประชุม การส่งเสริมและการสื่อสาร บุคคลหลัก โครงสร้างหลัก การจัดการโลจิสติกส์ การจัดการคู่ค้า การจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤติ และการจัดการบุคลากรและอาสาสมัคร 4) ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมพิเศษ ประสบความสำเร็จ คือ ต้องมีจุดขายชัดเจน ต้องเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคและเรียนรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในกิจกรรม

¹ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

คำสำคัญ : กิจกรรมพิเศษ; ประสบความสำเร็จ

Abstract

The key principles for organizing successful special events are as follows: 1) The steps involved in event management include data analysis, objective setting, event creation, and evaluation. 2) Operational principles encompass the creation of entertainment specifically tailored to the target audience, guaranteeing enjoyment from the beginning to the end, and fostering an event that is both thrilling and captivating. The components of special event organization encompass various aspects such as core concepts, budgeting, venue selection and management, planning and scheduling, promotion and communication, key personnel, organizational structure, logistics management, partner management, risk and crisis management, and staff and volunteer management. 4) The factors that contribute to the success of an event include having a distinct and compelling selling point, comprehending the needs of consumers, acquiring knowledge of technology, and integrating new advancements into the event.

Keywords: Special Event; successful

บทนำ

เมื่อย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ ผู้คนในสมัยนั้นจะเฉลิมฉลองผ่านการจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) และเทศกาลต่างๆ ในช่วงเวลาโอกาสพิเศษของตนเอง ครอบครัว หรือเหตุการณ์สำคัญของสังคม เช่น เทศกาลในฤดูเก็บเกี่ยว การเฉลิมฉลองวันชาติ และอื่นๆ จนกระทั่งในปัจจุบันกิจกรรมพิเศษต่างๆ ได้ขยายรูปแบบ และเป็น เครื่องมือที่มีศักยภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ และได้มีการนำไปร้อยเรียงให้เป็นส่วนหนึ่ง ของการท่องเที่ยว การพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางธุรกิจองค์กร (สำนักงาน ส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2565) ดังนั้น กิจกรรมพิเศษ จึงหมายถึงกิจกรรมทุกรูปแบบ ทั้งกิจกรรมเพื่อสันทนาการ ((Leisure Events) กิจกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Events) กิจกรรมสำหรับองค์กร (Organizational Events) รวมถึง กิจกรรมส่วนบุคคล (Personal Events) โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะขึ้นอยู่กับผู้จัดกิจกรรม นั้นๆ (Shone and Parry, 2004) ทำให้การจัดกิจกรรมพิเศษจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ได้

กำหนดเอาไว้ตั้งแต่ในช่วงเริ่มแรกของการจัดกิจกรรม (Allen, O'Toole, Harris and McDonnell, 2008)

ปัจจุบันการจัดกิจกรรมพิเศษได้รับนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เข้าถึงลูกค้าได้ตรงกลุ่มเป้าหมายและตรงจุดมากที่สุด ถือเป็นการลงทุนที่ได้ประสิทธิภาพมากกว่าการโฆษณาทางสื่ออื่นๆ (จิตราภรณ์ จรัสรัมย์, 2561) โดยมักมีส่วนเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ทางการตลาดเพื่อดำเนินงานในฐานะของเครื่องมือทางการตลาดที่สำคัญ และมีการเชื่อมโยงกับตราสินค้า รวมถึงการที่ผู้บริโภคในปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ทั้งรสนิยม กิจกรรม และการเปิดรับสื่อ ทำให้ลูกค้าแต่ละกลุ่มต่างมีความต้องการหรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป กิจกรรมพิเศษจึงเข้ามาทำหน้าที่เพื่อเจาะลูกค้าเฉพาะกลุ่ม สนองความต้องการได้อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่ากลุ่มลูกค้าจะเล็กลงแต่การเข้าถึงลูกค้าตัวจริงได้ (ธวัชชัย สุวรรณสาร, ม.ม.ป.) ซึ่งกิจกรรมพิเศษนั้นมีรูปแบบของกิจกรรมที่องค์กรเป็นเจ้าของแต่เพียงผู้เดียว (Sole event) และกิจกรรมที่มีหลายองค์กรเข้ามาเกี่ยวข้อง (Joint Event) (เกรียงไกร กาญจนะโกคิน, 2555)

ทุกองค์กรจึงมุ่งให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมพิเศษมากขึ้น ซึ่งสิ่งต้องมีการพิจารณาและวางแผนอย่างรอบคอบ เพื่อจะทำให้กิจกรรมพิเศษประสบความสำเร็จให้ได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุน และก่อให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด

ขั้นตอนการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ

การจัดกิจกรรมพิเศษให้ประสบความสำเร็จนั้น มีขั้นตอนการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษดังนี้ (Tum, Norton, & Wright, 2007; เกรียงไกร กาญจนะโกคิน, 2555)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) เป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรหรือกิจกรรมพิเศษนั้นๆ

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective) เป็นการกำหนดทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายที่สุด เช่น การจัดงานเพื่อต้องการเพิ่มยอดขาย ต้องการให้ตราสินค้าเป็นที่รับรู้ เป็นต้น วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนยังสามารถใช้เป็นตัวชี้วัด (KPI) อีกด้วย อย่างไรก็ตาม วราภรณ์ ฉัตรชาติ (2556) ได้อธิบายถึงสิ่งที่วัตถุประสงค์ต้องระบุ ดังต่อไปนี้

- 1) ช่วงเวลาการจัดงาน โดยพิจารณาจากแผนการสื่อสารการตลาด หรือวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย
- 2) จำนวนของผู้เข้าร่วมงาน
- 3) งบประมาณ
- 4) สิ่งที่ต้องการจะสื่อสารในงาน

5) การรายงานข่าวในสื่อมวลชน หรือ Media Coverage โดยต้องกำหนดมูลค่าของสื่อมวลชนในรูปแบบการประชาสัมพันธ์

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างกิจกรรมพิเศษให้เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นขั้นตอนการคิดสร้างสรรค์งานภายใต้กรอบของกลยุทธ์การสื่อสาร เป็นการผสมผสานจินตนาการเข้ากับศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งการสื่อสาร การตลาด การออกแบบ ศิลปะการแสดง ดนตรี เป็นต้น โดยต้องออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้เข้าร่วม ซึ่งทั้งหมดนี้จะต้อง ตอบโจทย์ที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 1

ขั้นตอนที่ 4 คือ การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ หมายถึง การควบคุมและดูแล การผลิตทั้งหมด ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้อย่างละเอียด เป็นขั้นตอนการทำให้งาน เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องมากขึ้น อาทิ ส่วนรักษาความปลอดภัย ส่วนดูแลเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม ส่วนการตกแต่งสถานที่ หรือส่วนงานบนเวที ทั้งพิธีกร นักแสดง งานฮาร์ดแวร์ต่าง ๆ สำหรับการแสดง เป็นต้น ทั้งนี้ผู้จัดงานสามารถทำ Master Plan และ Script Rundown เพื่อกำหนดองค์ประกอบในการทำงานให้สมบูรณ์ และต้องมีการประชุมทีมงาน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันและเตรียมความพร้อมให้ดี

ที่สุด เป็นการลดปัญหาหน้างานที่อาจจะเกิดจากสิ่งที่ไม่ได้คาดการณ์

ขั้นตอนที่ 5 คือ เป็นการติดตาม (Monitor) และแก้ไขข้อผิดพลาด (Correct) ในทุกขั้นตอนการทำงานทั้งระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมพิเศษ เพื่อผลที่ได้จะนำมาเป็นข้อมูลในการวัดผลความสำเร็จในภาพรวมว่าตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด รวมถึงนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป ซึ่งรูปแบบการประเมินสามารถทำได้ 5 มิติ คือ

- 1) วัตถุประสงค์ (Objective) ของกิจกรรมสำเร็จตามที่ตั้งไว้หรือไม่
- 2) ผู้เข้าร่วมงาน (Participant) เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่
- 3) ผู้เข้าร่วมงาน (Viewer) อาจเป็นบุคคลที่ไม่ได้รับเชิญโดยตรง แต่ได้รับข้อมูล

ข่าวสารว่ามีกิจกรรมเกิดขึ้นจึงมาร่วมงาน

4) การรายงานข่าวของสื่อมวลชน (Media Coverage) จากการเผยแพร่ผ่าน สื่อ ต่างๆ นั้น นำมาคิดคำนวณมูลค่าทางการประชาสัมพันธ์ (PR Value) ว่าเป็นอย่างไร

5) การสื่อสาร (Communication) เป็นข้อความหลักขององค์กรหรือสินค้าที่ ต้องการสื่อสารออกไป ซึ่งสามารถประเมินการสื่อสาร ประกอบด้วย ความชอบ (Liking) ของผู้เข้าร่วมงาน ความโดดเด่น (Outstanding) ของกิจกรรม ความเข้าใจ (Understanding) ของผู้เข้าร่วมงาน และการโน้มน้าวใจ (Persuading) ผู้เข้าร่วมงาน

นอกจากนี้ ทักษะรณ โอภาสจรเดช (2559) ได้อธิบายถึงหลักการในการจัดกิจกรรมพิเศษ ดังนี้

1. กิจกรรมต้องสามารถสร้างความบันเทิงให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ เพื่อให้น่าสนใจ และดึงดูดให้กลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมในกิจกรรม
2. ทำให้ผู้เข้าร่วมงานสนุกสนานมีความสุขในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายในงาน ตั้งแต่ต้นจนจบ
3. กิจกรรมต้องน่าตื่นเต้น เร้าใจ เพื่อทำให้กลุ่มผู้เข้าร่วมงานอยู่ในงานอย่างต่อเนื่อง แต่ความตื่นเต้นอาจเกิดความเสี่ยง (risk) ได้ ผู้จัดงานต้องมีการวางแผนอย่าง รอบคอบ
4. กิจกรรมต้องมีองค์ประกอบของความแปลกใหม่ (New) ไม่เคยทำมาก่อน เป็น กิจกรรมที่มีความยาก (Difficult) เพื่อช่วยเพิ่มความน่าสนใจ และกิจกรรมต้องช่วยในเรื่องธุรกิจ (Business) ด้วย

องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมพิเศษ

ในการจัดกิจกรรมพิเศษควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ (DEEPAK GROVER, 2011; lhyeah, 2023; สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน), 2565)

1.แนวคิดหลัก (Core Concepts) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรกของการสร้างสรรค์กิจกรรมพิเศษ และเป็นพื้นฐานการกำหนดหมวดหมู่ของกิจกรรมแต่ละประเภท โดยการพัฒนาแนวคิดหลักควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ น่าสนใจ ง่ายต่อการเข้าถึง และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้แนวคิดหลักจะเป็นสิ่งกำหนดการสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ อาทิ การเลือกอาหารและเครื่องดื่ม รูปแบบกิจกรรม เป็นต้น ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์กิจกรรมตามแนวคิดหลักต้องเหมาะสมกับงบประมาณด้วย

2. การจัดงบประมาณ (Budgeting Management) คือ การกำหนดค่าใช้จ่ายได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดกิจกรรมพิเศษจะดำเนินไปอย่างราบรื่นและอยู่ในงบประมาณที่กำหนดไว้ ซึ่งสิ่งสำคัญต้องคำนึงถึงความเป็นจริงและรวมค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นทั้งหมดด้วย อาทิ ค่าสถานที่ ค่าจัดเลี้ยง ค่าตกแต่ง ค่าความบันเทิง ค่าแรง และรายการ อื่นๆ ที่จำเป็น

3. การเลือกสถานที่และการจัดการ (Venue Selection And Management) เมื่อกำหนดงบประมาณเรียบร้อยแล้ว ในการกำหนดสถานที่ที่สามารถทำได้โดยจัดทำรายชื่อสถานที่ที่มีศักยภาพ ค้นหาเกี่ยวกับที่ตั้ง การรองรับจำนวนคน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ หลังจากนั้นจึงดำเนินการลงพื้นที่สำรวจ เพื่อประเมินความเหมาะสม ด้วยการพิจารณารายละเอียด อาทิ ที่จอดรถ

รถ ความปลอดภัย การเข้าถึงสำหรับผู้พิการ ที่พักใกล้เคียง รวมถึงพิจารณาถึงการขนส่งวัสดุและอุปกรณ์ไปยังสถานที่จัดกิจกรรมเข้าถึงง่ายเพียงใด

4. การวางแผนและการกำหนดการประชุม (Program And Agenda Planning) คือ การกำหนดแผนการดำเนินงาน โปรแกรมการจัดงาน การจัดตารางเวลา เวลาในการขนส่ง พิธีกร รูปแบบกิจกรรม และการกำหนดภาพและเสียง ซึ่งควรดำเนินการวางแผน เพื่อช่วยให้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปอย่างราบรื่นและตรงเวลา เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ต้องมีการประชุม และการมอบหมายงาน

5. การส่งเสริมและการสื่อสาร (Promotion And Communication) เป็นการกระจายข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมไปยังกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มที่มีแนวโน้มจะเป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยดำเนินการสื่อสารในลักษณะดึงดูดความสนใจ อธิบายว่าทำไมจึงควรเข้าร่วม โดยข้อความที่สื่อสารออกไปต้องกระชับละเอียดทั้งหมดเกี่ยวกับงาน อาทิ วันที่ เวลา สถานที่ การแต่งกาย ราคาตั๋ว เป็นต้น

6. บุคคลหลัก (Core People) คือ บุคคลที่มีส่วนร่วมในการโน้มน้าวใจของผู้เข้าร่วมงาน เช่น นักแสดง พิธีกร พนักงาน เป็นต้น บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ตอบคำถามและให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้สัมผัสกับประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถพิเศษ หรือความรู้ต่างๆ ที่บุคคลเหล่านี้มี ควรคัดเลือกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีชื่อเสียง หรือมีความรู้เฉพาะด้าน เพื่อดึงดูดความสนใจ และสามารถมีอิทธิพลต่อผู้เข้าร่วมงาน เนื่องจากผู้ที่สนใจ จะเข้าร่วมงานจะขึ้นอยู่กับความสามารถหลัก (Core Comprehensive) ของนักแสดงด้วย โดยบุคลิกภาพของบุคคลเหล่านี้ควรต้องตรงกับบุคลิกภาพของสินค้า

7. โครงสร้างหลัก (Core Structure) คือ องค์กรควรมีกลุ่มงานเกี่ยวกับการตลาดและการจัดกิจกรรมพิเศษอย่างเป็นทางการ เพื่อกระจายงานและความรับผิดชอบให้แก่ฝ่ายหรือแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ การวางโครงสร้างองค์กรภายในที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมการสื่อสารและการประสานงานทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเช่นกัน

8. ผู้จัดการ หรือ Organizer อาจเป็นบุคคล องค์กรหรือบริษัทจัดงาน แต่เดิมจะจัดโดยบุคคลหรือองค์กรโดยไม่มีบริษัทจัดงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งผู้จัดการควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- ควรมีเครือข่ายที่ดีในการรวบรวมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องใน กิจกรรมเข้าด้วยกัน
- ต้องมีความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค และวิชาชีพในการ วางแผน วางกลยุทธ์ และดำเนินกิจกรรม
- ต้องมีทรัพยากรเพียงพอในการจัดงาน
- ต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการงาน และสามารถ ระวังก่อนบกพร่องที่อาจเกิดขึ้น

-ต้องรอบคอบในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดสูงสุด

9. การจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management) คือ การจัดการส่วนที่เป็นสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ที่จะนำมาจัดแสดง รวมถึงผู้เข้าร่วม และพนักงาน จึงเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การขนส่ง การจัดการสินค้าคงคลัง การจัดการวัสดุ และการบรรจุหีบห่อ ความปลอดภัย การจัดการขนส่ง วิธีการที่ง่ายและสะดวกที่สุดในการจัดการโลจิสติกส์ที่เป็นสิ่งของนั้น คือการแต่งตั้งให้มีอาชีพเป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบ หรือบริษัทขนส่งสินค้า Freight/Cargo Forwarders ส่วนการจัดการด้านโลจิสติกส์ส่วนที่เป็นผู้คนที่ต้องคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ อาทิ การลงทะเบียน การตรวจบัตรเข้าชมงาน ระยะเวลาที่อยู่ภายในงาน การรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น ควรสร้างไทม์ไลน์ (Time line) ว่าแต่ละงานจะต้องเสร็จสิ้นเมื่อใด

10. การจัดการคู่ค้า (Vendor Management) การจัดการคู่ค้าเป็นส่วนสำคัญในการจัดงาน การเลือกคู่ค้าอาจเป็นเรื่องยากเนื่องจากต้องให้แน่ใจว่าเชื่อถือได้และมีราคาที่เหมาะสม ผลควรร่างสัญญาที่ระบุขอบเขตของงานก่อนกำหนดการส่งมอบ และเงื่อนไขการชำระเงิน นอกจากนี้ การติดต่อกับคู่ค้ายังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้แน่ใจว่าทุกคนทำงานไปสู่เป้าหมายเดียวกันและงานทั้งหมดจะเสร็จสิ้นตรงเวลา รวมถึงการประเมินผลก่อนเริ่มงานเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาได้ เทคนิคในการจัดการคู่ค้าอย่างมีประสิทธิภาพคือการมีความกระตือรือร้นและมีการจัดระเบียบอย่างดี

11. การจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤติ (Risk And Crisis Management) ความเสี่ยงในการจัดกิจกรรมพิเศษ หมายถึง เหตุการณ์หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และส่งกระทบเชิงลบต่อการจัดงานจนทำให้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อาทิ ความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Risks) ความเสี่ยงด้านโรคระบาด (Pandemic Risks) ความเสี่ยงด้านการจัดเตรียมงานและอุปกรณ์ต่างๆ (Set up Period Risks) ความเสี่ยงด้านอัคคีภัย (Fire Risks) เป็นต้น การจัดการความเสี่ยงจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงทั้งหมดที่อาจเกิดขึ้นในงาน และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหลีกเลี่ยง ป้องกัน ลด กระจาย จัดสรร และจัดการให้ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งต้องมีการจัดการความสัมพันธ์และบรรเทาความเสี่ยงอย่างมีกลยุทธ์ ควรกำหนดแผนการจัดการ รวมถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับความล้มเหลวทางเทคนิคที่ไม่คาดคิด และควรพัฒนาแผนการสื่อสารที่สามารถช่วยให้ทีมงานได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือปัญหาใดๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงการมีข้อมูลเกี่ยวกับภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นแผนฉุกเฉินและวิธีการอพยพ เพื่อลดความสับสนในสถานการณ์ที่ตึงเครียด และรับประกันความปลอดภัย

12. การจัดการบุคลากรและอาสาสมัคร (Staffing And Volunteers Management) “อาสาสมัคร (Volunteer)” มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของการจัดงานที่ยิ่งใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง โดยเฉพาะปัจจุบันมักจะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา หรือผู้ที่ต้องการ

พัฒนาตนเอง และอยากช่วยเปลี่ยนแปลงสังคมผ่านการรวมกลุ่มในรูปแบบค่ายอาสาสมัคร หรือ ชมรมจิตอาสา โดยอาสาสมัครต้องเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมส่งเสริมให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วม สามารถให้คำแนะนำและความช่วยเหลือแก่ผู้ร่วมงานทั้งก่อนและระหว่างกิจกรรมได้ อย่างไรก็ตาม ผู้จัดการต้องคำนึงถึงวิธีที่จะควบคุมอาสาสมัครที่อาจเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากอาสาสมัครมักจะมี หน้าที่ต่างๆ เช่น การลงทะเบียน การควบคุมฝูงชน และทำความสะอาด โดยการอาสาสมัคร จำเป็นต้องมีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ก่อนเริ่มงาน ผู้วางแผนงานควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าทุกคนที่เข้าร่วมตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนการปรับเปลี่ยนใดๆ นอกจากนี้ต้องสร้างความคาดหวังล่วงหน้าเพื่อให้ทุกคนตระหนักถึงสิ่งที่คาดหวังจากผู้ร่วมงานเพื่อให้ทราบว่า กำลังทำอะไรอยู่ และส่วนใดที่สามารถนำมาใช้ปรับปรุงสำหรับกิจกรรมในอนาคต

ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมพิเศษประสบความสำเร็จ

กิจกรรมพิเศษสามารถสร้างการรับรู้ในตราสินค้า (Brand Awareness) การที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ (เกรียงไกร กาญจนะโกติน, 2555; Harirak, 2561)

1. ต้องมีจุดขายชัดเจน (Selling Point) มีความแปลกใหม่ ด้วยการการสร้างเนื้อหา (Content) ให้ผู้คนอยากบอกต่อ
2. ต้องเข้าใจความต้องการของผู้บริโภค ว่าสนใจสิ่งใด ชอบสิ่งใด โดยถูกนำเข้าไปสร้างสรรค์ให้อยู่ในอีเวนท์จะท ทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกสนใจ และอยากมีส่วนร่วมกับอีเวนท์มากยิ่งขึ้น
3. เรียนรู้เทคโนโลยี และนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในกิจกรรม เช่น การลงทะเบียน การวิเคราะห์ฐานข้อมูลผู้เข้าร่วมงาน เป็นต้น

บทสรุป

แนวทางการจัดกิจกรรมพิเศษให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรหรือกิจกรรมพิเศษนั้นๆ การกำหนดวัตถุประสงค์ ทิศทางในการทำงานที่ชัดเจนและตรงเป้าหมายที่สุด การสร้างกิจกรรมพิเศษให้เกิดขึ้นจริง เป็นการผสมผสานจินตนาการเข้ากับศาสตร์ต่าง ๆ การบริหารจัดการกิจกรรมพิเศษการควบคุมและดูแลการผลิตทั้งหมด ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางเอาไว้อย่างละเอียด และการประเมินผลในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน 2)

หลักการในการดำเนินการจัดกิจกรรมพิเศษ ได้แก่ ต้องสร้างความบันเทิงให้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้มีความน่าสนใจและช่วยดึงดูดใจ ทำให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนุกสนานตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม และกิจกรรมต้องน่าตื่นเต้น เร้าใจ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายอยู่ในงานอย่างต่อเนื่อง 3) องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมพิเศษ ประกอบด้วย แนวคิดหลัก ซึ่งควรสอดคล้องกับจุดประสงค์ของงาน มีความน่าสนใจ ย่อยต่อการเข้าถึง การจัดงบประมาณที่ถูกต้อง การเลือกสถานที่และการจัดการให้ตรงกับความต้องการ การวางแผนและการกำหนดวาระการประชุม การส่งเสริมและการสื่อสาร บุคคลหลักที่มีส่วนร่วมในการโน้มน้าวใจผู้เข้าร่วมงาน โครงสร้างหลักกลุ่มงานเกี่ยวกับการตลาดและการจัดกิจกรรมพิเศษอย่างเป็นทางการ ผู้จัดการ ซึ่งอาจเป็นบุคคล องค์กร หรือบริษัทจัดงาน การจัดการโลจิสติกส์ ทั้งส่วนที่เป็นสิ่งของหรือผลิตภัณฑ์ และการจัดการผู้คน การจัดการคู่ค้า การจัดการความเสี่ยงและภาวะวิกฤติ และการจัดการบุคลากรและอาสาสมัคร 4) ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมพิเศษประสบความสำเร็จ คือ ต้องมีจุดขายชัดเจน ต้องเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคและเรียนรู้เทคโนโลยี และนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- การจัดงานอีเวนต์. (2565, 10 มิถุนายน). ข้อมูลสถิติที่น่าสนใจ ที่จะช่วยให้คุณจัดอีเวนต์ครั้งหลัง 2023 ได้ดีขึ้น. การจัดการงานอีเวนต์. happenn.com.
<https://happenn.com/th/blog/industry-stats-2023-th/>
- เกรียงไกร กาญจนะโกคิน. (2555). *Event marketing*. กรุงเทพฯธุรกิจ. กรุงเทพฯ.
- จิตรารณณ์ จรัสรัมย์. (2561). *ขั้นตอนการจัดงานอีเวนต์ กรณีศึกษา งาน ICONSIAM Grand Opening จัดโดย บริษัท อินเด็กซ์ ครีเอทีฟ วิลเลจ จำกัด (มหาชน)*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พัชรพรรณ โอภาสขจรเดช. (2559). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินงานธุรกิจอีเวนต์ขนาดกลางและขนาดเล็ก*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธุรกิจ. (2565, 6 ตุลาคม). การเติบโตของวงการอุตสาหกรรม Event. ลงทุนศาสตร์.
<https://www.investorest.co/business/event-industry/>
- ธวัชชัย สุวรรณสาร, (ม.ม.ป.). EVENT MARKETING การตลาด เชิงกิจกรรมที่ไม่ควรมองข้าม ตอน ที่3. Coachtawatchai. <http://www.coachtawatchai.org/2013/08/event-marketing-3.html>

- Harirak. (2561, 30 ตุลาคม). ปังพอมัย “ไอคอนสยาม” เทงบพันล้านจัดงานเปิดตัว ใช้ 6 ออกเ
โนซ์ดัง ดิงชีวอน, คิม ดงจุน, F4 ร่วม. <https://positioningmag.com/1195031>.
- วรารณ ฉัตรชาติ. (2556). *กิจกรรมพิเศษเพื่อการสื่อสารแบรนด์ขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน). (2565). *MEGA EVENT 101 การจัดงานเมกะอีเวนต์และเทศกาลนานาชาติ*. บริษัท กู๊ดเฮด พรินท์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุ๊ป จำกัด. กรุงเทพฯ.
- Allen, J., O’Toole, W., Harris, R., & McDonnell, I. (2011). *Festival and special event management*. Milton, Qld.: Wiley.
- Goldblatt J., CSEP. (2002). *Special Events TWENTY-FIRST CENTURY GLOBAL EVENT MANAGEMENT THIRD EDITION*. John Wiley & Sons, Inc.
- DEEPAK GROVER. (2011, 9 December). Elements of Event Management. scribd.com. <https://www.scribd.com/presentation/75238237/Elements-of-Event-Management>
- Lhyeoh. (2023, 15 February). What Are The 10 Key Elements Of Event Management?. Event Management. <https://justunique.com.my/what-are-the-10-key-elements-of-event-management/>
- Shone, A., Parry, B. (2004). *Successful Event Management: A Practical Handbook*. 2nd edition. Cengage Learning Business Press.
- Tum, J., Norton, P., & Wright, J. N. 2007. *Management of Event Operations*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

การปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน
THE APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES IN DISPUTE
MEDIATION PROCESS IN COMMUNITY

¹พระครูปริยัติธรรมวรารณ, ²พระครูพิศาลสารบัณฑิต และ ³พระวิมล มាលน้อย

¹Phrakhru Pariyaddhamwaraporn, ²Prakru Phisalsarabandit
and ³Phra Manno Choungounna

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

1arithat.loes@mcu.ac.th

Received : March 13, 2023; Revised : March 29, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท 2) เพื่อศึกษาการปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน โดยการศึกษาเชิงเอกสารแล้วนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการระงับข้อพิพาทที่เป็นประโยชน์ต่อคู่พิพาททั้งสองฝ่าย โดยมีการไกล่เกลี่ยนอกศาลและการไกล่เกลี่ยในศาล กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เป็นการไกล่เกลี่ยนอกศาล โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยเป็นจิตอาสาผู้นำชุมชนและได้รับการคัดสรรจากคณะกรรมการภายในจังหวัด เป็นคนกลางเพื่อตกลงประนีประนอมยอมความต่อกัน การปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน โดยนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปปรับใช้ ประกอบด้วย เมตตา คือ ไกล่เกลี่ยด้วยความรัก ความปรารถนาดี และเอาใจใส่ เพื่อปลดปล่อยความทุกข์ยากเดือดร้อนให้กับคู่พิพาท กรุณา คือ ไกล่

¹ นิสิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตหนองคาย

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตหนองคาย

³ อาจารย์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตหนองคาย

เกลี้ยด้วยการชวนขวายอุทิศตนช่วยเหลือ รับรู้ รับฟัง และอดทนต่อปัญหาของคู่พิพาท เพื่อหาทางออกที่ถูกต้องเป็นธรรมให้คู่พิพาท มุทิตา คือ ไกล่เกลี่ยด้วยความประทับใจและซาบซึ้งชื่นชมยินดี ทำให้คู่พิพาทได้มีโอกาสพูดคุยกัน เพื่อหาข้อตกลงทั้งสองฝ่าย อุเบกขา คือ ไกล่เกลี่ยด้วยความเป็นกลางยุติธรรม ไม่อคติ ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง เพื่อสืบหาต้นเหตุของปัญหาให้ครอบคลุมทุกด้าน พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม นับได้ว่าการปรับใช้หลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักพุทธธรรมที่สำคัญในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน อันเป็นการระงับข้อพิพาท และจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนได้อีกรูปแบบหนึ่ง

คำสำคัญ: การปรับใช้, หลักพุทธธรรม, กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, ชุมชน

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the dispute mediation process 2) to study the application of Buddhist principles in the community dispute mediation process. This study was documentary research which presented with an analytical descriptive method. The results revealed that the mediation process is a dispute resolution process that is beneficial to claimants. Generally, there is in both in court and out of court settings organized by a mediator who is a volunteer who is a community leader and has been selected by a committee in the province to compromise. The application of Buddhist principles in the process of the dispute mediation in the community by applying the 4 Brahma Vihara principles. Metta is mediation with loving and kindness. Karuna is compassion, supporting and caring to relieve the suffering of the disputing party to find the right and fair solution. Mudita is to mediate with impression and appreciative joy, giving an opportunity to talk together for an agreement. Upekkha is equanimity mediated with impartiality, fairness, without prejudice, based on facts to find the cause of problem to diagnose and to act with fairness. As the result, the application of the Brahmawihan 4 principle is essentially an important Buddhist principle in the process of mediating disputes in the community to settle disputes and help the community to strengthen unity as well.

Keywords: application, Buddhist principles, dispute mediation process, community บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีปัญหาความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นถึงขั้นใช้กำลัง ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายเหตุปัจจัย นำไปสู่การแตกแยกทางความคิด การแบ่งพรรค แบ่งพวก เกิดความไม่ลงรอยซึ่งกันและกัน ไม่สามารถประสานรอยร้าวที่เกิดจากความไม่เข้าใจกัน ดังเช่นข่าวจากสื่อ ไทยนิวส์ออนไลน์ กรณีสาวถูกเพื่อนบ้านสาดน้ำเน่าเข้ามาในบ้าน ซึ่งเห็นจากภาพในกล้องวงจรปิดเป็นหลักฐานชัด ทว่าในตอนแรกที่จะขอเคลียร์ฝั่งเพื่อนบ้านคู่กรณีกลับไม่ยอมให้คำตอบและพยายามหลบหน้า ล่าสุดหลังเป็นข่าว กรณีที่เกิดขึ้นนี้ จึงได้บทสรุปป้าเพื่อนบ้านยอมตอบเหตุผลแล้ว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ก่อนหน้านั้น สาวพนักงานบริษัทแห่งหนึ่งถูกเพื่อนบ้านที่อยู่ติดกันสาดน้ำปัสสาวะ น้ำอุจจาระ ขยะมูลฝอย พร้อมทั้งสิ่งปฏิกูลข้ามกำแพงมาใส่บ้าน ทำให้ส่งกลิ่นเหม็นเน่าทั่วบ้านของเธอ ขณะที่เพื่อนบ้านตัวตึกกลับปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา แม้จะมีวงจรปิดจับภาพได้ เหตุการณ์ในคลิปเกิดขึ้น เมื่อเวลาประมาณ 09.00 น. วันที่ 5 มีนาคม 2564 เป็นเหตุการณ์ที่นางสาวปาณิสรา สนทอง อายุ 26 ปี เจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งในพื้นที่ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้บันทึกภาพวินาทีที่เพื่อนบ้านของเธอ ซึ่งมีบ้านอยู่ติดกันเดินเปิดผ้าสแลนสีเขียวที่ซึ่งไว้ตรงรั้วบ้านขึ้นแล้วสาดน้ำบางอย่างสีเหลืองจากถังน้ำข้ามรั้วมาใส่พื้นในลานจอดรถ 2 ครั้ง แล้วเดินกลับไป นางสาวปาณิสรา เผยว่าก่อนหน้านี้พบว่า มีคราบน้ำอยู่ข้างกำแพงและบนพื้นตั้งแต่ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2563 และพบมาบ่อยครั้งประมาณเดือนละครั้ง มีกลิ่นปัสสาวะอยู่เป็นประจำ ซึ่งในครั้งแรกตนคิดว่าเป็นปัสสาวะแมวเพราะเคยมีแมวเข้ามา แต่ต่อมาเริ่มรู้สึกเหม็นขึ้นเรื่อย ๆ พร้อมกับมีเศษขยะมูลฝอยเกลื่อนพื้น จึงได้ติดกล้องวงจรปิดก็พบคำตอบ ทำให้ตนเองเกิดความสงสัยและงงว่าเหตุใดเพื่อนบ้านรายดังกล่าวจึงทำเช่นนี้ จึงได้ไปสอบถามเพื่อนบ้านรายดังกล่าวซึ่งพักอาศัยอยู่กับลูกชายอีกคน แต่เพื่อนบ้านไม่ยอมตอบอะไร กระทั่งต่อมาเธอได้เดินทางไปออกรายการแฉข่าวเช้า และได้มีทางผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้เข้ามาร่วมไกล่เกลี่ยทั้งสองบ้าน ต่อมาเพื่อนบ้านผู้ก่อเหตุได้ยอมรับว่าสาดน้ำเข้าไปในบ้านข้างๆ จริง “ที่เอาน้ำไปสาดบ้านคนอื่น แต่น้ำที่สาดคือน้ำหมัก ไม่ใช่ฉี่ และที่สาด ก็เพราะต้องการไล่แมวที่มาจากจระ และปัสสาวะที่บ้านของตน” จากนั้น คนที่ก่อเหตุได้ขอโทษในสิ่งที่เกิดขึ้นและมอบเงิน 2,000 บาทเพื่อขอให้ถอนแจ้งความ พร้อมกับสัญญาว่าจะไม่ทำแบบนี้อีก (ไทยนิวส์ออนไลน์, 2565: 1-2)

ความขัดแย้งดังกล่าว เป็นสภาพการณ์หรือสถานการณ์ ที่เป็นการแตกต่างที่บุคคล 2 คน หรือมากกว่าแสดงพฤติกรรมเปิดเผยออกมาอย่างแตกต่างกัน สภาพการณ์เหล่านี้คือ ความขัดแย้ง ซึ่งอาจเกิดจากมีการรับรู้ในเป้าหมายที่แตกต่างกัน มีความเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ มีความต้องการที่แตกต่างกันหรือแย้งซึ่งในสิ่งเดียวกัน หรือต้องการความเท่าเทียมกันทั้งด้าน

วัตถุประสงค์และคุณค่าเกิดความรู้สึกต้องการเอาชนะหรือทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่พึงพอใจ สูญเสีย หรือถูกกดดันหรือเกิดความต้องการที่เหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง สถานการณ์เหล่านี้จะทำให้เกิดความตึงเครียดเพราะความไม่เห็นด้วยหรือไม่ตกลงด้วย และมีแนวโน้มทำให้แต่ละฝ่ายมีทิศทางที่ตรงข้าม บทสรุปของความขัดแย้งก็จะกลายเป็นแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นหน่วยย่อยของสังคมที่ไม่ขึ้นตรงต่อกลุ่มใหญ่ทั้งในแง่ของความคิด และการปฏิบัติส่งผลกระทบเสียหายต่อสันติสุขของสังคม (รัฐพล เย็นใจ มา, 2561: 224)

ดังนั้น ผู้ไกล่เกลี่ยจึงเข้ามามีบทบาทในชุมชน ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องช่วยหาทางจัดอคติ หรืออกุศลมูลในใจคู่ขัดแย้งให้ได้ เช่น ผู้ไกล่เกลี่ยต้องช่วยทำให้คู่กรณีตระหนักว่า สิ่งของตนเอง เรียกร้องอาจจะเรียกร้องมากเกินไป หรือทำให้เขาเห็นว่าข้อเรียกร้องที่เขาต้องการที่จริงแล้วไม่คุ้มค่ากับสิ่งที่เขาพยายามลงทุนลงแรงไป ผู้ไกล่เกลี่ย ทำให้โลภะลดลงไป โดยทำให้คู่กรณีตระหนักว่า สิ่งอื่นที่มีค่ามากกว่าผลประโยชน์ทางวัตถุ นี่เป็นการทำให้โลภะลดลง ในแง่โทสะ จะลดโทสะอย่างไร เราลดโทสะได้โดยทำให้คู่ขัดแย้งเห็นโทษของความโกรธ เช่นว่า ทำให้เกิดความสูญเสียมากขึ้น ผู้ไกล่เกลี่ยสามารถลดโทสะด้วยการทำให้เกิดเมตตาต่อกัน เห็นความทุกข์ ความยากลำบาก หรือเจตนาของอีกฝ่ายหนึ่งแล้วเราต้องมองให้ลึกลงไปด้วยว่า เพราะการกระทำของเราทำให้คู่กรณีมีส่วนแข็งกร้าวต่อเราหรือเปล่า บางครั้งความขัดแย้งลุกลามไปได้เพราะตัวเราเอง การกระทำของเราเอง โดยที่เราเองไม่รู้ตัว ผู้ไกล่เกลี่ยควรทำหน้าที่นี้ ควรจะทำให้คู่กรณีตระหนักว่า อะไรจะเกิดขึ้นถ้าหากไม่ยอมเจรจากันให้ถึงสถานการณ์เลวร้ายที่สุดสิว่ามันจะเป็นอย่างไร ถ้าไม่มีการเจรจากัน นี่คือการช่วยทำให้เขาเห็นภาพว่า ถ้าความขัดแย้งลุกลามต่อไปจะเกิดอะไรขึ้นมา อันนี้ก็จะช่วยให้เกิดสติและลดโทสะลงไปได้เหมือนกัน อันหนึ่งที่สำคัญคือการลดโมหะหรือลดโมหะคติ เมื่อมีความขัดแย้ง ผู้ไกล่เกลี่ยจะช่วยได้ในการ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน ที่สำคัญคือการทำให้เห็นมุมมองที่ต่างกัน สถานการณ์เดียวกัน พฤติการณ์อย่างเดียวกัน แต่มองคนละแง่คนละมุมก็ทำให้เกิดอคติต่อกันได้ อันนี้ผู้ไกล่เกลี่ยควรจะทำให้เขาได้ตระหนักว่าจริงๆ แล้วทั้ง 2 ฝ่าย ไม่ได้มีเจตนาหรือมีอคติต่อกัน หรือการทำให้คู่กรณีได้ขังใจระหว่างประโยชน์ระยะสั้น จนลืมประโยชน์ระยะยาว (พระไพศาล วิสาโล, 2556: 79-80)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะศึกษาการปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน ซึ่งหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษา และนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำหรับประชาชนต่อไป

บริบทการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ในประเด็นนี้ ขอนำเสนอ ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ประเภทของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ในราชกิจจานุเบกษา การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หมายความว่า การดำเนินการเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกันระงับข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาโดยสันติวิธี และปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ดำเนินการในชั้นศาลและในชั้นการบังคับคดี (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 : 3) และสำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม ให้ความหมายว่า หมายถึง วิธีการระงับข้อพิพาทโดยบุคคลที่สามที่เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” ในการทำหน้าที่ช่วยเหลือ เสนอแนะแนวทาง และหาทางออกให้กับคู่พิพาท เพื่อตกลงประนีประนอมยอมความกัน นั่นเอง (สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560: 6)

อนันต์ จันทโรภากร, ศ.ดร. ได้ให้ความเห็นว่า “คำว่า Mediation และคำว่า Conciliation ได้ถูกนำมาใช้ในลักษณะที่เป็นคำที่มีความหมายพ้องกัน (Synonym) ซึ่งสถาบันอนุญาโตตุลาการแห่งประเทศไทย (THAC) เรียก Mediation เป็นภาษาไทยว่า การประนอมข้อพิพาท ในขณะที่สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม เรียก Mediation ว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) หรือการประนอมข้อพิพาท (Conciliation) จึงหมายถึงกระบวนการที่คู่พิพาทได้ร้องขอให้บุคคลที่สามอันประกอบด้วยคนหนึ่งหรือหลายคนให้เข้ามาช่วยเหลือคู่พิพาททั้งสองฝ่ายที่จะใช้ความพยายามในการตกลงกันเพื่อระงับข้อพิพาทฉันมิตร โดยที่ผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่มีอำนาจที่จะกำหนดให้คู่พิพาทต้องยอมรับข้อยุติใด ๆ (อนันต์ จันทโรภากร, 2558: 24) และนวลจันทร์ ทศนชัยกุล ให้ความหมายว่า การระงับข้อพิพาทที่จะต้องมีคนกลางหรือบุคคลที่สามเข้ามามีบทบาทในการชักจูง แนะนำ ชี้ให้ทั้งสองฝ่ายเข้าใจ หันหน้าเข้าหากันด้วยความยินดี สมครใจ บุคคลที่เข้ามาไกล่เกลี่ยเรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจะไม่เข้าไปตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท แต่อาจเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสม ข้อเสนอแนะของผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีผลผูกพันคู่ความที่ต้องปฏิบัติตาม (นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2547: 43) ส่วนศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี ให้ความหมายว่า คือกระบวนการยุติหรือระงับข้อพิพาทด้วยความตกลงยินยอมของคู่ความเองโดยที่มีบุคคลที่สามมาเป็นคนกลางคอยช่วยเหลือแนะนำ เสนอแนะหาทางออกในการยุติหรือระงับข้อพิพาทให้คู่ความต่อรองกันได้สำเร็จ (ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี, 2565: 1)

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน คือ การที่อาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน (อ.ก.ช.) ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย โดยช่วยเหลือคู่พิพาทในการเจรจา เสนอแนะ แนวทาง และหาทางออกให้กับคู่พิพาทเพื่อตกลงประนีประนอมยอมความกัน โดยไม่ต้องยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาล

อาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน คือ บุคคลที่เป็นผู้นำชุมชนและได้รับการคัดสรรจากคณะทำงานภายในจังหวัด และให้เข้ารับการอบรม การเป็นอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน ประกอบด้วยความรู้กฎหมายเบื้องต้น เทคนิคการเจรจาต่อรอง เป็นต้น ซึ่งจัดหลักสูตรโดยสำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน

ผู้ที่ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก่อนฟ้อง คือ บุคคลทุกคนที่มีความรู้และความชำนาญในการไกล่เกลี่ย เป็นที่ยอมรับนับถือของคู่พิพาท มีความเป็นกลางและเป็นที่ยอมรับของคู่พิพาทยอมทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้ (สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560: 43)

2. ประเภทของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การไกล่เกลี่ยก่อนฟ้อง หรือการไกล่เกลี่ยนอกศาล เป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นก่อนที่คู่พิพาทจะนำข้อพิพาทดังกล่าวยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาล โดยที่คู่พิพาทดำเนินการแต่งตั้งบุคคลที่สาม เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ก่อนที่จะนำคดีขึ้นฟ้องต่อศาล 2) การไกล่เกลี่ยหลังฟ้องหรือการไกล่เกลี่ยในศาล เป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยที่เกิดขึ้นหลังจากมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว เกิดขึ้นได้ในกรณีที่ศาลเห็นสมควรหรือในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 20 ทวิวรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560: 41)

3. รูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หลักๆ ที่ใช้กันอยู่แบ่งได้อย่างชัดเจน 4 รูปแบบ ดังนี้

3.1 การไกล่เกลี่ยแบบประนีประนอม (Settlement mediation) การไกล่เกลี่ยแบบประนีประนอม มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการต่อรองเพื่อนำไปสู่การประนีประนอมที่จุดกึ่งกลางระหว่างความต้องการของคู่พิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยมีบทบาทในการกำหนดความต้องการขั้นต่ำของคู่พิพาท เข้าแทรกแซงโดยนำจากขั้นของสถานะไปสู่จุดของการประนีประนอม นำไปใช้ในข้อพิพาททางพาณิชย์ ความเสียหายต่อบุคคล และทางอุตสาหกรรม

3.2 การไกล่เกลี่ยแบบอำนวยความสะดวก (Facilitative Mediation) รูปแบบการเจรจาไกล่เกลี่ยแบบนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะทำหน้าที่ในการเสริมสร้างความชัดเจนและหาความต้องการที่แท้จริง รวมทั้งเสริมสร้างการสื่อสารระหว่างคู่กรณีให้คู่กรณีเข้าใจสถานการณ์ที่พิพาทระหว่างกันและหาทางออกร่วมกันว่าจะตัดสินใจข้อพิพาทอย่างไร โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะไม่ชี้นำหรือแสดงความคิดเห็นของตน เพราะอาจสูญเสียความเป็นกลางและอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของคู่กรณี รวมทั้งความรู้ในข้อกฎหมายดีพอ โดยเฉพาะการไกล่เกลี่ยชุมชน (Community) มีแนวโน้มที่จะใช้การไกล่เกลี่ยแบบอำนวยความสะดวกในการระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี

3.3 การไกล่เกลี่ยแบบฟื้นฟูความสัมพันธ์ (Therapeutic Mediation) การไกล่เกลี่ยแบบฟื้นฟูความสัมพันธ์ ที่จะจัดการสาเหตุของปัญหาคู่พิพาท เพื่อที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์เป็นพื้นฐานการยุติข้อพิพาทโดยผู้ไกล่เกลี่ยมีบทบาทในการใช้ความเป็นมืออาชีพในการแก้ไขปัญหา ก่อนและระหว่างการไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ไขเยียวยาปัญหาความสัมพันธ์ของคู่พิพาท สามารถนำไปสู่บทสรุปมากกว่าเพียงแค่ยุติข้อพิพาท มีจุดอ่อนที่กินเวลาและสิ้นสุดโดยปราศจากข้อตกลง ใช้ในเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว การปกครองบุตร เครือข่ายครอบครัว การรักษาความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง

3.4 การไกล่เกลี่ยแบบประเมินผล (Evaluative Mediation) การไกล่เกลี่ยแบบประเมินผลของปัญหานี้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะทำหน้าที่ให้ความเห็นชี้แนะโดยอ้างอิงประสบการณ์ของแนวปฏิบัติ ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือความรู้ในข้อกฎหมายแก่คู่กรณีในการระงับข้อพิพาทระหว่างกัน โดยรูปแบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทแบบประเมิน ผู้ไกล่เกลี่ยเชิงธุรกิจ มีแนวโน้มที่จะนำการไกล่เกลี่ยแบบนี้มาใช้ (ปรัชญา อยู่ประเสริฐ, 2556: 12)

กล่าวโดยสรุป การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นการดำเนินการเพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกันระงับข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาโดยสันติวิธี และปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ดำเนินการในชั้นศาลและในชั้นการบังคับคดี ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เป็นการที่อาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและหาทางออกให้กับคู่พิพาท เพื่อตกลงประนีประนอมยอมความกัน โดยไม่ต้องยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาล ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน และได้รับการคัดสรรจากคณะทำงานภายในจังหวัด เพื่อให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมี 2 ประเภท คือการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องหรือการไกล่เกลี่ยนอกศาล และการไกล่เกลี่ยหลังฟ้องหรือ และมี 4 รูปแบบ คือการไกล่เกลี่ยแบบประนีประนอม แบบอำนาจการเจรจา แบบฟื้นฟูความสัมพันธ์ และแบบประเมินผล

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประกอบไปด้วย หลักการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, ขั้นตอนและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, บทบาทและหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท, ข้อพิพาทที่ระงับได้ด้วยการไกล่เกลี่ย และผลทางกฎหมายของการไกล่เกลี่ย มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. หลักการของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท มีหลักการ ดังนี้

1.1 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ต้องมีคู่กรณีตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป และมีคนกลางเข้ามาช่วยเหลือในการเจรจาของคู่กรณีที่เรียกว่าผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งแตกต่างจากการเจรจาต่อรองที่คู่กรณีที่เกี่ยวข้องตกลงเจรจากันเองโดยไม่มีบุคคลที่สามเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาด้วย

1.2 คู่กรณีสมัครใจเลือกใช้วิธีการไกล่เกลี่ย บุคคลที่สามที่จะเข้ามาช่วยในการไกล่เกลี่ยต้องอาศัยความยินยอมของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ ดังนั้น ก่อนที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะดำเนินการไกล่เกลี่ยควรให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแสดงความยินยอมไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และลงชื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ (บุญตา ส. ผาบัมชี, 2547: 27)

1.3 หน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยช่วยเหลือ แนะนำ และชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้แก่คู่กรณี เพื่อให้คู่กรณีตกลงเจรจาจับข้อพิพาทกันได้ แต่ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจตัดสินชี้ขาด ข้อพิพาทดัง เช่น อนุญาตตุลาการ ความเห็นและคำแนะนำของผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีผลผูกพันให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตาม การที่คู่กรณีจะตกลงระงับข้อพิพาทกันได้หรือไม่เป็นการตัดสินใจของคู่กรณีเอง

1.4 คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย เมื่อกฎหมายไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น บุคคลใดก็ตามที่คู่กรณียินยอมให้ทำการไกล่เกลี่ย ย่อมมีอำนาจที่จะดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ แต่บุคคลที่สามที่จะเข้ามาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยต้องเป็นคนที่มีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับ ข้อพิพาท และควรเป็นบุคคลที่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับ และให้ความเคารพนับถือ จึงยินยอมให้ทำการไกล่เกลี่ย ทั้งนี้ สำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในศาลหรือของสถาบันไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทั่วไป ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ใช้ในศาลหรือสถาบันนั้นๆ (บุญตา ส. ผาบัมชี, 2547: 27)

2. ขั้นตอนและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

กระบวนการไกล่เกลี่ย (Mediation) เป็นกระบวนการที่รวมเอาข้อดีของการให้คำปรึกษาและข้อเกี่ยวเนื่องทางกฎหมายมารวมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อตกลงที่สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ ระหว่างคู่ความและมีผลบังคับใช้ทางกฎหมายโดยที่ผู้ทำหน้าที่เป็นคนกลางไกล่เกลี่ย (Mediator) จะไม่เข้าไปตัดสินความใดๆ ทั้งสิ้น แต่จะเป็นผู้ที่คอยควบคุมกระบวนการและบรรยากาศในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดข้อตกลงที่มาจากการตัดสินใจของคู่ความทั้งสองฝ่ายนั่นเอง และทำหน้าที่เปรียบเสมือนประจักษ์พยานเมื่อข้อตกลงนั้นสิ้นสุดลง (ประสิทธิ์ ดวงตะวงษ์, 2553: 68-105) มีรายละเอียด ดังนี้

1) การเปิดการสนทนา (Open Session) กระบวนการไกล่เกลี่ยสามารถที่จะดำเนินการได้ในสถานที่ที่สะดวกต่อคู่ความซึ่งจะไปที่ไหนก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการไกล่เกลี่ยแต่เฉพาะออฟฟิศเท่านั้น ในช่วงของการเปิดการสนทนานั้น สิ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำคือ การแสดงความยินดีที่ได้พบและให้บริการแก่เขา รวมทั้งอธิบายให้คู่ความทราบว่าอะไรบางอย่างที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ย รวมทั้งการอธิบายให้คู่ความฟังว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่พูดออกมาระหว่างการ

ไกล่เกลี่ยนั้น จะถูกเก็บเป็นความลับและคู่ความจะต้องยอมรับข้อตกลงที่ว่าจะไม่มีการนำเอาคำพูด ข้อตกลงใดๆ ในระหว่างการไกล่เกลี่ยออกไปเปิดเผยภายนอก

2) การฟังโดยไม่รบกวนต่อผู้พูด (Story-Telling) ระหว่างช่วงแรกของการสนทนา คู่ความแต่ละฝ่ายจะมีโอกาสพูดโดยที่ไม่มีการรบกวนจากคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งขณะที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกำลังพูด อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับฟังและในขณะที่ผู้พูด ผู้หนึ่งพูด ผู้ไกล่เกลี่ยควรที่จะคอยควบคุมเวลาไม่ให้เขาหรือเธอพูดนานเกินไป และควบคุมให้แต่ละฝ่ายมีโอกาสดูแลในระยะเวลาพอๆ กัน

3) การแลกเปลี่ยนทัศนคติความคิดเห็นและความรู้สึก (Exchange) หลังจากดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 และ 2 เรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนที่ 3 คือ การเริ่มการพูดคุยโต้เถียงระหว่างคู่ความ และขั้นตอนนี้สิ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำ คือ การพยายามที่จะให้คู่ความทั้งสองฝ่ายพยายามพูดอย่างตรงไปตรงมา โดยสิ่งที่พูดมาควรจะเป็นความจริงใจในการแก้ปัญหาเป็นหลัก นอกจากนี้ ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องพยายามที่จะช่วยให้คู่ความรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน รวมทั้งปกป้องคู่ความจากการใช้คำพูดหรือกำลังในการทำร้ายกันและกัน สุดท้ายสิ่งที่สำคัญที่สุดในการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยคือ การที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องไม่ตัดสินคู่ความว่าใครถูกหรือผิด การแยกการพบปะระหว่างคู่ความ เป็นการคุยอย่างเป็นส่วนตัวระหว่างผู้ไกล่เกลี่ยกับคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถเกิดขึ้นได้ถ้าผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าคู่ความมีบางสิ่งบางอย่างที่ไม่สามารถที่จะพูดต่อหน้าอีกฝ่ายหนึ่งได้ หรือการที่ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่า การพูดคุยกันอย่างเป็นทางการเป็นส่วนตัว จะสามารถช่วยให้บุคคลผู้นั้นมองเห็นถึงวิธีการในการแก้ปัญหาหรือสามารถที่จะช่วยให้เขาหรือเธอเข้าใจตนเองได้มากยิ่งขึ้น

4) การตั้งหัวข้อในการแก้ปัญหา (Setting Agenda and Issues) ขั้นตอนนี้คือการกำหนดหัวข้อหลักๆ ที่จำเป็นจะต้องแก้ไข โดยหัวข้อนั้นๆ จำเป็นที่จะต้องมีการยอมรับจากคู่ความทั้งสองฝ่าย จากนั้นจึงค่อยๆ สนทนากันในแต่ละหัวข้อที่ตั้งขึ้นมา ในขั้นตอนนี้สิ่งที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องทำ ก็คือการอธิบายว่าหลังจากที่คู่ความตกลงร่วมกันในการแก้ปัญหาในแต่ละหัวข้อที่กำหนดได้แล้วนั้น ในความเป็นจริงจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่และอะไรจะเกิดขึ้น หากคู่ความทั้งสองฝ่ายเกิดทำได้หรือไม่ได้

5) การสร้างข้อตกลงหรือข้อสัญญา (Generate options/ Conflict Settlement) เมื่อคู่ความได้ดำเนินการผ่านขั้นตอนที่ 4 แล้วสิ่งต่อมาที่ผู้ไกล่เกลี่ยต้องทำคือ การช่วยให้คู่ความพยายามที่จะเสนอความคิดเห็นที่มีต่อการแก้ปัญหาออกมาให้ได้มากที่สุด เลือกข้อเสนอที่มีความเป็นไปได้สูงในการแก้ปัญหาออกมาจำนวนหนึ่ง หรือนำข้อเสนอหลายๆ ข้อมารวมกัน จากนั้นลองช่วยกันคิดว่าหนทางในการแก้ปัญหานั้น มีความเป็นไปได้แค่ไหนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

หรือไม่ และสุดท้ายคือ คู่ความสามารถที่จะยอมรับข้อตกลงนั้นๆ ได้หรือไม่ หากต้องทำตามข้อตกลงนั้นๆ เป็นเวลาแรมปี

6) เขียนข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร (Writing Agreement) หากคู่ความต้องการเอกสารที่สามารถใช้เป็นหลักฐานของการทำข้อตกลงนั้นๆ

7) การปิดการสนทนา (Closing Session) ผู้ไกล่เกลี่ยปิดท้ายการสนทนาด้วยการกล่าวสรุปว่า สิ่งใดที่คู่ความสามารถหาข้อยุติของปัญหาได้แล้ว และสิ่งใดที่ยังไม่สำเร็จ จากนั้นกล่าวขอบคุณคู่ความที่ได้ใช้ความพยายามอย่างมากในการคิดแก้ไขปัญหาอย่างมุ่งมั่นและขอบคุณที่ต่างฝ่ายต่างพยายามที่จะเรียนรู้ความต้องการของคู่ความ (ประสิทธิ์ ดวงตะวงษ์, 2553: 68-105)

3. บทบาทและหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ผู้ไกล่เกลี่ยมักจะดูคล้ายกับอนุญาโตตุลาการหรือผู้พิพากษา โดยเป็นผู้ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในข้อพิพาทที่คู่ความทั้งสองฝ่ายมีต่อกัน และทำหน้าที่เป็นคนกลางให้แก่คู่ความทั้งสองฝ่ายเหมือนกันแต่จะมีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกับอนุญาโตตุลาการหรือผู้พิพากษาโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ผู้ไกล่เกลี่ยเป็นคนละคนกับผู้พิพากษาหรืออนุญาโตตุลาการผู้พิจารณาคดีมีหน้าที่ในการช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงประนีประนอมยอมความกัน ไม่มีหน้าที่ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาทหรือคดีระหว่างคู่ความแต่อย่างใด บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ยมีลักษณะที่อาจกล่าวรวมกันไปได้ว่าเป็นคนกลางที่มาช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายกลับมาคืนดีกันอีก โดยการนำคู่ความทั้งสองฝ่ายมาพบปะซึ่งหน้ากันเพื่อเจรจา การเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารติดต่อกันและช่วยจัดความเป็นศัตรูที่มีต่อกัน ช่วยเสาะหาข้อมูลที่จะช่วยให้การเจรจาประสบผลสำเร็จช่วยจัดข้อยุ่งยากต่างๆ ที่ขัดขวางการเจรจาออกเสีย ช่วยแปลและตีความในเรื่องที่เจรจาให้แก่คู่ความ โดยทำให้แน่ใจว่าข้อความแต่ละฝ่ายเข้าใจในสิ่งที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกำลังพูดถึง ช่วยเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคู่ความ รวมทั้งทำให้แน่ใจว่าข้อความแต่ละฝ่ายเข้าใจตรงกันกับสิ่งที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งรับรู้และเข้าใจตอนคู่ความเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองว่าจะเจรจาต่อรองกันให้เกิดผลดีขึ้นได้อย่างไร โดยใช้วิธีตั้งปัญหา และตั้งคำถาม คอยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเจรจาระหว่างคู่ความ...การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยนั้นไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เหมือนกันไปในแต่ละสถานการณ์เลยทีเดียว และก็ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ไปตามรูปแบบที่วางไว้แล้วแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของความขัดแย้งในแต่ละรายจะมีอยู่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม หากมองในภาพรวมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยอาจแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ 1) หน้าที่ในการกำหนดการต่างๆ 2) หน้าที่ในการประสานการเจรจาระหว่างคู่ความ 3) หน้าที่ในเนื้อหาสาระของเรื่องที่ไกล่เกลี่ย หน้าที่เหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นโดยแยกต่างหากออกจากกัน สำหรับหน้าที่ในตอนสุดท้ายของการไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องของการสรุปข้อตกลงระหว่างคู่ความและการช่วยยกร่างข้อตกลงให้เป็นลายลักษณ์อักษรขึ้น ในขั้นนี้ ผู้ไกล่

เกลี้ยจะต้องแน่ใจว่าคู่ความทั้งสองฝ่ายต่างก็ยินยอมพร้อมใจตามข้อตกลงนั้นแล้วอย่างบริสุทธิ์ใจ โดยไม่ควรอธิบายลักษณะของข้อตกลงไปในทางที่เป็นความยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรม และต้องไม่บังคับคู่ความให้ตกลงกันด้วย การไกล่เกลี่ยจึงจะประสบผลสำเร็จสมดังความมุ่งหมายตามที่เรียกกันว่า ทั้งสองฝ่ายต่างก็ชนะ Win-win ด้วยกันทั้งคู่ (สำนักกระับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547: 7-10)

4. ข้อพิพาทที่ระงับได้ด้วยการไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาทที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามกฎหมาย ได้แก่ ข้อพิพาท ดังต่อไปนี้ 1) ข้อพิพาททางแพ่งทุกประเภท เช่น กู้ยืม ค้ำประกัน ซื้อขาย เช่าทรัพย์สิน ครอบครัว มรดก เป็นต้น 2) ข้อพิพาททางอาญาอันยอมความได้ เช่น บุกรุก ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ หมิ่นประมาท เป็นต้น 3) ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับอาญา สามารถไกล่เกลี่ยได้ในส่วนแพ่ง เช่น กรณีชักรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส สามารถตกลงประนีประนอมยอมความได้ในส่วนค่าเสียหาย ส่วนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญารฐานขับรถโดยประมาทนั้น เจ้าพนักงานตำรวจสามารถดำเนินคดีต่อไปได้ 4) ข้อพิพาทอื่น ๆ ได้แก่ ข้อพิพาททางแรงงาน ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือประชาชนจำนวนมาก เช่น การเรียกร้องค่าจ้าง การประท้วงการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า โรงงานกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น (วิบูล หนูยิ้มชัย, 2561: 72)

5. ผลทางกฎหมายของการไกล่เกลี่ย

ในกรณีที่คู่พิพาทสามารถตกลงกันได้ผ่านกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทไม่ว่าจะภายในหรือภายนอกศาล คู่พิพาทสามารถทำให้ข้อตกลงมีผลผูกพันทางกฎหมายได้ ดังนี้ (ตะวัน มานะกุล, 2565: 14)

1) ข้อพิพาททางแพ่ง ในกรณีข้อพิพาททางแพ่ง หากคู่พิพาทตกลงกันได้ให้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามมาตรา 850-852 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน หากมีการตกลงกันเกิดขึ้นหลังมีการฟ้องร้องเป็นคดีความในศาลให้โจทก์ยื่นคำบอกกล่าวถอนฟ้องเป็นหนังสือต่อศาลและให้ศาลพิจารณาว่า สัญญาประนีประนอมยอมความที่คู่ความจัดทำมีเนื้อความขัดต่อหลักกฎหมายหรือไม่ หากไม่ขัดให้พิพากษาตามเนื้อความในสัญญาดังกล่าว ตามมาตรา 175 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2565: 71)

ผลจากการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความจะผูกพันคู่พิพาท ถ้าภายหลังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ทำตาม หากเป็นสัญญาที่ยังไม่เคยเสนอให้ศาลพิพากษาตามเนื้อความให้ฝ่ายที่เสียหายฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาว่า สัญญามีเนื้อความขัดต่อหลักกฎหมายหรือไม่หากไม่ให้มี

คำสั่งบังคับใช้สัญญา แต่ในกรณีที่สัญญาประนีประนอมยอมความที่ศาลได้พิพากษาตามเนื้อหาไปแล้ว ฝ่ายผู้เสียหายสามารถบังคับใช้สัญญาได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาลอีกครั้ง ซึ่งสัญญาประนีประนอมยอมความมิอายุความในการฟ้องร้องเพื่อบังคับตามสัญญา 10 ปี ทั้งนี้ ไม่ว่าสิทธิเรียกร้องเดิมจะมีกำหนดอายุความเท่าใด (มาตรา 193/32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

2) ข้อพิพาททางอาญาในความผิดต่อส่วนตัว สำหรับข้อพิพาททางอาญาในความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ จะเป็นความผิดที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหาย เด็ดร้อนโดยตรง ไม่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นและสังคม สังคมไม่ได้รับผลกระทบและได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำความผิดด้วย จึงเป็นความผิดที่ผู้เสียหายสามารถยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์ได้ จะทำให้ความผิดนั้นระงับลง และคดีดังกล่าว หากผู้เสียหายไม่ไปร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจที่จะทำการสอบสวนได้การร้องทุกข์ ในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ หากผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับตั้งแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ก็เป็นอันขาดอายุความ (มาตรา 96 แห่งประมวลกฎหมายอาญา) คู่พิพาทสามารถระงับข้อพิพาทได้ผ่านการแสดงพฤติการณ์การถอนคำร้องทุกข์ในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือการยอมความหรือถอนฟ้องในชั้นศาลก่อนคดีถึงที่สุด ในเวลาใดก็ได้การดำเนินการเหล่านี้ จะส่งผลให้สิทธิในการฟ้องร้องคดีอาญาต่อศาลระงับไป (มาตรา 35, 39 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) หากภายหลังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่กระทำ ตามที่ตกลงกันไว้ฝ่ายที่เสียหายจะมีสิทธิฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายตามที่เห็นสมควรหรือเคยตกลงกันไว้เท่านั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดให้คู่ความต้องจัดทำหนังสือสัญญาประนีประนอมยอมความเหมือนกรณีข้อพิพาททางแพ่ง

3) ข้อพิพาททางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ข้อพิพาททางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา หมายถึง กรณีที่การกระทำผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นได้สร้างความเสียหายที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบทางแพ่งด้วย ในกรณีเช่นนี้ ในทางกฎหมายจะแยกการดำเนินการและความรับผิดชอบทางแพ่งกับอาญาออกจากกันโดยเด็ดขาด ดังนั้น การระงับข้อพิพาทจึงต้องแยกดำเนินการระหว่างการทำสัญญาประนีประนอม เพื่อยุติข้อพิพาททางแพ่งกับการยอมความในกรณีข้อพิพาททางอาญา โดยผลสำเร็จทางใดทางหนึ่งจะไม่ส่งผลให้สิทธิในการฟ้องร้องดำเนินการอีกทางหนึ่งหมดไปด้วย อย่างไรก็ตาม คู่พิพาทสามารถจัดทำสัญญาประนีประนอมแล้วระบุในเนื้อหาว่าให้มีการระงับข้อพิพาทหรือคดีทั้งทางแพ่ง และทางอาญาก็ได้

กล่าวโดยสรุป การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการระงับข้อพิพาทที่เป็นประโยชน์ต่อคู่พิพาทหรือคู่ความ เป็นผลให้การดำเนินคดีหรือข้อพิพาทเสร็จสิ้นไปด้วยความรวดเร็วและประหยัดเวลา โดยมีบทบาทของผู้ไกล่เกลี่ย เป็นคนกลางที่เข้ามาช่วยยุติระงับข้อพิพาทลงด้วยความพอใจและ

รักษาสัมพันธภาพที่ดีของทั้งสองฝ่าย นอกจากความรู้ความสามารถในด้านกฎหมายและการเจรจา ไกล่เกลี่ยแล้ว ผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจำเป็นต้องมีเทคนิคหรือศิลปะ อีกทั้งปฏิภาณไหวพริบในการ แก้ไขสถานการณ์ความขัดแย้งให้สามารถคลี่คลายไปในทางที่ดีได้อีกด้วย

การปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในมิติทางพระพุทธศาสนาพบว่า พระพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรม หลายประการที่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาด้วยการไกล่เกลี่ย ในบทความนี้ ผู้เขียนขอนำหลักพรหม วิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ไปปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อ พิพาทในชุมชน ซึ่งมีสาระสำคัญในพระไตรปิฎก ทศนะของปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา และ นักวิชาการ ดังนี้

ในพระไตรปิฎก สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ ชิวกสูตร ว่าด้วยหมอชิวโก มารัก การแผ่เมตตา พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “ชิวก ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อาศัยบ้านหรือนิคมแห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ เธอมีเมตตาจิตแผ่ไปตลอดทิศที่ 1 อยู่ ทิศที่ 2 ... ทิศที่ 3 ... ทิศที่ 4 ... ทิศเบื้องบน ทิศเบื้องล่าง ทิศเฉียง แผ่ไปตลอดโลกทั่วทุกหมู่เหล่าในที่ทุกสถาน ด้วยเมตตาจิตอันไพบูรณ์ เป็นมหัคคตะ ไม่มีขอบเขต ไม่มีเวร ไม่มีความเบียดเบียนอยู่ ด้วยประการอย่างนี้ ...” ชิวก ภิกษุในธรรมวินัยนี้ อาศัยบ้านหรือนิคมแห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ เธอมีกรุณาจิต ... มีมุทิตาจิต ... มีอุเบกขาจิต แผ่ไปตลอดทิศที่ 1 อยู่ ทิศที่ 2 ... ทิศที่ 3 ... ทิศที่ 4 ... ทิศเบื้องบน ทิศเบื้องล่าง ทิศเฉียง แผ่ไปตลอดโลกทั่วทุกหมู่เหล่าในที่ทุกสถาน ด้วยอุเบกขาจิตอันไพบูรณ์ เป็นมหัคคตะ ไม่มีขอบเขต ไม่มีเวร ไม่มีความเบียดเบียนอยู่ ด้วยประการอย่างนี้...” (ม.ม. (ไทย) 13/53-54/50-51)

ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง พรหมวิหาร ธรรม หมายถึง คุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่ นักปกครองหรือผู้บริหาร 4 ประการ ได้แก่ 1) เมตตา คือความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์ทั่วหน้า 2) กรุณา คือความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์แผ่ใจในอันที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา คือความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีใจผ่องใสบันเทิงประกอบด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่สัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้นไป 4) อุเบกขา คือความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณากรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับทั้งผลดีและชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่

มีกิจที่ ควรทำ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551: 161) สอดคล้องกับนักวิชาการ บุญมี แท่นแก้ว ให้ความหมายของพรหมวิหารธรรมทั้ง 4 ประการ ดังนี้ 1) เมตตา หมายถึง ความรัก คือ ความปรารถนาดีไม่มีตรีจิต ต้องการความช่วยเหลือให้□ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข 2) กรุณา หมายถึง ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์โศกในอันที่จะปลดปล่อยความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ ทั้งปวง 3) มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อผู้อื่นอยู่□ดีมีสุข ก็มีจิตใจแช่มชื่นเบิกบานเมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จองงามยิ่งขึ้นไปก็พลอยยินดีปรีดาปราโมทย์บันเทิงใจด้วย 4) อุเบกขา หมายถึง ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามความเป็นจริงโดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงแน่วแน่□เที่ยงตรงดุจตราขึง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่□เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยวางตนและปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรม (บุญมี แท่นแก้ว, 2539: 173)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปปรับใช้ให้การไกล่เกลี่ยประสบความสำเร็จและมีความน่าเชื่อถือ นั้น มีความสอดคล้องกับภาวะความเป็นจิตอาสาหรือหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ย ดังนี้ 1) เมตตา การไกล่เกลี่ยด้วยความรัก ความปรารถนาดี และความเอาใจใส่ คือการมีความรัก ความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูลต่อกันและกัน การสร้างความรู้สึกไว้วางใจให้กับคู่พิพาทดุจดังญาติมิตร ผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีความเห็นอกเห็นใจที่จะช่วยปลดทุกข์ให้กับคู่พิพาท ผู้ไกล่เกลี่ยต้องแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เคารพให้เกียรติคู่พิพาท ใช้ยิวยาจาในการพูดเจรจาด้วยความอบอุ่น พูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย ให้เกียรติทั้งสองฝ่ายเท่าเทียมกัน เป็นมิตรและให้ความเป็นธรรม จิตใจเป็นกุศล ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีความรู้ด้านกฎหมาย รู้กระบวนการบังคับคดีตามสมควร และผ่านการอบรมความรู้กฎหมายเบื้องต้นหรือผ่านการอบรมการไกล่เกลี่ย มีความรู้และประสบการณ์ ตั้งมั่นในยุติธรรมบนพื้นฐานของกฎหมายและทัศนคติเชิงบวกต่อการไกล่เกลี่ย 2) กรุณา การไกล่เกลี่ยด้วยการชวนช่วยอุทิศตนช่วยเหลือ คือผู้ไกล่เกลี่ยต้องเชื่อและวางใจว่าคู่พิพาทเป็นผู้ที่มีความทุกข์ เมื่อมีความทุกข์ก็มาหาผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยต้องรับรู้และอดทนต่อปัญหาของคู่พิพาท จะต้องรับฟังและเปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้พูดสิ่งที่เขาอัดอั้น ได้ระบายออกมา ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยต้องชวนช่วยใส่ใจและพยายามหาทางออกที่ถูกต้องเป็นธรรมให้คู่พิพาท ตามแนวทางขั้นตอนของกระบวนการไกล่เกลี่ย 3) มุทิตา การไกล่เกลี่ยด้วยความประทับใจและซาบซึ้งชื่นชมยินดี คือการกล่าวชื่นชมด้วยวาจา ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีจิตอาสา และไม่หวังค่าตอบแทน การแสดงออกทางกาย วาจา ด้วยความเป็นมิตร ดีใจ มีความสุขใจที่ได้ช่วยให้คู่พิพาทได้เข้าใจกัน การไกล่เกลี่ยทำให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสพูดคุยกัน และถ้าตกลงกันได้ก็คือในอนาคตต่อไปก็สามารถจะพูดคุยกันได้ ผู้ไกล่เกลี่ยก็ยินดีกับทั้งสองฝ่ายที่สามารถพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน 4) อุเบกขา การไกล่เกลี่ยด้วยความเป็นกลาง ยุติธรรมไม่อคติ คือผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องยึดถือปฏิบัติ มีใจเป็นกลาง ไม่เห็นแก่พวกพ้องรักใคร่ชอบ

พอกัน หรือเพราะไม่ชอบหน้า ไม่พอใจ เห็นแก่ผลประโยชน์ของตน โกล่เกลี่ยโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยต้องสืบหาต้นเหตุของปัญหาให้ครอบคลุมทุกด้าน การกระทำที่พอเหมาะพอดี ไม่ตึงจนเกินไป การไกล่เกลี่ยตามวิธีการหรือขั้นตอนของหลักอุเบกขา เช่น การให้เกียรติทั้งสองฝ่าย โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงแน่วแน่ □ เพียงตรงจุดตรงซัง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง ในการไกล่เกลี่ยทั้งสองฝ่าย จะได้รับผลสมควรแก่ □ เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรม

กล่าวโดยสรุป การปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน โดยนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปปรับใช้ คือ เมตตา โกล่เกลี่ยด้วยความรัก ความปรารถนาดี และความเอาใจใส่ มีความเอื้อเฟื้อ และเห็นใจที่จะช่วยปลดทุกข์ให้กับคู่พิพาท กรุณา โกล่เกลี่ยด้วยการชวนขยายอุทิศตนช่วยเหลือเอาใจใส่ และหาทางออกที่ถูกต้องเป็นธรรมให้กับคู่พิพาท มุทิตา โกล่เกลี่ยด้วยความประทับใจ และซาบซึ้งชื่นชมยินดี ทำให้คู่พิพาทได้มีโอกาสพูดคุยกัน ถ้าตกลงกันได้ทั้งสองฝ่ายก็จะสามารถพูดคุยกันได้ด้วยดี อุเบกขา โกล่เกลี่ยด้วยความเป็นกลางยุติธรรม ตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง และสืบหาต้นเหตุของปัญหาให้ครอบคลุมทุกด้าน พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม

บทสรุป

จากการศึกษา “การปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ประเด็น สรุปได้ ดังนี้ 1) กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นการระงับข้อพิพาทที่เป็นประโยชน์ต่อคู่พิพาท และรักษาสัมพันธภาพที่ดีของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย โดยมีการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องหรือการไกล่เกลี่ยนอกศาล และการไกล่เกลี่ยหลังฟ้องหรือการไกล่เกลี่ยในศาล สำหรับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน เป็นการไกล่เกลี่ยนอกศาล โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นอาสาสมัครที่เป็นผู้นำชุมชน และได้รับการคัดสรรจากคณะทำงานภายในจังหวัด มีความรู้กฎหมายเบื้องต้นและเทคนิคการเจรจาต่อรอง มาเป็นคนกลางเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยและมีบทบาทในชุมชน หาทางออกให้กับคู่พิพาทเพื่อตกลงประนีประนอมยอมความกัน โดยไม่ต้องยื่นฟ้องเป็นคดีต่อศาล และคู่พิพาทยังคงมีอิสระและเสรีภาพในการตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาข้อพิพาทด้วยตนเอง 2) การปรับใช้หลักพุทธธรรมในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน โดยนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปปรับใช้ คือ เมตตา โกล่เกลี่ยด้วยความรัก ความปรารถนาดี และความเอาใจใส่ มีความเห็นอกเห็นใจที่จะช่วยปลดทุกข์ให้กับคู่พิพาท กรุณา โกล่เกลี่ยด้วยการชวนขยายอุทิศตนช่วยเหลือใส่ใจและหาทางออกที่ถูกต้องเป็นธรรมให้กับคู่พิพาท มุทิตา โกล่เกลี่ยด้วยความประทับใจและซาบซึ้งชื่นชมยินดี ทำให้คู่พิพาทได้มีโอกาสพูดคุยกัน ถ้าตกลงกันได้ก็ยินดีกับทั้งสองฝ่ายที่พ้นจากความทุกข์

ความเดือดร้อน อุเบกขา ไกล่เกลี่ยด้วยความเป็นกลางยุติธรรม ไม่อคติ ซึ่งต้องสืบหาต้นเหตุของปัญหาให้ครอบคลุมทุกด้าน พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติด้วยความเที่ยงธรรม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริง

เอกสารอ้างอิง

- ตะวัน มานะกุล. (2557). *กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย*. โครงการสำรวจองค์ความรู้เพื่อการปฏิรูปประเทศไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565 จาก http://v-reform.org/wp-content/uploads/2014/06/กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในประเทศไทย_ตะวัน-มานะกุล.pdf
- ไทยนิวส์ออนไลน์. (2564). *บทสรุปเพื่อนบ้านมหาภัย บ่ายอมตอบแล้วเหตุผลสาदनน้ำเน่าใส่บ้านข้างๆ*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thainewsonline.co/news/807627>
- นวลจันทร์ ทศนชัยกุล. (2547). *ศาลยุติธรรมกับการระงับข้อพิพาท*. ใน *รายงานการวิจัย*. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญตา ส. ผาบมีชัย. (2547). *กระบวนการว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทศึกษา: เปรียบเทียบความกฎหมายไทยและสาธารณประชาธิปไตยประชาชนลาว*. ใน *วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ปรัชญา อยู่ประเสริฐ. (2556). *ความรู้เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางเลือกและการไกล่เกลี่ยแบบเน้นความต้องการที่แท้จริง*. เอกสารประกอบการสอน. หลักสูตรสาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อุดรธานี.
- ประสิทธิ์ ดวงตะวงษ์. (2553). *ประสิทธิผลกระบวนการสร้างและพัฒนาผู้ไกล่เกลี่ย และการดำเนินงานของศาลยุติธรรมไทย*. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์จำกัด.

- พระไพศาล วิสาโล. (2556). *การไถ่เกลียดแบบพุทธในหลักศาสนากับการไถ่เกลียดข้อพิพาท*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอคทีฟพรีน จำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐพล เย็นใจมา. (2561). ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 7 (2), 220-224.
- ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่าด้วยการไถ่เกลียดข้อพิพาทของศูนย์ไถ่เกลียดข้อพิพาทภาคประชาชน. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 297 ง หน้า 3 (3 ธันวาคม 2562).
- วิฑูล หนูยิ้มชัย. (2561). รูปแบบการไถ่เกลียดข้อพิพาทโดยแนวทางพุทธสันติวิธี: กรณีศูนย์ไถ่เกลียดข้อพิพาทสภาพนาถายความ กรุงเทพมหานคร. *ในดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์จิตตาสาชาวิทาสันติศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี. (2564). *การไถ่เกลียดคืออะไร*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565 จาก http://www.tkpc. coj.go.th/ doc/data/tkpc/tkpc_1461818013.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565 จาก <https://www.krisdika.go.th/ librarian/get?sysid=570093&ext=pdf>
- สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. (2547). *คำแนะนำ และประมวลจริยธรรมผู้ไถ่เกลียด*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนาเพลส จำกัด.
- สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2560). *คู่มือการกระงับข้อพิพาททางเลือกสำหรับประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : บริษัทคัมปาย อิมเมจจิ้ง จำกัด.
- อนันต์ จันทโรภากร. (2558). *ทางเลือกในการกระงับข้อพิพาท*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิจารณ์หนังสือ : Book Reviews

มิลินทปัญหา : ฉบับแปลในมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้เขียน : อนุสรณ์ในงานบำเพ็ญกุศลถวายสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถร)
ณ ตำหนักเพ็ชร วัดบวรนิเวศวิหาร วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2515
สำนักพิมพ์ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย
จำนวน : 564 หน้า

¹พระมหาวิระชาตี เพ็งแจ่ม และ ²พระวรยศ วณณภาโส (วรรณประภา)

¹PhramahaWeerachat Pengjam and ²Phra Worayot Wannaprapat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹weerachat.p@gmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทนำ

มิลินทปัญหา เป็นคัมภีร์รุ่นก่อนอรรถกถาที่เก่าแก่และสำคัญคัมภีร์หนึ่งในพระพุทธศาสนา เป็นการบันทึกคำถาม-ตอบระหว่างพระเจ้ามิลินท์กับพระนาคเสน เป็นคัมภีร์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก อาจารย์ฝ่ายเถรวาทเชื่อว่า ท่านพระนาคเสนน่าจะเป็นคนจดบันทึกคำสนทนากันในครั้งนั้น ซึ่งเกิดหลังพุทธปรินิพพานประมาณ 550 ปีในอินเดียตอนเหนือ อาจเป็นแคว้นแคชเมียร์ก็ได้ การแต่งรวมบทการสนทนากันขึ้นเป็นคัมภีร์น่าจะอยู่ในระหว่าง พ.ศ. 559 ถึง พ.ศ. 581 ท่านภรต ชิงห์ นักปราชญ์ชาวอินเดีย กล่าวอย่างมั่นใจในข้อมูลของตนว่า คัมภีร์มิลินทปัญหานี้ได้เขียนขึ้นในสมัยพระเจ้าเมเน็นเดอร์ หรือไม่ก็แต่งขึ้นในสมัยหลังจากพระองค์สิ้นพระชนม์

¹อาจารย์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

²อาจารย์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

แล้ว และต้องแต่งขึ้นก่อนสมัยพระพุทธโฆษาจารย์แน่นอน เพราะพระพุทธโฆษาจารย์มักอ้างบทสนทนาในคัมภีร์มิลินทปัญหาของพระนาคเสนอยู่บ่อยๆ คัมภีร์มิลินทปัญหา ประมาณระยะเวลาการเขียนขึ้นคงจะเป็นระหว่างคริสต์ศักราชที่ 150 ถึงคริสต์ศักราช 400 สันนิษฐานกันว่า การแต่งนิทานกถาและนิคมกถาเพิ่มเข้ามานั้น คงไม่ใช่พระติปิฎกจุฬารายเถระแต่งเพิ่มแน่นอน เพราะตัวมิลินทปัญหาเกิดขึ้นราวพุทธศักราช 550 ปี พระพุทธโฆษาจารย์ต้องเป็นผู้แต่งนิทานกถาและนิคมกถาประกอบเข้าให้โดยสมบูรณ์ ได้ลักษณะแห่งปกรณ์ในระหว่างพุทธศักราช 956 ถึง 1,000 ปีคัมภีร์มิลินทปัญหา ยังมีข้อถกเถียงกันในประเด็นที่ว่า เขียนขึ้นในสมัยของพระเจ้ามิลินท์หรือหลังจากที่พระองค์สิ้นพระชนม์แล้ว พระเทพวิสุทธิกวีกล่าวว่า แต่งขึ้นก่อนสมัยพระพุทธโฆษาจารย์ สันนิษฐานว่า เดิมคัมภีร์มิลินทปัญหาน่าจะแต่งเป็นภาษาปรากฤตหรือภาษาสันสกฤตอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับคัมภีร์ที่แต่งทางอินเดียตอนเหนือ ผู้ที่แต่งก็น่าจะนับถือพระพุทธศาสนาแบบสรวาสติวาทิน เพราะจากการสังเกตการณ์อธิบายศัพท์ธรรมะบางศัพท์ต่างไปจากทัศนะของพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท เช่นตัวอย่าง การอธิบายคำว่า อสังขตธรรม ธรรมที่ไม่มีปัจจัยปรุงแต่งหรือธรรมที่ปราศจากเหตุปัจจัยว่าหมายถึง อากาศและนิพพาน ซึ่งเป็นมติเฉพาะของนิกายสรวาสติวาทิน อันต่างจากนิกายอื่น ๆ ฝ่ายเถรวาท ซึ่งถือว่า อสังขตธรรม ได้แก่ นิพพานเท่านั้นไม่มีอย่างอื่น (Apinwat Phosansan, 2006 : 92) จึงเป็นปกรณ์มีมาเก่าแก่และสำคัญปกรณ์หนึ่งในพระพุทธศาสนา ไม่ปรากฏว่าท่านผู้ใดเป็นผู้รจนา เชื่อกันว่ารจนารุ่งขึ้นในราวพุทธศักราช 500 ปรากฏตามมรุตตลปกาสินี ฎีกาแห่งมิลินทปัญหาซึ่งรจนาโดยพระมหาติปิฎกจุฬาราย ว่าพระพุทธโฆษาจารย์เป็นผู้แต่งนิทานกถาและนิคมกถาประกอบเข้าเมื่อพุทธศตวรรษที่ 10 (Sathien Phothananta, 1977: 169)

ดังนั้น ผู้วิจารณ์มีความประสงค์ที่เลือกวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้ เพื่อศึกษามุมมองของผู้เขียนของหนังสือเรื่อง “มิลินทปัญหา ฉบับแปลในมหาวิทยาลัย” ซึ่งเป็นผลงานที่กล่าวถึงการตอบปัญหาพระเจ้ามิลินท์ด้วยความรอบรู้ฉลาดและแหลมคม มีอุปมาอุปไมยที่เหมาะสมหาเปรียบได้ยาก เกียรติคุณท่านระบือไปทั่วโลก ตามประวัติ พระนาคเสนเถระ เป็นพระอรหันต์ ถึงพร้อมด้วยปฏิสัมภิทา คือ แตกฉานในอรรถ ในธรรมในภาษาและในปฏิภาณ คำตอบของท่านต่อพระเจ้ามิลินท์จึงน่าทึ่งเป็นอันมาก ผู้สนใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงควรได้อ่านหนังสือเล่มนี้เป็นอย่างยิ่ง (Wasin Inthasu, 1985 : A-B.)

โครงสร้างหนังสือ

หนังสือ “มิลินทปัญหามิลินทปัญหา ฉบับแปลในนามกุฎราชวิทยาลัย” มีโครงสร้างของคัมภีร์มิลินทปัญหาเป็นการแต่งในลักษณะของการถาม – ตอบปัญหาลักษณะการถามปัญหาของพระเจ้ามิลินท์ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ลักษณะคำถามธรรมดา คือปัญหาที่ไม่ใคร่ติดต่อกัน (กล่าวไว้ในอนุมานปัญหา, ลักษณะปัญหา) ซึ่งคำถามที่พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามพระนาคเสนนั้น จะเป็นคำถามเพื่อชี้ให้ตอบในประเด็นที่ไม่มีแม้ สามารถตอบชี้ชัดตามความเป็นจริงได้ ซึ่งในแต่ละคำถามนั้น พระองค์แสดงถึงความเป็นผู้รอบรู้ในปัญหามีเชิงฉลาดเฉียบแหลมในการถาม

2. ลักษณะการถามปัญหาที่มีเงื่อนไขเดียว เป็นการถาม-ตอบปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถามปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหาเพียงแง่เดียวกับพระนาคเสน ลักษณะของปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนแง่เดียว เช่น พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามว่า พระผู้เป็นเจ้า อะไรเล่าจะปฏิเสธนอิอีก พระนาคเสนทูลว่า คนที่ยังมีเชื้อแห่งกิเลส (อุปาทาน) จะกลับมาปฏิเสธนอิอีก แต่คนที่หมดเชื้อแห่งกิเลส (เชื้ออุปาทาน) จะไม่กลับมาเกิดอีก

3. ลักษณะการถามปัญหาที่มีสองเงื่อนไข เป็นการถามปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถามปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหา 2 แ่งมุม กับพระนาคเสน ซึ่งลักษณะของปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อน 2 แ่งมุม ที่พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามมีตัวอย่าง เช่น พระเจ้ามิลินท์ตรัสถามเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้มีพระมหากรุณาแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และเป็นพระสัพพัญญูผู้รู้ทุกสิ่ง เหตุไรจึงบวชพระเทวทัต ผู้ซึ่งมีกรรมหนัก จะไม่เป็นการให้โอกาสพระเทวทัตเข้ามาทำสังฆเภทหรือ ซึ่งแสดงว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้มีพระมหากรุณาและไม่ได้เป็นพระสัพพัญญูจริง ลักษณะการตอบปัญหาของพระนาคเสน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ตอบปัญหาแบบวิภาษวาท คือ ตอบปัญหาแบบแยกแยะประเด็นปัญหาตอบทีละประเด็น สำหรับการตอบแบบวิภาษวาท คือ การแยกตอบทีละปัญหา เช่น ในเทวทัตตปพพาชิตปัญหาปัญหาที่ว่าการบวชให้พระเทวทัตของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีการถามปัญหา 2 แ่ง พระนาคเสนก็แยกตอบ 2) แ่งแบบวิภาษวาทคือ แ่งที่ 1 ที่พระพุทธเจ้าทรงให้พระเทวทัตบวชเพราะว่า ถ้าพระเทวทัตไม่ได้บวชจะทำกรรมหนักกว่านี้ และจะตกนรกสืบทอดภพไม่มีที่สิ้นสุด แต่ถ้าพระเทวทัตบวชแล้วถึงทำอนันตริยกรรมและตกนรกก็จริง แต่ก็จะมีที่สิ้นสุดเพียงแค่งานหนึ่งเท่านั้น ดังนี้ แ่งที่ 2 พระพุทธเจ้าทรงทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ของพระเทวทัตที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยพระสัพพัญญุตญาณ จึงทรงให้พระเทวทัตบวช นั้นหมายถึง พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระสัพพัญญูจริง (Mahamakutrajavidyalaya University, 2000 : 51)

เนื้อหาโดยย่อ

มิลินทปัญหามีการแบ่งออกเป็น 6 ตอน ได้แก่

1. บุพพโยค ว่าด้วยบุพพกรรมและประวัติของพระนาคเสนและพระเจ้ามิลินท์ เริ่มต้นด้วยบทอาرمภคาถา มีรูปแบบการประพันธ์เป็นฉันทลักษณ์ประเภท ฉันทน์มัสการพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ มีเนื้อหาลำดับเพราะเพราะพริ้งเอาไว้ 5 บท ด้วยกันแต่ตอนท้ายของบท ได้มีการกล่าวเชิญชวนให้คนทั้งหลายได้ฟังปัญหา เพื่อที่จะได้วินิจฉัยคัมภีร์อย่างละเอียด

2. มิลินทปัญหา ว่าด้วยปัญหาแง่เดียว ซึ่งแบ่งลักษณะปัญหาออกเป็น 2 คือ ลักษณะปัญหาและวิมตติเจตปัญหา เริ่มด้วยบทพาหิรกาถา เป็นส่วนที่เล่าเรื่องถึงความเจริญรุ่งเรืองและความอุดมสมบูรณ์ของราชธานีที่ชื่อว่าสาคลนคร และต่อจากนั้น เป็นเรื่องเล่าบุพพกรรมของพระเจ้ามิลินท์และพระนาคเสนในอดีตชาติ

3. เมณฑกปัญหา ว่าด้วยปัญหาสองแง่ ดูกล้ายจะขัดแย้งกัน ซึ่งแบ่งลักษณะออกเป็น 2 คือ มหาวรรค และโยคิกกาปัญหา มิลินทปัญหา ว่าด้วยปัญหาเงื่อนไขเดียว ส่วนนี้เป็นปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถามปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหาเพียงแง่เดียวกับพระนาคเสน และพระนาคเสนก็ตอบปัญหาทุกข้อด้วยวิภาษวาท ในส่วนมิลินทปัญหานี้ มีอยู่ 88 ปัญหา แบ่งเป็น 7 พรรค

4. อนุমানปัญหา ว่าด้วยเรื่องที่รู้โดยอนุमान ว่าด้วยปัญหาสองเงื่อนไข ส่วนนี้เป็นปัญหาที่ว่าด้วยพระเจ้ามิลินท์ถามปัญหาที่มีแง่ความซับซ้อนของปัญหา 2 แ่งดุจเขาแกะ ซึ่งดูคล้ายจะขัดแย้งกันกับพระนาคเสน และพระนาคเสนก็ตอบปัญหาทุกข้อด้วยวิภาษวาท คือแยกประเด็นตอบใช้หลักวิภาษวิธี คือถามหรือตอบแบบย้อนถามไล่เรียงผู้ถามด้วยเหตุด้วยผลจนผู้ถามอัศจรรย์เหตุผลที่จะแย้งได้ ในส่วนเมณฑกปัญหานี้ มีอยู่ 86 ปัญหา แบ่งเป็น 9 พรรค

5. ลักษณะปัญหา ว่าด้วยลักษณะแห่งธรรมต่างๆ อนุমানปัญหาหรืออุปมาภคาปัญหา ส่วนนี้ว่าด้วยเรื่องที่รู้โดยอนุमानเป็นส่วนที่พระเจ้ามิลินท์ขอให้พระนาคเสนอธิบายองค์ที่ภิกษุมีพร้อมในตนแล้ว จะสามารถทำให้แจ้งซึ่งพระนิพพานได้ และพระนาคเสนได้อธิบายให้พระเจ้ามิลินท์ฟังโดยอุปมาเปรียบเทียบและอนุमानให้เห็นตามลักษณะของสัตว์และสิ่งต่างๆ มากมาย ส่วนนี้มีอยู่ 7 พรรค

6. อุปมาภคาปัญหา ว่าด้วยเรื่องที่จะพึงทราบด้วยอุปมาเปรียบเทียบ เป็นส่วนที่บรรยายสรุปจบการสนทนากันว่า เมื่อจบการสนทนาถาม-ตอบปัญหาระหว่างพระเจ้ามิลินท์กับพระนาคเสน ก็เกิดแผ่นดินไหว ฟ้าร้อง ฟ้าแลบและฝนตก พระเจ้ามิลินท์เกิดความเลื่อมใสอย่างแรงกล้า ได้อุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา และต่อมาพระองค์ได้สละราชสมบัติให้แก่พระราชโอรสแล้วเสด็จออกผนวช จนในที่สุดได้บรรลุเป็นพระอรหันต์องค์หนึ่งในพระพุทธศาสนา ความยิ่งใหญ่เหนือพระราชอำนาจที่พระเจ้ามิลินท์ทรงมีคือความยุติธรรมความกล้าหาญ เฉลียวฉลาดและทรงสนับสนุนอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาในช่วงที่พระองค์เรืองอำนาจ เป็นเหตุให้ชาวพุทธทั่วไป ได้ศึกษาคำสอนที่

เต็มไปด้วยเหตุผลก่อให้เกิดคุณประโยชน์อันไพศาลต่อมวลมนุษยชาติในกาลต่อมา พระองค์ทรงถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีพเต็มไปด้วยเหตุผลก่อให้เกิดคุณประโยชน์อันไพศาลต่อมวลมนุษยชาติในกาลต่อมา พระองค์ทรงถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งตลอดชีพ

บทวิจารณ์

1. สารเนื้อหาของหนังสือ

เนื้อหาที่ผู้แต่งนำมาใช้ประกอบการแต่งคัมภีร์พบว่าทั้งพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเสสและคัมภีร์อื่น ๆ อีกหลายคัมภีร์ ซึ่งการนำเนื้อหาจากแหล่งต่าง ๆ นั้นพบว่ามีวัตถุประสงค์ 5 ประการคือ เพื่ออธิบายศัพท์หรือข้อความที่ยกไว้ให้มีความหมายชัดเจน เพื่อยืนยันเรื่องที่ตนอธิบายว่าเป็นจริงตามนั้น เพื่อเสริมความให้กระจ่างชัดหรือให้ดูน่าเชื่อถือมากขึ้น และเพื่อเสริมหรือขยายความให้กว้างขวางออกไป ให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องที่อธิบายมากยิ่งขึ้น ซึ่งการนำเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิมาใช้เพื่ออธิบายหรือประกอบการแต่งดังกล่าว ได้ชี้ให้เห็นถึงความเป็นปราชญ์ด้านพระพุทธศาสนาของผู้แต่งที่ได้รังสรรค์ผลงานวิชาการอันมีคุณค่าต่อพระพุทธศาสนาได้อย่างดี กลวิธีในการนำเสนอพบว่า ผู้แต่งใช้ โดยผู้แต่งเป็นผู้ตั้งคำถามและตอบคำถามด้วยตัวเองรูปแบบการประพันธ์พบว่า ส่วนใหญ่เป็นบทประพันธ์ที่ผู้แต่งคัดลอกมาจากแหล่งต่าง ๆ ส่วนที่แต่งขึ้นใหม่พบว่ามีไม่มากนัก รูปแบบของการประพันธ์แบบที่ผู้แต่งใช้ส่วนมากในคัมภีร์นี้ โดยรูปประโยคกระชับ ไม่เยิ่นเย้อ และได้เนื้อความที่ต้องการสื่อชัดเจน รูปศัพท์ที่ไพเราะ สละสลวย การใช้ศัพท์ที่มีความหมายที่ง่าย ชัดเจนกว่าศัพท์เดิมที่เป็นบทตั้งและการเพิ่มศัพท์เข้าไปเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น น่าเชื่อถือยิ่งขึ้นด้วยข้อมูลที่อ้างอิงจากคัมภีร์อื่น ๆ หรือบุคคลสำคัญภาษาและสำนวนที่ใช้ในคัมภีร์นี้พบว่า เป็นภาษาและสำนวนภาษาบาลีแบบลังกาที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีลักษณะเด่น 3 ประการ คือ เป็นภาษาและสำนวนที่ง่าย สื่อความหมายได้ชัดเจน ช่วยให้ผู้ศึกษารู้และเข้าใจความหมายของเรื่องนั้นได้ทันที มีความคมคาย กระชับกะทัดรัด ไม่ฟุ่มเฟือย และให้สุนทรียะหรือวรรณศิลป์ทางภาษาบาลีเป็นอย่างดี และแสดงความคิดเห็นของตนเอง มีทั้งการพรรณนาถึงตัวบุคคลและธรรมชาติเทศนาโวหาร การใช้ถ้อยคำแสดงคำสั่งสอน ชี้แนะคุณโทษและสิ่งที่ควรปฏิบัติ โดยผู้แต่งจะยกเหตุผลมาประกอบให้ผู้ศึกษาเกิดความเชื่อมั่นและเกิดความรู้สึกด้วยตนเอง พบว่ามีการอธิบายความหมายของหัวข้อธรรม คุณและโทษของการประพฤติ และการแนะนำ สั่งสอนให้ปฏิบัติ อุปมาโวหาร การใช้โวหาร

2. ความสำคัญต่อองค์ความรู้ ประเด็นที่ถือว่าเป็นข้อเด่นที่น่าสนใจมากที่สุดของหนังสือ เรื่อง “มิลินทปัญหา ฉบับแปลในมหามกุฏราชวิทยาลัย” นี้ คืองานเขียนที่นำมาถ่ายทอดจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ก็คือ สิ่งที่ดีที่สุด หรือประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์จะพึงได้ในชีวิตนี้

ที่เรียกว่า “นิพพาน” ซึ่ง เรียบเรียงเนื้อหา ลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและเขียนอธิบายพุทธพจน์ในลักษณะที่น้อมอรรถของสมเด็จพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงไว้ลงมาให้ผู้อ่านทุกระดับได้เข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายขึ้น ซึ่งผู้วิจารณ์จะขอแยกแยะให้เห็นเป็นประเด็นสำคัญที่พบได้ในหนังสือเล่มนี้ ดังนี้

ในปัจจุบันพระพุทธศาสนามีความเป็นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความสามารถและมีไหวพริบปฏิภาณสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาแล้ว และเฉพาะหน้าที่ได้เป็นอย่างดี เพราะผู้คนในสังคมปัจจุบัน เป็นผู้มีความรู้การศึกษาตามศาสตร์ต่างๆ ที่ตนได้ศึกษาดังนั้น เมื่อเกิดโจทย์ปัญหาขึ้นกับพระพุทธศาสนา จึงเป็นโจทย์ที่ซับซ้อนแก้ได้ยาก ผู้ตอบโจทย์เหล่านั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้หลากหลาย ชำนาญในเทศนาโวหารและการตอบปัญหา ที่สำคัญต้องเป็นผู้มีความรู้วิธีการทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถสรุปได้ 2 ประการ ได้แก่

1. การพิทักษ์รักษาศาสนา

การใช้เป็นเครื่องมือพิทักษ์รักษาศาสนาเกิดขึ้น เมื่อพระเจ้ามิลินท์ ได้ขยายอิทธิพลลงมาถึงตอนเหนือของกลุ่มแม่น้ำคงคาปรากฏในตำนานฝ่ายบาลีและฝ่ายจีนว่า พระองค์ไม่ได้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทั้งได้ขัดขวางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระราโชบายต่าง ดังนั้น พระสงฆ์จึงชวนช่วยเพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยมอบให้เป็นหน้าที่ของพระนาคเสน ในการพิทักษ์รักษาศาสนาด้วยการโต้ว่าทักการโต้ว่าที่ของทั้งคู่เป็นการนำเอาหลักธรรมสำคัญ ๆ ทางพระพุทธศาสนาขึ้นมาถาม-ตอบ ต่างฝ่ายต่างมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน คือ วัตถุประสงค์พระเจ้ามิลินท์ มองได้ 2 แง่มุม คือ

1. ในแง่ปรัชญาพระองค์ทรงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาความรู้ตามความเป็นจริง

2. ในแง่การเมืองพระองค์ทรงมีวัตถุประสงค์ที่จะเอาย่ำยระบบปรัชญาตะวันออก โดยเฉพาะระบบปรัชญาที่ชาวอินเดียให้การยอมรับมากที่สุด นั่นคือ พุทธปรัชญาส่วนวัตถุประสงค์ของพระนาคเสนมองได้ 2 แง่มุมเช่นกัน คือ ในแง่มุมปรัชญา ท่านมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอระบบปรัชญาตะวันออก และในแง่มุมการเมือง ท่านมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องรักษาศาสนาจากการรุกราน ของพระเจ้ามิลินท์อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ของการโต้ว่าที่ทั่ว ๆ ไป เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ 3 ประการใหญ่ ๆ คือ

1. โต้เถียงเพื่อหาความจริง (วาทะ) การโต้เถียงประเภทนี้ไม่มีจุดประสงค์ที่จะเอาชนะซึ่งกันและกันเลย วัตถุประสงค์อันแท้จริงของวาทะ คือ การโต้เถียงเพื่อเป็นการค้นหาความจริง โดยเฉพาะเท่านั้น เช่น ในการโต้เถียงที่มีอยู่ในระหว่างอาจารย์หรือครูกับศิษย์หรือการโต้เถียงที่มีอยู่ในระหว่างสมาชิก กรรมการที่ปรึกษาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมหรือของสภาใด ๆ ก็ตาม

2. โต้เถียงเพื่อประติษฐานลัทธิ (ชัลปะ) หมายถึง การโต้เถียงอันเกิดขึ้นระหว่างปักษ์ 2 ฝ่าย ซึ่งต่างฝ่ายต่างจะประติษฐานลัทธิของตนเองขึ้นในวิธีแห่งชัลปะนี้ ปักษ์ทุกฝ่ายย่อมมีทฤษฎีของ

ตนเองและมีความเข้าใจอันซาบซึ้งและไม่มีความสงสัยในทฤษฎีนั้นอย่างมั่นคงอยู่ด้วยเพราะฉะนั้น การโต้ว่าทีในประเพณีนี้ จึงไม่มีลักษณะบ่งไปถึงการค้นหาความจริง แม้แต่ประการใดๆ เลย วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของวิธีนี้ก็คือ มุ่งเฉพาะแต่ที่จะประติษฐานทฤษฎีของตนเองขึ้นโดยวิธีการโต้เถียงหักล้างทฤษฎีของอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ประเด็นนั้นลงเท่านั้น ชลปะจึงนับว่ามีวัตถุประสงค์แตกต่างกันกับวาทะโดยประการฉะนี้

3. โต้เถียงเพื่อหักล้างลัทธิหรือทฤษฎีอื่น (วิตัญญา) หมายถึง การโต้เถียงอันเกิดขึ้น ในระหว่างปักษ์ 2 ฝ่าย โดยที่ฝ่ายหนึ่งมีทฤษฎีไปในทางที่จะประติษฐานแต่อีกฝ่ายหนึ่งหาว่ามีทฤษฎีแต่อย่างใดอย่างหนึ่งไม่ กล่าวคือ มีความประสงค์เฉพาะแต่จะโต้เถียงหักล้างทำลายทฤษฎีของปักษ์ฝ่ายเสนอโครงการ โดยหาได้มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงหรือประติษฐานทฤษฎีของตนเองขึ้นด้วยไม่จากหลักการนี้ ทำให้เข้าใจพระเจ้ามิลินท์และพระนาคเสนมากยิ่งขึ้น เพราะหากพระเจ้ามิลินท์สามารถเอาชนะพระนาคเสนได้ อาจเกิดความสั่นคลอนอย่างรุนแรงต่อพุทธศาสนาได้ เช่น พุทธอภินิหารวิปัสณา พระเจ้ามิลินท์ทรงยอมรับความมีอยู่ของพระพุทธเจ้าได้ พุทธภาวะหรือความมีอยู่จริงของพระพุทธเจ้า ก็จะไม่ได้รับความมั่นใจจากอนุชนในสมัยต่อมาได้ กัมมาผลอภินิหารวิปัสณา พระเจ้ามิลินท์สงสัยและถามถึงผลกรรมว่ามีอยู่จริงหรือไม่ หากพระเถระไม่สามารถวิสัชนาให้พระเจ้ามิลินท์ทรงยอมรับได้ ผลของการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาทั้งหมดก็จะไม่ได้รับความเชื่อมั่น เพราะผู้ปฏิบัติตามจะเกิดความลังเลสงสัยว่าพระธรรมเป็นจริงการปฏิบัติตามจะได้ผลจริง กลับถูกวิจิกิจฉา กล่าวคือ ความลังเลสงสัย ซึ่งเป็นหนึ่งในนิวรณ์ 5 อันเป็นเครื่องกั้นไม่ให้ถึงความสำเร็จเข้าครอบงำได้ ปัพพัชชาปัญหา พระเจ้ามิลินท์ทรงสงสัยและถามถึงความสำคัญของการบวชหรือการเป็นสมณะว่ามีประโยชน์อย่างไร หากพระเถระไม่สามารถวิสัชนาให้พระเจ้ามิลินท์ทรงยอมรับได้ ผู้ที่บวชอยู่จะเกิดความสงสัยในความสำคัญของการบวชผู้กำลังจะบวชจะคลายความตั้งใจในการบวชเพื่อปฏิบัติในระดับธรรมะที่สูง ๆ ขึ้นไปได้ เป็นต้น

ดังนั้น วิชาวิธีในมิลินทปัญหาจึงมีประโยชน์อย่างมากต่อพุทธศาสนา ในฐานะเป็นเครื่องมือพิทักษ์รักษาพระรัตนตรัย กล่าวคือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงประโยชน์และคุณค่าของวิชาวิธีในมิลินทปัญหาสำหรับประเด็นนี้มี 2 ประการ คือ (1) ตระหนักถึงความสำคัญของการบวชปฏิบัติของพระนาคเสนที่สามารถเอาชนะพระเจ้ามิลินท์ด้วยวิธีการอันแยบคาย และ (2) ตระหนักถึงคุณค่าของวิชาวิธีในฐานะเป็นเครื่องมือปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาเอาไว้ได้

2. เครื่องมือเผยแผ่สังฆธรรม

การใช้วิชาวิธีเป็นเครื่องมือเผยแผ่สังฆธรรม สืบเนื่องมาจากความพยายามพิทักษ์รักษาพระพุทธศาสนาของพระนาคเสน และสามารถเอาชนะพระเจ้ามิลินท์ในการโต้ว่าที่ได้ ผลการ

ได้ว่าที่ครั้งนั้นทำให้พุทธศาสนาถูกเผยแผ่อย่างเอาจริงเอาจังอีกครั้ง ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของผลหรือประโยชน์ในการได้ว่าที่ ฝ่ายที่ชนะไม่ว่าจะชนะด้วยวิธีใดก็ตาม ย่อมเป็นที่สนใจของหมู่ชนในยุคนั้น สำหรับการชนะของพระเถระท่านเอาชนะด้วยหลักการ 2 อย่าง คือ 1) แนวคิดหรือทฤษฎีหรือหลักธรรมฝ่ายพระนาคเสนเป็นความจริงตามธรรมดาหรือธรรมชาติเรียกสั้น ๆ ว่า สัจธรรม 2) เทคนิควิธีการที่เหนือกว่า คือ การแสดงเหตุผลแบบวิภาษวิธีของพระนาคเสนหรือแบบตะวันตก สอดคล้องกับความจริงในข้อแรกมากกว่าวิภาษวิธีของพระเจ้ามิลินท์หรือแบบตะวันออก ทั้ง 2 อย่างนี้ทำให้ผู้ได้ว่าที่เป็นฝ่ายชนะ และหลักธรรมกับวิภาษวิธีนั้น ย่อมได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากผู้ฟังซึ่งมีมากมายในเหตุการณ์นั้น

ดังนั้น วิภาษวิธีที่พระนาคเสนใช้ในการได้ว่าที่กับพระเจ้ามิลินท์จึงเป็นเครื่องมือเผยแผ่สัจธรรมทางพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดีนอกจากนี้ บทบาทของผู้ได้ว่าที่ก็สำคัญ เช่น แม้บางปัญหาพระเจ้ามิลินท์จะใช้วิธียั่วให้โกรธเพื่อให้เสียสมาธิในการตอบปัญหา เช่น นามปัญหา วัสดุปัญหา พรหมจารีปัญหา เป็นต้น แต่พระนาคเสนในฐานะพระอรหันตสาวกก็ไม่หวั่นไหวกับคำยั่วเหล่านั้น เพราะหาความโกรธสามารถทำให้ลืมตัวและหวั่นเสียได้ ดังนั้น พระนาคเสนจึงทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ท่านได้พยายามชี้แจงให้พระเจ้ามิลินท์เข้าใจถึงสัจธรรมอย่างแจ่มแจ้ง นอกจากนี้ เหล่าบัณฑิตและนักปราชญ์ทั้งหลาย ได้กล่าวว่า ขึ้นชื่อว่าการเปิดเผยในโลกมี 3 ประการ คือ 1) การเปิดม่านเมฆที่บดบังพระจันทร์ ให้เผยโฉมเรืองรองสว่างไสวเห็นแสงนวลจันทร์ 2) การเปิดม่านหมอกยามเช้าที่บดบังพระอาทิตย์ให้เห็นเดชแห่งพระอาทิตย์สว่างจ้าอนุเคราะห์สัตว์โลกให้ได้เห็นสรรพสิ่งบนพื้นผิวโลก และ 3) การเปิดเผยพระสัจธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ชัดเจนแจ่มแจ้ง ความจริง สัจธรรมนั้นได้มีอยู่คู่โลกก่อนกว่าการประสูติและตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าแล้ว

ในมิลินทปัญหา จึงนำเสนอความจริงที่มีอยู่ตามธรรมดาหรือตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นความได้เปรียบของระบบปรัชญาตะวันตก ที่เหลือ้นั้นเป็นเทคนิคในการเผยแผ่หลักสัจธรรมให้พระเจ้ามิลินท์ทรงเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งทั้งนี้ เนื่องจากพระนาคเสนสามารถโต้ตอบปัญหาที่พระเจ้ามิลินท์จนพระองค์ทรงยอมอุปสมบทในที่สุด ซึ่งถือว่าการได้ว่าที่ครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดของยุคหลังพุทธกาลเพราะผู้ถามปัญหาต่าง ๆ เป็นกษัตริย์กรีกที่ทรงกำลังกายและกำลังสติปัญญายากจะหาผู้ต่อกรได้ อีกทั้งปัญหาของพระเจ้ามิลินท์มีจำนวนมากกว่าปัญหาในปายาสีสูตรหลายเท่า ทั้งยังเป็นปัญหาทางปรัชญาสำคัญ ๆ เช่น ปัญหาญาณวิทยา ปัญหาอภิปรัชญา ปัญหาจริยศาสตร์ ดังนั้น การได้ว่าที่ของทั้งสองท่าน จึงมีผลโดยตรงต่อพระพุทธศาสนา 3 ประการ คือ

1. ทำให้การตั้งพระสัจธรรมเพิ่มขึ้นจาก 500 ปี ตามที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ เป็น 5,000 ปี

2. ทำให้ชาวชมพูทวีปมีความสนใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามากขึ้นมีความต้องการที่จะศึกษาไตรปิฎกและพระสงฆ์มีความต้องการที่จะทำสังคายนาพระไตรปิฎกให้ปรากฏขึ้นอย่างมั่นคง

3. มีการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัดและพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติ

ความสำคัญในการได้วาทีครั้งนี้ จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ในด้านการเผยแผ่สังฆธรรมทางพุทธศาสนา และมีคุณค่าในด้านชักนำประชาชนให้หันมาปฏิบัติตามหลักธรรมได้อีกครั้งผู้วิจัยจึงมีความเห็นเพิ่มเติมว่า หากมีการนำเอารูปแบบวิภาษวิธีในมิลินทปัญหามาปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคมปัจจุบันให้เหมาะสม เชื่อว่าจะสามารถชักนำประชาชนให้หันกลับมาเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ และพิสูจน์ผลของการปฏิบัติด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น

บทสรุป

ประเด็นที่เด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ เนื้อหาสาระทางวิชาการที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ มีการวิเคราะห์ และเรียบเรียงเนื้อหา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ผู้ประพันธ์ได้วางโครงเรื่องที่ป็นเนื้อหาเรื่องพุทธประวัติและพัฒนาการ ให้ผู้อ่านทำความเข้าใจ อ่านจบในเล่มเดียว ตลอดจนขนาดของรูปเล่มที่กะทัดรัด ทำให้ขนาดของเล่มไม่ใหญ่เกินไปเหมาะสำหรับการหยิบจับ สะดวกในการพกพาไปอ่านได้ในทุกที่ ทุกเวลาเพื่อให้ผู้อ่านติดตามอ่านเนื้อหาที่อัดแน่นอย่างได้อรรถรส ผู้ประพันธ์ได้เรียบเรียงไว้ในเล่ม ผู้วิจารณ์เชื่อว่าผู้ประพันธ์ต้องเป็นผู้ที่มีความอดสาหะวิริยะอย่างสูงจึงสามารถผลิตหนังสือที่มีเนื้อหาและคำอธิบายมากมายได้เช่นนี้ คัมภีร์มิลินทปัญหา เป็นคัมภีร์ที่มีประวัติการแต่งสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน นับตั้งแต่หลังพุทธปรินิพพานได้ประมาณ 500 ปีการแต่งคัมภีร์มิลินทปัญหานี้มีความมุ่งหมายเพื่อจะได้ชี้แจงหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาในรูปของการถาม – ตอบปัญหาระหว่างพระเจ้ามิลินท์กับพระนาคเสน โดยมีการยกตัวอย่างวัตถุนิทาน และอุปมาเปรียบเทียบให้มีความเข้าใจแจ่มแจ้ง และเนื้อหาสาระของคัมภีร์มิลินทปัญหานี้มีเนื้อหาสาระที่ยอดเยียมในเชิงหลักพระธรรมวินัยที่เปนนี อนัตตา รูปธรรม นามธรรม และอริสธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนที่มีอยู่ในพระธรรมวินัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมหลังพระไตรปิฎกก่อนอรรถกถานั้น คัมภีร์มิลินทปัญหามีคุณค่ามากกว่าคัมภีร์ใดๆ ไม่มีคัมภีร์ใดมีคุณค่าเท่ากับคัมภีร์พระพุทธศาสนาเรื่องมิลินทปัญหานี้ เพราะคัมภีร์มิลินทปัญหานี้ ได้รับการยกย่องกันในนิกายเถรวาท ว่าเป็นคัมภีร์ที่โดดเด่นในเรื่องการถาม-ตอบ ประมวลคำสอนสำคัญ ๆ ทางพุทธศาสนา เช่น เรื่องศีล สมาธิ ปัญญา เรื่องกรรม เรื่องไตรลักษณ์ เรื่องไตรภูมิ ครอบคลุมคำสอนในพระไตรปิฎกทั้ง 3 ปิฎก คือ ครอบคลุมพระวินัย ปิฎก พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก เป็น

การชี้ให้เห็นว่า ผู้แต่งมีลัทธิปัญหานี้มีความรู้แตกฉานในหลักพุทธโฆวาทเป็นอย่างดี พร้อมทั้งจะอธิบายขยายความให้ผู้ที่ยังสงสัยในคำสอนหายสงสัย และพร้อมที่จะน้อมนำคำสอนนั้น ๆ มาปฏิบัติตามจนเกิดความหลุดพ้น ความสิ้นทุกข์ เข้าถึงพระนิพพานอันเป็นสิ่งที่ชาวพุทธทุกคนปรารถนา

หนังสือเรื่องนี้ นอกจากมีเนื้อหาที่ทรงคุณค่าแล้วยังเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาสามารถสร้างแรงจูงใจแก่ผู้อ่านให้มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนในการตัดวงจรทุกข์ที่เกิดจากการไขว่คว้า มุ่งสร้างความสุขอันเป็นประโยชน์สูงสุดของชีวิตโดยมีนิพพานเป็นแก่นสาร ผู้นิพนธ์ได้หยิบยื่นเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านโดยตรง หนังสือเล่มนี้ถือได้ว่าเป็นหนังสือที่สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับทุกคนที่ได้อ่าน จึงเป็นหนังสือที่ประชาชนคนทั่วไปควรอ่าน และสามารถนำมาเป็นคู่มือในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพราะหนังสือได้ชี้ทางที่เข้าสู่ภาวะที่เป็นสุขแท้จริงที่ไม่ต้องไขว่คว้าจากภายนอกแต่สามารถค้นหาในตัวเราก็คพบความสุขได้

เอกสารอ้างอิง

Apinwat Phosansan, (2006) *Life and work of Buddhist scholars*, Mahasarakham:

Mahasarakham University,

Sathien Phothananta. (1977), *History of Buddhism*. 4th edition,

Bangkok: Mahamakutrajavidyalaya,

Wasin Inthasu Describe. (1985), *Milindapanha*. (Bangkok: Mahamakutrajavidyalaya,

Mahamakutrajavidyalaya University. . (2000), *Milindapanha*: Translation version in

Mahamakut Royal College. Bangkok: Mahamakutra Printing School, College,

2000

วิจารณ์หนังสือ : Book Reviews

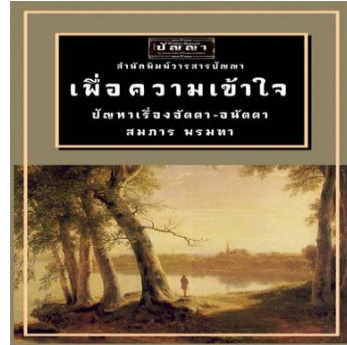
เรื่อง “เพื่อความเข้าใจปัญหาเรื่องอัตตา-อนัตตา”

ผู้เขียน : ศ.ดร.สมภาร พรหมทา

Author : Prof. Dr. Somphan Promtha

ปีที่ตีพิมพ์ : 2553

สำนักพิมพ์ : วารสารปัญญา โครงการ “หนังสือไฟฟ้า”

¹พระเสกสรรค์ ฐานยุโต (ศรีทน) และ ²ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

¹Phra Seksan Thanayutto (Sriton) and ²Thanarat Sa-ard-iam

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹seksansriton@gmail.com

Received : January 30, 2023; Revised : March 25, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทนำ

บทวิจารณ์หนังสือที่ผู้วิจารณ์ได้นำมาศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “เพื่อความเข้าใจปัญหาเรื่องอัตตา-อนัตตา” เขียนโดย ศ.ดร.สมภาร พรหมทา ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตีพิมพ์ลงวารสารปัญญา ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือน พฤศจิกายน 2553 (ศ.ดร.สมภาร พรหมทา, 2553) จากการศึกษาข้อมูลใน “วารสารปัญญา” ของ ศ.ดร. สมภาร พรหม

¹นิสิต, หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

²อาจารย์ ดร., สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

หา ในหัวข้อ “เพื่อความเข้าใจปัญหาเรื่องอัตตา-อนัตตา” คำว่า อัตตา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2538 : 461) และ อนัตตา เป็นคำบัญญัติสมมุติในหลักทวินิยม กล่าวคือ อัตตา แปลว่า ตัวตน ส่วน อนัตตา แปลว่า ไม่ใช่ตัวตน แต่ในปัจจุบัน มักแปล อนัตตา ว่า ไม่มีตัวตน ซึ่งมีความหมายผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงอย่างมาก เนื่องจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้รู้ที่ท่านกล่าวมา ผู้วิจารณ์เองก็สับสนในความหมายดังได้กล่าวไว้ข้างต้น คำบัญญัติสมมุติตั้งขึ้น เพื่อเรียกขานสิ่งที่มีอยู่ในโลกตามปกติ ถ้าไม่มีสิ่งนั้น ๆ ในโลกก็ย่อมจะไม่มีการบัญญัติสมมุติขึ้นมา ถ้าไม่มีตัวตนจริง ๆ แล้วก็ย่อมจะบัญญัติสมมุติคำว่า “อัตตา (ตัวตน)” ขึ้นมาเพื่อประโยชน์อันใดมิได้ การเข้าใจความหมายของ “อนัตตา” ผิดเพี้ยนไปว่า “ไม่มีตัวตน” ย่อมทำให้ผู้ศึกษาไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงจากพระพุทธศาสนา

สาระสำคัญของหนังสือ

หลาย ๆ คนได้เข้าใจสภาวะธรรมที่คลาดเคลื่อนที่เกี่ยวข้องกับอัตตาและอนัตตา มาจากเหตุที่ต่างกันกล่าวคือ

1. อัตตาเกิดเพราะอุปาทานในขั้น 5 ว่าตัว ว่าตน ว่าเรา ว่าของเรา จึงเรียกว่า มีอัตตา เป็นสัจจะโดยอริยสัจ 4 หรือปฏิเสธสมุปปาท คือ โดยเหตุและผล แต่เมื่อละอัตตาด้วยมรรคมีองค์ 8 แล้วจะได้ผลคือ มรรค 4 ผล 4 และนิพพาน ไม่ใช่ละอัตตาแล้วได้อัตตาตามที่เข้าใจผิด ๆ กันอยู่ ควรทำความเข้าใจให้ถูกต้อง

2. อนัตตาเป็นชื่อของลักษณะของสภาวะธรรมทั้งปวง เป็นสัจจะโดยลักษณะแห่งไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ใช้กับขั้น 5 และธรรมทั้งหลายดังนี้

สัพเพสังขาร	อนิจจา	สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง
สัพเพสังขาร	ทุกขา	สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์หรือแปรเปลี่ยน
สัพเพธัมมา	อนัตตา	ธรรมทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน บังคับบัญชาไม่ได้

คือ รวมเอาทั้งธรรมเป็นสังขารและไม่ใช่สังขารเข้าด้วยกัน เช่น นิพพานเป็นวิสังขาร ก็เรียกว่ามีลักษณะเป็นอนัตตา กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ (1) อัตตามีเพราะต้นหา-อุปาทาน (2) อนัตตาเป็นสามัญลักษณะ เพราะไม่เที่ยง เพราะแปรเปลี่ยนเป็นทุกข์ จึงเป็นอนัตตา บังคับบัญชาไม่ได้ (3) โลกุตระะอัตรานั้นไม่มีจริง เป็นการตีความพระไตรปิฎกให้คลาดเคลื่อน คำว่า ไม่ใช่ตัวตนหมายความว่า ตัวตนที่แท้จริงมีอยู่ แต่กลับหลงไปยึดเอาขั้น 5 ซึ่งไม่ใช่ตัวตนเข้ามาเป็นตัวตนด้วยความเข้าใจผิด เพราะไม่รู้จักตัวตนที่แท้จริง ส่วนคำว่า ไม่มีตัวตนนั้น หมายความว่า “ไม่มีสิ่งใดเลย” ที่มีชีวิตจิตใจ นอกจากก้อนดิน ก้อนอิฐก้อนกรวด ต้นไม้ ภูเขา ฯลฯ ซึ่งเป็นวัตถุตามธรรมชาติเท่านั้น ซึ่งเป็นผลให้เข้าใจผิดว่าไม่มีผู้กระทำการกรรม และไม่มีผู้รับผลของกรรมนั้น ๆ ด้วย ดังที่มักจะได้ยินกันว่า บรรดาธรรมทั้งหลายนั้น มีแต่การกระทำอย่างเดียวนั่น ผู้กระทำหาไม่มี เป็นต้น

จัดเป็น “นัตถิกทิจิ” ในพระพุทธศาสนานี้ ซึ่งไม่ได้มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำว่า อนัตตา แต่ประการใดเลย

จากการกล่าวรายละเอียดทั้งหมดนั้น มีเงื่อนไขในการบัญญัติคำว่า อัตตา และ อนัตตา ในพระพุทธศาสนา ว่า มีพุทธพจน์ตรัสไว้ในอนัตตลักขณสูตรว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปนี้เป็นอัตตาแล้ว รูปนี้ก็ไม่เป็นไปเพื่อความเจ็บไข้ได้ป่วย” (วิมพา. (ไทย) 4/20/20-21) พุทธพจน์ข้อนี้ได้แสดงไว้อย่างชัดเจนรวม 2 นัย คือ สิ่งใดที่เป็นไปเพื่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ทรงจัดว่าเป็น อนัตตา อันได้แก่ รูป (ทั้งนี้ทรงสอนรวมทั้ง เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ด้วย) นัยหนึ่ง และสิ่งใดที่ไม่เป็นไปเพื่อความเจ็บไข้ได้ป่วย ทรงจัดว่าเป็น อัตตา อันได้แก่จิตผู้รู้ชั้นพุทโธ ซึ่งไม่พลอยหวั่นไหวไปตามอารมณ์ที่เข้ามากระทบ อีกนัยหนึ่ง ผู้วิจารณ์เอง ยังไม่เข้าใจสภาพของความเป็น อัตตา และอนัตตา หรือจิตผู้รู้ชั้นพุทโธ ซึ่งตั้งมั่นไม่หวั่นไหวนี้ จึงเหมาเอาเองว่าพระพุทธองค์ไม่ได้ทรงสอนเรื่องอัตตา อัตตาตามความหมายในพจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์ หมายถึง ตัวตน บุคคลย่อมยึดมั่นมองเห็นชั้น 5 อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดเป็นอัตตา หรือยึดถือว่ามีอัตตาเนื่องด้วยชั้น 5 โดยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนคำว่า อนัตตา หมายถึง ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน

ในส่วนของคำสอนเรื่องอนัตตาของพระพุทธเจ้านั้น เป็นเรื่องที่ละเอียดยากสำหรับผู้ที่ยึดมั่นในอัตตามาแต่เดิม เพราะเป็นคำสอนที่ลึกซึ้ง ดังความตอนหนึ่งว่า “อนัตตลักษณะไม่ปรากฏ มีตนไม่แจ่มแจ้งแทงตลอดได้โดย ยากทำให้เข้าใจได้ยาก แต่อนิจจลักษณะ และทุกขลักษณะ พระตถาคตทั้งหลายจะทรงอุบัติหรือไม่อุบัติกก็ตาม ย่อมปรากฏให้เห็นได้ ส่วนอนัตตลักษณะ ย่อมไม่ปรากฏให้เห็น นอกกาลอุบัติขึ้นของพระตถาคตจะปรากฏก็แต่ในกาลอุบัติของพระตถาคตเท่านั้น (พระมหาโกเมนทร์ ชินวงศ์, 2539 : 5)

พระพุทธองค์ทรงปฏิเสธ รูปนาม (อารมณ์และอาการของจิตที่เนื่องด้วยอารมณ์) ว่า ไม่ใช่ตัวตน ไม่ควรยึดถือสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นอัตตาตัวตนที่เที่ยงแท้ถาวร ถ้าหากปล่อยวางเสียได้ จิตก็จะบรรลุเข้าสู่สภาพธรรมที่ปลอดโปร่ง เป็นอิสระ เป็นที่พึ่งอันเที่ยงแท้ถาวรอย่างแท้จริง มีพระบาลีในปิ่นจิตตวิคคแห่งพระธรรมบทกล่าวไว้ว่า “บัณฑิตพึงชำระตนคือจิตให้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลส” แสดงว่า จิตที่บริสุทธิ์นี้ คือ ตน ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยกมาสอนพระอานนตดังกล่าแล้วข้างต้นนี้ ดังนั้นคำสอนที่ว่า ไม่มีตัวตน จึงย่อมขัดแย้งกับพุทธพจน์ข้อนี้อย่างไม่มีปัญหา ความจริงนั้นคำสอนเรื่องไม่มีตัวตน เป็นคำสอนของปริพาชก จำพวกนัตถิกทิจิ ซึ่งอยู่นอกศาสนาพุทธนี้ ที่ทำให้ผู้ฟังธรรมะเข้าใจผิดว่าตายแล้วก็พินาศดับสูญหมด ไม่มีตัวตนที่จะรับผลของกรรมดี กรรมชั่ว ดังนั้น ผู้ที่เข้าใจว่าไม่มีตัวตน จึงปฏิเสธความเวียนว่ายตายเกิด และไม่เชื่อว่ามีชีวิตในปรโลก คือ มีทิจิว่าตายแล้วสูญ เมื่อมีทิจิเกิดขึ้นเช่นนี้แก่ผู้ใด ผู้นั้นก็ย่อมไม่ละอายและไม่เกรงกลัวต่อผลบาปกรรม จึงมักพากันทำงานและใช้ชีวิตโดยไม่คำนึงถึงศีลธรรม คิดแต่จะกอบโกยผลประโยชน์

แบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา ใครจะประสบความเดือดร้อนยุ่งยากก็ช่าง สังคมทั้งหลายก็ย่อมประสบปัญหายุ่งยากร่วมกัน ถ้าปล่อยให้ไปไปตามยถากรรม ไม่ช่วยกันคิดแก้ไขปัญหายุ่งยากดังกล่าวนี้ เพราะถือว่าธุระไม่ใช่ของตัว สังคมก็ยิ่งยุ่งยากจมลึกลงไปอีก ดังนั้น คำสอนที่แปลคำ “อนัตตา” ผิดว่า “ไม่มีตัวตน” นี้ จึงมีพิษมีภัยแก่ความสงบสุขของสังคมนี้ฝ่ายเดียว ถ้าไม่ศึกษาให้ดีก็จะไม่เห็นว่ามีพิษมีภัยอะไร

จะเห็นได้ว่า ตัวตน ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงนำมาสอน ก็คือ จิตที่ได้ชำระให้บริสุทธิ์ปราศจากกิเลสแล้ว ถ้ายังไม่ได้ชำระจิตให้บริสุทธิ์ เนื่องจากถูกอารมณ์ปรุงแต่งอยู่ จิตนั้นก็ยังไม่ใช่อสภาพเดิมของตัวตน และเป็นทุกขตลอดไป หมายความว่า จิตสังขารไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง

ตัวอย่างการสอนเรื่อง อนัตตา ผิดอีกแบบหนึ่ง เท่าที่เป็นอยู่ ยังมีผู้รู้ทั้งหลายท่านเหมือนกันที่สอนว่า “อนัตตา” นี้แปลว่า “ไม่ใช่ตัวตน” โดยอ้างพระบาลีว่า สัพเพ ธมมา อนตตา ธรรมทั้งปวงไม่ใช่ตัวตนทั้งนั้น เพราะฉะนั้น ที่ใช้ตัวตนจึงไม่มี เพราะไม่เห็นมีอะไรอย่างอื่นที่อยู่นอกเหนือไปจากขันธ 5 ซึ่งล้วนแต่บังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างใจหวังไม่ได้เลย ชีวิตซึ่งประกอบด้วยร่างกายและจิตใจนี้ ก็ต้องแตกทำลายหายสูญไปหมดสิ้น ไม่มีอะไรเป็นแก่นสารสักชิ้น ดังนั้น จึงต้องถูกปฏิเสธด้วยคำว่า อนัตตา (ไม่ใช่ตัวตน) เพราะบังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างใจหวังไม่ได้ทั้งสองอย่างไปด้วย โดยไม่เข้าใจและขาดการปฏิบัติธรรมเพื่อทดสอบ ให้รู้เรื่องราวของจิตใจตามความเป็นจริงมาก่อน จึงปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างว่าเป็น อนัตตา เพราะไปท่องจำพระบาลี สัพเพ ธมมา อนตตา ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา ไว้อย่างเหนียวแน่น และอ้างคัมภีร์อรรถกถาประกอบด้วยเสมอ

หลักเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินว่าสิ่งใดเป็นอัตตาและสิ่งใดเป็นอนัตตา

กล่าวตามข้อเท็จจริงแล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพียงแต่ทรงปฏิเสธรูปนาม หรือ ขันธ 5 ว่า “ขันธ 5 ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ 5 และ ขันธ 5 ไม่ใช่ตัวตนของเรา” ดังปรากฏชัดอยู่ในอนัตตลักขณสูตรนั้น ดังนั้น ถ้าไม่หลงผิดยึดเอารูปนามหรือขันธ 5 ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องด้วยมีอารมณ์มากระทบจิตว่าเป็นอัตตาตัวตนแล้ว ก็จัดว่าเป็นสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนา เพราะว่ารูปรนาม หรือ ขันธ 5 นั้น เป็นอนัตตา (ไม่ใช่ตัวตน) ด้วยเหตุนี้การเชื่อว่า จิตเป็นสัตว์, บุคคล, ตัวตน, เรา, เขา และไม่เอารูปรนามหรือขันธ 5 เป็นจิต หรือเป็นอัตตา จึงเป็นสัมมาทิฐิ

ในตอนท้ายพระสูตรดังกล่าว ได้สรุปความลงว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสเรื่องราวนี้จบลง “จิตของพระปัญจวัคคีย์ ก็หลุดพ้นจากอุปาทานที่ทำให้เข้าไปยึดถือขันธ 5” ทั้งนี้แสดงว่า บุคคลที่เข้าไปยึดถือขันธ 5 และปล่อยวางขันธ 5 เสียได้ในที่สุดนั้น ก็คือ “จิต” นั่นเอง ซึ่งย่อมเห็นได้ชัดเจนที่สุดว่า จิต กับ ขันธ 5 นั้นเป็นคนละอย่างกัน ไม่ใช่อย่างเดียวกัน อุปมาดัง “คน” ที่เข้าไปยึดถืออาศัย “บ้าน” อยู่ คนย่อมไม่ใช่บ้าน และบ้านย่อมไม่ใช่คน ขอนี้ฉันใด “จิต” กับ “ขันธ 5” ก็

ฉันทัน นั้น จิตแยกกล่าวให้ละเอียดได้ว่ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่ใช่จิต แต่จิตเป็นผู้รู้ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มาเกิดขึ้นที่จิต แล้วก็ดับไปจากจิต เมื่อจิตมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เช่นนี้จึงไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะถือว่าจิต หรือวิญญาณเป็นอัตตาตัวตนมีความคงที่ยั่งยืน เป็นอมตะ และตรัสในลักษณะเช่นเดียวกันนี้อีกว่า ปุณฺณผู้มีได้สดับ ไม่อาจเบื่อหน่าย ไม่อาจคลาย กำหนดไม่อาจหลุดพ้นในจิตเป็นต้นนี้ได้เลย ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะว่าจิตเป็นต้นนี้ อันปุณฺณผู้มีได้สดับ รวบรวมถือไว้ด้วยตัณหา ยึดถือด้วยทิวฏฐิว่า นั่นของเรา เราเป็นนั่น นั่นเป็นอัตตาของเรา ดังนั้นตลอดกาลช้านาน ฉะนั้น ปุณฺณผู้มีได้สดับ จึงไม่อาจเบื่อหน่าย คลายกำหนด หลุดพ้นไปจากจิตเป็นต้นนั้นได้ (ส.นิ. (ไทย) 16/61/115)

ในบรรดาพระสูตรสำคัญ ๆ ทั้งหลาย พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสปฏิเสธ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ว่าเป็นอนัตตา ดังปรากฏในพระบาลีว่า “สพเพ ธมมา อนตตา” แปลว่า “ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา” แต่ยังไม่ปรากฏชัด ๆ สักแห่งว่าได้ทรงปฏิเสธว่า จิตเป็นอนัตตาด้วย ในส่วนนี้จึงทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้วิจารณ์เป็นอย่างมาก ในพระพุทธศาสนามีแต่สิ่งที่ไม่ใช่ตัวตนทั้งนั้นที่ใช่ไม่มีเลยหรือ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วก็จำเป็นต้องใช้พุทธพจน์สำหรับพิจารณาตัดสินปัญหา เพื่อ มิให้เกิดความผิดพลาดที่เอาความคิดเห็นของตนเองเข้าไปใส่ ดังต่อไปนี้ คือ พระพุทธองค์ได้ตรัสถามพระปัญจวัคคีย์ว่า “สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรหรือที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่า นั่นเป็นเรา เราเป็นสิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นตัวตนของเรา”

พระปัญจวัคคีย์กราบทูลตอบว่า “ไม่ควรเห็นอย่างนั้น พระเจ้าข้า” ทั้งนี้หมายความว่า สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา สิ่งนั้นย่อมเป็นอนัตตา และโดยกลับกัน สิ่งใดเที่ยงไม่มีทุกข์ ไม่แปรปรวนเป็นอย่างอื่น สิ่งนั้นก็ย่อมเป็นอัตตาในพระศาสนา นี้ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิ่งใดสามารถบังคับบัญชาให้เป็นอย่างใจหวังได้ สิ่งนั้นย่อมเป็นอัตตา และสิ่งใดไม่สามารถบังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างใจหวังได้สิ่งนั้นก็ย่อมเป็นอนัตตา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระนิพพาน ได้แก่ จิตที่ได้ฝึกฝน บังคับ ชำระให้สะอาดบริสุทธิ์ เป็นวิราคจิตเป็นอมตธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่ทีเดียวกัน และแยกจากกันไม่ได้ เพียงแต่สมมุติเรียกชื่อแตกต่างกันโดยคำพูด เท่านั้น มีพุทธพจน์ยืนยันไว้ชัดเจนดังนี้คือ “จิตนี้แหละได้ชื่อว่าเป็นอัตตา แต่ว่าได้ยึดเอาสกลกายนี้เป็นอัตตาไปด้วย” ตามธรรมดา อัตภาพร่างกายซึ่งรวมอยู่กับจิตใจนี้เป็นสังขารธรรม จึงจัดเป็นอนัตตา คือไม่สามารถบังคับบัญชาให้เป็นไปอย่างใจหวังได้ ต้องแปรเปลี่ยนไปเป็นธรรมดา

โดยเฉพาะร่างกายนี้เป็นธรรมฝ่ายกลาง ๆ ไม่ได้ไม่ชั่ว แต่อยู่ในอำนาจของจิต หมายความว่า จิตสามารถบังคับบัญชาใช้สอยร่างกายนี้ ให้ทำงานต่าง ๆ อันมิใช่สิ่งนอกเหนือคติธรรมดา ตามประสงค์ได้ โดยเฉพาะในแง่ของธรรมะ จิตย่อมบังคับบัญชาร่างกายไม่ให้ไปก่อกรรม

ทำชั่วได้ เช่นบังคับไม่ให้ถือศาสตราวุธไปทำร้ายผู้อื่น บังคับให้ทำความดี เป็นต้น สรุปแล้วสามารถกล่าวได้ว่า จิตบังคับบัญชาร่างกายให้ทำงานต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีปัญหาในเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ถึงแม้ว่าการระวังรักษาทางแพทย์ ก็ย่อมหมายความว่า ต้องคอยควบคุมร่างกายที่กำลังเจ็บป่วยอยู่ ให้กลับคืนเข้าสู่สภาพปกติ ด้วยอำนาจของยาเหมือนกัน จะว่าบังคับบัญชาร่างกายไม่ได้โดยประการทั้งปวงนั้น ย่อมไม่ได้ ความหมายที่ว่า บังคับบัญชาร่างกายให้เป็นไปอย่างใจหวังไม่ได้ ตามที่ปรากฏอยู่ในอนัตตลักขณสูตรนั้น หมายถึงบังคับบัญชาไม่ได้ในส่วนที่เกี่ยวกับความเก่าแก่คร่ำคร่า ที่เป็นไปตามกาลเวลาที่ล่วงไปเท่านั้น เมื่อถึงเวลาแตกดับ ก็ต้องแตกดับไปเป็นธรรมดา

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า คำสมมุติบัญญัติว่า อนัตตา จึงมีคู่กับคำว่า อัตตา เสมอ จะมีแต่เพียงคำหนึ่งคำใด โดยไม่มีอีกคำหนึ่งมาเป็นคู่, ย่อมไม่ได้ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนเรื่อง ตัวตนควบคู่กับ สิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน โปรดพิจารณาพุทธอุทานบทหนึ่ง ซึ่งทรงเปล่งออกหลังจากตรัสรู้ใหม่ ๆ ดังนี้คือ “เมื่อใดพราหมณ์ผู้เป็นมุนี มารู้จักตนเข้าด้วยปัญญาอันเกิดจาก (จิต) สงบ เมื่อนั้นพราหมณ์ย่อมพ้นจากรูป อรูป สุข และทุกข์ ดังนี้” ทรงเห็นว่า รูป อรูป สุข และทุกข์ เป็นอนัตตาด้วยความมั่นใจ เพราะทรงรู้จักจิตที่สงบเป็นสันตินิพพานแล้ว

จากพุทธพจน์ที่ยกมานี้ จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์ได้ทรงใช้หลักเกณฑ์อย่างมั่นคงในการปฏิเสธ รูป อรูป (นาม) สุขและทุกข์ ที่เนื่องจากนั้นว่าเป็น อนัตตา จนพระองค์หลุดพ้นออกมาเสียได้ ซึ่งหมายถึง จิตหลุดพ้นโดยเฉพาะ เป็นที่น่าสังเกตว่า พระพุทธองค์ทรงใช้คำว่า อนัตตา สำหรับปฏิเสธรูป นาม สุข และ ทุกข์ อันเนื่องจากนั้น ซึ่งเป็นสังขารธรรมในภาคพื้นโลกียะนี้เท่านั้น เพราะได้ทรงพบ จิตบริสุทธิ์ว่าเป็น อัตตา (ที่พึ่ง) คือ สภาพธรรมที่ไม่ตาย (อมตธรรม) ที่ทรงความรู้ไว้ตลอดทุกกาลสมัยมาแล้ว พระองค์มิได้ทรงปฏิเสธสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากเหตุผลเลย ถ้าหากทรงปฏิเสธอมตธรรม ซึ่งได้แก่ พระพุทธพระธรรม พระสงฆ์ พระนิพพานทิ้งเสีย ด้วยคำว่า อนัตตาแล้ว ก็ย่อมไม่มีธรรมะข้ออื่น หรือสิ่งอื่นในพระศาสนา นี้ที่จะนับว่ามีแก่นสารเป็นที่พึ่งได้อีกเลย คำว่าอมตธรรมอันเที่ยงแท้ถาวรก็ย่อมไม่มีจริง และพระองค์ย่อมตรัสว่าได้พบ อมตธรรมในวันตรัสรู้ไม่ได้อีกด้วยจากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาทั้งหมดนี้ ใน “วารสารปัญญา” นี้ให้อะไรดี ๆ มากมายแก่ผู้ศึกษาจากการวิเคราะห์ผู้วิจารณ์มีความเห็นที่ตรงและขัดแย้งกับผู้รู้ทั้งสองท่านที่กำลังกล่าวมาเป็นบางประเด็น เพราะบางประเด็นชุกให้ผู้วิจารณ์ได้คิดและทำความเข้าใจในรายละเอียดที่กล่าวถึง อัตตา และอนัตตา พอศึกษาไปศึกษามาที่สุดแล้วทั้งสองอย่างก็อิงอาศัยกันและกัน เป็นต้น

การเกิดขึ้นเองของสิ่งต่าง ๆ ทั้งหมดบนโลกและในจักรวาลอันกว้างใหญ่นี้ นำความพิศวงสงสัยมาสู่มนุษย์ในทุกยุคทุกสมัย ประกอบกับความจำกัดทางความรู้ความสามารถ ทำให้มนุษย์เข้าใจในสิ่งที่ตนพบเห็นไปในทางตรงกันข้ามกับสภาวะที่มันเป็น ทำให้เกิดการทะเลาะ

กันในทางความคิดเสมอมาทุกยุคทุกสมัย แต่ถ้าคนที่เข้าใจความจริงหรือได้ค้นพบความจริงแล้วก็จะไม่เกิดการทะเลาะเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ที่เจริญขึ้นมาในยุคปัจจุบัน เพียงแค่โทรศัพท์มือถือเครื่องเดียวเล็ก ๆ นู้นุ้ยสามารถที่จะทำอะไรก็ได้ ดูอะไรก็ได้ทั่วโลก ใช้งานได้มากเกินความต้องการ เช่น บันทึกความจำได้ ดูโทรทัศน์ได้ โทรทางไกลได้ ฝากเงิน - ถอนเงินจากธนาคารหนึ่งไปยังธนาคารหนึ่งได้ ดูหน้าคนที่โทรมาหาตัวเองได้ ส่งต่อข้อความไปหาคนทั่วโลกได้ เป็นต้น ซึ่งผู้ที่ใช้เครื่องเทคโนโลยีเหล่านี้ รู้ที่เกิด ที่ดับ หรือความเป็นไปของเทคโนโลยีเหล่านี้ก็จะไม่ได้เถียงกันถึงสมุฏฐานการเกิดหรือเทคโนโลยีนี้ว่ามีสภาวะเป็นอมตะหรือไม่มีอิตตาตัวตนหรือไม่ เป็นต้น

บทวิจารณ์

จากตัวอย่างเรื่องอิตตา-อนัตตาที่สอนกันอย่างผิด ๆ ในปัจจุบัน ตามทัศนะหรือความเข้าใจของผู้วิจารณ์ ตามธรรมดาแล้ว ธรรมะที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศ สอนพุทธบริษัท 4 แล้วนั้น ย่อมเป็นสังขธรรมที่มีเหตุมีผลสอดคล้องกับความเป็นจริงทั้งหลาย ไม่มีขัดแย้งซึ่งกันและกันเลยแต่ในวารสารปัญญาที่นักวิชาการกล่าวว่า อิตตา และอนัตตา นั้นมีความขัดแย้งโดยสิ้นเชิง ตามความรู้สึกของผู้วิจารณ์

กล่าวตามข้อเท็จจริง พระพุทธองค์มิได้ทรงสอนให้ถอนคำบัญญัติทิ้งเสีย หรือทรงสอนให้ทำลายสิ่งที่รองรับคำบัญญัติให้ละลายหายสูญไปด้วยแต่ประการใดเลย เนื่องจากทุกขโทษทั้งหลาย มิได้เกิดจากการใช้คำบัญญัติ แต่เกิดจากการเข้าไปยึดถือสิ่งรองรับคำบัญญัติ ด้วยความเข้าใจผิด ว่ามีแก่นสารสาระเป็นอิตตา (ตัวตน) ต่างหาก

ศ.ดร. สมภาร พรมทา กล่าวว่าถ้าเราปฏิบัติแล้ว เราจะรู้ความเป็นอิตตา อนัตตาได้โดยอัตโนมัติ ไม่ทราบว่ามีผู้วิจารณ์สรุปความถูกหรือไม่ถ้าเราต้องการพิสูจน์ธรรมะว่า สิ่งที่เป็นอันดับแรกคือศรัทธา เพราะถ้าไม่มีศรัทธาแล้วคงจะไม่มีใครอยากพิสูจน์ เพราะอาจจะต้องใช้เวลาคงตลอดชีวิต และอาจทำไม่สำเร็จ

ข้อนี้ผู้วิจารณ์ขอตอบเลยว่า ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา ก่อนที่จะเริ่มพิสูจน์ (ปฏิบัติ) คำตอบที่ละเอียดอ่อนนี้ ไม่ใช่เป็นการ “ประเมินค่า” ที่มีระบบคิดที่มีฐานมาจากความอยากในผลที่จะได้รับในการปฏิบัติ แต่เป็นการใช้ระบบคิดแบบเหตุผล จิตที่สงบนิ่ง เฝ้าดูโลกเคลื่อนไหวไป อาจประเมินค่าตัวเองว่าเป็นอิตตา หรืออนัตตาก็ได้หากเราอ้างอิงการรู้เห็นโดยการปฏิบัติ ลัทธิที่เห็นว่ามีอิตตาก็อาจอ้างเหตุผลในการปฏิบัติได้เช่นกัน ผู้วิจารณ์อยากจะเสนอว่านอกจากเราจะอ้างผลการปฏิบัติแล้ว เราอาจอ้างระบบการคิดแบบเหตุและผลได้เช่นกัน ซึ่งก็ไม่ใช่วิธีการที่แห้งแล้ง ไร้ประโยชน์ หรือเสียเวลาเปล่าเลย

พระพุทธองค์กล่าวแย้งลัทธิที่เชื่อเรื่องความมียูของอัตตา ด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถืออย่างยิ่งว่าหากมียูอัตตาเป็นรับอยู่ จะกล่าวว่าเป็นที่สุดแห่งทุกข์ได้อย่างไรนี่คือเหตุผลที่ผู้วิจารณ์เชื่อว่า แม้จะเข้าถึงอัตตาที่แท้จริง (ถ้ามีอยู่จริง) ก็ยังไม่จำเป็นที่สุดแห่งทุกข์ หากเรามุ่งปลดปล่อยจิตจากเครื่องผูกพันทั้งปวง ความมียูหรือไม่มีอยู่ก็เป็นเพียงสมมติบัญญัติเท่านั้น

พระองค์ทรงสอนให้ถอนความยึดถือ สิ่งรองรับคำบัญญัติ ด้วยความเข้าใจผิดนั้นเสีย เมื่อถอนความยึดถือสิ่งที่รองรับคำบัญญัติเสียแล้ว ก็ย่อมหลุดพ้นจากวัตถุหรืออารมณ์ที่รองรับคำบัญญัติทั้งหลายได้อย่างสิ้นเชิง จิตก็ย่อมผ่องแผ้วบริสุทธิ์ ไม่หลงไปพลอยเกิดพลอยตายกับสิ่งที่รองรับคำบัญญัติด้วย ผลของการกล่าวที่ผิด ๆ ว่าไม่มีตัวตน ผู้วิจารณ์เองก็พลอยเชื่อตามผู้ที่สอนผิด ๆ ว่า อนัตตา แปลว่า ไม่มีตัวตน ด้วยคิดว่าเป็นคำสอนที่ถูกต้อง เพราะยังมีความรู้ไม่กว้างขวางพอและขาดประสบการณ์อยู่ จึงพากันกลัวหนักกลัวหนาว่าจะมีตัวตน ถ้าใครพูดเรื่องตัวตนขึ้นมา ก็ตั้งข้อสงสัยว่าเป็นมิจฉาทิฐิให้ทันที จึงท่องจำคำ อนัตตา (ไม่มีตัวตน) ไว้จนขึ้นใจ พอพูดถึงเรื่องอะไร หรือแลเห็นอะไรสักหน่อย ก็จึงบอกด้วยอำนาจสัญญาที่ได้ท่องจำไว้ว่า “ไม่มีตัวตน” ทันที เช่น บอกว่า ไม่มีสัตว์-บุคคล-ตัวตน-เรา-เขา มรรค 8 นั้นก็สักแต่ว่าเป็นทางเดิน แต่ไม่มีผู้เดิน

ความเชื่อทางศาสนาในเรื่องของอัตตามีผลต่อมนุษย์มากทั้งในอดีตและในปัจจุบัน ทศนคติต่าง ๆ ที่ส่งผลมาถึงพฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่ล้วนมีพื้นฐานมาจากความเชื่อเรื่องอัตตาเป็นแรงบันดาลใจทั้งนั้น เช่น ความเชื่อเรื่องโลกหน้า ความเชื่อเรื่องผลของกรรมดีกรรมชั่วที่มนุษย์ทำได้ ความเชื่อเรื่องสวรรค์ นรก เทวดา เปรต อสุรกายความเชื่อเรื่องพระเป็นเจ้าสร้างโลกและจักรวาล

ในบรรดาความเชื่อเหล่านั้น ความเชื่อเรื่องอัตตานั้นเป็นปัญหาใหญ่ที่ถูกนำมาพิสูจน์และนำมาอภิปรายกันเป็นหัวข้อหลัก เมื่อพระพุทธศาสนาเริ่มก่อตัวเผยแผ่คำสอนใหม่ ๆ ในยุคเริ่มแรกขณะที่พระพุทธองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ได้มีเจ้าผู้ครองนครแห่งหนึ่งพระนามว่า เจ้าปายาสีปกครองเขตพยุคนครทรงได้พยายามพิสูจน์หาอัตตา หรืออาตมันที่ซ่อนอยู่ภายในตัวของมนุษย์หลายวิธีการด้วยกัน แต่เมื่อทรงค้นหาสิ่งทีเรียกว่าอัตตาหรืออาตมันไม่พบ ในที่สุดเจ้าปายาสีได้มีความเห็นว่าเพราะเหตุนี้ โลกอื่นไม่มี โอปปาติกสัตว์ไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำได้และทำชั่วไม่มี (ที.ม. (ไทย) 10/407/341) ในทัศนะของเจ้าปายาสีนี้นับว่าสามารถสรุปเป็นความเห็น (ทิฐิ) ของพระองค์ออกมาเป็น 3 ประเด็น คือ (1) โลกหน้าไม่มี (2) เทวดาหรือสัตว์นรกไม่มี (3) ผลของกรรมดีกรรมชั่วไม่มี

จากที่ผู้วิจารณ์ได้กล่าวมาทั้งหมดในเบื้องต้น และมีความเห็นต่างกับความคิดของ ศ.ดร.สมภาร พรมทา นั้น ผู้วิจารณ์จึงมีข้อเสนอแนะที่จะขออนุญาตอธิบายเปรียบเทียบเพิ่มเติมเกี่ยวกับอัตตา-อนัตตา ในมุมมองที่มีผู้รู้ทั้งหลายได้กล่าวไว้ว่า “นิพพานเป็นอัตตาหรืออนัตตา” ซึ่ง

เป็นความหมายที่ต้องทำความเข้าใจ เพราะสัมพันธ์กับเนื้อหาที่ผู้วิจารณ์ได้ทำการวิจารณ์ ปัญหาที่ว่าในขั้นสุดท้าย พระพุทธศาสนายอมรับว่ามีอตฺตาหรือไม่ การที่พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า “ขันธ 5 ไม่ใช่อตฺตา จะเป็นการชี้แนะให้เราหันไปรู้จักอันนอกเหนือจากขันธ 5 ออกไป ซึ่งเป็นอตฺตาแท้ตลอดถึงว่านิพพานเป็นอตฺตาใช่หรือไม่ **ผู้วิจารณ์มีความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอยู่บางประเด็น** กล่าวคือ

1. ความเชื่อถือและทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับอตฺตา มีมูลรากฐานเกิดมาจากภวตัณหา คือ ความปรารถนาที่จะมีอยู่ตลอดไป จากภวตัณหานี้ทำให้ไขว่คว้าหาอะไรสักอย่างมาเป็นเนื้อแท้ที่ยั่งยืนของชีวิต โดยยึดเอาส่วนประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งของชีวิตว่าเป็นอตฺตา

ในประเด็นนี้ ผู้วิจารณ์เห็นด้วย ที่กล่าวว่าอตฺตาเกิดจากตัณหาทั้งหลาย ก็เนื่องด้วยการไปยึดมั่นต้องการสิ่งต่าง ๆ เพื่อความสุขสบาย และแสวงหาบ่วงหรือพันธนาการผูกติดให้หลงใหลกับภาพหรือมายาที่ตนเห็น โดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้งหลาย

2. จุดผิดพลาดในเรื่องนี้ ไม่ได้อยู่ที่สิ่งยึดถือเป็นอตฺตา สิ่งเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นสภาวะจริงแท้หรือไม่จริงแท้ก็ตามย่อมเป็นไปตามสภาพของมัน เช่น ถ้าเป็นสังขตธรรมก็เป็นไปตามเหตุปัจจัย เป็นต้น

ประเด็นนี้ ผู้วิจารณ์ก็เห็นด้วย สังขตธรรมเป็นสภาวะจริงแท้ที่เกิดขึ้นโดยการสร้างขึ้นของธรรมชาติมนุษย์ที่เกิดมาย่อมคิดว่าตนเองสำคัญ แต่ไม่คิดว่าสิ่งที่ทำนั้นจะส่งผลอย่างไรในสิ่งที่ตนกระทำ ดังนั้น ความจริงตามธรรมชาติดีย่อมรังสรรค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปของสัตว์โลก ตามกฎของธรรมชาตินั่นเอง

3. การตีความที่นอกเหนือจากความเป็นจริง จึงทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า พระพุทธศาสนาไม่ถือว่าขันธ 5 เป็นอตฺตา แล้วอะไรจะเป็นอตฺตาที่แท้จริง นิพพาน คือ อตฺตาใช่หรือไม่

ในประเด็นนี้ ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วย ข้อนี้ก็เป็นความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการจับผิด คือ ไปมองว่าสิ่งใดที่พระพุทธเจ้าปฏิเสธหรือไม่ปฏิเสธ ซึ่งพระพุทธเจ้าปฏิเสธตัวการยึดถือ หรือตัวทิฐิที่ทำให้สิ่งนั้น ๆ กลายเป็นอตฺตาขึ้นมา ขันธ 5 หากผู้ใดก็ตามไปยึดติดมักทำให้ห่างไกลคำว่านิพพาน เนื่องจากไปหลงอยู่กับความสุขกาย สุขใจ ว่าตัวตนนั้นดี ประเสริฐ เป็นต้น

4. หลักฐานโดยทั่วไปในคัมภีร์กล่าวถึง หลักอนัตตารวมอยู่ในไตรลักษณ์ว่า “สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา”

ในประเด็นนี้ ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วย ซึ่งคำกล่าวที่ว่านี้แสดงให้เห็นความแตกต่างว่าขอบเขตของอนัตตาวางกว้างกว่าอนิจจัง และทุกข์ กล่าวคือใน 2 อย่างแรก สังขาร คือ สังขตธรรมทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ แต่ในข้อสุดท้ายกล่าวว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา สิ่งที่ปรากฏนี้

ตรงกันข้ามกับความเป็นจริง ซึ่งผู้วิจารณ์เองพยายามทำความเข้าใจว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา เพราะเหตุใด

จากประเด็นที่กล่าวมาทั้งหมดในเบื้องต้นสามารถสรุปได้ว่า (1) อัตตามีเพราะต้นหา-อุปาทาน (2) อนัตตาเป็นสามัญลักษณะ เพราะไม่เที่ยง เพราะแปรเปลี่ยนเป็นทุกข์ จึงเป็นอนัตตา บังคับบัญชาไม่ได้ (3) โลกุตตระอัตตานั้นไม่มีจริง เป็นการตีความพระไตรปิฎกให้คลาดเคลื่อน คำว่า ไม่ใช่ตัวตน หมายความว่า ตัวตนที่แท้จริงมีอยู่ แต่กลับหลงไปยึดเอาชั้น 5 ซึ่งไม่ใช่ตัวตน เข้ามาเป็นตัวตนด้วยความเข้าใจผิด เพราะไม่รู้จักตัวตนที่แท้จริง ส่วนคำว่า ไม่มีตัวตน นั้น หมายความว่า “ไม่มีสิ่งใดเลย” ที่มีชีวิตจิตใจ นอกจากก้อนดิน ก้อนอิฐ ก้อนกรวด ต้นไม้ ภูเขา ฯลฯ ซึ่งเป็นวัตถุตามธรรมชาติเท่านั้น

สรุป

จะเห็นได้ว่า จากการวิจารณ์หนังสือ “วารสารปัญญา” เรื่อง “เพื่อความเข้าใจปัญหา เรื่องอัตตา-อนัตตา” ของ ศ.ดร. สมภาร พรหมทา ทำให้ทราบว่า คำว่า “อัตตา” ที่ปรากฏในพระพุทธศาสนามีความหมายในอรรถวิสัย กล่าวคือ การมีอยู่ของอัตตา ที่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้หรือพิจารณาของตัวผู้รับ ซึ่งเป็นภาวะทางจิตวิทยา พระพุทธศาสนาใช้คำว่า “อัตตา” ในระดับ สมมติสัจจะ คือ ความจริงระดับสมมติ ซึ่งบัญญัติขึ้นไว้เพื่อใช้ในการสื่อสารกันในโลก แต่ถ้า กล่าวโดยปรมาตถสัจจะ คือ ความจริงอันสุดท้าย ทุกสิ่งไม่ใช่อัตตา (อนัตตา) ทุกสิ่งเป็นภาวะที่ว่าง (สุญญตา) จากตัวตน ดังนั้น หากยังไม่เข้าใจเรื่อง อัตตา-อนัตตา ดีแล้ว ผู้ศึกษาควรศึกษาเรื่อง เหล่านี้ให้ชัดเจนเพิ่มเติม กล่าวคือ (1) อนัตตา กับปฏิสมุပ္บาท สิ่งไหนเป็นพื้นฐานในการเข้าถึงโลกุตตระ-ธรรมมากกว่ากัน (2) อัตตา สามารถละตัวตนหรือสิ่งที่เป็นต้นหาได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้เข้าถึงความเป็นอนัตตา เป็นต้น และพยายามนิยามศัพท์ของความหมายแต่ละอย่างให้ ถูกต้องเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของความหมายนั้น ๆ ดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไปในเบื้องต้น

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาโกเมนทร์ ชินวงศ์. (2539). “การศึกษาเปรียบเทียบเรื่องอนัตตาและสุญญตาในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาของนาคธารชุน”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

วิจารณ์หนังสือ : Book Review
มองทุกข์ให้เห็น จึงเป็นสุข
(Seeing suffering is happiness.)

ผู้เขียน : มณีจ ชูชัยมงคล
ปีที่พิมพ์ : (ไม่ปรากฏวันเดือนปีที่พิมพ์)
จำนวนหน้า : 46 หน้า
สำนักพิมพ์ : หจก.แอลซีพี จิตติพรการพิมพ์
ISBN : 978-616-268-127-1

¹พระอธิการมานิตย์ อนงคโณ และ ²พระครูปริยัติพัฒนบัณฑิต

¹Phra Athikarn Manit Anamgano and ²Phrakru Pariyattiphattanabundit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹nitboonpra@gmail.com

Received : January 28, 2023; Revised : March 23, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

มองทุกข์ให้เห็น จึงเป็นสุข การพิจารณาถึงต้นกำเนิดทุกข์ในอริยสัจ 4 กองแห่งทุกข์ ในชั้น 5 และแหล่งเกิดความทุกข์ คือความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ความพลัดพราก ความโศกความเหี่ยวแห้งใจรวมทั้งความรำไรราพันในเรื่องปัญหาต่างๆคือสิ่งที่เป็นความทุกข์ ทุกข์จึงเป็นพื้นฐานร่วมของชีวิตซึ่งสัมพันธ์กันโดยภาวะและการประพุดิตดั่งนั้นความ ตระหนักรู้ในพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของทุกข์ จึงเป็นทัศนคติที่ถูกต้องที่ทำให้บุคคลดำเนินชีวิตได้ ด้วยความ

¹ นิสิต, หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตขอนแก่น

² รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาเขตขอนแก่น

เป็นปกติ แต่อย่างไรก็ตามความรู้ความสามารถในการที่จะเข้าใจทุกขนั้น การที่ทรงบัญญัติสอนเรื่องทุกข ไม่ใช่เพื่อให้เป็นทุกข หากแต่เพื่อให้รู้จักว่าทุกขเป็น ปัญหาที่แก้ได้ ไม่ใช่ของที่เที่ยงแท้แน่นอน

คำสำคัญ : มองทุกขให้เห็น จึงเป็นสุข, การพิจารณา, อริยสัจ 4 ,ชั้น 5

Abstract

Seeing suffering is happiness. Considering the origin of suffering in the four Noble Truths, the divisions of suffering in the five aggregates, and the sources of suffering, namely birth, aging, sickness, death, separation, sorrow, withering of the heart, lamentation. In the matter of various problems, things are suffering. Suffering is therefore the common basis of life; it was related by state and conduct. So, Awareness of the basics related to suffering, it is the right attitude that allows a person to live their life. However, Knowledge is the ability to understand suffering. Teaching about suffering that, it is not for seeing suffering but to recognize that suffering is a problem that can be solved. It is something that not a permanent thing.

Keywords: seeing suffering is happiness, contemplation. 4 Noble Truths, 5 Khandhas

บทนำ

หนังสือเล่มมีความหนาพอดี พอเหมาะสำหรับคนที่มีเวลาน้อยในการที่ใช้เวลาในการอ่าน ความสำคัญ ซึ่งเรื่องเป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดใจให้ผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่อง และการอยู่กับทุกขให้เกิดความสุข ในขณะเดียวกันภาพที่ซีกเป็นที่สวยงามใจให้ เพราะพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันตภิกขุ) เป็นพระผู้ที่มีประชาชนให้ความเคารพและนับถือของประชาชน อีกทั้งเป็นภาพลักษณ์ของพระนักปราชญ์และนักปฏิบัติจึงเป็นการออกแบบที่น่าสนใจสำหรับบุคคลพบเห็นและผู้ที่กำลังหาหนังสือที่ตนอยากศึกษาเป็นอย่างดี

โครงสร้างของหนังสือ

หนังสือเรื่อง ทุกข์มีไว้ให้เห็น ไม่ได้มีไว้ให้เป็น" บรรณาธิการ : ศักดิ์สิทธิ์ พันธุ์สัตย์, บรรณาธิการ : มณีจ ชูชัยมงคล ออกแบบปก : อนุชิต คำของเมือง, รูปเล่ม : กฤษฎ์ ช่างเรือภาพประกอบ : ชิชกาน ทองสิงห์ พิสูจน์อักษร : อรทัย คำแพง ISBN 978-616-268-127-1 ลิขสิทธิ์บริษัท สำนักพิมพ์เลี้ยงเชิง เพียรเพื่อพุทธศาสน์ จำกัด 105/95-96 ถนนประชาอุทิศ ซอย 45 แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร 10140 โทร/แฟกซ์ 02-872-7667 หนังสือ มองทุกข์ให้เห็น จึงเป็นสุข เล่มนี้ พระธรรมโกศาจารย์ หรือที่เรารู้จักในนามหลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ ได้อธิบายบรรยายธรรมไว้แล้วจึงได้นำมารวบรวมเรียบเรียง โดยมณีจ ชูชัยมงคล เป็นหนังสือมีจำนวน 46 หน้า พิมพ์ที่ หจก.แอลซีพี จิตติพรการพิมพ์: กรุงเทพมหานคร (ไม่ปรากฏวันเดือนปีที่พิมพ์)

หนังสือธรรมชาติขนาดหนาของเนื้อหาพอเหมาะ สามารถแสวงหาความรู้ได้ครบองค์ธรรมในเวลาอันสมกับเวลา หนังสือนี้ผู้แต่งได้นำหลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา มาบรรยายคือ ต้นกำเนิดทุกข์ในอริยสัจ 4 กองแห่งทุกข์ ที่ผู้วิจารณ์มาสรุปเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การดำเนินชีวิต **ประเด็นที่ 2** ชนชั้น 5 และแหล่งเกิดความทุกข์ เรื่องสำคัญที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านนำมาสอนแก่ชาวโลกทั้งหลาย คือเรื่องอริยสัจ 4 อันเป็นเรื่องหลักเรื่องสำคัญ เป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่ผู้วิจารณ์ได้อ่านวิเคราะห์และสรุปรวมเนื้อหาไปตามลำดับขั้นตอนโดยย่อได้ดังนี้มีเนื้อหากระทัดรัดไม่ยาวนักสามารถอ่านโดยใช้เวลาที่ไม่มากเกินไปสำหรับผู้ที่มีความสนใจใฝ่รู้ธรรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอ่านแล้วชวนให้คิดเป็นปริศนาว่าผู้เขียนต้องการสื่อความหมายไปในแง่มุมใดแต่อย่างไรก็ตามข้อควรพิจารณาในรูปแบบของหนังสือเล่มนี้ก็คือภาพบนหน้าปกของหนังสือมีการสื่อความหมายที่ชัดเจน เนื่องจากภาพที่ปรากฏบนหน้าปกเป็นภาพที่มีการสื่อความหมายและความเข้าใจที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับชื่อเรื่องและจากการพิจารณาทั้งรูปภาพและชื่อเรื่องมีการสื่อความหมายในทางธรรมอย่างดี

ทัศนะของผู้ศึกษา เห็นว่าการวางโครงสร้างของหนังสือ มีความต่อเนื่องของเนื้อหาเป็น อย่างดี ผู้ศึกษาจึงได้รู้ถึงเจตนาของผู้เขียนที่ต้องการสื่อให้เห็นระดับความสัมพันธ์กันเป็นขั้นตอน นอกจากนั้นยังวางหัวข้อย่อยในแต่ละตอนตามความสำคัญ จึงทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นที่น่าสนใจสำหรับผู้ใดที่ใครต่อการศึกษา ซึ่งการเขียนนั้น มีสำนวนที่ไม่ซับซ้อน หนังสือเล่มนี้เหมาะแก่การศึกษา อย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่สนใจใฝ่รู้ทางพระพุทธศาสนา

เนื้อหาการวิจารณ์

ประเด็นที่ 1 การดำเนินชีวิตซึ่งเราควรจะได้ศึกษาแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวันพระผู้มีพระภาคตรัสเรื่องนี้ขึ้นไว้ ก็เพราะว่าพระองค์ทรงทราบดีว่าชีวิตของมนุษย์นี้มีความทุกข์ มีความเดือดร้อน ด้วยปัญหาต่างๆ หลายอย่างหลายประการ ทรงต้องการจะให้มนุษย์รู้จักวิธีแก้ไขปัญหาวีชีวิตของตน จึงได้วางหลักอริยสัจ 4 ประการเหล่านี้ไว้ หมายความว่า อริยสัจ 4 ประการเป็นธรรมบัญญัติสำหรับชีวิตที่เราควรจะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้าเรานำหลักนี้มาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง เราก็จะอยู่ด้วยความสุขความสงบในโลกนี้ ไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตจิตใจของเรา จึงเป็นเรื่องที่ควรจะได้ทำความเข้าใจกันในเรื่องต่อไปนี้ อริยสัจ 4 นี้ คือเรื่องของความทุกข์ เหตุให้เกิดความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ เรียกตามภาษาธรรมะว่า สมุทัย แปลว่าเหตุให้เกิดทุกข์ การดับทุกข์ได้ เรียกว่า "นิโรธ"ทางที่จะปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกว่า "มรรค"เรียกย่อๆ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คนโบราณเขาต้องการให้คนจำอะไรง่าย ๆ จึงเอาแต่ตัวนำของชื่อนั้นๆ มา เขาเรียกว่า หัวใจหัวใจของอริยสัจ 4 ก็คือ "ทุก" หมายถึง ความทุกข์ "สะ"หมายถึง สมุทัย "นิ" หมายถึง นิโรธ "มะ" หมายถึง มรรค เขาจึงจำง่าย ๆ ว่า ทุก สะ นิ มะ แต่ว่าคนโบราณเขาสอนเพื่อให้จำ คนที่ได้หัวใจอริยสัจไปแล้วไม่ได้เอาไปใช้ในทางแก้ทุกข์ แต่เอาไปใช้เป็นคาถาอาคมไป เอาไปใช้เป็นคาถานั้นคาถานี้ ฝอยกันร้อยแปด เป็นเรื่องไสยศาสตร์ ไม่ใช่เรื่องของพระพุทธศาสนา ขณะเดียวกัน (พระธรรมโกศาจารย์,(หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ,) ได้ให้ความเห็นว่า ทุกข์ในอริยสัจ 4 ก่ออยู่ในสภาวะทุกข์ในไตรลักษณ์ด้วย นอกจากนี้ไม่ว่าจะสุขหรือเฉย ๆก็ยังไม่พ้นจากทุกข์ในไตรลักษณ์ เพราะทั้งสุขและอุเบกขาก็ล้วนถูกเหตุปัจจัยต่าง ๆ บีบคั้นให้แปรปรวนไปอยู่ตลอดเวลา (พระธรรมโกศาจารย์,(หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ, มปป, 19-22) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้อง พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ที่ได้ให้อธิบายว่า ทุกข์ หรือ ทุกขอริยสัจนั้นเจาะจงเฉพาะเรื่องของเบญจขันธ์ที่เป็นอุปาทานขันธ์เกี่ยวเนื่องกับชีวิตเป็นเรื่องที่เกิดจากตัณหา เช่น ได้กินอาหารอร่อย ได้ฟังเพลงเพราะ ๆ หรืออะไรต่าง ๆ ที่ทำให้รู้สึกมีความสุข ในอริยสัจถือเป็นทุกข์ทั้งนั้น เพราะสิ่งเหล่านั้นมีความสุขพอใจคือมีตัณหาเป็นมูลราก พอมีตัณหาเจออยู่สุขขินั้นก็พร้อมที่จะก่อให้เกิดทุกข์กล่าวคือทุกข์ที่เป็นปัญหาของบุคคลเกิดจากกรรมกิเลสคือการกระทำของคนนั้น ๆ ทุกขอริยสัจเน้นความหมายในแง่ที่เป็นที่ตั้งแห่งทุกข์หรือเป็นที่รองรับทุกข์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต),2558, 78.)

ทัศนะของผู้วิจารณ์ เห็นว่าผู้เขียนทั้งสองท่านมีความคิดไปในทางเดียวกันคือ ได้กล่าวถึงเรื่องทุกข์ในอริยสัจ 4 การที่ (พระธรรมโกศาจารย์,(หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ) กล่าวว่าพระผู้มีพระภาคเจ้า ท่านนำมาสอนแก่ชาวโลกทั้งหลาย คือเรื่องอริยสัจ 4 อันเป็นเรื่องหลักเรื่องสำคัญเป็นคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเราควรได้ศึกษาแล้วนั้นยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ได้ ในส่วนของ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ทุกข์ในอริยสัจ 4 ก็อยู่ในสภาวะทุกข์ในไตรลักษณ์ด้วย นอกจากนี้ไม่ว่าจะสุขหรือเฉย ๆ ก็ยังไม่พ้นจากทุกข์ในไตรลักษณ์ ที่ได้ท่านได้อธิบายอย่างนี้คงเป็นเพราะท่านมองว่าทั้งสุขและอุเบกขาก็ล้วนถูกเหตุปัจจัยต่าง ๆ บีบคั้นให้เกิดการแปรปรวนไปตลอดเวลา

ประเด็นที่ 2 แหล่งเกิดความทุกข์คือ ชันธ 5 การเข้าไปยึดถือในชันธ 5 ว่าเป็นตัวตน เป็นเราเป็นเขานั้นแหละคือทุกข์ก้อนใหญ่ แหล่งเกิดความทุกข์ หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจเข้าไปยึดถืออะไรว่า เป็นตัวเรา เป็นของเราขึ้นมาในขณะใดที่ใจของเราเกิดความรู้สึกยึดถือในเรื่องอะไรขึ้นมาแล้วในขณะนั้น เรียกว่าชาติเกิดขึ้นในใจของเราความยึดถือในใจ ทำให้เกิดทุกข์ คือ ความรู้สึกยึดถือในเรื่องอะไรๆเกิดขึ้นในใจของเราในขณะใด ความทุกข์ยังลงสู่ชีวิตของเราเมื่อนั้น โดยธรรมชาติสูงของพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราเห็นว่าในโลกนี้ไม่มีความสุข มันมีแต่ความทุกข์ทั้งนั้น ทุกข์เท่านั้นที่เกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นที่ตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นที่ดับไป นอกจากทุกข์หาอะไรไม่ พระพุทธศาสนาสอนเรื่องความทุกข์ สอนเหตุให้เกิดทุกข์ สอนเรื่องทุกข์เป็นสิ่งที่ดับได้ แล้วก็สอนวิธีว่า จะดับทุกข์ได้อย่างไร อันนี้เป็นสัจจะ เป็นความจริงที่มีอยู่ในโลก ความสุขนั้นหาไม่ มีแต่ความทุกข์ แต่เราก็เรียกว่ามีความสุข ที่เรียกว่ามีความสุขก็เพราะว่า ทุกข์มันลดน้อยลงไป (พระธรรมโกศาจารย์,(หลวงพ่อปัญญาณันทภิกขุ), มปป, 6-7) ซึ่งในประเด็นนี้สอดคล้องกับ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ที่ท่านได้อธิบายไว้ในหนังสือพุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความว่าทุกข์เป็นพื้นฐานร่วมของชีวิตซึ่งสัมพันธ์กันโดยภาวะและการประพุดิตตั้งนั้นความตระหนักรู้ในพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของทุกข์ จึงเป็นทัศนคติที่ถูกต้องที่ทำให้บุคคลดำเนินชีวิตได้ ด้วยความเป็นปกติ แต่อย่างไรก็ตามความรู้ความสามารถในการที่จะเข้าใจทุกข์นั้น การที่ทรงบัญญัติสอนเรื่องทุกข์ ไม่ใช่เพื่อให้เป็นทุกข์ หากแต่เพื่อให้รู้จักว่าทุกข์เป็น ปัญหาที่แก้ได้ ไม่ใช่ของที่เที่ยงแท้แน่นอน เพราะชีวิตที่คับข้องนั้นมีทุกข์เป็นปัญหาคอยรบกวนอยู่ ถ้าแก้ปัญหโดยดับทุกข์หรือสร้างภูมิคุ้มกันคือความสามารถในการดับทุกข์พร้อมไว้แล้ว ชีวิตก็จะพบสุข ที่แท้จริง เพราะอยู่กับทุกข์ เข้าใจทุกข์ และแก้ปัญหาทุกข์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและตรงไปตรงมา(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551, 906)

ทัศนคติของผู้วิจารณ์ เห็นว่าผู้เขียนทั้งสองท่านมีความคิดไปในทางเดียวกันคือ คงเป็นเพราะท่านทั้งสองมองทุกข์ว่าเป็นพื้นฐานที่ทุกคนจะต้องพบเจออยู่แล้ว ทุกข์ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ต้องกลัวแต่ควรมีการปรับตัวในอยู่ด้วยกันอย่างเป็นสุข (พระธรรมโกศาจารย์,(หลวงพ่อปัญญาณันทภิกขุ) ยังได้อธิบายอีกว่า พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนให้เราเห็นว่าในโลกนี้ไม่มีความสุข มันมีแต่ความทุกข์ทั้งนั้น ทุกข์เท่านั้นที่เกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นที่ตั้งอยู่ ทุกข์เท่านั้นที่ดับไป การที่ท่านมองอย่างนี้คงก็เป็นเพราะท่านมองว่าทุกข์หาอะไรไม่ แต่ทุกข์เป็นสิ่งที่ดับได้ ในขณะเดียวกัน (พระพรหม

คุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่าทุกข์เป็นพื้นฐานร่วมของชีวิตซึ่งสัมพันธ์กันโดยภาวะและการประพาส เพราะชีวิตที่คับข้องนั้นมีทุกข์เป็นปัญหาคอยรบกวนอยู่ ถ้าแก้ปัญหโดยดับทุกข์ หรือสร้างภูมิคุ้มกันคือความสามารถในการดับทุกข์พร้อมไว้แล้ว ชีวิตก็จะพบสุข ที่แท้จริง เพราะอยู่กับทุกข์ เข้าใจทุกข์ และแก้ปัญหายุ่งยากได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและตรงไปตรงมาที่เป็นคำอธิบายแบบแนวคิดร่วมสมัยตามหลักวิชาการ

จุดเด่นของหนังสือ: หนังสือทุกข์มีไว้ให้เห็น ไม่ได้มีไว้ให้เป็น เป็นหนังสือธรรมะที่บูรณาการให้เข้ากับสังคมในยุคปัจจุบันมีภาพการ์ตูนประกอบเพื่อเพิ่มอรรถรสในการสื่อสารธรรมะสำหรับทุกเพศทุกวัย ท่านอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับ ทุกข์มีไว้ให้เห็น ไม่ได้มีไว้ให้เป็น เพราะคนส่วนมากมักเป็นทุกข์มากกว่าจะเห็นทุกข์ คนที่มีความทุกข์ เพราะว่าใจขาดปัญญาในการพิจารณาให้เห็นทุกข์ ความทุกข์มันมาได้เพราะใจเราไม่ยอมรับสภาวะตามความเป็นจริงของกฎธรรมชาติ

จุดที่ควรพิจารณา: ผู้ศึกษาเห็นบางประเด็นว่า หนังสือเล่มนี้เป็นแบบลักษณะการบรรยายถามตอบที่มีหัวข้อธรรมแยกกันเป็นกลุ่มเล็กๆน้อยๆที่มีเนื้อหาหลักๆไปกลับมา ควรจัดกลุ่มธรรมแต่ละกลุ่มให้เป็นกลุ่มเดียวกันเพื่อที่จะทำให้นึกหาคะขบเหมาะสำหรับการอ่านสำหรับท่านที่ยังไม่เข้าใจหลักธรรมเพื่อให้เข้าใจง่ายและจะได้สังเกตเห็นถึงสาเหตุและผลลัพธ์ตามรอยของท่านผู้เขียนในที่สุดก็จะได้รับผลจากการศึกษาตามที่ได้ตั้งใจไว้หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์ต่อผู้ศึกษาอย่างยิ่งหากนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา

สามารถอธิบายสาเหตุแห่งทุกข์ได้ชัดเจน นำหลักธรรมมาบูรณาการให้เข้ากับศาสตร์สมัยได้ลงตัวผู้อ่านสามารถเรียนรู้วิธีการปรับแนวคิดการที่จะทำให้มนุษย์รู้จักวิธีแก้ไขปัญหาวิตของตน อริยสัจ 4 เป็นธรรมนุญสำหรับชีวิต คือขั้น 5 ประกอบด้วยกองรูปธรรม และนามธรรมทั้ง 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ โดยใช้โยนิโสมนสิการ,ความเกิด,ความแก่,ความเจ็บ,ความตาย,ความพลัดพรากและกรรม ที่เราควรจะนำมาใช้ในการพิจารณาในชีวิตประจำวัน ถ้าเรานำหลักนี้มาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างจริงจัง เราก็จะอยู่ด้วยความสุขความสงบในโลกนี้ ไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตจิตใจของเรา

เอกสารอ้างอิง

มนิจ ชูชัยมงคล. *มองทุกขให้เห็น จึงเป็นสุข*. ธรรมบรรยายพระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ).

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ หจก.แอลซีพี ฐิติพรการพิมพ์: มปป.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2558). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*. พิมพ์ครั้งที่ 42. ฉบับ

ข้อมูลคอมพิวเตอร์ ครั้งที่ 11.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์

ครั้งที่ 34. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ.

DEVELOPMENT OF CASE-BASED AND TASK-BASED LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO IMPROVE DIGITAL LITERACY OF UNDERGRADUATE NORMAL STUDENTS

¹Tan Chaoyang, ²Areewan Iamsa-ard and ³Wapee Kong-In

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹tanchaoyang.bsru@hotmail.com

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the factors affecting undergraduate normal students' digital literacy, 2) to develop case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students and 3) to study the results of case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students. There are 3 phases was conducted to answer research objectives 1, 2, 3. The sample group of Phase 1 were 75 formal students who enrolled Application of Modern Educational Technology Course semester 2 in academic year 2023 and 3 lecturers who teach Application of Modern Educational Technology Course from Baise University, Yulin Normal University and Guangxi Normal University. 3 experts were confirmed the case-based and task-based learning instructional model in Phase 2, and the sample group of Phase 3 were 50 students who enrolled Application of Modern Educational Technology Course of Baise University semester 1 in academic year 2024. The research instruments were 1) a set of questionnaires for students and interview for lecturers, 2) a set of questionnaires for confirming instructional model, 3) Lesson plan and 4) Scoring Rubric. Data were statistically analyzed by percentage, mean, and standard deviation.

The results revealed the following: There were 2 factors affecting digital literacy of undergraduate normal students included internal factors and external factors from the students and the lecturers. The internal factors were 1) psychological or physiological factors, cognitive abilities and skills, and values and attitudes. As for external factors were teacher professionalism, teaching methods, instructional materials, and the learning environment, and Case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students included 5 components: 1) Principle and Rationale, 2) Objectives, 3) Contents ,4) Method of teaching & Materials and 5) Evaluation. The model was 100% confirmed to utility, feasibility, propriety and accuracy standards as assessed by 3 specialists.

Keywords: Case-Based, Task-Based Learning, Instructional Model, Digital Literacy

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Associate Professor Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Introduction

The "Application of Modern Educational Technology" course is an important compulsory public course for students in the Teacher Education program at Baise University, designed in accordance with the spirit of the national "Teacher Education Curriculum Standards (Trial)" document (Ministry of Education of China, 2011). In the context of the national strategy for digital transformation in education (National Internet Information Office of China, 2022), this course is guided by the everyday educational and teaching needs of primary and secondary school teachers in a digital environment. It focuses on practicality and hands-on experience, aiming to cultivate the digital literacy of normal students. The course design highlights the following features: 1) Focus on cultivating the digital awareness of normal students, making them aware of the importance of digital literacy in modern education, teaching, and future career development. 2) Enhance the digital technology knowledge and skills of normal students. It not only requires normal students to understand the theoretical knowledge of digital literacy but also deepens their understanding and mastery of digital tools and technologies. 3) Enhance the digital application abilities and digital social responsibility of normal students. Normal students are encouraged to engage in open, autonomous, and collaborative learning. This not only promotes the application and internalization of knowledge but also cultivates teamwork and problem-solving skills, which are crucial for future educational work. 4) Strengthen the construction of the professional identity of normal students, helping them understand their role, responsibilities, and challenges as educators in the digital era. (The Ministry of Education of China, 2022)

In recent years, national policies and school management have paid full attention and support to the "Application of Modern Educational Technology" course. However, there are still some issues that normal students face in their learning of this course: 1) Theoretical-Practical Gap. Despite students acquiring theoretical knowledge in the classroom, they encounter difficulties when applying this knowledge in practical scenarios. 2) Insufficient Digital Skills. Despite the course offering various digital tools and introducing their usage methods, due to limited class hours and a lack of practical experience opportunities, a considerable number of students still lack the skills to operate these tools, especially in terms of problem-solving and innovation capabilities, which need further enhancement. 3) Low Engagement in Learning. Due to the combined influence of various factors such as teaching content, teaching methods, learning resources, learning environment, and individual student characteristics, some students lack the motivation to actively participate in digital literacy activities, resulting in poor learning outcomes. 4) Lack of Communication and Collaboration Skills. Due to traditional teaching methods, limited classroom interaction, and few opportunities for teamwork, some students have not fully developed their teamwork and problem-solving skills, which are essential 21st-century skills for educators in the digital age.

The main reason why normal students have the above-mentioned problems in the "Application of Modern Educational Technology" course is that the traditional teaching model places too much emphasis on the systematic teaching of knowledge and ignores the cultivation of students' individual needs and creativity. In traditional teaching model, teachers usually act as imparters of knowledge, while students are passive recipients. In the classroom, the focus is often on the memorization and repetition of knowledge, rather than on the cultivation of comprehensive abilities such as innovation, collaboration, and problem solving. This results in students' lack of enthusiasm for active participation and poor learning results. To address this challenge, the researcher is exploring a more flexible and student-centered teaching model, namely the Case-Based and Task-Based Learning Instructional Model. This instructional model uses real or simulated tasks as the main line and typical cases as the breakthrough point. It aims to promote the in-depth participation of normal students in digital literacy learning activities and comprehensively improve the level of digital literacy. Compared with the

traditional teaching model, it has the following advantages: 1) Highly practical. By using real-life cases and tasks, this method allows students to learn through practice, thereby improving their operational skills and problem-solving abilities (Wang, 2023). 2) Enhances student initiative and participation (Williams, 2016). This instructional model encourages students to learn actively, independently seek information, and solve problems, thereby increasing their level of engagement in learning. 3) Facilitates deep learning (Miller and Krajcik, 2019). Through cases and tasks, students are required to deeply understand and apply knowledge, which aids in their in-depth comprehension and application of the information. 4) Emphasizes the connection between academic knowledge and real-life (Yin, 2020). Through specific cases and tasks, students can see the relevance of knowledge to real-life situations, enhancing the practical significance of their learning. 5) Conducive to developing teamwork and communication skills (Pavlenko and Pavlenko, 2021). In the process of solving tasks, students often need to work in teams, which helps to cultivate their teamwork and communication abilities.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying “Development of Case-Based and Task-Based Learning Instructional Model to Improve Digital Literacy of Undergraduate Normal Students”.

Objectives

1. To examine the factors affecting undergraduate normal students’ digital literacy.
2. To develop case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students.
3. To study the results of case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students.

Material and Method

Literature review

Case-Based Learning (CBL)

As for the specific definition of "case", there is no authoritative, widely recognized, complete and rigorous definition in the world so far, and it is quite difficult to find out the precise source of this concept. The English term "Case" can be translated as situation, fact, case, example, among other meanings. In the field of medicine, it is referred to as a "case" or "patient case"; in law, it is called a "precedent" or "case"; in business management and corporations, it is known as a "case study" or simply a "case". In Taiwan, Hong Kong, and Macau, it is usually referred to as a "case study", while in Mainland China, it is more often termed as a "case". (Fu and Wang, 2014)

The concept of case-based learning originally came from the West, first proposed by Socrates, the ancient Greek philosopher and educator, hence it is also known as the "Socratic method" or dialectic method of teaching. However, it was Harvard Business School (hereinafter referred to as HBS) that truly established case-based learning as a pedagogical tool, systematically applying and planning it within classroom instruction. In the 1880s and 1890s, Langdell, the Dean of Harvard Law School, first introduced case studies into legal education as a means of professional training for students. Following closely behind in the 1890s, Harvard Medical School also began to adopt the strategy of case-based teaching (Ou, 2018). In the United States, case-based learning methods are now widely used, whether in community colleges that focus on education, or in Ivy League universities that emphasize academic research. This teaching method began to spread globally in the 1950s and has been adopted by countries such as Canada, the United Kingdom, Germany, Italy, France, Japan, and Southeast Asian nations. The disciplines that employ case-based learning methods are very

broad, including but not limited to teacher training, legal education, business management, medical education, arts, clinical psychology, architecture, and engineering (Ou, 2018).

Case-based learning, also known as case-based instruction, has many synonymous expressions in English, including the case method, case-study teaching method, case method pedagogy, and case methodology, among others. Different disciplinary backgrounds and educational practices have led to varied definitions and emphases of the case teaching method among scholars. Some might focus more on describing the specific process of case discussion, while others might pay more attention to the outcomes of case teaching method in cultivating students' skills and abilities. For example, HBS summarizes the case-based learning as a joint participation by teachers and students to discuss business management cases or complex issues, thereby guiding students to judge the right and wrong of the issues themselves (Lynn, as cited in Qie, 2001). John believes that case-based learning is a process of instructional activity. Under the guidance of a teacher, students enhance their thinking, analysis, and problem-solving abilities by making judgments and decisions on the core issues in the case through in-depth analysis, research, and discussion (Boehrer and Linsky, 1990). Zhang (2002) believes that case-based learning is a form of instruction that primarily uses cases as teaching material and is guided by the objective of integrating theory and practice. This method of teaching places students in specific situations and adopts two-way or multi-directional interaction, participation, and discussion. It primarily cultivates students' abilities in critical thinking, reflection, and team collaboration, and assists students in deeply understanding the complexity, variability, and diversity of educational management. The "Educational Dictionary" of China points out that case-based learning is a method of teaching certain courses in social sciences in higher education institutions. This method usually involves organizing students to read and discuss relevant cases, proposing solutions, with the aim of enabling students to master related professional knowledge and skills (Zheng, 1999). The Ministry of Education of China (2015) pointed out in the document "Opinions on Strengthening the Construction of Case-Based learning and Joint Training Bases for Professional Degree Graduate Students" that case-based learning is "a teaching method centered on students and based on cases. By presenting case scenarios, theory and practice are closely combined, guiding students to discover, analyze, and solve problems, thereby mastering theories, forming viewpoints, and improving abilities."

Theory

Situated Cognition Theory

Situated Cognition Theory, also known as Sociocultural Theory, was first proposed by the Soviet psychologist Vygotsky in the early 20th century. It was later further developed in the 1980s by American psychologists Gibson, Greeno, and others. The Situated Cognition Theory points out that learning is a social and cultural phenomenon, emphasizing the contextual, social, and cultural aspects of learning. It suggests that human learning and cognition are not limited to individual internal processes but tightly linked to their surrounding environment, society, and cultural background. Learning occurs through engagement in practical activities within specific social and cultural contexts (Wang, 2008). Therefore, the Contextual Cognitive Theory advocates for learning to take place in meaningful, authentic, and complex contexts to better comprehend and master knowledge.

The guiding role of Situated Cognition Theory in Case-Based Learning is mainly reflected in emphasizing the importance of context, advocating for application-oriented learning methods, and encouraging participatory and cooperative learning approaches. It argues that the learning of knowledge and skills should be embedded in specific, practical, and meaningful situations, which provides a theoretical foundation for case-based learning. According to this theory, case-based learning should design real or simulated situations, allowing students to apply learned knowledge and skills in the process of solving specific problems. This not only enhances students' interest and motivation in learning, but also improves their problem-solving and application abilities. At the same time, the Situated Cognition Theory emphasizes that learning is a process of social interaction. Teachers should

encourage and promote cooperation and communication among students, and through interactive learning, improve their collaborative abilities and social skills. Therefore, Situated Cognition Theory provides important theoretical guidance and practical strategies for case-based learning.

In the educational practice, the application of the Situated Cognition Theory requires attention to the following points (Zhao, 2015): 1) Provide Real and Meaningful Learning Contexts: It is essential to offer authentic and meaningful learning contexts so that learners can better understand and apply knowledge. This involves creating scenarios that closely resemble real-world situations where the acquired knowledge can be applied practically. 2) Encourage Interaction with the Environment: Learners should be encouraged to actively engage with their environment to promote their cognitive and learning processes. This can be achieved through hands-on activities, problem-solving tasks, and collaborative projects that require learners to interact with their surroundings. 3) Offer Adequate Support and Guidance: Providing appropriate support and guidance is crucial to help learners successfully complete learning tasks and achieve their learning goals. Educators should be facilitators who offer scaffolding and assistance when needed, fostering learners' autonomy and competence. By considering these points, educators can effectively apply the principles of the Contextual Cognitive Theory to create a more engaging and effective learning experience for students.

Transfer of Learning Theory

Transfer of Learning Theory is an educational psychology theory that primarily investigates how learners apply previously acquired knowledge and skills to new learning and problem-solving situations. This theory can be traced back to the research of psychologists in the late 19th and early 20th centuries, such as the works of Edward Thorndike and Robert S. Woodworth (Ye, Zeng and Tan, 2011). The theory suggests that learning in one specific context can influence learning in other contexts. This implies that learning is not a static or fixed state but rather an ongoing and evolving process. All learning is built upon the learner's existing knowledge, skills, and attitudes, and new learning activities can also have an impact on the learner's pre-existing knowledge, skills, and attitudes. In essence, learning is a dynamic and interconnected process where previous learning experiences shape and influence future learning endeavors. Transfer of learning mainly occurs in two situations: "near transfer" and "far transfer." Near transfer refers to learning transfer that happens in similar tasks and environments, while far transfer refers to learning transfer that occurs in different tasks and environments. The degree of transfer is influenced by various factors, including the similarity of learning tasks, the similarity of learning environments, the learner's level of experience and abstraction, and the learner's cognitive abilities. (He, 2023)

The Transfer of Learning Theory provides strong support for the development of Case-Based Learning. In this instructional model, learners analyze specific cases to understand and apply theoretical knowledge, thereby transferring their previous learning outcomes to solve new problems. Case-Based Learning not only enhances learners' practical skills but also promotes a deeper understanding of knowledge. By comparing and reflecting on different cases, learners can accumulate rich experiences and cultivate higher problem-solving and innovation abilities, transitioning from "knowing how to do" to "knowing how to think." Throughout this process, learners gradually build a set of problem-solving strategies and processes. When encountering similar problems and situations in future learning, these knowledge and strategies can be transferred and applied. Case-Based Learning fosters a more holistic and contextual approach to learning, allowing learners to connect theory with real-world applications. It enables learners to develop a versatile skillset that can be readily applied in diverse situations, preparing them to address complex challenges in their academic and professional endeavors.

Task-Based Learning (TBL)

The concept of TBL originated from Communicative Approaches. Between 1979 and 1984, a communicative English teaching experiment called the "Bangalore Project" was

conducted in primary schools in the southern region of India, specifically in Bangalore. For the first time, "tasks" were introduced as the main form of classroom activities. This experiment guided students to engage in communicative activities by completing tasks, allowing them to acquire essential language and communicative knowledge and skills. (Prabhu, 1983) first proposed the concept of "task-based teaching" in his work "Procedure Syllabuses". By the 1990s, the theory and practical exploration of TBL gradually became a hot topic. The basic theory for exploring TBL is Design tasks for the communicative classroom (Nunan, 1989). Research on teaching models include Challenge and Change in Language Teaching (Willis, 1996), A Cognitive Approach to Language Learning (Shehan, 1998), and Task-based Language Teaching (Nunan, 2004). In the early 21st century, "Task-based Learning and Teaching" (Ellis, 2003) provided theoretical consolidation and summarization of TBL and introduced a new instructional model called "Staged Task-Based Learning." This marked a new chapter in the theoretical discussion and model research of TBL. (Duan, 2010)

Theory

Constructivist Learning Theory

The core viewpoints of constructivist learning theory can be explained from three aspects: the view of knowledge, learning, and teaching. In terms of knowledge, constructivism believes that knowledge is not fixed or objectively existing, but is built through students' interaction with the environment, problem-solving, and active exploration, and each person's knowledge construction is unique. From the perspective of learning, learning is seen as an active, creative process. Students build new knowledge and understanding based on their previous knowledge and experiences through interactions with their environment. In terms of teaching, constructivism advocates for the teacher's role to transition from the disseminator of knowledge to the guide of student learning. It emphasizes providing an open, interactive, and challenging learning environment, allowing students to actively construct knowledge through practices such as problem-solving, critical thinking, and collaborative learning. (He, 1997)

The concept of the TBL is that in classroom teaching, teachers should use the overall learning goals as a framework, divide them into multiple small goals, and concretize the content of each learning module into several easy-to-master "tasks", achieving the overall learning goals through these tasks. This Instructional model integrates the new knowledge to be learned into one or more tasks. Students analyze and discuss the tasks, determine the knowledge areas involved, and find solutions to the problems with the guidance and assistance of the teacher. Finally, they complete the tasks to construct new knowledge. In the TBL model, students are active builders of knowledge comprehension, teachers are organizers and guides of the teaching process, as well as assistants and promoters of understanding construction. The knowledge provided by the textbook is no longer the content of the teacher's lectures but becomes the object of students' active construction of understanding. Media also transforms from a means to assist teachers in imparting knowledge to a tool for creating situations, collaborative learning and communication, i.e., it becomes a cognitive tool for students' active learning and collaborative exploration (Huang, 2005). The task-driven teaching process is the active interaction between teachers, students, and tasks.

Dewey's Teaching Theory

There are evident correlations and commonalities between John Dewey's teaching theory and the TBL. John Dewey emphasized that education should be a process closely connected with life experiences. His theory proposed that learning should not be isolated and passive but should be closely linked to real-life problems and experiences, enabling students to feel a direct connection between their learning and their lives (Luo, 1995). In this process, learning should be practical, interactive, and student-centered. This philosophy dovetails nicely with the core concept of the TBL. The TBL emphasizes promoting learning through the completion of tasks with practical significance, thereby deepening students' understanding and engagement in learning. In the TBL, teachers are no longer traditional dispensers of knowledge, but rather designers and guides. They design specific, practical tasks aimed at

guiding students to solve real-life problems, thereby achieving learning objectives. Students need to participate actively in this process, acquiring and mastering knowledge through practical operations, collaborative learning, and problem-solving. This method of teaching aligns with Dewey's philosophy of "learning by doing," which means students gain knowledge in practice, through experience and exploration, rather than passive reception. (Duan, 2010)

In summary, John Dewey's teaching theory provides significant theoretical support for the TBL. Dewey's teaching theory emphasizes practice, experience, and student-centeredness, encouraging students to actively explore and construct knowledge through participation and practice. The realization of this teaching theory requires us to jump out of the traditional educational framework and transform into a teaching model with more practical operations, practical experience and student subjectivity, so as to better meet students' learning needs and improve their learning effects.

Methods of Teaching

Ellis (2003) proposed Task-Based Learning as a language instruction approach centered around tasks. It emphasizes students using language for communication in real-life contexts, and its specific implementation steps can be summarized in the following aspects.

1. Designing Tasks. Clearly define the language objectives that students need to achieve and create practical tasks closely related to these language goals.
2. Introducing Tasks. Teachers introduce the task through topics, questions, or presenting relevant materials. They provide background, purpose, and related information about the task, sparking students' interest and supplying the necessary information for them to complete the task.
3. Executing Tasks. During the task execution, teachers guide students to pay attention to language forms, structures, and usage, encouraging a deeper understanding of language in practical application. Students, either individually or in groups, utilize their acquired language knowledge, engaging in activities such as discussions, problem-solving, and presentations.
4. Evaluating Tasks. After completing the task, guide students to summarize their learning experiences and reflect on the acquired language knowledge and skills. Evaluate the outcomes of the task, considering aspects such as language accuracy, fluency, and expressive abilities.

Compared to Task-Based Learning instructional models proposed by Prabhu (1987), Skehan (1996, 1998), and Willis (1996), Ellis's (2003) instructional model features clearly defined stages with diverse and flexible forms. Most practical language teaching materials have adopted this comprehensive instructional model. Additionally, this teaching model has played a significant guiding role in the development of subsequent task-based teaching models.

Zhao (2010) divides the implementation process of the Task-Based Learning instructional model into the following steps.

1. Designing Tasks. Starting with teaching objectives and concluding with them, design learning tasks centered around the teaching content.
2. Analyzing Tasks. Under the guidance of the teacher, students analyze tasks to clarify objectives, differentiate between mastered and newly encountered theories and tools. They assess their starting abilities, effective learning scenarios, and propose solutions to problems.
3. Receptive Learning. Teachers provide an appropriate amount of conceptual teaching and illustrative explanations around specific tasks. They impart new knowledge to ensure that students acquire new knowledge and skills within the tasks.
4. Autonomous Learning. Teachers inspire and guide students to engage in independent learning activities. Through exploring and completing specific tasks, students learn new knowledge and enhance their skills.
5. Collaborative Learning. Students engage in group discussions and exchanges to deepen their understanding of current issues and broaden their problem-solving approaches.

6. Effectiveness Evaluation. Evaluation of learning outcomes includes self-assessment, group assessments, mutual assessments between groups, and teacher evaluations. It covers autonomous learning abilities, group collaboration contributions, and the completion of knowledge construction significance.

The teaching methods regarding TBL by the researchers, although exhibiting differences in language expression and task decomposition processes, are fundamentally upgrades and optimizations based on Ellis' (2003) model. They integrate local and professional characteristics, all centered around the main line of "Designing tasks—Assigning Tasks—Implementing Tasks—Evaluating Tasks."

Digital Literacy

Analysis of Concepts Related to Digital Literacy

Since the concept of information literacy was proposed by Paul Zurkowski, the chairman of the American Information Industry Association, in the 1970s, several related terms have emerged, such as media literacy, ICT literacy, Internet literacy, and digital literacy. The following will introduce and analyze these terms to clarify their essential differences.

1. Information Literacy

Zurkowski (1974) believes that information literacy is the technology and skills to use a wide array of information tools and primary information resources to solve problems. The Association of College and Research Libraries (ACRL) defines information literacy as the collective abilities of individuals to recognize when information is needed, and to search, evaluate, and effectively utilize the required information (ACRL, 2000). In the "Handbook of Research on Educational Communications and Technology (Fourth Edition)", information literacy was originally defined as "a set of abilities needed to use digital and electronic devices to manage data and information". However, this has evolved and now also includes "using computers and electronic communication technology to process information" (Spector, Merrill and Elen, 2015).

From the above definitions of information literacy, we can identify the following characteristics: firstly, information literacy clearly focuses on the ability to handle information and to use a variety of tools; secondly, information literacy is embodied through a series of individual activities, such as recognizing the need for information, then finding, processing, using, and managing it; finally, information literacy mainly focuses on basic technical application abilities, covering a relatively narrow range of skills, and its objectives are more oriented towards the foundational level.

2. Media Literacy

As early as 1992, the Center for Media Literacy (CML) in the United States defined media literacy as "the ability to select, question, understand, evaluate, create and produce, as well as critically think about various information presented by different media (Thoman, 2003)." The European Union defines media literacy as "the ability to access media, understand and critically evaluate media and its content from different perspectives, and create communication in various contexts. (Ling, 2017)" Kellner and Share (2005) believe that media literacy refers to the ability to assist individuals in using media wisely, in making judgments and evaluations of media content, in critically analyzing media forms, in researching the effects and usage of media, as well as in the production of alternative media. Zhou (2008) believe that media literacy primarily encompasses two aspects: media information processing and the intention to participate in media.

Based on the definitions of media literacy, we can observe the following characteristics: First, media literacy specifically refers to the media and the information content it disseminates. Second, media literacy manifests itself in the entire process, from initial media contact to the acquisition, application, and evaluation of media information. Third, media literacy intersects with information literacy when it comes to the acquisition and

creation of media content or information. At times, we might even consider media literacy as a more advanced concept of information literacy to a certain extent.

3. ICT literacy (Computer Literacy)

Simonson (1987) propose that ICT literacy is defined as understanding the characteristics, functionalities, and applications of computers, as well as the proficiency to effectively apply this knowledge in complex computer applications. The Northern Kentucky University in the United States defines ICT literacy as "the ability of university students and teachers with acquired knowledge and experience to skillfully and effectively use computers within their discipline. (Gilster, 1997)" In 2001, the Educational Testing Service in the United States defined ICT literacy as the ability of an individual to use digital technology, communication tools, and networks to access, manage, integrate, evaluate, and create information to function effectively in a knowledge society (The Educational Testing Service of United States, 2001). In 2002, the Partnership for 21st Century Learning in the United States defined ICT literacy as "using technology as a tool to explore, organize, evaluate, and communicate information, while also having a basic understanding of the ethical or legal issues related to obtaining and using information (The Partnership for 21st Century Learning, 2002)". In the "Handbook of Research on Educational Communications and Technology (4th Edition)", examples of ICT literacy are given as, "acquiring, managing, integrating, evaluating, creating, communicating or disseminating information; navigating, searching, querying, retrieving in a digital environment, and selectively filtering data; categorizing, organizing, analyzing, synthesizing, storing and creatively producing new information based on a certain format; using electronic information and other information retrieval devices or computer programs; and also involving the ability to choose how to use specific tools or devices. " (Spector, Merrill and Elen, 2015)

In summary, ICT literacy is also about information capability. However, the ICT in ICT literacy involves technologies such as digital technology and communication tools, which is a superior concept to information and media. Therefore, it can be considered that ICT literacy includes information literacy and media literacy. Katz (2013) Even proposed that "ICT literacy = information literacy + digital environment". This also illustrates the relationship between ICT literacy, information literacy, and media literacy in another way.

4. Internet Literacy

Bawden (2001) believes that web literacy refers to people's abilities to understand, analyze, evaluate the web, and use it to obtain and create information. Some viewpoints argue that web literacy is an extension and development of information literacy, with a progressive and integrative relationship between the two. That is, information literacy laid the foundation for the birth of web literacy, while web literacy is a further development of information literacy. In summary, web literacy is the comprehensive skill set of an individual in the network society to use the internet for learning, work, communication, and self-development. It is a skill system that organically combines information technology, thinking awareness, cultural accomplishment, and psychological abilities. (Wang, Yang, Hu and Wang, 2013)

5. Digital Literacy

The concept of "Digital Literacy" was first proposed in 1994 by Israeli scholar Yoram Eshet-Alkalai. He believed that the digital literacy framework includes five elements: photo-visual literacy, reproduction literacy, branching literacy, information literacy, and socio-emotional literacy. Their meanings are respectively: the ability to recognize and understand graphic image information, the ability to reorganize information, the ability to search for non-linear information and construct knowledge from fragmented information, the ability to retrieve, filter, distinguish, and use information, and the ability to share knowledge and engage in digital emotional communication. (Alkalai, 2004)

Material and Method

This research used mixed method of research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 The internal and external factors that affect the digital literacy of undergraduate normal students by table 1.

Table 1 Conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyzed the internal and external influencing factors from students and lecturers.
Research objective	To examine the factors affecting undergraduate normal students' digital literacy.

Table 1 (continued)

Topics	Details
Conduct research	Designing instrument 1 (The questionnaire for students). Designing instrument 2 (The interview for the lecturers). Assess the validity by 3 experts (List name from Appendix A).
Target group	1.75 former students. 2. 3 lecturers.
Instrument	1. Questionnaire for students. Part 1: About Common data of the respondent in overall. (n=75) Part 2: About internal and External Factors. 6 items of internal factors. 6 items of externa factors. Part 3: Suggestion. 2. Interview for the lecturers. Part 1: About Common data of the respondent in overall.
Instrument	(N=3) Part 2: 10 questions. 5 questions for internal factors. 5 questions for internal factors. Part 3: Suggestion
Data analysis	1. Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ), standard deviation (S.D) for questionnaires. 2. Content analysis for interview
Output	The results show that the internal factors that affect the digital literacy of undergraduate normal students include psychology or physical, knowledge or skills, and Attitude, while the external factors include Method of Teaching, Materials, and Environment.

Phase 2 The appropriateness of Case-based and task-based learning instructional model has been confirmed by experts for further implementation by table 2.

Table 2 Conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Conformity Assessment Form of Instructional Model in terms.
Research objective2	To develop case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students.

Conduct research	Design handouts according to the principles and rationality, goals, content, teaching methods and materials and evaluation of case-based and task-based learning instructional model.
Target group	By 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria
Instrument	The handout for 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC).
Data analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.
Output	The suitability of case-based and task-based learning instructional model, which is confirmed by 3 experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students.

Table 3 Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	Conformity Assessment Form of lesson plans and rubric scoring in terms.
Research objective	To study the results of case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students.
Conduct research	Design handouts and implement teaching in accordance with the principles and steps, goals and content, teaching methods and evaluation of teaching based on case-based and task-based learning instructional model.
Target group	1. The 50 students who enroll in Application of Modern Educational Technology course from class section B are obtained by simple random sampling. 2. By 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria.
Instrument	The lesson plans and rubric scoring for 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC).
Data analysis	1. Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%. 2. Descriptive analysis i.e. mean and standard deviation. The digital literacy of undergraduates Normal Students good level $\geq 80\%$.
Output	The suitability of the Lesson plan and rubric scoring will be confirmed by experts and can be used for teaching experiments.

Results and Discussion

In the study of “Development of Case-Based and Task-Based Learning Instructional Model to Improve Digital Literacy of Undergraduate Normal Students”, the researcher studied the documents concerning the following.

Analysis results serving objective 1: To examine the factors affecting undergraduate normal students’ digital literacy.

The sample group for research objective 1 is composed of normal students from three universities in Guangxi Province.

The Common data of the respondent in overall (n=75)

The common data of the respondent in overall the most gender is female, accounting for 78.00%. The most age is 21-23, accounting for 84.00%. In higher education institutions in Guangxi Province, female students dominate in teacher education programs, with the number

of male students being approximately one-third of the female students. Students in teacher education programs typically study the "Application of Modern Educational Technology" course during their third year of university. Therefore, these data reasonably reflect the true state of the surveyed population.

The result of questionnaire from students in overview (n=75)

researchers found that the overall level of external factors is high ($\mu=4.47$), and the median of all factors is between 4 and 5 ($Md=4.33$). This indicates that more than half of the respondents strongly agree that external factors such as "Method of Teaching, Materials, Environment" have an impact on the digital literacy of undergraduate normal students. Among all external factors, No.7 (emphasizing the design of teaching activities and teaching evaluation) and No.8 (emphasizing teachers' professional knowledge and modern teaching skills) both have an average value exceeding 4.47 ($\mu_7=4.47$, $\mu_8=4.52$). This indicates that most undergraduate normal students believe that the professional knowledge of teachers, modern teaching skills, the design of teaching activities, and methods of teaching evaluation play an important supportive role in the formation and development of their digital literacy. The standard deviations ($S.D. 7=0.66$, $S.D.8=0.62$) suggest that there is some individual variation in the degree of acceptance regarding the impact of teachers' teaching methods on the digital literacy of normal students. No.9 (emphasizing the relevance of textbook content) and No.10 (emphasizing the diversity of course resources) both have an average value exceeding 4.45 ($\mu_9=4.48$, $\mu_{10}=4.45$). This demonstrates that the relevance of teaching content and the richness of course resources are widely recognized as playing a crucial role in the cultivation of digital literacy among undergraduate normal students. The standard deviations ($S.D.9=0.53$, $S.D.10=0.53$) indicate that the degree of acceptance regarding the impact of textbook content and course resources on the digital literacy of undergraduate normal students is relatively concentrated. No.11 (emphasizing classroom environment and management) and No.12 (emphasizing the support of teachers, peers, and parents) both have an average value exceeding 4.40 ($\mu_{11}=4.47$, $\mu_{12}=4.40$). This indicates that an appropriate classroom environment and management are beneficial for undergraduate normal students to actively participate in digital literacy learning activities, and diverse learning support is conducive to enhancing their digital literacy. The standard deviations ($S.D.11=0.53$, $S.D.12=0.70$) suggest that there is a relatively concentrated agreement among undergraduate normal students regarding the impact of classroom environment and management on their digital literacy. However, there is a greater variance in the degree of acceptance of the support from teachers, peers, and parents.

The lecturers interview analysis results

The interviewees include three lecturers who taught the "Application of Modern Educational Technology" course in the semester 2 of the 2023 academic year. They are from the School of Information Engineering at Baise College, the School of Educational Science at Yulin Normal University, and the Faculty of Education at Guangxi Normal University, with one lecturer from each university.

The Common data of the respondents in overall (n=3)

The common data for respondents in Guangxi Province. Most respondents are female, accounting for 66.70%. The highest teaching experience falls in the range of 7-9 years, also at 66.70%, while the highest age group is above 35 years old, making up 66.70%.

Interview Lecturers Results

After the results from interview with the 3 lecturers, the factors affecting normal students' digital literacy development at Guangxi Province can be concluded as follows.

Internal Factors

The factors affecting undergraduate normal students' digital literacy in Guangxi Province are as follows: 1) Students' curiosity, interest, motivation, and sense of self-efficacy are important for the development of digital literacy. 2) Students' cognitive abilities and skills play a key role in the development of digital literacy. 3) Students' psychological barriers and

emotional management in facing technological applications also impact the development of digital literacy. 4) Students' values and attitudes influence whether they actively participate in digital literacy activities. 5) Students' digital communication and collaboration abilities, as well as problem-solving skills, have a positive impact on the development of digital literacy.

External Factors

The external factors affecting undergraduate normal students' digital literacy in Guangxi Province are as follows: 1) The support of educational policies and society's attitude towards the popularization of digital technology affect the development of students' digital literacy. 2) Teachers' professional knowledge and level of teaching skills have a direct impact on students' digital literacy. 3) The appropriateness of textbooks, the richness and accessibility of course resources, and similar factors significantly impact the development of students' digital literacy. 4) Teachers' teaching methods directly affect students' learning effectiveness, depth of understanding, and the sustainability of their interest. 5) Teaching facilities, class size, classroom atmosphere, and the support network between teachers and students also affect the development of students' digital literacy.

After analyzing data collected from both groups of informants, the researcher synthesizes those factors dividing them into 2 main types – internal and external factors. It is evident that both student and teacher respondents unanimously agree that internal and external factors jointly influence the development of digital literacy in undergraduate teacher training students. Internal factors can be categorized into three aspects: psychological or physiological factors, cognitive abilities and skills, and values and attitudes. Psychological or physiological factors include awareness of the importance of digital literacy, as well as curiosity, interest, motivation, and self-efficacy in learning digital technologies. Cognitive abilities and skills encompass students' ICT literacy and information literacy levels, as well as their capabilities in digital communication and collaboration, and problem-solving. Values and attitudes encompass perspectives on the important role of digital technology in society and education, as well as the extent of active participation in digital literacy learning activities, both inside and outside the classroom. External factors can be divided into four aspects: teacher professionalism, teaching methods, instructional materials, and the learning environment. Teacher professionalism includes whether teachers possess solid professional knowledge and modern teaching skills. Teaching methods encompass the design of learning objectives and tasks, creation of learning contexts, classroom interaction, practical experience, and diversified learning evaluation. Instructional materials include textbook content, teaching cases, digital resources, and library resources. The learning environment encompasses the availability of teaching facilities, the appropriateness of class size, the relaxed nature of the learning atmosphere, and the timeliness of learning support and feedback.

Analysis results serving objective 2: To develop case-based and task-based learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students.

References

- Bawden, D. (2001). Information and digital literacies: A review of concepts. *Journal of Documentation*, 57(2), 218-259.
- Duan, M. (2010). *Task-based teaching research based on needs analysis*. Shanghai: Shanghai Normal University, 1.
- Fu, Y., & Wang, S. (2014). *Case Teaching Method in Management Education (2nd ed.)*. Dalian: Dalian University of Technology Press.
- He, J. (2021). Integration model and promotion strategy of digital literacy for college teachers. *Journal of Suzhou Vocational University*, 32(03), 73-78.
- He, K. (1997). Constructivist teaching models, methods and designs. *Journal of Beijing Normal University Journal (Social Science Edition)*, (5), 74-81.

- He, K. K. (1997). Constructivism: The theory of reforming traditional teaching (part 2). *Journal of E-education Research*, (4), 25-27.
- He, L. (2018). Analysis and enlightenment of the "IFLA Digital Literacy Statement". *Journal of Library Construction*, (6), 44-48.
- He, M. H. (2023). *The Application Research of Case Teaching Method in High School Political and Ideological Courses*. Master's Thesis of Comprehensive Professional Education Department of Shenyang Normal University, 15.
- Huang, Y. B. (2005). Exploration of improving students' information literacy using task-driven teaching mode. *Journal of China E-education*, (4), 54.
- Katz, I. R. (2013). Testing Information Literacy in Digital Environments: The ETS's iSkills Assessment. *Journal of Information Technology & Libraries*, 26(3), 3-12.
- Luo, Z. H., & Wang, H. N. (Eds.). (1995). *Capitalism dictionary*. n.p. People's Publishing House, 839.
- Ministry of Education. (2015). Opinions on strengthening the case teaching and joint training base construction of professional degree graduate students. *Journal of Education Research*, (1), 1-5
- Nunan, D. (1989). *Designing tasks for the communicative classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ou, L. (2018). Research on the integrated case teaching model of MBA program: a case study of H University. Doctoral Thesis, Major in Educational Economics and Management, School of Education, East China Normal University.
- Prabhu, N. S. (1987). *Second Language Pedagogy*. Oxford: Oxford University Press.
- Qie, 2001
- Simonson, M. R., Maurer, M., & Montag-Torardi, M. (1987). Development of a Standardized Test of Computer Literacy and a Computer Anxiety Index. *Journal of Educational Computing Research*, 3(2), 231-247.
- Spector, J. M., Merrill, M. D., Elen, J., Ren, Y., Jiao, J., & Liu, M. (Eds.). (2015). *Handbook of Research on Educational Communications and Technology* (pp. 405-407). Shanghai: East China Normal University Press.
- Wang, X. H. (2008). Situational cognitive theory and its application in teaching. *Journal of Contemporary Education Forum*, (10), 9-10.
- Wang, J., & Zhou, D. (2022). International Teacher Digital Competency Research: Conceptual Framework, Influencing Mechanism, and Practical Pathway. *Journal of Teacher Development Research*, (3), 105-114.
- Willis, J., & Willis, D. (1996). Consciousness-raising activities. In J. Willis & D. Willis (Eds), *Challenge and Change in Language Teaching* (pp. 63-76). Heinemann.
- Ye, H. T., Zeng, W. B., & Tan, G. X. (2011). The application of transfer theory in the course of signal and linear system analysis. *Journal of Higher Education Forum*, (6), 29-30.
- Zhang, X. P. (2002). On case teaching and its application in educational management courses. *Journal of Curriculum, Textbooks, Teaching Methods*, (10), 56-61.
- Zhao, G. J. (2010). Task-driven teaching practice research: taking "individual and team management" course as an example. *Journal of Higher Education Exploration*, (4), 78-79.
- Zhao, D. (2013). Discussion on task-driven teaching model centered on student autonomous learning. *Journal of Education and Career*, (12), 98-99.
- Zheng, J. Z. (1999). *Guide to Case Teaching*. Shanghai: East China Normal University Press.

DEVELOPMENT OF OUTCOME-BASED EDUCATION

AND TASK-BASED LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO ENHANCE ABILITY OF IMPLEMENTING EDUCATIONAL ACTIVITY FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

¹Liao Lijuan, ²Areewan Iamsa-ard and ³Wapee Kong-In

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹liaolijuan.bsr@hotmail.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were to 1) Examine the factors affecting students' ability of implementing educational activity in Guangxi City., 2) Develop Outcome-Based Education and Task-Based Learning instructional model to enhance ability of implementing educational activity for undergraduate students at Baise university, 3) Examine the effects of implementing Outcome- Based Education and Task-Based Learning instructional model to enhance ability of implementing educational activity for undergraduate students at Baise university. There are 3 phases was conducted to answer research objectives 1, 2, 3. The sample group of Phase 1 were 75 formal students who enrolled Preschool Children Social Education Course semester 2 in academic year 2023 and 3 lecturers who teach Preschool Children Social Education Course from Guangxi Normal University of Science and Technology, Yulin Normal University and Baise University, 3 experts were confirmed the Outcome-based education and task-based learning instructional model in Phase 2, and the sample group of Phase 3 were 47 students who enrolled Preschool Children Social Education Course of Baise University semester 1 in academic year 2024 The research instruments were 1) a set of questionnaires for students, and interview for teachers , 2) Set of questionnaires for conformity instructional model, 3) lesson plans using Development Of Outcome-Based Education and Task-Based Learning Instructional Model, and 4) Scoring rubric form the statistics were. Data analyzed by percentage, mean, standard deviation, data analytics statistics for confirmation of instructional model and data analytics statistics for scoring rubric.

The results found that: 1. There were 2 factors affecting undergraduate students' ability of implementing educational activity included internal factors and external factors from the students and the lecturers. The internal factors were 1) Psychology or Physical, 2) Knowledge or skills, 3) Attitude, as for external factors were 1) Method of teaching, 2) Materials, 3) Environment. According to the data from undergraduate students, there are two categories of factors that affect ability of implementing educational activity: internal factors at a high level ($\bar{x}$ =4.44) and external factors at a high level ($\bar{x}$ =4.45). The top three had the highest mean for teaching methods ($\bar{x}$ =4.50), followed using materials ($\bar{x}$ = 4.93), psychology and knowledge ($\bar{x}$ = 4.48), with the lowest mean for attitude ($\bar{x}$ =4.38). After interviews with lecturers, internal factors include interest and preferences in learning of implementing educational activity, students' learning methods, and students' learning activities;

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Associate Professor Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

external factors include teachers' attitudes towards "preschool children social education" courses, teaching methods and teaching materials, environment and management, and evaluation wait.

2. Outcome-based education and task-based learning instructional model to enhance undergraduate students' ability of implementing educational activity included 5 components: 1) Principle and Rationale, 2) Objectives, 3) Contents ,4) Method of teaching & Materials and 5) Evaluation. The model was 100% confirmed to utility, feasibility, propriety and accuracy standards as assessed by 3 specialists.

Keywords: Outcome-Based Education, Task-Based Learning, Undergraduate Instruction Model

Introduction

"Preschool Children Social Education" is a core, required course in the undergraduate preschool education program. The purpose of the course is that undergraduate students majoring in preschool education can design social education activity, be able to organize social education activity, and have the ability of normal students majoring in preschool education to implement educational activity. The course teaching process adopts theoretical explanation and task training, and at the same time uses the school's Chaoxing platform system to release unit assignments, training task content, training task requirements, and assignment submission time in advance. Using the teaching method of explanation, guide students to master the knowledge of the principles of preschool children's social education, especially the principles of the design of preschool children social education activity. In addition, by adopting the group cooperative inquiry method and the task teaching method, students can design, organize and evaluate social education activity through the task-based learning method. Have the ability to implement educational activity and lay a solid foundation for future career as an early childhood teacher. (Baise University,2023) A complete preschool education activity design includes activity design intention, activity goal, activity preparation, activity key and difficulty, activity process, activity extension and other elements. The outstanding problems in the design of educational activity of preschool education majors are manifested in two aspects: activity goals and activity process design. (1) In terms of educational activity goal design, the expression of the current preschool education concept activity goal advocates attention to children themselves and advocates development goals. The design of students' activity goals tends to express educational goals, focusing on teachers themselves rather than children. It shows that they usually like to use words such as "cultivate", "make" and "let" to promote the development of young children in the design of activity goals, rather than the vocabulary that children actively develop (Baise University,2023). (2) In terms of the design of educational activity process, which mainly serves the educational activity goals, but the current preschool education majors have prominent problems in the design of the educational activity process, such as insufficient clarity, lack of pertinence, lack of obvious teacher activities and children's activities. (Baise University,2023) In terms of the organization of activities: the method of introducing activities is not flexible enough, the goals of each link of activity organization are not clear enough, and the important and difficult points are not obvious (Baise University,2023). In terms of the evaluation of activities: focusing on teachers' teaching and neglecting children's learning, as well as unclear elements of activity evaluation and a lack of systematic knowledge of activity evaluation. (Baise University,2023) The researcher found that "Outcomes-based Education" (OBE) focuses on students as the main body, teachers assist students to achieve learning results through partnership, and pay attention to whether students have the ability to apply what they have learned after the completion of the learning process. It is a new type of education in addition, the vast majority of undergraduate colleges and universities in China are currently transforming into application-oriented universities, emphasizing the cultivation of students' application and practical abilities (Liu, 2017). And Task-Based Learning method is "student-centered, learning by doing" based on

pragmatism, requires teachers to design the teaching content into one or more specific tasks, and students can master the corresponding teaching content and achieve the overall teaching goal by completing a series of assigned tasks. It is no longer taught by teachers according to the traditional teaching methods, but a teaching method based on students' active learning and teachers' appropriate guidance, the essence of which is to stimulate students' achievement motivation through "tasks". It makes students learn more clearly and concretely and master the learning content more effectively. Help to stimulate students' learning motivation and initiative, improve students' ability to raise, analyze and solve problems; It can help cultivate students' innovation, teamwork spirit and practical ability, and promote students' meta-cognitive development, independent inquiry ability and quality of scientific thinking (Liu,2016).

Scholars have also explored the practice of Task-Based Learning in the professional curriculum of preschool education. The psychology curriculum of preschool education is fully guided by "task" and "project", and its research content is constructed into two major modules, including 10 independent and interrelated teaching projects. In this way, students should be guided to master the necessary basic knowledge and related skills of preschool psychology (Zhang, 2013). Children's games and guidance courses implement Task-Based Learning from five aspects: clear goals, design tasks, create learning situations, assign tasks, teacher guidance tasks, cooperative learning, independent inquiry to complete tasks, and summary evaluation (Zhao,2016).preschool children Social education can implement task-based learning from four aspects: clarifying teaching objectives, formulating operating procedures, organizing implementation, and reflecting and evaluating (Li , 2017).The online teaching design and practice based on task-based learning is carried out in the science education course for preschool children, and four situational tasks and sub-tasks of observation and understanding, design scheme, organization and implementation, evaluation and reflection are designed (Qin, 2021).

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying “Development of Outcome-Based Education and Task-Based Learning Instructional Model to enhance ability of implementing educational activity for undergraduate students”.

Objectives

1. To examine the factors affecting students' ability of implementing educational activity.
2. To develop outcome-based education and task-based learning instructional model to enhance students' ability of implementing educational activity.
3. To study the results of outcome-based education and task-based learning instructional model to enhance students' ability of implementing educational activity.

Material and Method

Literature review

Outcome-Based Education

Background

At present, paying attention to the cultivation of teachers, and comprehensively guaranteeing and improving the quality of teacher training professionals has become a topic of concern in all countries in the world. Therefore, the evaluation of education quality finally focuses on "student learning outcomes, effects and abilities" (King & Evans,1991). To adapt to the development of the times, colleges and universities in various countries have carried out education and teaching reforms one after another. Student-oriented and ability-based have become the focus of education and teaching reform in colleges and universities. "OBE was proposed by American scholar William G. Spady in 1981. Macleans and Garth (2002) believed that OBE is a special curriculum system that supports students and teachers to share Learning responsibility, while integrating the education system with social and economic

development plans. Macleans and Garth (2002) proposed that outcome-oriented education can help improve the quality of classroom teaching in colleges and universities and enhance students' abilities. Davis (2003) stated that in Outcomes-Based Education in this approach, curriculum decisions are driven by the learning outcomes that students should demonstrate at the end of the course. Malaysian Qualifications Agency (2013) proposed that Outcomes-Based Education starts with an explicit focus on high quality, and ultimately demonstrate the context of important learning outcomes, and organize everything in the education system around what is necessary for all students to be able to do successfully at the end of their learning experience. Tungpalan and Antalán (2022) states that Outcome-Based Education It focuses on what students can do after completing their studies. It can be seen that OBE focuses on students' learning outcomes, effects and abilities. This concept and model are very suitable for the needs of current college education reform and personnel training.

Theory

Goal Education Theory

European and American scholars have paid attention to the inconsistency and asynchronous contradiction between what teachers teach and what students learn. It can be traced back to 1860, when Herbert Spencer proposed the goal theory of educational planning according to the classification of human behavior. In 1924, Johann Friedrich Herbart put forward the curriculum plan and expounded the importance of teaching behavior guided by the goal. In 1949, Frederick Winslow Taylor further deepened the application of curriculum design and teaching strategy concepts in educational goals, and raised four basic questions: 1) What is the educational goal that the school wants to achieve; 2) How is it? Learning experience can achieve the preset educational goals; 3) How to effectively organize the learning experience to achieve the established teaching goals; 4) How to effectively evaluate the learning experience. The educational goal principle demonstrated by Taylor is widely used in curriculum theory and becomes the theoretical source of curriculum design model. Benjamin Bloom made further research, and he put forward the theory of classification of goal development, and the expression of educational cognition concept became the scale of OBE achievement description (Shen et al.,2016; Wang,2019).

Competence-based education

In the curriculum reform movement in the United States in the 1960s, people attributed dissatisfaction with the quality of education to teachers' lack of education and teaching ability. This calls for a reform of teacher education to improve teachers' competencies related to teaching effectiveness. In 1967, competency-based education came into being. In the past 20 to 30 years, Western countries such as the United States, Britain, and Australia are implementing it. Competence-based education has become the direction of the current world vocational education curriculum reform. (Huang & Xu, 2000).

Competency-based education emphasizes the identification, learning and application of the competencies required for an occupation or post in terms of teaching objectives, and takes the attainment of the competency requirements for a certain occupation as the teaching objective; in terms of curriculum development, it focuses on competency as the teaching unit, and the design of the curriculum is based on occupational analysis; in terms of the structure of the curriculum, the curriculum plan adopted is one that extracts and reassembles the corresponding contents from the teaching materials of multiple disciplines according to the needs of specific occupations and posts. In terms of curriculum structure, the curriculum program is based on the needs of specific vocational positions, and the corresponding contents are extracted from multidisciplinary teaching materials and reassembled, which is flexible and targeted; as for teachers, in competency-based education, the learning of learners is the main focus, and the teaching of teachers is complementary, which focuses on learning rather than teaching; in terms of evaluation and feedback, the evaluation is based on the standard of competency, and the method of establishing a system of objectives is adopted, and the

feedback is timely Therefore, Outcomes-Based Education provides important theoretical guidance and practical strategies for case-based learning. (Huang & Xu, 2000).

Roles of Teachers and Students

Roles of teachers

In outcome-based education, teachers are the overall designers who need to formulate curriculum objectives, select curriculum content, implement and then evaluate the curriculum based on students' professional ability.

Roles of students

In outcome-based education, students are the executors, and only by actively participating in learning according to the curriculum set by teachers can students achieve the expected learning goals.

Strengths and Weaknesses of Outcome-Based Education (OBE)

Strengths of Outcome-Based Education (OBE)

OBE directly conveys the learning outcomes of educational programs, and students can clearly locate their learning goals and self-test their learning results. OBE attaches great importance to the cultivation of students' ability and urges teachers to constantly reform their teaching ideas and education level.

Weaknesses of Outcome-Based Education (OBE)

OBE attaches great importance to the cultivation of students' ability, which easily leads to teachers only paying attention to the cultivation of students' ability and neglecting the cultivation of students' professional principal knowledge and professional emotion.

The acquisition of OBE ability is produced in the process of designing various practical contents, that is, tasks and students' active completion of tasks. Each course teacher assigns various practical tasks in combination with the course, which easily leads to the phenomenon that students have too much homework to complete.

Task-Based Learning

Background

Task-based learning originated from the communicative approach. From 1979 to 1984, Prabhu carried out a communicative English teaching experiment called "Bangalore Project" in primary schools in the Bangalore area of southern India. For the first time, "tasks" were used as the main way of classroom activities, guiding students to complete tasks. Participate in communicative activities in different forms and acquire the necessary knowledge and ability for language communication (Duan, 2010). Based on this teaching experiment, he proposed the concept of "task-based teaching" in 1987. Afterwards, a task-based syllabus emerged (Nunan, 1987; Yalden, 1987). In the 1990s, the exploration of task-based teaching theory and practice gradually became a hot spot, and the late 1990s was even called "the age of tasks". At the beginning of the 21st century, Ellis (2003) had made a theoretical compilation and summary of task-based teaching and proposed a new teaching model-phase-by-phase task-based teaching, which marks that the research on the theoretical model of task-based learning has entered a new stage.

Task-based learning refers to the learning of teaching content through tasks in the teaching process. Teachers design tasks and use them as clues. During the process of completing tasks, students ask questions, think independently, explore, cooperate in groups, and give advice from teachers. Finally, to solve the problem, students master the teaching content through "learning by doing" and develop the ability to analyze and solve problems. Therefore, it is a teaching method that is task-based, teacher-led, and student-centered (Zhang, 2013); TBL refers to completing interactive tasks through real communication. rather

than the teaching of a series of language projects (Rozati, 2014). TBL is a language teaching method that encourages learners to do things in the target language (Huang, 2016); TBL is a language teaching method in which students learn to communicate by completing tasks (Bunmak, 2017); task-based learning can help students to Putting oneself in a real world situation, such as oral communication, whose function is to accomplish certain tasks, is a different approach to language teaching (Nurhayati, 2019).

Constructivist theory

Constructivism was first proposed by the famous Swiss psychologist Piaget. He believes that learners' cognition of the external world is the result of the joint action of internal and external factors. In the process of interacting with the external environment, their own knowledge structure is developed. The learner-environment interaction involves two basic processes: assimilation and accommodation. In the process of assimilation and adaptation, learners constantly enrich and develop their knowledge structure through "balance-imbalance-new balance". Based on Piaget's theory, Kohlberg, Sternberg and Katz supplemented the constructivist theory, emphasizing the key role of individual initiative in the process of knowledge system construction (He,1997).

Constructivism theory holds that "situation", "collaboration", "conversation" and "meaning construction" are the four elements in the learning environment. Emphasize the leading role of teachers in the learning process, as the inspiration, helper, and facilitator of learning, while students are the main body of learning and the active builders of knowledge structure, and textbooks are the objects for students to actively construct knowledge systems in the learning process, the media creates an environment for students and is a tool for students to actively recognize (Zhang,2014). TBL emphasizes that students acquire knowledge and abilities in the process of actively participating in the completion of tasks. The theory of constructivism provides theoretical support and practical strategies for task-based learning.

Multiple Intelligences Theory

The invention of IQ test by French psychologist Alfred Binet in 1900 was regarded as the greatest achievement in psychology. On this basis, scholars expanded the concept of intelligence. In 1983, H. Gardner, a famous American developmental psychologist, put forward the theory of multiple intelligences, in which he believed that "intelligence can be learned and improved in life" (Gardner, 1983). There are eight main types of intelligences, and each of them has an equally important role in the process of individual development. Whether these intelligences possessed by human beings can be developed or not, the environment and education play a crucial role (Zhang, 2014). Each student has his/her own advantageous and disadvantageous intelligence areas, and teachers should design systematic tasks according to students' characteristics and evaluate students diversely. TBL focuses on students' knowledge and ability improvement in the process of solving tasks, so the theory of multiple intelligences provides theoretical support and practical strategies for task-based learning.

Humanistic Theory

Humanistic educational thinking, represented by Maslow and Rogers, emerged in the West in the 1960s, when the management idea of "human-centeredness" was applied to the education sector, forming humanistic educational thinking. Maslow believed that the internal mechanism of human growth is motivation, the psychological basis of motivation is need, and the fulfillment of need "is the most important and the only principle that constitutes the healthy development of all human beings", so the value of Maslow's humanistic thought is reflected in the fulfillment of human's self-needs. Therefore, in the teaching process, it is necessary to give full play to human potential, focus on emotional education, and establish an equal and free relationship between teachers and students, so that students can develop in the direction of self-fulfillment. (Zhang,2014)

Adopting the task-based learning method, students adjust their knowledge structure in the process of completing the task, which is a process of active exploration and emphasizes more on students' feelings. Comfortable learning environment, good teacher-student and student-student relationship, and happy emotional experience allow students to perfect their personality while

acquiring knowledge. Therefore, humanistic theory also provides theoretical support and practical strategies for task-based learning. (Zhang,2014)

Material and Method

This research used mixed method of research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 Factors affecting ability of implementing educational activity of Undergraduate Students by table 1

Table 1 Summary how to conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyze the internal factors and external factors from the students and the lecturers
Research objective	To examine the factors for ability of implementing educational activity of undergraduate students.
Conduct research	Designing instrument 1 (The questionnaire for students) Designing instrument 2 (The interview for the lecturers) Assess the validity by 5 experts
Target group	1: 135 former students from 3 colleges in in Guangxi City. 2: 3 lecturers who are teaching preschool Children Social Education course from 3 colleges in Guangxi City.
Instrument	1.Questionnaire for students / 2. The interview for the lecturers
Data analysis	1.Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean ($\bar{X}$) standard deviation (SD.) for questionnaires 2.Content analysis for interview
Output	Factors affecting ability of implementing educational activity Of Undergraduate Students.

Table 2: Summary how to conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Analyze from the 3 experts
Research objective	To develop Outcome Based Education and Task Based learning Instructional Model to enhance students' ability implementing educational activity
Conduct research	Design handouts to the principles and rationality, goals, content, teaching methods and materials and evaluation of Outcome-Based Education and Task-Based Learning Instructional Model.
Target group	By 3 experts through Item-Objective congruence (IOC) according to the criteria.
Instrument	The handouts for 3 experts through Item-Objective congruence (IOC)
Data analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage
Output	Outcome-based education and task-based learning instructional model the appropriateness of which is confirmed by experts for further implementation.

Table 3 Summary how to conduct research from Phase 3

Research process	Analyze the result of outcome-based education and task-based

	learning instructional model to enhance students' ability of implementing educational activity.
Research objective	To study the results of outcome-based education and task-based learning instructional model to enhance students' ability of implementing educational activity.
Conduct research	Design lesson plan and rubric scoring based on Outcomes-based education and task-based learning instructional model.

Results and Discussion

In the study of "Development of Outcome-Based Education and Task-Based Learning Instructional Model to Enhance Ability of Implementing Educational Activity for Undergraduate Students", the researcher studied the documents concerning the following.

Objective 1: To examine the factors affecting students' ability of implementing educational activity in Guangxi City.

Objective 2: To develop Outcome-Based Education and Task-Based Learning instructional model to enhance ability of implementing educational activity for undergraduate students at Baise university.

Objective 3: To examine the effects of implementing Outcome-Based Education and Task-Based Learning instructional model to enhance ability of implementing educational activity for undergraduate students at Baise university.

The Common data of the respondent in overall (n=75)

The common data of the respondent in overall the most gender is female, 92.0%. The most age is 21-23, 57.3%.

The result of questionnaire from students in overview (n=75)

Indicates that internal factors affecting ability of implementing educational activity for undergraduate students in Guangxi city overall found at high level ($\bar{x}=4.44$). Considering only each item, it was found that factor 1 Students realize the importance of ability of implementing educational activities in the "preschool children social education " course and firmly believe that improving ability of implementing educational activities will be of great help to future growth and career development. and 3 Students who can communicate better through task orders will also perform better academically as well as in work settings because communication skills are very important when you want to get your point across effectively. "Are the highest mean ($\bar{x} = 4.48$), follow factor by 4 Learning new skills and acquiring new knowledge are two very important aspects of life that learners should be able to enjoy. Using teaching material can acquire these skills and also develop their knowledge through various tasks that are available online. These tasks offer students the opportunity to learn about various topics that are interesting and useful for their respective fields of work or studies. ($\bar{x}= 4.47$) and the fewest mean is factoring 6 Students believe that the extracurricular homework or tasks assigned by teachers can help them better apply and internalize the knowledge learned in class." ($\bar{x}= 4.39$).

For external factors affecting ability of implementing educational activity for undergraduate students in Guangxi city overall found at high level ($\bar{x}= 4.48$). Considering only each item, it was found that factor 8 Teachers have sufficient implementing educational activities knowledge and skills and can effectively transfer these skills to students. ($\bar{x}= 4.50$). follow by factor 9 Teachers have sufficient implementing educational activities knowledge and skills and can effectively transfer these skills to students. is the highest mean ($\bar{x}= 4.49$), and the fewest mean is factor 7 According to the verity activities, tasks and goals of implementing educational activity teachers emphasize peer influence, practical experience and summary feedback and about evaluation such as self-evaluation, other evaluation, teacher evaluation, etc. to objectively evaluate students' learning performance and learning outcomes. ($\bar{x} = 4.40$).

The lecturers interview analysis results

The amount of lecturers' university

From 1 lecturer, work on Guangxi Normal University of Science and Technology

From 1 lecturer, work on Yulin Normal University

From 1 lecturer, work on Baise University

The common data of the respondents in Guangxi city. The most gender is female, 66.7%, the most Experience teaching is over 9 yrs., 66.7%, the most age is over 35 yrs., 66.7%.

Interview Lecturers Results

After the results from interview with the 3 lecturers, the factors affecting students' learning achievement can be concluded as follows.

Internal factors**Psychological or Physical**

The three teachers believed that a teacher's enjoyment and excellence in teaching " preschool children social education " would affect the students' ability of implementing education activity, because the teacher's enjoyment would motivate students to put more effort into studying the course, which would result in greater growth for the students; as well as, the teacher's health, social cognition, and social behaviors would affect the achievement of the students' ability of implementing education activity ,because health is the most basic guarantee for teachers to carry out normal teaching; in teaching, teachers' cognitive orientation to the curriculum affects the students' attention, effort and interest in the curriculum; Teachers' calm and peaceful social behavior will make students feel that the teacher is a good person to get along with, and thus they will be more interested in communicating with the teacher about their course work , which affect the outcomes on ability of implementing education activity for students.

Knowledge or skill

Regarding knowledge, the lecturers in the interviews agreed that will be better able to teach the subject when teachers have a wealth of knowledge related to preschool children social education, thus helping students to acquire the ability of implementing education activity.

Regarding skill, the lecturers in the interviews thought that skill is equally important, because skill plays an important role in motivating the students to participate in learning the course of "preschool children social education" and develop the ability of implementing education activity. the lecturers in the interviews often use positive words to encourage and praise students, give students extra credit for good behavior, listen patiently to students' ideas, trust and tolerate students, and give students opportunities to perform in their classrooms and through the use of these techniques, students are more willing to participate in learning.

Attitude

Three lectures in the interviews mentioned that teachers' beliefs, teachers' ideas, teachers' practices, and teachers' attitudes affect students' ability to implement educational activities. In particular, teacher attitudes, the interviewed lectures believed that when teachers take the teaching of the course seriously, which will make the students feel that the course is very important for the formation and enhancement of their professional competence and future vocational competence, and thus they will also take the course more seriously.

Teachers' attitudes are also reflected in their assessment of students, and the interviewed lecturers believe that teachers need to look at students' learning objectively and fairly. Therefore, teachers can evaluate students' enthusiasm and initiative in class participation; evaluate students' group cooperation and communication in class; evaluate students' completion of coursework and practical training outside class; and carry out students' self-assessment and mutual evaluation.

External factors

Method of teaching

In the interview when the lecturers were asked: How do you think about the teaching method that combines the "outcome-based education" and the "Task-based learning" instruction mode in the "preschool children social education"? The interviewed lecturers mentioned that both the "Outcome-Based Education" instruction model and the "Task-Based Learning" teaching model are conducive to providing students with the ability of implementing education activity. "outcome-based education" is a method from focusing on the outcomes to reverse designing the process, in which the teachers should first be clear about the ultimate goal of the courses they teach, the abilities they can help the students to achieve, and then think about what kind of content to design, how to carry it out, and how to evaluate it so as to ultimately help the students to form the abilities they need.

"Task-based learning" requires that the teachers be clear about what the ultimate goal of the task is and what is to be done by the task before assigning the task to the students. What is the ultimate goal of the task, from the goal to think about what kind of task to design, how to implement, how to evaluate? Therefore, the teaching method of combining the teaching mode of "outcome-based education" and "task-based learning" requires teachers to analyze the objectives of the course content and tasks in the first step; in the second step, to design the content and tasks in combination with the objectives; in the third step, to carry out the teaching and tasks; and in the fourth step, to evaluate them.

Materials

Regarding teaching materials, all three lecturers mentioned in the interview that teaching materials are very important for students to improve their corresponding abilities. Therefore, when teaching the course "preschool children social education ", they tend to choose teaching materials with the following characteristics: they cover cutting-edge knowledge of professional development, they cover contents closely related to students' future careers, they can effectively support the development of students' corresponding professional abilities, and they can stimulate students to develop their professional abilities. It can effectively support the development of students' professional competence, stimulate students' exploration, and mobilize their desire to learn.

Environment

Regarding the environment, all three lecturers mentioned that a classroom environment full of praise and incentives, timely feedback from teachers, relaxed and flexible classroom management, clean, tidy and comfortable classrooms are conducive to increasing students' participation and sense of achievement in the classroom; and classroom arrangements such as appropriate class sizes, beautiful and logically logical textbooks, clear and explicit teaching objectives, teaching tasks, and a wealth of classroom-related books, Internet resources affect students' ability to implement educational activities.

After analyzing data collected from both groups of informants, the researcher synthesizes those factors dividing them into 2 main types – internal and external factors. the internal factors affecting the ability of implementing education activity for undergraduates in Guangxi city are prevalent in that students realize that the ability of implementing educational activity is important and that the ability is closely related to their future life and career development, so they need to take their studies seriously. Good preparation for teaching, teachers and students can actively participate in teaching. Teachers need to consciously collect a large amount of learning materials, need to know more knowledge before teaching students, carefully designed tasks, know the skills to effectively transfer knowledge to students.

As for the external factors affecting the ability of implementing education activity for undergraduates in Guangxi city, it is generally believed that teachers' teaching methods, teaching materials, and the environment are closely related to the ability of students to implement educational activities. Teachers' teaching methods can motivate students to actively participate in learning activities; teaching materials that are closely related to students'

vocational abilities can make students realize the importance of the course; loose and flexible classroom management, positive verbal encouragement and timely feedback can give students a platform for bold performance. The relaxed and flexible classroom management, positive verbal encouragement and timely feedback create a platform for students to express themselves boldly.

References

- Bunmak, N. (2017). The influence of task-based learning on let. in Asian context. *LEARN Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 10(1), 201-209.
- Davis, M. H. (2003). Outcome-based education. *Journal of veterinary medical education*, 30(3), 258-263.
- Duan, M. (2010). Task-based teaching research based on demand analysis (*doctoral dissertation, Shanghai Normal University*).
- Ellis, R. (2003). Task-based language learning and teaching. *Oxford university press*.
- He, J.Y. (2008). The Japanese preschool teacher education system and its enlightenment to China. *Foreign Education Studies*, (12), 28-32.
- He, K.K. (1997). Constructivism teaching mode, teaching method and teaching design. *Journal of Beijing Normal University (Social Science Edition)*, (05), 74-81.
- Huang, R.Q., & Xu, H.Q. (2000). Characteristics of ability-based vocational education. *Foreign Education Research*, (05), 56-58.
- Li, H.Y. (2017). Exploration of the task-driven and practice-oriented social education and teaching mode for preschool children. *Journal of Tianjin Academy of Education and Science* (03), 82-84.
- Li, S.L. (2006). Preschool education. Shanghai: *East China Normal University Press*.
- Liu, H.M. (2016). Construction and application of task-driven case teaching method. *Jiangsu Higher Education* (04), 71-73.
- Liu, J.H. (2013). To discuss the design and implementation of kindergarten educational activities. *External Education in China* (S1), 119.
- Liu, Y.H. (2022). Research on the Design and Implementation of higher vocational curriculum Reform based on the concept of OBE. — Take the course of "Design and implementation of activities in the social field of kindergarten" as an example. *Technology wind*, (36), 137-139.
- Nurhayati, D. A. W. (2019). Learning Basic Grammar Using Task-Based Learning: A Perspective on Analyzing Online Media Text. *Indonesian Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*, 4(1), 19-34.
- Qin, Q. (2021). Online teaching design and practice of College Preschool Education Professional Courses based on "task-driven" — Take "Science Education for Preschool Children" as an example. *Journal of Northwest Adult Education College* (01), 88-91 + 96.
- Shen, T.E., & Steven, L. (2016). On the outcome-based educational concept. *College Education Management*, (05), 47-51.
- Tungpalan, K. A., & Antalán, M. F. (2021). Teachers' Perception and Experience on Outcomes-Based Education Implementation in Isabela State University. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(4), 1213-1220.
- Zhang, J.F. (2022). Action research on the design and implementation of kindergarten environmental protection education theme activities (*master's dissertation, Shandong Normal University*).
- Zhang, Y.L. (2016). Reconstruction of the ability-oriented curriculum model of "social education for preschool children". *Journal of Jinzhong University*, (04), 80-82.

- Zhang, H. (2013). Research on the teaching reform of "Preschool Psychology" under the guidance of "task-driven, project-oriented". *Success (Education)* (08), 240-241.
- Zhang, H.L. (2014). Task-driven teaching of child health class: design, implementation, reflection. (*Doctoral dissertation, Hebei Normal University*).
- Zhao, X. (2016). Exploration of task-driven teaching method in secondary vocational preschool education professional courses —— Take children's game theory and guidance course teaching as an example. *Modern vocational education* (29), 92.

DEVELOPMENT OF SCAFFOLDING TEACHING AND TASK-BASED LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO ENHANCE ENGLISH READING COMPREHENSION ABILITY FOR UNDERGRADUATE STUDENTS

¹Li Lichun, ²Areewan Iamsa-ard and ³Wapee Kong – In

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹ lilichun.bsru@hotmail.com

Received: January 24, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the factors for enhancing English reading comprehension ability for undergraduate students. 2) to develop the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English reading comprehension ability for undergraduate students and 3) to study the results of implementing the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English reading comprehension ability for undergraduate students. The population sample group in Phase 1 were 130 former students and 3 lecturers from Guangxi University of Science and Technology. There were 3 experts to confirm the scaffolding teaching and task-based learning instructional model in Phase 2. There were 46 students from Guangxi University of Science and Technology by cluster random sampling in Phase 3. The research instruments were 1) a set of questionnaires for students and interview for lecturers. 2) Set of questionnaires for confirming instructional model. 3) Lesson plan and 4) Testing paper. Data were statistically analyzed by percentage, mean, standard deviation and T-test.

The results found that: There are two main factors that affect the English reading comprehension ability of undergraduate students: internal and external factors. The internal factors include learning attitude, learning motivation, learning engagement, and learning satisfaction, while the external factors involve teaching methods, teaching activities, learning tasks, peer cooperation, and the overall learning atmosphere, and in this study, internal factors, including physical and psychological aspects, significantly influence students' English reading comprehension abilities. Lecturers emphasize active participation and engagement with course content, highlighting the importance of challenging tasks and diversified teaching methods to stimulate interest. External factors such as effective teaching methods, well-designed learning tasks, engaging teaching activities, peer cooperation, and a positive learning atmosphere are crucial in enhancing reading comprehension. The analysis underscores the importance of students' attitude, motivation, engagement, and satisfaction, while also emphasizing the role of cooperative learning and a relaxed atmosphere in alleviating anxiety and promoting language use for improved reading comprehension.

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Keywords: Scaffolding Teaching, Task-Based Learning, English Reading Comprehension

Introduction

About College English Reading Course is the compulsively subject for the first year and second year non-English major to study and many lecturers teach this subject too. The importance of reading instruction has a lot to do with the final goal and staged requirements of English teaching. The purpose of College English teaching is to train students to have strong reading skills, certain listening skills, and preliminary writing and speaking skills, so that they can use English as a tool to obtain the necessary information for their profession and lay the foundation for further improvement of English. In college English reading class, most teachers use the traditional method to teach students, which has many disadvantages. First, in the traditional classroom, lecturers stress the literal meaning and ask students to analyze sentence structure because reading comprehension takes a large proportion in examination. Students often do large practice but neglect the communicative competence. Second, traditional teaching method is boring. Students can't attend the class activities and interact with each other. According to this, students lose interest in studying, and they become inactive in college reading classroom. Reading comprehension is affected by a variety of factors, including readers' fundamental skills. (Guangxi University of Science and Technology, 2022) College English Curriculum Requirements puts forward that teaching model should reflect the principle of combining practicality, knowledge, and interest in English teaching, which is conducive to mobilizing the enthusiasm of both teachers and students, especially reflecting the main position of students in the teaching process and the leading role of teachers in the teaching process. Adopting a new teaching model to provide students with a flexible learning environment to stimulate their interest and improve their performance are the core of the curriculum requirements. Obviously, the old teaching model is not suitable to the College English reading class, Hence, it is necessary to apply new teaching model to the teaching of college English reading. (Ministry of Education, 2004)

The requirements for undergraduate College English of Guangxi University of Science and Technology are as following (Guangxi University of Science and Technology, 2017): Students should be able to follow classroom instructions, everyday conversations, lectures on general topics conducted in English. Student should generally be able to read English texts on general topics of longer yet less difficult texts. Students should be able to do skimming and scanning, with the help of dictionaries, they should be able to read textbooks in their areas of specialty, and newspaper and magazine articles on familiar topics, grasping the main ideas and understand major facts and relevant details. They should be able to understand texts of practical styles commonly used in work and daily life. They are expected to be able to employ effective reading strategies while reading. According to the college English syllabus of Guangxi University of Technology and Science, the suggested methods to be used in reading classes should be as follows, combining the explanation of words and sentences with the explanation of discourse, According to the college English syllabus of Guangxi University of Technology and Science, the suggested methods to be used in reading classes should be as follows, combining the explanation of words and sentences with the explanation of discourse, combining explanation and analysis with drills; student-centered, classroom-centered and task completion as the main teaching methods. According to the specific situation of the students, appropriate integration of various teaching methods, such as sentence pattern practice, recitation and dictation, translation method, group discussion, role-playing, speeches, debates, etc.; Using heuristic teaching methods to motivate students to learn. (Guangxi University of Science and Technology, 2017) However in traditional English reading classes, teachers hold an absolute dominant position. Their mastery of reading texts is based on their own knowledge, experience, and thinking pattern. Students only passively or forcibly accept the teacher's understanding. In reading class each text focuses on analyzing the sentences and phrases of the article, and places too much emphasis on mastering knowledge points such as

words, phrases, grammar, etc., which is detached from the function of reading in real life, ignoring the real purpose of reading is to have fun and to get information (Maugham, 2002) Reading should not only be about learning grammar and vocabulary, but more importantly, through reading, about acquiring new knowledge, improving cognitive level, and enhancing the ability to analyze and solve problems; Of course, through reading, learners can also obtain necessary language input to expand their vocabulary, enhance their sense of language , and improv their language proficiency. Too much emphasis is placed on the learning of language points and the cultivation of reading ability is neglecting, which makes the reading class turn to grammar and translation classes or word explanation classes. When encountering new words, the teachers mainly focus on explanation and neglecting the training of students to infer the meaning of words from the context and ignoring the training of the necessary reading skills include skimming, searching, and prediction.

Therefore, in the teaching of College English course, it's obvious to find the problems with student learning, such as lack of interest in learning, passive studying and insufficient attention given to learning. The researcher found that the Instructional Model Based on Scaffolding Teaching and Task-based Learning to Enhance English Reading Comprehension Ability for Undergraduate Students are suitable for the English reading class for the reasons as follow. The task-based teaching method advocates putting learners at the center of teaching, with a focus on developing students' ability to use the target language to complete tasks (Willis, 1996). Students master language through communicative and purposeful interactive activities during the process of participating in activities and completing tasks. The main features are that all participants must be actively involved in the whole process of the event, and the whole activities must be interactive; The roles of teachers and students will be diluted, and teacher only plays the role of organizer and coordinator. The importance of supporting teachers during the adoption of innovative teaching methods has been recognized for many years (Fullen, 1992; Tobin & Dawson,1992). More specific to student-centered learning, Blumenfeld, et al. (1991) warned that without adequate attention to ways of supporting students, learning-by-doing will not be done". As a teacher, appropriate forms of teaching scaffolding should be selected based on the actual situation to build an easily accepted conceptual framework for students. Then, the task of managing learning is gradually shifted from the teacher to the students through scaffolding. Finally, the scaffolding is removed, highlighting the students' dominant position, so that them can improve their learning skills and enhance their comprehensive ability to use language in the process of self-directed, cooperative and inquiry learning. Scaffolding teaching allows students to complete tasks that they cannot independently complete.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying "Development of Scaffolding Teaching and Task-based Learning Instructional Model to Enhance English Reading Comprehension Ability for Undergraduate Students".

Objectives

1. To examine the factors for enhancing English reading comprehension ability for undergraduate students
- 2.To develop the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English reading comprehension ability for undergraduate students
- 3.To study the results of implementing the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English reading comprehension ability for undergraduate students.

Material and Method

Literature review

In the study of “Development of Scaffolding Teaching and Task-based Learning Instructional Model to Enhance English Reading Comprehension Ability for Undergraduate Students”, the researcher studied the documents concerning the following to construct the theoretical framework for this research.

Scaffolding Teaching

In the late 1950s, Jerome Bruner, a cognitive psychologist, first introduced the concept scaffolding, the term was used by him to describe the development of oral language in young children. The support and process by which adults guide children's attempts to acquire new knowledge has been referred to as "scaffolding." (Hogan & Pressley, 1997) Scaffolding fosters beneficial interactions between adults and children, allowing children to do things beyond their own ability. In applied linguistics and education, scaffolding is defined as “the dialogic process by which one speaker assists another in performing a function that he cannot perform alone” (Ellis, 2005: 180-181). Literally speaking, scaffolding is a structure that workers use to access to the emerging building. The scaffolding is removed by the worker after the building can support itself. In a learning environment, Wood, Bruner, and Ross (1976) were the early adopters of the term scaffolding as a metaphor. The term was used to describe how parental tutoring affects the language development of children. The term scaffolding has been incorporated into classroom instruction to describe the temporary aid given by teachers to their students in the process of completing a task or forming new understanding, so that they will later be able to complete similar tasks on their own.

Theory

Constructivism

According to constructivist learning theory, learning is an active constructive process, in which the learner does not passively accept external information, but absorbs information according to previous cognitive structure, and actively and selectively constructs the meaning of current things. Contemporary constructivist theories of learning include three aspects: knowledge, learning and teaching. The constructivist view of knowledge holds that knowledge is not a purely objective reflection of reality, but rather an explanation and assumption of the objective world. It is not the ultimate answer to a problem, it will constantly change, sublimate, and rewrite with the depth of people's cognition, and new explanations and hypotheses will also emerge. In specific problems, such knowledge is not omnipotent, but should be reprocessed and recreated according to actual situations. The constructivist view of learning assumes that the world exists objectively, but we understand the world through our own experiences. Everyone's experience is created by our own thoughts. Because everyone has different experiences, our understanding of the external world also varies. Therefore, learning is not about drawing on blank paper. Students always need to involve their existing knowledge structure, and learners always use their own experiences to understand and construct new knowledge and information. Learning is not a simple transfer of knowledge by the teacher, but a process of active construction by the students. Constructivist advocates cooperative learning. Learners' understanding of things cannot cover all aspects. Everyone understands certain aspects of things in their own way. Teaching should strengthen cooperation among students, enabling them to learn more knowledge and enrich their understanding. Teaching cannot ignore the existing knowledge and experience of learners. Teachers should use this as a springboard for new knowledge and guide learners to grow new knowledge and experience from their existing knowledge and experience. To constructivism, Learning is the process of constructing meaning through interpersonal cooperative activities in a certain context with the help of teachers or peers. (Candlin.1987)

Zone of Proximal Development

The theory of the zone of proximal development originated from the famous Soviet psychologist Lev Vygotsky. Vygotsky believes that there is a difference between the existing and potential abilities in children's intellectual activities. Through teaching, children can eliminate this difference with the help of teachers, and this difference is called the zone of proximal development. Vygotsky's theory suggests that there are two levels of student development: one is the current level of student development, and the other is the possible level of student development, with the gap between the two being the zone of proximal development. Vygotsky believes that in the teaching process, teaching content that is difficult for students at their current level should be designed and used based on their zone of proximal development, to stimulate their learning interest and enthusiasm, and reach a higher level beyond the zone of proximal development. Methods of Teaching.

In summary, the above-mentioned teaching theory provides significant theoretical support for the Scaffolding teaching. Scaffolding teaching emphasizes the student's subjective position. Teachers intervene to a certain extent in the early stages and difficult periods of student learning, providing necessary guidance and assistance. As the learning process deepens, learning tasks gradually shift from teachers to students, and ultimately remove the "scaffolding" to help learners complete learning tasks, stimulate their interest in related tasks, and form a process of constructing the meaning of knowledge.

Methods of Teaching

Scaffolding refers to the support designed to help students take on tasks or develop new understandings that they are unable to complete on their own. This support is temporary as it aims to help students improve their independence. Scaffolding teaching should provide learners with a conceptual framework for structuring their understanding of knowledge, and the concepts within this framework are necessary for developing learners' further understanding of the problem. For this reason, complex learning tasks should be broken down in advance to gradually deepen learners' understanding. In general, scaffolding refers to the construction of knowledge by students with the help of scaffolds provided by the teacher to internalize new knowledge. the Scaffolding Instruction model is divided into 4 steps (He Kekang, 1997) including:

Step 1. building up the scaffolding, building up the scaffolding means that students are given more assistance by teachers when they learn something new.

Step 2. getting into the context, getting into the context means that teachers should try their best to provide students with a real and specific reading context in English reading class, and lead students into this context through teachers' guidance. After this, students can continue to study with the assistance of this context, which is conducive for students to accepting the reading material and completing the teaching tasks.

Step 3. independent exploration and collaborative learning. Independent exploration is a process in which teachers gradually remove the scaffolding and give students plenty of time to further explore the reading material. Collaborative learning is an indispensable part for English learners. After independent exploration, students can acquire lots of knowledge, which needs to be further internalized into their own knowledge through communication with others. Students are guided to carry out cooperative learning, so that they can communicate with each other in groups, to achieve the purpose of understanding details of the article.

Step 4. evaluation. Evaluation is the timely feedback about students' learning results. Evaluation includes not only praises and encouragements to students, but also suggestions for their future learning. In addition, it is also necessary to pay attention to the diversification of evaluation methods. The traditional evaluation methods only include teacher evaluation.

Roles of Teachers and Students

Roles of teachers

In the Scaffolding teaching, teachers play multiple roles, serving as organizers, guides, helpers, and facilitators. Through teaching scenarios, group cooperation, and

communication, teachers fully utilize the subjective initiative of students to improve their comprehensive English application abilities.

Roles of students

Scaffolding advocates "learner-centered", "teaching students to learn", and "emphasizing both on the conclusion and process". It changes the role of students as passive receivers and objects of indoctrination in traditional teaching and enables students to become the main body of new knowledge processing and the active constructor of new knowledge system.

Task-Based Learning

Task based Learning is a teaching method based on communicative approach, in which teachers design specific and actionable tasks centered around real communication and specific language projects, allowing students to complete these tasks through various language activities such as expression and communication, thereby achieving the goal of language learning and mastery. Task-based Learning emerged in the 1980s. It was first applied to the practice of second language teaching by N.S. Prabhu, a British linguist. Prabhu believes that language acquisition is more effective when students pay attention to what they are doing (such as playing challenge games or reading product instructions) rather than to the language itself (vocabulary, grammar, etc.). Prabhu first experimented with task-based teaching in Bangalore, a district in southern India, from 1979 to 1983 with considerable success.[1] In his reforms, each lesson was based on the performance of a language task rather than on the mere teaching of functional concepts or grammar. Learners can accomplish communicative tasks in the target language, focusing on the communicative meaning of the language rather than on the form of the language. By the 1990s, task-based teaching gradually formed its own system and teaching mode and was widely used in foreign language teaching practice. Task-based learning emphasizes the use of real communicative language and requires students to rely on the target language to complete meaningful tasks, aiming to focus on the authenticity of language teaching and the socialization of the classroom. This approach prioritizes student-centered learning and learning by doing. It also emphasizes shifting the focus of education from the teacher and textbook to the student, with teachers guiding students in actively learning knowledge through various activities.

Theory

1. Constructivist Learning Theory

Constructivism theory holds that students' learning behavior should be active. Learners should change their ideas, break through the shackles of passive acceptance of external knowledge, and actively select, combine, and process the acquired information selectively, to construct their understanding of objective things. When students become the main body of information processing, they cannot understand objective things due to their limited previous experience and experience. Because of the complexity and diversity of things, the meaning of constructing knowledge on this basis is not necessarily the truth, but the rationalization of personal experience (Fan Lin, Zhang Qiyun, 2003). Therefore, students should communicate with others, transform, and build new knowledge from the rationalization of personal experience to the objective authenticity of things through discussion, and finally complete the meaning construction of understanding with teachers' help. Constructivism holds that knowledge is not obtained through teachers' teaching, but learners obtain it through meaning construction with the help of others (including teachers and learning partners) in a certain situation Learning is not a simple one-way input of information from outside to inside, but through the two-way interaction between new information and learners' original knowledge and experience, that is, the process of interaction between learners and learning environment. In teaching, teachers should be student-centered, emphasize students' active exploration of knowledge, and pay attention to the impact of cultural environment and other factors on students' development.

2. Communicative Language Teaching

Different researchers have presented their understanding of communicative language teaching. According to Ying (2010), communicative language teaching is a method of teaching second languages that prioritizes interaction as the primary means and end goal of language learning. A 'communicative approach to teaching foreign languages' or simply a 'communicative approach' (Ying, 2010) is what this is called. According to Larsen-Freeman (2000), the aim of communicative language teaching is to extend the theoretical perspective of the communicative approach by making communication more accessible. The objective of language teaching is to develop communicative competence, which acknowledges how language and communication are mutually dependent. Communicative language teaching here refers to an approach where the language teacher utilizes communication to improve students' ability to communicate effectively. Ellis (1997) also supports the use of communicative approach in a language teaching class. Language teaching requires not only the mastery of linguistic knowledge, but also the ability to communicate effectively. Gonzales (2010) asserts that communicative competence requires proficiency in language to handle various situations. When language is taught intentionally to students, it will result in language that is appropriate for situations like ordering in restaurants, giving directions, or applying for a job. To put it in brief, communicative competence involves not just a good grasp of linguistic knowledge, but also the ability to comprehend logic to handle real-world situations.

Methods of Teaching

Task-based Learning refers to a teaching approach based on the use of communicative and interactive tasks as the central units for the planning and delivery of instruction. Such tasks are said to provide an effective basis for language learning. In task-based learning, instead of acquiring its of discrete knowledge first about language then applying all the acquired knowledge into spontaneous use, learners are involved in different kinds of tasks that they are supposed to be able to perform outside the classroom. Instruction can be roughly divided into 3 steps (Willis, 1996):

Step 1: pre-task phase, introduction to topic and task. Teacher explores the topic with the class, highlights useful words and phrases, helps students understand task instructions and prepare. Students may hear a recording of others doing a similar task.

Step 2: task cycle. In the task cycle, students are given the opportunity to use the language they have already learned and then the opportunity to improve that language by means of three components: task, planning and report.

Step 3: language focus. In the final phase, language focus, which contains analysis and practice activities, the students are given the opportunity to have a close study of some specific language forms which occur in the language used in the task cycle. In this stage, the students' attention is shifted from meaning to forms, but these forms should be contextualized through the task rather than decontextualized.

Roles of Teachers and Students

Roles of teachers In task-based learning, the role of the teacher has changed significantly. Teachers need to participate in the learning process of students from multiple perspectives, provide students with all-round support, and help them achieve autonomous, cooperative, and exploratory learning. In this mode of teaching, the teachers are no longer the transmitter of knowledge, but the guides, designers, facilitators, organizers, and evaluators in the learning process of students.

Roles of students in task-based learning, students play the role of active participants and learners. Instead of passively receiving knowledge, they make full use of their ability of thinking, creativity, and cooperation to solve problems and complete tasks. They play the role of active learners; problem solvers; collaborators; explorers; autonomous learning; reflector. Task-based learning transforms students from passive knowledge receivers to active learners and problem-solvers, cultivating their collaborative abilities, self-directing abilities, and critical thinking abilities.

Material and Method

This research used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors for enhancing English reading comprehension ability for undergraduate students.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English reading comprehension ability for undergraduate students.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of implementing the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English comprehension reading ability for undergraduate students.

The details are as follows.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors for enhancing English reading comprehension ability for undergraduate students.

Population

Group 1: 130 former students at College English Reading course in semester I of academic year 2022 from 3 groups from Guangxi University of Science and Technology

- 1) 45 students majored in business administration
- 2) 35 students majored in software
- 3) 50 students majored in financial management

Research instrument

The questionnaire for students

Designing instrument 1 (The questionnaire for students)

1. Study literatures on English reading comprehension ability and factors affecting English reading comprehension ability.

2. Design a questionnaire on factors to improve English reading comprehension ability of students at Guangxi University of Science and Technology. There are three parts included in the questionnaire:

Part 1: Common data of the respondent in overall (N=130), 3 items.

Part 2: Internal factors 14 items and use. 12 items, external factors

Part 3: Suggestion.

3. Present the draft of questionnaire to the advisors for checking correctness and completion.

4. Assess the validity of questionnaire on factors to enhance English reading comprehension ability for the students at Guangxi University of Science and Technology by 5 experts

5. Design Likert 5-point rating scale questionnaire on the following score rating criteria.

Data Collection

1. Ask for permission for data collection.

2. Collect data from the assigned students using the developed questionnaire.

Data Analysis

Descriptive statistics, frequency, mean (μ) standard deviation (σ)

Group 2: 3 lecturers who teach College English Reading course, semester I of the academic year 2023 from Guangxi University of Science and Technology

Research instrument

The interview for the lecturers

Designing instrument 2 (The interview for the lecturers)

1. Study literature on Scaffolding Teaching and Task-based Learning, English Reading Comprehension Ability, and factors affecting English Reading Comprehension Ability

2. Design the draft of open-ended interview on internal factors 5 questions and external factors 5 questions affecting English Reading Comprehension Ability for Undergraduate Students.

3. Present the draft of open-ended interview to the advisors for checking correctness and completion.

4. Assess the validity of open-end interview on factors affecting English Reading Comprehension Ability for the students at Guangxi University of Science and Technology by 3 experts

Data Collection

1. Ask for permission for data collection.
2. Collect data from the assigned lecturers using the developed interview.

Data Analysis

Content analysis

Output Phase 1

There were 2 factors 1) internal factor and 2) external factor affecting English Reading Comprehension Ability for Undergraduate Students

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English reading comprehension ability for undergraduate students.

Research instrument

Conformity Assessment Form of Scaffolding Teaching and Task-based Learning Instructional Model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.

Designing instrument

1. Study related concepts, principles, process about developing instructional model, including results in terms of factors affecting English reading comprehension ability from research objective 1.
2. Design handout of Scaffolding Teaching and Task-based Learning instructional model.
3. Design a questionnaire on confirming the appropriateness of the instructional model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
4. Present the draft of open-ended interview to the advisors for checking correctness and completion.
5. Assess the validity of the questionnaire on confirming the appropriateness of the instructional model by 5 experts
6. Design the conformity assessment form of Scaffolding Teaching and Task-based Learning instructional model.

Data Collection

1. Ask for permission of data collection
2. Collect appropriateness of the instructional model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard from the 5 experts using the developed conformity assessment form of Scaffolding Teaching and Task-based Learning instructional model.

Data Analysis

Descriptive analysis i.e., frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.

Output Phase 2

Developing the Scaffolding Teaching and Task-based Learning instructional model the appropriateness of which is confirmed by experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of implementing the scaffolding teaching and task-based learning instructional model to enhance English reading comprehension ability for undergraduate students.

Population

The total of 135 second-year students from 3 classes, with different levels of proficiency – beginner, intermediate, and advanced, who enroll in College English Reading

course at Guangxi University of Science and Technology (abbreviation: GUST) in semester 1 academic year 2023.

The Sample Group

The 46 students who enroll in College English Reading course from class section A are obtained by simple random sampling.

Research instruments

1. Lesson plans using scaffolding teaching and task-based learning instructional model
2. Pretest and Posttest

Designing instrument 1 (Lesson plans)

1. Study contents, objectives, methods of teaching, materials, evaluation.
2. Design lesson plans by format given.
3. Present the lesson plan to the advisors for checking correctness, completion, and improvement.
4. Assess the validity of the designed lesson plans by 5 experts
5. Conduct a try-out of the developed lessons plans with another group of samples for further improvements and implementation with the sample group.

Designing instrument 2 (Pretest and Posttest)

1. Study the testing objectives aligned with lesson plan
2. Design pretest and posttest.
3. Present the developed pretest and posttest to the advisors for checking correctness, completion, and improvement.
4. Assess the validity of the designed pretest and posttest by 5 experts
5. Conduct a try-out of the developed pretest and posttest with another group of samples for analyzing difficulty value (p), discrimination power (r), and reliability (KR-20).

Data Collection

1. Ask for permission of data collection.
2. Collect students' learning outcomes by using pretest before the experiment.
3. Carry out the experiment.
4. Collect students' learning outcomes by using posttest after the experiment.

Data Analysis

Descriptive statistics – MEAN and standard deviation

Inferential statistics – Paired t-test for dependent samples

Relative Developmental Scores proposed by Kanjanawasee (2009, pp.266-267)

Results

In the study of “Development of Scaffolding Teaching and Task-Based Learning Instructional Model to Enhance English Reading Comprehension Ability for Undergraduate Students”, the researcher studied the documents concerning the following.

Part 1: Analysis results serving objective 1–To study the factors to enhance undergraduate students' English reading comprehension ability.

This section presents analysis results serving objective 1 using table and description in terms of MEAN, standard deviation, interpretation (Level of Attitude), and ranking of all factors in overview. After that, items of all factors are presented likewise.

The Common data of the respondent in overall (N- 130)

The common data of the respondent in overall shows that about sixty-four of the respondents are female, representing 49.00 % of the total participants. The male respondents make up 51% of the total. The age distribution is relatively concentrated, 18-20 years old is the most common, 85% of the respondents belong to this category.

The result of questionnaire from students in overview

The indicates that internal factors affecting English reading comprehension ability of the College English course are found to be at a high level overall ($\mu = 4.392$). Considering each item individually, it was found that No.3 Students think improving English reading ability is

important for student themselves have the highest mean ($\mu=4.576$), followed by No.12 Students feel that the College English Course is of great importance to their future growth and personal development ($\mu=4.546$), No.11 Students are willing to participate in tasks and activities in college English classroom ($\mu=4.538$), and the lowest mean is No.9 Gaining recognition motivates students to read ($\mu=3.638$).

For external factors affecting English reading comprehension ability of the College English course, the overall level is found to be model rate ($\mu=4.309$). Considering each item individually, it was found that No.12 Tasks creates a comfortable environment which encourage students to use English Language has the highest mean ($\mu=4.523$), followed by No.2 The teacher's vivid and interesting presentation of reading materials can attract students to read ($\mu=4.515$), No.1 The challenges of learning tasks encourage students to be enthusiastic ($\mu=4.500$), and the lowest mean is No.7 The textbook takes great considerations of the objectives of College English course and English reading comprehension ability ($\mu=3.553$).

Overall, the analysis of students' questionnaires reveals that internal factors, such as learning motivation, attitude, engagement, satisfaction, and prior knowledge, have a significant impact on undergraduate students' English reading comprehension ability. While external factors, such as learning atmosphere, teaching methods, learning tasks, peer influence, teaching activities, can also have an impact on students' reading comprehension ability.

The Common data of the respondent in Guangxi University of Science and Technology

Interview Results

After conducting interviews with three lecturers, the following factors can be identified as the main contributors to English reading comprehension among undergraduate students in Guangxi University of Science and Technology

Internal factors

Internal factors, such as physical and psychological factors, have an impact on students' English reading comprehension ability.

Physics: In the teaching of College English course, active participation by students in teaching is what lecturers hope for according the interviews. Lecturers often emphasize the importance of fully engaging with course content, participating in class activities, and interacting with teachers both in and out of class. Without this level of engagement, students may have trouble in improving their reading comprehension abilities.

Psychology: In the teaching of the College English course, the lecturers agree that diversified teaching activities and challenging tasks can stimulate students' interest and motivate them to learn. By actively participating in challenging assignments, students can experience a sense of accomplishment and fulfillment. Teachers' support and guidance can assist students in gradually mastering complex knowledge and skills, developing thinking patterns, and building reading comprehension frameworks. They assert that students' initiative, learning interests, attitude, involvement, and autonomous learning are the most significant factors, with a focus on passion in learning. One lecturer stated that a passion for learning can be obtained through competitive and challenging tasks, such as pair work, teamwork, and individual or group presentations. Successfully completing these tasks can give students a sense of fulfillment and contentment, which in turn encourages them to continue learning and strive for better academic scores.

External factor

Teaching methods: Lecturers believe that the use of appropriate teaching methods can increase students' interest in learning, improve their reading comprehension. and encourage students to take an active role in learning. One lecturer stated that stimulating students' learning initiative is a crucial objective of utilizing effective teaching methods. The lecturer stated that Learning will be more effective if language teaching is integrated with the students' specialization, which can attract students' interest.

Learning tasks: lecturers agree that tasks designed by lecturers should provide students with as many opportunities for interaction and mutual learning as possible within limited classroom time and space. One lecturer stated that the design of the tasks should also be linked to real life, and when students realize that what they have learned in the classroom can correspond to real-life situations, and that the content they have learned can be used to solve the communication problems they encounter in daily lives, they will do their best to complete the given tasks. Another lecturer also added that Interesting and valuable tasks should be designed to increase student attention and more encouraging language should be used to stimulate student participation.

Teaching activities: During language teaching, lecturers use a variety of activities in the classroom to enhance students' motivation and boost students' desire to learn. One lecturer stated that choosing a real-life event or problem that is closely related to the current learning topic as the centerpiece of learning, and confronting students with a real-life problem that needs to be solved immediately, helps to engage students' reading concentration. All lecturers agree that role playing, guessing games, brainstorming, debating, peer work, presentations. are effective in attracting students' interest in learning. As one lecturer stated it doesn't matter whether the cat is black or white if it catches mice.

Cooperation between peers: In collaboration, students can share knowledge and information, which helps stimulate new ideas and solutions. Collaboration helps improve individual communication, coordination, and problem-solving abilities. During the collaboration process, members can learn how to better listen to the opinions of others and respect differences. A cooperative model with reasonable division of labor and clear responsibilities can improve work efficiency. Peer cooperation is of great significance for the growth of individuals and teams. To achieve better cooperation results, team members should focus on communication, capitalize on their respective strengths, and work together to solve problems to reach common goals.

Learning atmosphere: A relaxing and enjoyable learning atmosphere can stimulate students' interest and curiosity in knowledge, enabling them to maintain a positive attitude during the learning process. In such classroom, students encourage and promote each other, forming good study habits and improving learning outcomes. A relaxing and enjoyable teaching atmosphere helps to enhance students' confidence in themselves, enabling them to express their opinions and face challenges with courage. A relaxing and enjoyable learning atmosphere can help alleviate students' learning pressure, enabling them to study in a relaxed and enjoyable environment, reduce anxiety, and improve learning efficiency. A relaxing and enjoyable learning atmosphere helps cultivate students' teamwork spirit, enabling them to learn communication and collaboration in the process of problem-solving.

Through the above analysis, it is found that among the factors affecting undergraduate students' English reading comprehension ability, students' attitude, motivation, engagement. satisfaction are vital factors.

Meanwhile, appropriate teaching methods, diversified teaching activities, learning tasks of appropriate difficulty and cooperation between peers can better mobilize students' learning enthusiasm. Relaxing Learning atmosphere can relief students' anxiety and encourage them to use language more which will affect students reading comprehension ability.

References

- Blumenfeld, P. C., Soloway, E., Marx, R. W., Krajcik, J. S., Guzdial, M., & Palincsar, A. (1991). Motivating project-based learning: Sustaining the doing, supporting the learning. *Educational Psychologist*, (26), 369-398.
- Candlin, C. N. (1987). *Towards Task-Based Language Learning*. In C. Candlin, & D. Murphy (Eds.), *Language Learning Tasks* (pp. 5-22). Lancaster Practical Papers in English. Lancaster: Lancaster University.
- Ellis, R. (2005) Principles of Instructed Language Learning. *Journal of System*, 33(2): 209-224.
- Lin, F., & Qiyun, Z. (2003). The Combination of Constructivist Teaching Theory and English Teaching Reform. *Foreign Language and Foreign Language Teaching*, 4, 28-32.
- Fullen, M. (1992). *Successful school improvement*. Bristol, PA: Open University Press.
- Guangxi University of Science and Technology. (2022). *Teaching Syllabus of College English Course of Guangxi University of Science and Technology*. Guangxi: Liuzhou city.
- He k. k. (1997). Constructivist teaching models, teaching methods and teaching design. *Journal of Beijing Normal University*.
- Hogan, K. E., & Pressley, M. E. (1997). *Scaffolding Student Learning: Instructional Approaches and Issues*. Brookline Books,
- Ministry of Education, (2004). College English Curriculum Requirements [EB/OL]. http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/200401/t20040130_110837.html, 2022-1-5.
- Willis, J. (1996) *A framework for task-based learning*. Essex: Longman.
- Tobin, K., & Dawson, G. (1992). Constraints to curriculum reform: Teachers and the myths of schooling. *Educational Technology Research and Development*, 40(1), 81-92.
- Willis, J. A. (1996). *A Framework for Task-based Learning*. London: Longman.
- Stufflebeam, D.L. and Social Impact 2012). *Program Evaluations Metaevaluation Checklist* (Based on The Program Evaluation Standards). (Online). Available: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pnady797.pdf
- Wood, D., Bruner, J., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines*, 17(2), 89–100.

DEVELOPMENT OF TASK- BASED LEARNING AND BLENDED LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO ENHANCING COMMUNICATION ABILITY FOR UNDERGRADUATE NORMAL STUDENTS

¹Zheng Jinjiao, ²Areewan Iamsa-ard and ³Wapee Kong-In

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹zhengjinjiao.bsru@hotmail.com

Received: January 24, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the factors affecting communication ability for undergraduate normal students, 2) develop task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students and 3) examine the effects of implementing task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students. There are 3 phases was conducted to answer research objectives 1, 2, 3. The sample group of Phase 1 were 75 formal students who enrolled Teacher's language and communication art Course semester 1 in academic year 2023, selected by Random Sampling and 3 lecturers who teach Teacher's language and communication art Course from Baise University, Yulin Normal University and Guangxi Science & Technology Normal University. 3 experts were confirmed the task-based learning and blended learning instructional model in Phase 2, and the sample group of Phase 3 were 50 students who enrolled Teacher's language and communication art Course of Baise University semester 1 in academic year 2024. The research instruments were 1) a set of questionnaires for students and interview for lecturers, 2) a set of questionnaires for confirming instructional model, 3) 2 units of lesson plan and 4) Scoring Rubric. Data were statistically analyzed by percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows: There were 2 factors affecting communication ability for undergraduate normal students included internal factors and external factors from the students and the lecturers. The internal factors were psychology or physical, knowledge or skills, attitude. As for external factors were method of teaching, materials, environment. internal factors at a high level ($\bar{x}$ =4.50) and external factors at a high level ($\bar{x}$ =4.42). The top three had the highest mean for psychology or physical ($\bar{x}$ =4.68), and knowledge or skills ($\bar{x}$ = 4.65) with the lowest mean for method of teaching, ($\bar{x}$ =4.58). After interviews with lecturers, internal factors include interest and value in course and communication ability, students' knowledge or skills, and students' learning activities and attitude; external factors include teaching methods and teaching materials, environment and classroom management, and Task-based learning and blended learning instructional model to improve digital literacy of undergraduate normal students included 5 components: 1) Principle and Rationale, 2) Objectives, 3) Contents, 4) Method of teaching & Materials and 5) Evaluation. The model was 100% confirmed to utility, feasibility, propriety and accuracy standards as assessed by 3 specialists.

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Associate Professor Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Keywords: task-based learning, blended learning instructional model, communication ability

Introduction

The course "Teacher's language and communication art" is a teacher education course required by higher teacher training colleges and universities and is a compulsory course for the development of teacher training majors such as elementary education majors and preschool education majors. Through the study of this course, students are required to understand and master the basic theory and use of communication terminology, and have the ability to express and listen; understand the basic requirements and use of communication terminology of the teaching profession, and initially master the basic skills of communication terminology of the teaching profession, and be able to simulate the communication with students, parents, colleagues and leaders in specific situations, and be able to better express their thoughts, opinions and The course is designed to help teachers to express their thoughts, opinions and emotions. Through the study of this course, students will develop the ability of language expression and communication. (Baise University, 2023)

The report Facing the Future: Global Experiences in Core Literacy Education for the Twenty-first Century states that the first of the seven accomplishments most valued by economies and international organization" communication and cooperation". Communication is the process of transmitting and feeding back thoughts and feelings between people, and it is the basis of cooperation. Whether in school or at home, the success of education and teaching is predicated on the success of communication. Good language and communication skills are the competitive core competence that every educator must have. (The World Education Innovation Summit, 2019)

As normal university students engaged in education in the future, communication ability is one of their most important professional abilities. However, the current communication ability of some normal students is not too ideal. 1) some normal students are not timely and active in communication, lack the ability to think with others, and lack empathy; Liu (2020) found in the study of "communication ability cultivation" that students have insufficient communication cognition, and their ability to use professional knowledge to communicate is weak. Influenced by the traditional teaching methods, students are always in a passive state in their communication and have few opportunities to play their dominant position. Students have a single way of communication.2) most students are weak in using professional knowledge and communication knowledge (2019) In the study of "Cultivating Students' Communication Ability", it was found that students' communication consciousness was not strong, teachers and students' lack of communication willingness, lack of communication initiative and confidence, communication anxiety..3) some students have weak understanding, control ability, communication skills and expression skills. and lack of communication skills. Zheng (2022) found that Students express in a single way, and their oral expression and body language expression is weak. In conclusion, the increase of social requirements for students' communication ability and the deficiencies in students' communication ability urgently require us to take effective measures to improve them to improve students' communication ability.

So, the researcher study about task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students from the book, the journal and another researched was found that.

Task-based learning is a kind of learning method that is student-centered and teacher-oriented, and can stimulate students' learning motivation and interest, and cultivate students' teamwork, adaptability and communication ability. The advantage of imparting knowledge to traditional teachers, The teaching concept of students' passive reception has been changed into students' active learning, The multi-dimensional interactive teaching concept of group collaboration to solve problems and complete tasks, It is conducive to stimulating students' learning initiative, In the task-based learning, Teachers provide students with authentic and

interesting teaching situations, Classroom teaching tasks to improve students' abilities according to students' actual design, And guide the students to complete the task one by one as required, Students learn knowledge and skills in the completion of the tasks, Taking the performance of students and task results during task completion as the evaluation criteria, To summarize, evaluate, and test. Zhang (2022) study about the "task-based learning", and the results have found that the task-based learning can fully mobilize students' enthusiasm for learning, improve their enthusiasm for learning, and cultivate students' spirit of communication and cooperation. Gao (2020) study about the "task-based learning". The result had found the cultivation of students' communication ability in interactive task-based oral teaching. Through the analysis of experimental data, it is concluded that task-based oral teaching can improve students' communication ability.

Blended learning is "learners" subjectivity and teachers "dominant", offline teaching and online teaching complementary advantages of learning style, broke the boundaries inside and outside class, make teaching and learning become more relaxed and convenient, so through hybrid learning, rich online activities to the emotional communication between teachers and students, students, harmonious communication environment, high frequency interaction opportunities, will promote the development of students' communication ability. Ma (2019) study about "A mixed and practical study on the communication skills of students majoring in preschool education" The result had found that showed that blended learning is beneficial to improve the communication ability of learners. Korkmaz (2020) in the study found that blended learning integrates different advantages of online and offline environments. Online concept learning can not only save time for offline classroom, but also feedback the learning situation of learners through online learning data, while offline learning can deepen the online learning content and cultivate students' ability. Qin (2017) Studying "Blended learning" and found that the intervention of network technology provides various forms of interaction between teachers and students. Teachers and learners can realize independent interaction online and offline and promote the communication between teachers and students.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying "Development of Task-Based Learning and Blended Learning Instructional Model to Improve Communication Ability of Undergraduate Normal Students".

Objectives

- 1.To examine the factors affecting communication ability for undergraduate normal students.
- 2.To develop task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students
- 3.To study the results of implementing task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students.

Material and Method

Literature review

Task-Based Learning

Task-based teaching emerged in the 1980s, which emphasizes "learning by doing" and is the extension and development of communicative teaching method. It originated from the Bangalore Project in India. In 1983, he conducted an experiment with students aged eight to twelve in the Bangalore region of India. He changed the traditional teaching method of teaching, designed the teaching content into three tasks: poor information difference task, poor reasoning difference task and poor view difference task, and studied by allowing students to complete the task. Prabhu (1987) submitted a report on the implementation of the Bangalore Project to the British Council in June, proposing task-based teaching methods. Peter S. (1986) defines the task as the activity in which learners reach some results or conclusions through the

process of thinking by themselves in his classic book *Second Language Pedagogy*. He classified the tasks in the task-based teaching, and meanwhile, he divided the classroom teaching into three stages: "pre-task, task and feedback". (Peter S,1986)

The definition of Task-Based Learning

There are scholars to define the meaning of definition of Task-Based Learning as follows:

Wills (1996) defined the task as an activity in which learners communicate with the language of their purpose.

Ellis (2003) defines a task is a language activity mainly for the purpose of expressing meaning. As a task, these four criteria must be met: first, the basic point of the task is information; second, the task has some poor information difference; third, the student must use the language knowledge acquired and non-language knowledge including body movements and expressions to complete the task; finally, the task should have a very clear communication results to achieve the purpose of communication.

Rogers (2012) defines task-based language teaching as the basic of this teaching method, and taking the task as the central plan is the method of teaching and education through planning and organizing language.

Cheng (2004) defined task-based language teaching as a teaching approach, which is based on tasks. Here, many tasks are designed, and students complete communicative activities.

Yu (2021) The definition of task-based teaching mode refers to the teaching mode with classroom interaction and real situational communication as the core unit and implementing the teaching plan as the center.

From the definition above, Researchers all recognize the proposition of task-based teaching, which should be student-centered, learn the language by completing tasks, and perform tasks carefully in class. These tasks are meaningful, related to practical life and in-depth communication activities, to promote autonomous and automatic language learning.

Constructivist theory

Constructivist learning theory holds that knowledge is not obtained through teaching, but is constructed by meaning The way of obtained, (Piaget,2001),Piaget (1970) advocates that learning is not a simple information storage and output, among which the more important is the conflict between new knowledge, new experience and learners' existing knowledge and experience, and thus, as well as the reorganization of cognitive structure, which is the process of interaction between learners and learning style, learning environment and learning content. From the positive point of view, to acquire new knowledge is based on the original experience. From the reverse point of view, the addition of new knowledge will inevitably change the original knowledge to a certain extent, which may be rich, complementary, adjusted, reformed or even overturned. This is a two-way construction process (Wen and Jia,2002). Therefore, under the constructivist theory, learning is not a simple information accumulation, it contains the conceptual change and structural reorganization caused by the conflict of new and old knowledge; the learning process is the interaction between old and new knowledge. In this process, "context" ", " collaboration "" , "conversation", "and" meaning construction " are the four elements or four attributes in the learning environment (He Kekang, 1998).

In blended learning, online learning can make full use of resources and tools such as the Internet to create personalized interactive learning situations for students, so that they can experience the process of actively building a knowledge system in independent learning, while offline learning can use the cooperation and communication with teachers and peers to further improve its system. Therefore, the constructivist learning theory can be used as the primary scientific theoretical basis of mixed learning, and the two are also very compatible.

Learning Theory by Doing

American Pragmatism educator Dewey put forward the theory of "learning by doing". In Dewey's view, the knowledge acquired in schools is related to social activities. The purpose of education is to establish effective links between them, so that knowledge can be transformed into different work experiences or forms in knowledge education activities during teaching. (luo.1995).

Educators must provide an environment where children can learn by doing, guiding them to choose what they want to do and participate in activities. Of course, the activities or designs must be tailored to the students' experience patterns and scope and be linked to their needs. The educational philosophy of "learning by doing" must replace rigid book learning with rich activities and experience accumulation of teaching tasks. Students should actively participate in teaching activities, and in this process, promote students' active participation in learning and cultivate active exploration. The teaching concept of "learning by doing" is a strong theoretical foundation for task-based teaching. From the perspective of task-based teaching method, tasks are the practical content of the educational concept of "learning by doing". Educators with autonomous learning and exploration abilities must be in a real situation, and during the task implementation process, they must systematically carry out teaching tasks based on their existing knowledge. They must complete tasks based on their own problems and solutions. The design task must be linked to the student's life and learning situation, and based on the student's life experience, the real task must be designed within the student's ability range. (zhao.2021)

Roles of Teachers and Students

Roles of teachers

In task-based teaching, teachers play different roles in different task stages. In the pre-task stage, the teacher is the designer of the task, in the task stage, the teacher is the classroom, the supporter, the supervisor, and the participant of the activity; the post-task stage is the answer and disseminator of students' questions.

Roles of students

Compared with the traditional teaching mode, the task-based teaching mode emphasizes the student-centered, students are the main body of learning, participate in the design of teaching activities, discussion and communication, students are the center of task teaching activities, in the classroom teaching. Most of the time in class, students perform tasks independently or in groups.

Strengths and Weaknesses of Task-based learning

Strengths of Task-Based Learning

1. It advocates student-centered teaching activities, which can mobilize students to actively participate in them and stimulate students' interest in learning.
2. It pays attention to the participation and experience of learners, the interaction and cooperation between teachers and students and students, which is conducive to improving students' learning, language communication and communication ability and team spirit.
3. In task-based teaching activities, every student can think independently and participate actively, which is conducive to maintaining the enthusiasm of learning, the realization of students' personalized development, the cultivation of logical thinking ability and the improvement of comprehensive quality
- 4.Task-based teaching pays more attention to the exchange of information and the authenticity of learning activities. In the process of completing the task, the students can acquire the language through the interaction.
- 5.In task-based teaching, students can find and solve problems in the process of completing tasks, which is conducive to training students to use language to overcome difficulties, complete tasks, and develop cognitive ability and deal with problems.

Weaknesses of Task-Based Learning

1. Lack of real-time monitoring: it is difficult for students to supervise all their individual activities in place.

2. It is not easy to grasp the design of teaching tasks, and the class hours are insufficient.

Blended Learning

Blended learning first appeared in the field of enterprise training. Many companies organize employees to conduct both online and offline hybrid learning, which to a certain extent reduce the cost investment and increase the related business revenue (Hu,2014). Over the years, traditional classroom teaching has also been challenged by online teaching in education. Many predict that traditional classroom teaching will disappear soon. Therefore, as an offline school, it must keep pace with The Times. While adhering to the traditional classroom teaching, it should also cater to the online classroom teaching in the era of information technology. Give full play to the advantages of traditional offline classroom teaching, strive to integrate information online teaching into traditional classroom teaching, and provide new teaching methods, teaching strategies and teaching modes for the better integration of traditional classroom teaching and information online teaching, and hybrid teaching arises under this background. Nowadays, mixed teaching has become the development trend of higher education teaching reform (Ma,2017).

The definition of blended learning

There are scholars to define the meaning of definition of blended learning as follows:

Garnham (2020) defined blended learning as that face-to-face classroom teaching has not been replaced, and students must return to the classroom while learning online.

Singh (2017) defines blended learning as a learning method that matches "appropriate" learning technology with "good" Learning styles and teaches "correct" skills to "appropriate" learners at "appropriate" time to achieve optimal results, that is, the 5R definition.

Wasoh (2016) defines blended learning as a learning situation that combines the Internet communication equipment and the real classroom teaching environment with the online learning environment.

Driscoll (2015) believes that the teaching design of blended learning should combine multiple teaching methods to fully mobilize students' enthusiasm and achieve effective teaching; We can see that teaching design in a blended learning environment emphasizes student-centered approach and fully integrates multiple educational technologies and teaching methods.

He (2005) believes that blended learning is about combining the advantages of traditional face-to-face learning with the advantages of online learning.

From the definition above, it can be concluded that blended learning refers to rely on Internet communication equipment, the online learning environment and the real classroom teaching environment, according to the learning content, learning objectives, learner demand characteristics, selection and integration of appropriate learning methods, mode, media, technology, environment, to optimize the learning process, achieve learning goals, as far as possible to meet the needs of students visualization of a teaching method

Cooperative learning Theory

As a kind of teaching theory, the theory of Cooperative learning takes groups as the basic unit. In the process of "teaching" and "learning", it focuses on common learning tasks, and carries out learning and exploration activities through interaction and cooperation between teachers and students, students and students. There are five basic elements of Cooperative learning: positive mutual assistance, face-to-face interaction, individual responsibility, Interpersonal communication, group self-evaluation This requires that when designing the blended learning mode, we should give full play to the advantages of group Cooperative learning and learn together and explore learning tasks based on autonomous learning. In the process of group Cooperative learning, create a good online and face-to-face communication environment for students, improve the frequency of students' communication, and then provide the possibility for students to improve their communication ability. (liu.2013)

Constructivism learning theory

Constructivism believes that knowledge does not exist objectively but is actively acquired by learners through meaning construction in physical and social environments. Therefore, the occurrence of learning cannot be separated from the environment. Teachers are only providers of teaching resources, and teaching should be learner centered.

In blended learning, learners can acquire knowledge through both online learning and face-to-face classrooms. At this time, teachers can leverage internet platforms and information technology to fully leverage their dominant position in the teaching process and pay attention to the learners' learning process. This is consistent with the learner centered and teacher led ideology in constructivism. Constructivist learning theory mainly includes the following aspects: Firstly, constructivism emphasizes that the inner psychology of learners and the external environment of learning are complementary. Secondly, constructivist learning theory emphasizes that students are the subject of learning, rather than passive recipients of knowledge infusion and external stimuli. Thirdly, constructivist learning theory emphasizes the construction of a learning environment in the process of effective meaning construction, with four attributes of "scenario, cooperation, dialogue, and meaning construction", guiding the creation of real scenarios as a prerequisite for the goal of "meaning construction". Blended learning is a mixture of online learning and face-to-face learning in the classroom, and at a deeper level, it is a mixture of dominance and subjectivity. It not only respects the subjective status of students' cognition, but also plays a leading and inspiring role of teachers, reflecting the perspective of constructivist theory (Wang,2018)

Roles of Teachers and Students

Roles of teachers

In blended learning, teachers play a leading role in guiding, enlightening and monitoring the teaching process in teaching. Teachers are the roles of instructors of students 'learning, collaborators, course developers, and students' learning advisers. First, teachers still play the role of teaching in traditional teaching. By recording online videos, they provide online learning materials and provide students with ways to acquire knowledge by analyzing the key and difficult points in the offline classroom. Secondly, teachers are also the guides of teaching. After students master the basic knowledge points through the online learning platform, teachers need to guide students to find problems, solve problems and build knowledge; in group projects, students are inspired to formulate project propositions and conduct collaborative learning. Finally, teachers are still the administrators and supervisors of the teaching process, and they should reasonably organize and arrange the teaching activities in each stage to ensure the orderly progress of teaching.

Roles of students

In blended learning, students play a central role in participating, autonomous, and creative processes. Students become the protagonists of the learning process, and the teaching process becomes the process of learners actively constructing knowledge. The role of students in teaching is no longer passive in receiving knowledge, but as the main body of the entire teaching, actively engaging in exploratory learning. Students can be positioned as individuals and team members. As individuals, students need to complete online teaching content and master basic theoretical knowledge through online discussions, seeking help from teachers, and other means; As team members, students are members of the group, completing project activities through group division of labor, collaborative exploration, and using corresponding technical means. Students are in a dominant position in teaching and have the initiative to learn.

Strengths and Weaknesses of Blended Learning

Strengths of Blended Learning

1. To provide convenience for students 'learning and teachers' teaching, broaden teaching sources, enrich educational resources, and realize students' personalized learning.

2. Mobilize students' enthusiasm and initiative in learning and give full play to the leading role of teachers in the teaching process.

3. Students can choose the appropriate time and place to study online, have more time to conduct activities in class, give students an environment and opportunity to communicate, promote their deep learning, and cultivate their communication skills.

4. Students can give students a rich online communication environment and opportunities through online discussion and teachers' online Q & A, increase the frequency of interaction between students and students, teachers and the media, promote the improvement of students' interest in learning, and improve their online communication ability to a certain extent.

5. To Cultivate students' various abilities of independent learning, inquiry learning, collaborative learning and so on.

Weaknesses of Blended Learning

1. There is some external monitoring and supervision in online learning, which affects the learning effect for students with low self-discipline.

2. Teachers need to pay more attention to online teaching management, which increases the difficulty of work.

Communication ability

Definition of communication ability

There are scholars to define the meaning of communication ability as follows:

Kathleen (1957) defined Communication ability as the degree to which your behavior is suitable for the situation and helps you achieve personal or relational goals." Communication ability has an evaluation function for special situations, and without specific communication context parameters, it is impossible to make an appropriate evaluation of this skill.

Ronald (1986) defined communication ability as a skill that obtains what you want from others in a way that is acceptable to you and others to maintain relationship.

Span (1995) defined Communication ability as an individual's ability or tendency to reflect cross situational and cross content communication skills, which can command individual communication behavior, allowing different stimuli to lead to similar behavior.

Zheng (2022) defined Communication ability as the personality traits that adjust cognition and skills according to the communication context and the characteristics of the object during the communication process and use appropriate and effective communication behaviors to transmit knowledge, skills, and emotional information, meeting the needs of both parties and the situation in communication.

From the definition above, it can be concluded that Communication ability refers to the ability of individuals to adjust their communication cognition, awareness, and skills based on the communication context and target audience, and transmit knowledge, skills, and emotional information through effective communication behavior, to achieve specific communication goals during the specific communication process.

Material and Method

This research used mixed method of research. This research is divided into three phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective1: To examine the factors affecting communication ability for undergraduate normal students.

Phase 2 was conducted to answer research objective2: To develop task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students.

Phase 3 was conducted to answer research objective3: To examine the effects of implementing task-based learning and blended learning instructional model to communication ability for undergraduate normal students.

Phase 1 Factors affecting are internal and external factors to enhance communication ability for undergraduate normal students in Guanxi province by table 1.

Table 1 Conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Phase 1 was conducted to answer research objective 1
Research objective	To examine the factors affecting communication ability for undergraduate normal students.
Conduct research	Designing instrument 1 (The questionnaire for students) Designing instrument 2 (The interview for the lecturers) Assess the validity by 3 experts
Target group	1.The former 75 students of Teacher's language and communication art course in the semester of academic year 2023 from 3 colleges in Guangxi Province. 2. The lecturers who are teaching Teacher's language and communication art course from 3 colleges in Guangxi Province.
Instrument	1.Questionnaire for students Part 1: is about Common data of the respondent in overall ((N=75) Part 2: About internal and External Factors. 6 items of internal factors 6 items of external factors Part 3: Suggestion 2. Interview for the lecturers. Part 1: is about Common data of the respondent in overall. Part 2: 10 questions. 5 questions for internal factors. 5 questions for internal factors. Part 3: Suggestion
Data analysis	1.Descriptive Statistics i.e., Frequency, MEAN ($\bar{x}$) standard Deviation (S.D.) for questionnaires 2.Content analysis for interview
Output	Internal and external factors affecting communication ability for undergraduate normal students, Internal factors include psychology or physical, knowledge or skills, and Attitude, and the external factors include Method of Teaching, Materials, and Environment.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students.

Table 2 Conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Phase 2 was conducted to answer research objective 2
Research objective2	To develop task-based learning and blended learning instructional model to enhance communication ability for undergraduate normal students
Conduct research	Designing instrument (the questionnaire for IOC) Designing instrument about the questionnaire on confirming the instructional Assess the validity by 3 experts
Target group	by 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria
Instrument	The handout for 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC).
Data analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.
Output	The task-based learning and blended learning Instructional model the appropriateness of which is confirmed by experts for further implementation

Phase 3 was conducted to answer research **objective 3**: To examine the effects of implementing task-based learning and blended learning instructional model to communication ability for undergraduate normal students.

Table 3 Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research Process	Phase 3 was conducted to answer research objective 3
Research objective	To examine the effects of implementing task-based learning and blended learning instructional model to communication ability for undergraduate normal students
Conduct research	Design handouts and implement teaching in accordance with the principles and steps, goals and content, teaching methods and evaluation of teaching based on task-based learning and blended learning instructional model
Target group	1.The 50 students who enroll in Teacher's language and communication art course from class section A are obtained by simple random sampling. 2.by 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria.
Instrument	The lesson plans and rubric scoring for 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC)
Data analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%. Descriptive analysis i.e. mean and standard deviation. The communication ability of undergraduates Normal Students good level $\geq 80\%$.
Output	The suitability of the Lesson plan and rubric scoring will be confirmed by experts and can be used for teaching experiments.

Results and Discussion

In the study of “Development of Task-based Learning and Blended Learning instructional Model to Enhance Communication Ability for Undergraduate Normal Students”, the researcher studied the documents concerning the following.

The Common data of the respondent in overall (n=75)

The common data of the respondent in overall the most gender is female, 76%, Male is accounting for 24%, There are some differences in the proportion of men and women. Since the number of girls studying in normal majors is generally more than that of male students, the sample is in line with the actual gender of the major. The most age is between 18 and 20 years, or 85.3%. 21-23 accounted for 14.7%, from which the respondents aged 18-23 years old accounted for all the respondents.

The result of questionnaire from students in overview (n=75)

It is observed that the overall level of internal factors is high ($\bar{x} = 4.50$), with a small standard deviation ($S.D = 0.459$), This indicates that 90% of the respondents strongly agree that internal factors such as "Psychology or Physical, Knowledge or Skills, and Attitude" have an impact on the communication ability for undergraduate normal students Among all internal factors, No.1 (emphasizing communication awareness) is the highest mean ($\bar{x} = 4.68$), and No.2 (emphasizing the psychological cognition of using communication tools) is ($\bar{x} = 4.56$), This indicates that the majority of undergraduate normal students believe that communication ability positively impacts personal growth, professional development, learning ability, cognitive skills, academic performance, and physical and mental health. The mean of No.3 (Communication skills emphasizing verbal and non-verbal) is ($\bar{x} = 4.65$) and No.4 (emphasis on learning new knowledge and techniques) is ($\bar{x} = 4.43$), This shows that ordinary undergraduate normal university students highly recognize the importance of communication skills and learning new knowledge skills. The mean of No.5 (attitudes emphasizing participation in classroom learning activities) is ($\bar{x} = 4.37$) and No.6 (attitudes emphasizing participation in extracurricular learning tasks) is ($\bar{x} = 4.35$), This shows that undergraduate normal university students strongly agree that actively participating in classroom activities and completing extracurricular tasks is conducive to the development of communication skills. It can be seen from that. factor No.1 is the highest mean, follow factor by No.3, and the fewest mean is factor No.6.

For external factors affecting communication ability for undergraduate normal students overall found at high level ($\bar{x} = 4.42$). with a small standard deviation ($S. D. = 0.499$), This indicates that more than 88% of respondents strongly agree that external factors such as "Method of Teaching, Materials, Environment" have an impact on the communication ability for undergraduate normal students. Among all external factors, the mean of No.7 (emphasizing the feedback and evaluation of teaching) is ($\bar{x} = 4.48$). and No.8 (emphasizing various teaching methods) is ($\bar{x} = 4.59$). This indicates that most undergraduate normal students believe that the professional knowledge of teachers, modern teaching skills, the design of teaching activities, and methods of teaching evaluation play an important supportive role in enhancing their communication ability. The average of No.9 (emphasizing textbook content) and No.10 (emphasizing the diversity of course resources) are high ($\bar{x} = 4.45$), ($\bar{x} = 4.36$). This indicates that the teaching content and a variety of materials can improve students' communication ability. The average of No.11 (emphasizing classroom atmosphere and classroom management) is ($\bar{x} = 4.41$) and No.12 (emphasizing classroom environment) is ($\bar{x} = 4.24$). This indicates that an appropriate classroom environment and management are beneficial for undergraduate normal students to actively participate in communication ability learning activities, and Comfortable environment is conducive to enhancing their communication ability As can be seen from the above data, Considering only each item, it was found that factor No.8 is the highest mean , follow factor by No.7, and the fewest mean is factor No.10.

The lecturers interview analysis results**The common data of the respondents in Guangxi Province overall (N=3)**

The common data of the respondents in Guangxi Province. The most gender is female, accounting for 66.7%, the most Experience teaching is 7-9 yrs., making up 66.7%, the most age is 30-40 years, making up 66.7%.

Interview Lecturers Results

After the results from interview with the 3 lecturers, the factors affecting Undergraduate normal students' learning achievement can be concluded as follows.

Internal Factors**Psychology or Physical:**

1) The lecturer stated in the interview in the course teaching process, students will emphasize the correct understanding of the purpose and value of communication, only realize that this thing is important, there will be a real action. Normal university students generally realize that communication skills have a profound impact on future development, and also express their willingness to devote themselves., But most of them still have a certain communication psychological barrier, timid fear and not confident.

2) The lecturer mentioned this in the interview Physical and mental health, correct communication and cognition, and emotional control are very helpful to effective communication.

3) The lecturers said that students' experience of success or failure will affect their communication ability, and when each effective communication with them, they will gain a sense of achievement and pride, and be more willing to invest in the communication practice.

4) The lecturer believes that students' motivation will affect the development of communication skills, and if students are not interested in something, she is not willing to act.

Knowledge or skills

1) The lecturer mentioned in the interview that the current communication skills of Undergraduate normal students are not strong, partly due to the weak grasp of the relevant knowledge and skills of communication theory, Students need to master the communication theories and skills learned systematically in the class first.

2) The lecturer believes that students are good at effectively applying their communication theories and communication skills to the specific situation of life, study and work, which is very important to improve their communication ability.

3)The lecturer told the students in the interview that in addition to the communication theory and skills, other knowledge, such as psychology, is also important

Attitude

1) The lecturers expressed only a positive and enthusiastic attitude towards the communication course, which contributed to the learning activities and tasks.

2) After completing the pre-class work carefully and after the task after class, I thought hard in the task completion process, listened carefully to the group discussion and communication, and expressed bravely, which is conducive to gradually improving my communication skills.

3) The lecturers believe that justice and equality should treat every student, respect and treat students sincerely, encourage and praise students, and patiently guide students more, which are conducive to stimulate students to participate in communication practice activities and develop their communication skills

External Factors**Teaching Methods:**

1) In the interview, the lecturers stated that the teaching mode and teaching methods have a great impact on the development of students' learning and ability. Regular case teaching, situational simulation, group cooperation, mixed teaching and other methods to stimulate students' learning enthusiasm and learning motivation.

2) In the process of teaching activities, students should be constantly encouraged to speak, ask questions, discuss, and strengthen the interaction between teachers and students and students, to improve their participation and enthusiasm in classroom activities and promote the development of students' communication ability.

Materials

1) Lecturers said that the selection of textbooks is selected based on professional development and professional ability orientation, highlighting the practical and applied characteristics, and is conducive to the cultivation of communication ability.

2) The lecturers said that the class selected cases and materials that are closely related to learning life and future career and uploaded relevant materials and videos through various learning platforms for students 'self-study, which is conducive to expanding the research of students' communication theory.

3) The lecturers emphasized that online learning also expanded students' learning channels, using opportunities and frequencies to strengthen communication between teachers and students.

Environment

1) The lecturers think that the classroom is spacious, convenient for desks and chairs, complete equipment, democratic classroom management and ensure a good learning environment, which is conducive to students to maintain a good learning state.

2) The lecturers said that small-scale classes are more conducive to student communication activities, and they are 3-5 study groups, students have more time to discuss and communicate, and teachers have convenient and effective guidance and feedback.

3) The lecturers said that helping each other and encouraging each other can help them develop their abilities, because some students are afraid of showing their side in front of the teacher but feel more relaxed between their peers. Mutual learning between peers can promote common progress.

References

- Cheng, K. L. (2006). Research on Task-based Foreign Language Learning. *Guangzhou: Guangdong Higher Education Press*.
- Ellis, I.L. (2003). Task-based Language Learning and Teaching. *Oxford University Press*.
- Gao, J. (2020). Research on blended teaching model in universities based on task-driven . *Xihua Normal University*.
- He, K. K. (1997). Constructivist teaching models, teaching methods, and teaching design. *Journal of Beijing Normal University (Social Science Edition)*, (05), 74-81.
- He, K. K., Zheng, Y. B., & Xie, Y. R. (2002). Teaching system design. *Beijing: Beijing Normal University Press*, 36-45.
- Kaufman, D., & Ireland, A. (2016). Enhancing teacher education with simulations. *Tech Trends*, 60(3), 260–267.
- Liu, Q. (2021). Factors and Strategies Affecting Kindergarten Teacher's Home-School Communication Ability During Internship. *Home Education World*, (Z2), 84-85.
- Lou, K. Y. (2018). Research on the transplantation of American Mind Chinese teaching model. *Beijing: Central University for Nationalities Press*, 94.
- Ma, L. N. (2019). Practical research on communication ability training of pre-school education professional student teachers in a blended learning environment *Shaanxi Normal University*.
- Ma, X. S. (2020). *Exploration of College English Oral Teaching Strategies Based on Online and Offline Blended Teaching Mode. Overseas English*, (11), 94-95.
- Ma, X. T. (2009). Investigation and Research on College Students' Interpersonal Communication Ability. *Xiangtan: Hunan University of Science and Technology*.
- Prabhu, N. S. (1987). Second language pedagogy. *Oxford University Press*.

- Qin, N. (2017). Research on the construction of blended teaching model under the background of “Internet+”. *Shandong Normal University*.
- Rhode, E. (2016). New concept of task-based teaching method and international Chinese language teaching. *Foreign Language Teaching and Research Press*.
- Sanabria, J. C., & Jesús, A.-L. (2017). Enhancing 21st century skills with AR: Using the gradual immersion method to develop collaborative creativity. *Eurasia J. Math. Sci. Technol. Educ.*, 13, 487–501.
- Wasoh, F. (2016). Exploring the roles of blended learning as an approach to improve teaching and learning English. In *Proceedings of the Multidisciplinary Academic Conference* (05):165-171.
- Wu, Y., X, L. & Philbin, S. P. (2023). Evaluating the Role of the Communication Skills of Engineering Students on Employability According to the Outcome-Based Education (OBE) Theory.
- Zhao, M. Z. (2021). Application Research of Task Teaching Method in Primary School Chinese Oral Communication Teaching Southwest University.
- Zhao, Y. G., & Guo, Y. P. (2020). *Exploration of Hybrid Teaching Mode in Secondary School Chinese in the "Post-Online Era"*. *Liaoning Education*, (13), 14-17.
- Zheng, G. Y. (2022). Research on Kindergarten Teacher's Family-School Communication Ability at Different Professional Development Stages . *East China Normal University*.

DEVELOPMENT OF SQ4R MODEL TO IMPROVE READING LITERACY OF UNDERGRADUATE STUDENTS

¹Wei Yanci, ²Wapee Kong – In and ³Areewan Iamsa-ard

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹weiyanci.bsru@hotmail.com

Received: January 24, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of these research were 1) to examine the factors affecting reading literacy of undergraduate students in Guangxi Province, 2) to develop SQ4R Model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University and 3) to study the results of SQ4R Model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University. Phases were carried out to answer research objectives 1, 2, 3. The population of Phase 1 were 150 former students and 3 lecturers of the Reading and Appreciation course in the 1st semester of the 2023 academic year from 3 colleges in Guangxi Province. The target group of Phase 2 were 3 experts, and the sample group of Phase 3 were 40 students who enrolled in the Reading and Appreciation Course of Guangxi Minzu University. The research instruments were 1) a set of questionnaires for students, and interview for lecturers. 2) a set of questionnaires for conformity instructional model, 3) lesson plans using SQ4R model, and 4) Pretest and Posttest. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation.

The results revealed the following are the factors to improve Undergraduate students' reading literacy in Guangxi Province were internal and external factors. The former included Knowledge and Skills, Psychology and Physical, Attitude while the latter involved Method of Teaching, Materials and Environment, the SQ4R model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University include 5 components: 1) Principle and Rationale, 2) Objectives, 3) Contents, 4) Method of teaching & materials and 5) Evaluation. The model was 100% confirmed to conformed to utility, feasibility, propriety, and accuracy standards as assessed by 5 specialists, and after interviewing three lecturers, key factors influencing undergraduate students' reading literacy in Guangxi Province are identified. Internal factors encompass teachers' knowledge, teaching skills, and continuous training in Reading and Appreciation Courses. Personal aspects such as physical and mental health, family responsibilities, and educators' beliefs significantly impact student literacy. External factors involve teaching skills, strategies, and methods, emphasizing the effectiveness of the SQ4R model and mind mapping techniques. Multimedia resources, small class sizes, conducive classroom environments, active discussions, and refined evaluation methods are crucial for fostering reading literacy. Overall, both internal and external factors play pivotal roles in shaping students' reading proficiency.

Keywords: SQ4R Model, Reading Literacy, Undergraduate Students

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

² Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Introduction

The reading and appreciation course is a basic course. Its teaching objects are first-year students majoring in liberal arts, and it belongs to the university Chinese course system. The purpose of the reading and appreciation course is to train students to have firm patriotism, a solid foundation of Chinese language and characters, and a high level of literary accomplishment, systematically master the basic knowledge of Chinese language and literature and have a strong ability to comprehend literature and read classics, Aesthetic appraisal ability and written expression ability in Chinese. Ultimately, students improve their academic competitiveness and personal development through learning, can better complete their university studies and adapt to social work (Guangxi Minzu University, 2018).

Hu, Wu & Tong (2021) believed that reading is an activity to obtain information, understand the world and gain aesthetic experience through language and writing. It is an important behavior for human beings to acquire knowledge and increase wisdom.

Aksornkarn (2018) and Samak (2014) thanked that reading is an important basic language skill learning process that develops intelligence as well as helps to improve the reader's judgment and experience. Universities around the world offer reading or reading-related courses. Harvard University cites reading as one of the most important aspects of college study (Harvard University).

In 2001, the Progress in International Reading Literacy Research (PIRLS) project defined "reading literacy" as: the ability to understand and use written language forms that are required by society or that are considered valuable by individuals. Prior to 2007, the National Assessment of Educational Progress (NAEP) defined "reading literacy" as understanding and using written texts for physical and mental enjoyment, learning, social participation, and achievement of goals. In 2009, the assessment recognized reading as a dynamic cognitive process in which students comprehend written texts, interpret meaning, and make appropriate use according to text type, purpose, and situation PISA 2018 defined reading literacy as understanding, using, evaluating, reflecting on and engaging with texts to achieve one's goals, to develop one's knowledge and potential, and to participate in society. Reading literacy has been recognized as a fundamental capacity and human value that brings progress, development, freedom, awareness, equality, and democracy. It allows the individual further and lifelong education, competitiveness in the labor market, and orientation into immediate and wider social environment (Jurka, Lucija & Tina, 2018). The International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) and the National Center for Educational Statistics (NCES) regularly carry out theoretical research and global assessment of international reading literacy. The Ministry of Propaganda of China issued the "Opinions on Promoting Reading for All (2020)", advocating reading for all and building a scholarly society. Under the guidance of the "Opinions", Chinese colleges and universities regard students' reading literacy as an important training goal and explore various forms of reading literacy training models and teaching methods.

Stanovich, Cunningham & West (1998) 's studies proved that achievement in reading literacy is not only a foundation for achievement in other subject areas within the educational system, but also a prerequisite for successful participation in most areas of adult life.

Therefore, Khaochoe & Samanpan (2022) pointed out that reading literacy is a skill that needs to be practiced and developed, especially for contemporary college students, who are an important force for national development. Educational institutions must encourage learners to be knowledgeable beings - passionate about research, capable of creating, developing and disseminating new knowledge to society through the learning process, encouraging learners to study, research and seek knowledge in the field of study, and must be able to communicate information, knowledge The presentation of ideas and opinions in the form of writing allows learners to apply them to their daily lives and adapt to the society of the information age.

Although reading literacy is so important, the country and schools attach great importance to the development of reading literacy, but there are still many problems in the reading status of students. Therefore, teachers should have a series of instructional steps for students to read and think systematically, leading learners to find the answer themselves, in which the learner must show the reason or source of that answer, which will demonstrate deep understanding and truly critical reading (Sangkaew & Buasomboon, 2020). Teachers should find methods of teaching and learning, and strengthen the cultivation of reading ability, so that students can understand how to think rationally and how to use judgment to make decisions on various things. At the same time, we can use reading to help students prepare for entering the professional academic world as well as being citizens of society (Wattanaprichanon, 2018) The SQ4R (Survey, Question, Read, Reflect, Recite and Review) teaching model is a systematic reading strategy used to improve achievement and metacognitive knowledge in reading text (Glynn and Muth 1994). The first version of this method is the SQ3R (Survey, Question, Read, Recite and Review) teaching model, which was introduced by the American educational philosopher Francis P. Robinson in his book "Effective Study" published in 1946. Since then, other scholars and practitioners have expanded, modified, and adapted it for different purposes. In 1972, Thomas and Robinson modified it called SQ4R.

As the rationale shown above, the researcher realizes the importance of studying "Development of SQ4R Model to Improve Reading literacy of Undergraduate Students." That to support the achievement psychology and affective domains based on creativities and imagination use to applies in the daily life of student with sustainable development and lifelong learning.

Objectives

- 1.To examine the factors affecting reading literacy of undergraduate students in Guangxi Province.
- 2.To develop SQ4R Model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University.
- 3.To study the results of implementing SQ4R Model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University.

Material and Method

Literature review

SQ4R model

The SQ4R (Survey, Question, Read, Recite, Reflect and Review) teaching model is a systematic reading strategy used to improve achievement and metacognitive knowledge in reading text (Glynn & Muth 1994). The first version of this method is the SQ3R (Survey, Question, Read, Recite and Review) teaching model, which was introduced by the American educational philosopher Francis P. Robinson in his book "Effective Study" published in 1946. Since then, other scholars and practitioners have expanded, modified, and adapted it for different purposes. There are many different variations that have grown out of SQ3R, such as SQ4R (mentioned above based on the SQ3R with the addition of Reflect), PQ4R (preview, question, read, reflect, recite, and review), and FAIRER (facts, ask questions, identify major/minor details, read, evaluate comprehension, and review) (Lei, Rhinehart, Howard, & Cho, 2010).

Claire, Michael, & Todd (2016) pointed out that these all provide frameworks for self-regulation of reading. Teaching implementer can use any variation of this system, as the goal is to provide a way for students to work through a framework to organize and comprehend new information.

As Artis (2008) states that students often read course readings as they would any other text: start at page 1 and read to the end without framing the content, thinking critically about the content, and engaging the content. the SQ3R activity provides a framework for students to better comprehend and retain information from readings assigned for class.

As a variant or upgraded version of SQ3R, SQ4R model offers a more systematic approach to solve these problems, students will study the material better and improve the reading literacy.

Theory

Information processing theory

Information processing theory is a cognitive theory that uses computer processing as a metaphor for the workings of the human brain. Initially proposed by George A. Miller and other American psychologists in the 1950s, the theory describes how people focus on information and encode it into our memories. Like a computer receives input the mind will receive information through the senses. If the information is focused on, it will move to the short-term memory. While in the short-term memory or working memory, the mind can use the information to address its surroundings. The information is then encoded to the long-term memory, where the information is then stored. The information can be retrieved when necessary, using the central executive. The central executive can be understood as the conscious mind. The central executive can pull information from the long-term memory back to the working memory for its use. As a computer processes information, this is how it is thought our minds are processing information. The output that a computer would deliver can be likened to the mind's output of information through behavior or action (Berk,2022).

SQ3R is based on an information processing theory. The theory is because humans want to make sense of their world. They do this by taking in information, processing that information in their memory systems, and then structuring the information into categories that make logical sense. Ultimately storing the information for recall later. We are constantly exposed to more information than our brains can process. SQ3R understands that and breaks down each step so that the brain can manage the intake of this new, complex information. "SQ3R compensates for inherent deficiencies in the information processing system and forces readers to use their processing systems in a productive manner." Essentially, our brain is not built to store and remember every piece of information that it is exposed to, thus we need systems and methods in place to allow us to process this new information in a way that our brain can handle. Students need to understand how their brain works, and that this method was created with the understanding of how the brain processes and stores information. (Tadlock, 1978) Claire et al. considered that people structure and organize information into systems of meaning. The limitations of learning are frequently attributed to limits on the ability to organize information and by encoding information in a way that facilitates recall. By providing a framework to organize new knowledge, SQ3R helps students develop understanding faster and more efficiently (Claire, Michael & Todd,2016).

As a variant or upgraded version of SQ3R, the SQ4R model provides a more systematic approach to solving problems in reading, so that students can better research materials and improve critical reading skills.

Metacognition theory

Metacognition is a crucial aspect of effective information processing. Developing metacognitive skills allows students to monitor their learning, evaluate their progress, and adjust their strategies as needed. Information Processing Theory provides a framework for understanding how metacognition interacts with cognitive processes like attention, memory, and problem-solving. The first definition of metacognition was the American developmental psychologist John H. Flavell. The term metacognition literally means 'above cognition', and is used to indicate cognition about cognition, or more informally, thinking about thinking. Flavell defined metacognition as knowledge about cognition and control of cognition. Andreas Demetriou's theory (one of the neo-Piagetian theories of cognitive development) used the term

hyper-cognition to refer to self-monitoring, self-representation, and self-regulation processes, which are regarded as integral components of the human mind (Demetriou, 1998). Much of the research on metacognition has been related to learning and achievement in reading. Self-regulated readers are actively involved in cognitive and metacognitive activities before, during and after reading (Paris, Wasik & Turner, 1991). They engage in “constructively responsive reading” which involves reading with a purpose and actively constructing meanings from text (Pressley & Afflerbach, 1995).

Jacobs and Paris (1987) proposed that metacognition includes at least three different types of metacognitive awareness when considering metacognitive knowledge Declarative knowledge, Procedural knowledge and Conditional knowledge. Like a metacognitive knowledge, metacognitive regulation or "regulation of cognition" contains three skills that are essential: Planning, Monitoring and Evaluating.

Through the principle, we can conclude that the process of reading activities involves metacognitive knowledge and self-regulation. Research in the fields of psychology and education point to the active and strategic nature of reading (Paris, Lipson & Wixson, 1983; Pressley, 2002; Schneider & Pressley, 2013)

Kraayenoord (2010) believed that the goal of constructing meanings or comprehension lies at the heart of reading. Consistent with the active and strategic notions of reading, reading comprehension is a complex and multifaceted ability that involves the reader's orchestration of several skills and strategies when thoughtfully and critically interacting with written text. The knowledge, experiences and purpose of the reader, the content and features of the text, and the situation or context of reading influence reading comprehension.

Kintsch (1998) suggested that in another words, reading comprehension is both the process and product of the ideas represented in the text linked to the reader's prior knowledge and experiences and the mental representation in memory of the text.

From all above, every step of the SQ4R reading method is related to metacognition. metacognition is not only the theoretical basis of SQ4R reading method, correspondingly, using SQ4R reading method can also improve students' metacognition.

Roles of Teachers and Students

Role of teachers

In traditional teaching or boring classrooms, teachers must play the leading role. They never interact or rarely use teaching strategies and keep outputting according to the script regardless of whether students understand and accept it. SQ4R is a student-centered teaching model that focuses on giving full play to students' initiative in the teaching process. Students are the main body of knowledge information processing and active builders of knowledge meaning, while teachers are transformed from knowledge indoctrination to helpers and guides for students to construct knowledge. In the Chinese reading class using the SQ4R Model, what the teacher should do is: build up reading confidence for students, select content areas and model SQ4R strategies, and remind and explain the real purpose and evaluation of each step during the reading process.

Role of Students

In the reading course using SQ4R technology, students are no longer the ones who passively receive information, but become active processors of information and active builders of knowledge meaning. The 6 steps of SQ4R break down the reading task into more manageable steps, helping students get the most out of their reading material and developing their critical reading skills by allowing them to focus on learning the most important information in the material.

Strengths and Weaknesses of SQ4R model

Strengths of SQ4R model

Based on Cuesta College (n.d), the strengths of SQ4R as stated below:

1. By surveying the text, the reader becomes familiar with the material before they read. It also activates any their prior knowledge of the subject.

2. Question stage helps the reader becomes critical thinker in reading process and focuses the reader attention on what information the reader needs to get from the reading.

3. Read stage makes the reader mastering the course material.

4. In recite stage, activating long-term memory storage is added tremendously by hearing and verbalizing the material. If the reader can explain the concepts to another, the reader has mastered the material.

5. Reflection weaves new ideas into old, by comparing the new ideas with ones the reader has already known.

6. The more the reader reviews, the more information the reader will learn and retain.

Weaknesses of SQ4R model

According to Blaxter (2010) the weaknesses of SQ4R as follows:

1. It is difficult to change old study habits.

2. It takes more energy to ask questions and develop summaries than it does to let the reader eyes passively read printed pages.

Sander Tamm (2023) points out:

1. Students must artificially repeat the SQ4R process until it becomes automatic.

2. The method is time intensive as it requires you to dedicate enough time to comprehend each chapter and analyze all headings.

3. The method is not well-suited for online classes and other types of learning materials besides textbooks.

Despite some weaknesses, SQ4R is still recommended by universities around the world as a good reading and learning method for students or recommended by teachers to improve students' reading performance and reading status.

Reading literacy

Analysis of Concepts Related to Reading literacy.

New Zealand language and literature research expert Steven Roger Fisher (2003) made a detailed review of the development of reading in the book "History of Reading". He believes that the earliest reading was around 1300 BC. The ancient Egyptian scribes recited some oral instructions, agreements, accounting and the like. In their view, "reading" was "reciting". For most of recorded history, reading has been speaking. And according to the broadest modern definition, reading is the ability to understand written or printed symbols. Readers use symbols to guide themselves to activate the information in memory, and then use the activated information to construct a reasonable interpretation of the information conveyed by the author (Mitchell.1982).

The focus of debate on "reading" in China's language education circle is what is the essence of reading.

Qian (2005) believes that the core meaning of reading lies in the creation of textual meaning and the essence lies in innovation, and points out that the reading process constructs a new meaning structure; this meaning structure is different from the original "I" and the original text, but absorbed the original elements from the original "I" and "text" respectively; these two meaning elements from different systems merged together to give birth to a new meaning structure. This is the creative nature of text reading.

Li (2005) further pointed out: "In the 'Chinese Curriculum Standards', concepts related or similar to 'creative reading' include: 'exploratory reading', 'independent reading', 'personalized reading', 'multiple angles and multiple "Level reading", "critical reading" and so on. "Inquiry reading" refers to the thinking characteristics of creative reading, "independent reading" refers to behavioral methods, and "personalized reading" focuses on "multi-angle and multi-level reading" is an operational guide for creative reading; as for "critical reading", it is a description of the attitude and value orientation of creative reading."

Reading literacy

Reading literacy is the basic ability in the 21st century skills. At present, the International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) and the National Center for Educational Statistics (NCES) of the United States have respectively Carried out theoretical research and global assessment of international reading literacy.

Universities around the world offer reading or reading-related courses. Harvard University cites reading as one of the most important aspects of college study. The Ministry of Propaganda of China issued the "Opinions on Promoting Reading for All (2020)", advocating reading for all and building a scholarly society. Under the guidance of the "Opinions", Chinese colleges and universities regard students' reading literacy as an important training goal and explore various forms of reading literacy training models and teaching methods.

Khaochoe & Samanpan,(2022) pointed out that reading literacy is an ability that needs to be practiced and developed, especially for contemporary college students, who are an important force for national development. Educational institutions must encourage learners to be knowledgeable beings - passionate about research, capable of creating, developing and disseminating new knowledge to society through the learning process, encouraging learners to study, research and seek knowledge in the field of study, and must be able to communicate information, knowledge The presentation of ideas and opinions in the form of writing allows learners to apply them to their daily lives and adapt to the society of the information age.

Definition of Reading literacy

In 2000, the International Student Assessment (PISA) project recognized that "reading literacy" is the ability to understand, use and reflect on printed texts to achieve personal goals, form personal knowledge and potential, and participate in social activities. The project's definition of reading literacy includes higher-level reading skills such as the ability to comprehend, reflect, and use textual information to achieve goals. In 2009, the new concept of "reader input" was added to the project; in 2018, defined reading literacy as understanding, using, evaluating, reflecting on and engaging with texts to achieve one's goals, to develop one's knowledge and potential, and to participate in society. "writing" was deleted, and "evaluation" was added as a component of reading literacy. This revision not only emphasized the importance of critical thinking, but also made Read a wider range of texts.

In 2001, the Progress in International Reading Literacy Research (PIRLS) project defined "reading literacy" as: the ability to understand and use written language forms that are required by society or that are considered valuable by individuals. Children readers can construct meaning from various articles, they read to learn, participate in reader groups, and for fun. In 2006, the project revised this definition, emphasizing the importance of reading activities in different situations such as school and daily life. Reading literacy includes reading purpose, comprehension process, reading behavior and attitude.

Prior to 2007, the National Assessment of Educational Progress (NAEP) defined "reading literacy" as understanding and using written texts for physical and mental enjoyment, learning, social participation, and achievement of goals. In 2009, the assessment recognized reading as a dynamic cognitive process in which students comprehend written texts, interpret meaning, and make appropriate use according to text type, purpose, and situation. From 2009 to 2019, the assessment revised the previous reading literacy framework, emphasizing scientific reading research, refining the content of measurable indicators, distinguishing the cognitive goals of literary and information texts, and focusing on vocabulary assessment.

Zhu (2021) thanked that the three major international reading assessment systems have clearly defined reading literacy. All three emphasize the ability to understand, synthesize and apply reading texts, and all emphasize the ability to participate in social activities through active reading.

Material and Method

This research used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting reading literacy of undergraduate students in Guangxi Province.

Table 1 Conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyzed the internal and external influencing factors from students and lecturers
Research objective	To examine the factors affecting reading literacy of undergraduate students in Guangxi Province.
Conduct research	Designing instrument 1 (The questionnaire for students). Designing instrument 2 (The interview for the lecturers). Assess the validity by 3 experts
Target group	1) 150 former students who already completed Reading and Appreciation course and majoring in liberal arts at 1st semester of the 2023 in Guangxi Province. 2) 3 lecturers who are teaching Reading and Appreciation course from 3 colleges in Guangxi Province.
Instrument	1. Questionnaire for students. Part 1: About Common data of the respondent in overall. (N=150) Part 2: About internal and External Factors. 6 items of internal factors. 6 items of external factors. Part 3: Suggestions. 2. Interview for the lecturers. Part 1: About Common data of the respondent in overall. (N=3) Part 2: 10 questions. 5 questions for internal factors. 5 questions for external factors. Part 3: Suggestions
Data analysis	1. Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ), standard deviation (σ) for questionnaires. 2. Content analysis for interview
Output	The results show that the internal factors that affect the reading literacy of undergraduate students include psychology and physical, knowledge and skills, attitude, and the external factors include method of teaching, materials, and environment.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop SQ4R Model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University.

Table 2 Conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Develop SQ4R model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
Research objective	To develop SQ4R model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University.
Conduct research	Designing instrument 1 (IOC from 3 experts in development of SQ4R model). Designing instrument 2 (Confirming development of SQ4R by 3 experts)
Target group	By 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria.
Instrument	The handout for 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC).
Data analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.
Output	The suitability of SQ4R model, which is confirmed by 3 experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of implementing SQ4R Model to improve reading literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University.

Table 3 Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	1) Design lesson plan 2) Design Pretest and Posttest
Research objective	To study the results of SQ4R model to improve digital literacy of undergraduate students in Guangxi Minzu University.
Conduct research	Designing instrument 1 (lesson plan) Designing instrument 2 (Pretest and Posttest)
Target group	The 40 students who enroll in Reading and Appreciation course at Guangxi Minzu University in the 1st semester of the academic year 2024 from Section 1 by cluster random sampling.
Instrument	1.The lesson plans 2.Pretest and posttest evaluation from Congruence (IOC).
Data analysis	Descriptive statistics – MEAN and standard deviation Inferential statistics – Paired t-test for dependent samples
Output	After implementing SQ4R model, students' reading literacy will be higher than before the experiment.

Results

In the study of “Development of SQ4R Model to Improve Reading Literacy of Undergraduate Students”, the researcher studied the documents concerning the following.

The student's questionnaire analysis results. The sample group for research objective 1 is composed of undergraduate students from three universities in Guangxi Province. The common data of the respondent

The Common data of the respondent in overall (N=150)

The common data of the respondent in overall that the most gender is female, 64.00% of the total. The male respondents make up 36.00% of the total. The age was concentrated in 18-20 years old, accounting for 83% of the total, 21-23 years old accounting for 17% of the total.

The result of questionnaire from students in overview (N=150)

The indicates that internal factors affecting the reading literacy are found to be at a agree level overall ($\mu=4.43$). Considering each item individually, it was found that No.4 have the highest mean ($\mu=4.55$), followed by No.5 ($\mu=4.52$), and the lowest mean is No.2 ($\mu=4.26$).

For external factors affecting the reading literacy, the overall level is found to be agree ($\mu=4.403$). Considering each item individually, it was found that No.2 has the highest mean ($\mu=4.59$), followed by No.1 ($\mu=4.45$), and the lowest mean is No.6 ($\mu=4.20$).

The Lecturers Interview analysis results

The interviews include three lecturers who taught the "Reading and Appreciation" course in the 1st semester of 2023 academic year. They are from the College of Liberal Arts of Guangxi Minzu University, the College of Liberal Arts of Guangxi University, and the College of Liberal Arts of Nanning Normal University, with one lecturer from each university.

The common data of the lecturers shows that the most common gender is Female, representing 66.70% of the respondents, the highest teaching experience falls in the range of over 9 years, also at 66.70%, while the highest age group is above 35 years old, making up 66.70%.

Internal Factors

The internal factors affecting undergraduate students' reading literacy in Guangxi Province are as follows: 1) Teachers' knowledge and teaching skills of current Reading and Appreciation Course play an important role in cultivating students' reading literacy. 2) Teachers continue to receive training in cutting-edge knowledge and teaching skills in reading and appreciation courses. This is very important for cultivating students' reading literacy. 3) Teachers' personal lives, including physical and mental health, family responsibilities, and work-life balance, will also affect the development of students' reading

literacy.4) Teachers' personal beliefs about education, learning, and their role as educators will affect the development of students' reading literacy.5) Teachers' attitudes towards classroom teaching and students (including language, expressions, movements, etc. will affect the development of students' reading literacy.

External Factors

The external factors affecting undergraduate students' reading literacy in Guangxi Province are as follows:1) Teachers' teaching skills and strategies and methods of organizing classes directly affect students' enthusiasm and the development of reading literacy.2) The SQ4Q reading method has clear steps and clear purposes. Using the SQ4R model can improve students' reading literacy. Besides that can also use mind mapping to help with reading.3) In terms of teaching materials, in addition to using textbooks arranged by the school, it is also necessary to use multimedia means to enrich students' teaching materials.4) Small class teaching (less than 40 students), quiet and clean classroom environment, active classroom atmosphere, and active group discussions are very important for the cultivation of reading literacy.

References

- Artis, A. B. (2008). Improving marketing students' reading comprehension with the SQ3R method. *Journal of Marketing Education*, 30(2), 130-137.
- Berk, L. E. (2022). *Development through the lifespan*. Sage Publications
- Blaxter, L., Hughes, C., & Tight, M. (2010). EBOOK: How to Research. McGraw Hill Education (UK).
- Claire Major, Michael Harris, and Todd Zakrajsek. (2016). *Teaching for Learning*. New York: Routledge
- Churat, J., Prommatha, R., Pengsawat, W., Upanit, W.,
Guangxi Minzu University. (2018,September). *Training Program 2018*.
<https://jwc.gxmzu.edu.cn/info/1958/7144.htm>
- Glynn, S. M., & Muth, K. D. (1994). Reading and writing to learn science: Achieving scientific literacy. *Journal of research in science teaching*, 31(9), 1057-1073.
- Hu Yitao, Wu Jing & Tong Yunjuan. (2021). *Practical Exploration of Opening General Education Courses of Reading Literacy in Colleges and Universities—Taking Nanjing Agricultural University as an Example*. China Agricultural Education.
- Jacobs, J. E., & Paris, S. G. (1987). *Children's metacognition about reading: Issues in definition, measurement, and instruction*. *Educational psychologist*, 22(3-4), 255-278.
- Kintsch, W. (1998). *Comprehension: A paradigm for cognition*. Cambridge university press.
- Li Yanbing. (1994). *A Brief Discussion on Teaching Mode*. *Contemporary Educational Science* (3), 3.
- Lei, S. A., Rhinehart, P. J., Howard, H. A., & Cho, J. K. (2010). *Strategies for improving reading comprehension among college students*. *Reading Improvement*, 47(1), 30-43.
- Lipson, M. Y., & Wixson, K. K. (1983). *Becoming a strategic reader*. *Contemporary educational psychology*, 8(3), 293-316.
- Pressley, M., & Afflerbach, P. (1995). *Verbal protocols of reading*. Paris, S. G.,
Pressley, M. (2002). Metacognition and self-regulated comprehension. What research has to say about reading instruction, 3, 291-309.
- Qin Li (2022). *Causes of Differences in Reading between Chinese and American College Students*. *Taste and Classics* (21), 52-55
- Sangkaew, T. & Buasomboon, B. (2020). The Development of Literature Teaching Model Using ACDEA to Improve Critical Reading Skills of Thai Language Teacher Students. *Journal of Humanities and Social Sciences Review*, 22(2), 62-74.
- Schneider, W., & Pressley, M. (2013). *Memory development between two and twenty*. Psychology Press.
- Sander Tamm. (2023,February) *The SQ3R Study Method: All You Need to Know*. <https://e-student.org/sq3r-study-method/>

DEVELOPMENT OF TASK-DRIVEN TEACHING MODEL TO IMPROVE THE SCIENTIFIC LITERACY OF UNDERGRADUATE STUDENTS

¹Bi Fangfang, ²Wapee Kong – In and ³Areewan Iamsa-ard

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹ bifangfang.bsru@hotmail.com

Received: January 24, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the factors affecting the scientific literacy of undergraduate students. 2) to develop task-driven teaching model to improve the scientific literacy of undergraduate students. 3) to study the results of task-driven teaching model to improve the scientific literacy of undergraduate students. There are 3 phases was conducted to answer research objectives 1, 2, 3. The sample group of Phase 1 were 75 formal students who enrolled Biochemistry course in the 1st semester of the 2022 and 3 lecturers who teach Biochemistry course from Guangxi vocation University of Agriculture 1, Guangxi University and Guangxi Minzu University. 5 experts were confirmed the Task-driven teaching model in Phase 2, and the sample group of Phase 3 were 33 students who enrolled Biochemistry course of Guangxi vocation University of Agriculture semester 1 in academic year 2023 The research instruments were 1) a set of questionnaires for students and interview for lecturers, 2) a set of questionnaires for confirming instructional model, 3) Lesson plan and 4) Pretest and Posttest. Data were statistically analyzed by percentage, mean, and standard deviation.

The results revealed the following. There were 2 factors affecting scientific literacy of undergraduate students included internal factors and external factors from the students and the lecturers. The internal factors include psychology or physical, knowledge or skills, and Attitude. As for external factors include Method of Teaching, Materials, Evaluation and Environment, and Task-driven teaching model to improve scientific literacy of undergraduate students included 5 components: 1) Principle and Rationale, 2) Objectives, 3) Contents, 4) Method of teaching & Materials and 5) Evaluation. The model was 100% confirmed to utility, feasibility, propriety and accuracy standards as assessed by 5 specialists, and the study involves interviews with three lecturers to analyze factors influencing undergraduate students' learning achievement in biochemistry. Internal factors encompass the lecturers' physical and psychological well-being, emphasizing the importance of a balanced work-life, profound knowledge, and engaging teaching attitudes. External factors include the significance of appropriate teaching methods, rich learning materials, conducive learning environments, and comprehensive evaluation strategies. The lecturers stress the role of task-driven teaching models and cooperative learning in enhancing scientific literacy. Overall, the study

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

² Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

underscores the interconnectedness of internal and external elements in shaping students' academic performance and fostering scientific literacy.

Keywords: Task-Driven Teaching Model, Scientific Literacy, Undergraduate Students

Introduction

The Biochemistry course is the main professional basic course for animal husbandry majors, a basic discipline in life science, which intersects with chemistry, molecular biology, physiology and other disciplines, and can solve the practical problems encountered in chemistry and its teaching across disciplines, is a science that studies the nature of the chemical composition of living organisms and the laws of chemical change during their life activities at the molecular level, with organisms as the object of study. The theory and experimental methods of modern biochemistry have been widely used in animal production and research. Learning and mastering the knowledge of biochemistry lays the theoretical foundation for understanding the phenomena of life and the laws of animal growth and reproduction and lays the technical skill foundation for mastering the new technology of modern animal breeding, which is of great significance to the cause of animal production and animal health. Learning and mastering the knowledge of biochemistry lays the theoretical foundation for understanding the phenomena of life and the laws of animal growth and reproduction and lays the technical skill foundation for mastering the new technology of modern animal breeding, which is of great significance to the cause of animal production and animal health. Through the study of this course, students will be able to understand and master the relationship between the structure, properties, and functions of biological macromolecules (proteins, nucleic acids, sugars), the metabolism and regulation of biological molecules in the body, and the transformation and utilization of bioenergy and other basic knowledge and basic skills in biochemistry. Students can use biochemical knowledge to discover and analyze scientific problems and cultivate students' scientific literacy. (Guangxi Vocational University of Agriculture, 2023)

At the same time, biochemistry is also a comprehensive course combining theory and practice. The traditional teaching method focuses on teaching, which makes the teaching process too structured. Students only pay attention to the memory of knowledge, but fail to deeply understand, practice, and apply it. At the same time, students' experience in the learning process and interest in learning biology are ignored. In the traditional education model, teachers play a dominant role, while students passively accept knowledge and lack autonomy and active thinking. The teaching process neglects the cultivation of students' independent thinking ability. When evaluating students in the traditional education mode, teacher pay more attention to the mastery of knowledge, ignoring students' innovation ability and problem-solving methods. (Guangxi Vocational University of Agriculture, 2023)

However, the current situation of students' scientific literacy is not satisfactory, mainly manifested in the following points: 1. Students are not fully aware of the importance of scientific literacy and the spirit of inquiry for future work and life. 2. Some students are not good at raising questions with scientific basis and exploratory significance by observing biological phenomena in life. 3. Students have mastered the basic knowledge of biochemistry but cannot analyze and solve problems with scientific thinking and research methods. 4. Some students are not good at consulting literature, comprehensively analyzing some practical problems encountered in learning, putting forward their own opinions and solving problems creatively. 5. Some students lack teamwork ability and need improvement in communication and expression. If the students cultivated by the school do not have the scientific literacy, they will not be able to adapt to the needs of the society after graduation and will not be competent for the job. At present, cultivating learners' scientific literacy has become the consensus of education circles in various countries, but it is not easy to successfully apply it to classroom

teaching. Many countries carry out research from the aspects of curriculum standards and content, teaching methods and strategies, and evaluation methods. (Guangxi Vocational University of Agriculture, 2023)

Therefore, we should try to adopt a new teaching model to improve these problems. Task-driven teaching mode can connect the whole knowledge system to achieve the purpose of internalizing and applying students' knowledge. Task-driven teaching mode can integrate relatively scattered knowledge into a teaching task, requiring the student team to comprehensively use key knowledge points to complete the task, and effectively mobilize the awareness of students to participate in learning. It can enable students to actively participate in the whole teaching process in class and after class, with more frequent interaction between teachers and students, students can also ask deeper questions, and the cycle of tracking knowledge points can be significantly extended. Zhang (2018) applied the task-driven teaching mode to the talent assessment experimental teaching system in colleges and universities. The results indicated that the effectiveness of talent assessment experimental teaching and students' multifaceted competence quality were significantly improved. He (2017) proposed a teaching flow chart of task-designing, task-presenting, task-completing and task-evaluating in high school biology teaching. The experimental results show that task-driven teaching mode contributes to the formation of students' scientific literacy. Wang (2020) applied task-driven teaching model to high school biology teaching, the experimental results show that students are willing to participate in inquiry and actively construct the meaning of knowledge in the whole teaching process.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying "Development of Task-driven Teaching Model to Improve the Scientific Literacy of Undergraduate Students".

Objectives

1. To examine the factors affecting the scientific literacy of undergraduate students.
2. To develop task-driven teaching model to improve the scientific literacy of undergraduate students.
3. To study the results of task-driven teaching model to improve the scientific literacy of undergraduate students.

Material and Method

Literature review

In the study of "Development of Task-driven Teaching Model to Improve the Scientific Literacy of Undergraduate Students", the researcher studied the documents concerning the following.

Task-Driven Teaching

The "task" in Task-driven teaching mode refers to an assignment designed by teachers according to the teaching objectives, teaching content and the existing knowledge and experience of most students, which can promote students to master knowledge and improve their ability to a certain extent. "Drive" means "push" or "prompt". Task-driven teaching mode emphasizes that the driving force of students' learning comes from their own intrinsic motivation. This intrinsic motivation to solve problems constantly drives students to complete tasks and solve difficult problems. Task-driven is not forced learning but enables students to actively construct inquiry after stimulating the motivation to solve the task.

In 1918, the famous educator William Hurd Kirkpatrick (1871-1965) published the Project (design) Method of teaching: The Application of purposeful activities in the educational process in Columbia University, which first proposed project teaching and aroused wide attention in the educational community (Kirkpatrick, as cited in Yin, 2014).

Task-driven research in foreign countries was initially mostly applied to language teaching. Prabhu (1987) proposed "learning by doing" and applied it to communicative teaching experiments, in which the teaching content was adapted into teaching tasks, and students were required to achieve the teaching objectives by completing the tasks in the classroom. This is the original form of task-based teaching methodology. Nunan made an in-depth study of the design model of communicative tasks in *Task Design in Communicative Classroom*. Nunan (1989) believed that tasks could be divided into two types: goal and educational. He divided tasks into six parts, such as goal and context, and discussed in detail the nature, function, development and design of tasks in foreign language classroom teaching.

Willis (1996) proposed that task teaching takes tasks as the main line through the teaching process, and the tasks are designed based on the objectives, and the teaching process of task-driven teaching mode is divided and elaborated. Skehan through an in-depth study of Willis's viewpoints, conducts empirical research on task-based learning. Skehan (1998) considers that task-based learning activities emphasize the individual's active participation, and attach importance to how students communicate information, and emphasize the design of learning tasks that relate to real life, and students should focus their learning on how to complete the tasks. According to Skehan, the main purpose of pre-task preparation activities is to increase the opportunities for learners to reconstruct their internal linguistic knowledge, including the incorporation of new linguistic items and the reorganization of acquired linguistic knowledge. Nunan analyzed the task-driven teaching model from multiple perspectives and believed that teachers should adhere to the bottom-up education mode and emphasize that the effectiveness of teaching can be reflected by running tasks through the teaching process (Nunan, 2004).

Li (2009) understands the concept of task-driven model as: task-driven is an effective classroom teaching model that can greatly expand and enrich students' knowledge, combine their knowledge with their practice in a timely manner, and help to promote the integration of subject teaching and modern information technology. Li (2009) pointed out that one of the greatest advantages of this task-driven teaching model is that it can eliminate as many blind spots in students' learning as possible. One of the greatest advantages of this task-driven teaching mode is that it can eliminate the blindness of students' learning as much as possible and can greatly improve students' learning efficiency in its application.

Theory

There are theories for Task-driven teaching model as follows:

Constructivism learning theory

Task-driven teaching method is based on constructivism learning theory. Constructivism learning theory was first put forward by psychologist Piaget. It advocates that learning is not simply the transfer of knowledge by teachers to students, but the self-active establishment of cognition by students in the learning process, which is a process of interconnection between old and new knowledge (Deng,2020). According to the learning theory of modern constructivism, Jiang (2012) believes that students' basic knowledge is not acquired through classroom teaching of schools and teachers and passive review and memory of students, but through construction activities based on their existing basic knowledge and practical experience in a certain time and environment. At the same time, it especially emphasizes the overall learning management mode of "student-oriented, teacher-guided", that is, in the learning process of the overall construction of basic meaning knowledge, students are the active constructors of meaning, and teachers play a role in helping and promoting.

In constructivist learning theory, learners are actively absorbing knowledge with the assistance of an instructor or other learners. Learners actively construct meaning of knowledge by using necessary learning materials or cues in a prescribed context. Therefore, constructivist learning theory suggests that there are four major elements in a learning environment, which are situation, collaboration, conversation and meaning construction (Wang, 2017). "Situation" means that a certain scene should be created in the learning environment and it is helpful for learners to complete the learning activities; "collaboration" exists in the whole learning

process and plays a great role in accomplishing the meaning construction of knowledge; "Conversation" means that students need to discuss how to complete the learning task through conversation, which is an indispensable element, and "meaning construction" refers to the final goal that learners need to achieve after completing the learning process (Yan, 2005 & He, 2021).

Humanistic learning theory

Humanistic learning theory emphasizes the self-realization of individuals, so the learning content should be the knowledge experience or method that can make students feel valuable and meaningful, make students realize the practicability of the knowledge content, and enable students to learn better and more effectively (Hang, 2017). This view also emphasizes that students' interests should be paid attention to in the learning process. In addition, the basic viewpoints of humanistic learning theory are as follows: first, the teaching concept of knowledge integration, emotion and cognition are interrelated, learning is not only the development of cognition, but also the coordinated development of knowledge and emotion; Second, the concept of meaningful autonomous learning, which not only refers to learning to increase knowledge and experience, but also refers to learning that can integrate existing experience; Third, the student-centered teaching concept emphasizes that teachers only provide students with various learning resources to create an atmosphere that can stimulate learning, and students can use various resources independently to exert their potential and better adapt to changes, so as to obtain valuable and meaningful knowledge content (Gu, 2020).

The humanistic viewpoint has a very good guiding significance to task-driven teaching practice. In the process of task-driven teaching, students take the initiative to accept tasks, analyze tasks and solve problems; The process is full of reflection, insight, introspection, and the joy of success. Students can not only improve the learning of professional knowledge and skills, but also improve the ability to cooperate with others, language expression ability, and innovation ability. These are conducive to the overall development of students.

The theory of the zone of proximal development

Wirzki is a famous researcher in education science, put forward the "zone of proximal development" education theory. He believes that: "The individual development of students should be divided into two levels: one is the current level of development of students themselves; Another is the student's potential level of development. Vygotsky calls the difference between a student's ability to complete a task independently and their ability to perform it with the help of others the "zone of proximal development" (Wirzki, as cited in Zhong, 2018).

According to Vygotsky's theory, to implement task-driven teaching, teachers should analyze students' current learning situation when designing lesson plans, and then select appropriate teaching activities to help students successfully reach the zone of proximal development (Zhou, 2012). When applying task-driven teaching mode in biochemistry classroom, task design should follow the principle of proximal development zone. The teaching activities designed by teachers should not only conform to students' existing level, but should be based on students' possible cognitive level, grasp the differences between the two, and reasonably set the difficulty and gradient of tasks. And the tasks should have certain exportability and maneuverability to guide students to reach a higher level of development.

Achievement Motivation Theory

In the 1950s, Professor David of Harvard University proposed the theory of achievement motivation by studying human needs and motivations (David, as cited in Man, 1994). The theory of achievement motivation means that people want to engage in activities that are significant, difficult and challenging to them, and can achieve satisfactory results in the activities. Motivation includes internal and external motivation, internal motivation includes students' self-efficacy and expectation of success, and external motivation

refers to interest and environment, etc. (Xie, 2010). When choosing different situational materials, teachers need to consider the influence of situational materials on students' external motivation and whether the selected situational materials can help students persist in completing tasks. When designing different types of tasks, teachers need to consider students' sense of self-efficacy, and how students maintain a state of vitality when performing tasks is closely related to students' intrinsic motivation in choosing to complete tasks.

There are 4 theories for task-driven teaching model 1) constructivism learning theory, 2) humanistic learning theory 3) the theory of the zone of proximal development and 4) achievement motivation theory.

The Scientific Literacy

As for the interpretation of the connotation of scientific literacy, scholars in different times have different interpretations of it, and its connotation is also full of distinctive characteristics of The Times. The term scientific literacy was first proposed in the 1950s by the American educator Conant in his book *General Education in Science*. Since then, scientific literacy has been widely paid attention to by researchers because of its universal educational value. International discussions on the concept and connotation of scientific literacy have never stopped, and the construction of the concept of scientific literacy has gone through a complex and difficult process of understanding.

1960s, Pella divides scientific literacy into six distinct areas: the interrelationship between science and society, the ethics of science, the nature of science, conceptual knowledge, science and technology, and science in the humanities (Pella, O'Hearn and Gale, 1966).

In 1974, Showalter analyzed the literature published in the following years and divided scientific literacy into seven dimensions, arguing that a scientifically literate person should be able to 1) understand the nature of scientific knowledge; 2) apply scientific concepts, principles, laws, and theories to everyday life; 3) use the scientific process in problem solving and decision making; 4) face all aspects of daily life with scientific values; 5) understand and appreciate the intersection of science and technology, their relationship to each other, and their relationship to society; and 6) face all aspects of daily life with scientific values through science, 3) use scientific processes in problem solving, decision making, and increasing understanding of the universe; 4) approach all aspects of daily life with scientific values; 5) understand and appreciate the intersection of science and technology, their relationship to each other, and their relationship to society; 6) cultivate a richer and more exciting view of the universe through a science education that lasts for a lifetime; and 7) develop a variety of ingenious skills related to science and technology (Showalter, 1974).

Showalter's definition reflects differences in the degree of scientific literacy. Shen (1975) divided the concept of scientific literacy into three categories: 1) practical scientific literacy, which refers to the ability to use scientific knowledge and information to solve problems in daily life related to food, health, shelter, etc.; 2) civic scientific literacy, which refers to the right of citizens to participate in decision-making based on adequate information; 3) cultural scientific literacy, which refers to the right of taxpayers to be informed about the investment and output of their money; and 4) the right of citizens to participate in decision-making based on adequate information. It means that citizens have the right to participate in scientific and technological decision-making based on sufficient information, and as taxpayers they should have the right to know the investment and output of their own money; 3) cultural scientific literacy, which means that scientifically literate people should be able to realize that science belongs to a part of the cultural achievements of human beings. This categorization provides multiple functions of scientific literacy for different social contexts.

Branscomb (1981) expanded on Shin's work, first defining "scientific literacy" as "the ability to read, write, and understand systematic human knowledge," based on the Latin roots of "science" and "literacy." She then divides scientific literacy into eight categories:

methodological science literacy (methodological science literacy), professional science literacy (professional science literacy), universal science literacy, technological science literacy, amateur science literacy, journalistic science literacy in the media science policy literacy, science policy literacy and public science policy literacy. Each kind of scientific literacy corresponds to a specific background, for example, scientists should have professional scientific literacy, ordinary citizens should have general scientific literacy, etc. (Branscomb,1981).

In the early 1980s, the United States began to discuss issues such as science, technology, and the role of scientific decision-making in society. Miller published the most influential article, "Scientific literacy: A conceptual and empirical review." Miller (1981) proposed the multi-dimension of scientific literacy, realized the social dimension and cultural dimension of scientific literacy, and established the evaluation system of sociological methods. He believes that the concept of scientific literacy should be in line with the contemporary situation and divides scientific literacy into three dimensions: the norms and methods of science, the main terms and perspectives of science, and the impact of science on society.

In 1989, the American Association for the Advancement of Science (AAAS) launched Project 2061. It is a long-term project aimed at improving citizens' scientific literacy. The AAAS, in Project 2061: Science for All Americans, defines "the knowledge, skills, and attitudes that students should possess during their time in school in order to become a scientifically literate person." At the same time, the document also put forward a comprehensive and general definition of "science literacy" : a person with scientific literacy should master scientific knowledge should not only be limited to the traditional key concepts and principles of physics, chemistry, biology and other disciplines, but also understand the key concepts and principles of mathematics, technology and social sciences; Familiarity with the natural world and recognition of its diversity and unity; Understanding science is the common cause of mankind; Scientific attitudes, such as open acceptance and skepticism of curiosity and new ideas, and values that view science in a positive critical rather than confrontational way; The ability to use computers and calculators to calculate, estimate and operate, as well as to observe, communicate, criticize and react.

Shamus (1995) divided scientific literacy into three levels: 1) cultural scientific literacy, which is the simplest level, and he believes that most educated adults have some level of cultural and scientific literacy; 2) functional scientific literacy refers to the ability of people not only to use scientific terms correctly, but also to communicate, read, and write smoothly in a meaningful and non-technical context; 3) True scientific literacy, which is the most difficult level to achieve, requires an understanding of the development process of scientific theories, the role of experiments in science, the elements of scientific inquiry, and the ability to raise and solve problems on the basis of the first two levels.

In the 1990s, the United Kingdom initially put forward relevant educational goals and requirements for students' biological science literacy in documents such as Biology Syllabus (Qiao,2018). By the beginning of the 21st century, the British education Department issued the "Biological Subject Standards" for junior high school. In this document, attention should be paid to the development of students' mathematical literacy, and scientific inquiry activities should be integrated into every link of educational activities. Through this series of educational reform measures, it can be understood that the United Kingdom attaches great importance to biology education in science curriculum education and pays attention to the integration and comprehensive application of knowledge among various disciplines. For example, British educational institutions integrate biology with other subjects to form a science curriculum, breaking the traditional block teaching method in the teaching process, and conducting classroom teaching through a comprehensive knowledge system (Yang,2018).

Between 2000 and 2015, the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) definition of science literacy was also in flux. In 2000 and 2003, the OECD measured science literacy mainly in terms of scientific knowledge or concepts,

scientific processes and skills, and social contexts, and defined it as: "Scientific literacy is the ability to apply scientific knowledge, identify problems, and draw conclusions based on evidence in order to understand the natural world, the impact of human activities on it, and to make good decisions." Unlike before, in 2006 the OECD added to its definition of science literacy knowledge about the "relationship between science and technology", although this was envisaged in the 2003 PISA science literacy framework, but not discussed in detail. In addition, the 2006 PISA science literacy assessment framework also adds the dimension of scientific attitude, and evaluates it from three aspects: scientific interest, environmental awareness and support for scientific inquiry. In the 2015 PISA science literacy assessment framework, "support for scientific inquiry" in the dimension of scientific attitude was further revised to "emphasis on scientific inquiry methods".

Building on the 2006 definition of science literacy, the OECD has further developed it in the 2015 Assessment Framework for Science Literacy, which defines science literacy as: "A scientifically literate person should be able to interpret scientific phenomena, evaluate and design scientific inquiry, interpret scientific data and evidence, and actively participate in logical discussions related to science and technology." Compared with before, the biggest change is the more in-depth interpretation of "knowledge related to science", and it is divided into content knowledge, process knowledge and cognitive knowledge. Since this study is mainly from the perspective of school education, the definition of science literacy mainly refers to the research of science educators. Therefore, referring to the previous definition of scientific literacy, this study defines scientific literacy as: a person with scientific literacy should have basic scientific knowledge and science-related knowledge, including the understanding of the nature of science, and be able to use scientific knowledge to explain scientific phenomena; Ability to evaluate and design scientific inquiry and interpret scientific data and evidence; Understanding the interaction between science and human activities; Have scientific interest, environmental awareness, support for scientific inquiry, acceptance and skepticism of science.

Biological Scientific literacy

The term bioscience literacy was first innovated in 1987 by Ewing et al. in their publication of research on biology education in *The American Biology Teacher*. Subsequently, in 1993, the BSCS published *Developing Biological Literacy* to guide the development and construction of biology programs. In the book, it is pointed out that people with bioscience literacy should be able to understand the terminology and principles of biology, understand the impact of human beings on nature, and master the learning style of scientific inquiry. Meanwhile, BSCS classifies the level of scientific literacy into four levels, which are superficial, functional, structured, and multidimensional bioscience literacy (Tian,2017).

In China, *Biology Curriculum Standards for Senior High Schools (2003)* proposed that biological science literacy refers to the biological science concepts and scientific inquiry ability required for participation in social activities, production practices and personal decision-making, including understanding the nature of science, the interrelationship between technology and society, and the formed scientific attitudes and values. By examining the level of an individual's biological science literacy, it can reflect the individual's understanding and application of biological basic content within the scope of biological science and reflect the individual's ability to improve their scientific literacy based on their own cognition (Wang,2017). *Biology Curriculum Standards for Senior High Schools (2020)*, it is clearly stated that students should learn biological knowledge, develop biological experimental skills, develop a scientific and rigorous attitude and thinking, and promote the development of students' biological science literacy in the process of hands-on activities.

The 21st century is the century of biological science. With the continuous application of biological science and technology in daily life, biological science literacy has become an important part of the basic scientific literacy that citizens must possess in the new era. Schools at all levels and of all types should, based on the learning of biological science knowledge and

skills and the understanding of the connection between science, technology and society, establish correct scientific values for students, cultivate the emotion of harmonious coexistence between man and nature, help students develop rigorous scientific logical thinking in the learning process, and improve students' biological science literacy (Zhang, 2018).

Material and Method

This research used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting the scientific literacy of undergraduate students. Obtain important information that is used as a basis for examine the internal factors and external factors to Improve scientific literacy for undergraduate from the former students and lecturers. And take the result to do task-driven teaching model.

Table 1 Summary how to conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyzed both internal and external influencing factors from students and lecturers.
Research objective	To examine the factors affecting the scientific literacy of undergraduate students.
Conduct research	Designing instrument 1 (The questionnaire for students) Designing instrument 2 (The interview for the lecturers) Assess the validity by 5 experts (List name from Appendix A)
Target group	1. 75 former students from three universities in Guangxi Zhuang Autonomous Region 2. 3 lecturers from Guangxi Vocational University of Agriculture, Guangxi University and Guangxi Minzu University.
Instrument	1.Questionnaire for students Part 1: The information about common data of the respondents. Part 2: The information about internal and External Factors. 1.1 6 items of internal factors 1.2 6 items of external factors Part 3: Suggestion 2. Interview for lecturers Part 1: The information about common data of the respondents. Part 2: 10 questions. 5 questions for internal factors. 5 questions for internal factors. Part 3: Suggestion
Data analysis	Descriptive Statistics i.e., Frequency, MEAN (), Standard Deviation (S.D.) for questionnaires. 2.Content analysis for interview
Output	The results show that the internal factors that affect the scientific literacy of undergraduate students include psychology or physical, knowledge or skills, and Attitude, while the external factors include Method of Teaching, Materials, Evaluation and Environment. These were obtained from both students and lecturers.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop task-driven teaching model to improve the scientific literacy of undergraduate students.

Table 2 Summary how to conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Develop Task-driven teaching model in terms of accuracy standards, propriety standards, feasibility standards, and utility standards.
Research objective	To develop Task-driven teaching Model to improve scientific literacy of undergraduate students.
Conduct research	Design handouts according to the principles and rationality, goals, content, teaching methods and materials and evaluation of Task-driven teaching model.
Target group	5 experts to confirm model.
Instrument	Part 1: Assessor's information Part 2: Assessment of the quality of Task-driven teaching Model on 5-point rating scale basis in 4 aspects 1) Utility Standards 2) Feasibility Standards 3) Propriety Standards and 4) Accuracy Standards.

	Part 3: Suggestion
Data analysis	Descriptive analysis, i.e., frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.
Output	Assessment of confirm the quality of Task-driven teaching model, which is confirmed by 3 experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of task-driven teaching model to improve the scientific literacy of undergraduate students.

Table 3 Summary how to conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	1. Design lesson plan 2. Design pretest and posttest
Research objective	To study the result of Task-driven teaching to improve scientific literacy of undergraduate students.
Conduct research	Designing instrument (evaluate the Instructional Model) Assess the validity by 5 experts
Target group	33 students from Guangxi Vocational University of Agriculture, who enroll in Biochemistry course.
Instrument	1. Lesson plan 2. Pretest and Posttest
Data analysis	Content analysis for analyzing difficulty value (p), discrimination power (r), and reliability (KR-20).
Output	Assessment of confirm the quality of Task-driven teaching Model for scientific literacy of undergraduate students.

Results

In the study of “Development of Task-driven Teaching Model to Improve the Scientific Literacy of Undergraduate Students”, the researcher studied the documents concerning the following.

Part 1: Analysis results serving objective 1–To examine the factors affecting the scientific literacy of undergraduate students.

This section presents analysis results serving objective 1 using table and description in terms of MEAN, standard deviation, interpretation (Level of Attitude), and ranking of all factors in overview. After that, items of all factors are presented likewise.

The Common data of the respondent in overall (n=75)

The common data of the respondent in overall the most gender is Female, 58.67%. Significantly more women than men participated in this questionnaire. The most age is 18-20, 52.00%.

The result of questionnaire from students in overview (n=75)

The Indicates that internal factors affecting the scientific literacy of undergraduate students in Guangxi province overall found at high level ($\bar{x}=4.40$). Considering only each item, it was found that factor No.4 Do you think scientific attitudes include curiosity, honesty in the recording and validation of data, flexibility, persistence, open-mindedness, willingness to tolerate uncertainty, and an acceptance of the provisional nature of scientific explanation ($\bar{x}=4.51$), follow factor by No.4 Do you think scientific attitudes are a mixture of the willingness to know and apply a scientific approach to face any task of problem-solving with respect for logic and critical thinking is the highest mean ($\bar{x}= 4.47$) and the fewest mean is factor No.2 Students think the knowledge form Biochemistry Course, in which scientists

study the natural world and propose explanations based on the evidence derived can improve more the Scientific literacy for you ($\bar{x}=4.24$).

For external factors affecting the scientific literacy of undergraduate students in Guangxi province overall found at High level ($\bar{x}=4.32$). Considering only each item, it was found that factor No.5 Do you think if the university has a specialized biology laboratory, a stable high-speed network, the modern textbook, a relaxed classroom atmosphere and the suitable class size can improve the scientific literacy is the highest mean ($\bar{x}= 4.52$), follow by factor No.3 Do you think if the lecturer chooses the method of teaching, utilizes modern educational technology methods, suitable contents, has various activities in the classroom, participates in and out the classroom can improve the scientific literacy ($\bar{x}=4.45$). and the fewest mean is factor No.2 Do you think the lecturer who has the experience to teach more 3 years or finish the education directly to teach Biochemistry Course can improve the scientific literacy ($\bar{x}=4.16$).

The lecturers interview analysis results

The amount of lecturers' university. Common data of the respondents in overall (N=3)

The common data of the respondents in Guangxi province. The respondents were all female, 100%, the most Experience teaching is 7- 9 yrs.,66.7%, the most age is 36-49 yrs., 100%.

Interview Lecturers Results

After the results from interview with the 3 lecturers, the factors affecting students' learning achievement can be concluded as follows.

Internal Factors

Psychology or Physical

Lecturers believe that a lecturer's personal life, including physical health, mental health, family responsibilities and work-life balance, affects teaching performance and the development of students' scientific literacy. Good health physique and fine psychological quality are an important guarantee for teaching performance, and only lecturers with good psychological quality can teach each student with mental health. In the personal life of lecturers, if work and life cannot be balanced and work pressure is too high, lecturers may suffer from mental exhaustion, depression, anxiety and other symptoms. Lecturers lose enthusiasm for teaching, become indifferent to students, and the effectiveness of teaching decreases, which in turn affects students' academic performance. Lecturers need to have good psychological qualities and a passion for teaching.

Knowledge and skill

The three lecturers believed that the lecturers' profound professional knowledge and high scientific research ability could help to improve the students' scientific literacy. Scientific research ability mainly includes the ability to identify problems, review literature, summarize and conclude, design experiments, organize and implement, and express scientific research. These factors are partially consistent with the dimensions of developing scientific literacy. Lecturers with strong scientific research ability can improve students' scientific literacy by introducing scientific thinking into the teaching of the curriculum. Lecturers also believe that it is important for lecturers to use certain techniques to motivate students to learn. Because the course is highly theoretical and some of the knowledge points are obscure, an interesting instructional design can reduce students' psychological resistance and lack of confidence. Lecturers' teaching experience and teaching methods should be able to stimulate students' interest in courses and knowledge, and trigger students' active thinking and exploration. By closely linking the lesson content with daily life, lecturers help students improve their knowledge of natural science and scientific literacy.

Attitude

All three lecturers believe that the classroom teaching process is a bilateral activity process between lecturers and students, and teaching and learning complement each other. Students' learning attitude is positively correlated with lecturers' teaching attitude, and students will imitate lecturers' behavior in unknown areas, such as professional habits and scientific attitude. Biochemistry is a basic core course, with many complicated knowledge points and a lack of interest, so lecturers need to have sufficient preparation before class, design teaching sessions, introduce examples, design experiments and so on. Experienced lecturers are good at understanding students' needs, being aware of their every move, and are good at organizing every aspect of classroom teaching through appropriate attitudes, behaviors and rational methods. Therefore, in classroom teaching, the lecturer's teaching attitude has a greater impact on the students' learning attitude.

External Factors

Method of teaching,

Lecturers believe that appropriate teaching methods have an important impact on students' academic results. Lecturers should choose appropriate teaching methods according to the teaching objectives, teaching contents and actual characteristics of students. Lecturers believe that appropriate teaching methods have an important impact on students' academic results. Lecturers should choose appropriate teaching methods according to the teaching objectives, teaching contents and actual characteristics of students. One lecturer said that the use of mixed online and offline teaching methods will improve the learning autonomy of learners, which can ensure full communication between lecturers and students, as well as receiving more knowledge through online learning. The other two lecturers indicated the adoption of project-based or task-driven teaching methods, which would improve students' initiative and problem-solving ability by completing a project under the guidance of the lecturer. Meanwhile, all three lecturers believed that the task-driven teaching mode could improve students' scientific literacy.

Materials,

Each instructor uses various teaching materials, including textbooks and online learning resources. Lecturers believe that rich teaching materials are conducive to students' understanding of teaching content and can enhance their interest in learning, which directly affects their learning results and the development of their abilities. The textbook that matches students' abilities, cases that are close to their lives, demonstration animations, online courses, the National Public Service Platform for Educational Resources, and so on, are resources that can meet the learning needs of different students.

Environment

Teaching environment is an important basis for the effective implementation of teaching activities. The teaching and learning environment are an important foundation for the effective implementation of teaching and learning activities. All three lecturers said that appropriate class size, multimedia equipment, and good lecturer-student relationship can provide a favorable learning atmosphere for students. Biochemistry is a discipline that studies the chemical composition of living organisms and their changing patterns through experiments. Therefore, an open professional biology laboratory, as well as sufficient experimental consumables and experimental equipment, can provide guarantee for students' independent experiments and improve their ability to design experiments and implement them. A good experimental environment is conducive to cultivating students' scientific attitude and scientific thinking.

Evaluation

The lecturer believes that students should be evaluated from several aspects, learning attitude, classroom performance, quality of homework, completion of tasks, experimental design, laboratory operation, etc., which should be able to comprehensively reflect the students' academic situation. It is important to recognize students' efforts and progress, but also to point out deficiencies and focus on the development of competence. Lecturers should

also use a variety of assessment methods, such as self-evaluation, evaluation by others, diagnostic evaluation and developmental evaluation.

References

- Branscomb, A. W. (1981). Knowing how to know. *Science, Technology, & Human Values*, 6(3), 5-9.
- Deng, J. S. (2020). Design and Application of Government Accounting Teaching Model Based on Constructivism Theory. *Communication of Finance and Accounting*(15), 167-171.
- Gu, H. P. (2020). On the Application of Humanistic Teaching Theory in English Teaching. *Education and Teaching Forum*, (26), 258-260.
- He, G. L. (2017). *The practical research of "Task-driven teaching model" in senior high school biology teaching*. (Master dissertation, Sichuan Normal University).
- He, J. G. (2019). The application of task-driven approach in senior high school English teaching. *Curriculum Education Research*, (26), 131.
- He, K. H. (2004). *Instructional design under constructivism learning environment*. Beijing, China: Beijing Normal University Press.
- Jiang, T. Z. (2012). Multimedia-assisted teaching scheme of english listening based on constructivist theory. *Communications in Computer & Information Science*, 267, 392-397.
- Li, B. (2004) "Task-driven" teaching mode four links. *Information technology education in primary and secondary schools*, (11), 27-28.
- Man, F., Nygard, R., & Gjessme, T. (1994). The Achievement Motives Scale (AMS): theoretical basis and results from a first try out of a Czech form. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 38 (3-4), 209-218.
- Nunan, D. (2000). *Designing Tasks for the Communicative Classroom*. Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press.
- Nunan. (2004). *Task-based language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Prabhu, N. S. (1987). *Second Language Pedagogy: A Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Qiao, G .P.(2018). Discussion on junior middle school biology teaching method under the new curriculum reform. *Curriculum education research* (36),166-167.
- Shamos, M. H.(1995) .*The myth of scientific literacy*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Shen, B. S. (1975). Views: Science Literacy: Public understanding of science is becoming vitally needed in developing and industrialized countries alike. *American scientist*, 63(3), 265-268.
- Skehan, P. A. (1998). *Cognitive Approach to Language Learning*. Cabridge: Cabridge University Press.
- Tian, M. (2017). *A practical study on the realization of scientific literacy education in junior middle school biology teaching*. Yanan: Yanan university press.
- Wang, J. Y. (2008). Chinese and American science teachers' understanding of scientific inquiry and its teaching (Master dissertation, East China Normal University).
- Wang, M. (2020). Application of task-driven teaching model in biology teaching in high school. (eds.) *Proceedings of the 2020 National Education and Teaching Innovation and Development Forum* (03), (pp.396-397).
- Xie, L. L. (2010). Implications of Achievement Motivation Theory for Teacher Education. *China Out-of-School Education*, (20), 49.
- Yan, Y. F. (2005). An overview of constructivist learning theories. *Forum on Contemporary Education* (15), 35-36.

- Yang, Y. (2018). Research on the application of task-driven teaching model in educational psychology. *Curriculum Education Research*, (49), 177.
- Yin, Y. S. (2014). Research on the application of PBL teaching model in educational technology professional practice courses (Master dissertation, Shandong Normal University).
- Zhang, G. (2018). How to cultivate students' scientific literacy in biology extracurricular activities in junior high school. *Quality education in western China*. (24),66-67.
- Zhang, Y. (2018). Practice research of task-driven model in the construction of talent evaluation experiment teaching system. *Innovation and Entrepreneurship Theory Research and Practice*, 1(16),90-91.

TO ENHANCE SELF-DIRECTED LEARNING ABILITY OF VOCATIONAL STUDENTS

¹Chen Yulin, ²Areewan Iamsa-ard and ³Wapee Kong – In

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹chenyulin.bsru@hotmail.com

Received: January 28, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The aim of these research were 1) to examine the factors affecting self- directed learning ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine 2) to develop sandwich instructional model to enhance Self-Directed ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine and 3) to study the results of implementing sandwich instructional model to enhance Self-Directed ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine. This study consists of three Phases. The sample group consisted of 120 former freshmen from 3 sections of students who major in Nursing who enrolled Physiology course at Guangxi University in Phase 1. Phase 2 was to develop instructional model and verify the feasibility of the instructional model by 5 specialists. There were 50 students from Guangxi University were cluster random sampling In the Phase 3. The instruments were (1) a set of questionnaires of students and lecturers (2) a set of questionnaires for confirming sandwich instructional model (3) lesson plans and (4) Scoring Rubric. Data were statistically analyzed by frequency, percentage, mean standard deviation.

The findings were revealed that the factors affecting self- directed learning ability of vocational students at Guangxi University include internal factors and external factors from the students and the lecturers, and Following interviews with three lecturers, key factors influencing the Self-Directed Learning Ability of Vocational Students in Guangxi Province were identified. Internal factors highlighted the significance of teachers' professional knowledge, teaching abilities, continuous training, and the impact of their physical and mental well-being on cultivating students' independent learning skills. Teachers' personal beliefs, attitudes, and views on education also played crucial roles. External factors focused on effective course design, teaching techniques, and strategies, with the sandwich teaching model being mentioned as a tool to enhance independent learning. Diverse teaching materials, classroom environment, and the influence of family and social surroundings were underscored as pivotal elements for improving students' self-directed learning abilities.

Keywords: Sandwich Instructional Model, Self-Directed Learning Ability, Vocational Students

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

² Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³ Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Introduction

The importance of physiology as a mandatory course for vocational nursing students is well-documented, as it prepares them for subsequent courses and clinical subjects. Mitchell and Ford (1984) emphasize that physiology develops skills of observation, deduction, and interpretation of data, crucial for courses like pharmacology and pathophysiology. Jing, Liu, and Sun (2020) also highlight physiology's role in preparing students for these advanced subjects. Mahaffey (2019) discusses the importance of physiology in understanding molecular structure-function topics, which are fundamental for health professions students. Arslanian-Engoren, Sullivan, and Struble (2011) and Saeki (2018) both affirm that physiology is essential for vocational nursing students to prepare for advanced courses and clinical practice. Mahaffey (2018) further notes that concepts in human physiology lay the foundation for courses like pathophysiology. Pattillo (2006) points out that a sound background in physiology is necessary for nursing students to master information concerning drug actions and interactions. Taylor and Littleton-Kearney (2011) suggest that concept mapping in physiology can maximize critical thinking and learning retention. Song (2010) and Mahaffey (2022) discuss innovative teaching methods in physiology that enhance practical and creative abilities, and aid in memorization of complex concepts. Harris, Hannum, and Sat Gupta (2004) find that success in physiology courses correlates with success in state licensure examinations. Schwartz, Piano, Kleinpell and Johnson (1997) emphasize that pharmacology courses aim to provide nursing students with knowledge for rational pharmacologic management of patients. Johnston et al. (2015) and Kagan, Stukalin, Sommer and Ezra (2021) highlight the importance of anatomy and physiology in predicting success in nursing certification tests. Sharpnack and Madigan (2012), Haraldseid, Friberg, and Aase (2015), Dalton, Gee, and Levett-Jones (2015), and Banning (2004) discuss various teaching methods and student experiences in nursing education. Bingen, Steindal, Krumsvik, and Tveit (2019) explore the challenges nursing students face in studying physiology off-campus within a flipped classroom. Self-directed learning significantly influences students' mathematical problem-solving abilities, particularly in problem-based learning (PBL) environments enhanced by technological assistance, as noted by Amidi (2021). However, students often exhibit only moderate self-efficacy in subjects like physics, suggesting a need for more effective learning processes, such as PBL (Zaenudin, 2017). In online learning contexts, instructors face challenges in monitoring and providing timely feedback to learners, although certain models can foster improved self-learning and discipline (Yi and Yu, 2019). While PBL has been shown to positively influence academic achievement, its superiority over traditional instruction methods lacks sufficient evidence (Wilder, 2015). In fields like nursing, self-directed learning readiness has been found to positively affect critical thinking skills (Elmoghith, 2018), and students have shown significant improvements in problem-solving and written communication skills through PBL (James and Aragh, 2016). The meta-cognitive ability of students in PBL environments is crucial for developing self-regulated, autonomous learning habits (Venkatachary and Kumar, 2005). The role of tutors in PBL settings is a subject of debate, particularly regarding their participation, content knowledge, and involvement in student evaluation (Neville, 1999). Business teachers, who are moderately-strong self-directed learners, suggest that integrating self-directed learning within the curriculum could be beneficial (Bartlett and James 1999). Students' perceptions of self-directed learning undergo significant changes during a semester in professional courses that implement PBL (Ryan, 1993). However, the adoption of self-directed learning methods in higher education is limited, with only a small percentage of students in colleges and universities employing these methods (Xia, 2021). Finally, teachers' involvement in the learning process and the provision of opportunities for students' inquiring approach are crucial for developing a deeper understanding of self-directed learning (Silén and Uhlin, 2008). The Sandwich Instructional Model has been recognized for its effectiveness in enhancing self-directed learning among vocational students through various mechanisms.

Pham (2011) highlights its focus on complex information processing, while Billore (2021) emphasizes the integrated pedagogy of theory and practice. Lu (2010) notes the integration of work-related skill training in British higher vocational education. Jeanguiot (1999) discusses the model's facilitation of the link between theory and practice. Hu (2014) points out the enhancement of self-study and motivation, and Chang (2017) observe improvements in clinical thinking ability. Mbagwu, Chukwuedo, and Ogbuanya (2020) emphasize its role in promoting lifelong learning and vocational skills. Finally, Katsioudi and Kostareli (2021) report on the model's success in improving learning gain, student engagement, and satisfaction. These studies collectively underscore the Sandwich Instructional Model's capacity to effectively blend academic learning with practical experience, thereby fostering a more comprehensive and self-directed learning environment for vocational students.

The Sandwich Instructional Model has been extensively studied for its effectiveness in enhancing self-directed learning in vocational education. Hu (2014) highlighted its role in improving self-study, knowledge of radiology, and motivation in psychiatry clinical teaching. Wehmeyer (2000) explored the Self-Determined Learning Model of Instruction, emphasizing its promotion of self-determination and satisfaction. Lu (2010) analyzed the model's integration of work-related skill training in Britain's higher vocational education. Mbagwu, Chukwuedo, and Ogbuanya (2020) found that the model increased self-directed learning skills and lifelong learning tendencies. Chang (2017) reported its effectiveness in improving interest in self-learning and clinical thinking ability in surgery teaching. Lastly, Heusdens, Baartman, and de Bruijn (2019) discussed the development of vocational knowledge through contextualizing in professional performance. These studies collectively underscore the Sandwich Instructional Model's capacity to blend academic learning with practical experience, fostering a comprehensive learning environment for vocational students.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying “Development of Sandwich Instructional Model to Enhance Self-Directed Ability of Vocational Students.”

Objectives

1. To examine the factors affecting self- directed learning ability of vocational students in Guangxi Province.
2. To develop Sandwich Instructional model to enhance Self-Directed ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine.
3. To study the results of implementing sandwich instructional model to enhance Self-Directed ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine.

Material and Method

Literature review

Sandwich Instructional Model

Tracing the origins of the sandwich curriculum implementation poses a challenging task. According to Little (2006), the emergence of sandwich courses can be attributed to the incorporation of practical experiential learning inside apprenticeships. The Integrated Sandwich Course was established by the Association of British Universities in 1972. Its primary objective was to facilitate collaboration and facilitate the exchange of ideas among universities in the provision of sandwich courses. The establishment of the Committee Sandwich Course of Polytechnic Institute in 1976 was to foster the advancement of sandwich courses within the institution. The establishment of the Association of Sandwich Courses and Education (ASET) in 1979 was driven by the recognition that the integration of employment organizations and academic institutions could significantly contribute to the advancement of sandwich courses. ASET was formed with the aim of bringing together companies, educators,

and students who share a strong interest in sandwich courses, thereby creating a dedicated organization. The organization releases a yearly publication that presents statistical data on sandwich education in the United Kingdom and explores diverse viewpoints on the sandwich curriculum. During the 1980s and 1990s, the sandwich course gained significant international prominence. During that period, scholars in the field of international cooperative education research, including Kenneth (1987) and others, recognized the sandwich course as a prominent aspect of cooperative education in British colleges and universities. Additionally, Chen (2002), a Chinese scholar, provided an analysis of British sandwich courses within the framework of cooperative education. The curriculum explicitly associates the sandwich curriculum with cooperative education. Subsequently, the School of Medicine at the University of Heidelberg in Germany implemented this approach in classroom instruction. It involved the incorporation of student groups, segmented discussions, and individual study reports, among other methods. This facilitated enhanced communication and expression between teachers and students, as well as among students themselves, ultimately leading to improved classroom efficiency. There exist variations in sandwich teaching approaches, including the utilization of alternating instructional formats such as "theory-practice-theory" or "individual study-group study-individual study". Nevertheless, the "flexible, novel, and changeable" sandwich teaching technique still encompasses the following primary requisites: The sandwich teaching method's design is intricately linked to the syllabus. Hence, the implementation of various teaching methodologies, the enhancement of each instructional component, and the cultivation of students' motivation, initiative, and attentiveness are all reliant on teachers investing time and effort in curriculum analysis and research.

Furthermore, the implementation of the sandwich teaching approach requires educators to possess a significant level of pedagogical proficiency. Teachers often face challenges in achieving a professional level of proficiency in various aspects of their work, including classroom time allocation, providing feedback on summary reports, and handling classroom emergencies.

Additionally, the arrangement of classroom desks is a crucial consideration for the sandwich teaching approach. The use of circular desks proves advantageous for educators in facilitating group discussions, a task that presents evident challenges in certain educational institutions.

Moreover, the sandwich teaching style is predominantly employed in smaller to medium-sized classes. In some regions, there is often a considerable number of courses, posing a challenge to ensuring equitable student engagement and accommodating individual variances within the context of large class instruction.

In 2006, the sandwich teaching approach was initially implemented in Tongji Medical College of Huazhong University of Science and Technology in my country for the purpose of teacher training. Subsequently, trial applications of this method were conducted in selected courses within the field of medical education. Following this, a pedagogical approach emerged that incorporated collective learning through bifurcation discussion and group discussion, alongside individual learning methods such as student reports, teacher summaries, and self-feedback. This instructional method is commonly referred to as the sandwich teaching method and comprises seven distinct stages: task assignment, group discussion, cross-discussion, group re-discussion, "goldfish bowl" discussion, group report, and teacher feedback. The interlocking and captivating nature of the educational environment fosters inquiries among teachers and students, as well as among students themselves. These inquiries serve to cultivate a solid foundation for independent learning and the development of effective learning strategies among students. According to Gong (2006), the sandwich course can be traced back to certain courses offered by the University of Glasgow in 1840 and the University of Bristol in 1878. The year 1903 marks an important milestone in history. Sunderland Technical College offers a sandwich course within its engineering and naval construction programmes, as evidenced by its documented records. In the 1950s, there was a significant

increase in the adoption of sandwich courses by advanced skills colleges (Ryder and Wilson, 1987). The current curriculum being implemented mostly focuses on higher education institutions, such as colleges and universities. During the 1970s, there was a significant surge in the popularity of locally based engineering sandwich courses. However, as the 1980s unfolded, university-based sandwich courses gained prominence and became the prevailing choice. Sandwich programs are primarily employed within engineering and technical disciplines and have since been extended to fields like as commerce, hotel management, nursing, as well as mathematics, physics, and other academic domains.

The sandwich teaching approach has been extensively researched and implemented in various domains, including education and teaching in China, as well as medicine and other fields. Domestic studies on the application of this method have yielded promising outcomes. Some examples of academic subjects include Mao Zedong Thought and Society with Chinese Characteristics, the reform of the Medical Chemistry curriculum (Zheng, Zhao, and Huang, 2020), the field of Clinical Oncology (Li, Liu, Chen and Gao, 2020), courses on Antenna Theory and Design (Zhang, Zhan, Li, Qin and Cao, 2020), as well as subjects such as junior high school mathematics, auto repair, orthopedics, and mechanics. Furthermore, this instructional approach is well-suited for delivering lessons in small to medium-sized classrooms characterized by a limited number of individuals.

In the context of big class instruction, the sandwich teaching approach involves the organization of numerous students into various groups, resulting in heightened student engagement and participation. According to Xue (2019), students can engage in discussions, communicate with one another, and voice their thoughts, which can enhance their motivation for active learning. Hence, it is crucial to thoroughly investigate the flexible sandwich teaching approach, as it has significant importance. It is commendable to explore this method with a willingness to experiment and a commitment to maintaining the integrity of the original research.

Theory

The pedagogical approach referred to as Sandwich teaching integrates communal and individual learning phases in a sequential fashion, hence recognizing the significance of personalized learning (Bock et al., 2020). The phase of group learning is generally characterized by a passive instructional style that has resemblance to traditional lecture formats. These sessions typically span a duration of 20 to 25 minutes, which matches with the average attention span observed among students (Bunce et al., 2010). The phase of individual learning entails the active engagement of learners in using their pre-existing knowledge to successfully accomplish designated tasks, such as engaging in collaborative discussions with peers, conducting interviews with partners, or participating in activities within small groups. The incorporation of both collective and individual learning phases enables a progressive shift from passive to active learning. The utilization of the Sandwich teaching style, known for its emphasis on student-centeredness and its applicability to small-class teaching, has been observed in the pedagogy of several medical courses (Sun et al., 2014; Shi et al., 2016; Wang et al., 2018; Ling et al., 2019). Numerous benefits have been noted in relation to the improvement of learning outcomes. Furthermore, empirical evidence has demonstrated that the incorporation of Sandwich teaching approaches can significantly augment the scholastic aptitude and applied competencies of students across several medical fields.

This study employs three theoretical frameworks.

Constructivist Learning Theory

Constructivism, as a novel and evolving philosophy of learning, is considered "a revolution in pedagogy". Constructivism was founded by the well-known Swiss psychologist Piaget. Later, the theory was developed further and created a comprehensive theoretical system with the help of Bruner, Vygotsky, and other influential figures (Yang, Chen, He, Deng, Wei, and Zhao, 2010). Its core point of view is that knowledge is actively constructed by students, and individuals start from their own specific experience background, that is, on

the basis of students' original knowledge and experience, under the influence of social culture, in a certain situation, through interaction with Cooperate with others, use necessary learning materials, process new information, constantly adjust and reorganize their own knowledge, and finally construct new knowledge (Liu and Zhang ,2012). This indicates that students are the primary source of information processing, and that learning is an interactive, collaborative, communicative, and active construction process. The constructivist educational concept places a strong emphasis on the dominant role of the student. Instruction should be student-centered, with teachers supporting and assisting students as needed. Teachers should also create a lively, informal, and enjoyable learning environment and encourage students to take the initiative to finish new assignments. knowledge development. Contrarily, the constructivist education perspective holds that communication, collaboration, and mutual aid between educators and learners as well as between learners themselves can advance learning, allow for the sharing of diverse knowledge systems, and fulfil the goal of information resources and knowledge exchange (Chen, 2009).

A type of classroom instruction known as the Sandwich teaching technique incorporates learning reports, cross-learning, student group discussions, and other links. In actuality, the entire implementation process demonstrates a method of building learners' cognitive learning framework. Using the sandwich teaching approach, the class is divided into two groups. Each group works on an issue from the first group, and the second group is then split up into groups once the students have reached an agreement on the problem. To achieve knowledge sharing and make students the real subject of the classroom, students regroup and share with other students the problems discussed in each group during the first grouping. Additionally, it is a form of cooperative learning, which is consistent with constructivist learning theory. It is the role of teachers to mentor and support students throughout the entire teaching process; this is a collaborative effort between educators and learners. Through constant communication between teachers and students as well as between students themselves, this teaching approach helps students acquire knowledge more thoroughly and abundantly. It also maximizes the teaching and learning potential of course participants (students and teachers).

Humanistic Learning Theory

The application of my nation's current education reform and high-quality education are significantly impacted by the learning theory of Rogers, a significant humanistic psychologist (Lu, Zhang, Huang, Wu and Cao, 2011). According to the educational perspective of humanistic learning theory, emotion and cognition are interwoven with each other and form an integral element of the learner's spiritual world during the teaching and learning process (Chen, Peng, Huang, Li and Jiang,2009). Teaching and learning involve more than just instructors giving students knowledge and directing the sequence in which it appears; it also involves students and teachers' spiritual worlds communicating and comprehending one another. Maslow, the creator of humanistic psychology, holds that all people have the capacity for growth and that education should be used to help students reach their full potential by stimulating their learning potential and offering a secure, liberating, and peaceful learning environment. Allow self-realization to flourish (Jiang, Li, Zhang, Han, Guan and Wu, 2011). As a result, teachers merely use "cradle ducks" in the classroom to impart knowledge and disseminate information, which stunts students' ability to reach their full potential and achieve self-realization. The humanistic learning theory's backing is integral to the Sandwich teaching method's features. The traditional teacher-centered teaching approach has been replaced with a classroom model where students take center stage. They actively think, actively express, and actively seek solutions while working with the teacher. Along with gaining knowledge, students also build their cognitive skills and curiosity during this teaching and learning process, which enables them to progressively learn how to study and actively develop.

The theory of zone of proximal development

There are two levels of student development, according to the "Recent Development Zone Theory" of former Soviet educator Vygotsky. The first level is the current level of students, which is the level that students can reach in independent activities. The first is the students' problem-solving ability; the second is their potential for growth because of their education; the distinction between the two is the most recent area of development.

Based on the sandwich teaching approach, the "Physiology" classroom emphasizes the research object's proximal growth zone. Prepare the questions ahead of time, assign challenging questions to the research objects throughout the lesson, and pay close attention to the directions. For instance, what components go into making up blood pressure? To advance to the next development stage and, from there, to the development of the next development area, you can also learn more about the pertinent preventive and treatment methods for hypertension that students are aware.

Self-directed learning ability

There are many terms related to self-directed learning ability used abroad, such as self-regulated learning, active learning, self-education, self-planned learning, and self-directed learning. self-directed learning, self-monitored learning, and so on. Because different researchers have different theories and perspectives on self-directed learning ability research, there is no unified definition of self-directed learning ability.

Bandura (2014) defined that the basic idea of self-directed learning ability theory is based on the logical system of social cognitive learning theory, which includes three relatively independent theories: observational learning theory, triple determinism, and self-efficacy theory. He believes that self-directed learning ability is the ability to set and gradually achieve individual goals and self-generate thoughts, emotions, and behaviors.

Butler and Winne (1995) defined that by viewing self-directed learning ability as a process in which learners set learning goals for a given task, use various strategies to achieve those goals, and supervise their own learn and evaluate task progress.

Boekaerts (1999) defined that self-directed learning ability is a collective ability, which integrates the skills, knowledge and motivation that learners need to use.

Pintrich (2000). defined that self-directed learning is described as an effective and useful construction process, in which students set learning goals and try to monitor, regulate and control their cognition, motivation and behavior, and through the goal and the situational characteristics of the environment to guide and constrain.

Zimmerman (1997) defined that self-directed learning ability and concluded that they have three common features: 1) emphasizing the use of self-regulation strategies in metacognition, motivation, and behavior; 2) emphasizing self-directed feedback Circular process; 3) Emphasis on how to use learning strategies.

All in all, different scholars have different understandings of the concept of Self-Directed ability. By comparing the views of different scholars, the concept of Self-Directed ability in this study is more in line with the concept of Self-Directed ability proposed by Zimmerman and Pang. They pointed out that Self-Directed ability is not only a kind of ability, but also a process of learning, and self-directed learning ability can be developed in the process of self-directed learning ability. Self-directed learning is not only a process in which learners use their own learning methods, adjust their learning behavior, interact with the environment and adaptability, but also a process in which students select learning materials, determine learning strategies, and arrange learning activities in the learning environment at their own pace. As well as the process of evaluating and understanding student academic achievement. The focus of this study is that self-directed learning ability is an active construction process in the learning environment, and learners develop their own self-directed learning ability while learning construction and regulation.

Material and Method

This research used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases, based adapt from some literature journal from previous research,

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting self- directed learning ability of vocational students in Guangxi Province.

Table 1 Summary how to conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyzed the documents of Part 1-3
Research objective	To examine the factors affecting vocational students' self-directed learning ability.
Conduct research	Designing instrument 1-2 Assess the validity by 5 experts
Target group	Group 1: 150 freshmen from 3 sections of students who major in Nursing who enroll Physiology course at Guangxi University of Chinese Medicine
Instrument	Questionnaire for students Part 1: Common data of the respondent Part 2: Internal Factors Part 3: External Factors Interviews for the lecturers Part 1: Common data of the respondent Part 2: Questions
Data analysis	Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ) standard deviation (S.D.) for questionnaires. And contents analysis from lecturers
Output	The result of the internal factors and external factors to promote self-directed learning ability for undergraduate students from the former students and lecturers

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop Sandwich Instructional model to enhance Self-Directed ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine.

Table 2 Summary how to conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Development sandwich instructional model to improve students' self-directed learning ability.in terms of accuracy standards, propriety standards, feasibility standards, and utility standards
Research objective	To develop sandwich instructional model to improve students' self-directed learning ability
Conduct research	Designing instrument (the questionnaire on confirming the appropriateness of the curriculum model Assess the validity by 3 experts
Target group	3 experts
Instrument	Questionnaire for experts Part 1: 5 items of Utility Standards Part 2: 5 items of Feasibility Standards Part 3: 5 items of Propriety Standards Part 4: 5 items of Accuracy Standards Part 5: Suggestion
Data analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage.
Output	The result from sandwich instructional model to improve students' self-directed learning ability, the appropriateness of which is confirmed by experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of implementing sandwich instructional model to enhance Self-Directed ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine.

Table 3: Summary how to conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	Phase 1: was conducted to answer research objective 3
Research objective	To examine the factors for Enhance Self-Directed Learning Ability of Vocational Students.
Conduct research	Designing instrument 1 (The questionnaire for students) Designing instrument 2 (The interview for the lecturers) Assess the validity by 5 experts
Target group	1: The former 150 from 3 sections of students who enroll in Physiology Course in semester I of academic year 2022 from Guangxi University of Chinese Medicine. 2: The lecturers who are teaching Physiology course from Guangxi University of Chinese Medicine.
Instrument	1.Questionnaire for students Part 1 is about Common data of the respondent in overall (N=120)
Instrument	Part 2 Internal factors 15 numbers, external factors 15 numbers Part 3 suggestion 2.10 questions to interview for lecturers. Part 1: is about Common data of the respondent in overall (N=3) Part 2:10 Questions both Internal factors and external factors Part 3 suggestion
Data analysis	1.Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ) standard deviation (σ) for questionnaires 2.Content analysis for interview
Output	The result factors affecting

Results

In the study findings derived from the fieldwork procedures outlined previously, focusing on data collection crucial to this study. The objectives, outlined in Chapter I, serve three primary purposes.

To examine the factors affecting self- directed learning ability of vocational students at Guangxi University of Chinese Medicine.

The Common data of the respondent in overall (N=75)

The common data of the respondent in overall that the most gender is female, 96.00% of the total. The male respondents make up 4.00% of the total. The age was concentrated in 18-20 years old, accounting for 100% of the total, 21-23 years old accounting for 0%, and over 23 years old, accounting for only 0% of the total.

The result of questionnaire from students in overview (N=75)

Indicates that internal factors affecting self- directed learning ability of vocational students at Guangxi.

Internal Factors Analysis:

Prior Knowledge of Physiology (Mean: 4.48, SD: 0.564, Rank: 5). High score indicates students value prior knowledge for applying and internalizing classroom content. Relatively moderate SD suggests a general agreement among students about this factor's importance.

Metacognitive Skills (Mean: 4.507, SD: 0.621, Rank: 4). High score highlights the significance of skills like self-regulation and monitoring learning processes. The highest SD among internal factors, indicating diverse opinions on its impact.

Intrinsic Motivation (Mean: 4.547, SD: 0.499, Rank: 2). One of the highest scores, underscoring the impact of motivation on learning independently. Lower SD reflects a common understanding of its importance among students.

Emotional State and Mental Health (Mean: 4.373, SD: 0.608, Rank: 6). Lower mean score compared to others, suggesting it's seen as slightly less influential. Higher SD indicates varied opinions on how emotional state impacts learning.

Importance of Self-Directed Learning (Mean: 4.673, SD: 0.471, Rank: 1). Highest mean score, indicating students highly value self-directed learning for growth and career development. Lowest SD reflects strong consensus on its importance.

Participation in Classroom Interactions (Mean: 4.527, SD: 0.552, Rank: 3). High mean score, reflecting the perceived benefit of active classroom participation. Moderate SD indicates general agreement, with some variability in opinions.

External Factors Analysis:

Course Design (Mean: 4.3, SD: 0.553, Rank: 6). Lower mean score suggests potential for improvement in course structure and relevance. Moderate SD reflects a consensus with some differing views.

Teaching Strategies (Mean: 4.527, SD: 0.501, Rank: 2). High mean score, highlighting the importance of effective teaching methods. Lower SD indicates common views among students on this aspect.

Richness of Materials (Mean: 4.433, SD: 0.561, Rank: 3). Moderate mean score, suggesting materials are important but could be improved. Moderate SD indicates varying opinions on material quality.

Resource Availability (Mean: 4.533, SD: 0.514, Rank: 1). High mean score, signifying the importance of access to resources for learning. Lower SD suggests a common perspective on the necessity of these resources.

Classroom Environment (Mean: 4.36, SD: 0.648, Rank: 5). Slightly lower mean score, indicating the need for enhancing the learning environment. Highest SD among external factors, reflecting varied experiences and perceptions.

Family Support and Social Emphasis (Mean: 4.4, SD: 0.714, Rank: 4). Moderate mean score, highlighting the role of family and social context in learning. Highest SD overall, indicating the most variability in student views on this factor.

Overall Summary:

Internal factors generally scored higher than external factors, with self-directed learning's importance and intrinsic motivation being highly valued. External factors like resource availability and teaching strategies also received high scores, but there was notable variability, especially in perceptions of family support and classroom environment. This analysis suggests areas of focus for enhancing self-directed learning abilities among students, considering both internal mindsets and external support systems.

The lecturers interview analysis results

The interviewees include three lecturers who taught the "Application of Modern Educational Technology" course in the semester 2 of the 2023 academic year. They are from the School of Information Engineering at Baise College, the School of Educational Science at Yulin Normal University, and the Faculty of Education at Guangxi Normal University, with one lecturer from each university.

Common data of the respondents in overall (N=3)

The common data of the respondents in Nanning city. The most gender is Male, 66.7%, the most Experience teaching is over 10 yrs., 66.7%, the most age is over 35 yrs., 66.7%.

Interview Lecturers Results

After the results from interview with the 3 lecturers, the factors affecting Self-Directed Learning Ability of Vocational Students at Guangxi Province can be concluded as follows.

Summary of internal factors

Teachers generally believe that teachers' professional knowledge and teaching ability are crucial to cultivating students' independent learning abilities, emphasizing the role of teachers' in-depth understanding of physiology and effective teaching methods in stimulating students' interest and independent learning motivation. They also agreed that teachers should continue to receive training in the latest teaching knowledge and skills to keep teaching content modern and effective. In addition, teachers' physical and mental health, family responsibilities and work-life balance are considered to have a significant impact on the cultivation of students' independent learning abilities. Teachers' personal beliefs and attitudes, including their views on education, learning and their own roles, as well as their attitudes towards classroom teaching and students, are considered key factors in cultivating students' independent learning abilities.

Summary of external factors

In terms of external factors, teachers emphasized the importance of course design and teaching techniques and strategies in physiology courses, believing that these can stimulate students' interest, promote in-depth learning, and encourage students to explore course content independently. Among them, at least one teacher mentioned using the sandwich teaching model to improve students' independent learning abilities. This model enhances students' participation and understanding by alternating theory and practice. Teachers use a variety of teaching materials, such as textbooks, online resources, video lectures, and laboratory practices, to improve students' independent learning abilities and evaluate student performance and outcomes through various methods. Classroom environment, including class size, seating arrangement, and classroom atmosphere, is considered critical to student understanding, engagement, and academic achievement. Finally, all teachers believed that family and social environment have an important impact on students' autonomous learning abilities, emphasizing the importance of an environment that supports and encourages learning in improving students' autonomous learning abilities.

References

- Bandura, A. (1986). Prentice-Hall series in social learning theory. *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ.
- Bunce, D. M., Flens, E. A., and Neiles, K. Y. (2010). How long can students pay attention in class? A study of student attention decline using clickers. *J. Chem. Educ.* 87, 1438–1443.
- Butler, D. L., & Winne, P. H. (1995). Feedback and self-regulated learning: A theoretical synthesis. *Review of educational research*, 65(3), 245-281.
- Cheng, C., Li, X., Zhang, T., Wang, J., Guo, L., Peng, L., & Guan, C. (2005). Analysis on the Effect of Physiology Teaching Method Reform. *Chinese Higher Medical Education*, (5), 66-67.
- Chen, J. (2002). The Theory of Cooperative Education and Its Practice in China. *Shanghai Jiaotong University Outlet Society*.
- Chen, S. (2009). British and American National Work-Study Combination Talent Training Model and Its Characteristics. *Journal of Zhejiang Shuren University*, 9(1), 89-93.
- Gong, Y. (2006). Thoughts on introducing the "sandwich" curriculum. *Economic and Technical Cooperation Information*, (8), 62-62.
- Hu, J. (2011). Evaluation of Foreign Language Autonomous Learning Ability——Scale Design Based on Two-Dimensional Model. *Foreign Language World*, (4), 12-17.
- Hu, Y., Xu, Y., Wu, Y., & Chen, J. (2014). Application of "sandwich" teaching method in clinical teaching of psychiatry. *China Medical Herald*, 11(28), 109-111.

- Liu, J., & Zhang, L. (2012). An analysis of the development of sandwich education in the UK and its policy measures. *Modern Education Science: Higher Education Research*, (1), 35-39.
- Lu, L.j. (2010). Models of Higher Vocational Education in Britain and Implications to China. *Journal of Ningbo University*.
- Ryan, M., Gwinner, K., Mallan, K., & Livock, C. (2017). Preparing work-ready nurses: reflexive learning for diverse students in the Australian vocational education and training sector. *Studies in Continuing Education*, 39, 268 - 285.
- Ryder, K. G., & Wilson, J. W. (1987). *Cooperative Education in a New Era: Understanding and Strengthening the Links between College and the Workplace*. Jossey-Bass Publishers, 433 California Street, San Francisco, CA 94104.
- Songyan, J. (2015). The introduction and enlightenment of the course of Comfort Care in the Meiho University of Taiwan. *Chinese Nursing Management*.
- Sun, L., & Li, W. (2020). A Brief Analysis of the Ways to Cultivate Higher Vocational Students' Self-Directed Ability. *Rural Agricultural Farmers.*, (7): 53-54.
- Sun, W., Qi, W., & Li, Y. (2015). Countermeasures for Cultivating Students' Self-Directed Ability in Higher Vocational Colleges. *Education and Occupation*, (2), 186-187.
- Sun, Y., Guo, J., Xin, H., Wang, J., Jin, B., and Wang, J. (2014). Application and evaluation of Sandwich teaching method in clinical teaching in the department of orthopedics. *Chin. J. Med. Educ. Res.*, 0, 198–201.
- Zheng, H., Zhao, S., & Huang, S. (2020). Exploration of Sandwich teaching method combined with mind map teaching mode on medical chemistry course reform. *Shandong Chemical Industry*.
- Zheng, J., Xing, W., Zhu, G., Chen, G., Zhao, H., & Xie, C. (2020). Profiling self-regulation behaviors in STEM learning of engineering design. *Computers & Education*, 143, 103669.
- Zhong, Z. (2003). Deep breathing: when quality education is in progress. Educational Science Press.
- Guotao, Z., & Yuan Longhe. (1989). Revisiting Bandura's Social Learning Theory. *Education Review* (2), 5.
- Zhu, Z., Wang, J., Zhang, W., & Ye, Q. (2005). The establishment of a self-directed learning scale for college students. *Psychological Development and Education*, 21(3), 60-65.

THE IMPACT OF THE PROFESSIONALISM OF WORD-OF-MOUTH TRANSMITTERS IN THE CONTEXT OF E-COMMERCE LIVE STREAMING ON CONSUMERS' IMPULSE PURCHASES: BASED ON THE MEDIATING ROLE OF CONSUMER TRUST

¹Zhiqing Chou, ²Yue He and ²Jian Bao

Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

1522147267@qq.com

Received: January 28, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The impulsive buying behavior is prevalent in contemporary life. With the rise of the Internet and online shopping, impulsive purchases have shifted from traditional brick-and-mortar stores to online platforms. Despite some achievements in the study of impulsive buying behavior by scholars, there is still insufficient depth in understanding the mechanism of the impact of word-of-mouth recommendations in the context of e-commerce live streaming on consumers' impulsive purchases. This study aims to explore the influence of the professionalism of word-of-mouth transmitters on consumers' impulsive purchases in the context of e-commerce live streaming and examine the mediating role of consumer trust. Conducted against the backdrop of e-commerce live streaming, the research collected relevant data on consumers' perceptions of the professionalism of word-of-mouth transmitters, consumer trust, and impulsive buying. Through correlation analysis and structural equation modeling, it was found that the professionalism of word-of-mouth transmitters has a positive impact on consumers' impulsive purchases. Mediation analysis revealed that consumer trust plays a mediating role between the professionalism of word-of-mouth transmitters and impulsive buying. This indicates that in e-commerce live streaming, consumers' recognition of the professionalism of word-of-mouth transmitters influences their inclination toward impulsive purchases, and this influence is realized through consumer trust in word-of-mouth transmitters. The study provides crucial information for e-commerce live streaming platforms regarding the professionalism of word-of-mouth transmitters and consumer trust, aiding in a deeper understanding and promotion of consumers' purchasing decision-making behavior.

Keyword: Professionalism of Word-of-Mouth Transmitters, Consumer Trust, Consumer Impulse Purchases, Mediating Role

Introduction

In recent years, as the enormous market potential of the e-commerce live streaming industry has become increasingly evident, the research focus of scholars has gradually shifted from consumers' offline purchasing behavior to their online purchasing behavior. According

to data from a report by iiMedia Research, 49.5% of e-commerce live streaming users stated that they are more susceptible to impulse buying in the context of live streaming, and 51.1% of users often recommend products by sharing live streaming links, shopping links, or purchasing products for others. This method of spreading through social channels makes private-domain traffic-oriented e-commerce live streaming more likely to achieve accurate and effective business conversion. Due to its high frequency in real life, impulse buying is a common and unique consumption style that has attracted scholars' attention. Scholars have been studying impulse buying since the 1950s. With technological advancements and changes in the way people shop, consumers' purchasing behavior has also shifted from offline to online, and impulse buying frequently occurs in online consumption as well. In recent years, impulse buying in the context of e-commerce live streaming has become a research hotspot in academic circles, and studying the underlying mechanisms that influence consumers' impulse buying behavior in this context has important theoretical and practical value.

Literature Review

1. E-Commerce Live Broadcast Situation

E-commerce live streaming is a marketing activity where merchants or hosts use network terminals such as mobile phones and computers to conduct live broadcasts on e-commerce live streaming platforms. The purpose is to promote and showcase the products they sell, providing consumers with shopping links and facilitating transactions during the live broadcast. As a form of online streaming, e-commerce live streaming represents a novel e-commerce marketing model characterized by robust interactivity. In comparison to traditional text and images, e-commerce live streaming allows for a more comprehensive presentation of product information, details, and user experiences to consumers. In the highly interactive environment of e-commerce live streaming, hosts and consumers engage frequently in the live chat, making it easier for consumers to accept the host's introductions and guidance. This, in turn, enables consumers to gain a more comprehensive understanding of product information, reducing their perceived risks and stimulating their desire to make purchases. The frequent interaction also creates a sense of authenticity and immediacy for consumers in the live broadcast, thereby igniting their purchasing desire (Zhao et al., 2014). Research indicates that merchants, through detailed product introductions by hosts in e-commerce live streaming, tailored explanations, and demonstrations based on consumers' diverse needs, can deepen consumers' understanding of products and evoke their desire to make purchases (Gu et al., 2020).

2. The Professionalism of the Word-of-Mouth Sender

In the 1950s, Hovland (1954) initiated research on the persuasiveness of communicators, focusing on the expertise of information senders. He believed that the personal characteristics of information senders would influence the willingness of information receivers to accept their messages. These characteristics primarily include professional knowledge and abilities, referred to as the expertise of information senders. Bristol (1990) asserted that the expertise of information senders is manifested in their ability to provide accurate information and possess professional competence. Ohamian et al. (2013) also developed a semantic differential scale to measure the knowledge expertise, attractiveness, and credibility of information senders. The expertise of word-of-mouth transmitters refers to the fact that sources of word-of-mouth information typically provide relatively accurate information. When recipients of word-of-mouth information seek information about a product or service, it is often challenging for them to accurately assess the expertise of the word-of-mouth sender. They typically make judgments based on their subjective perceptions of the sender. Therefore, the expertise of word-of-mouth transmitters discussed in this paper is based on the relative cognition of information receivers. O'Keefe (2002) proposed that trustworthy information senders usually exhibit a strong willingness to recommend. 邓澄 (2020) suggests

that the expertise of information senders is manifested in the transmission of word-of-mouth information as having relevant professional knowledge.

3. Consumer Trust

In 1995, scholars such as Mayer proposed the classic conceptualization of trust, defined as consumers' belief that the counterpart in a transaction is trustworthy. Subsequently, researchers built upon this definition to continuously expand the study of consumer trust. As a distinguished scholar in this academic field, McKnight, building on Mayer's work, identified three aspects that constitute the trust concept: ability, benevolence, and integrity. Among these, the belief in ability refers to consumers' trust in the platform's capability and resources to fulfill the desired goals. Integrity refers to whether the platform can adhere to relevant ethical standards, and benevolence indicates whether the platform will treat consumers openly and honestly. With consumer purchasing behavior gradually shifting from offline to online, researchers have conducted extensive studies on online consumer trust. Given the characteristics of e-commerce virtual environments, trust in e-commerce contexts is often referred to as online trust, internet trust, or trust in virtual settings.

4. Consumer Impulse Buying

The concept of impulse buying was originally proposed by the DuPont Company and formally defined as a form of unplanned purchasing during the period from 1948 to 1965. According to Dittmar H (1996), impulse buying refers to the actual purchasing behavior that deviates from the expected shopping list, with the differentiated part constituting the impulse purchase. Literature reviews from the past indicate that scholars in different periods have focused on various aspects of impulse buying research. In the early stages, scholars simply regarded impulse buying as "unplanned purchases." However, as research progressed, scholars began to explore the impact of different products on consumers' impulse buying and investigated the mechanisms of how consumers' internal psychology influences impulse buying. This paper uses a table to summarize the research focuses on impulse buying over different periods, as detailed in Table 1 below.

Table 1 Research on the Definition of Impulse Buying

Source: Author drawing

Stage	Definition	Researcher
The First Stage Behavior	Impulse buying refers to the portion of consumer purchases that deviates from planned shopping, encompassing both planned and unplanned acquisitions.	DuPont Company, 1940s
	Impulse buying is synonymous with unplanned purchases.	Katona & Muller, 1955
	Impulse buying is also a purchasing behavior that arises after careful consideration by the consumer.	Nesbitt, 1959
	Consumers make unplanned purchases only when influenced by the external factors of the sales environment.	Stern, 1962
Second Stage Product Factors	Impulse buying often occurs in physical brick-and-mortar stores, especially during the sale of new products, where consumers are more prone to making impulsive purchases.	Rook, 1987
	Consumers are prone to impulsive buying behavior when faced with everyday personal care products, low-value consumables, and maintenance and health-related items.	Bellenger, 1978
	Over half of consumers' purchasing behavior in physical stores is impulsive buying behavior.	Dittmar, 1995
The Third Stage Consumer Psychology	Consumer impulse buying behavior occurs after a series of psychological activities."	Rook, 1985
	Impulse buying is defined as rapid decision-making that includes purchases outside of the planned shopping list.	Rook & Gardner, 1993
	Impulse buying is a spontaneous and relatively uncontrollable purchasing behavior by consumers, characterized by making purchases without considering the consequences.	Sengupta, 2007

Model Construction and Research Hypotheses

1. Model Construction

Research on the impact of word-of-mouth transmitter professionalism on consumer impulse purchases in the context of e-commerce live streaming has made preliminary progress. This study first selects the S-O-R theory to construct the relationship between word-of-mouth transmitter professionalism and consumer impulse purchases. In the research on the sources of the influence of word-of-mouth, 徐元诏 et al. (2022) studied the impact mechanism of word-of-mouth recommendations on the willingness of parent-child travel, starting from the professionalism of the word-of-mouth recommender. Bristor (1990) pointed out that the professionalism of information senders is mainly manifested in their ability to provide accurate information and professional competence. 邓澄(2020) believes that the professionalism of information senders is manifested in their possession of relevant professional knowledge during the process of transmitting word-of-mouth information. 江若尘 et al. (2013) once used trust as a mediating variable to study the impact of perceived risk on consumers' purchase intentions in online shopping. In the context of social commerce, 孔庆民 et al. (2017) also used trust as a mediating variable to explore the underlying relationship between intimacy and consumers' purchase intentions. 冯俊 et al. (2020), taking trust as a mediating variable, studied the impact of the sense of presence on consumer impulse purchases in the context of live e-commerce. In view of the above studies, this research similarly considers consumer trust as a mediating variable between word-of-mouth recommendations and consumer impulse purchases in the context of e-commerce live streaming. Therefore, this study takes word-of-mouth transmitter professionalism as the independent variable, consumer trust as the mediating variable, and consumer impulse purchases as the dependent variable, constructing a theoretical model for the impact of word-of-mouth transmitter professionalism on consumer impulse purchases in the context of e-commerce live streaming, as shown in Figure 1.

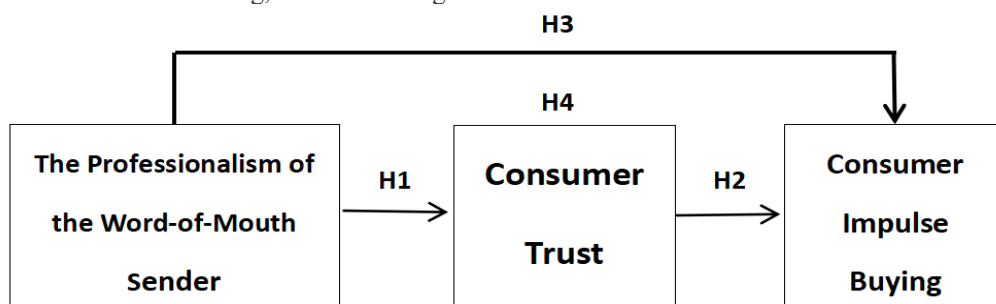

Figure 1 Structure of Theoretical Research Model

2. Research Hypotheses

2.1 The Relationship Between Professionalism of Word-of-Mouth Senders and Consumer Trust

江林(2013) pointed out that the willingness to recommend word-of-mouth is a kind of probability judgment, representing the consumer's judgment on actively recommending products and services to others. This judgment can influence the consumer psychology of other consumers, thereby affecting their purchasing decision-making behavior. 邓澄(2020) believes that the professionalism of information senders is manifested in their possession of relevant professional knowledge during the process of transmitting word-of-mouth information. This professional knowledge influences consumer psychology and gains

consumer trust. Scholars like 黄勇 et al. (2009) found that individuals with high professional knowledge generally have more information about products. This knowledge allows word-of-mouth transmitters to have a more accurate understanding of product features and attributes, enabling them to make evaluations that contribute to consumers making more effective purchasing decisions. Therefore, this study proposes the following hypothesis:

H1: The professionalism of word-of-mouth transmitters has a positive impact on consumer trust

2.2 The Impact Relationship Between Consumer Trust and Consumer Impulse Purchases

Scholar Ling et al. (2011) found in their research that there is a positive relationship between consumer trust and purchase intention as well as impulse buying. The study by 冯俊 et al. (2020) revealed significant effects of flow experience, trust, and co-presence on consumer impulse buying intention in the context of live e-commerce. On the other hand, according to the research by 许霞 (2021), consumers are influenced by "strong relationships" when choosing to purchase products, and this stable and intimate trust relationship is likely to trigger consumers' impulse buying behavior. Based on the persuasion theory, trust helps encourage consumers to engage more actively in communication, increasing the quantity of information exchange and making it easier to trigger consumers' impulse buying behavior. Therefore, this study proposes the following hypothesis:

H2: Consumer trust has a positive impact on consumer impulse purchases

2.3 The Relationship Between the Professionalism of Word-of-Mouth Transmitters and Consumer Impulse Purchases

Mitchell et al. (1996) found in their research that experts or opinion leaders usually have a better understanding and mastery of relevant information and knowledge about products, including aspects such as brands and alternative products in the market. This additional product information and knowledge enable word-of-mouth transmitters to more accurately assess product information and features, providing strong references for consumers' purchasing decisions and thereby stimulating impulse buying behavior. In the process of consumer communication and understanding, individuals with rich professional knowledge are more authoritative, so information from authoritative figures has a more significant impact on consumers' purchasing decisions. Therefore, this study proposes the following hypothesis:

H3: The professionalism of word-of-mouth transmitters has a positive impact on consumer impulse purchases.

2.4 The Mediating Role of Consumer Trust

When reviewing existing literature, it was observed that in the context of online shopping, consumer trust plays an intermediary role. In the study conducted by 孔庆民 et al. (2017), trust was used as a mediating variable to explore the relationship between intimacy and consumers' willingness to purchase in the context of social commerce. 冯俊 et al. (2020) also utilized trust as a mediating variable to investigate the impact of the sense of presence on consumer impulse purchases in the context of live e-commerce. The risk and uncertainty of online shopping enhance consumers' perception of risk, thereby reducing their level of trust. Consumers' impulsive buying behavior is influenced by low levels of trust. To explore the impact of word-of-mouth recommendations on consumers' purchase intentions in the context of online shopping, corresponding studies were conducted by 曹丽 (2012), 杨特, 邵建红, and others (2015). Therefore, this study proposes the following hypothesis:

H4: Consumer trust plays a mediating role in the positive impact of the professionalism of word-of-mouth transmitters on consumer impulse purchases.

3. Experimental Design

3.1 Measurement Scale Design

This study takes the professionalism of word-of-mouth senders as the independent variable, consumer trust as the mediating variable, and impulsive purchasing behavior as the dependent variable. Building upon a comprehensive review of relevant theories, this paper references and draws upon established measurement tools. These scales have been empirically tested in similar contexts and have demonstrated good reliability and validity in various research scenarios. They have been appropriately revised based on the research context.

3.2 Measurement Process and Method

Based on the literature review and conceptual model construction in the previous sections, this study formulated an appropriate research plan and methodology. The research hypotheses were empirically tested through methods such as reliability analysis, validity analysis, correlation analysis, structural equation modeling, and mediation analysis. To ensure accurate measurement of variables, a Likert-type five-point scale was employed, and statistical analyses were conducted using software such as SPSS and AMOS to draw conclusions from the data.

Hypothesis Testing

1. Reliability Analysis

The degree to which a measurement tool produces consistent results upon multiple uses is referred to as reliability. It measures the consistency and stability of the measurement tool, with Cronbach's alpha coefficient being a commonly used method for assessing internal consistency reliability. According to this method, if the Cronbach's alpha coefficient (α) is greater than or equal to 0.8, the reliability of the measurement scale is considered very good. If the α coefficient of the measurement scale is within the range of 0.7 to 0.8, the reliability is deemed acceptable. If $0.6 \leq \alpha \leq 0.7$, it suggests the need for revising the measurement scale. If α is less than 0.6, it indicates a problem in the design, requiring a redesign of the items. The reliability coefficient analysis table for the sample data in this study is detailed in Table 3.

Table 3 Reliability Analysis Table of Sample Data

Dimension	Survey Items	CITC	Cronbach's alpha coefficient for the deleted item	Cronbach's alpha coefficient
Sender Professionalism (A)	A1	0.826	0.761	0.856
	A2	0.688	0.821	
	A3	0.646	0.838	
	A4	0.664	0.831	
Consumer Trust (B)	B1	0.705	0.677	0.800
	B2	0.627	0.751	
	B3	0.637	0.741	
Consumer Impulse Buying (C)	C1	0.794	0.724	0.841
	C2	0.665	0.828	
	C3	0.735	0.764	

Source: Author drawing

Through the reliability coefficient analysis of the sample data in Table 3, it is first noted that the analysis items of "CITC values" are all greater than 0.4, indicating a good correlation among the analysis items and demonstrating a satisfactory level of reliability. Secondly, in the Cronbach's Alpha results for each dimension, the Cronbach's Alpha values corresponding to the three variables designed in this study are all greater than 0.7, suggesting good internal consistency within each dimension of the questionnaire. Therefore, the reliability level of the survey results is relatively high, meeting the requirements of this study.

2. Validity Analysis

Through the reliability coefficient analysis of the sample data in Table 3, it is first noted that the analysis items of "CITC values" are all greater than 0.4, indicating a good correlation among the analysis items and demonstrating a satisfactory level of reliability. Secondly, in the Cronbach's Alpha results for each dimension, the Cronbach's Alpha values corresponding to the three variables designed in this study are all greater than 0.7, suggesting good internal consistency within each dimension of the questionnaire. Therefore, the reliability level of the survey results is relatively high, meeting the requirements of this study.

Table 4 KMO Test and Bartlett's Test of Sphericity

KMO Measures of Sampling Adequacy		0.805
Bartlett's Sphericity Test	Approx. Chi-Square	1690.544
	Degrees of Freedom (df)	136
	Significance (Sig.)	0.000

Source: Author drawing

From the results in Table 4, the KMO value for the sample data is 0.805, exceeding the standard of 0.6, which is suitable for factor analysis. This indicates that the data is appropriate for conducting factor analysis in the study. Additionally, the Bartlett's Sphericity Test yielded a value of 0.000, which is below the significance level of 0.05. This suggests that the measurement scale (survey questionnaire) used in this study has high validity and strong reliability, supporting further factor analysis.

Table 5 Factor Analysis of Variance Table

Dimension	Survey Items	Factor Loading Numbers	Factor Analysis of Variance
Sender Professionalism	A1	0.911	0.848
	A2	0.788	0.682
	A3	0.766	0.634
	A4	0.805	0.672
Consumer Trust	B1	0.866	0.788
	B2	0.778	0.692
	B3	0.796	0.697
Consumer Impulse Buying	C1	0.864	0.843
	C2	0.803	0.719
	C3	0.787	0.762

Source: Author drawing

From Table 5, it can be observed that the factor loading values for each item corresponding to the dimensions are all ≥ 0.634 . This indicates that the extracted factors are representative of the original variables or have a high explanatory power, leading to an overall good expression of the constructs. Therefore, the measurement scale (survey questionnaire) in

this study demonstrates high validity, suggesting that the questionnaire is effective and can be used for further research and analysis.

3. Variable Correlation and Influence Path Analysis

3.1 Variable Correlation Analysis

The linear relationship between variables is typically represented using the correlation coefficient R . The positive or negative values of the correlation coefficient R indicate the direction of the linear relationship between two variables: when R is greater than 0, it denotes a positive correlation; when R is less than 0, it indicates a negative correlation; and when R is equal to 0, it signifies no correlation. Refer to Table 6 for details of the Pearson correlation analysis.

Table 6 Pearson Correlation Analysis Table

	Sender Professionalism	Consumer trust	Consumer impulse buying
Sender Professionalism	1		
Consumer Trust	0.389**	1	
Consumer Impulse Buying	0.489**	0.475**	1

Source: Author drawing

According to the analysis in Table 6, firstly, through Pearson correlation coefficient analysis of the correlation between professionalism and trust, the following results were obtained: there is a significant positive correlation between professionalism and trust (correlation coefficient of 0.389). Secondly, utilizing Pearson correlation coefficient analysis, the relationship between professionalism and impulse buying was explored, yielding the following results: there is a significant positive correlation between professionalism and impulse buying (correlation coefficient of 0.489).

3.2 Influence Path Analysis

This study employed structural equation modeling and other methods, importing the sample data into AMOS software. The estimated path coefficient analysis table is presented in Table 7.

Table 7 Estimated Path Coefficient Analysis Table

Path	Standardized Path Coefficient	Unstandardized Path Coefficient	S.E.	C.R.	P
Professionalism → Trust	0.231	0.295	0.056	5.242	***
Trust → Impulse Buying	0.233	0.202	0.037	5.427	***
Professionalism → Impulse Buying	0.267	0.295	0.044	6.668	***

Source: Author drawing

In the path "Professionalism → Trust," the standardized path coefficient is 0.231, and it reaches a significant level ($P < 0.05$), indicating a significant positive impact in this path. In the path "Trust → Impulse Buying," the standardized path coefficient is 0.233, and it reaches a significant level ($P < 0.05$), signifying a significant positive impact in this path. In the path "Professionalism → Impulse Buying," the standardized path coefficient is 0.267, and it reaches a significant level ($P < 0.05$), demonstrating a significant positive impact in this path. Based on the above analysis, the results indicate that H1, H2, and H3 have all been tested and the hypotheses are all supported.

4. Mediation Test

This study utilized the product of coefficients test, combined with the Bootstrap sampling method, to test for the mediation effect. The results of the Bootstrap test are detailed in Table 8.

Table 8 Bootstrap Test Results

Parameter	Estimate	Lower	Upper	P	Parameter
Professionalism → Trust → Impulse Buying	Direct Effect	0.267	0.181	0.348	0.001
	Indirect Effect	0.054	0.029	0.089	0.001
	Total Effect	0.320	0.237	0.397	0.001

Source: Author drawing

From Table 8, it is evident that in the mediating path "Professionalism → Trust → Impulse Buying," the mediating effect of trust is 0.054, with a Bootstrap confidence interval of 0.029-0.089. The interval does not include 0, indicating a significant mediating effect. Simultaneously, the direct effect is significant, indicating that this mediation is a partial mediation. Based on the above analysis, the result is that hypothesis H4 (Consumer trust mediates the positive impact of word-of-mouth sender professionalism on consumer impulse buying) has been tested and supported.

5. Discussion

This study empirically tested the proposed hypotheses using software such as SPSS and AMOS. The results indicate that all four hypotheses of this study have been confirmed. Specifically, H1 (the positive impact of the professionalism of word-of-mouth senders on consumer trust), H2 (the positive impact of consumer trust on consumer impulse buying), H3 (the positive impact of the professionalism of word-of-mouth senders on consumer impulse buying), and H4 (the mediating role of consumer trust in the positive relationship between the professionalism of word-of-mouth senders and consumer impulse buying) have all been validated through empirical analysis.

Conclusion

Through empirical research, this study found that the professionalism of word-of-mouth senders has a significant positive impact on consumer impulse buying in the context of e-commerce live streaming. The professionalism of word-of-mouth senders enhances consumers' trust in products or services, reduces purchase hesitation and uncertainty, thereby making consumers more prone to making impulsive purchasing decisions. Therefore, e-commerce platforms and live streamers should focus on enhancing the professionalism of word-of-mouth senders by providing accurate information, demonstrating integrity, and showcasing attractive qualities during live streaming. This, in turn, can further stimulate consumers' desire for impulsive purchases. By conducting in-depth research on the impact of the professionalism of word-of-mouth senders on consumer impulse buying in the context of e-commerce live streaming, this study provides strategic insights and recommendations for live e-commerce, highlighting its value and significance in managerial practices.

Reference

- 邓澄.(2020).正向口碑效应对实物型体育消费者购买意愿的影响研究.西安财经学院学报,033(002).
顾钰炜.(2020).电商直播对消费者购买决策影响研究.价格理论与实践,(02),124-127.

- 江林,张博 & 陈贞汝.(2013).感知风险对口碑推荐意愿的影响.商业研究(02),74-80
- 江若尘,徐冬莉 & 严帆. (2013) .网络团购中感知风险对信任及购买意愿的影响.现代财经(天津财经大学学报),33(01), 87-96.
- 徐元诏,杨金华,廖波 & 雷发宇.(2022).口碑推荐对出游意愿的影响机制研究——以亲子旅游为例.衡阳师范学院学报(06),72-78.
- Bellenger D N, Robertson D H & Hirschman E C. (1978) . Impulse buying varies by product. *Journal of Advertising Research*,18(6), 15-18.
- Bristor J M.(1990). Enhanced explanations of word of mouth communications : The power of relations.*Research in Consumer Behavior*,4(1),51-83.
- Chen, C.-D., Zhao, Q., & Wang, J.-L. (2020). How live streaming increases product sales: Role of trust transfer and elaboration likelihood model. *Behaviour & Information Technology*, 1-16.
- Dittmar H, Beattie J & Friese S. (1996) .Objects, decision considerations and self-image in men's and women's impulse purchases. *Acta Psychologica*, 93(1-3), 187.
- Hovland C I, Janis I L & Kelley H H.(1954).Communication and Persuasion. *Audiovisual Communication Review*,2(2).
- Mayer, R C, Davis, J H, & Schoorman, F D. (1995).An integrative model of organizational trust. *Academy of Management Review*, 20 (3), 709-734.
- McKnight, D. H., Choudhury & V. Kacmar.(2002).The Impact of Initial Consumer Trust on Intentions to Transact with a Web Site: A Trust Building Model.*Journal of Strategic Information Systems*, (11),297—323.
- Mitchell A A & P A Dacin.(1996).The Assessment of Alternative Measures of Consumer Expertise. *The Journal of Consumer Research*, 23(3),219—239.
- Nesbitt. (1959) Saul N.Today's Housewives Plan Menus as They Shop.Nesbitt Associates Release.
- Ohanian R.(2013)Construction and Validation of a Scale to Measure Celebrity Endorsers' Perceived Expertise, Trustworthiness, and Attractiveness[J]. *Journal of Advertising*,19(3),39-52.
- O'Keefe D J.(2002).Persuasion Theory and Research.Sage Publications, 35(5),471-479.
- Parboteeah D V, Valacich J S, & Wells J D.(2009).The Influence of Website Characteristics on a Consumer's Urge to Buy Impulsively. *Information Systems Research* 20(1).
- Rook, D. W. (1987). The buying impulse. *Journal of Consumer Research*, 14(2), 189-199.
- Sengupta J & Zhou R. (2007) .Understanding Impulsive Eaters' Choice Behaviors: The Motivational Influences of Regulatory Focus. *Journal of Marketing Research*,44(2), 297-308.
- Stern H. (1962) .The Significance of Impulse Buying Today.*Journal of Marketing*,26(2), 59-62.

DEVELOPMENT OF PROJECT-BASED LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO PROMOTE PROBLEM SOLVING ABILITY OF UNDERGRADUATE STUDENTS

¹Liang Li, ²Wapee Kong-In, ³Areewan Iamsa-ard and ⁴Tanaput Chancharoen

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹liangli.bsru@hotmail.com

Received: January 13, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the factors affecting problem solving ability of undergraduate students in Guangxi Province, 2) to develop project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students in Guangxi Normal University and 3) to study the results of project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students in Guangxi Normal University. Phases were carried out to answer research objectives 1, 2, 3. The population of Phase 1 were 150 former students and 3 lecturers of the Brand Clothing Design course in the 1st semester of the 2022 academic year from 3 colleges in Guangxi Province. The target group of Phase 2 were 3 specialists, and the sample group of Phase 3 were 21 students who enrolled in the Brand Clothing Design course in Guangxi Normal University. The research instruments were 1) a set of questionnaires for students, and interview for lecturers 2) a set of questionnaires for conformity instructional model, 3) lesson plans using project-based learning Instructional model, and 4) Scoring rubric form. Data were analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation.

The results revealed the following are the factors to promote problem solving ability of undergraduate students in Guangxi Province were internal and external factors. The former included Cognitive Skills, Psychology and attitude, while the latter involved teaching methods, materials, environment, and the project-based learning Instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students in Guangxi Normal University include 5 components: (1) Principle and rationale, (2) Objectives, (3) Contents, (4) Method of teaching & materials and (5) Evaluation. The model was 100% conformed to utility, feasibility, propriety, and accuracy standards as assessed by 3 specialists. In summary, effective management of class size is crucial for optimizing the learning environment. If classes are too large, it becomes challenging for lecturers to attend to individual learning needs, while overly small classes may hinder healthy competition among student groups. Maintaining a relaxed and free classroom atmosphere is essential, and lecturers must adapt their approach based on the diverse communication styles of students. The course demands lecturers with social resources, practical experience, and a strong connection to actual projects. At the university level, fostering deeper partnerships with enterprises can provide students with hands-on opportunities, enhancing the overall teaching effectiveness and lecturer credibility.

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

⁴Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Keywords: Project-Based Learning, Instructional Model, Problem-Solving Ability

Introduction

Problem solving ability is one of the 21st-century core skills. Partnership For 21st Century Skills clearly stated that developing problem solving ability is an important part of education. "In modern societies, all of life is problem solving." (p.13, OECD, 2014) In order to build a high-quality talent training system, the Opinions of Chinese Ministry of Education on the Establishment of Colleges and Universities during the 13th Five-Year Plan Period divides Chinese colleges and universities into three types: research-oriented, application-oriented, and vocational skills-oriented from the perspective of personnel training. Application-oriented colleges and universities are generally local undergraduate colleges and universities, which mainly cultivate applied talents at the undergraduate level or above who are engaged in serving economic and social development. As a generally local undergraduate university, Guangxi Normal University is an application-oriented university with the goal of cultivating application-oriented talents. (Guangxi Normal University, 2021)

Applied talents should have strong practical ability and social ability. Practical ability is the ability to solve practical problems based on students' learning ability. Social ability refers to communication skills, teamwork ability and adaptability. (Ma, J., 2017) Brand Clothing Design course is a highly practical course for the undergraduate students majoring in Clothing and Accessories Design. The course simulates the product development process of a clothing enterprise, emphasizing that students solve actual problems through teamwork in actual situations. Product development in the course is a complex process related to many realistic factors such as economic, social, culture, technology, etc. Through the training of this course, students can improve their problem-solving ability communication & cooperation ability which could better achieve the goal of cultivating applied talents.

In recent years institutions of higher education have been trying to provide students with both hard skills, namely cognitive knowledge and professional skills (Vogler et al., 2018), and soft skills, such as problem-solving and teamwork (Casner-Lotto & Barrington, 2006). However, these skill related goals are not easy to be achieved as traditional learning has been playing a prevailing role where teachers are "the transmitter of the knowledge" while students act as "the receptor of the information" (Alorda, Suenaga, & Pons, 2011). As a result, it is difficult for students to fully engage in educational practices, which may lead to a superficial understanding of disciplinary knowledge. Thus, this might cause a gap between what students learn at the university and what they need in the workplace (as cited in Holmes, 2012). In many countries, voices from many employers are questioning that recent graduates' education and work competence are disconnected (Mtshali, 2005; Tilley, 2008 in Fan et al., 2015; Tan et al., 2018; Saifan et al., 2021; Jantzen, 2022). According to the feedback from graduate employment units, college students generally lack the ability to transform the professional knowledge and skills they have learned into professional practice to solve practical problems at work, and their communication skills with colleagues and leaders at work are also insufficient.

Gagné (1980) believed that "the central point of education is to teach people to think, to use their rational powers, to become better problem solvers". The students need to be provided with the opportunity to participate in real problem-solving and knowledge construction in authentic professional contexts. One attractive way to achieve this goal is through PBL. Theory and practical teaching are organically combined to fully explore students' creative potential and cultivate students' self-learning ability, observation ability, hands-on ability, scientific research and problem analysis ability, collaboration and mutual assistance ability, communication and comprehensive ability, etc.

Zhou (2010) and Yang (2010) found that PBL has a positive impact on the development of students' innovative ability, teamwork and communication skills through a survey of 60 projects in the university management information system department; Koh

(2010) studied online PBL and found that PBL has a higher level of knowledge construction than asynchronous online discussions in non-project-based learning; Bilgin (2015) found that compared with traditional teaching methods, PBL has a greater effect on college students' academic performance and self-efficacy. These advantages of PBL help to improve the problem-solving ability including both analytical aspect and dynamic aspects. Jalinus (2019) study about the course of welding practice carried out by implementation the PBL model enhance problem solving skill and skill competency of community college student. And found that the PBL model was implemented to the welding practical learning can improve student problem-solving abilities and also improve student competency skills that include knowledge, skills, work attitude and products.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying "Development of Project-Based Learning Instructional Model to Promote Problem Solving Ability of Undergraduate Students".

Objectives

1. To examine the factors affecting problem solving ability of undergraduate students.
2. To develop project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students.
3. To study the results of project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students.

Material and Method

Literature review

Development of Instructional Model

Li (2001) defined instructional model as a teaching behavior paradigm that correctly reflects the objective laws of teaching and effectively guides teaching practice."

Yang (1999) defined instructional model as the expression of the simple assumption of the analogy that people make to the structure of teaching activities for specific cognitive purposes. The teaching model belongs to the category of teaching methods. It is a teaching method or a variety of teaching methods.

Gu (1998) defined instructional model in the "Dictionary of Education" as: a relatively stable and specific teaching activity structure that reflects the logical outline of a specific teaching theory and achieves a certain teaching task. It is hypothetical, approximate, operable and integrative.

Lai (1998) defined instructional model in "Modern Teaching Theory" a teaching mode refers to various types of teaching activities established in practice by designing and organizing teaching under the guidance of certain teaching ideas or theories. Basic structure, which is stably represented in a simplified form.

Xiong (1993) defined instructional model as the model of the teaching process, or a strategy system and teaching style related to the teaching procedure, that is, the whole teaching process formed according to the objective teaching law and certain teaching guiding ideology. A relatively stable teaching procedure and a strategy system for its implementation methods that must be followed.

Zhang (1988) defined instructional model as a theory of designing and organizing teaching formed in teaching practice, and this teaching theory is expressed in a simplified form.

Babanski (1988) defined instructional model as a comprehensive form based on the systematic combination of teaching forms and methods in teaching practice.

From the definition above, it can be concluded that instructional model refers a set of stable and universally applicable teaching model system that effectively integrate the teaching process, teaching content and teaching materials, guided by specific teaching objectives and based corresponding teaching theories.

Components of instructional model

There were many academic persons who defended about components of instructional model as follow:

Zhang (1988) contends that instructional model should consist of five components as follows.

1. Theme: the theme factor of the teaching mode refers to the teaching thought or theory on which the teaching mode is established;
2. Goals: any teaching mode points to a certain teaching goal and is created to accomplish a certain teaching goal;
3. Conditions or Means: conditional factors refer to the completion of certain teaching objectives, so as to make the teaching model effective;
4. Procedures: any teaching mode has a unique set of operating procedures, explaining in detail the logical steps of teaching, the tasks to be completed in each step, etc.
5. Evaluation: an important factor of the teaching mode, which includes the teaching mode's own evaluation methods and standards.

Qu (2005) suggests that instructional model should consist of five components as follows.

1. Theoretical basis: Any teaching mode is constructed under the guidance of certain teaching ideas, teaching theories and teaching concepts. It is a form of expression of certain teaching ideas, teaching theories and teaching ideas under certain conditions. The teaching theory or idea on which the teaching model is established determines the direction and uniqueness of the teaching model.

2. Teaching objective: refers to the teaching effect that the teaching mode should achieve. It is a pre-estimation of what effect the teaching activities in the teaching mode will have on the students. Any teaching mode is constructed to point to and realize certain teaching goals. Teaching objectives restrict the nature, function, characteristics and scope of teaching models.

3. Teaching procedure: refers to the logical steps of teaching activities in detail and the operation process of completing specific functions. Any kind of teaching mode is a specific and operational teaching idea or theory. Therefore, any teaching mode has a unique set of operating procedures and steps.

4. Auxiliary conditions: refers to the best combination or best plan of various conditions (teachers, students, teaching content, teaching media, time, space, psychological atmosphere, etc.) Strategies such as the principles, methods and techniques briefly put forward based on the teaching model. They are more specific instructions and requirements than theoretical foundations to guide the implementation of teaching procedures.

5. Evaluation standard: refers to the evaluation scale and evaluation method of the teaching mode. There are differences in various teaching modes in terms of theoretical basis, teaching objectives, teaching procedures, and auxiliary conditions. Therefore, the evaluation methods and standards are also different. Each teaching mode should generally have its own evaluation methods and standards suitable for its own characteristics.

Project-Based Learning

Project-based learning (PBL) is an innovative approach to learning that teaches a multitude of strategies critical for success in the twenty-first century. Over the past decades, the reform of teaching has focused on increasing the range of students' interests as well as their conceptual understanding of disciplinary content (DeCorte, Greer, & Verschaffel, 1996; National Council of Teacher of Mathematics, 1980; Schmidt, McKnight, & Raizen, 1997). One of the curricular and instructional models that addresses these two aspects is project-based

learning (PBL). PBL is an inquiry-based instructional approach that offers one avenue to reform. It reflects a learner-centered environment that concentrates on students' use of disciplinary concepts, tools, experiences and technologies to answer questions and solve real-world problems (Krajcik & Blumenfeld, 2006; Markham, Larmer, & Ravitz, 2003) PBL was initially applied to K-12 education, and then gradually expanded to the field of higher education, playing an important role in the mastery of knowledge and skills and ability training of college students. Although original work with inquiry processes in PBL has occurred in colleges and universities. Higher education has been much slower in adopting project-based learning compare to the progressive K-12 schools which have begun using PBL as an effective instructional model. (Lee, 2014)

Through Project-based Learning (PBL), students are provided with the opportunity to participate in real problem-solving and knowledge construction in authentic professional contexts. In recent years institutions of higher education have been trying to provide students with both hard skills, namely cognitive knowledge and professional skills (Vogler et al., 2018), and soft skills, such as problem-solving and teamwork (Casner-Lotto & Barrington, 2006). However, these skill related goals are not easy to be achieved as traditional learning has been playing a prevailing role where teachers are “the transmitter of the knowledge” while students act as “the receptor of the information” (Alorda, Suenaga, & Pons, 2011). As a result, it is difficult for students to fully engage in educational practices, which may lead to a superficial understanding of disciplinary knowledge. Besides, universities, and research universities, in particular, are more focused on the cultivation of students' research skills rather than professional skills or transferable skills. Thus, this might cause a gap between what students learn at the university and what they need in the workplace (as cited in Holmes, 2012). Guo (2020) suggested that students are provided with the opportunity to participate in real problem-solving and knowledge construction in authentic professional contexts through PBL in order to change this situation.

Theory

PBL is related to constructivism theory; the central activities of PBL involve the transformation and construction of new knowledge (Oguz-Unver & Arabacioglu, 2014; Thomas, 2000). Krajcik (2006) stated that the roots of project-based learning extend back to the work John Dewey (1959). Dewey asserted the imperative of hands-on experience or learning by doing (Lam, 2008) and by forcing students to solve complex and open-ended problems, which can significantly improve the integration of knowledge (Lowenthal, 2006). Dewey argued that students will develop personal investment in the material if they engage in real, meaningful tasks and problems that emulate what experts do in real-world situations. The learning sciences researchers have refined and elaborated Dewey's original insight that active inquiry results in deeper understanding. New discoveries in the learning sciences have led to new ways of understanding how children learn (Bransford Brown & Cocking, 1999).

Four major learning sciences ideas was built as follow: (1) active construction; (2) situated learning; (3) social interactions, and (4) cognitive tools.

Project-based learning is an overall approach to the design of learning environments. Learning environments that are project-based have five key features (Blumenfeld et al., 1991; Krajcik, et al. 1994; Krajcik, Czerniak, & Berger, 2002):

Problem Solving Ability

Definition of Problem

Jonassen (2000) contends that there are only two critical attributes of a problem :

1. A problem is an unknown entity in some situation (the difference between a goal state and a current state).
2. Finding or solving for the unknown must have some social, cultural, or intellectual value. That is, someone believes that it is worth finding the unknown.

Newell (1972) stated that any problem has at least three components: givens, goal, and operations. Givens are the facts or pieces of information presented to describe the

problem. Goal is the desired end state of the problem. Operations are the actions to be performed in reaching the desired goal.

Mayer and Wittrock (1996) described problems as ill-defined-well-defined and routine-nonroutine.

Jonassen (1997) distinguished well-structured from ill-structured problems and articulated differences in cognitive processing engaged by each. Well-structured problems consist of a well-defined initial state (what is known), a known goal state (nature of the solution well defined), and a constrained set of logical operators (known procedure for solving). While Ill-structured problems, are the kinds of problems that are encountered more often in everyday and professional practice, so they are typically emergent. Their solutions are not predictable or convergent because they are not constrained by the content domains being studied in classrooms, Ill-structured problems may also require the integration of several content domains. Well-structured problems focus on correct, efficient solutions, while the ill structured problems focus more on decision articulation and argumentation. Jonassen summarized and classified the problems, and described the learning activities, input, success criteria, context, structural and abstractness of various problems.

Definition of Problem Solving

There were many academic persons who define the problem solving as follow:

Chi (1985) conducted that solving problems is a complex cognitive skill that characterizes one of the most intelligent human activities.

Wirth, J. & Klieme, E. (2003) conducted that problem-solving ability belongs to higher-order thinking ability, including analytical and dynamic aspects. Structuring, representing and integrating information requires analytical problem-solving skills. Dynamic problem solving includes aspects of self-regulated learning and the ability to adapt the problem-solving process to changing circumstances by continuously processing feedback information.

Anderson (1980, p. 257) defined problem solving as "any goal-directed sequence of cognitive operations". Those operations have two critical attributes. First, problem solving requires the mental representation of the situation in the world. That is, human problem solvers construct a mental representation (or mental model) of the problem, known as the problem space. (Newel, et al., 1972) Second, problem solving requires some activity-based manipulation of the problem space. Thinking is internalized activity (Jonassen, 2000). Conscious meaning making is engaged by activity, so there is a reciprocal regulatory feedback between knowledge and activity (Fishbein, Eckart, Lauver, van Leeuwen, & Langemeyer, 1990). Problem solving requires manipulation of the problem space, be it an internal mental representation or an external physical representation.

Gagné (1993) states that there are two kinds of problem-solving knowledge as following:

1. Declarative knowledge is knowing that something is the case. It is knowledge of facts, theories, events, and objects.

2. Procedural knowledge is knowing how to do something. It includes motor skills, cognitive skills, and cognitive strategies.

Declarative and procedural knowledge interact in a variety of ways during problem solving.

Jonassen (2000) contends that problem solving varies along at least three different dimensions: problem type, problem representation, and individual differences.

It was found that the research of problem-solving ability develops from simple well-structured problems solving to complex ill-structured problems solving which related to the real world. The problem-solving model has also evolved from a unified model to a hybrid model which incorporates creative thinking. The evaluation standard of problem-solving ability has

changed from the result-oriented evaluation to the process evaluation that focuses more on dynamic problem-solving.

Material and Method

This research used mixed method of research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting problem solving ability of undergraduate students.

Table 1 Conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research Process	Conformity assessment form for factors affecting the promotion of problem-solving ability of undergraduate students, including internal and external factors.
Research Objectives 1	To examine the factors affecting problem solving ability of undergraduate students.
Conduct research	Design the internal and external factors affecting problem solving ability of undergraduate students. Design the questionnaire for students and the interview for lectures outlines.
Target Group/ Key information	1) 150 former undergraduate students of Brand Clothing Design course in the 1 st semester on academic year 2022 from 3 colleges in Guangxi province. 2) 3 lectures teaching Brand Clothing Design course from 3 colleges in Guangxi province.
Instruments	1) Questionnaire with 12 items 2) Interview by 10 questions
Data Analysis	1) Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ) standard deviation (σ) for questionnaires 3) Content analysis for interview
Output	The result of the factors to promote problem solving ability of undergraduate students. The internal factors such as cognitive skills, phycology and physics, attitudes, the external factors such as teaching methods, materials and environment.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students.

Table 2 Conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research Process	Develop project-based learning Instructional model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
Research Objectives 2	To develop project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students
Conduct research	Study the component for development of project-based learning instructional model
Target Group/ Key information	By 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria.
Instruments	The handout for 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC).
Data Analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.
Output	The suitability of project-based learning instructional model has been confirmed by experts and can be further implemented.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students.

Table 3 Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	1) Design lesson plan. 2) Design scoring rubric form.
Research objectives 2	To study the results of project-based learning instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students
Conduct research	Designing instrument 1 (Lesson plan) Designing instrument 2 (Rubric evaluation form)

Target Group/ information	Key	The 42 students who enroll in the Brand Clothing Design course at Guangxi Normal University in the 1st semester, the academic year 2024 from Section B by cluster random sampling.
Instruments		1.Lesson plan 2.Rubric evaluation form Congruence (IOC)
Data Analysis		Categorize students' performance according to rubric scoring criteria into their levels descriptor.
Output		Students' problem-solving ability are at a good level $\geq 80\%$.

Results and Discussion

Presents findings derived from the fieldwork procedures outlined previously, focusing on data collection crucial to this study. The objectives, outlined in Chapter I, serve three primary purposes:

Participants in this research were expected to possess a foundational understanding of project-based learning Instructional model to promote problem solving ability of undergraduate students. This knowledge was necessary for them to provide informed, analytical, and critical perspectives.

The Common data of the respondent in overall. (N=150)

The common data of the respondent in overall that the most gender is female, 66.00% of the total. The male respondents make up 34.00% of the total. The age was concentrated in 21-23 years old, accounting for 74.00% of the total, 18-20 years old accounting for 24.60%, and over 23 years old, accounting for only 1.40% of the total.

The result of questionnaire from students in overview. (N=150)

The indicated that internal factors affecting the problem-solving ability are found to be at a high level overall ($\mu=4.22$). Considering each item individually, it was found that No.3 have the highest mean ($\mu=4.31$), followed by No.2 and No.6 ($\mu=4.25$), and the lowest mean is No.1 and No.5 ($\mu=4.17$).

For external factors affecting the problem-solving ability, the overall level is found to be moderate ($\mu=4.20$). Considering each item individually, it was found that No.3 has the highest mean ($\mu=4.25$), followed by No.1 ($\mu=4.21$), and the lowest mean is No.2 ($\mu=4.01$).

The common data of the respondent in Guangxi Normal University, Guilin University of Technology and Guilin University of Electronic Technology.

The common data of the lecturers shows that the most common gender is Female, representing 100.00% of the respondents, while male lecturers make up 0.00% of the sample. In terms of teaching experience, 7-9 years accounted for 33.33% of the total, and over 9 years accounted for 66.67% of the total; In terms of the age of lecturers, the 36-49 age group accounted for 66.67%, and the 25-35 age group accounted for 33.33%. This shows that the interviewees are young and have relatively rich teaching experience, and they are the main personnel in front-line teaching positions in universities. Their views on the factors affecting problem solving ability of undergraduate students are more representative.

After interviews with 3 lecturers, the factors that affect the problem-solving ability of undergraduate students are summarized as follows:

Internal factors

Cognitive skills: The lecturers' knowledge system determines the completeness and scientifically of the construction of the basic subject framework in Brand Clothing Design course. The reasonable construction of the framework can help students choose the suitable knowledge points and theoretical tools to study in Brand Clothing Design course and promote problem solving ability. Lecturers' teaching skills are also very important to promote students' problem-solving ability. Scientific and effective teaching skills can better guide students. Lecturers can successfully transform their knowledge and experience into knowledge and skills that students can easily understand and actually operate. Therefore, teaching skills should complement the lecturers' professional knowledge, then lecturers can promote students' problem-solving abilities effectively. In an era of very fast knowledge iteration, the diversification and update speed of network knowledge far exceed that of traditional knowledge dissemination channels. Most of the means for students to obtain knowledge now come from the Internet. If teachers cannot maintain the advancement of knowledge and skills and cannot help students solve new problems with advanced methods and means, it will be difficult to achieve good communication and interaction with students in the classroom and help students conduct in-depth learning and discussion.

Psychology and physical: Lecturers' core values and personal qualities affect students' views and judgments on things. Lecturers guide students to reflect on the world, imagine life and look forward

to the future, so that students have a sense of social responsibility and moral beliefs, allowing students to pay more profound attention to real problems and seek ethical solutions to problems. Lecturers' personality and growth background may have a certain impact on the teaching implementation process and indirectly affect students' problem-solving abilities.

Attitude: Lecturers' spiritual motivation for knowledge and belief in education will be passed on to students, so that students can continue to thirst for knowledge and learn for life, and continuously promote their problem-solving abilities in the process of growth. Throughout the teaching process, the lecturers' attitude can play a positive role in the course, but it does not play a decisive role. Because college students are not like younger primary and secondary school students, they have relatively independent self-learning ability and ability to understand problems under the guidance of lecturers.

External factors

Teaching methods: The questions raised by the lecturers are of moderate difficulty, allowing students to study with questions; listing more representative typical cases; teaching students some self-study methods, such as some learning resources, investigation methods, analysis and synthesis abilities, etc. Assessment methods should be more diversified, with equal emphasis on process evaluation and result evaluation. Incentive measures can be carried up to promote students' motivation for learning, such as giving students more opportunities to express their opinions; conducting more practical training, for example, participating in lecturers' projects or corporate projects, assuming the role of designers through the project system; cooperating with clothing companies, giving students the opportunity to participate in actual market projects, inviting corporate personnel to evaluate students' works; and participate in professional competitions etc.

The project-based learning is a good choice for "Brand Clothing Design" course because this course is offered at the senior level after completing the basic courses. Students should have a relatively comprehensive understanding of basic design processes, techniques and materials. Learning and carrying out project-based learning require such a prerequisite. Students combine theory and practice through actual or virtual projects, and through team cooperation, students can promote their ability to solve practical problems. There are something should be concerned: first, the project chosen by the lecturer must be closely related to society and have certain practical significance, so that students will be motivated to do it; secondly, during the training process of this project, students can obtain inspiration and implementation paths by imitating previous or similar cases. It is an effective learning method for students to find their own imitation objects and reference standards in the course. Therefore, the project chosen by the teacher must be more realistic and the entry point must be clear and accurate.

Materials: In addition to professional textbooks and reference books, lecturers should lead students to a more diverse and richer world of knowledge. Lecturers can share more of what they seen and heard, such as introducing students to brands, designers, websites, books and videos that can bring inspiration that they usually don't know, etc. Lecturers should expand the content of the course, not just limited to knowledge and information about brand clothing design, but also other related materials, such as documentaries, biographies, movies, etc., which can be used as some materials for the courses to enrich students' knowledge, expand their vision and improve their aesthetics.

Environment: The hardware environment is not very important in the course because students may need to complete tasks outside the classroom through discussions and social practice instead of just sitting in classroom. A class size of 20-30 students is more appropriate.

If the class size is too large, the lecturers will not be able to consider the learning status of all learners; if the class size is too small, there will be fewer groups, which will not create a healthy competitive relationship between the groups for better promote learning. The classroom atmosphere should be appropriately relaxed and free. Lecturers also have to control the classroom atmosphere. Students in some classes are livelier and outgoing which have a strong desire to communicate and willing to communicate, so the lecturer needs to make them calmer and more rational; students in some classes are more reserved, relatively introverted, and not good at communication, so lecturers need to activate the classroom atmosphere and mobilize students' sense of competition. From the lecturers' perspective, this course requires lecturers to have social resources and social concepts, as well as experience in participating in actual projects, which is very important for the teaching effect and the lecturers convincing power in the minds of students. From the university level, the university should create more in-depth links with relevant enterprises, build a platform for in-depth cooperation between universities and enterprises, which can provide students with opportunities to personally participate in real enterprise work processes.

References

- Alorda, B., Suenaga, K., & Pons, P. (2011). Design and evaluation of a microprocessor course combining three cooperative methods: SDLA, PjBL and CnBL. *Computers & Education*, 57(3), 1876–1884.
- Bilgin, İ., Karakuyu, Y., & Ay, Y. (2015). The effects of project based learning on undergraduate students' achievement and Self-Efficacy beliefs towards science teaching. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 11(3).
- Bransford, J., & Stein, B.S.(1984/1993). *The IDEAL problem solver: A guide for improving thinking, learning, and creativity*. New York:W.H.Freeman.
- Casner-Lotto, J., & Barrington, L. (2006). *Are they really ready to work? Employers' perspectives on the basic knowledge and applied skills of new entrants to the 21st century US workforce*. Partnership for 21st Century Skills. 1 Massachusetts Avenue NW Suite 700, Washington, DC 20001.
- Chi, M.H., Glaser, R., Farr, M.J.(1988). *The Nature of Expertise*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Gagné, E.D., Yekovich, C.W., Yekovich, F.R.(1993) *The Cognitive Psychology of School Learning*. New York: Harper Collins
- Gagné, R.M. (1980). *The conditions of learning*. New York: Holt, Rinehart, & Winston.
- Guangxi Normal University, 2021. *Guangxi Normal University's Guiding Opinions on the Revision (Formulation) of Undergraduate Professional Talent Training Programs*, 2-4.
- Guo, P., Saab, N., Post, L. S., & Admiraal, W. (2020). A review of project-based learning in higher education: Student outcomes and measures. *International Journal of Educational Research*, 102, 101586.
- Gu, M.Y.(1998). *Educational Dictionary*. Shanghai: Shanghai Education Press, 717.
- Jalinus, N., Syahril, S., & Nabawi, R. A. (2019). A comparison of the problem-solving skills of students in PjBL versus CPjBL model: An experimental study. *Journal of Technical Education and Training*, 11(1).
- Koh, J. H. L., Herring, S. C., & Hew, K. F. (2010). Project-based learning and student knowledge construction during asynchronous online discussion. *Internet and Higher Education*, 13(4), 284–291.
- Lee, J. S., Blackwell, S., Drake, J., & Moran, K. A. (2014). Taking a leap of faith: Redefining teaching and learning in higher education through project-based learning. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 8(2), 2.
- Loyens, S. M. M., Van Meerten, J. E., Schaap, L., & Wijnia, L. (2023). Situating Higher-Order, Critical, and Critical-Analytic Thinking in Problem- and Project-Based Learning Environments: A Systematic review. *Educational Psychology Review*, 35(2).
- Ma, J. (2017) A Discussion on the Cultivation Objectives of Applied Talents. *China Adult Education*, 8,78-80.
- Mayer, R.E., & Wittrock, M.C. (1996) Problem-solving transfer. In D.C. Berlinert & R.C. Calfee (Eds.), *Handbook of educational psychology* (pp. 47-62). New York:Macmillan
- Treffinger, D. J. (1995). Creative Problem Solving: Overview and educational implications. *Educational Psychology Review*, 7(3), 301–312.
- Vogler, J. S., Thompson, P., Davis, D. W., Mayfield, B. E., Finley, P. M., & Yasseri, D. (2017). The hard work of soft skills: augmenting the project-based learning experience with interdisciplinary teamwork. *Instructional Science*, 46(3), 457–488.
- Wirth, J., & Klieme, E. (2003). Computer-based assessment of problem-solving competence. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 10(3).
- Yang, H., & Cheng, H. (2010). Creativity of student information system projects: From the perspective of network embeddedness. *Computers & Education*, 54(1), 209–221.
- Yeung, M. M., Yuen, J. W., Chen, J. M. T., & Lam, K. K. (2023). The efficacy of team-based learning in developing the generic capability of problem-solving ability and critical thinking skills in nursing education: A systematic review. *Nurse Education Today*, 122, 105704.
- Yuan, W. X. (2010). On the Creative Problem-Solving Model Research. *Studies in Foreign Education*, 37(7), 6-11.
- Zhang, X.C., Chen, M.K., Wang, R.M. (2022). Research on the Development Trend of OECD Adult Problem Solving Competency Assessment, *Adult Education*, 228(9), 10-16.

DEVELOPMENT OF OUTCOMES-BASED EDUCATION AND CREATIVITY-BASED LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO IMPROVE CALLIGRAPHY COMPREHENSIVE ABILITY FOR VOCATIONAL COLLEGE STUDENTS

¹Wang Xia, ²Areewan Iamsa-ard, ³Wapee Kong-In and ⁴Sarayuth Sethakajorn

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹ wangxia.bsru@hotmail.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The purpose of this study was: 1) To examine the factors affecting students' calligraphy comprehensive ability, 2) To develop outcomes-based education and creativity-based learning to improve students' calligraphy comprehensive ability, and 3) To study the results of outcomes-based education and creativity-based learning to improve students' calligraphy comprehensive ability. Answer research objectives 1, 2 and 3 in stages. The first phase is aimed at 150 former students and 3 lecturers who are studying calligraphy courses in preschool education majors at three vocational colleges in Beijing in the first semester of the 2022 academic year. The target group for the second phase is three experts. The samples of the third stage are 31 students majoring in preschool education in Beijing Vocational College of Science and Technology. The research tools are 1) a set of student questionnaires and lecturer interviews. 2) OBE&CBL Instructional model Questionnaire, 3) Lesson plan, 4) Grading standard form. Data were analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The results are shown the factors that affect the calligraphy comprehensive ability in vocational colleges include internal factors and external factors. The former included learning attitude and experience and feeling while the latter involved teaching methods, materials, social environment, evaluation and practical activities, and OBE&CBL instructional model of calligraphy comprehensive competence in Beijing Vocational College of Science and Technology includes 5 components: 1) Principles and reasons, 2) objectives, 3) content, 4) teaching methods and materials, and 5) assessment. Assessed by three experts. The internal factors influencing students' calligraphy abilities, as identified in teacher interviews, revolve around knowledge and skills, psychology, and attitude. Teachers emphasize the importance of students' foundational calligraphy knowledge, choice of teaching content, and the teachers' own abilities and attitudes. External factors include teaching methods, materials, and the learning environment. Teachers advocate for suitable instructional models, effective evaluation systems, and the role of families and societal support in fostering a conducive learning atmosphere. The findings align with student questionnaire results, emphasizing the interplay of internal and external factors in shaping students' comprehensive calligraphy abilities.

Keywords: Outcomes-Based Education (OBE), Creativity-Based Learning, Calligraphy Comprehensive Ability

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Assistant Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

⁴Assistant Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Introduction

Calligraphy course is a required course for college art, preschool education and other majors. As the most representative symbol of Chinese excellent traditional culture, calligraphy is an important part of the Chinese nation's humanistic quality education. The calligraphy course takes the teaching of literacy and writing as the basic content, the improvement of Chinese writing ability as the basic goal, and the practice of writing as the basic way to integrate calligraphy aesthetics with calligraphy culture education. The basic compulsory course of calligraphy offered by the preschool education major of Beijing Vocational College of Science and Technology can not only enrich students' cultural knowledge and broaden their cultural vision, but also help them inherit and carry forward the excellent traditional Chinese culture, improve their ideological quality, and cultivate patriotism and cultural self-confidence. The integration of Outcomes-Based Education and Creativity-Based Learning Instructional Mode is a breakthrough in the instructional model of calligraphy courses in vocational colleges. The curriculum follows the basic and professional, professional and contemporary principles.

It adopts a combination of theory and practice, online and offline, in-class and out-of-class, individual improvement and group progress. The purpose is to guide students to understand and master the basic theoretical knowledge and skills of calligraphy, and to cultivate students' calligraphy comprehensive ability such as writing skills, aesthetic ability and creativity.

As students majoring in preschool education in vocational colleges, students' calligraphy comprehensive ability is one of their most important professional abilities. Beijing Vocational College of Science and Technology has always attached great importance to calligraphy teaching. Some achievements have been made, but there are still many problems and challenges.

It is mainly reflected in the lack of "calligraphy comprehensive ability" such as writing ability, aesthetic ability and creativity. 1) Writing skills need to be improved. Some vocational college students do not realize the importance of writing skills. Too much use of electronic input methods and neglect of pen writing. Writing Chinese characters is not serious, non-standard, slow, and there are cases of forgetting the characters. Writing self-control, endurance is insufficient, writing skills need to be improved. 2) Aesthetic deficiency. Students lack a deep understanding of Chinese characters and calligraphy art, especially the perception, judgment, appreciation and other aesthetic abilities of the five calligraphy styles of Chinese characters.

3) Lack of creativity. In teaching practice, students lack a clear understanding and analysis of font observation ability and writing creativity ability, so the quality of their calligraphy works is poor. It is necessary to further strengthen the ability to observe and practice Chinese characters, strengthen the ability of innovative thinking, integration, and the ability to create and spread calligraphy works.

In general, to solve the above problems, not only requires the efforts of students themselves, but also requires the education system and educators to pay attention to these problems, strengthen the comprehensive ability of students through the formulation of reasonable education policies and curriculum design, and design a more reasonable instructional model. So as to improve students' calligraphy comprehensive ability.

The term "Outcomes Based Education" (OBE) was proposed by William Spady in 1981 in his book *Beyond Imitation Reform: Building a Real Future for All Learners*. As soon as this model was put forward, it was widely concerned and applied. After more than 10 years of development, in 1994, Spady·W wrote *Output-Based Education Model*: In the book *Controversies and Answers*, this model has been thoroughly studied and a relatively complete theoretical system has been formed. In the OBE education system, educators must clearly understand the abilities and levels that students should achieve when they graduate, and then seek to design appropriate educational structures to ensure that students meet these

expectations. The education system is driven by student output rather than textbooks or teachers' experience, in stark contrast to traditional content-driven and input-oriented education. OBE soon became the mainstream of education reform in the United States, Britain, Canada and other countries have also paid attention to it and put it into practice. China began to attach importance to this instructional model in 1995. This model of teaching is student-centered, with teachers helping students achieve learning outcomes through partnerships and focusing on the ability of students to apply what they have learned after completing their studies.

There is research support as follows: Zuo Gabe (2014) adopted OBE teaching design in the School of Hotel Management of Vancouver Community College in Canada, allowing students to complete the hotel operation course in the campus restaurant, and achieved good results. Liu (2017) believes that OBE is also a new type of education. At present, many institutions of higher learning in China are transforming into application-oriented universities, emphasizing the cultivation of students' application ability and practical ability. Based on the OBE concept, Yang Jihua Javedin (2023) proposes that learning outcomes should include professional skills and basic skills such as communication, teamwork, problem solving and critical thinking skills, which are the integration of knowledge and ability. Skill. And in the digital media technology professional practice, instructional model construction, achievements have been recognized.

"Creativity-Based Learning" (CBL) encourages students to use a combination of thinking processes such as analysis, synthesis, and evaluation to actively seek rational answers, express their own views, and create new things or better solve existing problems. CBL aims to organize activities that provide students with creative knowledge by focusing on active learning in research, enabling students to develop the skills needed for the future. Namely 1) critical thinking skills, 2) knowledge seeking skills, 3) communication skills and 4) creative thinking. Creativity based learning is not acceptance learning, but discovery learning. CBL is the study of how learning stimulates and fosters creativity. (Robinson, 2006)

Howard Gardner (1983) proposed the theory of multiple intelligences. In the study of creative learning, the interactive roles played by students, teachers, academic disciplines, uncertainty, and context in creative learning. Robert Sternberg (2009) argues that creativity is a multi-stage learning process, including environmental analysis, problem formulation, preparation, thought generation and evaluation, and has conducted a comprehensive analysis of the measurement of creativity with remarkable results. Liu (2022) practiced the CBL model in the vocational painting course and used the famous Torrens test to measure students' creativity in school. The results show that the application of CBL model in higher vocational education is very effective.

For the above reasons, the researchers recognize the importance of "improving calligraphy comprehensive ability of vocational college students through Outcomes Based Education and Creativity-Based Learning".

Objectives

1. To examine the factors affecting students' calligraphy comprehensive ability.
2. To develop outcomes-based education and creativity-based learning to improve students' calligraphy comprehensive ability.
3. To study the results of outcomes-based education and creativity-based learning to improve students' calligraphy comprehensive ability.

Material and Method

Literature review

In the study of “Development of Outcomes-Based Education and Creativity-Based Learning Instructional Mode to Improve Students’ Calligraphy Comprehensive Ability”, the researcher studied the documents concerning the following.

Outcomes- Based Education

In 1981, Spady W. G. published "Outcome based Instructional Management: A Sociological Perspective", which was the first to use the concept of " Outcomes- Based Education ". In this paper, the Outcome-based Instructional pyramid (Figure 2.1) is proposed and used as an expression tool to reveal the connotation of outcome-based education. In the early 1990s, the United States launched a large-scale education reform. In this reform, results-based education has gained widespread support at a particularly impressive rate. In the United States, Kentucky, Michigan, Minnesota, Missouri, Pennsylvania and Washington have respectively carried out curriculum reform movements based on OBE.

On the basis of the outcomes-based education concept, we have created a variety of characteristic possible models. In 1995, the American Engineering and Technology Education Accreditation Organization (ABET) jointly launched the cognitive standard EC2000 and engineering curriculum plan. The Technical education certification organization introduced the development model of this course in order to improve the rigid and outdated certification standards in the past, and to improve students' independent innovation ability, leadership ability, and teamwork ability. This model mainly emphasizes learning output, requiring graduates to master survival ability and corresponding knowledge in the process of learning. The system of "results-based education" constructed by Jiang Bo (2003) is elaborated from the aspects of results, objectives, assumptions, and system principles. Li Guangmei (2007) proposed that in order to implement results-oriented teaching, we must first change the teaching concept. Li Zhiyi (2014) introduced outcomes-based education for the first time in China's Ministry of Education and tried to apply it to teaching reform practice. Based on the OBE concept, many scholars began to turn to the relevant research of curriculum development and instructional model.

Liu Bin et al., Song Yue et al. (2016) established the vertical course cluster system based on PLC controller and the embedded measurement and control technology course cluster system respectively. Zhang Liwei (2016) proposed the path selection for optimizing the practice teaching system of economics and management by integrating OBE concept. Chu Huangyu (2017) proposed a results-oriented reconstruction of practical training curriculum system for radio and television majors in universities; Bai Jing et al. (2018) and Zhang Jiumi et al. (2018) constructed a resource structure model of open online courses based on the OBE concept. Wang Xiaoxiao et al. (2017) proposed a widely applicable MOOC course design framework based on the OBE concept; Liu Feng et al. (2018), Liu Ying et al. (2018), Wang Tingjian et al. (2018) discussed the teaching activities of mechanical courses based on the OBE concept; Liu Long et al. (2018), Liu Qiang (2018) and Yan Yong et al. (2018) respectively explored the advanced instructional model of "electronic Engineering design" for medical statistics, software engineering and automation majors based on the teaching concept of OBE; Li Jing et al. (2016) and Zhang Jingying et al. (2019) constructed a new three-dimensional cartographic teaching system based on OBE. From the existing research, the curriculum construction based on OBE concept is mostly concentrated in the field of engineering.

Ding (2023) investigated the effects of the reform and practice of curriculum teaching under the concept of outcomes-based education. The results show that the student-oriented vocational education curriculum reform can be realized by reconstructing the curriculum system based on reverse thinking. Combined with the characteristics of the curriculum and the analysis of learning situation, the implementation of OBE concept as the leading, ability training as the goal, task-driven as the main line to put forward an innovative online and

offline mixed curriculum reform. It also summarizes and reflects on the process of teaching reform, and provides reference for the teaching reform of similar courses.

On this basis, from the perspective of curriculum theory, the present situation, existing problems and reasons of preschool education practice courses are deeply analyzed. At the same time, taking outcomes-based education as the breakthrough point, the undergraduate preschool education practice curriculum is reflected and reconstructed, and the concept of teacher professional certification is responded to from the practical curriculum level. Zhang Juan (2020) made a dynamic analysis and improvement of the curriculum construction of preschool education in H University through two rounds of action research, and prospected the future curriculum construction of preschool education in H University from two aspects of continuous improvement and internationalization construction based on the concept of OBE.

Tian Tengfei and Liu Renlu (2022) proposed to restructure the curriculum system according to graduation requirements and adjust the curriculum structure according to certification standards based on the OBE concept of curriculum construction. Strengthen practice-oriented, optimize the course content; Pay attention to training effect, implement curriculum teaching; Focus on the achievement of goals and carry out curriculum evaluation.

Creativity-based learning

Creativity-based learning (CBL) has been valued by the academic community and used to train creative talents since the early 1980s. Psychological theory, based on Bruner's discovery learning and Guilford's creative thinking, emerged in the United States in the 1950s. The term is directly derived from the concept of "innovative learning" in the book *Learning Without Limits* (1979). This kind of learning, as opposed to the maintenance of learning, will cause change, renewal, reorganization, and form a series of problems. Its main characteristics are comprehensive, open applicable environment, wide system; Its main goal is to expand the influence of ideas in sufficient time; It involves creative work. This then progressed to "creativity-based learning".

Howard Gardner (1983) proposed that the theory of multiple intelligences is the theoretical basis of creative learning. He believes that human intelligence is not only a reflection of IQ, but also includes other aspects of ability, such as music, space, human relations and so on. In the study of creative learning, the interactive roles played by students, teachers, academic disciplines, uncertainty, and context in creative learning.

Creativity Learning is a field that studies how learning stimulates and fosters creativity. Teresa A (1974) focused on the relationship between creativity and motivation, and explored how to stimulate creativity in the work environment. Robert S (1998). His research covers the application of intelligence and creativity in the field of education. And a comprehensive analysis of the definition and measurement of creativity. The results show that creativity can be quantified and measured concretely in the course.

Orawan Udomsuk (2021) states that creative teaching is the basis for learners to develop their intelligence by empowering them with research skills, thinking skills, group work skills, and the ability to connect knowledge. New knowledge is combined with previous knowledge, and teachers encourage students to be creative. When ideas are presented, they can be adapted for effective teaching and learning.

Theory

Creativity-based learning is often thought of as a product of two Western psychological theories. One is Bruner's discovery learning; The second is Guilford J.P.'s creative thinking. The theory of multiple intelligences proposed by American educational psychologist Howard Gardner is its theoretical basis.

1. Discover learning theories

Discovery learning refers to a form of learning in which students obtain answers to questions through their own exploration and search in the learning context. That is, to acquire knowledge in all its forms with one's own mind. Discovery learning is conducive to stimulating students' curiosity, mobilizing students' internal motivation and enthusiasm for

learning, and cultivating students' critical and creative thinking (Bruner J.S.,1996). Creative learning emphasizes learner's subjectivity; What is advocated is to learn to learn, pay attention to learning strategies; Learners are good at novel, flexible and efficient learning methods; Learning motivation of creative activities Pursue creative learning goals.

2. Three-dimensional structure model theory

American psychologist J.P. Guilford created the theory of three-dimensional structure model of intelligence in 1967. He believes that the structure of intelligence should be considered from the three dimensions of operation, content and product, and that it contains 180 basic abilities after continuous improvement. This is a deep understanding of the structure of human intelligence, which promotes people to explore the structure of intelligence. In his analysis of creativity, he connected creativity, which had previously been ignored from the concept of intelligence, with divergent thinking, and also corresponded divergent thinking with convergent thinking. Divergent thinking has three dimensions of fluency, flexibility and originality, and is the core of creativity.

3. Multiple intelligences theory

The theory of multiple intelligences, proposed by American educational psychologist Howard Gardner, holds that human intelligence is not only a reflection of IQ, but also includes other aspects of ability, such as music, space, and interpersonal relationships. Gardner proposed eight types of intelligence, namely: linguistic intelligence, spatial intelligence, logical-mathematical intelligence, physical kinesthetic intelligence, musical intelligence, interpersonal intelligence, introspective intelligence, and natural discerning intelligence. Each person has strengths and weaknesses in various categories of intelligence, and Gardner believes that each intelligence can be continuously learned or trained to a certain level. In the study of creative learning, the interactive roles played by students, teachers, academic

Material and Method

This research used mixed method of research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting students' calligraphy comprehensive ability.

Table1: Summary How to conduct research in Step1

Topics	Details
Research Process	Analysis of internal and external factors.
Research Objectives	To examine the factors affecting students' calligraphy comprehensive ability.
Research Method	This paper studies the factors that affect the calligraphy comprehensive ability -- internal factors and external factors.
Resources/Target Group	1.Population - 150 students 2. Key Informants - 3 Lecturers
Instruments	1. The questionnaire for students 2. Interview for teachers
Data Analysis	Descriptive Statistics i.e., Frequency, MEAN (μ), Standard Deviation (σ) Content analysis
Results	Factors affecting Calligraphy comprehensive ability of Vocational College Students.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop outcomes-based education and creativity-based learning to improve students' calligraphy comprehensive ability.

Table2: Summary How to conduct research in Step 2

Topics	Details
Research Process	Designed and developed based on OBE&CBL pattern.
Research Objectives	Create Outcomes-Based Education and Creativity-Based Learning Instructional Model to improve students' calligraphy comprehensive ability.
Research Method	Conformity assessment based on OBE&CBL learning model.
Resources/Target Group	3 experts
Instruments	Development of Outcomes-Based Education and Creativity-Based Learning Instructional Model. in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
Data Analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.
Results	Instructional model the appropriateness of which is confirmed by experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of outcomes-based education and creativity-based learning to improve students' calligraphy comprehensive ability.

Table3: Summary How to conduct research in Step 3

Topics	Details
Research Process	The implementation of instructional model.
Research Objectives	To study the results of outcomes-based education and creativity-based learning to improve students' calligraphy comprehensive ability.
Research Method	Rubric scoring form
Resources/Target Group	Population - 156 students
Instruments	1. Lesson plans using Outcomes-Based Education and Creativity-Based Learning Instructional Model. 2. Rubric scoring
Data Analysis	Categorize students' performance according to rubric scoring criteria into their levels descriptor.
Results	Results of implementing Outcomes-Based Education and Creativity-Based Learning Instructional Mode instructional model – students' performance according to rubric scoring criteria into their levels descriptor.

Results

This chapter presents findings derived from the fieldwork procedures outlined previously, focusing on data collection crucial to this study. The objectives, outlined in Chapter I, serve three primary purposes:

Objective 1: To examine the factors affecting students' calligraphy comprehensive ability. This section presents analysis results serving objective 1 using table and description in terms of MEAN, standard deviation, interpretation (Level of Attitude), and ranking of all factors in overview. After that, items of all factors are presented likewise.

The amount of students College

From class 1: 50 students, Preschool education of Beijing Vocational College of Science and Technology.

From class 2: 50 students, Preschool education of Beijing Huijia Vocational College.

From class 3: 50 students, Preschool education of Beijing Peili Vocational College.

Common data of the respondent in overall (N=150)

The common data of respondents show that the overall gender is mostly female, accounting for 94.00% of the total. Male respondents accounted for 6.00% of the total. This is very consistent with the characteristics of more woman in preschool education. People aged 18-19 years old accounted for 70.67% of the total, 20-21 years old accounted for 21.33%, under 18 years old accounted for 4.46%, and over 21 years old accounted for only 3.33% of the total. This is also very much in line with the age characteristics of second-year vocational college students.

The result of questionnaire from students in overview (N=150)

The indicates that internal factors affecting the calligraphy comprehensive ability for vocational college students are found to be at a high level overall ($\mu = 4.36$). Considering each item individually, it was found that No.2 have the highest mean ($\mu = 4.55$), followed by No.6 ($\mu = 4.33$), and the lowest mean is No.1 ($\mu = 4.23$).

For external factors affecting the calligraphy comprehensive ability for vocational college students, the overall level is also found to be at a high level ($\mu = 4.16$). Considering each item individually, it was found that No.7 has the highest mean ($\mu = 4.49$), followed by No.11 ($\mu = 4.45$), and the lowest mean is No.10 ($\mu = 3.59$).

The Lecturers Interview analysis results

The amount of lecturers University. From 3 lecturer, work on Beijing Vocational College of Science and Technology.

Teacher 1: Mr. Sun

Teacher 2: Miss Wang

Teacher 3: Mr. Zhao

The Common data of the respondent in Beijing Vocational College of Science and Technology.

The common data of the lecturers shows that the most common gender is male, representing 66.67% of the respondents, while female lecturers make up 33.33% of the sample in terms of teaching experience, 3-6 years accounted for 33.33% and over 9 years accounted for 66.67%; In terms of the age of teachers, 25-35years, 35-49 years and Over 49 years accounted for 33.33% respectively. In terms of Professional title, Professor, Assistant Professor, and Lecturer accounted for 33.33% each. It can also be seen that the interviewees are experienced and representative.

Through interviews with three teachers, the factors affecting calligraphy comprehensive ability in vocational colleges are summarized as follows:

Internal Factor

The internal influencing factors of teacher interview mainly include Knowledge and Skills, Psychology and Physical and Attitude. After finishing, it is mainly manifested in:

Knowledge and Skills: Students' calligraphy foundation is a key factor. Calligraphy is an important part of Chinese excellent traditional culture. In the basic education stage, there are many schools offering calligraphy interest courses for students to choose. Some students have chosen to learn some calligraphy knowledge and writing skills due to their parents' attention and personal interests. Therefore, some students have a good foundation to offer calligraphy classes in vocational colleges. Mr. Sun believes that it is very helpful for students with basic calligraphy to receive professional calligraphy learning in vocational colleges to improve their calligraphy comprehensive ability. Among the students under Miss Wang's guidance, those who have a basic knowledge of calligraphy are more interested and active in learning, and they can quickly see the effect of learning. Mr. Zhao strongly agrees that students can learn calligraphy from an early age to lay a solid foundation. He believes that students who have a basic calligraphy study in vocational schools can master writing skills faster and be more creative. Students' calligraphy foundation is one of the most important factors affecting students' calligraphy comprehensive ability.

The choice of teaching content should not be ignored. The three interviewees agreed that the choice of teaching content is very important in calligraphy teaching, which directly affects the improvement of students' calligraphy comprehensive ability. Mr. Sun believes that the 5000 years of Chinese civilization is accompanied by the emergence and development of Chinese characters. Calligraphy is the art of writing Chinese characters with a brush. After thousands of years of development and evolution, it has retained a lot of valuable knowledge, culture and skills. What kind of basic knowledge of calligraphy should students in vocational colleges learn, and what kind of skills should they master among the five major calligraphy styles to improve their calligraphy comprehensive ability is a major issue in calligraphy teaching. Miss Wang believes that the art of calligraphy is extensive and profound, and it is necessary to choose the content of suitable vocational college students. Calligraphy teaching should choose different teaching contents according to different majors: for example, students in the College of Art and design can choose font design and cursive writing skills in the five calligraphy styles, focusing on improving their aesthetic ability and creativity. Students majoring in preschool education should choose the skills of regular script writing in the five major styles, standardize writing, and cultivate their self-control and endurance. Mr. Zhao believes that the teaching content of calligraphy in vocational colleges should focus on improving writing skills, the aesthetic ability of calligraphy art and the creation of calligraphy works. The content selection should be more practical, and after learning, you can write couplets in traditional Chinese cultural festivals.

Psychology and Physical: Three teachers believe that the ability and quality of calligraphy teachers are very important. Calligraphy is difficult to learn by yourself and requires a teacher's demonstration and guidance. Calligraphy knowledge and skills need long-term practice and accumulation, and need very professional teachers. Therefore, the requirement for teachers in calligraphy teaching is very high. Teachers' personal calligraphy ability and their understanding of calligraphy art will affect the improvement of students' calligraphy comprehensive ability. According to Mr. Sun; Calligraphy is a very practical course. It is difficult to get good grades in calligraphy by reading books on your own. Only when teachers explain, demonstrate and teach students practice hand by hand can calligraphy comprehensive ability be improved. Miss Wang pointed out that teachers must have a strong calligraphy comprehensive ability, and their understanding of calligraphy and teaching is a major factor in improving students' calligraphy comprehensive ability. Mr. Zhao believes that teachers should establish the idea of lifelong learning. In-depth study of cutting-edge calligraphy knowledge and skills can guide students to better study, so as to improve calligraphy comprehensive ability.

Teacher attitude: Teacher's attitude towards calligraphy teaching and students' learning can affect students' interest in learning calligraphy and the effect of learning. Mr. Sun believes that teachers themselves love calligraphy, attach importance to calligraphy teaching, care for the growth of students, and teach by example is the best education. Miss Wang believed that students in vocational colleges would fall in love with the course if they liked a teacher. If the teacher cared for and loved the students, the students would actively imitate the teacher and want to become such a person. Therefore, the teacher's attitude has a great influence on the learning of calligraphy. Mr. Zhao believes that teachers should treat students the same as their own children, strict and love, so that students realize that learning calligraphy well has a lot of benefits for the improvement of their comprehensive ability, and can find suitable calligraphy training jobs in the future.

External Factor

The external influencing factors of teacher interview are mainly carried out from three aspects: Method of Teaching, Materials and Environment. After finishing, it is mainly manifested in:

Method of Teaching: including instructional model selection, organization of course implementation, evaluation and feedback. Good education must be accompanied by good

instructional model. The three interviewees all argued that a comprehensive understanding of students' situation, the selection of appropriate instructional models combined with calligraphy teaching objectives, and the scientific organization and implementation are one of the factors affecting students' comprehensive calligraphy ability. Mr. Sun believes that at present, many schools try to use project instructional model, outcomes-based education (OBE), example instructional model in calligraphy teaching, and so on, but there are certain achievements and shortcomings. At present, I am also trying the outcomes-based education (OBE) model, and the results are relatively remarkable. Miss Wang believes that the teaching goal can be achieved by studying different calligraphy teaching, selecting suitable teaching strategies, and improving and adjusting them according to students' conditions. Mr. Zhao believes that the strong practical characteristics of calligraphy curriculum determine the choice of instructional model. Both the outcomes-based education (OBE) and creativity-based learning (CBL) instructional model are student-centered, which are more suitable for calligraphy teaching. It can achieve the goal of improving students' calligraphy comprehensive ability.

In the interview, the three teachers all mentioned the improvement of the evaluation system and feedback mechanism in the teaching of calligraphy. Mr. Sun believes that students should be the main body, teachers are the main force, course construction is the main battlefield, and classroom teaching is the main channel. In the teaching process, we should grasp the situation of students in time, and actively evaluate and give feedback. I can practice calligraphy every day and interact with my teacher timely through mobile phones and the Internet. Good work should be praised in time, and when psychological and attitude problems occur, teachers should give full play to their leading role and communicate with students. Students should give positive evaluation to their calligraphy works. In order to better improve calligraphy comprehensive ability in the future. Miss Wang believes that evaluation is a means, and feedback is the last and most critical part of evaluation work. Whether the expected purpose of learning can be achieved depends on the implementation of feedback evaluation information. Establishing a feedback and evaluation mechanism is the key to improve students' calligraphy comprehensive ability. Mr. Zhao believes that calligraphy, as an art form, has diversified evaluation criteria, and it is necessary to formulate more accurate evaluation criteria for students' calligraphy ability in vocational colleges. This is one of the factors affecting the calligraphy comprehensive ability of vocational college students.

Materials: The three interviewees have always believed that teaching materials play an auxiliary role in calligraphy teaching. Mr. Sun believes that at present, there is no textbook that can directly improve students' calligraphy comprehensive ability. The key to calligraphy teaching is teachers' demonstration and guidance, and students' active practice and reflection. Students in vocational colleges have relatively weak calligraphy skills before, and they need teachers to teach them according to their aptitude. Only after students' comprehensive calligraphy ability has been greatly improved, they can consult and study related calligraphy ancient books and famous posts. Miss Wang believes that Chinese calligraphy is extensive and profound, and the cultivation of calligraphy comprehensive ability is difficult to explain clearly in a textbook, which is determined by the characteristics of calligraphy itself. Mr. Zhao believes that a good calligraphy textbook does not play a major role in improving students' calligraphy comprehensive ability, but has an auxiliary effect. It depends more on teacher's demonstration and students' own foundation and attitude.

Environment: Under the guidance of teachers, students need to practice calligraphy repeatedly to improve calligraphy comprehensive ability. Therefore, all three interviewees said that a good calligraphy teaching environment, campus calligraphy atmosphere, family learning environment and society's attention to calligraphy teaching have a great role in promoting the learning of calligraphy. Mr. Sun believes that now the country attaches great importance to the study of calligraphy, and the whole society is carrying forward and inheriting the excellent art of Chinese calligraphy, which has laid a good social environment for calligraphy teaching. Miss Wang believes that families are of great help in learning calligraphy and improving

comprehensive skills. Through her own investigation in first-line classes, she finds that parents can write calligraphy, and practicing calligraphy at home can stimulate students to learn independently, and the improvement of calligraphy comprehensive ability of these students is very obvious. The construction of special calligraphy classrooms in schools, the control of small class teaching with less than 20 students, and the regular organization of students to visit calligraphy exhibitions and participate in calligraphy competitions are all external factors affecting the improvement of students' calligraphy comprehensive ability. Mr. Zhao believes that calligraphy is now advocated into the campus, into the classroom, into the textbook, to create a good social, school and classroom environment for calligraphy learning. These are the factors that affect the improvement of students' calligraphy comprehensive ability.

Through the above interviews with teachers, it is found that the results of factors affecting students' comprehensive calligraphy ability are basically consistent with the results of students' questionnaire survey.

After comparing the data collected by the student questionnaire and the lecturer interview, the researcher made a summary analysis according to the two groups of people, internal factors and external factors

Advantages

1. For students: They can write a good hand, understand the traditional Chinese characters and calligraphy culture, improve writing skills, aesthetic ability, creativity and other calligraphy comprehensive ability, become the 21st century's skilled talents, broaden their horizons, improve students' innovative thinking, and solve more complex problems in future study or employment.
2. For teachers: They can improve, develop a new instructional model, realize the teaching goal, to the lecturers ' teaching ability, research ability was increased, and the other lecturers play the role of guidance and demonstration.
3. For colleges and universities: build different types of curriculum reform and innovative curriculum development models, deepen education and teaching reform, improve teaching quality, and cultivate application-oriented talents with deep professional foundation, high level and strong professional ability, in line with the current needs of society. It plays an important role in improving the overall teaching level of vocational college, cultivating more skilled students and enhancing the visibility of the school.

References

- Bruner, R. (1996) *The Culture of Education* [M]. EJ 214-226.
- Howard Gardner (1983) *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*.
- Jin Zhongwei (2016) Results-Oriented Higher Vocational Curriculum Construction series, "Results-Oriented Higher Vocational Curriculum Evaluation", [M] Higher Education Press.
- Lai F, Liang J. (2022) *Research on College calligraphy curriculum under curriculum Ideological and political concepts*. *Forest Teaching*. (02), EJ 17-21.
- Li M, Zhang K (2021). "Talking about the things of calligraphy well": *Exploration of the cultural education model of calligraphy course*. *Basic Education Forum* (24): EJ 4-7.
- Li Xiaoying (2016) *On University Science Press*, [M]. EJ 121-128. (in Chinese)
- Li Xiaoying, Tang Dehai (2022) *Twelve Lectures on Basic Theories of Pedagogy, Higher Pedagogy Discipline Construction Series*, Guangxi Normal University Press.
- Li Maojiang(2017)." *The importance of calligraphy Exhibitions in improving the creation of calligraphy majors in Colleges and Universities*." *Chinese Literature and Art*.05(2017):269. Doi: CNKI: SUN: ZWNJ.0.2017-05-211.

- Lou M (2021) The value and implementation strategy of calligraphy course in Preschool education in Higher vocational colleges in Western Guangxi -- A case study of Chongzuo Preschool Normal College. *Guangxi Education*. (43), EJ 161-163.
- Li Shiyu. (2022). *The calligraphy education present situation investigation and study* [D]. Hebei normal university of science and technology, 10.27741 /, dc nki. GHBKJ.
- Rothman, Robert (1993). "Taking Account." *Education Week* 12, 25 (March 17, 1993): 72-75.
- Schlaflly, Phyllis. (1993) "What's Wrong with Outcome-Based Education?" *The Phyllis Schlaflly Report* 26, 10 (May 1993): 1-4.
- Shi Hongcun, Cui Xiliang (2023) On the design of calligraphy courses for international students in China. *Journal of Tianjin Normal University* (Social Science Edition) (04): EJ 24-31.
- Spady, W. G. (1981) "Outcome-based Instructional Management: A Sociological Perspective." (October 12, 1981): 4-8.
- Spady, W. G. (1994). *Outcome-Based Education: Critical Issues and Answers*. American Association of School Administrators, 1801 North Moore Street, Arlington, VA 22209 (Stock No. 21-00488; \$18.95 plus postage).
- Su Huiting (2021) "Calligraphy College Entrance Examination Education under the concept of OBE", Calligraphy education [J]. EJ 55-61.
- Taylor (1949) *Fundamentals of Curriculum and Instruction*, [M]. EJ 66-78
- Wang Xian-Chang (2017)." Brief Analysis of Calligraphy teaching in Higher Vocational Colleges." *Global Market Information Herald*.36(2017):90. doi: CNKI: SUN: HQXX.0.2017-36-079.
- Wang Xianchang (2018) *Practical Course of College Hard Brush Calligraphy*, Tsinghua University Press (08), EJ 128-139.
- Yang Lun (2010) *On the Influence of College calligraphy Education on Aesthetics and Personality Building*. New West (09), EJ 178-179.
- Zhang Jia, Chen Aimin (2005). Turning to Art in the Transmutation of Ideas -- A review of Cao Jian's College Calligraphy Appreciation. *Journal of Southwest Normal University. Humanities and Social Sciences Edition*. (02), EJ 11-17.
- Zhou Xiaofang (2021). Inheriting Chinese classics and building cultural self-confidence: Constructing calligraphy curriculum System and Improving students' writing level. *Calligraphy Education*. (11), EJ 10-18.
- Zhao Haoran (2021). Teaching Research of Calligraphy appreciation Course in senior high school from the perspective of Core literacy of Fine Arts.2021. *Liaoning Normal University*, MA thesis.

DEVELOPMENT OF FLIPPED CLASSROOM AND BLEND LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO ENHANCE VOCATIONAL STUDENTS' CHINESE READING ABILITY

¹Yu Yini, ²Areewan Iamsa-ard, ³Sarayuth Sethakajorn and ⁴Wapee Kong-In

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹yuyini.bsru@hotmail.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the factors to enhance Vocational students' Chinese Reading Ability in Henan Province, 2) to develop Flipped Classroom and Blend Learning instructional model to enhance Vocational Students' Chinese Reading Ability in Henan Industrial School, and 3) to study the results of implementing Flipped Classroom and Blend Learning model to enhance Vocational Students' Chinese Reading Ability in Henan Industrial School. The population of Phase 1 were 172 former students and 4 lecturers of the Chinese Reading Ability and Vocational school Chinese Course in the 1st semester of the 2023 academic year from 4 colleges in Henan Province. The target group of phases 2 were 3 experts, and the sample group of phases 3 were 40 students enrolled in the Chinese Reading Ability and Vocational school Chinese Course of Henan Industrial School. The research instruments were 1) a set of questionnaires for students, and interview for lecturers. 2) Set of questionnaires for conformity instructional model. 3) Lesson plans using Flipped Classroom and Blend Learning instructional model, and 4) Scoring rubric form. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation.

The results revealed the following: 1) The factors to enhance Vocational students' Chinese Reading Ability in Henan Province were internal and external factors. The former included motivation, attitudes and interest, prior knowledge while the latter involved lecture and parents, method or teaching, environmental, 2) The Flipped Classroom and Blend Learning Instructional Model instructional model to enhance Vocational Students' Chinese Reading Ability in Henan Industrial School include 5 components: (1) Principle and Rationale, (2) Objectives, (3) Contents, (4) Method of teaching & Materials and (5) Evaluation.

The model was 100% conformed to utility, feasibility, propriety, and accuracy standards as assessed by 3 specialists, and 3) It was found that 85% of 40 students who enroll in the Vocational school Chinese Course students whose Chinese reading ability is at good level while another 15% of them are assessed to be at medium and pass level. The result is consistent with the research hypothesis that 80% upwards of the participants will have Chinese reading ability at Good level after learning through Flipped Classroom and Blend Learning instructional model.

Keywords: Flipped Classroom, Blend Learning, Chinese Reading Ability

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Assistant Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

⁴Assistant Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Introduction

Chinese Course is the basic Course and compulsory Course of vocational school students. Chinese Course is a basic cultural Course, which is a necessary skill for students of any major in study and work. Chinese Course plays an important role in cultivating students' comprehensive abilities such as understanding ability, expression ability, observation ability and cooperation ability. Paying attention to the cultivation of students' reading ability in Chinese teaching is not only the requirement of quality-oriented education reform, but also the requirement of social development.

Chinese reading ability, as one of the basic abilities for human self-development, has always played an important role. The cultivation of reading ability is an important component of vocational students' Chinese language learning. The new Chinese language curriculum standards clearly state that vocational students have the ability to read independently and learn to use multiple reading methods. Has a rich accumulation and good language sense, focuses on emotional experience, develops feelings and understanding abilities and can read daily books, newspapers, and magazines, can preliminarily appreciate literary works, and enrich one's spiritual world. Can use reference books to read classical Chinese. Recite 240 excellent poems and essays, with a total of over 4 million words of extracurricular reading. (Zhengzhou University,2020)

The basic knowledge of vocational school is relatively poor and weak, the scope of knowledge is relatively narrow, the understanding and imagination are relatively limited, and the level and ability of basic knowledge are also uneven. At the same time, it also affects the development of teachers' Chinese teaching and the completion of teaching tasks, resulting in unsatisfactory teaching quality and efficiency. In addition, vocational school students on the degree of attention to language learning is not high, many students are not interested in Chinese learning, the Chinese curriculum is not very understanding, only a small number of students like to learn Chinese, can have a clearer understanding of the importance of learning Chinese.

Vocational students' basic knowledge is relatively weak, and the concept of learning Chinese is not enough, which is not conducive to the cultivation of students' interest in learning Chinese, and is not conducive to the overall improvement of students' comprehensive quality. Mistakenly believe that entering vocational school as long as you learn professional skills can be, neglect the Chinese learning. For the important role of Chinese in work, life and study cannot have a correct understanding, so that most students lack interest in Chinese learning, learning enthusiasm is relatively low; The effect of Chinese teaching is often not ideal. (Henan University,2020)

Use of flipped classroom and blend learning as solution. The teaching reform by means subverts the traditional classroom teaching process, helps to optimize learning motivation, stimulate students' interest in Courses, improve students' independent inquiry ability, relieve teachers' teaching pressure, and improve the quality of classroom teaching. Adopt online and offline hybrid teaching mode and use modern information technology to cultivate vocational students' independent learning ability.

From the related research Li, K and Zhao, J. (2022) are committed to blend Learning and has made great progress. It shows that blend Learning is blend learning that takes diversified means to complete teaching according to students' actual conditions to solve the difficulties in teaching. Ma, T and, Xu, M. (2019) study about Analysis of Flipped Classroom Teaching Design in vocational School Chinese Based on Core Literacy of Chinese Subject, discuss the significance of flipped classroom, analyze the teaching objectives and process of flipped classroom in detail, and affirm the teaching value of flipped classroom based on core literacy of Chinese subject. Li, H.(2016) made a detailed investigation and analysis of the reading premise and preparation of flipped classroom in the article "A Preliminary study of Flipped classroom teaching Practice in vocational School Chinese - A Case study of the teaching practice of" Modern and Contemporary Novel Classic Reading ", proposed "student-

centered" teaching, and proved the effect through reading teaching operations preliminary study on flipped classroom teaching practice of Chinese in vocational school -- taking the teaching practice of "Classic Reading of Chinese Modern and Contemporary novels" as an example, Education and teaching research.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying "Development of Flipped Classroom and Blend Learning Instructional Model to Enhance Vocational Student's Chinese reading Ability".

Objectives

1. To examine the factors affecting vocational student's Chinese reading ability.
2. To develop flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational student's Chinese reading ability.
3. To study the results of flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational student's Chinese reading ability.

Material and Method

Literature review

Development of Instructional Model

Learning circuit defined instructional model combine aspects of online and face-to-face instruction.

Goodyear (2020) proposed that blend learning is not only the integration of classroom teaching and online teaching, but also the combination of teaching and tutoring in a "student-centered" learning environment.

Stock, W. (2020) believes that blend learning aims to provide students with personalized learning resources and methods, stimulate students' learning interest, and form a student-centered learning environment.

Feng, X. (2021) discussed the learning theory and the basis of teaching law of blend learning from the perspective of epistemology and methodology. She believed that it was appropriate for blend learning to explain the acquisition of personalized knowledge with constructivism theory and the generation of creative knowledge with connectionism theory, and positioned teachers as learning designers and learning facilitators.

Yu, C (2020) defines blend teaching as a new learning model formed by the complementary and integrated development of online learning and face to face learning. Among them, online learning includes a variety of online learning activities, carried out through various Internet devices, offline learning is face-to-face learning. Face to face learning classes begin between teachers and students. But it may still require the support of networked learning devices and software. On this basis, the diversified teaching mode is applied to the teaching work, and the quality and effect of the teaching work are strengthened by realizing the mixture of various network platforms.

From the definition above, it can be concluded that instructional model refers to a new type of learning style or concept. It refers to the blend learning style that blends traditional learning means with online learning means in E-learning and enterprise training according to the viewpoint of system theory and performance method. Its goal is to make learning easier and more convenient, so as to achieve the best learning results, and it is based on the learning performance indicators of enterprises and organizations.

Components of Instructional Mode

Cheng.Y (2018) contends that instructional model should consist of three components as follows.

It takes "project-driven and problem-oriented" as the design concept, and constructs a blend learning instructional design model based on MOOCS, which includes three stages: preliminary analysis, blend learning instructional design, and learning evaluation design.

Li, W. (2021) suggests that instructional model should consist of four components as follows.

It proposed a resource-based instructional design process model for blend learning, including four stages: preliminary analysis, design and development of learning resources, design of resource-based blend learning activities, and implementation and evaluation of blend learning, through which the process model can effectively guide the development of blend learning practice.

From the information above, the instructional model employed in the present study involve 5 components in line with the theories above i.e., principle and rationale, objectives, contents, methods of teaching & materials and evaluation.

Confirmatory Factor Analysis

To ensure the appropriateness of developed instructional model before implementation, the developed instructional model is confirmed depending on program evaluation standards in 4 aspects: 1) Utility Standard, 2) Feasibility Standard, 3) Propriety Standard and 4) Accuracy.

Chinese Course Teaching

In 1999, the Central Committee of the Communist Party of China and The State Council issued the Decision on Deepening Educational Reform and Comprehensively Promoting Quality Education. (Zhongfa [1999] No. 9) is a comprehensive orientation of the development direction of basic education in the new century, in which a single column proposes to "vigorously improve the modernization level of educational technology means and the degree of educational informatization". Subsequently, in the Decision on the Reform and Development of Basic Education formulated by the State (Guofa [2001]21), the Outline of the National Medium - and Long-Term Education Reform and Development Plan (2010-2020) (Zhongfa [2010]12), and the 13th Five-Year Plan for the Development of National Education (Guofa [2017]4), They all regard "education informatization" as an important field in the reform and development of basic education, require "speeding up the construction of educational information technology facilities", propose that we should attach importance to the application of information technology in education and teaching, encourage teachers and students to use information means to teach and learn activities, and focus on the development of "high-quality online open Courses and resource libraries that organically combine curriculum teaching and application services". It emphasizes "the use of flipped classroom, blend teaching and other ways to make good use of high-quality digital resources", "further promote the" network learning space for everyone ", and form a new model of online and offline ubiquitous learning." In order to implement and promote the work of education informatization, the Ministry of Education has successively issued the "Ten-year Development Plan for Education Informatization (2011-2020)" (No. 5 of Jiaoji [2012]) and the "13th Five-Year Plan for Education Informatization" (No. 2 of Jiaoji [2016]), putting forward specific requirements for the construction of "informationized learning environment of high-quality education resources". To build "integrated network learning space innovation teaching model, learning model and educational resources.

Behavioral science theory

In 1949, the concept of behavioral science was first proposed at a symposium in Chicago, USA. Behavioral science is a new science, and its development time is relatively short in our country. Behavioral science is the use of psychology, sociology, anthropology and other disciplines to study the law of human behavior, and how to correctly deal with the relationship between people to stimulate people's enthusiasm. It is based on human behavior and its change law as the research object, mainly from the perspective of human needs, desires, motivations, purposes and other psychological factors to study human behavior law, and through the regularity of understanding to predict and control human behavior. According to behavioral science theory, behavior is a purposeful activity carried out by an individual around a task or a goal, and all activities are carried out under the influence of the

environment. Thus, behavioral science theories include three main factors: the individual, the task (or goal), and the environment. In the learning process under the blend learning mode, learners are individuals, learning goals belong to tasks (or goals), the environment is mainly offline classroom and online Course learning platform, and learning behavior is mainly influenced by learning goals and "online + offline" learning environment.

Behavioral science theory provides theoretical support for the research on the analysis model of learning behavior on the offline of blend learning model. According to behavioral science theory, online learning behavior is a system with rich interactive elements and obvious hierarchy, so the data analysis of online learning behavior can be started from observable and quantifiable content. Therefore, the online behavior analysis in this study can construct specific behavior indicators from the perspective of the types of online learning behaviors, quantify learners' online learning behaviors through various methods, and describe and analyze the behaviors combined with the characteristics of learners, and finally conduct corresponding demonstration.

Constructivism learning theory

Piaget. He believes that children gradually construct knowledge about the external world in the process of interacting with the surrounding environment, so as to develop their own cognitive structure. Constructivism learning theory holds that learning is not a process in which teachers transfer knowledge to students, but a process in which students construct their own knowledge system, which means that learning is active. Learners should not passively receive information as stimulus recipients. On the contrary, students should acquire information and make active selection and processing of external information to construct the meaning of information. Such construction process cannot be completed by others. Learning is not simply the accumulation of information, but also the conceptual change and structural reorganization caused by the conflict between old and new experiences. The learning process is not a simple input, storage and extraction of information, but a two-way interaction process between old and new experiences. Learners' knowledge construction is a deepening process, and the quantifiable data generated by learners' online learning under the blend learning mode is limited. As the main quantifiable data in the process of online knowledge construction, the objective law behind online learning behavior is worthy of in-depth study. Therefore, it is necessary to analyze online learning behavior on the basis of constructivism learning theory, whether it is the knowledge construction generated when students participate in learning activities or the behavioral data generated in the construction process. Especially the quantity obtained during the construction process. The results of the analysis can be used for feedback and evaluation to further improve teaching and learning.

Blend Learning

At present, blend learning has been widely used in many fields such as school education, academic education, and enterprise training. In recent years, with the wide application of computer technology, communication technology, sensor technology, multimedia technology, mobile terminal equipment and big data in the field of education, the application of blend learning in the field of school education has attracted more and more attention and favor from scholars at home and abroad. Just as Professor Hokekong said, blend learning is the product of the integration of information technology and curriculum teaching under the background of educational informatization. It is an important means to promote education and teaching reform and improve teaching performance. It can not only play the leading role of teachers and ensure the dominant position of students, but also give full play to the advantages of E-learning teaching while maintaining the advantages of traditional teaching. Thus, it can effectively stimulate learners' interest in learning and achieve better learning results. On the one hand, blend learning can effectively optimize the learning process, ensure the main position of students and promote the current teaching reform; on the other hand, it can maintain the advantages of traditional teaching itself and solve the problem of poor self-control of students, thus providing an opportunity for the reform of Chinese teaching.

Theory

The "prime-subject" teaching theory integrates the advantages of constructivism, and holds that teachers are the facilitators of students' meaning construction and the organizers of teaching process. Teaching resources and teaching media are demonstration tools and cognitive tools to assist teachers in teaching and students in learning. Through independent learning, class teaching, collaborative communication, personalized learning and other ways to enable students to learn all aspects of knowledge, cultivate students in all aspects of ability; And the "leading one subject" teaching theory emphasizes that in the teaching process, we should not only fully respect the subject status of students' learning, but also give full play to the dominant position of teachers' choice of learning content, organization and guidance in the learning process, so as to organically unify learning and teaching. Therefore, in the teaching process, it is necessary to make the teaching media a means for teachers to impart knowledge and a cognitive tool for students to cooperate and learn independently, so as to improve the enthusiasm and initiative of teachers and students.

Methods of Teaching

Mayo,Donnelly, Nash,Schwartz (2007) assigns seven processes of Method of PBL as follows.

- 1.To understand unfamiliar terms
- 2.Define the problem
3. Brainstorming
- 4.Restructure the problem
- 5.Define the learning objectives
- 6.Information collection and personal learning
- 7.Share the collected and individually learned information

In my opinion, "teaching method" in the new era refers to the general term of means and strategies for teachers to acquire knowledge, cultivate ability and stimulate emotion by incorporating their own teaching concepts under the guidance of correct teaching concepts, and in the process of combining teaching content with actual life, situational experience and thinking characteristics, constantly reflect and explore.

Roles of Teachers and Students

Roles of teachers

Teachers in PBL become coaches or mentors for students to gain knowledge. In PBL teaching mode, teachers have changed from the traditional teaching center to the new teaching mode of teacher-student collaboration. The role of teachers has changed to that of teaching organizers, resource providers, facilitators of students' ability development and instructors of self-directed learning. In this case, teachers are both educators and learners. Their role is not to identify the problem or tell the student the result, but to participate in the discussion appropriately, guide the student to ask questions, assist the group in setting goals, selecting points, making plans, identifying and helping to solve existing problems, and managing the class discussion time. Therefore, the evaluation of teachers in the context of the new curriculum no longer depends on whether a teacher can teach a lesson well, but on whether he can design and participate in and experience a lesson well with students. The goal is no longer how much knowledge he gives students, but whether he can improve their independent learning ability.

The new teaching model makes the instructors face new challenges: to have a high level of multidisciplinary professional knowledge, professional skills and rich knowledge reserve, in-depth PBL concept, respect for others, good communication skills, responsibility, full self-knowledge and evaluation and other professional behaviors.

Material and Method

In the study of "Development of Flipped Classroom and Blend Learning Instructional Model to Enhance Vocational Students' Chinese Reading Ability "the researcher used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting vocational student's Chinese reading ability.

Table 1 Conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyzed both internal and external factors
Research objective 1	To examine the factors to enhance vocational students' Chinese reading ability.
Conduct research	Design internal and external factors that influence the Chinese reading ability of vocational students. Design questionnaires and lecturer interview outlines.
Target group/Key informants	1) 172 former vocational students of Principles and Methods of Chinese Course in the 1 st semester on academic year 2022 from 4 school in Henan province. 2) 3 lecturers who are teaching Chinese Course from 3 school in Henan province.
Instrument	1) Questionnaires 12 items. 2) Interview by 10 questions
Data analysis	1)Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ) standard deviation (σ) for questionnaires. 2) Content analysis for interview.
Output	The result of the factors to enhance Chinese reading ability of vocational students. The internal factors such as motivation, attitudes and interest, environment. The external factors such as lecturer and parents, method and teaching, environment.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational student's Chinese reading ability.

Table 2 Conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Development of Flipped Classroom and Blend Learning instructional model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
Research objective 2	To develop Flipped Classroom and Blend Learning instructional model to improve Chinese reading ability of Vocational students at Henan Industrial School.
Research method	Study the component for development of Flipped Classroom and Blend Learning instructional model.
Target group/Key informants	3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria.
Instrument	The questionnaire
Topics	Details
Data analysis	Frequency and percentage
Output	Flipped Classroom and Blend Learning instructional model to improve of Chinese reading ability of Vocational students the appropriateness of which is confirmed by experts for further implementation. The acceptable items 100%.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational student's Chinese reading ability.

Table 3 Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	1) Deign lesson plan 2) Design scoring rubric form
Research objective 3	To study the results of implementing flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational students' Chinese reading ability.
Conduct research	Designing instrument 1 (Lesson plan) Designing instrument 2 (Rubric evaluation form)
Target group/Key informants	The 40 students who enroll in the Vocational school Chinese Course Henan Industrial School in the 1st semester, the academic year 2023 from Section B by cluster sampling.
Instrument	1)Lesson plan

	2)Rubric evaluation form
Data analysis	Categorize students' performance according to rubric scoring criteria into their levels descriptor.
Output	Vocational Students' Chinese reading ability are at a good level $\geq 80\%$.

Results

In the study of “Development of flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational students' Chinese reading ability”, the researcher studied the documents concerning the following.

Part 1: Analysis results serving object 1-To study the factors affecting Chinese Reading Ability of Vocational Students.

Part 2: Analysis results serving object 2-To development of flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational students' Chinese reading ability.

Part 3: Analysis results serving object 3-To study of flipped classroom and blend learning instructional model to enhance vocational students' Chinese reading ability. Participants in this research were expected to possess a foundational understanding of problem-solving ability and the problem-based learning instructional model. This knowledge was necessary for them to provide informed, analytical, and critical perspectives based on these frameworks.

Part 1: Analysis results serving objective 1: To examine the factors to enhance vocational students' Chinese reading ability.

This section presents analysis results serving objective 1 using table and description in terms of MEAN, standard deviation, interpretation (Level of Attitude), and ranking of all factors in overview. After that, items of all factors are presented likewise.

The amount students of School.

From 45 students major in preschool education of Henan industrial school.

From 40 students major in preschool education of Henan Finance and Economics school.

From 45 students major in preschool education of Henan Aviation School

From 42 students major in preschool education of Yangzhou Vocational and Technical School

The Common data of the respondent in overall (N=172)

The common data of the respondent in overall shows that there was little difference between men, with 55.23% for men and 44.77% for women. The age was concentrated in 15-17 years old, accounting for 55.23 % of the total, 18-20 years old accounting for 37.23%, and over 20 years old, accounting for only 1.72% of the total.

The result of questionnaire from students in overview

The indicates that Internal factors affecting the Chinese reading ability of vocational school Chinese Course are found to be at a moderate level ($\mu=4.43$). Considering each item individually, it was found that No.1 have the highest mean ($\mu=4.60$), followed by No.5 ($\mu=4.47$), and the lowest mean is No.6 ($\mu=4.34$).

For external factors affecting the Chinese reading ability of vocational school Chinese Course, the overall level is found to be at a high level overall ($\mu=4.42$). Considering each item individually, it was found that No.6 has the highest mean ($\mu=4.56$), followed by No.4 ($\mu=4.46$), and the lowest mean is No.1 and No.2 ($\mu=4.36$).

The Lecturers Interview analysis results

The amount of lecturer's school

From 1 lecturer, work on Henan Industrial school.

From 1 lecturer, work on Yangzhou Vocational and Technical School.

From 1 lecturer, work on Henan Animation School.

From 1 lecturer, work on Henan Finance and Economics school.

The Common data of the respondent in Henan Province

The common data of the lecturers shows that the gender of the respondents is 2 males, accounting for 50% of the respondents. The gender of the respondents is 2 females, accounting for 50% of the respondents. The most experience teaching is over 7-9 yrs. is 75%. 75% the most age 36-49 yrs.

After interviews with four lecturers, the factors that affect the Chinese reading ability of vocational school Chinese Course of vocational students are summarized as follows:

Internal Factors

In the study titled "Development of Flipped Classroom and Blend Learning Instructional Model to Enhance Vocational Students' Chinese Reading Ability", the teacher interviews were conducted to examine the factors that enhance vocational students' Chinese reading ability. The results of the interviews were summarized and analyzed, and the main internal factors that influence the improvement of Chinese reading ability in vocational school students were identified as learning motivation, learning attitude, learning interest, and prior knowledge in learning.

Motivation: In the teaching of Chinese reading ability, the four lecturers all think that students' reading motivation was positively related to their strategy use, reading comprehension, and academic achievement. In the teaching and learning process, motivation also plays an essential role. Motivation aimed to help students in building their spirit. Students who are motivated are more ambitious to achieve what they want. Therefore, teachers expected to motivate all students without distinguishing each other. Teachers must be fair to his/her students, particularly in motivating their learners. For students, motivation from their teacher is an urge for them. It can help students to build their spirit in learning in reaching their certain purpose.

One lecturer think that the students Chinese reading ability does not have any potential relation with motivation. Even though the students have a good motivation, if they have no enough knowledge, reading habit or vocabulary, it will not affect at all toward students reading ability.

Attitudes: In the teaching of Chinese reading ability, the four lecturers all think that teachers' teaching attitude should be positive. Teachers' teaching attitude affects the degree of teacher planning and preparation of Chinese reading Courses, and also affects students' academic performance. In the process of Chinese reading teaching, teachers' attitudes highly influence students' interest in learning. The four lecturers all think that teachers with a positive attitude can better motivate students to learn Chinese reading Courses. In the teaching process, Chinese reading Courses are taught with students as the center and flipped classroom.

For students, the attitude towards Chinese Course learning is mainly reflected in students' understanding of the value of the curriculum and their interest in learning, including positive learning motivation, diligence, proactive attitude, and dedication to learning. This series of attitudes towards Chinese Course learning will directly affect the improvement of vocational students' Chinese reading ability. Lecturer A suggests that in Chinese Course teaching activities, lecturers should make students understand the purpose, requirements, and importance of learning Chinese Courses, and let them know that the effectiveness of Chinese Course learning is directly related to the learning of other subjects, in order to stimulate students' learning motivation, improve their learning enthusiasm, and encourage them to actively learn. Lecturer B proposes integrating theory with practice, allowing students to experience the joy of Chinese reading and truly fall in love with Chinese reading Courses.

Interest: In the teaching of Chinese reading ability, all four lecturers believe that interest plays an important role in achieving the effectiveness of Chinese reading Courses. Chinese reading teaching driven by interest is profound and valuable. With the development and popularization of information technology, in Chinese reading teaching, teachers should grasp the psychological characteristics of students, keep up with the times, inherit the foundation of traditional Chinese reading teaching, apply flipped classroom and blended

teaching models to solve the problems of Chinese reading teaching, thereby stimulating students' reading interest and improving their Chinese reading ability.

Lecturer A believes that it is important to cultivate students' interest in reading, expand their reading range, increase their reading volume, and improve their reading taste. Teachers should also actively create a good reading environment for students, guide them to engage in valuable and high-quality extracurricular reading, and help them strengthen their language accumulation. Lecturer C believes that in order to cultivate students' interest in reading, the quality of Chinese reading Courses can be improved by creating a sense of life, group cooperation and exploration, and emphasizing motivation and evaluation.

Prior knowledge: In the teaching of Chinese reading ability, all four lecturers think that Prior knowledge has a significant impact on students' learning of texts and improving their Chinese reading ability. During the investigation process, all research subjects participated in a combination of online and offline modes. In Chinese reading teaching, lecturers use flipped classroom and blended learning models. As students have previously experienced this new model, they can better integrate into the learning of the new model. The students will also be more confident in learning Chinese reading Courses. In the process of learning Chinese reading, Prior knowledge was a powerful factor in reading ability for both average and poor readers. Even when prior knowledge was contradicted by the text, subjects used it, rather than textual information, for item recognition. when they did not, or believed they did not, possess the necessary prior knowledge did they resort to text—with a consequent improvement in Chinese reading ability.

External factor

In the study of "Development of Flipped Classroom and Blend Learning Instructional Model to Enhance Vocational Students' Chinese Reading Ability", the teacher interviews about "examining the factors to enhance Vocational Students' Chinese Reading Ability "were summarized and analyzed. Among them, the main external factors influencing the improvement of Chinese reading ability in vocational school students are lecture and parents, method or teaching, environmental.

lecture and parents: In the teaching of Chinese reading ability, all four lecturers think the performance of lecturers and parents directly impacts the effectiveness of students' Chinese reading ability. Lecture's performance includes that subject knowledge, teaching skills, lecturer attendance and lecturer attitude have significant positive influence on students' Chinese reading ability. Lecturer A believes that a teacher's performance is to plan Chinese reading teaching activities reasonably based on the actual situation of students and their own experience. The teacher leads students to analyze the content of Chinese texts in depth, and through continuous reading, recitation, analysis, and understanding, they can ultimately clarify the central idea that the reading text wants to express. Lecturer B believes that a teacher's performance is guiding students to read and learn the text through Chinese reading, teachers should also pay attention to the application of guidance skills. Through clever guidance, they can promote students' deep understanding of the text and appreciate the intricacies of text design. Lecturer C believes that a teacher's performance is demonstrating their reading behavior and methods, teachers can cultivate students' reading skills, guide them to better understand the article, cultivate their problem awareness, and gradually form their own reading strategies. Lecturer D believes that a teacher's performance is choose appropriate reading materials for students to improve their reading interest. At the same time, teachers should also teach students appropriate reading methods to improve their reading enthusiasm.

Parental support is an effective teaching resource and can greatly assist in Chinese reading learning. Lecturer A believes that in order to improve students' Chinese reading efficiency, teachers must effectively communicate and interact with parents to promote their integration into Chinese reading teaching activities. Lecturer B believes that the importance of parental accompaniment in Chinese reading should be emphasized. Creating a good parent-child reading atmosphere can help solve problems encountered by students in reading in a timely

manner and improve reading quality. Lecturers C believes that in Chinese reading teaching, teachers should obtain the recognition and cooperation of parents. Teachers can open an open-ended language classroom through the Internet, allowing parents to enter the classroom and understand their students' Chinese reading learning situation.

Method or teaching: In the teaching of Chinese reading ability, all four lecturers think flipped classroom and blended learning instructional model can enhance vocational students' Chinese reading ability. All four lecturers use modern teaching method and multi-assessment to their Chinese Course.

Lecturer A believes that using a variety of teaching methods can enhance students' interest and improve the quality of reading teaching. Teachers should lay a solid foundation for students' reading, including reading habits, reading methods, and reading skills. Careful analysis of reading materials can fundamentally grasp the key and difficult points of reading teaching, and creating a good teaching situation can enable students to enter the learning state faster. Heuristic teaching can improve students' independent reading ability. Ability, using reading communication and writing expression to improve students' reading output ability.

Lecturer C believes that implementing reasonable assessments can objectively reflect the effectiveness of Chinese reading teaching and provide a reference for further improving teaching. He recognizes that the flipped classroom and blended learning instructional model can improve students' Chinese reading ability and is satisfied with the assessment of Chinese reading Courses.

Environmental: In the teaching of Chinese reading ability, all four lecturers think the instructional environment (e.g. classroom facilities, technology support) affects students' Chinese reading ability. All four lecturers believe in building an open education environment based on modern information technology. In Chinese reading teaching, using good classroom facilities and advanced technological support can stimulate reading interest, expand reading content, update learning methods, change evaluation methods, and demonstrate reflection, thereby providing quality Chinese reading.

Lecturer C believes that a good physical classroom environment, classroom teaching information, and equipment and facilities are conducive to the smooth development of daily Chinese reading teaching activities. A good psychological classroom environment helps to enhance students' learning interests, learning attitudes, learning motivation, and self-efficacy, which will promote students' positive cognition and evaluation of learning Chinese reading Courses. Lecturer D believes that intelligent information and equipment environments can provide awareness of classroom environments, classroom psychological environments, and student learning behaviors, prompting teachers and students to make positive adjustments and push learning resources on demand, enabling individualized teaching for Chinese reading Courses.

Through the above analysis, it is found that among the factors that affect Chinese reading ability, the most important internal factors for improving Chinese reading ability are motivation, attitudes and interest, and prior knowledge. The most important external factors for improving Chinese reading ability are lecturer and parents, method and teaching, environmental.

References

- Chen,Ch.(2023).*Application of blended learning mode in oral communication teaching of Chinese language in vocational schools* . Guizhou Normal University.2023.
- Ling,F.(2022). *Practical Research on the Hybrid Teaching Model of Vocational Schools Based on Information Fusion*. Jiangxi Normal University of Science and Technology, 2022.

- Liu,J.Y. (2021).*Application and Research of Online and Offline Blended Teaching Mode for Junior Chinese Comprehensive Course* . Northwestern University, 2021.
- Lai,L.Y. (2021).Practice and Research on the Mixed Teaching Model of Chinese Language in Vocational Schools. *Modern Vocational Education*, 2021, (05): 22-23.
- Li,M.L.(2020). Reflection on implementing blended online and offline teaching in university Chinese language classrooms. *Chinese Character Culture*, 2020, (23): 31-32.
- Luo,Y.M. (2020).*Design and Empirical Study of a Blended Teaching Model for Improving Chinese Reading Ability of Junior High School Students*. Guizhou Normal University, 2020.
- Liu,Ch.L.(2018).*The Application of Flipped Classroom Teaching Model in High School Chinese Reading Teaching*. Minnan Normal University, 2018.
- Liu,X.L.(2014).*Research on flipped classroom teaching of middle school Chinese reading in the information technology environment*. Sichuan Normal University, 2014.
- Mayo,Donnelly, Nash,Schwartz (2007)
- Xu Wei.(2022). Analysis of the blended online and offline teaching mode for "College Chinese" course. *Education and Teaching Forum*, 2022, (50):149-152
- Xiang,Y. (2020).*Research on Teaching Strategies for Mixed Discontinuous Text Reading in Middle School Chinese Language Teaching* . Sichuan Normal University, 2020.
- Yuan,F.(2023). *Research on the blended online and offline teaching mode of middle school Chinese reading*. Sichuan Normal University, 2023.
- Yin,X.Li.(2021).On the Application Strategy of Online and Offline Mixed Teaching Mode in Vocational Chinese Language. *Modern Vocational Education*, 2021, (43): 170-171.
- Ye,H.(2021).*Research on Cultivating Teaching Design Abilities of Normal University Students Based on Blended Teaching Mode*. Southwest University, 2021.
- Yang,J.(2017).*Practical Research on "Flipped Classroom" in Middle School Chinese Reading Teaching*. Changchun Normal University, 2017.
- Zhao,Ch.Y.(2017).*Research on the Development of Chinese Language Curriculum Resources in Middle Schools under the Blended Learning Model*. Xinjiang Normal University, 2017.
- Zhou,L.P.(2017).*The Application of Flipped Classroom in Middle School Chinese Reading Teaching*. Guizhou Normal University, 2017.

DEVELOPMENT OF PROJECT-BASED LEARNING APPROACH TO PROMOTE ORAL ENGLISH ABILITY OF VOCATIONAL UNDERGRADUATE STUDENTS

¹Luo Huaxia, ²Wapee Kong – In, ³Areewan Iamsa-ard and ⁴Tanaput Chancharoen

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹ LuoHuaxia.bsru@hotmail.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the factors affecting oral English ability of vocational undergraduate students in Guangxi Province of China, 2) to develop project-based learning instructional model to promote oral English ability of vocational undergraduate students and 3) to study the results of project-based learning instructional model to promote oral English ability of undergraduate students. Phases were carried out to answer research objectives 1, 2, and 3. The population of Phase 1 were 96 sophomore students and 3 lecturers of workplace English course in semester 1 academic year 2023 from Guangxi Vocational University of Agriculture, Guangxi City Vocational University and from Nanning College for Vocational Technology. The target group of Phase 2 were 3 experts, and the sample group of Phase 3 were 32 students who enrolled in workplace English course of Guangxi Vocational University of Agriculture. The research instruments were 1) A set of questionnaires for students, and interview for lecturers, 2) A set of questionnaires for conformity instructional model, 3) Lesson plans using project-based learning instructional model, and 4) Scoring rubric form. Data analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The results revealed the following. 1) The factors to promote oral English ability of vocational undergraduate students were the internal and external factors. The internal factors included language foundations like listening ability, grammatical and vocabulary level and students' level of interest, familiarity and knowledge about the topics and activities. The external factor included interesting and authentic oral activities, well-designed lesson plans and teachers' efficacy in oral skills and pedagogical knowledge, 2) The project-based learning approach to promote oral English ability in workplace English course of vocational undergraduate students included 5 components: (1) principle and rationale, (2) objectives, (3) contents, (4) method of teaching & materials and (5) evaluation. The model was 100% conformed to utility, feasibility, propriety, and accuracy standards as assessed by 3 specialists and, 3) After testing the research hypothesis, it can be found that the given treatment influences students' oral English ability at significance level 0.000. In addition, the overall developmental scores of individual students' oral English ability of total 6 dimensions are generally found at High level. There were 10 students or 31.25% of all students at "Very

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

² Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³ Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

⁴ Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

High" developmental level of oral English ability of total 6 dimensions; 18 students or 56.25% at "High" developmental level; 4 students or 12.50% at "Moderate" developmental level; No student or 0.00% at "Low" developmental level and the findings from interviews with lecturers in Guangxi, China, regarding factors influencing vocational undergraduate students' oral English ability. Most lecturers are female (66.67%), with over 9 years of teaching experience, primarily aged 36-49. Internal factors like teachers' knowledge, psychological state, and attitude significantly affect students' oral proficiency. Confidence, enthusiasm, and a student-centered approach are highlighted. External factors such as teaching methods, materials, and environment also play crucial roles. Practical, real-world content, diversified resources, and a relaxed classroom atmosphere are emphasized. Small class sizes, flexible seating, and access to necessary devices contribute to oral English development. The article underscores the importance of holistic teaching approaches and suggests providing teacher training and creating a positive learning atmosphere to enhance oral English education.

Keywords: Project-Based Learning, Oral English Ability, Vocational Undergraduate Students

Introduction

Workplace English course is a kind of course belonging to English for Special Purpose (ESP) for non-English major college students. Based on the workplace scenarios, this course covers the English used in job hunting, job orientation and workplace communication, with the hope of enhancing students' ability to use English to communicate in professional area and workplace. It is a new course set in the third or fourth semester by many application-oriented universities and vocational universities in China nowadays, conforming to the vocational education reform taking place under the background of China's industrial upgrading and economic structure adjustment, which desperately needs hundreds of millions of high-quality workers and technical talents. According to the Guidelines on College English Teaching (2020) drawn up by the National Foreign Languages Teaching Advisory Board under the Ministry of Education, workplace English course plays an important role in meeting the national strategic needs and serve China's reform and opening policy and economic and social development, as well as satisfying students' needs of professional learning, work and employment. But the truth is that the current teaching effects of workplace English cannot meet the needs in workplace. Thereinto, many research show that the most serious problem is that students' speaking ability in the workplace leave much to be desired. "Reflections and Suggestions on English Teaching and Learning in Higher Vocational Education: Based on a Survey on the Status Quo and Reform Needs of Foreign Language Testing in Higher Vocational Colleges" reflects that the language skill students want to elevate most is oral English ability and both teachers and students all agree that oral English ability is the most useful skill for employment and career development (Cheng & Wu, 2017). "The Investigation and Analysis of the Status Quo and Needs of English Competence in the Workplace of China" (Wei, Wu & Zhuang, 2018) suggests that College English course should strengthen English speaking training for different businesses in the workplace. The project "Professional English Skills for Employability Across EU" funded by European Commission in 2020 also shows that speaking was considered one of the most important skills across the industries and businesses surveyed.

Speaking is one of the most important skills of all the four language skills because individuals who learn a language are referred to as the speakers of that language (Ur, 1996). Learning the speaking skill is the most important aspect of learning a second or foreign language and success is measured based on the ability to perform a conversation in the language (Nunan, 1995). Above all, as one of the productive language skills, speaking ability is the indicator that can best display students' real learning effects especially in this AI era when most language exercises and assignments can be easily searched and even completed through various applications like ChatGPT. Furthermore, as an essential tool for language

teaching and learning, speaking can facilitate language acquisition and development (Goh, 2007), it helps learners develop their vocabulary and grammar skills and then better their writing skill (Leong, 2017). Finally, as one of the crucial facets of communication competence, speaking is also supposed to be one of the most essential skills demanded by employees in the 21st Century. Spoken proficiency is necessary in any workplace and is expected by nearly every employer when considering new hires, especially for companies with foreign businesses. Learners who speak English very well can have greater chance for finding good jobs and getting promotion (Baker & Westup, 2003).

However, there are many issues existing in oral English teaching of workplace English course in China: 1) The curriculum setting overlooks the training of speaking ability in the workplace. In many colleges and universities, workplace English course still emphasizes on reading teaching, the training time for spoken English is far from adequate. 2) This skill is often ignored in some teachers' classes. Due to unfavorable teacher-student proportions and reduced class periods, learners do not have enough opportunity either in their classes or outside to speak English. 3) The activities and contents for oral practice of workplace English are not practical and real-world. Most activities are still daily English speaking, students tend to feel bored and useless, and eventually lack interest and motivation to speak up. 4) The teaching method is quite rigid and dated. Teacher-centered teaching approaches are still commonly used in workplace English course leading to embarrassing interaction and silent atmosphere in class. 5) The poor English foundation prevent students to express themselves. They lack confidence to speak in English due to the fear of being mocked by classmates and being scolded by lecturers. They don't know what to say and how to communicate, thus easily feel anxious and nervous, and tend to give up if the tasks assigned are difficult or not interesting (Cheng & Wu, 2017).

Therefore, we need a new learning approach to arouse students' interest and motivation, let them willing to speaking up and help them qualified with good communicate skills in the workplace in future. Project-based learning approach (PBL) is probably one of the ideal instructional modals to solve the problems as it is perfectly in accordance with the features and requirements of spoken teaching in Workplace English course. It is a teaching method in which students learn by actively engaging in real-world and personally meaningful projects. Many previous studies have confirmed that PBL is an effective approach to promoting the simultaneous acquisition of language, content and skills. According to Leaver & Stryker (1989) "students who work on projects show increased motivation and engagement in their studies". By designing interesting projects (e.g., a drama, a multimedia presentation or even a piece of poetry), students learning motivation will be stimulated and they will find English useful and have a fulfillment after completing a project (Kafai & Resnick, 1996; Worthy, 2000). PBL provides opportunities for the natural integration of all four skills: listening, reading, speaking, and writing (Stoller, 2006). It is also proposed that PBL can complement the interaction potential of the second language classroom (Legutke & Thomas, 1991). Therefore, PBL will allow interaction, communication and participation in a student-centered class. It is a good option to have students practice their oral English ability because they must present the work product of their projects.

Scholars have also realized the importance of oral English ability for employment and career development and made some achievement from different directions in this field. Yan (2016) discussed the construct of communicative competence of English for professional purposes and found it comprises seven components: personal attributes, generic competence, language competence, internationalization knowledge, professional development competence, management competence and strategic competence. Luan & Zhao (2017) tried to make an oral proficiency scale of workplace English for Chinese students to assess students' oral English ability at the Workplace. Luan (2019) also studied the construct of oral communicative ability and held that it should involve four dimensions: language, coherence, communication focus and communication content. Scholars like Yang (2011) and Zuo (2014) advocate students to

promote their oral English ability in workplace scenes. Feng (2017) tended to search effective ways to promote college students' oral English ability at workplace from three aspects: pronunciation training, intercultural communication competence and paralinguistics at workplace communication.

However, the number of studies focusing on oral teaching in workplace English course is still insufficient, much less to be combined with the application of PBL approach. Limited bibliographic data prove that the implement of PBL in oral English teaching at colleges and universities achieve significant improvement in oral English ability as well as other aspects like learning motivation, learning initiative and cooperation ability (Zhang et al, 2016; Duan, 2017; Xu, 2021). It can be inferred that it is a new and worthy field needed scholars to conduct empirical studies. Therefore, this thesis attempts to do some work in filling the research gap and provide some suggestions to promote undergraduate students' oral English ability in vocational universities.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying "Development of Project-Based Learning Approach to Promote Oral English Ability of Vocational Undergraduate Students".

Objectives

1. To examine the factors affecting oral English ability of vocational undergraduate students.
2. To develop project-based learning approach for promoting oral English ability of vocational undergraduate students.
3. To study the results of project-based learning approach for promoting oral English ability of vocational undergraduate students.

Material and Method

Literature review

In the study of "Development of Project-Based Learning Approach to Promote Oral English Ability of Vocational Undergraduate Students", the researcher studied the documents concerning the following.

Project-Based Learning

Background

PBL is not a new idea, which has roots dating back to the late 1960's and 1970's with open classroom theory and industrial education. The idea of PBL was first brought up by Barrows in medical education in 1980, and then widely applied by other disciplines. However, as a teaching and learning model, PBL did not gain its popularity in the educational circle until 1990s.

Adderley et al. (1975, p.1) provided the following definition for the project method, which is still a good definition after a quarter of a century: PBL is a learning activity which involves the solution of a problem and an end project-based product, and which develops students' initiative and problem-solving ability. According to Morgan (1983: p.166), PBL can be defined as an activity in which students develop an understanding of a topic or issue through some kind of involvement in an actual (or simulated) real-life problem or issue and in which they have some degree of responsibility in designing their learning activities.

Tremblay et al. (1990, p. 58-59) offered a working definition of a second language project: "A unit of work involving constructive thought and action in connection with learning, including a goal, a series of actions (activities or tasks) and a pre-defined sequence". To Duffy & Jonassen (1992) and Brook & Brooks (1993), PBL is a constructivist-based teaching method designed to encourage more engaged learning. Based on Bransford & Stein's

(1993) definition, PBL is a holistic instructional approach to have students involved in persistent and cooperative investigations. Sarwar's (2000, p. 41) operational definition is as follows: "PBL is a voluntary collaborative or individual educational process initiated by a teacher to provide English as a foreign language learner a context for meaningful use of the target language outside the classroom." The Buck Institute for Education (BIE, 2003) defines PBL as a teaching method in which students learn by actively engaging in real-world and personally meaningful projects.

Some Chinese scholars also offer their own definitions to PBL: PBL is focused on the concepts and principles of a research subject, which allows students to investigate and research for problem-solving by participating in a project. With it, students could construct their own knowledge system and apply it in the real world (Li, 2009). As stated above, it can be safely concluded that PBL, by departing from the three centers of traditional teaching – teacher-centered, curriculum-centered and class-centered, is a new approach that is students-centered, interdisciplinary, collaborative, self-inquisitive and closely related to the real world.

Heitman. (1996) classified motives for PBL into four rough categories: professional motives which are related to practice orientation and work-based learning, democratic or humanitarian motives which are related to humanistic studies, the motive to foster critical thinking and pedagogic motives to foster understanding of subject matter.

Theory

1. Dewey's Teaching Theory

PBL has a long history. The idea that projects represent "learning by doing" certainly is not new (Dewey, 1933). In 1918, American educator Kilpatrick, Dewey's student, first advanced the concept of PBL. In his view, the project is conceived broadly as "whole-hearted purposeful activity proceeding in a social environment." (Kilpatrick, 1918, p. 319)

Dewey emphasized that education should be a process closely connected with life experiences. His theory proposed that learning should not be isolated and passive but should be closely linked to real-life problems and experiences, enabling students to feel a direct connection between their learning and their lives. In this process, learning should be practical, interactive, and student-centered.

2. Constructivism

Constructivism is a new theory which originated from American education world in the 1980s. Constructivism, also called structuralism, was traced back to Piaget's works in 1960s and has been developed by Vygotsky, Glaserfeld and other constructivists.

According to Piaget's constructivism (1972), the individual gradually constructs his knowledge about the external world in the process of interaction with the surrounding environment, so to develop his own cognitive structure. That is, the factor determining environment. There are two basic processes involved in the interaction between the individual and its environment, namely assimilation and accommodation. Constructive nature of the learning process has always been the focus of Piaget's works. He assumed that individual's cognitive structure is gradually constructed and continuously enriched and developed in the process of assimilation and accommodation.

The psychologist Vygotsky developed social constructivism theory. He (1978) argues that all cognitive functions originate in, and must, therefore, be explained as products of social interactions and that learning is not simply the assimilation and accommodation of new knowledge by learners; it is the process by which learners are integrated into a knowledge community.

In 1980s, American educator Glasersfeld argues knowledge is actively constructed by the cognizing subject, rather than passively absorbed from external world; and the cognizing subject, in the process of understanding the world, does not discover knowledge independent of his mind, but recombines and constructs a new cognitive structure through personal prior experience from the world (Glasersfeld, 1995).

Roles of Teachers and Students

Teachers

This type of learning takes place in small groups of students under the guide of a teacher who acts as "facilitator", instead of a mere information transferor. The teacher works as a participant, a coordinator, when necessary, a figure in the background evaluating and monitoring the language being used (Fried-Booth, 1986). Evaluation of learning outcomes is made by the teacher, individual students or groups, which can be teacher-directed or student-determined. It may include reports, essays, or presentations indicative of the knowledge and skills that the students have acquired. In addition, the students may record the process and stages of their project work by writing diaries or maintaining e-portfolios.

Students

This type of learning is also called " self-guided learning " is the student who gives direction to the projects, although these had been assigned by a teacher; in that sense a project can have different outcomes depending on the group's decisions in the project development. Within the PBL model, learners themselves select topics, reading materials and the way they embark on exploring. They determine the process and the artifact, set the learning goals, seek out both traditional and web-based resources, and decide on how the learning outcomes should be assessed. They must put forward original but feasible solutions to these real-world problems, which helps with their creative thinking skills and problem-solving abilities.

Strengths and Weaknesses of PBL

Strengths

According to Stoller (1997), strengths of PBL include:

1. Project work is student-centered – the teacher functions as a facilitator to offer support and guidance when necessary and the students act as self-regulatory and autonomous learners, taking full responsibility for their own learning.
2. Project work is collaborative rather than competitive.
3. Project work is authentic in that it combines information processing with skill acquisition from diverse sources and mirrors the real-life the way it is.
4. Project work focuses more on subject content than on specific language points.
5. Project work provides students with opportunities to focus on both meaning and form.
6. Project work is both process-and product – oriented.
7. Project work is potentially motivating, empowering and challenging.

Railsback (2002) also lists the advantages of PBL as follows:

1. Teachers often witness increased motivation through higher levels of attendance, participation and assignment.
2. Learners have more opportunities to construct knowledge collaboratively.
3. Learners can see connections among different disciplines and subjects.
4. Learners use individual learning strengths and various learning approaches.
5. It improves social and communicative skills.
6. It improves problem-solving skills.
7. It enhances learners' self-image.
8. It offers real-world experiences to learn and use technology.
9. It prepares learners for their future work by cultivating such skills as collaboration, planning, decision making and time management.

Weaknesses

Despite considerable potentials, PBL is not without problems.

1. It is only beneficial when applied appropriately.
2. There are no well-established criteria for what makes up an acceptable project.
3. It is difficult for teachers to reconcile the amounts of time committed to in-depth investigations.
4. Creating the product of project work has become the only driving force in classroom activities.

5. The evaluation of some PBL work was devoted to summative assessment of products.

However, when PBL is well designed and supported, teachers are likely to be amazed at what their students can achieve (Johnson, et al., 2008).

Oral English ability

Analysis of Concepts Related to Oral English ability.

People easily get confused about some terms related to oral English ability. To make the study more rigorous and scientific, it is necessary to clarify the essential differences among these related terms, such as language ability, communication competence, speaking and oral English ability.

1. Language Ability

It is the ability to use the language system appropriately in any circumstances, about the functions and the varieties of language, as well as shared sociocultural suppositions. It can be described as consisting of both knowledge, or competence, and the capacity for implementing that competence in appropriate, contextualized communicative language use (Bachman, 1990).

2. Communication Competence

Communicative competence consists of four underlying competences: linguistic competence (knowledge of the structure and form of language), discourse competence (knowledge of the rules of cohesion and coherence across sentences and utterances), sociolinguistic competence (knowledge of the rules of interaction: turn-taking, appropriate use of first names, appropriate formulae for apologizing, appropriate greetings), and strategic competence (knowing how to make the most of the language that you have, especially when it is “deficient”).

3. Speaking

There are a lot of definitions of the word “speaking” that have been suggested by the researchers in language learning. In Webster New World Dictionary, speaking is to say words orally, to communicate as by talking, to make a request, and to make a speech (Nunan, 1995). According to Chaney (1998, p. 13), speaking is “the process of making and sharing meaning by using verbal and non-verbal symbols in different contexts”. Brown (1994) and Burns and Joyce (1997) defined speaking as an interactive process of making meaning that includes producing, receiving, and processing information.

Bygate. (1987) defined speaking as the production of auditory signals to produce different verbal responses in listeners. It is regarded as combining sounds systematically to form meaningful sentences. Eckard and Kearny (1981), Florez (1999) and Howarth (2001) defined speaking as a two-way process including a true communication of opinions, information, or emotions. This top-down view regards the spoken texts as the collaboration between two or more persons in the shared time and the shared context.

Speaking is an activity in real life carried out by a speaker to carry out his/ her ideas to interact with listeners. The activities are unplanned, and their continuity is based on situations. Speaking is a collaboration between two or more persons in the shared time and context to communicate opinions, information, or emotions (Thornbury, 2005).

English speaking is not an easy task because speakers should know many significant components like pronunciation, grammar, vocabulary, fluency, and comprehension. Speaking is the highest target in English language because speaking is basis of communication which becomes a function learning.

4. Oral ability

Oral ability refers to the ability in using oral organ to explore ideas, intentions, thoughts and feelings to other people as way to make the message clearly delivered and well understood by the hearer (Bygate, 1987). It is a productive oral skill, and it consists of producing systematic verbal utterances to convey meaning (Nunan, 2003). Oral ability is very

important in the context of English learning. Richards (2008, p. 19) states “the mastery of oral ability in English is a priority for many second language or foreign language learners.”

Evaluation of Oral English Ability

Scholars have made some exploration in analyzing what aspect’s oral English ability assessment should focus. Harris (1974) considers that there are five components in measuring oral English ability:

- 1) comprehension.
- 2) grammar.
- 3) vocabulary.
- 4) pronunciation.
- 5) fluency.

Mead and Rubin (1985) believe rating system for speaking skill could be described from four perspectives:

- 1) delivery.
- 2) organization.
- 3) content.
- 4) language.

Muñoz et al. (2012) hold that the oral assessment rubric should comprise:

- 1) linguistic competence (vocabulary, pronunciation, grammar).
- 2) strategic competence (knowing how to make the most of the language that you have, especially when it is “deficient”).

3) discourse competence (knowledge of the rules of cohesion and coherence across sentences and utterances).

- 4) sociolinguistic competence (communicative effectiveness and task completion).

Some assessment scales of authoritative speaking tests especially some for business or vocational purposes are also collected here to make a comprehensive analysis. According to CEFR (the Common European Framework of Reference for Languages) (2001), an international standard for describing language ability, the illustrative scales contain 12 qualitative categories relevant to oral assessment: 1) Turn taking strategies; 2) Co-operating strategies; 3) Asking for clarification; 4) Fluency; 5) Flexibility; 6) Coherence; 7) Thematic development; 8) Precision; 9) Sociolinguistic competence; 10) General range; 11) Vocabulary range; 12) Phonological control. Since 12 categories are far too many for an assessment of any performance, it is suggested that features need to be combined, renamed and reduced into a smaller set of assessment criteria appropriate to the needs of the learners concerned, to the requirements of the assessment task concerned and to the style of the pedagogic culture concerned. Then, in 2020, in the companion volume for the CEFR, the oral English ability is described from six qualitative features: 1) Range; 2) Accuracy; 3) Fluency; 4) Interaction; and 5) Coherence; 6) Phonology. (2020)

Material and Method

This research used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting vocational undergraduate students’ oral English ability in Guangxi Province.

Table 1 Conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyzed both internal and external factors
Research objective 1	To examine the factors affecting oral English ability
Conduct research	Design internal and external factors that influence oral English ability of vocational undergraduate students. Design questionnaires and lecturer interview outlines.
Target group/Key informants	1) 96 former vocational undergraduate students major in Marketing Management in semester 1 of academic year 2022 from 3 universities in Guangxi Province. 2) 3 lecturers who teach Workplace English course from 3 colleges in Guangxi Province.
Instrument	1) Questionnaires 12 items. 2) Interview by 10 questions

Data analysis	1) Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ) standard deviation (σ) for questionnaires. 2) Content analysis for interview
Research process	Analyzed both internal and external factors
Output	The result of the factors affecting oral English ability of vocational undergraduate students. The internal factors such as knowledge and skills, psychology and attitude, etc. external factors such as method of teaching, materials and environment, etc.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop project-based learning approach to promote vocational undergraduate students' oral English ability in Guangxi Vocational University of Agriculture.

Table 3.2 Conduct Research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Development of project-based learning instructional model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
Research objective 2	To develop project-based learning instructional model to promote oral English ability of vocational undergraduates.
Research method	Study the component for development of project-based learning instructional model
Target group/Key informants	3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria
Instrument	The questionnaire
Data analysis	Frequency and percentage
Output	The appropriateness of the project-based learning instructional model is confirmed by experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of project-based learning approach to promote vocational undergraduate students' oral English ability in Guangxi Vocational University of Agriculture.

Table 3 Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	1) Design lesson plan 2) Design scoring rubric form
Research objective 3	To study the results of project-based learning instructional model to promote oral English ability of vocational undergraduate students.
Conduct research	Designing instrument 1 (Lesson plan) Designing instrument 2 (Rubric evaluation form)
Target group/Key informants	The 32 students who enroll in Workplace English Course in Guangxi Vocational University of Agriculture in the 1st semester, the academic year 2023 from class B are obtained by cluster sampling.
Instrument	1. Lesson plan 2. Rubric evaluation form
Data analysis	Categorize students' performance according to rubric scoring criteria into their levels descriptor.
Output	Students' oral English ability is at a good level $\geq 80\%$.

Results

This chapter presents findings derived from the fieldwork procedures outlined previously, focusing on data collection crucial to this study. The objectives, outlined in Chapter I, serve three primary purposes:

Objective 1: Analyzing factors affecting oral English ability of vocational undergraduate students.

This section presents analysis results serving objective 1 using table and description in terms of MEAN, standard deviation, interpretation (Level of Attitude), and ranking of all factors in overview. After that, items of all factors are presented likewise.

The amount of students University

From class 1: 32 students, from Guangxi Vocational University of Agriculture

From class 2: 32 students, from Guangxi City Vocational University

From class 3: 32 students, from Nanning College for Vocational Technology

The common data of the respondent in overall (N- 96)

The common data of the respondent in overall shows that the difference between males and females is a little significant, mainly due to the selected students' major is marketing management, which is considered a popular and suitable major for girls in China, with 31.25% of males and 68.75% of females. The age distribution of students is highest in the 18-20 years old age group at 86.46%, consistent with enrollment patterns, basically the sophomore age group is in the mid-20 years old.

The result of questionnaire from students in overview (N- 96)

The result among the internal factors ($\mu=3.96$) affecting students' oral English ability, considering each item individually, it was found that No.5: Students' belief that language foundations like listening ability, grammatical and vocabulary level hinder students to promote their oral English ability. ($\mu=4.14$), have the highest, followed by No.4: Students' belief that their level of interest, familiarity and knowledge about the topics and activities influence students' promotion of oral English ability. ($\mu=4.10$), the lowest mean is No.1: Students' belief that anxiety, shyness and inhibition resulting from lack of practice inside and outside the classroom, insufficient vocabulary, low second language learning motivation, fear of criticism and inferiority complexes hinder students to promote their oral English ability ($\mu=3.76$).

Among the external factors ($\mu=3.96$) affecting students' oral English ability, considering each item individually, it was found that No.5: Students' belief that interesting and authentic oral activities, well-designed lesson plans influence students' promotion of oral English ability. ($\mu=4.08$), have the highest, followed by No.6: Students' belief that teachers' efficacy in oral skills and pedagogical knowledge influences students' promotion of oral English ability ($\mu=4.06$), and the lowest mean is No.1: Students' belief that limited opportunities to practice oral English skills inside and outside the classroom hinder students to promote their oral English ability ($\mu=3.85$).

The Lecturers Interview analysis results

The amount of lecturers University.

From 1 lecturer, work on Guangxi Vocational University of Agriculture.

From 1 lecturer, work on Guangxi City Vocational University.

From 1 lecturer, work on Nanning College for Vocational Technology.

The common data of the lecturers shows that the most common gender is female, representing 66.67% of the respondents, while male lecturer makes up 33.33% of the sample; In terms of experience teaching, all lecturers are over 9 years accounted for 100% of the total, which shows that they all experienced teachers; In terms of the age of lecturers, the 36-49 age group accounted for 66.67%, and the 25-35 age group accounted for 33.33%. This shows that the interviewees have rich teaching experience and are young and strong, their views on the factors affecting oral English ability of vocational undergraduate students are more representative.

After interviews with three lecturers, the factors to affecting oral English ability of vocational undergraduate students are summarized as follows:

Internal factors

Teachers' knowledge and teaching skills: Both lecturers and students strongly believe that teachers' efficacy in oral skills and pedagogical knowledge influences students' promotion of oral English ability. Lecturer A and Lecturer B believed that it is essential for teachers to have solid language knowledge, including vocabulary, grammar, pronunciation, and intonation which will help them more accurately explain and demonstrate English expressions, making it easier for students to understand and imitate. Lecturer C also mentioned that a teacher with in-depth knowledge of English language and its applications in the workplace is better equipped to identify key areas that students need to focus on, and a skilled

teacher knows how to engage students and make the learning process more enjoyable and effective.

Teachers' psychological conditions: The three Interviewees all held that teachers' psychological conditions such as confidence, patience, enthusiasm, empathy, and encouragement greatly affected the promotion of students' oral English ability. Lecturer A believed that teachers' confidence inspired students' trust, then students were more likely to feel comfortable when speaking. Lecturer B stated that a teacher's enthusiasm could stimulate students' interest in learning and make them more willing to participate in classroom activities, while a teacher's patience, empathy and encouragement could provide care and support to help students better cope with setbacks and thus motivate them to make progress. Lecturer C suggested that confidence could be transmitted to students, making them believe that they can learn English speaking well.

Teachers' attitude: The three Interviewees all suggested that teachers' attitude towards education, teaching, educator and students has a significant impact on students' oral English ability. Lecturer A believes that a teacher who firmly believes in student-centered teaching may place more emphasis on cultivating students' self-directed learning abilities, encouraging them to participate in classroom discussions and activities, thereby improving their English-speaking abilities. Lecturer B suggested that teachers who believe in the transformative power of education are more likely to inspire their students to believe in their own potential for growth and change which can drive students to work harder and persevere through challenges, ultimately leading to promoted oral English ability. Lecturer C believes that teachers should establish correct educational concepts, pay attention to the comprehensive development of students, create a good learning environment for students, and help them promote their English-speaking ability.

External factors

Teachers' method of teaching: All three interviewees all mentioned that interesting and real-world teaching content, more practical time affects the promotion of students' oral English ability, and all viewed that PBL is a very effective method to promote students' oral English ability and other abilities like problem-solving skill, teamwork spirit which are quite essential in workplace. Lecturer A stressed that the teaching content relevant to students' interests and practical life experiences will help to stimulate students' interest and enthusiasm in learning and many practical activities should be arranged to give students the opportunity to practice English speaking in practical scenarios. Lecturer B said that she would try her best to organize the students in oral practice, students are often assigned by a fixed topic in a group, and the one of them will present their discussion result. Lecturer C mentioned that he would try to create a relaxed and enjoyable learning atmosphere, organize interesting activities and make incentive mechanism to promote students' oral English ability.

Teaching materials: The three Interviewees all showed that they would try to use various teaching resources because they believe they are good for the promotion of students' oral English ability. Lecturer A said that she will employ audio and video materials, interactive oral practice software and online resources to motivate students' interests and give students timely feedback. Lecturer B suggested that IELTS spoken English and BEC are extremely helpful in planning oral activities. Lecturer C also said that he would provide diversified and useful materials he believed good for students' oral performance.

Teaching environment: The three Interviewees all suggested that small class size, flexible seating arrangement and relaxed class atmosphere affect the promotion of students' oral English ability. Lecturer A believed that a smaller class size helped teachers to pay attention to each student's oral performance and provide more personalized guidance and feedback and meanwhile facilitated interaction and cooperation among students, increasing their opportunities to practice English speaking in actual conversations. Lecturer B hoped that she could have smaller scale class size, and the classroom could be equipped with necessary devices, and the students are allowed to go to the real workplace like real big office or meeting

room to practice oral English. Lecturer C suggested that university should provide teacher training and development opportunities to help them improve their professional knowledge and skills in English speaking teaching and utilize technology and create a positive learning atmosphere to assist teaching.

References

- Adderley, K. & Society for Research into Higher Education. Working Party on Teaching Methods. Techniques Group. (1975). *Project Methods in Higher Education*. London: Society for Research into Higher Education.
- Bachman, L.F. (1990). *Fundamental Consideration in Language Testing*. Oxford: Oxford University Press.
- Baker, J., & Westrup, H. (2003). *Essential Speaking Skills: A Handbook for English Language Teachers*. London: Continuum.
- BIE. (2003). Project based learning. <http://www.bie.org/pbl/pbloverview/definition.php>. Date Accessed: 1 June 2010.
- Brooks, J. G. & Brooks, M. G. (1993). *In Search of Understanding: The Case for Constructivist Classrooms*. Alexandria, VA: Association of Supervision and Curriculum Development.
- Chaney, A.L., and Burk, T.L. (1998). *Teaching Oral Communication in Grades K-8*. Boston: Allyn & Bacon.
- Cheng, M. M., & Wu, S. (2017). Reflections and suggestions on English teaching and learning in higher vocational education: Based on a survey on the status quo and reform needs of foreign language testing in higher vocational colleges. *Foreign Language World*, 14(06), 13-17.
- Dewey, J. (1933). *How We Think*. (Revised ed.), Boston: D.C. Heath.
- Dewey, J. (2001). *Democracy and Education* (Wang, C.X., Trans.). Beijing: People's Education Press.
- Duffy, T. M. & Jonassen, D. H. (1992). *Constructivism and the Technology of Instruction: A Conversation*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Assoc. Inc.
- Feng, H. (2017). A study on cultivation approaches for college students' oral ability at workplace. *Journal of Jiamusi Vocational Institute*, (1), 279.
- Fried-Booth, D. (2002). *Project work* (2nd ed.). New York, NY: Oxford University Press.
- Glaserfeld, E. V. (1995). *Radical Constructivism: A Way of Knowing and Learning*. London: Falmar Press. p. 44-47.
- Goh, C. M. (2007). *Teaching Speaking in the Language Classroom*. Singapore: SEAMEO Regional Language Centre.
- Harris, P. D. (1974). *Testing English as a Second Language*. New York: McGraw Hill Publishing.
- Heitman, G. (1996). Project-oriented study and project-organized curricula: A brief review of intentions and solutions, *European Journal of Engineering Education*, (21), 121-132.
- Johnson, L., Smith, R. Smythe, J. & Varon, R. (2008). *Challenge Based Learning: An Approach for Our Time*. Austin, TX: The New Media Consortium.
- Kafai, Y. & Resnick, M. (Eds.). (1996). *Constructionism in Practice: Designing, Thinking and Learning in a Digital World*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kilpatrick, W. H. (1918). The project method. *Teachers College Record*, 19, 319.
- Leong, L., & Masoumeh, A. S. (2017). An analysis of factors influencing learners' English speaking skill. *International Journal of Research in English Education*, 2(1), 34-41.
- Legutke, M. & Thomas, H. (1991). *Process and Experience in the Language Classroom*. New York: Longman Group.

- Luan, L. & Zhao, H. J. (2017). The study of Chinese students' oral proficiency scale for workplace English. *Journal of Liaoning University of Technology (Social Science Edition)*, (2), 133-136.
- Luan, L. (2019). The construct study of oral communicative ability for workplace English. *Journal of Ezhou University*, (3), 66-68.
- Mead, N. A. & Rubin, D. L. (1985). Assessing Listening and Speaking Skills. *ERIC Digest*. ERIC Publications.
- Muñoz, A., Casals, S., Gaviria, S., & Palacio U. M. (2012). *Guidelines for Oral Assessment*. (Group Investigation Report, Universidad EAFIT).
- Nunan, D. (1995). *Language Teaching Methodology: A Textbook for Teachers*. NY: Phoenix Ltd., p. 593.
- Railsback, J. (2002). Project-based instruction: Creating excitement for learning. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory.
<http://www.nwrel.org/request/2002aug/index.html>.
- Sarwar, Z. (2000). The golden gates of English in the golden context. In W.K. Ho & C. Ward (Eds.), *Language in the Global Context: Implications for the Language Classroom* (REL C Anthology Series 41), 32-56. Singapore: SEAMEO Regional Language Centre.
- Stoller, F. (2006). Establishing a theoretical foundation for project-based learning in second and foreign language contexts, in G. H. Beckett & P. C. Miller (Eds.), *Project-Based Second and Foreign Language Education: past, present, and future* (pp. 19-40), Information Age Publishing.
- Tremblay, R., Duplantie, M. & Huot, D. (1990). *National Core French Study: Communicative-experiential Syllabus*. Ottawa: Canadian Association of Second Language Teachers, 58-59.
- Ur, P. (1996). *A Course in Language Teaching. Practice and Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wei, X., Wu, S., & Zhuang, W. X. (2018). The Investigation and analysis of the status quo and needs of English competence in the workplace of China. *Foreign Language World*, 01, 43-51.
- Worthy, J. (2000). Conducting research on topics of student interest. *Reading Teacher*, 54(3), 298-299.
- Yan, M. (2016). A constructive study of discursive practice-based communicative competence of English for professional purposes. *Foreign Language Research*, (6), 110-115.
- Yang, C. Q. (2011). An Integration of oral college English teaching and workplace scenes. *China Electric Power Education*, (5), 182-183.
- Zhang, L., Li, X. H. & Li, Y. (2016). Application of PBL teaching model in college oral English teaching illustrated by Sino-Germany cooperative classes in North China University of Science and Technology. *Journal of North China University of Science and Technology (Social Science Edition)*, (4), 125-130.

DEVELOPMENT OF PEER COUNSELING INSTRUCTIONAL MODEL TO IMPROVE ADVERSITY QUOTIENT OF GUANGXI HIGHER VOCATIONAL STUDENTS

¹Wen Xiaozhen, ²Areewan Iamsa-ard, ³Wapee Kong -In and ⁴Sarayuth Sethakajorn

Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹wenxiaozhen.bsru@hotmail.com

Received: January 25, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) to examine the factors affecting of adversity quotient among college students in Guangxi, 2) To development of Peer Counseling instructional model to improve students' adversity quotient and 3) to study the results of Peer Counseling instructional model to improve students' adversity quotient. Phases were carried out to answer research objectives 1, 2, 3. The population of Phase 1 were 200 former students and 3 lecturers of the Mental Health Education for College Students course in the 1st semester of the 2022 academic year from Guangxi Transport Vocational and Technical College. The target group of Phase 2 were 3 specialists, and the sample group of Phase 3 were 50 students who enrolled in the Mental Health Education for College Students course in Guangxi Transport Vocational and Technical College. The research instruments were 1) a set of questionnaires for students, and interview for lecturers 2) a set of questionnaires for conformity instructional model, 3) lesson plans using project-based learning Instructional model, and 4) Scoring rubric form. Data were analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation. The results revealed the following.

1) The factors to promote adversity quotient of higher vocational students in Guangxi Province were internal and external factors. The former included Cognitive Skills, Psychology and attitude, while the latter involved teaching methods, materials, environment.

2) The peer counseling Instructional model to promote adversity quotient of Guangxi Higher vocational students include 5 components: 1) Principle and rationale, 2) Objectives, 3) Contents, 4) Method of teaching & materials and 5) Evaluation. The model was 100% conformed to utility, feasibility, propriety, and accuracy standards as assessed by 3 specialists.

3) After testing the research hypothesis, it can be found that the given treatment influences students' adversity quotient at significance level 0.000. In addition, the overall developmental scores of individual students' problem-solving ability of total 2 dimensions are generally found at Very High level. There were 28 students or 70.00% of all students at "Very High" developmental level of problem-solving ability of total 2 dimensions; 10 students or 25.00% at "High" developmental level; 2 students or 5.00% at "Moderate" developmental level; No student or 0.00% at "Low" developmental level and Internal factors include cognitive

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

² Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³ Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

⁴ Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaophaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

skills, motivation, and attitude. Cognitive skills encompass the lecturer's knowledge base, teaching skills, and ability to adapt to technological advancements to effectively impart psychological knowledge. Motivation involves stimulating students' learning motivation through engaging teaching methods and fostering supportive teacher-student relationships. Attitude refers to the importance of a positive teaching attitude, thorough lesson preparation, and conveying enthusiasm for knowledge to students to enhance their control, responsibility, and resilience.

External factors include teaching methods, materials, and environment. Teaching methods such as peer counseling are highlighted as effective in supplementing psychological counseling resources and meeting individual student needs. Materials should go beyond traditional textbooks, utilizing diverse media platforms and practical teaching methods to enrich students' mental health knowledge and self-adjustment skills. The environment, encompassing campus facilities, atmosphere, and social context, plays a crucial role in fostering a supportive learning environment conducive to the development of AQ. Strategies such as creating multi-functional classrooms, promoting peer counseling through campus culture, and providing opportunities for social practice are suggested to enhance students' resilience and prepare them for future challenges in society.

Overall, the passage emphasizes the importance of both internal and external factors in nurturing students' AQ, highlighting the need for comprehensive approaches that integrate effective teaching methods, supportive environments, and relevant learning materials to promote students' psychological well-being and resilience.

Keywords: Peer Counseling, Adversity Quotient, Instructional Model

Introduction

"Mental Health Education for College Students" as a public basic course aiming at cultivating people's psychological quality, has a total of 36 hours, of which 12 hours are theoretical teaching and 24 hours are practical teaching. The main purpose of this course is to popularize the knowledge of mental health, enhance the self-psychological adjustment ability of college students, help students fully understand the psychological characteristics and common psychological problems during college, master the techniques to solve common psychological problems, reduce the crisis caused by psychological problems, to improve the mental health level and comprehensive quality of students. Promote the healthy growth and all-round development of students. Good psychological quality is the basic condition for students to finish their studies smoothly, adapt to the society and grow into high-quality skilled talents in the new era. Especially in Guangxi Vocational and Technical College of Transportation, due to the particularity of the major, there are higher requirements for students' psychological quality. In course design, students' mastery of knowledge points and application ability in practice should be highlighted.

With the development of social economy and the increasing attention of the society to the mental health of students, it is hoped that college students can improve their psychological quality while learning skills well and have enough psychological ability to face and overcome difficulties when facing setbacks, especially with the improvement of China's internationalization level and the increasingly complex domestic and international environment. Students are required to have stronger adaptability, responsibility and resistance to frustration. However, in recent years, college students have frequently committed suicide due to emotional, interpersonal, pressure and other factors, and college students' mental health education still faces some problems and challenges: (1) There is a serious shortage of teachers, and the mental-student ratio of mental health education teachers required by the Ministry of Education of China is 1:4000, and almost every one of the students may encounter psychological problems at different times, and it is difficult for psychological teachers to have personalized guidance and one-on-one psychological help. (2) The teaching time is limited, "College students' Mental Health Education" course is almost only completed in the first semester of college, but students will have different psychological problems in different

periods during the university, there is little guidance from psychological teachers in the semester without teaching content, and students can only adjust themselves or help from classmates and friends. (3) The teaching mode is relatively simple. At present, almost all mental health education courses in major universities are mainly taught by teachers, while the practical courses accounting for the main teaching time lacks substantive guidance, and the practical teaching content lacks standardized and refined teaching mode. (4) The connection between courses and professions is not strong. Vocational colleges aim to cultivate application-oriented talents, and most courses need to closely combine the teaching contents and focuses into the professional work practice in the future. However, as a public basic course, the mental health education course for college students uses almost uniform teaching standards and teaching materials, which is difficult to closely combine with the actual conditions of various majors. This makes students have low expectations for the "actual value" of psychology classes. In general, to solve the above problems, it is not only necessary for students to work hard to learn relevant knowledge, but also for education management departments and educators to reform the mental health education curriculum from the top-level design and design a more reasonable teaching model to improve the psychological quality of students.

In the vocational education system, the course of Mental Health Education for College students is an auxiliary and marginalized course, which is often ignored by schools and students. The teaching mode is usually based on traditional teaching, and there are usually problems in the traditional teaching concept: (1) Students lack the initiative to learn and focus on the teacher's "teaching". The teacher inculcates various knowledge points to students through introduction, explanation, analysis and other forms, and students passively accept knowledge. In the whole teaching process, the communication between teachers and students is very small, which makes it more difficult to evaluate students' ability to use knowledge in practice. (2) The traditional teaching process is often "teachers teach - students complete the homework in the class - completion of the exam" such a test-oriented teaching model, it is difficult to achieve the extension of the course. (3) Lack of connection between theory and practice. After leaving the classroom, students do not strengthen their skills in practice. Over time, they will forget the content taught by teachers, and it is more difficult for them to play the role of psychological self-adjustment in their future jobs. (4) In the face of psychological problems, the role of peers is obviously greater than that of teachers. According to the survey report of China Youth and Children Research Center, when college students have psychological problems, the first choice is to turn to friends (79.8%). Followed by mother (45.5%), classmates (38.6%), lovers (30.9%), father (22.5%), relatives of the same age (15.8%), choose to talk to psychological counselors only 3.2%, thus it can be seen that peers play a very important role in helping students solve psychological problems rather than teachers. Based on this, we need to develop a more suitable for the new era of college students' mental health education teaching model --peer counseling instructional model.

Peer counseling instructional model is substantially different from the traditional teacher-oriented teaching mode. This teaching mode is more student-oriented, and psychological counseling is carried out with the help of classmates and classmates to improve the psychological quality of students, so that students can have enough psychological energy in study and life to face difficulties and overcome difficulties when they encounter setbacks. Compared with the traditional teaching mode, the peer psychological counseling teaching mode has the following advantages: (1) reduce the pressure of teachers. Peer psychological counseling can make up for the shortage of professional psychological counseling personnel and relieve the pressure of students' psychological counseling demand. (2) Extended classroom validity. Peer counseling is comprehensive and timely, and easy to operate. (3) Promote the depth of learning. The adoption of strategies such as joint inquiry, cooperative learning, peer feedback, interactive discussion, and diversified evaluation is conducive to the improvement of college students' abilities of higher-order thinking cognition, interpersonal communication and communication, self-reflection and management, and the creation of

meaningful learning and deep learning. (4) It is conducive to cultivating students' teamwork ability.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying "Development of Peer Counseling Instructional Model to Improve Adversity Quotient".

Objectives

1. To examine the factors affecting of adversity quotient among college students in Guangxi.
2. To development of peer counseling instructional model to improve students' adversity quotient.
3. To study the results of peer counseling instructional model to improve students' adversity quotient.

Material and Method

Literature review

In the study of "Development of Project-Based Learning Approach to Promote Oral English Ability of Vocational Undergraduate Students", the researcher studied the documents concerning the following.

Peer Counseling

Background

Peer psychological counseling is a common social phenomenon in human society, when people encounter setbacks and difficulties or troubles in life, they are often more inclined to turn to their friends of the same age to find advice and guidance to solve the problem, as well as emotional care, comfort and encouragement. Peer psychological counseling originated from the practice of mental health education in colleges and universities. In the 1960s in the United States, social crises such as race riots and campus riots spread to American families and schools. The young generation in the United States was troubled by problems such as family, study and employment pressure, and various psychological problems became increasingly prominent. To solve the problem that college students' psychological counseling professionals cannot meet the needs of students' psychological counseling, some scholars began to try to find some students in schools to receive special training, and the trained students to carry out psychological counseling for other students.

Viend. (1969) published her study of using trained high-achievers to help low-achievers in counseling groups, the first in the field of peer counseling. This kind of counseling method of "minimizing the difference between mentors and mentors" has been highly concerned in many colleges and universities in the United States and Canada, and its effect has gradually been recognized, and has been developed in enterprises, communities, hospitals and other organizations, thus setting off a non-professional psychological counseling movement in the field of mental health.

In China, peer psychological counseling first originated in Taiwan and Hong Kong, and it is also a good place to carry out; Peer counseling started relatively late in mainland China and began to receive attention in the middle and late 1990s. As many colleges and universities are changing and renewing the traditional ideas and working methods of school mental health education, peer psychological counseling, as an effective form, is gradually attracting people's attention and becoming an important way of school mental health education.

Mamarchev. (1981) defined peer counseling as the process in which non-professional psychological workers, through selection, training and supervision, provide interpersonal help with psychological counseling function to the recipients of the same age who seek help. Peer contains the meaning of "friend" and "peer", which usually refers to people of the same age, age or similar life circumstances. They belong to the same social group, enjoy common values,

experience and lifestyle, and have similar age, same gender or the same issues of concern. People who are selected from a social group, receive specific training, provide psychological assistance to other peers in the group, and have a positive behavioral influence are called peer counselors.

According to a survey report by the China Youth and Children Research Center, when college students have psychological problems, they first choose to talk to friends (79.8 percent), followed by mothers (45.5 percent), peers (38.6 percent), lovers (30.9 percent), fathers (22.5 percent), and relatives of the same age (15.8 percent). Only 3.2 percent chose to talk to a counselor.

In 1977, the National Academy of Sciences-National Research Council through a large number of American colleges and universities research report pointed out that peer reading can improve students' learning ability, it is especially helpful for students with poor basic learning skills.

Black, Tobler, Sciacca et al. (1997-1998) analyzed a series of 120 studies and concluded that children in grades 7-9 who participated in peer intervention had significantly better resistance to tobacco, marijuana, alcohol and other illegal substances than children who participated in teacher intervention.

Benard (1990) In the Case for Peers, proved through many cases of peer education programs that youth peer support helped many adolescents alleviate the loneliness of being abandoned by family, school and society due to social problems such as drug abuse, alcoholism, dropout and teenage motherhood.

Theory

The peer psychological guidance model is based on the premise that everyone needs psychological help, and everyone can help others psychologically. Its intervention approaches mainly include peer support model and peer leadership model. The former is to provide counseling to peer seekers through peer counselors to help them solve psychological problems; The latter refers to the positive behavior demonstration of peer counselors for other peers, so that they can actively carry out psychological adjustment. There are two main theoretical bases of peer psychological guidance model: one is humanistic psychology which takes "people center" as the core idea, and the other is social learning theory which emphasizes example demonstration. These two theoretical bases fully embody the core purpose of psychological self-help through exerting the main role of students and psychological mutual assistance between students.

1.Humanistic Psychology

Humanistic psychology emphasizes giving full play to students' main role, which is the main theoretical basis of peer counseling model. The core idea of humanistic psychology is "human-centered", and the founder is Maslow. Maslow believes that the basis of personality theory is the healthy person, the self-actualized person, and the person who transcends himself. His successor Rogers also argued that self-actualization is the essence of human nature. They emphasized the dignity and worth of the human person, emphasized that human potential determines the basic needs of the human person, and should build faith in the potential. In the view of humanism, everyone has a tendency of self-realization, and all the psychological problems and troubles of people are caused by the obstruction of this tendency of self-realization. The key to counseling is to create a good psychological atmosphere through positive attention and accurate empathy, so that the client can break through the original barriers in this good and safe atmosphere and find a solution to the problem by himself. According to the viewpoint of humanistic psychology, peer psychological counseling emphasizes that by providing a suitable atmosphere, fully mobilizing the potential of the parties themselves, guiding them to self-exploration, recognizing the obstacles in growth, and experiencing the previously denied and distorted self, to enhance their confidence in believing in themselves.

First, highlight the "people-oriented", give play to the main role of students. The important task of the peer counseling model based on humanistic psychology is to help the client find the lost self-esteem and the true self and use the true self to feel and experience the real world, to realize their potential and value.

Second, it is conducive to the construction of a good psychological atmosphere. In the "human-centered" psychological counseling model, the most decisive factor is "the quality of the relationship between people", that is, the unique psychological atmosphere between the two counseling parties. Because peers have similar life experiences and emotional experiences, they are easier to communicate and understand each other, and the good atmosphere between peers gives the parties sincere, unconditional respect and accurate empathy, fully stimulate their potential, increase their confidence, and achieve effective psychological adjustment.

2.Social Learning Theory

Social Learning Theory is an important theoretical basis for highlighting the peer psychological counseling model of "students helping each other". It was first proposed by Bandura, mainly to clarify how people learn in the social environment, and then form and develop their personality characteristics. Social learning theory holds that there is a complex interaction between human behavior, psychology and environment, and many of people's behaviors can be learned by role demonstration or example demonstration, and many of people's thinking and behavior will be influenced by the results they observe and the role demonstration of others. The peer psychological counseling model based on social learning theory, first, reflects the mutual help between students. Peer psychological counselors in learning a certain amount of psychological counseling knowledge and skills after learning to put into practice, to help the students around to solve psychological problems at the same time also improve their own psychological adjustment ability, to achieve a "win-win" result, fully reflects the mutual help of students. Secondly, the peer psychological counseling model reflects the cooperative relationship between the two counseling parties. Counseling should start from the problem of the parties and emphasize stimulating the potential of the parties themselves to solve the problem. The solution of the problem requires the cooperation of both parties. Peer counselors should conduct dialogue and consultation with the parties with an equal attitude, share the meaning and build the meaning, and fully reflect the common growth in mutual care and mutual help.

UNAIDS. (1999) In the study of Peer education and HIV/AIDS says, "Behavioral theory holds that people's behavior changes not because of scientific facts, but because of the subjective opinions of the closest and most trusted peers, and the peer behavior changes provide the most convincing demonstration for their behavior changes". Therefore, based on social psychology theory, peer psychological counseling has the following theoretical basis.

(1) Social Learning Theory

Bandura (1977) Social learning theory was first proposed. The main idea of social learning theory is that many of people's behaviors can be learned through modeling. People's moral thinking and moral behavior are influenced by the results they observe and the role models of others. People's moral judgments of right and wrong are partly based on the models of others.

(2) Theory of Reasoned Action

Ajzen and Fishbein (1970) The theory of rational behavior was revised and proposed. This theory provides a theoretical framework for the relationship between attitude and behavior and was used in the study of human behavior intervention until 1980. The main point of view is to determine a person's behavior motivation, the prediction of behavior motivation depends on the attitude and subjective norms of people's behavior; Subjective norms are people's beliefs about how people they care about will view their particular behavior. If a person recognizes that the outcome of performing an action is positive, he or she will have a positive attitude toward performing the action, and if the other person involved sees the action

as positive, he or she will also want to meet the expected standard of behavior of the other person.

(3) theory of Participatory Education

Freire (1970) believes that participation education theory also has an important impact on the development of peer education. The theory of participation in education is developed based on the educational theory of American educator John Dewey. The main points of participation education theory are Participation is the main way for students to develop cognition and experiential learning from society and life. School education should change the passive situation that adults are the masters of education and students are only learners and allow students to participate in the process of school education. Teachers and students should cooperate in the learning process and constantly reflect on the learning goals, processes and results based on students' real life.

Adversity Quotient

Definition of setback

Chen and Ju (2003) studied the adverse psychology of college students and pointed out that the adverse psychology of college students was mainly produced by the following aspects: 1) the adverse psychology caused by failure in the examination room. The dissatisfaction and frustration caused by the failure of college entrance examination, foreign language passing grade and postgraduate entrance examination. 2) Psychological adversity caused by interpersonal conflicts. The university campus is also a small society, and communication with people is essential, many people are not good at communication, will not deal with interpersonal relations, become unsociable geese, thus bringing endless troubles and pain, produced adversity psychology. 3) The psychology of adversity caused by love failure. Many college students fall in love at school, can manage well, cherish each other is not many, due to unrequited love, love failure or dislocation caused by frustration caused by adversity psychology is everywhere. 4) Psychological adversity caused by weak will. Contemporary college students because of the smooth environment, parents pampered to develop willful fragility, the pursuit of enjoyment, the lack of autonomy and independence, such students have strong self-esteem but weak will, the psychological tolerance of adversity is very poor, there is no way to solve difficulties, easy to produce adversity psychology. 5) Psychological adversity caused by illness. College students away from home, diet and living, the surrounding environment have undergone great changes, easy to contract diseases, some of which diseases such as tuberculosis, hepatitis, fracture will affect the study, hinder the normal process of life, resulting in adversity psychology. 6) Other reasons: stress in study, strong competition, fewer employment opportunities, and so on.

Li (2008) conducted a study on adversity education for college students, emphasizing that adversity and setbacks exist objectively and cannot be avoided. As teachers, we should integrate adversity education and counter-business training education into daily teaching activities, so that students can master the healthy attitude and correct methods to cope with adversity. He classifies adversity into the following types:

1. Adversity in life. It mainly refers to the difficulties encountered by college students in life and unexpected adverse events, and the difficulties caused by their inability to deal with them, mainly due to the lack of self-care ability, inability to correctly handle interpersonal relations, unsatisfactory family relations, and family poverty.

2. Learn about adversity. It is mainly caused by failure in college entrance examination, low sense of learning efficiency, inability to adapt to college learning style, dislike of major and so on.

3. Emotional adversity. It mainly includes lovelorn, rejection by the opposite sex, and family opposition to love.

4. Employment adversity. With the increase of employment pressure, students are more likely to lack confidence and form fear of employment, cannot find a job, are not satisfied with employment opportunities, cannot adapt to the working environment.

Di (2008) conducted interviews with nearly 30 undergraduates in a university and found that conflicts among college students mainly come from the following aspects:

1. The conflict between living consumption and economy.
2. Conflict between study and employment.
3. Conflict between individuals and families.
4. Conflict between individual and collective life.
5. Conflict between individuals and society.

Definition of Adversity Quotient

Paul Stortz (1997) proposed the AQ-Adversity Quotient, a global index used to predict and determine success in life. The so-called "adversity quotient" (AQ) refers to the mental ability of people to face adversity, get out of difficulties and transcend difficulties. AQ is one of the latest intelligence and application tools in the world today.

1. Four dimensions of inverse quotient Adversity quotient is composed of four parts: control (C), cognition (Or) and compliance stress (Ow) (Or and Ow collectively referred to as O2), influence (R) and persistence (E). These four parts are called the four dimensions of adversity quotient, collectively referred to as CO2RE. The overall level of adversity quotient is affected by these four dimensions. The four dimensions of adversity quotient are the basis of the study of adversity quotient. The most important feature of adversity quotient research is to judge the level of individual or group adversity quotient by measuring separately.

1) C -- Control. C stands for control, developed from the theory of self-efficacy. It is manifested in the ability to perceive how much control "I" have in the face of adversity. People with a higher stress quotient (AQ) perceive more control in their lives, so they take actions that, in turn, give them more control. People with a high adversity quotient (AQ) tend to move forward, while people with a low adversity quotient (AQ) tend to stop or quit.

2) O2 -- cognitive Or and compliance stress Ow. O2 stands for cognitive power and compliance stress. It is developed from the habitual attribution theory and optimism theory. It raises two questions: Who or what is the origin of adversity? To what extent do individuals own the consequences of adversity? Or stands for adversity cognition, and the higher the score on this dimension, the more inclined to attribute adversity to external factors and others. Ow represents resilience to the consequences of adversity, and the higher the score in this dimension, the more likely people are to have outcomes.

3) R -- Influence. The R dimension measures how much adversity affects other areas of an individual's life. The higher the score on the R-dimension, the more they were able to limit the impact of bad events on other aspects, and the more they saw adversity as a special situation. The lower the score, the easier it is to worsen the bad thing, allowing it to spread around and take away the normal happiness and peace.

4) E -- Endurance. The E dimension measures how long will adversity last? How long do the causes of adversity last? The former is determined by permanence in optimism theory, while the latter is determined by whether the origin of adversity is attributed to having a persistent, immutable cause in attribution theory. The lower the E score, the more likely they were to feel that adversity and its causes lasted for a long time, while the higher the E score, the more likely they were to feel that they were successful.

2. AQ of college students

The biggest difference between adversity and frustration is that adversity is a fact, while frustration is the perception of adversity by an individual or organization. Different receptors perceive adversity to different degrees. When adversity comes, the group with high adversity quotient will not classify it as frustration, while the group with low adversity quotient will have the opposite performance.

The same is true for the generation of frustration in college students. It is a process from the origin of conflict to the development of pressure, to the formation of adversity, and finally to be felt as frustration.

Adversity quotient is the key factor of college students' growth and success, which affects interpersonal relationship, learning quality, mental health and employment. Strengthening anti-business education can help students sharpen their minds, learn to face and solve difficulties correctly with perseverance, toughness, skills and wisdom, and help college students grow and become talented.

Yu & Wang (2014) said in their research on factors affecting college students' coping ability with adversity that the current society is full of competition and challenges, and at the same time, the "adversity" brought by the society will also have various changes with the development of the society. As a special group, college students are still not exposed to too many social challenges, and their psychology is fragile and easy to be frustrated, mainly manifested in the lack of timely guidance in thought, imbalance in development, easy to lose control of emotions, loss of interest in learning, and lack of control in communication. Therefore, the anti-business education of college students should focus on helping them face setbacks, relieve pressure, optimize the environment, revise goals, and hone their will.

Assessments of Adversity Quotient

At present, The Adversity Response Profile (ARP) compiled by Stoltz.P.G.(1997) is commonly used. The AQ scale consisted of 60 items in 30 situations and was divided into 4 dimensions: control (10 items); Attribution (10 entries, 5 of which measure external attribution of confidence arising from uncontrollable adversity and 5 of which measure internal attribution of responsibility arising from controllable adversity); Extension (10 entries); Patience (10 entries). AQ scale mainly uses 20 adversities (such as unemployment) with a total of 40 items to measure the individual's control and attribution of adversity and the impact of adversity on the individual's scope and time. At the same time, the scale also has 10 prosperities, with 2 questions for each prosperity. A total of 20 questions are used to measure an individual's control and attribution of prosperity (such as promotion) as well as the influence of prosperity on an individual's scope and time. Since adversity quotient cannot be reflected in prosperity, these 20 questions are not added to the AQ score. The scale uses 1-5 points, and the higher the score, the higher the AQ.

Li and Chen (2008) revised the scale based on The Adversity Response Profile (ARP) compiled by Stoltz.P.G., including adding a professional English translation team and professionals to modify the words that do not meet Chinese usage and cultural differences. A total of 62 questions were divided into six coping factors: problem solving, seeking help, rationalization, self-blame, fantasy, and withdrawal. Among them, solving problems and seeking help are positive coping styles, while self-blame, withdrawal and fantasy are negative coping styles, which are rationalized into neutral coping styles. Through data analysis and the construction of a new model, it is found that the second-order five-factor model with the first-order factor being control, extension, tolerance, internal attribution and external attribution, and the second-order factor being AQ, is ideal and has good reliability and validity.

Material and Method

This research used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting of adversity quotient among college students in Guangxi.

Table 1: Summary how to conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Conformity assessment form for factors affecting the promotion of adversity quotient of Vocational college student, including internal and external factors.
Research objective1	To examine the factors affecting adversity quotient of Guangxi higher vocational students.
Conduct research	Design the internal and external factors affecting adversity quotient of Vocational college student. Design the questionnaire for students and the interview for lectures outlines.
Target group	1.The former students from “mental health education for college students” courses in the first semester of the 2022 academic year of Guangxi Transport Vocational and Technical College.

	2. 3 lecturers from Guangxi Transport Vocational and Technical College.
Instrument	1.Questionnaire for students Section 1 is about Common data of the respondent in overall (N=200) Section 2 Internal factors 6 numbers, external factors 6 numbers Part 3 suggestion 2.10 questions to interview for lecturers. Section 1: is about Common data of the respondent in overall (N=3) Section 2 10 Questions both Internal factors and external factors Part 3 suggestion
Data analysis	1.Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ) standard deviation (σ) for questionnaires 2.Content analysis for interview
Output	The result of the factors to promote adversity quotient of Vocational college student. The internal factors such as cognitive skills, psychology and physics, attitudes, the external factors such as teaching methods, materials and environment.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To development of Peer Counseling instructional model to improve students' adversity quotient.

Table 2: Summary how to conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Develop peer counseling instructional model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
Research objective	To development of Peer Counseling instructional model to improve students' adversity quotient of Guangxi higher vocational students.
Conduct research	Study the component for development of peer counseling instructional model
Target Group/ Key information	By 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria.
Instruments	The handout for 3 experts through Item-Objective Congruence (IOC).
Data analysis	Descriptive analysis i.e. frequency and percentage. The acceptable items must not be less than 100%.
Output	The peer counseling instructional model has been confirmed by experts and can be further implemented.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of Peer Counseling instructional model to improve students' adversity quotient of Guangxi higher vocational students.

Table 3: Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	1) Design lesson plan. 2) Design scoring rubric form.
Research objectives 2	To study the results of Peer Counseling instructional model to improve students' adversity quotient of Guangxi higher vocational students.
Conduct research	Designing instrument 1 (Lesson plan) Designing instrument 2 (Rubric evaluation form)
Target Group/ Key information	The 50 students who enroll in the Mental Health Education for College Students course at Guangxi Transport Vocational and Technical College in the 1st semester, the academic year 2024 from Section B by cluster random sampling.
Instruments	1.Lesson plan 2.Rubric evaluation form Congruence (IOC)
Data Analysis	Categorize students' performance according to rubric scoring criteria into their levels descriptor.
Output	Students' adversity quotient is at a good level $\geq 80\%$.

Results

This chapter presents findings derived from the fieldwork procedures outlined previously, focusing on data collection crucial to this study. The objectives, outlined in Chapter I, serve three primary purposes:

The common data of the respondent in overall. (N=200)

The common data of the respondent in overall that the most gender is male, 64.00% of the total. The female respondents make up 36.00% of the total. The age was concentrated in 19 years old, accounting for 37.00% of the total, 20 years old accounting for 29.00%, 18 years old accounting for 16.50%, over 20 years old accounting for 15.50%, and below 18 years old, accounting for only 2.00% of the total.

The result of questionnaire from students in overview. (N=200)

The indicates that internal factors affecting the adversity quotient are found to be at a high level overall ($\mu = 4.10$). Considering each item individually, it was found that No.6 have the highest mean ($\mu = 4.37$), followed by No.5 ($\mu = 4.22$) and No.1 ($\mu = 4.19$), and the lowest mean is No.2 ($\mu = 3.80$).

For external factors affecting the adversity quotient are found to be at a high level overall ($\mu = 4.11$). Considering each item individually, it was found that No.2 has the highest mean ($\mu = 4.22$), followed by No.5 ($\mu = 4.14$), and the lowest mean is No.4 ($\mu = 4.05$).

The Lecturers Interview analysis results

The number of lecturers higher vocational college. From 3 lecturer, work in School of Marine Engineering, University student Mental Health Education Center and School of Traffic Information Engineering.

Common data of the respondent in School of Marine Engineering, University student Mental Health Education Center and School of Traffic Information Engineering. 7 the common data of the lecturers shows that the most common gender is Female, representing 100.00% of the respondents, while male lecturers make up 0.00% of the sample. In terms of teaching experience, 7-9 years accounted for 66.67% of the total, and over 9 years accounted for 33.33% of the total; In terms of the age of lecturers, the 30-40 age group accounted for 66.67%, and the 41-50 age group accounted for 33.33%. This shows that the interviewees are young and have relatively rich teaching experience, and they are the main personnel in front-line teaching positions in universities. Their views on the factors affecting adversity quotient of Guangxi higher vocational students are more representative.

After interviews with 3 lecturers, the factors that affect the adversity quotient of Guangxi higher vocational students are summarized as follows:

Internal factors

Cognitive skills: The knowledge system of the lecturer determines the completeness and scientific of the construction of the discipline framework of the course Mental Health Education for College Students. Rich and advanced theoretical knowledge can help students find more ways to improve the inverse quotient in the mental health education courses for college students, create more frustration experience teaching, and improve the psychological quality and inverse quotient of students in a more innovative and more in line with the actual needs of students. Of course, teachers' teaching skills are also very important to improve students' adversity quotient. Scientific and effective teaching techniques can better guide students, and lecturers can successfully transform their knowledge and experience into knowledge and skills that students can easily understand and practice. Therefore, teaching skills should complement the professional knowledge of lecturers, so that teachers can effectively improve students' adversity quotient. Especially now with the development of information technology, students can quickly find relevant knowledge through the Internet. If teachers cannot maintain the advanced nature of knowledge and skills and cannot use advanced methods and means to impart psychological knowledge, it is difficult to have good communication and interaction with students in class, and it is difficult to help students carry out in-depth study and discussion. Therefore, teachers need to grasp the psychological

characteristics of the new generation of college students in time, update knowledge, and guide students to learn psychological knowledge in the form of students' favorite, vivid and interesting cases, combined with advanced teaching methods, to improve adversity quotient.

Motivation: Stimulating students' learning motivation is one of the teaching objectives of the course Mental Health Education for College Students. Only when the teaching content meets students' needs, the teaching method is novel, and the teacher-student communication is close, can students' learning motivation be stimulated effectively. Meanwhile, various forms of teaching activities, vivid teaching cases and experiential practice can be carried out. It will be more conducive to stimulate students' learning interest and willingness to learn. At the same time, if teachers and classmates can provide help at the first time when they encounter difficulties, provide solutions to problems, and let the people who are helped feel the care and care of teachers and peers, then students will be more willing to learn psychological knowledge and accept psychological counseling and peer counseling. Therefore, stimulating students' learning motivation and cultivating good teacher-student relationship are important ways to enhance students' adversity quotient.

Attitude: Positive teaching attitude is the basis for achieving good teaching effect. During Mental Health Education for College Students, teachers should make full preparation for lessons in theory, practice and other teaching links, and make students feel teachers' positive attention to students in multiple ways and situations through the creation of small tasks, peer counseling group discussions, quality development practice and other methods. The lecturer's spiritual motivation for knowledge and belief in education will be transmitted to students, so that students continue to be full of desire for knowledge in the process of growth, improve students' control, responsibility, patience, etc., so that students become stronger and more resistant to setbacks than before, and promote the improvement of adversity quotient.

External factors

Teaching methods: The teaching mode of peer counseling can effectively solve the problem of insufficient teachers and can also enrich and expand the teaching methods and methods. Mental health knowledge and skills can be discussed in the classroom through the establishment of peer tutoring groups; The specific methods and steps of peer counseling can be internalized through case studies; Students can also use the Internet, MOOCs, micro-courses and other ways to carry out independent learning; We can also carry out practical teaching through the "second classroom" activities in the community. We can also enrich teaching methods through psychological development games, lectures, training and other ways, so that peer counselors can learn peer support and guidance techniques. Of course, special attention should be paid to the assessment methods of peer counseling to ensure the quality of peer counseling teaching and teaching objectives.

Mental Health Education for College Students is a basic public course. Students should have a basic understanding of the standards of mental health, the common psychological problems of college students, and the ways to deal with various common psychological problems. Due to the lack of psychological teacher resources, it is difficult to meet the needs of students' psychological counseling. Peer counseling has become an important teaching form of "Mental Health Education for College Students" course, which can effectively supplement the human resources of psychological counseling and meet the individual needs of students. Peer counselors can help students overcome difficulties and improve their physical performance through a combination of theory and practice. It should be noted that when teachers make student counseling plans, they must be related to solving students' practical difficulties and needs, to have certain practical significance and better stimulate students' interest in learning. Before the implementation of real peer counseling, it is necessary to conduct certain professional training for peer counselors and appropriate practical exercises to ensure that there is a better teaching quality in the implementation process, so that the psychological counseling between students is effective, and better promote the psychological health of students and improve the inverse business. In addition, because peer

counselors are from the student group, they lack the cognition of teaching standards and have no responsibility to bear the teaching effect, so their tutoring ability and tutoring effect should be reasonably evaluated to ensure the validity of peer tutoring on the improvement of students' adversity quotient.

Materials: In addition to professional textbooks and reference books, lecturers should also lead students to a more diverse and richer world of knowledge. With the development of information technology, more and more students rely on mobile phones and other electronic products to carry out independent learning. Lecturers can use new media platforms to enrich teaching materials, combine online and offline methods, rely on intelligent vocational education, MOOC and other systems to carry out learning, or make full use of quality development props, community practice and other methods to enrich teaching forms and open outdoor practice teaching. Not just a single paper textbook. To enrich the students' mental health knowledge, strengthen the skills of psychological self-adjustment, and promote the improvement of students' mental health comprehensive quality.

Environment: In the investigation, it is found that the development of students' adversity quotient may be affected by campus environment, teaching equipment, student group atmosphere, family environment and so on. It is difficult for us to go back to students' families to help them rebuild family relationships, but more efforts can be made in home-school cooperation, but more is to provide a better environment for students to cultivate negative business from the perspective of the school. In the classroom environment, we can create more multi-functional classrooms to provide guarantee for group tutoring, group discussion, role playing and other teaching forms. In the construction of campus cultural atmosphere, we can make full use of bulletin boards, banners, display stands, and screen TVs to display the methods of promoting adversity quotient and peer counseling, so that teachers and students can have a deeper understanding of mental health knowledge and the teaching mode of peer counseling. In terms of the student group atmosphere, psychological counselors and dorm leaders can be set up as peer counselors in the group, so that they can grasp the psychological dynamics of students in the first time and provide help and support for students in difficulties. In addition, the social environment deserves our attention. After graduation, students will eventually return to practice in the society. Therefore, more opportunities for social practice should be provided for students to strengthen their counter-business, so that students will be stronger when they encounter difficulties and problems in the future, be able to solve difficulties independently, and be more patient and responsible.

References

- Attili, G.(1990). *Successful and disconfirmed children in the peer group: Indices of social competence within an evolutionary perspective*. Human Development. (33):238- 249.
- Bandura, A.(1977). *Social Learning Theory*.New York: General Learning Press.110
- Benard,B.(1990). *The Case for Peers*.Northwest Regional Educational Laboratory,101 S.W,Main Street,Portland,Oregon.
- Black, D. R., Tobler, N., & Sciacca, J. P. (1998).*Peer helping/ involvement: An efficacious way of meeting the challenge of reducing illicit drug use?*.Peer Facilitator Quarterly. b (15), 99- 107.
- Du,D.(2019). *Development and Application of Reverse Negotiation Table for college students*, Guangzhou Institute of Physical Education.
- Erhamwilda.*Peer counseling model for improving students' self-direction competence*. International Journal of Education, Vol. 7 No. 2 May 2014:84-96.
- Fang,Y.,&Chen,J.(2022) .*Construction and Practice of Blended Teaching based on Deep Learning*. Research on Higher vocational Education.(05), 91-101.
- Freire, P.(1970). *Pedagogy of the oppressed*. NewYork: Continuum. 45-78.
- Han,Y.,& Yuan,X.(2023). *Current Situation and realization Path of college students' anti-business education*, Social Science Trends.(1),46-50.

- Hu,W.,& Hu,F.(2006) *.Application of Peer Psychological Guidance Model in Colleges and Universities*. Journal of Jiangxi University of Science and Technology (Social Science Edition).(10),66.
- Jiang,S.(2013). *Peer counseling in the teaching design of "College students' Mental Health Education"*.Journal of LanZhou institute of education. (9),85-86.
- Johns,T.S.,&Carlin,D.(1994). *Philadephia Peer Mediation Program: Report for 1992 - 1994 Period*. Good Shepherd Neighborhood House. (1).
- Li,M.(2011).*Peer psychological counseling model and improving the effectiveness of mental health education for college students*. Heilongjiang Researches on Higher Education.(8),4~8.
- Li,W.(2014). *Research on Students' Anti-business Education in physical Education*. Educational Exploration. (7) ,73-75.
- Liu,T., Guo,J., Zhang,T.,& Zhang,L.(2022). *Preparation of nurses' Stress Quotient self-assessment scale and its reliability and validity test*. Chinese nursing research .(5),830-834.
- Lu,Y., & K,Z.(2022). *Problems and approaches of psychological committee team construction in higher vocational colleges under peer psychological counseling model*.Heihe Journal. (11),64-69.
- Luo,J.(2021) *.Research on the construction of Curriculum Counter business education System in Higher vocational colleges* . New Silk Road.
- Luo,X., Wang, J., & Sun,K. (2023).*Problems and approaches of curriculum diagnosis and reform of mental health education for college students*. Journal of HUBEI Open Vocational College, (1).
- Mamarchev, H. L(1981). *Peer Counseling. Searchlight Plus: Relevant Resources in High Interest Areas*. No. 52+. Ann Arbor, MI: ERIC Clearinghouse on Counseling and Personnel Services. ED 211904.
- Shi,F. (2007).*Review of peer psychological counseling in American schools*. Shanghai education and Research.(8),52~55.
- Shi,F.(2007).*A Review of Peer Psychological Counseling in American schools* . Shanghai Education and Research. (8) ,52-55.
- UNAIDS. *Peer education and HIV / AID(1999).: concepts, uses and challenges*. UNAIDS, Geneva: UNAIDS best practice collection, 39.
- University of South Florida(1999).*Theory of Reasoned Action & Theory of Planned Behavior*.(1).
- Wang,Q., He,C.,& Yu,R.(2018), *Impact and Challenge of Flipped classroom on traditional teaching mode in colleges and universities*. Journal of Yangzhou University (Higher Education Study Edition). (2),102-106.
- Wang,X.(2019). *Research on Training Strategies of Contemporary College Students against Business from the Perspective of Core Literacy*. Science and Education Guide.(33).
- Washington, D.C.: National Academy of Sciences.(1977). *National Academy of Sciences-National Research Council Retention of minority students in engineering*. (ERIC Reproduction Service .No. 152467.
- Yang,S.(2008). *An analysis of the effectiveness of Peer psychological counseling Model in college psychological counseling*.Journal of Sichuan University of Science & Engineering(Social Sciences Edition) .132-134.
- Yang,S.(2008). *An analysis of the effectiveness of Peer psychological counseling Model in college psychological counseling*.Journal of Sichuan University of Science & Engineering(Social Sciences Edition1) .(4),132-134.
- Ye,L.(2020).*Innovation of Peer Psychological Counseling Model in Higher Vocational Colleges from the perspective of We-media*. Cradle of Journalists.(9),61-62.
- Yu,S.,& W,Y.(2013). *Research Status and Analysis of Influencing Factors of college students' coping with adversity* . Medical information. (2) .
- Zhang,J.(2016). *A probe into the construction of peer psychological counseling model for college students*.Journal of HUBEI Correspondence University.(4), 57-58.
- Zhang,Q., Pang,S., Yan,P., Li,M., Wu,Y., Chen,L.,& Li Wanting.(2015). *Correlation analysis between inverse quotient and academic achievement of undergraduate nursing interns*.Journal of Nursing Science.(1),55-57.
- Zhong,Z.(2013). *On Counter-business and frustration education of young students*. teaching and management.(1),81-82.

A COMPREHENSIVE APPROACH TO STRENGTHENING LAWS FOR ELDERLY WORKER PROTECTION IN THAILAND

¹Pongmanut Deed

Mahamakut Buddhist University, Thailand

Pongmanut.dee@gmail.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

This research investigates legal safeguards for elderly workers in Thailand, aiming to enhance their protection in the context of an aging society. Employing a qualitative approach and Documentary Research method, it analyzes key labor laws, including the Labor Protection Act of 1998, Social Security Act of 1990, and Empowerment of Persons With Disabilities Act of 2007. While these laws provide general protections, specific provisions for elderly workers are lacking. The study identifies weaknesses such as insufficient measures against age discrimination, limited accommodations, and gaps in social security benefits. Proposals for improvement include incorporating age-friendly employment policies, addressing age discrimination explicitly, promoting phased retirement options, enhancing social security benefits, and supporting skill development. The research concludes that consistent review and collaboration are crucial to evolving labor laws and fostering an age-inclusive work culture. This comprehensive approach is essential for building a resilient and equitable society in Thailand amid demographic changes.

Keywords: Elderly Workers, Legal Safeguards, Thailand

Introduction

Thailand the demographic landscape is undergoing a significant transformation, marked by a growing aging population. As of recent years, the country has experienced a notable increase in life expectancy, resulting in a larger proportion of elderly citizens.(Kim, et al., 2020) This demographic shift presents both opportunities and challenges for Thai society. On one hand, the aging population brings forth a wealth of experience and wisdom that can contribute to various sectors. On the other hand, it necessitates a careful examination of social and economic policies to ensure the well-being and inclusion of older individuals. The situation of the elderly in Thailand is intricately linked to the country's cultural values, where respect for elders is deeply ingrained. However, as the population ages, there is a pressing need to address issues such as healthcare access, social support systems, and employment opportunities for older citizens. (Hazer & Boyle, 2010; Miranda, et al., 2016) While Thailand

¹ Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Thailand

has made strides in implementing social security measures, there is room for improvement, particularly in tailoring policies to meet the diverse needs of the elderly population. (Knodel, et al., 2015) Moreover, creating age-friendly workplaces and fostering a culture that values the contributions of older individuals will be essential to harnessing the potential of this demographic shift. (Harris, et al., 2018; Rego, et al., 2017)

As Thailand grapples with the challenges and opportunities presented by an aging society, there is a growing awareness of the importance of comprehensive and inclusive policies. Ensuring the well-being and active participation of the elderly requires a holistic approach that considers healthcare, social services, and employment opportunities. (Kondo, 2016) By embracing the strengths and experiences of its older citizens, Thailand can navigate the demographic transition with resilience and ensure that the elderly continue to play a vital role in the nation's social fabric and development. (Martine, & Jaussaud, 2018; Floro, & Pichetpongsa, 2010)

In this context, supporting the employment of elderly workers emerges as a strategic imperative with far-reaching implications for both societal and economic well-being. (Vasconcelos, 2015) Leveraging the skills and experiences of older individuals not only contributes to a more diverse and knowledgeable workforce but also addresses the challenges associated with an aging population, such as pension sustainability and healthcare demands. (Radovic-Markovic, 2013) Embracing the employment of elderly workers is a multifaceted solution that aligns with Thailand's cultural ethos of venerating age and wisdom. Beyond cultural considerations, there are pragmatic benefits to this approach, including the potential to mitigate labor shortages in certain sectors, transfer essential skills to the younger workforce, and foster intergenerational collaboration. (Toyota, & Xiang, 2012) By developing age-friendly workplaces, implementing flexible employment policies, and actively combating age discrimination, Thailand can unlock the untapped potential of its older citizens, creating a more inclusive, resilient, and dynamic labor market for the benefit of both individuals and the broader economy. (Song, 2015).

While older individuals bring a wealth of experience, skills, and knowledge to the table, they often face unique legal challenges that can hinder their entry or progression within the workforce. (Arai, et al., 2012) In an era marked by demographic shifts and a growing aging population, it becomes imperative to scrutinize and address the legal intricacies surrounding the hiring process for elderly workers in Thailand. The legal landscape governing the employment of elderly individuals is intricate and multifaceted. (Hahn, 2010; Puhl & Brownell, 2013) From potential age-related biases during the recruitment process to concerns about discrimination and insufficient workplace accommodations, the legal challenges are diverse and nuanced. Employers navigating this landscape must grapple with finding a delicate balance between meeting the needs of an aging workforce and adhering to existing labor laws. (Malinen & Johnston, 2013; Tepe & Vanhuyse, 2010) This introduction sets the stage for a deeper exploration into the specific legal hurdles that employers and elderly workers encounter in the hiring process, unraveling the complexities and calling for a closer examination of legal frameworks to foster a more equitable and inclusive work environment. (Finkelstein, et al., 2018)

Objective

This research endeavors to examine the legal safeguards for elderly workers under Thai law, with the overarching goal of advocating for and reinforcing legal measures that enhance the protection of elderly workers in the context of an aging society.

Research methodology

This study adopts a qualitative approach, specifically employing the Documentary Research method. Information is gathered through a comprehensive review of documents sourced from both domestic and international outlets, encompassing books, articles,

descriptions, journals, and theses. The collected data is subsequently subjected to thorough analysis and synthesis to draw conclusions that align with the specified research objectives, utilizing a Descriptive Analysis.

Literature review

1. Benefits of hiring elderly workers

In an era marked by demographic shifts and an aging population, organizations are increasingly recognizing the unique and invaluable contributions that elderly workers bring to the workforce. The advantages of hiring older individuals extend far beyond their extensive professional experience, encompassing a range of qualities that foster a dynamic, inclusive, and successful workplace. (Agarwala, et al., 2014)

To begin with, one of the most prominent benefits of hiring elderly workers is the wealth of experience they bring to their roles. Accumulated over decades, this experience becomes a reservoir of knowledge that can significantly impact an organization's performance. Elderly workers often possess deep industry insights, well-honed problem-solving skills, and a nuanced understanding of the intricacies of their profession. This expertise can prove invaluable in decision-making processes, leading to more informed and strategic choices that contribute to the overall success of the organization. Moreover, the inclusion of elderly workers in the workforce enhances the overall diversity of the organization. (Vasconcelos, 2015) Age diversity fosters a multigenerational workplace where different perspectives converge, leading to innovative approaches to problem-solving and decision-making. The exchange of ideas between generations contributes to a vibrant and collaborative culture, cultivating an environment where each employee, regardless of age, can learn from one another. This diverse and inclusive atmosphere is conducive to creativity and adaptability, key elements in navigating the complexities of today's fast-paced business landscape. (Miranda, et al., 2016) In addition to professional expertise and diversity, hiring elderly workers aligns with the values of inclusivity and respect for the lifelong contributions of individuals. This inclusivity extends to recognizing the importance of providing opportunities for continued professional growth and fulfillment beyond the traditional retirement age. Many elderly individuals are motivated to remain engaged in meaningful work, and organizations that embrace this enthusiasm benefit from a committed and dedicated workforce. (Harris, et al., 2018)

Furthermore, the presence of elderly workers in the organization often translates into enhanced mentorship opportunities. Their experience and wisdom become invaluable resources for younger colleagues, facilitating knowledge transfer and skill development. (Finkelstein, et al., 2018) The mentorship dynamic that emerges within a multigenerational workforce not only fosters a sense of community but also contributes to the overall professional development of all employees. Beyond the professional realm, the employment of elderly workers promotes social cohesion within the workplace. The intergenerational exchange of ideas and experiences helps break down stereotypes and fosters a culture of mutual respect and understanding. This positive work environment contributes to higher job satisfaction and a sense of belonging, factors crucial for employee retention and organizational success. (Toyota, & Xiang, 2012) The benefits of hiring elderly workers extend far beyond the traditional notions of experience and expertise. The multigenerational workforce that emerges from such inclusive hiring practices enriches the workplace with diverse perspectives, innovative thinking, and a collaborative spirit. (Bauer & Sousa-Poza, 2015) As organizations navigate the challenges of an ever-evolving business landscape, embracing the strengths of elderly workers becomes not just a strategic advantage but a testament to the enduring value of each individual across every stage of their professional journey. (Luppa, et al., 2010)

2. The importance of employing the elderly to support an aging society.

As societies around the world grapple with the realities of an aging demographic, the employment of elderly workers emerges as a pivotal solution to address the unique challenges

posed by this shift. This essay explores the multifaceted reasons why elderly workers should be actively sought after and integrated into the workforce, highlighting the invaluable contributions they bring to the table in mitigating the effects of an aging society.

To commence, one of the primary reasons for hiring elderly workers lies in the wealth of experience they offer. Accumulated over a lifetime of professional endeavors, their expertise becomes a reservoir of knowledge that can significantly benefit organizations. In sectors ranging from finance to healthcare, the seasoned insights and problem-solving skills of elderly workers can contribute to informed decision-making, ultimately bolstering the efficiency and effectiveness of various industries. (Agarwala, et al., 2014) Moreover, the employment of elderly workers is essential for fostering diversity and inclusivity within the workforce. An aging society underscores the importance of promoting an intergenerational work environment where individuals of different age groups collaborate harmoniously. (Butts, et al., 2013) The integration of elderly workers into the workforce brings about a dynamic blend of perspectives, experiences, and skills, resulting in a workplace culture that values diversity and contributes to innovation and adaptability. (Agarwala, et al., 2014)

Beyond the professional realm, hiring elderly workers directly addresses the financial strain associated with an aging population. As individuals live longer, the burden on pension systems and healthcare resources intensifies. By encouraging and facilitating the continued employment of older individuals, societies can alleviate the economic pressures linked to an expanding elderly population. This approach not only ensures financial stability for the elderly themselves but also contributes to the overall economic resilience of nations facing demographic challenges. (Finkelstein, et al., 2018)

Furthermore, the employment of elderly workers is instrumental in promoting societal well-being. Work provides a sense of purpose and fulfillment, contributing to mental and emotional well-being for individuals of all ages. For many elderly workers, staying engaged in the workforce allows them to maintain social connections, combat isolation, and enjoy a sense of accomplishment. This holistic approach to well-being is vital for creating a society where every individual, regardless of age, can lead fulfilling lives. (Heywood, et al., 2010) In addition to their wealth of experience, the adaptability of elderly workers is a crucial asset in a rapidly changing world. Contrary to stereotypes, many older individuals are eager to learn new skills and adapt to evolving technologies. Their openness to lifelong learning enhances organizational agility and positions them as valuable assets in industries undergoing digital transformations. Recognizing and harnessing this adaptability is essential for building resilient and future-ready workforces. (Twenge, et al., 2010; Fonner & Roloff, 2010)

In conclusion, the active employment of elderly workers stands as a pragmatic and humane response to the challenges posed by an aging society. Beyond the economic benefits, the integration of elderly individuals into the workforce contributes to a rich tapestry of experiences, fosters societal well-being, and positions organizations and nations for sustained success in the face of demographic shifts. Embracing the talents and potential of elderly workers is not merely a solution to a demographic challenge; it is a testament to the enduring value and contributions of individuals across every stage of their lives.

3. Problems of protecting elderly workers

The challenges faced by elderly workers in the workplace, particularly those not explicitly protected by existing laws, highlight the need for comprehensive legal frameworks that address the unique circumstances of this demographic. This essay explores some of the common issues encountered by elderly workers, emphasizing the importance of legal protections to ensure their rights, well-being, and fair treatment within the workforce.

One significant problem faced by elderly workers is age-based discrimination, which can manifest in hiring practices, promotions, or even during everyday interactions in the workplace. (Vasconcelos, 2015) Despite anti-discrimination laws in many jurisdictions, subtle biases and stereotypes may persist, negatively impacting the opportunities available to older individuals. Legal provisions must be strengthened to explicitly address age discrimination

and promote fair and equal treatment for workers of all age groups. (Blowers, 2015) Another challenge is the lack of accommodation for age-related health conditions. While disability laws may cover certain health issues, they might not encompass conditions more commonly associated with aging, such as arthritis or diminished vision. Legal frameworks should be expanded to ensure that employers make reasonable accommodations for the specific health needs of elderly workers, facilitating their continued participation in the workforce without undue obstacles. (Bedard, et al., 2022) Additionally, issues related to retirement age and pension benefits present dilemmas for elderly workers. Existing laws may not adequately address the evolving nature of work, where individuals may choose or need to work beyond traditional retirement ages. Legal reforms should consider flexible retirement options and ensure that pension schemes adapt to the changing landscape, providing financial security for elderly workers who opt to extend their careers. (Grimes, 2014; Fonner & Roloff, 2010)

Workplace harassment and lack of recognition for the contributions of elderly workers are additional concerns. (Blowers, 2015) Although various forms of harassment are covered by anti-discrimination laws, subtle biases or age-related microaggressions may go unaddressed. Strengthening legal protections against age-based harassment and promoting a culture that values the diverse contributions of workers, regardless of age, are crucial for fostering a supportive work environment. (Dordoni & Argentero, 2015) Moreover, the absence of targeted training and development opportunities for elderly workers can hinder their professional growth. Legal frameworks should encourage and, in some cases, mandate initiatives that facilitate continuous learning for older employees, ensuring they remain competitive in an ever-changing job market. (Johnson, 2014).

In conclusion, the challenges faced by elderly workers in the workplace underscore the necessity for enhanced legal protections. Addressing age-based discrimination, accommodating health conditions, reevaluating retirement and pension laws, combating harassment, and promoting ongoing training are pivotal steps toward creating an inclusive and supportive work environment for individuals across all age groups. Legal reforms must be proactive in adapting to the evolving needs of an aging workforce, ultimately fostering a workplace culture that values and protects the rights of elderly workers. (Finkelstein, et al., 2018; Bedard, et al., 2022)

4. Laws related to protecting elderly workers in Thailand.

Thailand does not have specific laws focused solely on the protection of elderly workers. However, Thai labor laws encompass broader provisions that protect workers, regardless of age. Key legal frameworks related to labor protection in Thailand include.

1) Labor Protection Act of 1998. This act covers various aspects of employment, including working hours, holidays, termination, and severance pay. While it doesn't specifically address elderly workers, it establishes general standards and protections for all employees.

2) Social Security Act of 1990. The Social Security Act provides a system of social security for employees, including health care, disability benefits, unemployment benefits, and old-age benefits. The old-age benefits under this act are designed to provide financial support to retired workers.

3) Empowerment of Persons With Disabilities Act of 2007. While not specific to elderly workers, this act prohibits discrimination in employment based on disability. It ensures that individuals with disabilities are not unfairly treated in the workplace.

In the intricate tapestry of labor laws in Thailand, the specific protection of elderly workers is an evolving facet that warrants closer examination. While the country has robust legislation addressing general labor rights and non-discrimination, explicit provisions tailored to the distinctive needs of elderly workers are still emerging. This introduction delves into the existing legal landscape, aiming to shed light on the laws, or the lack thereof, that safeguard the rights and well-being of elderly individuals in the Thai workforce.

Analysis and findings

The Labor Protection Act of 1998 in Thailand does provide general labor protections, but it may not explicitly address certain concerns or challenges faced by elderly workers. Here are some potential weaknesses or limitations associated with the Act concerning elderly workers:

1. Lack of Specific Age-Related Provisions. The Labor Protection Act may not have specific provisions that address the unique needs or challenges of elderly workers. Issues such as age discrimination, workplace adaptations for older individuals, or phased retirement options may not be explicitly covered.

2. Inadequate Protections Against Age Discrimination. While the Act prohibits discrimination in employment, including discrimination based on age, the specific measures to prevent and address age discrimination may not be comprehensive. There might be a need for more explicit and detailed regulations on preventing discrimination against elderly workers.

3. Limited Accommodations for Aging Workforce. The Act may not include provisions that require employers to make accommodations for the changing needs of an aging workforce, such as ergonomic adjustments, health-related accommodations, or flexibility in work arrangements.

4. Insufficient Support for Phased Retirement. The Act may not have specific provisions that facilitate phased retirement, which could be a consideration for older workers who wish to reduce their working hours gradually before full retirement.

5. Health and Safety Concerns. Older workers may have specific health and safety concerns that are not explicitly addressed in the Act. Ensuring a safe and healthy work environment for elderly workers may require additional measures.

6. Retirement Age and Mandatory Retirement. Some jurisdictions have mandatory retirement ages, which may not align with the preferences or capabilities of all elderly workers. The Act might not sufficiently address issues related to retirement age and mandatory retirement policies.

It's important to note that labor laws can be subject to updates and amendments. Governments may periodically review and revise these laws to address emerging issues and concerns.

Social Security Act of 1990 in Thailand provides a framework for social security benefits, including those related to retirement, it may have certain weaknesses when it comes to addressing the specific needs and challenges of older workers. Here are potential weaknesses associated with the Social Security Act of 1990 in relation to protecting older workers:

1. Limited Scope of Benefits. The act may have a limited scope of benefits related to the aging workforce. While it provides for old-age benefits, the coverage and adequacy of these benefits may be insufficient to meet the diverse needs of older workers.

2. Inadequate Retirement Income. The act may not provide adequate support for retirement income, particularly for individuals with varying career trajectories, part-time employment, or those with gaps in their work history.

3. Lack of Flexibility in Retirement Age. The act may not offer flexibility in terms of retirement age. Some older workers may wish to continue working beyond the traditional retirement age, and the act may not adequately accommodate this desire for extended employment.

4. Healthcare Coverage Limitations. Healthcare coverage under the Social Security Act may have limitations that affect older workers, especially in addressing age-related health issues. Access to comprehensive and affordable healthcare becomes crucial as individuals age.

5. Challenges for Older Job Seekers. The act may not specifically address challenges faced by older workers in terms of re-employment, job-seeking, or staying employable. This

could include issues related to age discrimination, skill development, and transitioning to new roles.

6. Inadequate Measures Against Age Discrimination. The act may lack specific provisions aimed at preventing age discrimination in the workplace. Clear measures to prevent discrimination based on age could enhance the protection of older workers.

7. Rigid Policies for Continued Employment. The act may not have provisions that encourage employers to adopt flexible work arrangements or policies promoting the continued employment of older workers in roles that align with their skills and capabilities.

The Empowerment of Persons With Disabilities Act of 2007 in Thailand is aimed at preventing discrimination against individuals with disabilities in the workplace. However, there might be certain weaknesses or limitations associated with the act in protecting older workers with disabilities. Here are potential weaknesses

8. Age-Related Disability Considerations. The act may not explicitly address the unique challenges faced by older workers who acquire disabilities as they age. While the focus is on prohibiting discrimination based on disability, specific provisions related to age-related disabilities could be lacking.

9. Intersectionality of Age and Disability. Older workers may experience disabilities that are related to age, such as age-related mobility issues or health conditions. The act might not fully consider the intersectionality of age and disability, and how these factors may compound challenges in the workplace.

10. Limited Accommodations for Age-Related Disabilities. The act may not provide explicit guidelines on accommodating age-related disabilities in the workplace. Older workers may require specific accommodations, and the act might not address these needs comprehensively.

11. Insufficient Support for Skill Development. The act may not have provisions encouraging employers to invest in skill development programs for older workers with disabilities. This could limit the opportunities for older individuals to acquire new skills and remain employable.

12. Challenges for Older Job Seekers with Disabilities. The act might not specifically address challenges faced by older job seekers with disabilities in terms of re-entering the workforce. This could include issues related to access to job opportunities, training, and anti-discrimination measures during the hiring process.

13. Risks of Age-Related Stereotyping. Older workers with disabilities may be at risk of facing age-related stereotypes, where assumptions about their capabilities are based on both age and disability. The act may not explicitly address or mitigate such stereotypes.

14. Limited Awareness and Enforcement. There might be challenges related to the awareness and enforcement of the act in practice. Older workers with disabilities may not be fully aware of their rights, and employers may not always implement necessary accommodations.

15. Inadequate Protections Against Age Discrimination. While the act focuses on disability discrimination, it may not have comprehensive measures against age discrimination. Older workers with or without disabilities may face age-related biases that are not explicitly covered by the act.

Proposals for Enhancing Labor Laws in Thailand

Improving laws to support an aging society involves addressing the specific needs and challenges faced by older individuals in the workforce. While Thailand already has foundational laws such as the Labor Protection Act of 1998, the Social Security Act of 1990, and the Empowerment of Persons With Disabilities Act of 2007, there is always room for enhancement. Here are several potential areas of improvement.

1. Incorporate Age-Friendly Employment Policies. Amend existing labor laws to explicitly include provisions that support age-friendly employment practices. This may

involve promoting flexible work arrangements, accommodating age-related health concerns, and fostering a positive and inclusive work environment for older workers.

2. Address Age Discrimination Explicitly. Strengthen laws to explicitly prohibit age discrimination in all aspects of employment, including recruitment, promotion, and termination. Clear anti-discrimination measures can contribute to a fair and equitable workplace for individuals of all ages.

3. Promote Phased Retirement Options. Introduce provisions that encourage and facilitate phased retirement options. This could involve flexible working hours, reduced schedules, or mentorship programs to support older workers in transitioning to retirement gradually.

4. Enhance Social Security Benefits. Review and enhance social security benefits to better support retirees. This may include adjusting retirement age requirements, improving the adequacy of pension benefits, and addressing the financial needs of older individuals with disabilities.

5. Support Skill Development for Older Workers. Implement policies that encourage and provide opportunities for ongoing skill development for older workers. Training programs, reskilling initiatives, and lifelong learning opportunities can help older individuals stay competitive in the job market.

Therefore, it is evident that Thailand should consistently review and update its labor laws to accommodate the evolving needs of an aging society. Regular assessments are essential for identifying gaps and areas that require further improvement in supporting the rights and well-being of older workers. To implement these enhancements effectively, collaboration between government agencies, employers, employee representatives, and advocacy groups is crucial. Engaging in a dialogue with stakeholders and conducting research on the specific challenges faced by older workers can inform the development of targeted and effective policies.

Conclusion

A comprehensive and forward-looking approach to legal reforms is essential to support the needs and rights of elderly workers. Examining three pivotal laws—the Labor Protection Act of 1998, the Social Security Act of 1990, and the Empowerment of Persons With Disabilities Act of 2007—reveals areas that warrant enhancement to create a more age-inclusive and supportive work environment.

The Labor Protection Act of 1998, a cornerstone of Thailand's labor laws, should be revisited to explicitly address the concerns of elderly workers. Introducing provisions that promote flexible work arrangements, phased retirement options, and anti-discrimination measures based on age will go a long way in accommodating the unique needs of this demographic. Such reforms would recognize and capitalize on the wealth of experience and skills that older workers bring to the table. In tandem, amendments to the Social Security Act of 1990 are paramount to fortify the social safety net for elderly citizens. Adjustments in retirement age requirements and pension benefits would better align with the changing dynamics of an aging workforce. Additionally, provisions that cater to age-related disabilities and health conditions should be integrated to ensure comprehensive support for older individuals, promoting their financial security and overall well-being. The Empowerment of Persons With Disabilities Act of 2007, while a crucial step in preventing discrimination, should expand its scope to encompass age-related disabilities. By explicitly recognizing and accommodating age-related health conditions, the law can effectively safeguard elderly workers against discrimination, ensuring equal opportunities in the workplace.

Beyond legislative amendments, fostering an age-inclusive work culture is imperative. Introducing policies that encourage lifelong learning, skill development, and mentorship programs can help older workers adapt to evolving job requirements. Such initiatives not only empower elderly workers but also contribute to bridging the generation gap, creating a harmonious and collaborative work environment.

In conclusion, the path toward a more age-friendly workforce in Thailand requires a multifaceted approach. Legal reforms should address gaps in existing laws, with a focus on the Labor Protection Act, the Social Security Act, and the Act on Prohibition of Discrimination. Simultaneously, a cultural shift that values and embraces the contributions of elderly workers is essential for a thriving, diverse, and inclusive labor market. As Thailand charts its course into an era of demographic change, prioritizing the rights and well-being of its aging workforce will be key to building a resilient and equitable society.

Acknowledgement

The author would like to express our gratitude to the Science Promotion Fund for providing support to the Research and Innovation Department and the Yanasangwon Research Institute at Mahamakut Buddhist University. This support has been granted for our research project, and it will contribute to the successful execution of our annual budget for the year 2023.

References

- Agarwala, T., Arizkuren-Eleta, A., Del Castillo, E., Muniz-Ferrer, M., & Gartzia, L. (2014). Influence of managerial support on work–life conflict and organizational commitment: an international comparison for India, Peru and Spain. *The International Journal of Human Resource Management*, 25(10), 1460-1483.
- Arai, H., Ouchi, Y., Yokode, M., Ito, H., Uematsu, H., Eto, F., ... & Members of the Subcommittee for Aging. (2012). Toward the realization of a better aged society: messages from gerontology and geriatrics. *Geriatrics & gerontology international*, 12(1), 16-22.
- Bauer, J. M., & Sousa-Poza, A. (2015). Impacts of informal caregiving on caregiver employment, health, and family. *Journal of population Ageing*, 8, 113-145.
- Bedard, R., Vaughn, J., & Murolo, A. S. (2022). Elderly, detained, and justice-involved: the most incarcerated generation. *CUNY L. Rev.*, 25, 161.
- Blowers, A. N. (2015). Elders and the criminal justice system. *Journal of Crime and Justice*, 38(1), 1-8.
- Butts, M. M., Casper, W. J., & Yang, T. S. (2013). How important are work–family support policies? A meta-analytic investigation of their effects on employee outcomes. *Journal of Applied Psychology*, 98(1), 1.
- Dordoni, P., & Argentero, P. (2015). When age stereotypes are employment barriers: a conceptual analysis and a literature review on older workers stereotypes. *Ageing International*, 40, 393-412.
- Finkelstein, L. M., Hanrahan, E. A., & Thomas, C. L. (2018). An expanded view of age bias in the workplace. In *Aging and work in the 21st century* (pp. 59-101). Routledge.
- Floro, M. S., & Pichetpongsa, A. (2010). Gender, work intensity, and well-being of Thai home-based workers. *Feminist Economics*, 16(3), 5-44.
- Fonner, K. L., & Roloff, M. E. (2010). Why teleworkers are more satisfied with their jobs than are office-based workers: When less contact is beneficial. *Journal of Applied Communication Research*, 38(4), 336-361.
- Grimes, R. (2014). Accessing justice: the role of law school legal clinics in conflict-affected societies. *Asian Journal of Legal Education*, 1(2), 71-87.
- Hahn, E. J. (2010). Smokefree legislation: a review of health and economic outcomes research. *American journal of preventive medicine*, 39(6), S66-S76.
- Harris, K., Krygsman, S., Waschenko, J., & Laliberte Rudman, D. (2018). Ageism and the older worker: A scoping review. *The Gerontologist*, 58(2), e1-e14.

- Hazer, O., & Boylu, A. A. (2010). The examination of the factors affecting the feeling of loneliness of the elderly. *Procedia-Social and behavioral sciences*, 9, 2083-2089.
- Heywood, J. S., Jirjahn, U., & Tsertsvardze, G. (2010). Hiring older workers and employing older workers: German evidence. *Journal of population economics*, 23, 595-615.
- Johnson, S. (2014). Developing First Nations courts in Canada: Elders as foundational to Indigenous therapeutic jurisprudence+. *Journal of Indigenous Social Development*, 3(2).
- Kim, J., Castillejos-Petalcorin, C., Park, D., & Estrada, M. A. R. (2020). Population aging, economic growth, and old-age income support in Asia. *Thailand and the World Economy*, 38(3), 1-23.
- Knodel, J., Teerawichitchainan, B., Prachuabmoh, V., & Pothisiri, W. (2015). The situation of Thailand's older population: An update based on the 2014 survey of older persons in Thailand.
- Kondo, A. (2016). Effects of increased elderly employment on other workers' employment and elderly's earnings in Japan. *IZA Journal of Labor Policy*, 5(1), 1-23.
- Luppa, M., Luck, T., Weyerer, S., König, H. H., Brähler, E., & Riedel-Heller, S. G. (2010). Prediction of institutionalization in the elderly. A systematic review. *Age and ageing*, 39(1), 31-38.
- Malinen, S., & Johnston, L. (2013). Workplace ageism: Discovering hidden bias. *Experimental aging research*, 39(4), 445-465.
- Martine, J., & Jaussaud, J. (2018). Prolonging working life in Japan: Issues and practices for elderly employment in an aging society. *Contemporary Japan*, 30(2), 227-242.
- Miranda, G. M. D., Mendes, A. D. C. G., & Silva, A. L. A. D. (2016). Population aging in Brazil: current and future social challenges and consequences. *Revista Brasileira de Geriatria e Gerontologia*, 19, 507-519.
- Puhl, R., & Brownell, K. D. (2013). Bias, discrimination and obesity. *Health and Human Rights in a Changing World*, 581-606.
- Radovic-Markovic, M. (2013). An aging workforce: Employment opportunities and obstacles. *Cadmus*, 1(6), 142.
- Rego, A., Vitória, A., Cunha, M. P. E., Tupinambá, A., & Leal, S. (2017). Developing and validating an instrument for measuring managers' attitudes toward older workers. *The International Journal of Human Resource Management*, 28(13), 1866-1899.
- Song, J. (2015). Labour Markets, Care Regimes and Foreign Care Worker Policies in East Asia. *Social Policy & Administration*, 49(3), 376-393.
- Tepe, M., & Vanhuysse, P. (2010). Elderly bias, new social risks and social spending: change and timing in eight programmes across four worlds of welfare, 1980-2003. *Journal of European Social Policy*, 20(3), 217-234.
- Toyota, M., & Xiang, B. (2012). The emerging transnational "retirement industry" in Southeast Asia. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 32(11/12), 708-719.
- Twenge, J. M., Campbell, S. M., Hoffman, B. J., & Lance, C. E. (2010). Generational differences in work values: Leisure and extrinsic values increasing, social and intrinsic values decreasing. *Journal of management*, 36(5), 1117-1142.
- Vasconcelos, A. F. (2015). Older workers: some critical societal and organizational challenges. *Journal of Management Development*, 34(3), 352-372.

THE IMPACT OF RELATIONSHIP INTENSITY ON CONSUMERS' IMPULSE BUYING BEHAVIOR IN E-COMMERCE LIVE STREAMING CONTEXT: THE MODERATING ROLE OF CUSTOMER GENDER

¹Zhiqing Chou, ²Yue He and ³Jian Bao

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

1522147267@qq.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

This study aims to explore the impact of consumer risk perception on impulse buying behavior in the context of e-commerce live streaming and further investigate the moderating role of customer gender in this relationship. By conducting an online survey and observing actual shopping behaviors during e-commerce live streaming, a substantial amount of data was collected. Statistical analysis was performed using data analysis tools such as SPSS and AMOS. The results indicate a significant negative relationship between consumer risk perception and impulse buying. In the context of e-commerce live streaming, customers with higher perceived risks may reduce their trust in the products, thereby decreasing the likelihood of impulse buying. Additionally, customer gender plays a significant moderating role in the relationship between consumer risk perception and impulse buying. Female customers, when perceiving higher risks, exhibit a more cautious shopping tendency, relying more on other decision factors such as product quality and brand reputation. On the contrary, male customers, to some extent, may be less sensitive to perceived risks and are more likely to be influenced by live content and recommendations, leading to impulsive purchasing decisions. This study provides a in-depth understanding of the impact of consumer risk perception and gender differences on customer shopping behavior in the context of e-commerce live streaming. Platforms and brands can adjust their promotion strategies based on gender characteristics to more effectively guide shopping decisions for different gender customers, enhancing the shopping experience and sales effectiveness.

Keyword: Consumer Risk Perception, Consumer Impulse Buying, Customer Gender, Moderating Effect

Introduction

¹Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

²Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

³Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

As e-commerce continues to evolve, live streaming in e-commerce has gradually emerged as a prominent shopping method, becoming one of the primary choices for consumers. In this highly interactive and real-time shopping environment, consumers often face various risks when making purchasing decisions. While some research has focused on consumer risk perception in online shopping, the impact of consumer risk perception in the context of e-commerce live streaming on impulse buying, considering risks related to hosts, product quality, and after-sales service, has not been thoroughly investigated. In this context, this study aims to delve into the mechanism of how consumer risk perception influences impulse buying in the context of e-commerce live streaming. This study particularly focuses on understanding how consumer risk perception affects the decision-making process for impulse buying in e-commerce live streaming. Additionally, recognizing the significant role of gender in consumer behavior, this research will explore whether customer gender plays a moderating role between consumer risk perception and impulse buying. Gender differences may result in distinct psychological and behavioral responses when consumers face risks. Therefore, introducing gender as a moderating variable will contribute to a more comprehensive understanding of consumer shopping behavior in the context of e-commerce live streaming. By conducting an in-depth exploration of the relationship between consumer risk perception and impulse buying, this study aims to provide targeted marketing strategies and service improvement suggestions for e-commerce businesses. The goal is to better meet consumer needs, enhance the shopping experience, and promote the sustainable development of e-commerce live streaming platforms.

Literature Review

1. E-Commerce Live Broadcast Situation

As a promotional tool, e-commerce live streaming involves enterprises or hosts conducting real-time broadcasts on e-commerce live streaming platforms through online terminals such as smartphones and computers to promote and showcase their products for sale. During the live broadcast, they provide shopping links to consumers and facilitate transactions. E-commerce live streaming, as an emerging model in e-commerce marketing, offers robust interactivity. In comparison to traditional text and image-based promotions, e-commerce live streaming enables a more comprehensive presentation of product information, details, and practical user experiences. In the highly interactive environment of e-commerce live streaming, frequent interactions between hosts and consumers make it easier for consumers to accept the hosts' introductions and guidance, allowing them to gain a more comprehensive understanding of product information, reduce perceived risks, and stimulate purchasing desires (Zhao et al., 2014). This frequent interaction also allows live stream viewers to sense authenticity and real-time aspects, further enhancing their desire to make purchases. Studies indicate that businesses benefit from detailed product introductions by hosts during e-commerce live streaming, tailoring explanations and demonstrations according to consumers' diverse needs. This approach helps consumers gain a deeper understanding of products and generates a desire to make purchases (Gu et al., 2020).

2. Consumer Risk Perception

With the flourishing development of e-commerce, perceived risk has become widely applicable in online shopping. Recent studies indicate that due to the unique characteristics of online shopping, consumers perceive higher risks compared to traditional offline shopping, and a high level of perceived risk significantly reduces consumers' willingness to make purchases. Shimp et al.'s research in 1982 found that perceived risk influences consumers' purchase intentions. Wood et al.'s study in 1996 demonstrated that perceived risk affects consumers' willingness and behavior in online purchases. However, McKnight (2002) argued that perceived risk does not directly impact consumers' purchase intentions; instead, it influences their attitudes toward online shopping, leading to a negative effect on purchase

intentions. On the other hand, research by Jarvenpaa et al. (1997) suggests that perceived risk may directly affect consumers' willingness to make online purchases and simultaneously have an indirect impact on their online shopping intentions. Furthermore, studies by scholars such as Yu Kunzhang (2006), Pan Yu (2010), and Zhao Dongmei (2010) consistently indicate that perceived risk has a negative impact on consumers' attitudes toward online purchases. Empirical research by Bi Jidong (2009) also confirmed that perceived risk lowers consumers' willingness to make online purchases, emphasizing that reducing perceived risk is crucial to increasing consumers' willingness to make online purchases.

3. Consumer Impulse Buying

The concept of impulse buying was first introduced by the DuPont Company and formally defined during research spanning from 1948 to 1965, characterizing it as a form of unplanned purchase. Dittmar H (1996) emphasizes that impulse buying is the difference between actual shopping behavior and the anticipated shopping list, with this difference being attributed to impulse buying. Research by Rook (1987) indicates that impulse buying frequently occurs in traditional brick-and-mortar stores, especially during the introduction of new products when consumers are more prone to making impulsive purchasing decisions. Bellenger's study in 1978 found that consumers are more likely to engage in impulse buying behavior when facing everyday toiletries, low-value consumables, and maintenance and health products, with over half of such instances occurring during impulse purchases. After the 1980s, many scholars delved into the study of impulse buying from the perspective of consumer behavior. Rook et al.'s research in 1985 discovered that consumers engage in impulse buying behavior only after being psychologically influenced, revealing its general process. The study by Rook and Gardner (1993) defined impulse buying as a rapid decision-making behavior outside of planned purchases, with a tendency to purchase impulsive products. Sengupta et al. (2007) pointed out that impulse buying, as a difficult-to-control shopping behavior, often leads consumers to consider the consequences of their purchases less during the shopping process.

4. Customer Gender

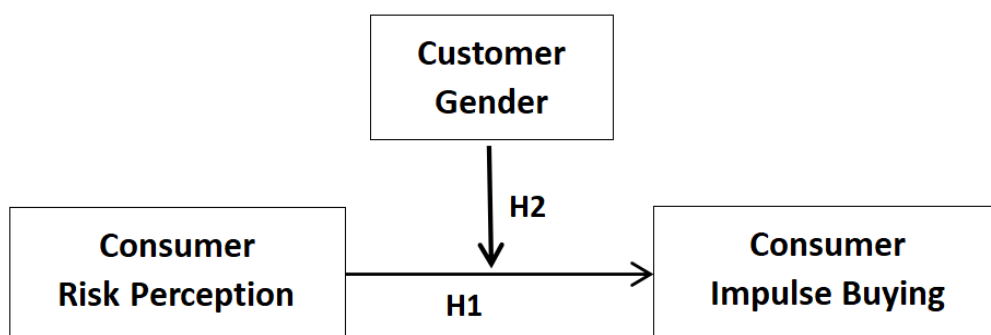
Gender roles refer to qualities, thoughts, and behavioral patterns that conform to specific societal expectations due to gender differences. Throughout the socialization process, individuals gradually accept and adopt these roles. Gender roles, also known as gender roles, not only refer to physiological gender distinctions but also emphasize the social gender differences arising from physiological gender differences, manifested in different psychological traits or behavioral patterns. This concept underscores that during the process of socialization, individuals gradually adopt thinking patterns and behaviors that align with their gender through imitative learning (Meyers-Levy, 1988; Eagly, 2005). Recent research by scholars on the influence of gender in consumer behavior indicates behavioral differences between male and female consumers (Paul, 1990; Wood, 1998). In existing studies, some scholars (Shavelson et al., 1976; Xu Qian, 2012; Gao Chunling, 2018) explore different consumption characteristics of consumers based on their self-awareness concepts. The research reveals that male consumers exhibit five consumption characteristics: career self, social self, family self, power self, and emotion self. In contrast, female consumers exhibit five consumption characteristics: emotion self, performance self, family self, development self, and emotion self. Based on these differences, this study suggests that due to variations in the perception and thought processes of male and female consumers in the context of e-commerce live streaming, word-of-mouth recommendations may lead to differences in impulsive buying behavior for different gender consumers in this scenario.

Model Construction and Research Hypotheses

1. Model Construction

Shimp et al. (1982) found in their study that there is a positive impact between perceived risk and consumer purchasing intention. Scholars like Jarvenpaa et al. (1997)

emphasize that perceived risk directly influences consumers' online purchasing intention and simultaneously has an indirect impact on consumers' online shopping intent. In investigations by scholars such as Yu Kunzhang (2006), Pan Yu (2010), and Zhao Dongmei (2010), there is a negative relationship between perceived risk and consumers' online purchasing attitudes. In the context of e-commerce live streaming, endorsers of word-of-mouth recommendations convey the same information, but the degree of influence on receivers of different genders may vary. Lenney (1983) and Berenbaum (1999) argue that differences in logical thinking, language expression, spatial imagination, etc., have existed between genders since birth. Due to divergent perceptions and thought processes in the e-commerce live streaming context, there are differences in how consumers perceive risk and engage in impulsive buying.

Therefore, in this study, perceived consumer risk is considered as the independent variable, consumer impulsive buying as the dependent variable, and customer gender as the moderating variable between perceived consumer risk and consumer impulsive buying, constructing a theoretical model for the impact of consumer risk perception on impulsive buying in the context of e-commerce live streaming, as shown in Figure 1.

Figure 1 Structure of Theoretical Research Model

2. Research Hypotheses

2.1 The Relationship between Consumer Perceived Risk and Consumer Impulse Buying

With the vigorous development of the e-commerce industry, perceived risk has garnered widespread attention in the field of online shopping. Recent research indicates that due to the unique characteristics of online shopping, consumers generally perceive higher risks compared to traditional offline shopping, resulting in a significant reduction in their willingness to purchase. Shimp et al.'s study in 1982 found that perceived risk had a noticeable impact on consumers' willingness to purchase. Wood et al.'s research in 1996 further confirmed that perceived risk significantly affected consumers' willingness and behavior in online shopping. Jarvenpaa et al.'s study in 1997 suggested that perceived risk might directly influence consumers' willingness to shop online and concurrently have an indirect impact on their online shopping intentions. This viewpoint emphasizes the direct role of perceived risk in online shopping decisions. Empirical studies, such as the one by Bi (2009), further validate that perceived risk diminishes consumers' willingness to shop online, emphasizing that effective enhancement of online purchasing willingness is achieved through the reduction of perceived risk. In the e-commerce environment, perceived risk plays a crucial role in influencing consumers' online shopping behavior. Although there are differences in researchers' discussions about the mechanism of its impact, they collectively underscore the importance of reducing perceived risk in enhancing consumers' willingness to shop online. Therefore, this study proposes the following hypothesis:

H1: Consumer Perceived Risk has a Negative Impact on Consumer Trust.

2.2 Customer Gender has a Positive Moderating Effect on the Relationship between Consumer Perceived Risk and Consumer Impulse Buying

In the context of e-commerce live streaming, the same word-of-mouth information has different effects on consumers of different genders, thereby influencing consumers' impulsive purchasing behavior. Consumers perceive and process live streaming information in the live broadcast room. Gender role theory suggests that men and women have different expectations and demand structures, leading to diverse information processing approaches towards the same information source. Male consumers tend to make more rational shopping decisions, analyzing information independently to achieve their explicit personal goals. On the other hand, female consumers process information more delicately and are more emotionally sensitive, with a stronger desire for social approval (Dia, 2017; Mayzlin, 2006). When men watch live streaming, they objectively process the broadcast room information and word-of-mouth recommendations, emphasizing the reliability and relevance of the content to their needs (Wen et al., 2011). In the e-commerce live streaming context, female consumers not only focus on the transmitted objective information but also consider whether the information source aligns with their taste and satisfies their psychological needs. Word-of-mouth recommendations that attract them can evoke emotional fluctuations and stimulate impulsive purchasing behavior in female consumers (Dittmar et al., 2004). From the perspective of purchasing behavior, male consumers are more concerned with efficiency and, therefore, exhibit more decisive purchasing behavior, including impulsive factors in their swift purchasing actions (Gao, 2018). In contrast, female consumers spend more time watching e-commerce live streaming, exposing them to different influences and providing ample time to understand and compare products, thereby reducing the likelihood of impulsive purchases. Consequently, this study proposes the following hypothesis:

H2: Customer gender positively moderates the relationship between consumer perceived risk and impulsive purchasing.

3. Experimental Design

3.1 Measurement Scale Design

Table 1 Measurement Scales

Measurement Dimensions	Encoding	Measurement Items	Basis of Measurement
Consumer Risk Perception (A)	A1	I am concerned that the quality of products purchased in live commerce sessions may not meet my expectations, which makes me hesitant to make impulsive purchases in live commerce.	Adaptation Stone & Gronhaug (1993); Jing (2006); Dong Dahai et al. (2005); Zhang Yingyu et al. (2015).
	A2	I am worried that if there are issues with the products purchased in live commerce sessions, the communication with the seller to resolve them may take a long time. This makes me hesitant to make impulsive purchases in live commerce.	
	A3	The products displayed in live commerce sessions are not tangible, and I cannot experience them personally. I feel a bit uneasy about it, which makes me hesitant to make impulsive purchases in live commerce.	
	A4	I'm worried that the merchants in the live commerce session may disclose my personal information or that I might receive unauthorized calls, messages, or emails after purchasing a product. This prevents me from making impulsive purchases in live commerce.	
Consumer Impulse Buying (B)	B1	While watching e-commerce live streams, I often find myself impulsively purchasing items that I initially had no intention of buying, influenced by recommendations from the word-of-mouth information sender.	Adaptation Rook & Fisher (1995) ; Jones (2003) ; Xiang (2016)
	B2	While watching e-commerce live streams, I often find myself impulsively purchasing many items that I won't need in the near future, influenced by recommendations from the word-of-mouth information sender.	
	B3	While watching e-commerce live streams, I often find myself purchasing items outside of my planned shopping list with minimal contemplation, influenced by recommendations from the word-of-mouth information sender.	

3.2 Measurement Process and Method

Based on the literature review and the construction of the conceptual model mentioned earlier, this study designed a detailed research plan and methodology. To empirically test the research hypotheses, methods such as reliability analysis, validity analysis, correlation analysis, structural equation modeling, and mediation analysis were employed. To ensure accurate measurement of variables, this study utilized validated Likert-style five-point scales. The collected data were comprehensively and systematically analyzed using professional software such as SPSS and AMOS to derive scientifically reliable conclusions. Through this series of analytical approaches, the study aims to rigorously validate research hypotheses and provide credible empirical support for addressing the research questions.

Hypothesis Testing

1. Reliability Analysis

The degree to which a measurement tool produces consistent results in multiple uses is referred to as reliability, measuring the tool's consistency and stability. In internal consistency reliability testing, Cronbach's alpha is commonly used to assess the reliability of the tool. According to this method, if the obtained Cronbach's alpha (α) is ≥ 0.8 , it indicates excellent reliability of the measurement tool; in the range of $0.7 \leq \alpha \leq 0.8$, the reliability is acceptable; if $0.6 \leq \alpha \leq 0.7$, it may be necessary to revise the measurement tool; and when $\alpha < 0.6$, it suggests design issues, requiring a redesign of the items. The detailed results of the

reliability coefficient analysis for the sample data in this study are presented in Table 2. Through reliability assessment, this study aims to ensure that the adopted measurement tools can provide reliable and consistent results in various measurement scenarios, enhancing the credibility and robustness of the research.

Table 2 Reliability Analysis Table of Sample Data

Dimension	Survey Items	CITC	Cronbach's alpha coefficient for the deleted item	Cronbach's alpha coefficient
Consumer Risk Perception (A)	A1	0.755	0.780	0.849
	A2	0.681	0.812	
	A3	0.689	0.808	
	A4	0.639	0.829	
Consumer Impulse Buying (B)	B1	0.839	0.840	0.904
	B2	0.793	0.877	
	B3	0.803	0.869	

Source: Author drawing

Through the analysis of the reliability coefficients of the sample data in Table 2, it is first noteworthy that all items under "CITC values" are greater than 0.4. This indicates a good correlation among the analysis items, demonstrating a high level of reliability. Secondly, in the Cronbach's Alpha results for each dimension, the Cronbach's Alpha values corresponding to the two variables designed in this study both exceed 0.7, indicating good internal consistency for each dimension of the questionnaire. Therefore, it can be concluded that the results of this survey exhibit a high level of reliability, meeting the requirements of this study. The maintenance of this level of reliability provides a solid data foundation for the research, strengthening the robustness and credibility of the research conclusions.

2. Validity Analysis

The extent to which a measurement tool accurately and effectively measures the intended concept or attribute is known as validity. Validity testing is a method used to assess whether a measurement tool or test can accurately capture the concept or attribute it intends to measure. To validate the measurement tools (survey questionnaire), this study employed the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) test and Bartlett's test of sphericity, conducting a comprehensive validity analysis of the measurement scale (survey questionnaire). Additionally, factor analysis of variance and total variance explanation were performed. For detailed results of the KMO test and Bartlett's test, please refer to Table 3, while information related to factor analysis of variance using the sample data is presented in Table 4. Through the application of these methods, the study aims to ensure that the measurement tools adequately and effectively reflect the studied concept or attribute, enhancing the reliability and interpretability of the research results.

Table 3 KMO Test and Bartlett's Test of Sphericity

KMO Measures of Sampling Adequacy		0.887
Bartlett's Sphericity Test	Approx. Chi-Square	6687.066
	Degrees of Freedom (df)	136
	Significance (Sig.)	0

Source: Author drawing

According to the results in Table 3, the KMO value for the sample data is 0.887, exceeding the standard of 0.6, which meets the requirements for conducting factor analysis. This indicates that the data is suitable for research involving factor analysis. Additionally, the Bartlett's test of sphericity yielded a value of 0.000, below the significance level of 0.05. This suggests that the measurement tools (survey questionnaire) used in this study exhibit high validity and reliability, allowing for more in-depth factor analysis. These statistical findings provide robust support for the study, demonstrating that the adopted measurement tools have reliability and validity in capturing the study variables.

Table 4 Factor Analysis of Variance Table

Dimension	Survey Items	Factor Loading Numbers	Factor Analysis of Variance
Consumer Risk Perception	A1	0.893	0.834
	A2	0.755	0.674
	A3	0.756	0.659
	A4	0.788	0.685
Consumer Impulse Buying	B1	0.864	0.877
	B2	0.794	0.819
	B3	0.812	0.833

Source: Author drawing

Upon observing Table 4, it is evident that the common factor variance values for corresponding items in each dimension are all 0.659 or above. This indicates that the extracted common factors have high representativeness for the original variables or, in other words, have a high explanatory power. Overall, the measurement tools (survey questionnaire) used in this study exhibit high validity, indicating that the questionnaire effectively captures the target concepts. This provides a solid foundation for subsequent research analyses, emphasizing the reliability and applicability of the measurement tools and offering strong support for further in-depth investigations.

3. Variable Correlation and Influence Path Analysis

3.1 Variable Correlation Analysis

Generally, we use the correlation coefficient R to measure the degree of linear correlation between variables. The positive or negative value of the correlation coefficient R reflects the direction of the linear relationship between two variables: when R is greater than 0, it indicates a positive correlation; when R is less than 0, it indicates a negative correlation; and when R is equal to 0, it indicates no linear correlation between the two. The specific results of the Pearson correlation analysis are detailed in Table 5.

Table 5 Pearson Correlation Analysis Table

	Consumer Risk Perception	Consumer Impulse Buying
Consumer	1	

Risk Perception		
Consumer Impulse Buying	-0.453**	1
* p<0.05 ** p<0.01		

Source: Author drawing

Based on the analysis of Table 5, firstly, when conducting Pearson correlation coefficient analysis on the relationship between consumer perception and impulsive purchasing, the following results were obtained: there is a significant negative correlation between consumer perception and impulsive purchasing (correlation coefficient is -0.453). The significance of this negative correlation coefficient emphasizes the linear relationship between the two. Specifically, as the level of consumer perception increases, there is a downward trend in the inclination toward impulsive purchasing. This finding provides strong statistical support for understanding the correlation between perception and shopping behavior.

3.2 Influence Path Analysis

In this study, we employed methods such as Structural Equation Modeling (SEM), and the collected sample data were input into the AMOS software. The analysis involved estimating path coefficients, and the specific results are presented in Table 6. Through this analytical process, we gained a deeper understanding of the relationships between various variables, thereby providing a more comprehensive and profound insight into the research question.

Table 6 Estimated Path Coefficient Analysis Table

Path	Standardized Path Coefficient	Unstandardized Path Coefficient	S.E.	C.R.	P
Consumer Risk Perception→Consumer Impulse Buying	-0.229	-0.285	0.051	-5.626	***

Source: Author drawing

By observing the results in Table 6, we can determine that in the path "Perceived risk → Impulse buying," the standardized path coefficient is -0.229, and its significance level reaches $P < 0.05$. This indicates a significant negative impact along this path, implying that as perceived risk increases, the tendency for impulse buying significantly decreases. The analytical results emphasize the adverse effect of perceived risk on impulse buying, providing substantial statistical support for understanding the relationship between these two variables.

4. Moderation Analysis Test

The moderating effect is a form of interaction effect with a causal direction. In comparison to a simple interaction effect, the moderating effect possesses the characteristic of causality. Generally, a moderating variable, while not influenced by the independent variable and dependent variable, can still have an impact on both. In the analysis of the significance of the moderating effect, it usually involves testing whether the interaction term reaches a statistically significant level, typically conducted at a significance level of 0.05.

Table 7 Moderation Effect Analysis Results

	Model1	Model2	Model3
Constant	3.403** (97.998)	3.403** (97.929)	3.391** (98.164)
Consumer Risk Perception	-0.472** (-13.585)	-0.472** (-13.526)	-0.448** (-12.773)

Customer Gender		0.002 (0.054)	0.015 (0.433)
Consumer Risk Perception*Customer Gender			-0.149** (-3.919)
Sample Size	717	717	717
R ²	0.205	0.205	0.222
Adjusting R ²	0.204	0.203	0.219
F	F (1,715)=184.547,p=0.000	F (2,714)=92.146,p=0.000	F (3,713)=67.787,p=0.000
△R ²	0.205	0.000	0.017
△F	F (1,715)=184.547,p=0.000	F (1,714)=0.003,p=0.957	F (1,713)=15.361,p=0.000
Dependent Variable: Impulse Purchasing			
* p<0.05 ** p<0.01 The values inside the parentheses represent t-values.			

Source: Author drawing

From the table above, it can be seen that the moderation analysis consists of three models. Model 1 includes the independent variable (perceived risk). Model 2 adds the moderating variable (gender) to Model 1, and Model 3 adds the interaction term (the product of the independent variable and the moderating variable) to Model 2. For Model 1, the aim is to study the impact of the independent variable (perceived risk) on the dependent variable (impulse buying) without considering the interference of the moderating variable (gender). From the table above, it is observed that the independent variable (perceived risk) shows significance ($t = -13.585$, $p = 0.000 < 0.05$), indicating that perceived risk significantly influences impulse buying. The interaction term between perceived risk and gender shows significance ($t = -3.919$, $p = 0.000 < 0.05$), meaning that when perceived risk affects impulse buying, the moderating variable (gender) has a significantly different impact at different levels. This can be further examined through the following simple slope plots.

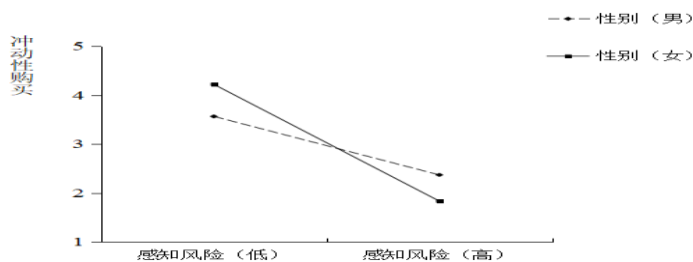

Figure 2 Moderating Effect of Customer Gender on the Impact of Consumer Perceived Risk on Impulse Buying

Discussion

This study employed software such as SPSS and AMOS to empirically test the proposed hypotheses. The research findings indicate that Hypothesis 1 (i.e., negative impact of consumer perceived risk on consumer trust) and Hypothesis 2 (i.e., positive moderating effect of customer gender between consumer perceived risk and impulse buying) were both validated through the tests. Therefore, both hypotheses of this study received support from the empirical evidence. This empirical result contributes to a deeper understanding of consumer behavior and influencing factors, providing new empirical evidence for academic research in related fields.

Conclusion

This study provides an in-depth insight into consumer behavior in the context of live commerce, particularly considering the moderating effect of customer gender in the relationship between perceived risk and impulse buying. This research not only offers new empirical evidence to the academic community but also provides valuable insights for e-commerce businesses in considering consumer characteristics when formulating targeted marketing strategies.

The study found that in the context of live commerce, consumer perceived risk has a negative impact on impulse buying. The results indicate that as the level of consumer perceived risk increases, the tendency for impulse buying significantly decreases. This emphasizes the influence of consumer risk perception on purchasing behavior in the live commerce environment. Additionally, customer gender has a positive moderating effect on the relationship between consumer perceived risk and impulse buying. The results show that, considering customer gender factors, the impact of perceived risk on impulse buying varies by gender. This suggests that there are differences between males and females in the relationship between perceived risk and shopping behavior, and gender plays an important role in moderating the relationship between perceived risk and impulse buying.

Based on the research findings, e-commerce platforms should reduce consumer perceived risk by providing detailed and transparent product information and shopping policies. They can also customize recommendations based on the preferences and shopping habits of different gender consumers through personalized recommendation systems. Building communities and social networks to enhance interaction among consumers and reducing perceived risk through a socialized shopping experience can stimulate interest in impulse buying.

Reference

- 毕继东.(2009).网络口碑对消费者购买意愿影响实证研究.情报杂志, 28(11),46-51.
- 高春玲. (2018) .新消费时代下基于性别分析的消费行为实证分析.商业经济研究,(12), 64-66.
- 顾钰炜.(2020).电商直播对消费者购买决策影响研究.价格理论与实践,(02),124-127.
- 潘煜,张星 & 高丽.(2010).网络零售中影响消费者购买意愿因素研究——基于信任与感知风险的分析.中国工业经济,(07),115-124.
- 于坤章.(2006).感知风险、信任与网上购买行为关系研究.中国市场学会 2006 年年会暨第四次全国会员代表大会论文集.中国市场学会,2006,2613-2619.
- 徐前. (2012) 基于性别视角的超市品牌形象对顾客消费情绪影响实证研究.西南财经大学.
- 赵宏霞,才智慧 & 何珊.(2014)基于虚拟触觉视角的在线商品展示、在线互动与冲动性购买研究.管理学报,1(11),133-141.
- Bellenger D N, Robertson D H & Hirschman E C. (1978) . Impulse buying varies by product. Journal of Advertising Research,18(6), 15-18.
- Berenbaum, S A & Markus M L. (1999) .Effects of Early Androgen's on Sex-typed Activities and Interests in Adolescents with Congenital Adrenal Hyperplasia. Hormones and Behavior, 135(1), 64-79.
- Dittmar, H., Long, K. & Meek, R.(2004).Buying on the Internet: Gender Difference in Online and Conventional Buying Motivations.Sex Roles,50(5/6),423-444.
- Eagly & Wood.(2005).Explaining Sex Differences in Social Behavior: A Meta-analytic Perspective.Personality and Social Psychology Bulletin,17(3),306-315.

- Jarvenpaa S L & Todd P A.(1996).Consumer Reactions to Electronic Shopping on the World Wide Web.International Journal of Electronic Commerce,1(2),59-88.
- Mayzlin,D.(2006).Promotional Chats on the Internet.Marketing Science,25(2),155-16.
- McKnight, D. H., Choudhury & V. Kacmar.(2002).The Impact of Initial Consumer Trust on Intentions to Transact with a Web Site: A Trust Building Model.Journal of Strategic Information Systems, (11),297—323.
- Meyers-Levy J. (1988) .The influence of sex roles on judgment. Journal of Consumer Research, 1988, 14(4), 522-530.
- Paul, J., (1990) . Household spending, personal spending and the control of money in marriage. Sociology,24(11):126.
- Rook, D. W. (1987). The buying impulse. Journal of Consumer Research, 14(2), 189-199.
- Sengupta J & Zhou R. (2007) .Understanding Impulsive Eaters' Choice Behaviors: The Motivational Influences of Regulatory Focus. Journal of Marketing Research,44(2), 297-308.
- Terence A. Shimp & William O. Bearden. (1982) .Warranty and Other Extrinsic Cue Effects on Consumers' Risk Perceptions, 9(1), 38-46.
- Wood Charles M.& Scheer Lisa K.(1996).Incorporating perceived risk into Models of Consumer Deal Assessment and Purchase Intent.Advances in Consumer Research,(23),399-405.

RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN THE GENE OF CHAOZHOU BUSINESS CULTURE AND ENTERPRISE GROWTH—— BASE ON THE DOUBLE CASE OF CHAOZHOU CERAMICS ENTERPRISES

¹Chen Xinhong and ²Zhou Wenjie

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

625062769@qq.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

Grounded in the theory, this study conducts a dual-case investigation on two Chaozhou ceramic enterprises with over 30 years of growth history in China, utilizing QSR Nvivo 20.0 qualitative analysis software for data encoding. It constructs a data structure model of Chaozhou business culture and a model depicting the relationship between Chaozhou business culture and small and medium-sized enterprises, analyzing and elucidating the associative mechanisms between Chaozhou business culture and enterprise growth, offering new perspectives for understanding enterprise growth. The research findings indicate: 1) The fusion of Chaozhou business culture genes integrates commercial and agrarian cultural genes, with its core tenet being “balancing righteousness and profit”, characterized by the main traits of “precision, diligence, trust, righteousness, and kinship.” 2) There exists an associative relationship between Chaozhou business culture genes and enterprise growth, with slight variations in cultural traits observed at different stages of enterprise growth. 3) The study analyzes and summarizes the modes, pathways, and outcomes of the effects of Chaozhou business culture genes on enterprise growth.

Keywords: Enterprise Growth, Teochew Merchants, Chaozhou business culture, Root Theory

Introduction

Tracing back to the history of the world merchant gang, it can be found that the achievements of Maghreb merchants in the early Middle Ages were obviously higher than those of the Genoese merchants, but the former declined while the latter gradually prospered. As for the reasons of the completely different outcomes, Avner Greif believed that there were huge differences in the cultural beliefs of the two commercial groups, leading to the formation of different business models and different business reputation punishment mechanisms between the two trading groups, and then different social systems (Greif, 2008).

The Chaoshan area has had constant trade exchanges since ancient times. During the Qing Dynasty, the Teochew Merchants became one of the three major merchant gangs along with the Shanxi merchants and the Hui merchants. They were the largest merchant gangs in

¹ Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

² Information Management School of Renmin University of China

China with strong financial resources, the largest scale, and the longest duration. However, the Teochew Merchants The development of China has become an embarrassing phenomenon of the richest overseas and the poorest in their hometown.(Sun Keliu, 2011), why the same origin Chaozhou Business Culture has formed different enterprise growth? As the main body of economic development, what is the culture, what way, and how to affect the growth of enterprises? Enterprises often have local embedded, easily susceptible to the influence of local social culture. It is of practical significance to trace the cultural gene of Chaozhou business and analyze its relationship and mechanism with organizational behavior and enterprise growth.

Literature Review

2.1 Core concepts

2.1.1 Chaozhou Business Culture

Du Songnian (1994) put forward that Chaozhou culture is a culture with distinctive local characteristics created by Chaoshan people living in the local area, Chaoshan people living in other parts of the country and overseas, and people who care about Chaoshan. It is a regional group culture. Using this definition, this study holds that Chaozhou Business Culture is rooted in Chaozhou culture, which is a characteristic culture formed in the long-term commercial activities, and is an important part of Chaozhou culture (Chen Dongdong, 2018). It is generally believed that the “red-headed boat” is a cultural symbol of Teochew Merchants and a commercial and cultural symbol of the hard-working and adventurous spirit of Chaozhou Business Culture.

2.1.2 Chaozhou Business Cultural Gene

At present, There is no unified conceptual definition of Chaozhou business cultural gene. Based on extensive literature research, the author believes that Chaozhou business cultural gene is a cultural element that plays a key and core role in Chaozhou business activities. It is rooted in Chaozhou culture and is regarded by most Chaozhou businessmen. The core value orientation and cultural identity that accept and guide its business activities have relative stability in time and space, and are inherited, replicated and mutated with social development and economic activities.

2.1.3 Enterprise growth

Many scholars have conducted extensive and in-depth research on enterprise growth from different perspectives. Due to different understandings of the connotation and motivations of enterprise growth, many different theoretical schools have emerged, and a unified theoretical system has not been formed. This study observes the growing phenomenon of enterprises from the perspectives of resources, capacity, scale and benefit.

2.2 Literature review

2.2.1 Chaozhou Business Culture and Chaozhou Business Culture Gene

It is generally believed that Teochew Merchants are the abbreviation of Chaoshan merchants. It refers to the Chaozhou people who speak Chaoshan dialect, or those with Chaoshan origin, who are engaged in business. (Zhang Shande, 2008; Huai Fu, 2016). Cai Zetao (2021) Chen Suifang (2021) Lengdong (2003) believes that Chaozhou Business Culture is a characteristic of the integration of mainland tradition and Marine tradition. Wang Wenke (2007) believes Chaozhou Business Culture has five cultural characteristics: precision, diligence, trust, righteousness, and kinship. Among them, the “precision” and the “kinship” on the performance is more prominent.

The term “Cultural Gene” goes back to the 1950s, when American anthropologists Kroeber and Kluckhohn discussed for the first time whether there is a “Cultural Gene” like “Biological gene” in cultural transmission. Bi Wenbo (2001) believes that cultural genes are the basic concept and spirit with the ability to inherit and expand in time and space. Wu Qiulin (2013, 2017) discussed cultural genes from the perspective of structuralism, and believed that human culture has “cultural nature”, that is, human culture has its own cultural gene “Map”,

and human cultural genes can be “inherited and copied”(transmitted), recognized and “decoded”(expression).

2.2.2 Cultural elements and enterprise growth

In the field of institutional economics, culture constitutes a significant domain, serving as a non-formal institution involved in organizational activities. Veblen (1919) defines institutions as "the widely shared and relatively fixed habits of thought." Scott (2020) delineates institutions as comprising normative, regulative, and cultural-cognitive elements, which furnish individuals with resources and provide stability and meaning, thereby facilitating various activities. Coase (1937) posits that institutional arrangements result from individual choices contingent upon specific circumstances. North's (1990) theory of institutional change underscores the necessity of an ideological framework to account for deviations arising from the rational calculations of individualism posited by neoclassical theory.

2.2.3 Chaozhou Business Culture gene and enterprise growth

Scholars have conducted a large number of case studies on high-growth overseas trendy business enterprises and believe that corporate growth is closely related to Chaozhou business culture. The core view is: attaching importance to relationship culture, using family, clan, geography, chamber of commerce, etc. as relationship ties, relying on the common tea Culture, red-headed boat culture and other Chaozhou business culture, Chaozhou culture, carry out business activities in groups; Chaozhou businessmen are wise, courageous, courageous, able to endure hardships, and can seize opportunities and perseverance in business competition to win business interests.(Wang Li, 2013; Zhang Gengyi, 2010; Sun Keyu, 2011; Yang Ximing, 2018; Xie Shunlong, 2013). According to the study of Chaoshan area, Teochew Merchants are smart but lack long-term vision, unite but exclude foreign ethnic groups, which greatly limits the development of Chaoshan area commerce and the dissemination of modern enterprise management concepts, and then affects the establishment of modern property rights system in Chaoshan area.(Xu Chang, 2001; Xie Shunlong, 2013). Although scholars did not study teochew Merchants merchants with the theme of "cultural gene", they contained the genetic perspective of cultural inheritance and evolution.

Research Methods

3.1 Study Methods

Interview survey. Semi-structured interviews were conducted with senior executives, department managers, project directors, core employees and major external stakeholders of the target case enterprise to obtain the first-hand data of the case enterprise.

Rooted theory. Rooted theory is particularly suited to the study of micro, action-oriented and action-oriented social interaction processes (Arauss, et al. 1988), whose basic purpose is to build theory based on data and data (Chen Ming, 1999). Following the research method requirements of rooted theory, data coding is conducted by using QSRNvivo20.0 (N20) qualitative analysis software through data collection and collation on the basis of "triangle verification".

Case analysis. Case study is one of the important research methods to construct or improve management theory, which is suitable for exploring the dynamic processes in complex scenarios (Yin, 1994). The advantages of the case study method are finding problems, inspiration, and explanations (Qiao Kun et al., 2008).

3.2 Case selection

This study selected cases according to the following criteria: (1) The founders and current key managers of the sampled enterprises conform to the concept of "Chao businessmen," identify with Chaozhou business culture, and possess a certain level of understanding of it to ensure the representativeness of Chao businessmen and Chaozhou business culture. (2) The enterprises have been in operation for over thirty years to facilitate the study across longer time periods. (3) The information of the case enterprises is readily accessible. (4) The industries in which the enterprises operate represent regional industries and

reflect regional economic phenomena. (5) The cases are comparable. Based on these analyses, this study selected "Chaozhou A Ceramic Co., Ltd." and "Chaozhou B Ceramic Co., Ltd." as the research objects. Both companies meet the typicality and representativeness requirements of the research theme.

3.3 Credit and validity guarantee

To ensure reliability and validity during the coding process, this study adheres to the following three principles: (1) Ensuring the rigor and thoroughness of the coding process, avoiding any omissions of information and capturing all potential occurrences of new phenomena until coding saturation is achieved. (2) During the conceptualization phase, striving to utilize verbatim descriptions of phenomena to preserve the "authenticity" of the original case materials. (3) Engaging three or more personnel throughout the entire coding process, with coders being well-versed in the research topic and study subjects. Initially, three members categorize identical original case data and calculate inter-judge agreement. Subsequently, four pre-test samples are prepared, and three members independently perform one round of coding using N20 software. Finally, the obtained pre-test coding results are computed. In this process, reliability calculations draw upon Holsti's (1969) formulas for inter-judge agreement and reliability, where reliability >0.8 indicates high consistency among different coders, allowing for the formal continuation of subsequent coding endeavors.

Research result

4.1 Information code of enterprise Chaozhou Business Culture

The survey data of enterprise A and enterprise B, including interviews, data and files, are coded around the research topic, and the processing process mainly includes three steps. First, the phrases, terms or related descriptions provided by the respondents are coded as "tree nodes" according to the research topic. During the coding process, the language used by the interviewees is always retained, and then these tree nodes are clustered into higher nodes with similar meanings, namely first-order concepts, until the theoretical saturation; second, by analyzing the similarities and differences between the first-order concepts, the similar concepts with the relevant literature are summarized as the "second-order themes" representing the theoretical connotation and having a certain logical relationship. This process is, as described in Eisenhardt (1989), recursive rather than linear (see schedules 1 and 2); finally, the resulting second-order theme is further refined to produce some "aggregate dimensions". For the conceptualization of the first order category, A enterprise data coding obtained 21 second order themes, and finally clustered into "fine", "spell", "letter", "letter", "righteousness" and "pro", and "ancient" 6 categories (see Figure 1 for details). B Enterprise data coding yielded 19 second-order themes and 7 aggregated dimensions (see Figure 2 for details).

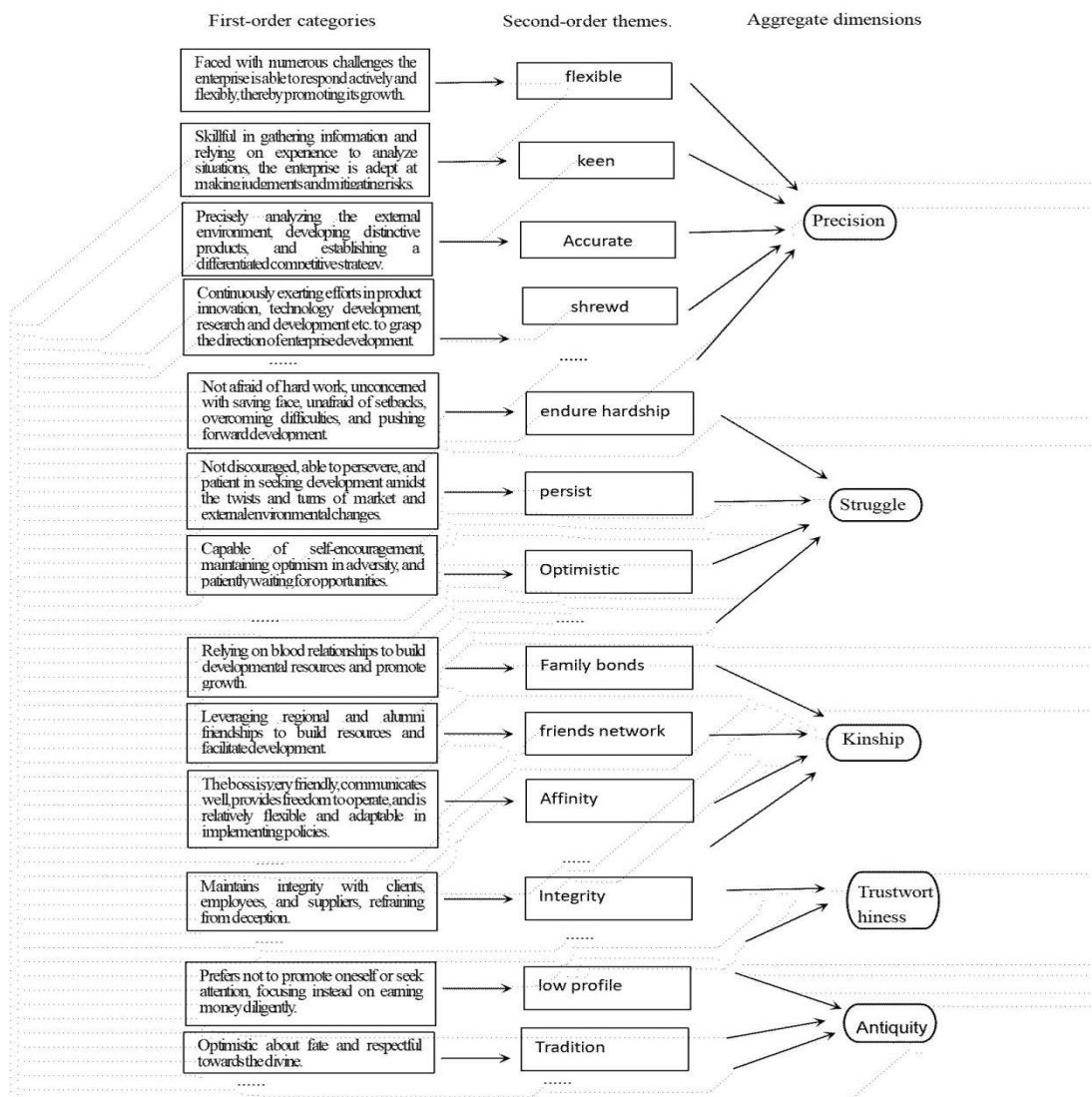
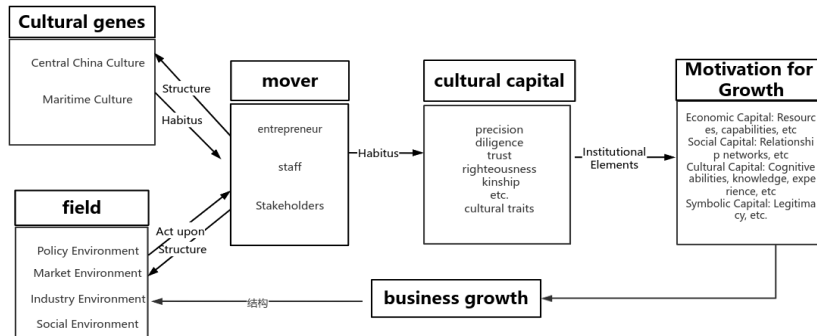

Figure 1 Data structure chart of enterprise Chaozhou Business Culture Example

Source: Research and collation

4.2 Information code of chaozhou business culture and enterprise growth

The case data were coded under the theme of "Chao business culture and enterprise growth", and a total of 96 "conceptualized" items were obtained, from which 45 initial category items were summarized. Some coding results are shown in Attached Table 3. Through in-depth analysis of the above 45 initial categories and induction of spindle coding, 17 main categories were partially coded in stages as shown in Supplementary Table 4. By reviewing case materials, realistic situation and literature theory for continuous iteration, a model of the relationship between chaozhou business culture gene and enterprise growth is constructed in Figure

Summary and suggestion

Under the influence of Chaozhou Business Culture genes, organizational behavior reflects the established research conclusion of institutional economics, which emphasizes the co-construction and mutual shaping of institutions and organizations. In the process of imperfect markets and pursuit of profit, under the combined influence of cultural-cognitive, normative, and regulatory elements, and driven by various field elements in the market, industry, and stages of enterprise development, integration and development occur. The linkage between Chaozhou Business Culture and organizational growth occurs through three levels: cultural traits → organizational behavior → driving factors → enterprise growth.

Combined with the above analysis, in promoting the growth of small and medium-sized enterprises

A. Relevant stakeholders should collaborate to establish an environment conducive to enterprise development. Spatially, the domain of enterprise growth encompasses multiple overlapping fields such as policy, market, industry, culture, and social environments. Temporally, the domain manifests dynamically, as evidenced by the evolving environmental conditions from the entrepreneurial to the stable development stages for case companies. Therefore, governmental bodies, organizations, groups, and individuals alike should jointly endeavor to construct a business-friendly environment conducive to enterprise development. This entails the establishment of improved investment incentive mechanisms, rights protection mechanisms, and commercial operational frameworks.

B. The cultivation of entrepreneurial ability. Entrepreneurs should be good at understanding the field, conform to the field, and follow the trend. From the perspective of construction, the change of entrepreneurs' knowledge and ability, the change of enterprise resources and capital are also the construction of enterprise growth field. The change of entrepreneurs' knowledge and ability affects entrepreneurs' vision, and may produce different judgments and interpretations of the same objective reality, thus forming different decisions.

C. Entrepreneurial capability development involves cultivating entrepreneurs' abilities to understand and adapt to their environment, seizing opportunities as they arise. From a constructivist perspective, changes in entrepreneurs' knowledge and abilities, as well as changes in enterprise resources and capital, also contribute to the construction of the domain of enterprise growth. Changes in entrepreneurs' knowledge and abilities influence their perspectives, leading to different interpretations and judgments of the same objective reality, thereby resulting in distinct decision-making processes.

References

- W. Richard Scott (2020), *System and Organization — Ideas, Interest Preference and Identity (Fourth edition)* Beijing: China Renmin University Press
- Bi Wenbo (2001). Outline of some problems of contemporary Chinese new culture gene. *Journal of Nanjing University of Political Sciences*, 27-31.
- Chen Guoqing (1999). The role of Chaoshan cultural psychology in Chaoshan economic development. *Journal of Hanshan Normal College*, 5-8
- Chen Shuo, Zhang Hanyu (2022). Confucian culture and enterprise growth. *Accounting communication*, 2022, (11): 56-61.
- Chen Suifang (2021). Chaozhou culture needs packaging and more tolerance. — Visit Lin Huiyong, president of American teochew Merchants Merchants Association [J]. *Chao Shang*, 30-31
- Chen Wenhui (2020).— Experts and scholars talk about the culture of Chaoshan overseas Chinese hometown and its modern significance. *Tide merchant*, 34-36.
- Chen Xiangming (1999). The idea and method of rooted theory. *Educational research and experimentation*
- Du Guifang (1994). Heavy trafficking, light industry — One of the characteristics of tidal business activities in the Ming and Qing dynasties. *Tide science research*, Shantou: Shantou University Press
- Du Jingguo (1994). *Chaozhou Great Culture*, Beijing: China Science and Technology Publishing
- Feng Tianyu, He Xiaoming (1990). *The History of Chinese Culture (Volume 1)*, Shanghai: Shanghai People's Publishing House
- He Xiaogang, Li Xinchun (2005). Entrepreneur ability and enterprise growth: an empirical study based on Chinese experience. *Economic Research*, 101-111. Huai Fu, Li Wenhui (2016). *Chaoshan Studies Introduction*, Hong Kong: Yanfeng Culture Press
- Huang Jing (2003). Chaoshan and Chinese Traditional Hometown of Overseas Chinese: a typological analysis of immigrant experience. *The History Study of Overseas Chinese*, 24-36.
- Huang Ting (2008). *Chaozhou Business Culture*, Beijing: Chinese Language Publishing House
- Huang Zanfa, Chen Guiyuan (2009). *Chaoshan overseas Chinese history and culture catalogue*, Shantou, Chaozhou, Jieyang and Shanwei four city municipal party committee propaganda department jointly compiled
- Leng Dong (2003). Chaozhou Maritime Business and Regional Society in Ming and Qing Dynasties, *Journal of Northeast Normal University*, 13-20.
- Li Chang'e, Xie Yongzhen (2017). Power level of the board of directors, innovation strategy and the growth of private enterprises. *Foreign Economy and Management*, 39:70-83.
- Richard.R. Nelson, Sydney.G. Winter (1997). *The Evolutionary Theory of Economic Change*, Beijing: The Commercial Press
- Lin Ji (2008). "The history and culture of ancient teochew Merchants merchants- -centered on red boat merchants", the third edition of the International Teochew Merchants Forum, 101. Marshall (1981). *Principles of Economics*, Beijing: The Commercial Press,
- Ma Zhongxin (2021). Business system environment and private economic development — Based on the historical investigation and demonstration of the "gene" of business culture. *Southern Economy*, (02): 106-122.
- Sun Kelu (2011). *Teochew Merchants*, Beijing: Press of Electronics Industry
- Wang Chengrong (2004). Gene theory of corporate culture. *Shanghai enterprises*, (07): 50-52.
- Wang Rongguo (2003). *Ocean God: Faith and Social economy of sea God in China*, Nanchang: Jiangxi University Press

- Wang Wei, Song Fangfei, Qiao Penghua (2021). The impact of entrepreneurs' psychological resilience on enterprise growth —— The intermediary mediation effect of exploratory innovation and social association. *Scientific and technological Progress and countermeasures*, 38 (03): 124-132.
- Wu Qiaoyu (2011). Study on the change of social governance function of civil Chamber of Commerce, Wuhan University
- Wu Qiulin (2013). New theory of cultural genes: a possible expression path of cultural anthropology. *Ethnic Studies*, 63-69 + 124-125. Xie Shunlong, Tan Kun. Research on the influence of Chaozhou culture on the organization of Chaoshan Chamber of Commerce in different places —— Take Shenzhen Chaoshan Chamber of Commerce as an example [J]. *Journal of Shantou University (Humanities and Social Sciences edition)*, 2019,35 (02): 42-47 + 95.
- Xie Shunlong, Xu Xiaojun (2012). The influence of regional cultural differences on the national management of enterprises and their countermeasures —— Take Chaoshan culture as an example. *Oriental Corporate Culture*, (22): 48-49.
- Xie Shunlong (2013). Chao business culture and modern Enterprise management, Shantou: Shantou University Press
- Yang Jing (2014). Research on the new paradigm construction of management science based on Chinese cultural gene. *The Business Age*, 85-88.
- Yang Ximing (2018). From Hanjiang to Chao Phraya —— peep Thailand tide people. Guangzhou: Jinan University Press
- Zhao Chuanhai (2010). Cultural gene and social change. Zhengzhou: Henan University Press
- Zhou Jie (2020). The cultural momentum of the transformation and development of Chaoshan overseas Chinese hometown in the new era. *Journal of Shantou University (Humanities and Social Sciences edition)*, 36 (07): 56-64 + 95.
- Coase Ronald H(1937).The Nature of the Firm.*Economic* ,(11):386-405
- Eisenhardt X.M(1989). Building the stories from case A Enterprise study research.*Academy of Management Review* ,14(4):532-550.
- Friedland,R.,Alford,R.R(). Bringing Society Back in: Symbo B Enterprise, Practices, and In A enterprise stitutional Contradictions.In Powell,W.W.,DiMaggio,P.J.(Eds.). *The New In A Enterprise itutionalism in Organizational Analysis*.Chicago:University of Chicago Press:232-266.
- Luoy D,Childj(2015).A composition-based view of firm growth.*Management and Organization Review* ,11(3):379-411.
- Woodside A G,Wi ls on E J(2003).Case study research methods for theory building.*Journal of Business Indu st rial Marketing* ,18(8/7):493-508.
- YinR.K(1994).Case study research:Design and methods.Los Angeles:Sage Publications,5.

A SUMMARY OF THE RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP STYLE, EMPLOYEE'S EMOTIONAL RESPONSE AND EMPLOYEE'S JOB PERFORMANCE

—◆◆◆—
¹Yanhai Wu

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

¹545375537@qq.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

From the perspective of management, the fundamental purpose of an organization is to improve the effectiveness and efficiency of management, and an important influencing factor in organizational relations is leadership style. By sorting out the related research literature on leadership style, employees' emotional response and employees' job performance, this study summarizes the existing research results from the aspects of concept, theoretical basis, influence effect and measurement methods, and looks forward to the related research trends.

Keywords: leadership style, employees' emotional response, employees' job performance

Introduction:

With the change of market competition environment, enterprise leaders are very concerned about the influence of employees' emotional response changes on their work performance, and scholars at home and abroad also attach great importance to studying the mechanism of leadership style affecting employees' psychology. It has been basically understood that leadership style affects employee performance, so what kind of leadership style can adapt to the development of the new era, give full play to the enthusiasm of employees, and thus improve employee performance? Under the background of China, it is of more practical significance to study the influence of leadership style and employees' emotional reaction on employees' job performance, and it is also an important topic of enterprise management at home and abroad. In practice, in order to survive and develop better, enterprises should not only pay attention to the research and development of core technologies, but also pay more attention to the management efficiency between managers and employees, so as to show outstanding functions for enterprises. Whether in improving the work performance of enterprises or regulating the mood of employees, it embodies irreplaceable value. With the increasingly fierce competition of enterprises in society, how to improve employees' job performance more effectively provides a living soil for different

¹Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

leadership styles in the general environment of normal operation and development of a large number of enterprises, and related research also has rich research materials. Leadership plays a central role in an organization. As the leader in organizational relations, the role of leaders in employee performance is very obvious. Leaders' style, strategic awareness and development concept play an important role in the development of an organization. With the intensification of competition in all aspects of today's world, leaders are constantly driven to find new strategic directions and management methods, formulate better objectives and tasks, change their thinking, improve their leadership style, constantly pay attention to employees' emotional reactions, unite closely with employees, advance and leave, take goals as the guide, and constantly lead employees to work towards established goals. It can be said that leaders. A leader's behavior can have a significant impact on employees' work behavior. Leaders influence employees' work behavior through organizational strategy, organizational culture and organizational structure. There are two ways for leaders to motivate employees' work performance: on the one hand, by creating opportunities and creating an environment, employees are encouraged to achieve their work performance goals through personal efforts; On the other hand, the evaluation of personal performance is often based on the specific goals and tasks of the job position, so leaders can use goal-guided behavior to make employees achieve their job performance goals.

Literature review

1.Core concept

1.1 Commanding leadership

Commanding leadership is usually called imperative leadership. As a common leadership mode in organizational management, it often commands employees to do what, how, when and where to complete various tasks or achieve goals by means of command and instruction, depending on leadership power and authority. At present, scholars have not reached an agreement on the concept of imperative, and imperative leadership is a kind of command means with very prominent binding force, which is often a very common leadership style that conforms to mandatory binding force. Some researchers have pointed out that imperative leaders often work out development strategic goals alone, and employees often just follow the instructions (Gu Meng et al., 2018). According to the comprehensive related research, imperative leaders often instruct employees to complete their work tasks through imperative expressions in organizations. Based on the objectives of each task, the commander will provide managers with specific objectives, ways to achieve the objectives and target performance tasks, and will give monitoring, guidance and performance feedback in the process of achieving the objectives (Somech, 2006; ; Gao Gao, etc., in 2014), its typical behaviors include making clear goal plans and methods and standards for employees, and providing specific guidance for subordinates in the process of completing their goals and tasks.

1.2 Authorized leadership

Authorized leadership is a kind of sharing and decentralization of leadership power. Authorized leadership is defined as a series of management methods in which leaders delegate power to directly administered employees, management teams or organizations, and adopt self-management and self-decision in management. Authorized leadership is a sharing behavior for employees (Wei Meng et al., 2023). Authorized leadership mainly involves employees' subordinates in making decisions, guiding subordinates, sharing information and caring for subordinates. Authorized leadership is an act in which the direct manager grants all kinds of power in the production, operation and management to his subordinates to a certain extent (Srivastave, 2006). Researchers such as Wang Yongli (2009) concluded in their research that authorized leadership is a series of management methods by which managers grant power in the production, operation and management to employees under management. Researchers believe that leaders influence subordinates' self-efficacy by authorizing subordinates (Zhou

Mingjian and others, 2012). Authorized leaders point out that the power of subordinates to obtain authorization is the behavior of employees to realize self-influence and self-control in their work performance. Direct managers adopt a series of behaviors to share certain power, give employees certain autonomy and decision-making power, appreciate and affirm the management methods and effects of subordinates, and realize power sharing and decision-making (Ahearne et al., 2005; Chenchen et al., 2020).

1.3 Employees' emotional response

Employee's emotional response is a series of corresponding psychological processes, cognitive abilities and motivational responses when individuals encounter emotional events. Weiss et al.(1996) analyzed and defined employees' emotional response from the perspective of emotional event theory, and thought that employees would react to emotional events in the leader or environment, which would produce emotional responses, and put forward that emotional responses are the expressions of individuals and groups on the emotional state in the workplace, including behaviors and attitudes. Mignonac K et al.(2004) holds that emotional response is an emotional state and attitude. Yang Shen et al. (2017) pointed out that employees' emotional response refers to the "interpersonal effect" on the emotional level by directly stimulating the emotional state of the observer, which reflects the degree of emotional response.

1.4 Employee's job performance

Employee's job performance refers to the work completion and work output results of subordinates according to the requirements of work scope and responsibilities. Job performance is the valuable result of individual employees completing their positions in the organization within the specified time. Some scholars point out that job performance is the quantity of subordinates' output in the process of work production, and the result of job output is defined by the quantity of output, and job performance is to complete the task. Peng Jianfeng (2003) points out that job performance is the result of subordinates completing their tasks in the activities of job output. Jin Yanghua and others (2004) think that job performance is a kind of achievement of job performance. Zhong Lifeng et al. (2013) pointed out that employees' job performance is to complete specific tasks in the process of work. Kaiser's (2019) research on job performance is the most representative in the research on employee job performance. He believes that job performance is a prerequisite guarantee and an effective means to screen junior staff. In this paper, various factors that produce job target performance are studied, mainly including subordinates' familiarity with designated jobs and non-designated jobs. Target task performance is often closely related to the nature of the specific duties of the post, and it is a very important work activity produced by subordinates at work. It is considered that such performance is a goal-oriented activity related to the task requirements of the nature and specific content of subordinates. Tracy L et al.(2004) thinks that job performance is the individual production level of employees, and regards employees' job proficiency as task performance.

1.5 Team communication

Graham et al.(2004) put forward that team communication is a comprehensive activity in which two or more team members communicate with each other or communicate with each other to transfer information. Communication is a process in which individual's thinking mode and content affect other team members, and it is an organizational activity. Communication is a process of mutual circulation and mutual infection. In the process of this influence, the content and information of communication are transmitted, received and analyzed. Team communication is a process in which information or ideas are spread and exchanged among two or more people, and its main purpose is to influence and play a role in other people's opinions or behaviors. Sun Minjian (2004) pointed out in his research that team communication is a process in which the mastered information flows, the information is interpreted and the individual's ideas and viewpoints play a role.

Literature review

Through literature review, the literature research on variables is reflected in different degrees. As the focus of the current research field of organizational relations, leadership style theory has attracted the attention of different scholars (Daniel, 2012). In the research on the relationship between variables related to leadership style, due to the complexity and extensiveness of influencing factors, the relevant research has not been systematized, and it is necessary to continue research. By combing the literature of imperative leadership, it is found that there are few studies on imperative leadership at present, mainly focusing on the research results of western scholars, and defining the concept of imperative leadership from the perspectives of task orientation, relationship orientation and participation orientation. This paper discusses the influencing factors and mechanism of imperative leadership, and verifies the role of imperative leadership style as a variable. It is usually studied together with other leadership styles in the study, but it is rare to study it as a variable alone in the article. A large number of scales have also been developed by western scholars. Although China's cultural atmosphere has a good external environment for the development of imperative leadership, and the leadership style is very obvious in practice, compared with other types of leadership styles, it is extremely asymmetrical in terms of concept definition and scale development. The research on imperative leadership and employees' job performance is based on a single leadership trait. Commanding leaders refer to those who command or guide their subordinates in tasks. They seize the situation and their subordinates are passively expected to follow the leadership. More and more, this kind of leaders regard employee's work as the main object of their related research, but there is a relative lack of related research. Compared with previous studies, a large number of researchers have chosen different variables for extensive research, but at present, there is still a lack of establishing the variables of employee's job performance and employee's emotional response in a model for discussion and research. Previous studies have rarely found employee's emotional reaction as an intermediary variable.

At present, there are abundant research results on empowered leadership, and a consensus has been reached on the definition of related concepts and variables. Different scholars have studied the causes of empowered leadership from the individual level, team level and situational response level, and the role of empowered leadership style from the individual level (emotions, attitudes, behaviors, etc.), group level (team process, team results) and group organization (organizational performance, organizational innovation, organizational knowledge). Although there are many related studies at present, most of them are conducted from the perspective of relatively single supply relationship, and the research is not systematic enough. Carmeli et al.(2011) studied and discussed employees' ideas of empowered leadership from the perspective of expectation, which has reached the effectiveness and sense of acquisition, thus affecting the team's innovative performance ability. Man-environment matching theory holds that the attitude, emotion, cognition, behavior and ability at individual level are influenced by individual situation and environmental changes, which is the result of the systematic influence of individuals in the big environment. Therefore, the research can further deepen the research on related topics from the perspective of social-exchange theory to explore the results of the interaction between subordinate employees and authorized leaders. Scholar Song Qi et al. (2021) studied the demand relationship and acceptance degree of subordinate employees based on the perspective of employees' demand and acceptance. The research shows that when the relationship between authorized leaders and subordinate employees is not equal, subordinates show emotional exhaustion. On this basis, it is further pointed out that if there is insufficient authorization or excessive authorization, there will be mismatch and emotional exhaustion and attenuation. From the results, the impact of over-

authorization is more significant, and over-authorization will increase cognitive interference. To increase the uncertainty of the future, this study mainly considers from the perspective of subordinates, and thinks that the needs of subordinates are not equal to the degree of authorization given by authorized leaders, and the role of the exchange relationship between leaders and subordinates is not fully considered. Therefore, in the follow-up study, we can study the effective boundary conditions and mechanism of authorized leadership from the perspective of the relationship between leaders and employees based on social exchange theory.

Literature review on employee's emotional response shows that a large number of scholars have made some meaningful research on employee's emotional response. The concept connotation of employees' emotional response has also been defined accordingly. It includes Mayer et al.(1990) that emotional response is a series of corresponding psychological processes, cognitive abilities and motivational responses to emotional events faced by individuals. Weiss et al.(1996) thinks that employees will have an emotional response when they are touched by emotional events in the leader or environment, and Mignonac K et al.(2004) thinks that emotional response is an emotional state and attitude. Yang Shen et al. (2017) pointed out that employees' emotional response refers to the "interpersonal effect" on the emotional level by directly stimulating the emotional state of the observer, which reflects the degree of emotional response. Shihh H et al. (2013) divided emotional response into two dimensions: cognitive attitude and emotional attitude. Van Kleef et al.(2009) developed two dimensions to measure emotional expression and emotional presence. Chinese scholar Qiu Lin et al. (2008) based on the local cultural background of China, referred to the scale of positive and negative emotions designed by foreign scholars. In terms of empirical research on employees' emotional response, considering the influencing factors at the individual level, the characteristics of individuals and the effects of employees on variables, there are few studies, especially on employees' job performance. At present, although a small number of scholars have studied and explored employees' emotional response as an intermediary variable, most of them have studied it from the perspective of consumers. Therefore, the influencing factors, results and research objects of employees' emotional response can be deeply explored.

At present, scholars do research on employees' job performance from various angles, which are defined from within and outside the role, and from performance characteristics, actions and results according to different research directions. A lot of meaningful research results are obtained, which enriches the perspective of employee performance research to a certain extent. Some studies have been made from the perspective of individual factors and work characteristics, and new attempts have been made in this perspective. A large number of scholars believe that individuals should include employees' individual characteristics, factors, work environment and organization, and the matching between mutual factors in the organizational environment in which employees live. In terms of employees' individual situation, there are employees' characteristics, skills, experience and work proficiency, individual reaction degree and learning ability, as well as comprehensive factors such as employees' emotional control, emotional adjustment ability, emotional stability and sense of responsibility in dealing with work, and different types of leadership styles displayed by individuals, such as authorized leadership, imperative leadership, transformational leadership and parental leadership. Individuals also have internal factors in the new calendar behavior. In organizational relations, managers generally emphasize the management style and what leadership style they are in the mode of getting along with employees. In management and organizing production activities, internal decision-making authorization or internal imperative management, and the characteristics of employees' matching with the environment when faced with different ways reflect to some extent the impact of the matching between employees and work, employees and organizations on the performance of work objectives, and more show the matching degree between work and their positions. The core of this relationship is the enterprise's income, which is the purpose of enterprise establishment and the focus of

academic circles (Luo Zhengxue et al., 2005), and it is realized by the work performance of many individuals in enterprise management. Therefore, job performance is an important result variable in the discipline of business administration, which is inseparable from the relationship between the purpose of organizational existence and the necessity of existence in practice. There are many factors that affect job performance, but at present, scholars mainly analyze their relationship from the influence of individuals, leaders and other factors (Feng Ming et al., 2007). Individual factors can be considered in addition to employees' motivation, emotion, knowledge level, intelligence, personality and attitude. From the previous studies, we can see that a large number of scholars mainly focus on one aspect or multiple influencing variables of employees' job performance, and the points of concern are often studied and discussed from the micro aspect. There is a lack of research on their mechanism of action from different influencing factors and the ways of influencing employees' job performance under the influence of this mechanism, and there are still serious shortcomings in the integrity and systematicness of the research. On the other hand, in the selection of research objects, there are few ordinary front-line employees, and there are few studies on employees' job performance and its influencing factors. Furthermore, from the perspective of employee performance, other variables should be considered and analyzed as a whole. In the study of employee's job performance as a variable, there are many intermediary variables or moderating variables that need to be considered. This paper takes the job performance of front-line employees as one of the research focuses, trying to explore the influencing factors and mechanism of individual employees' job performance completion process, providing theoretical reference for effectively carrying out the performance management of front-line employees in enterprises and other organizations, and further analyzing it from a new theoretical research perspective.

The research results of team communication literature greatly promote the research progress of team communication, which reflects the systematicness of team communication research to some extent. As a multi-dimensional variable, the current research and design reflects its rich conceptual connotation and diversified measurement and evaluation methods. Team communication is widely divided into deep communication and feedback communication, etc. In the selection of relevant indicators of team communication, most studies choose formal communication or feedback communication, and few studies discuss team communication into the model of leadership style and employee emotional response. At present, the severity and cruelty of internal and external competition in enterprises put forward higher standards for employees and managers. Effective communication between leaders and leaders is an extremely important factor for enterprises to achieve sustainable competitiveness, and the adjustment of team communication has become an indispensable aspect. Therefore, considering team communication as an extremely important indicator not only has certain practical significance, but also can improve the leadership style and employee performance model to a certain extent. Although the existing theoretical framework of related research has been studied from different angles, some meaningful research achievements have been made, but the research on the moderating effect of team communication on employees' emotional response is still insufficient. Team communication is a multidimensional concept, and effective communication is an important means to achieve mutual agreement and the implementation of goals. The implementation of goals is a multi-stage complex process, which is influenced by many factors. Although the previous research literature on team communication has well explored and verified the functional mechanism of various elements of team communication, it is still meaningful to explore the moderating relationship between imperative leadership, authorized leadership and employees' emotional response from the perspective of leadership style.

Theoretical basis

There are two kinds of research on leadership style: leader-member exchange theory and leadership style theory. Graen et al.(1975) found that there is no suitable theory to solve this problem. The premise of solving this research problem is that more scientific theory is needed to support the follow-up research and better serve the relationship between leader and member exchange. Therefore, new theories have been developed and studied, and under this background, the leader-member exchange theory has begun to evolve into realistic theoretical results. The theory of leader-member exchange was formally put forward, and they reinterpreted the relationship between leaders and members from the perspective of vertical dual connection. After the publication of this achievement, it quickly attracted scholars' extensive attention and research interest. The research object of leadership style is leadership, which is the logical starting point of the research. In order to better interpret the connotation of leadership style, we must first deeply understand leadership theory, which is the premise and cornerstone of leadership style theory. Conceptually, leadership style refers to a characteristic of the leadership style displayed by leaders, and it is a relatively consistent behavior pattern of a leader. Xu Hong (2009), a scholar, thinks that the habitual leadership style is gradually formed in long-term personal experience and leadership practice, and has a relatively stable feature formed in long-term cultivation and leadership management, which has obvious personalized characteristics.

Analysis of the influence effect of leadership

1.1 The influence of imperative leadership on employees' job performance

Gu Meng and others (2018) believe that imperative leadership is a typical leadership style, which mainly relies on the leadership position in the organization to make or implement decisions, give instructions and orders, and ask subordinates to perform tasks according to orders. Chenchen, a Chinese scholar, defined the employee's job performance (chenchen et al., 2020), and thought that the employee's job performance mainly refers to the employee's completion of the assigned tasks. There are mainly three dimensions, the first is performance behavior, the second is performance result, that is, the realization and completion of work objectives, and the third is the quality of employees. Scholar Sun Mouxuan and others (2021) redefined job performance, thinking that job performance is the behavior of completing work activities and job performance. Leadership style will affect employees' job performance (Iriani et al.,2023). By selecting the commanding leadership style and the authorizing leadership style, this paper verifies the influence of these two different leadership styles on employees' job performance through empirical test. Job performance includes the completion of job performance within the role, and performance goals reflect the desire to show outstanding competitiveness to others (Chienfeng,2011). Therefore, performance-oriented employees tend to regard the job requirements within their roles as competitive standards, encourage their subordinate employees to work hard, and then get their own ways from the rules and regulations of the organization and performance reward standards. In addition, performance objectives and tasks are generally considered to be able to enhance employees' work ability and job completion, in order to get more attention and positive encouragement from leaders, which can be automatically implemented in a very efficient and effective way. Commanding leadership style reflects the goal-oriented relationship between leaders and employees. Commanding leadership refers to those who give orders or instructions to subordinates in tasks. They often seize the situation and opportunities, can quickly and effectively allocate tasks, and promote subordinates' high concentration and work goals. In the organizational relationship, they often only pay attention to the job performance goal itself, and are indifferent to things unrelated to job performance, and the working relationship is simple and clear.

1.2 The influence of authorized leadership style on employees' job performance

Authorized leaders emphasize that employees' working motivation and participation in work are stimulated by authorizing power, and subordinates have certain autonomy to decide how to carry out their work and complete the established tasks (chenchen et al., 2020). The main authorization behaviors include: participatory decision-making, guiding subordinates, information sharing and caring for subordinates (Yao Xinyu et al., 2023). This leadership style helps to improve employees' sense of organizational belonging, help to complete work performance, help to improve work initiative, and stimulate information sharing and caring for subordinates. At present, the academic circles mainly divide the leadership authorization behavior into two aspects. On the one hand, it is authorization from a macro perspective, which is also called authorization from a situational perspective. They mainly regard authorization as the management practice of leaders and pay more attention to the authorization behavior of the authorizer. On the other hand, it is micro-perspective authorization, which is also called psychological authorization or perspective authorization. The perspective of psychological authorization mainly focuses on the psychological changes of the authorized person, often from the perspective of psychological experience and perception, with the aim of eliminating the sense of power distance and improving employees' self-perception and sense of belonging to the organization. The micro-perspective focuses more on employees' internal incentives. Empowered leadership This study assumes that empowered leadership positively affects job performance. Judging from the effect, authorized leadership is to empower employees to a certain extent, enhance their sense of self-achievement and improve their self-awareness (Wenjun et al., 2022). Show better job performance completion (Yanzi W., 2022; ; Zhang Zhengtang et al., 2020). Authorized leadership can better stimulate employees' work potential, better promote employees to complete tasks within their own roles, and even enable employees to carry out work beyond their own roles, which has obvious positive effects on work performance (Lin Xiaomin et al., 2014). The research confirms that authorized leadership is an important factor affecting work performance, which has obvious relationship and obvious promotion effect on work performance. Wang Yongli and others used the scale analysis of vertical leadership and shared leadership of authorized leadership, and concluded that the higher the degree of authorization, the better the impact on job performance (Wang Yongli and others, 2009). Some scholars further studied the degree of CEO's authorized behavior, and found that the higher the authorization, the greater the impact on enterprise innovation performance, and the greater the incentive effect on employees (Tang Guiyao and others, 2016). Authorized leadership has a positive impact on employee engagement, which in turn motivates employees to actively accomplish their work goals. Empowerment can effectively manage employees, so as to improve their work performance (Zhang et al., 2010). Some scholars have confirmed that when employees are perceived as empowered leaders, employees who have gained certain authorized space will better perceive the significance and necessity of their work and can better complete their tasks (Liden, 2000).

1.3 The influence of leadership style on employees' emotional response

Referring to the concept of emotional response of Chinese scholar Chang Yaping, it is considered that emotional response is used to express people's views and attitudes towards things, and emotion is people's attitude experience towards objective things and the corresponding behavioral response (Chang Yaping, etc., 2012). The emotional response of employees to imperative leaders and authorized leaders is an intuitive performance at the relational level (Shang Hangbiao, etc., 2022). Individuals often define themselves by referring to the mental state and emotional state of leaders (Yang Chen et al., 2017). According to the theory of leadership characteristics, leaders will show a relatively stable management style and personality characteristics (Wen Xiaoli et al., 2014; Peng Jianfeng et al., 2012), leadership style will have an impact on employees' emotions (Shang Hangbiao et al., 2022; Yang Chen et al., 2017), employees express positive emotions or negative emotions to their leaders, which leads to corresponding emotional reactions. Some scholars believe that employees will have

different performances under the same leadership style (Gao Peixia, 2015), and Gu Meng and other scholars believe that imperative leaders manage in an imperative way at work, which belongs to the traditional leadership style (Gu Meng et al., 2018). Commanding leaders only pay attention to the work performance goals themselves. That is, imperative leaders may reduce the achievement of job performance goals by negatively affecting employees' negative emotional reactions. Authorized leaders have certain authorization to employees, which is to share leadership power with subordinates through a series of leadership behaviors to improve their autonomous behavior (Manz, 1987).

Research on measurement methods

Commanding leadership scale mainly includes the scale research developed by Seokhwa Yun et al. (2007). Commanding leadership is measured by eight indicators such as "he/she has determined my performance goals", and the leadership behavior is evaluated by employees. The scale has a scientific theoretical basis and strict reliability and validity test.

Authorized leadership: Authorized leadership mainly includes the scale developed by Ahearne et al. (2005), which includes four dimensions: improving the meaning of work, increasing participation in decision-making, expressing self-confidence in high performance, and weakening bureaucratic constraints, with 3 questions in each dimension and 12 questions in total. Typical topics in each dimension are: "My supervisor will help me understand the relevance between my goals and the goals of my team", "My supervisor often lets me participate in making decisions", "My supervisor fully believes that I can complete the task well" and so on.

Employee's emotional response: The scale is developed by Van Kleef et al. (2009), and the emotional response is evaluated by seven items, among which the emotional response is measured (for example, "Leadership makes me feel enthusiastic"; "Leadership makes me feel good"; "The leader made me angry"; "Leadership makes me feel bad"), and how much I like it (for example, "Leadership left a positive impression on me"; "The leader seems to be a nice person"; "The leader impressed me as an unpleasant person").

Employee's job performance: The job performance scale adapted by Chenchen et al. (2020) is adopted, with 5 questions in total, such as "I can always complete the tasks specified in my post".

Team communication: The work performance scale adapted by Sun Mouxuan et al. (2021) is adopted, with a total of 7 questions, such as "the team holds regular meetings to discuss market trends and development".

Research Prospect

Although the research on leadership style as an independent variable has attracted extensive attention from scholars at home and abroad in recent years, and many research results have been achieved, there are still three aspects worthy of in-depth study. First, the antecedent variables of imperative leadership and authorized leadership are studied. By combining the research results of imperative leadership and authorized leadership, it is found that these two leadership styles are often antecedents of employee and organizational performance, employee innovation behavior, employee satisfaction and so on. However, few scholars put these two leadership styles together as antecedent variables to study. Therefore, in the future, we can study the antecedents of imperative leadership and authorized leadership, and broaden the research field. Second, use the theory of leader-member exchange to study. At present, the research results are all based on the theories of self-determination, self-efficacy, self-concept and self-consistency. It is not systematic to study the relationship between leaders and employees by using the theory of leader-member exchange. The essence of leader-member exchange theory is a series of contractual relationships. Because everyone's energy is

limited, it is impossible to finish all the work by himself. In order to solve this problem, there is an exchange relationship between leaders and members, and it is necessary to introduce this theory to study the internal mechanism of authorized leadership model. Thirdly, enterprises and employees in China are showing a diversified trend of differentiation in the process of modernization. Modern enterprises have expanded from "interest-centered" incentive mechanism to "people-oriented, emotional management" management. Therefore, it is of great significance to discuss the suitability of employees with different management methods and its influence on employee performance: it can diagnose the current situation of enterprise management and is the cornerstone of enterprise development; Ensure the positive degree of employees' emotional reaction and improve the quality of employees' work; Affect the future performance of the enterprise; Emphasize people-oriented spirit, realize people-oriented management and improve the management level of enterprises. Therefore, scholars should broaden their research horizons and study the influence of leadership style on employees' emotional response and job performance from different angles, so as to clarify the mechanism and boundary conditions between them.

References

- Ahearne M, Mathieu J. and Rapp A. To Empower or Not to Empower Your Sales Force? An Empirical Examination of the Influence of Leadership Empowerment Behavior on Customer Satisfaction and Performance [J]. *Journal of Applied Psychology*, 2005(90):945-955.
- Carmeli, A., Schaubroeck, J., & Tishler, A. (2011). How CEO empowering leadership shapes top management team processes: Implications for firm performance. *The Leadership Quarterly*, 22(2), 399-411.
- Chang Yaping, Xiao Wanfu, Qin Wu, Yan Jun. The influence mechanism of third-party comments on impulse purchase intention under the network environment: taking product category and commentator level as moderating variables [J]. *Journal of Psychology*, 2012, 44(09):1244-1264.
- Chenchen, Qin Xin, Tan Ling, Lu Hailing, Zhou Hansen, Song Bodi. The influence of empowered leadership-subordinate self-leadership matching on subordinates' emotional exhaustion and job performance [J]. *Managing the world*, (2020)(12):145-162.
- Chienfeng. The Influence of Early Efficacy Beliefs on Teams' Reactions to Failing to Reach Performance Goals [J]. *Applied Psychology*, 2011, 60(4).
- Daniel Gorman. *Initial Leadership* [M]. Beijing: Peking University Press. 2012.
- Feng Ming, Ji Xiaoli, Yin Mingxin. An empirical study on the relationship between manufacturing managers' meta-competence and industry competence and performance [J]. *China Soft Science*, 2007(10):126-135.
- Gao Gao, Qu Qing, Yang Baiyin. Study on the influence of paternalistic leadership on team work performance-the potential moderating role of leadership [J]. *Science of Science and Science and Technology Management*, 2014(1): 100-108.
- Gao Peixia. Emotional Research of Interpersonal Interaction: Orientation, Path and Prospect [J]. *Journal of Shanxi University (Philosophy and Social Sciences Edition)*, 2015, 38(05):128-132.
- Graen, G.B., Cashman, J. A Role-making Model of Leadership in Formal Organizations: A Developmental Approach. In Hunt, J.G., Larson, L.L. (Eds.). *Leadership Frontiers*. Kent, O.H.: Kent State University Press, 1975:143-166.
- Graham J, Schneider M, Bauer A, et al. Shared Mental Models in Military Command and Control Organizations: Effect of Social Network Distance [J]. *Human Factors & Ergonomics Society Annual Meeting Proceedings*, 2004, 27(3): 509-512.
- Gu Meng, Yi subgroup, Liu Yi. The relationship between CEO dual leadership and enterprise innovation orientation [J]. *Management Science*, 2018, 31(03):51-61.

- Iriani I N,Suyitno S,Sasongko T, et al. Leadership Style, Compensation and Competence Influence on Employee Performance through Job Satisfaction[J]. Journal of Business and Management Studies,2023,5(1).
- Jin Yanghua, Chen Weiqi, Wang Zhongming. Study on the Relationship between Management Competency and Job Performance [J]. Psychological Science, 2004,27(6):1349-1351.
- Kaiser, Florian G. and Mark R. Wilson. “The Campbell Paradigm as a Behavior-Predictive Reinterpretation of the Classical Tripartite Model of Attitudes.” *European Psychologist* 24 (2019): 35-374.
- Liden R C,wayne S J,Sparrowe R T,et al.An Examination of the Mediating Role of Psychological Empowerment on the Relations Between the Job, Interpersonal Relationships,and Work Outcomes[J].*Journal of Applied Psychology*,2000,85(3):407-41.
- Lin Xiaomin, Lin Lin, Wang Yongli, Bai Xinwen. Authorized leadership and team performance: the mediating role of transactive memory system [J]. *Management Review*, 2014, (1): 78-87.
- Manz C.C.,Sims H.P.Leading Workers to Lead Themselves: The External Leadership of Self-Managing Work Teams[J]. *Administrative Science Quarterly*,1987,32(1):106-129.
- Mayer J D, DiPaolo M, Salovey P. Perceiving affective content in ambiguous visual stimuli: A component of emotional intelligence[J]. *Journal of personality assessment*, 1990, 54 (3-4): 772-781.
- Mignonac K, Herrbach O. Linking work events, affective states, and attitudes: An empirical study of managers' emotions[J]. *Journal of Business and Psychology*, 2004, 19: 221-240.
- Mignonac K, Herrbach O. Linking work events, affective states, and attitudes: An empirical study of managers' emotions[J]. *Journal of Business and Psychology*, 2004, 19: 221-240.
- Peng Jianfeng, Sun Lihu. An Analysis of Modern Western Leadership Theory from Different Dimensions [J]. *China Human Resources Development*, 2012(12):96-98.
- Peng Jianfeng. Introduction to Human Resource Management [M]. Shanghai: Fudan University Press, 2003.
- Qiu Lin, Zheng Xue, Wang Yanfei. Revision of PANAS [J]. *Applied Psychology*, 2008,14(3): 249-254.
- Seokhwa Yun,et al.Leadership and Teamwork: The Effects of Leadership and Job Satisfaction on Team Citizenship[J].*International Journal of Leadership Studies*, Vol. 2 Iss. 3, 2007, pp. 171-193.
- Shang Hangbiao, Yang Xuelei, Li Weining. How does the strategic human resource management strategy affect the renewal of organizational practices? An explanation from the perspective of employees' emotional response [J]. *Management World*, 2022(3):162-182.
- Shih H, Lai K, Cheng T C E. Informational and relational influences on electronic word of mouth: An empirical study of an online consumer discussion forum[J]. *International Journal of Electronic Commerce*, 2013, 17(4): 137-166.
- Somech,A.The effects of leadership style and team process on performance and innovation in functionally heterogeneous teams[J].*Journal of Management*,2006, 32(1):132-157.
- Song Qi, Chen Yang. The influence of demand and acceptance of authorized leadership on subordinates' work results: the mediating role of emotional exhaustion [J]. *Journal of Psychology*, 2021,53(08):890-903.
- Srivastava A,&Bartol K M,Locke E A.Empowering Leadership in Management Terms; Locke E A.Empowering Leadership in Management Journal,2006,49(6):1239-1251.
- Sun Jianmin. Validity and Evaluation of Research Hypothesis [J]. *Sociological Research*, 2004 (03):30-35.

- Sun Mouxuan, Zhu Fangwei, Guo Jianing, Guan Yue. The influence of transformational leadership on team resilience: a perspective of meaning construction [J]. *Management Science*, 2021,34(03):27-41.
- Tang Guiyao, Li Pengcheng, Chen Yang. Research on the Influence and Mechanism of Authorized Leadership on Enterprise Innovation [J]. *journal of industrial engineering and engineering management*, 2016,30(01):52-60.
- Tracy L.Tuten,Presha E.Neidermeyer,Performance, satisfaction and turnover in call centers:The effects of stress and optimism[J].*Journal of Business Research*,2004.57:26~34.
- Van Kleef G.A.,Homan A.C.,Beersma B., et al.Searing Sentiment or Cold Calculation: The Effects of Leader Emotional Displays on Team Performance Depend on Follower Epistemic Motivation[J].*Academy of Management Journal*,2009,52(1) : 562-580.
- Wang Yongli, et al. The influence of empowered leadership team communication on team performance [J]. *Management World*, 2009,(04):119-127.
- Wei Meng, Hao Shengyue. Analysis on the dual path of authorized leadership influencing knowledge sharing within the project [J/OL]. *Operation and Management*: 1-8[2023-04-22].
- Weiss H M, Cropanzano R. Affective events theory: a theoretical discussion of the affective experiences and job satisfaction and variations in affective experience over time[J]. *December Organ Behav Hum*, 1996, 78: 1-24.
- Wen Xiaoli, Chen Chunhua. The third research peak of leadership trait theory [J]. *Leadership Science*, 2014(35):33-35.
- Wenjun Y,Su L. The relationship between empowering leadership and radical creativity [J]. *Frontiers in Psychology*,2022,13.
- Xu Hong. Introduction to Management [M]. Xiangtan: Xiangtan University Press, 2009.
- Yang Chen, Li Jianbiao. Is emotional harmony or emotional disorder more conducive to improving employees' performance? -experimental research based on emotional labor of leaders [J]. *Management Review*, 2017,29(05):64-74.
- Yanzi W. Cross-Level Influence of Empowering Leadership on Constructive Deviance: The Different Roles of Organization-Based Self-Esteem and Traditionality [J]. *Frontiers in Psychology*,2022,12.
- Zhang X, Bartol K M. Linking empowering leadership and employee creativity: The influence of psychological empowerment, intrinsic motivation, and creative process engagement[J]. *Academy of management journal*, 2010, 53(1): 107-128.
- Zhang Zhengtang, Zhao Lijing, Ding Mingzhi. The influence mechanism of authorized leadership on employees' active change behavior [J]. *Scientific Research Management*, 2020, 41(10):218-226.
- Zhong Lifeng, Wang Zhen, Li Mei, Li Chaoping. Research on the influence of transformational leadership psychological capital on employees' job performance [J]. *Journal of Management*, 2013,10(04):536-544.
- Zhou Mingjian, Liu Chengmin. The influence of empowered leadership on employees' self-efficacy: a test of the moderating effect of people-job fit [J]. *Ergonomics*, 2012,17(3): 42-45.

A STUDY INTO THE EFFECT OF PRICE INCENTIVES ON CONSUMER EMOTIONS —TIME PRESSURE'S REGULATION

¹Sihan Ding and ²Haijun Lu

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

tintin525@foxmail.com

Received: January 23, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The rapid development of e-commerce live broadcasts has changed consumers' shopping habits which changes from traditional active purchases to passive purchases. With the changes in consumption patterns, it is difficult for consumers to resist the temptation of consumption, and more impulsive consumption tendencies have emerged. After the rapid development of China's online consumer market in recent years, the entire market has achieved a rapid growth. More and more brand manufacturers are beginning to join the online market to establish competitive advantages and win over consumers. Internet price incentives are a marketing method commonly used by more and more online merchants. Use the stimulation of online price promotions to induce fluctuations in consumers' emotions and achieve impulse purchases, thereby achieving the company's sales targets. Therefore, this article studies the impact of price incentives on consumer emotions in the context of online shopping and the regulatory effect of time pressure, and explores the inherent laws of consumers' online impulse purchases. Firstly it can guide companies to formulate reasonable online marketing strategies in different shopping environments and reduce the randomness and blindness of corporate decision-making, thereby increasing consumers' impulse buying intentions and providing a reference for Chinese companies to promote the online sales process. Secondly, while improving the business performance of merchants, it can formulate reasonable industrial policies for relevant departments, expand consumption, and play a positive role in promoting the overall performance of the industry.

Keywords: Price Incentives, Consumer Emotions, Online Purchasing

Introduction

Studies have found that traditional shopping situations have a strong inducing effect on consumers' impulse purchases, such as in-store color, in-store lighting, product placement, perfume smell, playing music, sales staff recommendations, physical contact, promotions and other marketing incentives. All have a certain impact on consumers' impulse purchases (Wang Li, 2016). S-O-R theory shows that environmental incentives can trigger strong emotional reactions in people (Mehrabian and Russell, 1974), but scholars also point out that when

¹ Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

² Ph.D. Business Administration Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

constructing marketing incentives, merchants should follow the Optimal Stimulation Theory and moderately stimulate consumers to avoid excessive stimulation. Some scholars believe that because there is a certain "barrier" between impulse buying intention and impulsive buying behavior, consumers with high purchasing propensity will not immediately engage in impulsive buying behavior, which also prevents the occurrence of purchasing behavior (Liang Chenglei & Li Xiurong, 2010). Therefore, there is a "buffering variable" (Rook & Fisher, 1995) between impulse buying intention and impulse buying behavior, which is consumer cognition. The above conclusion is drawn by scholars through research on traditional shopping environments. However, this kind of "consumer cognition" is also likely to exist in online shopping environments. When consumers are shopping online, because they cannot use touch or other methods to perceive the quality of goods, in this case, they are more likely to obtain product-related information through the Internet or other channels and process this information to obtain valuable information. This process may determine whether consumers engage in impulsive buying behavior through their perceptions. Therefore, understanding the role of consumer cognition in the process from consumer impulse purchase intention to impulse purchase behavior can better explain the formation mechanism of consumers' online impulse purchase intention, thus making up for the only empirical research on impulse purchase intention. It provides reference value for enriching relevant theoretical research on online impulse buying. Therefore, studying the effect of marketing incentives on purchasing emotions will help explain the mechanism of impulsive buying due to marketing incentives, and provide a theoretical basis for studying online consumer behavior. At the same time, it can also provide reference value and guidance for enterprises or e-commerce practitioners in formulating online marketing strategies.

Literature Review

1. Price Incentives

Marketing incentives include a wide range of content, including advertising, price incentives, sales promotion, etc. The marketing incentives defined in this article refer to the price incentives provided by online shopping platforms.

Lin (2006) believes that in shopping situations, price incentives are most likely to trigger consumers' impulsive buying behavior. At the same time, in marketing activities, price discounts are also the most commonly used marketing tools by merchants. This is mainly because merchants use price discounts to stimulate consumers' inner emotions and make consumers feel that "buying this is a good deal" to satisfy consumers' psychology.

Kahneman & Tversky (1979) found that most consumers find it difficult to resist the temptation of price discounts. In situations where price discounts stimulate consumers' positive emotions to dominate, this will easily promote consumer impulse buying behavior. The marketing strategy of price discount has been tried and tested by merchants, and discount promotion has become the first choice for many merchants to market and promote their products. Currently, product discounts and promotions can be seen everywhere, but not all product discounts and promotions can arouse consumers' impulse purchases. This is mainly because consumers feel that these marketing methods are too common, and it is difficult to arouse consumers' desire to buy. However, sudden price discounts and limited discounts can easily promote consumers' impulse buying intentions. Therefore, in marketing activities, merchants can use sudden price discounts and limited discounts to minimize the use of consumers' already formed mental inertia that is immune to general price discounts. Since the consumer impulse buying process is sudden, rapid and low-cognition, merchants can develop marketing strategies based on these characteristics.

2. Consumer Emotions

Scholars also have different views on the definition of emotion, but most scholars agree that emotion is the process of emotion. Arnold (1960) believed that the essence of emotion is a connection between the feeler and the thing being perceived. Research by Strongman (1978) shows that emotions are physiological changes that occur inside people after being exposed to certain external incentives. It can be seen that emotions are an individual's reaction and interpretation of the external environment, and are the body's reflection of one's own perception, resulting in actions (Bai Changhong et al, 2008). Emotions are what people feel subjectively, and can be divided into positive emotions and negative emotions. Positive emotions refer to the satisfaction of individual needs after being stimulated by the external environment, while the opposite is negative emotions. However, some scholars believe that emotions are not affected by the outside world and arise spontaneously by themselves. For example, scholar Stern (1962) believes that emotions are people's physiological phenomena and are subjective. Dube & Menon (2000) pointed out that emotion is a complex physiological phenomenon of the human body that is comprehensively affected by internal and external factors. Wu Congzhi (2008) pointed out that if consumers receive external stimulation, they will form their own emotional perceptions, which will influence consumers' subsequent purchasing behavior.

In the study of emotions during the shopping process, Russell & Mehrabian (1978) proposed the emotional Pleasure-Arousal-Dominance model (PAD model), which is used to express the degree of individual self-control. Donovan & Rossiter (1982) believed that through the analysis of research data, it was concluded that the dominance dimension has little impact on consumers, and this dimension should be deleted. The two dimensions of pleasure and arousal can be used to cover the consumer's feelings during the shopping process.

3. Time Pressure

Research by Congelosi & Dill (1964) found that time pressure (TP) can cause physiological reactions such as rapid breathing and accelerated heartbeat in individuals, but no research has been conducted on the impact of time pressure on individual psychology and emotions. Later, many scholars further explained time pressure from a psychological perspective. Liu Jinping and Li Hongfeng (2008) believed that time pressure is an unsettling emotion that is not only closely related to the individual's physiological response, but also to the individual's anxiety, Psychological responses such as urgency and stress are closely linked. According to Svenson & Maule (1993), time pressure refers to the degree of psychological anxiety that decision makers feel when task deadlines become increasingly urgent. In modern society, most people are faced with various time pressures, which brings considerable challenges to people's mental and physical health.

Regarding the sources of time pressure, scholars' research mainly includes two views: One view is that time pressure comes from time constraints. According to the research results of Ariely & Zakay, when people face time constraints, they will feel the urgency of time, thus Have an impact on an individual's psychology and emotions. This explanation distinguishes the meaning of time limit and time pressure. Time pressure is a sense of urgency and pressure that an individual has after perceiving a time limit. It is a psychological state. When an individual does not perceive a time limit. There will be no time pressure. Another view is that the generation of individual time pressure may not be very closely related to time constraints, but may be related to the opportunity cost caused by individuals giving up purchasing or delaying decision-making in time emergencies. Perception is closely related, and the perceived loss of opportunities will cause individuals to feel anxious, thereby forming time pressure. Therefore, combined with the research needs of this article, this article defines time pressure as the sum of comprehensive pressure caused by the above factors.

Theoretical Basis and Research Hypothesis

1.Theoretical Basis

At present, mobile shopping is becoming increasingly popular, shopping methods are updated and iterated, and the frequency of impulse purchases by consumers is also increasing accordingly. In previous studies, whether domestic or foreign, a variety of theories have been explored based on research purposes, including The Theory of Reasoned Action, the Theory of Planned Behavior and the Technology Acceptance Model are based on the assumption that consumers make purchases rationally, that is, rational consumption decision-making behavior. This is contrary to the reality that consumers are making impulse purchases more and more frequently.

Based on the S-O-R theoretical model of environmental psychology, this article will be based on the mobile shopping environment, combined with relevant theories such as economics, management, marketing, and environmental psychology, and on the basis of existing related research on impulse buying. By combining the unique characteristics of mobile Internet shopping, we will study how price incentives trigger consumers' emotional reactions and further influence impulse purchases. At the same time, establish the influence path of these factors on impulse buying behavior, and study how consumers undergo internal psychological changes and emotional reactions under external incentives, leading to the process of impulse buying behavior. In addition, this article sorts out the mechanism of consumer impulse buying and proposes an innovative theoretical model of consumer impulse buying in a mobile shopping environment in order to have a deeper understanding of this phenomenon.

2. Research Hypothesis

2.1The impact of price incentives on consumer emotions

This article examines marketing incentives in an e-commerce environment by using the S-O-R model. Because impulse buyers often cannot control their emotions and intrinsic behaviors when visiting online stores, these emotions and behaviors are induced by marketing incentives (Donovan & Rossiter, 1982). From the perspective of impulse buyers, consumers will have a psychological state of sudden and unplanned purchase decision-making process, which is frequently obscure and difficult to understand (Moore & Small, 2007). Based on the "stimulus-response" theory of consumer purchasing behavior, consumer purchasing behavior is mainly influenced by two aspects: "marketing stimulus" and "psychological response". Among them, marketing stimulus includes marketing mix and marketing environment, and psychological response includes consumers' emotions. Characteristics and consumer psychology. Consumers are stimulated by marketing mix factors such as product, price, distribution and promotion, as well as marketing environment factors such as policy, economy, society and technology, combined with the complex effects of consumers' personal characteristics and social characteristics, as well as psychological reactions such as cognition and trust. Consumers generate purchase intention and then take purchasing behavior. Therefore, price incentives in marketing incentives have an impact on consumers' impulse buying intentions.

At the same time, among physical factors, consumer emotion is one of the important factors that influence impulsive buying. Since scholars have turned their research focus on impulsive buying to consumers, consumer emotion has become the focus of scholars' investigation.

Examining the emotional factors and divide them into two categories: pleasure and arousal based on the research of scholars. In Parboteeah et al.'s model, perceived pleasure is used as an affective response to the environment. However, Parboteeah et al.'s model cannot well explain the impact of marketing stimulus environments on consumer impulse buying

behavior. Therefore, this paper adopts this division to further explain consumers' affective/emotional responses when stimulated by marketing environments.

Therefore, the following assumptions are proposed:

H1: Price incentives has a positive impact on consumer emotions

H1a: Price incentives has a positive impact on consumers' emotional arousal

H1b: Price incentives has a positive impact on consumers' pleasure emotions

2.2 The impact of consumer emotions on impulsive buying intentions

Existing research has shown that time pressure is an emotion related to psychological states such as anxiety, tension, and nervousness. Swenson and Maule's research shows that time pressure is a type of tension that decision makers feel as deadlines on a job become increasingly tight. Research by Ariely and Zakayf shows that time constraints can create time tension, which can have an impact on individuals' psychology and emotions.

E-commerce platforms often use limited-time promotions such as “flash sales” and “countdowns” to stimulate consumers and prompt them to make impulsive purchases (Wu Yue'e, 2014). Zhao Zhanbo et al. (2015) conducted an empirical study and the results showed that when time pressure is high, consumers are more likely to engage in impulsive shopping behavior.

On this basis, it was found that under sufficient shopping time, customers will choose more store products. This type of browsing behavior not only directly stimulates their desire to shop, but also triggers their positive emotions. This positive emotion will stimulate consumers' impulse buying intentions and behaviors (Beatty and Ferrell, 1998). On the contrary, if there is not enough time for shopping, the user's browsing behavior will become less and less, and the user will also become negative and depressed due to time pressure. Therefore, consumers' impulse buying behavior is inhibited (Kwon and Armstrong, 2002).

In general, time pressure will cause psychological changes in customers when shopping, thereby affecting customers' emotions. In this paper, we will discuss how consumption situation factors influence customers' emotions, and study the mediating effect of time pressure.

Research by Beatty and Ferrell (1998) shows that when consumers have ample shopping time, they are more likely to spend more time browsing products. Conversely, when shopping time is limited, consumers tend to reduce browsing activity. Sufficient browsing time can make consumers feel relaxed, making it easier to stimulate their emotions and improve their shopping pleasure.

Therefore, the following assumptions are proposed:

H2: Time pressure has a moderating effect on the impact of price incentives on consumer emotions.

H2a: Time pressure plays a moderating role in the impact of price incentives on consumers' arousal emotions.

H2b: Time pressure plays a moderating role in the impact of price incentives on consumers' pleasant emotions.

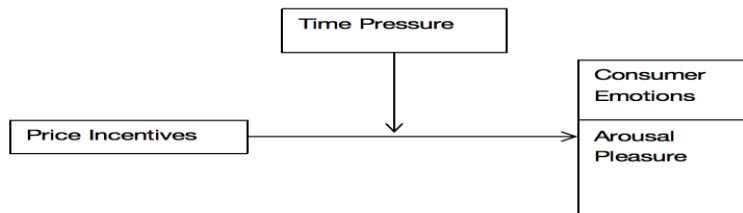

Figure 1 Structure of theoretic

Research Design and Hypothesis Testing

In order to conduct an effective and in-depth analysis of the influencing factors of price incentives on consumers' own emotions, however, it is difficult to analyze the factors affecting marketing stimulation through price incentives and a series of complex emotional changes related to consumers. There is information to obtain relevant data. Therefore, this article mainly obtains relevant data through questionnaire survey method and analyzes it. This article builds on previous research exploring related fields and clearly defines relevant variables to ensure the reliability and accuracy of measurement results.

Through a comprehensive analysis of relevant domestic and foreign literature, this article selected a scale suitable for the research purpose and measured the research variables. The final scale formed is as follows:

Table 1: Variable Measurement

Variable	Dimension	Question	Reference source
Price Incentives		You will affected by various price promotions	Lin, Chuang, Kung (2005); Lu Kaixuan (2015); Zhao Jianbin, Jing Fengjie and Tao Jianrong (2016); Wang Qiuzhen, Yao Qian and Ye Ying (2014)
		You will prefer price promotion methods such as full discounts and gifts	
		You would think that discounted price promotions have the greatest impact on consumer behavior	
		You buy goods or services you don't need because of price promotions	
		You believe certain price promotions are false or misleading	
Consumer Emotions	Pleasure	happy	Pappas I(2017) Peck J(2006) Xiong Suhong (2009)
		satisfy	
		excited	
		relieved	
	Arousal	I can't help feeling excited when I see a product	
		I feel relaxed when I see a product	
		Seeing a certain product will arouse a strong desire to buy in the heart	
Time Pressure		Seeing a product makes one feel clear-headed	Rieskamp J (2008); Zhang Yuan (2017); Wang Jing (2012)
		Shopping sprees and time constraints stimulate my desire to buy	
		Discounts make me make impulsive purchases without thinking	
		Every time you shop, you have a clear goal and complete it in one go	
		Shopping decisions are rarely well thought out	
		Select the centerpiece product and place your	

		order immediately	
		Strong desire to buy when under pressure	

1. Pre-questionnaire survey

Follow the steps of the questionnaire survey, and conduct a pre-survey on the basis of examining the reliability and validity of the questionnaire. The first is the determination of sample size. Different scholars do not have a unified view on the number of sample sizes. They all have a relatively unified view on the number of main factors, that is, the number required for factor analysis is 5-10 times the number of variables. The data source of this article is mainly in the form of online distribution. A total of 550 pieces of data were collected. After excluding invalid data, the total number of valid questionnaires was 524, and the effective questionnaire rate was as high as 95.27%. The following is a test of the reliability and validity of the data.

1.1 Reliability Test

Reliability test is defined as the possibility of using the same observation method to obtain the same observation data results for the same object. As for the article itself, stability, equivalence and consistency are often used to test whether the survey respondents fill it out carefully. The internal consistency split-half method and Cronbach's α coefficient method are usually used to test. After reviewing relevant literature, it was found that for the reliability evaluation standard, 0.7 is the most convincing. When the α coefficient is greater than 0.7, it indicates that the scale has good reliability, and vice versa.

Table 2: Reliability test of each variable in pre-investigation

variable	number of questions	Cronbach Alpha
Price Incentives	5	0.961
Pleasure	5	0.945
Arousal	3	0.952
Time Pressure	6	0.977

As the table shown above, the reliability coefficient value is 0.979, which exceeds 0.9, which indicates that the reliability quality of the research data is very high.

1.2 Validity Test

The validity of the pre-questionnaire data was tested through exploratory factor analysis. The principal component analysis method was used to extract factors and criteria with eigenvalues greater than 1 were selected, and the variance maximal orthogonal rotation method was used for rotation to obtain the factor analysis results. This paper conducts factor analysis on the scale measurement issues of the questionnaire, mainly using the kmo test and Bartlett's sphericity test to determine whether the scale is suitable for factor analysis measurement. The results are as follows.

Table 3: Scale measurement item factor analysis results

variable	Kmo	Spherical test		
		approximate chi-square	degrees of freedom	companion probability
Price Incentives	0.869	1808.905	10	0
Pleasure	0.867	1131.835	6	0
Arousal	0.853	1253.538	6	0
Time Pressure	0.933	3536.392	28	0

Table 4: KMO and Bartlett's test

KMO Sampling Suitability Quantity		.707
Bartlett's sphericity test	approximate chi-square	29008.206
	degrees of freedom	630
	salience	.000

The test results show that the KMO values of these 4 variables are all greater than 0.7. At the same time, the correlation probability of their Bartlett's ball test is 0.000, passing the Bartlett's ball test, indicating that these eight variables are suitable for factor analysis.

2. Hypothesis Testing

This article uses multiple linear regression method to verify the model. In addition, the multiple regression model can also interact with variables and can also be used as intermediate variables to fit. In order to process relevant data, this article still chooses to use spss25 software.

Table 5: Summary Table of model regression coefficient test

Model regression coefficient test							
X	→	Y	Unstandardized path coefficient	SE	z (CR value)	p	standardized path coefficient
Price Incentives	→	Arousal	0.501	0.047	10.643	0.000	0.501
Price Incentives	→	Pleasure	0.397	0.056	7.048	0.000	0.397

Remarks: →Indicates path influence relationship

3. Results

H1: Price incentives has a positive impact on consumer emotions

The marketing stimulation methods proposed in this article include price incentives, which will have an impact on consumers' emotions, including arousal and pleasure. Therefore, it is necessary to first analyze the relationship between price incentives and consumer sentiment. As can be seen from the above data table:

H1a: Price incentives has a positive impact on consumers' emotional arousal

According to the data analysis results, the standardized path coefficient value of H1a is 0.501, indicating that price stimulation has a positive impact on arousal. The significance level of this path is 0.01 ($z=10.643$, $p=0.000<0.01$), so it can be concluded that price stimulation has a significant positive impact on arousal, thus supporting the hypothesis of this article. Based on this result, it can be concluded that as the intensity of marketing stimulation increases, such as discounts, promotions, etc., consumers' sense of stimulation will also increase, thereby triggering consumers' emotional resonance and attracting their attention.

H1b: Price incentives has a positive impact on consumers' pleasure emotions

The standardized path coefficient value of H1b is 0.397, indicating that price incentives have a positive impact on pleasure. The significance level of this path is 0.01 ($z=7.048$, $p=0.000<0.01$), so it can be concluded that price stimulation has a significant positive impact on pleasure, thus supporting the hypothesis of this article. Based on this result, it can be concluded that as the intensity of price incentives for consumers increases, consumers will be more happy and actively pay attention to related products or services.

H2: Time pressure has a moderating effect on the impact of price incentives on consumer emotions.

Based on the above table, three different models can be derived to describe the moderating effect. In the first model, only the independent variable (price stimulus) is included. The second model introduces a moderator variable (time pressure) based on the first model, while the third model adds an interaction term (the product term of the independent variable and the moderator variable) based on the second model.

For the first model, the purpose is to study the impact of the independent variable (price stimulus) on the dependent variable (arousal) without considering the moderating variable (time pressure). As can be seen from the table above, the independent variable (price stimulus) is statistically significant ($t=28.385$, $p=0.000<0.05$), which means that price stimulus has a significant impact on arousal.

The goal of the study is to analyze the impact of the independent variable (price stimulus) on the dependent variable (pleasure) without considering the moderating variable (time pressure). According to the data table, the independent variable (price stimulus) shows significance ($t=120.077$, $p=0.000<0.05$), indicating that price stimulus has a significant impact on arousal.

H2a: Time pressure plays a moderating role in the impact of price incentives on consumers' arousal emotions.

The interaction term between price stimulus and time pressure is statistically significant ($t=-2.002$, $p=0.046<0.05$), which means that when considering the impact of price stimulus on arousal, the moderator variable (time pressure) varies in different ways. There will be significant differences in levels.

Therefore, H2a: Time pressure plays a moderating role in the impact of price incentives on consumers' arousal emotions is established.

H2b: Time pressure do not play a moderating role in the impact of price incentives on consumers' pleasant emotions.

According to the data table, the interaction term between price stimulus and time pressure did not show significance ($t=-0.510$, $p=0.611>0.05$). At the same time, according to Model 1, it can be seen that the independent variable X affects the dependent variable Y. This means that when price incentives have an effect on pleasure, the magnitude of the effect of the moderator variable (time pressure) remains consistent across different levels.

Therefore, H2b: Time pressure plays a moderating role in the impact of price incentives on consumers' pleasure emotions is not established.

Discussion and Conclusion

This study explores the impact of price incentives on consumers' emotions. By using a questionnaire survey, a model of the impact of price incentives on consumers' emotions was established, and the S-O-R mechanism transformation process of consumer purchase intention was revealed. Research results show that price incentives has a positive impact on consumer emotions and time pressure partially play a role in impacting consumer emotions.

Merchants or app developers should enhance stimulation in a targeted manner. With the continuous advancement of technology, mobile device display forms are emerging in endlessly. For consumers, if they want to be willing to buy, the first step is to collect and analyze shopping data, and then launch targeted products that the consumer is interested in.

In real life, different app platforms often adopt limited-time sales strategies. Therefore, this article proposes a time pressure variable. Combining previous relevant research and questionnaire data, the time pressure variable is used as a regulating variable for the impact of price stimulation on consumer emotions. Through analysis It is learned that time pressure plays a moderating role in the impact of price incentives on consumers' arousal emotions. Time pressure is a means of promotion by merchants, offering some discounts within a limited time to attract consumers' desire for impulsive consumption.

Specifically, it mainly uses limited time and combines it with relevant price incentives (such as flash sales, promotions, full discounts or deposit payment activities) to attract users. When time is limited, promotional recommendations can effectively reduce the time consumers hesitate to buy and can point to the target audience more accurately. Within a limited time, this method can increase many consumers to visit. Combined with the limited time, it can guide consumers to make impulse purchases. For example, a store uses marketing strategies that

create time pressure on consumers. The shorter the time, the more nervous consumers are, and the easier it is for them to lose themselves in the merchant's pre-sales service, and the easier it is for them to have impulse consumption desires. Therefore, the above is a reference for merchants and app developers. In addition, after data analysis, it was found that consumers' self-control plays a moderating role in the impact of consumers' arousal emotions and pleasant emotions on online impulse buying intentions.

Reference

- Arnold, M. B. (1960). Emotion and personality.
- Bai Changhong & Qiu Qi. (2008). Analysis of influencing factors based on consumer pioneer brand advantages. *Learning and Exploration* (04), 145-147.
- Beatty S. E. , Ferrell M. E. Impulse Buying: Modeling Its Precursors
Journal of Retailing, 1998, 74(2) : 169-191
- Cangelosi, V. E., & Dill, W. R. (1965). Organizational learning: Observations toward a theory. *Administrative science quarterly*, 175-203.
- Donovan R. J. , Rossiter J. R. Store Atmosphere: An Environmental Psychology Approach [J] . *Journal of Retailing*, 1982, 58(1) : 34-57
- Dubé, L., & Menon, K. (2000). Multiple roles of consumption emotions in post-purchase satisfaction with extended service transactions. *International Journal of Service Industry Management*, 11(3), 287-304.
- Kahneman D, Tversky A. Prospect Theory: An analysis of decisions under risk [C],
RePEc, 1979:263--291.
- Kelsall, P. N., & Strongman, K. T. (1978). Emotional experience and the implication grid. *British Journal of Medical Psychology*, 51(3), 243-251.
- Kwon, H. H., & Armstrong, K. L. (2002). Factors influencing impulse buying of sport team licensed merchandise. *Sport Marketing Quarterly*, 11(3).
- Liang Chenglei, Li Xiurong. The influence of reference groups on impulsive buying behavior [J]. *Journal of Shandong University of Finance*, 2010(3):84-88.
- Lin, Y. C. (2006). Audit partner tenure, audit firm tenure, and discretionary accruals: Does long auditor tenure impair earnings quality?*. *Contemporary Accounting Research*, 25(2), 415-445.
- Liu Jinping, Li Hongfeng. Decision-making strategies and theory under time pressure [J].
Journal of Henan University: Social Sciences Edition 5 , 2008,48(6):73-78. □
- Mehrabian A, Russell J A. *An approach to environmental psychology*. [M]. MIT, 1980.
- Moore D A, Small D A. Error and bias in comparative judgment: on being both better and worse than we think we are[J].*Journal of personality and social psychology*;2007,92(6):972.
- Rook D W, Fisher R J. Normative influences on impulsive buying behavior[J]. *Journal of consumer research*, 1995, 22(3): 305-313.
- Stern H. The significance of impulse buying today[J]. *The Journal of Marketing*, 1962: 59-62.
- Svenson O, Maule J. Time pressure and stress in human and decision making [M]. *New York: Plenum Press*, 1993. □
- Wang Li. Research on the impulsive buying behavior of infant and child products among Chinese "post-80s" couples[D]. Jilin University, 2016.
- Wu Yue'e (2014). Research on the relationship between online impulse buying, post-purchase emotions and repeat purchase intention [J]. *Journal of Shijiazhuang University of Economics*. 37(3), 98-104
- Zhao Zhanbo, Du Xiaomeng, Liang Fan, et al. (2015). The impact of product type and time pressure on consumers' online impulse buying tendencies [J]. *Journal of Marketing Science*. (2), 118-132

DEVELOPMENT OF PROBLEM-BASED AND TASK-BASED LEARNING INSTRUCTIONAL MODEL TO IMPROVE PROBLEM-SOLVING ABILITY OF COLLEGE STUDENTS

¹He Xingan, ²Areewan Iamsa-ard, ³Tanaput Chancharoen and ⁴Wapee Kong - In
Bansomdejchaopaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

¹ hexingan.bsru@hotmail.com

Received: January 26, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research were 1) To examine the factors affecting problem-solving ability of college students, 2) To develop problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students at Beijing Vocational College of Science and Technology, and 3) To study the results of problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students at Beijing Vocational College of Science and Technology. The sample are 42 students who enrolled in Fundamentals and Practice of Management Course from class section C are obtained by simple random sampling in semester 1 of academic year 2024. Data analyzed by percentage, mean and standard deviation.

The results revealed the following the study examined internal and external factors influencing students' problem-solving ability. Internal factors, with a mean score of 4.26, highlighted intrinsic motivation as crucial for deep engagement in problem-solving, followed by existing knowledge. Conversely, experiences with learning styles had the lowest impact. External factors, with a mean score of 4.24, emphasized the significance of teaching style and the role of social media in fostering collaboration and diverse perspectives. However, factors like appropriate class size and a supportive learning environment scored lower. Understanding these influences can aid in enhancing students' problem-solving abilities, and Lecturers from diverse institutions emphasized internal factors like motivation, prior knowledge, learning styles, and personality traits in enhancing students' problem-solving abilities. They employ personalized approaches, integrate real-world experiences, and cater to diverse learning styles. Externally, they focus on classroom setup, technology integration, economic trends, and environmental considerations to create dynamic learning environments. By aligning course content with student interests, offering personalized feedback, and staying updated with industry trends, lecturers aim to foster practical problem-solving skills. Overall, they prioritize a supportive, inclusive atmosphere, aiming for relevance, engagement, and adaptability in management education.

Keywords: Instructional Model, Problem-Based Learning, Task-Based Learning

¹Student in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaopaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Associate Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaopaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

³Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaopaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

⁴Assistance Professor, Dr., in Curriculum and Instruction Program, Bansomdejchaopaya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Introduction

The Fundamentals and Practice of Management Course is designed to give students specializing in management at vocational colleges a solid grasp of essential management principles and practical skills. It's a core subject in China's vocational management curriculum and serves as the introductory course in this field, setting the stage for advanced management studies. At the Beijing Vocational College of Science and Technology, this course is not only mandatory for five management majors but also a key part of their undergraduate education, highlighting its significance. The aim of the course is to spark students' enthusiasm for management studies. It centers on developing their understanding of management concepts and their sense of responsibility in this field. The course emphasizes guiding students in their approach to learning and in applying what they've learned to real-world management issues, thereby bolstering their problem-solving skills. The course offers a wealth of resources, including short online courses, open-access courses, and a database of management cases. These tools enable students to learn in a flexible, self-directed, and collaborative manner, integrating theory with real-life practice to master key management knowledge and improve their problem-solving abilities in the field of management. (Beijing Vocational College of Science and Technology, 2023).

However, vocational students often face challenges when it comes to problem-solving, a crucial ability in both their academic and future professional lives. These challenges can be broadly categorized into 4 dimensions: "identifying problems," "analyzing problems," "solving problems," and "evaluating and improving the problem-solving process" (Huang & Chen, 2004). According to Huang & Chen (2004), vocational students often struggle with problem-solving, starting with identifying problems, where they confuse symptoms with root causes. Analyzing problems is another challenge due to lacking critical thinking skills to deconstruct complex issues. In solving problems, student's limited practical experience hinders their ability to create and assess effective solutions. Lastly, they typically overlook the importance of evaluating and learning from their problem-solving processes to enhance future endeavors.

So, the researcher studied about the model and found that problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students according to Zhu (2016). Zhu (2016) noted that problem-based learning (PBL) and task-based learning (TBL) instructional model are different from the traditional instructional model, because it can arouse students' active participation and is more conducive to the cultivation of students' problem-solving ability. This instructional model takes the problem as the core of the task, so that students can complete the task by solving the problem and improve their problem-solving ability in the process of completing the actual task. Zhu (2016) highlights the model's benefits: it enhances course practicality by deepening knowledge through real-life application, boosts autonomous learning and interest, fosters teamwork and communication, nurtures critical thinking by integrating PBL and TBL, and builds self-management and confidence.

There was other research about problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students. For example, Takahashi (2008) studied about "Problem-based learning and task-based learning: a practical synthesis". The result had found that students in PBL tutorials were worried about not getting enough guidance from their tutors; In addition, PBL case writers are worried that their case results are poor, because non expert tutors may mislead students in the first step of the tutorial discussion. Therefore, he proposed that the combination of standard PBL method and TBL method primitives can effectively solve these two problems and better improve students' ability to solve problems. Musal (2013) studied about "Problem-based learning & task-based learning curriculum revision experience of a Turkish Medical Faculty". He combined PBL and TBL to develop an educational program and revise curriculum for the Medicine Faculty of Dokuz

Eylul University, thus improving the students' ability to solve problems. Ummah (2020) studied about “The Effect of Jumping Task Based on Creative Problem Solving on Students' Problem-solving Ability”. He conducted a study aimed to study the effectiveness of jumping task application based on creative problem solving (CPS) in improving students' problem-solving abilities. The study shows that the students' problem-solving abilities in mathematics learning with jumping task based on CPS is better than students' problem-solving abilities in mathematics learning with sharing task based on CPS, and students' problem-solving abilities in mathematics learning with sharing task based on CPS is better than students' problem-solving abilities in conventional model. Xu (2022) studied about “Research on the Impact of Task-based Teaching Model on High School Students' Ability to Solve Biological Problems”. He used the task-based instructional model to cultivate students' biological problem-solving ability. After a semester of teaching practice, the analysis of relevant data before and after the experiment showed that the task-based instructional model can help improve students' biological problem-solving ability, but it has different influences on all dimensions of biological problem-solving ability, among which the way to deal with problems is the most influential. This instructional model is conducive to strengthening students' mastery and application of knowledge and plays a positive role in teachers' professional development and growth.

As the rationale shown above, the author realizes the importance of studying “Development of Problem-based and Task-based Learning Instructional Model to Improve Problem-solving Ability of College Students”.

Objectives

1. To examine the factors affecting problem-solving ability of college students.
2. To develop problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students at Beijing Vocational College of Science and Technology.
3. To study the results of problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students at Beijing Vocational College of Science and Technology.

Material and Method

Literature review

Development of Problem-based Learning Model (PBL)

The emergence and development of PBL

1) The emergence of PBL

Problem-based Learning was first introduced in medical schools and had a significant impact on thinking and practice in medical education for the past 60-70 years. In 1960s, teachers from some medical schools in North America questioned the effectiveness of the traditional two-stage curriculum (the first stage was focused on basic subjects; the second stage was comprehensive clinical internships). They believe that although students trained by this model have learned a lot of professional knowledge during their school years, the application of this knowledge in practical work is very limited. The excellent performance of students in theoretical learning during their school years may not be well translated and applied in future medical practice. The most effective learning period for students in school is the "clinical internship period", which is when students face patients and solve practical problems. So, in 1966, a new hospital and medical school began PBL planning in Ontario, Canada. The medical school's name was McMaster University Medical school (Haslett, 2001). This school provided an opportunity for developing a new method for medical education. In

1969, American neurology professor Barrows established the PBL teaching model at McMarster University, attempting to implement a group teaching method that combines student self-study with mentor guidance. He was the first man who used the word “PBL” (Loyens et al, 2011; Savin-Baden & Howell, 2004). His experience and teaching theory were gradually adopted and accepted by other colleges. Subsequently, many medical schools in North American universities joined the experiment of this teaching reform. The medical schools of New Mexico State University, Harvard University, and Michigan State University have successively adopted problem-based learning for teaching.

2) PBL theory of Barrows & Tamblyn

After repeated practice and refinement, PBL has gradually formed a relatively stable activity structure and operating procedures. At the same time, theories surrounding this type of teaching have also been continuously constructed. In 1980, Barrows & Tamblyn published the book "Problem based Learning: An Approach to Medical Education", which for the first time systematically expounded the activity structure and educational ideas of the problem-based learning teaching model.

The PBL theory of Barrows and Tamlyn emphasizes a student-centered teaching approach, where learning revolves around the process of students exploring and solving open-ended problems. The following are several key points of their PBL theory: Student center: PBL encourages students to actively learn and take responsibility for their own learning. The role of a teacher is more of a facilitator and guide, rather than a one-way transmitter of knowledge.

Problem oriented: Learning begins with the context of practical problems that simulate the complexity of the real world, requiring students to use interdisciplinary knowledge and critical thinking to solve them.

Autonomous learning: PBL encourages students to independently seek resources and information to solve problems. This helps them develop their ability to self-guide learning, which is an important component of lifelong learning.

Group cooperation: Students usually work in groups, which promotes the development of cooperative and communication skills. Group members discuss problems together, share knowledge, and develop solutions together.

Reflection: Reflection is a key component of the PBL process. Students need to reflect on their learning process, including how they solve problems and what knowledge they have learned. Integration and application: PBL requires students not only to memorize facts, but also to integrate and apply knowledge to the problem-solving process.

Furthermore, in Barrow's book, “PBL applied to medical education” (1994) stated that PBL was about teaching students to be independent. It was an essential method for medical students to explain the actual medical problems and to learn the reason for their patient problems (Barrows, 1994).

3) The development of PBL

In the 1990s, over 70% of American medical schools used PBL teaching methods, and at the same time, some medical schools in Europe also began to attempt PBL teaching experiments. Maastricht University in the Netherlands introduced problem-based learning at its inception, first implemented in medical schools and later expanded to other departments, making it an important feature of the university. After years of practical research, the University of Aalborg in Denmark had proposed a problem-based and project-based teaching method, known as the Aalborg PBL teaching method. At this point, the PBL method had achieved results in improving student learning initiative and classroom teaching efficiency in the field of medicine education and had subsequently been widely promoted and applied in other countries and other education fields. From 1990s, an increasing number of European and American universities introduced PBL in other professional education fields such as management, business, engineering, architecture, public policy, social work, special education, psychology, etc. While being adopted and promoted by numerous educational institutions, the

theory and operational methods of this teaching model have also been continuously supplemented, developed, and improved. At present, the problem-based learning teaching model has been recognized by many international organizations and educational institutions, and is widely used in various teaching contexts, from graduate level teaching to primary and secondary school and even kindergarten education; Small aspects can be applied to the teaching of a specific course unit, while large aspects can be expanded to the teaching of the entire degree course.

4) The application of PBL in Asia

In 1990s, the PBL method had introduced in the Asia Pacific region (Khoo, 2003). Achike & Nain (2005) stated that "the delay is attributable to such factors like the lack of leading regional PBL experts, conservative attitude with attendant resistance to change, and the long-standing myth that Asians students are not suited to PBL". In case, Asian students tended to have less respect for their teachers, they did not like to ask some questions during the teaching-learning process in-class time, and their teachers taught as authoritarian presenters who ask their students to be quiet and well-behaved students in the class. Those findings proved that Asian students tending to be passive in their class, and they might prohibit them from becoming active students and independent students in the class (Sari, 2022).

2. The main research contents of PBL

1) Goal of PBL

Unlike traditional teaching methods that focus on knowledge mastery, PBL places more emphasis on the cultivation of various skills and abilities. Barrows (1994) believes that the main goals of PBL are: 1. to develop students' thinking or reasoning skills; 2. Help students become independent and autonomous learners. Uden & Dix (2004) pointed out that the goal of PBL is to cultivate students who: 1. participate in challenges with creativity and enthusiasm; 2. start from an integrated, available, and flexible knowledge base, accurately, effectively, and creatively reason; 3. be able to cope with one's own shortcomings in knowledge and skills; 4. as a member of the team, effectively carry out cooperation; 5. supervise and evaluate their own learning in order to achieve ideal results. Hmelo Silver (2004) also pointed out that PBL should strive to enable students to build a broad and flexible knowledge foundation, develop effective problem-solving skills, develop self-guidance and lifelong learning skills, become effective collaborators, and form intrinsic motivation for learning.

2) Basic elements of PBL

Lian (2013) pointed out that PBL includes four main elements: (1) Problem. PBL starts with real-life problems that lack a clear, structured answer, requiring students' active inquiry and critical thinking to solve. These problems should be authentic, reflecting situations students may face professionally, and open-ended, allowing for multiple solutions and approaches. This challenges students to engage in advanced thinking, as they must collect and organize information and design solutions without ready-made answers. (2) Group cooperative learning. In PBL, students learn collaboratively in small groups, ideally comprising 6-8 members to balance teaching costs with effective interaction. (3) Teachers as facilitators. Teachers act as facilitators, not direct information providers, guiding students in metacognitive skills and critical judgment. They take on roles such as challengers and supporters to foster cognitive growth. (4) Reflection during the learning process. Reflection is integral to PBL; students must reflect on their problem-solving and learning process, connecting new knowledge with past experiences. This reflection helps students understand and apply learning strategies, enhancing their understanding and ability to apply knowledge flexibly.

Gould (2015) pointed out five key elements of PBL: (1) the role of teachers is to promote learning; (2) the implementation steps of teaching must be clear; (3) the problem originates from real life; (4) emphasize collaborative learning among students; (5) problem goal driven.

Xia (2022) pointed out that the implementation of PBL must include the following five elements: (1) problems; (2) The skills and knowledge necessary to solve problems; (3) Study groups; (4) Procedure for problem-solving; (5) The spirit of self-directed learning among students.

3. Theoretical and practical research of PBL in China Similar to related research abroad, PBL research in China began in the field of medical education. The earliest scholar in China to conduct PBL research was Li Jinsuo from Xi'an Jiaotong University. In 1990, he visited and studied at a medical school in New Mexico, USA. In 1990, he applied PBL to experimental teaching classrooms in medical majors and conducted follow-up and investigation on this study. It was found that this model was in line with China's national conditions, had high feasibility, and cultivates medical students with high professional quality and strong abilities. The experimental results proved the feasibility of the PBL teaching model and provided valuable template reference for the expansion of the application scope of this model in the future. So far, PBL in China mainly presents appropriate questions to medical students, and then students need to analyze and answer the questions raised by the teacher, collect the reasons for the problem, the consequences, and feasible solutions and methods. Then, each group member exchanges and summarizes the discussion results, and finally, the teacher evaluates based on the performance of the group members. With the promotion and application of PBL in the field of medical education, teaching practice research on this mode has also been carried out in other educational fields.

Starting from introducing the research and development of PBL teaching abroad, Chinese scholars have conducted extensive research on the introduction of PBL into teaching practice. Liu (2002) applied PBL to primary and secondary schools and provided reasonable suggestions for implementing PBL under the Chinese education system and traditional teaching habits. Jiang (2003) started from the connotation and general process of PBL, compared the differences between traditional teaching and PBL, proposed the constraints of PBL, and provided valuable suggestions for the application practice of PBL in China. Xu & Yang (2006) discussed what constitutes effective implementation of PBL: (1) balancing problem posing with disciplinary knowledge; (2) the transformation and adaptation of the roles of teachers and students; (3) teachers should monitor the entire process and provide diverse evaluations; (4) teachers and students should actively engage in PBL; (5) the implementation process of teaching requires divergent thinking; (6) the constructed knowledge should be flexible.

4. Research Review

PBL (Problem-based learning) originated in the 1960s at McMaster University Medical School in Canada, revolutionizing medical education. It was a response to the observation that traditional education wasn't effectively preparing students for practical problem-solving in medical practice. PBL emphasizes student-centered learning through the investigation and resolution of complex, real-world problems, promoting self-study and mentorship. Barrows & Tamblyn solidified PBL theory, highlighting its main components: student-centered learning, problem orientation, autonomous learning, group collaboration, reflection, and integration of knowledge. Their work in the 1980s made PBL a structured approach to education, stressing the importance of students becoming independent, critical thinkers.

Throughout the 1990s, PBL's popularity surged, with over 70% of American medical schools and many European institutions adopting the methodology, later expanding beyond medical fields into areas such as engineering and psychology. It prompted a shift towards more interactive and student-driven education worldwide. Despite initial resistance due to cultural and pedagogical differences, PBL gained traction in Asia during the same period. Studies indicated positive outcomes in student engagement and skill development, countering earlier concerns that Asian students might not adapt well to PBL due to traditional learning environments.

In China, PBL research started with Li Jinsuo in the 1990s and has since expanded into various educational fields, with scholars adapting PBL to the Chinese education system and emphasizing the transformation of knowledge into skills, particularly in vocational education. The PBL model in China typically involves problem posing by teachers, group discussion, and analysis by students, and evaluation based on group performance.

In summary, PBL represents a significant shift from traditional teaching methods to a dynamic, student-centered approach that emphasizes practical problem-solving, self-directed learning, and collaborative work, with successful global adoption and continuous refinement in various educational contexts, including in Asia.

Development of Task-based Learning Model (TBL)

1. The emergence and development of TBL

1) The emergence of TBL

The task-based learning model was first proposed and implemented by British education expert Prabhu in the Bangalore region of India in the 1980s. At there, he conducted an experiment in which he implied knowledge points in multiple communicative tasks and proposed teaching methods that students could learn through task activities. He advocated for the infiltration of task-based teaching in specific teaching practices, setting different learning tasks according to different types of tasks, and requiring the integration of learning content into the tasks. Students achieve the goal of mastering knowledge by completing specific tasks. Prabhu (1987) believed that students may learn more effectively when their minds are focused on the task, rather than on the language they are using. He believes that language mastery requires application and exposure in different environments, that is, learning through practice. He was the earliest person to introduce "task-based" into instructional design and the founder of TBL. However, there are still some shortcomings in Prabhu's theory: emphasizing language while neglecting all language centered activities during task completion.

2) The development of TBL

After Prabhu's research, much scholars researched TBL mainly on language teaching in the 1980s and 1990s, made this model became a further development of communicative language teaching, transforming the basic concepts of language application into practical classroom teaching methods, fully reflecting the educational philosophy of student-centered and student-centered development.

Candlin & Breen (1987) made improvements because of Prabhu's research. They improved Prabhu's research by stating that tasks are a series of differentiated and hierarchical activities that contain problems (especially communication problems). They enable students and teachers to find various solutions to problems through various cognitive and communicative processes and apply new and old knowledge to explore and achieve the goals of the activities in the scenarios created by the activities. Candlin & Breen also consider tasks as units of course design and refer to such course outlines as "process outlines.". Unlike Prabhu, Breen assigns a new mission to curriculum design, providing optional activities and tasks for teaching, which requires teachers to have strong teaching abilities and students to be more active in learning. Candlin goes further than Prabhu in grading tasks, proposing a series of criteria for selecting tasks and measuring difficulty.

Nunan (1989) designed a task-based learning framework that includes task objectives, various activities, the roles played by teachers and learners in the task, situational questions for executing the task, and input materials for the task. The drawback is that in the process of completing tasks, he places more emphasis on meaningful language expression rather than language structure.

Crookes & Long (1992) believe that when determining teaching tasks, it is necessary to consider the problems that students may encounter and closely link them with their lives. The drawback is that in the process of completing tasks, teachers only pay attention to students when they make multiple mistakes. If students adopt an evasive attitude towards complex problems, it is difficult for their language system to achieve balance.

Willis (1996) divided TBL into three stages: pre-task activity stage - introducing the topic and upcoming tasks; Task cycle - the report plan required to complete the task; Language Focus - Practice again after analyzing. The TBL she believes is that students first complete learning tasks independently, and then provide guidance on their language form. This has a high requirement for students' proficiency, which is not conducive to the development of students with poor foundation, resulting in poor task completion results, which is also its drawback.

Skehan (1998) described the characteristics of tasks based on affirming Willis' three stage model of task teaching: tasks that learners can complete; Integrating theory with practice, that is, tasks need to be closely related to life; Emphasize the significance of language learning; Able to handle communication issues; Evaluate the completion of tasks. They believe that tasks have five main characteristics: the expression of meaning is the most important, learners need to do things that are closely related to life, problems that need to be solved are practical communication problems, completing tasks is the primary, when and how completed are secondary, and evaluation is based on the results.

3) The Enrichment of TBL

From 2000s, since its inception, TBL has been enriched by research on task definition, selection, and implementation. Scholarly work has also led to the accumulation of extensive practical experience. TBL has evolved into a distinct educational theory, maturing and refining over time. Its application has extended beyond language instruction to other disciplines, showcasing its effectiveness in enhancing students' practical abilities and professional skills, which are increasingly valued in today's skill-oriented world.

TBL theory now acknowledges a more nuanced understanding of the interplay between task completion and language form accuracy. Recent developments emphasize the importance of feedback and reflection, acknowledging that language development can occur both during and after tasks. Moreover, TBL's scope has broadened to include digital literacy, with tasks that incorporate technology and digital media, reflecting the changing landscape of communication.

Furthermore, contemporary TBL practice considers the importance of adaptive learning, whereby tasks are tailored to the individual needs and skill levels of learners, allowing for differentiated instruction that accommodates a wide range of abilities within the classroom.

2. The development of TBL in China

The research on TBL in China began in the 1990s and started relatively late compared to foreign countries. Since 2002, the research of TBL has received widespread attention in China, with most researchers being frontline teachers and researchers who combine their actual teaching experience to conduct research in this area and put forward their own views on TBL. Its main application areas are foreign language teaching and information technology teaching.

The research on the application of TBL in information technology courses is reflected in the advantages, practical research, and teaching modes of applying TBL to information technology courses. In terms of teaching advantages, Wang (2008) compared TBL with traditional teaching method and found the advantages of applying TBL in information technology teaching. In terms of practical research, Chen (2011) elaborated that when designing TBL, it is not only necessary to enhance students' interest in learning and cultivate their abilities to ask, analyze, and solve problems, but also to promote their autonomy ability to explore and collaborate cannot be ignored. In terms of teaching mode, Zhang (2022) divides the implementation of TBL in information technology courses into five stages: "designing tasks - independent and autonomous learning - collaborating to complete tasks - guiding students to build knowledge - evaluating the effectiveness of task completion."

3. Practical study of TBL in vocational education of China

With the deepening of research, the application of TBL in other professional fields is also becoming increasingly widespread in China. In recent years, one of the research hotspots in the field of education, especially vocational education in China, is TBL. Because the reform of instructional model emphasizes the combination of learning process and practical work tasks, aiming to improve students' practical ability and comprehensive quality. In this context, more and more vocational education scholars are paying attention to TBL and striving to integrate it with various professional fields to create better instructional models. For example, in majors such as engineering, medicine, management and economics, scholars attempt to combine TBL with subject knowledge to improve students' practical abilities and comprehensive qualities. These attempts not only help improve teaching effectiveness, but also help cultivate more high-quality talents that meet social needs.

Wang (2023) analyzed the basic principles of applying TBL in vocational mathematics teaching, determined the basic points for reforming and innovating mathematics teaching, and then analyzed and studied the strategies of using target task teaching method in vocational mathematics teaching according to the process of collecting task resources, setting task plans, organizing task exercises, implementing task plans, and conducting task summaries.

Ma (2021) applied TBL in the course teaching of Auto CAD software for mechanical majors. Starting from the characteristics of the Auto CAD course and TBL, he explained the application ideas of TBL and conducted practical design, evaluating the necessity of the application of task-based teaching method.

In conclusion, TBL has significantly evolved from its initial concept as a method of embedding language learning in practical tasks to a comprehensive educational framework. It now encompasses a broad spectrum of instructional strategies, integrates technology, and focuses on developing a range of skills and competencies that align with the demands of the globalized world. The ongoing research and practice continue to enrich TBL theory, making it a dynamic and adaptable approach to education.

Material and Method

This research used Mixed Method of Research. This research is divided into 3 phases.

Phase 1 was conducted to answer research objective 1: To examine the factors affecting problem-solving ability of college students.

Table 1 Conduct research from Phase 1

Topics	Details
Research process	Analyzed both internal and external factors
Research objective 1	To examine the factors affecting problem-solving ability of college students.
Target group/Key informants	1) 150 former students of Fundamentals and Practice of Management Course in semester 1 of academic year 2024 from 3 vocational colleges in Beijing City. 2) 3 lecturers who are teaching the Fundamentals and Practice of Management Course from 3 colleges in Beijing City.
Instrument	1) Questionnaires 16 items 2) Interview by 10 questions
Data analysis	1) Descriptive Statistics i.e., Frequency, mean (μ) standard deviation (σ)for questionnaires 2) Content analysis for interview
Research process	Analyzed both internal and external factors
Output	The result of the factors affecting problem-solving ability of college students. The internal factors such as learning interest, educational practices, etc., external factors such as teaching information, Integration of theory and practice, etc.

Phase 2 was conducted to answer research objective 2: To develop problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students at Beijing Vocational College of Science and Technology.

Table 2 Conduct research from Phase 2

Topics	Details
Research process	Development of problem-based and task-based learning instructional model in terms of accuracy standard, propriety standard, feasibility standard, and utility standard.
Research objective 2	To develop problem-based and task-based learning instructional model to improve practical ability undergraduate students.
Research method	Study the component for development of problem-based and task-based learning instructional model
Target group/Key informants	By3 experts through Item-Objective Congruence (IOC) according to the criteria
Instrument	The questionnaire
Data analysis	Frequency and percentage
Output	The appropriateness of the problem-based and task-based learning instructional model are confirmed by experts for further implementation.

Phase 3 was conducted to answer research objective 3: To study the results of problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students at Beijing Vocational College of Science and Technology.

Table 3 Conduct research from Phase 3

Topics	Details
Research process	1) Deign lesson plan 2) Design scoring rubric form
Research objective 3	To study the results of problem-based and task-based learning instructional model to improve problem-solving ability of college students.
Conduct research	Designing instrument 1 (Lesson plan) Designing instrument 2 (Rubric evaluation form)
Target group/Key informants	The 42 students who enroll in Fundamentals and Practice of Management Course in Beijing Vocational College of Science and Technology in the 1st semester, the academic year 2024 from class C are obtained by cluster sampling.
Instrument	1.Lesson plan 2.Rubric evaluation form
Data analysis	Categorize students' performance according to rubric scoring criteria into their levels descriptor.
Output	Students' problem-solving ability are at a good level $\geq 80\%$.

Results

This chapter presents findings derived from the fieldwork procedures outlined previously, focusing on data collection crucial to this study. The objectives, outlined in Chapter 1, serve three primary purposes:

Objective 1: To examine the factors affecting problem-solving ability of college students.

This section presents analysis results serving objective 1 using table and description in terms of MEAN, standard deviation, interpretation (Level of Attitude), and ranking of all factors in overview. After that, items of all factors are presented likewise.

The amount of student's university

From class 1: 50 students, Chain Operation Management Program from Beijing Institute of Economics and Management.

From class 2: 50 students, Chain Operation Management Program from Beijing College of Finance and Commerce.

From class 3: 50 students, Chain Operation Management Program from Beijing Vocational College of Science and Technology.

Common data of the respondent in overall (N- 150)

The common data of the respondent in overall shows that the difference between males and females is not significant, with 52.00% of males and 48.00% of females. The age distribution of students is highest in the 18-20 years old age group at 83.33%, consistent with enrollment patterns, basically the freshmen age group is in the 18-20 years old.

The result of questionnaire from students in overview (N- 150)

It can be seen that among the internal factors ($\mu=4.26$) affecting students' problem-solving ability, considering each item individually, it was found that No.1: Students believe that intrinsic motivation, which stems from a personal interest in the subject matter, is critical for engaging deeply with the content and persisting through complex problem-solving tasks ($\mu=4.45$), have the highest, followed by No.3: Students believe that existing knowledge in problem-solving refers to a person's understanding of specific concepts, situations, and challenges associated with the problems encountered ($\mu=4.38$), the lowest mean is No.6: Students believe that their experiences with different learning styles impact their approach to problem-solving ($\mu=4.11$).

Among the external factors ($\mu=4.24$) affecting students' problem-solving ability, considering each item individually, it was found that No.1: Students believe that a teacher's teaching style, which encompasses clear communication, engaging delivery, and the ability to connect with students, plays a critical role in fostering a learning environment that enhances problem-solving abilities ($\mu=4.43$), have the highest, followed by No.4: Students believe that social media and online communities offer unique platforms for collaboration and discussion, allow learners to share educational content, engage in problem-solving activities, and gain diverse perspectives which are invaluable for expanding their problem-solving abilities ($\mu=4.36$), and the lowest mean is No.7: Students believe that having an appropriate class size, a clean, orderly, and distracted-free problem-solving environment, along with a supportive learning culture, positive atmosphere, and constructive teacher-student interactions, are positive for enhancing their problem-solving ability ($\mu=4.11$).

The Lecturers Interview analysis results

The amount of lecturers University.

From 1 lecturer, work on College of Management, Beijing Institute of Economics and Management.

From 1 lecturer, work on College of Commerce, Beijing College of Finance and Commerce.

From 1 lecturer, work on College of Economics and Management, Beijing Vocational College of Science and Technology.

The common data of the lecturers shows that the most common gender is female, representing 66.67% of the respondents, while male lecturers make up 33.33% of the sample; In terms of teaching experience, 1 is 7-9 years, accounted for 33.33%, and 2 are over 9 years, accounted for 66.67% of the total; In terms of the age of lecturers, the 36-50 age group accounted for 66.67%, and the 25-35 age group accounted for 33.33%. This shows that the interviewees have some teaching experience and are young and strong, their views on the factors affecting problem-solving ability of college students are more representative.

After interviews with three lecturers, the factors to affecting problem-solving ability of college students summarized as follows:

Internal factors

Motivation: All lecturers acknowledged the critical role of motivation in enhancing students' problem-solving abilities in the Fundamentals and Practice of Management course. They agreed that aligning course content with students' personal interests and goals is vital for boosting intrinsic motivation. Lecturer A emphasized the use of interactive class activities that relate to real-world business scenarios to spark students' interests and make the subject matter more relevant to their future careers. Lecturer B focused on the use of a structured reward system where students are recognized for their achievements through class points, badges, or certificates, which can be redeemed for various privileges or small gifts. Lecturer C highlighted the importance of personalized feedback as a reward that not only motivates but also guides students towards effective problem-solving strategies.

Prior Knowledge: The lecturers concurred that their own knowledge and experience are instrumental in guiding students and nurturing their problem-solving skills. Lecturer A uses a diagnostic assessment at the beginning of the course to gauge students' prior knowledge and tailor the coursework accordingly. Lecturer B integrates case studies from their own professional experience to provide context and depth to theoretical concepts. Lecturer C believes in continuously updating the course material to include the latest management trends and practices, thereby keeping the content fresh and relevant.

Learning Styles: All lecturers recognized the diversity of learning styles and the need for varied instructional methods to cater to visual, auditory, and kinesthetic learners. Lecturer A incorporates multimedia presentations and visual aids to cater to visual learners and uses storytelling techniques for auditory learners. Lecturer B relies on group discussions and debates to engage auditory learners and direct projects for kinesthetic learners. Lecturer C designs interactive simulations and role-playing exercises that require active participation from students, thereby engaging various learning styles simultaneously.

Personality Traits: The lecturers agreed that being aware of and supporting students' personality traits is essential for developing their problem-solving abilities. Lecturer A believes that fostering an environment of openness and encouraging conscientiousness through structured course design is key to student success. Lecturer B considers resilience the most important trait and often shares subjective experiences of overcoming obstacles to inspire students. Lecturer C focuses on recognizing individual student traits and providing tailored support, whether it is through one-on-one mentoring or adaptive feedback, to help students navigate the course.

In summary, while there is a shared understanding among the lecturers of the importance of motivation, prior knowledge, learning styles, and personality traits in developing problem-solving ability, they express individual preferences and strategies in addressing these factors. They employ a mix of personalized and structured approaches, use their own experiences as teaching tools, and design their courses to be dynamic and responsive to student needs. The most important traits identified for problem-solving abilities vary among openness, conscientiousness, and resilience, with each lecturer bringing their unique perspective to the course.

External factors

Teachers and instructors: All lecturers acknowledged the significance of the classroom setup from teachers and instructors in fostering problem-solving skills. They agreed that the organization of the class, including size, seating arrangements, and teaching equipment, must be conducive to interaction and engagement. Lecturer A focuses on small class sizes and round-table seating arrangements to facilitate discussion and teamwork, using various teaching aids to demonstrate real-life management scenarios. Lecturer B emphasizes the use of the PBL+TBL instructional model to stimulate critical thinking and real-world problem-solving, while also exploring alternative teaching methods such as flipped classrooms to enhance student engagement. Lecturer C seeks to motivate students by incorporating game-based learning and competitive elements into the classroom, aiming to make learning more dynamic and interactive.

Technological and Social Media: Lecturers concurred on the importance of incorporating technology and social media in the course to keep up with modern communication trends and engage students. Lecturer A uses social media platforms for class announcements and discussions, believing that this integration makes the course more accessible and relatable to students. Lecturer B prefers technology tools that facilitate collaborative online workspaces, enhancing group problem-solving and project management skills. Lecturer C integrates specialized management software into the curriculum to simulate business environments, allowing students to practice problem-solving in a virtual setting.

Economic Trends: There was a unanimous view that the curriculum should evolve in response to changing economic conditions and job market trends to maintain the relevance of problem-solving skills taught. Lecturer A revises the course material annually to include the latest economic trends and case studies, ensuring that students' skills are up-to-date and market relevant. Lecturer B focuses on teaching fundamental problem-solving skills that are transferable across various economic contexts, preparing students for a wide range of scenarios. Lecturer C actively invites industry experts to share insights on current economic trends and their implications for management practice, providing students with a direct connection to the industry.

Environment: All lecturers agreed that the classroom environment plays a significant role in student participation and success in the Fundamentals and Practice of Management Course. Lecturer A believes in creating a supportive and inclusive atmosphere where every student feels comfortable to contribute, through varying class activities and maintaining a dynamic teaching style. Lecturer B suggests that the physical environment should be flexible to accommodate different teaching methods and student activities, such as group work or presentations. Lecturer C acknowledges the need for continuous improvement in teaching approaches, including the adoption of green practices and sustainability in the classroom to reflect environmental concerns in management education.

In conclusion, while the lecturers share a mutual understanding of the importance of external factors in influencing students' problem-solving abilities, they each have their unique approach to adapting their teaching methods and classroom environment to these factors. They all strive to create a classroom setting that is dynamic, relevant to current economic trends, and enhanced by technology, while also considering the need for a supportive and inclusive learning environment.

Through the above analysis, lecturers recognize the importance of internal and external factors in enhancing students' problem-solving skills in management. Internally, motivation is key, with strategies such as aligning interests with course content, using rewards, and offering personalized feedback. Lecturers assess prior knowledge to tailor coursework, integrate real-world experiences, and update content with current trends. Catering to diverse learning styles, they employ multimedia for visual

learners, discussions for auditory learners, and interactive activities for kinesthetic learners. Personality traits like openness, conscientiousness, and resilience are nurtured through the course environment and personalized support. Externally, classroom setup, including size and seating, is structured to encourage interaction and engagement. Teaching models like PBL and TBL, alongside technology and social media, are used to make learning dynamic and accessible. Lecturers keep the curriculum relevant with the latest economic trends and invite industry experts to connect theory with practice. Emphasizing a supportive and inclusive environment, they adapt physical spaces for flexibility and adopt sustainable practices. Overall, lecturers aim to create a responsive, practical, and engaging educational experience that fosters problem-solving ability.

References

- Achike, F. I., & Nain, N. (2005). *Promoting problem-based learning (PBL) in nursing education: A Malaysian experience*. Nurse education in practice, 5(5), 302-311.
- Barrows, H. S. (1994). *Practice-Based Learning: Problem-Based Learning Applied to Medical Education*. Southern Illinois University, School of Medicine, PO Box 19230, Springfield, IL 62794-9230.
- Beijing Vocational College of Science and Technology. (2023). *Fundamentals and Practice of Management Course. Management Professional Training Program*.
- Chen Caizhen (2010). *Application of TBL in Practical Training of Business English Majors in Vocational Colleges*. China Vocational and Technical Education (23), 32-34.
- Chen Guang (2011). *Implementation of TBL in Computer Teaching*. Teaching and Management (06), 138-139.
- Chen Yimeng, & Wang Miaoqin (2021). *The Application of PBL Teaching Method in the Teaching of Physiology Fundamentals in Vocational Schools*. Contemporary Nurses (Midday) (01), 171-173. doi: 10.19792/j.cnki.1006-6411.2021.02.066
- Gao Xianglan (2021). *Application of TBL in Electrical and Electronic Education*. Electronic Components and Information Technology (03), 230-231. doi: 10.19772/j.cnki.2096-4455.20213.099.
- Gould, B. H., Brodie, L., Carver, F., & Logan, P. (2015). *Not just ticking all the boxes. Problem based learning and mental health nursing. A review*. Nurse Education Today, 35(10), e1-e5.
- Haslett, L.(2001). *History of Education: Selected Moments of the 20th Century*. Retrieved June 22,2019, from http://fcis.oise.utoronto.ca/~daniel_sch/assignment1/1969mcmaster.html
- Huang Maozai,&Chen Wendian. (2004). *Ability to solve problems*. Science Education Monthly, (273), 21-41.
- Jia Jianfeng, Ge Yijing, & Sun Xinbo (2021). *Design of Teaching Model for Innovation and Entrepreneurship Courses in Higher Vocational Education Based on PBL*. Vocational Education Forum (02), 67-72.
- Jiang Meiling (2003). *Problem based learning: a teaching model that can be referenced*. Global Education Outlook (03), 62-66.
- Khoo, H. E. (2003). *Implementation of problem-based learning in Asian medical schools and students' perceptions of their experience*. Medical education, 37(5), 401-409.
- Lian (2013). *Review of Problem Based Learning Teaching Models Abroad*. Journal of Fujian Normal University (Philosophy and Social Sciences Edition) (04), 126-133 DOI: CNKI: SUN: FJSX. 0.2013-04-025.
- Liu Jian (2017). *Reflection and Regression of Humanistic Educational Philosophy*. Research on Educational Development (06), 57-62. doi: 10.14121/j.cnki.1008-3855.2017.06.011.
- Liu Rude (2002). *Application of Problem Based Learning in Primary and Secondary Schools*. Journal of East China Normal University (Education Science Edition) (01), 22-30. doi: 10.16382/j.cnki-1000-5560.2002.01.003.
- Liu Meizhen (2020). *Reflection on the Application of PBL Teaching Method in Computer Courses in Vocational Schools*. Computer Knowledge and Technology (29), 143-144. doi: 10.14004/j.cnki. ckt. 2020.3309
- Liu, Y., & Pásztor, A. (2022). *Effects of problem-based learning instructional intervention on critical thinking in higher education: A meta-analysis*. Thinking Skills and Creativity, 45, 101069.

- Ma Hongbo (2021). *Practical Application Design of Task Teaching Method in Auto CAD Software Teaching*. Use and Maintenance of Agricultural Machinery (05), 117-118. doi: 10.14031/j.cnki.njwx.2021.05.055.
- Musal, B. (2013). *Problem-based learning & task-based learning curriculum revision experience of a Turkish Medical Faculty*. Creative Education, 4(12), 116-119.
- Ruan Yin (2023). Research on the Application of Flipped Classroom Teaching Model Based on PBL - Taking the Teaching of Marketing Principles in English as an Example. Research and Practice of Innovation and Entrepreneurship Theory (02), 143-147.
- Sari, D. N. I., Budiarto, A. S., & Wahyuni, S. (2022). *Pengembangan E-LKPD berbasis problem based learning (PBL) untuk meningkatkan kemampuan higher order tingking skill (HOTS) pada pembelajaran IPA*.
- Skehan, P. (1998). *A cognitive approach to language learning*. Oxford University Press.
- Trullàs, J. C., Blay, C., Sarri, E., & Pujol, R. (2022). *Effectiveness of problem-based learning methodology in undergraduate medical education: a scoping review*. BMC medical education, 22(1), 104.
- Uden, L., & Dix, A. (2004). *Lifelong learning for software engineers*. International Journal of Continuing Engineering Education and Life Long Learning, 14(1-2), 101-110.
- Ummah, I. K., & Yuliati, N. (2020). *The Effect of Jumping Task Based on Creative Problem Solving on Students' Problem Solving Ability*. International Journal of Instruction, 13(1), 387-406.
- Wang L.(2023). *"Integration of Industry and Education + Flipped Classroom" in Management Course Teaching in Application-oriented Universities*. Journal of Shenyang Institute of Engineering(Social Science)(03),107-111. doi:10.13888/j.cnki.jsie(ss).2023.03.018.
- Wang Zhanfeng, Feng Yanhong, Xu Jiwei, & Du Hailian (2008). *Practical Research on Task Driven Teaching Method in Information Technology Teaching*. Teaching and Management (12), 144-145.
- Willis, J. (1996). *A flexible framework for task-based learning*. Challenge and change in language teaching, 52, 62.

VISUAL ARTS LEARNING KIT DESIGN FOR BUILD UP RELATIONSHIP BETWEEN CHILDREN AND DIET

¹Yuting Zhong and ²Rewat Chumnarn,

Rangsit University Thailand

¹vance11166516@gmail.com

Received: January 6, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

This study aims to improve the relationship between children and food by designing and producing a board game focused on children's nutrition education. This study aims to explore how gamification can promote children's awareness and interest in healthy eating, thereby cultivating positive eating habits. Board games are centered around children, guiding them to understand the nutritional content, sources, and impact on their physical health of different foods through interesting game rules and interactive elements. During the game, children will participate in activities such as food selection and nutrition knowledge quizzes, thereby enhancing their preference and awareness for healthy foods. In addition, board games also provide opportunities for parent-child interaction, where parents can participate in games with their children, discuss the importance of healthy eating together, and provide positive encouragement and support. Through this approach, we hope to promote the acceptance and practice of healthy eating at the psychological, cognitive, and behavioral levels of children, laying the foundation for building healthy eating habits. Future research can further explore the long-term effects of board games on children's dietary behavior and health status, and combine other educational methods and intervention measures to comprehensively improve children's nutritional level and health literacy.

Keywords: Board games, the Relationship Between Children and Food, Parents and Children

Introduction

In the realm of daily life, the reluctance of children to consume vegetables is a pervasive concern often expressed by parents. This seemingly innocuous preference, however, can manifest in a range of physical issues for children aged 6-10, a critical period for their physical and mental development, particularly in forming dietary habits. Amidst technological advancements and growing environmental concerns, the evolving relationship between children and their diets becomes increasingly complex.

Contemporary children grapple with challenges such as poor eating habits, nutritional imbalances, and a deficiency in food culture. This problem manifests in poor diet choices, malnutrition concerns, and a notable absence of food culture education. A survey

¹Student in Master of Fine Arts in Design, College of Design, Rangsit University, Thailand

²Asst.Prof.Rewat Chumnarn, College of Design, Rangsit University, Thailand

reveals alarming statistics, indicating that a significant proportion of children favor unhealthy food options, leading to issues like distracted eating and an inability to eat autonomously.

Malnutrition is another critical aspect, with data showing a reluctance to consume essential food groups, slow growth, and an increasing prevalence of obesity. Lack of food culture is further exacerbated by time constraints, insufficient parental guidance, and indulgent attitudes towards children's food preferences. The consequences of these challenges are visible in children's limited food preferences, potentially leading to nutritional deficiencies.

The research seeks to delve into the root causes of these issues and proposes solutions through interactive games designed to transform children's picky eating habits. By fostering a diversified understanding of food culture and nutritional values, the study aims to promote balanced nutrition, healthy growth, and disease prevention during this crucial developmental phase. In essence, the exploration of these problems is deemed essential, holding potential for meaningful improvements in children's dietary development and overall well-being.

Objectives

This paper is committed to exploring the root causes of the problem through deeply analyzing the causes of children's bad eating habits. From a professional perspective, we will design an attractive set of food interactive learning games, so as to improve children's understanding of various kinds of food and nutrition, and finally achieve the following specific goals:

- 1.Children's awareness of the benefits and drawbacks of different foods to their physical health
2. Children can understand the nutrition, growth, different cultures, colors, shapes, etc. of different foods.
- 3.The aim of children's partial picky eating is to maximize their adaptability to various types of food.
4. Children understand the relationship between their body and food, improve picky eating habits, and improve their quality of life.

Material and Method

1 status quo of overseas research

In fact, foreign scholars have made many studies and discussions on the issues related to children's diet. Among them, the American scholar Daniels has conducted related studies on the consequences of overweight and obesity in children. Birch, L. L., & Fisher, J. O. have done related research on the development of eating behaviors in children and adolescents. In addition, in some official institutional studies, there are also relevant data statistics. For example, American Academy of Pediatrics and World Health Organization (WHO) and CDC have relevant statistics on sugar intake in adults and children. For the above issues, Hingle, M. D., & O'Connor, T. M provide some interventions for parental participation to improve children's dietary intake. However, in the collected literature, there has been no specific design study from the perspective of interactive game design.

2. status quo of domestic research

A search for children's bad eating habits on the CNKI found a total of 72 related research papers, including 64 academic journals, 4 master's degree theses and 2 newspapers. In summary, these research articles mainly focus on the following aspects: One is the harm caused by bad eating habits to children, including the master's thesis of Lin Zhiping of Fujian Medical University A study of dietary behavior and its influencing factors and health effects in urban children. The second is to study the harm of bad eating habits in children in regional schools or communities for example, represented by Wei Jianhua on the harm of Bad Eating

Habits on the Physical Development and Psychological Development of Preschool Children published in the journal *Modern Diagnosis and Treatment*. However, the design of the design field for children's poor dietary habits is also insufficient.

3. (6-10 Year Old Children) Analysis of Unhealthy Dietary

On October 16, 2019, the UNICEF's China Office and the Chinese Nutrition Society jointly released the State of World Children 2019 report in Beijing, with the theme of "Children, Food and Nutrition: Growing healthily in a Changing World". Representatives from academia, NGOs and other United Nations agencies attended the conference. The report reveals that at least one third of children under five worldwide are undernourished or overweight, and half face hidden hunger. The report shows that the main cause of the triple burden of malnutrition is poor dietary quality in children, and two-thirds of children do not meet the minimum diversity criteria. Rapid globalization, urbanization, increasing injustice, humanitarian crisis and climate change have further worsened this problem, and made the global nutrition situation face unprecedented negative effects, thus further threatening the survival and growth of children, as well as the development of various countries. According to the report, we found that children's poor eating habits mainly focus on the following aspects:

1. High sugar diet: Children consume excessive amounts of high sugar foods and beverages, such as candy, desserts, carbonated drinks, and fruit juices.
2. High fat diet: Children consume foods high in fat and cholesterol, such as fast food, fried food, potato chips, and high fat dairy products.
3. Low intake of fruits and vegetables: Children do not eat enough fruits and vegetables and lack vitamins, minerals, and fiber.
4. Unbalanced diet: Children may rely too much on processed foods and fast food, while neglecting the staple foods, protein, vegetables, and fruits in a balanced diet.
5. Eat less breakfast: skipping breakfast or eating unhealthy breakfast may affect children's attention, learning, and quality of life.
6. Large amount of snacks: Children may frequently consume high calorie, low nutritional value snacks.
7. Irregular diet: Irregular dietary schedules and irregular dietary patterns.

Methodology

Materials and Technique Experiment

In the process of thesis, the core focus is on the production process of the product, and how to improve the product quality through cutting technology, painting, plate making, printing, binding and other skills. At the same time, I will use wood, paper, paper shell, composite materials, paint, iPad and other materials to create a creative and educational value of food education sets. As scholars Jo Bird, Susan Edwards pointed out: "A significant problem for early childhood education has been how to understand the pedagogical use of technologies in a sector that values play-based learning."

Research Framework

The basic research idea of this thesis is to start with the relevant research problems, and use the analysis method of 5w1h to gradually find problems, analyze problems and solve problems.

First of all, I will analyze the specific reasons for children's bad eating habits from the physical and psychological factors. On the basis of analyzing the reasons, it can be concluded that due to physical and psychological problems, children will have some specific ways of expression and bad behavior when eating.

Secondly, I have analyzed the different and same aspects of children and parents' understanding and cognition of food by exchanging the perspectives and positions of food. In other words, what they are most interested in and enthusiastic about and what they care most about about food.

In addition, on the basis of the above two studies and analysis, the two aspects are combined, and then the physiological factors, physiological factors and educational factors are taken as my research scope to carry out specific research.

Finally, I will build an interactive game set that focuses on children's diet. With the help of the adventurous and interesting story background and diversified game level design, children can understand the characteristics of various foods during the game, and help them overcome their prejudice against food, so as to help them grow up healthily.

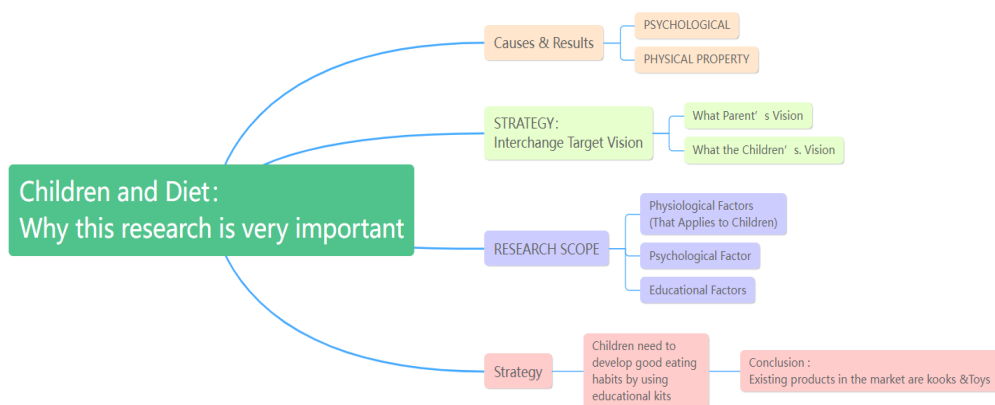

Figure 1.2 Paper framework mind map

Source : Author

Results and Discussion

Results

After deeply exploring the causes, influences and solution strategies of children's bad eating habits, I decided to use a unique and innovative way to spread this key message. By integrating story creation and game design, I hope to guide the children to develop the habit of healthy eating with a lively attitude. To achieve this goal, I chose the IPD Procreat drawing software as the design tool. Known for its rich features and ease of use, the software has become an indispensable tool for designers. In this project, I made full use of the drawing function of Procreat to build a story world full of fun and adventure for the children.

In the story, I skillfully integrate the relevant knowledge of healthy eating, so that the children can enjoy the story while also learning practical eating concepts. In addition, I have designed a series of challenging games to help children further understand the importance of healthy eating during the game. These games are full of challenges, but also stimulate their creativity and imagination, so that they can gain knowledge and happiness in the games.

In the design process, I always uphold the principle of "child-centered". I believe that only by truly understanding our children's needs and interests can we provide them with the most valuable educational experience. Therefore, I fully considered the children's age,

cognitive ability and interests in the design process, and strive to let each child find their own fun in the story and games.

After a period of hard work, I finally completed the design results of this project. This is a set of healthy diet education materials integrating stories, games and education, namely, aiming to help children establish the correct eating concept and form good eating habits. I look forward to this design results to plant healthy seeds in the hearts of more children and add a bright color to their growth path.

In short, through the in-depth study of children's bad eating habits and the use of IPD's Procreat drawing software, I have created a set of innovative healthy diet education design results. In the form of stories and games, they vividly convey the importance of healthy eating, aiming to help children develop good eating habits. I firmly believe that with the love and recognition of the children, the design results will have a positive impact on their healthy growth.

Conclusion

Design a learning kit to enhance and build a good relationship between children and their diet (designed to achieve better long-term health outcomes). In the field of children's education, we are committed to exploring the most suitable way for children's education methods. To some extent, the traditional compulsory education can not meet the needs of children, they need a self-centered education from their own point of view. This way should stimulate their interest, let them learn in happiness, so as to truly realize edutainment.

I know the importance of children's knowledge of food. They need to understand the nutritional value of food and how to match their diet to form healthy eating habits. However, traditional teaching methods have often bored children, who know very little about food. Therefore, I designed a child-centered learning kit designed to stimulate their interest in food in innovative ways and allow them to learn food knowledge in a pleasant atmosphere.

The learning kit uses a clearance game design designed to stimulate children's interest in and understanding of food in the game. They need to overcome all kinds of difficulties and complete various tasks in the game, so as to understand the various knowledge of food. The design is designed to give children fun while also addressing their rejection of some food. In this way, the children unconsciously improve their interest in food and develop good eating habits.

In the process of designing this learning kit, I fully considered the children's psychological characteristics and interests. The design of the game is both interesting and challenging, so that the children can feel the fun of learning in the game. In addition, I also focus on combining food knowledge with real life, so that children can understand the importance of food in their daily life. This practical design allows children to learn practical knowledge in the games, so as to be better applied in real life.

In short, this child-centered learning kit is designed to let children learn about food in a pleasant atmosphere, increase their interest in food, and develop good eating habits. In this way, we hope that our children can love food and enjoy a healthier and more delicious life. At the same time, we also hope that this toolkit can inject new vitality into China's education cause, so that more children can grow up happily.

Recommendations

How should we deal with and help children build healthy eating habits for their bad eating habits? Here are some detailed suggestions and strategies

1.Raise education and educational awareness

1.1Family

Parents can regularly learn healthy eating knowledge with their children, so that their children can understand the impact of different foods on their health, and cultivate their good

eating habits. As some scholars have pointed out : “Currently, limited conclusions may be drawn regarding the best method to involve parents in changing child diet to prevent obesity and improve health. Indirect methods remain the most commonly used strategies to engage parents, however, direct methods of engagement show more promise and therefore, warrant further research.”

1.2 Schools

Schools can carry out nutrition education courses, so that students can master the basic nutrition knowledge and develop good eating habits.

1.3. Community

The community can organize healthy diet publicity activities to raise children's awareness and attention to healthy diet.

2 Demonstration and encouragement

2.1 Parents and guardians

Parents should set an example by choosing a healthy diet and encourage their children to try various foods during eating.

2.2 Educators

Teachers can encourage students to choose healthy food in the school canteen and set an example for them.

3 Improve the food environment

3.1 Schools

School canteens should provide more healthy food choices and reduce the supply of foods high in calories, high in fat and high in sugar.

3.2 Day care centers

Day care centers should also pay attention to children's healthy diet and provide balanced food.

4 policies and regulations

4.1 Government

Formulate relevant policies and regulations, restrict children's food advertising, and improve school catering standards.

4.2 Food packaging

Nutrition information is required to be marked on the food packaging, so that parents and children can make a wise choice.

5. Cultivate children's ability of self-management

5.1 Education department and family

Through group discussion, role playing and other ways, let children understand the importance of reasonable diet, and cultivate their ability of independent thinking and decision-making.

5.2 Practical activities

Organize children to participate in planting, cooking and other activities, so that they can personally experience the whole process of food from planting to cooking, so as to cherish food more.

6 Increase outdoor activities and physical exercise

6.1 Schools and communities

Encourage schools and communities to organize more outdoor activities to allow children to exercise in the natural environment.

6.2 Family

Parents can accompany their children to do outdoor sports, which can not only enhance the parent-child relationship, but also help their children consume excess energy.

7 Mental health support

7.1 Professional institutions

Psychological counselors can cooperate with children, parents and teachers to solve dietary problems and pay attention to children's mental health.

7.2 Family

Parents should pay attention to their children's emotions, create a harmonious family atmosphere, and help their children build confidence.

8 Diversified ways of education

8.1 Animations, picture books, games, etc.: Guide children to develop good eating habits through vivid and interesting stories and characters.

8.2 Education courses: Use diversified education methods, such as cartoons, picture books, games, etc., to let children understand a healthy diet in a relaxed and happy atmosphere.

References

- American Academy of Pediatrics. (2017). Pediatric Nutrition. In: Guidelines for Health Supervision of Infants, Children, and Adolescents, 4th Edition.
- Birch, L. L., & Fisher, J. O. (1998). Development of eating behaviors among children and adolescents. *Pediatrics*, 101(3 Pt 2), 539-549.
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2020). Childhood Nutrition Facts.
- Daniels, S. R. (2009). The consequences of childhood overweight and obesity. *The Future of Children*, 19(2), 47-67.
- Encyclopedia of Early Childhood Development USA: SAGE; 2015:1-12.
- Fox, M. K., Devaney, B., Reidy, K., Razafindrakoto, C., & Ziegler, P. (2006).
- Hingle, M. D., & O'Connor, T. M. (2013). Parental involvement in interventions to improve child dietary intake: a systematic review. *Preventive Medicine*, 56(3-4), 1-15.
- Jo Bird, Susan Edwards, (2014), Children learning to use technology through games: a digital game framework *British Journal of Educational Technology*. Pages 1149-1160.
- McConahy KL. Nutritional guidance is needed during the early dietary transition period for young children. *Pediatrics*.
- Nicklaus, S., Remy, E., & Issanchou, S. (2012). Family correlates of children's vegetable consumption at dinner. *Appetite*, 58(2), 569-576.
- Neumark-Sztainer, D., Wall, M., Perry, C., & Story, M. (2003). Correlates of fruit and vegetable intake among adolescents: Findings from Project EAT. *Preventive Medicine*, 37(3), 198-208.
- Picciano MF, Smiciklas Wright H, Birch LL, Mitchell DC, Murray Kolb L, Relationship between portion size and energy intake among infants and toddlers: Evidence of self-regulation. *Journal of the American Dietetic Association*, 106(1 Suppl 1), S77-S83.
- Schwartz C, Scholes Pa, Lalanne A, Weenen H, Nicklaus S. Development of early healthy eating habits in daily life. Review recent evidence and select guidelines.
- Story, M., Neumark-Sztainer, D., & French, S. (2002). Individual and environmental influences on adolescent eating behaviors. *Journal of the American Dietetic Association*, 102(3 Suppl), S40-S51.
- Summary of 2019 Children's Dietary Situation -UNICEF.
- World Health Organization (WHO). (2020). Guideline: Sugars intake for adults and children.

DESIGN FOR YOUNG PARENTS AND KIDS TO INTERPRET SEXUALITY

¹Fei Su and ²AJ.David,

Rangsit University, Thailand

¹510716549@qq.com

Received: February 6, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

In Chinese society, discussing sexual education with children aged 5 to 8 presents unique challenges due to cultural sensitivities and societal norms. This paper proposes the creation of an interactive card board game specifically tailored to facilitate parent-child communication on sexual education topics within this age group. The game aims to provide a comfortable and engaging platform for Chinese parents and children to navigate discussions surrounding body awareness, personal boundaries, and healthy relationships. By incorporating culturally appropriate imagery, language, and gameplay mechanics, the card board game seeks to overcome cultural taboos and encourage open dialogue in a non-threatening manner. Drawing upon principles of child development, educational psychology, and cultural sensitivity, the design prioritizes age-appropriate content and interactive learning experiences. Through collaborative gameplay and structured discussion prompts, the card board game fosters mutual understanding and empowerment for both parents and children in navigating the complexities of sexual education. This paper outlines the theoretical framework guiding the design process, addresses potential cultural considerations and challenges, and proposes strategies for effective implementation and dissemination of the card board game within Chinese communities.

Keywords: Board Card Games, Communication & Interaction Between Parents and Children, Provide Sex education for Age 5-8 children

Introduction

In China, with the development of social economy and the renewal of people's ideas, children's sex education has gradually become a topic of concern. However, due to the influence of traditional cultural concepts and the lag of education, the development of children's sex education in our country is still facing many challenges. Therefore, it is of great practical significance to study and design the learning products of children's sex education.

Through research and analysis of the current situation, problems and challenges of children's sex education in China, this paper analyzes why children should be initiated in sex education and what specific sex education learning knowledge should be carried out for

¹Student in Master of Fine Arts in Design, College of Design, Rangsit University, Thailand

²Professor, Dr., AJ.David, College of Design, Rangsit University, Thailand

children, and then proposes to design methods and learning materials to promote children's sex education through analysis and research on children's sex education products currently on the market.

Child sex education is a complicated problem involving individual growth and social development. In modern society, with the improvement of people's living standards and the diversification of values, the importance of children's sex education has become increasingly prominent. Sex education for children is not only related to the physical and mental health of individuals, but also has great significance for the progress of social civilization and the construction of a harmonious society. Therefore, it is of great practical significance and social value to study and design learning products for Chinese children's sex education.

Objectives

The most effective period for sex education is before the age of 14. As early as 5 years old, children begin to be curious about sexual organs and perceive the differences in appearance and behavior between men and women. This period is a key moment for gender role identification, so I target children aged 5 to 8 years old. The implementation of child sex education requires the joint efforts of "family sex education", "school sex education" and "social education". However, the implementation of "school sex education" and "social education" in China is still very difficult at this stage, and it is difficult to fully carry out (Li,2022). So family education is of great importance, and parents can carry out educational activities such as gender roles, sexual knowledge, sexual ethics and sexual health for their children. The family is the main place for children to live and learn, and parents are not only parents, but also children's enlightenment teachers. Early implementation of sex education in the family is conducive to the better promotion of later sex education, family sex education has an important role in the growth of children (Wilson,2010). However, most Chinese parents think that the difficulty of sex education is that they do not know where to start and how to conduct sex education. These are the problems that parents encounter when conducting sex education (Sun,2011). However, through the card board game I designed, the interaction between parents and children can be increased. Positive family interaction is conducive to narrowing the distance between parents and children, and then establishing a good parent-child relationship, so that the parent-child relationship is healthier. A harmonious family atmosphere and a good parent-child relationship is the basis and premise for the smooth development of sex education.

Based on this situation, my goal is to design highly interactive, scientific and interesting learning card board game toys for young parents and children, and build a bridge for children and parents to communicate, which can avoid the situation that some parents feel embarrassed and choose to avoid sex education for children, while allowing children to learn in a happy and efficient state.

Material and Method

Literature review

1 Jean Piaget theory of cognitive development

Jean Piaget was Swiss. A famous SWISS child psychologist of modern times. whose theory of children's cognitive development has become a model of this discipline, leaving more than 60 monographs and more than 500 papers, he has lectured in many countries, and won dozens of honorary doctorates, honorary professors and honorary scientific academicians.

Piaget was a pioneer in child psychology and cognitive development theory. He believes that cognitive development refers to the cognition of things and the way of thinking

and ability of an individual to face problems in the process of adapting to the surrounding environment after birth (Piaget,1923). At the same time, he also believes that children do not behave mechanically in response to environmental stimuli reactive, but active explorers, whose psychology is the result of the interaction between innate genetics and acquired environment. In addition, an important point in Piaget's theory of child cognitive development is that he believes that children have their own cognitive characteristics at each stage of development, and the development of the later stage should be based on the development of the previous stage. *คิดพลาด! ไม่พบแหล่งอ้างอิง.* The research object of this paper is 5-8 years old children, which belongs to the concrete operational stage of Piaget's cognitive development stage.

Birth 2 years: Babies rely on their senses and movements to learn and understand their environment. Cognitive structures are built on movement and then become more and more complex and coordinated. It is only later in this stage that activities begin to internalize, forming representations that represent concrete things. *คิดพลาด! ไม่พบแหล่งอ้างอิง.*

Ages 2-7: Children can use symbols (e.g., words, mental images) to understand the world. Children can clearly distinguish the difference between reality and fantasy. Thinking is self-centered, and it is not until later in this stage that children take into account the perspectives of others (Schaffer,2003).

Ages 7-11: Children acquire the ability to perform a number of mental operations, such as multiple classification, reverse, sequence, and conservation. Through these actions, they are able to manipulate symbols in different ways. Logical thinking emerged during this period, but was still mainly related to concrete events is not associated with abstract concepts (Schaffer,2003).

After age 11: Children acquire the ability to perform a number of mental operations, such as multiple classification, reversal, sequence, and conservation. Through these actions, they are able to manipulate symbols in different ways. Logical thinking emerged during this period, but was still mainly associated with concrete events rather than abstract concepts. During this period, children are able to perform intellectual activities, including abstract and logical reasoning. They can come up with a lot of solutions without having to actually do it, and they have the ability to solve problems in completely hypothetical situations. Thinking of old people is more and more based on facts rather than concrete things (Schaffer,2003).

The significance of Piaget's cognitive development theory to the design of children's sex education card game lies in the knowledge on the card it needs to be adapted to the physical and psychological characteristics of the child. Child-centered card content design can be in order to enable children to learn sex knowledge effectively. At the same time, sex education content in the form of card board games can bring children more enrich the interesting interactive experience, so that their scientific and happy to learn sexual knowledge, so as to improve their sexual cognitive development level, promote their sexual development. Therefore, children's cognitive development plays a crucial role in the design of children's sex education card games, and the quality of children's sex education card games directly affects children's cognition of sex, which is a two-way interactive process.

2. Characteristics of children's sexual development

Sexual development is a continuous process that runs through life. The famous Austrian psychologist Sigmund Freud's theory of personality development divides human sexual development into five stages: oral and anal stage, genital stage, latent stage, reproductive stage. He believes that after the age of six, children begin to develop an interest in the surrounding things. Therefore, from the point of view of the original desire, it presents a latent state until the end of adolescence. During this period, due to the psychological development of inhibiting sexual activities, male and female children were emotionally estranged from each other, and group activities were more of a trend of male and female separation. They begin to resist the self-centered "sex" of childhood, and they expect their sexual activities to conform to the moral expectations of their parents and society. However,

human sexual civilization has been accumulated over thousands of years. Children have to bear in just ten years.

After thousands of years of cultural accumulation, we must learn the initial control instinct and learn the initial reaction of adult social morality. They are only partially capable of self-change and need adults to help them achieve their developmental goals. Therefore, adults should gradually educate children about sex-related knowledge, but also take into account their age cognition and sexual psychological development at this stage (Liang,2021).

For children after the age of 5, adults should not only help children complete the developmental tasks of the incubation period, but also help children repair and make up for the lack of sexual development before the age of 5. Children who get better help with sexual development before the age of 5, after the age of 5, their energy will be transferred to learning, interests, hobbies, and more exploration of the outside world, and this exploration activity will also extend beyond their own, this sexual orientation provides conditions for healthy psychological development. Of course, not every child enters the incubation period, sexual development will be smoothly in accordance with the normal track, family wrong parenting, sexual assault, see pornographic movies or videos, see parents do love, peer sexual activities, etc., may change the child's sexual psychological development track, there is precocious or late maturity of sexual psychology phenomenon.

Therefore, the correct, appropriate and appropriate guidance of sex education helps children aged 5-8 to establish a correct sexual choice and sexual attitude.

3. Overview of child sex education

(1) School level. From the level of school education, most children do not get effective sex education, sex education is left in the form. The first manifestation is in the class time, the curriculum arrangement of the primary school education system is close to saturation, and it is difficult for schools to increase the corresponding classes. Secondly, it is manifested in the lack of professional sex education teachers.,ordinary teachers lack formal, systematic sex education training, their understanding of sex is not deep, do not understand the knowledge of sex. Even if they were willing to teach it will also be restricted by various conditions, resulting in limited effect of sex teaching. Especially in the countryside, there is not enough money source case, simply impossible to do (Cai,2014).

(2) Student level. From the perspective of students, the first is their own reasons. They're not yet mentally and physically mature, Be sex naive and simple, easy to be affected by the external environment, lack of sexual knowledge. Second, there are external reasons. with information development of technology, a variety of information permeates children's lives through mobile phones, TV, movies and other media in life, children will inevitably be exposed to some bad information, and at the same time because of their lack of sexual knowledge, discrimination the ability to distinguish between wrong and wrong is poor, and the lack of guidance from parents and teachers on sexual issues can easily lead to deviations in their sexual behavior.

(3) Family level

From the perspective of family education, family education as the main way of children's sex education, its influence far exceeds teachers, schools. In recent years, child sexual assault incidents have occurred constantly, which has aroused widespread concern among parents. they began to consciously carry out sex education for children, but because of their own influence of traditional culture, sex education understanding is still relatively shallow, so in the family sex education for children, the lack of scientific and objective guidance, teaching the results are not good, in fact, children's sex education is still in a state of neglect (Chen,2006).

To sum up, child sex education can not be carried out by simple preaching, but by a kind of appropriate ways to popularize knowledge of sex education for children. Picture - based, text - based card form for children, it is undoubtedly a better way to disseminate knowledge about sex education, closer to the level of children's cognition and understanding,

and more conducive to the dissemination of sexual knowledge. On the basis of knowledge cards, increase the carrier of games, through the way of playing games, to improve children's learning initiative, while strengthening the interaction between parents and children, so card board games are very suitable for children's sex education.

Methodology

(1) Literature research method

Use library, , Google, WWW.CNKI.NET, Google literature, Wanfang database and other channels to consult and organize

The relevant literature has laid a solid theoretical foundation for the study of this paper.

(2) Investigation method

Through the online questionnaire survey, to understand the status quo and problems of sex education for children aged 5 to 8.

(3) Case analysis

This paper makes an in-depth study of the existing sex education card board games in the market, analyzes their design skills and expressions, and understands the problems existing in the design process.

(4) Project practice method

On the basis of theoretical research, design practice is carried out to verify its theoretical research value and practical value.

Results and Discussion

Taking children aged 5-8 as the research object, this paper demonstrates the advantages and necessity of applying the product sex education board game to children's sex education by analyzing the cognitive characteristics and sexual development characteristics of children and combining the interaction needs of parents and children. Through case analysis, the problems existing in the design of children's sex education products are summarized. Finally, the design strategy is put forward in view of the existing problems, and the design practice of this subject is completed. Through the research of this subject, the following views are summarized:

(1) According to the survey, the time of children's sex education is mostly concentrated in preschool, and the content of sex education mainly includes birth education, gender education, and understanding of private parts. After entering primary school, both parents and schools mostly ignore children's sex education, blindly avoid, thinking that children grow up naturally know, resulting in today's children's poor self-protection awareness, lack of sex education knowledge.

(2) Children's cognitive and aesthetic characteristics are different at each stage, and their needs and understandings of sex are also different, so children's cognition and needs should be considered when designing products. In addition, due to the differences in children's concentration and learning habits, recreational activities, etc., the design of the product took into account the teaching method and adopted the form of games that are more acceptable to children.

(3) Compared with the traditional book way, this board game can present the boring sex knowledge in a more interesting form, so that children can participate in and interact with each other in an immersive manner, attract children's interest in learning, and narrow the distance between children and parents. So it is feasible to apply this board game to children's sex education.

(4) At present, although the existing child sex education products meet part of the demand to a certain extent, there are also certain shortcomings, such as lack of innovation, interesting and interactive, the sense of experience is weak, there is a lot of room for development and progress.

Due to my lack of knowledge reserve and professional ability, and limited research time, there is still room for improvement in product design. In the future, I will keep learning and making progress in this field, propose more interesting and useful design ideas, and hope that more designers can join this field. Design more diverse, excellent child sex education products. At the same time, I hope that with the efforts of countless people, China's sex education can continue to improve the popularity rate, so that every Chinese child can receive sex education knowledge in time, so that they can better protect themselves.

References

- Beijing ZhongYi Public Welfare Foundation. (2021). "Girl Protection" Child Sexual Assault case statistics and child sexual assault prevention education. survey. Retrieved from: URL: <http://www.all-in-one.org.cn/newsinfo/2475704.html>
- Chen.Y.Z., (2021). The importance of sex education to young children growth, *Education Circle*, 2021, 428(4).
- Cai,X.F. & Jin,Y.,(2014). Research and analysis on the current situation of sex education in China, *Social Psychology*, 2014, 29: 155-156.
- Chen,Y.L.,(2006). How to talk sex with your children. Beijing: China Times Economic Publishing House.
- Freud, S., (1997). Sexuality and The Psychology of Love, Touchstone.
- Hu, X.X., (2018). Research on the development status and countermeasures of child sex education in China. *Education Modernization*, 5(02,). Retrieved from: Doi: 10.16541/j.cnki.2095-8420.2018.02.087
- Haydon, D. ,(2002). Children's rights to sex and sexuality education. In B. Franklin (Ed.), The new handbook of children's rights: Comparative policy and practice. London: Routledge
- Li,T.T.,(2020). The research and design of picture books to enhance child sexual abuse prevention education. Retrieved from: URL: <https://www.cnki.net>
- Liang, J & Xia,Y, (2021). Bonding modes of school sex education and family sex education in the future in China, *Journal of Mudanjiang University*, 2021, 30(6) : 106—111
- Li,Yan., Difficulties and solutions in the development of children's sex education , *Educational Theory and Practice*, 2008, 33: 43-45.
- Li,W. L.,(2022). Current situation and countermeasures of sex education in Chinese schools. *China School Health*, 2022.12, 43(12) . Retrieved from: doi:1000-9817(2022) 12-1761-06
- Schaffer, R., (2003). Introducing Child Psychology, Wiley-Blackwell.
- Sexuality Information and Education Council of the United States.(2004). Guidelines for Comprehensive Sexuality Education. Fulton Press. Retrieved from: URL: <https://siecus.org/resources/the-guidelines>
- Sun, J.L., (2011). Research on existing problems and strategies of children sex education in China. *Modern Education Science*, 2011(2): 47-48.
- WILSON, E.K., DALBERTH, B.T., KOO, H.P., et al. (2010). Parents' Perspectives on Talking to Preteenage Children About Sex [J]. Perspectives on sexual and reproductive health, 2010, 42 (1) : 61.
- Yin, J.Q.,(2019). Thoughts on the current development of preschool children sex education curriculum. *Guangxi Institute of Education Journal*, 2019(06): 212-21.

THE CULTIVATION OF MUSIC AESTHETIC ABILITY IN CHILDEN'S PIANO ENLIGHTENMENT EDUCATION

¹Xiaoyan Li and ²Rungkiat Siriwongsuwan

Suan Sunandha Rajabhat University

¹rungkiat.si@ssru.ac.th

Received: February 7, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objective of this paper is to study the cultivation of aesthetic ability in piano enlightenment education. Twenty young children aged 4-10 years are purposely selected at random in this study. They are from two kindergartens and two piano training centers in Shanghai, China. The research variables of aesthetic abilities that are used in piano enlightenment classes are music selection, solfeggio abilities, emotional expression, stories, and games, Showing, and sharing. The scope of this study is the difference between young children in piano enlightenment classes before and after using the method of training their aesthetic abilities. The research tools are interviews and observation forms. Experts in music education were invited to examine the effectiveness of the research and the collection of interview data. The teachers were interviewed after using various methods of practicing aesthetic abilities in piano enlightenment classes. The researcher observed the learning process in the piano enlightenment class, recording the emotions, reactions, and performances of the children.

With reasonable education and training, children will gradually develop the ability to recognize, appreciate, and understand the beauty in children's piano learning. There are many methods and practices that can help children develop their aesthetic abilities. By creating a positive and pleasant music learning environment, children should be helped to cultivate their perception and appreciation of the beauty of music and improve their musical aesthetic ability.

Keywords: Children, Cultivation of learning ,Piano Enlightenment Education, Aesthetics

Introduction

China's piano enlightenment education has achieved remarkable development in recent years. Many families are aware of the importance of music education for the comprehensive development of children, so piano enlightenment education occupies an

¹Student in Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Assistant Professor, Dr., in Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

important position in the field of early childhood education. With the increasing demand for music education, many music colleges and training institutions have sprung up to offer piano enlightenment courses. Parents can have more choices and can find teaching resources that are suitable for their children. With the development of educational technology, piano enlightenment education textbooks are constantly updated and improved. But there are also some problems and Education, and the course is arranged as a semester of 24 hours and one credit. Educational practical training course challenges in piano enlightenment education. In some areas, utilitarianism and exam-oriented education tend to be serious, and parents overemphasize the achievement and performance of children in piano enlightenment education, but ignore the value of music itself. Some training institutions may also pursue students' test-taking results too much, resulting in teaching content that is too utilitarian and ignores the artistic and aesthetic value of music. Some teachers may pay too much attention to the teaching of skills and music theory in piano enlightenment education while neglecting to cultivate students' musical perception and expressiveness. This may lead to a decline in students' interest in music and difficulty in truly understanding and appreciating the beauty of music. Parents have different ideas and expectations for piano enlightenment education, and some parents may be too demanding on their children's music learning, resulting in excessive pressure on their children's learning. To face these problems and challenges, it is necessary for the education department, parents, teachers, and all sectors of society to work together. The education department should give more support to music education, and parents should guide their children's learning attitude towards music correctly and attach importance to the artistic and aesthetic value of music; Teachers should constantly improve their own professional knowledge and teaching ability, and pay attention to cultivating students' music perception and expression. Through joint efforts, they can promote the further development of China's piano enlightenment education and make positive contributions to the comprehensive growth and improvement of children's music literacy..

The cultivation of aesthetic ability is of great significance in the early childhood piano enlightenment education. The cultivation of aesthetic ability can make children feel and understand the beauty of music more deeply, so as to cultivate their interest and love for music. Children who are interested in music are more willing to invest time and energy in learning music, so as to improve their enthusiasm and initiative in learning. Young children are able to better understand the emotions expressed by music, so that they can learn to use music to express their emotions. Music is an expression of emotions, through music can help children better understand and express their feelings and moods. Children can be exposed to different types of music works, including classical music, folk music, pop music, etc., so as to expand their aesthetic vision. A rich musical experience can give young children a more comprehensive understanding of the diversity and richness of music. Young children are able to develop their creativity and imagination.

In the early childhood piano enlightenment education, the cultivation of aesthetic ability faces some major challenges, which may affect the practice and effectiveness of teachers and parents in cultivating children's aesthetic ability. Teachers are often faced with the challenges of limited time and high teaching pressure in the early childhood piano learning. The cultivation of aesthetic ability requires a longer period of immersion and experience, but in the limited teaching time, teachers may have to weigh other learning objectives and technical training, and it is difficult to adequately

cover aesthetic education. Some piano teachers may lack expertise and training in aesthetic education. The cultivation of aesthetic ability requires teachers to have a deep understanding and grasp of music aesthetics and teaching methods, rather than simply imparting skills and music theory knowledge. Parents' expectations and attitudes are also a challenging factor. Some parents place too much emphasis on their children's academic performance and progress, while neglecting the cultivation of aesthetic ability. This may cause teachers to face certain pressure in teaching, and it is difficult to give full play to the teaching method of cultivating aesthetic ability. The cultivation of aesthetic ability is often difficult to measure with traditional methods of examination and assessment. The current examination and assessment system may place more emphasis on technical and music theory scores, while there is relatively little evaluation of aesthetic ability, which may affect the degree of emphasis teachers place on cultivating aesthetic ability. External media and influences may also have an impact on young children's aesthetic abilities. In modern society, children are faced with a large amount of media information and influence. Some media may emphasize pop music and commercial music, while the propaganda of classical music and art music is relatively small, which may lead to the deviation of children's aesthetic concept.

Objectives

To study the cultivation of music aesthetic ability in children' piano enlightenment education.

Material and Method

Literature review

Music is an art, and cultivating aesthetic ability can stimulate young children's creativity and allow them to use their imagination in music creation and performance. Music education has a positive impact on intellectual and cognitive development. Hou, J. (2023) tested whether musical training is beneficial to non-musical cognitive ability with Gestalt principles. Three groups of Chinese participants (with early, late, and no musical training) were compared in terms of their performances on the Motor-Free Visual Perception Test (MVPT). The results show that the participants with early musical training had significantly better performance in the Gestalt-like Visual Closure subtest than those with late and no musical training.

The cultivation of aesthetic ability can promote the improvement of children's cognitive abilities such as perception, attention, memory and logical thinking. Habibi, A. (2018) investigated the effects of music training on children's brain and cognitive development. Two years after training the children in the music group had better performance than comparison groups in musically relevant auditory skills and showed related brain changes. For nonmusical skills, children with music training, showed stronger neural activation during a cognitive inhibition task in regions involved in response inhibition despite no differences in performance on behavioral measures of executive function. Schlage, G. (2005) examined the brain and cognitive effects of instrumental music training on young children in a longitudinal study and a cross-sectional comparison in older children. Further, they present a comparison of the

results in these children's studies with observations from cross-sectional studies with adults.

Through the appreciation and understanding of music, children can feel the beauty and emotion conveyed by music, so as to cultivate the fear of beauty and improve their character and humanistic literacy. Ko,. (2014) arrived at three major conclusions firstly, indeed technology instruments in music teaching facilitate the quality and efficiency in the young children's learning motivation. Secondly, technology instruments in visual arts facilitate the quality and efficiency in the learning motivation of children and finally, technology instruments of music facilitate children's performance in their pretend play, especially in terms of emotional expression, emotional regulation, emotional utilization and interpersonal relationships. Zhou, J. (2015) concluded that learning music can not only improve children's intelligence and morality which contributes to the development of their personality, but also can improve their aesthetic ability. Cultivate music to children is an essential progress to promote all-ground education.

Zhang Y. (2021) , Xu Y. (2019), Li X. (2009) clarified the importance of the cultivation of musical aesthetic ability in children's piano enlightenment education, analyzed the cultivation of musical aesthetic ability in children's piano enlightenment education, put forward countermeasures to strengthen children's musical perception and aesthetic feeling and improve children's aesthetic ability. The musical aesthetic ability is not only the appreciation and understanding of music, but also the embodiment of the perception and value of beauty. Therefore, in children's piano enlightenment education, pay attention to cultivating children's aesthetic ability, can let them get more fun and sense of achievement in music learning, but also have a positive impact on their comprehensive quality and personal development.

Research Methodology

1. Population and Sample

The research subjects are young children from age 4-10. Twenty children are randomly chosen from two kindergartens and two piano training centers in Shanghai, China.

2. Variables

Different aesthetic ability cultivation methods are applied in the piano enlightenment classes, such as selection of music, solfeggio ability, emotional expression, story and game, performing and sharing.

3. Research Scope

The scope of this study is the difference of young children in piano enlightenment class before and after the aesthetic ability cultivation methods applied.

4. Research Tools

4.1. Interview questionnaire

4.2. Observation checklist

Two music education experts were invited to validate the effectiveness of this research.

5. Data Collection

5.1 Interview.

The teachers were interviewed after applying different aesthetic ability cultivation methods in the piano enlightenment classes.

5.2 Observation

The researcher observes the learning process in the piano enlightenment classes, records the children's emotion, reactions and performance.

Results

Total of 4 classes were studied in this research in two months. The following aesthetic ability cultivation methods were used in the classes and the results are summarized:

1. Diversified music selection

In the piano enlightenment education, choosing rich and diverse music is the first step to cultivate children's aesthetic ability. In addition to traditional classical music, different types of music such as beautiful folk music, pop tracks and movie soundtracks can be introduced. By introducing young children to different kinds of music, they will develop an interest in music and increase their sensitivity to musical aesthetics. For example, some children's songs rich in innocence can be chosen so that children can feel the liveliness and joy of music in the performance. For example, when the piano teacher leads the children to appreciate the piano music work Hungarian Dance Music, the teacher can properly extend the background of the music work to the children in the form of telling a story, so as to improve the children's appreciation of music and improve their vision and interest in music.

2. Training of solfeggio ability

Most teachers will focus on finger-playing in the teaching process. In fact, children can master a certain solfeggio ability, which will greatly improve their musical expression and ability to read music. Therefore, it is particularly important to pay attention to the training of children's solfeggio ability for piano teaching and music aesthetic cultivation. It is possible to lead children to sing the names in the music, which may be difficult for children at the beginning, but children can imitate the teacher and sing along, which will gradually be of great help to improve their musical sense. Secondly, children can be led to solfeggio rhythm in teaching, so that children can have an impression on the rhythm of the melody. Finally, children and teachers can also play together. The music melody of the early stage of children's piano learning is simple, and the teacher can add appropriate accompaniment to play with children in four hands. This will not only make children feel the harmony of the music, but also make them find a sense of achievement in the boring process of learning the piano, which is very helpful to stimulate children's interest.

3. The cultivation of classical music appreciation ability

Music appreciation plays an important role in the cultivation of music aesthetic ability. Regular music appreciation activities are organized so that children can listen to the performance of professional musicians and appreciate famous classical songs. In the appreciation process, teachers can guide children to focus on the details of music, such as melody, rhythm, harmony and expression. Through the analysis and analysis of music works, children can have a deeper understanding of the beauty and meaning of music, and then cultivate their aesthetic ability. For example, choose children's favorite nursery rhymes to promote children's interest. Mozart's "Variations on the Little Star" Compared to many difficult classical music, this "Variations on the Little Star" can be described as popular. The theme of the variations, "Twinkle, Twinkle, Little Stars are all over the sky,"

was written by English poet Jane Taylor in 1806 and has since become one of the most widely sung lullabies in the world. The melody helps young children understand the beauty of music with familiar melodies.

4. Training in emotional expression

Emotional expression is crucial in musical aesthetics. Young children are usually rich in emotion, but lack accurate expression of emotion. Teachers can guide young children to express music with emotion when playing through emotional training. For example, when playing a sad song, the teacher can guide the child to think about the emotion that the song may express, and then encourage the child to express the emotion through means such as timbre and rhythm. Through the training of emotional expression, children can better understand the emotional expression of music, so as to improve their musical aesthetic ability.

5. Music games and activities

Musical games are one of the fun ways to develop young children's aesthetic abilities. Design some creative music games in which young children can learn musical elements and presentation skills. For example, musical puzzle games can be played where young children can guess the names of tracks based on the rhythm and motivation of the music, thereby developing the perception of the music. In addition, a rhythm beating game can be played so that young children can feel the rhythm and dynamics of the music in the game.

6. Music performance and sharing

Encourage children to perform the piano pieces they have learned at family gatherings or school activities, and share the results with family and friends. Performance is a way to exercise the aesthetic ability, and through sharing and showing, children can better feel the value of musical beauty. In the performance process, children can not only show their playing level, but also get affirmation and encouragement from the audience's feedback, and enhance their confidence and love for music.

Discussions

Early childhood is an important stage in children's development, their cognitive, emotional and behavioral characteristics are very different from adults. Therefore, special attention should be paid to the following aspects in the cultivation of musical aesthetic ability in the early childhood piano enlightenment education:

Perception and emotional experience: children's perception and emotional experience are more sensitive, they can feel the beauty of music through the emotion expressed in music. Music education should pay attention to cultivating children's perception and understanding of music emotions, guide children to express their emotions through music, and establish a positive relationship between emotions and music.

Multi-sensory experience: Young children like to recognize and understand the world through multi-sensory experience. In the cultivation of music aesthetic ability, children can use visual, auditory, tactile and other senses to feel the beauty of music through visual appreciation, hand-made instruments, music games and other ways.

Story and imagination: children's imagination is very rich, and they like to associate and interact with stories and characters. Music education can be done by telling the story behind the music or combining it with the story plot so that young children can integrate music and imagination and have a deeper understanding of the artistic conception of music.

Play and interaction: Young children love to play and interact, and play is an important way for them to learn and explore the world. Music aesthetic ability can be cultivated through music games so that children can learn music in a pleasant atmosphere and experience the beauty of music.

Personalized teaching: children have great differences in cognition, interest, and learning style, so the cultivation of music aesthetic ability should pay attention to personalized teaching. Teachers should understand the characteristics of each child, teach them according to their aptitude, and provide them with a more suitable music learning experience.

Conclusion

The cultivation of musical aesthetic ability is a crucial part of children's piano enlightenment education. Early childhood is a key stage in the development of human perception, cognition, and emotion. Through reasonable education and training, children can gradually develop the ability to perceive, appreciate, and understand beauty. In children's piano learning, there are many methods and practices that can help children improve their musical aesthetic ability, so that they can feel and understand the beauty of music more deeply. In view of children's cognitive, emotional, and behavioral characteristics, the cultivation of music aesthetic ability should pay attention to the aspects of perception and emotional experience, multi-sensory experience, story and imagination, game and interaction, and personalized teaching. By creating a positive and pleasant music learning environment, children should be helped to cultivate their perception and appreciation of the beauty of music and improve their musical aesthetic ability. Educational institutions should provide more aesthetic education resources and training opportunities, teachers should continue to improve their professional knowledge and teaching ability, parents should understand and support children's growth and development in music learning, and the music industry should promote excellent music works and music culture, jointly create a good music learning environment, and help children's all-round cultivation of aesthetic ability. At the same time, for the cultivation of children's aesthetic ability in piano learning, more relevant research and practice support is needed, so as to constantly improve the teaching methods and strategies.

References

- Habibi, A., Damasio, A., Ilari, B., Elliott Sachs, M., & Damasio, H. (2018). Music training and child development: a review of recent findings from a longitudinal study. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 10.1111/nyas.13606 .

- Hou, J., Chen, C., & Dong, Q. (2023). Early musical training benefits to non-musical cognitive ability associated with the Gestalt principles. *Frontiers in psychology*, 14, 1134116.
- Li X. (2009). Cultivation of musical aesthetic ability in children's piano enlightenment education. *Gehai* (02), 82-83.
- Ko,. (2014). Aesthetics in early childhood education: The combination of technology instruments in children's music, visual arts and pretend play. *Journal of Social Sciences*. 10. 39-45. 10.3844/jssp.2014.39.45.
- Schlaug, G., Norton, A., Overy, K. and Winner, E. (2005), Effects of Music Training on the Child's Brain and Cognitive Development. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1060:219-230.
- Xu Y. (2019). Discussion on the cultivation of musical aesthetic ability in children's piano enlightenment education. *Voice of the Yellow River* (10),120-121.doi:10.19340/j.cnki.hhzs.2019.10.092.
- Zhang Y. (2021). Analysis of the cultivation strategy of children's musical aesthetic ability in early childhood piano enlightenment education. *Voice of the Yellow River* (01),156158.doi:10.19340/j.cnki.hhzs.2021.01.049.
- Zhou, J. (2015) The Value of Music in Children's Enlightenment Education. *Open Journal of Social Sciences*, 3, 200-206. doi: 10.4236/jss.2015.312023.

A STUDY OF THE AESTHETIC ANALYSIS OF MODERN DOUBLE-ROW STRINGED KONGHOU PLAYING TECHNIQUE

¹Yunqing Wang and ²Rungkiat Siriwongsuwan

Suan Sunandha Rajabhat University

¹rungkiat.si@ssru.ac.th

Received: February 6, 2023; **Revised:** March 28, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The objectives of this research study are. A study of the aesthetic analysis of modern double-row stringed Konghou playing technique.Scope. Review of relevant literature and relevant research.Watch related performance videos and attend concerts.Follow Lu Lu teacher to learn the modern double string Konghou playing skills in Beijing. Main informant:The researcher collects data to obtain information by watching the concerts of these 4 artists and interviewing 2 experts of Konghou as follows and reading the book of Konghou Examination.1)Lu Lu,China Conservatory of Music,Konghou professional direction tutor. (The famous Konghou artist in China) 2)Xue Wang,Zhejiang Conservatory of Music,Konghou professional direction tutor. (The famous Konghou artist in China) 3)Chang Su,Central Conservatory of Music,Guzheng professional direction tutor.(The famous Guzheng artist in China) 4)Xavier de maistre,World-renowned harpist.(Artist) 5)Zhiling He,Shenyang Conservatory of Music,Associate professor.(Expert scholar)

Methodology 1.Literature method Use libraries, online databases (such as Youtube), and websites such as Max's Scholar to review relevant literature. 2.Observational method I select 4 famous musician in the fields of Konghou, Guzheng and harp respectively, and observe their playing techniques by watching their playing videos and participating in concerts. 3.Practical method I follow the famous Chinese Konghou player, educator Lu Lu, a professional lecturer of Konghou performance in China Conservatory of Music, to learn the performance skills of Konghou. She told me the performance skills of Konghou and her habits in the performance in detail.

The study of the aesthetic analysis of modern double-row stringed Konghou playing technique has both research value and aesthetic value.Through the method of literature, observation and practice, I came up with the modern double-row stringed harp playing technique combining the Chinese classical instrument Guzheng and the western instrument Harp, which could play both Chinese melodic music and western harmonic music. It was an instrument with both Eastern and Western aesthetics.

¹Student in Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

²Assistant Professor, Dr., in Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

Keywords: The aesthetic analysis , Modern double-row stringed Konghou , Technique

Introduction

Due to the loss of the performance skill of the ancient Chinese Konghou instrument for various reasons, the pioneers devoted to restoring the art of the Konghou instrument could only study through limited frescoes and documents, and combined the playing skills of the traditional Chinese instrument guzheng and the western harp to create the modern double-string Konghou instrument, making it both the characteristics and aesthetics of the Chinese instrument and the western instrument.

Through the analysis of playing techniques, the comparative analysis of Chinese and foreign instruments, and the comparative analysis of Chinese and foreign music, the Konghou performance aesthetic is expounded.

I watched the performance videos of representative Chinese and foreign artists in the fields of Konghou, Guzheng and Harp. And also participated in the performance of the guzheng and konghou on the spot. Through observation, the similarities and differences in the playing techniques of these three instruments are found, and the auditory aesthetics of the playing of these three instruments are felt through practice.

I follow the famous Chinese Konghou player, educator, teacher Lu Lu, a professional lecturer of Konghou performance in China Conservatory of Music, to learn the performance skills of Konghou

Objectives

A study of the aesthetic analysis of modern double-row stringed Konghou playing technique.

Material and Method

Literature review

Review of relevant literature and relevant research. Watch related performance videos and attend concerts. Follow Lu Lu teacher to learn the modern double string Konghou playing skills in Beijing.

Main informant: The researcher collects data to obtain information by watching the concerts of these 4 artists and interviewing 2 experts of Konghou as follows and reading the book of Konghou Examination.

1) Lu Lu, China Conservatory of Music, Konghou professional direction tutor. (The famous Konghou artist in China)

2) Xue Wang, Zhejiang Conservatory of Music, Konghou professional direction tutor. (The famous Konghou artist in China)

3) Chang Su, Central Conservatory of Music, Guzheng professional direction tutor. (The famous Guzheng artist in China)

4) Xavier de maistre, World-renowned harpist. (Artist)

5) Zhiling He, Shenyang Conservatory of Music, Associate professor. (Expert scholar)

Time boundary

2022.2-2024.2

Methodology

1. Literature method

Use libraries, online databases (such as Youtube), and websites such as Max's Scholar to review relevant literature.

2. Observational method

I select 4 famous musician in the fields of Konghou, Guzheng and harp respectively, and observe their playing techniques by watching their playing videos and participating in concerts.

3. Practical method

I follow the famous Chinese Konghou player, educator Lu Lu, a professional lecturer of Konghou performance in China Conservatory of Music, to learn the performance skills of Konghou. She told me the performance skills of Konghou and her habits in the performance in detail..

Research results

1. Analysis on the playing form and technique of modern double-row stringed Konghou, Chinese traditional instrument Guzheng and western instrument harp. After extensive archaeology and practice, the forefathers of konghou research created the modern konghou playing technique by combining the playing techniques of Guzheng and the western harp, so it would be easier for people who have learned the harp or guzheng to play it. Through the comparison of the pictures, we can find that the hand shapes of the players are similar but there are still obvious differences.

jpg.1

Up: Guzheng player demonstration. Lower left: Konghou player demonstration

Lower right: Harp player demonstration

1.1 The main form of Chinese musical instrument Guzheng

When playing Guzheng, the instrument is placed across the shelf, and the player sits at the head of the instrument, relaxing the shoulders and elbows. The hand is semi-fisted, with 8 pieces of prosthetic armour on the tips of the fingers, the palm is usually toward the instrument. The most representative fingering methods of guzheng are finger shaking and scraping. Finger shaking can connect the dots into a linear melody, and scraping can show the timbres of water. The guzheng has 21 strings.

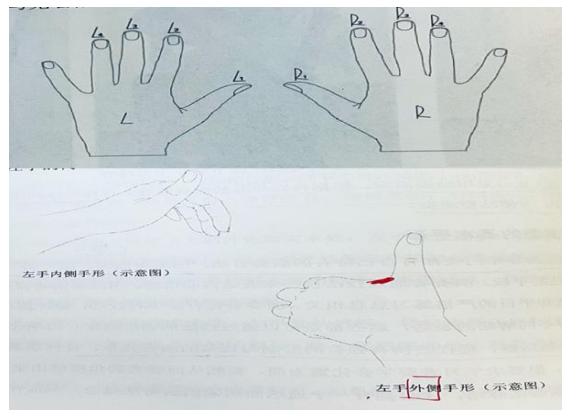
1.2 The main form of Harp

When playing Harp, The player sits behind the harp speaker and raises the front foot of the harp slightly, with the weight resting on the player's shoulder. The hand shape of the player is also semi-fisted, the shoulders are flat, the big arm drives the forearm movement, and the fingertip touches the strings directly without wearing the vest. The harp is characterized by the ability to play rich harmonies or chords of the diatonic scale, and in Western instruments there is a similar scraping to the Guzheng to represent water. The harp has 36 strings.

1.3 The main form of modern double stringed Konghou

When playing modern double stringed Konghou, The basic playing position is similar to that of the harp, except that the harp is not on the player's shoulder but on the knee against the pole. And because the modern double-row Konghou has 72 strings, respectively listed on both sides of the speaker 36, so the player needs to observe the right string through the left string when playing, so the performance has a certain difficulty, the need for both hands to be highly coordinated, if the player has learned the guzheng or harp playing skills will be easier. Konghou is different from the harp to play finger shaking skills, there is a pick tied to the right bass area of the harp code, the player holds the pick in the right hand, the wrist to do the action of shaking the fan with the pick on the string left and right small amplitude of rapid swing.

The thumb is the most important fingering method in konghou performance, and it will be used in almost every musical phrase. The alternating practice of the index finger and the big finger is very important, and is the fingering foundation of konghou performance. Tiger mouth must be opened, in addition to the thumb of the other four micro zigzag refers to the state placed on the string.

jpg.2

Schematic diagram of Konghou playing hand

2. The comparative analysis of Chinese and foreign music

2.1 Break down the seventh chord exercise

Harmony is the important feature of konghou instrument, its beauty is that not only linear melody can be played, but also rich harmonic effects can be played.

This etude is an excellent advanced work, requiring stable hand frame and not turning over. Only after practicing this etude can you step into the gate of konghou to perform complete music.

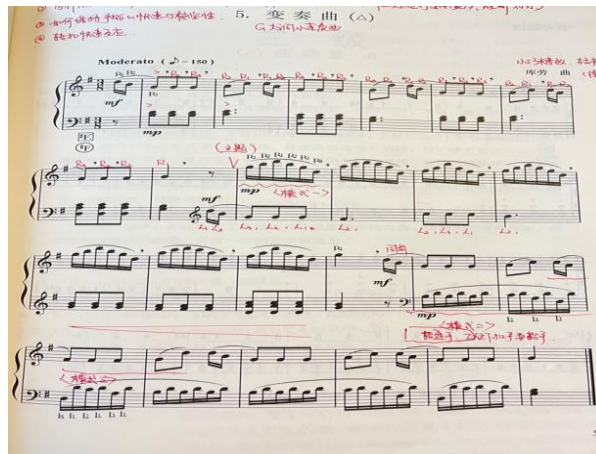

jpg.3

Schematic diagram of the broken seventh chord etude

2.2 Variations in G Major

Variations in G major is the work of The German composer Kulau, originally for piano, small, delicate, relaxed and elegant. The reason why I chose the Western music to study is that I found konghou was an ancient Instrument in China, but after restoration it combined the playing techniques and theories of western harp and Chinese zither, making it an international instrument that could play both Western works and Oriental characteristics.

jpg.4

Variations in G Major fragment

Conclusion

After extensive archaeology and practice, the forefathers of konghou research created the modern double-row stringed Konghou playing technique by combining the playing techniques of Guzheng and the western harp, so it would be easier for people who have learned the harp or guzheng to play it.

The modern double-row stringed Konghou, an instrument, has a very high research value from archaeology and the artistic aesthetics of the instrument itself. In terms of playing techniques, the Chinese instrument Guzheng and the western instrument harp are combined to create the modern Konghou playing skills. It can play both western music and Chinese music. It can play both Western Musical Instruments that are good at playing harmony and color and Chinese Musical Instruments that are good at melody. It is a Chinese national musical instrument that crosses the international music field.

So the study of the aesthetic analysis of modern double-row stringed Konghou playing technique has both research value and aesthetic value. Through the method of literature, observation and practice, I came up with the modern double-row stringed harp playing technique combining the Chinese classical instrument Guzheng and the western instrument Harp, which could play both Chinese melodic music and western harmonic music. It was an instrument with both Eastern and Western aesthetics.

The aesthetic of Konghou not only in the form of the instrument, but also in the cultural value it carries for nearly a thousand years. Konghou sound cold mountain spring, Like the music of angels, gorgeous, graceful and elegant performance, concentrated the length of western instruments together, It is a bridge of Chinese and foreign music aesthetic.

References

- Xavier de Maistre, (2012). Adagio of harp. [Concierto de Aranjuez]. Paris: Youtube.
 Lu Lu, (2022). Ru Ji. [Guangdong Satellite TV]. China: Xi Yue TV.
 Xue Wang, (2009). Yue Er Gao. [China Central Television]. China: CCTV15 music.
 Liguang Wang. (2019). Konghou Chinese Conservatory of Music social art level examination excellent textbook. China Youth Publishing House.
 Zhiling He. (2020). Konghou Examination. People's Music Publishing House.

RESEARCH ON THE COLLABORATIVE EFFECT OF GRASSROOTS IRRIGATION COOPERATION

¹Xianguo Lyu

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

1055290972@qq.com

Received: February 6, 2023; **Revised:** March 27, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

Abstract: Collaborative governance is a new governance model that emphasizes the synergistic effect between stakeholders on the basis of multi center governance. Its effectiveness depends on effective interaction and coordinated operation among stakeholders. The article is based on the practice of "high standard farmland construction" in Hubei Province, exploring the various entities of cooperative supply of farmland irrigation, constructing a collaborative model, and analyzing its synergy and the synergistic effect of grassroots farmland irrigation cooperation.

Keywords: Collaborative supply and synergistic effect of agricultural irrigation cooperation

Introduction

As the seven stations and eight institutions related to agriculture gradually mature in the baptism of the market storm, the reform of farmland irrigation is facing difficulties. Due to the typical characteristics of public pond resources such as "competitiveness" and "weak exclusivity" in grassroots irrigation, market solutions for government control and property privatization cannot effectively solve the problems of grassroots irrigation management (Olson M, 1971). And more resilient self-organizing management, as the third path, has begun to receive widespread attention (Qin, G.Q. 2021), namely the path of "collaborative learning". From the perspective of supply, the collaboration of grassroots irrigation service systems can effectively save costs, share resources, and coordinate management. The synergistic effect can effectively improve the quality and quantity of grassroots irrigation service supply, while indirectly promoting the efficiency of collaborative innovation systems (Ai, X.Y. 2016). Therefore, based on the definition of relevant concepts and the judgment of the synergistic effect of grassroots irrigation cooperation, this article takes the "Shayang Model" of agricultural water conservancy construction in Hubei Province as the research object, uses the Delphi method to construct a model of grassroots irrigation cooperation, and analyzes its complex characteristics, collaborative mechanism, and operating mechanism.

Literature Review

1. Analysis of the Main Body of Grassroots Irrigation Cooperation System

¹Ph.D. Business Administration, Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

After constructing the basic framework of the grassroots irrigation cooperation system, we will analyze the various entities in the system to have a more comprehensive understanding of the grassroots irrigation cooperation system.

1.1 The government

The government is the organ of the state that expresses its will, issues orders, and handles affairs. It is the most important participant in China's grassroots irrigation cooperation system. Its functions determine the direction, tasks, methods, scope of action, and effectiveness of agricultural irrigation projects (Luo, X. Z. 2005).

The local government in China is a regional government, established under the central government, with the function of exercising some state power, executing state will and orders, and managing local public affairs. In the diversified management of the government, grassroots organizations, farmers, and the market, on the one hand, China's political and administrative system is not one piece, and the private sector, social organizations, and farmers have indeed become important forces in grassroots irrigation cooperation. Under the process of marketization, the space for farmers to participate has also been expanded. At the same time, local governments bear the responsibility of meeting the public needs of village communities and farmers, so they have more initiative in cooperating with other management entities. On the other hand, the government is the absolute leader. Although grassroots organizations, farmers, and markets should participate in management as independent management entities on an equal footing with the government, it has been a theoretical recognition. However, considering China's unique political context and land system, the mainstream view still tends to believe that China is still in a strong government stage. Although the government is no longer the only subject of grassroots irrigation cooperation management, it will still be the core subject and leader of collaborative management. Its functions have duality - it is not only an equal collaborator of multiple management subjects in social public affairs, but also provides a stable political and legal environment for market operation and social development. Therefore, it remains the leading force in promoting and achieving collaborative management.

1.2 Grassroots organizations

An organization is a social entity composed of several individuals or groups, with common goals and certain boundaries. As a specific form of production and social relations, the development and soundness of organizations are based on economic development. With the changes in rural productivity and production relations in our country, the form of rural grassroots organizations is also changing, from cooperative societies to people's communes, and then to rural autonomy. However, "rural grassroots organizations are the basic constituent cells of China's politics, economy, and society. The condition of rural grassroots organizations is directly related to the overall situation of China's reform, development, and stability, and directly related to the solution of the "three rural issues". The essence has not changed.

The grassroots organizations referred to in this article refer to the village committee organizations that play an important role in the collaborative management of grassroots irrigation and the farmer water use associations led by the village committee. Village level organizations are the dual agents of the government and agricultural production and operation entities, connecting the government at the upper level and organizing villagers at the lower level. Village level organizations play an important role in the supply of agricultural infrastructure (Wang, X. 2014). In previous agricultural irrigation management, village committees, as the most grassroots administrative organization, were the operators of government administrative tasks, facing both administrative pressure and receiving support from administrative power. When facing the water management department, the village committee represents farmers to buy and release water, and a trading relationship is formed between the village collective and the water management department. The village committee is responsible for formulating plans, determining water release times, mobilizing labor, organizing collection of funds, and unifying water transfer internally, organizing farmers into

collective water units. At the same time, the village committee has a certain degree of coercive power to prevent free riding behavior in irrigation and drainage. As a link in the system, there is also the problem of agency corruption, which obtains "oil and water" through disguised charges. Now, the power of village committees is gradually weakening, and in the entire process of grassroots irrigation collaborative management, more emphasis is placed on coordination and support. The support of grassroots organizations can make farmers feel the importance that village organizations attach to the governance of agricultural irrigation systems. On the other hand, collective actions can also reduce individual input costs for farmers and improve their enthusiasm for participating in management and management (Yang, Y. et al., 2015). In the context of rural village autonomy in China, rural grassroots organizations have multiple identities such as "agents" of grassroots political power, village representatives, and village leaders. Their dynamic capabilities will affect the development of rural industries, and are related to the competitiveness and sustainability of rural industries in the constantly changing environment (Zou, B.L. 2023).

1.3 Farmers

Farmers are participants and direct beneficiaries of grassroots irrigation cooperation supply, as well as vulnerable entities in the grassroots irrigation cooperation system. Their willingness and behavior to cooperate directly and positively affect the performance of grassroots irrigation management (Mao, S.L. 2010; Wang, G.L. 2013). Today, with the continuous adjustment of rural industrial structure, the irrigation demand characteristics of different types of farmers are showing a trend of alienation. During the previous period of homogenization, the foundation of agricultural water conservancy cooperation established based on geographical and industrial relationships among farmers gradually disintegrates, making it increasingly difficult to achieve long-term governance of grassroots agricultural irrigation systems (Qin, G.Q. 2021).

With the transformation and changes of the socio-economic structure, the heterogeneity of farmers in various aspects such as occupational class and wealth income is constantly increasing. The economic dependence among farmers is decreasing, the allocation of factors is becoming more diverse, the value of benefits is gradually differentiated, farmers are becoming atomized, and agricultural water conservancy organizations are becoming desertified. These are unavoidable practical problems that we cannot avoid. The active participation of farmers is an essential part of the effective governance process of agricultural irrigation systems (Lam & Ostrom 2010). However, due to the conflict between the public product attributes of agricultural irrigation systems and the private product attributes of household production and operation, as well as problems such as incomplete management mechanisms and unclear maintenance responsibilities, the enthusiasm of farmers to participate in management and management is greatly weakened (Liu, M. 2015).

In the process of farmers participating in grassroots irrigation cooperation, they need to experience the perception of cooperative supply and make adaptive countermeasures for whether to cooperate, that is, cooperation willingness and cooperation behavior. In the studies of Wang, G.L. (2010), Yang, L. (2018), Wang, L. (2020), and others, empirical methods have been used multiple times to verify that the personal characteristics of farmers, their family characteristics, their understanding of agricultural water conservancy, the village environment, and the government's investment in grassroots irrigation construction all have a significant impact on their willingness and behavior to cooperate.

1.4 Market

The "market" in the supply of rural public goods, also known as the private sector, refers to the main body of private sector activities, mainly consisting of various organizations and people participating in market activities. The private sector referred to in this article refers to various enterprises participating in grassroots irrigation cooperation. Enterprises are essentially profit driven, but the possibility of providing rural public services cannot be ruled out. Irrigation in farmland is different from other public goods in rural areas, as it has the

characteristics of "non exclusivity" and "competitiveness", making its supply somewhat unique. Generally speaking, the government is more suitable for the supply of public goods than enterprises because it can compensate for the cost of producing public goods through mandatory taxation as a representative of social interests. At the same time, due to constraints such as information asymmetry, it is difficult to establish an organic interconnection between producers and consumers. The non exclusivity and non competitiveness of public goods, as well as the coexistence of free rides and transaction costs, determine the low efficiency and even infeasibility of enterprises providing public goods. However, farmland irrigation is a typical quasi public good, and its competitive nature can be encouraged by the government to encourage private voluntary provision (Zheng, S.Y. 2007), which means that enterprises can participate in grassroots irrigation cooperation.

After breaking the people's commune of "eating big pot rice", we once handed over the entire farmland irrigation system to the market for operation, using the market to achieve effective resource allocation. However, this approach ignored the public welfare of farmland irrigation and the public ownership of land. Therefore, it is a historical reversal, and the construction of farmland irrigation is seriously lagging behind, especially the "last mile" grassroots farmland irrigation project is on the verge of collapse. The comparable economic benefits of farmland irrigation are low, while enterprises are profit driven. Therefore, without being affected by other factors, they will not invest in the long term, at most it is a short-term behavior, which will cause a vicious cycle of farmland irrigation governance.

2. Basic composition of grassroots irrigation cooperation system

The grassroots irrigation system is the nerve endings of the entire agricultural water conservancy system, and its quality is related to the success or failure of agricultural water conservancy. In terms of the construction of grassroots irrigation cooperation systems, many scholars have made good summaries based on the cooperative supply situation in different eras and regions, such as the research of Luo, X.Z. (2005) on national intervention in cooperative water management; Gui, H (2010) Discussion on Organization and Cooperation in Grassroots Irrigation Governance; Guo, Z. (2016) studied the multi center collaborative mechanism of agricultural infrastructure supply; Yue, T. (2016) proposed a multi center cooperation on small-scale agricultural water conservancy in Shandong province

Research on co governance; Ma, J.Y. (2020) Research on Collaborative Governance of Small Water Conservancy Projects in Zhejiang Province; Feng, X (2021) analyzed the composition of the agricultural water supply system from the perspective of stakeholders. On the basis of the above literature, this article also takes the "Regulations on Agricultural Water Conservancy" issued by the State Council in 2016 as the blueprint, and from the perspective of collaborative governance and supply side reform, divides the grassroots irrigation cooperation system into the following four subsystems:

Firstly, the government leads the subsystem, including government policy guidance and financial support.

Secondly, the grassroots organization subsystem includes uploading and issuing government instructions, organizing and mobilizing farmers, coordinating the relationship between the market and farmers, and so on.

Thirdly, participate in the farmer subsystem, including cooperation between farmers and grassroots organizations.

Based on the structure and interrelationships of grassroots irrigation cooperation supply, the basic framework of a grassroots irrigation cooperation model is constructed, as shown in Figure 1:

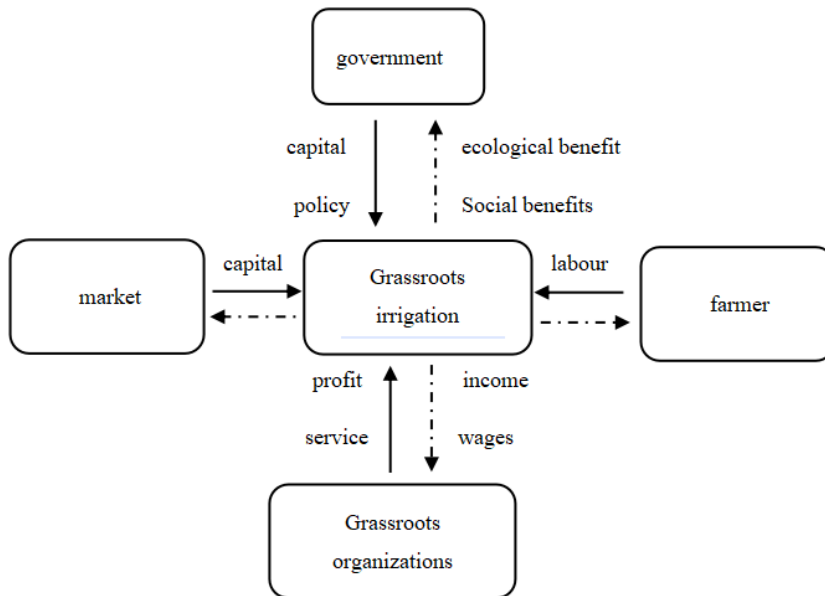

Figure 1 Basic framework of cooperative supply of grassroots irrigation

As an open, dynamic, and collaborative system, the complexity of grassroots irrigation cooperative supply lies not only in its composition of multiple subsystems, but also in the non-linear relationship between various subsystems within the system, which is not a simple linear relationship, but also mutual influence and constraint. This non-linear relationship forms a diverse collaborative network, with various subsystems interconnected and connecting government, grassroots organizations, farmers, and market participants in collaborative management.

Research Methods

1. Construction of a collaborative model for grassroots irrigation cooperation

The selection of experts is crucial for the success or failure of the application of the Delphi method. The experts selected for this study are from agricultural water conservancy management institutions, experts from relevant majors in universities, grassroots organizations, elite farmers, and representatives of enterprises. These experts are active in the forefront of research and service, familiar with the development trends of grassroots irrigation services, and able to actively propose suggestions and participate in discussions from the strategic perspective of leapfrog development of grassroots irrigation services. This article constructs a framework for grassroots irrigation cooperation indicator system based on the Delphi method, as shown in Table 1:

Table 1 Framework of indicators for grassroots irrigation cooperation

Overall indicators	Overall indicators	Primary indicators	Code	Secondary indicators
Grassroots Irrigation Cooperative	B1	Government led system	C11	Farmland water conservancy management personnel (name)
			C12	Policies supporting the development of grassroots

Supply System A				irrigation
			C13	Government investment in grassroots irrigation supply services (in thousands of yuan)
			C14	Public financial budget expenditure for grassroots irrigation construction (in thousands of yuan)
			C15	Number of institutions related to agricultural water conservancy construction (number)
	B2	Grassroots support system	C21	Grassroots organization management personnel
			C22	Grassroots irrigation plumber
			C23	Investment of grassroots organizations in grassroots irrigation supply services (yuan)
			C24	Promotion of irrigation technology in grassroots organizations (item)
			C25	Contact experts (person times)
			C26	Irrigation work coordination (times)
			C27	Irrigation work report (times)
	B3	Farmer participation system	C31	Farmers participating in grassroots irrigation construction
			C32	Farmers participating in grassroots irrigation management and protection
			C33	Time investment for farmers to participate in grassroots irrigation (days)
			C34	Funds invested by farmers in participating in grassroots irrigation (in thousands of yuan)
			C35	Frequency of communication between farmers and grassroots management personnel in irrigation management (times)
			C36	Frequency of communication between farmers in irrigation activities (times)
	B4	Market replenishment system	C41	Number of enterprises participating in grassroots irrigation supply services
			C42	Provide management training
			C43	Provide technical training
			C44	Capital investment in grassroots irrigation supply (in thousands of yuan)
			C45	Profit from grassroots irrigation supply services (in thousands of yuan)

2. Analysis of the synergistic effect of grassroots irrigation cooperation

Collaboration is the self-organizing behavior generated by the interaction of various subsystems in the grassroots irrigation cooperation system, achieving the degree of subsystem consistency. The level of collaboration depends on the size of the order parameters of each subsystem. The higher the degree of collaboration, the greater the overall collaborative effect generated by the grassroots irrigation cooperation system; On the contrary, the smaller it is. According to the "servo principle" of synergetics, the synergistic effect between the order parameters of the system affects the characteristics and laws of the system phase transition. The measure of this synergy is the degree of synergy in this model. To objectively evaluate the

synergy of irrigation cooperation service supply, this article adopts the correlation matrix weighting method.

3.Matrix weighting method

The basic idea of the correlation matrix weighting method is that the correlation coefficient between indicators reflects the degree of mutual influence between indicators. The larger the absolute value of the correlation coefficient, the higher the degree of mutual influence between indicators; On the contrary, the lower the degree of mutual influence between indicators. If a certain indicator has a high overall correlation with all other indicators in the indicator system, it indicates that the indicator has a significant impact on other indicators, and the indicator with a greater impact also plays a greater role in the indicator system, so it should be given a relatively large weight; On the contrary, the opposite is true.

Based on the above ideas, the basic steps of the correlation matrix weighting method can be expressed as follows: let the indicator system contain n indicators, and their correlation matrix is R .

$$R = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & \cdots & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & \cdots & r_{2n} \\ r_{31} & r_{32} & \cdots & r_{3n} \\ r_{n1} & r_{n2} & \cdots & r_{nn} \end{bmatrix} \text{ among } r_{ii} = 1 (i = 1, 2, \dots, n)$$

Obviously, matrices have the following properties: (1) $r_{ij} > 0$; (2)

$$r_{ij} = \frac{1}{r_{ji}} (i \neq j); \quad (3) \quad r_{ij} = 1 (i, j = 1, 2, \dots, n)$$

To form the above judgment matrix, this article quantifies the judgment based on the 1-9 scale method, as shown in Table 2:

Scale	meaning
1	Indicates that two indicators have equal importance compared to each other
3	Compared to two indicators, the former is slightly more important than the latter
5	Compared to two indicators, the former is significantly more important than the latter
7	Compared to two indicators, the former is more important than the latter
9	Compared to two indicators, the former is extremely important compared to the latter
2、4、6、8	The intermediate value representing the adjacent judgments mentioned above
The reciprocal of numbers 1-9	If the comparison between the importance of indicator i and indicator j is a_{ij} , So the comparison of the importance of indicator j and indicator i is as follows: $a_{ji} = \frac{1}{a_{ij}}$

3.1 Evaluation process of collaborative degree of grassroots irrigation cooperation

According to the judgment matrix method, calculate the weights of various indicators in the government led subsystem of the "Small scale Farmland Water Conservancy Key County Construction" project in Hubei Province:

$$W_1 = \begin{bmatrix} 0.10 \\ 0.25 \\ 0.46 \\ 0.11 \\ 0.08 \end{bmatrix} \quad CI = 0.02, RI = 0.56, CR = 0.03 < 0.10$$

The weights of various indicators in the grassroots organization support subsystem of the "Key County Construction of Small Farmland Water Conservancy" project in Hubei Province:

$$W_2 = \begin{bmatrix} 0.05 \\ 0.13 \\ 0.08 \\ 0.11 \\ 0.07 \\ 0.36 \\ 0.28 \end{bmatrix} \quad CI = 0.10, RI = 1.32, CR = 0.07 < 0.10$$

The weights of various indicators for the participation of farmers in the subsystem of the "Key County Construction of Small Farmland Water Conservancy" project in Hubei Province:

$$W_3 = \begin{bmatrix} 0.11 \\ 0.10 \\ 0.12 \\ 0.27 \\ 0.18 \\ 0.22 \end{bmatrix} \quad CI = 0.03, RI = 0.9, CR = 0.06 < 0.10$$

The weight of each indicator in the market filling subsystem of the "Key County Construction of Small Farmland Water Conservancy" project in Hubei Province:

$$W_4 = \begin{bmatrix} 0.18 \\ 0.14 \\ 0.12 \\ 0.36 \\ 0.20 \end{bmatrix} \quad CI = 0.001, RI = 0.57, CR = 0.05 < 0.10$$

Research result

After dimensionless analysis of the relevant data, the order degree of each subsystem of the "Small scale Farmland Water Conservancy Key County Construction" project in Hubei Province was calculated based on the above weights, as shown in Table 3. As can be seen from Table 3, the order of the irrigation cooperation supply system in 2009 was very low, all of which did not exceed 0.1. In 2011, the No. 1 central document focused on the construction of farmland and water conservancy, and the order of each subsystem began to increase year by year. From 2014, the order of each subsystem began to advance rapidly. By 2019, when the country included farmland and water conservancy construction in the construction of high standard ready farmland, the order of each system will remain at a high level. As of 2021, the order degree of each subsystem has exceeded 0.5, with the highest order degree of the national leading subsystem being 0.8; The market replenishment subsystem has the lowest value of 0.53.

Table 3 Order degree of each subsystem of the "Key County for Small scale Farmland Water Conservancy Construction" project in Hubei Province

	Government led subsystem	Grassroots support subsystem	Farmer participation subsystem	Market filling subsystem
2009	0.05	0.02	0.01	0.01
2010	0.07	0.03	0.01	0.01
2011	0.33	0.17	0.03	0.02

2012	0.36	0.16	0.10	0.05
2013	0.39	0.24	0.24	0.12
2014	0.41	0.27	0.36	0.23
2015	0.57	0.33	0.68	0.28
2016	0.59	0.58	0.43	0.31
2017	0.61	0.60	0.55	0.40
2018	0.64	0.61	0.62	0.38
2019	0.87	0.75	0.68	0.47
2020	0.82	0.80	0.73	0.50
2021	0.80	0.77	0.70	0.53

Discuss

From Figure 2, it can be seen that the growth trend of the order of various subsystems in the grassroots irrigation cooperation supply of the "Key Project of Small Farmland Water Conservancy Construction" in Hubei Province is maintaining an upward trend. In this process, the government led subsystem is particularly prominent. In 2019, 2020 and 2021, it has broken through the high point of 0.8 in succession, which reflects the national strategy, the No. 1 central document of 2011 - strengthening the effective implementation of the national farmland water conservancy construction and sustainable development, and also reflects the strength of the national centralized system, which is now often referred to as "focusing on major issues". However, the degree of order of this subsystem has reached an inflection point in 2019, which makes us must consider whether this "mobilization order" governance model can be effectively combined with the long-term mechanism of farmland water conservancy; Among these four subsystems, compared to others, the degree of order in which farmers participate in the subsystems fluctuates greatly, which precisely confirms the current statement of atomization in rural areas and farmers - "Modern development, increased atomization and differentiation of farmers, while stimulating the vitality of rural social development, also accelerates the discretization of rural social and cultural communities to varying degrees" (Liang,H.Q. 2017), making the stability of farmers' participation in irrigation cooperation weak; Compared with the orderliness of other subsystems, the orderliness of the market replenishment subsystem is mostly at a lower level below 0.4. However, its development trend is always upward, which also indicates that the public welfare of agricultural water conservancy construction suppresses the marketization of agricultural water conservancy. At the same time, it also indicates that agricultural water conservancy development also needs to participate in market competition and provide better services for irrigation cooperation supply.

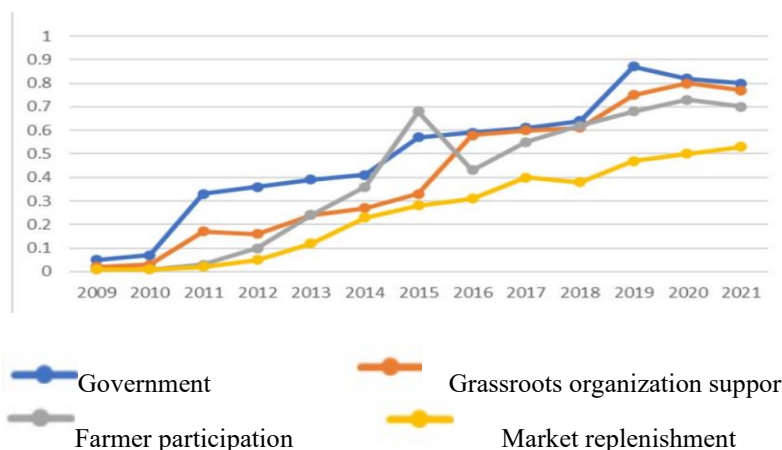

Figure 2 Changes in the orderliness of various subsystems in grassroots irrigation cooperation

Summary and suggestion

The collaboration of grassroots irrigation service systems can effectively save costs, share resources, and coordinate management. The synergistic effect can effectively improve the quality and quantity of grassroots irrigation service supply, while indirectly promoting the efficiency of collaborative innovation systems. Therefore, based on the definition of relevant concepts and the judgment of the synergistic effect of grassroots irrigation cooperation, this article takes the "Shayang Model" of agricultural water conservancy construction in Hubei Province as the research object, uses the Delphi method to construct a model of grassroots irrigation cooperation, and analyzes its complex characteristics, collaborative mechanism, and operating mechanism. Collaborative governance is a new governance model that emphasizes the synergistic effect between stakeholders on the basis of multi center governance. Its effectiveness depends on the effective interaction and coordinated operation among stakeholders. Based on the practice of "high standard farmland construction" in Hubei, I explore the various entities of cooperative supply of farmland irrigation, construct collaborative models, and analyze the synergistic effects of their collaboration and grassroots farmland irrigation cooperation, providing reference for solving current farmland irrigation problems.

References

- Ai, X.Y. (2016). Research on the Synergistic Effect of Science and Technology Service Supply - Taking the "Science and Technology Entering the Park" Project in Jiangxi as an Example. Doctoral Dissertation, Nanchang University
- Feng ,X. (2021). Stakeholder Study on Comprehensive Reform of Agricultural Water Prices. Doctoral Dissertation, Chinese Academy of Agricultural Sciences
- Guo,Z (2016). Research on the Multi center Collaborative Mechanism of Agricultural Infrastructure Supply, Journal of Hohai University (Philosophy and Social Sciences Edition), 18 (12), 48-53
- Guihua (2010) Organizational and Cooperative Mechanisms in Water Conservancy: Taking Shenji Town in Jingmen City as an Example,Journal of Ancient and Modern Agriculture, (04), 16-26
- He,X.F.&Luo,X.Z.& Chen, T.& Wang, X.M. (2003), Rural Water Conservancy and Agricultural Land System Innovation - Taking the Survey of "Land Contracting" in Jingmen City as an Example,Journal of Managing the World, (9), 76-88
- Liu,M (2015). Community Practice and Its Dilemmas in the Reform of Agricultural Water Conservancy Engineering Management System: From the Perspective of Property Rights Sociology,Journal of Agricultural Economic Issues, (04), 78-86
- Liang,H.Q.(2017). Construction of Rural Cultural Community and Promotion of Rural Modernization, Journal of Yunnan University for Nationalities (Philosophy and Social Sciences Edition), 34 (05), 78-82
- Ma,J.Y. (2020). Research on Collaborative Governance of Small Water Conservancy Projects in Zhejiang Province. Master's Thesis, Zhejiang Provincial Party School
- Mao ,S.L.&Yang,Z.Y. (2010) Anarchy, Cooperation Dilemma, and Analysis of Rural Irrigation System -- A Case Study of Agricultural Water Supply Model in Gaoyang Town, Shayang County, Jingmen City, Theoretical Exploration, (2), 87-92
- Qin, G.Q. (2021). Differentiation of Farmers, Institutional Changes, and Performance of Grassroots Irrigation System Governance. Doctoral Dissertation, Northwest A&F University
- Wang,B.&Wan,J.J.& Zhu,Y.C (2020). Analysis of the Impact of Institutional Capacity on Cooperative Supply of Agricultural Irrigation Systems by Farmers: Based on Survey

- Data from Six Provinces in the Yellow River Irrigation Area, *Journal of Agricultural Technology and Economy*, (02): 32-44
- Wang,G.L. (2013). The Paradox between Willingness and Behavior: Factors Influencing Cooperative Willingness and Behavior of Small Water Conservancy Facility Farmers in Rural Communities, *Journal of Huazhong University of Science and Technology*, 27 (03), 68-75
- Yue,T. (2016). Research on the Dilemma of Small scale Farmland Water Conservancy Governance and Multi center Collaborative Governance Model - Taking Shandong Province as an Example. Master's Thesis, Shandong University of Finance and Economics
- Zou, B.L.(2022). Decision on the Term of Agricultural Land Lease - Taking Farmers Transferring Farmland as an Example. Doctoral Dissertation, South China Agricultural University
- Zheng,S.Y. (2007). Urban Rural Differences: Measurement, Causes, and Countermeasures Analysis, *Journal of Guangxi University (Philosophy Edition)*, (01), 33-37
- Lam W F,Ostrom E. (2010) .Analyzing the dynamic complexity of development interventions:Lessons from an irrigation experiment in Nepal.*Journal of Policy Sciences*,43(1), 1—25.
- Olson M. (1971) .The logic of collective action:public goods and the theory of groups.Cambridge,Mass.:Harvard University Press:186.

THE CAPITAL WEAKNESS OF YOUNG TEACHERS RESEARCH IN PRIVATE UNIVERSITIES IN YUNNAN PROVINCE, CHINA

—❖❖❖—
¹MUZIGE CAI

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

1055290972@qq.com

Received: February 6, 2023; **Revised:** March 29, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

This article conducted an in-depth analysis of the problem of capital weakness among young teachers in private universities in Yunnan Province, China. Through a comprehensive current situation investigation, cause analysis and impact assessment, it revealed multiple aspects of the capital weakness of young teachers and the deep-seated reasons behind it. The article found that young teachers in private universities in Yunnan Province generally face problems such as insufficient economic capital, limited social capital, and lack of cultural capital. These problems not only affect their career development, but may also lead to reduced career satisfaction, increased mobility, and increased psychological stress. After in-depth analysis, realized that the causes of these capital weaknesses are multifaceted, including institutional factors such as imperfect personnel systems in universities, unfair professional title evaluation systems, etc., as well as insufficient personal development capabilities and inadequate career planning of young teachers. Personal factors such as clarification, and social environmental factors such as uneven distribution of educational resources and fierce academic competition also have an impact on the capital accumulation of young teachers. Based on the above research, we put forward a series of targeted strategies and suggestions aimed at improving the capital status of young teachers from three levels: the system, universities, and individuals. This includes improving the personnel system of universities, optimizing the professional title review system, strengthening the training of young teachers, providing career development opportunities, and building a good academic atmosphere. To sum up, this article not only reveals the problem of weak capital of young teachers in private universities in Yunnan Province and its causes but also puts forward practical solutions, providing a useful reference for improving the capital status of young teachers and promoting the healthy development of private universities. We hope that through these efforts, we can create a better career development environment for young teachers and promote the continued progress of private higher education.

Keywords: Private universities, Young teachers, Capital, Qualitative research

¹Chinese Graduate School, Panyapiwat Institute of Management, Thailand

Introduction

In the rapidly developing field of education in China, young teachers in the university are the backbone of higher education, and their capital status is directly related to personal career development, the quality of education and teaching, and the competitiveness of universities. However, in private universities in Yunnan Province, young teachers generally face the problem of weak capital, which to a certain extent restricts their growth and development and also affects the overall development of universities. Therefore, it is of great practical significance and theoretical value to deeply explore the current situation, causes, and impact of the capital weakness of young teachers in private universities in Yunnan Province, and to propose effective response strategies. First of all, we must clarify the connotation of young teachers' capital weakness. Capital here not only refers to economic capital, such as salary, benefits, etc., but also includes social capital, such as academic resources, interpersonal relationships, etc., and cultural capital, such as academic achievements, professional titles, etc. Because young teachers are in the early stages of their careers, they often have relatively insufficient capital accumulation in these three aspects, which constitutes their capital weakness. Secondly, the problem of the weak capital of young teachers in private universities in Yunnan Province is unique. On the one hand, Yunnan Province is located on the southwest border and its economic development level is relatively lagging, which to a certain extent affects the funding sources of private universities and the salaries of teachers. On the other hand, private universities are often inferior to public universities in terms of resource acquisition and policy support, which makes it more difficult for young teachers to accumulate capital. In addition, the problem of young teachers' weak capital is not only related to the career development of individual teachers but also affects the educational quality and scientific research level of universities. Young teachers are an important force in education, teaching, scientific research, and innovation, and their growth and development are of great significance to improving the overall strength of universities. However, capital weakness limits their teaching investment and scientific research innovation, which in turn affects the educational quality and scientific research output of universities. Therefore, this article aims to conduct an in-depth analysis of the current situation and causes of the capital weakness of young teachers in private universities in Yunnan Province, explore its impact mechanism, and propose corresponding solution strategies. This article can provide useful reference and references for improving the capital status of young teachers, promoting the growth and development of young teachers, and also promoting the healthy development of private higher education in Yunnan Province.

Research Problem

This article mainly focuses on the following core questions: What are the specific manifestations of young teachers' capital weakness in Yunnan Province's private universities? What are the underlying reasons that lead to the weak capital of young teachers in private universities in Yunnan Province? What impact does the weak capital of young teachers in private universities in Yunnan Province have on their career development? How we effectively improve the capital status of young teachers in private universities in Yunnan Province? Through in-depth research on the above issues, we can comprehensively and deeply understand the current situation, causes, and effects of the capital weakness of young teachers in private universities in Yunnan Province, and provide effective strategies and suggestions for improving their capital status.

Research Purposes

The main purpose of this article is to deeply analyze the current situation of young teachers' capital weakness in private universities in Yunnan Province, China, explore the causes behind it and propose practical improvement strategies based on the research results. By deeply exploring the problem of capital weakness of young teachers in private universities in Yunnan Province, we can provide useful references for improving their capital status, improving the quality of university teaching, and promoting the healthy development of private higher education.

Literature Review

Field capital is a complex issue involving multiple fields such as educational sociology, teacher development, and capital theory. The following is a review of literature related to teachers' field capital: First, from the perspective of educational sociology, teachers' field capital can be regarded as the various resources and advantages possessed by teachers in a specific educational environment. These resources and advantages may include teaching experience, professional knowledge, interpersonal networks, social status, etc., which together constitute teachers' capital in the educational field. These capitals not only affect teachers' professional development but also their teaching effectiveness and students' learning outcomes. Secondly, regarding teacher development, many studies have pointed out that teachers' field capital is an important driving force for teachers' professional development. Teachers can enhance their field capital by accumulating teaching experience, improving professional skills, and expanding their interpersonal networks, thereby improving their teaching level and influence. At the same time, schools and educational institutions can also help teachers accumulate and develop field capital by providing training, resource support, etc. In terms of capital theory, Bourdieu's field theory provides important theoretical support for teachers' field capital. Bourdieu believes that the field is a space full of contention and competition, and capital is the goal that actors compete for in the field. In the teaching field, teachers, as actors, strive for better professional status and teaching resources by using and accumulating various capitals. This competition for capital not only affects teachers' personal development but also shapes the structure and dynamics of the entire educational field. In addition, some studies have focused on the relationship between teachers' field capital, educational equity, and educational quality. These studies show that the uneven distribution of teachers' field capital may lead to unequal distribution of educational resources, thereby affecting the improvement of educational equity and quality. Therefore, promoting the balanced development and improvement of teachers' field capital is an important way to improve the quality of education and achieve educational equity.

According to the theory of field capital, Bourdieu regards the country as a "meta-field", and the educational field is a branch of the "meta-field", which can be divided into several small sub-fields according to level and function. Each field and domain have its internal logic and inevitability. The power competition of individuals within the field depends on their capital possessions, including economic capital, social capital, cultural capital, and symbolic capital. For teachers, "economic capital" is embodied in wages, benefits, remuneration, and other capital that can be directly converted into money. Teachers' economic capital is the basis for teachers' career development; social capital is the environment for the survival and development of teachers' careers. "Social capital" Reflected in the social network resources owned by teachers, institutionalized exchanges among members in the social network, mutual acquaintance, mutual trust and cooperation, mutual benefit and win-win results; cultural capital is the core of the survival and development of teachers' profession, and

"cultural capital" corresponds to what teachers have passed through Non-material resources such as language proficiency, professional skills, and degree titles obtained through legalized educational channels; "Symbolic capital" is a legal system that establishes economic capital, social capital, and cultural capital through unwritten means. It is not a specific form. Similar to a kind of power, it is "the accumulated degree of privilege, reputation, sanctity or honor", which corresponds to a certain "authoritative" aura unique to teachers (Bourdieu Pierre, 1993). It can be seen from this that it is contained in the educational field. "Capital" in the domain has multiple dimensions, such as material and spiritual, individual and group, self and society, and can be further decomposed into five aspects: teaching environment, salary and benefits, external support, professional development, and self-realization.

Research Methods

This article hopes to understand the actual professional living status of the research subjects and the underlying reasons for their capital weakness in the policy and institutional environment of private universities. Therefore, this article will use qualitative research methods. (Chen X.M, 2000).

Research Object

To obtain research subjects who can provide rich information, this article used a purposive sampling (Cohen et al., 2011) strategy to select research subjects. Based on the important characteristics of young teachers in private universities and to meet the needs of the research to the greatest extent, this article adopted purposive sampling and pre-selected 20 teachers based on the principle of proximity. Table 1 below shows the final research objects 15 representative young teacher from a private university. The researcher conducted interviews with 10 relevant employer personnel and 10 students of 15 research objects in 8 private universities in Yunnan to verify different data. to ensure the neutrality of the data and the objectivity of the research, and to obtain the maximum authenticity of the conclusions.

Table 1 Basic information on 15 young teachers from private universities

Case code	Gender	Age	Educational qualifications	Job title	Working years
A1	Female	29	Ph.D. candidate	Teaching assistant	5
A2	Male	30	Ph.D. candidate	Teaching assistant	3.5
A3	Female	29	Master's degree	Teaching assistant	2
A4	Female	35	Ph.D. candidate	Associate Professor	10
A5	Female	25	Bachelor degree	No professional title	2.5
A6	Female	27	Master's degree	No professional title	1
A7	Female	30	Master's degree	No professional title	1.5
A8	Male	28	Bachelor degree	Teaching assistant	3.5
A9	Female	31	Master's degree	Lecturer	7
A10	Female	33	Master's degree	Teaching assistant	4
A11	Male	30	Master's degree	Lecturer	5
A12	Female	33	Master's degree	Teaching assistant	7
A13	Male	30	Mater candidate	No professional title	6
A14	Female	29	Master's degree	Teaching assistant	3

A15	Female	30	Ph.D. candidate	Teaching assistant	5

The researcher interviewed 10 relevant employer personnel of 15 research subjects in 8 private universities in Yunnan, including the HR department, teacher development center, and superior leaders of the research subjects, as well as 10 students who randomly selected young teachers. Table 2 below shows the basic situation of the selected objects.

Table 2 Basic information on selecting research objects

Employer case code name	Position	Work Years	Student case code name	Major	Grade
H1	Deputy Section Chief of Teacher Development Center	3	S1	Preschool education	Junior year
H2	Director of the secondary college office	2	S2	Business management	Sophomore year
H3	Secondary College Teaching Secretary	1	S3	Musical education	Senior year
H4	Dean of Secondary College	10	S4	Hotel management	Sophomore year
H5	Head of Department of Secondary College	5	S5	Primary education	Junior year
H6	Deputy Minister of Human Resources	10	S6	Chinese language and literature	Freshman year
H7	Deputy Section Chief of Human Resources Department	6	S7	Economics	Sophomore year
H8	Chief of Science and Technology R&D Department	5	S8	Marketing	Sophomore year
H9	Administrative staff of teaching department	1.5	S9	Visual communication	Junior year
H10	Finance department administrative staff	2.5	S10	Fine arts	Sophomore year

This research plans to study 15 cases and reflect on each completed case to improve subsequent operations. After completing interviews with employers and students, check the data, cross-analyze, explain, and summarize the cases.

Data collection mainly comes from three aspects: first, formal research tools; second, interviews with students and employers of the research subjects; and third, auxiliary information. The written summary of the interview texts is checked with the interview subjects to ensure the authenticity of the data, and the interviews are the text and research results are presented to the research subjects to ensure that they are consistent with their actual thoughts and situations. Table 3 below is a summary of interviews with 15 teachers. Table 4 is a summary of interviews with 20 relevant personnel from the employer and young teachers and students.

Table 3 List of interviews with 15 young teachers from private universities

Case code	Interview length	Number of interviews	Interview format	Interview content	Interview data
A1	90min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A2	110min	4	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A3	140min	4	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A4	95min	4	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A5	90min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A6	80min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A7	100min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A8	102min	4	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A9	110min	4	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A10	98min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A11	90min	2	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A12	80min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A13	75min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A14	80min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements
A15	100min	3	Face to face interview	Reality	Meet the requirements

Table 4 List of interviews with relevant personnel from the employer and young teachers and students

Case code	Interview length	Case code	Interview length	Interview format	Number of interviews
H1	30min	S1	22min	Face to face interview	1
H2	40min	S2	28min	Face to face interview	1
H3	41min	S3	30min	Face to face interview	1
H4	33min	S4	26min	Face to face interview	1
H5	29min	S5	25min	Face to face interview	1

H6	30min	S6	33min	Face to face interview	1
H7	36min	S7	27min	Face to face interview	1
H8	28min	S8	34min	Face to face interview	1
H9	38min	S9	25min	Face to face interview	1
H10	34min	S10	29min	Face to face interview	1

Research Result

This article used procedural secondary coding to analyze the survey data and conducted open coding line by line and sentence by sentence. During the open coding process of this article, a total of 15 original interviews with young teachers were generated. Sentences and concepts, finally (175) concepts and (31) categories were obtained. During the open coding process of the interview results of the relevant personnel of the young teachers' employer, a total of original sentences and concepts were generated, finally (28) concepts and (14) categories were obtained. During the open coding process of the interview results of the young teachers and students, A total of original sentences and concepts were generated, finally (13) concepts and (9) categories were obtained.

The results of axial coding are shown in Table 5. After continuous comparison and induction of (31) initial categories, a total of (9) main categories were finally obtained.

Table 5 Axial coding example

Main category	Category
Motivation for teaching	Internal motivation
	External motivation
Willingness to stay	Continue teaching
	Find another job
Physical environment	Working environment
	Working conditions
Social environment	Management style
	Management system
	Working atmosphere
	Organizational environment
Psychological environment	Positive perception
	Negative perception
	Professional cognition
Salary and benefits	Salary
	Off campus salary
	Seniority wages
	Merit pays

	Welfare subsidies
	Pay in return
External support	Teacher evaluation system
	Professional development training
	Humanistic care
	Promotion system
	Professional title evaluation
	Teachers' rights
	Self-pursuit
Self-actualization	Self-ability
	Self-ideal
	Colleague relationship
Interpersonal relationships	Leadership relationship
	Student relations

Analysis of the causes of young teachers' capital weakness

The main reasons for the weak capital of young teachers in private universities in Yunnan Province, China are as follows: 1. The weak economic capital is caused by insufficient investment in education: Some private universities in Yunnan Province may face the problem of tight educational funds, resulting in the shortage of young teachers' salaries and benefits. Differences in regional economic development: Compared with the developed eastern coastal areas, the economic development of Yunnan Province is relatively lagging, which may affect the economic strength and attractiveness of local private universities. 2. Causes of weak social capital, low school visibility, and social recognition: Some private universities are relatively weak in brand building and social reputation, which makes it difficult for young teachers to obtain more social resources. Limited academic exchange and cooperation opportunities: Due to school resource and platform limitations, young teachers may lack exchange and cooperation opportunities with high-level academic institutions at home and abroad, limiting their accumulation of social capital. 3. Causes of weak cultural capital, poor academic atmosphere, and scientific research conditions: Some private universities may have deficiencies in academic atmosphere and scientific research conditions, which affects the academic growth and output of young teachers. Imperfect professional title evaluation and academic evaluation mechanisms: Some private universities may have opaque and unfair problems in professional title evaluation and academic evaluation, making it difficult for young teachers to receive due recognition and promotion. 4. Policy and environmental factors, insufficient policy support: The government's support policies and measures for private universities may not be adequate, causing private universities to face difficulties in attracting and retaining young teachers. Fierce market competition: As competition in the higher education market intensifies, private universities need to continuously improve their strength to attract outstanding young teachers, but this also increases the difficulty of capital accumulation. To sum up, the reasons for the weak capital of young teachers in private universities in Yunnan Province are multifaceted, including economic, social, and cultural capital factors, as well as the impact of policy and market environment. To improve this situation, the government, schools, and all sectors of society need to work together to increase support for private universities, improve the treatment and status of young teachers, and create a better academic and career development environment for them.

The impact of young teachers' capital weakness

The impact of weak capital on young teachers in private universities in Yunnan Province is multifaceted, mainly reflected in the following aspects: 1. Restricted career development and difficulty in professional title promotion: Due to weak economic capital, young teachers may lack sufficient financial support to carry out their work. High-level scientific research activities lead to insufficient academic achievements, which in turn affects professional title promotion. Difficulty in improving academic reputation: Without sufficient academic resources and platforms, it is difficult for young teachers to establish their reputation in the academic world, which is detrimental to their future academic development and career promotion. 2. Teaching quality is affected and teaching resources are insufficient: Due to weak capital, schools may not invest enough in teaching equipment, teaching materials, etc., which directly affects the teaching quality of young teachers. Restricted teaching innovation: Without sufficient support and resources, young teachers may have difficulty in teaching innovation and practice, limiting their growth and development in the teaching field. 3. Increased life pressure and low salary levels: Weak economic capital leads to low salary levels for young teachers, making it difficult to meet their life needs and increasing their life pressure. Poor welfare benefits: Insufficient welfare benefits may put young teachers under greater financial pressure and affect their work enthusiasm and stability. 4. Limited academic exchanges and cooperation, and difficulty in obtaining academic resources: Weak social capital makes it difficult for young teachers to obtain high-quality academic resources and information, limiting their academic vision and cooperation opportunities. Narrow interpersonal network: Due to insufficient social capital and cultural capital, young teachers may have difficulty establishing extensive academic exchanges and cooperative relationships, which is detrimental to their academic growth and career development. To sum up, the impact of capital disadvantage on young teachers in private universities in Yunnan Province is all-round. It not only affects their career development, teaching quality, and life pressure but also limits their academic exchange and cooperation opportunities. Therefore, the government and schools need to increase their support for private universities, enhance the capital strength of young teachers, and create a better academic and career development environment for them.

Strategies to improve the Capital weakness of young teachers

1. Government-level support strategies to increase financial investment: The government should increase financial allocations to private colleges and universities, especially special funds used to support the development of young teachers to help them solve the problem of disadvantaged economic capital.

Improve policy support: Introduce more preferential policies for young teachers in private colleges and universities, such as tax incentives, housing subsidies, etc., to reduce their life pressure and increase their work enthusiasm. Establish an incentive mechanism: Establish a young teacher award fund to commend and reward young teachers who have made outstanding achievements in teaching, scientific research, etc., to stimulate their work enthusiasm and innovation ability.

2. Support strategies at the school level to improve salary and benefits: Schools should gradually increase the salary and benefits of young teachers to ensure that their income matches their life needs and enhances their sense of professional belonging. Strengthen vocational training: Provide young teachers with vocational training and academic exchange opportunities regularly to help them improve their teaching level and scientific research capabilities, and accumulate more social capital and cultural capital. Optimize the academic environment: Create a strong academic atmosphere, encourage young teachers to carry out scientific research activities, provide necessary equipment and financial support, and promote their academic growth.

3. Self-improvement strategies for young teachers to enhance personal abilities: Young teachers should continue to learn and improve their professional skills and knowledge

levels, enhance their competitiveness, and lay a solid foundation for future career development. Expand the interpersonal network: actively participate in academic exchanges and cooperation activities, establish good interpersonal relationships with peers, and broaden academic horizons and resource acquisition channels. Reasonably plan your career: Develop a clear career development plan, clarify your career goals and development direction, and improve your capital strength in a targeted manner. To sum up, improving the capital disadvantage of young teachers in private colleges and universities in Yunnan Province requires the joint efforts of the government, schools, and young teachers. By increasing support, optimizing the development environment, improving personal abilities, and other measures, we can effectively improve the situation of young teachers' weak capital and promote their career development and academic growth.

References

- Bourdieu, H. K. (1992). *Guide to Rethinking Sociology*, translated by Li Meng & Li Kang, Beijing: Central Compilation and Translation Press.
- Bourdieu, H. (2015). *Rethinking sociological guidance*. Translated by Li Meng & Li Kang. Beijing: Commercial Press, 122.
- Bourdieu. (1997). *Cultural Capital and Social Alchemy—Interview with Bourdieu*, translated by Bao Yaming. Shanghai: Shanghai People's Publishing House, 1997: 192-201.
- Chen X.M. (2000). Analysis of "native concept", *Foreign Language Teaching and Research*, 2000 (03) 96-199+239-240.
- Fan W., & Qi Z.Y. (2021). Research on the governance mechanism of hidden attrition of young teachers, *Longjiang Higher Education Research*, Issue 9, Issue 329, 6-14.
- Fesler et al. (2005). *Teacher Career Cycle - Teacher Professional Development Guidance*, translated by Dong Limin et al., Beijing: China Light Industry Press, 177-187.
- Fu Z.H., & Huang C. (2016). Field regulation and capital weakness: the development situation of young teachers in independent colleges, *Coal Higher Education*, 2016(3): 75-78.
- Gong L.J. (2007). *Bourdieu's social practice theory*, doctoral thesis, Nanjing Normal University.
- Gong L.J. (2009). *Bourdieu's Social Practice Theory*, Henan University Press.
- Gu M.Y. (2022). Private universities based on the theoretical perspective of "Exit-Appeal-Loyalty", *Science and Education Wenhui*, Issue 1, Issue 553, 7-9.
- Guo J. (2018). The conflict between expectations and reality of young teachers in private universities and its resolution, *Modern Educational Science*, Issue 11, 74-77.

THE DEVELOPMENT OF FLIPPED CLASSROOM TEACHING MODEL TO IMPROVE SELF-STUDY ABILITY IN PHYSICAL EDUCATION OF UNDERGRADUATE STUDENTS

¹Zhang Jialun, ²Phatchareephorn Bangkhaw
and ³Phenporn Thongkamsuk

Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

¹1725354877@qq.com, ²Patchareeporn.ba@bsru.ac.th,
³drphenpornbsru@gmail.com

Received: February 9, 2023; **Revised:** March 29, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

Abstract

The purposes of this study were 1) to development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students. 2) to study the results flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students. The simple group of this study consisted of 30 third-year of class 3 undergraduate students with mixed abilities (strong, medium, and weak) were from physical education major of He Zhou University. The research instruments included 1) lesson plans and 2) self-study ability test. The assessment questions aim to assess three 3 dimensions: Observation and analysis ability; Self-organizing ability; Self-training ability. The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test for dependent sample. The results revealed the followings: 1. The development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students which consisted of 1) principles 2) purposes 3) steps of teaching 4) assessment. The steps of teaching were classified as three steps; 1) Preparation before class 2) In class, and 3) After class. This model can improve self-study ability physical education of undergraduate students, achieving the research objectives. 2. The studying of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education results were conducted by comparing students' self-study ability before and after teaching with the flipped classroom teaching model, the average score of undergraduate students in pre-class assessments was 23.07 of full score 45, and in post-class assessments, it was 37.00. The post-class assessment scores were significantly higher than pre-class assessment scores at a statistical significance level of 0.01. This aligns with the research hypothesis.

Keywords: Flipped classroom teaching model, Self-study ability, Undergraduate students

Introduction

The General Office of the Communist Party of China Central Committee and the General Office of the State Council jointly issued the Opinions on Strengthening and

¹Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

² Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

³ Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Improving School Physical Education Work in the New Era and the Opinions on Strengthening and Improving School Aesthetic Education Work in the New Era. Both documents emphasize the importance of promoting coordinated development of cultural learning and physical exercise among adolescents, as well as helping them find enjoyment in sports activities. Universities are one of the main channels for implementing physical education, and their educational functions should be fully utilized. In the higher education stage, physical education courses should be closely integrated with the cultivation of innovative talents, aiming to cultivate high-quality talents with noble spiritual pursuits and noble personality cultivation. (China Central Committee, 2020)

In the research field of higher education curriculum education, many state-owned experts and scholars have achieved significant achievements. Therefore, it is particularly important to cultivate students' multifaceted abilities, especially their self-learning ability. During the 14th Five Year Plan period, with the rapid growth of the national economy, we are at a decisive moment for upgrading and transforming our industrial structure. Industrial restructuring and technological innovation will become the core driving forces for future economic and social development. The transformation and upgrading of industrial structure means that we need more talents with innovative capabilities and comprehensive technical skills. This requires universities to pay attention to the reform of talent training models to meet the needs of economic construction. As an indispensable part of China's vocational education system, higher education plays a significant role in talent cultivation.

In the specific field of physical education, we need to continuously promote educational reform, deeply grasp traditional values, have a deeper understanding of the professionalism of physical education, and be aware of its shortcomings; Thoroughly understand the definition of "whole" in theory and clearly define the interrelationship between "whole" and "part". In order to better integrate self-directed learning into school physical education teaching, we need to have a deep understanding of its overall concept and core concepts, and have conducted a concise discussion on this. (Yuan 2021)

The integration of physical education and physical education is a key strategy in promoting school physical education and promoting all-round growth of students in China. It has played a positive role in promoting innovative practices in higher education physical education teaching and the comprehensive development of students. In the context of the new era, the goal of talent cultivation has set stricter standards for higher education physical education curriculum. Therefore, in order to cultivate outstanding talents with comprehensive development in morality, intelligence, and physical fitness, and to achieve the strategic goal of "Healthy China", it is necessary to unify moral education with physical education in universities, build a new type of lecturers-student relationship, and improve the comprehensive quality and ability of students. (Zhang, 2023)

Self-study ability in physical education is to adapt to the continuous changes in school education. Therefore, lecturers should fully utilize modern information technology to stimulate students' learning motivation and make them the masters of learning activities. The most crucial step in determining educational goals is to enhance students' abilities in multiple aspects, especially enhancing their self-learning abilities, in order to lay a solid foundation for their future continuous and lifelong learning. In terms of teaching methods, thanks to the widespread application of network technology and multimedia technology, students can break free from the constraints of teaching content at any time and independently choose the content they want to learn. When evaluating teaching effectiveness, the improvement of students' independent learning ability is considered as a core element in evaluating school educational outcomes.

The implementation of the flipped classroom pre-learning model not only attaches great importance to the individual differences of each student, but also meets their personalized and diversified learning needs; in addition, this also solves to a large extent the problem of the problem of out-of-sync classroom teaching effects caused by large differences

in basic knowledge. The implementation of flipped classroom can not only meet students' needs, skills and abilities and realize the principle of teaching students in accordance with their aptitude, but also promote students' personalized learning and strengthen the communication between students and lecturers ((Zhang, Meng, He and Hu, 2020).

The flipped classroom teaching method in college English and other courses and observed that students have been significantly improved in many aspects such as self-management, independent learning mentality and independent learning motivation, especially in solving problems. Performed better in terms of problems encountered during the learning process. By adopting a student-centered teaching concept and using a flipped classroom approach, students' independent learning and thinking abilities can be better cultivated, thereby effectively improving their academic performance. Luo (2023) pointed out that based on the flipped classroom teaching model, it was found that students' learning initiative is enhanced, and their ability to formulate study plans, manage study time, and utilize the learning environment is improved. Students' English independent learning ability has been improved. At the same time, it is emphasized that students' personalized learning and teamwork learning are not only the key ways for students to learn independently before class, but also the key factors to ensure students' independent learning results.

As the rationale shown above, the researcher realizes the importance of studying “The Development of Flipped Classroom Teaching Model to Improve Self-Study Ability in Physical Education of Undergraduate Students”. The flipped classroom teaching method provides students with abundant self-learning resources, while practical training teaching opens up new possibilities and platforms for students to practice theoretical knowledge. The use of flipped classroom teaching methods not only improves the learning effectiveness of physical education students in the classroom, but also facilitates effective teaching practices, which is of great importance in cultivating students' learning abilities.

Objectives

1. To development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students.
2. To study the results flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students.

Research Methodology

1. Population and Samples Population: There were 3 classes of 30 students each, totaling 90 third-year undergraduate students of physical education major of He Zhou University. The Sample Group: Through cluster random sampling, 30 third-year of class 3 undergraduate students with mixed abilities (strong, medium, and weak) were from physical education major of He Zhou University.

2. Conceptual Framework The conceptual framework of the study, the development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students, was as follows:

3. Research Instrument The development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students, the research Instruments were as follows:

3.1 Lesson plan according to the Flipped classroom model, Including three lesson plans, 18 hours of teaching time, follow the instructional steps of the flipped classroom teaching model respectively.

3.2 Self-study ability test. According to the purpose of this study, self-directed learning ability can be divided into three dimensions. 1) Observation and analysis ability; 2)

Self organization ability; 3) Self training ability. The researcher designed his own test questions for these three sub-competencies and used them to test students' learning achievement after passing the expert assessment.

4. Collection of Data In this research, the data collection period was used for the first semester of the 2023 academic year from October 23, 2023 to November 3, 2023, total of 12 hours. Follow the steps as follows.

4.1 This research is experimental research. One Group Pretest – Posttest Design was used with the following experimental design:

4.2 Taking Self-study ability test to obtained from the analysis, the difficulty value, Discriminant power, and reliability value. Then it was tested before class with the 30 students that were not research samples, these results of the difficulty value was ranged from 0.565 to 0.681, Discriminant power was ranged from 0.560 to 0.664, and reliability value was 0.81, then Self-study ability test was improved.

4.3 Teaching according to lesson Plans that using Flipped classroom model to improve Self-study ability. Organized teaching by the researcher about 6 hours per week, total 18 hours.

4.4 After completing the teaching, lecturers conducted with using the same test of Self-study ability to students. The scores obtained from the test were recorded to compare the Self-study ability of students before and after learning.

4.5 Getting data obtained from teaching activities according to using Flipped classroom model to analyze the data according to statistical methods.

5. Data Analysis

5.1 Analyze of verified the validity of lesson plan based on Flipped classroom model and self-study ability testing used the index of consistency as a criterion for consideration standard (Index of item Objective congruence: IOC).

5.2 Quantitative data were analyzed through descriptive statistics; means ($\bar{X}$), and standard deviation (SD.).

5.3 Quantitative data were analyzed through inferential statistics; Then calculate the different score of self-study ability before and after using Flipped classroom model were analyzed through t – test for dependent sample.

Research results

The research of this study was to the development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students and compare students' self-study ability before and after the implementation Flipped classroom model. The data analysis results were as follows:

Table 2 Self-study ability score between before and after learning

Self-study ability	n	Full Scores	Pre-test		Post-test		D
			$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	
1. Observation and analysis ability	30	15	7.23	2.85	11.97	1.97	4.73
2. Self-organizing ability	30	15	7.97	2.55	12.63	2.19	4.67
3. Self-training ability	30	15	7.80	3.56	12.43	1.94	4.63
total		45	23.07	7.94	37.00	5.28	13.93

As can be seen from Table 2, the changes of improving self-study ability in physical education that arrange from most to least as follows, the observation and analysis ability, self-organizing ability and self-training ability scores of undergraduates with flipped classroom teaching method are as follows: 1) The average score for observation and analysis ability

before learning is 7.23 points, and the average score after learning is 11.97 points, with an average difference of 4.73 point. 2) The average score for Self-organizing ability before learning is 7.97 points, and the average score after learning is 12.63 points, with an average difference of 4.67 point. 3) The average score for Self-training ability before learning is 7.80 points, and the average score after learning is 12.43 points, with an average difference of 4.63 point. After stratified teaching, the scores of students' observation and analysis ability, self-organizing ability, self-training ability are higher than those before learning. Therefore, the flipped classroom teaching model can improve the improve self-study ability in physical education of undergraduate students and achieve the research purpose.

Table 3 Comparison of self-study ability before and after class by implementing the Flipped classroom model

Self-study Ability		n	Full Point	$\bar{X}$	SD.	t	P
Total score	Pre-test	30	45	23.07	7.935	-14.909	.000
	Post-test	30	45	37.00	5.278		

**Statistically significant at level .01 ($p < .01$)

From Table 3, The average data before the experiment was 23.07 with a standard deviation of 7.935, and the average data after the experiment was 37.00 with a standard deviation of 5.278. The score after the test is 13.933 higher than the score before the test. The results showed that in this experiment, the lecturers adopted reasonable and effective teaching methods, cultivated student' self-study abilities, and achieved good teaching results. The t-test results indicate that the t-value is -14.909, significantly higher than the t-distribution (normal distribution), with a p-value of 0.000 (* $p < 0.01$). Obviously, self-study ability has a significant impact on the academic performance of the sample group of students before and after learning.

Discussion

Research on the development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students was conducted in the first semester of the 2023 academic year. It involved the study of academic performance cultivation for 30 students who are obtained by simple random sampling with mixed abilities (strong, medium, and weak) were from He Zhou University using the flipped classroom teaching model. This research can be discussed from two aspects:

1. The development of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students, the researchers divided the lesson plan writing into three steps according to the flipped classroom teaching model: 1) Preparation before class; 2) In class; 3) After class. The assessment of self-study ability was tested through 3 dimensions: 1) Observation and analysis ability; 2) Self-organizing ability; 3) Self-training ability. Three experts analyzed and evaluated the quality of lesson plans in flipped classroom teaching mode, and the evaluation results were completed by these experts. It is necessary to adopt flipped classroom teaching mode to improve students' self-study ability. In the flipped classroom teaching model, students are the center of learning, and lecturers play the role of mentors and helpers. Through mutual support and cooperation, this teaching model helps students to better grasp knowledge, stimulate their interest in learning, and ultimately enhance the self-study ability of each student. This finding is consistent with Zhang's (2015) research on how flipped classrooms enhance student engagement. Her research found that the flipped classroom model can effectively help students better grasp knowledge, stimulate their interest in learning, let students control their own learning progress, and learn and interact in class, so as to truly show the core status of students in learning. Flipped classroom allows students to study independently before class, and they can choose to pause or accelerate the course

process according to their needs, which truly meets the learning requirements of students at all levels. In classroom teaching, the role of students changes from simple listeners and receivers to active participants and speakers. Exploratory learning in the classroom not only strengthens the "deep dialogue" between lecturers and students, but also enhances the one-to-one guidance role of lecturers in classroom teaching, so that lecturers can focus more on the learning of a single student. Through the way of inquiry, students can grasp the meaning of the text more deeply, truly master the analysis skills of the text, and apply the acquired knowledge to the solution of practical problems. The change of roles in the classroom has greatly stimulated students' enthusiasm for learning and sharing, thus making the classroom environment more vivid and teaching results more prominent. In addition, the research of Huang, Xu and Shen (2020) found that the use of flipped classroom can effectively improve students' independent learning ability in the course of "Cell and molecular biology experiment". The use of flipped classroom teaching method can significantly enhance students' independent learning ability, make their learning goals clearer, optimize their learning habits, and enhance their practical operation ability, thus improving the effect of experimental teaching and the comprehensive quality of students on the whole. Wu (2023) also observed similar research results when adopting the flipped classroom strategy to cultivate college students' independent English learning ability. He proposed the method of "learning before practicing, practicing before learning" to promote learners' language input and output process, so as to improve their learning effect. His research also corroborates the findings of this study. Zhu's idea is that by adopting a flipped teaching method, students learn first and then teach, which can stimulate their self-learning spirit; We are committed to integrating and enhancing learning resources to enhance and expand students' ability to learn independently; We need to change the role positioning of lecturers and students, strengthen the interaction between them, and provide students with self-learning strategies and methods; Create a real language environment to cultivate students' autonomous learning strategies. We have created a learning context support system to guide students to monitor and evaluate the various stages and results of independent learning, with the aim of providing new ideas and references for college English teaching reform. The experimental results show that this method significantly improves students' English learning performance, self-efficacy, self-regulation ability and critical thinking ability, so as to further promote the improvement of students' independent learning ability. The continuous development of the new curriculum reform, flipped classroom teaching method has shown a strong momentum of development both in theory and practice. In our country's education and teaching, the traditional teaching methods can no longer meet the needs of the current society for the cultivation of talents' quality. In order to better meet the needs of talent training in the new era, the teaching model of flipped classroom has been widely concerned and valued. It is of great significance to introduce the flipped classroom teaching mode in the physical education of colleges and universities in China, which is beneficial to stimulate students' interest in learning, cultivate independent learning ability and improve teaching effect.

2. The studying results of flipped classroom teaching model to improve self-study ability in physical education of undergraduate students. Comparing the academic performance of students before and after the implementation of flipped classroom teaching mode. Flipped classroom teaching is a new teaching model that breaks the traditional lecturers centered and passive learning situation of students, and combines knowledge transfer with ability cultivation. Research has found that adopting a flipped classroom teaching model can help improve the autonomous learning ability of college students. The average score of students before learning is 23.07 points, while the average score after learning is 37 points, with an average difference of 13.93 points between the two. The post class evaluation score is significantly higher than the pre class score, and this difference is statistically significant (0.01). Shang (2020) found in his study on the impact of flipped classroom on the autonomous learning ability and grades of high school students in physics that experimental class students

showed significant improvements in learning motivation, self-efficacy, learning time, and learning motivation, indicating that the implementation of flipped classroom significantly improved the autonomous learning ability of experimental class students in physics, further confirming our hypothesis. In addition, this finding is consistent with Huang's (2023) research on the application of PBL whole case teaching combined with flipped classroom in clinical teaching. Compared with the traditional teaching mode group, using flipped classroom teaching method can significantly improve students' self-learning ability. The flipped classroom teaching model breaks the limitations of traditional classroom teaching in terms of time and space. By fully utilizing classroom time to deepen the understanding of practical application of knowledge, lecturers have a deeper understanding of students. Overall, the research results indicate that the use of flipped classroom teaching method can effectively improve the autonomous learning ability of college students, thereby achieving the research objectives.

Suggestion

1. Implications goal is enhancing students' self-study ability in physical education, lecturers should stimulate their interest in physical education, and encourage them to have in-depth exchanges and sharing in their interactions with lecturers. During the learning journey, lecturers should enhance students need to think more deeply, and communicate.

2. Using this model, lecturers should use variety of materials, resources and adapt a variety of learning strategies for taking students to have a deeper understanding and mastery of knowledge, so as to enhance their learning effectiveness and learning outcomes.

3. The guidance of lecturers can commit to further stimulating and enhancing students' problem-solving skills. Through high-quality online learning of flipped classroom model aim to cultivate students' self-study ability in physical education. Lecturers should use innovative thinking resources and required resources, organize a variety of engaging improve student learning activities, and ensure that students are able to review their assignments in a timely manner and check the completion of tasks by themselves.

4. In order to promote the continuous progress of teaching and improve the quality of teaching, higher education institutions should further deepen the research and development platform of online teaching to meet the diverse needs of lecturers and students, and ensure that they can make more effective use of abundant resources to improve their learning results. In addition, the training of lecturers in the theoretical knowledge and practical skills of teaching should be strengthened, and the application of blended learning techniques should be deeply explored to ensure the high quality of teaching methods.

References

- China Central Committee. (2020). Overall Plan for Deepening the Reform of Education Evaluation in the New Era. *Vocational and Technical Education*, (3): 60-67
- Huang, L. (2023). Research on Flipped Classroom Teaching Model Based on SPOC+Digital Teaching Resource Platform: A Case Study of College English. *Liaoning Youth*, (5): 0084-0086.
- Huang, X., Xu, W. R., & Shen, W. H, (2020). Using flipped classroom to improve students' autonomous learning ability of "Cell and Molecular Biology Experiment" course. *Chinese journal of cell biology*, 2020 (5) : 875-880. The DOI: 10.11844 / CJCB 2020.05.0015.
- Luo, Y. Y. (2023). Action research on the autonomous English learning ability of Tibetan college students based on flipped classroom—taking Lhasa Normal College as an example. *Overseas English*, 2023 (12): 210-213.

- Shang, Y. Y. (2020). *The influence of Flipped Classroom on high school students' independent learning ability and achievement in physics*. Henan: Henan Normal University, 2020.
- Wu, F. P. (2023). Research on the Application of Flipped Classroom Mode Based on Micro Courses in English Teaching. *Journal of Jiangxi Electric Power Vocational and Technical College*, 36 (8): 52-54
- Yuan, Y. M. (2021). Correcting one-sided cognition and understanding the essence of spirit - also on a comprehensive and accurate understanding of the overall plan for deepening the reform of educational evaluation in the new era. *Primary and Secondary School Management*, (3): 53-56.
- Zhang, J. J., Meng, Z., He, P. X., & Hu, X., L. (2020). Exploration and application of diversified flipped classroom models in microbiology teaching. *Light Industry Technology*, 36 (3): 153-154
- Zhang, S. Y. (2015). Flipped classroom improves students' participation. *Out-of-school education in China*, (30), 81.
- Zhang, Y. Y. (2023). *Research on Primary School Mathematics Teaching Design Based on Flipped Classroom Teaching Model*. Shanghai: Shanghai Normal University.